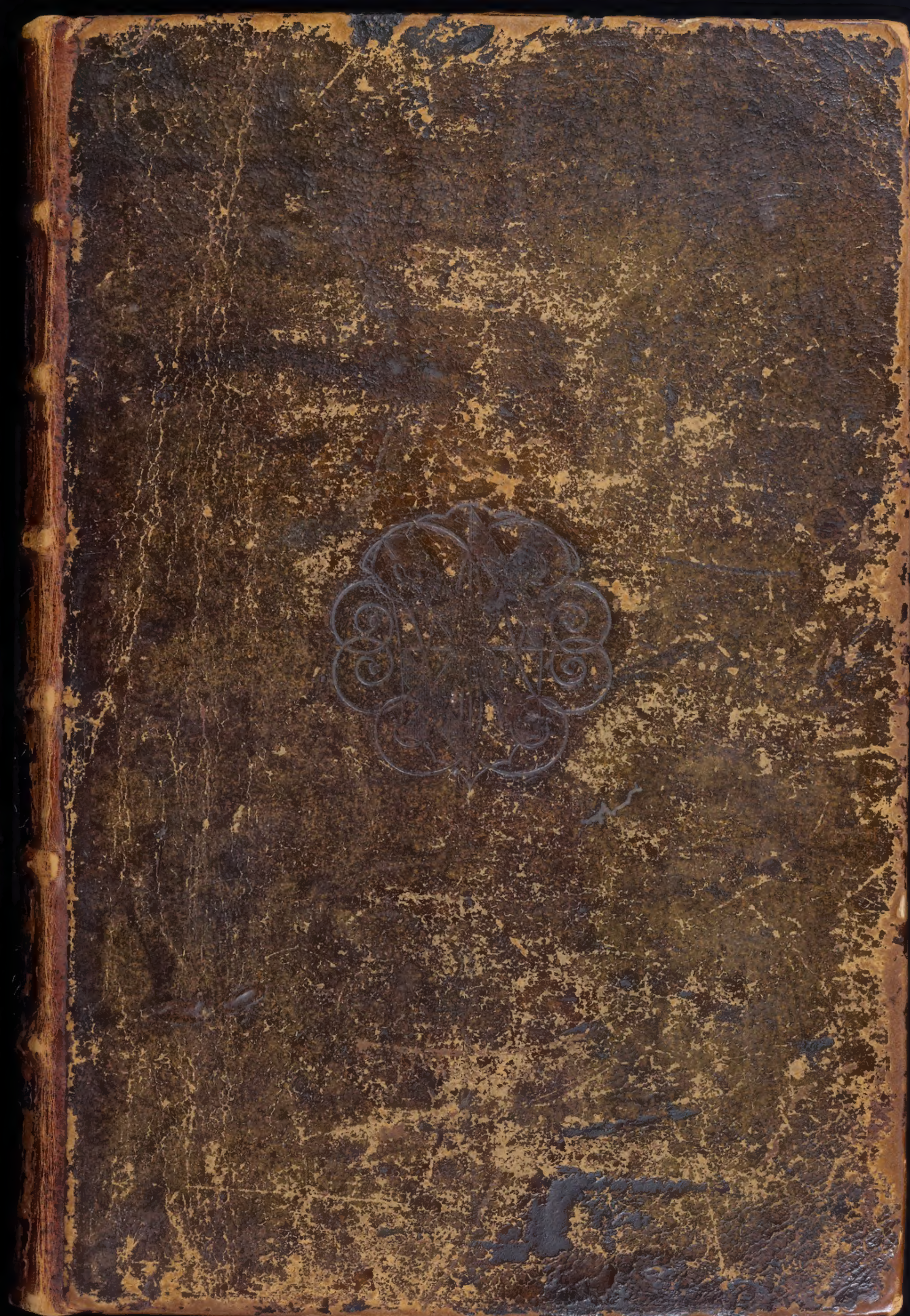

Seal of St Maxwell
on bindings

And. Vesalii — de Corporis Humani fabrica Libri VII.
Basileae. 1543.

First edition of this fine book. The woodcuts are by Johan Calcar, a pupil of Titian. : Brunet. (ed. 1864) vol V. p 1151.

Johan Stephan van Calcker or Calcar was b. circa 1500 in a town of that name in the duchy of Cleve. & died about 1546. Vasari (Vite Firenze 1857. 16 vols in 8º. xiii p 150) speaks of him with high praise as a Fleming who had so completely caught the Italian style that his works would never have been ascribed to a Fleming. As a painter he was a successful imitator of his Master Titian.

His portrait of And. Vesalius in this volume is so bold & spirited that I considered it worthy of a place in my "Examples of the Engraved Portraiture of the 16th Century", 1872, in which it appears on p 58.

An original, or at least an old portrait in oils life size, of Vesalius, agreeing with this print, & ascribed to Titian is in the Hunterian Museum in Glasgow University. — I.

The title page of this volume, representing Vesalius in his lecture-room, is also a work of very great interest. It is probable that many of the heads, as well as that of the Professor, are portraits. With the exception of this title, the blocks appear to have been used again in the 2 edition of the book which was published at Basel, by the same publisher Joan. Oporinus in 1555. The title-block in that edition is evidently a copy, by a very inferior hand, as may be seen by comparing, in the two, the heads of Vesalius; the title-tablet, & the tablet at foot of page; the candlestick & articles on the table near the Professor; the boy & monkey on one side; & the man & dog on the other. This latter group has in the later edition, been increased but not improved by the addition of a goat.

Brulliot, Dictionnaire des Monogrammes Marques &c. Munich, 1832. Part I p. 343 No. 2638 notices the mark [mark] which is at top of the portrait, & says it may be that of Johann Herbst or Oporinus the Printer, who besides is not known to have been a wood engraver, & that therefore the mark, if it be his, is used probably in his quality of publisher. This seems to me a very improbable conjecture.

B. says "some pretend that the woodcuts in Vesalius are by Johann Calcar — which may be true of the designs, but we cannot convince ourselves that it was likely that an eminent painter of history & portraits would have wasted his time in cutting wood-blocks".

The initial letters at the beginning of the books are some of them very fine

Q sheet 2 & p. 384 Boys dissecting a pig.

Q pp. 1 & 257 Boys putting a human skull into a cauldron, which is boiling on a [illegible]

I. pp. 169 & 612 Boys equipped as soldiers examining the wounds of a comrade.

I p. 375 Boys hauling up the body of a wolf swinging by a rope tied to its hind feet.

ANDREAE VESALII
BRVXELLENSIS, SCHOLAE
medicorum Patauinæ professoris, de
Humani corporis fabrica
Libri septem.
CVM CAESAREAE
Maiest. Galliarum Regis, ac Senatus Veneti gratia & priuilegio, ut in diplomatis eorundem continetur.

BASILEAE.

AD DIVVM CAROLVM QVINTVM, MAXIMVM, INVICTISSIMVMQVE IMPERATOREM, ANDREAE VESALII

in ſuos de Humani corporis fabrica libros, Præfatio.

VANTVMVIS uaria in artibus ſcientijsq; tractandis grauiter obſtent, quo minus accuratè perdiſcantur, minusq; fœliciter in uſum ſuccedant, CAROLE clementiſſime Cæſar, tamen haud mediocre diſpendium quoque adferre arbitror, nimium diductam diſciplinarum, quæ uni cuipiam arti abſoluendæ famulantur diuiſionem, & multo adhuc magis eius artis exercitiorum adeò moroſam ad diuerſos artifices diſtributionem, ut qui artis ſcopum ſibi præfixerũt, unam eius partem ita complexentur, ut cæteris quæ ipſum maximopere ſpectant, & ab illo ſeiungi nequeunt, relictis, nihil unquam egregium præſtent, ac propoſitum finem nunquam attingentes, à uera artis conſtitutione perpetuò declinent. Nam, ut cæteras quidem ſilentio prætercam, & de ea quæ ſanitati hominũ præfecta eſt, aliquantiſper ſermonem inſtituam, profectò in hac tametſi reliquarum omnium quas hominis ingenium adinuenit longè cõmodiſſima & imprimis neceſſaria difficiliſq; ac operoſa ſit, nihil peſtilentius irrepere potuiſſet, quàm quòd aliquando, & præcipue pòſt Gotthorum illuuiem, Manſoremq; Perſiæ regem (ſub quo Arabes nobis adhuc cum Græcis meritò familiares uigebant) medicina eouſq; lacerari cepit, quòd primarium eius inſtrumentum manus operam in curando adhibens, ſic neglectum eſt, ut ad plebeios ac diſciplinis medicæ arti ſubſeruientibus neutiquam inſtructos, id quaſi uideatur eſſe demandatum. Quamuis enim tres medicorum ſectæ olim extiterint, Logica uidelicet, Empirica & Methodica, nihilominus tamen illarum autòres uniuerſæ artis ſcopum ad conſeruandam ſanitatem, morboſq; profligandos direxerunt. deinde huc omnia, quæ ſinguli in ſuis ſectis arti neceſſaria exiſtimabant, referentes, triplici auxiliorum inſtrumento utebantur, quorum primum uictus fuit ratio, ſecundum omnis medicaminum uſus, tertium manus opera, quæ uel præ cæteris medicinam eſſe deficientium additionem, & ſuperfluorũ ablationem, eleganter oſtendit, ac nunquam non ſui uſum in affectuum curatione præbet, quoties in re medica obimus, quorum beneficio hanc generi humano ſaluberrimã eſſe, tempora uſuſq; docuerũt. Triplex hæc medendi ratio, cuiuſcunq; ſectæ medicis æquè erat familiaris, ipſiq; proprias manus pro affectuum natura curationi accommodantes, non minorem induſtriam in illis exercendis impenderunt, quàm inſtituendæ uictus rationi, aut medicamentis dignoſcendis, ac componendis. quemadmodum præter cæteros diuini Hippocratis libros, ij liquidò arguunt, quos de Medici munere, de Oſſium fracturis, Articulorum luxationibus, eiuſq; generis malis omnium abſolutiſſimè conſcripſit. Quin & Galenus poſt Hippocratem medicinæ princeps, præterquam quòd Pergamenſium gladiatorum curationem ſibi ſoli commiſſam ſubinde gloriatur, neque ingraueſcente iam ætate, ſimias ab ipſo ſecandas famulorum opera excoriari uoluit, crebrò inculcat, quantum manus artificio oblectatus ſit, quamq; ſtudioſe id cum cæteris Aſiæ medicis exercuerit. Imò ueterum nullus non æquè attentè curationem quæ manu fit, atque eam quæ uictu ac medicamentis perficitur, poſteris tradidiſſe uidetur. Verùm maximè poſt Gotthorum uaſtationem, quando omnes ſcientiæ antea pulcherrimè florentes, atque ut decebat exercitæ, peſſum iuere, lautiores medici primùm in Italia ad ueterum Romanorum imitationem manus operam faſtidientes, quæ in ægris manu facienda ducerent, ſeruis præſcribere, ac illis tantum architectorum modo aſtare, cœperunt. Mox quum ſenſim cæteri quoque ueram medicinam exercitantium incommoda detrectarent, quæſtui honoriq; nihil interim ſubducentes, à priſcis medicis promptè degenerarunt, coquendi modum, omnemq; adeò uictus præparationem ægrorum cuſtodibus, medicaminũ compoſitionem pharmacopolis, manuum uerò munus tonſoribus relinquentes. Atque ita temporis ſucceſſu, curandi ratio tam miſerè diuulſa eſt, ut medici quidem, ſe phyſicorum nomine uenditantes, medicamentorum & uictus ad reconditos affectus præſcriptionem ſibi duntaxat arrogauerint: reliquam autem medicinam, ijs quos Chirur-

gos nominant, uixq́ famulorum loco habent, relegarint, turpiter à se quod præcipuum & antiquissimum est medicinæ membrum, quodq́ naturæ speculationi (si modò quod aliud) in primis innititur, depellentes: id quod tamen hodie apud Indos maximè reges exercent, Persæ hæreditario iure suis liberis perinde ac quondam tota Asclepiadum ars tradunt, Thraces cum plerisque nationibus summè colunt ac uenerãtur. ea artis parte propemodùm neglecta, quam olim Romani tanquam eludendis interimendisq́ hominibus excogitatam, è re publica proscripserunt: ut quæ citra Naturæ opem nihil penitus accommodet, imò & illam alioquin in morbo à se explicando satagentem, iuuare studens, frequenter totam pessundet, & ab officio prorsus abstrahat. Vnde etiam illi potissimùm debemus, quòd tot conuicijs in medicos iaci solitis hæc sacratissima ars eluditur, quum tamen ipsius pars, quam liberalibus disciplinis instituti à se turpiter diuelli sinunt, præcipua laude illam perpetuò illustret. Quando enim ingeniorum fons Homerus medicum uirum multis præstantiorem esse affirmat, & cum uniuersis Græciæ poëtis Podalyrium & Machaonem celebrat, hi diui Æsculapij filij non ideo prædicantur, quòd febriculam, & quæ sola Natura absque medici auxilio leuius, quàm illo adhibito, sanat, remouerent, hominum'ue palato in reconditis deploratisq́ affectibus subseruirent: sed quia luxationum, fracturarum, uulnerum, & reliquarum continuitatis solutionum, sanguinisq́ fluxus curationi potissimùm præessent, ac spiculis, telis, atque alijs eiusmodi malis (quæ bella in primis inferunt, diligentemq́ medici operam semper expetũt) generosissimos Agamemnonis milites liberarent. Verùm augustissime Cæsar CAROLE, unum medicinæ instrumentum alijs præferre, haudquaquam proposui: quum triplex dicta auxiliorum ratio minimè disiungi possit, & tota ad unum artificem attineat: atque ad hanc ut debitè exequatur, omnes medicinæ partes ex æquo ità constitutæ paratæq́ sint, ut singula eo feliciùs in usum referantur, quo quis cumulatius omnia inuicem iungat. Quamuis etiam rarus omnino morbus occurrit, qui non statim triplex præsidiorum instrumentũ requirat: itaq́ opportuna uictus ratio instituenda, & medicamẽtis ac demũ manu aliquid moliendũ sit. adeò ut huius artis tyrones modis omnibus hortandi ueniãt, ut illorum (si dijs placet) physicorũ susurros uilipẽdentes, Græcorũ more, ac quemadmodũ artis natura penitus præcipit, manus quoq́ curationi admoueãt, ne deinceps laceram medendi rationem, in communis hominum uitæ perniciem conuertant. Atque hoc eo instigandi sunt diligentius, quo in medicina hodie integriùs eruditos, à manus opera, tanquam à peste, ideo præsertim abstinere cernimus, ne à medicorum Rabinis apud indoctam plebem pro tonsoribus traducantur, ipsisq́ postmodum neque par cum istis uix dimidiatò medicis quæstus, neque honor, neque apud imperitum uulgus æstimatio accedat. Hæc etenim detestabilis uulgi opinio præcipuè remoratur, quo minùs totum curandi artificium, uel hoc etiam seculò assumamus, & interiorum affectuum curationem duntaxat nobis asciscentes, magna mortalium noxa (ut semel uereq́ dicam) modica solum ex parte medici esse studeamus. Quippe quum primùm ad pharmacopolas uniuersa medicamentorum compositio relegaretur, mox etiam medici impensè ipsis necessariam simplicium medicaminum cognitionem amiserunt, atque ut tot barbaris uocibus, falsisq́ etiam pharmacis officinæ scaterent, tot uerò elegantissimæ ueterum compositiones nobis pariter deessent, adhucq́ complures etiam lateant, autores fuere: ac inexhaustum laborem pararunt cum ætatis nostræ, tum qui ante annos aliquot hanc præcessere eruditissimis uiris, indefesso studio simplicium medicamentorum cognitioni sic incumbentibus, ut illam pristino nitori restituere conati, plurimùm contulisse uideantur: cuius rei inter tot celebres alioquin uiros, argumentum præbet, huius ætatis rarum specimen Gerhardus Vueldbik, Maiestati tuæ à secretis, uariaq́ disciplinarum ac linguarum eruditione cumprimis ornatus, atque in stirpium historia nostrorum hominũ exercitatissimus. Cæterùm peruersissima hæc curationis instrumentorum ad uarios artifices diductio, adhuc multò execrabilius naufragium, ac longè atrociorem cladem præcipuæ naturalis philosophiæ parti intulit, cui quum hominis historiam complectatur, firmissimumq́ totius medicæ artis fundamentum, ac constitutionis initium iure habenda sit, Hippocrates & Plato tantum tribuerunt, ut illi inter medicinæ partes, primas esse adscribendas non dubitarint. Hæc nanque cùm prius à medicis unicè excoleretur, ipsiq́ in hac adipiscenda omnes neruos intenderent, tum demum miserè collabi cœpit, quum ipsi manuum munus ad alios reijcientes, Anatomen perdiderunt. Dum enim medici solam interiorũ affectuum curationem ad se pertinere autumabant, etiam uiscerum cognitionẽ sibi abundè sufficere arbitrabantur, & ossium, musculorum, neruorum, uenarum, arteriarum quæ ossa musculosq́ perreptant fabricam, ueluti ad ipsos non spectantem, neglexerunt. Ad hæc quum uniuersa administratio tonsoribus committebatur, non solum uera uiscerum cognitio medicis perijt, uerùm etiam dissecandi industria interci-

intercidit prorſus, eo quòd ſcilicet hi conſectionem non aggrederentur, illi uerò quibus manus artificium committeretur, indoctiores eſſent, quàm ut diſſectionis profeſſorum ſcripta intelligerent: tantùm abeſt, ut difficillimam abſtruſiſſimamq́ artem manu ipſis traditam, id hominum genus nobis aſſeruaret, utq́ hæc peſtilens curatiuæ partis diſperſio deteſtabilem ritum in Gymnaſijs non inueheret, quo alij humani corporis ſectionem adminiſtrare, alij partium hiſtoriam enarrare conſueuerunt. his quidem graculorum modo, quæ nunquam aggreſſi ſunt, ſed tantum ex aliorum libris memoriæ commendant, deſcriptáue ob oculos ponunt, altè in cathedra egregio faſtu occinentibus: illis autem adeò linguarum imperitis, ut diſſecta ſpectatoribus explicare nequeant, atque ex phyſici præſcripto oſtendenda lacerent, qui manu corporis ſectioni nunquam adhibita, tantum ex commentario nautam non ſine ſupercilio agit. Atque ut ſic omnia perperàm docentur in ſcholis, ac ridiculis quæſtionibus dies aliquot abeunt, ita quoque ſpectatoribus in illo tumultu pauciora proponuntur, quàm lanius in macello medicum docere poſſet. ut aliquot Gymnaſia prætercam, ubi de humani corporis compage reſecanda uix unquam cogitatur: uſque adeò uetus medicina à priſtino decore ante plures annos deſciuit. Porrò quum illa iam pridem in tanta huius ſeculi (quod tuo numine prudenter moderari uolunt ſuperi) fœlicitate cum omnibus ſtudijs ita reuiuiſcere, atque à profundiſſimis tenebris caput ſuum erigere cœpiſſet, ut ueterem candorem citra controuerſiam in nonnullis Academijs propemodum recuperaſſe uideretur, nihilq́ illa impenſius adhuc deſideraret, ac prorſus emortuam humani corporis partium ſcientiam, ipſe tot præſtantium uirorum exemplo prouocatus, huic pro mea uirili, ac ijs quibus poſſem rationibus opem ferendam duxi. Ac ne, omnibus aliquid communium ſtudiorum gratia tanto ſucceſſu attentantibus, ſolus torpeſcerem, aut etiam à meis progenitoribus degenerarem, hoc naturalis philoſophiæ membrum ita ab inferis reuocandum putaui, ut ſi non abſolutius apud nos, quàm aliàs unquam apud priſcos diſſectionum profeſſores uerſaretur, eò tamen pertingeret, ut aliquando haud puderet aſſerere, hanc diſſectionis rationem cum antiqua illa conferri poſſe: noſtraq́ hac tempeſtate nihil ſimul ita collapſum, moxq́ integritati reſtitutum, ac Anatomen fuiſſe. Verùm id ſtudium neutiquam ſucceſſiſſet, ſi quum Pariſijs medicinæ operam darem, huic negocio manus non admouiſſem ipſe, ac obiter mihi & cõſodalibus ab imperitiſſimis tonſoribus in una atque altera publica ſectione uiſceribus aliquot ſuperficietenus oſtenſis acquieuiſſem. adeò enim perfunctoriè illic, ubi primùm medicinam proſperè renaſci uidimus, Anatome tractabatur, ut ipſe in brutorum aliquot ſectionibus ſub celebri ac nunquam ſatis laudato uiro Iacobo Syluio uerſatus, tertiam cui unquam mihi adeſſe obtigit ſectionem, ſolito abſolutiùs, & ſodalium & præceptorum hortatu adductus publicè adminiſtrarem. Quum autem ſecundò (tonſoribus ab opere iam relegatis) illam aggrederer, muſculos manus cum accuratiori uiſcerum diſſectione conatus ſum oſtendere. præter octo enim abdominis muſculos turpiter, peruerſoq́ ordine laceratos, nullum unquam muſculum, ut neque etiam os aliquod, multoq́ minus adhuc neruorum, uenarum, arteriarum exactam ſeriem, quiſquam mihi primùm commonſtrauit. Mox Louanij, quò ob belli tumultus mihi redeundum fuerat, quòd illic decem & octo annis de Anatome ne ſomniauerãt quidem medici, utq́ de eius Academiæ ſtudioſis bene mererer, ac ipſe in re prorſus abdita, & mihi ad medicinam apprimè neceſſaria exercitatior redderer, accuratius paulo quàm Pariſijs, humanã fabricam ita inter diuidendum enarraui, ut iuniores eius Academiæ profeſſores nunc magnã atque adeò ſeriam ac diligentẽ in hominis partibus dignoſcẽdis operam impendere uideantur, probè intelligentes, quàm egregiam philoſophandi ſuppellectilem earum notitia ipſis ſuppeditet. Porrò Patauij in clariſſimo totius orbis gymnaſio, quia ad medicinæ chirurgicę profeſſionem (quam, ne à reliqua medicina meipſum diſiungerem, annis quinq́ illuſtriſſimi, & erga doctrinarum ſtudia longè liberaliſſimi SENATVS VENETI ſtipendijs conductus, prælego) Anatomes quoq́ tractatio pertinet, eam in hominis conſtructione inquirenda nauaui operam, ut modò ſæpius hîc & Bononiæ hanc ita adminiſtrauerim, ridiculoq́ ſcholarum more exploſo ſic oſtenderim atque docuerim, ut in hac nihil quod à ueteribus proditum ad nos peruenit, deſiderare poſſimus, ac nullius quæ occurreret partis conſtructionem adhuc expeteremus. At medicorum ſegnities nimium cauit, ne Eudemi, Herophili, Marini, Andreæ, Lyci, ac aliorum diſſectionis procerum ſcripta nobis reſeruarentur, quum ne fragmentum quidem alicuius paginæ ſuperſit tot illuſtrium autorum, quos uel Galenus ſecundo commentario in Hippocratis librum de Natura humana, plures uiginti commemorat, imò & Galeni Anatomicorum librorum uix dimidia pars ab interitu eſt uindicata. Qui uerò ipſum ſunt ſecuti, in quorum claſſem Oribaſium, Theophilum, Arabes, & noſtros quotquot legere hactenus mihi licuit, recenſeo (illorum bona dixerim uenia) omnes, ſi modò

quid lectu dignum tradiderunt, ex Galeno id sunt mutuati. & per Iouem studiose secanti, nihil unquam minus aggressi uidentur, quàm humani corporis sectionem: adeò mordicus horum primarij nescio cui dicendi generi, aliorumq; in resecando oscitantiæ fidentes, Galenum in dispendiosa compendia turpiter redegerunt, nunquam ab illis dum ipsius sensa assequuntur, ne latum quidem unguem recedentes: imò librorum frontibus adijciunt, ipsorum scripta è Galeni placitis penitus consarcinata, suaq; Galeni esse omnia, ideo etiam subiungentes, si quis fortè ea duceret reprehendenda, ob id Galenum quoq; esse cõtemnendum arbitraretur. Atque ita huic omnes fidem dedere, ut nullus repertus sit medicus, qui in Galeni anatomicis uoluminibus, ne leuissimum quidem lapsum unquam deprehensum esse, multoq; minus deprehendi posse, censuerit: quum interim (præterquam quòd Galenus se frequẽter corrigit, suamq; negligentiam in quibusdam libris commissam, in alijs, postea exercitatior redditus, non semel indicat, contrariaq; frequenter docet) nobis modò ex renata dissectionis arte, diligentiq; Galeni librorum prælectione, & in plerisque locis eorundem non pœnitenda restitutione constet, nunquam ipsum resecuisse corpus humanum: at uerò suis deceptum simijs (licet duo ipsi arida hominum cadauera occurrerint) crebro ueteres medicos in hominum consectionibus se exercentes immeritò arguere. Quinetiam quamplurima apud Galenum inuenias, quæ in simijs quoque minus rectè assecutus est. ut taceam, mirandum esse maximè, in multiplici infinitaq; humani corporis organorum & simiæ differentia, nullam nisi in digitis ac poplitis flexu, Galenum animaduertisse: quam cum cæteris procul dubio omisisset, nisi citra hominis dissectionem ipsi fuisset obuia. Verùm in præsentia, haudquaquam institui falsa Galeni dissectionis professorum facilè principijs dogmata perstringere: multoq; adhuc minus in ipsum bonorum omnium autorem, mox initiò impius, suæq; autoritatis parum obseruans haberi uelim. Haud enim ignoro, quàm medici (longè secus quàm Aristotelis sectatores) turbari soleant, quum multo sæpiùs quàm ducenties à uera partium humanæ harmoniæ, usus functionisq; descriptione, Galenum declinasse, in unius Anatomes administratione nunc obseruãt, toruè interim & summo defendendi studio dissectas particulas expendentes. Quamuis & hi ueritatis amore ducti, paulatim inde mitescant, suisq; oculis ac rationibus nõ inefficacibus plus fidei, quàm Galeni scriptis adhibeant, hæc uerè paradoxa non ab alijs autoribus emendicata, neque autoritatum congerie tantum firmata, huc illuc ad amicos sedulò perscribentes, & ad illorum inspectionem, ac demum ad ueræ Anatomes cognitionem, tam solicitè & amicè hortantes: ut spes sit, hanc breui in omnibus Academijs ita excolendam, quemadmodum Herophili, Andreæ, Marini, aliorumq; præstantissimorum dissectionis procerum seculo in Alexandria olim exerceri consueuit. Quod quo fœlicioribus Musarum auspicijs succedat, quantum in me fuit, præter illa quæ aliàs huius argumẽti in lucem edidi, & quæ plagiarij quidam me procul à Germania absentem arbitrati, tanquam sua emiserunt, iam de integro humani corporis partium cognitionem eo ordine in septem libros redegi, quo in hac urbe & Bononiæ in illo eruditorum uirorum cœtu ipsam pertractare soleo. Hac siquidem ratione, qui secanti adfuere, demonstratorum habebunt commẽtarios, cæterisq; leuiori negotio Anatomen ostendent. Quanquam alioquin & his quibus inspectio denegatur, minimè futuri sint inutiles, quum cuiusque humani corporis particulæ numerum, situm, formam, magnitudinem, substantiam, ad alias partes connexum, usum, munus, ac eiusmodi permulta, quæ in partiũ natura dissecantes rimari consueuimus, unà cum mortuorum uiuorumq; resectionis artificio, satis diffusè persequãtur, & partium omnium imagines sermonis contextui insertas ita contineant, ut ueluti dissectum corpus operum Naturæ studiosis ob oculos collocent. Ac primo quidem libro omnium ossium cartilaginumq; naturam enarraui, quæ quòd illis reliquæ partes suffulciantur stabilianturq;, & secundùm hæc describantur, ab Anatomes studiosis primùm cognoscenda ueniunt.

Secundus liber ligamenta, quorũ beneficio ossa cartilaginesq; inuicem cõnectuntur, & dein musculos, motus è nostro arbitratu pendentis opifices, cõmemorat. Tertius, uenarum quæ musculis & ossibus cæterisq; particulis familiarem quo enutriantur sanguinem deferũt, ac dein arteriarum insiti caloris spiritusq; uitalis temperiem moderantiũ, frequentissimam seriem complectitur. Quartus non modò neruorum qui musculos adeunt distributionem, sed & reliquarum quoque omnium propagines edocet. Quintus organorum nutritioni, quæ potu & cibo perficitur, famulantium constructionem tradit: ac insuper ob sedis uiciniam, instrumenta etiam continet, ad speciei successionem à summo rerum Opifice fabricata. Sextus cordi uitalis facultatis fomiti, ipsiq; subministrantibus particulis dicatur. Septimus uerò cerebri & sensus organorum harmoniam ita persequitur, ut illic neruorum à cerebro originem ducentium series quarto libro expressa, nõ repetatur. Quippe in horum librorũ ordine digerendo, Galeni

sen-

ſententiam ſum ſequutus, qui poſt muſculorum hiſtoriã, uenarum, arteriarum, neruorum, & dein uiſcerum Anatomen pertractandam duxit. Quantumuis nõ inepte, ac potiſſimùm apud huius ſcientiæ tyronem, aliquis cum uaſorũ diſtributione rudem uiſcerum cognitionẽ ita perſe quendam contendet, quemadmodum in Epitome præſtiti: quam ueluti horum librorũ ſemitam, ac in illis demonſtratorũ indicem præparaui, Sereniſſimi Principis PHILIPPI Maieſtatis tuæ filij, ceu uiui paternarum uirtutum exemplaris (à quo quæcunq; in optimo totius orbis moderatore deſiderari poſſunt, quàm cumulatiſſimè expectãtur) ſplendore decoratam, autoritateq; munitam. Verùm hîc quorundam iudicium mihi ſuccurrit, qui non duntaxat herbarum, ſed & humani corporis partiũ quantumuis etiã exquiſitiſſimas delineationes, rerum naturaliũ ſtudioſis proponi, acriter damnãt: quod has non picturis, uerùm ſedula reſectione, rerumq; ipſarum intuitu diſci oporteat. perinde ſanè ac ſi hoc nomine ueriſſimas, ac utinam à typographis nunquam deprauandas partium icones ſermonis contextui adhibuiſſem, ut ſtudioſi illis freti, à cadauerum ſectione temperarent: & nõ ijs potius, quibus poſſem modis medicinæ candidatos ad cõſectiones proprijs manibus obeundas, cum Galeno hortarer. Profectò ſi ueterum, qui pueros domi in conſectionibus adminiſtrandis, perinde atque in pingendis elementis & lectione exercebant, conſuetudo huc uſq; deducta fuiſſet, non picturis modò, uerùm & omnibus cõmentarijs perinde atque ueteres illos facilè nos carere permitterem: qui tum primùm de Adminiſtrandis diſſectionibus ſcribere ſunt aggreſſi, quum nõ liberis ſolum, ſed alienis etiam uiris quos uirtutis nomine ſuſpiciebant, artem cõmunicare honeſtũ eſſe cenſuerunt. Cum primùm enim pueri non amplius in ſectionibus exerceri cõſueuere, protinus neceſſariò accidit, ut Anatomen infœlicius cõdiſcerent, exercitatione, quam in pueritia auſpicari ſolebãt, abolita. Adeò ut quũ ars Aſclepiadum familia excidiſſet, multiſq; ſeculis in deterius uergeret, opus fuerit libris qui ſpeculationẽ ipſius integrã conſeruarẽt. Quantum uerò picturæ illis intelligendis opitulentur, ipſoq; etiã uel explicatiſſimo ſermone rem exactiùs ob oculos collocent, nemo eſt qui nõ in geometria, alijſq; mathematicũ diſciplinis experiatur: præterquàm quod noſtræ partium imagines illos impenſe oblectabũt, quibus nõ ſemper humani corporis reſecandi datur copia: aut ſi datur, tam delicata & in medico parum probãda præditi ſunt natura, ut etſi iucundiſſima hominis cognitione, immenſi rerũ Conditoris ſapientiã (ſi quid aliud) atteſtãte, inſigniter capiantur, eò tamen animum inducere nequeunt, ut uel ſectioni aliquãdo interſint. Vtcunq; uerò ſit, toto opere id unicè ſtuduí, ut in negocio longè reconditiſſimo, neq; minus arduo, quamplurimis prodeſſem, humaniq; corporis fabricæ non decẽ, aut duodecim (uti obiter ſpectanti apparet) ſed aliquot mille diuerſis partibus extructæ hiſtoriã, quàm ueriſſimè & abſolutiſſimè pertractarẽ, ac intelligendis Galeni libris poſteritati adhuc aſſeruatis, & inter cætera diuini eius uiri monumẽta præceptoris operã requirentibus, nõ ſpernendã frugem medicinæ candidatis adferrẽ. Licet interim non me lateat, quàm conatus iſte meæ ætatis, qua uigeſimum octauum annum nondum exceſſi, nomine, parùm autoritatis habebit, ac quamminimè ob crebram non uerorum Galeni dogmatum indicationem, ab illorum morſibus erit tutus, qui mihi Anatomen docenti nõ aſtitere, aut ipſi hanc ſedulò non ſunt aggreſſi, primaq; fronte uarias rationes in Galeni defenſionem cõminiſcentur, niſi magno alicuius numinis patrocinio ex more commendatus in lucem auſpicatò prodeat. Verùm quia maiori nullo quàm diui CAROLI, inuictiſſimi, maximiq; Imperatoris nunquã intermorituro nomine tutius muniri, ſplẽdidiuſq; ornari poteſt, tuam Cæſaream Maieſtatem omni reuerentia ſupplex iterum atq; iterũ obſecro, ut iuuenile hoc meum ſtudiũ multis rationibus cauſiſq; ſibi obnoxium, ſub ipſius ductu, ſplendore ac patrocinio in hominũ manibus tantiſper uerſari ſinat, donec per rerum uſum, ac quod ætate accedit iudiciũ, eruditionemq; hunc laborem ſummo optimoq; Principe digniorem reddam, aut aliud non rejciendum alius ex arte noſtra deprompti argumenti munus offeram. Quamuis augurer, ex uniuerſa Apollinea diſciplina, adeoq; tota naturali philoſophia, nihil tuæ Maieſtati gratius acceptius'ue procudi poſſe, hiſtoria, qua corpus & animum, ac præterea diuinum quoddam numen ex utriuſq; ſymphonia, & noſmetipſos denique (quod uerè hominis eſt) cognoſcimus. Atque ut id pluribus colligo argumẽtis, ita in de in primis conijcio, quod in ea librorum frequẽtia, quæ fœlicis memoriæ MAXIMILIANO Romanorũ maximo Imperatori auo tuo cõſecrati fuere, nullus præſentis negocij libello unquam gratior extiterit. Neq; unquam obliuiſcar, qua uoluptate tabulas meas Anatomicas inſpexeris, quamq; curioſe de ſingulis percunctatus ſis, quas pater meus Andreas Maieſt. T. à pharmacis primarius iuxta ac fideliſſimus, aliquando intuendas obtulit. Vt nunc præterea incredibilẽ illum, ut in omnes diſciplinas, ita etiã multo maximè in mathematicas, & præſertim eius quæ mundi aſtrorumq; ſcientiam pertractat, amorem, & in tanto heroẽ admirabilem eius peritiã. Adeò, ut haud fieri queat,

quin ut mundi ſcientia unice teneris, ita etiam aliquando omniũ creaturarum abſolutiſſimæ fabricatione expẽdenda delecteris, & immortalis animæ diuerſorio ac inſtrumẽto cõſiderando uoluptatem capias: quod domicilium, quia permultis nominibus mundo egregiè correſpondet, ueteribus haud ab re microcoſmus nuncupabatur. Cæterùm, uti modò homini digniſſimam ſui corporis ſtructuræ cognitionem, per ſe longè commendatiſſimam, & cui tantoperè uel Romæ ſummos uiros, tum rebus, tum diſciplinis philoſophicis per omnia præcipuos, operam impendere iuuit, minimè hîc prædicandam ſtatui: ita quoque Magni illius Alexãdri, qui non niſi ab Apelle pingi, à Lyſippo in ære duci, & à Pyrgotele ſculpi uoluit, probè memor multo minùs hic laudum tuarum aliquid recenſendum duxi, ne ieiuna & parum exercitata oratione, illis pro luce tenebras offundam. præſertim quum prorſus improbandus ſit, nimium receptus in Præfationibus ritus, quo abſq; omni delectu, & ferè præter meritum, ueluti ex typo & formula quapiam, uilis alicuius præmioli gratia, omnibus aſcribi ſolent, ſuſpicienda doctrina, ſingularis prudentia, mira manſuetudo, acre iudicium, indefeſſa liberalitas, erga literatos & ſtudia mirus amor, in rebus agendis ſumma celeritas, omnisq; adeò uirtutũ chorus, quo tuam Maieſtatem non minus quàm dignitate, ac fœlicitate, rerumq; geſtarum triumphis uniuerſos mortales anteire, nullus nõ (quamuis hic à me non dicatur) perſpectiſſimũ habet. unde etiam ſummi numinis loco adhuc uiuus coleris: quod ut Dij ſtudijs & toti orbi non inuideant, ſed diutiſſime mortalibus incolume, perpetuoq; fœlix ſeruent ac tueantur, precor.

Patauij. Calend. Auguſti, anno poſt natum CHRISTVM
M. D. XLII.

TYPOGRAPHVS LECTORI.

Quoniam Epiſtola, quam unà cum Tabulis, ad hoſce de Humani corporis fabrica libros & ipſorum Epitomen paratis, ab ANDREA VESALIO ex Italia miſſam accepimus, pleraque continere nobis uiſa eſt, quorum alioquin Lectorem initiò admonendum putaſſemus, quæq; Typographis, præcipuè ita parui Principum decreta pendentibus, & ad ea quæ in rei literariæ uſum euulgantur deprauanda natis, ſignificanda uidebantur, operæprecium duximus illam ita quoque uti ad nos miſſa eſt, candidis Lectoribus communicare.

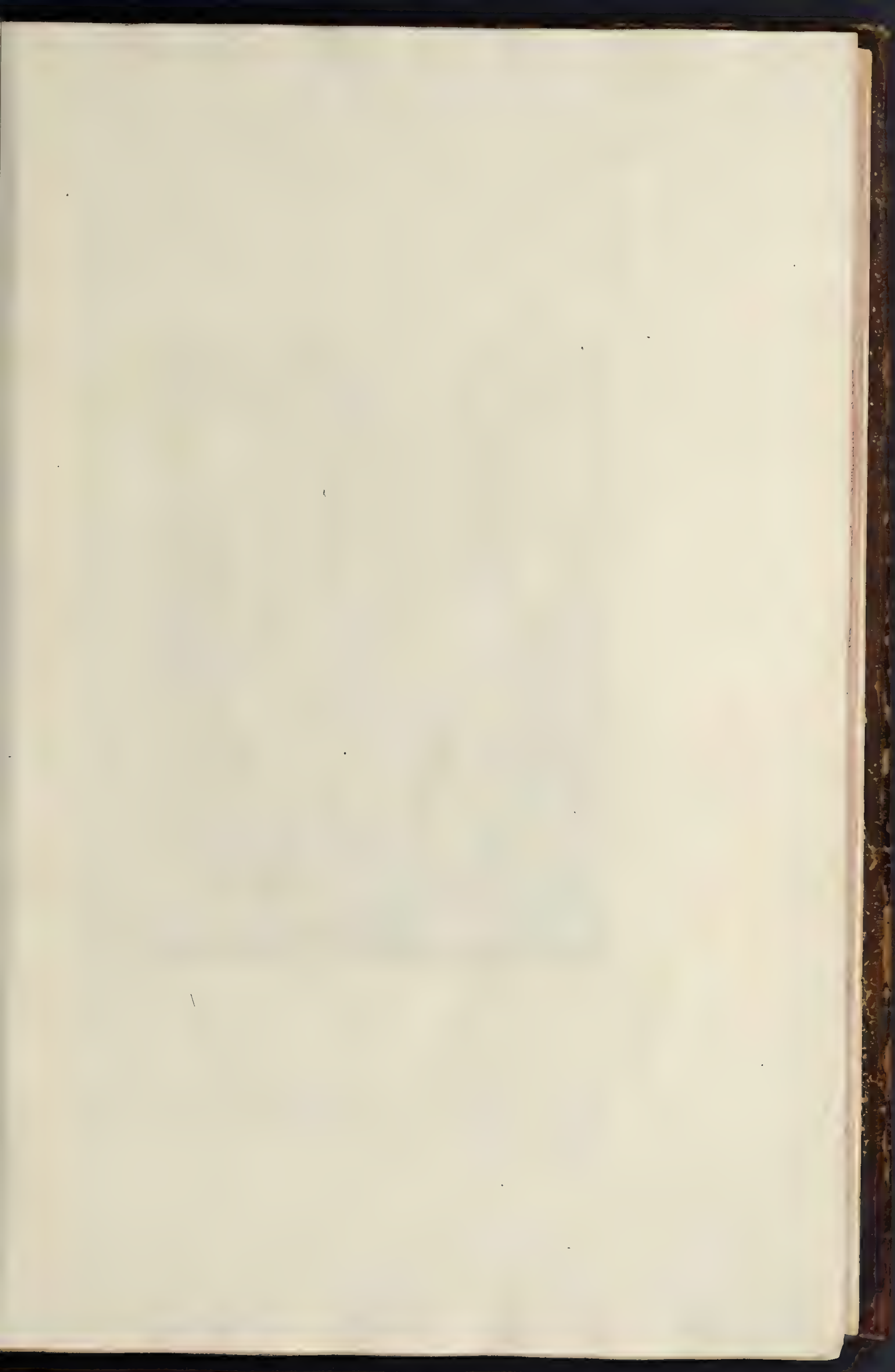
IOANNI OPORINO GRAECARVM LITERARVM APVD BASILIENSES PROFESSORI, amico chariſſimo ſuo.

S. CCIPIES *breui simul cum his literis per Mediolanenses mercatores Danonos, tabulas ad meos de Humani corporis fabrica libros, & eorundem Epitomen sculptas. Vtinam tam integrè ac tutò Basileam perferantur, atque sedulò cum sculptore &* NICOLAO STOPIO *hîc Bombergorum negociorum fidelissimo curatore, in humanioribusq; studijs apprimè uersato iuuene, eas composui: ne aliqua ex parte atterantur, aliud'ue incommodum ipsis uectura inferat. Inter tabularum seriem exemplar frustatim reposuimus, simul cum impresso singularum figurarum typo, cui quo quæque loco reponenda ueniat asscripsi: ne fortè illarum ordo ac dispositio tibi tuis'ue operis negocium facesseret, figuræq; non ordinatim imprimerentur. In exemplari promptè discernes, ubi genus characterum sit immutandum. quandoquidem scripturæ partem, quæ organorum historiam complectitur, continuoq; orationis contextu singulis capitibus absoluitur, lineis ab ea distinxi, quæ ad characterum qui in tabulis sculpti occurrunt explicationem iuuat: ob idq; figurarum & characterum Index appellatur. In continua orationis serie nusquam figuris indicandis interrupta, literulas expendes, quas in officinis superlineares nuncupatis: quæ illis respondent annotationibus, quas interiori margini non tanta industria, quanto labore & tædio, adhibui, ut lectori uelut scriptorum essent commentarius, exprimens in quànam figura pars, cuius mentio incidit, spectari possit: uti annotationes in exteriori margine obuiæ, eorum quæ enarrantur argumentum quodammodo proponunt. In interioribus, ne essem prolixior, eam rationem obseruaui, ut quotiescunque figura indicatur, quæ capiti, ubi annotatio spectatur, præfixa est, nullum capitis numerum indicem: quem alioquin appono, si figura alteri præponatur capiti. Rursus, si figura in libro ubi annotatio occurrit, inueniatur, libri numerum figuræ haud subijcio. Quamobrem uerò figuras hoc illo'ue loco collocandas duxerim, in librorum titulis, & characterum indicibus abunde explicatum reperies. Notarum enim, quibus partes in delineatione quapiam insigniendæ fuerūt, loco, characteres quorum in officinis perpetuò usus est, in tabulis sculpsimus: primùm ferè à maiusculis, & dein alijs Latinorum orsi: insuper Græcorum minoribus: mox ab eorundem grandioribus, qui Latinis non sunt familiares: quum uerò hi omnes non sufficerent, numerorum typos assumpsimus, & si quæ alia notula in communibus typis occurrebat. In horum indicū descriptione obseruatum est, ut indicans unamq; priuatam explicationem habens character, in margine liber collocetur. Si uerò peculiarem non habeat indicem, ac ueluti cùm alio charactere exprimatur, ipsi punctum in margine subieci, ut unà cum cæteris lectori in serie obuius fieret. Verùm hanc rationem, ac potissimùm cur characterum indicem cum partium historia confundendum non putauerim, aliàs ad te prolixiùs scripsi: nunc uerò ijs quibus possum modis hortor, & rogo pariter, ut omnia quàm nitidissimè & ocyùs excudantur, utq; in meis conatibus expectationi, quam omnes de tua Officina, nunc primùm magno studiosorum commodo, felicíq; Musarum omine instituta conceperunt, satisfacias. Præcipuum studium in tabularum impressione erit impendendum, quòd non uulgariter ac scholasticè, uelut' que simplicibus duntaxat lineis sint expressæ: nusquam picturæ ratione (si interdum locum quo res delineatæ suffulcirentur, excipias) neglecta. & quanquā hîc iudicio ualeas, nihilq; nō de tua industria & sedulitate mihi pollicear, hoc unum percuperem, ut inter excudendum id exemplar quàm proximè imitareris, quod à sculptore speciminis sui loco impressum, unà cum ligneis formis reclusum inuenies. ita enim nullus character, quantumuis etiam in umbra reconditus, oculatum sedulumq; lectorem latitabit. & quod in hac pictura longè est artificiosissimum, mihiq; spectatu perquàm iucundum, linearum in quibusdam partibus crassities simul cum eleganti umbrarum obfuscatione apparebit. Verùm non est quod hæc tibi perscribam, quum in papyri lænitate soliditateq;, ac in primis in uestrarum operarum diligentia positum sit, ut singula, quale nunc mittimus exemplar, nosq; hîc aliquot impressimus, ex tua Officina omnibus proponantur, multisq; fiant communia. Dabo operam, ut non ita multo pòst ad uos proficiscar, & si non toto impressionis tempore, saltem aliquandiu Basileæ cōmorer, mecum formulam decreti Senatus Veneti allaturus, quo cauetur, ne quis*

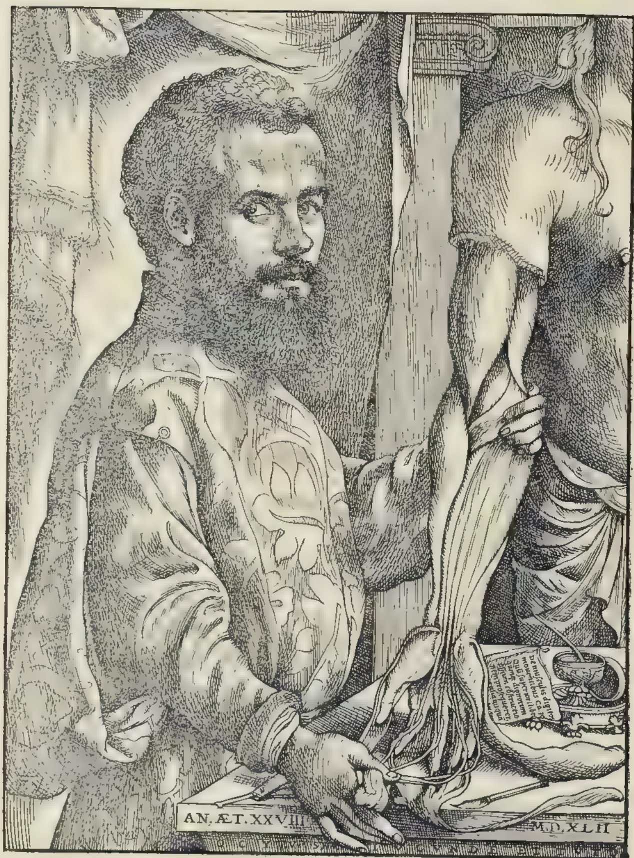
tabularum

tabularum aliquam absque meo consensu imprimat. Cæsaris, quantumuis tu generale in omnes libros quos primus imprimis habeas, mater mea ad te Bruxella mittet. dudum enim mihi impetratum fuit: sed ut recentius esset, ad pluresq; annos utile, hactenus non curauimus describendũ. Regis Galliæ, se mihi adepturum recepit ipsius apud Venetos Orator, Monspessuli antistes. Licet hac ex parte parum sim anxius: imò diplomatum exemplaribus ne paginam quidem occupandam duxerim. Nam quid principum decreta apud bibliopolas, & in omnibus angulis nunc densissimè satos typographos ualeãt, abundè in meis Anatomicis tabulis ante annos tres Venetijs primùm impressis, & postmodũ misere paßim deprauatis, maioribusq; interim titulis exornatis, est animaduertere. Augustæ enim mea ad NARCISSVM VERTVNVM, Cæsaris & regni Neapolitani primarium medicum, rarumq; profectò nostræ ætatis medicorum exemplar, subducta epistola, nescio quis rabula Germanicè est præfatus, & præter meritum in Auicennam reliquosq; Arabes blaterans, me inter quosdam succinctos Galenos connumerat, & (ut emptori fucum faceret) me coegisse in sex tabulas falsò asserit, quæ Galenus pluribus quàm triginta libris diffuse complexus est. Dein Latina se Germanico idiomate donassẽ subiungens, attestatur Græcas & Arabicas uoces ab ipso adhibitas: quum interim non solum tales omnino subduxerit, sed ea omiserit quæ conuertere nequiuit, quorumq; nomine tabulæ in primis debebant esse commendatiores. præterquam quòd Venetam sculpturam peruerse istic sunt imitati. Hoc Augustano sculptore longe rudior imperitiorq; extitit, qui Coloniæ ijsdem tabulis manum admouit: quantumuis illic nescio quis in typographi gratiam scribat, non tantum ex meis tabulis hominis constructionem melius quàm ex humanæ fabricæ resectione intueri poße, uerùm etiam ipsos ex elegantißimis figuris fecisse multo elegantiores: quum tamen & picturam ualde corruperint, & neruorum delineationem parum feliciter imitatam adiecerint, quam ego characterum adiecto indice, uni atque alteri amico, qui id tantisper dum ipse eã ederem, à me expetebant, ruditer delineaueram. Parisijs tres priores eleganter expresserunt, alijs interim propter sculpturæ (uti conijcio) difficultatem omißis: quum potiùs à prioribus, si studiosorum habita esset ratio, abstinendũ fuißet. Cæterùm Argentinensis ille, quẽ FVCHSIVS tantis conuicijs ob quædam denuò transcripta proscindit, quemq; ego longe alio iure quàm ipse plagiarium appellare poßem, de studijs peßimè est meritus, quòd tabulas quæ nunquam satis magnæ studiosis proponi poterunt, tam fœdè contraxerit, & turpißimè pictas, ac præter omnem rationem circunscriptas, cum Augustani uersione, tanquam suas emiserit. Huius gloriæ is inuidere uisus est, qui undecunque citra delectum compilatis ex aliorum libris, imaginibus, Marpurgi & Francofordiæ eius generis libros adhuc emittere pergit. Adeò ut diuina illa & fœlicißima Italorum ingenia leuiter feram, et ualde exosculer, quòd aliud in Germaniæ medicis iudiciũ ob sordidorũ quorundam typographorũ mancipia requirant, quæ nullum nõ scripti genus uilis alicuius præmioli à typographis emungẽdi gratia cõgerere, emutare, transcribere, suoq; nomine ut nouum quid editum uideatur, decretaq; principum sileant, emittere audent. Hæc eò scribo, ut intelligas, quàm parum illa impreßioni tuæ adhibenda putauerim. quin potius significandum duxerim, me multò lubentius tabulas alicui industrio typographo quócunque transmißurum: quantumq; in me eßet, operam meam in rei literariæ usum communicaturum: quàm ut ineptus aliquis, cui pro mea uirili rationibus omnibus obeße conabor, tabulas tanto labore in communem studiorum usum confectas imitaretur, illæq; turgido quopiam præfixo titulo, perinde ac si à me ita negligenter exijßent, in hominum manus uenirent. Atque hæc potißima est causa, cur tabulas meo sumptu parauerim, ac nunc iterum atque iterum abs te contendam, ut quàm integerrimæ & mundißimæ à tuis operis seruentur. Vale. Venetijs, nono Calendas Septembres.

Tuus And. Vesalius.

ANDREÆ VESALII.

ANDREAE VESALII

BRVXELLENSIS, DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBER PRIMVS, IIS QVAE uniuersum corpus sustinent ac suffulciunt, quibusque omnia stabiliuntur & adnascuntur dedicatus.

QVID OS, QVISQVE IPSIVS VSVS & differentia. Caput I.

OS CAETERARVM hominis partium est durissimum, & aridissimũ, maximeque terrestre & frigidum, & sensus denique præter solos dentes expers. Huius enim temperamenti summus rerum opifex Deus substantiã meritò efformauit, corpori uniuerso fundamenti instar subijciendam. Nam quod parietes & trabes in domibus, & in tentorijs pali, & in nauibus carinæ simul cum costis præstant, id in hominis fabrica ossium præbet substantia. Ossium siquidem alia roboris nomine tanquàm corporis fulcra procreantur, è quorum numero sunt tibiarum & femorum ossa, & dorsi uertebræ, ac omnis ferè ossium contextus. Alia reliquis partibus ueluti propugnacula, tutissimique ualli & muri à natura obijciuntur, quemadmodum caluaria, uertebrarum spinæ, & transuersi earundem processus, pectoris os, costæ. Alia quorundam ossium articulis præficiuntur, ne illi plus satis laxè moueantur, aut in nimium acutos inclinentur angulos. Huius nanque beneficij occasione, ossicula effinguntur, sesami seminis magnitudini à dissectionis professoribus comparata, quorum quædam secundo pollicis manus internodio, & quatuor reliquorũ digitorum primis internodijs, & primis etiam internodijs quinque digitorum pedis coarticulantur. Dentes porrò incidendis & confringendis & atterendis molendisque cibis priuatim conducunt, perinde ac duo auditus instrumenti ossicula peculiari usu audiendi officio famulantur. Verùm cuiusque ossis primarium munus, singulorum ossium Caput fusius ostendet, quandoquidem in præsentia abunde est, generatim ossium usum recensere: quo (ut semel dicam) hæc fulcrorum modo uniuersam corporis molem sustentant, & ijs omnia adnascuntur & firmantur, & ab ijsdem suspenduntur, adeò sanè ut ex ossium usu aut officio, non alia quàm modò ferè diximus, desumi possit differentia. In magnitudine uerò ossa uariant, quòd nonnulla quidem sint grandia, ut femur, tibiæ os, humerus, & ossa sacri ossis lateribus utrinque connexa: nonnulla autem parua existant, ut brachialis ossa, dentes, & ossicula quæ sesamo assimilantur. Alia rursus ampla sunt, ut ossa sacri ossis lateribus coarctata, scapulæ, sacrum os, uerticis ossa, frontis & occipitij. Alia angusta & gracilia & longa, ut fibula, radius, ulna, & cum alijs multis costæ. Porrò satius erit omnes differentias, quas à forma petere integrum esset (cum innumeræ occurrant) ad priuatas ossium descriptiones reseruare. Arduum quippe esset, ossibus nondum enarratis assequi, quænam horum sint aspera: ut ea quæ lapidea in caluariæ basi uocabimus, quòd præruptæ rupi similia uideantur. item quæ læuia sint, ut uerticis ossa, frontis os, pectoris os. deinde quæ triangulum referant, ut scapulæ: & quadrangulum, ut uerticis ossa: & quæ cunei speciem obtineant, ut capitis os, à cuneo σφηνοειδὲς dictum: & quæ iugis assimilentur, ut ζυγώματα Græcis, iugalia autem nostris appellata: & quæ ſ nostrum imitentur, ut claiculæ: & quæ ensis effigiem ostendant, ut pectoris os: insuper quæ υ figuram referant, ut ὑοειδὲς uocatum os: & quæ radij quo latiores cordulæ texuntur figuram exprimant, ut cubiti os radij nomine donatum: & quæ cubo tesseræque comparamus, ut pedis os à cubi imagine κυβοειδὲς nuncupatum: & quæ cymbæ imagini accedant, ut pedis os à cymba Græcis σκαφοειδὲς appellatum: & quæ molæ, scuto & patellæ similia dicantur, ut os genu articulo præpositum: ad hæc quæ totius Italiæ circunscriptionem leuiter proponant, ut femur: & quæ fibulam repræsentent, ut tenuius in tibia os fibula appellatum: & quæ coccygis seu cuculi auis rostro comparentur, ut sacro ossi suppositum os, quod coccyx nuncupatur: dein quæ incudis uel molaris dentis effigiem quodammodo repræsentẽt, ut minus organi auditus ossiculum: & quæ malleum, ut grandius eiusdem

Ossis natura.

Ossium usus.

Ossium differentia ab usu.

Differentia à magnitudine.

A forma.

organi ossiculum: præterea quæ à uerticuli forma nomen sortiantur, ut dorsi uertebræ: & quæ clauo à Græcis γόμφῳ appellato respondeant, ut dentes: & quæ mediam maiusculæ pisæ seu ciceris formam præseferant, ut duo pedis ossicula, primo pollicis internodio supposita: eiusque generis ossium quæ forma inuicem uarient permulta, non ita obiter ab illo cui ossa adhuc incognita sint, intelligerentur. Atque hac etiam ratione processuum, appendicum, capitum, superciliorum, sinuum, & tuberculorum imagines, in præsenti neutiquam recensendæ ueniunt: quemadmodum neque aliqua quæ ex hisce sumi possit ossium differentia, quum quid processum, appendicem, eiusque ordinis reliqua nominem, hactenus non expresserim, ista secundo ab hoc capite necessariò pertractaturus. Ac proinde etiã differẽtiæ ab ossium cõmissurarum speciebus petitæ, nisi cõmissuris accuratè explicatis, obuiæ esse nõ queunt. Quòd autẽ quamplurimæ sint, & cognitu non admodum faciles, quartum Caput attestabitur. Item differentias quæ à cartilagine dependere possunt, nondum natura cartilaginis exposita, haud promptè quiuis assequeretur. Incognita enim cartilagine, intellectu difficile est, quænam ossa cartilagine prorsus destituantur, ut uerticis ossa: quæ illa undique, ut quædam brachialis ossa, aut aliqua tantum ex parte, ut femur, incrustentur. quæ item in cartilaginem degenerẽt; ut nasi ossa, costæ, pectoris os. His igitur differentijs in suum locum asseruatis, eas quæ à substantia & ossium cõstitutione colliguntur, sermoni hîc adijciamus. Sunt enim quædam ossa planè solida, neque quouis pacto effracta, interius cauernulis sinibus'ue obsita uidentur: ut, præter cætera, duo nasi ossa, & quod in oculorum sede minimum, ac superioris maxillæ ossium secundum numerabitur: & ea quæ sesami seminis magnitudini comparantur: & duo ossicula auditus organo propria. quæ omnia nisi temporis successu impensẽ resiccata, nullam omnino cauitatem intus ostendũt. Nonnulla uerò exterius, quasi continua crusta, aut lamina obducerẽtur, solida apparent, sed effracta. quædam paruis tantũ sinibus cauernulisque cõpactissimæ spongiæ, uel læuissimi pumicis foramina quamproximè referentibus, intus oppleta cernuntur, quandam fungi speciem exprimentes: ut in minorum ossium numero, brachialis ossa, & tarsi ossa: in maiorum autem, sacrum os, uertebrarum corpora, pectoris os, calcis os, talus, deinde & uerticis ossa. quædam uerò prẹter cauernulas, nulla serie aut numero positas, amplũ aliquem & insigniter cauum exigunt sinum, qui solidissima ualidissimaque ossis substantia circundatus in extremis angulis, osseis ueluti lineis interstinguitur. Hunc sinum singula ossa, quibus obtigit, unicum ferè adipiscuntur. Sunt autem huius classis inter minorã ossa, pedij, postbrachialis, & digitorum ossa: atque ex his potissimũ primæ & secundæ digitorum acies, quantumuis secus Galeno Anatomes professorum præcipuo uisum sit, ossa digitorum solida constituenti. Grandiora uerò ossa eiusmodi sinu donata sunt, femur, tibiæ os, humerus, maxilla inferior, quartum superioris maxillæ os, frontis os, temporum ossa, & plerunque ipsum cuneiforme os. Dentes autem, qui omnium ossium facile sunt durissimi, huius generis sinum quoque obtinent: sed interim dictis nuper cauernulis, & pumicis modo efformatis foraminulis prorsus destituuntur. Maiores isti sinus, & illa pumici ac exiccato fungo non absimilis constructio, ossibus contigerunt. cùm quò motus nomine

Differentia ab appendicib. processibus, capitibus, &c.

Ab ossiũ commissuris.

A cartilagine.

Ab ossium substantia & constitutione.

In 1 de Vsu partiũ, et 2 lib. Cõmentar. in Hipp. lib. de Fracturis.

Quoniam præsens differentia in figuris, singulis Capitibus quibus priuatim os aliquod describitur, præpositis, ita ut reliqua quæ hoc Capite pertractantur, non est obuia, hîc appinximus brachij ossis, (seu, ut cũ Celso dicamus) humeri, secundùm longitudinem dissecti alteram partem, quæ ipsius capite quod scapulæ articulatur, cauernulas pumicis modo efformatas, & A insignitas cõmonstrat: quẽadmodũ et squamã illis cauernulis obductã, et B notatã. C autem inscribitur portio exterioris superficiei istius ossis, hîc cõspicua. Insuper D sinum commonstrat ampliter cauum, qui solidissima crassaque ossis parte E ac F indicata circumdatus, secũdùm humeri longitudinem exporrigitur. Ad sinus uerò summum ubi G reponitur, & imum ubi H uisitur, osseæ occurrunt lineæ, medullam hoc sinu contentam intexentes. Cæterum sub humero os cymbam referens, ac undecima figura trigesimi tertij Capitis exprimendũ, hîc uerò per medium dissectum, & I & K insignitum delineauimus, ut ossis appareret substantia pumicis instar constructa. Ac utrunque quidem L, cauernosam fungosamue huius ossis notat substantiam. M uerò, squamam, quæ ossis constituit superficiem, & undique illi fungosæ substantiæ circunducitur. Præterea huic ossi unum ossiculorum subiunximus, quæ primo pollicis pedis internodio coarctata, in secunda trigesimitertij Cap. figura α & ψ ostendentur. Atque hoc ideo N notatum integrè per medium diuisimus, ut aliquod os impensè solidum, & cauernulis penè destitutum, in conspectum quouis pacto ueniret.

mine leuiora redderentur, tum ut medullam proprium ipsorum nutrimentum illis cōtinerent,
aut priuatim aërem, aliquam'ue peculiarem materiam, ut frontis os, temporum ossa, præter
medullam, amplecterentur. Neque solum in maioribus his ossium sinibus, ut quispiam arbitra *Qua ossiū parte medulla reponatur.*
retur, medulla reponitur, uerum illæ spongiæ modo extructæ cauernulæ non minus quàm in-
signiores illi sinus medulla infarciuntur. Quòd autem singulis ossibus prout unumquodque
maiori minoriúe indiget leuitate, robore & duritia, aut prout huic aut illi sensus organo præ-
est, sinus hi & ossium densitas iustissimè attribuātur, in singulorum ossium enarratione sedulò
prosequar. Præter cauernulas & sinus, quibus ossa intus scatent, quædam etiam amplis fora- *Ab ossium foraminibus.*
minibus sunt peruia, ut occipitis os, & uertebræ, quà dorsalem transmittunt medullam. pubis
quoque ossa, quò leuiora reddantur, cæteris omnibus grandius foramen obtinent. Alia au-
tem paruis perforantur foraminibus, ut pleraque capitis & maxillarum ossa, uenis, neruis, ar
terijs uiam præbentia: & os quod inter capitis ossa octauum numerabitur, odorum gratia te-
nuibus foraminulis cribri modo perforatum creditur. Alia exterius ac in superficie nullum
quod sensu dignoscitur foramen cōmonstrant, ut brachialis ossa, & dentes, & digitorum os-
sium permulta. Non paucis autem ossibus foraminula obtingunt, quæ exterius ac in superfi-
cie sunt conspicua: non tamen uniuersum os penetrant, sed tantum uenis & arterijs crassiora
ossa subeuntibus præparantur. Eiusmodi foramina in calcis osse, & talo, & osse sacro, & in
grandium uertebrarū corporibus passim occurrunt: quòd uidelicet hæc crassiora sint, quàm
ut à uasis ipsorum superficiem tantū perreptantibus, alimentum commodè queant assumere.
Ab ossium sensu leuis admodum pendet differentia. Dentes enim sensu præditos, reliqua au- *A sensu.*
tem ossa illo destituta arbitramur: quamuis non nimium temerè ossibus omnem sentiendi
uim adimere conuenit, quum in crebris quas manu obimus curationibus interdum ossa do-
lore affici, etiam præstantissimi medici affirment: non ignorantes interim membranam quan
dam omnibus propemodum ossibus obduci, quam περιόστεον ob id Græci uocarūt, cuius gra
tia alijs ossa (si quid modò sentiunt) sensu pollere uisum fuit. Præterea & soli dentes tota sede
qua extra gingiuas prominent, nudi sunt, reliquis interim ossibus omni ex parte tectis, & ante *Ab occultatione.*
sectionem latitantibus. Ad hæc dentes ubi prominent, membrana ossa inuoluente destituun
tur, ut & caluariæ interior superficies, quà cerebrum continetur, quam dura cerebrum indu- *A membrana ossa succingēte.*
ens membrana proximè succingit, quum alioquin cæteris ossibus dicta prius membrana un-
dique circunducatur, si eas sedes exceperis, quibus ossa uel articulantur inuicem, uel alioquin
mutuò construuntur.

QVID CARTILAGO, ET QVIS CARTI-laginis usus & differentia. Cap. II.

CARTILAGO osse mollior est, terrestris tamen ac durissima partium
corporis secundùm os particula, prorsus solida, & nullis foraminibus ca- *Cartilaginis natura.*
uernulisq́ ossiū modo intus oppleta, & sensus ac medullæ expers. Huius
usus perquam uarius est. Primùm nanq́ idem præstat quod ossa, quum
uelut fulcrum quoddam fit, cui proximæ partes adnascantur, & adstabi- *Vsus communi ossium usui respondens.*
liantur. Cartilagines enim quibus larynx constat, ossium munere elegan-
ter funguntur. quippe ipsis quidā implantātur musculi, ac nōnulli ab illis
enascuntur. Insuper cartilagines hæ laryngem perinde effingunt, atque rusticorum domus
ex trabibus confectas cernimus, priusquam stramina, tegulæ, & lutum illis adhibētur. Neque
sanè hominum ossa & cartilagines carne nudatas, ac postmodum unà contextas, propius cui-
piam imagini assimilaueris, quàm tuguriorum fabricæ iamprimum erectæ, & nondum ramis
aut terra ornatæ. Pari quoque ratione cartilagines ossium uicem obeunt, quæ inibi reponun-
tur, ubi nullo osse locato, musculi suam insertionem tentant: quod palpebris & naso euenit. In
palpebrarum enim extremis oblongæ consistunt cartilagines, in quas musculi palpebras mo-
uentes inseruntur. Ad hæc, nasi alæ cartilaginibus effermātur, quæ musculorum insertionem
perinde ac ossa excipiunt. Quinetiam illæ alarum cartilagines, nasi apicem unà cum alijs car-
tilaginibus à nasi ossibus prognatis eleganter ossium ritu suffulciunt, eriguntq́. Præterea co-
starum ossa in cartilagines finiunt, in omnibus quòd ad usum ferè spectat, illis ossibus respon- *Cartilaginē osse prōptius stringi ac dilatari.*
dentes: quamuis ex abundanti his cartilaginibus peculiaris usus accedit, quo thoracis amplitu
dinem (quam illæ cum costarum ossibus efformant) promptius dilatari constringiq́ patiun-
tur, quàm si rigidæ & ossis modo duræ essent. Insuper eiusdem ferè usus gratia asperæ arteriæ
cartilagines C nostri imaginem exprimentes, in hoc ab ossibus discrepant, quòd præter id
quòd bellè sustinent, ossisq́ munus fulciendo gerunt, eam adipiscuntur temperiem, cuius be-

Cartilaginis uſus in articulis.

neſcio diſtendi comprimiꝙ ſecus quàm os poſſunt. Adde & alium cartilaginis uſum neutiquam infimum, quo hæc oſſibus occaſionem præbet, ut in continuis frequentibusꝙ motibus attritu minus uitientur. Oſſium nanque commiſſuræ motus gratia extructæ, propter oſſium ſiccitatem ex mutuo contactu, leui opera rumperentur, niſi utraque commiſſuræ oſſa tota ſede qua ſe inuicem cõtingunt, articulumꝙ formant, cartilagine quadam ueluti cruſta ſeorſim obducerentur, & hæc cartilago ſuo in duritie mollitieꝙ temperamento oſſium impetui reſiſteret, & unà incidentis uim cedendo leuiter exolueret. Neque ſolum cartilago in oſſium affrictu quo minus mutuo contactu atterantur commoda eſt, at ita læuis planaꝙ uiſitur, ut promptiſsime oſsis caput in ſuo ſinu uoluatur, nullaꝙ aſperitas motus promptitudinem impediat, accedente huc uiſcido lubricoꝙ humore, & ueluti ſmegmate quopiam, quo rotulas ad reflectendum funes oblinimus. Quinetiã ſagax rerum Opifex adeò præſtantem cartilaginis uſum in articulis fore cognouit, ut non ſolum ad eum quem diximus modum oſſa in mutuo conta-

Tertia in articulis quibuſdã cartilago.

ctu cartilagine læui & lubrica cruſtæ cuiuſdam modo ornauerit, uerùm in nonnullis articulis præter has cartilagines tertiam quandã adhibuerit, quæ neutrius oſſis cartilagini, ſed tantum membraneis articuli ligamentis orbiculatim connaſcitur, & ueluti cartilaginum oſsibus obductarum quoddam interſtitium efficitur. Hæc utrinque, quà inter alias cartilagines conſiſtit, læuis, & ob uiſcidum quo oblinitur humorem lubrica eſt, & multo illis cartilaginibus quæ oſſibus obnaſcũtur mollior. Huiuſmodi cartilaginem inferioris maxillæ ad ſuperiorem articulos intercedere, ſuo loco audies: deinde aliam pectoris oſſis cum clauicula articulum, & nexum clauiculæ cum ſummo humero, & ulnæ cum brachiali, & tibiȩ oſſis cum femore, in quo articulo huius generis cartilagines, ſinus, quibus femoris capita excipiuntur, magna Naturæ prouidentia peculiariter augent. Verum eiuſmodi cartilagines Galeno non uidentur animaduerſæ, ſi ex omnibus eas duntaxat exceperis, quas genu articulo proprias eſſe diximus: quarum Ga-

Li. 2 de Administran. ſectionibus.

lenus ligamenti nomine ſemel, & obiter tantum meminit. Arabibus autem eas notiores fuiſſe, quodammodo hinc colligitur, quòd illi oſsium contextum docentes, oſſa quidem omnia ſcripſerint eſſe contigua: illis tantum ſecluſis, in quibus Laguahic, aut (ut correctius dicamus) Luhach intercedunt, quæ oſſa inuicem nõnihil dirimunt, ea uoce huius generis cartilaginem mollicie à ligamenti natura parum abſimilem intelligentes. At quibus ſedibus hæ contineantur, neminem Arabum hactenus docuiſſe reperi. Huiuſmodi itaque uſum cartilago in articu-

Cartilago glutinis uicẽ ſubiens.

lis ſuppeditat, ad quem rurſus accedit, quòd in pleriſque oſſium commiſſuris non ad motum inſtitutis, cartilago quaſi glutinis uice interuenit: quemadmodum in pubis oſsium commiſſura fieri animaduertimus, & in minoribus natu corporibus, in appendicis cum reliquo oſſe coalitu. Porrò de cõglutinantis cartilaginis natura, ubi oſsium commiſſurarum differentiam perſequemur, denuò agendum erit, ubi hæc luxationum gratia neutiquam perfunctoriè per-

Ligamentorũ ſubſtantiã ingrediens cartilago.

pendenda ueniet. Pariter & cartilaginis ſpecies, quam ligamenta cartilaginoſa aliquando efformare docebimus, in ligamentorum enarratione pertractabitur. Sunt autem eius generis in uertebrarum connexu, in coxendicis articulo, & in genu. In præſentia igitur ſuffecerit, ita

Cartilagines aliquid continuò erigẽtes.

cartilaginis naturã leuiter explicare: ad quam nõ inopportunè adhuc cartilagines retuleris, in hoc fabricatas, ut quippiam in ipſis quod continuò erectum eſſe oportuit, firmaretur. Cuius generis palpebrarum ſunt cartilagines, ταρσοὶ nuncupati, quæ cilia ſeu palpebrarum pilos erectos, neque aliorum pilorum modo concidentes ſuſtinent, inſtar aridi duriꝙ ſoli, in quo arbores firmius figuntur: eo uidelicet pacto, quo in longis nauibus remos, quoties non nauiga-

Extãtib. particulis adnatæ cartilagines.

tur, ſua ſerie firmatos, & ex aqua ſubleuatos conſpicimus. Pręter hæc rerum Opifex nudas & prominentes corporis particulas, & oſſium fines alteri oſſi non commiſſas, cartilagine adauxit, nimirum ut tali cõſtarent ſubſtantia, qualis neque frangi propter molliciem, neque rumpi propter ſiccitatem queat. Quòd autẽ cartilago nõ minus quàm ungues ea formentur ſubſtantia, uel pueri nos docent, qui maiuſculam cartilaginei piſcis, aut uituli cartilaginem nacti, eam in globulum ſcindunt, ac ut ualidiſsimè frequentiſsimeꝙ reſiliat, lapidi cuipiam iniiciunt. Is enim reſultus liquidò cartilaginis temperiem ita arguit, ac quum cæſim punctimꝙ cartilago ſuperficietenus cultro petitur, & ab illo dein reſilit. In cartilaginum, quæ nudis partibus contigerunt, numero, obſeruabis naſi cartilagines, eam quæ in mucronem gladij modo à pectoris oſſis fine exacuitur, ſpuriarum coſtarum cartilagines, & eam quæ oſſis coccygis termino adnaſcitur: & auris cartilaginem, quæ tenuis molliſꝙ eſt, & cute obducta, oſſis uice auris corpus

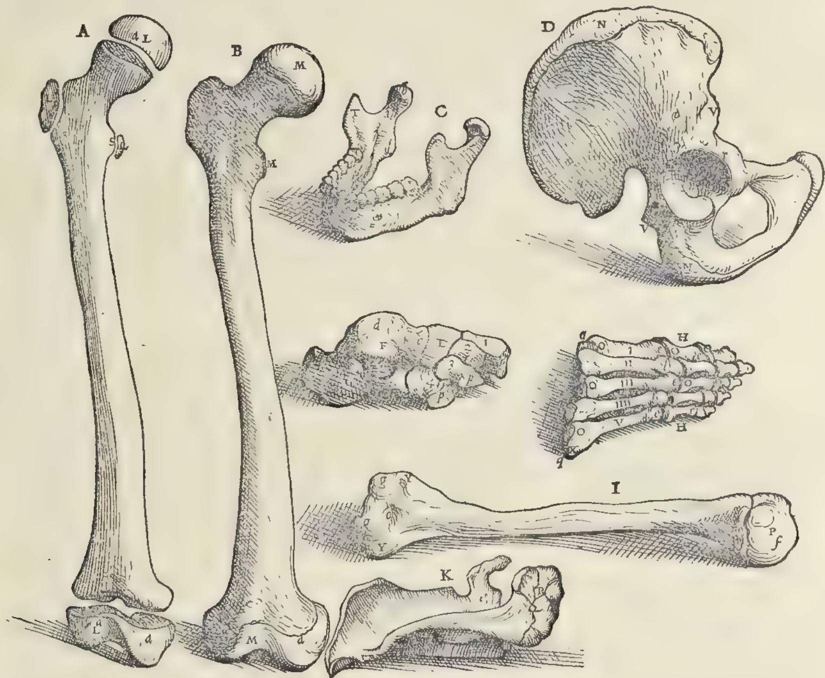
Cartilaginũ differentiæ.

pulchrè ſuffulcit. Cæterum iſti cartilaginum inter ſe uariantes uſus, earundem quoꝙ differentias explicant, adeò ut nunc neque has, neque cartilaginum formas, prolixius enarrare conueniat, præſertim quum ſingulæ cartilagines perinde ac oſſa à nobis priuatim ueniant deſcribendæ. Quamuis fortè aliquis hîc adhuc additum uelit, in minoris ætatis corporibus cartilagines

molleſ

molles esse: in grandioris uerò ita subinde indurari, ut fragilis ac friagilis ossis naturam referant, quod potissimum laryngis cartilaginibus, & illis accidit quas superiores costæ educunt. Hæ enim temporis successu, idq; maximè in brutis, osseæ fiunt, exterius duntaxat cartilagine ueluti membrana quapiam succinctæ, quæ ab ossea illa cartilaginis substantia per elixationem leui negotio abscedit & diuellitur.

NOMINA QVIBVS OSSIVM PARtes sedesq; indicantur. Caput III.

PRÆSENTIS TABVLÆ EIVSDEMQVE characterum index.

Proposita modò tabula aliquot ossa in hoc tantū delineantur, ut oßium partes & sedes, quarum nomina hoc Capite persequar, in nonnullis saltem oßibus appositè exprimant. Vnde si in huius Capitis contextu alicuius oßis hic non delineati mentio incidet, id ex figuris proprij sui Capitis, aut ex integris quæ primi libri calci adhibebuntur, opportunè petes. Quanquam non opus est, in cuiusque partis sedisq; descriptione, omnia ossa, quæ exempli loco adferam, contemplari, quum hic abunde erit in uno osse quod traditur perpendere, & quum alibi id nomen occurret, memorem esse. Quæ uerò ossa hic delineantur, characterum index docebit.

A *Dextrum femur, cuius appendices sua sede dimouimus, ac ueluti quodam interstitio à reliquo osse disiunximus.*

B *Dextrum femur, cui appendices suis sedibus adhuc adnatæ hærent.*

C *Maxilla inferior, unà cum humiliori dentium serie.*

D *Hic os dextro sacri oßis lateri coarticulatum, externa sede exprimitur: cui aliud nullum peculiare nomen cum Galeno indimus, sed triplici nomine, uidelicet ilium & coxendicis & pubis, pro ipsius sedium ratione comprehendimus, id uigesimo nono Capite descripturi.*

1. 2. &c. E. F. G. H. I, II, III, etc. H H. *Sub iam cōmemorato osse, & inferiori maxilla, pedis dextri ossa ita uidētur, ut quatuor tarsi ossa his notis, 1. 2. 3. 4. insignita, cum osse cymbæ non absimili, ac E indicato, & talo F inscripto, & calcis osse G significato, à quinque pedij oßibus I, II, III, IIII, V, notatis, & digitorum oßibus H & H ostensis, adeò remouentur, ut sedes qua pedij ossa tarsi oßibus committuntur, intueri poßit. Hac nanque ratione sinus in superficie tantum insinuati, & capita leuiter admodum protuberantia, opportunè commonstrantur.*

I *Pedi subiacet brachij os, seu humerus, anteriorem ipsius sedem ostendens.*

K *Scapulæ dorsi portio, in hoc depicta, ut spinam ipsius cum summi humeri appendice lineis interstincta, & uarijs partibus efformata ostenderet. Atque hæc ossa præsens commōstrat tabula. reliqui uerò characteres oßium partibus ostendendis hunc in modum seruiunt.*

L &c. *Quatuor L in priori femore A notato positis, quatuor femoris appendices indicantur.*

M &c. *Quatuor M in altero femore locatis, etiam quatuor femoris appendices insinuantur, quarum circumscriptionem lineæ notant, quibus illæ à femoris osse, ut ita dicam, dirimuntur.*

N N *Superius N in osse sacri oßis lateri commisso, ac D insignito, appendicem notat oßis ilium. inferius autem N, appendicem oßis coxendicis.*

O &c. *Aliquot O in pedij oßibus, I scilicet, III & V signatis ponuntur, & deinde in primo secundoq; pollicis osse, & primo secundoq; medij digiti etiam O conspicis, appendices in his oßibus insinuantia: non quòd tantum ossa O insignita appendicibus donentur, sed quia aliquot characteres eandem in similibus oßibus rationem esse, satis doceant.*

P *Humeri appendix.*

Q *Appendix spinæ scapulæ, seu summi humeri.* R *Lineæ, quæ plures spinæ scapulæ appendicis portiones intercedunt.*

S &c. *In utroque femore duo scripsimus S, femoris notantes processus.*

T *Processus acutus inferioris maxillæ, atq; ita etiam T, κορώνη insignitur.*

V V *Duo sunt processus in oße alteri sacri oßis lateri coarctato.*

X *Processus appendicis superioris pedij oßis V notati, paruóque digito præpositi.*

Y Y *Duo processus, seu tubercula inferioris sedis humeri, qua cubiti oßibus articulatur.*

a &c. *In utroque femore ter a ponitur, tria femoris ostendens capita. Cæterùm in priori femore A notato, in elatißima appēdice a posuimus. In femore uerò B insignito, extra appendicem, ne fortè quis solam appendicem hic caput coxendicis oßi inarticulatum esse arbitretur.*

b *Caput maxillæ inferioris dextrum.*

c *Caput tali, oßis quod cymbam refert sinum subintrans.*

d *Caput tali, tibiæ sinum subiens, quod & F notatur.*

e &c. *Aliquoties in pedis figura e occurrit, capita notans pedij & digitorum oßium.*

f *Caput humeri superius, quod scapulæ articulatur.*

g g *Duo capita inferiora humeri, seu potius sedes quibus ulna & radius articulantur.*

h h *In utroque femore semel h ponitur, ceruicem capitis indicās quod coxendicis oßi immittitur.*

i *Ceruix in inferiori maxilla.* k *Ceruix in talo.*

l l *Ceruices pedij oßium. Ponitur autem l in II, & in IIII tantum, ne reliquæ ceruices obscurarentur.* m *Ceruix in humero.*

n *Acetabulum in coxendicis osse, cui femur inarticulatur.*

o *Acetabulum in humero. latitat autem o inter duo Y.*

p p p *Superficietenus exculpti sinus, qui in tarsi oßibus uidentur.*

q q *Pedij oßium minimè extuberantia tubercula. duo autem q tantum his ascripsimus, quòd reliqua in umbra latitassent, & picturæ quoque obfuißent.*

r r *Supercilia in coxendicis oße, ad superiorem acetabuli sedem conspicua. Si fortè in cartilaginibus has quoq; oßium partes aut sedes contueri lubet, omnes quæ in cartilaginibus spectari poßunt, effigies cartilaginum trigesimo octauo Capiti præpositæ commonstrabunt.*

VTCVN-

TCVNQVE uocum multitudo & uarius illarum apud alios & eundem ſubinde authorem uſus rerum deſcriptionem arduam reddit, nulla tamen æquè uaria pugnansq́ue dictionum eſt congeries, atque nominum, quibus oſſium partes ſedesq́ue indicātur, & quibus in oſſiū deſcriptione perpetuò eſt utendū. Vt enim nunc ad ſequens Caput uarias appellationes aſſeruē, quibus commiſſurarū oſſa iungentiū ſpecies ſignificātur, huc modo referuntur, κῶλον, ἐπίφυσις, ἀπόφυσις, κορώνη, κορωνίς, κεφαλὴ, κεφάλαιον, ἄρθρον, κόνδυλος, τράχηλος, αὐχὴν, κοτύλη, κοτυληδὼν, ὀξύβαφον, γλήνη, ἴτυδν, ὄφρυδν, ἄμβονδν, χεῖλη, βαθμίδιδν, eiusq́ue generis uoces quamplurimæ, quæ Græcorū ſunt nomina: Latinis autē, & ſi priuatim nōnulla tantum habentur, interpretum tamen laſciuia tot nominum myriades paſsim ita ſunt obuiæ, ut iam ſeorſum unumquodq́ue Græcorum nomen aſſumendum ueniat, & quid ueteres qui pueros domi ſedulò diſſecandi rationem docebāt, illis intellexerint, addendum, quò tandem cuiuſmodi uoce nos quoque ſimus toto ſermonis contextu uſuri, ſtatuatur. Κῶλον itaque, quo etiam nomine Græcorum interpretes ſubinde utuntur, aliquando autem artum, interdum uerò membrum uertunt, Græcis quatuor duntaxat membris accommodabatur, brachio ſcilicet, cubito, femori, & tibiæ: neque etiam aliam partem ea uoce Galenus uſquam intellexiſſe uidetur. Verùm quum raro, aut nunquam huius uocis uſus mihi incidat, illi prolixius inhærendum non arbitror. Ἐπίφυσιν, quam Latini appendicem, applantationem, adnexum, additamentum, adnatum, & alijs innumeris profectò modis reddunt, perpetuò appendicem appellabo. Eſt autem ἐπίφυσις ſeu appendix, os alteri oſſi adnatum, & peculiarem obtinens circumſcriptionē, neque illius oſſis cui committitur, uera portio. Huiuſmodi appendicis naturam, quoties aut uituli, aut hœdi, aut agni, aut alicuius iunioris animalis pars aliqua menſæ apponitur, diſcere licet. Emundato enim femore, humero, tibia, aut radio, aut ulna, aut alio his ſimili oſſe à cæteris liberato, & ualidius nonnihil attrectato, ab illo ueluti aliud quoddā os decidere cōſpicimus, appendicis nomine donatum. Atque id in iunioribus duntaxat animātibus intuemur. In ætate enim prouectis appendices adeò pertinaciter ſuis oſsibus adnaſcuntur, ut ab oſſe auelli nequeant, uixq́ue coniunctionis lineam exprimant, & ueræ ſuorum oſsium portiones eſſe uideantur: cùm interim in nuper natis magnam cartilaginis portionem inter appendicem & os cui ea adnectitur, intercedere appareat; quæ appendicem oſſi glutinis modo connectit. Coalitus hic non[a] læui planaq́ue perficitur ſuperficie: uerùm os cui appendix committitur, ſinibus quibuſdam & aſperitatibus abundat, quibus appendicis tubercula ſinusq́ue mutuo ingreſſu ualidius accommodantur. Præterea[b] connexus iſte hoc quoque priuatim nanciſcitur, quòd os nulla prorſus ſui ſede mollius, & in duritia ac ſoliditate infirmius quàm circa ipſum connexum cernatur. Perpetuò enim os inibi pumicis ſpongiæ'ue modo multis cauernulis intus plenum eſt. & quamuis id ſubinde reliqua propemodum ipſius longitudine unum ſinum ampliter cauum & duntaxat medulla oppletum obtineat, ac durißimum ualidißimumq́ue ſecundū ſinus illius longitudinem exiſtat: nihilominus tamen priuſquam appendici os annectitur, ſinus ille deficit, & ipſum mollius redditum, cauernulis, quemadmodum & appendix ipſa, ſcatet. Atque id ita perficitur, ut Galenus appendices ſinuum medullam continentium opercula eſſe tradiderit. Quaſi uerò appendicum cauernulæ medulla deſtituerentur, & non quamplurima oſſa ſinibus quibus medulla oſſuoſis fibris non intertexta continetur carentia, appendicem aſciſcerent. Amplis enim oſsibus quæ ſacri oſsis lateribus coarctantur, eiuſmodi ſinus neutiquam adeſt: nihilominus tamen toti ilium oſſis ſpinæ[c] appendix coaleſcit, quemadmodum & toti infimæ ſedi coxendicis oſſis. Quin & ſcapulæ nulla ferè ex parte medulloſæ,[d] quatuor appendices annectuntur, duæ quidem ad ipſius baſim, una ad mucronem interioris proceſſus ſcapulæ, & quarta ad ſummū humerum:[e] quæ peculiariter ex pluribus particulis extruitur. Demum dorſi uertebræ eius generis ſinu carent: attamen ipſarum corpora ſuperius inferiusq́ue ſibi[f] appendices uendicant. Imò non modò uertebrarum corpora appendices habent, ſed etiam tranſuerſorum in thorace ac lumbis uertebrarum proceſſuum & ſpinarum apicibus appendices annectuntur. Inſuper & coſtarum radici uertebris coarticulatæ appendix committitur, etiam ſi coſtarum os nullo amplo ſinu medullam recipiente donetur. Cæterum uertebræ & puerorum dentes, qui etiam appendicibus decorantur, non ſolum indicant oſſa his ſinibus deſtituta appendices obtinere, uerum etiam argumēto ſunt non ſolis grandibus oſsibus Naturā appendices dediſſe, quantūuis antehac Anatomicorum præcipui oppoſitum aſſeruiſſe uideātur, appendices magnis tantum oſsibus adſcribentes. Porrò ex oſsibus eiuſmodi ſinus habentibus, femori quidem[g] quatuor annectuntur appendices: unus capiti, quo coxendicis oſſi inarticulatur; unus inferiori ipſius parti, quæ tibiæ committitur: & duo alij duobus ipſius proceſsibus, quos ferè rotatores uocamus.

Varias eſſe uoces quib. oſſiū partes ſedesq́ue indicantur.

Κῶλον. Artus. Membrum.

Ἐπίφυσις. Appendix.

Expēde femoris appēdices fi. 1. fig. capiti 1 inſerta inter G & A.

In 11 de Vſu partium. Appēdices ſinuū medullā continentium non eſſe opercula.

N, N fi. D. *X, Y, E, K fi. 1, 1 ca. 21.* *Q, R fi. K.* *1, 2 fi. ca. 17 A, B &c.*

Non ſolùm grādib. oſsib. appēdices contingere.

Quatuor L fi. A, dein 4 M fi. B.

Galen lib. de Oſsibus.

mus. Tibiæ offi & fibulæ ad genu & ad pedem appendices adnafcuntur. Radius quoque iuxta brachiale & humerum appendicibus donatur. Humero autem tantummodo fuperius, quà fcapulam fpectat, appendix contigit: quemadmodum ulnæ duntaxat iuxta brachiale. Atque hæc offa grandia funt, quibus infignes Natura finus largitur. Parua autem, quæ & nos quoque eius generis finu contra Galeni placitum donari docuimus, haudquaquam appendice carent: quippe poftbrachialis & [a] pedij offa ad unum omnia manifeftifsimum appendicem exigunt, ubi primorum digitorum ofsium finus ad articulationem fubeunt. Superius uerò quà hæc offa brachiale & tarfum refpiciunt, fubinde appendicem quidem adipifcũtur, at firmius femper quàm ima parte, ipforum offi coalitam. Item omnia digitorum offa fuperius & inferius appendicibus plerunque decorantur, fi ultima excipias, quæ fuperius tantum appendices habent. Hæc omnia in puerulis admodum funt cõfpicua. In ijs uerò qui iam ad fummum incrementum uenere, appendicum connexus fpectatu eft difficilis, in fenibus autem prorfus occultatur ac latet. Ἀπόφυσις, quem interpretes proceffum, exceffum, explantationem, additamentum, & nefcio quibus alijs uocibus uertunt, nobis proceffus appellabitur: eftq; offis pars nihil à fuo offe differens, quàm quòd tuberculi feu gibbi inftar ex offe procedit, quemadmodum ex arboris trunco radices ramiq; extuberare ac procedere uidentur. Eiufmodi proceffus in ofsibus funt quamplurimi. Nulla enim dorfi eft uertebra, quæ non multis donetur. quandoquidem aliquot [b] ceruicis uertebras etiã plures undecim proceffus habere, thoracis autem uertebras feptem, lumborum uertebras nouem, fuis locis docebimus. Deinde & [c] inferior maxilla procefsibus utrinq; duobus donatur, & [d] humerus quoque, & omnia corporis offa proceffus exigunt, quoties extra fimplicem planamq; fuperficiem aliqua fui fede extuberant. Porrò proceffuum, ficut & appendicum, nonnullæ funt differentiæ. Quibufdam enim procefsib. appendix adnafcitur. nam femoris proceffus [e] rotatores nuncupati, & fcapulæ fpina (quæ proceffus fcapulæ eft) appendicem obtinent: quemadmodum & interior quoque fcapulæ proceffus, qui ancoræ imagini confertur. Alijs procefsibus nulli funt appendices. nam maxillæ inferioris, calcis offis, tali, & reliquorum fungoforum ofsium procefsibus appendices rarifsimè contingunt, modò & eorum quoque ofsium proceffus fungofi fint. Humeri etiam proceffibus, qui ad cubiti articulum confiftunt, nulli appendices adnectuntur: quemadmodum neque ulnæ procefsibus, qui humero articulantur. Rurfus ipfi appendices plerunq; fibi proceffus uendicant. [f] Vlnæ enim appendici proceffus accidit, quem columnæ, & quo fcribimus ftilo, diffectionum periti afsimilarunt. Tibiæ quoque offis inferiori appendici [a] proceffus obtigit, quem interiorem malleolũ nuncupamus. Deinde & pedij offis paruum digitum fuftinentis fuperior appendix [b] proceffum exigit, cui octauus pedem mouentium mufculus inferi oftendetur. Humeri quoque appendix, quemadmodum & appendix infima femoris, in duos proceffus adeò infignes diuiduntur, ut utrofque capitis nomen feorfim mereri audias. Ad appendicem itaque & proceffum referuntur, quæ iam explicabimus ofsium capita, ceruices, finus, tubercula, & fupercilia. Quanquã tamen proceffus nomen illis tantũ procefsibus adhiberi fatius erit, qui alteri offi non articulãtur. Femoris nanq; & humeri capita proceffus non nuncupamus, quemadmodum fanè acutos maxillæ inferioris proceffus, & tubercula humeri, quæ ad cubiti articuli latera prominent. Deinde & proceffus appendicibus ornatos, non appendices, fed proceffus fimpliciter appellare opportunius fore putamus. Femoris enim rotatores, & fcapulæ & uertebrarum proceffus, etiam fi appendices habeant, proceffus aliorum Anatomicorum more (qui fubinde ἐπίφυσιν cum ἀποφύσει confundunt) nuncupabimus: Appendicis autem proceffum fimpliciter nunquam, non addito appendicis nomine, proferemus. quippe interiorem malleolũ inferioris tibiæ offis, appendicis proceffum effe dicemus. At hæc omnia obiter tantũ intellectis nominibus, in offiũ defcriptionibus erũt obuia, ut & proceffuũ quoq; ufus in fingulis offibus manifeftus euadet. Cõferunt autẽ proceffus præcipuè ad cõmodam articulationem, & offium cõmiffuram, deinde ad multarũ partium exortum, aut infertionem. Si enim offa nullibi extuberarent, neq; colliũ ritu educerẽtur, ac rurfus ualliũ modo exculperẽtur, paucifsima ex ipfis nafci, ipfisq; inferi poffent. Nunc autẽ proceffus montis inftar prominent, à quo plura quàm ex plano pronafcũtur, aliaq; ei dein (ut fic dicam) inferuntur, & fuper ipfum exædificantur. Quinetiam proceffus propugnaculi uice effe, fcapularum & uertebrarum proceffus teftabuntur. Κορώνη, feu κορωνὶς, interpretibus quibufdam cornix dicitur. At ueteres Græci in ofsibus hac uoce acutum fignificabant proceffum, quem ad arcus cornu & incifionem, ubi neruus fedet, referebant. [c] Huius generis unus utrinque in inferiore maxilla habetur, cui temporalis mufculi tendo inferitur. Deinde in temporum offe [d] alius cernitur, quem mammarum papillis afsimilant. Sic & in eodem offe [d] alius confiftit, qui gallorum calcaribus, & fcriptorio

Marginalia (left): ἀπόφυσις. Proceffus. — Proceffuum & appẽdicũ differentiæ. — Proceffuũ ufus. — κορώνη.

Marginalia (right): O O in fi. pedis. — 8 fi. 15 cap. numeris notantur. — c T-i fi. C. — d Y Y fi. I. — S S fig. A. B. — f i. 1. 2. cap. 24 R. — a fi. 3 ca. 31 i. — X in pede. — c T fi. C. et 6 mufcu. tab. A, B. — d 4, 5 fi. 6 cap. unus k. alter i.

ptorio

ptorio stilo comparatur. Verùm Galenus non eiusmodi acutos processus musculorum insertionibus & exortibus paratos, ita solum appellasse uidetur, sed & nonnulla ossium capita, quæ aliorum ossium sinus articulationis ergò subeunt. Occipitij enim ossis capitula primæ ceruicis uertebræ sinibus articulata, non semel eo nomine appellauit, quũ interim, idq; potissimum in homine, acuti processus nomen neutiquam mereantur. Κεφαλή, & κεφάλαιον, Latinis nomine capitis explicantur. qui hac uoce appellant ossis tuberculum, alterius ossis cauum articulationis motusq; arbitrarij occasione subintrans. Et caput rursus prominens aut depressum nuncupamus, ad ipsius ceruicem id referentes. Femoris enim caput, coxendicis ossis sinui inarticulatum prominens dicitur, quòd ab ipsius ceruice ad uerticem usque longus pertingat ductus: quemadmodũ & humeri caput scapulæ commissum, prominentis capitis loco numeramus, quoniam ipsius eminẽtissima parte ceruicem aut collum longè excedat. Verùm pedij ossium capita, quæ tarsi ossibus committuntur, adeò depressa planaq; sunt, ut uix dicere queas, num ipsa tarsi ossium sinus subintrẽt, aut tarsi ossium tubercula in se recipiãt. Præterea neq; in trium tarsi ossiũ cum osse cymbã referente cõnexu à sinibus capita distinguere licet. dein eiusmodi capitula in plerisq; uertebris haberi, suo loco admonebimus. In præsentia enim sufficit addidisse, Græcos Naturæ operum studio flagrantes, capita prominentia nuncupasse, quæ manifestum ostendunt tuber, & ipsorum medio (quantum ad superficiem spectat) magis quàm lateribus, aut in orbiculo eminent & extuberant. Depressa autem, quæ adeò obscuro tubere gibbóue prædita sunt, ut num caput, num sinus ea uocari debeant, non satis constet. Atque hæc posteriora capita dissectionum periti κονδύλους uidentur appellasse, priora autẽ simpliciter κεφάλαια. At de condylo non ita multo pòst quædam (quũ ita uariè à multis id nomen usurpetur) adhuc subijciemus. Ἄρθρον, quem nos Articulũ dicimus, Græci primum uocarũt, ossium commissuram ad motum paratam. Verùm Hippocrates crebrò, idq; potissimum in libris de Fracturis & articulis, ac Galenus etiam in eorundem librorum Commentarijs, articulum nominarunt rotundam ossis partem, in proximi ossis cauum sinumúe immissam, & capitis nomine dictam. Atque huiusmodi caput Latini etiam uertebrum seu uertebram appellare uidentur, quando femoris caput coxendicis ossis sinum subingrediens, ita nominant. quanquam alijs rursus uniuersum coxẽdicis ossis cum femore articulum ita uocare libuit. Satius tamen fuerit, uertebræ nomen dorsi ossibus tantum accommodare, ut nobis uertebra idem significet, quod Græcis σπόνδυλος, nimirum quoduis dorsi os: quod & uerticulũ nonnullis dicitur, à uerticuli uidelicet forma, quo mulieres fusos aggrauant. Cæterum capita quæ iam dicto modo extuberant, quibusdam ossibus simplicia obtigerunt, ut femori qua coxendicis ossi articulatur, pedij & postbrachialis ossibus, qua digitorũ prima ossa subeunt. Alijs duplicia sunt, ac gemina, & sinu quodam interstincta, ut femori quà tibiæ committitur, primis & secundis digitorum ossibus, in inferioribus partibus, quæ subsequentium ossium sinus subintrãt. Rursus capitum alia rotunda conspiciũtur, ut femoris supremum caput: alia à dextra sede sinistrorsum longius ducuntur, atque ita quodammodo lata fiunt, ut maxillæ inferioris capita. & alia à priori sede retrorsum longius feruntur, ut capita occipitij ossis primæ uertebræ sinus subeuntia. Verùm & si à medico nomine medici digno huiusmodi capitũ formæ ac differentiæ non minus quàm proprij ungues, uel luxationum gratia, sint cognoscendæ, hîc tamen prolixius eas subdiuidendas esse haud existimaui, quòd accuratissimè singula in unoquoq; osse persequi conabor. Porrò ossium capita non semel Galeno ἐπιφύσεις, seu appendices uocantur, fortassis quòd eorum nonnulla appendice constent: quemadmodum femoris capita, superius humeri caput, pedij ossium & postbrachialis capita, quibus primis digitorum ossibus coarctãtur. Verùm pleraq; ossium capita neutiquam appendice formantur. Talus enim prorsus appendice caret, quemadmodum & humerus quà cubito iungitur: & maxilla quoque inferior capita, nõ autem appendices exigit. Vnde non admodum recipienda uenit Galeni oratio, qua κῶλων, hoc est artuum capita, ἐπιφύσεις & κονδύλους uocari docuit. Porrò κόνδυλον Latini nunc articulum, nunc nodum, nunc gibberum, nunc caput, nunc capitulum, nunc digitorum ossa uertunt: quòd admodum uariè hanc uocem à Græcis haberi cognoscant. In Galeni enim iam dicta oratione, artuum capita eo nomine nuncupari uidentur. In libris autem de Administrandis sectionibus, ita duo inferiora femoris capita uocat, & tubercula capitáue inferiora humeri, perinde ac si eo nomine indicarẽtur gemina ossium capita. quod & Hippocrates in libro de Articulis insinuat, ubi luxatum humerum κονδύλοις, hoc est digitorum articulis restituere docet. Verisimile enim est, digitorũ ossa ita ab aliquibus fuisse nuncupata, quòd geminis capitibus, quemadmodum femur inferiori sede donentur. & potissimũ prima quatuor digitorum ossa, quæ in luxationis restitutione humerum extrorsum, & dein sursum præcipuè ducunt. Cæterùm Galenus in primo

Left margin notes: fi.5.6 ca.II. — Metire id à D ad B pri. fi. ca. 30. Ab m ad f in fi. I. q, q in pede — Cõfer f, t, u 13 fi. ca. 33 cum n, m, l fi. 10. f 9 fi. 15 ca. dict figuræ 16 ca. X, Y — a. b. Immitte A 1 fi. ca. 30 in e, f, g fi. 1 ca. 29. c. figuræ ca. 14, 15, 16, 17. — G, H fi. 2 ca. 27.

Right margin notes: In libro de Osßibus. — κεφαλή. κεφάλαιον. Caput. Capitum alia prominentia, alia depressa. — ἄρθρον. Articulus. — Vertebrum. Vertebra. σπόνδυλος. — Capitũ differentiæ. — In 11 de Vsu partium. κόνδυλος.

mo de Musculorum motu κόνδυλον appellat, depressum ossis capitulum, quando κεφαλὴν seu caput κοτύλῃ seu acetabulo, profundo'ue seu alto sinui cõfert: κόνδυλον uerò, seu depressum mi nimeq́; extuberans & planum capitulum, γλήνῃ, quam sinum esse dicimus, adeò leuiter in osse cælatum, ut an sinus, an capitulum sit, dijudicare uix possis. Atque in hunc modum à primis dissectionis professoribus κονδύλου nomen proculdubio institutum fuit. quamuis interim facile curauero, ne hoc nomen quicquam obscuritatis alibi in nostra oratione pariat, quum non minus promptum fuerit, obscurè & leuiter extuberans capitulum, aut internum externum'ue femoris caput iuxta genu dicere, quàm ambigua uoce condylum, uel nodum, uel quippiam simile sermoni inserere. Ac proinde etiam in cuiusque ossis descriptione perpetuò illud nomen nobis constituemus, à quo postmodum in musculorum, uenarum, arteriarum, & reliquarum

Τράχηλος. αὐχήν. Collum. Ceruix. corporis partium enarratione nunquam discedemus. Τράχηλον, & αὐχένα, Latini collum & ceruicem nuncupant, his uocibus ossis partem quæ collo nostro respondet significantes. Collum nanque & ceruix tenues ossium sunt processus, quorum extremum crassius redditum in ossis caput finitur. Huiusmodi ceruices nullibi perinde conspiciuntur ac in[a] femore, iuxta elatissimum ipsius caput coxendicis ossi inarticulatum. Dein in maxilla inferiori adeò insignis *h, h fi. A & B.*

Galen. initio lib. de Ossib. [b] ceruix se offert, ut & caput inferioris maxillæ ceruicis nomine ab Anatomicis subinde donatum sciamus. Quinetiam in talo quoque[c] ceruix apparet, ante orbiculatum ipsius caput conspicua, quod nauiformi ossi inarticulatur. Ad hæc,[d] pedij & postbrachialis ossa, quà digitis coarctantur, ceruices ostendunt. In reliquis autem ossibus illæ non æquè manifestò conspiciuntur. *i fi. C.* *k in pede.* *l, l in pede.*

Cæterùm aliquando non modò tenuiores ossium partes in capita extuberãtes, ceruices dicuntur, quinetiã & tenues processus ita uocamus, qui latiores redditi sinum constituunt cui aliud

Gal. in libro de Ossibus. os coarctatur. Quod si in aliquo osse conspicitur, sanè in scapula est manifestissimum, cuius[e] arctior pars ante sinum cui humerus inarticulatur posita, ceruicis quoque nomen ab Anatomes *1, 2 fi. ca. 21 C, D.*

κοτύλη. ὀξύβαφον. Acetabulum &c. professoribus obtinuit. Κοτύλην, & κοτυληδόνα, ac dein ὀξύβαφον Latini in ossium descriptione (nulla nanque nobis modò mensurarum est ratio) acetabulum & acceptabulum, & uulgò pyxidem, & interdum buccellam uocant: his nominibus sinus indicantes, qui altius profundius'ue descendunt, excauanturq́; ac ossium capita excipiũt. Obseruantur autẽ eiusmodi sinus seu acetabula,[f] in coxẽdicis osse, ubi femoris caput admittitur: dein & in[a] osse cymbã referẽte, in quem tali caput ingreditur. Neq; sanè in corpore alij sinus, quibus ossiũ capita inarticulantur, illis duobus profundiores existunt. Verùm arbitror à primis dissectionis professoribus, nõ solum insigniter profundos sinus eo nomine appellatos esse, sed omnẽ sinum alterius ossis caput *f n fi. D.* *a u fi. 33 ca. k.*

γλήνη. excipientem, modò quiuis illum primo intuitu sinum esse attestaretur. Γλήνη autem ab ocularis sinus (quantum coniector) forma sinus dicitur, qui leuiter & superficietenus tantũ cauatus est: ac talis occurrit, ut ignores num aliud os admittat, aut aliud os subeat, nihilo secus quàm si duo plani læuigatiq́; asseres inuicem imponerentur. Atque sic γλήνη depresso responderet capiti, quod omnium primum κόνδυλον nuncupatum esse arbitror. Tales sinus habentur in[b] tarsi ossibus, qua pedij ossa ipsis coarctãtur. Item[c] ossis cymbam referẽtis sedes, quibus id tarsi ossa excipit, huiusmodi quoque sunt: ut &[d] brachialis ossium nonnulla, quibus postbrachialis ossa articulantur. Præterea in prima ceruicis uertebra, ubi hæc depressa secundæ uertebræ capitula admittit. Verùm hæc non ita dico, quasi inhibere uelim, sinus quosdam (qui & si manifesti sinus formam præseferant, tamen non admodũ profundè insinuantur) etiam γλήνας appellari. Nollẽ enim contentiosè rixari, num tibiæ ossis[e] sinus quibus inferiora femoris capita insident, κοτύλης aut γλήνης nomen mereãtur. Attamen si articulationis species diligẽter discusserimus, meritissimo κοτύλην uocabimus apparentem sinum, γλήνην uerò sinum adeò obscurum, ut ambigamus an uerè sinuum numero ueniat adscribẽdus. Quamobrem autem sinus nunc leui- *b p, p, p in pede.* *c fi. 10 ca. 33. n, m, l.* *d 6 fi. 25 ca. M, L, K.* *7 fi. 31 ca. F, G.*

Sinuum & capitũ usus. ter, nunc profundè à rerum Opifice insculpantur, sequenti Capite, quod ossium commissurarum differẽtias explicabit, ostendemus: quandoquidem articulationis gratia tam sinus quàm capita formantur. Hîc autem suffecerit nomina duntaxat declarasse: & si cui interim uisum fue

Sinum differentiæ. rit, licebit & sinuum differẽtias hîc quoq; sermoni obiter adijcere. Quippe præterquam quòd alij altè, alij uerò in superficie tantum inciduntur, alij rotundi orbicularesq́; sunt, ut coxendicis ossis[f] sinus femoris caput excipiẽs, & digitorum ossium sinus, quibus postbrachialis ossa inarticulantur. Alij autẽ oblongi sunt, ut radij[a] sinus brachiali admittens: & primæ uertebræ sinus, qui occipitis ossis capitula excipiunt: & maxillæ superioris sinus, admittendæ inferiori maxillæ parati, in horum quoque sinuum numero reponũtur. Alij gemini sunt, ut tibiæ ossis sinus, quibus inferiora femoris capita committuntur: dein digitorum ossium[b] sinus plerique gemini quoque censentur. Alij trochleis rotulisq́; respondent, ut humeri[c] sinus ulnam admittens. Alij C referunt, ut[d] sinus ulnæ, quem humerus ingreditur. Cæterùm ut sinus & capita articulo- *f n fi. D.* *a 8 fi. 24 ca. x, z, y.* *b 2 fi. 27 ca. I, K.* *c 1, 2 fi. 23 ca. K, L, M.* *d 1 fi. 24 ca. E, C, D.*

rum

rum gratia cōstituuntur, ita quoque & ἴτυες, ὄφρυες, ἄμβωνες, χείλη, quæ Latinis supercilia & labra nuncupantur. Sunt autem processus ad sinuum orbem instar laborum prominētes, & sinus profunditatem augentes. Hi tametsi in omnibus articulis ferè & ossium commissuris conspicui sint, euidentissimè tamen ipsorum naturam in profundissimis sinibus ostendunt. Quare etiam in coxendicis ossis sinu, cui femur inarticulatur, altissima maximeq́ prominentia uidentur supercilia, ut sinum impensius cauum redderent, femorisq́ luxationem accuratius prohiberent. Quò minus enim ossa promptè luxentur, supercilia in primis conducunt. Βαθμίδες autem, sinus quidam sunt, qui basis firmamentiq́ ritu, ultrà quàm animanti ex usu sit, os moueri haudquaquam sinunt. In [b] anteriori enim humeri sede, & in [c] posteriori sinus exculpitur, singulos ulnæ [d] processus excipiens. Anterior nanque sinus priorem ulnæ admittit processum, quando cubitus extremè flectitur: posteriorē autem sinum posterior ulnæ processus in cubiti extensionibus ingreditur. Quoniam itaque posterior sinus in anteriorem non est peruius, hi ulnam ultrà quàm expedit haudquaquam moueri sinunt. Si enim essent perui, neque processibus obuiam irent, cubitum æquè in acutum angulū extenderemus, atque modò flectimus. Meritò itaque primi dissectionum professores, hos sinus βαθμίδας uocarunt: quamuis Hippocrati non huiusmodi tantū sinus ita appellentur, uerumetiam reliqui, in quos tubera ossium ingrediētia insidunt. Vlnæ nanq́ [e] sinum C modo exculptum, & quem humeri orbita subit, βαθμίδα nuncupauit, quemadmodum alij totum cubiti cum brachio articulum. Illi quos prius in humero narrabam sinus, id priuatim sibi uendicant, quòd soli ferè omniū sinuū alterius ossis processus in articulorum motibus excipientiū, ij cartilagine uix incrustētur: quemadmodū alij plerique ossium sinus, articulandis ossibus non parati, sed solum in hoc incisi ut ligamenta aut musculi in ipsis ualidius aptioriq́ sede inserantur, & interdū quoque aliqua ex ijsdem initium commodius ducāt. Cuiusmodi [f] sinus in interno latere magni externiq́ processus femoris obseruatur, & in talo & calce, in [g] medio duorum articulorū, quibus hæc ossa inuicem coarctantur. At hæc omnia, (quemadmodū & sinus, quibus tendines uehuntur, atque ne sua aberrent sede cōtinentur, [h] quales in externa radij sede iuxta brachiale occurrunt) in priuatis ossium descriptionibus magis erunt obuia: & si aliud quodpiam nomen, quo in ossium descriptione utendum erit, hîc prætermiserim, id sequentibus Capitibus recensebo. Vereor enim ne ista, utcunque utilis sit, ante ossis cuiusque enarrationem prolixitas, ab Anatomes studio aliquem properandi cupidum deterreat, isq́ non mediocri dispendio aliud perquirat compendium. Quamuis non minus Galeni librorum occasione, quàm quæ subsequetur ossium descriptionis gratia, in hunc modum nomina prælibare operæprecium fuit.

Margin (left): r, r in fi. D. — b 1 fi. ca. 23 N. — c 2 fi. ca. 23 O. — d 1 fi. ca. 24 C, D. — e 1 fi. ca. 24 C, E, D. — f 1 fi. cap. 30 R. — g 4 fi. 33 ca. T, T. & 7, 8 fi. V, V. — h 2 fi. ca. 24 γ, δ, ε, ζ.

Margin (right): ἴτυες. ὄφρυες. ἄμβωνες. χείλη. Supercilia. Labra. — Βαθμίδες. — Libro de Fracturis. — Sinus articulationis nomine non parati.

DE OSSIVM INTER SE STRVctura & contextu. Caput IIII.

OSSA humani corporis instar unius continuiq́ ossis, lapideæ cuiusdam statuæ modo, effingi nequierunt. Nam & si ita quidem hominis fabrica iniurijs minus foret obnoxia, & ipsius ossa firmiorem sedem adipiscerentur, neque luxari, neq́ excidere ac distorqueri possent: tamen quia homo motu (qui animali maximè, si quid aliud, proprius censetur) neutiquam destitui debuit: & quum motus citra ossium diuisiones commissurasq́ haud perficiatur, hominem è multis ossibus fabrefieri magnoperè cōduxit. Quinetiam ossa inuicem componuntur non solum motus gratia, sed etiam alicuius corporis transitus occasione, aut securitatis, seu noxijs ferendis pertinaciæ causa, aut partium diuersitatis nomine. Propter motum quidem digitorum ossa inuicem committuntur, deinde ulna & radius cum humero, & humerus cum scapula, & femur cum tibia, præter eiusmodi innumeros ossium connexus. Transpirationis uerò seu transitus alicuius corporis gratia, suturas capitis efformari, tunc dicam, quando has fuliginosa cerebri recrementa transmittere, & duræ cerebri membranæ fibris uiam præbere docebo, ex quibus membrana caluariam succingēs conflatur. Pariter quoque & in capitis suturarū sermone (ne longius exempla petantur) caluariam non uno osse, sed pluribus efformari audies, ne fortè hæc quapiam ex parte læsa, latè rumpatur, uitiumq́ ueluti in fictilem ollam longius quàm ad ossis circunscriptionem pertingat, sed ut ipsum unà cum osse ad suturam terminetur. Ad hæc, propter partium differentiam, uerticis ossa utcunque mollia duris temporum ossibus committi, in eorum ossium commissurarū sermone intelliges. Omnia igitur ossa inter se cōtigua sunt, & neque os ullum (nisi fortassis quod ab υ imagine υοειδὲς nuncupatur, & si quod in cordis basi consistit) seorsim per se habetur, sed aut pars continui est, aut aliud os cōtingit, ac alteri adnectitur: adeò ut sagax rerum parens Natura

Margin (right): Hominē pluribus oßib. constare, motus gratia. — Trāsitus et spirationis gratia. — Gratia difficultatis patiendi. — Partium differentiæ gratia.

tura, ossibus tanquam uno continuoq; & tanquam pluribus ad cõmemoratos usus hominem uti uoluerit. Quòd uerò [a] cartilago & interdum [b] ligamenti portio inter ossa quæ inuicem committuntur interuenit, uilius pendendum arbitror, quàm ut eius gratia cum Aristotele minus aptè possimus dicere, ossa inter se esse contigua: quamuis interim is ossa uenarum modo continua esse attestetur: præterea etiam asserens, hæc ex dorsi spina non secus quàm uenas à corde principium ducere. Hanc porrò [c] integram ossium mutuò cohærentiũ seriem Græci σκελετὸν, quasi assicatum esset cadauer, nuncuparũt. Cæterùm ut uarius compositionis usus est, ita quoque multiplex eiusdem est ratio: quam modò obiter in tabellam primùm reijciam, latius singulas commissurarum differentias dein explicaturus.

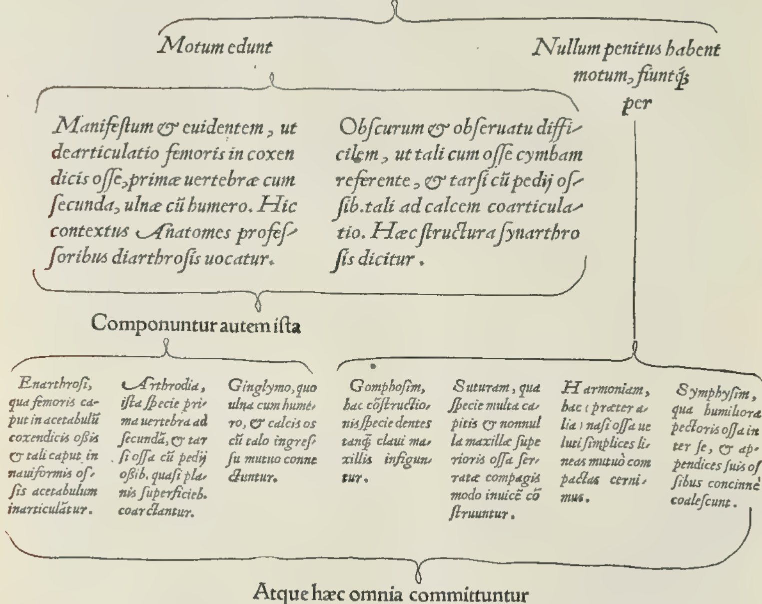
Li.2. de Partib. animal. Capite 9. & lib. 3. de Hist. ani. Cap. 7.

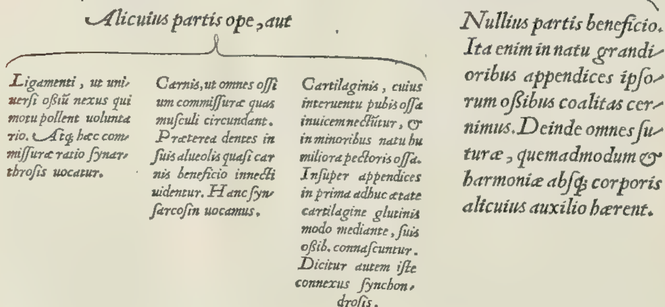
a 8 fi. 32 ca.
b fi. c. 1. 14 R, R.
Tres fig. ad huius li. calcē positæ.

TYPVS COMMISSVRARVM

OSSA IVNGENTIVM.

Humani corporis ossa inuicem committuntur structuris, quæ

Hu-

Huiuſmodi itaque commiſſurarum differentijs oſſa inuicem committuntur. Ac primum quidem uolũtarij motus gratia eorum naturalis fit compoſitio, quæ à Græcis ἄρθρωσις & ἄρθρον, nobis articulatio articulusq́ nuncupatur. Verùm motus huiuſce in omnibus articulis non eadem eſt ratio, quandoquidem alij motus euidentes ſunt, neque quenquam latent. nemo enim non caput ſuper collum moueri ſentit, femurq́ ad coxendicis os, & extremam manum ad cubitum, ac præter innumeros articulos, ipſos quoque digitos. Hæc articulationis ſpecies euidentem motum oſtendens, διάρθρωσις dicitur, quaſi laxa eſſet dearticulatio: quemadmodũ & Hippocrates eam ἀπάρθρωσιν, quaſi abarticulationem uocauit. Aliorum uerò articulorum neque ualidus neq́ manifeſtus, ſed obſcurus adeoq́ difficilis latẽsq́ motus ſentitur, ut is neutiquam à ſingulis promptè dijudicari queat. Cuius enim poſtbrachialis oſsiũ ad brachialis oſſa coarticulationis motus non eſt obuius: ſi tamen in planam ſuperficiem primùm digitos extenderis, ac indicem dein minimumq́ digitum medio & annulari inſtar x aut decuſſatim ſubieceris, digitorumq́ radicibus ueluti ſemicirculũ ſtatuere coneris, poſtbrachialis oſſa nõ prorſus immobilia apparebunt. Atque idem quoque in brachialis oſſium inter ſe commiſſuris, & calcis cum talo, taliq́ cum oſſe cymbam exprimente, ac rurſum huius cum tribus tarſi oſſibus, & calcis cum tarſi oſſe cubum referente, tarſiq́ oſſium cum pedij oſſibus uſuuenit. Harum nanq́ commiſſurarum ne obſcuriſſimũ quidem motum, niſi mente ſedulò adhibita, animaduertes. Vocata eſt autem hæc articulationis ſpecies συνάρθρωσις, quaſi coarticulationẽ dixeris, ſolius motus quantitate à dearticulatione diſcrimen recipiens. Cæterùm utranque articulationis ſpeciem Natura non ſimplici compoſitionis genere nexuit, quemadmodũ etiam neque omnibus articulis par motus attribuitur. Alij enim flectuntur & extenduntur, atque in hoc illudq́ latus adducũtur, & abducuntur, ac demum in gyrum quoque circumuertuntur. Femur enim & brachium hos motus oſtendũt. quippe brachium pectori adducis, & retrorſum ad dorſum agis, dein ſurſum ad caput moues, deorſumq́ ad ilia fers: ac demum circumagis quoq́, quum pollice in menſam fixo, reliquis digitis circulũ quàm potes maximè moliris. Ita & femur antrorſum retrorſumq́ & introrſum ad aliud femur, & extrorſum ab alio ducis, & circumuertis pariter, quum calce in terram firmato digitos huc atque illuc in latera agis. Hoc enim pacto circumuerſionis motum ſubaudire conuenit, non autem quum brachium modò antrorſum, modò ſurſum, modò retrorſum, modò deorſum, ſuccedentibus motibus ueluti in circulũ moues. quod in uſibus muſculorum explicandis diffuſius perſequemur. Alij articuli duntaxat flectũtur & extendũtur, atq́ in latera mouentur, omnis motus circũuerſionis expertes, ut prima digitorum internodia, & ipſum brachiale quà cubito iungitur. Alij uerò flectuntur & extenduntur, ſimulq́ circumuertuntur, nullum interim in latera motum ſibi uendicantes. Vt radius ſimul cum ulna ad humerum flectitur & extenditur, ac etiam ad humerum circumuertitur, ſeu in pronum ſupinumq́ agitur. Alij ſolum flectuntur & extenduntur, ut ulna ad humerum, & tibia ad femur, & ſecunda & tertia quatuor digitorum internodia, & tertium pollicis. Alij duntaxat circũuertuntur, ut prima ceruicis uertebra ſupra ſecundam, uelut ad axem cum uniuerſo capite circũuoluitur: & radius ſupra ulnam non niſi in pronum ſupinumq́ circumuerſionis motu ducitur. Quoniam igitur omnes articuli non ſimili pollent motu, nequaquam mirum uideri debet, diuerſa quoque compoſitionis ſpecie eoſdem compingi. Ac ſpecies hęc ſeu forma eſt tripartita, à uetuſtiſſimis Græcorum qui filios diſſectionis rationem docebant, triplici uoce donata, ἐναρθρώσει uidelicet, ἀρθρωδία & γιγγλύμῳ. quanquam fortaſſis hæc nomina à Diocle, & illis qui primùm reſecandi rationem commentarijs tradidere, poſtmodum fuerint confuſa. ἐνάρθρωσις itaque articulationis ſpeciem notabat, in qua excipientis oſſis cauum ſinus'ue altus, & acetabuli modo exculptus eſt. Caput autem quod illi inarticulatur extuberans, adde & ſinum in hac articulationis differentia ſimiliter ac caput eſſe ſimplicem, unicum ſcilicet ſinum & unum caput,[a] perinde ac in femoris articulatione cum coxendicis oſſe, & in humeri cum ſcapula, &[b] poſtbrachialis pedijq́ oſſium cum primis digitorum oſſibus fieri conſpicimus. Commemorati modò articuli manifeſtis pluribusq́ motibus donantur. Femur nanque & brachium, cuius os humerum dicimus, flectuntur, extenduntur, ad latera ducuntur & circumuertũtur. Prima autem digitorum oſſa non circũuertuntur, quod cum muſculorum ratione & oſſium quæ ſeſamo comparantur, tum etiam articuli conſtructionis gratia accidere audies. Huiuſmodi etiam articulatione brachiale radio iungitur, quod flectitur & extenditur, & in latera agitur. Radius quoq́ humero γιγγλύμῳ committitur, quare etiã pluribus motibus donatur. flectitur enim & extenditur ſimul cum ulna, & deinde circumuertitur, adeò ut Naturam ἀρθρωδίαν in ſimplicibus articulis, qui continua & non intercepta cartilaginis incruſtatione, ut ſic dicam, perficiũtur, conſinxiſſe cõſtet, quoties ipſi pluribus motibus idem os moueri uiſum fuit, in illis motibus quàm

ἄρθρον.
Articulus.
Euidentes motus.

διάρθρωσις.
Lib. de Articul. oßis iugalis docens luxationem.

Motus obſcuri.

συνάρθρωσις
Coarticulatio.
Articulos omnes nõ ijſdẽ agi motibus.

Tres articulorum formæ.

ἐνάρθρωσις.

a Immißũ hic finge A 1, 2 fig. 30. cap. in c, g, f, 1 & 2 fi. 29 Capitis.
b C, D 1 fi. 27 Capitis.

Quãdo in ſimplici articulo Natura enarthroſin moliatur.

ſimpliciſſimo minimeꝗ gemino utens oſſium connexu.[a] Tali uerò caput oſſi cymbam referenti hac articulationis ſpecie iungitur, ut etiam quædam brachialis[b] oſſa inuicem articulari ſuo loco docebimus, non minus quàm ſecundæ, tertiæ, quartæ & quintæ coſtarum cartilagines hac articulationis ſpecie pectoris oſſi coarctantur. In præſentia enim abunde eſt, commiſſurarum differentias naturasꝗ enarrare, & in illis ſcopum Cõditoris recenſere, quibuſdam tantum additis exemplis, qualia hæc poſteriora in obſcuris motibus cenſeri queunt. Omnes enim articulos ſemper enumerare, & ſi promptiſſimum mihi quidem eſſet, illi tamen Anatomes tyronem nondum explicatis oſſibus remorarentur, ac negocij difficultate à pulcherrima Dei operum inquiſitione abſterrerent.

a Iunge O 3 fi. 33 Ca. in k 11 figuræ. b 2 fi. ca. 25 numerus 7 mi.

ἀρθρωδία. Ἀρθρωδία itaꝗ articuli ſpecies eſt, quæ cauum ſinumꝗ leuiter & ſuperficietenus exſculptum, & caput oſſis depreſſum adipiſcitur, & ueluti planarum ſuperficierum connexu fit. & quemadmodum in enarthroſi quis ſinus caputꝗ ſit indicare leuis eſt negotij, ita è diuerſo in arthrodia utraque adeò obſcura ſunt, ut ignores cui'nam oſſi ſinus aut capitis nomen opportunè debeas adſcribere, perinde ac ſi duas ſuperficies planas inuicẽ incumbere fingeres. Hac ſpecie committuntur[c] tria interiora tarſi oſſa cymbam referenti oſſi, &[d] pedij oſſa tarſi oſſibus, nõnullaꝗ brachialis oſſa poſtbrachialis oſſibus, dein quartum brachialis os quod rectum uocabitur, tertio brachialis oſſi: & clauicula ſummo humero. Atꝗ in his commiſſuris adeò obſcuri ſunt motus, ut perquàm arduè ſentiri poſſint. Quaſi Natura hanc articulationis ſpeciem in ſimplici articulo tentaret, ubi uix tantillum os moueri ſtatuit. Nullibi enim ſimplicem eandemꝗ ueram arthrodiam reperias, ubi manifeſtus ſit motus: quemadmodũ fortè duplicem obſeruabis manifeſto motu præditam, ſed illo ferè unico & ſimplici. Prima nanque ceruicis uertebra nullo motu alio, quàm liquido circumactu ſuper ſecundam moueri probabitur,[e] & duobus interim locis prima hominis uertebra ſecundæ per arthrodiam iungitur, utrinque ſcilicet ad ſecundæ uertebræ dentis latera, & dens ipſe quodammodo arthrodia primæ uertebræ committitur. Quanquam in his uertebrarum nexibus ſinus capitaꝗ adhuc manifeſtiora ſint, quàm in ſimplicibus, quas antea enumerauimus, arthrodijs. Ad hæc, eiuſmodi quoque arthodiam obſeruabis in reliquis etiã[f] ceruicis uertebris, &[g] thoracis quoꝗ omnibus, ad eam uſꝗ quam ab incumbẽte ipſi uertebra & ab ipſi ſubiecta ſuſcipi exponã. Nam earũ uertebrarum connexus, qui ad radicem ſpinæ ſeu poſterioris uertebrarum proceſſus conſiſtunt, ita committuntur, ut ſubingredientes unius uertebræ partes leuiſſimè protuberent, & partes aliam uertebram admittẽtes, ſuperficietenus tantum ſinuentur. Quamuis in his uertebris præter flexionem & extenſionem, etiam aliquis in latera motus obſeruetur. Atque ita ſi eiuſmodi duplicem uertebrarum ad ſeinuicem articulationem arthrodiam eſſe dixerimus, hanc non exactè ſimplicis motus gratia perpetuò fieri etiam fatebimur.

Quando Natura arthrodiam conſtituerit.

c Iunge ſ, t, u fi. 13 ca. 33. cum n, m, l 10 fi. d fi. ca. 3. qq ad pp.

e Iunge 4 fi. 15 ca. Y cum c fi. 5. Dein 4 fi. a, b, cum d, e, ſ, quintæ. Poſtea L. 4 fi. cũ g 5 fi. f Iunge β. 7 fi. cap. 15. cum δ 9 fi. g Iunge X & Y fig. 3 ca. 16, cum a & b 2 fig. aut cum c figuræ 3.

γίγλυμος. Γίγλυμος, quæ tertia articuli ſpecies cenſetur, manifeſtis ſinibus capitibusꝗ perficitur, ſed nequaquam ſimplicibus. Fit enim ginglymos, quoties mutuo ingreſſu oſſa inuicem iunguntur: ita ut unius gibba, alterius oſsis caua ſubintrent: & rurſus unius oſsis ſinus alterius gibba admittant, perinde ac ſi digitos mutuis ingreſsibus committas, aut oſtiorum cardinibus hanc articuli ſpeciem conferas, in quibus ferrum parieti infixum illud quod oſtio cõmittitur excipiat, ipſiꝗ etiam oſtij ferro parietis ferrum ſubintret. Ab hac enim imagine præſens articulationis ſpecies nomen inuenit.[h] Hæc in genu occurrit. tibiæ enim os duobus donatur ſinibus, in quorum medio tuberculũ prominet: femoris autem inferior pars duo exigit capita, tibiæ oſſis ſinus ingredientia. dein in capitum medio ſinus uiſitur, tibiæ oſſis tuber ſuſcipiens.[i] Eadem ratio in ſecundis & tertijs quatuor manus ac pedis digitorum articulis ſeruatur, & in tertio manus pollicis internodio, & in ſecundo pollicis pedis. Superius enim horum articulorum os duo obtinet capita, in quorum medio ſinus cõſiſtit: inferius uerò, ac (ut ſic dicam) ungui uicinius os, duobus donatur ſinibus, tubere quodam diremptis. Ad hęc, humeri cum ulna articulus ginglymo elegantiſſimè perficitur. Vlnæ enim ſinus humeri tubercula excipit, & rurſus ulnæ tubera humeri ſinus mirificè ſubeunt. Atque in dictis iam oſſibus ginglymos in uno cõtinuoꝗ fit articulo, qui ſolam extenſionem & flexionem nanciſcitur, nullo interim alio motu præditus, non aliter quàm ſi hac articuli forma rerum Opifex utendum duxiſſet, quoties articulum duntaxat flecti extendiꝗ, aut alio ſimplici tantum motu agi oportuit. Huc quoque (quantum coniectura aſſequi ualeo) ueteres Græci repoſuerunt oſſa inuicem diſtinctis remotisꝗ articulationibus commiſſa, quæ ſimplici motui præficiuntur. idꝗ tunc potiſsimum, dum illæ articulationes inter ſe in ſuſceptione uariant.[k] Radius nanque ulnæ duplici articulo committitur, & eius beneficio tantum ſimplici motu, qui in ſupinum pronumꝗ fit, pollet. Iuxta humerum enim ulna in ſinum ſibi exſculptum radij admittit capitulũ, & iuxta brachiale radij ſinus ulnæ capitulum excipit.

Hic A ferrũ ſeu cardinem notat, parieti infixum: B autẽ, ferrũ quod oſtio ſeu feneſtræ nectitur.

h Cõfer G, F & I, 7 fi. 31 ca. cum E, F & I 1 fig. 30 capitis.

i In 2 fig. 27 cap. iunge G, H, I ad I, K, M.

Quando Natura ginglymon formauerit.

Quibus modis duplices articuli formantur.

kk' 1 fi. 24 ca. Aut committe m 3 figuræ in l 5 fi. & p 5 fi. in o 7 fig.

Immitte P fi.7 ca.33 in Q 4. fi. & S 4. fi. in R ſeptimæ.

Iunge B 1 fi. ca. 15 in N 2 fig. et D, E, F, G, fi. 1 in O, P, Q, R, fi. 2.

c N, O fi. ca. 14.

d R fi. ca. 14.

Iunge O 2 fi. ca. 14 in K, L, M fi. 3.

excipit. Idem in calcis & tali cõnexu (ut & ginglymos obſcurum motũ edentes aliquot recenſeam) obſeruatur.[a] In poſteriori enim ſede talus calcis tuber aſſumit, in anteriori uerò calcis ſinui caput tali inarticulatur, adeò ut[e] meritiſſimò & hîc quoque mutuis ingreſſibus oſſa articulari dicantur. Pariter huc quoque ueteres retuliſſe uidentur duplices articulationes, etiamſi mutuo eodemq́ uario non fierent ingreſſu, ſed ſimili utrinque modo, ut capitis ad primam uertebram connexus cenſeri poſſet.[b] Duobus enim inuicem diſtantibus primæ uertebræ ſinibus, duo occipitij oſſis capita ueluti enarthroſi articulantur, neque quicquam dextri lateris articulatio à ſiniſtri, ſpecie forma'ue diſcrepat. Sic quoque & aliæ uertebræ inter ſe coarctantur. Nam inferior ſeu ſubiecta ſuperiori ſeu ſuperpoſitæ duplici articulo cõmittitur, illis nimirum articulis [c] qui ad ſpinæ ſeu poſterioris uertebrarum proceſſus radicem haberi dicentur. Non enim de uertebrarum nexu,[d] quem ſuis corporibus moliuntur, in præſenti loquor: quum is, quantum ad propoſitum ſpectat, uarius ſit. quemadmodũ etiam uertebræ ſupra duodecimam thoracis conſiſtentes, quod ad articuli formam attinet, poſterioribus articulis arthrodia mutuò iunguntur: quæ uero duodecimæ ſubiacent, quodammodo[e] enarthroſi. Verùm ſi huiuſmodi uertebrarum nexus, quia duplices (unus utrinque nimirum ad latus) ſint, ſub ginglymo complecteremur, etiam aliquot huius generis articulationes non ſimplici tantum motu donatas fateremur, quum uertebræ præter extenſionem & flexionem, in latera quoque nonnihil agantur. At non arbitror ueteres illos Anatomicorum præcipuos, uertebras ideo ginglymo articulari dixiſſe, quòd prima ceruicis & duodecima plerunque thoracis uertebrarum duntaxat exceptis, ſemper una uertebra ſuperiori parte ſuſcipiatur ab alia, & inferiori parte inferiorem ſuſcipiat: aut contrà, ſuperiori parte aliam ſuſcipiat, inferiori autem ſuſcipiatur. Quamuis id Galenus ſatis innuat, hac ratione ginglymon fieri autumans: & fortè non animaduertens, ſi uerum aſſereret, tunc oportere[f] tria oſſa ad articulationem concurrere, primum ſcilicet os uertebram, quæ ſuperiori ſua ſede exciperetur: & ſecundum uertebram, quæ ſuperiorem hanc ſedem exciperet: & tertium uertebram, quæ à mediæ ſeu primæ uertebræ inferiori ſede ſuſciperetur. Vt enim una ſuſcipiat, eademq́ ſuſcipiatur, præter illam, & ſuſcipientem & ſuſceptam quoque concurrere neceſſum eſſet. Atque hac etiam ratione ad plurima oſſa ginglymos referendus eſſet, ad ea nimirum quæ ima ſui parte aliud os ſubirent, & ſuperiore aliud admitterẽt: aut ex aduerſo, in ſuperiori ſede aliud ingrederentur, inferiori autem aliud exciperent, nullo articulationis formæ habito reſpectu. Et huius generis cenſerentur[g] prima digitorum oſſa, quæ ſuperiori ſede per enarthroſin poſtbrachialis oſſibus iunguntur, & ima parte ſubſequentis oſſis digiti ſinus ſubeunt. Verùm de digitorum uertebrarumq́ connexibus ſuo loco cumulatim pertractaturus, nunc commiſſuras nullum prorſus motum oſtendentes exequar, ſi prius admonuero, nullum hactenus dictorum oſſium contextum fieri, niſi ſinibus & capitibus ſeu ſuperficiebus læui lubricaq́ cartilagine incruſtatis, ſi modò[h] uertebrarum corporum ad inuicem, & ſacri oſſis cum duobus ipſi coarctatis oſſibus connexum ſecluſeris, in quo cartilagineum ligamentum priuatim interuenire poſterius audies. Quæ uerò iam narrabuntur commiſſuræ omni prorſus motu deſtitutæ, læui lubricoq́ contactu neutiquam fiunt. Atque harum prima γόμφωσις dicitur. eſtq́, cum inſtar claui os oſſi infigitur: quà dentes ad unum omnes maxillarum præſepiolis tanquam claui adeò impinguntur, ut ne tantillum quidem moueantur. Cæterùm ueteres interdum inſtar claui connexum, etiam ad articulum, ſed alia ratione contulerunt, quum oſſa inuicem alterius oſſis beneficio tanquam claui cuiuſdã interuentu coarctari dicerent. quemadmodum Ariſtoteles innuit, quum duo oſſa caua in medio clauum habere ſcribit,[k] tibiam & calcis os ſinus obtinere, & talum ſuis tuberibus eos ſinus claui ritu ita ſubire arbitratus, ac ſi duo aſſeres eodem ſpiculo committerentur. Verùm trigeſimo tertio Capite tali natura tradetur, cuius connexus ad tibiam & calcem ginglymo, & in hominibus & in quadrupedibus articulatur. Homines enim talo non deſtituuntur, quamuis is à ſolipedũ ac biſulcorũ talo forma (non autem ſitu) diſcrepet. Nam tibiæ omnibus ſubijcitur, & calci, aut quod calcis uicem gerit oſſi articulatur. Femoris enim os tam in auibus quàm in equis & porcis, & reliquis quadrupedibus, Ariſtotelem, & in tertio de Vſu partiũ Galenum luſit, quòd in illis æque ac in hominibus femur uiſu obuium non ſit: ut modò in ſuum locum aſſeruem, quæ in libro de Cõmuni animalium greſſu Ariſtoteles, ob ignoratum ipſi in quadrupedibus & auibus femoris os, & brachij os, parum rectè poſteris tradidit. Sutura, quam ῥαφὴν Græci appellant, compoſitio quædam eſt, ad conſutarum rerum ſimilitudinem. Hanc nonnulli quũ explicare ſtudent, ſerratam compagem ſtructuramq́, alij in unguem commiſſuram eſſe definiunt. Sed illi nobis in memoriam reuocant, mutuum ſerrarum contrario occurſu ingreſſum, quo dentatæ alterius ſerræ partes in alterius ſinus ſubeunt. Hi uerò quæ in unguem committi dicuntur, quũ gibbæ

Libro de Oßibus, & 3 libro Cõmentariorũ in Hippo. lib. de Articulis.

Conſpice tres uertebras fi. 3 ca. 19.

1 fi. 27 ca. B. et 2 fi. E.

fi. ca. 14 R.

Immitte dẽtium ſeriem A, A notatã fi. ca. 11 in quartã fig. cap. 6.

γόμφωσις.

Capit. 9 libri 2 de Partibus animalium.

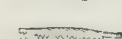
Expende qui in 3 integrarũ fig. Ω inter Φ & Δ cõſiſtit. Aut cõfer figuras ca. 31 cũ figuris ca. 33.

ῥαφὴ, Sutura.

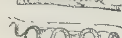
uidelicet partes ad unguium figuram structæ, in sinus quibus concinnè excipi possunt, inseruntur, qua connexus serie arcarum seu lecticarum asseres subinde inuicem compingi cernimus. Cæterùm posteriores, suturæ formam accuratius quàm priores explicant. Quemadmodum omnium proximè eam assimilant, qui suturas ad limborum suturæ effigiem conferunt, quando, ut de unguibus diximus, panni unius flosculi in alterius sinus mutuis ingressibus consuuntur. Eiusmodi[a] suturis ossa capitis magna ex parte compinguntur: & inter reliquas semper suturæ speciem elegantissimè ea ostendit,[b] quam Λ literæ in occipitio comparamus. Porrò ἁρμονία ossium structura est per simplicem lineam, citra omnem tuberis, sinus & asperitatis mutuum ingressum commissa. Ad hunc[c] modum quædam maxillæ superioris ossa, & præsertim nasi inter se iungi putantur. Cæterùm quia harmoniæ cõnexus uix unquam ad amussim instar simplicis lineæ perficitur, sed nonnullæ asperitates mutuò ingredientes perpetuò ferè cum ossa rumpuntur, in harmonia occurrunt, ueteres suturarum uoce etiam harmonias plurimùm complexi uidentur. Σύμφυσις est naturalis ossium unio, qua commissuræ forma appendices suis ossibus connascuntur,[d] in ætate quidem minoribus, quum ossa adhuc mollia fungosaq; existunt, cartilaginis interuentu: in grandioribus uerò, ubi iam ossa induruere, appendices citra alicuius corporis interuentũ ossibus adeò uniuntur, ut coalitus lineam uix conijcere queas. Hac quoque unione ossa sacri ossis lateribus commissa inuicem[e] in pube coalescunt. Dein admodum pueris utriusque lateris os tribus formari ossibus apparet: quę tribus lineis in coxendicis ossis acetabulum concurrentibus interstinguuntur: ut etiam in agnis uidere est, in quibus cartilago lineas has sicut in pueris intercedit. in paulo autem prouectioribus tres illæ partes adeò connascuntur, ut ne linearum quidem species se offerat. At de his ossibus, ipsis dicando Capite pertractabitur: quemadmodum & de uertebris, quę in pueris quoque pluribus constant partibus. quemadmodum & occipitis os, & alia corporis pleraque: quæ alioquin unius ossis nomine ideo habentur, quòd coalitus imago planè in ætate prouectioribus lateat. Libri Introductorij, seu Medici, qui Galeno ascribitur, author, ossium disciplinam instituens, non eiusmodi unionem, quam nos iam descripsimus, σύμφυσιν uocat, uerùm suturas ad harmoniam quodammodo accedentes. Maxillæ enim superioris ossium commissuras, συμφύσεις, (at non rectè interim) appellat. Omnes ossium constructuræ species, aut alicuius aut nullius corporis beneficio committuntur.[f] Vniuersi nanque articuli ligamentis inuicem alligantur, quæ orbiculatim ossa inuestiunt. interdum uerò & hæc in ossium medio consistunt, ut in femoris cum coxendicis osse articulo, & in uertebrarum corporũ nexu. Hic ossium connexus ligamentorum auxilio commissus, Græcis συνδέσμωσις nuncupatur: nerui interim uoce ad ligamenta propriè dicta, & ad tendines, neruosq; qui à cerebro dorsaliq; medulla prodeunt, deducta. Hæc nanque omnia ueteres, ut & uulgus hodie, nerui nomine subaudierunt: & præcipuè Aristoteles cùm aliàs semper, tum maximè quum ossium contextum recenset. Nonnulla uerò carnis etiam ope committuntur,[g] ut generatim omnes articuli musculis obducti. Musculi enim quum ab uno osse aut alio corpore principium ducentes alteri inserantur, uinculorum etiam loco iure habentur, ossaq; inuicem nectunt. Cæterùm quia musculi ueteribus plerisque, & potissimum Aristoteli carnis nomine appellantur, connexus qui musculis fit, συσσάρκωσις meritò nuncupatur. Porrò & dentes quoque in suis alueolis carne quapiam firmari uidentur, adeò ut ea quasi ratione ossium cõstructio reperiretur, in qua caro non duntaxat musculorum modò connexum exterius ambiret, sed & interueniret quoque. Insuper alia cartilaginis medio connascuntur. quippe[h] appendices in prima ætate cartilaginis medio suis ossibus committuntur, quemadmodum &[i] pubis ossa, &[k] ossis υ imitantis ossicula. Hæc connexus species à cartilagine συγχόνδρωσις uocatur. Suturæ autem & harmoniæ nullius corporis beneficio quàm ossium structuræ coëunt. Nam & si duræ cerebrum inuestientes membranæ fibræ aliquot suturas transeant, non tamen ob id eas cõnectunt: quemadmodum neque cartilagines in articulis ossa oblinentes, ad ossium firmitatem & connexum quicquam auxiliantur. Præterea in senioribus appendices non amplius cartilaginis, quæ glutinis uicem subeat, interuentu ossibus connascuntur, sed cartilagine prorsus deperdita adeò committuntur, ut, quemadmodum iam antea quoque dixi, coalitus regionem obseruare arduum fit. Institutum modò erat huic Capiti finem imponere, atque ad singulares ossium descriptiones sermonẽ dirigere, nisi magnopere Galeni authoritas me remoraretur: quæ meritò prohibet, adeò leuiter ea quæ in præsenti Capite ab ipsius placitis deflectũt, prætergredi. Vt enim ex multis præter prius etiam commemorata, aliquid proponam, primùm in libro de Ossibus, ubi is ex professo, & sui non mediocri in

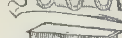
primo

Serrata compago.

Instar unguium commissura.

Asserum nexus.

Limborũ uaria insutio.

ἁρμονία.

σύμφυσις.

Quorum beneficio ossa inuicem cõmittantur.

Ligamentorum.

συνδέσμωσις.

Libro 2. de Partibus animalium, ca. 9.

Carnis.

συσσάρκωσις.

Cartilaginis.

συγχόνδρωσις.

Quæ nullius corporis interuentu committantur.

Quæ potissimum à Galeni placitis hoc Cap. declinat.

a 1 fi. 6 ca. & A, B, C, D 3 fi. 6 ca.
b B interdum integrarum.
c 1 fi. ca. 12 à Z a d f.
d fi. ca. 40 li. secundi 1, 2, 4, 5.
e 1 figuræ integrarũ c.
f fi. ca. 1. li. 2.
g Passim in musculorũ tabul. ut septima tab. Q, X.
h fi. ca. 40 lib. 2. characteres 1, 2, 4, 5.
i 1 fi. integrarum c.
k fi. 1, 2 ca. 13 G.

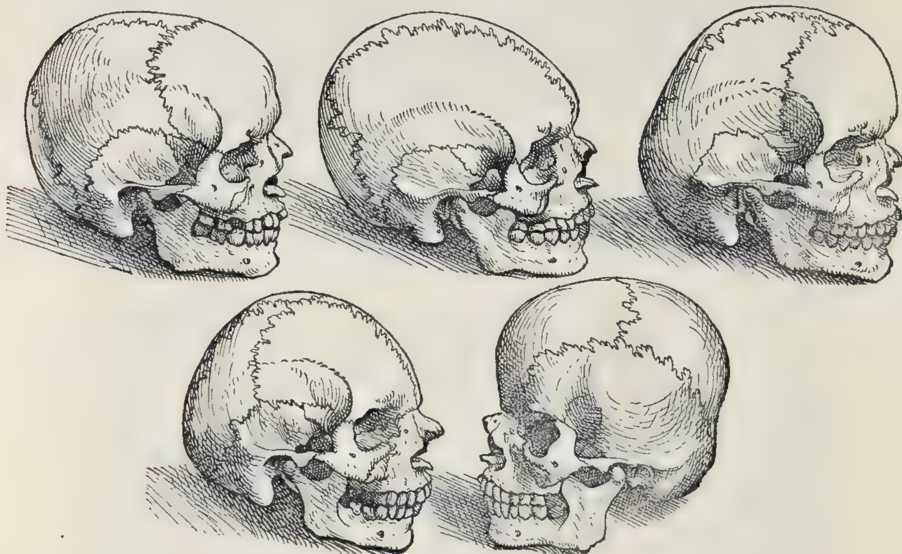
primo de Administrandis sectionibus libro commendatione, osium structuras enumerat, ipsius dogmati non accessi, quo suturam, harmoniam & gomphosim synarthrosis species esse docet. Ego enim synarthrosi obscurum, & non manifestum ascripsi motum: ijsdemq́ articulationis differentijs ac formis illam atque diarthrosin fieri commemoraui: deinde suturæ, harmoniæ & gomphosi non obscurum aut difficilem, sed nullum prorsus motum dedi, & has connexus species nequaquam articuli nomine cum Galeno sum complexus. quod profectò neque ab ipso faciundum fuerat, nisi brachialis, & postbrachialis, & tarsi, & pedij, & costarũ cum pectoris osse cartilaginum cõstructionem suis locis narrans, hæc per synarthrosin cõmitti falso asserere uoluisset. Quum enim inibi uerè hæc ossa synarthrosi coarctari diceret, non'ne animaduertendũ ipsi fuerat, hæc neque sutura neq; harmonia neque gomphosi connecti? Quod sanè fieret, si modò synarthrosis species harmoniam, suturam & gomphosim rectè statuisset. Verùm per me cuiuis integrum erit, de synarthrosi ex suo arbitratu constituere: si interim non ignoret, hanc longè secus in omnibus ferè Galeni libris accipi, quàm initio libri de Ossibus. Nam uel in XIII, XIX, XXI, XXIIII, Capitibus eiusdem libri, aliter quàm initio, Galenus sentit. Deinde Introductorij seu Medici author, Galeni decreto non acquiescens, & sibi priuatim osium connexus diuidens, inquit: Ea aut ad motum componi, uocariq́ eam compositionis seriem ἄρθρον, seu articulũ: aut ad nullum motum, ac tunc συνάρθρωσιν appellari: cuius species suturam, gomphosim & symphysin enumerat. Verùm hac ratione brachialis, postbrachialis, tarsi & pedij osium cõpositioni synarthrosis accõmodari nequaquam posit, quum neque sutura, neq; gomphosi, multoq́ minus symphysi inuicem connectantur. Insuper magis à Galeni dogmate recessi, quum omnes osium cõmissuras aut alicuius corporis beneficio, aut nullius committi propositum fuit: quandoquidem Galenus id soli symphysi, in libris de Ossibus tribuerit, atq; synneurosin, synsarcosin, & synchondrosin, symphyseos tantũ species enumerauerit. Quòd autẽ illum non sim secutus, primam occasionem mihi ipsius præstitit oratio, qua fungosa molliaq́ inter se nullis medijs per symphysin cõnasci, sicciora uerò densioraq́ nonnullis intermedijs coalescere docuit. Cõperio enim in mollibus adhuc & teneris osibus, appendices cartilaginis interuẽtu suis osibus uniri: in duris uerò & assiccatis, & in senibus, nihil prorsus symphysin intercedere. Deinde nulla prorsus mihi se exhibet symphysis, seu unio, quam ligamenti interuentu uerè unitam liceret asserere: adeò ut synneurosis sub symphysi comprehendi nequeat: dummodo nulla unio ligamenti ope perficitur, uti sanè articuli ad unum omnes ligamenti beneficio coëunt, nunc (ut & antea dixi) orbiculatim obducti, nunc etiam in mutuo osium contactu interueniẽtis. Præterea ad amussim mihi singula perpendenti, multo adhuc minus symphysis sese obtulit, quam carnis interuentu committi quis rectè assereret. In nullo enim osium connexu caro intercedit, nisi fortassis in dentium cum maxillis connexu, qui gomphosis, non autem symphysis censetur: quantumuis etiã dentes nullũ ostendant motum, non magis scilicet quàm harmonia, aut sutura. At carnis interim, hoc est musculorum auxilio, omnes ferè cõmittuntur articuli: quem cõnexum συνσάρκωσιν à ueteribus appellatum fuisse diximus, quam symphysis speciem nemo dicere posit. Ad hæc (ut huic Capiti finis aliquãdo tandem imponatur) Aristotelis quoq; locus secundi libri de Partibus animaliũ, ut promptius à Galeno dissentirẽ admonuit: ubi Aristoteles ossa neruis, carne & cartilagini cõmitti affirmat, eum connexũ uniuersim ad omnes osium cõmissuras doctissimè referens. Quamuis etiã hanc Aristotelis sententiã Galenus haud oscitanter præterijt, quando eorũ quæ in libro de Ossibus docuit oblitus, ad finem secũdi de Administrãdis sectionibus libri, osiũ cõstructiones perfunctoriè, licet sanè elegãter, percurrit, & quodãmodo Aristotelis uerba recenset. *Capite nonc.*

CAPITIS STRVCTVRAE RAtio, quotq́ eiusdem figuræ. Caput V.

QVINQVE SEQVENTIVM FIGVRARVM INDEX.

PRIMA quinti Capitis effigie naturalis capitis, seu caluariæ figura instar oblongæ sphæræ utrinq; leuiter depressæ efformata, & anterius posteriusq́ extuberãs, delineatur. Secũda effigies, primã non naturalẽ captis figurã demõstrat, in qua anterior eminẽtia perijt. Tertia effigies secundã capitis figurã nõ naturalẽ ostẽdit, in qua anterior eminẽtia depditur. Quarta effigie tertia nõ naturalis capitis figura indicatur, in qua utrunq; tuber, anterius nimirum & posterius, intercidit. Quinta effigie, quartã non naturalem capitis figuram expressimus, in qua ambæ eminẽtiæ ad latera, non autẽ antrorsum retrorsumq́ spectant.

PRIMA FIGVRA V. CAPITIS. SECVNDA. TERTIA.

QVARTA. QVINTA.

Caput oculorũ gratia formatum. Li.7 de Vsu partium.

HVMANVM caput oculorum gratia efformari, cancrorum, ſcarabeorum, & quorundam quæ capite deſtituuntur animalium oculos manifeſtò commonſtrare, Galenus docuit. His ſiquidem oculi ſuper proceſſus prælongos locantur, neque imi, quemadmodum os, naſus, & aures in pectore ipſis conduntur. Oculos enim alta eguiſſe ſede, atteſtantur hoſtium incurſus latronumq́; ſpeculatores, qui muros, montes & altas turres eodem uſu aſcendunt, quo nautæ nauium antemnas, terram ocyus, quàm qui ſubſunt in naui, conſpecturi. Commemoratis igitur animalibus teſtacea & dura cute obtectis, integrum fuit oculos in oblongis proceſsibus tutò reponi, quòd illi duriores erant futuri, & tunica extrorſum obduci poterant, quæ ab illorum animalium cute prognata, ſimul duriſsima & teſtacea eſſet. Homini uerò propter corporis ſubſtantiam, & mollem tenuemq́; qua oculi inueſtiũtur membranam, totos oculos neceſſariò molles habituro, hi prælongis proceſsibus citra periculum apponi nequierunt. Quando itaque in imo hominis oculos locare non erat eorum functioni commodum, nudis uero ceruicibus eos adnectere haudquaquam decebat: & quum Natura nec oculorum uſum prohiberi, neque eorundem ſecuritatem uitiari uellet, partem extruxit altam, & eleganter oculos ab iniurijs uindicantem. Superius enim palpebras, cilia, & frontis os collocauit: inferius uerò præter palpebras, malæ etiam & genæ oculos tutantur. Internis autem partibus naſus muri inſtar oculis interiectus eſt, exterius deinde ualidiſsimum os externum oculorum ſedis angulum occupat, adeò ut excelſis & extuberantibus undique partibus oculi ſepiantur, utiliterq́; ueluti in ſinuoſa ualle latitent. Cæterùm horum quæ oculos muniunt coaceruatio & congeries, caput minimè eſt: quamuis etiam illa ſinè capite conſiſtere nequeant. Quæ igitur fuit neceſſitas, hîc quoque alias componi partes, quarum fabrica capitis nomen meretur? Singula ſenſus organa, uiſus nimirum, odoratus, guſtus, & auditus, neruo indigent molli: neruo quidem, quòd ille ſit ſenſus inſtrumentum: molli autem, quoniam affici & diſponi quodammodo oportet: quin & aliquid etiam organa

Quî Natura oculos muniuerit.

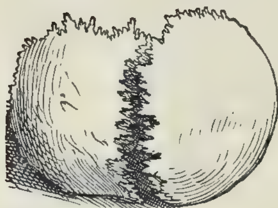
Cerebrũ oculorũ gratia in capite locari. et dein cerebri nomine reliquos ſenſus.

ab

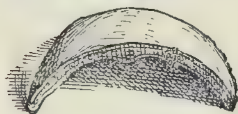
ab incidenti extrorſum ſenſibili pati, ut ſenſus fieret, magnoperè conducit. Quando itaque
oculi mollibus cerebri neruis indigebant, ac mollia omnia ſi ulterius procederent promptè di
uulſa frangerentur, offenderenturq́ue, cerebrũ iure non procul ab oculis reponi debuit. His ita ſe
habentibus, quod à principio de capitis ſtructuræ ratione inquirebatur, iam inuenimus. Col-
ligitur enim, cerebrum in capite locari oculorum cauſa, odoratus autem & auditus guſtusq́ue or
gana propter cerebrum. Quanquam & hæc organa alioquin altiſsimam ſedem opportunè
ſortiantur. Aures enim quum ſonum percipere debeant, qui naturà in ſublime fertur, rectè in
altis corporum partibus locatæ ſunt. Item nares, eo quòd omnis odor ad ſuperiora ducitur,
meritò ſurſum ſunt: & quòd magnum cibi & potionis iudicium ad nares quoque pertinet,
non ſine cauſa uicinitatem oris illæ ſequuntur. Iam guſtatus, qui ſentire eorum quibus ueſci-
mur genera debet, commodè habitat in ea oris parte, qua eſculentis & poculentis Natura iter
patefecit. Tactus autem toto corpore æqualiter fuſus eſt, ut omnes ictus, omnesq́ue nimios & *Naturalis capitis figura.*
frigoris & caloris appulſus ſentire poſsimus. Cæterùm caluaria (ut modò temporales præ-
teream muſculos, & capitis ſuper colli uertebras connexum, & rotundam figuram iniurijs
Priores 7 libri figuræ. pertinaciter repellendis omnium aptiſsimam)[a] cerebri, cuius debet eſſe receptaculum & pro-
pugnaculum, figuram non iniuria mutuatur, nimirum ſphæræ utrinque leuiter in anteriora
depreſſæ. Quum enim cerebro cerebellum poſteriori in parte ſubijciatur, & dorſalis medulla
illac è capite procidat, priori uerò cerebri ſede proceſſus ad oculos & ad odoratus organo-
rum ſedes pullulent, non ineptè cerebrum prælongam ſphæram refert. Atque ob hanc etiam
fig. 1. et pleræq; 6 cap. fig. cauſam caluaria,[b] quæ ſecundum naturam ſe habet, ad oblongæ ſphæræ imaginem potiſsi-
mùm extruitur, priorem poſterioremq́ue partem obtinens prominentiorem, ac magis proce-
ram. Omnes autem reliquæ ab hac euariantes figuræ, non naturales cenſentur: quemadmo *Prima nõ naturalis capitis figura.*
2 figura. dum ea in[c] qua anterior eminentia à ſyncipite frontisúe elatiori ſede producta perit, poſterior
3 figura. autem quæ occipitis eſt reſeruatur. Item[d] quæ huic planè contraria uiſitur, ac poſteriorem, oc *Secunda.*
4 figura. cipitij nimirum, eminentiam manente anteriore perdidit. Deinde[e] tertia, naturali adhuc ma- *Tertia.*
gis opponitur, in qua ambæ capitis eminentiæ, prior ſcilicet quæ in fronte, & poſterior quæ
in occipite conſiſtunt, abolentur, & caput ad amuſsim rotundum ac inſtar exactæ ſphæræ
obſeruatur. Iſta figura Therſites ab Homero fuiſſe traditur. hanc enim ab ipſo φοξὸν appel
5 figu. lari, nonnulli aſſerunt: quanquam pleriſque omnes acuminatas capitis figuras eo nomi-
ne, & ὀξυκέφαλον, nuncupare libuerit.[f] Quarta ſpecies non naturalis figuræ ab Hippocrate *Quarta.*
quoque enumeratur, in qua caput in latera ad utranque aurem inſignius, quàm in anteriori
poſterioriq́ue ſede prominet. Ac hæc naturali capitis figuræ omni ex parte diſsimilis eſt, haud
ſecus quàm ſi ad alteram aurem in naturali figura faciem, ad alteram uerò poſteriorem cer-
uicis ſedem fingeres. Verùm Galenus alibi hanc excogitari quidem, non autem in rerum na *Lib. 9, de Vsu partium.*
tura conſiſtere poſſe affirmat: quamuis interim Venetijs puer multis partibus deformis, & *Variæ capitis figuræ.*
admodum amens hac figura hodie conſpicitur. Imò apud Bononienſes mendicus obam-
bulat, cui caput quadratum, ſed latius paulò quàm longius contigit. Præterea Genuæ pu-
ellus à mendica oſtiatim circumfertur, & in nobiliſsima Belgarum Brabantia ab hiſtrioni-
bus fuit propoſitus, cuius caput citra omne mendacium duobus uirorum capitibus gran-
dius eſt, & in utrunque latus extuberat. Cæteras autem non naturales capitis effigies, etiam
in egregiè prudentibus interdum conſpicimus. licet tales caluariæ nobis in cemiterijs nimis
quàm rarò ſe offerant: uti profectò ſubinde occurrerent, ſi Alpium, quæ Stiriam ſpectant,
accolarum cemiteria ſcrutaremur: quum illos homines non modò dictis capitis figuris, ſed
longè etiam magis differentibus, pluribusq́ue deformes eſſe, non ſemel mihi retulerit Natu-
ræ operum ſtudioſiſsimus, ac in primis generoſus iuuenis, CHRISTOPHORVS
PFLVG SALISPVRGENSIS, multiplici linguarum peritia, uariaq́ue cùm alia-
rum artium, tum uerò potiſsimum Iuris Ciuilis cognitione ornatus: qui nuper ſui longè
præſtantiſsimi animi egregium ſpecimen edidit, quando Louanienſis Gymna-
ſij ſtudioſorum præfectus, tam alacriter ac repentè Louanium
grandi obſidione ſecundò liberauit.

DE OCTO CAPITIS OSSIBVS,

& suturis hæc committentibus. Caput VI.

PRIMA SEXTI CAPITIS FIGVRA, QVAE DVAS VERTICIS *ossium portiones inuicem nonnihil seiunctas commonstrat, ut commodius artificiosissima suturæ fabrica oculis subijceretur.*

SECVNDA FIGVRA.

HAEC OSTENDIT CALVARIAE *portionem à reliquo capite serra diuisam, ut ossis appareret cōstructio duabus densis solidisq́ squamis seu laminis* ϵ *&* οι *notatis efformata, in quarum medio fistulosa seu fungosa ossis consistit substantia* ϖ *indicata. Cæterùm huiusmodi squamæ uulgò capitis tabulæ uocantur. ac superior quidem exterior'ue squama* ϵ *notata, prima appellatur tabula. interior uerò, quæ duræ cerebrum inuestienti membranæ est proxima, &* οι *insignitur, secundæ tabulæ loco habetur, & quidam hanc diploāquoque uocant. Neque desunt interim qui fungosam fistulosamq́; ossis substantiam* ϖ *indicatam, unius etiam tabulæ uice recensent, hanc mediam seu secundam appellantes, hacq́; ratione tres caluariæ tabulas constituentes, quæ crassitie duritiaq́; in omnibus hominibus neutiquam pares cernuntur.*

TERTIA SEXTI CAPITIS FIGVRA.

TERTIA figūra integrā caluariam capitis naturalis figuræ (quæ oblongam sphæram utrinque leuiter in anteriora compressam refert) absque inferiori maxilla in sinistro latere depictam exhibet, suturas in externa capitis sede spectandas pulchrè proponens.

QVAR

QVARTA SEXTI CAPITIS FIGVRA.

HAEC figura caluariã sinistro lateri magis incumbentẽ exprimit, ut & basis caluariæ in conspectũ nõnihil ueniret. Aliquot suturarũ causa, ab hac figura os iugale serra ademimus. Cuiusmodi uerò illæ sint, ex subsequenti characterum indice, ac ex huius & succedentiũ aliquot Capitum contextu, promptè intelliges. Præsens nanq; figura maxillæ superioris oßibus cognoscendis, quibusdamq; oßiũ foraminibus ostendendis, etiam pulchrè subseruit.

CHARACTERVM TERTIAE ET QVARTAE FIGVRARVM INDEX.

PRAESENS characterum index tertiæ ac quartæ figuræ communis erit, quòd scilicet eidem ferè characteres in utraq; collocentur. etsi casu quis aut tertiæ, aut quartæ figuræ duntaxat peculiaris occurret, illi pro figuræ ratione, aut hanc notam 3, aut istam 4, in indicis contextu subijciam.

A, B *Coronalis anteriòrue sutura earum quæ transuersim ducuntur. Cæterum B & A in tertia medium notant coronalis suturæ, in sinistro latere consistens. dextrum autem ipsius latus, quarta figura exprimitur.*

C, D *Posterior sutura transuersarũ, quæ Λ Græcorũ maiusculæ literæ aßimilatur. In tertia huius suturæ sinistra pars conspicitur, in quarta uerò dextra. Porrò tertia figurarũ integrã oßium compagem experimentium, huius suturæ totam sedem ad B commonstrat, quæ ueræ suturæ persimilis est. Quippe de ipsius additamentis per capitis basim perreptantibus, atque in quinta & sexta iam subsequentibus figuris, delineandis, alia est ratio.*

E 3 *Sutura à medio suturæ Λ referentis ad medium coronalis, seu à D ad B deducta.*

F *Squamosa cõglutinatio, ac in tertia quidẽ figura uidetur sinistra, in quarta autẽ dextra. Dein*
G. *in ambabus à C ad G interuallum conglutinationis notatur, à sutura Λ simili ad ueram conglutinationem squamæformem pertingens, quod non mutuò incumbentiũ squamarũ, sed ueræ su*
H. *turæ constructionem ostendit. Quod uerò à G ad H per F porrigitur, squamæformis est conglutinatio, uerticis oßi & temporis oßi communis. Ab H autem ad A indicatur glutinatio squamæformis, oßi uerticis & frontis oßi communis.*

I 3 *Sinistrum uerticis os.* K *Dextrum uerticis os.*

L *Frontis os, quod unicum est.* M *Occipitis os, similiter unum.*

N *Sinistri temporis os in tertia, dextri autem in quarta ostenditur.*

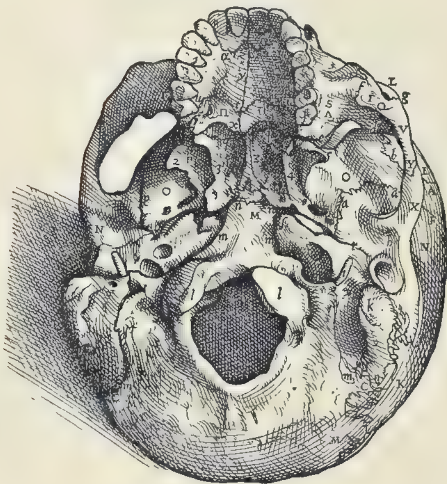
O *Os cuneo à dissectionis professoribus aßimilatũ, quod succinctiori nomine sæpius cuneiforme*
P. *(uoces duntaxat sectantiũ uenia) appellamus. Hoc unicũ est, & cõiugis expers. Verũ P priuatim notat huius oßis processus, quos uespertilionum alis cõparabimus. Hi utrinq; duo sunt, in*
2, 3, 4, *quarta figura conspicui & præter P, etiã numeris his 2, 3, 4, & 5 notati, quos quinta huius ca*
5, fig. 4 *pitis figura accuratius proponet.*

QQQ *Hòc os maxillæ ſuperioris oßium primum erit, hic aliquot Q inſignitum, ne fortè ſedem Q quòd d uicinius eſt notatã, aliud os à præſenti eſſe arbitrareris. Linea inter duo Q conſiſtens,*
*. *ac * inſignita, proceſſum eius oßis delineat, qui cauitatẽ in tempore exculptã ualdè auget.*
RRR *Lenis in frõtis oſſe & uerticis aſperitas, à qua ſemicirculi ritu tẽporalis muſculus pronaſcitur.*
SS *Quartũ maxillæ ſupioris os: in tertia ſiniſtrũ, in quarta dextrũ notatur. T incuria elapſum eſt.*
V, X 3 *Caluariæ ſedes, quam os iugale appellamus, ac ſequenti Capite deſcribemus. V hic notat proceſſum temporis oßis, N indicati, ad iugalis oßis conſtitutionẽ eductum. X uerò, proceſſum*
Z 3. *primi maxillæ ſuperioris oßis, Q inſigniti. Z autem ſutura indicatur, dictos nuper proceſſus*
V, X 4. *nectens, quibus iugale os efformatur. Porrò V & X in quarta figura notant ſedes, à quibus proceſſus illos ſerra reſecuimus.*
a a *Suturæ cuneiforme os circumſcribentis interuallum illi oßi ac temporis oßi commune.*
b *Suturæ cuneiforme os circumſcribentis interuallum ipſi & frontis oßi commune.*
c 4 *Pars hæc cuneiformis oßis interdum peculiare uidetur oßiculum, ſquamæ modo tenue, & linea*
ꝗ 4. *à cuneiformi oſſe diremptum, quam ꝗ indicauimus. Verùm hæc non ita crebrò ſe offert.*
e *Suturæ os cuneiforme circumſcribentis interuallum, ipſi & maximo ſuperioris maxillæ oßi paulo antè S inſignito commune.*
ff 4 *In quarta figura f conſpicis, præſenti Capiti nihil ſeruiens: notatur enim ſutura oßi Q indicati, & oßi S notati communis, quam cum reliquis maxillæ ſuperioris ſuturis perſequar. Hic enim obiter eius memini, quòd huius uidendi gratia in quarta figura os iugale execuerim.*
g g *Sutura, frontis os à cuneiformi & maxilla ſuperiori dirimens.*
h 4 *Sinus, cui capitulum inferioris maxillæ inarticulatur.*
i *Temporis oßis proceſſus, ſcriptorij ſtili modo prominens.*
k *Mammillaris proceſſus, è temporis oſſe productus. Quarta figura utriuſq; proceßum k notat.*
ll 4 *Capita occipitij oßis, quæ primæ ceruicis uertebræ ſinibus articulantur. In horum medio foramen occurrit, dorſalis medullæ cauſa cælatum. Verũ ut præſenti Capite oßiũ foramina enarrare non inſtituimus, ſic neque eadem hic characteribus inſignienda duximus. Quamuis priua-*
Φ 4. *tim in quarta figura Φ ponatur, ad quod à duodecimo Capite foraminibus dicando remittêris.*

QVINTA SEXTI CAPITIS FIGVRA,

BASIM CAPITIS ABSQVE INFERIORI MAXILLA

AD AMVSSIM REPRÆSENTANS.

CHARACTERVM QVINTAE FIGVRAE INDEX.

QVINTAE figuræ multos characteres tertiæ & quartæ figuris communes, in hunc modum adhibuimus.

A Coronalis suturæ extremum, in temporis cauo conspicuum.

C C Sutura Λ exprimens: atque hi characteres inferiorem partem huius suturæ crurum notant, ubi hæc nõ amplius suturæ effigiem accuratè cõmonstrat. Sagittalis sutura hic se nusquam offert.

F Squamæformis conglutinatio non omni ex parte hic uisitur. quare etiam alios characteres tertiæ & quartæ figurarum, ipsi non accommodauimus. Quanquam hic K idem, quod in tertia & quarta indicabat, notare possit.

K Verticis sinistrum os, uerùm modica ipsius conspicitur portio.

L Frontis os, cuius etiam modica pars hic oculis subijcitur.

M M M Occipitij maximã ossis partẽ hic cernere licet, totã nimirũ quæ in caluariæ basi cõsistit.

N N Vtrinque unum temporis os notatur. O O Cuneiforme os.

P P Processus cuneiformis ossis uespertilionum alarum imagini respondentes. Qui numero quatuor

2,3,4,5 sunt, his characteribus 2, 3, 4, 5 notati.

Q Γ Primum maxillæ superioris os, quod & Γ hic notaui.

S Λ Maximum quartum'ue maxillæ superioris os, & hoc quoque peculiariter aliquot Λ indicatur.

V X Os iugale. Y Sutura ossis iugalis.

a a Suturæ os cuneiforme, circumscribentis interuallum ipsi & temporum ossi commune.

b Suturæ os cuneiforme, circumscribentis interuallum illi ac frontis ossi commune.

d Hac sede occultatur suturæ os cuneiforme, circumscribentis interuallum commune ipsi & ossi externum angulum sedis oculorum constituenti, ac Q insigniti.

e Suturæ os cuneiforme, circũscribẽtis interuallũ ipsi & quarto maxillæ superioris ossi cõmune.

f Hæc sutura superiori maxillæ peculiaris censetur, ac proinde hic non uenit explicanda.

g Sutura frontis ossi & superiori maxillæ communis.

h Sinus, cui capitulum inferioris maxillæ inarticulatur.

i Processus scriptorio stylo nõ absimilis. k Mammillaris processus.

l l Capita occipitij ossis, quæ primæ ceruicis uertebræ coarctantur.

m m m His characteribus, qui quintæ, ut & subsequẽtes, proprij sunt, notãtur suturæ Λ imitãtis additamenta, per caluariæ basim antrorsum deducta, atque ad se inuicem, nempe ad n, tendẽtia.

n n Linea dicta nunc additamenta iungens, ac ossi cuneiformi & occipitis ossi communis.

o p Sutura à linea n indicata, in dextrum latus repens, inter os cuneiforme & sinistri temporis os. Verũ ab n ad o nõ propriè sutura est, quẽadmodũ neque ab anteriori m ad n, sed rima & ossis ab osse notabilis distantia, secus nimirum quàm in alijs suturis harmonijs'ue occurrit.

q q Suturæ os cuneiforme, circumscribentis interuallum ipsi & sextis superioris maxillæ ossibus

Π Π notatis cõmune. Verùm ut cuneiforme os suturis circumscribas, hanc quintã figurã & tertiã cum quarta intuere, singularũ animaduertẽs characteres. Ab n igitur ad o, hinc ad p, a, H, b, d, e & q procede, atque ita utrinque cuneiforme os suturis terminatũ fingito, sed non nisi hominis caluaria inspectioni adhibita, ut quæ in omnem partem promptè uerti poterit. quũ interim hic tres simul tabulæ inspiciẽdæ sint, ut uel in externa caluariæ sede id os circumscribas. quod quò leuius præstes, suturam Λ similẽ cum suis additamẽtis, & linea occipitis ossi et cuneiformi communi, sutura denique cuneiforme os circũscribẽte hic delineaui, ijsdẽ characteribus in hac atque in tertia, quarta & quinta undique adiectis.

r In hac figura, ut et in quarta temporis ossis linea notatur, inibi suturæ modo os, cui auditorij meatus initium insculpitur, continens, & ueluti à osse (ut sic dicam) seiungens.

ſ Ossis temporis asperitas & processus, quo id transuersam respicit lineam, cuneiformi ossi & occipitis ossi communem, & n notatam.

z Octaui capitis ossis processus, seu septum amplitudinẽ nariũ intercedẽs.

Reliqui characteres ostendendis superioris maxillæ ossibus priuatim conferunt.

SEXTA SEXTI CAPITIS FIGVRA.

PRAESENS figura interna caluariæ basis sedes oculis subijcitur. Hic namque caluariam delineauimus, in qua superior ipsius pars subsequenti figura exprimenda, ad eum modum ablata est, quo cerebri fabricam ostensuri caput serra diuidere consueuimus.

SEPTIMA SEXTI CAPITIS FIGVRA.

SEPTIMA figura reliquam internæ sedis caluariæ partem commonstrat, figura sexta non expressam.

INDEX CHARACTERVM SEXTAE ET SEptimæ figurarum.

DVAE proximè præcedentes figuræ pluribus ornantur characteribus. uerùm huc potißimum seruiunt maiusculi Græcorum, capitis oßium suturas indicantes: quæ in interna caluariæ sede, qua cerebrum continetur, etiam se spectandas offerunt. Reliqui autem characteres in his figuris conspicui, caluariæ foraminibus ostendendis conducent.

ΓΓ *In septima figura coronalis notatur, non adeò exactam suturæ compagem, atque in caluariæ externa sede, exprimens.*

ΔΔ *Sutura Λ literam referens, notatur in septima. Verùm & in sexta Δ etiam uisitur, dictam nuper suturam notans.*

ΘΘ *In septima, sagittalis sutura indicatur. Sequentes modò notæ ad sextam duntaxat referuntur.*

ΛΛ *Squamosa sinistri temporis conglutinatio.*

ΞΞ *Additamentum sinistri lateris suturæ Λ imitantis, quod per caluariæ basim contendit.*

Π *Linea cuneiformi oßi & occipitis oßi communis, quæ duo suturæ Λ imitantis latera additamentáue iungit.*

ΣΣ *Suturæ cuneiforme os, circumscribentis interuallum commune ipsi & frontis oßi, & octauo capitis oßi, in octaua figura A, B indicando. Si itaque à Π ad Σ, & hinc ad aliud Σ, hinc uerò ad primum Υ, ac inde ad secundũ Υ perrexeris, cuneiforme os in sinistro latere internaq́; caluariæ sede circumscripseris. Vnde si eosdem characteres in dextro latere ad suas suturas poni finxeris, eodem modo ut in sinistro latere, per characteres pergens, uniuersum cuneiforme os hoc loco descriptum fueris complexus.*

OCTAVA SEXTI CAPITIS FIGVRA.

QVAMVIS modò tabularum frequentia lectori minimè molestus esse uelim, eoq́; potißimũ nomine singula capitis ossa adhuc priuatis figuris nõ exprimam: tamen quia oßis cuneo comparati, & dein octaui capitis oßis, quod cribri instar foraminibus peruium est, circumscriptio, non ita promptè ac cæterorum capitis oßium intelligitur, præsenti figura cuneiforme os cum octauo capitis osse, à cæteris omnibus liberum, eà facie exprimitur, qua internam caluariæ sup.rficiem cerebri sedem respicit. quod ideo maximè præstitimus, ut cauernæ in cuneiformi osse plerunq́; occurrentes in cõspectu essent. Inditetur itaq́; A, B, A octauũ capitis os. Verùm B priuatim insinuatur septum, sedes interstinguens, quæ cerebri proceßibus parantur, qui neruorum modo à cerebro educti, olfactus organorum loco habentur.

A,B,A

C D *Duæ præcipuæ cuneiformis oßis cauernæ.*

E *Septum indicatas modò cauernas interdiuidens.*

F *Alterius cauernæ seu antri foramen, in narium amplitudiuem pertinens.*

G *Cauitas in humiliori sede septi posita, quod duo potißima antra intersepit. Reliqua foramina in hac figura paßim obuia, cum cæteris caluariæ foraminib. duodecimo Capite enarrabuntur.*

H *Cuneiformis oßis processus uespertilionum alis similes, & hic aliqua ex parte conspicui. Cæterùm iam tempestiuũ est Capitis contextum aggredi, hæcq́; omnia seriatim persequi, atq́; Conditoris nostri industriam in condenda caluaria expendere. Licebit enim opinor, solis uocibus addictorum uenia, uniuersam struem tertia, quarta, quinta, sexta & septima figuris expressam, caluariæ nomine complecti, utcunq́; alij solam partem crinibus ornatã ita appellari uelint. Atq́; ita hæc moles nobis in caput & maxillã superiorẽ, doctrinæ studio, diuiditur.*

Quale domicilium Natura cerebro parauit.

CEREBRVM rationis ſedem (quæ inſtar reginæ in altiſsimo corporis ſita, duabus cõcupiſcibilibus animis dominatur ac præeſt) tuto quodam munimento cuſtodiri magnoperè expedit. Quocirca etiam prouidus rerum Opifex, non ſoli cuti carnoſisq; partibus ut in abdomine, aut per interualla à ſe inuicem remotis oſsibus ut in thorace, cerebri commiſit cuſtodiam, ſed undique os ipſi inſtar galeæ circumpoſuit. Verùm quum caput tectum quoddam domus calidæ referat, fumida uaporoſaq; ſubiectarum partium recrementa, quæcunque ſurſum conſcendunt, excipiens, atque huius gratia copioſiore euacuatione caput ipſum egeat, galeam cerebro inductam non omni ex parte ſolidam, ſed [a] cauernoſam, [b] ſuturisq; intertextam ſagax rerum Parens efformauit, non quidem ſpongiæ modo tenuibus inæqualibusq; foraminibus, uelut quibuſdam cauernulis, utrinque os perforans: at utraque parte [c] cauernulas, [d] intus [e] ac foris ſcilicet, in læuem & denſam oſſis ſquamam deſinere uoluit, quòd illic occurſuræ erant duræ cerebri membranæ, hîc autem membranæ quæ caluariam ambiens, περικράνιον nuncupatur. Si enim tota caluariæ ſubſtantia ſeruaretur fiſtuloſa, & cauernulæ nullo obducerentur cortice, ea ſubſtantia ſua aſperitate uicina raderet uulneraretq;. Dein ſi prorſus ſpongioſa fiſtuloſaq; foret, nullo donaretur robore, ac pumicis ritu fragilis atque infirma eſſet. Verùm uidebitur fortaſſe alicui, caluariæ os inter duas ſquamas fruſtra fiſtuloſum & cauernoſum eſſe: quum ipſius ſuturæ propter illarum copiam & magnitudinem ab aliquo ad tranſpirationem iuuari nihil indigeant. Si itaque huius iudicio uniuerſa caluaria ſimul tenuis & denſa ſolidaq; fuiſſet, nihilo ſanè tutior hac ratione redderetur ſubiacentium organorum conſtructio. quandoquidem quæ oſſa uulnerant, intrò promptè ob uiæ breuitatem penetrare poſſent. Si uerò caluaria ſine omni cauernularum ſpecie ſimul craſſa denſaq; crearetur, homini onus haud ſecus præberet, quàm ſi obligata capiti ſarcina nunquam remitteretur. Reliquum igitur erat tertium, ſcilicet neque tenue neque denſum, ſolidum'ue, ſed craſſum, rarumq;, ac cauernoſum caluariæ os fabrefieri. Ita enim neque grauaturum erat, neq; uia in cerebrum breuis ipſum percutientibus futurum. Cæterùm caluaria non ad excrementorum tantum tranſpirationem ſuturis indiguit, ſed conducebat ex multis oſſibus ipſam compingi, ut ſi quãdo percuſſa rumpatur, ipſius rupturæ in totam caluariam ueluti per fictile uas, non procedãt, ſed detineantur, & in illis ſedibus ceſſent, in quibus ipſum quoque os ſuturis terminatum deſinit. Quinetiam cerebri uentriculos, aliaq; nonnulla in cerebro corpora, ne cõcidant, diſtendi ac eleuari oportuit: id quod optime ſuturarum perficitur beneficio. Duræ ſiquidem membranæ cerebrum conueſtientis [f] fibras, unà cum uaſorum quorundam finibus ſuturas tranſeuntes, in membranam extrinſecus caluariam ſuccingentem explicari, atque ita cerebrum cur minus in ſe collabatur ſuſtinere, ſeptimo libro oſtendemus. Atque huius potiſsimum uſus ratione, iuſtiſsima caluariæ ſuturarum cernitur diſtributio, nimirum ut ſuſtinendæ in cerebro partes accuratè ſubleuentur. Quod enim oblongum cerebriq; modo rotundum eſt, non aptius quàm tranſuerſis, & alijs ſecundum longitudinem ductis apprehenſionibus attollitur. Naturalis nanque capitis figura primùm tres ſuturas obtinet: duas quidem tranſuerſas, quarum [g] altera in ſyncipite eſt, in occipitio [h] altera: [i] tertia à medio poſterioris, ſeu eius quæ in occipitio conſiſtit, per capitis longitudinem ad medium uſque anterioris extenditur. Anteriorem coronalem uocant, quandoquidem coronæ potiſsimum in ea capitis parte collocantur: poſteriorem à Græcæ literæ Λ imagine, λαμβδοειδῆ nominant: tertia per uerticem capitisq; longitudinem procedens, ὀβελαῖα Græcis nuncupatur, quod ueru ſagittæ'ue inſtar rectà incedit. unde etiam à uirgæ ductu ῥαβδοειδὴς fuit appellata. Hæc interdum per [k] frontis mediũ ad naſi uſque ſummum non adeò inſigni atque in ipſo uertice complexu, aut exquiſita adeò ſuturæ compage prorepit. Atque id nonnulli uiris omnibus, alij autem mulieribus peculiare eſſe falſo contendunt: quum rariſsimè in uiris, atque adhuc multò rarius, aut uix unquam in mulieribus id accidere, non obiter animaduerterimus. Et hoc uel inde conijcias, quòd ex uiginti quæ in cemiterijs occurrunt caluarijs, uix unam, cui frontis os diuidatur, reperias: neque ulla, etſi ſecus tradiderit Ariſtoteles, in ſuturarum enarratione prorſus aberrans, uiris ac mulieribus hac in parte uidetur differentia. Cæterùm quadrupedibus à poſteriore ſutura Λ referenti, ſagittalis ſutura ad ſuperciliorũ uſq; mediũ protenditur: [l] id quod canum caluariæ, equorũ, boum, & id genus animaliũ manifeſtè atteſtãtur. Non enim audiendus eſt Ariſtoteles, qui canibus continuã, nullisq; ſuturis diſtinctam aſcribit caluariã, quũ commemoratas hactenus ſuturas, & quæ hoc toto Capite enumerabuntur ferè omnes, canum caluariæ eleganter exprimant. Non deſunt etiam, qui infantibus hanc ſuturam per medium occipitij oſſis ad [m] foramen uſq; dorſali medullæ uiam porrigens deſcendere, totumq; occipitij os diuidere

Caluaria cur non ſolido oſſe conſtet.

a b 1 & 2 figura.

c, d, e, 2 fi. a a a a, et 6 fig. characteres.

Suturarũ uſus.

1 fi. 7 libri G, H, I, deinde F.

Naturalis figuræ capitis ſuturæ.

Coronalis ſutura.

Λ literam referens.

Sagittalis, & uarius ipſius ductus.

g 3, 4 fi. A. B, in 7 Γ Γ.

h 3, 4 fi. C, D, in 6, 7 Δ Δ.

i 3 fi. à D per E ad B. in 7 Θ Θ.

Tale quid oſtendunt 2, 4 fi. 5 c 4.

Virorũ capita à mulierum non perpetuò uariare.

7 Capit. lib. 3. Hiſtor. animalium, & 2. de Partib. animalium.

Lib. 2. cap. 7. de Hiſt. animalium.

Canina caluaria 1 figuræ ca. 9.

6 fig. e.

diuidere asserãt: quod sanè & nos quoque obseruauimus. uerùm potius ea diuisio ad συμφυσιν
coalitumq́, quàm ad suturæ speciem referenda est. quoniam hæc cartilaginis beneficio in pue
ris perficitur. in ætate autem prouectioribus nullum eius diuisionis rudimentum occurrit. Vn
de etiam eiusmodi diuisionis ratio non hîc in suturarum sermone, sed in occipitij ossis descri-
ptione enarranda uenit. Quòd autem Herodotus, ac præter illum plerique etiam alij in Persia
caluarias reperiri scribunt, nullis prorsus suturis interstinctas, ipseq́ Aristoteles suo tempore *Capita suturis destituta.*
uiri caluariam absque suturis repertam tradit, neutiquam miror: quum ualde senum caluariæ
nobis suturarum situm duntaxat, idq́ perquàm obscure etiã referant, nulla interim suturæ ima
gine conspicua. Neque profectò mirum est senibus suturas concrescere, siquidem illis uerte-
bras uniri cõnasciq́ cernimus, & ossium quoque supercilia processusq́ ita excrescere ipsis ani- *Senum, iuuenum, & puerorum ossa inuicem uariare.*
maduertimus, ut cõsuetis motibus illorum ossa agi nequeant. Nam & si nunquam senum ossa
à iuuenum ossibus, & puerorum rursus à iuuenum uariare cognouissem, in postrema Bono-
niensi Anatome id sanè didicissem, ubi præter quamplurima ossa, iam nati pueruli ossa, & no-
nagenarij senis, & mediæ ætatis hominum ossa in scholis sedulò à medicinæ candidatis adfere
bantur, quum Galeni librum de Ossibus ante musculorũ sectionem istic enarrarem. Quando
enim permulti effractis monumentis, atque ex xenodochijs conquisitis corporibus ossa ad in-
spectionem sibi parabant, facilè accidit ut alius in senis, alius in pueri, ac rursus alius in huius il-
liusq́ ætatis hominum ossa inciderent, atque in scholas deportarent. Tunc itaque (ut ad se re-
uertatur oratio) in puerulorum ossibus omnia esse læuia, disiuncta, mollia, pleraque cartilagi-
nea, & processus minimum prominere, & quamplurima quæ in adultis unius ossis loco ha
bentur, in illis ex pluribus cõstrui expendimus: quæ in singulis ossibus fracturarum, luxatio-
num, distorsionum, & plicationum gratia, sermoni addere haud grauabor. Quanti enim mo
menti sit hæc nouisse, abunde intelligunt, tum qui ueræ medicinæ studiosi Hippocratis libros
euoluerunt: tum qui appẽdices in pueris ab ossibus sæpius quàm articulos luxari, quotidiana
experiẽtia didicere, ac ab ineunte ætate luxatos, aut aliter in ossibus affectos, aliquãdo sectio-
ni accõmodarunt. Cæterùm iam tres suturas ut frequentius in naturali capitis figura obuiæ
sunt recensuimus. quæ caluaria in latus cubante, literã H, aut potius ℵ exprimunt. In capitum
2 fi. 5 ca. autem formis à naturali structura euariantibus, suturæ ad hunc modũ se habent.[a] Vbi anterior
capitis eminẽtia perit, sutura coronalis aboletur, seruata ea quæ Λ exprimit, unà cum sagittali, *Non naturalium capitis figurarum suturæ.*
3 fi. 5 ca. quæ tunc ad mediũ usq́ superciliorum porrigitur.[b] At posteriori eminentia deficiẽte, sutura Λ
referens deperditur, manente coronali, & sagittali interim per occipitij mediũ ad caluariæ usq́
basim ducta. Quapropter si hanc capitis figuram occipitio inniti finxeris, utraq́ remanentium
suturarum effigies T literæ similis erit: quemadmodum & primæ quoque figuræ non natu-
4 fi. 5 ca. ralis, suturæ T referunt, quum illa fronti innititur.[c] Anteriori uerò posterioriq́ eminentia si-
mul cõcidentibus, binę quæ tunc uidentur suturæ ad rectos angulos se inuicem intersecantes,
X literam repræsentãt. Altera nanque transuersa ab unius auris regione ad alterius auris regio-
6 fi. e. nem per mediũ caput deducitur. Altera autem à[d] foramine in occipitis osse dorsalis medullæ
gratia inciso, per capitis longitudinem ad summum usque nasi pertingit, illius ritu quam sagit-
talem uulgò dicimus. Hæc siquidem semper in tribus prioribus capitis figuris à naturali diffe
5 fi. 5 ca. rentibus seruatur. Reliquæ autem duæ cum totius capitis figura uariè intercidunt.[e] Quinta ca
pitis figura, ut prorsus naturali est contraria, sic quoque omnino pugnantes cum ipsa suturas
exigit. Transuersæ enim seu coronalis, & illa quæ Λ refert, secundùm capitis procedunt lon-
gitudinem, recta interim seu sagittali transuersim lata. Verùm nunc & ad reliquas capitis
f 3, 4 fig. F. & 6 fig. A, A. commissuras sermonem dirigamus. Suntq́ primum[f] duæ à sagittali sutura quodãmodo æquè *Squamosæ temporum cõmissuræ.*
distantes lineæ, per capitis longitudinem una utrinque supra aures porrectæ. His[g] principium
ab humillima suturæ Λ imitantis sede pendet, qua hæc propter occipitij inferiora uix amplius
g 3, 4 fig. à C ad G. suturæ effigiem egregiè refert. Hinc nonnihil præsentes lineæ rectà quodammodo feruntur,
h 3, 4 fi. à G per F, H ad A. &[h] mox sursum ascendentes, instar semicirculi quodammodo ad coronalis suturæ terminum
perrepunt. Hæ maxima ex parte constant duobus ossibus mutuò sibi incumbentibus, conne-
i 3 fi. I. & 4 fi. K. xisq́: non per suturam quidem, sed paulatim[i] uerticis os descendens, instar squamæ attenua-
tur, atque in[k] os infra ab auribus ascendẽs, similiterq́ in squamam attenuatum subintrat: utrisq́
k 1, 4 fig. N. ossibus quà inuicem compinguntur, asperitatem quandam mutuam nanciscentibus. Vnde
etiam neque Hippocrates, neque aliquis eorum qui accuratè corporis fabricam expenderunt,
suturarum nomine eas dignatus est, sed à squamæ similitudine dissectionũ periti eas λεπιδοειδῆ *Suturas capitis etiam in interna caluariæ sede conspici.*
προσκολλήματα, hoc est squamosas cõglutinationes appellarunt. Non enim propter falsa quo-
rundam dogmata arbitrandum est, has conglutinationes minus quàm tres suturas prius enar
ratas, in caluariæ amplitudine qua cerebrum reponitur apparere, ob idq́ suturarum nomine

 neutiquam

neutiquam donari.[a] Harum enim effigies in caluariæ amplitudine perinde ac suturarum conspicitur, quæ non æquè suturæ speciem in interna caluariæ superficie exprimunt; sed quia minus implicantur, idq; potissimum[b] coronalis, magis ad lineæ harmoniæ'ue figuram accedunt. Præsentes squamosæ cõglutinationes non toto ipsorum ductu instar mutuò incumbentium squamarum committuntur.[c] Quà enim primùm à sutura Λ imitante procedunt, notabili interuallo foris & intus in caluariæ amplitudine speciem suturæ adipiscuntur. Præterea harum conglutinationum portio,[d] quæ coronali suturæ proxima existit, etiam uerticis ossi, &[e] ossi quod cuneo assimilabimus, communis censenda est. Quòd uerò hæ commissuræ, quemadmodum dictæ capitis suturæ omni ex parte serrata compage, aut in unguem connexu non extruantur, hinc præcipuè fieri credimus, quòd raram & fistulosam cauernosamq; oportebat fieri totam caluariæ partem, quanta à uertice & ex lateribus crassæ cerebri membranæ circumponitur. reliquam autem solidam ac duram, idq; in primis temporum ossa, ob cauitatem[f] temporali musculo exculptam tenuia, & sonorum fortè etiam gratia (quum in illis auditus organum consistat) omnium corporis ossium facilè durissima. Hac itaque occasione ossium fines in squamam attenuãtur, uerticis quidem osse intus locato, ut propinquet ac occurset longiori spacio duræ membranæ: alio autem ab auribus ascendente, uelut aliquo propugnaculo ipsi uerticis ossi facto. Ad hæc, uerticis ossa duris ac densis temporum ossibus non potuisse uniri, nobis persuademus, quoniã non ita promptè laxum cum duro ad unionem peruenit amicam, ægreq; solubilem. Hactenus ergo quinque peculiares, nulliq; alteri ossi quàm capitis ossibus communes suturas explicauimus: coronalem scilicet, & quæ Λ imaginem refert, & quæ rectà per capitis uerticem ducitur: duas item ab hac æquedistantes, quas squamosas conglutinationes uocauimus. Est &[g] alia soli quoq; cõmunis capiti in caluariæ interna amplitudine, qua cerebrum continetur, potissimum apparens, ac frontis ossi[h] illiq; ossi communis quod[i] olfactus organorum sedes constituit, ac instar cribri peruium cernitur. Id enim os ueluti frontis ossis basi insertum, hac sutura ipsum ambiente in capitis amplitudine obscurè circumscribitur, aliam quoque suturam obtinens, ipsi & superioris maxillæ ossibus communem. Præsens enim os,[k] osseum septum foramina narium interdiuidens producit, quod[l] sutura quadam secundum humiliorem septi sedem, ipsiusq; longitudinem ducta à maximis superioris maxillæ ossibus quæ dentes cõtinent, dirimitur: perinde ac ab osse cuneum referente[m] inibi etiam separatur, quà narium foramina in fauces pertinent. Cuiusmodi autẽ hoc cribri modo perforatum sit os, postquam alias suturas capiti alijsq; ossibus communes expressero, in cęterorum capitis ossium enarratione persequar. Sunt enim & aliæ suturæ capiti cum alijs ossibus cõmunes, nimirum cum superiori maxilla, &[n] eo osse quod à cunei similitudine σφηνοειδὴς uocant, quod similiter unicũ, ac, ut nonnulla corporis ossa, coniugis expers est: ab aliquibus inter capitis ossa, ab alijs inter maxillæ superioris ossa (quum inter utraque medium sit) cõnumeratum. Quamuis capitis ossibus longè rectius, quàm superioris maxillæ ascribetur, quum haud minimam caluariæ amplitudinis, qua cerebrum reponitur, sedem cõstituat, cum cæteris ossibus quæ ab omnibus Anatomicis capiti attribuuntur. Sed cuius'nam id formæ, & quantæ magnitudinis sit, quibusq; circũscribatur suturis, recensere nunc conabimur. Suturæ Λ imitantis[o] extrema, quæ propter occipitij humiliora non amplius exactã suturæ compagem exprimunt, uersus capitis inferiora basim'ue protenduntur, ac per mediã basis sedem (quæ præruptæ rupi & imagine & duritia similis est) & quà caput primæ ceruicis uertebræ articulatur, in anteriora prorepunt, mutuò sensim appropinquantia. Quum autem extrema hæc iuxta narium foramina oris amplitudinẽ spectantia pertigerint,[p] transuersa linea simul iunguntur, quæ nec sutura neque harmonia meritò dici potest: sed ad symphysim coalitum'ue prorsus est referenda. In pueris enim cartilagine in eum modum oppletur, quo in illis appendicum cum suis ossibus unio committi uisitur. in natu uerò grandioribus præsens linea omnino latet, perinde ac unio appendicum in ætate prouectis occultatur. Vtcunque sit, hæc linea & occipitis ossi, & ossi cuneum imitanti communis est.[q] Ab hac utrinque in latera,[q] sutura per temporum caua obliquis anfractibus sursum ducitur, uersus[q] anteriorem squamosarum conglutinationum sedem. Vbi uerò sutura hæc[r] anteriorem illam conglutinationum sedem attigit (quod notabili interuallo à coronalis in cauis temporum extremo est) in priora modicè deorsum ad coronalis extrema ducitur.[s] Hinc rursus parumper deorsum repit, quousque superioris maxillæ contingat os, quod externum oculi sedis angulũ constituere docebitur.[t] Hinc decliuis per caua quoq; temporum incedit: inde ad posteriorem intimorum dentium sedem ducta,[u] per totam narium amplitudinem transuersim fertur. Hæc sutura à transuersa linea, quam suturæ Λ referentis extrema committere diximus, in hunc modum sursum ad caua temporum utrinque ducta, & deorsum ad pala-

Cur squamosæ conglutinationes reliquarum suturarũ specie non compingantur.

Quot suturæ hactenus commemoratæ.

Sutura ossa uum capitis os circumscribens.

Suturæ capitis ossib. & alijs cõmunes.

Suturæ Λ imitantis additamenta.

Cuneiformis ossis circũscriptio.

a 6 fi. Λ, Λ.
b 7 fi. Γ, Γ.
c 3, 4 figura à C ad G.
d 3, 4 fi. ab H ad A.
e 3, 4 fig. O.
f 4 musculorum tabula, Γ.
g 6 fig. ad characteres ...., L, +.
h 8 figura A, B, A.
i 13 fi. 7 lib. L, dem D.
k 2 5 fi. dein O 1 fi. 9 capitis.
l 1 fi. 9 capitis g.
m 2 fi. 12 capitis secundũ ...
n 3, 4, 5, fi. O, P, & tota ferè 8 fi.
o 5 fi. C, C. dein utrinque m, m. Sed potissimum fi. inde ci characterum inserta huc facit.
p 5 fi. n n. 6 fi. n.
q in 5 fi. ab n per o & p in dextro latere: in sinist. per a et a ad A. in 3, 4 fi. per a, a uersus H.
r 3, 4 fig. ab H ad A.
s 3, 4 fig. ab A ad b.
t 3, 4, 5 fi. à b per d ad e.
u 5 fi. q, q.

tum usque ab utroque latere, eo quo scriptum est modo, rursus descendens, cuneiforme os exterius circumscribit.[a] Interius uerò in capitis amplitudine os quoque cuneiforme eadem sutura terminatur, inibique etiam huius ossis circumscriptio leuiori negotio, quàm externa sede deprehenditur, si modò quis accuratè dictæ iam suturæ progressum expenderit: nam hæc passim ac pluribus locis sedibusque sese offert. Linea enim primùm ossi occipitis & cuneiformi cõmunis, pariter &[b] exteriùs, &[c] interiùs apparet: quemadmodum & suturæ etiam interuallum, à linea obliquè sursum ad caua temporum usque ad anteriorem conglutinationum squamæformium sedem pertinens, etiam[d] interius &[e] exterius cernitur, & commune est ossibus temporum & cuneiformi, ac demum ueræ suturæ speciem ostendit. Quod autem ab hac sede antrorsum ad coronalis extrema ducitur, squamosam refert conglutinationẽ, uerticis ossi & cuneiformi communem. Interuallum uerò à suturæ coronalis extremis ad ossa externos oculorum sedium angulos constituentia procedens, etiam squamosæ conglutinationis formam commõstrat, estque frontis ossi & cuneiformi commune. Præsentis suturæ interuallum ductus'ue cõglutinationi squamosæ respondens, exterius tanto elatius, quàm in interiori caluariæ superficie, apparet, quanto interuallo cuneiforme os instar squamæ attenuatum, frontis & uerticis ossibus committitur. Atque idem etiam in temporũ ossium cum uerticis connexu accidit. squamosæ enim eorum ossiũ conglutinationes, multò elatius in exteriori capitis superficie, quàm interiori, ubi cerebrũ consistit, ascendere uidetur. Cæterùm suturæ cuneiforme os circũscribentis[f] interuallum, quod per caua temporum deorsum fertur, in interna caluariæ sede non conspicitur, sed tantum in cauis temporum &[g] oculorum sedibus, in externis scilicet earum sedium angulis. Atque hoc suturæ interuallum commune est cuneiformi ossi, & ossibus externos oculorum sedium angulos occupantibus.[h] Interuallum autem eius quam modò prosequimur suturæ, iuxta posteriorem intimi dentis sedem prorepens, exterius apparet, & in narium etiam amplitudine: estque commune cuneiformi ossi, & superioris maxillæ utrorumque laterum maximis ossibus. Interuallum uerò eius suturæ in superiori narium amplitudinis sede conspicuum, in[i] interna caluariæ sede melius quàm in[k] externa, spectanti occurrit: & commune est ipsi ossi cuneiformi, & illi ossi quod cribri modo perforatum dicitur. Porrò interna caluariæ sede, non solum præsentis suturæ interuallum illi ossi & cuneiformi commune obuium est, uerum etiam utrinque ad id interuallum[l] aliud eiusdem suturæ interuallum sese offert, quod cuneiformi & frontis ossi commune censetur. atque id etiam[m] in oculi sedis radice liquidò cernitur, iuxta eminentiorem illius regionem. Adeò, ut si ad amussim oculorũ sedes (quæ *κόγχοι* Græcis dicuntur) expenderis,[n] radicem ipsarum, & magnam externi earum lateris ad interiora portionem, à cuneformi osse constitui spectabis, si modò in hominis fabrica huiusmodi etiam duxeris intuenda, atque illis caperis, quæ & si ad artis usum non magnoperè conducunt, immensi tamen Creatoris admirabilem arguũt industriam, & proculdubio à ueteribus Anatomes professoribus sedulò ac studiose examinata fuerunt. Porrò hoc suturæ interuallum, quod & cuneiformi & frontis ossi cõmune dicebam, magna pars alterius suturæ est duarum, quas capiti cum alijs ossibus Galenus communes esse retulit: tunc scilicet, quum unius loco illam enumerat, quæ cuneiforme os inibi circumscribit, quà id occipitis ossi, & temporũ ac uerticis ossibus contiguum esse narrauimus:[o] alteram uerò, postquam cuneiforme os circumscribentem suturam, sua oratione absoluit, à cauis temporum per mediam oculorum sedem ad nasi summum, seu superciliorum medium pertingere ait. quemadmodum etiam pertingit, illic incipiens ubi cuneiforme os circumscribens sutura, per caua temporum deorsum uersus intimum dentem primùm descendit. Atque hæc sutura primo ipsius interuallo, frontis os à superioris maxillæ osse externum oculi sedis angulum constituente seiungit: dein magno interuallo cuneiformi ossi & frontis ossi communis efficitur, toto nimirum ductu, quo cuneiforme os frontis ossi in oculorum sedibus & caluariæ interna superficie contiguum esse uisitur. Vnde etiã id interuallum in suturæ cuneiforme os circumscribentis dimensione, non autem in frontis ossis à cæteris maxillæ ossibus separatione, habendum uenit. Vti sanè subsequẽs suturæ transuersim per oculorum sedem ductæ interuallum, frontis os à secundo, tertio, quarto & quinto maxillæ superioris in altero latere ossibus dirimens, frontis ossi & illis maxillæ ossibus commune existit, tota nimirum sede, qua præsens sutura internum sedis oculi angulum, & nasi summum seu superciliorum medium occupat. Verùm de superioris maxillæ ossibus suturisque nono agemus Capite, illic necessariò rursus suturæ huius sermonem instituturi. nunc autem capitis ossa separatim sunt recensenda, quæ enumeratis hactenus suturis, octo circumscribuntur, simul capitis amplitudinem qua cerebrum continetur efformantia. Sunt enim duo uerticis ossa, utrinque uidelicet unum; duo item infrà, ad utranque nimirum aurem unum, quæ temporum ossa huc

Marginal notes (left):

a In 6 fi. secũdùm π, Σ, Σ, ϒ et ϒ.

b 5 fi. n, n.

c 6 fi. π.

d 6 fi. à π per Σ, Σ.

e 5 fi. ab n per a, a ad A. In 3, 4 fi. a, a ad H.

Confer 3 & 4 figuras hic sextæ.

f 3, 4 fi. à b per d ad e.

g 1 fi. 9 ca. Q.

h 3, 4, 5 fi. e.

i 6 fi. ϒ ad sinistr. latus L positum.

k 5 fi. q, q.

l 6 fig. ϒ. ad dextr. latus L positum.

m 1 fi. 9 ca. S, T.

n 1 fi. 9 ca. N.

o 3, 4 fi. à b ad g, g. Deinde 1 fi. 9 ca. R, S, T, V, X, Z. unde & huius suturæ interualla petes.

Marginal notes (right):

Quibus sedib. sutura occurrit cuneiforme os circumscribens.

Galeni locus in libro de Ossibus explicatur, & sutura frõtis os à maxillæ ossibus, &c. dirimens.

uſque uocaui, quintum frontis eſt os, ut ſæpius, unicum. ſextum occipitis, ſimiliter unum. ſeptimum cuneiforme, unum quoque. octauum id os cenſebitur, quod ſedes cõſtituit, quibus duo neruis non abſimiles cerebri proceſſus incumbunt, quos ferè olfactus organa nuncupamus.

Verticis oſſium circumſcriptio.

[a] Verticis oſsibus in ſuperiori parte ea ſutura peculiaris eſt, quæ recto tramite ſecundum capitis longitudinem ducta, hæc oſſa inuicem dirimit. In anteriori autem ſede uerticis oſſa coronali ſutura, & poſteriori Λ imitanti ab alijs diſcernuntur. Inferioribus uerò ſedibus ſquamoſis conglutinationibus circumſcribuntur: quo fit, uerticis oſſa quadrilatera uideri, undique ſibi ſimilia, præterquam ubi inſtar ſquamæ attenuantur, temporumq́ oſſa ſubeunt. Hîc enim tenuiſsima ſunt, ſed ſolida, & neutiquam fiſtuloſa: quemadmodum [b] reliqua ipſorum ſede, qua temporalibus muſculis non obteguntur, fiſtuloſa cauernoſaq́ inter ſuas ſquamas cernuntur, eandem ferè craſsitiem undique ea ſede obtinentia. Dein quà frontis oſsi committuntur, tenuiora quàm iuxta occipitij os apparẽt. Si uerò aliquibus donantur ſinibus, aut foraminibus, illa duodecimo Capite ipſis dedicando percurram.

3 fi. I. fi. 4 K In utraq; e dutẽ os circũſcribitur B, D. A, B. C, D. C, G, F, H, A.

Supra R, R 3, 4 fi.

Frontis oſsis circũſcriptio.

[c] Frontis os circumſcribitur coronali ſutura, & ea quæ octauum Capitis os olfactus organorum ſedes cõſtituens terminat: & illa quæ à temporum cauo incipiens, ac per medium oculorum ſedium ducta, ad ſuperciliorum uſque congreſſum fertur, ac frontis os à maxillæ ſuperioris oſsibus ſeparat, inq́ ſuturarum numero ultimum locum ſibi uendicauit. Frontis itaque os quodãmodo orbiculare eſt, nullibi tenuius quàm [d] ubi ſuperiorem oculorum ſedis regionem conſtituit, & octauo capitis oſſi cõmittitur. Hic enim ueluti duobus tenuibus efformatur ſquamis, in medio uacuis, & aëre oppletis, quemadmodum & ipſius [e] concauitas, quam inter ſuas ſquamas ad ſupercilia naſiq́ ſummum haberi audies. Vbi etiam hoc os cauitatis ergò reliqua ipſius ſede, craſſiſsimũ eſt, ac ueluti protuberat. Verùm altera illarum ſquamarũ, quæ oculi ſedem reſpicit, exteriorq́ eſt, læuis uiſitur. quæ autem internã capitis ſpectat amplitudinem, [f] inæqualibus quaſi nubis forma tuberibus extuberat, quæ cerebri reuolutionibus mutuò correſpondent. In temporibus, ubi temporales muſculi conſiſtunt, id tenue etiam eſt, ac ſolidum, minimeq́ cauernoſum, [g] præterquam ubi cum uerticis oſſe inibi iungitur. Natura enim illic utrunque os uerſus interiora priuatim craſſius effecit, ne fortè nimia oſsium tenuitas caluariam ibidem plus æquo infirmam redderet. Cæterùm frõtis os in fronte paulo ſupra ſupercilia, & reliquam dein ipſius ſedem, quæ excarnis eſt, nullam cauitatẽ oſtendit notabilem, & multo craſſius ſpiſsiusq́ quàm uerticis oſſa ſentitur. Quà tamen illud his committitur, [h] & ſagittalis ſutura in coronalem incidit, frontis os tenuius infirmiusq́ eſt, quàm in ipſa fronte.

3, 4 fi. L. circũſcribitur uerò B, A. A, b, g, g. In 6 fi. ſecũdũ & extra ✶, L, ✶.

d Ad latus ✶, L fig. 6.

e 6, 7 fi. K.

Tale quid oſtendit 12 & 13 figu. 7 lib.

g 6 fi. character &.

3 fi. B.

Molliſsima rariſsimaq́ caluariæ pars.

Hæc ſedes qua dictæ iam ſuturæ inuicem committuntur, totius caluariæ pars molliſſima rariſſimaq́ cenſetur. eſt enim illa, quæ in nuper natis infantibus adhuc membranea, ac recenti caſeo ſimilis tangentibus occurrit: & quę in puerulis quum manducant & reſpirãt, moueri uiſitur. Porrò quoniam hæc ſedes Arabibus Zeudech nuncupata, inter excarnes capitis partes tenuiſsima eſt, & ſuturæ nuſquam laxius hærent, medici huic cauteria uulgò dicta, uel candeſcente auro, uel ferro, uel urente quopiam medicamine, pro affectus ratione (ſed parum tutò interim) adhibẽt. Locus autem iſte in nobis, apice medij digiti promptè conijcitur, ſi brachialis principium ſuperciliorum medio naſiúe ſummo, quis accommodauerit, ac medium digitum ad capitis uerticem rectà depreſſerit.

Occipitis oſſis circũſcriptio.

[i] Occipitis os ſutura Λ ſimili, & eiuſdem ſuturæ additamentis, & linea hæc iungente terminatur. Vnde etiam quinque quodammodo lateribus conſtat. duobus quidem à Λ imitantis ſuturæ cruribus efformatis: & alijs duobus, quæ ab eiuſdem ſuturæ additamentis ſepiuntur, ac demum quinto à linea quæ occipitis oſſi & cuneiformi communis habetur, deſcripto. Hoc os in craſſitie admodum inæquale eſt, neque omni ex parte ſibi reſpondet. Quicquid enim ipſius in occipitio excarne ac à muſculorum exortibus inſertionibusq́ liberum eſt, inſigniter craſſum cernitur, tanto ſcilicet oſſe frontis craſſius, quanto illud uerticis oſſium craſſitiem uincit.

3, 4, 5 fi. M, M. Circũſcribitur autẽ in 3 C, D: dein in 5 m, m, m, m & n, n.

Occipitis os ubi craßißimum.

Neque etiam occipitis os tota excarni ſede, parem adipiſcitur craſſitiem, uerùm ad eius ſedis radicem [k] in medio longè craſſiſsimum apparet, [l] illa nimirum regione, qua duos maximos duræ cerebri membranæ ſinus, ſanguinem & ſpiritum uitalem uenarum arteriarumq́ modo continentes, iungi, alioſq́ duos ſinus educere, in cerebri uaſorum enarratione audies. Videtur enim Natura oſſis craſſitie huic ſinuum concurſui proſpexiſſe, tum quòd ex ipſius læſione extremum homini impenderet periculum, tum quòd hanc occipitij ſedem oculis deſtitutam, ſubinde percutiendam, ac crebrò in terram uarijs caſibus illidendam, haud ignoraret. Craſſiſsima hæc occipitij oſſis ſedes, ſimiliter atque tota excarnis ipſius oſſis pars, intus cauernulis conſtant, utrinque ualida obductis ſquama: quemadmodum uerticis & frontis oſſa, ubi excarnia ſunt, conſtare retulimus. Verùm reliqua occipitij oſſis ſedes, cui poſteriorem colli regionem ſibi uendicantes muſculi partim inſeruntur, & à quo partim principium

k 6 fi. k.

l 7 fig. 7 libri R.

Hæc ex 6 figura petuntur. Sed manifeſtius ex 9 fig. 7 libri.

pium ducunt, solida admodumq́ densa, sed perquàm tenuis, neque cauernulis donata, cerni-
tur. Est autem hæc sedes, quam cerebellum implet. Ne uerò ob insignem illam tenuitatem of-
In 6 fi. à k ad foramē e notatum. sis robori malè consuleretur, in huius sedis, qua os tenue est, medio,[a] oblongum & instar
lineæ exporrectum eminet tuberculum, ossis robur inibi plurimùm adaugens. Porrò quia
id in internam caluariæ amplitudinem uergit, duos quasi sinus utrinque uidelicet unum effor
mat, quos cerebellum infarcit. Hoc tuberculum, quemadmodum & tenuis ista occipitij ossis
In 6 fi. ab e ad n. pars, pertinet à radice excarnis partis occipitij ossis ad posteriorem usque regionem foraminis
dorsali medullæ parati.[b] Ab anteriori enim parte foraminis dorsalē transmittētis medullam,
& quà occipitis os maximè in angustū cogitur, id sensim ita crassescit, ut insigniter etiā crassum
4, 5 fi. l, l. uideatur, quà cuneiformi ossi cōmittitur. Hoc os in externa sede ad latera foraminis medullæ
dorsalis gratia exculpti,[c] duo exigit capitula, quæ primæ ceruicis uertebræ articulantur, quo- *Occipitis ossis capitula.*
rumq́ beneficio caput proprio motu flectitur & extenditur. Hæc capitula in puerulis, appen
dicibus constant: in senioribus autem, ut & reliquæ appendices, hæ etiā latent. Præterea pue-
rulis id os tribus extruitur partibus, quæ lineis tribus cartilagine oppletis dirimuntur. Atque
harum una à sagittalis suturæ termino ad foraminis dorsali medullæ parati posteriorē pertin-
git sedem. aliæ duæ à foraminis lateribus transuersim, in suturæ Λ referentis additamēta perti
nent. Adeò, ut admodū pueris in occipite duo habeantur occipitis ossa, & unum in basi capitis
cuneiformi ossi cōmissum. Occipitis os intus læue minimeq́ asperum est, perinde ac exteriùs
tota ipsius sede excarni, etiam læue cernitur. Sede aūt huic subiecta, & ubi occipitis os non mi
nimam capitis basis portionem constituit, id egregiè asperum inæqualeq́ se offert, ut commo
dius ab ipso ligamenta & musculi quidam pronascerentur, & rursus quidam alij tutius fir-
d 3, 4, 5 fi. alterū os N notatur, & in 3, 4 circūscribitur à C per G, F ad H, deinde in 5 à C per m, m ad n, & illinc per e, a ad H figuræ 4, 3. miusq́ illi insererentur. [d] Temporum ossa circumscribuntur squamosis conglutinationibus *Temporum ossium circumscriptio.*
& suturæ quæ Λ refert additamentis, itemq́ suturæ cuneiforme os terminantis interuallo,
quod utrinque à transuersa linea, quæ occipitis ossi & cuneiformi communis est, sursum per
caua temporum ad squamosas conglutinationes obliquè contendit. Hæc ossa non perperam
dicerentur circularia, nisi extra circuli descriptionem ea ossium pars promineret, quæ Λ
referenti suturæ proxima est, capitisq́ [e] mãmillarem educit processum, qui in utroque tempo- *Mãmillaris processus.*
rum osse unus habetur, non solum ad opportunam caput mouentium musculorum, qui à pe
ctoris osse & clauiculis principium ducunt, insertionem protuberans, uerùm ut auditus orga
no apta hîc constitueretur sedes, magna cauitate indigens. Ac proinde etiam temporum ossa
e 3, 4, 5 fi. k. non hîc modò mãmillari processu extuberant,[f] sed etiam in internam capitis amplitudinem, *Temporis ossis cauitas.*
ut ampla uacuaq́ sedes in temporis osse constitueretur, qua auditus organum tum suo ner-
f Inter T et i 6 fi. aut 8 fi. li. 7 Z. uo dilatando, tum etiam sinibus efficiendis, & peculiaribus ossiculis reponendis, opportu-
num locum adipisceretur. Cuiusmodi uerò hæc sint ossicula, secundo ab hoc Capite exe-
quar, nunc temporis ossis historiam absoluturus: cuius iam unum recensui processum, qui à
uaccini uberis papillæ forma Græcis quidem μαστοειδὴς, nobis autem mammillaris nuncupa-
tur. maior enim est, quàm ut aptè teneris muliercularū papillis assimilari possit. Deinde tem
3, 4, 5 fi. i. poris os[g] alio donatur processu, non procul à mamillaris processus interno latere initium du *Processus scriptorio stylo similis.*
cente. Hic oblongus, tenuisq́, & perquàm solidus est, unde etiam ab acus imagine illum
Græci βελονοειδῆ uocant, à styli uerò scriptorij specie γραφοειδῆ & στυλοειδῆ, ac dein à galli calca
ris imagine πλῆκτρον. Qui etsi solidus uideatur, quum tamen tenuis existat, & admodum
promineat, leuiq́ occasione abrumpatur, in caluis è terra effossis raro occurrit. Ex hoc pro-
cessu ad os υ referens, & ad linguam musculi porriguntur, quemadmodum & ad inferio
rem maxillam, illi nimirum quorum beneficio ea deorsum trahitur. Deinde υ referens os,
aut oblongorum teretiumq́ ossiculorum, aut ualidi teretisq́ ligamenti interuentu huic pro-
h 3, 4, 5 fi. X. cessui cōmittitur. His[h] alius adhuc in temporis osse accedit processus neutiquam infimus, qui *Temporis ossis processus iugalis ossis portionē constituens.*
mediā ossis iugalis partē efformat: quod proximo Capite nihil aliud esse audies, quàm duorū
i 3 fi. Z. & 5 fi. Y. ossium processus obliqua[i] sutura inuicē nexos. Ad huius processus radicem ante auditorium
k 4, 5 fi. h. meatum[k] sinus ossi insculpitur, cui inferioris maxillæ capitulū inarticulatur. & hîc auditorij
l 4, 5 fi. r. meatus initium, quod impensè crassum est, ueluti[l] sutura quapiam exigua obscuraq́ à reliquo
temporis osse alicubi, & potissimū anteriori inferiorique sede discernitur. Cætera ossis amplitu-
do uerticis spectans os, ampla & tenuis admodum, sed solida & cauernulis destituta cernitur,
exteriùs læuis, intus uero inæqualiter extuberans, secundū cerebri reuolutionū quæ intestino-
rum gyris comparātur effigiem. Ad basim uerò capitis asperum & insigniter inæquale est, &
m 5 fi. f. potissimùm[m] ubi processus ritu transuersam respicit lineam, occipitis ossi & cuneiformi com
n fi. ca. 14 li. 3 L. munem. Hac enim parte inæqualiter extuberat, pumicisq́ modo asperum occurrit, transuer
so foramine peruium, quo soporalis arteriæ[n] præcipuam sobolem in caluariam ferri audies.

Cuneiforme os. Cæterùm quibus suturis[a] cuneiforme os circumscribatur, superius abundè diximus. Hoc, si quod aliud, insigniter uarium est: unde etiam non iniuria à multiplici forma Veteres id πολύμορφον nuncupauere. Ad latera enim, & in temporum cauis, tenue & perquàm solidum est. in medio autem, capitisq́ue basi omnium caluariæ ossium longè crassissimum uidetur, & intus plerunque uacuum.[b] in qua uacuitatis sede tunc ostendit duo grandia antra, tenui quopiam osseo septo interstincta, in cuius inferiori etiam sede paruum conspicitur antrum. Hæc undique ossis squama obducuntur, aut (ut sic dicam) omni circumferentia osse sepiuntur, nusquam peruia, præterquam in narium amplitudinem. Duo enim præcipua antra singulis foraminibus illuc pertinent, inter spirandum aërem ex narium amplitudine assumentia, quem simul cum molli quadam medulla complectũtur. Atque hæc cuneiformis ossis antra intus latitantia, effracto osse eo uelim expendi diligentius, quo mirabiliori artificio confecta sunt, & quo magis à dissectionum peritis ignorantur. dein etiam ideo accuratius ueniũt obseruanda, quòd Galenus perperam hoc os cribri aut spongiæ modo perforatum, & cerebri pituitã transmittere scriptum reliquit. Nequaquam enim eiusmodi foraminulis peruium est, at continuum & solidum undiq́ue in superficie cõspicitur. & si quando eiusmodi antris non donatur, nihil prorsus à substantia & conformatione tali, aut calcis, aut alterius cuiuspiam ossis differt, quod exterius continua incrustatum obuolutumq́ue est squama, & intus tantũ paruis cauernulis, tenuissimi pumicis modo, oppletur. Cuneiforme os ubi ita crassum est, & internam caluariæ sedem respicit,[c] sinu quodam donatur, cui Natura[d] glandulam imposuit, defluxum pituitæ excipientem. Ab hoc enim sinu deinde utrinq́ue leues meatus deducũtur, pituitã deferẽtes. Impossibile enim esset, etiam si id os spongiæ modo in superficie perforatum donaremus, illis foraminibus pituitam ferri. At satius erit meatus aut sinus pituitæ gratia cælatos, unà cum capitis ossium foraminibus duodecimo Capite persequi, & de pituitæ expurgatione in septimo libro, qui cerebro dedicabitur, disserere: potissimũ quum hîc nuda ossium tradenda sit cognitio. Quinetiã processus cuneiformis ossis, quos in interna caluariæ sede ad dicti sinus latera ostẽdit, tunc demum melius intelligentur, ubi illum sinum ossisq́ue foramina pertractabimus. Verùm præter illos processus, cuneiforme os in externa sede ad caluariæ basim[e] alios quatuor exigit, utrinq́ue binos, & uespertilionum alarum modo prominentes, unde etiam πτερυγοειδεῖς nuncupãtur. In duarum alarũ medio sinus cauitasq́ue conspicitur, à qua[f] ualidus enascitur musculus, qui in ore delitescens, maxillam inferiorem sursum trahit. Atque huius musculi exortus gratia hi processus extuberant, cùm ut is aptum ex illis duceret principium, tum etiam ut principium ab illis tutò custodiretur. [g]Octauum capitis os in frontis ossis basi contentum, sutura illa circumscribitur, quæ id à frontis osse & cuneiformi terminat. &[h] illa etiam quam in humiliori narium septi sede ductã hoc os à maxillæ superioris ossibus dirimere antea diximus. Præsens os præter narium septum ab ipso eductum,[i] olfactus organorum sedes constituit, & multis foraminulis odorum gratia peruium est: at tenue interim substantiaq́ue solidum se spectantibus offert. Dein in caluariæ amplitudinem oblongum educit[k] processum, septi ritu sedes interdiuidentem, quibus olfactus organa reponuntur. Quinetiam processui illi duræ cerebri membranæ [l]pars pertinacissimè connascitur, quæ dextrã cerebri partem à sinistra interdiuidit. Ad hunc itaque modum capitis ossa se habent, sedem qua cerebrum continetur efformantia. quibus aliquis fortè ex Galeni libro de Ossibus aliud os putauerit adijciendum, quod in cerebro repositum arbitrabitur. Galenus enim ad eius libri finem, inter ossa medicinæ Candidatis non descripta, aliquod etiam in cerebro obuium, enumerasse uidetur. quod fortassis est occipitis ossis processus in canibus admodum conspicuus, & nihil minus quàm in homine apparens. Canibus nanque inter cerebellum ac cerebrum, latum, sed tenue os interuenit,[m] ubi duntaxat in hominibus duram cerebri membranam obseruamus. Quum itaque eius ossis apud Galenum alia nulla fiat mentio, diuinandum est, num ille canis processus ab ipso intelligatur: an uerò ante ipsum aliquis (ut Marinum fecisse opinor) illius meminerit, & Galenus postmodũ in bobus suis, quorũ cerebra potissimùm aggrediebatur, id nunquam obseruauerit: ac proinde ita solum perfunctoriè, nequicquam saltem, cuius alij dissectionum periti quouis pacto meminissent, ab ipso in Anatomes tractatione omissum uideretur, ossis illius mentionem facere uoluerit: id quod & de summo humero, seu superiori scapulæ processu accidisse (quum scilicet tertium quoddam os, nonnullorum Hippocratis uerborum occasione, præter clauiculam & summum humerum[n] in illorum ossium connexu obseruari tradidit) in sequentibus liquidò demonstrabitur.

Libro 9 de Vsu partium.

Cuneiforme os spongiæ modo non esse peruium.

Processus alis similes.

Octauum capitis os.

Os quo canis caluariæ interna superficies abundat.

a 3, 4, 5 fig. O, P, & primatim 8 fi.
b 8 fi. C, D, E, F, G.
c 6 fi. M.
d fi. 16 lib. 7 A.
e 4, 5 fi. P, P, & dein numeri 2, 3, 4, 5.
f 6 musculorum tabula.
g 8 fig. A, B, A in 6 fi. secundum A Y.
h 1 fi. ca. 9. g.
i 12 fi. lib. 7 C, D, E.
k 6 figur. r.
l 12 fi. lib. 7. H.
m 7 fig. li. 7. O, O.
n In integris fi. Q ad n.

DE

DE OSSE IVGALI, ET OSSIBVS QVAE rupi præruptæ aßimilantur. Caput VII.

Huic Capiti nulla præfigitur figura, quòd iugale os in præcedētis Capitis tertia et quinta figuris V & X notatum fuerit. quemadmodum & ipsius sutura in tertia quidem Z, in quinta autem Y indicabatur. Ossa uerò quæ rupi præruptæ aßimilantur, seu quæ lapidea uocamus, etiam quinta præcedentis Capitis figura ostenduntur, tota nimirum sede, qua C, C, M, M, M, m, m, m, m, k & huiusmodi in caluariæ basi illic repositi characteres occurrūt.

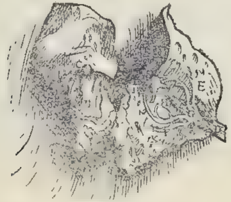

INTER reliqua corporis ossa, quædam proprijs circūscriptionibus terminisq; destituta, non secus quàm si peculiaria essent ossa, dissectionū professoribus describūtur, in ossiumq; numerū cum cæteris referūtur. Huius generis est os iugale Latinis, Græcis uerò ζύγωμα ob hoc nuncupatum, quòd utraq; ossa (sunt enim utrinq; singula) boum equorum'ue iugis ab Anatomes peritis assimilentur. Cōstat autē os iugale, aut potius caluariæ sedes hoc nomine dicta, ex duorū ossium processibus inuicem obliqua sutura coëuntibus.[a] ac posterior quidem eius pars temporis ossis processus est,[b] anterior autem pars, illius ossis processus censetur, quod uniuersum oculi sedis externum angulū efformans, maxillæ superioris ossium primum numerabitur. Adeò sanè, ut os iugale proprijs destituatur terminis, aliudq; nihil sit, quàm duorū processuū mutuò[c] suturæ beneficio cōmissorum regio. Cæterùm os iugale medullæ expers est, solidū, durum, & lapidis modo ad patiendū pertinax.[d] Huiusmodi nanq; efformari decuit, quòd temporali musculo operimēti ritu fuerat proponendum. Hoc enim os foris gibbum, intus cauum, illi musculo sagacissimè opponitur. Quamuis interim Natura hoc propugnaculo minimè cōtenta, temporalem in capitis ossibus magna ex parte occultauit, sinum osibus insculpens musculo recipiēdo apprimè idoneum, & hunc undique uicinarum partium tuberibus promontorijsq; circumsepientem. Atque id meritissimò Natura molitur, quandoquidem temporū musculi malè affecti, conuulsiones, febres, sopores, amentias inferunt, quia neruorum principio proximè accedunt, & solum os eos à cerebro ipsiusq; membranis dirimit. Adde[e] quinos neruorum cerebri surculos (præter tres enim alijs notos Anatomicis, duos adinueni) singulis musculis implantari: ob idq; non iniuria diuū Hippocratem pronunciauisse, plagas præcipuas ac stuporem inducentes, esse temporales. Sed horum musculorum præstantiam in secundo libro cum reliquis ad unum omnibus abundè prosequemur. ubi etiam docebitur, iugale os in hoc præcipuè formatum, ut ab ipso masseter siue mansorius musculus opportunè principium ducat.[f] Cæterùm ueteribus λιθοειδῆ ossa uocabantur, quæ petram & effractam rupem non duritia modò, uerùm etiam imagine referūt. Huiusmodi autem est inferior capitis pars, qua dorsalis medulla è caluaria delabitur, ac ubi māmillares & stylum referētes temporū ossiū processus exoriūtur. Eius enim regionis ossa omnium uniuersi corporis durissima & solidissima existunt, atq; re uera cōmodi musculorum exortus ac insertionis gratia, præruptæ asperæq; rupi quàm simillima. Vnde etiam hanc partem meritò ita nominandā arbitror, nullumq; in corpore os propria finitū circumscriptione petrosum lapideum'ue à ueteribus fuisse appellatū reor. Quanquam rursus non ignorem plurimos, duntaxat temporum ossa hoc nomine indicauisse, nō quidem adhuc uniuersa, uerùm illam ipsorum portionē, quæ dictos antè processus educit. Per me igitur, ita temporū ossa nominare licebit: modò neminē lateat, dictā nobis caluariæ basis regionē Anatomicis creberrimè petrosum os nuncupari, & dein interdū ossa quędā ab ipsis cōmemorari, ac si propria donarētur circūscriptione: quū tamen nihil aliud uerè cēsenda ueniāt, quàm duorū ossiū mutuò coëuntiū (ut iam diximus) fines, & aliquando unius alicuius ossis una sedes, uti euenisse audies in[g] ossibus quę sacri ossis lateribus coarctantur, ac triplici nomine pro sedium ratione donantur.

Marginalia (left): a 3, 5 fig. 6 cap. X. — b 3, 5 fig. 6 capitis V. — c 3 fi. 6 ca. Z. — d 4 musculorum tabula primū D, dein r. post Δ. — e fig. ante 2 ca. li. 4 positæ Q, R, b, c, d. — f Hæc in 5 fi. 6 cap. basi sunt obuia. — Tres figuræ cap. 29.

Marginalia (right): Quibusdam ossium sedibus perinde ac si undiq; circumscriberentur nomina imponi. — Os iugale. — Iugalis ossis usus. — Quī Natura tēporalib. musculis prospexerit. — Mansorium musculum à iugali osse principiū sumere. — Ossa præruptæ rupi similia.

DE OSSICVLIS AVDITVS ORGAni constructionem ingredientibus. Caput VIII.

HVIVS FIGVRAE INDIcem sequens pagina proponet.

OCTA

OCTAVI CAPITIS FIGVRAE (QVAE MO dò præcessit) ac eiusdem characterum Index.

PRAECEDENS figura auditus organi oßicula exprimit. præcipua enim illius figuræ effigies, portionem ex dextri temporis osse exectam abruptámue commonstrat, quæ dein per mediũ disecta, duas quæ in eius oßis cauitate reponũtur, membranas, unà cum oßiculis ob oculos ponit: uti characterum index hunc in modum explicabit.

AA *Foraminis portio, quod ab aure introrsum ad membranam B notandam pertinet.*
B *Membrana transuersim foramini obducta, quod ab aure in cauitatem fertur, in temporis oße auditus organi nomine exculptam.*
C *Vnum auditus organi oßiculum, malleolo aßimilatum.*
D *Quinti neruorum cerebri paris neruus.*
E *Quinti paris neruorum cerebri ramus, per cæcum foramen ad musculum temporalem potißimùm digestus.*
F *Quinti paris neruorum cerebri ramus, per foramen procedens, quo uena auditus organum petens excipitur.*
G *Series quinti paris nerui ad planam læuemq́ concauitatis eius sedem, hic auditus organi occasione cælatam.*
H *Sedes orbicularem circulum referens, cuius anteriori sedi alterum auditus organi oßiculum*
I. *committitur, quod incudi & molari denti comparatur, & I hic insignitur.*
K, K *Cauernulæ indicantur, quibus cauitas auditus organo parata, intus scatet.*
L *Mallei ab omnibus conterminis partibus liberi anterior facies.*
M *Mallei ab omnibus partibus similiter liberi posterior facies.*
N *Incudis, seu molaris dentis ab omnibus partibus liberi anterior facies.*
O *Incudis seu molaris dentis ab omnibus partibus liberi posterior facies.*
P *Incudis ac mallei ita ut in aure committuntur, simul nexorum anterior facies.*
Q *Incudis ac mallei unà iunctorum, posterior facies.*

MODÒ quidem haud instituimus organi auditus constructionem omni paratam industria commemorare, quum hæc unà cum reliquorum sensuum instrumentis septimo libro enarranda relinquatur. nihilo minus tamen duo ossicula, quæ in ossis temporis cauitate auditus organi nomine exculpta reponũtur, hîc opportunè describẽtur, ne fortè quicquam osseũ in humani corporis fabrica hoc libro oscitanter præteriisse uideamur. quanquam neq́ Galenum, neq́ ante illum quenquam alium hæc ossicula cognouisse, satis hinc colligatur, quòd nusquam horum mentio inciderit. Quando igitur auditus organi constructionẽ recensebo, amplam anfractuosamq́ cauitatem temporis ossi insculptam audies, quæ tortuoso foramine in capitis amplitudinẽ cerebri sedẽ pertinet: & alio longè ampliori minusq́ tortuoso, in externã capitis sedẽ uersus aurem exporrigitur. Deinde ab hac cauitate alia duo deducuntur foramina, quorum alterum cæcum nuncupabitur, alterum uerò hoc quoq́ nomine appellari posset: uerùm non similiter ipsi cæco anfractuosum angustumq́ est, & [a] uenæ ad auditus organi enutritionem accedenti uiam præbet. Atque hæc quidem [b] foramina suis characteribus notisq́ duodecimo Capite indicabũtur. nunc autem tantum ipsorum meminimus, quantũ ad ossiculorum historiã duximus sufficere. In foramen itaque capitis amplitudinem qua cerebrum cõtinetur spectans, quinti paris cerebri neruorum alter [c] neruus subintrat, ac præter [d] ramos per angustiora illa tenuiaq́ foramina ab ipso digestos, [e] insigniori sui portione cauitatem temporis ossi incisam membranæ modo oblinit: non quidem uniuersam, at quibusdam tantum sedibus, quasi ea nerui portio in plures diuideretur membranas, aliquot eius cauitatis regionibus obductas. Verum inter reliquas cauitatis sedes, quæ uariæ sunt, & alicubi planæ, alicubi rarioris spongiæ pumicisq́ modo foratæ, [f] una est orbicularis & plana, & osseo circulo parumper extuberante septa. Ad huius circuli quinti paris neruo obducti exteriorem atq́ auri proximã sedem, [g] ossiculum obseruatur, quod duobus tenuibus acutisq́ processibus tanquam cruribus huic osseo circulo astabilitur, superiùs, ubi crura ipsius coëunt, spissius crassiusq́ incudis instar effectum. Hoc alterũ auditus organi ossiculum est, quod sanè leuiori negotio inter secandum cõmonstrare soleo, quàm in præsentia, ut ab aliquo qui id nunquam

Cauitas auditus organo parata, & foramina in ipsam pertinentia.

Quinti paris neruorum ad auditus organum series.

Oßiculum incudi comparatum.

a n fig. ca. 14 libri 3.
b a, a, b, c, figur. 12 ca.
c D.
d E, F.
e G. Aut 1, 2 fi. ca. 2 li. 3, a, b, c, e.
H.
I, N, O.

quam uiderit, intelligat, describere possem. Nihil enim aliud quo dilucidiùs cognoscatur, sermoni adhuc adijcere possum, siquidē illius & forma & situs uix manifestiùs explicari queant. Quippe, uti dicebam, ad circuli in temporis ossis cauitate, effracto iam osse, cōspicui externū latus, hoc officulū reponitur, & bina quibus firmatur crura exigit, quorum exterius ac auri uicinius, est breuius & crassius, latiusq́, ac in acutū desinit apicem. Alterū crus quod interiùs consistit, & membranæ orbicularem illam cauitatis sedem succingenti magis, quàm exterius crus, innascitur, longius nōnihil & tenuius uisitur, ipsiusq́ extremum quasi in unculum cessat, quo membranæ cauitati tēporis ossis obnatæ implicatur, firmiusq́ innectitur. Officuli huius pars extra membranā prominens, superius partim plana, partim rotunda cernitur: quemadmodū minores incudes effingi solent, quorū amplior pars plana est: altera, quæ ueluti in mucronem desinit, instar coni rotūda. Grandiores enim incudes penitus plani depressi'ue & quadranguli fiunt. Cæterùm si hoc officulū, quia tantū binis donatur cruribus, incudi assimilare minus placuerit, nihil profectò obstiterit[h] molari denti duabus tantum radicibus ornato, id conferre.

h fi. ca. 11 K talē proponit dentem.

i C, L, M.

k B.

Ossiculū malleolo non admodum dissimile.

[i] Alterum officulum auditus organi fabricā ingrediens, à iam cōmemorato plurimū uariat, & alteri membranæ innascitur. Foramen enim concauitatis seu antri in temporis osse incisi, quod aurem spectat, ea parte qua cauitatis amplitudini uicinū est,[k] membranula tenuissima & prorsus pellucida in eum modum obtegitur, quo uas suo inferiori fundo obtegi obturari'ue dicimus. Huic membranulæ transuersim aliud officulū innascitur, itaq́ illi intus transuersim insternitur, quemadmodū in tympanis fidem unam atq́ alteram crassiorem membranæ obtendi conspicimus. Vt uerò officulū ualidius firmaretur, oblongū tenuemq́ exigit processum, quo membranæ secundū ipsius latitudinem innascitur. Hunc processum liceret[l] femoris ossis parti comparare, quæ ab ipsius processibus, quos rotatores uocamus, ad inferiora usq́ femoris capita pertinet. imò si hæc inferiora capita à reliquo femore resecta finxeris, uniuersum officulū tunc femori opportunè assimilabitur. Quemadmodū enim femur iuxta ipsius ceruicem duos asciscit processus, sic etiā ossiculū hoc eadē sede processulos aliquot sibi uendicat, quorū beneficio membranæ suæ firmius innascitur. Dein, ut femoris ossis ceruix obliquè uersus corporis interiora ad coxendicis ossis sinum uergit, atq́ in caput ad amussim rotundum cessat: ita etiam præsens officulum, à membrana introrsum abscedit, in rotundū caput desinēs, quod læue minimeq́ asperum est, & superiori parti alterius officuli, quod molari denti, aut incudi assimilauimus, ita tenuissimarum membranarum interuentu[m] committitur, ac si malleus incudi laxè alligaretur. non secus, quàm si officulum postremò enarratū malleoli præstaret munus: alterum uerò incudis uicem gereret, sed pro mallei mole nimis quàm parui. Num autem officula incudis & malleoli officio ita fungantur, quemadmodum sanè formam referūt, & leuissimo afflatu secundum officulum cum membrana cui innascitur inter dissecandū mouetur, primo ossiculo interim quodammodo quiescente, à me haudquaquam assertum uelim, quando quidē auditus rationem non satis ex sententia percipiā. Non quòd mihi animo exciderit, commune illud medicorum ad partium temperiem asylum & aëris gyri, quos ex huius percussu in aurem ferri, & quandam membranam ferire, uulgò nobis è lapillorum in aquam iactu persuademus, interim organi huius cōstructionis prorsus ignari. Longè enim diuiniora rerum Opifex callidissimo artificio hîc machinatur, quorum fabricam satis dilucidè in scholis quidem cōmonstro, usum autem & operandi rationem non magis quàm oculi ipsius assequor. Verùm quia de auditus organo postea prolixius pertractabitur, hîc sat fuit ossicula recensuisse: quæ si hoc sermone non assecutus fueris, uituli, aut agni, aut alterius animalis capite in mensam posito, temporum os nunc hoc nunc illo modo diuides, horum ossium constructionem animaduersurus. Quanquam multò satius est hæc in crudo capite, quàm in cocto examinare, & in homine potius, quàm alio quouis animali. Non enim illa administratione, tam spectatu iucundissimam ossiculorum constructionem adinuenies, quàm omnium ferè musicorum instrumentorum fabricæ rationem ex auditus organi compage desumptam perinde admiraberis: ac uel hoc in primis nomine auditus organi harmoniam summa uoluptate intueri solitus est, non modò musicorum absolutissimus, uerum & nostræ ætatis philosophorum eximium decus MARCVS ANTONIVS GENVA, primarius, uariaq́ disciplinarū eruditione excultissimus apud Patauinos philosophiæ professor, cui rerum naturalium studiosi tantum debebunt, quantum frugis ex hoc meo conatu ipsis accedet, quippe qui ad hunc inchoandum primus autor, ac sedulus monitor haud minus extitit, quàm rarum uirtutis exemplar VVOLPHANGVS HERVVORT, patricius Augustanus, ob incredibilem erga literas earumq́ cultores amorem, immortalitate dignissimus, ac mihi dum uiuam unicè colendus, quòd ad huius operis absolutionem, quantum in ipso fuit, nihil fecerit reliqui.

Figuræ ca. 30.

Secundi ossiculi ad femoris os cōparatio.

Auditus organi ossiculorum usus.

P, Q.

Marcus Anton. Genua & Vuolphangus Heruuort, huius operis et inchoandi & absoluendi autores præcipui.

DE

DE DVODECIM SVPERIORIS MAXILlæ oßibus, in quorum classem nasi ossa etiam referuntur. Caput IX.

PRIMA NONI CAPITIS FIGVRA.

PRIMAE NONI CAPITIS FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

HAEC figura anteriorem caluariæ sedem exprimit, maxillæ superioris ossa, quàm datum est accuratißimè, ostensura. Humanæ autem caluariæ caninam subiecimus, ut Galeni superioris maxillæ oßium descriptio, leuiori negotio à quouis intelligatur. Præterea, ut oculorum sedes, ac in ijs apparentes suturæ ossaq́ue, quoad fieri licet, spectarentur, hominis caluariam occipitio inniti, & anteriori sede super caninam erigi oportuit. Præsentis autem figuræ characterum indicem ita digeram, ut majusculi Græcorum, maxillæ superioris oßibus (quæ sex utrinque erunt) primùm adhibeantur: reliquis autem oßibus & suturis, ut sors fert, omnes accommodentur. Cæterùm priores aliquot characteres ostendendis foraminib. capitis iuuabunt, quare etiam illi ad Caput his dicandũ opportunè reseruabuntur. Sunt autẽ illi A, B, usque ad I.

I I *Frontis os. I etiam ponitur in oculorum sedibus, eam frontis oßis partem notans, quæ superiorem oculorum sedium regionem constituit.*

K *Verticis os sinistrum.* L *Sinistri temporis os.*

M *Mammillaris processus sinister, iuxta quem processus stylum referens etiam occurrit.*

N *Cuneiforme os, in sinistri temporis cauo & in dextri oculi sede N insignitur. In sinistri autem oculi sede G & H reponuntur, idem os indicantia: quanquam illi characteres huius sedis foraminibus ostendendis peculiariter subseruiant. Ad hæc, N quoque reponitur ad intimum sinistri lateris dentem, notans cuneiformis oßis particulam, & dein suturam id os à superiori maxilla hac in sede diuidentem.*

Γ Γ *Hoc os, nobis primum maxillæ superioris numerabitur. ac Γ in oculi sede positũ, huius oßis partem notat, in oculi sede conspicuã. Circumscribitur uerò id os præsentis figuræ a, b, Q, R & P, quos characteres suis locis sensim explicabo.*

Δ *In sinistri oculi sede Δ tantũ apparet, superioris maxillæ secundũ os indicans, quod terminatur sutura Δ & C literas proximè ac uelut orbiculatim ambiente, & quodãmodo etiã X, V, c.*

Θ *In sinistri quoque oculi sede Θ tantum occurrit, tertium maxillæ superioris os indicans, quod V, T, c & d intercipitur.*

ΛΛ *Quartum maxillæ superioris os. Λ in oculi sede positum huius oßis partem notat, quæ inferiorem oculi sedis regionem magna ex parte cõstituit. Dein eodem etiam Λ indicatur principium foraminis, quod in genis B insignitur. Verùm id os circumscribitur h, g, e, Y, X, c, d, b, D, a, N, in prima hac figura positis, & insuper e, u, t, & y in sequenti figura ponendis.*

Ξ *Quintum maxillæ superioris os. Vnum Ξ dextri lateris os, alterum Ξ sinistri lateris os insinuat, quod & in alijs characteribus obseruatum uides.*

Π *In altera secũdáue huius capitis figura Π se offert, sextum superioris maxillæ os indicaturum, quo etiam charactere sexti oßis coniux notabitur, ipsum uidelicet alterius lateris sextum os.*

O *Narium septum, quod octaui capitis oßis cribri modo perforati processus putatur. Atque his iam explicatis characteribus, ossa præsenti figura occurrentia insigniuimus.*

P *Sutura duos oßium processus committens, quibus iugale os efformatur.*

Q *A Q ad S sutura notatur, cuneiforme os à primo maxillæ superioris osse dirimens, ac hic in oculi sede conspicua, in dextriq; oculi sede ad characterem Q clarius ferè, quàm in sinistri, apparens. In tertia uerò figura, & quarta, quæ sexto Capiti præponuntur, hæc sutura in cauis temporum d insignitur.*

R, S, T, V, X, Y, & Z *Sutura frontis os à maxilla superiori & cuneiformi diuidens. Ab R enim ad S suturæ pars notatur, frontis oßi & primo maxillæ oßi communis, quæ in cauis temporum in tertia figura sexti Capitis conspicitur, inibi à b ad proximum ipsi b pertinens. Hic uerò ab S ad T suturæ huius interuallum notatur, frontis oßi & cuneiformi commune. A T ad V interuallum metitur, tertio maxillæ oßi & frontis oßi cõmune. Ab V ad X interuallum præsentis suturæ insignitur, cõmune frontis oßi & secundo maxillæ oßi. Inter X & Y huius suturæ interuallum consistit, quarto maxillæ oßi ac frontis oßi commune. Ab Y uerò ad Z suturæ illius significatur interuallum, cõmune frontis oßi, & quinto maxillæ oßi.*

a *Maxillæ sedes aspera inæqualisq;, qua primum maxillæ os quarto committitur. Verùm ab a ad b sutura indicatur, duobus illis oßibus communis, ubi hæc in anteriori caluariæ sede est conspicua. Pars autem ipsius quæ in temporis cauo latitat, ex quarta figura sexto Capiti præposita, sub charactere f in temporis cauo posito peropportunè petes.*

b *A b ad Q suturæ primũ os à quarto diuidentis pars indicatur, quæ in oculi sede est cõspicua. Hæc in præsentis figuræ sinistra oculi sede characterib. paucioribus occupata, est manifestior.*

c *Ab V ad c sutura notatur, secundo oßi et tertio communis. Quicquid autem sursum iuxta C & Δ ad X usq; ducitur, secundũ os à quarto dirimit.*

d *d seruit describendo tertio maxillæ oßi. T enim ad V superiorẽ eius oßis sedem describit, V ad c anteriorem, T ad d posteriorem, qua cuneiformi committitur oßi. c uerò ad d eius oßis inferiorem partem circumscribit, quarto maxillæ oßi contiguam.*

e *e ad Y suturam notat, quarto maxillæ oßi & quinto communem.*

f *f ad Z suturam insinuat, quinto unius lateris oßi & quinto alterius lateris oßi communem.*

g *In narium amplitudine g ponitur, suturam indicans, qua septum narium à quartis maxillæ superioris oßibus disiungitur.*

h *Sutura, aut harmonia potius, quartis maxillæ superioris oßibus communis, cuius beneficio illa inuicem in mustacis regione dirimuntur.*

i *Ad superiorem foraminis B notati sedem, i ponitur, indicaturum quarti oßis suturam, quæ elatius quàm id foramen consistit, ipsiq; quarto oßi duntaxat peculiaris est.*

Hominis caluariæ, cuius modò indicem prosequor, figura, nullo præterea insignitur charactere, neq; aliud in illa enarrandum superest. Subsequentes itaq; notæ canis caluariæ hunc in modum propriæ censebuntur.

k *Sutura à malis sursum ad medium ambitus oculi, in inferiori regione sedis oculorum ascendens, usq; ad l.*

l. m *l usq; ad m suturam notat, ad supercilia usque iuxta internũ oculi sedis angulum cõscendentem.*

n *Sutura ab illa quæ externum nasi oßium latus circumscribit, inter caninum dentem et incisoriũ ipsi proximũ delata. Licuisset hanc caluariã pluribus characterib. occupare, nisi existimassem hominis maxillam Lectori in præsentia satis negotij exhibituram.*

SECVNDA NONI CAPITIS FIGVRA.

SECVNDAE FIGVRAE EIVSDEMQVE CHARActerum Index.

PRAESENS figura, caluariæ basim in hoc exprimit, ut palatum maxillæq; superioris ossa in priori figura commonstraret. Huic autem permulti adsunt characteres, qui capitis oßibus suturisq; enarrandis superius adiuuerunt. ac proinde quid illis indicetur, ex sexto Capite petas licet. Quamuis interim hic eos annotare operæprecium sit, quibus ad propositam enarrationem indigemus.

L *Hic modica oßis frontis portio in conspectum uenit.*

OOPP *Cuneiforme os.*

QΓ *Hoc os prior quoq; figura* Γ *notatum habet, estq; primum maxillæ superioris os.*

SΛ *Hoc os prior figura etiam* Λ *indicat, estq; quartum maxillæ os.*

VX *Caluariæ sedes, quam os iugale Anatomes peritis uocari, iam antea dictum est.*

Y *Sutura, quæ duos processus os iugale efformantes committit.*

d *Hic latitat sutura, primum maxillæ superioris os à cuneiformi discernens: deinde et suturæ primum à quarto dirimentis pars, in temporis cauo conspicua.*

e *Sutura quarto maxillæ oßi & cuneiformi communis.*

f *Suturæ primum maxillæ os à quarto separantis pars, in anteriori maxillæ regione apparẽs, ac priori figura ab a ad b indicata.*

g *Sutura frontis oßi & primo maxillæ oßi communis, quam superiori figura R insigniuimus.*

Π *Sextum maxillæ superioris os.*

q *Ab e uersus q sutura sexto maxillæ oßi & cuneiformi communis indicatur.*

ʒ *Septum narium, & sedes qua id à cuneiformi osse dirimitur.*

t.u *A t ad u transuersa notatur sutura, sextum os maxillæ à quarto dirimens.*

x *Ab x ad t sutura indicatur, duo sexta maxillæ superioris ossa ab inuicem seiungens, & duobus illis oßibus communis.*

y *Sutura notatur rectà per palatum ducta, & quartis maxillæ oßibus communis.*

ʒ *Priuatim indicatur foramen in anteriori palati sede posterioriq; dentium incisoriorum regione apparens, ad cuius latus interdum obscura occurrit sutura, transuersim aliquousque in*

α. *quarto superioris maxillæ osse prorepens, & α insignita.*

SVPE-

SVPERIOR maxilla non unico quidem, sed pluribus efformatur ossibus, atque id potissimum, ut ad patiendũ fiat pertinacior, ne scilicet statim una eius particula laborante, uniuersa infestetur, sed quò malum unà cum osse (ut in capitis ossium structura dictum est) desinat. Deinde quum nõ omnes eius partes æquè solidas, spissas ac duras fieri oportuerit, illã quoq; ex pluribus constitui ossibus fuit necesse. Atque hæc præcipuè duris, sed admodum leuibus componitur ossibus. nam narium foramina adeò ampla patentiaq; sunt, ut tantæ moli maxillæ insignis accedat leuitas. Dein alij in ossibus sinus, ac intus latitantes cauernæ, quas aër opplet, adeò amplæ cauæq; existũt, ut maxilla superior utrinque ad latera narium cauitatis, simile quid nanciscatur cum cereis imaginibus, quas in uarias formas fundimus, ac intus cauas relinquimus. Non enim Galeno hac parte assentiendum est, qui superiorem maxillam medullæ expertem, durisq; ossibus, nec leuitate indigentibus efformatam docet: quòd hæc nihil, uti inferior, moueatur. Quum interim inferior multo sanè sit ualidior, & osse constet iniurijs ferendis longè pertinaciore, multoq; minus à Gallica scabie erodi apto. Compinguntur uerò maxillæ superioris ossa inuicem suturis, ita tamen ut ea quæ per harmoniam committuntur, suturas quoque modò appellare liceat. Nam uel Galeni suffragio eas omnes suturas nominare nemini uerendum est, quum exactissimæ (si modo quæ sint) harmoniæ intus quendam mutuum ingressum suturarum quasi ritu ostendãt. Cæterùm quænam suturarũ superioris maxillæ sit series, quisq; illius ossium numerus, longè facilius demonstratu quàm scriptu arbitror. Quò minus tamen hîc rei difficultati cedam, primùm hominis superiorem maxillã aggrediar, ac deinceps obiter in quibus Galeni descriptio canibus aut simijs, non autẽ hominibus cõueniat, subiungã. Vocabitur itaque superior maxilla, quicquid ossium in caluaria præter superiorem dentium seriem nobis adhuc enarrandum superest. Capitis igitur ossa octo, suis suturis circumscripta, iam antea enumerauimus: præter quatuor officula, auditus instrumentorum constructionem ingredientia. Maxillæ autem superioris ossa (præter tenuia quædam fungosa & ueluti membranea ossicula, quæ in narium amplitudinis summo, in exiccatis, aut nuper coctis caluarijs impensè cartilaginea obseruantur) duodecim sunt, ab utroque scilicet latere sena. Atque horum[a] sex, unum sedis oculi externum angulum constituere dicemus, secundum uerò & tertium ad oculi sedis internum angulum referentur. quartum omnes sui lateris dentes superioris maxillæ suscipere docebimus. quintũ ex duobus (quæ ita uocamus) nasi ossibus alterum erit. sextum cum suo coniuge ad palati finem collocabitur, quà narium foramina in oris amplitudinẽ spectãt. Accepta igitur in manus caluaria, illam cum figuris huic Capiti præpositis confer, sexq; horum ossium suis characteribus insignitorum circumscriptionem tuo marte aliquantisper inquirito: & quemadmodum in scholis facere consueui, rudiori penna omnes quæ tibi occurrent suturas, in altero caluariæ latere atramento oblitera, ut inde suturas quibus ossa distinguũtur, ex sententia promptius adinuenias. Ac primùm omnium oculi sedi animũ accõmoda, cõsideraturus quot nam illa efformetur ossibus: quorũ nonnulla maxillæ superiori, alia capiti ascribuntur.[b] Superior nanque huius sedis pars, frontis osse constat.[c] Vertex autem huius sedis, quæ instar coni pyramidisq; in arctum cogitur, osse componitur cuneiformi, magnam quoque exterioris lateris oculi sedis portionem (sed profundam) efformante. adeò ut cuneiforme os, secundum os: frontis autem, primum, in oculi sede numerari nihil prohibeat.[d] tertium autem, ossium maxillæ primum numeratur, quod totum externũ oculi sedis angulum, & inferioris ambitus mediam portionem constituit,[e] reliquam autem inferioris ambitus oculi sedis partem ad superciliorũ usque medium, maximum seu quartum maxillæ os occupat, atque hoc etiam ipsius sedis inferiorem partem quodammodo totam efficit, inter ossa oculi sedem efformantia numero quartum.[f] Quintum uerò oculi sedis os, in interno consistit angulo uersus anteriora, & iuxta sedis ambitum, estq; id ossium maxillæ secundum.[g] Sextum autem ossium sedem oculi constituentium, in interno etiam sedis reponitur latere, & posteriùs nuper dicto locatum, nobis maxillæ ossium tertiũ censetur. Duo itaque oculi sedis ossa, ad capitis ossa referuntur, duo nimirum priora. & quatuor ad superiorem spectant maxillam, quatuor uidelicet postremò enumerata. Postquam hæc in oculi sede non oscitanter animaduerteris, & suturas inspexeris quibus sex oculi sedis ossa terminantur, licebit exactius unumquodque maxillæ os priuatim suis suturis ad hunc modum circumscribere.[a] Primum maxillæ superioris os, alteram ossis iugalis partem constituit, & nonnihil temporis supercilijq; ac sedis oculi, totum uidelicet exteriorem angulum, in se comprehendit, non minimam malæ etiam portionem efformans. Committitur autem hoc primum maxillæ os, temporis ossi, interuentu[b] suturæ, quæ duos processus os iugale efformãtes iungit. Dein com-

Cur maxilla pluribus constet oßibus, & ijs cauis ac leuibus.

Lib. 11. de Vsu partium.

Cõstructuræ oßium maxillæ ratio.

Libro de Oßibus.

Breuis maxillæ oßium enumeratio.

Primum Γ, Γ, 1, 2 figur. sec. Δ 1 fig. ter. Θ 1 fig. quart. Λ, Λ. 1, 2 fi. quintũ Ξ 1 figur. sextũ Π 2 fi.

Quot oßib. oculi sedes efformetur.

b 1 fig. I in sinist. oculi sede.

c 1 fi. G, H.

d 1 fig. Γ.

e 1 fig. Λ.

f 1 fig. Δ.

g 1 2 fig. Θ.

Primum maxillæ os.

a 1, 2 fi. Γ, Γ.

b 1 fi. P. 2 figura Y.

mittitur oſſi cuneiformi[c] eius ſuturæ beneficio, quæ per caua temporũ decliuis ducta[d] etiam in oculi ſede conſpicitur, huicq; primo maxillæ oſſi & cuneiformi cõmunis eſt. In ſuperiori parte[e] nectitur frõtis oſſi, ea ſede qua ſupercilij extremũ habetur. Fit uerò hæc cõmiſſura illius[f] ſuturæ beneficio, quæ à cauis temporũ per oculorũ ſedes ad ſuperciliorũ medium fertur, frontisq; os à maxilla ſuperiori & cuneiformi diſcernit. Inferiori autẽ parte inſigni amplitudine primum os quarto ea ſutura cõpingitur, quæ tribus locis in cõſpicuo eſt:[g] in cauo ſcilicet temporũ ſub oſſe iugali,[h] in anteriori maxillæ regione iuxta malam,[i] & in oculi ſedis inferiori parte. Suturæ pars in cauis temporum conſpicua, ab inferiori parte interualli ſuturæ os cuneiforme à primo maxillæ oſſe diuidẽtis incipit. à fine enim illo hæc ſutura obliquè deorſum nonnihil in priora fertur, quouſq; ad[k] infimam malæ ſedem, ubi hæc aſpera inæqualisq; eſt, pertingat. Pars autem huius ſuturæ in anteriori maxillæ ſede apparens, à mala obliquè ſurſum ad oculi ſedem contendit, ad mediã regionẽ inferioris ambitus oculi hîc ſedem circumſcribẽtis. Pars autem ſeu interuallum huius ſuturæ, primum os quarto cõmittentis in oculi ſede cõſpicuum, à medio inferioris ambitus ſedis oculi per humiliora eius ſedis retrorſum obliquè uerſus exteriora tantiſper conſcendit, dum ad infimam ſuturæ partem, cuneiforme os à primo maxillæ dirimẽtis pertingat. Ad hunc igitur modum primum os circũſcribitur, quatuor (uti diximus) oſſibus commiſſum: temporis ſcilicet oſſis proceſſui alteram oſſis iugalis partem efformanti, dein cuneiformi oſſi, frontis oſſi, & quarto maxillæ oſſi.

c 3, 4 fi. 6 capitis d. — d 1 fig. Q. — e 1 fig. R. — f 1 fig. R, S, T, V, X, Y, Z. — g 4 fi. 6 ca. ff. — h 1 fig. ab a ad b. — i 1 fi. à b per D ad Q. — k 1 fig. a.

Secundũ maxillæ os.

[a] Secundum maxillæ os cæteris omnibus longè minus, & ſquamæ modo tenue, in interno oculi ſedis angulo conſiſtit, ubi[b] foramen habetur, cui[c] caruncula præeſt internum oculi angulum occupans: quæ in hoc creata dicitur, ne quid pituitæ ad oculorum ſedes à cerebro expurgatum, in genas defluat, ſed tota per id foramen in narium amplitudinem procumbat. Oſſiculum hoc ſuperiori parte[d] modico interuallo ſuturæ terminatur, frontis os à ſuperiori maxilla diſtinguentis. Quare etiam ſuturæ illius interuentu oſſiculum id frontis oſſi committitur. Ab hac ſutura,[e] alia ſecundùm poſterius oſsiculi latus deſcendit, quæ ſecundùm ipſius oſsiculi inferiora repens, per anterius ipſius latus ſurſum in eandem ſuturã denuò aſcẽdit, quam frõtis os à maxilla ſuperiori dirimere diximus. Cæterùm ſutura, quæ à iam dicta frontis os à maxilla diſcernente ad eum modum in orbem penè fertur, in poſteriore oſſiculi regione (quæ oculi ſedis conum reſpicit) ſecũdo oſſiculo cõmunis eſt, & illi quod tertium maxillę nobis enumeratur. Ad inferiorem uerò oſsiculi partem, & ſecundùm anterius ipſius latus, ſutura hæc communis eſt ipſi oſſiculo, & quarto maxillæ ſuperioris oſſi. Contingit itaque præſens oſſiculum ſuperiori parte frontis os, poſteriori tertium maxillæ os, inferiori uerò anteriorique quartum maxillæ os. Oſsiculum iſtud quia laxè hæret, & anteriori parte quarto oſſi harmonia uerius quàm ſutura iungitur, ipſumq; admodum tenue eſt, in caluarijs è terra effoſsis rarò occurrit: quòd in humida hac ſede poſitum, facilè putreſcat: & ob laxum nimis cõnexum, promptè decidat. In coctis uerò caluarijs, & arte ad oſsium diſciplinam paratis, abſque negotio ſeruatur.

a 1 fi. Δ: — b 1 fig. C. — c fi. 19. cap. 14. li. 7 λ. — d 1 fi. ab V ad X. — e 1 fig. ab V ſecundũ Δ, & c deorſum, ac illinc rurſus ſurſum ad X.

Tertium maxillæ os.

[a] Tertium maxillæ ſuperioris os ſimiliter ac ſecundum tenue, & ſquamæ modo cernitur pellucidum: & quando effringitur, intus ſinibus aëre oppletis amplisq; ſcatere cernitur. Hoc paulo minus toto quadrangulũ eſt, in interno latere ſedis oculi repoſitum.[b] Superiùs terminatur ſutura frontis oſſi, & ſuperiori maxillæ communi.[c] Anteriùs communem ſuturam cum ſecundo maxillæ oſſe adipiſcitur.[d] Poſteriùs cum cuneiformi oſſe ſuturam communem exigit.[e] Inferiori parte, cum quarto maxillæ oſſe, communi ſutura donatur. Vnde etiam quatuor oſsibus tertium hoc os cõnectitur, ſuperiùs ſcilicet frontis oſſi, anteriùs ſecundo maxillæ oſſi, poſteriùs cuneiformi, inferiùs quarto maxillæ oſſi. Interiùs uerò quà narium ſpectat amplitudinem, cum inordinata oſſium compage intus in narium ſummo repoſita, coit.

a 1 fi. e. — b 1 fi. à T ad V. — c 1 fig. ab V ad c. — d 1 fi. à T ad d. — e 1 fig. à c ad d.

Quartũ maxillæ os.

[a] Quartum maxillæ os reliquorum ipſius oſſium longè maximum, omnes ſui lateris dentes excipit, ac uarijs ſuturis circumſcribitur: quemadmodum & ipſum quoque os uarium eſt, huc atque illuc in plures locos pertingens. Primùm itaque ſutura illa terminatur, quæ primum os à quarto diſcernit, eam dico quæ ſimul in[b] cauis temporum,[c] & in anteriori maxillæ regione, &[d] in oculi ſede conſpicitur. Deinde quartum os terminatur ſuturis, ſecundum maxillæ os & tertium ab ipſo dirimentibus,[e] quæ ſecundum totam ſedis oculi longitudinem in inferiori eius ſedis parte, & in anteriori regione ſecundi maxillæ oſſis, ducuntur. Ad hæc, iuxta ſuperciliorum medium, quartum maxillæ os[f] ſutura finitur, ſuperiorem maxillam ab oſſe frontis diſiungente. Hoc ſuturæ interuallum ducitur ab anteriori ſede ſecundi oſſis, ad exterius latus oſſis naſi, eius lateris, cuius maxillę ſuperioris oſſa nunc intueris, quod quintum maxillæ os cõſtituetur. à quo quartum dirimitur,[g] ſutura à naſi ſummo iuxta ipſius externum latus deorſum ad naſi oſſis longitudinem porrecta. Secundum uerò longitudinem ductus foraminum naſi, quartum maxillæ os ab illorum foraminum ſepto[h] ſutura interſtinguitur, ſecundum

a 1, 2 figura Δ, Δ. — b 4 fi. cap. 6 ff. — c 1 fi. ab a ad b. — d 1 fi. à b ad D. — e 1 fi. ab X ſecundùm C ad c, dein ad d. — f 1 fig. ab X ad Y. — g 1 fig. ab Y ad e. — h 1 figura g.

i 1 fi. à D ad H. dùm humilimam septi sedem prorepente. In posteriori uerò sede quartum os à cuneiformi distinguitur,[i] tum in oculorum sede,[k] tum etiam iuxta intimum dentem, ubi sutura cuneiforme os à superiori maxilla terminans cõsistit. In palati fine uersus interiora quartum os[l] transuersa sutura ab illo osse seiungitur, quod sextum maxillæ appellamus, quodq; hîc ad narium foramina cum suo coniuge reponitur. Atque has omnes suturas quartum os cum aliis sibi conterminis ossibus habet communes, quibus[m] alia accedit quarto ossi dextri lateris, & quarto sinistri lateris ossi propria, secundum palati longitudinem prorepens: & non solum in palato, uerum & in narium amplitudine conspicua.[n] Deinde & in anteriori maxillæ sede eadem quoque sutura sub naribus ea sede cernitur, ubi superioris labri sulculus consistit. Hîc enim sutura apparet utrorumq; laterum, quartis ossibus propria: quamuis linea potius quàm sutura censeri debeat. Ex hac suturarum frequentia quartum os terminante, haud difficulter colligitur, ipsum sedecim ossibus committi. primo enim, secundo, tertio, quinto & sexto maxillæ superioris connectitur ossibus, deinde frontis ossi, cuneiformi, & octauo capitis ossi, ipsi uidelicet foraminum narium septo, ac demum quartum maxillæ os suo coniugi, seu alterius lateris quarto ossi iungitur: quemadmodum & octo dentibus quarto ossi infixis, quoties superior maxilla sedecim dentibus decoratur. Præsens os magna ex parte latera & inferiorem sedem narium constituit, & ad hæc latera impense cauum est, & neutiquam solidum, sed cereis imaginibus intus uacuis admodum eleganter simile. Huic ossi, præter alia ipsius foramina[o] unum accidit, quod ab inferiori oculi sedis regione incipiens, deorsum in anteriorem maxillæ partem porrigitur. Istud ubi primùm in oculi sede inchoatur, notabili interuallo superiùs ueluti ossea constat squama: ubi autem in anteriorem maxillæ partem pertinet, iam penitius in osse exculptum uisitur, atq; etiam interuallũ notatu dignum apparet inter oculi ambitũ & superiorem foraminis sedem. Hoc interuallum creberrimè non continuum est, sed[p] sutura donatur, quæ huic quarti ossis particulæ (ubi foramen consistit) propria peculiarisq; est. Quis uerò huius foraminis usus censeatur, in communi omnium caluariæ foraminũ sermone exequar. in præsentia autem obiter in illius mentionem incidi, quò aptius suturam quarto ossi propriam hîc recenserem: ne quis fortè, quum ipsam obseruaret, illam plura cõstituere ossa, ac altius quàm ab oculi sedis ambitu ad foramen usq; ferri arbitraretur. Præterea in anteriori palati sede ad posteriorem incisoriorũ dentium regionem, aliud[q] foramen se offert, quartis maxillæ superioris ossibus commune, & ex palato in narium amplitudinem spectans. Ad huius foraminis latera interdum[r] sutura apparet, aut potius linea, in pueris cartilagine oppleta, quę quasi ad caninorum dentium anterius latus pertingit. Verum nusquam adeò penetrat, ut huius suturæ beneficio quartum maxillæ os in plura diuisum censeri queat:[s] quod (ut paulò pòst dicam) canibus & simiis porcisq; accidit, in quibus sutura quartum os in duo diuidens, non solum in palato, uerùm exterius in anteriori maxillæ sede, etiam conspicuè cernitur, neque ullam appendicum cum suis ossibus coalitus speciem refert. [a] Quintum maxillæ superioris os ex duobus nasi ossibus alterum est, ossiculum uidelicet durum, solidum, latum, tenue, oblongũ, & quadrangulo potius quàm triangulo simile.[b] Superiori enim parte non in acutum desinit angulum: uerum adeò obtusum est, ut inibi duobus donetur angulis. Terminatur autem illic sutura, frontis os à superiori maxilla dirimente.[c] Externum ossis latus communem suturam nanciscitur cum quarto maxillæ osse, quæ secundũ nasi latus tantùm decliuis pertingit, quanta quinti huius maxillæ ossis est longitudo, quæ in homine longè breuior quàm canibus & simiis uisitur.[d] Internum uerò ossis latus quo coniugi suo committitur, suturam obtinet harmoniæ non admodum dissimilem, ac utrisque nasi ossibus communem. Hæc à medio superciliorum ex sutura frontis ossi ac maxillæ superiori communi incipiens, decliuis secundum ossium nasi longitudinem porrigitur. [e] Inferiori autem parte, quintum os sutura haud intercipitur, neque alteri ossi iungitur, uerùm hoc unà cum suo cõiuge asperum inæqualeq; est, &[f] in cartilaginem finit deorsum procedentem, eoq; molliorem, quo longius ad nasi apicem defertur. hanc cartilaginem cum reliquis nasi & totius corporis cartilaginibus priuatim post ossium enarrationẽ prosequemur. [a] Sextum maxillæ superioris os, cum suo pari non minimam palati & narium amplitudinis portionem constituit. Reponitur enim ad palati extremum, quà nares in fauces pertinent: estq; os tenue, sed solidum, latumq;. Id[b] posteriori sede partim cuneiformi committitur ossi, partim liberum est, semiparenthesis (formam referens. Vbi cuneiformi ossi cõmittitur,[c] illa circumscriptum est sutura, quæ iuxta posteriorem intimi dentis sedem fertur, maxillamq; superiorem à cuneiformi osse dirimit, ea potissimùm parte, ubi cuneiforme os ipsius educit[d] processus uespertilionũ alis similes.[e] Anteriori parte & externo latere sextum hoc os sutura terminatur ipsi & quarto maxillæ ossi communi, ac transuersim in palato ducta.[f] Interiori autem latere, quo se coniugi

Marginal notes (left): k 1 fi. N. 2. figura e. — l 2 fi. ab u ad t. — m 2 fig. à t per x ad z. — n 1 figur. h. — o 1 fig. A in oculi sede positũ, dein B. — p 1 figura i. — q 2 fig. z. — r 2 fig. α, α. — s 1 fig. caninæ caluariæ n — a 1 fi. z. — b 1 fig. ab Y ad Z. — c 1 fig. ab Y ad e. — d 1 fig. à Z ad f. — e 1 fig. ab f ad c. — f 4 musculorum tabulæ, K, L. — a 2 fig. n. — b 2 fi. ab x uersus e. — c 1, 2 fi. e. — d 1, 2 fi. P. — e 2 fi. à t ad u. — f 2 fi. à t ad x.

Marginal notes (right): Quintum maxillæ os. — Sextum maxillæ os.

ſuo iungit, ſutura quadam dirimitur, quæ utriuſque lateris ſexto oſſi duntaxat communis eſt, portioꝗ[g] illius exiſtit, quæ per palati longitudinem prorepens, quarta maxillæ oſſa inuicem ſeparat. Contingit igitur ſextum os, cuneiforme os, quartum maxillæ, & ſuum coniugem, & poſtremò narium ſeptum: quod etiam à ſexto oſſe, quemadmodum à quarto, ea dirimitur[h] ſutura, quam ad ſepti humiliorem ſedem duci, antea commemoratum eſt. Hactenus itaque ſex alterius lateris maxillæ deſcripſi oſſa, quæ ſi ſenis oppoſiti lateris cõnumerentur oſſibus, omnia maxillæ oſſa conſurgent duodecim, quibus nullum octo capitis oſſium adieci. Cæterùm ſi ad amuſſim ſingula quæ hoc Capite perſecutus ſum excuſſeris, ac demum non perfunctoriè Galeni ſuperioris maxillæ deſcriptionem euolueris, permulta iam occurrerunt, in quibus ab illius placitis declinem. quæ etſi omnia in præſentia (tuæ fidens induſtriæ) non commemorauero, nonnulla tamen ſubijciam, è quibus meæ ſiue diligentiæ, ſeu oſcitantiæ (prout mea ueritati aut cõſona, aut diſſona intueberis) ſpecimen aliquod animaduertere queas. Galenus itaꝗ in libro de Oſſibus ſuturas maxillæ peculiares deſcripturus, earum ſeriem à[a] malæ infima & extima ſede aggreditur, quam ego aſperam inæqualemꝗ eſſe recenſui, quòd hinc maſſeter muſculus ſui principij ualidiſſimam nerueamꝗ admodùm portionem educat. Hîc igitur Galenus ſuturam deſcribit, primum maxillæ os à quarto dirimentem, primam appellans, eius ſuturæ partem[b] in cauo temporis cõſpicuam.[c] Secundam uerò numerat huius ſuturæ partem in anteriori maxillæ ſede occurrentem, quæ ab illa malæ aſperitate ſurſum ad medium inferioris ambitus ſedis oculi pertingit. Hanc poſtmodum tripartitò ait diſcindi, ac[d] primam huius ſecundæ ſuturæ partem prope magnum ſeu internum oculi ſedis angulum exteriori in parte ad medium ſuperciliorum, & communem frontis & maxillæ ſuturam inquit procedere. Hac ſuturæ parte homines deſtituuntur, uerùm in canibus caudatisꝗ ſimijs eſt manifeſtiſſima.[e] quamuis interim non exactè ad ſuperciliorum feratur medium, ſed ad eam tantũ ſedem, in qua quartum maxillæ os à ſecundo dirimi dictum eſt. Hanc itaque partem, ut Galenum aſſequaris, ex canis caluaria petes. Porrò ſecundam partem ſecundæ ſuturæ, inquit[f] per concauum ſedis oculi ſub magno angulo ad communem capiti & maxillæ ſuturam pertinere, hancꝗ eundem angulum comprehendere. Hæc pars ea eſſet ſutura, quam ſecundum & tertium maxillæ oſſa in inferiori ipſorum ſede, à quarto dirimere docuimus. Verùm hæc in homine nequaquam ſecundæ Galeni ſuturæ cõmittitur, multoꝗ minus primam partem ſecundæ ſuturæ contingit, quum hæc in canibus tantum & ſimijs, non autem hominibus cernatur. Porrò[g] foramen, quod huic ſecundæ parti Galenus ſubijci ſcribit, id eſſe opinor, quod in oculi ſede oblongũ admodumꝗ patulum eſt, inter quartum maxillæ os & cuneiforme conſpicuum.[h] Tertiam partem ſecundæ ſuturæ Galenus appellat portionem ſuturæ primum os à quarto diuidentis, quæ in oculi ſede ſpectatur, unà cum illa quæ cuneiforme os à primo maxillæ oſſe diſiungit, atque in oculi ſede etiam ſpectatur. Galeni enim eſt ſententia, ſub dictis duabus ſuturis (quæ duæ primæ partes ſunt ipſius ſecundæ ſuturæ) tertiam eiuſdem partem inferiorem in ſede oculi ambitũ inſcen-
» dentem interiùs ad imum contendere, ibiꝗ communi ſutura capiti & maxillæ ſuperiori iungi. His ſuturis Galenus tria maxillæ ſuperioris oſſa circumſcribi poſtea ſubiecit, quibus hęc capiti committitur.[i] Primum eſſet, quod ego primum maxillæ ſtatui.[k] ſecundum, ea quæ mihi ſecundum & tertium numerabãtur: duo enim illa unius oſſis loco ex Galeni placito recenſerentur.[l] Tertium, pars eſſet noſtri quarti oſſis, quicquid ſcilicet ipſius in oculi ſede cõſiſtit, ea nimirum pars in qua[m] foramen incipit, quod ab oculi ſede in anteriorem maxillæ regionem pertinet. Hîc modò conſideratè exquirito, num Gallenus maxillæ oſſa hucuſque uerius quàm ego, in homine enarrauerit, & quantum adhuc Galenus in ſimijs & canibus omiſerit. dein, num Galenum ego ex rei potius cognitione, an interpretis uerſione intellexerim, & cuiuſmodi natatore Delio Galeni de maxillæ oſſibus tractatio indigeat: potiſſimùm quando communis utilitatis uel parum ſtudioſi quidam, uel etiam inuidi, Græcum exemplar ita ſupprimunt, ut nullis id rationibus quò aliquandiu mihi uſurpandũ traderetur, ab ijs obtinere licuerit: qui tamen præter Balamium, & Cardinalem Rodolphum, id ſe etiam habere fatebãtur, ſed ea conditione, mihi ne communicaretur. Verùm interea omnem nauabo operam, ne illo libro, quemadmodum neque alijs etiam quibuſdam Galeni libris ad Anatomen eguiſſe uidear, quos aut totos citra omnem uſum recondunt, aut ſaltem correctiores à tineis (quum ipſis uſui eſſe nequeant) erodi malunt. Quòd uerò Galenus peculiaria conſtituat oſſa, quibus inciſorij dentes inſiguntur, hinc accidit, quòd ſuis nimium fauens ſimijs, eas homini plus ſatis ſimiles effingebat. In canibus enim & ſimijs porcisꝗ ac alijs animalibus, quibus canini dentes ualidi exertiꝗ obtigerunt,[n] duæ (uti prius dixi) uidentur ſuturæ, aut harmoniæ potius, admodum conſpicuæ, quibus homo deſtituitur. A' ſutura enim quintum maxillæ os, quod naſi alterum exiſtit, à quarto

diſtin

Vniuerſa ſuperioris maxillæ oſſa eſſe duodecim.

Non omnia præſenti Capite hactenus tradita, Galeni placitis reſpondere. quorũ quædam ad Capitis uſque finem recenſentur.

g 1 fig. t, y, z.

h 1 fig. g

a 1 fig. a in homine, in cane k.

b 4 fi. 6 capit. f in temporis cauo.

c 1 fi. ab a ad b. in homine. in cane à k ad l.

d 1 fi. in cane ab l ad m.

e 1 fi. ad X, non ad Z.

f finge in 1 fi. à b per c & d ad T continuam duci ſuturã, uti in cane eſt conſpicuum.

g 1 fig. D.

h 1 fi. à b ſecundum D per Q ad S.

i 1 figura r.

k 1 fi. Δ & Θ.

l 1 fi. Λ in oculi ſede poſitum. atꝗ id Galeni os quodammodo illic circumſcribetur. b, C c. d, H, D.

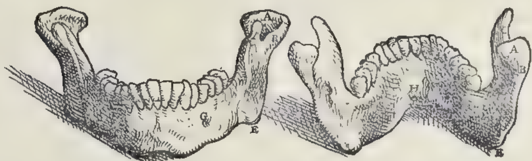
m 1 fi. Λ in oculi ſede.

Canina caluaria n.

diſtinguente, alia educitur ſutura, obliquè deorſum inter caninum & inciſorium caninò proximum delata, quæ cum illa communis efficitur, quæ in palati extremo iuxta inciſorios dentes tranſuerſim in illis animalibus fertur. Hæc ſutura citra omnem cartilaginis interuentum adeò inſignis eſt, ut quartum à me enumeratum maxillæ os, canes in duo diuiſum commonſtrent. Verùm non arbitrandum eſt ſuturam hanc, inter dentium præſipiola in canibus aut ſimijs ductam, à ſuperciliorum medio deorſum continuo progreſſu (& ſi Galenus ita doceat) ferri, ſed uti iam admonuimus, ex medio ferè ductu illius ſuturæ incipit, quæ externum naſi oſſium latus terminat. Quod ubi in cane ſimiáue inſpexeris, accuratè expendito, quàm impoſſibile ſit, hanc ſuturam porrigi inter dentes hominis, maxillam adepti breuiſſimam, & dentibus caninis prorſus exiguis donati. Inſuper animaduertito, quid in libris de Partium uſu Galenus ſibi uoluerit, quum duodecim ſuperioris maxillæ oſſa eſſe obiter ſcripſit: uti & Introductorij ſeu Medici autor, duodecim tantum maxillæ oſſa, è Veterũ indubiè placito, enumerat: aut quum Galenus hæc oſſa prolixius cõmemorans, nouem tantũ recenſet, nullumq́ os priuatim inciſorijs dentibus tribuit, in eo etiam numero cuneiforme os haud complectens. *Libro undecimo.*

DE MAXILLA INFERIORI, Caput X.

PRIOR FIGVRA.

POSTERIOR.

VTRARVMQVE DECIMI CAPITIS FIGVRARVM, ET earundem characterum Index.

PRIOR ſeu dextra huius capitis figura, inferiorem maxillam unà cum dentibus anteriori facie exprimit. Poſterior figura, inferiorem maxillam ſimul cum humiliori dentium ſerie poſteriori ſede delineatam exhibet. Tabula autem tertio præſentis libri Capiti præpoſita, ad characterem C, maxillam à latere delineatam oſtendit.

A 1,2 *Maxillæ inferioris alterum caput, quo hæc ſuperiori maxillæ dearticulatur.*
B 1,2 *Ceruix, ſeu collum capitis A inſigniti.*
C 1,2 *Alterius lateris acutus proceſſus, in quem temporalis muſculus inſertionem molitur.*
D 2 *D in umbra latitat, ſiniſtræ figuræ amplum indicans ſinum, cui in ore diliteſcens muſculus inſeritur, qui ſimul cum temporali & manſorio attollendæ ſeruit maxillæ.*
E 1,2 *Aſperitas ad poſteriorẽ inferioremq́ maxillæ ſedẽ conſpicua, ad quam manſorius inſeritur.*
F 2 *In ſiniſtræ figuræ umbra F foramen notat, tertij paris neruorum cerebri ſobolem admittens.*
G 1 *Foramen, quo ſurculus nerui nuper dicti in humilius labrum procidit.*
H 2 *In hæc tubercula maxillam detrahentes muſculi implantãtur, & quidã linguæ ab ipſis oriũtur.*

NIMALIVM omnium homo inferiorem maxillam, pro totius corporis mole, breuiſsimam adipiſcitur: aſinus autem & equus inter quadrupeda ferè longiſſimam. Homini enim facies obtigit rotunda, non longa, ut reliquis animalibus: quæ, quoniam manibus carent, cibum aſſumptura, inclinantur. Duram autem hominibus maxillam, ut & cæteris animantibus fieri decuit, quòd ſola mobilis ſit, & uarios atq́ fortiſsimos motus in mordendo mandendoq́ ſuſtineat. Cæterũ ne ſic dura ſolidaq́ nimio pondere ipſam mouentibus muſculis incõmodo foret, ſinus & cauitates notatu dignas, medullaq́ infarctas exigit, interim appendicis undiq́ expers. Sinus hi non adeò in poſteriori maxillæ parte, ac in quadrupedibus exculpuntur, ſed antrorſum magis uerſus menti regionem, & ad maxillæ latera. Plurimis animalium maxilla duobus conſtat oſſibus in ſummo mento, ubi ma- *Homini breuiſsimam obtigiſſe inferiorẽ maxillam.* *6 muſculorum tabula maxillã per me tũ ſectã proponit.*

Maxillã homini ferè unico oſſe extrui.

xilla illis in acutum deſinit, mutuò per unionem nexis. Homini autem, unico conformatur oſſe, ac in ſummo mento lata, neque ut in cæteris animalibus, acuta cernitur. Nulla enim parte maxilla difficilius quàm hîc diſcinditur. Præterea coctione, aut carie in terra illam diſſolui, nõdum animaduerti. & quanquam cùm alibi, tum præcipuè Pariſijs in Innocentũ cemiterio maximam inferiorum maxillarum (uti & cæterorum oſſium) frequentiam conſpexerim, nullam tamen unquam in duas bipartitam partes adinueni. Canum uerò, boumꝗ & aſinorum maxillæ, etiam citra coctionis beneficium, inuicem paruo conatu interdum diuelluntur. Quamuis interim Galenus, & alij plerique poſt Hippocratem diſſectionum periti, maxillam non unicum eſſe os aſſeruerint, ſed coctum in ſumma menti extremitate laxari, ob idꝗ ipſum coaluiſſe manifeſtum indicium eſſe. Vtcunque ſit, hactenus nulla hominis maxilla mihi gemino conſtructa oſſe (uti & prius dicebam) occurrit. & quamuis fortè inter tot hominum myriades in canino aliquo homuncione, aut puerulo talem quampiam maxillam aliquando obſeruarem, non tamen ideo mox aſſeram, hominis maxillam duplici oſſe conſtare: quin Celſo potius, aut illi Græco autori ex quo Celſus quicquid de oſſibus prodidit mutuatus eſt, accedam, qui cum Galeno canes parum curans, maxillam ſimplici oſſe componi docuit. Et quamuis hæc in pueris duobus oſſibus per unionem nexis efformaretur, non ideo tamen ſimpliciter duplici oſſe maxillam formari rectè diceremus, niſi etiam occipitij os, uertebras, & oſſa quæ ſacri oſſis lateribus committuntur, pluribus effingi oſſibus donaremus. ſi quidem hæc in pueris compluribus oſſibus mutuò per unionem commiſſis extrui, nemo negauerit.

Duo utrinꝗ maxillæ proceſſus.

Inferior maxilla utrinque in duos deſinit proceſſus, quorum[a] alter in mucronem productus, muſculi temporalis tendinis inſertionem ualidiſſimè excipit, totus ab illo tendine complexus.[b] Alter, qui poſterior eſt, in capitulum tranſuerſim oblongum finit, quod ſibi correſpondenti[c] ſinui inarticulatur, qui ad iugalis oſſis radicem & anteriorem auditus organi ſedem in temporis oſſe inciſus eſt. Huic ſinui, ut & capitulo maxillæ, cartilago cruſtæ modo obducitur.

a 1,2 figuræ C. & 6 muſculorũ tabulæ, A, B.
b 1,2 fig. A. B.
c 5 fi. 6 capitis b.

Peculiaris in maxillarũ articulo cartilaginis effigies.

Verùm præter hanc cartilaginem omnibus articulis pariter communem, inter ſinum capitulumꝗ alia reponitur cartilago læuis, tenuis, & mollis, ligamentiꝗ naturæ quod ad ſubſtantiam ſpectat, nõnihil compos. Hæc oſſibus nuſquam adnaſcitur, ſed tantum ligamentis articulum in orbem continentibus. Iſtius cartilaginis beneficio, durorum præſentis articuli oſſium impetus exoluitur, & quo minus mutuo affrictu in ualidis aſſiduisꝗ maxillę motibus oſſa rumpãtur, ſcitè præſtat, unà cum cartilagine ſinui & capitulo obnata.

Maxillæ foramina.

Ad hæc, inferior maxilla duobus utrinque donatur foraminibus, atque[d] alterum quidem in interiori ipſius regione, non procul à nunc commemoratis proceſſibus, cernitur:[e] alterum uerò, in exteriori ſede ad labri inferioris radicem, latusꝗ. Interius, quod & amplius, & inæquale ſeu aſperum eſt, uiam præbet[f] portioni nerui tertij paris neruorum cerebri ad dentium radices diſperſæ, unà cum uenula & arteria, quæ dentibus & inferiori maxillæ nutriendis, hoc foramen ſubeunt. Exterius uerò, eius nerui[g] ſobolem ex maxilla in humilius labrum ſinit procidere, eſtꝗ longè minus interiori. Porrò ſi ſetam exiccatæ maxillæ interno foramini indideris, eam ab hoc foramine ad externum uſque leui opera ferri conſpicies. & ſi maxillam effregeris, continuum iter ab uno foramine in alterum canalis modo cælatum obſeruabis. Præter hæc foramina in maxillæ externa ſuperficie alia prorſus nulla reperias, niſi fortè & alueolos præſepiolaꝗ illis annumerare lubeat, quibus dentes inſtar clauorum infigi mox trademus.

d 2 fig. F.
e 1 fig. G.
f 2 fi. earũ quæ 2 ca. 4 lib. præponuntur T.
g dictæ figuræ V &
h muſculorum tab. G.

Dentium alueoli.

Quòd uerò horum ſinuum alueorumꝗ gratia, inferior maxilla craſſior ſit, hinc potiſſimùm conſtat, quòd in uetulis, illisꝗ quibus dentes eruti ſunt, ac in quibus ipſi dentium ſinus ſuccreuerunt, maxilla ab imo ſurſum multo tenuior & anguſtior efficiatur.

Maxillæ in poſteriori ſede amplitudo, tenuitas, ſinus, aſperitates.

Maxilla ubi dentes ipſi non infiguntur, eaꝗ ſede qua commemoratos nuper educit proceſſus, latiſſima, &, ſi latera ſpectes, tenuiſſima,[h] intusꝗ ac[i] exterius quaſi amplo & in ſuperficie tantum cauato ſinu inſculpta uiſitur, quò aptius muſculi maxillam, præter temporalem muſculum attollentes, inſertionem molirentur,[k] isꝗ qui illorum in ore deliteſcit, minus ſua craſſitie ac mole faucium anguſtiam infarciret: adeò, ut intus magis quàm foris, maxilla meritò inſinuetur. Quinetiã huic latiori maxillæ ſedi id ſeparatim accidit, quòd aſpera inæqualisꝗ cernitur, idꝗ potiſſimum iuxta huius ſedis[l] inferiorem poſterioremꝗ regionem. quod etiam muſculorum inſertionis occaſione rerum Opifex machinatur, non ignorans aſperis inæqualibusꝗ locis promptius aliquid adhærere, adnaſciꝗ, quàm planis & glabris. Cæterùm hac etiã gratia interior maxillæ ſedes ad mentum[m] aliquot tuberculis aſperitatibusꝗue extuberat, ut[n] muſculi (quorũ ope ipſa deorſum trahitur) ſuam inſertionem ualidius conficerent, ac deniꝗ[o] nonnulli linguæ peculiares muſculi hinc aptius enaſcerentur. Tale quid etiam uſuuenit in externa inferioris maxillæ ſede, ad ſummi menti regionem,[p] ut hac ratione labri humilioris muſculi commodiùs illinc, pronaſcerentur.

h 2 fig. D.
i 1,2 fi. E.
k 6 muſcurum tabula D.
l 1,2 fi. E.
m 2 fig. H.
n 5 muſcul. tab. H, I.
o 1,2 fi. 19 cap. li. 2 H.
p 4 muſ. tab. N.

DE

DE DENTIBVS, QVI ETIAM *ossium numero ascribuntur.* Caput XI.

PRAESENTIS VNDECIMI CAPITIS FIGVRAE, ac ipsius characterum Index.

HAC figura tam superioris maxillæ, quàm inferioris dentes, in altero latere exprimuntur. quum enim utriusque lateris par sit ratio, abundè est alterius lateris dentes ex maxillis erutos delineasse. Si uerò dentes maxillis adhuc infixos contemplari uisum sit, superioris Capitis figuræ inferiorem commonstrant seriem, quemadmodum tertia & quinta sexti Capitis figuræ superiorem. ubi & quarta eius Capitis figura alueolos promptè ostendit, quibus dentes infigun tur. Quandoquidem ex caluaria, quam illa figura expreßimus, studiò superioris maxillæ dentes euulsimus.

A A *Dextri lateris octo superiores dentes.*

B B *Dextri lateris dentes octo inferiores.*

1, 2 *Duo dextri lateris inciforij.* 3 *Dens caninus dexter.*

4, 5, 6, 7, 8 *Quinque molares dextri. Hunc numerum & inferiori & superiori dentium claßi accommodare integrum est. Nomina autem dentium, cum uarijs reliquorum oßium nomenclaturis, ex huius libri calce sumenda ueniũt: quòd in eum locum nomina, quæcunque mihi hactenus occurrere, duxerim reijcienda.*

C *Basis notatur molaris dentis.* D *Acies dentis inciforij.*

E *Media molaris dentis pars hic delineatur, sinum in dentibus conspicuum ostensura.*

X OSSIBVS solos dentes sentiendi uim obtinere, Galenus nõ perfunctoriè attestatur, asserens se quoque dentium dolore uexatum, atque tum diligenter animum adhibuisse num dentes ipsi doleãt: sensisseq́ manifestò dentem nõ modò dolere, uerùm etiam pulsare, carnibus inflammatione obsessis non dissimiliter. Applantãtur enim dentium radicibus [a] molles quidam neruuli, à tertio neruorum cerebri coniugio propagati, quorum gratia dentes duntaxat euidenti inter ossa sentiendi facultate donatos credimus. Cæterum nonnulli Galeno haud acquiescentes, colligunt, dentem, quum os sit, citra dolorem affici: quemadmodum cum lima excessus dentium præsecare, aut ignitis ferris eos aliquando exurere cogimur. At quum in huiusmodi artis operibus ipsos sensu præditos subinde experiamur, & à frigore potissimum molestari cognoscamus, meritò laudandus est immẽsus rerum Opifex, quem cæterorum ossium solis duntaxat dentibus notatu dignam sentiendi facultatẽ largitum arbitramur. Nouerat enim hos crebrò occursuros ijs quæ secant, uel frangunt, uel rodunt, uel ualide excalefaciunt, aut refrigerant, uel alia quauis occasione alterant: quibus omnibus dentes multò aliter, quàm reliqua ossa, nudi exponuntur. Quamobrem, si nulla sentiendi ui pollerẽt, à dolore homo neutiquam admoneretur, neque denti succurreret, quod infestat amoturus, priusquã molestati dentes uitiarentur. Porrò dentes non solum sensu, & quòd nudi sint, ab alijs ossibus distingui creduntur, uerum etiam quia hos plus cæteris ossibus semper enutriri, & quouis tempore uitæ incrementum accipere, ideo præcipuè arbitramur, quod dentes illis quos exemimus oppositi, subinde in eruti dentis locũ extra reliquam dentium seriem succrescant: ob hoc uidelicet, quod contrarijs dentibus non amplius atterantur. Reliqui enim dentes tantum augentur, quantum læuigandis cibis comminuuntur. Sunt autem plurimum dentes numero triginta duo, una serie in utraque maxilla sedecim, instar iustissimæ choreæ siti. [b] Quatuor priores aduersiue quia secant, inciforij uocantur: sunt enim lati & acuti, quò oblatum ipsis cibum mordendo cultri modo promptè abscindant, diuidantq́.

Dentes sentire. Libro quinto de Medicamentorũ compositione secundum locos.

a fi. 2 ca. li. 4 S et XX.

Dentiũ à cæteris ossibus differentia.

Dentium numerus.

1, 2. D.

Inciforij.

Deinceps

Canini. Deinceps[c] canini utrinque singuli constituuntur, ampli quidem sua basi gingiuis proxima: ipsorum autem fine à gingiuis remoto, acuti, ut si quid propter duritiem ab incisorijs non præscinderetur, hoc illi confringerent. Porrò ipsis id nomen inditum est, quòd exertis canum (qui hos habent insignes) dentibus respondent. *Charact. 3.* *Molares.* Post hos,[d] maxillares seu molares quini ab utroque latere habentur, asperi, ampli, duri & magni, quò incisa ab incisorijs, effractaque à caninis in læuorem exactum terere possint. *4,5,6,7,8.* Si enim prorsus læues crearentur, idonei ad proprium munus minimè existerent: quoniam ab inæqualibus asperisque omnia melius teruntur. Propter hoc ipsum & molas, quibus fruges moliuntur, temporis processu diuque minuendo læuigatas, rursus incidi atque exasperari uidemus. Neque si asperi quidem essent, non autem duri, plus commodi ex ijs esset, ut qui prius contererentur, quàm cibos in læuorem comminuerent. *Dens molaris C insignitur.* sunt enim dentes omnium ossium durissimi. Quinetiam, si asperi & duri facti, non essent unà & ampli, neque tales plus accommodarent illis concredito muneri, si modo quæ læuissimè atteri debeant, in amplis firmari basibus oporteat. Incisorijs enim & caninis nihil cõminuitur, propter strictam & angustam ipsorũ aciem. Quid si hæc omnia molares adipiscerẽtur, at interim parui essent, non'ne & hoc solo illorum usus corrumperetur? quum plurimo atterendis cõminuendisque cibis tempore indigeamus. *Quì dẽtes maxillis infingantur.* Dentes ad unum omnes in maxillarũ sinibus clauorũ ritu infigũtur, qui propter imaginem, quam cum præsepibus brutorum habent, Græcis φάτνια, Latinis præsepiola nuncupãtur. Hi nanque singulis circundãtur dentibus, hosque stringunt atque adeò exactè retinent, ut non promptè uel tantillum commoueantur. *Dentium radices.* Neque paribus radicibus omnes suis inseruntur præsepibus, quandoquidem paruis una radix, duę uerò maioribus, tres & quatuor maximis obtigerunt. *In ca. initio eam quæ sæpius occurrit radicum seriem expressimus.* Incisorij enim singulis immittuntur radicibus. Canini quoque radices singulas exigunt, qui incisoriorum radicibus multo altius infiguntur, tantoque maiores sunt quantum caninorum robur excedit. Quanquam & inter incisorios duo medij insignioribus hæreãt radicibus, quàm duo laterales, caninis proximi, nimirũ quòd medij latiores grandioresque sint. Molares radicibus inter se uariant. nam qui maxillæ inferiori sunt infixi, binis radicibus: qui superiori, ternis, subinde infiguntur. Differũt tamen & hi interdũ. qui nanque suprà sunt, quaternis: qui infrà, ternis radicibus immitti aliquãdo deprehendũtur, præsertim duo denti intimo proximi. Dein frequentissimè duos molares superiores canino denti succedentes, duobus tantum immitti radicibus spectabis, tres reliquos ternis: sic & duos inferiores canino proximos una radice, tres reliquos duabus. Præterea obseruabis quoque omniũ intimos minoribus infigi radicibus, quàm illis attiguos. *Dentium numerũ aliquando uariare.* Incisoriorum & caninorum numerus, raro in hominibus ut molarium, mutatur. Interdum enim in utroque latere quinque molares occurrunt, interdum quatuor: nonnunquam quatuor à sinistris, quinque uerò à dextris: uel contrà in sinistris quinque, ex dextris quatuor: uel infrà quatuor, suprà autem quinque. quam differentiam potissimum pariũt postremi dentes, quos plerique genuinos uocant, etiam si Cicero ita molares uocauerit. *Genuini dentes.* Sunt autem illi, qui primùm post pubertatem uenerisque usum hominibus cum maximis subinde cruciatibus prodeunt: id quod medici parum obseruantes, aut alios dentes euellunt, aut humorũ uitio eos infestari sibi persuadentes, ægros catapotijs atque id genus pharmacis obruunt, quum dolore affectis nullum leui gingiuarum ad postremum dentem scarificatione, ac interdum ossis pertusione, præsentius remedium adferri possit. id quod ipse etiam modò experior, cui hæc scribenti trigesimus secundus dens ætatis uigesimo sexto anno succrescit. Atque id etiam arguunt permultæ caluariæ in cemiterijs occurrẽtes, in quibus posteriores illi dentes ueluti in cauea quapiã adhuc reponuntur ac latitant, quibusdã suæ basis apicibus os tenuissimum perforantes. Cuiusmodi caluariam nuper mihi exhibuit humanæ fabricæ quàm studiosissimus ac ualde peritus iuuenis, IOANNES PAVLVS GVIDVCIVS VRBINAS, mihi amicissimus. Cæterùm Aristoteles, alijque complures uiris copiosiores dentes quàm mulieribus asscribunt: quòd cuiuis non minus promptum est experiri, quàm mihi falsum id esse dicere, quum nulli nõ dentes numerare liceat: ex quorũ frequentia plerique etiam uitæ longitudinem breuitatemque arguunt. Dentes non solum dictos nunc præstant usus, uerum etiam ad uocis modulationem iuuant, quum dura lapideaque conformentur substantia,[e] exiguas, sed notatu dignas cauitates intus obtinente: *Dentium cauitas.* *Dens E insignitus.* quæ ut dentes leuiores sint, commodiusque accipiant nutrimentum, occasionem præbent. Atque huius cauitatis causa, si quãdo dentibus foramina ex humorũ acrium erodentiumque influxu oboriãtur, quæ ad eam cauitatem usque pertingãt ocyssime dentes ad radicis usque extrema eroduntur. *Dentium appendices.* Deinde puerorũ dentes imperfectis & mollibus & quasi medullosis cõstare radicibus, non prætereundum est: quemadmodum & pueris dentium partem extra gingiuas cõspicuam, dentis radici appendicis modo committi. Atque id quidem uel pueri didicimus, quum nobis socijsque uacillantes

dentes,

dentes, & præcipuè incisorios, unguibus aut filo denti circundato, eximere cõsueuimus. Quin & in mulis quoque, ac multis canibus dentium reseruatis radicibus, ipsorum appendices procidere indies obseruamus. Atque postremum illud profectò accuratissimè expendendũ est, ne pueris effracti alicuius ex casu dentis reliquam portionem unquam eruamus, sed duntaxat appendicem, in cuius locum alia (modò radix seruetur) promptè succrescet. Dein plurimum id quoque in pueris animaduertisse cõducit, quibus mox ab ineunte ætate molares dentes erodi uitiariq́ solent. In his nanque operæprecium est, molarium dentium appendices (quæ non ita ut incisoriorum procidere in ipsis solent) auferre, quò nouæ earum loco succedant, dentesq́ integri seruentur. Si enim appendicum unio ætatis progressu firmetur, appendix nunquam decidet. quinimò uel pubertatis tempore aliquot dentes cum radicibus, ob erosionis uitium, plerunque ueniunt eruendi.

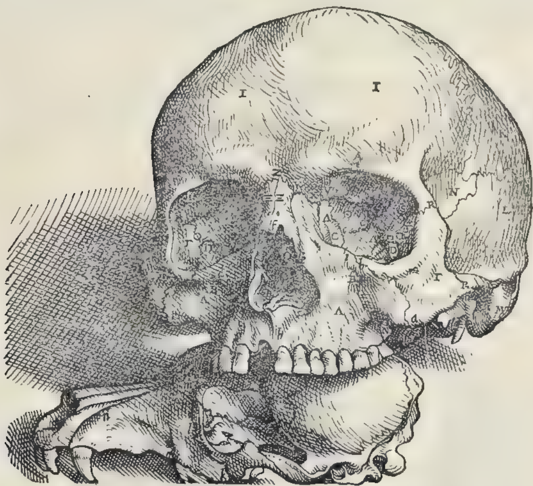
DE OSSIVM CAPITIS ET MAxillæ superioris foraminibus. Caput XII.

QVANDOQVIDEM in uenarum, neruorum & arteriarum descriptionibus, foraminum capitis ignorantia non modicum obscuritatis paritura esset, dein quia in illis enarrandis (quũ cognitu sint difficillima) Anatomicorum præcipui multum aberrauerunt, operæprecium iam duxerim, hoc Caput omnibus capitis foraminibus dedicare, ac singula quæ accurata diligentiq́ sectione manifestò deprehendi, modò recensere, ut in uasorum & neruorum quarundamq́ membranarũ cerebri enarratione, huc studiosus discendiq́ cupidus lector recurrere possit, & foramen cuius mentio incidet, perpetuò in procinctu habeat. Vt uerò id fiat compendiosius, quatuor figuras præsenti negotio famulantes, huc reponam, unumquodq́ foramen cum ipsi præfixo charactere seorsum ita enarraturus, ut sermo simul characterum Indicis & Capitis contextus uices opportunè suppleat. Inde si casu, aut ex industria aliquis sinus uel processus antea fuerit omissus, illum etiam nunc describam.

Cur foraminũ descriptio instituatur.

PRIMA XII CAPITIS FIGVRA.

PRAESENS figura anteriorem caluariæ sedem exprimit, ac proinde omnia etiam foramina in oculi sede maxillaq́; superiori, in hac superficie apparentia, proponit. Caninum autem caput humanæ caluariæ subiectum, iam prius maxillæ superioris ossibus suturisq́; indicandis unicè, perinde ac tota hæc figura, iuuit.

SECVN-

SECVNDA DVODECIMI CAPITIS FIGVRA.

HAC figura caluariæ basis exteriorem faciem, quà palatum respicit, delineauimus. Nos enim hîc caluam, seu caluariam, aut capitis ossa non octo illa quæ prius in sexto & nono Capitib. ossa capitis uocata sunt, nominabimus: aut cum Aristotele capitis tantum partem capillis tectam: uerùm octo illis ossibus maxillã superiorem adijciemus, idq; caluariam seu caput modò dicemus, quod in cemiterijs passim reperitur, & caluariæ loco pingitur. Quòd autem suprà capitis ossa à maxillæ superioris ossib. distinxerimus, Galeni nomine & euidentioris doctrinæ studio factum fuisse, hactenus abundè licuit colligere.

TERTIA DVODECIMI CAPITIS FIGVRA,

INTERNAM CALVARIAE BASIM COMMONSTRANS.

QVARTA DVODECIMI CAPITIS FIGVRA

QVARTA, internam caluariæ ſedem ſuperioris ipſius partis oſtendit, quam à tertiæ figuræ caluaria ſerra ita reſecuimus, ut caluariam cerebri harmoniam oſtenſuri diuidere ſolemus. Age igitur characterum indicem aggrediamur, & ſingulis characteribus eius figuræ cui peculiares ſunt, numerum ſubijciamus, prius adhuc admonentes, nõ parum foraminibus quibuſdam intelligendis eam figuram iuuare, quæ octaua ſexti Capitis habebatur, interiorem oſtendens oßis cuneum referentis, & octaui capitis oßis, quæ cerebrum ſpectat ſuperficiem. Eam enim figuram cum interna tertiæ huius Capitis figuræ ſede, ſecundum cuneiformis oßis & octaui capitis oßis deſcriptionem, conferre plurimùm conduxerit.

A 1 Foramen ad medium ſupercilij inciſum, quo[a] ramus minoris tertij paris neruorum cerebri radicis ex oculi ſede ad frontis muſculoſam cutem diſpergitur. Hoc in utroque latere non ſemper perfectũ orbiculareq́ꝫ exiſtit foramen, ſed ſubinde ſinus duntaxat ſemicirculi ritu exculptus apparet. Aliquando in uno quidem latere foramen, in altero autem ſemicircularis tantũ ſinus, perinde atque hîc in prima figura, cernitur. Foramen hoc frontis oſſi proprium eſt, quod aliquot I prima huius Capitis figura inſignitum cernitur. Verùm non eſt, quòd aut hîc in orationis contextu, aut in margine os aliquod adnotem, quum character foramen indicans, etiam os cui id inſculpitur, promptè doceat.

a. 2 fi. ante 2 ca. libri 4 poſitæ N, & 4 muſculorum tabulæ H.

B 1 Foramen, quo dictæ minoris tertij paris neruorũ cerebri radicis[a] ſoboles, ex oculorũ ſede in genas ad ſuperioris labri & alarũ naſi muſculos procidit. Præſens foramen inſtar oblõgi meatus in quarto ſuperioris maxillæ oſſe ſculpitur, & in anteriori maxillæ ſede ubi in prima figura B ponitꝰ, foraminis huius ductus penitius in oſſe cælatur. Per oculi uerò ſedem, tantũ tenui ac ſquamæ ſimilimo oſſe tegitur: quam regionem Λ in oculi ſede conſpicuo, inſigniuimus.

a 2 fi. 2. ca. lib. 4. O, & 4 muſculorum tab. I.

C 1 Foramen nunc cõmemorato amplius, quod ex magno interno ue oculi angulo in narium cauitatem rectà deorſum pertinet, ſecundo ſuperioris maxillæ oſſi, & quarto pariter cõmune. Iſtud[a] portiunculæ minoris tertij paris neruorum cerebri radicis uiam præbet, & nonnihil pituitæ ex cerebro ad oculi ſedem confluentis, ad nares tranſmittere creditur. Cæterùm præter id foramen, aliud quoque grandius pituitæ ex oculi ſede in narium amplitudinem, hincq́ꝫ magis ad fauces quàm naſum defluxui, præparatur. Quod quũ profundius latitet, neq́ꝫ ullo pacto præpoſitis iam figuris indicari poſſit, quartam adito figuram ſexto Capiti præpoſitam, à qua iugale os (quò cauum temporis exactius oculis ſubijceretur) execuimus, illi figuræ Φ aſcribentes, ut ſaltem foraminis huius in cuneiformi oſſe inciſi ſedes indicaretur. Quo autem id magis in caluarijs cõſpectum fugit, eo minus quoq́ꝫ mirandũ eſt, hoc quacunq́ꝫ etiam dignum ſit animaduerſione, diſſectionis proceres latuiſſe.

a 2 fi. 2 cap. lib. 5. P.

D 1, 2 Præſens foramen omnium quæ in oculi ſede conſpiciuntur, facile maximum occurrit, & di ctæ iam ſæpius minoris tertij paris neruorũ cerebri radicis[a] ramulo uiam dat, in temporalem muſculum & manſorium ex oculorum ſede porrecto. Neque huius duntaxat neruuli nomine patens illud oblongumq; foramen exculptum eſt, at muſculi temporalis exortui hinc quoq; robur accedit. Ad hæc pituitæ, ad grandius in narium cauitatem pertinens foramen (quod Φ expreſſimus) defluenti, uiam præbet. Quinetiã præparatum uidetur[b] neruulo cuidam, quem iuxta quinti paris neruorum cerebri radicem educi, nos primùm obſeruauimus. Quippe neruulus ille per proprium foramen paulo poſterius H notandum porrigitur in temporalem muſculum & manſorium, illumq; qui in ore deliteſcens, etiam attollendæ maxillæ famulatur. Cæterùm rima hæc, ſeu oblongum foramen D inſignitum, ad cuneiforme os, & quartum os maxillæ ſuperioris pertinet.

a 2 fi. 2. ca. lib. 4 Q.
b 2 fi. 2 cap. libri 4. d.

E 1, 3 E in tertia figura poſito, & E in utriſq; oculorũ ſedibus primæ figuræ foramen indicatur, in ſedis oculi radice ſeu uertice elatiſsimũ, & in cuneiformi oſſe inciſum, quod foris quà oculi ſedẽ ſpectat, prorſus orbiculare cernitur,[a] neruo uiſorio (cuius gratia exculptum eſt) amplitudine reſpondens. Verùm interiùs ubi cerebro propius accedit, iuxta externũ ipſius latus, exiguum eundemq; acutum obtinet angulũ, qui uenulæ cum uiſorio neruo hac excidente paratur. Angulum hunc γ notat. Is nanq; inter E & γ in tertia huius Capitis figura conſiſtit.

a 13 fi. li. 7 N, O.

γ.

F 3 Huic ſinui cuneiformi oſſi inciſo, uiſoriorum neruorum[a] coitus innititur.

a 13. fi. lib. 7 M.

G 1, 3 G in primæ figuræ ſiniſtra oculi ſede occurrit, in tertia autem figura G dextrum eius figuræ latus ideo occupat, quòd in ſiniſtro latere foramen G indicatum, nuſquam obuiũ ſit, eò quòd huius figuræ caluaria in latus uel iſtius foraminis aliquo modo uidendi nomine, inflexerimus. Inſculpitur autẽ cuneiformi oſsi, ac humiliori ſui parte paulo minus toto orbiculare eſt, elatiori uerò in acutum longumq; & anguſtum deſinit angulum. Foramen hoc, etiãſi Galeno ſecus uiſum ſit, nerui uiſorij foramen amplitudine uincit. & ſi ſimiliter atq; illud prorſus orbiculare eſſet, facile triplo, aut quadruplo amplius efficeretur. Nihilominus tamen humilior ipſius pars (quam paulo minus toto orbicularem eſſe diximus) uiſorij nerui foraminis amplitudinem adhuc longè ſuperat. Præſens foramen cælatur gratia[a] ſecundi paris neruorum cerebri, in oculi ſedem ad mouendos oculi muſculos progredientis, dein gratia[b] minoris tertij paris neruorum cerebri radicis, quæ frontis cuti, ſuperioris maxillæ in facie muſculis, in nares & muſculos inferiorem maxillam attollentes, digeritur. Hæc quidem per humiliorem foraminis ſedem procidunt, unà cum[c] inſigni ramo ſoporalis arteriæ, quam reticularem plexum in homine quidam efformare comminiſcuntur. Verum per elatiorem foraminis ſedem, quæ in anguſtum longumq; angulum cogitur,[d] uena ex oculorũ ſede, ab illis quæ temporalem adeunt muſculum, duræ membranæ hîc diſtribuitur, & ſuæ diſtributioni in caluariæ baſi ſinus inibi exculptos gerit, uenularum tuberibus congruentes, & in ea caluariæ ſede conſpicuos, cui in tertia figura ζ inſcribitur. Neque profectò neruis his duntaxat, & uenæ, & nuper dictæ inſigni arteriæ, amplum id foramen excauatur: uerum etiam pituitæ ex cerebro in oculi ſedem, & hinc in narium amplitudinem promananti, quemadmodum ſectio luculentiſsimè iuxtà ac iucundiſsimè oſtendit, adeò ut nulla ratione magna hæc foraminis amplitudo, neruis illis, & uenæ, & arteriæ par conſpiciatur.

Lib. 9. de V. ſu partium.

Quoniã præſens foramen obſcurè in huius Capitis figuris cernitur, hic foraminis dextri lateris effigiem delineaui, atq; humiliorem ipſius partem α, ſuperiorem uerò ſeu eiuſdem foraminis angulum β inſigniui. Quanquam utriuſq; lateris foramen etiam pulchrè in octaua ſexti Capitis figura in conſpicuo ſit.

a 14 fi. 7 libri G.
b eadem figura H.
c fig. ca. 14. lib. 3 X.
d eadem fi. G. & 13 fig. lib. 7 H.

ζ.

H 1, 3 Foramen orbiculare, & in oſſe longius quàm duo proximè commemorata procedens, & arctius quoq;. Hoc in cuneiformi oſſe cum reliquis[a] neruuli gratia exculpitur, quem nõ procul à præcipua quinti paris radice pronaſci audies. Præſens foramen in tertiæ figuræ dextro latere ſub G poſitũ, paulo grandius uiſitur foramine in ſiniſtro latere conſpicuo, quòd interdũ præter neruulũ illum etiam tertij paris[b] minorem radicem tranſmittat, quam per foramen G inſignitum deduci, paulo ſuperius commemoratum eſt.

a 14 fi. libri 7 L.
b 14 fi. 7 libri H.

I 3 Hac ſede in octauo capitis oſſe[a] multa, ſed exigua ſpectantur foramina, odorum & aëris in inſpirationibus ad cerebrum ingreſſus nomine, inciſa. Hæc non ut hactenus dicta, ipſo ductu recta ſunt, & utrinque peruia, ſed obliqua, & anfractuoſa, ſpongiarumq; foraminibus ſimilia. Inter reliqua tamen utrinque unum eſt rectum & grande ſatis, quod primum quodãmodo eſt, & anticæ frontis oſſis ſedi proximum,[b] uenam ad duram cerebri membranam ex narium amplitudine exporrectam tranſmittens. Verum cætera interim foramina, etiam recta & utrinque pertuſa uiderentur, ſi modò interiora narium oſſicula in ipſorum ſummo nõ pari ſemper numero repoſita, & inſigniter fungoſa, & nonnihil membranea cartilagineaq; eximerentur.

a 12 fi. lib. 7 E.
b 13 fi. lib. 7 G. & fi. ca. 14 lib. 3 H.

Num

Num uerò hæc foraminula pituitæ cerebri expurgandæ etiam efformētur, septimo libro per-
tractabimus. In præsentia tamen addendum duxi, his nunquam nisi oppleto cerebro pituitam
excolari, & leuissima pituitæ copia hac defluente, ea foramina obturari, aliaq́ grauedinis sym-
c 12 fig. 7 li. ptomata induci. Insuper admonendus es, in omnibus caluarijs non æquè frequentia hîc appa
bri E. rere foramina, quemadmodum & [c] sedes quibus [d] olfactus reponuntur organa, non pariter
d eadem fi- amplæ in singulis conspiciuntur. Cæterum canis animal minime pituitosum, sed exactissimo
gura D. odoratu præditum, ut has sedes habet amplissimas, ita quoque permulta admodumq́ paten-
tia in illis cernuntur foramina antrorsum, non autem ut homini deorsum, spectantia.

K 3, 4 Cauitas inter duas frontis os constituentes squamas reposita, quam nonnulli olfactus orga
num esse asserunt, propter aërem in illa conclusum, quem odoratui mirificè necessarium esse
non ambigimus. Quàm uerò hæc cauitas capax sit, promptè obseruabis, si frontis os in super-
ciliorum regione fregeris. est enim amplissima, & molliusculū corpus membranula obductum
complectitur, quod medullæ quodāmodo respondet: uniuersum tamen eiusmodi est, ut nullū
a 8 fi. 6 ca. simile in toto corpore reperias, præterquā in [a] cauernis antris'ue in cuneiformi osse crebro con
C, D. spicuis. Præterea quibus gallico morbo anterior frontis ossis squama eroditur, aut uulnere
perfringitur, tanto impetu in expiratione aërem ex cauitate illa propelli cernimus, ut etiam is
candelæ lumen promptissimè exufflet. Præsens enim cauitas non solum ad superciliorum se-
dem & quibusdam recōditis foraminibus in narium amplitudinem pertinet, sed etiam in eam
frontis ossis porrigitur partem, quam superiorē sedis oculi regionem cōstituere dictum est.

L 3 Foramen, aut rima potius, talis formæ, qualem unguis apice quis ceræ imprimeret: quæ [a] du
Sub D 13 fi. ræ cerebri membranæ hîc firmandæ extruitur. Necessum quippe erat, non hîc solum ubi ea
7 libri. membrana multis foraminibus est peruia, uerum alijs compluribus locis, caluariæ alligari, &
duram membranam fibras uinculaq́ per caluariam transmittere. Licet etiam istas rimas aëri in
cerebrum ducendo aliquid auxiliari intueberis, si illas intrusa seta, in nuperrimè dictam frontis
ossis cauitatem nariumq́ amplitudinem desinere expenderis, ac præterea in ossis cuneum imi-
tantis antra pertinere animaduerteris.

M 3 Sinus in cuneiforme osse incisus, ac glandulam cōtinens, cui ex cerebro defluens pituita in- *Meatus pur*
stillat, quam deinde per os sinū hunc efformās in palatū manare Galenus prodidit: per ipsum *gandæ cerebri*
cribri aut spongiæ modo foraminibus peruium, pituitam *pituitæ parati.*
colari asserens. Hanc sententiam, nisi mea quædam in Gale *Lib. 9 de V su*
num pietas remoraretur, non minus à uero alienam osten- *partium.*
derem, quàm quod maxime. Quandoquidem hæc ossis
sedes, quę ossis cuneiformis medium existit, neutiquā spon
giæ, multoq́ adhuc minus cribri instar perforatur, quum
inibi solida continuaq́ constet squama, intus amplas illas
cauitates plerunque continente, quas octaua sexti Capitis
figura expressimus, quæq́ non nisi effracto prius osse in
conspectum ueniunt. Per huiusmodi itaque ossis cuneifor-

Quoniam hæc septimo libro peculiaris figura quantumuis rudis præsenti loco accuratius intelligendo nō inutilis est, hîc illā adieci, A glandulam indicans, cui pituita influit. B peluim ex tenui membrana cerebri extructā. C, D, E, F quatuor ueluti ductus à glande pituitam deducentes.

mis foramina (quum nulla sint) pituita haudquaquā descēdit. Verùm à sinu M notato utrin
que duo deriuantur ductus, sinuum modo exculpti, quorum prior ad secundum foramen no
bis in oculi sedis radice enarratum ac G insignitū tendit, & pituitam in oculi sedem, & hinc per
foramina, quæ prius C & Φ expressimus, defert. Posterior sinus ad asperum inæqualeq́ fora
men, seu rimam potius deorsum porrigitur, quà pituita ori palato'ue potissimū influit, & aër
quoque inter spirandum caluariam petit. Rimam hanc temporis ossi & occipitij communem,
N. N notauimus in sinistro latere secundæ figuræ, & in dextro tertiæ. Ductus uerò & sinus non
O, P. adeò commodè (quum non admodū caui uideantur) in tertia figura se spectandos offerunt.
quanquam interim priorem sinum O, posteriorem uerò P in eadem figura indicauerimus,
ut his adiutus characteribus sinuū sedem in ueris caluarijs ocyus adinuenias. Processibus qui
orbiculatim circa sinum M insignitum apparent, [a] dura cerebri membrana firmissimè adna
a 15 fi. 7 li. scitur, ac ueluti ea sede sustinetur, qua hîc à caluariæ basi abscedit, insigniores q́ soporaliū arte-
riarum ramos, & commemoratas nuper quæ pituitam deducant uias, sibi subditas habet.

Q 2, 3 Ad latus inæqualis asperæq́ rimæ seu foraminis N notati, uersus anteriora magis, aliud oc-
currit foramen in cuneiformi osse incisum, quod læue est, & non ad amussim orbiculare, sed
circulo respondet utrinque modicè in longum compresso. Hac enim effigie foramen insi-
a b 14 fi. li nuari decuit, quod duo teretia corpora inuicem membranis connexa, erat transmissurum.
bri 7 I, K. [a] Tertij nanque paris neruorum cerebri crassiori, & præcipuæ radici simul cum [b] quarto pari
& 2 fi. 2 ca. uiam præbet.
4 li. M Z.

R 2,3 Rurſus ad externum foraminis Q indicati latus, aliud multo minus hoc, & exactè orbiculatum, in cuneiformi oſſe cernitur, quo internæ iugularis uenæ[c] portio à ſoporali abſcedens arteria, caluariam ſubintrat. *c fi. ca. 14 libri 3 F.* Aliquando exiguum foramen ad internum latus foraminis, duo nuper cōmemorata neruorum paria tranſmittentis, obſeruatur, eiuſdem uenæ ramulo paratum. Verum id in uno caluariæ latere rarò uiſitur, atque adhuc multo rarius in utroque. Nos tamen id foramen ſiniſtro lateri (quod inter cæteras caluarias una hoc donata foramine obtigiſ-

S. ſet, quæ cæteris omnibus elegantior uiſa eſt) hîc quoque appinximus, ac S in ſecunda & tertia figuris inſigniuimus. Ab hoc foramine ſinus per interiora caluariæ aſcendunt, conuexo dimidiatæ uenæ congruentes: & in hoc cælati, ne caluariæ os[d] ſinus in dura cerebri membrana uenarum modo ductos, premat conſtringatq́. *d 1 fi. 7 lib. D, D.* Hos caluariæ ſinus in tertia figura & quarta ali-

T T. quot T, T notauimus.

V 2 Foramen hoc in externa caluariæ baſis ſede obuium, cōmodè uideri nequit. hinc enim obliquè uerſus exteriora protenſum,[a] in auditorij organi cauitatem temporis oſſi inſculptam deſinit. *a Præcipua pars figuræ 8 capitis.* Quare etiam id paulo pòſt cum aliquot auditorij organi foraminibus delineatum, rurſus ſubijciam. Efformatur autem id, ut uiam porrigat quintæ coniugationis neruorum cerebri[b] ramulo, ab auditus organi cauitate hàc ad muſculos inferiorem maxillam attollentes excurrenti. *b 2 fi. 2 cap. libri 4 b.* Inſuper hoc etiam foramine iugularis internæ[c] ſoboles, auditus organum petit. ac aër etiam in temporis oſſis antrum auditus organo proprium, per id foramen fertur. *c fi. ca. 14 libri 3 n.* Id quod facilè percepéris, ſi attracto in os aëre, illum quaſi per aures propellere conaberis, in auribus ſonum percepturus uentorum, aut aquæ turbinum ſonis parum abſimilem.

X 2,3 Inſigne foramen maiori ſoporalis arteriæ[a] ramo caluariā ingredienti excauatum, quod non rectà caluariā perforat, ſed inſtar oblongi meatus, ex poſterioribus obliquè introrſum in priora temporis oſſi inſculpitur. *a fi. ca. 14 libri 3. L.* Oſſis pars hoc foramine peruia, ubi de-

œ. orſum ad fauces ſpectat, ac in ſecunda figura œ notatur, inſtar pumicis aſpera inæqualisq́ uiſitur. Cæterùm huius foraminis progreſſum commonſtrāt X in ſecunda & tertia figuris poſitum, & deinde hæc quam modò adijcimus figura, in qua X & Y, ut & in maioribus figuris, ſitu inuicem minimè reſpondent. Hunc uerò obliquum & in oſſe longo tramite procedentem ductum, Natura effinxit longioris obliquiorisq́ arteriæ ſoporalis progreſſus gratia, nimirum ut uitalis ſpiritus hoc errabundo ductus itinere, cerebro exquiſitius præpararetur. Quare etiam Galenū in primis admiror, quem cum pleriſque alijs foraminibus grande hoc foramen, non obiter expendendum, latuit: & qui per foramen tertij & quarti paris neruorū cerebri Q indicatum, ſoporales arterias caluariam ingredi in ſuo de Simiæ uenarum arteriarumq́ diſſectione libro, ſcriptum reliquit. Et quemadmodum de hoc foramine, neque canes, neque ſimias hîc intuitus, falſa poſteris tradidit: ita non mirum eſt, ipſum mirabilem illum reticularem plexum ſua imaginatione in hominibus quoq́ confixiſſe, ac uaſorum cerebri ſeriem non undiquaque ueram memoriæ prodidiſſe.

Præſens figura foraminib. X & Y notatis, promptius oſtendendis iuuat. complectitur enim utriuſq́ lateris foraminū ductus, ea ſerie poſitos, qua illi in caluaria immiſſis ſetis, aut ex plumbo filis ferri cernuntur. Vtrūq́ igitur X ſiniſtrum foramen notat, maximo ſiniſtræ ſoporalis arteriæ ramo paratum. utrumq́ uero Y foramen indicat, ſoporalis arteriæ ramulo in narium amplitudinem excurrenti inciſum.

Y 3 E regione foraminis nunc dicti, ac X inſigniti finis, qui caluariæ amplitudinem reſpicit, aliud foramen inchoatur, rectà antrorſum in narium uſq́ amplitudinem, meatus oblongi modo protenſum, & arteriæ[a] ramo uiam exhibens, qui à ſoporalis arteriæ maiori portione caluariam ingrediēte, ad nares uſq́ exporrigitur, inibi cum alijs eò porrectis arteriæ ſurculis pulſum edens ſenſibilem. *a fi. ca. 14 libri 3 ſ, t.* Hoc foramen cuneiformi oſſi peculiare cenſebis.

a 2,3 Quinti neruorum cerebri[a] paris meatus, auditorius'ue porus, cuius principium interiùs in caluariæ amplitudine, a notat in tertia figura poſitum. *a 2 fi. ca. 2 libri 4 a.* Exteriorem autē ipſius partem, quæ ab aure excipitur, ac auriculæ quodammodo reſpondet, aſperaq́ uiſitur, a ſecundæ figuræ indicat. Meatus iſte etſi intus admodum amplus cauusq́ ſit, adeò tamen tortuoſus & anfractuoſus ac impenſe uarius inuenitū, ut nō niſi rariſsimè impulſam tranſmittat ſetam. licet quo minus ſeta tranſmittatur, non ipſius meatus gyri anfractus'ue in cauſa tantum ſint, uerùm etiam quòd is ad aurem, & dein quà cerebrum reſpicit, arctior euaſerit, quàm in[b] medio, ubi admodum amplus latusq́ uiſitur. *b fig. 8 cap. libri 1.* Verum interim haudquaq́ audiendus eſt Ariſtoteles, quum ab aure ad cere

Hanc rudem figuram in hoc appoſui, ut foraminum ductus in conſpectu eſſet, quæ V et a et b notamus. Significet igitur rudi Minerua, utrunq́ a auditorium meatum. V foramen, ſuperius V notatum. b autem, id quod mox ſub litera b explicabitur.

Præſens figura ad ſiniſtrum latus eſt referenda.

brum

„ brum nullum asserit pendere meatum. At in oris palatum usque semitam pertingere, & uenam „ de cerebro eôdem descendere, inquit. In caluariæ enim amplitudinem auditorius meatus pertinet, & [c] uenam quoque admittit: non quidem illam à cerebro deducens, uerum eam ab interna iugulari caluariam ingredienti ad auditus organũ assumit, & uti antea monuimus, quinti paris neruorum cerebri ramulo uiam præbet. Præterea si setam auditus meatui exterius indideris, hancq́ modicè in anteriora introrsumq́ obliquè protruseris, in foramen V notatũ, illam multo facilius quàm in caluariæ amplitudinem ferri conspicies.

c fi. ca. 14 libri 3 n.

Libro primo Historiæ animalium Capite undecimo

b 2 Foramen ex auditus organi amplitudinis medio exortũ, ac illinc in posteriora porrectum. Hoc anfractuũ & labyrinthorum occasione, & quia in internam caluariæ sedem non pertinet, immissam non transmittit setam. Præparatur autem [a] ramulo nerui quinti paris, quem quũ Natura indurescere uoluerit, admodum callidè hunc per durissimi siccissimiq́ ossis anfractuosum foramen deduxit. Vocatur uerò omnibus dissectionum professoribus τυφλόν, cæcum & monoculum, non quòd uerus peruiusq́ meatus non sit, sed quòd uix ad auditus organi amplitudinem usque setam aut plumbeum filum admittat. Istud foramen lupis & canibus, quibus id supra mãmillaris processus radicis sedem habetur multo amplius grandiusq́ cõtigit, quàm hominibus. Forsitan nonnulli foramen ex auditorio meatu in priora protensum, ac V insignitum, cæcum appellant. Vtcunq́ uerò sit, hoc foramen V, aut illud b notatum ignorarunt. quanquam sanè hactenus apud neminem, uel unum foramen digna descriptione expressum reperi, quum interim foraminum speculatio sit iucundissima, illaq́ maximam Naturæ arguant industriam.

a 2 fi. ca. 2 libri 4 c.

Foramen cæcum.

c 2,3 Foramen occipitis ossi & temporis ossi commune, ac [a] sexto pari neruorum cerebri, & [b] maiori internæ iugularis uenæ ramo, minoriq́ soporalis arteriæ soboli exculptũ. Istud, quia hàc transeuntia organa grãdiora sunt, amplum uisitur, transeuntium corporum formæ respondens. Non enim examussim circulare est, sed quodammodo geminum intortumq́, & ipsius una pars (quæ interior est) neruo ex caluaria antrorsum quodammodo elabenti paratur: altera uerò (quæ exterior est) uenæ & arteriæ caluariam ad posteriora ingredientibus subseruit.

a 9 fi. 7 lib. N.
b fi. ca. 14 libri 3. C. deinI.

Hic seorsim quod modò describitur foramen expreßimus, interiori quidẽ ipsius parti θ, exteriori autem ι ascribentes.

d,2,3 Foramen in occipitij osse gratia [a] nerui septimi paris neruorum cerebri incisum, quod quidem orbiculare est, sed ductu oblongum obliquumq́. Ex posterioribus enim, internaq́ caluariæ sede decliue fertur, quò citius septimi paris neruus hoc ductus foramine, sexto pari committeretur, unaq́ ambo simul hærentes, deorsum tutò descenderent.

a 9 fi. lib. 7 O. & 2 fig. ca. 2. li. 4 r.

e 2,3 Foramen unicum, cæterisq́ omnibus facile maximum, quod occipitis ossi insinuatur, gratia [a] dorsalis medullæ ex cerebro originem ducentis.

9 fi. li. 7 H.

f 2 Non insigniter amplum foramen, quod ab externa caluariæ sede, ex posteriori nimirum sede [a] capitis occipitij ossis, quod primæ ceruicis uertebræ articulatur, incipiens, in internã caluariæ sedem longo ductu per os fertur, in elatiori sede septimi paris neruorum cerebri foraminis d notati cessans. Hoc [b] uenæ & [b] arteriæ gratia cælatur, per transuersos uertebrarũ ceruicis processus sursum conscendentiũ. Cæterùm in quibusdam caluarijs id foramen in altero latere aliquãdo deesse reperies, interdũ etiam in utroq́: uerùm tunc huius foraminis uices gerit septimi paris neruorum cerebri foramen d insignitum, quod tunc non ad amussim orbiculare cernitur, sed oblongum, neruo simul cum uena arteriaq́ transmittendo idoneum.

a 5 fi. 6 capitis l:
b fi. cap. 14 lib. 3. D. & K.

g 2,3 Foramen id ad posteriorem regionem processus mãmillaris, iuxta suturæ Λ referentis [a] latus in temporis osse cælatur, & transuersim caluariam ingrediens, uiam externæ iugularis uenæ [b] ramo hac caluariam petenti, offert. Animaduerti interdum id foramen, modò in altero latere, modò in utroque defuisse.

a 3. 4, 5 fig. 6 cap. C.
b fi. ca. 14 libri 3 E.

[a] In tertia figura, non oscitanter sinus in interna caluariæ amplitudine, qua cerebrum continetur, animaduertendus uenit, in quem tria foramina c & f & g insignita, & uenis arterijsq́ transmittendis parata subeunt. A' sexti enim neruorum cerebri paris foramine c notato, & interna parte foraminis f insigniti, in dextra sinistraq́ caluariæ sede sinus incipit, quem in sinistro latere h, h & h indicauimus, in dextro autem tribus i. Sinus isti obliquè instar quartæ circuli partis sursum in posteriora tantisper conscendunt, dum dexter sinistro inibi committatur, ubi k reposuimus. Huius enim coitus sedes in media regione occipitis ossis uisitur, quæ inter elatissimam suturæ Λ exprimentis [b] regionem, & posteriorem foraminis dorsalem medullam transmittentis, ac e insigniti regionem, media consistit, & k inscribitur, ubi occipitis os crassissimum densissimumq́ esse, in eius ossis historia retulimus. Ex hoc duorũ sinuum congressu, alius rectà sursum fertur, sub eminentissima parte suturæ Λ similis, & sub tota sagittali sutura,

a Vide hic præter figuræ ca. 14 li. 3 M, N, O, P. etiam 7 fi. lib. 7. P, Q, R, S. deinde 9 fi. S, T. insuper 1 fi. C, & 2 fig. B.
b fi. 3. cap. 6 D.

Caluariæ sinus duræ mẽbranæ uasis cedentes.

h, h, h.
i, i, i.
k.

& frontis osse usque ad olfactus organorum sedium septum, ϰ quodammodo in tertia figura
ll insignitum. Hunc sinum quarta figura aliquot l notatum gerit. tertia autem in frontis osse, li-
m tera m eundem indicat. Cæterùm sinus hi exculpuntur duræ cerebri membranæ gratia, cuius
uasis ipsos ne illa caluariæ ossibus præmeretur, cedere tunc audies, quando cerebri uasorum
non minus elegantem quàm arduam, parumq́ ab alijs dissectionis professoribus animaduer
sam seriem, in tertio libro exequar.

n, o 2 Animum accommoda quartæ figuræ palato, in quo his characteribus ampla narium fora-
x mina septo quodam insigni x notato interstincta, & in faucium amplitudinem è naribus ten-
dentia, n ac o indicantur. Hæc etsi homini ad plurima conducant, præcipuè tamen naturali
inspirationi uociq́ idonea censentur.

p 2 Foramen hoc iuxta posteriorem dentium incisoriorum sedem ex palato in narium amplitu
dinem desinit, quartisq́ maxillæ superioris ossibus commune habetur. Deinde hominibus
unicum adest, equis uerò & canibus geminum. Paratur autē gratia connexus, consensusq́ [a] tu- *a 2 fig. 2 capitis huic. 4 præpositæ inferius Z.*
nicæ palatum succingentis, cum illa [b] quæ narium amplitudini obducitur. Portiuncula enim il
lius tunicæ simul cum uenula, & item arteriola, id pertransit.

q 2 Ad palati finem iuxta maxillæ superioris sexta ossa, utrinque duo uisuntur foramina: unum *b Eiusdē figuræ humilius P.*
λ quidem altero prius, & amplius. prius enim anteriusúe ac λ insignitum, notatu dignæ est am
plitudinis, ex palato sursum in posteriora ad oculi sedis uerticem radicemúe properans. Inibi
enim desinit, ubi foramen occurrit, quod alterum pituitam in nares expurgantium esse retuli-
ϰ mus, atque sub litera φ iam antea descripsimus. Posterius autem ϰ notatur, estq́ exiguum
omnino, & sursum ascendens, aliquando in idem foramen cum anteriori λ insignito termina-
tur. Interdum uerò peculiarem terminum, in sutura cuneiformi ossi & quarto superioris ma-

Foraminula per caluariæ amplitudinem sparsim obuia. xillæ communi adipiscitur. Præter foramina hactenus commemorata, si caluariam in ma-
nus sumpseris, alia quamplurima (sed exilia) obseruabis, uenis transmittendis & membrana-
rum nexibus exculpta. Visuntur uerò huius generis aliqua è directo maioris interiorisúe angu
li sedis oculi, iuxta suturam secundo & tertio maxillæ superioris ossi & frōtis ossi communem.
Hæc in cauitatem pertingunt, inter frontis ossis squamas comprehensam, & K prius indica-
tam. Horum quoque sedes in prima præsentis Capitis figura, T & V indicatur: quibus cha-
racteribus nuper dictam suturam suo loco expressimus, quemadmodum & cōmemorata iam
ossa r, Δ & ⊙ inibi insigniuntur. Deinde in frontis quoq́ osse iuxta superciliorum sedem hu-
iusmodi quoque occurrunt foraminula. quemadmodum & in utroque nasi osse, quod quin-
tum superioris maxillæ recēsuimus. Insuper in primo maxillæ osse, quod externum oculi sedis
angulum cōstituit, unum aut alterum huius generis foramen inuenitur. Præterea ossis cuneum
referentis latera, quæ temporum caua cum alijs ossibus constituunt, tali quoque foramine do-
nantur. Ad hæc, in lateribus sagittalis suturæ in uerticis ossibus, & potissimùm iuxta suturam
ff. Λ similem, talia etiam apparent, quorum sedes in quarta figura aliquot f in umbra latitantibus
indicātur. Verùm præter cōmemorata unum notatu dignæ magnitudinis habetur interiùs in
frontis osse, quà octaui capitis ossis anterior pars ipsi cōmittitur, & anterior septi pars olfactus
m ϰ. organorū sinuum cernitur, nimirū inter tertiæ figuræ m & ϰ conspicuū. Pertingit autem hoc
foramen in frontis ossis concauitatem, superius K indicatā. In quarto quoq́ superioris maxillæ
osse, iuxta magnū interioremúe oculi sedis angulū, dicti iam ordinis foramen etiam se offert. In
basi uerò ossis cuneum imitātis extrinsecus, quà id septo narium cōmittitur, subinde quina nu
μ, ν, ξ mero uisuntur, ac tria quidē μ, ν, ξ insignita posteriùs consistūt, utrinq́ nimirū unum, & in ho
rum medio tertium, quæ antrorsum instar arctissimorū meatuum producta, in nariū amplitu-
dinem desinunt. quamuis interim medij foraminis ν indicati finis setam rarius admittit. Alia
ϖ, ω autē duo quæ ϖ & ω insigniuimus, anteriùs incipiūt, & recto tramite antrorsum quoq́ cōscen
dentia, in oculi sedis uerticē radicemq́ terminātur. Cæterùm horū foraminū termini hîc cōmo
dè delineari nequeunt. quare etiā eo uehementius hortor, ut ex hominū caluarijs potius, quàm
ex nudis ossium picturis hæc discas, foraminis cuiusq́ sedis coniecturā hinc à characteribus su
mens, & cōsideratè, an me aliquod foramen notatu dignū præterierit, expendēs. Supersunt
adhuc in tertia figura & quarta Græci maiusculi characteres, quibus in futuris caluariæ indi-
Ω candis, iam pridē usi sumus: adeò ut nullus præter Ω enarrādus sit reliquus, quo sinus quidam
in uertice notantur, quibus [a] durā cerebri membranā innasci audies. Atq́ horum sinuum non *a 1 fig. lib. 3 K.*
eadem semper est series. quippe modò nulli, modò pauci, modò plures, atq́ hi uarij, cernūtur:
profectò (si quis me audit) illis animaduertēdi, qui nimis promptè hanc uerticis sedē urunt, aut
in ossium fracturis nimiū intrepidè ac confidenter terebrant. Huc quoq́ referrē sinus duos cu
neiformis ossis, in ipsius medio antrorum modo repositos, nisi iam antè in eius ossis historia
ipsos

ipsos descripsissem, perinde ac amplas cauitates in quartis maxillæ superioris ossibus ad narium amplitudinis latera repositas.

DE OSSE υ GRÆCORVM LITEræ imagini comparato. Caput XIII.

PRIMA *DECIMI tertij Capitis figura.*

SECVNDA *FIGVRA.*

PROPOSITARVM HIC FIGVRARVM ET EARVNdem characterum Index.

PRIMA præsentis Capitis figura, anteriorem faciem exprimit oßis υ imaginem referentis, unà cum minoribus elatioribus'ue ipsius lateribus, & oßiculis, quæ his usque ad temporum oßium processus in styli modum efformatos connectuntur.

ALTERA figura, posteriorem oßis υ referentis regionem commonstrat, simul cum elatioribus costis: uerùm interim illis oßiculis nō delineatis, quæ ad processus styli speciem exprimentes pertingunt, prioriq́; figura delineantur.

A B C 1 *Grandius mediumq́; oßis hyoidis oßiculum, anteriori sede conspicuum. Verùm A & B gibbam huius sedis regionem indicant. In horum characterum medio peculiare huius re-*
*. *gionis apparet tuberculum * notatum. C autem indicat sinum transuersim oblongum, & in superiori medij istius oßiculi sede obuium.*

D 2 *Posterior grandioris oßiculi sedes, sinuata & caua.*

E F 1,2 *Humiliora oßis hyoidis latera, quæ cum medio oßiculo figuram υ similem repræsentant.*

G 1,2 *Connexus humilioris lateris, cum latiusculo grandioriq́; hyoidis oßis oßiculo.*

H 1,2 *Humilioris lateris apex, qui laryngis cartilaginis scutum exprimentis processui alligatur.*

I K 1,2 *Superiora hyoidis oßis latera, humilioribus longè tenuiora, magisq́; teretia.*

L M N 1 *Tria oßicula, superioribus lateribus utrinq; ut plurimùm commissa. Cæterùm ad hyoidis oßis inspectionem etiam faciunt præter quintam musculorum tabulam ad characterem L, priores aliquot figuræ duodecimi Capitis libri secundi ad A, B, C, D.*

LARYNGIS eminentißimæ parti os unitatis nomine comprehensum, sed uarijs multiplicibusq́ ossiculis extructum, præponitur, quod nonnulli à literæ υ figura ὑψιλοειδὲς, alij succinctius ὑοειδὲς appellant: *Oßis hyoidis situs & nomina.*
qua uoce dissectionum rudes delusi, in Galeno os suem referens uerterunt. Alijs rursum id os à Λ imagine λαμβδοειδὲς nuncupatur: quo
a 34 fig. 6 ca. C, D. & 3 integrarū B. etiam nomine interpretes decepti,[a] suturam capitis Λ literæ similem uertere consueuerunt. cuiusmodi tamen mendas pro nostra uirili nuper
b 22, 23 fig. li. 5 à d ad i. c eisdem figuris g. B. ex Galeno, quem & Italia & Germania latinū dedit, subduximus. Herophylus quoq; id os παραστάτην appellasse dicitur, fortè quòd linguæ, aut laryngi, aut faucibus apponatur, quēadmodū ipsi in organis generationi famulantibus quædam [b] παραστάτης κιρσοειδὴς, & [c] παραστάτης ἀδενοειδὴς uocantur. Non desunt etiā, qui quum in faucibus consistat, id φαρύγγεθρον nuncupauere. Nos uerò passim id os υ referēs, aut uoce contractiore hyoides nominare instituimus. Homo igitur hoc os longè aliter, quàm quadrupeda, quæ hactenus aggreßi sumus, extructum obtinet, ac *Medium hyoidis oßis oßiculum.*
*d 1 fig. A, B, *, C. 2 fi. D. e 4 musculorum tabula R.* maximum hyoidis[d] ossis ossiculū est latiusculū, & foris gibbum, priuatoq́ tubere prominēs: intus autē, seu posteriori sede, cauum. in anteriori etiam sede superiùs quasi in oblongū sinum deprimitur, pro figuræ nimirum ipsi idoneæ, & musculorū ligamentorumq́ illi cōmissorum ratione. Superiori enim sinui implantātur[e] tertius & quartus huius ossis peculiares musculi:

ad tuberis uerò in hac sede conspicui latera, quæ quodammodo in gibba sede sinuantur, insertionem tentant [f] duo primi huic ossi peculiares musculi. Ex posterioris autem sedis cauo musculi [g] duo priores linguam mouentes præcipuè enascuntur. Præterquam quòd gibba extrorsum, caua uerò introrsum, atque ab iniurijs extrinsecus occurrentibus remotius opportunè collocentur. Grandius id ossiculum supra laryngem paulò cõsistens, tangentibus occurrit, ipsius interim lateribus penitius ferè latitantibus. Huic enim latiori ossiculo utrinq; [h] alia duo uniuntur. Atq; horum alterũ humilius est, alterum elatius. Humilius officulum nonnihil breuius, latiusq; superiori est, nulliq; alteri ossi committitur, [i] quàm lateri medij ac latiusculi hyoidis ossis officuli, ad quod cartilaginis ligamentiq; cartilaginei interuentu ualidè, & notatu digna amplitudine nectitur. Verùm [k] finis ipsius [l] superiori processui cartilaginis laryngis, quæ scuti imaginem exprimit, colligatur. Inferius hoc officulum seu latus unà cum suo coniuge, qui in altero cõsistit latere, humilius hyoidis ossis latus meritò appellamus, aliquot musculis admittendis & producendis aptum. Atque hæc humiliora latera simul cum medio grandioriue ossiculo, υ imaginem pulchrè conficiunt. Porrò superiori officulo seu lateri quod magis teres uisitur, [m] alia rursus oblonga teretiaq; officula tantisper cõtinua serie uniuntur, quousque ipsorum fines propter radicem [n] processus temporis ossis, quem scriptorij styli formam ostendere iam sæpius commemoratum est, temporis ossi inserantur, uti in quadrupedibus uidere est manifestissimè. Hæc officula superioribus hyoidis ossis lateribus commissa, non pari semper obseruantur numero, ut plurimùm tamen terna quaternaúe utrinque cernuntur. quanquam etiam interdum, idq; maximè in mulieribus, hæc officula uiderimus simul cum superioribus lateribus omnino deesse, & ipsorũ uicem teres quoddam, ualidum & oblongum ligamentum gerere, hyodiq; ossi & stylum imitanti processui colligari. Quod etiam non semel animaduertit mihi admodum familiaris RENALDVS COLVMBVS, nunc sophistices apud Patauinos professor, Anatomes studiosissimus. Hyoidis igitur os neque liberum, neque ulli contiguum esse ossi, superiora ossis indicant latera temporum ossibus cõnexa. Deinde & inferiora quoq; latera, cartilaginis scuto similis processibus ligamenti beneficio cõmissa, idem attestantur. Cartilagines enim laryngis, ut & costarum cartilagines, ossium præbẽt usum, & quod ad contiguitatem spectat, in ossium quoque classem recensentur. Verùm quoniam hyoides os non adeò firma basi, atque reliqua ossa, nititur, proprijs id musculis in omnem positionis differentiam ita trahi in secundo libro narrabimus, ut neque in latera, neque sursum aut deorsum, neque prorsum aut retrorsum promptè ex sua sede dimoueri queat. & quamuis id minimum homini obtigerit, maximos tamen plurimosq; usus præstat: qui tunc enarrabuntur, quum [o] aliquot linguæ musculos ab ipso enasci, linguæq; fundamenti tutissimæq; basis modo subijci, & [p] musculorum laryngis quædam principia porrigere ostendemus.

Latera hyoidis ossis. Humiliora.

Superiora latera & commissa ipsis ossicula.

Qui hyoides os firmatur. Ipsius usus.

f 4 musc. tabulæ S, T. & alij eius ossis musculi Q, V.
g 1,2 fi. ca. 19 lib. 2 D, D.
h Vnũ 1, 2 fi. E, F. Alterum I, K.
i 1,2 fi. G.
k 1,2 fi. H.
l 3, 4 fi. ca. 38 A, B.
m 1 fi. L, M. N.
n 3,4 fig. 6 ca. 1.
o 1,2 fig. 19 ca. lib. 2. D, D & E.
p 1,2 fi ca. 21. lib. 2 F, dein 2, 3. figuræ K.

DE DORSO, ET GENERATIM DE ipsius ossibus. Caput XIIII.

SVBSEQVENTIS FIGVRAE AC IPSIVS characterum Index.

FIGVRA proximam paginam occupãte dorsum, quod Græcis ῥάχις & νῶτον dicitur, à latere expreßimus, ut primùm totius dorsi oßium contextus cerneretur, ac poſtmodum singulæ ipsius partes priuatis Capitibus delinearentur. Cæterùm quum tres figuræ, & earum præcipuè tertia, ad præsentis libri calcem positæ dorsum pariter commonstrent, non abs re illas etiam obiter intueberis, unà cum tertij libri figuris, neruorum à dorsali medulla originem ducentium seriem exprimentibus, atque ad undecimi eius libri Capitis initium repositis.

A,B *Collum septẽ constans uertebris, quæ numeris internæ ipsarũ sedi appositis sigillatim notãtur.*

C,D *Dorsi pars thoracem constituens, quam nonnulli simpliciter dorsum nuncuparunt. alij uerò, quòd ueluti post septum transuersum consistat, metaphrenum. alij, uti iam dicebamus, dorsi partem, qua thorax constituitur. Hæc ut plurimùm duodecim formatur uertebris, quibus thoracis costæ articulantur. unde etiam illæ costarum, ut & thoracis uertebræ nominantur.*

E,F *Dorsi pars quinque lumborum uertebras complectens.*

G,H *Os sacrum, quod tantisper sex oßibus seu uertebris in homine effingi dabis, quousque oßis sacri descriptionem priuatim persecutus fuero.*

I,K *Os coccyx, quod etiã quatuor oßiculis efformari tantisper annues, dum & id descripsero.*

L,L &c.

L, L &c. *Aliquot uertebras L insigniuimus, nimirū in tota dorsi compage secundam, nonam, decimam, octauam & uigesimā quartam: ita indicaturi uertebrarum partem, seu sedem, quam ipsarum corpus nuncupamus.*

M, M &c. *M in ijsdem uertebris uisitur, in quibus L occurrit, processus notans in latera exporrectos, atq; ideo transuersos, aut laterales nobis appellatos. Quòd uerò nō solæ uertebræ L insignitæ corporibus, & M indicatæ transuersis processibus donentur, neminem latêre arbitror, etiam si singulas uertebras characteribus non obruamus. Atque id etiam de subsequentibus notis existimandum uenit: quippe si quid proprij cuipiā obtigerit uertebræ, hoc Capite id explicare haud instituimus.*

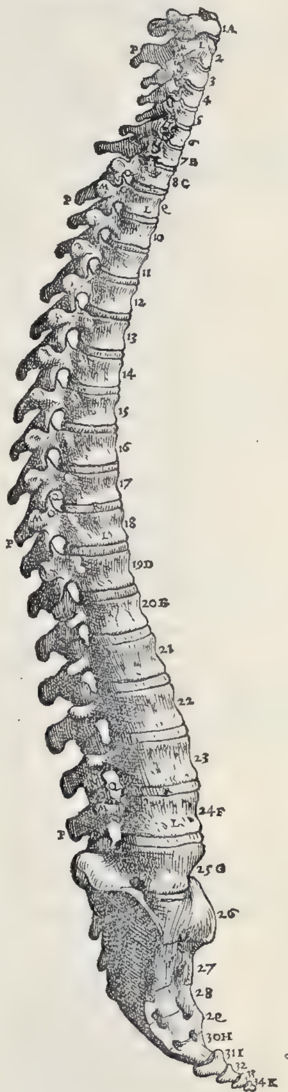
N, N &c. *N in octaua totius dorsi fabricæ obseruabis uertebra, dein in decima septima, & uigesima tertia. Notātur autem N quidam uertebrarū processus ad inferiora nutātes, quibus superiores seu incumbentes uertebræ subditis articulātur uertebris. Hos processus ob id quòd deorsum ferantur, in orationis serie descendentes nominabimus.*

O, O &c. *O uisitur in uertebris, quæ nuper cōmemoratis subijciuntur, indicatq; uertebrarum processus sursum spectantes, quibus superpositæ subiacentibus articulantur. Hos, rectè descendentes processus nuncupabimus.*

P, P &c. *P illis inscribitur uertebris, quas prius L, M & O insigniuimus. notantur autē uertebrarū processus in corporis posteriora exerti, & aculeo ac spinæ non absimiles. Vnde etiam Græcis ἄκανθαι, Latinis uerò spinæ nuncupantur. atq; hinc quoq; totam uertebrarum compagem, ἄκανθαν & spinam uocamus. In orationis autem contextu, hos processus ferè posteriores uertebrarum processus aut spinas nominabimus, totum dorsum hoc nomine rarius appellaturi.*

Q, Q &c. *Q prope easdē reperis uertebras, quibus postremò enarratos characteres inscripsimus. Ac Q nullā uertebræ notat partem, sed foramen in uertebrarum consistens lateribus, & neruos à dorsali medulla pullulatos transmittens. Quàm uerò hoc foramen in dorsi oßibus uarium sit, in peculiari ipsorum descriptione pertractabitur.*

R, R &c. *Cartilagineum notatur ligamentum, uertebrarum corpora interueniens. quod Galenus cartilaginem puram esse, contra ueterum placita contendit: uerùm quàm rectè, secundi libri uigesimo septimo Capite docebimus, inibi figuram propositurí huic narrationi non inutilem, qua aliquot uertebrarum delineabuntur corpora, cartilagineum hoc ligamentum, uertebrarumq; corporum appendices, & cartilaginem quæ corpus uertebræ ac appendicem intercedit (ut in pueris hæc se habent) exprimentia.*

RERVM parens Natura homini dorsum instar carinæ cuiusdam, fundamentiq; machinata est. Dorsi enim ope recti ambulare, & erecti consistere ualemus. Quanquam neq; illa in hoc dorsum homini duntaxat dedit, sed perinde atq; aliàs in unius membri cōstructione, eo ad uarios simul usus abuti consueuit, ita nec hîc quoque minus industriam ipsius ostendit. Primùm enim omnibus uertebris ad suorum corporum posteriorem regionem,[a] foramen exculpsit, idoneam dorsali medullæ per ipsas descensuræ uiam præparans. Secundò, non ex incomposito simpliciq; osse uniuersum constituit

Naturæ in dorsi creatione industria.

Vt id sustineat.

Vt dorsalis medullæ uia efficiatur, & interim mobile sit.

...n triū subse quentiū ca. figuris id foramen ob uium est.

tuit dorſum, quamuis id ad ſtabilitatẽ & tutã dorſalis medullæ ſedem ſatius fuiſſet: quũ neq; luxari, neq; excidere aut diſtorqueri poſſet, niſi ita uariè eſſet articulatũ. Verum ſi rerum Opifex tantũ patiendi pertinaciæ animũ adhibuiſſet, neq; in organorũ fabrica ullum priorem digniorem'ue ſpectaſſet ſcopũ, non aliter ſanè quàm prorſus incompoſitũ ſimplexq; dorſum creaſſet. Quippe ſi quis lapideum, aut ligneum animal confingit, non aliter dorſum quàm unica continuaq; parte fabricat. Homini uerò dorſum inclinaturo, aut erecturo, non erat melius id uniuerſum unico oſſe fabrefieri. quinimo cum dorſi beneficio hominem multis ac uarijs motibus agi oporteat, ſatius fuit hoc ex pluribus conſtitui oſſibus, utcunque etiam hoc nomine iniurijs magis redditur obnoxium. Quamobrem uerò dorſum non ex duobus uel tribus oſſibus, tam longis quàm in manu eſt humerus, & ulna cum radio: in crure autem femur, & tibiæ os cum fibula: ſed ex quatuor & triginta efformetur oſſibus, uariè mutuò articulatis, in præſenti ſubijciendum eſt, à præcipua totius dorſi particula ſumpto orationis exordio. Eſt autem hæc [b] dorſalis medulla, quam inſtar cerebri partibus ſub capite locatis eſſe tunc nitemur oſtẽdere, quum quarto libro neruorum ſeriem pertractabimus. Quoniam itaque hanc ſimiliter ut cerebrum, duro & promptè iniurias repellente munimẽto cuſtodiri oportebat, dorſum inſtar carinæ humano corpori ſubiectum, omnino inſculpi, iterq; ſimul & tutiſſimum uallum ac (ut Græci dicunt) σύριγξ ἱερὰ, ipſi medullæ confici debuit. Huius enim natura cerebro reſpondet, & noxæ quæ hac affecta hominem afficiunt, illis conferuntur, quæ cerebro laborante indies oboriri cernimus. Motus ſiquidem & ſenſus omniũ partium quæ læſæ ſubſunt uertebræ, uitiantur. Sed hæc quidem neminem latêre, Galenus atteſtatur. Quamobrem uerò diuinus Hippocrates libro de Articulis prodiderit, ſi plures uertebræ uno ordine inuicem ſubſequentes tranſmoueantur, graue eſſe: ſi autẽ una ex cæterarũ compage exiliat, pernicioſum eſſe: haudquaquam perinde notum eſt omnibus. Hippocrates itaq; cauſam ſymptomatis nos edocet. nam ſi ſimul plures uertebrę dimoueantur, ita ut quæque paululum tranſmutetur, & ſua ſede declinet, tunc circularis, ac proinde nõ uehemens dorſalis medullæ obtinget euerſio. Si uerò, inquit, una uertebrarum ſuo contextu dimoueatur, tunc dorſalis medulla paruo interuallo inflexa, afficietur, & quæ exilijt uertebra ipſam comprimet, niſi ſanè & rumpat. Quum itaque dorſalis medulla angularem, eamq; ſubitam & acutam flexionem nequeat perferre, dorſum nõ potuit magnis & laxis articulis inſignem tranſpoſitionem habentibus, innoxiè moueri. Vnde etiam melius fuit, ex multis & paruis oſſibus quæ ſingula ad motum conferunt, dorſum coaceruari. Cæterum his oſſibus non par adeſt magnitudo, neque omnibus foramen medullam dorſalem tranſmittens æqua amplitudine exculpitur. Coordinationis enim occaſione melius fuit, minores ſemper fieri ſuperiores: modò id quod portatur ab aliquo, minus eſſe conueniat portante. Hinc igitur [c] maximum dorſi oſſium ſacrum os à Natura creatum eſt, & ueluti baſis quædam uiginti quatuor uertebris ſubijcitur, duobus cõmiſſum [c] maximis oſſibus, quæ unà cum ipſo corpus maximè ſtabiliunt. Secundum uerò dorſi os magnitudine, ſi à ſacro ſurſum aſcendas, [d] uertebra eſt ſacro oſſi coarticulata, à prima quidem iacẽs quarta & uigeſima, ipſarumq; in lumbis uertebrarum ordine quinta. Porrò aliarum ſingulæ quantum poſitu ab infima diſcedunt, tantum & mole. Atq; hæc magnitudinis diminutio uſque ad ipſum caput perficitur, præterquam ſi quando uertebra interueniat paulòm aior ſubiecta. quod ſanè non abſq; magno uſu fieri, [e] primæ ceruicis uertebræ deſcriptio oſtendet, quæ illam reliquis ceruicis uertebris latiorem eſſe docebit, gratia commodæ [f] quinti & [g] ſexti caput mouentium muſculorũ inſertionis, & [h] ſecundi ſcapulum attollentis muſculi exortus. Atque inibi etiam articulationis nomine, ſecundam ceruicis uertebram ualidiorem grandioremq; tertia eſſe audies. Quia uerò Natura nullius occaſione uertebras in poſteriori ſuorum corporum ſede exculpſit, quàm ut iter [i] dorſali medullæ pararet, oportuit ſanè foramen magnitudine cum dorſali medulla congruere. Hæc autem quum in ſingulis uertebris ſit impar, & in primis uertebris maxima (gignendis enim neruis ſenſim conſtringitur, attenuaturq;) optimo iure ſuperiorum uertebrarum foramen inferiorum foramine amplius eſt. Dein quũ ſuperiores uertebræ amplo foramine exculpi debuerint, & interim alijs innitantur uertebris, promptè colligitur, illas quoque ſimul tenues neceſſariò extructas eſſe. Neque dorſali medullæ duntaxat uia in uertebris exculpitur, uerùm etiam [k] triginta neruorum paribus in homine à dorſali principiũ ducentibus [l] tutiſsimæ uiæ foraminaq; in uertebris cælantur, quæ in neruorum ſerie exequar. quamuis in priuatis uertebrarum deſcriptionibus quædam illorum foraminum mentio ſubinde incidet: præcipuè quòd in omnibus uertebris non eadem ſpecie, neque pari etiam numero inſinuentur. Quum igitur dorſalis medulla ueluti alterum cerebrum omnibus propemodum quæ ſub capite conſiſtunt organis habeatur, & dorſum ipſi uia & uallum quoque tutum fabricetur, rerum Opifex alia permulta mirandaq;

Dorſi oſſium multitudinis cauſa.

Dorſi oſſium nõ par magnitudo, neq; dorſalis uiæ æqua amplitudo.

Foramina neruis emmittẽdis parata.

Vertebrarum ſpina.

Libro 12 de Vſu partium.

b *Tres figuræ 11 capiti li. 4 præpoſitæ.*

c G, H. *Aut in integris fig.* M *cũ* Θ.

d F, *aut character* 24.

e A, *aut* 1.

f I, H. *muſc. tabulæ* 14.

g *Eadem tabula* L, K.

h 13 *muſc. tabulæ* Q.

i 1 *fig. ante* 11 *ca. li.* 4.

k *Tres fi. capiti* 11 *li.* 4. *præpoſitæ.*

l Q, Q.

P,P,P. randaqꝫ circa uertebras molitus eſt, quippe ex medio poſteriorum partium [m] ſpinam produxit, inſtar ſepis & ualli totius dorſi: hanc primam proponens, frangendam & conterendam, modiſqꝫ omnibus paſſurã, priuſquam noxa inferatur cuipiam uertebræ, & ipſa dorſalis medulla

2,3 fi. cap. 17 F, G. lædatur. Poſterioribus his proceſſibus in [n] plurimis uertebris appendice donatis cartilago obnaſcitur, idoneũ ſubditorum propugnaculũ, ut quæ nec frangi nec rumpi, modo fragilium friabiliumqꝫ ac durorũ, neqꝫ incidi & quaſſari perinde ac mollia carnoſaqꝫ queat. Præterea ſingulorum proceſſuũ quos ſpinę modo extuberare diximus, magnitudo in omnibus uertebris inæqualis quodãmodo cernitur, mirificè & hoc pariter prouidente Natura. Nequaquã enim in ijs locis in quibus eandem ſedem cum dorſali medulla pars quæpiã primaria ſibi uendicat, æquum erat negligere eius partis dignitatem: neqꝫ in locis ſola occupatis medulla, prælongas educi ſpinas, erat iuſtum. Quemadmodum neque expediebat è paruis uertebris longam enaſci ſpinam, neqꝫ è grandibus breuem. Ratione igitur optima, quoniam in thorace cor locatur, & magna arteria dorſo incumbit, in his dorſi partibus Natura longiſsimas produxit ſpinas, in alijs uerò ſedibus breuiores. Vertebrarum quidem lumborum corpus grande eſt, illiſqꝫ intus magna arteria & cõcaua uena ſuffulcitur, ſed oſſis ſacri moles eſt maior & inſignior, nullum tamen interim præcipuũ ei præiacet organum. Par igitur erat poſticos proceſſus ſecundùm uertebras thoracis, maximos in lumbis educi, in ſacro autem oſſe breuiſsimos. Ceruicis uerò uertebræ quum tenuiſsimæ omnium ſint, non potuere nanciſci proceſſus longos ſimul, & innoxiè iniurijs ferendis aptos: quum hi leui occaſione propter tenuitatem rumperentur. Quemadmodũ itaqꝫ dicti nunc proceſſus ſpinã efficientes, propugnaculi uicem gerunt: ita & alijs pro-

[...]uæ ante-[...]ori uerte-[...]rarũ ſede [...]reponan-[...]r, figuræ [...]oris & 6 [...]oſtendunt.

Cartilago ſpinarũ apicibus obnata.

Tranſuerſi proceſſus.

M,M. ceſſibus, nimirum [o] tranſuerſis uertebræ donantur, quæ partim ueluti ſedes quædam dorſum mouentibus muſculis ſubmittũtur, quemadmodum & ſpinæ ad muſculorum productionem inſertionemqꝫ eo uſu potiſſimum iuuant, cuius gratia generatim omnes ferè oſſium proceſſus montium colliculorumqꝫ ritu extuberare ac educi, prius nõ ſemel relatũ eſt. Omnibus enim his uertebrarum proceſſibus muſculi accumbunt cum arterijs, uenis, neruis, ad ipſos & per ipſos

1,2,3 fig. ca. 19. delatis. [p] Verùm alius quoque tertius uſus tranſuerſorum thoracis uertebrarum proceſſuum prædictis accedit, quo aptam coſtis ſedem porrigunt, cui illæ articulantur. Quia autem dorſum inſtar unius corporis ex uertebris efformari debuit, quod ſimul firmum, & forte, & ad motus promptum eſſet, magnoperè laudanda uenit Natura, quæ dorſum ambobus uſibus (etſi contrarijs) idoneum conſtruxerit. Omnes enim uertebræ ad ſacrum uſque os (ſi duas prio-

Vertebrarum coarticulatio.

q R,R. res exceperis) [q] in anterioribus quidem ſedibus ſibi mutuò amplis corporibus tutò colligan-

N,O. tur, [r] poſteriori autem ſede duplicibus articulis coarctantur, ubi etiam robur propter anteriorem compagem nanciſcuntur. Moueri itaque uertebræ non prohibentur, quòd corporibus mutuò non connaſcantur, & poſtica ſede non obſcuris articulis ſint diſtinctę: atque hac etiam ratione antrorſum ualde inclinari poſſumus, retrorſum uerò nequaquam. Rumpes enim, ſi

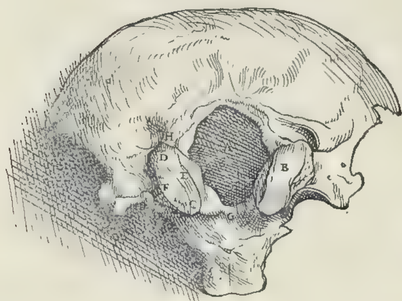
R, R. coëgeris membranea, quæ uertebrarũ corpora colligant, ligamenta, cum [s] alio cartilagineo ligamento inter uertebrarum corpora repoſito, itaqꝫ corpora connectente, ut uertebræ non admodum à connatis differant. At horum ligaminum naturam ſubſtantiamqꝫ, ut & cæterorum omnium, ſequens liber accumulatè pertractabit. Quoniam uerò nõ æquè tutum erat dorſum antrorſum retrorſumqꝫ flecti (ita enim infirmum ac inſtabile & laxum penitus eſſet) Natura quod ſatius eſt, iure prælegit. Ad uniuerſa etenim uitæ munia cõmodius eſt, dorſum in priora flecti, dein hæc quoqꝫ flexio uaſis dorſo ibidem incumbentibus, magnæ ſcilicet arteriæ, & concauæ uenæ, minus moleſtiæ infert, quum aliàs plurimùm extenderentur. Quia igitur oportuit dorſum anteriori ſede ad amuſsim ſtringi, meritò uertebræ in poſteriore ſede laxius articulantur. Cuius autem formæ ipſarum ſint articuli, unà cum his quæ de ſingulis uertebris dicenda ſuperſunt, iam addemus. Sunt enim in uertebris pleræque differentiæ, paſsim incredibilem Naturæ induſtriam oſtendentes, ob idqꝫ quatuor modò ſequentibus Capitibus non perfunctoriè aut obiter enarrandæ, quorum primum colli ceruicis'ue uertebris, ſecundum thoracis, tertium ijs quæ in lumbis habentur, quartum autem ſacro oſſi coccygiqꝫ oſſi dedicabitur.

Cõmodius fuiſſe dorſum flecti antrorſum.

DE

DE COLLI CERVICIS'VE VERtebris. Caput XV.

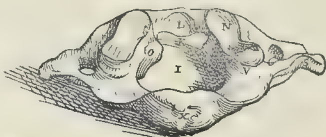
PRIMA XV CAPITIS FIGVRA.

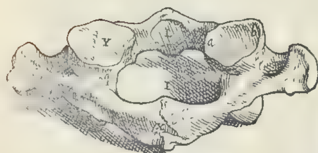
SECVNDA.

TERTIA.

QVARTA.

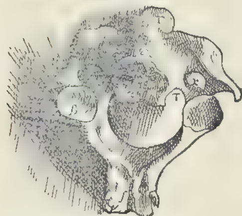

QVINTA.

SEXTA.

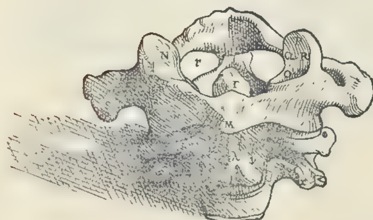
SEPTIMA.

OCTAVA.

NONA.

DECIMA.

VNDECIMA.

VNDECIM CAPITIS DECIMIQVINTI

figurarum & earundem characterum Index.

PRIMA præsentis Capitis figura, occipitij ossis partem ab alijs ossibus liberam, & in externa caluariæ basis sede hic conspicuam exprimit.

Secunda, primam ceruicis uertebram anteriori superioriq; facie expressam proponit.

Tertia, primæ ceruicis uertebræ superiorem posterioremq; imaginem oculis subijcit.

Quarta, primam ceruicis uertebram inferiori posterioriq; facie delineatam exhibet.

Quinta, secundæ ceruicis uertebræ anteriorem commonstrat faciem.

Sexta, secundæ ceruicis uertebræ posteriorem faciem designat.

Septima, secundam ceruicis uertebram inferiori facie spectandam offert.

Octaua, tertiæ ceruicis uertebræ anteriorem superioremq; faciem ostendit.

Nona, tertiæ ceruicis uertebræ posterior superiorq; facies delineatur. Quoniam uerò huius ceruicis uertebræ inferior sedes secundæ uertebræ inferiori sedi respōdet, illam hîc non apponimus, ne fortè præsenti Capiti nimius tabularum aceruus præponatur. Atq; hac etiam ratione, cæteras ceruicis uertebras tertiæ subiectas singulatim non depinximus, præcipuè quum illarum descriptio ex triū superiorum uertebrarum figuris, promptè desumi queat.

Decima, trium primarum ceruicis uertebrarum compago, anteriori parte depicta cernitur.

Vndecima, trium primarum ceruicis uertebrarum contextus posteriori facie exprimitur.

A in 1 *Foramen in occipitis osse, dorsalis medullæ gratia excisum.*

B 1 *Dextrum occipitis ossis capitulum, quod primæ coarticulatur ceruicis uertebræ. Sinistrum uero capitulū,*
C, D, *C, D, E & F insignitur. Siquidem C & D capituli notant longitudinem, seu du-*
E, F 1. *ctum, quo longitudinem in horum capitulorum descriptione metimur. Dein E insinuat internū latus capituli, quod magis deorsum, quàm externum F insignitum, deprimitur, aut non æquè sursum prominet.*

G 1 *Anterior foraminis dorsalem transmittentis sedes, quæ ob teretis cuiusdam ligamenti insertionem aspera & inæqualis est.*

H 1 *Sinus in posteriori sede utrorumq; capitulorum occipitis ossis incisus, ac uiam primo dorsalis medullæ neruorum pari porrigens.*

I 2, 3, 4 *Foramen transmittendæ dorsali medullæ in prima ceruicis uertebra exculptum.*

K 2, 3 *Hic primæ uertebræ corpus exculpitur, secūdæ uertebræ dentē, qui Γ notabitur, suscepturum.*

L 3, 4 *Sinus in posteriori sede corporis primæ uertebræ incisus, ac cartilagine incrustatus.*

M 2, 10 *Processus & tuberculum, in anteriori corporis primæ ceruicis uertebræ sede prominens.*

N 2, 3, 10, 11 *Dexter primæ uertebræ sinus, quo dextrum occipitis ossis capitulum excipitur. Sini-*
O, P, *strum sinum in secunda & decima figuris O, P, Q, R notaui: O quidem & P eius sinus lon-*
Q, R. *gitudinem indicaturus: Q uerò, internum latus, longè ipso exteriori R insignito decliuius.*

S 2, 3, 4, 10 & 11 *Transuersus primæ ceruicis uertebræ processus dexter. Sinistrum uerò charactere non insigniuimus, quòd utriusq; eadem sit ratio. Sic etiam ipsius foramen in sinistro tan-*
T. *tum latere secundæ & undecimæ figuræ T notauimus.*

V 3, 11 *In dextro tantum latere sinus indicatur, qui cum occipitij ossis sinu H notato commune efficit foramen, quo primum dorsalis medullæ neruorum par elabitur.*

X 3, 4, 11 *Hac sede prima ceruicis uertebra posteriori destituitur processu, & inibi duntaxat uisitur acutum exiguumq; instar lineæ prominens tuberculum, ad cuius latus hæc sedes aspera est.*

Y 4 *Dexter primæ ceruicis uertebræ sinus, dextrū secundæ uertebræ tuber c signandum excipiens.*

a, b. *Sinistrum sinum a & b notauimus: a quidem internum ipsius latus, b autem externum indicantes.*

c 5, 6 *Dextrum secundæ uertebræ tuber, seu insigniter depressum capitulū, cōmemoratum iam priùs primæ uertebræ sinum Y insignitum subingrediens. d, e, f, sinistrum ostendunt capitulum. Ve-*
d, e, f. *rùm d priuatim latus ipsius notat internum elatiusq;, e uerò externum, & depressius. f autem eam capituli partem, quæ ad posteriora ueluti extra circuli circumferentiam educitur.*

Γ 7, 10, 11 *Secundæ ceruicis uertebræ processus, quē à dentis imagine dentem uocabimus, quiq; in quinta figura & decima & undecima etiam conspicitur. Verùm hunc in septima, decima & undecima Γ insigniuimus. In quinta autem & sexta figura pluribus notatur characteribus priuatim*

F aliquid

g. h. aliquid significantibus. g enim in quinta tuberculum ipsius notat cartilagine obductum. h in sexta, notat posteriorem dentis sedem, quæ crassior est, magisq; quàm dentis radix in posteri-
i. ora extuberat. i sinum indicat, ad quem transuersum ligamentum aduoluitur, quod dentem in pri
k, l. ma uertebra constringit ac continet. k & l utrinq; sinus insignitur ad dentis principij radicis'ue latera incisus, atque anterioris secundi neruorum dorsalis medullæ paris propagines admodum exiguas transmittens. Cæterùm foramen, hoc sinu & primæ uertebræ sinu, efformatū in undecima figura m signatur. Postremò n in quinta figura dentis notat mucronem.

m. n.

o 3, 11 Sedes dextri lateris notatur aspera, inter primæ uertebræ superiorem sinū N indicatum, & inferiorem Y indicatum consistens. ubi foramen non peruium conspicitur.

p 6 Sinus dextri lateris, ad posteriorem dextri secundæ uertebræ tuberis c insigniti sedem exculptus: & commune foramen uiam'ue constituens, qua secundum neruorum dorsalis medullæ coniu
q. gium in posteriora prosilit. In quartæ figuræ sinistro latere q positum cernis, sinum hunc primæ
r. ceruicis uertebræ notans. In dextro autem latere decimæ & undecimæ r reposui, ipsam neruorum uiam in altero latere utcunque significans.

s 5, 6, 7 Posterior processus, seu spina secundæ ceruicis uertebræ, quæ etiam in decima & undecima figuris parte superiori, in septima uerò inferiori est obuia.

t 9 Tertiæ ceruicis uertebræ spina, quam & undecima figura ostendit. Spinæ autem huius apices in octaua ξ & ϖ notantur, ipsa uerò spina illic numero 11 indicatur.

u 5, 6, 7 Dextri lateris transuersus secundæ ceruicis uertebræ processus. Sinister etiam citra characterum operam in illis figuris, quemadmodum & in decima & undecima utriusque lateris processus promptè cognoscitur.

x 5, 6, 7 Foramen transuersi secundæ ceruicis uertebræ processus.

y, z, 9, 10 Transuersus sinistri lateris processus, tertiæ ceruicis uertebræ. Verùm y internam partem, z autem externam notant. Porrò octaua figura transuersum dextri lateris processum his notis 7 & 8 indicat, sinistri autem lateris processum istis notis 9, 10.

α 8, 9 Foramen transuersi tertiæ ceruicis uertebræ processus.

β 6, 7, 11 Dexter descendens secundæ uertebræ processus, cuius sinus formam septima figura indicat.

γ 9, 11 Dexter descendens tertiæ ceruicis uertebræ processus, uerum γ in nona & undecima posteriorē ipsius indicat sedem. Inferior autē ipsius sedes seu sinus, sinui respōdet in septima β insignito.

δ 9, 11 Dexter ascendens tertiæ ceruicis uertebræ processus, ac nona quidem figura ipsius tuber ostendit, quēadmodum & octaua utriusq; ascendentis processus tubera indicat notis 3 & 4 insignita.

ε 5, 6, 7, 10 Sedes, qua secundæ uertebræ corpus deorsum porrigitur.

ζ 9 Sedes, qua tertiæ corporis uertebræ corpus decliuiùs fertur.

η 9 Superior tertiæ uertebræ ceruicis sedes sinuata. & η quidem sinum indicat, θ uerò & κ utrinq; prominentē processum. atq; hi etiam processus numeris 1, 2 in octaua figura insigniti cernuntur.

λ μ ν 10 Anterior secundæ uertebræ corporis sedes, in qua λ prominens indicat tuber, μ uerò & ν utrinque depressa tuberis latera.

1, 2, 3, &c. Numeri characteres in octaua figura conspicui, processuum tertiæ ceruicis uertebræ numerum indicant. Quandoquidē 1, 2 notantur duæ eminentes partes superioris superficiei corporis uertebræ: 3, 4 duo ascēdentes processus. 5, 6 duo descēdentes processus. 7, 8, 9, 10 transuersi pro-
ξ, ϖ. ρ. cessus. 11 spina, cuius apices notātur ξ & ϖ. uti & huius uertebræ inferior pars ρ indicatur.

s 8, 9 Sinus inferiorem partem foraminis constituens, quo tertium dorsalis medullæ par exilit.

τ τ 7 Sinus superiorem dicti iam foraminis partem efformans.

Homo pulmonum occasione collo donatus.

PVLMONVM gratia homini collum dari, hinc potissimùm cōstat, quòd id perpetuò unà cum pulmonibus deperditur. Quippe hac occasione pisces (quibus & pulmones desunt) collo destituuntur. Animalibus uerò, quibus Natura pulmones dedit, his quoque & collum elargita est.[a] Asperam enim arteriam qua inspirantes aërem in pulmones ducimus, & rursus expirantes eundem efflamus, ab ore ad pulmones ferri, atque ob id inter os & pulmones spacium intercedere debebat, siquidem opportuna efflatione (quæ uocis est materia) hominem donari decuit. Nam citra asperæ arteriæ beneficium uox minimè perficitur. unde etiam nō miramur, nullū animal collo carens uocem edere. Quum

a Hāc ostēdit fig. 1 ca. 38. Vasa autē per collū repentia et pulmones fi. calci 3 li. apposita, ut & illa quæ 4 li. fini insuitur.

Quum itaq; pulmones in thorace contineantur, & aſpera arteria (quam in os deſinere omnino decuit) ex pulmonibus cõſurgat, interuallum elatiorem thoracis ſedem & fauces intercedens, arteriæ illius gratia creatur. Quia uerò thorax & os inuicem ſeparantur, quantum inter utrunque interualli mediat, uia eorum efficitur, tam quæ deſuper deorſum procedũt (ut dorſalis medulla & ſtomachus) quàm eorũ quæ ab inferioribus ſurſum (ut aſpera arteria, & multæ læues arteriæ ac uenæ) porriguntur. Homo igitur collum aſperæ arteriæ gratia nanciſcitur, aſperam uerò arteriam uocis reſpirationisq; cauſa. Quare etiam colli longitudinem homo tantam ſortitus eſt, quanta aſperæ arteriæ ad dictas modò functiones ex uſu erat. Quinetiam conueniebat partes ſcapulis conterminas, & brachium, & cubitum, extremamq; manum, præterea & ſeptum tranſuerſum, à dorſali medulla collum perreptante[b] neruos adipiſci: quocirca & propter illorum propagationem, neceſſum fuit in ſpacio inter caput & thoracem medio uertebras reponi, quibus collum texeretur. Sunt autẽ humanæ ceruicis[c] uertebræ ſeptem, quarum nunc naturam uſumq; explicare contendã, à capitis colliq; motibus ſumpto ſermonis exordio. Non enim hîc auium quadrupedumq;, quibus longa obtigerunt crura, colli uſum recenſere propoſitum eſt, quum nemo nõ intelligat Naturã his, quòd manibus deſtituãtur, colli maxillarumq; prolixitate ad cibum aſſumendũ proſpexiſſe, hacq; ratione pluribus uertebris collum illis confinxiſſe. Galenus itaq;, rarum Naturæ miraculum, ipſiusq; operum exquiſitiſsimus interpres, in nullius partis conſtructione expendenda adeò eruditum ſolertemq; ac induſtrium requirit auditorem, atque in capitis motuũ, eiuſdemq; cum duabus ſummis uertebris articulorũ deſcriptione. Quid multa? tam paucos quæ in duodecimo de Vſu partium, de capitis motibus tradit, aſſequuturos cõtendit, ac uelut rei difficultate lectorem ita deterret, ut nemini mirum uideri debeat, me quoque hac in parte præceptoris opera penitus deſtitutum, ea qua licuit diligentia & Anatomes diſcendæ à puero, prorſus obfirmato animo ea perlegiſſe, ac ut Galeni ſenſa intelligerẽ, res ipſas orationi eius ſedulò adhibuiſſe. An uerò fruſtra negociũ attentauerim, tum demum noſces, ubi didiceris me non ſolum quæ Galenus docere conatur percepiſſe, uerùm Naturæ in articulis hiſce artificium, capitisq; motus ab ipſo parum rectè tradi, tandem etiam intellexiſſe. Galenus enim capiti duos motus aſcribẽs, unum in annuẽdo renuendoq;, alterum in latera fieri docet. ac priore quidẽ intelligit, quo caput antrorſum flectimus, inclinamus, annuimusq;, ac deinde quo caput retrorſum reflectimus & reclinamus, ea prorſus functione, qua Thraces & Cretenſium plerique hac etiam ætate uidentur abnuere. Illi enim abnuentes, in poſteriora caput rectà remouent, ſubleuant'ue: non autem ut nos renuentes, id circumagunt, ſeu circumducunt. Cæterùm altero motu, quem Galenus in latera fieri præcipit, illum ſubaudit, quo caput in latus inclinamus, ac ueluti humeris ſeu ſcapulis admouemus. Quòd autem hæc de laterali motu, atque adeò de renuendo annuendoq; ipſius ſit ſententia, ex quarto de Adminiſtrandis ſectionibus libro doceberis, ſi modò accuratè expendas, quo ſitu Galenus occipitis oſſis[d] capitula, quæ[e] primæ uertebræ dearticulantur, locari, aſſurgere, innitiq; aſſerit, quum in hoc illudúe latus caput agitur, & quum ex Galeni placito renuimus annuimus'ue. Huiuſmodi enim profectò ipſius de capitis motibus eſt dogma: quorum priorem, qui annuendo renuendoq; fit, ſecundæ ceruicis uertebræ beneficio, aut ſuper ſecundam perfici affirmat: poſteriorem uerò motum, quo caput in latera ducitur, ſuper primam ceruicis uertebram fieri ait, quemadmodum cùm ex pluribus Galeni locis, tum præcipuè ex quarto de Adminiſtrandis ſectionibus libro colligere promptiſsimum eſt. Vt enim illos libros omniũ poſtremos ſcripſit, ita quoque ſuam ſententiam & breuius & apertius in illis, quàm aliàs, explicuit. Num uerò hoc eius placitum ueritati ſit conſonum, ipſe nunc mecum inquirito, atq; aliter quàm Galenus capitis motus (affectu interim aliquandiu repreſſo) cõſtituito. Primùm itaq;, caput aut primario motu quieſcẽte collo mouemus: aut ſecundario, quum ſcilicet caput colli motum ſequitur, etiamſi id in aliam partem, quàm collum mouetur, ducere coneris. Proprij capitis motus duo ſunt. priori, id antrorſum flectimus, retrorſumq; inclinamus, extendimus'ue: quem motum conficis aut rigido immotoq; collo, aut collo etiam ſimul moto, ſiue id pari motu cum capite agas, ſiue contrario. Quamuis enim in anteriora collum ducas, caputq; neceſſariò collum inſequatur, nihilominus tamen caput proprio motu in poſteriora poſſis reflectere, atque leui negocio obſeruare, collum caputq; proprios & priuatos in flexu reflexuq; motus obtinere. Alter proprius capitis motus, is cenſendus eſt, quo caput ita circumducimus, ſeu in gyrum agimus quodammodo, ut rota ad axem reuoluitur. Atque hunc motum etiam quieſcẽte collo obibis, ſi modò dextra, modò ſiniſtra uiciſsim intueri ſtudueris, caput'ue circumuerteris. Præſens motus capiti omnino eſt proprius, & collum illo deſtituitur. quapropter etiam quocunq; modo collum moueris, hic capitis circumactus commodè perficitur. Flexo enim collo, capiteq; cum

*b 2,3 fig capitis 11 præpoſitæ π, ρ, σ, τ, φ, *, ψ, dem n:*

c fig. ca. 14 A, B. & in tribus integris ab I ad K.

Ceruicis uertebræ ſeptem.

Galeni de Capitis motib. ſententia.

Lib. 12 de Vſu partium. 4 de Adminiſt. diſ. lib. de Oſsibus, cap. 8.

d 1 fi. B.

e 2 fi. N.

Alia quàm Galeni de Capitis motib. ſententia.

illo inclinato, id facile in gyrum ducis. ſic etiam ſi collum fuerit extenſum, aut in latus humero admotum, caput promptè circũagis. Cæterùm ut caput uno circumactus motu, quo collum caret, priuatim donatur: ita collum quoque alterum peculiarem motum, quo in latus ducitur, ſibi uendicat. Caput enim nullum obtinet peculiarem motum, quo in latus inclinetur, ſed colli tantum beneficio motuq; ſecundario in latus fertur. Quippe nobis denegatum eſt, caput huic illi'ue ſcapulę uel minimùm admouere, niſi collo illuc ducto. Duobus itaque proprijs motibus caput donatur, quorum prior, qui flexione ac reflexione perficitur, capitis cum prima ceruicis uertebra articuli fit beneficio: ſuper primam enim uertebram caput flectitur, & reflectitur. Poſterior motus, quo caput in gyrum ducitur, ſuper ſecundam ceruicis uertebram celebratur. Caput enim ſimul cum prima ceruicis uertebra, ſuper ſecundam, ueluti ad axem, circumducitur. Atque hæc mea de capitis motibus & articulis eſt ſententia: quæ quantum à Galeni declinet placitis, promptiſsimè quidem colligis. num autem magis ueritati accedat, ex oſſium conſtructione ligamentisq; hæc committentibus, & muſculis illa mouentibus, diſcito. Cæterùm ligamenta & muſculos in ſecundo libro exequar, in præſenti oſſa tantum aggreſſurus, in quorum ſermone forſitan quæpiam quoque ligamentorum mentio incidet. Occipitij os ad latera [f] foraminis dorſali medullæ uiam porrigentis, utrinque unum exigit[g] capitulum, magis ad anteriorem foraminis ſedem, quàm poſteriorem uergens. Hæc capitula, ſi[h] priorem[i] poſterioremq; ipſorum ſedem ſpectes, oblonga ſunt & arcta, atq; ita prorſus extructa, quaſi rotundum aliquod oſſis caput,[k] ut femoris ſcilicet, quod coxendicis oſsi articulatur, in duas partes diſſectum eſſet, ac utrinque ad latera foraminis in occipitis oſſe inſculpti, una illius capitis pars reposita. Si enim utraque occipitis oſſis capitula internis lateribus iuncta fingas, ex ambobus rotundum (quanquam interim in homine ſatis depreſſum) caput conſtitui cernes. Quæ quum ita ſint, facile conſtat, utrunque capitulum, uti diximus, oblongum eſſe, atque[l] interno latere magis quàm[m] externo protuberare, ad eum nimirum modum quo in oſſe rotundi alicuius capitis media ac in tota ſuperficie magis prominens pars, procerius, quàm partes in orbiculo poſitæ, extuberat. Hæc erunt capitula, quæ primæ ceruicis uertebræ inarticulari, paulo poſterius ſcribam. Nunc autem adhuc in occipitij oſſe[n] aſperitas craſsitiesq; expendẽda uenit, inter duo nuper commemorata capitula, in hoc parata ut ualidior efficeretur inſertio[o] teretis ligamenti, [p] dentem ſecundæ uertebræ occipitis oſſi colligantis. Hæc aſperitas interdum adeò inſignis uiſitur, ut tuberculum aliquod dici mereatur, prominens gratia dicti ligamenti, & nõnihil etiam inſertionis[q] muſculorum collum flectentium nomine. Poſterior autem ſedes foraminis dorſalem tranſmittẽtis, aſpera quoque, ſed non adeò ut anterior craſſa eſt. ac etiam ad poſteriorem utriuſque capituli regionem,[r] ſinus leuiter impreſſus conſpicitur, in hoc paratus, ut cum alio primæ uertebræ ſinu utrinq; foramen efformaret, quo[s] primũ dorſalis medullæ neruorũ par procideret. Prima ceruicis uertebra reliquis omnibus dorſi oſſibus ſolidior, denſior, ſed ſecundũ longitudinẽ tenuior, & forma à cæteris omnibus plurimũ differẽs eſt.[t] Foramen nanq; ipſi dorſalis medullę gratia inciſum, habet maximũ, quòd & hîc dorſalis ſit craſſiſsima. Deinde ipſius corpus[u] interiori ſede exculpitur, &[x] ſinum in poſteriori ſui corporis ſede leuiter inciſum oſtendit, qui cartilagine incruſtatus ſecundæ uertebræ[y] dentem excipit. Corpus enim primæ uertebræ hac ratione cauat, ut dens ille in primã uertebrã inibi reponi queat. Cæterùm ne prima uertebra hoc modo in ſuo corpore exculpta, & corpore propemodũ deſtituta, plus æquo imbecillis inualidaq; redderetur[z] proceſſu quodam & tuberculo in anteriori ſede augetur, cuius beneficio illa craſſeſcit, robuſtiorq; euadit: præterquam quòd ipſum etiam tuberculum accommodum eſt ſuſcipiendæ inſertioni, primi dorſum mouentium muſculorũ paris. Eiuſmodi itaque huius tuberculi uſus eſt. non autẽ in hoc producitur, ut nimium capitis flexum prohiberet, caputq; in flexione ſuſtineret: aut in cauſa eſſet, ut flexum caput alacrius denuò ſurſum & in poſteriora reflecteretur, quemadmodum Galenus in quarto de Adminiſtrãdis diſſectionibus parum rectè aſſeruit. Nam (ut nihil hîc de capitis motu, ſuper quam uertebram ſcilicet is fiat, dicam) caput nulla ratione eò uſque inclinari poteſt, ut occipitis os id tuberculum contingat, tantum abeſt ut illo capitis moles ſuffulciretur. Cæterum prima uertebra ad latera[a] cauitatis, quà ſecundæ dentem admittit, eſt ualidiſsima, & craſſiſsima, & utrobiq;[b] unum oſtendit ſinum, quo ſui lateris occipitij oſſis capitulum excipitur. Sinus hi utrinque ſinguli, ut illis capitulis exquiſitè reſponderent (ſi[c] priora[d] poſterioraq; ſpectes) oblongi ſunt, &[e] exterioribus lateribus ſurſum educti,[f] internis uerò profundi: non ſecus profectò, quàm ſi ambo ſinus ex uno rotundo profundoq; ſinu eſſent diſciſsi.[g] Si enim coxendicis oſſis, aut alterius oſſis rotundo ſinu donati, ſinum diuideres, atque utrinq; ad primam ceruicis uertebram, ubi nunc ſinus habentur, unam partem collocares, huius primæ uertebræ ſinus tibi cõſtituerentur. Vel ſi

Articuli capitis motibus parati.

Deſcriptio occipitij oſsis, quà primæ uertebræ articulatur.

Primæ ceruicis uertebræ deſcriptio.

f 1 fi. A.
g dextrũ 1 figuræ B oſtenditur.
h 1 fig. C.
i 1 fig. D.
k 1, 2 fig. 3 0 cap. A.
l 1 fig. E.
m 1 fi. F.
n 1 fig G.
o fig. marginis paulo pòſt adhibendæ I.
p eiuſdem fi. H.
q 8 muſcul. tab. A, B.
r 1 fi. H.
s fi 3 ca. 11. lib. 4. F.
t 2, 3, 4 figur. I.
u 2, 3 fig. K.
x 3, 4 fi. L.
y 5 fig g, nedem 6, 11 figur. r.
z 2, 10 fig. M.
a 3 fig. K.
b 2, 3, 10. fi. dextrũ notant N.
c 2, 3 fig O.
d 2, 3 fi. P.
e 2, 3 fi. R.
f 2, 3 fi. Q.
g 1, 2 fig. 29 ca. e, f, g.

si uertebræ sinus simul iunctos fingeres, unicum sinum rotundum profundumq́; ex ambobus efformatum cerneres. Quod tanto manifestius adhuc in prima canum & simiarum ceruicis uertebra contueberis, quanto illis animalibus sinus hi altiores profundioresúe, ac capita occipitij ossis extuberantiora acutioraq́; obtigerunt. His itaque primæ uertebræ sinibus occipitis capitula excipiuntur, atque in illis flectuntur & extendūtur, seu antrorsum retrorsumq́; rectissimo ducuntur motu. Nulla autē ratione caput huius duplicis articuli auxilio, in latera agitur: quamuis id Galeno Anatomicorum principi tot locis proditum fuerit. Primùm nanque immoto collo, caput ne tantillum quidem in latera mouere possimus. Et, si caput super primam uertebram in latus ageretur, quis ambigit in eo motu primam uertebram debere immotam seruari? si modò in motu alterum articuli os oportere semper quiescere, Aristoteles in libro de communi animalium gressu rectè demonstrauerit. Vt interim taceam Galeni impietatem, qua rerum Opifici rudem negligentiam turpiter imponit, quum se abundè Opificem celebrare arbitratus, tam prolixa præfatione attentum lectorem, & in demonstrādi methodo exercitatum, desiderat. Quid enim turpius (si modò uerum dicere licet) Naturæ, nobis longè quàm Galenus est chariori, præter meritum impingi potuit, quàm in dignissimo totius corporis articulo, extrema oscitantia? Nemo enim ignorat hunc articulum esse illum, qui ne minimo quidem temporis momento paruam inclinationem sustinet, multoq́; minus exarticulationem ac luxationem, qua homo mox respirationis expers, mutus & absque motu & sensu, tanquam affecta neruorum radice, redditur. Quis obsecro articulus totius corporis est, in quo ossis caput in alterius ossis sinu ita mouetur, ut caput non amplius sinum contingat? nullus profectò, præterquam, si Galeno credimus, capitis cū prima ceruicis uertebra articulus. Ipse enim caput huius articuli beneficio in latus duci arbitratus, in quarto de Administrādis sectionibus asserere coactus est, quādo caput in dextrum latus ducitur, dextrum tunc occipitij ossis caput in dextrum uertebræ sinum stringi, sinistrum uerò caput ex sinistro sinu assurgere: & contrà, si quando caput in sinistrum latus inclinatur. Non igitur huic gemino capitis cum prima uertebra articulo in latus motum, sed flexum reflexumq́; tribuamus. neque adeò in Galeni uerba iuremus, ut tantam oscitantiā immenso rerum Autori in præcipuo corporis articulo imputemus: neque etiam in Galeni excusationem studeamus comminisci, ab illo motum in latera intellectum, quem ego in gyrum & circumactu fieri dico: neque etiam illum motum super primam uertebram fieri cum Iulio Polluce fateamur. Præter id enim quòd Galenus illum motū minime intellexit, quis adeò stupidus esse poterit, ut duo oblonga occipitis ossis capita mutuò distantia, & duos primæ uertebræ sinus altos, seu profundos, & similiter oblongos subeuntia, circumagi posse autumet? Quis enim unquam circinum utrisq́; cruribus asseri infixum, circumagi animaduertit? Neque est quòd quis Galeno patrocinaturus, occipitis capita sibi depressa fingat, atque ita caput super primam uertebram circumagi posse contendat, quum Galenus inter reliqua ossium capita κορώνης nomine nulla unquam dignatus sit, his tantū occipitij capitibus demptis, quæ passim κορώνας (sed non rectè admodum) uocat, eo nomine rarum, quæ in canibus potius quàm hominibus occurrit, mucronem insinuans. Huiusmodi itaque capitis cum prima uertebra est articulatio, & aliqua etiā eius uertebræ descriptionis pars. Reliquam autem nunc prosequemur, sensim ad alium capitis motum accessuri. Ad exteriora igitur sinuum occipitis ossis capitula excipientium latera, prima ceruicis uertebra utrinque[h] unum exigit transuersum processum, procerius multo quàm cæteri uertebrarum ceruicis transuersi processus, eductum & latiusculum, nō tamen æquè in hominibus ac in canibus caudatisq́; simijs instar alæ cuiusdam latum. Educūtur autem transuersi primæ uertebræ processus insigniùs, ut opportunam præter reliquos ceruicis transuersos processus, duorum musculorum insertionem singuli acciperent. Illis enim processibus priuatim[i] quinta &[k] sexta musculorum caput mouentium paria inseruntur. Hi processus magno perforantur[l] foramine, per quod[m] arteria & uena hàc caluariam petentes feruntur. Ad posteriorē sinuum quibus caput inarticulatur sedem,[n] sinus utrinque in prima uertebra exculpitur, illi respondens,[o] quem in occipitij osse ad posteriorem capitulorum sedem cælatū dixi. Ambo enim sinus, occipitis ossis nimirū & primæ uertebræ, simul uiam præbent primo pari neruorum dorsalis medullæ. Canibus uerò in prima ceruicis uertebra non sinus, sed proprium foramen hàc elabēti neruo inscinditur, quòd illis prima uertebra admodum ampla altaq́; sit. Cæterum hic hominis uertebræ sinus, etiam ad posteriorem foraminis partem pertinet, quo transuersus perforatur processus: ut ita sinus ille non neruo duntaxat, sed uenæ arteriæq́; etiam cedat. quas hàc caluariam adire paulo prius relatum est, per[p] foramen scilicet ad radicem capitulorum occipitij ossis exculptum. Prima ceruicis uertebra posteriori processu, seu spina ob hoc inter reliquas uertebras sola destituitur, quòd is aliquot mu-

Caput flecti & reflecti super primā uertebram.

Lib. 12 de Vsu partium.

Articulus totius corporis dignissimus.

Non semel in lib. de Ossibus, & 4 de Administ. sect.

Reliqua primæ uertebræ descriptio.

h 2, 3, 4, 10, 11 fi. S.

i 14. musc. tabulæ, I, H.

k eadem tabul. L, K.

l 2 fig. T.

m ultima fi. lib. 3 s.

n 3, 10 fi. V.

o 1 fig. H.

p 2 fi. 12 capitis f.

ſculorum paria aculei modo uulneraſſet, neq́ illis & præcipuè[q] tertio muſculorum caput mouentium pari aptum iter, aut ſedem tribuiſſet.[r] Ea tamen parte, qua aliæ uertebræ in ſpinam deſinũt, hæc aſpera eſt, & ueluti acuta linea extuberat, quo facilius[s] quartũ caput mouentiũ muſculorum par hinc principium duceret.

q 14 muſc. tab. [?], B. *r 3, 4, 11, fi. X.* *s 14 muſc. tab. [?], F.*

Sinus primæ uertebræ tubera ſecundæ excipientes.

In inferiori primæ ceruicis uertebræ regione, ſub duobus, quibus caput excipitur, ſinibus,[t] alij totidem inſculpuntur leuiter ac in ſuperficie caui, ob idq́ etiam γλωοειδεῖς appellati. Horum circumferentia orbicularis eſt[u] in medio uix aliquid, quod dijudicari poſſit, caui obtinens, ſed[x] exteriora ſinuũ ſupercilia longè inferius, quàm[y] interiora deſcendunt, idq́ ſi hanc uertebram in erecto corpore ſecundæ inniti fingas.

t 4 fig. dexter Y. ſiniſter a, b notatur. *u 4 fi. inter a & b.* *x 4 fig b.* *y 4 fig. a.*

Tubera ſecundæ.

His ſinibus cartilagine obcruſtatis,[z] duo ſecundæ ceruicis uertebræ excipiuntur tubercula, quæ ad latus corporis eius uertebræ habentur minimùm prominentia, uti & ſinus primæ uertebræ leuiter excauantur. Tuberculorum circumferẽtia etiam ſinuum modo orbicularis eſt, quamuis interim nonnihil[a] poſteriori parte extra circuli circumferentiam deduci uideatur. Ad hæc,[b] internum latus tuberum, elatius[c] exteriori latere aſſurgit. Verùm ea laterum altitudo depreſſioq́ non adeò inſignis eſt, atque ſuperciliorũ primæ ceruicis uertebræ ſinuum. Deinde tubera in medio ſeu centro non æquè prominent, ac primæ uertebræ ſinus inter ſupercilia cauati ſunt: non ſecus ſanè, quàm ſi tuberum latera procerius quàm ipſorum medium exurgeret. Vnde etiam fit, in nudis oſsibus inuicem adaptatis, ſinus non ad amuſsim tuberibus reſpõdere, & in illorum ſinuum medio ſpacium non prorſus oppletum apparere. atque id priuatim hominibus accidit: canibus autem & equis alijsq́ animantibus plurimùm caput circumducẽtibus, unum continuum utriuſque lateris in ſecunda uertebra eſt tuberculum, & ſinus quoque in prima ceruicis uertebra cõtinuus apparet, tuberculo concinnè reſpondens.

z 5, 6 fig. c dextrum ſiniſtr. d, e, f. *a 5, 6 fi. f.* *b 5, 6 fig d.* *c 5, 6 fig. e.*

Hic peculiarem utriuſq́ lateris cartilaginem nonnunq́ à nobis obſeruatam depinximus.

Hanc in hominibus inæqualitatem, Natura ſubinde peculiari cartilagine corrigit, quæ præter cartilagines oſſibus cruſtæ modo obnatas, ſinum & tuber intercedit, ac ligamentis in orbem articulum

cõtinentibus duntaxat adnaſcitur, & ſuperius inferiusq́ admodũ uiſcoſo humore, tanq́ ſmegmate, oblinitur. Huiuſmodi igitur primæ uertebræ ſinuũ cum ſecundæ uertebrę tuberibus duplex (utrinq́ ſcilicet unus) eſt cõtextus, eius quem ſtatim dicã motus gratia efformatus. Nunc enim tertius ſecundæ uertebrę ad primã contextus adhuc ſermoni eſt adijciẽdus, qui ſecũdæ ceruicis uertebræ[d] dente cum prima uertebra efficiť.

Secundæ uertebræ dens.

In medio enim duorum tuberũ ſecundæ uertebræ, ex ſuperiori mediaq́ ſui corporis regione, proceſſus quidã inſignis & altus, admodumq́ durus & ſolidus enaſciť, quem quòd denti ac potiſsimũ hominis canino aſsimileť, ὀδοντοειδῆ & ὀδόντα Græci uocarũt, quo etiã nomine Hippocrates ſecundã uertebrã nuncupauit, non autẽ (ut Iulius Pollux, & Cælius, diſſectionũ imperiti male recenſent) primã. Verùm alij hunc proceſſum à turbinis, ſeu nucis pinei imagine κωνοειδῆ: alij, quòd cuſpidis pyramidis'ue modo extuberet, πύρηνον & πυρηνοειδῆ appellarunt.

d 5 fi. g, n. et 6 fi. h, i, k, l, n. & 10, 11. figuræ r.

Libro de Articulis.

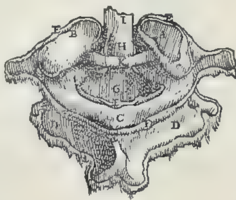
Proceſſus hic primæ uertebræ[e] cauitatem ſubit, quam illic haberi ſcripſimus, ubi primæ uertebræ corpus deberet conſiſtere, & ubi eiuſdem ſinum inſculpi ſcripſimus, qui cartilagine oblitus, anteriorem dentis partem læui & lubrico[f] tubere prominulam excipit. Poſterior dentis pars, è regione eius tuberis[g] poſita, magis extuberat, craſſiorq́ eſt quàm ubi primùm is à ſecunda uertebra producitur.

e 3 fi. K deinde L. *f 5 fi. g.* *g 6 fig. h.*

Dentis cũ prima uertebra contextus.

Hîc enim utrinque ad latera[h] ſinus ſingulos, &[i] tertium in poſteriori ſede, exigit. Qui in lateribus conſpiciuntur, inter dentis radicem & ſecundæ uertebræ tubera conſiſtunt, unaq́ cum primæ ceruicis uertebræ ſinibus, qui his reſpondent,[k] foramen utrinque parant,[l] neruulis tranſmittendis aptum, quos interdum hâc in muſculos collum flectentes procidere uidimus, ac ſecundi paris neruorum dorſalis medullæ ſurculos cenſemus.

h 5, 6 fi. k, l. *i 6 figur. i.* *k 11 fig. m.* *l 2 fi. cap. 11 libri 4 N.*

Quamuis præſens figura priuatim ſecundo libro ſit propria, illam tamen huc repoſui, quòd ijs quæ hîc traduntur intelligendis non mediocriter iuuet. Significetur itaq́ obiter A, B, C, prima ceruicis uertebra. D & D ſecunda. G ſecundæ corpus. H dens. I teres ligamentum à dente occipitis oſsi inſertum. K tranſuerſum ligamentum, dentem in prima uertebra ſtringens.

Porrò ſinus in poſteriori dentis ſede conſpicuus, in hoc exculpitur, ut ligamentum ipſi firmius obuoluatur, quod ab uno primæ uertebræ latere in aliud tranſuerſim procedit, & inſigniter ualidum poſteriori dentis ſedi (uti dicebã) tranſuerſim obuoluitur, dentem accuratè in cauitatem primæ uertebræ cõtinens, & cauens præterea ne dens ſua ſede aberrans, hîc dorſalem medullã comprimat. Cæterùm ut ligamentum id aptius enaſceretur, prima uertebra[m] ea ſede qua id originem ducit, ſiue inſeritur, aſpera inæqualisq́ eſt, & foramen quoq́ nõ altè penetrans exigit, quod firmius ligamentum explantari inſeri'ue ſinit. Nullibi enim in ligamentorũ enarratione

m 3, 11 fig. o, o.

intereſſe

fi.5,6 n. interesse puto, siue ea inseri, siue enasci dixero, quum ligamentũ pariter ad utrunq; os pertineat.
o,u fi.r. [n] Superior dentis pars, seu ipsius apex in mucronẽ testudinis capitis modo exacuitur, ut[o] altiùs extra primam uertebrã prominens, ex se robustum teresq; ligamentũ educeret, quod occipitis ossi ad eam sedem alligari possit, quam in anteriori parte foraminis dorsalem medullã transmit tentis, asperam, leuiterq; extuberantem cõspici scriptum est. Atq; eiusmodi profectò primæ uertebræ cum secunda cõtextus perficitur, duobus nimirũ latis secundæ uertebræ tuberibus, totidemq; primæ sinibus, & uno rursus primæ sinu, cui dentis tuberculũ committitur. Hunc contextum ex ipso potius rerum intuitu, quàm ex hac mea nõ tam cõcinna quàm uera descriptione, disci malim, quò pressius diiudicaretur, num Galenus nos caput supra secundã flectere & extendere, seu horum articulorum ope annuere, ac Thracum modo renuere, uerè prodiderit: an ego perperam his contextibus caput unà cum prima uertebra uelut ad axem in gyrum duci, nihilq; minus quàm flecti ac extendi, contrà Galeni decretũ tot locis grauiter repetitum, asseruerim. Si enim singula in ossium fabrica perquisiueris, secunda ceruicis uertebra tibi trabem referet, cui terræ infosso axem infigimus. ipse autem dens, axis erit. prima uerò uertebra, cui caput in hoc circũactus motu, ac si cum illa idem corpus esset, iungitur, trabi assimilatur ad axem reuoluto. Aut prima uertebra cardini confertur, ostio cõmisso: secunda autẽ, illi cardini quem parieti infixum uidemus. Præterea ligamentũ transuersim denti obductum, abunde commonstrat, primam uertebram nequaquam supra secundam flecti: si modò quiescente dente, prima uertebra antrorsum retrorsumq; in flexu mouenda esset. Quis enim ambigit, ligamentũ id dentem in primæ uertebræ sinu continere? & illi non tantam laxitatem cum Galeno ascribi posse, ut primam uertebram adeò à dentis contactu in anteriora ferri sinat, ut caput iustum experiatur flexum? Porrò iam duo apud Iulium Pollucem nomina mihi succurrunt, quorum alterum primæ accommodat uertebræ, alterum secundæ. ac prima quidem ἐπιστροφεύς, secunda uerò ἄξων ipsi nuncupatur. Hæc nomina proculdubio à ueteribus, qui pueros in Anatome exercebant, manarunt: hoc nomine uolentes innuere uertebrã, axis modo quiescentem, ac super quam alia circumuertitur: illo autem, uertebram, quæ tanquam ad axem circumuoluitur. Atque id sanè meæ subscriberet sententiæ, qua caput super secundã in gyrum duci, iam sæpius asserui. Quòd uerò à ueteribus ante Galenum hæc nomina manarint, præter poëtas Celsus mihi autor est, qui tametsi ipsius codex ubi ceruicis explicat uertebras uiciatus sit, atq; ipse à se neutiquam intellecta multorum Galeni interpretum more uerterit, attamen à ueterum quopiam, ex quo suum de ossibus Caput in latinam orationem conuertit, eam sententiã primùm assumpsisse uidetur, quæ meę, atque ipsi denique ueritati, proximè accedit. Neque profectò est quòd prolixius hæc referam, quum uel leporis, uel cuniculi, uel agni, uel hœdi ceruicem inter edendum contemplari integrum sit, & simul luce clarius intueri motum qui in gyrum fit, super secundam celebrari uertebrã: ac deinceps non amplius mirari, quamobrem Galenus auditorem adeò solertem, in Mathematisq; peregregiè institutum, in duodecimo de Vsu partium expetat: quum nemo ambigat, elegantem aliàs atque difficilem alicuius negocij descriptionem eo difficiliorem reddi, quo ipsa minus ab enarrãte intelligitur, isq; magis à Naturæ artificio, quod recensere proposuit, aberrat. Quòd uerò Natura præter flexum in anteriora, & in posteriora reflexum, etiam alios duos motus, quorũ alter in latera, alter in gyrum circũactuq; fit, super primam uertebram non perfecerit, quemadmodum brachium femurq; triplici motuum differentia moueri uoluit, hinc potissimùm factũ ducito, quòd primã uertebram magis ampliusq; quàm reliquas omnes dorsalis medullæ causa,[p] perforari operæprecium fuerit, quodq; ob id unus duntaxat rotundus amplusq; sinus in illa efformari nequiuerit, neque etiam occipitis os [q] foraminis sui occasione in unum tantùm grande caput extuberare potuerit, quod in illo primæ uertebræ sinu perinde ac femur in coxendicis ossis sinu, omni motus specie ageret. Quum itaque duplici articulo, dextro nimirum & sinistro, caput iungendũ fuerit, omnisq; propemodum duplex articulus simplici solum motui famuletur, meritò Natura caput supra primam uertebrã flecti ac reflecti uoluit. Nam supra hanc in latus moueri nequiuit, nisi Natura hîc sui oblita, unum occipitis ossis caput in uno uertebræ sinu stringi, aliud uerò caput attolli, atque à prima uertebra prorsus disiungi cupiuisset: quod in nullo tentauit articulo: id semper studens, ut articuli ossa mutuò essent cõtigua, neque ab inuicem abscederent, & nescio quam uacuam à Galeno confictam sedem statuerent. Deinde caput in gyrum supra primã uertebram moueri minus potuit, nisi Natura acutum processum in capitis amplitudinem, qua cerebrum continetur, à prima uertebra produxisset, ad quem caput ueluti ad axem uolueretur, ac deinceps alia quamplurima nunc rectissimè formata, uitiare proposuisset. Super secundã itaque uertebram

Caput cũ prima uertebra super secundam.

A unus cardo, B alter.

Lib. 12 de Vsu partium.

Cur Natura caput super primam uertebrã simul quoque circumduci, & in latera inclinari noluerit.

Libro 4. de Administ. sectionibus.

Margin: 2,3 fig. I. [p]; q 1 fi. A. [q]

Non potuiſſe caput ſuper ſecundam flecti & reflecti, neq; etiam in latus inclinari.

caput artificioſe in gyrum mouetur. ſi enim flecteretur, dens dorſalem frangeret medullam. Quum enim quieto dente prima uertebra antrorſum duceretur, poſteriori ſede ſurſum eleuata, tunc dorſalis medulla in primæ uertebræ foramine prorſus coarctata compreſſaꝗ, abrumperetur. Deinde prima uertebra, ſupra ſecundã retrorſum nullo modo reflecti poſſet, niſi ipſa in [r] anteriori ſede, qua dentem continet, prorſus exculperetur, primaꝗ tunc uertebra à dente non præpedita, retrorſum liberè duceretur. Adde, caput neutiquam in latus ſupra ſecundam moueri potuiſſe, eadem ratione qua probauimus lateralem motum ſupra primam nequiuiſſe fieri. Aliàs enim neceſſum eſſet, primã uertebram in altero latere à ſecunda ſemper leuari, quod

r 3, 4 figuræ K, L.

Quibus uertebris motus lateralis committatur.

periculum nunc in circumactu non impendet. Porrò lateralem motum Natura inſigni profectò induſtria omnibus ceruicis commiſit uertebris, quæ ſingulæ ſeorſum in latus moueri nequeunt, uerùm ſimul omnes ſuccedentibus motibus illuc adeò concinnè inclinantur, ut caput commodè ſecundario motu in latus citra omnem noxam feratur. At nunc rurſus ad ſecundam ceruicis uertebram, ac ſic deinceps ad quinque reliquas ſermonem reflectamus, ueram duntaxat earundem conſtructionem enarrantes, ne caſu quapiam noua diſceptatione præſens Caput in immenſum excreſcat, atque ego nimium anxiè Galeni (cuius diligentiæ alioquin cum omnibus medicinæ ſtudioſis plurimum debeo) ſenſa eruere, omnesꝗ ipſius Anatomicos

Foramẽ ſecundũ par dorſalis medullæ neruorũ in posteriora tranſmittens.

lapſus ſtudiò commemorare, uidear. Secunda itaque ceruicis uertebra in poſteriori tuberum, quibus illa primæ uertebræ cõmittitur, ſede leuiter [s] exculpitur, ut cõmune cũ prima uertebra [t] foramẽ utrinꝗ cõſtituat, quo [u] ſecundũ dorſalis medullæ neruorũ par, in poſteriora elabitur. Verum huius foraminis maiorem portionem prima efformat uertebra, inſigniter ſatis ad poſteriorem ſedem ſinuum, quibus ſecundæ articulatur uertebræ, [x] inſinuata. Reliqua in ſecunda

s 6 fig. p.
t fi. 11 r.
u 3 fig ca. ... lib. 4. I.
x 4 fig. q.

Spina ſex humiliorum ceruicis uertebrarum.

ceruicis uertebra commemoranda, cæteris etiam quinque inferioribus magna ex parte ſunt communia. [y] Hæc enim ſimiliter atq; [z] illæ, poſteriori donatur proceſſu: qui hoc priuatim in ceruicis uertebris ſibi uendicat, quòd ſuo mucrone [a] bipartitur, ac præcipuè ſecundæ uertebræ, triumꝗ ipſi ſubiacentium. Sexta enim uertebra admodum obſcurè ſui proceſſus diuiſionem oſtendit, atque adhuc multo minus ſeptima. quæ priuatim hoc cum ſexta ſortitur, quòd ipſius proceſſus plerunque donetur appendice, ac procerius educatur, quodammodoꝗ ad ſuperiorum thoracis uertebrarum [b] proceſſuum imaginem ſuo mucrone accedat, niſi quòd ille his obtuſior amplioꝗ relinquatur. Cæterarum uerò ceruicis uertebrarum proceſſus appendicibus carent, & lati, inæquales, aſperi, & (ut ita dicam) ramoſi, inferioriꝗ ſede caui, ac ſuperiùs gibbi cernuntur, ac utrinꝗ modicè depreſsi. quod extuberans linea facit, quæ ſecundùm proceſſus longitudinem porrigitur: quemadmodum etiam inferiori proceſſus parte (quæ caua eſt) quidam lineæ inſtar ductus, ſecundùm proceſſus longitudinem ferri uidetur. Prominet autem in gibba ſede, linea, ut ligamentum ab hac in cauæ ſedis medium producatur: quod ſecundũ proceſſus ſeu ſpinæ longitudinem porrectum, unam ſpinam alteri colligare, dextroſꝗ muſculos à ſiniſtris dirimere, in ſecundo libro ſcribemus. Verum hæ poſteriorum proceſſuum lineæ, in thoracis & lumborum uertebris conſpectiores erunt, quòd & illarum uertebrarum proceſſus inſigniores ſint, & ualidiori duriorꝗ ligamento (quum minus moueri debeant) inuicem deligentur. Diuiſionis autem in proceſſulos potiſsima occaſio muſculi cenſentur, in poſteriori ceruicis ſede repoſiti. ut enim hi promptius principium ducerent, & ualidius quoque in uertebrarum ſpinas inſertionem molirentur, hæ ſpinæ etiam in proceſſulos dirimuntur. Atque id Natura in his colli uertebris peculiariter machinata eſt, quia non adeò longas ſpinas à paruis illis uertebris, atque à thoracis lumborumꝗ uertebris producere tutum fuerat. Deinde maior muſculorum copia in ceruicis poſteriori ſede, quàm in alijs dorſi partibus collocãtur, quemadmodum ubi muſculos ſcapulas, thoracem, caput & dorſum mouentes perſequar, auditurus es fuſiſsimè. Porrò muſculorum etiam gratia ſecundæ uertebræ ſpina procerius, quàm aliquot ipſi ſuccedentes ſpinæ, exeritur, cæterisꝗ latior uiſitur, quòd ſcilicet hæc priuatim [c] tertio muſculorum caput mouentium pari, & [d] ſexto quoque principium præbeat. Ne tamen iniuſtè Natu-

y 5, 6, 7 figuris ſ.
z 9 fi. t & 8 fi. ... ſtere u.
a 8 fi. ſ, w.
b 1 fi. ca. 16 N, O, P.
Hæc erunt obuia, ſi 7 fig. ſpinam cum ſpinis cæterarum fi. contuleris, aut N, O, P obſerues 1, 2 figuræ capitis 16.

Secundã uertebram aliquot ſibi ſubditis maiorem eſſe.

ra ex gracili uertebra prolixiorem latioremꝗ educeret ſpinam, ipſa ſecundam aliquot ſibi ſubditis grandiorem effecit: uerùm non tam ſpinæ producendæ gratia, quàm ut ſecunda articulationi abundè ſufficere poſſet, quam cum prima uertebra molitur. Atque hoc illud eſt quod antea aſſeruimus, Naturam ſemel atque iterum ſuperiorem uertebram inferiori maiorem creauiſſe. Secũda enim craſsior, & maior ualidiorꝗ eſt tertia: dein primam tranſuerſorum proceſ-

c 14 muſc. tabula A, B.
d eadem tabula, K, L.

Tranſuerſorũ ceruicis uertebrarum proceſſuũ natura.

ſuum occaſione, omnibus ceruicis uertebris latiſsimam eſſe, ſuprà docuimus. Cæterum tranſuerſi proceſſus in reliquis colli uertebris non admodum exporriguntur, [e] & imprimis ſecundæ uertebræ, cui breuis & ſimplex utrinque tranſuerſus obtigit proceſſus. Videtur autem is in ſecunda uertebra minus quàm in alijs prominere, breuiorꝗ eſſe, propter huius uertebræ tube-

e 5, 6, 7 figuris u.

tuberum, quæ primæ ſinus ſubeunt, amplitudinem, craſſitiemꝗ. Inſuper hæc tuberum amplitudo in cauſa etiam eſt, [f] foramen quo tranſuerſus ſecundæ proceſſus perforatur, non rectà, ſed obliquè exculptum uideri, ſecus atque in prima ceruicis uertebra, [g] & quinque ſecundæ ſubiectis, quarum tranſuerſus proceſſus recto amploꝗ foramine peruius eſt. Neque profectò hactenus in homine ulla ceruicis mihi occurrit uertebra, quæ tranſuerſum proceſſum non geſſerit perforatum. Verùm proceſſus ſeptimæ canum ſimiarumꝗ uertebræ tranſuerſum proceſſum, abſque foramine frequenter adinueni. Huiuſmodi foraminibus ſolæ ceruicis uertebræ ornantur, in hoc perforatæ, ut [h] uenā arteriamꝗ ſurſum ducant, quæ dorſali medullæ, ac tandem ipſi cerebro ſanguinem ſpiritumꝗ deriuant. Præterea quatuor uertebræ, quæ ſtatim ſecundam ſequuntur, hoc etiam peculiariter ſibi uendicant, quòd illorum [i] tranſuerſi proceſſus ampli & bifidi ſunt: non tamen interim, ut earundem ſpinæ, aſperi & inæquales. Tranſuerſi enim proceſſus forma inuicem reſpondent, & interior ipſorum pars ſemper latior eſt, elatiusꝗ ipſa poſteriori effertur. Spinæ autem partium impar in omnibus quaſi uertebris eſt forma, & illæ perpetuò uarijs modis protuberāt atque exaſperantur. Hæc tranſuerſorum proceſſuum amplitudo & bipartitio, eadem ratione accidit, qua ſpinas bifidas eſſe prius relatum eſt, nimirum muſculorum ortus inſertionisꝗ gratia. Vt enim alios huius ſedis præteream muſculos, utrinque tranſuerſis uertebrarum proceſſibus priuatim [k] duos committi in ſecundo libro ſcribemus, quorum beneficio collum, & poſtea conſecutionis motu caput in latera ducuntur. Hi muſculi in utroque latere ita collocantur, ut unus anteriori tranſuerſorum proceſſuum ſedi, alter uerò poſteriori aſcribatur. Septima autem ceruicis uertebra tranſuerſos proceſſus latos quidem exigit, at admodū obſcurè bipartitos. Quum enim ampli proceriꝗ ſint, nulla incumbit neceſſitas, eoſdem quoque bifidos fieri, præcipuè quando muſculi collum in latus ducentes, non adeò ualidè ſeptimæ ac cæteris committantur, quòd hæc illis ueluti baſis in dicto colli motu ſubiaceat, ac obſcurè non ſecus quàm thoracis uertebræ in latus moueatur. [l] Aſcendentes [m] deſcendentesꝗ proceſſus, quibus uertebræ mutuò articulantur, in omnibus ceruicis uertebris ſecundæ ſubiectis ſimiles ſunt, & ſecunda quoque deſcendentes proceſſus obtinet, aliarum proceſſibus non diſsimiles. Qui itaque deorſum ſpectāt, & ſubditæ cōmittuntur uertebræ, orbiculari ſinu nihilminus quàm altè inciſo, & ab anteriori ſede inſigniter obliquè deorſum in poſteriora ducto, ornantur. Aſcendentes uerò proceſſus, qui incumbenti articulantur uertebræ, tuberculum orbiculare habent, quod adeò leuiter ſuperficietenusꝗ extuberat, ut ignores ſinuum'ne id an capitum numero aſcribere debeas. Hoc tuberculum aſcendentium proceſſuum ſinui congruit: & cartilagine perinde ac ſinus incruſtatum, ab anteriori ſede deorſum in poſteriora admodum etiam obliquè fertur, id quod non obiter conſiderandum eſt. Nam obliquus ille ductus in ceruicis uertebris, quæ thoraci propiores ſunt, minor ſemper, ac ſecundùm corporis longitudinem rectior euadit, quòd illæ uertebræ nō adeò laxè ac ſuperiores moueri, atque ob id etiam non tam laxè articulari, debeant. Aſcendentes itaque proceſſus ſuo tuberculo, ſinum deſcendentium proceſſuum ſubingrediuntur, atque ita ſecunda ceruicis uertebra tertiæ duplici articulo alligatur, ut tertia quartæ, & ſic reliquæ omnes ad thoracem uſque conſequentes. Septima enim ceruicis, primæ thoracis aſcendentes proceſſus excipit. Verum Natura non ſolum ceruicis uertebris laxiores communicauit articulos, ſed ut commodius aptiusꝗ quàm reliquæ dorſi partes, collum inſigni & quo maximè indigemus uſu, moueri poſsit, ipſa aliud quoque proprium colli uertebris adhuc elargitur. Quum enim uertebrarum thoracis & lumborū corpora inuicem planis minimeꝗ extuberantibus cōmittantur ſuperficiebus, ad eum modum quo duo læuigati ampliꝗ aſſeres mutuò incumberent, Natura [n] inferiorē ceruicis uertebrarū corporis partem oblongam, capitisꝗ alicuius articuli ad motum euidentem facti ritu, extuberare uoluit, ac [o] ſuperiorem corporis uertebrarum partem amplo ſinu ita excauauit, ut oblongum ſuperioris uertebræ corpus in hunc ſubditæ uertebræ ſinum ingrediatur, uertebrarumꝗ compago ad mouendum promptior conſurgat. Atque hæc compactionis ſpecies in ſecundæ uertebræ cum tertia, & deinde in aliquot ſubiacentium uertebrarum nexu magis eſt cōſpicua. Colli autem ſeptima, primæ thoracis quaſi omnino plana innititur ſuperficie, ac etiam ipſius corpus elatiori ſede non adeò atque ſuperiorum uertebrarum excauatur: quod præcipue accidit, quia ſuperiores laxius inferioribus moueri, ex uſu fuit. Cæterùm quàm tutò uertebræ inuicem ligamentorum ope colligentur, quamꝗ ſtudioſe Natura laxis his oſſium connexibus proſpexerit, muſculi & uertebrarum ligamenta in ſecundo libro affatim oſtendent. Nunc interim DEI opificium ſummopere admiremur, quòd is ſimul & ſecuritati, & multiplici motui tam incredibili induſtria prouiderit: & quāuis fortè crebriores ceruicis noxas luxationesꝗ, quàm reliquarum dorſi partium fieri conſpicimus, nihilominus tamen adhuc magis obuerſetur animo,

Left margin notes:

f 5, 7, 11 figur. x.
g 8 fi. α.
h ultima 3 lib. figura ſ.
i 8, 10 fig. y, z. & 9 figuræ numeri 7, 8, 9, 10.
k 8 muſc. tabul. alter C notatur. 14. autem tab. alter N.
l 9, 11 fig. δ, & numeri 3 fi. 3, 4.
m 6, 7, 9, 11 fig. γ.
[illegible] hic confer ceruicis uertebras, thoracis et lumborum uertebris ſi capit. 14.
n 9 fi. β, & 8 fig. ε.
o 9 fi. κ, θ, Nonæ autem figuræ numeri, 1, 2.

Right margin notes:

Foramen trāſuerſorum proceſſuum.

Aſcendentium & deſcendentiū proceſſuū natura.

a b

Metire obliquum ductum ab a ad b.

Corporū ceruicis uertebrarū contextus.

mo,

mo, tantam hominum frequentiam in collo eius laxæ articulationis uitio neutiquam affici: & expendamus pariter, quantum ad omnia uitæ munia incommodi rigida immobilisq́ ceruix adferat. Quòd uerò secundæ uertebræ corpus in [p] anteriori sede non planum reliquorum colli uertebrarum corporum modo uisitur, at tubere secundum longitudinem ducto amplioris lineæ forma extuberet, & utrinque ad eius tuberis latus deprimatur, [q] musculi illi in causa censendi sunt, qui collum flectentes, & hac sede coëuntes, in istam uertebræ corporis formam ualidius inseruntur. Verùm quum tertia ceruicis uertebra secundæ subiaceat, & utriusque lateris collum flectens musculus supra hanc etiam inseratur, non mirum est, anteriorem corporis tertiæ ceruicis uertebræ faciem secundæ uertebræ nonnihil esse consimilem: imò dictorum musculorum occasione omniū ceruicis uertebrarum sedem ueluti compressam, non autem ut thoracis lumborumq́ uertebræ semicirculi instar, protuberantē uideri. Quæ quum ita se habeant, neminem latet, omnibus ceruicis uertebris non eundem processuum numerum obtigisse. Ne autem aliquid hîc prætermisisse uidear, necessum fuerit uel Galeni nomine alicuius uertebræ ceruicis processus ita recensere, ut undecim numero in illis processus adinuenias: totidem nanque processus colli uertebris à Galeno ascribuntur. Assumito itaque tertiam, aut quartam, aut quintam, aut sextam colli uertebram, ac primùm duos numerato processus in superiori corporis sede, utrinque uidelicet unum ad latus sinus, cui incumbentis uertebræ oblongum corpus insidet. tertium autem & quartum recense duos ascendentes processus, qui incumbentem subeunt uertebram. quintum uerò & sextum, duos descendentes, quibus subditæ uertebræ ascendentes processus excipiuntur. Porrò septimum, octauum, nonum & decimum numerabis, transuersos processus: qui quum utrinque sint singuli, ac illi rursus gemini bifidiq́ cernantur, quatuor cōstituūt processus. undecimus erit ipse posterior processus, seu spina. Verùm quum uertebræ, quibus geminis utrinque transuersus accidit processus, spinam quoque [r] bipartitam gerant, nihil obstiterit, cur minus hîc duodecimum quoque fingas, Galeni numerū aucturus. Item quia [s] oblongum uertebræ corpus inferiori sede processus modo quoque educitur, quid prohibebit & id pariter decimi tertij processus loco, cæteris adijcere? Quòd autem in prima ceruicis uertebra, & secunda, septimaq́ alius processuū obseruetur numerus, atque ille adhuc in istis uarius, uel me tacente citra negocium prompte colligitur. [t] Foramina in uertebrarum lateribus neruis à dorsali medulla transmittēdis, & uenis quoque ac arterijs ad illam admittendis parata, eadem serie sub secunda ceruicis uertebra ad sacrum usque os cōstituuntur. Inter latus enim posterioris sedis corporis uertebræ, & ascendentes descendentesq́ processus, sinus quidam [g] supra [h] infraq́ in ambobus lateribus exculpitur, qui cum proximæ uertebræ sinu commune foramen efformat, quo neruus prosilit. Isti sinus in omnibus uertebris nō pari se habent modo. in ceruicis enim uertebris semicirculus in superiori uertebra, & semicirculus in inferiori exculpitur, utraque uertebra parem operam ad foraminis constitutionem præstante. Aut si quis ad amussim singula excutiat, inferior uertebra in ceruice paulò maiorē portionem foraminis constituit, ipsa superiori. [i] Sinus enim in superiori uertebræ parte exculptus, [k] inter processum ascendentem, & processum quem elatior corporis uertebræ pars producit, profundior est [l] sinu, qui [m] inter descendentem processum, & corpus uertebræ cælatur. In lumborum uertebris prorsus contraria est ratio. superior enim uertebra, superiorem foraminis sedem lateraq́ efformat, inferiori interim uertebra inferiorem foraminis illius partem, seu ueluti tertiam circuli partem duntaxat constituente. Sinus enim in illis uertebris inter corpus ac descendentem processum exculptus, multis numeris eius cauitatē superat, qui in superiori uertebræ parte inter corpus ipsius & ascendentem processum cælatur. Thoracis autem uertebrę medio se habent modo. quæ enim ex illis collo propius accedunt, colli uertebris hoc neruorum foramine respondent: quæ iuxta lumborum uertebras consistunt, lumborum etiam uertebris in foraminis forma assimilantur. Quamobrem uerò Natura, in alia sede neruorum foramina [n] inter occipitis os & primam uertebram, ac rursus [o] inter hanc & secundam cælauerit, quàm in reliquis uertebris, cuiuis obuium esse arbitror, qui primæ uertebræ cum capite, & eiusdem uertebræ cum secunda articulorum compagem sedesq́ ex præcedentibus intellexerit. Hæ nanq́ liquidò commonstrant, in lateribus articulo occupatis, uertebras illas insculpi neutiquam potuisse, nisi prorsus infirmum inualidumq́ Natura hîc fecisset contextum, & mutuo ossium in assiduis motibus affrictu, neruos rumpi uitiariq́ cupiuisset. Qua uerò prouidentia hæc foramina [p] in sacro osse exculpsit, in eius ossis historia percurram. Cæterùm quòd ad præsens Caput adhuc spectat, colli uertebræ aliud nihil sibi priuatim asciscunt. Nam etsi omnium uertebrarum secundam sequentium corpora superius inferiusq́, & ipsius etiam secundæ corpus infra appendices in minoribus natu ostendant, id quoque omnibus uertebris secundæ subditis commu

Processuū numerus.

Lib. 13 de Vsu partium.

Foraminum neruos in latera trāsmittentium natura.

In colli uertebris.

In lumborum uertebris.

In thoracis uertebris.

Vertebrarum appendices.

p 5, 10 fi. λ, μ, ν.

q 8 muscul. tab. A, B.

Obseruato hic 8 figur... cuius nume... ri, processu... seriatim de... notant.

r 8 fi. ξ, π.

s 8 fig. ρ, & 9 fig. ς.

t fi. ca. 14. Q, Q.

g 8, 9 fig. ...

h 7 fig. τ.

i 8, 9 fi. ...

k 9 fi. inter δ & ϑ.

l 7 fig. τ.

m 7 fi. inter β & ...

n 2 fi. ca. 11 lib. 4 H, & 3 fig. F.

o 2 fi. ca. 11 li. 4 N, & 3 figura I.

p 2 fi. ca. 11. lib. 4 charact. 25. ad 30 usq́. & 3 fig. E. ad 56.

commune est. Quemadmodũ & uertebras non uno osse in puerulis efformari, nulli negatum est uertebræ. Prima enim ceruicis duobus constat ossibus, inuicem appendicũ more cõmisis. Apparet autem hæc unio, ubi primæ [q] anterior pars consistit, & [r] quà aliæ in spinam exacuuntur. [s] Reliquæ autem ceruicis & thoracis & lumborum uertebræ præter appendices, tribus extruuntur partibus. Vna enim linea cartilagine oppleta, secundùm spinæ ducitur longitudinem, à foramine dorsali medullæ parato ad spinæ usque apicem pertinens. Aliæ autem duæ ab eodem foramine productæ, corpus uertebræ à duobus transuersis processibus reliquisq; uertebræ posterioribus partibus dirimunt, quemadmodum in agno ac hœdo est cernere. Quamuis id in puerulis obseruari malim, quòd ipsis ossium noxæ crebrius quàm ætate confirmatis oboriantur. Cæterùm in ætate paulò prouectioribus, hæc ossium frequentia aboletur: appendices tamen etiam uigoris tempore aliquando non ita difficulter distinguuntur. In senibus autem non solum appendicum connexus obliteratur, uerùm uertebrarum corpora aliàs magno interuallo ob cartilaginei ligamenti interuentum dissita, adeò coalescunt, ut modò tres modò quatuor uertebras in illis ita concreuisse, ac simul in cemiterijs effodi uideas, ut inuicem diuelli nulla ratione queant. Coalitus iste quorundã processuum fit interuentu, quos corpus unius uertebræ ab externa ipsius superficie in aliud producit. Cæterum coalitum hunc in causa esse, cur minus dorsum moueant senes, & quòd nequaquam dorsum extendant, ipsiq; magis incuruentur, neminem ambigere reor, præcipuè si quis aliquando gibbosi uertebras inspexerit, hasq; incuruatas, & suis corporibus pertinacissimè unitas. Quanquam ad hæc, difficilem in senibus motum augent ossium superciliorũ mira asperitas, & ossium tubercula, quæ capita in suis finibus moueri prohibent. Postremò & insignis ligamentorum duricies, promptè uertebras moueri uetat.

q 2 fig. M. 3, 4 fi. L.
r 3, 4 fi. X.
s prima linea, in 7 fi. à foramine illo per s du ceretur. secunda autẽ & tertia à foramine per r & r.

Vertebram in pueris pluribus constare ossibus.

Vertebrarum in senibus nexus.

DE THORACIS VERTEBRIS.
Caput XVI.

PRIMA XVI CAPITIS FIGVRA. SECVNDA. TERTIA. QVARTA.

QVATVOR PRAESENTIVM FIGVRARVM ET EARVNdem characterum Index.

DVODECIM thoracis uertebrarum eas hic delineauimus, quas ostendendæ illarum d scriptioni sufficere duximus. Integra enim dorsi uertebrarum series, figura decimoquarto Capiti præposita, ac dein tribus integram ossium compagem ad huius libri calcem exprimentibus proponitur. Thoracis autem uertebræ simul cum costis, quæ illis articulantur, etiam seorsum duabus prioribus figuris exprimuntur, quæ decimo nono Capiti præfigentur. Prima uero huius Capitis figura unam ex medijs thoracis uertebris anteriori parte delineatam ostendit, cui ferè decem superiores thoracis uertebræ correspondent.

Secunda, eandem uertebram, quæ prima explicatur figura, posteriori facie spectandam offert.

Tertia, thoracis undecima uertebra posteriori facie ostenditur.

Quarta duodecimam thoracis uertebram posteriori etiam facie expressimus.

A 1, 2, 3, 4

A 1,2,3,4 A in omnibus obseruatur figuris, superiorē corporis partem notans, qua superpositæ cōmittitur uertebræ. Cæterum quia superiori parti inferior prorsus respondet, abs re fuisset uertebram thoracis ab inferiori facie delineare.

Φ. Φ uerò in tertia figura positum, appendicem notat superiorē corporis uertebræ, quæ adhuc post ossiū coctionē & emundationem ferè relinquitur.

B 1 Medium eius sinus, quem duabus uertebrarum corporib. communem esse dicemus, cuiq; costæ radix inarticulatur.

C 1 Eiusmodi sinus pars in inferiori uertebræ corporis sede sculpitur, quæ tanto minor est superiori parte B insignita, quanto communis sinus costæ articulandæ paratus, ad subiacentem uertebram magis, quàm ad superpositam pertinet.

D 3 Sinus undecimæ uertebræ, cui undecima dextri lateris costa inarticulatur.

E 4 Sinus duodecimæ uertebræ, cui duodecima dextri lateris costa coarctatur.

F 4 Sinus asper & profundus, ex quo ligamentū prodit, duodecimā costā suæ cōnectens uertebræ.

G 2,3,4 Foramen grandius posteriori uertebræ corporis sedi, quæ dorsalē medullam respicit, incisum.

H & I 1,2,3,4 Transuersi processus uertebrarum thoracis.

K 1 Sinus in apice transuersi processus, cui costa articulatur, conspicuus.

L 1 Sedes transuersi processus, quam gibbam esse dicemus.

M 1 Sedes transuersi processus caua. Quòd autem in reliquis tribus figuris posteriorem uertebrarum faciem exprimentibus, transuersi processus nonnihil decliues ferri apparent, ob hoc euenit, quòd in his delineationibus superioris uertebrarum partis magna conspicitur portio. Oculi enim acies ad posterioris sedis medium, studiò non fuit directa.

N, O, P 1,2 Spina, seu posterior processus. ac in secunda quidem figura superior spinæ exprimitur sedes, in qua N & O & P tres lineas notant, triangularem figuram simul constituentes. & interuallū inter N ac O una est superficies superior, & aliud interuallū inter N & P altera est superficies superior. Verùm prima figura tertiam ipsius processus superficiem notat, quæ inferior est, ac inter O & P consistit. Quod autem iuxta N in prima figura inumbratum cernitur, alterius superiorum superficierum est portio.

Q 1 Linea in tertia superficie extuberans, quæ aspera & inæqualis est.

R 3 Spina undecimæ thoracis uertebræ.

S 4 Spina duodecimæ thoracis uertebræ.

T, V 1 Vertebrarū thoracis, quæ supra duodecimā consistunt ascendentiū processuū anterior sedes.

X, Y 2,3 Ascendentium thoracis uertebrarum processuum posterior sedes, qua illi processus extuberant, & cartilagine incrustantur.

a b 2,3 Descendentium thoracis uertebrarum processuum exterior sedes.

c 1 Hic uidetur dextri descendentis processus anterior sedes, quæ sinuatur, cartilagineq; obducitur, & ascendentis subiectæ uertebræ processus tuberculum excipit.

e, f 4 Ascendentes duodecimæ thoracis uertebræ processus, undecimam subeuntes uertebram.

g, h 4 Descendentes duodecimæ thoracis uertebræ processus, qui ascendentium primæ lumborum uertebræ processuum sinibus inarticulantur.

Plurimū duodecim thoracis esse uertebras.

THORACIS uertebræ numerantur[a] duodecim, præterquam quòd aliquando, tametsi raro, aliquibus uel deest una, uel superest. Sed deesse rarius, quàm superesse, inuenitur. Patauij nanque duo corpora, tredecim singula thoracis donata uertebris mihi occurrerunt, quum interim hactenus undecim tantum uertebras nunquam uiderim. Neque etiam lumborum ceruicisq; uertebrarū numerus tam crebro, atque thoracis, uariatur. Præterea, etsi thoracis uertebræ pari constent numero, non tamen in omnibus eandem articulationis commonstrāt speciem. Quum enim una thoracis uertebrarum sit, quæ uertebram ipsi superpositam ascendentibus processibus & subiectam descendentibus pariter subeat, duabus'ue excipiatur uertebris, hæc tamen nō eadem (licet duodecim tantum thoracis sint uertebræ) se offert. quandoquidem nunc undecima, nunc uerò duodecima, aut alia quæpiam interdum hoc articuli genere proximis committitur uertebris. Quò igitur accuratius, quænam hæc sit, quaq; ratione alijs coarctetur, quiuis promptè intelligat, præsens negocium descriptu utcunque arduum, sed demonstratu mihi perfacile, quàm potero diligentissimè modò

a fi. cap. 14 C, D. Integræ K ad L. Dein totus uertebrarū contextus 1, 2 fig. cap. 19.

Quandam uertebram supra infraq; ab alijs suscipi.

dò aggrediar, omnes thoracis uertebrarũ partes ordine enarraturus, ut in quibus illæ inuicem pugnent, ocyus quis adinueniat. Quippe in thoracis uertebris nõ mediocris occurrit differentia.[b] Primùm itaque thoracis uertebrarum corpora tantum magnitudine inter se discrepant, quantum una, alia collo uicinior consistit. Primæ nanque thoracis uertebræ corpus magnitudine admodum duodecimæ corpori cedit.[c] Deinde corpus primæ, superiori sua sede, qua septimæ ceruicis cõnectitur, non omnino planũ est, sed modicè utrinque ad latus extuberat, ceruicisq́ uertebrarum[d] corpora obscurè imitatur. Inferior autem huius corporis pars, plana constat superficie,[e] quemadmodũ & inferior superiorq́ omnium thoracis uertebrarũ corporum superficies. Nullum enim thoracis uertebrarũ corpus inferiori parte, uel leuissimè in longum decliue protenditur, & in subsequentis uertebræ corporis sinum ([f] ceruicis uertebrarum ritu) desinit. Vtcunque etiam aliter Galenus attestetur, parem quodammodo articulationem thoracis uertebris tribuens, quam in præcedenti Capite ceruicis uertebrarum corpora moliri docuimus. Ad hæc, primæ secundæq́ thoracis uertebræ corpus, nõ adeò anteriori parte rotundũ seu orbiculare prominet, atque reliquarum thoracis uertebrarũ corpora, quæ multo magis quàm supremarũ corpora ad circuli seu literæ C conuexi imaginem accedunt, proceriusq́ in thoracis amplitudinẽ protuberant. Videntur enim duæ superiores thoracis uertebræ, ceruicis uertebrarum modo, in anteriori corporis sui sede depressæ, multoq́ (ut sic dicam) ampliores, quàm profundiores, ac ad cõuexum semiparenthesis (potius quàm C formatæ. Quod ipsis priuatim cùm articulationis laxo motui aptæ gratia, tum[g] musculorum collum flectentium occasione oboritur. Musculi enim illi, ita utrinque primarum thoracis omniumq́ ceruicis uertebrarum corporibus insternũtur, ut liquidò constet, ea corpora ab illis comprimi. Reliquarum autem uertebrarum corporibus huiusmodi musculi neque adnascuntur, neque incumbunt quoque. Præterea omnibus thoracis uertebrarum corporibus hoc commune accidit, quòd utrinque sinus habeant, quibus costarum capitula inarticulantur. Verùm ut costarum capitula in illo articulo uariant, ita etiam ijsdem omnino sinibus non omnes uertebræ decorantur. Vbi enim prima thoracis secundæ committitur, & secunda tertiæ, atq́ ita deinceps ad nonæ usque cum decima conuexum,[h] sinus quidam in ambobus lateribus iuxta[i] foramina neruorum nomine parata insculpitur. qui utrarumq́ inuicem colligatarum uertebrarum corporibus communis existit, ac partim in superioris uertebræ corpus, partim in inferioris excinditur. quanquam interim huius sinus grãdior portio ad inferiorem uertebram potissimum pertineat. Sinus iste incrustatur cartilagine, & obtusi anguli penè forma cælatus est, quemadmodũ & costarum[k] capitulũ sinum subiens anguli obtusioris modo extuberare, in costarũ tractatione commonstrabimus. Cæterùm prima thoracis uertebra hoc proprium cum undecima & duodecima adipiscitur, quod utrinque peculiarem habeat sinum alijs uertebris non communem, in ipsiusq́ corpore duntaxat incisum. Ad superiorem enim sedem corporis primæ thoracis uertebræ, sinus utrobique exculpitur rotundus, & satis insigniter cauus, ac denique cartilagine oblitus, cui primæ thoracis costæ radix rotundo capitulo inarticulatur. Deinde ad inferiorẽ huius sinus sedem alius insigniter profundus cõspicitur, asper & inæqualis, & foraminibus quibusdam oppletus, neque cartilagine inunctus, à quo ualidissimum prodit ligamentum costam in suo sinu robustissimè stringens. Pari ratione sinus in duodecima uertebra duodecimæ costæ gratia insculptus, ad inferiorem ipsius sedem alium quoq́ asperum, sed minus quàm postremò dictus primæ uertebræ sinus, profundum adipiscitur, qui ligamenti duodecimam costam firmius uertebræ adnectenti nomine cælatur. Postremò thoracis uertebrarum corporibus etiam substãtiæ ratione quædam accedit differentia. quanto enim cuiusq́ uertebræ corpus grandius maiusq́ est, tanto etiam minus apparet solidum, sed fungosum, & multis inæqualibus uarijsq́ foraminibus incerta serie interstinctum, in quæ uenæ arteriæq́ corpus uertebrarũ enutrituræ subintrant. Nisi enim uasorum surculi crassorum ossium substantiæ insinuarentur, impossibile esset mediam intimamq́ & à superficie remotissimam ossis substãtiam, sibi nutrimentũ (quandoquidem ita distat) allicere. Inter cætera huius generis foramina, nullibi insigniora se offerũt,[l] q̃ in posteriori corporis uertebrarũ sede dorsalẽ medullã respiciẽte. Vbi in plurimis uertebris unũ peculiare cernitur foramen, pro uertebræ mole magnum, & asperum, & in multa desinens foraminula. Et quamuis Galenus huiusmodi foramina, priuatim lumborũ uertebris uideatur adscribere, si tamen quis singula studiosè rimabitur, conspiciet primam lumborũ & thoracis duodecimam, & undecimam, aliquotq́ uertebras ipsis superpositas, hæc foramina pro illarum magnitudine insigniora, plura & altiora exigere, harumq́ uertebrarũ corpus fungosius, quàm cæterarum omniũ esse. Quòd scilicet magnæ sint uertebræ, & cauæ uenæ[m] caudicem sibi innitentem non sortiantur, ac duntaxat[n] uenæ pari carentis propaginibus implicentur. In[o] trans-

G uersis

b c H. inc articulationis, ut & molis quoque differẽtiam, ostendit 1 fig. integrarum. ac fi. cap. 14.

d 9 fi. cap. 15 x, κ, ϑ.

e 1, 2, 3 fi. A.

f 8 fi. cap. 15, & 9 fi. ʃ.

g 8 musc. tab. A, B.

h 1 fi B, C. Sed manifestius 3 fi. cap. 19 X, d.

i 1 fi. ca. 14 Q, Q.

k 4 fi. 19 cap. L. Hæc petes ex 4 fi. E, F.

l 2, 3 4 fi. G.

m fi. 6 cap. lib. 3. præpositæ ʃ. uersus o.

n Eiusd. fi. F, dein G.

o 1, 2, 3, 4 fi. H, I.

Thoracis uertebrarũ in corporibus differentia.

Libro de Ossibus Cap. 9.

Ex sinibus quibus costæ articulantur differentia.

Differẽtia ex corporum substantia.

Libro de Ossibus Cap. 10.

Differentia à transuersis processibus.

uersis processibus, uertebræ thoracis etiam inuicem uariant, uerùm non adeò ut Galenus in decimotertio de Partium usu prodidit, decimã & duas ipsi succumbentes transuersis priuans processibus. Omnibus enim thoracis uertebris utrinq; unus transuersus obtigit processus, qui magnitudine in nouem superioribus uertebris uix quicquam differt. decimæ autem uertebræ transuersi processus minus, quàm superiorum uertebrarum, extuberant, ut etiam decima, quæ ipsi cõmittitur costa, admodum parua spuriaq; est. Vndecimæ uerò uertebræ transuersi processus minores adhuc decimæ sunt, & duodecimę processus adhuc minores ipsius undecimæ: nimirum quòd non tantus horum processuum usus, atque superiorum uertebrarum processuum, sit. Cæteris enim omnibus costæ articulantur, quarum gratia thoracis uertebræ ualidissimos crassissimosq; processus transuersos sibi uendicãt. Duodecimæ uerò & undecimæ transuersis processibus costæ non articulantur. duæ enim infimæ utriusque lateris costæ, unica tantum ad uertebrarum corpus articulatione committũtur, reliquis interim ad uertebrarũ corpora & processuum transuersorum apices dearticulatis. Ad [p] apices nanque transuersorum processuum nouem superiorum thoracis uertebrarũ sinus cartilagine incrustati uidentur, quibus costarum [q] capitulum articulatur. In transuersis autem decimæ uertebræ processibus eiusmodi sinus aut nulli, aut interdum obscuri conspiciuntur: in duarum uerò infimarum processibus prorsus nulli occurrunt. Præterea sinus in transuersorum processuum apicibus sculpti, omnes quidem anteriori processuum sede habentur; uerum alij superiorem, alij mediam magis occupant. Primæ enim uertebræ transuersorum processuum sinus deorsum spectant, nonæ uerò sursum, mediæ autem medio se habent modo. Quod Galenus quidem parum animaduertisse uidetur, quum costarum nexus explicãs, huiusmodi sinus omnes deorsum spectare, atque inferiori apicis transuersorum processuum sede insculpi arbitratur. Qui decimam thoracis uertebram, & duas huic subiectas nequaquã transuersis processibus ob id debebat priuare, quòd illi totius dorsi in latus motum essent præpedituri. Si enim motus illius ratione Natura transuersos processus illis uertebris abesse uoluisset, nõ magis uertebras decimæ (quam Galenus suprà infraq; suscipi tradidit) subditas, quàm superpositas, debuisset illis processibus priuare. Nam si inferiorum uertebrarũ transuersi processus motui laterali obstaculo erant futuri, profectò superiores non minus motui, quàm inferiores obstitissent. Quemadmodum enim dorsi pars, quæ uertebræ suprà infraq; exceptæ subijcitur, sursum in illo motu ducitur: ita etiã superiacentem partẽ deorsum ferri necessum est, si modo ueluti in semicirculũ dorsum in latus duci debeat, cuius semicirculi circumferentiæ medium punctum uertebra illa meritò censetur, quæ suprà infraq; suscipitur, quæcunq; etiam hæc sit. At quid opus est huic sermoni, adhuc propter uertebram utrinque susceptam intellectu difficili, immorari? quum decima & duæ ipsi succumbentes thoracis uertebræ tam insignes transuersos processus habeant, quàm illorum usui in musculorum exortu insertioneq; expedit. Quinetiã Galenus sui nescio quàm memor, passim omnes costas duobus internodijs articulari prodidit, uno scilicet uertebræ corpori, altero autem transuerso processui. quod si esset (uti sanè non est) nunquid & decima thoracis uertebra, & duæ ipsi subditæ necessariò transuersis donarentur processibus? Quo autem ductu illi aut sursum aut deorsum porrigantur, tunc dicemus, quum thoracis uertebrarum spinas sermoni subnexuerimus.

Libro de Ossibus, & octauo de Admi. dissec.

In Lib. de Ossibus.

Tum alibi sæpius, tum maxime 8 de Admi. dissec.

A spina differentiæ.

Natura enim omnibus thoracis uertebris spinam toto ductu simplicem, minimeq; [r] bifidam largitur. Atque huius spinæ in omnibus uertebris non eadem forma uisitur. Nouem enim superiores [s] longissimas exigunt spinas, non admodum amplas, at tamen ex ampla basi in mucronem sensim desinentes, trianguliq; imaginem ita referentes, ac si triangulari constarent pyramide. Superiori nanque sede [t] rectam acutamq; ostendunt lineam, secundùm ipsarum longitudinem exporrectam, & deinde utrinq; ad [u] latera iuxta inferiorem ipsarum sedem, similẽ etiã obtinent lineã. adeò ut spinæ unius, tres longæ acutæq; lineæ, ternas superficies efforment: quarum [x] duæ superiorẽ spinæ sedem cõstituunt, quæ superiorẽ uertebrã respicit, atq; harum una utrinq; habetur. [y] tertia superficies inferiorem cõstituit sedem, subiacẽtis uertebræ spinæ incumbentẽ. Tres istæ superficies in eadem spina in nouẽ superioribus uertebris, ut plurimùm pares & æquè amplæ cernũtur, et duæ superficies exactè læues sunt. tertia autem & inferior aspera est, & ueluti [z] linea secundùm ipsius longitudinẽ ducta interdiuiditur. Ab hac tertiæ superficiei linea ligamentũ prodit, quod lineæ duabus superficiebus cõmuni inseritur, ac inuicẽ spinas colligãs, interuallumq; earundẽ opplens, dextros spinæ musculos à sinistris dirimit, illi respondens ligamento, quod [a] inter ulnam & radium, [b] ac inter tibiæ os & fibulam consistere dicã. Interdum superiores superficies inferiori ampliores apparent, ipsæq; spinæ à lateribus magis (quemadmodum in quadrupedibus cernitur) sunt depressæ. Decima thoracis uertebra non ita prominentem, atque superiores uertebræ, spinam exigit: neq; hæc triangula-

rem

p 1 fi. K. & 3 fig. cap. 19 c, b.
q 4 fig. ca. 19 M.
r 8 fig. 15 cap. f, w.
s 1, 2 fig. N, O, P.
t 2 fig. N.
u 1, 2 fig. O, P.
x 2 fig una ab O ad N. altera ab N ad P.
y 1 fig. inter O et P.
z 1 fig. Q.
a 1 fig. cap. 1 lib. 2 a inter E & I.
b 7 mus. ta. S, T, V.

rem illam imaginem adeò scitè commonstrat. Duæ enim superiores superficies, amplæ admodum sunt. tertia autem inferior'ue angusta cernitur, nec ualdè depressa, sed insigniter aspera & inæqualis. Præterea spinæ huius mucro obtusus amplusq́ est, non ut superiorũ uertebrarum spinæ acutus & strictus. Vndecimæ uertebræ [c] spina, adhuc minus quàm decimæ exporrigit, & utrinq; magis adhuc deprimitur, amplior q́ (si superiora inferioraq́ inspexeris) efficitur. Deinde inferior ipsius superficies in lineam insigniter extuberat, neque amplius depressa, sed arcta & aspera uisitur, huiusq́ spinæ mucro admodum obtusus est ac spissus. Duodecimæ [d] spina, adhuc magis à superiorum uertebrarum spinis uariat, ad lumborum uertebrarum [e] spinæ imaginem magna ex parte accedens, quæ utrinque admodum depressa est: & si summum imumq́ spectes, admodum lata & ampla. Cæterùm ut omnibus uertebris non eadem spinarum forma accidit, sic etiam spinæ ductu inuicem discrepant. Nouem nanque superiorum thoracis uertebrarum spinæ, ut & ceruicis, insigniter decliues feruntur, seu à summo ad imum tendunt. Decimæ autem thoracis uertebræ spina minus quàm superiorum spinæ deorsum conniuet, magisq́ rectà retrorsum fertur. Vndecimæ spina adhuc rectius erigitur, & huius rectitudinem duodecimæ spina uincit. Verùm interim harũ nulla adeò rectà fertur, quin ipsius mucro semper magis deorsum, quàm sursum, uergat. quod etiam omnium in lumbis uertebrarum spinis accidit, deorsum magis quàm sursum spectantibus. Atque hæc in hominis dorso subaudienda sunt. Canibus enim, simijs, leporibus, & alijs ferè quadrupedibus prorsus contraria est ratio, Galeni dogmatibus pulchrè quadrans. His enim decimæ thoracis uertebræ spina neque deorsum neque sursum uergit, & duæ deinceps, quæ statim decimæ subijciuntur, spinam habent obscurè superiora suo mucrone spectantem. Reliquæ uerò has adhuc subsequentes spinas exigunt ab imo sursum porrectas. longè profectò secus, quàm homo, cui ne unius quidem uertebræ spinam sursum magis, quàm deorsum, inclinare, nemo uerè assert urus sit. Transuersi colli uertebrarum processus, quemadmodum & nouem superiorum thoracis, ex Galeni sententia, decliues, seu à summo ad imum deberẽt porrigi: uerùm id adeò obscurè leuiterq́ fit, ut uix mentione dignum uideatur. Quandoquidem si transuersos colli uertebrarum processus non perfunctoriè consideraueris, dices illos [f] externo seu posteriori eorum latere, deorsum respicere; [g] interno autẽ seu anteriori latere, quod posteriori latius est, sursum tendere. Transuersi autem nouem superiorum thoracis uertebrarum processus, toto ipsorum corpore retrorsum & sursum magis, quàm deorsum, feruntur. Verùm [h] superior eorundem pars gibba uisitur, [i] inferior caua, & nonnihil sinuata, quasi hac ratione descensus ad inferiora speciem processus illi referrent. Transuersi autem processus duodecimæ thoracis, non solùm sursum conniuẽt, uerum etiam egregiè retrorsum ducuntur, quemadmodũ & undecimæ & decimæ processus nonnihil sursum spectãt. [k] Transuersi lumborũ uertebrarũ processus admodũ obscurè sursum ducuntur: quanq̃ uertebra sacro ossi cõmissa, paulò manifestius suos processus sursum efferre cernitur. In canibus transuersi processus colli uertebrarum perquàm conspicuè & manifestò deorsum tendunt. Thoracis autem uertebrarum processus, aut non deorsum feruntur, aut admodum leuiter. Verùm lumborum uertebrarum processus insigniter in altum obliquè porriguntur, & Galeni descriptionibus ad amussim conueniunt: si modò uertebrarum numerum exceperis. plures enim lumborum uertebræ canibus & caudatis simijs obtigerunt, quàm hominibus, qui etiam plerunque à canibus una thoracis uertebra superãtur. Ad hunc igitur modum transuersi posterioresq́ thoracis uertebrarũ processus constituũtur. illi uerò [l] quos ascendentes & descendentes uocamus, ea quæ nunc subsequitur serie disponũtur. Vertebrarum omnium quę supra sacrum os habentur, articulationis, quę nuper dictis efficitur processibus, duplex est ratio. aut enim succumbens uertebra superiacentem subintrat, ac ab illa suscipitur: aut succumbens superiorem in suis finibus excipit. adeò ut omnis uertebra, duabus tantum demptis, una parte suscipiat, altera suscipiatur. Prima enim ceruicis uertebra & superiori & inferiori sede suscipit, [m] superiori quidem occipitis ossis capitula, [n] inferiori autem secundam ceruicis uertebram. [o] Duodecima uerò thoracis (nisi alia quæpiam interdum sit) utrinque suscipitur, nullam interim suscipiens. Omnes itaque hac uertebra superiores, ad primam usque ceruicis, priori articulationis generi committuntur. superior enim semper inferiorem excipit, ut decima thoracis undecimam. Quæ autem sub utrinque suscepta locantur, superiori quidem sui parte superiacentem excipiunt, inferiori autem parte subiacentẽ ingrediuntur. atque ita prima lumborum uertebra à secunda suscipitur. Thoracis uertebræ supra utrinque susceptam repositæ, eandem in ascendentibus descendentibusq́ processibus speciem cum [p] colli uertebris obtinent. Sunt autem hæ thoracis uertebræ, secundũ Galeni sententiam in libro de Ossibus, nouem superiores: aut alicubi in libris de Vsu partium decem. Is enim hîc undecimam, illic ue-

Marginal notes (left): c 3 fig. R. — d 4 fi. S. — e 2 fi. cap. 17. C, D, E, F, G. — Obseruato fi. cap. 14. & 2 & 3 fi. integrarum. — f 8, 10 fi. cap. 15 x. — g earundẽ fig. z. — h 1, 2 fi. L. — i 1 fi. M. — k 1, 2, 3 fi. cap. 17. H. — l fi. cap. 14 N, O. — m 2 fi. 15 cap. N suscipit 1 figuræ B. — n 4 fi. 15 cap. Y suscipit 5 figuræ c. — o fi. cap. 14. & 3 integrarũ ad costam. — p 7 fi. 15 ca. deinde 9 g. δ. & 11 fi. β. δ.

Marginal notes (right): Spinarum ductus. — Libro de Ossibus, & libro 13. de Vsu partium. — Transuersorum processuũ ductus. — Tum alibi, tũ in lib. de Ossibus. — Differentia ab ascendentibus & descendentibus processib. eorundemq́; articulationis ratio.

rò decimam thoracis ſuſcipi tradidit, uti in ſimijs & canibus cernebat. mihi autē nunquam decima utrinq; ſuſcipi in homine uiſa eſt, ſed plurimùm duodecima. Aliquādo enim cum ſacrum os quinque tantum oſſibus efformatum repperi, undecima mihi utrinque ſuſcepta occurrit. Verùm Bononiæ Galli cuiuſdam ſacerdotis oſſa contexuimus, in quibus prima lumborum utrinque ſuſcipitur, & illa ſuos proceſſus perinde ſibi articulatos gerit, ut duodecima thoracis uertebra duodecimas coſtas. Quum itaque duodecima thoracis frequentiſsimè utrinque ſuſcipi appareat, ab hac orationem inſtituamus. Vndecim thoracis uertebrarum[q] proceſſus aſcendentes protuberāt, ac in[r] exteriori poſteriori'ue ſede, notatu digna orbiculariq; circumferentia cartilagine incruſtantur. atque horum proceſſuum tuber adeò leuiter ac in plana ſuperficie extuberat, ut num ſinus, num tuber cenſendū ſit, uix internoſcas. Deſcendentes autem proceſſus[s] interna anteriori'ue ipſorum ſede, qua foramen dorſalis medullæ gratia cælatum reſpiciunt, ſinum quoque adipiſcuntur amplum, & quodammodo orbicularem, & cartilagine incruſtatum, & nuper dicto tuberi ad amuſsim reſpondentem. Hi ſinus & tubera, à colli uertebrarum ſinibus tuberibusq; in ductu duntaxat uariant. Colli enim uertebrarum ſinus, ac tubera obliquè ab anterioribus ſurſum porriguntur, aut contrà obliquè deorſum tendunt. Nihil enim refert, ſiue ſurſum, ſiue deorſum porrigi dixeris, modò obliquitatem illorum intelligas, & cum thoracis uertebrarum ſinuum tuberumq; ductu conferas. qui quandantenus recto perficitur tramite, quò firmior minusq; ad motum ſequax thoracis uertebrarum cōtextus foret. Quum igitur thoracis uertebrarum, ut & colli, aſcendētes proceſſus poſteriori ſua ſede protuberent, deſcendentes uerò interna ſede cælentur, meritò aſcendentes inferioris uertebræ proceſſus ſubintrant deſcendentes ſuperioris uertebræ proceſſus, inferiorq; uertebra à ſuperiori excipitur.

q 1 fi T, V. r 2,3 fig X, Y.

s 1 fi. c.

a b c d

Ab a ad b colli uertebrarū proceſſuū ductus metitur. à c uerò ad d thoracis.

Cæterùm lumborum uertebræ, alia ratione coordinantur.[t] Aſcendentes enim illarum proceſſus interno latere, quo ſe inuicem illi reſpiciunt, ſinum habent oblongum, & ampliter ſatis cauum.[u] Deſcendentes autem proceſſus latere ſuo externo (modicè interim uerſus anteriora) oblongo protuberant capitulo, quod in inferioris uertebræ aſcendentis proceſſus ſinu aptè excipitur. Adeò, ut in lumborum uertebris inferior uertebra ſuis ſinibus ſuperioris admittat capitula: ſecus quàm in ceruice & thorace, ubi ſuperior ſuis ſinibus inferioris uertebræ tubercula exicipit. Duodecima autē thoracis uertebra,[x] aſcendentes proceſſus ſimiles gerit cum aſcendentibus ceruicis ac thoracis uertebrarū proceſsibus, quos poſteriori ſua ſede extuberare diximus. Atq; ideo duodecima aſcendētibus ſuis proceſsibus undecimæ thoracis uertebræ deſcendentes ſubit, ipſaq; ab undecima excipitur.[y] Deſcendentes uerò duodecimæ proceſſus extuberant quoq;, deſcendentium in lumbis uertebrarum proceſſuum ritu. deinde hi ſubeunt ſinus aſcendentium proceſſuum primæ lumborum uertebræ. quæ quum duodecimā excipiat, quid promptius colligi poſsit, quàm duodecimam ſuprà infraq; ſuſcipi? Verùm interim non ita multum refert, an duodecima, an undecima, an alia quæpiam utrinque ſuſcipiatur: modò nos indicibilis Naturæ induſtria hîc non lateat, quæ in dorſi medio uertebram effinxit, ſtabilem, & utrinque ita ſuſceptam, ut in cameratis & arcualibus ædificijs architectos inter utriuſque lateris lapides unum locare cernimus, qui utrinque ſuſcipitur, ipſo interim nullum ſuſcipiente: quemadmodum cæteri omnes unum lapidem ſuſcipiunt, & ab alio excipiuntur, ſuſtinenturq;. Vt enim dorſum ſibi dicatis ageretur motibus, hanc uertebram utrinque ſuſceptam quieſcere, firmariq; neceſſum eſt, reliquis interim omnibus ab hac & à ſe inuicem leuiter ſecedentibus: Illa enim quieſcente quum dorſum flectimus, ſuperiores deorſum ducimus, inferiores autem quodammodo ſurſum incuruamus. In tenſione uerò rurſus oppoſito motu uertebras agimus: ſi quidem dorſi motus circularij, non autē prorſus angulari figura celebrantur. Quàm parum uerò hæc cum Galeni in decimo tertio de Partium uſu, placitis conueniant, ſi mutuò loca contuleris, promptè animaduertes. Cæterùm dorſi motus unà cum ipſius muſculis parum rectè hactenus cognitis, in ſecundo libro exequemur. Iam autem ad thoracis uertebras reuerſis, inter utriuſque lateris aſcendentem & deſcendentem proceſſum, inſignes nobis[z] obſeruandæ ſunt aſperitates, inæqualiterq; protuberantes proceſſuli, in hoc parati ut ualida hinc pronaſcerentur ligamenta, tanto robuſtius firmiusq; thoracis uertebras colligantia, quanto obſcuriori motu thoracis uertebras, quàm ceruicis moueri, ex uſu fuerit. Quę quum ita ſint, omnes thoracis uertebræ ſeptem donantur proceſsibus:[a] duobus nimirum tranſuerſis,[b] duobus aſcendentibus[c] & totidem deſcendentibus,[d] unoq; poſteriori, ſeu ſpina. Si uerò undecima, aut aliqua hac ſuperior, utrinque ſuſciperetur, tunc duodecima, aut omnes utrinque ſuſceptæ humiliores, duobus abundarent proceſſibus, quandoquidem aſcendentes ſinguli[d] duorum loco, propter ſinum illis inciſum enumerarentur. Veteribus enim nonnullis,[e] hic ſinus tam inſignis habebatur, ut ſingulos aſcendentes lumborum uertebrarum proceſſus, geminos enumeraſſe uidean-

Quo modo lumborum uertebræ mutuò dearticulentur.

t 2 fi. cap. 17 K, L, M.

u 2,3 fi. ca. 17 O.

x 4 fi. e, f.

y 4 fi. g, h.

Quamobrē unam uertebrā in dorſi medio utrinq; ſuſcipi oportuerit.

Figura Operis fronti adhibita uarios arcus oſtendit.

z 23 r fi. circa G.

a 1,2,3,4 fi. H, I.

b 1 fi. T, V. 2,3 fi. X, Y.

c 2,3 fi a, b.

d 1,2 fi. N, O, P.

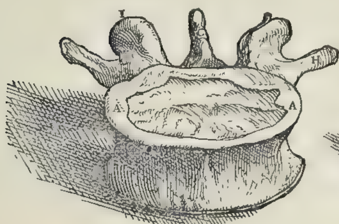
e 2 fi. ca. 17 K quidē ſinus notatur, tubera autē M, L.

Thoracis uertebrarum proceſſuum numerus.

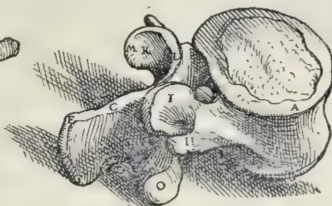
uideantur. At nunc satius erit, & illis quoque uertebris peculiare Caput consecrare, hæcque inibi accumulatius persequi.

DE LVMBORVM VERTEBRIS.
Caput XVII.

PRIMA XVII CAPITIS FIGVRA.

SECVNDA.

TERTIA, CVIVS VT ET DVARVM PRIMARVM, ac earundem characterum Indicem iam subiungemus.

QVONIAM omnes lumborum uertebræ eadem forma constant, unam duntaxat ipsarum triplici facie hic expreßimus: Prima quidem figura anteriorem uertebræ faciem, Secunda latus, Tertia posteriorem faciem proponentes.

A 1, 2, 3 *Appendix superior corporis uertebræ.*

B 1, 2 *Appendix inferior corporis uertebræ.*

C, D, E, F, G *His characteribus non in eadem figura obuijs, spina simul notatur, ac singuli priuatim in spina aliquid hunc in modum indicant.*

C 1,2,3 *Indicatur spinæ lumborum uertebræ superior pars, seu lata asperaque ipsius linea.*

D 2 *D latitat in umbra sub spina secundæ figuræ, notans lineam inferiorem spinæ.*

E 2 *E non procul à D distat, notans alterius lateris sinum, ad latus lineæ D insignitæ consistentem.*

F & G 2,3 *Appendix spinæ, triangulum referens, ac in basi G, in acuto autem angulo F insignitus.*

H 1,2, 3 *Alterius lateris transuersus processus.*

I 1,2,3 *Ascendens alterius lateris processus. Verùm K, L & M in secunda figura et tertia expres*

K. L, *sùs alterius lateris ascendens notatur processus. K enim sinus insignitur. L uerò anterius eius-*

M. *dem sinus labrum seu supercilium. M autem posterius supercilium.*

O 2,3 *Descendens alterius lateris processus. O in tertia figura positum, eius processus tuberculum notat, seu caput.*

QVO leuiori opera proceßuum hoc Capite priuatim describendorum sedem formamque assequaris, præsenti figura caudatæ simiæ lumborum uertebram dextra facie, expreßimus. in qua A & A uertebræ illius notant corpus. B transuersum proceßum hic manifestò sursum spectantem. C spinam, quæ etiam

ſurſum uergit. D & E, duos indicant aſcendentes proceſſus. F uerò & G, duos deſcendentes proceſſus inſinuant. Poſtremò H indicatur proceſſus, quo humanæ lumborum uertebræ (uti paulùm infrà audies) priuantur.

Cuiuſmodi ſint lumborũ uertebrarum corpora.

FERÈ omnia quæ ad lumborum uertebras ſpectant, anteà recenſuimus, ac proinde illarum deſcriptioni modò prolixius non immorantes, obiter prius commemorata reſumemus: dein ſi hoc Caput priuatim aliquid ſibi uendicat, ſubiecturi. Sunt itaque lumborũ [a] uertebræ numero quinque, omnium quas hactenus deſcripſimus maximæ & craſſiſsimæ, ob quod etiam ipſarum corpora multis foraminibus opplentur, quæ non peruia ſunt, ac duntaxat uaſorum nutrimentum afferentium occaſione parata.

Foramina. Foramen uerò dorſali medullæ in his exculptum, tanto minus eſt incumbentium uertebrarum foraminibus, quantò iam toto progreſſu dorſalis medulla gignẽdis neruis [b] tenuior graciliorq́ euaſit. [c] Foramen emittendo neruo & admittendæ uenæ arteriæq́ in ambobus uertebrarum lateribus cælatum, ferè uniuerſum ad ſuperiorem refertur uertebram, quæ eius foraminis ſuperiorem ſedem ac latera conſtituit, quum interim ſubiecta inferiorue uertebra duntaxat humiliorem foraminis ſedem efformet. [d] *Tranſuerſi proceſſus.* Tranſuerſi harũ proceſſus utrinque ſinguli, longè tenuiores ſunt thoracis uertebrarum [e] tranſuerſis proceſsibus. At interim admodum procerè educuntur, quaſi coſtarum uſum in lumbis eſſent præſtaturi. [f] Prima & quinta lumborum uertebræ, breuioribus tranſuerſis donantur proceſſibus quàm mediæ. Præterea nullius uertebræ tranſuerſi proceſſus ſurſum manifeſtò aſſurgunt, præter quintæ uertebræ proceſſus, quibus quò minus tranſuerſim aliorum modo porrigantur, [g] ilium oſſa obſtant, quæ illius uertebræ corpori uicinius accedunt, quàm mediarum in lumbis uertebrarum tranſuerſorum proceſſuũ eſt longitudo. [h] *Spina.* Spina his eſt ualida & craſſa, at pro ipſarum mole non admodùm procera, aut longa. Si dextrum ſiniſtrumq́ in ſpina ſpectes, ipſa tenuis eſt: [i] ſi autem ſuperiora inferioraq́ conſideres, latiſsima. [k] ſuperius quidem acuta, & in aſperam deſinens lineam: [l] inferius uerò craſſior, & quaſi duobus donata ſinibus. in quorum medio linea ſeu oblongum educitur tuberculum, à quò ligamentum ſuperiorem in ſpinæ inferioris uertebræ lineam pronaſcitur, quod ſpinarum interuallum opplens, dextros muſculos à ſiniſtris ita dirimit, ac [m] ligamentum inter ulnam & radium ſedem ſibi uendicans, internos cubitum occupantes muſculos quodammodo ab externis interdiuidit. Spinę [n] mucro appendice, ut et thoracis uertebrarum ſpinę, cõſtat: & ualde obtuſus, ac quodammodo triangularis uiſitur. ſi modò utrinque ad latera unam trianguli coſtam, & tertiã (quæ alijs breuior eſt) in ſpinæ appendicis baſi conſtituas. [o] *Aſcendentes proceſſus.* Aſcendentes proceſſus interno latere, quo ſe inuicem è regione ſpectant, [p] ſinum adipiſcuntur profundum, & ſi animum anteriori & poſteriori ſinus partibus accommodaueris, oblongum. [q] *Deſcendentes proceſſus.* Deſcendentes proceſſus inſigniter decliues feruntur, & externo ipſorũ latere in [r] oblongum tuberculum deſinunt, quod magis uertebræ anteriora quàm poſteriora reſpicit. Tubercula hæc in ſubiectę uertebræ aſcendẽtes ſubeũt proceſſus, quemadmodum etiam antea fuſius exequutus ſum: adeò ut huic Capiti hactenus, quod priùs non recenſui, nihil adiectum ſit. Neq; etiam aliud ſubnecterem, niſi Galenus lumborũ uertebris, ex abundanti unum utrinq; tribueret [s] proceſſum, quem ad inferiora uergentem iuxta foramen ſitum ſcribit, quo neruus à dorſali medulla principium ducens prolabitur.

Proceſſus quem Galenus ex abundanti lumborum uertebris aſcribit lib. 13 de Vſu partium, & libro de Oſsibus cap. 10.

Ego hunc proceſſum in humanis uertebris nunquam obſeruaui, unde etiam in hoc inquirendo eadem ratione & uia mihi utendum duxi, qua ea indagare ſoleo, quæ à Galeno deſcripta in hominis cõpage mihi haudquaquã occurrerẽt, quæue ſecus quàm ipſe tradidit habere cernerem. Conſueui enim hæc omnia mox in brutis animantibus, & potiſſimum (quorũ copia nunquã defuit) canibus examinare, qui per ſæpe Galeni deſcriptionẽ mihi oſtenderunt, aut ueluti manu ducentes, quid ſibi uoluerit, edocuerũt. Hic itaq; proceſſus me tantiſper latuit, donec omniũ partium anatomen Bononiæ in ſimia illa aggrederer, cuius oſſa præter humanum ſceleton, IOANNI ANDREAE ALBIO, Hippocraticæ medicinæ apud Bononienſes profeſſori clariſsimo, compegi: quum is, ut uir eſt ſplendidiſsimus, ſuæq́ Academiæ ſtudioſis ſummè addictus, omni humanitate admodumq́ liberaliter in ipſius ædibus me Bononiã hominis fabricæ docendæ gratia uocatũ ſecundò, excepiſſet.

IO. ANDREAE ALBII hoſpitalitas.

In ſimiarum igitur lumborũ uertebris ad radicem [t] tranſuerſi proceſſus in inferiori ipſius ſede, [u] acutus conſpicitur proceſſus rectà deorſum protenſus, & ſinus qui nerui nomine inciſus eſt, externum latus conſtituens, ac ueluti interuallum quoddam cum deſcendente proceſſu efformans, in quod aſcendens inferioris uertebræ proceſſus ſubintrat. Cæterùm etſi huius proceſſus naturam in ſimia ob eius penuriam intueri non dabitur, canis tamen tres humiliores thoracis uertebras

a fi.cap 14 E,F. tres in[tegræ] L ad M.
b 1 fig. ca. [...] libr. 4 E,F.
c fig. capit. 14 Q.
d 1, 2, 3 fig. H.
e 1, 2 fi. ca. 16 H, I.
f Oſtendit id 1. fig. integrarum.
g 1 fi. integrarũ ⊖, [...]
h 2 fi. C, D E, F, G.
i 2 fi. à C ad D.
k 1, 2, 3 fig. C.
l 2 fig. D li[neam]. E au[tem] alterũ ſinũ notat.
m 7 muſc. tab. V.
n 2, 3 fig. F, G.
o 1, 2, 3 fig. I, K.
p 2, 3 fi. K.
q 2, 3 fig. N, O.
r 3 fi. O.
s 4 fi. H
t 4 fig. G.
u 4 fi. H.

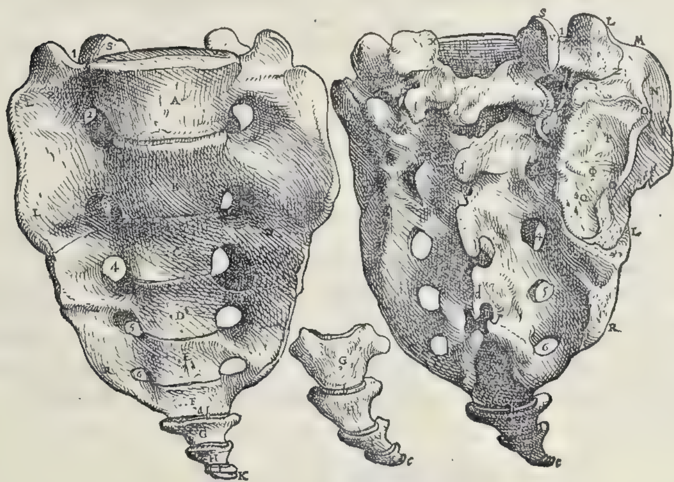
bras contemplator, etiã eiusmodi processu donatas: uti & in senioribus canibus perpetuò lumborum uertebræ eiusmodi processum obtinere uidimus. In homine autem ne signum quidem eius processus ulla in uertebra reperitur. Lumborum igitur uertebræ in homine septem donantur processibus, uno scilicet posteriori, seu spina, duobus transuersis, totidemq́ ascendentibus & descendentibus. Simiæ uerò adhuc duos habent, quos ad transuersorum radices consistere diximus, adeò ut his nouem adsint processus: quot etiam in homine quidam recensuere, quum singulos ascendentes processus, [x] in duos processus subdiuidunt, idq́ sinuum ipsorum gratia. Verùm hac ratione simijs undecim processus in lumborum uertebris consurgerent. Porrò Galenus interim (ne id prætereamus) parum sibi consentiens, in decimo tertio de Partium usu, foramina neruorum occasione cælata exprimens, non uidetur peculiarem in lumborum uertebris processum fingere, quum descendẽtibus harum uertebrarum processibus illum usum ascribat quem aliàs dicto nobis simiarum processui tribuit.

Lumborũ uertebrarum processuum numerus.

x Illi duo processus essent M. L fi. 2. 3. Sinus autem K.

DE OSSE SACRO, ET OSSE COCcyge. Caput XVIII.

PRIMA DECIMIOC- *TAVI CAP. FIGVRA.* SECVNDA.

TERTIA.

TRIVM QVÆ HIC PROPONVNTVR FIGVRARVM ET earundem characterum Index.

PRÆSENS tabula, uniuersum dorsi oßium, quæ lumborũ uertebris subijciuntur, contextum exprimit. ac prima quidem ipsius figura, quæ dextrum latus occupat, anteriorem horum oßium faciem spectandam proponit. Secunda uerò in sinistro cõsistens latere, posteriorem ostendit faciem, modicè in latus delineatam, sinus commonstrandi gratia, cui dextrum ilium os coarctatur. Tertia antẽ figura in dictarum medio consistens, integrum coccyx os ea forma magnitudineq́ oculis subijcit, qua id in uegetæ ætatis hominibus plurimũ obseruatur.

A, B, C, D, E, F, G, H, I, K Hi characteres in prima figura nouem denotant oßa, quintam lumborum uertebram subsequentia, quorum sex superiora sacri oßis loco in homine habiturus sum: quatuor uerò inferiora (quæ etiam G, H, I, K in tertia figura insinuantur) mihi coccyx, seu (uti interdum loquimur) coccygis os, appellabuntur.

L, L, R In prima figura notãtur transuersi oßiũ sacrum os constituentiũ processus. uerùm hic L &

L, priuatim indicant amplitudinem proceſſus ſecundi oßis. R autem, & in hac, & in ſecunda figura oſtendit proceſſus tranſuerſi quinti oßis tuberculum, cui nonnulla ligamenta implantari

M. audies. In ſecunda itaque figura L, M, L & R tranſuerſos proceſſus oßis ſacri oßium inſinuant.

N N, deinde O O, poſtremò P Q Φ in ſecunda figura oßis ſacri dextrum ſinum notant, cui dextrũ ilium, aut (ut alijs fortè placebit) ilis os connectitur, & qui poſtmodum in plures ſinus & tubera ſubdiuiditur. N enim & N notatur ipſius oblongus ſinus, & anterior. O uerò & O tuberculum indicant inſtar amplæ cuiuſdam lineæ prominens, ac anteriorem ſinum N & N notatum à poſteriori P, Φ & Q inſignito dirimens. P enim ſuperiorem ſinus poſterioris ſinum notat. Q autem inferiorem. Φ uerò tuberculum deſignat, ſuperiorem ſinum P notatum ab inferiori ſinu Q inſignito interdiuidens.

S In prima & ſecunda figura, primi oßis dexter aſcendens proceſſus notatur.

T, V, X Hi characteres in ſecunda figura tantum apparent. ac T quidem notat ſinum aſcendẽtis proceſſus, S indicati, cui tuberculum deſcendentis dextri proceſſus quintæ lumborum uertebræ inarticulatur. V uerò & X, ſinus huius anterius poſteriusq; notant ſupercilium. quanquam interius etiam ſuperciliũ in ſecundæ figuræ aſcendente ſiniſtri lateris proceſſu, X inſigniuimus.

Y In ſecunda figura connexus frequenter apparens ſignificatur, quo primi ſacri oßis deſcendentes proceſſus aſcendentibus ſecundi oßis ad eum modum committuntur, quo hac ſede lumborum uertebras articulari, iam multò antea didiciſti.

Z In prima ſecundaq; figuris connexus notatur tranſuerſi proceßus primi oßis, cum tranſuerſo ſecundi oßis proceſſu.

a In prima figura & ſecunda, indicatur inferior extuberansq; ſexti oßis pars, quæ primo coccygis oßis oßi coarticulatur.

bb In tribus figuris inſinuatur cartilaginoſum ligamentum, coccygis oßis commiſſuras intercedẽs.

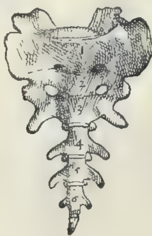
c In ſecunda & tertia inſignitur cartilago, mucroni coccygis oßis adnata.

dd In ſecunda ſacri oßis oßium ſpinæ, poſterioresúe proceſſus oſtenduntur.

e, f, g, h, i, k Hi characteres in ſecunda figura admodum latitant, notantes dorſalis medullæ in oſſe ſacro iter, foraminaq; hic inter ſpinarum interualla ſubinde conſpicua.

1, 2, 3, 4, 5, 6 His numeris in prima & ſecunda inſcribuntur foramina neruorum à dorſali medulla in ſacro oſſe complexa originem ducentium, quæ ſex conſtituunt paria, in anteriori ac poſteriori ſacri oßis ſede excidentia. Horum primum par inter primum os ſacri oßis & quintam lumborum uertebram exilit, ipſiusq; ſedes 1 inſignitur. Secundi autem paris foramen inter primum & ſecundum os conſiſtens 2 indicatur: & ita ſeriatim reliqua ſuis numeris oſtenduntur.

QVARTA FIGVRA.

QVINTA.

QVONIAM in præſentis Capitis contextu, Galeni gratia ſimiarum & canum ſacri oßis & coccygis mentio incidet, non ab re duximus, & hic quoq; ea oſſa, uti in ſimijs obſeruantur, exprimere: quarta quidem anteriorem ſedem ſacri oßis, & dein coccygis explicantes: quinta uerò eorundem oßium poſteriorem ſedem. Numerus igitur ille 1, 2, 3, &c. ſex indicat oſſa, quorum tertio cartilago priuatim ſubnaſcitur. Neq; eſt quod hæc oſſa prolixius characterib. depingam, quum illa ex humanis oßibus promptè intelligantur.

QVEM-

VEMADMODVM permulta hactenus commemorata, aliaq; postmodum & in hoc & subsequentibus libris frequentissimè recensenda omniũ qui Galeno successerunt medicorum in dissectionibus oscitantiam ac insignem prorsus inscitiam attestantur: ita profectò non minus & ossis sacri, & coccygis quæ apud omnes obuia est descriptio. Quid enim prohibet obsecro, illos Anatomes imperitos rudesq; dici, qui Galeni descriptiones in aliquibus falsas, in plerisque simijs & canibus, nõ autem hominibus conuenientes, ac si eas in homine spectassent, posteris prodiderunt: ac nunquam ab ipsis ne per somnium quidem uisa, & sæpe perperam in Galeni libris intellecta, scribarum modo recensere haudquaquam sunt ueriti? Apud quem quæso, Galeni tempora secutum, alia ossis sacri & coccygis fit mentio, quàm à Galeno uarijs locis sibi nõ constante, proditur? quum interim nulla prorsus imagini ossis humani accedat. At in præsenti reliquos Galenum secutos, qui hominis partibus cognoscendis obfuere potius, quàm profuere, missos faciamus, Galeni omnium dissectionis professorũ facile coryphæi placitum altius resumentes, quò minus turpiter ipsius quoque autoritatem neglexisse uideamur. In libris itaque de Partium usu, sacri ossis non semel incidit mentio: idq; inibi quatuor ossibus extrui docetur, nullo interim uerbulo de coccyge osse ascripto. Et præterquam quod coccygis ossis Galenus inibi non meminerit, abundè constat, hoc ipsi quũ illos libros scriberet, fuisse incognitũ. Quandoquidẽ quatuor ossis sacri ossa esse docens, illorum extremo talem[a] cartilaginem adnasci subiungit, qualem nos coccygis ossis mucroni in sermonis progressu obnasci dicemus, & in quam ossium fines alteri ossi non commissi, perpetuò ferè degenerant. Præterea in duodecimo de Partium usu,[b] transuersos sacri ossis processus tenues & subtiles esse asserit: quũ in libro de Ossibus eos (uti mehercule sunt) crassos & amplos esse doceat. Verùm Galenus in hoc de Ossibus libro, quem post libros de Partium usu, iam in simiarum sectione peritior, aggressus est, sacrum os[c] tribus efformari ossibus percenset. illiusq; libri ossis descriptio utcunque breuis sit, simiarum tamen & canum ossi sacro eleganter & scitè congruit. Dein sub tribus ossis sacri ossibus[d] alia tria enumerat officula, simul coccygis nomine ab ipso donata, & succinctè ut in simijs sese habent enarrata. In libris de Administrandis dissectionibus, quos omnium Anatomes librorum postremos secundò exarauit, ut semper simiæ magis quàm hominis constructionem inibi pertractat, sic quoque sacri ossis & coccygis ad eum modũ meminit, ut nihil omnino ipsius oratio inibi à libro de Ossibus discrepet. Quando enim inter femoris motuum autores[e] musculum recenset, quem à coccyge osse principium ducere inquit, promptissimè colligitur, illum tria officula in simijs tertium os sacri ossis subsequentia innuisse, quum interim in libris de Partium usu (dum magna ex parte aliorum Anatomicorum niteretur placitis) eum musculum à sacro osse (uti etiã in homine fieri audies) enasci scripserit. Cæterùm quo minori negocio Galeni dogmata assequaris, & eorum oscitantiam pariter expendas, qui ex aliorum libris ea quæ nunquam uiderũt ridiculè transcribunt, iam me non pigebit & sacrũ & coccyx os, ut in simijs canibusq; se habent, describere, ac postmodum hominis ossium historiam instituere. In canibus itaque & simijs sub infima lumborum uertebra,[f] os quoddam reponitur tribus efformatum ossibus, ita inuicem commissis, ut in anteriori sede iuxta earundem medium talem connexus speciem ostendant, qualem uertebrarum corpora mutuò compacta exhiberẽt, si quando ita coaluissent, ut ne tantillum quidem moueri possent, & ex ipsorum medio omnis cartilago temporis successu iam euanuisset. quanquam & in catulis sacri ossis ossium unio cartilagine etiam aliqua (ut in appendicum cõnexu) repleri conspiciatur. In lateribus anterioris iam dictæ sedis, hæc ossa in ætate prouectis uix aliquam coalitus imaginem ostendunt, sed continuæ ab initio fuisse uidentur. quemadmodum & posterior ipsorum ossium sedes prorsus (nisi fortè in admodum catulis) continua apparet. Tria hæc ossa inuicem ad hunc modum coalita, Galeno in libro de Ossibus, & libris de Administrandis sectionibus sacrum seu amplum & latum os dicuntur. Sunt enim hæc à lateribus ampla, continuaq;: & quum uertebrarum imaginem quodam modo exprimant, hic amplos latosq; transuersos processus efformant, qui inuicem continui in se insignem & inæqualem asperumq;[g] sinum in externo latere excisum gerunt, quo ilium ossibus ualidissimè coarctãtur. In posteriori parte hoc os tres exiguas efficit spinas, minus quàm Galenus arbitratur sursum spectantes, & subinde instar continuæ lineæ constitutos. Hoc sacrum os superius inferiusq; magna ex parte lumborum respondet uertebris. superior nanque pars, superiori earum uertebrarũ sedi: inferior autem, inferiori assimilatur. Superior enim ossis sacri pars tanta amplitudine protuberat, & appendice donatur, quanta est inferior corporis infimæ lumborum uertebrę pars, quæ sacro ossi eadem prorsus ratione cõmittitur, qua lumborũ uertebræ inter se coarctantur. Præ-

terea

Medicorum in Anatome oscitantia & ignorantia.

Galeni de sacro osse et coccyge sentẽtia. Lib. 12, 13, 15, & alibi.

a 2, 3 fig. c.

b 1, 2 fig. L, L, R.

c 4 fi. characteres 1, 2, 3.

d 4 fi. characteres 4, 5, 6.

e 11 muscul. tab. 6.

Libro decimo quinto.

Simiæ caniśq; sacri ossis descriptio.

f 4 fig. characteres 1, 2, 3. Verùm dein illi figuræ nullas notas adhibui, quod humanũ os abunde non a ũ sit, & postea explicabitur.

g Hunc 5 fi. ostendit utrinq;.

terea sacri ossis superior pars duos exigit ascendentes processus, eodem modo insinuatos, quo ascendentes in lumbis uertebrarum processus cælari diximus. His excipiuntur infimæ lumborum uertebræ descendentiũ processuum tubercula. Porrò inferior sacri ossis pars (quæ tertij & angustissimi trium ossium sacri ossis humilior sedes est) orbiculari quoque protuberat corpore, lumborum uertebrarũ corporibus forma admodum simili. Nulla enim ratione illud ab his uariat, quàm quòd sacri ossis corpus lumborum uertebrarũ corporibus tanto minus sit, quanto hoc corpus ab illis mole uincitur. Præsens sacri ossis corpus uni cõmittitur[h] ossiculo, quod ex tribus ossis coccygis ossibus iam primum enarrabitur.

h 4 fi. charact. 4.

Coccygis canini descriptio.

Sub sacro itaque osse tribus ad hunc quem diximus modum ossibus concinnato,[i] alia tria collocantur ossicula ordine inuicem succedentia, & lumborum uertebris in cõformatione non absimilia. In nullo nanque ab illis imagine differunt, nisi quòd transuersos processus latiores, quàm lumborum uertebræ, obtinent, & eosdem magis deorsum quàm sursum conniuentes: dein spinam aut nullam, aut perquàm exiguam à se porrigunt. Corporum enim forma penitus illis respõdet uertebris, nisi fortè pro ossiculorũ mole hæc aliquis, minima quæque expendens, ampliora esse astrueret. In ascendentibus autem & descendentibus processibus ne minimùm quidem differunt. Horum itaque trium ossiculorum supremum, suo corpore tertio sacri ossis ita coarctatur ossi, ut lumborũ uertebræ inter se. Suis enim ascendentibus processibus descendentes ossis sacri processus excipit. Tria hæc inferiora ossicula Galeno coccyx proculdubio appellantur. Inter tria enim hæc ossicula, & inter horum supremum & sacri ossis inferiorem partem, non minus interuenit cartilaginis, aut potius cartilaginei ligamenti, quàm inter lumborum uertebras, quum inter tria sacri ossis ossa nihil, uti iam diximus, cernatur cartilaginis, & præcipuè in ætate prouectioribus. Deinde in canibus simijsque musculus femur mouentiũ quartus, à tribus illis ossibus principium sumit. eum dico, quem in tertio de Administrandis sectionibus à coccyge osse enasci Galenus testatur. Quinetiam foramina neruis transmittendis incisa, Galeni in libro de Ossibus descriptioni accuratè conueniunt. Tria enim neruorum paria sacro ossi, & totidem coccygi à Galeno tribuuntur, quæ in hunc se habent modum. Veteribus Anatomes professoribus is in neruorum paribus recensendis mos fuit, ut neruorum par semper ad neruis subiectam referrent uertebram. ac proinde primum dorsalis medullæ neruorum par enumerarẽt, quod inter occipitis os & primam colli uertebram prosilit: secundum, cui inter primã & secundam colli uertebram uia exculpitur. Sic itaque primum neruorum ossis sacri par id censetur, quod inter primum ipsius os & infimam lumborum uertebram elabitur, cui foramina ad eum modum inciduntur, quo in lumborũ uertebris ea haberi iam pridem proditum est. At secundum & tertium par, non à lateribus primi paris ritu exiliunt. Quum enim ossis sacri latera articulatione cum ilium ossibus præpedirentur, impossibile fuit & hic quoque per latera neruos excidere. Quocirca in anteriori & posteriori ossis sacri sede foramina in ossium compage cælãtur, ut hac Naturæ industria ab illis neruorum paribus, quemadmodũ & à cæteris ferè omnibus antrorsum retrorsumque soboles opportunè dirigerentur. Ac secundo quidem pari foramina in primi ossis cum secundo compage excinduntur, tertio autem pari uia paratur, quà secundum ossis sacri os tertio coalescit. Cæterùm tribus à coccyge osse pullulantibus neruorum paribus foramina perinde ac in lumborum uertebris exculpũtur. quum enim horum ossium latera (ut ossis sacri ossium) articulatione non occupentur, satius fuit eandem hîc foraminum seriem obseruare, quam in alijs uertebris laterali articulatione non præpeditis fieri docuimus. potissimum quum horum ossiculorum articulatio illi par sit, qua lumborum uertebræ inuicem coarctantur. Primum itaque par in utroque latere uno inciso foramine inter tertium sacri ossis os & primum coccygis prodit: Secundum uerò inter primum coccygis os, & secundum: Tertium autem par, inter secundum os & tertium egreditur. Ab humiliori uerò sede tertij ossis, quod dorsalis medullæ reliquum est, coniugis expers, nullique associatum excidit. Singulis enim ossibus sacri ossis & coccygis ossis dorsali medullæ uia exculpitur, medullæ hîc crassitiei respondens. Extremo tertij ossis coccygis ossis in canibus & caudatis simijs solida & non perforata ossa, oblonga & superius inferiusque crassiuscula, in medio autem tenuia quadam continua serie annectuntur, caudamque constituunt. Interdum uerò, neque id infrequenter, in multis canum & simiarum speciebus etiam plura tribus uidentur coccygis ossis ossa, eiusdem prorsus cum tribus superioribus formæ. atque ita etiam illis tunc plura neruorum paria ab illorum ossium lateribus prosiliunt. Non caudatis simijs infimo coccygis ossis ossi cartilago tantum adnascitur: quanquam tamen ex illis non adeò concinnè, atque ex canibus, Galeni sententia intelligatur. Quum igitur hæc ita in illis animalibus se habeant, ex hisque Galeni descriptionem optimè percipiam, & pariter in scholis adeò amicè ostendam, ac postmodum

i 4 fi. charact. 4, 5, 6. quæ conferes cum integrarum figur. lumborum uertebris.

Hæc ferè seriatim petũtur ex 2, 3 fi. Cap. 11. lib. 4 præpositis.

in

in homine ſecus omnino inueniam, cur quæſo ſcioli quidam, & in Galeni uerba iurati, ad aliudq́ nihil quàm ad detrahendum & inuidè de aliorum laboribus(quum ipſi nihil poſſint) iudicandum nati, nunc mihi obſtrepent, quòd toties Galeni placitis inter diſſecandum minimè acquieſcam? Quaſi uerò & ipſi oculis priuarentur, ac mihi quæ meo marte adinuenio, non liceret, ob neſcio quam in Galenum religionem, apud eruditiſſimos ſæpe noſtræ ætatis uiros proferre. quum interim hiſce rabulis, nullus nec bonus nec malus genius ſilentium poſsit imponere, ſi quid dignum de medicinæ ſubiecto, & ars'ne an ſcientia ſit, & num prædicamentorum tractatio ad logicum an ad metaphyſicum ſpectet, & de intellectu poſſibili, & num ſcientia de anima omniū ſit præſtantiſſima, alijsq́ ineptijs reperiſſent. Verùm illos ridiculos (quamuis interim ſuperciliosos) homines, modò (uti longè minus adhuc præſens conſueui) neutiquam moror: quin potius gratiam à ueritatis ſtudioſis expecto, quod Galeni ſententijs ſubinde commemoratis, ueram hominis cōſtructionem ipſe pertractem, etiam ſi fortè longius alicubi expatietur oratio. Neq; arbitror Galeni(qui toties inter ſcribendū ingemuiſſe uidetur, quòd ſimul cum ipſo Anatomes ſtudium prorſus, uti ſanè accidit, collaberetur) manes mihi ob id infeſtos fore, quod ipſum potius ſimiæ quàm hominis fabricā edocere, ac propter aliorum Anatomicorum qui illum præceſſerunt libros, à ſimiæ conſtructione ad hominis demigrare, ſimulq́ ambas confundere, oſtendam. Quod non eò dico, quaſi in ſacri oſſis & coccygis deſcriptione Galenus hominis oſſa cum ſimiæ miſcuerit (niſi uolens pauciora coccygis oſſa, quàm ſubinde in caudatis ſimijs occurrunt, enumerauerit) ſed quod quinque tantum uertebras lumborum recenſeat, quum canes & caudatæ ſimiæ plures habeant, nihilominus tamen Galenus & uertebras & ſacrum os & coccyx os ſimiæ deſcribat. Quod uerò ueteres illi pueros in Anatome exercentes, hominis oſſa ſedulò uerſauerint, nomina atteſtantur partibus ab ipſis indita. Vix enim ambigo, quin κόκκυγα appellauerint os quoddam à ſimilitudine quapiam, quam cum aue à Plinio quoque coccyge(nobis uerò cucculo) nuncupata, obtinet: præcipuè quum carne ligamentisq́ adamuſſim nō eſt purgatum. Quæ autem hæc eſſe poſſit ſimilitudo, tunc promptius exponam, quum horum quoque oſſium in homine deſcriptionem ſuccinctè addidero.

Lib. 10. Naturalis hiſtoriæ Cap. 9.

Hominis ſacri oſſis deſcriptio.

Sub lumborum itaque uertebris in homine plurimùm[a] decem reperiuntur oſſa, quorum ſex ſacrum hominis os, quatuor uerò coccygem conſtituunt.[b] Sex enim ſuperiora inuicem ita committuntur, quemadmodum[c] tria oſſa canis ſacrum os efformantia, uniri relatum eſt. In medio enim anterioris ſedis connexum oſtendunt,[d] qualem uertebrarum conſtituerent corpora, ſi adeò coaluiſſent, ut nihil cartilaginis in ſex horum oſſium unione uiſeretur, niſi forſitan in admodum pueris, quibus oſſa adhuc prorſus non coaluere. In lateribus quoque anterioris partis, ubi (ut ita dicam)[e] tranſuerſi ſex horum oſſium proceſſus inuicem uniuntur, admodum obſcura cōnexus apparet ſpecies. In poſteriori autem ſede, unio prorſus aboletur, unumq́ os ex illis ſex efformatum conſpicitur. Nulla enim hîc unionis ſe offert linea,[f] niſi interdum in primi oſſis cum ſecundo coalitu.[h] Quippe non rarò primum os ſecundo poſteriori ſede ea articulationis forma cōmitti ſpectatur, qua aſcendentes deſcendentesq́ in lumbis uertebrarum proceſſus articulari ſolent. Verùm etſi illi proceſſus ita iungātur, tranſuerſi tamen eius oſſis proceſſus, omni ex parte ſecundi oſſis proceſſibus coaleſcunt: & omnes iſti connexus adeò ſunt ualidi, ut primum os ne tantillum quidem ſuper ſecundum moueri queat. Aliquando tamen ſacra oſſa in cemiterijs obuia primum os abruptum oſtendunt, idq́; ac ſi lumborum eſſet uertebra ſeorſum inuenitur. Niſi enim id primum os craſſis & amplis donaretur tranſuerſis proceſſibus, à lumborū uertebris forma uix diſcerni poſſet. Porrò in pueris ſex horum oſſium coalitus etiam in poſteriori ſede cōſpicuus eſt, quemadmodum in anteriori parte eſt ſpectatiſſima. Deinde ut in nullis hominibus in anteriori ſede coalitus omnino obliteratur, ita etiam perpetuo in poſteriori ſacri oſſis ſede ea coalitus ſpecies ſe offert, quæ oſſium corporibus perficitur.[i] Si enim foramini dorſali medullæ in ſacro oſſe inciſo, animū accōmodaueris, per foraminis progreſſum, oſſium corpora ita liquidò coaluiſſe cernes, atque in anteriori ſede. Præterea ſex horum oſſium ſeries tribus oſſibus quæ canis ſacrum os efformant, reſpondet. quemadmodū enim his ſupremum maius eſt medio, & medium maius infimo: ita quoq́ hominis oſſa tanto minora uidentur, quanto humiliorem in ſacro oſſe ſedem occupāt. Quanquam ſecundū os, hoc ſibi priuatim uendicat, quòd inter reliqua oſſis ſacri oſſa[k] amplioribus craſſioribusq́, & antrorſum retrorſumq́ magis prominentibus tranſuerſis conſtet proceſſibus.[l] Primi ſeu ſupremi oſſis ſuperior pars, omnino ſuperiori ſedi cuiuis lumborū uertebræ reſpōdet. Et corpus etiā quintæ lumborum uertebræ ita primo oſſi adaptatur, ut lumborū uertebræ ſuperioris uertebræ proceſſuum tubercula ſuſcipiunt. Sexti uerò oſſis[m] humilior pars inſigniter ab inferiori ſede tertij canum oſſis differt. Hominis enim os nullos deſcendentes adipiſcitur

proceſſus,

a fi. cap. 14 G, H, & I, K d. ut m- tegrarum. figu. M, N. et huius ca. tota 1 & 2 fig.
b 1 fi. A, B, C, D, E, F.
c 4 fig cha ract. 1, 2, 3.
d fig. cap. 14 R.
e 1, 2 fig. L, L, R.
f 1, 2 fig. Z.
h 2 fig. Y.
i 2 fig. f, g, h, i, k.
k 1 fig. i Z paulò ſub inferiori L.
l Confer ſuperiorem partem 1 et 2 fig. cum figuris ca. 17. aut connexu n ſpectari integris fig. & fig. cap. 14
m 1 figur. 4

proceſſus, quibus ſibi ſubdito oſſe coarticularetur. Verùm duntaxat in orbiculare, ſed paulò latius deſinit tuberculum: quod primo oſſi, coccygis in homine oſſis, eo modo committitur,[n] quo uertebrarum corpora inter ſe, aut potius quo caudarum oſſa mutuò coarctantur. Quinetiam tranſuerſis humani oſſis ſacri oſſium proceſſibus in externo latere, parumper uerſus poſteriora,[o] ſinus exculpitur, cui alterius lateris ilium[p] os ualidiſſimè coarctatur. Eſt autem hic ſinus admodum aſper & inæqualis, ac primùm quidem ſecundùm ipſius lõgitudinem in medio extuberantem habet[q] lineam, aut amplioris lineæ modo prominens tuberculum, quod ſinum rurſus, in anteriorem & poſteriorẽ ſinus, dirimit.[r] Anterior utcunꝗ ſimplex eſt, aſper tamen, & inæqualiter admodum inciſus.[s] poſterior altius cauatur, uerùm in medio proceſſum oſtendit tranſuerſim extuberantẽ, qui ſinum poſteriorem denuò in ſuperiorẽ & inferiorem interdiuidit. His ſinibus aptiſſimè reſpõdent ilium oſſa, mutuis tuberibus, ſinibusꝗ donata. Sinus hi & tubera cartilagine aliorũ ſinuum modo non obducuntur. Quum enim alia tubera & ſinus læui continuaꝗ & plana cartilagine incruſtentur, iſti ſacri oſſis ſinus nihil præter cartilaginea educunt ligamenta, ſacrum os robuſtiſſimè ilium oſſi cõnectentia. Hi ſinus præterea ad tria potiſſimum ſuperiora oſſa ſacri oſſis referunt. inferiora enim proceſſus tranſuerſos habẽt tenues, at amplos interim, & inter ſe continuos, ex quibus[t] muſculus ille pronaſcitur, qui femoris motorum quartus habebitur. Verùm tranſuerſus quinti oſſis proceſſus ea parte, qua tranſuerſo ſexti oſſis unitur proceſſui,[u] tuberculũ exigit, utcunꝗ prominens & craſſum, in hoc formatum ut opportunè duo[x] ligamenta hîc ſacro oſſi implantarentur. quorum alterũ ab[y] acuto coxendicis oſſis proceſſu enaſci docebitur, alterũ ab[z] elatiori ſede appendicis, qua coxendicis os donari audies.

n fig. cap. 14 R. aut in 1, 2, 3 figu. huius cap. b.
o 2 fig N, N, &c.
p 3 fig. cap. 29 A, B, C, &c.
q 2 fig O, O.
r 2 fi. N, N.
s 2 fig P, Q, Φ. Verũ P & Q duos ſinus, Φ autem tuber notant.
t 11 muſc. tab. Φ.
u 1, 2 fig. R.
x 10 muſc. tabula, unum γ, alterum δ.
y 2 fig cap. 29 d.
z Eadem fig. l.

Foramina neruos in ſacro oſſe tranſmittentia.

[a] Foramina neruis tranſmittendis in ſex iſtis oſſibus exculpta, imagine, quamuis non numero, illis omnino cõueniunt, quæ tribus canis oſſibus inciduntur. In anteriori enim ſede homini quina utrinꝗ iuxta corporum compagem foramina cælantur, & totidem in poſteriori ſede: adeò ut hæc oſſa ſex neruorũ paribus uiam præbeant. Primum nanꝗ inter primũ os & quintam lumborũ uertebram perinde egreditur, ac reliqui nerui ex lumborum & thoracis uertebrarum lateribus proſilientes. Secundũ par inter primum oſſis ſacri os, & ſecundum: & alia hac ſerie deinceps ita elabũtur, ut excidens par ad ſubditum os perpetuò referatur. Præter hæc foramina neruis exculpta, in poſteriori ſacri oſſis ſede[b] alia apparent, inter ſpinas oſſium, in uiam ſpectantia quæ dorſali medullæ eſt parata. Hæc foramina ligamentis opplentur, perinde ac interualla foraminaꝗ inter ſpinas reliquarum uertebrarum conſpicua.

a 1, 2 fig. charact. 1, 2 ad 6. ſpectã tamen magis 2 & 3 fig. cap. 11 libro 4 præpoſitas.
b 2 fig. e, f, g, h, i, k.

Sacri oſſis ſpinæ.

Cæterùm hæc inter ſacri oſſis[c] ſpinas interualla, interdum continua apparent, neque ullis foraminibus perinde ac in canibus ferè peruia. Verùm interim oſſis ſacri oſſibus ſpinæ obtigerunt, tanto in ſingulis oſſibus proceriores, quanto os ipſum unde prodeunt grandius ſuperiusꝗ eſt. Nulla tamen ſpina (ſi modo quid iudico) ne minimum quidem ſurſum conniuet, ſed deorſum potius omnes ſpectant, & ut in alijs uertebris cum tranſuerſis proceſſibus interuallum quoddam & ſedem conſtituunt: in quam[d] nonnulli dorſum mouentes muſculi aptè reponuntur, & à qua illi iuſtiſſimè cum alijs hinc prodeuntibus muſculis originem ducunt.

c 2 fig. d, d, d.
d 10 muſc. tab. & dein ſubſequẽtes ad 16 uſque in hac dorſi parte.

Anterior et poſterior ſacri oſſis ſedes cuiuſmodi.

Tota autem oſſis ſacri ſedes poſterior gibba eſt, & curua, quò ita tutius propugnaculi modo eas quibus præeſt partes tueretur, ac ab occurſantibus muniret. Anteriori autem ſede, læue eſt, neque aſperum, ſed ſimum cauumꝗ, quo aptiorem illis organis quæ cum alijs oſſibus inſtar peluis cuiuſdam complectitur, ſedem efformet. Ad hunc modum hominis ſacrum os ſe habet. quod interdum quinque tantum conſtat oſſibus, & tunc in anteriori ſede duo deſunt foramina, in poſteriori tamen perpetuò ſex neruorum coniugijs iter paratum cernitur.

Coccygis oſſis hiſtoria.

[e] Coccyx os quatuor extruitur oſſiculis: quorum ſupremum, ſinum exigit, quo ſexti oſſis ſacri oſſis tuberculum[f] excipitur: quod ipſi corporum uertebrarum modo ligamenti admodum cartilaginei interuentu committitur, nulla interim alia accedente articulationis ſpecie, niſi fortè quinque tantum oſſibus ſacrum os extruatur. Tunc enim ad foraminis cuiuſdam in poſteriori ſede conſtitutionem, neruumꝗ ſexti in ſacro oſſe coniugij deducendum ac defendendum. primum hoc os in poſteriori ſede duos acutos educit proceſſulos, qui ſurſum ſpectantes, quinti oſſis ſacri oſſis proceſſibus ualidè coaleſcunt, ipſumꝗ primum coccygis os uix cartilaginei ligamenti interuentu quinto committitur, ſed propemodum oſſis ſacri oſſium ritu coaleſcit. Porrò primum coccygis os, quando ſex ſunt oſſis ſacri oſſa (quod frequentiſſimè euenit) eiuſmodi nullos educit proceſſus. Verùm ad ſinus eius, quo ſexto oſſi ſacri oſſis coarctatur, latera, ſuperiori ipſius ſede latius ad tranſuerſa extuberat: inferiori autem parte ſenſim anguſtatur, ac rurſus ſecundo oſſi[g] ita omnino committitur, ut id ſexto oſſis ſacri oſſi diximus committi. Huic dein tertium & quartum ſuccedunt, eodem penitus modo inuicem commiſſa, tantoꝗ minora, quanto unumquodꝗ in ipſa ſerie humiliorem locum obtinet. Quatuor his oſſiculis nullum foramen unquam

e 1, 3 fig. G, H, I, K. fig. cap. 14 I, K. in integris N.
f 1 fig. 6.
g 2 fi. inferius b.

h 2,3 fig. 11 cap. lib. 4 charac. 56.

i 8 fi. 5 li. 4.

k 2,3 fig. C.

unquam inſcinditur, quo dorſalis medulla prorepat, aut ex quo ulli exiliãt nerui. In ſexto enim oſſis ſacri oſſe dorſalis terminatur, neque ipſius[h] extremum in coccyx os deſcendit. Hæc oſſicula fungoſa ſunt, & pectoris modo rubicantia, ac in pueris admodum cartilaginea, uniuerſo contextu ex ampliori baſi in mucronem deſinũt, cucculiq́ roſtri modo introrſum curuantur. Infimum oſſiculum ſuo mucrone, quo[i] recti inteſtini poſticam infimamq́ ſedem contingit, in[k] cartilaginem degenerat, eiuſdem uſus occaſione qua uertebrarum ſpinis cartilagines obnaſci relatum eſt. Hinc ſanè liquet, quàm in Galenum eſſemus impij, ſi hominis fabricam illum contenderemus enarraſſe, ac non potius ſemel ſimiarum conſtructionẽ illum perſecutum fateremur. & dein ſi non ipſi ſtatim initio tertij libri Commentariorum in Hippocratis librum de Articulis crederemus, quum ait ſe de Oſsibus librum conſcripſiſſe, cùm ſigillatim quale unumquodq; os eſſet, præcipuè quidem in ipſis hominum aridis cadaueribus, ſin minus, in ſimijs certè diligenter inſpexiſſet: ita indicans ſe omni ſtudio ſaltem ſimias deſcripſiſſe, hasq́ homini in oſsium conſtructione eſſe ſimilimas. Deinde ſi quis ipſius enarrationem ad hominum, non autem ſimiarum fabricam cogere uolet, is Galenum[l] quatuor oſſa latuiſſe annuet, quæ nos coccygis loco recenſuimus: & deinde Galeno falſò imponet, ipſi[m] ſex foramina fuiſſe incognita. Quandoquidem in homine utrinque in anteriori ſede ſacri oſſis ſex ſunt foramina, quum in canibus tria tantum occurrant. nam foramina in coccyge canum conſpicua, tantum in poſteriori ſede, ſeu potius lateribus conſiſtunt, uti & Galenus uerisſimè recenſet, anteriorum foraminum nullam faciens mentionem. Ad hæc, cogeremur Galenum oſcitantiæ turpiter inſimulare, quòd non eundem contextum in tribus inferioribus oſſis ſacri hominis oſſibus eſſe dixerit, qui eſt in tribus ſuperioribus. Non enim plus cartilaginis in inferiorum oſſium unione, quàm in ſuperiorum interuenit. Et interim nulla cartilaginei ligamenti portio hominis coccygis oſſicula cõmittit, quam cartilaginem, ut & in uertebrarum corporibus, Galenus eſſe exiſtimauit. Adeò ut ſi preſsius ſingula inquirenda duceremus, tandem Galenum ex ueris aliorum Anatomicorum deſcriptionibus falſas feciſſe uelimus nolimus concederemus. Nulli enim dubium eſſe debet, à formæ obliquitate & in mucronem ductu ac rubore, quatuor illa hominis oſsicula κόκκυγα ueteribus fuiſſe appellata, quod illi hæc omnia ad cucculi roſtrũ pueris ſuis referrent. quum interim nulla ſit in canibus cum hominis oſsibus ſimilitudo. Ea enim quæ Galeni conueniunt deſcriptioni, uertebris lumborũ, uti diximus, omni ſimilitudine accedunt. Porrò ſacrũ os πλατὺ, ſeu latum & amplum uocarunt, quod eius amplitudo facile reliquarum uertebrarum, quibus inſtar baſis tutisſimiq́ fundamenti ſubijcitur, amplitudinem uinceret. Non enim arbitror eos id in amplitudine omnibus contuliſſe oſſibus, quum ilium oſſa ſacro oſſe ampliora eſſe cognoſcantur. Vnde uerò id ἱερὸν ſeu ſacrum uocarint, non ſatis conſtat: niſi id ita dixerint à rara quadam effigie formaq́, aut quod adeò diuini propugnaculi imaginem referat: aut quòd diuina ope, citra muſculorum auxiliũ, in partu huius cum ilium oſſe connexu reſerari, ac denuò naturali inſtinctu committi plerique (ſed falſo) arbitrentur. aut fortè quòd grande magnumq́ ſit: quemadmodum apud poëtas Ilium, mare, famem, atque id genus, ſacra uocari putamus. Verùm tunc, uti de amplitudine dictum eſt, ſacrum os uertebris duntaxat eſſet conferendum, quum oſſa ipſi utrinque commiſſa, & femur ac tibiæ os ſacro oſſe grandiora ſint, & interim unico tantũ (ut ſic dicam) hæc cõſtent oſſe, quum ſacrum ſenis compingatur. Alij huius nominis rationem indagantes, neſcio quid de ueterum ſacrificijs in medium adferunt. Porrò quandoquidem nominum rationem perlubens ad alios remittere paſsim ſoleo, etiam huius nominis inueſtigationi non grauatim conceſſero.

Impios in Galenum eſſe, qui hominis hiſtoriam docuiſſe eũ contendunt.

l 1,3 fig. G, H, I, K.

m 1 fig. charac. 4, 5, 6.

Coccygis & ſacri oſſis nominum ratio.

DE THORACIS OSSIBVS. *Caput XIX.*

CHARACTERVM SEPTEM DECIMINONI CApitis figurarum Index.

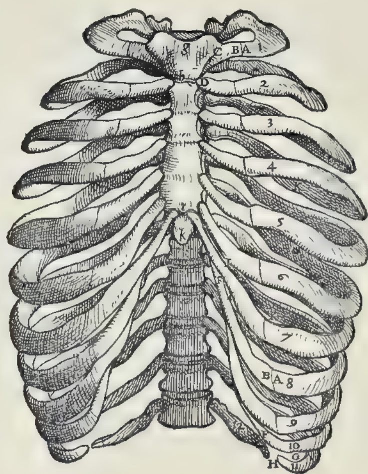
QVONIAM ſubſequens characterum Index ſeptem præpoſitis figuris habebitũ communis, ut leuiori opera ad quam figurarum characteres referantur cognoſcas, ſingulis, uti conſueuimus, numeri notam ſubiungemus.

1, 2, 3, 4, 5, &c. *In prima & ſecunda figura hoc numero indicantur duodecim thoracis coſtæ: quarum ſeptem ſuperiores pectoris oſsi articulantur, quinque autem humiliores nõ item. Thoracis uerò uertebrarum numerus, etiam citra notarum ſubſidium, modò è notatis coſtis obuius euadit: ſi ſingulis uertebris utrinque unam coſtam articulari ſpectes.*

A, A1, 3 *Quicquid costarum hucusque à uertebris fertur, osseum omnino est: hicq; primùm costæ in cartilaginem degenerant. Reliquarum notarum index figuris subijcietur.*

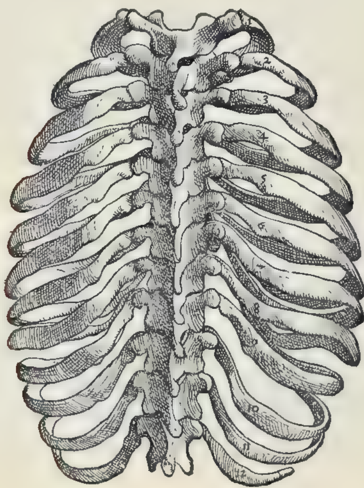
PRIMA DECIMINONI CAPITIS FIGVRA, QVA THORACIS OSSIVM INTEGRA COMPAGO

anteriori facie exprimitur, duodecim nimirum thoracis uertebræ, & duodecim utrinque costæ, unà cum pectoris osse pluribus efformato ossibus.

SECVNDA PRAESENTIS CAPITIS FIGVRA, POSTERIOREM INTEGRAE THORACIS OSSIUM

sium compagis faciem proponens. Iuuerit modò obiter tres figuras contueri, quibus in huius libri calce totus ossium contextus triplici facie delineatur.

TER

TERTIA FIGVRA EX MEDIIS VERTEBRArum thoracis, tres continet uertebras, dextro latere expressas, unà cum eiusdem lateris media costa. Atque huius figuræ beneficio, costarum ad uertebras articulatio, dein & costarum quoque ductus ostenditur.

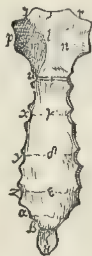

QVARTA, EXPRIMITVR COSTAE POSTERIOR ET VERTEBRIS PROxima portio, ut tubera exactè in conspectum uenirent, quibus nouem superiores costæ uertebris articulantur. Præterea huius costæ partem effregimus, ut ossea costarum ostenderetur substantia, Φ indicata.

QVINTA FIGVRA PORTIONEM EXHIBET DVODECIMAE COSTAE POsteriori facie, & qua duodecimæ thoracis uertebræ coarctatur depictam. Hanc quoque, ubi Φ positum cernis effregimus, osseam costæ substantiam ostensuri.

SEXTA FIGVRA, PECTORIS oßis à cartilaginibus costarum liberi anteriorem partem proponens.

SEPTIMA, PECTORIS OSSIS cartilaginibus costarum liberi posteriorem commonstrans faciem.

BB 1, 3 Nobis modò ad characterũ indicem reuersis, B, B indicetur cartilagineæ costarum substantiæ principium. Linea enim B & A intercedens, eius substantiæ cum ossea coalitum notat.
C 1 Primæ costæ cartilaginis cum pectoris osse coalitus.
D 1 Secundæ costæ cartilaginis cum pectoris osse articulatio, à qua etiam promptè subsequentium quinque costarum articuli species colligitur.
E 3 Cartilaginis tuberculũ, quo secunda costa ac quinque subsequentes, pectoris oßi articulantur.
F F 1 Terminus cartilaginis illegittimarum costarum, qui acutus spectatur.
G 1 Sedes, qua undecimæ costæ cartilago à decimæ cartilagine frequenter dehiscit.
H 1 Sedes, qua duodecimæ costæ cartilago ab undecimæ perpetuò dirimitur.
I I 1 His sedib. costarũ cartilagines inæqualiter protuberãt, ipsarũ interualla plerunque opplentes.
K K 1, 4 Hac regione internæ mediarum costarum sedi sinus oblongus exculpitur, cui uena, arteria, & neruus insident.
L 4 Tuberculum, seu capitulum, quo costæ uertebrarum corporibus articulantur.
M 4 Tuberculum, quo costæ transuersorum processuum apicibus articulantur. Atque hæc quodammodo nouem superioribus costis sunt communia.
N 5 Species tuberculi, quo undecima & duodecima costæ uertebris articulantur.
O 4, 5 Tuberculum, in costarum posteriori sede iuxta apicem transuersi processus consistens, cui undecimus dorsum mouentium musculus insertur.

Q 4 *Interuallum, inter L & M apparens, quod asperum ligamenti producendi gratia efficitur.*
R 4 *Hæc quoque sedes, musculorum quos in Capitis contextu numerabimus occasione exasperatur.*
S, T, V 3 *Tres simul contextæ uertebræ, aut harum uerebrarum corpora. Alias autem uertebrarum partes, processúsue, suis locis indicauimus.*
X 3 *Sinus duobus uertebrarum corporibus communis, cui costæ capitulum inarticulatur.*
a 3 *Costæ ad uertebræ corpus articulus.*
b 3 *Sinus in transuerso uertebræ exculptus processu, cui costa etiam articulatur.*
c 3 *Costæ ad transuersum processum, articulus.*
d, e 3 *In suprema uertebra S insignita, etiam d sinus indicatur, talis qualem inter mediam & infimam uertebram X expreßimus. ac e is notatur, cui in infima uertebra b inscriptum cernis.*
f 3 *Costæ regio in posteriora maximè exporrecta, adeò ut in hunc modum opportunè costarum ductum hinc metiaris. Ab a enim & c ad f costa à uertebris deorsum obliquè in posteriora fertur. ab A uerò & B ad E, sursum in anteriora circulatim costa reflectitur.*
g. h. i. k 1 *His characteribus in prima figura pectoris os notatur. ac g quidem ad h, primum pectoris indicatur os. h uerò ad i usque, secundum. i ad k usque, tertium. k autem, mucronatam pectoris oßis notat cartilaginem. Verùm iam exactius pectoris os in sexta & septima aggrediemur.*
l 6 *In anteriori primi oßis sede protuberans instar triãguli pars, quæ t, q, & r posset circũscribi.*
m, n 6 *Sedes utrinque ad partem eam protuberantem depressa.*
o 7 *Posterior primi oßis sedes, quæ utcunque caua cernitur.*
p 6, 7 *Sedes primi oßis, cui primæ costæ cartilago innascitur.*
q, r 6 *Sinus primi oßis, quibus clauicularum capitula articulantur, ac r etiam in septima figura dextrum indicat sinum.*
ſ 6, 7 *Sedes inter duos clauicularum nomine insculptos sinus consistens, ac lunæ modò excauata.*
t 6, 7 *Hac sede primum os secundo committitur.*
u 6, 7 *Communis primi & secundi oßis sinus, cui secundæ costæ cartilago coarctatur.*
x, y, z, α, β 6, 7 *Sinus secundi oßis, quibus cartilagines tertiæ, quartæ, quintæ, sextæ & septimæ costarum inarticulantur.*
γ, δ, ε 6, 7 *His sedibus interdum in pueris secundi oßis distinctiones apparent, perinde ac si id ex pluribus efformaretur oßibus, per unionem mutuò coalescentibus.*
ζ 6, 7 *Hoc tertium pectoris oßis os censetur, quod in cartilaginem ensis mucroni non absimilem, ac*
η. *η notatam finitur. Foramina, quibus interna pectoris oßis sedes abundat, etsi notis non indicentur, sese facile demonstrant.*

Quid thorax. *Libro 1 Historiæ animalium Cap. 7.* *Pectus.* *Pectoris os.*

HORACEM uocabimus, quicquid costis interceptũ circumscriptumque est: non autem cum Aristotele[a] uniuersum corporis truncum, quem à iugulo ad pube musque metimur. Anteriorem uerò thoracis partem, pectus opportunè nominabimus, ob idque etiam[b] latum in hac sede os, cui costæ coarticulantur, pectoris seu pectorale os ritè uocabitur. quò minus tres Græcorum & præcipuè Galeni uoces, θώρακα, στῆθος & στέρνον oscitanter uideamur confundere. Pectoris itaque os, & costæ, itemque duodecim dorsi uertebræ, quas thoraci hactenus ascripsi, thoracis sunt ossa. Est autẽ admirabilis summi rerum Opificis industria, qua totus thorax neque osseus, neque carnosus efficitur, uerum os cum musculis uicißim alternatimque commutatur. quanquam interim caluaria quidem uniuersa ossea, abdomen uerò musculosum magna ex parte extruitur. Cæterùm decet hæc non per transennam aut obiter considerare, uerùm accuratè præcipuoque studio expendere. Quum enim tria sint principia hominem dispensantia, os quidem immobile ac nullis interstinctum musculis primo principio circundatur, musculi uerò tertio: at secundo ex ossibus musculisque medium quid circumtexitur. Cerebrum nanque in nullos usus musculis eguit, quum nulla caluariæ pars aut dilatatione, aut compreßione indigeat. Quare etiã meritò caluaria ueluti galea & murus immobilis ipsi circumponitur. Porrò si organis iecori famulantibus, uentriculo scilicet, & intestinis, & uesicæ, ac demum ipsi utero aliquod tale septum in circuitu oppositum fuisset, ubi cibum & potum uentriculus susciperet? quorsum utero gestantium tumor emineret? quà excernerentur excrementa, aut quomodo partus fœlici conatu propelleretur? nullo hîc opem ferente

Omnium thoracis ossium structuram 1 & 2 fig. ostendunt.
a integræ figur. a, o, d, e.
b 1 fi g, h, l.

Opificis rerũ in thorace creando industria.

Hæc ostendunt 7 & 8 musc. ta.

Hæc commonstrant priores 5 li. figuræ.

rente mufculo? Thoracis autem motus, quem maximé ad aëris infpirationem requirimus,
omnino aboleretur, fi folis duntaxat ofsibus thorax conftaret. Si uerò is rurfus ex folis mufcu
lis motuum opificibus conformaretur, ij pulmonibus & cordi, nulla etiam re externa eos ur-
gente, inciderent. Vt igitur aliqua thoracis capacitas intus fiat, ac thorax etiam motu agatur
uoluntario, mufculi[c] alternatim funt interpofiti. Mox autem & hoc ad fecuritatem nō parum
cordi pulmonibusq́ conducit. magis enim nunc muniuntur, quàm fi folis mufculis thorax fa-
bricatus effet. Quinetiā offea thoracis moles firmandis fuftinendisq́ fcapulis, ac demum bra-
chijs quoq́, mirificè confert. Scapulas enim folis inniti coftis, & clauiculas nullo offe quàm fca
pulis & pectoris offe firmari, docebimus: ad quas rurfus brachia, & poftea cubiti & extremæ
manus quadam ferie coarctantur. Præterea fi nullis ofsibus thorax cōftaret, nullus effet locus
unde fcapulis & brachijs & abdomini ac alijs quibufdam membris mufculi pronafcerentur:
neque ullis fundamētis mufculi hærerent, aut confifterēt. Atq́ hanc fanè offei thoracis neceffi-
tatem, fi quid aliud, profectò teftudines non abfque fumma Creatoris noftri admiratione, pul
cherrimè edocent, quæ etfi tam tuto fepiātur domicilio, tamen in pectoris & thoracis laterum
fedibus elegantiffimum & iucundiffimum fpectatu offium demonftrant textum, in hoc dunta
xat incredibili artificio creatum, ut illi priora crura innitantur: utq́ mufculi teftudinis brachia
mouentes, commodè originem fumant. Sed fortaffis in medium aliquis adferet, Cur effet pe-
ius, thoracis modo abdomen quoque offeum extrui? quum fi talis offea ftrues uiciffim ex mu
fculis formata uentri circumponeretur, contractionem ac dilatationem non præpediret, ad
hæc maior fecuritas ita abdomini conciliaretur? Qui fic quærit, docendus eft, ea quæ uentre
continentur, non potuiffe adeò, atque interdum ex ufu eft, dilatari comprimiq́, fi extrinfecus
offibus fepirentur. Si autem hoc uerum eft, neque mulieres cōcipere poffent: deinde neque ad
faturitatem femel comedere homini liceret, uerùm afsidua egeret comeftione, quemadmodū
& refpiratione. Sed hac quidem perpetuò hominem indigere, nihil eft abfurdi: quippe qui in
aëre uerfatur, ac uiuit. Si uerò efculentis poculentisq́ fimiliter egeremus, uitam duceremus
admodùm à philofophia & mufis alienam: cibisq́ perpetuò dediti, operam optimis pulcherri
misq́ rebus nunquam nauaremus. Rurfus, fi offea moles tanta effet, quantā mulieres ultimis
menfibus utero gerentes requirunt, quid hac mole effet ineptius? fi exclufo fœtu, illa tam mo-
leftè extuberaret? & interim nulla re alia quæ ex ufu humanæ fabricæ effet impleta non confi-
deret, ut inteftina & uentriculum debitè amplexaretur, & penicilli modo, uel calefaciendi cau
fa, proximè illis applicaretur? Verùm hæc in quinto libro exequemur fufius, & oftendemus pa
riter, in uentris fabrica tantam Naturæ fuiffe folertiam, ut uentris organa neq́ dilatatione neq́
compresfione uicifsim egentia, aut alijs fubiecerit partibus, aut etiam non minus quàm pul-
monem muniuerit. Iecur nanque & lien coftis fepiuntur, & renes quoque tot alijs organis ob
hoc potifsimum ad dorfum fuccumbunt, quòd horum nullum dilatari debeat. reliqua autem
uentris organa infigni qua diximus prouidentia, offeo contextu fuis functionibus haudqua-
quam præpediri Natura uoluit. Quum itaque neque refpiratio, neque uox abfque thorace fie
ri pofsit, ac dein thorace primùm quidem cor, infuperq́ cum ipfo pulmo, muniri debeant, ad
quatuor uelut fcopos rerum Opificem in thoracis fabrica attendere oportuit, uocem nimi-
rum, refpirationem, cordis & pulmonis magnitudinem. Thorax enim, qui quodammodo
ouali conftat figura, tam amplus eft,[d] quantam pulmonis molem effe oportuit. At pulmo in-
terim thoracis fequitur formam, non autem thorax pulmonis. In pulmonis enim hiftoria, me-
diocri negocio oftendam, ipfum nulla peculiari eguiffe forma, ut neque iecur, neque lienem,
neque quodāmodo cerebrum. Porrò iam tempeftiuū erit, thoracis offa feriatim defcribere,
& cum uertebras eiufdē prius[e] enarrauerimus, à coftis fermonē aufpicari. Coftæ igitur uiris
& mulieribus ab utroq́ latere[f] duodeno conftāt numero: rarius enim undenæ tantum uiden
tur. quamuis interdum etiam tredecim obferuauimus: quemadmodū tredecim quoque tho-
racis uertebras fæpius quàm undecim tantum occurrere, fuprà retulimus. Singulis enim tho
racis uertebris, fingulæ in ambobus lateribus coftæ articulantur. Quòd autem uiros cofta
quapiam in altero latere deftitutos, ac uiros unius coftæ numero à muliere fuperari, uulgus
opinatur, ridiculum planè eft: etiam fi Euam ex Adæ cofta à Deo procreatā, Moyfes in fecun-
do Genefeos Capite prodiderit. Quamuis enim forfitan Adæ offa, fi quis ea in fceleton com-
pegiffet, ex altero latere una caruiffent cofta: non ob id tamen omnibus quoq́ uiris unam defi
cere neceffe eft. Ariftoteles homini octo coftas tantum tribuit, conceffurus etiam quofdā gen-
tis Turdulorum feptenis coftis creari, fi modò id alicuius idonei autoris teftimonio ipfi con
ftitiffet. Verùm ut hîc Ariftoteles aliorum duntaxat fuffragijs fuum dogma firmaret, ita quo-
que non difsimile uero eft, illic octo coftas homini ex aliorum relatu eundem afcripfiffe, hacq́

c 6 muf. ta. S, T. V, X. & u ta. T, T, V.

Hæc integræ figur. Q. R. S. T, V. Z. Γ. Δ.

Cur abdomen non etiam fit offeum.

Quò potifsimū Natura thoracem condidit attenderit.

d 12, 13 fig. lib. 6.

Coftarum numerus.

e fig ca. 14. C, D & figuræ ca. 17 fi. 1, 2 fi. charact. 1, 2 ufque ad 12.

Viris ac mulieribus idem coftarum numerus.

Lib. 1. Hift. animalium Cap. 15.

ratione rem non uisam parùm rectè nobis tradidisse. Quod si toties in hominis fabrica ipsum fecisse nobis occurrit, quid de reliqua animalium historia censendum putabimus? Quanquam interim dum memoratum iam Aristotelis locum aliquando Pataui in scholis enarrarem, à summæ (propter singularem literarum ac Iuris ciuilis cognitionem) spei adolescentibus IACOBO NIGRO & FRANCISCO PINELLO patricijs Genuensibus accepi, generosissimos Ligures in ueterũ monumentis ἑπταπλεύρους fuisse appellatos, quum tamen is populus ut est nauali terrestriq; pugna strenuus, optima quoq; membrorũ symmetria ac numero sit spectatissimus. Sunt itaq; plurimùm utrinq; duodecim costæ: ac septem superiores pectoris ossi & uertebris, ut postea dicemus, articulãtur: quinque autẽ humiliores solis alligantur uertebris, neq; ad pectoris os pertingunt, sed in thoracis lateribus desinentes, suarum cartilaginum finibus [g] inuicem cõmittuntur, duodecima duntaxat excepta, quæ ab undecima penitus [h] dehiscit, neq; aliqua ex parte ipsam cõtingit. id quod & undecimæ non raro usu uenit, decimæ cartilaginem tunc non [i] attingenti. Quinq; istæ humiliores, quòd pectoris ossi non articulãtur, νόθαι, quasi dicas spuriæ & illegitimæ, Græcis appellãtur. Omnibus costis commune est, quòd [k] ossea [l] cartilaginosaq; cõstent substantia, quodq; [m] appendice ea sede qua uertebrarum corporibus cõnectuntur, & qua in capitula eas protuberare audies, donẽtur. Ossea costarum substantia nõ omni ex parte sibi similis est. Vbi enim costæ uertebris coarticulãtur, ac ubi dorsum efformant, solidiores multò durioresq; sunt, quàm in thoracis lateribus & iuxta pectoris regionẽ, ubi magis fungosa extruũtur substantia, quæ tenui squama, seu lamina obducitur, atq; hæc illic demum tenuissima est, ubi in cartilaginem degenerat. Cartilago etiam non parem undique ostendit speciem. inferiorum enim costarum cartilago mollior est: unde etiam fortassis nonnulli illegitimas costas χόνδρου, quasi cartilaginẽ dicas, uocari tradunt. Superiorũ uerò costarum cartilago durior est, solidiorq;, ac in senibus intus ossea efficitur, quemadmodũ in ouibus & bobus, alijsq; ferè omnibus eius generis animantibus experimur, quorũ cartilago intus friabili alboq; ac fragili constat osse, exteriùs cartilagine uelutimẽbrana quapiã obuoluto. Atq; id etiã in simijs canibusq; adeò est manifestũ, ut Galenus uerarum costarũ cartilagines osseas, spuriarum uerò exquisitas cartilagines esse dixerit. In hominibus autem nisi ætate admodum prouectis, cartilago in osseam naturam desijsse uidetur, quum interim in iunioribus adhuc canibus, & quæ iam proximè recensuimus animãtibus ossea admodũ efficiatur. Huius cartilaginis moles in omnibus costis nõ eadem est, ut etiam omniũ costarum non par est longitudo. prima nanq; & duodecima breuissimæ sunt, mox secunda & undecima, quæ omnes breuibus donantur cartilaginibus. Sexta uerò, septima & octaua, longissimæ sunt, ac longissimas etiã obtinent cartilagines. Primæ costæ cartilago amplissima est, quemadmodũ & prima costa cæteras quoq; amplitudine superat, mox hanc secunda, & deinde tertia subsequũtur. duodecima uerò & undecima omniũ sunt tenuissimę, & in tenuissimas quoq; terminantur cartilagines. Mediæ autem medio se habẽt modo, quarum cartilagines subinde in progressu ab ossea costæ substantia latiores efficiũtur. Quum enim cartilagines sex superiorũ costarum interualla efforment, toto q; ductu ab inuicem æquè distent, sextæ, septimæ, octauæ & nonæ interdum costarum cartilagines uariè in progressu latescunt, inuicemq; continuatæ interualla ipsarum suamet substantia [n] implent. Ad hæc quinq; spuriarum costarum cartilagines in acutum [o] mucronem desinunt, Verarum autem costarũ cartilagines non item. Primæ enim costæ cartilago, [p] suo fine qui pectoris ossi ualidè cõnascitur, amplior fit, quàm qua primùm ab ossea costæ substãtia educitur. Secundæ ac tertiæ triumq; subsequentiũ costarum cartilagines modicè in progressu arctãtur, & singulæ in [q] tuberculũ finiunt, quo postea has pectoris ossi coarticulari docebimus. Costis non omni ex parte eadem adest læuitas. interna enim sede, qua membranã ipsas succingentem spectant, omnes læues minimeq; asperæ apparent. tertia tamen, & quæ illam ad decimam usq; subsequuntur, in interna ipsarũ sede uersus humiliora [r] sinum ostendunt, ipsis secundũ earum longitudinem exculptum, non quidem per uniuersam costæ longitudinem conspicuũ, sed maximè ea sede qua primum à uertebris abscedunt, atque in thoracis latera ferri incipiunt. Sinus iste paratur uenæ cauæ [s] ramo, quem uena cõiuge carens costis exporrigit, deinde etiam hàc uehitur arteriæ magnæ [t] soboles, & [u] neruus à dorsali medulla pronatus. Verum quia hæc uasa in medijs costis grandia sunt, ac pari semper feruntur serie, in tribus autẽ superioribus minima & errabunda ducuntur, nõ mirum est medias costas his sinibus ornari, superiores uerò nõ item. Porrò tres costæ humiliores, etiãsi magna illis attendãtur uasa, quum tamen tenues & interna sede depressæ cernantur, etiã citra huiusmodi sinuũ operam illis uasis tutum iter præbent. Hic sinus uasis deducendis cælatus, inferiorẽ costæ partem acutiorem tenuioremq; efficit, quàm sit superior, quæ obtusior magisq; (ut sic dicam) teres cernitur. Externa costarũ sedes, quæ gibba est,

Corporum in Ligurib. symmetria.

Costarũ substantia & appendix.

Ossea substantia.

Cartilaginea substantia.

Lib. 8 de Administ. sect. & partim in lib. de Ossib. Ca. 13.

Costis omnibus non par longitudo.

Non par amplitudo.

Costarum læuitas & asperitas.

Costarum sinus.

g 1 fig. F.
h 1 fig. H.
i 1 fig. G.
k 3 fig. ab a per f ad A.
l eadem fi. à B ad E. aut 1 figur. A, B
m 4 figur. L, M. 4, 5 figur. fractam ostendunt costam ad φ.
n 1 fig. I, I.
o 1 fig. F.
p 1 fig. C.
q 1 fig. D. dein 3 fi. E.
r 1, 4 fig. K.
s fig. 6 cap. lib 3 G, G.
t fig. cap. 12 lib. 3 li, k.
u 2 fig. cap. 12 libri 4 præcipui rami costarum ductũ seruantes.

4 figu. L, ..i, sed præ- ..puè Q. *..4, 5 fi. O. 12 musc. tab. Δ.* *..4 fig. R. 11 musc. .. tab. V.*

est, non omni ex parte læuis occurrit. ea enim[x] parte qua costę uertebris alligatur, præterquam quòd tubercula & capitula efformant, quibus uertebrarũ inarticulantur sinibus, etiam asperæ inæqualesq́ue sese offerũt, quo aptius hinc ligamenta educantur costas uertebrarũ corporibus & transuersis earundem processibus colligantia. Præterea in hac externa costarum sede, ubi primùm à transuersis uertebrarum abscedunt processibus,[y] tuberculum quoddam asperum inæqualeq́ue uisitur, tendinibus[z] undecimi dorsum mouentis musculi excipiẽdis paratum. Tendines enim huius partim in apices transuersorũ processuum, & partim in hæc costarũ tubercula inseruntur. Deinde, quà costæ adhuc magis à transuersis uertebrarũ abscedũt processibus, in hac posteriori externaq́ue ipsarum sede,[a] asperæ inæqualesq́ue sunt, ac etiã ueluti tubere quodam modicè prominẽti donãtur, ut in illas apta insertionis sedes eius musculi efficeretur, quem in homine thoracem mouentiũ quartum, in simijs uerò & canibus sextũ numerabimus. Dein hæc asperitas nõ duntaxat illius musculi insertioni idonea est, imò etiam[b] externi intercostales musculi hinc enasci docebuntur, qui hac iuxta uertebras regione non solum ab inferiori sede superioris costæ in humilioris costæ elatiorẽ enascuntur partem, uerùm etiã ab externa unius costæ sede ad externam alterius hîc exporriguntur. Reliqua autem regione costæ læues æqualesq́ue sunt, nisi fortè quispiam eas modicè asperas in superiori & inferiori sede esse contenderet, à qua intercostalium musculorũ pendet origo, in quamq́ue eorundem etiam insertio perficitur. Prima costa superiori sede, qua latissima est, priuatim aspera inæqualisq́ue cernitur, ut[c] musculus dorsum mouentium quartus hinc principium opportunè sumat.

Costarum asperum tuberculum.

8 muscul. ..tb. C. ..3 fig. a, c. *4 fig. unũ ..,alterũ M. ..3 fig X, d. 3 fig. b, e.*

Costarum ad uertebras articulatio.

Tum aliàs sæpius, tum maximè 8 de Admini. sect.

Costis omnibus non par ad uertebras obtigit articulatio. nouem enim superiores[d] duplici coarctantur articulo, undecima autem & duodecima simplici, quemadmodum & decima quoque rarissimè duobus articulis suæ committitur uertebræ: utcunq́ue etiam secus Galeno uisum fuerit, qui singulas costas duplici articulo uertebris coarctari docuit. Cæterũ costæ duobus nodis articulatæ[e] duo exigunt tubercula, unum quidem, quo[f] sinui uertebrarum corporibus inciso inarticulantur: alterum autem, quo[g] internæ sedi apicis transuersi processus firmantur. Atque hæc tubercula sinibus illis respondent, quos uertebris, quum earum recenseretur constructio, insculptos retulimus. Prima igitur costa rotundo tuberculo primæ thoracis uertebræ corpori inarticulatur, ac deinde transuersum eiusdẽ uertebræ processum tantisper ascẽdit, quousq́ue ipsius apici alio capitulo tuberculoúe articuletur. Secunda uerò costa & septem subsequentes communi semper duarum uertebrarum corporum sinui nõ rotundo, sed instar obtusi anguli protuberante capitulo inarticulantur: transuersis autem processibus pari modo cum prima coarctantur costa. quanquam & hîc quædã in articulis, propter sinus non eadem sede in transuersis processibus exculptos differentia cõsurgat. Superiorum enim uertebrarũ transuersi processus, suos sinus in humiliori parte internæ illarum sedis incisos gerunt, inferiorum autem (uti suprà etiam cõtra Galeni suffragium admonuimus) in superiori parte. mediarum uerò uertebrarum sinus medio se habent modo. Cæterùm quòd costarũ articulatio, quæ ad uertebræ corpus efficitur, tantò elatior sit illa, quam costæ ad transuersos processus moliuntur, quantò apex transuersi processus demissior est, sinu uertebræ corpori exculpto, uel me tacente notum esse arbitror. Porrò trium inferiorum costarum articulatio, quæ ad uertebrarũ duntaxat corpus perficitur, sinibus quoq́ue non admodum altè cauatis, neq́ue ualde protuberantibus[h] capitulis perficitur. Atq́ue hac ratione costæ uertebris committuntur. quam autem articuli speciem cum pectoris osse moliantur, & quo ductu à uertebris antrorsum contendant, tunc primùm opportunè explicabimus, quum pectoris ossis constructionẽ sermoni addiderimus: quæ profectò enarratu esset facilis, si humanum os, simiarum & canum & uitulorum, eiusq́ue generis animantium ossi responderet. In his nanque animalibus (ut etiam inter edendum uidere est) pectoris os septem cõstat ossibus, non admodum inter se forma differẽtibus. In canibus enim, porcis, & ouibus, inuicem cõueniunt: in simijs uerò, & sciuris, propter clauicularũ articulationem, primum supremumq́ue os aliquantulo cæteris amplius uidetur. Septem hæc ossa latiora, quàm profundiora crassiora'ue sunt, & qua inuicem committuntur latiora nonnihil, quàm in ipsorum medio existunt. Horum connexus cartilaginis interuentu interdum tam laxè perficitur, ut à uertebrarum[i] compage modicè differat: est tamen is cõnexus ad symphysim seu unionem ita referendus, ut appendicum cum suis ossibus connexus. nisi quod hunc connexum etiam in admodum decrepitis bobus est cernere. Vnde etiam Galenum in libro de Ossibus miror, qui pectoris ossa synarthrosi scripserit committi, quum tamen neque harmonia neque sutura, multoq́ue adhuc minus gomphosi componantur, quas compositionis species Galenus in eius libri initio sub synarthrosi cõplectitur. In harum commissurarum lateribus sinus utrinque exculpitur, cui cartilaginis in quam costæ degenerant, tuberculum aliquod inarticulatur. Ad primi enim ossis cum secundo contextum,

..5 fig. N. *..fig. c.t. 14 R, R.*

Quadrupedũ pectoris ossis descriptio.

ſecundæ utriuſq; lateris coſtæ cartilago articulatur. Ad ſecundi oſſis cum tertio commiſſuram tertiæ utriuſque lateris coſtæ cartilago ipſius ſerie ſuorum oſſium commiſſuris coarctatur. Verùm primi oſſis lateribus primæ coſtæ cartilago adarticulatur, aut potius adnaſcitur. Hæc enim commiſſura ad coalitum potius, quàm ad articulationem ſpectat. Septimum autem os, quod reliquis gracilius, magisq; teres eſt, in cartilaginem exacuitur, ipſo oſſe latiorem, enſisq; mucroni quàm ſimilimã. ac huiuſmodi ſanè pectoris oſſis in canibus & ſimijs eſt ratio. quam Galenum ſpectaſſe annues, quum ipſius de pectoris oſſe hiſtoriam, his quæ modo prælibauimus, contuleris.

Humani pectoris oßis deſcriptio.

[k] Verùm ſi humanum pectoris os (quod ut generatim dicam amplum, licet ſi cum aliorum animaliũ oſſibus cõferatur longè breuiſsimum eſt) intuitus fueris, multò aliter id habere animaduertes. Nunquam enim quod certò affirmare poſſim, in humano pectoris oſſe mihi ſeptena occurrerunt oſſa, neq; etiam hæc in homine eodem ſemper numero cernuntur. In adultis tria ferè conſpiciuntur, prorſus inter ſe uaria. ac [l] primum quidem inſigniter amplum eſt, & nonnihil etiam craſſum: ita tamen, ut ipſius craſſities ab amplitudine plurimùm uincatur. Os id [m] interna ſeu poſteriori ſede, qua thoracis reſpicit amplitudinẽ, modicè cauum eſt: in anteriori autem gibbum, & in medio ſecundùm ipſius longitudinem longè craſſius, quàm in lateribus. uidetur enim in anterioris ſedis [n] lateribus depreſſum, atque ut aptè primæ coſtæ cartilaginis craſsitiei [o] reſponderet, extenuatum. In medio autem, roboris gratia [p] trianguli modo protuberans. [q] Superior etiam oſſis pars multo craſſior ampliorq; eſt [r] inferiore, & utrinque uno [s] ſinu longo ac uerſus poſteriora inciſo, & cartilagine incruſtato donatur, cui claiculæ [t] caput inarticulatur. In horum ſinuum medio propter extuberantia illorum interiora latera, primum hoc os in ſuperiori hac ſede [u] lunatum cernitur, & ueluti foueam oſtendit, quam σφαγὴν & iugulum propriè uocamus, uulgò autem furculam ſuperiorem. [x] Inferior oſſis pars utcunq; aſpera eſt, & ſecundo, quod iam deſcribam, oſſi cartilaginei ligamenti interuentu adeò laxè committitur, ut nunquam horum oſſium lateat connexus, imò & ipſius quoque motus in magnis reſpirationibus interdùm animaduertitur. [y] Secundum os multo amplius eſt, quàm craſſum, [z] ſuperiori ſede qua primo connectitur oſſi, ſtrictius eſt [a] quàm prope inferiorem. At nullibi interim æquè amplum cernitur, atque primi oſſis elatior ſedes. Quà ſecundum hoc os primo committitur, in utroque connexus latere [b] ſinus inſtar obtuſi anguli inſculpitur, ambobus oſſibus communis, & cartilagine incruſtatus, cui ſecundæ coſtæ [c] cartilago inſtar obtuſioris trianguli uerticis protuberãs inarticulatur. Præter hunc ſinum, præſens os utrinque [d] alios multos exigit pari modo, inſtar obtuſioris anguli inſinuatos: uerùm hi paribus interuallis ab inuicem nequaquam diſtant. Primus enim in altero latere huic oſſi proprius ſinus, qui tertiæ coſtæ cartilagini paratur, à ſinu ſecundæ coſtæ gratia inciſo longius diſtat, quàm ſecundus huius oſſis peculiaris ſinus, quartæ coſtæ gratia cælatus. Rurſus, plus interualli conſiſtit inter ſecundum ſinum & tertium, quàm inter tertium & quartum. adeò ut ſinus ſextæ & ſeptimæ coſtarum nomine in hoc oſſe ſculpti, ſe inuicem contingant, uixq; mutuò remoueantur, & non tam altè, atque ſuperiores, excauentur. Suſcipit enim hoc ſecundum os priuatim tertiæ, quartæ, quintæ, ſextæ & ſeptimæ coſtarum cartilagines, ſecundæ coſtæ cartilaginis [e] modo protuberantes. Secundum hoc os in pueris ex [f] plurimis efformatũ uidetur oſſibus inuicem ſymphyſi ſeu unione cartilaginis interuentu contextis. Verùm is cõtextus neutiquam canis aut ſimiæ oſſiũ compagi uenit conferendus, quũ longè magis lateat, inferioraq; oſſa multò breuiora ſuperioribus cernantur. Et in cemiterijs ſecundũ os integrum, & à primo diſiunctum ferè ſemper effoditur, quemadmodum uertebræ mutuò diremptæ eximuntur. etſi fortuitò in ſecundo oſſe aliquam compaginis ſpeciem, ac ſi ex pluribus id conſtaret, obſeruabis, ea potiſſimum apparebit, [g] ubi tertiæ coſtæ cartilago oſſi articulatur, & deinceps [h] ubi quartarum coſtarum cartilagines pectoris oſſi iniunguntur. [i] Tertium uerò os exiguum eſt, & inferioris ſecundi oſſis ſedi interna parte eadem ratione committitur, qua primum ſecundo iungi relatum eſt, illicq; ſecundo oſſi nectitur, qua ſeptimarum coſtarum cartilagines infimæ ſecundi oſſis ſedi articulãtur. Hoc os modicè amplum eſt, ac tenue, humilioriq; ſede in mucronatam cartilaginem degenerat. Verum id non infrequenter deeſſe reperies, & [k] mucronatam cartilaginem inde enaſci conſpicies, ubi ſeptimarum coſtarum cartilagines mutuò coëunt, ſecundoq; pectoris oſſis oſſi articulantur.

Pectoris oſſis ad enſem comparatio.

Iam ſi tria pectoris oſſa ſimul iunxeris, manubrij alicuius gladij imaginem conſpicies. primi nanque oſſis ſuperior pars, quæ lata admodum eſt, illi manubrij parti reſpondebit, quæ ſub paruo digito in apprehenſione conſiſtit. Secundũ autem os, illi parti congruet, quam manus tota intus complectitur, in qua ſinus coſtarum cartilaginibus parati inſtar fouearum erunt, quibus digiti firmari poſſent. atque huiuſmodi foueæ eum præſtarent uſum, quem in gladijs ex manubrij aſperitate quærimus; quoties intortis nodoſisq; funiculis, aut ſcabra piſcis cute, ma-

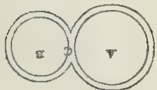
k tota 6,7 figur.
l 1 fi. à g ad h. 6 autem & 7 ab f ad t.
m fi. 7 o.
n 6 fi. m, n.
o 6,7 fi. p.
p 6 fi. q, r, l.
q 6,7 figu. q q, ſ, 2.
r 6. 7 figu. t, u.
s 6,7 figu. q, r.
t 1 fig. cap. 22 A.
u 6,7 fig. ſ.
x 6,7 fig. t.
y 1 figur. ab h ad i.
z 6,7 fi. t.
a 6 figur. iuxta υ.
b 6,7 fig. u.
c 1 fig. D.
d 6,7 fi. x, y, z, α, β.
e 3 figur. E.
f 6 fi. γ, δ, ε.
g 6 fig. γ
h 6 fig. δ
i 1 figu. ab i ad k. 6,7 fi. ſ.
k 1 fig. k. 6, 7 figur. α.

manubrium obduci curamus. Tertium os unà cum cartilagine, reliquæ gladij parti posset assimilari. adeò, ut nonnulli uniuersam hanc ossium struem ξιφοειδῆ ab ensis imagine uocarint. alij, qui canes potius ac simias quàm homines spectarunt, mucronatam cartilaginem duntaxat illo nomine dignantur: quod hæc scilicet gladij mucronis formæ accedat, ipsumq; canum pectoris os ensis imagini non ita aptè ac humanum os conferri queat. Hæc imaginum collatio attestatur, ueteribus illis hominum cadauera, Galeno autem simiarum dissectioni fuisse adhibita. cui sententiæ Celsi quoque oratio, qua ille os pectoris utrinque lunatum esse scripsit, suffragatur. id enim de simijs & canibus falso protulisset, quum tale quid in illis nihil appareat, quippe in homine primum pectoris os superiùs, & secundum inferiùs, multò latiora sunt, quàm ubi hæc inuicem committuntur. Pectoris ossis substantia admodum fungosa mollisq; est, & anteriori sede magis continua squama quàm posteriori obducitur. Posterior enim sedis squama multis inæqualibusq; donatur foraminibus, quæ haud peruia sunt, sed [l] uasis solùm uiam præbent, quibus id os enutritur. Atque hæc foramina in primo osse tanto magis sunt conspicua, quanto huius ossis crassities secundi ossis crassitiem superat. Quòd itaque pectoris os, illis costis quæ orbiculatim thoracis amplitudinem efformant, stabiliendis procreatum sit, neminem latêre arbitror: quemadmodum neque, quod propugnaculi etiam uicem secundariò gerit, eosq; usus homini præstet, quos generatim thoracis ossa præbere in huius Capitis initio retulimus. Cartilago, in quam pectoris os exacuitur, subditorum quoq; est propugnaculum, & malum granatum uulgò appellatur, quòd (ut arbitror) unius balaustij apicis imagini illa accedat. A qua etiam forma, uulgus ipsam epiglottalem appellat cartilaginem, ab imagine uidelicet laryngis [m] operculi, pectoris ossis cartilagini specie non admodum absimili. Verùm huiusmodi nominum copiam ad præsentis libri calcem unà cum cæterorum ossium nominibus subijciemus. Modò autem nihil addendum superest, nisi fortè costarum ductus in costarum ossibus longè quàm in cartilaginibus diuersus. Costarum enim ossa [n] quum primùm à uertebris abscedunt, in posteriora deorsum obliquantur, & [o] hinc ad thoracis latera deorsum semper obliquè uersus anteriora declinant, [p] quousque in cartilaginem desinunt obliquè ac circulatim sursum in anteriora porrectam. adeò ut costæ ubi cartilaginem primùm educunt, arcuatim, & in angulum quodammodo sursum flectantur. [q] Iste costarum ductus non in illis solum quæ pectoris ossi committuntur, euidens est: uerum & in reliquis omnibus, si fortè duodecimam exceperis, cuius cartilago admodum obscurè sursum spectat. quanquã interim hic inflexus potissimum in medijs, quinta nimirum, sexta, septima, octaua & nona uisitur, in superioribus uerò ac inferioribus magis latet.

Pectoris os utrinq; lunatum. *Pectoris ossis substãtia.* *Pectoris ossis usus.* *Mucronatæ cartilaginis usus.* *Costarum ductus.*

...ecundùm A fig. 2. ...6. *12, 13 fi. cap. 38.* *fig. ab a ... c ad f. ... fig. ab f A. ...eadem fi. B ad E. Hæc interne & posterius ...imùm secunda.*

DE CARTILAGINE QVAE CORdis basi ascribitur substantia, seu cordis osse. Caput XX.

HAEC figura magnæ arteriæ & arterialis uenæ radices perfunctoriè exprimit, ab omnib. connatis corporibus partibusue diuisas, & duobus circulis similimas. Ac A quidem arteriæ magnæ radicem notat, B uerò arterialis uenæ radicem. C autẽ connexum indicat, quo uasa inuicem in ipso exortu connascuntur. Iste connexus, qui potißimum cartilagineus est, non ex hac rudi figura petendus est, uerum cum ex alijs sexti libri figuris, tum maximè ex octaua & decima, quas non obfuerit obiter cum suorum characterum indicibus modò perlustrare. Parum autem opportunè facerem, si easdem tabulas uarijs in locis frequenter proponerem.

NE FORSITAN præsenti libro, os aliquod prætermisisse uideamur, hoc loco etiam osseæ cordis substantię mentionem faciendam duximus. Galenus nanque ab elephãtis corde, à quopiam suorum familiarium os eximiæ magnitudinis exectum prodidit: & grandium quidem animaliũ cordibus os, minorum uerò cartilaginem ascribit. Ego autem hactenus, uti in nullo corde, ita neque in humano exquisitum os repperi, caq; sede, qua Galenus cordis os cõstituit, substantiã obseruo cartilagineam, quæ mea quidem sententia nihil est aliud, quàm [a] magnæ arteriæ & [b] uenæ arterialis radices à corde principium ducentes. Quippe radices hæ, in quibus membranarum bases consistunt, quæ ma-

teriem

Li. de Administ. sect. 8. *Humanũ cor uero osse destitui.* *Cartilaginea cordis substantia.*

10 fi. lib. ...ub B, C, D. ...fig. lib. ...ub E, F, quibus ...tractã me...næ nominantur.

terierum è duobus illis uasis in cor refluxui præficiuntur, multò duriores sunt, quàm reliqua illorum uasorum substãtia, adeò ut radices cartilaginis natura participare nonnihil uideantur. quæ in bobus ita interdũ indurescit, ut quadrupedũ costarum cartilagines in album & friabile os extrinsecus cartilagine tanquam membrana obductum degenerare, prius scriptum est. Hæ itaque uasorum radices [c] perinde ad se mutuò sunt conterminæ, ac si [d] duos circulos in puncto inuicem committeres continuaresq́, ita ut dexter circulus uenæ arterialis esset radix, sinister uerò (qui amplior esset) magnæ arteriæ. Vbi autem circuli mutuò committerentur, is locus esset, quo hæc uasa suis orbibus simul connascuntur uniunturq́, ac ubi optima cartilaginis consisteret portio, quæ oblonga & ueluti teres esset: tota nimirũ sede qua illæ radices inuicem cõmittũtur, & reliquæ interim circulorũ portiones essent resectæ. Ac proinde per me licebit radices has, aut cordis cartilaginem, aut os uocare, modò accuratè ipsarũ naturã quis intueatur, neq; unà cum Galeni sectatoribus ipsius sensa admodum oscitanter eruentibus tam stolidus sit, ut cordis os instar Λ aut υ efformatum sibi persuadeat. Qui enim post Galenum humani corporis historiam scribere aggressi sunt, in cordis basi os quoddam extructum recensent, quod laryngis superiori sedi [e] præposito, & ab υ imagine ὑοειδὲς nuncupato, assimilant. Neq; sat fuit illis hominibus ad hunc modum, os in humani cordis basi confingere: quin imò sermoni adiecêre, cordis basim, atq; ideo etiam uniuersum cor, ab ipso nõ secus firmari quàm linguæ radix illo osse quod laryngi præponitur. Arbitrantur nanq; cor eiusmodi osse firmatũ, moueri: non expendentes cor etiam si eiusmodi donaretur osse, ipso nõ minus suffulciri posse, quàm ferreus palus lectum in aëre sustineret: quãdo is lecto alligatus, simul cum ipso deorsum ex alto proijceretur. Quamuis interim quatuor cordis uasorum ad conterminas sedes connexum nonnihil cor sustinere, haud inficiari possumus. Cæterùm huiusmodi hominum figmenta missa faciamus, & illorum quoq; oscitantiam negligamus, qua in cordis (ut ipsi existimant) affectibus magno supercilio os cordis cerui, nescio quibus gemmis & auro mixtum, propinant: quum interim ceruo non aliud os, quàm uitulo, aut cani, aut sui insit, cartilagineæ nimirum magnæ arteriæ & uenæ arterialis radices. Et ossiculum illud quod è ceruorum cordibus exemptum pharmacopolarum officinæ mihi hactenus ementitæ sunt, aliud nihil esse censeo, quàm grandius agni hyoidis ossis osiculum, quod continuum est, & Λ simillimum: nisi quòd dextrum crus etiam transuersim in hunc modum X sinistrum decussatim secet, & alterum crus altero breuius sit: quod etiam ouina lingua, quoties mensæ apponetur, luce clarius edocebit. Porrò qua administrandi ratione cartilagineæ uasorum radices inquirendæ sint, in sexto libro, ubi cordis sectio pertractabitur, describemus.

c C· d A, B.

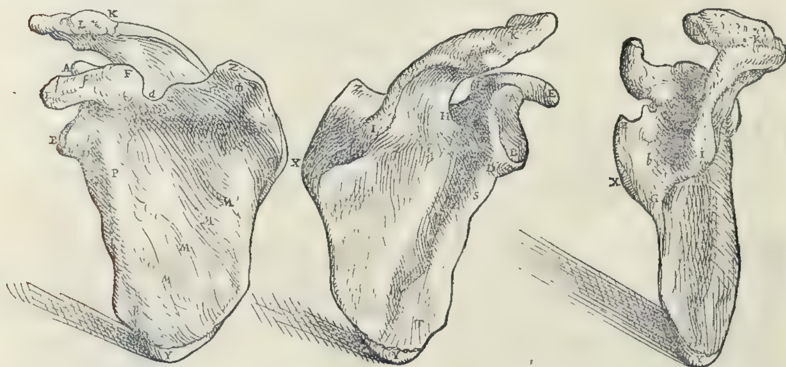
Anatomicorum lapsus.

e 1, 2 fig. 11 cap.

Medicorum & pharmacopolarum impostura.

DE SCAPVLIS. CAPVT XXI.

PRIMA FIGVRA VIGESIMIPRIMI CAP. SECVNDA. TERTIA.

TRIVM QVAE HIC PROPONVNTVR FIGVRARVM ET earundem characterum Indicem, proximè sequens pagina exhibet.

PRI

PRIMA uigesimi primi Capitis figura internam, seu anteriorem scapulæ dextræ sedem exprimit, quæ costis innititur.

Secunda, dextræ scapulæ externam posterioremúe sedem ostendit.

Tertia, scapulam dextri lateris in latus depictam continet, ut sinum gibbæ exteriorisq; scapulæ sedis proponeret, qui inter elatiorem scapulæ costam, et scapulæ spinam cōsistit. Verùm id iam ex characterum indicibus reddetur explicatius.

In prima figura Z, X & Y scapulæ ostendunt basim. Est enim scapula quodammodo triangularis. Z uerò, & a, & A, superiorem scapulæ notant costam. Y autem, & B, costam scapulæ inferiorem: adeò ut Z superior sit basis angulus, Y inferior angulus: A & B tertius scapulæ angulus, quem scapulæ superior et inferior costæ cōstituunt. Atq; hæc obiter isti notant characteres: singulis autem seorsum aliud cum cæteris in hunc modum insignitur.

A, B 1, 2 Scapulæ sinus, cui humeri caput articulatur. In secūda figura B notatur inferior sinus sedes, quæ quodammodo orbicularis est. A, superior sedes magis stricta, contractaq; in prima figura A indicat protuberantem sinus seu ceruicis scapulæ partem, à qua duo huius articuli peculiaria ligamenta, unà cum externo capite musculi cubitū flectentium anterioris pronascūtur.

, D 1, 2 Ceruix seu collum scapulæ. Verùm C etiam insignitur radix interioris scapulæ processus, qui E, f & F insignitur. Deinde C in prima figura sinum quendam indicat, sub interiori scapulæ processu conspicuum.

E, f & F in prima figura, & E & F in secunda, interiorem insinuant processum scapulæ, in quo F protuberantem notat partem, cui clauicula alligatur, & penè innititur. E uerò, processus huius appendicem. f autem, asperam commonstrat partem, à qua ligamentum pronascitur, hinc in summum humerum (qui K indicabitur) pertinens.

, H 2 Radix spinæ scapulæ, seu ipsa scapulæ spina, quæ in homine summū producit humerū, quem

K. K in prima & secūda & tertia notat, et L etiā in prima ac tertia. Est itaq; G & H spinæ exortus longitudo. Quòd uerò ab H ad K fertur, summus est humerus. Vbi enim H cernitur, illic spinā à scapulæ dorso abscedere dicemus. Verùm K priuatim notatur summi humeri appendix.

1, 3 Sinus summi humeri admodum leuiter cælatus, & admittendæ clauiculæ paratus.

I 2, 3 Scapulæ spinæ pars crassior, interdum appendice decorata. Ad G enim, & I, & H spina scapulæ est crassior, quàm alibi. A G uerò per I ad K aspera pars notatur spinæ, & summi humeri. Quod autem in secunda inter I & H consistit, & in prima inter L & a, læue est, & minimè asperum.

M, M & c. 1 Instar obliquarum linearum tubercula sinus perinde constituentia, ac si illi à costarum conuexis scapulæ cauo essent impressi.

, O, 1 Sedes in interna scapulæ regione magis cauæ, quæ secūdæ figuræ literis G & H respondēt.

P 1 Protuberans crassiorq; inferioris costæ pars, quæ in internam scapulæ sedem prominet.

p 1 Hac sede inferior scapulæ costa latusúe efficitur acutius, ideoq; magis prominet, ut tertius brachium mouentium musculus hinc promptius exoriretur.

Q 1 Scapulæ inferioris costæ asper sinus, unde interior cubitum extendentium pronascitur musculus. R incuria elapsum est.

S 2 Ad scapulæ externam sedem protuberans inferioris costæ pars.

T 2 Impressio & amplitudo inferioris costæ, unde tertius brachium mouentium musculus nascitur.

, V 2 Hic externa scapulæ sedes propter crassitiem inferioris costæ insigniter caua cernitur. Quod enim inter V & V, & G & H consistit, tenuissimum maximeq; subtile & solidum est.

X 1, 2, 3 Appendix basis scapulæ, ad principium ipsius spinæ coalita.

1, 2, 3 Appendix inferioris anguli basis scapulæ.

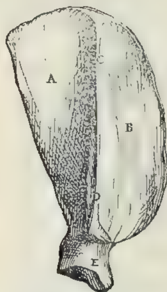
Φ 1 Superioris anguli sedes, in internam scapulæ regionem modicè protuberans.

Z, 1, 2, 3 Z superiorem basis angulum antea notauit.

a 1, 3 Semicirculare foramen, seu sinus, in superiore costa scapulæ conspicuus.

b, c, 3 Sedes in externa scapulæ regione inter spinam & elatiorem scapulæ costam consistens. Verùm b priuatim, scapulæ sedē hic notat tenuissimā, maximeq; subtilem: et quodāmodo pellucidā. c aūt foraminulū indicat hic frequēter apparēs, et uenulæ inibi scapulā nutrituræ uiā præbens.

QVAR-

QVARTA VIGESIMI PRIMI CAPITIS FIGVRA.

PRAESENTI figura externam seu posteriorem canis scapulæ sedem in hoc delineauimus, ut promptè expenderetur hominis scapulæ ad canis, aut ouis differentia, quam in summo humero, aut superiori scapulæ processu notabimus. Significet igitur A & B scapulæ gibbum, seu dorsum. ac A quidem ipsius inferiorem sedem, B autem superiorem, & animantis collo capiti ue propiorem. C & D spinam scapulæ notent, super scapulæ ceruicem non excedentem. E scapulæ ceruicem.

Scapularum situs et nexus.

SCAPVLAE [a] utrinque singulæ posteriori thoracis regioni uersus superiora innituntur, ac occipitis ossi, ceruicis, thoracisq́ue uertebris, costis, & ossi υ literam referenti, musculorum duntaxat interuentu copulãtur. Occipitis quidem ossi beneficio [b] secundi scapulam mouentium musculi, qui etiam hanc multarum uertebrarum spinis committit: uti & [c] tertius scapulæ motuum dux, qui ceruicis uertebris illam nectit. [d] Quartus uerò scapulam mouentium, illam aliquot thoracis & ceruicis uertebrarum spinis firmat. Costis scapulam cõmittunt [e] primus illam mouentium musculus, & thoracem mouentium [f] secundus. Ossi uerò υ referenti [g] septimi eius ossis peculiarium musculorũ ope scapula copulatur. In hominibus, simijs, ac sciuris, & si quæ alia clauiculis donãtur, ex abundãti ligamentorum auxilio, [h] scapula [h] clauiculis coarticulatur, clauiculæq́ue contermina est. In omnibus uerò animalibus [i] brachij os seu humerus ipsi articulatur. ac proinde si hominem scapulis destitutum finxeris, nulla ratione humeri articulum sermone constitues. Ad eius nanque articuli constructionem necessum est, humeri caput alicuius ossis sinum subire, atque ut moueatur, in aliquo osse ueluti in basi quapiam firmari. Porrò huiusmodi sinus occasione, [k] collum quoddam seu ceruix scapulæ protuberat, in cuius extremo [l] sinus tam altè lateq́ue exculpitur, quantum humeri articulo uarijs admodumq́ue differentibus motibus mouendo ex usu est. Atque hîc sanè primus præcipuusq́ue scapularum usus censetur. cui alius mox subsequitur, neque ipse quidem pœnitendus, thoracis uidelicet partium costis intectarum communitio atque custodia. Anteriores enim thoracis partes tuemur, multo antè prouidentes quæ occursura læsuraq́ue sunt, & anticipantes uel transilire, ut id quòd ingruit declinemus, aut obijcere pectori munimentum aliquod, aut manibus quippiam quo defendamur assumere. Quinimò plerunque & solis manibus antè periclitamur, satius esse rati has uulnerari, rumpi, cõteri, abscindi, quàm quod læsurum sit, ad pectus pertingere cõcedamus. Thorax enim respirationis est organum, quemadmodum & ab illo complexus pulmo: cor autẽ insiti caloris fomes, irascibilisq́ue animæ sedes censetur, propugnaculis ob id etiam egens ualidioribus. Porrò quum posteriori thoracis sedi, & anteriori æquale ab occursantibus periculum impendeat, eorum uerò quæ obesse possunt præcognitio, in anteriori & posteriori regione nequaquam par sit, non præsentibus nimirum in posteriori regione oculis, oportuit sanè & hîc quoque Naturam artificium quoddam machinari, posterioremq́ue thoracis sedem neutiquam negligere. Quocirca instar ualli & mirabilis propugnaculi uertebras thoracis inibi compegit, & scapulas tanquam duos clypeos & scuta, firmissimosq́ue muros obiecit. hinc rursus alium usum homini accessurũ minimè ignorans, quo complures musculi motuum brachij autores, sedem qua fulciantur, & à qua originem aptissimè ducant, commodè adipiscuntur. Atque id profectò summæ opus est iustitiæ, eodem osse ad tam uarios prorsusq́ue necessarios usus abuti, & undequaque ita scapulas efformare, ut priuatim ad singulos usus confictæ censeri queant. Scapula enim inæqualis est admodum, omniq́ue ex parte sibi dissimilis. præter uarios enim ipsius processus, sinus, tubera, appendices, eiusq́ue generis reliqua, è quibus ossium differentias desumpsimus, scapula trianguli differentibus lateribus efformati imaginem quodammodo exprimit. [m] Primum nanque ipsius latus, quod basim scapulæ perpetuò uocabimus, ea scapulæ sedes est, quæ secundùm dorsi longitudinem thoracis uertebrarum spinis proximè exporrigitur. basis hæc obliqua constat linea, quæ superiùs & inferiùs, uersus corporis latus obliquè ueluti in circuli conuexum inclinata, in medio autem crebrò paululum lunata cauaq́ue uisitur. Interdum enim continuo ductu tota scapulæ

Scapulæ usus. (margin, beside "nibus uerò animalibus … brachij os")

Scapulæ forma triangularis. (margin, beside "mare, ut priuatim ad singulos usus")

Basis scapulæ. (margin, beside "tus, quod basim scapulæ")

Marginal references:
a trium integrarũ R.
b 9 musc. tab. γ. δ.
c 12 musc. tab. G.
d 10 tab. r.
e 5 tab. r.
f 7 tab. L.
g 5 tab. R, S.
h integrarum Q. ad λ.
i integræ fi. S ad R.
k 1, 2 figur. C, D.
l 1, 2 figur. A, B.
m 1, 2, 3 fi. à Z per X ad Y.

pulæ baſis, hunc in modum (gibba eſt. deinde baſis hæc tenuis admodum uiſitur, quamuis inferiori tamen parte & ſuperiori modicè quàm alibi craſsior appareat, & inferioris partis craſsities partis ſuperioris craſſitiem adhuc uincat. Huic baſi plerunque [n] duæ adnaſcuntur appendices: una quidem, quæ grandior craſſiorque & longior eſt, ac perpetuò apparet, ad baſisque inferiorem conſiſtit angulum inſigniter obtuſum, ac ueluti orbicularem: altera autem appendix aliquantulũ ſub ſuperiori habetur angulo, illicque baſis ſedi coaleſcit, à qua ſcapulæ [o] ſpinam principium ducere audies. Præter has appendices etiam baſi mollis quædam cartilago adnaſcitur, eius cartilaginũ generis quo oſſium extrema nulli commiſſa oſſi, augeri ſolent. Verùm in hominibus hæc cartilago longe breuior minorque eſt, quàm in ouibus & bobus, alijsque animalibus, quorum ſcapulæ thoracis potius incumbũt lateribus, quàm, ut in homine, poſteriori thoracis ſedi uertebris proxima. Atque ita primum ſcapulæ latus baſis'ue ſe habet, duo autẽ reliqua inter ſe uariant. [p] Inferius enim, ab humiliori baſis ſede admodum obliquè ſurſum in anteriora ducitur: [q] ſuperius uerò (quod tantò breuius eſt inferiori, quanto inferius eſt ipſa baſi breuius) nonnihil deorſum in exteriora fertur, quodammodo tranſuerſim procedens. Duo hæc latera in [r] angulum coeunt, & latiuſculam ſcapulæ partem ſuis extremis finibus continent, in qua ceruix ſcapulæ ſinusque conſpicitur, humeri caput excipiens: adeò ut hæc ſedes (ſi modò anguli loco cenſeri poſſit) tertius ſcapulæ angulus futura ſit. quandoquidem [s] primum angulum ſuperiorem baſis angulum numeramus, [t] ſecundum uerò humiliorem. Cæterum duo hæc latera ſuis finibus tertium angulum conſtituentia, non ſolum ductu & breuitate inter ſe diſcrepant, uerum etiam craſſitie. Inferius enim latus, quo altiùs à baſi ſurſum conſcendit, eo craſſius & inſigniter [u] ſpiſſum efficitur. non aliter quàm ſi Natura huius lateris beneficio, ſcapulæ alioquin tenui & infirmæ magnũ robur additum uoluiſſet, ac deinde ſecundariò quibuſdam muſculis commodi exortus locum præparauiſſet. Præter id enim quòd muſculorũ quorundam gratia (ut mox ſubijciam) huius lateris craſſities internam ſcapulæ ſedem [x] cauiorem reddit, & in externa ſede ſeu gibbo, ueluti [y] ſinum efformat, ipſum quoque in ſua externa ſede prope inferiorem baſis ſcapulæ angulum [z] compreſſionem obtinet, ac deorſum quadantenus educitur, ut * muſculus illinc principium ſumeret, cuius ope brachium ueluti à pectore reflexum, retrorſum ducitur. Quinetiã interna huius lateris ſede, iuxta ipſius elatiorem partem, qua id ſcapulæ ceruicem terminat, etiam † oblongus ſinus aliquantulum aſper inæqualisque conſpicitur, [a] muſculo principium porrigens, quem à ſcapula enatum cubiti extenſionis autorem in ſecundo libro aſſeremus: inibi perpetuò inferius hoc ſcapulæ latus, inferiorem coſtam ueterum more appellaturi, qui ſuperius inferiusque ſcapulæ latera πλευρὰς uocauerũt. Porrò ſuperius ſcapulæ latus tenue, minimeque craſſum eſt, ad eam uſque ſedem qua ſcapulæ ceruicis [b] ſuperior regio conſiſtit, [c] interiorque ſcapulæ proceſſus exoritur. hac nanque ſede ſuperius ſcapulæ latus impenſe craſſeſcit. Deinde priuatim huic lateri iuxta interioris ſcapulæ proceſſus radicem, [d] ſinus quidam ſeu medium foramen inſtar ſemicirculi inſculpitur, uiam porrigens nerui quinti paris neruorum dorſalis medullæ [e] ſurculo, hac una cum uenula arteriaque poſteriorem ſcapulæ ſedem adeunti. Cæterùm ſcapulæ [f] ceruix, quæ inter ſuperioris & inferioris ſcapulæ coſtarum fines habetur, craſſa eſt, ipſaque ſcapula ex ampla tenuique ſede inibi coarctata, & ſecundum latitudinẽ incraſſata cernitur. Ceruicis tamen [g] longitudo ſeu interuallum, quod à ſuperiori corporis parte ad inferiorem metior, admodum ceruicis craſſitiem ſuperat, quæ ab anteriori parte in poſteriorẽ pertinet. Ceruix inſignius adhuc extrorſum ducta, dilatatur, & ut ipſa oblonga eſt, ita etiam oblongum efformat [h] ſinum, inferiori parte circulari circumferentia terminatum, ſuperiori autem parte in acutum magis exporrectum. Atque id propter [i] impreſſionem accidit, hîc internæ ceruicis ſedi factam, tendinis eius [k] muſculi ducendi gratia, qui intrò antrorſumque brachium circumuertit. Præterea ſinus ceruicisque ſcapulæ [l] ſuperior pars, in hoc proceriùs extuberat, quò aptius hinc [m] duo ualidiſsima huius articuli pronaſcerentur ligamenta, & [n] externum quoque caput eius muſculi commodè hinc principium duceret, qui cubitum flectentium anterior cenſebitur. Hic ſcapulæ ſinus cartilagine reliquorũ articuli ſinuum modo incruſtatus, non admodum altè cælatur. neque etiam huius longitudo & amplitudo reſpondent, humeri [o] capitis quod ipſi inarticulatur, lõgitudini & amplitudini. Quod ſanè in hoc articulo Natura peculiariter machinatur. aliorum enim articulorum capita ſinibus exquiſitè congruunt, niſi fortè [p] femoris cum [p] tibia articulum excipere uelis, in quò tibiæ ſinus femoris capitibus non reſpõdere, ac priuatim in illo quoque articulo Naturã aliquid moliri intelliges. Qua igitur parte genu ab aliorũ articulorũ ratione differt, ſuo dicemus loco: nunc uerò humeri articulus uenit explicandus. Quum ergo Natura hunc ſcapulæ ſinum ſatis leuiter, laxorum motuum gratia, exculpſiſſet, illumque non ualde amplum longumque creauiſſet (præter peculiaria huius articuli

Baſis appendices.

Baſis cartilago.

Superioris inferiorisque laterum differentia.

Tres ſcapulæ anguli ac laterum plenior deſcriptio.

Ceruix ſcapulæ.

Sinus humero excipiendo paratus.

Cartilago ſcapulæ ſinum frequẽter augẽs.

ligamenta, quæ in ſecũdo libro unà cum muſculis proſequemur, & quoſdã ſcapulę proceſſus, quos articulum à luxationibus prohibere tum audies, ubi illos quoque iam in ſermonis contextu pertractabimus) cartilaginem quandam ligamenti ſubſtantiæ compotem in hoc ſinu crebrò effingit, qua ſinum auget, profundioremq; efficit, nimiamq; luxandi promptitudinem multum corrigit, parum interim laxiſsimos differentesq; brachij motus, quibus maximè indigemus, præpediens. In ambitu enim huius ſinus ea cartilago ponitur, ſcapulæ interim, neque etiam humero connata, ſed tantum ligamentis articulum in orbem amplexantibus adnexa: Huius cartilaginis externa ſedes craſſa eſt, ſenſimq; ad ſinus centrum ducta graciléſcit, ac multò ante centrum deſinit: quaſi quis ſinum in ambitu anulo augeret, cuius orbis inſtar trianguli eſſet contuſus: & iſtius trianguli externum latus, exteriorem articuli ambitum reſpiceret: inferius uerò latus ſinui incumberet: ſuperius autem humeri caput ſpectaret. adeò ut duo anguli ambitum articuli contingerent, tertius interim ſinus centrum ſpectaret. Cæterum hanc Naturæ induſtriam ſpectatu iucundiſſimã, etiam ſi hominis corpus ad manũ non ſit, in quadrupedum & auium genibus promptè intueberis, quum pari quoque artificio hîc tibiæ oſſis ſinus perpetuò augeantur. Huius itaq; cartilaginis quotieſcunque reperitur, beneficio, ſinus ſcapulæ profundior euadit, & interim cartilago impetui compreſſioniq; oſſium facile cedit, laxum huius articuli motum minimè cohibẽs.

Scapulæ proceſſus.

Interior proceſſus.

Proceſſus uerò quibus præſenti articulo Natura proſpexit, duo cenſentur: quorum alter [q] ſuperior eſt, ſummusq; humerus nobis uocabitur, atque mox à ſcapulæ [r] ſpina pronaſci docebitur. [s] alter uerò eſt interior ac minor, qui [t] ampla radice ex ſuperiori ſede ceruicis ſcapulæ principium ducit, & hinc utcunque latus antrorſum fertur, anteriori articuli parti uerſus ſuperiora magis oppoſitus. Inferior huius proceſſus pars exactè læuis eſt, ac inſtar antiquæ Græcorũ literæ C cauus, ob idq; etiam σιγμοειδὴς appellatus. Alij uerò à quadam imagine, quam obtinet cum altera anchoræ parte, quæ terræ infigitur, ἀγκυροειδῆ hunc proceſſum uocarunt. Nonnulli rurſus, quòd corniculæ roſtri modo inclinatur, κορακοειδῆ appellauere. Atque hæc nomina Galeni interpretes ſubinde luſerunt, ad hoc etiam opitulante Galeno, ſibi in nominibus hîc parum conſtanti. quum is enim alibi penè ſemper hunc proceſſum ἀγκυροειδῆ uocat, in decimo tertio tamen de Partium uſu, eo nomine illum ſcapulæ proceſſum donauit, quem ſummum humerum uocamus. Verùm huius proceſſus nominum mentio, poſtmodum neceſſariò incidet. nunc autem quod de interiori proceſſu adhuc enarrandum ſupereſt, percurremus. Inferna itaque ſede is læuis eſt, in ſuperiori autẽ parte aſper & inæqualis. in elatiſſima enim ſui principij ſede craſſior uiſitur, & [u] inæquali tubere prominet, cui clauicula ferè incumbit ac innititur, ualideq; alligatur. [x] In apice uerò, ubi appendicem exigit, etiam aſper eſt, ut aptius [y] internum anterioris cubitum flectentium muſculi caput ab ipſo exoriretur, & ligamentum humeri articulo peculiare hinc principiũ obtineret. [z] Inter apicem uerò & tuberculum, quo clauicula penè ſuffulcitur, hæc ſuperior proceſſus ſedes etiam aſpera exiſtit, quò fœlicius [a] ligamentum educeretur, hinc ad ſuperiorem ſcapulæ proceſſum pertinens. Quemadmodum uerò hæc ſuperior proceſſus ſedes in hoc aſpera eſt, ut opportunè ligamẽta illa & hoc muſculi caput produceret: ita quoq; ſcapulæ ceruix orbiculatim foraminula quædam non peruia commonſtrat, ex quibus commoda ualidorum huius articuli ligamentorum pendet origo.

q 1, 2, 3 fig. K. *r 2 fi. G, H.* *s 1, 2 fig. E, F.* *t 1, 2 fig. F.* *u 1, 2 fi. F.* *x 1, 2 fi. E.* *y 6 muſcu. tab. n.* *z 1 figu. f.* *a 5 muſcu. tab c.*

Anterior ſeu cõſſa proxima ſcapulæ ſedes.

Nunc tempeſtiuum quoque erit, alterum ſcapulæ proceſſum ſermone perſequi: cuius naturam optimè inueniemus, anteriorem poſterioremq; ſcapulæ ſedes non oſcitanter ſpectantes. Scapula itaque [b] anteriori ſede ſima cauaq; eſt, ut commodè coſtarũ conuexis reſpondeat, ac ſuper ipſas ſtabilita debitè moueatur. deinde etiam, ut opportuna hîc ſedes aptaretur [c] muſculo, qui totam anteriorem ſcapulæ ſedem implens, intrò antrorſumq; brachium circumuertit. Caua hæc ſcapulæ ſedes læuis quidem eſt, ſed non omni ex parte æqualis. nam iuxta inferiorem ipſius ſedem [d] tubercula quædã exigit, modicè inſtar obliquioris lineæ extuberantia, quæ quodammodo ſinus conſtituunt, ac ſi thoracis coſtæ, quibus ſcapula hac ſede incumbit, temporis ſucceſſu in ſcapulã comprimerentur, ipſaq; ſcapula illarũ effigiem cedendo aſſumeret. Hi enim ſinus tuberaq; in ſenibus apparent magis, quàm aut in pueris, aut iuuenibus, quibus omnia minus conſpicuè protuberant, excreſcuntq;. Ad hæc, ſcapulæ anterior ſedes [e] ad radicem elatioris anguli baſis ſcapulæ nonnihil protuberat, aptamq; regionem efficit, cui [f] alter ſcapulã attollentium muſculorum ualidè inſertatur. [g] Præterea ſcapulæ anterior ſedes quà ſummi humeri radici ſcapulæue ſpinæ reſpõdet, inſignius quàm alibi excauatur, non ſecus quàm ſi Natura quum ſcapulæ ſpinam fingeret, cauam ſcapulæ partẽ in poſteriora extraxiſſet, ac ita ipſius cauitatem auxiſſet: quemadmodũ in fictilibus uaſis, & ijs quoq; quę ex maſſa uel cera parãtur, indies fieri cernimus. Quando enim ollæ anſam externa ipſius ſede locatam conſpicimus, plerunque caua ollæ pars anſæ reſpondẽs, ſinuata magis, ac ueluti ab anſa extrorſum tracta cernitur. idq; in illis

b 1 figura. *c 7 muſcu. tab. r. 8 ta. H.* *d 1 figu. M, M, M.* *e 1 figur.* *f 9 muſcu. tab. r, Δ.* *g Hic cõfer N, O fi. primæ cum H & G fig. 2.*

ſedibus

ſedibus potiſsimum obſeruatur, ubi craſſiores anſæ partes cōſiſtunt. Vnde etiam illæ ſcapulæ cauitatis ſedes inſigniùs impreſſæ cauatæq; conſpiciuntur, quæ extremis ſpinæ reſpondent. mox enim ſpinam in tota ipſius exortus ſede ad extrema impenſius craſſam, quàm in medio ductu, uideri audies. Inter reliquas interim ſcapulæ cauitatis ſedes, ea maximè caua ſe exhibet, quæ iuxta ſcapulæ ceruicem exiſtit. præter id enim quòd in poſteriora à ſcapulæ ſpina, extracta colligitur, hîc etiam ſcapulæ [h] collum impenſe craſſum & introrſum protuberans, hanc cauitatem inſigniter auget: quemadmodum & [i] inferior ſcapulæ coſta, quæ quum craſſa ſit, huius quoque ſedis cauitatem profundiorem reddit. [k] Poſterior ſcapulæ ſedes inſigni [l] proceſſu, ueluti ſpina, adornata, ſi obiter uideatur, gibba eſt, quòd hanc figuram iniurijs citra noxam ferendis accommodatiorem eſſe Natura haud ignorauerit. Verùm ſi preſsiùs hoc ſcapulæ gibbum contemplemur, duæ in ipſo ſedes cauitatesq; nobis occurrent, muſculis ſuſcipiendis aptiſsimæ. [m] Vna enim ſub ſcapulæ ſpina inter ſpinæ inferiorē ſedem, & extuberantiorē craſſioremq; inferioris ſcapulæ coſtæ partem conſiſtit. [n] Altera uerò inter ſuperiorem ſcapulæ ſpinæ ſedem, & ſuperiorē ſcapulæ coſtam habetur. Atq; hanc quidem [o] muſculus occupat, quem brachium circumducentiū tertium ſtatuemus. Inferior cauitas [p] muſculo oppletur, qui brachiū circumuertentiū ſecundus numerabitur. Porrò etſi hæc externa poſterior'ue ſcapulæ ſedes, cùm ſcapulæ ſpinæ, tum ipſius coſtarum gratia, duas has cauitates oſtendat, nihilominus uniuerſa (quoniam extuberare cernitur) ſcapulæ dorſum à ueteribus nuncupata eſt, ſimilitudinem à uero hominis dorſo ſumentibus. Proceſſum autem qui ab hoc ſcapulæ dorſo enaſcitur, ſpinam uocarunt, ad uertebrarum poſteriorum proceſſuum ſiue ſpinarum imaginem. quæ quum ueteribus rectiſsimè ſint inſtituta, ab his nominibus nunquam ne latum quidem unguem declinaturus, externam ſcapulæ ſedem Dorſum nuncupabo: ſummi uerò humeri radicē, Spinam ſcapulæ. Dicitur autem mihi ſummus humerus, quod ueteribus ἀκρώμιον nuncupabatur: quanquam non adeò promptum ſit diuinare, quid quiſq; hac uoce intellexerit. neque etiam uel diui Hippocratis cauſa nomen id negligendum uenit, aut etiam de ipſo obiter ſtatuendū eſt, ſi modo à Syropis & Iulepis interdū animum auocantes, diuina Hippocratis de oſſium fracturis & luxationibus, idq; genus malis oracula, etiam ad nos pertinere duxerimus. Quare etiam non ab re fuerit, ſcapulæ ſpinam ſummumq; humerum, uti nobis uiſum erit deſcribere, atque tunc demum Hippocratis & Galeni ſententiam ſermoni adijcere. Ex tota igitur propemodū amplitudine dorſi ſcapulæ [q] ualidus craſſusq; enaſcitur proceſſus, non quidem è dorſi [r] longitudinis medio, uerū non procul à ſuperiori ipſius ſede. Proceſſus iſte (qui ſcapulæ ſpina eſt) ſenſim magis magisq; augetur, ac [s] tandem à ſcapulæ dorſo iuxta ſcapulæ ceruicem abſcedēs, teresq; quodammodo apparēs, modicè antrorſum fertur, inſigniter ſupra ſcapulæ cū humero articulū [t] lateſcēs, & ampla donatus appendice, quæ in pueris [u] pluribus oſsiculis cōformatur, cartilaginis interuentu coaleſcētibus. Huius proceſſus pars omnis anterior, & poſterior, & humilior, læuis minimeq; aſpera cernitur: ſuperior autē ipſius ſedes neutiquā læuis eſt, ſed rudis, & foraminulis quibuſdā non peruijs decorata, idq; potiſsimū in ſuperiori ſui appendicis ſede, & [x] ubi non procul à ſcapulæ baſi, proceſſus iſte craſſior apparet, ac ſubinde appendicē quoq; nanciſcitur. Neq; hæc ſanè fruſtra machinatur Natura. muſculorum enim gratia has molitur aſperitates, quibus [y] maximus ſcapulā ſurſum ducens muſculus implantatur. Dein proceſſus iſte ijs quibus dixi locis aſperior ideo euaſit, quòd muſculus ille latiorem ualidioremq; inſertionem inibi tentat. Quinetiam hæc aſperitas, principium præbet [z] digniſsimo brachium mouenti muſculo: quem, quòd brachij cum ſcapula articulum eleganter integit, ἐπωμίδα diſſectionum periti uocarunt. In anteriori proceſſus ſede [a] ſinus adeò leuiter & ſuperficietenus inſculpitur, ut num capitulum, num ſinus ſit, ægrè dijudices. Huic ſinui modicè prominēs clauiculæ [b] tuberculū articulatur, ualidiſsimiſq; ligamētis cōſtringitur. Interueniēte hîc plerunq; peculiari cartilagine, illi prorſus ſimili quam in maxillæ inferioris cum ſuperiori articulis obſeruari retulimus. quæ ſcilicet utrinq; quà oſſa ſpectat, læuis & lubrica ſit, & tantū ligamentis articulum continentibus affirmata & continua. Dictimodò proceſſus pars, [c] quæ à ſcapulæ dorſo enaſcitur, ac (ut ſic dicam) dorſo proxima eſt, Spina opportunè nominatur, quæ etiā in [d] canibus, ouibus & equis cernitur. [e] Pars autē quæ à ſcapula antrorſum uerſus exteriora abſcedit, ac ſenſim dilateſcit, inq; ſolis hominibus, ſimijs, ſciuris, et ſi quod aliud animal clauicula donatur, obſeruari poteſt, ſummum humerum appellabimus: id nomen à Græcis mutuantes, qui procul dubio brachij oſſis cum ſcapulis articulum ὦμον nuncuparunt. ac proinde ἀκρώμιον hanc proceſſus partem uocarunt, quòd articuli ſuperiorem cōſtituat ſedem, ac ueluti illius tutiſsimū habeatur propugnaculum. Atque ita ſanè ab Hippocrate perpetuò accipitur, cùm aliàs ſæpius, tum præcipuè quando humerum (quem ipſe βραχίονα uocat) nequaquam ad ſuperiora (impediēte nimirum

Poſterior ſcapulæ ſedes, ſeu dorſum.

Summus humerus ſeu ἀκρώμιον, cuius tam diligens inſtituenda eſt deſcriptio.

Peculiaris cartilago clauiculæ cū ſuperiori ſcapulæ proceſſu articuli.

Tertium os à Galeno in summi humeri cum clauicula nexu recenseri.

f integrarũ Q ad λ.

ſummo humero)luxari docet,& quum de effracto ſummo humero pertractat. Quanquam & hîc Galenus etiã in libro de Oſsibus audiendus eſt, qui cõpaginem [f] præſentis proceſſus cum clauicula ἀκρώμιον nõnullis diſſectionis profeſſoribus uocari aſſerit. Vbi etiam ſubiungit, hîc quoſdam tertium os præter proceſſum hunc, & clauiculam in ſolis hominibus ponere, idq́ acromion & κατακλεῖδα uocare. Tertium hoc os Galenus decimo tertio de Partium uſu in hominibus recenſet, & ſimias illo priuat: quemadmodum & in libris de Adminiſtrandis ſectionibus, & in ſuis in Hippocratis de Articulis librum commentarijs. Scribit enim, præter hunc ſcapulæ ſuperiorem proceſſum, & clauiculam, tertium quoddam os eſſe cartilagineum, quod clauiculæ ad illum ſcapulæ proceſſum cõtextui inſternitur, & à quo membranæ ligamẽtaq́ pronaſcuntur, quorum beneficio contextus iſte ualidiùs cõmittitur. Galenus in quinto de Adminiſtrandis cõſectionibus libro huiuſmodi os Hippocrati ἀκρώμιον uocari ait, ipſeq́ eo nomine ibidem id appellat, quemadmodũ in libro de Oſſibus teſtabatur, quoſdã hîc tertiũ quoddam os collocare, idq́ ab illis ἀκρώμιον nuncupari. quum interim Galenus ſubinde in libris de Partium uſu, & in libris de Adminiſtrandis ſectionibus, ac ferè in omnibus in Hippocratem commentarijs, hunc ſcapulæ proceſſum ἀκρώμιον uocitauerit, aut ſaltem huius ſcapulæ proceſſus cum clauicula compagem. adeò ut non parum Galeni inconſtantiam hîc admirer, multoq́ magis tantiſper admiraturus ſim, dum in homine tertiũ id cartilaginoſum os mihi occurrat. Neutiquam enim arbitror Galenũ, peculiarem ſuperiùs cõmemoratam huius articuli cartilaginem oſſis loco habere, quũ eius generis cartilagines ad ligamẽti naturam à uera cartilagine plurimũ recedãt, neq́ oſſeæ ullo pacto ſint: quinetiam quum hæc in ſimia perinde ac in homine reperiatur. Et ſi fortè oſſis loco habenda eſſet, præterquàm quod Galenus aliter huius meminiſſet, & articulũ interuenire, non autẽ ipſi inſterni ſcripſiſſet, etiã reprehenſione nõ careret, quod peculiare os in clauiculæ cum pectoris oſſe [g] articulo, & rurſus in inferioris maxillæ ad ſuperiorem [h] articulis & [i] in genu nõ ſtatuiſſet, quũ interim illic huius generis cartilagines manifeſtius quàm hîc in ſummo humero appareant, etiãſi illæ Galeno incognitæ & prætermiſſæ uideãtur. Adeò ut adhuc multo ſatius ſit, peculiarẽ hanc cartilaginem (et ſi oſſea eſſet) oſſis nomine nõ haberi, quàm ſimul tot oſſa Galenũ latuiſſe, clam innuere. Hactenus itaq́ mihi hîc nunquã, quantũuis diligẽter Hippocratis nomine ſecanti, tertiũ os animaduertere licuit. Satisq́ perſpectũ habeo, Galenũ id nunquam etiam uidiſſe; & ſi auſim eò uſq́ in ipſum impietatis progredi, affirmarem illum huiuſmodi os cõfinxiſſe à quadã cum [k] oſſiũ, quæ ſeſami ſemen referũt, ſimilitudine, quæ aliorũ oſſium articulis contextibusq́ ita apponi audies, quemadmodũ cartilagineũ os Galenus hîc conſiſtere prodidit. Lubens igitur cõceſſero, tertiũ id os me in homine non magis quàm in ſimia reperiſſe, ut neq́ qui mihi ſecanti adfuere ullus, utcunq́ etiã ut à ſingulis id obſeruaretur, ſedulò ſemper monuerim. Ac proinde ſi quis id os, aut ſimile quodpiam præter [l] proceſſum ſcapulæ & [m] clauiculã mihi oſtẽderit, fidem do in humeri cum ſcapula articulo, me aliud eiuſmodi quid longè dignius atq́ in artis operibus egregiè perpendendũ, ocyus cõmonſtraturum. quod uel ſola hac occaſione ſciens nunc prætereo. Quamuis interim neminẽ ignorare uelim, nullum unquam animal, præter hominẽ, ſimiã, & ſciurum, & ſi rectè memini, glirem mihi occurriſſe, hoc ſuperiori ſcapulę donatũ proceſſu: adeò ut uix ambigẽ, eum qui primus hominẽ duntaxat ἀκρωμίῳ donari ſcripſit, intellexiſſe ſolũ hominẽ hunc proceſſum obtinere: quando illum in canibus, ouibus, capris, leporibus (qui etiã interiorẽ ſcapulæ proceſſum ſeparatim nanciſcũtur) & alijs quę menſæ apponi ſolẽt quadrupedibus, nullũ ſuperiorẽ ſcapulæ proceſſum (at duntaxat ſpinã) ſpectaret, parũ de ſimijs cum Galeno ſolicitus. Liceat igitur ſuperiorẽ hunc ſcapulæ proceſſum nobis tantiſper Summũ Humerũ, aut Superiorẽ proceſſum, dum uerior occurrat ſentẽtia, appellare. Porrò cuius uſus gratia is homini & alijs animalibus clauiculas obtinẽtibus detur, tum demũ melius explicabimus, ubi clauicularũ hiſtoriã aggrediemur. Præter hoc enim quòd ad ſuperiora humeri luxationẽ is proceſſus prohibeat, & tutiſsimũ humeri articulo propugnaculũ ſit, & quòd muſculorũ inſertioni & exortui elegãter famuletur, in hoc potiſsimum iuuat, ut accedẽte clauicula humeri articulum à thoracis lateribus & coſtis quàm lõgiſsimè remoueat, illumq́ in eo ſitu reſeruet, quo maximè ad ſuos motus, quos uarios differentesq́ admodum molitur, indiget. At hæc in clauicularũ deſcriptionibus reſumẽtur diffuſius. iam enim aliquando opportunũ erit, ſcapularũ ſermoni modum imponere: præcipuè quum aliud enarrandum nihil ſuperſit, niſi fortè perquàm exiguũ. cuiuſmodi eſſe poſſet, baſim ſcapulæ quà appendicibus decoratur, utcunq́ fungoſam fiſtuloſamq́ uideri, & nõnulla foramina in ſcapulæ ſpinã porrigi, quæ ipſi (quum craſſa ſit) uenas deducãt, nutrimentum illi ſuppeditaturas. Cernitur autem [n] unum ſubinde in illa amplitudine, quam ſuperior ſcapulæ coſta cum ipſius ſpina efformat: ac etiam in interna ſcapulæ ſede, qua hæc impenſius cauatur.

g Grandior pars 4 figuræ cap. 22. h fig marginis ca. 10. i 8 fi. ca. 31.

k 1 fig. ca. 25 V, V. & 2 fig. ca. 33 V, u.

l, m integrarũ Q &

Quibus tantũ animalibus superior ſcapulæ proceſſus obtigerit.

Summi humeri uſus.

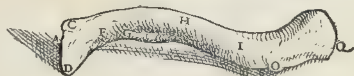
n 3 fig. c.

DE CLAVICVLIS. CAPVT XXII.

PRIMA VIGESIMI SECVNDI *Capitis figura.*

SECVNDA.

TERTIA.

TRIVM QVAE HIC PROPONVNTVR FIGVRARVM ET ipsarum characterum Index.

PRIMA præsentis Capitis figura dextri lateris clauiculam anteriori externa'ue & superiori sede expressam habet.

Secunda, posteriorem interiorem'ue dextri lateris clauiculæ faciem, unà cum superiori quoque ipsius sede ostendit.

Tertia inferiorem eiusdem lateris clauiculæ sedem commonstrat.

A 1,2,3 *Clauiculæ capitulum, quo ipsa pectoris ossi articulatur.*

B 1 *Capituli huius primus angulus.*

C 1,2,3 *Secundus capituli angulus.*

D 1,2,3 *Capituli nuper commemorati tertius angulus. In prima tamen figura, uniuersa triangularis capituli circumscriptio est conspicua literis B, C & D. perinde ac in figura manifestioris doctrinæ gratia, indici characteris D hic superposita.*

E 1,3 *In anteriori clauiculæ sede protuberans linea è directo primi anguli B insigniti, notatur.*

F 2,3 *F & G in tertia figura, protuberans linea inferioris sedis clauiculæ indicatur, quam F & G in secunda figura utcunque etiam ostendunt.*

G 2,3 *G priuatim indicatur asperitas, ad lineæ F insignitæ posteriora apparens.*

H 1,2 *Clauiculæ longitudinis medium, quod teres esset, nisi linea F inferiori ex parte protuberaret.*

I 1,2 *Hac sede clauicula ad superiorem scapulæ tendens processum dilatescit, superiorique sede (quæ etiam I ad K usque notatur) gibba est.*

K 1 *Asperitas in ea clauiculæ sede conspicua, ubi hæc anteriori sui parte maximè caua cernitur.*

L, M 3 *Latiusculæ sedis clauiculæ inferior pars leuiter sinuata, & aspera, non autem superioris partis modo gibba.*

N 3 *Hac sede clauicula etiam aspera est, perinde ac iuxta M, ex qua ligamentum ad internum scapulæ processum fertur.*

O 2,3 *Clauiculæ sedes maximè retrorsum introrsum'ue protuberans, & huius sedis peculiare tuber.*

P 3 *Locus insigniter asper, in inferiori clauiculæ sede conspicuus, qua superiori scapulæ processui coarticulatur.*

Q 1,2,3 *In tertia figura Q tuberculum insignitur, quo clauicula superiori scapulæ processui committitur. In prima uerò figura & secunda Q sedes indicatur, qua id tuberculum consistit.*

HANC figuram integrùm erit præsentis Capitis quartam constituere, in qua dextri lateris pars R insignita cartilaginem exprimit, clauiculæ cũ summo humero articuli peculiarem. Altera aũt pars S indicata, cartilago est peculiaris clauiculæ cũ pectoris osse articuli.

Clauicularum numerus.

Earundem ad pectoris os articulatio.

IN VTRISQVE lateribus clauiculæ[a] (quæ Græcis κλεῖδες, Latinis uerò etiam furculæ & iugula nominantur) singulæ cõsistunt, pectoris ossi & summo humero seu superiori scapulæ processui coarctatæ. Pectoris ossi in illis articulantur[b] sinibus, quos in primi ossis summæ sedis lateribus exculptos diximus. ac quemadmodum sinus illi oblongi sunt, ab anterioribusque partibus deorsum in posteriora ducti, & antica sede quàm postica latiores, internoque latere altiores quàm externo cernuntur, ita quoque se habent clauicularum[c] capita pectoris ossi cõnexa. Hæc enim sinuum modo oblonga sunt, ac depressa: et si quis accuratius eorum circumscriptionem animaduerteret, illam quodammodo triangulam iudicaret.[d] Vnus enim angulus in anteriori capitis parte ad humiliora consistit, utcunque obtusus.[e] Secundus etiam obtusus est, in superiori capitis parte nonnihil uersus posteriora conspicuus.[f] Tertius acutior longiorque est, in posteriori sede repositus, deorsumque declinans. Porrò ut præsentes anguli obtusi sunt, ità etiam trianguli lineæ inæquales, extrorsumque obliquatæ occurrunt.[g] Illa enim quæ à primo angulo ad secundum ducitur, breuissima est: à secundo autem angulo ad tertium[h] procedens, multò longior uisitur.[i] quæ uerò à primo ad tertium fertur, omnium longissima curuaque est. Atque ita se habet clauiculæ capitis circumferentia, quod multa cartilagine incrustatur, læueque est: cartilagine tamen unà cum tenuissima appendice effracta, caput asperum ac inæquale cernitur. Verùm et si caput cartilagine non minus quàm & pectoris ossis sinus abundet, nihilominus tamen Natura hîc[k] cartilaginem effinxit, qualem priuatim in inferioris maxillæ ad superiorem articulis reponi commemorauimus. Inter pectoris enim ossis sinum, clauiculæque caput, cartilago quædam adeò ampla interuenit, atque capitis & sinus est amplitudo. Hæc tenuis undecunque est, ac æqua omni ex parte constat crassitie, & quà sinum respicit, admodum læuis est, & unctuoso humore perfusa, sinuique seu pectoris ossi nusquam connata. Item quà cartilago clauiculæ contingit caput, pariter quoque læuis & lubrica est, capiti interim non connata, sed tantùm ligamentis articulum in orbem amplexantibus. adeò, ut & hæc cartilago non minus triangula sit, quàm clauiculæ caput pectoris ossi articulatum. Clauicula ab hoc cum pectoris osse articulo, non recto tramite ad[l] alterum ipsius porrigitur articulum, quo scapulæ superiori processui connectitur.[m] A pectoris enim osse procedens, extrorsum sensim curuatur, & anteriori parte gibba, posteriori uerò concaua efficitur.[n] Verùm ilico post medium ipsius longitudinis contrario ductu procedit. introrsum nanque curuatur, & gibba fit, anteriori autem sede concaua uisitur: in anteriora insigniter illic prominens, ubi superiori scapulæ processui proxima est: adeò ut bis gibba, bisque caua reddatur. Pars enim ipsius pectoris ossi contermina, & προσφαγὶς dicta, retrorsum, seu ad thoracis interiora magis pertinet. quæ autem superiori scapulæ articulatur processui, ac ἐπωμὶς nuncupatur, antrorsum uergit, & ab interna thoracis sede extrorsum remouetur, clauicula interim in medio ductu etiam obliquata. est itaque gibba anteriori sui parte, in anteriori pectoris sede non procul ab ipsius cum pectoris osse articulo, cauaque est parte sua interna. non procul uerò à summo humero anteriori parte insigniter breuique flexu caua cernitur: posteriori autem parte, gibba & conuexa. Atque ut res sedulò propter crebras clauicularum luxationes fracturasque expendenda breuiter dicatur, clauiculæ ductus huic nostro ſ respõdet, præcipuè si id in medio ductu paulo magis maiusculi S ritu in hunc modũ ʃ obliquari fingeremus. Neque horum ullum temere & frustra à rerum Opifice factum est. ubi enim clauicula iugulum spectat, meritò posteriori seu interiori parte caua est, quum hàc asperam arteriam, stomachum cum sexti paris neruorum cerebri neruis, & imprimis insignes neruorum series à dorsali medulla axillam petens, ferri deberent. quibus potissimum neruis clauicula uiam exporrigit, & propugnaculi etiam loco præfigitur. Quia uerò à iugulo, aut potius à suæ longitudinis medio clauicula in posteriora porrigitur, neque alicuius usus gratia hæc in anteriori sede gibba esse debuit, necessariò rursus iuxta superiorem scapulæ processum antrorsum uergit, quousque processus illius[o] partem contingat, cui aptè coarticulari posset. Tantùm autem hîc antrorsum porrigitur, quantùm retrorsum abscesserat ipsius[p] gibba parte in illius posteriori sede, quæ non procul à summo humero distat. Si enim clauicula à suæ longitudinis medio duntaxat in posteriora tenderet, ad colli latera prorepens, neque elatiori scapulæ processus apici articularetur, nihil profectò obstaret, totam scapulam clauiculæ beneficio non firmatam, super thoracem cadere, thoracisque lateri proximè applicari,[q] articulumque humeri costis uicinissimum fieri, hacque occasione quamplurimos brachij motus præpediri. Brachium nanque ob id potissimùm in homine & simia atque alijs quæ clauiculis donantur animalibus, tam uarijs differentibusque motibus duci potest, quòd ipsius cum scapula arti-

Peculiaris cartilago articulationis clauiculæ cũ pectoris osse.

Mira clauiculæ curuitas.

Curuitatis usus.

Humeri articulus cur à costis remoueatur, & clauiculæ ac summi humeri usus.

a integrarum Q ad O & λ.

b 7 fig. ca. 19 r.

c 1,2,3 fi. A.

d 1 figu. B.

e 1,2,3 fi. C.

f 1,2,3 fig. D.

g 1 figu. à B ad C.

h 1,2,3 fig. à C. ad D.

i 1 fig. à B ad D.

k 4 figu. S.

l ad Q 1,2,3 figur.

m 1,2 figu. ab A uersus H.

n 1,2 fig. ab H uersus Q.

Hæc organa ferè simul ostendit ultima fi. lib. 3 de- in ultima quarti.

o 1 fig. cap. 21 L.

p 2,3 fi. O.

q Hæc partes ab integris ubi articulus ex R cum S cõpactus à costis remouetur, propter nexũ Q ad λ.

articulus à thoracis latere plurimùm distet. Si enim articulus ille thoracis costas contingeret, uel quauis ratione ipsis proximè(quemadmodũ in quadrupedibus) locaretur, ipsas manuum circulationes & iactationes ad pectus, dorsum, collum, & ilia nequaquã moliremur: quemadmodum accidere nouimus, quũ luxatus humerus in costas procidit, uel scapula instar alæ ob effractam clauiculam dependet. Ne igitur adeò necessarijs destitueremur munijs, Natura humeri articulum à thorace plurimùm distare uoluit. quod sanè præstitit superiori scapulæ processu, qui ita producitur, ut clauiculæ beneficio à pectore detrusus, sustentetur ac stabiliatur, ipseq́ue articulus hac occasione procul à thorace disiungatur. Articulatur uerò clauicula huic processui minimùm extuberanti[r] tuberculo latiori, quàm longiori, & nonnihil obliquo: talisq́ue hîc consurgit articulatio, ut quod nam os suscipiat suscipiatur ue, dijudicare uix queas. fit enim hîc ea articuli species, quam Græcorum ueteribus ἀρθρωδίαν uocari diximus. Clauiculæ[s] pars quæ superiori scapulæ processui connectitur, latiuscula est, quemadmodum & processus quoque latus amplusq́ue cernitur. præterea hæc clauiculæ pars, ut & illa, quæ pectoris ossi committitur, intus fistulosa magisq́ue rara est, quàm reliqua clauiculæ portio, quòd uidelicet hæ partes etiam crassiores spissiores'que sint: & ossa intus tanto semper fungosiora, quanto crassiora & ampliora cernantur. Ipsa enim clauicula in suæ longitudinis[t] medio solidissima est, quòd etiam hîc sit tenuissima, quodãmodoq́ue teres. non enim prorsus teres est. In humiliori nanque ipsius parte ueluti in[u] lineam protuberat, quæ incipit non procul à clauiculæ capite, quod pectori articulatur, iuxta medium scilicet posterioris & anterioris eius capitis angulorum. Pertingit autem hæc linea paulùlum ultra clauiculæ longitudinis medium, in hoc parata, ut[x] musculus thoracem mouentium primus ab ipsa principium duceret. Iuxta huius lineæ principium propter caput clauiculæ[y] asperitas sinuosa conspicitur, unde ualidum pronascitur ligamentum, clauiculam pectoris ossi illic colligans,[z] qua ipsi primæ thoracis costæ cartilago connascitur. Quinetiam ad aliud huius lineæ extremum, altera occurrit[a] asperitas, & ueluti asper quidam sinus, quo clauicula[b] tuberculo radiciq́ue interioris scapulæ processus penè incumbit, ac à quo ligamentum promitur, clauiculam illi tuberculo pertinaciter colligans. Porrò inferior hæc clauiculæ sedes, ubi linea illa desinit, clauiculaq́ue[c] ampla uisitur, sinuosa fit, & aspera, idq́ue potissimùm iuxta conuexum clauiculæ ad superiorem scapulæ processum, ubi ligamenta articulũ hunc continentia ualidiora quàm superiori sede enascuntur. Superior uerò totius clauiculæ regio læuis omnino est, præterquã iuxta ipsius articulos, ubi ligamentorum producendorum occasione, quemadmodum & musculorum gratia nonnihil aspera est. A' clauiculæ enim parte superiori iuxta pectoris os[d] musculus ille enascitur, qui etiam à pectoris osse pronatus, in[e] mamillarẽ capitis processum implantatur, capitisq́ue motorum decimus tertius, seu septimi paris alter numerabitur. Superiori uerò clauiculæ parti scapulæ superiori commissæ processui[f] musculus ille inseritur, qui scapulam sursum ducentium primus recensebitur. In anteriori clauiculæ parte ad radicem primi ipsius capitis anguli,[g] linea quoque protuberat, ante medium longitudinis clauiculæ desinens, à qua non minima pars[h] musculi brachium pectori adducentis principium ducit. Ad hæc, in anteriori clauiculæ sede, ubi retrorsum inflectitur, & ubi non procul ab ipsius cum superiori scapulæ processu articulatione caua uisitur, etiam[i] asperitas notatu digna consistit[k] musculo brachium attollenti parata, cuius principij magna pars hinc pronascitur. In posteriori clauiculæ sede nihil, quod non dictum sit, inæquale occurrit, præter quoddam[l] tuberculum hîc protuberans ubi clauicula inibi maximè gibba est, idq́ue tuberculum ueluti illius gibbæ sedis angulum constituit, ligamentumq́ue ad interiorem scapulæ processum educit. Præter hæc in clauicula uix quicquam notandum est, nisi fortassis adhuc sermoni foraminula quædam nõ prorsus peruia adijci uelis, quæ interdũ duo, interdũ tria in maximè solida clauiculæ parte, & potissimũ in posteriori ipsius sede uidentur, in hoc parata, ut uenulas transmittant clauiculã enutrientes.

Clauiculæ ad summum humerum nexus.

Clauiculæ substãtia, tubera, asperitates, læuitates, & foramina.

r 3 fig. Q. — s 1,2 fig. ab 1 ad Q. — t 1,2,3 figu. H. — u 2,3 figur. F, G. — x 4 musc. tab. d. — y 2,3 fig. G. — z 1 fig. cap. 19 C. — a 3 figu. N. — b 1,2 fi. ca. 21 F. — c 3 fi. ab L. per M ad Q præcipue aũt P. — d 4 muscu. tab. Θ. — e 3,4,5 fig. cap. 6 k. — f 9 musc. tab. Γ, Δ de in 4. tab. b. — g 1,3 fi. E. — h 3 muscu. tab. Δ dein à K ad L. — i ad 1 figu. K. — k 4 musc. tab. ab e ad F iuxta Ξ. — l 2,3 fig. O.

DE HVMERO SEV BRACHII
osse. Caput XXIII.

CHARACTERVM DVARVM PRAESENTIS CAPITIS figurarum (quas sequens pagina proponet) Index.

A, B, C, D, E, F, G, H *Horum characterum alij in prima figura, alij uerò in secũda obuij sunt, indicantes humeri appendicem, uti modò subijciam, ualde uariam.*

A, B, C *In ambabus figuris humeri caput circumscribitur, quod scapulæ inarticulatur.*

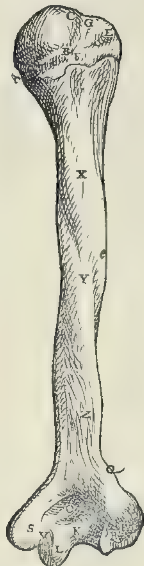
D, E *Vtrique characteres in prima uisuntur figura, externum caput appendicis humeri notantes,*

cui ligamenta articuli inseruntur. Verùm D externi huius capitis anterius caput indicat. E uerò posterius, quod in secunda figura magis quàm in prima est conspicuum.

F, G Duo isti characteres in prima, & G in secunda, sinum indicant patulum, qui interius caput ab exteriori dirimit. Reliquum characterum Indicem ponendis modò figuris subijciemus.

PRIMA VIGESIMI TERTIJ Capitis figura, dextri humeri anteriorem faciem referens.

SECVNDA HVIVS CAPITIS figura, dextri humeri posteriorem faciem proponens.

H, I 1 Sinus externum caput in duo diuidens, ac externo capiti anterioris musculi cubitū flectentium paratus. Ac H quidē ipsius sedē in appendice notat, I uerò eā quæ in humeri ceruice cōsistit.

K, L, M 1, 2 Humeri rotula, ad quam ulna flectitur & extenditur. ac K quidem sinum rotulæ notat, L uerò & M sinus latera. & L rursus internum latus, M autem externum.

N 1 Sinus ad rotulæ superiorem partem in humeri anteriori sede incisus.

O 2 Sinus ad superiorem rotulæ partem in humeri posteriori sede admodum altè excauatus.

P 1, 2 Humeri caput seu tuberculum, cui radius articulatur. In prima figura huius Capitis pars apparet, quæ cartilagine incrustatur. In secunda uerò ea pars, cui radius non committitur, uerùm musculorum exortui eleganter subseruit.

Q 1, 2 Hac sede humerus ad magnum ipsius longitudinis interuallum instar acutæ lineæ protuberat.

R 2 Sinus in hoc externo humeri capite quartis manum petentium nerui gratia exculptus.

S 1, 2 Internum humeri tuberculum.

T 1 Sinus anterioris tuberculi, tertio neruo manum adeuntium paratus.

V 2 Sinus interioris tuberculi, in quo quintus brachium petens neruus uehitur.

X, Y, Z 2 Posterior humeri sedes. ac X quidem notat partem superiorem, quæ sinuata est: Z uerò inferiorem, quæ gibba cernitur. Y impreßionem indicat, ad quam quartus neruus brachium accedens reuoluitur.

a, b, c, d 1 Anterior sedes humeri, in qua b insinuat prominentem extuberantem'ue eius partem: a uerò & c locum, qui utrinq; ad hanc protuberantem partem deprimitur. Deinde tres isti characteres simul notant anterioris humeri sedis inferiorem partem sinuatam: d uerò superiorem, quæ gibba uisitur.

e 1, 2 Asperitas iuxta externum latus anterioris sedis humeri consistens.

f 1 Asperitas in anteriori humeri sede conspicua, ad radicem sinus externum caput musculi deducentis, qui cubitum flectentium anterior recensetur.

HVME-

integra- …um S ad … R, dein T, V.

Humerus. Brachium.

HVMERVS Celſo, atque alijs compluribus[a] id os uocatur, quod ſcapulæ & cubito articulatum, Græcis (uti & Latinorum quamplurimis) βραχίων nuncupatur. Vt uerò totam oſſis & muſculorum molem cum neruis, uenis, arterijs, cute, & alijs ſi quæ brachij conſtructionem ingrediuntur, ab ipſo oſſe in ſermonis contextu diſtinguamus, quum ſolius oſſis mentio incidet, id Humerum, aut interdum Brachij os appellabimus: quum autem reliquas membri partes unà cum oſſe indicabimus, Brachij uoce non inopportunè clarioris doctrinæ ſtudio, utemur. Humerus itaque, Galeni ſententia, omnium totius corporis oſſium, femore tantum excepto, maximum eſt: licet tamen fibula & tibiæ os, humerum longitudine inſigniter uincant. dein tibiæ os craſsitudine & grauitate perinde atque oſſa ſacri oſſis lateribus coarticulata, pondere humerum longè ſuperant, adeò ut pleraque nobis præter femur occurrant oſſa, quibus humerus magnitudine cedit. Verùm id cum alijs permultis Galeni concedemus autoritati, quum aliorum uenia nobis non liceat ipſius placitis contraire.

…onfer hic … integrarũ … cum Λ, … in cum Φ … Ψ. Inſu- … r cum Θ.

Humerũ poſt femur non eſſe omnium oſſiũ grandiorem, uti Gal. in li. de Oſſ. bus cenſet.

Superioris humeri partis deſcriptio.

… 1 fi. A, B, F, H. — … 1, 2 figur. A, B, C. — … 2 fig. cap. 21 A, B. — … 1 figu. D. — … 1, 2 fig. E. — … 1 fig. G, … 2 fig. G.

Summa igitur humeri pars, qua is ſcapulæ articulatur, admodum magna[b] appendice conſtat, quæ in duo dirimitur capita. quippe hæc interna ipſius ſede[c] amplum, & in ambitu orbiculare, & paulo minus quàm medij globi modo protuberans efformat caput, quod læue æqualeq; eſt, & cartilagine incruſtatum ſcapulæ[d] ſinui articulatur. Hoc caput, appendicis internum latus conſtituit, ſuperioris etiam appendicis ſedis aliquantulo plus quàm medium occupans. Cæterùm appendicis externum latus, quodammodo in[e] aliud aſperum & inæquale protuberat caput, non quidem articulationi cuipiam erectum, ſed duntaxat collis modo prominens, in quem ualida multaq; ligamenta humerum ſcapulæ nectentia implantantur. Ad externum enim interioris capitis latus, quod in eminentiori & ſumma appendicis ſede habetur, & deinde in anteriori poſterioriq; eiuſdem capitis ſede,[f] amplus quidam patulusq; ſinus orbiculatim ducitur, internum caput (quod articulationi ſubſeruit) ab exteriori (quod ligamentis excipiendis adaptatur) dirimens, & idoneam ligamentorum inſertioni ſedem parans. In huncenim ſinum orbiculatim ductum, & in anteriori humeri ſede magis quàm in poſteriori patulum, ſeu amplum profundumq;, tanquam in uallem ligamenta inſeruntur. In caput uerò externum, quod hoc ſinu ab interno diſtinguitur, ligamenta ueluti in collem & promontorium aliquod inſertionem moliuntur. & quemadmodum omnium oſſium ſedes, in quibus aliquid inſeritur, aut à quibus aliquid principium ducit, aſperæ inæqualesq; ſunt, ſic quoque & præſens ſinus unà cum externo capite aſper inæqualisq; cernitur. Porrò præterquam quod hoc externum caput inæqualiter prominet, uariumq; eſt, alio quodam[g] ſinu ueluti in duo rurſus capita diuiditur, in[h] anterius nimirum, &[i] poſterius quod anteriori multo grandius eſt. Sinus enim iſte paulùlum uerſus exteriora in anteriori appendicis ſede cælatus, inſigniter profundus, longus, & ſecundùm cauitatem ad amuſſim teres perinde uiſitur, ac corpus, cuius gratia inſculpitur, quod[k] externum caput eſt muſculi cubitum flectentium anterioris. Quòd autem ſinum illum ſecundùm concauum, caput autem muſculi ſecundùm conuexum, teres eſſe intelligo, neminem latêre arbitror, dummodo ſinus quidem omnes cauos, ea autem quæ illis uehuntur inſidentúe, gibba eſſe, non ignoret. Cæterùm oblongus hic ſinus non tantum ad appendicem pertinet, uerum etiam ad eam humeri oſſis[l] ſedem cui appendix coaleſcit, & quæ humeri ceruicem perquam breuem & impenſe craſſam conſtituit. atque ita ſuperior humeri pars ſcapulæ contermina ſe habet.

… 1 fig. H, I. — … 1 figu. D. — … 1, 2 fig. E. — … 6 muſ. ta. … muſculus … notatur. … caput autem m. — … 1 fig. I.

Inferioris humeri partis deſcriptio.

… m Quatuor priores … ca. ſequẽtis figuræ. — … n 1, 2 fig. K, L, M.

Inferior autem, quæ[m] duobus in cubito exiſtentibus oſſibus, ulnæ nimirum & radio articulatur, longè magis adhuc uaria eſt, tum ſinuum, tum capitum ac tuberum copia & imagine. Primùm igitur, in medio inferioris humeri ſedis,[n] ſinus cum ſuis tuberibus talis prorſus cõſpicitur, qualem in trochleæ rotula eſt cernere, ad quam funes uoluuntur. Quemadmodum enim rotula trochleæ, rotunda orbicularisq; in ambitu eſt, in lateribus autem plana & lata: ſic etiam in hac humeri ſede orbicularis rotundaq; conſpicitur pars, quam nullæ imagini propiùs quàm rotulæ aſſimilaueris. Deinde, ut rotula in ambitu, cui chorda aduoluitur, ſinu quodam (ut ſic dicam) tereti, & læui, ac lubrico exculpitur, & ſinus huius latera utrobique protuberant, funemq; in ſe quo minus aberret amplexantur: ita etiam hæc humeri pars in medio ſinuata eſt, & utrinque protuberat. In hoc tamen ab exquiſitæ rotulæ tuberibus differt, quòd perpetuò ferè ſinus rotulæ latera æqualiter exporriguntur. Hæc autem humeri pars[o] interno latere admodum inſigniter prominet, & ad amuſſim rotulæ reſpondet,[p] externo interim latere multo minus educto. Non ſanè, quod hîc Natura magis quàm rotularum artifices dormitauerit, aut minus fuerit ſolers, ſed quòd neutiquam neceſſum erat, humeri ſinus, ſeu orbitæ latera, utrinque pariter exporrigi. Vt enim rotula murum altero latere ſpectans, ideo minus in latere mu-

… o 1, 2 fig. L. — … p 1, 2 fi. M

ro

ro proxime, quàm in alio, protuberare citra noxam potest (quod scilicet nullus metus sit, fu
nem à latere quod murum proxime tangit, è rotula elapsurum) ita quoque externum hume-
ri orbitæ latus, non ita atque internum periclitatur. Ad externum enim latus, aliud [q] caput — q 1,2 fig. P.
constitui mox subiungemus, cui radius articulatur, quodque muri uice censeri potest, prohi-
bentis ulnam extrorsum à sua orbita luxari. Verùm est & aliud humeri rotulæ cum ueris ro-
tulis discrimen, quod non ad omnem ipsius partem ulna similiter ac funis ad rotulam circum-
moueri potest. Quamuis enim in [r] superiori mediaque orbitæ sede, humeri os insigniter sinua- — r 1 fig. N.
tum sit, longeque tenuissimum, & squamæ modo pellucidum, tamen nequaquam est peruium, — 2 fig. O.
& hoc magni cuiusdam usus gratia. Summus enim rerum Opifex quum ulnam ad hanc hu-
meri orbitam flecti & reflecti uoluit, ita sanè rotulam parauit, & ipsi etiam ulnæ [s] sinus, tu- — s 1,5 figur.
beraque & processus elargitus est, ut cubitum flectere & extendere possimus, & tamen in his — 24 cap. C, D, E.
motibus robore non destituamur: quod sanè periret, si in superiori rotulæ sede humerus esset
peruius, nihilque esset in quo ulna in extrema extensione firmaretur, sed funiculi modo, citra
renixum basimque & obstaculum obuolueretur. Exculpsit itaque Natura in superiori rotulæ
huius sede duos insignes sinus, [t] unum quidem anteriori in parte, [u] alterum uerò in posterio- — t 1 figu. N.
ri, qui multo amplior, profundior, & quouis modo insignior est anteriori. Sinus hi quasi squa — u 2 fig. O.
ma duntaxat dirempti, ulnæ processus (quos κορώνας priuatim uocant) excipiunt. Atque ho-
rum anteriorem, quum cubitus flectitur, anterior sinus admittit: quum uerò cubitus exten
ditur, posterior sinus posteriorem ulnæ processum excipit. Sunt enim hi sinus extremæ fle-
xionis ac extensionis termini, tanta prouidentia facti, ut cubitum in acutissimũ angulum flecti
sinant, & uix ultra rectam lineam eundem extendi permittant. quòd scilicet nulla prorsus in an
gulum extensione, sicuti sanè flexione, indigeamus. Quia uerò præsentes sinus in cubiti moti-
bus ueluti bases & obstacula sunt, quæ ulnam non ultro ferri sinunt, Hippocrates eos βαθμί-
δας nuncupauit, cui etiam humeri orbita à quadã cardinum imagine γιγγλυμοειδὴς appellatur.
Cæterùm istorum sinuum usum tunc demum accuratè intelligemus, quum & ulnæ descri-
ptionem sequenti Capite absoluerimus. in præsentia autem inferior humeri pars adhuc est de-
scribenda. Ad externum itaque humeri orbitæ latus, [x] rotundum & oblongum quodammodo — x 1 figu. P.
habetur caput, quod similiter atque orbita, cartilagine incrustatum & læue, radij cum humero
articulationi subseruit, & in radij superiorem [y] sinum subintrat, radiusque (ut aliàs fusius exe- — y 9 fig. ca.
quar) ad id caput in pronum supinumque mouetur. Deinde capitis longitudo, quam à superio — 24 O.
ri ipsius parte ad inferiorem secundùm humeri longitudinem metior, in causa etiam est, quòd
in cubiti flexione ac extensione, caput id à radij sinu (qui rotundus, non autem oblongus est)
haud elabatur aberretue. atque hac etiam occasione tota capitis pars cartilagine obducta,
anteriorem humeri sedem spectat, nihil prorsus in posteriora erectum, quòd in nulla cubiti
extensione radius posteriorem humeri sedem adeat. Veruntamen ad externum huius capitis
latus, humerus insigniter protuberat, montis rupisue imaginem ostendens, in hoc paratam,
ut quamplurimi musculi hinc opportunè principium ducant. [z] Ab hac enim humeri sede, & — z 2 figu. P,
acuta linea quæ ab hoc tubere sursum aliquousque secundum externum humeri latus conscen — uersus 1 & 2 figu. Q.
dit, sex enascuntur musculi, quorum [a] primus is censeri posset, qui cæteris est latior, quique inter — quo linea
radium mouentes facilè est longissimus, radiumque in supinum ducit. [b] Secundus sub illo exo- — notatur.
ritur, qui bicorni tendine brachiale extendit. [c] Tertius is est, cuius ope index, medius & anula- — a 12 musc. tab. Θ.
ris extenduntur. [d] Quartus, quem præcipuum parui digiti extensionis autorem ponemus. — b 11 tab. Λ.
[e] Quintus, qui ulnæ exporrectus, extensionis quoque brachialis opifex est. [f] Sextus, alter ra- — c 9 tab. Z.
dium in supinum agentium numerabitur, cuius etiam portiuncula ab illo humeri tuberculo — d 9 tab. Θ.
seriatim ac infima ex parte educitur. Porrò tuber istud quoties musculorum, neruorum, ue- — e 9 tab. Λ. f 11 tab. M.
narum, arteriarumque hanc sedem perreptantium mentio incidet, perpetuò externum humeri
tuber seu tuberculum uocabimus. est enim, uti diximus, musculorum producendorum gra-
tia paratum, ac in posteriori ipsius sede iuxta [g] externum latus orbitæ humeri [h] sinum exigit, — g 2 figu. M.
quo [i] quartus brachium adeuntium neruus uehitur. Sed ut externum hoc humeri latus — h 2 fig. R.
protuberat, ita quoque & internum latus musculorum quoque & neruorum ratione [k] insignem — i 2,3 fi. cap. 11 lib. 4 Φ.
acutumque processum seu tuberculum adipiscitur, nullius articulationis gratia, quemadmodum — k 1,2 fig. S.
externum, cui radius articulatur, prominens. Ad [l] internum itaque latus orbitæ humeri proces- — l 1,2 fig. L.
sus educitur, ex cuius apice, qui utcunque amplus est, [m] musculus enascitur, qui lato tendine cu — m 3 muscu. tab. Π.
tem internam summæ manus adit. deinde [n] duo brachialis flexus autores, insuper ex infima — n 3 tab. Λ.
processus huius (quem semper internum humeri tuberculum nuncupabimus) sede portio — o 7 tab. Q.
eius [o] musculi oritur, qui inter radium in pronum mouentes, superior habetur. postremò & — p 5 tabul. Θ. dein 6 ta.
quorundam digitos flectentium [p] musculorum obscura hinc pendet principij portio. Neque — Ξ.
etiam

etiam tuberculum id musculis producendis duntaxat famulatur, uerum etiam duobus cubitum adeuntibus neruis idoneam efformat sedem, ipsisq; propugnaculi loco censendum est. In anteriori enim ipsius sede iuxta humeri orbitam,[s] sinum leuiter exculptum ostendit, quo[r] tertius brachium petentium neruus dirigitur. In posteriori autem ipsius sede,[s] alio sinu,[t] quintum brachij neruum deducit.[u] Porrò utcunque internum humeri tuberculum grande sit, & in nobis tactu promptè deprehēdatur, obseruetur'q; non tamen ob id Galeno credendū est, qui id externo grandius esse prodidit, quum externum multo grandius interiori sit. nam quòd tactui non ita atque internum sese offert, non ipsius quantitas in causa est, uerùm radius, cui id articulatur, quiq; quò minus tactu id dijudicari possit, prohibet. In canibus autem, equis, ouibus, & id genus animantibus parum admodum ab hac constructione hæc humeri tubera differunt. quanquam externum humeri caput radio articulatum, tanto minus ab externo humeri orbitæ latere distinguitur, quanto illis radius cum ulna magis connatus, connexusq; est, quàm hominibus quibus admodum manifestò radius in pronum supinumq; agitur, & cum ulna laxè articulatur. Cæterùm non ambigo, hîc Aristotelis sectatores, eosq; qui de animalium motu quicquam ipsius suffragio, tum aliàs sæpius, tum maximè in libro de Communi animalium gressu repetito, freti prodiderunt, è quorum numero Galenus in tertio de Partium usu est, & Plinius, & cum plerisq; alijs noster Erasmus Roterodamus in suo de talorum lusu parum anatomico Dialogo, non mediocriter admiraturos, quod adeò exiguam inter homines & quadrupeda in hac humeri sede, seu humeri cum cubito articulo differentiam statuam: quum interim, ut reliqua mittam, Aristoteles, & quotquot illum sequuntur, diuersum flexum in nobis & quadrupedibus enarrent, quum nos antrorsum, illa autem retrorsum hanc flexionem moliri docent. quod nō solum falsum est, uerumetiā Aristoteles uno osse quadrupeda priuat, ipso nimirum humero, arbitratus illic cubiti cum humero articulum in illis esse, ubi cubitus brachiali iungitur. quem articulum illa animalia nobiscum habent communem, ac ipsa parem nobiscum flexionem moliuntur, ut etiam in cubiti ad humerum articulo. At illorum animalium humerus, quemadmodum & femur eorundem, & auium, pariter Aristotelem latuit, fortè quòd in corporis trunco in illis aliter atque in nobis occultetur. Porrò hæc aliàs fortassis diffusius prosequuturi, nunc ad reliquas humeri partes redimus, quæ secundùm longitudinem teretes quodammodo sunt, uerùm posteriori sede magis quàm anteriori ampliores & depressæ. Anterioris enim sedis[x] medium, quodammodo secundùm longitudinem protuberat, &[y] utrinque hæc anterior sedes compressa uidetur, latera autem humeri magis, ut & anterioris sedis medium, protuberare quàm deprimi conspiciuntur. Atque hæc omnia accumbentium musculorum ratione. qui, ubi eorum naturam habueris perspectam, os suo uoto eleganter compressisse tibi uidebuntur. Ex abundanti autem, in posteriori humeri sede iuxta ipsius longitudinis medium,[z] quædam apparet compressio, ad quam[a] neruus manum adeuntium quartus ab interno brachij latere per posteriora, in externum latus obliquè deorsum repit. Quomodo autem sedes humeri anteriores quidem & exteriores gibbæ, posteriores uerò atque interiores simæ Galeno in libro de Ossibus uisæ fuerint, & cur in secundo libro de Partium usu humerum exteriùs gibbum esse, interiùs autem simum prodiderit, nō satis assequor. Nam nisi humerum statuerimus rectum esse, gibbus censebitur[b] anteriori superioriq; parte, simus uerò[c] posteriori ac superiori: rursus[d] anteriori inferioriq; simus,[e] posteriori & inferiori gibbus. Deinde, ni fallor, interiùs, & potissimum ad inferiora, gibbus, exteriùs uero simus. Atque hanc formam musculi potissimū inducunt, cubiti flexionis & extensionis opifices. quamuis interim minor humeri sit obliquitas, quàm quæ in dissensionem uocari debeat.[f] Asperitas autem quæ in anteriori humeri sede uersus exteriora & supra medium ipsius longitudinis consistit, in hoc parata est, ut ualidior musculorum brachium mouentium hîc succederet insertio, &[g] posterior cubitum flectentium musculus hinc idoneum educeret principium. Atque hæc asperitas tanta est, ut in admodum senibus hinc insignis processus enasci conspiciatur, imprimis ad[h] musculi brachium attollentis insertionem paratus. Præter hanc asperitatem,[i] alia occurrit iuxta sinum, quo externum musculi caput uehitur, qui cubitum flectentiū anterior est: cuius interioris capitis[k] carnosa pars, huic asperitati adnasci docebitur. Foramina notatu digna in humero nulla occurrunt, præter pauca iuxta sinuum & capitum supercilia, in hoc forata, ut hinc ligamenta ualidius educerentur, aut eadem hîc implantarentur. Sunt etiam nonnulla, sed rara foramina, in humeri longitudine conspicua, & uenis admittendis potissimum in interno ipsius latere (quà maxima uasorum fertur series) cælata, atque in amplum[l] sinum medullæ asseruandæ gratia, & ossis læuitatis occasione paratum, pertinentia.

Left margin notes (partly cut off): ..figur. T ..fig. cap. ..ib. 4 7. ..figu. V. ..fig. cap. ..lib. 4 * ..bserua- ..hic inte- ..orum fi. ..biti arti- ..culum. | x 1 fig. b. | ..1 fig. 4, c. | ..2 fig. Y. ..3 fi. ca. ..lib. 4 *. | ..figur. d. ..figu. X. ..figur. b. ..2 figu. Z. | ..1, 2 fig. e. | ..8 musf. ta. ..r, dein L. ..10 musc. ..b △. dein ..tabu. P. ..1 figur. f. ..6 musc. ..bu. o. ubi ..musculus ⊖ ..notatur. | ..figura 1. ..capiti inser ..ta.

Right margin notes: Tum alibi, tū etiam libro de Ossib. Ca. 16. | Aristotelis & quamplurium aliorum lapsus. | Mediarum humeri partium descriptio.

DE CVBITI OSSIBVS, VLNA NIMIrum, & radio. Caput. XXIIII.

PRIMA VIGESIMIQVARTI CAPITIS FIGVRA.

PRAESENS figura sinistri cubiti duo exprimit ossa, anteriori facie delineata. Quòd uerò in hac, uti & in subsequentibus ferè huius Capitis omnibus figuris, sinistri lateris ossa sint obuia, quum tamen alioquin quodammodo semper dextra potiùs, quàm sinistra explanentur, fortuitò & casu accidit, quòd in lignis seu formis hic pro sinistris dextra depinxerimus. Quamuis interim in ossibus, dextrum'ne an sinistrum proponatur, nihil intersit.

SECVNDA. TERTIA. QVARTA. QVINTA. SEXTA.

SEPTIMA. OCTAVA. NONA. DECIMA. VNDECIMA.

QVID DECEM FIGVRAE QVAS SERIATIM PRIMAE huius Capitis figuræ ſubiecimus, denotent, ac omnium characterum quæ undecim figuris inſcribuntur, Index.

SECVNDA uigeſimi quarti Capitis figura, utrumque cubiti os, radius nimirum & ulna, exteriori facie proponitur. Tertia, ſolus radius interna ſede. quarta autem radius externa ſede delineatur. Quinta internam ulnæ ſedem, ſexta uerò externam exprimit. Septima dextri radij inferiorem oſtendit portionem, cui brachiale inarticulatur: atque hanc partem ueluti ex inferiori, ſeu aliâs ulnam ſpectante facie, ita delineauimus, ut ſinus in conſpicuo ſit, quo ulnæ tuberculum caputúe hic iuxta brachiale excipitur. Octaua figura, ut et tres ipſam ſubſequentes, & ſex priores, ad ſiniſtrum cubitum pertinens, inferiorem radij portionem exteriori facie ſic delineatam continet, ut ſinus oculis pateat, cui brachiale inarticulatur. Nona ſuperiorem radij portiunculam indicat, in qua ſinus obſeruatur, quem externum humeri caput ſubintrat. Decima inferiorem ulnæ portiunculam exhibet, partem quæ brachiale ſpectat oſtendens. Vndecima ſuperiorem ulnæ partem expreſſam offert, in qua ſinus tuberaq; et proceſſus occurrunt, quibus humeri orbita ſeu rotula adaptatur.

A, B 1,2 *Interuallum his characteribus incluſum, Cubitus uocatur. ac A ſuperiorem ipſius notat partem, quæ humero coarctatur: B uerò inferiorem, quæ brachiale ſpectat. Si quæ interim huius ſedis horumq; oſsium nomina deſideras, ea ex præſentis libri calce non inopportunè petes.*

C 1, 5, 11 *Anterior proceſſus ulnæ, humeri ſinum ſubiens, in elatioris humeri rotulæ ſedis anteriori parte cælatum. Et C quidem in prima figura internam proceſſus notat ſedem cartilagine incruſtatam. in quinta uerò & undecima externam ſedem indicat, aſperam & inæqualem.*

D 1,2, 5,11 *Poſterior ulnæ proceſſus ſinum intrans, in humeri poſteriori ſede ad elatiorem ipſius rotulæ regionem exculptum. Ac D in prima quidem, & ſecunda, & quinta internam proceſſus ſedem indicat, in undecima autem externam ſeu poſteriorem.*

E 1,2,5 *Vlnæ ſinus humeri rotulam excipiens. Hunc ſinum undecima figura exactiùs ita notat. F & F*

F, F. *tuber quod ſecundũ ſinus huius longitudinem fertur. G et G latus tuberis internum. H H latus*

G, G. *tuberis, ſeu, ſi mauis, ſinus ulnæ, externum. I & K ſinus huius ſedes, qua in ſuis lateribus infi-*

H, H. *ma ipſius parte à læui circumferentia nonnihil intermittitur, ligamentorumq; producendorum*

I, K. *gratia aliquantulum aſper & modicè foratus cernitur.*

L 1,5,11 *Proceſſuli magnaq; aſperitas in radice anterioris ulnæ proceſſus C inſigniti conſpicua, & quorundam muſculorum exortui & inſertioni aptam ſedem parans.*

M 1,2, 3,4,9 *Ceruix ſeu collum radij.*

N 1,2, 3,4,9 *Radij capitulum, cui ſinus inſculpitur, quem externum humeri caput ingreditur. Sinum*

O. *hunc O in nona figura indicat.*

P 1,2, 5,6,10 *Vlnæ ceruix.* Q *in ijſdem figuris, ulnæ appendix notatur.*

R 1,2, 5,6,10 *Vlnæ appendicis proceſſus, quem ſtylo ſcriptorio comparamus.*

S 10 *Sinus appendicis ulnæ, cui cartilago quædam adnectitur, ſeu potius innaſcitur, T notãda, atq; à radij ſinu, quo is brachiale continet, pronata.*

T 1,2, 3,4,7,8 *Cartilago cuius iam meminimus, quæ ulnæ appendicis maximã portionem à brachiali dirimit. ac T quidem in prima & octaua cartiliginis ſedem indicat, qua primùm à radij appen*

dicis ſinu x, y & z indicandum pronaſcitur. In ſecunda uerò partem notat, qua cartilago radij appendici adnaſcitur. In tertia, cartilaginis ſedes indicatur, brachiale reſpiciens. In quarta cartilaginis ſedes ulnæ incumbens.

V 2,6,10 *Sinus in ulnæ appendice & oßis ulnæ cui appendix adnaſcitur, ſede in hoc paratus, ut alterius brachiale extendentium muſculi tendinem deducat.*

X, Y, Z *Hi tres characteres in ſexta, & X ac Z in ſecunda triangulum circumſcribunt, qui in ulna excarnis gibbusq́ eſt. Verùm Z priuatim trianguli uerticem notat.*

a, a 1,2,6 *Prima protuberans ulnæ linea.*

b, b 1,2,5 *Secunda protuberans ulnæ linea. Verùm β priuatim in prima & quinta figuris huius lineæ ſe-*
β. *dem inſinuat, obliquè ſecundùm ceruicem ulnæ ductam.*

c, c 1,2,5 *Tertia protuberans ulnæ linea.*

d 1,6 *Vlnæ latus prima linea & ſecunda circumſcriptum.*

e 2,6 *Vlnæ latus prima & tertia linea circumſcriptum.*

f 1,5 *Latus ulnæ inter ſecundam lineam & tertiam conſiſtens.*

g, g 2,6 *Linea lateri illi peculiaris, quod prima linea tertiaq́ continetur.*

h, i 1 *Duo hi characteres ſedem utranq́ notant, qua radius ulnæ coarctatur. ac h quidem ſedes indicatur ſuperior, & humero proxima. i uerò inferior, & brachiali contermina.*

k, k 1 *Tota hac ſede (eo quòd radius arcuatim obliquatur) duo cubiti oſſa inuicem dehiſcunt.*

l 5,11 *Sinus ulnæ inciſus, in quo radij capitulum uoluitur.*

m 3,4,9 *Radij capituli ſedes, quæ ulnæ ſinui, l inſignito inſidet.*

n 1,3 *Inferioris radij appendicis interior ſedes notatur: in reliquis autem figuris, ſecunda nimirum, quarta, ſeptima & octaua exterior ſedes oſtenditur, alijs characteribus ornata.*

o 7 *Sinus in radij exculptus appendice, in quo ulnæ appendix excipitur.*

p 5,10 *Protuberans ulnæ appendicis pars, radij ſinum o indicatum ingrediens.*

q 1,2,3,4,9 *Amplus abruptusq́ radij proceſſus, cui tẽdo muſculi cubitũ flectẽtiũ anterioris inſeritur.*

r, r 1,2,3,4 *Acuta radij linea ipſius inferna ſede, qua ſecundũ cubiti lõgitudinẽ ulnã reſpicit, extuberãs.*

ſ, ſ 1,3 *Internum lineæ r prius inſignitæ latus.* t, t 2,4 *Externum lineæ r indicatæ latus.*

u 2,4 *Hac ſede radius aſper eſt, ut duo, ex quatuor ipſi peculiarib. muſculis, hîc ualidius infererẽtur.*

x, y, z 1,8 *Sinus in radij appendice, articulando brachiali inciſus. Et z quidem notat tuberculum ſinus nonnihil prominens, & ſinum ipſum ueluti geminũ conſtituẽs, cuius partes x & y indicari poſſũt.*

α 1,3,4,6,7,8 *Radij appendicis maximè prominẽs portio, quæ ſinum cui brachiale articulatur ſuperiori aut interiori ſede adauget, & procerius quàm appendicis ulnæ proceſſus ſtylum referens, ac R inſignitus, protuberans.*

γ δ, ε, ζ, 8 *His characteribus in ſecunda & quarta figuris gibba externaq́ inferioris radij appendicis regio cum ipſa oßis ſede cui appendix coaleſcit, notatur. & ſinguli characteres, huius ſedis priuatim ſinum indicant. γ quidem primum ſinum, δ ſecundum, ε et ζ tertium, η quartum. In ſecunda*
θ. *autem figura θ ſinum indicat radio ulnæq́ communem.*

Cubitus.

NIVERSA [a] pars inter brachium & brachiale cõſiſtens, Græcis πῆχυς, Latinis uerò Cubitus appellatur. hæc duobus conſtat oſſibus inuicem incumbentibus & coarticulatis, quorum [b] inferius, quod & longius eſt, πῆχυς quoque & Cubitus nuncupatur. Ne autem homonymia ſermoni aliquid obſcuritatis conciliet, quoties integræ duobus illis oſſibus extructæ partis cum ligamentis, uenis, arterijs, neruis, membranis, & cute, mentio incidet, Cubiti uoce utendum duximus, inferius quidem os ulnam, [c] ſuperius uerò Radium (uti hactenus fecimus) toto ſermonis contextu nuncupaturi. Duo hæc oſſa longa ſunt, & omni propemodum ex parte inter ſe uaria. Primùm itaque inferiori humeri ſedi diuerſa prorſus articuli ſpecie coarctãtur. Vlna enim ad humeri [d] orbitam rotulam'ue aptis in hoc exculpta ſinibus, & idoneis donata proceſsibus articulatur. In ſuperiori nanque ipſius ſede, qua admodum craſſa ſolidaq́, & appendice nõ minus quàm humeri inferior ſedes, deſtituta eſt, [e] duos inſignes adipiſcitur proceſſus, quorum alter altero prior anterior'ue habetur. ac anterior quidem is eſt, qui [f] ſinum in anteriori humeri ſede ad elatiorẽ rotulæ regionem exculptum ſpectat, ſuiſq́ tuberibus illi ſinui ad amuſſim congruit. eſt enim proceſſus hîc amplus

Vlna. Radius.

Vlnæ ad humerum articulatio, & ipſius hîc proceſſuũ & ſinus deſcriptio.

a 1,2 fi. A, B. integrarũ fi. T, V.
b tota fig. 5 & 6. aut 2 fi. integrarum Y.
c tota 3,4. fig. aut 2 fi. integrarum X.
d 1,2 fi. ca. 23 K, L, M.
e 1,2,5,11. fig. C anterior, D poſterior.
f 1 fig cap. 23 N.

plus, & obtuso angulo similis, & perquam durus, ac solidus. Posterior autem processus ante-
fig.cap. rioris formæ quodammodo respondet,[g] sinum subintrans, qui in posteriori illius sede ad ela
230. tiorem rotulæ regionem cælatus cernitur. cum tamen sinus iste anteriori sinu profundior am
pliorq; multo sit, processus etiam posterior anteriori crassior ampliorq; meritò euasit, adhuc
magis obtusi anguli speciem referens. Processum hunc Athenienses quidem ὠλέκρανον, Dores
autem κύβιτον, Hippocrates uerò ἀγκῶνα, Galenus porrò iam ὠλέκρανον, iam ἀγκῶνα uoca-
uerunt. Quæ uoces magno eorum qui latina legunt incommodo ab interpretibus cōfundun
tur, non hæc solum unica cubiti uoce crebrò uertentibus, sed & ulnam, & totam partem inter
brachium ac brachiale repositam, & humeri cum ulna ac radio articulū, & internam eiusdem
articuli sedem, ipsiusq; flexum: quum interim plurimum intersit, quid singulis uocibus ab illo
quem uertunt autore, intellectum fuerit. Quamobrem ne rem alioquin plus satis arduam, ob-
scuriorem reddam, id lubens à lectore cōtenderim, ut perpetuò eadem uoce toto contextu me
uti patienter ferat, neque haud scio cuius copiæ gratia, aut obscuri nominis proprij occasione,
omnia turbari uelit. uocentur igitur nobis hi ulnæ processus, ille quidem anterior, hic uerò
posterior, quem gibberum plerique & gibbum appellarunt: non expendentes inde ipsos hu-
2 fig.23 meri[h] tubercula quæ ad rotulæ ipsius latera habentur, & deinde[i] inferiora femoris capita, ali-
cap.P,S. osq; nonnullos ossium processus, simpliciter se gibberos nuncupasse.[k] In horum ulnæ pro-
2 fi.cd. cessuum medio, quà se inuicem è regione spectant, grandis exculpitur sinus humeri rotulam
30 E,F. excipiens, illiq; omnino respondens. Primùm enim instar semicirculi, aut paulo etiam profun
2,5 fig. dius quàm semicirculus, cælatur: nostriq; C, ac Græcorum C imagini accedit. unde etiam
D.dein E. ab eius characteris forma Græcorum ueteres hunc sinum σιγμοειδῆ appellarūt. Sinus iste non
obiter tantū C modo exculpit, uerū ut ad amussim humeri rotulæ respōderet, in ipsius medio
fig.F,F. [l] tubere obtuso amploq; protuberat, quod secundū sinus illius longitudinem fertur, & utrinq;
eadem fi. ad[m] latera ita comprmitur sinuaturq;, ut funi chordæ ue quæ ad trochleæ rotulam uoluitur,
G. dein possit cōferri. Quemadmodū enim teres chorda, rotulæ sinui (ut sic dicam) pariter secundùm
H, quæ concauum tereti inuoluitur, ita quoq; hoc ulnæ sinus tuber sinui rotulæ conuenit. & depressa
iferes cū L,M 1,2 sinuataq; rursus tuberis latera, rotulæ sinus extuberātibus æquātur lateribus. Quod ut fiat exa
cap.23. ctius, ulnæ sinus internum latus, altiùs ipso externo cauatur: quòd uidelicet internū rotulæ la
tus, multo proceriùs externo promineat, extuberetq;. Vniuersus hic ulnę sinus læuis est, & car
tilagine incrustatus, & unà cum suis processibus rotulæ ita coaptatus, ut si uel minimū quid,
aut magis extuberare, aut profundiùs insculpi, aut ampliari, aut stringi illum finxeris, ilico uni-
uersam læseris articulationem, in hoc duntaxat affabrè constructam, ut eius beneficio cubitus
flectatur, & extendatur, citra luxationis periculum. ad quod nō solum spectatu iucundissimus
ille qui mutuo ingressu perficitur ossium contextus opitulatur, uerum etiam ligamentorum ar
11 fig.C, ticulum stringentiū robur. Vt enim ualida articulum ambirent ligamenta, processuum[n] sedes
D. sinum non respiciens, aspera inæqualisq; est. Quanquam denuò non ligamentorum tantum,
sed & musculorum nomine processus asperi cernantur. Posterior enim posterioris processus
sedes admodum inæqualiter protuberat, quodammodoq; sinuata conspicitur, ut cubitum ex-
13 musc. tendentium musculorū insertionem fortius exciperet. Ita & anterior prioris cubiti processus
b, c, d. pars, in hoc aspera est, ut ualidior[p] musculi cubitum flectentium posterioris insertio efficere-
8 muscu. tab.r. tur, & musculi[q] secundos ac[r] tertios digitorū articulos flectentes, hinc promptius originem
muscul. ducerent. Neque solum hæc anterior prioris processus regio exasperatur, uerum & iuxta eius
tab.⊖. processus radicem eorum musculorū nomine asperis[s] quibusdam tuberculis Natura ulnam
muscu. tab.Ξ. decorauit. Ad hæc, ut ualidioribus ligamētis hic articulus amplexaretur, in infima ulnæ sinus
t,11 fi.L. C literam referentis sede,[t] utrinque ad latera sinulus instar anguli cuiusdam imprimi cernitur,
1 fi.I,K. & ipse sinus C similis à sua circumferentia inibi desinit, asperq; redditur. non alia sanè occa-
sione, quàm ut ex hac ulnæ parte foraminulis non peruijs obsita, ligamentorum fortium pen-
4,9 fi- deret exortus. Atque in hunc modum ulna humero articulatur, radius autem quà humero iun
gur.M. gitur, utcunque tenuis est, & ex[u] oblonga tenuiq; ceruice in amplum orbiculatumq; porrigi-
iisdem fi- tur[x] capitulum, quod ea parte, qua humerum spectat,[y] sinum exigit rotundum, & non ampli- *Radij ad humerum articulatio.*
gur.N. ter cauum, quem humeri[z] caput subintrat. Ad hoc caput radius in pronum supinumq; agitur,
9 fig. O. & interim quo minus cubitus flectatur, extēdaturq; radij cum humero articulus, nequaquam
figu.ca. obstat, quinimò radij sinus ad id humeri caput quoq; inflectitur & extenditur, ad quod præci
23 P. puè iuuat humeri capitis lōgitudo, amplaq; ipsius sedes cartilagine incrustata, quæ nunquam
à radij sinu in cubiti motibus abscedit. adeò ut non oscitanter Naturæ prætereundum sit artifi
cium, quæ ita humeri cum radio articulum adaptauit, ut & radius unà cum ulna flecti reflectiq;
possit, & is interim eleganter in pronum supinumq; quiescente ad humerum ulna, ducatur.

Vlnæ ad brachiale ductus, & inferioris ipſius ſedis hiſtoria.

Cæterum ulna à ſuo cum humero articulo deorſum[a] rectà quodammodo uerſus brachiale fertur, ſenſim gracileſcens, tenuiorꝗ tantiſper facta dum ad brachiale uſꝗ pertingat. illic enim ex[b] tenui longaꝗ ceruice rurſus nonnihil aucta,[c] appendice donatur inſtar capituli cuiuſdam rotunda, ſed uaria interim. Hæc nanque inferiori ipſius parte[d] proceſſum obtinet, quem, quia in acutum procedit, Græci diſſectores à ſcriptorij ſtyli imagine γραφοειδῆ & στυλοειδῆ appellãt: in hoc formatum, ut ſinum adaugeat, quo brachiale ad cubitum articulari docebimus: utꝗ ab ipſo[e] ligamen articulum cõtinens pronaſcatur. Verum huius proceſſus uſum paulo pòſt, uel Galeni huic proceſſui nimium tribuentis nomine, explicatius aggrediar. Inferior igitur ulnæ appendicis ſedes brachiale reſpiciens, ad internũ latus acuti illius proceſſus inæqualem quendam nanciſcitur[f] ſinum, in quem[g] cartilago firmatur, quam à radio pronatam magna ex parte ita inter brachiale & ulnam audies repoſitam, ut neꝗ brachiali neꝗ ulnæ adnaſcatur, eiuſꝗ generis cartilago ſit,[h] quam priuatim in maxillæ inferioris ad ſuperiorem articulis,[i] & in clauicularum cum conterminis oſſibus nexu, contineri dudum retulimus. Porrò ſi ſinum illum appendicis ulnæ exceperis, tota ſedes brachiale ſpectans, ad eum modum cartilagine incruſtatur, quo ſinus capitaꝗ articulorum obduci læuigariꝗ ſolent. Præter hunc ſinum appendix ulnæ, in externa ipſius ſede[k] ſinum ſibi inſculptum gerit, qui oblongus, & (ut ſic dicam) teres eſt, tendini paratus, eius muſculi qui poſtbrachiali ante paruum digitum inſertus, brachialis extenſionis autor habetur. Verum præter hanc appendicem, ulnæ ſecundùm ipſius longitudinem forma & impreſſiones quædam, & ipſius inſtar linearum tubera, adhuc expendẽda ueniunt:

a 1,2 fig. ab A uerſus B. *b* 1, 2, 5, 6, 10 fig. P. *c* eiſdem fi. Q. *d* eiſdem figur. R. *e* 12 muſc. tab. *f* 9 figu. S. *g* 1, 2, 3, 4, 7, 8 fig. T. *h* In margine cap. 10. *i* 4 fig ca. 22 R, S. *k* 2, 10 fig. V. *l* 9 muſcu. tab. Λ.

Quî ulna ſecũdum ipſius lõgitudinem habeat.

Primùm itaque humilior ulnæ ſedes ad poſterioris ipſius iuxta humerum proceſſus radicem, quà cubito innitimur, aliquouſꝗ[m] gibba eſt, ſua amplitudine triangulum referens, qui excarnis & muſculis intectus, mox adempta cute conſpicitur, duntaxat neruoſam tenuitatem[n] muſculorum excipiens, quorum beneficio cubitus extenditur. Huius trianguli[o] uertex deorſum per ulnæ longitudinem exporrigitur, & lineæ modo ob hoc maximè protuberat, quòd huius lineæ latera à muſculis duobus comprimantur, ipſáue ulna muſculis illis cedat, quorum[p] alter exteriori lineæ lateri exporrigitur, poſtbrachiali ante paruum digitum inſertus, ac brachiale extendens.[q] Alter, qui interno lateri exporrigitur, & cui ulnæ os impenſius cedit, brachiali ante paruum digitum inſeritur, idꝗ flectit. Hæc ita protuberans linea, ſecundùm inferiorem ulnæ ſedem ultra medium ipſius longitudinis fertur: & præter hanc aliæ adhuc duæ cernũtur, quæ cum nuper dicta ſic ulnam efformãt, ut ipſa ab humero uerſus brachiale procedens non teres, ſed triangularis uideatur.[r] Secunda igitur protuberans linea ab interiori latere radicis anterioris proceſſus ulnæ rectà deducitur, quæ commune[s] latus cum prima linea conſtituit, quod ab illo muſculo impreſſum eſt, quem modò brachiale flectere diximus.[t] Aliud autem latus cum [u] tertia linea efformat, quæ trium linearum acutiſſima aſperrimaꝗ eſt, & ab externo latere radicis ulnæ proceſſus anterioris longiſſimè procedit, atꝗ in hoc producitur prominetúe, ut ab ipſa ualidũ pronaſceretur[x] ligamentũ, quod radium ulnæ ſecundùm cubiti longitudinem robuſtioris membranæ ritu connectit. Porrò[y] latus inter ſecundam lineam & tertiam repoſitum, muſculorum gratia comprimitur, qui internam cubiti ſedem occupãt, quibuſꝗ hîc ab ulna & radio apta ſedes paratur. Horum præcipuus eſt,[z] quem tertium quatuor digitorum articulum flectere audies. Verum quia illi muſculi in ipſorum quoꝗ per ulnam progreſſu etiam ſui ortus portionem aſſumunt, hoc tertium latus inter ſecundam & tertiam conſiſtens lineas magis aſperum occurrit, quàm latus inter ſecundam lineam & primam conſpicuum, à quo nullus pronaſcitur muſculus, niſi iuxta ulnæ cum humero articulum, ubi[a] is principium ducit, qui radium in pronum ducentium ſuperior eſt. Latus tertia & prima lineis circumſcriptum, reliquis duobus minùs eſt cõpreſſum, & priuatim[b] lineam obtuſam, ſed longam & modicè prominentem, ac uiciniùs tertiæ lineæ quàm primæ deductam adipiſcitur. Hanc Natura[c] trium muſculorum gratia produxit, qui ab ipſa triplici principio originem ducunt. Ac primum quidem eius muſculi eſt, qui inter radium in ſupinum ducentium breuior habebitur. ſecundũ autem & tertium pollicis ac indicis famulari motibus, in ſecundo libro docebimus: quem eo leuiori negocio intelliges, quo conſideratius ea quæ modò narramus, in oſſibus ſpectaueris. Sunt enim hæc non minus uiſu ac cognitu iucunda, quàm cerebri & aliarum, quas hodie ſolum miramur, partium ſectio. ut interim de ſummo in artis noſtræ operibus uſu nihil dicã, dum ad has lineas ſcopum figentes, fractum ac luxatum os rite nos repoſuiſſe certiſſimò cognoſcimus. Ad hunc itaꝗ modum ulna multum etiam ultra mediũ ipſius longitudinis ſe habet. Vbi uerò brachiali propinquiùs accedit, teres omnino eſſet, niſi ſecũda linea inſigniùs inibi[d] protuberaret, ac obliquè deorſum protenſa ſedem adaptaret[e] quadrangulari muſculo, qui radij in pronum motus opifex hinc principium ſumere docebitur. Porrò ſi quid de ulna adhuc dicendũ ſuperſit, id iam unà

m 6 fig. X, Y, Z. & 9 muſc. ta. V. *n* eadem ta. S, T. *o* 2, 6 fig. à Z per a, a, uti & 1, 2 fig. a, a. *p* 9 muſcu. tab. Λ. *q* eadem tabul. Ξ. *r* 1, 2, 5 fig. b, b. *s* 1, 6 fig. d. *t* 2, 6 fig. e. *u* 1, 2, 5 fig. c, c. *x* 7 muſcu. tab. V. *y* 1, 5 fig. f. *z* 6 muſc. tab. Ξ. *a* 7 muſcu. tab. Q. *b* 2, 6 figu. g, g. *c* 10 muſc. ta. Λ, Ξ, Π. *d* 1, 5 fig. h. *e* 7 muſcu. tab. X.

in

f 1 fig b. in radij enarratione perſequar, qui obliquus eſt, quatenus ulna recta. Radius nanque [f] ſuprà *Radij obliquitas.*
1 figur. i. [g] infraꝙ ulnæ committitur, in [h] medio autem ac per reliquam longitudinem ita arcuatim obli-
1 fig. inter quatur, ut admodum ab ulna dehiſcat. quod partim motus ratione perficitur, ut obliquo ſcili-
h & k. cet ductu radius ulna ſuffultus, in pronum ſupinumꝙ prompte ageretur: partim, quò apta ſe-
des & fundamentũ muſculis cõſtitueretur, quos neceſſariò internam externamꝙ cubiti ſedem
occupare oportuit. Quanquam magis obliqui ſui motus occaſione, quàm muſculorum gra-
tia radium obliquari, plurimumꝙ in medio ductu duo cubiti oſſa inuicem abſcedere, illa nos
doceant animalia, quibus neꝙ radius, neque radij beneficio manus extrema, in pronum ſupi-
numꝙ ducitur. Equus nanque, ouis, eiuſꝙ generis animalia ſolidis, aut biſulcis donata ungui-
bus, tota cubiti longitudine radium ulnæ adeò connatum aſtabilitumꝙ obtinent, ut ne tantil-
lum quidẽ citra ulnam radius moueatur. In canibus uerò & felibus, & ijs animalibus quibus
pedes in digitos dirimũtur, radius mouetur quidem, ſed tanto obſcurius ac difficilius, quanto
nos manuũ motus perfectiores obimus. Diſtat igitur in his quoꝙ animalibus radius ab ulna,
uerum longè minus quàm in homine. neꝙ etiam adeò laxam articulationis ſpeciem in illis, atꝙ
in homine, eſt cernere. Articulatur autem radius ulnæ ſuprà infraꝙ, differenti omnino articu- *Radij ad ulnam articulatio.*
lo. ſuprà enim ulna radium excipit, infrà uerò à radio ulna excipitur. Ad externum itaque latus
i 5, 11 fig. l. anterioris ulnæ iuxta humerum proceſſus, [i] ſinus quidam inſtar quartæ circuli partis tranſuer
ſim exculpitur, læuis, & cartilagine incruſtatus. Huic ſinui [k] internũ latus capitis radij, cui ſinus
3, 4, 9 fi. m. inſculpitur humeri externum caput excipiens, appoſitè congruit, ac læue & orbiculatum hîc fa
ctum, in illo ſinu uoluitur. Infrà autẽ iuxta brachiale, ubi radius craſſeſcit, dilataturꝙ, & inſigni
1, 3 fig. n [l] appendice donatur, huius appendicis humillimæ ſedi [m] ſinus inſculpitur, illi non abſimilis,
Verùm in quem paulo antè in ulnam inciſum retulimus. In hunc ſinum cartilagine incruſtatum ſuperior
lijs figuris appendicis ulnæ [n] ſedes capituli modo protuberans, cartilagineꝙ obducta, reuoluitur: hacꝙ ra
radij illa appendix tione radius utriuſꝙ articuli beneficio tantummodo in pronum ſupinumꝙ agitur. Non pro-
quoque eſt obuia. cul à ſuperiori articulo, ubi radij [o] ceruix conſiſtit, radius [p] aſperum abruptumꝙ educit proceſ- *Radij ſecundum ipſius longitudinem læuitas & aſperitas.*
n 7 figu. o. ſum, qui internam cubiti ſedem reſpicit, & inſertioni anterioris cubitum flectentium muſculi
5, 10 fi. p. aptam ſedẽ parat. Rurſus reliquo ab humero uerſus brachiale ductu, radius non omnino teres
1, 2, 3, 4, & læuis eſt. Verum ſecundùm ipſius longitudinem humiliori ſua ſede [q] acutam & inſigniter
9 fig. M. extuberantem producit lineam, quæ tertiam ulnæ lineam reſpiciens, [r] ligamentũ admittit mem
eiſdem figur. q. branæ ualidiſsimæ ritu ambo cubiti oſſa, quà inuicem dehiſcunt, colligans. [s] Externum huius
1, 2, 3, 4 lineæ latus perinde ac [t] internum quoque, compreſſum ſinuatumꝙ eſt, ut hoc internam cubiti
fig. r, r. ſedem occupantibus muſculis, illud uerò ijs qui in externa conſiſtũt, cedat. Porrò internum la-
7 muſcu. tus externo aſperius eſt, quòd priuatim [u] muſculus tertium pollicis os flectens, nõ infimam ſui
a. T, V, S. exortus portionem ab illo latere ſibi aſciſcat. Deinde ſuperior radij ſedes è directo dictæ nu-
1, 3 fi. ſ, ſ. per lineæ conſiſtens, penè teres eſt, & iuxta medium ſuæ longitudinis aliquouſꝙ [x] aſpera occur
3, 4 fi. t, t. rit, ut in hanc duo muſculi ualidiorem molirentur inſertionem: quorum [y] alter radium in ſupi-
6 muſcu. tab. x. num agentium breuior eſt, [z] alter uerò radium in pronum ducentium ſuperior, cuius potiſsi-
2, 3, 4 figur. u. mum occaſione aſperitas illa cælatur, quòd ipſe nerueam potius quàm carneam inſertionẽ effi-
7 muſcu. tab. Q. ciat, longiuſꝙ in oſſe producatur. [a] In radij ſede brachiali contermina, quam craſſeſcere dila *Inferioris radij partis hiſtoria.*
12 muſc. tarìꝙ dictum eſt, pleraꝙ examuſſim inquirenda ueniunt. Primùm enim hanc partem ita auge-
tabul. A & ri oportuit, ut tandẽ apta conſtitueretur ſedes, cui [b] brachiale articulari queat. neceſſum etenim
dein d, e. erat, brachialis cum cubito articulũ, in hominibus paulò minus toto ad radicem referri: ſi mo-
tota 7 & 8 figur. dò quieſcente ad humerum ulna, ſumma manus radij beneficio, & ſecundariò in pronum ſupi
5 prima- numꝙ agi debuit. Si nanque in radio & ulna ſinus, cui brachiale articularetur, æqualis portio
rum fig. ca. exculperetur, & ipſe interim ſinus ſuperiorẽ brachialis ſedem imitatus neceſſariò tranſuerſim
25 charact. 1, 2, 3. oblongus eſſe deberet, impoſſibile profectò fuiſſet & radium & ſummam manum in pronum
ſupinum'ue ferri, ulna interim ad humerũ quieſcente, ac ueluti huius motus baſi ac fulcimento.
Pars enim brachialis quæ ulnæ ſinui inſereretur, inarticularetur'ue, claui modo obſtaret, quo
minus uel tantillum radius immota ulna moueri poſſet. Operæprecium igitur fuit, inferiorem
radij partem adeò craſſeſcere, ut efficiendo ſinui, cui brachiale articularetur, apta eſſet. Verum
c 1, 2 fig. R. quia tenue os nimium craſſeſcere nequaquam expediebat, Natura etiam brachialis portio-
d 8 fig. x, y, z. nem ab ulna ſuſtineri uoluit: at ita, ut uix puncto ulna brachiale contingeret. contingit autem
e 1, 2, 3, 4, [c] acuto ipſius proceſſu, quem ſtylo diſſectionum periti aſsimilant. Ne enim ulna, reliqua ſui ap
7, 8 figurarum T. pendicis ſede, brachiale citra alterius corporis interuentum contingeret, Natura ab inferiori *Cartilago brachiale ab ulna dirimens.*
ſede [d] ſinus in radij appendice brachialis gratia exculpti [e] cartilaginem deduxit: quæ ulnæ ap-
pendicem aſcendens, illam à brachiali dirimit, itaꝙ articulum hunc aptat, ut ulna brachiale
quidem ſuſtineat, uerum proximè non contingat, totuſꝙ ſinus (uti ſanè oportuit) ad radium

 ſpectet.

ſpectet. Atq; hæc ſanè tanto uelim inquiri diligentius, quò magis cum Galeni dogmatibus pugnant. non enim lubet in hoc negocio alioqui ſatis prolixo, paſsim Galeni loca, à quibus prudens diſſentio, ſubnectere, rationemq; cur aliter ſentiam ſubijcere, quum diligens lector etiam non admonitus, hæc abundè animaduerſurus ſit. Verum ne nimium Galeni Anatomicorum coryphæi placita, eaq; potiſsimùm quæ à ſtudioſis in publicis ſectionibus, ut expendantur requirere ſoleo, iam præterijſſe uidear, in radij ulnæq; Galeni hiſtoria portionem & particulam modò aſſumam, quæ prolixius ſæpiusq; ab ipſo inculcatur. eſt autem hæc, acutus ulnæ proceſſus, quem ſtylo comparamus. Vt itaq; præteream, quòd magnam, & (quantũ ex ipſius ſcriptis aſſequor) dimidiam ſinus cui brachiale inarticulatur portionem, ulnæ aſcribit, acuto huic proceſſui priuatum ad brachiale connexum inibi tribuit, ubi ulnæ radijq; hiſtoriã in libro de Oſſibus pertractat. Vbi autem paulo pòſt brachialis oſſa recenſet, cõnexus ſpeciem exprimit, quando [f] tertium ſuperioris brachialis oſſium ordinis os quod paruũ digitum ſpectat, ſinuatum eſſe, atque in illud acutum ulnæ proceſſum ingredi recenſet, ac ueluti duos brachialis cum ulna & radio articulos proponit: quorum unum quidem ad radium & ulnam ſimul refert, alterum uerò ad acutum ulnæ proceſſum. atq; ad hunc quidem nexum pertinere aſſerit, brachiale in obliquum ducere: ad illum uerò, in rectum, cuius opera ſummam manum extendimus inflectimusq;. Arbitror autem Galenum per obliquum motum, illum intelligere, quo manus in utrunque latus ducitur, pari nimirum motu, quo digitos inuicem adducimus & reducimus: ita enim obliquum lateralem'ue motum aliàs ferè ſemper Galenus intelligit. Quod ſi eſt, quid dici poſſet abſurdius, quàm hunc motum acuti illius proceſſus munere celebrari? quum tantum abſit ut quicquam ad illum motum auxiliari queat, ut illum nõ ſecus impediret, quàm ſi palum bacillum'ue aliquem brachiali & cubito ſimul ad latus ſic obligares, ut ſedulas matres puellorũ ſiniſtræ manus pollici & cubito pariter baculum alligare uidemus, quando pueros nimium ſiniſtra manu uti cernunt, metuuntq; ne progreſſu temporis ſiniſtra pro dextra utantur. Porrò ſi Galeni locum in ſecundo de Partium uſu excutere uolueris, inibi illum quoque duplicem articulationis ſpeciem recenſere, atque eam quæ acuto fit proceſſu in hoc factam dicere, animaduerſurus es, ut manus eius articuli ope in pronum ſupinumq; & deinde etiam in latus ducetur. Hanc ſententiam re ad amuſsim perpenſa, non minus quàm priorem ueritati repugnare fateberis. idq; tunc potiſsimùm, quando omnem ferè brachialis articulationem, ad radium ob hoc præcipuè referri diſces, ut radij motum, qui in ſupinum & pronum fit, extrema manus ſecundariò ſequeretur: & inſuper colliges, illos motus debere impediri, ſi acutus ille proceſſus ex Galeni ſentẽtia brachiali articularetur. Quod (ne longius in re clariſſima immorer, oues, bouesq; liquidò oſtendunt. nam ipſorum brachialis ad cubitum articulatio Galeni deſcriptionibus quodammodo reſpõdens, neque in latera, neque in pronum, neque ſupinum aptè moueri poteſt. Illis nanque animalibus acutus ulnæ appendicis proceſſus oblongus eſt, & ſinum priuatim in brachialis oſſibus ſibi uendicat, nullaq; cartilago peculiaris ulnam ac brachiale interuenit, præter eam quæ oſſibus cruſtæ modo obducitur. cuiuſmodi tamen cartilago in homine ſpectatur, in quo etiam proceſſus ille non tantũ cartilaginis illius altitudinẽ excedit, quantum [g] ſuperior illius qui in radij appendice ſculpitur ſinus pars porrigi educiq; cernitur. Eminet autem illa radij pars eadem cum acuto illo proceſſu ratione, ut ſcilicet ſinum efformaret brachiali aptum, [h] hincq; ualidiora articulum continentia producerentur ligamenta. Quum uerò huic radij ſinui non unicum tantum brachialis articulatur os, uerum inter tria brachialis oſſa, quæ radio ulnæq; coarctari docebimus, [i] duo ad ſolum radij ſinum referuntur, & [k] tertium, cartilaginem illam à radio peculiariter pronatam & acutum ulnæ appendicis proceſſum, reſpicit, radij ſinus [l] geminus eſſe apparet, eo quòd ſinus modicè [m] inibi protuberat, ubi ſecundum brachialis os primo committi, illo quod ſubſequitur Capite dicturi ſumus. Ad hunc igitur modum brachiale radio committitur. in quo præterea conſiderandum uenit, radij partem, cui appendix ipſius coaleſcit, ipſamq; appendicem [n] interna parte ſinuatam & leuiter cauam uideri, cùm ut [o] muſculo cederent radium in pronum ducentium inferiori, tum ut exactum iter [p] tendinum ſeriei aptaretur, qui cubito exporrecti digitorum flexui famulantur. Externa autẽ huius radij ſedis pars gibba eſt, quòd ita (quum extrà ponatur) iniurijs ferendis pertinacior reddatur. ne tamen muſculorum cubito exporrectorum tendines ſummam manum hàc petentes, & gibba illa ſede deducti, hinc inde aberrarent implicarenturq;, ſinus multi huic ſedi inſculpuntur, quibus tendines [q] tranſuerſis obducti ligamentis, tanquam per anulos traijci, in ſecundo libro deſcribemus. Sunt autẽ huiuſmodi ſinus numero quatuor. ac [r] primus quidem amplus eſt, [s] tendinibus paratus, qui indicem, medium & anularem extendunt. [t] Secundus [u] tendinem tranſmittit, indicem & medium à pollice in latus abducentem. [x] Tertius quodammodo geminus

Libro de Oſſibus. Primo de Administ. diſſec. Secundo de Vſu part.

Sinus radij, deducendis locandisq; muſculis & ipſorum tẽdinibus apti.

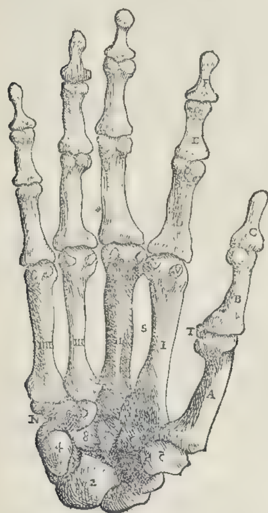
f 1,2,4,5 fi. charac. 3.
g 1,3,4,5 figur. α.
h 12 muſc. tab. k & i.
i 1,2,4,5 fig. cap. 25 chara. 1,2.
k earũdem fi. chara. 3.
l 8 fig. x, y.
m 8 fig. z.
n 1,3 fig. 11.
o 7 muſc. tab. X.
p in manu 5 & 6 muſ. tab.
q 1,2 muſc. tabulæ numeri hac ſede poſiti.
r 2,4 fig. y.
s 9 muſcul. tab. Z.
t 2,4 fig. δ.
u 10 muſc. tab. p.
x 2,4 figu. 1,ſ.

y 11 musc. tab. Λ. z 10 musc tab. O. a 2,4 fi... 10 musc. tab. k, m, n. b 2 ta. b, c. c 12 musc. tab. Θ, b. d 2 figu. δ. e 9 muscu. tab. Θ. f qualis ap... paret in fi... capit. 1 inserta.

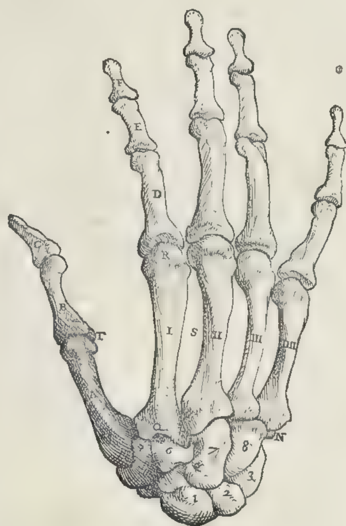
nus est,[y] bicornem transmittens tendinem alterius musculi brachiale extendentium, unà cum tendine[z] musculi pollicem uersus indicem euertentis, extendentis'ue.[a] Quartus sinus leuiter admodum exculptus est, uixq; sinus nomen meretur: asper tamen locus est, qui ligamentum transuersim[b] tribus tendinibus obuolutum educit. quorum unus brachialis ossi pollicem sustinenti inseritur: secundus primo ossi pollicis, tertius autem tertio pollicis ossi. Verum quarti sinus sedes, ligamenti illius gratia non duntaxat aspera est, protuberatq;, uerum etiam ut[c] tendo illi ualidius implantetur musculi longissimi radium in supinum ducentis. Et præter hos sinus, etiam in externa articuli, quo radij appendix iuxta brachiale appendici ulnæ articulatur sede,[d] sinus etiam consistit, quo[e] musculi tendo uehitur. cuius potissimum beneficio paruus digitus extenditur. atque is sinus & ulnæ & radio communis censetur. Iam de ulna & radio nihil dicendum superest, præterquam quòd solida undiq; constent substantia, illic tantum fungosa, ubi appendices ipsis adnascuntur. intus[f] sinum exigunt, medulla oppletum, atque in hoc ulna radiusq; humerum, femur & tibiæ ossa imitantur.

DE BRACHIALI. CAPVT XXV.

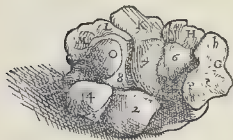
PRIMA FIGVRA EARVM *QVAE VIGESIMOQVINTO* CAPITI PRAEPONVNTVR.

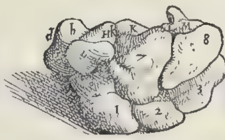
SECVNDA.

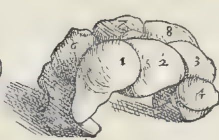
TERTIA.

QVARTA.

QVINTA.

SEXTA FIGVRA, CVIVS (VT ET QVINQVE PRAECEDENTIVM figurarum) Indicem sequenti pagina subijciemus, unà earundem characteres explicaturi.

DVAE

DVAE priores figuræ non præsenti tantũ subseruiũt Capiti, uerùm etiam tribus ordine subsequentibus, quibus summæ manus partes etiam explicantur. Vocamus autem summam extremam'ue manum, quæ Hippocrati ἀκρόχειρ dicitur: ea nimirum pars quæ à cubito ad extremam usq; digitorum aciem habetur, quamq; in brachiale & postbrachiale ac digitos partimur. Hippocrati enim manus nuncupabatur, quicquid à scapulis ad extremũ usq; digitorũ pertinet: quodq; in brachium cubitum et extremam manũ subdiuiditur. Prima igitur huius capitis figura, internam ossium summæ manus sedem proponit. Secunda uerò, eorundem ossiũ externam faciem appositissimè delineatam continet. Quatuor autem figuræ has seriatim subsequentes, huic Capiti sunt propriæ, ac duntaxat octo brachialis ossa uaria facie exprimunt. Illa namq; quæ tertia inscribitur, octo brachialis ossium simul in sua sede commissorum internam faciem commonstrat. Quarta eadem ossa externa facie delineata continet. Quinta superiorem brachialis ossium partem notat, qua cubito articulantur. Sexta brachialis ossium infernam ostendit sedem, cui primum pollicis os, quatuorq; postbrachialis ossa coarctantur. Characterum uerò index erit huiusmodi.

1,2,3,4,5, 6,7,8 *Octo his numeri characteribus octo brachialis ossa in omnibus sex præsentibus figuris insigniuntur, si modò in illa superficie, in qua brachiale se offert, omnia in conspectum ueniant. Atque unumquodq; os suo semper charactere indicatur, suumq; nomen ita exhibet. Id enim primum uocabimus, quod 1 inscribitur. Secundum uerò, quod 2. Sic itaq; 1,2,3,4 notant superiorem octo brachialis ossium ordinem, ipsa nimirũ quatuor superiora, seu cubito proxima. Verùm 5, 6,7,8 inferiora indicant ossa, quæ postbrachiali sunt contermina.*

I,II,III, IIII *In prima & secunda figura notantur quatuor postbrachialis ossa, quibus ab inscripto etiam numero nomen imponere nihil prohibet: nisi fortè magis libeat illa à digito quem sustinent, aut cui præponuntur, nuncupare.*

A,B,C 1,2 *Tria pollicis ossa, quæ ferè & internodia appellamus.*

D,E,F 1,2 *Tria indicis ossa. atque eadem ratio in cæteris est digitis.*

G 3,6 *Quinti brachialis ossis sinus, sedesq;, cui primum pollicis os articulatur. atq; sinus huius longi-*
a,b. *tudinem transuersim in sexta figura ab a ad b metimur. Internam uerò sedem c, externam au*
c,d. *tem d notat. ac d quidem in quarta figura etiam est conspicuum.*

H 3,4,6 *Sedes sexti brachialis ossis, cui postbrachialis os indicem suffulciens coarctatur. b uerò in*
h. *quinto osse sedem indicat, quam idem quoque postbrachialis os contingit.*

K 3,4,6 *Sedes in septimo brachialis osse, cui postbrachialis os medium digitum sustinens coarctatur.*
k. *k uerò in eisdẽ figuris sedes indicatur, qua idẽ postbrachialis os, sextũ brachialis os cõtingit.*

L 3,4,6 *Sedes octaui brachialis ossis, cui postbrachialis os anulari præpositum coarctatur.*

M 3,4,6 *Sedes octaui brachialis ossis, cui postbrachialis os paruum digitum sustinens coarticulatur.*

N 1,2 *Ossiculum accumbens externo lateri articulationis octaui brachialis ossis, ad postbrachiale os, quo paruus digitus sustinetur.*

O 2,3,6 *Processus octaui brachialis ossis, in internam brachialis sedem protuberans.*

P 2,3,6 *Processus quinti brachialis ossis, ex quo transuersum pronascitur ligamentum, quod in octaui ossis processum O notatum insertionem tentans, tendinibus obducitur, ex cubito internam summæ manus sedem adeuntibus.*

Q 2 *Appendix postbrachialis ossis indicem sustinentis superior, quæ brachiali coarctatur.*

R 2 *Appendix postbrachialis ossis indici præpositi inferior, quæ capitulum constituit primi indicis ossis sinum subiens.*

S 1,2 *Interuallum occurrens inter postbrachialis os indici præpositum, & id quod medium sustinet. In cæteris autem postbrachialis ossibus eadem appendicum interuallorumq; est ratio.*

T 1,2 *In prima figura ex duobus sesaminis ossibus internæ secundi pollicis articuli sedi præpositis, internum os notatur: in secunda uerò figura, externum.*

V,V 1 *Duo sesamina ossicula, indicis articulo præposita.*

X 1 *Vnicum ossiculum sesaminũ, aut potius sinapis semini simile, secũdo indicis articulo appositum.*

Y 1 *Vnicum sesaminum ossiculum, tertio pollicis articulo allocatum. In reliquis digitis cum indice eadem est ratio, etiam si secundi & tertij articuli sesaminum ossiculum non appinximus.*

XTREMAE manus,[a] partem cubito articulatam Græci καρπὸν, nos Celsum imitati Brachiale appellamus. ea octo ossibus duplici ordine distinctis construitũ. Quę in natu grãdioribus dura sunt & paruula, intusq; parum fungosa, modicaq; medulla appendicum modo oppleta, non autem prorsus medullæ expertia, & potissimum quæ horum maiora cernuntur. Haud parem enim omnia sortiuntur magnitudinem, ut nec formam etiam, neq; situm: quum ex omnibus nullũ sit, quod alteri omnino respondeat: & singula priuatim aliquid adipiscentur, quo prompte ab inuicẽ discerni queant. Porrò utcunq; sint uaria, nihilo minus mutuò tam concinnè adaptãtur, ad tantamq; compositionis harmoniam accedũt, ut eorum numerus non admodum inuentu facilis sit.[b] Nisi enim ualidissima cartilagineaq; ligamenta, quibus obducuntur, simul cum membranis resecueris, & accuratè abraseris, unum esse tibi omnia uidebũtur, aut cum Celso ipsa incerto constare numero opinaberis.[c] Cæterùm cuncta nerueis his cartilaginosisq; nexibus simul constricta (non autem ut nonnulli existimãt connata) duas integras superficies unà efformant, exteriori quidem regione quantum manui ex usu est, gibbam, interiori autem sinuatam, quantumq; & hoc manui expedit, concauam. Atque hæ tantũ superficies ligamentis obuinciuntur.[d] superiùs enim, quà ossa cubito committuntur, læuia sunt, & cartilagine incrustata, quemadmodum &[e] inferiùs, quà postbrachialis ossibus, & primo pollicis ossi coarctãtur. Quin etiam ubi ossa se inuicem contingunt, non undique aspera & inæqualia, ac ligamentis oppleta uisuntur, uerum omnibus apti læuesq; sinus incisi sunt, qui cartilagine læui & lubrica illiti, aliorum ossium tubercula capita'ue similiter læuia, cartilagineq; obducta, excipiunt. In medio enim contactu nullorum brachialis ossium ligamenta membranæ'ue interueniũt, nisi in inferioris ordinis ossium connexu, ubi nonnihil, sed uix animaduersione dignum, ligamẽti cartilaginei ueluti in puncto intercedit, & ubi ossa inferiora non adeò contermine inuicem atq; superiora sunt compacta. Quod etiam meritò Natura molitur, in hoc potissimum duos brachialis ossium ordines confingens, quod[f] superior cubito,[g] inferior autem alia prorsus ratione postbrachiali & primo pollicis ossi debuerit cõmitti. His nanq; ut distinctis diremptisq; coarticulatur ossibus, cubito autem unius ossis modo: sic ut iure superioris ordinis ossa, uiciniùs propinquiusq; ac nullius corporis interuentu inuicem coarticulentur, quàm inferioris ordinis ossa. Atque hanc brachialis ossium copiæ rationem dissectionum periti potissimam esse referunt: huic secundariò patiendi difficultatem addentes, quum arbitrentur brachiale iniurijs ferendis pertinacius fieri, quia multis componitur ossibus occursantium uim articulorum nomine cedendo exoluentibus, eo modo quo hastam sagitam'ue difficilius laxa quàm tensa penetrare conspicimus. Quanquam rursus & ad innumeras manus motuũ differentias, hanc ossium uim & copiam à Natura non postremo loco extructã esse animaduertimus. Cæterùm quibus'nam finibus tuberibusq; brachialis ossa donentur, iam enitar persequi. In superiori brachialis sede, aut ordine qui cubitum spectat, quatuor reponuntur ossa, quibus ex ipsorum qua ordinantur serie, nomina non abre imponemus:[h] primum perpetuò uocantes, quod superioris ordinis internum constituit latus:[i] secundum uerò, quod huic subsequitur, atq; magis ab interno abscedit latere:[k] tertium, quod secundo ad externum latus proximum est:[l] quartum uerò, quod externum latus iam omnino occupat. Pariter quatuor inferioris ordinis[m] ossa, quintum, sextum, septimũ & octauum nuncupabimus, atque in hunc modum singulorum historiam aggrediemur. Primum, secundum & tertium inuicẽ ualidissimè proximeq; cõmittuntur, & uno ordine iuncta, ac si unum essent os, superiorẽ brachialis sedem ita efformant, ut instar unius alicuius ossis lati oblongiq; capitis, in radij ulnæq; sinum, ea concinnè articulentur. Ac primũ quidem, & secundũ, in[n] sinu radij appendici insculpto reponuntur: tertiũ uerò[o] cartilagini innititur, quam à radio pronatã, magna ex parte ulnam à brachiali dirimere scripsimus. Quanquã externũ tertij ossis latus etiam[p] acutum appendicis ulnæ processum tunc cõtingit, quum in externũ latus summam manũ inclinamus. Verùm interim tertium id os sinum cartilagine oblitũ, qui uisu dignosci queat, in homine nequaquam adipiscitur, quem processus ille sibi propriũ haberet, quum etiã processus ipse nisi secundùm sinus, quo brachiale arctatur, latus perinde extuberet, ac reliquorũ sinuũ supercilia, ipseq; radij appendicis in hac regione[q] apex. Atq; id uel tactu leuiter dijudicatur, si manu in latus internũ ducta inter brachiale & ulnã, alterius manus pollicis apicẽ inserere quis fuerit adnisus. Tria igitur prima brachialis ossa, superiori sede ita simul iungũtur, protuberãtq;, ut ueluti unum brachialis caput læue & cartilagine incrustatũ constituãt, quo id cubito articulatur, multisq; & uehemẽtibus motibus, ac si uno grandi efformatũ esset osse, agitur. Quartũ brachialis os ulnam haudquaquam contingit: at superiori sua sede eam huius articuli ligamenti portionem

Brachiale octo ossibus construi, inter se forma differẽtibus.

Brachialis ossa quibus sedibus, ligamẽtis, & quibus cartilagine obducantur.

Cur duo brachialis ossium ordines.

Brachialis ossium nomina.

Brachialis ad cubitum articulus.

Quæ quartum os sibi peculiaria uendicet.

nem admittit, quæ ab acuto ulnæ appendicis processu enascitur. Dein superiori quarti ossis sedi[s] tendo musculi inseritur, qui brachiale flectentium inferior censetur. Ex inferiori autem ipsius sede[t] musculus pronascitur, cuius beneficio paruus digitus à reliquis abducitur. Præterea &[u] musculus suæ originis portionem hinc assumit, qui duorum primum parui digiti os flectentium exterior est. adeò ut quartum hoc os neque inferiori, neque superiori ipsius sede,

Cui ossi committatur.

neque etiam externo ipsius latere alteri ossi committatur, sed tantum interno ipsius latere, depresso admodum capitulo, tertij ossis externo lateri (magis tamen ad manus uolam) in eum modum coarticulatur, quo ossa per ἀρθρωδίαν cōstrui diximus. Hoc itaq; quartum brachialis os id peculiare sibi uendicat, quòd uni tantum brachialis ossi iungatur, quodq; omnium brachialis ossium minimum sit, reliquisq; minus protuberet, sinueturq;. Est enim quodammodo sphæricum, sed paulò longius quàm crassius: quia scilicet inferiùs musculos educit, superiùs autem ualidissimi tendinis insertionem, uti diximus, excipit, eaq; ratione sursum deorsumq; magis quàm in latera protuberare debuit. Vnde etiam ueteres dissectionum professores, id (uti

Cui ordini adscribendum ueniat.

conijcio) Rectum appellarunt, ambigentes quem in ordinem ipsum referrent. nos autem superiori ordini ascripsimus, quòd tertio huius ordinis ossi coarticuletur, ac reuera in eo ordine consistat. Nuncuparunt etiam Anatomici præsens os, cartilaginosum: non secus quàm Marinus[x] os genu articulo præpositum eo nomine donauit, quod molam patellamq; uocamus. Non sanè (quantum reor) quòd id os molle cartilagineumq; esse arbitrati sint, quum omnium brachialis ossium facilè durissimum & solidissimum sit, at quòd coctum exteriùs cartilagine obductum uisatur, propter musculorū principia tendinumq; fines, qui post elixationem car-

Lib. 2 de Vsu part.

tilaginis molliusculæ speciem referunt. Galenus hoc os octauum brachialis os uidetur recensuisse, id propriū ipsi tribuens, quod propugnaculum[y] nerui cuiusdam sit, qui ab interna manus sede ad externam secundùm id brachialis os reflectitur. Hic neruus me non latet, uerum ad hoc ossiculum in hominibus nō reuoluitur. est enim ille neruus, quem à quinto brachium petentium, paulo pòst medium cubiti longitudinis ab interna cubiti sede in posteriorem porrigi, atq; duos surculos paruo digito, totidemq; anulari, unum autem medio deriuare, in quarto libro audies. Præsens itaque neruus quartum brachialis os non contingit, ideoq; minus se-

Primum os quot ossibus conterminum sit.

cundùm illud ab interna manus sede in externam reflectitur. Porrò præter quartum brachialis os, nullum penitus occurrit, non pluribus adnexum contiguumq; ossibus. Primùm enim, præterquam quòd radio articulatur, etiā secundo brachialis coarticulatur ossi, amplo utcunq; tuberculo in secundi ossis sinum subiens. Deinde alio tubere multo ampliori, atque ab inferiori sua sede protuberante, communem sinum ingreditur, quem quintū brachialis os cum sexto efformat. Verùm Natura præcauens, ne id os undique aliorum ossium sinus ingrederetur, & ipsum interim tyranni more nullum susciperet, insignem in ipso cælauit sinum, quo unà cum secundo brachialis osse (cui is sinus quoq; communis est) septimi ossis omnium facile maximi grande rotundumq; admitteret caput. atque ita primum os radio, & secundo brachialis ossi,

Quot secundum.

& quinto, sexto, ac septimo committitur. Secundum os (quod tanto minus est primo, quanto ipsum maius est tertio) connectitur primo ossi, & septimo, uti iam diximus. tertio autem, amplo connexu per ἀρθρωδίαν constringitur: adeò ut tertium os radio, & tribus brachialis committatur ossibus, primo uidelicet, septimo & tertio, neq; etiam multum ab octauo remouetur.

Quot tertium.

Tertium os modicè protuberāte, sed amplo tuberculo in sinum subit octaui ossis: hincq; facile constat, id os & ulnæ, magisq; adhuc[z] peculiari huius articuli cartilagini, dein & secundo ossi

Quot quintū.

brachialis, & quarto & octauo conterminum esse. Quintum brachialis os, quod inferioris ordinis primum recensuimus, superiori sua sede in sinum sibi exculptū primi brachialis ossis capitulum excipit, & externo latere sinuatum quoq;, sexti ossis capitulum admittit. adeò ut quintum os duobus brachialis ossibus, primo nimirū ac sexto coarctetur. & præterea id priuatim

Primi pollicis ossis & postbrachialis ossium ad brachiale contextus.

quoque[a] primum pollicis os sustinet. In inferiori nanque ipsius sede[b] sinum adipiscitur patulum &[c] oblongum, ac in[d] interna[e] externaq; sede magis quàm in lateribus ac medio exculptum, cui primi pollicis internodij capitulum ea articulationis specie cōmittitur, quæ motum edit omnibus manifestum. aliter multo quàm brachialis ossium inter se cōnexus, cuius motus ita latet, ut uix dijudicari queat. Atque hac etiam articuli specie quatuor[f] postbrachialis ossa quatuor inferioris ordinis ossibus adnectuntur. Primum enim postbrachialis os indici præpositum, magna ex parte[g] sexto brachialis ossi coarticulatur,[h] portionem quoque quinti ossis attingens. Vbi enim quintum os sexto coarctatur, communis sinus utrique ossi exculpitur, cui capitis primi postbrachialis ossis pars articulatur. adeò ut quintum brachialis os, præter primum sextumq; brachialis ossa, etiam primum pollicis os unà cum primo postbrachialis osse contingat. Porrò secundum postbrachialis os medium suffulciens digitum, depresso, sed obliquo,

s 4 musc. tab. A.
t 3 muscu. tab. r.
u 4 tab. ſ.
x 1,2 fi. ca. 32. & integrarum z.
y 2 fig. cap. 11 lib. 4 charact. 46.
Si uisum fuerit, hic figuras cōspicies quot ossibus quodque os committatur examinaturus.
z 1,2 fi. ca. 24 T.
a 1,2 fig. A.
b 3,6 fi. G.
c 6 fig. a, b.
d 6 figu. c.
e 6 figu. d.
f 1,2 fig. I, II, III, IIII cū charact. 5,6,7,8.
g 3,4,6 fi. H.
h 3,4,6 figur. h.

54.6 fi. K. quo, capite[i] septimi ossis brachialis sinui leuissimè ac obliquè exculpto articulatur acutiori sui parte laterec̄p interno[k] sextum brachialis os modicè contingens. Duo autem reliqua postbrachialis ossa, ea scilicet quæ anularem & paruum sustinent, duntaxat octauo brachialis ossi[l] læuibus, ac in superficie tantum excauatis sinibus coarctantur. Sextum itaque brachialis os duobus committitur postbrachialis ossibus, illi nimirum quod indici præponitur, & obscurè illi quod medio subijcitur digito. Brachialis autem tribus committitur ossibus: primum enim os suo sinu excipit, & suo tubere in quinti ossis sinum subintrat. dein septimo ossi leuissimè protuberante capitulo, aut potius plana superficie articulatur, estq; inferioris ordinis minimũ, quemadmodum septimum maximum. quintum autem & octauum medio se habent modo, quanquam octauum quinto paulo grandius cernatur. *Quot ossibus sextum os conterminum sit.*

Septimũ os suo capite rotundo, ac impensiùs protuberante, in communem primi secundic̄p ossis sinum subit, hac̄p ratione duobus illis ossibus cõmittitur. ab interno autem latere sexto ossi articulatur, ab externo uerò latere articulatur octauo ossi ampla admodum articulatione, quæ depresso fit capite, sinuq; in superficie tantum cælato. Hanc articulationem aliqua ex parte cartilaginei ligamenti interuenit portio, quæ etsi septimum os uehemẽtius octauo ossi cõmittat, attamen id omnium brachialis ossium creberrimè uersus interiora luxatur: tum quòd grandius sit, nec̄p ita facile, ac cõtermina, occurrentium impetum sustineat: tum etiam, quòd ligamentũ interna sede hoc os uicinis colligans, nõ æquè crassum sit, atq; in reliqua brachialis regione. Atq; id hinc potissimũ accidit, quòd Natura ligamenti mole crassitieq;,[m] tendinibus iter occupare noluerit, qui frequenti multitudine, hàc ad digitos flectendos ab interna cubiti sede prorepunt. Vtcunque uerò sit, septimum os quatuor brachialis connectitur ossibus, primo nimirum, secundo, sexto, octauo, & postbrachialis ossi medium digitum sustinenti. *Quot septimum.*

Octauum os cunei quodammodo ritu septimum & tertium subintrat, illisq; duobus cõmittitur: septimo quidem, ut paulo antè retulimus. tertium autem, in sinum sibi exculptum admittit: dein præter hæc duo brachialis ossa, duobus etiam postbrachialis coarctatur ossibus, quæ anulari & paruo subijciuntur. adeò ut & id quoq; quatuor ossibus conterminum sit. quibus subinde paruulum accedit[n] officulum, ex illorum numero[o] quæ sesami seminis imagini assimilata, σησαμοειδῆ Græcis nuncupãtur. Ad externũ enim latus coarticulationis postbrachialis ossis paruũ sustinentis cum octauo brachialis osse, eius generis reponitur officulum, sedem quasi oppleturum. quæ ideo hîc quodammodo uacua relinquitur, quòd hoc postbrachialis os sua superiori parte totum octauo brachialis ossi inniti nequeat, atq; in externum latus paululum abscedat. Videtur itaque id officulum, quando adest, priuatim hanc articulationẽ firmare, ac postbrachialis os paruum sustinens digitum nonnihil suffulcire. atque hac etiam occasione octauum brachialis os ex abundãti huic quoque officulo, præter illa quæ nuper dixi, contiguum uisitur. *Quot octauũ.* *Officulum ad nexum quarti postbrachialis ossis cum brachiali repositũ.*

Quinetiam & hoc adhuc octauum os sibi proprium uendicat, quòd ipsius interna sede, qua manus uolam quodammodo spectat, notatu dignum educit[p] processum, ab externo latere uersus internum latus inclinantem, & interno suo latere C modo exculptum: ut aptam constitueret sedem, qua tendines musculorum digitos flectentium (qui ex cubito procedũt) opportunè uehi contineriq; possent. *Octaui ossis processus.* Vt uerò tanti tendinum moli sedes hæc aptior redderetur, etiam quintũ brachialis os interna sua sede[q] processum educit, uersus externum latus uergentem, & in externo latere pariter exculptum, eiusdem omnino usus quo octaui ossis processus gratia, nimirum ut tendinibus illis uia exhiberetur, ac postmodum ex processuum illorum apicibus ualidissimum[r] ligamentum enasceretur, quod transuersim tendinibus circundatum, ipsos, ne à sua sede[s] aberrent exurgant'ue, contineret, amplecteretur q̄. *Quinti ossis processus.* Hæc sedes tendinum nomine excauata, utcunque læuis est: quemadmodum & reliquos sinus esse dicimus, qui tanquam anuli tendines transmittũt. Cætera brachialis ossium pars extra hunc sinum, easq; sedes quibus ossa articulãtur, inæqualis, & propemodum aspera est, ut fortiora educeret ligamenta, eademq; ualidius exciperet, quibus ossa inuicem obuinciri ac colligari iam antea proditum est.

DE POSTBRACHIALI.
Caput XXVI.

HVIVS Capitis figuræ ex prima secundaq; præcedentis Capitis figuris extremam manum, ac proinde etiam postbrachiale (notis I, II, III, IIII) exprimentibus petendæ sunt. Quanquam & subsequentis Capitis prima figura, ad characterem A postbrachialis os indicem sustinens exprimet, omni osse liberum.

PARTEM

Postbrachialis uoce utendum.

PARTEM summæ manus à brachiali ad radicem usque digitorum[a] deductam, Græci quidem μετακάρπιον nominarunt: Celsus autem, & Græcorũ interpretes permulti, palmam, alij rursus pectinem, ac pectus aliquando uocarunt. uerùm quia palmæ uocabulum latiùs patet, & brachiale quoque in palma plerisque complectitur, ac reliquis rursus palma idem quod uola denotat. & quum pedis pedio, pectinis & pectoris seu στῆθος nomen etiam pariter accommodetur, ego hactenus μετακάρπιον postbrachiale appellaui. Postbrachiale itaque Galeno quatuor conformatur ossibus. Eudemo autem & Celso, atque (ut ex primo de Historia animalium est colligere) Aristoteli etiam, quinque: prout nimirum pollicis[b] primum os, quod quinto brachialis ossi articulatur, hi quidem postbrachiali, Galenus uerò digitorum ossibus adnumerant. Porrò nonnulli id postbrachiali ascribunt, quòd in eodem ferè cum cæteris postbrachialis ossibus ordine locatũ sit: & non, ut[c] prima reliquorum digitorum internodia, nudum exeratur, sed quodammodo postbrachialis ossium ritu lateat, uulgoque pollici tantũ duo ossa tribuãtur. quamuis interim id pollicis os postbrachialis ossibus & breuius sit, & ipsis nõ æquè atque illa, inter se conterminũ. Præterea & hinc fortassis primum pollicis os postbrachiali adijciunt, quòd secundum pollicis os, primo eodem ferè[d] modo articuletur, quo prima digitorum ossa postbrachialis ossibus, quæ simplici sinu illorum ossium rotunda simpliciaque excipiunt capita. Postremò huc fortassis ducti fuere, quòd nullum tendinem, qui primo pollicis ossi mouendo famulatur, ipsi inseri putauerint: quemadmodum etiam nulli postbrachialis ossi tendo inseritur, qui illius priuato motui præsit. Complures enim musculi latuerunt alios dissectionũ professores, qui primo pollicis ossi peculiariter implantantur. Galenus uerò (quem etiã ut minimum[e] tres quatuor'ue eius internodij musculos præterijsse, in secundo libro auditurus es) primum pollicis internodiũ digitis, quibus singulis tria tribuit ossa, connumerat, quòd id suprà infraque per διάρθρωσιν, hoc est laxam, & quæ manifestum motum edit articuli speciem articuletur: suprà quidem brachiali, infrà uerò secundo pollicis ossi: & interim quatuor postbrachialis ossa, infrà tantum quà digitis committuntur, ea articuli specie coniunguntur. Suprà enim, uel Galeni suffragio, postbrachiali per συνάρθρωσιν coarticulantur: hoc est differẽtia articuli, qui perquam obscurum, & quem sentire uix queas, motum ostendit. Ita enim arbitror Galenum synarthroseos nomine in Capite libri de Ossibus decimo nono usum. Quandoquidem haudquaquam existimandum est, Galenum adeò perfunctoriè postbrachialis ossa uel in simia, uel cane intuitum esse, ut aut sutura, aut claui ritu, aut harmonia, hæc ossa brachiali coarctari uoluerit. quamuis illa ipsius esset sentẽtia, si illum sui dogmatis non oblitum hîc dixerimus, quod initio libri de Ossibus synarthroseos species enumerans diffusè exequitur. Vt ut uerò sit, quò rectiùs nos Galeni sententiæ accommodemus, quatuor quidem postbrachialis, quindecim autem digitorum ossa, semper enumerabimus. Sunt itaque postbrachialis ossa reliquis digitorum ossibus longiora, & magna ex parte teretia. Longissimum indici præponitur, atque ita sensim fiunt breuiora, ut omnium facile breuissimum tenuissimumque paruo præponatur digito. Omnia[f] suprà[g] infraque appendice donantur, & superior quidem (cuius cõnexus etiam in pueris aliquando latet) brachialis ossibus, uti antea diximus, coarctatur, ipsaque ossa hîc externa sede nonnihil latiora quàm interna sunt, ut postbrachiale unà cum brachiali superficiem exteriùs gibbam, intus uerò cauam aptius hîc efformaret. Quin etiam appendices hæ lateribus se inuicem cõtingunt, & cartilaginei ligamenti internẽtu inuicem alligantur. Inferiores uerò appendices grandes quoque sunt, & in rotundũ ac ab externa manus sede in internum oblongũ caput desinũt: quod cartilagine obductũ, primi digitorũ ossis sinum subintrat. Hæ appendices lateribus se etiã contingunt, sed non adeò pertinaciter atque superiores, quę brachiali coarctãtur. nihilominus tamen quà inuicem respiciunt, sinuatæ sunt, ligamentaque cartilaginea educunt, quorum opera ualidè connectuntur. In medio autem ductu, & secundùm postbrachialis longitudinem, quoniam ossa suis appendicibus multo tenuiora sunt, inuicem dirimuntur, & digno notatu[h] interuallo inuicem dehiscunt. atque id magni cuiusdam usus gratia. in quolibet enim trium interuallorum, quæ quatuor postbrachialis ossa constituunt,[i] duo reponuntur musculi ex octo illis, qui primũ quatuor digitorũ os flectunt. Quemadmodum itaque singulos digitos, duo illorum musculorum accedunt: ita etiam cuique postbrachialis ossi duo attenduntur, atque in tribus interuallis sex collocantur. ad internum uerò latus postbrachialis ossis indicem sustinentis, septimus protenditur. externo autem lateri ossis paruo digito præpositi, octauus exporrigitur. Verum quum hi musculi suo ductu, horum ossium longitudinem uix superent, interuallaque hæc non tantum distent, ut sufficiens musculorũ moles in ipsis collocari queat, postbrachialis ossa meritò intus, ubi uolam constituunt, caua uidentur,

ut

Left margin notes:

Quibusdam postbrachialis ossa quatuor, quibusdã quinque enumerari.

Quatuor postbrachialis ossa cuiusmodi sint.

In longitudine.

In appendicibus.

In mutuo nexu.

Postbrachialis ossium interualla.

Qui postbrachialis ossa musculis cedant.

Right margin notes:

a 1, 2 figur. cap. 25 I, II, III, IIII, & integrarum r.

b 1, 2 fi. cap. 25 A. ad charact. 5.

c 1, 2 fig. cap. 25 D.

d 1 fig. cap. 27 C, D.

e 7 muscu. tab. chara. 1, 2, 3. dein 6 tab. λ.

f 2 fig. cap. 25 Q.

g eadem fi. R. atque ita reliqua deinceps illinc pete, primã figuram secundæ comparans.

h 1, 2 fig. cap. 25 S.

i Intuere 8 musc. tabulam sub. Δ, & 12 ta. m.

ut & hîc quoque musculorum portio tutam aptámq; sedem nancisceretur. In externam autem ossium sedem musculi nihil prominent, neque inibi ossium gibbum uel minimum excedunt, parem cum ossibus superficiem constituentes. Quinetiam ut ulnam radiúmq; attensis ipsis musculis cedere ostendimus, ita etiam postbrachialis ossa secundùm longitudinem angulosa, & lineis quibusdam pulchrè extuberantia cernimus, pro musculorũ uidelicet, qui ipsis exporriguntur, ratione: uti etiam non minus superiori sede eleganter exasperantur, ut opportunam [k] trium brachiale flectentiũ musculorũ insertionem excipiant. Neq; id solum postbrachialis ossa cum radio ulnaq; exigunt cõmune, uerũ etiam intus oblongum [l] sinum medullæ reponẽdæ aptum sibi uendicant. Porrò postbrachiale iustissimè quatuor ossibus efformatum esse, quatuor qui ipsis stabiliuntur digiti liquidò commonstrãt, quibus quintus ueluti opponi debuit, si modò manus commodum futura erat apprehendendi organum. At satius iam quoque fuerit, digitis peculiare Caput consecrare.

13 muscul. ...ub. Vnus ... alius 11 ...b. A. ali... 9 tab. A. ...alem pro... ...nit figu. ...apiti in... ...serta D.

DE MANVS DIGITIS. CAP. XXVII.

DIGITORVM ossium seriem duæ priores figuræ ad initium uigesimi quinti Capitis repositæ commonstrant: quemadmodum & tres integrum ossium contextum exprimentes tabulæ, ad huius libri calcem locandæ. Tabula autem hic inserta, ac in tres ueluti figuras (ut singulæ duo proponant ossa) digesta, digitorum articulos oculis subijcit. Harum enim prima, duo exprimit ossa: quorum alterum A insigniui, estq; postbrachialis os indicem sustinens, alterum B indicatur, estq; primum indicis os ab externa sede, quemadmodum & illud postbrachialis os, delineatũ. Præsenti itaq; figura primi digitorum articuli effigies proponitur. C enim caput rotũdum notat postbrachialis oßis. D uerò sinum primi indicis oßis caput C insignitum excipiens.

PRIMA FI- GVRA. SECVNDA. TERTIA.

Secunda figura primum indicis quoque os indicat, E notatum: & secundum pariter F insignitum: ut horum oßium delineatio secundi quatuor digitorum articuli speciem oculis subijceret. G itaque & H duo indicant capitula primi indicis oßis. I uerò & K sinus secundi oßis, quos duo capita primi oßis subintrant. L autem sinum significat, in medio capitum primi oßis consistentem, ac in quem tuberculum secundi oßis inter duos sinus I & K notatos prominens, & M insignitum subingreditur.

Tertia figura secundum indicis os N, & tertium O, proponit, tertij cuiusq; digiti articuli speciem ostensura, quam quia penitus secũdo quatuor digitorum articulo respondet, alijs characteribus non obliterauimus. Verùm istas articulorum imagines etiam ex duabus primis uigesimi quinti Capitis figuris petere integrum est.

...2 fig. ca. pollicis ...ã A, B, ... indicis ...rò D, E, ...indican... ... qualis ...tio etiam ...quorum est.

OMNES manus digitos [a] ternis constare ossibus, (quæ & internodia, & articuli, & acies, seu etiam φάλαγγες & σκυταλίδες & κόνδυλοι uocantur) superiori Capite comprehensum est. Atq; hæc ossa dura sunt ac densa, non tamen (ut aliquando contrà Galeni placitum monuimus) medullæ penitus expertia. Præter id enim quòd suprà infráq; appendicum modo non nihil fungosa existunt, etiã singulis sinus cõtigit grandior, medullæ asseruandæ gratia, ut & in postbrachialis ossibus, paratus. Quòd uerò digitorum ossibus ad actionis robur in apprehendendo, & eisdem pluribus propter uarios qui manibus fiunt motus, ac eorum quæ illis apprehendũtur differentiam indigeamus, neminem latêre arbitror. Deinde quòd neque plura ossa, neque pauciora tribus fieri, digitis omnino ex usu fuerit, uel hinc promptißime colligitur, quoniã si illum excederẽt numerum, præterquam

Singulos digitos tribus ossibus meritò formari.

L quòd

quòd nulli auxiliarentur functioni (abundè enim omnes trium ossium ope obimus) perfectam ualidamq́ digitorum extensionem uitiarent, hanc minus firmam, quàm nunc sit, efficientia: Ex pluribus nanque constructa partibus læuiori negotio fatigantur, lassantur, & à suo robore exoluuntur, quàm quæ paucioribus efformantur: tunc præcipuè, quum omnes particulæ simul coniunctæ commissæq́ (ut brachialis ossa) in uniuersis ipsarũ munijs, reseruari nequeunt. Verum si paucioribus ossibus digiti constituerentur, in tot tam uarias pugnantesq́ figuras digitos agere nequiremus, ut igitur uariè mouerentur, patiendiq́ promptitudinem declinarent, trium ossium numerus sufficit.

Iusta ossium magnitudo.

Quandoquidem autem prælocatum os postposito, aut uehens uecto, maius esse operæprecium est, meritò Natura quoque, primum cuiusque digiti os grandius secundo, & secundum rursus os tertio minus fabrefecit, non solum inferiora ossa longitudine, sed & crassitie, & latitudine minuens, hacq́ ratione potissimum digitos ex ampliori basi sensim in mucronem coarctans: & digitorũ formam, quam in mulieribus pulcherrimam ducimus, extruens.

Decens ossiũ & integrorũ digitorum forma.

Quanquam rursus mirabili industria non eandem figuram digitorum ossibus, & digitis adhuc unguibus cuteq́ obtectis largiatur. Totos enim digitos paulo minus toto teretes efformauit, quòd eiusmodi figurã reliquis omnibus iniurijs minimum obnoxiam sciret: ut quæ nulla extuberet eminentia, à foris occursantibus frangenda collidenda'ue. Quòd enim digiti extrinsecus quidem accuratè gibbi sint, intus uerò ac in lateribus magis compressi, alicuius etiam usus occasione factum putato. Interna nanque ipsarum regione digiti molliunt, subigunt, terunt ac apprehendũt: quæ omnia deterius fierent, digitis inibi gibbis existẽtibus, ut interim prætereæm duriusculam neruisq́ oppletam adipem, internæ digitorum sedi, eorum quæ iam dicebamus officiorum causa, & tendinum defendendorũ occasione, subtensam, atq́ in secundo libro prolixius priuato Capite enarrandam. Porrò quum externa digitorum regione neque horum aliquid tentemus, neque alio quouis munere fungamur, rationi consonum fuit, digitos ad solam patiendi pertinaciam examussim gibbos construi. Quum autem digiti in lateribus minus essent iniurijs obnoxij, quumq́ inuicem adducti, constringi, ac in ipsorum medio nullam sedem uacuam relinquere debebant, ipsos in lateribus gibbos fieri haudquaquã ex usu erat. Atque his quæ modò diximus pollex paruusq́ digitus cum indice satis suffragantur, siquidem ille utrunq́ latus, sed magis internum gibbum adipiscitur, paruus autem externum duntaxat, index uerò contrà internum: quòd his sedibus ab aliquo non tutantur. adeò, ut non minimam Naturæ solertiam in totius digiti figura uideamus: à qua quantum ossa discrepent, iam enitar exequi. Nullum digitorũ os se offert, quod non suprà infraq́ crassius & spissius sit, quàm secundùm ipsius longitudinem: id quod etiam omnibus ferè longis ossibus commune cernitur, quæ ad articulationem perpetuò crassescunt, augenturq́. Si enim undique pari constarent crassitie, animanti pondere moleq́ admodum incommodarent, ipsiq́ articuli, nisi amplioribus basibus concinnè adaptarentur, penitus infirmi essent. In hoc igitur primum forma ossium à totius digiti figura differt. Si enim digitus in lateribus ossium imitaretur imaginem, quemadmodum in macilentis ac parum obesis uidere est, inter digitorum latera uacua consisteret sedes, quæ liquorem digitis complecti non mediocri incommodo prohiberet. Impletur uerò hæc ossium sedes duriuscula illa adipe, cuius paulo prius obiter meminimus. Deinde unumquodq́ digiti os externa sede teres & gibbum est, nullibi insigniter, neq́ etiam in articulorum regione, extra rectam lineam protuberans, uti etiam in lateribus ossa non admodum circa articulos prominent. si modò primum pollicis os hinc exceperis, quod externa sede amplum magis planumq́ & depressum, non autem aliorum modo gibbum uisitur. Ad hæc, tertia digitorũ ossa sede externa quidem gibba sunt, sed ab ipsa articulatione qua secundis articulantur ossibus deorsum ducta, non ita atque reliqua ossa extrorsum protuberant, sed ungui quodammodo cedunt. tanto enim minus prominent, quantam sedem ungues occupant, quo minus scilicet integer digitus in tertio osse procerius, quàm in reliquis, extrorsum exurgat. Interna cuiusq́ ossis sedes nihil minus quàm gibba est, sed depressa prorsus, & sinuata potius, multò aliter quàm externa digitorũ sedes: dummodo & hinc quoq́ primum pollicis os secluseris, quod brachialis ossibus interna ipsius sede respondet. Nam et si suprà infraq́ ad articulorum sedes in internam manus regionem magis protuberet, & in medio ductu inibi sinuatum, exterius autem curuatum conspiciatur, non tamen reliquorum digitorum ossium modo, amplum depressumq́ & planum est. at potius gibbum, magisq́ intus quàm foris acutum. Quod sanè Natura haudquaquam fortuitò casuq́ machinatur. secundi enim & tertij pollicis ossis internæ sedi, quemadmodum & tribus quatuor digitorum ossibus [b] teretes tendines exporrigi debuerunt, qui profectò nisi ossium interna sedes ampla depressaq́ & ueluti sinuata esset, in ossibus nequirent subsistere: non magis quàm teretia corpora inuicem nunquã inniti cernimus.

Hic conti- nuò figu- ras in:u ere quibus di- gitorum of sa exprimũ tur.

b Manus ex trema s mu sculorum tab. & dein 6 & septi- mæ hic fun consulendæ.

Neque etiam teretes illi tendines, ipsis duntaxat applicari debuere. imò operæprecium fuit, & ex hac ossium sede[c] ligamentum enasci, secundùm longitudinem ossium tendines illis ossibus committens, ipsosq; ne ab osse exurgant declinent'ue complectens. Cuiusmodi uerò tendines ossibus exporrigantur, quæq; ligamenta ipsis obducantur, in secundo libro affatim recensebimus. in præsenti autem, tantum illorum meminisse sat sit, quantum ad ossium constructionis rationem enarrandam expedit. Per secundi itaq; pollicis ossis longitudinem interna sede eius generis ligamentum enasci, eo libro audies, tendinem[d] musculi deducẽs, qui tertio pollicis ossi ualidissimè inseritur, ac eius articuli flexus autor est. Verum quia eiusmodi ligamentũ Natura nullum in primo pollicis osse condidit, neque periculum est, tendinem hac ad tertium pollicis os prorepentem aliquò aberraturũ (ut qui undique[e] musculis primo pollicis ossi proprijs contineatur) haudquaquam necessum fuit, primum pollicis os aliorum ossium modo planum depressumq;, interna sede extrui, præcipuè quum & id musculis ipsi attensis insertisq; inidoneum extitisset. Primis uerò quatuor digitorum ossibus[f] duo inuicem incumbentes porriguntur tendines, quorum unus secundo inseritur ossi: alter uerò, qui succumbit, tertio implantatur: adeò ut tribus horum digitorũ ossibus eiusmodi uehãtur tendines, eiusq; generis ligamentis qui tendines anulorum ritu transmittunt, digitorum ossa donentur: præcipuè autem prima & secunda quatuor digitorum ossa, & pollicis secundum. Tertijs enim non secundum totam longitudinem tendines exporriguntur, unde etiam neque ita ut inferiora uidentur depressa & plana. Æquum igitur fuit, hæc ossa non secus formari, quàm si una pars teretis corporis diuisi essent, tendines uerò ipsis exporrecti altera eius corporis pars, ut scilicet ossa simul cum tendinibus teretem digiti imaginem constituant.[g] Externæ enim digitorum sedi eiusmodi nulli deducuntur tendines, at membranæ modo toti ossium longitudini tendines ibidem duntaxat adnascũtur. Latera etiam ossium nequaquam digitorum ritu compressa lataq; sunt, neque ulla pollicis paruiq; digiti ac indicis ossium, hac ex parte cum reliquorum digitorum ossibus, est differentia. Respondent enim ossium latera, teretis corporis dimidiæ partis lateri. quamuis interim ab hac figura primum pollicis os tantum discrepet, quanto minus reliquis digitorum ossibus interna sede compressum amplumq; cernitur. Atque huiusmodi digitorum ossium est forma, longè profectò alia quàm Galenus ipsis tribuit, eam ad digitorũ imaginem describens. Verum iam tempestiuum erit, Naturæ prouidentiã in digitorum articulis contemplari: neque obiter Galeni orationi acquiescere, qua superioris ossis caput in subsequentis sinum subire, ac exteriora sinuum supercilia insignius quàm interiora exporrigi seu extuberare simpliciter pronũciat, eandemq; articulationis speciem omnibus digitorum articulis ascribit. Vt modò nihil dicam de tendinibus[h] musculorum, qui digitos in latera ducunt, & à Galeno non minus secundis ac tertijs digitorum articulis, quàm primis, communes censentur. quum interim nunc facile simus ostensuri, neq; tertium pollicis articulum, neque aliorum digitorum secundum aut tertium articulos, primario motu in latus agi. Primum itaque pollicis os, quinto brachialis ossi[i] rara peculiariq; committitur articulationis specie, quæ & flecti, & extendi, ac dein moueri in latera potest: in eumq; modum parata est, ut priuatim magis motui qui in latera perficitur, quàm flexioni extensioniq; subseruiat. Quintum enim brachialis os amplum exigit sinum, qui transuersim ampliori tubere prominens, interiori exterioriq; sede insigniùs, quàm in lateribus, cælatur. Primum autem pollicis os superiùs transuersim, seu secundum internum ac externum latus insculpitur, & interius exteriusq; protuberãs quinti brachialis ossis sinui eleganter cõgruit, & quasi mutuo ingressu ipsi articulatur. non tamen adeò insigni, ut id uno tantum agatur motu, reliquorum articulorum mutuo ingressu, nexorum ritu. Verùm quum interna primi pollicis ossis sedes magis quàm externa promineat, & quinti brachialis ossis sinum altiùs inibi insculptum, profundius subeat, id primũ pollicis os magis flecti quàm extendi potest.[k] Secundum pollicis os primo ea articuli specie articulatur, quam γιγγλυμὸν Græci uocant. Inferior enim primi pollicis ossis pars in rotundum quasi capitulum desinit, rotundum secundi ossis sinum subiens. Sed quia caput id transuersim, hoc est ab interno pollicis latere ad externum magis protuberat, ac ueluti transuersim oblongũ est, in lateribusq; uix magis quàm in centro deprimitur, ac demum secundi ossis sinus huic capiti ad amussim aptatur, secundum pollicis os flectitur potius & extenditur, quàm in latera inclinatur. quum interim æquè in latus duceretur, si capitulum primi ossis ad amussim rotundum esset, & in lateribus æquè ac in anteriori sede compressum. Dein articuli etiam ratione (quum capitulũ in interna sede ualde deprimatur) secundũ os maximè ac in acutissimum angulum flecti deberet. uerum quo minus id fiat, duo hìc obsistunt[l] officula sesami seminis imagini à Græcis assimilata. Quòd uerò secundũ pollicis os uix extra rectam lineam extendi queat, caput primi ossis in cau-

L 2 sa est,

c Manus 4 muscu. tab.

d 6 muscu. tabul. κ dc-λθ.

e 4 muscu. tabul. 1. dc. 6 tabul. κ τ λ. ac 7 4. charact. 1, 2, 3.

f 6 muscu. χ γ de. η δ.

g Manus 9 musc. tab. et aliquot sequentium tabul.

Primo de Vsu part. Ossium digitorum articulationis ratio.

h 1 muscu. tab. p, r. 3 tabu. ʃ, ſ. 7 tabu: fig. 10 tabul. Ξ, Π, &c.

Primo de Administ. dissect.

i 6 fig. cap. 5 G, a, b, c, d.

Primi pollicis ossis ad brachiale nexus.

k Intuere hic primæ fig. C. quod committitur D.

Secundi pollicis ossis cum primo articuli species, ipsiusq; motus.

l fig. cap. 25 T.

sa est, inibi adeò leuiter depressum, hicq; (ut & in lateribus) æqualiter propemodum atque in ipsius centro protuberans. Quàm uerò affabre, quibusq; rationibus Natura hæc moliatur, nihil sanè promptius nos edocet, quàm pollicis officia, quę post cognitam ossiũ constructionem longe plura primo intuitu spectantium animis suggerunt, quàm prolixè aliquis multas in hoc chartas obliterans, persequi possit. [l] Secundũ pollicis os tertio ossi, secus quàm primũ ipsius os brachiali, & aliter quàm secundum primo, committitur. Inferior nanque secundi ossis pars, in duo capitula bipartitur, quadamtenus orbiculata, & in medio sinu oblongo dirempta, qui non minus quàm ipsa capitula cartilagine incrustatur. Superior uerò tertij ossis sedes duos obtinet sinus, tubere quodam oblongo disiunctos. Sinus hi, duo secundi ossis excipiunt capitula. ipsum autem tertij ossis tuber sinum subingreditur in secundi ossis capitulorum medio cauatum. atque hac ratione secundum os in tertium subit, uicissimq; tertium os excipit. ac mutuo ingressu ambo ossa tam scitè coarctantur, ut duntaxat tertium os extendi flectiq; queat, nequaquam uerò, uel minimùm etiam, in latus ducatur. Quòd autem tertium os in angulum flectitur, & interim nõ ultra rectam lineam extenditur, sed potius à flexione duntaxat erigitur, capitula sinusq; articuli in caussa sunt. Capitula enim, quibus sinus ad amussim respondent, in interiora magis quàm exteriora feruntur, depriminturq; : ac in externam sedem adeò obscure porriguntur atque consistunt, ut inibi uix capitis speciem ostendant, itaq; tertium os in posteriora inclinari prohibeant. quemadmodum etiam ipsi articulo cõducere tunc discimus, quum ipsius in flexu usum perpendimus : & unà colligimus, quibus modis articulus ipse infirmaretur, si æquè extendi, duciq; in latera posset, atque iam magna Naturæ prouidentia flectitur.

l Immitte hìc 2 figuræ G, & H in I, K, ac M in L.

Tertij pollicis ossis cum secundo articulationis ratio.

Huiusmodi sanè articulationis specie reliquorum digitorum secundi tertijq; coarctantur articuli. Primus autem ipsorum magna ex parte, uti antea quoque monuimus, secundo pollicis articulo conuenit. Verum longè magis illo in latus ducitur, non tamen adeò insigniter atque flectitur. Postbrachialis enim ossium capita, in interiora multum porrigũtur, deprimũturq;: in lateribus autem non admodum latescunt. sed modicè tamen etiam inibi deprimuntur : adeò ut promptior sit flexio, quàm aut extensio, aut in latus ductio. Quanquã rursus index & paruus in primo articulo priuatim id sibi uendicent, ut magis medio & anulari in latus ducantur. id quod potissimũ ex capitis postbrachialis ossis, in lateribus compressione euenit. Quòd autem quatuor digitorum primi articuli, uix in æquè acutum angulum ac secundi & tertij articuli flectantur, nõ ipsa postbrachialis ossium capita in causa sunt, ac si minus interna sede deprimerentur: sed [m] exigua quædam officula, quæ sesami seminis imagini comparãtur, hoc præstãt, quia & articulum firmant, ac ne plus æquo laxè flectatur, prohibent. Dein primi digitorũ articuli reflectuntur extenduntur'ue magis, quàm cæteri, quòd brachialis capita etiam externa sede compressiora cernantur, quàm digitorum ossium capita: quæ in nonnullis hominibus eo magis articulos extendi sinunt, quo externa sede impensius comprimũtur. Videmus enim quosdam non prima tantum digitorum internodia insigniter extrorsum inflectere, uerum & reliqua omnia, ac potissimùm tertia. Cuius rei specimen pulchrè reddit, summæ spei accuratissimiq; iudicij adolescens, generis pręterea nobilitate ac ingenuis moribus singulariq; bonarũ literarum ac uariarũ disciplinarũ eruditione cum primis clarus, IOANNES CENTVRIO GENVENSIS, qui digitos (quos habet egregiè teretes, longos, & ad omne artificiũ quàm maximè idoneos, ac perelegãtes) in posteriora adeò mirificè intorquet, ut illis aquam, perinde atque nos uola, continere queat. Quanquam is non digitorum modò articulis, uerum & alijs totius corporis, ac potissimum costarum ad thoracis uertebras, miram laxitatem nõ mediocri robore iunctam, ostendat. Atque huiusmodi ferè digitorũ est articulatio : quæ etiam haud difficulter attestatur, digitorum ossa iuxta articulos meritò crassiora euasisse, quàm in reliqua ossium longitudine.

Primi, secũdi & tertij articulationũ quatuor digitorũ forma.

Hæc seriatim figuræ proponũt, nunc Capiti præfixæ.

m 1 fi. cap. 25 V, V.

IOAN. CENTVRIONIS nobiles ac elegantes digiti.

Quòd autem tertium os inferiori sua sede, qua nulli alteri coarctatur ossi, etiam protuberet, asperumq; capitulum duobus quasi unculis donatum obtineat, ideo imprimis accidit, ut toti internæ huius ossis sedi [n] tendo qui ipsum flectit adnascatur, ac demum suo fine in ossis apicem ualidissime inseratur. est enim is tendo omnium digitorum reliqua ossa mouentium facile maximus, robustissimamq; insertionem tentans.

Tertij ossis digitorum processus.

Hæc refer ad 1 & 2 figuræ ca. 25 apices.

n 6 muscu. tab. tendines musculi z & r. dein 7 tab. c, b.

Porrò quinq; digitos oportuisse fingi, inuentu nequaquam arduum est, si expendamus, ad quæ officia digiti nobis ex usu sint. Si enim pauciores essent, permultæ actiones imperfectiùs obirentur, pluribus uerò in nullum usum indigemus. Quòd autem si pauciores formarentur, pleræq; actiones intercid erent, promptè assequemur, si singulos priuatim sermone pertractemus. Pollice nanque (quem reliquis quatuor opponi expedit, quiq; ob id Græcis ἀντίχειρ, quasi promanũ dicas, nuncupatur) deperdito, omnes cæteri potestate interciderent, quum absque huius ope illos nihil agere, uel iudices ipsi doceãt, qui furibus pollicem quo potissimum crumenæ aut loculi præscinduntur, non

Quinq; digitos iure factos.

Digitorum dignitas.

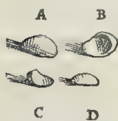
non minus quàm aurem amputare solent. Ac eadem ferè ratione etiam Athenienses Æginetis qui classe ualebant, pollicem præcindi decreuerũt. Reliquorum uerò digitorum, index ac medius, quemadmodum post pollicem situ, ita etiam usu secundi sunt. Parua enim corpora his apprehendimus, omniumq́; artium opera ipsis præcipuè confici cernimus: & si quid uiolentius operamur, illos potissimum in opus asciscimus. Anularis & paruus, minorem quidem alijs usum præbent. at is nihilominus in his cernitur, in quibus amplectendum corpus circulo comprehendimus. Si enim id humidum & exiguum fuerit, digitos ad amussim constrictos ipsi circumflecti expedit. quo in opere paruus quoque est accõmodus, operculi modo alijs adiectus. porrò si aliquod durum corpus tanta mole constet, ut digiti inuicem impensè dirempti disiunctiq́; id complecti debeãt, præterquam quòd id pluribus digitis aptè comprehendi, pluribusq́; suis partibus digitos accedere committiq́; cernimus, promptè etiam expendimus, quantum homini ex usu fuerit digitos ad latera inuicẽ adduci abduciq́; plurimum potuisse. Pollex enim intus eiusmodi corpus amplectitur, reliquis interim digitis externæ sedi circumductis, totoq́; corpore in eum modum orbiculatim comprehenso. Quod si fit, quis ignorat plures quinque digitos prorsus fore superfluos, quum quinque ad id munus sufficere nouerit? Quamobrem uerò digiti inæquales extruantur, mediusq́; longitudine cæteros uincat, hinc colligitur, quòd digitorum extrema ad æqualitatẽ pertingere satius sit, quoties molem aliquam grandiorem in ambitu cõprehendimus: quumq́; in ipsis liquorem, aut exiguũ aliquod corpus continere studemus. Grandioribus enim corporibus ualidè apprehendendis, retinendisq́;, uel fortiter emittendis abijciẽdisq́;, æqualis undiq́; apprehensio plurimũ confert. Cõspiciuntur enim in unam circuli circumferentiã quinq́; digiti cõcurrere, si quando illis corpus exquisitè sphæricũ amplectimur. Præterea ad manus accuratè occludendas, quãdo uel exiguũ corpus uel humidum ad amussim cõtinere animus est, digitorũ inæqualitas usum præstat manifestũ: atq́; huic functioni non mediocriter pollicis situs conducit. Pollicẽ nanq́; quũ cæteris digitis in officio opponitur, ipsis quoq́; situ opponi necessum fuit. At si ex opposito prorsus locaretur, mediam brachialis regionem sibi uendicans, à pluribus sanè functionibus manum impediret: ac imprimis eas interciperet, quas seorsum alterius manus uola, aut simul utrisque uolis obimus. ac proinde ex transuerso ipsum oportuit reponi, & plurimum ab alijs disiungi adiungiq́;. Quum uerò transuersa manus regio ad indicem æquè, atque ad paruum digitum, consistit, propter indicem locari pollicem potius fuit, ac (uti superius commemoratum est) inferiori brachialis ossium ordini laxè articulari. Oportebat enim manus indicibus ad inuicem conuerti, auerti autem paruis digitis. quinetiam in extremis digitorum flexionibus paruus digitus nullã sedem sinit uacuam, index uerò non paruam, quę pollicis beneficio occludi obturariq́; modo operculi potest.

Digiti cur inæquales.

Pollicem ... chre est ...

DE OSSICVLIS, QVÆ SESAMI semini comparantur. Caput XXVIII.

HVIC Capiti præcipuè famulatur prima figura uigesimo quinto Capiti præposita, & internam summæ manus sedem unà cum oßiculis hoc Capite describẽdis cõmonstrans: ad characteres nimirum N, T, V, V, X & Y. quorum etiam N & T, in secunda eius Capitis figura cernuntur. Item huc impensè facit secunda figura trigesimo tertio Capiti prælocanda, ad characteres μ (quod etiam inibi in prima uisitur figura) ✝, ω & ⁎. Quin etiam figuræ integram oßium compagem referentes, hæc oßicula k notata proponunt.

Cæterũ priuatim hac tabella duo delineantur oßicula, primo pollicis in pede internodio subiecta, ac in nuper dicta figura ω & ✝ insignita. ac A quidem hic notat interioris oßis inferiorem sedem, terræ innitentem: B eiusdem oßis superiorẽ sedem, quæ caput spectat pedij oßis pollicem sustinentis. C exterioris minorisq́; oßis humiliorẽ sedem indicat: D uerò superiorem.

ISSECTIONVM professores quorundam[a] ossiculorũ meminerunt, quæ quidem articulos implere, stringere, ac quò minus luxationi reddentur obnoxij, firmare docent. at interim in quibus'nam reponantur articulis, quibusq́; sedibus adinueniantur, neminem scripsisse scio. Quapropter etiam non inopportunè faciam, si modò quibus'nam in locis eius generis ossicula repererim, hìc subiecero: unumquemq́; interim admouens, ut etiam in pluribus articulis, quàm ego iam enarraturus sum, eadem inquirat. Sensim nanque & temporis successu illa in pluribus obseruaui articulis, quàm prima

a Videntur hæc illis figuris, quæ ... cap. ini... dto recen... sui.

Quibus ... bus ... ossicula ... nantur.

 fronte

In manu.

fronte mihi occurrêre. Primùm itaque in interna ſede ſecundi pollicis articuli, quo primum ipſius os ſecundo articulatur,[b] duo reponuntur oſſicula utcunque rotunda, & ſolida, & non multum ab orizæ ſeminis forma diſcedentia. ſunt enim paulo quàm ſemen ipſum breuiora. ue rum, ut oryzæ ſemen una parte depreſſum uiſitur, ſic & horum oſſiculorum pars depreſſa, modiceq́ꝫ cauata, & cartilagine ea parte incruſtata eſt, qua primo pollicis oſſi ambo cõmittuntur. Incumbunt enim primi oſſis capitis internæ ſedi ad ipſius capitis radicem, & ubi id primùm cartilagine obduci læuigariq́ꝫ incipit, ac unum oſſiculum latus externum interioris ſedis capitis, alterum uerò internum latus eiuſdem ſedis occupat: & utraque per illorum, quo inuicem dirimuntur interuallum[c] tendinem ferri ſinunt, tertium pollicis os flectentem. Quum uerò hæc oſſicula illi pollicis oſſi ualidè colligentur, externa parte gibba ſunt, & oſſium ſedem referunt quæ ligamenta educit, tendinumq́ꝫ inſertionem excipit. Ad hunc ſanè modum, in primis reliquorum digitorum internodijs[d] duo quoque oſſicula reperiuntur, eodem ſitu poſita, tantoq́ꝫ pollicis oſſiculis minora, quanto ad paruum digitum propiùs acceſſeris. Illius enim primo articulo, aut potius capiti poſtbrachialis oſſis paruum ſuſtinentis minima & quodammodo cartilaginea adnectuntur oſſicula. Reliqui autem digiti medio ſe habent modo. Præterea in ſenibus & oſſeis (ut ſic dicam) hominibus[e] unicum oſſiculum aliquando in interna ſede tertij pollicis articuli poſitũ animaduerti, quod[f] ſinui capita ſecundi oſſis dirimenti, in interna ſede præponebatur. Huiuſmodi etiam[g] oſſiculum nõnunquam in ſingulis digitorũ ſecundis & tertijs internodijs mihi occurrit, ſed adeò exiguum ut uix milij ſeminis magnitudinẽ æquet. adeò ut niſi in repurgãdis oſſibus accuratiſſimè caueris, id (quemadmodum etiam à primis articulis) unà cum ligamentis abijciatur, neque unquam ſe ſpectandum offerat. Huius etiam generis[h] oſſiculum notatu dignæ magnitudinis illic plerunque obſeruatur, ubi poſtbrachialis os paruum digitum ſuffulciens, octauo brachialis oſſi articulatur. atque ita manus extremæ oſſicula ſe habent.

b 1,2 figur. cap. 25 T.

c 6 muſcu. tab. ν, de- in θ.

d 1 fig cap. 25 V,V.

*e reſpondet illi quod * notatur fi. 2 cap. 33.*

f 2 fig cap. 27 L.

g 1 fig. cap. 25 X,X.

h 1,2 fi. ca. 25 N.

In pede quæ oſſicula habeantur.

In pede autem[i] unum ſimiliter inuenimus, ubi pedij os paruum digitum ſuſtinens teſſeram imitanti oſſi coarctatur, illi prorſus reſpondens, quod poſtremo loco in manu recenſui. In primis uerò pedis digitorum articulis huiuſmodi[k] oſſicula difficulter, præterquam in pollice obſeruantur. in ſenibus tamen, quòd maiuſcula ſint, promptius ſe offerunt. In ſecundis autem & tertijs articulis, illa nunquam inueni, pręterquam in ſecundo pollicis internodio, cui grande ſatis[l] oſſiculum ſubijcitur. Quanquam quæ primo pollicis internodio ſubijciuntur, multo inſigniora oſſicula ſint, & horum rurſus internũ externo longe grandius. Hęc quà capiti pedij oſſis (quod pollicis primi oſſis ſinum ſubire dicemus) cõmittuntur, leuiter ſinuata ſunt, & cartilagine incruſtata, illius capitis gibbo pulchrè conueniũt. Inferiori autem ſede, qua terram ſpectant, orbiculata ſunt, & dimidiæ parti emundatæ piſæ non abſimilia. Hæc profectò longè ſunt ſolidiſſima, & præterquam quòd primo pollicis præficiuntur articulo,[m] tendinem muniunt, quo ſecundum pollicis os flectitur. Ipſa enim utrinque ad tendinis latus protuberantia, quo minus à pedis in terram innixu tendo comprimatur, eleganter præcauent.

i 1,2 fi. cap. 33 μ.

k 2 fig. cap. 33 ψ, ω.

*l eiuſdem figur. *.*

m 15 muſc. tab. ſub M oßicula uidentur. tendo autem ⸗ 14 muſcu. tab.

Oſſiculũ magis ac occultæ philoſophiæ ſectatoribus familiare.

Atq́ꝫ alterum horum oſſiculorum illud eſt, cuius magi & occultæ philoſophiæ ſectatores adeò prolixè meminerunt, quando in homine os quoddam eſſe tradunt ciceris imagini reſpondens, nulliq́ꝫ corruptioni obnoxium, quod in terra poſt mortem reconditum inſtar ſeminis hominem in extremi iudicij die producturum affirmant. Eſt ſanè utrunque os, ſed potiſsimum exterius, mundato ciceri perquàm ſimile, ſi modò id ad mediam ciceris partem referas: aut ſi utrunque os iunxeris, integrum cicer effeceris, quantum ſcilicet ad imaginem ſpectat. Dein in grandioribus hominibus internum id oſſiculum etiam tantum eſt, ut teſſera ex ipſo promptè paretur. In hoc tamen ab Arabum illorum commentis oſſicula hæc differũt, quòd aliorum oſſium modo frangantur, exuranturq́ꝫ: quanquam ſanè corruptioni admodum reluctantia, ac ut prius dictum eſt, ſolida ſint. Dogma autem, quo ex eiuſmodi oſſiculo hominem, cuius nunc immenſam narramus fabricam, propagandum contendunt, Theologis diſceptandum relinquemus, qui ſibi ſolis liberam de reſurrectione animarumq́ꝫ immortalitate altercationem & ſententiam uendicant. Atque illorum etiam cauſa nunc de mirabilibus occultisq́ꝫ dextri pollicis interni oſſiculi uiribus nihil ſubijciemus, quantumuis etiam ſuſpẽſi furis, ac interdum ſimul amatoris, uel ex publicis ſectionibus eius oſſis melior nobis ſuppetat copia, quàm illis tribus apud Venetos truculentiſsimis ſcortis, quæ nuper huius oſſiculi, cordisq́ꝫ pueruli uirginis maſculi, comparandi gratia, infantem trucidarunt, uiuoq́ꝫ cor exemerũt, ac (uti erant digniſſimæ) flagitij ſui grauiſsimas pœnas dederunt. Porrò oſſiculum id Arabibus ac uerè occultis tenebricoſisq́ꝫ illis philoſophis, Albadaran nuncupatum eſſe, ſuperſtitioſis quibuſdam uiris notius, quàm Anatomes ſtudioſis, eſt: qui & quartum brachialis os ciceri aſsimilare poſſent.

Albadaran.

DE

DE OSSIBVS, QVÆ OSSIS SACRI lateribus committuntur. Caput XXIX.

PRIMA VIGESIMINONI CAP. FIGVRA. SECVNDA. TERTIA.

TRIVM PRAESENTIVM FIGVRARVM ET EARVNDEM CHAracterum (qui pro Capitis contextus ſerie mutuò ſe conſequentur) Index.

HIS tribus figuris os delineatur, dextro ſacri oßis lateri cõmiſſum. ac prima quidem huius oßis anteriorem ſedem eo ſitu exprimit, quo id in ſceleto ab anteriori regione inſpecto ſe offerret. quemadmodum in prima figura trium illarũ eſt cernere, quas huius libri calci ſubijciam. Secunda figura huius oßis ſedem undecunq; exprimit, quæ externa eſt, corporisq; interiora non ſpectat, eo nimirum ſitu quo id os integram oßium compagem ex dextro latere intuenti occurreret. Tertia autem figura oppoſito ſitu internam huius oßis ſedem appoſitißimè oſtendit. Cæterùm etſi omnes harum figurarum notæ priuatim aliquid, ut mox perſequar, indicent, ipſis tamen obiter integrum quod hîc delineatur os, in ilium os, & coxendicis, pubisq; ſubdiuidere licebit. Vt ſcilicet in ſecunda figura à c, per b, ad S: ac rurſus in tertia, ab S, per N, ad c lineam duci fingeres, ilium os à coxendicis oſſe quodammodo terminantem. Quicquid enim ſupra hos habetur characteres, ilium os nuncupabitur. Quod autem inter hos characteres, & in ſecunda figura inter V, per ſ, & h, ad Φ: & in tertia inter V, per O, & ſ, ad Φ intercluditur, coxendicis oßis loco nobis erit. Reliqua uerò totius oßis ſedes, pubis os appellabitur: quæ ſcilicet in ſecunda figura ad ſiniſtrum latus characterum V, ſ, h, & Φ conſiſtit. In tertia autem ad dextrum V, O, ſ & Φ.

A, B, C, D, E, F, G in 3 *Sedes ilium oßis notatur, quæ ſacri oßis tranſuerſis nectitur proceßibus. ac A quidem, & B priuatim indicant ſinus, quos anterior trium ſuperiorum oßis ſacri oßium tranſuerſorum proceßuum protuberans pars ſubit. Et B rurſus oßis ilium partem indicat, inſtar cultri acutam tenuemq;. C & C oblongum tuber ilium oßis, ſacri oßis proceſſuũ oblongo ſinui congruens. D & D longus ilium oßis ſinus, qui ſacri oßis tuber dorſi ſpinæ modo protuberans admittit. E & F & G ſedes ilium oßis, non ad amußim ſacri oßis ſinibus tuberibusq; reſpondens. quanq̃ E & F duo ueluti tubera indicentur, ſinus ſacri oßis obſcurè ingredietia. G autem ſinus notatur, qui oßis ſacri tuber admitteret, tranſuerſim duos illos ſacri oßis ſinus*

intercedens. At huiusmodi non admodum accuratè exprimuntur, quum hæc ossis sedes aspera, inæqualis & effractæ rupis modo uariam se spectandam offert.

H,I,2,3 *Quicquid ad dextrum H & I in secunda figura habetur, & in tertia ad sinistrum, portionem ilium ossis indicat, posteriùs quàm transuersorum sacri ossis processuum amplitudo ductã.*

L,R,R,P *in prima: Q uerò, H, R, R, P in secunda: & P, L, H, Q in tertia, Appendix ilium ossis indicatur. Cæterum L internum appendicis latus priuatim notatur. R uerò & R externum appendicis latus, interno minus compressum. P anteriùs appendicis extremũ, Q posterius appendicis extremum.*

K,K 3 *Sedes ad horum characterum sinistrum consistens latus, nono dorsum mouentium musculo principium præbet.*

M,N,O 3 *Tuber, à quo principium decimi femur mouentis musculi pendet. Amplitudo autem, quam P, L, K, K, M, N, S in tertia figura notauimus, aut quæ illis characteribus circũscribitur, principium offert septimo femur mouenti musculo.*

T 1,2,3 *Sinus in elatiori coxendicis ossis sede cælatus, & sexto ac septimo femur mouentibus musculis unà cum primo crus petente neruo uiam præbens.*

S 1,2,3 *Tuber externum latus dicti nunc sinus constituens.*

X 1,2,3 *Tuber internum dicti nuper sinus latus efformans.*

Z,Y 2 *Prima in ilium ossis dorso admodum obscurè apparens linea.*

a,b 2 *Secunda dorsi ilium ossis linea.*

e,f,g 1,2 *Sinus & acetabulum coxendicis ossis, cui femur inarticulatur. Porrò g separatim huius sinus sedem notat læui lubricaq; cartilagine non incrustatam, altiusq; quàm reliqua sinus superficies, insculptam.*

i,i 1,2 *Supercilia acetabuli in coxendicis osse cælati.*

h 1,2 *Sedes ubi supercilia intercidunt, ac ueluti sinu quodam insigni donantur.*

c 2,3 *Sedes, qua neruus cæterorum corporis maximus, atq; ex pluribus neruis conflatus porrigitur.*

d 2,3 *Processus coxendicis ossis, à quo ligamentum ad sacrum os enascitur.*

k 1,2,3 *Sinus coxendicis ossis, ad quem decimus femur mouentium musculus, ueluti ad rotulam mirabili Naturæ industria reflectitur.*

l,m,n,o,p,q *In secunda figura, l autem duntaxat in prima coxendicis ossis appendix notatur. ac l quidem posterior appendicis terminus insignitur: q uerò anterior, m autem prima appẽdicis impressio, o secunda, n tertia, p ad q usq; quarta.*

u,u 1,2 *Sedes notatur, qua dextrum pubis os, cartilaginis interuentu sinistro coalescit. Sed u in prima figura priuatim notat ossis asperitatem, à qua cartilago abscessit. in secunda uerò, externa eius ossis sedes uisitur, quæ musculorum educendorum occasione aspera est.*

r 1,2,3 *Pubis ossis foramen, omnium ossium foraminibus patentissimum.*

V 1,2,3 *Sinus superiori pubis ossis sedi incisus, quo maxima crus petens uena & arteria, ac in uiris seminaria uasa deducuntur.*

s 1,2,3 *Sinus in elatiori foraminis pubis ossis sede insculptus, ac uenæ & arteriæ, tertioq; crus petenti neruo, uiam porrigens.*

t 1,2,3 *Hac sede pubis os nonnihil crassescit, ne nimium extenuetur, & in uiris secundum penis musculum, & alterum ipsius corpus, educit.*

Lib. de Ossibus cap. 20. RANSVERSIS trium superiorum ossis sacri ossium[a] processibus, utrinque unum connectitur[b] os, cui integro nullum nomen Galenus inditum affirmat. Lata enim ipsius, & superior, ac posterior, sacroq; ossi commissa pars, Ilium os uocatur (*Ilium os.*): anterior uerò eiusdem ossis pars, qua in pubis regione cum alterius lateris osse[c] committitur, ampliterq; perforatum est, Pubis os (*Pubis.*): media autem sedes ad femoris ingressum posita, Coxendicis os appellatur (*Coxendicis.*). adeò ut unius lateris os non secus denominetur, quàm si tribus propria circumscriptione terminatis ossibus extrueretur: posteriori scilicet, anteriori, & medio: seu ilium osse, pubis osse, & osse coxendicis. Cæterũ Celso uniuersum os, coxæ os: autori uerò Introductorij seu Medici (*In lib. de Articulis.*), quemadmodũ & Hippocrati nonnunquã ἰσχίον (quod est coxẽdix) dicitur. quamuis interim & latiorem posterioremq; huius ossis partem ilium, anteriorem uerò pubis

pubis os uterq;, aliorum dissectionis professorum modo nuncupet. Arbitror autem sola nomina sectantium uenia etiam quum alterius tantùm ossis latæ partis mentio mihi incidet, Ilium os posse dicere, quum ilis aut ile usurpatu minus frequens sit. His itaque ossibus maxima in usu cum scapulis est affinitas. ut enim scapulæ potissimum articulandis humeris formantur, ita sanè hæc ossa in hoc præcipuè sunt accommoda,[d] ut femora ipsis articulentur, horumq; ope homo erigatur, & sedeat. Dein, ut scapula cernitur ampla, uarijsq; processibus donata (quo musculis pluribus admittendis, educendisq; aptior esset) sic hæc ossa omnem ferè constructionis rationem in eum modum fabricatam ostendunt, ut ab ipsis omnes propemodum femur mouentes musculi pronascantur, præter alios qui ab his ossibus principium ducentes tibiarum, & thoracis, & dorsi motibus famulantur. Cæterum qui'nam musculi ab his ossibus enascantur, quiq; in ipsa implantentur, orationis series ossium partes enarrans, sensim edocebit. Nunc autem minimè prætereundus est horum ossium usus nequaquam infimus, quo communi ossium modo, reliquis corporis partibus instar fulcrorum subijciuntur, reliquasq; partes continent & amplexantur.[e] Duo enim hæc ossa simul cum sacro osse ueluti peluim quandam efformant,[f] quæ intestina concinnè sustinet, & uesicam, & in fœminis uterum elegantissimè continet, ac demum eas, quas amplectitur partes, tutò munit. Primùm itaq; ilium ossis,[g] sedes sacro ossi commissa, egregiè uaria est: quemadmodum sacri ossis transuersus processus ea sede, qua ilium ossibus connectuntur, admodum uarios multiplicesq; esse retulimus. Singulis nanque illorum processuum sinibus, ilium ossis tubera, & eorundem processuum tuberibus, ilium ossis sinus ita correspondent, ut uarijs partibus mutuo ingressu ilium os sacro committatur: non quidem connexu ad motum constructo arbitrarium, aut sinibus tuberibusq; læuibus & cartilagine lubrica incrustatis, uerùm cõnexu ualidissimo, & in symphysis seu unionis classem quasi referendo. quæ cartilaginosi ligamenti, aut potius puræ cartilaginis interuentu perficitur. Cæterùm ossis ilium sinuũ, & tuberum quibus id sacro ossi cõmittitur forma, ex sacri ossis descriptione læui negocio petitur. Vt enim transuersos sacri ossis processus primùm oblongo sinu donari dictum est, ita etiam ilium os,[h] oblongum tuber sinui congruens obtinet. & quia processuum sinus anterior pars, sinus'ue supercilia, satis insigniter protuberãt, porrigũturq;, ilium etiam ossi ad anteriorem oblongi sui tuberis sedem[i] sinus insculpuntur, quos protuberantes illæ processuum partes subeunt. Vbi autem humilima eorum[k] sinuum sedes conspicitur, ilium os quasi in cultri modum exacuitur, ut eandem cum quarti ossis sacri ossis[l] transuerso processu superficiem constituat. Rursus oblongo sacri ossis tuberi, quod instar spinæ in processuum sinibus eminere relatum est,[m] oblongus etiam ilium ossis sinus conuenit, tuber id ad amussim suscipiens. Porrò duobus processuum sinibus ad posteriorem dicti nunc tuberis sedem consistentibus, & tuberi transuersim in illorum sinuum medio prominenti, ilium os nõ æquè concinnè[n] respondet, quum scilicet non adeò procerè extuberet, atq; illi processuum sinus altè cælantur. Neque etiam ilium os, illorum sinuum tuberi, sedem, qua id susciperetur, parat. atque (ut semel dicam) sacrum os ilium ossi non admodum hac sede, ubi duo illi ossis sacri processuum sinus conspiciuntur, conterminum est, sed plurima cartilago ligamenti natura participans, hæc ossa intercedit, totam amplitudinem, qua inuicem ossa dehiscunt, infarciens. Vniuersa igitur ilium ossis sedes sacro commissa, aspera est, ac inæqualis, & insigniter crassa: quemadmodum & reliqua ossa illis sedibus quibus inuicem compinguntur, ampla crassaq; ideo esse nouimus, ut ualidiorem amplioremq; connexum efficerent. Atque hæc crassa ilium ossis pars[o] in posteriora longè magis quàm transuersorum sacri ossis processuum amplitudo, porrigitur prominetq;: tum quòd ilium os amplissimum latissimumq; scapulæ modo esse oportuit, ut femur mouentes & alios plerosque musculos paulo pòst enarrandos, à se pronasci sinat: tum, ut ad posteriorem sacri ossis sedem aptum cõstitueret locum, à quo[p] quartus hominis thoracem mouentium musculus principium duceret: unà cum dorsum mouentium[q] undecimo, qui simul cum illo thoracis musculo ab interno latere ossis ilium (quà id in posteriora ferri diximus) & ab ossis sacri posteriori sede, originem nanciscitur: similiter ac[r] musculus dorsum mouentium decimus tertius, ab hac etiam ossis sacri, & ilium ossis sede, initium sumẽs. Porrò reliqua ilium ossis amplitudo planæ semicirculari figuræ non absimilis, superiori sua sede secundùm totã semicirculi circumferentiam,[s] appendicem obtinet, quæ ueteribus Spina ilium ossis dicebatur. Ipsi nanq; dorsum ilium ossis uocarunt, externam suæ amplitudinis sedem, quia hæc ampla est, &, si cum interna conferatur, quodammodo gibba. Appendicis autem sedes extrorsum prominet, ac ueluti illius dorsi spina iure censetur. Verùm & si ueteres hæc nomina rectè instituerint, & Galenus quoque eorum nominum, ut & ossis sedium differentiã, apud illos fuisse animaduerterit, nihilominus is subinde Dorsum cum Spina in tibiam & femur mouentiũ musculorum descri-

ptione

Marginal notes (right): *Ossium sacri ossis lateribus cõmissorum usus.* — *Ilium ossis sedes sacro ossi commissa qualis.* — *Iliũ ossis pars retrorsum magis quàm sacri ossis transuersi processus exporrecta.* — *Ilium ossis appendix.* — *Spina. Dorsum.* — *Lib. 2 de Administ. dissect.*

Marginal notes (left): d integrarum figur. A in Θ. — e 1,3 integ. fi. Θ cũ M. — f Petuntur hæc ex 5 li. figuris, præcipuè autẽ 22, 24, 25. — g 3 fi. A, B, C, D, E, F, G. — h 3 fi. C, C. & dein seriatim confer cum 2 fig cap. 18. — i 3 fig. A, B. — k 3 fig. B. — l 2 fi. cap. 18 humilius L. — m 3 fig. D, D. — n 3 figu. E, F dein G. — o 2,3 figu. H, I. — p 12 muscu. tab. Δ. — q 13 musc. tab. Γ. — r 14 musc. tab. T, V. — s 1 fi. L, R, R. 2 fig. H, R, R, P. 3 fi. P, L, H, Q.

ptione confudit: quod nos, quoad licebit euitãtes, Dorſum oſſis ilium ſuæ amplitudinis externam regionem appellabimus: Spinam uerò, ſemicircularem ipſius appendicem, quæ aſpera inæqualisꝗ &[t] interno[u] externoꝗ latere compreſſa uiſitur. Comprimitur quidem interna ſede, ut hæc inibi amplior euadat, & carnoſam[x] tranſuerſi abdominis muſculi partem, illinc aptius educat. Externo autem latere appendix cõprimitur, ampliorꝗ fit, ut potiſſima obliquè [y] aſcendentis abdominis muſculi carnea pars hinc principium ſumat, & obliquè[z] deſcendens abdominis muſculus ipſi inſeratur. His enim tribus muſculis uniuerſa ſuperior appendicis ſedes occupatur. atque ut illi ampliores carnoſioresꝗ in iliũ lateribus quàm iuxta dorſum, aut in abdominis anteriori ſede ſunt, ita quoque appendicis[a] pars, quæ abdominis latera reſpicit, anteriorꝗ eſt, unà cum ilium oſſis ſede, cui appendix committitur, craſſior eſt, quàm[b] pars uertebris & dorſo proxima. [c] Anterius uerò appendicis extremũ, anterior'ue ſpinæ ilium oſſis pars ideo eſt craſsiſſima, quòd præter abdominis muſculos ipſi commiſſos, duobus muſculis principium porrigat, quorum[d] alter tibiæ motorũ primus, [e] alter autẽ ſextus cenſebitur. Ab interna ilium oſſis amplitudinis ſede, primùm[f] muſculus enaſcitur, qui dorſi motorum nonus erit, qui ex[g] læui, ſed utcunque ampla ilium oſſis impreſsione (quæ ad regionem tranſuerſi quintæ lumborum uertebræ proceſſus conſpicua eſt) ortus ſui portionem adipiſcitur. Verùm præter hanc ilium oſſis compreſsionem, [h] alia magna ipſius eſt amplitudo caua, & minimum aſpera, quam[i] muſculus occupat femur mouentium ſeptimus, quem carneo amploꝗ principio inſtar ſemicirculi ex interna hac iliũ oſsis amplitudine pronaſci, ac deinde ſenſim arctari, ſimulꝗ cum [k] ſexti femur mouentiũ muſculi tendine, [l] primoꝗ crus petẽti neruo; per[m] ſinũ ferri docebimus, ſibi priuatim in coxendicis oſſe exculptum. In elatiori enim coxendicis oſſis ſede, iuxta ſuperiorem[n] acetabuli, cui femoris[o] caput inarticulari audies, regionem, ſinus inciditur amplus, & muſculis hac deſcendentibus reſpondens, qui in mundato oſſe foraminulis quibuſdam in hoc oppletus cernitur, ut is ligamentum educat, cuius beneficio os inibi læue lubricumꝗ, ac ueluti ſmegmate inunctum cernitur, ut rectè ad hunc ſinum ſeptimus ille femoris muſculus, unà cum ſexti muſculi tendine, reflecti atque conuolui queat. Vtrinque ad huius ſinus latera, [p] unum inſigne ſatis prominet tuberculum hunc ſinum augens, ac quo minus hàc deſcendentes muſculi ex ſinu declinent, autor. Verùm præter hunc uſum, tuberculum ad externum ſinus latus conſiſtens, [q] nonum tibiam mouentium producit muſculum, cuius etiam uſus gratia utcunque amplum inæqualeꝗ uiſitur, [r] paruum ſinulum inſtar ſciſſuræ ſibi uendicans, à quo fortis ille muſculus enaſcitur. Alterũ uerò tuber, internũ ſinus nuper dicti latus conſtituens, plurimùm ad coxendicis oſſis robur confert, quod neceſſariò craſſum ualidumꝗ eſſe oportuit, tum articulationis roborisꝗ nomine, tum etiam quòd id totius corporis altiſsimo ſinu, cui femur articulatur, cælandum fuerat. Atque huius etiam uſus occaſione, ilium os interna ipſius ſede ad elatiorem ſui cum ſacro oſſe connexus regionem, [s] craſſum ualidumꝗ redditur, & ueluti ad ſecundi tuberculi internam ſedem continuo tubere porrigitur, quod non ſolum coxendicis oſſis robur adauget, uerumetiã principium offert[t] muſculo femur mouentium decimo, qui internam pubis oſſis ſedem occupans, femur extrorſum circumuertit. Porrò ab ilium oſſis dorſo, ſeu externa ipſius amplitudine, quæ interiori ipſius oſſis ſede aſperior eſt, [u] tres potiſſimum enaſcuntur muſculi, ſuis principijs totũ ilium oſſis dorſum occupantes. Ac primus quidem muſculus femur mouentium primus numerabitur, magna ex parte poſteriorẽ ilium oſſis dorſi ſedem ſuo principio opplens. Quantam uerò huius ſedis portionem occupet, [x] duæ admodum obſcurè in ilium oſſis dorſo prominentes lineæ indicãt, quæ ſemicirculi inſtar ductæ, ilium oſſis dorſum ueluti in tres ſedes diſterminant. prima harum extra primam conſiſtens lineam, à primo femur mouentium muſculo occupatur. Secunda uerò inter primam lineam & ſecundam conſpicua, muſculum educit, qui femur mouentiũ ſecundus cenſebitur. Tertia ſedes, quæ à ſecunda breuioriꝗ linea ad coxendicis uſꝗ articulum pertinet, tertio femur mouenti muſculo principium porrigit. Atque in hunc ſanè modum oſſis ſacro oſſi commiſsi ampla, & quæ ilium os dicitur, pars ſeſe habet: media uerò pars, quæ coxendicis os nuncupatur, etiam magna ex parte explicata eſt. Diximus enim ea parte os craſſius ualidiusꝗ fieri, ut uniuerſum corpus uni innitens cruri, fortiùs ſuſtineret, aptaꝗ ſedes fieret, cui ſinus articulando femori idoneus incideretur. Huic enim coxendicis oſſis ſedi[y] amplus rotundusꝗ, & omnium corporis ſinuum cui oſſa articulantur profundiſsimus ſinus inſculpitur, nõ omni ex parte læuis, lubricaꝗ cartilagine incruſtatus. In anteriori enim ipſius ſede, non modica[z] portio altius quàm reliqua illius circumferentia inciditur, ac aſpera cæcisꝗ foraminulis quibuſdam oppleta cernitur, [a] ligamenti producendi gratia, quod teres in medium, ſeu uerticem femoris capitis inſeritur. Deinde præſentis ſinus[b] ſupercilia in anteriori ipſius ſede leuiùs, quàm in poſteriori protuberant, quòd ſci-

licet

Quibus muſculis appendix occupetur.

Quibus interna ilium oſſis amplitudo.

Sinus coxendicis oſſis ſuperiori ſedi inſculptus.

Sinus tubera.

Quomodo coxendicis oſſis robori ſit proſpectum.

Iliũ oſſis dorſi lineæ, & ipſum occupantes muſculi.

Acetabulum femori articulando paratũ.

t 1,3 fig. L. — u 1,2 fi. R, R. — x 6 muſcu. tab. Δ. — y 4 muſcu. tab. Π. — z 3 muſcul. tab. Θ. — a 2 figu. ab R per R ad P. — b 2 fi. ab R per H ad Q. — c 1,2,3 fi. P. — d 3 muſ. ta. Σ. dein ſ. — e eiuſdẽ ta. Φ. dein x. — f 8 muſcul. tab. Ξ. — g ad ſiniſtrum latus K, K. figu ræ 3. — h inter P, L, K, K, M, N, S fig. 3. — i 8 muſcul. tab. Λ. — k eiuſdem tab. Θ. — l 2 fig cap. 11 libr. 4 charac. 57. & 10 muſ. tab. ſ. — m 1,2,3 fi gur. T. — n 1,2 fig. e, f, g. — o 1,2 fi. ca. 30 A. — p 1,2,3 fig. externum tuber S inſignitur, internum uerò X. — q 4 muſc. tab Φ. — r S in primæ figuræ ſinulo ponitur. — s 3 fig M, N, O. — t 16 muſc. tab. F, G. et 13 tab. r. — u primus 9 muſcu. tab. π. ſecundus 10 tabu. Ξ. tertium tab. Ξ. — x 2 fig. Z, Y. una linea, altera a, b. eiuſdem figur. — y 1,2 figur. e, f, g. — z 1,2 fig. g.

licet femur ſedentibus magis in angulum flecti oportebat, quàm ſtantibus aut aliud quid agen ... xtendi, aut in poſteriora duci. Præterea in [c] humiliori coxendicis acetabuli ſinus'ue ſu perciliorum ſede, id quoq; animaduertendū eſt, ſupercilia nō cōtinuo ductu orbiculatim ferri, ſed incidi ac intermiti, ac ueluti iter parare [d] uenulæ hac in aſperam & cartilagine nō obductam acetabuli ſedem exporrectæ, articuloq; alimentum ſuppeditanti, à quo uiſcidus humor (quem in hoc articulo plurimum coaceruari decet) adaptetur, cuius demum auxilio articulus prompte mobilis euadat. Ne tamen ſinus huius in ſupercilio inciſi ratione, articulus luxationi obnoxius reddatur, Natura ualidum cartilagineumq; ligamentum orbiculatim ſupercilijs adnexuit, quod nullibi intermiſſum apparet, ſinumq; adhuc magis quàm ſupercilia adauget, & uenulæ illi uiam præbet, inter os & poſteriorem ipſius ligamenti ſedem prorepentis, ut uena ſimul tutò feratur, & ſinus ille luxandi promptitudinē non adiuuet, utcunque etiam hàc femur crebrius luxari cernamus. At de ligamentis uenisq;, ſuis agemus locis. Nunc autem perpendenda ueniunt cæca foraminula, paſsim in coxendicis oſſis acetabuli ſuperciliorum externa ſede in hoc parata, ut ualidiſsimum educant * ligamentum, orbiculatim femur coxendicis oſſi colligans. Quinetiam in hoc oſſe [e] ſedes animaduertenda eſt, quæ inter ilium oſſis anteriorem partem, quæ ſacro cōmittitur oſſi, & poſteriorem coxendicis regionem conſpicitur, & ut [f] neruo uiam præbeat exculpta, qui crus adeuntium quartus, omniumq; corporis neruorum ex pluribus compoſitus maximusq; exiſtit. Eſt quoq; hîc obſeruandus coxendicis oſſis [g] acutus proceſſus, qui [h] ligamentum educit, in [i] tranſuerſum proceſſum quinti ſacri oſſis pertinens, & qui [k] muſculo principium porrigit, quem aut decimo femur mouēti muſculo aſcribemus, aut priuatim undecimum femur mouentium numerabimus.[l] Neq; etiam prætereundus uenit ſinus coxendicis oſſis poſteriori internæq; regioni ſub dicto nuper proceſſu exculptus, ad quem mira Naturæ ſolertia ueluti ad trochleæ rotulam decimus femur mouentium muſculus reflectitur. Inſuper nō perfunctoriè coxendicis oſſis [m] appendix indagabitur, toti infimæ ipſius ſedi, cui ſedentes innitimur, adnata. Appendix hæc oſſis, cui coaleſcit, amplitudinem ſeruat: quòd cùm roboris gratia, tum muſculorum exortus cauſa inſigniter craſſum, & utcunque amplum uiſitur. Ab hac enim appendice, ut minimum, quatuor grandes exoriuntur muſculi, quorum ſingula capita [n] priuatim in appendice impreſsionem ſedemq; ſibi uendicāt, in emundato oſſe ſatis conſpicuam.[o] Ac primus quidem muſculus tibiam mouentium tertius erit, qui ab elatiore eius appendicis ſede principium ducit.[p] Secundus tibiam mouentium quartus habebitur, atq; huius principium minus quàm primi muſculi latum eſt, ac magis uerſus anteriora, iuxta extimum primi muſculi latus pronaſcitur.[q] Tertius autem muſculus, mihi tibiæ motorum quintus habebitur.[r] Quartus uerò, maxima portio eſt eius muſculi, quem Galenus quintum tibiam mouentium recenſet, mihi autem femur mouentium quintus conſtituetur: qui maximam præſentis appendicis ſedem ſuo principio occupans, totius corporis muſculorum facile maximus eſt. Sic itaque media eius, quod deſcribimus, oſſis pars ſe habet, quam coxendicis os nuncupamus. Anterior uerò, quæ Pubis os dicitur, tenuis utcunque cernitur, & dextrum os ſiniſtro [s] cartilaginis interuentu quaſi unionis modo cōmittitur. quo enim homo ætate fit prouectior, eo ſemper connexus iſte minus cartilagine oppletur, minus'ue cartilaginis oſtendit. Atque id uiris pariter ac mulieribus commune eſt. Neutiquam enim ob uulgi ſententiam arbitrandum eſt, pubis oſſa uiris eſſe cōtinua, mulieribus autem in hoc cartilaginis interuentu compacta, ut partus tempore remitti atque inuicem diſiungi queant. Parturientibus nanq; mulieribus (uti neque quadrupedibus) hæc oſſa inuicem haud diſiungūtur: uerum id mulieres in hoc oſſium coalitu peculiare ſibi uendicant, quòd ipſis non tam longa linea, atque in uiris, committuntur. Deinde coxendicis oſsium infimæ partes, dextram dico & ſiniſtram, in mulieribus mutuò longè magis diſtant, quàm uiris. Præterea infimæ pubis oſſium partes inuicem ſub ipſorum connexu diremptæ, multo etiam magis mulieribus quàm uiris ſeiunguntur ac diſtant. Adeò ut in mulierum oſſibus uacua ſedes inter coccyx os & internas regiones infimarum partium coxendicis oſſium, multo amplior quàm in uiris occurrat. hæcq; differentia tam eſt inſignis, ut uel ipſa abundè doceat, pubis oſſa in partu non recludi, etiam ſi tactus inter pariendum, idem non leui opera atteſtaretur. Quantum uerò ad hanc amplam ſedem magis adhuc partus tempore dilatandam [t] coccyx os iuuet, licet animalia, quæ caudā habent, id liquidò parientia oſtendant: tamen id quoque in mulieribus obſeruare integrum eſt, quibus id os extrorſum caudæ modo adeò porrigitur, ut etiam huius oſſis gratia ipſis ſedes in circulum inciſæ apud omnes quas unquam uidi nationes adaptentur. Atque ideo etiam pleræq; mulieres genibus innixæ, & aliquantiſper antrorſum inflexæ fœlicius pariunt: quemadmodum contra erectæ, aut retrorſum inclinatæ, difficilius. Atque ita excludendo fœtui Natura fœminis proſpexit. Quò au

tem

Sinus quo craſſiſsimus corporis neruus fertur.

Coxendicis oſſis acutus proceſſus.

Sinus ad quē decimus femur mouentium muſculus uoluitur.

Appendix coxendicis oſſis.

Lib. 2. de Adminiſt. diſſect.

Pubis oſſis hiſtoria.

Oſſium ſacro oſſi nexorum in uiris & mulieribus differentia.

a 2 fig. ca. ... *b 1, 2 ...* *c 1, 2 fig. b.* *d fig. cap. 6 lib. 3 præfixæ ...* ... *g 2. 3 fig. d.* *h 13 muſc. tab. o.* *i 1, 2 fi. ca. 18 R.* *k 13 muſc. tabu. x. aut 12 tabu. β.* *l Vbi decimus muſc. a inſignitur.* *m Ibi ſpecta 13 muſc. ta. r, ſ, t, u, x, y, z.* *n 2 fi l poſteriorem, q autem anteriorē appendicis ſedem notat.* *o 2 fig. prima impreſſio m, ſecūda o, ter. n, quar. à p ad q.* *p 10 muſc. tab. φ.* *q eiuſdem tab. τ & 11 tab. μ, dein π.* *r 11 tab. τ.* *s 11 ta. charact. &, ac 12 tab. z.* *t integrarū fig. s* *t 1, 3 fi. ca. 18 G, H, I, K. & 2, 3 integrarū N.*

tem minori negocio leuiusq́ uterum gererent, ilium ossa mulieribus multo ampliora sunt, ipsorumq́[u] spina in latera longè magis quàm in uiris, educitur, & etiam illa ossa extrorsum insi gnius cauantur: & ut semel dicam, hæc commodam gestando fœtui sedem efformant. Quòd autem nuper natis puellis partus facilioris gratia, apud nullas gentes pubis ossa aut comprimantur, aut disiungantur, neminem dissectionis studiosum latêre arbitror: quantumuis id pertinaciter uulgus nunc de his, nunc illis nationibus affirmet. Quamobrem uero pubis os maximo totius corporis ossium[x] foramine (quod etiam propter magnitudinem ab ostῃ imagine θυρεοειδὲς nuncupatur) peruium sit, illi demum cognoscunt, qui ad amussim inter secandum dicere, qui'nam musculi à coxendicis & pubis ossibus pronascantur. illi enim arguunt pubis os amplam & aptam educendis musculis sedem necessariò oportuisse fieri. Ne uerò interim frustra animal grauaret, sed ut leue esset, eo quo diximus foramine donatur. Neque est quod hàc aliquis[y] uasa seminaria, aut maximas crurum[z] uenas &[a] arterias, aut etiam[b] neruos deduci arbitretur: quemadmodum nemo non credit, qui etiam Anatomes rudis, nudam ossium compagem intuetur. Illa enim organa aliam nanciscuntur uiam. quippe maxima crus petens uena, arteriaq́, simul cum[c] secundo crus adeunte neruo, proprium[d] sinum exigunt, in superiori pubis ossis sede insinuatū, è regione elatioris sedis nuper dicti[e] foraminis. Porrò seminarijs uasis etiam elatiùs quàm pubis os prominet in abdomine iter paratum esse audies. Deinde ingens illud pubis ossis foramen ualida[f] membrana oppletur, quæ[g] musculum internæ foraminis sedi proximum ab illo dirimit,[h] qui externam foraminis sedem occupat. Neque profectò aliquid, foramen hoc transit, præter[i] uenam, &[k] arteriam,[l] neruumq́ non ad genu usque ramorum serie digestum. Præterea hæc uasa non per foraminis medium feruntur: sed in elatiori foraminis sede[m] sinus cælatur, illis uasis deducēdis paratus. Quòd uerò superior pubis ossium[n] pars, qua inuicem committuntur, aspera est, ideo contigit, quòd[o] rectos abdominis musculos hinc enasci Naturæ uisum fuerit. Deinde anterior quoq́ ossium sedes inibi aspera est, ut neruosum caput[p] secundi tibiam mouentium musculi hinc rite pronasceretur. Ad hæc, in anteriori pubis sede[q] à coxendicis ossis acetabuli interno latere, ad pubis ossium commissuram usque, tuber & quædam ueluti prominentia conspicitur, à qua[r] octauus femur mouentium musculus principium ducit. Quemadmodum hæc anterior pubis ossis sedes protuberat, ita quoque posterior[s] acutam ostendit lineam, à qua[t] musculus femur mouentiū decimus sui exortus[t] portionem assumit. His omnibus accedit pubis ossis[u] crassities, iuxta infimam pubis ossium connexus sedem, & magni illius foraminis internum latus, ubi pubis os quodāmodo teres crassumq́ ob hoc uisitur, ut ipsius ossis robur adaugeatur: utq́ hinc præter quosdam penis[x] musculos alterum corpus[y] eorum quæ penem constituunt, originem duceret. Atque in hunc modum ossa se habent, sacri ossis lateribus connexa. quæ in ætate prouectis duo tantum apparent, singula (uti relatum est) duobus donata appendicibus. In nuper natis uerò pueris utrunque os tribus constat ossibus, quæ tribus lineis cartilagine oppletis distinguuntur. Hæ lineæ à coxendicis acetabuli centro simul cōmissæ porriguntur, una quidem ad superiorem acetabuli sedem ducta, secunda ad externum acetabuli latus: tertia autem ad latus internum delata, etiam per pubis os procedit, ubi id quodammodo teres esse, & penis alterum corpus producere diximus. Verùm quum hæc non minus in agnis hœdisq́ quàm hominibus sint conspicua, cuiuis uel inter edendum ea obseruare est integrum.

Cur pubis os maximo foramine peruium, & dein ipsius sinus & tubera.

Ossa sacri ossis laterib. cōmissa in pueris tribus efformari ossibus.

u 1,3 figu. & 1,2 figur. R,R.
x 1,2,3 fi.r.
y 20 fi. lib. 5 c, & 1 uersus u. aut 22 fig. 7 ad ʃ.
z fig. cap. 6 lib. 3 c.
a fig. ca. 12 lib. 3 φ.
b 2 fig. ca. 11 li. 4 charact. 71.
c eiusdem fi. charact. 60.
d 1,2,3 fig. V.
e 1,2,3 fi.r.
f 2 fig. cap. 49 libr. 2 O, O.
g 16 musc. tabul. F,G.
h 8 muscu. tab. Υ.
i fig. cap. 6 lib. 3 α.
k fig. ca. 12 lib. 3 ε.
l 2 fig. cap. 11 li. 4 charact. 66.
m 1,2,3 fi. ʃ.
n ad dextrū latus u secundæ fi.
o 5 musc. tab. Λ.
p 16 musc. tab. Δ.
q ab h 2 figuræ ad u.
r 7 muscu. tab. α.
s 3 figu. O.
t 16 musc. tab. G.
u 1,2,3 fig. I.
x 1,2 fi. ca. 49 li. 2, L, K.
y earūdem fig. A,B.

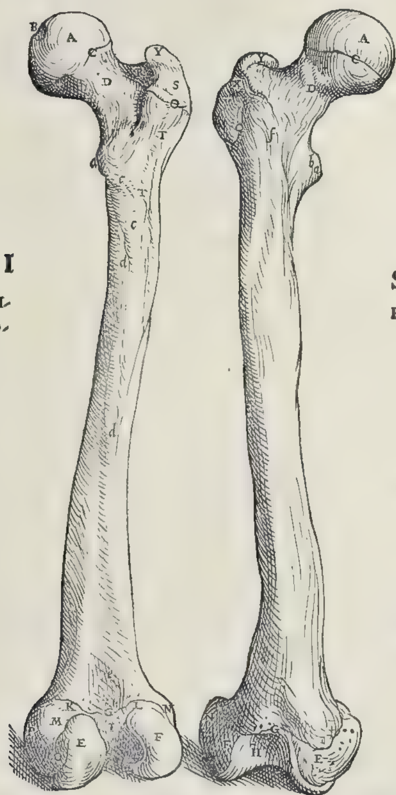
DE FEMORE. CAPVT XXX.

CHARACTERVM QVI DVABVS PRAESENTIS Capitis figuris sequenti pagina proponendis adhibentur, Index.

A 1,2 *Caput femoris acetabulum ossis coxendicis subiens.*
B 1 *Sinus femoris capiti insculptus, & teretis ligamenti insertionem à coxendicis osse excipiens.*
C 1,2 *Appendicis, rotundum femoris caput efformantis, cum reliqua femoris portione coalitus.*
D 1,2 *Ceruix femoris.*
E, F 1,2 *Inferiora femoris capita. ac E quidem internum, F uerò externum notat.*
G 1,2 *Hæc linea coalitum indicat appendicis, duo inferiora femoris capita constituentis.*
H 2 *Sinus, qui utrisque capitibus E & F insignitis est communis, ac quem patella subit.*
I 1 *Sinus ac interuallum, duo inferiora femoris capita inuicem dirimens.*
K 1 *Ab hac sede interioris capitis primus pedem mouentium musculus initium ducit.*

L 1 Hinc secundus & tertius pariter pedem mouentes musculi exoriuntur.

M 1 Huic interni capitis sedi, quinti femur mouentium musculi tendo inseritur. Reliquorum autem characterum indicem figuris subijciemus.

PRIMA TRIGESIMI CAPITIS figura, dextri femoris os posteriori facie delineatum referens.

SECVNDA FIGVRA, FEMORIS dextri anteriorem faciem ostendens.

N 1,2 Sinus in externo inferiorum femoris capitum exculptus latere, ac quartum tibiam mouentium musculum uehens.

O 1 Hac sede internum latus interioris femoris capitis compressum est, ut hàc tendines primi, secũdi, tertij & quinti tibiam mouentium musculorum porrigerentur.

P 1 Hac regione idem interioris capitis latus insigniter protuberat.

Q, R, S, V, X, Y Exterior femoris processus. uerùm singuli characteres nõ in utraq; figura simul obuij aliquid priuatim, ut modò subijciã, indicant. Q quidem in prima et secũda coalitum huius processus appendicis ad reliquum os, R in prima sinũ internæ præsentis processus sedi cælatũ. S in prima figura exterioris processus prima indicatur impressio. Cæterũ T, T in prima, insignitur aspera linea deorsum à prima impressione ducta: V in secũda, exterioris processus secũda impressio: X uerò, tertia impressio. At Y in ambabus figuris quarta indicatur impressio.

T, T.

a, b, 1, 2 Interior femoris processus. Verùm b priuatim in secunda, hic appendicis coalitum indicat.

c, c 1 Linea aspera, à radice interioris processus deorsum oblique gratia octaui femur mouentium musculi procedens.

d, d 1 Linea secundùm femoris longitudinem protuberans, & quinti femur mouentis musculi insertionem admittens.

e 2 Hac sede femur amplum est, quum interim reliqua ferè longitudine teres sit.

f, f 2 Aspera sedes, à qua octauus tibiam mouentium musculus sui exortus initium ducit.

FEMORIS [a] os magnitudine cunctis humanæ fabricæ oſſibus præſtat, in
auibus autẽ & omnibus ferè quadrupedibus tibiæ oſſi & fibulæ (quum
hæc adeſt) longitudine cedit. Hoc ſuprà quidem coxendicis oſſi, infrà au
tem diuerſa articuli ratione, oſſi tibiæ coarctatur. Superiori enim parte,
qua ſimiliter atque inferiori [b] appendice donatur, robuſtiſsimum [c] caput

Femoris ſuperius caput.

obtinet, prolixæ quidem [d] ceruici ad interiora inclinatæ adnatum, coxen
dicisq́ oſſis [e] acetabulo exquiſitè congruens. Vniuerſum hoc caput læue
& cartilagine incruſtatum uiſitur: at in ſui medio nonnihil inferiùs, quàm ipſius uerticis (ut ſic
dicam) centrum conſiſtit, anguſtum profundumq́ & inæqualem cõmonſtrat [f] ſinum, cui teres

Duo inferiora femoris capita, & eorundem ſinus.

[g] ligamentum à coxendicis oſſis acetabulo enatum, ualidiſsimè implantatur. Inferiori autẽ ſede
femur inſigniter craſſum eſt, & in duo [h] capita omnium totius corporis oſſium capitum maxi-
ma dirimitur, quæ in poſteriorem femoris ſedem longè magis quàm in anteriorem porrigun-
tur, quemadmodum etiam ipſorum cum tibiæ oſſe articulo ex uſu fuerat. [i] Hæc nanque oſſi ti-
biæ mutuo ingreſſu ad eum modum articulantur, ut tibia duntaxat flecti extendiq́ poſsit, ne-

Lib. 3 de Vſu part. & 2 de Adminiſt. diſſect.

quaquam uerò in latus, uel tantillum quidem, duci. utcunq́ etiam id Galeno uiſum fuerit, qui
in tibiæ motuum examine, femoris ad coxendicis os motu deludebatur. Cæterum femoris ca-
pita retrorſum ideo producuntur, quod tibiam in angulum flecti, nec extra rectam lineam ex-
tendi, aut antrorſum erigi ſatius erat: adeò ut motus illius ratione femoris capita in anteriori fe
moris ſede nequaquam promineãt. & quamuis hæc, in anteriori eorundem ſede, [k] ſinum oſten
dant utriſque capitibus communem, & impenſe patulum, læuiq́ cartilagine incruſtatum, is ta
men aliquo tibiæ oſſis tubere excipiendo non paratus eſt. at os orbiculare & breui ſcuto non
abſimile apto [l] tubere ſinum illum ſubire audies, quum ſecundo ab hoc Capite eius oſſis ſermo
inſtituetur. In poſteriori femoris ſede capita hæc magno [m] interuallo inuicem dirimuntur, atq́
in ipſorum medio amplum profundumq́ ſinum utcunq́ aſperum, & cartilagine nequaquam
obductum exigunt. Is nanque aſperum inæqualeq́ tibiæ oſſis [n] tuber excipit, quod in tibiæ
oſſis ſinuum medio protuberare, ac [o] ligamentũ educere ſcribemus, quod ualidiſsimè illi ſinui
inſeritur, unà cum alio admodum robuſto à poſteriori tibiæ oſſis ſede pronato. Iuuat etiam ſi-
nus iſte, deducendo totius corporis maximo [p] neruo hac ſimul cum [q] uena & arteria in tibiam
contendenti. Humiliora enim femoris capita, quum tibiæ motuum gratia adeò in poſteriora
ducantur, etiam id præſtant, ut in illorum medio neruum illum ſimul cum uaſis tutiſsimò deor
ſum repere ſinant. atque etiam proceſſuum modo aliquot muſculorum pedem mouentium
principia porrigant. Ab elatiori nanque interni capitis [r] ſede primus pedem mouentium [s] mu
ſculus enaſcitur. Ab externi autem capitis elatiori [t] ſede, [u] ſecundus, & [x] tertius quoque, pedis
motibus præfecti exoriũtur. Dein ſi [y] muſculus in poplite latitans ab oſſe aliquam ſui exortus
portionem ſumit, hanc ſanè ab externo hoc femoris capite mutuatur. quanquam præcipua
ipſius origo ex [z] ligamento pendere docebitur, dictum nunc femoris caput tibiæ potiſsimùm
colligans. Deinde in elatiorem capitis interni [a] regionem modicè uerſus eius capitis internum
latus [b] tendo inſeritur, quinti femur mouentis muſculi, cuius etiam inſertionis occaſione hoc
femoris caput inibi compreſſam oſtendit ſedem, tendini excipiẽdo aptam. Canes in hac oſſicu
lum paruum, & illis [c] quæ ſeſamo comparamus ſimile oſtendunt. Atque ita anterior & inferior
poſteriorq́ horum capitum ſedes ſe habent. latera uerò eorundem multis cęcis foraminulis op
plentur, ut ualidiſsima genu articulum continentia ligamenta hinc apte pronaſcantur. Porrò
externum exterioris capitis latus, priuatim [d] ſinum exigit obliquè ipſi iuxta poſteriorem eius la
teris regionem inſculptum, ac [e] quarti tibiam mouentium muſculi tendini paratum. quo mi-
nus enim tendo ille hac obliquè reflexus, à ſuo ductu aberret, Natura ipſi hunc ſinum præpa-
rauit. At internum latus interioris capitis, etiam ſi ad id plures reflectãtur [f] tendines, tamen nul
lum eiuſmodi ſinum adipiſcitur. Verum emundato iam oſſe iuxta poſteriorem lateris ſedem
[g] compreſsio apparet, qua tutò tendines deferri queant, à ſua ſede tuberis beneficio non recli-
nantes, quod in medio dicti nunc lateris latè [h] protuberat, atque ſecundùm ipſius poſteriorem
ſedem tendines opportunè deferri ſinit. Tendines autẽ hàc deducti, trium primorũ & quinti
tibiam mouentium muſculorum cenſebuntur.

Duo femoris proceſſus, ſeu rotatores.

Ad femoris oſſis ceruicem, cui ſuperius femo
ris caput adnaſcitur, duo conſpiciuntur proceſſus, quorum [i] alter externum femoris latus oc-
cupat, ac omnium corporis proceſſuum nulli alteri oſſi commiſſorum facilè maximus eſt, [k] inſi
gni etiam donatus appendice. [l] Alter minor eſt, & quod ad magnitudinem ſpectat priori neu-
tiquam comparandus, multoq́ inferiùs in interno femoris latere nonnihil uerſus poſteriora
conſpicuus, & [m] appẽdice ſimiliter adauctus. Græci ambos τροχαντῆρας, quaſi rotatores dicas,
nuncupant: hunc interiorem, illum uerò exteriorem appellantes. quum tamen ſimpliciter

τρο-

a tota 1, 2 fi. & integrarum A, ſuperiùs cũ ϖ, inferiùs cum ✣ articulatum.
b 1, 2 fi ſuprà C, infrà G.
c 1, 2 fig. A.
d 1, 2 fig. D.
e 1, 2 fi. ca. 29 c, f, g.
f 1 figur. B.
g 1 fig. cap. 49 lib. 2 P.
h 1, 2 figur. E, F.
i lunge E, F, I 1, 2 fig. ad G, F, I 7 figuræ cap. 31.
k 2 figur. H.
l 2 fig. cap. 32 A, B, C, D.
m 1 figur. I.
n 7 fi. cap. 31 I.
o fi ca. 1 li. 2 X.
p 10 muſc. tab. ſ. dein ϖ, ſ.
q ultimæ fi. lib. 3 r, u.
r 1 figu. K.
s 12 muſcu. tab. ✣.
t 1 fig. L.
u 12 muſcu. tab. ϒ.
x 13 tab. ✣.
y 14 tab. r.
z fig. cap. 1 lib. 2 T.
a 1 figu. M.
b 12 muſcu. tab. Ξ, dein ϖ, ſ.
c 2 fig. cap. 33 ψ, ω.
d 1, 2 fig. N.
e 10 muſc. tab. ϒ.
f 16 muſcu. tab. tendines muſculorum L, Δ, R, V, V. aut 2 tabu. q, r, β, δ, δ.
g 1 figu. O.
h 1 figu. P.
i 1, 2 figur. Q, Y.
k femora figuræ cap. 3 hic autem Q.
l 1, 2 figu. a.
m 2 figu. b.

τροχαντῆρα dicunt, perpetuò externum ſubaudiunt, quem etiam propter amplitudinẽ & quandam cum nate imaginem γλουτὸν uocarunt. Horum proceſſuum idem uſus cum reliquis ferè oſſium proceſſibus eſt, in hoc enim parantur, ut collis ritu muſculorum inſertionem probè admittant, alijsq; muſculis eleganter principij ſui ſedem præbeant. Interior namque femoris proceſſus, qui modicè oblongus, neque admodum inæqualis eſt, in hoc prominet, ut illi[n] ſexti & ſeptimi femur mouentium muſculorum tendines inſerantur. Ad huius proceſſus radicem in poſteriori femoris ſede aſpera quædã ducitur[o] linea, obliquè deorſum in poſteriora aliquò uſque ducta, & octaui femur mouentis[p] muſculi inſertioni aptata. Exterior femoris proceſſus, externa ſui ſede gibbus eſt: interna autem, qua femoris caput reſpicit, ſinuatus. Hîc enim aſperum inæqualemq; commonſtrat[q] ſinum, cui[r] nonus & decimus femur mouentes muſculi inſeruntur. Externa autem ſedes, quæ gibba eſt, in oſſeis hominibus & ætate prouectis, quatuor impreſſiones ſedesq; commonſtrat,[s] quatuor muſculorum inſertionibus excipiendis paratas. Ac[t] prima quidem ampla eſt, & gibba in poſteriori proceſſus ſede apparens, cui primus femur mouentium muſculus ampla inſertione implantatur. Ab huius compreſſionis radice aſpera quædam[u] lineâ deorſum per femoris poſteriora nonnihil obliquè deducitur, cui primus ille femur mouens muſculus ualidiſsimè etiam inſeritur.[x] Secunda compreſsio exterioris proceſſus in anteriori ipſius conſiſtit latere, magis quàm prima inæqualis & aſpera, & utcunque ſinuata, ac demum ſecundi femoris motuum autoris muſculi ſeruiens inſertioni.[y] Tertia ad ſuperiorem proceſſus ſedem uiſitur, inter primæ & ſecundæ elatiores conſiſtens ſedes. Hæc gibba eſt, & inſertionẽ tertij femur mouentis muſculi excipit.[z] Quarta in apice proceſſus ſe offert, reliquis tribus longè arctior, & quarti femur mouentis muſculi tendinem admittens. Atque horum ſanè muſculorum inſertionem exterior proceſſus excipit, ab ipſius uero radice in anteriori externaq; ipſius ſede[a] muſculo principium præbet, qui tibiæ motorum ſeptimus recenſebitur.[b] Quòd uerò ad reliquam femoris formam ſpectat, uniuerſum femur anteriori ipſius ſede, & in lateribus teres & utcunque læue eſt, undique ab[c] octauo tibiam mouentium muſculo circundatum. cuius gratia anterior femoris ſedes iuxta ipſius ceruicis radicem nonnihil ampla eſt, &[d] aſpera, quo ualidiùs & ampliori principio muſculus ille enaſceretur. In poſteriori autem ſede femur in acutum quodammodo fertur, &[e] lineam inſigniter protuberantem & aſperam inæqualemq; oſtendit. quæ à femoris proceſſuum radice aliquò uſque ultra medium longitudinis femoris prorepit. Huic lineæ[f] quintus femur mouens muſculus pertinaciter inſeritur,[g] ipſaq; duntaxat ex reliqua femoris amplitudine, ab octauo tibiam mouenti muſculo, non circundatur. Porrò ad inferiorem huius lineæ[h] ſedem, ac iuxta inferiorum femoris capitum radicem, femur amplum depreſſumq;, nõ autem teres cernitur, quo tutius hàc maxima tibiam petens uena cum arteria & neruo feratur. neque ſi femur hîc gibbum eſſet, à femore errabunda declinet. Quamuis & femur hîc ad ſuorum inferiorum capitum productionem lateſcere craſſeſcereq; etiam debeat.[i] Cæterum femoris ductus non recto tramite à coxendicis oſſis acetabulo deorſum tenditur. Verum femoris ceruix à capite ipſius ualde extrorſum obliquè, & quaſi tranſuerſim fertur, & hinc femur rurſus reliquo ipſius corpore obliquè uerſus interiora ad genu deſcendens procedit. Quam ſanè figuram non obiter Natura excogitauit. eſt enim laudatiſsima, quamq; Hippocrates in libro de Fracturis in effracto femore ſedulò ſeruandam præcipit. Quandoquidem omnes quibus à prima conformatione femur rectius, quàm homini ex uſu eſt, contigit, uari & claudi in genu redduntur. Hoc autem quàm non modò ad curſum, ſed ad ambulationẽ, firmamq; ſtationem noxiũ ſit, quotidie uidentes diſcimus. Atqui ſi utriuſque femoris ceruix non ſtatim à coxendicis articulo, uti diximus, foràs porrigeretur, quænam ſedes internis femur amplexantibus muſculis reliqua eſſet? quæ rurſus neruis, uenis, ac arterijs in uniuerſum crus diſtributis? quæ item glandulis horum uaſorum propagationi præfectis? Non enim per externas cruris regiones hæc deſcendere decebat, quum ita omnibus foris occurſantibus leui quaque occaſione lædenda, exponerentur. Si igitur uenis, arterijs, glandulis, muſculis pluris ijſdemq; maximis hanc regionem inibi parare oportuit, neceſſum quoque fuit, ex acetabulo femur foras extrorſum'ue abſcedere. Porrò ſi quibuſdam capitis femoris ceruix minus foràs educitur, his ſtatim inguinum ſedes anguſtæ & inuicem compreſſæ reddũtur, præterea his femur ſimul cum genu turpiter extrorſum abducitur. Meritò itaque uniuerſa femoris forma curua gibbaq; exteriori regione exiſtit, interiori uerò ſubcaua. Pariter quoq;, & magis adhuc femoris poſterior pars ſima cauaq; uiſitur, anterior autẽ gibba, quòd ad ſeſſiones is femoris ductus admodum ſit idoneus: uti etiam ad multa quæ ſedentes obimus munia, quando ſcilicet unum femur alteri inijcimus. Vt modò taceam, quàm elegãter femur muſculis cedit, poſteriorem ipſius ſedem occupantibus.

Femoris ſecundum ipſius longitudinem forma.

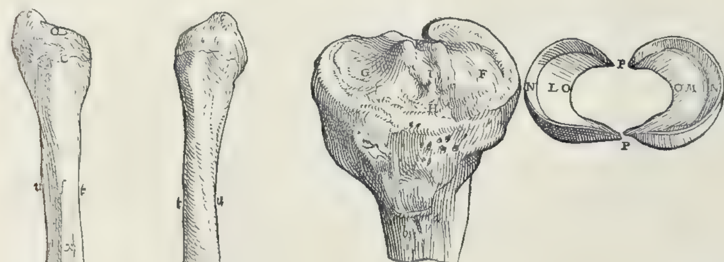
n 8 muſcu. tab. Vnus θ, alter Λ. In 14 autẽ tab. c, d.
o 1 fig. c, c.
p 7 muſcu. tab. α.
q 1 figu. R.
r Specta 13 muſc. tabulæ x, x, y, z, α.
s primus 9 muſc. tabu. π. ſecund. 10 tabu. Σ. tert. 11 tab. Σ. quart. 11 tab. φ.
t 1 figur. S.
u 1 fi. T, T.
x 2 figu. V.
y 2 fig. X
z 1, 2 fig. Y.
a 5 muſcul. tabul. Λ. 10 tab. μ.
b ab f ad G figuræ 2, & à c ad G figur. 3.
c 7 muſc. tab. γ. & 13 tab. Δ, δ.
d 2 figu. f.
e 1 fig. d, d.
f 12 muſc. tab. Σ, Ξ.
g 13 muſcu. tab. ι, ι.
h 1 figur. c.
i Progreſſus eſt ab A per D, c, c, d, d ad 1 figuræ I. aut per D, f, ad H fi. 2. Aut expende integrarum fig. Λ.

DE TIBIAE OSSE ET FIBVLAE. CA. XXXI.

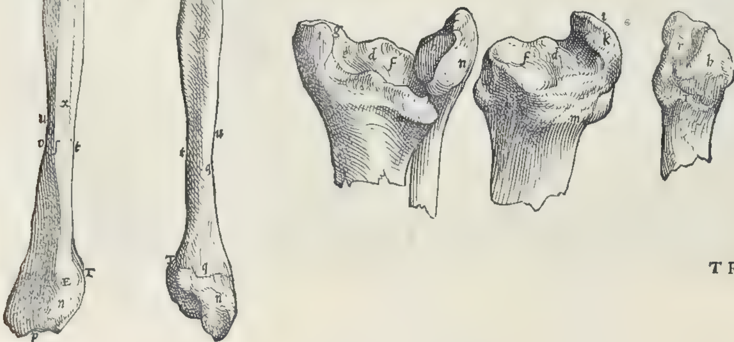
PRIMA. CAP. SECVNDA. TERTIA. QVARTA.
XXXI FIGVRA.

QVINTA. SEXTA. SEPTIMA. OCTAVA.

NONA. DECIMA. VNDECIMA.

TRI-

TRIGESIMIPRIMI CAPITIS FIGVRArum & earundem characterum Index.

VNDECIM praepositae modò figurae ad dextram spectant tibiam, ac prima utrumque in tibia locatum os anteriori facie exprimit, crassius nimirum interiusque, quod tibiae os uocabimus: & gracilius, quod exteriùs positum fibula nobis potius quàm sura nuncupabitur. Secunda figura tibiae os simul cum fibula posteriori facie appositissimè delineatur. Tertia solius tibiae ossis anteriorem sedem commonstrat. Quarta tibiae ossis posterior facies oculis subijcitur. Quinta fibulam anteriori facie exprimit. Sexta fibulam posteriori sede delineatam exhibet. Septima tibiae ossis superiorem ostendit sedem, cui femur articulatur. Octaua duas continet cartilagines, quae sinus adaugent, quibus femoris capita excipiuntur. Nona imam tibiae ossis & fibulae sedem anteriori parte proponit, ut cauitas in conspectum ueniret, tali cum tibia articulationi parata. Decima solam tibiae ossis infimam sedem posteriori ex parte delineatam offert, qua talus excipitur. Vndecima internum latus inferioris fibulae appendicis commonstrat, quod talo articulatur. Characterum autem index erit huiusmodi.

A, B *His duobus characteribus in prima figura, superior tibiae ossis appendix notatur. In tertia uerò & secunda, indicatur linea coalitum commonstrans appendicis cum reliqua ossis portione.*

C *Appendix superior fibulae in prima figura indicatur, in quinta autem coalitus appendicis cum reliquo osse insignitur.*

D *In prima appendix tibiae inferior, in tertia appendicis coalitus indicatur.*

E *In prima appendix fibulae inferior, in quinta coalitus appendicis ad os notatur. & quamuis eiusmodi appendices coalitusque non in omnibus figuris notauerim, nulli tamen non obuias esse appendices arbitror.*

F, G, 2, 4, 7 *Sinus tibiae ossis, quibus inferiora femoris capita articulantur.*

H, I, K 7 *Tibiae ossis tuber, sinus, quibus femoris capita excipiuntur, dirimens. ac H quidem ipsius anterior sedes indicatur. I uerò media & impensiùs prominens. K autem posterior. Atque hi characteres in eius tuberis sedibus, quae sinuantur, obuij sunt. & horum K & I in secunda figura, tertia & quarta idem quod in septima, indicant.*

L 8 *Cartilago dextrum tibiae ossis sinum adaugens, quo externum femoris caput excipitur.*

M 8 *Cartilago sinistrum, seu dextrae tibiae ossis internum sinum augens, cui internum femoris caput articulatur.*

N 8. *Hac sede cartilagines, tibiae ossis sinus augentes, uidentur crassissimae.*

O 8 *Hac sede nuper dictae cartilagines sunt tenuissimae, ac ante sinuum centrum deficiunt.*

P, P 8 *His sedibus illae cartilagines in apices terminantur.*

Q 5 *Fibulae sinus leuiter ac in superficie caelatus, cui tibiae ossis tuberculum iam R indicandum, coarticulatur.*

R 4 *Tuberculum, seu caput tibiae ossis, quod fibulae coarctatur.*

S 4, 10 *Sinus tibiae ossis, quo inferiorem fibulae sedem excipit.*

T 5, 6, 11 *Internum fibulae latus, quod tibiae ossi committitur. Caeterùm V in secunda figura superio-*
V, X. *rem connexum fibulae ad tibiam indicat: X uerò inferiorem. Y autem interuallum notat, quo*
Y. *haec ossa inuicem dehiscunt.*

Z 1, 2 *Hac sede fibula nō rectà ducitur, sed introrsum nōnihil obliquatur, exteriorique latere sima fit.*

a, b 1, 3, 7 *Anterior tibiae ossis sedes, in quam musculi tibiam extendentes inseruntur.*

c 5, 6 *Superioris fibulae appendicis processus, cui tendo quarti tibiam mouentis musculi inseritur.*

d, e, f, g, h 9 *Sedes, cui superior tali pars, lateraque articulantur. ac d quidem & e, & f superiorem huius sedis regionem in nona & decima figuris commonstrant. Deinde rursus d notat eius regionis tuber. e uerò & f partem huius regionis utrinque ad tuberis d notati latus altiùs quàm ipsum tuber insinuatam. Porrò g sedis huius internum latus indicat, quod ab externo latere constituitur processus inferioris appendicis tibiae ossis, quem Φ in prima figura indicat. Caeterùm h in nona & undecima externum huius sedis, quae talo aptatur, latus ostendit, ab interno constitutum latere appendicis inferioris fibulae in prima figura E notatae.*

Φ, i Φ *in prima figura processus indicatur inferioris appendicis tibiae ossis, qui exterior est malleo-*

lus. Cæterum t in ſecunda, tertia, nona, & decima eundem appendicis proceſſum notat.

k 4,10 *Sinus interioris malleoli, ex quo cartilagineum ligamentum talo inſeritur.*

l 1,3,9 *Sinus aſper & inæqualis in anteriori ſede inferioris appendicis tibiæ oſſis conſpicuus, à quo ligamentum cartilagineum ad tali ceruicem pronaſcitur.*

m 2,4,10 *Hac ſede ſinus ſpectantur, qui tres tendines ad pedis inferiora protenſos deducunt.*

n 2,5,6,9 *E quidem in prima figura externum notat malleolum. is namq; aliud nihil eſt, quàm inferior fibulæ appendix. Verùm n in pleriſq; figuris hunc malleolum exprimit.*

o,p 1,5 *Vmbrata hæc fibulæ ſedes ab o ad p uſq; pertinens, ea fibulæ pars eſt, quæ nuda nulliſq; muſculis tecta ante ſectionem ſe offert.*

q,q 2,6 *Hàc ſeptimi & octaui muſculorum pedem mouentium tendines reflectuntur, quorum occaſione fibula hìc ſinuata eſt.*

r 2,6,11 *Sinus inferioris fibulæ appendicis, à quo ligamentum in talum fertur.*

ſ,ſ 1,5 *Prima fibulæ linea, ſeu primus eiuſdem angulus.*

t,t 1,2,5,6 *Secunda fibulæ linea.* u,u 1,2,5,6 *Tertia fibulæ linea.*

x,x 1,5 *Primum fibulæ latus. Verùm x & x priuatim huius lateris lineam indicant, inibi gratia muſculi pollicem extendentis modicè prominentem.*

α,α 1,5 *Secundum fibulæ latus.* β,β 2,6 *Tertium fibulæ latus.*

γ,γ 1,3 *Prima tibiæ oſſis linea.* δ,δ 1,2,3,4 *Secunda tibiæ oſſis linea.*

ε,ε 1,2,3,4 *Tertia tibiæ oſſis linea.* ζ 1,3 *Primum tibiæ oſſis latus.*

η 1,3 *Secundum tibiæ oſſis latus.* θ 2,4 *Tertium tibiæ oſſis latus.*

κ 2,4 *Aſpera tertij tibiæ oſſis lateris linea, cui muſculus in poplite latitans inſeritur.*

Tibia. Fibula. Tibiæ os.

IN TIBIA ſimiliter atque in cubito, bina reponuntur[a] oſſa, quæ Hippocrates perpetuò tibiæ oſſa appellat. ac horũ[b] alterũ interius eſt & craſſius, quod totius membri nomine κνήμη, & tibia nuncupatur:[c] alterum uerò exteriùs locatur, & interiori craſſitie admodum cedit, Græcis quidem περόνη, Latinis autem ſura & fibula uocatum. Ego euidentioris doctrinæ ſtudio craſſius os, tibiæ os appellabo, id à tibia, hoc eſt toto membro diſtinguens, quod his oſſibus, muſculis, uenis, arterijs, neruis, & cute hæc omnia ambienti formatur. Gracilius autem os fibula opportunè dicetur, ut id à ſura, quam Græci, quia ueluti tibiæ uenter eſt, γαστροκνημίαν nuncupant, diſtinguatur.

Tibiæ oſſis & fibulæ appendices.

Tibiæ itaq; oſſi & fibulæ ſuprà infraq; appendix coaleſcit, ac ſuperior quidẽ tibiæ oſſis[d] appendix admodũ craſſa lataq; eſt, anteriori tamen ſede craſſior, ac in anteriori tibiæ regione magis quàm in poſteriori † deorſum duci cernitur.

Sedes cui femur ad tibiam articulatur.

Huic * duo oblongi inſculpuntur ſinus, inuicem[e] aſpero inæqualiq; tubere diſtincti, & lubrica cartilagine incruſtati. His ſinibus inferiora femoris[f] capita excipiuntur. tuber autem ſinus diſtinguens, grandem[g] ſinum ſubit, femoris capita poſteriori in ſede dirimentem. Dein tuber ex ſuperiori[h] mediaq; ipſius ſede, quæ aſpera & ſinuata, neque ulla cartilagine inuncta uiſitur, ualidiſsimum emittit[i] ligamentum, nuper dicto femoris capitum interuallo ſinuiue inſertum. Adeò ſanè, ut media huius tuberis ſedes in hoc aſpera ſinuataq; ſit, quò fœlicius ligamenta in femur porrigat, hæc è maximè protuberante ſua ſede, ac deinde ex[k] poſteriori ipſius regione educens. Ab[l] anteriori nanq; tuberis regione, quæ minimum prominet, etiam ſi illa ſimiliter aſpera ſit, ac latè ſinuata, nullum tamen ligamentum femori inſeritur, ſed ligamenta inibi producuntur, quæ[m] cartilagines anteriori huius tuberis ſedi colligant, quas tibiæ oſſis ſinus iam augere dicam.

Cartilagines quibus tibiæ oſſis ſinus augẽtur.

Lib. 3 de Vſu part. & in cõmentarijs in Hippo. librũ de Fracturis.

Quum enim duo tibiæ oſſis ſinus femoris capita admittentes, quodammodo ſuperficietenus duntaxat inſculpãtur, neque ad amuſsim femoris capitum gibbis (etiam ſi Galeno ſecus uiſum fuerit) ſuis cauis reſpondeant, Natura mirabili artificio ſinuum profunditatem adauxit. quippe præter lubricas cartilagines tibiæ oſſis ſinibus & femoris capitibus cruſtæ modo obductas, utrique ſinui unam adhibuit cartilaginem, neque femori, neque tibiæ oſſi aliter quàm ligamentorum beneficio connexam. Hæc nanque orbiculatim ligamentis genu articulum amplexantibus ſolum connaſcitur, & præterea ligamenti interuentu anteriori poſteriorique ſedi tuberis connectitur, quod tibiæ oſſis ſinus femoris capita excipientes dirimere dictum eſt. Iſtæ cartilagines exactè ſimplici cartilagine molliores ſunt, & quaſi ligamenti naturæ participes. Dein quà oſſibus applicãtur, impenſe æquales, lubricæ, læues, ac deniq; unctuoſo humore oblitæ ſpectantur. Ad hæc, in articuli ambitu[n] craſſæ ſunt, multo ante

ſinuum

a tota 1, & 2 figur. integrarum Φ et Υ ad A & Ω.
b tota 3, 4 figuræ.
c tota 5, 6 figuræ.
d tibiæ oſſis appendices primum A, B 1,3 fig. dein D 1,3 fi. fibulæ autem C 1,5 figur. inſuper E & 5 figuræ.
† 1,3 fig. B.
** 2,4,7 fi. F, G.*
e 7 figu. H, I, K.
f 1,2 fig. 30 cap. E, F.
g 1 figu. 30 cap. I.
h 2,3,4,7 fig. I.
i fig. cap. 1. lib. 2 X.
k 2,4,7 figur. K.
l 7 fig. H.
m tota 8 figura, ubi dextra L, ſiniſtra aũt M inſignitur.
n 8 figu. N.

o 8 figur. O. finuum centrum [o] extenuatæ, definentesǫ. Harum ſiquidem figura lunaris eſt, quemadmo-
dum interioris ſinus internum latus, & exterioris ſinus externum. Præterea nullibi craſsiores
p 8 fi. P, P. quàm ad lateris ſui medium cernuntur. [p] quà enim anteriori poſteriorię tuberis tibiæ oſsis
ſinus diſtinguentis ſedibus appropinquant, tenuiſſimæ ſunt, & in acutos apices finiunt, quo-
rum qui anteriori eius tuberis ſedi committuntur, inuicem proximi ſunt, dextraǫ cartilago
ſiniſtræ ibidem alligatur. Apices uerò poſteriorem tuberis ſedem accedentes, magis mutuò
diſtant, neque inuicem, ut anteriores cartilaginum apices, committuntur. Ligamentum enim
craſſiſſimum ex tubere in femur inſertum, poſteriores cartilaginum apices diſtinguit. Quæ
quum ita ſint, leui negotio colligitur, quàm concinnè harum cartilaginum auxilio oſsis tibiæ
ſinuum cauitas adaugeatur, non ſolum quidem in hominibus, uerum in omnibus quæ hacte
nus uidi quadrupedibus & auibus. His nanque in genu articulo eiuſmodi cartilagines repo-
nuntur. unde etiam in menſa cuiuis harum naturam contueri promptiſſimum eſt, ſi modò exa
ctè genu articulum quis inſpexerit: neque paſſim cum Ariſtotele, & Galeno in tertio de Par-
tium uſu, quadrupedum genu illic eſſe exiſtimauerit, ubi tibiæ inferior pars talo coarctatur. *Lib. de Com muni animaliũ greſſu.*
q 5 fig. Q. Atque hoc ſanè modo tibiæ os femori articulatur. fibula autem non adeò altè conſcendit, ut fe *Fibulæ ad tibiæ os nexus.*
r 4 fig. R. mur contingat, uerum ſuperior ipſius appendix in interno illius latere [q] ſinum gerit leuiter ad-
s 2 figu. X. modum inſinuatũ & amplum, cui minime protuberans tibiæ oſſis appendicis [r] tuber coarticu
t 2 figur. V. latur, quod ad externum tibiæ oſſis latus uerſus poſteriora cõſiſtens cartilagine, ſimiliter atque
u 4, 10 fi. S. ſinus fibulæ, incruſtatur. Porrò [s] ima ſede fibula tibiæ oſſi diuerſa articuli ratione quàm [t] ſuprà
X 5, 6, 11 figur. T. coarctatur. Externum enim tibiæ oſſis latus, oblongum exigit [u] ſinum, cui protuberans inter-
y ſecũda fi. Y inter V num fibulæ [x]. latus immittitur, quod aſperum nõnihil eſt, quemadmodum & tibiæ oſſis ſinus
& X conſiſtens. aſper quoque, & cartilagine neutiquam incruſtatus cernitur. Sinus enim ille fibulam læui con
z 1 fig. 24. tactu non excipit, uerùm quà hæc oſſa inuicem cõmittuntur, ualidum intercedit ligamentum,
ca à h ad k. non quidem duntaxat in circuitu ipſa cõnectens, at etiam ubi mutuò ſe contingunt. Cæterùm *Vbi fibula à tibiæ oſſe dehiſcat.*
a 1, 2 fig. Z. per reliquam tibiæ longitudinem fibula à tibiæ oſſe [y] plurimùm dehiſcit. non quidem quòd
b 1 fig. A, B. dein 1, 3, 7 hæc radij [z] modo obliquè ducatur, ac ueluti à tibiæ oſſe foràs obliquetur, ſed quòd tibiæ os ſu
fig. a, b. prà infraǫ adeò craſſum ſit, & in reliqua ipſius longitudine gracile, ut fibula illis tibiæ oſſis ſe-
c 6 muſ. ta. dibus, quibus craſſum cernitur, commiſſa, facile à tota tibiæ graciliori ſede multùm diſtet.
cha. 5, 6, dein 8 tabulæ Quamuis tanto adhuc minus fibula à tibia dehiſcat, quanto minus recta conſpicitur. Fibula
Ω, g, h, i, enim [a] paulo ſub medio lõgitudinis tibiæ, introrſum ac uerſus tibiæ os nõnihil curuatur, exter
&c. noǫ ipſius latere ſima, ſeu cõcaua redditur. Cæterùm tibiæ oſſis fibulæǫ ductus, & ſecundũ
d 5, 6 fig c. ipſarum longitudinem extuberantes lineas impreſſionesǫ, tum demum opportuniùs deſcri-
e 10 muſcu. ta. Ψ. 2 ta. α. bam, ubi ſupernas infernasǫ eorundem oſsium partes, quibus alijs coarctantur expreſſero.
f 2 muſc. ta. Superior itaque tibiæ oſſis appendix, ad eum quem dixi modum femori ac fibulæ coarctatur.
χ et 6 ta Φ. [b] anterior autem eiuſdem appendicis ſedes utcunque depreſſa aſperaǫ cernitur, unà cum tibiæ
g 9 fig. d, e, f, g, h. oſſis anteriori ſede appendici proxima, & à pleriſque Græcorum ἀντικνήμιον uocata, quæ in
h tot. e 3, 4, hoc aſpera eſt, ut ualidiſsimos [c] muſculorum tibiam mouentium tendines exciperet. quorum
5, 6 fi. ca 33 etiam tendinum gratia, ſuperior fibulæ appendix inſigniter externo ipſius latere & ſuperiori
i 9, 10 fi. e, f. parte [d] protuberat, robuſtiſsimum [e] quarti tibiam mouentis muſculi tendinem excepturus.
k 9, 10. fi d. Dein hæc fibulæ ſedes caput educit [f] ſeptimi pedem mouentis muſculi. Inferiores tibiæ oſſis *Tibiæ oſſis ſinus et tubera, quibus talo articulatur.*
l 1 fig. Φ et 2, 3, 9, 10 fi- & fibulæ appendices, ſimul [g] ſinum ſedemǫ efformant, cui [h] talus mutuo quaſi ingreſſu articu
gur. i. latur. Si enim tibiæ oſſis ac fibulæ ſinus tuberaǫ ſedulo perpenderis, tali cum tibia connexum
m 9 fig. g. ad ginglymon opportunè referes. Verùm tali hiſtoriam ſuo loco explicabimus. nunc enim
n 2, 3, 9, 10 figur. i. ſinus tibiæ oſſis examinandus uenit, qui in infimæ tibiæ oſſis appendicis ſede amplus admo-
o 2 muſcul. dum eſt, & quodammodo [i] geminus. In medio enim amplo, ſed modicè prominente [k] tubere
tab. κ. interſtinguitur, liquidoǫ altiùs ad tuberis latera excauatur. Ad internũ huius ſinus latus infe
p 4, 10 fi. k. rior tibiæ oſſis appendix, ualido magnoǫ [l] proceſſu deorſum fertur, qui externo ipſius [m] latere,
q fig. cap. 1. lib. 2 f. quo ſinum reſpicit, cauus, & ſimiliter ac ſinus ipſe læuis & cartilagine incruſtatus eſt: interno
r 1, 3, 9 fi. l. autem [n] latere alterum crus reſpiciente gibbus eſt. ac quum [o] excarnis ſit, nulliſǫ muſculorum
s fig. 3 cap. 33. N. partibus obtectus, in nobis tactu facilè percipitur, eſtǫ interior malleolus. Proceſſus hic in infi *Interior malleolus.*
t 2, 4, 10 fi. ma ipſius ſede uerſus poſteriora [p] ſinum obtinet, ex quo [q] ligamentum prodit, cartilagineum ti
m et 15 muſ. tab. chara. 1, 2, 3. biæ os talo colligans. Atque eiuſmodi etiam ligamenti producendi gratia, anterior appendicis
inferioris tibiæ oſſis [r] ſedes, in humillima ipſius parte, etiam ſinum exigit tranſuerſim oblon-
u eiuſdẽ ta. gum, & aſperum, & inæqualem: à quo ligamentum prodit, tibiæ oſſi [s] ceruicem tali nectens.
D, E primus notatur. ſe- Poſterior etiam huius appendicis ſedes, ubi primùm internũ educit malleolum, [t] depreſſa eſt,
cund. O, ter ſinusǫ oſtendit, qui tranſuerſis obducti ligamentis muſculorum tendines hàc pedem adeun-
tius P. tes, tutò, ne ſuis finibus aberrent, ferri ſinunt. Sunt autem illi numero tres, [u] quintus ſcilicet pe-

Fibulæ cũ talo articulatio. dem mouentium, & duo digitorum flexui famulantes. Cæterum externum inferioris appendicis tibiæ oſſis latus, nullum educit proceſſum interno malleolo reſpondentem. Verùm[x] appendix fibulæ externo tibiæ oſſis lateri adnexa, impenſe hîc craſſeſcit, deorſumq; magis quàm interior malleolus fertur. ac in cauſa eſt, ut rarius in externum pedis latus, quàm in internum, talus luxetur. Tanto enim fibula hîc decliuiùs ipſo tibiæ oſſe deſcendit, quanto altius tibiæ os ad femur ſuprà porrigitur: adeò ut fibula ne minimum quidem longitudine à tibiæ oſſe uincatur. Inferior hæc fibulæ appendix, externum[y] latus ſinus cõſtituit talum excipiẽtis. Verùm appendix interno ipſius latere adeò protuberat, & cartilagine incruſtatur, ut eam à[z] talo uerius ſuſcipi, quàm eundem excipere, meritò quis dixerit. etiam ſi externum tali latus appoſitè tegat, atque in eum modum unà cum interno malleolo talum comprehendat, ut nuſquam in integris hominibus talus contingi queat.[a] Tibiæ enim oſſis appendix ſuperiorem ipſius intègit ſedem, & internum quoque ipſius latus. fibula autem inferiori ſua appendice externum tali latus occupat: anterior tali ſedes, quæ in nuda oſſium compage oculis ſubijcitur tendinibus occultatur, per pedis ſuperiora ad digitos deductis. ita etiam poſterior ipſius ſedes non minus in nudis ſceletis conſpicua, tendinibus obtegitur in calcem inſertis, & quibuſdam hàc pedis inferiora ſubeuntibus. Ima hæc fibulæ pars talo commiſſa, externoq; ſuo latere gibba, & nulla prorſus muſculi parte[b] obtecta, exteriorem conſtituit malleolum, quem ſimul cum interiori malleolo à quibuſdam talum perperam appellari Galenus teſtatur. Atqui is error ad nos uſq; manauit. Nam, ut cæteros taceam, Eraſmus noſter Roterodamus in ſuo de talorum luſu Dialogo, malleolos in hominibus talos ſimul cum Plinio uocari innuit: quod nonnullis Galeni interpretibus adeò arriſit, ut σφυρὰ, hoc eſt malleolos, ſubinde talos reddiderint. Externum itaq; exterioris malleoli latus gibbum excarneq; eſt, ſimiliter atq; interioris malleoli internum latus. Poſterior autem exterioris malleoli ſedes amplum oſtendit[c] ſinum, qui tranſuerſo obductus[d] ligamento, ſexti & ſeptimi pedem mouentium muſculorum tendines deducit, illos quo minus à ſua ſede reclinent continens. Internum eiuſdem malleoli latus in infima ipſius ſede uerſus poſteriora, profundum aſperumq; oſtendit[e] ſinum, ex quo[f] ligamentum prodit cartilagineum, hîc fibulam talo ualidiſſimè connectens. Cæterùm ex uniuerſa fibulæ amplitudine, nulla ipſius pars nuda excarnis'ue eſt, præter infimæ ipſius partis externũ[g] latus, quod etiam aliquouſq; ſupra appendicem fibulæ inferiorem excarne cernitur. quum interim reliqua ipſius amplitudo muſculis obtegatur, ita fibulam amplexantibus, ut hæc paſſim ipſis cedere, ab illisq; comprimi uideatur. Si enim fibulam examinaueris, eam ſecundum ipſius in lõgitudine ductum triangulam eſſe conſpicies, atque id potiſsimum iuxta ipſius longitudinis medium. In anterioris enim fibulæ ſedis medio, acuta & inſigniter protuberans apparet[h] linea, primum fibulæ angulum conſtituens. In poſteriori autem ipſius ſede, depreſſa eſt, & plana, ac utrinque ad poſterioris ſui ſedis latera unam commonſtrat[i] lineam, quæ inſigniter ſatis protuberans, alium fibulæ angulum efformat. Adeò ut ea quæ internum latus poſterioris fibulæ ſedis occupat, ſecundus fibulæ angulus appellari poſſit: quæ uerò externum eius ſedis latus habet, tertius. Atque his tribus lineis angulis'ue, tria fibulæ continentur[k] latera. ac unum quidem inter primum & ſecundum angulos conſiſtit, quod unà cum tibiæ oſſis externo[l] latere aptam ſedem præbet illis muſculis, qui à tibiæ anteriori ſede in pedis ſuperiora feruntur. Sunt autem illi, pedem mouentium[m] ſextus, deinde quatuor pedis digitos[n] extendens, ſimul cum[o] nono pedem mouentium, & illo qui pollicem[p] extendit, ac priuatim in primo hoc fibulæ latere[q] lineam quandam exigit modicè protuberantem, à qua illi muſculo principium offertur. Secundum latus, prima linea & tertia terminatur, & amplum eſt, egregieq; ſinuatum[r] ſeptimo ac[s] octauo pedem mouentibus muſculis locum præbet. Quinetiam octaui muſculi gratia, latus hoc utcunque aſperum cernitur, ut is hinc uniuerſum ipſius principium pulchrè educat. Ab illis itaq; muſculis qui primum fibulæ latus occupãt, & illis qui ſecundo exporriguntur lateri, prima fibulæ linea primus'ue angulus educitur. Tertium latus ſecunda & tertia lineis circumſcriptũ, à muſculis comprimitur poſteriorem tibiæ ſedem occupantibus, & potiſsimum ab eo[t] qui pollicis ſecundum os flectit, ac ab hoc fibulæ latere carneus enaſcitur. Quæ quum ita ſint, tertia linea à muſculis ſecundum & tertium latus occupantibus forâs protruditur. Secunda autem linea ab illis producitur muſculis, qui tertium & primum fibulæ latus comprimunt. Verùm ſecunda hæc linea priuatim[u] ligamentum educit, fibulam tibiæ oſſi tota illa ſede qua hæc oſſa inuicem dehiſcunt, colligãs, & in[x] ſecundam tibiæ oſſis lineam inſertum. Tibiæ enim os ſimiliter ac fibula, in ſuæ longitudinis medio quadantenus triangulare eſt. ac prima ipſius[y] linea in anteriori oſſis ſede conſiſtit, inſigniterq; prominet, unde etiam Spina Anatomes profeſſoribus appellatur. atque hæc adeò acutè porrigitur, ut nullibi potius concertantes pueros pedibus inuicem petere

Left margin notes:
Fibulæ cũ talo articulatio.
Talum ante ſectionem tactui non occurrere.
Exterior malleolus.
Lib. de Oſſibus Cap. 22.
Excarnis fibulæ pars.
Fibula ſecundum ipſius longitudinem triangula.
Tibiæ oſſis ſecund. ipſius longitudinem figura.

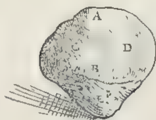
Right margin notes:
x 1 fig. E, dein 2,5,6. 9 fig. n.
y 9,11 fi. h.
z 6 fig. ca. 33 H.
a Confer figuras integram oſſium compagem exprimentes, mu ſcu. tabulis in pede.
b 1 muſcul. ta. 1. 2 tab. Ξ. & integrarum figur. φ.
c 2,6 fi, q.
d 2 muſcul. tab. Ξ ligamentum. muſculi autem χ et ψ.
e 2,6,11 figur. r.
f fi. cap. 1 li. 2 g.
g 1,5 fi. o, p.
h 1,5 fi. ſ.ſ.
i 1,2,5,6 fi. ſecunda linea t, t notatur. tertia autem u, u.
k primum latus 1,5 fi. x, ſecũdum 1,5 fi. α, ter. 2,6 figu. β.
l 1 figur. ſ.
m 3 muſcul. tab. Υ.
n 4 muſcu. tab. Υ.
o 4 tab. Ω.
p 5 tab. Φ.
q 1,5 fi. x, x.
r 6 muſcul. tab. Φ.
s 6 tab. Υ.
t 14 tab. A.
u fig. ca. 1 lib. 2 a.
x 1,2 fi. d, d.
y 13 fi. γ, γ.

z 1, 2, 3, 4 figur. a, a. a earundē figur. 1, 1. b 2, 4 fig. 8. tere uideamus, quàm ad anteriorē tibiæ sedem, ubi linea proximè cuti subiecta, hanc cultri modo scindit, quoties ipsa impetu ad tibiæ os colliditur. Secunda & tertia tibiæ ossis lineæ, posterioris sui sedis latera constituunt: ac tertia quidem internum eius sedis latus efformat, parum acutè educta, sed obtusa admodum, & quasi teres. Secunda autē linea paulo est acutior, ac externum posterioris tibiæ ossis sedis latus efformat: estq; illa, cui ligamentum fibulam tibiæ ossi cōnectens inseri non ita multo antè relatum est. His tribus lineis, tria tibiæ ossis conficiuntur latera. ac primum quidem prima secundaq; linea terminatur, sinuatumq; est ac planum, eorundemq; musculorum occasione cauatur, quibus primum fibulæ latus cedere dictum est. c 1, 3 fig. 8. d 1, 5 fig. x. e 1, 3 fig. x. & 1 musc. tabu. x, y, z tabul. 8, x. f 2, 4 fig. 8. g 14 musc. tabul z. h 15 muscu. tabu. D, E. i 1, 4 fig. x. k 14 musc. tab. r. secundū uerò tibiæ ossis latus prima tertiaq; linea terminatur, & insigniter gibbum est, nulloq; prorsus obtectum musculo, Græcis κνήμη, & frequentius adhuc ἀντικνήμιον nuncupatur. Tertium tibiæ ossis latus, secunda & tertia circumscriptum lineis, non ualde depressum est, ac musculis occupatur posteriorem tibiæ sedem sibi uendicantibus: præcipuè uerò illo qui quatuor digitorum tertij ossis flexus autor habebitur, & illo quem pedis motorū quintum statuemus. Ad hæc, tertium hoc latus in superiori ipsius sede asperam ostendit lineam, obliquè exporrectam, cui musculus inseritur, quem in poplite latitantem uocamus. Atque huiusmodi sanè fibulæ tibiæq; ossis lineæ & latera læui negocio arguūt, quàm suffulciendis educendisq; musculis hæc ossa conueniant. Articuli uerò ostendunt, quàm affabrè motibus quos cruribus molimur obeundis Natura hæc extruxerit, illa ad eum quem diximus modum iuxta articulorum sedem adaugens: adeò ut citra summam Creatoris nostri admirationem, hæc nemo contemplari queat, & non promptè colligat, quàm uniuersam is uitiaret cōstructionem, si quicquam eorum quæ modò scripsimus, immutatum fingeret.

DE PATELLA. CAPVT XXXII.

PRIMA TRIGESIMISECVNDI Capitis figura, anteriorem patellæ faciem ostendens.

SECVNDA, POSTERIOREM patellæ sedem spectandam proponens.

CHARACTERVM SECVNDAE FIGVRAE, INDEX.

A, B *Dextri cruris patellæ tuber sinum inferiorum femoris capitum subiens.*
C *Sinus qui interno femoris capiti adaptatur.*
D *Sinus patellæ, gibbo externi femoris capitis congruens.*
E *Hac parte patella inferiori sua sede tibiæ os spectat, & uelut i in processum excedit, qui similiter atque tota anterior ipsius sedes tendinibus tibiam extendentibus innascitur, quemadmodum pulchrè ostendit octaua musculorum tabula, charactere k. qui innascitur characteribus g, h, i. Foraminula uerò hac parte, ut & in patellæ anteriori sede conspicua, etiam citra characterum operam promptè obseruantur.*

a tota 1, 2 fi. integrarum uerò figur. z. b 2 figur. cap. 30 H. c 2 fi. A, B. d 2 fi. C, D.

NTERIORI genu articuli sedi os quoddam præponitur orbiculare, & breui scuto non absimile, quod posteriori sua sede, qua femur spectat, læui, lubricaq; cartilagine, magna ex parte obductum uisitur, apto tubere sinibusq; anteriori inferiorum femoris capitum sedi eleganter congruens. Secundùm ipsius enim longitudinem tubere amplo & mediocriter prominenti extuberat, quod patulum femoris capitum sinum in anteriori illorum sede exculptum subit. Vtrinq; ad tuberis huius latera unus habetur sinus, prominentes & cartilagine incrustatas femoris capitum sedes excipiens. Verùm ut exterius femoris caput antrorsum magis, quàm interius caput porrigitur, & ampliori sede læui cartilagine obducitur, ita sanè exterior patellæ sinus ad tuberis sui externum latus consistens, longè amplior latiorq; interiori sinu occurrit. Patella igitur illa parte qua femoris os contingit, læuis & lubrica cernitur. Anteriori autem ipsius sede, & in lateribus aspera, & cæcis quibusdam foraminulis obsita spectatur: quemadmodum & in posteriori ipsius sede, ubi infima sui parte tanquam acuto quodam processu deorsum ducitur, tibiæq; ossis elatiorem sedem respicit, aspera etiam & foraminulis illis ornata est, quò aptius firmiusq; tendinibus tibiam extendentibus innascatur. Vniuersa enim patella, tota ipsius amplitudine sedeq;, ubi lubrica cartilagine nō obducitur, tendinibus illis innascitur, nec femori, neq; tibiæ aliter quàm ten- *Patellæ situs & forma.* e tota 1 figura. f 2 figur. E. g 8 muscul. tab. k. *Quî patella femoris ossi connectatur.*

dinum

dinum beneficio commiſſa. Hoc enim priuatim patella ſibi uendicat, quod alteri oſſi ligamentorum ope non alligetur, ſed tendinibus illis genu articulum tranſcendentibus innata, ad femoris os ualidiſſimè cõſtringatur. Patellæ ſubſtantia in natu grandioribus impenſè dura & ſolida eſt, utcunque etiam Galenus eam extrinſecus cartilaginoſam eſſe aſſerat: ac Marinus quoque cũm alijs Anatomicorũ præcipuis, eam ſeparatim cartilaginoſum os uocauerit, & ſuum quod patellæ dedicauit Caput, de Cartilaginoſis oſſibus inſcripſerit. Atq; iſti fortaſſis animum adhibuere tendinũ cui patella innaſcitur ſubſtãtiæ, quæ elixa molliuſculæ cartilaginis ſpeciem obtinet, earum partium modo, ex quibus neruoſa muſculorum capita, aut ligamenta principium ducunt, aut in quæ eadem inſeruntur. Verùm quando patella debitè à tendinibus emundatur, nequaquam cartilaginea, ſed perquàm ſolida fortisq; cernitur, nõ quidem in ſolis hominibus, uerum etiam in bobus, ouibus, & cæteris quadrupedibus. quorum etiam genu articulo rerum Opifex patellam præpoſuit, multo quàm in hominibus longiorem & anguſtiorem, quemadmodum in pleriſque auibus latiorem & breuiorem. Datur autẽ patella hominibus, & illis quæ modò dixi animantibus, ut genu articulus, antrorſum in angulum minus fallax extẽdatur, & duntaxat ad rectam lineã ab angulari flexu erigatur. Deinde patella præcipuè præſtat, quo minus in tibiæ flexu femur ex tibiæ oſſis finibus in anteriora luxetur. Atque hunc ſanè uſum illi demũ nos edocẽt, quibus patella ſede ſua dimouetur: aut quibus ex caſu in duas partes fracta, ſurſum multo elatius aſcendit, quàm[b] inferiora femoris capita cõſiſtunt. Hi nanq; infirmiſsimè tibiam flectunt, & periculoſiſsimè per decliuia loca gradusq; deſcendunt, femore ſemper prorſum citra omne articuli genu robur elabente.

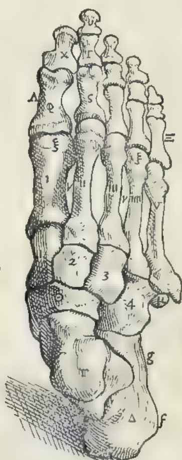
Patellæ ſubſtantia.

Patellæ uſus.

b 2 fig. 30 cap. E, F.

DE PEDIS OSSIBVS. CAP. XXXIII.

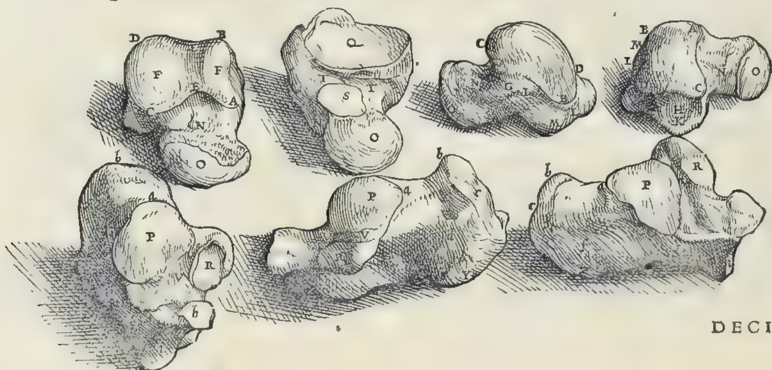
PRIMA TRIGESIMI TERTII CAPITIS FIGVRA.

SECVNDA.

TERTIA. QVARTA. QVINTA. SEXTA.
ATQVE HIS SERIATIM SVBIACENT SEPTIMA, OCTAVA, ET NONA.

DECI

DECIMA.

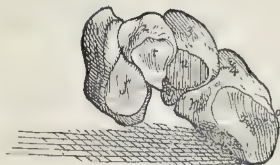

VNDECIMA.

DVODECIMA.

DECIMATERTIA.

TREDECIM PRAESENTIS CAPITIS FIGVRARVM earundemq́ue characterum Index.

PRIMA figura integram dextri pedis oßium struem superiori facie exprimit. Secunda dextri quoque pedis oßium compagem ea sede delineatam proponit, qua stantes innitimur. Tertia dextri pedis talus anteriori facie ita oculis subijcitur, ut ipsius superior pars in conspectum ueniat. Quarta, eiusdem tali inferior sedes ab anteriori facie exprimitur. Quinta, talus ab interno latere spectatur. Sexta talum conspiciendum offert externo latere designatũ. Septima, dextri pedis calcis os interiori sede ita exprimitur, ut externum ipsius latus magis quàm internum appareat. Octaua, calcis os ab interno latere ostenditur. Nona calcis oßis externum latus commonstrat, & perinde ac duæ præcedentes, superiorem calcis sedem depictam exhibet. Decima, pedis os cymbam referens anteriori facie, qua tarsi oßibus committitur, delineatum cernitur. Vndecima eiusdem oßis posteriorem refert sedem. Duodecima, quatuor tarsi oßium simul nexorum anterior facies conspicitur, cui pedij oßa coarctantur. Decimatertia, quatuor tarsi oßium posterior facies spectatur, quæ calci & oßi nauiformi est contermina.

Γ,1,2 *Talus.* Δ 1,2 *Calx.* Θ 1,2 *Cymbam referens os.*

1,2,3,4 *His numeri characteribus in prima figura, secunda, duodecima & decimatertia quatuor tarsi oßa indicantur, quibus ab inscripto numero nomina imponimus. hoc primum, illud secundum, atq; ita deinceps appellantes.*

I,II, III,IIII,V *Quinq; pedij oßa in prima figura notantur, quæ in secunda etiam citra characterum appositionem sunt conspicua.* Λ, Ξ 1,2 *Digitorum pedis oßa.*

A, B,C,D 3,5,6 *His quatuor characteribus tali tuber notatur, tibiæ oßis inferiori appendici articulatum. ac A quidem ad B primam huius tuberis costam seu latus indicat. C uerò ad D secundum, & A ad C tertium, B autem ad D quartum.*

E,E 3 *Sinus tuberis tali, secundum ipsius longitudinem insculptus.*

F,F 3 *Duæ tali tuberis partes, elatius quàm sinus E indicatus prominentes.*

G 5 *Internum tali tuberis latus, quod compreßum & cartilagine incrustatum, interno malleolo committitur.*

H 6 *Tali tuberis sinus externo ipsius lateri insinuatus, qui cartilagine similiter obductus, externum malleolum excipit.*

I 5 *Sinus tali asper, cui ligamentum cartilagineum ab interno procedens malleolo inseritur.*

K 6 *Tali sinus, cui ligamentum cartilagineum ab externo malleolo pronatum inseritur.*

L,M 5,6 *Duo sinus, quos posterior tali regio uersus internũ latus spectandos exhibet, qui deducẽdis reflectendisq; musculorum tendinibus parantur, hàc pedis inferiora subeuntibus.*

N 3,4, 5,6 *Tali ceruix.*

O 3,4, 5,6 *Tali caput, oßis cymbam referentis sinum subiens, qui undecima figura k indicabitur.*

P 7,8, 9 *Calcis oßis tuber, caputúe cartilagine obuolutũ, & in tali sinum Q notandum ingrediens.*

Q 4 *Tali amplus sinus, calcis caput P iam indicatum admittens.*

R 7,8, 9 *Calcis oßis sinus, cui inferior tali capitis sedes S iam indicanda articulatur.*

S 4 *Inferior tali capitis, quod oßi cymbam referenti articulatur, sedes, calcis sinum subiens.*

T,T 4

ticulatur, quemadmodũ in canibus fit, quibus tali quatrio insignius secundùm ipsius longitudinem cauatur, magisq́ ad rotulæ, cui funis aduoluitur speciem accedit, ob quod etiam firmiori mutuo ingressu canis talus tibiæ iungitur. Ad hæc, præsens tali quatrio non in his solum quæ modò diximus quartæ rotulæ parti respõdet, uerùm uti rotulæ latera, quibus ipsa ueluti in furcula, aut ut alijs placet in trochlea, suffulcitur, detrita & læuia unctaq́ uisuntur: ita quoque tali tuber ad latera, quibus malleolos contingit, comprimitur, læuiq́ cartilagine incrustatum cernitur, quamuis non pari modo utrinque. In interno siquidem latere,[k] parua amplitudine & superficietenus tantum comprimitur, quòd scilicet inferioris tibiæ ossis appendicis processus interiorem malleolum constituens, & hoc tali latus compræhendens, non admodum amplo [l] spacio læui cartilagine incrustetur. Externum uerò tuberis tali latus [m] ampliter sinuatum, & maiori interuallo cartilagine incrustatũ apparet, ut aptam sedem constituat, cui [n] internum exterioris malleoli latus concinnè congruat, [o] qui magis deorsum, quàm interior malleolus, exporrigitur.

Sinus tali quibus à tib. æ osse & fibulæ ligamenta assumit.

Quemadmodum uerò internum interioris malleoli latus asperum [p] sinum exigere scripsimus, ex quo [q] ligamentum cartilagineum talum tibiæ ossi colligans pronascitur: ita quoque eius ligamenti recipiendi gratia internum tali latus aspero [r] sinu insculpitur, perinde ac externum ipsius tali latus similiter [s] cælatur, ut ipsi [t] ligamentum inferatur ab interno exterioris malleoli latere eductum. Huiusmodi quoque ligamentorum ratione posterior tali sedes ad tuberis ipsius, seu quatrionis [u] radicem cõsistens aspera est, ut inibi ligamenta admitteret à tibia principium ducẽtia, & rursus alia in calcem porrigat.

Sinus quibus tendines deducit.

At præter eiusmodi asperitatem posterior quoq́ tali sedes,[x] sinus ostendit, musculorum tendinibus, qui hàc pedis inferiora subeunt, uehendis parati.[y] Descendunt autem hàc tendo quinti pedem mouentium musculi, & musculi secũdum pollicis os flectentis, & illius tendo qui tertia quatuor digitorũ ossa inflectit. Atq́ ad hunc modum talus tibiæ articulatur, & tali quoque superior ac posterior sedes, lateraq́ ita se habent.

Tali cum osse cymbam referente articulus.

Tali ad calcem cõtextus.

Ab anteriori uerò ipsius sede, idq́ magis ab huius sedis interno latere oblonga producitur [z] ceruix, quæ aliquousque progressa, in [a] caput rotundum, lubricaq́ cartilagine incrustatum desinit, quod nauicularis ossis alto [b] sinui inarticulatur, contextũ efformãs, cuius beneficio modicè obscuroq́ motu pedem in latera agi circunduciq́ arbitramur. Inferior tali pars, duplici articulo calcis ossi articulatur, illiq́ totus insternitur. ac unus quidẽ articulus in posteriori consistit regione, ubi calcis os amplo latoq́ prominet [c] tubere, amplum profundumq́ tali [d] sinum ingrediente. Alter uerò articulus anterior est, ac uersus internum pedis latus uergens, secus atque posterior articulus se habet. Calcis enim os oblongo [e] sinu exculpitur, qui cartilagine incrustatus, humiliorem tali capitis [f] sedem excipit. Tali nanque [g] caput nauiculari ossi articulatum, inferiori sua sede qua calci innititur depresso tubere, dicto iam calcis sinui examussim adaptatur.

Sinus inter tali cum calce commissuras apparens.

In horum articulorum medio [h] talus, & [i] calx pariter exasperantur, profundosq́ obtinent sinus, ex quibus cartilaginea pronascuntur ligamenta, talum calci ualidissimè connectentia. Atque isti asperi horum ossium sinus adeò altè cælantur, ut in mundatis ossibus, & postmodum inuicem commissis, magnum inter talum calcemq́ inibi pateat interuallum, in uiuentibus cartilaginosis huiusmodi ligamentis oppletum, quæ adeò pertinaciter talum calci colligant, ut uix tantillum is supra calcem moueatur, ac sua inferiori sede tam sit immobilis, ut superiori, qua tibiæ articulatur, uersatilis uolubilisq́ obseruatur.

CALCIS ossis sedes terram spectans.

[k] Calcis os, quod omnium pedis ossium facile maximum est, pariq́ cum talo constat substantia [l] ea parte qua ingredimur leuiter teres, sed tutæ formationis gratia quoque latiusculum existit. uerum interim asperum & inæquale inibi cernitur, idq́ quorundam musculorum occasione. Primũ enim in inferiori ipsius sede transuersim iuxta posteriora deorsum prominet, ac asperum educit [m] processum, à cuius anteriori sede [n] musculus principium ducit, qui quatuor pedis digitorum secundum os flectit. Dein illic [o] musculosa substantia enascitur, quatuor particulas deducens, quibus quatuor digitos pollici adducimus. Horum enim musculorum producendi gratia, hæc inferior calcis sedes, latior & inæqualis est, & processus ille ob hoc prominet, terræq́ propinquius quàm reliquum calcis corpus accedit, quo minus illorum musculorum capita inter calcandum comprimantur.

Superior calcis sedes extra tibiæ rectitudinem retrorsum ducta.

Superior calcis sedes,[p] quæ à posteriori tali parte ad posticam usque ipsius calcis sedem ducitur, teretis corporis speciem refert, priuatim nihil præter exiguam asperitatem commonstrans, in quam tibiæ ossis & tali ligamenta inferuntur, quæq́ à musculorum exortu & insertione, & articulatione libera est. Posterior hæc calcis sedes, tibiæ ossis rectitudinem admodum excedens, in hoc in posteriora educitur, ut tibia opportunè instar perpendicularis lineæ in pedem tanquam in aliam lineam transuersim ductam fulciri possit, utq́ totius corporis robustissimus [q] tendo [r] posteriori calcis parti inferatur. huic etenim depressæ & utcunque asperę calcis parti tendo implantatur ex primo, secundo & quar-

to pe

k 5 figur. l 9 fig. cap. 31 g. m 6 fig. n 9, 11 fig. cap. 31 h. o confer figuræ cap. 31 E cum p 4, 10 fig. cap. 31 q fig. cap. lib. 2 f. r 5 fig. I. s 6 fig. K. t fig. cap. lib. 2 g. u post B, figuræ 5. x 5, 6 fi. L M. aut 15 muscul. tab charact. 2, 3. y eiusdem tabu. D, E. O, P. musculos notant. z 3, 4, 5, 6 figura N. a earũdem figur. O. b 11 fig. c 7, 8, 9 figur P. d 4 fi. Q. e 7, 8, 9 figur. R. f 4 figu. S. g 4 fig. O. h 4 fi T, T. i 7, 8, 9 fig. V, V. k 1, 2 figuræ Δ. & tota 7, 8, 9 fig. integrarum autem 2, 3 figura a. l 2 figur. X, Y, Z. m 2 figu. Y, Z. & 8 fig. Y. 9 autem figuræ Z. n 14 musc. tabul. ⊖. o 14 musc. tab. λ, μ. & 15 tab. N. p 7, 8, 9 fi. ab a ad b. q 13 musculi tabul. λ. aut 14 tab. tendo e x n, o, q cõstatus. r 2, 8, 9 fi. c.

to pedem mouentibus musculis conflatus. In quadrupedibus autem, ut canibus, ouibus, & equis, posterior hæc calcis ossis sedes ex abundanti sinum quendam oblongum sibi uendicat, quo tendo is tutò uehitur, qui in illis animalibus secus ac in homine latum tendinem plantæ cuti subnatum procreat. Cæterum calcis laterū quæ ampliter sunt depressa lataq;,[s] internum latus læue & insigniter sinuatum conspicitur, ut aptam constituat sedem musculorum tendinibus hàc pedis inferiora petentibus, atque ad internum hoc calcis latus tutisimò reflexis. Deducuntur autem hàc, præter præcipuam pedis inferiora petentem[t] uenam, &[t] arteriam, &[u] neruum[x] tendo quinti pedem mouentis musculi: &[y] tendines duorum musculorum, qui ultimos pedis digitorum articulos flectunt. Hi tendines potisimum ad posteriorem processus calcis sedem conuoluuntur, cui Natura[z] sinum insculpsit tali caput excipientem, & anteriorem tali cum calce constituentem articulum. Adeò ut is processus in internum pedis latus protuberans, internum calcis latus impense sinuatum efficiat, quemadmodum & protuberans posterioris calcis sedis[a] internū latus hunc quoq; sinum ampliter auget. Id enim in hoc insignius prominet, ut[b] musculus ab illo enascatur, cuius beneficio pollex introrsum à cæteris digitis abducitur. Externum autem calcis[c] latus non sinuatur, sed asperum & inæquale ac excarne est, si modo humiliorem ipsius[d] sedem exceperis, quæ[e] musculum educit paruum digitum à cæteris digitis in externum latus abducentem. Deinde anterior huius lateris[f] sedes aliqua ex parte læuis, modiceq; admodum in superficie sinuata cernitur, & tendinibus cedit septimi & octaui[g] musculorum pedem mouentium, qui ad posteriorem[h] externi malleoli sedem reflexi, secundum hanc calcis regionem porriguntur. Cæterum calcis anteriorum partium,[i] ea quæ è regione magni digiti habetur, & processus modo in internum calcis latus excedit, talo quemadmodum antea diximus articulatur, nulli interim alteri ossi contigua. At calcis anterior[k] pars minimo digito situ respondens, in anteriori sua facie læuis est, & lubrica cartilagine incrustatur, depresso amploq; prominens capite, quod ossis tesseram imitantis[l] sinui coarticulatur. qui similiter lubrica obductus cartilagine, duntaxat superficietenus insculpitur, eaq; commissuræ specie hic articulus perficitur, quam ἀρθρωδίαν Græcis uocari diximus.

Internum calcis latus quale. — *Externum latus.* — *Anterior calcis pars.*

[m] Nauiculare seu nauiforme os, posteriori quidem sede admodum profundo donatur[n] sinu: unde etiam à cymbæ imagine σκαφοειδὲς Græcis nuncupatur. Sinus iste (uti prius dictum est) tali[o] caput excipit. Anterior ossis cymbæ comparati sedes lubrica cartilagine incrustatur, & tres admodum leuiter prominentes commonstrat[p] superficies, tribus tarsi[q] ossibus, quæ ipsi articulantur, paratas, adeoq; modicè protuberantes, ut num sinus, num capita sint, penè dijudicare nequeas. Harum superficierum intima & interno pedis lateri proxima, reliquis duabus amplior est, & insigniùs quàm illæ ideo prominet, quòd tarsi os ipsi coarticulatum maius & amplius sit, & profundiùs quoque sinuetur alijs duobus tarsi ossibus, quæ reliquis duabus ossis cymbam exprimentis superficiebus committuntur. Læues has, adeoq; obscurè protuberantes superficies, dissectionum periti cubos uocāt, quoties tria tarsi ossa cubis eius ossis quod cymbam refert coarctari docent. Superior huius ossis[r] sedes gibba, & quodammodo rotulæ modo orbicularis est, eam obtinens figuram, quæ pedi hac in sede fuit optima, iniurijsq; ferendis pertinacior. Atque hæc sedes uniuersa utcunque aspera est, quò fœlicius ligamenta educat, id os talo & tarsi ossibus connectentia. Inferior ossis cymbæ similis[s] sedes utcunque sima uisitur, ut hac parte cauitatem pedi magnopere necessariam adaugeat. Verum hæc ossis pars, superiori parte asperior ac inæqualior cernitur: quòd hinc ualidiora ligamenta, quàm ex superiori enasci debuerint. Præterea inferior hæc sedes iuxta internum ipsius latus[t] sinum exigit, ad quem sexti pedem mouentis[u] musculi tendo appositisimè reflectitur. Nauiculari itaq; ossi, ut neque etiam calci, neque talo, in manu nullum proportionale os cōsistit. quæ autem adhuc in pede recensenda supersunt, extremæ manus partibus aliqua ex parte correspondent: cuiusmodi tarsi sunt ossa, brachialis ossibus conferenda.

Ossis cymbam referentis sinus. — *Anterior ossis sedes, & tres ipsius planæ superficies.* — *Superior sedes.* — *Inferior.* — *Quibus pedis ossibus in manu nullum respondet.*

Vocatur autem Græcis ταρσὸς quatuor pedis[x] ossium series, quorum tria nauiculari coarctantur: quartum uerò, quod tesseræ assimilatur, calci. Quamuis interim Græci subinde tarsi nomen non his solum ossibus accommodent, uerum uniuersam pedis superiorem partem eo nomine plerunque intelligant: uti Galenus in libris de Administrandis sectionibus perpetuò facit, tendines, & uenas, & arterias, neruosq; secundum tarsum ferri scribens, quæ per pedis superiora exporrigūtur, digitosq; accedunt. Latinorum quamplurimi hanc ossium struem plantam quoque nuncupant. uerum quando plantæ nomen latiùs patet, non ineptè tarsi nomine, dum aptius sese offerat, mihi utendum duxi. Tarsi igitur ad[y] brachiale constructionis proportio non est obscura. ex quatuor enim ossibus tarsus, ex duplicatis autem brachiale cōstituitur. Ex pluribus nanq; & minoribus particulis apprehendendi organū componi debuit. ex gran-

TARSVS.

s 2,8 fig. d, e. ac e sinuatam indicat sedem. t ultimæ li. 3 figuræ A. u ultimæ li. 4 figur. ω. x 14 musc. tab. π. y 14 tab. υ,ν. z 7,8,9 figur. R. a 2,8 fig. Y. b 6 musc. tab. χ. c 1,7,9 fig. f, g. d 2,9 fi. Z. e 2 muscu. tab. 11 et 14 tab. ε. f 1,7,9 fig. g 6 muscu. tab. φ, dein ψ. h 6 tab ω. i 7 figu. h. k 7,9 fig. i. l 13 figu. x. m 1,2 figu. Θ, et tota 10 & 11 fig. integrarum autem b cū Ω, et d, e, f. n 11 fig. k. o 3,4 fi. O. p 10 figu. l. m, n. q 1,2,12,13 fig. charac. 1,2,3. r 11, fi. o, p & 10 fi. o. s 10 fig. q, r, et 11 fi. q. t 10,11 fi q. u 3 musc. ta. ψ. x 1,2,12,13 fig. charac. 1,2,3,4. in tegrarū fi. d, c, f, g ad b, c, et h, h. y figurarū 25 cap. characti 1,2,3, 4,5,6,7,8.

Tria tarsi ossa interiora. *Quartum & extimum os.*

[z 13 fig. s,t, u.] [a 13 fig. x.] [b 7 figu. i.] [c 12 fi. α,β.] [d 1 fig. IIII. V.] [e 12,13 fi. γ.] [f 12,13 fi. δ.] [g 12,13 fi. ι.] [h 2 fig. s, v. 13 fig l.] [i 2 figu. κ.] [k 15 musc. tab. V, X.] [l 8 fig. ca. 6.]

dioribus uerò paucioribusq́, ambulandi instrumentum. Tria tarsi ossium interiora plantis quodammodo [z] superficiebus nauiculari ossi coarctata, proprio carent nomine: at nonnullis simul omnia χαλκοειδῆ appellantur. Quartum autem extrinsecus situm, à cubi seu tesseræ forma (quum quasi octo habeat latera) κυβοειδὲς uocatum est. Atque unum ipsius[a] latus posterius est, quo [b] calci committitur: [c] secundum anterius, quo continua superficie duobus pedij [d] ossibus coarctari docebitur. [e] tertium interius est, quo ipsi proximo tarsi ossi coarticulatur. [f] quartū pedis exterius respicit latus, uixq́ lateris nomen meretur, quum admodum obscure planum sit. [g] quintum superius est, nulli etiam nexum ossi, sed pedis superiora spectans. [h] sextum terram respicit, nulli similiter ossi commissum, cæterisq́ lateribus longè inæqualius, & priuatim oblongo quodam [i] sinu donatū, ad quē maxima Naturæ solertia septimi pedem mouentis [k] musculi tendo reuoluitur. Quia uerò aliquot huius ossis latera ad eum modum obscura & inæqualia sunt, & non ad amussim tesseræ imagini accedit, Arabes ab inæquali effigie, & quadam grandinis imagine, id grandinosum appellarūt. Alij rursus à multiplici forma illi idem nomen cum cuneum referenti capitis [l] osse indiderunt, id πολύμορφον uocantes. Hoc tarsi os (uti & antea monuimus) calci coarticulatur, terræq́ innititur: reliqua autem tria simul cum nauiculari sursum à terra subleuantur, ut pedem hac sede cauum altumq́ constituant. [m] Tarsi ossa, ut & brachialis, figura & quantitate inter se discrepant, nec superiori nec inferiori parte æqualiter porriguntur. Os enim cubum referens, & primum os interius pedis latus occupans, duobus quæ in medio habentur multò maiora sunt. atque illorum duorum rursus grandius est quod cubum referenti nectitur, quemadmodum & cubum referens intimo osse grandius quoque uisitur. Quin etiam os cubum referens posteriùs, ad calcem scilicet, uergit: intimum uerò os antrorsum uersus pollicem multo magis, quàm cætera, eminet. Ex medijs, quod intimo ossi proximum est, breue cernitur nō adeò antrorsum, atq́ id quod cubum referenti committitur, productum. Omnia simul iuncta superiorem eorum superficiem gibbam orbicularemq́ efformant, inferiorem uerò cauam simam'ue, quemadmodum & pedi ex usu esse nemo nō nouit. Duo media cunei accedunt imagini. quà enim pedis superiora spectant, lata orbiculataq́ nonnihil sunt: quà uerò plantam cōstituunt, non secus acuta uisuntur, quàm si cuneorum ritu inter intimum & extimum tarsi ossa hæc inijcerentur. Deinde tarsi os ossi cubo simili coarctatum, priuatim acutius & demissius in pedis inferiora porrigitur, quàm secundū tarsi os intimo commissum, quòd ipsius huc deducto [n] processui tendo quinti pedem mouentis [o] musculi ualidissimè inseratur. Tarsi ossa, ubi lateribus inuicem cōmittuntur, tota connexus amplitudine lęui lubricaq́ cartilagine non obducuntur, sed duntaxat in posteriori laterum sede ossi cymbam referenti proxima. quippe in reliqua parte nonnihil mutuo distant, cartilaginosorum ligamentorum interuentu inuicem copulata.

Tarsi ossium formā et quantitatem uariā esse.

[m Confer inuicē tarsi ossa primæ fig cū 2. & rursus duodecimæ cum 13 figuræ.] [n 13 figu. t, o 15 musc. tabu. D E. dein c,d.] [p 1 figur. I, II, III, IIII, V. integrarum uerò fig. b, h. ad d. c, f, g, ac i, l.] [q 1,2 fi. ca. 25 I, II, III, IIII.]

PEDII historia. *Pedium quinque ossibus cōstare.*

Tarsum subsequitur pedis [p] pars, quam Hippocrates à costarum fortassis serie στῆθος, alij uerò Græci πεδίον, Latini plantam, & nōnulli pecten, uestigiumq́ appellant. Cæterū quum illæ Latinorum uoces in musculorum narratione, & in uasorum neruorumq́ descriptionibus plurimum obscuritatis (si modo illis uteremur) adferrent, conduxerit profectò, & hîc quoque à Græcis nomen mutuare. est enim & planum (quo nomine alij πεδίον uertunt) in hac significatione, qua pedis partem significat, penè inauditum. Pedion igitur manus [q] postbrachiali respondet: uerum quinque ossibus, non autem quatuor, ut postbrachiale, conformatur. In manu nanque pollicem reliquis digitis opponi decebat, atque hac ratione primum ipsius os brachiali articulo laxiori, quàm quatuor postbrachialis ossa, alligatur. quare etiam primum pollicis os digitis, non autem postbrachiali Galenum secuti ascripsimus, pollici perinde ac cæteris digitis tria ossa tribuentes. Quinq́ uerò pedij ossa pari articuli connexu tarsi ossibus una serie committuntur. Pes enim quum ambulandi sit organum, stabilitatis securitas illi maximè conuenit, quæ in uno ordine locatis indiget, non solum quidem pedij, uerum etiam & digitorum ossibus. Ac pedij ossa [r] tarsi ossibus læuibus & in superficie tantū protuberantibus capitibus coarctatur, tam obscurè prominentibus, ut meritò planis superficiebus pedij ossa tarso coarticulari dixeris. & pedij quidem os pollici præpositum intimo tarsi cōmittitur ossi, quod indicem suffulcit secundo, quod medium sustinet tertio ossi coarticulatur. duo autem reliqua ossi cubum referenti coarctantur: [s] quemadmodum octauo brachialis ossi ea postbrachialis ossa committi proditum est, quibus anularis & medius innituntur. Et quemadmodū articuli, quo postbrachialis os minimū digitum sustinens brachiali nectitur, externo lateri [t] ossiculum quoddam apponi diximus: ita etiam in pede [u] ossiculum uisitur, ad externum latus articuli positum, quo quintum pedij os cubiformi ossi articulatur. Porrò quemadmodum tarsi ossa non eadem linea anteriori parte finiunt, sic etiam pedij ossium aliud alio magis in posteriora porrigitur.

Pedij ad tarsum coarticulatio.

[r sedes in tarso ser. atim notantur ι, κ, λ, α, β.] [s 2 fig cap. 25. charac. III, IIII, ad 8.] [t 1,2 fig. ca. 25 N.] [u 1,2 fig μ.]

Pe-

Pedij ossa illic ubi tarso committuntur, lateribus sibi proxima crassaq́ sunt, & aliqua ex parte planis læuibusq́ superficiebus per arthrodian inuicem coarctantur. Quà autem à tarso ad digitos abscedunt, tenuiora fiunt, atque in illorum medio [x] interualla efformant, quibus [y] musculosa reponitur substantia, cuius auxilio primi digitorum articuli flectuntur. Atq; ut pedij ossa illi substantiæ aptiorem sedem porrigant, non adeò acuta tenuiaq́ superiori parte, atque ea qua terram spectant, uisuntur. Vbi autem digitis articulãtur, omni ex parte postbrachialis [z] ossibus respondent, & appendice donata in rotundum [a] caput desinunt, sinum primi digitorum ossis subiens. Pedij os pollici præpositũ, ea parte qua tarso articulatur, in ipsius inferiori sede terræ contermina, [b] processum exigit, cui septimus pedem mouentium [c] musculus inseritur. Atque simili quidem occasione pedij os minimum suffulciens digitum, quà tarso articulatur insignem commonstrat [d] processum in externum pedis latus excedentem, in quem octaui pedem mouentis [e] musculi tendo insertionem molitur.

x 1, 2 figur. r, v. y 15 musc. tab. L. z 1 fig cap. 127 C. dein D. ac insuper ill nc digitorũ re, liquam pete articulationem. a 1, 2 fi. f, f. b 2 figu. π. c 15 musc. tab. V, X, dein Y. d 2 figu. φ. e 15 muscu. tabul. 4, deinb.

Ad digi... ticulatio.

Pedij ossa [f] digiti subsequuntur, qui ex ternis [g] ossibus omnes ad eorum quæ in manu sunt, similitudinem extructis constant: pollice tantum excepto, qui inter alios duplici tantum [h] osse extruitur, ut anterior pedis concauitatis sedes firmius terræ innitatur, ad quod etiã plurimum iuuant magna [i] ossicula, quæ quum ossa sesami semen referentia persequerer, ad primum pollicis internodium reponi dictum est. eo enim Capite non minus de manus quàm pedum ossiculis (quum utrorumque eadem sit ratio) egimus. Quòd uerò pes à summa manu uno osse uincatur, manifestum est. extrema enim manus uiginti septem constat ossibus, illis seclusis quæ sesamo comparantur. Sunt enim octo brachialis, quatuor postbrachialis, & quindecim digitorum. Pes autem uiginti sex tantum donatur ossibus, calce nimirum, talo, nauiculari ossi, quatuor tarsi ossibus, quinque pedij & quatuordecim digitorum. Atq; id Galeni nomine hîc addendum duxi, qui in secundo libro Commentariorum in Hippocratis librum de Fracturis (ubi is inquit, pedem hominis multis ac paruis ossibus nõ secus ac summã manum efformari) scribit, pedi non aliter quàm extremæ manui uiginti septem adesse ossa: parum mehercule perpendens, se bis cubum imitans os enumerare, aut præter id os, alia quatuor tarsi recensere. quemadmodum sanè facit eodem in libro, quum quatuor tarsi ossa cubum referenti ossi, & illi quod cymbæ assimilatur articulari tradit. Sed hæc de omnibus humanæ fabricæ ossibus sint satis: & nunc ungues ac cartilagines, quæ adhuc reliquæ sunt, recẽseamus. si modò omnia, quæ corpus firmant, & suffulciunt, sustinentq́, hoc libro, uti institutũ fuit, absoluenda ueniunt.

f 1, 2 fig. A, Z. integrarum autem i, i ad b, b. g 1, 2 figur. r, r, v. h 1, 2 fi φ x. i 2 fig ψ, ω.

PEDIS DIGITI.

Pe... nu... osse... leni p... cit... superi...

DE VNGVIBVS. CAPVT XXXIIII.

HIS duabus figuris unguem ita expreßimus, quemadmodum conspici solet, quum à manu ad sceleti præparationem cocta, aut pede, diuelli consueuit. Ac dextra quidem figura characteribus insignita, internã unguis regionem, seu cauum ipsius denotat, altera interim unguis gibbum ostendente. Quin & A hîc unguis sedes indicatur, ante confectionem apparens. B uerò sedes insignitur, quæ mollis est, nullibiq́ detegitur, ac ueluti radix unguis censenda uenit.

MANVVM pedumq́ digiti unguibus ideo à summo rerum Opifice decorantur, ut ipsis firmamenti uice apponerentur. Digiti enim suis partibus carneis, quibus in extremo donãtur, mollia duntaxat corpora apprehendunt. Dura autem, & propter hoc carnis naturam pellentia, uiolenterq́ à se cogẽtia, digiti sine unguium adminiculo nequeũt amplecti. Ipsorum enim caro, quam postea duriusculam quandam adipem cuti substratam esse docebimus, tunc reflectitur subuertiturq́, & ob id firmamento indiget. Quinetiam pleraque deinde commoda ex unguibus, si neque summitatibus digitorum superiores, neque ijsdem inferiores sint, homini accedunt: quemadmodum si radere quid, aut scalpere, aut uellicare, aut excoriare, aut euellere oporteat. Cæterum summus rerum Opifex iustissime unguium (qui & munimenta uulnerantium conquassantiumq́ censentur) duritiem effinxit. Si enim duriores quàm nunc sunt, instar ossis cuiusdam procrearentur, ita quidem ad apprehendendum magis essent idonei, ut qui ne minimũ reflecti reclinariq́ possent, at rumperentur promptisime, non secus quàm alia quæ dura fragiliq́ constant temperie. Itaq́ securitati simul & robori rerum Opifex prouidens, illos mediocriter duros extruxit, ut neq; usui cuius gratia creati sunt, quicquam incommodaret, neque ipsi quum sua mollitie extrinsecus inciden-

Cur digiti unguibus donentur.

Vnguium naturam esse iustam.

Vnguiū nexus. tium uim cartilaginum ritu facile exoluunt, leui quaq; occasione afficiantur. Ob eandem hanc causam gibba cōstant superficie, quod hac figura iniurijs resistendis melius cōparentur. Quò minus uerò suspensi uacillent, ligamento quodam extremi digitorum ossis radici, eorum superiori termino colligantur. Quoniam autem carni cutiq; illos connasci operæprecium fuit, hæc extrinsecus uniuersæ radici circūdatur, illa interius usquequaq; subnascitur. In radicem ipsam, *Li.2 de Administ. dissect.* non modò arteriam uenamq;, sed etiam neruum porrigi Galenus attestatur, atque ungues ex his sensum, uitam & alimentum aliarum partium modo assumere scribit. Scio quidem non solum duos[a] neruulos ad unguium usque radicem ferri, sed eosdem cum[b] uenis sub unguibus quoq; ad digiti extremum repere. ungues autem interim sensus omnis expertes esse arbitror. Ac proinde non leuiter illorum, qui ungues ex ossis, nerui, cutis (quidam & carnis addunt) concretione gigni censent, sententiæ accedo. Quòd uerò uenæ, arteriæ & nerui, quemadmodum in hortis alueoli, in unguibus non dispensentur, uel hinc constat, quod pilorum modo ab radice procedentes augeantur. Satius enim erat, & hos pilorum ritu semper renouari, atque quum indies atterantur, nunquam non incrementū admittere, quod potius in longum quàm latum & profundum assumunt.

a manus 2 figuræ cap. 11 lib. 4.
b manus figuræ cap. 6 lib. 3.

DE PALPEBRARVM CARTILAGINIBUS. Caput XXXV.

HAC figura superioris inferiorisq; palpebræ cartilaginem à reliquis partibus liberam delineauimus, ac ipsam, quum alioquin sit nota, nullis characteribus insigniuimus.

VTRIQVE palpebræ, tam inferiori quàm superiori, una contigit cartilago, utcunq; mollis & longa, in palpebrarumq; extremo quà illæ inuicem conniuent, locata & inter cutem & membranulā palpebras intus succingentem reposita. Huic cartilagini palpebrarum pili (quos cilia uocant) infiguntur, in illaq; tanquam in durius quoddā solum inserti eriguntur. Ideo enim cartilagines hæ (quas ab illa pilorum serie, remorumq; in longis nauibus, seu, ut uocant, galeris, similitudine ταρσοὺς uocamus) potissimum creantur, ut pilos illos erectos, neq; cæterorum pilorū modo flaccidos dependentesq; contineant. dein etiam creantur, ut[a] musculorum palpebras mouentium implantationi subseruiant, quemadmodum opportunè in secundo libro eorum musculorum naturam explicantes docebimus.

a fi. cap. 10 li. 2 A, b, C, D, e. a. 2 muscul. tabul. C, D.

DE AVRIS CARTILAGINE. Caput XXXVI.

QVONIAM auris cartilago cuti illi obducta exquisitè libera, auris ipsius formam, ablata eius pinnula, exprimit, abs re esset hic aurem nulli non obuiam delineare.

QVIS potissimum auris in excipiendis aëris conuolutionibus gyrisq; usus censeatur, quibusq; nominibus auris sedes donētur, in auditus organi constructionis sermone libro septimo exequendum est. hîc autem obiter auris recensenda uenit cartilago, quæ auris formam referens in hoc formatur, ut cute uestita auris corpus instar uanni cōstituat, idemq; commodè sustineat, & erectum seruet. Est autem hæc cartilago mollis & tenuis, tanto semper à capitis osse uersus auris extrema mollior euadēs, quāto auris orbiculo propius accedit, & quo minus sustinere aliquid debet. Ac proinde etiam in auris pinnula huius cartilaginis nulla exporrigitur portio, quòd scilicet hanc propendentem, neque erigi neque suffulciri oporteat. Porrò ad temporis os hæc cartilago durior sentitur, & ut firmiori radice hæreat, crassior. Enascitur enim ex orbiculo[a] foraminis auditus meatui in temporis osse cælati, cuius circunferentia ideo exasperatur, ut promptius auris cartilaginē educat. Quamobrem uerò Natura ex huiusmodi cartilagine aurem constituerit, & non duriorem aliquam osseamq; cartilaginem, aut uerum os ipsi indiderit, in secundo præsentis libri Capite executus sum, quum Naturam tanta prouidentia cartilaginis temperiem finxisse dicerem, ut hæc ossis modo sustineat quidem commodè: & interim adeò mollis sit, ut occursantium impetu non rumpatur, sed cedendo leuiter eum exoluat, atque ita extremas partes iniurijs ferendis pertinaciores, quàm si osseæ essent, reddat.

a 2 fig. cap 12 a.

DE

DE NASI CARTILAGINIBVS. Caput XXXVII.

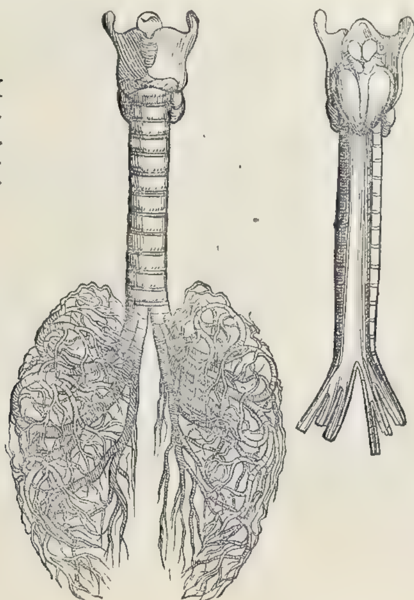
QVANQVAM nasi cartilagines tactu ante sectionem debitè dignoscantur, nihilo minus tamen, quartæ musculorum tabulæ nasus has literis K & L utcunq; proponit.

ERVM opificem terminum extremumq; nasi cartilaginibus eadem ratione extruxisse, qua auris cartilaginem paulo antè procreatã diximus, quadrupedum nasi extremum ferè comprobat, quod minori amplitudine, quàm hominis nasi terminus cartilagineũ existit: qui etiam extra reliquam faciei superficiem magis, quàm quadrupedum nasus prominet. Ab inferiori itaq; nasi ossium [a] sede, qua hæc aspera & latiora, quàm superiori [b] sede sunt, duæ enascuntur cartilagines, quæ deorsum in anteriora exporrectæ, inuicemq; cõiunctæ sensim molliores euadunt, ac in nasi extremo ueluti in cartilagineum ligamentum degenerantes, totam anteriorem nasi regionem constituunt, quæ à nasi ossium inferiori sede ad nasi terminũ apicemq; pertinet. Ab osse autem [c] septo narium foramina dirimente, quod octaui Capitis [d] ossis partem esse suprà cõmemorauimus, alia enascitur cartilago, mollis quoq;, ac ligamenti naturæ compos, quæ à tota anteriori septi illius sede antrorsum procedens, internæ duarum primarũ cartilaginum regioni secundum ipsarum longitudinem adnascitur. Hæc pari ratione in ea nasi parte, quæ ueluti ex faciei planicie porrigitur, nasi foramina interdiuidit, quemadmodũ ossium illud septum ipsa [e] foramina inibi disiungit, quà super palati regionem, à naso ad fauces usq; ducuntur. His tribus nasi cartilaginibus aliæ duæ, utrinq; nimirum singulæ accedunt, quę magis adhuc alijs cartilaginibus ligamentorũ naturæ participant, & orbiculatim singulæ unum nasi foramen constituunt. Cartilagines hæ internis suis lateribus inuicem colligantur, & aliarum nasi cartilaginum extrema integunt, solæq; motu donãtur uoluntario, cuius ope sursum deorsumq;, & introrsum extrorsumq; uellunt, proprijs in hoc donatæ [f] musculis. Harum cartilaginum latiores mollioresq; partes in nasi lateribus consistunt, ac nasi alæ nuncupãtur, quòd quasi alarũ modo nares occludant, referentq;, ita homini inter respirandũ insignem usum præbentes. At quũ hę nasi cartilagines uel solo tactu cognosci possint, nõ est quòd prolixiùs earũ naturã exequar: utcunq; etiã uel solius Gallici morbi nomine (qui has crebrò infestat) ipsarũ structuram medicis nõ oscitanter expendendã duxerim.

a 1 fig. cap. 9 ab f ad e.
b eadem fi. à Z ad Y.
c eiusdem figur. O.
d 8 fi. ca. 6. A, B. A.
e 2 fig. cap. 12 O, O.
f 3 musc. ta. F. 4 tab. K.

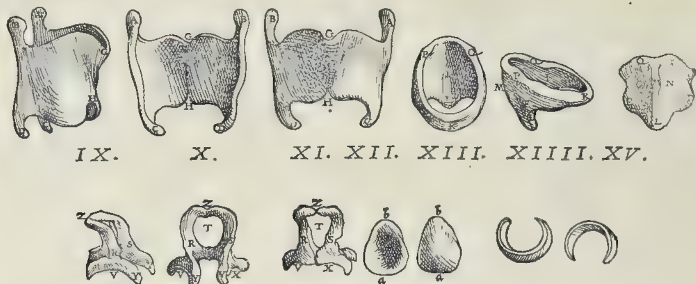
DE ASPERAE ARTERIAE CARTILAGINIBVS, ac quid Græcis in hac γλωττὶς & ἐπιγλωττὶς nuncupetur. Caput XXXVIII.

PRIMA TRIGESIMI OCtaui Capitis figura totius asperæ arteriæ ab omnibus partibus liberæ anteriorem faciem exprimens.

SECVNDA FIGVRA, Asperæ arteriæ caudicis posterior facies delineatur. ab re enim fuisset, & huic figuræ, quemadmodum primæ, ramorum in pulmonem substantiam pertinentium seriem appingere, quũ illam prima figura abundè oculis subijciat.

TERTIA. IIII. V. VI. VII. VIII.

TREDECIM QVAE SERIATIM HIC PROPONVNTVR figurarum, & earundem characterum Index.

HARVM figurarum prima, quæ tertia inſcribitur, primam laryngis cartilaginem, quã quia ſcutum refert, ſcutiformẽ quoq; uocabimus, ex dextro latere expreſſam oſtendit. Figura autem quæ Quarta ordine eſt, eiuſdem cartilaginis internam ſeu poſteriorem faciem proponit. Quinta, eadem cartilago externa ſeu anteriori facie delineatur. Sexta, ſecundæ laryngis cartilaginis anteriorem commonſtrat faciem. Septima ſecundam laryngis cartilaginẽ ex dextro latere expreßam continet. Octaua ſecundam laryngis cartilaginem poſteriori ex facie depictam offert. Nona laryngis tertia cartilago ex dextro latere delineatur. Decima, tertiæ cartilaginis anterior ſedes occurrit. Vndecima, eandem cartilaginem poſteriori facie oculis ſubijcit. Duodecima, laryngis operculi inferiorem ſedem oſtendit, qua id laryngis amplitudinem ſpectat. Decimatertia ſuperiorem laryngis operculi ſedem continet, quæ palatum reſpicit. Decimaquarta, unam aſperæ arteriæ trunci cartilaginem C modo extructam anteriori externáue facie uidendam obijcit. Decimaquinta, eandem cartilaginem poſteriori facie proponit, quæ internam aſperæ arteriæ amplitudinem ſpectat.

A, B 3, 4, 5 *Duo elatiores ſcutiformis cartilaginis proceſſus.*

C, D 3, 4, 5 *Duo humiliores eiuſdem cartilaginis proceſſus.*

E, F in 8, in 7 *uerò duntaxat* E. *Secundæ cartilaginis ſedes, quibus inferioris ſcutiformis cartilaginis proceßus coaleſcũt.*

G, H, 3, 4, 5 *Hac ſede ſcutiformis cartilago arctißima breuißimaq; uiſitur, ſubinde lineam oſtendẽs quæ dextram cartilaginis partem à ſiniſtra inſtar duarum cartilaginum dirimit.*

I 6, 7 *His ſedibus ſecundæ cartilaginis regio ſpectatur, laryngis internam amplitudinem reſpiciens. Reliquis autem ſedibus, quæ his tribus figuris conſpiciuntur, exteriorem laryngis regionem ſeu amplitudinem conſtituit.*

K, L 6, 7 *Inferior ſecundæ cartilaginis ſedes, perfectum efformans circulum. ac* K *quidem huius partis anteriorem notat regionem, quæ tactu ſub ſcutiformi cartilagine percipi poteſt.* L *uerò poſteriorem inferioris huius ſedis regionem indicat, deorſum proceſſus inſtar eductam, ac in octaua etiam figura* L *inſignitam.*

M 7, 8 *Linea ſpinæ modo in poſteriori ſecundæ cartilaginis ſede protuberans.*

N, O 8 *Sinus in poſteriori ſecundæ cartilaginis ſede, ad lineæ illius* M *notatæ latera inciſi.*

P, Q 6, 7, 8 *Duo ſecundæ cartilaginis tubercula, ſeu capita, ſinus tertiæ cartilaginis ſubeuntia.*

R, S 9, 10, 11 *Duæ tertiæ cartilaginis partes.*

T 9, 10, 11 *Hæc tertiæ cartilaginis regio uacua eſt, ac duntaxat membraneis ligamentis tunicisq; laryngis occupatur.*

V, X 9, 10, 11 *Tertiæ cartilaginis ſedes, quibus ſecundæ cartilagini articulatur.*

Y, Y 9, 10 *Tertiæ cartilaginis proceßus, qui lingulam laryngis efformant.*

Z 9, 10, 11 *Tertiæ cartilaginis regio, illi ollarum uaſorumúe parti aßimilata, qua manus lauaturis aquam affundimus.*

a 12, 13 *Laryngis operculi baſis, quæ ſcutum imitanti laryngis cartilagini continuatur.*

b 12,

b 12,13 *Apex, seu in posteriora introrsumq; uersus dorsum maximè procedẽs laryngis operculi regio.*

Præter quindecim figuras modò explicatas, huc comprimis faciunt figuræ Capiti uigesimo primo libri secundi præponendæ, quibus laryngis musculi explicabuntur. inter cæteras autẽ, illas opportunè non minus quàm si hic locarentur inspicies, quæ illarũ figurarum tres postremæ habebuntur, quibus laryngis lingulæ seu rimæ imago, quàm fieri potuit accuratißimè, delineatur.

a tota 1 et 2 fi. dein fig. ca. 9 lib. 4 H, I, K, L, M, M.

Vbi asperæ arteriæ natura pertractabitur.

LICET sextus liber cordi respirationisq; organis dedicandus,[a] asperæ arteriæ naturã diffusè pertractabit, in præsentia tamen ipsius cartilagines explicandæ ueniunt, ut omnes, quibus corpus sustinetur, partes, hoc libro absoluamus, ac ne quicquam osseum cartilagineumq; hîc nõ expressum, à musculorum enarratione in sequẽti libro nos remoretur. In sexto igitur libro docebimus, asperam arteriam à faucibus in thoracis amplitudinem deduci, & multiplici ramorum sobole in pulmones diffundi, ut aërem illis reddat, & eundem rursus educat. Neq; solum hanc respirationis instrumentum ponemus, uerùm etiam principalissimum uocis esse organum attestabimur, exactè ipsius substantiæ naturam sermone tunc pertractaturi. Constat enim partim cartilaginibus, partim membraneis uinculis, simplicibusq; membranis seu tunicis, ac demum musculis ipsius capiti peculiaribus. Ac caput quidem hoc asperæ arteriæ (quod laryngem potius quàm guttur mihi appellandum putauerim) primùm tribus constituitur cartilaginibus. quarum[b] prima maxima amplissimaq; & anterior est, foris quidem gibba, intus autẽ sima, scuto quodammodo similis, non rotundo, sed prælongo, quali ueteres in prælijs usos, & Turcarum aliquot adhuc, in nauibus præsertim, uti cernimus. Atq; hanc ob causam dissectionũ periti eam θυρεοειδῆ, uulgus autem scutalem & peltalem appellarunt, ac proinde nos quoque illam scutiformem, aut cartilaginem scuto similem in sermonis contextu perpetuò uocabimus: nisi etiam hanc primam cartilaginem appellare uisum fuerit. Ista in homine superiori sede amplior quàm inferiori conspicitur, secus multo quàm in bobus & porcis, quibus inferiori sede latior, superiori autem multo strictior est, minusq; in acutum quàm hominis larynx, antrorsum exporrigitur. Quòd tamen ad imaginis speciem spectat, hominis cartilago superiori & inferiori sede sibi respondet.

b tota 3,4, 5 fig. & figurarũ ca. 40 lib. 2, g & h.

PRIMA laryngis cartilago.

[c] Suprà enim[d] infraq; ex suis lateribus binos educit processus, utrinq; singulos. ac horum quidem duo superiores procerius inferioribus educti, membraneis uinculis ossis υ referentis humilioribus[e] lateribus[f] alligantur. Inferiores autẽ scutiformis cartilaginis processus,[g] lateribus secundæ cartilaginis uersus posteriorem ipsius sedem uniuntur, coalescuntq;. Scutiformis hæc cartilago uiris quàm mulieribus antrorsum magis prominet, tactuiq; magis exponitur: & subinde gemina, idq; potissimũ in uiris obseruat̃. In ipsius enim[h] medio, ubi cartilago hominis breuissima est, maximeq; antrorsum extuberat, secundùm suam longitudinẽ crebrò linea ducitur, quæ ad amussim à membranulis emundata, duas cartilaginis partes mutuò commissas etiam ante sectionem fuisse arguit. Atque id sanè hominibus peculiare obtigit. Boum enim cartilago simplex est, & plurimum ab hominis cartilagine forma uariat: quam sedulo ab architectis spectari uelim. mirũ nanque est, quàm boum scutiformis cartilago propugnaculi formæ accedat, quamq; affabre id speculatoribus in ipsius elatiori sede (ob priuatos ipsi incisos sinus) accommodum sit, & quàm aptè bombardarum ictibus retorquendis comparatum. haud secus profectò, quàm si machina quæpiam esset portatilis, quæ duobus processibus suis humilioribus tanquã duobus palis terræ infigi, ac exercitui præponi possit.

c 3,4,5 fig. A,B. d earundem fi. C,D. e 1,2 fi. cap. 13. E,F. f 2,3 fig ca. 21 lib. 2 C. g 8 fig. E,F. & 7 fig. E. h 1,2,3 figu. G,H. i tota 6, 7, 8 fig. & figurarũ ca. 21 li. 2 i dein k.

SECVNDA laryngis cartilago

[i] Secũda cartilago minor prima, maiorq; tertia est, ac maxima sui portione in posterioribus laryngis sedibus reponit̃, quà cibi[k] uia (quam stomachum cum Græcis uocabimus) deorsum à faucibus fertur. Quantum enim scutiformis cartilago à perfecta circuli figura deficit, hoc ipsa superiori posterioriq; eius parte supplet. Ima enim ipsius[l] sede perfectum conficit circulum, cuius anteriorem partem sub scutiformis cartilaginis radice, tactu in antica laryngis sede percipimus. Interna huius cartilaginis[m] amplitudo exactè leuis est, posterior autem ipsius sedes stomachum spectans, longa extuberat[n] linea, secundum cartilaginis longitudinem, quasi spinæ modo exporrecta. Hæc duos huius cartilaginis[o] sinus dirimit, in quibus duo figuntur[p] musculi, recto ductu à secunda cartilagine in tertiã inserti. Superior huius cartilaginis sedes, qua posteriorem laryngis regionem efformat, in duo desinit[q] tubercula oblonga, & utrinque singula, quæ tertiæ cartilaginis[r] sinibus inarticulari mox audies. Secunda autem hæc cartilago primæ ad eum modum committitur, quem suprà exposui, quando humiliores primæ cartilaginis processus ipsi connasci dicebam. Vt uerò firmior eorum processuum fieret connexus, secunda cartilago inibi, qua processus ipsi coalescunt, modicè[s] extuberat, crassiorq; est, & in hac protuberante parte sinus uisitur, qui

k 2,3,5 fig. cap. 21 lib. 2 H. & 14, 15 lib. 5 figur. A,B,C, D. l 6,7 fig. K, L. m 6 figu. I. n 8 fi. L,M. 7 fig. M. o 8 fi. N,O. p 6,7 fi. ca. 21 lib. 2 P. q 6,7,8 fi. P,Q. r 10 figur. V,X. s 8 fig E,F.

qui primæ cartilaginis proceſſum ualidiſsimè excipit.[t] Inferior cartilaginis ſecundæ pars, ubi laryngis poſteriora conſtituit, nonnihil tenuis uiſitur, deorſum magis, quàm reliqua ipſius inferioris partis ſedes, porrecta. idq́, ut[u] muſculi ex remotiori ſede initiũ ducerent, qui rectà per cartilaginis ſecundæ longitudinem expanſi, tertiæ cartilagini inſeruntur. Huic cartilagini nullum nomen inditũ eſt, ac iccirco peculiari nomine nobis Innominata nuncupabitur. Si tamen quis ſedulò eius effigiem inſpexerit, atque alicuius rei formæ illam conferre, tandemq́ hinc ipſi nomen indere uoluerit, haud aliud illi conformiùs adinueniet, illo Turcarũ anulo, quem ſagittantes dextro pollici imponunt, ut eius anuli beneficio arcus neruum robuſtiùs trahant. Is enim anulus illa parte, qua pollicis interiora reſpicit, anteriori ſecũdæ cartilaginis ſedi ſimilis uiſitur: qua uero externam pollicis ſedem tegit, poſteriori ſecundæ cartilaginis regioni utcunque conuenit: quemadmodum ex hac anuli effigie, quem margini adhibeo, eſt cernere.

TERTIA laryngis cartilago.

[x] Tertiam laryngis cartilaginem Græci ἀρύταιναν & ἀρυταινοειδῆ uocarũt, quòd quum integra adhuc eſt, & membrana tunicá ue aſperam arteriam intus ſuccingente adhuc obducitur, illi ollarum parti ſimillima ſit, qua aquam manus lauaturis affundimus. Illi nanq́ ollarũ oris ſedi aptius congruit, quàm ligneis illis conchis, quibus nautas ſentinam exhaurire, ac olitores irrigare hortos conſpicimus. ſiquidem & eiuſmodi ſitulis ſeu uaſculis Græci hanc cartilaginem contuliſſe uidentur, non quidem toti uaſi, ſed ipſius mucroni. Vtcunque ſit, tertiam laryngis cartilaginem unicam ſimplicemq́ omnes diſſectionum profeſſores deſcripſere, quum interim membranis ſuis liberata, ſit gemina: & duabus conſtituatur[y] cartilaginibus, ligamentorum duntaxat beneficio & laryngem ſuccingentis membranæ, inuicem admodum laxè commiſſis. Ac harum una quidem dextro ſecundæ cartilaginis[z] lateri, altera uerò ſiniſtro innititur,[a] ſinum læuem & altè ſatis cælatum obtinens, quo ſecundæ cartilaginis tuberculum excipit. itaq́ articulatur, ut ad internam laryngis amplitudinem, ac rurſus extra illam moueri poſſit, hæcq́ cæteris laryngis cartilaginibus maximè mobilis exiſtat. Vtriuſque cartilaginis baſis ampla eſt, & anteriori ſede in longum[b] proceſſum finit, in interiora laryngis exporrectum. Superiores uerò harum cartilaginum[c] partes ſenſim à baſi inuicem[d] dehiſcẽtes, ac dein tenuiores mollioresq́, & adipoſæ redditæ, mutuò uniuntur, & dextræ cartilaginis ſuperior pars ſiniſtræ cartilaginis parti coniuncta, eam laryngis[e] ſedem extruit, quæ illi uaſorum parti congruit, qua aquam manibus affundi ſuprà commemorauimus. Atque hæc quidem laryngis ſedes adeò mollis flexilisq́ eſt, ut uomentibus in internam laryngis amplitudinem antrorſum reclinetur, aſperamq́ arteriam adeò exquiſitè integat, ut ne minimum quidem ex uomitu arteriæ ipſi illabatur. Cæterum & ſi tertia hæc cartilago gemina ſit, duabusq́ cartilaginibus extruatur, ob id tamen eam duarum cartilaginum loco non enumerabimus: ſed unius tantum aliorum Anatomicorum more nobis habebitur, tertiaq́ nuncupabitur, quò minus illorum placita qui cartilagines numerarũt potius, quàm deſcripſerunt, plus æquo turbare uidear.

LARYNGIS operculum.

His tribus igitur laryngis cartilaginibus,[f] alia quædam mollis, & ſubſtantia tertiæ cartilaginis ſuperiori parti prorſus ſimilis, accedit, quæ laryngis perelegans efficitur operculum, accuratè prohibens, ne quid cibi aut potus in laryngem defluat. Enaſcitur autem hoc laryngis operculum ampla & antrorſum curuata[g] baſi, ab interiori ſcutiformis regione iuxta partem ipſius elatiorem. hinc introrſum[h] procedens, trianguli imaginem exprimit, cuius baſim operculi à ſcutiformi cartilagine exortus, aut ipſius cum ea cartilagine cõnexus efformat. Trianguli uerò uertex, ea pars eſt, quæ introrſum ueluti ad ſtomachi regionem producitur. Corpus hoc quà palatum reſpicit, gibbum eſt ac mollius: quà autẽ laryngi innititur, cauum ſimumq́, ac multo quàm ſuperiori parte durius. In extremo autem ipſius, quo ſtomachum ſpectat, inſigniter molle eſt, pinguiq́ obductum membrana ligamenti quodammodo naturam refert. quà uerò ſcutiformi cõmittitur cartilagini, etiam multa abundat adipe, neq́ inibi adeò durum atq́ in ſui medio cernitur.

Laryngis lingula, ſeu rima et præcipuum uocis organũ.

Pleriq́ corpus hoc præcipuũ uocis organum eſſe putarunt, id temerè γλωττίδα & ἐπιγλωττίδα uocitantes: quum tamen hæc nomina penitus pugnãtes, diuerſasq́ prorſus partes, ueteribus illis Anatomes profeſſoribus ſignificauerint. γλωττὶς enim laryngis[i] rimam indicat, quam duo tertiæ cartilaginis[k] proceſſus in media laryngis amplitudine pingui membrana obducti conſtituunt, & quam præcipuum uocis organum eſſe in quinto libro demonſtrabimus. Illi nanque eiuſmodi rimam γλωττίδα ſeu lingulam uocarũt, ab ea lingularum ſimilitudine, quam ex duabus arundinũ laminis inuicem compactis tibijs accommodari uidemus.[l] Cæterum ἐπιγλωττὶς nuncupatur laryngis operculum, dictæ nuper laryngis lingulæ impoſitũ, & ne quid inter edendum in eam decidat cauens. Quòd uerò id noſtri ſeculi medicos lateat, non ipſi tantum in cauſa ſunt, nihil præter autorum ſenſa, citra omnem ſectionis uſum, ſectantes: uerum & Celſus etiam hæc perperam (uti ſanè quæ ad Anatomen ſpectant permulta) intelligens, illud laryngis operculum lingulam appellauit,

t 6,7,8 fi. [...] u 6 fi. ca[...] 21 lib. 2 [...] x tota 9, 10, 11 fi. [...] figurarum [...] ca. 21 li. 2 y 9, 10, [...] fig. R, S. z 6, 7, 8 [...] Q, P. a 10, 11 fi[...] V, X. b 9, 10 fi[...] Y. c 9, 10, [...] figur. Z. d 10, 11 fi[...] T. e 3, 9, 10, [...] fig. cap. [...] lib. 2 l. f tota 12, [...] fig. & 3, 4 [...] 5, 6, 11 fig[...] cap. 21 li[...] 2 L. g 12, 13 fi. [...] h earund[...] fig. b. i 11 fig. cap. 21 lib. 2 c[...] dein 12, 13 fig. d. k 9, 10 fig. Y, Y. l Confer [...] cum c fi. [...] cap. 21 li. 2

lauit, non expendens id Græcis ἐπιγλωττίδα fuisse appellatum, quòd illi laryngis rimæ, quam lingulæ fistularum assimilamus, incumbit: aut ignorans aliam in larynge præter operculum illud, sedem partem'ue esse, quam lingulæ conferri poßimus. nam operculum hoc etiam humanæ linguæ imagini satis accedit. Quinetiã Celsi errore Theodorus Gaza delusus, in Aristotele ἐπιγλωττίδα lingulã uertit, quum interim Aristoteles laryngis intelligat operculũ: non autẽ eam partem, seu sedem, quam ueteres lingulam uocarunt, & quæ principaliſsimũ uocis instrumentum meritò censetur. Vt modo præteream, quoties apud Galenum, tum Interpretũ, tum etiam Græci exemplaris scriptorum uitio, γλωττὶς pro ἐπιγλωττὶς, ac rursus diuerso ordine, legatur. Verum hæc latius suo loco exequar. hîc nanque tantum de laryngis cartilaginibus sermonem instituisse sat fuit, quanto ad musculorum in secundo libro tractationem indigemus. Ac proinde etiam reliquas asperæ arteriæ[m] cartilagines, quæ C nostri formæ magna ex parte conueniunt, unà cum omnibus quæ ad asperam arteriam pertinent, in sexto libro prosequar. Nunc autem tempestiuũ erit, rationem ac modum subijcere, quo ossa & cartilagines ad disciplinam parentur, aut per Anatomen discantur, ad eam uidelicet methodum, qua semper post partium descriptionem, illarum secandi artificium (prout id suo loco aptius fieri putauero) subijciam.

Lib. 3 de Partibus animalium, cap. 3.

Præcipuè in 8. Lib. de Vsu part.

m tota 14, 15 figur.

Reliquæ cartilagines asperæ arteriæ C similes.

QVO ARTIFICIO HVMANI CORPORIS *ossa & cartilagines inspectioni præparentur. Caput* XXXIX.

CONSVEVERVNT medici Hippocraticæ arti dignè incumbentes, neque ad solos syrupos scribendos, hominibusq; imponendum nati, non mediocri labore ossa, quæ ad disciplinam asseruantur, extruere, siue ea inuicem iuncta, siue singula separatim erant inspecturi. Solent enim suspensum, uel aliàs mortuũ cadauer, magna ex parte primùm carnibus liberare, & uiscera nullo soluto corporis articulo, exsecare. Postea oblongæ arcæ ita dissectum corpus immittebant, uniuersam arcam calce opplentes, ac nonnihil aquæ dein aspergentes. Deinceps ubi arcam ad hunc modum octiduo obseruassent, eam undique angustis foraminibus perforatam, rapido illigabant fluuio, ut calx unà cum marcescentibus iam carnium reliquijs temporis successu deflueret, ac undique ab ossibus abscederet. Post dies aliquot, exemptum cadauer passim cultrorum beneficio emundabatur, mente adhibita, ne aliquis ossium connexus in eo opere dissolueretur, ligamentaq; ossa colligantia (quorum interuentu hærerent) integra custodirentur, ac demum omnia præter ossium articulos niterent. Emundatum cadauer, eo situ quo id aut sedens, aut erectum, hacq; aut illa forma compositum spectari uolebant, soli exponebatur, ut ligamenta solis æstu resiccata, ossiũ articulos in eo positu continerent. Verum hęc præparandi ratio præterquàm quòd molesta, sordida, ac difficilis est, nullos ferè ossium ostendit processus, appendices, capita, sinus, & eius generis reliqua in ossibus præcipuo studio spectanda: quòd scilicet hæc omnia insigniter nigricantibus ligamentis adhuc obducantur. adeò sanè, ut hic ossium mundandi modus ad doctrinam penè nihil accõmodet. Quemadmodum neque ridicula musculorum, tendinum, ligamentorum, neruorum, uenarum & arteriarum uidendi ratio (qua hactenus medicinæ candidatis nostræ artis professores imposuerunt) quicquam commodi adfert, sed duntaxat studiosorum animos cohibet, ne eorum, quæ iam dicebam, organorũ demonstrationem à Rabinis illis expetant. Hi nanq; asserebant, illa solum è corporibus in aquarũ gurgitibus (si dijs placet) emaciatis, non autem è nuper mortuis discenda esse. quasi uerò quicquam eruditione dignum, in corporibus ad eum modum adaptatis, prorsusq; hac ratione corruptis disci poßit, & non hæc omnia in homine nuper mortuo melius multo à nobis ostenderentur, quàm ipsi iecoris, aut intestinorum, aut cordis superficiem studiosis commonstrare solent: quamuis illam quoq; satis ineptè proponebãt, interim à cæteris corporis partibus abstinẽtes. Cæterum quo'nam pacto aliæ corporis particulæ sint aggrediendæ, suis locis affatim prosequemur: ossa autem, ut modò subijciã, leui negocio adaptabis, si discendi saltem cupidus, & quod in dissectionum studioso Galenus imprimis requirit, laborum patiens ac industrius fueris. Alicunde itaque nactus cadauer, qualecunq; id sit (quamuis tamen morbo emaciatum longe aptius censebis) uas unum carnibus, uisceribus & cuti reponendis, & sanguini admittendo, ad manũ esse curabis, unà cum magno grandiq; lebete, cuiusmodi illi sunt quibus lixiuium mulieres igni adhibent. is nanque coquendis ossibus est aptiſsimus. Huic igitur ossa inijcientur. Præterea & ampla papyrus in assere distendetur, ut huic asseri cartilagines nõ elixandæ applicari, seriatimq; imponi possint.

Ossium in [illegible] ce macer[illegible] rum, ac dein in flumine emundandorum ratio.

Ossium per coctionem parandi modus. Tum alib. [illegible] pius, tum [illegible] xime lib. [illegible] Admin[illegible] dissecti.

possint. Mox acutiori cultro orbiculatim per frontem & tempora & occipitium, sectionem tentabis, ad caluariam usque penetrantem. Ad huius deinceps sectionis orbiculum, serra caluariam diuides, parum solicitus, etiam si cerebrum uities, aut paulo humilius elatius ue caluariam diuidas. quandoquidem nunc duntaxat ossa ac cartilagines intueri seruareq́ propositum est. [a] Dissecta igitur caluaria, cerebrum solis manibus ex ipsa euulsum, uasi iniiciendum est, ac caluariæ pars à reliquo capite adempta, cacabo indetur, liberata tamen prius ab illa uerticis cute. Iam utranque aurem proximè à temporum osse absectam, seorsum in asserem, cui cartilagines adhibentur, collocato, unà cum palpebris & nasi extremo, quod cartilaginibus constat, quæ uicinissimè ab illis quibus cōmittuntur ossibus simul cum cute sunt resecandæ. Deinceps maxillam inferiorem à suis cum capitis ossibus connexu liberabis, ac cartilagines, quas priuatim in ipsius cum capite articulis haberi diximus, cultellulo à ligamentis articulum continentibus dissecabis, eas chartæ illi cui promptè hærebunt seriatim applicans. Quando inferiorem maxillam adimis, & eam obiter cute & lingua (relictis si uoles musculorū applantationibus) liberas, ac tandem in cacabum reiicis, cauendū est, ne os *v* referens aut laryngem corrumpas, sed integram laryngem cum eo osse, & lingua, & stomachi asperæq́ arteriæ portione simul è faucibus auferas, ac asseri illi non aliter emundatā cum auribus imponas. Iam à pectoris ossis mucrone ad pubem usq́ sectionē molieris, ad omentum usq́ penetrantē. cui deinceps aliam sectionem, quæ transuersim à dextro ilio ad sinistrum pertingat, adiunges, & absque delectu omnia quæ peritonæo cōtinentur, laniorū more euelles, ea uasi iniiciens. Abdominis cutem unà cum musculis obiter ab ossibus dissecabis, & sanguinē spongiis excipiens, eum in uas exprimes. modò à iugulo ad pectoris ossis usque mucronem, adeò profundam duces sectionem, ut illa ad pectoris usque os penetrante, simul cum cute musculos thoraci instratos, à costarum ossibus, earundemq́ cartilaginibus, adimere possis, & simul clauiculæ nudæ, carnibusq́ liberæ appareant. Quippe hæ acutiori cultello à pectoris osse ueniūt liberandæ, & cartilagines his articulis propriæ (quemadmodum inferioris maxillæ cartilagines aggressus es) accuratè sunt adimendæ, & dein chartæ seriatim adhibendæ. Pectoris os unà cum costarum cartilaginibus studiose à costarum ossibus liberabitur, sectionibus acutiori & nō admodum crasso cultro per cartilagines inibi ductis, ubi costarum ossa in has degenerant. Atque id promptè obitur, si modo memoria non exciderit, primæ costæ cartilaginem à pectoris ossis medio magis in latus quàm secundæ costæ cartilaginem ferri. Neq́ tantum cartilagines pectoris ossi coarctatæ à costis sunt dirimendæ, uerum etiam omnes spuriarum cartilagines, quæ uel intercostalium musculorum interuentu superioribus cartilaginibus hærebunt. Disiunctis hunc in modum cartilaginibus, pectoris os à iugulo attolles, & id uenis & arteriis à iugulo ad illud porrectis & membranis quoque liberabis, quæ thoracis amplitudinem intersepiunt. Postremò cartilagines à septo transuerso resecabis, & ipsas simul cum pectoris osse non aliter mundatas, in chartam repones, dein scapulas unà cum clauiculis à thorace dissecaturus. Iam longa sectione in altera manu à summo humero per brachium & cubitum ad pollicem usque ducta, scapulam, humerum, cubitum, & extremam manum cute & carnibus enudabis, non admodum anxius, etiam si aliqua tendinum carnisq́ portio ossibus adhuc appensa relinquatur. Adeò ut etiam suffecerit, relicta summę manus cute, illam aliquot sectionibus hîc atque illic scindere, quo postea leuiori negocio manus elixetur. Modò clauicula à summo humero secabitur, mente adhibita, num præter scapulæ processum, quem summū humerum appellamus, & clauiculā, inibi aliud tertium os occurrat. Hoc ubi præstiteris, ac peculiarem eius articuli cartilaginem chartæ adhibueris, clauiculam in cacabum cōiicies, scapulamq́ ab humero, & deinde humerum à cubiti ossibus separabis: & cubitum cum extrema manu cōnexum seruans, simul omnia in cacabum quoque locabis. Priusquam tamen scapula cacabo indetur, opportunè feceris, si cartilaginem scapulæ sinum, quo humeri caput excipitur, aliquando augentem, à scapula diremeris, chartæq́ cum cæteris cartilaginibus applicueris. Atque id similiter in alterius lateris manu est præstandum, ac ilico ad thoracem denuò accedendum, ex quo primùm pulmones cum corde & septo transuerso execabis: & priusquam cor in uas coniicias, cordis basim per transuersum à reliquo cordis corpore diuides: & deinde basim rursus à uasis, quæ ab ipsa prodeunt, sic auferes, ut ita uenæ arterialis & magnæ arteriæ orificia illæsa habeas, ac postmodum (si uisum fuerit) in cartilaginum numero illa seruaturus, chartæ applices. Vbi igitur reliqua quæ in thorace inueniūtur, in uas reieceris, cadauer in pronum uertes, & utcunq́ licebit, ceruicem reliquumq́ dorsum, unà cum tota thoracis amplitudine carnibus emundabis, studiose cauens ne costam aliquam (utpote fragilem) rumpas: aut nimiùm uicinè carnem dissecās, processum aliquem uities. Atque id adhuc magis cauendum est, quum iam singulas costas seorsum à uertebris thoracis liberaturus es. Etenim resupi-

Ita diuides, ut septima fig. cap. 6 à sexta si liberata cernitur. Verùm non est ut tibi modò in ossib. cartilaginibusq́ probè instituto, hoc Capite aliquid admonem.

resupinato cadauere, cultello acutiore costæ capitulũ, à uertebræ corporis sinu uenit separandum, & deinde ligamentis sensim diuisis, à transuersis quoque uertebrarum processibus costæ sunt adimendæ, obiterque emundatæ in cacabum mittendæ. Crura ad eum modum, quo manus aggressus es, attrectabis, femur uniuersum carnibus emundans, mox & tibiam, & pedem uniuersum. Quũ tamen genu nudas, ex tendinibus anteriorẽ genu sedem occupantibus, patellam execabis, & in cacabum nõ secus ac femur cõijcies ilico, atque id à coxẽdicis osse tibiaque liberaueris, & cartilagines resecueris, quæ tibiæ ossis sinus femoris capita excipientes augent. quippe & illas non inopportunè chartæ agglutinabis, ac deinceps tibiæ os, unà cum fibula & pede, cacabo indes. Id ubi in utroque crure præstitum erit, & ossa sacri ossis lateribus coarctata aliquantulum repurgata fuerint, cartilaginea ligamenta uertebrarum corpora intercedentia adamussim ueniunt execanda, & chartæ seriatim accommodanda. Ligamentis igitur, quæ uertebrarũ corporibus in superficie obducũtur, acutiori cultro ademptis, inter ossis sacri summum & cartilagineum ligamentum, os sacrum ac infimam lumborũ uertebram interueniens, sectionem tentabis, quæ ligamentum id, seu cartilaginem, ut Galeno uisum fuit, ab osse sacro diuidat. Rursus inter infimæ lumborum uertebræ corpus, & elatiorem dictæ nuper cartilaginis regionem, eandem duces sectionem, hacque ratione integram auferes cartilaginem. quam ubi chartæ imposueris, sequentes tantisper excindes, dum ad secundam usque ceruicis uertebram deuentum erit. Quũ itaque uiginti tres cartilagines ligamentáue cartilaginea ad hunc modum chartæ applicaueris, dorsum in tres quatuorúe partes cautè & leniter disiungendum uenit, ne impetu id tentans, casu aliquem uertebræ processum confringas. Quare etiam cauendum est, ne primam uertebram à capite negligentius liberare studeas. Licebit enim cum capite ceruicis uertebras cacabo imponere, ut & thoracis uertebras cum lumborum uertebris, modò illas à sacro osse prius disiunxeris. Os sacrum autem, unà cum ossibus ipsi commissis (quæ ilium, coxendicis & pubis ossa constituunt) nihil prohibet cacabo indere, quum scilicet ilium ossa adhuc cruda à sacro difficulter & arduè separẽtur, & pubis ossium cartilago etiam tunc uitietur: quam aliàs integrã asseruabis, si pubis ossa non dirempta cacabo inieceris. Ossibus adhunc modum cacabo immissis, aqua is uniuersus implebitur, ut ossibus altè in aquam subsidentibus, nulla ossis pars emineat. Hoc enim imprimis toto coctionis tempore obseruandum est, ne os aliquod aqua non tegatur, multoque magis, ne id ex cacabo prominens fumum excipiat, cuius etiam occasione grandem cacabum esse conuenit. Vniuersæ coctioni nullum peculiare adhibetur artificium, sed, ut in cæteris elixationibus, spuma sedulò auferenda est, quo ius clarius reddas, ipsaque ossa minus sordida extrahas. Pari etiam ratione pinguedo omnis (quæ plurima supernatare solet) est haurienda, ac in uas aliquod uel uulgi nomine reponẽda, quod illi in obliterandis cicatricibus, & neruis tendinibusque producendis multum tribuit. Coctioni nullum tempus præfinitur, quum id ex ætatum ratione plurimum uariet. Duabus enim aut tribus horis plusquam satis sit, puerulorum ossa coquuntur præcipuè, quum in illis studendum sit, ne inter mundandum ossa, appendices decidant: quarum coalitus in prouectioris ætatis hominibus uix unquam, quantumuis coxeris, dissoluitur. Is itaque coctionis scopus est, ut ossa cultrorum beneficio, uti inter edendum fit, aptè mundari queant. ut autem id facias opportunius, pedetentim nonnulla ossa inter elixandum forpice eximes, eaque solus purgabis; nisi fortasse studiosus adsit sodalis, qui unà manus operi adhibeat. Summoperè enim cauendum est, ne imperitior aliquis ossium supercilia, processus, capita & sinus radendo uitiet, aut alicunde cartilaginem læuem, & crustæ modo ossibus obductã imprudens auferat. hæc nanque, quum carnem, ligamenta, tendines & membranas ossa ambientes adimis, præcipuè seruanda uenit. Neque uerò officium id hac duntaxat ratione inepto alicui, & Anatomes parum studioso minus cõmitti uelim, uerùm ut, quum unumquodque os priuatim purgas, sinus ipsius & capita, & potissimũ ligamentorum naturam, & tendinum insertionem, musculorumque exortum accuratè contemploris. Non enim facile dixerim, quantum cognitionis partium eo opere tibi paraturus sis. Quando igitur hunc in modum seriatim ossa ex bulliente iure extrahis, ac mundata terræ, aut sportulæ alicui imponis, non admodum anxiè expendito, quódnam os prius tibi occurrat. Summam tamen manum cum cubiti ossibus extrahens sedulò obseruabis, ne uiolentius brachiale à cubiti ossibus seiungas, sed cultro articuli ligamenta sensim diuidens, brachiale à cubiti ossibus accuratè liberes. idem facito in postbrachialis ossium à brachiali separatione. Id enim caueri uelim, ne brachialis ossa inuicem dirimas, unde etiã ilico atque id integrum à cubito, & pollicis primo osse, & postbrachiali disiunxeris, obiter duntaxat tendines ligamentaque ipsi obnata diuelles, id studens, ne ossa in interna externaque ipsorum superficie penitus ligamentis emundentur, ut ligamentorũ beneficio brachialis ossa inuicem hæreãt. Brachiali enim ita igni

adhibito ligamenta sensim resiccata, ipsius ossa firmiter continent, leuioriq́ negocio in ossium connexu brachiale, cubiti & postbrachialis ossibus cōmittitur: nisi fortè in iungēdis ossibus peritior, brachialis ossa mutuò dirimere, ac ligamētis emūdare, postmodumq́ æneis filis inuicem committere audeas, aut etiā disiuncta asseruare uelis. Mox ubi brachiale in eum modum igni apposueris, chartam assumes, cui postbrachialis & digitorum ossa, non prætermissis sesaminis ossibus, exactè emundata imponas: quo minus hæc illi chartæ inuoluta, neque alterius manus ossibus confusa, in committendis ossibus negocium augeant. Conduxerit igitur, manuum pedumq́ ossa separatim in quatuor chartas recludere. Priusquam tamen huius illius'ue manus, aut pedis ossa chartæ implicas, antea semper indagandum est, num aliquod os nō mundatum supersit, ne quum putamina & ius abijciendum curas, unà aliquot ossa oscitātèr simul auferenda porrigas. et si fortè unguem asseruare uisum sit, illum dum pedis manuumq́ digitorū ossa expurgas, auelles. Nō minus enim humanos ungues, quàm auium & quadrupedum ungues, à pedibus calenti aquæ impositis, elixatione recedere conspicimus. Porrò quum ulnam & radium emundas, cartilago non negligetur, quæ à radio profecta, magna ex parte ulnam à brachiali dirimit. Hæc nanq́ ab ulna liberabitur, ut radio adhuc connata, in ossium connexu, rursus ulnam & brachiale intercedat. Quinetiam quando caput purgas, accuratissimè caueto, ne membranam, quæ auditus organi foramen succingit euellens, ossicula illa negligenter eximas, quæ eius organi constructionem subintrant. quippe illa stylo quopiam in foramen misso, sunt studiose euellenda, & pariter excutiēda. Hæc ossicula ad reliquā ossium colligationem, aliquò recondes, & uertebras omniū postremo è iure eximes, quemadmodū & sacrum os: nisi fortè post aliquam elixationem, coccyx os à sacro liberare lubeat, quòd scilicet huius ossicula, ob cartilaginea ligamenta, quæ ipsa connectunt, si diutius coquantur, ab inuicē seiungi soleant. Si tamen coccygis ossis prescindendi gratia, os sacrū exemeris, id denuò cacabo est immittendum, coccyxq́ os priuatim in chartam reponendum, aut in sportulam conijciendum, in quam minuta locabis ossicula: cuiusmodi dentes sunt, si fortè ipsorum aliquis exciderit, aut aliqua ossis portio oscitanter effracta fuerit. Verùm ut pubis ossium cartilaginem serues, priusquam ilium ossa à sacro liberas, pubis ossa anteriori posterioriq́ sede leuiter sunt emundanda, ac dein inuicem solis manibus seiungenda, ut ipsa intercedens cartilago ab altero osse abscedat, uniq́ duntaxat commissa maneat, leui negocio postmodū in ossium connexu, cum altero pubis osse iungenda. Ossa hac ratione purgata denuò numerabis, non quidem manuum & pedū ossa, quæ iam seorsum chartis prius inuoluisti, uerum recensebis caluariæ partem, quam serra à reliquo capite ademisti: in qua considerabis, num portiunculæ temporum ossium, quæ instar squamæ uerticis ossibus applicantur, atque serra à cætera temporum portione auferri solent, ex elixatione deciderint, ne fortè illas cum ossium spolijs aut iure reijcienda cures. Solent enim facile à uerticis ossibus decidere, si casu serræ sectio multum supra aurem ducta fuerit. Deinde num dens aliquis ex superiori inferiori'ue maxilla exciderit, perpendes, & uigintiquatuor uertebras totidemq́ costas enumerabis, duas clauiculas, duas scapulas, duos humeros, duas ulnas, & radios duos, sacrum os, à quo iam antea coccyx os ademptū est: duo grandia ossa sacri ossis lateribus nexa, femora duo, tibię ossa duo, & fibulas duas, item patellas similiter duas. Atque ubi omnia enumeraueris, magnopere cōduxerit, ossa denuò mundæ & bullienti aquæ indere, ac mox exempta seorsum aspero rudiq́ linteo abstergere, & si quæ ligamentorū, aut membranarum, aut musculorum insertionis exortus'ue sint reliquiæ, eas defricare abstergereq́ cōuenit, studio interim adhibito, ne lubrica, & crustæ modo ossibus adhibita cartilago simul auferatur. Interea uerò dum hæc in orbem igni apposita leuiter desiccātur, aurium cartilagines cute detegentur, chartæ cum reliquis cartilaginibus applicandæ. Idem quoq́ in palpebrarum & narium cartilaginibus moliendum est, ac deinceps acutis cultellis os υ referens, à musculis ipsi cōmissis, quàm licebit exactissimè crudum emūdabis. Purgato illo osse, laryngis cartilagines similiter crudas accuratè carnibus membranisq́ liberabis, simul cum una atq́ altera asperæ arteriæ trūci cartilagine, C imagini cōparatę. Iam pectoris os, ipsiq́ cōnexas cartilagines sedulo emundabis, quod eo minus promptè perfeceris, quo id pluribus obducitur membranis, pingueq́ est, & interim coquendum neutiquam uenit, uixq́ calente aqua aspergendū. Quum uerò cartilagines carne spolias, cauendum est, ne membranam cartilaginibus proximè obductam, illiq́ correspondentem auferas, quæ quòd os ambit, περιόστεον Græcis uocatur. Quippe hac membrana à cartilaginibus discerpta, illæ infirmiùs pectoris ossi cōmittuntur, & cōtractæ breues intortæq́ euadūt. Et quo minus cartilagines hæ contrahantur, pectoris os ad ignem non est exiccandum, sed alicubi tantisper, dum ossa nectere proposueris, in loco non nimis humido reponendum, ne rursus cartilagines plus æquo flaccescāt, ac postea deformem thoracis ossium fabricam cōstituant.

Quan-

Quandoquidem nihil prorsus est, quod æquè elegantem sceleti struem uitiat, atq; pectoris os cum cartilaginibus, si modo illæ negligentius obseruentur, & non iam compactis ossibus potius, quàm antea, exiccari permittatur. Reliquas autē cartilagines chartæ adhibitas, licebit igni nonnihil admouere, at ita, ne nimium conuellantur: quum satius sit, & has quoq; post compactionem siccari. Iam integrū tibi est ossa & cartilagines ad eum quem mox dicam modum con texere, aut dissoluta asseruare: quod longè etiam præstiterit, si modò aut cōnexis, aut dissolutis carendum esset. Ossa nanq; disiuncta, & in oblongam arcam seriatim posita, quouis tempore seorsum conspici, ac omnia quæ ad ossium cognitionem spectāt, edocere possunt. quæ autem erecta cōmissaq; sunt, sinus, capitaq; ossium non admodum accuratè cōmonstrant, sed ut uerè dicam, ad ostentationem potius quàm ad disciplinam conducunt. Quanquam rursus ad disciplinam illa ossa accommodatissima sunt, quæ subducuntur ex Italicis monumentis, penus modo (ut hîc ferè omnia) extructis, & sub impluuio aliquo, aut alioquin aëri ita expositis, ut hæc pluuialem aquā quandoq; excipiāt. Præter id nanq; quòd monumēta eiusmodi humida sunt, etiam aqua subinde accedit, cuius beneficio omnia quæ ossibus adnascūtur promptissimè marcescunt, adeò ut illa ossa post aliquot annos exempta, & obiter abluta, sint integerrima, nihilq; modo in ossibus spectandum commonstrent, si in arcam seriatim citra connexum reponātur. ad coniungendum enim prorsus sunt inutilia, cùm propter egregiam duritiem, tum propter deperditas costarū totiusq; corporis cartilagines. quæ si fortè reperiūtur, ob putredinem sunt friabiles, & undiq; ab ossibus liberæ. Rursus ad hunc usum sunt inutilia, quæ è terra apud alias nationes effodiuntur, & cumulatim in cœmiterijs asseruātur. Præter hoc enim, quòd illa carie ob terræ siccitatem afficiūtur, omnia eiusdem hominis ossa nunquam uelut in dictis nuper monumentis reperies, uel Parisijs etiam in Innocentū cœmiterio. Vbi, si modò alibi, quamplurimos ossium quæ è terra fodiūtur, habes aceruos: qui mihi quando primum ossa cum MATTHAEO TERMINO, in omnibus medicinæ partibus insigni medico, & dum uiuā mihi colendo studiorū sodali doctissimo discerem, adeò nobis uberem suppeditarūt copiam, ut longo indefessoq; spectandi usu edocti, etiam obuinctis oculis cum sodalibus interdum deponere ausi fuerimus, unius mediæ horę spacio nullum os ex tot aceruis porrigi posse, quod, cuiusmodi esset, tactu non diiudicaremus. atque id eo nobis faciendum erat studiosius, quo discendi cupidi, magis præceptorū opera, in hac medicinæ parte destituebamur. Porrò quod ad coctorum ossium connexum erectionemq; attinet, ea mox post emundationem (ne nimium indurescant) committenda sunt. nam statim à coctione, ossa solis subulis, quibus suppinguntur calcei, citra negotiū perforantur, æneisq; filis mutuò alligantur: quod quisque prout manum nactus est industriā, & ea quæ hactenus toto libro descripsimus, minus obaudiuerit, suo marte perficiet. Ac primū quidē aliquot paratis subulis, æneo filo partim crassiore, partim tenuiore, filum igni indetur, quo postmodū magis sequax, & quantumuis uariè intortum, minus rumpatur. His addentur duæ tenaculæ, seu forcipes: unus quidem quo filum intorquebitur, alter autem quo intortum iam abscabitur. Auspicaberis autē ossium colligationem à pedibus, ac primum calci talum iunges, & deinde cubiforme os calci, & cymbā referēs talo, & tria interiora tarsi ossa cymbam referenti, deinde his cōmittes pedij ossa, hisq; seriatim digitorū ossa, cum ossiculis sesamo cōparatis. quæ ideo cautius & tenuiori subula perforabis, quo duriora solidioraq; sunt, & ex subulæ impetu prōptius diuisa dissiliunt. Vbi utrunq; pedem iunxeris, tibiæ ossis tuber, quod sinus femoris capita excipiētes dirimit, cultro aliquo oblongo, sed arcto perforandū est. quod excipiendo duriori baculo sufficiat, qui femori etiam intrusus claui ritu ita tibiam femori committat, uti asseres absq; glutine necti cernimus. Est enim in femoris inferiori sede aliud foramen moliendum, illi è directo consistens, quod in tibia fieri uolebam, ut idem baculus & femori & tibiæ indatur, huiusq; ope articulus genu inflexus maneat. Præter hunc baculum tamen, femur tibiæ ossi utrinque crassiori filo committendum est, non prætermissis cartilaginibus tibiæ ossis sinus augentibus. quæ quum hæc ossa iungentur simul cum illis constricta, in articulo genu seruabuntur. Mox fibula tibiæ ossi suprà infraq; alligabitur, & patella simul femori ac tibiæ firmabitur. Hoc ubi in utroque crure præstitum erit, sacri ossis lateribus ilium ossa crassiori filo sunt nectenda, ac deinde pubis ossa interueniente etiam illorum cartilagine iungenda. Iam ad manum erit orbicularis asser, in quem ossa erigentur. conuenit autem huius asseris orbem tantum esse, ut pedes illi eo situ, quo ossa erigenda ducis, aptè firmari queant. Huius asseris medio foramen in hoc paratur, ut quum ossa in erectam arcam recondes, inferior arcæ fundus axem habeat: quæ foramini illi indita, orbem conuolui sinat. Præter hoc foramen, aliud iuxta orbis circunferentiam aptabitur, in quo lignum firmari queat, quod instar teli, aut hastæ, aut falcis (utcunque uisum erit) paratum, sceleti manus suffulciat. Extructo

Quæ ossa ad disciplinam utilissima.

Emūdata ossa quomodo iungenda.

Huiusmodi instrumenta ferè seriatim proponit tabula cap. 7 lib. 2 ad chara. S, T, V, X, Y.

in huncmodum orbi pedes impones, & astantis alicuius ope super pedes reliqua crurum ossa
inniti curabis, ac deinde femorum capita in coxendicum ossium acetabulis indes, ut rectè filo
aut uirgula interuallũ metiaris, quod ab orbe ad humiliorẽ sedem foraminis pertinet, in sacro-
osse dorsalis medullæ gratia incisi. Hoc etenim interuallum edocebit, qua mensura ferrũ fabri-
candum sit, quod orbi affixum, & ossis sacri reliquarumq́ue uertebrarũ foramini dorsalem me
dullam transmittenti inditum, uniuersa ossa pulchrè sustinebit. Ferrũ nanque ita aptandum est,
ut ualidè orbis medio clauis affigatur, & ab orbe ad infimam usque nuper dicti foraminis sedem,
teres aut quadratum sit. ab illa autem sede sursum latius quàm crassius esse conuenit, ut postmo
dum ad dorsi inflexum obliquari queat, uertebræq́ue ipsi ita adaptentur, ut immotæ ad id neuti-
quam circunuertantur. Atque ideo ferrum inibi primùm tenuius fiet, ubi sacrum os ne deorsum
subsideat, suffulciendum uenit. Nisi enim hoc os firmetur, sustineaturq́ue, unà cum ipso reliquæ
uertebræ sensim descendent, temporisq́ue successu sceleti crura turpiter obliquabũtur. Accuratè
igitur ab orbe ad sacri ossis foraminis infimã sedem, longitudo metienda uenit. De reliqua au-
tem ferri longitudine non adeò curandum est, quum hæc si fortè longior sit, post ossium cõpa-
ctionem facilè præscindatur. Et etiã si ossa arcę imponenda duxeris, magnopere iuuerit ferrum
plus minus duabus palmis lõgius quàm uniuersum sit sceleton, fieri, ut ipsius portio extra uer
ticem eminens, superioris arcæ fundi foramini possit indi, in ipsoq́ue conuolui. Ferro itaque orbi
perpendiculatim affixo, acutiori cultello ossis sacri foramen dorsalis medullæ nomine incisum,
sensim ita exculpes, ut ferrum ipsi commodè intrudi possit. Nam quum hoc foramen natura ar
ctius sit, & insigniter obliquũ, nequaquam ferrum admittit, nisi quemadmodũ iam diximus,
sic augeatur, ut à ferri mucrone os sacrum ad eam usque ferri sedem protrudere ualeas, quam nõ
amplius teretem, quadratam'ue faciendam innuimus. & si casu hæc sedes os sacrum minus aptè
suffulcitura uidebitur, operæprecium erit eam ferri sedem lima exasperare, ac dein nodum illi
ex æneo filo obuoluere, qui os sacrum cõmodè sustineat. Osse sacro in hunc modum suffulto,
crassiori filo femoris capita coxendicum acetabulis innectes, diligenter perpendens quantum
hæc aut extrorsum aut introrsum intorqueas, ne fortè crura turpiter intorta committas, aut pa
tellæ, interiora potius crurum, quàm anteriora respiciãt. quod sanè futurũ est, nisi ad amussim
capita suis finibus iunxeris. Vtcunque tamen feceris, in hoc connexu filum prorsus intorquendũ
non est, priusquam pedes orbi & tibiis eo situ commiseris, qui tibi apparebit elegantior. Hunc
à baculi, quo manus stabilientur forma, potissimum petes: alium quippe situm messoria falx,
alium telum, & alium rursus hasta, aut Neptuni tridens, aut aliud quoduis instrumentũ expe-
tit. Modò uertebræ omnes seriatim accommodandæ sunt, quo cuiusque situm ordinemq́ue inuen
tu non arduum obserues. hunc nanque uertebrarũ forma, & articulationis ratio promptè osten-
dunt. Quum primum itaque ordinatim omnes in mẽsam reposueris, quinque lumborũ uertebras
inuicem duobus nexibus cõmittes, qui in corporum lateribus facti, unà cartilagineũ ligamen-
tum contineant, quod uertebrarum corpora interuenire dictum est. atque huiusmodi ligamenta
seriatim à charta cui illa applicasti, sunt assumenda, eo semper relicto, quod eas intercedit uerte-
bras, quas inuicẽ non alligas. quemadmodum in præsentia est ligamentũ seu cartilago, sacrum
os & infimam lumborum intercedens uertebrã, idq́ue quod supremam lumborum & infimam
thoracis uertebras interuenit. Iunctis enim lumborũ uertebris, sex inferiores thoracis inuicẽ,
& postmodum sex superiores unà cum ceruicis humiliori cõnectentur. Reliquæ enim ceruicis
mutuo nõ sunt colligandæ, sed eas interueniẽs cartilago corpori inferioris uertebræ duntaxat
est glutinãda. quandoquidem ceruicis uertebrę etiam non nexæ, sed ferro tantũ inditæ, suã ser
uant sedem: neque thoracis uertebrarũ modo immotæ, postmodum costas sustinere debẽt. Ilico
igitur atque uertebras ad eam, quam præcepi rationem, priusquàm ferrum illis traiiciatur cõmiseris,
lumborum uertebras ita cõnexas ferro impones, idq́ue sedulo ad eorum situm inflexum'ue obli
quabis, ac infimã uertebrã unà cum sacro osse ita cõmittes, ut iam prius lumborũ uertebræ mu
tuò uinxisti. Mox his inferiores thoracis adiunges, perpetuò quam licebit accuratissimè ferrũ,
uti necessum erit, complicans, & infimam thoracis uertebram supremæ lumborũ adnectens.
His pari modo superiores thoracis uertebræ addentur, & harum infima supremæ earum quæ
iam ferro appositæ fuerãt, alligata, latiusculum & longum nigroq́ue colore intinctum adaptabis
baculum, qui posteriori ferri parti appositus, quàm licebit demissè inter ferrum & uertebras
intrudetur, ut huius baculi beneficio uertebræ ad ferrũ firmius contineantur, neque ulla ratione
uersatiles sint, ne postmodum uniuersus thorax in hoc illud'ue latus turpiter conuolui queat.
Vt autẽ caluaria ferro applicetur, necessum est uerticẽ foramine quodam perforari, ad amussim
ferri amplitudini & crassiciei correspondente, ne quando ipsi ferrum traieceris, caluaria quauis
occasione quoquouersum circumuertatur. prout enim faciem anteriora exactè aut latera spe-
ctare

ctare uolueris, foramen id aut transuersim, aut obliquè insculpere cultro quopiam oportet. quemadmodũ & illic ubi caluaria denuo perforanda est, ut ligulis ea sectio quam serra in caluaria molitus es, cõmittatur, & quũ uisum fuerit, caluaria à ferro adempta, rursus dissolui queat. summopere nanq; cõducit, internã caluariæ amplitudinẽ qua cerebrũ cõtinetur intueri. quod ut fiat, utraq; caluariæ pars tribus foraminibus sibi mutuò correspondentibus candenti ferro, aut cultri mucrone est perforanda. ac unum quidẽ foramen opportunè in occipitio perficitur, & utrinq; in temporibus unum. At inferiorem maxillã æneo filo cum superiori cõmittes, nexu suis capitibus in sinus superioris maxillæ facto. Verum quũ hic cõnexus nõ adeò firmus sit, ut accuratè dentes mutuò applicet, sed inferior maxilla dependeat, elegãsq; sit, hanc superiori modò iungi, modò disiungi, præter dictũ nexum, maxillæ inferioris acuti processus etiã perforandi sunt, & funiculus ipsis illigandus, qui subiugalibus traiectus ossibus & uertici incumbens, nunc uersus frontem, nunc uersus occipitium tendi possit, dentesq; ita collidi queant. Vtcunq; uerò sit, potissima ferri cura esse debet, ne illud ineptè nunc in posteriora nunc in priora obliquatum, corpus indecorè erigat. quò minus autẽ id fiat, magnopere conduxerit dorsi ductum cognouisse. Porrò nunc tempestiuũ erit costas uertebris & suis cartilaginibus alligare, quod sanè ut ad amussim & sedulò facias, primùm omnes dextras costas à sinistris discernes, coniectura uel à sinu sumpta, quo uena, neruus & arteria costis exporrigitur. dein à superiori costarum sede, quę latior spissiorq; inferiori occurrit. Deinceps in hunc ferè modũ ((( ))) costas mensæ seriatim impones, ut dextræ sinistris respondeant curans. Promptũ enim erit singulas suis sedibus ponere, si ea modò memoriæ non exciderint, quæ ad internoscendas costas suprà cõmemorauimus. Ex hac costarũ serie primã utriusq; lateris costam suę cartilagini ad pectoris os adnectes, & deinde sodali pectoris os cum suis cartilaginibus in sua sede tenendũ porriges, ac deinceps primas costas primæ thoracis uertebræ trãsuersis processibus alligabis. Insuper secundas costas suæ cõmittes uertebræ, & postmodũ ipsarũ cartilaginibus, atq; ita seriatim omnes: obseruãs interim, ut illas costas toto interuallo prorsus dehiscere sinas, quę ante sectionem cartilaginibus inuicem diremptæ fuerãt. Nunc humeros spissiori filo scapulis nectes, & deinde tenuiori filo clauiculas summis humeris, mox scapulas costis, & clauiculas pectoris ossi. Quum tamen humeros scapulis aduincies, expendendũ est, quo'nam situ manus collocãdas duxeris. Hic enim multũ refert, quomodo scapulæ sinui caput humeri cõmittatur. in quo etiã connexu cartilago neutiquam prætereunda est, cuius auxilio scapulæ sinus interdũ adaugetur, atq; ita etiã cartilagines maxillarũ & clauicularũ articulis peculiares nõ neglectæ suis articulis nectentur. Cæterũ cubiti ossa humero uinciẽda nõ sunt, priusquam extrema manus tota fuerit nexa. radius itaq; suprà infraq; ulnæ est colligãdus. deinde si brachialis ossa disiuncta, suisq; ligamentis libera sunt, ea inuicem sunt cõmittenda, aliàs autẽ suorum ligamentorũ interuentu abundè continẽtur. Inferiori ipsorũ sedi primum pollicis os, & quatuor postbrachialis ossa, ac deinde his digitorũ ossa, unà cum sesaminis officulis adnectes. Postremò autẽ brachiale radio iunges, & deinde ulnam humero. Atq; ubi id in utraq; manu præstitũ erit, summas manus baculo illi alligabis, quem ualidè orbi infixũ instar falcis, aut aliter extruendũ dixi. Erectis nunc ossibus, & ex osse υ referenti, & auditus organi ossiculis, ac asperæ arteriæ, aurium q; & palpebrarũ cartilaginibus, & ungue cordisq; cartilaginibus, monile licebit confingere, his omnibus catenulæ, aut exiccato cruris aut manus neruo adnexis. Hinc liquet, quàm leui negocio humani corporis ossa, oppido quàm medico exoptãda, parari queant: quo in opere nihil ipso cõnexu, non aggredienti, difficilius uidebitur. qui tamen mihi primum experienti satis pulchrè successit, exemplo ab illis sumpto, quos effractas scutellas & lapideos cacabos cõpingere interdũ uideram. Coctionis autem rationẽ, emolliẽdi in medicina uis docuerat. Lutetia nanq; ob belli tumultus Louaniũ reuersus, atq; unà cum GEMMA PHRYSIO, æquè celebri Medico ac paucissimis conferendo Mathematico, ossium uidendorũ nomine ad eum locũ quo magna studiosorum cõmoditate omnes ultimo affecti supplicio in publica uia rusticis proponi solent, obambulãs, in eiusmodi incidi afficcatũ cadauer, quale latronis erat, quod Galenus se spectasse commemorat. Vti enim hoc aues carne liberarãt, ita sanè illud quoq; ipsas emundasse coniicio, quia homo ille ante annũ stramine duntaxat obustus, & quasi tostus, paloq; alligatus, ita suauẽ escam auibus exhibuerat, ut nuda undiq; essent ossa, eaq; solis ligamentis hærerẽt, musculorum exortibus & insertionibus duntaxat asseruatis. quod in suspensis nunquam usu uenit, quum præter oculos (& si uulgus aliter arbitretur) uolucres nihil ob cutis crassitiem dilaniẽt. ac proinde integra in his cute, ossa intus carie afficiuntur, prorsusq; ad disciplinam sunt inutilia. Afficcatum itaq; & nulla ex parte humidum sordidum'ue corpus intuens, haudquaq; insperatam ac subinde expetitã mihi occasionẽ prætermisi. quinimò Gemmæ beneficio palum cõscendens, *Lib. 1. de Admin. dissect.*

 femur

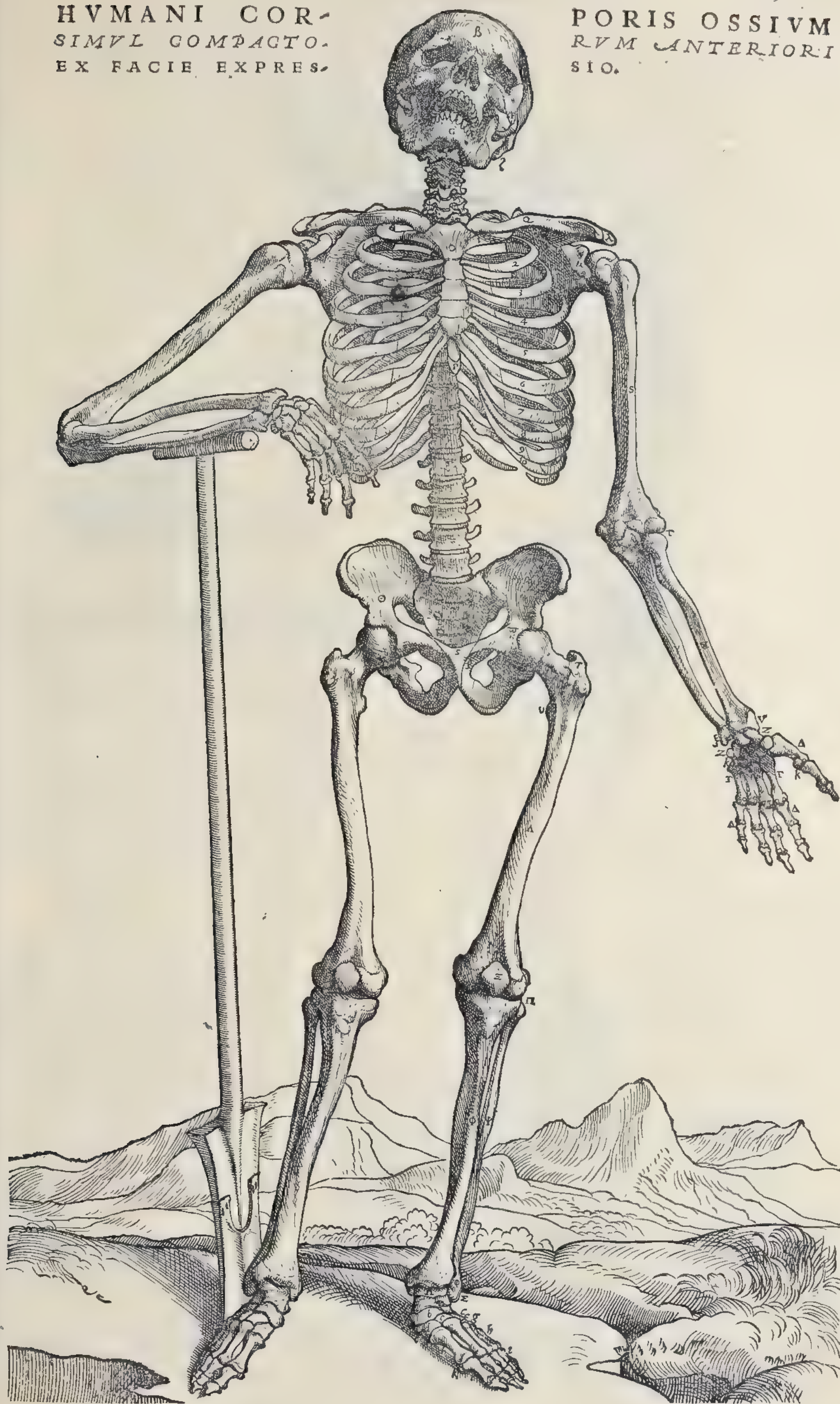
femur à coxendicis osse diuulsi. trahentiq; mihi, unà cum brachijs ac manibus, scapulæ quoq; subsecutę sunt. deerãt tamen alterius manus digiti, & patella utraq;, unà cum pede altero. Quu itaq; crura & brachia (relicto cũ totius corporis trunco, capite) clam repetitis uicibus domum detulissem, ut thoracẽ qui catena alte firmabatur nanciscerer, extra ciuitatẽ me uesperi excludi passus sum: tantoq; obtinendorum ossium desiderio & studio ardebam, ut media nocte in illa corporum multitudine quod expetebã diuellere nõ horruerim, haud mediocri labore ac industria, sine arbitris, palum cõscendens. Verũ detracta ossa procul illinc deferẽs, in secretiori loco condidi, frustatimq; altera die per aliã ciuitatis portã domũ detuli. Porrò quũ ligamenta rescindere cœpissem, nihil ob egregiã eorum duriciẽ promoui, ac illa feruẽte aqua emollire coactus sum: utq; uoti compos redderer, omnia ossa tandẽ tacite ita coxi, illisq; emũdatis illud sceleton extruxi, quod Louanij apud longe amicißimum mihi GISBERTVM CARBONEM, insignẽ ac uario disciplinarũ genere instructũ medicũ, meumq; à puero studiorũ commilitonẽ asseruatur. Atq; id sceleton adeò præproperè paraui, & manũ ac pedem, duasq; patellas nõ minori labore & industria aliunde conquisiui, ut omnibus persuaserim id me Lutetia aduexisse, quo omnẽ subreptorũ ossium suspicionẽ delerem. quamuis eius urbis Prætor postmodũ adeò medicinæ candidatorũ studijs fauit, ut quoduis corpus à se impetrari gauderet: ac ipse nõ uulgariter Anatomes cognitione afficeretur, mihiq; illic Anatomen administranti sedulò astaret. Quum igitur primum tentantibus nobis adeò promptè negociũ successerit, quid nunc futurũ existimandum, postquam cõponendi quoq; rationem alijs descripsimus? & præter subiungendas nunc tabulas, in plurimis Academijs, uel nostra opera, sceleta uisuntur? Verùm non hominis solum ossa, sed, uel Galeni nomine, simiæ & canum, ac Aristotelis etiam gratia auium piscium q; & reptilium inuicem connexa, aut saltem disiuncta apud medicinæ & naturalis philosophiæ studiosum esse oporteret. Nisi fortè hanc philosophiæ partẽ ad nos nihil pertinere arbitremur, satisq; esse nobis persuadeamus, si nostris syrupis, citra Anatomen imponere mortalibus, & loculos opplere poßimus.

DE OSSIVM NVMERO. CAP. LX.

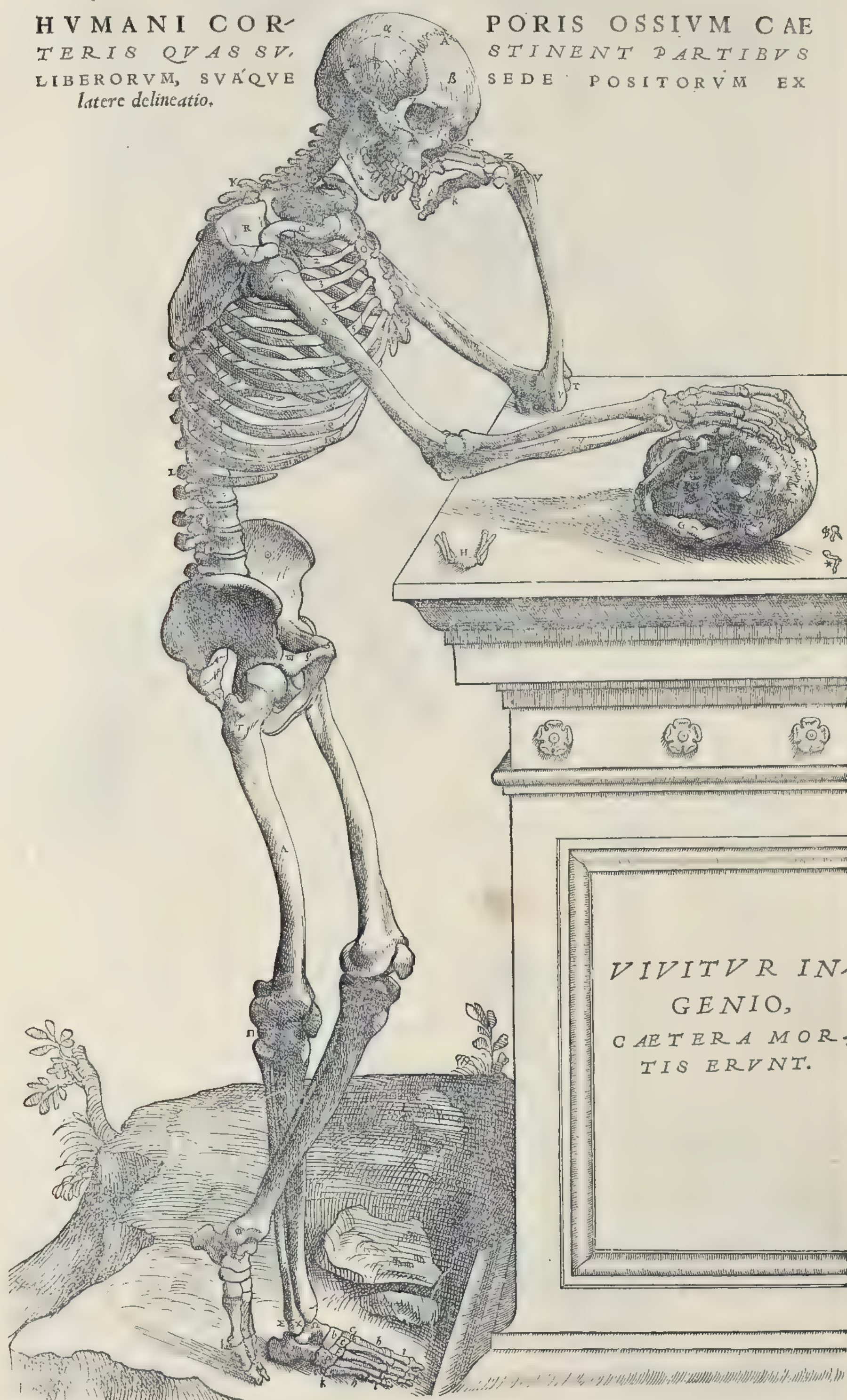

PARVM dubito plerosq; alicubi à me ossium quoq; numerũ desideraturos: quibus nullum aliud consiliũ dari uelim, quàm, ut ex singulis huius libri Capitibus illũ petant. prolixius enim esset, hîc omnia recẽsere. Quãuis ne tantillum laboris subterfugisse uidear, non enumeratis appendicibus, & oßibus ita ut in prouectioris ætatis hominibus se habent, cõstitutis, ad hunc modum ea recensere nihil impediet. Caluariæ ossa uiginti sunt, octo quidem capitis, & maxillæ superioris duodecim: ita tamen, ut iugalia priuatim nõ enumerentur, quum quorundam illorum uiginti ossium partes seu sedes tantũ sint, propriaq; circũscriptione destituantur. auditus organi ossa quatuor sunt, duo scilicet ad singulas aures. dentes sunt triginta duo. maxillæ inferioris os unicum. ossis υ referentis ossicula sunt ferè undecim. Vertebræ uiginti quatuor. sacri ossis ossa sex. coccygis autem quatuor. costæ uiginti quatuor. Pectoris ossis tria numerauimus ossa, alijs autẽ septena recensentur. sed age hac enumeratione tria tantum sint: & aliàs ex tuo arbitratu, quot uisum tibi fuerit. scapulæ duæ: totidem clauiculæ. & humeri duo. ulnæ duæ. radij duo. brachialis ossa sedecim, utriusq; scilicet manus octo. octo item postbrachialis ossa, in utraque manu quatuor. digitorum ossa triginta: utriusq; manus nimirũ quindecim. sesamina ossicula in singulis manibus ut minimũ sunt duodecim, ac proinde iam uiginti quatuor illa in manibus recenseamus. Ossa sacri ossis lateribus commissa, duo. femora duo. duo tibiarũ ossa. fibulæ duæ. duæ patellæ. duæ calces. tali duo. nauicularia ossa duo. tarsi ossa octo, in utroq; pede quatuor. decem pedij ossa, in utroq; pede quinque. uiginti octo digitorum pedis ossa, cuiusq; nimirum pedis quatuordecim. pedis sesamina oßicula similiter atq; in manibus uiginti quatuor, quãuis nonnulla sint prorsus cartilaginea. Ac proinde si hæc ossa in unum numerũ reijcies, uniuersa erunt (si rectè addo) trecẽta & quatuor. quibus si pectoris ossa quatuor adhuc adijci uelles, & maxillæ inferioris duo ossa statueres, essent trecenta & septem. Verum si priuatim omnes appendices (quũ ossa sint propria circũscriptione in pueris terminata) enumerare lubeat, facile dictum nuper numerũ semel, ac rursus dimidio duplicares. quod uel hinc colliges, si uertebras, femora, tibiæ ossa, atque alia quæ multis appendicibus donantur, in memoriã reuocaueris. Rursus si ossa ut in pueris uisuntur subduxeris, Dij boni quantũ oßium aceruum cumulabis? quum omnes uertebræ, aut tribus aut duobus constent ossibus: & ossa quæ sacro coarctantur, tribus, idq; generis reliqua: adeò ut cuiq; suo arbitratu oßium numerum confingere sit integrum.

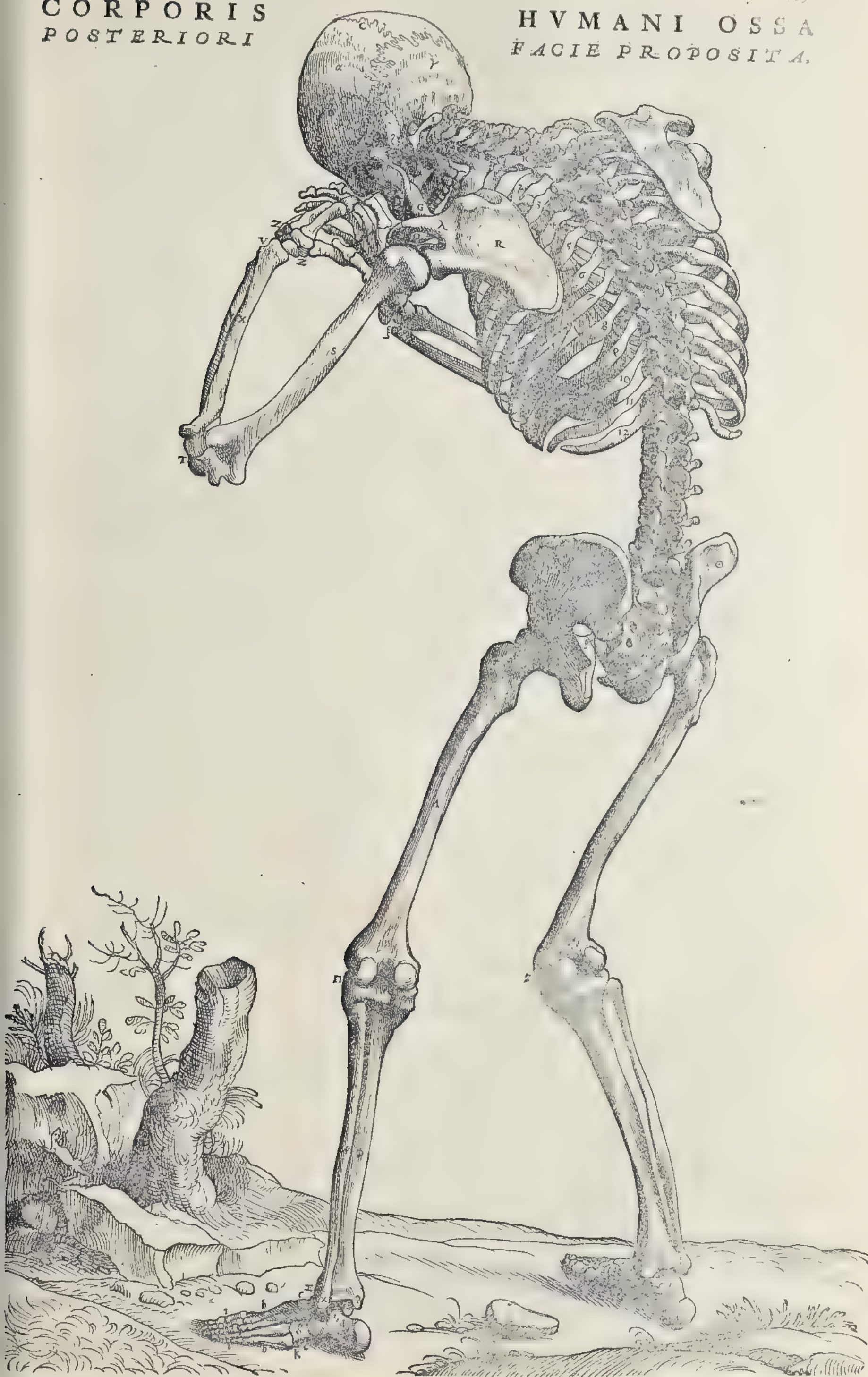
HVMANI CORPORIS OSSIVM
SIMVL COMPACTORVM ANTERIORI
EX FACIE EXPRESSIO.

HVMANI CORPORIS OSSIVM CAETERIS QVAS SVSTINENT PARTIBVS LIBERORVM, SVAQVE SEDE POSITORVM EX *latere delineatio.*

CORPORIS HVMANI OSSA POSTERIORI FACIE PROPOSITA.

CHARACTERVM, QVI TRIBVS VNIVERSVM SCELETON EXPRIMENTIBVS FIGVris adhibentur, Index.

TRIBVS præcedentibus figuris (quas integras nuncupare ſoleo) ijdem ferè inſcribuntur characteres. quanquã ſi quis illarum alicui peculiaris tantum fuerit, ex numero promptè obſeruabitur, quem ſingulis characteribus modò in Indice ſubijciã, quo potiſsimùm inſtitui oſsiũ nomina ſimpliciter aſcribere: primùm ea collocaturus, quibus toto ſermonis contextu præcipuè utor: dein Græca, mox (ſi quæ alia ſint) Latina probatioribus recepta autoribus, idq; ita ut ordo hic uim quandã habeat. His ſuccedẽt Hebræa, ſed & aliqua ex parte adhuc Arabica ex Hebræo Auicẽnæ interprete propemodum omnia, inſignis medici mihiq; familiaris amici Lazari Hebræi de Frigeis (cum quo in Auicenna uerſari ſoleo) opera deſumpta. Atq; illis nominibus ideo Latinas literas ſubiungendas duxi, quòd horum pleraque in Arabum libris Latinitate donatis occurrant: ac proinde etiã merito poſt hæc locũ habebunt alia in Latinis Arabum interpretibus paſsim obuia, ſimul cum ijs quæ in ſcholaſticis (ut dici gaudẽt) doctoribus, noſtræq; ætatis manualium medicorum libris leguntur, non minus ſanè quàm nomina Latinis recepta autoribus ſedulò expendenda. Os itaque Græcis nominatur ὀστέον, Latinis uerò os. Hebræis autem עצם hezem. Cartilago autem χόνδρος, השחוסים haſcechuſim. Cæterùm oſsium nomina opportunè auſpicabimur à capitis oſsibus, ſeu caluaria, quæ Græcis dicitur κρανίον, κόγχος, κύτος, κωδεία, σκαφίον. Calua, cerebri galea, atque ita nonnulli totam capitis oſsium ſedem uocant cerebrum amplexantem, octoq; oſsibus efformatam. aliqui uerò eam duntaxat, quæ crinibus ornatur. cuius circulus στεφάνη & περίδρομος nuncupatur. תיק המוח tkeck hamoah, קדרות המוח chederath hamoach. theca & olla capitis, teſta capitis, & ſcutella capitis, aſoan.

Suturæ, quibus capitis oſſa inuicem committuntur, generatim uocantur ῥαφαὶ, שלבים ſcelauim. ſenan, direzan, adoren, comploſa.

A 2,3 *Sutura coronalis, στεφανιαία. הכלילי hacblilij, קשתיי chaſcthij. arcualis, ſutura puppis.*

B 2,3 *Græcorũ maiuſculum Λ referẽs ſutura, λαμβδοειδὴς, & υ ab ſimilitudine ὑψιλοειδὴς. למדיי lamdij. laude, hypſili, ſutura proræ.*

C 3 *Sagittalis ſutura, ὀβελιαία, ῥαβδοειδὴς. Inſtar teli, ueru, aut uirgæ ſecũdum capitis longitudinem prorepens ſutura. חציי checij, שפודיי ſcefodij. neruralis, idq; potiſsimùm ubi hæc coronali committitur: qui locus etiam zeudech, idq; imprimis Meſuæ uocatur.*

D 2,3 *Hæc compago ueræ ſuturæ imaginem non exprimens cum ſua cõiuge uocatur, ſuturæ ſquamarum modo inuicem cõmiſſæ, λεπιδοειδεῖς κροταφῖαι, temporales, ſquamæformes. קלפיים chelaphijm. corticales, mendoſæ. Reliquæ autem caluariæ ſuturæ proprijs deſtituuntur nominibus. cuiuſmodi uerò illæ ſint, non eſt quòd hic prolixius denuò repetam.*

α 2,3 *Hoc os unà cum ſuo coniuge, uerticis oſſa uocatur, itemq; βρέγματος, κορυφῆς. ſunt quibus ſyncipitis oſſa nuncupantur. עצם הקדקד hezem bachodchod. nerualia, paria, arcualia: quanquã alij ita iugalia nuncupent oſſa. parietalia, quo nomine nonnullis temporum oſſa dicuntur. oſſa rationis, ſeu cogitationis.*

β 1,2,3 *Frontis os, μέτωπον, quibuſdam ſincipitis. עצם המצח hezem hamezzech, coronale, os puppis capitis, os inuerecundum, os ſenſus communis.*

γ 2,3 *Occipitis ſeu occipitij os, ἰνίον, עצם העורף hezem haboreph. laude os, pyxis os, os proræ, os memoriæ. Sunt qui & baſillare (quòd magnam capitis portionem cõſtituat) nuncupent, etiamſi id nomen cuneiformi oſsi priuatim inditum fuerit.*

δ 2,3 *Id os cum ſuo pari, temporum oſſa, κροτάφων, κορσῶν, κορρῶν λεπιδοειδῆ. aliqui etiam λιθοειδῆ, lapidea, lapidoſa. הצדעים hazedahim, עצמות האבניים hazzamoth haaunijm. auriũ: etiamſi id nomẽ duobus oſsiculis accommodari poſsit auditus organi conſtructionem ingredientibus, & in ſcamno*

q;.*. *cui ſecunda figura cubitis innititur, q; & * expreſsis. Quandoquidem q; oſsiculum notat incudi aut molari denti aſsimilatum, * uerò id quod malleolo aut femoris oſsi comparamus. Quum itaq; ea oſsicula priſcis Anatomes profeſſoribus fuerint incognita, non mirum eſt illa etiã nominibus deſtitui. Cæterũ temporũ oſsa quibuſdam tymparũ, mendoſa, parietalia, dura, armalia dicũtur.*

ε 2 *In temporis oſſe proceſſus ſtyli acus'ue imaginem referens, στυλοειδὴς, γραφοειδὴς, βελονοειδὴς, πλῆκτρον. calcar capitis. מחד חומץ chemo marhezz. os calaminum, ſagittale, clauale, acuale.*

ζ 1,2,3

ζ 1,2,3 *Temporis oßis processus, uberis papillã referẽs, μαστοειδὴς, mamillaris,* פטמיי עצם *hezẽ potmij.*
E 2,3 *Os cuneo comparatum, σφηνοειδὴς, Galeno* περὶ τὴν ὑπερῴαν ὀστοῦν *(etiam si palatum uix contingat) circũscribitur, πολύμορφον. Cuneiforme palati os, basillare, quanuis sic etiam appellent occipitis os,* מושב המוח *moscau hamoach. Baxillare, paxillum, os colatorij, os cribratum, cauilla: quan quam & ita talum quoque uocent.* κ 2 *Sedes caluariæ, quam lapidosam dicimus.*
θ 2 *Cuneiformis oßis processus, uespertilionũ alis aßimilati.* πτερυγοειδὴς, כנפיי עצם *hezzẽ chenaphij.*
F 1,2,3 *Hæc sedes simul cum sua coniuge in altero latere, uocatur ossa iugalia.* ζυγώματα, ζυγοειδῆ, ζυγώδη, עצמות חווג *hazamoth hazogh. Ossa paris, paria, quæ nomina illi etiam temporũ asscribũt oßibus, ansæ oßium temporum, arcualia ossa.*
Superioris maxillæ duodecim oßibus nullum inscripsimus characterem, quòd priuatis destituantur nominibus, quanquam interim septum narium, nonnullis cristæ os nuncupetur. Cæterum superior maxilla dicitur γένυς, *mandibula.* חלחי העליון *halechi habelioi. quæ nomina & inferiori ma*
G. *xillæ G in trib. figuris notatæ accõmodãtur, quã Halyabatis interpres priuatim Faucẽ uocat. Dentes,* ὀδόντες, שניים *scinaijm, plurimum in utraque maxilla sedecim figuntur, quorum quatuor medij, anterioresq́ue, incisorij uocãtur.* τομεῖς, διχαστῆρες, κτένες, γελασῖνοι. *risorij, quaterij.* המחתכים *ha mechatechim quadrupli. Verũ duo medij, priuatim duales illis appellãtur. Qui utrinq; incisorijs proximus est, caninus uocatur, sũtq; ita utriũsq; maxillæ duo canini.* κυνόδοντες. כלביים או מתלעות *chelauijm aut metaleboth. mordentes, hos quidã quoq; risorios uocauerunt. Quinq; autem utrinque insequẽtes, molares appellantur.* μυλῖται, γόμφοι. *molares, maxillares, paxillares, Cicero Genuinos, quo nomine alij eos appellant, qui post pubertatem ferè crescunt, ac Græcis* σωφρονιστῆρες, κραντῆρες, ὀψίγονοι *uocantur: nostris dentes sensus ac sapientiæ, dein cayseles.* נגואיד *naghuid. neguegidi, nanged, albalm. Molares uerò, Hebræis dicuntur* טוחנות *tochanoh.*
H 2 *Os υ referens.* ὑοειδὴς, ὑψιλοειδὴς, λαμβδοειδὴς, παραστάτης, φαρύγετρον. *os υ aut Λ imaginem exprimens.* עצם לאמי או למדי *hezem lhami aut lamdij. Linguæ os, gutturis os, os laude, os morsus Adam. Auicennæ Interpres Capite de Gutture habet: Alfaic os habẽs quatuor latera, duo inferiùs, duo superiùs, quod non obiter Anatomes studioso obseruandum uenit.*
I, K, L, M, & N *His characteribus, in tribus figuris ferè conspicuis dorsum notatur, quod* ῥάχις, ἄκανθα, νῶτον, *spina, tergũ, hominis carina,* שדרה *scidra nuncupatũ, multis extruitur uertebris,* σπόνδυλοις, חוליות *chulioth. Verticulis, oßibus fusi, quæ in posteriori sede acutũ educũt processum, qui* ἄκανθα, *Siminea, adsenascem senasem uocatur. Cæterùm ab I ad K indicatur ceruix.* τράχηλος, αὐχὴν, *collum.* צואר או גרון *zauor uel gharron. Tenon athlas, quod nomen alij septimæ ceruicis uertebræ duntaxat tribuunt. Porrò à K ad L uertebræ insigniuntur thoracis,* θώρακος, *aliquando &* νώτου, μεταφρένου. *pectoris, interdum dorsi simpliciter.* חזה *chaze. interscapilij. Ab L ad M uertebræ lumborum.* ὀσφύος, ψόας, *renum.* מתנים *mothnaim. alchatin. Ab M ad N os sacrũ proponitur.* ἱερὸν, πλατὺ. *latum,* עצם פי הטבעת *hezen pi hatabahath. lumbare, ossa cluniũ, clauiũ, alagas, agit, abhans, abhaũ, uetula, osamiũ, osanũ, quæ nomina coccygi oßi ab alijs asscribũtur. N inscribitur coccyx os.* κόκκυξ, σπονδύλιον, ὀῤῥοπύγιον. עצה *haaze. caudæ os, albosos, dein reliqua, quæ oßi sacro ex quorundam interpretum sententia tribuimus nomina.*
O 1,2,3 *Pectoris os.* στέρνον. *quo nomine nonnulli superiorem oßis partem appellant, inferiorem tunc* στῆθος *nuncupantes.* עצם החזה *hezem hebace. thorax, asser, cossos, scutum cordis.*
P 1,2,3 *Mucronata pectoris cartilago, ensi cõparata.* ξιφοειδὴς, *ensiformis.* עצם ברליי רחב *hezẽ bedelij rachauch.* גרוני *gheroni,* אלחנגרי *alchangri, quibus nominibus uniuersum pectoris os donatur. Malũ granatũ ensifoidis, cultralis, epiglottalis cartilago, scutũ, clypeus oris stomachi, medium furculæ inferioris.* 1,2,3, & cæt. usque ad 12. *In tribus figuris duodecim thoracis costæ tam ueræ ac legitimæ, quàm nothæ spuriæue indicantur.* πλευραὶ. צלעות *zelaboth.*
Q 1,2,3 *Claniculæ.* κλεῖδες. *claues, iugula, sunt qui & has humeros appellarunt.* סכם *scechẽ. Furculæ, aut priuatim furculæ inferiores, quas ab humiliori pectoris oßis sede, ita distinguunt.*
R 1,2,3 *Scapula.* ὦμος, ὠμοπλάτη, ἐπινώτιον, πλάτη. *Scapula, Latinis plerunque etiam humerus nuncupatur, scoptulum opertum, scoptula.* כתף *chatheph. Spatula, clypeus & scutum pectoris. Cæte-*
λ. *rùm λ in tribus figuris, superior scapulæ insignitur processus, quem summum humerum ferè uocamus,* ἀκρώμιον, *aliquãdo aũt Hippocrati* τὸ ἀκρωμίου ὀστοῦν, *Galeno etiã* κορακοειδὴς *dictus.* אגרסו חרטום *agrasso chartom,* פי העורב *pi haboreub. Rostrum porcinum, caput ascapulæ, alacharam, man-*
μ. *char, algorab, destructũ. Processus autem scapulæ interior inferiorue, in prima figura μ indica*

tus

tus, dicitur ἀγκυροειδὴς, & Galeno interdum κορακοειδὴς, σιγμοειδὴς. Anchoræformis, C literã refe
rẽs ꝓceſſus. עין חכתת haijn bacateph. Oculus ſcapulæ, quo etiã nomine ſcapulæ ſpina nũcupatur.
S 1,2,3 Humerus, ſeu brachij os, βραχίων. Brachiũ, ſunt quibus ulna uocetur. קנה הזרוע chane hazeroha,
עצד hazad. Paruum brachium, adiutorium brachij, canna brachij, aſeth.
T, V 1, 2,3 Tota hæc ſedes, cubitus nũcupatur. πῆχυς, ὠλένη, ὠλένον. Cubitus, ulna, quæ nomina etiã infe
riori huius ſedis oſsi tribuũtur. זנדין zandin, זרוע zeroha, שתי עמודים ſcete hamudim. Aſaid,
aſeid, alſabad. X 1,2,3 Superius in cubito os, radius nobis appellatũ. κερκίς. עמוד העליון
hamud haelion. Focile minus brachij, canna, arundo minor brachij.
Y 1,2,3 Cubiti inferioris os, ulna nobis dictum, eiſdemq́ue cum toto cubito uocibus donatum. παραπήχιον.
עמוד התחתון hamud hatachthon. Focile maius brachij, cãna, ac arũdo maior et inferior brachij.
v. Huius proceſsũ v in ſecũda inſignitum Græci nuncupant ὠλέκρανον, κύβιτον, ἀγκῶνα, Latinorũ qui
ξ. dam Gibberũ. Additamentũ necatũ. Proceſsus autẽ ξ inſignitus, ac ſtylũ referens, στυλοειδὴς.
Z, Z 1, 2,3 Brachiale. καρπός. Palma quibuſdam. רסג raſegh. Raſcha, raſeta, aſcam, oſsa raſete.
Γ 1,2 Poſtbrachiale. μετακάρπιον, ἄνδρεων, στῆθος, κτένα, κτένιον. permultis palma, pectus manus, pectẽ. מסרק כף היד
maſrech chaph haiad. alſelanuat. Δ, Δ 1,2,3 Digiti. δάκτυλοι. אצבעות hezbaboth.
Θ 1,2,3 Oſsa ſacri oſsis lateribus commiſsa, quorũ utrinq́ue unũ eſt, in tres ueluti ſedes (etſi continuũ ſit)
o. à diſſectionis profeſſoribus diſtinctũ, ac prima quidẽ o inſignitur, ilium os nuncupata. λαγόνων.
ϖ. עצם הכסל bezem hacheſel. Alharta, anchæ, interdũ lũbare. Secũda ſedes mediaq́ue, ac ϖ inſi
gnita, coxendicis os nuncupatur. ἰσχίον. עצם הירך bezem haiarech, coxæ os, quibus nominibus
pleriſq́ue totũ os etiã uocatur. Althauorat, pixis os, femoris os, ſed ualde perperam. Tertia ſe-
ϱ. des, anteriorq́ue, ac ϱ inſignita, pubis os uocata eſt. ἥβης, pectinis. גבי הערוה gabe haberua,
אלעאנא helhaua. Penis pudibundũ, feneſtratum os, quod etiã illi femoris os ſubinde appellitãt.
Verũ uniuerſum os Hebræis dicitur עצמות גב הערוה bazamoth ghau haberua.
ſ 1,2,3 Coalitus pubis oſsiũ, uerùm priuatim cartilago hic inſignitur, eorũ oſsiũ unionẽ interueniens.
Λ 1,2,3 Femur, ſeu femoris os, femen. μηρόν. פחד הירך pachad, haiarech. Os coxæ, coxa, agis, anchæ os.
τ 1,2,3 Exterior femoris proceſsus, qui rotator, & natis ferè nũcupatur, τροχαντὴρ μέγας, γλουτός. Malũ
υ. granatũ teſticulorũ, tharuca, trachametra maior. Minor uerò interiorq́ue ꝓceſsus, υ inſignitur.
Ξ 1,2,3 Patella. μύλη, ἐπιμυλίς, μυλακρὸς, κόγχη, κόγχος, ἐπιγονατίς. Mola, ſcutiforme os, genu rotula. הארכובה
עין או מגן hayn aut maghen habarcuba. Oculus genu, polus, adaicon, raſga, alraſafe, aresfatu.
Π, Σ, 1,2,3 Hæc pars uniuerſa Celſo Crus nũcupatur, quanq̃ Galeno σκέλος dicitur, quicquid à coxẽdicis
oſſe, ipſiſue inguinibus, ad extremũ uſq́ue digitorũ pedis pertinet: femur nimirũ, tibia, & pes ipſe.
Nominatur itaq́ue ſecus pars hæc Π & Σ interſepta, tibia. κνήμη. שוק ſcoch. quibus nominib. hu
Φ 1,2,3 ius quoq́ue ſedis grandius exteriusq́ue os obuiũ eſt, quod tibiæ os ferè nũcupamus. προκνήμιον, & in-
terdum ἀντικνήμιον appellatũ, קנה הגדול chane hagadol. Focile maius, & arundo, & canna ma
Ψ 1,2,3 ior, ſeu domeſtica cruris. Cæterũ exterius graciliusq́ue os inſignitũ, ac fibula nobis dictũ, appel
latur περόνη, παρακνήμιον. Sura. קנה הקטן chane hachatõ. Focile minus, cãna, et arũdo minor cruris.
φ, χ 1,2,3 Malleoli, σφυρά, ταῖς, latinorũ aũt nõnullis malè tali appellãtur, שתי קצוות הבולטים משני הקנים
ſete chezzauoth haboletim miſcene hachanim. Clauiculæ, cauillæ, cahabin. Ac φ quidẽ interio
rem indicat malleolũ, χ autẽ exteriorẽ. Ω, 1,2,3 Talus, ἀστράγαλος, ἄστριος, Latinis Interpre
tibus quibuſdã parũ rectè malleolus appellatur, fortaſsis huc quorundã nõ Anatomicorũ ſen
tentia ductis, qui τὴν σφύραν malleũ, neutro aũt genere τὰ σφυρὰ talos potius ſignificare cõtendũt.
Baliſtæ os, cauilla, chahab, alſochi. הקרסול hacharſul, ערקום haarcchom.
a 2,3 Calx. πτέρνα, καλκάνεος. Calcis os. עקב haacheu. Alrip, calcar pedis.
b 1,2 Os cymbã ſcaphamue referẽs, σκαφοειδὴς. Nauiculare, nauiforme. עצם השוה או ספינה קטנה bezẽ
haſcaue, aut ſephinachotena. c, c 1,2,3 Hæc pedis pars quatuor efformata oſsibus, nobis tar
ſus, ut & Græcis, ferè nũcupatur. רסג raſegh. Raſeta pedis, & oſsa raſetæ pedis. Tria autẽ
d, e, f. interiora d, e, f inſignita, priuatim χαλκοειδῆ quibuſdã appellãtur. extimũ uerò ac g notatũ, uoca
g. mus os cubũ teſseramue referẽs. κυβοειδὲς, πολύμορφον. Cubiforme, quadratũ. כרדי chardij, עצם נפרר
bezem nipirat. Grandinoſum, nerdi. h, h 1,2,3 πεδίον. planta, planum, ueſtigium & ſolum.
μετάταρσος, στῆθος. Pectus, & pecten. מסרק הרגל maſrech hareghel. Alſelameet.
i, i 1,2,3 Pedis digiti. k 1,2,3 Charactere k oſſicula notãtur ſeſamina. σησαμοειδῆ. חלתסמיניאת hel-
theſaminiath. Alſemſeminiæ.

LIBRI PRIMI FINIS.

ANDREAE VESALII BRVXELLENSIS, DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBER SECVNDVS, LIGAMENTIS OMNIBUS, & Musculis, uoluntarij atque è nostro arbitratu pendentis motus instrumentis dedicatus, ac propemodum figuras omnes ipsi proprias, ante Capitum contextum, uti nunc subijcitur, spectandas offerens.

N PRAESENTIS Libri initio pro̊ponenda sedecim tabularum series, omnibus ferè Secundi libri Capitibus communis erit, neq; minus in Libri calce, quàm hic modò in fronte collocari potest. Primæ enim quatuordecim, integros exprimunt homines, ac harum ordine prima, anteriorem uiri faciem delineatam continet, secunda latus ostendit. tertia, quarta, quinta, sexta, septima, octaua, anteriorem faciem quoq; proponunt, in hoc illud'ue latus, pro musculorum, qui indicantur, natura & situ magis repositam. Sex uerò octauam consequentes, posteriorem corporis faciem referunt, omnes propemodum ita effigiatæ, ut quod in priori conspicuum est, in subsequenti resectum, ab insertione pendeat. Deinde omnes tabulæ ita inuicem congruunt, ut uni quæ anteriorem faciem exprimit, alia succedere possit, posteriorem exhibens. Integrum namq; erat tertiæ subiungi nonam, mox quartam, dein decimam, insuper quintam, illi uerò undecimam, postmodum sextam, ab hac duodecimam, deinceps septimam, quã sequeretur decimatertia, cui rursus succederet octaua, & huic decimaquarta. Vnde etiam non inopportunè feceris, si utraq; serie has musculorum tabulas intuearis, atq; quid singulæ potißimùm exprimant, ex ipsarum earundemq; characterum indicibus illis, quam per typorũ rationem licuit, proximè appositis requiras, quo à Capitum contextu non ad quatuordecim primas solùm, uerum & ad decimamquintã & decimamsextam, si quando uisum erit, recurras, musculorumq;, quorum tum mentio incidit, delineationem ex sententia spectes. Perpaucis enim Secundi libri Capitibus peculiares figuras sum præpositurus, ijs nimirũ duntaxat, quorum musculi priuatis figuris cõgruè exprimi nequiuerunt. Dein primi Capitis fronti tabella adhibetur, ligamentorũ differentijs ostendendis præcipuè apta, & secundi Capitis initio eæ præponentur figuræ, quas musculorum cõpositioni intelligendæ idoneas duxi. Porrò non suffecerit in una tabula musculũ aliquem intueri, etiamsi illum charactere insigniuerim, sed ut uideas, ubinam quisq; emineat, alteri'ue succumbat, paßim tibi is uenit inquirendus, & potißimùm spectandus, ubi totũ se uidendũ offert, quod ferè fit, ubi peculiariter uni musculo plures characteres adhibentur, præcipuè quum extra aliorũ ordinẽ maiusculo charactere, Græcis peculiari inscribitur. Quare etiã quum illũ in ea tabula inspexeris, non prætereas, quin unà præcedentem tabulam et sequentẽ intuearis, ut discernas, cui is quẽ spectas, musculus incumbat, cuiq; substernatur. At non est, quòd prolixiùs in tabulis exercendi rationem præscribam, quum quiuis pro suopte ingenio et Anatomes peritia, scopos, utendiq; modum sibi præfigere queat. Quòd uerò in integras tabulas musculorũ effigies ita digesserim, neq; singulis Capitibus singuli articuli cũ suis musculis appicti sint, ea potißimũ occasione factũ puta, quòd illi si priuatim articuli pingerentur, à nemine nisi Anatomes peritißimo possent distingui. Nunc autẽ quum omnia cohærent, cuiuis obuiũ est, qua sede quisq; musculus reperiatur, adeò sanè, ut prorsus operæprecium fuisset integras ad hunc modum tabulas delineari, quantumuis etiam seorsim articuli fuissent expreßi. Insuper si singulis Capitibus suos musculos adhibere, uel aliqua ratione utile fore sperassem, non hoc usu studiosi caruissent, quando præter sumptum nullus labor mihi impendendus erat. Ex his namq; integris tabulis necessariò sculptis, particulas singulas articulos'ue seorsim transcindendos dare, non maioris mihi esset operæ, quàm ex iam proponendis tabulis, nunc caput, nunc brachium, nunc crus aut thoracẽ, ut ut uisum esset, abscindere, et sculptori offerre. Ad hæc, idem semper labor lectori in uertendis folijs impendisset, quum eadem pagina & musculorum effigiem, & characterum de̊clarationem seu indicem, ac deinde musculorum descriptionem continere nequeat.

PRIMA *MVSCVLORVM TABVLA.*

PRIMAE MVSCVLORVM TABVLAE
CHARACTERVM INDEX.

PRAESENS tabula anteriorem corporis faciem magna ex parte notans, corpus exprimit, à quo cutis cum adipe carneaq; membrana, & omnibus in superficie extantibus neruis, uenis & arterijs, si quæ sunt, resecui. Hanc tabulam unà cum sequenti, characteribus liberam relinquere propositum erat, quo minus illis commaculata spectaretur. Quandoquidē tertia ferè prima est, quam ad disciplinam parauimus, præsens namq; (uti nec consequens) aliquid oculis subijcit, quod non in musculosis & quadratis, ut sic dicam, hominibus, eruditos pictores, sculptoresq; indies etiam præcipuè exprimere obseruamus. Quæ enim membranea in tertiæ tabulæ facie & ceruice uisuntur, & fibræ etiam in musculis ductæ, potiùs pictorem, ac sculptorē & plastem (quorum studijs quoq; opitulari uisum est) perturbant. Quanquam his sanè non sat sit, musculos in superficie repositos ad amussim tenere, imò præter ossium accuratissimam cognitionem, summa diligentia cuiusq; musculi munus perspectum ipsis esse debet, quo sciant, quando musculū aliquē aut breuiorē, aut longiorem, aut protuberantē magis, aut cōpressum depingere debeāt, hoc axioma perpetuò ob oculos habentes, musculū, dum os mouet, idq; (ut sic dicā) ad suū uentrem retrahit, breuiorem, multoq; prominentiorem fieri, & ad ipsius uentris mediū colligi, quum autem è conuerso musculus os dimittit, ipsumq; os aliò agitur, quàm ab eo musculo duceretur, musculi uentrem (cui duntaxat illi artifices animum accommodant) produci ac subsidere, minimumq; protuberare. Cæterùm quandoquidem hæc affatim in musculorum descriptionibus perstringam, characterum præsentis figuræ indicem aggrediar, in quo uix ullum musculum priuatim expressurus sum, sed unicum duntaxat characterē singulis in altero latere adhibens, quos hic obiter spectare licet, asscribam. In facie itaque nullus hic in conspicuo est musculus, quòd illi tenues exactè & membranei sint, neque etiam obiter adempta cute secus, quàm in præsentia modò occurrant.

A Glandulæ quàm plurimæ notātur, quæ sub aurium radice, ad posteriorem inferioris maxillæ sedem repositæ, cauitatem hic opplent, tutæq; uasorum distributioni præficiuntur. Sunt autem hæ quas in pueris humorū influxus crebrò molestant, ac quæ strumis (quas χοιράς Græci appellant) subinde infestantur. Hac sede, qua glandulæ reponuntur, etiam citra characteris adminiculum, præscissæ hic auris foramen obseruatu est facillimum.

B Sinistri lateris musculus, ab inferiori maxilla, in os υ imaginem referens insertus.

C Musculus à pectoris osse pronatus, ac in os υ literæ simile cum suo coniuge insertionem tentans.

D Musculus gracillimus, à superiori scapulæ costa, in os υ referens insertus, ac in quarta musculorum figura, V & V, in quinta autem, R & S notatus. Sedes quæ utrinq; ad literæ D latera uisitur, cauaq; est, neruos continet sexti paris neruorum cerebri, interioribus uenis iugularibus, & arterijs soporalibus concomitatos.

F Musculus à pectoris osse & clauicula, in mamillarem occipitij ossis processum, carnea insertione implantatus. mastoideus.

G Portio est musculi, scapulam mouentium secūdi, cuius effigiem monachi in suis cucullis imitati sunt. Præsentis musculi aliud nihil hic est conspicuum, quàm quod clauiculam, & summi humeri sedem clauiculæ connexam inseritur, uerùm in nona figura totus apparet musculus, Γ & Δ insignitus.

H Sedes hæc iugulares uenas exteriores transmittit, quare etiam citra omnem musculi distinctionem, in uiuis duntaxat caua apparet. Vena autem resecta, & mucosis quibusdam membranulis ademptis, ille occurrit musculus, quem D insigniui, & etiam unus qui à prima thoracis costa, in anteriorem transuersorum processuum ceruicis uertebrarum sedem insertus, C in octaua musculorum tabula notatur.

I Clauiculæ anterior sedes, quæ excarnis occurrit.

K Musculus brachium attollens, cuius principium à clauicula, summo humero, et scapulæ spina enascitur, atq; hic ipsius pars spectatur, à clauicula & summo humero pronata.

L Musculus brachium pectori adducens.

M Pectoris os excarne apparens, nam musculis pectori brachium adducens ad ossis latus, primùm

carneus esse incipit, & quamuis dexter sinistrum neruoso, & membranæ modo tenui exortu contingat, ob hoc tamen in uiuis adhuc hominibus pectoris os non prorsus occultatur.

N *N sub axilla latitat, partem notans musculi brachium deorsum uersus dorsum detrahentis, ac sequenti tabula Γ indicandi.*

O, O *Hæc digitorum imago, musculi aliquot insertiones indicat, qui in octo superiores thoracis costas insertus inspirationi famulatur, atq; in octaua musculorum tabula F & F insignitur.*

P, P *Præsens uerò digitorum effigies, exortus est musculi abdominis obliquè descendentis, quem pluribus characteribus hic notare non libuit: quemadmodum neq; recto etiam abdominis musculo notam adhibui, quod prorsus adhuc sub obliquorum neruosis tenuitatibus, & musculo brachium pectori adducente reconditus sit, utcunq; etiam tubera quæ secundùm abdominis longitudinem porrecta conspicis, recti abdominis musculi sint: quæ quo minus extuberent, obliquorũ tendinum tenuitatibus non inhibentur: quemadmodum neq; cutis crassities in non admodum obesis obstat, quo minus eadem spectentur.*

Q *Anterior cubitum flectentium musculus.*

R *R sub axilla reconditur, notans dicti iam musculi, interioris capitis carnosam partem, peculiaris musculi ritu extuberantem.*

S, S *Musculus posterior cubitum flectentium, quem duobus insigniui characteribus, ne sedes illis characteribus notatas, diuersos esse musculos quis arbitraretur.*

T *Musculus ab inferiori scapulæ costa enatus, cubitiq; extensioni subseruiens.*

V *Superior musculus eorum qui radium in pronum agunt. Cæterùm quum præsentis figuræ cubitorum & manuum extremarum non eadem sit facies, haud inopportunè dextro et sinistro lateri V ac subsequentes aliquot characteres pariter adhibui.*

X *Musculus ante indicem postbrachiali insertus, idq; flectens.*

Y *Musculus latum tendinem in summam manum producens. Sedes autem quæ utrinq; ad huius tendinis latus in cubiti longitudine protenditur, nulloq; charactere insignitur, flexionis secundi quatuor digitorum articuli autor est, quem quintæ figuræ ⊙ indicat.*

Z *In dextro cubito indicatur musculus ab interno humeri tuberculo principium ducens, qui recto brachialis ossi insertus, brachiale flectit.*

a *In utroq; cubito musculus notatur, radium in supinum ducens: qui ab humeri osse natus, inferiori radij appendici implantatur.*

b *In utroq; cubito musculus insinuatur, bicorni tendine brachiale extendens.*

c *In utroq; cubito indicantur duo musculi, ex ulna originem ducentes, quorum unus tendinem brachialis ossi offert pollicem sustinenti: alter in binos dissectus tendines, unum primo pollicis ossi, alterum secundo & tertio inserit.*

d *In sinistra manu hic occurrit tendo musculi, pollicem uersus indicem euertentis.*

e *In sinistra manu spectantur tendines, in exteriorem indicis sedem exporrecti.*

3, 4, 5, 6 *In sinistra manu notatur transuersum ligamentum, in cubiti externa sede conspicuum. uerùm numeri characteres seorsim indicant, quot in hac manus superficie sinus anuliq; dissecantibus apparere possunt. Sunt autem omnes quatuor radio proprij, illisq; tendinibus adaptati, in quorum regione numerum conspicis. In dextro cubito etiam 6 spectatur, idem quod in sinistro indicans.*

h *In sinistra manu, sedes musculi indicatur pollicem indici proximè adducentis. Modò post sculpturam f & g incuria elapsa, nihilq; illis insignitum obseruo, quod & in alijs tabulis interdum (citra incommodum tamen) usu uenit.*

i *In dextra manu musculus pollicem ab indice plurimùm abducens: atq; ad huius latus portio eius musculi uisitur, qui primum pollicis os flectentium est prior.*

ꝗ *Musculus paruum digitum à cæteris abducens, ad cuius dextrum latus is se offert, qui sub illo magna ex parte occultatus primũ parui digiti flectit internodium, id in externum latus ducens.*

k *Tunica testem ac ipsius uasa seminaria inuoluens, quæ hàc in uiris prorepunt. Mulieribus enim hæc uasa cum reliquis generationi famulantibus organis in corporis alto reconduntur.*

l *Ad sinistri testis latus l occultatur, notans glandulas cauitatem hic in inguinibus replentes, qua insignis uena cum arteria crus adit. Glandulis enim resectis hic magnus exurgeret sinus, cuiusmodi in inguinum abscessibus fieri cernimus.*

m Muscu-

m Musculus à pubis osse in femur procedens, in octaua figura Σ notatus.
n Hàc prorepunt duo musculi, quorum alter femoris motorum sextus habebitur, atq; in octaua tabula Θ notabitur: alter uerò septimus, in eadem tabula Λ indicandus.
o Ab ilium osse pronatus musculus, qui tibiæ insertus, illius motorum primus est.
p A pubis ossium commissura enatus musculus, ac tibiam mouentium secundus.
q Sextus inter tibiam mouentes musculus, cuius carnosa substantia hic conspicitur: tendo autem ipsius adeò tenuis est, ut subiectorum illi musculorum circunscriptionem nō obliteret. Quapropter etiam priuatim hic se non ostendit, quemadmodum neq; in secunda musculorum figura. in tertia tamen & quarta, quadātenus oculis subijcitur, in hac quidē charactere 3, in illa uerò Φ notatus.
r Præsens musculus etsi cum alijs inibi ad superficiem repositis nuper dicto membraneo tendine sexti tibiam mouentium musculi obducatur, attamē sese ostendit, quemadmodum neq; in musculosis integra adhuc cute conspectum fugit. Notat autem r priuatim septimum tibiam mouentium musculum.
ſ Musculus supra coxendicis ossis articulum principiū ducens, & inter tibiæ motores nonus. Verùm & hic membraneo obtegitur tendine musculi tibiam mouentium sexti.
t Musculus, femoris os uniuersum quodammodo amplectens, tibiæq; ducum octauus.
u Sedes hæc u notata, ad sinistrum spectatur genu, estq; quarti tibiam mouentis musculi pars.
x, y Tota hæc tibiæ ossis regio excarnis est, nulloq; obtegitur musculo.
z Musculus pedis motorum ordine sextus, ac per transuersum ligamentum in anteriori tibiæ sede positum, & δ indicandum, descendens, pedijq; ossi pollicem sustinenti insertus.
α Musculus quatuor pedis digitos extendens, qui sub musculo z insignito, maxima sui portione occultatur.
β Quatuor digitos extendentis musculi portio, quæ pedi in anteriora attollendo suppetias ferens, pedem mouentium nonus censetur.
γ Pollicem extendens tendo. Carnosa enim musculi pars in alto alijs subijcitur musculis.
δ Transuersum ligamen in anteriori tibiæ sede locatum, & quatuor ultimò notatis musculis uiam porrigens.
ε Exterior malleolus, seu fibulæ excarnis pars.
ζ Musculus fibulæ exporrectus, qui sub pedis inferiora reflexus in pedij os pollicem sustinens insertionem molitur, ac pedem mouentium septimus numerabitur.
η Musculus, ab externo femoris capite pronatus, & pedem mouentium secundus.
θ Hunc characterem & aliquot subsequentes in dextro crure reposui, quòd illis indicandi musculi in eo sint conspectiores. Verùm θ notatur musculus ab interno femoris capite pronatus, pedemq; mouentium primus.
ι Tendo totius corporis gracillimus, ab illo enatus musculo, qui ab externo femoris capite principium ducens, pedem mouentium tertius habetur.
κ Maximus suræ musculus, à commissura fibulæ ad tibiam enatus, pedisq; motorum facilè robustissimus, & quartus.
λ Musculus quatuor pedis digitorum tertium os flectens.
μ Portiuncula quoq; hic uisitur, pedem mouentium quinti. uerùm hæc, ut & musculi paulò antea in dextro potissimùm crure commemorati, dilucidiùs multo in dextra sequentis tabulæ tibia conspiciuntur.
ν Transuersum ligamentum à tibia in calcem pertinens.
ξ Musculus pollicem in internum latus agens.
ϖ In dextro pede musculus notatur, pollicem alijs digitis adducens, seu illum in latus externū mouens. Apparent ad hæc, sub tendinibus musculi quatuor digitos extendentis, ac α notati, tendines indicem, medium & anularem in externum latus abducentes.

SECVNDA MVSCVLORVM TABVLA

SECVNDAE MVSCVLORVM TABVLAE
CHARACTERVM INDEX.

SECVNDA tabula primæ, quòd ad ſectionem ſpectat, omnino correſpondet, et in latus uerſa eoſdem cum illa commonſtrat muſculos, unà cum oßium ſedibus in ſuperficie prominentibus, ac ut ſic dicam, excarnibus. Quum itaq; hæc ſpectatu ſit digniſsima, pari cum præcedente modo ſingulos muſculos uno charactere annotabo. Facies itaq; propemodum uniuerſa, & caput quoq;, quum paulo minus toto oßeum ſit, literis niſi pauciſsimis in hũc modum inſignientur.

A *Temporalis muſculus. Quicquid ſupra ſemicirculum hunc quo temporalis muſculi primus exortus circunſcribitur, conſiſtit, prorſus excarne eſt: niſi hic fortaßis accuratè nimium ſingula animaduertens, frontis os ſecundum naturam non excarne eſſe, uerùm tenui muſculoſa compage obduci, additum uelis, quam ſimul cum frontis cute totaq; adeò carnoſa membrana reſecuimus.*

B *Os iugale. Foramen illud ad oßis huius terminum ſeſe offerens, auditorius eſt meatus.*

C *Muſculus à mandendo* μασσήτης, *& manſorius nuncupatus.*

D *Muſculus buccarum motibus ſubſeruiens, ác ex una maxilla in alteram pronatus.*

E *Muſculus ſiniſter ab inferiori maxilla in os υ imaginem referens productus.*

F *Muſculus à pectoris oße in os υ referens inſertus.*

G *Muſculus ſiniſter, à ſuperiori pectoris oßis ſede principium ducens, & in humiliorem cartilaginis ſcuti imaginem repreſentantis regionem inſertus. Is enim quum ſub muſculo F inſignito latitet, non prorſus in latere conſpectum fugit.*

H, H *Muſculus à ſuperiori ſcapulæ coſta ad os υ imagini ſimile properans, qui ablato adipe & iugulari externa hinc diligenter execta, iuxta humilius H eſt conſpicuus. Deinde ſuperius H indicat etiam glandulas ad auris radicem repoſitas.*

I *A pectoris oſſe & clauicula principium ſumens muſculus, et in mamillarem temporis oßis proceſſum inſertus.*

K, L *Muſculus ſcapulam mouentium ſecundus. ac K quidem notat ſuperiorem ipſius partẽ, quæ ſcapulam ſurſum trahit. L uerò inferiorem, cuius beneficio ſcapula deorſum agitur. Ad dextrum latus L hic quoq; dextri muſculi portio ſeſe offert, uerùm in nona muſculorum tabula utriuſq; lateris muſculus literis Γ & Δ eſt ſpectatißimus.*

M *Muſculus brachium attollens. præſens muſculus lõgè accuratiùs in quarta figura Ξ, & in decima Δ indicabitur. quod ideo additum uolui, ne quis hunc muſculum multis donatum impreßionibus, plures eſſe ex uera hac integraq; delineatione ſibi perſuadeat. Quamuis interim hæ impreßiones (ſi quis alius modò muſculus) peritos ſculptores pictoreſq; ludant. quos nõ hic ſolum, ſed & in toto externo brachij latere uelim eſſe attentißimos, quòd male muſculum quem iam notabimus, ueluti in cubiti exteriora protrahant.*

N *Quanquam ex ſubſequentibus characteribus nonnullos in utroq; brachio repoſitos cernis, tantiſper tamen ſiniſtro duntaxat animum adhibebis, donec & dextri meminero. N itaq; notatur poſterior cubitum flectentium, qui in uiuis altiùs ſupra brachium attollentis muſculi inſertionem enaſci uiſitur, quàm re uera principium ducit. licet hic non nimis inferiùs incipiat, ſed quod pictoribus animaduertendum eſt, fortaßis etiam elatiùs quàm deceat.*

O *Muſculus cubitum extendens, qui ab humeri capitis ceruice principium adipiſcitur.*

P *Muſculus cubitum quoq; extendens, cuius origo ab inferiori ſcapulæ coſta pendet.*

Q *Hac ſede duo dicti nuper muſculi cubitum extendentes in unum coëunt, non amplius duplicis muſculi imaginem repræſentantes. Quòd autem hic inſignius quàm reliquo progreſſu extuberant, præter ipſorum partem ſummè carnoſam tertius cubitum extendentium in cauſa eſt, qui hic ſub illis occultatus ab humero ſeu brachij oſſe pronaſcitur, atq; in duodecima figura X, in decimatertia autem d indicabitur.*

R *Hac parte cubiti extenſionis autores in poſteriorem ulnæ proceſſum, & articuli ligamenta implantantur, nerueam ſuæ inſertionis partem in triangularem hanc ſedem porrigentes, quæ excarnis ulnæ eſt portio.*

S *Muſculus ab humero enatus, qui in inferiorem radij appẽdicẽ inſertus, radium in ſupinũ ducit.*

T *Muſculus bicorni tendine brachiale extendens.*

V Musculus indicem medium, & anularem praecipuè extendens.
X Musculus parui digiti extensionis primarius autor.
Y Musculus postbrachiale extendentiū inferior. a Musculus flectentiū brachiale inferior.
b,c Duo hic indicantur musculi, quorum superior b insignitus brachiali inseritur: inferior autē cui c inscriptum est, in duos diducitur tendines, unum primo pollicis internodio inserēs, alterū duobus superioribus eiusdem internodijs implantans.
1,2,3,4,5 & 6. His numeris notatur transuersum ligamentum in exteriori sede cubiti repositum, quod in tot rursus anulos diuiditur, quot numeros scripsimus. 1 enim indicat ligamentū radio ulnaeq; commune. 2 ligamentum ulnae propriū. 3,4,5 & 6 uerò insinuant quatuor ligamēta radio peculiaria.
d Sedes musculi, aut ipse etiam musculus indici pollicem proximè adducens.
e Tendo musculi pollicem ad indicem euertentis. Verùm modò tempestiuū est & dextro brachio animum accōmodare, ac partim easdem notas quas in sinistro spectasti, partim uerò nouas intueri. Idem igitur significant N ac N, P, S, T, a. sed uix hic musculi a insigniti linea conspicitur. dein b, c & 4,5,6, & d ac e idem in dextra, quod in sinistra manu referunt. At priuatae dextrae manus notae sunt huiusmodi.
Z Anterior cubitū flectentiū musculus. f Musculus superior radium in pronum mouentiū.
g Musculus superior brachiale flectentium. h Latum producens tendinem musculus.
i Musculus gibbam scapulae sedem occupans, qui extrorsum brachium circumuertit.
k Musculus quo brachium retrorsum ad dorsum elatiùs quàm iam signando musculo ducitur.
Γ Praesentem musculum nona tabula O, & detectum adhuc magis decima ⊙ ostendent. At quū externum secundumúe ipsius latus nullibi atq; in hac tabula opportuniùs ostendetur, hic aliquot characteres adijcere erit operaeprecium. Est itaq; musculus hic cuius beneficio brachium agitur deorsum, triangularis quodammodo figurae, cuius internum latus spinarum apicibus exporrigitur (qui praesenti musculo principium offerunt) ab l ad m pertinens. Exterius uerò latus,
l,m. quod à sacro osse sursum obliquè in priora ad insertionem properat ab m ad n usq; pertinet. n
n. enim insinuat huius musculi partem suae insertioni proximā, quae citra alterius musculi dissectionem conspici nequit. Atq; hoc latus est, quod in prima tabula N notat, in sequenti uerò V, & rursus longè accuratiùs dextrum septimae tabulae brachium O litera hanc insertionem commonstrat. Tertium latus ab l ad n porrigitur, quod transuersim ductum humiliori basis scapulae angulo insternitur. Atq; l etiā indicat huius musculi partē musculo cui L inscripsimus subiectā.
Δ Ne paruum o in umbra ad pectoris sedes plus satis lateret, Δ inibi positum habes, musculum indicans, quo brachium pectori adducitur.
o,o,o Huiusmodi triangulorum quasi ritu procedentes formae, insertiones musculi sunt eius qui in octo superiores thoracis costas manus modo insertatur.
p,p,p Exortus abdominis musculi obliquè descendentis, qui mutuò cum dicti iam musculi & aliquot o insigniti insertionibus ingrediuntur. Quod autem in uniuersa abdominis sede conspicitur, obliquus ille est musculus: quanquam rectus abdominis musculus nonnihil propter obliquorum tendinum tenuitatem (quemadmodum & ante sectionem) extuberet.
q Principium notatur primi tibiam mouentium musculi, quem sequenti figura Σ notatum cernes. Hic autem in dextro femore q etiam indicatur.
r Musculus latum producēs tendinem, quo omnes femur amplexantes musculi circundantur, quiq; tibiam mouentium sextus habetur. Huius tendo quum non insignem exigat spissitudinem, aliorū musculorum inspexionem minus adhuc ipsa cute occupat: unde etiam hic occurrit musculus, mox t notandus.
s Portio musculi tibiam mouentium noni, quem in quarta tabula Φ exprimam.
t Musculus tibiam mouentiū septimus, membraneo tendine sexti tibiam mouētis musculi obtectus.
u Musculus sinistrum femur mouentium primus. Qui uerò dextrum femur agit, etiam magna ex parte hic se offert.
x Regio maioris exteriorisúe processus femoris.
y Conspicua secundi femur mouentis musculi pars. Reliqua autem primo femur mouenti musculo u superiùs indicato, & illo quē latū producere diximus tendinē, quemq; hic r notaui occultatur.

α Quartus

α Quartus tibiam mouentium musculus, qui hic externo ipsius latere est spectatissimus, ac nullibi in dextro crure apparet.

β In utroq; femore tertius notatur tibiam mouens musculus.

γ In dextro tantum femore indicatur secundus tibiam mouentium musculus.

δ In dextro crure bis δ posui, musculum indicaturus, quem ego quintum femoris motorem enumeraturus sum. In sinistro autem crure δ iuxta poplitem ponitur, quintum quoq; notans musculum.

ε & ζ In dextro femore indicatur quintus tibiam mouentium Galeni musculus, noster autem femur mouentium quintus. ac ε quidem huius musculi posteriorem partem indicat, ζ uerò posteriorem anterioris partis portionem. Hæc non ambigo abstrusa obscuraq; uideri, attamen si Caput tibiam mouentibus musculis, & Caput femur agentibus dedicanda perlegeris, erunt longe facillima: præcipuè quum hos musculos in alijs musculorum tabulis propemodum denudatos uisurus es, uidelicet in septima ad characterem β, in octaua ad Φ & c, in duodecima ad Ξ & Σ. Omnia enim singulis locis haud ueniunt repetenda: imò uereor morosiorem quempiam & rodendi studio natum, mihi detractaturũ, quòd ea in harum tabularum indicibus præmoneam, quæ in sermonis seu Capitum contextu diffusè ac explicatè persequar. Quanquam etiam hæc & cõtextus ipse studioso homini uix sufficient: ut eos modò mittam, qui omnia oscitanter aggredientes, cõpendia summo ipsorum dispendio quærunt, et Galeni anatomicos libros tanquàm ad ipsos non pertinentes relinquunt.

η Musculus hic extuberans, tibiam mouentium octauus censebitur.

κ, θ Excarnis tibiæ pars, uerùm interior malleolus priuatim κ notatur.

λ In utroq; crure suram constituens musculus, qui mouentium primus numerabitur.

μ Musculus in utroq; notatur crure, pedem mouentium secundus.

ν Gracillimus totius corporis tendo, à musculo enatus qui pedem mouentium tertius habetur.

ξ Maximus suram constituentium musculus, ac pedem mouentium quartus. Quamuis ο & ι, & eiusmodi aliquando characteres nõ inuenis, ob hoc quicquam nõ notatum fuisse minime arbitrandum est, quum illi characteres (quantum ad sculpturam spectat) nostro o & i non absimilia sint.

ϖ Musculus tertios quatuor digitorum flectens articulos.

ρ Portiuncula eius musculi, qui pedem mouentium quintus erit.

ς Transuersum ligamen ab interno malleolo in calcem pronatum.

τ Musculus pollicem in internum latus ab alijs abducens digitis, qui sanè hic est manifestißimus.

υ Ligamentum musculo secunda quatuor digitorum internodia flectenti obnatum, & lati tendinis uicem in planta gerens.

φ In utroq; crure musculus notatur in anteriori tibiæ sede locatus ac pedem mouentium sextus.

χ Musculus fibulæ exporrectus, qui pedis motorum septimus numeratur.

ψ Musculus nuper dicto substratus, pedemq; mouentium octauus. huius tendo, ut & septimi, sub Σ est conspicuus.

ω Musculus quatuor digitos extendẽs, ad latus autem sinistrum Ω occurrit huius musculi portio, bicorni tendine in pedij os ante paruum digitum inserta, quam pedem mouentium musculorum nonum appellabimus, quiq; aptiùs in quarta musculorum tabula Ω indicabitur.

Θ Tendo musculi pedis pollicem extendentis.

Λ, Δ Transuersum ligamentum tibiæ oßi & fibulæ commune, in sinistro crure Λ indicatur, in dextro autem Δ.

Ξ Exterior malleolus, seu fibulæ oßis excarnis sedes.

Σ Transuersum ligamentum à fibula in calcem pertinens.

Π Musculus abductionis parui digiti à reliquis autor.

TERTIA *MVSCVLORVM TA*BVLA.

TERTIAE MVSCVLORVM TABVLAE CHARACTERVM INDEX.

PRAESENS tabula anteriorem corporis faciem exprimens, in hoc à prima musculorum tabula differt, quòd musculos ex carnosa membrana constitutos, & aliquot etiam faciei musculos ab adipe liberatos commonstret, quodq; magis ad musculorum disciplinam, quàm priores duæ, sit comparata.

A Rectæ secundùm frontem ductæ lineæ, frontis & narium cutis musculum notant.

B Temporalis musculus, ubi interdum, sed perquàm rarò, carnea membrana fibris etiam carneis enutritur.

C Musculus palpebram attollens.

D Musculus palpebram deorsum trahens.

E Mutuus palpebræ musculorum secundùm palpebræ longitudinem connexus.

F Musculus media sui parte nasi alam, altero uerò superius labrum petens. Quemadmodum sanè uarium musculorum fibrarum in labijs implexum indicare non licuit, ita quoq; characterũ copia faciem alioquin satis obscuram non sum occupaturus.

G Malum, ac iugalis oßis anterior sedes, quæ prorsus excarnia sunt.

H Musculus à malis pronatus, & superiori labro proprius.

I Masseteris musculi principium, lato quem iam describam, musculo non obtectum.

Γ Musculus carnosa constans membrana, & præcipuus buccarum labiorumq; & anterioris colli cutis motuum dux, qui hic corpori in utroq; latere hæret, reliqua carnosæ membranæ parte, quæ carnea non efficitur, à corpore resecta. Quod autem ad præsentis musculi fibrarum progressum

K, L. attinet, K ad L usq;, musculi principium notat, è regione oßis pectoris, ac mediæ clauiculæ se-

M. dis oßi pectoris proximæ incipiens, cuius fibræ recto tramite sursum ad M exporriguntur. Ab

N. L uerò ad N, principij pars notatur, è regione reliquæ sedis, clauiculæ & summi humeri sedè incipiens, cuius fibræ obliquè sursum in anteriora porriguntur. Deinde et si ea musculi pars non

O. sese spectandam offerat, quæ in posteriori ceruicis sede consistit, nihilominus O ad auris radicem positum, transuersas fibras illinc prorepentes utcunq; ostendit. Quare etiam in musculi lateribus describendis, primũ latus tibi fingendum est ab N ad O, secundum ab O ad H. K uerò per L ad N, tertium indicabit latus. A K autem ad M quartum habes latus. Intensiùs enim nigricans linea, à K ad M ducta, dextri musculi cum sinistro interstitij loco habenda est.

P Brachium attollens musculus, quem hic in anteriore corporis facie L, N et Q propemodum

Q. circumscribunt, is enim inferiùs, quàm Q consistat, sua insertione prorepit.

Δ Musculus brachium pectori adducens, qui in sequenti tabula simul hic uenit inspiciendus, ibidem namq; ab initijs liberatus, Δ perinde notatur, ijsdemq; ferè characteribus inibi atq; hic ita circumscribitur. K ad L usq; principij ipsius pars, à clauicula principium ducens. K uerò ad R

R. principij pars est, ex media latitudine oßis pectoris pronata. Quinetiam R notat musculi membraneam partem, quæ ad mucronatæ cartilaginis latus, obliquè descendentis musculi abdominis

S. neruosæ tenuitati exporrigitur. S autem significat carneam musculi partem, à sextæ & septimæ costarum cartilaginibus, propter obliquè descendentem abdominis musculum peculiariter pronatam. Q præsentis musculi insertionis index est, qua inter brachium attollentem (qui P notatur) & priorem cubitum flectentium Z indicandum, in humerum inseritur. Porrò si latera ipsius, & fibrarum insertionem intueri animus sit, sequentem etiam inspicito tabulam, quæ præ-

T. sentis musculi insertionem, Q & T notatam exhibet, quo ad hunc modum huius illiusq; tabularum characteribus simul iunctis, quinque musculi latera metiaris. Primum à K ad L. Secundum à K ad R. Tertium ab L ad Q. Quartum ab R ad T, quod subsequens ostendit tabula, in præsenti interim lata musculi insertione occultata. Atq; hinc etiam quintũ quoq; latus, à Q ad T pertinens, in quarta tabula duntaxat est conspicuum.

V Musculus brachium deorsum trahens.

5, 6, 7, 8 His numeris, insertiones musculi thoracem mouentium secundi notantur, quæ costis inseruntur, quarum regio quum his numeris exprimitur, elatißimam insertionem in quintam fieri costam promptè colligis.

Θ Abdominis musculus obliquè descendens, qui cum suo coniuge uniuersam abdominis sedem cooperit

operit, magnam quoque thoracis sedem integens. Exortus præsentis musculi numeris indicatur, quibus secundi thoracem mouentis musculi insertiones significantur. Cæterùm R ad X albam ostendit lineam, quam aliter simplici colore exprimere non datur, & omnium exemplarium tabulas suis coloribus distinguere esset quidem operæprecium, ut membranea pars à carnea promptissimè distingueretur, uerùm sumptus quibusdam esset non admodum mediocris.

X Penis sua cute, quē præputium uulgo uocant, liberatus, in quo ducitur recta linea, duorum ipsum constituentiū corporū coitū indicans, quæ subsequens tabula sub q ostendit dissecta, uerū horū naturā omnium lucidissimè tabula docet quadragesimonono Capiti præsentis Libri prælocanda.

Y Vasa seminaria sua adhuc tunica, quam peritonæum educit, intecta.

Z Musculus anterior cubitum flectentium. a & a Posterior cubitum flectentium.

b In interno brachij latere b occultatur, notans musculum cubitum extendentem, qui ab humiliori scapulæ costa principium sumit. c Musculus bicorni tendine brachiale extendens.

d Musculus radium in supinum ducens, ac inferiori radij appendici implantatus.

e Superior radium in pronum mouentium musculus.

Λ Musculus brachiale flectentiū alter, post brachiali ante indicē insertus. Ac f ipsius notat prin

f, g, h. cipiū, g tēdinis ex musculi uentre exortū, h sedē, qua tēdo negligētiùs secāti desinere putaretur.

Π Musculus latum summæ manus producens tendinem, cuius caput i indicatur, tendinis autem

i, k, l. ipsius principium k. At l locum insinuat, ubi tendo primùm dilatescere incipit.

m Musculus alter inferiorque brachiale flectentium.

n Hic obscurè uidetur portio musculorum, quorum alterum brachiali, alterum uero pollici tendines offerre dicā, ac inter digitos mouentes, uigesimisecundi et uigesimitertij loco habiturus sum.

o Excarnis primi pollicis internodij sedes. p Musculus ab indice pollicē remotissimè abducēs.

q Insignior duorum primum pollicis os flectentium.

r Musculus minimum digitum maximè à reliquis amouens, ac in sequenti tabula ʁ insignitus.

Σ. In dextro crure primus notatur tibiæ motus opifex, cuius initium ſ insignitur, t tendinis illius

ſ, t, u. principium, u eiusdem insertio. Cæterùm character 2, insertionem secundi notat tibiam mouen-

2, 3. tis musculi, 3 uerò, insertionem tertij.

Φ Sextus tibiam mouentium musculus, cuius principium notat, x, y uerò sedem, ubi carnosus esse desinit, membranæque modo toti femoris amplitudine obducitur. Haud licuit aliter ipsius tendinem membranamúe exprimere, quàm hic modo in utroque femore obseruatur, in quo tenuissimam ipsius partem, interiori femoris sedi obductam, ueluti laceram membranam dissecuimus, ut sectio aliquantisper membranæ naturam commonstraret. Quicquid enim ad externum inæqualis illius lineæ sectionisúe latus habetur, ipsa adhuc est sexti musculi membrana seu tendo.

α Musculus tibiam mouentium nonus.

β Octauus tibiam mouentium, magis in sinistro crure, quàm in dextro, à sexto tibiæ motuum autore detectus musculo. Septimo uerò tibiam mouenti, characterem non adhibui, quod uniuersus sexto adhuc obtegatur. Quanquam Φ illum quoque insinuare possit, quum sexti musculi membrana non eam attingat crassitiem, qua subditorum musculorum effigiem obliterare queat.

γ In inguinum regione indicantur musculi, quos femur mouentium sextum & septimum recensebimus. Cæterum γ glandulas quoque insinuat inguinū unà cū sinu, ex quo uasa crus petentia resecui.

δ Musculus femoris motorum octauus.

ε Musculus tibiæ motus opificum secundus, cuius tendinem character 2 commonstrat.

ζ, η Excarnis tibiæ ossis pars, uerùm η priuatim internum notat malleolum.

Ψ Sextus pedem mouentium musculus, cuius exortum θ indicat, κ autē principiū sui tendinis, cuius

θ, κ. ductus citra characterū appositionē manifestus est, quanquam ξ insertionis quasi ipsius sedē ostēdat.

λ Musculus septimus pedem mouentium.

μ Musculi pollicem extendentis tendo. ν Musculus quatuor digitos extendens.

ξ Musculus pollicem à cæteris digitis in internum latus abducens.

ο Transuersum ligamen in anteriori tibiæ sede positum, ac facta sectione in latera reflexum.

ϖ Tendo bicornis musculi pedem mouentium noni.

ϱ Primus pedem mouentium. ς Pedis motorum quartus.

τ Longissimus gracillimusque tendo, à tertio pedis motus autore productus musculo.

υ. Musculus tertium quatuor digitorum os flectens. φ Pedem mouentium quintus.

QVARTA

PRIMA MVSCVLORVM TABVLA.

CHARACTERVM QVARTAE MVSCVLORVM TABVLAE INDEX.

PRAESENS tabula quamplurimos præcedentis tabulæ musculos sectionis serie ademptos commonstrat, & deinde plerosq;, qui prioribus figuris nondum in conspectum uenêre, uidendos offert. quod omnes ad octauam usq; musculorum tabulam subsequentes tantisper præstabunt, dum ossa anteriori facie nuda conspiciantur.

Γ Musculus temporalis, cuius principium semicirculo non absimile A, B & C circunscribitur.

D Oßis iugalis externa sedes, quæ excarnis est.

Δ Maßeter. E huius musculi principium à malo exortum. F principij ipsius portio auri proxi

E, F. ma. Cæterùm ab E ad F totus ipsius principij ductus secundũ iugalis oßis longitudinẽ metitur.

G. G infima musculi insertionis sedes notatur. Porrò si triangulo hunc aßimilare lubet, E, F & G tres angulos tibi proponere finges.

H Neruulus minoris radicis tertij paris neruorũ cerebri, hâc frontis musculosam compagẽ petẽs.

I Neruulus dictæ modò radicis ad superius labrum, & externam alæ nasi sedem propagatus.

K Cartilago in quam sinistrum nasi os desinit.

L Ala nasi sinistra dictæ modò cartilaginis extremo alligata incumbensq;. Inter K & L nariũ cute iam ablata cum quibusdam membraneis ligamentis, in conspectum uenit interior alæ nasi musculus nimisquam tenuis.

M Musculus à superiori maxilla in inferiorem insertus, ac buccas mouentium unus.

N Musculus sinister inferiori labro peculiaris, cuius sanè corpus minori negocio, quàm multiplex ipsius fibrarũ intersectio delineari potest, quod etiã in musculo M notato usu uenit. Auris autem foramen citra O appositionem sese ostendit, uti etiam auris radici subditæ glandulæ hunc characterem quodammodo exprimentes.

O Vix conspicua est eius musculi portio, qui inferiorem maxillam deorsum uellit.

P Hac sede os reponitur υ imaginem referens.

Q Musculus à temporum oßis processu styli formam imitante enatus, ac oßi υ simili insertus.

R Musculus sinister ab inferiori maxilla in os υ referens, insertionem tentans, cuius coniunx nonnihil quoq; hic se spectandum præbet.

S, T Dexter & sinister oßis υ imaginem exprimentis musculi, à pectoris oßis summo pronati.

V, V Musculus gracilis & longus, qui à superiori scapulæ costa oßi υ referenti implantatur.

⊙ Musculus capitis motibus subseruiens, qui ab osse pectoris principium X notatum sumit, dein-

X, Y. de aliam partem Y indicatã, à clauiculæ sede pectoris oßi proxima. Cæterùm Z insertionem

Z. ipsius insinuat, qua uniuersum mamillarem capitis processum amplexatur.

a Clauicula magna ex parte anteriori ipsius sede excarnis.

b Musculi scapulam mouentium secundi insertio.

c Musculorum hic magnã obscuritatẽ pariũt uasa caput adeũtia, & nerui in brachiũ excurrẽtes.

d Musculus à clauicula in primam thoracis costam insertus, ac thoracem mouentium primus.

Ξ Musculi brachium attollentis anterior pars, posteriorem decima ostendit tabula adhuc in sua sede repositam, ac Δ præcipuè insignitam. Proximè autem sequens tabula anteriorem hanc par

e, f. tem ab exortu liberam reflexamq;, ac γ notatam commonstrat. Porrò in præsenti figura e, f, et

g. g conspicuam hic musculi brachium attollentis partem, trianguli ritu describunt.

h Musculi brachium pectori adducentis insertio, quam in dextro brachio Q & T notaui, &

Q, T, Δ. ipsi musculo Δ quoque imposui, quo hi characteres ad præcedentis tabulæ notas referantur, ad

K, L, R. quam quoq; K, L & R spectant.

i Pectoris os liberum ab initijs musculorum brachia pectori adducentium.

2, 3, 4 Secunda, tertia & quarta thoracis costæ, ad quas reliquæ seriatim subsequuntur, atq; in harũ interuallis exteriores musculi intercostales sunt obuij. Lineæ autẽ in costis ductæ, atq; ad characterum sinistrã consistentes, ossa costarum ab earundem cartilaginibus determinant, sunt enim illæ notæ cartilaginibus inscriptæ.

k Musculus scapulam mouentiũ primus.   l Musculus thoracem mouentium secundus.

m In dextra axilla m latitat, musculum notans, quo brachium deorsum trahitur.

n Dextri lateris rectus abdominis musculus, hic altiùs quàm obliquè ascendentis musculi neruosa tenuitas conscendens.

o Abdo-

o *Abdominis muſculus obliquè deſcendens, quem hîc in poſteriora ab abdomine reflexũ finximus.*

Π *Abdominis muſculus obliquè aſcendens, ac totam, uti conſpicis, ſui lateris abdominis ſedem amplectens, quem quodammodo circunſcribunt o, n, p, q, & linea ſecundùm inferiorem abdominis ſedem ad ilium os, & coxendicis, & pubis ducta.*

p, q *Portio obliquorum abdominis muſculorum deſcendentium, quæ ad albam in abdomine apparentem lineam eſt relicta. Cæterùm q priuatim ſignificat penis conſtructionem, qui ad pubis os, quà primùm flaccidus, deorſum denuo propẽdet, diſſectus eſt. Duò itaq; uelut inſigniores circuli, duo ipſius ſunt corpora, circulus autem ſub illis conſiſtens, meatus eſt urinæ ſeminiſq; communis.*

r *Vaſa ſeminaria, quæ hîc priuatim enarrare non propoſui, quemadmodum etiam neq; teſtis mu-*
ſ. *ſculum, cui ut à uaſis diſtingueretur, ſ aſſcripſi. Verùm hũc 22 figura Libri quinti ⸸ edocebit.*

t *Muſculus cubitum flectentiũ anterior, cuius interioris principij carnoſæ parti nullum adhibui characterem, quum is hîc, uti neq; in ſequẽti tabula, adhuc auferri poſſit. Interuallum autẽ inter duo ipſius apparens principia, humeri ſeu brachij os exiſtit.*

u *Muſculus cubitum extendens, cui ab humiliori ſcapulæ coſta principium præbetur.*

x, x *Poſterior cubitũ flectentiũ muſculus.* y *Muſculus ſuperior radium in pronum ducentium.*

α *Radiũ in ſupinũ agentium longior.* β *Muſculus quatuor digitorũ ſecũdos flectẽs articulos.*

Σ *Muſculus ulnæ exporrectus, & brachiale flectens.* γ *ipſius caput.* δ *ipſius inſertio.*

ε *Muſculus alter brachiale flectens, hicq; deorſum dependens.*

ζ *Muſculus primum parui digiti internodium uerſus exteriora flectens.*

η *Hic muſculus propendet, paruum digitum à reliquis in externum latus abducens.*

θ *Tranſuerſum ligamẽ in interna brachialis ſede obuium, tendinibuſq; hâc repentibus obductum.*

ι *Muſculus maior, primum pollicis os flectentium.*

κ *Propendet hîc muſculus, cuius beneficio pollicem ab indice maximè remouemus.*

λ *Latus ſummæ manus tendo unà cum ipſius tendine, à ſummis quatuor digitorũ aciebus in dextra manu dependens. Præterea hîc in utriuſq; manus uola tendines occurrunt mucoſis membranis induti, atq; ad digitos protenſi.*

μ *Secundus femur mouentium muſculus.* ν *Primus femur mouentium muſculus.*

ξ *Oſſis ſacri oſſis dextro lateri cõmiſſi ſedes, à qua primum & ſextum tibiã mouẽtes reſecuimus.*

& *Charactere & ſedes inſignitur maioris exterioriſq; femoris proceſſus.*

Φ *Nonus tibiã mouentium muſculus, cuius initium ſupra coxendicis articulum incipiens* ο *notatur,*
ο, ϖ, ϱ. ϖ *uerò tendinis ipſius principium,* ϱ *ſedes indicatur, qua præſentis muſculi tendo ſubditis connaſcitur tendinibus.*

ς *Muſculus femur mouentium ſeptimus.* τ *Muſculus femur mouentium ſextus.*

υ *In ſiniſtro femore muſculus* υ *inſignitur, femur mouentium octauus.*

φ *Quinti femoris motui ſeruientium.* χ *Secundus tibiam mouentium.*

⸸ *Octauus tibiam mouentium.* ω *Septimus tibiam mouentium muſculus, in dextro femore inſignitus, quòd ibidem is ſit conſpectior.*

2 *Primus tibiam mouentium muſculus.* 3 *Sextus tibiam mouentium.* 4 *Sextus pedem mouentium muſculus, unà ut duo præcedentes, ab inſertione pendens. Cæterùm in ſiniſtro crure etiam obſeruatur primi tibiam mouentium, & huius ſexti pedem mouentium inſertionis portio,*
5, 6. *huius quidem inſertioni charactere 6, illius uerò 5 inſignito.*

7 *Septimus pedem mouentium muſculus.*

8, 9 *Excarnis tibiæ oſſis pars, à cuius externo latere ſextus pedem mouentium muſculus ablatus eſt. Verùm 9 priuatim interiorem notat malleolum.*

Ψ *Muſculus quatuor pedis extendens digitos.* 10 *ipſius exortus inſignitur.* 11 *uerò ipſius ſedes,*
10, 11. *qua portionem ſuam emittit, quam noni pedem mouentis muſculi loco numerabimus, & hîc Ω no-*
Ω, 12. *tauimus.* 12 *Muſculi Ψ inſigniti ſedes, quatuor tendines, quibus quatuor digiti extendun-*
Ω. *tur, pullulans.* Ω *uti & iam paulò antè ſcripſi, muſculus notatur inter pedis motores nonus,*
13. *qui bicorni tendine inſertionem 13 notatam tentat.*

14 *Muſculus pollicem extendens.* 15 *Muſculus pedem mouentium octauus.*

16 *Muſculus pedem mouentium ſecundus. Reliquos autem in poſteriori tibiæ ſede non notabimus, quòd eadem hîc cum tribus tabulis præcedentibus ſit ratio.*

QVINTA *MVSCVLO*RVM TABVLA.

CHARACTERVM QVINTAE MVSCVLORVM TABVLAE INDEX.

A FORAMEN quo neruulus tertij paris neruorum cerebri, frontis musculum petit.
B Temporalis musculus. C Hic magna oßis iugalis portio execta est, ut temporalis cum
D. maßetere, quem D insigniuimus, coitus in conspectum ueniret.
E Foramen quo surculus tertij paris neruorum cerebri, ad superius labrū, & alas nasi deducitur.
F Amplus musculus à superiori maxilla in inferiorem productus, ac buccarum motibus seruiens.
G Nerui utrinq; ad hunc characterem occurrentes, labro inferiori exporriguntur. Cæterùm superior characteris sedes, fungosam labrorum substantiā insinuat ad utrunq; labrum conspicuā.
H, I Musculus inferiorem maxillam deorsum trahens. Singuli characteres singulos eius musculi uentres notant, in quorum medio excarnis musculi pars consistit.
K Portio musculi caput mouentis, ac à pectoris osse & clauicula, mamillari processui insertus.
L Os υ imaginem referens. M Primus & secundus linguæ musculi, ab osse hyoide pronati.
N Laryngis cartilago scutum referens, & iam narrandis musculis adhuc obtecta.
O Dexter duorum musculorum ab osse υ referente, in cartilaginem scuto similem insertorum.
P Dexter musculorum, qui à pectoris osse scutum imitanti laryngis cartilagini inseruntur. Ad huius musculi exterius latus, cõgeries uisitur soporariæ arteriæ, interioris uenæ iugularis, & sexti cerebri neruorum paris. Q Asperæ arteriæ anterior sedes.
R, S Musculus oßi υ imaginem exprimenti proprius, & à scapulæ superiori costa enatus. singuli characteres singulos ipsius indicant uentres. Pars autem in horum medio consistens, eius musculi pars est, tendinis substantiæ non absimilis.
T Portio musculorū secundi paris caput mouentiū. V Tertius scapulā mouentiū musculus.
X Quoniā hic locus nihil aliud peculiariter, quā septima tabula in homine ostendisset, & quia Galeni sententiæ, quū hæc pingeremus, plus æquo fauimus, musculum hic ex cane delineatum cernis, quo homines prorsus destituuntur, & Galeno tertius thoracem mouentium habetur, sequenti tabula integer Γ notandus.
Y Dextri lateris clauiculam hic à pectoris osse auulsimus, adhuc summo humero connexam, & sibi
Z. adhuc musculum seruantem, qui thoracis motorum primus numerabitur, hicq; Z insignitur.
a Summus humerus, seu scapulæ elatior processus. b Interior demißior ue scapulæ processus.
c Ligamētū huius articuli peculiariū quartū ab interiori scapulæ processu summū humerū petēs.
d Ligamentū teres ab apice interioris scapulæ processus, in anteriorē sedē externi capitis humeri insertū, ac huius articuli primum. e Aliud teres ligamentū, ex eminentißimo scapulæ acetabuli sede, ad externum quoq; humeri caput procedēs, atq; huius articuli ligamentorū secundū.
f Hac sede duo ligamenta d & e insignita, suis lateribus uniūtur, & uelut transuersum efformãt ligamentū, transmittens caput externum musculi cubitum flectentiū anterioris, ac mox ζ notādi.
g Pectoris os, cui septem superiorum costarum cartilagines utrinq; connectuntur.
h Prima thoracis costa, reliquæ dein etiā unà cū interuallis citra characterū opē sunt conspicuæ.
Γ Musculus scapulam mouentium primus. i & k huius musculi principiū notant, quandā manus spe-
i, k, l. ciem perinde, ac musculus ipsi succumbens, & m insignitus repræsentans. l tendinē præsentis musculi indicat. Porrò i, k & l simul huius musculi trianguli speciem quodammodo ostendunt.
m Musculus qui à scapulæ basi pronatus, octo superioribus thoracis costis inseritur.
Δ Dexter rectorū abdominis musculorū. n carneū recti abdominis musculi principiū triangulo nõ
n, o. absimile. o principium eiusdē musculi nerueum, penè uniuersum efformans musculum. Toto in-
p, q. teruallo à p ad q pertinente, recti musculi internis suis lateribus inuicē contigunt. Tota autem sede supra q, aut supra umbilicū consistente, tanto magis musculi mutuò seiungūtur, quāto altius conscendūt. Cæterùm q notabit etiā obliquorū abdominis musculorum neruosæ tenuitatis, ad
r. transuersum abdominis musculū hac in parte cõnexū. r Hæc linea carneā recti musculi partem finit, quæ ultima ipsius insertionis in homine est portio, uti in 4 tab. ad characterē n est cernere.
ſ. Intercapedine igitur ab r ad ſ, hic notatur recti simiæ abdominis musculi tendo seu membrana,
t. excarnis ue musculi pars. t autē indicat carneā musculi sedē primæ costæ & secundæ thoracis
u, u, u. insertam. u, u, u Inscriptiones, seu neruea delineamenta, transuersim recto musculo impressa, quibus obliquè ascendentis musculi neruosa exilitas pertinacißimè connascitur.

x *Linea hæc portiunculam notat obliquè ascendentis musculi, qua is transuerso abdominis musculo inibi adeò ualidè committitur, ut inter dissecandum, nisi relicto eiusmodi signo, à transuerso liberari nequeat.* y *Transuersus abdominis musculus.*

α *Obliquè ascendens abdominis musculus ab abdomine reflexus.*

β *Vasorum seminalium portio. Cæterùm tres illi quodammodo circuli ad rectorum musculorum radicem seu iuxta n, & o ac p conspicui idem notāt, quod in mox præcedente tabula, abſecti nimirum penis constructionem ac naturam.*

γ *Reuersa est musculi brachium attollentis anterior pars.*

δ *In sinistro brachio insertionis pars adhuc reliqua est, musculi brachium attollentis.*

ε *Excarnis humeri pars, inter duo capita apparens musculi cubitum flectentium anterioris.*

ζ *Cubitum flectentium musculus anterior.*

η *Musculus cubiti extensionis autor, cuius principium ab inferiori scapulæ costa pronascitur.*

θ, θ *Posterior musculus cubitum flectentium.*

ι *Superior musculus eorum, qui radium in pronum agunt.*

κ *Radium mouentium longissimus, cuius auxilio radius in supinum ducitur.*

Θ *Quatuor digitorum secundum os flectens musculus.* λ *ipsius principiū sub musculo radio peculia-*
λ, μ. *ri, & ι notato, reconditum.* μ *musculi huius in quatuor carneas partes distributio, quæ postmodum in singulos tendines degenerant.*

ν, ξ *Transuersum interioris brachialis sedis ligamentum, longa sectione diuisum, & utrinq; in latus reflexum. Verùm præterea* ν *musculum priorem primum pollicis os flectentium commonstrat,* ξ *autem musculum, cuius ope primum parui digiti internodium extrorsum flectitur. Porrò quod ad quatuor tendinum, secundum quatuor digitorum os flectentium seriem attinet, omnia sunt con-*
ο. *spicua, quamuis interim indici, & paruo, huius indicationis gratia* ο *inscripserim.*

ϖ *Nonnihil hic sese offert musculus, quatuor digitorum tertium flectens os.*

ρ *Portio musculi tertium pollicis internodium flectentis, qui in sinistro cubito est conspectior.*

* *Musculus ulnæ exporrectus, quo brachiale flectitur.* ς *Secundus femur mouentiū musculus.*

τ *Apparet hic obscurè femoris caput coxendicis ossis sinum subiens, & ligamento obductū, sed* τ *in hoc præcipuè adhibetur, ut ceruix, seu collum femoris hic indicaretur.*

υ *Femoris magnus exterior'ue processus.*

φ *Femur mouentium septimus.* χ *Femur mouentium sextus.*

ψ *Femur mouentium octauus.* ω *Quintus femur mouentium musculus.*

Λ *Septimus tibiam mouentium musculus.* 2 *ipsius amplum principium à radice magni femoris pro-*
2, 3. *cessus enatum.* 3 *hic in tendinem latum desinit cum octaui & noni musculorum tibiam mouentium*
4. *tendinibus commixtum unitumq;.* 4 *hæc linea illum in anteriori femoris sede terminat, ubi octauus musculus ipsi primùm subijci incipit.* Ξ *Octauus tibiam mouentium musculus.*

Π Π *octauum quoq; tibiam mouentium musculum indicat, sed priuatim sinum ostendit, cui nonus ti-*
5. *biam mouentium musculus insidebat, qui hic propendens* 5 *insignitur. Maximā itaq; sinus sedem octauus musculus constituit, uerùm septimus eius tantam portionem efformat, quanta à linea* 4 *insignita ad umbram septimi musculi usque protenditur, ita sanè, ut ab utrisque musculis sinus iste consurgat.*

6 *Hic propendet musculus tibiam mouentium secundus.*

Σ *In hac tibia, tibiæ os anteriori sede prorsus excarne cernitur. Superest enim hic duntaxat ex*
Φ. *omnibus musculis illi adnatis, musculus pedis pollicem extēdens, & modò* Φ *insignitus, cuius ten-*
7. *dini* 7 *inscriptum conspicis.* 8 *Septimus pedē mouentiū musculus.*

9 *Octauus pedem mouentium.*

Ψ *Carnea moles in superiori pedis sede reposita, quæ in quatuor carneas partes digesta, quatuor educit tendines, & pollicem, & tres ipsi proximos digitos in latus externum mouet.*

Ω *Hic prosternitur musculus quatuor extendens digitos, unà cum ipsius portione, quam noni pe-*
&. *dem mouentium musculi uice recensuimus, ac cui iam & inscriptum cernis. Musculis posteriorem tibiæ sedem occupantibus nullos adhibui characteres, quòd ipsorum eadem cum præcedentibus tabulis adhuc sit series & copia. Atque hac etiam occasione excarnes tibiæ ossis & fibulæ sedes, innotatas conspicis, quòd scilicet ex prioribus tabulis iam pridē has didiceris.*

SEXTA

SEXTA *MVSCVLO-* RVM TA- BVLA.

SEXTAE MVSCVLORVM TABVLAE
CHARACTERVM INDEX.

SEXTAE tabulæ caput in posteriora reflexum est, & maxillam inferiorē in summo mento diuisam, & utrinq; in latera deductam refert.

A *Hic iugalis oßis portionem exsecui. Verùm A præterea insinuat, temporalis musculi in acutum inferioris maxillæ processum insertionem.*

B *Acutus maxillæ inferioris processus.* C *Sinistra maxillæ inferioris pars.*

D *Musculus in ore delitescens, qui internæ inferioris maxillæ sedi, ubi latißima est, inseritur.*

E *Gurgulio à palati fine propendens.*

F *Glandula sinistra amygdalæ non absimilis, ac eminentißimè laryngis sedi apposita.*

G *Lingua, uerùm superior characteris pars, laryngis operculo est contermina.*

H *Hac sede plures capitis & ceruicis motibus famulantes musculi confunduntur.*

I *Musculus inferiorem maxillam deorsum trahens, hic ab exortu pendet.*

K *Tertius hominis scapulam mouentium.*

L *Glandula sinistro laryngis radicis lateri adnata.* M *Aspera arteria.*

N *Hæc congeries, est uasorum & neruorum lateribus asperæ arteriæ exporrectorum. quanquā & musculi dorsum mouentium primi aliqua ex parte se ostendant.*

Γ *Quoniam hanc pectoris colliq; sedem, illi similem delineare oportuisset, quam sequens ostendit tabula, non abs re fore duxi, ex cane hunc Galeni musculum exprimere, qui à transuersis uertebra-*

O. *rum ceruicis processibus originē O notatam ducens, ad quartam usque costam carnosus fertur,*

P, Q. *ubi P notatus, in membraneum cessat tendinem Q insignitum, & deorsum ad aliquot costas adhuc pertinentem.*

R *Musculus à scapulæ basi principium ducens, thoracemq; mouentium secundus. Pectoris os citra characterū impositionē conspicuū est, quemadmodū & costæ, & earundē interualla unà cū exte-*

S. *rioribus musculis intercostalibus. Quo tamē meliùs singula expendas, significet S tertiæ costæ*

T. *os. T tertiæ costæ cartilaginem. V musculum exteriorem intercostalium, in tertiæ & secundæ*

X. *costarum interuallo repositum, cuius fibræ deorsum in priora feruntur. X uerò denotabit exteriorem intercostalium musculum, inter secundæ & tertiæ costarum cartilagines conspicuum, cuius fibræ sursum in anteriora prorepunt.*

a *Arteria & uena, sub pectoris osse deorsum ad abdominis superiora propagatæ.*

Δ *Transuersus abdominis musculus, quem costarum ductus seu fines, & oßis sacri oßis sinistro late-*

b. *ri commißi regio, abundè hic circunscribunt. Cæterùm b sedem notat, qua obliquè ascendentis musculi tendo, abdominis transuerso pertinacißimè adnascitur, priusquam rectum conscendat.*

c. *c autem indicat asperitatem, quam musculorum obliquè ductorum cum transuersis musculis connexus inibi molitur, uti recti musculi supra umbilici sedem, uersus pectoris os mutuò dehiscunt.*

d *Foramen uasis seminarijs uirorum uiam præbens.*

e *Vena & arteria, in rectos abdominis musculos, conterminasq; sedes excurrentes.*

f *Hic sinistri lateris rectus abdominis musculus, à pubis osse dependet.*

g *Spina oßis ilium, carnosis partibus duorum obliquorum abdominis musculorum liberata.*

h *Scapulis & sinistro brachio mentem accommoda, ibidem nanq; h superiorem notat scapulæ an-*

i *gulum, cui musculus K insignitus inseritur, deinde & superiorem quoq; scapulæ costam h eadem opera tibi indicare poterit.*

k *Summus humerus, seu scapulæ elatiòr processus.* k *Musculus brachium mouentium quintus.*

l *Interior scapulæ processus, anchoræ imaginem referens.*

Θ *Musculus anterior cubitum flectentium, cuius exterius caput, quod à scapulæ acetabuli superci-*

m, n. *lio nascitur, m notat, n uerò indicat internum caput ab interiori scapulæ processu enatum. Quo tamen huius capitis nerueam partem à carnea exquisitiùs discernas, huius tabulæ dextrum bra-*

o. *chium spectabis, in quo n nerueam partem denotat, o autem carneam. At non hæc duntaxat*

p. *tabula eas commonstrat partes, imò priores ad unum omnes. Cæterùm p duorum capitū coitum*

q. *indicat, q uerò tendinis, quem musculus hic educit, principium.*

r, r *Musculus posterior cubitum flectentium.*

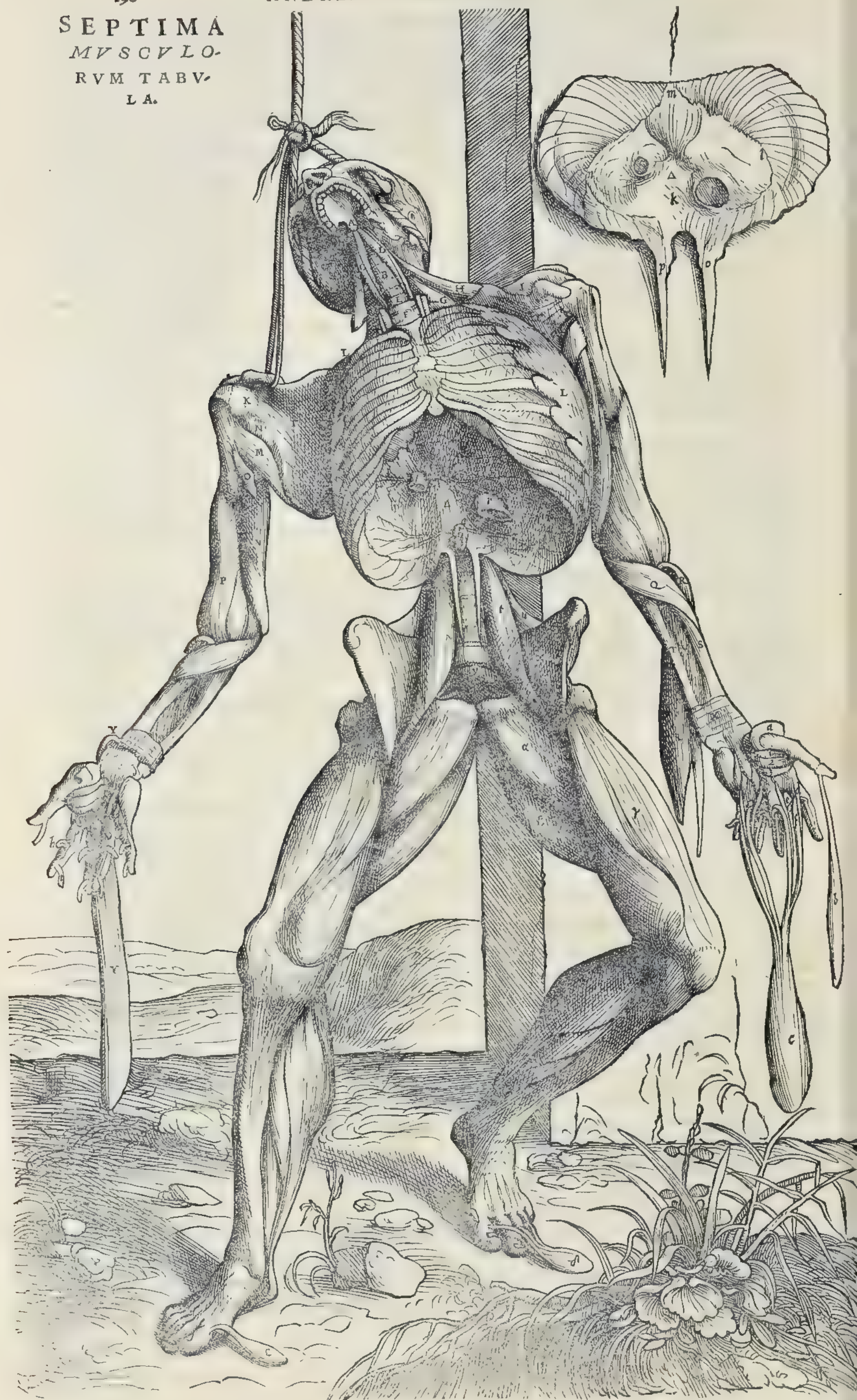
ſ *Musculus cubiti extensionis autor, cuius principium ab humiliori scapulæ costa enascitur.*

Λ Musculus

Λ *Muſculus radium mouentium longiſsimus, cuius altiſsimam partē, quæ hic oculis ſubijci poteſt,*
t,u. *t indicat. u autem præſentis muſculi inſertionē notat, quā in inferiorē radij appendicē molitur.*
x *Muſculus ſuperior duorum, qui radium in pronum ducunt.*
Ξ *Muſculus tertium quatuor digitorum os flectens, & α quidem huius muſculi caput inſinuat. β au*
α,β. *tem ſedem indicat, qua muſculus in quatuor partes carneas diſcinditur, qui ſingulos poſtmodum porrigunt tendines. Porrò qua ratione ad tertium uſq; digitorum internodiū tendines huius muſculi porrigantur, & incumbentis muſculi tendines tranſeant, hic in utraq; manu eſt conſpicuum.*
γ,δ. *Sit tamen doctrinæ gratia γ tendo tertium medij digiti os accedens, δ autem tendo, qui ſecundum os flectit.*
ε *Muſculus ſecundum quatuor digitorum flectens articulum.*
ζ,ζ *Hos characteres referre oportet ad quatuor muſculos, quorum beneficio quatuor digiti adducuntur pollici, atq; hi interno lateri tendinum tertium os flectentium exporriguntur.*
η,θ *Muſculus tertium pollicis os flectens η notatur. θ autem ipſius tendinem proponit, inter muſculos primum pollicis os flectentes, & eos qui ſecundum pollicis os flectunt, prorepentem.*
κ *Muſculus maior primum pollicis os flectentium, hic ab inſertione dependet.*
λ *Muſculus minor primū pollicis os flectens, qui ſub maiori κ indicato recondebatur. Inter λ uerò & κ, primum pollicis os nudum excarneq; apparet.*
μ *Muſculus primum parui digiti os uerſus exteriora flectens. Tuberculum uerò ante huius muſculi initium apparens, ulnæ eſt ſedes, qua ualidiorem ligamenti exporrigit portionem brachiale cubito colligantis.*
ν *Tertius femur mouentium muſculus.*
ξ *Magnus femoris oſsis proceſſus.*
ο *Muſculus femur mouentium ſeptimus.*
ϖ *Muſculus femur mouentium ſextus.*
ϱ *Muſculus femur mouentium octauus.*
ſ *Quintus femur mouentium muſculus.*
Π *Octauus tibiam mouentium muſculus, uniuerſum femoris os quodammodo amplectens. τ inſinua-*
τ. *tur amplum huius muſculi principium, à radice magni femoris proceſſus, & ipſius collo enatum. Deinde Π priuatim indicat ſinus illius portionem, quo nonus tibiam mouens muſculus cōtinetur, atq; hic ſinus in dextro crure eſt conſpicuus, quemadmodū & carnoſæ muſculi partis terminus,*
υ. *qui inſtar ſemiglobi extuberans hic υ inſignitur.*
φ *Dependet hic muſculus tibiam mouentium ſeptimus, cuius cauitas argumento eſt, qui octauum tibiam mouentium amplexetur muſculum, & qui horum tendines unà coëant. Quod ut commodiùs expenderes, in dextro genu ſeptimus muſculus adeò ab octaui muſculi tendine diſſectus eſt, ut &*
*. *molæ pars ibidem in conſpectum ueniat * notata.*
χ,ψ *Hæc ſedes ad undecimam muſculorum tabulam potiſsimùm refertur, quæ oſtendit portionem quarti tibiam mouentis muſculi ex femoris oſſe pronatam. atq; hic χ notat quarti muſculi ſedem ipſius inſertioni proximam. ψ autem eam partem abſectam oſtendit, cui coxendicis oſsis appendix principium præbet.*
Σ *In ſiniſtra tibia totum externum tibiæ oſsis latus conſpicuum eſt. Id dico latus, quod ad externā ſedem excarnis etiam ante ſectionem partis habetur, quam & dextra tibia totam oculis ſubijcit. Cæterùm Σ priuatim notat ligamentū tibiæ, os & fibulam, quà hæc inuicem dehiſcunt, in-*
ω. *tercedens. ω autem externum notat malleolum, & partem fibulæ excarnem.*
Φ *Muſculus pedem mouentium ſeptimus. 2 ipſius exortum indicat. 5 tendinis principium, quod ante*
2,5. *riori & poſteriori parte, ac dein interiùs, quà fibulam ſpectat, carne adnutritur. 4 itaq; partē*
4,3. *notat anteriorem carneam, 3 uerò poſteriorem.*
Ψ *Octauus muſculus pedem mouentium, magna ſui portione ſub ſeptimo occultatus. 6 huius muſcu-*
6. *li tendo, ad poſteriorem exterioris malleoli ſedem reflexus.*
Ω *Muſculoſa moles, cuius beneficio pollex & tres ipſi proximi digiti in externū latus ducuntur.*
7 *Hic procumbit muſculus pollicem extendens.*
8 *Muſculus paruum digitum in exteriora abducens, hac ſede obuius eſt.*
9 *Secundus muſculus pedem mouentium*
In dextræ tibiæ poſteriori ſede nullas adhibui notas, quòd muſculos hac ſede delineatos, omnes quæ hactenus præceſſerunt, tabulæ oſtenderint. Vnde ſi & hic pariter notas requires, opportune has à prima, ſecunda & tertia tabulis petes. Verùm quia in ſequenti tabula dependet, cuius
ϰ *pollex introrſum mouetur, huic in præſenti tabula ϰ inſcripſi.*

SEPTI-

SEPTIMA *MVSCVLO*RVM TABVLA.

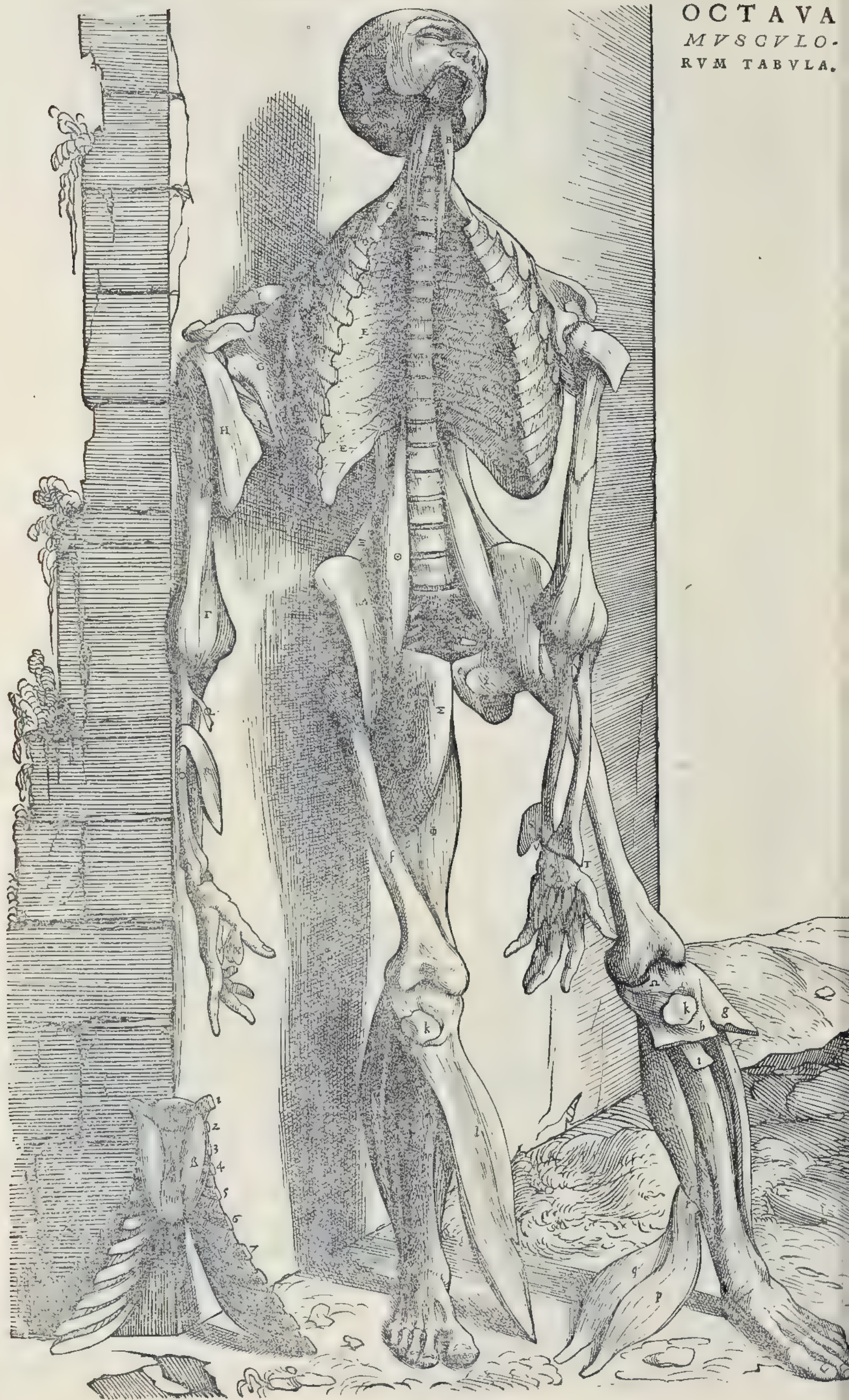
SEPTIMAE MVSCVLORVM TABVLAE CHARACTERVM INDEX.

SEPTIMA musculorum tabula laxatò fune, à quo inter pingendum pendebat, in posteriora tantùm procidit, quantùm uidendo septo transuerso sufficit. quod etiam in præsenti tabula ad sinistram ea forma appictum cernis, qua exectum, parietiq; suo lentore hærens nobis apparuit. Quo minus autem dextra scapula effractæ alæ ritu in deorsum decumberet, illam funiculo ita suspendimus, ut ipsius cauum in conspectu sit.

A *Gurgulio indicatur à palati termino propendens, inferiori interim maxilla prorsus amota.*
B *Aliquot ceruicis uertebrarum corpora.* C, D *Primum par dorsum mouentium.*
E *Stomachi seu gulæ pars sub aspera latitans arteria, quam F notauimus. Cæterùm uasa, quæ*
F. *utrinq; ad huius latera habentur congeries est, quam soporales efficiũt arteriæ cum internis iugularibus uenis, & sexto neruorum cerebri coniugio.*
G *Musculus alter secundi paris dorsum mouentium.* H *Scapulam mouentium tertius.*
I *Musculus brachium mouentium quintus.*
Γ *Musculus brachium mouentiũ sextus, cuius insertio K insignitur, reliquaq; ipsius forma ex sca-*
K. *pulæ imagine deprehenditur. quanquam si præsentis musculi triangularem figuram uolueris constituere, licebit K, L & L simul conferre.*
L, L *Musculus thoracem mouentium secundus.* M *Brachium agentium tertius.*
N, N *Musculus cubitum extendentium, cuius initium superiori N insignitum à scapula educitur.*
O *Portio tendinis musculi, brachium mouentium quarti.* P *Cubitum flectentium posterior.*
Q *Radium in pronum constituentium superior.* R, R *Anterior cubitum flectentium.*
S *Radius.* T *Vlna.* V *Ligamentũ inter radiũ & ulnã, quà inuicẽ dehiscunt intercedẽs.*
X *Radium in pronum mouentium inferior musculus.*
Y, Y *A dextro radio (qui cũ uniuersa extrema manu magis quàm sinistra attollitur) dependet, longior radium in supinum ducentium.* a *Minor primum pollicis os flectentium.*
1, 2, 3 *Tribus his characteribus musculi notantur secundum pollicis os flectentes.*
b *Dependet musculus tertium pollicis internodium flectens.* c *Musculus tertij quatuor digitorum ossis flexus autor, quem sedulò intuebere, quòd illius tendinibus musculi attendantur,*
d. *quatuor digitos pollici adducentes, quorũ is qui indicem mouet, d insignitur, perinde ac reliqui tres ab insertione hærẽs. Quinetiã tendinum secundum quatuor digitorum os flectentis musculi*
e. *portiones adhuc seruantur. ac portioni quidem indici propriæ e inscripsi, tendini autẽ tertium*
f. *indicis os flectenti f. Cæterùm in dextra manu dictorum musculorũ conspiciuntur insertiones.*
g. h. *ac g in indice insertionem indicat musculi indicẽ pollici adducẽtis. h insertionẽ musculi secundum*
i. *os flectentis. i insertionẽ eius, qui tertij ossis flexioni præficitur. Præsentis tabulæ thorax, quòd ad intercostales spectat musculos, præcedentis tabulæ thoraci respondet, unde etiam alijs characteribus non uenit obliterandus.*
Δ *Septum transuersum, cuius membraneus circulus in septo extra corpus expanso circunscribitur*
k, l, m, n. *k, l, m, n quod uerò exteriùs hos characteres ambit, atq; foris (ut ita dicam) existit, fibrisq; in-*
o, p. *terstinguitur, carneam septi partem esse putato.* o, p *Duo ligamenta, seu tendines septi, uerte-*
q. *brarum in lumbis consistentium corporibus inserti.* q *Septi scissura, qua septum uertebrarum incumbit corporibus, ac magnam arteriam, uenamq; cõiugis expertẽ transmittit, aut illis cedit, quarum orificia q in corpore huius tabulæ positum indicat, quemadmodum & arteriæ ramos in*
r. *septum excurrentes.* r *Foramen stomacho uiam præbens, qui etiam r in corpore insignitur.*
s. s *Foramen uenæ cauæ caudici paratum, qui in corpore s notatus conspicitur.*
t *Musculus femur mouentium sextus.* u *Musculus dorsum mouentium nonus.*
x *Femur mouentiũ septimus.* y *Sacrum os hic insignitur, neruiq; aliquot ab ipsius medulla educti, obuij sunt.* α *Femur mouentium octauus.* β *Quintus femur mouentium.*
γ *Tibiam mouentium octauus.* ε *Musculus pollicem à cæteris digitis amouens.*
δ *Dependet & hic quoq; ab insertione musculosa moles, pollicem & tres ipsi proximos digitos in externum latus ducens. Quæ uerò in præsentis tabulæ tibijs occurrunt, illis respondent, quæ prioribus tabulis fuere obuia.*

OCTAVA

OCTAVA *MVSCVLO-* RVM TABVLA.

CHARACTERVM OCTAVAE MVSCVLORVM TABVLAE INDEX.

HAEC tabularum anteriorem corporis faciem exprimentium postrema est, musculos adhuc in anteriori hac sede obuios, ex sectionisque serie reliquos proponens. Vt uerò interiores intercostalium ostenderet musculos, & eos qui in interna thoracis sede pectoris ossis attendũtur lateribus, os illud unà cum costarum cartilaginibus exectum, ad dextri cruris latus euersum, atque sub dextræ manus indice propositum cernis.

A, B *Musculi collum, superiorem'ue dorsi partem flectentes, dorsumque mouentium primũ coniugium.*
C *Musculus à prima enatus costa, ac secundi dorsum mouentium paris alter.*
D, D *Exteriores musculi intercostales, in ossium interuallis conspicui.*
E, E *Interiores musculi intercostales, in ossium interuallis obuij.*
F, F *Musculus octo thoracis costis insertus, ipsiusque motorum secundus.*
G *Vtrinque scapula modò sectionis serie, nuda excarnisque est, ac sua sede dimota.*
H *Musculus dependet, brachium antrorsum circumuertens, scapulæque cauum occupans.*
I *Musculus superiori scapulæ basis angulo insertus, ipsamque agentium tertius.*
Γ *Posterior cubitum flectentium, cuius principij elatior exteriorque pars L insignitur, demißior*
L, M. *uerò interiorque pars M. Insertio autem præsentis musculi N indicatur.*
O *Radius.* P *Vlna.* Q *Tendinis musculi pars cubitum flectentium anterioris.*
R *Musculus ab insertione dependet, radium in pronum mouentium superior.*
S *Musculus ab ulna dependet, radium in pronum ducentium inferior.*
T, V *Sede T insignita ligamẽtũ, brachiale ad cubitũ nectẽs, craßius apparet, ut etiã sede V notata.*
X *Musculi ab insertione propendent, secundum pollicis internodium flectentes.*
Δ *In postbrachiali dilucidiùs exprimi nequierunt octo musculi, quatuor digitorum primos articu-*
Y. *los flectentes. Cæterùm dextra manus in latus picta est, ut musculum Y insignitum offerret, qui primum indicis os introrsum flectit.*
Θ *Sextus femur mouentium musculus, cuius initium è uertebrarum procedens corporibus a insigni-*
a, b. *tur. b uerò ipsius sedes, ubi tendinem educere incipit.*
Λ *Septimus femur mouentium musculus.* Ξ *Musculus dorsum mouentium nonus.*
Π *Sacrum os, ex cuius anterioribus foraminibus nerui prosilire hic uidentur.*
Φ *Quintus femur mouentium musculus. Verùm Φ priuatim huius musculi partem notat posterio-*
c. *rem, c autem anteriorem.*
e *Pubis oßis anterior sedes, hoc latere ex sectionis serie, carne denudata.*
Ψ *Musculus femur mouentium nonus, anteriorem pubis oßis foraminis sedem occupans.*
Ω *In sinistro genu tendines, septimi tibiam mouentium musculi g insigniti, & octaui h indicati, &*
g, h, i. *noni i notati, à genu reflexi sunt, ac patellam ipsis innatam, ac k insignitam oculis subijciunt.*
k, l. *In dextro autem crure octauus tibiam mouentium musculus, solus ab insertione ac integer dependet, l notatus, & patellam sibi innatam seruans, cui k inscripsimus.*
m *Tibiæ oßis anterior sedes, omni prorsus musculo libera.*
n *Fibulæ etiam anterior sedes, ex dissectionis serie musculis omnibus denudata.*
o *Ligamentum notatur inter tibiæ os & fibulam inibi repositum, ubi hæc ossa inuicem dehiscunt.*
* *Qui hic spectantur musculi, illi sunt, quos sexta musculorum tabula expreßit literis Φ & Ψ. septimus nimirũ & octauus pedẽ mouentiũ. In superiori pedis sede modò nulli adhuc reliqui sunt musculi, ossaque duntaxat ligamẽtis obducta, in conspectũ ueniunt. Cæterùm musculi, qui ha-*
p, q. *ctenus in tibiæ posteriori sede fuêre obuij, sectionis serie auferri incipiunt. ac p, q notant primũ*
s, t. *ac secundum pedem mouentiũ, à quarto eiusdem motus autore musculo, t insignito, ad characterem s propendentes, quo priuatim notatur tendo tertij pedem mouentis musculi.*
u *Musculi pars hic occurrit, quatuor digitorum tertium articulum flectentis.*
x *Hic obscurè se offert pedem mouentium quintus.*
α *Pectoris oßis posterior, seu cor spectans sedes.*
1, 2, 3, 4. 5, 6, 7 *His characteribus septem uerarũ costarũ indicantur cartilagines. Reliquæ autem quatuor cartilagines, octauæ, nonæ, decimæ & undecimæ costarum cartilagines sunt.*
β *Musculus humanum thoracem mouentium sextus.*

NONA *MVSCV-*LORVM TABVLA.

NONAE MVSCVLORVM TABVLAE
CHARACTERVM INDEX.

PRAESENS tabula omnium posteriorem corporis faciem exprimentiū, prima habebitur, hic ordine nona. Si tamen anterioribus seriatim ac uicißim posteriores subsequi uelles, posset hæc omnium esse aut tertia, aut quarta. nullum enim absectum habet musculum, præter eos, quos carnea membrana constituit, tertiaq́ tabula obuij sunt. Præterea transuersa in cubiti externa sede, iuxta brachiale reposita ligamenta hic dissecuimus, quod prima & secunda tabulis abundè conspicua fuerint, hancq́ tabulam ad disciplinam prorsus parauerimus.

A *Temporalis musculus.*
B *Os iugale.*
C *Maßeter. Auris uerò foramen cum ipsi subiectis glandulis, citra characterum subsidium est obuium.*
D *Musculus caput mouentium, à pectoris osse, & clauicula enatus, in mamillarem capitis processum inseritur.*
Γ,Δ *Musculus secundo loco inter scapulam mouentes recensendus. Atq́ huius principium ab occi-*
E,F. *pitij osse pronatum, E ac F insignitur. E uerò usq́ ad G musculi principium ab occipite, ad*
G. *octauæ usq́ thoracis uertebræ spinam, à mediarum uertebrarum apicibus quodammodo enatū.*
H,I. *H, I insertio, quam musculus in scapulæ spinam, & summum humerum, latiusculamq́ clauicu-*
*. *læ sedem molitur. * hac sede præsens musculus, quasi membraneum semicirculum obtinet, seu car*
K. *nosæ ipsius fibræ, in semicirculi cessant circunferentiam. K hac parte ceruix collum'ue, thoracis elatißimæ parti committitur. Lineæ autem latera'ue musculum circunscribentia in hunc modum colliguntur. Ab E ad F prima protenditur, ad occiput transuersim ducta. Quòd autem huius extremum F notatum, non tantùm ab auris radice distare hic uideatur, quantùm F remouetur ab E pictura, in causa est oculum fugiens, quod & sinistrum brachium in anteriora porrectum liquidò commonstrat, quod fortè ὀπτικῆς ignarus, plus æquo breuius esse arbitrabitur. Porrò secunda linea præsentis musculi ab E per K ad G metitur. Tertia autem ab F ad H. Quarta ab H ad G. Atq́ his lineis musculus terminatur. Insertionis autem linea ab I ad K pertinens, nulla prorsus separationis nota existit.*
L *Musculus brachium attollens, eiusq́ motorum secundus.*
M *Musculus gibbam scapulæ sedem occupans, brachiumq́ mouentium quintus.*
N *Musculus ab humiliori scapulæ costa pronatus, & brachij motus opificum tertius.*
O *Musculus brachium agentium quartus, sequenti tabula ⊖ insigniendus.*
P *In præsentis tabulæ dextro latere P, indicat portionem abdominis musculi, quem obliquè descendentem uocamus.*
Q *Nonnihil in dextro brachio occurrit, brachium flectentium musculus.*
R *Posterior cubitum flectentium musculus.*
S *Musculus cubiti extensionis autorum, cuius principium ab humeri pendet ceruice.*
T *Musculus cubitum extendentium, cuius principium ab humiliori scapulæ costa pronascitur.*
V *Vlnæ sedes triangula, nullis obtecta musculis, excarnis'ue, ac præcipuè insertionem excipiens neruosæ cubitum extendentium musculorum insertionis.*
X *Musculus radium in supinum agentium, qui in inferiorem radij appendicem inseritur.*
Y *Musculus bicorni tendine brachiale extendens.*
Z *Musculum Z insignitum, autorem extensionis indicis, medij ac anularis recensebimus, cuius*
a,b. *initium a indicatur. Sedes uerò, qua carneus esse desinit, b insignitur.*
Musculus qui nobis extensionis autor parui digiti recensebitur. Commixtionem tendinum mu-
⊖ *sculi Z insigniti, ac musculi ⊖ indicati, quæ ad digitorum fit radicem, ita hic delineauimus, quemadmodum crebriùs nobis occurrit.*
Λ *Musculus brachiale extendentium, cui principium offertur ab humero c insignitum. Insertio-*
c,d. *nem uerò d indicatam, in postbrachialis os, paruum sustinens digitum molitur.*
Ξ *In utroq́ cubito Ξ insignitur musculus, brachiale flectens, octauoq́ brachialis oßi insertus, ac in nulla musculorum tabula æquè atq́ hic conspicuus. Quemadmodum & musculi latum manus*

ꝗ. *tendinem producentis initium, hic ad characterem ꝗ est obuium, unà cum exortu musculi brachiale flectentis, qui post brachiali insertus, Λ in tertia musculorum tabula ornatur.*

e *Musculi hàc obliquè prorepentes, illi sunt, quorum alter unum tendinem brachialis ossi, pollicem suffulcienti inserit, alter uerò unum tendinem primo pollicis ossi offert, alium secundò & tertio pollicis ossi inserens.*

f *Musculus tribus pollicis ossibus externa sede insertus, & pollicem uersus indicem euertens.*

g *Musculus pollicem indici proximè adducens.*

h *Musculus parui digiti à reliquis abductionis autor.*

Π *Primus femur mouentium musculus, i, k, l, m & n circunscriptus. Quandoquidem i usque ad k,*

i,k,l,m,n. *sui principij partem notat, quæ ex ossis ilium spina enascitur. k autem ad l, principij partem indicat, ab osse coccyge, infimaque sacri ossis sede pendentem, ubi etiā sinister musculus dextro contiguus est. m indicat elatiorem ipsius insertionis partem, n autem insertionis infimā notat partem, quæ quia inter musculos tibiam mouentes hic penitiùs se insinuat, reconditque, omni ex parte non est conspicua.*

o *Secundus femur mouentium musculus, magna ex parte primo obtectus.*

p *Sextus tibiam mouentium musculus, in latum illum degenerans tendinem, qui femur amplexantibus musculis obuoluitur, attamen non ad eam pertingit crassitiem, ut subditos ipsi musculos obscurare possit.*

q *Musculi, quem p notaui, carnosæ partis terminus.*

r *Septimus tibiam mouentium musculus, membraneo tendine sexti tibiam mouentium musculi obtectus.*

ſ *Quartus tibiam mouentium musculus, septimi posteriori attensus sedi.*

t *Tertius tibiam mouentium musculus, in utroque crure (quemadmodum & subsequentes aliquot) notatus.*

u *Musculus, quem quinti tibiam mouentium loco habemus.*

x *Apparet & hic quoque portio musculi, femur mouentium quinti.*

y *Musculus secundus tibiam mouentium.*

α *Musculus tibiam mouentium primus.*

β *Octauus tibiam mouentium musculus.*

γ *Nonus tibiam mouentium musculus.*

δ *In hoc sinu tibiam accedens arteria, unà cum maxima cruris uena, & neruo quoque totius corporis crassissimo uehuntur.*

ε *Musculus primus pedem mouentium.*

ζ *Secundus pedem mouentium musculus.*

η *Septimus pedem mouentium musculus.*

θ *Octauus pedem mouentium musculus.*

ι *Excarnis fibulæ pars, ipséque adeò exterior malleolus.*

κ *Aliqua ex parte portiuncula hic occurrit, musculi pedem mouentium noni.*

λ *Musculus paruum digitum à cæteris abducens.*

μ *In sinistra sura tendo, tertij partem mouentium musculi notatur.*

ν *Interior malleolus.*

DECI-

DECIMA *MVSCV*LORVM TABVLA.

DECIMAE MVSCVLORVM TABV-LAE CHARACTERVM INDEX.

HAEC omnium tabularum decima, posteriorem uerò faciem exprimentium secunda, sectionis serie quartam tabulam subsequi posset. In hac itaq; iam praecedentis tabulae musculi aliquot adempti dependent, multiq; in illa nõ obuij, hic sese cõmonstrant. Atq; inter reliquos prorsus ablatus est, quem nona tabula Γ & Δ insigniuimus, quòd uidelicet nusquam aptè formam ipsius, dependens ostendere potuisset.

A Dexter primi paris caput mouentium musculus.

B,B Secundi paris caput mouentium dexter.

C Scapulam mouentium tertius musculus.

D Clauicula.

E Musculus humani thoracis motorum tertius, sequenti tabula F notandus.

Γ Musculus scapulam mouentium quartus, cuius quatuor latera circunscribuntur G, H. I, K. G, I. H, K.

L Musculus brachium mouentium quintus.

M Scapulae spina, ac summus humerus.

Δ Musculus brachium mouentium secundus, quem in posteriori corporis sede prompte circunscri-
P. pseris, si P musculi insertionem esse cognoueris. P namq; ac N & O, trianguli modo, dictam
N, O. musculi partem terminant, anteriori interim parte Ξ, in quarta tabula musculorum insignita.

Q Brachium mouentium sextus musculus.

R Musculus brachium mouentium tertius.

& Hac sede aliquot dorsum mouentes musculi exporriguntur, unà cum humanum thoracem mouentium quarto.

Θ Hunc musculum, secunda tabula Γ insignitum proponebat: est autem is, cuius beneficio brachiũ
S, T. deorsum, uersus dorsum uellitur, idq; mouentium quartus. S & T, musculi huius principij indi-
V. cant longitudinem, V partem ipsius insertioni proximam, quae hic ostendi nequit, uerùm in se-
X. ptima tabula O insignita, utcunq; fuit obuia. X autem musculi latus ea sede indicat, ubi ab iliũ
osse non amplius enascitur. Circunscribes uerò praesentis musculi latera ab S ad T, dein à T
Y per X ad V, insuper ab S ad V. Caeterùm Y notabit inferiorem scapulae basis angulum
hic extuberantem, & tertio musculi latere intectum.

Z Obliquè descendentis abdominis musculi portio.

a Musculus ab humiliori scapulae costa principium ducens, & cubiti extensionis opifex.

b Musculus à ceruice capitis humeri iuxta scapulam originem ducẽs, ac cubiti extensionis autor.

c Portio anterioris cubitum flectentium musculi.

d Portio posterioris cubitum flectentium musculi.

e Musculus radium in supinum agentium longißimus.

f Musculus bicorni tendine brachiale extendens.

g Hac sede ligamentum conspicitur membraneum, superiorem radij partem humero colligans.

h, h Hac sede ulna, carne omni, musculis'ue libera cernitur.

i Musculus brachiale flectentium, qui octauo brachialis oßi inseritur.

Λ, Ξ, Π Tres isti characteres, tria notant musculorum principia ab ulna pronata. Primum Λ insignitum, illud est, quod radio ante mediũ illius longitudinis insertum, musculus habetur, radium in su-
k, l. pinum agentium breuior. Secundum Ξ indicatum, illud est, quod in duas portiones, k & l notatas dirimitur. k enim eam significat portionem, quae tendinem brachialis oßi, pollicem proximè
m. sustinenti offert. l uerò inferiorem insinuat portionem, quae dein bipartita, unam, quae m in-
n. scribitur, primo pollicis oßi inserit: alteram n indicatam, in secundum & tertium pollicis internodium implantat. Porrò tertium principium, Π insignitum, illud demum est, quod in duas quoq;
o, p. partes, o & p indicatas discinditur, quarum superior, o notata, tribus pollicis oßibus inseritur. Inferior uerò p indicata, indicem, ac medium à pollice abducere creditur.

q Propendet ab insertione musculus, brachiale unico tendine extendens. Dein praecipuus exten-
r. sionis parui digiti autor, r insignitus, quemadmodum & musculus indicem medium, ac anularem

potißi-

ſ. potiſsimùm extendens, ac ſ indicatus.

t Muſculus pollicem indici proximè adducens.

Σ Secundus femur mouentium muſculus, cuius exortū, ſemicirculi formæ quodammodo reſponden
u, x. tem, u et x notant, quanquā u in anteriora magis adhuc deberet exporrigi, ſi præſens tabula in
y. latus magis uerteretur. Cæterùm y huius muſculi indicat inſertionem, ut etiam u, & x, & y uniuerſum muſculum circunſcribunt.

α Magnus exteriorq́ femoris proceſſus.

β Quartus femur mouentium muſculus.

γ Ligamentum à tranſuerſo quinti oſsis ſacri oſsis proceſſu, in acutum coxendicis oſsis proceſſum pertinens.

δ Ligamentum à dicta nuper ſacri oſsis ſede, in poſteriorem elatioremq́ appendicis oſsis coxendicis ſedem inſertum.

ε Muſculus femur mouentium decimus, qui hàc à poſteriori pubis oſsis ſede reflexus, alium ueluti muſculum ſuprà infraq́ ipſi attenſum commonſtrat.

ζ Quoniam hæc ſedes ſequenti tabula perinde, atq́ hic erit conſpicua, neruum cæteris omnibus corporis neruis ſummè animaduertendum, ab hac tabula nō reſecuimus. eſt aūt is, quem quartum femur petentiū numerabimus, eū ſecunda tertiaq́ figuris, Capiti undecimo Libri quarti præponendis, charactere 71 indicaturi. Præſens etenim neruus, cuius ductum ſeriemq́ tantopere expendendā putauerim, is profectò eſt, ſecundùm quem ex caluariæ amplitudine, in dorſi uertebrarum foramen, quod dorſali medullæ tranſmittendæ paratur, humor in pedes confluit, quem nōnulli haud infrequenter inſtar tepentis, alij inſtar frigidæ aquæ demanare, ac in crus profluere ſentiunt. Arbitror autem huius nerui diſtributionē eo animaduertendā accuratiùs, quo ſæpius hac mea ætate affectus innumeri, ſeſe mihi ex humorū ad neruū hunc defluxu obtulerint. Quine-
η. tiam eundē in poplite η notatū cernis, quanq́ η priuatim huius nerui grandiorē indicet portionē, quæ & ſi in alias quamplurimas ſoboles diſſeminetur, præcipua tamen ipſius parte pedis, inferio
θ. ra inter calcem, & interiorem malleolum petit. θ uerò præſentis nerui in poplite bipartiti, minorem inſinuat ramum, maxima ſui parte in muſculos digeſtum, tibiæ latus, & anteriorem eiuſdem ſedē occupantes, qui me Hercule nō minus quoq́ accuratè, quàm quiuis corporis neruus eſt obſeruandus, ſi non ob aliud, ſaltem propter urentia medicamina, quæ ſubinde hic ægris adhibentur. Præter hoc enim, quòd appoſitionis ſedem adamuſsim Medici hinc cognoſcent, etiā expendere erit iucundiſſimum, qui ulcus eorum medicamentorum ui inuſtum, humorem ſecundùm hunc neruum decurrentem expurget. Nam quod inuritur ulcus, huic nerui ramo, θ indicato uicinum eſt, & quum paulò inferiùs fit, quàm ſuperior fibulæ conſiſtat appendix, neruus contingi nequit. Atq́ eiuſmodi ſanè pleraq́ crebro ſermoni adijcerem, niſi ridiculum arbitrarer, reliquas medicinæ partes huic Anatomicæ miſceri, aut ego etiā eiuſmodi aliqua non eſſem priuatim ſuo tempore, uti iam cœpi, exaraturus. Quòd autē hic quædam interiecerim, nerui illius occaſione factū eſt, idq́ potiſsimùm, quum locus uacuus ante undecimam tabulam ſeruandus eſſet.

κ, κ In utroque femore κ occurrit, muſculum notans femur mouentium primum, qui in ſiniſtro crure integer à ſua ſede reflexus eſt, inſertione duntaxat corpori commiſſus, quæ in dextro crure, ſolùm inibi reliqua eſt, ubi ualidiſsima ſpectatur, ubi autem leniter, membranæq́ tantùm ritu inſe-
λ rebatur, λ aſſcriptum cernis.

μ Septimus tibiam mouentium muſculus, non amplius membraneo ſexti muſculi tendine obtectus.

Φ Tertius tibiam mouentium muſculus, cuius caput ν inſignitur, ſedes uerò tendinem primùm edu
ν, ξ. cens ξ. Inſertionem autem tertia muſculorum tabula proponebat, charactere 3 inſignitam.

Ψ Quartus tibiam mouentium muſculus.

ϖ, ϖ Quintus tibiam mouentium.

ρ Quinti femur mouentis muſculi portio.

ς Secundus tibiam mouentium.

τ Portio octaui tibiam mouentis muſculi, reſecto iam interim primo tibiam mouenti, qui aliàs hic in orbe occurreret. Quod uerò ad muſculos in tibia pedeq́ repoſitos attinet, omnia præcedenti conueniunt tabulæ, ut & duodecimæ, quam inibi characteribus primùm occupabimus.

VNDECIMA
MVSCVLO-
RVM TA-
BVLA.

VNDECIMAE MVSCVLORVM TABVLAE CHARACTERVM INDEX.

A,A SINISTER primi caput mouentium paris musculus.
B,B Secundum par musculorũ caput mouentium, in sinistro tantùm latere characteribus insignitum.
* Musculus hic obscurè occurrit, cuius beneficio inferiorem maxillam deorsum agimus.
C Musculus scapulam mouentium tertius.
D Clauicula.
E Pendet hic musculus, à scapula ossi υ referenti insertus.
F Humanum thoracem mouentium tertius.
G Brachium mouentium quintus.
Γ Musculus scapulæ gibbum sub illius spina occupans, ac brachium mouentium sextus, cuius initiũ
H, I. ab H ad I metitur, insertionis uerò sedes K indicatur, atq; ita totus trianguli modo H, I,
K. K circunscribitur.
L Musculus ab humiliori scapulæ costa initium ducens, brachiumq; mouentium tertius.
M Hic musculus brachium mouentium secundus, ab exortu liberatus, antrorsum tota parte reflectitur, quam proximè præcedens tabula, O, N & P circunscribebant. Atq; ita interna musculi sedes, qua humeri articulo incumbit, in conspectum uenit, & trianguli uertex etiam quodammodo proponitur, ad cuius similitudinem huius musculi initium describebant. N enim ea musculi pars est, quæ basi scapulæ fuit proxima, O autem illa, cuius initiũ à summi humeri cum clauicula articulo pẽdet. Dein si D eam musculi partẽ esse finxeris, cui clauicula initium largitur, promptè assequêris musculi suo exortu liberi principiũ insigniter obtusum angulũ referre, uti figura modò inserta comprobat, qua interna musculi sedes exprimitur, articulo maximè contermina. Atq; hic A, B, C musculi indicant principiũ, ab A quidem & B principij portionem à summo humero, & scapulæ spina pronatam, à B uerò ad C reliquã principij partẽ, quæ clauiculæ debetur. Postremò D musculi insertionis sedes insignitur. Quod autem ad trianguli obtusum attinet uerticem, nulli non obuium est B humilius poni, quàm A & C, quibus characteribus triangulum terminari promptè animaduertis.

P Dictus nuper musculus ab omnibus, unde principiũ ducit, sedibus liberatus, ac ab insertione duntaxat in dextro brachio pendens, pulchrè ostendit hanc transuersim in humerum fieri.
Q Humanum thoracem mouentium quartus.
R Musculus dorsum mouentium undecimus.
S Dorsum mouentium decimusquintus, seu octaui dorsum mouentium paris alter.
T,T, V Characteribus T, T duas costas earum, quæ iam sectionis serie deteguntur, insigniuimus, V uerò earundem costarũ interuallũ, ut intercostalium hic musculorũ exterior obseruaretur.
X Musculus thoracem mouentium secundus.
Δ Humanum thoracem mouentium quintus.
a,b Obscurum impensèq; membraneum musculi obliquè ascendentis abdominis initium, à spinarum apicibus inter a ac b pronatum.
c Musculus ab insertione hic dependet, brachium mouentium quartus.
Θ Musculus cubitum extendens, cuius initium d insignitũ, à ceruice capitis humeri educitur, quod
d,e. scapulæ articulatur. e autem sedem indicat, qua præsens musculus ab altero cubitum extendentium, mox f indicando, non amplius distingui nequit.
f Cubitum extendentium musculus, ab humiliori scapulæ costa pronatus, ac cum musculo Θ insignito coiens.
g Musculus cubitum flectentium posterior.
h,h Longior musculus radium in supinum ducentium.
Λ Musculus bicorni tendine brachiale extendens, cuius initium i insignitur. sedes uerò, qua ten-
i,k,l. dinem educit, k, tendinum autem ipsius insertio, l.
m Musculus radium in supinum ducentium breuior.
n Radius.
o Vlna.

o *Vlna. Atq; in horum oſsium medio ligamentum occurrit, tota ſede illa oſſa intercedens com-
mittensq;, qua inuicem dehiſcunt.*

Ξ *Secundum principium trium principiorum, quæ ab ulna originem ſeriatim ſumunt. Ac p qui-
p, q. dem eius principij pars eſt, quæ tendinem brachiali offert. q autem tendo, primo pollicis oſsi in-
r. ſertus. r uerò is tendo, qui ſecundo & tertio pollicis inſeritur oſsibus.*

ſ *Muſculus pollicem indici proximè admouens.*

Π *Tertium principium eorũ, quæ ab ulna pronaſcuntur, hic quoq; ab inſertione pendens. Ac t qui
t, u. dem notat eius portionem, quæ indici ac medio tribuitur, u uerò eam, quæ pollici eſt peculiaris.*

Σ *Tertius femur mouentium muſculus, cuius initium z, y, x circunſcribitur. Quod uerò ad horũ
x, y, z. characterum latera, ſuperiusq; ſpectatur, ilium oſsis dorſum eſt, primo ſecundoq; femur mouen
α. tibus muſculis liberum. Cæterùm α tertij illius muſculi inſertionem proponit.*

Φ *Quartus femur mouentium muſculus, à tribus humilioribus ſacri oſsis oſsibus initium ducens, &
β. illic primùm tendinem educens, ubi β conſpicitur.*

γ *Magnus femoris proceſſus.*

δ *Secundus femur mouens muſculus.*

ε *Septimus tibiam mouentium muſculus. Quid uerò ζ indicetur, ad characterem Ω paulò pòſt
ζ. commemoraturus ſum.*

η *Ligamentum ab oſſe ſacro, in coxendicis oſsis acutum pertinens proceſſum.*

θ *Muſculus decimus femur mouentium, hàc ab interiori pubis oſsis ſede reflexus, ac ueluti inter
ι, κ. duos muſculos ι & κ inſignitos prorepens.*

λ *Caput tertij tibiam mouentium muſculi, quod primum eorum cenſetur, quæ à coxendicis oſsis ap
pendice pronaſcuntur.*

μ *Caput quarti tibiam mouentium, quod quatuor ut minimùm capitum à coxendicis oſsis appendi-
ce pronatorum ſecundum numeramus.*

Ψ *Muſculus, quem quinti tibiam mouentium loco habemus, cuius initium ν inſignitur, quod tertium
ν, ξ. eorum capitum habetur, hinc à coxendicis oſſe eductorum. ξ uerò præſentis muſculi oſtendit ſi-
o. num, cui tertius tibiam mouentium alioquin inſidet. o hic quintus muſculus, in tendinem deſinit,
anteriori tibiæ oſsis ſedi implantandum.*

Ω *Subſequenti tabula muſculum explicabo, quem femur mouentium quintum recenſemus, characte-
&, &. ribus Ξ, Σ & Π inibi indicandum. In præſenti autem idem muſculus, characteribus & ac &,
tum ζ ac Ω inſignitur, ſingulisq; peculiaris muſculi pars indicatur. Vtrumque enim &, po-
ſteriorem notat muſculi partem, ζ uerò & Ω anteriorem. Cæterùm ζ priuatim indicat e-
ius anterioris partis anteriorem portionem. Ω autem poſteriorem ſignificat portionem ante-
rioris partis.*

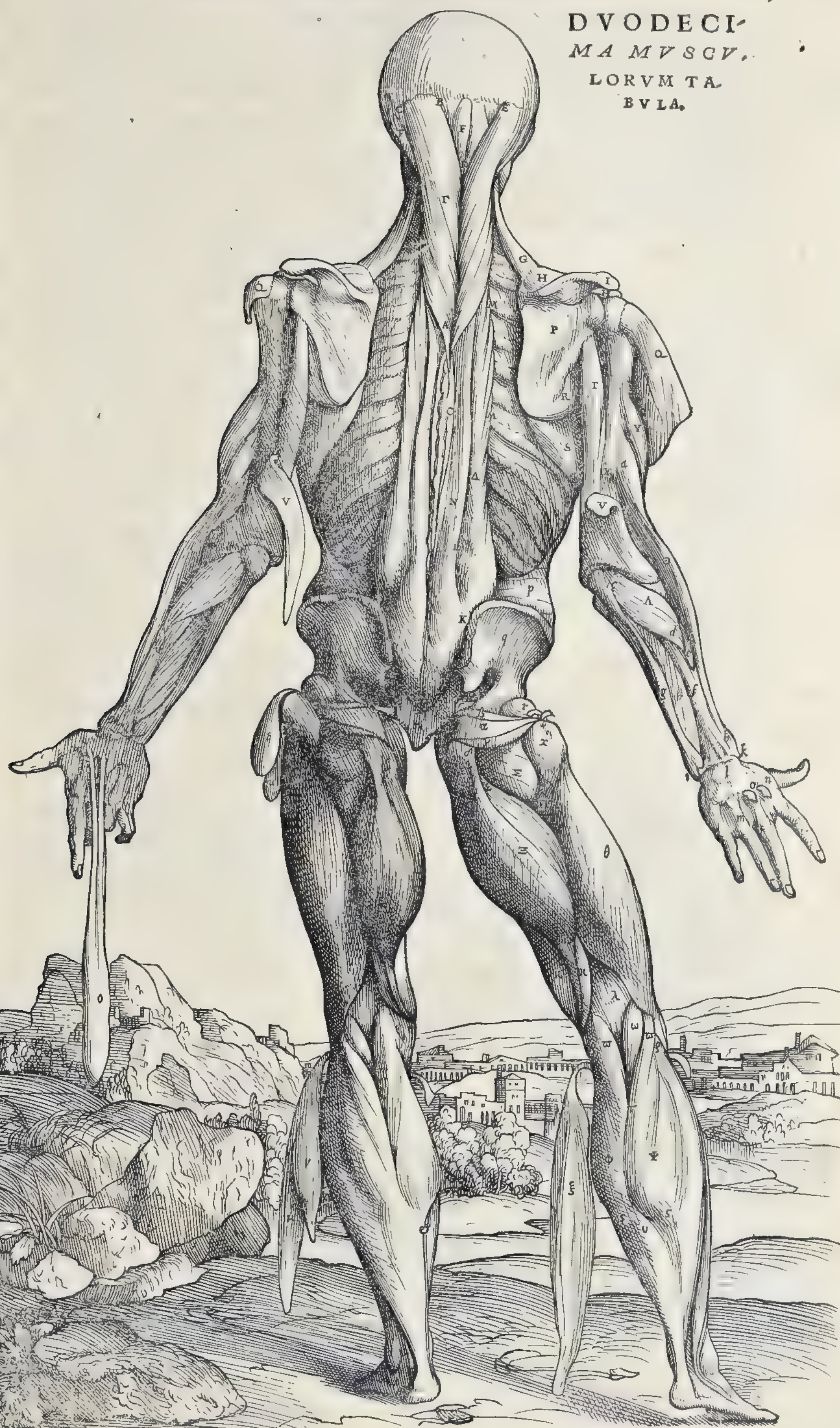
ϖ *Quartus tibiam mouentium muſculus hic ab ipſius parte, quam femoris os educit, ac ρ inſigni-
ρ. tur, pendet.*

s *Muſculus tibiam mouentium tertius, ab inſertione pendens.*

τ *Muſculi tibiam mouentium octaui portio. Tibiæ autem nullum adhibui characterem, quòd ſe-
quenti tabula ijdem, qui hic modò proponantur muſculi, illic characteribus ex ſectionis ſerie oc
cupandi.*

DVO-

DVODECIMA MVSCVLORVM TABVLA.

DVODECIMAE MVSCVLORVM TABVLAE CHARACTERVM INDEX.

Γ *SINISTER primi caput mouentiũ musculorũ paris musculus, cuius principiũ A notat,*
A B, C. *B uerò & C insertionem, quam in occipitis os molitur. D autem sedem indicat, qua dexter mu-*
D, E. *sculus à sinistro primùm abscedit. Postremò E insinuat internũ insertionis dextri musculi latus. Quare si illum musculum in trianguli formã agere uisum fuerit, illum circunscribes lineis, A B, A C, B C. Quinetiam si interuallum inter dextrum musculum & sinistrum consistens, quoque trianguli modo spectare uolueris, circunscribes id, à B ad E, dein à B ad D, & ab E ad D.*

F, F *Sinistri lateris musculus secundi paris caput mouentium.*

G *Scapulam mouentium tertius.* H, H *Brachium mouentium quintus.*

I *Summus humerus à connatis ipsi musculis liber. Cæterùm neque costas, neque earundem interualla characteribus insigniuimus, quòd hic eadem, ut in præcedenti tabula, ad T, T, V sit ratio.*

Δ *Humani thoracis motorum quartus, cuius initium K insignitur, L uerò sedes, qua primùm à lon*
K, L. *gissimo dorsum mouentiũ musculorũ N mox notãdo, nõ ampliùs pertinaciter (quemadmodũ infe*
M, M. *riùs à K ad L usque) adnascitur. Tendines autem præsentis musculi aliquot, M, M indicantur.*

N *Dorsum mouentium undecimus.* O *Dorsum mouentium decimusquintus.*

P *Scapulæ gibbum musculo liberatum cernitur, qui brachium mouentium sextus habetur, hicque ab*
Q. *insertione propendens Q insignitur.*

R *Musculus brachium mouentium tertius.* S *Secundus thoracem mouentium.*

T *Musculus cubitum extendentium, qui ab humiliori scapulæ costa initium ducit.*

V *In sinistro brachio musculus, cubitum extendentium exterior ab ea sede propendet, qua cum interiori T notato impensè cõmiscetur. In dextro aũt brachio propendẽs ea pars resecta cernitur.*

X *Hac sede ab humero carnea exoritur portio, quam tertij musculorum cubitum extendentium loco habemus, sequentique tabula d notabimus.*

Y *Musculus cubitum flectentium posterior.*

Θ *Musculus radium in supinum ducens, qui ab humero multo superiùs, quàm externum illius consi-*
a, b. *stit tuberculum, inibi exoritur, ubi a asscripsimus, ipsiusinsertionem b indicantes.*

Δ *Musculus alter, cuius ope radius in supinum agitur, atque huius initium c indicatur, insertio au-*
c, d. *tem d insignitur.*

e *Neruea portio, seu insertionis terminus musculi superioris radium in pronum agentium.*

f *Radius.* g *Vlna.* h *Ligamentum radium ulnamque, quà inuicem dehiscunt committẽs.*

i, k *Hanc sedem sinuum uehendis musculis paratorum, & cartilaginis ulnam à brachiali dirimentis nomine, pluribus ornassem characteribus, nisi illa superiori Libro pulchrè fuissent obuia.*

l *Hac sede musculis tẽdinibusque libera, aliter ligamẽta, quibus ossa cõpingũtur, proponi nequeũt.*

m *Postbrachialis os anularem suffulciens digitum, quod ideo priuatim notauimus, ut ossa postbrachialis, ab ipsorum interuallis, musculisque illa occupantibus interstingueres.*

n *Hic musculus reponitur, pollicem indici proximè adducens.*

o *Musculus bicorni tendine brachiale extendens, ab insertione propendet.*

p *Hic bona transuersi abdominis musculi pars occurrit.*

q *Ilium ossis dorsum nunc prorsus excarne spectatur.*

r *Femoris caput, coxẽdicis ossis acetabulũ subiens ipsum'ue ligamentũ, præsentẽ ambiẽs articulũ.*

s *Ligamentum à sacro osse in acutum coxendicis ossis processum desinens.*

t, u *Dependet hic tertius femur mouentium musculus, t notatus, unà cum quarto, qui u insignitur.*

x *Magnus exterior'ue femoris processus.*

α *Decimus femur mouentium musculus, cuius præcipuam partem F notandam, ex decimasexta tabula opportunè petes, ad characteres F, G, H. Præsens autem tabula eam musculi partem cõmonstrat, quæ ad peculiarem ipsi in coxendicis osse cælatum sinum reflexa, ad magnum femoris ducitur processum.*

β *Musculus gracilis, ab acuto coxendicis ossis enatus processu, elatiorique musculi α insigniti, sedi exporrectus.*

γ *Musculus similiter gracilis, inferiori exporrectus parti eius musculi, quem α notauimus.*

Ξ *Musculus*

Ξ *Musculus femur mouentium quintus. Verùm Ξ priuatim notat posteriorem huius musculi par-*
δ, ε. *tem, cuius caput partim nerueum, ac δ insignitum, & partim carneum, ε notatum, à coxendicis*
ζ. *oßis appendice enascitur, hincq́; prodeuntium capitum, numero quartum censetur. ζ Hac sede po*
sterior hæc quinti femur mouentis musculi pars, admodum carnea est, ueri muris, ut ita dicam,
η. *effigiem præ se ferens. η Hic posterior quinti musculi pars, in tendinem degenerat, interiori ca-*
pitum femoris insertum.

Σ, Π Π & Σ, *anteriorem quinti femur mouentium musculi indicant partem, ac* Π *quidem eius partis posteriorem portionem,* Σ *uerò anteriorem. Quo autem hæc non admodum sanè obuia promptiùs percipias, eosdem illos Græcorum maiusculos characteres in sequenti tabula repositurus sum, illic dependentes musculi partes notans.*

Musculus tibiam mouentium septimus.

κ, κ *Musculus tibiam mouentium octauus.*

λ *Ampla depressaq́; femoris oßis sedes, supra radicem inferiorum ipsius capitum, posteriori in sede consistens.*

μ, ν *Quartus tibiam mouentium musculus, hic ab insertione pendens, ac* μ *quidem partem illius indicat, à coxendicis osse enatam,* ν *uerò partem, cui femur principium præbet.*

ξ *Tibiam mouentium quintus musculus.*

Φ *Primus pedem mouentium musculus.*

Ψ *Secundus pedem mouentium musculus. Cæterùm huius musculi (ut & primi) principium par-*
ϖ, ϱ, τ. *tim carneũ, ac* ϖ *insignitũ uisitur, partim nerueum, ac* ϱ *indicatũ.* τ *autem sedes significatur, ubi*
ς. *primùm duo isti primi pedem mouentium musculi contigui fiunt.* ς *Hactenus musculi illi in sura*
extuberant, hicq́; carnei esse desinunt, uerùm hæc tubera nona tabula etiam accuratè expri-
υ. *muntur.* υ *Tendinis, qui è duobus præsentibus musculis educitur, principium.*
ω *Initium musculi pedem mouentium tertij, cuius tendinem proponit character &, in sinistra po-*
&. *situs tibia.*

DECIMAE TERTIAE MVSCVLORVM TABVLAE, QVAM SEQVENS pagina proponet, characterum Index.

A, B, C, D, E, F, G *Dextra portio secundi caput mouentium paris, in quo singuli characteres aliquid priuatim insinuant. A enim indicatur musculus secundi paris, acuto principio ex transuersis quintæ & quartæ thoracis uertebrarum proceßibus enatus. B musculi huius sedes, qua carneus esse desinit, ac uelut in tendinem degenerat. Porrò B quoq́; musculum significare debet, qui à septimæ ceruicis uertebræ spina enascitur, & cum musculo A insignito commiscetur, congressus autem sedi, C inscriptum est, quod non modò congressum utriusq́; musculi notabit uerùm etiam ubi uterq́; exactè carneus efficitur. D utriusq́; musculi insertionem notat. E secundi paris tertius in altero latere musculus indicatur, cuius etiam principium in alto latitat, insertione interim ipsius ad F conspicua. Postremò G ac G, secundi paris carnea moles insignitur.*

H *Musculus dorsum mouentium quintus.*

I *Portio musculi dorsum mouentium sexti.*

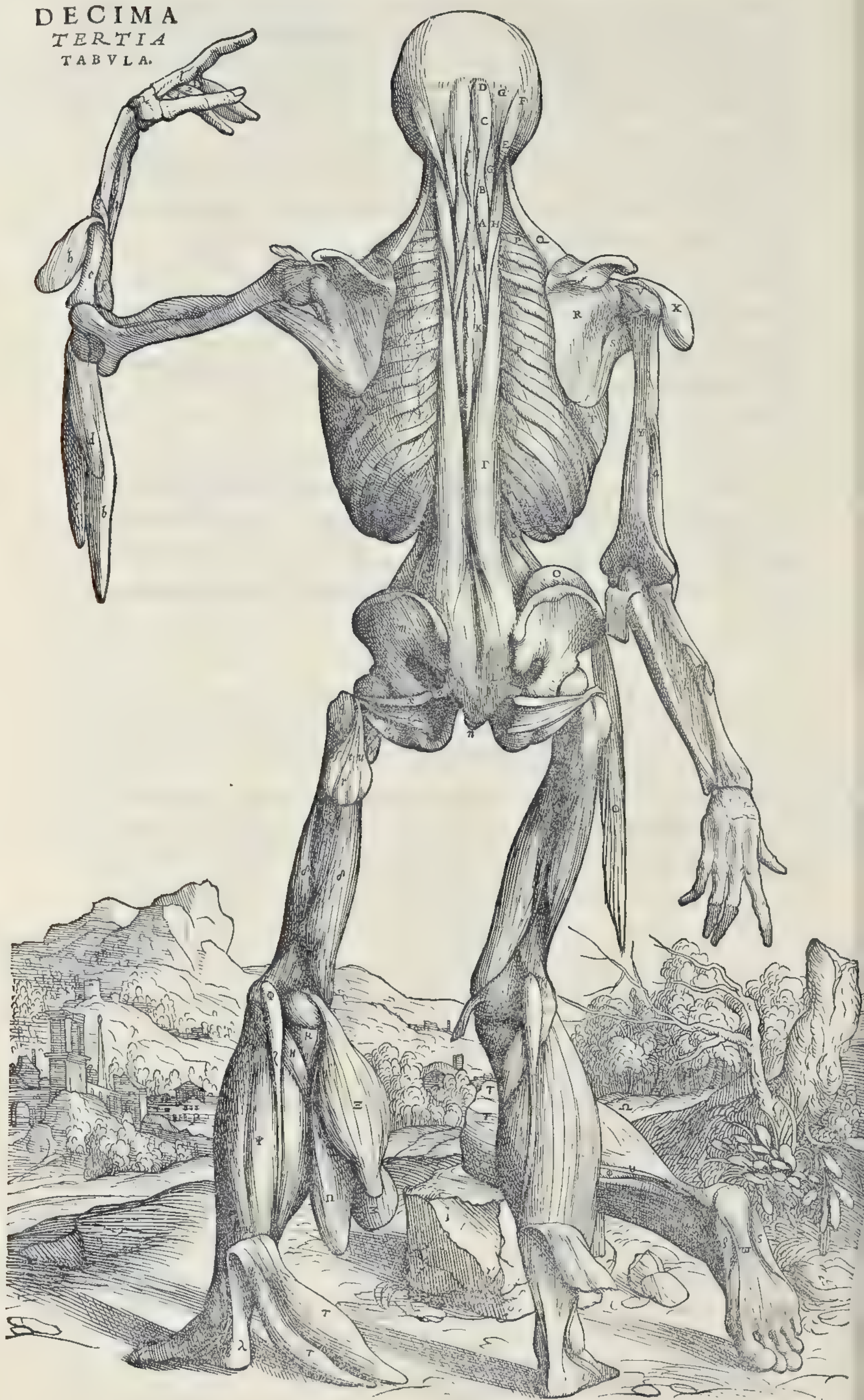
K *Decimusquintus dorsum mouentium, seu eorum musculorum octaui paris alter.*

Γ *Vndecimus dorsum agentium musculus, cuius principium à sacro osse pendens L insignitur,*
L, M, *ipsius uero ansulæ tendinesùe M, M. Atq́; ita elatißimum M, præsentis musculi superio-*
M. *rem significat terminum.*

ϒ *Character* ϒ *loco N positus, musculum dorsum mouentium nonum indicat, seu quinti paris alterum.*

O, O *Musculus hic ab exortu propendet, thoracem hominis mouentium quartus, simiarum uerò caninumq́; septimus.*

DECIMA *TERTIA* TABVLA.

P, P Hæ coſtarum aſperitates, earum tubercula referunt, in quæ quartus thoracem mouentium muſculus inſerebatur. Quod autem ad coſtas, earundemq; interualla attinet, eadem hic atq; in aliquot præcedentibus tabulis eſt ratio. Q Scapulam mouentium tertius.

R Scapula poſteriori parte prorſus excarnis. S Thoracem mouentium ſecundus.

V Tertium ligamentum peculiare articuli humeri.

X Dependet muſculus brachium mouentium quintus.

Y In utroq; brachio poſterior humeri pars, excarnis prorſus, muſculisque libera cernitur.

a Poſterior cubitum flectentium muſculus.

b, c, d Muſculi cubitum extendentes. Ac b is inſignitur, qui ab humiliori ſcapulæ coſta initium ducit, c ille, qui ab humeri capitis ceruice exoritur. d autem carnoſa pars, quæ ab humero, ad medium ferè longitudinis eius originem ſumit. e Radius.

f, g Muſculus radium in pronum ducentium ſuperior, cuius inſertionem priuatim g inſigniuit.

h Dependet hic muſculus, radium in ſupinum mouentium breuior.

i Vlna, radium autem e ſuperius notaui. k autem, ligamentum in utroq; cubito indicat, radiũ ulnæ

k. tota ea ſede colligans, qua hæc oſſa inuicem dehiſcunt. Quod uerò ad brachialis poſtbrachialisq; ac demum digitorum oſſa ſpectat, omnia hic præcedentibus correſpondent tabulis. Verùm muſculum hic reſecuimus, pollicem indici proximè adducentem. Ac in ſiniſtra manu tres cõſpici

1, 2, 3. untur muſculi, ſecundùm pollicis internodium flectentes, characteribusq; 1, 2, 3 inſigniti. Inſu-

l. per muſculus primum indicis os introrſum flectens, hic priuatim l indicatur.

m Ilium oſsis dorſum, quemadmodum et coxendicis oſsis exterior ſedes, prorſus excarne occurrit.

n Coccyx quoq; os excarne, ſeu muſculis ipſi adnatis liberum cernitur.

o Ligamentum à ſacro oſſe, coxendicis acuto proceſſui inſertum. p Femoris caput.

q Magnus exteriorq; femoris proceſſus.

r Hic ab inſertione propẽdet decimus femur mouentiũ, internã ipſius ſedẽ, quæ oſsibus undiq; attẽ

s, t, u. ditur, cõmonſtrans. Atq; ita ſ, t, u huius muſculi tẽdines notãt, qui ad coxẽdicis os reflectũtur.

x, y, z Tribus his characteribus, carnoſa indicatur pars, uaginæ quaſi modo decimum femur mouentiũ muſculum inibi deducens, quà ad coxendicis os reflectitur. Atq; ita x huius carnoſæ partis ſupremam indicat ſedem, y mediam, z autem infimam. α Portio femur mouentium noni.

β, γ In dextro femore duæ muſculorum notantur inſertiones, in paruũ femoris factæ proceſsum. Ac β quidem inſertionẽ indicat muſculi femur mouentiũ ſexti, γ autẽ muſculi femur agentiũ ſeptimi.

δ, δ Muſculus tibiam mouentium octauus, uniuerſum femur propemodum ambiens.

ε, ε Aſpera femoris indicatur linea, cui quintus femur mouentium muſculus inſeritur.

Ξ, Π, Σ Quintus femur mouens muſculus, ab interno femoris capite propendet, in quo Ξ poſteriorem ipſius notat partem, Π uerò & Σ anteriorem. atq; hic rurſus priuatim Π poſteriorem indicat portionem partis anterioris, Σ uerò anteriorem portionem.

Φ Muſculus in pedem mouentium claſſe tertius enumeratus, ac principium Φ indicatum à femoris

ζ. externo ducens capite, tendinem autem illic educens, ubi ζ inſignitur.

η, η Muſculus, quem in poplite latitantem uocamus.

Ψ Quartus pedem mouentiũ muſculus, cuius initium θ indicatur, ipſius autem ſedem, qua tendo duo

θ, κ. rum primorum pedem mouẽtium muſculorũ, illi primùm pertinaciſsimè adnaſcitur, κ notauimus.

λ. λ uerò tendinis inſignitur inſertio, qui è duobus illis primis pedem mouẽtibus & tertio cõſurgit.

μ Hac ſede tibiæ os excarne conſpicitur, quemadmodum & magna portio exterioris capitis duorum humiliorum femoris capitum.

ν Tendo muſculi pedem mouentium octaui. ξ Tendo ſeptimi pedem mouentium.

Ω Præſenti charactere indicatã uolui figuram, ad dextrũ integri hominis hac decimatertia tabula expreſsi crus repoſitã, lapidiq; innitẽtem, quo tandẽ inferior pedis ſedes oculis ſubijciatur, et ſectionis ſerie muſculi in hac apparentes, ſenſim in ſequentibus tabulis proponantur. Significe-

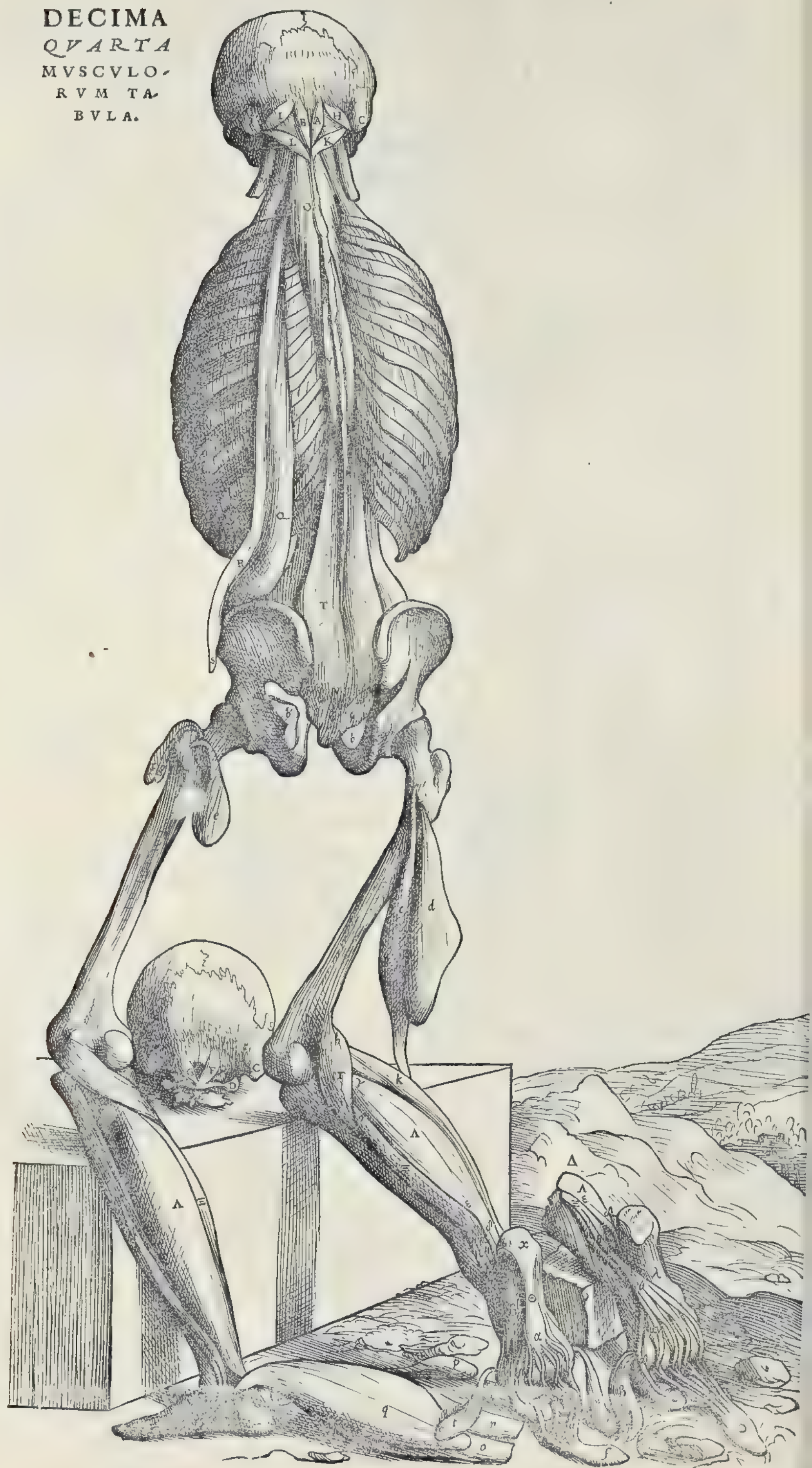
ϖ. tur itaq; primùm ϖ ligamentum, ſeu membranea ſubſtantia, primo digitos mouentiũ muſculo obnatam, latiq; tendinis uicem in planta ſubeuntem.

ρ Muſculus pollicem à cæteris digitis introrſum abducens.

ς Muſculus abductionis parui digiti à cæteris opifex.

τ, τ Primus ſecundusq; pedem mouentium muſculi, in integro quidem homine à quarto pedem mouen-

DECIMA
QVARTA
MVSCVLO-
RVM TA-
BVLA.

tium propendentes, in illa autem figura, quam Ω proponit, sua sede repositi.
υ Tendo tertij pedem mouentium musculi.
φ Portio quarti pedem mouentium musculi, quem in integro homine Y insignitum cernis.
χ Tendo ex primo, secundo & quarto, pedem mouentium musculis conflatus, calciq; insertus, quã ψ χ hic priuatim cauitatem proponat, inter anteriorem præsentis tendinis partem, & posteriorem sedem aliorum musculorum conspicuam, qui hanc tibiæ sedem occupant.
ψ, ω Excarnis nullisq; musculis, uel ante sectionem obtecta tibiæ ossis pars.
* Hic portiones occurrunt musculorum, qui posteriorem tibiæ sedem sibi uendicant, præter tres primos pedem mouentium musculos.

DECIMAEQVARTAE MVSCVLORVM TABVLAE CHARACTERVM INDEX.

HAEC tabularum posteriorem corporis faciem exprimentium ultima est, scapulis & brachijs carens, et genua flectens, ut plantam altero crure spectandam proponeret. Ad genua uerò ne alia quæpiam integra delineanda esset tabula, caput unà cum duabus primis ceruicis uertebris reponitur, quartum musculorum caput mouentium par ostensurum.

A, B Tertium musculorum caput mouentium coniugium, à secundæ ceruicis uertebræ spina occipiti insertum.

C Mamillaris temporum ossis processus, tam in integra figura, quàm illa quæ ad genua spectatur, conspicuus.

D Hic character cum aliquot subsequentibus, figuræ ad genua locatæ proprius est, transuersum primæ uertebræ ceruicis indicans processum.

E Spina secundæ ceruicis uertebræ, atq; ita etiam E secundam ceruicis denotat uertebram.

F, G Quartum caput mouentium musculorum par, à prima ceruicis uertebra, occipiti insertum.

H, I In ceruice integrioris figura insinuatur, quintum par musculorum caput mouentium, quod ab occipitio iu transuersos primæ ceruicis uertebræ processus implantatur.

K, L Sextum musculorum caput mouentium par, à spina secundæ uertebræ, transuersis primæ processibus insertum.

M Musculi scapulam mouentium tertij pars, illic conspicua, ubi à transuersis aliquot ceruicis uertebrarum processibus prodit.

N Dorsum mouentium musculorum tertius. O Dorsum mouentium septimus musculus.

P Character P in lumbis reponitur, notans nonum dorsum mouentium musculum.

Q Vndecimus dorsum mouentium musculus, hic ab ultima ipsius insertione pendens, ac sinum R in-
R, S. signitum ostendens, quo decimotertio dorsum mouentium musculo cedit, ipsius autem principium S indicatur.

T Decimustertius dorsum mouentium musculus, cuius principium V notatur, finis uerò X, quod
V, X. etiam principum decimiquinti dorsum mouentium musculi indicat.

Y Decimusquintus dorsum mouentium, cuius superius extremum a insignitum, sub septimo dorsum
a. agentium reconditur.

Hanc decimamquartam musculorum tabulam, propter thoracis formam, costarumq; ductum sedulò intueri operæpreclum erit, quum costarum ductum, ut & reliquæ musculorum tabulæ, appositissimè ostendat. In ossium autem compage hactenus nunquã costas adeò concinnè inuicem adnexui, ut illæ naturalem situm, quod ad obliquum ipsarum ductum spectat, nanciscerentur. Nimis enim ingens interuallum, inter elatissimam ossis iliũ sedem, & duodecimæ thoracis costæ mucronem, in ossium cõpactione mihi semper relinquitur. In musculorum autem tabulis, costarum ductũ inter pingendum obseruare fuit promptissimum, quum in suo naturali situ tota sectionis serie semper consistant. quinetiam exteriores intercostalium musculos hic quoq; se spectandos offerre, etiam me tacente, neminem latêre arbitror. Atq; ita etiam ilium ossa, & coxendicis & pubis & femoris ossa adeò sunt conspicua, ut si hic notas desideres, illæ à tribus integris Primi libri figu-
b. ris petendæ ueniant. Quanquam in pubis osse b occurrit, membranam indicans in pubis ossis foramine obuiam.

c *Musculus sextus femur mouentium, ab insertione propendens.*

d *Musculus septimus femur mouentium.*

e *Hic musculus propendet femur mouentium nonus.*

f, g *Carnea pars, seu stuoles, priuati musculi, decimum femur mouentem musculum deducentes, atque hic ab insertione pendentes.*

Γ *Musculus quem in poplite latitare dicimus, cuique Galenus ferè totũ poplitis flectendi munus per*
h, i. *peram concredidit. h ipsius ab externo femoris capite exortus, i insertio eiusdem in tibiæ os insignitur.*

k, k *Septimus pedem mouentium musculus.*

l *Tendo octaui pedem mouentis musculi, cuius insertio in pedij os paruum sustinens facta, m in-*
m. *signitur.*

n, o, p, q *A sinistri pedis calce quatuor humi prostrati pendent musculi, pedis motorum opifices. n enim et*
r. *o, duos primos pedem mouentes insinuant, p autem tertium, q uerò quartum. Cæterùm r ad dextri calcis internum latus repositum, tendinis illius insertionem indicat.*

Δ *Δ Figuram notat, externo lateri integrioris figuræ dextri pedis hic appositam, quæ sectionis se rie dextrum integrioris figuræ pedem subsequitur, qui succedit figuræ, quam in præcedenti musculorum tabula Ω indicabamus.*

ſ *Ligamentum pedis, à digitorum terminis pendet, quod musculo secundos quatuor digitorum articulos flectenti, ⊙ hic notato obnatum fuerat, latique in extremæ manus uola tendinis uicem gerebat.*

t *Dependet musculus, pollicem à cæteris digitis abducens.*

u *Musculus hic à sua insertione dependet, qui minimum digitum à reliquis in externum latus abducit.*

⊙ *Musculus secundum quatuor digitorum os flectens, x ipsius principium à calce enatum, α illius*
x, α. *in quatuor tendines partitio. Cæterùm qua ratione huius musculi tendines diuidãtur, subditosque transmittant tendines, in hoc dextro maioris figuræ pede expressum habes, ut tamen sese hæc offerant, attentissimis oculis internam quatuor digitorum sedem intuebere, quanquam & figura Δ notata, hæc etiam commonstret, in qua musculus ille ab insertione propendens, ⊙ quoque insignitur.*

β *Carnea hæc moles illa est, cuius beneficio primum pollicis internodium flectitur, atque hæc eodem β indicata, in figura illa dependet, quam Δ insigniui.*

Λ, Λ, Λ *Musculus secundum pollicis os flectens. γ in dextra tibia huius musculi notatur principium.*
γ, δ. *δ hac sede præsens musculus, ab interno ipsius latere tendinẽ educit, qui in carnea ipsius substan-*
ε. *tia aliquousque incœperat, iuxta characterem ε. Deinde utraque figura plantam referens, tendinem hunc quoque δ notatũ habet, quà pollici iam est proximus.*

Ξ, Ξ, Ξ *Musculus quatuor digitorum tertium os flectens, ζ ipsius principium aliquantisper altiùs ad-*
ζ, η. *huc, sub musculo in poplite latitante, ac Γ notato. η tendo illius, ab interno etiam latere car-*
θ. *nosæ suæ substantiæ enatus, atque in pedis planta in quatuor alios tendines inibi, ubi θ occurrit, diuisus, qui quatuor digitis postmodum offeruntur.*

κ, κ *Hic sese ostendit portio musculi, quem inter pedis motores quintum numeramus.*

λ *Musculosa caro, quæ in quatuor portiones deducta, tendinibus exporrigitur, qui tertium quatuor digitorum os flectunt. Est autem musculosa hæc caro, cuius opera quatuor pedis digiti ad pollicem ducuntur. Vt uerò & tendines illos, et portiones has musculosæ substantiæ accuratiùs*
ν. *cognoscas, tendinem tertium indicis os flectentem, ν notatum conspicis, musculum autem indicem*
μ. *pollici adducentem, μ.*

DECI-

DECIMAQVINTA MVSCVLORVM TABVLA.

DVARVM DECIMAEQVINTAE MVSCVLORVM TABVLAE FIGVRARVM, EARVNdem'que characterum Index.

DVAE praesentis tabulae figurae in ea effigie seruantur, in qua dextra tibia simul cũ pede decimaequartae tabulae, sese exhibuerunt. Atq; prior figura in sectionis serie figuram subsequitur, quam praecedens tabula Δ notatam ostenderat. Posterior autem huius tabulae figura, succedit priori. Notae autem harum figurarum ita se habent.

A 1 *Tibiae os.*
B 1 *Fibula.*
C 1 *Musculus dependet, qui in poplite latitat.*
D, E 1 *Musculus quintus pedem mouentium, ac D quidem ipsius notat principium, E uero tendinem, ab interno musculi latere pronatum.*
F 1 *Sinus cui tendo insidet, secundi pollicis internodij flexionis opifex.*
G 1 *Sinus quo tendo uehitur musculi, tertium quatuor digitorum os flectentis.*
H 1 *Musculus pedem mouentium septimus.*
I 1 *Musculus pedem mouentium octauus.*
K 1 *Insertio sexti pedem mouentis musculi.*
L 1 *Musculosa congeries, primum quatuor digitorum os flectens.*
M 1 *Oßicula ad primum pollicis internodium reposita, quae à sesami seminis imagine nomen inuenerunt, quaeq; ab Arabibus dimidiati ciceris formae aßimilantur.*
N 1 *Pendet hic musculosa substantia, quae singulis quatuor digitorum internis lateribus portionem exporrigit, digitos pollici adducentem.*
O 1 *Musculus pollicis secundum os flectens.*
P 1 *Musculus tertium quatuor digitorum os flectens.*
Q 1 *Portio tendinis, secundum pollicis internodium flectentis, illi tendini commixta, qui indicis tertium internodium flectit. Sequentes modò characteres, sinistrae figurae hac ratione peculiares sunt.*
R 2 *Tibiae os.*
S 2 *Fibula.*

T 2 Ligamentum membraneum, fibulam tibiæ oſsi illic committens, ubi hæc oſſa inuicem dehiſcunt.

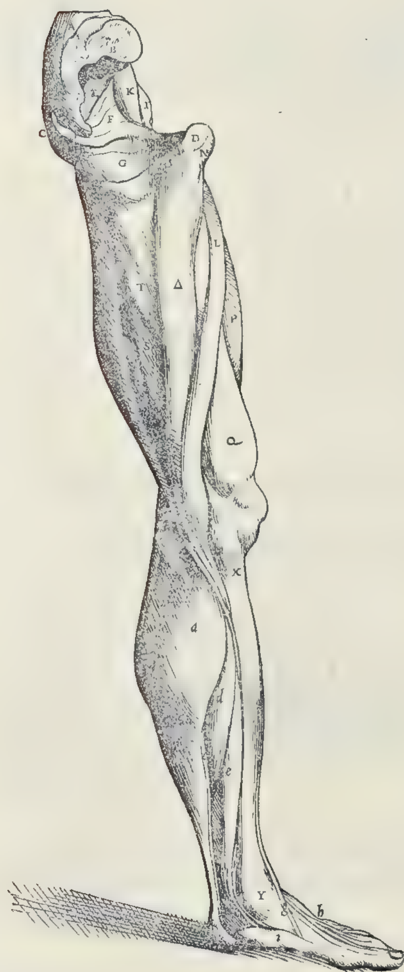
V 2 Muſculus pedem mouentium ſeptimus. X hàc ſeptimi muſculi tendo, ſub oſſe cubū teſſeramúe
X, Y. imitante reflectitur, & lateſcit quoq;. Y tendinis huius in os pedij pollicem ſuſtinens inſertio.

a 2 Muſculus ſub ſeptimo occultatus, & pedem mouentium octauus, cuius inſertionem b notat, quæ
b. in pedij os paruum ſuffulciens digitum perficitur.

1,2,3 Tribus his characteribus in poſteriori ſiniſtráue figura, tres ſinus indicantur, muſculis à poſteriori tibiæ ſede inferiora pedis ſubeuntibus exſculpti. Atq; 1 ſinū notat, quo quinti pedem mouentis muſculi tendo uehitur, 2 ſinum tendini tertium, quatuor digitorum os flectenti inſinuatū. 3 uerò, ſinum indicat nomine tendinis cælatum, cuius beneficio ſecundus pollicis articulus flectitur.

c 2 Muſculus dependet humi quintus pedem mouentiū, in priori figura D & E notatus, ac in ſecun
d. da figura ad inſertionem d inſignitus.

e 2 Muſculoſa moles, primum quatuor digitorum os flectens, hic pendet à pedij oſsibus, quæ iam nuda excarneaq; ſpectantur.

DECIMASEXTA
MVSCVLORVM
TABVLA.

PRAESENTEM tabulam licuiſset ſtatim tertiæ muſculorum tabulæ ſubijcere, ſed quoniam corporis duntaxat pars exiſtit, huc eam reponere magis uiſum eſt, qua ſiniſtri femoris, tibiæ, pedisq; interna facies nullo liberata muſculo exprimitur, unà cum oſſe ſacro, & oſſe ſiniſtro ipſius lateri commiſſo, ut decimus femur mouentium muſculus alicubi in conſpectum ueniret, qui in integris tabulis ea parte conſpici nequiuit, quæ internam pubis oſsis & coxendicis quoq; ſedem occupat. Huius autem tabulæ characteres, ut ſequens pagina proponit, ſe habent.

A Os

A Os sacrum.
B Ossis sacri latus, cui sinistrum ilium os committebatur.
C Ligamentum à sacro osse, in coxendicis ossis appendicem pertinens.
D Sinistri pubis ossis pars, quæ dextro pubis ossi committebatur.
E Notatur quartus femur subiens neruus.
E, F, G, H. Decimus femur mouentium musculus, cuius tres ueluti partes, E, F, G insignitæ, inscriptionibus quodammodo distinguuntur, quibus ab interna pubis ossis sede, & interna quoque coxendicis ossis regione, musculus iste carneus pronascitur. Ad sedem uerò H indicatam, musculus arctior redditur, & ad sinum sibi in coxendicis osse insculptũ reflexus, ad magnum femoris perfertur processum.
I Conspicua est portio, sexti femur mouentis musculi.
K Portio septimi femur mouentis musculi.
L M. Primus tibiam mouentium musculus, cuius sedes, qua iuxta internum femoris caput, in tendinem cessat, M indicatur.
Δ N, O. Secundus tibiam mouentium musculus. N & O musculi huius principium ab ossis pubis commissura pronatum. M quoq; & si in primo ponatur musculo, huius secundi musculi etiam sedem notat, qua in tendinem desinit.
P Nonus musculus tibiam mouentium, parua ipsius portione hic conspicuus.
Q Octauus tibiam mouentium musculus.
R Tertius tibiam mouentiũ musculus, cuius tendo, quemadmodum & primi & secundi, tibiam mouentium musculorum quoq; M indicari potest, & promptissimum etiam est intueri, ubinam musculorum tendines, in anteriorem tibiæ ossis sedem inserantur.
S, T Quintus femur mouentium musculus, uerùm S posteriorem eius musculi partem notat. T autem quinti femoris musculi anterioris partis posteriorem indicat portionem.
V, V Quintus tibiam mouentium musculus.
X, Y Excarnis tibiæ ossis pars, uerùm Y interiorem notat malleolum.
a Primus pedem mouentium musculus.
b Secundus pedem mouentium musculus.
c Tendo tenuissimus, idemq; summè gracilis, qui à tertio inter pedis motorum musculo educitur.
d Musculus suram constituentium maximus, pedemq; mouentium quartus.
e Musculus quatuor pedis digitorum tertium os flectens.
f Portio musculi inter pedem mouentium quinti.
g Tendo sexti pedem mouentium musculi.
h Tendines digitos extendentes.
i Musculus pollicem à cæteris digitis introrsum abducens.

Absolutis itaq; sedecim musculorum tabularum (quas in præsentis Libri initio collocandas duxi) indicibus, proximum modò erit Capitum contextum aggredi, ac à ligamentorum natura initium sermoni statuere.

QVID LIGAMENTVM, AC QVIS ligamenti usus & differentia. Caput I.

FIGVRA sequentem paginam occupans, & omnem propemodum ligamenti differentiam semel commonstrans, uniuersum femoris os exprimit, unà cum tibiæ osse & fibula, quibus ea ligamenta adhuc connata hærent, quæ primi Capitis contextu intelligendo subseruiunt.

A, B, C, D Femoris os.
B Femoris ossis caput sinum coxendicis ossis subiens.
C, D Femoris ossis humiliora capita, quæ tibiæ articulantur.
E, F, G, H Tibiæ os.
F Eminens superioris appendicis tibiæ ossis processus, qui sinum subingreditur, quem duo humiliora femoris ossis capita efficiunt, & qui ligamentum mox X insinuandum educit.

G Sinus

G *Sinus inferioris appendicis tibiæ oßis, quo complures uehuntur tendines eorum musculorum, qui anteriorem tibiæ sedem occupant.*

H *Interior malleolus.*

I, K *Fibula, uerùm K exterior malleolus priuatim insignitur.*

L, M, *Musculus notatur in sura maximus, pedemq; mouentium quartus, atq; inter reliquos corporis musculos intensißimè liuens. Verùm M huius musculi tendinem, calcis oßi insertum, particulatim indicat. N autem portiunculam tendinis primi & secundi pedem mouentium musculorum ostendit, quæ quarto pedem mouenti musculo connascitur, ac simul cum illo unita, calci inseritur.*

O *Teres ligamentum, femoris os coxendicis oßi iungens.*

P, P *Ligamentum orbiculatim femoris cum coxendicis osse articulum amplectens.*

Q *Ligamentorũ portiones, ex magno externoq; femoris processu in musculorum substantiam absumptæ, ac potißimùm in tibiam mouentium septimi.*

R *Portiunculæ ligamentorum quoq;, à radice interioris minorisq; processus femoris pronatæ, & in octauum tibiam mouentem musculum præcipuè degenerantes.*

S, S *Membraneum ligamentum, reliquis etiam omnibus articulis commune, quod uniuersum genu articulum ambit, ea tantùm parte excepta, cui mola præponitur.*

T *Ligamentum genu articulo proprium, quod externo ipsius lateri attenditur.*

V *Ligamentum hoc, etiam genu articulo peculiare censetur, atq; externo ipsius lateri attensum uisitur.*

X *Ligamentum ex tibiæ oßis processu F notato, in femoris os insertum.*

Y *Ligamentum superiorem fibulæ partem, tibiæ oßi connectens.*

Z *Ligamentum inferiorem fibulæ partem, tibiæ alligans.*

CAPITIS PRIMI figura.

a *Membraneum ligamentum, fibulam tibiæ oßi toto ductu, quo inuicem hæc ossa debiscunt, committens.*

b, c *Hic ligamentũ notatur, tendines anuli ritu amplectens, qui à tibiæ anteriori sede, in pedis superiora porriguntur. Vt uerò ipsius natura exactiùs oculis subijceretur, id sectione secundùm longitudinem ducta, diuisum, atq; una parte in latus reflexum finximus.*

d *Ligamentum à tibiæ osse ad calcem insertum, & tendines hac ad pedis inferiora descendentes continens.*

e *Ligamentum à fibula ad calcem porrectum, & tendinibus hac pedis inferiora petentibus obductum.*

f *Ligamentum cartilagineum, ab interno malleolo, in tali internum latus insertum.*

g *Ligamentum quoq; cartilagineum, fibulam talo colligans.*

Huc sanè & tabulam retulissem præsentis Libri trigesimo Capiti proponendam, quæ primæ ceruicis uertebræ ad secundam, & primæ secundæq; ad caput connexum exprimit, nisi quam modò proposui, utcunq; omnem ligamenti differentiam & usum commonstraret.

PRIMVS

PRIMVS Liber omnia, quæ ad humani corporis ossium cartilaginumq; enarrationem spectare duximus, enarrauit, præsens uerò ossium cartilaginumq; ligamenta, & ea mouentes musculos prosequetur. Ossium enim & cartilaginum natura primùm fuit perdiscenda, & post illa mox ad ligamentorum musculorumq; concisionem properandum, quando quidem hæ corporis partes, cæteris omnibus ueluti fundamenta ac bases subijciuntur.[a] Ligamentum itaque, quod nerui generatim dicti nomine compræhendimus, Græcisq; συνδεσμος nuncupatur, proprio, non autem communi significato, corpus est similare ex osse aut cartilagine, aut quauis duriori membrana principiũ ducens, omnis propemodum sensus expers, durum, sed tamen cartilagine mollius, album, uariosq; in colligando, continendo, obtegendo, & musculis constituendis homini usus præstans.[b] Nisi enim ossium & cartilaginum articuli, ligamentis tenerentur, nihil sanè prohiberet ossa, aut cartilagines in quolibet motu luxari, & à sua naturali sede alia aliò permutata egredi. Quod ne contingat, summus rerum opifex Deus omnes ossium cartilaginumq; articulos ligamentis circundedit, ualidis quidem, at remissionis interim, tensionisq; non paruæ capacibus. Mirãda profectò est Creatoris industria, qui ex coarticulatis inuicem ossibus, corporis substãtiã enasci uoluerit, cuius beneficio ossa simul ad amussim tutoq; colligentur, & articulata contineantur, neque promptè per uiolentos motus à se inuicem rumpantur, quodq; demum hæc substantia ex continuis indefessisq; motibus, noxæ suscipiendæ contumax, ob duritiem euaserit. Porrò ut ossa cartilaginesq; à musculis tracta ocyus sequantur, mollẽ rursus ligamenti substantiam confingi oportuit, atq; hac ratione inualidam. Atqui contrarium est ualido & duro, infirmum, debile ac molle. Quæ fuerit igitur rerum Opificis solertia, qui corpus quoddam fabrefecit, usus & naturæ utriusq; abunde compos, & ab iniurijs remotum, ex humanæ fabricæ resectione discas, integrum est. Comperies enim omne ligamẽtum adeò durum, ut tutò simul colliget, & quantum suo articulo ex usu est, illum moueri non prohibeat, neq; facilè abrumpatur, atq; hic præcipuus primariusq; ligamenti usus est, à quo etiam nomen mutuatur. Nam ligamentum ex osse in os (ut humeri & genu articulorum ligamenta) aut ex cartilagine in cartilaginem (ut laryngis cartilagines mutuò nectentia) aut ab osse in cartilaginem (ut quæ costarũ cartilagines pectoris ossi committunt) insertum, commissorum ossium ac cartilaginum commune uinculum efficitur, hoc solo nomine, ut illa inuicem colliget, siue hæc manifesto siue obscuro, & qui uix perpendi possit, motu agantur.[c] Secundo usu ligamentum, tendines suis, quibus uehuntur, finibus continet, ne ex ipsis declinent, aut ab illis eleuentur. huius autem generis ligamenta in homine esse quàm plurima, in manus pedisq; musculorum enarratione docebimus. In externa nanq; cubiti sede, quà brachiale illi articulatur, eius classis ligamenta[d] sex uisuntur, in interna autem brachialis regione[e] unicum & perquam ualidum, deinde etiam in interna digitorum manus ac pedis sede, unicum in tota ferè ipsorum longitudine consistit. In anteriori uerò tibiæ sede, quà pedi articulatur,[f] unum quoque est amplum & ualidum, &[g] alia deniq; inter tibiam & calcem, ac inter fibulam & calcem obseruantur, quæ omnia in hoc præcipuè creata sunt, ne tendo in musculi contractione è proprio sinu assurgat. Nisi enim huiusmodi ligamentũ anteriori tibiæ sedi iuxta pedem prępositũ, inter reliquos, quibus uiã prębet, tendines, illos qui digitorum extensionis authores sunt, transmitteret, & cõtineret, quoties digitos tenderemus, tendines illi antrorsum à tibiæ & pedis articulo prominerẽt nihilo minus sanè, q̃ si funiculũ uni digito alligatũ ad genu usq; protẽderes, illoq; digitum eleuare, conareris, funiculus nanq; ille uersus genu attractus, plurimũ à pedis cũ tibia articulo abscederet. At si aliũ funiculũ transuersim infimæ tibię sedi obligaueris, atq; sub illo, eũ quo digitũ extendi uolebã, traduxeris, funiculus ille rectus, etiã si ꝓtrahatur, nõ amplius à tibia abscedet, & tibiæ pediq; trãsuersi uinculi occasione toto ductu exporrectus, digitũ eleuabit. Atq; hãc Naturę solertiã aurigas imitari intuemur anulis illis, quos equorũ iugis cõnectunt, ut habena oblõgiori ꝑ anulũ traiecta, equos, quibus nõ insident, opportuniùs reflectãt. Quia uerò ligamẽta hæc perinde, ac ille anulus habenę, trãsuersim tẽdinibus obducũtur, aut potius orbiculatim amplexãtur, Gręcis ἐγκάρσια fuere nũcupata, nos autẽ illa nũc Transuersa, nũc Anularia appellamus. Interior eiusmodi ligamentorũ superficies anulis, ꝑ quos funes traijciũtur,

Quid ligamẽtum.

Ligamentorũ usus in colligando.

Ligamenti substantia.

Ligamenti in tendinibus continendis usus.

[a] ... undiq; in ... figura Capi... huius ini... io præposi... ligamenta occurrunt.

[b] ... O.P.S.T. V.

[c] b, c.

[d] 1 tab cha... ract. 3, 4, 5, ... 5. tab. autẽ ... cha. 1, 2, 3, 4, 5, 6.

[e] 4 ta. θ.

[f] 1 tab. Δ. 2 ta. λ.

[g] 2 ta. ς de... Σ. uerùm suffecerit ... semper unũ ... atq; alterũ in singulis exemplis adnotasse.

tur, penitus respondent, est enim ut plurimùm, ut et ipse tendo, secundùm cauum orbicularis, læuis, & uelut uiscido humore ceu smegmate quopiam perfusa. Quippe hæc ligamenta nō solùm tendinibus extrinsecus obducuntur, uerùm etiam uelut stratum ipsis fiunt. ipsa namque ossis duritiem correctura, inter os & tendines sese insinuant, undiquaq; in orbem tendines, citra omnē prorsus connexū amplexantia, &, ut anulus habenam, transmittentia. Horum ligamentorū ordini asscribendę sunt mēbranæ, transuersim alicui integræ musculorū congerie obductę, ne illi inter se implicentur, suá ue sede aberrent. huiusmodi enim mēbranas in tota cubiti, femoris, & tibiæ longitudine musculis præesse recensebimus. Insuper & trāsuersum primæ ceruicis uertebræ[h] ligamentū, dentem in suo sinu continens, ac ne ille aliquando dorsalem medullam cōprimat, instar ualli prohibens, in horum quoq; numero recenseri potest. Rursus nisi ridiculos et fictos penitus arbitrarer cerebelli[i] processuū, qui uermibus comparantur, motus, inter hæc ligamēta quoq; connumerarem, tenuis cerebri mēbranæ partes, quæ anteriorē cerebelli sedē cerebri[k] natibus, & posteriorē[l] dorsali medullę cōnectunt. Quandoquidem illas mēbranæ partes Tendinū nomine Galenus dignatus est, arbitratus illas in hoc formatas esse, ne processus uermiū modo conficti à sua sede reclinarent. Verùm quia his processibus nullū peculiarem motū tribuo, neutiquam tenuis mēbranæ partes illorū motibus præesse concedam, sed huc quoq; referā membranas, seu ligamenta potiùs ex ossibus pronata, & quosdam ossiū sinus ideo succingentia, ut, & si musculū tendinémue sinui incūbentem, anuli modo orbiculatim nō amplexentur, nihilominùs tamen sinū ita subungāt, & uiscido quoq; humore sic oblinētur, & læuia sint, ut pinguis rotulæ modo, musculū & tendinē sibi superuehi sinant, & quominus is atteratur, præstent.[m] Reperies autē non sine summa uoluptate huiusmodi ligamentū, in posteriori coxendicis ossis sede sinui obnatū, ad quem musculus reflectitur, qui internā pubis ossis sedē occupans, femur extrorsum circūagit, deinde etiā in superiori coxendicis ossis[n] regione, qua[o] duo musculi descendūt, primarij femoris flexus opifices. Huc quoq; spectant ligamenta, cartilagineā ligamentorum naturā seruantia, quæ acetabulorū & ossis sinuū cauitatē augēt, cuiusmodi ad coxendicis sinus superciliū obnascitur. Et fortassis huc reponendę essent ligamētosæ[p] cartilagines, quas in genu articulo, & in humeri ad scapulas articulo haberi in Primo libro retulimus. Videtur nāq; et genu cartilaginibus Galenus Ligamentorū nomē indidisse, licet ad colligationē nimis quàm parū conducāt. Porrò tertius ligamentorū usus cēsebitur, quo illa instar indumēti & propugnaculi, corporib. quibusdā obducūtur, in quorū albo inprimis omnia secūdi usus ligamēta cōpræhendimus, & priuatim mucosas quasdā mēbranulas, tendinibus tunicæ ritu circūdatas,[q] cuiusmodi in manu præcipuè obseruātur. Tēdines enim musculorū, qui ex cubito ad digitos procedūt, mēbranulis proprijs obtegūtur, & potissimùm ea tendinū portio, quę in brachialis sinu, & manus uola, ad digitorū usq; radices habetur. Cæterùm hę mēbranæ à tēdinibus, ipsisq; musculorū peculiaribus mēbranis potiùs, quàm ab osse principiū ducunt, unde etiā membranarū ordini nō ineptè asscribūtur. Quandoquidē si huius generis mēbranas inter Ligamenta cū Galeno enumerauerimus, reliquæ propemodū corporis mēbranæ huc quoq; referentur, quoniā quibusdā obducūtur corporibus, & uelut uincula eorū existunt. Essent autē ex harum numero, peritonæū præcipuè, mēbrana costas succingēs, intersepientes thoracis cauitatē mēbranę, dura cerebri mēbrana, unà cū omnibus, quos educūt, processibus. Nō enim minùs hæ mēbranæ ab ossibus, quàm cætera ligamēta, enasci cōspiciuntur, & interim in se aliquid colligāt, continent, et amplexantur, proximisq; ossibus astabiliunt. Quartus etiā ligamentorū usus haberi poterit, quo septi alicuius ac interstitij uice illa musculos intercedūt, & musculis durū ossis modo renixū præbēt, cuius notæ[r] ligamentū illud profectò est, quod inter ulnā radiūq; secundùm cubiti longitudinē porrectum musculos internam cubiti sedē occupātes ab exterioribus interdiuidit. Deinde quū musculi huic ligamento attensi, ut os ipsis concreditū moueāt, in se contrahuntur, tūc ligamentū id ipsis firmamentū offert, absq; quo nō æquè ualida eorundē fieret functio. Huius etiā generis[s] illud est, quod tibiæ fibulam mēbranæ cuiusdā ualidioris ritu, ubi inuicē ossa hęc dehiscūt, connectit, postmodū pręter ligamentū spinarum interuallū occupās, & dextros musculos à sinistris dirimēs. his quoq; adnumerari possent mēbranæ, quæ pubis ossiū foramina occupāt, musculosq; anteriori foraminū sedi attensos ab illis, qui posteriori cōmittuntur, quasi ossis modo discernūt.[u] At quintus ligamentorū usus neutiquā infimus est, in huius enim ordinē ea ligamentorū portio reponenda uenit, quæ musculi constitutionē ingreditur, musculoq; nō infimā substantiā suppetit. Qua autē ratione serieq; id fiat, sequenti Capite, quod musculorū constructionē enarrabit, opportuniùs prosequemur. Hîc uerò suffecerit addidisse, musculū etiā ad ossiū cartilaginūq; colligationē plurimū auxiliari, quia capite suo ex uno osse, aut cartilagine principiū ducit, & ipsius fine

in aliud

Lib. 8 de Vsu par.

Ligamenta aut mēbranæ sinibus obductæ, ad quos musculi reflectuntur.

Ligamenta, ossium acetabula augentia.

Li. 2 de Admi. sectio.

Vsus ligamētorum, quæ instar propugnaculi sunt.

Lib. 1 de Admi. dissect.

Ligamentorum usus, quæ instar interstitij sunt.

Ligamentorum usus, quo musculi constructionem subeunt.

Quæ ligamenta unicum tantùm præstant usum, quæ plures.

h fi. cap. 3 K.
i 12 fig. li. B, D. c, d. H I.
k 10 fi. li. E, F. G, H
l 9 fi. lib. H, aut E a H.
m spectas tabulæ α, β γ. dein 13 ta f, t, u, x, y z.
n 1 fig. ca 29 lib. 1 T.
o 8 ta. Θ, A
p 8 fi. cap 31. lib. 1
q 4 tabulæ manus uo la.
Has ostendunt priores figuræ 5, 6, 7 librorum.
r 7 tab. V. dein S, T.
s huius ca. fi. a.
t 14 ta. b, b.
u Q, R. & 1 fi. ca. 2. C.

in aliud os, uel cartilaginem implantatur. Atque hac ratione ligamentorum usus commiscere promptū erit. Sunt enim primi duntaxat usus omnia, quæ femoris os coxendicis osi, & tibiā femori colligant. nullum enim aliud homini quàm colligandi officium præstant, nisi etiam forsitan aliquis tertio ligamentorum usu, ipsa osibus obduci assereret. Secundi duntaxat usus nullum reperies, quū omnia tertio usu instar propugnaculi, aut ab ossis iniuria uindicis instar, tendinibus sint. Verùm ex his reperies nonnulla, quæ aliud nullum beneficium, quàm secundi & tertij usus conferunt, neque ossa aut cartilagines inuicem nectunt, qualia omnia sunt,
x 2 ta. cha. 3, 4, 5, 6. quæ uni solummodo osi propria continuáue censentur. ut [x] quatuor illa, quæ in externa cubiti sede, radij appendici asscribuntur, & [y] unum ulnæ proprium, deinde præter cætera huius
y 2 ta. charact. 2. generis quædam ad calcis os spectant, quemadmodum suo loco diffuse explicabitur. Alia ex secundi usus ligamentis, etiā primi ligamentorū usus uicem supplent, tendinē nanq;, quem transmittunt, tuentur, & etiam ossa inuicem ligant, suntq; illa, quæ duobus ossibus communia con-
z 2 tabu. 1. spiciuntur, ex uno osse in aliud pronata, ut [a] illud sex transuersorum cubiti ligamentorū, quod
a 2 tab. Δ. radio & ulnæ commune dicemus. deinde transuersum quoq; [b] ligamentum, anteriorē tibiæ sedem iuxta pedem occupans, & ad fibulam tibiamq; relatum, quod duo illa ossa colligās, pluri-
4 tab. θ. mos etiam tendines unà transmittit. Præterea & transuersum internæ [c] brachialis sedis ligamentum, pluribus quoq; osibus commune existit. Tertij duntaxat usus illa sunt, quæ tendinibus secundùm ipsorum longitudinem obuoluuntur, nisi etiam primi usus sint, quòd tendines uicinis sedibus commissos seruent, aut ligent. Quanquam rursus ex his quędam & quinti usus uicē
uide 6 tabulæ 7, 8. & tabu d, f. 14 tabulæ b, b. 7 tab. V. g a. gerant, [d] quandoquidem mucosæ membranę tendinibus tertium quatuor digitorū os flectentibus, in brachiali & uola obductę, etiam musculis gracilibus quatuor digitos pollici adducentib. principiū prębent. In quinti solūmodo usus numero propemodū habēdæ sunt [e] mēbranę, in pubis osium foraminibus obuiæ. Id autem quod in [f] cubito & [g] tibia habetur, etiam primi usus ligamentum existit, quum & ad ossium connexum egregiè auxilietur. Quamuis etiam hæc omnia & ad quinti usus ligamentorum classem reijci possent, quòd non obscurè etiam musculis principiū porrigant. Qui enim internam & externam pubis osis foraminis sedem obtegunt musculi, ab illius quoq; foraminis membrana partim enasci dicentur, uti etiam ab eiusmodi ligamento in tibia nōnulli musculi originis portionem assumunt. Porrò uti neq; ligamentorum usus idem est, & plures inter ligamenta eius gratia consurgunt differentiæ, ita quoq; in ortu illa uariant, quum alia è solis cartilaginibus principium ducant, ut laryngis ligamenta, alia à solis osibus, ut genu, cubiti, humeri, & reliqua ferè corporis ligamenta. Alia autem & cartilagini & osi communia sunt, ut quæ pectoris os illi insinuatis cartilaginibus adnectunt. Pari ratione quædam ligamenta solas nectunt cartilagines, ut laryngis, nasiq; cartilaginum ligamenta, quædam ossa duntaxat, ut humeri, coxendicis, genu, & reliquorū ferè articulorum ligamenta. Quædam cartilaginem osi committunt, in quorum numero sunt ligamenta, costarum cartilagines pectoris ossi nectentia. Alia aliam partem quampiam osi aut cartilagini committunt, ut corporis membranæ ad unam ferè omnes, atq; hæc semper duabus partibus sunt communia. Alia uerò uni duntaxat osi priuata censentur, ut sex cubiti exteriorum ligamentorum, quæ transuersim ducuntur quinq;. nam primum quod ulnæ radioq; commune est, non ad unicum tantum os referetur. Insuper & quæ pubis osium foramina opplent membranæ, huc quoque spectant, si modò illæ (quum non ligent) in ligamentorum numero habeantur. Substantia demū alia constant molliori, magisq; membranea, ut omnia ferè quę in orbem articulos ambiunt, quanquam in illis rursus quædam sit differentia. Digitorum enim internodia mollius ambit ligamentum, quàm humeri articulum, et huius denuo duritiem, coxēdicis articuli ligamentum longè superat. Alia autem dura sunt, mediamq; inter ligamenta, quæ articulos ambire dixi, & cartilagines, naturam sortiuntur, unde etiam Græci hæc νευροχονδρώδη συνδέσμα, quasi ligamenta cartilaginea dicas, appellant. Huius generis omnia propemodum sunt, quæ extrinsecus articu-
h O. lis non obtenduntur, sed inter ossa ipsa latitant, quale illud est [h] quod ex medio capitis femoris
cap. 14 li. 1 R. in coxendicis acetabulum fertur, & [i] ea quæ uertebrarum corpora intercedunt, & [k] id quod ex
k X. media tibiæ sede, quà hæc femur respicit, inter femoris capita ducitur, & [l] quædam malleolos
l f, g. talo nectentia, & quod sacrum os iliumq; ossa interuenit, & generatim omnia, quæ inter ossa sedem habent. Vnde etiam & situ ligamenta inter se pugnant, quū alia extrinsecus osibus obducantur, ut molliora illa. Alia autem inter ipsa ossa, ubi se inuicem respiciūt, continguntq;, situentur, quemadmodum cartilaginea propemodum uniuersa. A' forma quoq; ligamenta differentiam mutuantur, sunt enim quædam prorsus lata, membranea & tenuia, uti illud, quod secundùm cubiti longitudinem inter ulnam radiumque conspicimus, & illud quod pari modo inter fibulam & tibiam, ubi hæc mutuò dehiscunt, obseruatur, & etiam pleraq; in orbem articu-

Ligamentorum differentiæ. *Ab usu.* *Ab ortu.* *A partibus quas connectunt.* *A partibus, quib. committuntur.* *A substātia.* *A situ.* *A forma.*

los circundantia, eaq; tandem omnia, quæ tendinibus musculis'que obuoluuntur. Alia autem crassa sunt, & ex his quædã teretia, ut[m] ligamentũ ex dente secũdæ ceruicis uertebræ, in occipitis os procedens, &[n] id quoq; quod transuersim denti obducitur, ac primæ uertebræ est peculiare, deinde &[o] ligamentum femoris caput coxendicis ossi committens, quod in articuli medio locatum teres etiam uisitur. Alia ampla lataq; sunt, ut tertium peculiariũ humeri articuli ligamentorum, præter membraneum quoddam, in orbem articulum ambiens. Insuper genu articuli peculiaria omnia, crassa quidem sunt, non tamen prorsus teretia, ut & cartilaginea illa talum tibiæ & fibulæ colligantia. Rursus quædam continua, & nullo foramine peruia cernuntur, ut ligamentorum maxima multitudo,[p] quædam uerò aliquid transmissura perforantur, ut ligamenta anuli modo tendines transmittentia, & membrana pubis ossis foraminum, neruo cum uena & arteria uiam præbens, ut & membraneum ligamentum inter tibiæ os & fibulam consistens. Quàm iustè uerò hæc singula rerum Conditor distribuerit, seorsum semper in proprijs Capitibus recensere conabor, ubi perpetuò, si quid peculiariter alicui ligamento in colore, substantia, forma, eiusq; generis differentijs obtigerit, subiungam. Commune autem omnibus est, quòd obtuso admodum sensu (nollem enim dicere nullo) participent, ne propter crebrum frequentemq; motum, & continuũ affrictum dolore uexentur. Qua etiam ferè ratione (quum scilicet natura sicca sunt) ne ocyus exsiccentur, ligamenta quæ articulis sunt peculiaria, mucoso quodam lentoq; humore, ut & articulorum cartilagines, oblinuntur. Cuius sanè naturam accuratissimè, si non ob aliud, saltem ad luxatorum restitutionem perdiscere debemus. Quod quum aliàs non semel, tum etiam in Libro de Articulis Diuus Hippocrates nobis insinuauit, quum macilentos non natura, neq; debitã arte redditos, eiusmodi humore ob excrementicios, qui ipsis colliguntur, succos abundare docuit. Præter hoc, quòd rerũ Opifex unctuosum hunc humorem instar olei ossium, quà inuicem coarctantur, cartilaginibus oblinit, ut huius beneficio, promptè mobilis simul & attritu contumax articulus redderetur.

Ligamentis communia.

Viscidus ligamentorum humor.

m figu. ... cap. 1.
n eiusdem fi H.
o 2 fi. cap. 49 P.
p 13 ta. V...

QVID MVSCVLVS. CAPVT II.

PRIMA SECVNDI CAPITIS FIGVRA.

PRAESENTI figura musculi structuræ ratio, qua omnes ferè dissectionis proceres musculum formari tradunt, utcunque exprimitur. Quod enim inter Φ & Ω continetur, nerui cuiusdam est portio suprà infraq; abtruncata: uerùm hæc characterum indice opportuniùs explicabuntur.

Φ, Ω.

A *Nerui in plures surculos distribuendi portio.*
B *Nerui A notati soboles musculi constitutionem subiens.*
C *Ligamentum quod ab osse ad musculum constituendum pronascitur.*
D *Ligamenti & nerui ad musculum efformandum congressus, ac prima in fibras distributio, musculiq; caput.*
E *Sedes qua fibrarum maxima est diuisio, & qua musculi uenter consistit.*
F *Diuisionis fibrarum concursus commixtioq;, & tendinis musculi initium.*
G *Tendinis pars, quæ mouendo ossi inseritur.*

SEQVENTEM paginã occupans figura musculorũ humeri os, & cubiti ossa, & extremã summæ manus sedẽ ambientiũ fibras à carne liberas cõmonstrat, unà cũ quarto brachiũ adeuntiũ neruo, ut hic quàm fieri posset, cõmodissimè musculi fabricæ natura oculis subijceretur.

H *Humeri ossis caput, quod scapulæ articulatur.*
I *Quartus brachium petens neruus.*
K *Principium musculi cubitum extendentis, qui ab humeri capitis radice exoritur.*
L *Principium alterius cubitũ extendentis musculi, qui ab humiliori scapulæ costa pronascitur.*
M *Sedes qua quartus brachium accedens neruus, duobus cubitum extendentibus musculis propagines offert.*
N *Cubitum extendentiũ musculorum finis, seu eorundem in posteriorẽ ulnæ processum insertio.*

O *Poſterioris ulnæ proceſſus pars, quæ excarnis perpetuò cernitur.*

P *Quartus brachium petens neruus inibi cōſpicuus, quà poſteriore ſedi exterioris tuberculi humeri innititur, ac muſculis hinc ab humero principium ducētibus ramos offert.*

Q *Initium eſt cubitum flectentium muſculorum poſterioris.*

R *Caput oblongi muſculi, qui radij appendici iuxta brachiale inſertus, radium in pronum ducit.*

S *Muſculus bicorni tendine brachiale extendens.*

T *Muſculus brachiale extēdentiū alter, qui è regione minimi digiti poſtbrachiali implantatur.*

V *Muſculus ulnæ exporrectus, & brachiale flectens.*

X *Muſculus indicem, medium & anularem extendens.*

Y *Muſculus quo minimum digitum præcipuè extendi docebo.*

Z *Carnea pars eius muſculi, qui in tres deductus tēdines, unum brachialis oſsi pollicem ſuſtinenti inſerit, ſecundum primo pollicis oſsi, tertium ſecundo pollicis oſsi & tertio.*

a *Muſculus cuius beneficio pollex indici adducitur.*

SECVNDA
FIGVRA.

MVSCVLVM motus uoluntarij, ex noſtroq́ arbitratu pēdentis proprium eſſe inſtrumentum, omnibus conceſſum uidetur diſſectionis proceribus, atq; ab omnibus idem muſculi cōſtructionis modus enarratur. Qui equidem probabilis apparet, ac magnum Conditoris noſtri artificium commonſtrat, attamen quum in paucisſimis muſculis, aut potius in nullis illum obſeruem, ſecus propemodum atq; illi, de muſculorum conſtructione ſentire cogor. Quæ autem omnium ferè ſit ſententia, nunc quàm potero breuiſsimè, & ſimul explicatiſsimè ſubijciam, eorum placita in continuam orationis ſeriem, quæ ueritati proximè ſit conſona, & quæ eorum ſententiam clarius edoceat, congeſturus. Diffiniunt itaque muſculum, partem eſſe inſtrumentalem ex neruo, ligamento, carne, uenis, & arterijs confabricatam, motusq́ uoluntarij peculiare organum, in cuius fabrica ad hunc ferè modum Naturæ opus recenſent. Muſculum ſanè huiuſmodi inſtrumentum efformari operæpretium erat, ſi demum ipſius ope membra, & grauiora oſſa motu arbitrario moueri oportebat. Quum bina enim corpora ſint ſimilaria, quibus in præſenti ſermone (qui de muſculi conſtitutione eſt) indigemus, ligamentum ſcilicet, & neruus ſua propria uoce dictus, ligamentum uerò ſit durum, neruus autem mollis, miranda Creatoris eſt induſtria, qui in ſingulis motui uoluntario præfectis partibus, utroq; utitur, neq; in ligamenti locum neruum aliquando tranſponēs, neq; in nerui regionem ligamentum. Conceſſum enim eſt omnibus, neque durum ad ſenſum (utpote quod non facilè afficiatur) neq; molle ad motum (quum imbecillius ſit) eſſe idoneum. Ergo neque per neruos ſolos mouetur aliqua particula, neque per ligamenta. Neruus enim ſenſitiuus quidem eſt, quatenus mollis: inualidior autem, quàm ut moueret, & transferret totum membrum. Ligamentū uerò tutò quidem colligare, & interim membrorum motibus nō ob-

Quid muſculus, ipſiusq́ cōpoſitionis ratio ſecundū aliorum anatomes Procerū ſententiam.

Ligamenti et nerui in muſculo neceſſitas.

Hæc ex pri a figura riatim petes.

ſtare poterat, ipſum tamen motus uoluntarij organum per ſe nequiuit produci, quum originē ex oſſe aut cartilagine, nō autem nerui modo, ex uoluntarij motus fonte obtineat. Nemo enim ambigit huiuſmodi fontis ſeu principij corpus molle oportuiſſe fieri; quandoquidem neq; ex molli perfectè durum, neq; ex duro molle quicquam enaſci poſsibile eſt. Propter has igitur neceſsitates Natura neq; ſolis ligamentis uti ad motus uoluntarios potuit, quoniam neque ſenſu, neq; motu prædita ſunt, ut quæ animæ principatus ſedi non continuentur. neq; neruis etiā ſolis utendum fuerat, cùm hi propter mollitiem tenuitatemq; transferre tam magna pondera minimè ualerent.

Muſculi natura inter ligamentum & neruū eſſe medium.

Permixtum igitur ex ambobus oportebat aliquod creari motus organū, quod omnino neruo eſſet durius, & ligamento mollius, & ideo quoq; participare ſenſu, minus quidē quàm neruus, magis autem quàm ligamentum. Inſuper decuit & id quoq; in medio roboris et imbecillitatis, aliorumq; contrariorum, quæ ligamentis & neruis inſunt, exiſtere. Atq; hac occaſione motus inſtrumentum, utriſq; ipſum componentibus ſubſtantijs cōmunicat, non tamen exactè alteram, neq; ſolam, neq; eam impermixtā obtinet, ſed ex ambabus cōmiſcetur.

Ligamēti & nerui permixtio.

Verùm quum nihil alicui per totum confundi poteſt, non confractum prius in minimas particulas, neceſſarium fuit utrunq;, neruum uidelicet & ligamentū, in fibras tenues diſcindi, deinde ſibi inuicem eas copulari ad uoluntarij motus organi generationem. Perficitur enim nerui ac ligamenti in fibras diſtributio in hūc modum. Neruus accedit ligamentum, ac ſimul cōmixta in fibras duas quodam modo digeruntur, illæ rurſus ſingulæ in alias, & hæ iterum in plures tantiſper diuiduntur, donec in tenuiſsimas membraneasq; fibras procedant. poſtquam hę ad extremum diffuſionis peruenere, rurſus ut diuiſæ fuerunt, mutuo concurſu coaleſcentes, & commixtæ in unum colliguntur.

Muſculi caput.
Finis ſeu cauda & tendo.
Venter.

Et quemadmodum[a] prima diuiſio muſculi caput conſtituebat, ita hæc[b] poſtrema collectio finem muſculi efformat, quem Græci ἀπονεύρωσιν, quaſi eneruationem dixeris, et ut nos quoq; tendinē muſculorum, appellant.[c] Medium uerò, in quo diuiſionis ſeries cōſiſtit, muſculi uentrem nuncupamus, ſimilitudinem à mure, & lacerta, & piſcis muſculi, aut alioquin communi piſciū forma mutuantes. Muſculi nanq; ſeu lacerti caput, muris lacertæq; capiti conferimus, tendinem autem caudę, & uentrē uentri.

Carnis in muſculo uſus.

Cęterùm ſi Natura ſolummodo ita neruum & ligamentū diuiſiſſet, nec medias regiones, fibrarumq; interſtitia molli infarſiſſet ſubſtantia, quæ fibris, thori ac texturæ alicuius, & firmę ſedis loco eſſet, haudquaquā muſculi uel tantillo temporis ſpacio fibras illas infractas incorruptasq; ſeruarent. Eſt autem ſedes ea ac thorus, ſimplex caro fibris obducta, quę nō aliter fibris cōmittitur, quàm in calathis alijsq; fiſcellis, in quibus lac harum rerum periti coagulant. Finge igitur fibras ex neruo & ligamento diffuſas, iuncis reſpondere, lacti uerò ipſi ſanguinem, et caſeo carnem proportionari, nam ut ille ex lacte, ita hæc ex ſanguine paratur. Quanquam tanto ueriorem tibi confinges imaginem, quo per caſeum plures crebrioresq; iuncos funiculos'ue porrectos, & nō ſolum ad caſei latera attenſos imaginatus fueris.

Venæ ac arteriæ in muſculo neceſsitas.
Muſculi mēbrana.

Ne autem caro hæc, reliquaq; muſculi ſubſtantia, ſanguine nutrimentoq; indiga relinqueretur, & ſuus innatus calor non refocillaretur, uenas ac arterias, tanquam riuulos quoſdam muſculis immiſceri fuit neceſſarium. Deinde quoq; membranam uniuerſum muſculi corpus integentem à ligamentis, quæ muſculi caput & finem oſsibus committunt, produci oportebat.

Muſculum non æquè nerui, ac ligamēti natura participare.
Li. 2 de Motu muſculorū.

Commemorata iam muſculi conſtructio, ad amuſſim nulli prorſus conuenit muſculo, quū nullum in uniuerſo corpore adinuenias, qui parem ligamenti, ſeu ex oſſe aut cartilagine exortus ſui, & nerui portionem ſibi aſſumat. Quod ſanè innuebat Galenus, quū Muſculum inter ligamentū & neruum natura medium eſſe aſſereret, alibi tamen animaduertens non parem nerui portionē, ligamenti portioni in quibuſdam muſculis miſceri. Nam ut cæteros taceam,[d] tendo poſteriorem in calcis ſedem inſertus, ſolus craſsior eſt[e] quatuor femur petentium neruorū radicibus, utcunq; eas ſimul collegeris. Deinde ſi nunc omnes tibiæ inſertos tendines ac reliquos pedis oſſa accedentes perpenderis, quę nunc cum tendine illo, in calcem inſerto erit proportio, ut illa ſcilicet mediam tendinū portionē neruo, & mediam ligamento formari oſtendat? Profectò ſi tendines neruis hîc comparabuntur, neutiquā nonageſimam tendinū portionem neruis conſtare fatebimur. Deinde ſi fortaſsis aliquis muſculus parē ligamenti & nerui portionē ſibi uendicare reperiretur, eſſet profectò[f] temporalis, &[g] ſeptum tranſuerſum, quippe in hoc[h] duo ſatis inſignes nerui implantantur, illum uerò etiā[i] quinq; neruorū propagines adire docebo, quamuis interim in neutro ne trigecupla nerui cum ligamēto uideatur proportio. Sed quid tantopere Galeni præcepta tanquam oracula ſubuerentes, & ipſius libros de Muſculorū motu exoſculantes, de illis dicemus muſculis, qui latiſsimo oriuntur principio, ac ſenſim in anguſtū uerſus ipſorū inſertionē deſinunt? cuiuſmodi inter reliquos brachiū[k] attollens eſt, deinde is qui brachiū pectori admouet, & femoris motibus famulantes propemodū omnes, in quorum exortibus neruū, qui ut Galenus cenſet, cum ligamento diffundi poſsit, confingere nequimus.

a 1 fi. D.
b 1 fi. F.
c 1 fi. E.
d 14 ta. ten do muſculo rum n, o, q.
e 2 fig. cap. 11 li. 4 cha. 57, 60, 66, 71, licet uera proportio ex neruorum tabulis, ut neq; uenarū, pe ti nequeat.
f 4 ta. Γ
h 7 ta. Δ. 2, 3 fi. ca. 11 li. 4 n.
i 2 fi. ca. 2. li. 4 Q, R, b, c, d.
k 4 ta. Ξ. 10 ta. Δ.
l 3 ta. Δ.

mus. Nam statim in eiusmodi musculorũ origine multò maior fibrarũ est copia, quàm in musculi reliqua parte, siquidem in illis musculis, & præcipuè qui femoris motibus præsunt, fibræ ab ipso ortu nõ amplius in plures diuiduntur, imò sensim ad insertionẽ properantes inuicẽ colliguntur, musculos triangularis figuræ efformantes. Vnde etiã conspicuũ euadit, si modò illa, quam Anatomici proponunt, nerui ac ligamẽti diuisio cõmixtioq́ in musculis fieri oporteret, singulis fibris in ortu neruulũ debere misceri, quod neutiq̃ accidere ipsa neruorũ series cõmonstrat. Quandoquidẽ in plerisq; musculis duntaxat neruulum admodum gracilem, neq; magis quàm uenã diuisum, ad superficiem musculi nunc interiorẽ nunc exteriorẽ, uenę ac arteriæ modo exporrigi, membranæq́ musculi adhærere conspicies, neutiq̃ autem in fibras per musculi substantiam diffundi. Quod inter plerosq; corporis musculos in[m] illis liquidò condisces, qui ab ilium osse femoris[n] os accedunt. ex quibus etiã quosdam reperias, quorũ ne superficiei quidem neruus, uti neq; uena & arteria, uix ut contiguus omnino sit, attendatur. Neq; id hîc solum obseruabis, imò etiã in quadrato[n] musculo radiũ in pronum mouente, cui nunq̃ neruum, uenam & arteriam exporrigi intuitus sum: præter illos neruos, uenas ac arterias, quæ cum tendinibus digitos flectentib. ad extremã manum prorepunt, quæ etsi à musculo illo nõ multum distent, ipsum tamen nõ contingunt. Adde neq; neruulũ obseruari insertum in graciles[o] musculos, qui quatuor digitos obliquè pollici adducunt, ut neq; in[p] illos, qui primi quatuor digitorũ ossis flexionibus præsunt. Adiunge prẹter hos, abdominis etiã[q] musculos (quos prius, quia omnibus notiores sunt, recensere decuerat) nullam nerui cum ligamento proportionẽ ostendere, quum nequaq̃ in singulis musculorũ, qui obliquè & transuersim fibras porrigũt, principiorũ sedib. neruus implantetur, et quoniã ipsorũ eneruatio seu tendo multò latior sit, q̃ musculorũ origo. Non est itaq; musculus inter ligamentum & neruũ natura medius, neq; etiã illa, quã imaginantur, ligamẽti & nerui fit cõmixtio. Nam etsi fortè neruũ in musculi alicuius caput inseri animaduersurus sis, nunq̃ sanè nerui soboles ligamẽti fibrarũ modo, ad tendinis usq; principiũ diffundi, aut aliquo pacto ligamenti fibris uniri, uereq́ permisceri reperies. Neque id profectò in ullo musculo perpendes facilius, q̃ in illis[r] qui ab interno humeri tuberculo principiũ capiunt. illorum etenim capita sunt acuta, & neruorũ insertiones in ipsorum substantia, nõ solum autem in superficie adipiscuntur. Atq; id etiã in[s] illo animaduertes, qui à fibulę superiori appendice principiũ sumens, ad pedem prorepit, sic & in[t] illis, qui ab inferioribus femoris capitũ radicibus ad calcem feruntur. Non enim omnes musculi, nerui implantationẽ (etiã si quando in ipsorũ substantiã neruus porrigitur) in capitis exortu adipiscunt. sed subinde multò inferiùs, q̃ caput habetur, & in medio sui quodãmodo ductus & longitudinis, quod[u] anterior flectentiũ cubitum musculorũ ostendit, nerui primùm[x] propaginẽ assumens, ubi duo ipsius capita in unũ coeũnt. Idem in nõnullis femoris os amplexantibus obseruatur, & in abdominis musculis, & plerisq; qui in collo habentur, & in omnibus ferè qui costis insternũtur. Verùm utcunque nerui, uel in musculi substantiã sese insinuent, siue ipsius tantũ superficiei attẽdantur, ferè semper sua serie & propaginibus, secundùm musculi ductũ porriguntur. Rursus tendo elixus neq; sapore, neq; colore, neq; substantia à ligamento uariat, nisi fortassis illum molliorẽ, nõ quidem omnibus ligamentis, sed tantũ quibusdam esse quis contenderet. utut tamen sit, tendo musculi capitis molliciei nequaq̃ cedit, quãuis id statim in ortu purũ esse ligamentũ, nemo inficias ire possit. Neque etiã mirandũ esset, tendinẽ ligamento ossa colligãti ut plurimùm molliorem, minusq́ cartilagineũ esse, cùm ligamentorũ, quæ ossa mutuò colligant, in duritie eadẽ nõ sit ratio. Adde etiã, tendinẽ elixũ cum neruo nõ proportionari, hic enim elixus aut crudus, si per transuersum diuidatur, ex multis quasi funiculis constructus apparebit nõ aliter, q̃ si chordam aliquã crassiorẽ diuisisses. tendo autẽ solidior, & ut ligamentũ similaris magis, cõtinuusq́ uisetur, prẹcipuè si crassum aliquẽ tendinẽ ex illis, qui pedẽ aut tibiã, aut extremã manum adeunt, examini adhibueris. In latis enim & quodãmodo membraneis tendinibus series fibrarũ est manifestior, quo etiã nomine à ueris membranis inter dissecandũ distinguũtur,[y] quemadmodũ in peritonæi cum obliquorũ & transuersorũ abdominis musculorũ neruosis tenuitatibus collatione est cernere. Et quamuis id in quouis animãte inter edendũ intueri integrũ sit, in bubula tamẽ carne id feceris aptissimè, cùm pars aliqua mensæ apponetur, quã insignis perreptat neruus, qui plerunq; cum uena & arteria inter glandulas conspici consueuit. Inuẽto neruo nunq̃ tendo deesse poterit, qui modò proposita nõ edoceat. Deinde id, quo alij tendinẽ neruo misceri, atq; ex ligamẽto & neruo ęqualiter, aut plus minus confusis fieri, maximè probare contendũt, prius num ita, ut illi proponũt, res se haberet, perpẽdendũ erat, priusq̃ aliquid inferrẽt. Dicũt nanq; tendinẽ capite musculi ob id crassiorẽ esse, quòd is non capitis solũ musculi substantia, sed & neruo quoq; cõstet.[a] Quasi uerò quis rectè dicere possit, exortus musculorũ surę simul collectos, quod ad nerueam

Neruum singulis musculis, ut alijs dissectionum professoribus uisum fuit non misceri.

Omnium musculorum capitib. neruos nõ inseri, aut alio qu'n attendi, etiam si alias ipsorũ substantiæ neruus inferatur.

Tendinem ligamento, non autẽ neruo respondere.

Ex carne musculi caput, tendine nõ semper esse tenuius.

m 9 tab. π. o tab. Σ. u ta. Σ.

n 7 tab. X.

o 6 tab. ʃ. 7 ta d.

p 8 ta Δ.

q seriatim abdominis regio 3, 4, 5, 6 tabularum.

r 3 ta. Π. Λ. n. & 9 ta. q.

s 6 ta. Φ.

t 12 ta. Φ. Ψ. ω.

u 6 ta. Θ.

x 2 fig. cap. li. 4, 5, 5.

y cõfer abdomen 6 tabulæ cum abdomine 1 figuræ li. 5.

a collige id ex 14 ta. n, o, q.

attinet substantiam, minores esse illorum musculorũ tendine, qui calci inferitur. aut quasi[b] brachium attollens musculus, pauciores fibras in ortu haberet, quàm ipsarum collectio ad insertionem ostendit. Erat itaque id prius probandum, quàm falsa conclusio inducenda. Quemadmodum & hæc quoque inefficax assumptio est, tendo sensu exactissimo participat, neruo igitur & ligamento constat. Quasi uerò musculorum capita, & præcipuè ligamentosa, & prorsus excarnea, minus ipsis tendinibus sentiendi ui polleret, & læsa conuulsionis periculum minus, quàm tendines inducerent, etiam si capitibus mox in exortu neruus non inferatur, sed tantum attensus occurrat, isq; etiam subinde notabili interuallo à capite remotus. Hac occasione & huiusmodi pluribus, quas recensere prolixũ foret, efficitur, ut asserere cogar nullam prorsus aliam nerui in musculos, quàm uenæ & arteriæ distributionem esse, & pari etiam ratione neruum, qua uenam arteriamq; musculum accedere. Neque ullam aliam in uena arteriaq; cum neruo differentiam statuo, quàm quòd ad finem seu insertionem musculi neruus nunquam, ut aliquando illa uasa, implantetur, quanquã etiam paucissimos prorsus musculos eius generis enumerare possimus. Sunt autem inter alios[c] recti abdominis, qui & à uenis & arterijs sub pectoris osse deorsum deductis, ramulos assumunt, &[d] temporalis etiam ab inferioribus suis sedibus[e] uasa admittit, quum is tamen interim ex elatioribus principium deducat. Præterea ut uena nutriendo musculo subseruit, & arteria ipsius innatum calorem recreat, ita quoq; neruum animalem spiritum continuè ipsi deferre, neruumq; illo spiritu musculum nunquam indigum relinquere arbitror, ut neq; uena alimento musculum destituit. Deinde spiritus animalis ui, & debitæ peculiarisq; musculi constructionis gratia, musculum contrahi laxariq; sentio, neq; aliter suo munere fungi, quàm oculum, reliquaq; sensuum organa. quæ singula propriam singularemq; fabricam obtinent, & animali spiritu (quẽ per neruos cerebrũ ipsis porrigit) imbuta, suis funguntur munijs. Nõ enim alius animalis spiritus oculo, aut linguæ aut auditus organo, quàm musculis diffunditur. Verùm suæ constructionis ratione, & accedente spiritu, oculus uidet, lingua gustat, auditus organum sonos percipit, & sanè musculus ipse uoluntarijs motibus præest. Atq; hac etiam ratione omnia, quibus neruus attenditur, sentiendi ui pollent, nisi propria eorũ substantia id prohibeat. Ceterùm ut quamplurimos musculos arteria non contingit, quorundam autem superficiei tantũ attenditur, & aliquando adnascitur, interdum uerò etiam in musculorũ substantiã penitius ramos exporrigit, & interim omniũ calorẽ temperat, tam eorũ scilicet quos nõ proximè contingit, q̃ illorũ quorũ superficiei adnascitur, ac penitius in ipsorũ substantiam diffunditur, ita profectò & neruis usu uenit, qui suam facultatẽ tam illis musculis exporrigunt, quibus uix attenduntur, q̃ quorũ superficiei adnascuntur, & in quorũ substantiã aliqua ramorũ serie digerũtur. Quanquã neruos propinquius uenis q̃ arterijs assimilare queas. Pauciores enim musculi uenę, q̃ arteriarũ attactu insertioneq; destituũtur, licet etiã quosdã prius recensuerim, quos neq; neruo, neq; uena contingi obseruabis, qui nihilominus interim, ut neq; alimẽto & uitali facultate, ita quoq; spiritu animali nõ priuãtur. Est itaq; musculus, uoluntarij motus instrumentũ, uti oculus uisus, & lingua gustus, ex ligamẽti natura in fibras cõplures diuisa, & carne has cõtinente firmanteq; fabricatũ, uenarũ, arteriarũ & neruorũ surculos in se interdũ assumẽs, ac neruorũ beneficio animali spiritu nunq;, dũ sanũ est animal, destitutũ. Atq; hanc carnẽ, pręcipuũ motus organũ esse existimo, & nequaq; duntaxat fibrarũ thorũ & fulcimentũ. perinde sanè, ac cerebri, cordis, iecoris, pulmonũ, lienis, renũ & uentriculi propriã substantiã, primariũ suarũ functionũ autorẽ esse suo loco dicemus. Quòd uerò musculorũ carni, aut carni simpliciter, nullum adipem intexi, omnes hactenus falsò prodiderint, obesi boues, quos Brabanti sale cõdiunt, attestãtur, in quorũ musculorũ fibris per carnẽ adeps attenditur. Adde etiã obesarũ mulierũ musculos, qui femur extendunt pinguitudine, adeò oppletos uideri, ut ambigas, num caro adipi, an adeps carni cõmisceatur. Neq; hîc de musculorum superficie solùm loquor, uerùm de intima ipsorũ substãtia, et maximè carnea, quã pręcipuã musculi partẽ esse asserui. Tendines aũt & eneruationes illæ, quas caro destituit, in illis tantũ musculis habẽtur, qui longo ductu feruntur. Breues enim tẽdine carent, & undiq; carnosi sunt, ut laryngis omnes, si[f] duos rectos exceperis, quatuor tertiam cartilaginem primæ iungentium, illi enim in insertione neruearn naturã obscurè exprimũt. Deinde inter eos, qui ossa mouẽt (etiã si Galenus sæpius aliter inculcet)[g] qui primũ pollicis flectũt articulũ, &[h] qui pollicẽ indici maximè admouet. Inter magnos aũt huius generis est quadratus[i] musculus, scapulã dorso ad mouens, &[k] musculus, qui à scapulæ basi enatus, octo elatioribus costis implantatur. Verùm de musculis tendine carentib. tendinumq; generib. iã agemus, musculorũ differẽtias aggrediẽtes, quibus ne præsens Caput nimium excrescat, iam peculiare tribuemus, post differẽtias de musculorum functionib. ac numero aliquid subnexuri, priusq; priuatam singulorũ musculorum enarrationẽ auspicabimur.

Musculorũ capita maximè carnis expertia, non minus, quàm tendinem sentire.

Quid nerui musculis uerè præstent.

Qualiter musculi suum munus obeant.

Quid uerè musculus sit.

Caro præcipua musculi substantia.

Adipem etiã carni passim attexi.

Tendines quando musculis dentur.

Musculi tendinib. destituti.

Lib.1. de Motu musculorũ

b [illegible] *le inserta.*

c obserua 6 ta. f. a.

d 2 ta. r.

e fi. ca. 6 li. 3 æ. & fig. ca. 12 g.

f 6, 7 fi. ca. 21 P. Obli. qui autẽ 7, 8 fi. R.

g 6 ta. κ, λ.

h 11 ta. s.

i 10 ta. r.

k 7 ta. L.

DE MVSCVLORVM DIFFERENTIIS.
Caput III.

Vnde musculorum differentiae petantur.

Differentias musculorum nō paucas recensere promptissimum est; ab illorū uidelicet substantia, ortu, insertione, quam mouent particula, forma, foraminibus, colore, situ, fibrarum specie, & musculi capite, uentre, tendine, ac denique ex mutuo musculorū cōcursu, aut unius musculi uelut in plures separatione. Quae à substantia petuntur differentiae, ex uenis, arterijs, neruisq́ imprimis pendent. Nullum enim corporis musculum reperias, qui non aliqua ligamenti portione in fibras desecta, & carne illas continente firmanteq́ constituatur. Verùm praeter haec alij neruum, arteriam & uenam in suum corpus quoque diffundi sinunt, ut [a] septum transuersum, & maximus totius corporis [b] musculus, qui femur mouentium quintus erit, praeterea abdominis omnes ac praecipuè [c] recti. In alios neruus nullus, neque uena, neque arteria inseritur, ex quorum classe [d] musculus est, qui latum in manu educit tendinem. deinde praeter alios quàmplurimos, quadratus [e] musculus radium in pronum uertens, & [f] graciles illi, qui digitos ad pollicem in latera agunt. Solus neruus quibusdam propaginibus in illorum [g] musculorum capita distribuitur, qui à radicibus capitum femoris principium sumunt, atque ad calcem ducuntur. horum nanq́ substantiae neque uena, neque arteria penitius inseritur. Latus in collo [h] musculus, qui genas mouet, uenis abundat & neruis, tamen arteria interim destituitur. Qui uerò solam nanciscitur arteriam, nullus occurrit. Caeterùm adeps, quem interdum musculorum fibris per carnem digestis attendi diximus, in macilentis non reperitur. In obesis autem illi musculi adipe potissimum abundant, [i] qui ilium ossibus obducuntur, ac clunes, & ueluti sedentibus puluinaria constituunt.

A substantia.

In ortu magis adhuc musculi uariant, nam omnes, & si Galenus non semel aliter affirmet, ab ossibus suum principium nequaquam mutuantur, uerùm alij ab osse ipsorum ligamenti originem sumunt, ut [k] qui à femoris osse & coxendicis osse ad tibiam procedunt, & plurima musculorum multitudo. Alij à cartilagine ipsorum ortum obtinent, ut omnes laryngis musculi, quos laryngis proprios nuncupabimus, deinde intercostales musculi, [l] qui inter costarū cartilaginum habentur interualla. Alij à membrana quapiam enascuntur, cuiusmodi sunt oculi omnes [m] musculi, à dura membrana uisorium neruum inuoluente nati, deinde duo [n] musculi stomachum retro amplexantes, & in scutiformis cartilaginis latera inserti, his nanque ab externa stomachi tunica principium pendet. Idem & de [o] circulari ani, & uesicae ceruicis musculo censendū uenit. Alij à membrana tendines obuoluente enascūtur, ut quatuor graciles [p] musculi, quatuor manus digitos ad pollicem in latus ducentes. Alij ab alio quouis ligamento originem exigunt, cuiusmodi sunt [q] duo pollicis primum internodium flectentes, qui à transuerso [r] ligamento tendines in brachialis interna sede transmittente enascuntur. Tales etiam sunt, [s] qui in superiori pedis regione locati, pedis digitos extrorsum ad latus mouent, qui à ligamentis tibiam talo, & talum calci, & nauiformi ossi, calcemq́ cubiformi ossi colligantibus enascuntur. Alij ueluti ex altero musculo prodeunt, ut [t] qui à circulari ani musculo, ueluti digiti duo, meatum urinarium, quà sub penis corporibus ferri incipit, amplexātur. Alij rursus ex nullo principium ducūt, uerùm membraneae partes aliqua sui sede carneae, ac musculosae seu musculi fiunt. Huius ordinis sunt omnes [u] musculi ex carnea membrana constituti, qui in collo & facie in hominibus habentur, deinde & testis [x] musculus in rubicundo testium uasorum seminalium inuolucro, instar carnosioris lineae innatus. Quinetiam septi transuersi ortum, ex peritonaei, & tunicae costas succingentis partibus, ipsius centro adnatis pendere fateamur; necesse est, nisi illius ortum cōtra aliorum musculorum rationem, ubi costis inseritur, esse dicamus. Caeterùm non omnes musculi ab una duntaxat parte originem sumunt, permulti enim ex pluribus ossibus enascuntur, nam dorsum mouentibus musculis plures ferè uertebrae principiū praebent. Sic & abdominis [y] musculus obliquè descendens, à pluribus costis exorditur. [a] Qui brachium pectori admouet, ex pectoris osse, & quarundam costarum cartilaginibus, & ipsa demum clauicula enascitur, quemadmodum & is [b] cuius auxilio brachium attollitur, ex scapula quoque & clauicula procedit. Pariter etiam [c] recti abdominis musculi, à [d] cartilagine pubis ossa interueniente, & ab ipsis ossibus enascuntur. adeò, ut quidam musculi ex pluribus ossibus, alij ex osse cartilagineq́ non ineptè principium habere dicentur. Alij ex eiusdem ossis pluribus processibus enascuntur, ut [e] prior flectentiū cubitum, qui ab eminentiori sede ceruicis scapulae & processu ipsius interno, quem anchorae assimilauimus, educitur.

Ab ortu.

Ab insertione uerò integrum est dicere, alios in os, ut qui femur, & tibiam caputq́ mouent, inseri. alios uerò in cartilaginem, ut

Ab insertione

ryngis omnes,& qui palpebrarum motuum autores ſunt,& qui narium alas mouent. Alios in cutem, ut labrorum muſculos, alios in aliud quiduis, ut oculorum muſculos in duram oculi tunicam, & penis quatuor muſculos, in penis corpora, & urinæ meatum, dein teſtis muſculũ, in uas ſemen à teſtibus ſurſum deferẽs. Ad hæc muſculos recto inteſtino proprios, in eius inteſtini exteriorem tunicam, & circularem ueſicæ colli muſculum, ad meatus urinæ corpus applantari inſeriq́ cernimus. Cæterùm & ab inſertione muſculi iſto quoq́ modo differunt. Quidam à pluribus partibus enati in unicam inſeruntur, ut muſculus brachium pectori admouẽs, & is qui brachiũ attollit, ex pluribus orti ſedibus, duntaxat in humeri os inſeruntur. Ita etiam [f] qui brachium deorſum trahit, ex plurium uertebrarũ ſpinis oritur, attamen in unicum humeri os tantummodo deſinit. Pari etiã ratione & ſcapulæ motuũ autores muſculi ad unum omnes, ex pluribus oſſibus initium ſumunt, & uni tantum ſcapulæ implantantur. Quidam uerò ex uno oſſe exorti in plura inſerũtur.[g] Muſculus enim qui à ſcapulæ baſi prodit, reſpirationiq́ ſubminiſtrat, in octo ſuperiores thoracis coſtas inſeritur. Eius quoq́ generis ſunt,[h] qui quatuor pedis & manus digitos extendunt, deinde [i] qui naſi alas ſimul ſuperius labrum mouent, in cutem cartilaginemq́ implantãtur, quemadmodum & ſeptum tranſuerſum, quod alicubi oſſi, alicubi cartilagini innaſcitur. Quidã etiam à pluribus enati oſſibus in plura quoq́ inſerũtur, ut [k] muſculus à ceruicis uertebrarum ſpinis enatus, qui in aliquot ſuperiores thoracis coſtas implãtatur, thoracemq́ mouentium in homine tertius habebitur. Præterea dorſum mouentes muſculi ad unũ omnes, in hunc ordinẽ ferè referũtur.

f 10 ta. ●.
g 7 ta. L.
h 5 tab. ⊖. 6 ta. Ξ. 14 ta. ⊖, de nΞ.
i 3 ta. F.
k 11 ta. F.

Ab ea quæ mouetur particula.

Item his differentijs illæ cõſentiunt, quæ ab ea quam muſculus mouet, particula deſumi poſſent, quum omnes muſculi eius, cui inſerũtur, partis uoluntario motui præſint. Porrò ab inſertione & ortu ſimul alia ſumitur differẽtia, quũ alij muſculi ab illo oſſe oriantur, quod mouendo ab illis oſſi, cui etiã inſeruntur, alligatũ eſt, proximumq́ uiſitur, ut [l] tres muſculi ex ilium oſſe in femoris os inſerti,[m] ſeptimus &[n] octauus tibiam mouentium, qui à femoris oſſe enati tibiæ implantãtur. Alij uerò à ſuperiori aliquo oſſe, & nõ illi, cui inſeruntur, proximo originem ducũt, ut muſculi tibiæ motibus famulantes, qui à magnis oſſibus ſacro oſſi connexis principiũ obtinent, ex quorum numero ſunt uniuerſi tibiã mouentes, ſeptimo & octauo tantũ exceptis. Iſtis reſpondent, qui ſecundũ cubiti aut tibiæ longitudinem extenſi digitos adeunt.

l 9 ta. Π. 10 tabulæ Σ. 11 tab. Σ.
m 5 tab. A.
n 5 ta. Π.

A forma

Forma etiã omnium muſculorum haud eadem eſt. Quidã enim ſunt, quos muri aut lacertæ (ſi ipſis pedes tantũ abſectos finxeris) ac piſci muſculo, & alijs multis piſcibus appoſitè cõferas, ut ſcilicet muſculi caput, lacertæ, aut piſcis, aut muris capiti, uentrem autem corporis trunco, tendinem uerò caudæ aſsimilare queas. Eſt autem huius ordinis muſculus,[o] qui ab interno humeri tuberculo enatus, ac radicis poſtbrachialis oſſis, quo index ſuſtinetur, inſertus, brachialis flexioni ſubſeruit. Talis etiam eſt,[p] qui primus in tibiæ anteriori ſede occurrit, & in pedij os, cui magnus digitus articulatur, inſertus ad pedis eleuationẽ famulatur. Sunt & alij eius generis nõ pauci, uerùm nullus æquè ac duo nuper dicti muris effigiem exprimunt. Qui autor eſt maximæ pollicis abductionis à cæteris digitis, & alius qui paruũ digitum à cæteris maximè in latus amouet, tam in pede, quàm in manu, ad nuper dictã quoq́ figurã eleganter accedũt. Vnde etiam arbitror, inter reliquos corporis muſculos (quaſi nulli eſſent alij) illos,[q] qui ad pollicis primum articulũ habentur, Bruxellenſibus, & alijs quibuſdã nationibus mures nuncupari, alijs uerò ita appellari cubitũ flectentium [r] anteriorem. Italorũ autem uulgus in quibuſdã corporis partibus, neſcio quem, piſciculum eſſe fingit, eo nomine indicans muſculos piſcis imagini non abſimiles.

o 3 ta. A.
p 1 ta. Z.
q 1 ta. i.
r 1 ta. Q.

Muſculi nomen unde deſumptum.

Vtcunq́ ſit, ab eiuſmodi murium, aut muſculi piſcis, aut lacertarum ſimilitudine, omnes muſculi à Græcis & Latinis ſuum nomen ſortiũtur, etiã ſi quamplurimi muſculi illorum animaliũ effigiem nulla ex parte referãt. Quandoquidem alij figura triangulari conſtẽt, ut brachium [s] attollens muſculus, & is qui ſcapulam pectori adducit, & qui brachium decliuè ad dorſum uellit. Alij quatuor conſtent angulis, ut ſcapulam dorſo admouens [t] muſculus, & [u] qui ad brachiale poſitus, radij motus in pronum autor eſt, qui ambo etiã quodammodo quadrati ſunt, ut & latus ſub colli & genarum cute occurrens [x] muſculus, qui ex carnea membrana cõſtituitur. Alij etiam quinq́ angulos exprimunt, ut is [y] qui brachium pectori adducit, quamuis illum alij non ita exactè illius latera perpendentes, triangularem eſſe aſſeruerint.[a] Qui ex ſcapulæ baſi natus, octo ſuperioribus coſtis inſeritur, ſi obiter ſpectetur, quadrangularis apparebit, at ſi ipſius in coſtas inſertiones quis perpenderit, tot angulos illius inſertionis lateri tribuet, quot digitis implantari uidet. Atq́ huius etiam figuræ eſt, abdominis [b] muſculi obliquè deſcendentis exortus, & quorundam thoracem mouentiũ inſertio. Sed plures anguli etiam tribuũtur muſculo, latum tendinem ſub manus cute producenti, & alijs omnibus in plures tendines ceſſantibus. Verùm angulis his poſtpoſitis, mirabilis formæ eſt [c] muſculus, ſingulis coſtarum radicibus tendines exporrigens, quem aloës radici, aut palmiti nõ ineptè aſſimilaueris,

s fig. indici 11 tabulæ inſerta.
t 10 ta. Γ.
u 7 ta. X.
x 3 ta. Γ.
z 3 & 4 tabulæ Δ.
a 7 ta. L.
b 3 ta ⊖. & charact. 6, 7, 8.
c 12 ta. Δ.

ueris, ut radicis quidem truncus, muſculi carnoſa eſſet pars, tendines autē ſurculi, quos genicu latim ab humiliori tantū parte radix pullulat. In palmite uerò lignoſa pars, muſculo conferetur, folia autē ab altero duntaxat latere educta, tendinibus. Quinetiam huius quoq; ordinis eſt, lon giſſimus dorſum mouentiū [d] muſculus, qui in apices tranſuerſorū proceſſuum thoracis uerte brarum potiſsimùm inſeritur.[e] Septi quoq; trāſuerſi figura admodū rara eſt, accedit autē raiæ (quem βάτον Græci appellāt) piſcis effigiei, ſi modò illi prius caudam ſecundùm longitudinē diuiſam finxeris. Anulis uerò reſpondent, qui fæciūm excretionibus præficiuntur, tam is ſcili cet [f] qui ad anum ſpectat, quàm [g] qui orbiculatim ueſicæ ceruicem ambit. Piramidem uerò & turbinem [h] muſculus refert, inter oculi muſculos ordine ſeptimus, oculiq; radici inſertus.[i] Mu ſculus quem palpebram deorſum agere credimus, noſtro C ſimilis uiſitur. In tibiæ etiam po ſteriori ſede iuxta calcem,[k] muſculorum imagines occurrunt, laniorum ſecuri non admodum abſimiles, ut muſculus ſecundum pollicis os flectens, & qui tertium quatuor digitorum os fle ctit, & unus qui ſub planta tendinem porrigens, ad pedis in poſteriora reflexionem iuuat. Ho rum nanque muſculorum uenter, ſecuris ferro, tendo autem, capulo obſcurè reſpondet. Iam ſi utriuſq; lateris [l] muſculum, qui ſecundus inter ſcapulæ motores habebitur, cōſideraueris, non à ſatanæ qui Ieſum in deſerto tentauit, ſed ab horum muſculorum forma Franciſcanos, Iaco bitas, & præcipuè Benedictinos ſuæ cucullæ imaginem mutuaſſe contendes, quantùm ſcilicet eius dorſum ſcapulasq; integit. Verùm ne in muſculorum figuris recenſendis, & potiſſimùm eorum, qui ad femur tibiamq; pertinent, in monachos alicubi præter ſententiam religionemq; impingam, duntaxat cōmemoratis à figura differentijs adijciam, quoſdam muſculos amplio rem multo habere inſertionem, quàm ortum. qualis [m] ille eſt, qui à ſcapula pronatus octo tho racis coſtis inſeritur, dein [n] tranſuerſus abdominis muſculus, quemadmodū & [o] obliquè deſcen dens. Alij latum obtinent principiū, & ſenſim coarctati in acutum feruntur, ut [p] muſculus bra chium ſurſum agens, & [q] alius qui id deorſum ad dorſum trahit, præterea omnes ab ilium oſſe in femur inſerti. Alij ortum inſertioni æqualem nanciſcuntur, ut [r] qui ſcapulæ baſi inſer tus eam dorſo attrahit, dein & [s] intercoſtales omnes, præterea quadratus [t] muſculus in cubito, iuxta brachiale reconditus, radiumq; in pronum circumuertens. Ex enarratis muſculorum differentijs liquidò conſtat, alios eſſe longos & graciles, ut eum [u] qui ab ilium oſſis appendi cis anteriori parte in tibiam fertur, totiusq; corporis longiſſimus eſt, & etiam gracilis.[x] Mu ſculus à ſcapula ad hyoides os productus, pro ſua proportione ſimiliter longus & gracilis eſt, quemadmodum & teſtium [y] muſculi. Alij autem ampli & longi quoque ſunt, ut abdominis [a] obliquè deſcendentes muſculi, & ſeptum tranſuerſum. Alij breues & ampli, ut intercoſtalis, quorum amplitudo ſecundùm duarum coſtarum interualli à dorſo ad pectoris os ductum procedit. Tanto autē longiores uiſuntur, diſtātia à ſuperiori coſta ad inferiorē ſpectante, quan to ipſorum ductus à coſta ad coſtam recto obliquior eſt, ac in latus magis declinat. Huc quoq; referri poſſent inſertionis principijq; formæ, nam aliud principium uelut puncto tantum fit, ut [b] muſculi latum tendinem in manu producentis principiū, & principia eorum [c] muſculorū, qui à coxendicis oſſis appendice pronati, in tibiæ oſſa inſerūtur. Quidā uerò inſtar ſimplicis lineæ principium obtinent, ut [d] is quo brachium deorſum, uerſus dorſum trahitur, & [e] is quoq; qui ſcapulæ baſi inſertus, eam dorſo attrahit. deinde cum alijs cōpluribus,[f] qui inter trahentes ſur ſum ſcapulam prior maiorq; recenſebitur. Alij rurſus muſculi nō lineæ ſimplicis modo, uerùm latæ ſuperficiei ritu enaſcuntur, ut [g] tres qui ab ilium oſſe femur adeunt, & [h] muſculi cauam gib bamq; ſcapulæ ſedem occupātes, quorū ope brachiū circumagitur. Quinetiā hæ lineæ ſuperfi ciesq;, in rectas circulares & angulares rurſus ſubdiuidi poſſent. At ne hæc curioſiùs, quàm de cet, aliquis me perſequi arbitretur, ad alias differentias orationem reflectam, ſi prius addidero, inſertiones ſimiliter alias rectæ lineæ inſtar, & ſecundùm oſſis longitudinē fieri, cuiuſmodi eſt muſculi brachium pectori admouētis [i] inſertio, aliàs per tranſuerſum & lata apprehenſione, ut [k] muſculi brachium attollentis inſerti. Velut punctum autem inſeritur,[l] tendo prioris muſculi flectentiū cubitum. Cæterùm & ad formā quoq; foramina fortaſſis ſpectāt, quæ quibuſdā mu ſculis inſunt, ut [m] ſepto tranſuerſo bina obtigerūt foramina, quibus uenam cauā ſtomachumq; tranſmittit, quà autē magnæ cedit arteriæ, & uertebris uiā præbet, uix foramine peruiū eſt, ſed ſectione quadā inibi diuiſum dici debet. Verùm hæc ſepti foramina cum Hippocrate Galenus malè animaduertit, qui etiam alibi [n] orbicularem recti inteſtini muſculum, & [o] illum qui ueſicæ ceruicē ambit (quia anulum referūt) perforatos eſſe recenſuit. Eſt & unus quoq; perforatorū is [p] muſculus, qui à prima thoracis coſta pronatus, anteriori tranſuerſorum ceruicis uertebrarum proceſſuum ſedi inſeritur, ac uenam in brachium cum arteria tendentē tranſmittit. Alij forami ne nullo ſunt perui, ut corporis reliqui omnes, niſi fortaſſis quis intercoſtales ideo perforatos

A foraminibus.

Li. 5 de Administrandis ſectionibus.

eſſe

eſſe dixerit, quòd uenas, neruos & arterias, ad muſculos coſtis inſtratos tranſmittant. Quan
quam etiam perforati dici poſſint [q] muſculi, qui ſecundo digitorum quatuor manus & pedis q 5 ta.
oſſi tendines, qui id flectant, largiuntur, quũ illi tendines longa ſectione diuiſi, ſubditum ipſis ta.Θ.
A magnitudine. tendinem ad tertium digitorum os per ipſos cõſcendere ſinant. In magnitudine autem muſcu
li uariant, quòd alij maxima conſtent mole, ut maximus corporis [r] muſculus, qui toti prope- r 13 tab.
modum femoris longitudini implantatus, femoris motorum quintus numerabitur. Deinde Π,Σ.
magnus quoque eſt femur mouẽtium [s] primus, inſuper & tibiæ motorum nonnulli, præci- s 9 tab.
puè autẽ [t] ſeptimus et [u] octauus, ſic & pedis motus autorum [x] quartus, à fibula principium ob t 5 tabu.
tinens. Minimi uerò ſunt, [y] qui in tertiæ cartilaginis laryngis baſi reponuntur, & qui primam u 6 tabu.
cartilaginem ſecundæ copulant, dein proprij laryngis ferè omnes, ut & penis muſculi. Reli- x 13 tab.
y 6,7,8
A colore. qui in horum medio conſiſtunt, nunc maioribus, nunc minoribus accedentes. Omnibus mũ cap. 21
ſculis ferè communis obtigit color, ubi enim carne uacant, neruoſorum corporum modo al-
bent, quod in principijs & eneruationibus præcipuè accidit, ubi autẽ carne abundant, carnis
quoque modo rubent, cui fibræ neruceæ permiſcentur. Porrò ea parte qua rubent, interdum
candorem unà obtinent, quod illis muſculis uſu uenit, qui tendinem, priuſquàm caro deſinat,
in ſui etiam uentris medio educere uidentur. Eſt autem talis, [a] qui à fibula enatus inter calcem a 6 tab.
& fibulam, ſuo tendine inferiora pedis ſubit, atq; in os pedij pollici præpoſitum inſeritur, pe-
disq; motorum ſeptimus erit. Sunt etiam & eius generis in tibia nonnulli, quemadmo-
dum & in cubito. alij tale quid in ipſa inſertione oſtendunt. [b] Muſculus enim brachium ſur- b 4 ta.Σ.
ſum trahens, propter ipſam inſertionem, interna quidem ſede, qua os reſpicit, candicat, exter-
na autem magis rubet. Alij muſculi aliqua ſui parte prorſus liuidi plumbeiue conſpiciuntur,
ut ſuræ [c] muſculorum facilè maximus, qui pedem mouentium quartus recenſebitur, deinde & c 13 tab.
nonnulli ab ilium oſſe enati, & præcipuè [d] qui ex illis articulum proximè integit, femurq; mo- d 11 tab.
uentiũ tertius erit, [e] præterea & ex tibiæ motoribus aliquot, præcipuè autem ſeptimus & octa-
uus, ubi nonus illis incumbit. Liuor iſte muſculis accidit, peculiaris ipſorum membranæ gra- e ſeriatim ſpecta 5 ta
tia, quæ interdum adeò craſſa eſt, ut prorſus non uideatur pellucida, unde quum craſſa ner- bulæ Δ,
ueaq; ſit, & caro ſubtus rubeat, aut nigricet potius, facilè color ex nigro & albo permixtus cõ- 4,5.
ſurgit. Quamuis nõ idem carnis rubor in omnibus hominibus occurrat, uti ſanè neq; ſangui
nis, quo caro enutritur, natura eadem eſt. Porrò albam hanc muſculi ſubſtantiam, quę adhuc
Neruea muſculorũ pars. excarnis eſt, in ſermonis contextu nerueam, quaſi diceremus ligamẽtoſam, appellabimus, hac
uoce illam à carnea diſtinguẽtes, uerùm quæ in harũ partium media eſt, non inopportunè liui
Carnea. *Liuida.* da nobis uocabitur. Par etiã ſitus omnibus muſculis non contigit, quoniã alij ad corporis ha
Differentia à ſitu. bẽtur ſuperficiẽ, cutiq; accũbunt, ut omnes ex carnea mẽbrana cõſtituti, et alij innumeri, quos
ferè ſemper inter articulorum motores primos recenſebo. Alij penitus reconditi deliteſcunt,
ut in poplite latitans [f] muſculus, pubis oſſium foraminibus proximè [g] attenſi, ſub ſtomacho f 14 tab.
[h] latitantes. Alij rurſus ſecundum membri longitudinem locantur, ut omnes in tibia repoſiti, g 16 ta. F
illo tantùm excepto, qui in poplite occultatur, obliquum'que ſitum ſibi peculiariter uendicat, G. 8 ta.
ut & [i] illi qui radij medię propemodum longitudini inſeruntur, proprijsq; radij motibus ſub- h 6 ta. A,B
ſeruiunt. Tranſuerſim autem fertur, [k] qui iuxta brachiale locatus, radium in pronum mouet. i 7 tab. Q
u ta. m.
Quin etiam diuerſum muſculorum ſitum, ſeu potius fibrarum ductum, abdominis muſculi k 7 ta. X
eleganter oſtendunt, quũ [l] alij obliquè deorſum in priora ferãtur, [m] alij ſurſum obliquè in prio- l 3 ta.Θ.
A fibrarũ genere. ra, [n] alij rectà ſurſum, [o] alij prorſus orbiculatim tranſuerſimq;. Fibrarum genus omnibus ferè m 4 ta.Π.
muſculis unum duntaxat ſimplexq; eſt. Niſi enim [p] muſculo brachium pectori adducenti, & n 5 ta.Δ.
etiam illi qui [q] ſecundus inter ſcapulam mouentes eſt, duplex, & genarum labrorumq; [r] muſcu o 6 ta.Δ.
lis multiplicius adhuc fibrarum genus tribuerimus, ſingulis prorſus muſculis, unicum tantũ p 3,4 ta.Δ
fibrarum genus, muſculorum ductui & formæ magna ex parte reſpondens aſſcribetur. Mu- q 9 ta. r,Δ
ſculi autem, quos ab aliorum numero uidebamur ſecludere, ita ſe habent. Muſculus brachiũ r 3 ta. r, H,
pectori admouens, fibras quaſdam ex ſuperioribus deorſum, uerſus exteriora ductas exigit, F. 4 ta. M,
quaſdam uerò ab inferioribus ſurſum, etiam uerſus exteriora. Qui ſcapulam mouentium ſe- N.
cundus eſt, quaſdã à ſuperioribus deorſum in priora, ſeu extroſum protenſas quoq; obtinet,
alias autẽ ab inferioribus ſurſum ſimiliter in priora, aut extrorſum. Vnde illis duobus duplex
fibrarum genus accidit, quæ in illo cuius ope brachium pectori admouemus, in aliqua ſui ſe-
de, idq; potiſſimum iuxta inſertionem, inſtar X ſe interſecant, ſeu decuſſatim feruntur. Illi au-
tem, qui inter ſcapulam mouentes ſecũdus cenſebitur, nulla obtigit fibrarum interſectio. Rur
ſus ſi labra mouentium muſculorum, qui ab inferiori maxilla, & malis ortum ducunt, inſpe-
xerimus, uariam profectò fibrarum iuxta inſertionem differentiam intuebimur. Quemadmo
dum & latum muſculum, qui carnea conſtat membrana, fibras rectas, obliquas & tranſuerſas
exi-

exigere conſpicimus, & prout etiam diuerſæ fibræ his muſculis obtingunt, ita quoq; diuerſis famulantur motibus, pro harum illarúmue fibrarum tenſionis remiſſionisq́ ratione. Ad hęc, quid de lingua dicemus, omni fibrarum genere intertexta? aliud ſanè nihil, quàm & muſculis diuerſas adeſſe fibras, & has ſeorſum ſuis ſubſeruire motibus. Nequaquam enim hanc fibrarum in eodem muſculo contrariam ſeriem inficiari poſſumus, & præcipuè in illis muſculis, ubi mutua perficitur fibrarum interſectio, ſeu ubi fibræ decuſſatim feruntur. Nollem enim adeò aliorum Anatomicorum (qui omnibus muſculis ſimplex & unicum prorſus fibrarum genus aſſcribunt) placita turbare, ut muſculo brachium eleuanti, & multis femur mouentibus, diuerſas fibras cum nuper dictis muſculis aſſignarem,[s] ita uidelicet ac ſi aliud fibrarum genus in muſculo brachium eleuante conſtituam, quod à clauiculis pronatum, deorſum ad infimum muſculi angulum, quo humero implantatur, obliquè retrorſum tēdit, et aliud quod à ſcapulæ ſpina, deorſum etiam obliquè antrorſum fertur, & aliud rurſus quod à coniunctione ſummi humeri ad clauiculam recto tramite deſcendit. Atq; idem ferè de omnibus muſculis ex lato in acutum coarctatis, aut triangularibus affirmari poſſit. Verùm licebit per me ipſis unum fibrarum genus aſſignare, ſi modò interim has differentias, à fibrarum ductu petitas, uti nunc ferè propoſui, ſubintellexeris, ac etiam fibras nō æquè in omnibus muſculi partibus collectas, & tenues eſſe didiceris. In muſculis enim acuto capite enatis, & in craſſum tendinem finientibus, in uentris muſculi medio, ubi is craſſiſſimus eſt, fibræ tenuiſſimæ, inuicem propter carnis interuentum magis diſtant, quàm in capitis & tendinis initio. Aliȷs autem muſculis in principio & origine, plures & magis diſſitæ, laxioresq; obtingūt fibræ, quàm in fine, ut omnibus ferè, qui ex lato principio inſtar trianguli in acutum feruntur, & ampla ſuperficie principium ducunt. Aliȷs muſculis in ortu fibræ magis conſtringuntur, quàm in ipſa inſertione, quod illi accidit[t] muſculo, qui à ſcapulæ baſi enatus octo thoracis coſtis inſeritur. Quin etiam id in[u] ſepto tranſuerſo uſu uenit, cuius fibræ plures, magisq; inuicem remotæ ſunt in ipſa inſertione, quàm in capite, uel reliquo ipſius corpore. Aliȷs propemodum æqualis undecunque fibrarum eſt ratio, ut[x] illi qui ad brachiale locatus, radium in pronum ducit,[y] intercoſtales & laryngis primam cartilaginem ſecundæ[a] nectentes, & muſculi orbiculares, qui recto inteſtino, & ueſicæ ceruici obducuntur. Aliȷ rurſus muſculi toto ipſorum corpore rectà ferri uidentur, obliquas tamen habent fibras, ut dorſum mouētium[b] ſextum par, cuius muſculi tēdines in apices tranſuerſorū proceſſuū præcipuè inſerūtur. Verùm illis etiā muſculis aliquid priuatim euenit, qui duobus donantur uentribus, ex quorum albo illi ſunt,[c] qui inferiorem maxillam deorſum trahunt, atque[d] illi qui à ſcapulis ad hyoides os porriguntur. His enim in fibris accidit, ac ſi duo, unus poſt aliū ſcilicet, poſiti eſſent muſculi, qui acutum caput, & teretem tendinem oſtenderent. In muſculorum capitibus exortibusq; quamplures conſurgunt differentię, quarum prima à forma craſſitieq; muſculorum deſumi poſſet, quam ſuperiùs cōmemorauimus. Secunda uerò à ſubſtantia ad hunc modum accipi poterit, quòd aliȷ penitus carnei in exortu appareāt, fibris duntaxat raris & incompactis interſtincti, ut[e] qui ab ilium oſſe femur accedunt. Aliȷ neruei in ortu apparent, et rurſus quidam ex his illicò in ipſius oſſis cōtactu carnei euadunt, ut[f] maximi in ſura muſculi origo, & in externa internaq; cubiti ſede pluriū muſculorum principia. Quidam uerò longo ductu neruei permanent, priuſquàm carnē adipiſcātur, ut inter reliquos tibiā mouentes,[g] qui tertium caput à coxendicis oſſis[h] appendice aſſumit, & tibiæ motorum quintus cenſebitur, dein[i] muſculus brachium deorſum ad dorſum trahens. Aliȷ unico quidem capite oriuntur, atq; id haud ſecus, quàm ſi duo obtinerent. Alia nanq; principȷ pars aliquouſque neruea apparet, alia prorſus carnea, quod[k] rectis abdominis euenit muſculis, quà ex pubis oſſibus enaſcuntur, dein[l] duobus ex radice capitum femoris principium ducentibus, & calci inſertis. Aliȷ duo exigunt capita, & unum nerueum prorſus eſt, longoq; ductu tale permanet, alterum uerò, ut rectorum abdominis muſculorum principia, carneum nerueumq; ſimul uiſitur. Atq; id in[m] arteriori cubitum flectentium muſculo cernere eſt, cuius caput à ſcapulę ceruice enatum, prorſus nerueū cernitur, quod uerò ab anchoram imitante proceſſu enaſcitur, nerueum carneūq; exiſtit. Atque hic muſculus illico commonſtrat, quoſdam muſculos plura habere capita, in ipſo exortu inuicem neq; continua, neq; contigua, hoc nanq; ultimo commemorato euenit muſculo. Aliȷs unicum eſt caput, ut uniuerſis qui tibiam cubitūq; amplexantur, quibus omnibus aut in inferiori, aut ſuperiori parte capita ſunt, ſepto tamen tranſuerſo caput in medio cōſiſtit, non autē in altero extremorū. In uentribus muſculorū differentiæ, pręcedentibus differentiȷs ferè omnes explicatæ ſunt, quū muſculorū formas, & fibras recenſerem. Neq; hîc aliud addendum eſt, quàm uentrem muſculi illic propriè reponendū eſſe, ubi fibræ muſculi inuicē minus compinguntur, ac copioſiore carne continentur

Galenus cum alibi ſæpius, tum maximè ubi cor, nō eſſe muſculum probare nititur.

A fibrarum compactione.

A muſculorum capitibus

A uentribus.

figu. indi- tabulæ 11 ſertæ ab ad D. de- à C ad D. inſuper à B ad D.

t 7 ta. L. u 7 ta. Δ. 7 tab. X. 6 tabulæ V, X. 4, 5 fig. 4. 21. N, O. b 13 ta. Γ. 5 ta. H, I. 5 ta. R, S. 9 tabu. Π. o ta. Σ. 11. Σ. 8 ta. Λ. f 13 ta. Υ. g 11 ta. Υ. 2 fi. cap. 9. li. 1 l, q. i 10 ta. Θ 5 ta. Δ. & ,O. 11 ta. Φ, Υ, & ϖ, ρ. m 6 tab. Θ. & m, n, o.

continentur. Vnde quibuſdam muſculis, in ipſo exortu uentres potiſſimum habẽtur, ut qui ab ilium oſſe in femoris os inſeruntur, alij ad finem, ac ad inſertionem magis, quàm ad caput, ut ſeptum quod carnoſius in extremis, atq; ipſis adeò inſertionibus, quàm alibi conſpicitur. Alijs muſculis uentres ſtatim ab ortu incipiunt, ut ſuram[n] conſtituentibus. Alijs muſculis uẽter longiùs ab ortu cõſpicitur, ex quorum numero is eſt,[o] qui brachium deorſum ad dorſum trahit, &[p] unus inter tibiæ motores, qui à coxendicis oſſis appendice enatus, ſuum caput diu neruoſum nanciſcitur, tibiamq; mouentium quintus mihi habebitur. Alijs uenter per uniuerſum muſculi corpus permanet, ut intercoſtalibus, & illi qui ad brachiale repoſitus, radium in pronum agit, & laryngis non pauci. Atque ita aliqui muſculi uentrem ad ipſam uſque inſertionem ſeruant, ut nunc poſtremò commemorati. Aliorum uentres longè admodum ab inſertione diſtant, ut[q] muſculi illius, qui à femoris externo capite natus, in calcem tenuiſſimo longoq; tendine fertur, & illi omnes qui ex cubito tibiáue procedentes, digitorum motibus famulantur, &[r] is qui membraneum tendinem, muſculis ſecundùm femoris longitudinem protenſis obductum educit. Alij rurſus geminum uentrem oſtendunt, cuius generis muſculi ſunt, quos paulo ante inferiorem maxillam deorſum trahere, & quos à ſcapulis in hyoidis os pertinere dicebam. Deinde[s] recto abdominis muſculo ex abundanti quędam tranſuerſim ductæ impreſſiones inſunt, quæ illos muſculos ita exornant, ac ſi pluribus uentribus efformarentur. Huiuſmodi uerò impreſſiones ſeu lineamenta, & circũſcriptiones, quas Græci περιγραφὰς uocauere, ſunt ueluti albæ quædam lineę, in muſculi alicuius ſubſtantia impreſſę, quarum quum frequens nobis mentio incidet, non abs re feceris, ſi has in rectis muſculis atq; ijs etiam,[t] qui ſub ſtomacho latitant, in muſculorum tabulis intueri non grauaberis. Quæ à tendinibus ſumi poſſent differentiæ, iam ferè ex commemoratis etiam pendẽt. Quidam enim in tendinem eneruationémue prorſus nõ deſinunt, ut labrorum[u] muſculi, &[x] rectum inteſtinum, &[y] ueſicę ceruicem ambiens, & laryngis omnes, illis tantum exceptis,[z] qui recto donantur ſitu, ac ſecundæ cartilagini tertiam committunt, hi ſiquidem in inſertione nerueum quid cõmonſtrant. At non ſolùm illi qui aliud præter os mouent, tendinibus deſtituuntur, uerùm (etiã ſi ſecus in Primo de Muſculorũ motu Galenus ſentiat) eorũ quibus oſſa mouẽtur, quàm plurimi tendinibus carent, neque in inſertione magis nerueum quid, quàm omnes muſculi in ſuis uentribus commonſtrant. Eſt autem eius claſſis in manu,[a] qui pollicem indici proximè adducit, dein duo[b] qui primum pollicis os inflectunt, ac[c] qui ad brachiale poſitus, radij motus in pronum autor eſt. Intercoſtales etiam muſculi tendine priuantur, ut & ille grandis[d] muſculus, qui à ſcapula ortus octo ſuperioribus thoracis coſtis inſeritur, deinde[e] is qui à clauicula in primam fertur coſtam. Atq; ita etiam inſignis[f] muſculus inter mouentes dorſum nõ infimus, qui ab ilium oſſe in uertebras lumborum, & infimam coſtam ducitur, flexioniſq; dorſi autor eſt, nullibi nerueum quid oſtendit. His accedit ſeptum tranſuerſum, in inſertione nullibi nerueam ſubſtantiam exprimens,[g] præterquam ubi lumborum uertebris exporrigitur. Neque etiam in homine recti abdominis muſculi,[h] ubi coſtarum cartilaginibus implantantur, tendinem commonſtrant, ut[i] neq; in ſimijs & canibus, quibus ad primam uſq; coſtam conſcendũt. At in illis quà pectoris oſſi exporriguntur, in medio ductu nerueam naturam habent, ac ſi inter illos prorſus reponendi eſſent, qui duos uentres exigunt. Neq; etiam complures muſculi, in occipitij os capitis motuum gratia inſerti, tendinem magis in inſertione, quàm in ipſorum uentre oſtendũt. Porrò alij muſculi tendines habent, ut eorũ qui aliud, quàm os mouent,[k] ſex oculi muſculi, ſeptimus enim in nerueam ſubſtantiam non deſinit. Ex muſculis oſſa mouentibus omnes, qui ex cubito extremam adeunt manum, tendinibus ornantur. Tendinum autẽ quidam, lati membraneiq; ſunt, ut ſex oculi muſculorum tendines, &[l] obliquorum, &[m] trãſuerſorum abdominis. Alij omnino teretes, ut[n] qui ex cubito procedentes, digitos flectunt. Alij paulo minus teretes, & latiores nõnihil, quàm profundiores, ut[o] tendo in calcem inſertus, &[p] tendo in latum ceſſans tendinem, priuſquam brachiale attingit. Et alij tendines breues ſunt, ut[q] circumuertentium brachium muſculorum tendines, & radium mouẽtium,[r] qui circa mediam radij longitudinem inſertionem habent. Alij autem longiſſimos edunt tendines, ut[s] muſculus ab externo femoris capite natus, & gracilem tendinem, priuſquam genu articulũ prorſus ſuperauit, educens. quin etiam is qui latum in manu educit tendinem, & omnes qui ex cubito & tibia procedentes, digitorum motibus ſubſeruiũt, & præter nonnullos tibiæ inſertos, is etiam,[t] qui ex ilium oſſe natus, in maximam membranam omnibus femoris amplexantibus muſculis obductam deſinit, ac tibiæ oſſi, fibulæq; inſeritur. Muſculi qui tendines educũt, illos alicubi ab extremo porrigunt. Temporalis tamen, ex ſui corporis medio tendinem emittere, Galeno in Libris de Vſu partium dicitur. Quid autem hac de re ſentiam, Capite de Muſculorum

Muſculorũ impreſſiones

A tendinibus.

n 14. tab. … o, p, q.
o 10 tab. …
p 11 tab. …
q 13 ta. …
r 3 ta. …
s 5 ta. Δ. … u, u, u.
t 8 ta. A, …
u 3 ta. r, … F.
x 1 fi. cap. 49 M.
y 4 fi. cap. 49 N.
z 6, 7 fig. cap. 21 P.
a 11 ta. ſ.
b 6 ta. …
c 7 ta. X.
d 7 ta. L.
e 4 ta. d.
f 8 ta. Z.
g 7 ta. o, p.
h 4 ta. n.
i 5 tab. ab … adt.
k fi. ca. …
l 3 ta. Θ. 4. ta. Π.
m 6 ta. Δ.
n 6 ta …
o 13 ta. λ.
p 3 ta. k, l.
q 7 ta. r. … ta. r. G.
r 7 tab. Q. dein 12 tab. A.
s 13 ta. …
t 3 ta. …

u 8 ta. k. x 2 fi. tab. 15 X. ſculorum maxillam mouentium inferiorem ſcribam.[u] Priuatim etiam robuſtiſſimo tēdini, ad tibiæ extenſionem auxilianti, os ipſa nimirum patella innaſcitur. Sic &[x] tendo ex tibia inter fibulam calcemq́ ductus, & ſub cubiformi oſſe, priuſquam in pedij os, quod pollicem ſuſtinet, inſeratur, protenſus, quà ſub illo oſſe reflectitur, inſtar oſſis, durioriſúe cartilaginis indureſcit, modicè ibidem dilatatus. Rurſus unus muſculus plures educit tendines, ſingulos quaſi y 5 tab. Θ. 6 ta. Ξ. ex priuatis ſui uentris carnoſis propaginibus educens, ut[y] qui in cubito locati ad quatuor digitorum manus flexionem auxiliantur. Alij unum quidem educunt tendinem, at is poſtmo- a 14 ta. Ξ. deín θ. dum in plures diſcinditur, ut[a] muſculi ex tibia enati tendo, qui in pedis planta, tertijs quatuor digitorum oſſibus tendines exporrigit. deinde[b] qui bicorni tendine in poſtbrachialis oſſa in- b 11 ta. Λ. c 9 ta. Z. ſeritur, atq; ad brachialis extenſionem iuuat.[c] Qui autem indicem mediū, & anularem manus extendere creditur, in harum differentiarum medio conſiſtit. Hic namque neque plures educit tendines, neque etiam ipſius tendo in plures diuiditur, ſed medium quid inter iam dictos d 14 tab. n, o, ς. exiſtit. Rurſus plures muſculi unum efficiunt tendinem,[d] tres enim ſuræ maximi, tendinem u- e 13 tab. c, d, e. num in calcem inſerunt. Inſuper & cubitum extendentes[e] muſculi, in unum coëunt, unamq́ ſimul inſertionem efformant.[f] Præterea & tres tibiam extendentium maximi, in unum quoq; f 8 tab g, h, i deín k. tendinem, cui patellam innaſci diximus, colliguntur. At de muſculorum numero & concurſu aliquid nunc ſubijciendum uenit, & ſi quid ex muſculorum differentijs omiſſum ſit, quum ſeorſum ſingulos percurrā, in Libri huius progreſſu explicabitur. Quemadmodum & hæc eſſe poſſit, muſculos quoſdam habere, qui ſuo motui opponuntur, alios, ut flectentibus digitos opponuntur, qui eoſdem extendunt. Sic qui caput inclinant, contrarios exigunt, qui idem rurſus in poſteriore releuent. At quidam motus ſui nullū habent cōtrarium, teſtium nanque[g] mu- g 22 fi. lib. 5 ↓. ſculis nulli, qui teſtes deorſum trahant, opponuntur. Neque etiam anum ſurſum[h] uellentes, h fi. ca. 51 B, C. qui eundē priuatim deorſum trahāt, oppoſitos adipiſcuntur. Vt neq; etiam circulares illi, qui i 2, 3, 4 fig. cap. 21 K. recti inteſtini finem, & ueſicæ ceruicem amplexantur, & poſtmodum muſculi à nobis inuenti, laryngis operculū, quod ἐπιγλωττὶς Græcis dicitur, ſurſum atq; in anteriora mouent, nullos quoq; oppoſiti motus ſocios obtinēt. Sic etiam à muſculorū munere differētia pendet, quū alij rectis præſint motibus, ut qui quatuor & manus & pedis digitos extendūt. Alij duntaxat obliquis ſubminiſtrant motibus, ut radij motores omnes. Alij utrinque motum præſtant, ſi k 4 ta. Θ. enim à pectoris oſſe, & clauicula enatus[k] muſculus, ac in mamillarum occipitij oſſis proceſſum inſertus, qui in dextro eſt latere, unà cum ſiniſtro contrahitur, caput flexionem rectiſſimā experitur, ſi uerò is ſolus, quieſcēte ſiniſtro agit caput ſiniſtrorſum, in anteriora circūuertitur.

A diuerſa muſculorum officio oppoſitione.

A munere.

DE MVSCVLORVM NVMERO, Caput IIII.

RDVVM difficileq́ eſſe, muſculorum numerum perſequi, ac ſemel, quot uniuerſi corporis ſint recenſere, præcedens de Muſculorum differentijs Caput liquidè ſatis commonſtraſſe reor, non ſanè quod illum deſcribere prorſus impoſſibile ſit, ſed quòd uaria eadémque non admodum a 3, 4 ta. Δ. abſurda, de muſculorum numero unicuique ſententia eſſe poſſit. Aliquis nanq; unum dicet eſſe muſculum,[a] qui brachiū pectori adducit eo, quòd nulla ſui parte ſibi non continuus contiguúſque ſit. Alij uerò duorum muſculorum loco illum fortaſſis cenſendum contendet, quòd omnes fibræ ipſius non parem ductum obſeruent, ipſeq́ muſculus utcunq; contrarios motus obeat. Eius enim pars, cui clauicula, & media pectoris oſſis pars clauiculæ proxima, principium præbent, deorſum obliquè, uerſus muſculi in brachium inſertionem ſuas fibras porrigit, & brachium pectori elatius, quaſi ad guttur clauiculamq́ trahit. Inferior autem pars, quę à reliqua pectoris oſſis ſede, & quibuſdam coſtarum cartilaginibus enaſcitur, ſurſum obliquè ad brachium fibras dirigit, brachium'que humiliori pectoris ſedi adducit. Vtriſque autem muſculi partibus in ſe collectis, brachium pectoris medio admouetur. Præterea ad hanc muſculorum continuitatem, & unius inſtar partis circumſcriptionem, & nullam, ut inter duos digitos manus, ſectionem, ſed diuerſum fibrarum ductum, ac latum muſculi principium, diuerſumq́ eiuſdem munus non b 9 ta. Γ, Δ. ſolum, quem nunc recenſuimus, muſculum quis referre poteſt, uerùm & illum,[b] quem inter ſcapulam mouentium ſecundum recenſebo, qui continuus quidem eſt, attamen ſuperiori ſua parte ſurſum, uerſus occipitium ſcapulam attrahit, inferiori uerò deorſum uerſus dorſum. media autem ſede, aut utraque ipſius parte, rectà retrorſum ſcapulam mouet. Dein huius muſculi fibræ ſupra ſcapulæ ſpinam conſpicuæ, deorſum in exteriora feruntur. quæ

Alijs aliū numerū propter fibras ſtatui.

autem ſub ſcapulæ ſpina uidentur, ſurſum in exteriora contendunt, uerùm nullæ interim decuſſatim ſe mutuò interſecant. Item [c] qui humerum attollit, unus quidem continuitate eſt, uerùm apud Anatomicorum præcipuos non defuiſſe uidentur, qui duos hunc eſſe dicerent, unum à clauicula, alterum à ſcapula oriri contendentes, ac motibus, non autem continuitati animũ adhibentes. Quinetiam præter alios pleroſque his adnumerari poſſint, femoris motibus famulantes omnes, [d] qui triangulæ figuræ proximi ſunt, & interim nullam disiunctionis aut incontinuitatis notam referunt, uerùm fibras ueluti ex baſi ad conum tendentes, & ideo non pari prorſus ductu delatas ſibi uendicant. Fibrarum etiam ductus diuerſitas, alijs [e] quatuor intercoſtales muſculos in uerarum coſtarũ interuallis conſtituit, propter diuerſam illarũ inter coſtarum oſſa & cartilagines ſeriem, nihilominus tamen continuitas ſeruatur, unde etiã alijs duo tantummodo in toto interuallo recenſentur. Sed & muſculorum dorſum mouentium [f] quamplurimi, uarium muſculis aſſcribi numerum indicant, quum alius continuitatem perpendens, unum utrinque ſtomacho ſubiectum eſſe dicet. alius fibris & explantationibus implantationibusq́ attẽdens, tot muſculos recenſebit, ex quot oſſibus is enaſcitur, & in quot inſeritur. Alius non oſſibus, ſed quibuſdam leuibus impreſſionibus, inſcriptionibusq́ attendens tot muſculos enumerabit, quot inſcriptiones uiderit. Idem maximè in [g] ſecundo caput mouentium pari uſu uenit, quod ex pluribus enaſcitur oſſibus, & multas oſtendit fibras, & præterea in hominibus uarias priuatorum muſculorum deſcriptiones adeò, ut id par quibuſdam neutiquam duorum muſculorum loco haberi poſſit, ſed plurium, neque id quidem adhuc eodem numero omnibus. Cæterùm & muſculorum capita numerum turbant. Non enim dubito, [h] muſculum à pectoris oſſe & clauicula enatum, ac poſtmodum in mamillarem capitis proceſſum inſertum, duorum muſculorum numero nonnullis Anatomicorum proceribus cõpræhenſum fuiſſe, quòd eã principij partẽ, quam à pectoris oſſe educit, ab illa quæ à clauiculis prodit, nonnihil dirimptam putarint, quodq́ una aliquantulum neruoſior altera ſit, etiam ſi reliquo ductu muſculus non ſeparetur, neque diuerſam fibrarum naturam habeat. Pari etiam ratione certiſſimum eſt non defuiſſe, qui [i] primum & ſecundum pedem mouentes muſculos, à radicibus femoris capitum originem ducentes, ſeorſum ſingulos poſuerint eſſe duplices, quòd unam originis partem nerueam, alteram carneam, ut & [k] recti abdominis, exigant. Alij tamẽ eam originis diuerſitatem non tanti, ut eius gratia muſculorum numerus ipſis excreſceret, fecerunt, et ſingulos unius loco habuerunt. At hoc poſtremum magis adhuc uſu uenit, in anteriori flectentium cubitum [l] muſculo, qui nullis, quod ſciam, duorum numero habitus fuit, etiam ſi duo diſtincta capita habuerit, & magis quàm nuper dicti dirempta. Quamuis in communem conueniant muſculi uentrem, qui unicum tantum educit tendinem, adeò ut ad capita reſpicientibus, non idem omnibus placitum fuerit. Quanquam id illis conſtitutum fuiſſe uidebatur, ut unum dicerent muſculum, cuius capita in eundem muſculi uentrem porriguntur, quod iam dictis fit muſculis, atq́ plurium muſculorũ uice eos haberent, qui etſi in unum coëunt tendinem, uentribus tamen non continuantur. Quod exactiſſimè in ſuræ [m] muſculis obſeruatum eſt, quum muſculos ualidum illum calcis tendinem conſtituentes, tot numero eſſe uolunt, quot uentres, qui tres uiſuntur, duo nimirum à femore producti, quos etiam quatuor alijs enumeratos dixi, & tertius qui liuidus eſt, & pedem mouentium quartus. Idem quoq́ maximis tibiam extendentibus [n] muſculis, ſeptimo uidelicet, octauo & nono tibiam mouentibus contingit, qui etſi unum tendinem tibiæ inſertum unà producant, tamen quoniam uentribus non continuantur, plurium muſculorum loco cenſentur.

Ceterùm tendinum ratio talis eſt, ut omnes unum numerent muſculum, qui uno enatus capite, unicum educit tendinem, etiam ſi ille poſtmodum in plures diuidatur, quemadmodum [o] muſculo accidit, qui tertios quatuor digitorum pedis flectit articulos. Ita etiam muſculus unum caput habens, et adhuc carneus in plures tendines diſſectus, qui eiuſdem motus autores exiſtunt, unius muſculi loco compræhendebatur, quemadmodum [p] muſculus quatuor manus digitorũ, ſecundos flectens articulos, & is etiam [q] qui tertios inflectit, à quo nos illum ſuo diſtinguemus loco, [r] qui pollicis tertium internodium flectit, quòd is ab illo prorſus ſit diſtinctus, & ſi alibi fortè illi continuus cernatur, id obſcurè admodum in primo tantum eſt exortu. In dictorũ modò claſſe etiam ferè, præter aliquot alios muſculos habetur, [s] qui indicem & medium atq́ anularem manifeſtè extendit. Verùm ſi tendines in diuerſa ſpecie oſſa inſerantur, diſſectionum periti muſculũ, qui tendines educit, plurium muſculorum numero recenſent. Quẽadmodũ nonnulli [t] muſculũ, qui pollici duos tendines, et unum brachialis oſſi pollicẽ ſuſtinenti exporrigit, duorũ loco enumerarunt, etiã ſi omnes iſti tendines ad euerſionẽ faciant, pollicis quidem tendines ad pollicis motum, brachialis autẽ, ad brachialis. [u] Verùm tale quid in anteriori

Ab impreſſionibus.

A capitibus.

A tendinibus.

c 4 ta. Δ. 10 ta. Δ; & priuatum figura indici 11 tabulæ inſerta.
d 9 ta. Π 10 ta. Ξ. 11 tab. Ξ. 8 ta. Λ.
e 6 tab. V, X. dein 8 tabulæ E, E, & interior pectoris ſedes Iam poſita.
f 8 ta. A, B. 14 ta. O.
g 13 ta. A, B, C, D, E, F.
h 4 ta. Θ.
i 12 tab. 4. dein r. inſuper ≠, ρ.
k 5 tab. Δ, dein n, o.
l 6 tabu. Θ. dein m, n ac o.
m 14 ta. R, o, q.
n 5 ta. A. Π. charact. 5.
o 14 tab. Ξ.
p 5 ta. Θ.
q 6 ta. Ξ.
r 6 ta. r.
s 9 ta. z.
t 10, 11 tab. Ξ.
u 4 ta. r, a

riori tibiæ sede magis adhuc est conspicuum, ad medium enim longitudinis tibiæ, à musculo quatuor pedis digitos extendente, carnosus educitur musculus, qui in pedij os minimo digito præpositum inseritur, atque ad pedis eleuationem in anteriora iuuat, quum digitorum interim tendines, digitos extendant. Adeò ut alicui uidebitur, duos hîc enumerandos esse musculos, alteri uerò unicum, prout hic exortus continuitati, ille uerò diuersis tendinibus, & in uaria ossa insertionibus differentibusq; functionibus animum adhibuerit. Neq; minorem in numero obscuritatem parit, mutuus musculorum connexus.[x] Qui enim à pectoris ossis summo enati, in os *v* referens inseruntur, internis suis lateribus adeò inuicem adnectuntur, ut quis hos duos esse, alius autem unicum non ineptè dixerit. Quod etiam illi commonstrant,[y] qui à circulari ani musculo enati, uesicæ meatum, ubi primùm sub penis corporibus exporrigi incipit, tanquam duo digiti, amplexantur. Numeri etiam musculorum obscuritatem auget eorundem concursus, ex quorum albo si quis alius, ille profectò est, qui à coxendicis ossis appendice enatus, ualidus deorsum fertur, & ad mediã femoris lõgitudinem nerueus factus, alteri carnosæ parti connascitur, cui femoris os initium præbet. Atq; ambæ partes, ea scilicet quæ à coxendice ducitur, & ea quam femori asscribimus, unum tendinem simul efformant, elatissimæ fibulæ parti robustissimè insertum adeo, ut & unum & duos musculos ab aliquo hunc recenseri nihil prohibeat, dummodo à uera descriptione non declinetur. Erit autem is tibiam mouẽtium quartus, in hominibus & simijs conformatione plurimum differens. Simiæ enim musculo à femore nihil adnascitur, sed is unicus, ualidus & latus est musculus, qui ob hoc etiã Galeno semper Latus nũcupatur. Atq; hinc fit, ut toto sermonis progressu accuratè mihi de musculorũ numero cõstituendum sit, ad quos iam tempestiuum est accedere, ne prolixius in generali musculorum explicatione hæsisse uidear. Cæterùm ne quid obscuritatis sequens pariat oratio, & præcipuè quum cutis motores pertractaturus sim, aut quoties crebra Carnosæ mẽbranæ mentio incidet, nunc cutis & membranæ eius naturam prosequar.

x 4 ta. S, T. — *y 1, 2 fi. ca. 49 H, I.* — *a 10 ta. τ. u ta. π, ρ.*

A mutuo connexu. — *A concursu.* — *Secundo Li. de Admini-strandis dissectionibus.*

DE CVTE, CVTICVLA, ET MEMBRANA per uniuersum corpus cuti subiecta, præterea & adipe inter cutem membranamq; carnosam reposito. Caput V.

PARTES hoc Capite describendæ aliter delineari nequeũt, quàm uigesima Quinti libri figura utcunq; exprimuntur, iuxta r, s, t, dein & in uigesimaquinta figura eiusdem Libri, iuxta dextram mamillam. Verùm istæ partes tales omnino sunt, quas citra omnem figuram nemo non nouit, si modò aut ipse sectionem aliquando aggressus fuerit, aut secanti astiterit.

CVTIS, omnium corporis partium est indumentum, corpori instar natiui tegumenti obductum, non duntaxat omnium hominis partium, sed uniuersæ substãtię, quam generationi & corruptioni subiectam scimus, duritie mollitieq; media. Est enim cutis, ueluti sanguine prędítus neruus, ac inter neruum carnemq; quiddam planè mediũ perinde, ac si ex mixtis utrisq; constitueretur. Cæterùm neruus omnis, exanguis est & frigidus. caro, multo sanguine prædita calidaq;. Media inter utrunq; est cutis, nec planè exanguis, ut neruus, nec sanguine abundans, ut caro. Cutis hæc in homine, Herophilo αὐδερων dicta, boum & equorum tergoribus, ex quibus coria adaptantur, respondet, & non pari ratione omnibus subiectis ipsi partibus adhæret, cõnectiturq;. Secus enim in manus uola & pedis plãta subditis partibus adnascitur, aliter rursus in frõte sibi subditæ musculosæ substantiæ, & aliter in labris, palpebris, auribus, naso, ano ac pudẽdo, & aliter per uniuersum corpus, substratis partibus cutis committitur, ac inter secandum, diuersa ratione à subditis aufertur. Deinde in omnes cutis regiones non æqualis est neruorum distributio, nec cutis etiã undecunq; eadem crassities. Internæ enim manuum cuti, plurimæ neruorum fibræ porrigũtur, uerticis uerò cuti paucissimæ. Quinetiam faciei cutis mollior & tenuior, uerticis autem, & plãtæ pedum durior uisitur. Quæ internam summæ manus sedem inuestit (nisi labore callosior euaserit) exquisitissimè in duritie mollitieq; inter reliquam cutem, & omnia prorsus corpora, media est, quàm proximè æquali ad pondus temperamento accedens. Vtcunq; uerò sit, cutis homini pro magnitudine corporis tenuior, quàm animantibus quadrupedibus obtigit, quãquam etiam homini profectò in uertice, dorso, cruribus & pedis planta crassa sit admodũ, sed non omnibus æqualiter. Quinetiam aliæ cutis partes prorsus immobiles sunt, & circumactu pertinaces, ut uolæ & plantæ cutis, aliæ uersatiles quidem sunt, sed nullo aguntur motu uolũ-

CVTIS quid — *Cutis substantia.* — *Cutis differẽtiæ A connexu.* — *A neruorum copia.* — *A mollitie.* — *A motu.*

rio, ut tota corporis cutis, ea excepta quæ mouetur, est autem hæc frōtis & faciei uniuersa, &
quæ anteriorem colli sedem, lateraq́ complectitur. Atq; hæc motu participat, aut proprijs in
hoc famulantibus musculis, ut frontis, colli, genarum & labrorum, aut uicinæ ipsius cutis gra
A pilis. tia, ut malarum cutis, quæ musculis destituta, simul cum proxima ipsi cute mouetur. Quod
quidem alia cutis sedes pilosa sit, ut uerticis, axillarum, pudēdorum, in uiris menti, alia autem
penitus pilis orbata, ut interna manus, & plantæ cutis, omnibus conspicuum esse arbitror.
A foraminibus. Quemadmodum neminem latêre scio, cutē maximam totius corporis partem esse, perpetuo
contextu efformatam, nisi quòd tenuibus foraminulis, ad fuliginosorum excrementorum
propulsionem, & pilorum generationem paratis, peruia sit, atq; etiam in palpebris, naso, auri-
bus, ore, ano, pudendo, & ubi unguibus uiam præbet, interpelletur, perforataq́ cōspiciatur.
Ad hæc, ex cętera cutis regione, interna summæ manus cutis (ut & pedis plantam inuestiens)
maximè continua, minimeq́ perforata uisitur, quod & nuper natorum cuti aliquibus asscribe
re libuit. Verùm hæc singula haudquaquam ociosè, neq; frustra facta esse, suis locis, quum de
CVTICVLA quid. ijs partibus, quæ cute obtegūtur, priuatim agendum erit, demonstrabo. Cuti, quam δέρμα
Græci uocāt, alia cuticula tenuis admodum, & prorsus exanguis obducitur, supernasciturq́,
propemodum ceparum tenuioribus ac pellucidis respondens inuolucris, nisi quòd alicubi
& præsertim in uola, & pedis planta, crassior duriorq́ uisitur. Hanc quum cutis uelut quædā
efflorescentia sit, ἐπιδερμίδα Græci appellant. Si uerò aliquando attritu in scabie, aut in uulneri
bus ex unguentorum applicatione, aut ignis admotione, aut feruentis aquæ infusione, aut ex
lōgo itinere auferatur, & interdum uesiculę ac papulæ instar à cute abscedat, promptissimè a-
Cuti uenas, & arterias ac neruos porrigi, ipsamq́; sensus esse compotem. literq́ ac uera cutis renascitur, quæ sola sanguinis & uitalis spiritus compos est, ob quod uena
rum arteriarumq́ alicubi, & neruorum tenuissimæ partes, finesq́ ad eam confluunt, ipsamq́
simul concretæ quibusdam efformare creduntur. Neq; sanè audiendus est Aristoteles, cutem
sensu destituens, non secus, quàm si carnis cuti subditæ duntaxat beneficio tactus sensus perfi-
ceretur, quum cuti proprios, certaq́ serie neruos exporrigi ex Anatome condiscamus, illi prę-
cipuè, quæ in facie est ac brachio, cubito extremaq́ manu, deinde & cruribus & pedibus. Per
reliquum autem corpus, etiam si non ordinata serie nerui ad cutem deducantur, attamen com
plures in illam desinunt, sub ipsaq́ & potissimùm ad thoracis latera exporriguntur, membra-
na cuti subdita (ut & uenæ ipsæ) suffulti, quemadmodū etiam in Quarto libro, qui Neruis de
dicabitur, enarraturus sum explicatius. Atq; ita musculorū (quos Carnem Aristoteles appel-
labat) gratia cutis nequaquam sentit, uerùm uti diximus propriorum neruorum occasione.
Et quanuis uerticis cutis obscuriori sensu sit prædita, attamen sentit, utcunq; etiam incommo
dissimum Naturæ fuerit, sursum ad uerticem neruos distribuere, ipsaq́ etiam cutis hîc non ad
modum sensu indiguerit. Deinde quis non quotidiana experientia edoctus, cutem à subditis
musculis aut ossibus quoq; auulsam, & postmodum scalpello ictam, unguibusq́ compressam
sentire nō didicit? Neq; est, quod Aristotelis sectatorum quispiam hîc, nescio quam, Terresteri
tatem mihi astruat, quū nerui à dorsali medulla enati ipsa cute duriores sint, & his adhuc ipsi
tendines, quos potissimùm facilè affici, nemo inficiatur. Imò si non minus ratione, quàm expe
rientiæ simul fides habenda erit, ausim asserere, musculorum uentres quamplurimos (ut quo
rundā femur amplexantiū) obtusius quàm ipsam faciei manusq́ cutem affici. Atq; etiam mihi
ridendi uidētur, qui cutē ob hoc sentire posse auersantur, quòd nullum hîc sit medium, quasi
uerò etiam neruū proprijs membranis prorsus denudatum, aut etiam in medio diuisum gra-
uissimè affici non uideremus, quoties ipsius denudatæ substantiæ acriores pulueres inspergū
tur. Etsi medium etiam præter rationem in tactus sensu desideraremus, nonne in promptu est
CARNOSA membrana. ipsa cuticula cuti obnata, & interim (ut putamus) sensu priuata? At nunc membranā quo-
que aggrediamur, cuti per uniuersum corpus subditam, quæ cuticula longè robustior crassi-
orq́ est, & fibris quibusdā raris, his, qui substernuntur illi, musculis adhęret, connasciturq́, cu
ti uerò pertinacius committitur. Siquidem quamplurimæ uenæ, & paucissimæ tenuissimæq́
arterię, cutem nutrientes, & neruorum propagines cuti sensum communicantes, hanc mem-
branam transeūt, ipsaq́ inter cutem, et illam prorepentia hac suffulciuntur, membranamq́ cu
ti copulant, pręter continuā quandam, sibiq́ proximam fibrarū membranearum seriem, cu-
ius etiā beneficio mēbrana ualidissimè cuti connascitur. Hæc non eandem in uniuerso corpo
re crassitiem obtinet, uerùm quibusdā corporis sedibus, carnosis fibris adaugetur, & crassior
Præsens membrana cur carnosa dicatur. reddita, adeò carnosa efficitur, ut musculi nomine donetur. Huiusmodi regio, in tota[a] colli am *a 3 ta. r.*
plitudine habetur, & in[b] fronte, et in reliqua propemodum facie, quibusdā autem animalibus *b 3 ta. A.de*
undecūq; ferè carnosis oppletur fibris, et præsertim illis, quæ totius corporis cutē (ut nos fron *in eius tabu*
tis) mouent. Audio & homines fuisse, qui in thoracis regione, & alibi etiā in corpore cutē mo- *læ facie.*
uere

Ex Auicenna Hebræo.
קרום המכסה הגולגולת או חסרירה
cherum hamechase hagulgoleth, aut hachedera.

uere ualuerint, quibus procul dubio membrana hæc, similis equorum asinorumꝗ carnosis membranis contigit. Porrò huic membranæ, quam aliarum membranarū nomine ὑμένα Græci appellant, non perperam Carnosæ adiectum arbitror, quum inter reliquas corporis membranas, hæc sola carnosa appareat, uerèque talis censenda sit. Quod Arabes paulo exactiùs perpendentes, primi omnium, quod sciam, hanc membranam Carnosam appellauisse uidentur. Atque id sanè penitius huius nostræ ætatis Medicorum præcipuis indagandum fuerat, qui panniculum carnosum à Barbaris quibusdam non malè me Hercules eo nomine appellatum, octo abdominis musculos esse cōtendunt, & contra Galeni sententiam, ac rei ueritatem, cuti membranam in uniuerso corpore, & in ipso demum abdomine (de quo duntaxat sapere uidentur) subtendi inficiantur. Alij et si per uniuersum corpus à me hanc membranam demōstrari conspexerint, adeò ineptiunt, ut hanc non fateantur eam esse, cuius Galenus tum alibi sæpius, tum in Tertio de Administrandis sectionibus meminit, eo quòd ego adipem (de quo mox sermonem instituam) inter cutem & hanc membranam ostendo, sæpe trium etiam digitorum crassitudine, quodꝗ hominis membrana tantùm à cute semper abscedat, quāta adipis est crassities. Debebant profectò eiusmodi homines, ad cathedræ ostentationem solùm nati, accuratè perpendere, Galenum de suis simijs, nō autem hominibus locutum esse, quibus nullus adeps inter membranam & cutem interuenit, ipsaꝗ membrana non fibris duntaxat cuti continuatur, sed prorsus undique citra alterius corporis interuentū ipsi contigua est. Atꝗ ob hoc non adeò arduum est, hominis cutem solam, illæsa membrana diuidere, quàm in simijs, canibus, & illis animalibus, ex quibus Galenus Anatomen descripsit. Huic membranæ ea parte, qua musculorum proprias respicit membranas, lentor ille mucosus, quem cuti Aristoteles tribuit, obducitur, ob hoc fortassis, ne ipsa subiectorum musculorum motum præpediat. Id enim membranis omnibus commune est, quæ corpus, quod situm locumꝗ aliquando mutat, continent, ambiuntúe, ut mucoso quodam lentoꝗ humore oblinantur. E quarum numero peritonæum, succingēs costas membrana, cordis inuolucrum, & ipsa demum ligamēta sunt, quæ anuli modo tendinibus obducūtur. Sunt itaꝗ tria uniuersum hominis corpus perpetuò cingentia, nimirū cuticula illa, cutis, & mēbrana hæc carnosa. Quibus & quartum hominem ambiens accedit, ipsa uidelicet pinguedo, seu adeps πιμελὴ Græcis nuncupatus, qui nisi extremè homo emacietur, undique propemodum inter cutem, & quam nuper diximus, membranam copiosissimè continetur. Ex uenis enim compluribus & arterijs (si quæ reperiantur) mēbranam perreptantibus, atque inter illam cutemꝗ propagatis, plurimus sanguis resudat, mēbranæ frigiditate, calorisꝗ (ut credimus) inopia, in adipem seu pinguedinem, aut ut alij etiam in cornutis animalibus uocant, axungiam degenerans. Est namꝗ hæc adipis ad uniuersi corporis membranas, ligamenta, & (ut semel dicam) ad omnia sanguine indiga, frigidaꝗ corpora, generationis ratio, uidelicet quòd ex uenis emanans sanguis, frigoris ui congeletur, illisque adhæreat corporibus. Sed id interim à Natura cautum est accuratissimè, ne adeps nascatur, ubi noxia inutilisúe esse possit. Non enim Natura adipem cerebri membranis obduxit, non testium inuolucris, non internæ sedi cordis inuolucri, quamuis tamen cor hac non destituerit, non internæ ligamentorum sedi, quæ tendinibus transuersim obuoluuntur, neque etiam palpebrarum, aut frontis, aut penis cuti adipem subiecit, neque etiam adeò multum, summæ manus pedisꝗ externæ sedi. Quemadmodum profectò copiosissimum clunibus obduxit, ut illi adipe, puluinaris uice uterentur. Atꝗ adeps humidis frigidisꝗ animalibus (ex quorū numero homo & porcus sunt) plurimus colligitur, siccis uerò & calidis, nullus aut perquàm exiguus, ut leonibus, & canibus uenaticis, ipsisꝗ etiam simiæ. Quanquam præter hominē, & porcum et ericium, nunquam aliud terrestre occurrerit quadrupes, quod inter cutem & carneam membranam, adipem nanciscatur, utcunque etiam oues, et glires illi subinde reperiantur præpingues. Albet autem adeps, quòd membranæ cutisꝗ, & alia, quibus adhæret, corpora alba, neꝗ carnis modo rubra sint. Omnia enim, quæ in nostro corpore ab aliquo emutantur, mutantis alterantisꝗ colorem etiam sortiuntur. Et ridiculum prorsus est, ob hoc adipem album arbitrari, quòd aëreæ substantiæ compos sit, quum osse, & cartilagine, & ligamento, & tendinibus uix aliquid cādidius occurrat, quibus nihil æquè terreum, in corpore reperias. Adipi inter cutem membranamꝗ collecto, eum usum asscribere possumus, quem uesti carniꝗ simplici tribuimus, ut corpus scilicet calefaciat frigoris tempore, & si Soli homo exponatur, uestis quoque modo refrigeret, calorem quo minus penetret, inhibens.

Panniculus carnosus.

ADEPS seu pinguedo.

Vbi adeps copiosior sit.

Quibus copiosior adeps.

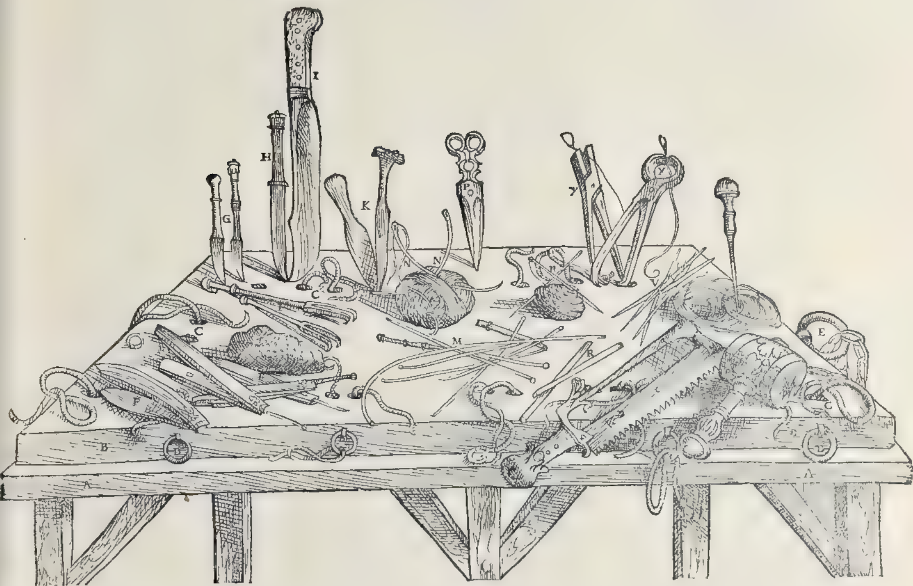
QVI CVTICVLAE, CVTIS, ADIPIS, ET carnoſæ membranæ natura per ſectionem obſeruari debeat. Caput. VI.

VTI præcedente Libro, poſtquàm oſſium cartilaginumq́ꝫ hiſtoriam abſolui, rationem modumq́ꝫ tradidi, quo quis hæc ad diſciplinam opportunè ſibi parare queat, ita quoque hoc Libro omnium, quæ ſeriatim tradentur, ſecandi artificium poſt cuiuſque enarrationem ſubiungam, ut quis in uno corpore omnem muſculorum ac ligamentorum Anatomen rectè aggreſſurus, & ordine abſoluturus ſit. Partium uerò quæ in ſequentibus Libris deſcribentur Anatomen, prout illic commodiùs fore putauero, ſuis locis ſubijciam. Nunc autẽ cuticulę, cutis, adipis, & membranę naturã hunc in modum aggredi poſſis. Nouacula acutiori, in abdomine, aut quacunque uiſum fuerit corporis parte, cutem ad adipem uſque recta ſectione, & deinde tranſuerſa (ut ſaltem unum, aut plures angulos moliaris) incides, tam leuiter ac moderatè cuti nouaculam admouens, ut ſolam ipſam, illæſa interim carnea membrana, diuidas. Quod ſine negocio in homine facies, & præcipuè pinguiori, quum ſubinde, & potiſſimũ in mulieribus adipis craſſities, duorum digitorum latitudinem in thorace & abdomine ſuperet, in coxis autem ac clunibus etiam palmæ latitudinem, in mulieribus non nimium obeſis uincere, in publicis ſectionibus uidimus. Ac proinde ſectiones ducendę ſunt eo accuratiùs, quo macilentius obtigerit corpus. Deinde etiã conandum eſt, ut hanc ſectionem citra negocium obire aſſueſcas, cùm propter muſculos ex carnea membrana conformatos, tum ad diſcẽdam neruorum ſeriem, quam inter cutem membranamq́ꝫ hanc ferri dicemus, & propter innumeras quoque uenas, quæ in hoc diligentiùs erunt diſcẽdæ, quòd nullas in morbis incidamus, niſi carnea membrana ſuffultas. Poſtquam igitur cutem ad adipem uſque (nõ tacta interim carnea membrana) diſſecueris, hamulo aut unguibus, in aliquo ex ſectionibus angulo cutem attolles, & diligenter tranſuerſis acutiori nouacula, ad cutem ductis ſectionibus, cutem ab adipe, quo uſque libuerit, ſeparabis. Cuti deinde reflexæ ardentem candelam admouebis, ut cuticula ignis ui ueſiculæ inſtar abſcedat, ſeorſimq́ꝫ cutem, & cuticulam intuearis. Dum uerò cutem ab adipe liberas (quod niſi laborum patiens, diſcendiq́ꝫ cupidus fueris, non diu indefeſſè facturus es) neruulos indagare conuenit, & uenas, quæ ſuper mẽbranam in adipe prorepentes cutem adeunt, deinde ipſa quoque membrana fibris illis frequẽtibus cuti commiſſa, ſedulò inſpicienda eſt. Iam ſi obeſum ad manum ſit cadauer, adipem à mẽbrana liberare contendito, quod eadem prorſus ratione, qua cutem ab adipe ſeiungebas, præſtandum eſt. Cauendum´que, ne membrana oſcitanter cum adipe auferatur, in quo noſtræ ætatis Anatomici aberrarunt, eam membranam in homine reperiri inficiantes, atque ita hac potiſſimùm occaſione neceſſariò, ut reliquos corporis muſculos, & uenas & neruos, ita etiam ignorantes muſculos, ex carnea mẽbrana conſtitutos, & per illã exporrectas uenas & neruos. Ablato adipe, leuẽ ſectionẽ per carnoſam membranã ad ſubiectos ipſi muſculos uſq; induces, & parua opera, ſolis ferè digitis per tranſuerſum hinc inde actis, aut buxeo cultello, aut, ſi uoles, nouacula, illam à ſubditis partibus ſeparabis, atque aliam membranæ à cute ſeparationem eſſe diſces, quàm membranæ ab illis, quibus incumbit corporibus, auulſionem, quam Herophilus δάρσιν nuncupauit. Hæc enim factu facilis eſt, ocyusq́ꝫ perficitur, illi operationi penitus reſpondens, qua bobus, uitulis, ouibus, leporibus cutem citra negocium auferri uidemus, imò auulſio hæc adeò prompta eſt, ut ſolo flatu hœdis, agnis, & etiã iunioribus uitulis, membranam hanc cum cute, à ſubditis corporibus ſeparari indies cernamus. Verùm cutis ab adipe aut à membrana ſeparatio, niſi frequentiſſimis ſectionibus, acutiſſimisq́ꝫ nouaculis completur. Quod etiam & lanij nos docent, quoties ſub axillis cutem auferre conantur, carnoſam membranam corporis bouis adnexam (ne nimium carnis auferant) relinquentes. Neq; iſta tantum uel apud lanios diſcuntur, uerùm etiam cuticulæ natura, quum lanij obuſtos prius porcos deradunt, aut potius, quum calidæ aquæ ipſos immergentes, pilos unà cum cuticula deſcalpunt.

DE INSTRVMENTIS, QVAE SECTIONIbus adminiſtrandis parari poſſunt. Caput VII.

ANATOMICORVM INSTRVMENTORVM DELINEATIO.

CHARACTERVM SEPTIMI CAPITIS FIGVRAE INDEX.

PRAESENTI figura menſæ cuidam incumbentem finximus aſſerem, quo in uiuorum ſectionibus opportunè utimur, dein huic aſſeri omnia propemodum accõmodauimus, quibus in diſſectionum adminiſtrationibus, adeoq; tota Anatome quis poſſet uti. Quo autem ſingula leuiori opera aſſequaris, huic etiam figuræ characteres, ac demum eorum indicem adhibere non grauatus ſum. Indicetur itaq;

A, A Menſa, cui reliqua omnia modò ſeriatim indicanda ſuperſternuntur.
B, B Aſſer uiuis ſectionibus adminiſtrandis idoneus.
C, C Varia foramina, quibus laqueos pro animalis mole adhibemus, quũ femora et brachia uincimus.
D, D Eiuſmodi anuli, ſummis manibus pedibusq; ligandis adaptantur.
E Huic anulo maxilla ſuperior, libera inferiori, catenula alligatur, ut caput immotum ſeruetur, ac interim neq; uox, neq; reſpiratio uinculorum occaſione præpediantur.
F, F Diuerſa nouacularum genera, quibus ſpongia accumbit.
G Cultelli ad earum ſpeciem formati, quibus calami adaptantur.
H Vulgaris qui menſæ adhibetur culter. I. Grandis ac ualidus culter.
K Cultri è buxo parati. L Hamuli. M Varij ſtyli unà cum ſiphone.
N, N Obliquatæ acus cum filo craſsiore, quibus literarum faſciculos colligamus.
n Minores acus, quas uulneribus ſuendis accommodamus.
O Serra P Forficula. Q Malleus ligneus.
R Arundines inflandis pulmonibus, & alijs quibuſdam partibus idoneæ.
S Filum æneum, oſsibus nectendis aptum. T Subula forandis oſsibus parata.
V Varia ſubularum ferra. X Forpex intorquendis filorum extremis comparatus.
Y Forpex, quo intorti, & oſſa iam committentis fili reliquias præſcindimus.

VANDOQVIDEM in nouaculæ hamuliq; mentionem incidimus, atque in sequentibus, horum ac similium, quæ ad sectionem pertinẽt, instrumentorum non infrequens sermo occurret, non abs re erit, obiter hîc instrumenta, quibus in administratione uti possis, subiungere, etiam si id in Primi libri calce fieri quoque potuisset. Sunt uerò hæc paucissima, paratuq; facillima, quanquam tamen adhuc operosiora, pluráque, quàm ipse nunc publicæ etiam sectioni adhibeo, enumeraturus sim.[a] Primùm itaque plures comparandi sunt cultri, quibus tonsores in radendis pilis utuntur, & quos uulgò nouaculas uocamus. atque ex his quasdam acutas esse conuenit, quasdam autem retusiores, uerùm harum maior semper, quàm ipse uelis, futura tibi est copia. Eligendę sunt minores & leuiores, quamuis etiam grandes aliquot adesse nihil prohibeat, plures autẽ coëmendę sunt, aut à tonsoribus petendæ, quòd leui quâq; occasione in membranis, aut tendinibus, ligamentisq; fundendis corrumpantur, atq; quum fragili admodum constent ferro, promptè exiliant, præcipuè si nouas, & acuendo non detritas, operi adhibueris. Quibusdam ex his, & potissimùm minoribus, illud ferri tuberculum non inutiliter aufertur, quod cultrum extra manubrij rectitudinem extendi prohibet, atque id tunc inprimis tentandum est, quum nullæ reperiuntur nouaculæ obliquo constructæ manubrio, quales illi sunt, quibus nostrates & Galli tonsores utũtur. Italis enim rudes, & magnis erectisq; capulis seu manubrijs cultri in usu sunt, quorum capuli subinde in obliquis sectionibus incommodo esse solent, unde etiam quo minus manũ ex sententia inflectas, obstaculo sunt.[b] His paruos cultellos, quibus calami aptantur, acutiores simul retusioresq; addendi sunt, & ex his nonnullos orbiculato cuspide, nonnullos uerò oblongo acutoq; esse cõuenit. Inter reliquos potiores sunt, prorsus ferrei, alijs enim quũ trãsuersa ligamenta scindere conamur, capulus facilè frangitur, ipsumq; ferrum imbecillius, emollita ex calidæ aquæ lotione resina in capulis firmatur. Prorsus respuẽdi sunt incuruati, ac falcibus similes, quoniam solo propemodum mucrone inter dissecandũ utimur, qui introrsum in curuis illis cultellis reflexus, difficulter transuersis[c] ligamentis subijcitur.[d] Præterea non inutiliter adhibentur duo cultri ex illis, quos mensæ apponimus, quorum alter altero longè sit maior, sed retusior, & ferreus potius, quàm chalybeus, aut saltem non impensè fragilis.[e] Si uisum fuerit, poteris his quoq; adijcere duos è buxo, aut ligno Indico, quo in morbis curãdis utimur, confictos, atque ex his alterum tenuem, & oblonga cuspide scindes, alterum uerò latum, & orbiculari cuspide esse sines, uerùm rarò admodum illis utor, quum retusiores nouaculę semper ad manum sint.[f] Licebit etiam hamulos duos effingere, illos referentes, quos Capitis initio appinximus, consueui autẽ illos parare ex furculis, quæ mensę in dies apponi solent. Si enim furculam acceperis, atque utraque furculæ crura, lima magis extenuaueris, & deinde eorum apices obliquè nonnihil instar semicirculi inflexeris, hamulum tibi elegantem paraueris, cuius mucrones lima ex sententia acuere est integrum, atque ita unum hamulum retusiorem, alterum uerò acutiorem adaptare nihil impedit. Quanquam tamen hamulis relictis, ungues subinde operi in eleuandis quibusdam corporibus utiliùs adhiberes, nisi sinistræ manus umbra sectionẽ obtenebraret.[g] Insuper stylos oblõgos, breues & crassiores, ex argento aut æneo filo tibi dissecari curabis, & quosdã ex mollissimo maximeq; sequaci plũbo ab Aurifabro quopiã educi trahiq; instar filorũ sines, hi enim ad uarios usus, & præsertim ad obliquorum ductuũ naturam inueniendam mirè conferunt. Conduxerit etiam siphonem adesse, si fortassis illum per penem uesicæ indere liberet, ut in eo manuali artificio redderetis expertior. Et quemadmodum nucleum siphoni affingimus, ita quoque quibusdam stylis illum adhiberi, & quosdam etiam siphonis modo incuruari conduxerit. Neque profectò mediocriter utiles fuerint styli aliquot, instar mediæ canalis extructi, ita nimirum, ut siphones parantur, in quorum cauitatem sectio molitur, ex qua è uesica calculus euellitur, aut ad eam stylorum formam, in quibus pilosi serici textores seriatim sericum in pilos secant. Conferunt enim eiusmodi styli in illis sectionibus, in quibus membranam longa sectione diuidimus cauentes, ne quid subditorum aut membrana amplexorum lædatur.[h] Acus habere conuenit, sed obliquatas potius, quàm rectas, quod ilico præstabitur, si communes acus prius ignitæ, instar C literæ aut (obliquentur. Conduxerit autem & magnas & paruas adesse, quæ scilicet filũ funiculosq; graciles transmittant, & præter obliquatas illas, eiusmodi tibi quoque ad manum sint, quibus in consuendis uulneribus utimur, ut cutem aliquando simul suere ualeas, quum metuis te absente, aliquid à spectatoribus discendi cupidis uiciandum. His acubus filum adaptandum est sericum, quo uulnera cõsuuntur, aut peculiare aliquod, si fortassis quæpiam consuta dissolui turbarique ab alijs, quum abes, uerereris. Cæterùm ad uasa religanda

Marginal notes (left): Nouaculæ. — Parui cultri quibus calami aptantur. — Vulgares cultri. — Buxei. — Hamuli. — Styli. — Sipho. — Acus. — Filum.

Marginal notes (right): a F. — b G. — c 1 tab. cha. 1, 2, 3, 4, 5, 6. Δ, Γ. Ξ. — d H, I. — e K. — f L. — g M. — h N dein n.

dà uteris communi illo, quo literarum fasciculos colligamus, quod præstantissimum ex Ger-
mania in Italiam adfertur, apud alias autem nationes imbecillius & crassius fit, & minus con-
i O. tortum & læue.[i] Serra uerò, quam interdum operi accõmodamus, ea conducet, qua gangræ *Serra.*
na, aut eius generis affectibus uitiata membra præscindimus, non autem orbicularis, ut qui-
dam etiam Mathematici suis Anatomicis libris appinxerunt, nescio, ex quarum linearum du
ctu arbitrati, orbiculare caput serra instar falcis messoriæ incuruata serrandum esse. Etsi fortas
k P. sis serra ad manum minime sit, ab illis opportunè petetur, qui pectines cõficiunt.[k] Forficula, *Forficula.*
nisi abscindendis post ligationem funiculis accommoda est, quod etiam quouis cultro obi-
l Q. tur.[l] Malleus, si ipsius usus aliquando ad[m] grandiorem cultrum impellendum, quum aliorũ *Malleus.*
m I. animalium effringis caluarias, erit, quiuis etiam aptus est. Non inopportunè quoq; ex arundi
n R. nibus oblõgi[n] calami aptabuntur, quibus minister aliquis, hoc illúdue corpus inflare possit. *Canulæ.*
o B,B. [o] Asseres, quibus uiuas sectiões cõficimus, paratu quoq; faciles sunt, & illos describemus, ubi
uiuorum prosequemur Anatomen, quemadmodum quoq; ad finem Primi libri ea recensui
p S, T, V, X, Y. [p] instrumenta, quibus in compingendis ossibus rectè quiuis uti queat. Sed nunc ad musculos
eo ordine, quo in uno corpore omnes dissecari commodè possint, nos accingamus.

DE MVSCVLO FRONTIS CVTEM mouente. Caput VIII.

CARNEAM membranam, quæ uniuersæ cuti subijcitur, quibusdam cor-
poris sedibus carneis fibris augeri, & alicubi in musculi naturam degene
rare, prius commemoraui. Nunc autem pertractabitur, quonam pacto
id sub frontis cute accidit, quam περιμετωπίδιον Græci uocant, quẽadmo
dum & ipsi insinuatas lineas, σολίδας & ἀμαρυγὰς appellant. Homini qui-
dem ut plurimùm nullæ cutis partes, quiescentibus ossibus mouentur,
præterquam frontis, faciei, & anteriorem colli sedem ambiens cutis. Vt *Quæ cutis se-*
enim supercilia attollantur, & interdum demissa oculi sedem angustam reddant, ipsamq; cor *des homini mo*
rugata muniant, frontis cutis uniuersa, quæ depilis est, simul cum nasi cute, motu uoluntario *ueantur.*
opportunè agitur, quod carnosæ membranę, totius frontis & nasi cuti subtensæ fit beneficio,
a Hanc non [a] hæc nanq; carneis fibris augetur quàmplurimis, & musculosa reddita, plures neruorum pro *Frontis mu-*
aliter quam pagines mutuatur. Deinde frontis nasiq; cuti mẽbrana hæc tenacius, & citra adipis alicuius, *sculosa substã*
3 Tabulæ aut perquam modici interuentum connascitur, quàm per reliquum corpus cuti adnecti con- *tia.*
fronte deli- sueuit. Quod etiam alijs imposuit Anatomicis, arbitrantibus frontis cutem, carnosam mu-
neare licu- sculosamq; substantiam esse, quum cutis non magis hîc, quàm alibi carniformi substantia do-
it, ad A. netur, sed duntaxat præsens membrana carnosior reddatur, cuti ipsi (quemadmodum iam di
ximus) pertinacius, quàm in abdomine, aut dorso, aut cruribus connata haud secus, quàm si
membrana, unum corpus cum cute esset efformatura, quãdoquidem sic rectè idem motus am
borum, membranæ scilicet, & cutis perficitur. Porrò huius musculosæ compaginis fibrę, mu *Fibrarum se-*
tuò ad latera accumbentes, à nasi summo usq; ad mediam frontis sedem (quæ inter primas ca- *ries.*
pillorum radices, & supercilia consistit) & ad huius quoq; loci latera, carnosiores uisuntur,
omnes sursum recto tramite procurrẽtes, si modò interim perquàm raras exceperis, obliquo
ductu exporrectas. Atq; hæc sanè recta fibrarum series, non perfunctoriè à Medicis uenit per- *In frõte trãs-*
pendenda, ne in fronte transuersas pòtius, quàm rectas moliantur sectiones. Accidit enim, *uersas sectio-*
quum transuersim quandoq; sectionem inibi, & maxime iuxta supercilia, ubi carnosiores esse *nes nõ tentan*
fibras dixi, aliquis tentat ad palpebrarum radices, tum supercilia, tum contiguam ipsis cutem *das.*
deorsum conuolui, & oculos, quibus incumbunt, aggrauare, ut neq; aperiri ex sententia que-
ant, neq; liberè suo munere fungi.

MVSCVLI FRONTIS CVTEM MOVENtis administratio. Caput IX.

a 3 ta. A. DICTAE modò musculosæ[a] substantiæ administratio, duplex tibi erit.
Vna quidem, qua cutem simul cum carnosa membrana, à membrana cal *Duplex admi*
uariam cingente, obidq; à Græcis περικράνιον nuncupata, auferes. Al- *nistratio.*
tera autem, qua cutem à musculosa substantia (quantumuis id diffici-
culter fiat) separabis, carneam membranã capiti affixam relinquens. Vt
uerò utranque in uno cadauere ex sententia perficias, detonsis crini-
bus à uertice, rectà per frontem & superciliorum medium ad nasi usque
extremum

extremum sectionem nouacula per cutem duces, deinde aliam in sincipite, secundùm coronalis suturę ductum, ad tempora, & aurium radices usq; moliere. *Prior.* Ductis sectionibus, in altero latere, hamulo, aut summis digitis, cutis propter sectionum angulos (qui in elatissima frontis sede, & ipso ferè uertice erunt) eleuanda est, ac simul cum carnea membrana ad supercilia usq; auellenda, eodem prorsus modo, quo carneam membranam à subditis musculis separari superiùs relatum est. *Posterior.* At in alio latere, uarias easdemq; transuersas sectiones experieris, donec relicta ad caluariam carnea membrana, cutem commodè ab ipsa, ad supercilia usque adimas, iam in palpebrarum[b] musculos incidens. Neque id tam factu arduum est, atque alij uidentur innuere dissectionis proceres, quum uti antea testatus sum, membrana non eo pacto cuti connascatur, ut unum ex ambobus simul confusis corpus consurgat. *b 3 ta. C, D*

DE MVSCVLIS PALPEBRARVM. Caput X.

QVAMVIS tertia musculorum tabula ad characteres C, D, E, hos musculos utcunq; exprimit, hic tamen istam peculiarem locauimus figuram, in qua A primùm indicat palpebræ musculum, b uerò & C, musculi illius principium, D secundum musculum, cuius initium e notatur. Mutuus autem duorum musculorum connexus, F insignitur.

Palpebrarũ constitutio. PALPEBRAM utranque tam inferiorem, quàm superiorem efformat membrana, quæ à caluariam succingente membrana principium ducit, & unum continuum cum adhærente albáue oculi[a] tunica corpus existit, deinde & cutis quoque cum carnea membrana. Atque hæc simul ad palpebrarum fines, & ubi[b] cartilago cilia erigens consistit, firmissimè uniuntur adeò sanè, ut quatuor hęc, cutis nimirum, duæ membranæ, & cartilago illa, quam tarsum uocauimus, simul unita, palpebram, corpus quoddam rarum, & nulli alteri in homine parti respondens constituant. Cæterùm per reliquã palpebrarum regionem, cutis carnosæ membranæ, ut in cęteris ferè omnibus corporis partibus, quod ad connexum attinet, committitur, at nullus interim adeps, sed unctuosus dũtaxat quidam humor, inter cutem membranamq; iacet. *Duo palpebræ musculi.* In superiori quoque palpebra secundùm uniuersam ipsius amplitudinem ex abundãti, carnea mẽbrana musculosis adaugetur fibris, ac uelut duos efficit musculos, in medio cutis & eius membranæ, quam adhærenti albæúe oculi tunicæ continuam esse diximus, repositos. *Superiorem palpebrã cur moueri oportuer.t.* Moueri enim oportebat ex nostro arbitratu superiorem palpebram, alioqui in nullum usum nobis accommodaturam. Etenim frustra palpebras Natura largiretur, si aliquando extrinsecus illato, uersus hominis oculos scarabæorum & cancrorum oculis longè molliores, quòd percussurum ipsos, & læsurum esset, ex nostro arbitratu eas non clauderemus. Duos itaque tenues, latos, membraneos, ac substantia propemodum omni ex parte sibi similes, Natura miro quodam artificio musculos produxit, unum sanè in maiori oculi ponens angulo, alterum in minori.[c] *Vnus musculus.* Qui portionem maioris anguli occupat, ex media anguli sede inibi ad nasi latus incipit, suo principio etiam superciliorum partem naso proximam contingens. Huius finis amplus, quemadmodum totus etiam musculus, cartilagini, in quam pili firmantur, applantatur, mediam ipsius sedem, quæ maiorem respicit angulum, uniuersam occupans.[d] *Alter.* Alter uerò musculus totũ minorem angulum amplectitur, ductum quodammodo circularem obtinens. A medio nanq; inferioris palpebræ ortus, per minorem angulum circunducitur, & in superiorem palpebram ascendens, in reliquam cartilaginis dimidiam sedem sese inserit, priorique musculo, non ad cartilaginem tantùm, sed etiam per reliquam superioris palpebræ longitudinem[e] committitur adeò sanè, ut nisi fibris ambos distinxeris, uterque unus esse apparebit. Fibræ enim secundi, nostro C, quum palpebra sursum ducta est, respondent, ea autem conniuente, acutum magis efficiunt angulum. Prioris uerò musculi fibræ minus obliquæ conspiciuntur, & uelut ex duplici ducuntur principio, nimirum ex angulo maiori, & supercilij parte naso contermina. Horum musculorum beneficio superior palpebra & attollitur, & deprimitur. Prior enim ipsam ad superiora contrahit, posterior, qui minorem perreptat angulum, ipsam deorsum agit. Simul nanque semper attrahitur, tam altera tarsi pars, cui contractus musculus non implantatur, quàm reliqua. Huius autem causa est, tarsi durities, si enim esset membranosus, uel carnosus, uel quomodocunque libet mollis, præterquam quòd cilia non reseruaret erecta, motam partem,

a 18 fi. cap 14 li. 7. *b 1 fi. c4. lib. 1.* *c A. dein C b. & 3 ta. C.* *d D. dein & 3 ta. D* *e F. & 3 ta. E.*

reliqua

reliqua haudquaquàm sequeretur. Id quod prouidens Creator, durum cartilagineumq́; tarsum ipsi palpebræ innexuit, in quem utriusq; musculi fines insererentur. Quemadmodum enim si baculum aliquem obliquum & retortum, utra uoles parte apprehensum, attraxeris, sequitur totus, pari modo tarsus quoque utrunque musculum alternatim uniuersus sequitur. Quod uerò iam dicti palpebræ motus, eodem ritu cum reliquis totius corporis motibus, qui ex oppositis perficiūtur musculis, celebrentur, omnibus conspicuum esse debet, uno scilicet musculo in se contracto, altero uerò à propria functione quiescente, & longiore reddito laxatóque. Si enim uterque musculus conuelleretur, & ad seipsum, sibi continuam tarsi partem alliceret, sursum quidem pars eius, quæ magnum respicit angulum, reuelleretur, deorsum autem traheretur ea, quæ paruo uicinior est, ac ita non magis aperiretur oculus, quàm clauderetur, eaq; uideretur palpebra, quam in Præsagiorum Libris Retortam uocauit Hippocrates. Cuius sanè oraculi gratia non oscitanter palpebrarum musculos à studiosis obseruari uelim, est enim, ut omnium propemodum in facie motuum, eorum quoque speculatio ardua. Quod uel Galenus facilè attestatur, qui in Libris de Affectorum locorum cognitione, tres palpebræ musculos secus atque alibi recensuit. Duos enim illos, quos iam enumeraui, innuit palpebram deorsum trahere, & tertium à fronte natum, ductus palpebræ ad superiora autorem ponit. Neque adeò adhuc palpebrarum motus admirandus uenit, atque pelliculæ illius, quam in auibus, & testudinibus, alijsq; plurimis animalibus ex maiore oculi angulo, quoties oculus conniuet, toti oculo obduci conspicimus, & quæ aperto oculo rursus ad maiorem oculi angulum collecta, quid simile commonstrat, nostræ carunculæ in maiori oculi angulo repositæ. Quæ itaq; ad superioris palpebræ motum pertinent, sic se habent, inferiori interim palpebra optimis rationibus & minori & immobili. Porrò musculorum palpebram mouentium administratio eiusmodi ferè est, qualem præcedenti Capite descripsimus, optimè tamen cultellis paruis, quibus in aptandis calamis utimur, & hamulis negocium perfeceris. Cutem enim omni industria à carnea mēbrana ad tarsum usq;, in utraq; palpebra oportet adimere, ac nequaquam perfunctoriè cutis cum carnea membrana connexum intueri, adipisq; hîc absentiam, ut pars leuior, musculoq; sequacior redderetur, perpendere, id nanq; utiliter affectuum gratia, quos ὑδατώδεις Græci uocant, & alios qui in palpebras non infrequentes procumbunt, fluxus perdisces.

Difficilè esse palpebrarum ... lorum cognitionem.

19 fi. cap. 14 li. 7 λ.

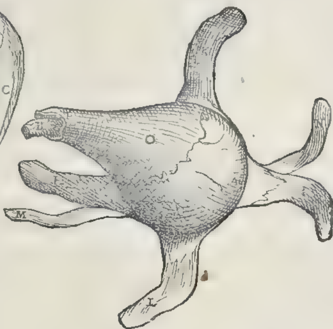
Administratio palpebram mouentium musculorum.

DE OCVLORVM MVSCVLIS.

Capute XI.

PRIMA OCVLI MVsculorum figura.

SECVNDA OCVLI MVsculorum figura.

PROPOSITARVM IAM FIGVRARVM ET EARVNdem characterum Index.

QVONIAM in integris musculorum tabulis, oculi musculos depingere non dabatur, ipseq; oculus ex caluaria ad musculorum ostensionem euellendus sit, hic ipsorum delineationem reposuimus. Ac in harum prima quidem, oculus simul cum suis musculis in ipsorum sede adhuc repositis, una facie delineatur. Secunda uerò, sex primos oculi musculos ab insertione humi prostratos commonstrat, septimo adhuc ad uisorium neruum asseruato. Cæterùm notarum Index sequenti proponetur pagina.

A 1,2 *Anterior oculi ſedes, in qua iris conſiſtit.*

B 1,2 *Viſorius neruus inibi reſectus, quà primùm ex caluaria in oculorum ſedem delabitur.*

C, D, E 1 *Tres in hac facie muſculi occurrunt, nondum ſcilicet aliquo muſculo ſua ſede liberato.*

F, G 1 *Interuallorum inter ſex primos muſculos conſiſtentium, & adipe oppletorum duo in hac facie apparent.*

H, I, K, L, M, N *Primi ſex oculi muſculi, uerùm H muſculum notat, quo oculus ſurſum agitur, I quo deorſum, M & N quibus circumagitur, K quo ad maiorem oculi angulum ducitur, L quo ad minorem angulum fertur.*

O *Septimus oculi muſculus, nulla ex parte à uiſorio neruo liberatus, ac ab adipe ipſum alioquin integente omnino detectus.*

Oculos motu uolũtario mouendos.

QVONIAM neq; ex lateribus, neq; ex poſterioribus, neq; ſuperioribus, uel inferioribus ſedib. neque omnino aliter, quàm ſecundùm pupillæ rectitudinem, oculorum uiſio perficitur. pauciſſima utique uideremus, ſi oculi immobiles penitus eſſent. Qua de cauſa ipſos ita corporis noſtri Conditor creauit, ut plurimum circumduci poſſint, & præter hoc, collum ad motus promptum reddidit, ideóque potiſſimùm duo facti ſunt oculi, etiam notabili ſpacio diſſiti. Cęterùm ſi eos moueri motu uolũtario oportebat, ipſis quoq; muſculos largiri neceſſum fuit. Sed quum oculorum motus ſint tres, unus, quo hi intrò, uerſus naſum adducuntur, & quo extrorſum ad paruũ angulũ aguntur. ſecundus, quando ſurſum tenduntur, uerſus ſupercilia, & deorſum trahuntur uerſus malas. tertius, quo obſcuro admodum motu circumuertuntur, meritò totidem numero duces motuum, muſculos fabrefieri oportuit, atq; ſingulis motibus, qui in geminos diuidi poſſent, binos muſculos aptari neceſſum fuit. At ex his[a] duos quidem in lateribus, ſingulos ſcilicet ad utrunque angulum, [b] alios autem duos, unum quidem infrà, alterum uerò ſuprà, [c] quintum uerò ac [c] ſextum, ut circumuerſionis motui præeſſent, uariè locari oportuit. Cæterùm ex his ſex numero muſculis primi quatuor, quemadmodum rectis oculi motibus præſunt, ita quoq; rectum ſitum obtinent, & omnes omni ex parte ſibi ſimiles ſunt. Capita enim ipſorum, uelut ex[d] dura cerebri membrana neruum uiſorium obtegente, & è neruo * ſecũdi paris neruorum cerebri, ſtatim in nerui uiſorij à caluaria elapſu, originem ducunt. Deinde ipſorum uenter amplior, quàm profundior, attamen teres propemodum uiſitur, & poſteriori oculi regioni, neruoq; uiſorio, ſecundùm ipſius à caluaria in oculi uſq; radicem ductus longitudinem, incumbit, & quum propter mediam oculi ſedem (ubi is latiſſimus eſt) uenter pertigerit, in latam membraneamq; eneruationem finit. Quæ ultra mediam oculi ſedem terminatur, & duræ oculi[f] tunicæ, tanquam in mouendo oſſe, recta (ſed ſecundùm corporis latitudinem ducta) linea inſeritur, iuxta[g] iridem, maioréмue oculi circulum, in anteriori oculi parte conſpicuum, & nigrum ab albo (ut ita loquar) dirimentem. Porrò muſculi, circunductionis oculi opifices, forma quidem ac ortu prioribus illis reſpondent, at minores ſunt, & ductu inſertioneq; ab illis uariant. Prior nanq; à dura cerebri membrana, uiſorium neruum ambiente, è regione minoris anguli originem ducit, & in humiliorem oculi ſedem, neruoſa ſua tenuitate inſeritur, obliqua linea iuxta iridem, reliquorum quatuor modo. Alter uerò à uiſorij nerui membrana, è regione maioris anguli enaſcitur, & duræ oculi tunicæ, neruoſam ipſius tenuitatem, obliquiori linea, ad ſuperiorem oculi ſedem inſerit. Atque hinc fit ſex iſtos oculi muſculos ſolo ſitu, & in duram oculi tunicam inſertione, idq; adhuc modicè, uariare. Primi enim quatuor, uti modò dicebam, prorſus recti ſunt, rectaq; linea inſeruntur, alij duo obliquiores uiſuntur, obliqua linea inſertionem molientes, qui etiam ſi circumuerſioni conducant, attamen & ſurſum deorſumq; oculum agunt. Atque omnium neruoſarum tenuitatum ductus, inter duram oculi tunicam, & [h] adhærentem medius conſiſtit. [i] Efformant itaque ſimul omnes muſculi, dum proprium adhuc ſitum ſeruant, turbinatam figuram, cuius conus ipſorum eſt exortus, baſis uerò, eorundem inſertio. Breuiſſimo enim ductu neruo connectuntur uiſorio, quum in illorum, quam unà conformant capacitate, multus cõtineatur [k] adeps duriuſculus, & albus admodũ, atque is rurſus alteri cuidam obuoluitur muſculo. Eſt enim præter commemoratos ſex oculi muſculos,[l] alius muſculus grandis, undecunq; ab illis & eo, quem diximus, adipe circundatus, ac ſolus ſimilem figuram, quam priores ſex ſimul efformabant, conſtituens. Nam muſculus iſte principium quoq; à dura membrana, neruum uiſoriũ inuoluente aſſumit, at paulò anterius, quàm ſex priores. illorum enim origo ab oculi corpore remotior eſt, quàm eius, quem

Oculorũ motus

Muſculi ſex primi.

Adeps muſculis oculorum interpoſitus.

Septimus oculi muſculus.

a 2 fi. unus K. alter L.
b 2 fi. unus I, alter H.
c 2 fi. M & N.
d Specta ... & 7 fig. 17 ca. 14 li. 7.
e 1,2 fi. cap. 2 lib. 4 K.
** 1,2 fi. ca. 2 li. 4 K.*
f figuræ 16 & 17 cap. 14 lib. 7.
g earundem fi. x.
h 18 fi. cap. 14 li. 7 ... aut ſpecta illic 1 figuræ G, M, Q
i tota 1 fi.
k 1 fi. F, G.
l 2 fi. O.

quem nunc enarramus, musculi. cuius principium similiter carnosum est, ut etiam reliquum totius musculi corpus, quod orbiculatim uisorium neruum ambiens, ac à principio in priora porrectum, instar turbinis tantisper dilatescit, dum posteriorem oculi sedem contingat, illicq; circuli modo implantetur. Atque hanc insertionem musculus molitur, non quidem neruo uisorio proximã, sed ferè ubi oculus amplissimus fieri incipit. Quemadmodum uerò inter hunc musculum, & sex priores adipem repositum dixi, ita etiam inter neruum ipsum, & præsentem musculum eo interuallo, quo is à neruo abscedit, adeps colligitur. Musculus hic nullam prorsus inscriptionem obtinet, nisi fortassis unam in inferiori ipsius sede, secundùm ipsius longitudinem protensam. Vnde etiam miror, hunc non unius musculi loco à cæteris Anatomicis enumeratum fuisse, sed ab alijs duorum, ab alijs trium: quum interim musculum hunc uix obiter omnes descripserint. Ac proinde etiam uereor, ipsos non admodum aptè musculi huius usum expressisse, dum hunc priuatim, retentionis oculi in sua sede autorem esse asserũt, nullum præterea illi usum asscribentes. Quum tamen aptiùs sex priores musculi id munus sibi uendicare possint, ut quorum externa superficies, membranæ oculi sedem in caluaria exculptam succingenti, fibris multis connascatur. Quinetiam sex isti priores propinquius ipsi capitis ossi, ubi neruus ex caluaria elabitur, pertingunt, ilico enim atque neruus emergit, ex ipsius dura membrana principium mutuantur, omni ex parte septimum occultantes. Quanquam fortassis non defuturi sint, qui originem horum musculorum non à dura cerebri membrana, uerùm ab illa quæ os succingit, pendêre cõtendent, quum interim septimus musculus, multis interuallis undiquaque ab os succingente membrana distet, quod profectò factum nõ fuisset, si modò huius beneficio oculum in sua sede retineri, ac quodammodo ad cerebrum trahi oporteret. Et si fortassis ipsius naturam accuratè rimatus fueris, illum instar tegumenti uisorio neruo obduci concedes, & postmodum etiam oculum rectis motibus agere fateberis, prout nimirũ has illas'ue sui corporis fibras contraxerit, laxauerit'ue.

Septimi officium.

Ostendit hæc prima figura.

OCVLI MVSCVLORVM ADMINIstratio. Caput XII.

...i fi. ca. 9 ...i T, V, Θ ...r alij multi characteres.

Administratio in oculo à caluaria resecto, & oculum eximendi modus.

RECTIVS musculorum oculum mouentium administrationem, illo ex caluariæ[a] sinu euulso, perficies. Euellitur autem promptè uniuersus, integra adhuc caluaria, si omni ex parte oblongo cultello, ad os semper ductis in circuitu sectionibus, à suo sinu ipsum liberaueris, & tandem neruum uisorium, ubi primùm ex caluaria procedit, abscecueris. Si uerò caluaria fortè ad cerebri inspectionẽ prius fuerit dissecta, ipsumq; cerebrum auulsum, cõduxerit duabus lineis caluariam serra diuidere, una quidem linea à regione maioris anguli, uersus uisorij nerui foramen facta, altera autem à minori angulo ad prioris sectionis, iuxta foramen illud, terminum. Si enim ad eum modum serram in oculorum usq; sedem penetrare coëgeris, totam superiorem partem sedis oculorũ, instar cuiusdam trianguli auferes, ac deinceps undique oculo à pinguedine liberato, illum adimes, aut si uisum erit, oculum ab osse undecunque liberatum solius uisorij nerui interuentu, caluariæ appendere sines. Euulsum ministro tenendum porriges sic, ut summis dextræ manus digitis nerui uisorij finem (quem & eleuabit) sinistra autem manu uelut in pugnum coacta, in indice ac pollice anteriorem oculi partem comprehendat. Mox adipem oculo, ut minori molestia humectatus moueretur, circumpositum, & glandulas, uenarum & arteriarum diuisionem intercedentes adimito. Dein consideratis musculorum ductibus, &, quam simul omnes constituunt, forma, sex capita primorum à neruo uisorio acutiori cultello liberato, ac singulos deinde musculos leuiter secando, ad mediam usque oculi regionem deducito, unumquenq; supra læuam ministri manum, quasi stellam effigiaturus extendens. hac nanque ratione cuiusq; implantationem, formam, & usum leui negocio cõdisces. Porrò nihil æquè diligẽter præcauendũ uenit, ac ne[b] adhærentem albam'ue oculi tunicam à[c] cornea prorsus abradas, nimiumq; oculum emungas, priusquam sex musculorum insertionem intuitus fueris. aliàs enim (nisi fortè exercitatior sis) eam uiciabis, neruosam alicuius musculi tenuitatem unà cum adhærente membrana incuriose abscecans. Iam ubi adipem in media horum musculorum amplitudine coaceruatum, unguibus, aut cultello à septimo oculi musculo ademperis, illum quoque aggredi integrum est. Primum itaq; quî neruum ambiat, circulatimq; in oculi radicem implantetur, examina, ipsum à neruo prorsus ad duram usque oculi tunicam radendo. Cæterùm si caluariæ adhuc hærentem oculum administrare animus sit, musculorum capita primùm liberans, ad eum quem iam dixi

...Hæc quasi ...ostenduntur ...æ cap. 11 figuræ.

...18 fi. cap. ...li. 7 x, x. ...17 fi. cap. ...lib. 7 x.

Administratio oculi musculorũ, quum is adhuc caluariæ hæret.

modum, musculos attrectabis, capita scilicet à neruo adhuc fixo ad insertionem usque (quæ nō procul ab iride consistit) deducens. Commodiùs tamen, minoriq́ molestia priorem sectionem obibis. In utroque tamen administrandi modo, oculi situs semper perpendendus est, quem [d] caruncula indicabit, maiorem angulum in homine occupans, & (ut creditur) pituitam in genas defluere præcauens. Hæc nanque (dummodo cognoscas, an dextrum, an sinistrum oculum in manus assumpseris) oculi regionem, quæ magnum spectat angulum perpetuò commonstrabit, à qua ilico reliqua oculi latera opportunè petes. Interest autem, oculi regiones, propter obliquos musculos, potissimùm cognoscere. Aut si lubet, neglecta caruncula, poteris cultello carneam membranam, priusquam oculum à caluaria resecabis, punctim in aliqua parte radere, hincq́ oculi regiones semper augurari.

d 19 ta. ca. 14 lib. 7 a.

DE BVCCARVM, LABRORVM, ET nasi alarum musculis. Caput XIII.

LIBRO superiori, [a] duo narium ossa in [b] duas desinere cartilagines, atq́ horum extremo secundùm latera alias [c] duas molles, & latas cartilagines (quas alas uocant) accumbere alligariq́ scriptum fuit. Nunc uerò musculos, qui eas mouent, simul cum buccarum genarum'ue labrorumq́ motoribus exequemur. Cæterùm quùm buccarum & labrorum motus dicimus, illi intelligentur, quos quiescente etiam inferioris maxillæ osse obimus. Alijs siquidem musculis maxillæ os, alijs uerò buccæ labraq́, motu aguntur uoluntario. Duorum itaque primorum, qui buccas & labra mouent musculorum, in utroque latere [d] singuli habentur membranei, admodumq́ ampli. Hi enim ex omnium uertebrarum ceruicis spinarum regionibus, deinde scapularum, & clauicularum, & pectoris ossis sedibus originem ducunt, usque ad faciei medium protensi. Sunt autem hi aliud nihil omnino, præterquam membrana (quæ meritò carnosa nobis dicitur) carnosis fibris adaucta, hæc enim in tota paulò antè commemorata sede, musculosa penitus reddita, aliquò usq́ uerè carnosa efficitur. Cæterùm carnosæ hæ fibræ à nullo prorsus osse originem (ut fortassis quispiam ab alijs Anatomicis lusus arbitraretur) ducunt, neque etiam quis musculum hunc ab aliquo osse principium petere, non perperam dicturus est. Is nanque non aliud existit, quàm carneæ fibræ nuper dictæ membranæ intensæ, & multis neruorum surculis concomitatæ, qui quòd à subditis membranæ corporibus in illam excurrant, ipsam firmiùs substratis sibi partibus connectunt, quàm in reliquo ferè corpore illis, quibus obducitur, musculis hæc affirmari solet. Prorepunt autem primùm eiusmodi neruorū soboles in membranam, secundùm totam colli longitudinem, seu à thorace ad occipitium usque ex ea sede, qua spinarū ceruicis uertebrarum consistit regio. Item secundùm scapularum spinarum ductum, summos humeros, clauiculas, & eminentiorem pectoris ossis regionem, neruiculi quoque instar tenuissimorum filorum, à subditis musculis membranæ exporriguntur. Atque hi neruorum surculi omnes, secundùm carnearum fibrarum ductum (qui perquam uarius est) reflexæ excurrunt. Fibræ enim [e] à pectoris ossis sede, mediaq́ clauicularum regione pectoris os spectante sursum, uersus faciem conscendentes, secundùm colli longitudinem recto tramite protenduntur. [f] Quæ autem ex reliqua clauiculæ sede, & summi humeri, & scapularum sedibus ad ceruicis usq́ spinam incipiunt, obliquè sursum contendunt, tantoq́ obliquiores uisuntur, quanto ceruicis spinæ sunt propinquiores. Omnes enim fibræ à ceruicis uertebrarum spinarum sedibus prorepentes, unà cum eius partis neruorum [g] surculis transuersim feruntur, atque ideo magis, quo musculus occipitio uicinior existit. Porrò eiusmodi fibrarum ductus, in ceruice admodum conspicuus est, nullaq́ fibrarum intersectio, ut neque etiam in summo mento, & in inferioris maxillæ iuxta aurem regione sese offert. [h] Verùm ubi iam labra cōtingunt, fibræ inter se adeò confunduntur, ut rectas, & obliquas, & transuersas iam amplius distinguere prorsus arduum impossibileq́ sit, atque id præcipuè secundùm totā inferioris labri regionem accidit. Labri enim superioris lateri ad alas usque narium duntaxat fibræ porriguntur. Posterius itaque huius musculi initium, à spinæ ceruicis sede omnino promitur, deinde secundùm occipitij ossis basim fertur, [i] mox sub aurem, ut ipsius radicem perreptando contingat. Imò interdum hic adeò ascendit, ut & auris huius beneficio quibusdam hominibus (non etiam stupidis, aut asinis) moueatur, uti inter alios quosdam hîc Patauij uidere est, in lepidi ingenij Iurium Doctore non minus egregiè erudito, quàm iucundè faceto, Claudio Symionio Foroiuliensi, dein in nō minus audaci, quàm forti & strenuo, Petro Rauascherio Genuensi. Cæterùm præsens musculus ab aure in faciem ductus,

Alterius lateris primus musculus, uel simul omniū primus ac secundus.

Li. 4 de Administrādis sectionibus.

Nōnullis hominibus aures moueri.

a 1 fi. 9. ca. li. 1 Z, Z.
b 4 ta. K.
c 4 ta. L.
d 3 tab. musculus r notatur circūscriptus H, I, O, N, L, K, M.
e 3 tab. à K ad L.
f 3 ta. ab L ad O.
g Hanc neruorum seriem, aliqua pacto ostendit colli figuræ 3 cap. 11. lib. 4.
h iuxta H, M 3 ta.
i 3 ta. ab C ad H.

k 4 tab. Δ. ctus,[k] illum quem à mandendo maſſetera uocabimus, muſculum contingit, & paulò ualidiùs
oſſi in malis, quàm alibi in reliquo ipſius ductu connaſcitur, hinc ad naſi uſque radicem pertin
gens. Atque hunc ductum muſculus adeò ſeruat exquiſitè, ut duo hæc latera muſculi diffini-
l 3 ta. quaſi ab O ad N. antur,[l] unum quidem, ſecundùm ſpinæ longitudinem protenſum,[m] aliud autem, ab occipitij
m 3 ta. ab O ad H, M. medio ad ſuperius labrum prorepens. Reliqua uerò duo ipſius latera (ſortitur enim quatuor)
haud æquè ſunt diſtincta.[n] Quod enim à ſpina ad ſummũ uſque pectoris oſſis, ſecundùm ſca
n 3 ta. quaſi ab N per L ad K. pulam & clauiculas exporrigitur, inæquale eſt ac uarium. Quandoquidem non inſtar rectæ
lineæ carnoſarum fibrarum hîc apparet principium, ſed inſtar obliquæ, admodumq; inæqua-
lis, nunc paululum ſub ſcapulæ ſpina & clauicula incipiens, nunc paulo ſuperius, & nunc è re-
o 3 ta. ab M ad K. gione.[o] Quartum autẽ latus, quod à ſummo mento, ad ſuperiorem pectoris oſſis ſedem pro-
tenditur, uix ob id diſtingui poteſt, quòd hominibus utriuſq; lateris muſculi hîc adeò coëant,
ut duo muſculi unus eſſe uideantur, quodq; hac in parte carnoſiores longè, quàm in reliqua
ipſorum ſede exiſtant. Cæterùm hi muſculi buccas, & totum inferius labrum deorſum retra-
hunt, & ad latera ſimul cum ſuperiori labro abducunt, aut, ut dicam uerius, reliquam faciei cu
tem, quæ à muſculoſa frontis & naſi ſubſtantia, & palpebræ muſculis non mouetur, circuma-
p 4 ta. M. 5 ta. E. git, ad hoc opitulante[p] lato quoque, & quodammodo orbiculari muſculo, à tota ferè ſuperio- *Secundus alternus lateris, ſeu omnium 3 & 4.*
ris maxillæ longitudine in inferioris longitudinem, ad gingiuarum radicem inſerto. Eſt au
tem hic muſculus ſimiliter membraneus, & uaria fibrarum ſpecie intertextus, totam eam buc-
carum ſedem cõplectens, quam inflare poſſimus. Neq; ſanè aliud corpus id uniuerſum, quod
q 3 ta. r. inflatur, cenſendum eſt, quàm cutis, cui immediatè ſuccumbit[q] primus iam commemoratus
muſculus, deinde prout obeſiores homines ſunt, adipis maior minor'ue copia, & poſtmo-
r 3 ta. G, H. dum quidam ſuperioris labri[r] muſculus, &[s] alius labri quoq; eiuſdem, & alæ naſi communis,
s 3 ta. F. quos poſtea deſcribemus. præterea orbicularis & amplus quoque muſculus, cuius naturam
explicare iam contendimus. Huius itaque muſculi internam ſuperficiem, oris amplitudinem
ſuccingens tunica oblinit, ipſiq; adeò connaſcitur, ut nullo prorſus modo illacera à muſculo,
aut muſculus ab illa auferri queat. Imò ſecundus hic buccarum muſculus, uix aliud eſt, quàm
carnoſarum fibrarum implexus admodum tenuis, ac quodammodo membraneus. Cogno-
ſces autem eam, quam diximus, utriuſque iam commemorati buccarum muſculi, & potiſſi-
mùm primi functionem promptiſſimè, ſi inferiore maxilla ſuperiori adducta, immotaq;, pluri-
mùm ad quamcunque partem ſedem'ue, labra & buccas duxeris, atque etiam obſeruaueris,
quî etiam anteriorem colli cutem primi muſculi beneficio, unà cum buccis deorſum uellere
poſſis. Rurſus ſi immota colli cute, totam buccarum ſedem, quam inflare integrum eſt, nunc
in oris amplitudinem uolueris, nunc autem extrorſum, nunc ſurſum, nunc deorſum, nunc
prorſum, nunc retrorſum duxeris, ſecundi muſculi functionem & motus, quos illius, & aëris
in ore ui obimus, plurimùm admiraberis. Et ſi demum in corpore illum inſpexeris, non niſi
cum ſummis rerum Opificis, quas proloqueris, laudibus, uarium illum, & quem neutiquam
explicare poſſes, fibrarum implexum, & undecunque in hunc procurrentes neruulorum ſo-
boles intuebere. Toti itaque faciei cuti, ut mobilis reddatur, præter ſecundum hunc muſcu-
lum, & labrorum & naſi proprios, quos ſtatim enarrabimus, muſculos, membranam car-
noſam in muſculi naturam degenerantem rerum Opifex ſubiecit. Si modò malarum cutem *Malarum cutem muſculo deſtitui.*
ſedem hĩc tabulę G indicat. duntaxat dempſeris,[t] illi enim membrana, quam carnoſam uocamus, ſubnaſcitur quidem,
uerùm hîc nullis carneis enutrita fibris. Nihilominus tamen quum cutis, quæ malis obtendi-
tur, inferior pars buccis continuetur, ſuperior uerò ſubiectæ frontis muſculoſæ compagini
uniatur, ſimul cum reliqua faciei cute, malarum quoque cutem mouemus. Quàm uerò ad hoc
latorum muſculorum, qui carnea membranea conſtant, munus homini neceſſarium ſit, condi-
ſcimus, quoties labrorum ſubſtantiam deflectere, ac à ſuo ſitu auertere cogimur, aut os diſten
dere & contrahere, ſtringere & laxare, quocunque edentium, bibentium, uel differentium,
uel aliam quandam functionem obeuntium uſus uocauerit. Atque harum omnium functio-
num autores, Galenus in Quarto de Sectionibus adminiſtrandis libro, hos tantùm muſculos
4 ta. I. 5 t. G. & 2 .ca. 2. li. 4 o, V. eſſe, inſinuare uidetur. Sed priuatim[u] neruis huc concurrentibus mouendi officium, nulla
(ut tamen decebat) habita muſculorum mentione, tribuit. Sunt autem nerui eiuſmodi utrin-
que bini, quorum unum ex foramine inferioris maxillæ, ad inferius labrum elabi ſuo loco
docebimus, alterum ex oculorum ſede per peculiare foramen deductum, in malarum regio-
alterius la ris unus ,H 3 ta. al r 4 ta. N notatur. nem decumbere audies. his duobus, in alio latere totidem, ab eiſdem ſedibus ſui lateris pro-
cidentes reſpondent. Verùm quum eiuſmodi nerui muſculis indigeant, & omnes labrorum
motus, illis latis & tenuibus tantùm peragi nequeant, ipſiq; alios exigant auxiliares, meritò
Natura alios[x] quatuor muſculos mouendis labris conſtruxit. Quorum principia, euidentia

 quidem

quidem & manifesta sunt, anteaquam labrorum extremis permiſcentur, concreta uerò illis, omnifariam redduntur obſcura, & inſeparabilia à reliqua labrorum ſubſtantia. Vniuerſa enim labrorum cute, & oris amplitudinem ſuccingente tunica, toti muſculoſæ naturæ commixtis, ac muſculis, ut quiſpiam dixerit, ibidem corruptis, unà cum [y] fungoſa, quam pòſtea explicabimus, ſubſtantia, hominis labra procreantur. Quatuor itaqꝫ ſunt muſculi, quoniam labris quatuor principia motuum eſſe oportebat, utrinque uidelicet duo, quorum moles, organis illorum beneficio mouendis congruit. Primorum enim duorum, qui ſuperiori labro communes ſunt, utrinque [a] unus habetur, qui à maxillæ ſuperioris oſſe, ubi mala conſiſtit, carnoſo principio enatus, deorſum obliquè in priora fertur, quouſqꝫ in ſui labri latus ſeſe inſerat. inferiorum quoque utrinqꝫ [b] unus obſeruatur, ſuperiori muſculo latior, ſed breuior. Exoritur nanque carneus & hic quoque, ab inferioris maxillæ humiliori parte ad menti quaſi latera, hinc ſurſum obliquè in priora protenſus, latusqꝫ permanens, in mediam ſui labri ſedem implantatur. Sunt itaque omnes quatuor lati, ac quodammodo, quod ad fibras attinet, duplici donati initio, ipſorumqꝫ fibræ circa inſertionem, X literæ modo ſeſe interſecant pertinaciter, uti admonuimus, labrorum cuti immixtæ. Quatuor his muſculis duodecim motus ut minimùm obimus, quatuor quidem obliquos, in utroque labro duos, & alios octo rectos, in utroque labro quatuor. Duo quidem ad amuſſim recti fiunt, quando labra plurimùm à ſe inuicem diſtant, hoc quidem à duobus muſculis ſurſum agentibus ad nares tenſo, altero autem deorſum ad mentum ducto, dum duo inferiores muſculi laborant. dein quando ad ſeſe labra retrahuntur, & inuicem coëunt, uno ex ſuperiore loco deorſum, altero ex humiliore ſurſum protenſo. Cæterùm ab internis horum muſculorum fibris, labra introrſum conuertuntur & ſubimplicantur, ab exterioribus uerò foras euelluntur, ut ita & duo alij in ſingulis labris recti cōſurgant motus, qui paulo minus toto ad obliquos quaſi referendi ſunt. Quatuor uerò obliqui motus, unico duntaxat laborante muſculo, reliquo interim laxato, celebrantur. Si enim dexter ſuperioris labri muſculus remiſſo ſiniſtro contrahitur, dextra labri pars obliquo motu, ſiniſtra dependente, attollitur. atque hac ratione reliqui tres obliqui motus labrorū peraguntur. Vt uerò ualidiùs adhuc ſuperius labrum moueretur, atque ſecundùm totam ipſius ſubſtantiam muſculis participaret, illi alia portio [c] muſculi elargitur, qui narium [d] alas extrorſum ſurſumqꝫ agit. A malis enim iuxta proprium ſuperioris labri [e] muſculum, carneus quidam, ſed tenuis membraneusqꝫ enaſcitur muſculus, qui in ipſo modicè uerſus priora deſcenſu, in duas portiones partitur, unam naſi alæ radici, alteram ſuperioris labri parti, quam Latini Muſtacem, Græci uerò ὑπήνην uocant, inferens. Portio naſi alæ exporrecta eam extrorſum ſurſumqꝫ mouet, quæ labro propria eſt, id quoqꝫ ſurſum uellit, & tantus huius portionis cum alæ portione eſt connexus, ut ſuperius labrum, immota ala, ſurſum uehementer mouere nequeas. Verùm præter hunc alæ muſculum, [f] alius in interna narium amplitudine habetur, ad ſuæ cauitatis externum latus, ſub tunica narium amplitudine obducta, reconditus. Eſt autem hic tenuis & membraneus, interiori alæ regioni inſertus, illumqꝫ introrſum trahens. Muſculus hic neruulum habet ab [g] illo, quem per [h] foramen in magno oculi angulo inciſum, ad narium amplitudinem, à tertio cerebri neruorum coniugio diffundi commemorabimus. Atqꝫ huiuſmodi alarum muſculos efformari decebat, qui in repentinis aëris inſpirationibus & expirationibus, earum motibus opportunè præficerentur. Sunt itaque hoc Capite nobis enumerati duodecim muſculi, ſi omnes utriuſque lateris iunxerimus, duo quidem lati ex carnea conſtantes membrana, duo admodum uarij ex una maxilla in aliam pronati, & quatuor labris proprij, & totidem alarum naſi. Niſi fortaſſis illum, qui labrum ſuperius & alam ſimul adit, ſubdiuidere conſtitueris, atque ex utriuſque lateris muſculo duos, propter diſſectionem in progreſſu, & in diuerſas partes inſertionem, fingere, atque ita quatuordecim muſculos ſtatuere uiſum ſit. Sic etiam nihil obſtat, & duos qui carnea membrana efformantur, unum dicere, quùm hi adeò in anteriori colli parte continuentur, ut [i] diuiſionem nullam notatu dignam oſtendant. Rurſus ſi fibris motibusqꝫ, cùm in hoc, tum in proprijs labrorum muſculis animum accommodare uelis, ob idqꝫ in plures muſculos hos diuidas, maior ſanè tibi, quàm nobis hactenus, horum muſculorum numerus excreſcet.

Labrorum conſtitutio, dein quatuor muſculi labris proprij, ſeu in altero latere tertius, et poſtea quartus, uel omnium 5, 6, 7, 8.

Alarum naſi muſculus, hic autem in altero latere 5. aut omnium 9 & 10.

In altero latere 6. aut omnium 11 & 12.

Muſculorū epilogus.

y 5 ta. G.
a 3 ta. G, H.
b 4 ta. N.
c 3 ta. F.
d 4 ta. L.
e 3 ta. G.
f ad regionem K tab. 4.
g 2 fig. ca. 4 li. 4 P.
h 1 fi. 12 ca. lib. 1 C.
i 3 ta. ab M ad K.

MVSCVLORVM BVCCAS, LABRA, & nasi alas mouentium administratio. Caput XIIII.

a 3 tab r. HORVM musculorum administrationem à[a] latis ac ex carnea constantibus membrana musculis opportunissimè auspicaberis, & primùm acutiori nouacula in cute rectam sectionem, à summo mento, mediaq; inferioris labri sede (ubi cutis in ruborem desinit) ad pectus usque, secundùm colli longitudinem duces ita quidem ad amussim, ut sola cutis ad subiectum usque musculum, carneam'ue membranam diuidatur. Deinde alia ducenda est sectio, ad utriusque labri extremum, secundùm ruboris finem sic, ut orbiculari linea os uniuersum obducatur. His alia per nasi longitudinem addetur sectio, & si prius frontis musculorum compagem, & palpebræ musculos aggressus fueris, nulla præter has (nisi sub aure ad medium usque occipitij) in facie sectio est ducenda. Aliàs enim ex summo narium, sub inferiori palpebra & aure, uersus occipitium transuersam moliri deberes sectionem. Cæterùm à fine sectionis ad pectoris usque os ductæ, transuersa una sub clauiculis, & summo humero, & scapularum spina ad dorsum usque perficietur. licebit & his transuersam ex faucibus, seu ex gutturis regione, usque ad spinam adijcere. His tentatis sectionibus, hamulo cutis leuabitur, ac in altero latere acutiori nouacula, cutis à subiecto membraneo musculo, omni industria liberabitur. Quod nullibi feceris molestiùs, quàm ubi laqueus ceruicem compresserit, hîc enim laquei occasione, cutis membraneo musculo pertinacissimè connata reperitur, & etiam cutis instar cornu adeò inibi mox indurescit, ut uix nouaculam admittat. Quanquam musculorum sectioni corpus opportunius adhibebitur, ex quo uenæ prius sectæ, uniuersum sanguinem in aquam calentem effuderint. quandoquidem tunc non toties uenæ sanguine inanitæ, dum musculos diuidis, uenient colligandæ, atque adeò frequenter spongijs abstergendæ. Ex altero autem cadaueris latere, unà cum cute (quod factu facillimum est) musculum latum tenuemq; auferes, atque utrinque musculi naturam, & fibras neruosq;, ac munia (si hinc inde suas, quas prius enarrauimus, partes attraxeris) intuebere. Fibrarum autem huius musculi seriem, nequaquam oscitabundus in tota humiliore inferioris maxillæ sede præteribis, quin prius eas strumarũ, uel ut uulgò dicimus, scrophularum gratia diligenter examinaueris, quo in eo abscessus genere, quum usus expetet, fœlicius ac magis industriè tumentes glandulas exseces. Administratio enim sectionis in hoc affectu extra fibrarum ductum tentata, admodum obscœnè hinc inde colli cutem aut tendit, aut corrugat. Vbi hæc igitur sedulò obseruaueris, eius lateris musculum, quem subditis corporibus adempta cute affixum reliquisti, omni ex parte adimes, atque administrationem ad proprios labrorum musculos cõuertes, qui in conspectum ueniunt, quamprimum adipem, qui his præcipuè in buccarũ regione incumbit, permisceturq; unà cum lato, qui ex carnea cõstituitur membrana, musculo ademeris. Liberabis itaque ab inferiori maxilla primùm[b] duorum, qui inferiori labro elargiuntur capita, sensim ea ad insertionem usque, ut fibras examines, deducens. Atque hîc labra fungosæ cuiusdam[c] substantiæ interuentu, maxillæ ossi connata reperies, quæ labris opitulatur, quoties distrahuntur, tenuesq; fiunt, & quoties contracta incrassantur, ac corrugantur. Quippe eiusmodi substantia omnino & inanitur, & repletur promptè: inanita quidem submittitur, repleta uerò attollitur. Præter hanc substantiam occurrent & [d] nerui duo, maioris tertij paris neruorum cerebri radicis ramuli, ex maxilla inferiori in eos, quos iam dissecas, musculos diffusi. Cæterùm posteaquam inferiores liberati fuerint, à malis[e] duos quoque superiores dissecabis, atque illis ad superius usque labrum deductis, quatuor musculorum functiones, capita huc illuc trahens spectabis. Postremò[f] musculo alæ nasi, & superiori labro communi à malis deraso, ac ad alam usque & labrum deducto, eius quoque usum contemplabere. Hîc uolens prætermitto[g] neruum minoris gracilioris'ue tertij paris neruorum cerebri radicis propaginem, ex superiori maxilla excidentem, ac nuper dictis musculis communicatum. Siquidem neruorum omnium seriem, quàm dabitur, accuratissimè in Quarto libro prosequar. Atque eadem ratione nullam neque uenarum neque arteriarum mentionem facio, etiam si lato musculo[h] externa iugularis suffulciatur, quoniam Tertius liber Venis arterijsq; dedicabitur. Integrum itaque est, ut consideres membranosa ligamina, narium alas alijs nasi cartilaginibus colligantia, & deinde mutuum earum cartilaginum connexum. Nam de narium[i] tunica in Neruorum distributione similiter pertractabitur. In præsentia autem suffecerit adhuc sermoni adiecisse, tunicam illam, quæ narium ampli-

X 3 tudinem

Margin notes: Primi ac secundi duodecim præcedentis Capitis musculorum administratio. — Corpus musculorum sectioni opportunum. — Administratio 5, 6, 7, 8. — Labrorũ fungosa substantia. — Administratio 9 & 10.

b 4 tab. N. — c 5 ta. G. — d ad latera G 5 ta 6. — e 3 tab. à G ad H. — f 3 ta. F. — g 4 ta. I. — h fi. ca. 6. li. 3 T, V. — i 2 fi. cap. 2 li. 4 humilius P.

tudinem ambit, aliquousque cultello à subditis partibus abradendum esse, ut commodè tenuem membraneumque[k] musculũ, intrò alam mouentem intuearis. His omnibus resectis, secundus alterius lateris præcedente Capite enarratus mihi[l] musculus, externa ipsius superficie longè spectatissimus est, ut tamen ipsius naturam quoque examussim obserues, undecunque unguibus, hamulisque est diuellendus, ac postmodum à maxillis, & dentium gingiuis derasus, à tunica oris cauitatem obtinente uenit liberandus. Et quo huius musculi rarior magisque admiranda est cõstructio, fibrarumque mirabilis implexus, eo studiosiùs illum in multas particulas non mediocri delectatione discerpes, atque ad buccarum motum, non autem maxillæ inferioris, illum auxiliari speculaberis.

Administratio 11 & 12.
Administratio 3 & 4.
k 4 ta. K.
l 4 ta. M.

DE MVSCVLIS INFERIOREM MAxillam mouentibus. Caput XV.

INFERIOR[a] maxilla homini, quiescente interim immotaque superiori, motu agitur uoluntarió, quemadmodum & animalibus ad unum omnibus, si fluuiatilem crocodilum exceperis, cui unico superior maxilla mobilis uisitur, inferiori interim cum temporum ossibus adeò unita, ut ne tantillum quidem moueri queat, ipsaque duos sinus nanciscatur, quibus superior singulis utrinque tuberculis latis, nec[b] nostris admodum dissimilibus inarticulatur, magna ex parte lacertarum testudinumque inferiori maxillæ eleganter respondens, quemadmodum etiam totus crocodilus imagine (non autem magnitudine, & geniculatis caudæ tuberibus) lacertæ similis uisitur. Cæterùm inferior hominis maxilla tribus ducitur motibus, ac unus quidem in mandendo perficitur, quo ad latera, & prorsum & retrorsum maxilla agitur, ac circumfertur, alius in ore claudendo, tertius uerò in ore aperiendo fit. Motus hi omnes proprijs obeuntur musculis, ex quibus[c] qui uarijs motibus maxillam præcipuè circumagunt, & prorsum retrorsumque mouent, à mandendo μασητῆρες Græcis appellantur, quo etiam nomine Græcorum plerique temporum[d] musculos nominarunt, quòd illi ad manducandum quoque sint utilissimi, ac maxillam mordentibus, molientibusque quippiam adducant. Deinde ita temporalis quoque nominatur, quòd inuicem temporalis & masseter adeò connascantur, ut Galeno etiam in Libris de Vsu partium, ac si temporalis & masseter unus essent, imposuerint, quum temporalis partem, masseterem arbitratus, temporalem musculum, ex sui medio tendinem, contra aliorum musculorum rationem, educere protulit, & post modum (ne ab aliorum Anatomicorum in musculis numero aberrasse uideretur) masseterem etiam quendam enumerauerit secus multò, atque in Quarto de Administrandis sectionibus, ubi masseterem cognoscens, nihil de illa tendinis mirifica, falsaque & ficta productione comminiscitur. In eo itaque Libro Galenum secuti, atque cum ipso uocis fugientes æquiuocum,[e] musculos qui potissimùm claudunt temporales toto sermonis progressu,[f] illos autem, qui maxillam præcipuè antrorsum retrorsumque agunt, masseteres seu mandibularios uel mansorios appellemus.[g] Qui autem in ore occultari dicentur, & si eisdem ferè præsint munijs, in ore delitescentes nominemus, quemadmodum &[h] qui ductus maxillæ ad inferiora autores censentur, os aperientes, ita nanque fictis quodammodo nominibus, rerum fœlicior parabitur memoria. [i] Masseter itaque ille est musculus, quem ad posteriorem maxillæ inferioris sedem, sub[k] osse iugali possimus manu amplecti. Dum enim pollicem inter auris radicem, & inferiorem maxillã inferis, medium uerò digitum genæ admoues, illumque in oris amplitudinẽ protrudere tentas, totam masseteris externam superficiem contines, quam rursus tactu dignosces, si adductas prius maxillas, adhuc ualidiùs comprimere adnisus fueris, quia tunc masseter in se magis collectus, pollicem & indicem feriet, sese dilatans ac contrahens. Præterea & hunc quoque musculum in equis uides spectatissimum, is enim cum[u] illo, quem in ore latitare docebimus, illi sunt musculi, quos crebrò in equis amplecti consueuimus, obseruaturi, num carneus aut nerueus equus nobis proponatur. Atque id eo dico diligẽtiùs, quo minus aliquem mecum aberrare uelim, aliquot enim Galeni in Libris de Vsu partium locis deceptus,[x] masseterem, quem modò describam, aliquando temporalis[y] musculi mediam partem esse arbitratus sum, ac latum in genis[a] musculum, quem ab una maxilla in aliam duci prius retuli, masseterem esse existimaui. Attamen eo usque nunquam à ueritate reclinaui, quin tunc duos temporales musculos, semper in altero latere studiosis commonstrarem, unum superiorem, qui uerè est temporalis, alterum inferiorem, qui masseter est, appellans. Masseter enim nerueo,[b] & amplo ualidissimoque principio ab ea malarum[c] sede exoritur, qua infima pars

futuræ

Inferiorẽ maxillam superiori quiescente moueri.
Maxillæ inferioris motus
Maxillæ musculorum nomina.
Libro 11.
Masseter seu alterius lateris primus.

a figuræ ca. lib. 1.
b 1, 2 fi. ca. 10 lib. 1 A.
c 4 ta. Δ.
d 4 tab. Γ.
e 4 tab. Γ.
f 4 tab. Δ.
g 6 tab. D.
h 5 ta. H, I.
i 3 ta Δ. 2, 9 ta. C. 5 ta. D.
k 3, 5 fi ca. 6 li. 1 V, X.
u 6 tab. D.
x 4 ta. Γ.
y ta. Δ.
a 4 tab. M.
b 4 ta. E.
c 1 fi. cap. 9 lib. 1 A.

futuræ illius consistit, quæ maxillæ superioris [d] os, totum minorem oculi sedis angulum occupans, mediamque ossis iugalis sedem efformans, maximo eiusdem maxillæ [e] ossi cōiungit, quod dentium præsepeola continere, ac narium amplitudinem magna ex parte constituere, superior Liber declarauit. [f] Deinde à malis hoc masseteris principium in posteriora ducitur, è tota inferiori interiorique ossis iugalis sede ad aurem usque pronatum. Ex tota enim longitudine ossis iugalis, quæ à malis ad aurem usque pertinet, masseteris musculi principium enascitur; quod impensè nerueum in malis esse dicebam, quemadmodum etiam illic, ubi ab exterioris iugalis ossis superficiei inferiori parte prodit, nerueum liuidumque conspicitur. ubi autem ab interiori iugalis ossis sede originem ducit, carneum est, quemadmodum etiam totus musculus, non multo post initium, carneum crassumque se spectandum offert. Masseter hoc enatus principio deorsum tendit, totamque inferioris maxillæ [g] amplitudinem, in externa posteriorique ipsius sede conspicuam amplectitur, illi ualidissimè partim carneus, partim nerueus latissima insertione implantatus. Ex tota autem insertionis amplitudine nulla insignior, nullaque ualidior est ea, quam in maxillæ inferioris asperitatem molitur, in infima ipsius sede ueluti processulis aliquot extuberantem. in hac etiam [h] sede masseter est angustissimus, & ueluti trianguli alicuius obtusiorem angulum exprimit. Totus enim masseter quodammodo triangularis est; una enim ipsius linea, secundùm totam principij amplitudinem, seu iugale os porrigitur. secunda à malis, seu anteriori principij parte, ad infimam maxillæ inferioris sedem retrorsum ducitur, illam quam nuper diximus, asperitatem contingens. Tertia autem linea ab aure, seu posteriori principij sede, in anteriora deorsum fertur, ad demissiorem secundæ lineæ sedem, angulum cum illa linea adeò obtusum constituens, ut ferè hîc aliud latus masseteri possit asscribi, atque illum quadranguli formam referre, quis non ineptè astrueret. Vtcunque uerò sit, obtusus hic angulus, seu si ita uelis, quartum masseteris latus, multò strictius est amplo illius principio, unde etiam ilico fibrarum ipsius ductum uariare necesse est. [i] Fibræ nanque ab anteriori principij parte originem ducentes, deorsum in posteriora feruntur, [k] quæ autem à posteriori principij sede prodeunt, obliquè deorsum in anteriora repunt, omnes ex amplo principio ad obtusum, quem recensui, angulum protensæ, maxillæque inferioris amplitudini, citra tendinis productionem insertæ. Galenus in Quarto de Administrandis sectionibus attestatur, nonnullos dissectionum Professores amplo huic principio (quod ipse Geminum appellat) & diuerso fibrarum ductui attendentes, binos ab utroque latere masseteres collocasse, ut unum anterior principij pars constitueret, alterum uerò posterior. Rursus non defuere, qui triangularem præsentis musculi circumscriptionem expendentes, tres in uno latere masseteres enumerarunt, unumquemque angulum singulos masseteres esse arbitrati, tale enim quid Galenus nobis innuere uidetur. Quanquam arbitrer illos, qui tres masseteres utrinque collocarunt, non tribus illis angulis animum adhibuisse, uerùm [l] hunc, quem describo, masseterem unum appellarunt, & [m] secundum temporalem, [n] tertium uerò, quem in ore delitescere dico, posuerunt. Deinde qui duos recensuerunt, non mihi, ut Galenus asserit, principijs mentem adhibuisse uidentur, sed masseterem hunc nostrum unum posuere, alterum uerò temporalem cum illo, qui in ore delitescit. quod uel ex Hippocratis oratione, ubi eos musculos Masseteres nominat, colligere promptissimum est. Præterea nisi in ore delitescentis musculi munus masseteri accommodauerimus, neutiquam opportunè manducantium maxillæ inferioris in latera motus nobis explicabūtur. Quare etiam satius erit, masseteris musculi functionem tunc primùm persequi, quum temporalem, & in ore delitescentem plenè descripsero. [o] Temporalis musculus principium [p] à uerticis, & temporis, & frontis ossibus, & osse cuneum imitante, & eo osse, quod minorem sedis oculi angulum amplectitur, ac maxillæ superioris ossium mihi primum habetur. [q] Instar semicirculi enim primùm, & præcipuè à uerticis ac frontis osse multò elatius enascitur, quàm commissura squamæformis consistit, temporis os, uerticis ossi committens. hinc sensim crassescens, & carnosior redditus arctatusque, in cauitatem ibi in capitis ossibus exculptam descendit, à temporis osse, & cuneum imitante, & frontis, & illo quod minorem oculi sedis angulum constituit, enatus. Quum uerò ad iugale os usque pertingit, admodumque crassus, sed angustus interim euasit, superiori quoque iugalis ossis sedi adnascitur, [r] masseteri adeò continuus, ut uix immeritò temporalē & masseterem, unum esse musculū quis cōtenderet. Cæterùm uniuersum temporalis musculi corpus, ad iugale usque os carneū est, exteriori sede, propter propriæ membranæ crassitiem, perquam liuidū, idque potissimùm ad exortus sui initium, & ipsius ad os iugale connexum. Interna autem sede, qua ex ossibus ampla illa lataque explantatione enascitur, carneus est, & acutum maxillæ inferioris [s] processum cōtingens in breuem,

Temporalis seu alterius lateris secundus.

d eiusdem fi. r. | e eiusdem fi. A. | f 4 ta. ab E ad F, 3 D. | g 1 fi. ca. 10 ... tab. 1 E. | h 4 tab. G ... circumscri... ces E, I, G. | i 4 ta. ab E ad G. | k 4 tab. ab I ad G. | l 4 ta. Δ. | m 4 ta. Γ. | n 6 tab. D. | o 4 ta. Γ. 3, tab. B. 2, 6, 9 A. | p 3, 4 fig. ... 6 li. 1 R, ... unde hæc ossa petes. | q 4 tab. A, B, C. | r 4 ta. Δ. | s 1, 2 fi. ca. ... lib. 1 C. ... et 6 tab. B ... 6 A.

uem, sed insigniter ualidum, neruumque finit tendinem, sua amplitudine acutum illum maxillæ processum amplectentem, illicque processui ualidissimè insertum. Ad tendinem hunc omnes temporalis musculi fibræ, ex semicirculo uelut ad circuli centrum procurrunt, tendinemque hunc efformant illorum musculorum ritu,[t] quos gibbum, & cauum scapulæ implere docebimus, & qui ex ilium osse pronati, femoris motibus famulantur, & is cuius beneficio brachium attollitur, adeò profectò, ut satis mirari nequeam, quidnam Peculiare illud sit, tantopere in temporali musculo à Galeno decantatum. Neque satis assequor, quamobrem is Naturam tot laudibus efferat, quòd ab aliorum musculorum forma hîc declinauerit, tendinem educens non ex musculi extremo, ut aliàs semper, sed ex musculi medio. Ego ex tot Galeni in Naturam laudibus aliud nihil colligo, quàm illum arbitratum fuisse, musculum temporalem à nobis descriptum, unà cum massetere unum esse, atque tendinem, quem temporalis acuto maxillæ processui inserit, à temporali & massetere produci. Quod si fieret, ex media musculi sede tendo is enasceretur, temporalis scilicet musculi fibris deorsum ad tendinis generationem deductis, masseteris uerò musculi fibris sursum proreptantibus, & tendinem illum constituentibus. At quid attinet illis Galeni laudibus prolixius immorari, quas ad Naturæ dedecus potius, quàm honorem, (si quis examussim sua perpendat) contexuit? præcipuè quum Natura non solùm ab aliorum musculorum tendinis productione hîc non aberrauerit, & si aberrasset, necessariò colligeretur, eundem musculũ maxillam, & sursum & deorsum ducere. pars enim musculi sub tendine posita, necessariò deorsum traheret, quemadmodum superior sursum alliceret. Rerum igitur Opifici hymnos canamus, qui musculum ex tantillo spacio, tanto muneri præfectum produxit, ex quo insignem illum procreauit tendinem, acutum inferioris maxillæ processum amplexantem. Quo autem temporalis musculus robore polleat, & quo nam pacto pro ipsius mole ualidissimum omnium musculorum munus illi concreditum sit, condiscimus, quoties aliquid ui mordemus, & aliquid impetu dentibus confringere adnitimur, aut ingens aliquod onus histriones quosdam leuare conspicimus. Vt enim uarios hominum in mordendo conatus taceam, nuper Patauij histrionem uidimus, qui ferreum uiginti quinque librarum palum dentibus à terra subleuatum, & aliquandiu in ore erectum, retrorsum à tergo punctim parieti iniecit, quem triginta nouem pedum interuallo ab histrione destitisse metitus ipse sum. Quanquam Turcum nuper Venetijs longè maius robur in mordendo ostendisse audio, qui trabem à quinque uiris illi allatam perinde, ac baculum aliquem, uarijs modis omnium admiratione contrectauit. Vtcunque tamen temporalis musculus sit ualidus,[u] multisque neruorum propaginibus donatus, ac suæ nobilitatis gratia ossuosis uallis interceptus, aptisque finibus inclusus, nihilo minus tamen illi alterum quoque[x] musculum, similiter robustum & neruosum, ac in ore delitescentem Natura associauit, eiusdem cum musculo temporali functionis autorem. Atque huius principium perquàm neruosum, ex tota cauitate sinu'ue exoritur, qui in ossis cuneum referentis[y] processibus, quos uespertilionum alarum imagini comparamus, insculpitur. hunc siquidem sinum unà cum ossis processibus, musculi huius principium ambientibus (ut tutò principiũ id custodiretur) Natura fabrefecit, simul etiam processus hos longiùs educens, ut commode ab ipsis principium illud enasceretur. Cæterùm ilico atque cauitatem illam ossis cuneum imitantis excedit, carneum, amplum & crassum, ac forma masseteri perquàm simile efficitur, interior enim iste musculus[a] posteriori ac interiori parti maxillæ, ubi hæc latissima est, implantatur, ualidam amplamque insertionem molitus. Vt uerò commodiùs præsens musculus à maxilla susciperetur, neque is nimium oris amplitudinem occuparet, leuem, sed amplam cauitatem maxillæ insculptam esse diximus, quando ipsius constructio in Primo libro enarrabatur. Porrò musculus hic, quum eodem cum temporali fungatur munere, ac simul is temporali commissus unitusque aliqua ex parte sit, nonnullis Anatomicorum in ore delitescens, temporalis pars habita est. alij uerò, etiam si inuicem committantur, quum tamen diuersis prodeant principijs, & in uarias eiusdem ossis sedes implantentur, duos ipsos statuunt. Nos autem ita illos distinguimus, ut utrinque unùm temporalem, & unum masseterem, & unum in ore delitescentem enumeremus. Atque his tribus primario usu hoc munus committitur, ut sursum maxillam inferiorem trahant, illamque superiori iungant. Verùm masseteri id priuatim committitur, ut masseterum[b] anterioribus principij partibus contractis, inferior maxilla prorsum ducatur, mentumque in anteriora promineat. Posterioribus uerò principij sedibus tensis, retrorsum ac uelut ad aures maxilla retrahatur adeò, ut duo hac ratione motus masseterum beneficio peragantur, quibus manducantes indigemus. Atque huic etiam motui suppetias fert temporalis musculus, prout has illas'ue sui principij fibras tendit

Li. 11 de Vsu partium.

Musculus in ore delitescens, seu alterius lateris tertius.

Masseteris, temporalis, et in ore delitescentis munus.

t 11 ta. … ta. Γ. 9 ta… Π. 10 ta. Σ… ta. Σ. 8 ta… Λ.

u 2 fi. ca… li. 4 Q, R, b, c, d.

x 6 tab. D

y 5 fi. ca… li. 1 P, … cha. 2, 3… 5.

a 2 fi. ca… li. 1 D.

b 4 ta. E…

dit, aut remittit. deinde masseterum, & in ore delitescentium musculorum opera, in latus maxilla ducitur. Dextro enim massetere duntaxat, & sinistro in ore delitescente musculo contractis, maxilla in dextrum latus agitur. At sinistri lateris massetere, & dextri lateris in ore delitescente musculo, unà contractionem molientibus, inferior maxilla in sinistrum latus fertur. Atque his functionibus in ipsa sectione nihil æquè promptum cognitu, iam admonitus reperies. Enarrationi adhuc supersunt alij duo, utrinque[c] singuli, & graciles & oblongi, originem ducentes ex prominētibus ossium temporum[d] processibus, qui scriptorij styli imaginem referunt. Atque hinc membraneo latiusculoq́ capite exorti, statim carnosi teretesq́ fiunt, ac uersus priora maxillæ, ubi summum mentum habetur, procurrentes,[e] interiori eius parti adnascuntur, & dexter musculus sinistro hîc ad insertionem unitur, in ea sanè inferioris maxillæ sede, ubi uel horum musculorum gratia, maxilla exasperatur, & processulos inæqualiter extuberantes gerit. Præsentes musculi, dum in se colliguntur, os aperiunt, quemadmodum hactenus commemorati illud claudunt. Cæterùm utrique os aperienti musculo peculiare aliquid, & nulli uniuersi corporis musculo, præterquam[f] uni, quem contra Galeni placitum ossi υ referenti asscribam, commune obtinet.[g] His enim in medio itinere, quod ab exortu usque ad insertionem emetiuntur, pars carnosa aboletur, & exanguis & neruosa efficitur, ceu tendo, uel ligamentum quodpiam carniformibus fibris neutiquam enutritum, ita sanè, ac si quis ex duobus musculorum uentribus, in quorum medio tendinis species cerneretur, utrunque musculum conflari diceret, uerùm hîc non perperam, neque ociose à consueto musculorum artificio Natura declinauit, atque ideo encomio tibi celebranda uenit. Propria nanque exortus eorum musculorum regio, non erat post aures ad capitis basim, unde nunc à stylos imitantibus processibus explantantur, sed ad anteriores colli partes. si enim maximè secundùm rectitudinem proprij principij, uterque maxillam deorsum traheret. At si ibidem ab ipsis ceruicis uertebris producerentur, angustiam non paruam tum ipsi etiam primi maximè tulissent, tum omnibus alijs partibus inibi repositis præbuissent. in nulla enim propemodum totius corporis regione adeò exigua, tantum organorum aceruum (quorum interim nullum transponi expedit) reperias, atque hîc in faucibus. Neque enim stomachum, neque laryngem, multo autem minus circumadiacentes eis musculos, neque uenas, neque arterias, neque neruos, neque glandes cum uasorum diuisionibus præfectas, tum ad humectandam laryngem homini opitulantes, neque aliud quiduis hîc in inferioris maxillæ amplitudine, citra noxam, uel sola imaginatione, sua sede mutare posses. Iure itaque musculi inferiorem maxillam deorsum tracturi, nequaquam à ceruicis uertebris explantantur, sed à longis illis processibus stylos & gallorum calcaria exprimentibus. Et ubi regio potissimum frequentibus organis erat oppleta, hi musculi meritò excarnes facti, ibidem in ipsorum medio, non absimilem tendini partem commonstrant. si enim iuxta has in faucibus angustias crassiores essent, præ loci angustia iter ipsis præcluderetur. Si uerò omni ex parte adeò, ut hîc, fuissent graciles, ad nimiam peruenissent imbecillitatem, quum nullus musculus absque fibris carne amplexis constare possit, quam si haberent, & illius tendinis crassitiem superarent, quid his tanto interuallo, & per tot præcipitia ductis cogitari possit infirmius? Quocirca quoniam eos in his angustijs oportuit fieri, ad patiendum pertinaces & graciles, Natura iure totam eorum, quæ inibi esset carnem, ademit, solos & nudos producens tendines. quando uerò primum extra angustiam constituuntur, tunc iam sensim carnem rursus assumunt, musculorumq́ uentrem, ut antea circa exortum sibi uendicant.

[Margin, left:] ...tab.H,I. ...tab.O.6 ...I.11.ta.* ...,4,5 fig. ...6.lib.1 i. ...fi.ca.10 ...H.

[Margin, right:] *Musculus maxillam deorsum trahēs, ac alterius lateris 4. aut omnium 7. & 8.*

[Margin, left:] ...ta.R,S. ...ta.H & ...musculi ...ntres indi...tur, in me...o autē ip...s neruo...pars consistit.

MVSCVLORVM INFERIOREM MAXILLAM MOVENTIUM ADMINISTRATIO. *Caput XVI.*

EORVM qui maxillam inferiorem mouent, musculorum administrationem debitè absoluturus, illam à[a] temporali opportunè aggredieris. Capite itaque in latus reclinato, grandiori, quem administrandis sectionibus parasti, cultro, & admoto etiam malleo,[b] iugale os ad aures & malas excindes, & id acutiori cultello undequaque à musculo temporali, cui ualli ritu hoc proponitur, & massetere, cui principium exporrigit, liberabis, exactè tum temporalis musculi ad illud os connexum, & masseteris exortum considerans. Ablato iugali osse temporalis musculi principium, quod secundùm capitis longitudinem semicirculi instar exoriri dicebatur, undecunque nouacula, aut cultello proximè ab osse abrades, quousque totum musculum à caluariæ, & maxillæ superioris ossibus

[Margin, left:] ...a 4 ta.r. ...ut in 5 ta...la ad C. ...nter B & D.

[Margin, right:] *Temporalis administratio.*

bus ademeris. Iam temporali muſculo deorſum & extrorſum reflexo, intuebere neruoſiſſimum ipſius tendinem, acutum maxillæ inferioris proceſſum, quaſi in ſe occultatum, amplexantem: deinceps quî is muſculo in ore deliteſcenti, & maſſeteri committatur, ſpectabis. poſtremò, ſi aperto ore, muſculi temporalis initia ſurſum trahere non detrectaueris, ipſius munus promptè etiam condiſces. Nunc integrum eſt,[c] maſſeterem à iugali oſſe & malis liberatum, ab humiliori maxilla ſimiliter cultello deradere, atque illius inſertionem non oſcitanter perpendere, animum adhibens, à maſſetere nullam portionem conferri ad muſculi temporalis tendinem, maxillæ proceſſui inſertum. Integrum quoque erit, maſſeteris officium indagare, poſteaquam ſectionis ſerie, maxillam inferiorem carne denudaueris. Omnibus enim membris, quorum motum in mortuis animalibus examinare inſtituimus, commune eſt, ut uniuerſam carnem ab illis oſſibus, quorum motus indagatur, auferamus, ac illi duntaxat muſculi, quorum beneficio ipſa mouentur, intacti maneant. Proinde maxilla inferiori his, quæ illi inferiùs adnaſcuntur, corporibus liberata, ſi maſſeteris muſculi principia huc atque illuc traxeris, facillimè his maxillam in latera, ac prorſum retrorſumq́; agi, & demum ad ſuperiora etiam allici ſpectabis.[d] Muſculum in ore deliteſcentem ad amuſſim, niſi inferiori maxilla in menti regione per medium diſſecta, adminiſtrare poteris, ac proinde grandiori cultro operi adhibito, ipſam à ſummo mento auſpicatus, per medios dentes inciſorios diuides. diuiſam utrinque manibus apprehendes, ui utranque ipſius partem in latera reflectens, ac illam ueluti ex ſuperioris maxillæ[e] ſinu luxans. Mox oris tunicam circa maxillæ extrema, cutis inſtar ſeparabis, quouſque muſculus in ore reconditus ſeſe ex omni parte offerat. quem ſi uiſum fuerit, aut oſſibus commiſſum relinques, aut ab ipſis deraſum abijcies, ipſius quoque functionem non oſcitanter expendens. Verùm ſectioni non obfueris, ſi muſculi eius adminiſtrationi tantiſper ſuperſederis, donec linguæ & oſſis υ imitantis muſculos unà cum illo aggredieris, ne modò hunc uidere ſtudens, illos imprudenter laceres.[f] Muſculum qui os aperit, ad maxillæ inferioris longitudinem protenſum reperies, atque, ut diximus, maxillæ in interna ſummi menti ſede inſertum. Hic nullam peculiarem adminiſtrationem exigit, ſi prius maſſeterem, &[g] glandulas cum uenis & arterijs, quæ auribus ſubijciuntur, reſecueris. Huius initium, ſi uerſus ſtylum imitantem proceſſum protrahetur, maxillam deorſum uellere uidebitur, atque id nonnihil obliquè in unum latus, ſi unius tantum muſculi initium traxeris. Vtroque autem attracto, rectus, neque in alteram partem inclinans, perficietur maxillæ ad inferiora ductus. At horum muſculorum perinde, ac in ore deliteſcentium ſectio, tunc demum opportuniùs perficitur, quum linguæ, & oſſis hyoidis, & laryngis muſculi unà aggrediuntur. Ligamenta maxillam inferiorem ſuperiori alligantia, ligamentis alios articulos membranæ inſtar ambientibus reſpondent, nihil ſibi quicquam peculiare uendicantia. Tamen ſi ligamento orbiculatim diſſecto, articulum diſſolueris, in huius articuli peculiarem incides cartilaginem, quæ neutro oſſi connata, ſed ſolùm in illorum medio poſita, ligamento articulum ambiente adnaſcitur, & uim oſſium in magno, uehementiq́; maxillæ inferioris motu excipit, & moderatur. Lineamenta uerò muſculorum, quæ in Quarto de Sectionibus adminiſtrandis libro Galenus poſt aures obſeruari docuit, neutiquam hactenus in hominibus reperi, quanquam in canibus aures mouentium muſculorum naturam, formam, ortum, functionemq́; optimè aſſecutus fuerim. dein hos muſculos nonnihil, ſed minus quàm obſcurè, ſimiam oſtendere obſeruaui. Interdum etiam quibuſdã raris fibris carneis, membrana, quam carnoſam uocamus, ſupra aures augetur, & modicè auri proximam cutem, & ipſam quoque aurem motu agit arbitrario.

Maſſeter.

Muſculi in ore deliteſcentis.

Muſculi maxillã deorſum trahentis.

Muſculi eius obliquus motus.

LIGAMENTA *maxillæ articulorum.*

Peculiaris cartilago articulorũ inferioris maxillæ cũ ſuperiori.

Muſculoſa in temporibus lineamenta.

c 4 ta. A.

d 6 ta. D.

e 4, 5. fi. ca. 6 lib. 1 h.

f 5 ta. H, I

g ſub F 4 tabulæ.

DE MVSCVLIS OSSIS υ IMAGINEM referentis. Caput XVII.

OS[a] HYOIDES in faucibus ſuperiori laryngis ſedi prælocari, & radici linguæ fundamenti uice, ſuper quod moueri eam oporteat, & plurium muſculorum uelut anchoram eſſe, iam antea diximus. Ex muſculis uerò qui oſſi committũtur, alij quidem ipſi ſunt proprij, & ſolius huius oſſis gratia conſtructi, qui omnes ex alijs oſſibus principium ſumentes huic oſſi υ ſimili inſeruntur. alij autem ex oſſe hoc procedentes, alijs organis famulantur. Qui igitur oſſi ipſi peculiares proprijq́; ſunt, hoc potiſſimùm præſtant, ne os non admodum ſtabili firmatum baſi, hinc inde ad latera, uel ſurſum

Muſculi huic oſſi commiſſi, aut communes aut proprij.

a tota 1, 2 fi. ca. 13 li. 1 & 1 fi. ca. 21 li. 2 A.

aut deorsum, uel prorsum aut retrorsum conuellatur. Sunt porrò hi ad minimum numerum redacti septem, ad maximum autem octo, utrinque nimirum quatuor, ut uniuersi quatuor constituant paria.[b] Primus cæteris ualidior & crassior, bifidusque aut geminus est, scutiformi laryngis cartilagini, & asperæ arteriæ in collo exporrectus. Lato nanque & carneo principio ex eminentiori pectoris ossis sede, ad partem magis internam exoritur, rectaque sursum tensus, ac parem semper ipsi origini latitudinem seruans, in[c] anteriorem hyoidis ossis partem inseritur, carnoso innexu totam amplitudinem medij officuli, cui hyoidis ossis latera firmantur, apprehendens. Huic musculo secundùm ipsius longitudinem in medio linea incisa est, cuius occasione, ex duobus musculis ille constare non ineptè dicitur, ac duorum musculorum, seu unius paris uice enumeratur, qui hyoides os deorsum, si quando uiolentiùs à superioribus musculis sursum uellitur, retrahunt, &[d] scutiformi cartilagini, & asperæ arteriæ propugnaculi loco haberi possunt.[e] Tertius igitur & quartus, utrinque unus his duobus opponuntur, & ampli, breues, ac omni ex parte carnei, à maxilla inferiori, sub summo mento interiùs enascuntur. Hinc procedentes, ac admodum modicè arctiores redditi, & deorsum protensi, hyoidi ossi duobus primis contermini inseruntur,[f] eandem prorsus insertionis latitudinem, in anteriori ossis sede cum illis exigētes. Ac proinde hi os sursum opposito duobus inferioribus, seu primis motu, deinde & modicè in exteriora protrahunt, quemadmodum & humiliores quoque, in exteriora os perquàm obscurè promouent.[g] Quintus uerò ac sextus, ab utroque latere singuli admodum graciles, teretesque sunt musculi, qui ab ossis temporis[h] processuum radicibus, quos stylum & galli calcaria referre diximus, explantati hyoidis ossi inseruntur, ad latus amplitudinis, quam primi quatuor musculi occuparunt. est autem hæc regio, ubi ossis latera cum medio officulo coëunt. Musculi hi toto ductu illis[i] musculis exteriùs attenduntur, quos maxillam inferiorem deorsum trahere retuli, qui etiam ab eisdem stylum imitantibus processibus, sed paulo humiliùs, quàm hi hyoidis ossis musculi exoriuntur. Porrò his duobus ossis υ referentis musculis, ne id aut in dextrum, aut in sinistrum reuellatur, munus cōcreditum est, & præterea illud quoque sursum nonnihil introrsumque contrahunt. At[k] septimus & octauus, præsentis ossis musculi, utrinque etiam singuli graciles longique uisuntur, nullus enim uniuersi corporis his simul & gracilior & longior occurrit. Deinde uterque eneruationem quandam sibi cum musculis, maxillam deorsum trahentibus priuatim uendicat,[l] in medio nāque ipsius ductu carneus esse desinit, tendinis aliquousque naturā ostendens, à qua denuo carneus euadit, ac ueluti duos musculi uentres nanciscitur. Principium etenim carneum, ex elatiori scapulæ costa, iuxta ipsius ceruicem, & processus anchoram imitantis[m] radicem obtinet, & sub[n] musculo scapulam ad occipitium trahenti occultatus, sursum obliquè protenditur, sub[o] musculo à pectoris osse & clauicula, in mamillarem capitis processum inserto, qui hunc hyoidis ossis musculum adeò comprimit, ut carnosus sub illo esse desinat, tendinisque speciem ostendat perinde, ac si digniori illi caput mouenti musculo cederet, aut ipse durior factus, in contractione impetum mouentis musculi faciliùs exolueret. Nam simul atque illum superauit, rursus carneus apparet, quousque in eam hyoidis ossis regionem implantetur, in[p] quam sextum & septimum, insertionem moliri dictum est. Galenus Quarto de Administrandis sectionibus libro ipsos scapularum proprios esse arbitratur, horum ope illas sursum ad guttur agi asserens, quàm uerò id ueritati consonum sit, obseruari peroptarim, mihi enim hyoidis ossis, non scapularum proprij uidentur, nec quicquam his cum scapularum motu commune esse existimo. Quippe minores sunt, minusque firmi (quum ipsi hyoidi committantur) basi stabiliuntur, quàm qui scapulam (cui brachium, cubitus & extrema manus appendent) attollere obliquo motu possint. Deinde substantia formaque, cæteris hyoidis ossis musculis, nequaquam autem scapularum motuum autoribus, respondent. Quod Veteres pulchrè norunt, ex quorum sententia Galenus in Libro undecimo de Partium usu, hos musculos hyoidi ossi asscribit, licet rursus sui oblitus, in Decimotertio de Partium usu eosdem inter scapulæ motores commemoret, facilè in illis, ut in alijs plerisque scapulæ musculis aberrans. Quin etiam hyoides os his musculis omnino indiget, si demum id contrario motu agi debuit, quem quintus & sextus musculi perficiunt. Videntur sanè mihi postremo loco enumerati musculi, deorsum ac utrinque ad latera hyoides os detrahere. & nisi his illa cōcrederetur actio, hyoidis ossis situs prorsus fallax esset. Adde musculis his, ubi scapulæ committuntur,[q] neruulum applantari, nequaquam autem ubi hyoidi inseruntur. Erunt itaque mea quidem sententia octo musculi, solius hyoidis ossis occasione efformati, in hoc scilicet, ne hinc inde ex sua sede id turbaretur, fundamentumque plus satis infirmum linguæ, & ipsi quoque laryngi efficiatur. At musculi quos hyoidi ossi non proprios esse dixi, ex ipso originem mutuantur, atque horum quatuor laryngi, & alij

Propriorum primum par, seu alterius lateris.

Secundum par.

Tertiū par.

Quartū par.

Quartū par, scapularū motibus non subseruire.

Musculi hyoidi ossi non proprij.

[Left margin notes, partly cut off: b ... tab. 5, ... tab. C. 2 ... ta. F.; c ... ; d ... tabu. N ...; e ...; f ...; g ... tab. Q ...; h ...; i ... tab. O. 5 ...; k ... R, S ...; l ...; m ...; n ...; o ...; p ... 4 ta. P.; q ... à ramo i ...]

& alij linguæ porriguntur.[r] Primi duo laryngem adeuntes, lati & carnosi sunt, & ab inferiori hyoidis ossis sede enati, ac postea anticæ scutiformis cartilaginis parti, secundùm ipsius longitudinem attensi, tandem humiliori eius cartilaginis sedi secundùm latitudinem inseruntur.[s] Alij duo paulò minus teretes sunt & graciles, deinde toti carnosi, ex[t] mediaq́ ossis hyoidis interna sede enati, implantantur radici laryngis[u] operculi, quod ἐπιγλωττὶς Græcis dicitur. quod uerò horum sit munus, & quos ex his Galenus prætermiserit, in musculorum laryngis enarratione docebitur. Linguæ autem[x] musculorũ sermo, mox post subsequens Caput instituetur.

r 1 fig. c. 21 F.
s 2, 3 fig.
t 2 fi. ca. lib. 1 D.
u 2, 3 fi. c. 21 L.
x 1, 2 fi. 19 H.

PROPRIORVM HYOIDIS OSSIS *musculorum administratio. Caput XVIII.*

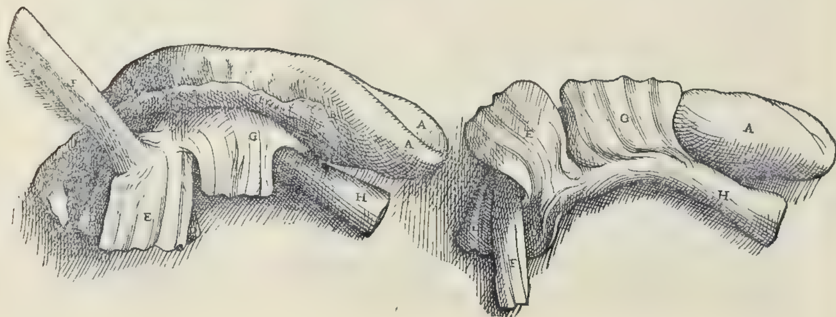
COMMODE horum musculorũ sectionem administraturus ceruici (ut in posteriora pendente capite, ea exporrigatur) truncũ aut oblongum lapidem subijcies, & uenis, arterijs, glandulisq́ in harũ distributionibus locatis utcunq́ resectis, minoribus cultellis sectionẽ auspicabere præcauẽs, ne angulosus lapis posteriorem ceruicis sedem occupãtes musculos comprimendo uiciet. Ac primùm quidem ab inferiori maxilla, quæ adhuc integra est (nisi illam[a] musculi maxillam attollentis, & in ore[b] delitescentis occatione fregeris) obliquos & latos musculos, qui[c] tertij & quarti loco habebantur, derades eos usque ad regionem, qua hyoidi ossi implantantur, dissecans. Deinde[d] primi & secundi capite à pectoris osse liberato, utrunque uersus os hyoides deducito, illos à[e] musculis separans, qui duobus his hyoidis ossis musculis substrati, à pectoris osse in scutiformem laryngis cartilaginem pertinent. Quum enim horum ossis hyoidis musculorũ originem aggredieris, studendum est, ne initia[f] musculorum à pectoris osse & clauicula, ad mamillarem capitis processum ascendentia uicies, aut etiam ex eadem sede natos, nuperq́ dictos scutiformis cartilaginis musculos unà auferas.[g] Quintum & sextum summis digitis, aut exiguo cultello à conterminis partibus, usque ad stylum referentes capitis processus deduces, illorumq́ initia illinc liberabis.[h] Septimum & octauũ uix, nisi secundo scapulam mouentium[i] musculo, & illo qui à pectoris osse & clauicula mamillarem processum petit, abscissis, aggredi promptum est. nihil tamen prohibet ipsos à uicinis partibus exiguo longoq́ cultello buxeo, aut solis digitis liberare, ipsorumq́ capite apprehenso, id à scapula cultello diuidere. Quanquam hos, donec musculos scapulam mouentes aggredieris, interdum seruandos duco, ut quemadmodum non semel tentaui, tu quoque experiaris, num musculi illi scapulam omni prorsus carne liberã sursum agere possint, contemplerisq́, quàm bellè primo quôque tensionis impetu rumpentur. Cæterùm proprijs octo hyoidis ossis musculis hac ratione ab ipsorũ principijs pendentibus, integrũ erit cuiusq́ musculi munus indagare, quolibet musculo ad suum principium leuiter acto. Musculorum hyoidi ossi non propriorum sectio, in eum locum reseruabitur, qui earundem partium, quibus illi inseruntur, Anatomen pertractabit.

Secundi paris administratio.
Primi paris.
Tertij paris.
Quarti paris.

a 5 ta. H.
b 6 ta. D.
c 4 ta. R.
d 4 ta. S, T.
e 5 ta. P.
f 4 ta. Θ.
g 5 ta. Q.
h 5 ta. R, S.
i 9 ta. r.

DE LINGVAE MVSCVLIS. Caput XIX.

PRIMA DECIMINONI CAPITIS FIGVRA. SECVNDA.

TER-

TERTIA FIGVRA, CVIVS SICVT ET DVARVM PRAECEdentium ac omnium characterum Index modò subijcitur.

PRIMA figura linguam unà cum ipsius musculis, à reliquo liberatam corpore, ex dextro latere commonstrat, musculorũ dextri lateris naturam ac situm, quàm fieri licet, proximè exprimens.

Secunda figura eadem, quæ prima, oculis subijcit, uerùm ut primi linguæ musculi, ac item noni natura aliquo pacto hic magis, quàm in prima consipiceretur, tertium & septimum, linguæ musculos sursum reflexìmus, quinto interim deorsum ab ipsius insertione propendente.

Tertia figura nouem linguæ musculos abiectos habet, ac lingua secundùm longitudinem diuisa cernitur, linguæ ligamento hic ab utrisq; linguæ corporibus dirempto, & corporum superficie, quæ ligamento continuatur, hic apparente. Atq; eum in modum hominis (ut semel dicam) linguæ constructio est expressa, quo nobis hanc picturis assequi datum fuit.

A, A, A 1, 2, 3 *Linguæ portio ante consectionem in biante ore conspicua, & tunica adhuc obtecta ipsi, ac toti ori, & stomacho, item & asperæ arteriæ communi.*

B, B 1 *Hæc linea dictæ nuper tunicæ partem notat, secundùm inferioris maxillæ latera ab ore dissectam. Linguæ enim portio supra lineam consistens, illa adhuc obtegitur tunica, quæ autem sub linea cernitur, hic (uti etiam nunquam) illa tunica non succingitur.*

C 1 *Iam dictæ prius tunicæ portio, quam hic à palati intimo unà cum lingua præscidimus.*

D, D 1, 2 *Primus linguæ musculus.* E 1, 2 *Tertius linguæ musculus.*

F 1, 2 *Quintus linguæ musculus.* G 1, 2 *Septimus linguæ musculus.*

H 1, 2 *Nonus linguæ musculus.* I 3 *Linguæ ligamentũ, cui linguæ corporũ fibræ continuantur.*

K, K 3 *Dextri linguæ corporis fibrarũ species.* L, L 3 *Sinistri linguæ corporis fibrarũ species.*

LINGVAE moles ori exquisitè congruit, in omnẽ enim eius sedem commodè pertingit, quod sanè, si minor esset, ipsi negaretur. neque rursus præ oris angustia impeditur, quamuis tamen id facillimè contingit, si aliquando in magnitudinem præter naturam excreuerit. Quoniam uerò promptè ipsam impetu atque ex nostro arbitratu moueri in omnem partem conueniebat, hanc musculosam fieri summus rerum Opifex uoluit. Insuper quoniam deorsum oportebat eam detrahi, & sursum uersus palatum agi, atque ad latera circunduci, postremò prorsum, retrorsum, atque ipsam hinc inde reflexam, & in se collectam moueri, operæpretium fuit multos illi elargiri musculos, qui uariorum motuum autores existerent. Linguam autem fortem & magnam, ad basim stabilitatis gratia, tenuem uerò, ad terminum mucronem'ue, ut celeriter moueretur, meritò factam esse neminem latet. Verùm qui, qualesq;, & quot numero ipsam agant musculi, cognitu est quàm difficillimum. Adeò enim inuicem connectuntur, ipsorumq; fibræ mutuò tam uariè coëunt, ut iustum numerum, formamq; musculorum, & motuum linguæ differentias cognoscere, non iniuria arduum censeatur. Imò linguæ constructionem hactenus à nemine ad amussim perspectam fuisse, neq; etiam ocyus fore metuo adeò, ut fateri cogamur eò Conditoris nostri in effingendo ex terra Adamo artem industriamq; processisse, ut tota hæc nõ inueniatur, quantumuis longo temporis spacio, idq; à Viris illustribus fuerit indagata. Quousq; tamen in linguæ constructione Galenus eximium Naturæ miraculum artificiumq; perspexerit, minimè constat, ea siquidem Libri de Administrandis sectionibus pars, in qua linguæ musculos proculdubio recensuit, nobis unà cum Libris de Musculorum resectione interijt, aut potius apud cõmunis utilitatis inuidiosissimos homines, nullum sui usum præbens supprimitur, à tineisq; ac blattis corrodenda & secanda (quum ipsa sectionem docere deberet) latitat. In Libris autem de Partium usu per transennam, leuiterq; duntaxat de linguæ motu, absq; peculiari alicuius musculi

Linguæ magnitudinem iustam esse, illamq; musculis egere.

Difficilẽ esse musculorũ linguæ cognitionem.

Quid lingua in musculis rarum habeat.

enarratione meminit. Ego quantum hactenus assecutus sum, linguã rarum quippiam, ac proprium præter cæteros musculos sortiri obseruo, ad radicem enim proprios quosdam, ac suis fibris utcunque distinctos exigit musculos. Atq; ex his quorundã fines illic terminare uidentur, ubi lingua in longitudinem ferri incipit, cum sua radice quodammodo angulum constituens. est autem is locus, ubi [a] corpus laryngem in ciborum uoratu obturans ostenditur. Alij musculi hîc neutiquam cessant, sed mixti inuicem, raram corporis partem efformant, nempe duorum ueluti oblongorum musculorum concursum, qui ligamentum quoddam tenuissimum, membraneum, ac ad linguæ crassitudinem latum, in ipsorum medio plerunque adipiscuntur. Sic sane, ut uniuersum linguæ corpus ante sectionẽ nobis apparens, ex duobus illis musculosis corporibus, ligamento hoc, accurrentibus uenis, arterijs & neruis, atque hæc omnia integente duplici membrana, conformetur, una quidem musculis omnibus communi, quæ est interior. Altera autem eius tunicæ pars censetur, quæ uniuersam oris amplitudinem succingit, & eadem continuaq; cum interna asperæ arteriæ ac stomachi tunica existit, priuatimq; tertij paris neruorum cerebri præcipuas [b] portiones, sibi insertas uendicat, quarum beneficio lingua gustatorium organum efficitur. Rarum uerò id atque peculiare, quod duo hæc musculosa corpora obtinere diximus, ad hunc quasi modum sese habet. Quum cæteri corporis musculi unicum ferè fibrarum genus, aut rectum scilicet, aut obliquum, aut transuersum duntaxat obtineant, hæc interim corpora obliquas, transuersas, rectasq; fibras simul adepta mihi uidentur, quæ inuicem adeò coëunt, commiscenturq;, ut in his aliquod fibrarum genus sectione assequi propemodum sit impossibile, imò musculosa hæc corpora quippiam nõ absimile cordis [c] substantiæ, in ea fibrarum cõtrariarum comixtione adipiscuntur, quanquam non adeò atq; cor, solida constent substantia. Sed carnosæ fibræ in pinguioribus, & iam ætate prouectis animalibus, pinguedinem in lingua adnatam obtinent, & fibræ multò quoque rarius in lingua conferuntur, quàm in compactissima cordis substantia. Atq; hæc uel inter edendum cuiuis euadunt perspicua, quàm scilicet à musculorum carnis natura, formaq; & gustu, linguæ pars, quæ in delicijs haberi solet, uariet. Verùm ex quibusnam musculis hæc linguę pars formetur, ac unde musculi linguæ, quos inter dissecandum obseruaui, originem ducãt, nunc opportunè subijcietur.

Linguæ pars ante sectionem cõspicua, quibus cõstet particulis.

a 2 fi. ca. 21 L.

Hæc ferè tertia fi. seriatim proponit literis K, K, L, L, I, I.

b 2 fi. cap. 2 li. 4 Y, Y.

c 11 fi. lib. 6 I, I.

Inter manifestos linguæ musculos duo primi.

[d] Duo quidem sunt recti, & impensè crassi, obscureq; ab inuicem, ac si plures duobus essent, aliquot locis discreti, qui ex media, superioriq; [e] ossis *υ* imaginẽ referentis sede, carnei, sed utcunq; fungosi principium ducũt, ac secundùm linguæ longitudinem protensi, ipsius medio rectà inseruntur, quam cõtracti rectà intrò, & uelut ad posteriora uellunt.

Tertius & quartus.

[f] Tertius & quartus, ex [g] duobus superioribus ossis hyoidis ossiculis oriuntur, quæ ad ipsius latera haberi, ac ipsorum fine ad stylos usque imitantes capitis processus desinere diximus. Quanquam etiam interdum hi musculi ab [h] humilioribus ossis hyoidis lateribus, quæ superioribus scutiformis cartilaginis processibus colligãtur, principium sumant tunc nimirum, quum superiora hyoidis ossis latera non planè ossea, cum ligamentorum natura aliquid cõmune adipiscuntur, quod nõ infrequenter, & potissimùm in mulieribus obseruatur. Musculi igitur illinc exortum adepti, & obliquè quodammodo procedentes, linguæ lateribus implantantur. Si horum alter uno remisso laxatoq; tendatur, lingua, & potissimùm sua radice, in latus deorsum uellitur, at si simul uterque agat, lingua in neutram partem inclinans deorsum, uersus interiora quoque mouetur.

d 1, 2 fi. D, D.

e figuræ ca. 13 lib. 1, sed præcipue 2 figuræ D. et 1 fi. C.

f 1, 2 fi. E.

g 1, 2 fi. ca. 13 lib. 1 I, K.

h earundem fi. E, F.

Quintus & sextus.

[i] Quintus ac sextus, similiter carnosi & utcunq; crassi, duobus nuper dictis opponuntur, ac à temporum ossium [k] processibus, qui styli acusq; imaginem referunt, explantati, linguæ ad nuper [l] dictorum fines innascuntur. Hi quoties ambo conuelluntur, uersus interiora linguam sursum agunt, at si alter duntaxat in se colligatur, lingua sursum tracta ad alterũ latus inclinatur.

i 1, 2 fi. F.

k 3, 4, 5 fig. ca. 6 lib. 1 i.

l 1, 2 fi. E.

Septimus & octauus.

Sunt & [m] alij duo linguam ad inferiora contrahentes, ac ad latera inuoluentes, qui ex inferioris maxillæ lateribus, intus ad dentium molarium radicem utrinq; lato, & utcunq; mucoso principio enati, linguæ secundùm ipsius longitudinem usque ad ligamenti finem, quo faucibus illa colligatur, sese inserunt, non quidem prorsus in linguæ medium, sed [n] duorum, quos primos enumerauimus, musculorum latera. Horum altero tantùm suas fibras colligente, conspicua ante sectionem linguæ pars, in contracti musculi latus conniuet, at utroq; laborante, pertinaciter lingua faucibus recto motu adigitur.

m 1, 2 fi. G.

n 1, 2 fi. D, D.

Nonus.

Post hos [o] carnea quædam moles ab [p] interna quoque inferioris maxillæ sede, ex menti regione enascitur, ab illis præcipuè processulis, ipsorumq; lateribus, qui inæqualiter in interna inferioris maxillæ ad summum mentum sede extuberant. Præsens moles sursum retrorsumq; ad fauces ducta, in linguæ radicem, amplam insertionem molitur, quemadmodũ etiam lato principio originem sumit. Hæc moles linguam ad mentum contrahere uidetur, nunc exquisitè ad labrorũ medium, nunc autem ad latus, prout nimirum has illasue fibras laxat, & intendit, fibræ enim ipsius rectæ, secundùm totam illius amplitudinem,

o 1, 2 fi. H.

p 2 fi. ca. 10 li. 1 H.

ab

ab anteriori ſede retrorſum ductæ conſpiciuntur. deinde præter fibras, uelut quaſdam inſcri-
ptiones quoque rectà progredientes exigit, quaſi harum occaſione, plurium muſculorum nu
mero etiam habenda eſſet. Enarratos iam muſculos, qui undique attenſum habent adipem, *Muſculoſa*
inter diſſecandum ad linguam porrigi in ſcholis oſtendi, & horum plurimos circa ipſorum fi- *ſubſtantia lin-*
q 3 fi. K, K. nes inuicem confundi, ac [q] duo, quæ prius innuimus, muſculoſa corpora conſtituere. hæc tri- *guæ partis an*
L, L. plex fibrarum genus obtinere ſuperiùs dictum eſt, quæ inuicem adeò permiſcentur, ut eas in- *te ſectionẽ con*
ternoſcere ſit quamdifficillimum. Inter reliquas tamen obliquas tranſuerſasq́, in corporum *ſpicuæ.*
r 3 fi. I, I. medio plurimæ reperiuntur, quæ mihi utrinque in proprium linguæ [r] ligamentum longè te-
nuiſſimum, & membranæ nõ abſimile, tanquam in ipſorum firmamentum deſinere uidentur,
rectæ uerò pauciores ſeſe offerunt, omnes propemodum in externa eorum corporum ſuperfi-
cie excurrentes. Tranſuerſarum fibrarum beneficio linguæ corpus ante ſectionem apparens,
in ſe contrahi incraſſariq́, & rurſus egeri tenuariq́ arbitror. id enim in ligamentum fibrarum
inſertio, tibi diſſecanti utcunque commonſtrabit. Rectis uerò fibris, lingua in ſemicirculum,
ad palatum faucesq́ conuolui ſpectatur, prout nimirum aut ſuperiores, aut inferiores tenſæ
fuerint. Porrò obliquis fibris, in latera linguam agi omnino coniector ſic ſanè, ut alij interim
muſculi linguæ moueant radicem, alij uerò linguæ corpus, ante confectionẽ in hiante ore con-
ſpicuum. Ligamentum uerò, cui fibræ firmantur linguæ, oſſis uice datum eſt. Haud enim de-
cuiſſet, linguæ ſecundùm ipſius longitudinem os, aut cartilaginem quantumuis etiam in minu
tiſſimas diuiſam uertebras, innaſci, quum tam uarijs diuerſisq́ motibus, inter mandendum lo-
quendumq́ moueri linguam oportuerit, ipſaq́ interim nullum corpus ſuffulciat, ac quouis
etiam ſerpente agilior fluctuoſiorq́ eſſe debeat.

LINGVAE MVSCVLORVM ADMI niſtratio. Caput XX.

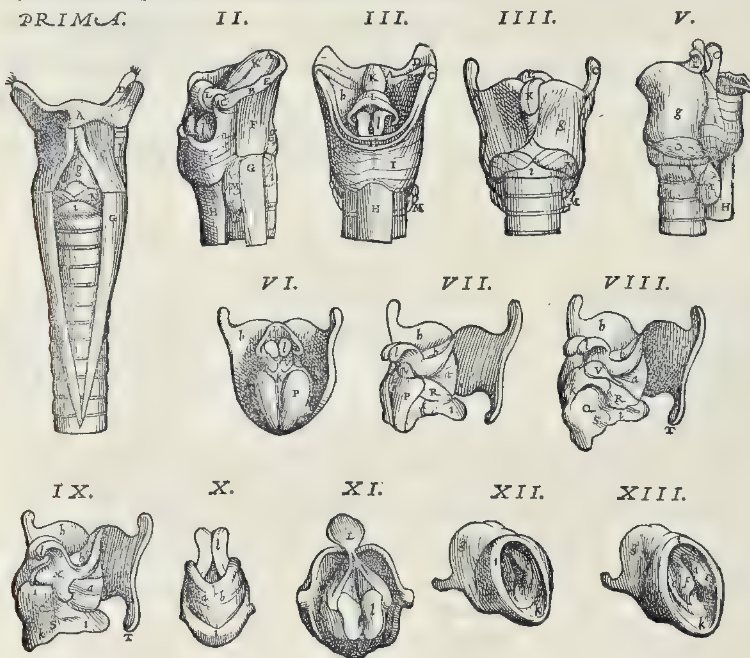

a 1 fi. ca. 19 C. MVSCVLORVM linguæ ſectio communis cum reliquis erit. Deducta
igitur, quantum licet, utraq́ maxilla, & [a] oris tunica, cutis modo à ſubditis
b 1, 2 fi. ca. 19 F. organis, quàm licet, exquiſitiſſimè cultello undecunq́ detracta, omnium
primi ſecabuntur [b] obliqui, quorum principium à proceſſibus ſtylum imi *Adminiſtra-*
tantibus pendet, quod iam ab oblongis illis oſſiculis uenit liberandum. *tio quinti &*
c earundem fi. H. Iam hos ad linguæ radicem ſtudioſè ſecutus, eam [c] carneam molem, quam *ſexti.*
nono loco recenſui, ab inferiori maxilla liberabis, atque quàm poteris, ac- *Noni.*
curatiſſimè ipſius inſcriptiones, & ipſi immixtum adipem, deinde illius etiã exortus, & implan-
tationis latitudinem ſpectabis. atq́ hæc perfeceris promptiſſimè, ſi modò ad dentium inciſorio
d earundem rum radicem, & ſub mento uiciſſim ſectionem tentaueris. Mox poſt hos aggredieris, [d] qui ab *Septimi & o-*
fi. G. internæ maxillæ ſedis lateribus enaſcuntur, & linguam ad latera mouent. poſt hos autem, alio- *ctaui.*
e earundem fi. E. rum [e] duorum obliquorum, ab oſſis hyoidis lateribus originem ducentium principia libera- *Tertij & 4.*
f earundem fi. D, D. bis. Poſtremò autem [f] illi ab hyoide oſſe auferentur, quos primos recenſuimus, quiq́ maximam *Primi & 2.*
linguæ radicis partem conſtituere uidebuntur. In huiuſmodi adminiſtratione exiguum cultel-
lum, liberandis muſculorum capitibus operi accommodabis, ad reliquam uerò ſeparationem
buxeum cultellum, quòd mucoſi admodum ſint muſculi, adhibere nihil prohibet. Cæterùm
linguæ reliquum corpus ad hunc modũ aggredi conſulo, ante omnia id ambiens craſſior mem *Reliqui lin-*
brana, toti communis ori deradetur, firmiùs enim connaſcitur, quàm ut citra coctionem, cutis *guæ corporis*
modo à lingua auferri poſſit. Deinde & illa membrana, quæ muſculis omnibus eſt cõmunis, *adminiſtratio.*
quamq́ fruſtra ſeparare contenderes, relicta, ſectio ad linguæ medium ſuper id, quod diximus,
g 3 fi. ca. 19 I, I. [g] ligamentum, & ſecundùm linguæ longitudinem ducetur, non ſuperficialis tantùm, ſed quæ
ad medium uſq́ linguæ penetret, aut etiam uniuerſam diuidat. Mox hamulis & cultellis, fibra-
rum corporis linguæ naturam ſedulò inquires, ac quî fibræ ligamento committantur, eæq́ in-
uicem uarient, & commiſceantur, perſpicies, num ſcilicet eo, quo dictum eſt modo, aut diſſimili
ſeſe habeāt. Ego nanque, ut mihi linguæ cõſtructio apparuit, hæc trado, lubens, ſi quid notius
h 2 fi. cap. 2 uerisuſq́ occurreret, impertiturus. Porrò [h] neruos à ſeptimo præcipuè pari neruorũ cerebri, &
l. 4 z, dein g. à ſexto, linguę muſculis motus principiũ præbẽtes de induſtria, ut & cæteros neruos, in Quar
tum librũ reijcio, atq́ iccirco etiã hîc, niſi de ligamento linguã faucibus colligante, pauciſſima
recenſenda ſuperſunt. Eſt autem id ligamentum, quod ad palatum reflexa lingua, apertoq́ ore *Ligamentum*
ſub ipſa conſpicitur, magni uſus gratia efformatum. Niſi enim id eſſet ligamentum, lingua ni- *linguam fauci*
mium aliquando retrorſum in ſe colligeretur, nec facilè exerta intrò retraheretur, præterea neq́ *bus colligans.*
ſedem obtineret ſtabilẽ & tutã, ut quæ undiq́ eſſet ſoluta. Vtroq́ enim munere ligamentũ fun

gitur, nimirũ ut & basis linguæ sit firma, & linguæ finis prompte quoquouersum pertingat. At uerò si ligamentum in modicã linguæ partem procederet, minus quidem, quàm si omnino factum non fuisset, sed proximè, & propemodũ similiter linguę incõmodaretur. si rursus idem ad plurimum linguæ spaciũ pertingeret, neutiquam ad palatum, neque ad superiores dentes, neque ad alias multas oris sedes lingua extenderetur. Tam igitur exacta est uinculi commensuratio, ut siue adieceris, siue abstuleris aliquid, quantumuis exiguum, uicietur totius linguæ functio. quod indies in artis operibus experimur, quoties id ligamentum præscindimus, aut propter nimiam humiditatem laxum resiccamus.

DE LARYNGIS MVSCVLIS. CAP. XXI.

QVONIAM in integris musculorum tabulis in præsentis Libri initio seriatim positis, omnes laryngis musculi oculis subijci nequierunt, nõ abs re fore putaui, in huius Capitis fronte priuatim laryngis musculos, hac figurarum copia exhibere.

TREDECIM VIGESIMIPRIMI CAPITIS FIGVrarum, & earundem characterum Index.

PRIMA figura ossis υ imaginem referentis, & hic suis musculis omnibus liberati anterior facies exprimitur, unà cum anteriori laryngis, & asperæ arteriæ caudicis (qui in collo consistit) sede, nullo interim laryngis musculo resecto. Qui uerò musculi hic sint conspicui, characterum index dilucidè explicabit.

Secunda figura eadem, quæ prima ex dextro latere commonstrat, quanquã hic non tantam asperæ arteriæ caudicis portionem asseruauerimus, dein etiam hinc superiora ossis υ referentis latera resecuimus.

Tertia secundæ penitus respondet, nisi quòd hæc ex posteriori facie eadẽ, quæ illa ex latere cõmonstrat, uerùm & hic quoq; ex industria superiora ossis hyoidis latera adhuc delineantur.

Quarta anteriorem laryngis sedem, cum portione caudicis asperæ arteriæ proponit, resecto iam hyoide osse, cum musculis ab illo, & à pectoris osse, laryngi oblatis. Seruantur itaq; adhuc ex communibus laryngis musculis, quintus & sextus, ac dein musculi laryngis operculo proprij.

Quinta

Quinta figura à quarta sectionis ordine nihil uariat, eadem quæ quarta, ex sinistro latere eleganter spectanda offerens.

Sexta laryngem à reliquo asperæ arteriæ caudicis liberatam, ita posteriori facie exprimit, ut neque stomachi, neque communis alicuius musculi portionẽ adhuc reliquerim, interea tamen nullam laryngis cartilaginum sua sede dimouimus.

Septima laryngem ex dextro latere ita expressam continet, ut ipsius operculum iam resectum sit, unà cum musculis primæ cartilagini secundam nectentibus. Dein primæ cartilaginis in hoc latere inferior processus, à secunda liberatus est, ipsaq́ prima antrorsum, atque à secunda sic reflexa occurrit, ut media primæ cartilaginis sedes, in posteriori regione nuda cernatur.

Octaua à septima in hoc differt, quòd hic rectos musculos illorum quatuor, qui tertiam cartilaginem secundæ nectunt, rescidimus, ipsaq́ secunda cartilago magis detecta appareat.

Nona rursus ab octaua in hoc uariat, quòd præter musculos nuper dictos, etiam quatuor tertiam secundæ iungentium obliquos, & dein duos in tertiæ cartilaginis basi positos abstulimus, seruatis duntaxat cum tribus cartilaginibus illis musculis, qui tertiam primæ alligant.

Decima ex anteriori laryngis sede se spectandã præbet, ablata iam prima cartilagine, & duntaxat cum secunda & tertia apparentibus musculis, tertiam primæ committentibus.

Vndecima laryngis musculis ostendendis non seruit, uerùm hanc, ut & duas sequentes, ostendendæ laryngis linguæ gratia delineauimus. Exprimitur itaq́ hîc larynx, à reliquo asperæ arteriæ trunco, & suis communibus musculis libera, quæ asseruato adhuc ipsius operculo, posteriori suæ sedi incumbit, superioremq́ faciem commonstrat.

Duodecima in hoc ab undecima differt, quòd hæc inferiorẽ laryngis sedem delineatã contineat.

Decimatertia hoc à duodecima habet peculiare, quòd laryngis rimam seu lingulam, magis coarctatam occlusam'ue repræsentet. Cæterùm characterum index erit eiusmodi.

A *In prima, 2 & 3 figuris hyoidis notatur os, non prorsus suis membranulis liberum.*

B *In prima, 2 & 3, humilius hyoidis ossis latus, superiori scutiformis cartilaginis alligatum pro-*
C. *cessui, qui C in 2, 3 & 4 indicatur.*

D *In prima & tertia superius notatur hyoidis ossis latus, à secunda figura inibi resectum, ubi E*
E. *asscriptum cernis.*

F *Musculus ab hyoidis ossis inferiori sede enatus, ac humiliori primæ cartilaginis sedi insertus. In prima figura dexter & sinister est conspicuus, in secunda dexter duntaxat.*

G *Musculus ex posterioris ossis summo, ad humiliorem primæ cartilaginis sedem deductus. Prima dextrum & sinistrum quoq́ exprimit, at secunda dextri tantummodo portionem.*

H *Gula, seu stomachus, in 2, 3 & 5 conspicuus.*

I *Musculus ex posteriori sede stomachi, cartilaginis scutum referentis, lateri insertus. Ac tertia dextrum & læuum ferè uniuersum ostendit, & potissimum utriusq́ initium, Secunda dextrũ & minimam sinistri portionem. Quinta uerò, sinistri insertionem exprimit, ut etiam prima & quarta utriusq́ insertionem proponit.*

K *Duo musculi dissectionum ignorati Professoribus, & ab osse υ referente enati, ac in laryngis operculi radicem inserti. hi occurrunt in secunda figura & tertia & quarta.*

L ἐπιγλωττὶς, *seu (ut nos uocamus) laryngis operculum, in secunda figura, & dein in 3, 4, 5, 6, & 11 conspicuum.*

M *Glandulæ laryngis radici, ad asperæ arteriæ latera adnexæ, in 2, 3, 4 & 5.*

N *Musculus à prima cartilagine ad secundam protensus, exterior'ue primam cartilaginem secundæ iungentium. Dextri musculi & sinistri pars in prima uidetur, uterq́ autem integer in quarta apparet.*

O *Musculus à secunda cartilagine in primam protensus, alterius'ue lateris interior, secundã cartilaginem primæ connectentium. in quinta solus sinister exprimitur.*

P *Musculus ab infima secundæ cartilaginis sede, posteriori in parte principium ducens, & tertiæ cartilagini insertus. Sexta dextrũ & sinistrũ ostendit, septima dextrũ, & quodãmodo sinistrũ.*

Q *Sedes iam dicti musculi, in octaua & nona.*

R *Musculus à latere secundæ cartilaginis, in tertiã cartilaginis insertus. Septima & octaua dextrum duntaxat ostendunt.*

S *Sinus ſecundæ cartilaginis, in octaua & nona notatur, cui inferior primæ cartilaginis proceſ-*
T. *us, T in octaua & nona inſignitus connaſcitur.*
V *Muſculus in baſi tertiæ cartilaginis ſitum obtinens. Sexta utriuſq; lateris muſculum repræſentat, Septima dextrum, & ſiniſtri portiunculam, Octaua etiam dextrum.*
X *In nona figura ſinus indicatur, cui muſculus inſidet, tertiæ cartilaginis baſim in altero latere occupans, ac V charactere iam expreſſus.*
a *Muſculus ex tota primæ cartilaginis lõgitudine enatus, ac tertiæ inſertus, aut muſculus primæ*
b. *cartilagini tertiã copulans. Decima dextrũ a inſignitũ, & ſiniſtrũ b inſignitũ indicat, ablata interim prima cartilagine. Septima uerò octaua & nona, integrum dextri lateris muſculũ a notatum exprimunt, & elatiorem ſiniſtri ſedem, quam ob hoc quoq; b litera in illis figuris notaui.*
c *Lingulæ ſeu rimæ, in medio laryngis obuiæ ſuperior ſedes, in decima figura conſpicitur.*
d *Inferior facies lingulæ, quam in decimatertia magis, quàm duodecima apertam expreſſimus.*
e,e *Duo ſinus, utrinq; unus, qui clauſa lingula ſeu rima, in humiliori ipſius ſede ad latera euadũt conſpicui, in duodecima & decimatertia.*
f *Callus in medio rimæ apparens, ubi ipſa potiſſimùm conniuet in decimatertia.*
g *Ne fortaſſe aliquid obſcuritatis cartilagines literis nõ inſignitæ adferãt, illas quoq; adnotabimus. g itaq; prima eſt cartilago, in anteriori parte ſe offerẽs, in 1 figura, dein in 2,4,5,12,13.*
h *Prima cartilago, in tertia figura & 6,7,8,9, poſteriori facie ſe offerens.*
i *Secunda cartilago anteriori facie conſpicua, in prima, 2,4,5,7,8,9,10,12,13.*
k *Secunda cartilago poſteriori facie ſpectatur, in ſexta, 7,8,9,11,12,13.*
l *Tertia cartilago occurrit in ſecunda, 3,6,7,8,9,10,11.*

TRES laryngis [a] cartilagines Libro ſuperiori deſcripſi, tertiam cartilaginẽ, etiam ſi [b] duplex ſit, ne aliorum diſſectionis Profeſſorum placita prorſus interturbarentur, unius loco enumerans. Præterea his cartilaginibus [c] corpus ſimiliter cartilaginoſum, ſed adipoſæ membraneæq́ ſubſtantiæ etiam compos, incumbere retuli, quod ἐπιγλωττὶς nuncupatur. [d] γλωττίδα uerò, corpus quoddam, aut potius laryngis ſedem, in medio ipſius locatam eſſe recenſui, rimulæ ſeu fiſſuræ lingularum, quibus tibiæ inflantur, perquam ſimilem. Nunc autem harum cartilaginũ muſculos perſequar, in Quarto libro ipſorum [e] neruos priuatim enarraturus. Quando itaq; ex pluribus cartilaginibus larynx, ut aptè clauderetur, aperireturq́, conſtructa eſt, & quia ſpiritus, retentionis uociſq́ occaſione, motu uoluntario, & ex noſtro pendente impetu moueri eam oportet, meritò muſculos cartilaginum motores Natura ipſi communicauit, quorum quidam laryngi duntaxat proprij ſunt, quidam alijs quoque partibus communes. [f] Proprios humana larynx duodecim nanciſcitur, atq; horum quatuor primam cartilaginẽ, quam ſcutiformem uocamus, ſecundæ, quæ innominata eſt, iungunt, quatuor ſecundam tertiæ cõnectunt, duo tertiam primæ copulant, & duo in baſi tertiæ cartilaginis, quâ ſecundæ coarticulatur, ſedem habent. Communes Galenus octo numerauit, tamen ſex tantũ explicauit, qui ſoli ſcutiformi cartilagini, non autem alijs duabus committuntur. Ego præter eos ſex, alios duos obſeruaui, non quidem ſcutiformi cartilagini nexos, ſed ipſi laryngis operculo, quapropter etiam hi inter eos, qui Galeno Communes nuncupantur, referendi neutiquàm ueniunt. Cuiuſmodi uerò ipſi ſint, unà cum reliquis iam ordine proſequar, ſumpto ſermonis initio à proprijs, qui omnes, ut lingulã laryngis aperiãt, claudant'ue, à rerum Opifice ſunt procreati. Quatuor itaq; primam ſecundę iungentiũ, ad inferiora laryngis utrinq; [g] duo habẽtur, in priori parte ipſius uerſus latera locati. atq; hi breues ſunt, ſed lati, tenues ac carnoſi, unus alteri incumbit, ac utriq; ſe inuicẽ fibris ad x literæ ſimilitudinẽ interſecãt. Exterior nanq;, ab inferiori primæ cartilaginis ſede fibrarũ originẽ ducit, quæ deorſum obliquè in priora procedentes, ſecundæ cartilaginis parti, priora laryngis ſpectanti inſerũtur. Interior huic ſubiectus, ac in ortu fibrarũq́ ductu exteriori omni ex parte ſimilis, à ſecundæ cartilaginis ſede, quæ primæ ſubijcitur, originẽ ducit, primæ cartilaginis humiliori ſedi implãtatus. huius fibræ ex poſtica parte, obliquè in anticam aſcendunt. Quatuor iſti muſculi, utrinq; nimirum duo, [h] intercoſtalibus muſculis apprimè reſpondẽtes, primã ſecundamq́ cartilaginẽ inuicem adducunt, laryngis rimulam clauſuri. Ad hunc ſanè modum quatuor illos muſculos interdũ, neq; id infrequenter locatos in ſcholis oſtendi, aliquando tamen unicum utrinque duntaxat reperi, ductum fibrarum [i] anterioris nobis enarrati muſculi ſeruantem, ſed interim paulò craſſiorem.

Rurſus

Duodecim proprios eſſe laryngis muſculos.

Cõmunes ſex. Lib. de Vſu par.

Duo laryngis operculi.

Propriorum 1,2.3.4.

a Spectan… dæ ſunt fig. cap. 3… b 9,… fi.… R, S. c to… 12,13 fi.c… d c… tur… 12, 13 fi. e 2 fi… lt.4… g.

f Paul… poſt ſingu… ſeor ſim adnota buntur.

g 1,4 fig.… nus N. alter 5 fi. O.

h 6 tab. V, X. ſed potius conſer 8 tabulæ D cum E.

i 3 fi. N.

Rurſus autem, quum alterum duntaxat adeſſe obſeruaui, nõ ſemel ac præcipuè in uiris, duos graciles, ſed carneos animaduerti muſculos, qui ex media longitudine [k] ſpinæ ſecundæ cartilaginis enati, ac tandem deorſum obliquè ducti, in [l] proceſſus inferiores primæ cartilaginis inſertionem moliebãtur. atq; hi manifeſtò primam quoq; cartilaginem ſecundæ propinquiùs accommodabant, rimulã illam, ſeu lingulã hac functione arctantes. Ex quatuor uerò muſculis ſecundæ tertiã committẽtibus, duo quoq; utrinq; habẽtur, ac [m] unus quidẽ exactè in tota poſteriori ſecũdæ cartilaginis ſede, ſecundũ ipſius longitudinẽ, qua ſtomachũ ſpectat, locatˀ, qui carneo principio ab infima ſecũdæ cartilaginis [n] parte enatus, ac deinde rectà ſurſum procedẽs, tantiſper lateſcit, donec tertiæ cartilaginis radici, [o] qua ſecũdæ coarticulatˀ, neruoſa utcunq; implantatione inſeratur. Huic muſculo per ſecundæ cartilaginis longitudinẽ, quà fertur, [p] ſinus exculpitur tantus quidẽ, ut muſculo utriuſq; lateris ablato, ſecunda cartilago in acutam [q] lineã, & ueluti dorſi uertebrarũ ſpinam, inibi deſinere uideatur. [r] Alter muſculus nunc dicto cõtiguus, & omnino carneus, à ſecundæ cartilaginis ſede enaſcitur, quæ primę cartilaginis internã regionẽ reſpicit, primæq; cartilaginis inferiorẽ proceſſum [s] admittit. Ex hac itaq; ſede præſens muſculus, carnoſum latumq; principiũ ducens, ac ſurſum obliquè protenſus, tertiæ cartilagini inſeritur, totã ſui lateris tertiæ cartilaginis radicis ſedem occupãs, à priori muſculo nõ amplexã. Hi quatuor tertiã cartilaginem utrinq; ad exteriora laryngis retrorſum euertunt, lingulã, aut ipſam, ſi uoles, laryngem aperientes. Atq; duo quidẽ primi poſteriorẽ cartilaginis ſecundæ ſedem occupantes, recto motu id præſtãt, reliqui autẽ, ut obliquo ſitu præditi ſunt, ita quoq; tertiã cartilaginem in poſteriora obliquè reuellunt. Nonus & decimus, qui tertiã primæ copulãt, etiã utrinq; ſunt [t] ſinguli lati, &, ut cæteri laryngis, carnei. enaſcuntur autẽ inuicẽ continui ex [u] media primæ cartilaginis ſede, ſecundũ totã ipſius internæ ſedis lõgitudinẽ. Dexter (idẽ de ſiniſtro ſubaudi) uelut triplex ſui principiũ oſtendit, propter quaſdã ipſius inſcriptiones, adeò illi impreſſas, ut harũ occaſione triplex muſculus eſſe uideatˀ. hic à principio obliquè ſurſum aſcẽdit, & dextræ tertiæ cartilaginis partis anteriori ſedi implãtatur. Duobus his tertia cartilago primæ adducitˀ, illorumq; beneficio duæ tertiæ cartilaginis [x] partes, contractis nimirũ muſculis cõniuent, ipſaq; lingula horum potiſſimùm auxilio cõprimitur. Hi ſanè muſculi omnium totius corporis cum [y] temporalibus, pro ipſorũ mole, ualidiſſimo fungũtur munere, quũ tot muſculis expirationem molientibus, in ſpiritus retentione opponãtur, quanq̃ & huc quoq; reliqui laryngem arctãtes muſculi faciant. [a] Vndecimus ac duodecimus, in baſi tertiæ cartilaginis cõſiſtunt, ea nimirũ regione, quà [b] ſtomacho larynx cõmittitur, tertiaq; cartilago ſecundæ cartilagini coarticulatur. Sunt autẽ ab utroq; latere ſinguli, qui ex radice tertię cartilaginis, quà hæc primæ proxima eſt, principiũ ſumunt, & ſecundùm baſim tertiæ cartilaginis modicè ſurſum protenſi, ad tertiæ cartilaginis medium (ubi duæ ipſius partes inuicẽ colligãtur) finiunt, ſe mutuò inibi cõtingentes. Sunt itaq; præſentes muſculi breues, & exteriùs quodãmodo pyri modo rotundi, intus uerò omni ex parte cartilagini tertiæ cõnati, & ubi ſe inuicem contingũt, latiores craſſioresq; ſunt, quàm ſtatim in ipſorũ exortu. Ambo muſculi tertię cartilaginis baſim cõſtringentes, atq; duas eius cartilaginis partes inuicẽ comprimẽtes lingulã claudũt, arctãtq;. Et hi ſanè argumẽto ſunt, tertiam cartilaginẽ neceſſariò eſſe geminã, quũ ſi ſimplex eſſet, ab illis muſculis cõſtringi haud poſſit, uti neq; à [c] duobus tertiã primæ iungentibus occludi, neq; à [d] quatuor ſecundæ tertiam nectentibus aperiri potuiſſet. Ex duodecim igitur laryngis peculiaribus muſculis, octo laryngem arctant, quatuor ſcilicet primã ſecundæ nectentes, & duo tertiam primæ cõmittentes, ac demum duo in baſi tertiæ cartilaginis repoſiti, quatuor uerò ipſam reſerant illi nimirũ, qui tertiam ſecundæ cõmittunt. Alij autem muſculi, quos cõmunes uocamus, utriuſq; etiam motus duces ſunt, per quem ſpiritalis meatus lingula'ue amplificatur, & cõprimitur. Horũ primi duo utrinq; [e] ſinguli, ex tota propemodũ inferiori [f] hyoidis oſſis ſede principiũ ducunt, ac lati & carnei, & internis lateribus inuicẽ proximi, cõtiguiq; uiſuntur. Hinc deorſum protenſi, & mutuò internis lateribus abſcedẽtes, ſinguli in ſui lateris inferiorẽ primæ cartilaginis ſedem implantantur, tanta latitudine atq; ipſorũ originũ eſt latitudo. Toto autẽ deſcenſu, qua anteriori primæ cartilaginis ſedi exporriguntˀ, ipſi fibroſis tantùm nexibus in eum modũ hærent, quo incũbentes inuicẽ muſculi mutuò cõmittuntur. Porrò ad præſentiũ muſculorũ inſertiones, quæ non minus, quam eorũ origines carneæ exiſtunt, [g] alij duo muſculi æquè propemodũ ampli primæ cartilagini implantãtur, ab interiori [h] regione oſſis pectoris in iugulo carneis, ſed nõ latis principijs

Præſens figura, ſextæ huius Capitis frõti præpoſitæ omni ex parte reſpondet, niſi quòd hæc priuatim muſculos ſpectandos exhibet, quos a ſecundæ cartilaginis ſpina, ad inferiores primæ cartilaginis proceſſus aliquãdo deductos uidi. A itaq; & A prima laryngis notatur cartilago, B uerò ſpina ſecundæ cartilaginis. C autem & D duo muſculi à ſecundæ cartilaginis ſpina principium ſumentes, ac in primam cartilaginem inſerti.

Margin notes:

- k 8 fi. ca. 38 li. 1 M.
- l 3, 4, 5 fig. ca. 38 li. 1 C, D.
- m 6, 7 fi. P.
- *Propriorum 5, 6, 7, 8.*
- n 6, 7 fi. ca. 38 li. 1 L.
- o P, Q 6, 7 fi. ca. 38 li. 1 committuntur V & X figuræ 10 et 11 eiuſdem ca.
- p 8, 9 fi. Q. & 8 fi. cap. 38 li. 1 N aut O.
- q 8 fi. ca 38 lib. 1 M.
- r 7, 8 fi. R.
- ſ 8, 9 fig. T ad Q.
- *Propriorum 9 & 10.*
- t 8, 9, 10 fi. unus a. alter b.
- u 4 fi. ca. 38 li. 1 G, H.
- x 9, 10 fig. ca. 38 li. 1 Y, Y.
- y 4 ta. r.
- a 6, 7, 8 fi. V.
- *Propriorum 11 & 12.*
- b 2, 3, 5 fig. H.
- c 7, 8, 9, 10 fi. a, b.
- d 7 fi. P, R.
- *Propriorum epilogus.*
- *Communium primus & 2.*
- e 1, 2 fi. F. 5 ta. O.
- f 1, 2 fi. A.
- g Alter 1, 2 fi. G. 5 ta. P. 7 fi cap. 9 li. 1 ſ. aut o.
- *Communium 3 & 4.*

cipijs ortum ducentes, qui sursum secundùm anteriorem asperæ arteriæ sedem protensi, ac sensim latiores redditi, illi, quam diximus, primæ cartilaginis sedi inseruntur.[i] Quintus ac sextus communium laryngis musculorũ, transuersi sunt, & ipsorum utrinque habentur singuli[k] stomachum amplexantes, hi enim ex stomachi postica parte, uertebras ceruicis respiciente, secundùm stomachi longitudinem principium sumunt, adeò inuicem continui, ut utrorumq́ musculorum idem unitumq́ principium esse propemodum dixeris. Hinc ampli & carnosi, uersus priora transuersim protensi, lateribus primæ cartilaginis, secundùm ipsorum laterum longitudinem implantantur, tota amplitudine, qua stomachum contingunt, impensè ipsi connati continuiq́.

i 1,2,3,4,5 fi. I.
k 2,3,5 fig. H.

Communium functio.

Hi quos postremò recensuimus, musculi ad posteriora contrahunt primæ cartilaginis latera, secundæ cartilagini eam ita applicantes, ut laryngem quoque, seu lingulam illam coarctent. Qui uerò ab osse hyoide procedunt, primam cartilaginem à posterioribus sursum quodammodo abducentes, laryngem dilatant. Verùm his contrariam functionem adipiscuntur musculi, à pectoris osse, primæ cartilagini inserti, illi nanque humiliores, primæ cartilaginis sedes contrahunt, easdemq́ deorsum uellunt, nonnihil unà contrahentes stringentesq́[l] asperam arteriam, ne quicquam, quum uocem edit homo, reduplicetur, neq́ plurimum dilatetur.

l 5 ta. Q.

Duo musculi laryngis operculi.

Præter hos sex, alios[m] duos animaduerti propemodum teretes, ac ex media interiori ossis hyoidis sede explantatos, & utrinque singulos radici eius[n] corporis, quod laryngis censetur operculum, insertos. Hi liquidò admodum (si modò quis ipsorum nouerit administrationẽ) uisui sese offerunt, Galeno tamen, quum in nullis, quæ hodie extant, Operibus ipsorum meminerit, incognitos fuisse opinor, non enim (quod fortè quis arbitraretur) in communium laryngis musculorum numerum sunt reijciendi. Quamuis enim hos octo Galenus esse dixerit, & interim sex tantùm descripserit, omnes tamen octo, primæ cartilagini committi postmodum sermoni subnexuit. Porrò his duobus id munus concreditum est, ut laryngis operculum, cibis potuq́ depressum denuo eleuent, ipsorum nanque principijs uersus hyoides[o] os tractis, operculum illud erigi conspicitur. Veruntamen musculos, qui his duobus opposito munere fungerentur, nullos obseruaui, neque id mirum est, quum cibus & potus, suo põdere euersum eleuatumq́ laryngis operculum facilè comprimant, & ipsum mole sua etiam grauatum, laryngi promptè applicetur. Quamuis non hi solum musculi oppositis destituantur, sed &[p] illi quorum beneficio rectum intestinum, & testes sursum allici dicentur. Corpora enim, quæ ex sua natura plus satis deorsum tendunt, nec peculiarem motum in ductu, qui deorsum fit, exigunt, ad eam actionem minimè proprijs indigent musculis.

m 2,3,4 fi. K.
n 2,3,4,5 fi. L.
o 2,3 fig. A.
p fi. cap. 51 B, C intestini musculi notantur, figura autem 22 li. 5 & testis.

Laryngis ligamenta.

Larynx rarũ aut peculiare ligamentum prorsus nullum obtinuit, præter membranea articulos orbiculatim cingentia, deinde in ipsius medio[q] lingula consistit, cuius etiam superiori Libro mentio incidit, quæ conformatur ex cartilaginum articulatione, & præcipuè cartilaginis tertiæ partibus, quæ primã cartilaginem acutis processibus spectant, mox & eas colligante ligamento, & pingui totam laryngem succingente tunica. cuius sanè naturam, ac constructionis artificium ut proprijs manibus ex dissectione, uti modò subijciam, discas, optarim.

q spectatur 11, 12, 13 figuris.

LARYNGIS MVSCVLORVM ADMINISTRATIO. Caput XXII.

ABRICAM laryngis huncin modum in boue primùm, aut in uitulo, deinde in homine auspicaberis. Ex alia quapiam larynge emundatas cartilagines operi adhibebis, ut hæc uelut ossium (quæ musculorum sectioni perpetuò adesse oportet) uicem gerant, deinde dissectis hyoidi ossi proprijs[a] musculis, statim tibi occurrent[b] duo ab osse hyoide, ad primam cartilaginem procedentes musculi, quorum principia paruo cultello ab osse liberans, paulatim musculos à cartilagine radendo, ad ipsorum usq́ insertionem sequeris.

Administratio primi & 2 communium.

a 4 ta. S, T. R. Q. V, V.
b 5 ta. O.

Communium tertij & 4.

Cæterùm pari ratione à pectoris osse ad primam cartilaginem[c] ductos, primùm ab osse separabis, ac postea ipsos ab aspera arteria leuiter diuellens, ad primam usq́ cartilaginem, cui inserũtur, illos deduces. Vbi quatuor hos diligẽter intuitus fueris, sectionem per palati tunicam, fauciumq́ intima duces, ac laryngem cum stomacho è faucibus eximes, ad eum prorsus modũ, quo lanij boum laryngas execare consueuerunt. Liberatã postmodũ laryngẽ cum asperæ arteriæ & stomachi portione, omnino ab animante auferes, ac abiecta lingua, uniuersam laryngẽ Sodali, ac tecũ Anatomes studioso tenendã porriges. Qualis mihi in laryngis constructione discenda sedulò fuit, præstãtis ingenij Iuuenis, ANTONIVS SVCCHA, nostræ communis Bruxellæ, adeoq́ totius Belgicæ, ob singularem medicinæ ac mathematum cognitionem, magna & rara spes.

c 5 ta. P.

Communium 5 & 6.

Hac itaq́ ratione accommodata larynge, mox[d] musculos ex stomachi

d 2,3,5 fig. ca. 21 L.

ſtomachi poſteriori parte ad primæ cartilaginis latera productos inſpicito. quod ut fiat promptiùs, ipſos longa ſectione, ubi capita ſeſe contingunt, diuidito, & hamulo, aut ſummis digitis alterius capite apprehenſo, totum à ſtomacho ad primæ uſque cartilaginis latera accuratè ſeparato. Licebit modò ſex horum muſculorum, laryngi cõmunium actionem diſcere, dummodo ipſorum capita huc illuc, uerſus ſua principia attraxeris. quo facto, omnes ilico à prima cartilagine liberabis, atque ad [e] duos, quos operculi laryngis radici implantari dictum eſt, ſectionem conferes. Linguæ [f] tunicam, quæ cum palati tunica & laryngis & ſtomachi interiori ipſiusque demum operculi cõmunis eſt, ad operculi radicem orbiculari linea incides, ac hamo exceptam cutis modo excoriabis. Mox enim illorum muſculorũ fines in promptu erunt, quos poſteaquam ad hyoides os, leniter ipſos ab adipe illis proximè accumbente ſeparando deduxeris, ab oſſe ipſos diſſecabis. Vt autem illorum functionem diſcas, laryngis operculum digito deprimes, ipſorumque capitibus uerſus hyoides os attractis, operculum euerti, atque antrorſum tendi eleuarique conſpicies. Modò & hos quoque muſculos & ſtomachum, ipſumque ſi libuerit, operculum à larynge in totum adimes, ut tres laryngis cartilagines, cum duodecim ipſi proprijs muſculis ſolæ relinquantur. Quum tamen reliquam aſperæ arteriæ partem à ſecunda cartilagine abſecas, inſpicito [g] glandulas hominis laryngi appoſitas, & ut in Sexto libro exequar, utcunque carneas. In boue autem, harum loco carneam prorſus reperies ſubſtantiã, ad ſecundæ cartilaginis latera repoſitam, & muſculo cuipiam ſimilem, qui ſeptimus & octauus cõmunium laryngis muſculorum in boue cenſeri poſſit, quum interim homo eius ſubſtãtiæ, ſeu muſculorum uice, quemadmodum nuper dixi, grandes inſignesque obtineat glandulas. Cæterùm nunc tempus eſt, ut ad amuſſim [h] lingulæ ſeu rimæ formam intuearis. cernes enim laryngem ſuperiori parte & inferiori amplam eſſe, in medio autem rimam oblongam habere ex ea, quam diximus, ſubſtantia conformatã. Vt uerò hanc proprijs manibus ſubinde diſtendas, aperiasque, priusquàm muſculorum ſectionem auſpiceris, dextræ manus pollice, medioque digito, laryngis latera comprehendes, indice interim interiori tertiæ cartilaginis amplitudini inſerto. ſiniſtræ autem manus pollicem ac indicem, inferiori laryngis orificio immittes, ac duobus illis ſiniſtræ manus digitis, ſecundam cartilaginem à prima abducere conaberis, dextræque manus indice, tertiam cartilaginem extrorſum euertes. Liquidiſſimè enim hac ratione inſpicies, quî lingula aperiatur. Si uerò ſiniſtra manu ſecundã primæ adduxeris, & dextræ manus pollice ac indice, tertiam cartilaginem uerſus interiora protruſeris, ac inuicem duas ipſius partes conniuere feceris, lingulam ad amuſſim claudi intuebere. Scribo autem hæc paulo fuſiùs, ut Galenus aliquando intelligatur, nec poſthac laryngis operculum, uocis principaliſſimum organum, qui hodie ſeſe Galenicos profitentur, contendant, & idem corpus, γλωττίδα uel lingulam, & ἐπιγλωττίδα, ſeu laryngis nobis uocatum operculum eſſe opinentur, ignorãtes profectò lingulam in medio eſſe laryngis, ac tibiarum linguis, quibus illæ inflantur, quàm ſimillimam exiſtere. Quum itaque lingulam tuis manibus, utcunque uiſum fuerit, & clauſeris, & aperueris, proprios laryngis muſculos diſſecabis, à [i] quatuor primæ cartilagini ſecundam nectentibus auſpicatus. Leui itaque ac tranſuerſa ſectione, exteriorem muſculum à ſcutiformi cartilagine liberabis præcauens, ne interiorem ſimul conuulneres, hoc ablato, interiorẽ ſimiliter à ſecunda cartilagine abrades, mentem adhibens illi, quam dixi, fibrarum interſectioni. Neque hoc duntaxat ad amuſſim, num ſcilicet unus duo'ue ſint, rimaberis, ſed etiam, dum ſtomachum à larynge liberas, diligenter expendes, num [k] eos, quos interdum obſeruari dicebam, muſculos reperturus ſis, qui à ſecundæ cartilaginis ſpina, in primæ cartilaginis humiliores proceſſus inſerũtur. Quatuor itaque ſecundam cartilaginem primæ iungentibus à larynge reſectis, in altero laryngis latere [l] proceſſum inferiorem primæ cartilaginis, à ſecunda liberabis, ac primam hac ratione à ſecunda antrorſum reflectes, [m] duos inſpecturus muſculos, tertiam primæ colligantes. Vbi hos utcunque examinaueris, integrum erit exiguo, ſed acutiori cultello primam cartilaginem, à reliquis duabus adimere, aut ſi uoles, ad duos muſculos illi tertiam nectentes appenſam ſeruare, ac poſtmodum te ad [n] quatuor tertiam ſecundæ nectentes conferre. quos licebit à ſuis principijs, quæ ex ſecunda cartilagine ſumunt, liberare, atque ad tertiam, cui inſeruntur, deducere. Poſtremò [o] qui in tertiæ cartilaginis ſunt baſi, auferes ſimiliter quoque eorum principia primùm liberans, ac ad finem uſque, quo ſe mutuò contingunt, deradens. huiuſmodi enim adminiſtratione perpetuò integrum erit, muſculorum functionem diſcere, dum ſcilicet ipſorum principia ad locum, unde originem ſumunt, attrahuntur. Ablatis muſculis cartilagines inuicem ſeparabis, nec fieri poterit, quin tunc accuratè lingulæ ſubſtantiã perſpectiſſimam habeas, quemadmodum & naturam illius quoque, & uſum, & formam, ex adminiſtrationibus nimirum, quas proprijs manibus iam es aggreſſus.

Marginal notes (left): *[e] 2,3,4 fi. ca. 21. K.* — *[f] 1 fi. ca. 19 C.* — *[g] 2,3,4,5 fi. ca. 21 M.* — *[h] Quemadmodum cernere eſt in 11,12,13 fig. ca. 21.* — *[i] 21 ca. fi. 4 N, dein 5 fi. O.* — *[k] fig. capiti 21 inſertæ C, D.* — *[l] ut T ab S 8, 9 cap. 21.* — *[m] 7,8,9,11 figu. cap. 21 a, b.* — *[n] 7 fi. cap. 21 P, R.* — *[o] 7, 8 fi. ca. 21 V.*

Marginal notes (right): *Duorũ laryngis operculi.* — *Laryngis rimula ſeu lingula quo modo ſpectanda.* — *Adminiſtratio propriorũ 1,2,3 & 4.* — *Propriorum 9 & 10.* — *Propriorum 5,6,7 & 8.* — *Propriorum 11 & 12.*

DE MVSCVLIS BRACHIVM MOuentibus. Caput XXIII.

Alius uiciniæ quàm ſectionis ordo.

VICINITATIS quidem ordo, ante muſculos brachium mouentes, capitis & dorſi, & ſcapulæ motuum duces oportuiſſe deſcribi indicabit, ſi demum partes iam diſſectis uiciniores proſequi inſtitutũ eſſet. Verùm quum integris adhuc brachium mouentibus muſculis, ſcapulam mouentes adminiſtrari nequeant, multoq; minus illis nondum ablatis, aut capitis aut dorſi adminiſtrare datũ ſit, operæpretium me facturum duxi, ſi brachij & dein ſcapulæ motores, ante caput mouentes muſculos, ſectionis nomine aggrediar. Quanquam ſi ſecus cuipiã uiſum fuerit, Capita facilè ita tranſponẽtur, ceu ego, in horum Librorum epitome ſectionem non moratus, ſed uicinitatem potiùs ſecutus, præſtiti adeò, ut cuiuis integrum fuerit, modò hoc, modò illud Caput aggredi, prout ſibi muſculorũ tradendorum ſeriem proponet. Brachium itaq; antrorſum ad pectus, & retrorſum uerſus dorſum, & ſurſum ad ceruicẽ caputq;, & deorſum ad thoracis latera mouetur: & præter hos motus quodammodo in gyrum quoque agitur, aut ita circunuertitur, ac ſi baculum aliquem, in utraſque manus non flexas, ſed ſecundùm longitudinem tantùm mutuò appoſitas acciperes, ac deinde alternatim, prorſum retrorſumq; actis manibus, baculum uolueres. Quemadmodũ enim baculum ſiue deorſum porrectum, ſiue ſurſum ſiue antrorſum prominentẽ, illo modo mouere poſſis, ita quoque brachium, ſiue id pectori admotum, ſiue ſurſum actum, aut deorſum propendens ſeruaueris, ſemper circumuerti poterit adeò, ut brachium triplici motuũ genere agatur.

Brachij motus quot.

Primus brachium mouentium.

Brachium itaque pectori[a] unicus adducit muſculus, originem ſumens[b] ex media pectoris oſſis latitudine, & ipſi inſertis cartilaginibus, deinde quoque priuatim[c] ex ſeptimæ & octauæ coſtæ cartilaginibus, &[d] ex media clauiculæ ſede, qua hæc pectoris os ſpectat. Principij pars à clauicula procedens, omnino carnoſa apparet, quæ uerò ex pectoris oſſis ſecundùm dextrum ſiniſtrumq; medio enaſcitur, alteriusq; lateris muſculi initio contigua eſt, neruoſior membranoſiorq;, & minus craſſa uiſitur. Attamen, quæ ex oſſis pectoris latere, ipſiq; inarticulatis cartilaginibus pronaſcitur, penitus iam carnoſa exiſtit. quæ uerò priuatim ex ſeptimæ octauæq; coſtarum cartilaginibus, iuxta mucronatam cartilaginem exoritur, membranea, & tenuis aliquouſque conſpicitur. Muſculus ex his principijs prodiens, & paulatim craſſior carnoſiorq; redditus, ſenſim arctatur, atque in acutum tantiſper procedit, quouſque amplo & nerueo, admodumq; robuſto, ſed breui[e] tendine, humero ſecundùm ipſius longitudinem implantetur. Fit uerò tendinis huius inſertio,[f] ſubter humeri capitis ceruicem, in interiore ipſius regione, nonnihil interim in priora uergens.[g] Huius muſculi fibræ inuicem uariant, & paulò ante tendinis productionem, adhuc in carnea muſculi parte, deinde & ſecundùm totam tendinis amplitudinem, ad X literæ ſimilitudinem ſeſe decuſſatim interſecant. Quæ enim ex clauicula, & media pectoris oſſis longitudine clauiculæ proxima enaſcuntur, ex ſuperioribus deorſum obliquè in exteriora procedentes, ſuperiorem tendinis partem, ſecundùm totam ipſius amplitudinem efficiunt, carnoſæq; toto ductu, præterquam in muſculi in humerum inſertione, permanent. Sed quæ ex reliqua oſſis pectoris ſede, ac ex ſeptimæ & octauæ coſtarũ cartilaginibus priuatim originem mutuantur, obliquè ſurſum protenſæ, inferiorem tendinis partem, ſecundùm ipſius latitudinem conſtituunt, & citiùs carnem ipſarũ, qua implentur, ſuffulciunturq;, quàm ſuperiores amittunt. Superiùs enim ad inſertionem uſque, muſculus carneam naturam reſeruat, inferiùs autem multò ante inſertionem, liuidus nerueusq; conſpicitur, quod ſuperiores fibræ procul dubio, propter breuiorem ductum adeptæ ſunt. Id nanq; omnibus commune eſſe diximus muſculis, ut tanto breuiori donentur tendine, quo ſuccinctiori ductu, pro motus ipſorum ratione feruntur. Cæterum ſuperiora inferioraq; in tendine uoco, non quæ humeri caput propinquiùs accedunt, aut remotiùs ab illo reclinãt, ſed ad tendinis, quæ ſecundũ latitudinem perficitur, inſertionem, has poſitionis differentias in præſenti refero non ſecus, ac ſi hanc chartam, ſubdita altiorem ſuperioremúe dicerem. Eſt itaq; muſculus hic quodammodo quinquilatris, ſed inæqualibus coſtis cõſtitutus.[h] Vna nanque, ſecundùm mediam clauiculæ longitudinem ducitur, ſecunda ad oſſis pectoris longitudinẽ procedit, tertia ſecundùm inſertionis longitudinẽ fertur, quarta à media clauiculæ ſede, ad inſertionis partem, humeri capiti propinquiorem proficiſcitur. quinta uerò à remotiori ab humeri capite inſertionis parte, ad pectoris oſſis mucronatam cartilaginẽ protenditur. Atq; hæc coſta, illa demum eſt, quæ anteriorẽ cauitatis axillæ ſedem efformat, poſteriorem uerò ille conſtituit[i] muſculus, quem brachiũ deorſum dorſo admouere audies. Cæterùm ut brachiũ pectori adducens muſculus, differentes fibras, ac latum

a 2,3,4 t[…] Δ.1 ta. L. b 3 tab. à I[…] ad R. c 3 ta. ab […] uerſus S. d 3 tab. à I[…] ad L.

e 3 ta. Q.[…] tab. Q-T […] brachio. f iuxta f,[…] f g. 1 cap. 2[…] lib. 1. g Hic conſ[…] res 3 tabul[…] muſculum Δ cum mu[…] ſculo Δ 4 t[…] bulæ.

h prima co[…] ſta 3,4 tab […] K, L. ſecun[…] da à K ad […] tertia 4 ta[…] Q, T. quar[…] ab L ad Q[…] quin. ab R[…] ad T. i 3 ta. V. […] ta. Θ.

tum & amplum, uariumq́ꝫ principium ſortitur, ſic quoque alijs atque alijs pectoris regionibus brachium admouet. Si enim ſuperiores ipſius fibræ, à clauicula, & ſuperiori pectoris oſſis ſede eductæ contrahantur, uerſus pectoris ſuperiora, & ad clauiculam brachium adducitur, ſin inferiores fibræ tendantur, præſens muſculus humilioris brachij ad pectus adductionis opifex fit, ſiquidem ad[k] mucronatam cartilaginem, & ſpurias coſtas, quæ ueris uicinio res ſunt, brachium allicietur. At ſi utræque laborauerint fibræ, in neutram partem brachium inclinans pectori adigent. Quia igitur hic muſculus amplum, atque ex uarijs natum oſſibus principium obtinet, & fibras ſeſe interſecantes, cõtrariaq́ꝫ ſerie ductas, & ad hæc motus etiam differentes adipiſcitur, nihil obſtiterit fortaſſis, ipſum geminum pronunciare, ac duorum muſculorum loco cum aliquot etiam diſſectionis Proceribus enumerare, quanquam unius duntaxat uice mihi toto orationis contextu habebitur. Verùm quum inferior muſculi pars, quæ humiliores fibras producit, uerſus inferiora brachium pectori adducit, meritò quoque minor, & ſecundùm profundum tenuior ſuperiori euaſit, quæ ſurſum magis membrum agit, & cui uehementior ualidiorq́ꝫ functio concredita eſt. Præter hunc muſculum (pace interim Galeni dixerim) nullus alius brachium pectori admouet. Nam quem inter brachij muſculos primùm enumerat, quemq́ꝫ iuxta mamillas exiguum, ad humeri articulum aſcendere, ac ad ſpurias coſtas brachium adigere ſcribit, in homine neutiquam reperies. Non enim nos fugere poſſet, quum hunc obliquè ſub cute, in aliorum ſuperficie extantem, ſurſum ad articulum humeri prorepere Galenus recenſeat, & illum in membraneam deſinentem exilitatem, articulo inſeri affirmet, propter humeri oſſis[l] ſinum,[m] exterius caput muſculi flectentium cubitum anterioris amplexantem. Nec quiſpiam me illum oſcitanter cum cute auferre arbitrabitur, qui aut humeri articuli muſculorum ſectionem aggreſſus fuerit, aut adminiſtranti adſtiterit. Et quomodo, quæſo, muſculus aliquis ex mammarum regione incipiens, & aliorum ſuperficiei incumbens, etiam ſi uel fibræ cuiuſdam craſſitiem duntaxat æquaret, à quopiam in homine ignorari poſſet? ſi demum[n] inter illum, quem modò recenſui, muſculum, & illum, quem brachium attollere audies, ad articulum conſcenderet. Nam etſi eius muſculi pars, cuti ſubiecta adimeretur, illa pars neceſſariò (utcunq́ꝫ quis uel ultro illum reſecare propoſuiſſet) ſemper ſeſe offerret, quæ inter duos illos muſculos ſeſe inſinuans, articulo proxima eſſet. At quorſum attinet, mihi hîc oſcitantiæ excuſationem prætexere, quum uerbulo Galenum ſimiarum, me autem pro uiribus, hominum conſtructionem deſcribere, uel hic brachij muſculus, cum cæteris innumeris atteſtetur? homines enim hoc priuantur, uerùm in ſimijs & potiſſimùm caudatis (quorum mihi maior copia, quàm non caudatarũ accidit) ad hunc modum obſeruatur. Cute detracta,[o] is quem nos in homine primùm occurrere diximus, pari modo in ſimijs cõſpicitur, nullo prorſus alio tectus muſculo. Verùm ſub huius humillima[p] coſta ſeu latere, ſuper obliqui abdominis muſculi (quem deſcendentẽ uulgò dicimus) principium, gracile membraneumq́ꝫ muſculi initium reperitur, longè ſub papillæ regione conſiſtens. Initiũ hoc carnoſum euadens, ſed gracile interim permanens, ſub magno illo brachium pectori adducente muſculo, ſurſum obliquè ad articulum porrigitur, eam prorſus, quam Galenus tradidit, inſertionem tentans. Neque huius muſculi inſertio, ut neque ipſius ductus, niſi magno illo muſculo penitus eleuato, in conſpectum ueniunt, atque id non perfunctoriè, ut Galenum intelligas, etiam ſi hominum duntaxat medicinam nonnulli ſeſe profiteri iactitent, uenit obſeruandum. Niſi enim hunc Galeni muſculum, ſuo progreſſu ita occultatum, & tantùm membraneo principio modicè admodum extare cognoueris, erroneus omnino, atque admodum difficilis Quintus de Adminiſtrandis ſectionibus liber ſtatim in ipſa fronte uidebitur, quum Galenus paſſim illum in aliorum, ac proinde etiam in eius, quem nos brachium pectori attrahere diximus, ſuperficie, ſub cute exporrectum minùs rectè tradiderit. Quamuis interim ſedulò ſtudioſos horter, ut meæ ſententiæ non ita promptè, propter Galeni obſeruantiam, aſſcribentes intueantur, num & homo quoque cum ſimijs illum muſculum communem ſibi uendicet, & rurſus num caudatis ſimijs in aliorum ſuperficie (ut Galenus teſtatur) extet. Præter hunc, Galenus alium deſcribit[q] muſculum, quem altioris brachij ad pectus ductionis autorem eſſe exiſtimat. Iſte profectò in homine nequaquam me fugit, at minime tamen, ut Galenus autumat, brachium pectori uerſus elatiora admouet, imò ſcapulæ gratia, ut ſcilicet eam ad pectus ducat, creatus eſt, quod & ipſius origo, & ductus, illiusq́ꝫ tendinis inſertio, luce clariùs, & præcipuè in homine demonſtrant.[r] Principium enim ſumit ſub[s] muſculo, quem ego brachium pectori accommodare retuli, & ille huic omnino ſubſternitur.[t] Enaſcitur autem carnoſo principio à ſecunda, tertia, quarta & quinta, nonnunquam (ſed perquàm rarò) & ſexta, ſuperioribus thoracis coſtis, non quidem (etſi Galenus non ſemel aliter affirmet) ubi pectoris oſſi coarctantur, & ex ipſo pectoris

Left margin notes:

k 1 fi. ca. 19 lib. 1 k.

l 1 fi. ca. 23 li. 1 H, I.
m 6 tab. m muſculi ⊙.

n 3 ta. inter & P, in li ...a ab L ad Q.

o 3 ta. Δ.
p Inter R. S tabu. læ 5.

q 3 ta. r. 4 ta. k.

r 3 tab. ab i ad k.
s 3 ta. Δ.
t Hæc petes 4 tab. I, in chara. 3, 4 & k.

Right margin notes:

Muſculus brachium pectori adducẽs, quo ſimia abundat.

Li. 5 de Adminiſtrandis ſectionibus, & 13 de Partium uſu.

Muſculũ qui ſcapulam antrorſum agit, à Galeno malè pro brachij motore haberi.

Li. 5 de Admi. ſect.

ctoris osse, sed anteaquàm costarum ossa in cartilaginem pectoris ossi inarticulandam desinere incipiunt, nec prorsus recto tramite, rectáue linea enascitur, sed quasi digitis quibusdam, ex costarum ossibus longiùs exortis procedit. Hinc ad exteriora porrectus angustior, sed crassior efficitur, quousque ad humeri cum scapula articulum, in latum nerueumq́[u] tendinem, carne mixtum finiat, quo [x] processus anchoræ imaginem referentis interno lateri implantatur, illic neruosior euadens, ubi is processus ex suo appendice [y] neruosiorem interni capitis partem emittit, eius musculi, quem inter cubitum flectentes anteriorem recensebimus. Nequaquam autem tendo iste, articuli ligamentum in homine contingit, ut sanè, sed admodum adhuc obscurè, in caudatis simijs, quibus anchoram imitans processus modicè extuberat, deinde nullam scapulæ regionem uacare, præter hunc processum reperias, cui tendo ille commodè implantari possit. Ad hæc, si musculi huius naturam ad amussim perpenderis, procul dubio cùm alterius alicuius usus gratia, tum etiam præcipuè huius musculi insertionis occasione, illum scapulæ processum à Natura productum astrues, quandoquidem processus is, musculo illi non mediocriter aptam insertionis sedem exporrigat. Huius musculi fibræ sese non decussatim intersecant, quemadmodum [z] musculi, qui nobis brachium adducere dictus est. Quum itaq; hoc situ ac figura musculus iste à Natura creatus sit, quî obsecro, ad altiora, quàm primi musculi [a] superior pars, brachium pectori admouebit? Eius enim principium, longè à prioris musculi superiori principio superatur, quum hoc à clauicula, & superiori pectoris ossis sede, insigniter etiam deorsum obliquè feratur, illud uerò ex secunda costa & tertia, primùm, ut uel elatissimè procedat, longeq; inferiùs habeatur, ac minus obliquum ductum (qui etiam ad [b] superiora ferè pertinet) moliatur. Quamobrem si hæc omnia haud segniter perpenderis, & Galeno concesseris musculi [c] insertionē, quæ è regione humeri capitis perficitur, nonnihil articuli ligamentum apprehendere necessariò fateberis eam, quam musculus iste molitur brachij adductionem, neque humiliorem, neque altiorem fieri ea, quam à primo musculo effici dudum dixi. Quum itaque solius scapulæ gratia, non autem brachij, musculum hunc procreatum in hominibus certissimè noui, ipsius denuò in scapulam mouentiū musculorum enarratione sermo instituetur, ac proinde etiam in præsentia reliquos brachij motores aggrediar. Vnum igitur [d] musculum, omnium adductionum brachij ad pectus autorem esse censeo, & [e] qui brachium ad superiora attollit, pariter quoque unum statuo. Est porrò hic musculus carnosus, uaria quoque, sed continua principia sortitus, ac uelut ex diuersis musculis (si lato ipsius principio, & uarijs inscriptionibus attenderis) conformatus. [f] ex media enim clauiculæ parte, secundùm ipsius longitudinem, quæ scapulam spectat, principium ducit, musculo brachium pectori adducenti [g] contiguus. Deinde ex summo humero, [h] ubi is clauiculæ committitur, [i] & tota quoque scapulæ spina musculus hic [k] exoritur. Ex tota hac clauiculæ, summi humeri, & scapulæ spinæ regione, principium nerueum continua linea enascitur, quod uix bene pronatum, ilico carnosum, crassumq́; admodum & extuberans efficitur. Mox à principio musculus carnosus permanens, [l] in angustum sensim, tanquam in trianguli uerticem tantisper porrigitur, donec humero tendine amplo, & ex carne neruosaq́; substantia mixto, robustoq́;, ad humeri ossis latitudinem, non modicè sub ipsius ceruice [m] inseratur. Ipsius insertio, quæ intus, quàm extra neruosior est, non ad amussim secundùm transuersum perficitur, sed modicè obliqua ab anterioribus, deorsum in posteriora nonnihil uergit, nihilq́; minus quàm decliuis rectáue (etsi Galenus secus attestetur) est, qui ipsi eandem insertionis formam tribuit, cum [n] musculo brachium pectori adducente, quam secundùm rectum, ac humeri longitudinem perfici diximus. Totus itaque musculus, si quis illum obiter intueatur, trianguli imaginem præ se fert, ac proinde à Δ similitudine, illum Græci δελτοειδῆ appellarunt. Quemadmodum etiā ob id, quòd humeri ad scapulam articulo, quem ὦμον Græci uocarunt, insternitur, illumq́; quodāmodo cōtegit, ἐπωμίδα eundem musculum nominarūt, ego autem toto sermonis cōtextu, musculum appellabo brachium attollentē. Cæterùm costæ, musculum hunc describentes ita se se habent. [o] Prima à media clauiculæ longitudinis sede, ad summum humerum cōtendit, & hinc per scapulæ spinam, ad eiusdem usq; basim. Secunda, à clauicula obliquè, deorsum ad insertionis internū latus ducitur, aut ea est, quæ hunc musculū, & brachium pectori reducentem musculum intercedit ea regione, qua inuicem ambo committuntur. Tertia uerò costa, à scapulæ basi, ubi eius spina eminere incipit, ad externū latus insertionis obliquè, deorsum in priora contendit. Cæterùm ueteres Græci, qui suos pueros corporis fabricā sedulò edocebant, omniaq́;, ut uerisimile est, ad quasdam species puerorum gratia referebant, hac triangulari figura non contenti, uidentur & exortum præsentis musculi cuidā trianguli uertici assimilasse, quem musculus nō antea ostendit, quàm suo principio undiq; liberatus, in planum ponatur.

Secūdus brachium mouentium.

L. 1. 5 de Administ. sect.

Δ notat trianguli, de quo hîc agitur uerticem.

A

u 5 ta. l iux- tab.
x 5 tab. b, aut 1 fi. cap 21 lib. 1 E, F.
y 6 t. a. n mu- sculi ⊖.
z 3, 4 ta. Δ
a 3, 4 ta. K L.
b 5 tab. ab ad l. quē- ductū con- feres cū K L ad Q 3 ta- bulæ.
c 5 ta. L.
d 3 ta. Δ.
e 4 ta. z. ta. Δ. dein ta. K. 2 tab M. 3 ta. P ta. γ. 9 ta. 11 a. M, et præcipu- figura ei- ta. indici i- serta.
f 4 ta. ab ultra f.
g 3 ta. line- ab L ad Q
h ultimam fi. li. 1 Q λ.
i 2 fi. ca. li. 1 à K p- I ad G.
k 10 tab. N per M O.
l figuræ i- dici 11 ta- insertæ A B, C conc- runt ad
m 11 ta. d pendet P.
n 4 tab. ad Q, T.
o figuræ dici 11 ta- le insertæ per B ad primam tat. 2 ab ad D. 3 à ad D. A consule 4 10, 11 tabu- las, ne h- in notand nimius sim

ponitur. Quum enim ita extenditur, principij pars, quæ brachium pectori adducenti musculo proxima est, & deinde quæ ad basim scapulæ habetur, ambo magis prominent, & attolluntur ea parte principij, quæ à summo humero pendet, quasi ualdè obtusum trianguli uerticem hæc pars exprimeret. Hunc autem triangulum efformabis, dum alicui longę costæ duas alias breuissimas adijcies, duæ enim hæ obtusum angulũ efformabunt, cui præsentis musculi exortus effigies à Veteribus comparabatur. Huius fibræ inuicem non aliter uariant, quàm quòd anteriores, quę clauiculę debentur, deorsum obliquè in posteriora ferantur, posteriores uerò, quæ à scapulæ spina pendent, obliquè in priora descendant. Quæ autem à summo humero, & ipsius cum clauiculæ articulo pronascuntur, rectà deorsum procurrunt, nullo tamen interim pacto musculi brachium ad pectus ducentis fibrarũ ritu, se inuicem decussatim intersecãt, nihilominus tamen ob inscriptiones nonnullas obliquè ductas, fibræ implicari parumper cõspiciuntur. Si itaque musculi pars, quę à clauicula principium ducit, tensa fuerit, brachium sursum ad anteriora colli, & faciem attolletur. Si uerò fibræ à summo humero, & clauiculæ sede ipsi commissa, originem mutuantes contrahantur, brachium rectà, & in neutram partem uergens assurget. At si posterior musculi pars, ex scapulæ spina prodiens in se colligatur, ad posteriora ceruicis, ipsumq; occiput, brachium agetur. Musculi huius initia, ex tota amplitudine illorum, quæ diximus, ossium non exoriuntur, sed duntaxat instar crassioris lineæ, undecunque à prominentiori illarum sede adeò, ut parua omnino initij crassities occurrat. Neque id prorsus negligendum est, quum præter hunc musculum, qui brachium motu proprio attollat, nullus sit, neque etiam brachium hoc donatum musculo, alio egeat, qui eodẽ cum illo fungatur munere. Quanquam non ignorem, Galenum hîc alios quosdam describere, at id tam uerè, ut sibi in Decimotertio de Partium usu, & Quinto de Administrandis sectionibus mini mè constet, cuius loca si omnia prosequerer, in nimiam prolixitatem præsens Caput excresceret. Quapropter unumquenque dissectionis, & Galenicæ doctrinæ (quam omnes amplecti debemus) studiosum sedulò hortor, ut hæc nostra cum Galeni lectione, diligẽti interim inspectione, & sectione, quam suo loco statim prosequar, adhibita, conferre haudquaquã dedignetur, hocq; adhuc addi sinat, cercopithecis prorsus eandem esse speciem musculi brachiũ attollentis, cum hominum musculo. nam & in illis animalibus hunc musculum, uel Galeni gratia, non ignauiter aggressus sum. Canes autem, equi, boues in hoc articulo, non solùm in ossibus, sed maximè in musculis & ligamentis, ab hominis constructione uariant. [p] Musculus brachium rectà ad deorsum agens, cõtrario munere illius[q] musculi fungitur, qui omnibus suis contractis fibris, brachium pectori admouet, seu in anteriora agit, hic quoque carnosus similiter & crassus est, & inter cæteros huius articuli musculos utcunque teres. Oritur autem carneo principio, ex inferiori scapulæ basis[r] angulo, à basi quidem modicam principij partẽ assumens, sed insignem ab inferiori scapulæ costa, ex media enim costæ illius longitudine, basi scapulæ propinqua, & ab externa gibbàue humilioris basis eius anguli sede, continua carnosaq; origine enascitur. Ad medium igitur longitudinis, inferioris costæ musculus hic, à scapulæ osse abscedit, & modicè sursum in priora tensus, humerum seu brachij os accedẽs, in ualidum breuemq;, sed latum cessat tendinem, illi ferè forma respondẽtem,[s] quem musculus brachium pectori adducens, humero inserit. Neq; solum forma (quam ad latitudinem & crassitiẽ ac insertionem, secundùm humeri longitudinem refero) præsentis musculi tendo, illius tendini respondet, qui ad pectus mouet, uerùm in eandem ferè regionem, illi duo musculi implantantur, in eorum medio interuallũ demittentes, cui[t] tendo[u] musculi inseratur, quem deorsum uersus dorsum, ad ilia brachium mouere paulò post subijciam. Quamuis interim tendo musculi ab inferiori scapulæ costa pronati, paulò uiciniùs humeri capiti implantetur, quàm illius tendo, quem brachium pectori adigere relatum est. Neque hîc rursus me fugit, præsentẽ musculum inter brachium circumuertentes, à Galeno perperam recenseri, atq; ab illo[x] musculum triangularem, & scapulæ gibbum occupantem, & mihi in circumuertentium brachium classem ponendum, ab ipso autorem ductus brachij ad dorsum poni. Verùm studio, quum mihi res secus habere uideatur, ab ipsius dogmate recedo, uti profectò & tu quoq; es facturus, ubi affectu exuto, & iam admonitus sectionem aggredieris, aut debitè administrantibus astabis. Nollem enim mihi hîc fidem ex Libro dari, quum certa semper lege orem, ne qua fides Libris in ijs partibus habeatur, quæ nondum per sectionem uisæ sint. Brachium deorsum trahitur, à[y] magno quodam, latóque admodum musculo, qui à spinarum apicibus, quæ à sexta thoracis uertebræ spina, ad ossis sacri usque medium habentur,[z] principium sumit, non quidem id pluriũ brachij motuum opificum modo crassum, sed omnino instar amplæ membranæ tenue continuumq;, ac recta linea à dictarum modò spinarum apicibus pronatum.

Tertius brachium mouentium.

Li. 13 de Partium usu, Li. 5 de Administrandis dissectionibus.

Quartus brachium mouentium.

...3 tab. S. ...1. M. 8 K ...N. 10 R. ... 12 R. ...4 t1. Δ. ...2, 3 fig. ...12 li. 1 Y. ...es autẽ ...le muscu ... prodit 1 ...& 2 fi. T. ... tab Q. ...r musculi Δ. ...7 ta. O. ...10 ta. Θ. ...11 ta. Γ. ...ta Γ. 10 ...Θ. 1 N. 3 ...4 m. 7. ...9. 11 C. ...o tab. ab ...S ad T.

Z Verùm

Verùm ubi musculos dorsum mouentes, id principium perreptauit, eamq; costarum regionem contingit, quæ maximè in dorso, uersus posteriora extuberat, carnosum densumq; efficitur, & uniuersus musculus ad eum modum auctus, in[b] angustum tantisper procedit, donec tendinem latum, ualidum, sed breuem humero inserat, subter ipsius ceruicem, & secundùm ipsius longitudinem, in medio[c] tendinis brachium pectori admouentis, & tendinis[d] qui brachium rectà ad dorsum agit. Hic itaque musculus etiam triangularis est, sed planè inæqualibus conformatur[e] costis, ac duas quidem longissimas exigit, unam, quæ secundùm dorsi longitudinem porrigitur, alteram, quæ ab osse sacro, per ilia & inferiorem thoracis partem, sursum ad tendinis insertionem conscendit, atque alterum axillæ cauitatis uallum constituit. Tertia uerò præsentis musculi costa, à sexta thoracis uetebræ spina,[f] super angulum scapulæ, quē basis humilior pars ostendit, ad insertionem tendinis uehitur, atque hęc trāsuersim quodammodo repens, reliquis duabus costis multò breuior est. Ac pro trianguli costarum inæqualitate, etiam huius musculi fibræ differunt, quæ enim per ilia, et spuriarum costarū extrema sursum porriguntur, prolixissimæ, ac minus obliquæ sunt. quæ uerò ab inferiorum uertebrarū thoracis spinis enascuntur, breuiores sunt, & transuersim magis prorepūt. Musculus iste motus brachij deorsum opifex est, non quidem id simplici motu, sed composito, pro fibrarū uarietate, præstans. quandoquidem prout superiores fibræ, aut inferiores in se colliguntur, contrahuntúrue, ita quoq; deorsum, nunc ad superiora, nunc ad inferiora, brachium uersus dorsum deprimitur. Porrò musculus hic, dum scapulæ humiliorem[g] transcendit angulum, fibris quibusdam scapulæ cōmitti, atque ipsi aliqua insigniori apprehensione adnasci, Galenus scriptum reliquit. Deinde huius insertionis beneficio, non modò brachium duntaxat, ab hoc musculo moueri asserit, imò etiam illum detractionis scapulæ ad inferiora autorem esse cō memorat. Profectò etsi quàm maximè uerear, Galeni placitis obuiam ire, & lubens hoc Capite, saltem unicū musculum citra controuersiam planè describere optem, haudquaquam tamē, ut res sese habet, hîc subticere queo. Præsens enim musculus, dum humiliorem scapulæ basis angulum integit, scapulæ ossi, nisi musculorum, qui ab illo pronascuntur, interuentu, contiguus uisitur, neutiquam autem ossi connatus, ut neque etiam, cui incumbit ibidem musculorum regioni, aliqua peculiari insertione committitur, connasciturq;. Non enim aliter inibi subditis adnectitur musculis, quàm musculis dorsum mouentibus, & thoracis & abdominis, qui huic musculo non minus, quàm illi scapulam occupantes substernuntur. Quum itaque musculus hic, nullam in scapulam moliatur insertionem, proprio etiam motu unà cum brachio eam nequaquam, ut Galenus opinabatur, deorsum uellit. Etsi illum tota ea sede, qua angulo scapulæ superuehitur, scapulæ innasci darē, id tantū me Hercules transuersis perficietur fibris, illis inquam, quæ in elatissima suæ originis sede habentur, atque à sextæ, septimæ, octauæ, nonæ & decimæ thoracis uertebrarum spinis dependent, quæ sanè non deorsum scapulam mouerent, sed rectà ad dorsum. Huius enim musculi eminentior pars, altiùs à spinis, quàm Galenus arbitratur, principium ducit, nam aliquousque illi[h] musculo substernitur, quem scapulam mouentium secundum numeramus, quemq; Galenus inter posteriores scapulam mouentes, Demissiorem uocat, amplum hūc brachij musculum, ibidem principij sui uerticem assumere astruens, ubi ille demissior scapulæ musculus cessat. At quum suo rursus loco de scapulæ motoribus sermonem instituemus, ad brachij musculos iam reflectenda est oratio, inter quos Galenus alium enumerat musculum, eiusdem functionis cum nuper dicto, gratia efformatum, ut scilicet brachium deorsum trahat, atque hunc quidem latum amplumq; esse recenset, sed tenuem interim. Membranam enim, quam nos carnosam uocamus, fibris carneis augeri narrat, quum primùm ilia contingit, ac fibras has sursum tensas, carnosiores tātisper effici, donec membrana ampli & tenuis[i] musculi naturę, quem buccas mouere diximus, respōdeat, humeroq; implantetur. Deinde hunc musculum Galenus omnes, qui illum præcesserunt confectionum Proceres, in hominum potius corporibus, quàm cum Galeno in simijs se exercitantes latuisse, atque ab ipso in simijs inuentum nusquam non iactitat. ego profectò in simijs, & canibus, plurimisq; quadrupedibus ipsum obseruaui, non tamen in omnibus æquè latum carnosumue. At in simia (ut id priuatim dicam) ad hunc modum mihi apparuit, membrana carnosa, secundùm spinæ totius longitudinem firmiùs subditis organis, quàm alibi connascitur haud aliter, quàm si ex spinarum apicibus principij sui portionem, aliorum ligamentorū modo educeret. Verùm in ea sede, qua membrana è regione quinq; lumborū uertebrarum consistit, iliūq; os contingit, carneis, sed tenuibus rarisq; fibris adaugetur, quæ sursum obliquè uersus axillam prorepentes, ac ex lata basi sensim in arctum collectæ, musculum amplum at tenuē exprimunt, qui in mucronem desinens obscurè, uixq; admodum in humerum implantatur, tendini

Li. 13 de Partium usu, & 5 de Administrandis dissectionibus.

Musculus alius quo simiæ et canes abundant.

Li. 1 & 5 de Administ. dissect. & 13 Li. de Vsu partium.

b 2 tab. I, … uersus n. … tab. S, T, …
c 4 ta. C … T musculi … Δ.
d 7 tab. …
e 10 ta. p… ma costa … S ad T. … T per X. … V. 3 ab S. … V.
f ad sede … Y ta. 10.
g ad sede … Y tab. 10.
h 9 ta. … uerum hi… de parte … sius Δ in… gnita ta… tum agi… mus.
i 3 ta. …

k 3,4 ta.Δ. tendini eius[k] musculi continuus, qui brachium pectori adducere commemoratus est. In cani-
bus manifestam insertionem in humerum non ostendit, & uidetur musculi brachium pectori
adducentis tendini aliquo pacto admisceri, aut potius propriæ eius musculi membranæ adna
sci. In equis quoq;, bobus, & ouibus, & id genus animalibus, admodū euadit conspicuus, un-
de etiam consulo illum in boue potissimùm perpendi, quod fiet promptissimè, si excoriati bo-
uis axillam inspexeris. Apparebit nanque is amplus, & conterminis musculis rubicundior, &
cæteris partibus albis apparentibus, ex illo maximam portionem ablatam esse cōperies, quam
lanij cuti adnatā relinquunt eo, quòd carnosam membranam unà cum cute auferre, inter ex-
coriandum consueuere, atq; ideo etiam tantam præsentis musculi partem, quanta nondū pror
sus, & insigniter carnosa apparet, auferunt. Quapropter etiam iuuabit, excoriantes lanios ui-
dere, qui longè acutiori cultello, maioriq; mora in axilla cutem adimunt, quàm in reliquo cor
pore, ubi membranam unà cum cute à subditis corporibus separant. Non inutile quoq; erit,
excoriatā cutem iubere tibi exporrigi, ut & cuti eorum musculorum portionem adhuc adna-
tam contēpleris, obserues q; huic musculosæ carni paulò rectiores fibras intertextas esse, quàm
l 10 ta.Θ. amplo illi[l] musculo, quem brachium deorsum ad spinam mouere testamur. Atq; hæc in simia,
& quæ proximè nominata sunt, animantibus didici, at in homine me reperisse nequeo affir-
mare, quantumuis rectè cutem ab adipe, & quum obesius accidit corpus, adipem à membra-
na carnosa, & membranam à subditis illi musculis, per totum thoracem abdomenq; non di-
uulsam, laceram'ue semper dissecē. Liberaui enim subinde ab adipe cutem, et adipem postmo-
dum à membrana, & denuo membranam ab his, quibus incumbebat musculis, ac deinde ma
nibus membranam tetendi, sed hactenus illam nullis carnosis fibris, secundùm thoracis latera
nutritam auctamq; obseruaui, nec etiam spectatorum aliquis, quotquot mihi secanti unquam
astitêre, membranam hanc musculosam fieri, asserere ualuit. Præterea si mēbrana, quam mu
sculum fieri Galenus astruit, brachium deorsum traheret, proculdubio aut humero, aut arti-
culi saltem ligamento necteretur, quod & si de simijs fortassis, & bobus dici possit, qui alium,
quàm homines, motum, propter crebrum in terram prioribus pedibus innixum exigunt, in
hominibus tamen nullam insertionem membranæ carnosæ in humerū fieri, audacissimè pro-
nuncio. Nam præterquàm quòd membrana in homine fibras carneas sub axillis nullas com-
monstrat, integrum est eam per totam axillæ regionem, ab huius loci musculis, & articulo nō
minùs liberare, quàm in inguinibus, & poplite, quod haudquaquam perficeretur, si membra
na tendinem in os brachij insereret. Porrò quum omnibus dissectionum studiosis integrum
sit, num hæc, quæ de membrana in hominibus proposui, ueritati sint consona, proprijs mani
bus inquirere, aut alijs dissecātibus iam admoniti astare possint, his prolixiùs immorari haud
conuenit. Addam tamen & hoc, si musculus iste eum, quem Galenus narrat, ductum, situm,
& fibrarum seriem nanciseeretur, quòd non alio planè fungeretur munere, quàm inferiores
10 tab.Θ. eius[m] musculi fibræ, quem nos brachium deprimere asseruimus. Nequaquam enim, ut Gale-
nus arbitratur, huius membranæ carnosæ musculi beneficio, brachium rectà deorsum, & in
neutrum latus inclinans duceretur, quum prorsus obliquas, ex Galeni etiam descriptione, fi-
bras nancisceretur. Cæterùm in nullam partem uergens brachium deorsum uellitur, quum et
4 ta.Δ. inferior[n] musculi adducentis ad pectus pars, & inferiores fibræ deprimentis[o] musculi simul
10 tab.Θ. agunt, accedente unà quoq; brachij pondere. Atq; duæ iam dictæ musculorū partes, illę sunt, *Axillarum ualli.*
quæ axillæ cauitatem efformant, quasq; in Libro de Articulis Hippocrates Tendinum nomi
[...]les offert ne nuncupauit, quemadmodum & Veteres, qui etiam Tendines nuncuparunt, musculos oc
[...]. & se- cipitis ossi connexos, ac in medio foueam efformantes, & Græcis ἶνας quoq; appellatos. Qui
[...]ntes ali- brachium circumagūt, tres mihi constituuntur musculi, omnes ex scapula ducentes originē,
quot. & latis tendinibus, articulum continentibus membranis implantati.[p] Primus itaq;, qui ordi-
[...] tab.H, ne brachium mouentium quintus haberi potest, scapulæ[q] sinum occupat, qui inter superio- *Quintus brachium mouentium.*
13 X. 6 rem scapulæ costam, & eiusdem spinam, seu magni illius processus radicem uisitur. Procedit
7, 10 L. enim à scapulæ basi, et omnino carnosus totam, quam diximus, scapulæ cauitatem implet, os-
11 G. si semper ualidè, ac si ab ipso toto progressu enasceretur, cōnatus. Quum uerò ad superiorem
fi. ca. 21 ceruicis scapulę sedem pertingit, sub[r] ligamento ualidissimo, summum humerum interiori sca
[...], 1 b, c. pulæ processui (quem anchoræ assimilamus) colligante, in anteriora contendit, et in amplum
[...]a. c in- ualidumq; cessans tendinem, articulum humeri ad scapulam superat, eius articuli ligamento
ter a, b. pertinacissimè, obliqua quodāmodo insertione implantatus. Est itaq; musculus hic oblōgus,
& exteriùs gibbus, intus autē illi respondet cauitati, quam implet, deinde fibras secundùm sui
tab. Ξ. longitudinē exporrectas habet, quæ si brachiū attollentis[s] musculi fibris cōferantur, transuer-
o ta.Δ. sæ prorsus existūt. Huius musculi Galenū nō meminisse opinor, nisi fortè inter brachiū attol-

lẽtes(quos uarios,neq̧ ſemper eoſdẽ recenſet)illũ reponat,quãuis ipſi ad ſuperiora cõtractio, quam obſcurè uerſus anteriora molitur,præcipuè demãdata nõ ſit. Deinde Galeni deſcriptio num nulla illi cõgruit, etiãſi ſcapulæ eminentiori coſtæ quendam exporrectum obiter narret, quem ſi quis hunc noſtrũ eſſe dixerit,nõ tamen ipſi inſignem cum brachium attollente muſculo connexum (imò uix contactum) tribuere poterit.[t] Sextus brachiũ mouentium muſculus admodũ eſt carnoſus,ac concauã internamq̧ ſcapulæ ſedem opplet,ex[u] baſi totius ſcapulę carneã originẽ deducens,& in trianguli[x] uerticẽ,ad ſcapulę formã tantiſper arctatus,dum in interiorẽ articuli regionẽ pertingat,cui amplo tendine,quaſi in ſemicirculũ implãtatur. Huius muſculi ſuperius latus[y] illi admodũ continuum exiſtit,quem poſtremò recenſui,adeò ſanè,ut niſi diligenter animũ adhibueris,uterq̧ unus eſſe tibi appareat.illumq̧ muſculum ad[z] elatiorẽ ſcapulæ coſtã,inflexionẽ in anteriora feciſſe,atq̧ ita etiam portionẽ gibbæ ſedis ſcapulę occupare aſſeres.[a] Septimus uerò brachiũ mouentiũ muſculus ille eſt,quẽ Galenus in Decimotertio de Partium uſu(nam in Quinto de Adminiſtrandis ſectionibus omnes à ſcapula in humerũ porrecti muſculi mirè cõfunduntur)brachium retrorſum,ad dorſum agi credidit,[b] illũ enim, qui uerè id munus præſtat,quemq̧ inter huius Capitis muſculos tertio loco recenſui,Galenus circumuertentis ad exteriora uice deſcripſit. Cęterùm hic ſeptimus muſculus, cuius ope brachiũ ad exteriora circumagi ſcio,uniuerſum ſcapulæ gibbum,[c] quod ſub ipſius ſpina habetur, implet.[d] Exoritur enim carnoſus ex ſcapulæ baſi, deinde arctior ad ſcapulæ formam[e] redditus, tandem articuli ligamento,tendine amplo at breui,tanquam in ſemicirculum extrinſecus inſeritur ita,ut trium muſculorum brachium circumagentium tendines, in orbem quaſi uniuerſum articuli ligamentum amplexentur,& qua ratione ſinguli ſuis fungantur munijs,facilè demonſtrent. Ligamenta uerò ſcapularum ceruici, caput humeri colligantia,ubi brachium mouentium muſculorum ſectionem abſoluero,peculiari Capite pertractabo.

Sextus brachium mouentium.

Septimus.

t 7 tab. r. 8 tab. H.
u 7 ta. ab L ad L.
x 7. ta. ab L, L uerſus K.
y 7 ta. I.
z 1 fi. ca. 11 li. 1 ab A per a ad z.
a 11 ta. r. tab. i. 9 M. 10, 12 Q.
b 13 ta. S.
c 2 fi. ca. li. 1 inter G I, H, D, T Y.
d 11 tab. H, I ad K.
e 11 tab. H, I ad K.

MVSCVLORVM BRACHIVM MOVENtium adminiſtratio. Caput XXIIII.

SI hactenus ad brachium mouentes uſque muſculos,cæteros,& pręcipuè[a] latum illum,qui buccarũ motibus præeſt,diſſecueris,cutis quoq̧ ex parte ſuperiori ſcapulæ,& pectore ablata erit,ac proinde cutis ab abdomine & uniuerſo thorace,uſq̧ ad femora,& oſſis ſacri mucronẽ nunc dũtaxat adimetur. & hanc quidem aut lanij more integram excoriabis , unica tantùm linea à pectore ad pubis uſque os ducta,aut per uaria fruſta,prout commodior apparebit ratio,eam diſſecabis. Ego autem interdũ,quando hominis ſectionem mihi adminiſtrare ſoleo , ſub inferiori maxilla per utrunq̧[b] os iugale, robuſtum funem traieci ad capitis uerticem,laquei modo uinctum,idq̧ aut ad frõtem , aut ad occipitium magis,prout aut erecto,aut depreſſo capite cadauer ſuſpendere animus fuit. Longiorem enim laquei finem,trochleæ cuidam cameræ trabi affixæ tranſpoſui,illoq̧ corpus tanquam ſuſpenſum , modò altiùs,modò demiſſiùs detrahi, atq̧ in omnem partem,prout negotio competebat,circumuolui curabam,& quum rurſus lubebat, in mẽſam inclinari ſinebam, facilè enim ſub trochleæ regione menſa accommodatur. Atq̧ hoc modo in omnibus muſculorum tabulis delineandis,cadauer ſuſpenſum fuit, quemadmodum Septima tabula utcunq̧ oſtendit,quamuis dum illa delinearetur, funis ad occipitium reflexus erat propter muſculos, qui in collo illic ſunt conſpicui. Et ſi fortaſſis maxilla inferior,ex diſſectionis ſerie ablata ſit, aut etiam iugalia oſſa fuerint effracta,[c] nihilominus ſinus temporalibus muſculis exculpti,laqueũ ſatis ualidè amplectẽtur. Cauendũ enim eſt,ne ceruici laqueus circũponatur , niſi iam aliquot occipitij oſſi cõnexi muſculi fuerint reſecti. Atq̧ eiuſmodi corporis ſuſpenſio ideo maximè cõducit,quòd moleſtè admodũ corpus humanũ in menſam procũbens,modò in pectus,modò in dorſum conuolui poſſit. Et licet fortaſſis opportunè cadauer uertatur, tamen muſculi tunc adeò producuntur,aut ex innixu lateſcunt,cõprimunturq̧ , ut diſſecti propriam formã & ſpeciem uix retineant. Quocunq̧ modo igitur uiſum fuerit,aut ea,qua dixi,ratione ſuſpenſo,aut in menſa repoſito cadauere,cutem unà cum adipe abſq̧ ulla membranæ carnoſioris læſione, ab uniuerſo thorace abdomineq̧ auferes. Quod profectò,niſi laboris ſis ſtudioſus,diſcendiq̧ cupidus,moleſtè ac difficulter perfeceris, cum tot ſectionibus cutis prorſus aliter liberãda ueniat,quàm ſi carnoſam membranã unà cum cute adimeres. Ablata cute unã rurſus lineã,à media pectoris regione,ad pubis uſq̧ os,in membrana carnoſa duces,& deinde aliam à pubis oſſe tranſuerſim,ſecundùm coxendicis articulum,ad ſacri oſſis uſq̧ ſpinam,& tertiam à ſummo humero,aduſq̧ mediam brachij regionem,ſecundùm ipſius longitudinẽ. His ductis ſectionibus,

Qui corpus in horum muſculorum adminiſtratione erectum ſeruare poßit.

Muſculi,quẽ carnoſa membrana in ſimiarum & canũ axillis conſtituit, examen.

a 5 ta. r.
b 3, 5 fi. c. 6 li. 1 V, X
c Id uide eſt ad 6 A.

bus, membranam carnosam hamulo aut unguibus apprehendes, & ab uniuerso thorace &
abdomine, ad spinam progrediens, eam auferes, ipsam interim glandulis, quæ in axillis habẽ-
tur, adhuc connexam sinens. Auulsa itaq; ad axillæ usq; cauitatem membrana, hæc ad lucem
extendenda est, ac diligenter aduertendum, num ea sub axillis in carnosum degeneret muscu-
lum, à lumbis, & spurijs costis incipientem. Si fortè (quòd non futurum scio) hanc carnosis fi
bris auctã inspexeris, ea qua poteris diligentia, illã ab axillis separa animum adhibens, num hu
mero tendine aliquo inseratur, aut his partibus (ut in reliquo thorace solet) fibrosis tantùm ne
xibus adhæreat. Atque sedulò cauebis, ne eò ruditatis uenias, ut adeps, qui in thoracis lateri-
bus, totoq; dorso occurrit, carnis loco tibi imponat. Vidi enim quosdam, tam rudes, ac in si-
milaribus partibus dignoscendis adeò negligenter uersatos, ut primo intuitu, adipem dorsi,
carnem esse arbitrarentur, quòd multò magis illum hîc, quàm alibi propter incubitum rube-
re cernerent. Quando enim cadauer una atq; altera die dorso incubuit, tota incubitus sedes,
quasi inflammatione obsessa rubet, atq; ideo & eius sedis adeps. Hac itaque administratione,
num membrana hæc musculus efficiatur, & an cutis mouẽdæ, an brachij gratia talis facta sit,
promptè examinabis. Mihi autem hęc membrana in hominibus neque musculosa effici, neq;
humero tendine inseri, imò ne ipsum quidem contingere uisa est. Cæterùm ubi uniuersam *Primi brachi*
membranam, à corporis trunco, & media brachij regione liberaueris, brachium pectori ad- *um mouẽtium*
d 3 ta. Δ. ducentem[d] musculum aggredieris, ante omnia perpendens, num alicubi promineat ille graci *musculi admi-*
lis musculus, quo caudatæ simiæ donantur, quiq; à mamillarum regionibus, sursum obli- *nistratio.*
què fertur. Verùm quum iste in hominibus non sit, iam musculi brachium pectori adducen-
tis caput, à clauicula, & tota ossis pectoris regione, ipsiq; insertis cartilaginibus, nouacula aut
cultello abrades, ac hamulis aut summis digitis apprehensum, ad humerum usque à subiectis
corporibus, aut digitis aut buxeo cultello separabis. Dum uerò musculi huius caput nouacu
la liberas, accuratè studendum est, ne quid aliud unà cum illo auferas. In canibus enim ac si-
5 tab. ab r mijs, uerarum costarum cartilaginibus[e] musculus obtenditur, quem ferè[f] recti abdominis
ad s & t. musculi partem esse dicemus, & qui à Galeno respirationis gratia creatus dicitur, ac uice pro- *Li. 6 de Ad-*
f 5 ta. Δ. prij thoracis musculi, à recto distincti habetur, quemadmodum in musculorum thoracẽ mo- *ministrandis*
uentium enarratione dicturi sumus latius. Nunc enim in hoc admoneo, ut etiam si ego in ho- *confectioni-*
mine minùs hũc reperiam, studiosi tamen illum obseruare conentur, atque commilitones in- *bus.*
ter dissecandum sese admoneant, eiusmodi musculum ex Galeni sententia hîc latere, ac proin-
de non oscitanter musculum brachium pectori adducentem oportere suo principio liberari,
aut obiter liberatum abijci. Neque huic solùm animus accommodandus est, uerùm et illi, qui
in simijs sub musculo brachium ad pectus mouente occultatus, ad articuli ligamentum ex-
porrigi aliter, atque in hominibus dicebatur. Atque ita non mirandum est, me quum homi-
nis fabricam ostendo, etiam perpetuò aut simiam, aut canem publicæ sectioni adhibere. Cæ-
terùm magnum hunc pectori brachium adigentem, in præsentia humero adhuc appensum *Admi. secunde*
relinquens, ad reliquos brachij accedes, quos commodè administrare nequis, nisi priùs ab- *scapulam mo-*
g ta. r, Δ. lato[g] musculo, qui ab occipitij osse procedens, per totam ceruicem extenditur, &[h] toti scapu- *uentium, ut re*
i muscu- læ spinę, summoq; humero, unà & huic proximę clauiculæ[i] sedi inseritur, tum hinc per scapu *liquos brachij*
iste ple- læ gibba, & basim deorsum protensus, donec mucrone suo octauæ thoracis uertebræ spinæ *scitè aggredia-*
circum- committatur. Est enim musculus iste ab occipitio, ad octauam usque thoracis uertebram, spi- *ris.*
scribitur. narũ apicibus quodammodo cõnexus, ab ipsisq; principium sumit. At de hoc musculo unà
2 fi. cap. & cæteris scapulam mouentibus, postea agemus. nunc autem obiter eius mentio incidit,
lib. 1 G, I, K. quòd posteriores brachium mouentes conspici aptè nequeant, nisi ille à spina & occipitio, ad
2 fi. cap. ipsius usq; insertionẽ, sectione liberatus fuerit. Administratur uerò nouacula aut cultello, se-
lib. 1 ab I cundùm spinæ dorsi longitudinem facta sectione, quæ musculum illum duntaxat ad subiecta
ersus Q. usque uulneret, deinde altera secundùm occipitium est ducenda, quæ ibidem etiam musculi
principium, ab occipitij osse liberet. At si fortassis subiectum aliquem musculum illis sectioni-
bus uitiare metuis, buxeum cultellum exterioribus musculi lateribus subdes, illi scilicet lateri,
quod ab occipitio ad clauiculam fertur, & deinde illi, quod à summo humero seu clauicula, ad
octauę thoracis uertebræ spinã descẽdit. Cultello enim lateribus indito, & sursum deorsumq;
acto, à subditis musculis illum scapulæ musculum abscedere coges, atq; ipsius neruei principij
crassitiem facilè tunc cõiecturabis, musculumq; à substratis corporibus iam liberatum, paruo
negocio ad ipsius insertionem perduces. Verùm rursus sub hoc, ut in peculiari huius muscu-
li enarratione sumus dicturi, obseruandum est, ne unà cum illo musculus ab occipitio in sca-
pulam procedẽs auferatur, quem Galenus unà cum illo, quem nunc dissecasti, scapulam quo-
que sursum trahere prodidit. Neq; hoc eò dico, quasi homines illum cum simijs communem

 haberent,

haberent, uerùm ut nõ perfunctoriè, an illo quoq; homines donentur, animaduertas, & ſimia adminiſtrationi ſimul adhibita, hæc noſtra cum Galeno (ſi modò diligens Naturæ ſis admirator) conferas, neque etiam canibus hîc confidas, qui quemadmodum equi, & boues, & cætera, quę clauiculis carent, animalia, plurimùm in brachium & ſcapulam mouentibus muſculis, à ſimijs uariant. Quæ adhuc alium habent muſculum, ab externa ſede tranſuerſorum proceſſuum quatuor primarum ceruicis uertebrarum enatum, & in ſcapulæ ſpinam inſertum, quo homines quoque carent, eſſet tamen & iſte quoq;, ſi reperiretur, iam diſſecandus. In ſimijs igitur, tribus illis muſculis abſectis, in homine uerò, primo duntaxat liberato,[k] muſculum cuius beneficio brachium attollitur, à ſuo principio ſeparabis, eius caput ab uniuerſa ſcapulæ ſpina, ſummo humero, & clauiculæ media ſede, nouacula aut cultello proximè ſemper oſſi adiecto, abſecans, donec illum tranſuerſam in humerum inſertionem moliri conſpexeris. Brachium tamen attollens muſculus, poſtquam eius triangularem figuram, et pręcipuè illius capitis, quod abſectum, iam obtuſum trianguli uerticem oſtendet, perpenderis, non ſolùm in ſuperficie undique eſt intuendus, ſed ſumma diligentia inquirendum uenit, num tota illa moles articulum exteriùs integens, quamq; nos unius muſculi loco habemus, plures muſculi ſint mutuò ſibi incumbentes, quemadmodum Galenus in Quinto libro de Adminiſtrandis conſectionibus uidetur innuere, immeritò uti aliàs ſæpius, ueteribus diſſectionis Profeſſoribus (qui in hominum cadaueribus ſeſe exercebant) neſcio quam, oſcitantiam imponens. Examinabis itaque uniuerſum muſculi principiũ, atq; quomodo craſſeſcat, carnoſusq; ſenſim muſculus efficiatur, conſiderabis, ac deinde tendine etiam (qui ſimplex eſt) examinato, per tranſuerſum in omnibus muſculi ſedibus illum diuides, ut aliquando fatearis illum nihil minus, quàm duplicatum eſſe, neq; illam referre ſpeciem, quàm[l] tres primi ab ilium oſſe enati, & femoris motibus famulantes muſculi pulchrè exprimunt, ſi ſimul mutuò incumbentes, uniusq; muſculi loco enumerati perpendantur. Cæterùm duobus primis brachium mouentibus muſculis, ab humero abſectis,[m] muſculum, qui deorſum brachium mouet, à ſubditis illi partibus ad inſertionem uſque liberabis, quod factu eſt facillimum, ſi ſecundùm ſpinæ longitudinem, à qua principium aſſumit, lineam duxeris, quæ membraneum ipſius principium duntaxat perſecet. Quum itaq; principium liberaueris, hamulo aut digitis id apprehendes, uniuerſum muſculum buxeo cultello, aut etiam nouacula retuſiori, à ſubditis muſculis ſeparans. In hac adminiſtratione,[n] qualiter muſculus iſte baſis ſcapulæ humiliorem angulum tranſcendat, ſcapulæq; adhęreat, contueberis, & deinde ſi principium ipſius uariè ad originis locum protenderis, manifeſtè quo modo hic muſculus brachium detrahat, & nihil minus quàm ſcapulam moueat, addiſces. Porrò quum lineam illam moliris, qua eius muſculi principium à ſpinarum apicibus liberas, cauendum ſanè eſt, ne unà quoq; diſſeces[o] initium abdominis muſculi obliquè aſcẽdentis, et deinde[p] illius, qui tranſuerſim à ſpinis quoque uertebrarum enatus, in dęcimam & undecimam, thoracis coſtas inſeri dicetur. Quapropter ſi tuis manibus parum fidis, idem in hoc muſculo tentabis, quod in illo experiendum probauimus, qui[q] ſecundus ſcapulam mouentium nobis numeratur, ut ſcilicet protenſam manum, aut buxeum cultellum externo muſculi lateri ſubdas, atq; illum tranſuerſim ſurſum deorſumq; actum, tantiſper moueas, donec ad ſpinarum uſque apices muſculum, à ſubditis organis diuiſum eſſe conieceris, hac nanque ratione principij ſui membranei craſſitiem promptè cognoſces, & quàm altè cultellus aut nouacula ad hoc ſeparãdum immitti debeat, exquiſitè intelliges. Verùm omnino opportunè feceris, ſi ſtylũ aliquem longiorem, rotundoq; ornatum tuberculo, ſub muſculi principio rectà protenderis, & ſenſim cultello ſub muſculo ad ſtyli latus demiſſo, principium diuiſeris, cultelli ſemper acie extrorſum ducta, & leuiter obliquata, ſurſumq; ſemper cum ſtylo protuſa ad eum ferè modum, quo chartam diuidimus. Niſi etiam eo artificio uti uelis, quo in eruendis è ueſica calculis utimur, quum ſiphonem inſtar dimidiæ canalis effictum, ueſicæ ceruici indimus, ut dein in eius cauitatem ſectio moliatur eo prorſus modo, quo piloſi ſerici textores, ſericum in pilos diuidunt, his enim rationibus omnia pulchrè diuiduntur, quę ſecundùm ſtyli longitudinem diſſecanda ſubinde in poſterum audies. Quando[r] igitur muſculum, quo brachium decliue agitur, ad humerum perduxeris, tendinem ipſius ab humero liberabis, ac demum[s] muſculo retrorſum brachium trahenti te accingens, ipſius initium ſimiliter ab humiliori ſcapulæ coſta abſcindes, & accuratè indagabis, num Galenus ueriùs huic circumuertendi munus attribuerit, quàm[t] muſculo gibbam ſcapulæ ſedem occupanti, quemque ego in circumuertentium albo recenſui. Poteris itaque hunc tam diu humero appenſum relinquere, donec illum, qui ſcapulæ gibbum opplet, à ſcapula ad articuli uſque ligamentum abraſeris, ut eo ueriùs ſingula expendere ualeas.[u] Muſculum, qui ſcapulæ cauitati incumbit, quæ inter ſpinam & ſuperio-

Admi. ſecundi brachium mouentium. — *Quarti adminiſtratio.* — *Tertij adminiſtratio.* — *Septimi.* — *Quinti.*

k 4 tab. 10 ta. Δ. — l 9 ta. ... ta. Σ. 11. ... Σ. — m 10 ta. — n 10 ta. — o 11 ta. — p 11 ta. — q 9 ta. — r 10 ta. — s 11 tab. — t 13 tab. — u 12 ta. H.

superiorem ipsius costam uisitur, à scapula derades duabus lineis, una per spinæ scapulæ superius latus, altera secundùm elatiorem eiusdem costam, ductis, & deinde, quî humeri articuli ligamento musculus committatur, examinato. Brachium circumagentium[x] musculus, qui internam scapulæ sedem sibi uendicat, nisi priùs scapulam sectionis serie à clauiculis solueris, non commodè se spectandum offert, et integris adhuc scapulam mouentibus musculis, importunè scapulā à clauicula separaueris, aut etiam unà cum clauicula à thorace eam abstuleris. Quandocunque igitur scapulam à clauicula, sectionis serie liberatam uideris, aut scapula in totum à thorace ablata fuerit, eius musculi, quem ordine brachij motorum sextum retuli, administratio facillima erit, quandoquidem ocyus tum uniuersus ex scapulæ eraditur cauitate, quod ubi præstiteris, huius simul & aliorum officium absque negocio examinabis. Quanquam interdum etiam[y] quinti nobis enumerati musculi sectionem, donec scapulam à clauicula solueris, reseruandam censeo, quum is in scapulæ cauo thoraci proximo prorsus recondatur.

x 7 tab. r. — Sexti.
y 7 ta. l.

DE LIGAMENTIS HVMERI AD *scapulam articuli.* Caput XXV.

PRIMO Libro[a] rotundum magnumq́ue humeri caput, & non admodū latum, neq́ue insigniter profundū scapulæ[b] acetabulū (propter uarios, quos brachio obimus, motus) meritò extructa esse retuli. Ne autē laxus adeò articulus male custodiretur, & quouis ferè motu sua sede humerus excideret,[c] processus quosdam scapulæ, & uaria deinde ligamenta inuicem ossa colligantia, Naturam produxisse subiunxi. Cæterùm quum iam articulum munientes processus, ac plerosq́ue hunc stringentes[d] musculos absolui, tempus sanè exigit, ut articuli etiam ligamenta nunc percurram. Superiori itaque Libro scripsimus, quî superior humeri pars, quodāmodo in duo inæqualia capita distinguere tur, in interius scilicet, quod amplum, & semiglobi instar rotundum est, & propter illi obnatam cartilaginem læue, articulationiq́ue idoneum, exterius autem asperum inæqualeq́ue uisitur, leui quodam patuloq́ue sinu, ab interno orbiculatim distinctum. Et rursus propter alium[e] sinum, in anteriori parte exterioris capitis exculptum, ac[f] exterius caput musculi cubitum flectentium anterioris transmittentem, exterius hoc humeri caput ueluti geminum conspicitur, utrinque ad sinus illius latera magis, quàm in reliqua parte extuberans. Atque hęc omnia, præsentis articuli ligamentorum occasione potissimùm sunt fabricata, interius quidem caput, articulationis gratia, exterius uerò, ut ligamentorum insertionem susciperet, aut ex se eadem porrigeret. Sunt autem tria robusta, quæ humerum in scapulæ acetabulum connectunt ligamenta, præter commune, omnes articulos instar membranæ, nunc tenuioris nunc crassioris ambiens uinculum.[g] Quod itaque amplum & membranosum est, omnibúsque articulis commune, orbiculatim ex supercilijs ceruicis scapulæ principium assumit, ac totum articulum ambiens, in radicem interni capitis humeri primùm inseritur, & deinde totius exterioris capitis amplitudini, ac utriusque ceruici implantatur. Aliorum uerò trium[h] duo quidem ad àmussim instar neruorum teretia uisuntur,[i] tertium uerò nonnihil amplum. Enascitur autem[k] primum ex[l] apice interioris processus scapulæ, & hinc procedens, internis anterioribusq́ue[m] partibus exterioris humeri capitis circuntenditur, ualidissimè huius capitis sedis impressioni adnatum. [n]Alterum uerò, quod crassius maiusq́ue isto est, ex ceruicis scapulæ superiori[o] parte, ubi summo humero submittitur, ortum ducit, & interius humeri caput superans, inseritur toti illi exterioris capitis[p] regioni, quæ ad externum latus eius sinus extuberat, qui exterius[q] caput musculi cubitum flectentium anterioris uiam præbet. Huius ligamenti anterius latus, posteriori primi ligamenti connascitur lateri,[r] ac simul ambo uelut transuersum ligamentum efformant, caput eius musculi in suum sinum seruans.[s] Reliquum uerò tertium, ex eadem cum secundo regione principium nanciscitur, ac obliquè hinc porrectum, inseritur in totam posteriorem exterioris capitis humeri[t] sedem adeò, ut præsens ligamentum posteriorem articuli ambiat regionem, ut enim amplum obtinet principium, ita quoque ampliorem molitur in humerum insertionem. Cæterùm præter hæc tria, quæ præcipuè humerum, ne deorsum extrorsúmque ab acetabulo scapulæ labatur, continent, aliud est adhuc[u] ligamentum, humerum sursum & in anteriora, ad mediam nimirum inter summū humerum & interiorem scapulę processum sedem luxari prohibens, hoc enim similiter ualidum, ab interiori quoque processu scapulę, sursum obliquè ad summum humerum porrigitur, articulum humeri cum scapula nusquam

Left margin (partly cut off): Hæc scri- ... tum petes ... 1 & 2 fi. ... 23 li. 1 A, ... C, D, E, F, G. ... 2 fi. ca. 21 li. 1 A, B. ... fig. ulti- ... arum li. 1 ... μ, λ. ... d magna ... ex parte ... ti brachi- ... mouent. ... fig. cap. ... li. 1 H, I. ... 5 tab. ca- ... t m mu- ... sculi θ. ... Id quum ... llam obti ... t crassi- ... m, secus ... nearine ... it, quàm ... occur- ... ubi in ta ... ulis ossa ... ecta spe ... ntur, ut ... tabula. ... 5 tab. d & e. ... n tab. V. ... k 5 ta. d. ... l 5 ta. b. ... fi. cap. ... 13 li. 1 D. ... 1 5 ta. e. ... fi. ca. 21 li. 1 A. ... 2 fi. ca. ... lib. 1 E, ... ta H fi- ... guræ 1. ... tab. in ... musculi θ. ... 5 ta. f. ... 13 ta. V. ... E ad F ... cap. 23 lib. 1. ... ta. c. à b ad a.

Right margin: Ligamēt[a] humeri [cum scapu]læ conne[ctentia]. — Cæter[is arti]culis co[mmu]ne. — Tria pro[pria]. — Primum. — Secundum. — Tertium. — Ligamen ab interiori scapulæ processu in superiorem pertinens.

contingens. Atque huic eidem muneri ſubſeruit, nerueum illud caput anterioris cubitum flectentium muſculi, quod ab eminentiſſima ſcapulæ acetabuli ſede enatum, inter articuli ligamenta humeri caput tranſſcendere, atque ſuo ſinui incumbens deorſum ferri audies. Horum ligamentorum adminiſtratio, non niſi ſcapulam quoque mouentibus muſculis, et cubitum flectentibus diſſectis, aggredienda eſt, quæ tunc cultellis paruulis, ſed acutioribus celebrabitur, atque omnium primùm id ſecandum ueniet, quod ex interiori ſcapulæ proceſſu exoritur. deinde alia duo peculiaria, ab ipſorum radice à ſcapula liberans, uſque ad humerum ſingula deduces. Neque hîc interim oſcitanter animus adhibendus erit, ne quum ſecundum ligamentum aggredieris, unà quoque caput exterius cubitum flectentium muſculorum anterioris præſcindatur, niſi fortaſſis antea ademptum unà cum toto muſculo eſſet. Porrò ligamentum ab interiori proceſſu ſcapulæ, in ſummum humerum pertinens,[x] muſculo brachium attollente ablato, euadit citra ſectionem conſpicuum. Illud uerò, quod ſcapulæ acetabuli cauitatem aliquando auget, diuiſo prorſus articulo, in conſpectum uenit.

Ligamentorum adminiſtratio.

x 4 ta. ta. y.

DE MVSCVLIS SCAPVLAM MOuentibus. Caput XXVI.

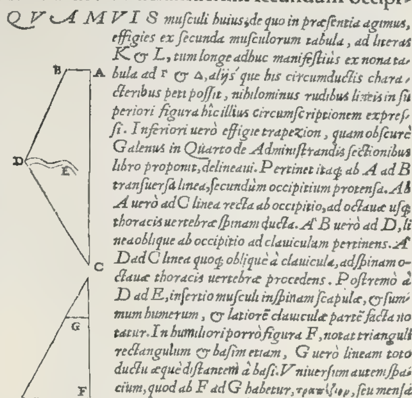
SCAPVLA ijſdem cum brachio agitur motibus, ſi illum duntaxat exceperis, quo brachium circumuerti diximus. Scapulam itaque pectori admouet triangularis[a] muſculus, illi ſubſtratus[b] muſculo, cuius beneficio brachium pectori adducimus. Eſt nanque hic primus ſcapulæ muſculus, quem in uigeſimotertio Capite ex ſecunda, tertia, quarta, quinta, & interdum ſexta, ſuperioribus thoracis coſtis, paulò antequam in cartilagines illæ ceſſent,[c] principium aſſumere docui. Adeò ut hîc neque ipſius ſubſtãtia, quæ tota, niſi iuxta tendinem, carnea eſt, neque[d] inſertio, quam in interius latus anchoram imitantis proceſſus molitur, neq; fibrarum ductus, qui ex amplo principio in obtuſum uerticem, nuſquam interſectæ feruntur, diffuſiùs recenſenda ueniant, quum abundè ſit, ipſius functionem hîc addidiſſe. Si itaque huius muſculi altiores fibræ contrahantur, elatiùs ſcapulam pectori admouent, inferioribus uerò in ſe contractis, uerſus pectus demiſſiùs ſcapula adigitur. At totius muſculi fibris unà laborantibus, ſcapula in neutrã partem declinans, pectori adducitur. Quanquã interim ſcapula pectoris oſſis ſummo, aut mucronatæ cartilagini nõ ęquè, atque brachiũ adducitur, quod inſignibus in motu differentijs, nunc pectoris elatiori ſedi, nunc demiſſiori admouetur,[e] quemadmodum ipſius quoque muſculus, elatiùs & demiſſiùs ipſo ſcapulæ muſculo initium ducit. Cæterùm etſi Galenus ſcapulę nullum tribuit muſculum, qui proprio motu ad pectus, antrorſumúe ſcapulam ageret, & nos tamen hunc, quem iam narrauimus, illi priuatim aſſcribimus, non prætereas, quæſo, quin ſedulò mentem quoque accommodes[f] muſculo, quem cæterorum Anatomicorum more, à ſcapulę baſi enatum, octo ſuperioribus coſtis inſeri dicemus, quum thoracem mouentium muſculorum ſermo inſtituetur. Si enim huius naturam diligenter ſpectaueris, & potiſſimùm in quadrupedibus, fortaſſis illum quoque ſcapulæ motorem recenſebis, quemadmodum audies, quum ſexto poſt hoc Capite, illum thoracem mouentium ſecundum enumerabo. Porrò ſurſum ad caput ualidi muſculi ſcapulam attollunt, ſi quidem & ipſa grandi mole conſtet, plurimámque ipſi carnem adnatam ſuſtineat.[g] Primus eſt, quem ante muſculos brachium mouentes diſſecandum eſſe, tunc dicebam, quum illorum muſculorum adminiſtrationem ſecundo ante hoc Capite exequerer. Muſculus iſte raram, præter cæteros corporis muſculos, figuram ſortitur, ut etiam fibras & mouendi rationem, ab alijs muſculis quodammodo differentes adeptus eſt. oritur enim ab occipitij oſſe tranſuerſa[h] linea, quæ ab eius oſſis medio, uerſus auris radicem porrigitur. Huius lineæ externum latus, ab auris pinnula tantum remouetur, quãta ipſius ab occipitio exortus eſt longitudo. Si enim occipitij ſedem, quæ ab ipſius medio ad aurem ducitur, in duas ęquales regiones diuiſeris, earum unam, quæ occipitij medio uicinior eſt, prępentis muſculi principium occupare intueberis. In occipitij medio dexter muſculus ſiniſtrum contingit, ac ambo inuicem iuncti, unaq; ueluti ex ſpinarum uertebrarum apicibus[i] principium ducentes, per ceruicis thoracis'que ſpinam, uſque ad octauam thoracis uertebram protenduntur. Dexter (idem de ſiniſtro intelliges) qua ex ſpinarum apicibus enaſcitur, membranoſus tanta ferè amplitudine apparet, quanta uertebrarum in ſuo latere eſt[k] latitudo, reliqua uerò regione carneus (ſi unicum duntaxat[l] locum exceperis) conſpicitur. Quis autem membraneus ille locus ſit, ſermonis progreſſus enarrabit.

Primus ſcapulam mouentium.

Secundus ſcapulam mouentium.

a 5 ta. r.
b 3, 4 ta.
c 5 tab. a… ad k.
d 5 tabu… in b.
e confer… R 3 ta. … i, k tabula…
f 7 ta. L, …
g 9 ta. r, … 1 ta. G. 2 … L, 3 b.
h 9 ta. ab … ad F.
i 9 ta. ab … per K ad …
k 6 fi. ca. … l b. 1 ab ſ… u. & 9 fi… t ad z.
*l 9 ta. *.*

enarrabit. Sunt itaque hæ duæ præsentis musculi lineæ. Vna transuersim secundùm occipitium porrecta, quæ etsi tenuis sit, carnea tamen uisitur. altera rectà per spinam deorsum ab occipitij medio, ad octauam usque thoracis uertebram descendit. Præter has autē, aliæ duæ obliquæ sunt,[m] una ex termino trāsuersæ lineæ, quo aurem spectat, obliquè deorsum uersus anteriora, seu in dextro musculo dextrorsum protēditur, quo usque latiorem clauiculę[n] partem contingat, summo humero coarticulatam.[o] Alia linea quæ similiter obliqua est, à lineę postremò commemoratæ fine, quo ipsa clauiculam tangit, deorsum uersus posteriora obliquè tantisper descendit, dum unà cum termino rectæ[p] lineæ, secundùm spinam exporrectę, acutum angulum constituat, è regione octauæ thoracis uertebræ consistentem. Quatuor his lineis musculus circumscribitur, uerùm præter has, musculus[q] aliam transuersam, in ipsius medio quodammodo nanciscitur, eam nimirum, qua[r] toti scapulæ spinę, & summo humero, & clauiculæ latiori parti insertatur. Hac parte quā suam molitur insertionem (quæ uelut ipsius tendo est) neruosus simul et carnosus uisitur,[s] ea uerò sede, qua scapulæ ceruicem spectat, & quarta ipsius linea à clauicula, deorsum ad octauam thoracis uertebram prorepit, semicirculum quodammodo membraneum commonstrat, quasi hîc (ne fortè scapulæ gibbum occupantes musculos arctiùs premat) crassior carneusque esse nequiret. Reliqua autem sede, uti iam admonuimus (nisi quà dorsi spinæ committitur) omnino carnosus existit, sed tamen undique tenuis est, ea sui[u] sede excepta, qua toti superiori summi humeri sedi, & latiori clauiculæ parti ualidissimè implantatur.[x] Porrò fibras, non uno omnes modo porrectas habet, nam quæ ab occipitio, ceruicisque uertebrarum spinis deorsum protenduntur, obliquè ut & exterior eius musculi partis linea, ad anteriora deorsum tantisper prorepunt, donec scapulæ spinæ, & summo humero, & latiori clauiculę sedi inserantur. Præsentes fibræ eo semper obliquiores magisue transuersæ redduntur, quo à ceruicis uertebrarum spinis, thoraci propinquioribus principium ducunt adeò, ut illæ, quas ceruicis radix exporrigit, iam paulò minùs toto transuersæ sint. Quæ uerò à thoracis uertebrarum spinis uerè enascuntur, sursum uersus anteriora tensæ, tanto quoque rectiores, minúsque transuersæ uisuntur, quo octauæ thoracis uertebræ sunt uiciniores. Eiusmodi fibrarum series commonstrat, huius musculi beneficio non modò uniuersam scapulam sursum attrahi, sed etiam deorsum uelli, rectaque ad dorsum agi. Si nanque[y] superior musculi pars, inter secandum uersus suam originem trahatur, totam scapulam sursum attolli conspicis. At si[z] humilior musculi pars, quæ inter scapulæ spinam, & octauam thoracis uertebram consistit, ad suum exortum tensa fuerit, scapula deorsum uellitur. Deinde uniuerso musculo inter dissecandum attracto, & præcipuè[b] quà ex inferioribus ceruicis, & superioribus thoracis uertebrarum spinis enascitur, scapulæ molem rectà retrorsum duci cernimus. Atque hinc fit, ut præsens musculus motibus omnino pugnantibus præficiatur, ac, uti prius relatum est, fibras contraria serie ductas quoque exigat, quanuis interim nulla prorsus sui sede hunc disiunctum inconiūctum ue esse, quis uerè dixerit. Proinde unitatis ratione, præsens musculus unius loco mihi habebitur, quo minus autem functionis gratia is duorum, aut plurium uice à quopiam recenseri queat, per me non obstiterit. At Galenum miror, qui hunc musculum disiungens, ad medium fere Libri quarti de Administrandis sectionibus, superioris musculi partis prolixiùs, quàm de aliquo totius corporis, contra Lycum nimis profectò inuidiosè disceptans meminit. Ad calcem uerò eius Libri, inferiorem musculi partem uix obiter nominauit, tunc scilicet, quum scapulam duobus proprijs musculis, ad dorsum agi insinuaret, quorum inferior est huius nostri musculi humilior pars, à thoracis uertebrarum spinis præcipuè originem assumens, quam etiam alibi Demissiorem scapulæ musculum appellauit. Vtcunque sit, parua hîc nobis cum Galeno futura est dissensio, si ambos à se enarratos musculos, unum continuum corpus esse annuërit. Nam etsi fortassis musculi huius[c] insertio, quæ instar latæ ac obliquè admodū procedentis lineæ perficitur (quantumuis etiam & in insertione muscu-

QVAMVIS musculi huius, de quo in præsentia agimus, effigies ex secunda musculorum tabula, ad literas K & L, tum longe adhuc manifestiùs ex nona tabula ad Γ & Δ, alijs'que his circumductis characteribus peti possit, nihilominus rudibus lineis in superiori figura hîc illius circumscriptionem expressi. Inferiori uerò effigie trapezion, quam obscurè Galenus in Quarto de Administrandis sectionibus libro proponit, delineaui. Pertinet itaque ab A ad B transuersa linea, secundùm occipitium protensa. Ab A uerò ad C linea recta ab occipitio, ad octauæ usque thoracis uertebræ spinam ducta. A B uerò ad D, linea oblique ab occipitio ad clauiculam pertinens. A D ad C linea quoque obliquè à clauicula, ad spinam octauæ thoracis uertebræ procedens. Postremò à D ad E, insertio musculi in spinam scapulæ, & summum humerum, & latiorē clauiculæ partē facta notatur. In humiliori porrò figura F, notat trianguli rectangulum & basim etiam, G uerò lineam toto ductu æquè distantem à basi. Vniuersum autem spacium, quod ab F ad G habetur, τραπέζιον, seu mensalem figuram notat, à qua secluditur acutissimus præsentis trianguli angulus, H insignitus.

.tab. ab F ad H. | 2 fi. ca. | ib. 1 ab I | Q. cum | .1 ca. 21 | lib. 1. | b H ad G 9 ta. | ta. ab E ad G. | tab. ab H ad I. | fi. ca. 21 | à G, per | K ad L. | iter H et | occurrit | *9 ta. | ræcipuè | M 9. ta. | tab. b. | las lineæ | runt in | ab. mu- | ulo du- | ctæ. | tab. Γ. | 9 ta. Δ. | d K ta- | bulæ 9. | ta. ab H | ad I.

musculus continuus sit) illum in duos distinguere appareret, nulla tamen prorsus discriminis nota (nisi fortè diuersus fibrarũ ductus)[d] inter spinam dorsi, & scapulæ basim habebitur. Vbi tamen distinctionem lineamq́ confingere debes, si modò superiorem Galeni musculum trapeziæ figuræ quouis pacto assimilaturus sis. Ea siquidem[e] linea, quæ à ceruicis radice, secundùm scapulæ spinam, & summum humerum, & latiorem claiculæ sedem duceretur, comparanda uenit basi trianguli rectanguli, in cuius summo linea æque distans à basi ducta sit. Quẽadmodum ea musculi[f] linea, quæ secundùm spinæ ceruicis longitudinem fertur, illi trianguli lineæ assimilatur, quæ perpendiculariter trianguli illius basi incidit.[g] Quæ autem ad occipitiũ transuersim ducitur, illi lineæ correspondet, quæ in trianguli uertice æquè cum basi distat. At[h] quæ ab occipitio ad clauiculam procedit, obliquo trianguli lateri confertur.

d 9 ta ad K. *e 9 ta per I* *f 9 ta ad K.* *g 9 ta ad F.* *h 9 ta ad H.*

Musculus scapulã attollens, quo simia abundat.

Cæterùm nũc magis à Galeni dogmatibus mihi reclinandum est, idq́ præcipuè propter simiarum ad homines differentiam. Primùm enim, si Galeno credideris, teipsum inscitiæ oscitantiæq́ inter secandum insimulabis, quum deinceps alios musculos scapulam attollentes in homine sedulò indagare conaberis. Ex Galeni enim placito, sub eminentiori nobis dicti iam musculi parte alium inquires, qui illo longè gracilior minorq́, sed tamen carnosus totus esse deberet, & qui ex occipitij osse sub nuper dicto principio enatus, deorsum modicè uersus anteriora, obliquè descenderet, & altiori basis scapulæ angulo exporrectus, in latum tendinem desineret, ad medium usque basis scapulæ interiùs insertum, è regione radicis spinæ scapulæ. Huic id munus concreditum esset, ut scapulæ basim sursum, seu ad occiput attraheret, uerùm hunc frustra mecum in homine (quòd ipse illo destituatur) indagabis, quũ interim promptissimè is in caudatis simijs occurrat, eam prorsus naturam, quam Galenus ipsi tribuit, quamq́ ego iam descripsi, seruans. Quod non eo in medium adfero, quasi illum musculum in hominibus inuestigari nollem, sed ne librorum lectioni plus satis fidei tribuẽs, me illum prætermisse arbitreris, aut si sectionẽ aggrediaris, intelligas, quo nam pacto hominis musculos sis reperturus, quanq́ præter meritum Galenus ueteres dissectionum Professores subinde suis delusus simijs insimulet.

Tertius musculus simiæ scapulam attollentium.

Denuo in caudatis simijs alium obseruamus musculũ, à Galeno quoq́ enumeratum, qui carnoso principio, ex primæ ceruicis uertebræ trãsuerso processu, dein & ex tertiæ & quartæ uertebræ transuersis processibus enascitur, non quidem ex interna ipsorum sede, sed ab externa magis. Hic musculus, postquam primùm ex reliquis musculis, qui ceruicis uertebris adnascũtur, emersit, teres, sed tamen latior, quàm profundior apparens, deorsum in posteriora, uersus scapulæ basis superiorem angulum perfertur, ipsius internæ sedi carnosus latiorq́ redditus insertatur.

Quartus, quẽ simiæ sibi priuatim secus quàm homines uendicant.

Rursus simiæ alio quoq́ musculo donantur, quem inter Galeni musculos scapulas attollentes, si Quartũ de Administrandis sectionibus ad amussim discusseris, quarto loco enumerari reperies. Atq́ hic mihi ab interna transuersi primæ ceruicis uertebræ processus sede, deinceps & tertiæ quoq́ & quartæ ceruicis uertebrarum transuersis processibus, carneo principio enasci uisus est, quod prædicto musculo latius redditum, deorsum quoque, sed minus in posteriora tantisper ducitur, dum carnea lataq́ insertione, in scapulæ spinã inseratur, in ea spinæ sede, qua hæc summum humerum producit, quæ quodammodo è regione ceruicis scapulæ consistit.

Tertius hominis scapulam mouentium.

Cæterùm ut homines prorsus secundo Galeni musculo, qui ab occipite in simijs exoriri dictus est, destituuntur, ita etiam & quarto. Verùm[i] tertium musculum homo communem nanciscitur, sed nonnihil quàm simiæ ualidiorem. Exoritur enim homini musculus ualidus à[k] transuerso primæ ceruicis uertebræ processu, deinde &[l] transuerso processu tertiæ uertebræ, quartæ & quintæ, quasi disiunctis constaret principijs, uno nimirum, quod primæ ceruicis uertebræ debetur, altero autem, quod tribus secundæ uertebræ proximè subiectis asscribitur. Quanquam etiam interdum à[m] transuerso secundæ quoque uertebræ processu musculus hîc, sed parua origine enasci uisus sit. Porrò principia hæc, simulatque ex reliquis ceruicis uertebras amplexantibus musculis emergunt, unà coëunt, & ualidum efformant musculum nonnihil latiorem, quàm profundiorem, qui lata, sed carnea insertione, in[n] internam superioris anguli scapulæ basis sedem inseritur, scapulamq́ sursum uersus anteriora, ceruicisq́ latera trahit. Non inopportunè itaq́ hic musculus nobis scapulã attollentiũ alter dicetur, aut saltem omnium scapulæ motorum tertius in hac nostra serie locabitur.

i 7 ta. K ta. K 81 11 C. 12 13 Q. *k 10 fi. 5 lib 1* *l eiusdem z.* *m 5, 6, ca. 15 li.* *n 1 fi. ca lib. 1 4.*

Musculus inter scapulam attollentes à Galeno perperam descriptus.

Galenus suis omnibus scapulam attollentibus musculis, addidit oblongum gracilémque[o] musculum, quem ex ossis hyoidis lateribus procedentem scapulæ, propter ipsius ceruicem, interiori ex parte inseri scriptum reliquit, & eius musculi beneficio in anteriora colli, scapulam attolli opinatus est. Ego autem in Capite de hyoidis ossis musculis, eius ossis gratia, non autem scapulæ, hũc musculum efformatũ asserui, ac proinde cuiusnã motus autor is censeri debeat, diligenti sectione uenit indagandũ. In hoc enim simijs nulla cũ hominibus est differẽtia, nisi quòd

o 5 ta. R

simijs

simijs toto progressu carneus uideatur, hominibus autem in medio ductu gracilescit, tendinis speciem cõmonstrans, & duobus quasi musculorum uentribus donatus. Quod sanè Galenus, si hominem unquam secuisset, non minus animaduertisset, quàm[p] musculos inferiorem maxillam deorsum ducentes duobus donari uentribus.[q] Vnus adhuc musculorum scapulam mouentium reliquus est, qui hanc retrorsum ad dorsi spinam, uersus superiora nonnihil agit. Hic autem amplus & tenuis, sed omni ex parte carneus uisitur, qui à quintæ, sextæ, & septimæ ceruicis uertebrarum, deinde trium primarum thoracis uertebrarum spinis[r] principium ducens, toti propemodum scapulæ basi carneus, ac æquè ut in exortu latus[s] inseritur, fibras obtinens non prorsus transuersas, at nonnihil obliquè à dorso, deorsum ad scapulæ basim ductas. Quibus uerò musculis hic quadrilateris musculus, & alij omnes tegantur, quibus ue illi obducantur, sectionis semper series, et musculorum tabulæ leui negocio commonstrãt. Quod profectò non oscitanter in illo[t] musculo obseruandum præcepimus, qui brachij ad dorsum uersus inferiora motus autor est, quem Galenus in Libro decimotertio de Vsu partium scapulam quoque deorsum ducere parùm rectè prodidit, ego autem huius quoque mo dò memini, ne quis in musculorum scapulam mouentium numero, Galeni nomine alium, quàm hactenus narraui, requirat.

p 5 ta. H, I. — q 10 ta. Γ. — r 10 ta. à G ad H. — s 10 tab. ab I ad K. — t 11 ta. Θ.

Quartus hominis scapulã mouentium.

Musculum quo brachium detrahitur, scapulam non mouere.

MVSCVLORVM SCAPVLAM MOVENTIUM ADMINISTRATIO. Caput XXVII.

PRAESENTIVM musculorũ administrationẽ pari, qua reliquos omnes, methodo aggredieris.[a] Primi enim, quo scapula pectori adducitur, principiũ, nouacula à costis, unde prodit, liberandũ est, & deinde toto musculo à thorace ad internum usque scapulæ processum separato, ipsiusque attractis principijs, cuius potissimùm motus opifex habendus sit, inquires, num scilicet brachium potius, ut Galenus docebat, quàm scapulam uti ego dicebam, moueat.[b] Secundum musculum, quem & scapulam attollere & deorsum trahere dixi, in musculorum brachium mouentium administratione iam antea es aggressus, unde etiam hîc ipsius sectionem prolixiùs repetere penitus abs re foret. Verùm[c] tertium, qui à ceruicis uertebris ad scapulæ basis superiorem angulum ducitur, suo principio prorsus liberandus non est, nisi aliquot ceruicis musculis antea præsectis. Ac proinde operæpretium erit illum trãsuersim, ubi primùm ex ceruicis musculis emergit, abscindere, atque, ipsius principio ad uertebras relicto, illum à scapula liberare, ipsius tamen functione prius perpensa.[d] Quartum musculum leui longaque sectione à spinarum apicibus secabis, atque ubi ipsius insertionem adamussim obseruaueris, eundem à scapula amouebis sedulò cauens, ne tertium hominis thoracem mouentium musculum simul reseces, aut saltem imprudenter suo principio liberes. Deinde si adhuc[e] longus ille musculus, quem contra Galeni sententiam, hyoidi ossi proprium esse retuli, asseruatus sit, non oscitãter specta, num scapulæ, an illius ossis gratia creatus sit. Nunc cultello, quàm licebit proximè, ligamenta à summo humero et clauiculis, quâ inuicem committuntur, resecabis, summum humerum à clauiculis liberans, &[f] peculiarem huius articuli cartilaginem obseruans; quæ illi similis est,[g] quæ in maxillæ inferioris ad superiorem articulo, &[h] clauiculæ rursus cum pectoris osse nexu adinuenitur. Deinde accuratè perpendes, num tertium aliquod os hîc, præter clauiculam, & summum humerum, cum ipsius appendice, dictaque nunc cartilagine existat, cuius Hippocratem in Libro de Articulis, de brachij luxationibus differentem meminisse Galenus docet. Sed quid de illo osse sentiã, Primo libro sum executus. ubi itaque clauiculam à scapula diremeris, hæc in sua sede diligenter seruanda uenit. Verùm uasis ex thorace in brachium proreptantibus funiculis binis interceptis, & deinde in funiculorum medio resectis, scapulam à thorace euertes, ut iam circumuertentis brachium[i] musculi naturam inspicias, qui cauam scapulæ sedem occupat. Hoc itaque ab osse undique eraso, atque ad articuli ligamentum deducto, & eius functione perpensa, illum quoque abijcies, ut nunc scapula nulli alteri firmata parti, à thorace maximi[k] musculi interuẽtu hærere uideatur, qui thoracem mouentium secundus, & à scapulæ basi enatus, octo superioribus thoracis costis manus ritu inseritur, cuiusque naturam cum reliquis respirationi seruientibus musculis, tertio ab hoc Capite exequar. In præsentia enim ad capitis musculos est accedendum.

a 5 ta. Γ. — b 9 ta. Γ, Δ. — c 7 ta. H. 13 tab. Q. — d 10 ta. Γ. — e ta. R, S. — f 4 fi. cap. 32 li. 1 R. — g in margi. cap. 10 li. 1. — h 4 fi. cap. 22 li. 1 S. — i 7 ta. Γ. — k 8 ta. F.

Primi administratio. — *Secundi.* — *Tertij.* — *Quarti.* — *Clauiculæ à scapula liberatio.*

DE

DE MVSCVLIS CAPVT MOVENtibus. Caput XXVIII.

Capitis motus

VPERIORI Libro, primæ ſecundæq́ ceruicis uertebræ conſtructionem diffuſè admodū perſequentes, caput proprijs motibus, & ſecundarijs moueri retulimus. Vt enim eleuato brachio cubitus unà attollitur, ac eques cum equo promouetur, ita quoq; motam ceruicem caput neceſſariò ſubſequitur. Ac proinde, quot proprijs motibus ceruix agitur, totidem etiam ſecundarijs caput mouetur, ac ceruix quidem extenditur, ſeu in poſteriora uerſus dorſum ducitur, & in anteriora flectitur, deinde utrinque ad latera, ad humeros ſcilicet etiam inclinatur, utcunq; aut flexa aut extenſa, erectá ue ſit. Caput autem uno proprio motu, uel quieſcēte etiam ceruice flectitur, & extenditur, ſeu in poſteriora anterioraq́ fertur, ad latera autē nō, niſi ceruicis beneficio agi poteſt. quandoquidē immota rigidaq́ ceruice, nemini ad humeros caput inclinare conceditur. Vtcūque id parum rectè in Quarto de Adminiſtrandis ſectionibus. Libro Galeno uiſum fuerit. Cæterùm præter flexionē et extenſionē, quas caput mea quidem ſententia, repugnanteq́ Galeni placito, ſuper primam ceruicis obit uertebram, alium etiam capiti motum ſuperiori Libro largitum eſſe prodidimus, qui alter proprius capitis motus eſt, cuius ope inſtar rotæ quodammodo, ad axem circunducitur, ſiue flexum ſiue extenſum cum ceruice, aut citra ceruicem fuerit, atq; hunc ad ſecundam uertebram confici, contra Galeni dogmata dictum eſt. Quamobrem etiā nunc operæpretium fuerit muſculos omnes recenſere, qui priuatis capitis motibus famulantur, & deinde eos, qui ceruicis ductibus præſunt. Quanquam rurſus de ceruicis muſculis, in dorſum mouentium muſculorum enarratione pertractandum erit, quos quàm examuſſim Galenus deſcripſerit, ex ipſius Libris diſcas, uelim. Ego enim ſuis ueſtigijs, ſi modò clare uereq; eos deſcribere debeā, nequaquam perpetuò hæſurus ſum, quāuis interim pro uiribus, ut & hinc is Anatomicorum coryphæus intelligatur, ad ipſius ſeriem me accingam. Primùm itaq; ſex muſculorum coniugationes, ſeu paria mihi ueniunt explicanda, quæ in poſteriori ceruicis ſede locata, partim capitis, partim autem primæ ceruicis uertebræ motibus famulantur. Verùm anteaquā ad horum enarrationem Galenus acceſſit, duo alia muſculorum paria ex diſſectionis ſerie præpoſuit, ſcapulæ motibus ſeruientia, quorum[a] unum homines cum ſimijs commune nanciſcūtur id ſcilicet, cuius alterius lateris muſculus in ſcapulæ ſpinam, ſummum humerum, & latiuſculam clauiculæ partem inſeri dictus eſt. Altero autem pari homines deſtituuntur, cuius in altero latere muſculus ab occipitio enatus, ad altiorem baſis ſcapulæ angulum in ſimijs protendi cōmemoratus eſt. Atq; hinc fit, ut id, quod nunc primum appellaturus ſum, Galeno tertia ſerie enumeretur.[b] Primum itaq; capitis muſculorū par duobus, utrinq; ſcilicet ſingulis cōſtat muſculis,[c] originem ducentibus ex apice quintæ thoracis uertebræ ſpinæ, dein etiam ex quartæ, tertiæ, & primæ uertebrarū thoracis ſpinarū apicibus. Principium hoc, quâ primùm ex quinta thoracis prodit uertebra, acutum refert angulum, qui ſurſum tenſus, ſenſim ita lateſcit, ut muſculus ad tertiam ſecundāq; thoracis uertebram iam porrectus, adeò amplificetur, ut externum ipſius latus è regione tranſuerſorum proceſſuum earundem uertebrarum conſiſtat. Muſculi hanc ſeruantes latitudinē, ſurſum feruntur à quinq; inferiorum ceruicis uertebrarum ſpinis (ſed nimis quàm leuiter) exortum aſſumentes.[d] quando autē ad tertiæ ceruicis uertebræ ſpinam conſcenderūt, quū hactenus toto progreſſu dexter ſiniſtro coniunctus fuerit, utriq; ab inuicē ſenſim magis magisq; tantiſper abſcedunt, quouſq; tranſuerſa[e] linea occipitij, oſſi carnea lataq; inſertione implantentur. Eius enim inſertionis tanta eſt amplitudo, quantum internum alterius muſculi latus, à media occipitij ſede, & externum latus ab auris radice remoueantur adeò, ut inſertionis amplitudo utriuſq; muſculi tanta ſit, quātum ab una aure ad alteram occipitij eſt interualli, quod muſculorū inſertione nō occupatur. Cæterùm illius muſculorum ab inuicem receſſus forma,[f] triangularis exactè uiſitur, ſi modò unam lineam tranſuerſim ad occipitium, ab interno unius muſculi latere, ad internū latus alterius duxeris, & deinde alias duas ab eius lineæ terminis, ſecundùm utriuſq; muſculi internum latus, ad tertiæ ceruicis uertebræ ſpinam, ueluti ad trianguli uerticem porrexeris. Rurſus ſinguli muſculi[g] triangulari forma conſtant, ſi lineam ſecundùm ſpinæ longitudinem ad occipitium uſq; ductam, unius lateris loco habueris, & ſecundi lateris uice, lineam ſecundùm externum muſculi latus exporrectam, & tertij lateris loco lineam, quæ tranſuerſim muſculi inſertionem ad occipitiū deſcribit. Fibræ horum muſculorum, à ſpinis uertebrarum ſurſum obliquè, quaſi ad tranſuerſos ſuperiorum uertebrarum proceſſus, tantiſper ducuntur, dum ſimul omnes in occipitium finiant.

Qui muſculi hoc Capite enarrandi.

Potiſſimum 4. de Adminiſtrandis ſectionibus.

Primum par muſculorū aut caput, aut primam uertebrā mouentium.

a 9 ta. r.

b 12 tab. 10, 11 ta.

c 12 ta. A

d 12 ta.

e 12 ta. C.

f 12 tab. E, D.

g 12 tab. A. C, A. B.

finiant. Præsentes enim musculi, modicam prorsus & exiguam in transuersos uertebrarum processus insertionem moliuntur.[h] Secundum musculorum par admodum sanè uarium, & secus multò in homine, quàm canibus & simijs obseruamus. His nanque ex transuersis tertiæ quartæue thoracis uertebræ processibus, & insuper secundæ ac primæ quoque thoracis, & quinque humiliorum ceruicis uertebrarum transuersis processibus, musculi istius paris enascuntur, & ad earundem uertebrarum spinas procedẽtes, ipsis nonnullis insertionibus applantantur. Deinde dexter sinistro committitur, & nusquam toto progressu ab illo recedit, simulq; ambo in occipitij medium ampla insertione innascuntur, quæ sua latitudine longè superant uniuersum spacium, quod inter externum musculorum latus, aurisq; radicem metiri possis. Præterea præsentes musculi prorsus carnei apparent, nullibi nerueum aliquid (quod notatu dignum sit) ostendentes. Attamen obliquas quasdam impressiones exprimunt, ex transuersis inferiorum uertebrarum processibus, ad superiorum quodammodo spinas excurrentes. at illæ leuiores censendæ sunt, neque adeò penetrant, ut his aliqua ex parte musculum diuidi quis dicere queat. Quanquam indubiè Galenus nonnullos dissectionũ Professores, non duos huius paris musculos tantùm enumerasse, uerùm quosdã quatuor, quosdã uerò sex ibidem recensuisse uideatur testari. at hi fortassis ex illorũ fuere albo, qui aliter ac Galenus homines aggrediebant. In simijs enim & canibus (de quibus hactenus in hoc secundo pari locutus sum) unum duntaxat utrinque musculum recenserem, quandoquidem si illis attendendum foret impressionibus, totidem ferè musculorum loco uterq; habendus esset, quot sunt ex transuersis uertebrarum processibus exortus, & in earundem spinas insertiones. Ceterùm in homine multò aliter hanc coniugationem, ac Galenus illam descripsit, aut enumerauit potius, obseruaui. Apparent enim quàm plurimi utrinq; musculi, serie multiplici inuicem commixti, & occipitio implantati, non tamen eodem modo omnes principium ducunt, & insertionem moliuntur. Ilico enim atq; primum musculorum par subductum est,[i] musculus occurrit, qui acutum principium ex medio transuersorũ processuum quintæ & quartæ thoracis uertebræ educit, & ilico ab exortu carneus apparens, muris & lacertæ formam adipiscitur, quum uerò sursum ad ceruicis initium[k] perreptat, carnosus esse desinit, ac ueluti in teretis tendinis naturam cessat,[l] musculum imitatus, qui maxillam humiliorem deorsum trahit, duobusq; uentribus donatur. Quandoquidem[m] inibi, qua musculus iste secundi paris caput mouentium, ceruicis radicem superat, carnosus denuo esse incipit, quousque in occipitij ossis medium[n] inseratur. Verùm priusquam inseritur, cum ipso alius coit musculus, ex septimæ ceruicis uertebræ spina, nerueo teretiq; principio enatus, qui sursum ascendens, carnosus quoque euadit, dictoq; musculo[o] ante ipsius in occipitium insertionem commiscetur, unà cum illo in occipitium implantatus. Atque in hac insertione dextri lateris musculi, lateris sinistri musculis cõtigui sunt, neq; ab inuicẽ (ut primum par) remouentur.[p] Alius deinceps occurrit, qui ueluti alterius lateris tertius esse possit, ac ex apice transuersi secundæ thoracis uertebræ, & primæ etiam processus, partim carneus, partim nerueus enascitur, & sursum uersus exteriora obliquè exporrectus carnosusue, ac latior redditus, occipitio ad radicem[q] mamillaris in capite processus, ualidè inseritur. Sub his,[r] magna moles carnea consistit, secundo in canibus pari quodammodo respondens, quæ à transuersis uertebrarum processibus, obliquè sursum ad spinas exporrecta, occipitij ossi inseritur, fibras obtinens ab exterioribus sursum intrò obliquè repentes. Atque eiusmodi secundum musculorum coniugium, in homine non semel in publicis sectionibus ostendi, nunc autem cuiuis integrũ erit, utrinque in hoc coniugio quatuor musculos collocare, primum scilicet, secundum & tertium, tres illos ante carneam molem enarratos, & quartum, ipsam carneam molem. Nisi fortassis quis denuo illam carnẽ in tot musculos subdiuidere proposuisset, quot in ipsa impressiones, aut exortus insertionesq; uisuntur. At consultius fore arbitror, si unicum tantum par ex omnibus his, & unum duntaxat utrinq; musculum numero statuerimus, quum cætera paria duobus tantùm conformentur musculis, & omnes huius secundi paris musculi eiusdem functionis gratia procreati sint. Hoc enim (ut etiam primum par) capitis & obscurè admodum, ceruicis quoque perficit extensionem, aut in posteriora ductum, quem duntaxat rectum, & in neutram partem inclinantem perfici nequaquam ambigo. Si itaque musculi utriusque lateris tendantur, nihil aliud etiam, quàm caput rectissimè extendent, & si alternatim laborauerint, iam alterius motus opifices reddentur. non enim extendent, sed circumuersionis capitis motui (quem supra secundam uertebram perfici docuimus) famulabũtur. Cæterũ hæc accuratiùs intelliges, ubi uniuersum de capitis musculis sermonem audieris, & hæc nostra cum Galeni scriptis, adhibita sectione perpenderis.[s] Tertium par duobus gracilibus constat musculis, neutiquam cum prædictis mole correspondentibus. Ex secundæ enim ceruicis uertebræ[t] spinæ extremo, duo enascun-

[h] 13 tab. A, B usque ad G. 5 tab. T. 10, 11 B. 12 F, F.

Secundũ par impensè uarium.

[i] 13 ta. A.

[k] 13 tab. B.

[l] 5 ta. H, I.

[m] 13 tab. C.

[n] 13 ta. D.

[o] 13 tab. à C ad D.

[p] 13 tab. E ad F.

[q] 3, 4, 5 fi. ca. 6. li. 1 k.

[r] 13 tab. G, G.

Primi ac secundi parium munus.

[s] 14 ta. A, B.

Tertium par

[t] 14 tab. E.

tur musculi non admodum neruei, qui sursum porrecti, in occipitij medium teretes inserun-tur, in ipsa insertione minus, quàm in ortu inuicem contigui, ab ipso enim nonnihil obliquè sursum ducuntur, sensim mutuò abscedentes. Hi si simul tendantur, caput quoque solum in posteriora agunt, at si alter tantùm in se colligatur, ductus ratione, circumuersionis capitis (ut duo priora paria) opifex erit. [k] Quartum par capitis etiam extensioni præfectum, sub tertio occu-litur, illi quod ad substantiam, formam, ductumq́ attinet, simile. A posteriori enim primæ uertebræ sede, [l] ubi aliæ in spinā desinunt, ipsaq́ lineæ modo prominens tuberculū processum'ue exigit, utrinq; ad processus eius latera unus enascitur musculus gracilis, & omnino carneus. Ambo quarti paris musculi in exortu contigui sunt, at sursum porrecti, modiceq́ ab inuicem remoti, occipitio inseruntur. Porrò [m] quintum par, musculorum forma & substantia, duobus prædictis paribus respondens, iuxta externum latus tertij paris, ab occipitij osse principium obtinet, atq; illinc deorsum obliquè descendens, in apicem [n] transuersi primæ ceruicis uertebræ processus inseritur, dexter quidem musculus in dextrum processum, sinister uerò in sinistrum. [o] Sextum par [p] à spina secundæ ceruicis uertebræ enascitur, & obliquè sursum procedens, in transuersum quoque primæ ceruicis uertebræ processum implantatur, pari prorsus cum quinto coniugio ratione formaq́. Sunt enim utriusque paris musculi oblongi, carnei, & paulò minus toto teretes. In cane uerò & simijs multò, quàm in hominibus crassiores & insigniores, ut etiam horum animalium secundæ ceruicis uertebræ spina perquàm ampla lataq́ uideatur. at in illis æquè ac in hominibus tertiū par cum quinto & sexto, pares æqualesq́ triangulos utrinque formare cōspicitur. Si enim trium illorum parium dextros musculos unà conturleris, in dextro latere [q] triangulum statues, si uerò sinistri lateris musculos inuicem comparaueris, etiam & hîc triangulum fieri obseruabis, cuius unus angulus cōsistit in occipitij medio, secundus ad secundæ uertebræ spinā, tertius in sinistri lateris transuerso primæ uertebræ processu. Cæterùm quinti & sexti parium munus est, primam uertebram unà cum capite supra secundam circumuertere. Vtriusque enim paris dextris musculis ad suum principium contractis, prima uertebra in posteriora sinistrorsum circumuertitur, sinistris autem laborantibus, in posteriora dextrorsum motus perficitur. Atque ad hunc modum posteriores capitis musculi, qui numero duodecim erunt (nisi in plures duobus musculis secundum par diuiseris) habent, [r] anteriores uerò hac ratione. [s] Vtrinque à media superiori ossis pectoris regione, secundùm ipsius amplitudinem, [t] & clauiculæ parte pectoris ossi ibidem coarticulata, amplum & neruosum, membraneumq́ musculi prodit caput, neruosius ex pectoris osse, quàm à clauicula pronatum. Caput hoc unicum, quod ad continuitatem attinet, uisitur, ac obliquè uersus superiora procedens, carnosum densumq́, & paulo latiorem quàm profundiorem efficit musculum, qui carnoso crassoq́ admodum [u] fine, [x] mamillari in temporis osse processui innascitur, illum sua amplitudine uniuersum amplexus, sic sanè, ut & unicus duntaxat utrobique in hominibus mihi repertus sit musculus, citra etiam sectionem (quòd ualidus, ac proximè [y] membraneo latoq́ in collo musculo subditus sit) conspicuus. Cæterùm in quibusdam quadrupedibus, musculum ad superiora procurrentem, in medio ductu diuisum obseruaui, cuius una pars mamillari processui, altera ad auris radicem caluariæ inserebatur. Tres autem fines hactenus in nullo comperi animante, multoq́ minùs principium à pectoris osse & clauicula procedens, in duas tres'ue partes manifestè dissectum. Quanuis interim hos musculos utrinque ab aliquibus Anatomicis tres, aliquando & duos enumeratos fuisse nō ignorē, uerùm hic numerus pro musculi finium ratione, in simijs & canibus inter dissectionis peritos uariat, licet plerique hos à capite natos, pectoris ossi & clauiculis inseri, thoracisq́ motibus præfici cōtenderunt. at apud neminem interim lego, qui mentione digna descriptione eos donauerit, tantū abest, ut uerè ipsorum functionem naturamq́ nobis expresserit. Vtriusq; enim lateris musculus cōtrarijs prorsus munijs præficitur, quatuor primorū parium, quæ in ceruicis posteriori sede locata recensuimus. ambobus enim tensis contractisq́, caput in anteriora, siue rigida siue inclinata ceruice flectitur. Si uerò dexter duntaxat contrahatur, caput in anteriora sinistrorsum circumuertitur, sinistro autem solo laborante, caput in anteriora dextrorsum circumagitur. Neque quicquā æquè ex amussim posteriorum capitis motibus famulantium musculorum functionem ostensurum est, atque duo hi priores, quorum officium iam admonitus promptissimè capis. Quandoquidem si funiculum transuersim occipitio circūduxeris, cuius fines utrinq; supra aures deorsum ad pectus porrigantur, ac postmodū utrunq; finem unà traxeris, caput in anteriora flectetur, si autē alternatim fines uellentur, in gyrum caput mouebitur. Sint itaq; hi nostrorum capitis motibus subseruientiū musculorum, decimustertius & decimusquartus. Verum præter hos, [a] alij conpiciuntur musculi, quos ferè sub [b] stomacho latitātes Veteres appellasse uidentur. hi nanq; quatuor

Quartum par.

Quintum par.

Sextum par.

Musculi à pectoris osse et clauiculis in caput inserti, atque in huius capitis numero 13, & 14.

Munus 13 et 14 musculorum.

Musculi sub stomacho latitantes, & ceruicis flexioni præfecti.

k 14 ta. F, G.
l 3, 4, 11 fi. cap. 15 li. 1 X.
m 14 ta. H, I.
n 14 ta D.
o 14 ta. K, L.
p ab E ad D 14 ta.
q huius costæ in 14 tab. sunt A, H, K, alterius autem trianguli costæ B, I, L.
r alterius lateris musculus. 4 ta. Θ. 1 ta. F. 2 ta. I. 5 ta. K. 9 ta. D.
s 4 ta. X
t 4 ta. Y.
u 4 tab. Z.
x 3, 4, 5 fi. ca. 6, li. 1 k.
y 3 ta. Γ.
a 8 ta. A, B.
b 7 tab. B. aut 14 fi. li. 5 A, B.

quatuor primarum thoracis uertebrarũ & omnium ceruicis corporibus connascuntur, ac partim ab ijsdem principium ducunt, partimq; ipsis inseruntur, non nimis liquidò postmodùm in
c 1 fi. ca.15 G. occipitis os inserti, iuxta [c] anteriorem foraminis dorsalem medullam transmittentis sedem. At hos exactiùs inter dorsum mouentes musculos recensebimus, flectunt enim superiorem dorsi partem, capite interim proprio motu horum ope uix flexo. Quamobrem etiam inter capitis
d 8 ta. C.13 ta.H. musculos uix ueniunt enumerandi, quemadmodum neque [d] alij adhuc quatuor (utrinque nimirum duæ) coniugationes ad ceruicis latera repositi, qui ceruicem ad latera, non autem ca-
e 14 ta.O. put proprio motu agunt. Et rursus [e] alia coniugatio ceruicẽ extendens hîc prætereunda est, ac ad reliquũ de dorsum mouẽtibus musculis sermonem asseruanda, quum illæ nisi secundariò caput moueãt, ea nimirum ratione, qua brachium mouentes musculi, cubitum & extremam manum mouent.

CAPVT MOVENTIVM MVSCVLORVM administratio. Caput XXIX.

EORVM qui capitis motibus præsunt, musculorum administrationem, resupinato cadauere, aut ad eum, quem prius dixi, modum suspenso, à
a 11 tab. A 12 F. [a] primo pari auspicaberis, primùm perpendens membraneum [b] cuiusdam musculi principium, quod ex inferiorum ceruicis uertebrarum spi- *Primi paris administratio.*
b 11 tab.F. nis enatum, primo capitis musculorũ pari, reliquisq; hîc dorsum mouentibus musculis insternitur, ac tandem aliquot superioribus thoracis costis insertum, respirationis opifex efficitur. Licebit itaque huius musculi (qui hominis thoracem mouentium tertius erit) principium, à uertebrarum spinis cultello liberare, & musculo ad insertionem usq; à subditis diuulso, illum ibidem à costis appensum tantisper sinere, dum thoracis musculos aggressurus sis. In præsentia enim cultellum retusiorẽ, aut buxeũ, sub externo primi paris musculi latere subijcies, & illum à subditis liberare conaberis, deinde secundùm spinæ longitudinem ductа sectione, ipsum ad insertionem usque in occiput duces, quod ubi in utroq; latere præstiteris, huius paris musculos ab occipitio nõ amputatos,
c 13 ta. A, B usq; ad G. ita ad latus aliquò reflectes, ut reliquam sectionem non impediant. Mox uarios [c] secundi paris musculos considerabis, ea illos serie, qua enumeraui, à uertebris abscecans, atque ad occipitium deducẽs, ut modò illorum tractis principijs, quarum functionũ potissimùm autores sint, rectè perspicias, quod tunc demum optimè uisitur, quum cerebrum ex caluaria ademptum est, ipsaq; *Secundi paris.*
d 14 ta. A, B. inferior maxilla abscecta. [d] Tertium par à spina secundæ ceruicis uertebræ postmodum libe- *Tertij.*
e 14 ta. G, F. rabis, sensim illud ad occipitium usque, à [e] quarto pari subleuans, præcauensq;, ne & id unà imprudens auferas. hoc enim nunc à prima uertebra separandum uenit, atq; ut cætera, ad suam, *Quarti.*
f 14 ta. H, I. quam molitur, insertionem ducendum. [f] Quintum in super par, ab occipitio liberatũ ad transuersos primæ uertebræ processus, quemadmodum [g] sextum à spina secundæ uertebræ ad eos- *Quinti.*
g 14 ta. L, K. dem processus ducetur. Mox reflexo cadauere à pectoris osse & clauiculis, [h] anteriorum mu- *Sexti.*
h 4 ta. O. sculorum principia sunt acuto cultello resecãda, mente interim adhibita, num plura musculorũ principia simul cõcurrant, aut utrinq; plures musculi obseruari queant. Vbi uerò & hos ad mamillarem processum perduxeris, illorumq; insertionẽ rimatus fueris, eosdem à capite abscecato atq; ceruicis proprijs musculis in præsentia relictis, ad ligamẽta capiti & duarum primarũ ceruicis uertebrarum peculiaria, sectionẽ confer, quibus nunc priuatum Caput dedicabimus. *Decimitertij & 14 musculorum.*

DE CAPITIS ET PRIMAE SECVNdæq; ceruicis uertebrarum ligamentis. Caput XXX.

PRAESENS figura, primam secundamq; ceruicis exprimit uertebras, posteriori sede delineatas, unà cum earundem ligamentis hoc Capite describendis. Characteres autem figuræ inscripti ita habent.

A,B, C *Prima ceruicis uertebra secũdæ cõnexa. Verùm A priuatim dexter primæ uertebræ sinus, qui dextrum occipitis ossis caput suscipit, indicatur. B autem sinister sinus, cui sinistrum occipitis ossis caput insidet. C uerò primæ uertebræ sedes, ubi in spinam aliæ terminantur.* D,D,G,H *Secunda ceruicis uertebra.*

E,E, E *Ligamentum membraneum, primam ceruicis uertebram secundæ uertebræ nectens.*

G *Corpus secundæ uertebræ dentem producens.*
H *Dens, acutus'ue secundæ ceruicis uertebræ processus.*
I *Teres ligamentum, à dente in occipitij os insertum.*
K *Teransuersum ligamentū, dentem in sinu cōtinens, qui dentis gratia in prima uertebra cælatur.*

VLLA non admiratione dignam capitis cum prima uertebra articulationem, & secundæ cum prima, secundæq; rursus cum capite coniunctionem esse, superioris Libri decimumquintū Caput explicauit. Præsens autem sermo, ligamenta his articulis præfecta obiter perstringet, hæc nanq; spectatori Naturæ industriam, quamtunuis etiam perfunctoriè enarrentur, abundè commonstrant. Quando itaque primam ceruicis uertebram capiti copulari necessum fuit, meritò uniuersum articulum ambiens[a] ligamentum (quod & cæteris articulis cōmune censetur) forte robustumq; Natura procreauit, rarum tamen nihil, aut peculiare, præter robur crassitiemq;, id ligamentum adipiscitur. Cæterùm [b] quod secundam ceruicis uertebram capitis ossi cōmittit, teres & ualidissimum est, & cartilaginis naturæ participat, hoc ex uertice[c] dentis enatum, occipitis ossi inseritur,[d] quâ anteriorem foraminis regionem, quo dorsalis medulla delabitur, constituit. Id ligamentū firmissimè secundam uertebram occipitis ossi colligans, unà cum dente ueluti axem efformat, secundùm quam caput, primæ uertebræ interuentu in gyrum agitur. Verùm ne dens ille[e] internam primæ uertebræ sedem occupans, & dorsali medullæ ibidem prælocatus, quandoq; ex suo sinu in uehementioribus capitis motibus deuiet, luxetur'ue, atq; tunc dorsalē medullā comprimat, aut frangat,[f] aliud ligamentū rerum Opifex procreauit, quod ex uno latere interioris regionis primæ uertebræ prodiens, alteri lateri inseritur, posteriori dentis sedi transuersim obductum. Præsens ligamentum, quia egregiè robustum neruosumq; existit, cartilaginisq; naturæ compos, ac demum inter dentem dorsalemq; medullam locatum est, aptissimè dentem in sibi priuatim exsculpta concauitate, ne uacillet, luxeturuè, continet, dorsaliq; medullæ firmissimū & tutum propugnaculum efficitur, & interim quo minùs prima uertebra simul cum capite super secundam circumuertatur, haud quaquam prohibet. Atq; id ligamentum est, quod superiori Libro manifestissimè demonstrare dicebam, caput super secundā uertebrā, ad anteriora posteriora'ue neutiquam moueri posse. Reliquū est[g] aliud ligamentum, primam uertebram secundæ colligans, membraneum quidem, & eiusdem cum ambientibus cæteros articulos ligamentis naturæ & usus. Constat enim non solum primam uertebrā capitis ossi debuisse articulari, sed etiam primam secundæ. Si enim unà hæ uertebræ capitis ossi adnascerentur, prohiberent sanè motus mutuos. ea namq; quæ quiescit, uelleret, & detineret agentē, nunc autem uicissim utraq; potest suo motu agi, alia interim sua sede firmata. Vt autem hæc ligamenta examussim administres, conduxerit musculos ceruicem mouentes, suo loco describendos, prius esse dissectos, ac tunc demum acuto cultello membraneū ligamentum, primam uertebram capiti colligans, opportunè diuidetur, & capite ad anteriora inflexo, dorsalem medullam quoq; per transuersum abscecabis, ut teres ligamentum dentem capiti colligans, in conspectum ueniat. Quod ubi intuitus fueris, transuerso quoq; ictu id diuides, atq; ligamentū illud transuersim denti obuolutū, dentemq; in sua cauitate cōtinens, diligēter obseruabis, & mota omni ex parte prima uertebra, qui motus supra secundā & primā complentur, disces. Postremò membraneū ligamētum, primam uertebram secundæ copulās, in circuitu quoq; acuto cultello aggredieris, & auulsa prima uertebra, denuò dentis sinum, & ligamentum dentem complectens, & quod ex ipsius uertice procedit, considerabis. Cætera autem ligamenta reliquas uertebras colligantia, in id Caput commodè reijcientur, quod dorsum mouentium musculorum administrationem subsequetur.

Ligamentum primam uertebram capiti cōmittens. — *Secundā uertebram capiti.* — *Ligamentum transuersim denti obductū.* — *Primam uertebram secundæ colligans.* — *Ligamentorum administratio.*

a E, E, E. — b I. — c H. — d 1 fi. ca. 15 li. 1 G. — e 3 fi ca. 15 lib. 1 K. — f K. — g F, F.

DE MVSCVLIS ABDOMINIS. CA. XXXI.

EREOR, ne & hîc pariter morosior quispiam disciplinæ ordinem fortè culpaturus sit, quòd ante abdominis musculos, aut manus, aut thoracis, aut dorsi motores non fuerim aggressus. Nihil enim prohibet, cubitum mouentes musculos modò pertractare. Sed quum hos, uicinitatis ratione dorsum agentes musculi præcedāt, & ante dorsi musculos, quòd ad sectionis seriem attinet, thoracem mouentes, & ante hos thoracis musculos, eos quos abdominis uocamus, dissecari operæpretium sit, proximum est, hos abdominis persequi. Quanquam (ut & antea admonui) integrū cuiuis fuerit, paginas aliquot inuertere,

inuertere, & Caput, quod ordine prius esse arbitrabitur, reliquis lectione præponere. Mu-
sculi itaque, quos abdominis, Anatomes professores nuncupant, ab omnibus octo (utrinque *Octo abdominis musculorum*
nimirum quatuor) constituuntur, quatuor quidem obliqui, duo recti, & totidem transuer- *breuis enume-*
si. Obliqui in utroque latere bini sunt, qui inuicem incumbunt, & contrarias seq; mutuò decus- *ratio.*
a 3 ta. Θ. satim intersecantes fibras exigūt. [a] Superioris enim fibræ, deorsum uersus priora obliquè pro-
b 4 tab. π. cedunt, quem huius fibrarum ductus gratia descendentem uulgò dicimus. [b] Inferioris uerò
fibræ, sursum obliquè ad anteriora tendunt, qui ob id obliquè ascendens nuncupatur. Recto-
c 5 ta. Δ. rum ab utroque latere [c] unicus est, qui quum fibras secundùm corporis longitudinem exten-
d 6 ta. Δ. sas obtineat, rectus nuncupatur. [d] Transuersus similiter utrinque unus habetur, cui id nomen,
quòd eius fibræ secundùm corporis latitudinem, aut à dextris ad sinistra nullo obliquo ductu
d 3 ta. Θ. 4 ferantur, inditum est. [d] Obliquè descēdēs cæteris abdominis musculis supersternitur, [e] & ex
ta. o. 9 P. sexta, septima, octaua & nona, costis, priusquàm in cartilaginem finiant, carnosum principium *Obliquè de-*
e 3 tab. cha- sumit propter musculum, quem ex scapulæ basi pronatū, octo elatioribus thoracis costis inse- *scendens.*
ract. 6, 7, 8. ri, thoracemq; mouere dicemus, neque hoc amplum principium instar rectæ fit lineæ, uerùm
& 1 tab. O, instar manus. Ille enim thoracis musculus, costis quasi digitos singulis porrigendo inseritur, ex
O. P, P. 2 ta. quorum interuallis prominentiores obliquè descendentis musculi partes, digitorum ritu ena-
o, o, o. p, p, scuntur non secus, quàm si sinistræ manus interuallis, dextræ manus digitos insereres, & mu-
p. sculum thoracis motibus famulantem, sinistræ manui conferres, dextræ uerò obliquè descen
dentem assimilares. Deinde post nonam costam, à tribus etiam inferioribus costis iste muscu-
lus enascitur, illam semper originem imitatus, quam ad magni thoracis musculi interualla adi-
piscitur, non quidem ampliùs cum illo thoracis musculo ingressu mutuo commissus, uerùm
f 11 tab. Δ. cum [f] alio quodam, qui ab inferiorum thoracis uertebrarum, & unius alteriusq; lumborum
spinis enatus, decimæ & undecimæ thoracis costæ potissimùm inseri, in thoracis musculorum
enarratione dicetur. Is enim manus quoq; ritu costis, priusquam in cartilaginē cessare incipiūt,
implantatur, atque obliquè descendentis musculi principium, manus quoq; modo ex eius mu-
sculi interuallis, ab ipsis costis alternatim procedit. atque hoc obliqui musculi principiū, undiq;
carnosum quidem est, sed tenue. Verùm musculus sensim carnosior crassiorq; euadens, deor
sum in priora fertur, ilia (quæ quasi inania inter ilium os & infimam costam, κενεῶνες, & λαγόνες
g 2 fi. cap. Græci uocant) carnosa ipsius parte amplectens, quousque ad ilium os perrepserit, cuius [g] sum
29 li. 1 H, R, mitati secundùm totum ipsius appendicis ductum, carneus inseritur. Est autem appendix illa,
R, P. toti ossis ilium parti obducta, quam ipsius spinam propriè uocari relatum est. Quum uerò car-
nosa ipsius pars, ex ilium regionibus, ad anteriora mediaq;, secundùm abdominis longitudinē
properat, in neruosam exilitatem membranæ quàm simillimam degenerat, quæ sextæ & septi-
mæ costarum cartilaginibus, & pectoris ossis mucroni, & rectis musculis expanditur, firmissi-
meq; superioris ossis coxendicis, & pubis regioni implātatur, tota illa nimirum sede, quæ ab ili-
h ultimarū um ossis appendice, seu spinæ antica parte, ad pubis usque ossium [h] cartilaginem protenditur,
fig. li. 1 c. non quod illo ductu ab ilium osse, ad pubis ossium usque commissuram ossi inseratur, sed dun
i 8 ta. Θ & taxat, ubi os ex carne reperit. Quà enim [i] duo femur flectentes musculi, super coxendicis & pu-
Λ. bis os deorsum prorepunt, obliquus hic musculus ossi non implantatur, sunt uerò illi musculi,
k 3 ta. ab R femur mouentium sextus & septimus. [k] Secundùm autem corporis longitudinem, in abdomi
ad X. nis medio dexter musculus, cum membranea tenuitate sinistri ita sanè coit, ut simul utrique de-
l 4 tab. π. 5 scendentes ueluti tunicam quandam, uniuerso abdomini obductam efforment. [l] Obliquus *Obliquè ascen*
tabu. α atq; huic substratus, ex superiori ossis ilium regione, quam ipsius spinam circumscribere diximus, *dens.*
nunc potis- enascitur, ac simul tenuem membraneamq; originem, à lumborum uertebrarum & ossis sacri
simū 11 tab. spinis assumit, quæ in musculi progressu, carnosis fibris tandem adaugetur, enutriturúe. Mu-
a, b. sculus iste sursum tendens, ilia carnosa sui parte integit, & quatuor inferiorum costarum, quas
Hic sedulò spurias uocant, finibus carnosus & hîc quoque inseritur. Vbi autem abdominis priora & me-
cōfer inter dium conscendit, in neruosam desinit exilitatem, quæ inter rectum musculum, qui ipsi subijci-
se 3 & 4 et tur, & dictum obliqui descendentis membraneum tendinem, media intercedit, pubisq; ossi, &
5 & 6 tabu mucronatæ pectoris ossis cartilagini inseritur, per reliquam uerò abdominis longitudinem,
las. cum alterius lateris obliquè ascendentis musculi tendine sic unitur, ut ex utriusq; lateris muscu
lo, simul toti quoque abdomini tegumentum quodammodo efficiatur. Membranei horum
musculorum tendines, eundem cum reliqua musculorum parte fibrarum ductum exigunt. De
scendentium enim fibræ omnes, deorsum obliquè ad anteriora propagantur, ascendentium
uerò, sursum in priora perreptant, atque duorum musculorum mutuò incumbentium fibræ
decussatim, seu instar X literæ se inuicem intersecant. Cæterùm ea sede, qua ascendentis descen
dentisq; tendines, super abdominis mediū inuicem insternuntur, utriq; firmissimè simul tanta

amplitudine connati occurrunt, quanta media recti musculi existit latitudo, atque id adeò ualidè secundùm abdominis longitudinē perficitur, ut hîc in abdominis medio, quatuor obliquorū musculorum tendines, unum producere quis arbitraretur, nisi duos utrinque haberi, accuratissima sectio, fibrarumque ductus cōmonstrarent. Vbi dextri sinistris cōnascuntur, uniunturque, nullam prorsus separationis neque coitus lineā exprimūt, sed paulò crassiores redditi, in abdominis medio, recta linea sese inter rectos musculos[m] ubi illi inuicē distant, imprimentes, robustissimè transuersorum musculorū neruosis tenuitatibus, ipsique adeò peritonæo[n] cōnascuntur.[o] Quod etiam obliquorū ascendentium neruosis tenuitatibus usu uenit, secundū externa rectorū musculorum latera, priusquàm illos cōscendunt. per abdominis enim longitudinem, instar lineæ insertionem ualidam moliuntur, in neruosas transuersorū tenuitates, & etiam ad quasdā rectorum musculorū[p] impressiones, quas paulò posteriùs exequar. Sub obliquorū itaque neruosis tenuitatibus,[q] recti abdominis musculi reconduntur, singuli ex media ossis pubis regione,[r] duplici quodāmodo principio ducentes originē, uno quidē superiori interioreque, altero inferiori ac exteriori, non quòd hæc principia, singulis musculis disiuncta incōtinua ue sint, sed ipsa musculi origo, diuersam substantiā ad hunc modum exprimit. Superior principij pars introrsum nonnihil uergēs, exactè carnea est, ac ex lato in angustū desinens, priusquam ad mediā suminis regionem pertingat, quasi in acutum angulum terminatur. Inferius uerò, quod & extrorsum paulò magis prominet, neruosum est, carnis omnino expers, uerùm sursum porrectum sensim dilatescit, totumque rectum musculū producere conspicitur. Recti itaque musculi, duobus eiusmodi principijs singuli ex pubis osse nati,[s] inuicem contigui sunt, rectà sursum porrecti, donec ad umbilicum peruenerint,[t] ibidem enim nōnihil mutuò distātes, modiceque ampliores facti, ad pectus usque feruntur, cui supra mucronatam cartilaginem, ad ossis pectoris latera, illique cōnexas cartilagines, lati carnosique[u] implantātur. Musculi hi non uno fibrarū ductu, secundùm totam longitudinem ferri uidētur, sed singuli in abdominis regione diuersa[x] delineamēta, seu inscriptiones (quas Græcis περιγραφὰς appellari diximus) transuersim, & incurua albaque linea, ipsis inductas exprimunt, nō aliter sanè, quàm si rectorum singuli plurium musculorū numero essent habendi. Non enim rectà ab osse pubis, ad pectus fibræ nusquam inclinātes ferūtur, sed ad nunc dictas circumscriptiones impressiones ue nōnihil implicatæ obliquātur, atque ex alijs aliæ produci quodammodo apparēt. Deinde musculis rectis, nō propter pubis os nerui duntaxat inseruntur, sed interiori quoque ex parte, ubi his impressionibus musculi donātur. Istarū impressionum duæ plurimùm supra umbilicū consistūt, & interdū una sub umbilico in sumine, aliquando etiam tres supra umbilicū. Neque has Naturam musculis frustra largitam arbitror, uerùm ut commodiùs rectà sursum in priora nōnihil declinantes porrigerētur, & nō instar duorum palorum erecti, sed secundùm orbicularem abdominis regionē obliquati, peritonæum appositè premerēt, eoque, quod narraturi sumus, munere opportuniùs fungerētur. Porrò quū thoracem mouentes exequemur musculos,[y] unum in simijs & canibus enumerabimus, qui inter ipsos ordine quintus futurus est. Hunc uerarū costarum cartilaginibus, ad pectoris ossis latus exporrectum, docebimus totum membraneū, prætereā ad primæ secundæque costæ interuallum, ubi carnosior redditus, in primam costam desinit. Profectò musculus hic in omnibus animalibus, in quibus sectione deprehenditur, mihi quantūuis accuratè secanti, pars recti abdominis musculi esse uidetur, & rectum musculū ad primam usque thoracis costam in illis animalibus ascendere prorsus assero. Quod in canibus caudatisque simijs maximè euadit conspicuum, nec quisquam inficias ire potest, illis unum musculum à pubis osse, ad primā usque costam exporrigi. In hominibus (ut uerum fatear) eundem musculū nunquam obseruaui, atque illo homines quū breuissimo donentur pectore, facilè carent, quapropter etiam in hac mea hominis fabricæ descriptione, neutiquam recti partem, aut ipsi cōiunctum esse affirmo. Omnibus modò commemoratis musculis subsunt[a] transuersi, utrinque unus, qui ex transuersis lumborum uertebrarū processibus, tenui membraneoque principio enascitur, deinde in progressu ex dorsum mouentibus emergēs musculis, & carnosis adauctus fibris, superiori ilium ossis regioni, & spuriarum costarum finibus exactè carneus connascitur, carnosa ipsius parte uniuersa inuestiens ilia. Vbi uerò uersus abdominis medium,[b] ad exteriora rectorum musculorum latera usque prorepsit, in neruosam exilitatem finit, quæ pubis ossi, & mucronatæ cartilagini implantatur. Per reliquam inter hæc extrema longitudinem, iste membranosus tendo, neruosæ exilitati alterius transuersi musculi continuatur, ac simul ambo tunicæ instar uniuersum abdomen circūcingunt, in hoc obliquos musculos imitati. Verùm horum musculorū neruosa tenuitas non æquè, atque obliquorum lata est, transuersi enim nonnihil sub rectis musculis, & potissimùm iuxta pectoris regionem, carnei conspiciuntur. Præsentibus musculis[c] peritonæum subnascitur, membrana nutritioni famu-

Recti.

Recti musculi pars, qua simiæ abundant.

Transuersi.

m 5 tab. à q sursum.
n 6 ta. c.
o 5 tab. x. 6 ta. b
p 5 tab. u, u, u.
q 5 ta. Δ. 4 ta. n. 6 ta. f.
r 5 ta. n notatur superius, o inferius.
s 5 ta. p ad q.
t 5 tab. à q sursum.
u 5 tab. r 4 tab. n.
x 5 ta. u, u, u.
y 5 tab. ab r per s ab t.
a 6 tab. Δ. 5 ta. y. 11 tab. p.
b 6 tab. b.
c prima. fi. 5 lib.

famulantibus organis circumpoſita, huic membranæ tranſuerſi adeò connaſcuntur, ut arduum ſit, illos ab hac in homine illaceros liberare. Carnoſæ tamen muſculorũ partes, uix aliter peritonæo cõmittuntur, quàm mutuò incumbentes muſculi, inuicem hærere ſolent. Tranſuerſi enim muſculi propria muſculorũ membrana illic, quà peritonæo obducuntur, neutiquam (& ſi pleriq; ſecus arbitrentur) deſtituti ſecantibus occurrunt. Neque unquam alius muſculorum abdominis, quàm nunc enarrauimus, ſitus uiſitur. Vti forſitan aliquis librorum duntaxat openautam agẽs, promptè colligeret, pugnãtibus nimirũ Galeni locis deluſus. Quandoquidẽ hos aliter recenſet in Libris de Affectorũ locorũ cognitione, rurſus aliter in Libris de Partium uſu, & aliter prorſus in Libris de Adminiſtrãdis ſectionibus, ubi eos ita enumerat, ut in Sexto libro curatiuæ methodi ipſorũ ſitum rectè deſcribit. Octo abdominis muſculi, præter cõmunem omniũ muſculorũ uſum, quò corpori calefaciendo, refrigerãdoq; auxiliãtur, & propugnacula quædã cenſentur, primario uſu thoracis motibus præſunt, ut in proprio de thoracẽ mouentiũ muſculorum Capite dicturi ſumus prolixius. *Abdominis muſculorum uſus.* Deinde homini ad durorũ recrementorũ expul- 7 tab. Δ. ſionem aptiſſimè ſubſeruiunt, quando enim omnes ſimul tenſi laborarunt,[d] ſepto tranſuerſo interim ex ſpiritus retentione depreſſo, ita inteſtina ſimul cõprimunt, ut ex anguſto loco in ampliorem (qui inferior eſt) fæces protrudant, expellantq;, & rurſus ad uentriculũ ſuperiora'ue illas deferri, præcaueant nihilo ſecus, quàm ſi duabus ad brachiale tantùm iunctis manibus, & ſemper magis magisq; ſenſim ad extremã uſq; digitorũ aciem diſtantibus, madentem ſpongiã imponeres, & manibus paulatim coëuntibus, aquam exprimere niteretis. Verùm hoc muſculorum abdominis munus, niſi cognita ſepti tranſuerſi functione ſituq;, apertè percipi nequit. Pari etiã ratione, quo pacto parientibus abdominis muſculi (ut cõmodiùs fœtus propellatur) conferãt, nõ aptè cognoſcit̃. Atq; hæc adhuc minus ab illis aſſequũtur, qui ſeptũ tranſuerſum, dum cõtrahitur, thoracemq; adaperit, deorſum pelli arbitrãtur, nõ animaduertẽtes, quũ aërem intrò ducimus, ac thoracem cõtinuò, citra ſpiritus retentionẽ, thoracisq; repleti compreſſionẽ diſtendimus, ſeptum tranſuerſum nullum impetũ in excretione moliri, quod ſcilicet perpetuò ſurſum tractum nõ deprimatur, quemadmodum id in firma ſede, retento ſpiritu, & ui interim compreſſo thorace, permanet. Cæterùm noſtri ſeculi medicos, qui hos tantũ muſculos recenſere ita uidentur, ac ſi alij in corpore nulli eſſent, omnino delirare exiſtimandũ eſt, qui rectis muſculis cibum in uentrem attrahi, tranſuerſis autẽ expelli, & obliquis retineri cõtendunt, præſentibus muſculis attribuentes, quod uerè uentriculi inteſtinorumq; fibris aſſcribendũ fuerat. Sed hæc abſurdiora ſunt, quàm quæ in mediũ adduci debeãt, quũ aliæ fibrę uoluntario motui, aliæ uerò naturali, qui à noſtro nõ pendet impetu, famulentur. Neutiquam ſanè hæc ab ipſis confingenda uenerãt, at laudãdus erat rerũ Opifex, qui quũ abdomen oſſe deſtitutũ neceſſariò creari uoluit, tam affabras tunicas, inuolucraq; ipſi parauit, quę præter quòd tegumenta, & aptiſſima receptacula ſunt, thoracis quoq; motibus, uti monuimus, utiliſſimè ſubminiſtrant.

ABDOMINIS MVSCVLORVM ADMINIſtratio. Caput XXXII.

ADMINISTRATIONEM hanc, aut à muſculorũ capitibus, aut tendinum terminis aggredi nihil prohibet. Verũ facilior eſt, muſculorumq; naturam accuratiùs commonſtrat, quæ ab exortibus auſpicatur. *Duplicẽ eſſe borum muſculorum adminiſtrationem.* Qualitercunq; igitur ſectionem exordiri propoſueris, cutem unà cum carnoſa membrana, ab uniuerſo abdomine, & lumborum regionibus, ad femora tab. Θ. uſque liberatũ eſſe oportet, unà cum[a] muſculo, quem brachiũ deorſum trahere oſtendimus, quanquam is iampridẽ ex ſectionis ſerie, ſimul cum cute ac membrana, in brachium mouentiũ muſculorum ſectione ablatus ſit. His ademptis, & perquàm tenui fibroſaq; membrana muſculis, præter carneam, obducta, unguibus hinc inde leuiter (ut ipſius naturam diſcas) diuulſa, priorem ſectionem in hunc modum aggredieris. Cadauer ad alterum latus inuoluendum eſt, ut commodè & lumborum uertebris, & abdominis *Adminiſtratio à muſculorum exortu. Obliquè deſcẽdentis.* ab. Θ. medio manus adhibeas. Deinde à dextra coſta niteris[b] muſculi abdominis obliquè deſcendentis principium, paruo cultello, aut exigua nouacula liberare, leui ſectione ducta ſecundùm reliquas coſtas uerſus dorſum, & ſecundùm ſuperiorem ilium oſſis regionem, ad pubis oſſis uſq; medium. hanc ſectionem adeò duces leuiter, ut nihil præter præſentem muſculum uulneres. tab. Π. Mox ab his oſſiũ regionibus eleuato muſculi principio, conaberis paulatim ab[c] obliquè aſcendente, deſcendentẽ eouſq; liberare, dum ad abdominis uſque medium illum perduxeris, præcauens tab. Δ. ne unà tanquam obliquè deſcendentis muſculi partem auferas, tenuem[d] muſculum, qui ad decimam undecimãq; thoracis coſtam, cum obliquo mutuis interuallis cõmittitur. Si enim

hunc ſcopulum uitaueris, & in uiris quoque abſtinueris à[e] tunica uaſa ſeminaria inuoluente, muſculum uerſus medium abdominis promptiſſimè duces. Cæterùm ubi ad[f] mediam uſque recti muſculi amplitudinem peruentum erit, pertinaciùs cum aſcendentis muſculi tendine, obli qui deſcendentis tendo coire uidebitur, quem ut integrum, & non uulneratum lacerum'ue ad lineam (quæ in abdominis medio ambientibus meritò, quòd illi nulla ſubſit caro, candidior apparet) diſſeces, impoſſibile arbitror, utcunque acuta nouacula uſus fueris, nam retuſiori nihil prorſus promouebis. Quamobrem reflexo pendenteꝙ à media recti muſculi amplitudine primo abdominis muſculo,[g] aſcendẽtem, qui ſecundus eſt, ſimiliter aggredieris, ducta nimirum à pubis oſſe, per ſuperiorem ilium oſſis regionem, & lumborum uertebras, & fines quatuor inferiorum coſtarum ſectione, quæ ab his omnibus muſculum ſeparare poſſit, & ab illo etiam re ſpirationis[h] muſculo abſtineat, qui decimæ & undecimę coſtæ potiſſimùm inſeritur. Poſt ſectionem, muſculi huius principia hamulo aut unguibus attolles, & à[i] tranſuerſo, cui inſidet, in priora procedens liberabis. Quod[k] uſꝙ ad exteriorem coſtam, latus'ue recti muſculi eius lateris, cuius ſectionem adminiſtras, mediocri negocio perfeceris, ſi modò in uiris uaſorum ſeminalium tunicis (quæ ad teſtium[l] muſculorum ſectionem ſeruandæ ſunt) animum adhibeas, ne unà etiam illæ præſcindantur. Vbi uerò recti muſculi latus externum membranoſus obliquè aſcendentis muſculi tendo ſpectat, acutiori nouacula ſeparandus eſt, neque id quidem oſcitanter, ne totũ obliqui muſculi tendinẽ pertundas, ipſumꝙ hîc finire arbitreris. Tantus enim huius tendinis cum tranſuerſi muſculi neruoſa exilitate iuxta externũ recti muſculi latus, occurrit nexus, ut aliquando obliqui aſcendẽtis tendinẽ diuidi putauerim, & unam ipſius partem tranſuerſo muſculo cõnatam, ſub rectis muſculis procedere, alterã uerò ſuper rectos expãdi arbitratus fuerim, atque id potiſſimùm ſupra umbilici regionẽ eſt cõſpectius. Verùm ſi ad amuſſim obliquè aſcendentis tendinem à tranſuerſo liberaueris, recto muſculo illum ſuperſterni cõperies, à quo ad albam uſꝙ abdominis lineam accuratè ſeparandus uenit, quod in carnoſis recti muſculi partibus factu eſt promptiſſimũ, at in[m] nerueis illis recti muſculi inſcriptionibus arduum eſſe obſeruabis. Obliquorum enim tendo pertinaciùs in his recto muſculo, quàm in reliquis ſedibus, ubi carnoſus eſt, cõnaſcitur, neꝙ adeò promptè ab illis examuſſim diſcindiť, aut potius eradiť. Hîc modò doceberis, quî aſcendentis deſcendẽtisꝙ tendines, circa abdominis mediũ inuicem connaſcantur, ubi recti muſculi mediæ amplitudini (quæ interior eſt) incumbunt, & arduè, nec niſi maxima induſtria, & acutiori nouacula, ad albam uſꝙ abdominis lineam ſeparari queunt. Cæterũ poſteaquàm unius lateris, cuius iam ſectionẽ aggrederis, obliquos abdominis muſculos ad albam uſꝙ lineam perduxeris, expende,[n] qualiter obliquorum tendines, rurſus tranſuerſorum tenuitatibus in ea abdominis regione adnaſcantur, qua recti muſculi ab inuicem magis ſeiungũtur. Vtroꝙ obliquo muſculo in illud cadaueris latus, quod menſę incũbit pendẽte, ſola manu[o] rectum muſculum à tranſuerſi nerueà tenuitate ſeparabis, dextræ manus digitis ab exteriori muſculi latere iniectis, & ſecundũ abdominis longitudinẽ hinc inde ſub muſculo ductis. Quũ primùm rectus muſculus à tranſuerſo abſceſſit, integrũ eſt, recti muſculi fibras unà cum[p] tranſuerſis illis inſcriptionibus contueri, ac tandem muſculum à thorace nouacula liberatũ, ab abdomine detrahere,[q] ita tamen, ut adhuc pubis oſſi hæreat, ipſiusꝙ hîc initiũ accuratè examines. At quũ hunc à pectore in cane, aut ſimia adimes, ſtudendũ eſt, ne[r] continuũ illi membraneũ tendinẽ ſimul auferas, aut uulneres, qui ſecundùm pectoris longitudinẽ, à recto muſculo, ad primã thoracis coſtam porrigitur, ac re uera in eiuſmodi animantibus recti pars eſſe conſpicitur. Eſt autẽ hic tendo muſculus'ue, à quo in[s] muſculi brachiũ pectori adducẽtis adminiſtratione præcepi quoꝙ abſtinendum, & num homines hunc cum ſimijs cõmunem habeant indagandũ.[t] Tranſuerſum pari modo, quo obliquos aggreſſus es, opportunè adminiſtrabis, ducta ſimiliter leui ſectione à pubis oſſe, per ilium os, & tranſuerſos uertebrarũ lumborũ proceſſus, aut potius[u] muſculorũ dorſum hîc mouentiũ exterius latus, atꝙ demũ ad fines ſpuriarum coſtarum, quæ intacto peritonæo ſolũ muſculũ penetret. Mox tranſuerſi principia hamulo eleuabis, et nouacula, quàm poteris, attẽtiſſimè à[x] peritonæo paulatim liberabis, donec ad neruoſam ipſius deueneris exilitatẽ, quæ maiori adhibita cura, à peritonæo ita ſeparãda eſt, ut neꝙ peritonæum, neꝙ tendo, neruoſa'ue ea tenuitas lacerẽtur. quod quidem nõ adeò arduũ eſt, atꝙ operoſum, & prçcipuè iuxta abdominis elatiora nõ procul à pectore, nam in ſumine tendo ipſe (ut etiã peritonæũ) nimis quàm tenuis occurrit. Nunc uerò ubi & hunc muſculũ ad mediũ abdominis perduxeris, ac à peritonæo, ut licuit, optimè liberaueris, rurſus in ſuum locũ quatuor huius lateris muſculos repones. Mox cadauere in dorſum reflexo, ſecundã adminiſtrãdi rationẽ aggredieris, quæ à tendinum finibus, in abdominis medio auſpicatur. Duces itaꝙ à pectoris oſſe ad pubem uſꝙ, per totam abdominis longitudinẽ, ſuper mediũ recti muſculi eius lateris, cuius

Left margin notes:

Candidior in abdomine linea. (beside line 5)

Obliqui aſcendentis. (beside lines 7–8)

Nexus neruoſæ tenuitatis obliquè aſcen. muſ. cum tranſuerſo. (beside lines 18–22)

Recti adminiſtratio. (beside lines 35–36)

Tranſuerſi. (beside line 46)

Altera abdominis muſculorum adminiſtratio, uerſus ipſorum initia. (beside lines 52–55)

Obliqui deſcẽdentis. (beside lines 56–57)

Right margin notes (partly cut off at the edge):

e 3 ta. Y.

f Hæc eſſet, in qua recti duceretur li nea per u, u, u ta. s.

g 4 ta. n.

h 11 ta. Δ.

i 5 ta. γ.

k 5 ta. x.

l 22 fi. lib. 5 ψ.

m 5 ta. u, u, u.

n 5 tab. ſu praq. 6 ta c.

o 5 ta. Δ.

p 5 ta. u, u, u.

q 6 ta. f.

r 5 ta. r, ſ, t.

s 3 ta. Δ.

t 6 ta. Δ.

u 13 ta. u, r.

x 1 fi. 5 li bri.

γ 3 ta. Θ. cuius administrationem moliris, adeò leuem sectionem, ut nihil præter [γ] obliquè descendentis
musculi tendinem penetret. Atque hanc sectionem ad mediam recti musculi amplitudinem ten
tandam scribo, quòd nollem frustra per albam lineam, quæ in abdominis medio occurrit, eam
sectionem experiri, siquidem impossibile arbitror descendentis tendinem non uulneratum, &
illæso quoque ascendētis tendine, seorsum liberare, quanquam & ab alba linea interdum sectio-
nem inchoari nō improbauerim, utcunque etiam laceratos tendines inuicem separares. Qua-
propter hac illa'ue sectione ducta, adnitêris hamulo descendentis tendinem attollere, ac à subie
cto ipsi musculo nouacula dissecare, quousque uniuersum musculum, uersus dorsi spinam undi-
ζ 4 ta. Π. que liberatum deduxeris. post hunc, [ζ] ascendētis tendinem à recto separabis, principium sepa *Obliqui ascendentis.*
rationis ab alba linea exorsus. In hoc opere rursus intueberis, quî tendo ille transuersis recti
musculi inscriptionibus adnascatur, ac cum neruosa transuersi musculi tenuitate, ad externum
recti musculi latus coalescat. Insuper à reliqua transuersi musculi parte, obliquè ascendentem
auelles ipsum à pubis & coxendicis & ilium ossibus, & inferioribus thoracis costis, ad lumbo
a 5 ta. Δ. rum usque uertebrarum spinas abscens. [a] Rectum similiter, ut alterius lateris dissecasti, à trans- *Recti.*
uerso musculo attolles, & ipsius capite à pubis osse absecto, illum super thoracem reflectes. Mo
b 6 ta. Δ. dò recta sectione secundùm albæ lineæ longitudinē ducta, quæ duntaxat neruosam [b] transuersi *Transuersi.*
musculi tenuitatem illæso peritonæo diuidat, conaberis eam à peritonæo diligenter separare,
c 5 ta. β. quod quidem in homine, & potissimùm iuxta pubem, [c] uasorumque seminalium transitum, fa-
cturus es difficillimè, in porcis autem minimo negocio. Cæterùm transuersi musculi, tendine
usque ad carneam ipsius regionem à peritonæo, liberato, eum quoque tantisper auferes quousque
uniuersus musculus à peritonæo dissectus pendeat. Integrum iam quoque est, & huius lateris
musculos in pristinum locum reponere, & ad amussim eorum formam, situm, & fibrarum du-
ctus examinare, ac demum resectis illis, ad testium musculos te accingere.

DE VIRILIVM TESTIVM ET MVLIE bris uteri musculis. Caput XXXIII.

*LICVISSET huc aliquot Quinti libri figuras reponere, ex quibus testiū uteriq;
musculorū natura utcunq; peti posset, uerùm ne easdem figuras diuersis in locis proponeremus,
hîc tantùm adijciemus, in quibusnam figuris præsentes musculi conspici queant. Testis itaque
musculus, nōnihil spectatur tertia tabula ad ʃ, & uigesimasecunda figura Libri quinti ✠. Vte
ri autem musculosa substantia eiusdem Libri uigesimaquarta figura ad characterem O, uti fie
ri potuit, exprimitur.*

AM tempestiuum est, ad musculorum thoracem & dorsum & femur mo
uentium inspectionem, peritonæum administrare, atque cum eo quoque
22 fi. lib. 5 ... atque ex illa figura ... 20 seria ... hic subsequentia petes. testium musculos aggredi. Pertingunt itaque ad unumquenque testem, [a] sin *Virilis testis musculus.*
guli musculi graciles admodum, ex ea uasorum seminaliū & testis tunica
efformati, quæ à peritonæo principium ducens, uasa simul cum teste conti
net. Hæc enim in posteriori ipsius sede ilico, in ipso à peritonæo exortu,
longis, ac inuicē sibi proximis, carneisque fibris ita adaugetur, ut fibræ illæ
gracilis oblongique musculi naturam exprimant, qui illi testis tunicæ semper innatus deorsum
22 fi. li. 5 protenditur, ac tandem iuxta infimā testis sedem, unà cum illa tunica [b] uasi ei seminario applan
... 23 fi. li. 5 κ, θ, ι. tatur, quod à testibus iam paratum semen assumit, idque sursum in peritonæi amplitudinem de-
23 fi. lib. 5 ξ. ο. ducens, in uesicæ ceruicem [c] se profundit. Neque aliqua prorsus parte, testibus, aut seminarijs ua
sis tunica illa pertinaciter adnascitur, quàm ubi simul cum musculosa ipsius substantia, inserti-
onem ad eius uasis inflexum molitur, qui ad infimam testis sedem reflectitur adeò, ut musculus
ipse nusquam testem contingat. Respondet itaque testis musculus illis, qui ex carnosa membrana
efformantur, quandoquidem is aliud nihil prorsus est, quàm carneæ fibræ uasorum semina-
3 ta. A. C. E. Γ. lium, & testis inuolucro innatæ, quemadmodum carnosæ membranæ [d] musculi, carneis quo-
que fibris per membranam digestis constituuntur. Porrò testium musculorum beneficio, uiri
arbitrario motu testis modicè (ut & ipsi musculi graciles tenuesque sunt) sursum alliciunt, ne
22 fi. lib. 5 ... testes plus æquo laxati, ac ad anteriora pendentes, nimio oneri [e] seminarijs uasis sint. Hunc u-
sum musculi in coitu potissimùm præstant, si enim testes uasis seminarijs oneri semper essent,
atque hæc ad inferiora protracta perpetuò arctarentur, non adeò commodè semen transmitte-
rent, atque modò, quū testium à musculis iam attractorū pondere subleuata, magis patescunt.
Constat itaque musculos hos (qui κρεμαστῆρες Græcis uocantur) ex eorum classe censendos esse,
qui

qui nullum sortiuntur musculum, contrarij motus autorem. Nullus enim, qui testes ad inferiora reuellat, extructus est, quandoquidem testes, quos nisi rectà deorsum, nec in ullam partem inclinantes prolabi decebat, abundè à naturali ipsis indita grauitate dimittuntur, idque subinde adeò, ut ne minimùm quidem sursum ægris, senibusque allici queant. Quid uerò Arabibus in mentem uenerit, ignoro, qui binos in uiris cuiusque testis musculos, in mulieribus autē unicum haberi scriptum reliquerunt. Vnicum enim hactenus ad singulos porrigi testes semper in masculis obseruaui. Mulieribus porrò Natura similiter musculos largitur, quos in peritonæo, ut & reliqua ipsarum generationis organa, recōdidit. Ea nanque peritonæi[f] pars, seu processus, qui utrinque à lateribus, ad uterum instar[g] mesenterij pertingit, uenasque & arterias utero deducit, & demum cum alterius lateris peritonæi processu, exteriorem uteri[h] tunicam procreat,[i] carnosis quoque adaugetur fibris, ex ilium regionibus deorsum obliquè, ad uteri latera perreptantibus, adeò sanè, ut & mulieribus utrinque singuli sint musculi, illis specie similes, quibus uiri testes donantur. Et quamuis plerunque graciles sint, neque admodum carnei, crassi'ue, ego tamen eos aliquando in nonnullis mulieribus uteri cornua esse arbitratus sum, Galeni uteri descriptione eleganter delusus, qui non muliebrem, ad uaccinum & caprinum describit[k] uterum, cornua arietū cornibus longè simillima obtinentem secus multò, quàm muliebris uterus. Porrò his uteri musculis, obscura uteri ad superiora attractio perficitur, quam mulieres tunc facilè percipiunt, quum ilia trahere colligereque conātur, atque adeò (ut sic dicam) uteri ceruicis[l] os, totumque uterum, penitiùs in peritonæi amplitudinem allicere student.

Musculi muliebris uteri.

In Libro de Vteri sectione.

f 24 fi.li. O,P,Q, 26 fi. E, F & 27 I,L. g 10 fi.li. L,L,M,M. h 27 fi.li. H,H. i 24 fi. 5 li. O. k 29 figu. lib. 5. l 25 fi.lib.

MVSCVLORVM TESTIVM ADMINISTRATIO. Caput XXXIIII.

QVEMADMODVM in Quinto libro musculorum, quos testibus asscripsi, mentionem incidere necessum erit, ita quoque eorum administrationem cum reliquarū partiū illo Libro enarrandarū sectione pertractabo. Quod tamen ad administrationē hoc Libro persequendam spectat,[a] à mucronata pectoris ossis cartilagine, ad pubis usque os, nouacula peritonæum diuides, alia rursus sectione per transuersum utrinque, ab umbilici regionibus ducta. Mox absque delectu, in uiris omnia, quæ peritonæo cinguntur, præter recti intestini[b] finem, & uesicam, auferes. His itaque, ut in Quinto libro docebimus, ademptis,[c] & etiam scorto à testibus unà cum carnea membrana ipsi subdita liberato,[d] stylum exiguum ab interiori peritonæi parte meatui indes, qui seminarijs uasis in humiliori peritonæi regione, ad inguina uiam præbet. Postea quā uerò stylum ad testem usque protruseris, atque ad illius latus, seu (si modò talis stylus ad manum sit) in ipsius rimam ac canalem, cultellum indideris, longa sectione à peritonæo ad testem usque secundùm styli longitudinē facta, membranā tunicam'ue, uasa cum testibus inuestientē diuides. Atque ita uasa in conspectū cum testibus sese offerent, & extenso quoque uasorū inuolucro, gracilem testis[e] musculū, quo inuolucrum id uelut enutritur, conspicies. Hoc musculo ab humillima uasis à testibus semen deferētis inflexione liberato, eius naturā promptissimè cōdisces, qualiterque testem sursum trahat, intueberis. Liceret modò testibus cum suis uasis musculisque abse ctis, penis & uesicæ ceruicis musculos aggredi, at quum ante hos integrū sit, & thoracis & dorsi & manus dissecare, ad thoracis sese iam conuertet oratio. [f] Cæterū mulierū musculi aperto iam peritonæo, & intestinis ad latera sursumque reductis & mulieris testibus quoque subleuatis, in conspectū citra aliam sectionē ueniūt, dummodo uteri lateribus membranisque, illum peritonæo alligantibus animum accommodare non pigeat. At hæc uniuersa (ut & antea admonuimus) in Quinto libro accuratiùs prosequemur.

Quū ea quæ peritonæo cōtinētur, modò resecanda ueniant.

Virilis musculi administratio.

Muliebris musculi administratio.

a uti facti est in 2 fig. lib. 5. b 20 fi. li. O, dein p. c uti in 22 fi.li. 5 ad r, s,t,u,x. d id factum rus, quo 22 fi.lib 5 à uigesima differt. e 22 fig.lib. 5 ¥. f uti ferè se offert 24. fi. lib. 5.

DE MVSCVLIS THORACEM MOVENTIBUS. Caput XXXV.

THORACEM eius motus, quo respirantes indigemus, gratia,[a] non unico cōformatum osse, aut omnino osseum esse, superiori Libro declaratum est. Iam uerò proximū erit, thoracis motum ex nostro arbitratu debuisse pendêre, nō autem naturalem esse, sermone persequi, dein si uoluntarium esse, ex usu homini fuerit, quibus is motus perficiatur musculis, subiungere. Summus itaque rerum Opifex respirationē homini animalis spiritus reficiendi, & cordis occasione largitus est, quòd & ipsum quidem substantia aëris indigeat, & plurimùm feruens in eo calor refrigerari expetat. Inspiratio quidem cor refrigerat,

Thoracis motum iure arbitrarium esse.

a 1,2 fi. ca. 19 li. 1.

gerat, ſuppeditata ei frigida qualitate. exſpiratio autem feruentis in eo, & quaſi combuſti, & fuliginoſi recrementi effuſione expulſioneq́, cordi etiam refrigerando conducit. Atque huius potiſſimùm cauſa duobus contrarijs motibus reſpiratio perficitur, attrahit enim in diſtentione & dilatatione, euacuat uerò in conſtrictione, eiſdem ſcilicet motibus, quibus & cor ipſum perpetuò fungitur. Quanquam reſpirationis cordisq́ motus, genere plurimum uarient. Siquidem cor naturali motu, uelimus nolimus, mouetur, reſpiratio autem adeò ex noſtra pendet uoluntate, ut quoſdam ſpiritus retentione ſeſe necauiſſe legamus. atque id magnoperè non ad benè uiuendum duntaxat, ſed etiam ad ipſam uitam, homini utile cenſetur. Si enim idem rhythmus conſonantiaq́ reſpirationis cum cordis pulſu neceſſariò eſſet, neque ipſa reſpiratio ex noſtro impetu uoluntateq́ penderet, multum diuq́ loqui nequiremus, quod non exiguam commodæ uitæ noxam præſtaret. Porrò ſi non poſſemus interdum citra reſpirationem per fumum, uel puluerem, uel quanpiam prauam & uenenoſam aëris qualitatem, uel loca putreſcentibus cadaueribus, cloacis, aut alijs occaſionibus inquinata incedere, ea uitam ipſam quàm celerrimè læderent, hominemq́ prorſus corrumperent. Conſtat itaque, ex noſtro impetu, aëris per aſperam arteriam in pulmones inſpirationem, atque rurſus fuliginoſorum recrementorum cordis exſpirationem oportuiſſe celebrari. Cum uerò pulmo thoracis motum, quoties ille cõprimitur, dilatatur'ue, uacui potiſſimum ui ſequatur, muſculos thoracem mouentes debuiſſe extrui certiſſimum eſt, qui thoracem dilatarent, arctarentq́. Erunt autem hi in uniuerſum unà cum octo abdominis muſculis in homine, [b] octuaginta nouem, utrinque ſcilicet quatuor & quadraginta, ac poſtmodũ unus utrique lateri cõmunis. Verùm canes & ſimiæ duobus abundãt utrinque, ut ſimul tres habeant & nonaginta, quos Galeni intelligendi occaſione, in ſerie ſua enumerare haud grauabor, enumerationem ab altero tantùm latere uniuerſam abſoluturus, ut deinde enarrato utriuſque lateris communi muſculo, amborum laterum muſculos unà numeri gratia coniungam. [c] Primus itaque ex inferiori interioriq́ clauiculæ regione, ſecundùm ipſius longitudinem, quà primam reſpicit coſtam, exoritur, principiũ carnoſum undique obtinens, & carnoſo quoque termino primæ coſtæ, quâ pectoris oſſi committitur, antica ex parte inſertus. Muſculus hic breuis, ſed amplus eſt & tenuis, ac omnino carneus, fibras ſortitur impenſe obliquas, propemodumq́ tranſuerſas, quæ à clauicula antrorſum procedentes, ſupremæ thoracis coſtæ, & nonnihil pectoris oſſi, quà eius coſtæ cartilaginem excipit, implantatur. huius beneficio prima coſta, ſurſum uerſus exteriora retrahitur, hacq́ ratione ibidem thorax dilatatur. [d] Secundus muſculus grandis eſt, carnoſo principio, ex tota ſcapulæ baſi interiori in parte enatus. hinc carnoſus perpetuò procedens, ac coſtis exporrectus, admodum lateſcit, tenuior tantiſper redditus, donec primæ, ſecundæ, tertiæ, quartę, quintæ, ſextæ, ſeptimæ & octauæ, aliquando & nonę, thoracis coſtis ſeſe inſerat, atque id media potiſſimùm coſtarum ſede, ſi modò coſtæ longitudinem à uertebris, ad os pectoris uſq́ metiaris, qui locus eſt, multò anteaquam coſtæ in cartilaginem ceſſant. Reliqua autem parte, qua muſculus coſtis exporrigitur, ipſis duntaxat incumbit, exiguisq́ tantùm fibris (ut mutuò inſtrati ſolent muſculi) illis committitur. Cæterùm non recta ſimpliciq́ linea ipſius, quem dixi, finis coſtis implantatur, ſed hîc tanquam in digitos diſcretus eſt, qui per coſtarum oſſa prolixiores, quàm muſculi pars, quæ interuallis connaſcitur, in priora procedunt, [e] contrario nimirũ modo, quo obliquè deſcendens abdominis muſculus, ex inferioribus ſex coſtis ſuam aſſumit originem. Hic enim ex interuallis coſtarum prolixiùs ſuos digitos educit, atque cum ſecundo reſpirationis muſculo ſerratam compagem efficit. Secundi thoracem mouentium muſculi fibræ, ſi quando ad ſuum principium, quod ex ſcapulæ baſi pendêre credimus, tendantur, uniuerſas coſtas (præter inferiores, quibus muſculus non inſeritur) uerſus exteriora uellunt thoracem dilatantes. Hic muſculus in hominibus ita ferè habet, in canibus uerò & caudatis ſimijs ſecus, non enim ſolum ipſis in octo coſtas inſeritur, ſed etiam ualidiſſimè tranſuerſis ſeptimæ & ſextæ & quintæ & quartæ ceruicis uertebrarum proceſſibus implantatur, aut (ſi auſim eloqui) ab illis proceſſibus ſui principij portionem mutuatur. Velim enim non oſcitanter expendi, an præſens muſculus à ſcapula, coſtis & uertebris illis inſertus, thoraci mouendo ſeruiat, an uerò à coſtis, illisq́ uertebris initium ducens ſcapulæ implantetur, ipſiusq́ ſecundùm thoracis latera, antrorſum motus occaſio haberi queat. Duorum qui iam ſubſequuntur in numero muſculorum, [f] unicus tantùm hominibus adeſt, is ſcilicet quẽ ordine quartũ ſtatuemus, nam [g] tertio ſimiæ ac canes tantũ donãtur, numero autem ipſum quoque, ſicuti paulo ſuperiùs monui, ne quis Galeni lectioni nimium citra ſectionem confiſus, aliquos me præterijſſe muſculos præter meritum nugetur. Tertius itaque, & quartus, ab utroque ſecundi muſculi latere habentur, unus in priore ipſius ſede, alter in poſteriore, ambo ſimul cum ſecundo (ſi modò id præſtet) thoracem dilatantes. [h] Tertius 3

qui

Margin notes (left, partly cut off): ...nſim ſin... os ſeor... adnota... bimus. — ...tab. d. ſ... ta. Z. — ...tab. O, ...O. 2 tab. ...O. 3 ta. ...5, 6, 7. ...4 5 m. ...7 L. 8 ...X, 12 ...S. 13 T. — ...bſerua... id 1 ta. ...O, P, ...P. & 2 ...O, o, p, — ...11 ta. F. ...tab. r. — ...tab. r. 5 ta. X.

Margin notes (right): *Muſculorũ thoracem mouentium numerus.* — *Primus thoracem mouentium.* — *Secundus.* — *Tertius & quartus in numero, uerùm tertio ſimiæ abundant.*

qui ſecundùm anteriora ſecundi muſculi exporrigitur, carnoſus ex interiori parte tranſuerſi ſecundæ ceruicis uertebræ proceſſus[i] enaſcitur, ac deorſum protenſus, ex ſequentibus quoq; principium ducit, donec uarijs auctus exortibus, primæ thoracis coſtæ cõmittatur. hîc enim latior, ſed tenuior efficitur, & quatuor ſuperioribus thoracis coſtis, perpetuò carnoſus inijcitur.[k] Vbi uerò quartam, interdum, idq; præcipuè in canibus, quintam prætergreditur coſtam, in[l] membraneum neruoſumq; ligamentum deſinit, quod ſubſequentibus coſtis ad ſeptimam aliquãdo, & octauam uſque exporrigitur, ſingulis, quibus incumbit, coſtis firmiter adnatum. Procedit uerò huius muſculi carnoſa pars, quæ coſtis cõmittitur, unà cum ipſius membraneo tendine, iuxta muſculi[m] ſecundi regionem, quæ in digitos diffuſa, coſtis implantatur. Hunc in caudatis ſimijs, & canibus liquidiſſimè ita in publicis ſectionibus ſeſe habere oſtendi, non tamen inſtar manus ſuas inſertiones tentantem, in hominibus autem, me unquam aut reperiſſe, aut oſtendiſſe minùs affirmare poſſum, quàm audacter aſtruere, illò homines carere. quod non ita dictum eſſe uelim, ut poſtpoſita Galeni autoritate, ſtudioſi illum in hominibus indagare ceſſent.

Quartus numero, humani autem thoracis tertius.

[n] Quartum in huius Capitis muſculorum ſerie, homines iuxta ac ſimiæ canesq; adipiſcuntur, ſed nonnihil diuerſum. Hominibus enim ex trium inferiorum ceruicis uertebrarum, ac primæ thoracis uertebræ ſpinis, membraneum latumq; exoritur principium, quod[o] primo caput mouentium muſculorum pari & hac ſede[p] repoſitis, dorſum thoracemq; mouentibus muſculis inſtratum, in priora, ſeu ſi dextrum ſpectas muſculum, dextrorſum decliuis exporrigitur, carneum euadens, latiq; muſculi naturam oſtendens, ſimulatque primi illius paris externum latus ſuperauit. Deinde ubi primam thoracis coſtam contingit, in latera ſenſim obliquè ductus, in tres ueluti digitos tripartitur, ſingulos tribus quatuor primarum coſtarum interuallis exporrigens, illisq; ſeſe coſtis inſerens. Canibus porrò ex eodem principio muſculus iſte prodit, niſi etiam altiùs nonnihil exoriatur, uerùm ubi membraneum eius principium magis obliquè, quàm tranſuerſim deſcendens, ad tertiam thoracis deuenit coſtam, carnoſus latusq; inibi cõſpicitur, qui tertiæ coſtæ, & tribus ordine deorſum ipſi ſuccedentibus implantatur, in priora, ſeu in latus ſemper obliquè tantiſper deſcendens, donec aliquouſque ſub[q] ſecundi thoracem mouentis muſculi principio reconditus, atque in digitos diſcretus finiat. Cæterùm duos hos muſculos, tertium uidelicet & quartum, thoracem quoque attollere diſtendereq; in ſimijs eſt manifeſtiſſimũ, quemadmodum etiam in hominibus quartum muſculum eidem muneri præeſſe. tres itaque in hominibus, quatuor uerò in canibus & ſimijs hactenus deſcripſi.

Quintus canum, quo humanus thorax deſtituitur.

[r] Quintus igitur ordine, quo & homines diſtituũtur, anteriori coſtarum parti, qua pectoris oſſi proximæ ſunt, exporrigitur, paulò enim ſupra latus mucronatæ cartilaginis, membranei ualidiq; ligamenti inſtar, ſuper coſtarum cartilaginum fines, ſurſum nõnihil in poſteriora inclinans procedit, quouſque ſecundæ coſtæ ſuperſternatur. Ibidem enim tendo illæ membraneo ligamento reſpondens, carnoſis adaugetur fibris, & hæc carnoſa muſculi pars, primæ coſtæ cartilaginis principio, & ipſius oſſis fini adnata, ad ſuperiorem eius coſtæ regionem terminatur. Verùm non hic magnam teretemq; carnem obtinet, ſed tenuem utcunque, & tendinis ſui modo latam, ſuperiori ipſius ſede orbicularem, & in externo latere, quàm in interno, quo pectoris os reſpicit, longiorem. Tendo iſte, ſeu ligamentũ (utcunq; appellare uiſum fuerit) coſtarum cartilaginibus, quas aſcendit, firmiſſimè adnaſcitur, caro autem, carnea'ue ipſius portio, ſuperiori ſecundæ coſtæ parti, & toti primæ ſecundæq; coſtæ interuallo adnata uiſitur. Muſculum hunc (ut in abdominis muſculorum enarratione admonui) nullum peculiarem eſſe arbitror, nam recti abdominis muſculi portio, quantumuis accuratè diſſecanti apparet. Videtur enim carnoſa[s] recti muſculi pars, quæ paulò ſupra mucronatæ cartilaginis latus conſiſtit, in hunc membraneũ ualidumq; tendinem deſinere, atq; ita ſurſum cõſcendens denuo carnoſo fine primæ coſtæ inſeri,[t] eiusq; muſculi naturã referre, qui maxillam inferiorem deorſum trahit, qui in medio tendinis ſpeciem exprimens, duobus uentribus donatur. Aut ſi hæc coſtis exporrecta portio, recti muſculi pars non cenſenda ſit, nemo illius termino hanc firmiſſimè connatam, aut potiùs ex ipſa enatã ibit inficias. Vtcunq; uerò res habeat, ſiue peculiaris ſit muſculus, ſiue recti portio, eiuſdem ſemper functionis opifex erit, nimirum uerarum coſtarum terminos pectoris oſſi coarticulatos comprimendi cõſtringendiq;, ob idq; & thoracẽ arctandi. Cæterùm quum in hominibus mihi nunquam uiſus ſit (uti neque ijs, qui Galenum præceſſerunt, Anatomicis ſeſe in hominum cadaueribus exercentibus) hominis duntaxat tres muſculos hactenus recenſui, in ſimijs uerò & canibus quinque, atque id adhuc ea conditione, ut reclamantibus oculis, quintum muſculum à recto abdominis diſtinctum recenſeamus.

Hominis quartus, ſimiarum 6.

[u] Sextus igitur ſimiarum, & quartus hominum, ad dorſum mouentium muſculorum latera, coſtarum radicibus, & tranſuerſorum uertebrarum proceſſuum apicibus exporrigitur.[x] Originem enim ducit cum [y] longiſſimo

i 6 ta.O.
k 6 ta.P.
l 6 tab.Q.
m 6 ta.R.
n 11 tab.F. 10 ta.E.
o 11 tab.A. A.
p 11 ta.Q. R,S.
q 11 ta.X.
r 5 ta.r,ſ,t.
s 5 ta.Δ.
t 5 ta.H,I.
u 12 ta.Δ 11 ta.Q.13 ta. O,O.
x 12 ta.K.

y 13 ta.r.12 tab.N. [y]longiſſimo dorſum mouentium muſculo, ex poſteriori oſſis ſacri regione, & interiori ilium oſſis ſede, quam extra ſacrum os in poſteriora prominere nouimus. Hinc cum undecimo dorſum mouente muſculo, tranſuerſis uertebrarũ lumborum proceſſibus innixus, ſurſum deducitur, tam pertinaciter [z] toto per lumbos ductu illi muſculo cõmixtus cõnatuſq;, ut meritò ipſius pars cenſeri queat, neque facilè ab ipſo ſectione dirimi poſſit. Quũ primùm uerò uterq; duodecimã thoracis reſpicit uertebrã, ſextus hic muſculus à dorſum mouente undecimo, notatu digno interuallo abſcedit adeò, ut inibi incurioſè ſecantibus ex illo principiũ ſumere uideretur. Hinc modicè obliquus ſurſum in latus conſcendit, & decem ſuperioribus coſtis, ex carnoſa ſua ſubſtantia [a] tendines paulò minus toto teretes pullulat, non perpetuò carneis cõſtans partibus, quantumuis etiam Galenus hunc undique carnoſis partibus conſtare in Quarto de Adminiſtrandis ſectionibus libro prodiderit. Inſeruntur autem illi tendines coſtarum [b] tuberculis, quæ ex ipſis paulò poſtea, quàm à tranſuerſis uertebrarum proceſſibus abſceſſerunt, extuberare relatum eſt. Ceſſat autem muſculus hic ad primam thoracis uertebram, interdum tamen adeò conſcendit, ut & tranſuerſo ſeptimæ ceruicis uertebræ proceſſui tendinem quoque non minùs, quàm coſtis offerat. Vndecimæ & duodecimæ coſtæ carnoſus duntaxat inijcitur, quo enim altiùs muſculus aſcendit, eo nunc dicti tendines magis euadunt conſpicui, ipſeq; muſculus quaſi à tendinum generatione abſumptus, ſenſim gracilior redditur, eas infimas thoracis coſtas, & omnes reliquas deorſum trahens, eaſq; comprimens, ac denique thoracem arctans.

[c] Septimus muſculus, homini pariter & cani cõmunis in poſteriori thoracis ſede, ſecundùm inferiora collocatur, originem ducens membraneam latamq;, ex undecimæ & duodecimæ ac aliquando decimæ thoracis uertebrarum ſpinis, tum aliquot etiam primarum lumborũ uertebrarum ſpinis. Principium hoc [d] muſculis dorſum agẽtibus, & quarto humani thoracis ſuper ſternitur, tranſuerſim rectà in priora porrectum. Vbi autem ſeptimus muſculus hos tranſcendit, coſtarumq; oſſibus committitur, ſtatim carneis adaugetur fibris, & tandem uelut in aliquot diuiſus digitos, nonæ, decimę, undecimæ & duodecimæ coſtarum interuallis, ipſiſq; coſtis ſeſe inſerit, implantatur uerò ipſis multò antè, quàm in cartilaginẽ ceſſant. Atq; hic muſculus hominibus longè latior eſt, quàm ſimijs & canibus, quanuis etiam in canibus inſignior, quàm in ſimijs uiſitur, & in omnibus ſerratam quoque compagem, cum abdominis [e] muſculo obliquè deſcendente efformat. Muſculus iſte retractionis earum, quibus inſeritur, coſtarum opifex eſt, unde etiam thoracem diſtendentiũ numero opportunè aſſcribitur. [f] Octauus hominibus ac ſimijs & canibus communis, in thoracis cauitate ſitum ſibi peculiariter uendicat, extenditur autem per uniuerſum pectoris oſſis latus, ſub tota uerarũ coſtarum cartilaginum regione, propemodum coſtarum os, exteriori ipſius latere contingens. Eſt autẽ muſculus iſte triangularis, ex duobus longiſſimis lateribus, & uno breui conſtructus, & tenuis, omniq; ex parte carnoſus. Fibras ſortitur obliquas, ex oſſis pectoris lateribus, ſurſum in poſteriora protẽſas, niſi fortaſſis mauis aſſerere, ipſas à coſtis ad pectus, à poſterioribus deorſum in priora ferri, huncq; muſculum huius ſedis intercoſtalibus annumerare. Adnaſcitur autem omnibus uerarum coſtarum cartilaginibus, [g] illas ad pectoris os, in ſinus nimirum, quibus illæ inarticulantur, attrahens, & eo motu thoracem quoque arctans, & coſtarum cartilagines inuicem colligans. [h] Supersunt præter utrique lateri communem adhuc, utrinque duo & uiginti, ac deinde duodecim. In ſingulis enim coſtarum interuallis, quæ undecim in alterutro latere ſunt, bini producũtur muſculi, unde & intercoſtalium muſculorum nomen mutuantur. Siquidem ad illorum generationem, per totam coſtarum longitudinem, [i] ab inferiori regione ſuperioris coſtæ, in ſuperiorem humilioris, & in deſcenſu proximę ſedem, neruoſæ quædã fibræ deorſum producuntur. [k] Et rurſus à ſuperiori parte inferioris coſtæ, aliæ fibræ in inferiorẽ elatioris coſtæ ſedẽ obliquè ſurſum procedunt ſic ſanè, ut in ſingulis coſtarũ interuallis duo intercoſtales muſculi habeantur, qui mutuò incumbunt, ac fibras decuſſatim prorepentes ſortiuntur, & per uniuerſum interuallum ſemper carnoſi permanent, nec ob loci anguſtiam in tendinẽ ceſſant. Ac proinde intercoſtalium muſculorũ alios exteriores, alios uerò interiores non ineptè dicimus. [l] Externi in ſingulis coſtarum interuallis, ſimulatque coſta [m] à tranſuerſo uertebrarũ proceſſu, in anteriora obliquè prorepit, principium habent, ac fibris conſtant ex ſuperiori coſta, in inferiorem obliquè in priora deorſum proreptantibus. Hunc fibrarum ductum, per uniuerſa ſpuriarum coſtarum interualla, tam quæ inter oſſa, quàm quæ inter cartilagines conſiſtunt, exteriores muſculi ſeruant, & uerarum coſtarum muſculi, uſque ad coſtarum partem, qua in cartilaginem finiunt, eam quoque retinent. [n] Vbi autẽ uerarum coſtarum oſſa in cartilaginem degenerant, mox fibrarum ductus uariat, ab inferioris nanq; coſtæ cartilagine, ſurſum in priora obliquè, uerſus ſuperioris coſtæ cartilaginem fibræ inibi procedunt, donec & in hac parte exterior muſculus

Marginal notes (left): z 12 ta. à K ad L. — a 12 ta. M, M. — 4 fi. cap. … lib. 1 O … uerſus R. — c 11 ta. Δ. — …ijs quibus hæc …le in 13 ta. …la & 14. …currunt. — e 3 ta. Θ. — f 8 ta. β. — …3 fi. ca. 19 …1 E in u… …tx, aut y …6 uel 7. …Specta 6 …V, X. 8 …D, E. & …uram illi …ulæ ap… …ſitã, dein …V 11 ta. …5, 11 ta. V. k 8 ta. E. — …tab. V, …8 tab. D. 11 V. …3 fi. cap. …lib. 1 ac …rſ, ad A. — …iuſdẽ fig. …B ad E, …t potius …ta. T de… X.

Marginal notes (right): Hom… Simiarum. — Homin… Simiaru… — Intercoſtales muſculi utrinque triginta quatuor. — Externi intercoſtales.

b pectoris

pectoris ossi committitur. Externis his intercostalibus musculis id priuatim accidit, quòd longè magis neruosi excarnesq́ uisuntur in ea costarum sede, quæ à uertebris primùm abscedit, quàm per reliquam interualli longitudinem. deinde non solùm ab inferiori sede superioris costæ, in superiorem humilioris costæ sedem ducuntur, uerùm etiam ab externa superioris costæ incipiunt sede, & in externam inferioris inserũtur. [o] Internorum intercostalium musculorum fibræ, prædictis situm contrarium exigunt, & exteriores ad x literæ similitudinem intersecant.

o 8 ta. E, E ac dein figura illic internam pectoris sedem ostendens.

Interni intercostales.

Interiores enim musculi, quà uertebrarum corporibus proximi sunt, ex inferioris costæ superioris sede, in elatioris costæ inferiorẽ sedem, fibras obliquè sursum in priora protensas mittunt. Hanc fibrarum seriem interiores musculi, per singula spuriarum costarum interualla retinent, & in uerarum quoque interuallis, ad eam usque costarum sedem, ubi in cartilaginem degenerant, ibidem enim ilico ac interni eò deuenerint, fibrarum ductum emutant, nam à superioris costæ cartilagine, in inferioris, fibræ in priora deorsum obliquè protenduntur. Atque ut semel dicam, in uerarum costarum interuallis musculi, qui inter costarum ossa habentur, omnino his, quæ inter cartilagines existunt, contrario fibrarum situ donantur. quod quum pressiùs Arabes animaduerterent, in singulis interuallis non duos, sed quatuor musculos esse, ueterũ quorundam Anatomicorum modo tradiderunt, quanquam de sex tantũ uerarum costarum (quæ septem numero censentur) interuallis id uerè asseruerint. Nam in spurijs costis, bini duntaxat musculi numerari queunt. Quum itaque sex sint uerarum costarum interualla, nihil ex fibrarum serie obstiterit, utrinque quatuor & triginta intercostales musculos enumerare, quemadmodum & ego paulò antè, quum adhuc utrinque duos & uiginti, ac deinde utrobiq; etiam duodecim, præter [p] musculum utrique lateri communem, enarrationi deesse dicerem.

p 7 ta. Δ.

Intercostaliũ musculorũ munus.

In Fragmento de Respirationis causis.

Ad finem de Motu musculorum.

Intercostalium musculorum beneficio Galenus plerisq; locis thoracem stringi & laxari censet, at quum duplices hi sint, exteriores exspirationem moliri prodidit, quod est costas simul adducere, thoracemq́ comprimere, interioribus autem inspirandi munus asscripsit, quod est costas ab inuicem abducere, amplioremq́ thoracis cauitatem efficere. Interdũ uerò non sibi constans, exteriores inspirationi, interiores autem exspirationi præesse uoluit, num uerò, uel altera, quæcunque magis tibi arridet, harum sententiarum ueritati sit consona, diligenter (at seposito interim affectu) perpendas, uelim. Ego enim Galeno deditissimus non ausim ilico ipsius placitis prorsus contraniti, & multò minùs obiter illis assentiri, quandoquidem hactenus, qua ratione intercostales, siue interiores siue exteriores musculi, costas dirimere, ac ab inuicem deducere queant, haud quaquam comperi, quantumuis etiam uiuas Galeni sectiones animaduerterim, & primùm solus mihi has, & deinde publicè in scholis Patauij ac Bononię easdẽ aggressus fuerim, quæ profectò contrarium potiùs Galeni dogmatibus probant, quàm quod illis subscribant. Ad hæc, intercostalium musculorum situs, figura, fibræ, aliaq́ omnia ad eorundem fabricam spectantia, dilucidiùs hos musculos inuicem costas adducere, quàm laxare suadent. Exteriores quidem inter uerarum costarum ossa, & per uniuersa spuriarum interualla repositi, inferiorem costam superiori adducere apparent, interiores autem, superiorem inferiori. Deinde exteriores musculos, inter uerarum costarum cartilagines collocatos, superiorem cartilaginem inferiori, & interiores inferiorem cartilaginem superiori attrahere existimo. quod si fit, quid id aliud est, quàm simul omnes thoracẽ arctare, angustioremq́ efficere? Neq; me Hercule à ratione absonum est, ad exspirationem thoracis'ue arctationẽ, Naturam omnes musculos intercostales produxisse, quum fortiori motu impetuq́ ad efflationem, uocem, tussim, sternutationem, fæcium excretionem, ad partum faciliùs excludẽdum, breuiter ad thoracis compressionem, quàm ad inspirationem indigeamus. Quanuis interim musculi inspirationis autores, inualidi pauci'que sint.

Septũ transuersum, seu musculus utriq; lateri communis.

Iam omnes unius lateris musculos, qui in altero latere pares sortiuntur, explicauimus, ac proinde opportunum erit, orationem ad [q] musculum utrique parti communẽ deflectere. Est autẽ is, quem Græci φρένας, & διάφραγμα, & ἄνω κοιλίαν, Latini uerò Septũ transuersum, nonnunquam & Præcordia uocarunt, hic neq; situ, neq; forma ulli totius corporis musculo respondet, siquidẽ amplus est, & orbicularis, & in ipsius medio [r] caput suum principium'ue gerit. Hîc enim ad amplam latitudinem exactè membraneus existit, ex quo fibræ instar linearum ex centro, ad circuli circumferentiam excurrunt, ijs, quibus septum inseritur, partibus exporrectæ. Hæ carne simplici adauctæ, reliquam musculi partem carnosam efficiunt, quæ paulatim in progressu densior carnosiorq́, pro fibrarum ductus longitudine redditur.

q 7 ta. Δ: 1 fi. li. 6 I, I. 2 fi. R, R. 3 fi. H. 4 Q. 5 E. 6 n, o. 12 I.

r 7 ta inter k, l, m, n.

Procedunt itaque fibræ ex membraneo circulo, [s] ad inferiorem ossis pectoris regionem, iuxta mucronatæ cartilaginis radicem, deinceps aliæ sese succedẽtes ordine, ad spuriarum costarum extrema inseruntur, non quidẽ exteriori cartilaginum sede, at in interiori, ut costarum cartilagines simul cum mucronata pectoris ossis cartilagine, tutissimum septi transuersi propugnaculum effici-

s Insertionem uniuersam 7 ostendit ta.

lum efficiantur. Duodecimæ autem coſtæ cartilagini non ſolùm inſeritur, ſed toti ipſius longitudini carnoſus adnaſcitur, & ad inferiorum coſtarũ extrema, obliquè aſcendente abdominis [t] muſculo, & longè magis [u] tranſuerſo admodum unitur. Cæterùm ſepti fibræ ad uertebras droſi prorepentes, non in undecimã thoracis uertebram, quam ſpectant, inſertionẽ moliuntur, quòd magna [x] arteria ſub ſepto tranſuerſo repens, & [y] ſextus femur mouens muſculus, adeò undecimæ uertebræ obducãtur, ut ſeptum ipſi connaſci nequeat. Ac proinde fibræ, quas hîc undecimæ thoracis uertebræ connecti oportebat, in [z] duo membranea, ſed perquàm ualida deſinunt ligamenta, ſeu tendines. Qui deorſum ad magnæ arteriæ latera protenſi, lumborum muſculis inibi cohærent, & ſenſim arctiores redditi, ac arteriæ nonnihil ſeſe ſubijcientes, tantiſper porriguntur, donec lumborum uertebras excarnes reperiãt, ipſisq́ robuſtiſſimè & longo ductu inſerãtur. Vniuerſum itaq́ ſeptũ paulò minus toto orbiculare eſt, ſitum uerò obliquum exigit, nam à pectoris oſſe per ſpuriarũ coſtarum extrema, ad eam quam diximus, in lumborũ uertebris regionem protenditur, ſitumq́ ob id à prioribus deorſum ad poſteriora uergentem obtinet. Quinetiam [a] duos ſortitur circulos, unum membraneũ, qui caput ipſius putatur, alterum hunc ſuccingentem, qui carneus eſt, uerùm quemadmodum hic ſemper, quo coſtis propinquiùs accedit, carnoſior efficitur, ita & ille, quo ſepti centro uicinior eſt, membranoſior euadit, non tamẽ ambo exacti circuli imaginem referunt, ſed talem, qualẽ quis latũ eſſe diceret, & una parte in acutũ angulũ ceſſare. Membraneus enim ſurſum, atq́ in anteriora acutũ porrigit angulũ, carneus autẽ deorſum, atq́ ad inferiora illis reticulis quàm ſimillimus, quibus in paruę pilæ ludo utimur, & præcipuè ſi eius reticuli capulus diſſolutus, modiceq́ pateſcens fuerit, & ipſum lignum (quo breuius & latius reddatur) non ſegniter parietibus attuſum. Cæterùm uniuerſum ſepti tranſuerſi corpus, duabus obducitur mẽbranis, totam enim inferiorem ipſius amplitudinem, qua nutritionis organa ſpectat, peritonæum ſuccingit. ſuperior uerò uniuerſa latitudo, cor pulmonemq́ reſpiciens, tunica coſtas ſuccingente obducitur. Quinetiam contra aliorum muſculorum naturam, [b] paucis demptis, ſeptum tranſuerſum quibuſdam foraminibus peruium eſt, quæ Galenus ex Hippocratis ſententia duo eſſe recenſuit, [c] unum, quod uertebris, arteriæ magnæ, & deſcendenti ad uentriculi orificium ſtomacho uiam præbet, [d] alterum, quo uena caua in thoracem tranſſcendit. Nobis uerò tria eſſe obſeruantur, [e] primum, ubi ab inuicem deducuntur [f] ligamentorum aut tendinum illorum principia, quæ ſolam trãſmittunt arteriam, & finem [g] uenæ pari carentis, quæ coſtas enutrit, & [h] ramos deinde ſexti paris neruorum cerebri, qui ad coſtarum radices, ſub membrana coſtas ſuccingente propagantur, ac poſtmodum iecori, lieni, renibus, inteſtinis & omento numeroſa ſerie inſeruntur. Si quis modò uertebras his cum Galeno adnumerare uelit, permitto quidem, quanquam impropriè admodum uertebris ſeptum uiam præbere uideatur, imò uix appoſitè, uiam, qua arteria fertur, foraminis nomine donamus, quum hæc potiùs ſemicirculum in ſepti tranſuerſi circumferentia exculptum, quàm foramen referat, ſeptumq́ uertebrarum, corporum ſuperiori ſeu anteriori parti, non autem lateribus committatur. [i] Secundum foramen, ad ſepti tranſuerſi medium, uerſus dextrum tamen conſiſtit, & [k] uenæ cauæ in thoracem reptanti extructum eſt, cuius corpori ſeptum firmiſſimè, membranarum ipſi obnatarum beneficio connaſcitur, quemadmodum & hæ membranæ reliquis quoq́, quibus ſeptum iter præbet, pertinaciter committuntur. [l] Tertium foramen paulò inferius, quàm media ſepti ſedes eſt, ad ſiniſtrum latus modicè uergens habetur, quo [m] ſtomachus, & ſexti neruorum paris rami, ad uentriculi orificium dimittuntur longè profectò ſecus, ac Hippocrates, Galenus, cæteriq́ Anatomicorum proceres arbitrati ſunt. Meę huic ſententiæ non ſectio duntaxat, ſed & ipſa ratio quoq́ aſtipulatur, arduus enim fuiſſet ſtomachi anfractus, ſi dorſo propter duodecimam thoracis uertebram in primo foramine innixus, ſurſum ad priora in uentriculi ſuperius orificium detorqueretur. Eſt enim primum foramen paulò inferiùs, quàm [n] media uentriculi regio, & ipſe uentriculus ea parte, qua ſtomachus illum ingreditur, teres exiſtit, neque magis uerſus priora, quàm poſteriora ſtomachus cum ipſo continuum corpus efficitur. Cæterùm quum hæc de ſepti forma naturaq́ue dixiſſe ſufficiat, meritò nunc ipſius functionem exequar. Plato exiſtimauit hunc muſculum duntaxat concupiſcibilis, ſeu naturalis animæ & animoſæ ſeptum eſſe tranſuerſum, Ariſtoteles uerò, quum has animas, unius tantùm in cor repoſitæ partes eſſe arbitraretur, in hoc ſeptum à Natura procreatum affirmauit, ut cordis ſedem à uentre dirimat, & animæ originem inoffenſam à ciborũ exhalationibus, & caloris aduentitij copia ſeruet, uerùm id non modò præſtat, ſed inter muſculos thoracem mouentes, ad reſpirationem, ac ad propellenda uentris recrementa in primis conducit. huius officium quo thoracem mouet, obſcurum eſt, neque ſat ſcio, an quiſpiam uerè id ſcriptũ poſteris reliquerit, aut etiam illud ex propoſito tradere aggreſſus ſit. Id enim Galeno

Marginal notes (left): t 4 ta. π. — u 6 ta. Δ. — x 7 tab. q. — y ut 25 fi. lib. 5 Q. — y 7 ta. t. — z 7 tab. o, p. — a 7 ta. unus iter k, l, m, alter extra. — Hæc ex 3 et li. figuris sunt petenda. — b 8 tab. C. — c 7 ta. q. — d 7 ta. ſ. — e 7 ta. q. — f 7 ta. o, p. — g fi. 6 ca. li. 3 G. — h 2 fi. cap. 2 li. 4 h. — i 7 ta. ſ. — k fi. ca. 6 li. 3 B. — l 7 ta. r — m 14, 15 fi. lib. 5 D cum F, V ad G. — n 15 fi. lib. 5 M, N.

Marginal notes (right): Septi foramina. — Septi munus

(si ausim proloqui) peculiare est, ut quum prolixissimus sit, fabula quapiam sese surripiat, atq; quod maximè explicandum fuerat, quasi id non ex proposito faceret, tacitè prætereat. Profectò nisi quis exactissimè septi situm formamq; cognoscat, & in uiuorũ sectionibus ipsius munus examinauerit, id neutiquam se oscitanti offeret. Porrò quantũ hactenus assequor, septum transuersum proprio motu ossis pectoris inferiorẽ terminũ, & spuriarum costarũ extrema, ad suum caput tanquam ad centrũ intrò trahit, nonnihil quoq; sursum uellens. Septi enim transuersi caput in medio mouendarum partium reponitur, & elatiori sui capitis sedi, quæ thoracis amplitudinem respicit, nerui à ceruice decurrentes inseruntur. Quum itaque septum in se conuellitur, & spuriarum costarum extrema quodammodo ad centrũ colligit, solam inferiorem, eandemq; anteriorem thoracis partem, quam spuriarum costarum cartilagines constituunt, arctat. posteriorem uerò, quæ ab harum cartilagine ad uertebras usque habetur, dilatat, ac inuicem quinq; inferiores costas dirimit, unà cum sexta & septima, thoracis costis, quarum etiam cartilaginibus septum applantatur. Hac igitur ratione inferiorẽ thoracis partem septum transuersum dilatat, ac distendit. Vt uerò quod dico, assequaris manifestiùs, primùm utranque manũ notharum costarũ cartilaginibus accõmodato, & ui attracto spiritu, quî intrò sursumq; cartilaginũ extrema uellantur, sentito. deinde hîc una manu relicta, alteram posteriori costarũ regioni extẽsam impone, & rursus spiritu assumpto, qualiter iuxta dorsum costæ dirimantur, & cartilagines inuicem conniueant, examinato, nisi fortassis canis, aliud'ue animal ad manum sit, cuius uiua sectio septi functionem doceat. Atque in hac administratione cauendum est, ne dum animal intrò spiritũ ducit, id exspirare arbitreris, quod sanè faceres promptissimè, si duntaxat spuriarum costarum extremis, illisq; sedibus animũ adhiberes, quibus septum implãtatur. Neque adhuc me latet, quosdam nostræ ætatis præcipuos uiros, qui mihi interdum administranti astitere, proprium septi motum ad inferiora fieri contendere, quos præter [o] neruorum *o 2,3 fi. ca.*
insertionem, quæ ex ceruicis dorsali medulla in superiorẽ septi sedem perficitur, & uiuam sectio *11 li. 4 n, n,*
nem longè euidentissimã docere oportuit, quòd aluum exonerãtes spiritum, ualidè compresso *& 1 fi. lib.*
interim thorace, retineamus, non autem continuò inspiremus, & thoracem dilatemus. quod sa *6 P.*
nè tum faciendum esset, si in thoracis dilatatione septũ deorsum duceretur, ut scilicet tunc cum abdominis musculis, excretioni opitularetur. Atq; id etiam docet ualidissima inspiratio, quoties illam ita moliri conaris, ut spuriarum costarũ cartilagines, sursum introrsumq; moueri non statueris, quandoquidẽ quum ui illas retines, una atq; altera inspiratione facta, ita cartilaginum sedes laborat, ac si ui eam pugnis collisisses. Verùm opinor & te quoque uarijs modis hæc experiri, quemadmodum & ego nunc adeò uarijs respirationibus attento, ut præ lassitudine calamus è manibus ueniat reponẽdus, addã tamen, & suffocatos liquidò meæ sentẽtiæ subscribere. His nanque quoniam distento dilatatoq; thorace, septum transuersum ad superiora attractum distentumq;, adeò inter secandũ apparet, ut septum in thoracis amplitudinẽ allatum, iecur & uentriculũ in thoracẽ trahat, difficilemq; illorũ sectionẽ nobis exhibeat, quæ tamen ilico prompta euadit, si thorax alicubi inter costas, aut ipsum septum perforetur, id enim tunc statim flaccidum, instar madidi panni deorsum concidit, ac plus, quàm uoles, iecur, & uentriculũ propendere sinit. quod, quonã pacto fiat, illi demũ non ignorant, quibus musculorum contractionis & laxationis ratio perspecta est.

Musculorũ thoracem mouentium enumeratio, & quando illi suo funguntur officio.

Hactenus omnes musculos solis costarũ motibus subseruientes explicauimus, qui simul omnes in simijs numero sunt octuaginta quinq;, hominibus autẽ octuaginta unus. Quũ uerò & his octo abdominis musculos, in thoracẽ cõprimẽtium classem prorsus reponendos subnectimus, in homine omnes sunt octuaginta nouẽ, in simijs aũt tres & nonaginta. [p] Obliqui enim descendentes si tendãtur, admodũ humiliorem thoracis sedẽ com- *p 3 ta. Θ.*
primẽtes, thoracẽ arctant. [q] Recti uerò, cũ [r] obliquè ascendẽtibus costas deorsum trahunt, tho *q 5 ta. Δ.*
racemq; non parũ cõstringunt. [s] Transuersi autẽ intrò costas adducẽtes, ad arctandum thora *r 4 tab. π.*
cem faciunt. Porrò eos qui brachiũ & scapulam mouent, parum etiam thoracis motibus auxili *s 6 tab. Δ.*
ari, aliquis arbitrari posset, si aliquando thoracẽ fortiùs cõstringerent. uerùm ita longè ad huc magis respirationis musculorũ numerus excresceret, qui omnes, non in omnibus respirationibus simul operãtur. Sed singulis respirationis speciebus, Natura proprios largitur musculos. Sunt autẽ primùm respirationis duo genera, inspiratio scilicet, & exspiratio, & hæc rursus singula duplices partes habent. Exspirationũ enim alia est naturalis, & nõ uiolẽta, quę nulla nisi naturali urgẽte necessitate fit, alia uehemẽs & uiolẽta, quam efflationẽ nuncupamus. Sic quoq; inspiratio alia naturalis, alia ad uocis generationẽ, aut ad aliud quippiã uiolẽta existit, atq; hæ rursus differẽtiæ plurimùm maioris minoris'ue ratione inter se uariãt. Naturalis inspirationis & exspirationis [t] septum duntaxat autor censetur, abundè enim ipso contracto tenso'ue, medici *t 7 tab. Δ.*
thoracem dilatari, inspirationẽq; perfici arbitrantur. deindè rursus laxato septo, thoracem sua

grauitate

grauitate prompte concidere, exspirationem moliriq; affirmant. Atq; id est, quod Galenus naturalem exspirationem citra musculorũ opem perfici scriptum reliquit. At si aut cordis caloris qualitas increscat, aut ad uocẽ, aliud'ue munus maiori indigueris aëre, mox[u] primus,[x] secũdus, & hominis[y] tertius &[z] quintus, ac simiarũ canumq;[a] tertius, utrinq; unà cum septo operabunt̃, & ex Galeni suffragio[b] interiores intercostales musculi quoq; agent. Quanquam nesciam, num[c] exterioribus, an uerò interioribus musculis intercostalibus inspirandi munus Galenus assignauerit. Si autem maioris exspirationis efflationis'ue, ad uocem, clamores, tibias ac tubas, & id genus instrumenta inflanda necessitas ingruerit, exteriores intercostalium musculi sese operi accingent, unà cum interioribus, nam & hos quoque costas inuicem adducere, thoracemq; arctare autumo. His statim in opere succedet,[d] qui in simijs recti abdominis musculi pars esse dicebatur, præterea qui ad longissimi dorsum mouentis musculi latus utrinq; porrigitur, &[e] qui in thoracis cauitate, sub uerarum costarum cartilaginibus latitat, postremò ipsi abdominis musculi, uix autem aut brachium, aut scapulam mouentium aliqui.

u 4 ta.d. x 7 ta.L. y 11 tab.F. z 11 tab.Δ. a 6 ta.r. b 8 tab.E, E. c 8 tab.D, D. d 5 ta.r.s.t. e 12 tab.Δ.

Li. de Motu musculorum.

MVSCVLORVM THORACEM MOVENTIUM administratio. Caput XXXVI.

OMNIBVS musculis, quos hucusque dissecari docuimus, reiectis, musculorum thoracem mouentium administrationem à[a] primo auspicabere, haud quaquam omittẽs, quin simiã, aut si eius nõ detur copia, canem unà operi adhibeas. Acuto igitur cultello membraneũ, sed impense ualidum ligamentum, quo clauicula pectoris ossis nectitur, primũ discindes, mollem nerueamq;[b] cartilaginem expendens, quæ præter cartilaginem ossibus obnatam, pectoris os & clauiculã interuenit. Ad hæc, inter reliqua huius articuli ligamenta, ualidum quoddam ligamentum inquires, quod ab humiliori clauiculæ sede enatum, illic pectoris ossi inseritur, ubi primæ costæ cartilago, pectoris ossi adnascitur. Mox clauiculam à prima thoracis costa nunc sursum, nunc deorsum reflectes, ac primi musculi originem & insertionem, simul cum fibrarũ ductu cõsiderabis, & musculo dein à clauicula liberato, illum pectori adhuc adhærere sines.[c] Secundus musculus, quoniam scapula modò à thorace dependet, totus sese offert, unde etiam citra aliam operam, à scapulæ basi dissecandus est, & usque ad insertiones, quas in costas molitur, deducendus. In hac administratione sedulò animaduertes, num secundus musculus à scapulæ basi in costas porrectus, thoracis motibus suppetias ferat, num uerò à costis initium ducens, in scapulam inseratur, ipsumq; moueat. atque ad hanc speculationem non mediocriter cõfert, quòd in canibus, tot transuersis uertebrarum ceruicis processibus illum aut inseri, aut ab eisdẽ enasci intueberis. Adempta nunc pariter cum brachio scapula, illam aliquò repones, quo postmodum hæc ad musculorum brachium, & cubitum, & extremam manum occupantium sectionem subseruiat. Cæterùm iam[d] tertium canini thoracis musculum aggredieris, & illo à uertebris liberato, ac ad insertionem diuulso,[e] ligamenti ipsius seu tendinis naturam ad amussim examinabis. Quum itaque huius naturam in cane didiceris, in homine tibi is quoque quærendus est, atque ubi aliquantisper frustra illum inuestigaueris, ad[f] quartam canis, hominis uerò tertiam sectionẽ conferes, huiusq; membraneo principio à uertebrarum, unde prodit, spinis longa sectione liberato, musculum ad suas, quibus inseritur, costas, à subiectis illi sedibus detrahes, nisi fortassis huius principium, quando capitis aggrediebaris musculos, à spina diremeris, & à[g] primo illorum musculorum pari auulseris.[h] Septimum canis, hominis autem quintum similiter à suis quoque, unde enascitur, spinis auferes, ac ipsum à dorsum hîc mouentibus musculis, & canis[i] sexto, hominis autem quarto thoracem mouentium, ad terminum, quo costis implantatur, liberatum thorace appendêre sines. Postquam hos prædicta modò ratione administraueris, integrũ est singulos ad suum principium tuis manibus trahere, ipsorumq; motum, quo thoracem dilatare creduntur, obseruare, ac postmodum in totum à thorace illos reijcere. Vt uerò[k] quintum canis ad amussim examines, dummodo abdominis musculos aggredienti is sese tibi non obtulerit, aut eosdem nondum dissecueris, optarim te transuersa linea, recti musculi carnosam[l] partem, quæ pectus conscendere incipit, in totum diuidere, ac superiori parte hamulo aut digitis eleuata, eam à costarum cartilaginibus nouacula liberare. Conspicies enim unà cum carnosa musculi recti parte, latum illud ligamentum seu tendinem, à costarum cartilaginibus separari, atque, ut dixi, à carnosa recti parte enasci, ac quintum nobis inter thoracis motores enarratum musculum, recti abdomiois musculi portionem censendum esse. Atque id quidem in canibus & caudatis simijs

a 4 ta.d. b 4. fi. cap. 22 li. 1 S. c 7 ta.L. d 6 ta.r. e 6 tab.Q. f 11 ta.F. g 11 tab. A, A. h 11 ta.Δ. i 12 tab.Δ. k 5 ta.r.s.t. l Inter supremum u &r.

Primi administratio. Secundi. Tertij canis musculi administratio. Tertij hominis. 4 canis. Quinti hominis. 7 canis.

inuenies, in hominibus autem (utpote quibus breuissimum pectus cõtigit) neutiquam, quamuis interim accuratè, num & is quoq; musculus homini obtingat, expendendum suadeo. Hæc intuitus,[m] quarti hominis, canis uerò sexti musculi caput, ab [n] undecimo dorsum mouente diuides, ac illum à costis omnibus dissecans, quî ipsis inferatur, inuestigabis. huius itaque functione obseruata, & ipso musculo à thorace absecto, intercostales musculi exteriores uniuersi manifestissimè oculis sese obijciunt. Quò autem & interiores cõtuearis, leui admodum sectione, in uno costarum interuallo, secundùm inferiorem costæ sedem, conaberis exteriorem musculum diuidere, ac paulatim hamulo eleuatum, ab inferiori separare, ilico enim ipsorum natura, & fibræ occurrent inuicem contrario situ incumbentes, quanquam & interiores, aperto thorace, rursus licebit examinare. Hortor interim, utcunque eos indagaueris, ut diligentissimè inquiras, num & interiores, & exteriores diuersis fungantur munijs, ac illi inspirationi, hi uerò exspirationi (aut contrà) famulentur, an simul omnes mea sententia eidem muneri præficiantur, omnesq; thoracem arctent. Quoniam autem iam antea, quæ peritonæo succinguntur, exempta sunt, iecur inquam, lien, uentriculus, intestina & renes, nulla sectione adhibita, inferior [o] septi transuersi pars, conspicua euadit, ubi mox duos inspicis circulos, membraneum unum, & carnosum alterum, ad hæc tria, quæ dixi, foramina, & tendines, ligamentáue lumborum uertebris adnata. Vt uerò fibras ad amussim, & tendines illos, reliquamq; sedem septi inferiorem exactiùs intuearis, peritonæum ab inferiori septi superficie manibus uenit dirimendum, quod in porcis citra omne fiet negocium, in homine autem & cane non item. Cæterùm ut superior septi pars thoracis amplitudinem respiciens, in conspectum quoque ueniat, in homine cultro aliquo mediocri, aut nouacula, aut paruo etiam cultello (quum cartilagines hominum, quàm canum & simiarũ molliores sint) [p] à primæ costæ cartilagine, quà ossi ipsius costæ committitur, sectionem ad infimam usque costam, per cartilagines utrinque molieris. deinde mucronata cartilagine, sinistra manu eleuata, ab inferiori ossis pectoris regione, & huius loci cartilaginibus septum transuers[u]m abrades. Deinceps erectis cum pectoris osse cartilaginibus, [q] membranas interiori ossis sedi connatas, ac thoracis amplitudinem intersepientes, & uenas simul & arterias, é iugulo pectori exporrectas abscecabis, donec pectoris os ab omnibus liberatum, cum cartilaginibus à thorace commodè auferas. Reposito itaque paulisper pectoris osse, à septo membranæ thoracis amplitudinem intersepientes, & cordis etiam inuolucrum, rescindentur, [r] quod longè secus, quàm Galenus undique arbitratur, magna sui parte septo in hominibus adnascitur, multò sanè aliter, quàm in canibus, & Galeni simijs. Insuper à septo neruos ipsi insertos, uenam cauam, & stomachum abscecabis, id à lumbis sensim cum suis ligamentis abradens, liberatum uerò, ac mensæ exporrectum, rursus si libuerit, examinabis. Iam pectoris os in manus assumes, atque in parte ipsius interiori, secundùm illius longitudinem singulos utrinq; [s] musculos tenues, carnosos, & amplos exporrigi conspicies. licebit hos à pectoris osse ac cartilaginibus, nouacula acutiori liberare, & cuius motus autores sint, inquirere. Vbi & hos abscecueris, interiores intercostalium contemplaberis, ac corde, pulmone, uenis, arterijs, stomacho, & si quæ alia in thoracis capacitate habentur, ablatis, thoracis musculorum administrationi summam manum impones.

Quarti hominis 6 canis.

Septi transuersi.

Sexti hominis, canis octaui.

m 12 ta. Δ. n 12 ta. N. 13. tab. Γ.

Pete hæc ex 8 tabula.

o 7 ta. Δ.

p uti factũ est in 8 tabula.

q Hæc petes à 2 fig. lib. 6.

r Spectasẽ riatim 3 & 4 fig. lib. 6.

s 8 ta. B.

DE THORACIS LIGAMENTIS.
Caput XXXVII.

IGNIORA notatu thoracis ligamenta, ad duodecim thoracis uertebras spectant, unde & hæc cum reliquis dorsi ligamentis examinanda ueniunt. Costis autem ad uertebras nullum peculiare ligamentum obducitur, præter membraneum, articulis omnibus commune, quod hîc durissimum est, & cartilaginis naturæ particeps, atqué id potissimùm [a] inter transuersi processus radicem, seu primæ costæ ad uertebram articulum, & transuersi processus apicem, uel secundum articulum accidit. Cartilagines ipsis costis non alligantur, uerùm uti dictum est, ipsa costarum ossa in illas degenerant. Pectoris ossi, qua cartilagines ipsi oblongis capitulis inarticulantur, nulla quoque propria adsunt ligamenta, nam duntaxat membraneum obtinet alijs articulis commune. Nihil enim pectoris os, in ligamentis sibi peculiare uendicat. Verùm ut & cæteris ossibus, membrana quædam, quam quòd os ambit, περιόστεον Græci uocant, pectoris ossi obducitur, atque hæc ualida ac quasi duplicata est, & hanc etiam ipsæ costarum cartilagines, unà cum costarum

a 3 fi. ca. 19 ab a ad c. atque ita ex ossium sedibus ligamẽtorum pete naturã, quæ quum membranea sint, picturis nostris propoñi nequeũt.

ſtarum oſſibus communem exigunt. Atque hæc in thoracis conſtructione illa eſt membrana, quæ Veteribus Altera coſtas ſuccingens tunica nuncupabatur, ut ſcilicet una ſit continua, totam ambiens thoracis cauitatem, peritonæi naturam ſeruans, altera autem ſingulis coſtis propria, ipſisq́ & pectoris oſſi omni ex parte obuoluta. Licebit itaque eiuſmodi membranas & ligamenta, exiguis cultellis in pectoris oſſe & cartilaginibus obſeruare. quæ autem coſtas uertebris committunt ligamenta, non niſi ablatis dorſum mouentibus muſculis, opportunè aggrediuntur.

DE MVSCVLIS DORSVM MOVENTIBUS. Caput XXXVIII.

...igura cap. ...4 li. 1 hæc ...rè propo-nit.

MVSCVLORVM ſanè uicinitas, ilicò muſculis caput mouentibus illos, qui dorſi motibus præſunt, ſubiungi oportuiſſe nobis inſinuat. Verùm quum ante thoracis & abdominis muſculos, dorſum agentes muſculi aptè adminiſtrari nequeant, nunc primùm eorum quoque ſermonem aggredi tempeſtiuū fuerit. In quo me Hercule (ſi modò in aliqua muſculorū enarratione oſſium cognitio neceſſaria ſit) memoriam in promptu habere oportet, eorum quæ ſuperiori Libro de dorſi fabrica narrauimus. Non altiùs itaque uniuerſum dorſum in ceruicem, thoracem, lumbos, ſacrum os, & coccyx os partientes, neque diuerſam uertebrarum articulationis rationem repetentes, neque etiam duodecimæ thoracis uertebræ, aut quæcunque ea ſit, quæ ſuprà infraq́ ſuſcipitur, & oſſis ſacri quietem enarrantes, quot motibus dorſum agatur, modò recenſeamus. Vniuerſum dorſum à capite ad ſacrum uſque os, inſtar ſemicirculi quodammodo in neutrum latus inclinans flectitur, deinde in rectam ueluti lineam, in neutram uergens partem erigitur, poſtea in latus quoque, nec antrorſum, nec retrorſum exporrectum, inſtar ſemicirculi quoque inuoluitur, ut iam quatuor ſimplices ſint dorſi totius motus, flexio ſcilicet, & extenſio, & ad dextrum, ac ſiniſtrum latus inclinatio. atque hi motus (ſi qui alij corporis) in obliquum quoque ſeu in alteram partem uergentes fiunt. Flectimus enim dorſum non ſolùm rectà, ſed etiam dextrorſum aut ſiniſtrorſum magis inclinatum. ſic etiam, quum ueluti in ſemicirculum ad latus id inuoluimus, ad anteriora quoque, & ad poſteriora, non autem ſolùm rectà in latus, illud ducere ualemus. Rurſus hos motus, uti iam diximus, totum ſimul peragit dorſum, aut dorſi parte, quæ ſub ceruice eſt, quieſcente, ſola ceruix eiſdē prorſus, quos iam toti dorſo tribuimus, motibus pollet, quos non ſolùm quieſcente reliqua dorſi parte ceruix obit, ſed etiam reliquo dorſo, aut flexo, aut extenſo, aut in latus inclinato, quandoquidem laxè admodum & priuatim ceruicem mouere homini utiliſſimum fuit, & imprimis quum in contrarios oppoſitos'ue motus reliquis dorſi partibus ceruix agi queat. Vtcunque enim lumborum uertebras unà cum thorace in anteriora flexeris, atque in flexione reſeruaueris, nihil obſtiterit, quo minùs ceruix in poſteriora ualidè reclinari extendiq́ poſſit. Lumborū autem uertebrarum motus, à thoracis uertebrarum motu non admodum diſtinctus eſt, unà enim ferè mouentur, præterquam quòd lumborum uertebris, laxior motus in omni differentia cōcreditus ſit, quod tum coſtarum uertebris thoracis adnexarum occaſione perficitur, tum etiam muſculorum, qui ipſis motibus præficiuntur. Totus enim thorax unà quodammodo in latus inclinatur, quum tamen ſingulæ lumborū uertebræ priuatim id magis poſſint. Verùm ut hæc omnia oſſium articulatio commonſtrat, ita multò maximè hos motus ipſi ſpinales dorſales'ue muſculi docent, nimis quàm frigidè, & nequaquam omnes à Galeno deſcripti. Erunt autem omnes utriuſque lateris [a] muſculi ſimul in minimum numerū redacti, ſexdecim, octo nimirum paribus complexi, quorum ceruicis primùm recenſebimus, ab illis qui ſub [b] ſtomacho latitare dicuntur, exorſi.

Quot motibus dorſum agatur.

Sedecim dorſum mouentes muſculi.

...Seorſim ...gulos ad ...abim..s. ...tabu. E ...14, 15 A, B. ...ta. A, B. ...ta. C, C.

Primus itaq́, qui [c] parem in altero latere ſecundum habet, à quintæ thoracis uertebræ corporis latere, ubi ipſi coſta coarticulatur, principium ſumit, quod carneum tenueq́, & acuti inſtar anguli uiſitur, & ſurſum obliquè conſcendens, uerſus medium magis quartæ thoracis uertebræ corporis, obliquo fibrarum ductu proficiſcitur. Illæ nanque ab exterioribus, ſurſum obliquè in interiora prorepunt adeò, ut iam ad tertiæ thoracis uertebræ corpus utriuſq́ lateris muſculi ampliores facti, inuicem quodammodo uiciniores fiant, in exortu enim tantùm ab inuicem diſtabant, quanta corporis uertebræ eſt latitudo. Atque hanc ſeriem (ut ſcilicet ex inferioris uertebræ corporis latere, principium ſeu explantationem ducant, atque magis uerſus medium ſuperioris uertebræ corporis inſertionem moliantur) perpetuò ſeruant, quouſq́ ſenſim mutuò appropinquantes, ad anticam primæ ceruicis uertebræ ſedem uſq́ con-

Primus ac ſecūdus, ſeu primum par.

ſcenderint, cuius ibidem extuberanti [d] proceſſui, neruoſa inſertione ſimul ambo coëuntes, tanquam trianguli uertice inſeruntur, non admodum manifeſtè occipitis oſſi, ad anteriorem dorſalis medullæ foraminis [e] ſedem implantati. Ego hos muſculos duorum duntaxat loco, ut ſcilicet unus utrinque habeatur numero, quamuis ex Galeni ſententia ſingulos, duorum uice, aut trium etiam nonnulli enumeraſſe uideantur, quod quibuſdam (uti opinor) inſcriptionibus, ſecundùm ipſorum fibrarum ductum exporrectis, inſtarq; albæ lineæ apparentibus animum attenderint. quamuis interim hæ neque ſemper eædem, neq; tam paucæ appareãt, ut eorum beneficio utrinque ſolùm duo tres'ue recenſeri poſſent muſculi, deinde etiam longè minus penetrant, quàm ut in plures muſculos alterius lateris muſculum diſtinguere poſſent. At ſi muſculi principijs inſertionibusq; diſſectionum Proceres attenti fuere, multò pluribus, quàm tribus muſculis hic noſter conformaretur. nam tres muſculi ad tres ſuperiores thoracis uertebras ducerentur, & ſeptem ad ſeptem ceruicis, quare longè ſatius eſt, utrinq; unum enumerare muſculum, aut, uti iam dixi, decẽ. Duobus his muſculis ceruix proprio motu, & obſcurè caput ipſum flectitur, ſi enim utriuſq; muſculi partes ſimul omnes egerint, recta efficietur ceruicis flexio, uertebris ſcilicet mutuò ſeſe ſuccedentibus, at ſi alteruter tantùm in ſe colligatur, in contracti latus ceruix inclinabitur, uti etiam muſculi exortus, inſertio, & fibrarũ ductus, ipſiuſq; continuitas, luce clariùs commonſtrant. Cæterùm hi muſculi non ſolùm ceruicem creduntur flectere, at etiam, uti paulò pòſt audies, thoracis uertebras ſuperiores. Quod uerò Galenus parum rectè in Decimotertio de Partiũ uſu hos muſculos caput releuare, & ſurſum ducere docuerit, etiam ſi non prolixiùs id modò exequar, neminem latere ſat ſcio. [f] Tertius & quartus, quorum alter in dextro eſt latere, alter uerò in ſiniſtro, ad hunc modum habent. Dexter ex ſuperiori exterioriq; primæ thoracis coſtæ ſede, carnoſus ampluſq; enaſcitur, ex totius nimirum dextri lateris primæ coſtæ ſede, quæ à uertebris ad eam uſque coſtæ oſſis [g] regionem pertingit, quæ iam in cartilaginem degeneratura eſt. Muſculus ex hac enatus baſi, ſenſim arctatur, & in omnium ceruicis uertebrarum tranſuerſis proceſſibus, interiori ipſorum ſedi implantatur, fibras ſurſum obliquè intrò producens. Fibræ enim à coſtæ regione uertebris proxima principium ducentes, in tranſuerſum ſeptimæ ceruicis uertebræ proceſſum inſeruntur. Deinde huic ſedi proximè in ortu ſubſequentes, tranſuerſo ſextæ uertebræ proceſſui adnaſcuntur, atque ita continua ſemper ſerie inſertionem moliuntur, ut illæ tandem, quæ coſtæ cartilagini proximæ ſunt, primis ceruicis uertebris implantentur, totuſq; muſculus triangularem figurã referat, cuius primum latus primæ thoracis coſtæ exporrigitur, cui & id priuatim obtigit, quod [h] foramine quodam peruium ſit, quo axillari uenæ, & arteriæ, in brachium excurrentibus iter exhibet. Secundum autem latus ad ceruicis longitudinem, ipſiuſq; in tranſuerſo proceſſus inſertionem fertur. tertium uerò, à coſtæ cartilagine, ad tranſuerſum primæ ceruicis uertebræ proceſſum. Huius muſculi & ſui coniugis functionem orationi adijciam, ubi quintum & ſextum expreſſero. [i] Quintus itaque, qui ſextum in ſiniſtro latere ſibi parem ſortitur, principiũ in dorſo aſſumit, ex tranſuerſi ſextæ thoracis uertebræ proceſſus radice, ad primum eius uertebræ poſterioris proceſſus, ſeu ſpinæ exortum. Hinc aſcendens ex reliquarum quinque ſuperiorum thoracis uertebrarum tranſuerſis proceſſibus enaſcitur, ſenſim craſſior ualidiorq; redditus, quouſq; admodum pertinaciter in externam ſedem tranſuerſi proceſſus ſeptimæ ceruicis uertebræ, inſertionem tentet. huic enim primùm muſculus inſeritur, & deinde reliquarum omnium ceruicis uertebrarum tranſuerſis proceſſibus, ad [k] exteriorem eorundem ſedem, quanquam inualidam, & non admodum patentem, in [l] tranſuerſum primæ uertebræ proceſſum implantationem (ut neque etiam tertius muſculus) perficiat. Quinto itaq; & tertio muſculo, qui dextris uertebrarum proceſſibus inſeruntur, ceruix duntaxat in dextrũ latus inclinatur, recto quidem ductu, utriſque muſculis unà laborantibus, obliquo autẽ, alterutro duntaxat ſe colligente. Tertius enim, quieſcente quinto, in latus quidem, ſed magis antrorſum ceruicem inclinat, quintus autem in poſteriora magis.

[m] Septimus muſculus, cui in ſiniſtro latere octauus reſpondet, à ſeptimæ thoracis uertebræ ſpinæ radice, deinceps & à reliquarũ ſuccedentiũ uertebrarum ſpinarum quoq; radicibus, ubi inuicem uertebræ articulantur, principium ſumit, non autem à ſpinarum lateribus, quæ [n] muſculo occupantur, quem decimumquintum enumerabo. Quando ſeptimus hic muſculus ſenſim ad ceruicem exporrectus, infimam ceruicis uertebram contingit, uehementiùs ampliorique ſede ab illa enaſcitur, & obſcuram admodum inſertionem illarum fibrarum, quæ à thoracis uerte-

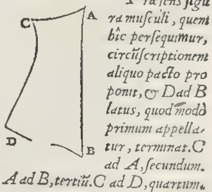
Præſenti figura muſculi, quem hîc deſcribimus, fibrarũ naturã & ſeriẽ, ac latera ruditer delineauimus. Significet igitur A ad B, ipſius latus uertebris exporrectũ, C ad B, latus ſecundùm coſtã ductum. C autem ad A latus, quod ab anteriori coſtæ ſede, obliquè ſurſum ad muſculi apicem contendit.

Marginal notes (left): *Tertius & quartus.* — *Quintus & ſextus.* — *Muſculi 3, 4, 5, 6, munus.* — *Septimus & octauus.*

Marginal notes (right): d 2, 10 fig. cap. 15 lib. 1 M. — e 1 fi. ca. 15 li. 1 G. — f 7 ta. G. 8 C. 14 ta. N. — g 1 fig. 19 ca. li. 1 A, B elatiſsima. — h Id expreſſimus in tabulis epitomes horum librorum. — i 13 ta. H. — k 9, 10 fig. ca. 15, li. 1 Z. & 8 fi. cha. 5, 6. — l 2, 3, fi, ca. 5 lib. 1 S. — m 14 ta. O. 13 ta. I. — n 14 ta. Y.

uertebris originem duxere, in illius uertebræ spinam molitur. Reliquis autem ceruicis uertebrarum spinis ualidè innascitur, atque ab earundem transuersorum processuum radice, noua semper initia educit, enatas perpetuò fibras spinæ superioris uertebræ tantisper inferens, donec ualidissimè in totam[o] inferiorem spinę secundæ ceruicis uertebræ sedem implantetur, dexterq́ꝫ musculus sinistro coniungatur, uti et toto per ceruicē progressu mutuò accumbunt, hærentq́ꝫ, duntaxat uertebrarum spinis inuicem dirempti. Horum musculorum fibræ, non prorsus rectà sursum conscendunt, uerùm ab exterioribus sursum modicè intrò feruntur, quare etiam & hi quoqꝫ musculi obliquis præsunt motibus. Si enim septimus unà cum octauo cōtrahatur, recta ceruicis peragetur extensio, aut sinistro laborante, & quiescente dextro, sinistrorsum extensio fiet. Quemadmodum solius dextri lateris musculo contracto, in dextrum quoque latus ceruix magis extenditur. Atque hi omnes, ceruicis potissimùm famulantur motibus, ac inter musculos caput agentes subinde recensentur, etiam si caput secundariò duntaxat moueant.

[p] Nonus autem & decimus, quorum utrinque etiam unus est, in illorum musculorum haben tur numero, qui ψόαι, & νευρομῆτραι, & ἀλώπεκες Græcis dicuntur, quanquam Clearchus exteriores quoque, quos[q] undecimum, & duodecimum, &[r] decimumtertium, & decimumquartum in sermonis progressu numerabo, sic appellauerit. Quàm uerò dilucidè uereq́ꝫ Galenus hos musculos, seu lumborum carnes (ut Interpretis uoce utar) descripserit, & num etiam simiæ, aut cani (qui hîc musculis admodum ab homine uariat) ipsius enarratio conueniat, penes te esto iudicium. Ipsa enim simiæ non admodū quadrat, & longè minus homini, quod tum demum (si modò Galeni, uti sanè debemus omnes, studiosus fueris) abundè intelliges, quando hæc nostra adhibitis sectionibus, cum ipsius oraculis contuleris. Nolo enim prolixiùs sermonem uera narrantem, & aliàs satis diffusum quibusdam disceptationibus hîc interturbare, id satis esse ratus, si mea hæc cum Galeno pugnare moneam. In lumbis itaque, quando iam omnia intestina simul cum peritonæo resecta sunt, in hominibus utrinque tantum[r] duo apparēt musculi, quorum alter femoris famulatur motibus, alter uerò huius Capitis nonus, erit dorsi motuū opifex. Qui femoris motui præest, in Capite musculorum femur mouentium sextus habebitur, quanuis nunc obiter Galeni gratia, illum & hîc describere nihil prohibeat, ut pręsens sermo, Galeni de lumborum carnibus enarrationi abundè conferri possit. Ab undecimæ itaque & duodecimæ thoracis uertebræ corporis latere, quo costarum tuberculum excipit, carnosus[s] oritur musculus, qui etiam à duarum, aliquando & trium, superiorū in lumbis uertebrarum corporibus carnosum similiter initium ducit, quod collectum teretem efficit musculum, ab interioribus deorsum uersus exteriora obliquè descendentem, & semper quousque coxendicis[t] os contingat, carneū.[u] inibi enim arctatus & excarnis redditus, in teretē finit tendinem, qui tandem in[x] minorem interiorem'ue femoris processum[y] insertus, femoris flexui auxiliatur. Hic musculus in lumbis modò magis, modò minus apparet liuidus, & potissimum iuxta ipsius tendinis productionem. Atque hic unus lumborum interiorū est, non quòd lumbi uertebrarum motibus præsit, sed quòd hîc situm exigat.[z] Musculum autem, qui ex ilium ossis cauitate enatus, eandem cum prædicto in femur insertionem molitur, in lumborum musculorum numerum, uti nemo, quòd sciam, & hactenus, non repono. At[a] secundus lumborū musculus insignis, crassus & carnosus est, priori subiectus, sed illo longè breuior & amplior. Enascitur enim ex[b] posteriori superiorīq́ꝫ ossis iliū cauitatis sede, quæ è regione superioris[c] sedis primi sacri ossis transuersi processus habetur, deinde etiam ex tota illa ossis sacri quoque parte, musculus iste carneo crassoq́ꝫ admodum principio exoritur, & modicè angustior redditus, sursum ad duodecimam ultimamq́ꝫ thoracis costam protenditur, cui carnea insertione inferiori in parte inseritur. Ab interno autem latere musculus iste[d] transuersis omnium quinque lumborum uertebrarum processibus, secundùm ipsarum longitudinem, ab interna sede inseritur, lateribus etiam uertebrarum, unde nerui primum emergūt, applantatus adeò, ut quadrangulum musculus hic cōstituat. Cuius unum latus in ilium osse, & sacro, ad exortus radicem censetur. secundū duodecimæ thoracis costæ longitudinis pars, tertium ipse lumborū uertebræ. quartum uerò à duodecima costa, ubi iam à duodecima uertebra aliquousque abcessit, ad externam exortus partem producitur, quæ propemodum ad[e] medium ossis ilium spinæ longitudinis consistit. Fibræ autem ipsius, ab exterioribus introrsum obliquè ad superiora ascendunt, & quæ ab osse sacro principium ducunt, quintę & infimæ lumborum uertebræ inseruntur. quæ autem has ordine insequūtur, sensim in superiores uertebras desinunt. Huic musculo, qui inter dorsum mouentes nonus mihi enumeratur, & decimo, qui noni musculi cōiunx est, infe-

Præsens figura musculi, quem hîc persequimur, circūscriptionem aliquo pacto proponit, & D ad B latus, quod modò primum appellatur, terminat. C ad A, secundum. A ad B, tertiū. C ad D, quartum.

Nonus & decimus.

In Quinto, et secūdo de Administr. sectio.

Qui musculi in anteriori lumborum sede occurrant.

7 fi. cap. 15 lib. 1 f. — *7 ta. u. 8 … b. z. 13 … 14 P.* — *13 tab. r.* — *14 ta. T.* — *…nus 7 ta. … alter 8 ta. o. z.* — *8 ta. a.* — *2, 3 fig. 9 lib. 1 T.* — *3 ta. b.* — *2 fi. ca. lib. 1 a.* — *ta. β. 14 ta. c.* — *8 ta. λ.* — *ta. z. 14 ta. P.* — *i. ca. 29 …des ad …rū K, consi- stens.* — *Z 1 fi. 3 lib. 1.* — *…x mu. …rum ta …ossium …non as. …ris il. …x tri. …ultimis …petes.* — *…latius …cap. lib. 1.*

inferioris dorſi partis, lumborum ſcilicet uertebrarum, flectendi munus concreditum eſt, ipſiq́ʒ ambo duntaxat, illius motus autores ſunt. Sed quum horum utrinqʒ unus conſiſtat, & is obliquis donetur fibris, præſentes muſculi obliquam quoque flexionem molientur, prout hic ille ue ſolus in ſe colligitur. Sola itaque inferior dorſi pars, proprios muſculos flexionis opifices exigit, quorum etiam beneficio media dorſi pars, ipſæ uidelicet thoracis uertebæ, [f] quorum corpora ſunt excarnea, nõnihil inclinãtur ſuperioribus ſcilicet, unà cũ ceruice, inferioribus uerò, ſimul cum uertebris lumborũ inflexis. Quanquam non ineptè fortaſſis quiſpiam dixerit thoracis flexioni (quæ non niſi uniuerſo thorace ſimul inflexo perficitur) etiam [g] rectos abdominis muſculos, thoracẽ deorſum trahentes, ſuppetias ferre.

f Oſtendit hoc 8 ta.

g 5 ta. Δ.

Vndecimus & duodecimus.

Ad finem 5 li. de Admi. ſectionibus.

Superſunt adhuc enarrationi ſex muſculi, in utroqʒ latere terni, in exteriori dorſi ſede repoſiti. [h] Vndecimus itaque & duodecimus dorſum mouentium utrobiqʒ ſunt ſinguli, & ſoli duntaxat ex ſex adhuc recenſendis Galeno cogniti, quanuis etiam neque undecimi ſeu duodecimi (quum par utriuſque ſit ratio) deſcriptionem rectè nobis tradiderit. Vndecimus enim, quem in dextro latere, uti duodecimum in altero reponimus, ex longioribus totius corporis eſt [i] muſculis, ab infima nanque oſſis ſacri ſede, ad primam uſqʒ thoracis uertebram exporrigitur, illi thoracis [k] muſculo natura ſimilis, quem ipſi in exortu, & in lumbis progreſſu connatum, atque in omniũ coſtarum radicibus, ubi primùm à tranſuerſis uertebrarum proceſſibus abſcedunt, inſertionem moliri diximus. Hic enim dorſi muſculus, de quo in præſenti ſermonem inſtituimus, ex totius oſſis ſacri ſpinæ ſummo, ſecundùm ipſius longitudinem, & deinde ex ſpinis quinque uertebrarum lumborũ, neruco ualidoq́ʒ admodum principio enaſcitur, quod [l] illi, quem in tota ſerie decimumtertium appellauimus, inſternitur. At principium id tota quoque oſſis ilium interna ſede, [m] quæ extra tranſuerſam oſſis ſacri regionem prominet, carnoſum omnino educitur, & ut ſedes, à qua muſculus exoritur, acuta eſt, [n] ita quoque acuti inſtar anguli muſculus uiſitur. Hinc ſurſum aſcendens, atqʒ ueluti dicebam, admodum neruoſus craſſus'que, ab oſſis ſacri & uertebrarum lumborum ſpinis principium ducens, carnoſior paulatim ad externũ ipſius latus efficitur, tranſuerſis lumborum uertebrarum proceſſibus inſertus, ac ueluti teretis muſculi imaginem [o] carnoſa ſua ſede exprimens. Si enim & [p] neruoſo ipſius, quod ex ſpina pendet principio attenderes, latior multò quàm profundior dicendus eſſet, attamen externa ipſius ſede læuis æqualis'ue eſt, interna autem parte, propter ſuę carnoſæ partis craſſitiem, & neruoſæ tenuitatem, ſecundùm ipſius longitudinem [q] ſinus quodammodo illi inciſus uidetur, quo decimotertio nobis enarrando muſculo cedit, & locum porrigit. Vbi uerò ad undecimã uſqʒ thoracis uertebrã conſcendit, arctior longè redditus, neqʒ reliquis ſuperiorum uertebrarum ſpinis adeò connatus, ſenſim ad primam uſque thoracis uertebram anguſtior redditur, tranſuerſis omnibus thoracis uertebrarum proceſſibus innixus, quibus ſingulis ex interna ſua ſede, [r] tendinẽ inſtar anſulæ cuiuſdam exporrigit, ipſorum proceſſuum apicibus, & ueluti coſtæ cum ipſis articuli termino inſertum pari omnino modo, quo [s] quartus hominis thoracem mouens muſculus, qui coſtis ſingulis tendinem quoqʒ offerebat, uerùm is thoracis muſculus ab externo ipſius latere eiuſmodi tendines remotiùs à ſe diſpargit. Dorſi autem muſculus, non ex altero latere, ſed potiùs ab interna anteriori'ue ſede tendines emittit, non recto tramite, uerùm obliquè uerſus exteriora ſurſum expanſos. Quemadmodũ etiam muſculi fibræ, omnes obliquæ ſunt. Vnde quoqʒ euenit thoracẽ lumbosq́ʒ horum muſculorũ, undecimi ſcilicet & duodecimi ope, rectà, & etiam in latera extendi. Ambobus enim æquè contractis, tota illa dorſi pars, cui præſentes muſculi inſeruntur, in neutrum latus uergens extenditur, at altero tantum protenſo, in ipſius latus ſpina inuoluitur extenſionem experta, quod ſanè nihil minori negocio, quàm ipſa ſectio docet.

h 13 ta. Γ. 12 ta. N. 14 tabula Q. R, S.

i 16 tab. L & Δ ac aliis ferè tibiam mouentes.

k 12 tab. Δ.

l 14 tab. T.

m Quæ cõſiſtit ad ſiniſtrum H, I, figu. cap. 28 lib. 1.

n 14 ta. S.

o 14 ta. Q.

p 14 ta. R.

q 14 ta. inter Q & R.

r 13 ta. M M.

s 12 tab. A deinde M, M

Decimustertius & 14.

[t] Decimustertius, cui in ſiniſtro latere decimusquartus reſpondet, atque ſub [u] undecimo occulitur, ab illa oſſis ſacri ſede [x] principium obtinet, quæ ab ipſius ſpina ad connexum eius, cum ilium oſſe pertinet. Atqʒ ut illa ſedes ſurſum aſcendens modicè lateſcit, ita muſculi huius quoque initium, infima ſede acutum eſt, & latius modicè redditum, tandem ad tranſuerſum quintæ lumborum uertebrę proceſſum ducitur, & illic reliqua ipſius ſede latior redditus, à tranſuerſis reliquarum uertebrarũ proceſſibus initium ducens, [y] ad undecimæ uſque thoracis uertebræ ſpinam conſcendit, & gracilior tenuiorq́ʒ factus, inibi ad undecimæ thoracis uertebræ ſpinam in acutum angulũ finitur. Exortus, quem decimustertius muſculus ab oſſe ſacro ducit, ſui coniugis exortui contiguus eſt, quemadmodum etiam per reliquum in altiora progreſſum præſentes muſculi inuicem cõmittuntur. Vtrique enim ſeſe inter ſpinarũ interualla inſinuantes inuicem internis lateribus cõmittuntur, tantũ mutuò dehiſcentes, quanta ligamenti eſt craſſities, quod inter ſpinarũ interualla reponi ſecundo ab hoc Capite auditurus es. Horum muſculorum fibræ, ab inferioribus ſurſum uerſus interiora obliquè aſſurgunt, & ex inferiorum uertebrarum tranſuerſis proceſſi-

t 14 ta. T

u 14 ta. Q. R, S.

x 14 ta. V

y 14 ta. X

proceſſibus, & ſpinarum radicibus enatæ, in totam ſuperiorum uertebrarum in poſteriori ſede amplitudinem perpetuò ſeſe inſerunt. Quotieſcunque igitur utriuſque lateris muſculus in ſe colligitur, ſuasq; fibras contrahit, lumborum uertebrarum, & ſi quæ thoracis ſub uertebra utrinq; ſuſcepta reperiantur, ſpinæ ad ſe inuicem conniuent, earundemq; interualla conſtringuntur adeò, ut ſimul contracti muſculi totam illam ſpinæ partem, cui committuntur, appoſitiſſimè extendant. at altero in ſe tantùm collecto, in obliquum hæc dorſi pars extenditur, latera-
14 ta. Y. lem'que illam in ſemicirculum quodammodo inuolutionem patitur. [z] Decimusquintus & decimusſextus, utrinque etiam unus, ab undecima thoracis uertebra ad primam uſque ipſius protenduntur, totam ſpinarum amplitudinem, quæ ab ipſarum radice ad apicem uſque conſiſtit, amplexantes, & uti poſtremo loco dicti, omnino carnei, ſed ualidiſſimis neruoſisq; fibris
Iuxta X 14 ta. admodum intertexti. Hi muſculi [a] ad duodecimam thoracis uertebram, aut ad eam, quæ utrinque ſuſcipitur, tenues ſunt, quemadmodum decimitertij quoque ad eandem uertebram inſer-
Ad Y 14 ta. tio tenuis prorſus uiſitur, at ſurſum exporrecti paulatim craſſeſcunt, [b] quouſque ad quintæ thoracis uertebræ ſpinam aſcendunt. hîc enim tota ſua mole craſſiores euadunt, & ſurſum ten-
Propter a 14 ta. ſi, denuò [c] extenuantur, ut propter primæ thoracis uertebræ ſpinam, parē craſſitiem, cum illa, quæ ad undecimam eſt, ſortiantur. His quoq; muſculis interualla ſpinarū opplentur, & inuicem inibi contigui ſunt, quum inter illos, ut & in lumborum uertebrarū ſpinis, nihil mediet, præter membraneum ligamentum à ſuperiori ſpina, in inferiorē porrectum, & illo ligamento
7 ta. V ter S & T. reſpondens, [d] quod inter radium ac ulnam, & tibiæ os ac fibulam, quà hæc oſſa inuicem dehiſcūt, haberi dicam. Functio uerò horum muſculorum potiſſima eſt, ſpinas, quibus inſeruntur, mutuò colligere, atq; ita eam dorſi partem, cui adnaſcuntur, cum reliquis muſculis extendere. Sed ut præſentes muſculi inter reliquos dorſi motuum autores, rectis fibris magna ex parte donantur, ita quoq; ipſi admodum modicè obliquis motibus præſunt.

MVSCVLORVM DORSVM MOVENTIVM adminiſtratio. Caput XXXIX.

ORSVM mouentium muſculorum adminiſtrandi ratio iam in promptu eſt, ſi huc uſque ſectionis noſtræ feriē obſeruaueris. In anteriori enim *Adminiſtratio primi & 2.*
4. A, B. dorſi parte, illi etiam citra ſectionem conſpicui ſunt, quos [a] primum, & ſecundum nominauimus. ſi uerò horum ortum, & inſertionem lubet exactiùs condiſcere, illos à ſuis uertebris paruo & acutiori cultello abrades.
ab. C. Deinde [b] tertio à prima thoracis coſta liberato, quî tranſuerſis ceruicis uertebrarum inſeratur proceſſibus, examinabis. In lumbis quoniam peritonæum, & ſeptum quoq; tranſuerſum auulſa iam ſunt, ſi hominem diuidis, licebit muſculum, *Tertij & 4. Noni & 10.*
ab. Θ. quem nos [c] primum in lumbis recenſuimus, ac femoris motibus famulare diximus, ſuo princi-
d 8, Ξ. pio à uertebrarum corporibus liberare, & ad coxendicis uſque os, à ſubdito illi [d] muſculo, qui noſter lumborum ſecundus eſt, dorſum autem mouentium nonus, ſolis manibus diuellere, ut omni ex parte nonus muſculus in conſpectum ueniat, quem ab oſſe ilium & ſacro oſſe eraſum, à tranſuerſis lumborum uertebrarū proceſſibus, & earundem corporibus, & duodecima thoracis coſta acutiori cultello diſcindes, eius naturam munusq; non oſcitanter intuitus. At ſi canis, aut caudata ſimia ad manum ſit, primò illum diſſecabis, quem in illis animalibus membraneo nerueoq; principio, à coxendicis oſſis elatiori ſede enaſci conſpicies, quiq; obliquè uerſus interiora ſurſum aſcendens, ac carnoſa auctus ſubſtantia, in ſuperiorum lumborum & inferiorum aliquot thoracis uertebrarum corporibus inſeritur, dorſi quoque flexioni ſubſeruiens, quam canes in circulum magis, quàm homines moliuntur. Si enim hunc indagaueris, Galeni de lumborū carnibus enarratio, tibi aliquantulo reddetur dilucidior. Hoc igitur quo homines deſtituūtur adempto, reliquos duos canibus & hominibus in lumbis cōmunes in cane quoq; diſſecabis, ut nōnullam in illis quoq; muſculis differentiā Galeni intelligendi gratia intuearis, *Ad finem 3 de Adm. diſſ. ſectionibus.* & mireris pariter, quid Galeno in mentem uenerit, quòd ſubinde aliorū Anatomicorū uera euertat dogmata, quòd ſecus corporis humani partes docuiſſent, quàm ipſe ſuarum ſimiarum partes obſeruauerat. Atque ita demum ipſe expendito, quoties propter pietatem in Galenum, ab ipſius locis à ueritate abſonis mihi temperem, eorumq; uolens nullam mentionem faciam,
ab. H. ſimulq; breuitati parcem. Reſupinato igitur iam cadauere, [e] quintum muſculum à thoracis uertebris, paruo cultello continuò derades, donec illum in omnibus inſertionibus conſpexe- *Quinti & 6 adminiſtratio.*
a. O. ris. Huic [f] ſeptimus ſuccedet, ſimiliter à uertebris deradendus. At in hac functione cauendū eſt, *Septimi & 8.*
4. Y. ne [g] decimiquinti muſculi portionē ſeptimi loco abſcindas, inuicē enim pertinaciter hærent, &

decimus

Vndecimi & duodecimi.

decimusquintus septimi musculi principium aliquousque[h] subit. Nunc nouacula, aut ualido acutioriq; cultello, secundùm spinarum in lumbis & in osse sacro ductum, tentanda est sectio, quæ[i] undecimi musculi principium à spinis liberet. Ne uerò simul[k] decimumtertium (ut Galenus proculdubio in simijs alioquin ad sectionem aptissimis fecit) imprudens auferas, ac decimi partem esse arbitreris, sectio illa non altiùs inijcienda est, quàm ut undecimi duntaxat exortū diuidat, atq; huius crassitiem facilè cōiecturabis, si paruo cultello musculū à transuersis lumborū uertebrarū processibus eleues, atq; à decimotertio subleuatū, ad spinas quoq; uertebrarum illū inuertas. Hoc itaq; musculo à lumborū, & ossis sacri spinis liberato, cauendū est, ne illū thoracis uertebrarū spinis adeò connatū arbitreris, ut[l] decimūquintum musculum unà cum undecimo auferas, atq; cum reliquis omnibus Anatomicis hallucineris. Postquam igitur internum musculi latus, utcunque à subditis connatisq; sibi partibus diremptum conspexeris, ab ilium quoq; osse deradetur, & principio ipsius apprehenso, sensim musculum attolles, ipsum ab illis, quibus inseritur, partibus liberans, ut tandem intuearis[m] tendines illos, quos à se aloës radicis instar, in transuersorum thoracis uertebrarum processuum apices elegantissima serie digerit. Hoc adempto, citra aliam sectionem[n] decimustertius, &[o] decimusquintus, sunt in conspicuo, ut tamen illorum naturā ad amussim inquiras, necessum est & hos quoque à uertebris sedulò deradere, quod sanè in spinæ musculis eo operosiùs præstiteris, quo ijdem pluribus ossibus & innascantur, & à pluribus ortum ducant. Ob quod laudandus etiam uenit rerum Opifex, qui ita musculos hos fabrefecit, ut seorsum unamquanq; dorsi partem succedentibus motibus agere possimus, ne simul uniuersum, multas actiones impedituri, mouere cogamur. Cæterùm ubi & hos abstuleris, transuersam duces sectionem, quæ sacrum os & infimā lumborum uertebram, ab anteriori sede, ad dorsalem usque medullā penetret, ut deinde inflexo unà cum costis thorace, dorsum ab osse sacro diuidere queas, uertebrarum ligamēta iam indagaturus.

Decimitertij & 14, 15, 16.

h 1 Ad a 4 tabulæ. i 13 tab. T. k 14 tab. T. l 14 tab. Y. m 13 ta. M, M. n 14 ta. T. o 14 ta. Y.

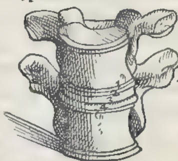
DE VERTEBRARVM LIGAMENTIS. Caput. XL.

LIGAMENTA primam uertebrā capiti, & secundam primæ, & secundam rursus capiti colligantia superiùs enarraui,[a] quæ autē reliquas uertebras inuicem cōuinciunt, nunc pertractabo, ab illis, quæ uertebrarum corpora colligant, sermonis facturus initium. Inter secundæ itaq; & tertiæ uertebræ ceruicis, ac deinceps inter reliquarum omniū uertebrarum corpora,[b] substantia quædam reponitur, quam Galenus Cartilaginem uocat, & qua uertebras inuicē haud colligari, aliter, ac qui illum præcesserunt dissectionis Proceres, asserit. Nam nō huius cartilaginis beneficio ipsas cōmitti uult, uerùm tertiæ dorsalis medullæ tunicæ inter uertebrarū corpora se insinuātis interuentu. Cuiusmodi uerò sit tertia hæc tunica, in dorsalis medullæ sermone persequar, tunc nimirū, quando præter duas cerebri membranas, dorsali medullæ proximè adnatas, uertebrarū amplitudinem (quæ dorsali uiam præbet) membrana quadā ossibus undiq; cōnata succingi audies. Eiusmodi in uertebrarum amplitudine occurrēs membrana, nihil prorsus, nisi fortassis crassitie ab illa differt, quæ quoniā ossi circūducitur, περιόστεον Græcis nuncupatur. Num uerò Galeni sentētiæ, an Veterū illorū, qui in dissectionibus, quantū Galeni scripta liquidò ostendūt, admodū fuere seduli, accedendum sit, penes te esto iudiciū. Nam & si humanū cadauer ad manū non sit, nō tamē fieri poterit, quin tibi iam à lectione surgēti, alicuius animalis dorsum mensę adhibeatur, uel etiāsi pisce uescendū erit, ac proinde uel ludi causa (dum modo diuina illa Diui Hippocratis in Libro de Articulis oracula non fastidiueris) unā uertebram ab alia seiungito, & quacunq; etiam corporis adhibita cartilagine, tecum perpendito, num illa uertebrarū cartilago, exquisitæ cartilaginis naturam obtineat, num uerò ligamēti cartilaginosi. Hac enim ratione manibus pedibusq; in Veterum sententiam, relicto procul Galeni placito, iturus es, neq; tibi persuaderi sines, membranam quandā, cuius beneficio uertebræ inuicem cōnecterētur, duci inter uertebræ os, & cartilaginem hanc ligamentosam, fibrosam, mollem, mucosam, neq; cartilaginis modo solidam cōtinuam'ue, ne fortè duntaxat de duritie loqui uideamur. Quum tamen hæc ex pendes

Ligamenta uertebrarum corpora committentia. L. 1. de Ossibus.

a Neque hæc etiam li- gamenta se- cus, quàm quis ad ossi- um circum- scriptionem fingere pos- set, propone- re nobis li- cuit, quare etiam ad os- sa te confe- res. b fi. ca. 14 li. 1 R, R.

Vt leuiori negocio, quæ hìc pertracto, assequaris, duas è thorace uertebras, anteriori facie ex puerili corpore depictas habes. In quibus 1 notat superioris uertebræ cartilaginem, sui corporis inferiorē appendicem, ipsumq; corpus interuenientem, 2 eiusdē uertebræ humiliorem appendicem, 3 cartilagineū ligamentum, superioris inferiorisq; uertebræ appēdices intercedēs, 4 superiorem inferioris uertebræ appēdicem, 5 cartilaginem, dictam modò appendicem suæ uertebræ copulantem.

pendes, sedulò cauendū est, ne in agni aut hœdi, aut recens nati uituli spinā incidens cartilago, inter appendicē corporis uertebræ, & ipsum corpus reposita, tibi imponat, illamq́ cartilaginē eam esse arbitreris, de qua hîc sermonē instituimus. Quin potiùs in illis uertebris perpendito tres cartilaginū, ut sic dicā, ordines duobus ossibus inter duas uertebras dirēptos, ac postmodū illis ordinibus animaduersis, cartilaginū naturas obserua, firmiusq́ adhuc Veterū dogmati subscribito. Conspicies enim duas cartilagines inter utrarunq́ uertebrarū corpora, et ipsarū appendices positas, ad amussim esse cartilagines, nihilq́ ab illis differre, quæ reliquos appendices & ossa interueniunt. At cartilaginē inter appendices mediā, profectò (nisi Galeni nomine oculis parū fidas tuis) nihil, prsus aliud quàm ligamentū esse dices, quod Asclepiadū familiæ, quæ pueros suos in cadauerū sectionibus tanta cura exercebāt, νευροχονδρώδη συνδεσμα appellarunt, atque huius interuentu, non autem tertiæ dorsalis medullæ tunicæ, uertebrarum corpora colligari astrues, nulla interim interueniente membrana. Quapropter si Veteribus accedis, inter ligamenta cartilaginis natura pollentia, has uertebrarū cartilagines cōnumera. Cęterùm alijs adhuc ligamētis uertebrarum corpora colligantur, per totā enim dorsi longitudinē, ualidissima ligamēta toti uertebrarum corporū ambitui obuoluuntur, quę etsi undiq́ crassa, spissa & robusta, sed mucoso interim humore oblita sint, attamē in anteriori corporis sede ad utrūq́ latus, ob sui crassitiem conspectiora euadunt. Quum itaq́ hæc ligamenta, aut si unius nomine omnia complecti uelis, ligamentum hoc durum forteq́ euaserit, et omnibus uertebris ex ęquo obducatur, obstaculo sanè est, ne in extensione dorsum nimiū porrigatur, incuruetur ue. Dorsum enim si plurimùm reflecteretur, stomacho, arteriæ magnæ, & uenæ cauæ fuisset summè noxiū, plerunq́ enim hæc extensa frangerentur, & si plus satis laxa, et ad extendendū prompta hæc Natura creasset, in dorsi flexu in se cōplicarentur. Est itaq́ ligamentum id ita in duritie tēperatum, et suo mucore, ut Hippocrates dicebat, imbutum, ut tantum extendi dorsum permittat, quantum homini sit ex usu, & ut tutò simul uertebras colliget, & dorsum ex tot conformatum ossibus, unius corporis modo efformet. Rursus ex singulis transuersis processibus in singulos, membraneum ligamētum tota interualli amplitudine porrigitur. Sic etiam in spinarum interuallis, ab una spina ad alteram, membranea ligamenta continentur, spinas inuicem colligantia, & uelutì musculorum interstitia. At in uertebrarum apicibus hæ membranę adeò crassescunt, ut ad apicem simul coëuntes quasi toti dorsi spinæ ligamentum constituant, cartilaginis etiam naturæ compos. Deinde ubi ascendentes uertebrarum processus descendentibus coarticulantur, membranea quoque ligamenta (sed perquàm ualida) articulum undique ambiunt. At priuatum quoddam idq́ subflauum ligamentum, omnibus corporis ligamentis si non robustius, profectò saltem non inualidius, inter singulas uertebras habetur. Ex interna enim sede foraminis uertebrę, quod dorsali medullæ exsculptum est, ad radicem spinæ posterioris ue uertebræ processus inter duos ascendentes, aut descendentes processus ligamentū exoritur, quod semper in subsequentis uertebrę eandē sedem inseritur. Quòd uerò nihil intersit, nū à superiori uertebra ad inferiorē, aut contrà, ab inferiori in superiorē ligamentū inseri dicā, cuiuis manifestum esse arbitror, nam etsi hinc ligamētum enasci, et illic inseri dixero, neminem ambigere putarim, utrunq́ os, seu utrumque, qui enarratur, locum, parem operam ad ligamēti generationem conferre. In canibus, & illis animalibus, quæ rictum tergo leui opera accōmodant, & longè laxiores ceruicis uertebrarum articulos, & etiam longiores ceruicis uertebras, quàm homo obtinent, ligamentum quoddam obseruamus, cuius naturam Galeni gratia hîc non grauabor subiungere. In canibus igitur simulatque secundum par musculorum capitis motibus famulantiū aggressus es, in ceruice ligamentum sese offert rarum, & nulli in uniuerso corpore respondens, nisi fortassis illis uertebrarum ligamentis, quæ postremo loco recensuimus, id enim cæteris durius est, & colore flauum, & in fibras multas dissolui potest. Enascitur autem id ex apicis septimę ceruicis uertebræ spinæ lateribus, & sursum ascendens, nulli connascitur uertebræ, quousque ad secundam ceruicis pertigerit, cuius spinæ lateribus in summo apice inseritur. aliquibus quoque animalibus, ut ouibus, occipitij ossi inseritur. Ligamentum hoc peculiari inuolutū est membrana, geminūq́ apparet ob impressionē illius longitudini exporrectam. Porrò huius ligamenti naturā discere licebit, quoties uituli, aut porcelli, aut hœdi, aut uetustioris etiam bouis ceruix mensæ apponitur. Est enim ligamentum hoc, flauum illud corpus, quod ex carnibus liberatum canibus offerre solemus, nam inter reliqua corporis ligamenta solum tanquā esui ineptum reijcitur. Vnde etiam à robore Bruxellensibus Vuas nuncupatur, qui huius esum puellis ad comam prolixiorem cōciliandam commendant, hinc opinor ipsas ridentes, quod uelut in comam inter reliquas corporis partes dissoluatur, et pręterea flaui pallidiq́ coloris uisatur. hoc præcipuo usu accommodum est, ne uertebræ ceruicis suo

Ligamēta alijs sedibus, quàm ad corpora uertebrarum posita.

Propria canum ligamēta.

loco promptè exiliant, quum illæ laxè admodum coarticulentur, & præ cæteris uertebris admodum obliquè agantur. Atque ita etiam in bobus secundùm totius dorsi longitudinem ferè, utrinque unum amplum huius naturæ ligamentum, inter musculos dorsum mouentes occultatum, secundùm spinas ferri conspicimus, quale Galenus hominibus ferè in Libris de Partium usu tribuit. Ligamentorum dorsi administratio peculiare nihil obtinet. Quum enim spinales dorsalesúe musculi omnes adempti sunt, in anteriori dorsi parte, secundùm omnem corporis uertebrarum circunferentiam, membranea illa duraque, & mucore quodam imbibita ligamenta in conspectu sunt, quæ cultellis paruis transuersim ipsis subditis, à uertebrarum corporibus liberare potes, non præteriens haud unum hîc simplexque ligamentum apparere, at ueluti multas membranulas inuicem incumbentes adnatasque. Postmodum costis à uertebris dearticulatis, earum quoque ligamenta inspicies, quemadmodum & membranea illa trãsuersorum processuum et spinarum interualla occupantia. Vt uerò ad amussim cartilagineum inter uertebrarum corpora ligamentum uideas, aliquot uertebræ inuicem sunt cultro aliquo dirimendæ. Dum uerò uertebras, quarum corpora iam seiunxisti, in spinam reflectis, & dorsalem medullam extrahis, tunicam membranámue, uertebrarum cauitatem sublinentem intueris, atque uertebris ab inuicem prorsus dissectis, ualidum illud ligamentum occurrit, in medio ascendentium descendentiúmque processuum locatum. Reiectis nunc uertebris, & aliquò quod adhuc ex reliquo corpore superest, reposito, scapulam & brachium, quod reponi antea uolebam, repetes, musculos qui humerum, cubitum, & extremam manum amplexantur, iam seriatim aggressurus.

Administratio ligamentorum.

DE MVSCVLO NERVOSA SVA EXILitate mediæ uolæ, & internæ digitorum cuti subnato.

Caput XLI.

QVANDOQVIDEM musculos ea doctrinæ serie exequi semel institutũ est, quo in uno corpore omnes administrare soleo, commodum fore arbitratus sum, nunc musculos in summa manu, & cubito & brachio repositos priuatis Capitibus aggredi, ac postmodum communi omnium Capite, ipsorum confectionem, atque simul collectorum numerum subnectere. Vt itaque Galeni ordini in his musculis, quos cæteris omnibus prolixiùs descripsit, me accommodem, à[a] musculo exordiar, qui propemodũ toti depili, nudæque manus regioni, dilatescente neruosa ipsius exilitate subtenditur, ac neruoso teretique[b] principio, ex interioris humeri[c] tuberculi apice enascitur, medio[d] duorũ brachiale flectentiũ musculorũ (qui ex eodẽ tuberculo prodeunt) incũbens adnatusque, nõ tamen in illorũ capitum medio (ut alij scribunt) repositus. Principium hoc ilico carnosum crassiusque redditũ, musculi uentrem non impensè crassum constituit, qui priusquam ad medium longitudinis cubiti obliquè nonnihil, uersus mediam cubiti amplitudinem ductus prorepserit,[e] rursus tenuis gracilisque factus, in tendinem angustum, sed ampliorem, quàm profundiorem, & neutiquàm prorsus teretem cessat. Hic ad brachialis usque radicem pertingens, sensim in brachialis interiori sede[f] latescere incipit, ac summæ manus cuti, ad extremam usque digitorum aciem subnasci tur. Atque id fibrosis nexibus adeò ualidis continuisque perficitur, ut internam manus cutem à neruosa tendinis tenuitate, uel etiam acutiori nouacula liberare arduum sit. Verùm interim Galeni suffragio acquiescendum minimè est, si hunc toti depili manus summæ cuti in hominibus subnasci (ut de suis docet simijs) arbitratus fuerit. Siquidem tendo mediæ uolæ cuti in palma tantum subnascitur, non autem cutem contingit, quæ obducitur[g] musculo, quem paruum digitum à cæteris in obliquum abducere docebimus, neque etiam cuti subtenditur, inuestienti[h] musculosam carnem, quæ primo pollicis articulo incumbens, ex pluribus musculis constituitur. Ad hæc, nullæ huius tendinis portiones in digitorum latera excurrunt. quinimo per quam obscurè præsens tendo, internæ etiam digitorum regioni obnasci uisitur. Musculus tendinem hunc producens gracilis est, atque in cubiti medio super reliquos huius regionis, uti monuimus, exporrigitur, nullóque peculiari ligamento ulla ex parte amplexus, in summa duntaxat manu dilatescit. non enim decuisset hunc magnum extrui, quum nullius ossis motu illum præfici credamus. Vt enim cutis circumactu pertinax depilisque fieret, ac proinde ad accuratiùs sentiendum manus aptior efficeretur, cuti internæ summæ manus, hunc tendinem substerni (sed fortè nimis) nobis persuasum habemus. Conueniebat nanque, ut manus appræhendens instrumentum, hanc internam ipsius cutem adipisceretur, non modò ægrè

Lib. 1 de Adm. & 1 et 2 de Vsu par.

a 1 tab. Y. 2 ta. h. 3 ta. n. 4 ta. λ.
b 3 ta. i.
c 1, 2 fi. ca. 23 li. 1 S.
d 4 ta. unus Λ, alter m, qui etiam 9 ta. Ξ indicatur. ubi etiam spectabis charact. q.
e 3 ta. h addl.
f sub l 3 tabulæ.
g 3 ta. r.
h 3 ta p, q.

Cuiusmodi internam summæ manus cutem parari decuit.

dò ægrè mobilem, cum ob alia quædam, tum maximè ob exactiorem tutioremq́ corporum compræhensionem, sed & cutem totius corporis, reliqua cute sensu exactiori præditam, internæ manus sedi meritò obduci decuit. Non enim aliud apprehendēs, & aliud tangens instrumentum esse oportebat, neque denuo aliud quidem, externa corpora leuando & transferendo, aut omnino pertractando assumere, aliud uerò post hæc de apprehensorum calore, frigore, duritie, & mollitie, alijsq́, quæ tactu percipiuntur, qualitatibus iudicare ex usu erat. Sed mox ubi manus quiduis apprehendit, satius fuit hanc apprehensi naturā unà cognoscere, idq́ internis duntaxat partibus, quibus quoque est apprehendens organum. Si igitur propterea tangens organum oportuit eam fieri, quoniam & apprehendens est instrumentum, iure manus eisdem partibus tangens, quibus apprehendens extructa est. Quanquam non huius tendinis beneficio, manus accuratum tactus sensum nanciscitur, uerùm plurium neruorum auxilio, ex quibus ad singulos digitos [i] quatuor surculos in Quarto libro propagari docebimus, duos nimirum externæ digitorum sedi, et totidem internæ; qui exteriores mole admodum superant. Confert quoque non parum ad exquisitum tactum, depilem esse interiorem manus cutem, quod eam à tendine sub illa dilatato præcipuè obtinere Galenus affirmat. si enim admodum pilosa foret, nequaquam sibi appropinquantia tangeret, quòd pili nimirum tangendo corpori ante cutem occurrerent, illiusq́ contactum arcerent. Quoniam autem tendo iste etiam huius regionis cutem duram efficit, cuius manifestum est, et id ad plurimos usus nobis conducere, horum itaq́ gratia, tendo internæ manus summæ cuti subnatus est. Ostendi uerò non semel Patauij et Bononiæ hunc, quem narramus, musculum certò defuisse, ac portionem [k] tendinum brachiale flectentium, priusquam illi brachiale ascendant, in latum tendinem desijsse. Interdum uerò non ab illis tendinibus portionem, quæ lati tendinis uicem gerit, porrigi uidimus, uerùm à [l] ligamento transuerso tendinibus in interna brachialis sede obducto. Quemadmodum etiam in hominibus secus, atq́ in simijs, sub pede nullus tendo dilatescit, nam à calcis osse in [m] membranam enasci audies, lati tendinis naturam appositissimè exprimētem. Cæterùm interim ob nonnulla Galeni loca haud colligendum est, hos tendines nerueam'ue naturam, cuti citra alicuius interuentum adnasci, aut nullo interuallo cutem à tendine semoueri. Inter tendinem nanq́ & cutem in manu et pede, adeps plurimus cōtinetur, cuius naturam iamiam explicabo, illum aliorum Anatomicorum more carneam substantiam nuncupaturus, neq́ hanc solam habent homines, imò canes plurimam quoque obtinēt. Vniuersum enim tuberculum, quod ad illorum quatuor digitorum radicem prominet, & quo pedem præcipuè figunt, adiposæ eius substantiæ præsentia extuberat, utcunq́ interim adipe inter carneam membranam & cutem, simiæ ac canes prorsus destituantur.

Manus ... a. 11 lib. et etiam ... nus illius ... i ultimæ fig. *... ta. h & k m.* *... 4 ta. l.* *... 3 ta. m.*

Musculū suo tendine latescentem, non semel deesse.

Inter cutem & tendinem, adipem reponi.

Lib. 1, 2, 3 de Vsu par. et 1, 2 lib. de Admi. sectionibus.

DE CARNEA SVBSTANTIA, INteriori digitorum regioni, ipsorumq́ radicibus, & mediæ uolæ superstrata. Caput XLII.

SVBSTANTIAM præsenti Capite describendam nulla figura expressimus, neq́ illam secus delineare integrum erat, quàm cutem & adipem in dextro pectoris latere fingere conati sumus in uigesimaquinta Quinti libri figura.

PER uniuersam quatuor digitorum, & secundi tertijq́ articuli pollicis longitudinem, ac quatuor manus monticulos, quos in Chiromantia ad quatuor digitorum radices reponimus, & ad uolæ medium, carnea quædam substantia reperitur, quæ inter latum [a] tendinem & cutem partim interiacet, partim (sed minori portione) tendini subijcitur. Cæterùm hæc substantia non quidem, quemadmodum in musculorum uentribus exacta simplexue caro existit, sed substantia quædam subalba, & (quo id aptius explicem) duriori neruosoq́ adipi, seu pinguedini respondens. Opinor enim ab ossea, & neruea, quæ undecunque pinguedini huic accedit substantia, ipsam duriorem effici, illius ritu, quæ in ossium articulis subinde colligitur. Præterea pinguedo hæc, frequentibus [b] neruorum fibris, [b] uenarumq́ terminis adaucta, medium quippiam inter carnem & induratum adipem adipiscitur, ac etiam in summè extenuatis, & marasmode mortuis ipsius portio semper inter secandum aliter, quàm reliquus adeps occurrit. Verùm Arabes hallucinantur, hanc substantiam extra musculi corpus, carnem simplicem immixtamq́ esse affirmātes illorum modo,

... sculi n... ula in... signiti. *... ctlama ... ultimæ ... æ 3 et ... libri.*

qui nescio quam, simplicem carnem in gingiuis ac pene collocant. Haudquaquam enim expenderunt innumeras neruorum fibras, & capillorum modo tenues uenas, hanc substantiam intercurrentes, illamque nec colore, uel substantia, nec æqualitate continuitate úe etiam musculorum carnem (quæ alioquin tot fibris implicatur) referre. Natura huiusmodi substantiã, quam nisi duriusculæ conglobatæque pinguedini ad amussim assimilaueris, tanquam stratum aliquod, aut terram præparauit, cui aptè infiniti neruulorum surculi implantentur, quos ob exquisitum tactus sensum, à maioribus neruorum propaginibus, internam manus sedem adeuntibus diffundi undique oportuit. Cæterùm, etsi hæc pinguedo durior admodum que neruea sit, nihilominus in rerum substantia mollis est, ac proinde occursantibus cedit, et ad aliud quippiam, neque id minimum, digitis conducit. Media enim inter digitum flectentes tendines, & dura, quæ appræhendimus, corpora reponitur, & aptissimè tendines, ne aut premantur, aut contundantur, munit, unde etiam meritò huius substantiæ quàm plurimum infernæ pedis cuti subijcitur, præterea ossium rectitudinem tunc corrigit, quando in circulum manus quippiam est comprehensura. Ac proinde externæ digitorum regioni hanc rerum Opifex minimè communicauit, ut quæ ibidem inutile pondus digitis inferret, quum hæc regio, neque illo absolutissimo indigeat tactus sensu, neque quicquam in obliquum apprehendat, neque toties subulas scalpelláue, & id genus artium instrumenta propellat. Quinetiam in interna manus sede, ipsis quidem articulis minimum, in partibus uerò inter articulos medijs, plurimum huiusmodi substãtiæ industrius rerum Conditor produxit. Haudquaquam enim ossium sedes, quibus illa inuicem coarticulantur, huiusmodi substantia indiguit, quũ flecti debeat, & substantia ea, præterquàm quòd nihil commodi præstaret, obstaculo motui fieret, tum grauans ut superflua, tum etiam articuli spacium excludens occupansque, & etiam prohibens, quo minùs articuli in acutos angulos flecti possent. Lateribus autem digitorum tantum eius substantiæ adnutriuit, quantum medias ibidem regiones, quæ uacuæ mansissent, replere potuit, quo et inde manus, nõ solùm ut diuisum in multas partes organum, sed etiam uelut uariè indiuisum suo munere fungi ualerent. Adductis enim inuicem digitis, ita eorum media regio ab hac substantia oppletur, ut si quid etiam liquidi manu supina continere libuerit, id non elabatur. Postremò huius substantiæ beneficio extrema manus, illa mollit, subigit, & terit, quæ mediocriter mollia, molientibus & terentibus organis indigent, qualia per omnes artes sunt plurima. Quantum uerò huiusmodi substantia ad corpora summis digitis apprehendenda auxilij præstet, nemini non perspectissimum est, quem minimè latet, si ossium finibus nihil, quod cederet, appositum fuisset, ea facilè debuisse rumpi, nec illis potuisse plurima corpora eleuari. quod modo huius substantiæ, & renitentium illi unguium opera obimus felicissimè. Atque eiusmodi sunt huius substantiæ proprij usus, communis uerò, quem cum carne adipeque parem exigit, is censetur, quo æstus tempore refrigerare, frigoris uerò calefacere apta putatur.

DE MVSCVLIS MANVS DIGITOS mouentibus. Caput XLIII.

Digitorum motus.

OSSIVM quinque digitorum constructionem superiori Libro prosequentes, longè [a] aliam articuli speciem in primis quinque digitorum internodijs, & in secundo pollicis haberi scripsimus, quàm in secundo & tertio quatuor digitorum, & tertio pollicis internodio. Hæc nanque internodia mutuò ea articuli specie ingrediuntur, quam γίγγλυμον Græci uocant. Superius enim os in sui sinum inferius excipit, ipsumque inferius in suis sinibus superioris ossis tubercula admittit. Vnde etiam simplicem tantùm motum hæc internodia, seu articuli exigunt, qui extensione & flexione nusquam ne tantillum quidem in latus declinantibus perficitur. At quatuor digitorum prima internodia inarticulatione cum illis, quibus sustinentur ossibus, coarctantur. Vnicus enim inferioris ossis sinus, unum caput superioris ossis excipit. quapropter etiam non simplici tantùm motu, sed duplici aguntur, flexione nimirum extensioneque, & postea ad latera obliquo deductu inclinantur, seu ut semper loqui instituimus, ad hos illósue digitos adducuntur, uel abducuntur. Porrò cuiuis perspicuum esse arbitror, nihil referre num flexionem & extensionem simul pro simplici motu, aut pro duplici, ut unus scilicet flexione, alter uerò extensione perficiatur, enumerem. aut rursus motum, qui in latere fit, unius loco habeam, aut duorum motuum uice recenseam, ut scilicet unus in hoc, alter uerò in oppositum latus perfici dicatur. Cæterùm hos omnes digito-

a Seriatim hanc ostendunt figuræ ca. 27 lib. 1

digitorum oſſium motus uiginti & octo muſculis celebrari docebimus, à digitos flectentibus ſermonem inchoaturi, in quo [h] muſculi cuiuſdam brachiali inſerti neceſſariò incidet mentio, quem quia cum digitorum muſculis numerabimus, hoc Capite nouem & uiginti deſcribentur. [c] Primi muſculi [d] principium teres, & ſtatim ab exortu grande, ac ex carne nerueaq; ſubſtantia mixtum, ex interiori humeri [e] tuberculo enaſcitur. non quidem ex ſuperiori magisq; prominente tuberculi ſede, ſed ab interiori ſub [f] muſculi ad ſummæ manus internam cutem latum tendinem porrigentis, & [g] duorum quos brachiale flectere audies, capitibus, præterea & ſub [h] illius ferè muſculi origine, qui inter radium in pronum agentes, ſuperior enumerabitur. quanquam potius ex anteriori ſede & inferiùs illa origine, primus hic digitorum muſculus initium ducat. Muſculus iſte à craſſo alioquin ſuo exortu latior efficitur, atque uerſus ulnæ radijq; medium perreptans, perquàm obſcurè ab ipſis principij ſui portionem aſſumit. Hinc exactè carnoſus et teres, in amplitudinem tamē modicè depreſſus, ad brachiale prorepit. Anteaquam uerò brachialis radicem contingat, notabili ſatis à brachiali interuallo, ipſius uenter in anguſtum magis [i] coactus, in quatuor carnoſas partes diuiditur, quæ ſingulę neruoſiores anguſtioresq; factæ, ilico in exactos tendines ceſſant. Hi examuſſim teretes ſimul communi membrana utcunque tenui & mucoſa inuoluti, brachialis cum cubito articulum ipſumq; brachiale tranſcendunt, communi omnes [k] ligamento in brachialis ſinu obducti. Eſt autem ligamentum id ualidum, & tranſuerſum, ex una brachialis parte in alteram pronatum, anuliq; formam (quòd ad eius cauitatem ſpectat) præcipuè referens, & totam brachialis ſinus amplitudinem, quà ex ipſa originem ducit, ſuccingens. Simulatque uerò tendines ligamentum id præteriere, inuicem diducti, tres acutos & interuallis pares conſtituunt angulos, & ſinguli unumquemque quatuor digitorum ſibi præpoſitum adeunt, ac ſecundi digitorum oſſis radici latiores membraneiq; facti inſeruntur, toti oſſis longitudini implantati. Dum uerò primum digitorum os perreptant, [l] tranſuerſo quoque & robuſto admodum ligamento obuoluuntur, quod ex uno oſſis latere natum, alteri inſeritur: aut potiùs id ex tota internæ oſſis ſedis amplitudine enatum, canalem oblongum ſeu anulum effingit, quo primi muſculi tendo unà cum [m] alio quem huic ſubijci dicemus, per digiti longitudinem ſecuriſſimè deducitur, ac ne ſua ſede à digito declinet, eleuetur ue, pulchrè amplectitur, ita tamen ut tendini liberum iter citra omnem connexum per ligamentum pateat. Tendines enim quà primis digitorum oſſibus porriguntur, neque tranſuerſis ligamentis, neque oſſibus, uel quouis pacto adnexi hærent, ſed ligamenta uelut per anulos ſibi laxè exculptos, minimè impediti perreptant. Cæterùm his primi muſculi tendinibus [n] ubi primo digitorum oſſi incumbunt, & priuſquam ſecundum conſcenderunt (quanquam ſecus Galeno uiſum fuit) peculiare rarúmque ex abundanti id accidit, quòd longa ſectione diuiſi, alium ipſis ſubſtratum tranſmittant tendinem, de quo ſtatim ac præſentis muſculi functionem ſermoni addidero, ſum pertractaturus. Functio autem ipſius eſt, ſecundum quatuor digitorum os flectere, illud brachialis medio ubi inuicem adhuc ipſius colligantur tendines, quàm poteſt proximè admouens. Et quemadmodum minimi digiti ſecundum os, cæteris digitorum ſecundis oſſibus minus eſt, ita quoque & eius digiti tendo reliquis tribus gracilior uiſitur, ut & illa muſculi carnoſa pars parui digiti tendinem promens, cæteras gracilitate ſuperat. [o] Secundus muſculus [p] primo ſubiectus ab interiori humeri [q] tuberculo ſub primi capite, ſui initij uix aliquam portionem aſſumit. Ex ulnæ enim anteriori [r] proceſſu, quo illa humero coarticulatur, ſecundus hic muſculus potiſſimùm enaſcitur, idq; præcipuè ab eius proceſſus radice, quandoquidem ipſius ſuperior pars ſeu apex, illius [s] muſculi excipitur inſertione, qui inter cubitum flectentes eſt poſterior. Secundus itaque muſculus hinc [t] prodiens, exactè carnoſus & teres (nonnihil latus tamen, & ut primus modicè depreſſus) euadit, & mediam cubiti ſedem comprehendēs ulnæ adhuc adnaſcitur, à qua exortus ſui robur non modicum ea ſede aſciſcit, qua ulnæ [u] membraneo connectitur ligamento, inter radium & ulnam tota cubiti ferè longitudine conſiſtenti. Quando uerò muſculus parum ultra mediam cubiti longitudinem deſcendit, aliquanto anguſtior redditus, [x] in quatuor carnoſas portiones ſimiliter ac primus finditur. quæ ante brachiale in teretes ceſſant tendines, tanto primi muſculi tendinibus ſpiſſiores, quantum ſecundi muſculi moles primi magnitudinem ſuperat. Hi tendines communi membrana perquam mucoſa, ac cæteris omnibus membranis rubicundiori inuoluuntur, ſimulq; cohærentes, ſub primi muſculi tendinibus per [y] tranſuerſum internæ brachialis ſedis ligamentum, in manus uolam contendunt, in qua (quemadmodum primi tendines) æquales angulos efficientes, mox inuicem dirimuntur, ſinguli ad unum quatuor digitorum excurrentes. Quemadmodum autem per uniuerſam cubiti longitudinem & brachiale

Digitos mouentes muſculi. 28.

Primus.

Lib. 1 de Vſu par.

Secundus.

chiale ſecundus muſculus primo ſubſternitur, ita quoque primi tendinibus ſecundi tendines ſubijciuntur, & eodem ſimul ambo ſecundùm primi oſsis digitorum longitudinem, tranſuerſo ligamento obducuntur, æquè atque in uola & brachialis ſinu teretes. Minimè enim ueritati conſonum eſt, primi muſculi tendinem in primo internodio, ut Galenus aſſerit, dilatari. [z] Porrò ut ſecundi muſculi tendines ad tertium digiti internodium pertingerent, primi iam muſculi tendinibus in ſecundum os neceſſariò inſertionem molientibus, operæprecium fuit ſecundi muſculi tendines, aut ad tendinum primi muſculi latera porrigi, aut quum ipſi rectà ſubijciuntur, incumbentem ipſis tendinem perforari, hacque ratione ſubſtratum ſecundi muſculi tendinem tranſmitti. At quum oſsium latitudo, ut tendines ſecundi muſculi ad latus declinent, minimè admittit: & ſi fortè ad latus ducerentur, obliquum ſanè ſitum, ac proinde obliquum etiam motum exigerent: reliquum profectò fuit, longa ſectione ſuperiorem tendinem, qui primi muſculi ſoboles eſt, à ſummo rerum Opifice mirabili induſtria findi, qua ſectione ſecundi muſculi tendo uectus, ad tertij oſsis radicem pertingeret. Verùm etſi tendines primi muſculi perforentur, ob id tamen cum Galeno neutiquam credendum eſt eos ſecundi digitorum oſsis lateribus inſeri, quum maximè internæ illorum ſedi implantentur, ac ſuis apicibus poſt perforationem, ſub ſecundi muſculi tendinibus colligantur, & perinde ac ſi non fuiſſent perforati, ſed tantum latiores redditi, inſertionem moliantur. Cæterùm ut in brachiali & tota primi oſsis longitudine, tendines tranſuerſo ligamento cinguntur: ſic quoque in ſecundi oſsis tota longitudine aliud ligamentum tendinem hac porrectum obuoluit, aut, ut ſemel dicam, eiuſmodi ligamentum toti internæ digitorum ſedi obtenditur, quod nulla membrana, nullo'ue alio uinculo, aut fibra etiam, tendinibus in interna digitorum ſede adnaſcitur, nec ibidem quicquàm membraneum inter duos tendines inuicem ſuffultos interuenit. In uola tamen priuſquam tendines digitorum ligamenta ſubeunt, ſinguli proprijs induuntur membranulis, quæ tendinibus, quibuſdam fibroſis nexibus adnaſcuntur. [a] Tertius muſculus à [b] ſecundo mihi prorſus diſtinguitur, non anxiè interim ſolicito, num ſecundo illum adnumeres, ac ſecundum tunc in quinque carnoſas partes totidémque tendines diſciſſum rectè proferas, dummodo uera tertij muſculi deſcriptio ſubijciatur, qui tota cubiti longitudine, ſuperiori lateri ſecundi muſculi exporrigitur, illi nuſquam, niſi fortaſsis ad cubiti cum humero articulum, continuus, ſed perinde ac cæteri muſculi mutuò accumbentes ſolent, toto progreſſu illi duntaxat cohærens. Enaſcitur quidem carneo teretique principio ex ulnæ [c] ſede, qua hæc radij capitulum in proprium ſinum amplectitur, ac ubi radius ab ulna primùm dehiſcit. Hinc enatus radio attenditur, uniuerſæ ipſius propemodum longitudini adnatus, & ab ipſo principium continuè ducens, ex ea potiſsimùm ſede, ubi [d] membraneum ligamen ſecundùm cubiti longitudinem porrectum ex radio ad ulnam enaſcitur, quod etiam huic muſculo principij portionem offert. Quum uerò muſculus radio ad hunc modum expanſus ad brachiale properat, in teretem ceſſat [e] tendinem peculiari membrana, quam mucor imbuit, obtectum, non autem communi membrana, quæ in brachialis ſinu [f] ſecundi muſculi tendines inueſtit. Quinetiam tertij muſculi tendo nulli ſecundi muſculi quatuor tendinum ſubijcitur, quamuis etiam per tranſuerſum brachialis [g] ligamentum feratur, illius ligamenti lateri attenſus, quod ad pollicis radicem conſiſtit: ubi etiam brachialis os pollicem ſubſtinens, [h] ſinum huic tendini inſculptum gerere, in primo Libro diximus. Tendo ad hunc ſinum reflexus, atque medius inter [i] muſculos primum pollicis os & ſecundum flectentes occultatus, ad ſecundum pollicis repit internodium, ubi tranſuerſo ligamento in tota ſecundi oſsis longitudine exceptus, tertium os accedit, cui lateſcens ualidè inſeritur. In caudatis ſimijs, hunc muſculum non reperies, uerùm à [k] tendine ſecundi muſculi medium digitum petente, in medio uolæ, exigua portio enaſcitur, quæ tranſuerſim ad pollicem ducta, ultimo ipſius oſsi implantatur. Atque hæc tendinis portiuncula, peculiarem portionem carnoſam, ut cæteri quatuor ſecundi muſculi tendines, neutiquam adipiſcitur, aut etiam illi, medij digiti tendini alligatur, at ab ipſo prorſus enaſcitur, ſuper indicis tendinem uecta. Porrò ſi hunc ſermonem permulta Galeni placitis in primo libro de Partium humani corporis uſu renitentia adduxiſſe animaduerteris, & potiſsimùm illi figmento, quo is pollicem non ad uolam uerſus brachialis medium, cæterorum digitorum modo, ſed ſuper alios, & ad uolæ medium, flecti comminiſcitur, non me inſcitiæ, aut in Galenum impietatis prius inſimulato, quàm proprijs manibus ſectionem obieris, aut alteri accuratè ſecanti, admonitus, aſtiteris, rem uniuerſam diligenter expendens. Reperies nanque non modò quæ iam commemoraui, ſententiæ Galeni meritò reluctari, ſed & id quoque maximè, quòd de ſecundi

tertijque

Li. 1 de Par. uſu.

Secundi muſculi tendinum per primi tendines tranſitus.

Lib. 1 de Admi. ſectio.

Tertius muſculus.

Tertius qualiter in caudatis ſimijs habeat.

Pleraque hîc Galeni placitis contraria propono.

z Hic ſeriatim ſpecta extremas manus 5, 6, 7 tabularũ.

a 6 tab. a, & ta. 5. 7 ta. b.

b 6 ta. z.

c 1 ſi cap. 24 li. 1 L. et denh.

d 7 ta. V inter S, T.

e 6 ta. f.

f 6 ta. z.

g 4 ta. f.

h 1, 2, 4 fi. cap. 25 lib. 1 proceſſus P notatur, ad cuius internum latus ſinus iſte ſpectatur.

i 6 tab. n, λ, & 7 ta. characť. 1, 2, 3.

k quaſi à tendine y in 6 tab. notato ad ſ portio ducerctur.

tertijq́ muſculi functione ſubnexurus ſum: ut nunc taceam Galenum ſuis luſum ſimijs, non l 6 ta. 1. uerè tendinem [l] tertij muſculi graciliorem illis dicere, qui à [m] ſecundo muſculo producuntur. 5 ta. 2. Opinatur enim Galenus, & cum illo omnis reſectionis profeſſorum chorus, ſecundum muſculum quatuor digitorum primum tertium'que os flectere, & quem nos tertium recenſuimus, ſecundi pollicis oſſis & tertij flexum moliri: quum tamen ambo duntaxat tertij quinque digitorum oſſis, ut primus ſecundi, flexionis re uera opifices ſint. Nullum enim muſculum os mouere, niſi eidem inſeratur, Galeno cæterisq́ Anatomicis firmiſſimi axiomatis loco habetur. at ſecundi muſculi tendines neque primo quatuor digitorum oſſi, neque tertij tendo pollicis ſecundo oſſi, ne obſcuriſſimè quidem inſeritur applantatur'ue: ergo nec eorum quidpiam hi muſculi agunt. Neminem enim fore arbitror, qui ex primo de Partium uſu aſtruet, ſecundi muſculi tendinem primo internodio dilateſcentem implantari: quum Galenus in diſſectione temporis ſucceſſu exercitatior, tribus interiectis de tranſuerſo ligamento uocibus, integram paginam ibidem reſtituere conatus fuerit: parum tamen ſui memor, quum inſertiones tendinum in digitos, ſimul in numerum colligit. Ac proinde ſi beneficio tranſuerſi ligamenti, quod in primis quatuor digitorum oſſibus, & ſecundo pollicis exiſtit, hæc oſſa à ſecundi & tertij muſculi tendinibus flecti, quis pro Galeno certans illius'que poſteriora uerioráque ſenſa capiens contenderit, reſpondeat is quæſo, cur minus & m 5 ta. 6. [n] primi muſculi tendines, prima quatuor digitorum oſſa flectant? quum & hi eodem ligamento contineantur. Non enim quicquam prorſus eſt, cuius beneficio potiùs ſecundi muſculi, quàm primi tendinibus prima internodia flecti, quis demonſtrare poſſet. Quinetiam in medium adferat obſecro, quamobrem Galenus non ſenſerit ſecundi quatuor digitorum oſſis flexionis, tendines ſecundi muſculi autores eſſe? quum tamen & in ſecundi oſſis radice totáque ipſius longitudine hi tendines tranſuerſo obuelentur ligamento. Ad hæc illum me docere optarim, quamobrem & primus, & ſecundus, & tertius digitos mouen- o 4 ta. 8. tium muſculi etiam brachiale non flectant, quum & in interna brachialis ſede [o] tranſuerſo ualidóque ligamento non mediocri ductus longitudine contineantur. Similiter rationem comminiſci uelim, quapropter quamplurimi tibiam occupantes muſculi, qui pedem adep ta. 3,4. untes, ac [p] tranſuerſis ligamentis inter tibiæ oſſis extremum & calcem, ac rurſus inter fibulæ apicem exteriorem'ue malleolum ac calcem obuoluuntur, non illorum ligamentorum etiam auxilio pedem moueant, quum tamen in his omnibus par ſit ratio: uti etiam in omnibus cæteris muſculis, qui tranſuerſo ligamento in alio oſſe, quàm unde principium duxere, inq ta. cha- duuntur. Ac proinde pleroſque in [q] cubiti exteriori ſede, & in [r] tibiæ anteriori regione tenſt. 1. 2. 3. dines ibidem ligamentis circundatos in medium, ad robur huic meo parodoxo concilian- 4. 5. 6. r tab. 4, 2 dum, non adfero. Vt itaque tres hactenus ex digitorum muſculis enarratos brachiale non ta. 4. flectere certo certius conſtat, ita quoque niſi ſuorum quibus inſeruntur oſſium flexionis opifices cenſendi ſunt. Deinde ſi primi muſculi quoque tendinibus prima quatuor digitorum oſſa, & ſecunda tendinibus ſecundi muſculi non inflectuntur, haudquaquam ſecundi tendinum ui, prima quatuor digitorum oſſa, & tertij muſculi beneficio ſecundum pollicis s ta. cha- os flecti credendum eſt. [s] Proprios enim his quoque oſſibus ſagax rerum parens Natuſt. 1,2,3.8 ra muſculos largitur, quos ubi ſermonem trium primorum abſoluero, ſeriatim perſequar: tab. 4. id adhuc admonens, ut ſi quis fortè ſecundi muſculi ac primi auxilio, primum quatuor digitorum os, & tertio item muſculo ſecundum pollicis flecti arbitratus fuerit, non oſcitanter cuiuſque internodij flexionis uim perpendat. nam primum internodium, quod ex ipſius ſententia, primi ac ſecundi muſculorum tendinibus, præter alios totidem paulo pòſt explicandos muſculos inflecteretur, uix tamen firmius flexionis robur, quàm ter- t 6 ta. 1, 2, tium internodium commonſtrat, utcunque etiam unicus tantum tendo huius motus dux 3. cenſeatur. [t] Tres itaque nunc dictos muſculos ex diſſitis regionibus, per totam nimirum cubiti longitudinem Natura produxit, ne ſi fortè in extrema manu principium aſſumerent, eam carne obruentes, magnam ponderoſam'que redderent: quod quantum ad uaria quæ manu obeuntur munia incommodi intuliſſet, quiuis promptiſſimè colligit. Deinde robur in flexione maius requirebatur, quàm quod breuibus muſculis præſtari ualebat, qui ex proximis ijs quæ mouenda erant oſſibus principium ducerent. Atque hanc pariter ob cauſam, ut digiti ſcilicet ualida flexione pollerent, non unius tantum muſculi beneficio tres digitorum articuli flectuntur, ſed ſinguli proprios exigunt. Illi quidem quos recta duntaxat, & in neutrum latus inclinante flexione agi oportuit, unico eodem'que ualido contenti fuere tendine: articuli autem, qui in latera etiam inclinationem experiri debebant, pluribus tendinibus muſculis'que, & illis non admodum ualidis (ut

Naturæ in muſculis digitos flectentibus induſtria.

Transuersorum ligamentorum usus.

etiam illorum flexio infirma est) eguerunt. Porrò tendinibus transuersa ligamenta secundum digitorum ossa obducuntur, ne quoties secundum aut tertium digitorum os inflectimus, tendines tanquam recti protensiq́ue funiculi, & uirgulæ secundùm ossium flexionem non incuruatæ, à flexo iam osse ad cubitum tensæ exurgerent, & cutem in miram altitudinem eleuantes manus uolam turpiter implerent. Ligamenta enim etsi tendines musculorum uentris beneficio contrahantur, eos tamen ossibus quibus non inseruntur, adiacere cogunt. In uola uerò & brachialis sede mucosis membranis tendines induuntur, quo tutiores procederent, easq́ue membranas tanquam propugnacula & muros sortirentur. Sed secundi musculi membranæ alius quoque usus existit, siquidem [u] musculi oblongi & parui, quorum ope digitos quatuor pollici adducimus, ab illa enasci audies. Quum itaque secundum quatuor digitorum internodium à primo musculo flectatur, tertium autem à secundo, & tertium pollicis à tertio, tandem opportunum erit, musculos prima quatuor digitorum ossa, & primum secundum'que pollicis flectentes aggredi. Sunt autem hi omnes numero tredecim: ad singulos nimirum quinque digitorum primos articulos bini, & ad secundum pollicis terni. [x] Qui quatuor famulantur digitis, omnes rectà secundum postbrachialis longitudinem digitos adeunt, omni propemodum ex parte carnei, ac postbrachialis [y] ossibus connati. inseruntur autem lateribus interiori in sede, primorum ossium. Duorum igitur paruum digitum flectentium [z] unus ab exteriori latere superioris partis postbrachialis ossis, quod paruo prælocatur, carnoso principio oritur, etiam nonnihil inibi adnatus brachiali. Hinc rectà digitum accedens, ad primum usque digiti os carnosus permanet. ubi uerò os contingit, latiusculo tendine exterioris ossis lateri, uersus interiora tamen inseritur. Alter ex interiori eiusdem postbrachialis ossis latere, ad superius iuxta brachiale extremum, originem ducit, & inter id os & sibi proximum ad digitum tendens, carnosum quoque permanet, donec membraneo tendine interiori lateri primi ossis parui digiti implantetur. Quando utrique musculi colliguntur, primum digiti os, in neutrum latus uergens flectitur. Si uerò exterior egerit, interiori quiescente, digitus in exteriorem partem nonnihil inclinans flectitur. At solo interiori laborante, ad interiora conniuens digitus flexionem experietur. Ad hunc sanè modum aliorum trium digitorum musculi habent, adeò ut bini in singulis posthrachialis ossium interuallis (quæ tria sunt) reponantur, & [a] is qui indicis interiori lateri inseritur, interno postbrachialis ossis indicem sustinentis lateri adnascitur, in uolam magis quàm in externam manus regionem, ut & cæteri primos articulos flectentes musculi, protuberans. [b] Musculi autem quorum beneficio primum pollicis internodium flectitur, unà cum [c] musculo, qui pollicem à cæteris digitis maximè abducere dicetur, carneam molem constituunt, quæ ad pollicis radicē reposita montem, quem chiromantici modò Veneri, modò Marti asscribunt, effingit. Galenus in Libris de Vsu partium hanc molem falsò unicum esse musculum arbitratus est, quem pollicis ab indice abductionis autorem recensuit. Quemadmodum etiam ueritati parcens, [d] molem illam carneam quam chiromantici lunæ monti tribuunt, unum quoque musculum quo paruus ab alijs abducitur esse, ibidem docuit, quum interim maiorem ipsius portionem exterior musculus primum minimi digiti os flectentium procreet. [e] Primus itaque [f] pollicis musculus ex superiori [f] transuersi brachialis ligamenti sede carneus enascitur, & toti primi pollicis ossis longitudini interna regione attensus, perpetuò carneus illi inseritur, perquàm obscurè secundum pollicis contingens internodium. [g] Secundus, qui nuper dicto prorsus occulitur, longéque minor ipso est, ex transuerso quoque ligamento, & [h] osse brachialis pollicem fulciente enatus, in primi pollicis ossis radicem implantatur, non ultra medium longitudinis primi eius ossis pertingens. Sunt itaque hi duo pollicis musculi inter digitorum motores duodecimus & decimustertius, si modò octo musculos quatuor digitorum prima internodia flectentes ante hos enumerare uisum sit. Porrò qui secundum pollicis os flectunt, [i] tres numero censentur, magis differentem situm ab illis, qui quatuor digitorum prima ossa flectunt, obtinentes, quàm duo primi pollicis ossis flexus opifices. Qui enim quatuor famulantur digitis, rectà secundum manus longitudinem procedunt: qui autem primum pollicis os flectunt, nonnihil obliquè ducuntur. sed præsentes musculi secundi pollicis internodij flexionis autores, quodammodo transuersi cernuntur. Operæprecium namque erat, quatuor digitos uersus brachiale inclinari: pollicem uerò illis in functione oppositum, ad ipsos inflecti. Meritò igitur tres musculi secundum pollicis os flectentes, ex uola tanquam è quarta circuli parte, principia sortiuntur, nimirum ad eius lineæ circumscriptionem, quæ uitalis & cordis Chiromanticis appellari consueuit. quamuis nonnihil ulteriùs, quàm ea consistat linea, ex uola initium ducant, ad trianguli illius quem in media uola collocant

Mucosarum membranarū usus.

Tredecim post tertium ordine in numero succedentes.

Illorum octo qui quatuor digitis seruiunt.

Illorum duo, qui pollicis primo ossi famulantur.

Tres qui secundo pollicis ossi famulantur.

u 6 ta. ſ ad. y. 7 tabu. d ad f.

x Sub Δ 8 tabulæ.

y 1, 2 fi. ca. 25 li. 1 I, II, III, IIII.

z 4 ta. ſ.

a 8 ta. Υ.

b 6 ta. α, λ.

c 3 tab. p. 4 tab. μ.

d 3 ta. γ, ac dein 4 tab. α, ſ.

e 4 tab. 16 tab. α.

f 4 ta. ſ.

g 6 ta. λ. 7 tab. α.

h Figurarū cap. 25 lib. 1 charact. 5.

i 7, 13 tab. charact. 1, 2, 3, 8 ta. Υ.

cant, ſuperius & exterius latus. Primus itaque muſculus obliquum latumq; principium ducit, ex poſtbrachialis oſſe, cui medius innititur, modicè ſubter ipſius capitulum, quod ſinum primi oſſis digiti ſubingreditur. Hinc carnoſus prorepens nonnihil anguſtior redditur, & membraneo tendine, ſecundi pollicis oſſis lateri, quod indicem ſpectat, uerſus interiora ſe inſerit. Secundus ſuperiori ſuo latere iam dicto muſculo cōtiguus, ex media ſede poſtbrachialis oſſis, quod medio præponitur, originem ducit, nōnihil tamen & os, quo anularis fulcitur, contingens. Origo huius quoque tenuis lataq; eſt, & ſtatim carnea ad inſertionem uſque conſpicitur, quam in medio interioris partis ſecundi pollicis internodij tentat. Tertius huic inferiori ex parte contiguus, ex poſtbrachialis oſſis, quo anularis ſuſtinetur radice, quæ brachiali coarctatur, originem pariter latiuſculam ſumit, et obliquè pollicem accedens, lateri interiori ſecundi pollicis internodij, uerſus priora implantatur. Iſti tres muſculi dum unà tenduntur, fortiſſimè ſecundum pollicis internodium flectunt, primo autem duntaxat agente, ad ſuperiora uerſus indicem pollex dirigitur. dum uerò ſecundus ſolus contrahitur, ad medios digitos pollex flectitur, quemadmodum infimo ad ſuum principium contracto, pollicis ad inferiora, & magis uerſus paruum digitum flexio perficitur. Hos tres, & ſi in caudatis ſimijs obſeruētur, Galenus non modò ignorauit, uerumetiam falſas rationes in Primo de Partium uſu aſtruit, quibus imperitior aliquis animum adhibens, ne hos quidem aggredi tentaret. Neque etiam ueriſimile eſt, quum ſecundò adminiſtrationes anatomicas emitteret, hos muſculos ipſi cognitos fuiſſe, quum illos nullibi deſcripſerit, quemadmodum fecerunt Arabes, hos, quantum auguror, cognoſcentes, & duos, qui primi pollicis oſſis flexioni præſunt, negligentes. Vndecim nanq; muſculos, in extrema manu digitis flectendis extructos recenſuerunt, octo quidem ad quatuor digitos, tres autem ad pollicē referentes. Quanquā rurſus ambigem, nū caſu ipſi Vndecim, loco Decem ex Galeno ſcripſerint, quū citra aliam deſcriptionē, muſculos tantùm Oribaſij more enumerent. Quinetiam in Primo de Adminiſtrandis ſectionibus Galeni libro omnes, quos hactenus uidi, codices tres mendas in numeris habent. Octo nanq; Duorum loco illic leguntur, ubi extremæ manus muſculi, pollicis obliquis motibus ſeruientes enarrantur, & rurſus ad calcem propemodum libri, quo cubitum mouentes muſculi recenſentur, Tres ſcribuntur ubi Duo, inſuper Duo ubi Tres ſcribendi fuerant, non ſecus ſanè, quàm malè etiā Primi uſus, pro Secundi illic legitur, ubi Galenus in eodem Libro ligamentorum uſus commemorat. Verùm hæc cum innumeris alijs, pro mea uirili in Galeno ſunt reſtituta, quem IO. BAPTISTA MONTANVS in gymnaſio Patauino medicinæ Profeſſor eximius, non ſine incredibili artis Candidatorum utilitate, nuper in abſolutiſſimum ordinem redegit, maximi ac penè diuini ingenij uir, ob ſingularem illā tum Medicinæ, tū cæterarum ſcientiarū cognitionem, nulli ætatis noſtræ medicorum ſecundus, & præſtantiſſimis laboribus ſuis, quos in publicum dedit, ac pertinaci indefeſſaq; in docendo diligentia, de ſtudioſis omnibus quàm optimè meritus. Cui uiro utinam Deus aliquis aurem ſtatim uellicet, eiq; in animum inducat, ut & alias cogitationes ſuas longè pulcherrimas, & iamdudum præmaturas in lucem prodire patiatur, eas'que poſteris uel non inuideat, uel eorum calumnias, qui iudices cæterorum eſſe ſolùm cupiunt, ipſiq; nihil unquam præſtare queunt, non ita reformidet. Hactenus itaque ſexdecim muſculos, quibus digiti mouentur, commemoraui, ac proinde nunc[d] decimusſeptimus, qui digitos extendentium primus erit, deſcribetur, in cuius enarratione hoc mihi Galeni intelligendi gratia uelim donari, ut illum in quatuor diffundi tendines liceat aſſerere, & deinceps adijcere[e] muſculos, qui ex cubito procedunt, & quatuor digitos à pollice abducere creduntur, bipartitò in duos tendines digeri, & eam quem Galenus narrat, inſertionem in digitorum oſſa moliri. Atque id mihi tantiſper concedi optauerim, quouſque omnes tres muſculos ſermone abſoluero, tunc enim primùm uariam ipſorum tendinum commixtionem coitúmque, ac munus denique ſubiungere licebit. Quanquam interim in reliqua præſentium muſculorum deſcriptione, in ortu nimirum, ductu, ſubſtantia, forma, & id genus reliquis nuſquàm aberraturus ſum, quemadmodum etiam in falſam tendinum ſeriem nequaquam impingerem, ſi mihi eadem perpetuò hæc occurriſſet, & Galeni obſeruanda autoritas negligectui à me haberetur. Sed age negocium, uti ſeſe enarrandum offeret, aggrediamur. Decimusſeptimus[f] principio ex carne nerueáque ſubſtantia mixto, & utcunque lato, ab elatiori ſede exterioris humeri[g] tuberculi enaſcitur, & per mediam cubiti ſedem, magnus & carnoſus, & paulò minùs toto teres porrigitur, nulli alteri connatus oſſi, neque aliunde, quàm ab humero principium ducens. Quum uerò propter radij extremum, cui brachiale inarticulatur,[h] pertigerit, arctior redditus, in quatuor breues carnoſas portiones, in muſculi ſubſtantia non procul diremptas finditur, quę ſimul communi membrana indutę, fibriſq;

Tres ſecundi pollicis flectentes muſculi Galeno ignorati.

Decimusſeptimus digitos mouentium.

ta.Z. 2 / .V. 10 / ta.ſ. / us 9 ta. / alter 10 / ta.p / 9 ta.d. / .ca. 23 / li.1 P. / 9 ta.b.

fibrisq́; tenuibus inuicem cohærentes, atque in tendinem illico ab ipſarum à muſculi uentre deductu degenerantes, per [i] ſinum in radij exteriori ſede exculptum, ad brachiale contendũt. Eſt autem ſinus ille, ex quatuor in exteriori ſede appendicis radij excauatis, radij cum ulnæ [k] articulo proximus. Huic itaque ſinui utcunque amplo, & admittendorum corporum magnitudini ad amuſſim reſpondenti, quatuor hi tendines incumbunt, & tranſuerſo [l] ligamento ipſis peculiari, & radio quoque proprio obuoluuntur, ne aliquando ex ſinu declinent, & ne contracto ipſorum muſculo in altum exurgant. Cæterùm ut Galenus radij ſinus non aptè expreſſit, ita quoque falſò hos tendines communi radio & ulnæ [m] ligamento contineri tradidit. Nam communi amborum oſſium ligamento & [n] ſinu is [o] muſculus utitur, quem ego decimumoctauum in tota ſerie paulò pòſt recenſebo. Quum itaque proprium ipſorum ligamentum tendines iſti tranſcenderũt, brachialiq́; iam incumbunt, lateſcentes & ab inuicem deducti, tres æquales conſtituunt angulos, & ſinguli ad unumquenq; quatuor digitorum prorepunt. Ilico autem atque digiti principium contingunt, adhuc multò ampliores tenuioresq́; redditi, primi oſſis radici inſerũtur, ac ſic per totam digiti lõgitudinem aſcendentes, medio exterioris oſſium regionis adnaſcuntur, non autem, ut Galenus malè arbitratur, ijs duntaxat oſſium ſedibus, ubi articulorum conſiſtunt compages. Cęterùm qua ratione aliorum muſculorum tendinibus, hi in digitorum ſede commiſceantur, quum quatuor digitos, à pollice in obliquum abducentes muſculos ſermone abſoluero, auditurus es. Nunc enim & ſi decimus ſeptimus muſculus [p] tres tantùm tẽdines ut plurimùm nobis exhibeat, quatuor illi Galeni nomine largiti ſumus. [q] Decimusoctauus muſculus gracilis longusq́; eſt, inferiori lateri decimiſeptimi ſecundùm cubiti longitudinem exporrectus. Ab exteriori enim humeri [r] tuberculo, hic muſculus principium ſumit inter decimiſeptimi caput, & principium alterius [s] muſculi, qui poſt brachialis oſſi, quo minimus digitus fulcitur, [t] inſertus, brachialis extenſionis dux cenſetur. A' principio muſculus hic ſecundùm latus decimiſeptimi carnoſus fertur, quouſque cubiti finem attigerit, ubi in duos bipartitus tendines, communi radio & ulnæ [u] ſinu, & [x] ligamẽto utitur. Tendines ſtatim atque brachiale ſuperarunt, inuicem dirimuntur, & unus ad paruum, alter anularem contendit digitum, ac ſinguli in ſui digiti primum os implantãtur, membranæ inſtar, exteriori lateri uerſus poſteriora tamen ſeſe inſerentes. Hic muſculus duobus, quibus inſeritur, digitis à pollice abducendis creatus à Galeno dicitur, quum interim obliquum ſitum nequaquam adipiſcatur, quemadmodum ſanè [y] decimusnonus, duobus ultimo enarratis ſubſtratus, obliquo ductu donatur. Ab exteriori nanque ulnæ proceſſu, poſteriori humeri ſedi coarticulato, uſque ad ulnæ ſedem, quæ non multò ante brachiale eſt, continua ſerie, tanquam ex recta linea [z] muſculi quidam enaſcuntur, omnes obliquo ſitu præditi. Atque hi tres exigunt radices principiá ue, ac primum quidem, quod elatiſſimum & humero uicinius eſt, ad muſculum refertur radio peculiarem. Secundum autem, primo iam ordine ſuccedens, ad pollicem & brachiale ſpectat, cuius ſeriem, ac in plures ueluti muſculos diſtributionem, muſculorum pollicem extendentium enarratio docebit. [a] Tertium autem, quo in præſentia potiſſimum egemus, quodq́; ſecundo principio ordine ſuccedit, ab ulnæ oſſe ultra medium ipſius longitudinis, uerſus brachiale enaſcitur, neutiquam uerò (ut Galenus parum bene aſſerit) à tota ulna, aut ulnæ ſuperiori parte brachio proxima. Hoc principium exactè carneum, & inſtar oblongæ lineæ originem ducens, paulò anguſtius ab exortu redditur, & obliquè deorſum, uerſus radij ad brachiale appendicem conſcendens, in [b] duas carnoſas portiones diſcinditur, quarum inferior decimumnonum efformat muſculũ, à ſuperiori illius principij parte diſtinctum, quem doctrinæ gratia uigeſimumprimum, & pollicem uerſus alios digitos euertentem appellaturus ſum. Hoc igitur tertium principium in duos muſculos diſtinguam, quãuis interim principij ratione nõ obſtem, quo minùs ambas ipſius partes, unius muſculi loco quiuis recenſere poſſit. Decimus itaque nonus digitos mouentium muſculus, ab ulna eo, quo dixi, modo enatus, obliquè radij appendicem petit, ac priuſquam hũc contingit, in duos inuicem cohærentes tendines finitur, qui proprio [c] ſinui in radij appendice incumbentes, & peculiari [d] ligamẽto tranſuerſim obuincti, ſuper brachiale expandũtur. atq; hîc dirẽpti, illorũ ſuperior indici, inferior autẽ medio exporrigitur, exteriori inferioriue digitorum lateri, uerſus poſteriora implãtati. Sinus autem horum tendinũ nomine, in radij extremo priuatim exculptus, inter [e] ſinũ decimiſeptimi muſculi gratia inciſum, & illum quo bicornis tendo eius [f] muſculi uehitur, cuius beneficio brachiale extẽditur. Atq; hic etiã ſinus [g] alteram portionẽ tertij illius ex ulna prodeũtis principij trãſmittit, quã pollicis motibus famulari audies. Haud enim arbitrandũ eſt, ambas tertij principij portiones unico ſinu et ligamẽto uti, et huic decimo nono muſculo ligamentũ peculiare nõ obduci. Quod uerò præſens muſculus à pollice abductionis

Lib. 1 de Admi. ſectio.

Lib. 1 de Admi. ſectio.

Decimusoctauus.

Decimusnonus.

Tres muſculorum radices ab ulnæ longitudine procedentes, quarũ tertia eſt 19 muſculus.

Lib. 1 de Admi. ſectio.

19, 18 & 17 muſculorum tẽdines & munus.

i 2, 4 fi. ca. 24 li. 1 ...
k 1 fi. ca. 24 li. 1 1, aut potius 2 figuræ I.
l 1, 2 ta. charact. 3.
m 2 ta. charact. 1.
n 2 fi. cap. 24 lib. 1 I.
o 9 tab. ...
p ut in 9 ſpectas ta. ad Z, dein b.
q 9 tab. Θ.
2 ta. X. 10 ta. r.
r 2 fi. ca. 24 lib. 1 P.
s 9 ta. Λ.
t 9 ta. d.
u 2 fi. cap. 24 li. 1 I.
x 2 ta. charact. 1.
y 10 tab. p.
z 10 ta. Λ, Ξ, π.
a 10 tab. π.
b 10 ta. oſuperior, puerò inferior notatur.
c 2, 4 fi. ca. 24 li. 1 Δ.
d 2 ta. charact. 4.
e 2, 4 fi. ca. 24 li. 1 unus γ, alter & ſ notatur.
f 11 ta. Λ.
g 10 ta. Θ.

tionis

tionis eorum, quibus inſeritur, digitorum autor ſit, ſitus ipſius inſertioq́ꝫ liquidiſſimè commō ſtrant. Cæterùm hunc non ſemper in indicem & medium, digitos, tendinem porrigere obſeruaturus es, ſed dūtaxat in indicem. Sic etiam [h] decimumoctauum muſculum in minimum & anularem ſimul, tendines, qui ſtatim in brachiali dirempti fuerunt, digerere non ſemper cōſpicies, ſed frequentiſſimè unicum tendinem in paruum digitum ferri obſeruabis, eius digiti extēſionis ducē. Pariter [i] decimuſſeptimus in tres tantùm tendines diuidi uidebitur, qui in brachiali inuicem deducti, indici medio, & anulari implantabuntur, in minimum autem digitum ſtatim à brachiali tendinem, ut ad cæteros digitos, ferri rariſſimè reperi, quū decimusnonus parui digiti extenſionis autor ſit. At his omnibus tendinibus, ubi poſt brachiali membranulis et fibroſis nexibus committuntur, priuatim id accidit, ut ſinguli lateſcentes uelut in plures diuidantur, ut iam latiores multò, & tenuiores redditi, ad digitorum radices, mirabili neque ſemper eadem ſerie inuicem miſceantur, unius digiti tendinis portione etiam cōſpicua, ad alterius digiti tendinem pertinente. Quod & in tuis manibus conſpicari poteris, animum, quando digitos flectis, ac reflectis, et in latera ducis, digitorum radici adhibens. Quamuis in manu cute liberata, id intueri magis conduxerit, ut non mireris, cur Galeni tendinum ſeriei minùs ilico acceſſerim, arbitrerq́ꝫ decimumſeptimum, decimumoctauum, & decimumnonum quatuor digitorum, unà et extenſionis & abductionis à pollice opifices eſſe, ob uariam illam, quæ per obliqua prorſus fit, commixtionem, & rectum ſitum, & ipſorum inſertionem, quam in totam digiti longitudinem moliuntur. Nullam tamen prorſus tendinum commixtionem unquā perfici obſeruaui, cuius beneficio uel obſcuriſſimè paruum digitum à pollice abduci auſim aſſerere, imò rectus ille muſculi decimioctaui ductus inſertioq́ꝫ arguunt, nulla prorſus ratione paruum digitum eius opera, extrorſum à pollice abduci. Atque eiuſmodi etiam quid in pede obſeruari, ſuo loco dicam. Habeto igitur mea quidem ſententia decimumoctauum pro præcipuo parui digiti extenſionis autore. Decimum autem nonum inſigniter ad indicis & aliquando medij à pollice abductionem, idoneum eſſe neminem ambigere conuenit. Verùm quia paruum adeò atque ex abundanti à cæteris abduci oportuit, quoties rotundas figuras manu complectimur, & quum huiuſmodi motus [k] decimooctauo muſculo acceptus ferri nequeat, rerum Opifex [l] muſculum breuem, ſed ualidum in extrema manu repoſuit, illi motui præfectum. A [m] quarto enim brachialis oſſe, quod rectum appellauimus, muſculi huius principium prodit, quod per lunæ monticulum ad paruum digitum pergens, toto ductu carneum uiſitur, muris ſeu lacertæ formam eleganter exprimens, quippe muſculus iſte, in exortu utcunque tenuis, in medio teres craſſusq́ꝫ eſt, in inſertione autem, quam in externo primi oſſis parui digiti latus molitur, gracilis tenuisq́ꝫ, & nerueus euadit. ſit itaq́ꝫ hic ordine uigeſimus. Cæterùm [n] uigeſimusprimus, pollici peculiaris cēſetur, eſtq́ꝫ ille altera [o] tertij ex ulna pendētis principij portio, quam à [p] decimonono, qui ad indicem & medium potiſſimum fertur, diſtinguimus. Ab ulnæ itaque exteriori ſede, iuxta [q] ligamentum membraneum inter cubiti oſſa, qua inuicem dehiſcunt, conſiſtens, & iuxta medium longitudinis cubiti iſte muſculus enaſcitur, uerſus radium obliquè properans. Priuſquam uerò radij inferiorem contingit appendicem, in paulò minus toto teretem ceſſat tēdinem, qui communi cum [r] tendine bicorni, quo brachiale extenditur, [s] ſinu, et [t] ligamento plerumq́ꝫ deductus, ad brachiale contendit, & ilico lateſcens totius pollicis longitudini inſeritur, non quidē in medio exterioris regionis, ſed exteriori ipſius latere, quod indicem ſpectat. Cuius autem motus hic muſculus opifex ſit, ilico ſubijciam, atque duos ſequētes nunc muſculos deſcripſero, in quorum enarratione ambigo, num illos primùm unius, aut duorum, aut trium muſculorum loco recenſere debeam. Sed agè, ac ſi unus eſſet, illos pertractemus, eundem poſtea, uti uiſum erit, in plures diuiſuri. Ex [u] tribus muſculorum radicibus ſeu principijs, quæ ab ulna ſecundùm ipſius longitudinem exoriri relata ſunt, [x] medium principium utcunque uiſitur amplum, longáue ſatis linea enatum, & obliquè ſuper radium conſcendens, illi inſternitur [y] muſculo, quem bicorni tendine in brachiale inſeri, id'que extendere docebo. Simulatque uerò principium hoc cum muſculum integit, in [z] duas impares portiones diuiditur, à ſeſe nullo interuallo diſtantes, ſed mutuò incumbentium muſculorum ritu inuicem hærentes, ſuperior portio aliquandiu carnea permanens, in tendinem quodammodo teretem ceſſat, inſertum exteriori brachialis [a] oſſis ſedi, quod pollicem ſuſtinet. Inferior autem principij portio ſtatim, ac aliquouſque in anteriora prorepſit, in [b] duas rurſus carneas partes diſtinguitur, quæ ſinguiæ in tendinē finiunt, ac cum ſuperioris portionis tendine, proprio [c] ſinu in radij appendice leuiter inciſo inſident, peculiariq́ꝫ [d] ligamento tres ſimul tendines obducuntur. Poſtquam uerò inferioris portionis tendines brachiale ſuperarunt, unus in primi pollicis internodij radicem implantatur, illic in exter-

Vigeſimus.

Vigeſimus primus.

Vigeſimusſecundus, qui ſimul cum 23 recenſetur.

externam ipſius regionem iuxta internum latus finiens. Alter tendo membranoſo tantùm nexu primi pollicis oſſis lõgitudini adhęrens, in ſecundi oſſis radicẽ exteriori ſede, uerſus internũ latus inſeritur, neq; is inibi totus deſinit, uerùm ad ſummũ uſq; pollicis apicẽ, ſecundo et tertio oſſibus pertinaciter quoq; adnaſcitur. Duorũ inferioris portionis tendinũ alter tantùm, quẽ nunc enarrauimus, Anatomes profeſſoribus perſpectus fuit, unde etiam aliqui attendentes [c] principij continuitati, muſculum hunc unum eſſe tradiderunt, alij uerò quoniam in progreſſu dirimitur, & unus tendo brachiali, alter uerò, qui ipſis cognitus erat, pollici inſeritur, duos hîc muſculos conſtituerunt. Nobis autem integrum eſſet, [f] trium muſculorum loco hunc enumerare, ſingulos muſculos ſingulis tendinibus aſſcribentes, quanquam nos opportuniùs facturos exiſtimo, ſi duos tantùm enumerauerimus, inferiorem portionem, quæ pollicis oſſibus tendines duos offert, uigeſimumſecundum in hoc Capite appellantes. Superiorem uerò portionem, quæ brachialis etiam extenſioni, & obſcuro cuidam radij circumductui ſecundariò opem fert, uigeſimitertij nomine habituri ſumus, niſi quia digitorum motibus nõ famulatur, in horum muſculorum ſerie illi locum abnegaueris, quòd non incuſamus, modò tuum interim placitum, in ſubſequentium muſculorum numero recenſendo, memoria non exciderit. Nos enim ac ſi præſenti Capite enumeraretur, reliquum de digitorum muſculis ſermonẽ percurremus, ſilentio non prætereuntes, in caudatis ſimijs unicum duntaxat apparere tendinem, qui partim in pollicem, partim in brachiale inſeritur, ſecus longè, quàm hominibus ut plurimùm accidere nouimus.[g] Vigeſimo itaque ſecundo, & quem priùs enumerauimus,[h] uigeſimoprimo pollex rectà euertitur, extenditur'ue, quoties utriq; muſculi unà contrahuntur, quippe uigeſimoſecundo duntaxat contracto, pollex obliquè à cæteris digitis abductus extẽſionem patitur, à uigeſimo autem primo ad indicem magis euerti ſolet. quare etiam integrum eſt, hos muſculos in digitos ad latera ducentium, & etiam in extendentium claſſem, ut uiſum fuerit, reponere. In hunc uſque locũ ſeruaſſem [i] decimumoctauum, & [k] decimumnonum, ut iam muſculos obliquis motibus præfectos ſimul enarrarem, niſi uaria illa tendinum iuxta digitorum radices commixtio obſtitiſſet, & niſi decimusoctauus extendẽtibus potiùs, quàm abducentibus fuiſſet adnumerandus, deinde huius commixtionis & decimioctaui muſculi ductus gratia, neceſſariò et [l] illum priùs recenſui, cuius beneficio paruus digitus à reliquis ualidiſſimè abducitur, qui ordine uigeſimus erat. Ac proinde adhuc reliqui ſunt,[m] duo obliquis pollicis motibus famulantes, & [n] alij quatuor, quibus digiti quatuor ad pollicem ducuntur. Pollex enim quum inſtar alterius manus, reliquis digitis opponi debuit, meritò muſculos ſibi uendicat, quorum beneficio à cæteris maximè abducitur, & rurſus uariarum actionum gratia cõmodiſſimè indici admouetur.[o] Qui igitur pollicẽ maximè abducit, atq; in tota ſerie uigeſimusquartus cenſeri poteſt, ab anteriori ſede oſſis brachialis, cui pollex innititur nerueo principio, quod ſtatim carneum euadit, enaſcitur, ac deorſum protenſus, ſecundo pollicis oſſi, mẽbraneo tendine inſeritur. Hic muſculus unà cum [p] duobus, primũ pollicis internodium flectẽtibus, quibus iſte inſternitur, carnoſam uolę partem efformat, quæ ad pollicis radicẽ conſiſtit. Galenus in Libris de Partium uſu præſentem muſculum, nõ admodum uerè in primum pollicis os inſeri ſcriptum reliquit, quũ notabili & uera inſertione ipſi nõ adnaſcatur, ſed duntaxat fibroſis nexibus inualidè hęreat. Verùm non mirum eſt, Galenum eiuſmodi inſertionem nos docuiſſe, quum id ſcribens, duos muſculos primum pollicis os flectentes ignorauerit, ac illos uigeſimiquarti muſculi partes eſſe arbitratus fuerit. Muſculus iſte [q] interioris pollicem euertẽtium, qui ordine uigeſimusſecundus erat, actionem excipit, atque ita quàm maximè pollicem ab indice remouet, id priuatim adeptus, quòd inter extremæ manus & cubiti muſculos, ſolus quodammodo liueat, propriæ ipſius, quę craſſior eſt, membranæ gratia.[r] Alter muſculus obliquis pollicis motibus ſeruiẽs, ex interiori latere, uerſus poſteriora tamẽ,[s] oſſis poſtbrachialis, quod indici præponitur, initium ducit carneum, & ſecundùm totam eius oſſis longitudinem enatum. Muſculus iſte inſeritur carnea implantatione, toti externo lateri primi pollicis oſſis, membraneum tendinem radici quoq; ſecundi oſſis porrigens, huius fibræ tranſuerſæ quodãmodo ſunt, à brachiali ad pollicem ductæ. Vnde etiã huius muſculi auxilio pollex indici proximè accommodatur, illoq; muſculo pollicem ad exteriora [t] euertentis (qui in noſtra ſerie uigeſimusprimus eſt) actio excipitur. Porrò [u] muſculi quatuor digitos pollici adducentes, quia infirmiùs digitos uerſus pollicem obliquè adduci, quàm ab illo reduci oportebat, nequaquam ex cubito principium ſumunt, ſed graciles & teretes ſunt muſculi, ſingulis quatuor ſecũdi muſculi tendinibus (qui quatuor digitorum tertium os flectunt) exporrecti. oriuntur enim ex mẽbraneo inuolucro, tendines illos, cùm brachialis ſinum, & [x] tranſuerſum ipſius ligamentum perreptant, induente. Hinc ſimul ſinguli cum ſingulis tendinibus ad digitos procedentes,

Vigeſimumtertium hoc Capite enumeratũ, digitorum nõ ſeruire motibus.

Vigeſimiſecundi & 21 officium.

Sex muſculi digitos mouentes adhuc reliqui.

c 10, n. *f 10 t, m,n,r, p,q,r* *g 10 t. dein m ta q,r* *h 10 t. 11 ta.* *i 9 ta.* *k 10 ta.* *l 3 tab. ta.n.* *m 3 ta. ta. μ alter u 11 ta. f.* *n 6 ta 7 ta. d.* *o 1 ta. 4 μ.* *p 6 ta.* *q 10 ta. n, 11 ta.* *r 1 ta. b. 9 g. 10. f. 12 n.* *s 1, fi. 24 li.* *t 10 tab.* *u 6 tab. ad y. 7 t. ad f.* *x 4 ta.*

ac inte-

ac interiori tendinis lateri attensi, in digitorum radicem inseruntur, ad internum eorundem latus, uersus interiora insertionem membraneam moliti, ista nanque sede illos inseri decuit, qui in latus ad pollicem, quatuor digitos erant reclinaturi. Præsentibus musculis hoc sanè rarum, perinde ac oculi [y] musculis obuenit, quòd non ex osse aut cartilagine, sed ex membraneo tendinum inuolucro originem sumpserint. Iam si his quoque musculis tuum numerum disciplinæ gratia auxeris, in uniuersum uigintinouem in hoc Capite descripti exurgent, quorum uigintiocto digitorum duces sunt, [z] uigesimotertio interim ad brachiale relato. Porrò mirabitur forsitan aliquis, cur minus [a] musculos quatuor digitos pollici adducentes, & [b] eum qui paruum à cæteris abducit, primo quatuor digitorum ossi dixerim inseri, nulla interim mentione succedentium internodiorum facta, quum tamen Galenus in omnibus digitorum ossibus, secundùm totam illorum longitudinem tendines, membranæ modo inseri cōnascicꝫ in Primo de Administrandis sectionibus scriptum reliquerit secus, quàm in Libro de Partium usu, ac illo etiam priores Anatomici. Ego nequaquam inficias eo, uti necꝫ aliquis, qui mihi resecāti astitit unquam, digitorum ossa secundùm longitudinem, è regione insertionis illorum musculorum membranis obduci, uerùm non talibus, quales commemorati modò musculi porrigere deberent. quandoquidem illæ nullum fibrarum genus, secundùm longitudinem excurrens ostendunt, neque parem etiam ductum, cum musculorum ex cubito in exteriorem digitorum sedem insertorum tendinibus retinent. Quinetiam solius primi in quatuor digitis articuli, & primi secundicꝫ in pollice beneficio, digiti in obliquum aguntur, cuius causa, dum digitorum ossa persequerer, articulationis differentia esse commemorabatur. Si itacꝫ quispiam eiusmodi membranas, musculorū in obliqua agentiū tendines esse cum Galeno contenderit, frustra eos, & ligamenti tantùm uice secundis & tertijs digitorum ossibus commissos fateatur, oportet. Quòd autem [c] illorum tendines, qui ex cubito procedentes, à Galeno abductionis autores simpliciter enarrantur, toti digitorum longitudini liquidò inseruntur, uehementiùs colligere cogor, eos musculos extensioni etiā præesse. Denuo studiosior aliquis in Galeni Libris uersatus, illumcꝫ contraria de insertione tendinum docere animaduertens opperietur, donec omnes musculorum digitos mouentium insertiones in unum numerum redegero, Galenum in Primo de Partium usu imitaturus, qui eas parum rectè persequitur, quoniam [d] tredecim musculos, qui in extrema manu locati digitorum flexus autores sunt, omittens, falsò [e] secundi musculi tendines, primo quatuor digitorū ossi implantatos tradit. Cæterùm si obiter [f] decimumseptimum in quatuor tendines, digitos extendentes, & [g] decimumoctauum & [h] decimumnonum in binos tendines, qui quatuor digitos à pollice abducant, diuidi concesserimus, & deinde tum in omnes digitorum acies, ut extendentes inseri annuerimus, ut interim [i] illi, qui in extrema manu reponuntur, lateralibuscꝫ motibus priuatim præsunt, ita habeant, uti nos descripsimus, sexaginta omnes ueræ insertiones (non accubitus leues'ue annexus dico) erunt. In primum scilicet pollicis articulum quinque, in secundum septem, in tertium tres, in minimi digiti primum internodium sex, in reliquorum autem trium digitorum prima internodia duntaxat quinque, in quatuor uerò digitorum secundum & tertium internodium tres. Quæ porrò eiusmodi sint insertiones, ipse tecum, ut musculos rursus in memoriam, quasi in epilogum cōtrahas, repetito, atque deinde rursus perpendito, quot uniuersæ essent, si etiam musculi obliquis motibus præfecti, qui in summa manu reponuntur, insertiones in succedentia ossa, quæ in obliquum (nisi secundariò) non aguntur, ex Galeni sententia molirentur, & deinde etiam [k] uigesimisecundi musculi utrunque tendinem, primo pollicis ossi inseri uera insertione admiseris, ut nunc primum pollicis internodium sex admittat insertiones ([l] qui enim pollicem maximè abducit, in primum ipsius os non inseritur) tertium autem pollicis quinque, & secunda tertiacꝫ internodia indicis, medij, & anularis etiam quatuor, parui autem digiti secundum & tertium internodium, quinque insertiones obtineant, consurgent omnes, septuagintatres. Si etiam ligamentorum beneficio ossibus applicationes (nollem enim cum Galeno insertiones dicere) adnumeraueris, & secundum quinque digitorum internodium una applicatione, & primum quatuor digitorum duabus auxeris, inuenies (nisi me additio fugerit) octuaginta sex, nam primo pollicis internodio [m] tertij musculi tendinem tribuere nequis, quanuis hic numerus adhuc & [n] lati tendinis applicationes sibi uendicare possit, ut tria quatuor digitorum, & duo pollicis internodia, adhuc una augeantur commissione, numeruscꝫ nonaginta octo constituat. Quem si ad utramque manum conferens duplicaueris, quot numeris, centum & octodecim Galeni ἐμφύσεις & παραφύσεις modò superasti?

Ex uigintinouem descriptis musculis, 28 digitorum motibus famulari.

De tendinum insertionibus nonnulla.

Musculorū insertionū collectio.

Lib. 1 de Vsu partium.

y 1, 2 fi. cap. 11.
z 10 tab. k. 11 tab.
a 6 ta. ʃ, ʃ.
b 3 ta. r.
c 9 ta. Θ. 10 ta. p. 11 t.
d 6 ta. κ, λ, 7 ta. cha. 1, 2, 3. ta. 8 sub Δ.
e 6 ta. Ξ.
f 9 ta. Z.
g 9 ta. Θ.
h 10 tab. p. 11 ta. t.
i 3 ta. r, p, 5 ta. ʃ, ʃ. 11 ta. ʃ.
k 10 ta. l de- inm, n.
l 3 ta. p.
m 6 tab. π. dein θ.
n musculi π 2, 3 uti ten- dol insigni- tur.

DE MVSCVLIS MOTVVM BRACHIALIS OPIFICIBUS. Caput XLIIII.

Brachialis motus.

Primus musculus.

CVM brachiali reliqua summæ manus pars flectitur, ac extenditur, deinde etiam obliquo (ut uocamus) motu in utrunque latus agitur, idque quatuor musculorum beneficio. Quorum[a] primus ex[b] interiori humeri tuberculo[c] principium ex carnea nerueaque substantia mixtum assumit, hinc totius ulnæ longitudini adnatus, & semper in progressu ab ipsa principij sui robur assumens, atque hoc præcipuè in superiori ipsius sede, non procul ab articulo cubiti ad humerum. Exporrigitur autem hic musculus inferiori lateri musculorum,[d] qui ex cubito enati digitorum flexionibus præsunt. unde etiam internam ulnæ sedem[e] magna ex parte amplectitur, quemadmodum & medium quoque sedis ipsius inferioris, toto ferè ulnæ ductu occupat, quo scribētes innitimur.[f] Reliquum autem inferioris illius ulnæ sedis, quod exterius est,[g] alius musculus sibi uendicat, quem ante paruum digitum postbrachiali insertum, huius extensionem moliri audies. Duo enim illi musculi inuicem fibrosis nexibus ualidè hærentes, uelut stratum quoddam & puluinar, quo commodè totum cubitum inniti sinimus, efformant. Cæterùm primus hic musculus, quum ad ulnæ usque finem prorepsit, paulò ante cubiti cum brachiali articulum, in[h] ualidum, & quodammodo teretem cessat tendinem, carniformi semper substantia ad brachiale usque auctum, qui dum articulum transcendit, prorsus excarnis est, ualidissima insertione, inferiori[i] quarti brachialis ossis sedi implantatus, quod nō immeritò rectum cartilaginosumque appellatū, ac[k] unico tantum ossi commissum, in Primo libro dicebatur. Præsens tendo, quà ulnæ appēdice articuloque brachialis suffulcitur, peculiare ligamentum, quod ipsi transuersim obducatur, nullum exigit, sed cōmuni omnium musculorum membrana, quæ ligamenti uice est, quamque inter manus ligamenta etiam recensebimus, circundatur, & perquàm ualidè brachialis cum cubito articuli ligamentis connectitur.

Secundus. [l] Secundus brachiale mouentium musculus, ex interiori quoque humeri tuberculo exoritur, illius, quem nuper commemorauimus, capiti proximus, & unà cum illius quoque capite instratum obtinens[m] caput eius musculi, qui internæ summæ manus cuti dilatescentem exporrigit tendinem. Secundus itaque musculus, ab interno humeri tubere[n] enatus, obliquo ingressu ad elatius[o] primi digitos flectentis musculi latus contendit, ipsi magna ex parte instratus, & radio exporrectus.[p] Ante brachialis autem radicem in exactè teretem degenerat tendinem, qui simulatque brachiale ad pollicis radicem[q] cōtigerit, incuriose illum secantibus, ibidem brachialis ossibus inseri putatur. Verùm ubi[r] musculus ab indice pollicem abducens, unà cum duobus primum pollicis internodium flectentibus, à brachiali liberatus fuerit, hic brachialis musculus conspicietur internam brachialis sedem præterire, atque latescens in postbrachialis[s] ossis, quod indici præponitur, radicē inseri, internæque transuersi hîc[t] ligamenti sedi ualidè adnasci.

Tertius. Duobus internis alij duo externi respondent,[u] unus ab[x] exterioris tuberculi humeri radice principium capit, ad latus eius[f] musculi, qui Galeni suffragio minimum digitum, & anularem à pollice abducit, nostro autem, præcipuus extensionis minimi digiti autor est. Siquidem plurium ex eo tuberculo certa serie prodeuntium capitum, hic brachialis musculus, humillimam & ulnæ proximam sedem obtinet, unde etiam & ex[g] posteriori ulnæ processu, qui humero adarticulatur, hic musculus principiū ducit, illi instratus[h] musculo, qui hinc quoque originem sumens, radium adit, illum in supinum acturus. Hinc itaque tertius brachialis musculus[i] prodiens, humiliorem exterioremque ulnæ regionem amplexatur,[k] inter primum brachiale flectentium, & quem nos paruum digitum extendere proposuimus, exporrectus. Quando uerò brachiali appropinquat, in teretem finit[l] tendinem, qui sinui in appendice ulnæ ad processus stilum imitantis internum latus exculpto, innititur[m] transuerso ligamento, quod unicum ulna proprium nanciscitur, obductus. Quum primùm ligamēto superato, brachiali superuehitur, latior factus postbrachialis[n] ossi minimum sustinenti, non procul à brachiali inseritur.

Quartus. [o] Alter exteriorum, qui ordine quartus est, latiusculo[p] principio longè supra exterius humeri tuberculum enascitur, ubi humerus uelut in oblongam[q] acutiem prominet. Hinc carnosus, & longa utcunque linea prodiens, radio insternitur, & propter illius longitudinis medium, in robustum degenerat[r] tendinem, qui bicornis bipartitusue statim ab ortu uisitur, utramque partem paulo minùs toto teretem gerens, est enim nonnihil latior, quàm profundior. Hæ partes aut tendines & si inuicem dirimantur, non tamen digno notatu interuallo dissiti, recto tramite radio exporriguntur, ad illius appendicem iuxta brachiale cōtendentes. quò quum peruenerint, inuicem iam magis magisque, sed non tamen insigniter seiuncti, illis priuatim exculpto[s] sinui incumbunt, & com-

a 4 tab. Z. 1 tabula Z. 2 a. 3 m. 5 * 9 ...
b 1 fi. c. 23 li. 1 S.
c 4 ta. γ.
d 4 ta. β et 5 ta. Θ.
e 1, 6 fi. ca. 24 li. 1 d.
f 2, 6 fi. ca. 24 lib. 1, e iuxta a, d.
g 9 ta. Λ.
h 4 ta. ...
i 1, 3, 5 fig. ... cap. 25 lib. 1 cha. 4.
k earundem fig. cha. 3.
l 3 tab. A. ... tab. X. 2 g. 4 c.
m 3 ta. 1 musculi n.
n 3 ta. f.
o 4 ta. β.
p 3 ta g.
q 3 ta. h.
r 3 ta. p, ... in 6 ta. n, λ.
s 1 fi. ca. 25 lib. 1 I.
t 4 ta. ...
u 9 ta. Λ. ... Y, 10 q.
x 2 fi. ca. 23 lib. 1 P.
f 9 ta. Θ.
g 1, 2, 5, 11 fi. ca. 24 li. 1 D.
h 10, 12 ta. Λ.
i 9 ta. c.
k 9 ta. inter Ξ & Z.
l 9 ta. d.
m 2 ta. cha ...
n 2 fi. ca. 25 li. 1 IIII.
o 11 tab. A 1 b. 2 T. 3 ... 9 Y. 10 f. 12 O.
p 11 ta. i.
q 1, 2 fi. ca. 23 li. 1 Q.
r 11 ta. k.
s 2, 4 fi. ca. 24 li. 1 ...

& communi ipsis & illi musculo, qui pollicem uersus indicem euertit, ligamento circundatur. Quod deinceps superantes, ac magis tum quàm prius, inuicem distantes, in postbrachiale amplis insertionibus implantantur. unus enim in radicem ossis indicem sustinentis, alter uerò in radium eius cui medius innititur, insertionem tentat. Quartus hic musculus unà cum tertio, brachiale, si ambo tendantur, extrorsum reflectunt, extenduntúe. Atque his auxiliatur musculus, quem brachialis ossi, quo pollex sustinetur, inseri tunc docuimus, quum digitorum duces recensentes, hunc musculum in tota serie uigesimumtertium nominaremus: & ut his duobus brachiale extẽditur, ita etiam duobus interioribus seu primis idem pulchrè flectitur. Dein eisdem musculis, quibus brachialis flexio extensióque concreditur, brachiale ad latera quoque ducimus. Si enim interior musculus, & exterior, qui indicem spectant, reliquis duobus laxatis contrahantur, brachiale introrsum atque ad interius latus agetur. At si his laxatis, alij duo qui minimum respiciunt digitum, tensi fuerint, ad exteriora in latus brachiale mouebitur. Constat itaque Naturam admodum industriè, duos musculos flexioni, & totidem extensioni præfecisse. Quandoquidem si uni flexionem commisisset, neque is certæ articuli totius, neque firmæ flexionis dux fuisset, imò promptè circũuersatilis laxæque. ut uerò nunc habet, firma prorsus ac tuta perficitur flexio. Ad hæc præter flexionem & extensionem, brachiale alijs indiguit motibus, ac proinde alios creari tendines operæprecium esset, qui ad latera motuum opifices haberentur. Sed nunc demum, quum duo flectunt, & duo extendunt, ilico quidem & obliquos brachialis motus adepti sumus. Cæterũ præter hos quos brachiali tribuimus motus, Galenus ipsi in pronum ac supinum uersionẽ adscripsit, peculiarem ab ea, quam secũdariò manus extrema, radij beneficio sortitur. Mihi nullum extremæ manus aut brachialis quiescente radio, in pronum supinumúe motum perfici, hactenus percipere licuit. Deinde radij sinus, cui brachiale inarticulatur, oblongus est, & ipsum quoque brachiale, quà sinui imponitur, oblongum quoque, neque ut humeri, aut femoris superius caput, rotundum uisitur, adeò ut eiusmodi ossium articulus consurgat, qui ad motus in gyrum prorsus ineptus existit. Adde, quam nos primi obseruauimus, neque perfunctoriè perpendendam cartilaginem, quæ à radio pronata, brachiale & ulnam, instar interstitij cuiusdam mediat, ostenditque totam brachialis ad cubitum articulationem propemodum soli radio ferendam esse acceptam. quod ne in puncto quidem citra dictæ modò cartilaginis interuentum, brachiale contingit. Non enim audiendus est Galenus in Libro de Ossibus, in quo processui styli imaginem exprimenti nimium fauens (ne dicã Naturæ opera destruens) præter omnem rationẽ, illius processus beneficio, manum extremã in latera obliquaque agi protulit. parum attendens, si eam processus ille, quam ipsi tribuit, cõstructionem obtinuisset, non solùm motui, in latera non iuuaturum, imò tanquam palum aliquem prorsus præpediturum: quanquam rursus alibi illum ad proprios manus in pronum & supinum motus cõducere, uideatur docere. At quum nullum eiusmodi motum, nisi radij ope, & secundariò in manu expendere ualeo, præter animi sententiam musculos, quibus illi motus celebrentur, ementiri nequaquam uisum est. Galenus tamen ut & hos motus brachiali præbet, sic quoque quatuor enarratos musculos illorum autores esse contendit, prout hic nimirum illeúe contrahatur, aut quiescat. cuius sententiam si non oscitanter perpenderis, hæc illum finxisse, imaginatumque citiùs, quàm in resectione perspexisse (ut alia in Libris de Vsu partium pleraque) animaduertes.

Musculorũ munus.

Brachiale proprio motu in supinum & pronum non agi.

Li. 2 de Partum usu.

Libris de Vsu part.

DE MVSCVLIS RADIVM PRONVM ET *supinum constituentibus.* Caput XLV.

DVMMODO in præsenti memineris eorum, quæ de radij ad rotundum humeri capitulum articulo, & brachialis rursus cum radio, radijque & ulnæ inter se commissuris, superiori Libro tradidimus, nunc mediocri negocio percipies, qua ratione radius à proprijs tractus musculis, quiescente interim ad humerum ulna, in pronum supinumque circunducatur, & quonam pacto radij auxilio, extrema manus eosdem motus necessariò sequatur. Quando itaque radius ulnæ & superiori ipsius & inferiori extremo articulatur, ac secundùm reliquam longitudinem duo illa ossa inuicem distant, operæprecium fuit & in prioribus ac posterioribus radij regionibus, musculos, qui illum mouerent, extrui. Sunt autem hi quatuor, duo quidem superiori radij extremo subseruientes, reliqui autem duo inferiori: atque ex his duo internam cubiti sedem, alij duo externam occuparunt. interiores radium in pronum mouent, exteriores eundem ad supinum conuellunt. Interior, qui

Quatuor radium peculiariter agentes musculi.

Primus.

radij partem brachiali proximam mouet, ſecundùm ulnæ longitudinem, ex tota amplitudine interioris ipſius ſedis enaſcitur, qua brachiali proxima eſt. hinc carneus, ad interiorem radij regionem tranſuerſim procedit, ipſi carneus adhuc inſertus. Habet itaque muſculus hic, ſi cum reliquis ſecundùm cubiti longitudinem expanſis conferatur, fibras tranſuerſas, ex ulna nimirum in radium rectà conſcendentes. Neque hic muſculus, ut uiſum eſt diſſectionis Profeſſoribus, radium ulnamq; intercedit, ſed ſecundùm cubiti amplitudinem, totam interiorem radij ulnæq; ſedem complectitur, & ad amuſſim quadratus eſt. Tantam enim obtinet longitudinem, quanta eſt latitudo interioris cubiti regionis, quam ſimul cum radio ulna conſtituit. deinde tam latus uiſitur, quàm longus. ad hæc omni ex parte carneus, & in ipſius medio ſpiſſus extuberansq; obſeruatur, inſtar puluinaris ipſum tranſcendentibus ad digitos [e] tendinibus ſubſtratus. Huius muſculi fibræ, radij partem quæ brachiale ſpectat introrſum trahentes, radium in pronum adigunt. [f] Exterior muſculus contrarij motus autor, huic neque ſitu neque figura reſpondet. Si enim Natura in exteriori ſede eiuſmodi carneum muſculum conſtituiſſet, cubiti pars brachiali præpoſita, minimè leuis, carniſq; expers manſiſſet, neque commodè tot muſculorum tendines huc reponi potuiſſent. Proinde quum exteriorem interiori parem effingere nequiuit, ualidioriq; motu hunc, quàm interiorem, radium ducere oportuit, breuiſſimo per cubitum expanſorum muſculo, qui interior eſt, longiſſimum omnium qui cubitum perreptant, Natura oppoſuit, quantum ſcilicet ad muſculi uentrem, & longiorem carnis ductum attinet. Aliàs nanque perperam illum omnium longiſſimum eſſe Galenus dixiſſet, quum plerique ad digitos protenſi, ſimpliciter multo longiores ſint: neque id fortaſſis ſolùm tendinum gratia, ſed ſi quis diligenter omnes perpendat, uentris quoque. Ab externa itaque humeri regione elatius, quàm [g] muſculi bifido tendine brachiale extendentis caput conſiſtit, huius radij muſculi principium educitur: quod quia ſecundùm humeri longitudinem latum naſcitur, carneumq; eſt, longè ſupra exterius humeri [h] tuberculum [i] incipit. Muſculus hinc deorſum expanſus, & latus ualidusq; apparens, radio inſternitur, ſuperiori lateri muſculi bifido tendine brachiale extendentis contiguus. Vbi uerò ad radij finem, cui brachiale coarctatur, proceſſit, in exactum finit [k] tendinem, qui membranæ modo lateſcens, radij appendicis ſuperiori [l] regioni inſeritur, quadantenus in interiora productus. Muſculus iſte inferiorem radij partem, quæ brachiali cõmittitur, in exteriora trahens, radium ſupinũ efficit. Cæterùm muſculi, ſuperiorem radij finem humero proximum in pronum ſupinumq; ducentes, in hunc modum habent. [m] Interior ex interioris humeri tuberculi radice, [n] & ex interiori ulnæ latere, quà humero articulatur, carnoſo ualidoq; principio enaſcitur. [o] hinc admodum obliquè internam radij ſedem cõſcendit, carnea inſertione ante medium ipſius longitudinis inſertus. A carnea hac inſertione, neruea implantatio ad medium uſq; radij longitudinis exporrigitur, radijq; ſuperiori regioni hîc ualidiſſimè inſeritur, peculiarem inibi in radio [p] aſperitatem, cui inſeratur, ſibi uendicans. Muſculus iſte, quoties contrahitur, intrò radium ducens, illum cõſtituit pronum. [q] exterior, qui peculiarium radij muſculorum quartus eſt, ductũ figuraq; nunc dicto propemodum par, enaſcitur ab exteriori articuli cubiti regione, ab articulũ circumdante ligamento, ualidè etiam ex ulna in poſterioris ſui [r] proceſſus, quem ἀγκῶνα Græci uocant, externum latus, principij ſui portionem ſumens. Hinc ad radium in priora cõſcendit, & radio propter interioris muſculi inſertionẽ [s] applantatur. huius tamen inſertio non æquè atq; interioris neruoſa eſt, neq; adeò in radij longitudinẽ producitur. Attamen ductus breuitas hos duos, ut & primùm, qui ad brachiale habetur, exacto tendine deſtituit. Muſculus itaq;, quem poſtremò recenſui, ſuperiorem radij partem extrorſum obliquè conuellens, radium ad ſupinum adigit. Cõſtat igitur totũ radij os, internorũ muſculorũ beneficio pronum, exteriorũ autem ſupinum effici: ac deinceps radij ope, ſummã manum eoſdem motus oſtendere.

Lib. 1 de Admi. ſectio.

Secundus.

Primo de Adminiſtrandis ſectio.

Tertius.

Quartus.

e 5 ta. mu- ſculi β. 6 t. muſculi Ξ & κ.
f 6 ta. Λ 1 Θ. 1 a. 2 S. d. 4 α. 5 7 X. 9 X 10 c. 11 b.
g 11 tab. A
h 2 fi. ca. 2 li. 1 P.
i 12 tab. a. ta. t.
k 6 ta. u. tab. b.
l 2 fi. ca. 2 li. 1 uerſu α.
m 7 ta. Q 1 V. 2 f. 3 4 y. 5 1. 6 X 8 R. 13 f.
n Sub L fi 1 ca. 24 li.
o 12 tab. 13 g.
p 2, 4 fig. cap. 24 lib 1 u.
q 10, 12 t Λ. 11 m. h.
r 1, 2, 11 fi ca. 24 lib. D.
s 12 tabu. iuxta c.

DE MVSCVLIS CVBITVM FLECTENTIBUS & EXTENDENTIBUS. Caput XLVI.

QVEMADMODVM radius ſui cum humero articuli beneficio pronus ſupinusq; conſtituitur, ita quoque [a] ulnæ cum humero articulus appoſitiſſimè cubiti totius flexioni extenſioniq; famulatur, & interim radius in eum modum humero eſt articulatus, ut ſimul cum ulna ad humerum flecti extendiq; queat. Muſculi uerò horum motuum duces, ſi in maximum redigantur numerum, duo flexionem, & tres extenſionem perficiunt. ſi autem ad minorem referantur, aut duo, aut unus, erunt extendentes: duo tamen, utcunque numeraueris, flectentes. In canibus & caudatis ſimijs neceſſariò tres ſemper

Cubitum mouentes muſculi aut 5, aut 4, aut 3.

a 1, 2 fi. ca. 23 lib. 1. K, L, M cũ C, D, E 1, 5, 1 fi. ca. 24.

per extendentes recenſentur: quorum etiam deſcriptionem ilico, atque hominis muſculos
enarrauero, ſubnectam, quo accuratius Primi de Adminiſtrandis ſectionibus Galeni li-
bri calcem aſſequaris. Atque hos ea tamen tradam lege, ut omnia de cubitum mouentium
muſculorum figmenta Secundi de Vſu partium libri, non cogar recenſere. quandoquidem
quum ueram illorum muſculorum naturam didiceris, abunde (ſi modò ueritatis cum Gale-
no ſtudioſus fueris) ea tuo Marte refelles, ſtupens profectò, qua ratione eiuſmodi ſenſui re-
pugnantia Galenus poſteris prodiderit, ac poſtea etiam ſectione peritior factus, non reco-
b 6 ta. o.1. 9 Q.2,3 Z. 4 t.5 ſ.7 R.10 c.11 g. gnouerit.[b] Primus flectentium, duobus ualidiſſimis & mutuò diſtantibus enaſcitur princi- *Primus flectentium.*
pijs:[c] unum quidem exactè nerueum, & ad amuſſim teres exoritur, ab eminentiori[d] parte
ceruicis ſcapulæ, ſeu ex ſuperiori ipſius acetabuli ſupercilij ſede. Hoc ſub[e] ligamentis hume-
c 6 tab. m. ri articulum continentibus, & huic principio tranſuerſi inſtar ligamenti obductis, ſuper hu-
d 1 fi. ca. 21 li.1 A. meri caput in anteriora procedit;[f] ſinuque uehitur, ipſi in prioribus capitis & ceruicis humeri
e 5 tab. d, e ad f. regionibus priuatim cælato.[g] Alterum prioris muſculi principium, à radice interioris[h] pro-
ceſſus ſcapulæ, quem anchoræ comparamus, duplex quodammodo enaſcitur, non quidem
f 1 fi. cap. 23 li.1 H, I. diſiunctum, ſed duplicem ſubſtantiæ ſpeciem exprimens, & dicto nuper[i] principio (& ſi
g 6 ta. n, o. Galeno ſecus uiſum fuerit) multò latius. Principij enim[k] pars, ab apice proceſſus initium du- *Li. 3 de Admini. ſectio.*
h 1,2 fi. ca. 21 li.1 E. cens, exactè, ut exterius muſculi principium, neruea eſt & craſſa, & propemodum teres:[l] pars
autem huic continua, ac ex reliqua proceſſus ſede prodiens, carnea lataque uiſitur. Neutrum
i 6 ta. m. iſtorum principiorum, ſtatim ab exortu deorſum tendens, humeri oſſi adnaſcitur. Verùm
k 6 ta. n. aliquantulo ſub humeri capitis ceruice, ubi ambo[m] inuicem coitura unum efformare mu-
l 6 tab. o.1 ta. R. ſculum incipiunt, carnoſa pars interioris principij, ab interno ſcapulæ proceſſu enata, hu-
m 6 tab. P. meri oſſi lata & utcunque carnea inſertione adnaſcitur, priuatam oſſis[n] aſperitatem, cui aptè
n 1 fi. ca. 23 lib.1 d. committatur, nanciſcens. Conſiſtit autem hæc aſperitas ad radicem eius[o] ſinus, quem exter-
o eiuſdem fi. I. no muſculi præſentis capiti inciſum diximus. Eiuſmodi inſertio adeò ualida interdum mi-
hi apparuit, & carnoſa illa interioris principij pars adeò procera uiſa eſt, ut proprium mu-
ſculum à ſcapulæ interiori proceſſu in humerum naſci arbitratus fuerim, qui brachium e-
tiam attolleret. Poſtquam uerò hic anterior cubitum flectentium muſculus, ex duobus il-
lis efformatus principijs, hanc inſertionem in humerum molitus eſt, ab humero iam abſce-
p 6 ta. o. dens, & ad amuſſim teretis carnoſique[p] muſculi effigiem, ante reſectionem in macilentioribus
q 6 ta. r, r. 8 ta. r. & muſculoſis conſpicuam præſeferens, alium conſcendit[q] muſculum, ipſi toto progreſſu
ſubtenſum. non amplius enim, uel puncto etiam, primus hic muſculus, humerum ſeu bra-
r 6 ta. q. chij os contingit. Cæterùm paulò ſupra cubiti articulum,[r] neruoſior excarniſque redditus,
in robuſtum & craſſum, & ad amuſſim teretem finit tendinem, qui articulo expanſus, &
s 8 tab. Q. ſubdito ipſi muſculo ſuffultus, in interiorem radij partem, modicè lateſcens[s] inſeritur, non-
nihil & articuli ligamento adnatus. Vt uerò commodior tendinis in radium efficeretur in-
t 1,3 fi. cap. 24. lib. 1 q. ſertio, iam antea[t] latum, & modicè prominentem, inæqualemque admodum in radij ſuperio-
ri fine proceſſum extrui diximus. Atque hæc primi muſculi eſt ſeries, hoc ſibi cum alijs qui-
u 8 tab. r.1 S, S. 2 N. 3, 13 a, d. 4 x, x. 5. 8, 6 r, r. 7 P. 9 R. 10 d. 11 g. 12 Y. buſdam proprium uendicantis, quòd liuidus comperiatur.[u] Secundus muſculus huic ſuc- *Secundus, ſeu flectentium poſterior.*
cumbit omnino carneus, & nuſquam inſigniter nerueam oſtendens ſubſtantiam, præterea
longè primo muſculo breuior, multoque iuxta humiliorem ipſius[x] ſedem latior exiſtit. Ex hu
mero enim ea ſede principium ducere incipit, ubi infima muſculorum brachium mouen-
tium fit[y] inſertio, quam attollens brachium muſculus cum illo qui brachium pectori admo-
x 8 ta. inter r & N. uet, molitur. A' latere nanque exteriori inſertionis brachium attollentis muſculi, ſecundus
y 4 ta. g, h. 11 ta. P. hic muſculus carneum[z] principium ab humero ſumit, quod acutum eſt, & ſenſim deorſum
z 8 ta. L. obliquè in priora humeri tendens, ſecundùm attollentis muſculi inſertionis formam (quæ
tranſuerſa eſt) dilateſcit, ac ab exterioribus introrſum modicè uerſus inferiora declinat. Quum
autem principium id, ad intimum inſertionis brachium attollentis muſculi latus prorepſit,
a Ducito in 8 ta. angulum ab L ad M. [a] ſurſum denuò ad internum inſertionis latus modicè repit, non adeò altè conſcendens, at-
que iuxta externum ipſius latus enaſcebatur. Propter medium igitur longitudinis humeri
ſecundus cubitum mouentium muſculus enaſcitur carneo latoque principio, quod[b] bicorne
b 8 ta. L, M. eſt, & in ſui medio obtuſum exprimit angulum. Quandoquidem principij exortus, linea ab
externo latere humeri in anteriora deorſum obliquè fertur, & hinc ab anteriori parte ſurſum
obliquè, uerſus internum humeri latus ducitur, adeò ut unum principij cornu in externo hu
meri habeatur latere, alterum uerò in interno, & angulus in antica humeri ſede conſiſtat.
Porrò ſi præſens obliquæ huius lineæ ductus, illaque duo principij cornua tanti æſtimes, ut
duplici principio poſteriorem hunc muſculum cum nonnullis Anatomicis enaſci dicas, nunc
me ueriſſimè, & multò aliter quàm ipſos, huius muſculi initia enarraſſe putato, atque mihi u-

nius principij loco duo, quæ ponis, principia haberi finito, ne omnibus latis muſculorum exortibus, præter morem plura principia cogar aſſcribere. Niſi enim id mihi donares, omnia lata muſculorum principi ageminanda, aut ſi cum hoc ſecundi muſculi principio cõferantur, pleraq; principia etiã decuplanda præter omnem rationẽ forent. Præſens itaq; muſculus hoc enatus principio, ſenſim craſſior carnoſiorq; efficitur, deorſum rectà protenſus, & humero ualidiſſimè adnatus, ex ipſoq; exortus ſui robur toto deſcenſu tantiſper aſſumẽs, quouſq; cubiti articulum cõtingat, quem [c] ſua amplitudine carneaq; ſubſtãtia in tota anteriori ſede integens, *c 8ta.N.* ualidiſſimè articuli ligamento, & anteriori ulnæ ac radij ſedi, ampla implantatione inſeritur, ſua ſede, qua articulum tranſcendis, montis ſpeciem appoſitiſſimè repræſentans. Cæterùm ut huius muſculi ductus recto perficitur tramite, ita quoque prorſus rectas exigit fibras, quemadmodum & primus, quem nulla ratione huius ſubiecti fibras inſtar x literæ decuſſatim incumbere auſim aſſerere. Et quantũuis accuratè horum muſculorũ functionẽ intueor, haud aliud colligo, quàm utrumq; rectiſſimæ cubiti flexionis autorem eſſe, ſiue ambos unà, ſiue ſeorſim ſingulos duntaxat contrahi ponamus. & cur, quæſo, Galeni diſſectionis profeſſorũ principis gratia, quas nunquam conſpicimus, cubiti flexiones nos decet cõfingere? Vt ſcilicet cubitum rectà, & deinde in alterum latus inclinantem, flecti dicamus, ut primùm utriſque muſculis ſimul rectam flexionem, ac inſuper ſingulis priuatim ad latera flexionem tribuamus, quando Galenus ſibi non conſtat, utri'nam muſculo, in internum latus, an in externum, flexionis munus aſſignari debeat. Aliter enim longè in Libris de Humani corporis partium uſu, atque in Libris de Adminiſtrandis conſectionibus, de horum muſculorum dignitate uſuq; ſentit. In his nanque poſteriorem muſculum cubiti flexionis in exteriora inclinantis autorem eſſe cenſet, anteriorem uero flexum moliri tradit introrſum uergentem. In illis autem, muſculum anteriorem introrſum magis, poſteriorem uerò extrorſum magis flectere ſcriptum reliquit. Verùm non ignoro, quum hæc perpendis (ſi modo ueritatis amator diſcendiq; cupidus ſis) te cubiti flexionem ſedulò moliri, atque quum digitos ſummo humero adducis, arbitrari rectam flexionem effici: quum uerò ad clauiculam pectoriſq; oſſis ſummum, extremam manum ducis, in externum latus flexionem fieri: dum autem uerſus ſcapulam digitos agis, in externum latus inclinantem cubiti flexionem celebrari. Ac proinde unà mecum Galeno nimium fidens colligis, ipſum rectiſſimè has flexionis ſpecies propoſuiſſe, etiam ſi interim in enarranda muſculorum functione, ſibi in commemoratis modò libris haudquaquam conſentiat. Cæterum iam paulo pòſt ſecus autumabis, quando humeri quoque in ſcapulæ acetabulo motum unà expenderis. Conare igitur nudis alicunde aſcitis oſſibus, ab omni circunductu tuum ipſius brachium immotum ſeruare, atque tunc demum ſtude in eodem brachij ſitu diuerſam cubiti flexionem moliri: quam ſi tunc obſeruaueris, tempus erit fibrarum decuſſationem ſeu interſectionem, & diuerſum cubiti flexionis opificum muſculorum ductum cum Galeno (etiam ſi tale quid nihil ſit) comminiſci. Porrò quum præter rectiſſimam flexionem aliam nullam fieri conſpicies, ſummi rerũ Opificis ſolertiã encomio celebrabis, quòd huic motui duos ualidiſſimos præfecerit muſculos, quia illum ualidum & ad plurima utilem homini futurum cognoſceret. Atque huiuſmodi rectiſſimos duntaxat motus in omnibus articulis, qui uerè mutuò ingreſſu, quem γίγγλυμον appellamus, committuntur, obſeruabis. Quomodocunque enim quemlibet quatuor digitorum moueris, nunquam ſecundum & tertium internodium primario motu in latus aut flecti, aut extendi intueberis. Pariter etiam neque tibiam. & ſi Galenus coxendicis articulo deceptus, illi diuerſos, & impenſe obliquos motus aſſignauerit. At de tibiæ motu ſuo agemus loco. nunc enim ad ulnę cum humero cõmiſſuram reuertendũ eſt, quæ mutuo ingreſſu (ſi modò totius corporis alia quæpiam) perficitur: ut interim de radij ad humerum connexu nihil afferam, qui omnino ne introrſum cubitus flecti poſſet, uel ſolus prohiberet. niſi fortè quis Galeno nimium deditus, externum humeri capitulũ inſtar laxi cuiuſdam tumoris eſſe contenderit, ut ſcilicet in flexione, quæ extrorſum perficeretur, radio tanquam digito cederet, & denuo quum introrſum cubitus flecteretur, humerus nõ amplius compreſſus extuberaret. Quæ modò de flexione dixi, eadem de extenſione propoſita arbitrator: quam & ſi uarijs modis experiri queas, nullo tamen melius cubitum ne tantillum quidem in latus agi animaduertes, quàm ſi exactè protenſum, uel pilo in alterum latus dimouere fruſtra conatus fueris. Inter cubitum extendentes muſculos, [d] primus ualido latoq; & nerueo prorſus principio, [e] ex humiliori ſcapulæ coſta non procul ab eiuſdem ceruice exoritur, peculiarem illic unde prodeat ſinum obtinens. Cæterum principium id paulo pòſt exortum carne adaugetur, muſculumq; conſtituit, qui rectà deorſum ad internum latus poſterioris ſedis humeri fertur, illi non niſi magno ſatis ſub ceruicis ipſius interuallo firmiter adnatus. Iuxta infimam nanq;

Primi & 2 muſculorum munus.

Lib.3 de Vſu part. & 2 de Admi. ſectio.

Extendentiũ primus.

d 11 ta. f. 1, 9, 12 T. 2 P. 10, 15 b. 4 u. 5 u. 6 ſ. 7 N. 10 d.

e 1 ſi. ca. 21 li. 1 Q.

f 10 tab. Θ. 11 C. nanque ſedem inſertionis[f] muſculi brachium ad ſpinam uerſus inferiora trahentis, iſte cubi-
g 12 ta. X. tum mouens muſculus primùm humero connaſcitur, aut potius[g] alia ex humero inibi enata
13 ta. d. carnoſi muſculi pars, ipſi commiſcetur, quemadmodum caudatæ ſimiæ & canis muſculi mani
feſtò arguunt. In his nanque muſculus, qui ab inferiori ſcapulæ coſta enaſcitur, ab illo qui hîc
ex humero prodit, omnino diſtinguitur. Carnoſa igitur explantatione primus noſter muſcu-
lus adauctus deorſum rectà fertur, medio interni lateris humeri & medio poſterioris ſedis hu *Carnoſa pars qua primus extendentium augetur, quem ſecundum conſtituere licet.*
h 5, 11 fi. d. 24 lib. 1 D. meri tantiſper adnatus, dum partim carneus, partim nerueus, ampliſſimè in internū latus[h] po
ſterioris ulnæ proceſſus inſeratur, in deſcēſu ſemper ab ea quam dixi humeri ſede ad finem uſque
ipſius, humero adnatus, ac ex ipſo principij robur aſſumens. Integrū itaque eſt, in homine hunc
i 13 ta. b. k 13 ta. d. muſculum uniuerſum, aut unum dicere, aut duos: ut[i] unus quidem à ſcapula enaſcatur,[k] al-
ter autem ab humero, qui cum illo cōfunditur, cui ſcapula principium præbet. At Galeni no *Li. 1 de Admini. ſectio.*
l 1 tab. Θ. 2 1. O. 9 S. 10 . 12 V. 13 C. mine, quum in caudatis ſimijs duo manifeſti apparent, duos illos in præſentia ponamus.[l] Ter *Tertius extendentium.*
tius igitur extendentium, qui in uniuerſa cubiti muſculorum ſerie quintus cenſebitur, à poſte-
riori ſede ceruicis humeri, ad capitis ipſius radicem neruoſus[m] enaſcitur, & ſenſim rectà deor
m 11 ta. a. n 11 ta. c. 2 ta. Q. ſum deſcendens, & externam ſedem poſterioris humeri regionis occupans, carnoſus euadit,
& pertinaciſſimè humero adnatus ab ipſo principij ſui uigorem mutuatur.[n] Priuſquam uerò
medium longitudinis brachij hîc muſculus ſuperauit, duobus nuper dictis ita commiſce-
tur, & cum ipſis adeò coit, ut nullo prorſus pacto in hominibus diſcerni queant, nihilque aliud
quàm unum ex tribus effici muſculū aſſerere poſſis. Quamuis interim tertius muſculus ſuum
quem à principio obtinebat ductum obſeruet, atque ualidiſſimè in externum latus poſterioris
o 2 ta. R. ulnæ[o] proceſſus partim carneus, partim nerueus inſeratur. Atque ita tribus his muſculis mu-
tuò coëuntibus, totus ille poſterior ulnæ proceſſus amplexatur, in ſui ſedis inferiori parte, cui innitimur, neruoſiorē inſertionis partem, quàm in lateribus, & ſuperiùs exigēs. Mutuus enim ille muſculorum concurſus, ac ueluti ex omnibus unus efformatus muſculus, in poſteriori ſede admodum liuidus cōſpicitur, tanto neruoſior euadens, quāto ulnæ proceſſui propiùs accedit. Vtcunque uerò inter ſe muſculi hi concurrant, nullus tamen ab initio inceptum fibrarum ductum deperdit, ſed rectæ omnes deorſum, nuſquam implexæ, neque ſeſe decuſſatim interſecantes feruntur, & eandem omnes functionem obeunt, qua cubitum in neutrum latus inclinantem extendunt. Liquet igitur tres hos muſculos unius loco recenſeri poſſe, qui ex tribus conformatus eſſet principijs, aut duorum, ſi uidelicet primum & ſecundum unius loco habueris. At in caudatis ſimijs & canibus fieri id nequit. nam his animalibus perinde ac equo, & boui, & alijs pleriſque, quæ anterioribus cruribus innituntur, atque in ingreſſu ualida extenſione cubiti indigent, tres obtigerunt muſculi egregiè conſpicui, præter unum gracillimum in caudatis ſimijs à ſcapula ad ulnam porrectum, & penitus à Galeno prætermiſſum. Quum interim canibus unicus tantum flexionis autor adſit, ut ſanè ſimijs duo, illis prorſus ſimiles qui in homine uiſuntur, niſi quod poſterior nonnihil poſteriùs ab humero in ſimijs procedit, & neruoſior in ipſa inſertione conſpicitur. Cæterùm ſimijs exteriorum primus ex ſcapulæ humiliori coſta, ut hominibus, oritur: ſed duo principia mox inuicem coëuntia obtinet, & deorſum tenſus, carnoſusque admodum redditus, nulli connaſcitur muſculo, ſed paulò ſupra cubiti articulum extenuatus, nerueusque factus, internæ ſedi poſterioris ulnæ proceſſus inſeritur. Secundus huic ſubiacet, & ubi homini ſecundus enaſci dictus eſt, exoritur, toti humeri longitudini tantiſper adnatus, quouſque ualida inſertione mediæ, & poſticæ proceſſus ulnæ ſedi inſeratur. Tertius, ut in hominibus, ab humeri ceruice principium ducit: inde carnoſus euadens, & nulli muſculo, præterquam fibroſis nexibus, hærens, in exteriorem ſedem poſterioris ulnæ proceſſus implantatur. Atque hi ſunt muſculi, quos poſt ſcriptos de Vſu partium libros Galenus diligenter ſecuit: quamuis obſcurè interim, ne ipſius errorem animaduerteremus, nobis in libris de Adminiſtrandis ſectionibus eos expreſſit, non paſſim libros de Vſu partium, quos iam olim Boëtho dedicarat, reformaturus. Quanquam tamen ſuo exemplari, quod poſtea ad poſteros demanauit, illum nonnullas lineas inſeruiſſe certò colligo. at in cubiti motus ducum enarratione, in libris de Vſu partium nihil ſub incudem reuocauit. Quæ omnia oſtenſurus ſum meis in Galeni Anatomica annotationibus, iam pridem non infœliciter cœptis, ac ſeorſum aut cum Galeni libris multo quàm antea emendatioribus aliquando cudendis.

Quomodo in canibus cubitū agētes muſculi habent.

In Galeni Anatomica Annotationes.

DE MANVS LIGAMENTIS.

Caput XLVII.

Cuiusmodi in manu sint ligamenta.

MANVM Hippocrates appellauit, quicquid à scapula ad extremam usque digitorum aciem protenditur, cuius nunc ligamenta nobis enarranda ueniunt. Horum igitur alia inuicem ossa colligant, alia subditis corporibus munimenta existũt, instar tunicarum musculis obducta. Alia ad hæc, tendines in suis finibus ita continent, ut quocunque modo tracti fuerint, sua sede ne tantillum quidem uagari queant. Porrò tendinum [a] inuolucra, abunde priùs explicaui, quum singulis tendinibus per brachiale, & uolam ad digitos reptantibus obductas dixi membranas, mucore quodam imbutas, & ligamentorum ritu tendinibus obductas. Quæ uerò subditis corporibus munimẽta, & ne ex ipsorum cauitatibus declinent uincula censentur, transuersa sunt ligamenta, tendines in suis finibus continentia. Sunt autem huius generis in manu quàm plurima. Siquidem uniuersæ interiori [b] sedi quatuor digitorum unum exporrigitur, & pollicis etiam secundo & quasi tertio internodio unum eius generis expanditur, atque hæc omnia eundem præstant usum, quo [c] tendines digitos flectentes amplexantur, & anuli modo cõtinent. In interna brachialis regione [d] unum conspicitur, omnes digitorum tendines, qui hàc prorepunt constringens, atque hoc latum est, & cæteris omnibus huius generis robustius, sed interim neque postbrachiale, neque cubitum contingens. Cæterùm in externis cubiti partibus quà brachiali articulatur, [e] sex transuersa ligamenta sese offerunt, quorum beneficio tendines in ossium finibus reseruantur. At hæc, si in superficie tantùm spectentur, unicum esse uidebuntur, totius cubiti latitudini expansum, quod dissectum sex spectandos offert anulos, transeuntibus tendinibus obductos. Vnde etiam id in sex ligamenta, perinde ac cæteri Anatomici, distinguimus, non sanè quòd omnia ipsis cognita fuerint (nam Galenum duo latuerunt) sed quòd ipsi hic tot ligamenta recensuerint, quot reperiêre anulos. [f] Primum ex ulna in radium procedit, atque ad communem ulnæ radijq́ue [g] sinum refertur, quod non [h] tendinibus, digitos quatuor extendentibus (ut Galenus non rectè arbitratur) obuolutum est: at illud sibi peculiare uendicat is [i] musculus, quem ipse paruum & anularem à reliquis abducere tradidit, nos uerò paruũ digitum præcipuè ab illo extendi asseruimus. [k] Secundum ad externum primi ligamenti latus repositum, soli ulnæ illiq́ue [l] musculo peculiare est, qui ante paruum digitum insertionem tentans, brachialis extensionis opifex censetur. [m] Tertium ad internum primi ligamenti latus habetur, soliq́ue radio proprium est, eos amplectens [n] tendines, qui Galeni suffragio quatuor extendunt digitos. [o] Quartum ad internum latus tertij positum, angustissimum efficit anulum, ut & tendo, quem transmittit, gracilis est. ille enim à [p] musculo procedit, qui indicem & medium à pollice deberet abducere. [q] Quintum bicorni [r] tendini, quo brachiale extenditur, & [s] illi qui pollicem uersus indicem euertit, uiam largitur: quanquam interdum pollicis musculo priuatum quoque ligamentum obducatur, adeò ut septem tunc ligamenta in externa cubiti sede reponantur. Alioquin enim [t] sextum [u] tres tendines transmittit, quorum unus brachialis ossi ante pollicem, alter primo pollicis ossi, tertius autem secundo & tertio inseritur. Sanè & hos tendines, quum hæc ligamenta ad amussim perpendimus, singulos sua ligamenta sortiri, non semel obseruauimus.

Lib. 1 de Administ. sectio.

Membrana musculis obnata

[x] Præter hæc ligamenta, per uniuersam cubiti longitudinem, omnibus musculis ualida membrana obnascitur, musculos inuicem committens, atque ne sua sede illi dimoueantur, atque inter sese implicentur, transuersi alicuius ligamenti ritu cõtinens, cuiusmodi etiam in tibia haberi audies omnibus illic repositis musculis eleganter obductum. Quum itaq́ue & huius membranæ ligamenti'ue naturã inter dissecandum ad amussim didiceris, id quoq́ue in transuersorum ligamentorum classe reponito: quanquam non laxè, sed pertinaciter musculis adnascitur, propriæ musculorum membranæ modo.

Ligamenta ossa inuicem committentia.

Ligamenta quæ ossa inuicem colligant, in omnibus sunt articulis, nullam (nisi paucissima) peculiarem naturam à cæteris articulos ambientibus ligamentis sortita. [y] Membraneis enim & articulum solum circundantibus ligamentis digitorum nectuntur internodia. Postbrachiale autem brachiali, ualidis ligamentis per exteriora etiam ductis colligatur. At postbrachialis ossa, quà mutuò in ipsarum radice iuxta brachiale se spectant, cartilaginis naturam referentibus ligamentis inuicem committuntur, quæ non orbiculatim ossa tantùm ambiunt, uerum & in ipsorum medio habentur, quà, uti diximus, ossa se inuicem respiciunt. Brachialis ossa ualidissimis ligamentis cartilaginis naturam referentibus, simul unita hærent, atque hæc ligamenta ipsis undique obducuntur, & quibusdam etiam sedibus illa intercedunt; idq́ue potissimùm in illorum ossium interuallis, quæ

Ligamenta anulorum modo tendines continentia.

a In 3 ta. u… la.

b Extrem… manus 4 t… bulæ.

c 5 tab. … ta δ, γ.

d 4 tab. θ … ν, ξ.

e 2 ta. cha… ract. 1, 2, 3 … 4, 5, 6. E… ta. 1 cha. … 4, 5, 6.

f 2 ta. cha… ract. 1.

g 2 fig. cap… 24 li. 1 θ.

h 2 ta. mu… sculi V, a… 9 ta. z. de… b.

i 2 ta. X, … Θ.

k 2 ta. cha… ract. 2.

l 2 tab. Y. … Λ.

m 1, 2 tab… cha. 3.

n 2 ta. mu… sculi V.

o 1, 2 tab. … cha. 4.

p 10 tab. p…

q 1, 2 tab. … cha. 5.

r 11 ta. mu… sculi Λ.

s 10 ta. o.

t 1, 2 tab. cha. 6.

u 10 tab. k… m, n.

x Hanc qui… tenuissima et pellucida sit, picturis aliter proponere nequiuimus, quàm totæ 1, 2, 9 tabulæ se offerũt.

y Et hæc ex oßibus duntaxat petẽda sunt…

quæ in secundo ordine reponuntur, quibusque postbrachiale coarctatur. Quæ cubitum seu radium ulnamque brachiali colligant, membraneis reliquorum articulorum ligamentis respondent, sed ab apice processus stylum imitantis, ligamentum huius articuli durius efficitur, quasi hinc peculiare quodammodo teres in brachialis os duceretur, quod rectum est, & cæteris magis cartilaginosum, unique tantum ossi commissum. Huic ligamento Galenus digniorem, quàm ego assequor, usum tribuit. nam ad nullum mihi motum priuatim magis, quàm uniuersum huius articuli ligamentum famulari uidetur. Quin etiam ex apice radij appendicis simile & insignius quoque in brachiale fertur, quod liquidissimè eum usum, quem Galenus alteri asscribit, uanum esse commonstrat. Radius uerò & ulna, propter brachiale & cubiti cum humero articulum, ligamentis ualidis, in circuitu ossa ambientibus alligatur. At accuratissimè tibi in memoriam reuocanda uenit ea [a] cartilago, quam à radio procedentem ulnam à brachiali distinguere diximus, quæ ualidè etiã ulnæ ad radicem acuti illius processus, quasi ligamenti naturam nacta inseritur. Per totam longitudinẽ, qua inuicem radius & ulna dehiscunt, ualidum & membraneum [b] ligamentum habetur, ab acutiori ulnæ [c] linea in radij [d] lineam insertum. Hoc non simplex conspicitur membrana, uerùm (ut pleraque ligamenta) ex fibris conflatum spectatur, à radio deorsum in ulnam obliquè proreptãtibus. Huius beneficio, præterquam quòd ipso ossa inuicem alligantur, interiores cubiti musculi ab exterioribus dirimuntur, & ut antea monui, ex ipso [e] musculi etiam nõnulli suorũ principiorũ robur asciscunt. Radius humeri exteriori capiti ualidis, sed membraneis ligamẽtis perinde ac cæteri articuli, alligatur. Et quamuis tutissimus sit ulnæ cum humero articulus, tamen robustis quoque ligamentis humerum ulnæ Natura commisit, quæ similiter articulum in circuitu amplexẽtur. Præter hæc ligamina in manu nulla sunt, nisi & horum albo [f] ligamenta, quæ in musculorum constitutionem ingrediuntur, & proprias ipsorum membranas efformant, reponere statueris. quæ interdum in tantam pertingunt crassitiem, ut quum musculi caro ipsis subsit, liuorem quendam musculis inducant. Atque eiusmodi crassius ligamentum uentri obducitur [g] musculi, pollicem à cæteris digitis maximè abducentis. Præter hunc, [h] musculus anterior flectentium cubitum, uentrem quoque liuescentem, ob membranæ crassitiem adipiscitur, quemadmodum etiam illi: idque admodum clarè, qui cubitum extendunt [i] multò ante ipsorum insertionem, quam in ulnæ posteriorem processum moliuntur.

Poteris hic spectare i, k 12 ta.

a 1,2,3 fig. ca. 24 lib. 1 T.
b 7 ta. V inter S & T. 23 tab. k inter e & i.
c 1 fig. cap. 24 lib. 1 cc.
d eiusdem fi. r, r.
e 6 ta. Z. x. 10 ta. Ξ, Π.
f Talia omnium musculorum sunt principia.
g 3 ta. p.
h 6 ta. Θ.
i 2 tab. sub Q ad R.

Ligamenta musculorum cõstitutionem subeuntia.

ADMINISTRATIO MVSCVLORVM ET ligamentorum manus, ac dein quot quaque sede reponantur musculi. Caput XLVIII.

IN præsentia brachium id cum scapula depromendum est, quod ad manus musculorum administrationẽ, quum thoracis aggredereris musculos, aliquò relocandum præcepi. Priusquam uerò sectionem auspiceris, quot in singulis partibus musculi reponantur, in memoriã reuoca. quod ut promptius facias, nunc omnes in compendium tibi digeram. In extrema manu utcunque illos numeres, uiginti enarrauimus. [a] decem nimirum, quibus prima quinque digitorum internodia flectuntur, quorum bini ad singulos referuntur digitos. [b] tres, quibus secundum pollicis flectitur internodium, [c] unus pollicem maxime à reliquis digitis abducens, [d] alius eundem proximè cæteris digitis admouẽs, [e] tertius qui minimum à cæteris ualidissimè in latus remouet: postremò [f] quatuor illi graciles musculi, quorum beneficio quatuor digiti ad pollicẽ obliquo ductu agũtur. Internã cubiti sedem octo musculi occupãt, quorum [g] primus latum educit tendinem. [h] secundus & [i] tertius, quibus brachiale flectitur, [k] quartus secundũ quatuor digitorum flectens os, [l] quintus qui tertiũ quatuor digitorum os flectit, [m] sextus qui tertij pollicis ossis flexus est autor. [n] septimus & [o] octauus, radium in pronum ducunt. Si uerò musculum, tertiũ quatuor digitorũ os flectentẽ, unum esse cum illo qui tertio pollicis ossi famulatur, putaueris, interna cubiti sedes septem tantùm musculos habitura est. In externa autẽ cubiti regione nos decem numerauimus: [p] tres scilicet, qui quatuor digitos extendũt, & à pollice abducũt, [q] unum qui pollicẽ ad indicẽ magis euertit, [r] alium qui pollicem euertens, eundem ab indice magis remouet, [s] alium illi proximũ, ac ad brachialis extensionem aliquid accõmodantem, [t] duos insignes brachiale extendentes, & [u] duos quorum ope radius in supinũ ducitur. Si uerò illud principiũ, quod ex ulna enasci, & in duas carnosas partes diffundi diximus, quorum alterã indicem præcipuè, & medium digitũ, altera pollicem petebat, unius musculi uice enumeratũ esse uelis, hîc reponẽtur nouem: dein si secundum principium

Quot musculi in extrema manu.
In interna cubiti sede.
In externa.

6 ta. x, λ, & 8 ta sub λ.
7 ta. cha. 1, 2, 3.
c 3 tab. p.
11 tabu. s. 4 μ.
3 ta. r. 4 π.
6 ta. ſ, ſ. 7 ta. d.
g 3 ta. π.
3 tab. Λ.
i 3 ta. m.
4 tab. β.
l 5 ta. Θ.
5 tab. ν.
7 tab. V.
7 ta. X.
9 tab. Z
primus, secũdus Θ, tertius 10 ta. p.
10 tab. o.
10 tabu. l, dem m, n.
5 1 ta. k.
11 ta. Λ. 9 ta. Z.
12 tab. Θ & Λ.

cipium iunxeris, uniusq́ musculi loco habueris, octo erunt. nam bis unum, ubi nos duos con-

In brachio. stituimus, recenseres. In anteriori brachij sede[x] duo flectentes cubitum sunt, in posteriori autem sede extendentes, aut[y] tres, aut duo, aut unus, pro ratione nimirum collectionis in pauciores, uel distributionis in plures, quam tuo arbitratu proponere nihil obstat, si modò accuratè illorum situm, connexum, amplitudinem, compositionem, functionem, & id genus alia *x 6 ta. ⊙, 8 ta. r.* *y 13 tab. b, c, d.*

Sectionũ spectantiũ negligentia. secando didiceris. Quippe ridiculum est de numero anxium esse, quanquam in publicis sectionibus, quum huius aut illius articuli musculos ita ostendi, ut nõ minus quàm proprij ungues cognosci possint, perpauci studiosorum aliud recensere ualeant, quàm hac prælectione quadraginta ostensos esse musculos. id satis arbitrati, si numero condiscipulum deterreant, negocijq́ difficultatem, & me unica ostensione nimium multa aggredientem incusent. In hoc tamen, qui inter illos diligentiores uideri uolunt, sedulò student, ut in quibus à Galeno dissentiam, sæpe quid uelim, non intelligentes excipiant & ad hos & illos ipsis indoctiores transferi bant. Quo labore ut ipsos liberem, hæc à me toties efflagitata candidiori animo, quàm à plerisque accipienda erunt, describere neutiquam grauor: unumquemq́ amicè monens, ne quis huic libro, neque alteri cuiquam, utcunque uetustate autoritateq́ probato fidem præbeat, nisi accuratissima sectione, quæ scribuntur, prius, idq́ non semel inspexerit. Porrò hanc, brachio eius quod secas, cadaueris assumpto, ad hunc modum in manus musculis administraturus es.

Manus excoriatio. Primùm cutem cum adipe & membrana, quam carnosam uocare libuit, adimes: atque id perfeceris commodissimè, si ab externa brachij sede, secundùm radij ductum, & pollicis exteriora sectionem duxeris, quæ cutem membranamq́ carnosam diuidat. Dein ad cuiusq́ digiti latus alia ducenda est sectio, quæ depilem (ut sic dicam) manus cutem, ab exteriori dirimat, ut illa cum brachij & cubiti cute auelli queat, ea quæ internam summæ manus sedem integit, adhuc relicta. Neque in cute adimenda nunc alio indiges artificio, quàm quo lanij boues excoriant. Quum tamen ad radicẽ brachialis, in interna manus sede peruentum fuerit, transuersa sectione cutem nunc liberatã ab illa, quæ in uola adhuc reliqua est, resecabis. hæc nanq́ latescentis[a] tendinis nomine asseruãda uenit. Priusquã uerò tendinẽ illum aggrediaris, accuratè perpendito, totam cubiti sedem paulò minus toto liuescentem, ob membranam quæ musculis proximè adnata, illos inuicem committit, atque ne ipsi sua sede declinent, amplectitur. In conspectum enim cubitum occupantes musculi iam ueniunt, sed ita commissi, ut solùm lineas, quæ ipsos dirimant, intuearis: quum tamen mutuò prorsus disiuncti apparebũt, si leues duntaxat sectiones secundùm dictas modò lineas duxeris. Huius membranæ naturam eo obseruabis diligentiùs, *a 3 ta. musculi n.*

Musculi latescentem tendinem educentis administratio. quo magis perfunctoriè, imò nihil prorsus Anatomici illius meminerint. Cæterùm ut latescentem uideas tendinem, animum accõmoda cubiti internæ sedi, in cuius longitudine ipsius musculus, & tendo, quum adhuc gracilis est, exporrigitur. Cultello itaq́ à brachialis radice sectionem leuem, ad tendinis & musculi latus utrinque,[b] uersus internum humeri tuberculum molieris, & postmodum iuxta brachiale, tendinem à sublatis organis liberabis, & cultello transuersim ipsi subiecto, & sinistræ manus digitis tendine eleuato, uniuersum musculum ad ipsius usque caput separabis. Deinceps acutiori nouacula cutem manus adhuc reliquam, à uola & digitis abscare conator, à brachiali sectiones semper transuersas molitus, eadem omnino ratione, qua cutem à carnea membrana diuidere iam dudum assueuisti. Quemadmodum enim in illa sectione membranam corpori affixam seruas, ita quoque tendinem dilatescentem manui iam hærere finis. Quũ uerò id tentas, duriusculus sese offeret adeps, cutem & tendinem illum intercedens, qui tanto diligentiùs quoq́ animaduertendus est, quanto tendinem magis à cute dirimit: & tendinem non toti cuti proximè adnatum, sed duntaxat fibrosis nexibus membranæ carnosæ modo, & adipis interuentu, pertinacissimè commissum ostendit. Examinata cute, musculi caput ab humero liberatum, à brachiali pendêre sines latescentem tendinem, à subditis quoque aut nouacula, aut paruo, sed acutiori cultello auulsurus. Si uerò aliquando uisum fuerit, tendinem unà cum cute adimere, id feceris facillimè, si tendinem priusquam cutem separas, unà cum cute abstuleris. at tunc arduum erit, tendinem à cute integrum liberare: quamuis non adeò, ut Galenus arbitratus est, qui nihil medium inter cutem & tendinem posuisse *b Versus i tabulæ.*

Lib. 1 de Admi. sectio. uidetur. Porrò si hic musculus in interna cubiti sede sese non offerat, atque[c] duorũ musculorum, qui brachiale flectunt, capitibus ad humeri interius tuberculum, nullum musculum incumbere uideris, præsentem musculum deesse cõijcito: quod sanè non infrequenter tibi occursurum scio. Nõ quòd negligentia illum præteriturus sis, uerũ quòd prorsus deerit, eius uicem tunc supplente[d] inferiori, interdum etiã[e] superiori brachiale flectentiũ musculo, aut[f] transuersi in brachiali ligamenti portione, quam pari modo ut latum tendinẽ indagabis. Iam itaq́ omnia cute libera sunt, unde etiam & quosdã extremæ manus musculos citra aliam sectionem aggredi possis, *c 3 ta. A.* *d 3 tab. m* *e 3 ta. A.* *f 4 tab. ...*

g 3 ta.p. possis, eum uidelicet[g] qui pollicem à reliquis digitis remotissimè abducit, & deinde[h] duos pri-
6 ta.s,λ. mum ipsius internodiũ flectentes, sic &[i] musculum, cuius beneficio paruus digitus à reliquis
ta.r, aut maximè abducitur, &[k] exteriorem primum eius digiti os flectentium dissecare liceret. At op- *Primi & se-*
4 ta.s. portunius feceris, si donec omnes summæ manus musculos adimere possis, hos seruaueris, atq; *cundi brachia-*
h 4 ta.f. ad internam cubiti sedem te rursus contuleris, in qua primum administrandi ueniunt[l] duo bra *le mouentium.*
ta.Λ,m. chiale flectentes, quos rectissimè primùm ab ipsorum tendinibus, iuxta brachialis radicem aggredieris. Si enim hos à subditis musculis aliquantisper auulsos eleuaueris, ac deinde transuersis sectionibus, illos ad internum usque humeri tuberculum à subditis liberaueris, uniuersam ipsorum ferè naturum mediocri negocio spectabis. Inferioris nanque capite absecto, & musculo ab ulna liberato, ut is duntaxat ab insertione[m] dependat, ipsum ut uisum fuerit, aut adimes,
ut 3 ta.*. aut adhuc appensum sines. Superioris autem tendo, à brachiali nõ est abscandus, uerùm aut
ut in 3 ta. musculus suo liberatus capite, in latus est reponendus, aut[n] tendo nonnihil ante brachiale ue-
istra ma- nit resecandus, ut in sectionis serie, eius tendinis insertio reddatur conspicua. Mox[o] primus di *Primi digitos*
nu. 4 tab. Θ. gitus mouentium sese totus offert, quem uel solis digitis à subdito dirimes, quemadmodum *mouentium.*
etiam omnes, quorum latera non committit neruosa illa membrana, quæ communis ligamenti munere fungitur. Vbi itaque ipsius capite adhuc ad exortum commisso, quatuor ipsius ante brachiale carnosas portiones inspexeris, ualidus cultellus in transuersum[p] ligamentum rectà est inijciendus, ut huius acie antrorsum ducta, id ligamentum diuidatur. Dein eadem ratione secundùm indicis longitudinem, transuersum internæ ipsius sedis ligamentum diuides, mentem accommodans, ne hàc prorepentes tendines lædas, quod optimè caueris, dummodo cultelli dorsum semper tendines respiciat, ipseq; cultellus rectus sit. Eandem sectionem in tribus reliquis digitis moliri in præsentia posses, nisi sensim magis magisq; horum ligamentorũ naturam aut discere, aut alijs ostendere propositum esset. In indice itaq; duntaxat, aut alio quo-
p 3 ta.θ. uis digito hac ducta sectione, primi musculi digitos mouentium caput liberato, & illo apprehenso, & ad te sursum tracto, id ex brachialis sinu tantisper reponito, quousq; quatuor ipsius tendines ad quatuor digitos porrigi conspexeris, & deinde priuatim illius tendinis insertionem obseruaueris, qui indici exporrigitũ. Hac enim inspecta, & musculo rursus in suam sedem reposito, eius caput trahendũ uenit, ut ipsius innotescat munus, intuearisq;, qua ratione primo indicis articulo in flexu secũdi, tendo ille adniti nolit, uti sanè reliqui transuersis adhuc ligamentis inuoluti innituntur, proximè ue attenduntur. Nunc ligamentis trium reliquorũ digitorum, ac cuiusq; tendinis insertione & perforatione, qua subditum transmittunt tendinem, notatis, musculum à manu in anteriora reflexum mensæ exporriges, aut si in sinu manum habueris,
q 6 ta.z. propendêre à digitis sines, ac[q] eum qui tertium quatuor digitorum internodium flectit, suo *Secundi.*
capite liberabis, quod nõnihil occulitur sub musculo, superiorem radij partem in pronum ducente. Priusquam tamen id ab ulna abradas, cõducet ex brachialis sinu quatuor ipsius tendines attollere, & animum adhibere, quî citra omnem operam musculus hos tendines producens
r 6 ta.s. ab[r] illo diuellatur, qui ipsius superiori lateri accumbẽs, tertij pollicis ossis flexionis autor habetur adeò, ut utrunque musculi unius loco in homine habere nequeas. Liberato itaque secundi
7 ta. V in musculi capite & ipsius quoque exortu, quem ab ulnæ[s] ligamento assumit (quod inter ra-
ter S,T. dium & ulnam, ubi inuicem hæc ossa dehiscunt, obuium est) uniuersum musculũ ex brachialis sinu repones, eius mucosam perpendens membranam, & tendinum ipsius seriem. Cauendum
5 ta.b,l.7 tamen est, ne quum eos attollere studes, gracilem[t] musculum singulis tendinibus exporre-
ta.d. ctum uioles, hic enim quum tendini committitur, atq; etiam primo digiti ossi inseritur, ad tertium usque articulum secundi musculi tendines oscitãter eleuare prohibet. Quum itaq; hos ten
6 tabu. dines[u] primi musculi tendinibus traijci atque in tertium os inseri uideris, utrunq; musculum in
ansmittit suum locum reponito, examinaturus num secũdi musculi tendines primũ digitorũ os flectant
ndines z. soli, aut simul cum ipsis primi musculi tendines, & eius generis reliqua, quæ in horum musculorum functionis enarratione proposuimus. Primo musculo à digitis resecto, secundum in brachialis sinu transuersim diuides, ut ipsius tendines adhuc in uola referuentur, gracilium
x 6 ta.s. musculorum causa, quatuor digitos pollici adducentium. Modò[x] tertium musculum pollici *Tertij digi-*
subseruientem à radio liberabis, & ad tertium pollicis internodium duces, ipsius tamen trans- *tos mouentiũ*
y 3 ta.A. uerso ligamento, ut in reliquis digitis, prius diuiso. Hunc ubi abstuleris,[y] musculi brachiale *administra-*
1 fi.ca. 25 flectentium superioris insertionem speculabere, quam in radicem postbrachialis[z] ossis in- *tio.*
li. I. dicem sustinentis molitur. Atque nunc tibi in interna cubiti sede adhuc[a] duo tantùm muscu
7 ta. Q, X. li supersunt, radium in pronum mouentes, qui quùm citra aliam operam conspicui sint, do- *Transuerso-*
2 ta. cha. nec & horum oppositos uideas, opportunius seruabuntur. In præsenti itaque ad externam *rum ligamen-*
2, 3, 4, 5 cubiti sedem accedas, in ea potissimùm obseruaturus[b] transuersa ligamenta, quæ ac si unum *torũ in exter-*
6. essent, *na cubiti sede.*

eſſent, ſeſe offerent, uerùm dum tendinibus, quos ligamenta continent, mentem accommodabis, ac ſeorſum unumquodq;, ut in interna digitorum ſede præcepimus, adminiſtraueris, ut minimum ſex numero occurrent, quæ antequam muſculos ſepares, diuidere poſſis, niſi prius in cubito cuiuſq; muſculi tendinem ſeparare ſtatueris. At commodiùs erit aut ſimul omnia ante muſculos, aut priuatim unumquodq; ſaltem ante ſuum muſculum aggredi. Primus autē eſſe

Tertij brachiale mouentiū.

poteſt,[c] qui poſtbrachiali ante paruum digitum inſertus id extendit, cuius tendo ex ſuo[d] ſinu eleuabitur, & deinde acuto cultello, aut nouacula totus muſculus ab ulna liberabitur accuratè interim ab illo,[e] qui ſuperiori ipſius lateri cōmittitur, quiq; parui digiti extenſioni potiſſimùm famulatur, diuiſus. Vbi itaq; huius caput ab externo humeri tuberculo diſſecueris, illū poſtmo

Decimioctaui & 17 digitos mouentiū adminiſtratio.

dum à poſtbrachiali liberabis, niſi appenſum ipſi aſſeruare lubeat, quo tandē brachiale extendentium & flectentium muſculorum munus conſpicari ualeas. Poſt hunc is ex ſinu attolletur, qui minimos digitos à cæteris deberet abducere, cuius tendines, aut tendo potius ad digitos ducendus non eſt, niſi ab externo humeri tuberculo is, cum[f] ſubſequēti iam in enarratione muſculo (qui digitos mouentium decimuſſeptimus numerabatur) liberatus fuerit. Illum autem diligenter ex ſuo, quem nos ipſi tribuimus, ſinu attolles, atque ab illis, qui ſuperiori ipſius lateri exporriguntur, diuulſum, ab humero quoque reſecabis, nunc ſedulò animaduertens, num in tres, aut quatuor ducatur tendines, & quibuſnam digitis illi inſerantur, quæq; ipſorum ad digitorum radices ſit cōmixtio. Idem in illo, qui paruū digitū præcipuè extēdit, molieris, neutrum ab ipſis digitis abſecans, niſi & modò[g] ſubſequentem ad inſertionem uſque deduxeris. Occur

Deciminoni adminiſtratio.

rent enim nunc[h] tria illa, quæ ulna producit principia, quorum inferius, & brachiali propinquius obſeruandū uenit, à quo muſculus pronaſcitur, qui indicem & medium à pollice abducit. Huius itaq; principij portionem, quæ illum muſculum cōſtituit, ab ulna diuides, atque ex ſuo peculiari[i] ſinu eleuatum, & ſenſim à brachiali & poſtbrachiali, quibus fibroſo nexu hæret, liberatum, ad digitos uſque deduces, ad amuſſim nunc trium illorum muſculorum tendines, & inſertionem perpendens, quam multò accuratiùs intueberis, quàm ego illam (quum uaria ſit) deſcribere poſſim. Cæterùm illis à digitorū internodijs ad unguium uſq; radicem reſectis,

21, 22 digitos mouentium, et dein eius qui in illorum deſcriptione 23 numeratur.

qui pollicem euertūt, aggredieris, ab ulna itaq;,[k] reliqua tertij principij parte reſecta, muſculus pollicem uerſus indicem euertēs, ad ipſius inſertionē ducetur, ſimiliter[l] ſecundi principij muſculi, qui bicornem tranſcendunt tendinem, ad pollicem & brachiale uſque auellentur, atque unà cum reliquis à digitis reijcientur.[m] Qui bicorni tendine brachiale extendit, modò prorſus eſt conſpicuus, niſi quòd nonnihil ſub[n] muſculo longiori radium mouentium occultatur. hic

Quarti brachiale mouentium.

itaq; ſuo exortu liberatus, ad poſtbrachiale ducetur, & ipſius examinata functione, etiam cum cæteris abijci poterit. Superſunt adhuc in externa cubiti ſede,[o] duo radium in ſupinum agētes,

Radium mouentium admi.

qui citra ſectionem etiam, ut &[p] interiores radij duces, ſunt conſpicui, longiſſimi tantùm[q] capite excepto, quod penitus nonnihil inter[r] poſteriorem cubitum flectentium muſculum, & extendentium[s] exteriorem latitat, non tamen adeò impenſè, ut non liceat ipſius capite ab humero reſecto, illum ad inſertionem uſque cum reliquis radium mouentibus muſculis perducere. Si itaq; nunc[t] ligamentum in cubiti longitudine inter oſſa poſitum animaduerteris, extremæ

Quatuor muſculorum quatuor digitos pollici adducētium, & aliorū extremam manū occupātium.

manus muſculos ordine aggredi tempeſtiuum fuerit, ex quibus[u] quatuor ſtatim graciles euadunt conſpicui, quos Natura[x] tendinibus tertium digitorū os flectentibus exporrexit. Deinceps[y] ille liberatur, qui pollicem ab indice maximè remouet, mox[z] duo primum pollicis internodium flectentes. Deinde[a] tres ſecundum pollicis os flectentes, quos eo diligentiùs obſeruare oportet, quo magis antehac diſſectionis Profeſſoribus incogniti fuerint. Hos ſubſequetur,[b] qui pollicem indici proximè accommodat, dein[c] qui paruum ualidiſſimè abducit, ut tantū[d] octo adhuc ſint reliqui, quorū ope prima quatuor digitorum internodia flectimus. Iam digi-

Ligamentorum reliquorū adminiſtratio.

torum articulos diuides, ligamēti & articuli ſpeciem obſeruās, & attentiſſimè perpendens,[e] oſſiculorū uſum, quæ à ſeſami ſeminis ſimilitudine nomen mutuātur. Reperies enim in interiori ſecūdi pollicis articuli regione, duo reliquis in manu inſigniora, in hoc ibidē fabricata, ut quū inarticulatione illum articulum Natura fieri uoluerit, is tamen firmius eſſet, & ad flexionem in acutiſſimum angulum pertinax, & obliquorū etiam motuum obſcuriſſimè particeps. Deinde tanto minora eius claſſis oſſa in primis reliquorum internodijs uidebis, quanto in acutum magis hos articulos Natura flecti uoluit, & ipſos obliquioribus motibus, quàm ſecundum pollicis internodium, donare uiſum fuit. Inſuper primum pollicis articulum diuides, eiuſmodi oſſibus deſtitutum, & laxum admodum. Idem quoq; in poſtbrachialis & brachialis oſſibus experieris, at longè diligentiſſimè brachialis ad cubitum articulo animum accōmodabis, quòd hîc[f] cartilago examinanda ueniat, ulnam à brachiali dirimens. Quinetiam perpende, obſecro,[g] ſtylum imitantē proceſſum nō proceriùs extra ſinum, quo brachiale excipitur, prominere, quàm

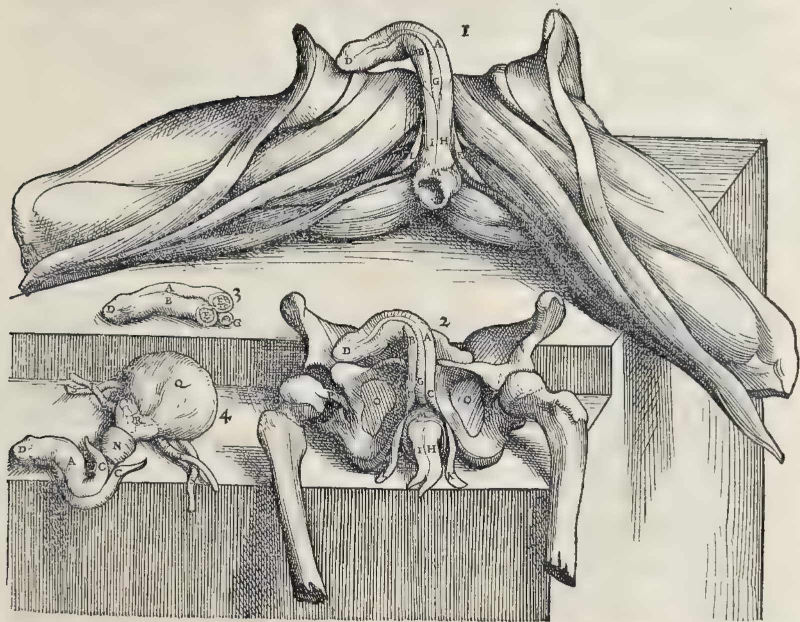
radij

c 9 ta. A. d 2 fi. ca. 24 lib. 1. e 9 ta. Θ. f 9 ta. Z. g 10 tab. h 10 ta. Ξ, π. i 2, 4 fi. 24 li. 1 d. k 10 tab. l 10 tab. dein k, l. m 11 ta. n 12 tab. o 12 tab. Λ. p 7 tab. C. X. q 12 tab. r 12 ta. Y. ta. r. s 11 tab. aut illic ter Θ & occultur t 7 ta. V, ter S, T. ta. h. u 6 tab. f, 7 ta. d. x 6 tab. 7. f. y 3 ta. p. z 6 ta. a 7 ta. 1, 2, 3. b 11 ta. f. c 3 tab. r. d ſub Δ. tabula. e 1 fi. ca. li. 1 N, T, V, X, X. f 1, 2 fig. 24 lib. 1 g earundem fi. R.

h ea fi.κ. radij appendicis[h] mucronem. Dein expendito, parem ligamenti huius articuli in utroque i 12 tab.1,k. latere[i] formam esse, ut unà mecum omnibus quoque similem usum ascribas, ne quum Naturam celebrare instituis, illi inartificiosissimam constructionem, cum Galeno imponas. Reiecta nunc summa manu,[k] k 6 ta.Θ. priorem cubitum flectentium musculum suis principijs liberato, *Cubitum mouentium administratio.* l 6 ta.f. quorum exterius ex suo sinu eleuandum est, &[l] ligamento articuli humeri ipsum continente recta sectione dissecto, id à scapulæ collo adimetur. interius ualido quoque cultello ab interiori scapulæ processu diuidetur, & utroque principio deorsum reflexo, huius musculi carnosa insertio in os humeri animaduertetur: qua dissecta ad radium usque, sola manu à subdito musculo iste prior auelletur. Vbi uerò huius insertionem intuitus fueris, is appensus m 8 ta.r. seruabitur, &[m] posterior ab humero derasus ad ipsius quoque insertionem ducetur. Po- n 11 ta.Θ. steriores eadem ratione aggredieris, primùm[n] illum qui ab humeri ceruice pronascitur li- o 12 tab.T. berans, ac dein[o] illo cui scapula initium præbet, ut postmodum hoc deorsum tracto,[p] secun- p 1 ta.X. dum animaduertas ipsi innatum, ac sub illo ab humero prodeuntem. Quod tum demum ex sententia feceris opportunissimè, ubi hos in cane aut simia priùs spectaueris. Quando itaque hi ad insertionem producti sunt, neque ullam fibrarum insertionem animaduerteris, cubiti articulum subinde flectito & reflectito, examinaturus num uel tantillum quidem extra rectum tramitem dimoueri queat. quod quum in articulo solis ligamentis hærenti, & iam propemodum luxato, obseruas, quid fieri in nobis arbitrabere, articulo tot musculis adhuc uestito? Vt tamen hæc omnia exactiùs rimeris, ossa inuicem seiungenda sunt, non solum humeri cum ulna articuli gratia, uerùm & radij cum humero, & radij rursus cum ulna. Præter hoc enim quòd nihil utilius sese inspiciendum in tota resectione luxationum gratia offert, ita profectò eiusmodi articulorum inspectione, nulla in uniuersa Anatome mihi iucundior speculatio occurrit.

DE MVSCVLIS PENI PECVLIARIbus. Caput XLIX.

QVADRAGESIMI NONI CAPITIS TABVLA.

QVADRAGESIMI NONI CAPITIS TABVlæ, eiusdemq́ue figurarum & characterum Index.

PRAECEDENTEM *paginam occupans tabula, quatuor complectens figuras numero insignitas, nō huic tantum Capiti, uerùm etiam & alijs plerisq; utilis erit. Ne uerò dein pluribus præfigēda sit Capitibus, hic omnes suarum notarum indices sum explicaturus.*

1 *Prima itaq; figura corporis in mensa proni, & oculo ad perinæum, seu interfemineum directo, ostendit femora in latera admodum distensa, & penis corpus uniuerso interim scorto cum testibus, cute, adipe, uenis, neruis, & arterijs undiq; abse ctis.*

2 *Secunda figura nuda quodammodo commonstrat ossa, quæ sacri oßis lateribus committuntur, ac ilium & coxendicum & pubis ossa appellantur. His femorum oßium portiones adhuc appendent, unà cum ani & penis musculis: quos ideo ab ipsorum exortu dependere finximus, ut penis corporum origo urinæq; & semini communis meatus inibi in conspectu esset, qua sursum sub pubis oßibus flectitur.*

3 *Tertia, penem transuersim dissectum in hoc ostendit, ut penis corporum substantia, & coalitus, & cum urinæ meatu connexus oculis subijcerentur.*

4 *Quarta figura integrum commonstrat penem, unà cum uesica hic exporrectum, ut proprius uesicæ ceruicis musculus intueri poßit.*

A,B 1,2,3,4 *Duo penis corpora, penem quodammodo uniuersum constituentia.*

C,C 2,4 *Duorum penis corporum exortus.*

D 1,2,3,4 *Penis glans, quam alij præputium nuncupant: eo nomine cutem, qua penis obtegitur, non dignantes.*

E,E 3 *Fungosa rubraq; penis corporum substantia.*

F 3 *Mutuus penis corporum connexus, & neruea eorundem substantia, quæ orbiculatim fungosam substantiam complectitur.*

G 1,2,3,4 *Vesicæ meatus, urinæ seminiq; genitali communis.*

H,I 1,2 *Duo primi penis musculi, in prima quidem figura suam seruantes sedem, in secunda autem ab eorundem principio dependentes.*

K,L 1,2 *Duo posteriores penis musculi, seu tertius & quartus, qui in prima figura integri, in secunda uerò ab insertione pendentes conspiciuntur.*

M 1,2 *Musculus orbiculatim recti intestini finem ambiens, fæciumq; excretioni præfectus.*

N,4 *Vesicæ ceruicis musculus, urinam, ne præter nostrum arbitrium defluat, cohibens.*

O,O 2 *Membrana pubis oßium foramina occupans.*

P,2 *Teres ligamentum, à coxendicis osse in rotundum femoris caput insertum.*

Q 4 *Vesicæ corpus.*

R 4 *Glandosum corpus, uasorum semen deferentium insertionem excipiens.*

S,S 4 *Portiunculæ sunt meatuum, quibus urina è renibus in uesicam ducitur.*

T,T 4 *Portiunculæ sunt meatuum, semen in uesicæ ceruicem eiaculantium. Musculos autem in prima figura femur amplexantes, characteribus non insigniuimus, quòd illi in musculorum tabulis diligentißimè annotati fuerint.*

Penis constitutio.

T S I penis constructionis enarratio in quintum librum, ubi generationis organa persequētur, opportunè reseruanda ueniet, nihilominus tamen in præsenti tantam huius mentionem facere expedit, quanta ad musculorum penis descriptionē ex usu est. Penem itaq; præter[a] cutem qua inuoluitur,[b] duo grandia, & neruea, &[c] intus spongiæ modo caua effor mãt corpora, quorum dextrum à pubis ossis dextri[d] sede enascitur, paulò inferiùs quàm ubi inuicem pubis ossa dehiscere incipiunt. hoc uersus sinistrum latus modicè exporrectum, cum sinistro coit corpore, à pubis osse sinistro principiū ducente. His corporibus tota penis constat moles. atq; hæc corpora ad inferiorem ipsorum sedem, qua coëunt uesicæ[e] meatum sibi toto ipsorum ductu ad[f] glandis usque radicem subnatum exigũt, ubi canalem hunc urinæ seminiq; communem, corpora illa in unum prorsus corpus confusa amplexantur, quemadmodum quinto libro auditurus es prolixius. Nunc enim ad quatuor musculorum descriptionem, modo dicta, abundè sufficiunt. Ab anteriori itaq; sede anularis[g] musculi, quem recto intestino ut excrementorū pręsit egestioni obnatum esse docebimus,

Primi duo penis musculi.

a 20 fi. lib... 5 r.
b Præsenti... ca. figurar... A,B.
c 3 fi. E, E...
d 2 fi. ca. 2... lib. 1 q. uer... hic 2, 4 fig... C, C exor... tus nota... tur.
e 1,2,3 fi. G...
f 1,2,3, 4 fi. D.
g 1,2 fi. M...

1.2 fi. H, I. cebimus,[h] duo carnei enascuntur musculi,[i] illis prorsus similes qui à pectoris osse ad os *v* referens porriguntur. Ambo enim inuicem proximi sunt, & internis lateribus mutuò cõmittuntur, rectaq; sursum in priora ad urinarij [k] meatus sub corporibus illis ad superiora reflexum ascendentes, eius meatus lateribus inseruntur, & inuicem dirempti, corpora penis nonnihil digitorum modò amplexantur.[l] Alij duo utrinq; habentur singuli, ab appendice ossis coxendicis paulo inferiùs quàm penis corpora, principium ducentes. quod carneum est, & gracile, et obliquè sursum procedentem efficit musculum, qui carnosus semper permanẽs, sui lateris corpori non procul ab exortu inseritur. Quatuor his musculis penis radix uoluntario impetu trahitur, hinc & erectionis quandam uim, præter naturalem facultatem ipsi insitam, obtinens. Quanquam duo priores musculi in urinæ seminisq; excretionibus, communem illum urinæ seminisq; meatum ueluti digitis quibusdam aperire uideantur, ne meatus in obliquo hoc reflexu restrictus, eiusmodi humorum expulsionem prohiberet, & potissimum seminis, cuius eiaculatione(etsi urina multo crassius sit) impetu Natura perfici uoluit. Nisi enim hi musculi inferiorem meatus sedem in hoc reflexu deorsum uellerent, in penis tentigine totus meatus occluderetur, quòd ipsius superior pars à distentis corporibus adeò pertinaciter huc illuc allliceretur. Porrò, ut musculos hos commodè aggrediaris, reliqua cadaueris pars, quæ adhuc reliqua est, resumetur, ac distentis quàmmaximè possis femoribus, orbicularem sectionem inani ambitu duces, qua cutem ad adipem usque (quem hic habes copiosissimum, maximeq; humidum) diuidas. Deinde longam sectionem per suturam in penis inferiori sede ac scorto conspicuam in cute per perinæum (quod interfemineum alij uocant) molieris, quę ad anteriorẽ usq; orbicularis lineæ sedem pertingat. Postmodum cutem hamulis, aut digitis eleuatam, hinc inde à subditis organis nouacula diuellis, atque musculos qui sese abſecta cute offerunt, paruo cultello à suis exortibus liberatos, ad insertionem usque perduces, non per transennam singulos seorsum expendens, cum calculorum eruendorum gratia, tum fistularum ulcerumq; nomine hac sede non infrequenter homines infestantium. Deinde eo obseruandi sunt quoq; exactiùs, quo minus aliquid à Galeno de his proditum habemus. Quãdoquidem locus in quo illos in opere de Administrandis sectionibus prosecutus est, unà cum quinque & dimidio eius operis libris incuria temporum intercidit, unà cum ipsius de Musculis peculiari libro, in quibus proculdubio horum mentionem illum fecisse Arabum libri commonstrat: unde etiam prorsus sperandum est, in Bochara Persiæ ciuitate cuiatem Auicennam fuisse sat nouimus, hos libros omnes aliquando non inuidentibus superis, inueniendos. Nisi fortassis Auicenna etiam illis libris destitutus, Orobasij duntaxat operibus usus fuerit, è quibus uerbotenus hoc quidquid de hominis fabrica prodidit, descripsisse uidetur.

Tertius & quartus. *Musculorũ officium.* *Administratio.*

DE CERVICIS VESICAE MVSCVLO,
urinam, ne præter arbitrium ex uesica profluat, inhibente.
Caput L.

HVIVS musculi effigiem in uiris quarta figura tabulæ præcedenti Capiti præpositæ commonstrat, N litera notatam, quemadmodum & uigesimasecunda & uigesimatertia figuræ ad characterem ρ. Muliebris uerò uesicæ musculum proponit uigesimæquintæ libri quinti figuræ γ. Quòd autem illas figuras hic non proponam, hinc potissimum fit, quòd eisdem figuris paginas occupandas minimè duxi.

4 fi. cap. 49 Q. eiusdẽ fi. R. eiusdẽ fi. N. AD uirilis[a] uesicæ finem, ubi in collum ceruicem'ue terminatur, [b] glandosum quoddam corpus ipsi obnasci, quintus liber declarabit, qui etiã uniuersum meatus ductum explicaturus est.[c] Musculus autẽ iam nobis propositus inter glandosum id corpus & reflexum consistit, quẽ uesicæ ceruix sub pubis osse primùm molitur. Musculus totã ferè hãc meatus sedẽ orbiculatim ambit. Est nanq; orbicularis, & oblongi anuli, aut oblongi rotundiq; meatus effigiem exprimit, fibris transuersim circularibus intertextus, & superiùs iuxta glandosum corpus crassior quàm inferiùs. Atq; ita in uiris habet. In mulieribus uerò, quarum [d] uesicæ [e] ceruici eiusmodi corpus glandosum non adnascitur,[f] musculus totum meatum ambit, qui à uesicæ corpore in superiorem sedem colli uteri nõ procul à pudendo [g] subingreditur: & musculus hic quanto in mulieribus prolixior est, tanto etiam tenuior uisitur, eundem tamen prorsus usum in his ac in uiris præstãs. Primariò enim in hoc ipsum Natura condidit, ut meatui uesicæ præficeretur, obstaculo futurus ne transuersæ uesicæ fibræ motu suo naturali urinam præter nostram uoluntatem excernant. Operæprecium

Virilis uesicæ musculus. *Muliebris.* *Musculi usus.*

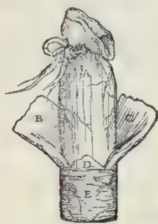
25 fi. lib. 5 β. ... eiusdem fi. A. ... f eiusdem fi. γ. 27 fi. li. 5 L.

enim fuit egerendis ex corpore recrementis motus præesse uoluntarios. si casu enim naturali duntaxat motui excrementorum propulsio committeretur, continuo recrementa emanarēt: atq; id præterquàm quòd fœdissimum censeretur, ad plurimas actiones, quas tota uita obimus, insignes noxas inferret. Quo minus igitur uesicæ circulares fibræ, urinam quoties ipsa aut copia, aut mala quapiam qualitate hominē grauat, etiam citra hominis impetum propelleret, Natura meatui uesicæ hunc musculum præfecit, quo laxato urina transuersarum uesicę fibrarum ui pressa excernitur, interdum etiam huic functioni auxiliantibus [h] abdominis musculis, & [i] septo transuerso spiritus compressu ad inferiora depulso. Quum uerò urina effluxit denuò musculus constringitur, quicquid ex urina reliquum meatui adhuc inhæret protrudens. Relinquuntur autem tres quatuor'ue guttulæ, quæ emissa iam urina promanare solēt. Atq; hic alter præsentis musculi usus censendus est. Quòd uerò ad excretionis promptitudinē uelocitatemq; quicquā (ut Galenus asserit) auxilietur, quodq; is præcipuus ipsius sit usus, nequeo satis assequi. Quo enim magis remittitur, suamq; comprimēdi uim laxat, eo liberiorē reddit meatum, qui apertus & amplus maiorem urinæ à circularibus uesicæ fibris pressæ copiam transmittit, quàm si laxatus musculus nōnihil suas fibras ad expulsionē dum urina profluit quoq; intenderet, ac nescio qua ratione per uniuersum egerendi tempus ageret, ita angustiorem meatum reddens, fœliciorem q; urinæ excretionem uitians. Nec profectò aliud (& si Galenus secus arbitretur) est, quo meatus ne præter arbitrium urina emanaret, arctaretur, ab hoc, quem modò narramus, musculo. Quandoquidem à Galeno in medium adductam meatus angustiam & longitudinē uarijs circumactibus iunctam, refellit muliercularū urinæ [k] meatus: qui etsi perinde ac uirorum ad insertionem usq;, quam in uteri ceruicem molitur, arctus sit, breuis tamen est, & rectà deorsum breui interuallo uteri collo exporrigitur. Cæterùm ceruicis uesicæ musculi administrationem in secundum post hoc Caput reijciam, ibidem illum unà cum sedis musculis aggressurus.

Lib. 5 de Vsu par.

b 3 ta. ... tab. ... i 7 ta.

DE RECTI INTESTINI MVSCVLIS. Caput LI.

RECTI intestini portio cū suis musculis à corpore resecta, quā dū reliqua eximimus intestina, in corpore adhuc relinquere solemus.

A *Rectum intestinum, quod in libri quinti tabulis euadet conspicuum, præsertim autem octaua figura & uigesimasecunda.*

B, C *Duo musculi, intestinum post egestionem sursum trahentes.*

D *Musculosa substantia penis radici adnata, in mulieribus porrò ad infimam pudendi partem commissa.*

Insuper D sedes notatur, à qua in penem musculi duo pronascūtur.

E *Circularis musculus, ne præter arbitrium excrementa deijciantur præcauens.*

LAVDATA nunquā satis Natura [a] recti intestini extremo musculos largitur, qui in fęcium excretione protrusum recti intestini finem, alacriter sursum reuellunt: dein alium dat musculū, qui intempestiuam inuoluntariamq; excrementorum egestionem prohibet. [b] Musculi itaq; sedem sursum attrahentes, lati & tenues, neq; admodum carnosi aut rubentes sunt, uix ab aliquibus ossibus originem ducentes. A ligamētis enim ex pubis ossibus, & coxendicis osse, & sacro exortis, quæ huius regionis musculis obducuntur, ipsaq; demum peritonæi infima sede utrinque singuli enascuntur musculi, qui deorsum protensi, rectum intestinum amplexantur, [c] extimæ ipsius tunicæ inserti. Præsentes musculi quum lati admodum sint, & suis finibus totam intestini latitudinem ambiant, ipsorum [d] portio radici quoq; penis, mulieribus uerò uteri collo adnascitur. Quod nonnulli perpendentes, tres sedem sursum agentes musculos recensuerunt. Vtcunq; uerò sit, omnes horum musculorum partes pari præficiuntur muneri, quo sedē ilico ab excretione sursum alliciunt, qui deorsum pellebatur ui abdominis musculorum, & septi transuersi, auxiliantibus etiam subinde omnibus thoracem arctantibus spiritumq; continentibus musculis. Cæterùm illis qui anum sursum ducunt musculis nullus è regione opponitur contrariæ functionis opifex, quemadmodū in omnibus ferè alijs partibus musculi equidem opponi consueuerunt. Neque oscitanter hic Natura priuatim ab aliorum musculorum constructione aberrauit. sciebat enim interdū à musculis octo abdominis unà cum septo trāsuerso,

Musculi sedem attollentes.

*a 8 fi. li. 5 ab Y ad a. & 20 fi li. 5 ... & 22 *. b B, C. & 8 fi. lib. 5. b, C. c 9 fig. lib. 5 L. d D.*

uerſo, ſedem adeò propellendam, ut ne à relatis quidem muſculis promptè queat reuelli. Ab horum fine [e] alius præterea muſculus extremum recti inteſtini ad cutem uſque amplectitur, qui prædictis ſimiliter non admodum carneus, ſed mucore quodam oblitus exiſtit, fibras tamen orbiculares tranſuerſas'ue adipiſcitur. Elatiori parte qua dictis muſculis connaſcitur craſſior, quàm inferiori eſt: quà autem cuti (ut labrorum [f] muſculi) permiſcetur, peculiare cum ipſa corpus efformat. Cohæret autem fibroſis nexibus [g] meatui ueſicæ in uiris, in mulieribus uerò [h] ceruicis uteri principio. Quanquam etiam [i] duorum muſculorum, quibus in uiris principiũ porrigit interuentũ, peni committatur. Cæterùm poſteriori ſua regione, [k] quatuor ad oſſis ſacri finem locatis oſſiculis (quæ Galeno incognita oſtendimus) adnaſcitur. Ex lateribus connectitur teretibus [l] ligamentis à ſacro oſſe in coxendicis os pronatis. Præſens muſculus non adeò, atque medentiũ uulgus arbitratur, breuis eſt, ſed longus, & ſecundùm magnum recti inteſtini longitudinis interuallum exporrectus uiſitur. Quod nõ perfunctoriè ab illis uenit perpendendum, qui ſedis fiſtulas & excreſcentias, quas ῥαγάδας(?) ῥαγκώματα & κονδυλώματα Græci appellãt, ſubinde præſcindere uerentur, huius muſculi muneris abolendi metu. Licet enim muſculi portio aut ferro diuidatur, aut quauis alia occaſione diuulſa laceretur, tamen quum latior ſecundum inteſtini longitudinem ſit, eius munus nõ ita promptè in eiuſmodi adminiſtrationibus aboletur. Muſculus iſte circulatim inteſtinum ambiens, illius orificium ſtringit, ne præter uoluntatem inteſtina naturali ſuo motu recrementa continuò egerant, ſed ut tẽpeſtiuè dum aut mole, aut uitiata quapiam qualitate hominẽ excrementa moleſtãt, muſculus hic laxatus inſtar fidi ianitoris ea tranſmittat. Quemadmodum itaque huius muſculi cum ueſicæ meatum [m] amplexante eadem eſt effigies, ita etiam utrorumque par uſus, quo nimirum conſtringunt: ob quod etiam ambos nonnulli σφιγκτῆρας, quaſi dicas conſtrictores, appellarunt.

Muſculus orbiculatim inteſtino obductus.

[e] E. & 8 fi. ...li. 5 a & 1, 2 ...fi. ca. 49 li. ...2 M. [f] 3 ta. F, G. ...H, r. 4 tab. M. [g] 1, 2 fi. ca. 49 G. [h] 25 fi. lib. 5 ℞, x. [i] 1, 2 fi. cap. 49 H, I. [k] 1, 2 fi. ca. 8 lib. 1. G, H, I, K. [l] 10 ta. y, ∂. [m] 4 fi. ca. 49 N.

COLLI VESICAE ET ANI MVSCVlorum adminiſtratio. Caput LII.

COLLI ueſicæ & ani muſculorum adminiſtratio ab ipſa ueſica inchoabitur. hanc enim à peritonæo [a] quà internæ pubis oſſis regioni obtẽditur, cultello aut nouacula liberare adeò conuenit, ut ipſa non amplius aliqua ſua ſede peritonæo ſit continua. Deinde penem à pubis oſſibus dirimere oportet: quod ubi inuicem hęc committuntur, mediocri negocio perficies, quum nerueis duntaxat & fibroſis nexibus penis ibidem hæreat. At ubi inuicem oſſa remouentur, peniſque corpora [b] initium ducunt, acutiori cultello horum corporum initia proximè ab exortu ſunt abradenda, ut penis ab oſſibus liber pendeat. Mox cultro aliquo pubis oſſa inuicem dirimes, ſectione per ipſorũ cartilaginem ducta. quam ſanè leuiori opera quàm plerique autumant perfeceris, ſi modò oſſium medium ad admuſſim tetigeris. Hæc ſectio quoniam prius femora erant diſtenſa, ilico ut inuicem oſſa abſcedant, occaſio erit. [c] Quo uerò remotiùs oſſa diſiungas, uehementius quoque femora abducenda ſunt. quod feceris longè commodiſſimè, ſi uno cadaueris crure à menſa pendente, & reliquo adhuc illi incumbẽte, in menſæ latus acutum'ue, os ſacrum collocaueris, & deinde utrinque femoribus & ilium oſſibus reflexis, oſſa pubis quantum lubet diduxeris. Nunc ueſica uniuerſa cum pene in conſpectu adeò iacet, ut etiam [d] muſculum ueſicæ collo obductũ promptè animaduerſurus ſis. Vt autem ſedis [e] muſculos pariter intuearis, cultello ſenſim ueſica ſimul cum ipſius ceruice à recto inteſtino tranſuerſis ſectionibus ſeparanda eſt. In quo opere ſanguinem, ſi is ex uenis & arterijs profluxerit, ſpõgia ſedulò elues. Vix enim (niſi fortaſſis ad modum operoſe omnia uaſa uinculis ita intercipere poſſis) fiet, quin inter diſſecandum uas aliquod, aut caſu punctim ictum, aut tranſuerſim neceſſariò inciſum, ſanguinem profundat. Ablata igitur ueſica, et connexu recti inteſtini muſculorum ad penis radicem et ad muſculum ueſicæ perpenſo, eius inteſtini muſculos aggredieris, qui ſanè citra operoſam ſectionem ſunt ſummè conſpicui, ſi modo diligenter ab ipſis ſanguinem, qui hîc ſolet eſſe moleſtiſſimus, abſterſeris. Operæprecium nunc foret, ualidiùs adhuc pubis oſſibus diremptis, cultro aliquo acutiori ligamentum ſacrum os ilium oſſi connectens in ſiniſtro latere diuidere, ut utrunque crus cum oſſe quod ſacro committitur ſeorſum tractari poſſit, dextroque cruri ſacrum adhuc hæreat, aut ſiniſtro, prout nimirum muſculos qui adhuc reliqui ſunt, in dextro aut ſiniſtro crure aggredi uiſum erit. Ad hanc effigiem crus illud conſpicitur, quod decimamſextam muſculorum tabulam conſtituit.

[a] 3 fi. lib. 5. O. [b] 2 fi. cap. 49 C, C. [c] Vti factũ eſt in 22 & 25 fi. li. 5. [d] 22 fi. lib. 5 & 25 fi. y. ... fi. ca. 51 B, C, D, E.

DE MVSCVLIS TIBIAM MOVENTIbus. Caput LIII.

PROXIMVM quidem nunc erat femur mouentes muſculos deſcribere, ſi demum explicatis antea muſculis ſitu uiciniores aggredi inſtitutũ fuiſſet: uerum quando ſectionis potius, quàm uiciniæ ſeriem ſequi propoſitũ eſt, ante muſculos femoris motuum opifices, tibiæ motores in præſentia ueniũt pertractandi. nam quouſq; hos aſſeruas integros, commodè illos adminiſtrare nequis. Cæterùm quo tibiam mouentes muſculi inſigniores, & proceriores, magisq; conſpicui ſint, eo etiam minus Galeni ſententiæ, & potiſſimùm in illorũ functionibus explicandis aſſentire queo, quãuis interim etiam nõ omni ex parte is ſibi cõſentiat.

Galeni in li. 3 de Vſu par. de tibiam mouentibus muſculis ſententia.

Quandoquidem non procul à calce tertij de Partium uſu libri tibiæ motores recenſens, atq; ſua potius imaginatione aliorumq; diſſectionis profeſſorum libris, quàm uera ſectione ductus, nouem muſculos enumerat, quos femoris os amplexantes, tibiæ motores eſſe hac breui ſententia ſcribit. Tres qui anteriorem femoris ſedem occupant, atq; omnium huius loci muſculorum maximi ſunt, rectà ad genu feruntur: horum quidem unus implantatur patellæ carnoſa apprehenſione, duo autem reliqui unum maximum procreant tendinem, qui lateſcens implantatur toti patellæ, ſtringens eam exquiſitè, & continens cum ſubiectis. Deinde autem præteruectus articulum, anterioribus tibiæ partibus inſeritur, eum ſi iubeatur extendens, unà cum toto ipſius genu articulo. Alij uerò duo muſculi utraq; prædictorum parte, hic quidẽ externus, ille autẽ internus, in tibiæ lateribus inſeruntur, ambo obliqui motus opifices. Qui nanq; internus eſt, crus intrò adducit, alter autem extrorſum abducit. Enaſcitur autem ille quidem ex cõmiſſura oſſium pubis, hic uerò ab extremis partibus oſſis coxendicis: optimè enim ſic utriq; crus ad motus obliquos abducturi erant. In medio autem inter hos ſpacio, aliæ tres ſunt muſculorum explantationes, paruis motibus ipſum genu mouentes. Flectit enim genu, et ad interiora adducit tibiam is qui eſt continuus interioribus: abducit autem extrorſum ſimul flectendo, uelut inuoluens eam, is qui tangit externos. Reliquus, qui & medius omnium eſt, in femoris caput internum inſertus, flectit quidem totũ quoque femur, cum eo autem ſimul & totam tibiam euellit, immittens ſe eis quæ articulum ambiunt [ligamentis] uſq; ad[a] alterum maximorum muſculorum, qui in tibia reponũtur, ut ſimul quoq; tibiam ipſam totã trahat. Reliquus uerò nouẽ muſculorum articulum genu mouentiũ gracilis & lõgus, ex ilium oſſe enatus, tibiã ſurſum extẽdit: in ea potiſſimũ figura crus totũ ſtatuens, in qua molientes, ac ſubigentes, pedẽ ad inguina alterius cruris ſurſum ducimus. Poſt hæc uerba Galenus Naturã in horũ muſculorum conſtructione laudaturus, proculdubio in primis exemplaribus ſubiunxerat, mirifice & hîc Naturã omnia prouidiſſe, et quæ reliquo cõtextu ſubſequuntur. At eum[b] muſculũ, quem in poplite latitare innuit tẽporis ſucceſſu, et in reſectione ſimiarũ peritior, cognoſcẽs, hæc quoq; ſuo quod ad nos demanauit, exẽplari interiecit. Præter autẽ hos omnes eſt paruus muſculus in poplite, genu quoq; flectens. Vt ſimul omnes ab ipſo hac ſerie enarrati, numero decem cenſeantur. Hæc ſanè ipſius oratio clariſſima eſt, ex qua quiuis etiam citra inſpectionẽ quos enarrat muſculos imaginatione ſibi pulchrè cõfingit.

Quoniam ... in orationis ... ſerie tibiam ... mouẽtes mu... ſculos ſeor... ſim ſingu... los pertra... ctabimus, ... ante noſtrã ... enarratio... nẽ nullas no... tas margini ... adijcimus.

a Intelligit ... opinor pri... mum pedem ... mouẽtium, ... a in 12 ta.m... ſignitum.

b 14 tab. r.

Galeni in 2 de Admi. ſectio. ſententia cum uera muſculorum deſcriptione enarratur.

at quam ſit ueritati cõſona, partim ab ipſo in ſecundo de Adminiſtrandis ſectionibus, partim uerò ex ſectione diſcito. Verùm quando ipſius orationis ſeries in ſecũdo de adminiſtrandis ſectionibus lõgior eſt, quàm ut tota hîc deſcribi debeat, ego femoris muſculos eo ordine, quo ibidẽ recenſentur, enarraturus ſum, Galeni ſentẽtiam poſt muſculi deſcriptionẽ cõtinuò ſubijciens, ac pariter addens, in quo ordine in præſcripta ex libris de Partiũ uſu oratione hunc illum'ue enumerauerit.

Tibiæ motus.

Nihilominus priuſquã muſculos aggrediar, id ſummo ſtudio abs te cõtendo, ut quot motib. tibiã agis, accuratè examines. Galenus in libris de Vſu partiũ, ut præcedẽs atteſtatur oratio, tibiã extendi ſimpliciter dixit, nõ adiungẽs eã magis aut introrſum aut extrorſum, aut prorſus in mediũ rectà extẽdi. At flexionẽ uidet triplicẽ enumerare: unã qua tibiã retrorſum, ſeu in poſteriora ſurſum uerſus exteriora duci innuit. alterã, qua introrſum illã ſurſum tractã agi dicit. tertiã, qua tibiã in neutrũ latus inclinantẽ, rectà flectimus. Quanquã tertiũ hunc ductũ duntaxat flexionis nomine, & præcipuè in ſecũdo de Adminiſtrãdis ſectionibus donare uideat. Deinde in præſcripto ipſius ſermone, ſecus atq; in libris de Adminiſtrãdis ſectionibus tibiã in latera moueri affirmat, quũ unũ muſculũ hanc extrorſum abducere, alterũ introrſum adducere ſcribit. Poſtea, ubiq; motũ tibiæ aſſignat, quo hæc ſurſum obliquè uelut ad alterius cruris femur ducit. hoc motu tibiã agi ab illis cõſpicimus, qui pedibus coria in ligneis ſtratis emolliũt, aut quũ piſtores maſſam apud pleraſq; natiões calcãt. Atq; hos motus ita Galenus enarrat, ut proprios prorſus tibiæ illos eſſe arbitreẽ, ipſisq; peculiares muſculos aſſignet,

gnet, quũ interim rectiſſima flexione et extẽſione tibia, quieſcẽte femore, ſolũ agatur. Si enim tibia cũ pede in latus digna animaduerſione ducit̃, id ſanè femoris fit beneficio. Neq; eſt quòd huic paradoxo corroborãdo ꝓlixiùs inſiſtã, quũ ipſe iam admonitus luce clarius animaduertas, tuã tibiã immoto prorſus femore, dũtaxat rectiſſimo tramite flecti extẽdiq;. Quanquã quũ motus hos examinas, nõ perfunctoriè animus femoris motibus adhibẽdus ſit. niſi enim gnauiter attẽderis, te inſcio femoris caput in coxendicis oſſe ſitũ mutabit. unde etiã mox alia tibiæ flexio extẽſioq;, quàm prius, apparebit. Sed quum in re maximopere notãda, nõ adeò ſecordẽ nũc fore quẽpiam arbitrer, quin adhibitis oſſibus hęc ſedulò rimetur, atq; in ipſa ſectione expẽdat, muſculos ipſos aggrediar ea lege, ut ſecũdo de Adminiſtrandis ſectionibus Galeni libro adaperto hęc legas. niſi enim illius libri obſtaret enarratio, diuerſa lõgeq; faciliori, quàm Galenus ſerie, pręſentes muſculos recenſerẽ.[c] Primus itaq; acuto exortu[d] principiũ, è neruea ſubſtãtia & modica carne cõmixtum ducit, ab[e] anteriori oſſis iliũ ſpinæ ſede, aut ab iliũ oſſis appendicis anteriori extremo. Hic muſculus non procul ab origine totus carneus euadit, & modicè dilateſcens, gracilis permanet: eius tamẽ latitudo ipſius craſſitiem ſpiſſitudinem'ue duplo (ut ſic dicam) ſuperat, & hanc formam muſculus ad tendinis uſq;[f] productionẽ retinet, qui ab iliũ oſſis ſpina, deorſum oblique uerſus interiora ſenſim adeò prorepit, ut internũ femoris latus tandem iuxta mediam femoris lõgitudinem exquiſitè occupet: hinc adhuc magis in interiora retrorſum paulatim procedens, è regione[g] interni femoris capitis iuxta genu cõſiſtit, ad quod ueluti obliquo ductu reflexus, antrorſum deſcendit, tendinem in anteriorem tibiæ ſedẽ[h] inſerens. Porrò muſculus tendinẽ hunc tum primum producit, quando ad anteriora ſecundũ femoris caput reflexus, gracilior tereſq; efficitur. Tendo enim ipſius non latus, ſed adamuſſim (quicquid Galenus ſuis fidens ſimijs aſſerat) teres eſt, tibiæ oſſi ad internũ latus acutæ illius[i] lineæ ſecundum ipſius longitudinẽ exporrectæ inſertus. Hunc muſculũ Galenus in ſecũdo de Adminiſtrãdis ſectionibus primũ enumerat, in præſcripta autẽ oratione nonũ. & utrobique huius muſculi beneficio tibiã ſurſum ad alterius cruris inguina, aut ad femur allici arbitratur: qui motus nõ huius ſolũ muſculi opera, uerum femur mouentium & tibię muſculorum auxilio unà perficitur. Tibia nanq; ſuis muſculis flexa, & femore deinde ſuorũ muſculorũ ope ſurſum in interiora ducto, motus ille ſuccedit. Niſi enim flexa prius tibia femoris motũ ſequeretur, eiuſmodi motu tibia nequaquã alterius cruris femori, aut tibiæ, obduceretur.[k] Secundus muſculus amplo, et prorſus nerueo[l] principio ex pubis oſſe enaſcitur. Vbi enim pubis oſſa inuicẽ[m] cartilagine cõmittuntur, ſecundum cõmiſſuræ longitudinẽ duo ſibi contigua oriuntur muſculorũ principia, quorũ alterum ad dextrũ crus, alterũ uerò ad ſiniſtrũ defertur, ſecundũ hunc muſculũ conſtituens. Tanta itaq; huius muſculi princip͞ij eſt amplitudo, quãta pubis oſſium cõmiſſuræ eſt lõgitudo. Principiũ hoc nõ procul ab origine ſtrictius craſſiuſq;, et carnoſum prorſus efficitur, ut eius latitudini craſſities uix cedat, & muſculus paulo minus toto teres euadat, qui deorſum per femoris interiora deſcendẽs, ſenſim gracilior tantiſper efficitur, ut iam internũ femoris caput non procul à genu articulo cõtingens, in exactũ teretẽq;[n] tendinẽ finiat, eadẽ ſede qua primi muſculi tendo tibiæ innatũ, ſed tanto interiùs, ſeu poſteriùs, quanta primi muſculi tẽdinis eſt craſſities. Hic muſculus in parũ obeſis muleribus, rigidum quoddã & durũ ligamentum, ſeu neruus, ſeu tale quid eſſe apparet, eò quod excarnis in illis muſculus nerueã ſubſtantiã dũtaxat habeat, & exiguo adipe obtegatur. Præſentis muſculi beneficio Galenus in præſcripta oratione, tibiã ad internũ latus duci atteſtatur, illũ in ſerie quintum enumerans. In ſecundo autẽ de Adminiſtrandis ſectionibus libro, tibiã elatiùs & interiùs muſculi huius auxilio attolli prodidit. hoc eſt (ſi modò rectè ipſius ſententiã aſſequor) præſentẽ muſculũ tibiã uerſus interiora maximè inclinantẽ flectere. quod enim attollere ipſe dixit, mihi flexũ inſinuat. Perficeres autẽ eiuſmodi motũ, ſi tibię extremũ unà cum pede alteri tibię imponeres, qui motus & flectentiũ tibiam muſculorũ ope, & femur quoq; introrſum ducentium flectentiũq; auxilio celebratur. Quippe ſi crus utrũq; rectũ, neq; prorſus inflexũ habueris, nõ integrũ tibi erit immoto femore alterius cruris tibiã, uel minimùm, alteri cruri implicare, aut uel obſcuriſſimè rigidi etiã cruris tibiã in alterũ latus, immoto femore, deducere.[o] Tertius cũ alijs ut minimũ tribus muſculis, ex infima coxẽdicis oſſis ſede enaſcitur. Ab eius nãq; oſſis[p] appendice (quę nobis ſtãtibus in eius oſſis infima ſede, in ſimijs uerò & canibus quũ anterioribus innitunt̃ pedibus, in extima habet̃) ordinata ſerie multorũ muſculorũ capita principiũ ducũt, quorũ tertius hic muſculus omniũ[q] poſtremũ exigit. Ab elatiori enĩ & maximè poſteriori eius appẽdicis[r] ſede, nerueũ gracileq; principiũ educitur: quod deorſum deſcendẽs, aliquantulũ ſub origine carneũ fit, teretẽ quodãmodo conſtituẽs muſculũ, ſuo principio iam lõgè craſſiorẽ. Hic deorſum per femoris poſteriora prorepit, aliquantulũ obliquè tãtiſper ductus, donec ad poſteriorẽ ſedem

Primus tibiã mouentium.

Lib. 2 de Adm. ſectio.

Secundus.

Tertius.

dem interni femoris capitis propter genu pertingat.[s] Ibidem enim extenuatus, & in teretem *s 10 tab. g.*
Lib. 2 de Admi. sectio. quoque (non uerò ut Galenus docet, latum) degenerans[t] tendinem, in tibiæ anteriora reflecti- *t 3 ta. chara. 3.*
tur, eadem regione qua nuper commemorati, insertionem tentans. Sed eius musculi tendo
hoc sibi priuatim uendicat, quòd anteriori tibiæ sedi ad internum acutæ illius lineæ latus hæ-
rens, ad medium usque longitudinis tibiæ properet, alijs tendinibus tibiæ insertis, haud æquè
descendentibus. Galenus nulli musculo tibiam mouenti, adeò obliquum assignat ductum, at- *u 16 tab. L. M.*
que huic tertio: non animaduertens, primum[u] musculum longè obliquius duci, quum is sci-
licet ab ilium osse antrorsum in interiora femoris ad posteriora usque propemodum descendat, *x 10 tab. r.*
& hinc rursus obliquo ductu in priora tibiæ feratur. Deinde[x] musculus qui ordine quartus
erit, obliquior tertio uisitur. illum nanque similiter atque hunc à coxendicis osse pronatum, in an-
teriora tibiæ secundùm femoris externum caput prorepere audies. Vnde etiam tanto obliqui
orem ipso tertio quartus iste situm exigit quanto coxendicis ossis sedes, unde uterque principiũ
sumit, femoris interiora magis spectat. Tertius musculus in præscripta Galeni oratione sextus
est, quem inibi inquit tibiam in internum latus inclinantem flectere. In libris uerò de Admini-
strandis sectionibus ut obliquissimum ipsi ductum assignat, ita quoque obliquissimi motus il
lum autorem statuit. Necesse enim (inquit) est, tibiã hac tractam ansa, retrorsum sursumque fer-
ri, & hac in orbem conuolui. Atque hunc quidem motum obimus, at non quiescente femore.
Quartus. necessum enim est hoc motu tibiam flecti, & femur extrorsum circumuerti. [y] Quartus mu- *y 10 tab. r. 11 π ſ. 1 u. 2*
sculus non æquè latum principium, atque tertius, ex coxendicis ossis[z] appendice ducit. Huius *α. 6 ta. χ ψ.*
Lib. 2 de Admi. sectio. enim[a] principium gracilius est, sed spissum tamen. Deinde ad tertij musculi[b] principij exter- *ſ. 12 μ, ν.*
num latus nonnihil sub ipso occultatum enascitur. Falsum enim est, quod à Galeno in quin- *z 2 fi. cap. 29 li. 1 O.*
ti musculi enarratione, de capitibus à coxendicis ossis appendice principium ducentibus asse *a 11 tab. μ.*
rit, quum quatuor capitum ab illo osse originem ducentium, quarti huius musculi extimum *b 11 ta. λ.*
esse scribit, & deinde succedere tertij musculi caput. Cæterum principium quarti musculi pau
lò sub exortu primùm efficitur carneũ, exacti musculi formam multo quàm tertij crassiorem
referens, ac per femoris posteriora sensim deorsum, uersus exteriora descendens. Quum uerò
musculus femoris mediã longitudinẽ superauit, tenuior redditur, & externa sui sede nerueus
admodũ, quasi tẽdinem educturus, apparet. In interna autem sede,[c] alia pars carnosa hîc ex fe *c 11 ta. ſ.*
more pronata ipsi ubi tendinẽ uidetur procreaturus, ita adnascitur, ac si alius hîc oriretur mu-
sculus, qui quartum augeret: atque simul ex ambobus unus efformaretur musculus, qui denuò
crassescens carnei cuiusdam musculi imaginem exprimit, & deorsum protẽsus exteriorique par
te admodum neruosus, insigni tendine fibulæ implantatur, ualidam insertionẽ in[d] processum *d 5, 6 fi. ca. 31 li. 1.*
superioris appendicis fibulæ pertinaciter molitus. Huius enim tendinis occasione fibula acu
tum huiusmodi processum, quà tibiæ coarctatur, exigit. Quinetiam femoris externum caput
in externo ipsius latere oblongum[e] sinum gerit, tendinis huius occasione, ut aptè ac tutò uehe *e 2 fi. cap. 30 lib. 1 N.*
retur, priuatim exculptum. Cæterùm siue quartum hunc musculum unius loco, aut duorũ
enumeres, nihil interest: quanquam Galeni gratia, ne ordinem perturbes, unicum opportu-
nius statues. Is enim quum hunc musculum in homine non uiderit, unicum duntaxat istum
recenset, atque ut in caudatis simijs illũ ego reperi describit. In simijs enim à femoris osse enascẽs
portio, quarto musculo non admiscetur, sed is unicus est admodum insignis et latus. Vnde e-
tiam Galenus illum perpetuò latum, in libris de Administrandis sectionibus appellat. Hunc
musculum præscriptæ ex tertio de Partium usu orationis septimũ collocabimus, quo ibidem
Galenus asserit tibiã extrorsum, simul cum flexione abduci & quodammodo inuolui. In secũ-
do autẽ de Administrãdis sectionibus, totam tibiam huius ope simplici motu in externã partẽ
agi attestatur, eorũ quæ in libris de Vsu partiũ tradiderat oblitus, et proculdubio huius mu-
sculi naturã exactissimè propter cursorem illũ, cui hunc in certamine auulsum uiderat, cogno
Lib. 2 de Admini. sectio. scẽs. Verisimile enim est, Galenũ illo cursoris symptomate allectũ, sedulò huius musculi natu
rã in simijs perpendisse, atque tunc (ut sanè debuisset in omnibus) didicisse, hunc simplici quod
ad genu articulũ attinet, motui à natura fuisse præfectum, & flexionem in neutrum latus in-
clinantem moliri, utcunque etiam obliquo ductu quartus hic musculus ad tibiam prorepat.
Quem Galenus quintũ recenseat. deinquis uerè quintus sit. Porrò quintum musculũ Galenus recenset, quem à coxendicis osse tertium caput sub tertij ti-
biam mouentis musculi & quarti[f] principijs assumere testatur, quęque non in tibiæ anteriora *f 12 ta. λ, μ. est tamẽ Galeni musculus 12 tabulæ z.*
tendinem cum reliquis porrigere scribit, uerùm ad femoris caput &[g] musculi tibiæ principiũ,
parte interna inseri, & simul ligamentum articulum circundans appræhendere. Præsens mu-
sculus, in præscripta Galeni ex libris de Vsu partium oratione est numero octauus, cuius au
xilio totum femur flecti, & cum eo simul totam tibiam euelli, ibidem docet. In secundo autem *g 12 tab. o.*
de Administrandis sectionibus primùm hũc tibiam sensim in exteriora circũuertere, ac motu
tertij

tertij nobis cōmemorati musculi fungi dixerat, quamuis non æquè ualido. Secundò autē de huius musculi functione differens, inquit: Si hūc musculum ad caput suum tendas, cum femore etiam tibia retrorsum introrsumq́; ferri uidetur. Deinde rursus non ita multo pòst subiunxit: Poplitis, aut tibiæ flexum inter infirmas tibiæ actiones referendum, ac proinde Naturam neque magnis, neque multis musculis ipsius flexum commisisse, uerum (inquit) propemodū dixerim, ex commemoratis unum solum capiti interioris suræ [h] musculi insinuatum, ut dixi, tibiæ flexus autorem existere: quanquam non magis ipsam flectere, quàm ad internam regionem abducere uideatur. Hic quidem musculus leuiter & obscurè quodammodo genu articulum mouet. Postmodum alios incusat Anatomicos, qui magno cuipiam musculo ad femoris motum prorsus spectante, flexionem tibię tribuerunt, quum is inquit: Vel omnino non attrahit tibiam, uel certè parum, quia & finis ipsius in os tibię, ne minima quidem parte ingreditur. Verùm coacti sunt hunc poplitis flexuræ autorem dicere, quòd nimirum ignorarent alterum [i] musculum articulo latenter quidem insinuatum, qui uel solus ipsum flectere potest, uel maxima potentia præditus est. porrò hunc priùs cernere non est, quàm à tibia musculos ademeris, qui suram efficiunt. Deinceps Galenus coxæ articuli musculos aggrediens, quendam primum enarrat, quo alios Anatomicos genu articulum flecti perperam arbitratos asserit. Huiusmodi sanè Galeni sententijs colligere promptum est, quantum illi in Anatome, qua potissimū excelluit, quaq́; passim gloriatur, fidendum sit, & quàm bellè ab ipso humani corporis fabricā nobis discere datum sit, quamq́; dilucida nostra redderetur oratio, nisi toties Galeno contradicendū foret. Sed age cœptum negociū absoluamus, summa Galeni autoritate ob oculos perpetuò uersante. Musculus itaque iste quem quintum enarrat, [k] quartum caput à coxendicis ossis appendice sumit, nō autem (ut ipse innuit) tertiū. Alius enim est [l] musculus, quem hîc Galenus præterijt, qui [m] tertium caput ab illo appendice nanciscitur, et, ut paulo pòst dicam, in anteriora tibiæ sub tertio musculo repositus deducitur. Sub hoc igitur qui Galenum latuit, ille [n] musculus quem is quintum recenset, exoritur ualido & admodum crasso [o] principio, quod posteriori sua sede planè nerueum uisitur, anteriori autem magis carneum et latum. Principiū hoc carne auctū, maximum mole constituit musculū, qui priusquam mediam femoris superat longitudinē, gracilior fieri incipit, adeò ut paulò supra inferiora femoris capita in teretē finiat [p] tendinem, pro musculi portione nimis quàm gracilem. Hic tendo [q] radici interioris femoris capitis ad capitis illius interius latus inseritur, contiguus [r] exortui primi pedem mouentis musculi, ab interiori femoris capite ducentis originem. Quintus hic Galeni musculus in posteriori ipsius sede, et utrinq; in lateribus nulli connatus est musculo, præterquàm communi connexu, quo inuicem incumbentes musculos fibris aliquot hęrere scimus. Verùm anteriori ipsius sedi, qua femoris os spectat, illi continua connataq́; est [s] tota ea musculosa substantia, quæ anterius quàm huius musculi initium, [t] à coxendicis ossis appendice ad pubis usque ossium commissuram enascitur. Quam uerò hæc musculosa substantia in femur insertionem moliatur, quibusq́; fibris donetur, dum femoris motores pertractabuntur, exequar: ubi hunc quintum Galeni musculum cum illa unius loco recensebo, illum quintum femoris motuum opificem enumeraturus. In præsenti autem id duntaxat addendum est, infimum [u] eius musculosæ substantiæ insertionis terminum, non procul ab inferioribus femoris capitibus distare. Ac proinde Galenum de hac locutum arbitror, quum alios incusaret Anatomicos, atq; illos perperam eiusmodi musculū tibiæ flexionis autorē posuisse affirmaret. Habeto itaq; in præsenti eam quā nobis modò musculosam substantiā nuncupare libuit, eius musculi loco, quem inter coxendicis articuli motores Galenus primū enumerat: quinti autē tibiæ motorū Galeni musculi uice, [x] illū quem tendinē in interioris femoris capitis radicē inserere retuli. Nisi fortè nō nimis in Galeni uerba iuratus, semel & lōgè rectius dicere mauis, illū, eundem musculū et primū femoris motorē, & quintū tibiæ perperā constituere. Vtcunq; uerò statueris, inter dissecandū Galeni loca & hæc nostra reuoluens, sedulò inspicies, nū quintus hic Galeni musculus inter tibiā mouentes recēseri debeat. Mihi quidē pro quinto femoris motuū duce habebitur, modò uix annuēti illū uel obscurissimè proprio motu tibiam mouere, & nullā mentione dignam insertionē ab huius musculi tendine in articuli genu ligamēta moliri. De [y] musculo autē in poplite latitāte, ad reliquorū tibiam mouentiū enarrationis calcē, nonnulla priuato Capite subijciā, in pręsentia ad Galeni seriē & numerū sermonē, ut cœpi, accōmodans. Quū itaq; quintū Galeni musculū non inter tibię motuū duces, sed omnino inter femoris enumerare uisum sit, [z] quintū sermoni ego illū addā, quē paulo antè à Galeno prætermissum dixi. [a] A coxēdicis ossis appēdice sub tertij et quarti musculi capitibus, et ante caput quinti à Galeno enumerati musculi, [b] aliud neruosum principiū enascitur, quod meritò inter capita ab illo appēdice originē ducētia, tertium

In 2 de Admi ni. sectio.

tertium enumerabitur. Hoc ſimiliter neruoſum eſt, & niſi aliquouſque ſub exortu carneum ef
ficitur, ſenſim craſſeſcens. Quum tamen ad mediam femoris longitudinem muſculus iſte de-
ſcendit, exactè carnoſus uiſitur, quanquam interim poſteriori ipſius ſede (uti paulo pòſt dicā)
liuidus appareat. Ad hunc igitur modum præſens muſculus deorſum per femoris poſteriora
delatus, & carnoſus permanens, ſecundùm poſteriorem interioris femoris capitis ſedem refle
ctitur, & [c] ſimulatque elatiſſimam tibiæ partem contigit, in teretem ceſſat tendinem, interiori c 11 ta. 6.
lateri anterioris tibiæ partis inſertum, in ea nimirum regione, in quam primum, ſecundum &
tertium tibiam mouentes muſculos ipſorum [d] tendines porrigere relatum eſt. Verùm quin- d 3 ta. ch
ti huius muſculi tendo non æquè deorſum atq; tertij muſculi tendo in tibiam prorepit. Vix e- 1, 2, 3.
nim tibiæ appendicem prætergreditur, ſed minimè interim (ne quis hoc in Galeni gratiā ex-
pectet) in femoris internum caput aut articuli huius ligamentum inſeritur. Huic muſculo ex
abundanti [e] ſinus quidā oblongus accidit, in poſteriori ipſius ſede ſtatim ab exortu ad mediā e Sinui r
uſq; femoris propemodum longitudinem ipſi inſculptus. Totus hic ſinus liuidus admodum 11 tabula
eſt, & [f] muſculi tertij gratia inciſus uiſitur. is nanq; ſinui incumbit, ipſeq; ſinus illius moli ac- ſcribitur. f 10 ta.
curatè congruit. Cæterùm quum huic quinto muſculo idem ortus et par omnino ductus cū
tertio ſit, etiam unà cum illo tibiæ flexioni non ſegniter opem fert. Si hic muſculus in internū
femoris caput inſertionem uel obſcuriſſimam moliretur, aut quauis primaria ratione femur
flecteret, & minus obliquo ductu quàm tertius donaretur, fortè nihil obſtaret hunc quintum
Galeni muſculum fuiſſe, aliqua ratione arbitrari: et quem ego quintum Galeni eſſe dixi, illum
eſſe de quo Anatomicos redarguit. Sed quum ita res non habeat, patientur Galeni manes &
nos ueritatē protuliſſe: qui etiam ſuis ſimijs nimium confiſus, alios diſſectionis profeſſores
Sextus. nō ſemel immeritò inſimulauit. [g] Sextus muſculus eo accuratiùs uenit inſpiciendus, quò ra g 3 tab. q. 2 r. 4 c
riorem inter reliquos muſculos Naturam adipiſcitur. A latere enim externo primi [h] muſculi ract. 3. 9
ab ilium oſſis ſpina enaſcitur, intus acutum carneumq; [i] caput obtinēs, quod muris lacertæ'ue p.
modo lateſcens, deorſum ad regionem coxēdicis articuli fertur, ubi rurſus caput id ſeu muſcu h 3 ta. z.
lus anguſtior redditur, & priuſquam magnū exterioremq; femoris [k] proceſſum perreptet, nō i 3 tab. ad y.
[l] amplius carneus conſpicitur. adeò ut ſextus muſculus aliud nihil tandem erit, quàm longiſſi- k 1, 2 fi.
ma & latiſſima membrana tendinis naturam referens, cui nunc deſcripta & carnei exactiq; mu 90, Y, Q
ſculi formam repræſentans pars innaſcitur. Statim enim ab initio in exteriori parte inſtar latæ l ſub y 3
membranæ in conſpectum uenit, aliquouſq; coxendicis articulum amplexantibus muſculis
obductæ. Quum uerò membrana magnum femoris proceſſum ſuperauit, totam anteriorem
femur amplexantium muſculorum ſedem, deinde & poſteriorem & exteriorē cutis quaſi mo
do tantiſper integit, quouſq; ad genu articulum deſcendat: quem ubi ſimiliter quoq; membra-
na obuoluit, ipſa in anteriorem tibiæ ſedem et externum illius latus inſeritur. Cæterùm ipſius
membranę, ſeu tendinis, utcunq; appellare lubeat, non eadem undiq; eſt craſſities. Tota nanq;
pars, quæ anteriori femoris ſedi, et poſteriori obducitur, tenuiſſima eſt: atq; hæc tanto tenuior
conſpicitur, quāto interiorem femoris regionem uiciniùs accedit. Ea uerò mēbranæ pars, quę
externo femoris lateri exporrigitur, ualida craſſaq; eſt, & accuratè lati tendinis ſpeciem expri-
mit. Huius fibræ recto tramite, quouſque anteriori tibiæ parti ad latus magis externum & ad
fibulam inſerantur, decliues deſcendunt. Tendo autem hic ad inſertionis ſedem illis tendi-
nibus commiſcetur, qui cum ipſo quoque tibiam extendere dicentur. Præſens nanque mu-
ſculus extendentium numero uenit aſſcribendus. quanquam inſignem uſum femur ambien-
tibus muſculis etiam præſtet, tranſuerſi cuiuſdam ligamēti ritu omnes, quos amplectitur mu-
ſculos, in ſua ſede (ne aliquo ſcilicet permutentur) continens. Atq; eiuſmodi membranæ uices
gerit, cuiuſmodi cubitum occupantibus muſculis circulatim obnaſci, prius inſinuauimus.
Quàm uerò perfunctoriè Galenus hunc muſculum deſcribat, tria quibus illum dignatur uer-
ba, in ſecundo de Adminiſtrandis ſectionibus oſtendunt. Arbitror enim hūc in libris de Vſu
partium Galenum latuiſſe, quum in trium quos ibidem recenſet tibiam extendentium claſſem
illum non repoſuerit, & quia quarti præſcriptæ orationis muſculi ortum ſermoni addiderit.
Si enim ſimpliciter, ut de cæteris muſculis loquitur, quarti inſertionē et motum expreſſiſſet, ar
bitratus fuiſſem hunc [m] ſextum ab ipſo eius muſculi loco haberi, quem in externum latus tibiā m 3 ta.
abducere tradidit. Quod ſanè hic muſculus, ſi ſitū ipſius ductūq; ſpectes, pręſtaret, modo tibia
uel minimùm in latus ageretur. Verùm quū explicatius de quarto muſculo locutus, eius origi
nē ſermoni addidit, liquidò Galenus cōmonſtrat ſe ſextum hunc nō proponere, quādoquidē n 2 fi. ca. bb. 1 ab l.
hic nō ab [n] appendice coxendicis oſſis cū [o] tertio, quarto et quinto nobis enarratis principiū du q.
cit: ut ipſe tamē innuebat, ab extima ſede oſſis coxēdicis abducentē muſculū exoriri affirmās. o 11 ta.
Adeò ſanè, ut fateri cogamur, hunc muſculū Galeno in præſcripta oratione incognitū fuiſſe, r. & ch ract. &.
& quem

& quemadmodum falſos tibiæ motus ſibi effinxit, ita quoq; muſculum aliquem ſua imaginatione excogitatum, nobis tradidiſſe.[p] Tres qui adhuc enarrandi ſuperſunt, dilucidius fortaſſis recenſerentur, ſi quem Galenus poſtremum numerat, nunc ſeptimi loco deſcriberemus. uerũ quum hoc Capite Galeni ordinem ſequi uiſum ſit, eos etiã qui adhuc reliqui ſunt, ſua ſerie aggrediamur: poſtea in horum omnium adminiſtratione, uti nobis cõſultius uidebitur, omnes diſſecturi.[q] Septimus itaq; neruea lataq; & ampla[r] origine ab externo femoris oſſis latere naſcitur, totam radicem magni femoris[s] proceſſus in orbem amplexus. Origo hæc ſtatim ab initio craſſa carnoſaq; efficitur, & ilico à femoris oſſe abſcedens, illi inſternitur[t] muſculo, quem octauum nominabimus. Is nanq; aliqua ſui portione huic ſeptimo ſubtenſus in cauſa eſt, quo minùs ſeptimus tota femoris longitudine ipſius oſſi, quemadmodum octauus, adnaſcatur. Septimus itaq; muſculus ſua amplitudine totum externum femoris latus citra omnem, præterquam in exortu, ad os connexum amplectitur, magnam quoque anterioris & poſterioris ſedis femoris partem occupans. Hic toto deſcenſu carnoſus uiſitur,[u] paulò ſupra molam aut patellam in amplum[x] tendinem deſinens, quem octaui muſculi & noni[y] tendinibus commixtũ, ſimul cum illis patellam apprǣhendere, atque tandem in anteriorem tibię ſedem inſeri audies. Quanquam etiam ſeptimi muſculi tendinis poſterior pars ualidè ſexti[z] muſculi permiſcetur tendini, qui præ cæteris femur amplexantibus muſculis huius ſeptimi externam ſedem integit. Poſteriori autem ſeptimi ſedi[a] quartus huius Capitis muſculus adtenditur, quemadmodum anteriori is qui[b] nonus omnium futurus eſt. Quotus uerò ordine iam ſeptimus muſculus in præſcripta Galeni oratione habendus ſit, ubi & duos alios adhuc abſoluero, ipſe augurabere. *Septimus.*

[c] Octauus muſculus totam propemodum femoris oſſis amplitudinem ſuccingit. In poſteriori enim duntaxat ſede iuxta femoris longitudinis medium, nudam relinquit[d] lineã, cui maximus totius corporis[e] muſculus, ſeu femur mouentium quintus, inſeri docebitur. Dein ad radicem quoq; inferiorum femoris capitum, poſteriorem quoq; femoris[f] amplitudinem octauus hic muſculus non integit, cuius[g] principium à femoris oſſis ceruice nerueum exoritur: ſed ſenſim carne adauctum, à femoris quoq; magni proceſſus radice ipſius portio ita enaſcitur, ac ſi eius obliqui ductus gratia, duo principia obtinere non ineptè diceretur: ac unum quidem femoris ceruici, alterum uerò magno illius proceſſui ferendum eſſet acceptum. Vtcũque ſit, muſculus obliqua hac & ampla origine enatus deorſum deſcendit, uti diximus, femoris os adeò ambiens, ut duo ipſius latera in poſteriori femoris regione paulo minus toto ſint contigua. Quo uerò magis deſcendit, craſſior ſemper carnoſiorq; efficitur, quouſq; ad internum latus anterioris in femore regionis, quodammodo in craſſum & admodum carneum[h] ſemicirculum propter patellam extuberet, ex quo latus ualidusq; enatus tendo[i] patellam, ſicuti paulo pòſt dicam, amplectitur. Hic muſculus tota ipſius longitudine è directo ſemper illius carnei ſemicirculi & ceruicis femoris carnoſior craſſiorque apparet, quàm quà * ſeptimo muſculo ſubſternitur. ſub illo enim tenuior euaſit, attamen carnoſus inibi quoque permanet. Quando itaque ſecundùm femoris longitudinem in anterioris ipſius ſedis interno latere octauus muſculus procerius extuberat, & ſeptimi quoque anterior pars è directo lateris exterioris eius ſedis femoris quæ anterior eſt, exporrigitur, in medio anterioris femoris ſedis ſeptimus unà cum octauo[k] ſinum efformant impenſè liuidum, cui tota femoris longitudine muſculus innititur, quem ordine nonum eſſe dicam, ſimulatque octauum muſculum in Galeni oratione proculdubio primum eſſe addidero: quandoquidem adhuc quodammodo carnoſus molæ ſeu patellæ inijcitur. *Octauus.*

[l] Nonus (cui Galenus exortus ſedem perperam aſſignat) nõ ex femoris oſſe enaſcitur, uerùm ex iliũ oſſis[m] tuberculo, in anteriori ipſius regione ſuper coxẽdicis oſſis acetabulũ prominente. Ab hoc enim tuberculo nonus muſculus[n] principium nerueum acutumq; aſſumit, quòd deorſum rectà in femoris anteriora deſcendens, lacertæ murisque formam adipiſcitur carnea ſubſtantia auctus, et illi ſinui incumbens, quem ſeptimum muſculum cum octauo efformare nuper retulimus. Priuſquam uerò nonus medium longitudinis femoris deſcendendo ſuperarit,[o] arctior graciliorq; ſenſim efficitur, ut multò ſupra genu articulum in[p] tendinem finiat, utcunque amplum, ſed tenuem: qui rectà patellam accedens, in anteriori ipſius ſede denuo dilatatur,[q] tendinibus ſeptimi & octaui muſculi permixtus. At tamen hic tendo alijs non adeò ualidè, atque ſeptimi & octaui muſculi tendines inuicem, connaſcitur. quandoquidem tranſuerſis, quæ nouacula ducuntur, ſectionibus, non admodum laceratus, à ſubditis tendinibus ad anteriorem uſque tibiæ ſedem auelli poteſt. Vtcunque ſit, hîc ex tribus poſtremò enarratis muſculis, unus tendo conflatur, cui patellæ corpus uniuerſum innaſcitur. Nihil enim ipſius patellæ tendine non obducitur, præter interiorem ipſius ſuperficiem, quæ læui cartilagine incruſtata, ſinũ inferiorum femoris capitum reſpicit, mutuoq; *Nonus.*

ingressu cum illo respondet. Quum uerò tendo iste ad eum modum patellam amplexus, & interna ipsius sede, qua femoris ossi non connascitur, multo adipe & mucoso uiscidoq; humore imbutus, genu articulum transcendit, arctior & crassior efficitur, ualidissimè in anteriorem tibiæ [r] sedem, non procul sub articulo, implantatus. In caudatis uerò simijs non æquè arctatur, neque etiam pariter crassescit, sed membraneus quodammodo tibię inferiùs multo, quàm hominibus, inseritur. Deinde illis quoque simijs reliqui tendines in tibiam implantati, membranosiores latioresq; quàm hominibus obtigerunt. Quod uel Galeni nomine expendendum est diligentissimè, qui omnes propemodum teretes tibiam mouentiũ musculorum [s] tendines, ac si lati ampliq; essent, ut in simijs uiderat, describit. Si igitur septimum & nonum secundi & tertij loco in præscripta ex tertio de Vsu partium oratione enumerari uoles, per me quidem licet, si modò neque numero duntaxat nimium attentus, neq; libris fidens, rem ipsam aggrediaris, aut alteri sedulò administranti astes. Quod non solùm in nouem enarratis tibiæ motoribus obseruabis, uerùm etiam in [t] musculo sub alijs in poplite recondito, cuius naturam secundo ab hoc Capite ipsi dedicando, sum explicaturus.

r 1 fi. ca. lib. 1 A, a, b. — *Lib. 2 de Admi. sectio.* — *s 3 ta. ch 1, 2, 3.* — *t 14 tab.*

NOVEM TIBIAM MOVENTIVM MVsculorum administratio. Caput LIIII.

ECTIONEM tibiam mouentium musculorum in illo crure aggredieris, cui dum pubis ossa in ani musculorum administratione seiungeres, sacrum os adnexum siuisti. Ab ilium igitur ossis summo ad medium usq; tibiæ longa ducetur sectio, cutem, adipem, & carneam membranam diuidens. absq; omni enim arte cutis cum carnea membrana laniorum artificio ad mediam usq; tibiæ longitudinem attollenda est. Mox secundum femoris longitudinẽ in interna ipsius parte obseruabitur [a] sexti musculi mẽbrana, seu tendo, quem cutis modo à subiectis liberare conuenit. eius igitur parte quæ anteriorem femoris sedem ambit, ad externum femoris latus deducta, eam quoq; quæ posteriorem sedem integit, similiter uersus externum latus dirimere necessum est, quo manu transuersim inter ipsius tendinem & [b] septimum musculum interiecta, & sursum deorsumq; mota, tendinis insertionem & musculi quoq; originem intuearis. Vbi originis locum inueneris, nouacula, aut cultello, hanc ab ilium ossis spina abscabis, & illam digitis attollens, ad tibiam usq; totum musculum auelles, accuratè tendinis istius amplissimi naturam, & carnosam huius musculi partem inspiciens, & musculum à sua insertione pendentem relinquẽs, quo postea ipsius functio rectiùs innotescat. Post hunc, [c] primi musculi caput ab anteriori summaq; ossis ilium parte cultello liberabis, & ipsius capite digitis apprehenso, absque negocio ad insertionem usque à subditis diuelles. Mox nouacula à pubis osse, [d] quà id alterius lateris pubis ossi cartilaginis interuentu committebatur, [e] secundi musculi initium dirimes, & illo similiter digitis apprænhenso, musculum uniuersum ad insertionem usque perduces. Iam [f] nonum aggredi liceret, uerùm commodiùs feceris, si uerso crure illos [g] qui à coxendicis osse oriuntur, priùs administraueris. Quod ut rectè succedat, necesse est [h] insignem musculum, qui alteram natem constituit, auferre, qui à spina ossis coccygis & posteriori parte ossis ilium spinæ enatus, magno femoris processui potissimũ inseritur, femur, uti suo loco audies, moturus. Nouacula igitur huius musculi carneum principium ab illis unde prodit ossium sedibus est abradendum, ut à subditis musculis quoque eleuatum, in latus commodè reflecti possit. Aliàs enim ex coxendicis ossis appendice pronati musculi sese suis capitibus non ostenderent, quæ sua exortus serie iam ueniunt dirimenda. Cæterùm ut exactiùs uoti compos fias, digitis in posteriori femoris sede, adhibita quoque si uoles retusiori nouacula, musculos inuicem seiunges, ut [i] capitum mutuò incumbentium crassitiem leuiori cura coniectari liceat. Animum itaque hîc adhibebis, num [k] tertij musculi caput ut ego dixi, [l] quarti insternatur, num uerò tertij caput, quarti musculi capiti, ut Galeno uidetur, succumbat, & quo'nam pacto è regione illa inuicem magna ex parte situentur connascantur'que. Quod ubi præstiteris, utrunque à coxendicis osse abscabis, & tertij capite in manum sumpto, ad ipsius usque insertionem à subditis detrahes. hoc solum perpendens, qualiter [m] quinti à me commemorati musculi sinui incumbat. Quum uerò quarti etiam musculi caput similiter diuellis, sedulò attendendum est [n] illi carnosæ parti, quæ à femore pronata, quartum auget. Hæc enim cultello à femoris osse liberanda est, priusquam totus musculus ad insertionẽ perduci possit. Iam [o] quintus Galeni musculus erat dissecãdus, uerùm [p] noster ipsi incumbens sese adeò manifestè offert,

ut ad-

Sexti musculi administratio. — *a 3 ta.* — *b 4 ta.* — *Primi.* — *c 3 ta. Z.* — *d ultimarũ fig. lib. 2 r.* — *e 16 tab. Δ.* — *f 4 ta. Φ.* — *g 10 tab. Φ, Y, 11 tab. Y, &c.* — *Eorum qui à coxendicis ossis appendice enascuntur.* — *h 9 ta. Π.* — *i 11 ta. λ, μ, ν & 12 tab. A.* — *Tertij & quarti.* — *Lib. 2 de Admi. consectio.* — *k 10 ta. Φ.* — *l 10 ta. Y.* — *m 11 tab. Y.* — *n 11 ta. ρ.* — *o 12 tab. Z.* — *Quinti.* — *p 11 tab. Y incũbit &c.*

q 10 tab. 4 cum π, ϖ. ut admodum Naturæ artificiū admiraturus sis, quæ illum sinum tam affabrè exculpsit, ut tertius musculus, in illo repositus [q] unà cum hoc, ac si unus ambo essent, à Galeno auulsus fuerit. quapropter huius quoque capite ab ossis coxendicis appendice liberato, totus musculus ad suam quoque insertionem detrahetur. In præsentia quintus Galeni musculus se ad amussim in lateribus, & posteriori sede ostendit. Verùm quia femoris motibus subministrat, opportuniùs in femur agentium musculorum sectione administrabitur. Quanquam nihil etiam prohibeat

r 12 ta. A. ipsius [r] capite nerueo à coxendicis appendice liberato, illud deorsum trahere, transuersis'que sectionibus ab illo, qui ipsi in anteriori sede adnascitur musculo diuidere. Vt simul & huius, & carnosæ illius partis insertionem ortumq; intuearis, numq; ego hactenus uera tibi enarra-

s 4 ta. 4. uerim, obserues. Verso nunc crure, [s] noni musculi principium altiùs nonnihil inter [t] quos- *Noni.*

t 4 ta. π T. dam femoris motores reconditum, ab ossis coxendicis [u] tuberculo separabis. quod ubi digitis

u 1, 2, 5 fig. ca. 29 S. attraxeris, ad patellam usque citra sectionem adimetur, & liuida ipsius substantia, quæ [x] sinui

x 5 tab. π. octaui & septimi musculi insidet, unà cum ipso sinu spectandam sese exhibebit. Hoc ad patel-

y 5 ta. A. lam relicto, [y] septimi musculi exortum ab osse sedulò derades, & musculi principio sensim in *Septimi.*

z 6 ta. π. exteriora reflexo, ab octauo musculo illum ad patellam usq; liberabis. [z] Octauum uerò opero- *Octaui.*

siùs à femore deradere conuenit, quum undiq; ferè ossi adnascatur: ubi tamen ad patellam usq; abrasus, atque unà cum septimo & nono à femoris osse reflexus erit, operæprecium feceris, si singulorum musculorū motum expenderis, quod pari ratione atq; in alijs musculis præstiturus es, illorum scilicet capitibus ad sedes unde pronascuntur attractis. Verùm hîc tibiæ motus propter frequentia in genu & femore uulnera tibi tantus esse debet, ut pede à tibia absecto, & tibiæ carnibus quàm possis examussim citra horū musculorū læsionem ademptis, ipsos aggredi debeas, ut num ego de tibiæ motibus immeritò secus atq; alij omnes senserim discas. Neq; sanè pedem cum tibiæ carnibus ademptum esse, sat est: imò nihil æquè conducet, atq; omnem carnem coxendicis articulo incumbentem unà auferre, ne femoris motus tibi cum alijs Anatomicis in hoc opere illudat. Nudo enim articulo, semper unà intuebere, num femoris caput, uel tantillum in suo sinu mutetur. Et quo minus præter rectam flexionem extensionemq; tibiam immoto femore, aliam nullā moliri cōspicaberis, expende quanto minus id in nobis tibia præ-

a 8 tab. π. dein g, h, i, ac insuper k. stet, quum tot carnibus undique femur circumuestitur. Porrò extendentium [a] tendinum permixtio nouacula inquirenda uenit: ut scilicet intuearis, quis musculorum insigniorem commixti tendinis portionem obtulerit. Quinetiam attendendum erit, cuiusmodi patellæ in illo tendine nexus sit: ac demum quî nullius ligamēti beneficio, imò nullius prorsus corporis interuentu patella femori innitatur.

DE MVSCVLO IN POPLITE OCCVLTAto, qui non rectè Galeno præcipuus tibiæ flexionis autor habetur. Caput LV.

Lib. 2 de Adm. sect. 0.

a 14 tab. π. 13 ta. π, π. 15 ta. C.

NTER tibiæ motuum duces Galenum, quendam [a] musculum in poplite latitantem recensuisse, antè diximus: modò autem qua sede is contineatur, cuiusq; formæ, ductus, & magnitudinis sit, narrabimus. Ex ligamētis itaq; femur tibiæ cōnectentibus (quorum naturam peculiari capite unà cum co-

b fi. ca. 1. V. xendicis articuli & pedis ossium ligamentis persequar) [b] unum in externo genu articuli latere habetur, admodum ualidū & crassum. Ab huius itaq;

c 14. ta. h. posteriori parte nerueum musculi [c] principium exoritur, quod sua amplitudine in exteriori latere posteriorem genu articuli sedem contingit, atque ex tota hac ligamētorum regione prodit. Hinc uerò principium id carnosis adauctum fibris, admodum obliquè deorsum uersus interiora descendit, musculum efformans paulò longiorem, quàm ampliorem.

d 14 ta. i. e 2 fi. ca. 13 li. 1 A, B. [d] Finis enim huius, seu insertio [e] iuxta radicem appendicis tibiæ ossis consistit, in ipsius posteriori parte adeò ampla, atque totius musculi uisitur latitudo. Deinde ut musculus hic obliquus est, obliquam quoque molitur insertionem. à posterioris enim tibiæ sedis interno latere, deorsum uersus internum latus obliquè ita descendit, ut minima huius musculi pars genu ligamentis, maxima uerò tibiæ committatur. Neque solum huius insignior portio in tibia consistit, at tibiæ quoq; ossi, quemadmodum retulimus, prolixa & ampla insertione implantatur. femoris autem ossi nullibi connatus est, multoq; minus ab hoc originem ducit. Præsenti musculo alius

f 12 ta. 4 & 1, ac 13 tab. 4. nullus, aut in exortu, aut in insertione subijcitur, sed articuli ligamentis & ossibus proximè attensus, sub illis [f] musculis occultatur, qui ab inferioribus femoris capitibus enati, surā cum [g] ter-

g 13 ta. π. tio quodam musculo efformant. adeò ut non iniuria hunc in poplite latitantem Galenus uocauerit. num uerò huic tibiæ flectendæ munus rectè tribuerit, ipse ratiocinator. Eo usq; enim

Galenus huic musculo (quòd fortè illum primus inuenisset, aut quòd alij Dissectores illum flectendi opificem non recensuissent) fauit, ut in secundo de Administrandis sectionibus hunc solum posse poplitem flectere, aut maxima potentia præditum esse scripserit. Mihi uerò non modò haud maxima potentia ad tibiam flectendam ualere uidetur, sed nulla prorsus. Quandoquidem musculus hic obliquus recto motui præfici nequit; deinde adeò est inualidus, ut ne tantillum tibiam sursum uellere possit. Ad hæc, nulla huic cum reliquis tibiam agentibus est proportio, quum breuissimus & tenuissimus sit, femorisq́ꝫ ossi, & multò minus[h] illi ossi quod sacri ossis lateri commissum uidemus, non cõnascatur. At hæc inter secandum exactiùs multò obseruabis, quum hic musculus inuentu facilis sit. ilico nanque ac suræ musculi à femoris capitibus enati, à femore liberantur, ac deorsum reflexi pendent, is musculus est admodum conspicuus. Priusquam uerò ex dissectionis ordine is detegetur, femur mouentes musculos describemus: quorum administratione absoluta, pedis, & deinde digitorum motoribus nos accingemus, in quorum Anatome obliquus hic in poplite latitans musculus spectandum se offert: ac ostendit pariter, num commune aliquod munus obeat cum[i] superiori radium in pronum mouente musculo.

h 1,2,3 fig. ca.29 li.1.
i 7 ta.Q.

DE MVSCVLIS FEMVR MOVENTIbus. Caput LVI.

Femoris motus.

FEMVR decem, aut si in maximum redigantur numerum, quatuordecim proprijs agitur musculis, qui id extendunt, flectunt, introrsum alteri cruri adducunt, extrorsum in latus amouent, & circumagunt. Flectitur itaque femur ad inguina, nobis id sursum antrorsumq́ꝫ ferentibus. Extenditur autem nobis deorsum, & uersus terram id deducentibus. Summam autem extensionem habet stantibus, tunc maximè quum uni pedi innitentes, alterum crus in posteriora, quàm licet remotissimè protendimus. Vnde etiam meritò Natura magnis & fortibus multisq́ꝫ musculis extensionem concredidit, quos iam enitar persequi, eum Galeni ordinẽ seruaturus, quem ad calcem decimi quinti de Partium usu est secutus. Is nanq́ꝫ longè mihi potior, & ex aliorũ dissectionis procerũ suffragio magis descriptus apparet, quàm is quo coxæ articuli musculos in secundo de Administrandis sectionibus aggreditur.[a] Primus itaq́ꝫ ipsorũ sub summa cute cõsistit, alterius lateris natem præcipuè efformans.[b] Exoritur enim lato & admodum carnoso principio, ex[c] tota spinæ ossis ilium posteriori parte, quæ uersus os sacrum magis eminet, deinde etiam spinæ superioris regionis portionem quoque suo exortu appræhendit. Infimam autem sui exortus partem à coccygis ossis & infimi ossis sacri posteriori sede assumit: in qua etiam sede unius lateris musculus, musculo alterius lateris contiguus uisitur. Ex his ilium ossis spinæ sedibus, & sacro osse, & coccygis osse musculus uelut ex semicirculo pronatus, in corporis latus nõnihil obliquè deorsum proreptat, toti coxendicis articulo superuectus.[d] Vbi uerò articulo insternitur,[e] gracilior angustiorq́ꝫ tantisper efficitur, donec in latum & ualidum finiat tendinem, quo[f] exteriori magni femoris processus parti secundùm ipsius longitudinem obliquè inseritur. Principium enim insertionis paulò sub superiori eius processus apice nonnihil uersus anteriora molitur: hinc deorsum in posteriora modicè descendens, & magnam eandemq́ꝫ ualidam sui tendinis[g] portionem, in processus eius radicem, longa linea secundùm femoris posteriora inserens.[h] Secundus magna ex parte[i] primo femoris musculo substratus, ab anteriori superioriq́ꝫ ossis ilium spinæ regione lato quoque & carneo exortu enascitur,[k] totam ferè ilium ossis spinæ sedem occupans, à qua primus initium nõ mutuauit. Verùm hac tantum sede secundus musculus non cõtentus, ab ilium ossis dorso, ubi primus musculus ab osse primùm abscedit, sub illo quoq́ꝫ enascitur. adeò ut huius quoque[l] initium tanquã ex semicirculo prodeat, posteriori sua sede, etiã in exortu primo musculo subiectum. Ex hac ossis ilium sede deorsum obliquè nonnihil ad latus descendit, ut sensim arctior redditus, primum musculum totus subeat, articulum quoque coxendicis integens: è cuius regione in membraneum, sed ualidum[m] tendinem cessat, qui elatiori magni femoris processus parti implantatur:[n] anteriorem quoque processus regionem aliquantulum comprehendens, latamq́ꝫ & transuersam insertionem (si cum primo conferatur) molitus. Quum itaque primi musculi fibrę, quasi transuersim in latus minimùm scilicet deorsum inclinatæ prorepant, secundi autem recto quasi ductu decliues, & modicè admodum in latus protensæ propagentur, utriusque musculi fibræ sibi mutuò X literæ modo decussatim incumbunt. Hic musculus similiter ac primus, nulla ex parte aut amplior, aut crassior, aut carnosior conspicitur, quàm ubi

Primus femur mouentium.
Secundus femur mouentium.

a 9 tab. n. 2 tab. u. 10 n.
b 9 tabu. i, k, l.
c Ossis circumscriptionem petes ex 2 fi. cap. 29 li. 1.
d 9 ta. m.
e 9 ta. ab m adn.
f 1 fi. ca. 30 lib. 1 S, dein T.
g 10 ta. à A uersus A.
h 10 ta. Z. 2 ta. y. 4 tab. μ. 5 ε. 9 o, 11 A.
i 9 ta. π.
k Hic conferes 9, 10 et 11 tabulas inter se.
l 10 ta. u, x.
m 10 ta. y.
n 2 fi. ca. 30 lib. 1 V.

ubi ab ilium osse (unde principium ducit) primùm abscedit, ac tertio insterni musculo incipit.
o 11 tab. Σ. 6 v. 12 t. [o] Tertius enim musculus tanto minor est secundo, quanto secundus primo. Subijcitur au- *Tertius.*
p 11 tab. x, z. tem penitus secundo musculo,[p] initium ducens ab [q] externis & demissioribus ossis ilium dor
si sedibus, ubi id coxendicis ossis nomen primùm obtinet, atque id tertij musculi initium si-
q 2 fi. cap. 29 li. 1 a, b. uersus i, i. militer latum & semicirculare est, & ut duorum primorum principia carneum, crassumque.
Praeterea hoc in priora modicè deorsum procedens, coxendicis articuli [r] ligamento fibrosis
r fi. ca. 1 P, P. nexibus haeret: & arctius quoque redditum, in latum robustumque cessat [s] tendinem, qui maiori
femoris processui expansus, anteriori ipsius [t] parti, atque adeò apici innascitur. Hic musculus
s 11 ta. α. t 2 fi. ca. 30 li. 1 X. admodũ liuidus, & praecipuè in musculosis, & nõ admodũ obesis apparet, in quibus & secun
dus quà tertio incumbit pariter liuet, ut etiã tota ipsius pars primo musculo non obtecta, quae
praeterquã quòd liuet, etiã ualida membrana obducitur, superiori lateri primi musculi pertina
citer ea sede cõnatus, qua illum subit musculum. In obesis autẽ & praepinguibus nimis quàm
parum liuent, imò plerunque nerueae fibrae per hos musculos exporrectae in mulieribus per totã
musculi carnosam partem, adipe enutritae cõspiciuntur: aut quum id in muliere obseruabis, in
pinguedinem potius carnosas fibras porrigi asseres, quàm pingues fibras in carneã molem:
quòd tanta pinguedine hi musculi, & potissimùm primus, scatere soleant, ita cõmodiùs stratũ
u 11 ta. +, 12 ta. u. sedentibus futuri. [u] Quartus musculus magna etiã ex parte liuidus, & paulò minus toto te- *Quartus.*
res, non autem dictorum modò amplus existit, neque caeterorum ritu ab ilium osse principi-
x 1 fi. ca. 18 li. 1 D, E, F. um adipiscitur, at à lateribus [x] trium inferiorum ossis sacri uertebrarum, quibus ilium ossa
non coarctantur, carneum crassumque educit caput, non quidem duntaxat ab illorum ossium
lateribus enatum, at nonnihil quoque ita ex illorum interna sede, ut utriusque lateris musculi
sese initijs aliquando in interna ea sede contingant. Hinc in latus, seu extrorsum ab osse sacro
scilicet ad femoris magnum processum transuersim excurrens, carneus aliquousque permanet,
y 11 tab. β. & tandem arctior redditus, priusquàm femur contingat, in teretem cessat [y] tendinem, poste-
z 1 fi. ca. 30 lib. 1 Y. riori maioris femoris processus sedi implantatum, iuxta ipsius [z] summum & apicem. Porrò
& si Galenus in decimoquinto de Partium usu libro, praesentem musculum à sacro osse ena-
sci dixerit, & rursus in secundo de Administrandis sectionibus unum quoque à coccyge ena-
Haec petes ex figuris ca. 18 li. 1. sci testetur, non ob hoc illum alium indicasse musculum arbitrandum uenit. In libris enim de
Vsu partium nusquam praeter quatuor ossis sacri ossa cognouisse uidetur, nulla prorsus coc-
cygis ossis facta mentione: ac proinde ab osse sacro hunc musculum inibi prodire scripsit.
In libris autem de Administrandis sectionibus ita os sacrum cognouit, quemadmodum in li-
bro de Ossibus id enarratur, ut scilicet tribus tantùm uertebris Galenus id conformatum ar-
bitraretur, & tria ossa his tribus uertebris proximè subiecta coccyx os appellaret: interim qua-
tuor illorum ossiculorum, quae nos ita uocanda duximus, nullam faciens mentionem, quum
non ab illis, sed à quarto, quinto & sexto ossis sacri ossibus hic quartus musculus principium
a 12, 13 tab. Ξ, Σ, Π, 2 ι. 5 ω. 6 ς. 7 β. 8 φ, c. 9 χ. 10 ρ. 11 &c. mutuetur. [a] Qui modò subsequitur musculus, aut unius, aut duorum, aut trium etiam uice *Quintus.*
prout cuique uisum erit, referri poterit. Est nanque musculus iste, cuius dum tibiae motores
enarrarem, superiùs memini, ipsum quintum Galeni musculum ibidem appellans. Sub [b] tri-
bus enim posterioribus capitibus, quae à coxendicis ossis appendice pronata, tertium, quar-
b 11 tab. λ, μ, ν. tum, & quintum musculos tibiam mouentes constituebant, [c] quartum caput consistit, quod
c 12 ta. δ. etiam obiter dum illos recenserem, descriptum est. A tota igitur appendicis [d] sede, tribus dictis
d 2 fi. cap. 29 lib. 1 à p ad q. iam posterioribus capitibus non occupata, ad pubis ossis usque regionem qua inferior ossium
[e] commissurae finis habetur, principium ducit musculus amplus insignisque, &, ut semel dicam,
e ultimarũ fig. li. 1 ε. totius corporis citra controuersiam mole maximus. Hoc principium secundùm eius appen-
dicis amplitudinem prodiens, exactè carneum uisitur, ea tantum [f] parte excepta, quae tribus
f 12 ta. A. commemoratis tibiae musculorũ capitibus proximè succedit. Haec enim neruea admodumque
ualida posteriori sede existit, sed interna sede, ut & totus musculus carnea, similiter ac reli-
g 12 ta. Σ. quus musculi exortus, conspicitur. Musculus iste eiusmodi enatus principio, [g] statim parui
h 1, 2 fi. ca. 30 li. 1 d. femoris [h] processus radicem ad posteriorem ipsius regionem amplectitur, & deinde ab hac
i fi. ca. 30 li. 1 d, d. in acutam asperamque femoris ossis [i] lineam cõtinuò inseritur, quam in posteriori femoris sede
secundùm ipsius longitudinem deorsum à parui processus radice protendi, in primo libro di-
ctum est. Quemadmodum itaque musculi huius principij continuus est ortus, ita quoque
k 12 ta. Ξ. continua eiusdem uisitur insertio, si modò [k] posteriorem musculi partem excipias, quam
l 12 ta. ν. [l] tendinem in interni femoris capitis radicem inserere modò dicam. Haec enim pars à coxendi-
cis appendice nerueo exortu pronata, musculum quodammodo per se efformat, qui in miram
m 1 fi. cap. 30 li. 1 K. uentris amplitudinem dilatatus, deorsum rectà per femoris posteriora fertur, donec denuò
gracilescens, teretem tendinem [m] in internum femoris caput inserat. Et nisi huius maximi cor-

 poris

poris seu quinti femur mouentium musculi parti, reliqua musculi pars [n] adnasceretur, illa distincti & peculiaris musculi uice ab omnibus meritò haberetur. Nunc autem quum posterior hæc pars adnatam continuamq́ eiusdem musculi aliam habeat partem, nihil obstabit diuersis doctrinæ modis, aut unum (uti nos hactenus fecimus) uniuersum hunc musculũ appellare, aut primùm in [o] duos illum distinguere: ut scilicet unus esset, qui femoris interno capiti tendinem porrigat, alter uerò qui acutæ femoris lineæ implantatur. Atque hæc una est [p] inscriptio, istam posteriorem partem ab anteriori distinguens. Verùm & [q] anterior rursus pars inscriptionem quoque obtinet, non tamen adeò manifestam, ac modò narratam, uerùm talem, cuius gratia hanc partem in duas portiones, aut si quis uelit, in duos musculos subdiuidere, integrum fit. Huius nanque anterioris quinti musculi partis portio, quæ enascitur ab anteriori appendicis ossis coxendicis sede, quæ à pubis ossium commissura ad infimam usque coxendicis partem pertinet, ab illa anterioris musculi partis portione, inscriptione quadam dirimitur, quæ à reliqua appendicis sede usque ad posterioris partis musculi totius anteriorem regionem pronascitur. Præterea duæ hæ anterioris partis portiones, non inscriptione impressioneúe solùm distinguuntur, sed etiam fibrarũ ductu, ac item insertione: quemadmodum etiam totius musculi posterior pars ab anteriori fibrarum insertionisq́ occasione differt. [r] Portio nanque anterioris partis, quæ pubis ossium commissuræ proxima est, admodum obliquas & ferè transuersas exigit fibras, quæ ab exortu retrorsum ad radicem parui femoris processus contendunt, & superiori parti acutæ femoris lineæ inseruntur. Reliqua autem anterioris partis portio, quæ ad infimam magis coxendicis ossis sedem principium ducit, obliquas quidem exigit fibras, sed propemodum rectas, & inferiori asperæ prominentisq́ lineæ sedi continuò implantatas. Ac proinde aut mecum unum constituito in uno femore musculum, aut si uisum fuerit utrasque partes duorum musculorum uice enumerato: aut si maiori adhuc numero, iam in sectione peritior, caperis, anteriorem partem in duos musculos subdiuidito, tres enarraturus, ea tamen lege, ut situi, functioni, figuræ, crassitiei, neruosæ & carnosæ parti magis quàm numero attendas, & obserues pariter me de hominum, non autem simiarum musculis secus quàm Galenum loqui. ne si fortè aliquando illum legens me posteriorem huius quinti musculi partem, quæ radici interioris capitis femoris implantatur, oscitanter spectasse arbitreris, quod illam tendine insertionem moliri scripserim, quum interim carneam insertionem in caudatis simijs tentet.

n ut c ad ⊕ in 8 ta.
o 13 tab. Σ distinguitur à Σ & Π.
p Inter ⊕ et c 8 tab.
q 13 tab. Σ, Π, quæ distinguitur in Π & Σ.
r confer inter se 12 ta. Σ, Π, Ξ.

Quinque primorum femoris musculorũ munus.

Hactenus commemoratis quinque musculis, tensio femoris primariò concreditur, & ijdem quoque femori in motu, qui in latus & in circumactu quoque fit, ut nunc audies, famulantur. [s] Primus enim ualidæ & in neutram uergentis partem extensionis autor est, amplo ipsius principio, & lato tendine femur reuellens. Si uerò elatiorem duntaxat sui principij partem tetenderit, aut humiliorem, non quidem in neutrum latus inclinantem efficiet tensionem, uerùm in hoc illud'ue latus uergentem. [t] Secundus autem extendit simul, & sursum uersus exteriora trahendo femur, ipsius caput intrò in coxendicis ossis acetabulum adigit. [u] Tertius & [x] quartus femur quoque modicè sursum trahentes, tendunt. Deinde & quartus etiam foras circumagit: tertius autem femur circumuertit paulò magis in posteriora tendens, quàm sursum trahens. At utrique multò infirmiùs motui qui in gyrum fit subministrant, quàm musculi, quibus hoc proprium munus delegari paulo pòst audies. Cæterùm [y] quinti musculi fibræ posteriores, seu musculi illius posterior pars, rectis donata fibris, crus firmum stabilit, ac terræ affigit, femur extendens. Anterioris autem partis posterior portio, non minus id ipsum suis fibris præstat, cum modica tamen femoris ad interiora adductione. Altiores uerò fibræ, quæ ossis pubis [z] cartilagini uicinæ sunt, aut potiùs anterioris musculi partis prior portio, introrsum ducit femur, & fibræ huius portionis altiores, ita femur ducentes, illud quoque sursum reuellunt, flexionisq́ quodammodo autores euadunt. Nunc enarratis quinque musculis, flectentes opponuntur, qui illis pauciores sunt, nempe tres tantum proprij, quos sextum, septimum & octauum memoriæ confirmandæ gratia numerabimus.

s 9 ta. Π.
t 10 ta. Σ.
u 11 ta. Σ.
x 11 ta. Φ.
y 12, 13 ta. Ξ, Σ, Π.
z ultima fi. li. 1 c.

Sextus.

[a] Sextus itaque is est musculus, quem dum dorsum mouentes musculos recenserem, atque de lumborum musculis sermo incidisset, Galeni gratia, descripsi. quòd is in lumborum musculorum enarratione ab hominum compositione, suis simijs delectatus, aberrauerit. Hic igitur musculus ex undecimæ & duodecimæ thoracis, & primæ, & secundæ, & tertiæ lumborum uertebrarum lateribus, carneo enascitur [b] principio, quod simulatque prodijt, musculum teretem constituit, deorsum obliquè uersus exteriora descendentem. Procurrit enim per interiora ossis ilium semper carnosus permanens, [c] quousque ad eam ossis pubis [d] regionem deuenit, quà coxendicis ossis nomen assumit. Hîc nanque in ualidum & teretem cessans tendinem, dictam nunc pubis ossis sedem transcendit, & deorsum produ-

Lib. 1 de Admi. sect.

a 8 ta. ⊕. 4 c. 5 χ. 6 ψ. 7 t. 13 & 14 c. 16 K.
b 8 ta. a.
c 8 ta. b.
d 1 fi. ca. 29 lib. 1 T.

productus, tandem interiori seu minori femoris[e] processui[f] implantatur, elatiorem processus partem occupans. Musculi huius gratia, ubi pubis ossi expanditur, uelut sinus aliquis insculpitur ligamento ex osse nato obductus, ut simul tutò nec errabundus hàc sexti musculi tendo descenderet, nec intensus laxatusúe ossis duritie uitiaretur.

Septimus.

[g]Septimus ex tota interiori ossis ilium[h] regione tanquam ex semicirculo quoque carnosam originẽ accipit, & lato hoc eductus principio, paulatim arctior crassiorq́ue redditur, deorsum in priora corporis procedens. Ex omnibus enim eius lati principij fibris teres efformatur musculus, qui per altiorem ossis coxendicis[i] regionem uectus, adhuc carnosus ad minorem femoris processum descendit. Vbi uerò processui uicinius appropinquat, in teretem quoque cessat[m] tendinem, qui humiliori eius processus parti, prædicto nunc tendini proximus inseritur. Porrò quà hic musculus super coxẽdicis ossis elatiora deorsum tendit, cauitatem quoque quodammodo & sinum, ne uagabundus feratur, in osse obtinet.

Octauus.

[n]Octauus musculus oscitanter secantibus femur mouentium[o] quinti & maximi totius corporis musculi portio censetur, ex pubis osse carneo amploq́ue initio in homine enatus. Ex tota enim ossis pubis[p] linea, ab anteriori coxendicis ossis acetabuli sede ad ossium pubis usque commissuram extuberante, musculus hic principium ducit, quod ad posteriora admodum obliquè descendens, æquè amplum tantisper asseruatur, donec breui, sed amplo, tendine femoris ossi[q] inseratur. Fit uerò ipsius insertio è regione parui femoris processus in interius femoris latus, obliquè deorsum uersus posteriora tendens. Hic musculus in hominibus liuidum se spectandum offert, at non æquè, atque in caudatis simijs, quibus musculus iste minor & non similiter lato principio enatus conspicitur.

Sexti, 7, & 8 munus.

[r]Tribus his musculis Natura ut simul femur flecterent, & introrsum uersus alterum crus admouerent, commisit. Sextus enim, quem flectentium primum recensuimus, sursum ualidè femur attrahit flectitq́ue, ad interiora id adigens. Septimus similiter femur sursum attollendo flectit, & paulò insignius sexto, uersus interiora, admouet. Octauus modicè sursum femur contrahit, infirmæq́ue flexionis autor censetur, uerùm adhuc magis septimo introrsum uellit. Ita profectò ut flectentes & extendentes musculos, duobus quoque reliquis ad interiora exterioraq́ue motibus, Natura præfecerit. Porrò tribus flectentibus,[s] musculus quem inter tibiæ motores nonum enumeraui, aliquid auxilij suppeditare creditur. Non enim adeò absonum est, & hunc secundariò quum tibiam extendit, ad femoris flexionem accommodare, quum ex coxendicis ossis[t] tuberculo quopiam enatus, rectà deorsum in priorem tibiæ partem excurrit. Verùm quemadmodum hunc femoris flexioni opem ferre arbitraremur, omnes etiam reliquos tibiam mouentes, qui ex coxendicis, aut pubis, aut ilium osse in tibiam procurrunt secundariò femoris motuum opifices esse, meritò (quamuis non ita rectè) assereremus. Cæterùm duo adhuc supersunt musculi femur contorquentes, quos in præsenti sermone nonum ac decimum numerabimus.

Nonus.

[u]Nonus itaque liuidus, &, ut cæteri huius articuli, carnosus uisitur, & transuersim in exteriora protẽsus, totum pubis ossis[x] foramen exteriùs contegit. Deinde per exteriorem[y] ceruicis femoris sedem productus, ualido satis & utcunque amplo tendine, insertionem molitur, in magni femoris processus[z] sinum, qui femoris ceruicem & caput ossis coxendicis acetabulum subintrans, è directo respicit.

Decimus.

[a]Decimus internam dicti nu per foraminis sedem occupat, nono longè ualidior, & ob Naturæ artificium accuratè perpendendus. Huius nanque principium exoritur à tota[b] linea, quæ ab interna ilium ossis sede, qua primi ossis sacri ossis transuerso processui committitur, per internam coxendicis ossis & pubis regionem, ad pubis usque ossium commissuræ elatiorem partem protenditur. Latum hoc decimi musculi principium, quod ueluti tribus lineis seu inscriptionibus insignitur, similiter ut reliquorum ferè præsentis articuli musculorum capita, carnosum est, & totam internam ossis pubis & ossis coxendicis sedem occupans, liuidumq́ue apparens, sensim adeò[c] arctatur, ut eius amplitudo coxendicis ossis[d] interuallum non uincat, quod inter acutum ipsius processum, & posteriorem sui appendicis sedem habetur. Ad hoc enim interuallum, quod amplum sinum sibi insculptum gerit, decimus musculus[e] reflectitur extrorsum, magnum femoris accedens processum. Atque hunc sanè reflexum magna Conditoris industria musculus molitur. quà enim musculus ad[f] sinum hunc circumuoluitur, externa parte carnosus est, ea autem parte qua sinum tangit, omnino neruosus conspicitur, & ueluti[g] tres teretes commonstrat tendines, serie quadam ad sinum reflexos. Tendines hi lati in musculi substantia incipiunt paulò anteaquam musculus sinum contingat, sed quà sinui obuoluuntur strictiores euadunt, singuli rursus in magno hoc sinu peculiarem sinum sibi uendicantes. Amplus enim sinus duos leuiter extuberantes ostendit lineas, quæ transuersim ductæ magnum sinum

e 1, 2 fi. ca. 30 li. 1 d.
f 13 ta. β.
g 8 ta. Λ. 3, 13 tab. γ. 4 ta. ς. 5 φ. 6 ο. 7 χ. 14 d.
h 3 fi. cap. 29 li. 1 inter P, L, K, K, N, O.
i eiusdem fi. T.
m 13 tab. γ. iuxta β.
n 8 tab. Σ. 1 m. 3 Δ. 4 υ. 5 ψ. 6 ρ. 7 α.
o 8 tabu. Φ & c.
p 2 fi. ca. 29 lib. 1 secundùm X, V ad u.
q 1 fi. ca. 30 lib. 1 c, c.
r 8 ta. Θ, Λ, Σ.
s 4 ta. Φ.
t 1 fi. ca. 29 lib. 1 S.
u 8 ta. Ψ. 13 ta. α. 14 c.
x 1, 2, 3 fig. ca. 29 li. 1 r.
y 1 fi. ca. 30 li. 1 D.
z eiusdem fi. R.
a 10 ta. 1. 11 Ψ. 12 α. 13 γ. 16 F, G, H.
b 3 fi. ca. 29 lib. 1 M, N, O.
c 16 ta. F et G coarctantur ad H.
d 2 fi. ca. 29 li. 1 inter d, & l.
e 12 ta. α.
f 1, 2, 3 fig. ca. 29 li. 1 k.
g 13 tab. ʃ, t, u.

ueluti in tres partiuntur, tribus eius muſculi tendinibus cælatos. Tendines ubi ſinum ſuperarunt, inuicem collecti in unum finiunt tendinem,[h] ſinui magni femoris proceſſus unà cum nono muſculo implantatum. Quum itaq; tres hos tendines, qui exteriori parte carnem obnatam habent, intueberis, facilè colliges hîc Naturam decimo muſculo robur additum uoluiſſe: ne ſi carneus omnino eſſet, in reflexu & motu, oſſis duritia compreſſus laceraretur. Quin etiam ſinui ligamentum, ſeu craſſa ualidaq; membrana obnaſcitur, ne oſſis contactus muſculum in reflexu uitiaret. Ad hæc, ligamentum id læue admodum, & uiſcido unctuoſoq; humore oblitum eſt, quo facilior muſculi ad ſinum efficeretur circumactus: quod Naturæ artificium in rotulis & cardinibus ſedulò imitamur, non ſolùm motum accelerantes, uerùm ut ſeriùs, qui reflectitur funis, attritu corrumpatur ſtudentes. Præterea ut ſolo rotulæ ſinui funem non committimus, ſed rotulam in trochleo aut furcula (ne ex ſinu funis labatur) firmamus, ita quoque Natura oſſium ſinu non contenta, à ſuperiori ſinus parte[i] unum, & ab inferiori alterum eduxit muſculum, qui ambo unà cum decimo porrecti, illum quo minus ſua ſede declinaret, aſſeruant. Ab acuto enim coxendicis oſſis[k] proceſſu, carneus enaſcitur muſculus, ſuperiori parti decimi muſculi ad ipſius uſque inſertionem adnatus. Deinde ab appendice quoque oſſis coxendicis alius ſimiliter carnoſus & gracilis prodit, inferiori decimi muſculi ſedi ad inſertionem exporrectus. Vterque enim in ſinum magni femoris proceſſus inſertionem cum decimo molitur, & cum ipſo circumductui femoris ſubminiſtrat. Cæterùm ſubinde non ſolùm eiuſmodi muſculos ad elatiorem & humiliorem reflexus ſedem pronaſci conſpicies,[l] imò etiam ab interna regione, ubi iam flexus nõ amplius obliquatus ad femur ducitur, carnoſam ſubſtantiam à coxendicis oſſe enaſci obſeruaturus es, quaſi tres illi tendines in carneam à coxendicis oſſe pronatam ſubſtantiam, poſt flexum immitterentur, itaq; inuoluti ad magnum femoris proceſſum contenderent. In tuo igitur eſt arbitratu, aut hos muſculos, aut carneam molem tendines excipientem decimo iungere, atque ita proprios femoris muſculos decem enumerare: aut ſi mauis, utrunque diſtingues, & duodecim recenſebis. Rurſus ſi quintum muſculum in tres diuiſeris, omnes erunt quatuordecim. In noſtro itaque numero decimus unà cum duobus illis gracilibus femur in poſteriora circumagit, nonus uerò in anteriora, nihilò ſecus quàm ſi baculum inter duas manus extenſas repoſitum, alternatim in priora & poſteriora ductis manibus circumuerteres. Nonus enim & decimus manibus reſpondent, baculo autem femur non ineptè aſſimilaueris.

Carneæ portiones decimo muſculo attenſæ.

Quot femur mouentes muſculi poſſint conſtitui.

h 1 fi. ca. 30 li. 1 R.

i unus 11 ta. 1. 12 β. 13 x. 14 f. alter earundem ta. x. y. z. g.

k 2 fi. ca. 29 li. 1 d.

l 13 ta. y.

MVSCVLORVM FEMVR MOVENTIVM administratio. Caput LVII.

ORVM qui femoris motibus præſunt muſculorum adminiſtrationem, ab extendentibus meritò in illo crure, in quo tibiæ motores aggreſſus es, exordieris. Aſſumpta itaque ex minus fragili ferro nouacula, quæ oſſis impetum aliquando ſuſtinere poſſit,[a] primi muſculi caput (ſi modò dum mouentes tibiam muſculos diſſecares, illud non abſtuleris) ab oſſe coccyge & ilium oſſis dorſo, tranſuerſis ſectionibus niteris abradere, quouſque in ſecundum muſculum incidas. Quando autem uniuerſi muſculi principium ab oſſe deraſum erit, licebit hoc reflectere, & ſolis manibus (niſi nouacula quoque uti uoles) à ſubditis partibus ad magnum uſque femoris proceſſum liberare. Quod ubi præſtiteris, ipſius longam intueberis[b] inſertionem, procul etiam ſub magni femoris proceſſus radice deſcendentem. Hæc enim non uulgariter uenit perpendenda, uti neque huius muſculi forma, ſubſtantia, fibrarũ ductus, & munus, uel abſceſſuum duntaxat nomine, quos crebro in ipſo & præcipuè iuxta magnũ proceſſum in illus tendine incidimus.[c] Secundus dein pariter ab ilium oſſe nouacula dirimendus eſt, mente adhibita, ne tertij quoque principium unà adimatur. exortus enim cõtinuitas, quæ linea duntaxat interſtingitur, utrunque muſculum unà facilè auferri ſinit. Vbi itaq; ſenſim reflexo ſecundi muſculi initio, & tranſuerſis ſemper ſecundùm ilium oſſis dorſum factis ſectionibus, ad tertij muſculi principiũ deueneris, ſecundus iam totus uenit reflectendus, & manibus attractus, ad inſertionem uſq; à tertio diuellendus.[d] Tertius quoq; eadem ratione ab oſſis ilium dorſo, poſt ſecundum abradetur: atq; hoc ad ipſius etiam inſertionem deducto, quartus ab oſſis ſacri lateribus cultello auferetur, & manibus apprehenſus, ad magnum uſq; femoris proceſſum à ligamento cui innititur, & coxendicis articulo dirimetur. Facillima enim horum, poſtquam primum adminiſtraueris, eſt aggreſſio, qua

Primi muſculi adminiſtratio.

Secundi.

Tertij.

Quarti.

a 9 ta. π.

b 10 ta. π in ſiniſtro crure.

c 10 ta. Σ.

d 11 ta. Σ.

12,13 tab. Ζ,Σ,Π. quâ obita, licebit singulorum motibus examinatis, omnes quatuor abijcere. [e] Quintum post
hos musculum à coxendicis ossis infima sede, & pubis osse acutiori nouacula simul totum cal- *Quinti.*
lidè abrades, & ad suam in femur insertionem illum perducens, eam accuratè obseruato, non
f 8 ta. Σ. neglectis ipsius inscriptionibus, seu delineamentis, fibrarumque ductus differentia. Animum
etiam dum hunc præscindis accommoda, ne simul quoque [f] octauum musculum, tanquam
quinti partem incautus auferas. Quinto itaque à femore resciffo, acutiori cultello à lateribus *Sexti.*
g 8 ta. Θ. corporum undecimæ & duodecimæ thoracis uertebrarum, & trium primarum lumborum,
[g] sexti musculi caput uenit liberandum, & capite eius apprehenso, totus musculus ad paruum
usque femoris processum, à subditis est dirimẽdus. quod si uoles, solius manus ope, perfeceris.
Nisi fortè & hunc musculum, quum dorsum mouentes administrares, iamdudum inspexeris.
1,2,3 fig. 29 lib. 1 T. Postquam uerò ipsius tendinem, & quo super pubis os fertur [h] sinum indagaueris, [i] septimus *Septimi.*
opportunè aggredietur. Hunc itaque nouacula transuersis ductis sectionibus, ab interna ossis
i 8 ta. Λ. ilium sede ad coxendicis usque os quà descendit erades, & musculo manibus eleuato, ad mi-
norem usque femoris processum, ipsius insertionem consideraturus, detrahes: non prætterita
k 8 ta. Ξ. interim sinus sui, quo deducitur, inspectione. Mox [k] octauum transuersa linea à pubis osse *Octaui.*
absectum usque ad insertionem, quæ similiter suo principio lata est, diuelles: obseruans inte-
l 8 ta. Υ. rea, ne [l] nonum quoque imprudens adimas. Duo qui adhuc supersunt musculi, quoniam *Noni & decimi.*
pubis ossa dum uesicæ & sedis spectares musculos, dirempta sunt, atque iam unum tantum
crus, in quo tibiam mouentes musculi administrabas, ad manum habes, facilè secabuntur. No
16 ta. F, G, H. 12 α. 13 tab. χ, ψ, ζ. num itaque & [m] decimum à pubis osse & coxendicis abrades, & ipsorum connexum & in ma-
ioris femoris processus sinum, ac implantationẽ examinabis, nequaquam perfunctoriè præte-
riens decimi reflexum, & quæ ad huius latera undique nascitur, [n] musculosam substantiam cum
decimo musculo ad insertionem usque exporrectam. Hæc enim citra corporis nostri Opificis
solertiæ laudem hymnumque nunquam prætergredieris. Quum hos femur circumuertentes *Quorundam ligamentorum inspectio.*
14 tab. b, b. resecueris, [o] membrana se spectandam offert, totum pubis ossis foramen comprehendens, &
hoc loco sibi utrinque incumbentes musculos dirimens. Similiter etiam ab acuto coxendicis
10 tab. γ. 11 χ. ossis processu, in quinti sacri ossis latus [p] durum ligamentum produci contueberis, cui [q] quar-
10 ta. β, 11 φ. tus femur mouentium musculus innitebatur, quodque hæc ossa firmius committit. Deinde [r] a-
r 10 ta. Δ. liud iamdudum sese obtulit ab eodem sacri ossis latere, cui nuper dictum inseritur, enatum, atque
2 fi. ca. 29 lib. 1 l. in posteriorem, illicque elatiorem coxendicis ossis appendicis [s] sedem insertum, quod [t] recti inte-
3 fi. li. 5 ab ad a. de- in b, c. stini, ut & mox in enarratione præcedens, musculorum firmamentum efficitur. Articuli ue-
rò coxendicis ligamenta, unà cum genu articuli, & pedis ligamentis in unũ Caput reijciam, pe-
dis & digitorum ipsius musculorum sermoni subnectendum.

DE LATESCENTE TENDINE, CVTI plantæ subnato. Caput LVIII.

OMNES quos hactenus non commemorauimus musculi, in tibia & pede
reponuntur pedis, ipsiusque digitorum motibus famulantes. Quo autem *Ordo in reliquorum adhuc musculorum tractatione obseruandus.*
& hi aptiùs pertractentur, primùm pedis motores recensebimus, & dein
de qui digitorum duces existunt, ut tunc postmodum quot quaque sede
sint, unà colligentes, eorundem administrationem subnectamus. Verùm
quanto Galeni oratio in secundo de Administrandis sectionibus obscu
rior imperfectiorque est, & non undique suis in tertio de Partium usu placitis
respondet, tanto eiusmodi musculorum diligentior nobis sermo instituendus uenit. Ne-
que profectò cum Galeno arbitrari conuenit, simiam ab homine duntaxat in pedis digitorum *Magna simiæ ad hominem differentia.*
diductu differre, quòd scilicet simia longiores, & magis discretos digitos quàm homines adi
piscatur. Imò musculis magna sanè est differentia: quam si non omnem, ne prolixior fiam, expli
cuero, prout orationis tamen ordo requiret, quæ mihi animo obuersabitur, lubens enarra-
turus sum: sedulò studiosos hîc admonens, ut non solum uera hominis musculorum enarra-
tione & inspectione contenti, simiam quoque aggrediantur, quo Galenum (qui nusquam æ-
què ac in Anatome arduus est) fœlicius intelligant, ne quum hunc (uti profectò debemus om-
nes) profiteri instituerint, suos præceptores imitati, elegantissimam, maximamque ipsius libro-
rum copiam, qui Anatomica complectuntur, negligant: & solùm illis quæ quiuis mediocri-
ter in liberalibus studijs eruditus citra omnem præceptoris operam assequitur, sese totos de-
dant: memores, quàm turpiter in leuibus Galeni operibus pedem, qui sese Galenicos hodie ap

 pellitant,

pellitant, retrahere cogantur, quoties in sectionis & corporis partium mentionem Galenus in-
cidit. incidit autem creberrimè, tum quòd dissectionibus mirificè oblectabatur, tum quòd me-
dico in corporis quod sibi curandum proponit, mentionem subinde fit prorumpendum. At
Simiæ ab homine in tendine pedi subnato differentia. age[a] tendinem plantæ cuti subtensum aggrediamur, in quo in primis homo à simia insigniter *a 13 tab. ✱ 14 f.*
differt. Hæc nanque proprium qui hunc producat tendinem exigit musculum, ab externi fe-
moris capitis radice in posteriori sede carnoso principio enatum, & sub[b] duobus musculis oc- *b 12 tab. ● ✱.*
cultatum, qui ab inferioribus femoris capitibus enati, prominentem in sura partem efformare,
atque in calcis os inseri dicentur. His itaque musculis is simiæ musculus coopertus deorsum
carnosus fertur,[c] illi forma perquam similis, qui latum in manu producit tendinem. Postquam *c 3 ta. π.*
uerò ad mediam usque longitudinis tibiæ descendit, in gracilem cessat tendinem, qui duobus
illis musculis non amplius obtectus, ad horum tendinis, quem ipsi producunt, internum latus
porrigitur, decliuis ad posteriorẽ calcis sedem descendens, quæ priuatim in caudatis simijs, ut
& canibus, sinum sibi exsculptũ gerit, quo hic tendo non errabundo ductu, tutò uehitur: calcis
ossi interim, nisi fortassis transuersi alicuius quo obducitur ligamenti interuentu, non adnatus:
atq; in hoc à Galeni descriptione in primo de Administrandis sectionibus libro uarians, quòd
in duas non discindatur partes, altera quidem calci insertus, altera uerò in latum tendinẽ expli-
catus. Calcem enim totus superat, & in pedis plantam dilatescit,[d] musculo quem secundum *d 14 ta. ●*
quatuor digitorum articulos flectere audies, obnatus, atque manifestiùs in inferiorem quinq;
pedis digitorum sedem protensus, quàm latus manus tendo digitos accedit. Deinde ut latus
tendo manus cuti citra alicuius corporis medium non obnascitur: ita neque in pede, quando-
quidem multus adeps tendinem & cutem intercedit, idque potissimùm in hominibus, quibus
nullus omnino musculus latum tendinem educit. Verùm ab infima calcis parte, qua terræ in-
nitimur,[e] ualidum ligamentum prodit, totam inferiorem pedis amplitudinem subiens, si u- *e 13 tab. ✱ 14 f.*
num utrinque musculum exceperis, cui id non obducitur. In interno quidem pedis latere is
[f] musculus est, qui pollicem à cæteris abducere dicetur. in externo autem,[g] qui minimum di- *f 13 ta. ρ.*
gitum à cæteris amouet. Obnascitur itaque hoc ligamentum longè manus tendine crassius, & *g 13 ta. r.*
robustius, toti inferiori sedi eius[h] musculi, quem secundos quatuor digitorum articulos fle- *h 14 ta. ●*
ctere docebimus. atque id eo fit pacto, ut quis propriam eius musculi membranam hoc liga-
mentum diceret, nisi iuxta digitorum radices, quà eius musculi tendines transuersum digito-
rum ligamentum subeunt, id abscederet. & dein transuersis digitorum ligamentis obductum,
ac in quinque partes discretum, inferiori quinque digitorum sedi obnasceretur. Cæterùm uti
paulo antè monuimus, plurima duriusculi adipis copia ligamentum id (aut utcunque appella-
re tibi uisum sit) & cutem intercedit, quanquam interim fibrosis nexibus admodum frequen-
tibus ipsi committatur. Eiusmodi itaque ligamentum priuatim homines tendinis lati uice exi-
gunt: quod si fortè ab aliquo ducendum fuisset tendine, profectò illum ualidum crassumq; ad-
modum procreari oportuisset. Nam si manus tendinem cum hoc corpore ligamentoso contu-
leris, quadrupla tendinis per cubitum exporrecti crassities, in tibia neutiquam suffecerit. Nihi-
lo minus tamen in hominis tibiæ posteriori sede[i] musculum reponi audies, qui carnoso prin- *i 13 ta. ✱.*
cipio ab exteriori femoris capite enatus, & carnosus priusquam bene poplitem superauit esse
desinens, tendinem producit, longè illo qui manus latum tendinem educit, graciliorem. Ve-
rùm hic tendo pedis plantam hactenus mihi neutiquam subire uisus est, at interno calcis lateri
ad posteriorem ipsius sedem implantatur, neutiquam summè posticam calcis sedem, ut ille cau-
datarum simiarum musculi tendo, attingens, multoq; adhuc minus sinum in hac calcis ossis
sede sibi uendicans, quo non errabundus uehatur. Quòd uerò mihi commemoratum in ho-
minis pede ligamentum, & simiæ latus tendo, parem usum cum lato qui manum subit tendine
præstent, conformationis similitudo argumento est, atque id eo adhuc firmius persuadet, lati
in manu tendinis non infrequens defectus. Haud semel enim illum in manu deesse, &[k] trans- *k 4 ta. ϑ.*
uersum in interna brachialis sede repositum ligamentum sui portionem porrigere, quæ ten- *l 3 ta. Λ, M.*
dinis lati uicem supplebat, in homine secus multo quàm in simijs comperi. Vti etiam à[l] tendi-
nibus brachiale flectentibus, eum tendinem produci interdum obseruatum est, nunc ab illo
qui quarto brachialis ossi insertus brachialis flexus autor est, nunc ab illo qui per transuersum
brachialis internæ sedis ligamentum ductus, postbrachialis ossi indicem
suffulcienti multo antè inseri dicebatur.

DE MVSCVLIS PEDEM MO-uentibus. Caput LIX.

VNIVERSVM pedem perinde ac extremam manum flectimus, & extendimus, & deinde in latera (quamuis interim obscurissimè) ducimus, idq; plurium & diligentissimè ob crebra quæ ipsis contingunt uulnera distortionesq; obseruandorum musculorum beneficio. Qui uerò articuli his motibus subministrent, in pedis ossium enarratione, superiori libro non obiter percurrimus. hîc autem pedem mouentium musculorum numerus à posteriore tibiæ sedem occupantibus, opportunè inchoabitur. [m] Primus itaque à radice interni femoris [n] capitis unico enascitur principio, si modò ipsius continui tatem spectes. si autem substantiæ animũ attenderis, id principium duplex apparebit. [o] unum quidem superius, & magis iuxta femoris medium interius: [p] alterum uerò inferius, & nonnihil exterius, pari omnino modo, quo rectum abdominis musculum [q] enasci retulimus. Superior nanque principij huius musculi pars carnea lataq; est, & deorsum protensa, paulo sub genu articulo cum reliqua initij parte confunditur, quæ exactè neruea liuidaq; in exortu erat, & deorsum rectà per genu articuli posteriora descendens, ualde carneum crassumq; efformat musculum, qui formam exacti (ut sic dicam) musculi refert. [r] Priusquam uerò musculus iste ad medium tibiæ longitudinis iam angustior redditus pertingat, carnosus esse desinit, & ex suæ inferioris partis amplitudine tendinem latum educit, in cuius medium aliquandiu adhuc carnosa musculi pars porrigitur. Atque hic musculus in interno latere posterioris tibiæ sedis ducitur: in externo autem latere [s] secundus musculus consistit, qui similiter ac primus ab externo femoris capite enatus, deorsum fertur, omni ex parte primo musculo similis. Quum uerò utrique à femoris capitibus deorsum tendunt, non procul ab exortu sese [t] contingunt, inuicem fibrosis nexibus hęrentes. At quo magis deorsum prorepunt, eo ualidiùs connascuntur, ut iam tendo, quem singuli producunt, [u] unus omnino sit, ab utrisq; enatus musculis. Interior tamen, seu primus musculus nonnihil diutius carneus, quàm secundus, deorsum ducitur, quod in musculosis citra consectionem est euidentissimum. Duo enim in sura prominentes musculorũ uentres, carneæ partes sunt præsentium musculorum, suræ magnam molem efformantium. Tendo autem ab ambobus musculis enatus, & paulò angustior redditus, in caudatis simijs in posteriorem calcis sedem ualidissimè inseritur. In hominibus uerò non multo sub carnosa musculorum sede, subiecto cuidam [x] musculo [y] adnascitur, quem quartum inter pedis motores recensebimus. Atque hic connexus adeò est pertinax, ut nulla ratione hunc tendinem ad calcem usque à subiecto musculo dirimere queas, & asserere cogaris, ab hoc tendine & quarti musculi tendine, [z] unum efformari in posteriorem calcis sedem insertum. Ac proinde etiam Galeno succensebis, dum alios sectionis professores falsò increpat, quòd duorum primorum musculorum tendines tertio cuidam tendini commisceri, neque alteri non connexos in calcem inseri scripserint. Hoc nanque uerè de hominibus illi prodiderunt, parum soliciti, num tendines secus in simijs calci implantarentur. [a] Tertius musculus ille est, quem superiori Capite tendinem insigniter gracilem producere diximus. Ab externo enim femoris propter genu articulum capite teres enascitur principium, iamiam in ipso exortu carneum & gracile. Ab ortu tamen non ita procul dilatescit, exacti musculi uentrem utcunque crassiusculum referens: uerùm mox sub poplite uenter iste [b] gracilescens, summè gracilem tenuemque educit tendinem, qui quemadmodum & musculi uenter, sub duobus nuper commemoratis musculis occultatus, & super quartum expansus, sensim obliquè deorsum prorepit, quousque ad internum duorum primorum musculorum tendinis latus [c] elabatur, ubi is quarto musculo ualidissimè connecti incipit. Tertij musculi tendo hinc deorsum ad internum usque calcis latus fertur, iuxta posteriorem calcis sedem ipsi implantatus, non autem pedis plantam subiens, illius musculi modo, quem in simia latum plantæ tendinem educere priùs recensui. [d] Quartus non solum suram constituentium musculorum, uerùm etiam omnium tibiam amplexantium maximus, posteriorem tibiæ regionem sua amplitudine occupat. [e] Enascitur enim ex posteriori sede [f] coarticulationis fibulę ad tibiam, nerueo & ualido initio, quod deorsum modicè ductum adeò dilatescit, ut latitudinem tibiæ ossis & fibulæ uincat. non tamen æquè crassus est, ac latus amplusue. Ex hac uerò amplitudine priusquam medium tibiæ longitudinis superauit, sensim arctatur, & paulo supra calcis regionem in ualidissimum & crassum degenerat tendinem, non solum ab ipso [g] formatum, sed etiam à primi & secundi musculi tendinis concursu. Ex tribus itaque his musculis procreatus tendo, uniuersæ posteriori calcis [h] sedi implantatur, quam

Pedis motus.

Primus pedē mouentium

Secundus.

Lib. 2 de Adm. sect.

Tertius.

Quartus.

quam Natura, quo facilior promptiorq́ tendinis perficeretur insertio, depressam asperamq́ effinxit. Cæterùm quia calcis os extra tibiæ ossis rectitudinē[i] prominet,& ipse quartus musculus propemodum toto progressu tibiæ ossi & fibulæ incumbit,paulò ante insertionem[k] tendo à tibiæ osse procul abscedit triangulam efformans cauitatem, cuius basis est longitudo calcis extra tibiæ ossis rectitudinem prominentis: alia autem duo cauitatis latera constituuntur, unum quidem tendinis ipsius anteriori sede,alterum uerò posteriori regione illorum[l] musculorum, qui sub quarto reconditi,posteriorem tibiæ regionem occupare dicentur. Atq; hæc ea demum est cauitas,cui Homerus Achillem in Hectoris crure funem traiecisse, illumq́ ad currum religatum, circum mœnia Troiæ traxisse cecinit. Quod etiā lanios, quum boues aut oues iugulatas attollunt, imitari conspicimus, baculum transuersim sub hoc tendine transmittentes. Porrò quartus musculus externa sede,qua primi duo illi incumbunt, admodum liuidus est: quemadmodum & primus quoque & secundus, ea potissimùm parte qua quartum respiciunt musculum. Interna uerò sede quartus non admodum liuet,& ipsius etiam tendo in anteriori sede longiùs carniformi substātia enutritur, quàm in posteriori. Non enim à fine carniformis musculi huius substantiæ, ad calcem usque insigne interuallum in hominibus uisitur: quamuis & id quoque notatu dignum sit. In simijs uerò etiam quartus hic musculus quodammodo carneus calci inferitur: quod Galenus animaduertens, alios Anatomicos insimulat, quos hominum cadauera,non autem cum ipso duntaxat simiarum, sedulò secuisse, uel ex ijs cōstat quæ præter meritum illis à Galeno imponuntur, digno sanè qui interdum(nisi ipsius obstaret autoritas,& quam illi tribuimus fides) à nobis notaretur,cuiusq́ etiam errata enumerarentur: idq́ tunc potissimùm,dum pro hominum Anatome suarum simiarum historiam,secus ac ueteres illi,nobis

Quintus. obtrudit. [m] Quintus pedem mouentium musculus in posteriori etiam tibiæ sede locatus, sub[n] duobus musculis adhuc occultatur, quos digitorum pedis flexui famulari docebimus. Priusquam enim quintus in conspectum ueniat, [o] quatuor commemoratos iam pedis musculos,pariter cum duobus illis digitorum flexui subseruientibus ademptos esse conuenit. Quintus nanque[p] ligamento membraneo proximè incumbit, quod in tota tibiæ longitudine porrectum,tibiæ ossi fibulam colligat. [q] Principium siquidem quinti musculi à tibiæ osse,& fibula,quà hæc ossa inuicem dehiscere incipiunt, exoritur,& statim ab exortu carneum latumq́ uisitur, eadem prorsus latitudine ad inferiorem usque tibiæ ossis appendicem progrediens. Hac latitudine præsens musculus posteriorem illius membranei ligamenti sedem & magnam quoq; tibiæ ossis posterioris regionis partem integit, ligamento interim,& interno fibulæ lateri adnatus,ab ipsisq́ toto progressu,exortus sui robur asciscens. [r] Cæterùm ilico atque inferiorem tibiæ ossis contigit appendicem, & propemodum æquè latus adhuc atque in media tibiæ sede conspicitur,ab interno ipsius latere teretem profert tendinem, qui iam aliquousque in musculi carniformi substantia incipere uidebatur. Vbi igitur tendo prorsus excarnis est, deorsum fertur, [s] sinui incumbens in posteriori sede appendicis tibiæ processus, qui interiorem malleolum constituit, exculpto. In hoc sinu transuersum ligamentum[t] tendini obducitur, hinc obliquè pedis inferiora subeunti. Sub omnibus enim[u] musculis inferiorem pedis sedem occupantibus,præsens tendo tantisper prorepit, dum in inferiorem[x] tarsi ossis sedem ualide inseratur, quod cubum tesseram'ue imitanti ossi proximum est, quodq́ cum alio sibi commisso cunei formam appositissimè exprimere, præsentisq́ musculi gratia priuato[y] processu donari, in primo libro diximus. Est itaque quintus musculus ex[a] illorum albo, qui sua carniformi substantia non arctati, ex altero tantum latere tendinem teretem emittunt, ac maximæ laniorum securis imaginem præ se ferunt. Quinetiam unus quoque eorum est, qui peculiari sinu ligamentoq́ transuerso utuntur. Inter calcem enim interioremq́ malleolum tria peculiaria huius generis ligamenta,&[b] sinus tres consistunt, tribus tendinibus parata. Quod autem ligamentum ex tribus malleolo proximum est, quinti pedis musculi tendini, quemadmodum etiam paulo ante diximus, proprium censetur. Reliqua autē duo illis creata sunt[c] musculis, qui quinto superstrati

Sextus. extrema digitorum internodia flectere cōmemorabuntur. [d] Sextus pedem mouentiū musculus in anteriori tibiæ sede locatur, omniū huius regionis anterior, & exacti musculi formam repræsentans. [e] Enascitur autem ab anteriori sede coarticulationis fibulæ cum tibiæ osse, ab utrisq́ ossibus, & communi illorum[f] ligamento exortus sui portionem assumens. Exortus iste acuto incipit angulo, qui ilico dilatatus musculi uentrem ostendit nonnihil latiorem quàm profundiorem. Priusquàm uerò medium longitudinis tibiæ superat, sensim arctatur, & multò supra pedem, in teretem finit[g] tendinem, qui deorsum per tibiæ ossis anteriora prorepens, in transuersum[h] ligamentum à tibiæ osse in fibulam pronatum subit, & simulatque transuersum id ligamentum superauit, deorsum in pedis interiora descendens, modicè patenti sinu in

tarsi

tarſi oſſium [i] cum oſſe cymbam referente ligamentis impreſſo, tantiſper uehitur, quouſque ad internum latus pedij oſſis pertingat, quod pollici præponitur. Illius enim oſſis peculiari [k] proceſſui [l] inſeritur, ualida ſanè applantatione oſſis pedij cum tarſi commiſſuram apprehendens. Sexti itaq; muſculi anteriori ſedi alius nullus obtenditur: poſteriori autem ſede illis incumbit [m] muſculis, qui ſub eodem tranſuerſo tibiæ [n] ligamento contineri dicentur, & qui præcipuè digitorum extenſionibus famulantur. Verùm ſextus muſculus ſuo interiori latere committitur lateri externo acutæ tibiæ oſſis [o] lineæ, quæ excarnis tibiæ ſedis externum latus conſtituit, quæ etiam ſecundùm ſexti muſculi latus introrſum obliquatur, tum ut huic cedat muſculo, tum ut alijs quoq; ſedes exhibeatur, qui ſub ſexto reponi cōmemorabuntur. Externum uerò ſexti muſculi latus in ipſo ortu, & toto quo dilateſcit progreſſu cōmittitur muſculo, quem iam deſcripturus pedem mouentium [p] ſeptimum appellabo, qui quemadmodum & [q] octauus ſermoni addendus à fibula principium ducit, totiusq; fibulæ externo ferè lateri adtēditur, adeò ut neq; inter tibiæ muſculos anteriores, neque poſteriores recenſeri deberet, ſed priuatim in externo tibiæ latere reponi, aptè diceretur. Quanquam non ita multum interſit, ad quam ſedem is referatur, dummodo ipſius ſitum, formam, munus, & id genus reliqua, quæ in muſculis ſpectare conſueuimus, non oſcitanter prætereātur. Septimus itaq; muſculus nerueum ualidumq; [r] principium ab [s] externo appendicis fibulæ latere, & ligamentis oſſa hîc cōnectentibus aſſumit, inibi quà [t] quartum tibiam mouentium muſculum inſertionem moliri diximus. Principium id non longo progreſſu fibulæ connatum, ab ipſa abſcedit, ſibi ſubſtratum obtinens [u] caput muſculi, pedem mouentium octaui. Quum igitur ſeptimus muſculus à fibula abſcedit, externa ipſius ſede liuidus ſemper apparet: interna autem, qua alijs accumbit muſculis, rubicundus, & exactè carneus uiſitur. Non enim ita multò ab origine carneus factus dilateſcit, exacti muſculi, ſeu, ut ita loquar, muris ſpeciem exprimens. Ad hunc modum carnoſus paulò ultra medium longitudinis fibulæ rectà decliuis fertur, in exteriori ipſius ſede non exquiſitè carneus. Quandoquidem hic muſculus iſtud ſibi priuatim uendicat, quòd in externa ipſius ſede etiam ſupra mediū longitudinis tibiæ [x] utrinque ad latera carneus ſit. uerùm inter duo illa latera ualidiſſimum [y] tendinem cōmonſtrat interna ſede, & à lateribus carne enutritum. Vbi uerò muſculus digno notatu interuallo medium longitudinis fibulæ ſuperauit, totus excarnis efficitur, teretem procreans tendinem, qui ſenſim obliquè retrorſum uerſus fibulæ poſteriora cōtendit. Non enim amplius totum externum fibulæ latus integit, ſed muſculi tendo iam in poſteriora reflexus, [z] externum malleolum excarnem nudumq; relinquit. Tendo enim poſteriorem inferioris fibulæ appendicis [a] ſedem adit, hîc ſinum proprium & tranſuerſum quoq; [b] ligamentū obtinens. Tendo itaq; hoc ligamento inuolutus, quod à fibula in calcem talumq; procedit, deorſum in priora uerſus pedis plantam ducitur, adeò ſanè inflexus, ut in radicem pedij oſſis inſeratur, quod pollici præiacet, quodq; in externo ipſius latere [c] proceſſum obtinet, cui ſeptimi huius muſculi tendo aptè implantetur. Aliquando tamen non in hoc pedij os ſeptimus muſculus inſertionem moliri uiſus eſt, at in radicem pedij [d] oſſis medium digitum ſuffulcientis. Cæterùm Natura non obiter neque negligenter obliquum huius tendinis ductum molitur, ſed tendinem pedis inferiora ſubeuntem inter oſſa & muſculos pedis inferiora occupantes, medium [e] deduxit, ne ſi fortè inter cutem & muſculos illum duxiſſet, tendo ipſe ſurſum contractus, muſculos in planta locatos cōprimeret, & quo minus ſuo poſſent fungi munere, obſtaculo eſſet. Cæterum quum non ſolum ad poſteriorem ſedem exterioris malleoli tendinem hunc reflecti oportuerit, ſed etiā ad aliud quoddam in externo pedis latere locatum [f] os, Natura incredibili artificio huic etiam reflexui prouidit. In inferiori enim ſede oſſis teſſeram imitantis, quæ plantam & externum pedis latus ſpectat, [g] ſinum latiuſculum, neque admodum profundum exculpſit, quem uiſcido humore oblíniuit, & perquàm læui ligamento circundedit. Dein ad hunc ſinum Natura tendinem circumduxit, non quidem ut reliqua ipſius regione, teretem, ſed [h] quà tendo ad ſinum reflectitur, illum dilatauit, ut eo firmiùs ad modicè patentem ſinum reuolueretur: & ne ſi teres permanſiſſet, hinc aliquò declinaret. Denique hac latitudine nequaquam contenta, tendinem etiam peculiari artificio eouſque inibi indureſcere uoluit, ut cartilaginis ſpeciem exprimat: imò interdum cartilaginis duriciem uincens, tendo ibidem oſſeus conſpicitur, quo is promptiùs ad acutum angulum flexuræ uim exoluat. [i] Octauus muſculus, qui ſub ſeptimo prorſus (ſi tendinis ipſius anteriorem ſedem excipias) reconditur, ex fibula quoque totus prodit. Aliquantulo enim ſub fibulæ ſuperiori appendice ab externo fibulæ latere, uerſus anteriora nonnihil enaſcitur, & ad amuſſim carneus fibulæque ſemper adtenſus, ſub ſeptimo deorſum prorepit. Quum autem medium longitudinis fibulæ aliquouſque ſuperauit, in teretem quoque ceſſat tendinem, qui ſimiliter atque ſeptimi tendo deorſum

Septimus.

Octauus.

deorsum uersus fibulæ posteriora reflectitur. Verùm hic tendo septimi tendine omnino non
integitur, sed in priora prominens, anteriori septimi tendinis lateri attenditur, & sinui in po-
steriori fibulæ appendicis sede exculpto incumbens, transuerso etiam ligamento circumdatur.
Hinc rursus in priora descendens,[k] processui pedij ossis ualidissimè inseritur, quod tesseram re- k 2 fi.ca.
ferenti ossi adnexum, paruum pedis digitum sustinet. Verùm hic tendo aliorum hactenus di- lib.1
ctorum ritu, non simplicem[l] insertionem perficit, uerùm nonnihil ante insertionem ipsius ten l 6 tab.ch
do bicornis redditur, duplici insertione dicto ossi implantatus. Neque est, quòd quispiam Ga 6 iuxta 8.
leno confisus,[m] sextum nobis cõmemoratum musculum, in duos quoque tendines diuidi ar- m 3 ta.
bitretur. Hominibus enim ad eum quem scripsi modum sextus musculus habet, aliter sanè
quàm in caudatis simijs obseruatur. nõ enim in his tantum duplex tendo uisitur, uerùm etiam
duo sunt musculi admodum conspicui, quorum anterior posteriore minor est, ambo in pedij
os pollici præpositum implantati. Cæterùm quando his (& si ad Galenum intelligendum iu-
uent) non admodum concinnè sermonem uera enarrantem interpellimus,[n] nonum muscu- n 4 ta.
Nonus. lum iam prædictis addamus, quem quis proprium per se musculum recensere poterit, alius 8. 2 iuxta
uerò[o] alterius cuiusdam partem non ineptè dicet, prout nimirum ille motui & insertioni, hic 5 cha. & …
uerò connexui & principio attenderit. A musculo enim, qui in anteriori tibiæ sede locatus, o 4 ta.
quatuor pedis digitos extendit,[p] carnosa quædam portio iuxta mediam tibiæ longitudinis ab p 4 ta.
externo ipsius latere enascitur. Quæ deorsum ducta in tendinem degenerat, qui[q] transuersum q 1 ta.
anterioris tibiæ sedis ligamentum subit, & superiori pedis regioni exporrectus, fibrosisque ne-
xibus subditis[r] musculis commissus, in[s] duas portiunculas bipartitur, quas pedij ossi paruum r 5 ta.
digitum suffulcienti inserit, non procul ab eius ossis superiori sede, qua imitanti tesseram ossi al s 4 ta. ch
ligatur. Nihil itaque prohibet, hunc musculum aut partem digitos extendentis recensere, aut il- 13.
lum numero ab extensionis opifice distinguere, illumque nonum nusculum enumerare, ut hacte
Nouem musculorum pedem mouentiũ munus. nus enumerati nouem censeantur pedis motibus famulantes. Primus itaque, & secundus, &
quartus,[t] qui suram seu tibiæ uentrem præcipuè efformãt, atque in posteriori tibiæ sede locati t 13 ta.
ualidissimum ferè corporis tendinem simul cõstituunt, robustissimi pedis motus autores sunt.
Calcem enim sursum in posteriora trahunt, pedemque terræ firmant, seu in posteriora deorsum
reflectunt. atque his[u] quintus suppetias fert, pedem quoque terræ admouens, & interdum ut u 15 tab. D
summis tantum digitis erigi queamus, in posteriora ducens. Neque est quòd magnopere illius E.
tendinis in calcem inserti officium prædicem, quum secundum mortem homini nihil pestilen
tius inferre pleræque nationes studeant, tendinis illius præcisione. Quod uerò munus tertio pe
dem mouentium[x] musculo concredatur, non ita affirmare possum. nam latum tendinem in pe x 13 ta.
dem nõ producit, & sanè inualidior uisitur, quàm qui cum insignibus illis quatuor musculis,
in pedis extensione conferri queat. Si tamen hunc tantum opus subire posse quis crediderit,
id addendum prorsus erit, eum obliquo & in internũ latus, pedis motui suppetias ferre, quem
admodum & prædicti quoque faciunt: prout hi illi'ue soli, aut tendantur, aut laxentur, quemad-
modum de brachialis motoribus dictum est. Cæterùm[y] sextus unà cum[z] septimo,[a] octauo y 3 ta.
&[b] nono contrarij motus, quum simul tenduntur, duces sunt. pedem enim sursum ad tibiæ z 6 ta.
anteriora flectũt, motu sanè nõ æquè atque posteriores digno & ualido. Si uerò alternatim cum a 6 ta.
posteriorẽ tibiæ sedem occupãtibus musculis cõtrahuntur, in hoc illud'ue latus pedem agent, b 4 ta.
atque ita, qui flexionis extensionisque autores sunt, etiam motus in latera appositissimè obeunt.

DE MVSCVLIS PEDIS DIGITOS MOuentibus. Caput LX.

Pedis digitorum motus. DIGITI pedis ijsdem prorsus motibus aguntur, quibus quatuor manus digitos duci relatum est. Pedis enim pollicis (qui duobus tantum ossibus donatur) primum internodiũ pari omnino ratione cum primis reliquorum digitorum internodijs flectitur, non autem ut in manu, opposito flexu alijs digitis obducitur. Atque hic primorum articulorum flexus, aut rectus est, aut in alteram partem modicè inclinans, quemadmodum primos quatuor manus digitorum articulos moueri diximus. Secundũ autem pollicis internodium, & secunda quoque & tertia reliquorum digitorum internodia, simplici duntaxat ac in neutrum latus uergenti donantur flexione ac extensione, nullo interim proprio motu in latus (quemadmodum neque manus digiti) prædita. quum interim prima internodia & adductionis & abductionis motum in pede nõ minus quàm in manu nanciscantur. Cæterùm ut motus digitorũ manus & pedis par quodammodo est ratio, ita ferè etiam similis

milis musculorum in utrisque est series. Vnde etiam in illorũ descriptione non inopportunè eundem ordinem, quem in manus musculis obseruauimus, aggrediemur. [a] Primus itaque is futurus est, qui quatuor digitorum secunda flectit internodia, in hoc à manus [b] musculo uarians, quòd breuior sit, & pro sua mole amplior & tenuior, quodque nõ ex tibia (quemadmodum musculus digitorũ manus è cubito) porrigitur. Totus nanque infernã duntaxat pedis sedem occupat, uniuersæ ipsius carnosæ substantiæ pertinaciter subnatum habens [c] ligamentũ, quod lati in manu [d] tendinis uices gerere, iam antea proditum est. [e] Ab inferna itaque calcis ossis sede, & anteriori illius calcis tuberculi parte, quod terræ innititur, primus hic musculus [f] principiũ ducit, partim nerueum, & partim carneum, quod ilico ab exortu prorsus carnosum euadens, sensim dilatatur, multo latius, quàm crassius redditum. Quum uerò mediam pedis longitudinem ad digitos repens [g] superauit, in quatuor carnosas portiunculas dirimitur, quæ inuicem diductæ, & æquales constituentes angulos, singulæ unum producunt tendinem, ad sibi propositum digitum excurrentem. Tendo iste similiter ac in manu, ad primi internodij radicem transuerso ligamento excipitur, quousque longa sectione diuisus, & subiecto sibi tendini [h] uiam præbens, in secundi internodij radicem implantetur, & toti ossis sui longitudini latescens innascatur. Huius musculi beneficio, secundum quatuor digitorum flectimus articulum, eum quàm possimus proximè ad calcem recta linea protrahentes. [i] Secundus uerò & [k] tertius digitorum musculi, tertij quatuor digitorum & secundi pollicis articuli flexus opifices sunt. Atque hi non in pedis planta reponuntur, sed in tibiæ posteriori sede locati, totam illius longitudinem perreptant. Sunt porrò hi, quos [l] quarto pedem mouentium musculo, qui suram constituentium maximus est, proximè substerni, & [m] quinto pedis musculo incumbere diximus. Vt uerò eandem cum quinto pedis musculo sedem occupant, ita quoque illi forma admodum similes sunt. latiores enim quàm spissiores uisuntur, deinde toti carnei in tibiæ regione existunt: & quum ad calcem usque descendêre, ab interno tantum [n] latere non admodum prius arctati, teretem promunt tendinem, peculiari sinu & transuerso ligamento, inter tibiam & calcem, inferiora pedis subeuntem. Eorum itaque [n] prior, qui digitos mouentium secundus censebitur, à posteriori sede connexus fibulæ ad tibiam, [o] enascitur, statim ab ortu carnosus, & latus utcunque, uersus tibiæ extremum prorepens. Toto hoc progressu, maximo suram efformante [p] musculo contegitur: anteriori autem parte qua tibiæ posteriorem sedem respicit, fibulæ posteriori [q] parti attenditur, ipsi etiam aliquandiu adnatus: deinde qui ordine [r] tertius futurus est, externo suo latere ipsi secundo hîc quoque subijcitur. Ilico uerò atque secundus ad infimam tibiæ sedem descendit, ab interno ipsius [s] latere tendinem edit teretem, qui priùs aliquandiu in carne pronasci uisus est. Huius tendinis nomine ad internum calcis latus, ubi talum excipit, [t] sinus insculpitur, qui transuerso [u] ligamento obductus, præsentis musculi tendinem tutissimè deducit. Postquam tendo ligamentum id superauit, pedis inferiora obliquè subit, & inter [x] illos qui quatuor digitos pollici adducere dicentur, & [y] eos qui primum digitorum internodium flectunt, prorepit, totus propemodum ad pollicem contendens. A' præsenti enim tendine ad plantæ ferè mediũ [z] portiuncula diffunditur, quæ aliquot [a] tendinibus eius quem tertium numerabo commiscetur, atque unà cum illis tendinibus ad tertij indicis, & quasi ad medij quoque digiti, articuli flexionem auxiliatur. Reliqua autem tendinis secundi digitos mouentium musculi portio (quæ profectò ualidissima est) ad pollicem uti diximus obliquè perfertur, atque secundùm pollicis longitudinem transuerso ligamento exceptus, in secundi pollicis internodij longitudinem lata insertione implantatur, eius internodij flexionis autor. [b] Tertius musculus, qui quinto pedẽ mouentiũ insternitur, pari prorsus ratione cum secundo digitorum musculo in posteriori tibiæ sede exporrigitur ad internum magis latus, quàm secundus, respiciens. longè enim [c] magis tibiæ ossi, quàm fibulæ innititur. Quum autem ad calcem ferè descendit, atque adhuc latus conspicitur, ab interno ipsius [d] latere teretem promit tendinem, cui peculiarem [e] sinum & transuersum ligamentum Natura fabrefecit, in medio duorum qui hic quoque habentur sinuum. Tertij itaque musculi tendo, hoc ductus sinu, teres adhuc pedis inferiora subit, secundi musculi [f] tendini uersus plantæ cutem magis subiectus, & cum illo X literæ imaginem efformans. Secundi enim musculi tendo ab exterioribus introrsum obliquè in anteriora fertur: tertij autem tendo quodammodo ab interioribus extrorsum contendit, ob id'que in plantæ medio cum secundi tendine decussatim constituitur. Tertij musculi tendo pedis plantam hoc modo subintrans, modicè [g] dilatatur, ac in quatuor alios tendines digeritur, singuli ad unum quatuor digitorum excurrentes, illis'que manus [h] tendinibus respondentes, qui tertium quatuor digitorum articulum inflectunt. Sub primi enim musculi tendinibus occultati,

Primus pedẽ mouentium.

Secundus & tertius.

a 14 tab. Θ.
b 5 ta. Θ.
c 13 ta. ϖ.
d 3 ta. musculi π.
e 2 fi. ca. 33 li. 1 Y, Z.
f 14 tab. X.
g 14 tab. α.
h ut in 5 tabulæ manu iuxta o. aut 6 tabulæ γ per Δ.
i 14 tab. Λ. 15 O.
k 14 ta. Ξ. 15 P.
l 13 ta. Υ. 14 ta. q.
m 15 ta. D, E.
n 14 ta. Λ.
o 14 ta. γ.
p 13 tab. Υ.
q 15 tab. B & S.
r 14 tab. Ξ.
s 14 ta. υ.
t 15 ta. character. 3.
u 1 ta. ν.
x 14 tab. λ & μ. 15 ta. N.
y 15 tab. L.
z 15 ta. Q.
a 14 tab. θ.
b 14 ta. Ξ. 15 ta. P. 1 λ. 2 ϖ. 3 ν. 8 u. 16 e.
c 15 ta. magis A quàm B.
d 14 tab. κ.
e 15 ta. F. et cha. 2.
f 14 ta. Δ.
g 14 ta. θ.
h 6 ta. γ. musculi scilicet ϖ insigniti.

digitorum radices ſubeunt, unà cum [i] primi muſculi tendinibus tranſuerſo [i] ligamento, ut in manu quoque obducti. Vt uerò ad tertium uſq; internodium proreperent, primi muſculi tendines ſectione per longum diuiſos permeant: & latiores redditi, tertij internodij longitudini implantantur. Cæterùm tendini qui indicem adit, & interdum illi pariter qui medio exporrigitur, hoc priuatim obtingit, ut in plantæ medio [k] portiunculam ſecundi muſculi tendinis ad pollicem proficiſcentis nanciſcantur, quæ cum illis digitorum tendinibus omnino coit, & permiſcetur. Interdum uerò quantumuis accuratè ſingula obſerues, à ſecundi tendine nihil porrigi, ſed hunc totum in pollicem abſumi conſpicies. Atque ita ſanè tres digitorum primi muſculi habent, quorum primus ſecundum quatuor digitorum flectit internodium. Reliqui autem duo, ultimi quinque digitorum internodij flexionis opifices ſunt.

i 14 ta. ●.
k 15 ta. Q.

Lib. 3 de Vſu par.
Lib. 2 de Admi. ſectio.

Verùm hîc non ambigo ſtudioſiſſimum quemque, qui accuratiſſimè Galeni loca iam pridem euoluit, atq; ſi rectè ipſius ſenſa tenet, illū ſibi haud conformia dicere, & libros ipſius hîc quoq; uitiatos eſſe intelligit, auidè expectare, quamobrem à Galeno diſſentiam. Cui in præſentia aliud nihil additū eſſe uelim, quàm uerißima me hactenus de pedis digitorum muſculis in hominibus enarrauiſſe, & Galeni loca (ut iam audies) uix ſimijs conuenire. Vt itaque nunc prætercam functionem, quam cum manus digitorum muſculis communem eſſe cenſui, quum [l] ſecundus muſculus ſecundi pollicis internodij flexus autor poneretur, nulla primi articuli, quod ad flexum attinet, facta mentione: quemadmodum [m] tertij muſculi beneficio tertium reliquorum digitorum internodium moueri iam antea ſcripſi. Quum interim ex Galeni ſententia primos etiam articulos duobus poſterioribus muſculis flecti, dictum eſſe oportuerat. Arbitratur enim Galenus, eandem hîc atque in manu horum muſculorum functionem eſſe. Imò exactè in ſecundo de Adminiſtrandis ſectionibus ſuum ipſius perpendens placitum, quo tranſuerſorum ligamentorum ope primos manus digitorum articulos flecti innuerat: dixit ab illis qui tertio digitorum internodio inſeruntur in pede, nō ſolum tertios primosq; articulos in flexionem duci, uerùm primum, ſecundum & tertium internodiū ipſorum ope flecti. quod ſanè neceſſum eſſet, ſi modò tranſuerſi ligamenti ui tendines illa quibus tantū incūbunt, oſſa mouere donaremus. At ita non ſuffecerat adhuc illis [n] tendinibus, quos nos tertiū internodiū flectere diximus, à Galeno inſigne illud flectēdi munus aſſcribi, quinetiam [o] primum muſculum, qui ſecūdis quatuor digitorum internodijs inſeritur, prima quoq; internodia flectere, orationi addendum uenerat. quum & illius muſculi tendines eodem cum alijs tendinibus in primo digitorum oſſe ligamēto obuelentur.

l 14 tab. A.
m 14 ta. Z.
n 14 tab. ●.
o 14 ta. ●.

Primus & 2 & 3 muſculi quo modo in ſimijs ſe habeāt.

Cęterùm functione poſtpoſita, qualiter in caudatis ſimijs pręſentes muſculi habeant enarrare nō grauabor, haud interim immemor Galeni loci, quo tendines nō eodem ſemper modo permiſceri tradidit, ne fortè quis me ipſius dogmata nimis perfunctoriè arbitretur expendere. Simiæ igitur primū muſculū, quo ſecunda digitorū flectuntur internodia, cū hominibus cōmunem habent: at tanto longioribus donatū tendinibus, quāto interuallo ſimiæ pes hominū pedē unà cū digitis in longitudine pro proportione ſuperat. Secundus quoq; & tertius in tibia eodē modo ſimijs atq; hominibus collocantur. quū tamē tendinē educūt, nō ex altero latere illū promūt, ſed cæterorū muſculorū modo coarctati illū emittunt. quod etiā in ſimiarū quinto pedē mouentiū muſculo uſu uenit. Deinde tendines quoq; pedis plantā ut in hominib. ſubeunt, & ubi x literæ inſtar inſectionē moliuntur, ſecundi muſculi tendo tendini tertij muſculi prorſus permiſcet, atq; ex ambobus unus quodāmodo conſurgit tendo, à quo tranſuerſim portiuncula ad pollicē fertur, illi prorſus ſimilis quā in caudatarū ſimiarū manu à tendine indicē accedente, in uolæ medio ad pollicē ferri retulimus. Reliqua uerò huius permixtionis pars in quatuor tendines diuiditur, eam portionē quæ pollici exporrigitē molè uincētes. hi ut in homine ſub primi muſculi tendinibus deducti, tandē latiores redditi tertio internodio inſerūtur.

Hæc ex hominis fabrica ſunt obuia.

Muſculi primos articulos flectentes, tertium muſculū in numero ſuccedentes, ac decem nobis enumerati.

[p] Muſculi primos digitorum pedis articulos flectentes, in homine illis ferè reſpondent, [q] qui in extrema manu inter poſtbrachialis oſſa conduntur. uerùm in pede ita exactè ac in manu diſtingui nequeunt. Rudis enim indigeſtaq; moles in planta conſpicitur, quæ ad amuſſim carnea eſt, & fibris rectis interſtincta. deinde ſecundùm pedij longitudinem ducta, & illius quoque interualla opplens, in quinq; digitorum radicem implantatur, utrinque ad primi internodij latus uerſus interiora inſertionem tentans. Hanc ſanè carneam molem ex ſententia in muſculos proprios, quemadmodum in manu ſubdiuidere nequeo, quantumuis etiam ſibi implicatas quaſdam inſcriptiones commonſtret. Vtcunque ſit, hæc non minus quàm in manu ualida eſt, & primorum articulorum flexionem perficit, quam primus pollicis articulus parē cum primis quatuor reliquorū digitorū flexione adipiſcitur. Vnde etiā carneæ illius molis [s] pars ad pollicem porrecta illis reſpondet partibus, quæ cæteros digitos adeunt. Integrū itaq; erit propter obſcuras impreſſiones, & quandā cum manus muſculis imaginem,

p 15 tab. L, deinc.
q 8 tab. ſub Δ
r 2 fi. ca. 19 li. 1 r.
s 14 ta. ●.

&

& parem quoque functionem, hîc decem musculos quinque digitorum primis articulis in flexione famulantes enumerare, ut bini ad singulos digitos referantur, atque hi decem tribus reli-
4 t. r. 1 a quis flexionis autoribus asscribantur. [t] Decimusquartus igitur, cui quatuor digitos exten- *Decimusquartus.*
a. 3 r. 5 Ω. dendi munus concreditur, in anteriori tibiæ sede locatus, sub [u] sexto pedem mouentiū muscu-
u 3 ta. r. lo reconditur. A' tibiæ enim osse, qua fibulæ sub genu articulo connectitur, hic musculus ner-
4 ta. cha ract. 10. ueum assumit [x] principium, quod ilico ab exortu carneum euadens, recto tramite deorsum uer-
4 ta cha ract. 11. sus pedem descendit, in medio propemodū [y] ductu carnosam sui [z] portionē ab externo latere
4 tab. Ω. diffundens: quæ deorsum protensa, ea est quā nonum inter pedem mouentes musculos recensuimus. Postquam uerò decimusquartus digitos mouens musculus hanc eduxit portionē, car-
a 1 ta. a. nosus adhuc deorsum tantisper fertur, dum transuersum [a] ligamentū à tibia in fibulā pronatū,
4 ta. cha ract. 12. anterioremq; tibiæ sedem occupans, contingat. Ibidem enim in [b] tendinem degenerat, qui per id ligamentum ueluti per anulum prorepit, ac priusquam ligamentum prætergreditur, in quatuor alios tendines scinditur, qui per pedis superiora æquales angulos constituentes, ad quatuor digitos pertingunt, ac toti illorum longitudini ampliores redditi inseruntur, & simul tres
5 tab. Φ. 1 illorum articulos extendunt. [c] Decimusquintus musculus ad pollicem spectat, & in anteriori *Decimusquintus.*
b. γ. 2 Θ. 3 tibiæ sede collocatus, partim nuper commemorato [d] musculo subijcitur, partim uerò illius in-
4 cha. 14 terno lateri exporrigitur. A' tibiæ enim ossis [e] externo latere, ubi membraneum [f] ligamentū tota
ta. cha. 7. tibiæ longitudine fibulam tibiæ ossi colligans, ab ipsa educitur, hic musculus principiū sumit,
d 4 ta. r. quod carnosum in ea sede incipit, qua iā tibiæ os à fibula dehiscit. Hinc musculus deorsum pro
1, 3 fi. ca. tensus, ac ligamento illi pertinaciter adnatus, anteriorem tibiæ ossis sedem adit, ac in [g] tendinem
31 li 1 f. finiens, per transuersum [h] ligamentū in anteriori tibiæ regione consistēs ducitur. dein per pedis
15 ta. T in ter R, S. superiora ad pollicē prorepēs, toti ipsius longitudini inseritur. Huius musculi beneficio pollex
3 ta. cha ract. 5. in neutrū latus insigniter uergens extendit. Neq; alius ex tibia homini in superiorē pollicis sedē
h 1 ta. d. inseritur. Verùm [i] alius toti pedis superiori regioni secundū longitudinē obductus, externo su- *Musculus in superiori pedis sede locatus, & pollicē tresq; ipsi proximos digitos extrorsum abducens, & numero 16.*
tab. r. 6 perioris pollicis sedis lateri tēdinē inserit, cuius ope pollex alijs digitis adducit. Iuxta latus enim
Ω. 2 π. 5 tali, [k] ubi calcis ossi os tesserā referens coarticulat, ab huius sedis ligamētis ampla moles carnea
b. chara. 17. 7 d. enascitur, quæ antrorsum obliquè uersus digitos porrecta, in quatuor carnosas partes dirimit,
fi. ca. 33 quæ singulę deretē efformant tendinē. Horum quatuor tendinū intimus pollicis externo lateri
b. 1 cha. 4 ad Δ. uersus superiora inseritur. Secundus ab hoc, indicis externo lateri implantatur, tertius uerò medij digiti, quartus autē anularis, adeò ut solus paruus huiusmodi tendine destituatur. quanquā semel & admodū obscurè illi quoq; exiguū tendinē exporrigi animaduerterim. Horū tendinū beneficio, quatuor digiti illis donati, in externū latus abducunt. Num uerò huiusmodi carneū corpus in hos deductū tendines, unius aut pluriū musculorū uice numerandū sit, nō uehementer instandū arbitror, quū in ortu unicus uideatur esse musculus, et postmodū uti diximus, plurimū in quatuor tendines subdiuidat. Verùm ex Galeni sententia, duo hîc essent musculi, quorum unus indicē & mediū à pollice abduceret, alter uerò anularē & paruum extrorsum in latus amoueret, deinde ex tibia in pollicē alius insereretur, eius tendinis uicē supplens, quem ab hoc carneo corpore in pedis superiori sede locato, in pollicē inseri cōmemorauimus. Verùm nō mirum est Galeni descriptionē hîc plurimū à nostra uariare, quū insigniter ibidē simiæ ab hominum constructione differant. Illis nanq; in pollicis superiora à tibia duo exporriguntur musculi, quemadmodū in manu accidit, deinde duo in superiori pedis sede repositi uisuntur, quatuor digitos à pollice abducentes. Age igitur doctrinę gratia, in homine nobis enarratū iam muscu-
tab. π. 9 losum corpus unius loco habeatur, sitq; is pedis digitos mouentiū decimussextus. [l] Decimusse-
Λ. 13 c. ptimus igitur in externo latere pedis reponitur, insignis utcunq; musculus, & ab externo latere *Decimusseptimus.*
7 fig. calcis ossis, ubi id [m] tuberculū quoddam gerit, nerueo principio enatus. Atq; hoc quidem illud
43 li. 1 f. est, quod ferè in medio longitudinis ossis calcis extuberat, huius quem nunc narramus musculi gratia efformatum. Principium musculi non procul ab exortu carnosum efficitur, exquisiti musculi formam exprimens. Priusquam uerò ad primum parui digiti articulum pertingat, in teretem finit tendinem, externo lateri primi illius ossis insertum. Hic musculus quum ualidus admodum sit, etiam si paruus digitus à decimosexto nullum tendinem exigat, eius digiti abductionem plus satis perficit, quemadmodum etiam in hominis manu factum esse affir-
3 tab. f. mauimus. [n] Decimusoctauus interno pedis lateri secundùm totam ipsius longitudinem pro- *Decimusoctauus.*
a. r 6 X. tenditur, muris quoque effigiem proximè exprimens. à ligamentis enim calcem talo conne-
13 p. 14 t. ctētibus nerueum assumit principium, quod crassius carnosiusq; effectum, tandem in teretem degenerat tendinem, externo lateri prioris articuli pollicis implantatum. Huius musculi beneficio pollex introrsum à cæteris digitis abducitur. In simijs adhuc unus est à pedij osse indici præposito in pollicem pronatus, ac illum indici quàm potest proximè admouēs, quo homi-

Quatuor musculi, digitos quatuor pollicem adducentes, seu 19, 20, 21, 22.

nes destituuntur. Quare etiam post decimumoctauum in homine[o] quatuor tantum adhuc supersunt musculi, quatuor digitos in internum latus ducentes, qui similiter atque in manu, illis[p] tendinibus exporriguntur, qui tertium digitorum flectunt internodium. Quamuis in hoc pedis musculi à manus uarient, quòd illi non à tendinum inuolucris horũ modo, sed à calcis osse exoriantur. A' ligamentis nanque ossa tarsi posterioribus pedis ossibus in planta colligantibus musculorum corpus enascitur, quod in quatuor postea graciles diductum musculos, interno quoq; lateri quatuor digitorum inseritur. Si itaq; carneam hanc molem quatuor musculorum loco habueris, omnes pedis digitorum in homine musculi, duo erunt & uiginti. Si uerò unius loco id corpus numeraueris, tantum erunt decem & nouem. Rursus prout id[q] corpus, quod pollicem & tres ipsi proximos digitos in externum latus ducere dixi, in plures dissecueris, numerum quoq; augebis.

o 14 ta. ... 15 tab N. *p 14 tab. ... dein v.* *q 6 tab. ...*

DE LIGAMENTIS ILIVM OSSA SACRO colligantibus, & coxendicis ac genu articuli, deq; reliquis omnibus quæ in tibia & pede habentur ligamentis. Caput LXI.

Ligamenta sacri ossis cum ipsis adnexis.

Perpauca ligamenta delineauimus, et quũ membranea sint ab ossiũ potissimũ circũscriptionibus petẽda et confingenda ueniunt.

LIGAMENTVM ilium os sacri ossis lateri colligans, robustũ est, & membraneum, uniuersam commissuram ambiens. Portio tamen ipsius in medio, ubi inuicem ossa committuntur, sese inserit, ac ita ualida crassaq; efficitur, ut cartilaginei ligamenti naturam prorsus repræsentet, cuius beneficio, & demum cartilaginis quoq; interuentu, ilium os sacro ualidissimè nectitur. Quemadmodum igitur cartilaginis intercessu, & ligamento orbiculatim commissuram ambiente, pubis ossa inuicem connectuntur, ita quoq; iliũ os sacro coarctatur. Præter hæc sacri ossis ligamenta[a] aliud ex latere connexus quinti ossis sacri cum sexto quodammodo teres enascitur, atq; in acutum processum coxendicis ossis inseritur. Quin etiam ab eodem sacri ossis latere, in ossis coxendicis appendicem, aliud[b] ligamentum enascitur, quod unà cum prædicto ossa hæc firmiùs connectit, & præterea recti intestini, & musculorum ipsius fulcrum existit. Postremò in pubis ossis foramine[c] membrana uisitur, illi omnino similis,[d] quæ secundùm cubiti longitudinem radium ulnæ colligat. substantia enim huic ad amussim respondet, & fibris constat deorsum in latus obliquè procurrentibus. Ligamenta femur coxendicis ossi adnectentia, duo magis præcipua censentur,[e] unum orbiculatim articulum amplectens, cuiusmodi etiam alijs articulis est commune. Cæterùm ne aliquando femoris caput luxaretur, quoties uarijs motibus femur magnam corporis molem sustentans mouetur, ligamen hoc quod diximus, crassissimum robustissimumq; euasit, nulli ligamento ex his quæ articulos circundant, crassitie secundum. Et tanti momenti ususq; id ligamentum Græci esse putarunt, ut etiam totius articuli nomine illud ἰσχίον appellare non dubitauerint. Quin etiam huic ligamento articulum ambiente, non solum priuata crassities duritiesq; accessit, uerùm hoc peculiariter sibi uendicat, quod neq; capitis femoris, neq; acetabuli ossis coxendicis supercilio inseritur, aut ab illis prodit: totam enim femoris ceruicem ambit, illi nusquã quàm ad magni femoris processus radicem orbiculatim circumnatũ, reliquæ autẽ parti tantum citra omnem connexum incũbit. deinde acetabuli supercilio non adnascitur, sed paulò supra supercilij radicem ossi coxendicis. Atq; hîc prouidè Natura ab aliorum articulos ambientiũ ligamentorũ fabrica reclinauit. nam si aliorũ ligamentorũ ritu supercilijs connatũ fuisset, neutiquã oblongum femoris caput aptè moueri permisisset. Quod sanè ad amussim spectabis, quum inter secandum femora inuicem adducere, & rursus abducere conaberis. Mirum enim dictu est, quàm femoris caput antrorsum extra sinum fertur, dum alterius pedis calcem, ueluti perpendiculi lineam, medio interioris lateris alterius pedis adhibemus: quod in illo pedum situ fieri cernimus, quum in choreis notam, quam bis simplicem uocant, hocq; signo .ſſ. indicant, erecti fingimus. Ad hæc, præter quàm quòd coxendicis ossis sinus admodum cauatus est, aliud adhuc ligamentum orbiculatim sinus supercilio adnascitur, quod sinum adauget, & eorum ligamentorum naturæ participat, quæ cartilaginea sunt. Verùm id cauitatem non solum auget, sed etiã in causa est, cur minus ossis supercilium in uehementibus femoris motibus, quum fragile sit, abrumpatur: sua enim duritie ligamentum impetui resistit, & sua mollitie cedens, eundem exoluit. Porrò[f] aliud coxendicis articulo peculiare ligamentum teres est, & adeò durum, ut cartilagineus neruus meritò ab alijs appellatus fuerit. Hoc ex medio capitis femoris enatum, non in acetabuli centrum inseritur, at in humilimam ipsius sedem,[g] ubi adeps, non autem cartilago, sinui oblinitur. Haud secus quàm si Natura ad superiora primas femoris luxationes futuras metuisset,

Membrana pubis ossis foramen occupans.

Femoris ad coxendicis os.

a 13 tab. O. *b 10 ta. ...* *c 14 tab. b.* *d 7 ta. V inter S, T.* *e fi. ca. 1 P, P.*

tuiſſet, quum corporis truncus tot oneribus grauatus, femoris capiti tum præcipuè innititur, quum baiulos tot ſæpè centenis libris onuſtos incedere, atq; ita uiciſſim uno pedi inſiſtere animaduertimus.

h Pete hæc ex figura 1 ca. X, S, V, T, & cæ.

Ligamēta genu articuli.

[h] In genu uerò articulo, præter commune ligamentum omnibus obductum articulis, alia quædam ualida robuſtaq; rerum Opifex fabrefecit. quando enim quinque ſunt genu articuli regiones; anterior, poſterior, interior, exterior, & media, ſingulis peculiare quippiam Natura præpoſuit. Anteriori quidem, quæ membraneo ligamento prorſus deſtituitur, & tamen regio admodum fallax, & ſummopere laboratura eſt, [i] mola patellaúe ſimul cum illam continentibus tendinibus prætenditur: quæ quum abundè articulum ſtringat, nullo hîc opus erat ligamento, neq; etiam (ut dixi) membraneo, omnes articulos ambiente. Poſteriori ſimiliter laboraturæ, robuſtum neruoſumq; ligamentum præponitur, quod ex media poſteriori tibiæ regione originem capiens, rectà ſurſum fertur, & bifidum [k] utrorumq; femoris capitũ poſteriori ſedi, qua maximè illa dehiſcunt, implantatur. Cæterùm mediæ regioni duabus nuper dictis digniori maioriq; egenti firmamẽto, Natura ualidiſſimum & cartilagineum largitur ligamentũ, quod ex tota prominẽtiori inter duos tibiæ ſinus [l] parte enatum, femoris poſteriori parti, qua ipſius capita maximè inuicem diſtant, cum paulò antè dicto inſeritur. Verùm pręter hoc ligamentum interdũ adhuc mucoſum quoddam & gracile reperias, in medio genu articulo locatum, in anteriori nuper dicti regione: quod ſimiliter à tibia in femur pronaſcitur. Exteriori regioni iniurijs magis quàm interior patenti, teres quoq; obductum eſt ligamen, femoris & fibulæ tibiæq; os inuicem colligans. Huius ligamenti humilius extremum, capiti [m] muſculi ſubſternitur, cuius tendinem ad poſteriora inferioris fibulæ appendicis perreptãtem, ad pedis os pollici præpoſitum protendi relatum eſt. Porrò interior genu regio, quæ cæteris omnibus & minus erat motibus famulatura, & ijs quæ cruri lædendo occurſant minus obuiatura, ligamen nanciſcitur, iam dicto tum gracilius, tum mollius. Quod etſi ex interiori femoris latere enaſcatur, in tibiæ tamen latus non inſertatur, ſed uelut ad aliud exterius in tibiæ priora maiori ſua portione contendit. Cæterùm præter hæc omnia, peculiaris huic articulo, quemadmodũ ſuperiori libro ſcripſi, [n] cartilago inijcitur, quæ duritia exquiſitę cartilagini nonnihil cedit, atq; cum ligamento quippiam cõmune exigit. Quantum uerò ad articuli genu ſecuritatem ea cartilago ualeat, illic quoq; diximus. nunc autem in exteriori ipſius circumferẽtia, qua quodammodo ex articulo eminet membraneis ligamentis ex ipſa prodeũtibus, femori & tibię colligari, additum eſſe uoluimus.

i 8 ta. k.
k 1 fi. ca. 30 lib. 1 E, F.
l 7 fi. ca. 31 lib. 1 I inter F, G.
m 6 tab. 4.
n 8 fi. cap. 31 lib. 1.
o fig. 1 cap. Y.

Liga. fibulã tibiæ oſſi committentia.

[o] Ligamen fibulam tibiæ iuxta genu articulum colligans, forte quidem eſt, ſed ut in aliorum oſſium commiſſuris, ab exteriori tantum parte oſſium connexum circũdat. Quà uerò tibia fibulaq; inuicem dehiſcunt, per totam oſſium longitudinem [p] ligamentum membraneum habetur, illi par [q] quod in cubito repoſitum eſſe cõmemorauimus. atq; id à tibiæ oſſe in fibulam porrigitur, fibris intertextum à tibiæ oſſe deorſum obliquè in fibulam excurrentibus. Quemadmodum uerò conformatione hoc tibiæ ligamentum cubiti ligamento reſpondet, ita etiã parem cum illo uſum præſtat. fibulam enim tibiæ alligat, & interſtitij ritu anteriores tibiam occupantes muſculos à poſterioribus dirimit, illiſq; qui ipſi adnaſcuntur, exortus robur porrigit.

p fi. 1 ca. a.
q 7 tab. V inter S, T.

Pedis ligamẽta tranſuerſa.

Pedis ligamentorũ nonnulla prius expoſita ſunt, [r] tranſuerſa nimirum, quæ tendinibus obducuntur: quorũ quædã ad oſſium cõmiſſuram ſimul faciunt, alia uerò duntaxat munimenta quędã tendinũ, & ne illi è ſuis ſinibus exurgant, uincula exiſtunt. Sunt uerò tranſuerſa pedis ligamenta, ſi obiter conſiderẽtur, tria. [s] Primũ in anteriori tibiæ ſede ad ipſius cum pede articulum conſiſtit, atq; ad tibiæ os & fibulam refertur: hoc enim oſſa connectit, & plurimos tendines tranſmittit. Iſtud utcunq; perpendas, unũ ſimpliciter eſt. [t] Secundum ab interno malleolo in calcis os inſeritur, atq; oſſium quoque alligationi auxiliatur. ſi uerò exactè diuidatur, tres anulos, & ueluti tria ligamenta efformare uiſitur, quæ priuatim ad ſuos quoſque ſpectant [u] ſinus, trium tendinum nomine, ut & ipſi tres ſunt, exſculptos. quorum calci proximus [x] muſculi tendinem admittit, qui pollicis ſecundum flectit internodium. Sinus huic accũbens, ſecundusq; [y] tendini uiam præbet, tertios quatuor digitorum articulos flectenti. Tertius uerò ſinus unà cum ligamento in poſteriori interioris malleoli ſede repoſitus, à Natura illi tendini præparatus eſt, quem [z] muſculus efformat, inter pedis motores quintus. [a] Tertium porrò tranſuerſum pedis ligamentum à fibula in calcem fertur, atq; ad oſſium ita colligationem iuuat: qua autem duobus ſinibus obducitur (quum illi ſinus duobus oſſibus ſimul non ſint communes) tantum tendinibus famulatur, [b] ſeptimi & [c] octaui muſculorum pedem mouentium.

r 1 ta. A, v. 2 tab. Δ, Λ, Σ, Γ.
s 1 ta. Δ. 2 Δ & Λ.
t 1 tabu. v. 2 ta. Γ.
u 15 ta. cha. 1, 2, 3.
x 14 ta. Λ.
y 14 tab. x & θ.
z 15 ta. D, E.
a 2 ta. Σ.
b 2 ta. X.
c 2 ta. Ψ.

Alia pedis ligamenta oſſa tantum cõmittentia.

Ad hæc, in inferna pedis digitorum regione tranſuerſa ligamenta perinde conſiſtunt, ac in manu. Verum præter tranſuerſa ligamenta, quæ etiam prius expreſſimus, in pede alia permulta habentur. Primum ex tibiæ oſſe in fibulam procedens, inferius tibiæ oſſi fibulam colligat, membraneum ſimiliter ac aliorum articulorũ ligamenta exiſtens. Deinde & aliud quoq; reliquis articulorum

ligamentis respondet, quod uniuersum articulum tibiæ cum talo amplectitur. Post hæc quatuor sunt ligamenta cartilaginosa, ex quibus nonnulla in alto conduntur, alia exterius ossa ambiunt, quæ simul omnia talum quatuor quibus firmatur ossibus connectunt. Primum ex internis tali partibus, quibus interno malleolo excipitur, originem obtinet, & in tibiæ ossis partem, quæ talum respicit, innascitur, id os talo colligans. Secundum exterius est, interiorique respondet, fibulam talo nectens. Tertium cæteris robustius, & admodum insigniter cartilagineum, ab inferiori tali sede propter ipsius ceruicis radicem, nimirum quà calci is committitur, principium ducit, & calci inter duas quibus talo coarticulatur, commissuras innascitur. Quartum tali caput ossi nauiformi connectit. Ex tali enim ceruicis termino originem ducens, iam dicto ossi inseritur, uniuersumque ambit articulum. Verùm præter cartilaginea hæc, membraneum aliud ligamentum omni ex parte calcis cum talo obducitur articulo, & ualidum quoque aliud à tali ceruice in tesseram imitans os implantatur. Porro ligamen calcis os huic tesseræ simili ossi committens, robustum quoque est, & cartilagineum, sed duntaxat articulum amplectitur. Quemadmodum uerò in manu brachialis ossa inuicem durissimis cartilagineisque ligamentis colligantur, ita quoque tarsi ossa tum inuicem committuntur, tum etiam ossi cymbam imitanti adnectuntur. Validissimum autem & peculiare uinculum in inferiori parte tarsi ossa obtinent, quod non solum extrema uincit, imò penitiùs singulis insertum, ossium quoque media inuicem constringit. Pedij autem & digitorum ligamenta manus ligamentis correspondent. Sunt enim omnia membranea, his tantum exceptis quæ superiori pedij ossis interuallorum parti immittuntur. illa siquidem cartilaginea sunt, & in profundo articuli genu repositi[d] ligamenti naturam referunt.

Hæc nulli[illegible] proposuimus, sed ex ossium delineationibus petantur, ex figuris scilicet ca. 31 & 33 lib. 1.

d fi. ca. 2 X.

MVSCVLORVM IN TIBIA ET PEDE SEdem obtinentium, & ligamentorum omnium quæ hactenus non resecta sunt, administrandi ratio, musculorumque qui tibiam & pedem occupant, numerus. Caput LXII.

SI modò omnes musculos pedis ac digitorum motibus famulantes memoriæ confirmandæ causa in suis sedibus ordine recensebis, in posteriori tibiæ sede, primùm[a] duo occurrent, à radice inferiorum femoris capitũ ducentes originem, & suræ non mediocrem portionem effomãtes. post hos sese exhibet[b] qui totius corporis longissimum promit tendinẽ. Sub hoc suræ[c] maximus, seu pedem mouentium quartus consistit, in calcem ualidissimè cum nuper commemoratis insertus. Huic succumbit[d] qui pollicis secundum internodium flectit, deinde[e] qui quatuor digitorum tertij internodij flexionis præcipuus autor est. omnium autem intimus habetur,[f] qui pedem in posteriora ducens, uni ex tarsi ossibus implantatur: adeò ut iam omnes posterioris tibiæ sedis musculi septenarium constituant numerum. præter[g] musculum in poplite latitantem. Si enim & illum posterioribus tibiam amplexãtibus musculis adnumerare uisum fuerit, octo tunc in posteriori tibiæ sede constitues. In anteriori tibiæ sede unà cum illis,[h] qui propriè externum ipsius latus occupant, sex numero descripsimus.[i] Primus quidem, qui pedij ossi pollicẽ sustinenti inseritur.[k] Secundus, qui quatuor digitos extendit. atque huius[l] portio, quæ in pedij os minimo prælocatum digito inseritur, tertius erit. Aut si hanc portionẽ à secundo non distinxeris, iam duo duntaxat hactenus tibi in anteriori tibiæ sede habentur. At age, tres esse dona, ac[m] quartũ enumera, cuius ope pollex extenditur.[n] Quintus uerò, qui fibulæ exporrectus, pedisque inferiora subiens, in os pedij pollicẽ sustentans inseritur.[o] Sextũ autẽ, qui iam dicto succũbens, pedij ossi ante minimũ collocato implantatur. In inferiori pedis sede[p] ligamentũ primũ sese offert, lati tendinis uicẽ gerens: postmodũ[q] musculus secundum quatuor digitorũ os flectens, deinde[r] utrinque ad huius latera unus, hic quidem pollicẽ introrsum ducens in latus, ille uerò minimum extrorsum abducens. post hos in conspectum ueniunt[s] tendines, tertia quatuor digitorũ internodia flectentes: quibus exporriguntur[t] quatuor illi musculi, quatuor digitos pollici admouentes: omniũ autẽ intimi illi consistunt,[u] qui primos digitorũ articulos flectunt. In superiori autẽ pedis sede illud duntaxat[x] musculosum corpus reponitur, quod pollicẽ & tres illi proximos digitos in latus externũ abducit. Cęterum hæc musculorũ series, etiam sectionis rationẽ cõmonstrat, quam in eo crure conspicaberis, in quo iam antè tibiã mouentes musculos resecuisti. Per suræ itaque longitudinẽ sectio in cute & adipe & carnosa mẽbrana ad calcem usque ducetur, deinde alia ab interno pollicis latere ad calcẽ usque, & hinc per pedis exteriora ad paruũ usque digitũ tentabitur, adeò ut uniuer-

Quot musculi in posteriori tibiæ sede consistant.

Quot in anteriori tibiæ sede.

Quot in pede.

Administrationis series.

a 12 tab. Φ, Ψ. b 13 tab. Φ. c 13 tab. Ψ. d 14 ta. Λ. e 14 tab. Ξ. f 15 tab. D, E. g 14 tab. Γ. h 2 ta. χ, ψ. i 3 tab. Ψ. k 4 tab. Ψ. l 4 tab. Ω. m 5 ta. Φ. n 6 ta. Φ. o 6 tab. Ψ. p 13 tab. π. q 14 ta. Θ. r 13 ta. ρ, σ. s 14 ta. δ, ε. t 14 tab. λ. μ 15 ta. N. u 15 ta. L, C. x 6 tab. Ω.

uniuersam tibiæ & pedis cutem auferre possis, ea tantum relicta quæ plantam induit. Quum primùm igitur laniorum more hoc præstiteris, acutiori nouacula à calce cutem adimes, per adipem transuersis semper ductis sectionibus. In quo opere attento animo cutis connexus spectandus uenit, qui ad liuescentem perficitur[y] sedem musculi secundum quatuor digitorum os flectentis, num scilicet tendo aliquis citra adipis interuentum cuti proximè adnascatur: ac deinde quum nullus erit tendo, cuiusmodi ligamentum id censere debeas, quod ego nunc primus lati tendinis in manu uices gerere dixi. Vbi hæc (adhibita sectioni quoque simia, aut si eius copia non detur, cane) hæc in pedis planta eo diligentius, quo ego hic tibi plura recensuerim paradoxa, intuitus fueris, ad tibiam te conferes, ligamento illo à musculo qui secundos quatuor digitorum articulos flectit, nondum deraso. Atq; hic omniũ primum spectabis, quî ex tota excarni tibiæ ossis[z] sede membraneũ ualidumq; ligamentũ prodit, quod pertinaciter omnibus in tibia repositis musculis obnascitur, & eorũ summas superficies unà connectit, & ueluti uinculi usum præstat, cuius beneficio musculi in sua sede non errantes, continentur. Mox nouacula, aut cultello à femoris inferioribus capitibus,[a] duorum musculorum principia liberabis, quos primos in posteriori tibiæ sede dicebam occurrere. In horum capitum dissectione aliud nihil cauendum est, quàm ne cum externo musculo, tertij[b] musculi caput ab externo femoris capite unà imprudens adimas. Illud enim capitulum opportunissimè seruatur, donec primos duos à quarto eo usque diuulseris, ut iam amplius communem illorum tendinem à quarto[c] dissecare non ualeas. Reflexis itaque his duobus, tertij quoque caput liberabis: quod in manu sinistra assumens, à quarto[d] musculo deorsum uelles: atque id citra negotium tantisper feceris, dum ad quarti musculi internum latus peruenias. hic enim cultello acutiori à subditis ad calcem usque est dissecandus. Dein ipsius insertio tanto accuratiùs est animaduertenda, quanto hæc in hominibus à simijs magis uariat. Hoc itaq; à calcis osse liberato, pedem mouentium quartum, & totius suræ maximum musculum suo exortu libera, & utrinque ad ipsius latus, quà subditis incumbit corporibus, longam sectionem ducito, quæ membraneum id ligamentum inuolucrum'ue diuidat, cuius auxilio musculos inuicem externa superficie connecti diximus. Siquidem ilico atque musculum suis lateribus & capite liberaueris, promptissimum erit illum à subditis ad calcem usque detrahere. Vt uerò accuratiùs insertionem spectes, profuerit illum proximè ab osse acutiori nouacula separare, & dein studiose expendere, num fortassis aliqua tendinis huius portio latum in pede produceret tendinem. nam & id quoque semel Galenus uidetur innuere. Tempestiuum itaque erit, à[e] musculo quatuor digitorum secundum internodium flectente,[f] ligamentum illud abradere, quod ego tendinis lati uicem gerere protuli. Deinde sedulò à calcis osse,[g] musculus ille liberabitur, qui paruum digitum in externum latus abducit, & statim ille[h] qui pollicem in internum latus à cæteris digitis amouet, ut[i] musculus quatuor digitorum secundum articulum flectens sese offerat, isq; à calcis osse liberari queat, ac postmodum ad digitorum radices duci. In tendinum uerò ipsius administratione, pari modo ut in manu fieri præcepimus, cultello exiguo transuersum digitorum ligamentum secundùm ipsius longitudinem diuides, ac deinde qualiter subditos tendines transmittant, atque in secundos articulos inserantur, spectabis, sectionem rursus ad tibiæ posteriora conferens. Iam enim in poplite latitans[k] musculus adeò pulchrè occurrit, ut ipsius naturam non minus atque ego illam describere possim, intueri ualeas, & non oscitanter animaduertere integrum sit, num uel minimum tibiæ flexioni opitulari queat. Hæc intuitus, illum à genu articulo liberabis: & nisi articulum ad ligamentorũ inspectionem seruare propositũ sit, nihil prohibet à tibia femur liberare, quo cõmodiùs tibiam & pedem postmodum pertractes. Absecto igitur, aut relicto ut lubet femore,[l] musculũ secundum pollicis flectens internodiũ, suo principio liberatum à subditis ad calcem usq; detrahes. Deinde & illum quoq; similiter auelles,[m] qui tertium quatuor digitorũ os flectit. Vt iam utroq; ad suos sinus deducto, transuersa ipsorum ligamenta, longa sectione diuidere, ac postmodum ipsorum x literæ instar in cubitum examinare liceat. Ille enim è uestigio obuius est, quũ ex suis finibus detractos tendines à pedis plãta deorsum reflectis: neq; ita duntaxat incubitus ille cõspicitur, imò etiam[n] portiuncula se offert à musculi pollicem flectentis tendine, illi admixta tendini, qui tertium indicis internodiũ flexurus est. Quinetiã hac administratione occurrunt[o] musculi quatuor digitos pollici adducentes, quos à calcis osse liberatos atq; ad insertionẽ perductos, unà cum tendinibus quibus illi porriguntur, adimere conuenit, ut[p] carnea moles primos digitorum articulos flectens inspiciatur. quam ex tuo arbitratu, aut prorsus à pedij ossibus abrades, aut illis connexã sines. Iam[q] musculus, qui adhuc in posteriori tibiæ sede reliquus est, quiq; pedis motibus famulatur, à fibula & tibiæ osse, & horum membraneo ligamento ad posteriorem usq; interni malleoli sedem liberabitur,

Left margin references: y 13 tab. π. — z 11 ta. x, y. — a 12 tab. φ, τ. — b 13 tab. φ. — c 8 tabu. τ ab ς. — d 13 tab. χ. — e 14 ta. Θ. — f 13 ta. π. — g 13 ta. ς. — h 13 ta. ρ. — i 14 ta. Θ. — k 14 ta. r. — l 14 ta. Λ. — m 14 ta. Ξ. — n 15 ta. Q. — o 14 ta. λ, & 15 ta. N. — p 15 tab. L, dein e. — q 15 tab. D, E.

Ligamenti latescentis tendinis uicem subeuntis.

Primi & secundi mouentium.

Tertij.

Quarti.

Lib. 2 de Admini. sectio.

Primi digitos mouentium.

Decimi septimi.

Decimiocta ui.

Musculi in poplite latitãtis.

Secũdi & tertij digitos mouentium.

Musculorũ tres digitos pollici adducẽtium, & prima quinq; digitorum ossa flectentium.

Quinti pedem mouentium.

tur, ac peculiari ipſius tranſuerſo ligamēto longa ſectione diuiſo, ad inſertionem uſq; muſculus ille ducetur. Cæterùm iam opportunum eſt, & anteriores tibiæ muſculos aggredi, atque hîc omnium primum tranſuerſum [r] ligamentum ſectione per longum facta diuidere conuenit. In quo opere magna tendinum congeries ſeſe exhibebit, quorum (ut ſingulos ordine intuearis) primùm tendinem attolles, pedem mouentium [s] ſexti. Huius muſculi caput aliorum muſculorum modo, ab exortu liberatum, ad inſertionem uſque ducendum eſt, quod mediocri fit negocio, ſi utrinque muſculi latera ab ipſi connatis cultello aut nouacula diuiſeris. Poſt hunc totus ſeſe oſtendit quatuor digitos extendens [t] muſculus, unà cum portione illa, [u] quam nonum pedem mouentium recenſui. Vbi hic à tibia liberatus ad inſertionem ductus erit, is aggredietur [x] qui pollicem extendit, quem ſimiliter à tibia liberatum ad inſertionem ducere expedit. Superſunt in tibia [y] duo pedis motibus famulantes muſculi, qui fibulæ exporriguntur. Horum ſectio à [z] ligamenti tranſuerſi inter calcem & fibulam poſiti diſſectione inchoabitur, & deinde tendinibus eleuatis, uniuerſum muſculorum corpus à fibula dirimetur, ut poſtmodum ipſorum inſertionem liquidò uideas, ac demum [a] muſculos, qui ſuperiorem pedis ſedem occupãt, ſuis principijs liberatos ad inſertionem perducas, atque ita uniuerſæ muſculorum fabricæ unà nunc mecum ſummam manum imponas, ac ligamentorum quæ adhuc reliqua ſunt naturam ſpectes. Atq; horum omnium adminiſtratio proprium nihil, aut peculiare exigit. Si enim iam [b] ligamenta ex latere oſſis ſacri, ubi quintum os ſexto committitur, prodeuntia inſpexeris, unà cum [c] membrana pubis oſſis foramen occupante, integrum erit ilium os à ſacro, impetu abrumpere, & commiſſuram ambiens ligamen ſimul cum cartilagineis ligamentis intueri. Mox ad coxendicis articulum accedens, orbiculatim illum ambiens [d] ligamentum acutiori cultello tranſuerſim diuidito, atque eius craſſitiem, ſed præcipuè ortum & inſertionẽ, inſpicito. Si modò femur in exteriora modice duxeris, ex acetabulo ipſius caput elabetur, & teres [e] ligamentum ſe ſpectandum exhibebit. Hoc tranſuerſim diſſecto, acetabulum accuratè obſeruandum uenit, propter iam commemorati ligamenti inſertionem, & id ligamentum quod ſinum augere diximus. Priuſquàm uerò genu [f] ligamenta adminiſtrentur, opportunum eſt perpendere, anteriori articuli ſedi præter [g] patellam, cum extendentibus tibiam tendinibus nullum ligamentum præponi. Id enim ubi conſtabit, exterius ligamentum à femoris capite liberatum ad fibulam deduces. Poſt hoc internum quoque à femoris interno capite liberatum, ſimiliter uerſus anteriora tibiæ diſſecabis. Poſterioris uerò regionis ligamentum opportunè à tibia diſſectum, ad ipſius in femur inſertionem perduces. Diuiſo poſtmodum ambiente articulum ligamento, in latus tibiam poſtmodum reflecte, ac cartilagineum huius articuli ligamentum ad amuſſim expendito, & [h] cartilagines tibiæ oſſis ſinum augentes, ab articulo acutiori cultello adimito. [i] Ligamenti, quod tibiæ fibulam alligat, natura, ſi ad cõmiſſuram id diuidatur, citra negocium conſpicitur. [k] Membrana quoque iſthæc oſſa, quà inuicem diſtãt, intercedens, ſeſe iam citra ullam ſectionem offert. Tranſuerſa omnia modò diſſecta ſunt, atque iccirco ſupereſt duntaxat fibulam à tibia diſrumpere, & ligamen ambo oſſa colligans inquirere: dein acutiori cultello fibulam à talo, & poſtmodum à tibiæ oſſe talum liberare. ita enim duo ſeſe offerunt tali ligamenta, cartilaginis ſpecie donata. Duo autem reliqua diſces, ſi cultello talum ab oſſe cymbam imitante diuiſeris, & à calce talum abraſeris: quod difficulter, idq; niſi acuto cultello perfeceris. Ad hunc modum reliqua pedis ligamenta aggredieris, nempe ipſis ſecundùm oſſium commiſſuras circumſectis. Quàm uerò concinnè hæc omnia à Natura ſint formata, ex cuiuſque oſſis uſu, & generali ligamentorum facultate, cuiuis notum eſſe arbitror. Quapropter neque hîc, neque aliàs ſæpius ad ſummi rerum Opificis encomia digreſſus ſum, ne eadem ſemper aut de muſculis aut ligamentis repetenti, in nimiam molem hæc excreſcerent. Præcipuè quum nihil facilius ſit, quàm prolixè in uſus enarrationem excurrere, ſi modò actio à me ſemper deſcripta non lateat.

LIBRI SECVNDI FINIS.

Sexti pedem mouentium.

Decimiquarti digitos mouentium.

Decimiquinti.

Septimi & 8 pedem mouentium.

Decimiſexti digitos mouentium.

Ligamentorum adhuc reliquorum adminiſtratio.

r 1 ta. A.
s 1 tab. Z, ta. Y.
t 4 tab. Y
u 4 tab. Ω
x 5 tab. ◇
y 6 ta. ◇ & Y.
z 2 tab. Z
a 6 tab. Ω
b 10 tab. Y, A.
c 14 ta. b, b.
d fi. 1 ca. P, P.
e 2 fig. cap 49 P.
f fi. ca. 1 S, T, V, X.
g 8 ta. k.
h 8 fi. cap 31 lib. 1.
i fig. 1 cap Y.
k fi. 1 ca.

ANDREAE VESALII

BRVXELLENSIS, DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBER TERTIVS, QVO VENARVM ARTERIARUMQ́ per uniuersum corpus series describitur, & peculiares ipsi figuræ, quibus conueniunt Capitibus præponuntur.

QVID VENA, ET QVAE IPSIVS SVBstantia & usus. Caput I.

Ostendũt ... 5 6, 7 li ... orum figuræ.

Quid tertio libro docendũ.

OSSIVM musculorumq́ historia superioribus libris enarrata, proximum uidetur, uenarum arteriarumq́ per uniuersum corpus distributionẽ aggredi: siquidem Galenus in primo de Administrandis sectionibus libro, hunc in Anatome discenda ordinẽ obseruandum rectè præceperit. Nam alius fortasse earum partium, quę peritonæo & costas succingente membrana & caluaria cõtinentur, descriptionem, non uenarum modò ac arteriarum, uerùm & neruorũ quoque descriptionem oportere necessariò præcedere, haud inepte arbitrabitur, quòd absq́ earum partium notitia, omnis de uenis, arterijs & neruis sermo tam difficilis futurus sit, ut ego nequaquã improbauerim hunc librum, & quartũ qui neruis dedicabitur, quinto libro, sexto ac septimo subijci, eosq́ præsentem anteire. atq́ id maximè, cùm quis sectionum prorsus rudis in istos libros primùm inciderit, & nõ in nostra Epitome uel obiter sese exercuerit. Ne tamen longiùs in præsentia à Galeni & cæterorum qui ipsum præcessere dissectionis professorum placito declinem, hunc librum uenis arterijsq́ consecrabo, à uenis, quòd plures sint, atque arterijs magna ex parte insternantur, sumpto sermonis exordio, liberaq́ sententia lectori in nostris libris transponendis relicta.[b] Vena igitur pars est instrumentaria, teres, fistulæq́ instar cauata, & uniuerso corpori sanguinem partes enutriturum unà cum naturali spiritu insigniter (si quis modò sit) caliginoso deferens. Hæc unica peculiari propria'ue cõstat tunica, quæ colore, crassitie & forma, membranis respondet, sed aliàs ab illarum natura plurimùm discrepat. Membrana nanque simplex ac similare corpus censetur, & omni ex parte quomodocunque discerpatur, perpetuò membranæ nomen retinet. Venæ autem tunica, corpus est instrumentarium, ex similaribus partibus, fibris uidelicet, cõformatum. Quemadmodum enim membranei musculorum tendines, ferè unico fibrarum genere intexuntur, atque hac occasione non in similarium, sed instrumentariarum partium classem reponuntur, ita uenæ tunica triplici fibrarum genere constituitur. Huiusmodi fibræ Græcis ἶνες nuncupantur, & substantia quidem, forma, & colore musculorum fibris respõdent, actione autem plurimùm ab illis uariant. Hæ enim carnea musculorum substantia obsitæ, arbitrario: illæ uerò nulla carne implicitæ, naturali motui præficiuntur. quippe ut motus è nostro arbitratu pendentes, fibrarum in musculis auxilio perficimus, sic naturales motus uniuerso corpori subseruientes, fibris quibusdam obeuntur, quæ organis toti corpori famulantibus intertextæ sunt. Quanquam naturales motus non omnes, sed materiæ duntaxat alicuius attractio, retentio & expulsio, huiusmodi fibris adimpleatur. Voco autem in præsentiarum uim attractricem, retentricem & expultricem, non quæ singulis partibus ad sui nutritionem à Natura est ingenita, sed qua quædam corporis partes commune uniuerso corpori munus præstant. Etenim prorsus alia censetur attractio cibi per stomachũ in uentriculum, & sanguinis è caua uena in dextrum cordis sinum, & aëris ex arteria uenali in sinistrũ cordis sinum, & seminis in uterum, & sanguinis in uenas, & spiritus in arterias, quàm attractio, cuius beneficio partes illæ nutrimentum sibi familiare, & quo priuatim aluntur, ad sese pelliciũt. Rursus longè alia excretrix facultas est, qua uentriculus cibum à se cõfectum in intestina propellit, & qua rursus intestina superiora eundem in inferiora protrudunt, & qua cor sanguinem in pulmones ac uitalem spiritum simul cum sanguine impetu per corpus ruente in magnam arteriam mittit, & qua sanguinem una uenæ pars in subsequentem cõtinuò deriuat, & qua uterus fœtum & uesica urinam excernunt: quàm ea fit, qua nunc dictæ partes proprij nutrimenti recrementa à se abigunt. Ad hæc, prorsus alia putatur cibi potusq́ in uentriculo, & fœtus in utero, & urinæ in uesica, & sanguinis in uenis, & spiritus in cor de

... figura 5 ... figura 6 ... ca.

Quid uena.

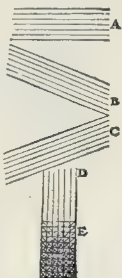
Venæ corpus in quo à membrana differat.

Fibrarũ quæ naturali motui præsunt, ab ijs quæ arbitrario famulantur differentia.

de retentio, quàm ea ſit cuius beneficio cor, uentriculus, ueſica, uterusq́ familiare nutrimētum ſibi ſeruant, & retinent. Motus igitur omnibus partibus proprij, atque alijs nō ſubminiſtrantes inſita partibus duntaxat ui, citra fibrarum opem omnino fiunt. Sed partes quas aut attractionem, aut retentionem, aut expulſionem partibus alijs, uel toti etiam corpori adminiſtrantem & commodam ſubire neceſſum eſt, ad eam functionem fibras quaſdam ſibi uendicant, quarum auxilio illam complent.

Fibrarum ſpecies & functio.

Et quemadmodum tres ſpecie ſunt motus, ita quoque triplex fibrarum genus à Natura conſtructum eſt, rectum uidelicet, obliquum & tranſuerſum. Ac rectæ quidem fibræ attractioni conducunt, obliquæ autem retentioni, tranſuerſæ expulſioni.

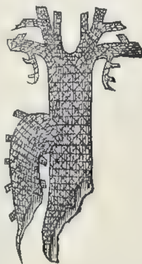

Rudis fibrarū delineatio, in qua A trāſuerſas indicat, B autem & C utriuſque obliquarū generis differētias, D uerò rectas. At E triplicis fibrarū generis implexū quodāmodo exprimit, quem mox ſubijciēda uenæ effigies accuratiùs proponet.

Rectæ enim ſunt, quæ ſecundùm organi longitudinem expanduntur. Obliquæ autem, quæ ſecundùm obliquum organo obducuntur. Atq; hæ circulares ſunt: ſed quum in duplici ſint differentia, inuicem contrariantur, ac ſe mutuò X literæ, aut potius duorum inuicem implexorum circulorum modo decuſſatim interſecāt, ita commodè quicquid organi cauitate comprehenditur, retinētes. Tranſuerſæ ſecundùm corporis latitudinem exactè tranſuerſim locantur, corpusq́ orbiculatim, quemadmodum obliquæ, ambiunt. quanquam interim tranſuerſæ, circulares orbicularesq́ priuatim nuncupentur. Diſcet porrò quiuis fibrarum naturam (ſi modò moleſtius duxerit hominē hoc ſolo nomine aggredi) quoties uentriculus, aut inteſtina alicuius animalis menſæ apponentur, ſi unguibus uentriculi & inteſtinorum fibras inuicem diuellere, eaq́ corpora nihil præter certas quaſdā fibras inter ſe ordine, & prout parti ex uſu erat, intertextas eſſe, expendere haud grauabitur. Idem ſpectabit, dum bouis ueſicam, aut anſerum ingluuiem inflari intuebitur: quandoquidem triplex illud fibrarum genus in diſtenta ueſica manifeſtò ſeſe ſpectandum offeret. Contrà ſi membranam aliquam, ut quæ coſtas ſuccingit, aut peritonæum, in manus quis aſſumpſerit, leui negotio diſcet hanc ſimplex ſimilareq́ corpus eſſe omni ex parte ſibi par, nulliſq́ eiuſmodi fibris conformatū.

Venæ compoſitionis uſus.

Quum itaq; uena (ut oratio unde diſceſſerat reflectatur) organum ſit, uniuerſo corpori in ſanguinis adminiſtratione utiliter ſubſeruiens, Natura corpus ipſius membraneū ac fiſtulæ inſtar cauum conſtituit, ac certis quibuſdam fibris, non autem ut ſors ferebat intertexuit, ijs nempe quas ſanguinis adminiſtrationi utiles fore cognouit. Quamobrem quum ſciret uenā neceſſariò ſanguinem

Venæ cauæ portio à dextro cordis ſinu ad iugulū uſq; conſcendens, qua fibrarum in uenarū corpore naturā doctrinæ gratia ſtudioſe finximus. Si fortè interim ramorum hîc paßim abtruncatorum rationē expetis, hanc uenæ portionē integræ cauæ uenæ delineationi quinti Capitis fini ſubijciendæ confer, in illa quid D, F, G, H, I, K, N, S, T, & a indicent perpendens.

ad ſe admiſſuram, rectas illi cōmunicauit fibras, quibus uena ſanguinem in ipſius alliceret cauitatē. Deinde quia ſanguinis ad ſubſequentem uenæ partem tanquam per riuum propulſione opus erat, trāſuerſis quoq; fibris eam donauit. Ne uerò ſtatim uniuerſus ſanguis in proximam uenæ partem citra moram ex alia aſſumeretur propelleretur'ue, obliquas etiam fibras uenæ corpori implicuit. Ex tribus itaque fibrarum generibus uenæ corpus inſtar albæ membraneæq́ ſeu nerueæ tunicæ conflatum eſt, diſtendi & rurſus (ut contentæ materiei appoſitè congruat) in ſe collabi aptum.

Aſſcititia & non peculiaris uenæ tunica.

Præter hanc peculiarem tunicam, uena aliam ſubinde aſſciſcit, pleriſq; etiam corporis partibus communem. Quandocunq; enim uenæ longo tramite aliquò ducuntur, aut oſſi, aut duriori cuipiam corpori incumbūt, aut alicubi ſuſpenduntur, tum membrana illis ueluti alia peculiaris tunica obtenditur. Huiuſmodi tunica uenæ per uniuerſum corpus induuntur, quoties extra uiſcus aliquod, aut muſculi corpus eminent, nec uiſceri aut muſculo intexuntur. Tunc enim ſemper ex cōterminis membranis alia quædam tenuis tunica ipſis obuoluitur, cùm tutioris ductus, tum ad uicinas partes firmioris nexus gratia. Cæterùm uenæ corporibus quibuſdam inſertæ, ac in illis propagatæ, huiuſmodi tunica nequaquam indigent, quòd abundè in illis corporibus firmentur, quodq́ ea tunica impedimento eſſet, quo minùs promptè ſanguis ex uenis ſudaret, aut ut ſanguis in uenis collectus, ſubſtantiæ alicuius uiſceris uim tardius experiretur. Et hac potiſſimùm ratione in nulla corporis parte, uenæ neq; tenuiorem adipiſcuntur ſuam peculiarem tunicam, neque in plures diffunduntur ſoboles, quàm in iecoris ſubſtantia, quæ ſuccum in uenis contentum in ſanguinem mutatura, ſuiſq́ recrementis liberatura erat.

Venarum uſus.

Omnes uenas ratione primaria ut ſanguinem ſingulis corporis partibus deferant, rerum Opifex procreauit: quanquam quibuſdam earum ramis, ut[c] portæ uenæ propaginibus

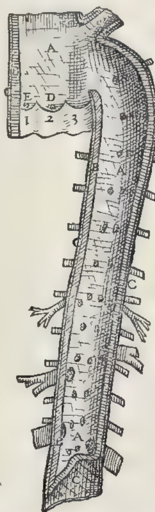
c figura ca. 5.

nibus, ad cibi in uentriculo elaborati ad iecoris portas attractionē, ceu alijs ad excrementorum [fi.6 ca. 8.] (ut[d] quæ in renes seorsum sanguinem deferunt) repurgationem abutatur, quas omnes suo lo- [fi.22 li. 1, n.] co commemorabimus. Num uerò ipse (ne sanguis frustra nullam à uenæ corpore elaboratio- [Li. 4 de Vsu par.] nem sentiens, per uenas deflueret) quandam sanguificationis uim uenis indiderit, non adeò promptè assertum uelim, etiamsi id omnibus confessum sit dissectionis proceribus. & si fortassis hæc uirtus uenis tribuitur, ea nō rubicundum parabit sanguinem, sed uenæ corporis modo album. siquidem in omni naturali corporis nostri partium cōcoctione, concoctum necessariò sibi concoquentis colorem ascisćit. Verùm iam tempestiuum erit, ex quibus'nam partibus arteria fabricetur, persequi.

QVID SIT ARTERIA, QVAEQVE ipsius substantia & usus. Caput II.

[figura ca. 12.] ARTERIA uas est similiter ut uena membraneum, teres ac fistulæ modo cauum,[a] quo uitalis spiritus, & tenuis flauus calidusq́ sanguis per uniuersum corpus diffunduntur, quorum beneficio, ac dein arteriæ ipsius motu (qui dilatatione ac contractione fit) naturalis singularum partium calor uitalisq́ spiritus refocillantur. Porrò Hippocratis adhuc, & Platonis, & Aristotelis tempore, arteria nuncupabatur,[b] qua inspirantes è na- [fi.38 ca. lib. 1.] ribus aut ore aërem in pulmones attrahimus, quaq́ rursus expirantes è pulmonibus eundem educimus. Nobis uerò uocatas arterias, illi uenas appellabant: atque arterias à uenis nonnulli ea ætate distinguebant, quum has quidem non pulsantes, illas autem pulsantes dicerent. Ad hunc sanè modum Hippocrati arteria uenæ nomine donatur, cuius agitatio, quum in infantis partu uelox & magna & ualida reperitur, ualidam ac uegeto feruidoq́ calore præditam in corde irascibilem uim esse testatur. [Li. 2 Morborum uulga.] Cæterùm alijs arteriæ nominabantur, uenæ flauum & spirituosum, ac per corpus impetu diffusum & tenuis subtilisq́ substantiæ sanguinem uniuerso corpori deducentes. Ita enim Platoni arterias uenas uocare libuit, quando in Timæo attestatur, cor simul & uenarum fontem esse, & sanguinis qui per omnia membra uehemēter circumfunditur. Nam quum uasa pulsantia (inquit Galenus) nondum, ut [In libris de Placitis.] nunc, arteriæ dicerentur, sed tantū illam sic ueteres appellarent, quæ ex ore in pulmones diuaricatur, iure Plato ut distingueret, quarum uenarum cor esse sanguinem uellet, sanguinis qui « per omnia membra impetu defertur, meminit. Aristoteles autem in libris de Animalium par- » tibus, & eorundem historia, subinde arterijs uenarum nomen elargitur. Nam ut reliqua prætercam loca, is magnam arteriam cauæ uenæ comparans, in tertio historiæ de Animalibus illam minorem uenam crebrò appellat. Sed successu temporis eam quæ ex ore in pulmones pertingit, asperam uocare ueteres cœperunt: uasa autem pulsantia, naturalemq́ calorē recreantia, læues nuncupauere. Verùm nunc sola quæ ab ore in pulmones diffunditur, suum nomen seruauit, asperaq́ arteria uocatur. Arteriæ itaq́ similiter ac uenę membraneo cōstant corpore, cōprimi ac in se collabi, & [Arteriæ corpus quale, & duæ ipsius peculiares tunicæ.] rursus distendi idoneo: at longè solidiori, duriori, ac ex pluribus tunicis cōformato. Arteria enim duas peculiares sibi uendicat tunicas, quarum exterior profectò robore ac crassitie uenarum peculiari tunicæ respondet, interior autem plurium dissectionis procerū suffragio, crassitie huius ferè quintupla: ac postmodum totum arteriæ corpus ad uenam collatum sextuplum censetur. Hæc tunica quibusdam, quia durior & quauis membrana longè crassior sit, χονδρώδης seu cartilaginea appellatur. Vnde etiā Arabes forsitan arteriā neruum pulsatilem uocauerunt. Tunicæ arteriæ similiter ut uenæ, fibris cōformantur: ac interior quidem transuersis duntaxat intertexitur, exterior uerò rectis, & quibusdam mediocriter obliquis, transuersis autem nullis constat. Interior arteriæ tunica, ceu cutem quandam internæ intestinorum & uentriculi superficiei modo continet, latæ continuæq́ araneorum telæ manifesto

Arteriæ magnæ quà ex corde pronascitur portio, quam dissectā apertamq́ finximus, ut arteriæ hîc cōspicerentur tunicæ: ac A quidem locum indicat, in quo potissimùm ea occurrit tunica, quam araneæ telæ assimilamus. B autem & B interiorem notant arteriæ tunicam. Numerus autem ille 1, 2, 3 insinuat tres membranas magnæ arteriæ orificio præfectas, ac in decima sexti libri figura B, C, D notandas. Hîc uero E & D duarum coronalium arteriarum originem ostendunt. Foramina autem in arteriæ trunco ad uertebras deorsum deflexo conspicua, earum propaginum sunt ora, quæ costis, dein septo, & alijs ad renes usque organis digeruntur. Verùm hæc suo loco erunt dilucidiora. in præsenti enim figura arteriæ tunicas obiter adnotare uisum fuit.

nifestò persimilem, in grandioribus quidem arterijs conspicuam, ac à nonnullis tertiæ arteriæ tunicæ loco descriptam. Quarta uerò alia peculiaris nulla est, sed ueluti quibusdam uenarum, ita quoque arterijs alicubi membrana tenuis obhæréscit & circumtenditur contegens, aut stabiliens, aut connectens ipsas proximis partibus, quemadmodum de altera uenarum tunica retulimus. Atq; hæc omnia iustissimè à summo rerum Opifice sunt extructa, qui in hoc arterias (uti in Capitis initio dicebam) formauit, ut illæ uitalem spiritum & sanguinem impetu per corpus diffusum, singulis partibus deducerent, ingenitumq; calorem recrearent. Fibras enim arteriæ corpus, eiusdem quo uenæ usus gratia sortitur, ac plurimas quidem transuersas exigit, ut ocyus ipsi ex [c] sinistro cordis sinu immissum sanguinem & uitalem spiritū toti corpori dispenset, neque alium in transmittendo recipiendoq; rhythmum, quàm cor ipsum efficiat. Ad hoc nanque munus magnopere transuersæ conducunt, quas expulsioni à Natura præfectas esse dudum asseruimus. Obsunt autem expulsioni insigniter obliquæ, ut quæ materias retineant ac reseruent. Vnde etiam Natura paucissimas obliquas arterijs elargitur. Quæ quum tenuiorem rarioremq; & ueIociori impetu ruentem substantiā, quàm uenæ, erant amplexuræ, ac dum uiuit animal perpetuò dilatandæ cōstringendæq;, meritò etiam durioribus & crassioribus pluribusq; tunicis conformantur.

Ascititiæ arteriarum tunicæ.

Arteriæ constructionis ratio.

c patet in [...] & 10 figu[...] lib. 6.

QVIS VENARVM ET ARTERIARVM numerus. Caput III.

QVOT in uniuersum corpus uenæ, & item arteriæ deriuentur, si uniuersæ soboles uasorumq; omnes distributiones enumerandæ sint, indicare arduū prorsus est, atq; propemodum impossibile. At si uenæ arteriæq; propriam exigentes circumscriptionē, ac ueluti proprijs terminis finitæ, duntaxat numero quodam sint complectendæ, in procinctu est numerus. In natis enim absolutisq; hominibus omnes uenæ ut plurimæ quaternario numero comprehenduntur, quæ cæterarum omnium radices censentur. Atque [a] una ex caua iecoris sede prodiens in bilis uesiculam, uentriculum, lienem, intestina, mesenterium & omentum excurrit. [b] Secunda ex gibbis iecoris, aut ut quibusdam uisum est ex dextro cordis [c] sinu originem sumens, in reliquum corpus solis duntaxat exceptis pulmonibus, innumera ramorum serie dispensatur. [d] Tertia, è dextro etiam cordis sinu nata, frequenti admodum propagine in pulmones digeritur. Verùm hanc uenam hoc sibi peculiariter uendicare audies, quòd arteriarum constet [e] corpore, unde etiam arterialis uena nuncupabitur. [f] Quarta ab umbilico in iecur, ut sic dicam, producitur, ac ad fœtus nutritionem duntaxat animali famulatur, neque hîc in uenarum numero rectè haberi potest, uixq; propria circumscriptione donatur. Ab his itaque uenis reliquæ omnes quæ in corpore occurrunt originem mutuantur, eisq; continuæ sunt. Arteriæ autem numero binæ censentur, [g] una quæ ex sinistro cordis sinu originem capiens, in uniuersum corpus præterquam in pulmones, dispergitur. [h] Altera ex eodem cordis sinu pronata, in solos pulmones distribuitur: quæ quia uenæ corpore constat, uenalis arteriæ nomen obtinuit. Porrò [i] duæ arteriæ ab umbilico secundùm uesicæ latera descendentes, ac fœtui quodāmodo propriæ, cum magnæ arteriæ propaginibus iuxta ossis sacri regionem uniuntur, quare etiam propriarum arteriarum loco neutiquam recensendæ ueniunt. Cæterùm si fœtus uænæ & arteriæ priuatim sibi aliquid uendicent, id suis locis ubi fœtus uasorum tradetur historia, fiet obuium. iam enim operæpretium est à perfectorum uenis exordium sermonis sumere, ac singularum enarrata distributione, ipsarum usum diuaricationisq; rationem subiungere. Verùm quoniam singulis corporis partibus arterias uenasq; deduci oportuit, nonnullæ autem partes procul ab horum uasorum initijs distant, longè optimum fuit, neque tot numero ramos ex principijs originē sumere, quot corporis sunt partes huiusmodi uasis indigentes: neq; omnino multos: sed summopere expediebat maxima organa caudicum instar unoq; principio deduci, & ab illis in proximas partes ueluti ramos propaginesq; deriuari, à quibus singulæ partes, quod sibi familiare sentiunt, in nutritionem allicerent.

Quatuor uenæ.

Duæ arteriæ.

Naturæ artificium in uenarum arteriarumq; serie.

a 5 ca figu[...] ra & 12 fi. li. 5 h.
b figura 6 capiti præposita. & [...] fi. li. 6 C, D, E.
c patet in 7 & 8 fi. li. 6.
d 1 fi. ca. 15. & 6 fi. li. 6 I, & 8 fi. C, D.
e 1 fi. ca. 15 B, C.
f fi. cap. 11, & 2 fi. lib. 5 F.
g fig. capiti 12 præposita. & 10 fi. lib. 6 A.
h 2 fi. ca. 15. & 9 fi. li. 6 C, C.
i 2 fi. li. 5 K, L. & ca. 12 fi. e.

DE GLANDVLIS, VASORVM DIDVCTIbus roboris gratia immißis adnexisq;. Caput IIII.

PRAESENTI Capiti figuram non duxi præponendam, quòd quamplurimæ huc simul locari debuissent quinti ac sexti & septimi librorum formæ, præter aliquot etiam mu-

sculorum

sculorum tabulas, ad quas à Capitis contextu, dum alicuius glandulæ mentio incidet, opportunè remitteris.

SICVT Natura uenæ & arteriæ præter proprias ipsarũ tunicas, aliam subinde membranam circundedit, cuius beneficio opportunè contermi nis partibus alligetur, tutoq́ proerepat: sic quoque quum minimè ignoraret unumquodq́ uas inibi noxijs opportunius expositum esse, ubi in ramos discinditur, tutæ fissionis gratia, præter eiusmodi membranas, substantiam quandam mediocriter mollem modiceq́ cedentem condidit, qua nodorum in arboribus ritu, uasorũ diuaricationes, sic passim repleuit, hancq́ ramorum scissionibus substrauit ac circundedit, ut nulla ipsarum facilè findi, uel inualida fieri possit. At quoniam per motum uiolentiorem uasorum diuaricationes iniurijs potissimum patent, & super molli ac mediocriter cedente substantia opportunius uasa quiescũt, & demum huius auxilio quamuis moueãtur uehementius, impercussa integraq́ custodiũtur, Natura haudquaquam ut sors ferebat, singulis uasorũ distributionibus huiusmodi substantiã interiecit. Quandoquidem hæc paucissimã, aut nullam propemodum diuisionibus, quæ neq́ suspensæ feruntur, neque articulis qui in acutum angulum flectuntur extenduntur'ue incumbunt, cõmunicauit, quòd illas uasorũ partitiones ex uiolento motu nihil passuras ei perspectũ esset. Verùm ubi diuisiones quapiam membrana suspensæ, aut super articulos, qui in acutos mouentur angulos longius porriguntur, eæq́ plures in istiusmodi sedibus numero habentur, Natura hanc de qua agimus substantiam non mediocri copia circumdedit,[a] uti per uniuersam portæ distributionem est cernere, quod hæc nimirum uniuersa membranis duntaxat suffulta ad uentriculum, lienem & intestina excurrit. Pari insuper ratione in[b] membranis amplitudinẽ thoracis intersepientibus, & in[c] cerebro super cerebri testes (quòd inibi suspensæ ferãtur uenæ) hanc substantiã procreatã ex cõsectione doceberis. Sub superiori uerò pectoris ossis fine, sub[d] auribus, ad[e] asperæ arteriæ caput, in axillis, in cubiti flexu,[f] in inguinibus, in poplite & alijs nonnullis corporis sedibus, propter adiacentium partium motus & numerosam uasorum distributionem, eiusmodi substantiam diuisionibus interijci, in sermonis progressu ostendam.

Cur, & quando uasorum distributionibus glandulæ immittuntur.

Specta id ... 3 figura ... 5. & in 4. ... l, κ. & ... t. dein in ... fi. L, L, M, M. ... fi. lib. 6 ... O. ... M. & 2 ... ad F, G, G, I, I.

Substantia hæc communi nomine Græcis ἀδὴν & ὄγκος dicitur, Latinis glans & glandula & glandium, estq́ omniũ corporis partiũ summè imbecillis, ac fluxionibus imprimis obnoxia. Haud enim decuisset partes reliquis uiliorem corpori usum præstãtes, cæteris ualidiores esse, imò deiectis uiribus præditas & recrementis excipiendis aptiores creari. Cæterùm non omnis huiusmodi corporis substantia, colore, forma, nomine, duritia sibi respõdet. quædã enim mollior, rubicũdior, & quercinæ glandi forma prorsus dissimilis est, qualis ea censetur[g] quæ principio gracilium intestinorũ non procul ab inferiori orificio uentriculi exporrigitur: & ea[h] quæ in elatiori inferioris membranæ omenti regione sub uentriculo cõsistit. Hæc quia rubicũdior, idq́ potissimùm in canibus, & mollior & undiq́ sibi similis uisitur, à carne Græcis πάγκρεας & καλλίκρεον nuncupatur.[i] Quæ uerò in iugulo sub pectoris osse habetur, iam dictæ propemodũ specie respõdet, & à Græcis θύμος, à Latinis autem cõmuni uoce glandiũ appellatur. Cæterùm quæ in reliquo corpore passim occurrit, & nuper dicta durior est, glandis quercinæ imagini quodammodo accedit, & peculiare nomen in quibusdam corporis sedibus obtinet. Cuius generis in cerebro[k] glans pineæ nucis imaginẽ referẽs, & forsitan in mesenterio[l] lactes seu per id distributæ glandes censeri possunt. Verùm hominis fabrica etiã alijs donat glandulis ad alios usus, quàm ad uasorũ firmam distributionẽ procreatis: in quarũ numero[m] glans habetur, cerebri pituitã ad palatum defluentẽ excipiens,[n] tonsillæ[o] glandes laryngis radici adnatæ,[p] glandosum uirilis uesicæ ceruicis corpus, cui semen deferẽtia uasa inseri docebimus, quodq́ uasorũ diuaricationi uix quicquã auxiliatur. Cuius uerò potissimũ usus gratia nuper cõmemoratæ glandes paratæ sint, suis locis abunde persequar. hîc enim suffecerit glandes cõmemorare uasorum distributioni præfectas, ex quibus nonnullæ non solum uasis præsunt, uerum etiã aliquæ meatibus humectandis præterea idoneæ censentur. quemadmodum glandes in mesenterio repositæ, & quæ duodeno intestino exporrigitur, ut intestina lento humore imbuãt, progenitæ à dissectionum professoribus creduntur. Aliæ rursus replendis sinibus & cauitatibus etiã sunt accommodæ, ut[q] quæ in faucibus omnium infimæ, & sub aurium radice consistunt, & quæ axillarum &[r] inguinum cauitates infarciũt.[s] Quæ autem in mamillis habẽtur, præterquam quòd lacti generando subseruiunt, etiam uasorum partitiones utcunque firmant ac roborant. At de his omnibus, uti paulo antè innuebam, suis locis affatim differemus, oratione ad uenarum seriem nunc properante.

Glandosæ substantiæ nomẽ, ac imbecillitas.

Glandularum differentia à nomine, colore & imagine.

Ab usu.

Ad finem secundi de Semine Galenus.

5 fi. lib. 7 ... 7 fig. V, L. &c. ... 1 muf. ta. A. ... 3 fi. ca. li. 2 M. ... muf. ta. l. ... 2 fig lib. 5 i. ... 3, 4 fi. li. 5 κ, κ. ... fi. lib. 6 F. ... fi. lib. 7 L. ... fig. li. 5 L, M. ... 16, 17 fi. lib. 7 A. ... muf. ta. F. ... eiusdem ta. L. ... 2, 23 fi. lib. 5 f. ... muf. ta. A. ... muf. ta. l. ... fi. lib. 5 C, D, D.

VENÆ PORTÆ ORTVS, IPSIVSQVE propaginum series. Caput V.

VENAE PORTAE AB VNIVERSIS QVIBVS COMMITTITVR PARTIBVS LIBERAE, INTEGRA delineatio, in ea proportione expressa, ad quam secundùm præsentem figuram aliquis iecur, bilis uesiculam, uentriculum, lienem, omentum, mesenterium & intestina ex illorum magnitudine, ac insuper in suo situ depingeret.

NVDAE VENAE PORTAE DELINEATIONIS characterum Index.

A, A etc. QVINQVE *his characteribus portæ uenæ propagines indicantur, per iecoris corpus diffusæ, & hic ueluti iecoris formam secundùm cauam ipsius sedem exprimentes.*

1, 2, 3, 4, 5 *Numerus iste quinq; portæ uenæ ramos (nisi subinde etiã pauciores sint) notat, ex quibus ipsius caudex quodãmodo proximè cõstituitur, aut in quos is primùm in iecoris substantiam digeritur.*

Venæ

B *Vena portæ, quà primùm à iecoris substantia libera & amplissima cernitur.*
C,C *Duo ramusculi bilis uesiculam in caua iecoris sede positam adeuntes.*
D *Vena ad posteriorem inferioris uentriculi orificij sedem excurrens.*
E *Hac sede uena portæ in duos maximos bipartitur truncos.*
F *Truncus sinister & elatior.* *G* *Truncus dexter & humilior.*
H *Vena dextram fundi uentriculi sedem perreptans, & geniculatim illi sedi ac superioris membranæ omenti dextræ parti ramulos præbens.*
I *Vena duodeno intestino & ieiuni principio exprompta.*
K *Ramus in dextram regionem gibbi uentriculi quà id dorsum respicit, aliquot surculis digestus.*
L *Vena in dextrā sedem inferioris omenti mēbranæ & colum intestinū quà hàc fertur excurrēs.*
M *Soboles quædā à sinistro trunco in glandosum corpus inferiori mēbranæ omēti innatū, sparsæ.*
N *Vena insignis sub uentriculo, ubi dorso is innititur, uersus elatius ipsius orificiū obliquè conscen-*
O,O *dens: quò priusquam pertingat, utrinque unam educit propaginem O insignitam, & in uentricu-*
P. *lum hac sede qua dorso incumbit, digestam. P uerò præsentis uenæ reflexum per dextrum orifi-*
Q. *cij uentriculi latus in anteriorē uentriculi sedem: Q autem reliquā præsentis uenæ seriē notat, quæ instar coronæ id orificium amplexatur. Vmbra qua hanc uenam aliqua ex parte ornauimus, hic ut in reliquis uenarum & neruorum arteriarumq; delineationibus uenæ partem in posteriora & in magis recondita deductam interstinguit, ab illa quæ in priori seu anteriori sede oculis subijcitur, aut oculis propinquior est.*
R *Ramus uenæ superius uentriculi orificium ambientis, qui secundùm elatiora uentriculi procedens, inferiori orificio surculos exhibet, soboles etiam satis frequentes in progressu ad anteriora posterioraq; uentriculi dispergens.*
S *Grandis utcunque uena in inferiorem omenti membranam & colum intestinum quâ uentriculo exporrigitur, numerosa sobole procurrens.*
T,T *Sinistri trunci diuaricatio, ubi is iam lienem est accessurus.*
V *Venula in sinistram sedem inferioris membranæ omenti distributa, cuius radicem in integra figura (quod subinde desit) duntaxat delineauimus, eius seriē hac peculiari figura quam margini adhibemus exprimentes, in qua T uenam, quæ lieni exporrigitur, cōmonstrat utrinq; abtruncatam. præsens uerò uenula V insignitur.*

X,X *Vena ab illis quæ elatiora lienis petunt, in sinistrum uentriculi latus dispensata.*
Y *Eiusmodi etiam uena hic, qualem utrunque X indicabat, insignitur.*
Z *Vena in sinistram fundi uentriculi sedem perreptans, multasq; soboles uentriculo superioriq; omenti membranæ offerens.*
a,a,a,a *His characteribus uenarum in lienis substantia distributio indicatur, adeò frequens, ut lienis imaginem facile ostendat.*
b,b,b *Prima dextri portæ uenæ trunci in mesenterium series. Hæ in mesenterium digestæ uenæ quibusdam meseraicæ ac mediæ & lacteæ nuncupantur.*
c *Vena colo intestino quà recto continuatur, exporrecta.*
d,d *Vena sub recto prorepens intestino indicatur, unà cum ramulis intestino in uenæ progressu digestis.*
e,e *Venularum soboles, recti intestini finem amplexantes.* *Præter hanc figurā cuius modò characterum indicem absolui, aliæ complures quinto libro dedicatæ, huc reponi possent, quibus illa exprimuntur organa, in quæ portæ soboles diffunduntur. Præcipuè autem huc spectarent secunda, tertia, quarta, decima, duodecima, decimatertia, decimaquarta, decimaquinta. Quinetiam huc maximè facit, figura ex horum librorum Epitome sumpta, quam ad præsentis libri calcem in alia quadam in hoc subnectam, ut uenarum & arteriarum mutua series oculis obuersaretur. Quotiescunque igitur in interiori Capitis contextus margine simplex character ponetur, illum ad nudam quam huic Capiti præposuimus figuram refer, reliquos autem ad eas figuras ad quas illos spectare adijciemus, ac proinde manifestioris doctrinæ gratia ultimam præsentis libri figuram totius libri contextu notabimus, ulti. fi.*

Portæ ramorum in iecoris ſubſtantia ſeries.

N IECORIS ſubſtantia ab omnibus[a] demiſſioribus & quæ orbiculatim conſiſtunt extremis ipſius partibus[b] exiguæ admodum numeroſæꝗ uenarum propagines incipiunt, quæ uerſus iecoris medium porrectæ, ſenſim in maiores ſoboles, & inde in grandiores adhuc tantiſper coëunt, donec omnes (quæ profectò ſunt quàm frequentiſſimæ) in[c] quinꝗ, interdum etiam in pauciores ramos colligantur, qui in caua iecoris regione uerſus eius medium, ad interiora tamen & poſteriora, iuxta dorſum magis uniti, [d]unam grandem & impenſe amplam conſtituunt uenã, quæ nobis portæ uena nuncupabitur. Hæc ad eum modũ ex iecoris cauo enata, aut (ſi nõ minus uerè quàm clarè loqui uoles) omnes nuper dictos ramos, ſoboles & propagines in iecoris ſubſtantiã[e] diſpargẽs, obliquè deorſum uerſus ſiniſtrum procedit in multos uenarũ ſurculos, ad bilis ueſiculã, uentriculũ, inteſtina, lienem, omentum, meſenterium, hac ſerie digeſta. Primum[f] duos ualde exiguos ramulos ex ſuperiori, ſeu anteriori ſui corporis parte (non autẽ latere) bilis ueſiculæ ceruici diſtribuit, qui eam ceruicem amplexãtes, ac in ſurculos capillorũ modo prætenues diducti, in uniuerſum ueſiculæ corpus eo pacto excurrũt, quo in[g] alba adhærente ue oculi tunica, uenulas porrigi cernimus. Poſt hos aliquanto inferius ab elatiori quoꝗ & anteriori uenæ corporis ſede, uerſus dextrum tamen latus magis[h] alius ponitur ramus, nuper[h] commemoratis inſignior, qui humilius uentriculi orificium & uentriculi portionem huic iuxta dorſum proximam aliquot ramulis adit, nulla prorſus ſobole anteriorem uentriculi ſedem perreptãs. At portæ uenæ caudex deorſum magis protenſus, poſtquam hos diffudit ramos,[i] in duos maximos bipartitur truncos, quorum elatior (quem & ſiniſtrum doctrinæ ſtudio opportunè nominabimus) propemodum uniuerſus in uentriculum, & omentum, & quandam coli inteſtini[k] regionem, quæ ſecundum humiliorem uentriculi ſedem fertur, deinde & in lienem abſumitur. Alter, qui & humilior & grandior eſt, ac dexter meritò appellabitur, totus penè in meſenterium & inteſtina exhauritur.

Portæ caudicis extra iecur diſtributio.
Ad bilis ueſiculam.
Ad uentriculi humilius orificium.
Portæ caudicis in duos præcipuos truncos ſectio.

d 12 fi. lib. 5 I, K, L, M, N, O.
b A, A, A.
c cha. 1, 2, 3, 4, 5.
d B, & 12 fi. lib. 5 h & 20 fi. I.
e à B ſpargentur A, A, A.
f C, C. & 13 fi. lib. 5 g ad V. aut ab I ad H fi. 20.
g 18 fi. cap. 14 li. 7. r, r.
h D. 15 fi. li. 5 a.
i E partitur in F, & G.
k 6, 8 fi. lib. 5, à P ad Q.

Ab huius nanque dextro latere iuxta ipſam caudicis portæ in duos truncos diſtributionem, utcunque[l] inſignis uena uentriculo exporrigitur, quæ omenti membrana ſuperiori ſuffulta, & ſub dextra uentriculi fundi ſede tranſuerſim producta,[m] exiguas frequentesꝗ uenulas certo ordine, ac quodammodo geniculatim uentriculo diuaricat, qui & anteriorem & poſteriorẽ fundi uentriculi regionem multa ſobole aliquouſꝗ intertexunt. Hæc uena ubi[n] ad mediam fundi uentriculi ſedem proceſſit, in quoſdam exiguos ramulos finitur[o] illi uenæ cõtiguos, quam non multo pòſt reliquam fundi uentriculi regionem occupare audies. Porrò quemadmodum hæc uena plurimas uenulas ex elatiori ipſius ſede ſeriatim uentriculo offert, ita quoque innumeras uenularum ſoboles per totam dextram ſuperioris membranæ omenti regionem diffundit, illis ferè numero correſpondentes, quas in uentriculi fundum ſpargi paulo antè dicebam. Verùm præſens uena[q] interdum, neque id ſanè infrequẽter, à portæ uena ſupra quam illa in duos grandes truncos bipartitur, originem obtinet, imò quandoꝗ à[r] ſiniſtro portæ trunco non ſemel hanc ipſam pronaſci obſeruauimus. Quemadmodum uero hæc ſubinde in ortu uariat, ita etiam[s] uena quæ ipſam ſubſequitur, non idem ſemper principium exigit. nunc enim à dextro dextri trunci latere, nunc uerò à latere dextro uenæ portæ caudicis priuſquã is in duos eiuſmodi truncos dirimitur, uena quædam originem ducit, quæ[t] primum inteſtinorum quod duodenum uulgò uocamus, numeroſa ſerie implicat. Hæc enim inteſtinum ad mediũ ferè ipſius longitudinis primum contingens, deorſum ad reliquam inteſtini longitudinem paulo ultra ieiuni [u]principium exporrigitur, & ſuperiori membrana omenti & [x]glandoſo corpore huic inteſtino adnato ſuffulta, geniculatim inteſtinorum ſedi, quam perreptat, ramulos diſpergit, non negligens interim glandoſum quo ſuſtinetur corpus. nam & illi, & omenti regioni quà prorepit, ſurculos quoſdam impartitur. Cuius uerò naturæ illud corpus ſit, in Capite præcedente executus ſum: quanquam idem rurſus in quinto libro Galeni nomine, qui falſo id[y] inferius uentriculi os cõprimere ac occludere opinatur, agendum erit. Hic enim ſermo reliquæ, quam portæ uena molitur, diſtributioni dedicandus eſt.[z] Siniſter itaque portæ truncus tranſuerſim ad inferiorem omenti membranã, quà hæc poſteriori uentriculi ſubijcitur regioni, properat, hacꝗ omenti ſede dein & [a] glandoſo corpori huic membranæ innato ſuſtinetur, apteꝗ ſuffulcitus in plurimas notatu dignas ſoboles digeritur. Non procul enim ab ea ſede, qua à portæ caudice truncus iſte diſſcinditur, inferioriꝗ omenti membrana implicatur, ab elatiori ipſius regione [b]uenam germinat, quæ non admodum frequenti ramorum ſerie in gibbum uentriculi, quà dextram dorſi ſedem id ſpectat, diffunditur. Ab humiliori autem trunci ſede, [c] alia diducitur uena, nuper dictæ quodammodo in ortu reſpondens, quæ deorſum in dextram inferioris omenti membranæ regionem ſurculos aliquot deriuat, & quibuſdam ramulis in colum inteſtinum,

quà

Ad dextram uentriculi fundi ſedẽ, & ipſi proximam omenti partem.
Ad duodenũ inteſtinum.
Li. 4 de Vſu par.
Siniſtri trunci ſeries.

l H. 14, 15 fi. li. 5 c. & 2 fig. R. & 4, 5 fi. o, o.
m 2 fi. lib. 5 V. 4 fi. p, p.
n 2 fi. lib. 5 ad T.
o Z.
p 2 fi. lib. 5 X. 4 fig. q, q.
q ut o ab l in 4 fi. lib. 5.
r ab F.
s I. & aliter 4 fi. lib. 5 r. 12 fi. h.
t 7 fi. li. 5. I, K.
u 7 fi. lib. 5 L.
x 12 fi. lib. 5, i, i.
y 14, 15 fi. li. 5 H.
z E.
a 4 fi. lib. 5 r, r.
b K. 4 fi. li. 5 u. 15 fi. b.
c L. 4 fig. lib. 5 x.

qua hac omenti membrana id continetur, præsens uena pertinet. Porrò ulteriùs in ſiniſtri trun
d inter K et N ſuprà, in rà M. ci uerſus lienem progreſſu, præter [d] exiguas ſoboles quas priuatim glanduloſo ipſum ſuffulci-
enti corpori elargitur, ab elatiori ſua ſede [e] uenam promit omnium uentriculum adeuntium fa
N.4. fi. li. cile capaciſſimam. Hæc inferiori quoque omenti membrana continetur, & obliquè ſurſum uer
.Y.14,15. fi.d. ſus ſiniſtrum ſub uentriculo quà dorſo id innititur prorepens, mox in aſcenſu huic uentriculi
f O,O. ſedi [f] duos communicat ramos, utrinque ſingulos, in hanc uentriculi ſedem multis etiam ſurcu
14,15. fi. lib.5.G. lis diſperſos. Reliquũ uenæ ſurſum ad [g] elatius uentriculi orificium, per uentriculi poſterio-
h P. ra exporrectum, ad dextrum orificij latus ad anteriora ipſius orificij [h] emergit, & totam anterio
rem ſedem ambiens, ſecundum ſiniſtrum eius latus denuò in poſteriora retorquetur, ac ut ſe-
i Q. mel dicã coronæ prorſus modo uentriculi ſuperius orificium concinnè [i] perreptat, in progreſ-
ſu rectà deorſum in uentriculi corpus ramos geniculatim offerens, qui magnam uentriculi ſe-
dem occupant. A ſuperiori autem ſede, uena hæc ramulos etiam diffundit, ſed exiguos pror-
ſus, & in ſtomachi terminum, quà is uentriculo continuatur, excurrentes. Porrò inter cæteras
R à P.14. fi.lib.5.c propagines, ab hac uena coronæ ritu uentriculi elatius orificium ſuccingente exortas [k] utcun-
que inſignis uena ab ipſa pronaſcitur, quà à poſteriori uentriculi regione ſecundùm dextrum
orificij latus antrorſum contendit. Atque hæc propago à dextro eius uenæ latere nata, ſecun-
dùm ſuperiorem uentriculi ſedem, inferius uentriculi adit orificium, id frequentibus utcunque
uenis amplexans, & in progreſſu geniculatim ramos in priorem poſterioremque uentriculi ſe-
l S.4 fig. lib.5.Y. dem ſpargens. Iam commemoratæ uenæ tot propaginibus in uentriculum pertinenti, [l] alia re-
ſpondet, ab humiliori ſede ſiniſtri uenæ portę trunci prodiens, ac inferiori omenti membranæ
implicita, quæ non ita longè ab initio in duos ramos plurimum ab inuicẽ diſcedentes biparti-
tur, ex quibus denuo quamplures ſurculi deorſum prorepunt, & in coli inteſtini partem (quæ
inferioris membranæ omenti beneficio tanquam à meſenterio ad dorſum committitur) excur
rentes, & nonnullis propaginibus inſerti in partẽ inferioris membranæ omenti, quæ inteſtinis
incumbit, ac ueluti à colo inteſtino pronaſcitur. Atque hæc quidem de hominibus me hacte-
nus dixiſſe arbitrator. nam à ſiniſtro portæ trunco ne minima quidem ſoboles canibus ad co-
lum inteſtinum digeritur, uti etiam in ipſis colum inteſtinum nulla ex parte omento alligatur,
adeò ut neque mirandum ſit, ſi hac orationis ſerie interdum à Galeni placitis recedam, qui ſimi *In lib. de Venarum & arteriarum ſectione.*
arum uenas, uti ipſe etiam ad Antiſthenem ſcribit, ex profeſſo docens, hominum uenas non
perſequitur. Cæterùm poſtquam ſiniſter portæ truncus commemoratas eduxit propagines,
m T,T. Spectata ta ulas fi 19. lib.5. ad lienem tranſuerſim accedens, in [m] duos ramos ſecatur, qui rurſus in alios partiuntur, atque
hi denuò in alios tantiſper dirimuntur, quouſque numeroſa ramorũ ſerie in [n] cauam ſimam'ue
lienis ſedem rectà linea ſecundùm totam lienis longitudinem inferiori membrana omenti per-
o a,a,a. petuò ſuffulti implãtentur, atque [o] infinita ſobole uenulas oppidò quàm graciles inuicemque im
plexas, per uniuerſum lienis corpus digerant. Ab infimo ramo, lienis inferiora petente, priuſ-
p V.4 fi lib.5.d. quam ſiniſter portæ truncus in frequentiſſimas ſoboles illas diſpargatur, interdum [p] tenuis ue-
na prodit, quæ in ſiniſtram inferioris membranæ omenti ſedem uno atque altero ſurculo di-
q S. ſpenſatur: idque tunc potiſſimum, quando primus [q] maioris in humiliorem omenti membra-
nam pertinentis uenæ diductus anguſtior eſt, quàm ut commodè uniuerſæ membranæ inibi
ramos communicet. Præterea à ramo quopiam ex illis qui ad ſuperiorem lienis regionem re-
X,X.14, fi. li.5.g. punt, quum is iuxta lienem conſiſtit, [r] uena exoritur, quæ dextrorſum lata, atque omenti mem-
brana ſuperiori intertexta, in eam uentriculi ſedem pertingit, quæ elatiori lienis ſedi propin-
quior uiſitur. Hæc quandoque, ſed rarius, in uentriculi tunicas adeò excurrit, ut non admodum
procul à ſiniſtra ſede ſuperioris orificij uentriculi diſtet. quod autem hæc uena illud contigerit,
uidi nunquam. Neque etiam præſens uena ab elatiſſimo lienem adeuntiũ ramo promitur, ſed
ab illo qui ferè huic proximus eſt. Quemadmodum uerò hæc iuxta eminentiorẽ lienis partem
fig. 5. S.4 fi. f. principium ducit, ſic à maiuſculo ramo imam lienis ſedem accedente, [s] alia exurgit uena utcun
que inſigni amplitudine donata. Hæc perinde atque nuper [t] dicta dextrorſum retorquetur, &
t X. ſiniſtram uentriculi fundi regionem perreptans, [u] illi accuratè conuenit uenæ, quam ad fundi
u H. [x] medium uſque dextram eius ſedem amplecti retulimus. Ambæ enim ad hoc medium in exiguos
2 fi.lib.5. T. deſinunt ramulos, mutuoque implicãtur. Dein ſiniſtra perinde ac dextra in ſiniſtram fundi uen-
triculi ſedem ſurculos geniculatim antrorſum retrorſumque diſpergit, ac ſuperiori membranæ
omenti in ſiniſtram ipſius partem oblongas frequentesque ſoboles communicat. Cæterùm ca-
nes ea quam fundi uentriculi dextram ſedem adire commemoraui, deſtituuntur: & illius uicem
ea ſupplet, quæ ſiniſtram fundi ſedem ramis conſerit. Atque ad hunc modum frequentiſſimè ſi
niſtrum portæ uenæ truncum abſumi ſpectabis. nõ rarò autem ad huc in hominibus ex ſingu-
Y.14 fi. lib.5.g g. lis uenis concauæ lienis regioni iam inſerendis, [y] ſingulas uenas in uẽtriculum ad eum modum

 digeri,

digeri, ac lienem uentriculo pertinaciter colligari comperies, quo [z] duas nuper commemoratas à uenis lienem accedentibus propagari scripsimus. Atque hîc sedulò obseruandum uenit, huiusmodi uenas ab eis quæ lienem accedunt in uentriculum digestas, neque distributionis forma, neque colore, neq; implantationis specie, quicquam ab alijs in uentriculum excurrentibus uenis differre. [a] Dexter uenæ truncus (quem in intestina potissimum diffundi narrabam) quà primùm mesenterio à dorso nascenti committitur, in [b] tres præcipuos discinditur ramos: qui in alias denuò innumeras uenarum soboles diuaricati, inter duas mesenterij membranas producuntur, atque inferiorem posterioremúe intestinorum partem quæ mesenterio alligatur, & quam dissectionum professoribus cauam uocare libuit, amplectentes, in ieiunum, ileum, cæcum & dextram coli sedem, qua id dextro reni & iecori adiacet, finiuntur. Quot uerò ab his discindantur soboles, quum prorsus sint innumeræ, dictu est arduum: dein nõ omnibus eandem distributionis exhibent seriem, quamuis (uti diximus) ad intestina illæ propagines excurrant. A' tertio dextri portæ trunci ramo, qui in sinistram partem medij mesenterij potissimum discinditur, [c] insignis uena in [d] sinistrum mesenterium, quod colon à liene ad rectum usque intestinum dorso alligat, porrigitur, atq; nunc dictis uenis in intestina diffusis similiter, in plures deriuata surculos, eam coli regionem, quæ à uentriculi sinistra sede ad rectum usq; intestinum pertinet, adit. Inter omnes sinistri mesenterij uenæ ramos, [e] unus insigni magnitudine inter duas sui mesenterij membranas (quẽadmodũ cæteri omnes rami) intertextus, secundùm coli finẽ deorsum sub recto intestino prorepit, multas uenulas ex superiori anterioríue ipsius sede ad eam intestini partem, qua porrigitur, depromens. Præsens ramus quum ad recti intestini extremum usque contendit, non amplius rectà sub intestino deducitur, sed in [f] plures utcunq; exiles diffusus ramulos, finem recti intestini orbiculatim amplectitur. Porrò & si frequentissimæ sint trium nunc dictorum dextri portæ trunci ramorum soboles, tamen plures numerosioresq; in gracilia, quàm crassiora intestina distribui, cuiuis ex dissectione obuium est. Quo enim intestina uentriculi fundo sunt magis continua, eo pluribus uenarum implicantur surculis, quoniã ex illis plus succi quàm ex sedi uicinioribus sit exugendum. Quemadmodum uerò nõnullis priùs enarratis uenæ portæ ramis [g] corpora quædã glandulosa atq; ad amussim quodammodo carnea attendi circunduciq; dicebam, sic etiam ramorum per mesenterium ad intestina diffusorum sectionibus, [h] glandulæ quædam interiacent, proportionem in magnitudine cum distributis propaginibus seruãtes. In grandioribus enim propaginũ diductibus (quemadmodum ubi dexter portæ truncus in tres primos ipsius ramos finditur) magnæ reponũtur glandulæ, in subsequentibus uerò horum ramorũ diuaricationibus graciliores minoresq;. Huiusmodi quoq; glandulæ, capillorũ modo prætenues uenulas, à uenis quas interiacent mutuantur. In has igitur propagines portæ uena digeritur, quæ omnes aut ad nutritionem, aut excrementi alicuius expurgationem, aut in uentriculo excocti cibi in iecoris portas deductionem, propagatæ censentur. quippe [i] quas bilis uesiculæ oblatas dixi, alimentũ illi subministraturæ ad eam excurrunt. Pari modo [k] propagines numerosa sobole in omentum diffusæ duntaxat ut illud enutriant, multoq; adipe imbuant, à portæ uena deriuãtur. [l] Propagines lienem petentes rerum Conditor fecisse conijcitur, ut simul lieni alimentum deferant, atq; ex iecore fœculentum sanguinem seu melancholicum succum in ipsum expurgẽt. Quum enim crassius sanguificationis recrementum his propaginibus in lienem uehatur, & quum hæ illud lieni porrigant, simul quoq; necessariò lieni nutrimentũ offerũt. siquidem, ut in quinto libro, nõ sine religione tamen quadam, scripturus sum, lien atrum illud sanguificationis recrementum in sui nutritionem conficit, & lien per [m] uenas ab illis quæ lieni inseruntur in uentriculum profusas, quod ipsi ex fœculentiori sanguine reliquum est, neq; sibi concoquere ac adaptare ualet, in uentriculum eructat. uerùm id nõ (ut dissectionum professores malè arbitrãtur) in superius uentriculi orificium diffundens, sed ad fundũ præcipuè, quò [n] maior uena à uenis lienem adeuntibus exorta, in uentriculũ pertinet. [o] Surculi capillorũ modò tenues ad glandia in hoc à rerũ Opifice deducuntur, ut illa à portæ ramis alimentũ colligãt. Cæterùm [p] reliquæ omnes portæ propagines in uentriculũ & intestina digestæ, duplici nomine extruũtur, partim ut illis nutrimentũ subministrent, partim ut suis finibus & osculis in uentriculum & intestina hiantibus cõfectum à uentriculo cibũ ex ipso ac intestinis exugant, atq; ad iecur tanquam cõcoctionis officinã toti humano corpori cõmunem transferant. Ingressus autem & ascensus in hanc regionẽ, ex multis, quæ nunc narrauimus, strictis itineribus unus præparatur, ipsæ nimirũ portæ uenæ [q] caudex, quem ueterum quispiã Naturæ operũ peritus ante Hippocratem πύλας nuncupauit, à quo in hunc usq; diem portæ uenæ nomen ad nos manauit, ipsaq; (ut & Galenus testatur) à nõnullis porta iecoris, ab alijs ianitrix appellatur. uerùm nonnulli totã uenam hoc nomine donari nolunt, sed partem

Dextri caudicis portæ trũci series.

Venæ portæ distributionis ratio.

Portæ nomina.

Li. 6 de Placitis.

z X,Z.
a G. 4 fi. li. 5 t. 12 fig. h. b,b,b,b. de inspecta 10, 11, 13, 14 fi. lib. 5.
c,c,c. 12 fi. 5 n.
d 11 fi. lib. 5 R,S,T.
e d,d 9 fi. li. 5 k,k.
f e,e.
g 4, 5 fi. li. 5 n, n. 12 fi. l.
h 10 fi. lib. 5 L,M. & 14 fi. G,F.
i C,C.
k 4 fi. lib. 5 q,r,x,y, d.
l T,T.
m X,Y,Z.
n Z.
o M.
p D,I,K N,G.
q B.

partem ipsius duntaxat, quæ primùm à iecoris substantia cernitur libera. Dicitur & caudicis nomine στελεχιαία, quod etiā nomen Galenus interdū cauæ uenæ quà iecori est proxima, & præterea magnæ arteriæ, quà è corde pronascit̄, tribuisse uidet̄. Dein portæ uena ab alijs etiā iecoris manus nuncupat̄, quòd iecur ea ad elaborati in uentriculo cibi attractionē tanq̄ manu utatur. Sunt qui lacteā appellēt, quòd succus quē hæc ab intestinis iecori defert, lacteus sit. Porrò uenā portæ, succū eū quē è uentriculo, præcipuè autē ex intestinis ad se allicit, atq̄ in iecur defert, iecoris modo in ipso deductu concoquere, ac eidem præparare, & in rudem sanguinem mutare haud facile concessero: quantumuis grauiter id in quarto de Vsu partiū libro Galenus asserat. Nullam enim sanguificationis uim mēbraneo & coriaceo uenæ corpori assignare possum: & si quæ esset, illa profectò album pararet sanguinē, non secus quàm à uentriculo emutata, lacteū colorem referunt, uti & uentriculi substantiā albam. non autem iecoris modò concreti sanguinis instar rubram esse liquidò cernimus. Atque hoc Galeni placitum non semel ab ipso repetitum altiùs refellerem, nisi Galenus ipse sexto de Dogmatibus Hippocratis & Platonis eam mutasset sententiam, suijpsius, quo acriùs Aristotelem oppugnaret, oblitus. Ramum portæ, quē sub recto intestino decliuem ac mesenterio suffultum porrigi scripsimus, nonnunquam ad fæculenti sanguinis per ani uenulas, sanguine interdum manantes, expurgationem plurimum conducere arbitror. Quandoquidem dum aut ob lienis obstructionem, aut aliud quodcunq̄ ipsius uitium, fæculentus sanguis non uniuersus, uel nullus planè in lienem absumitur, uel lien eundem ad uentriculum eructare nequit, huius rami beneficio certis quibusdam interuallis, uti mulierum menstruæ purgationes solent, per anum excerni credo. Rarius enim ex uniuerso corpore hæmorrhoidum uitio laborantibus ad uenæ cauæ ramulos in sedem pertinentes, lutosum eiusmodi sanguinem regurgitare uerisimile nobis uidetur, dum ueram uenæ portæ distributionem perspectam habemus. Quippe ex hac coniecturari est promptissimum, quî is sanguis à liene non attractus, aut ob meatuum obturationem non admissus, unde fluebat rursus regurgitet, atque sua grauitate per ramum ad intestinum rectum pertinentē deorsum procumbat, ibi'que tantisper reseruetur colligatur'que, donec nimium turgentes uenæ osculis reseratis per anum manare illum sinant. Huic meæ sententiæ magnum robur adiecit is quem hoc sanguinis defluxu per interualla laborantem resecuimus. Huic enim minor, sed durior lien fuit, & uena sub recto intestino excurrens, pollicis quasi crassitiem superauit, eoq̄ modo sanguine turgebat, quo iam parturientium animalium uenas uterum amplexantes, insigniter amplas distentasq̄ cernimus. Verùm hæc paulo latius à nobis relata sunt in epistola, qua dextrā axillarem in laterali morbo (si modò dextram aut sinistram seces, quicquam intersit) aperiendam docui. ac proinde nunc ad uenæ cauæ seriem est accedendum: nam portæ uenam secandi modum ad finem Quinti libri reijciendum duxi, in quo omnium nutritionis generationis'que organorum administrationem unà persequar.

3. cap. 6 B, f. — s d, d.

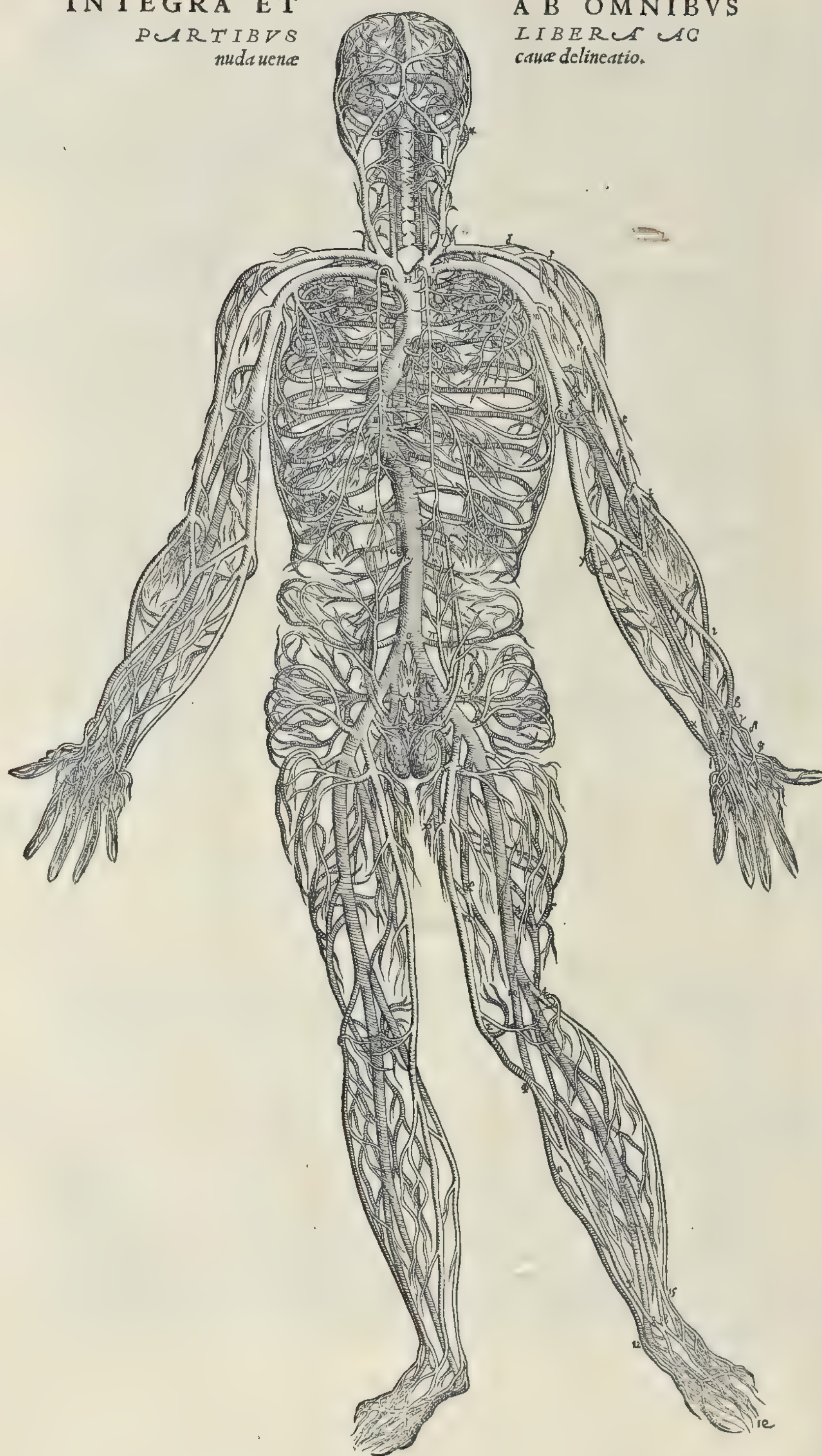
Portæ uenā sanguinem nō conficere.

Melancholicum succū per portæ ramos purgari.

CHARACTERVM TOTIVS VENAE CAVAE DELINEATIONIS, QVAM SVBSEQVENS pagina proponit, Index.

FIGVRÆ, quam in proxima reponemus pagina, quatuor Capitibus seriatim subsequentibus communis est, proportioneq̄ illi correspondet, qua integram arteriæ magnæ seriem ante duodecimum huius libri Caput, ac dein dorsalis medullæ neruorum distributionem ante undecimum quarti libri Caput exhibebo. quæ in ea uirilis corporis magnitudine (quemadmodum & hæc uenæ cauæ figura, & musculorum & ossium simul compactorum tabulæ) depinguntur, quam huic papyro (quæ regalis uulgò dicitur) accommodam fore putaui. Verùm si cuipiam postea uisum fuerit, eiusmodi nudas uenarum, arteriarum, & neruorum icones aut ex proportione, ut clariores reddantur, augere (uti in mea Epitome factum cernis) aut propter chartæ angustiam, seu potius ob typographorum sordes & auaritiam imminuere, id unum moneo & rogo pariter, ne quis has figuras circumscribens, aliam hominis imaginē illis adijciat: quemadmodum plagiarij quidā profectò, ex quibus hanc uenarum seriem sedula dissectione collegissem dignissimi, in meis Anatomicis tabulis Argentinæ impressis tentarunt. Hæc enim circumscriptio, etsi multis rationibus negociū uitiet, ob id tamen etiā respuenda est, ne omnes uenæ hac expressæ figura in una tantum corporis superficie digeri, ac anteriori tantū parti peculiares esse uideantur: potissimum quum nemo tam rerum ignarus in his Naturæ mysterijs operam nauet, qui in

INTEGRA ET AB OMNIBVS *PARTIBVS LIBERA AC nuda uenæ cauæ delineatio.*

hac proportione non cernat quam totius corporis superficiei sedem singulæ uenæ perreptent. Quinetiam ex quinti, sexti & septimi librorum figuris facile constabit, cuiusmodi illæ debeant esse effigies, quæ cum uenis etiam partes quæ illis implicantur oculis subijciunt.

A, A, A Tres isti characteres propaginem notant à uena caua ubi iecori adnascitur, in iecoris gibbum passim perquàm numerosa ramorum serie sinistrorsum distributam. Alteram autem propaginem in dextram iecoris sedem similiter diffusam characteribus non insigniuimus, uti etiam nullas uenæ cauæ soboles, quæ pariter utrinque habentur, & priuatim nihil in altero latere sibi uendicant, ne fortassis characterum copia delineationem obscuraremus. Vnde etiam dextrum latus potius quàm sinistrum characteribus liberum conspicitur.

a Huiusmodi etiam gracilior soboles à caua iecori sub grandibus illis propaginibus A indicatis digeritur.

B Venæ cauæ sedes inter iecoris gibbum & septum transuersum consistens.

C Sinistra propago duarum, quas caua septo offert, & à quibus etiam surculi in cordis inuolucrũ pertingunt.

D Cauæ uenæ orificium in dextrum cordis sinum pertinens. Optarim hic sedulò expenderes, uniuersamq; cauæ delineationem accuratè contemplareris, consideraturus an'ne uerius hoc orificiũ cauæ uenæ principiũ ueniat statuendum, an ea cauæ pars ubi A & a in ipso caudice scriptum cernis, & ipsa uena secundum iecoris posteriora deorsum prorepit, cuius etiam gratia in dextrum latus incuruatur, tantum scilicet, quantum iecoris sedes, cui cauæ caudex committitur, ad dextrum latus à uertebrarum medio declinat.

E Vena coronæ modo cordis basim amplectens, ac deorsum per cordis substantiæ exteriora ad ipsius usque mucronem surculos à se deriuãs, & στεφανιαῖα seu coronalis nuncupata. Hæc & si ab anteriori sede orificij uenæ cauæ hic oriri uideatur, perpetuò tamen quum simplex sit, à posteriori sede eius orificij pronascitur, uti in septima sexti libri figura ad G est cernere.

F, F Vena coniugis expers, quæ à cauæ dextro latere prodiens, decliuis secundum dextrum uertebrarum latus ad secundam ferè lumborum uertebram descendit.

G, G Characteres isti hic atque illic ad uenæ pari carentis latera repositi, uenæ illius propagines insinuant: eas nimirum quæ costarum offeruntur interuallis, ac postmodum in dorsalem medullam, & in musculos uertebris ipsisq; costis instratos, ac etiam membranas thoracis amplitudinem intersepientes, surculos promunt.

H Cauæ sub pectoris ossis elatiori sede iuxta iugulum bipartitio, quam lanij boues & porcos iugulaturi petunt.

I Vena primæ thoracis costæ innixa, atque ad alam transuersim perducta, brachijq; axillarem postquam aliquot propagines diffudit constituens.

K Exilis uena in sui lateris aliquot superiorum costarum succingentẽ membranã soboles deriuãs.

L Vena sub pectoris ossis sinistro latere ad abdominis usque superiora descendens, ramosq; uerarum costarum cartilaginum interuallis, ac demum thoracem intersepienti sui lateris membranæ, ac etiam musculis pectori instratis, & abdominis cuti ramos exhibens. Præcipuum autem ramũ sub recto abdominis musculo dispergit, qui supra umbilicum in aliquot finiens surculos, alterius

M. uenæ ab imo sursum ascendentis, ac Γ notandæ terminos respicit, ea nimirum sede, ubi M ascripsimus.

N, N Vena per foramina transuersis processibus uertebrarum ceruicis insculpta, ad caluariam properans, ac dorsali medullæ geniculatim ramos offerens, ut & in musculos quoque inibi ceruicis uertebris adnatos, soboles dispensat. Qua uerò ratione hæc uena in duram cerebri membranam exhauriatur, etiam si hanc hic quoque delineare conatus sim, in peculiari de cerebri uasis figura decimoquarto Capiti præponenda non minus disces, quàm reliquarum caluariam petentium uenarum seriem.

O Vena musculis humiliorem ceruicis, & superiorem thoracis sedem iuxta uertebras occupantibus, multiplici utcunq; sobole exporrecta.

P Vena ad musculos pectori instratos, & huius regionis cutem, & ipsam demum mamillam excurrens.

Q Vena

Q Vena in posteriora thoracis proficiscens, ac in cauam scapulæ sedem uicinosq; musculos deriuata. Huic proximæ sunt uenulæ in glandium axillæ excurrentes, quarum hic una inter P & R expressa est.

R Propago secundum thoracis latera deorsum ducta, & potissimùm distributa in musculum, quo posterior axillæ cauitatis sedes constituitur, brachiumq; in posteriora deorsum uellitur.

S Interior iugularis, quæ graciles surculos asperæ arteriæ lateri & hàc deductis neruis spargit. quod uerò ipsius præter aliquot propagines reliquum est, in caluariam prorepit, & uariè ut in cerebri uasorum descriptione prosequar, discinditur.

T Exterior seu superficiaria iugularis. Verùm iugularias uenas (quæ Græcis σφαγιτίδες uocantur) nõnulli appellant, quæ statim in thoracis amplitudine sub summa pectoris ossis sede bipartita caua producuntur. Alij non totas illas, seu integros eius diuisionis truncos iugularias uenas nuncupari uolunt, sed id demũ quod ex ijs iam supra clauiculas ceruici intextũ cernitur. In Arabũ interpretibus iugularias ita ferè appellatas legimus: Guidez, Guades, & corrupta Græcorum uoce grandes, sphragitidas, iuueniles, pensiles, organicas, subeticas, uertiginosas, apopleticas, uenas somni. Atque ita tam interiores quàm exteriores appellitant. & has quidem patentes, illas uerò immersas & occultas nuncupãt. Porrò exterioris iugularis seriem, ut plurimum mihi apparuit, hic delineatam habes, ut scilicet simplex per colli latus prorepat, surculos tantum aliquot in conterminas sedes diffundens.

V Exterioris uenæ iugularis iuxta fauces in duos ramos distributio.

X Exterioris iugularis ramus oris interiora subiẽs, ac uariè in laryngẽ & hyoidis ossis musculos, linguam, palatum, narium amplitudinem, ac demum in caluariam tribus propaginibus, ac etiam aliquot surculis in oculos digestus.

Y Exterior ramus diuisionis externæ iugularis iuxta fauces factæ, qui numerosa uenarum serie in faciei musculos & cutem, deinde ad tempora & post aures uniuersamq; capitis cutem digeritur.

Z. Ac Z quidem portionẽ huius rami Y notati insinuat, quæ in faciem exporrigitur. 9 uerò,
9, æ, *. frontis uenam indicat. æ, portionem secundum tempora sursum repentem. & * eam notat, quæ post aures & ad occipitis cutem fertur. Cæterùm reliqua uenarum hic in capite series ad cerebri uasa spectat: quam ob id characteribus nõ insigniui, quòd hæc peculiaris figura decimoquarto Capiti præponenda explicabitur. Quanquam interim si quis hanc cauæ uenæ effigiem characteribus occupare uoluerit, ad eum modum quo nos illam finximus, quæ huius libri adhibebitur calci, uenas simul cum arterijs ostensura: primum characterem apponere licebit dextro lateri, ut is dextrum seu primum mihi sic appellandum duræ cerebri membranæ sinum hic quasi instar semicirculi porrectum indicaret. Secundus uerò character sinistro, seu secundo eius membranæ sinui inscriberetur, qui in sinistro latere semicirculi quoque modo fertur. Tertius autem character tertio duræ membranæ sinui adhiberetur, qui illic incipit, ubi primus & secundus sinus seu duo illi semicirculi inuicem congrediuntur, & ubi ab ipsis alius semicirculus quodammodo sursum exporrigitur, cuius posterior pars occipitio propinquior adumbrata cernitur, anterior autem quæ frontem adit lucida. Quartus autem duræ membranæ sinus, quem ex anteriori sede trium dictorum sinuum concursus pronasci, atque rectà antrorsum duci suo loco audies, hic non est delineatus. In figura tamen huius libri calci insuta, y insignitur. Præterea tribus illis characteribus quartus succederet, qui in primi duræ membranæ sinus radice positus, ingressum indicaret uenæ N notatæ: deinde ingressum rami interioris iugularis etiam insinuaret, qui per foramen sexti neruorum cerebri paris caluariam subit. Quinto charactere internæ iugularis ramus per proprium foramen in latera duræ cerebri membranæ excurrens insigniretur. Sextus ramum exterioris iugularis notaret, qui proprio foramine ad radicem posterioremque sedem processus mamillaris temporum ossis exsculpto, caluariam subit. Ad hæc præter alios characteres etiam unus illis uenulis inscribi posset, quæ sub frontis uena 9 insignita hic umbratæ feruntur, ut scilicet uenæ etiã indicarentur, quæ per caluariæ sedẽ cui olfactus organa incũbunt, & per foramen secundi neruorum cerebri paris gratia cælatũ, in caluariam repunt. Atq; hæc omnia sanè adnotauissem, nisi illa in grandiori figura decimiquarti Capitis fuissẽ propositurus. quanquam etiam cerebri uasorum seriem absque arterijs minimè liceret aggredi, quandoquidem

dem in illos duræ mēbranæ sinus nō uenæ modò, sed & arteriæ exhauriantur, ipsiq; sinus non minus arteriæ quàm uenæ fungantur munere. Verùm interim non improbauerim & hanc uenæ cauæ delineationē, uti iam monui, characteribus quibusdam à studiosis insigniri, iam in cerebri uasorum serie ex huius libri decimoquarto Capite, & ex septimo etiam libro eruditis: aut, ut antè dixi, exemplum sumentibus, ab ea figura quæ ad huius libri calcem insuitur, ac nuper commemorata seriatim literis t, t, u, u, x, x, ſ, ε, λ, μ, exprimit.

a, a Vtrunque a uenam humerariam indicat, uerùm superiori a ipsius exortus ab externa iugulari T notata, radix significatur, inferius autem a humerariæ sedem notat, qua iam humeraria ex altò in brachij superficiē cutemq; emerget. Huius uenæ nomina paulo pòst absoluta manus characterum narratione, propter Arabum interpretum uoces subijciam.

b Humerariæ propago ab ipsius elatiori sede non procul ab exortu in posteriores ceruicem occupantium musculos, ipsamq; huius regionis cutem sparsa.

c Humerariæ etiam propago, in gibbam scapulæ sedem frequenti utcunq; sobole excurrens.

d, d Venæ ab humeraria, priusquam ipsa penitius sub summo humero contorquetur, pronatæ, ac in summi humeri sedis cutem & superficiem musculi brachium attollentis, interdum quoque & ad mamillam digestæ.

e, e, e Tenues uenulæ ab humeraria in externæ brachij sedis cutem, anterioremq; regionem musculi cubitum flectentium prioris propagatæ.

f Humerariæ iuxta externum humeri tuberculum in tres ramos partitio, qui nunc inuicem amplitudine æquales, nunc inæquales uisuntur.

g Primus humerariæ tripartitionis ramus in altum immergens, ac sub musculorum ab externo humeri tubere pronatorum capitibus aliquousq; excurrens.

h Secundus dictæ nuper tripartitionis ramus, qui sub cute deorsum obliquè ad mediam sedem flexus cubiti deductus, cum axillaris uenæ ramo t notando coit, ac cum illo uenam communem constituit, cui α ascriptum est.

i Tertius humerariæ tripartitionis ramus, per radium in externam cubiti regionem obliquè con-
k. tendens, ac uenulas paßim in proximam ipsi cutem dispergens. inter quas ferè præcipua k insignitur, quam ad exteriorem cubiti articuli sedis cutem ad posteriora quodammodo digerit. Quando præsens ramus in eum modum obliquè repens, ad brachialis usque radicem è regione ap
l. pendicis ulnæ pertingit (nimirum ubi hic l spectatur) axillaris uenæ propaginis x notandæ soboles ipsi commiscetur, ac una ab hac axillaris sobole & humerariæ ramo uena consurgit, brachialis & postbrachialis sedem sub paruo digito, ipsumq; adeò paruum digitum & quodammodo anularem, uaria ramulorum serie accedens.

m Axillaris uena, cuius nomina paulò pòst recensebuntur.

n Axillaris uenæ ramus, in capita deriuatus musculorum cubitum extendentium.

o Ramus nuper dictis musculis & posteriori brachij sedis cuti exporrectus.

p Insignis propago obliquè deorsum sub humero uersus exterius humeri tuberculum ducta, quæ musculis hinc principium ducentibus ramos exhibēs, aliquousq; in externam cubiti sedem cum quarto brachium petentium neruo fertur.

q, r Axillaris uenæ in duos truncos distributio, quorum alter binis q insignitus in alto semper totoq; ipsius ductu occulitur, ac prorsus pari modo cum manus arteria digeritur, quam in totius magnæ arteriæ figura duodecimo Capiti præponenda licebit intueri. Alter uerò axillaris trūcus (cui r inscribitur, & quæ tota orationis serie nobis axillaris uocabitur) paßim sub cute excurrit, ac in uarias soboles dispensatur. Cæterùm hāc axillaris uenæ distributionē interdum etiam altiùs fieri quàm hic delineauimus, obseruabis: unde etiam tanto minus Galeni descriptionibus eam conuenire animaduertes.

ſ Vena ab axillari in anterioris brachij sedis cutem, & nonnihil quoque in posterioris sedis cutem digesta.

t Anterior axillaris uenæ ramus, eius diuisionis quæ hic iuxta interioris humeri tuberculi cutem est conspicua. Præsens ramus t insignitus, obliquè ad mediam cubiti articuli flexus sedem sub cute fertur, ac cum humerariæ ramo h notato coiens, communem efformat uenam α indicatam.

u Axillaris

u *Axillaris iuxta interius humeri tuberculum bipartitionis posterior uena, quæ plures easdemq; uarias à se soboles diffundit.*

x,x *Posterioris uenæ u notatæ ramus, qui sub ulna deorsum ad brachiale porrigitur, & paßim in conterminam ipsi cutem digestus sobolem offert humerariæ ramo brachiale iuxta minimum digitum conscendenti.*

y *Vena in posterioris articuli cubiti sedis cutem excurrens.*

z,z *Notatur multiplex uenarum series, in interioris cubiti sedis cutem diffusa, & dein in interioris summæ manus sedis cutem excurrens. Verùm superius z uenam notat ab axillaris uenæ ramo t insignito principium ducentem. Inferius autem z indicat propagines, quas axillaris uenæ ramus x & x insignitus internæ cubiti regioni offert.*

ꝗ *Venularum Veneris monticulum implicantium cum ramo δ notando coitus. est nanque ramus is propago illarum uenarum, quæ externam manus summæ sedem inter pollicem & indicem perreptant.*

α *Vena communis ab axillaris ramo t & humerariæ ramo h conflata, quæ per internam cubiti sedem deorsum obliquè radium conscendens exporrigitur, ac tandem radium supergressa in exteriorem cubiti sedem propter inferiorem ipsius regionem excurrit, ramulos quosdam in progressu ad proximam ipsi cutem dispergens.*

β *Communis uenæ iuxta radij humiliorem partem, qua brachiale respicit, diuisio, γ aut Y aut*
γ *Λ non absimilis: cuius quidem alterum crus γ insignitum, externam summæ manus sedem pollici ac indici subiectam, ipsumq; pollicem & indicem accedit, & ramulum δ indicatum in internam manus sedem digerit. Alterum autem crus ε insignitum, uersus medium & anularem potißimùm absumitur. Ramis externam summæ manus sedem adeuntibus uaria à nostris medicis imponuntur nomina, quæ quum inter se admodum pugnent, & paßim sint obuia, aliquid de ipsis iam dicendum arbitror: hũc characterum indicem lubentiùs barbaris nominibus occupaturus, quàm orationis qua has uenas describam seriem. Græci igitur & Latiniores medici in uniuersa manu paucas uenas proprijs nominibus appellarunt. Venam nanque per brachij interiora alamq; excurrentem in utroque brachio, quia axillam seu alam perreptat, axillarem uocauerunt: quemadmodum & cubiti interiorem, quòd scilicet per cubiti interiora potißimùm exporrigatur. Verùm priuatim dextræ manus axillarem iecorariam uocarunt, quòd in iecoris affectibus illam diuidere soleant. Sinistræ autem manus axillaris lienaria ipsis dicitur, quòd in lienis morbis hanc plerunque aperiant. Sic rursus ὠμιαία seu humeralis a insignita, simpliciter suum nomen obtinuit, quòd per humerum in manum feratur: etiam cubiti exterior nuncupata, quoniam cubiti exterius latus perreptat. Hippocrates in libris de Articulis hanc uidetur crassam uenam nuncupasse. Quia uerò capitis morbis hæc mederi creditur, etiam capitis uena est dicta. Ramos uerò h & t notatos & uenam communem, quam α notauimus constituentes, medias uenas nuncuparunt, quòd scilicet ad flexus cubiti medium ducerentur, aut quòd inter cubiti exteriorem uenam & interiorem essent mediæ. Ab obliquo autem ipsorum ductu obliquas quoque illas uocarunt. Communem (quæ α insignitur) nuncuparunt, quæ ab illis ramis h & t notatis consurgit, atque interiori & exteriori cubiti uenis communis est. Præter hæc nomina uix alia apud illos reperias. At si Arabum libros uerses, nominum acerui paßim occurrent eidem uenæ uix unquam accommodatorum. Quo autem aliquid certius de his quoq; depromam, studiosorum nomine qui me his nominibus in Anatome remorari solent, non grauabor Auicennæ interpretis nomina hic recensere, quæ Fen prima libri primi doctrina quinta Capite quarto leguntur. In quo Capite Auicenna ex proposito manus uenas describit, earum seriem à Galeni libro tertio de Administrandis sectionibus, aut potiùs ab Oribasio petens. Auicenna igitur, aut ipsius interpres, Spatularem uocat humerariæ partem à iugulari externa ad eam usque sedem ductam, qua humeraria brachij cutem primùm subit, quæ pars duobus a in nostra delineatione complectitur. Quà autem humeralis brachio exporrigitur, illam Cephalicam quasi capitis uenam nuncupat. Hæc inter inferius a & f continetur. Tertium humerariæ ramum, quem i insigniuimus, Funem brachij appellat. Axillaris ipsi Asellaris dicitur. Communis uerò α notata, Nigra: ubi autem hæc obliquè ad radium contendit, Basilica ipsi uocatur. Al-*

terius

terius communis uenæ cruris, illius nimirum diuisionis quam γ aut Y aßimilauimus, sub anulari & indice porrectus, Syelen Auicennæ appellatur. Verùm aliàs subinde apud Arabes & barbaros illam Syelem uocari obseruabis, quæ iuxta brachiale ab humerariæ ramo i notato, & axillaris uenæ propagine x insignita constituitur, & l notatur. cui eadem quæ axillari medicorum uulgus nomina imponit, hanc quoque Saluatellam & Salubrem uocans. Quanquam rursus communis uenæ ramum γ notatum uersus pollicis & indicis regionem exporrectum, alij saluatellam uocent, huic eadem quæ humerariæ nomina largientes. Ad hæc, axillaris medicis potißimum Basilica, interdum & Nigra, aliquando & Funis brachij nuncupatur. Humeraria etiam ocularis & auris, quod scilicet earũ partium inflammationibus medeatur. Nisi fortè horum nominum impositores adeò stulti fuerint, ut cum Aristotele & illis qui hodie uenas à me rectè antea pictas turpiter in lucem suo nomine emiserunt, arbitrati sint humariæ ortum sub aure primùm esse. Cæterùm communis uena Media, Mediana & Corporalis uulgò dicitur.

ζ *VENAE cauæ portio, qua inferioribus corporis partibus nutrimentum administratur.*

η *Vena in pinguem membraneamque sinistri renis tunicam, conterminasque sedes excurrens.*

θ *Grandis uena ad dextrum renem exporrecta.*

ι *Grandis uena sinistrum renẽ petens. hæc, uti & dextra, quod serosum sanguinem ad renes defert, serosusque humor quodammodo ab ipsa emulgetur, Emulgens uulgò nuncupatur.*

κ *Propago à uena in dextrum renem deducta, in pinguem renis dextri tunicam excurrens.*

λ, λ *Seminalis uena sinistra.* μ, μ *Seminalis uena dextra. Hæ uenæ in progressu peritonæo cui ad dorsum firmantur, hærentque, surculos communicant, & ramulos membranis testem uasaque seminaria ambientibus diffundunt.*

ν *Seminalium uenarum sedes, qua hæ primum implicari, ac uaricum modo conuolui incipiunt.*

ξ *Venæ geniculatim à caua in dorsalem medullam, quæ lumborum uertebris continetur, ac demum ad ipsas lumborum uertebras, ipsisque accumbentes musculos & peritonæum digestæ.*

ο *Venæ cauæ supra oßis sacri initiũ in duos trũcos distributio, Λ aut inuerso ν aut V nõ absimilis.*

ϖ *Ramus utcunque amplus, transuersim in peritonæum & lumborum carnes, abdominisque musculos distributus.*

φ *Ramuli aliquot in superiora oßis sacri foramina mißi.*

ρ, ς *Sinistri trunci magnæ illius super os sacrum bipartitionis in duos ramos distributio, quorum interior ρ notatur, exterior ς.*

τ, τ *Interioris rami, quem ρ notauimus, exterior propago, in musculos exteriorẽ ilium oßis sedem occupantes, & in clunium cutem conterminasque partes frequenti ramorũ serie transuersim digesta.*

υ *Interioris rami ρ insigniti interior propago, atque eius propaginis rami humilioribus sacri oßis*
χ, ψ *foraminibus distributi. χ uero & ψ reliquas interioris huius propaginis soboles, uti hac parua tabella eas delineare datum est, exprimunt. Porriguntur autem illæ ad ani musculos, uesicæ fundum, & ceruicem: mulieribus etiam ad humiliorem fundi uteri sedem, ipsumque adeò uteri collum.*

ω *Vena ab exteriori ramo, quem ς indicatum conspicis, deprompta, atque cum reliquo interioris rami ρ notati coiens, quà id pubis oßis foramen perreptat.*

ει *Hac sede uena pubis oßis foramen permeans, præter alios ipsius surculos uenulam in coxendicis acetabulum porrigit, hicque in istius regionis musculos disseminatur.*

ϡ *Vnus ex ramis uenæ pubis oßis foramen transeuntis notatur, qui cutem ad internam femoris sedem inibi subit.*

ϗ *Congressus dictæ nuper uenæ, cum ramo magnæ in crus distributæ uenæ perficitur, quem z notabimus.*

Γ *Vena ab elatiori sede exterioris magnæ illius trunci rami, quà is peritonæum perforat, principium ducens, quæ peritonæo et abdominis musculis cutique ramos offert. inter cæteros autem præcipuus sub recto abdominis musculo sursum conscendit, & supra umbilici regionem in aliquot dissectus surculos, eas respicit soboles, quæ huc à uena sub pectoris osse deducta pertingunt, ea uidelicet sede cui M ascriptum cernis.*

Δ *Propago uenæ in crus tendentis, quæ transuersim ad genitalia conterminasque sedes in surculos exhauritur.*

Θ *Prima magnæ crus petentis uenæ propago per interiorem femoris tibiæq; ſedem ſub cute deorſum ad ſummum uſq; pedem perreptans.*

Λ *Propaginis Θ inſignitæ ramus, femoris interiora ad inguina accedens.*

Ξ *Dictæ propaginis ramus ad anterioris femoris regionis cutem uerſus exteriora digeſtus.*

Π *Dictæ propaginis ramus, primo tibiam mouentium muſculo oblatus.*

Σ *Dictæ propaginis ſoboles, quas in anteriorem genu ſedem & poſteriorem quoq; diſpenſat.*

Φ *Hac ſede propago Θ indicata per ſedem tibiæ interiorem, ſub cute in uarios multiplicesq; ramos diſſcinditur, hicq; opportunè dum ſanguinem mittimus aperitur.*

Ψ *Hac ad anteriorem interioris malleoli ſedem nuper dicta propago ducitur, atq; uti cernere eſt in pedis ſuperiora exhauritur.*

Ω *Ramus à grandi uena crus petenti in anteriorem coxendicis articuli regionem exporrectus, eiusq; ſedis muſculis & cuti ſoboles utcunq; frequentes deriuans.*

1 *Ramus ſeptimo nonoq; tibiam mouentibus muſculis & cuti femoris iuxta externam ipſius ſedem ramos deducens.*

2 *Grandis uena in quintum femur mouentium muſculum digeſta.*

3,4 *His duabus propaginibus inuicē coëuntibus uena cōſtituitur, quæ inter muſculos poſteriorem fe-*
5. *moris ſedē occupantes excidens, ſurſum in femoris cutē ramos porrigit, quos 5 inſigniui. Verū*
6. *maiori ipſius parte 6 notata, ſub cute per poplitem genu ue flexū fertur, & in ſuræ cutē numero*
7. *ſa ſerie inibi digeritur, ubi 7 aſſcriptum ſpectas. Porrò in delineatione, obſcurus ille ramulus,*
8. *qui 8 reſpicit, deorſum magis deberet ferri: neq; ſat ſcio qua uel mea uel ſculptoris negligentia,*
is illic deſinit. Verùm mediocris eſt negotij illum uerſus 8 notam, calamo deorſum protrahere,
quum in dextro crure illum non neglexerim.

9 *Magnæ crus petentis uenæ in duos ramos diſtributio, quà hæc inter duo inferiora femoris oſsis capita continetur.*

10 *Interior dictæ diuiſionis ramus, ad poſteriores ſuram tibiæ ue uentrem conſtituentes muſculos et*
11. *ad cutem internæ ſedis tibiæ ſuræq; digeſtus, inibiq; 11 inſignitus.*

12 *Dicti iam rami quem 10 notauimus portio, ſecundùm interioris malleoli poſteriorem ſedem ad internum pedis latus exporrecta.*

13 *Exterior ampliorq; ramus diuiſionis 9 inſignitæ, qui mox in alias duas impares propagines digeritur.*

14 *Dictæ modò diuiſionis exterior propago.*

15 *Exterioris dictæ modò propaginis portio externum perreptans malleolum.*

16 *Interior illius diuiſionis propago, quæ inter tibiæ & fibulæ medium quà hæc oſſa inuicem dehiſcunt deorſum fertur, inter muſculos uidelicet poſteriori tibiæ oſsis & fibulæ ſedis adnatos, & ligamentum quod hæc oſſa ſecundùm tibiæ longitudinem mutuò colligat.*

17 *Diuiſio interioris propaginis 16 inſigniti, quæ ad medium longitudinis tibiæ perficitur. Atq; hæc alterum ramum inter calcem & tibiæ os ad pedis inferiora mittit, alterum uerò inter fibulam & calcem.*

18 *Soboles iam ultimo commemorati rami, quæ inter tibiæ os & fibulam per membraneum eorum oſsium ligamentum in pedis ſuperiora digeritur, alijsq; uenis hàc proreptantibus commiſcetur. Atq; ita quatuor ferè uenarum radices ad pedis ſuperiora ſurculos porrigunt, nimirum 12, 8, 18, 15 inſignitæ.*

19 *Venarum ad digitos ſeries indicatur. Præter hanc cauæ uenæ delineationē, & pleraſq; quinti ſexti et ſeptimi librorū figuras, huc imprimis ſpectat quā ad horū librorū Epitomē parauimus, & huius libri calci uarias ob cauſas uti commodiſsime fieri potuit inſuendam duximus. Quotieſcunq; igitur in quatuor ſubſequentium capitum interiori margine ſimplex character occurret, illum ad nudam cauæ delineationem refer, quam ſiue ſexti Capitis libri tertij figuram, ſiue figuram ſexto tertij libri Capiti præpoſitam alibi in margine uocemus, nihil intereſſe arbitror.*

QVONAM PACTO VENAE CAVAE SOBOLES IN IECORIS SUBSTANTIA, PORTAE UENAE PROPAGINIBUS COMMITTANTUR, QUAQ; RATIONE UENA CAUA À IECORE PRODEAT, AUT IN IPSUM RAMOS DIFFUNDAT. Caput VI.

Quoties alicubi in interioribus marginibus figuram sexti Capitis libri tertij scribimus, nudam uenæ cauæ delineationem indicamus, ne semper addendum sit, figura sexto Capiti præposita.

ta figu. uæ capi ræposi- ta.

Prolixam autoribus de uenæ cauæ ortu esse disceptationem.

PROLIXE[a] admodum de[a] uenæ cauæ exortu agendum esse, si quis autorum cõtrouersiam in medium adferendam arbitraretur, cum pleraq; Galeni loca, ipsius operibus passim interiecta, tum maximè sextus de Hippocratis et Platonis dogmatibus liber attestantur, quẽ uniuersum huic quæstioni, ex quo'nam uiscere uenis origo ducatur, dedicauit. Si enim ex proposito eadem disceptatio mihi aggredienda foret, neutiquam Galeni argumenta oscitanter præterire liceret, quin singula seorsim essent accuratissimo studio examinanda, & quæ uera, & quæ falsa ducerem, enarranda. Haudquaquam enim adeò Galeni uerbis acquiescendum est, ut omnia quæ illic in Aristotelem congerit, uera indubitataq; esse ducamus. Vti iam in sermonis progressu, qui ueram uenæ cauæ seriem enarraturus est, cuiuis reddetur obuium. Quippe relicta de uenæ cauæ ortu (de quo non immerito Herophilus ille Anatomicorum coriphæus ambigebat) contentione, ipsius distributionem aggrediar, quam quidem[b] à corde auspicarer, si modò à maxima amplissimaq; uenę cauæ sede hanc auspicandam opinarer. Nam contra Galeni placitum, in Aristotelicæ sententiæ robur, uelimus nolimus, nobis quantumuis etiam ringentibus, fatendum erit, uenę cauæ[c] orificium quod ad dextrum cordis sinũ pertinet[d] amplius esse, quàm uenę cauæ corporis amplitudinẽ, quacũq; etiam ex parte hãc metiendam duxeris. Deinde subsequens Caput commentum Galeni falsum esse docebit, quo cauam, quà iecoris gibbo committitur, amplissimam esse astruit, quodq; illam statim ab exortu in duos truncos[e] arteriæ magnæ modo findi, ac unum superiora petere, alterum uerò deorsum explicari, & postmodum ex illis truncis eum qui deorsum secundùm lumborum uertebras fertur, grandiorẽ esse tradit. Vnde etiam ilico in Galenum propria ipsius iacula, quæ ex fontium fluuiorumq; ductibus & arborum radicibus tanta industria et callidè texuit, repellẽda ueniunt. Eodem modo Galeni dogma prorsus est respuendũ, quo uenam cauam ex corde prodire inficiatur,[f] quòd illic non similiter, ut magna arteria, enascatur, hoc est, quòd mox ab ortu in duos truncos nõ diuidatur, sed rectà secundùm cordis latus ducatur. Primùm enim, ut falsum & dissectionis professori indignissimum est, Galeni axioma, quo uenam è iecoris gibbo pronatam in duos truncos, perinde ac magnam arteriam, partiri affirmat: ita etiam non sua demonstratiua methodo concludit, hac occasione cauam à corde non oriri, quòd rectà secundùm cordis latus porrigatur. Nam si quis arterię ortum attentè examinauerit, animaduertet profectò (quod & Galenus nõ ignorabat) illam è cordis basis medio tanquam ex ipsius centro enasci, ac proinde si arteriæ pars aliqua deorsum ducenda fuerit, ab ortu statim arteriã necessariò diuidi oportuisse. Venam autẽ quæ ex cordis basis latere (utpote uas mollius quàm arteria) secundũ Aristotelis sententiã enasceretur, nõ oportuit in duos trũcos statim ab ipso ortu discindi, quum citra diuisionem peropportunè sursum deorsumq; repere possit, illaq; diuisio incassum fieret, præterquàm quòd prorsus esset inartificiosa. Nam si hinc prodiens uena, arteriæ modo bifurcaretur, primum ipsius origo & caudex aliquousq; in dextram thoracis sedem omnino prореperet, ac inde primùm diuideretur, cuius diuisionis trunci denuò sinistrorsum deberẽt duci, si modò uersus corporis mediũ (ut nũc fit) cauæ caudex porrigi debuisset. Accedit huc Galeni argumentũ, nuncq; nõ grauissimè ab ipso resumptũ: Si cor uenarum esset principiũ, omnes uenas necessariò oportuisse ad cor ptingere, uti sanè ad iecur pertingunt. quasi uerò[g] arterialis uena ad iecur non minus, quàm[h] portæ uena ad cor, accederet. Aut si fortè Galeni sententiæ suffragaturi contenderimus, arterialẽ uenam ob id ad iecur nõ pertinere, quòd arteriæ constet corpore, concedamus rursus oportet[i] uenalem arteriam uenæ corpore efformari,[k] atq; ab illa sinistri cordis sinus sede principium petere, à qua caua è dextro cordis sinu nascitur. Adde & hãc nõ secus ab origine in dextrã pulmonis sedem et in sinistram duci, quàm caua sursum ac deorsum à corde ducitur: ac dein uenam arterialem aliquãdiu unum caudicẽ ab ortu ser-

Galeni argumenta de uenæ cauæ ortu in Aristotelem scripta, non omnia ex tripode dicta.

b à D. ...lib. 6 C, C. ampli. ...,quàm B, f. ...a. 12 C ...itur in V cum D. ... con- ...fi. li. 6 F, cum R figu . Dein ...a hanc ...in ul- ...3 li. fi. ...15 ca. ... ca. 5. ...ca. 15. ...nfer C ... lib. 6 6 figu ...i aliã ...etiam ...debis I ...àm G.

HAC figura finxi cauæ seriem, quam necessariò moliretur, si in duos truncos ad cordis dextrum latus discinderetur. Quò autem hoc Galeni argumentum toties ab ipso repetitum, et optimæ demonstrationis loco habitum, accuratiùs obserues, cõfer præsentem figuram cum aliquot sexti libri et potissimùm cum quinta, & etiam cum totius cauæ figura, ut animaduertas qui illã citra diuisionẽ obliquari oportuerit, ut ex dextro dorsi latere ad ipsius medium pertingeret.

uare, ac postea in duos truncos diuidi, perindè sanè ac magna arteria, quæ similiter ac uena illa arterialis è cordis basis medio pnasci, suo loco docebit. Præterea irrefutabilis illa (ut Galenus inquit) demonstratio, quam in Aristotelem de animalibus dextro cordis sinu destitutis contexit, minimè efficax est: quandoquidē illis animalibus caua uena unico cordis sinui eum in modum tunc committitur, ut in alijs dextro sinui, quum & his animalibus sanguis à iecore ad cor arteriarum saltem nomine (etiam si non pulmonum occasione) diffundatur. Et quis obsecro eò uenit stupiditatis, ut Aristotelem cauam uenam eiusmodi animalibus ex dextro uentriculo, quem non habent, exoriri uoluisse cum Galeno dicat, & non cognoscat Aristotelem aliud orationis genus de animalibus pulmone destitutis, quàm de illis quæ hoc non priuantur, instituturum fuisse? Ad hęc, quis perfunctoriè in dissectionibus uersatus ambigit, argumentum quod à [l] membranulis uenæ cauæ orificio præfectis ducitur, per uenalis arteriæ [m] membranas dilui posse? Neque sat scio quid de auium uenæ cauæ distributione Galenus comminiscatur, quum nihil peculiare in uenæ cauæ serie in illis obseruem, nisi quod iecur duabus fibris seu lobis ipsis priuatim constituatur, à quibus si caua principium ducit, profectò arteriæ magnæ ritu ab origine in duos truncos non diuiditur. Insuper Galeno, quando cauam à corde non oriri asserit, eo quòd arteriæ modo non pulset, animaduertenda uenerat arterialis uenæ ac uenalis itidem arteriæ natura. Pariter quum obijcit, cor sanguificationis uim iecori per cauam non offerre, quod illa coriacea sit, ipsi expendendum erat, quàm breue interuallum inter cor et iecur consistat: & quo pacto ipse in quarto libro de Partium usu, toti uenæ portæ sanguificationis facultatem iecoris uirtuti similimam tribuerit. Cuius uenæ distributionis seriem Anatomici à iecore incœperunt recensere, non autem ab intestinis & uentriculo, à quibus confectum ex cibo & potu succum in iecur deducit. Sed ne hîc Galeni dissectionis, atque adeò totius medicinæ principis placita, nimis uilipendere, ac seriatim ipsius quę adhuc reliqua sunt argumenta refellere uidear, & non potius tanquam pro aris & focis unà cum alijs medicis, qui manus sectioni nunquam adhibent, pugnare, ac probabilia saltem affingendo defendere, à iecore seriem uenæ cauæ iam auspicabor, quòd ab hoc sanguinem in cauam deriuari, aut saltem ex portæ propaginibus in cauæ soboles assumi non negem. Ortum uerò cauæ hinc esse non ita annuo. Neque quicquam à me de ipsius origine assertum uolo, quicquid etiam casu mihi inter scribendum exciderit, ne hircosis quibusdam medicis calumniãdi ansam ipse suggeram, qui non nisi huius generis nugas morantur, & interim ossium ac musculorum cognitionem & uasorum reliquam seriem tanquam ad se nihil pertinentem reijciunt: & si forte hic quicquam texere in me possent, mirè suis pestilentibus odijs nos traducerent, probe & tacite ad innumera loca conniuentes, in quibus Galeni lapsus Anatomicos hactenus ostendi: & fortè in posterum illos silentio uel ob hoc non sum præteriturus, ut eiusmodi sycophantis & uitilitigatoribus inuidiæ, & in illis quæ propter inscitiam auersantur exercendi argumentum præbeam. Verùm ideo de cauæ principio ex iecore nihil absolutius subijciam, quòd iecur mihi potius è uenis quæ ipsi intexuntur, quàm uenas ab ipso, uel etiam in prima fœtus conformatione, originem ducere colligatur. Aliud enim nihil in quinto libro iecur esse audies, quàm uenularum infinitam sobolem, cui concretus sanguis (qui propria iecoris est substantia) obnasci tur, quum interim uenæ cauæ [n] os ad cor pertinens, simile prorsus sit magnæ arteriæ, & uenalis arteriæ arterialisque uenæ orificijs: quæ à corde enasci nemo sanæ mentis inficiari potest, si modo diuersæ quasi substantiæ corpus (ut ligamentum ab osse) ex alio pronasci affirmare audemus. Cæterùm quemadmodum (ne fortè rursus aliò excurrat oratio, cui, ne prolixior fiam, rationes nullas ex sententia addo) ab extremis iecoris partibus orbiculatim ex ipsius concaua sede [o] exiguas uenularum propagines paulatim ad iecoris medium uersus posteriora contendentes inuicem coire, maioresque uenas constituere diximus, et deinde ex maioribus illis rursus grandiores tantisper effici, quousque omnes illæ soboles in uenę portæ caudicem finiant: [p] pari etiam ratione ad concauæ uenæ generationem (ut ita modò loquar) ex summis orbicularibusque iecoris finibus, in gibba ipsius sede, innumeræ uenularum propagines exoriuntur, quæ sensim uersus medium posterioris sedis iecoris prorepentes, in insigniores uenas coëunt: atque hæ rursus in ampliores eousque colliguntur, donec tandem in elatiori iecoris parte, qua dextram uertebrarum sedem respicit, in unam congrediantur [q] uenam, quæ ab insigni amplitudine Græcis κοίλη, μεγάλη interdum, & στελεχιαῖα (quemadmodum & portæ uena) deinde & ἡπατικὴ: in Arabum autem interpretibus uocatur hanabub, uena uentrem habens: Latinis uerò caua, magna & iecoraria, rariùs autem caudicis uena nuncupatur. Vnde uerò nonnulli hanc Galeno communem uocari scripserint, non satis assequor, quamuis existimem hos [r] illa delusos uena, quam eo nomine in cubito peritiores medici uocant. Vti etiam

dextri

Venæ cauæ distributionis descriptionem à iecore incipiendam.

Cauæ in iecore series.

Cauæ uenæ nomina.

l 7 fi. lib. K, L, M.
m 9 fi. li. E, F.

n 7 fi. lib. C, C, C. ã ita inuic confer 6, 9, 10 f. gu lib. 6

o fi ca. 5. A, A uer cha 1, 2, 3 4, 5 & ta dem ad B
p A, A, A B.

q B.

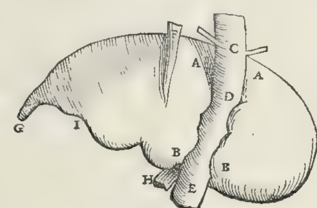
r a.

niſtra ax ris r, u notatur. fi.lib. 5 ncumbit Y.

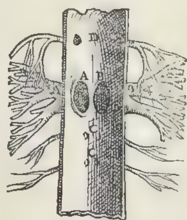
dextri cubiti [s] axillarem, Hippocrates iecorariam, non minus quàm ipſam cauam quà cordi proxima eſt, appellauit. Porrò uenę cauæ rami per iecoris corpus exporrecti, portæ ramis [t] incumbunt, & utriuſq; uenæ ramulorum extrema oſculis inter ſe conniuent, ut cauæ propagines optimè citiſſimeq; ſanguinem iecoris beneficio in portæ ramis elaboratum, ac bile flaua fæculentoq; ſanguine repurgatum, tranſſumant, & poſtmodum uniuerſo corpori ad partium enutritionem deducant. Venarum itaque cauam conſtituentium, atque è iecore eductarum coitus, nō in medio gibbi iecoris perficitur, ut Anatomicorum uulgus ridiculè arbitratur: ſed, ut iam prius admonui, in ea parte iecoris quæ dorſi ſeu ſpinæ dextro lateri proxima eſt. adeò ſanè ut nihil prorſus ſubſtantiæ iecoris toti poſteriori uenę cauę parti, quà dorſum ſpectat, obduci cernatur. Neque rurſus, quemadmodum Galeno & omnibus diſſectionum profeſſoribus hactenus uiſum eſt, uenæ cauæ rami ex iecore procedentes, cauam in eum modum conſtituunt, [u] quo portæ uenam efformari colligiq; dictū eſt: aut ut radices ad arboris caudicem pertinere conſpicimus. Nam cauę rami, ac ſi uenam per poſteriorem iecoris ſe dērectā quodāmodo deorſum porrectam, et duntaxat iecoris cuidam ſinui innatam ingrederentur, eam conſtituunt. Sunt autem hi [x] duo inſigniores rami, propter iecoris elatiora, in anteriorem cauæ ſedem, non autem latera, aut poſteriorem ſedem, ſubingredientes, qui neutiquā cum uenæ cauæ amplitudine ſunt comparandi. imò ſi non nimis anxiè in Galeni uerba mecum iuraueris, neque tuis oculis fidem derogaueris, proculdubio aſſeres

.ca.5. B. ſtituitur A, A, & cha. 1, 3, 4, 5.

lter A in ignitur.

PRAESENS figura iecoris gibbū poſterioremq; ipſius ſedem commonſtrat. & A quidem & A indicant elatiorem gibbi regionem ſepto tranſuerſo uerſus anteriora contermi nam. B uero & B regionem humiliorem. C cauæ uenæ pars notatur, qua hæc ſeptum permeat, ipſiq; ramos exporrigit. D ad E uſq; ſedē indicat, qua caua iecoris ſubſtātiæ adnaſcitur. H portæ uenæ portiunculā inſinuat. cæteri characteres aliò quàm ad præſens Caput referuntur.

HAEC figura uenæ cauæ portionem oculis ſubijcit, poſteriori iecoris ſedi exporrectam. Hanc longa ſectione ſecundùm poſteriorem uenæ ſedem ducta diſſecui, ac dein diſtendi, ut propaginum foramina, quæ caua in iecur diffundit, aut quæ cauam conſtituunt, in conſpectum uenirent. A & utrunq; A propaginis quæ à caua in ſiniſtrā iecoris ſedem diſſeminatur, orificium, & ipſam denique propaginem notat. B uerò & B propaginem indicant, quæ per dextram iecoris ſedē ſpargitur. C autē & C paruas ſoboles inſinuant, quæ iecori etiā à caua præter duas maximas propagines, diffunduntur. Nihil enim intereſſe uelim, an propagines has & ſoboles à iecore enatas cauam conſtituere dicam, an à caua in iecoris ſubſtantiam diffuſas. Cæterùm D cauæ uenæ ſedes notatur, qua hæc ſeptum permeat, ipſiq; ramos depromit.

uenam cauam à corde deorſum per iecoris poſteriora ferri, atque ab huius anteriori ſede duas inſignes uenas pullulare, numeroſa ſerie in iecoris ſubſtantiam diffuſas. Præter eas uenas quas caua, ſimulatque deorſum à corde deſcendens, iecoris ſubſtantiæ adnaſcitur, iecori offert, in reliquo ipſius per uiſceris poſteriora deſcenſu (qui ſanè breuiſſimus eſt) [y] paruulos etiam ſpectabis ramulos ab anteriori cauæ ſede etiam in iecoris ſubſtantiam excurrentes, et in omnibus hominibus numero neutiquam pares. Atque hæc omnia ſedulò hominem ſecanti, adeò ſunt obuia, ut nullus nunc uenæ cauæ ſeriem ſpectans, non multò magis probauerit hanc, quod ad ſeriem, nō autem ſanguinis ductum attinet, oportere à corde primùm deſcribi, ac demum ipſius ad ſuperiora inferioraq; ductum eſſe enarrandum. Sed quum concedam, ſanguinem qui in caua paſſim continetur, à iecore confici, uenæ cauæ ramorum diſtributionem à iecore quodammodo auſpicatus ſum, ac deinceps eam uenæ partem primùm deſcribam, quæ ſupra iecur conſiſtit, non eam quæ ad partes iecori ſubditas porrigitur: longè omnibus de cauæ ortu poſtpoſitis altercationibus. Quanquam interim ſedulò ſtudioſos adhortor, ut nullis autorum ſuffragijs fidem dantes, ipſi non modò hominis iecur, uerùm & ſimiarum & canum, quibus alia iecoris forma accidit, aliaq; ramorum à caua in iecur ſeries, accuratè ſecent, ac uenæ cauæ iuxta iecur & cor progreſſum examinent, dummodo inutili quoque Anatomes parte delectentur. Quo autem id fieri debeat artificio, partim in calce quinti libri, partim & in ſexti libri fine docebitur.

VENAE CAVAE, EIVS PARTIS *quæ ſupra iecur conſiſtit, diſtributionis ſeries.* Caput VII.

HAVDQVAQVAM Galeno & reliquæ Anatomicorũ turbæ illius placita ſectanti ſatis fuit, falſum uenę cauæ ortum à iecore comminiſci, ac ut ab Ariſtotelis placito uerius declinare uiderentur, fingere, uenam cauam mox à ſuo è iecoris gibbo progreſſu in duos truncos arteriæ magnæ modo bipartiri, unumq́ ad ſuperiora corporis, alterum uerò ad inferiora duci: quinimo ut etiam probaret ſanguinem in corde non generari, adijcere nõ ueritus eſt, truncum qui ſuperiora petit multò ſtrictiorẽ eſſe, minusq́ amplum illo qui deorſum porrigitur. Sed iam aſſeruimus, cauam in eiuſmodi truncos non diuidi:[a] & etiã ueritati neutiquã cõſonum eſt, cauæ uenæ partem quæ inter iecur[b] dextramq́ cordis aurem conſpicitur, anguſtiorẽ illa uideri, quæ ſub iecore lumborum uertebris explicatur. quod nõ perfunctoriè inter diſſecandum obſeruari uelim: quo minus aliquis, qui mihi ſecanti nõ aſtiterit, aut ipſe ſectionem ſtudioſè non fuerit aggreſſus, hæc me confingere arbitretur. Nam ſi quis obiter ſectioni ſtudium impendat, & iecur aut cor, aut aliud mẽbrum inter ſecandum mouens, plus ſanguinis in uenæ partem uertebris lumborum exporrectam, quàm in illã quæ ſupra iecur habetur propulerit, is ſanè Galeni ſententiæ ſubſcribet. at ſi uiciſſim ex hac uenæ parte in illã ſanguinẽ compreſſum ſurſum duxerit, leui opera Galeno non amplius aſſentietur. Præterea, ubi hæc ſectione indagauerit, neceſſum eſt Galeni rationem preſſius expendere, qua conficit aſcendentẽ uenæ partẽ multò oportere minorẽ eſſe deſcendente, quòd hæc plures quàm illa partes enutriat. Nam ſi hæc Galeni ratio uera eſt, etiã citra ſectionẽ ipſius commentũ nulli nõ innoteſcet, quandoquidẽ aſcendens pars plus ſanguinis contra Galeni dogma, quàm inferior quę lumborum uertebris exporrigitur, requirit. Primùm enim neq́ bilis ueſicula, neq́ uentriculus, neq́ inteſtina, neq́ omentum, neq́ meſenterium, neq́ lien ramulum aliquem à caua aſſumunt, hæcq́ ſub iecore collocantur. Verùm ſoli renes, altera ueſica, teſtes et crura, & inferior abdominis pars ab ea quæ deſcendit cauæ parte ſanguinem adipiſcuntur. Ab aſcendente uero ſeptum tranſuerſum et uniuerſus thorax alitur. nam & thoracis pars iecori proxima, ad ſecundam uſq́ lumborum uertebram pertinens, à[c] uena coniugis experti nutrimentum obtinere audies. deinde manus, collum & caput uniuerſum, ut taceam nũc ſanguinis copiam in cerebrum tot uenis ſcaturientem, et eam quæ in cor defertur, non ſolùm cordis & pulmonis omnium maximi uiſceris nomine, uerùm & omnium arteriarum quas ſanguine ad cor delato implerí credimus, & arteriæ demum, ſi cum deſcendente cauę portione comparentur, quanto minus quàm illa ſanguinis continent: Sed quorſum ſpectat eiuſmodi rationes, ut Galeni placitũ ſubuertatur, colligere, quum ſectio iam admonitis ſtudioſis abundè non hoc ſolum infirmet, ſed & alia quæ in Galeni libris de Hippocratis & Platonis decretis paſſim leguntur, quamplurima, à medicis propter ſecandi imperitiam, & nimiam quam autoribus damus fidem, tanquã Apollinis oracula, libenter conceſſa. Cæterùm ego in præſentia relictis Galeni placitis,[d] partẽ cauæ aſcendentem lubens perſequerer, quò oratio uera duntaxat enarrans minus excreſceret, & Galeni nomine non interrupta, longè redderetur facilior. Verùm ea ipſius eſt autoritas, & noſtra in illum obſeruantia, ut niſi ipſe interdum quando illius ſententię non acquieſco, admonerem, nullus non me falſiſſima proponere ſibi perſuaderet: quum interim collatis inuicem ad hominis ſectionem locis, in promptu ſit, an perperam ab illo declinem. quod ſi alibi accidit, profectò nunc in uenæ cauæ ſerie mihi quantumuis inuito continget: quam prius aliquouſq́ uerè perſequar, ac poſtmodũ ubi à Galeni dogmatibus ſermo diſſenſerit adijciam. Vena itaq́ caua neruoſam ſepti trãſuerſi partem in dextro ipſius latere peculiari foramine[e] permeat, unà etiam cordis[f] inuolucrum perforans, quod inſigni amplitudine tum alibi ſepto continuatur, & connaſcitur, tum potiſſimum ubi caua ſeptum tranſit, ac ſepto[g] duas non uulgares offert propagines, per uniuerſam ſepti ſedem multiplici ſobole excurrentes, & ramulos quoq́ cordis inuolucro, quà id ſepto committitur, diffundentes. Quum primùm uerò caua ſeptum[h] ſuperauit, modicè uerſus ſiniſtrum cordisq́[i] baſis dextrum latus procedens, ſiniſtro ipſius latere[k] adaperitur, atq́ in dextrum cordis ſinum pertinet. Non quidem ut Anatomicorum fæx ſcribit, aliqua propagine aut ramo quopiam, uerùm duntaxat foramine quodam ſeu ſciſſione adeò ampla, ut cauæ uenæ amplitudo ipſi neutiquam conferenda ſit. Anteriori cauæ uenæ parti hîc[l] dextra cordis auricula connaſcitur. A' poſteriori uerò cauæ ad cor connexus ſede,[m] inſignis uena promitur (non autem, ut Galenus libro de Venarum ſectione docet, exigua) quæ ſecundum cordis

Cauæ partem ſeptum tranſeuntẽ, illa quæ ſub iecore cõſiſtit, non arctiorem eſſe.

Cauæ per ſeptum tranſitus, ac ipſius in ſeptum rami.

Cauæ in cordis dextrum ſinum adapertio.

Cordis baſim cingens uena.

a reſponde... B, ſ.
b 5 ſi. lib. ... B.
c F, F.
d B.
e 7 muſcu... ta. ſ. prop... Δ.
f 3 ſi. lib. ... C, D, E, F, G. 4 fig. B, B.
g C altera notatur.
h 5 ſi. lib. ... D.
i 4 ſi. lib. ... C, D.
k D, & 7 ſi. li. 6 C, C. C.
l 5 ſi. li. 6 B.
m E, & 7 ſi. li. 6 G. & 6 ſi. D.

cordis posteriora & sinistrum latus ita porrigitur, ut cordis basim coronæ modo succingat, ac ab inferiori ipsius sede [n] ramos deorsum ad cordis usque mucronem dispergat. quorum præcipui sunt, qui cordis substātiam illic petūt, ubi hæc est [o] crassissima. Vnde etiam frequentiores uenas sinistro cordis lateri, & ubi sinuum ipsius septum consistit, nobis occurrunt. Hæc uena interdum gemina uisitur, grandiori quidem à posteriori sede orificij cauæ initium ducente, minori uerò ab anteriori sede. Verùm longè sæpius unica tantum obseruatur, etiam si Galenus alibi hanc perpetuò geminam esse scripserit. Vena caua à cordis basi sursum ascensura gracilior fit, & cordis inuolucrum perforat, & uersus corporis medium sensim ducta magnæ arteriæ [p] innititur, non autem retrorsum ducta uertebrarum corporibus insidet, quæ à stomacho occupantur, cui rursus aspera incumbit arteria, & huic non infima magnæ arteriæ propago cui ultimo caua insternitur: adeò sanè ut quum caua tantum à uertebris distet, mirabili artificio illis uena fuerit offerenda, quæ ipsis costis'que sanguinem subministraret. Quum enim septum transuersum impedimento sit, quo minus caua [q] ubi sub iecore exporrigitur, ac renibus soboles dispensat, uertebris costisq; propagines tribuere queat, & deinde quum cordis basis adeò à uertebris eleuetur, & uasa in pulmones diffusa cauam à uertebris ita subleuent, ut etiam hinc ad ipsas caua nullos deriuare queat ramos, rerum Opifex à caua [r] magnam eduxit propaginem, postquam hæc cordis inuolucrum transcendit, atque pulmonis dextræ partis cum sinistra [s] connexum (qui uasorum pulmonis interuentu perficitur) superauit, ipsaq; dorso propinquius quàm antea accedit. Hæc propago seu uena à dextro cauæ latere pronata, deorsum ad quartæ propemodum thoracis uertebræ corpus contorquetur, & decliuis secundùm dextrum uertebrarum latus porrecta suo [t] fine unà cum magna arteria, [u] sub septo transuerso ad aliquot lumborum uertebras pertingit. Hæc uena, cauæ uicem toto progressu gerit, quo ipsius caudex uertebras ita [x] atque in lumborum regione nequiuit contingere, ac geniculatim ramos ad uertebras ipsas'que adeò dorsi partes offerre. Porrò caua hanc sine coniuge & parí uenam à se tam grandem deprompsit, ut arteriæ magnæ ritu utrinque ad costarum interualla, [y] ut nunc dicam, [z] ramos germinare posset, quos quidem à lateribus non diffudit, sed ex media regione posterioris ipsius sedis, quæ uertebris innititur. Quia uerò coniuge priuatur, neque in altero latere parem asciscit à caua propaginem, ἄζυγον Græci, nos uenam absque coniuge, & paris expertem nominamus. Oritur autem potius à dextro cauæ latere, quàm à sinistro, quòd secundùm dextram dorsi sedem explicari debuit, sinistra nimirum sede, & media quodammodo à magna arteria dignissimo organo occupandis. Ab anteriori etiam cauæ sede non enascitur, ne frustra tunc longiori ductu quàm nunc uersus dextrum reflecti, itáque spinam accedere deberet. A' posteriori quoque principium sumere nequiuit, quòd hæc sedes alijs incumbat organis, quódque hinc uenam coniugis expertem dextrorsum magis deduci, quàm nunc, oportuisset. Ab hac uena utrinque geniculatim pullulant propagines, singulæ ad unum nouem costarum inferiorum interuallum perreptantes, quæ in uerarum quidem costarum interuallis ad eam usque [a] sedem contendunt, ubi hæ in cartilaginem degenerant: in spuriarum uerò costarum interuallis, etiam in anteriora magis abdominis, quàm interualla pertinent, propagines hæ pertingunt, abdominis musculis etiam [b] implicitæ. In ipso autem per costarum interualla progressu ramulos diffundunt, qui in musculos illi thoracis sedi quam ipsæ perreptant incumbentes, disperguntur. Præterea ab hac sine pari uena ad singulas secundùm quas deducitur uertebras soboles quædam pertinent, quæ in uertebrarum corpora, & dorsalem medullam, & in musculos his sedibus accumbentes excurrunt. Præterea [c] membranis thoracem intersepientibus, qua illæ dorso continuantur, ab hac uena surculi etiam offeruntur. Deinde non obaudiendum est, ab huius uenæ lateribus, quam primum ab ortu uertebras contingit, subinde ramum quoque educi, eum'que in tenues propagines diuisum, etiam sui lateris superiores costas adire, atque inibi in membranam costas succingentem numerosis, sed gracilibus surculis distribui. atque hi non seriatim ac rectà secundùm costæ ductum feruntur, quemadmodum rami inferioribus costis digesti, uerum errabundo ductu excurrunt. Atque id adeò frequenter in hominibus (quòd his scilicet multò breuior thorax, quàm quadrupedibus, à natura datus sit) usu uenit, ut eodē anno in publica sectione in uiro & item muliere omnes thoracis costas enutriri, interdū Patauij uiderimus. Et Bononiæ etiam (ut priuatas sileam sectiones) quū primùm illic dissectioni præessem, atq; de uenæ sectione in laterali morbo satis pertinaciter contenderetur, una eademq; demonstratione tria nobis obtigerūt hominū cadauera, quibus omnes thoracis costas huius uenæ propaginibus enutriri, nemo ex tanto eruditorū uirorū cœtu inficiari potuit. Atq; ut id subinde obseruatur, ita sanè interdum hanc sine pari uenam, quum ad nonam ferè thoracis pertingit uertebram, in duos

Li. 7 de. Administr. dissectio.

Qui uenam cōiugis expertē à caua educi oportuerit.

Varia uenæ pari carentis series.

DVABUS his figuris geminas uenæ pari carentis series expressimus, quæ ab illa uariant, quàm integra uenæ cauæ delineatio indicauit. Notat autem hîc A uenæ sine pari truncum. B ipsius ramum, qui in sinistram ductus, in plures digeritur propagines. C uerò in inferiori figura, insinuat cauæ uenæ caudicis portionem.

truncos diuidi cernes, quorum unus quidem dextri lateris costarum radicibus, alter autem sinistri exporrigitur, suisque lateris costis, quà prorepit, ramos offert. Interdum uerò à sinistro uenæ pari carentis latere in eadem propemodum regione, grandem uenam pronasci obseruabis,[d] illi prorsus similem quæ à portæ uena inferiorem omenti membranam adeuntium facilè maxima est. Hæc enim ubi primum transuersim uertebræ illius cui exporrigitur corpus transcendit, in duos ramos diffunditur, quorum alter sursum, alter deorsum secundùm costarum radices fertur, ac suarum costarum interuallis ramos deriuat. Non secus sanè quàm si Natura aliquando maluisset, unum grandem ramum à dextro latere hîc ad sinistrum porrigi, quàm super singulas uertebras unum tenuem gracilemque ramulum ferri. Adeò ut mihi etiam persuasum sit (quamuis id nunquam uiderim) interdum à sinistro cauæ caudicis latere, ubi iugulum contingit, uenam depromi, quæ secundùm sinistrum uertebrarum latus decliuis ducta, sinistris costis ramos offerat, illa quam sine pari uenam nuncupamus dextras costas duntaxat alente. Atque huiusmodi uenæ ortum non tantum à iugulo primùm posse fieri, sed paulò inferiùs, etiam agnus attestatur, in quo tale aliquid semel obseruaui. Verum eiusmodi non nisi rarissimè occurrentes uenarum series, Anatomes studioso non aliter expendendas putauerim, quàm si interdum sextum in manu digitum, aliud'ue monstruosum se spectandum offerret. Adeò ut si quando in publicis sectionibus hæc obseruo, ea tanquam non essent, tacite prætercam, ne artis candidati in omnibus corporibus hæc obseruari arbitrentur. Idque tanto, non in sectionibus solùm, sed modò in absoluti hominis historia persequenda, faciendum duxi studiosiùs, quanto pertinaciùs ipsos monstruosa illa admirari, experientia non semel didici: quum interim ipsis dolendum magis esset, tale ad integram sectionem corpus obtigisse, quod ab hominum canone plurimum uariat, nisi fortè etiam crebro absolutorum & non monstruosorum hominum sectionibus astitissent, Galeni præcepta ad finem libri primi de Administrandis sectionibus nobis datum nunquam negligentes. Porrò iam sermoni adijciendum est, mihi hactenus in homine nihil esse prætermissum: uti sanè arbitrabitur, qui Galeni placita sedulò euoluens, primùm à me quintam pulmonis fibram seu lobum requiret, quo caua in interuallo inter septum & cordis inuolucrum ex Galeni sententia suffulciretur. Quippe quum hunc lobum Galenus in simijs reperisset, immeritò oscitantiæ alios dissectionis proceres arguit, quasi illum ignorassent: uti sanè & Galenum is lateret, si hominum cadauera potius quàm simiarum secare aggressus fuisset. Quum enim in homine nullum sit interuallum ductus uenæ cauæ à septo in cordis inuolucrum, sed uti superiùs docui, hæc duo simul connata unà semelque perforentur, nullus sanè pulmonis lobus hic consistere potest, qui in illo interuallo uenam sustineret, nisi fortè hunc (quod summè est absonum) in cordis inuolucrum reponi quis sectionum imperitus arbitraretur. In caudatis uerò simijs, et magis adhuc in canibus, amplum occurrit interuallum, inter septum transuersum & inuolucri cordis mucronem, ac hîc inter membranas thoracem intersepientes inane uacuum'ue est spacium, per quod caua prorepit, sibi substratum habens pulmonis lobum, quo mirabili Naturæ opificio is cauæ caudex tanquam manu apprehenditur et suffulcitur. Proinde quando Galeni descriptionem canibus, nostram autem hominibus conferes, utramque ueram esse fatebere. Verùm Galeni sententia nusquam non à caua priusquam cor pertingat, uenas in membranas thoracem intercipientes, deduci ac distribui docens, ueritati parcit, quum hæ membranæ uenas assumant, partim ab[e] illis ramis quos à iugulo ad has ferri audies, partim à uena sine pari. Caua autem quum ad cor fertur, intersepientes thoracis cauitatem membranas ne contingit quidem, tantum abest ut ramulos ipsis ita tenues ut in illas digeri debeant, offerat. Præterea alius Galenum in libro de Venarum sectione, probè assecutus mirabitur, quî priusquam cauæ supra cor progressum attingerem, à caua statim atque in cor pertingit[f] uenam arterialem in pulmones porrigi non ascripserim, quum interim illud Galeni sit dogma. Quod quàm ueritati consentiat, ipsa uasorum continuitas arguit: quippe quum nihil ab alio pronasci uerè dicamus, nisi id ei sit contiguum, aut saltem attiguum, arterialem uenam à caua principium ducere neutiquam quis asseret. præterquàm enim quòd arterialis uena sextuplo crassiori constat[g] corpore quàm caua, illa hanc non contingit, sed non mediocris cordis substantiæ portio inter cauæ orificij elatiorem sedem & dextram orificij arterialis uenæ, intercedit. Dein arterialis uenæ orificium

Quæ hactenus scripta Galeni placitis parum conueniant.

Li. 7 de Admi. sectio.

Lib. 6 de Placitis. lib. de Secti. uena. lib. 7 de Admi. & 2 Commentariorum in Hippo. de Victus rati. in morbis acutis.

d 5 ca. fi. 8 & 4 fi. lit 5. y.

Licebit hi 6 libri 3, 4 5, 6 fi. & u timam hu ius libri spe ctare.

e L. 1 fi. li. 6 M, N, Q.

f 1 fi. ca. 15.

f 6 fi li. 6. 1. 8. fi. C, D.

g 1 fi. ca. 15 B, C.

orificium non minus in cordis dextrum ſinum quàm orificium cauæ orbiculatim liberumq́;
pertingit, nihilq́; minus apparet quàm ſoboles aliqua à caua ad arterialem producta. Vnde e-
tiam hæc, quia propriam obtinet circumſcriptionem, non minus priuatim quàm caua uenit
pertractanda. Huc accedit Galeni de uenæ pari carentis principio, ſibi non conſtans ſententia.
Primum enim in commentario decimo ſecundi libri in Hippocratem de Victus ratione mor- *Galeni de uenæ ſine pari ortu ſententiæ.*
borum acutorum, ſibi ipſi ter pugnat. nam in initio ſermonis de uenæ cauæ per thoracem di-
ſtributione uniuerſim inquit, uenam octo inferiores coſtas enutrientem à caua pronaſci antea
quàm ad cor pertingat. mox ſubijcit, in quibuſdam animalibus ſupra cor hanc à caua depro-
mi: in homine autem ex ea cauæ ſede eandem emergere docet, qua hæc dextram cordis aurem
contingit. Rurſus ſui oblitus aliquanto inferiùs ſubnectit, hominis infernas coſtas à uena enu
triri, quæ ſub corde à caua exorditur. Huic ſententiæ propemodum conformis eſt, quæ in ſe-
xto libro de Hippocratis & Platonis dogmatibus legitur, quum ſcribit, cordis inuolucrum
ſimul cum omnibus membranis, quæ tum thoracis cauitatem interſepiunt, tum quæ pul-
monem ambiũt, alimentum ex caua priuſquã ad cor deferatur ſumere. Quando enim inquit,
καὶ ὅσοι περιαλείφουσι τὸν πνεύμονα, aliud nihil ipſum intelligere arbitror, quàm membranam coſtas
ſuccingentem, quæ maxima ex parte uena ſine pari enutritur. Non enim intelligit opinor mẽ-
branam pulmonum ſubſtantiæ proximè obnatam, quum hæc ne ſurculum quidẽ à caua mu-
tuetur. In libro autem de Venarum ſectione, uenã ſine pari à dextra auris ſede ad ſiniſtras tho-
racis partes proficiſci, atq; ad quintam thoracis uertebram perferri in quibuſdam animalibus
atteſtatur. In ſimijs autem, paulo ſupra aurem in dextris partibus hanc poni docet, plurá que
hic quàm in libro de Victus ratione, coſtarum interualla præſenti uena enutriri fatetur. Ean-
dem ſententiam in ſeptimo de Adminiſtrandis ſectionibus complectitur, niſi quod hîc ipſam
à uena quæ iuxta dextrum cordis ſinum conſiſtit, pronaſci ſimpliciter tradit: quum illic ad ſini
ſtras thoracis partes illam proficiſci, malè adiecerit. Quinetiam alio ſeptimi eius libri loco hãc
g E ſine pari uenam ex dextro cordis ſinu non ſecus ac [g] coronalem pronaſci docet: quamuis id in
ſimijs haud euenit. At non eſt quòd prolixius alia huius ordinis loca ex libro de Fœtus forma
tione & aliunde in medium adferam, quum ex modò propoſitis, Galeni de uenæ pari carentis
ortu progreſſu'que ſententia utcunque conſtet. quæ quàm ueritati conſentiat, ex noſtra enar-
ratione ueram eius uenæ ſeriem proſequente, petere licet. In homine enim non minus quàm
in ſimijs, & canibus, & ſuibus, & bobus, & quotquot uidi quadrupedibus à caua pro-
cedit, poſtquam hæc cordis inuolucrum ſuperauit, ac eò uſque pertingit, ubi nullus amplius
pulmonum apparet connexus, qui uaſorum interuentu perficitur. Et ſi quis ſectioni fidem de
rogans, rationem huius uenæ exortus petierit, illam ſanè adinueniet ex noſtro ſermone, qui *Vnde uenam pari carentem enaſci oportuerit.*
Naturæ artificium in illius uenæ propagatione ſuperius enarrauit. Haudquaquam enim hęc
pari carens uena à cauæ caudice ſub corde enaſci potuit, tum quòd nimium periculoſè ſuſpen
ſa fuiſſet, propter ingens interuallum ab ea uenæ cauæ ſede ad uertebras uſque conſpicuum:
tum etiam, quòd ſi illinc uena pari carens exoriretur, tota dorſi pars ſub corde & ea ſede qua
eius uenæ principium nunc exporrigitur conſiſtens, uenis indiga relinqueretur: aut Natura
denuò aliam uenam illinc, unde nunc illa enaſcitur, producere debuiſſet, illis uertebris alimen
fi. li 6. tum ſubminiſtraturam. E' regione autem [h] dextræ auriculę pronaſci nullo prorſus modo qui
B. uit, quod uaſa pulmonem adeuntia, uenalis ſcilicet arteria, & arterialis uena, & aſpera quo-
que arteria, illam ad dorſum ferri prohibuiſſent, niſi ipſa aliquóuſque prius aut deorſum aut
ſurſum prorepens, aptam deſcenſus ſui ſedem callidè inueniſſet. Præterea ſi è regione dextræ
cordis auriculæ uena paris expers diffunderetur, ipſa etiam cordis inuolucrum peculiari fora
mine ſecus atque nunc permearet. unde etiam uel hinc affatim docet, quàm procul à corde
principium ducat. Neque eſt quòd ad huius ſententiæ robur, hominis dorſi quà id cor ſpe-
ctat obliquitatẽ adferam: quæ quũ multo maior in homine, quàm quadrupedibus aut auibus
ſit, facilè liceret conficere, ſine pari uenã homini etiam altius, quàm illis animalibus à caua opor
tere enaſci, quod his & ſuccinctior ductus è regione dextræ auris ad dorſum quàm illi uiſitur:
uti profectò inter ſecandũ non ſolum iucundũ eſt expendere, ſed etiam promptum. Quamob-
rem uerò Galenus ita uariè & de hominis uena pari carente, ipſiq́; nunquã uiſa, magis perperã
adhuc quàm de ſimiarũ uena ſenſerit, in ea Epiſtola utcũq; perſtrinxi, qua dextri cubiti axillarẽ
in laterali morbo (ſi modò quid interſit cuius lateris uenã diuidas) ſecãdam docui. Galenus e-
nim aliquam rationẽ alicundè cõminiſci ſtuduit, qua Hippocratis ſententiã probabiliorẽ red-
deret, qua is ſanguinẽ non mittendum docet, quum dolor inferiora ac ſub ſeptum petit. Quaſi
i F. uerò Hippocrates arbitratus fuiſſet, à [i] uena ſine cõiuge per phlebotomiã nihil educi poſſe, aut
k,m,r,u. eã remotiùs ab [k] axillari diſtare, quàm ut hæc aut alia quęuis, illius gratia aperiri poſſet. quum
interim

interim in pulmonum, cordis, iecoris, uentriculi, lienis & renum affectibus, uenam in cubito nõ Hippocrates ſolum, ſed omnis medicorum chorus ſecet. Cæterùm quoniam Epiſtola nuper commemorata, hæc prolixius cum aliquot alijs paradoxis perſequitur, cauæ uenæ diſtributionem deinceps non interrupta ſermonis ſerie aggrediar. ne mihi præter ueræ hominis hiſtoriç narrationem in hoc negocium augeam, ut ubi à Galeno diſſentiendum eſt aſſcribam, ipſiusq́ ſententiam uerbis aliquot refellam: & ne propter meam in eum pietatem, etiam prolixè mihi uenia petenda ſit, quo rabularum animos leniam, quos miras excitaturos noui tragœdias, ſi ſemel atque iterum Galenum purgare, & friuolis quibuſdam ratiunculis ab errore uindicare poterunt, parum ſoliciti, quòd tot innumeris locis ipſius placita à ueritate diſſona certò (quantumuis interim inuitus) oſtendam.

Quam ob rem non ſemper ſermoni addendũ, ubi is à Galeni placitis declinet.

Hactenus enim non ſemel expertus ſum, quàm eiuſmodi homines apud diſſectionum imperitos gloriari ſoleant, quum rationem aliquam excogitaſſent, qua Galenus excuſari, aut ut ipſi loquuntur, cum oſtenſa à me parte concordari poſſit. Quàm turpiter uerò ſe tum poſtea in publicis ſectionibus dederint, quum ſuos Achilles mihi proponerent, ipſi probè norunt.

Cauæ ad iugulum inceſſus.

Vena igitur caua, poſtquam ſine pari uenam à ſe diduxit, ad iugulum rectà ſub pectoris oſſe[l] conſcendit, membranis thoracem interſepientibus eleganter ſuffulta,[m] molleq́ & glandoſum corpus hîc in iugulo paſſim adſtratum obtinẽs, quod Græci θυμὸν, Latini uerò communi glandularum nomine glandium uocant. Eſt autem glandium id in elatiſſima thoracis ſede exſtructum, ut ab omni noxa frequentiſſimas uaſorum diſtributiones hîc ſupenſas, immunes ſeruaret.

Cauæ caudicis in iugulo bipartitio.

Vena enim caua[n] inibi primùm in duos inſignes truncos diſcinditur, à quibus omnes uenæ cauæ partis ad elatiora corporis porrectæ ſoboles pendent. A' ſiniſtro namq́ trunco, quemadmodum & à dextro,[o] grandis uena promitur, quæ primæ thoracis coſtæ innixa poſtquam aliquot à ſe diſparſit ramos, ſub clauicula in axillam[p] properat.

Venæ axillarem conſtituentis ortus.

Vena ſuperiora coſtarum interualla petens.

Ab huius etenim radice[q] exilis uena enaſcitur, deorſum per coſtarum radices ad tertiam uſque coſtam exporrecta, & exiguas ſoboles tribus ſuperioribus coſtarum interuallis, aliquando duntaxat duobus, deriuans. Præſens uena non ſemper ab eius quæ axillam petit radice pronaſcitur, uerùm nõnunquam à caua priuſquam in duos illos grandes truncos bipartiatur, principium ducit. Quinetiam interdum hanc penitus abeſſe obſeruaturus es, aut araneæ filorum modo prætenuem, quum breuiora illarum coſtarum interualla ab ipſis incũbente uena quæ axillam petit, aliquando autem à uenæ pari carentis propaginibus (idq́ potiſſimum in dextro latere) ſatis nutrimenti aſſumant.

Venæ ſub pectoris oſſe deorſum repentes.

Ab anteriori ſede illius[r] magnæ in iugulo bipartitionis,[s] duæ prodeunt uenæ, quæ introrſum ductæ, ad elatiorem pectoris oſſis ſedem contendunt, & ſub pectoris oſſe deorſum perreptantes numeroſas à ſe diffundunt ſoboles. Siniſtra (quod & de dextra ſubauditum uelim) ſecundùm læuum pectoris oſſis latus, ubi coſtarum cartilagines ipſi coarctantur, decliuis ad abdominis ſuperiora tendit, in progreſſu ad ſex ſuperiorum ſeptem coſtarum interualla ſingulas propagines diſtribuens, quæ ad terminum oſſis coſtarum ubi uenæ coniuge carentis[t] ramos ceſſare diximus, finiunt. Quemadmodum uerò à ramis uenæ pari carentis, propagines extra thoracis amplitudinem ad muſculos coſtis inſtratos excidere relatum eſt, ſic quoque à uenis ad cartilaginum interualla diſſeminatis, ramuli notatu digni in muſculos pectori incumbentes, ipſasq́ adeò mamillas propagãtur, ſi modò ad has à uenis pectoris oſſi exporrectis, ſurculi deriuentur. Porrò quod ex uenis ſub pectoris oſſe deductis[u] reliquum adhuc eſt, ad latus mucronatæ cartilaginis deorſum in carnoſam rectorum abdominis muſculorum partem diſtribuitur. Venæ enim è thoracis amplitudine prolapſæ, ſub rectis muſculis ad mediam uſq́ abdominis ſedẽ feruntur, ramulos quoſdam in proximas partes utrinque tranſmittentes. Quorum præcipuus ad abdominis cutem ſubit, atque obliquè ſecundùm coſtarum cartilaginum terminos propagatus, in gracillimas et capillorum modo ſubtiles uenulas exhauritur. Cçterùm inſigniores uenarum rami, ſub rectis muſculis exporrecti, in plures ſurculos[x] ſupra umbilici ſedem ceſſant, qui rectorum abdominis muſculorum ſubſtantiæ implexi,[y] illarum uenarum terminos fineſq́ ſpectant, quas in ſermonis progreſſu, ab imo propter genitalia ſurſum ſub rectis muſculis cõſcendere audies, quũ earum uſus quem in menſtrui ſanguinis ad lactis generationem, & ſanguinis item ex mamillarum ſedibus ad uterum fœtus enutriendi gratia reuulſionem, ipſas præbere credimus, explicabitur. Harum uenarum ſub pectoris oſſe reptantium originem ex anteriori mediaq́ in iugulo bifurcationis ſede, ut plurimum fieri animaduertes. interdum uerò eas ab[z] axillarium uenarũ radicibus, poſtquam illæ nõnihil à iuguli medio in latera receſſerãt, enatas obſeruaui: quẽadmodum aliquando alteram ipſarum, & præſertim ſiniſtram ab axillari, alteram uerò ab ipſa bifurcatione pronatã uidi: quemadmodum etiam nõ infrequenter occurrit ab anteriori uenæ cauæ ſede, ubi in duos inſignes truncos partitur, unicam pronaſci, quæ ſurſum ad pectoris os ducta,

l ab F ad F
m 2 fi. lib. … F.
n H.
o L.
p ut F ſub … in 1 figure … lib. 6.
q K.
r H.
s Altera L … inſignitur. … dein utraq … 2 fi. li. 6 B … C.
t G, G.
u 1 fi. lib. … K. 6 muſ. ta. … a. ubi etiam rectum muſculum f inſignitũ ſpectabis.
x M.
y r.
z ab I.

ducta, in duas diſſcinditur uenas, ac unam dextro pectoris oſſis lateri, alteram ſiniſtro exporrigit. Ab his quoque uenis ſecundùm pectoris os deducendis, membranæ thoracis cauitatem interdiuidentes primos mutuantur ſurculos, ac ſubinde etiam à caua ubi nunc dictas promit uenas,[a] graciles quaſdam propagines ſibi uendicant, ſecundùm totam membranarum longitudinem cum[b] neruis ſepti tranſuerſi exporrectas. Quinetiam, ut et antea monui, à[c] uena pari carente in membranas thoracis cauitatem interſepientes ſurculi accedunt, uenis quæ[d] adhærentem oculi tunicam implicant, quàm ſimilimi. Ab his uenis etiam ſoboles in cordis inuolucrum, ubi membranæ thoracem interſepientes[e] hoc continent, pertingunt. Cæterùm[f] uena axillam accedens priuſquam è thorace procidit, non ita procul ab ipſius initio ex elatiori ſede[g] uenam utcunque amplam promit, quæ ſurſum obliquè in poſteriora tendens, ad tranſuerſos uertebrarum ceruicis proceſſus deducitur, & per[h] foramina illis priuatim exculpta ſurſum conſcendens in muſculos uertebris proximè adnatos, ſoboles ſpargit. At præter illas, certo ordine & ueluti geniculatim ſingulas ſoboles unicuique foramini neruorum exortibus in ceruicis uertebris inciſo deriuat, dorſalique medullæ ipſisque adeò uertebris alimentum ſuppeditat. Quod uerò eius uenæ reliquum eſt, in caluariam contendit,[i] peculiare ſibi cum[k] ſua coniuge arteria foramen obtinens, quod ad poſteriorem occipitis oſſis capituli ſedem excauatum antea dixi. Vbi uerò uena in caluariæ amplitudinem pertingit, in[l] ſecundum ſeu ſiniſtrum duræ cerebri membranæ ſinum, uti poſtea auditurus es diffuſiùs, exhauritur. Præter hanc uenam,[m] alia adhuc ab illa quæ in axillam contendit, priuſquam è thoracis cauitate labitur, ex ipſius poſteriori regione principium ducit, quæ in muſculos, humilioribus ceruicis & thoracis elatioribus uertebris adnatos, ac capitis dorſique & thoracis motibus famulantes, diſpenſatur. Simulatque uerò axillam petens uena inter primam thoracis coſtam & clauiculam ex thoracis cauitate progreditur,[n] muſculumque perforat qui ſecundi paris dorſum mouentium alter eſt, non ſemel[o] eam[p] promit uenam quã humeralem poſtea uocabimus, & ilico atque decliuis ducta glandulas in axilla ad firmam uaſorum diſtributionem à Natura procreatas contingit, quas nunc dicam à ſe emittit propagines. Primùm utrinque ſingulas promit uenas, ad thoracis quidem anteriora[q] unam, ad poſteriora autem[r] alteram. Quæ antrorſum exporrigitur, in[s] muſculos à pectoris oſſe & coſtis ad brachij os & ſcapulam pertingentes diffunditur, & pectoris cutem ſimul & mamillas frequenti admodum ramorum ſerie in mulieribus adit. Vena autem retrorſum proficiſcẽs in muſculos cauam ſcapulæ ſedem occupantes, uicinasque ſedes multiplici etiam ſobole digeritur. Cæterùm nonnunquam à[t] priori & quæ pectus accedit uena, interdum uerò ab ipſo qui in axilla conſiſtit[u] trunco[x] alia grandis utcunque uena exoritur, quæ deorſum ſecundùm thoracis latus exporrecta, potiſſimum abſumitur in[y] muſculum, cuius beneficio brachiũ decliue dorſo admouemus. Præter hos ramos maior uena quæ in axilla habetur,[z] exiguos ablegat ſurculos glãdulis & mẽbranis, quæ inibi uaſorum diſtributionibus eorundemque colligationibus præſunt. Qua autem ſerie axillaris uenæ reliquum in totam manum excurrat, peculiari Capite mox atque cæteras aſcendentis uenæ cauæ propaginis ſoboles abſoluero, expediam. Proinde ad iugulum rurſus ſermone conuerſo, cæteros truncorum[a] magnæ illius in iugulo diuiſionis ramos aggrediamur. Vena itaque caua ad eum quem dixi modum priuſquam pectoris oſſis ſummum tranſcendat, in duos truncos diducitur, ac ſtatim à diuiſione nuper[b] commemorata uena, quæ axillam petit, principium obtinet: quod autem alterius diuiſionis illius trunci adhuc ſupereſt, à media primæ thoracis uertebræ corpore ſede, cui priùs innitebatur, modicè recedens, ſurſum extra thoracem protenditur, & ſimulatque clauiculam pectorisque oſſis ſummum ſuperauit, in[c] duos impares ramos ſcinditur. Interior namque exteriori magis quàm plerique arbitrantur gracilior eſt, & ſecundùm aſperæ arteriæ latus[d] aſcendens, nonnullas uenulas in ſpeciem capillorum exiles aſperæ arteriæ conterminisque membranis communicat. Hæc interior cenſetur iugularis, quæ cum ſui lateris[e] ſoporali arteria uerſus cerebrum fertur, ac in aſcenſu graciles ramulos membranulis[f] ſexti neruorum cerebri paris in collo & in faucibus etiam ſeptimi paris neruos colligantibus digerit, uniuerſo ductu ſoporariæ arteriæ ad caluariæ uſque baſim commiſſa. quò cum[g] peruenit, in duos inæquales amplitudine ramos diſſcinditur, ac[h] amplior obliquè retrorſum, ſecundùm caluariæ baſim ductus, caluariam ſimul cum quodam ſoporalis arteriæ ramo ingreditur,[i] foramine utens ſexti neruorum cerebri paris gratia exculpto. Qua uerò ſerie in caluariæ cauitate præſens ramus digeratur, in cerebri uaſorum deſcriptione affatim perſequar: modò autem ſat erit, ad caluariæ uſque amplitudinem uenas, quæ eò pertingunt, ſermone deducere. Ab ampliori hoc iugularis internæ ramo, quum uti diximus in poſteriora ſecundùm caluariæ baſim is contendit,[k] propago diducitur,

Aliquot rami à uena axillã petente ſparſi priuſquam brachium ſubeat.

Cauæ per collum caputque ſeries.

Interior iugularis.

i 2,3 fi.ca. 12 li.1 c. k fig.ca.14 &.

in

in elatiorem sedem [l] musculorum pertinens, qui anteriorem ceruicis uertebrarum regionem occupant, stomachoque subiacent.[m] Gracilior uerò internæ iugularis ramus soporali arteria penitus relicta,[n] priuato foramine caluariam subit, quod iuxta foramen tertio [o] & quarto pari neruorum cerebri commune cælatum retulimus. Priusquam uerò ramus ille in duram cerebri membranam digeratur, totus'que in caluariam mergatur,[p] sobolem non admodum insignem ad auditus organum depromit, eam per [q] foramen quoddam transuersum mittens, quod huic soboli & [r] neruulo cuidam quinti paris neruorum cerebri commune censetur. Porrò [s] exterior idemque grandior supra clauiculam factæ diuisionis ramus, ab exteriori ipsius latere postquam musculorum dorsum mouentium secundi paris [t] alterum perforauit,[u] insignem à se diducit uenam, quæ deorsum uersus clauiculam reuoluta ad summum humerum ipsumque adeò brachium contendit. Anteaquam tamen huc pertingat, non procul ab ipsius ortu [x] ramum edit, qui in cutem posteriori ceruicis sedi obductam, & externos eius sedis musculos, numerosa uenularum serie digeritur. Præter hunc uena sub clauicula brachium petens,[y] alium quoque grandiorem depromit ramum, in gibbam scapulæ sedem frequenti etiam sobole dispersum. Deinde quando ad [z] summum pertendit humerum, atque sub illo in brachium prorepit, priusquam penitus demergitur, in summi humeri cutem [a] propagines deriuat, quarum præcipuæ in cutẽ digeruntur, quæ [b] musculum integit, cuius ope brachium attollimus. Eiusmodi propagines interdum, idque potissimum in mulieribus, ad mamillarum usque cutem [c] excurrunt, deorsum in priora secundùm clauiculam errabundo progressu deductæ, & ante sectionem in plerisque mulieribus uirescente quodammodo aut cæruleo colore apparentes. Qua autem serie eius uenæ brachium adeuntis reliquum (quod humerariam uenam constituit) in manum digeratur, posteriùs dicã, quando peculiari Capite ipsius axillarisque uenæ distributionem persequar. Cæterùm [d] maior ramus, quẽ supra clauiculã haberi, atque ab externo suo latere humerariã germinare diximus, sub cute ac [e] lato buccas mouẽte musculo secũdùm colli latus ad fauces porrigitur, exteriorem efformans iugularem, quę non pari semper modo (uti in uociferantibus, aut aliàs ui spiritum retinentibus, & uetulis indies obseruamus) per colli cutem fertur, sed ferè quadruplicem distributionis speciem proponit. Prima (quam frequentiùs est cernere) ea est, qua unus tantum ramus hîc sub cute ad fauces usque procedit, in ipso progressu nullibi insigniter discissus, sed duntaxat graciles ramos in musculos conterminam'que cutem partim rectà, partim obliquè, & interdum transuersim conscendentes, uariè spargens. Secunda autem ea uisitur, qua in medio ductu iuxta colli longitudinis medium iugularis in duos insignes ramos dirimitur, & unus quidem in priora, alter in posteriora quodammodo sursum properat. Tertiam rariùs accidere conspicimus, nimirum qua propter clauiculam adhuc, ubi humeraria originem ducit, exterior iugularis in duas propagines diffunditur, quæ sursum sub cute inuicem distantes feruntur. Quarta ex tertia paratur. aliquoties enim illæ propagines inuicem perpetuò distant, ac nusquam se mutuò contingunt. interdum uerò ad humiliorem faucium sedem mutuò rursus coëunt, ac ex ambabus una constituitur uena, quæ mox bipartita, uti modò subiungam, in ramos cessat. Verùm subinde & ex tertia serie alia adhuc consurgit differentia. Nam aliquando altera, neque illa sanè minor propago, cuti non subtenditur,[f] musculo recondita qui à pectoris ossis summo & clauicula pronatus, mamillari temporis ossis processui inseritur. atque ea propago in eum modum submersa, frequenter adeò insignis occurrit, ut etiam nonnulli dissectionum professores hanc internam iugularem uideantur appellasse: illam [g] uenam interim negligentes, quam prius internam iugularem nominauimus. Vtcunque igitur exterior iugularis aut unica utrinque, aut in medio per collum ductu, aut statim à clauiculis gemina ascendat, semper cuti quà prorepit insignes notatúque dignos offert surculos, ac quum ad fauces usque iuxta inferioris maxillæ humiliorem sedem sub aurium regione [h] contendit, sui [i] portionẽ ad oris interiora & duram cerebri membranã transmittit,[k] reliquum uerò ipsius in faciei cutem & illius musculos, & ad tempora, & post aures, & uniuersam breuiter capitis cutem trans-

Exterior iugularis humerariæque ortus, & priusquam brachium subit series.

Exterioris iugularis series.

PRImam distributiõis externæ iugularis uenæ seriem, nuda cauæ delineatio docet, reliquas uerò tres priuatis & nunc seriatim hîc repositis formulis expressi, ac earum primæ eosdem characteres, quos integræ delineationi accommodaui, ratus ex illa hãc ita facilius posse perpendi.

l 8 muf. t… A,B.
m fi.ca.… F. faciẽs … mos o,o,…
n 2, 3 fic… 12 lib. 1 … iuxta Q.
o 14 fi.l…
7 l & K…
p fi. 14 ca…
q 2 fi ca… lib. 1 V
r 2 fi. ca… li 4 b ab … cnatum.
s T.
t 8 muf. t… C.
u a.
x b.
y c.
z ultimæ … lib. 1 λ
a d,d.
b 4 muf. t… Ξ 10. ta.…
c 25 fi. lib… A,A.
d T.
e 3 muf. t… Γ.
f 4 muf. ta… Θ.
g S.
h V.
i X.
k Y.

IX. 11 musc. ta. A. transfunditur. [l] Portio interiora oris subiēs, in primis suis scissionibus [m] glandulas exigit, quæ in faucibus sunt inferiores, quasq; tertium glandularum genus in sexto libro recensebimus. His glandulis quæ uasorũ hîc præsunt distributionibus, ab interiori externæ iugularis portione ra-
6 musc. ta. L. muli dispensant, mox notatu digni in laryngẽ & [n] glandulas ipsi proximè adnatas, et musculos ossis υ referentis, & linguæ, & uniuersim ad omnes fauciũ sedes, surculi deriuantur, quorũ insignis sub lingua secundũ ipsius longitudinẽ prorepit, in multiplices & errabũda serie prorepen-
Hi subleuata lingua conspiciuntur. tes [o] ramulos scissus. Quinetiã ab hac iugularis portione præter [p] grandẽ ramũ qui in caluariam per [q] foramẽ subit, ad posteriorẽ mamillaris processus sedẽ cælatũ, rami etiã in palatũ & tunicã nariũ amplitudini obductã digeruntur, à quibus postmodũ nõ negligendæ [r] soboles caluariam
fi. ca. 14 petunt. Vna enim per [s] foramẽ, quod secundo cerebri neruorũ pari insculpitũ, caluariã accedẽs, in durã membranã aliquot surculis excurrit. quemadmodũ & altera soboles duræ membranæ offertur, caluariã ingrediens per grandius foramen [t] illorũ quæ in octauo capitis osse odorum gratia exsculpunt. Hæ soboles quũ caluariã ingrediuntur, surculos quosdã oculo elargiuntur, in frontis cutem interdum disseminatos. [u] Exterior externæ iugularis portio per capitis exteriora passim repens, perinde atq; interior, cuius seriẽ iam absoluimus, mox glandulas suis distributionibus præfectas obtinet, quæ inibi reponunt, ubi inferior maxilla superiori articulatur. Præsens portio inter has glandulas bipartitur, et [x] uno ramo in buccas, nariũ alas, & ad [y] frontẽ uariè exporrigit: altero autẽ [z] tẽpora & [a] auriũ sedem adit. Hic enim ramus rursus in duos precipuos surculos diuisus, unũ in sui lateris tempus admodũ errabundo & inuoluto ductu digerendum offert: alterũ uerò post aures & ad occipitis cutẽ diffundit. Verùm exterioris iugularis soboles in faciẽ ac capitis cutẽ digestæ, hoc sibi priuatim uendicant, quòd dextri lateris uenæ, sinistri lateris uenis permisceant, ac inuicẽ coëant, idq; potissimũ in facie & uertice, & imprimis adhuc in fronte: adeò ut frontis uena plerunq; ab utrarumq; iugulariũ propaginibus per internos oculorũ angulos sursum deductis conflatur. Ad hæc, per [b] exigua uerticis ossiũ foramina et suturas [c] gracillimæ uenulæ in caluariã procidunt, nõ aliter atq; rursus ex caluaria in cutẽ alias emergere tum dicã, quando cerebri uasorũ seriẽ priuatim persequemur. Quippe hæc opportunè tantisper dũ in caluariã arterias quoq; sermone perduxerimus, asseruabitur, quòd uaria cerebri uenarum arteriarumq; sit cõmixtio: quã incognita adhuc arteriarũ ad caluariã diuaricatione, arduũ foret percipere. Quanquam interim cuiuis integrum sit, Caput à præsenti septimum, cerebri uasis dedicandum, aut hîc, aut ipsius quo id reponam loco aggredi.

VENAE AXILLARIS ET HVMERARIæ per manum series. Caput VIII.

VENAS duas à caua in manum propagari, prius relatum est: [a] unam quidem, anteaquam caua thoracis amplitudinẽ superet: [b] alteram uerò ab [c] externa iugulari, ubi ea clauiculam pectorisq; summum aliquantisper superauit. Hæc quòd [d] sub summo humero ipsaq; adeò clauicula in externã brachij sedem procedat, humeraria & cubiti exterior dicitur. illa autẽ quòd per axillã internamq; brachij sedem prorepat, axillaris interiorq; cubiti uena nuncupatur. Et quãuis utraq; uena in plurimos pullulet ramos, cùm in superficie sub cute, tum altiùs inter musculos propter ossa deductos, attamen axillaris quanto humeraria grandior ampliorq; uisitur, tanto etiam in frequentiores numerosioresq; soboles dispergitur. Humeraria nanq; ab externo latere exterioris iugularis longè minori, quàm uulgus arbitratur, [e] interuallo, & interdum à communi cum axillari trunco, quà is primam thoracis costam superat, principium ducens, atq; [f] illos quos præcedente Capite recensuimus ramos dispergens, ad posteriorem clauiculæ sedem contorquetur, ac sub summo humero prorepens, [h] inter internũ latus musculi brachium attollentis, et ualidum tendinem musculi brachium ad pectus ducentis in brachium procedit. Dein carnea membrana sub cute suffulcitur, deorsumq; porrecta etiam ante sectionẽ in omnibus euadit cõspicua, nisi fortè graciliores omnino uenas homo obtineat, obesior'ue sit. Porrigitur itaq; recto tramite deorsum per anteriorem (uersus exteriora tamẽ magis) brachij regionem, secundùm exterius latus [i] musculi cubitum flectentium anterioris. In descensu uerò ad cubiti usq; articulum [k] graciles duntaxat ramos utrinq; in cutem sibi proximam, anterioremq; musculi cubitum flectentium prioris sedem dispensat, qui partim rectà, partim obliquè & transuersim in cute ita prorepunt, ut interdum uersus internam brachij sedem ad axillaris uenæ [l] soboles in cutem digestas pertinere, cum illisq; coire uideantur. [m] Quando humeraria cubiti attingit articulum, iuxta [n] exterius humeri tuberculum in tres diducitur uenas

Hume. series iuxta cubiti articulum.

amplitudine interdum æquales, nonnunquam uerò unà cæteris ampliori. [o] Prima (quam frequentissimè, ac potissimùm in hominibus deesse reperies) penitiùs obliqua deorsum ad medium flexus cubiti articuli defertur, atque sub [p] musculorum secundos tertiosque digitorum articulos flectentium, hincque ab humero & ulna originem sumentium capitibus in aliquot ramos digesta cessat. non autem uti Galenus scribit, alicui [r] axillaris uenæ ramo (quemadmodum [s] ea quam nunc persequar) commiscetur. Vt enim Galenum axillaris uenæ portionem sub musculis reconditam minus rectè descripsisse obseruabis, ita etiam primæ huius humerariæ propaginis (si quando hæc unquam cernitur) seriem non est assequutus. Vti sanè admodum concinnè uereque eas descripsit uenas, quæ citra sectionem in nudato, ut in uenæ sectione fit, brachio plurimùm & frequenter illi occurrerunt. [t] Secundus itaque humerariæ ramus, quem cum alijs duobus paulo suprà cubiti articulum deriuat, cæteris plerunque crassior existit, & obliquus quoque sub cute ad cubiti cum humero articuli flexus medium descendit, ac cum axillaris uenæ [u] ramo, quem postmodum commemorabo, coit, [x] unaque ex ambobus ramis, humerariæ nimirum & axillaris uena conflatur. [y] Tertius humerariæ ramus, [a] musculū qui radio iuxta brachiale insertus, radij in supinū motus autor est, conscendit: & paulatim deorsum prorepēs, obliquus per radium iuxta medium ipsius longitudinis in externam cubiti regionem perfertur, quam ubi attigit, ut in reliquo super commemoratum nuper musculum ductu, [b] surculos quosdam in proximam sibi cutem depromit, quorum non [c] infimus esse solet, qui ab ipso educitur [c], quà humeraria in tres illos ramos iuxta externum humeri tuberculum diffcinditur. Cæterùm tertius hic ramus sensim obliquè uersus ulnæ appendicem, brachialisque radicem prorepens, tandem [d] alteri cuipiam inibi [e] commiscetur uenæ, hacque adauctus externam brachialis sedem conscendit, & in aliquot surculos errabundo ductu sparsos diffectus, regionē intercurrit, quæ ante paruum digitum & anularem habetur, externa etiam illorum digitorum sede soboles quasdā sibi uendicante. Cuius uerò uenæ propago illa demū sit, quam tertio humerariæ ramo uniri iam scripsimus, subiungam, ubi primùm aliquot axillaris uenæ propagines absoluero. quippe ab axillaris ramo sub cute per totam ulnæ longitudinem exporrecto, illius propaginis initium pendet. Axillaris itaque, [f] quum primùm axillam superat, brachiumque subingreditur, inter musculos brachij os amplexantes delitescit, præcipuè uerò inter anteriorem sedem [g] primi seu interioris cubitum extendentis, & posteriorem sedem tendinis [h] musculi, quo brachium pectori admouetur, & dein iuxta cubitum flectentium musculorum [l] posteriorem. Hæc primùm capitibus [m] musculorum, quorum ope cubitus extenditur [n] propaginem offert, illis [o] uenulis è regione eductam, quæ ab axillari in glandulas hic repositas diguntur. Post hanc, sed demissiùs, ex posteriori ipsius sede [p] uenam ijsdem musculis dispensat, à qua mediocris etiam magnitudinis soboles in externæ brachij sedis cutem disseminantur. Ab externo latere axillaris uenæ, [q] alia notatu dignæ amplitudinis propago diffunditur, obliquè deorsum sub humero ad [r] externum usque ipsius tuberculum descendens, ac sub [s] musculis cubitum extendentibus occultata, [t] musculorumque capitibus ab externo humeri tubere pronascentibus, ramulos quosdam exhibens, ac demum aliquousque in externam cubiti sedem prorepens, simul cum [u] neruo quem brachium petentium opportunè quartum enumerabo. Has propagines axillaris adhuc in alto latitans edit, ipsaque in [x] duos truncos diffcinditur, quos sanè accuratissimè examinatos uelim. non tantum Galeni nomine, quem hæc axillaris diuisio latuit, sed eorum quoque qui se operæprecium aliquod in Anatome arbitrantur præstitisse, dum sectionem semel atque iterum aggressi, simul cum axillari uena humerariam porrigi, se animaduertisse scribunt, oscitanter humerariam (quæ etiam uel ante sectionem notissima esse debuit) unà cum carnea membrana à brachio auferentes, & postmodum [y] alteram axillaris uenæ partem (quam modò persequar) humerariæ loco describentes. Axillaris itaque hominis uena non procul ab ipsius è thoracis cauitate in axillam egressu, in duos quodammodo pares diffcinditur truncos, quorum alter interiùs atque in profundo toto ductu submergitur, ac [z] arteriæ in manum exporrectæ perpetuò attensus, eadem ferè cum ea distributionis serie digeritur, simul etiā [a] neruo brachium adeuntium tertio concomitatus. Inter [b] duos enim cubitum flectentes musculos deorsum ad mediam sedem flexus articuli cubiti porrigitur, illis musculis, & dein membranis quibus nerui induuntur ramulos spargens. Quando autem cubiti articulum superauit, atque inter musculos digitorum flexus autores in alto reconditus ferri incipit, in [c] duos dirimitur ramos, qui modicè ab inuicem recedentes, ac musculos quos perreptant surculis implicantes, unà cum tendinibus internā summæ manus sedē petunt, qui per [d] ligamentū in interna brachialis regione anuli modo conspicuum porriguntur. Rami inibi in alias soboles partiti sub [e] tendine feruntur, qui latescens uolæ cuti subnascitur, atque hinc ita in internam digitorum

Left margin notes:

Li. de Venarum sectione. & li.3 de Admi. sectio.

Axillaris in brachio consistentis series.

Præcipua axillaris in duos truncos distributio.

Right margin notes (partly cut off at the page edge):

o g.
p 5 musc. ta. o.6 ta. z, m
r aut q, aut r.
s b.
t b.
u t.
x a.
y i.
a 6 musc. ta. A.12 ta.
b k, k.
c superius k.
d x, x.
e l.
f m.
g 1,12 musc. ta. T,
h 3 ta. Δ.
l 8 ta. r.
m 11 ta.
n n.
o inter P R.
p o.
q p.
r 2 fi. ca. li.1 P.
s 9 musc. ta. T, S.
t eiusdē ta. Y, Z, Θ, Λ.
u 2,3 fi. ca. li.4
x in q & r.
y q, q. & ti. fi. f, f.
z fi. cap. N.
a 2 fi. ca. lib.4
b 6 musc. ta. inter Θ & r, r.
c Pete idem arteriæ serie.
d 4 musc. ta. 8.
e 4 ta. tendo musc. n.

rum

rum ſedem digeruntur, ut binæ ſoboles pollici, & totidem indici, & una medio offerantur, à ramo qui ſecundùm radiũ per cubitũ porrigitur. Ab illo autem qui ulnæ exporrigitur, binæ ſoboles anulari, & minimo, & una medio exhibentur, ab illoq; ramo ſurculus [f] muſculos adit, qui externam uolæ ſedem occupant, atq; ita ab altero ramo ſurculus in [g] muſculos penitiùs pertinent, qui primo pollicis oſſi connaſcuntur. In hunc igitur modum axillaris truncus ſub cute nuſquam prodit, totusq; in altis & deliteſcentibus ſedibus abſorbetur. [h] Alter truncus ſenſim ex alto ad internę brachij ſedis cutem emergit, uerſus humeri [i] interius tuberculum properans, ac ante ſectionem ſub media cubiti longitudinis ſede non minus quàm humeralis ſupra cubitum conſpicua. Vbi autem anteriori tuberculo humeri incumbit, ad elatiorem eius tuberculi ſedem paulo elatiùs quàm cubiti cum humero articulus conſiſtit, in [k] duas magnitudine propemodum æquales partitur uenas, quarum anterior cuti ſubſtrata (quemadmodum & omnes præſentis trunci ſoboles) obliquè deorſum ad mediam cubiti articuli flexus ſedem repit, ac cum [l] ſecundo humerariæ ramo ad humiliorem mediamq; flexus illius ſedem coit, [m] unaq; inibi ex ambabus conſurgit uena, quam communem, quia ex axillari & humeraria conſtituitur, meritò appellamus. uulgus tamen medianam uocat, etiamſi Græci & Latinorum præcipui [n] ramos qui hanc communem efformant, medias & obliquas nuncupauerint. [o] Poſterior autem uena huius axillaris iuxta interius humeri tuberculum bipartitionis, frequentes ramos deriuat inferioris cubiti ſedis cuti & interioris itidem exteriorisq; ſedis humiliorum, ac ſecundùm ulnã ſitarũ regionũ cuti inter pręcipuos ramos huc excurrẽtes, [p] unus ſecundũ ulnæ inferiorẽ ſedem, ad exteriora tamẽ magis declinans, uerſus brachiale porrigitur. Huius rami ſoboles cũ humerariæ [q] ramo huc contendenti [r] coiẽs, ſimul cũ illo, uti prius diximus, digeritur. Interdũ autẽ illo humerarię ramo deficiẽte, ea axillaris uenæ propago abundè eius rami uices in extrema manu gerit. Præter hunc ramum poſterioris illius axillaris trunci uenæ primariũ, [s] alius ex illa cutẽ adit, qua poſterior cubiti articuli ſedes induitur, atq; is ramus in externã cubiti ſedem nõ admodũ procul perreptat. Verùm alij etiã [t] rami ab [u] hac poſteriori uena in internæ cubiti ſedis cutẽ digeruntur, qui uario & admodũ incerto implexu permiſcentur et coẽũt, ſurculos ab inſigniori illo [x] ramo quẽ ulnæ exporrigi dicebã aſſumentes, aliosq; rurſus ipſi ſurculos impartientes. His ſurculis & propaginibus in eum modũ per cubiti interiora reptantibus, [y] alia frequentiſſimè accedit non contemnenda, quã axillaris uenæ [z] ramus communẽ uenã cum humerarię ramo efformans, ab humiliori ſede & ex medio ductu emittit. Hæc interdũ rectà ad brachiale contẽdit, interdũ uerò errabundo ductu perfertur, alijsq; huius ſedis propaginibus cõmiſcetur, quæ adeò graciles ſunt uariéq; inuicẽ implicantur, ut interna cubiti regio nõ minus frequẽter quàm tibię uenter ſeu ſura uaricibus moleſtetur. Propagines hæ neutiquam ad brachiale terminantur, ſed partim obliquè, partim rectà, partim uerò tranſuerſim, & modò inuicem commixtæ, modò rurſus diremptæ, totam ſummæ manus internam cutem perreptant, ipſi cuti paſſim connatæ, ac inter cutem carneam'que membranam conſiſtentes. Porrò harum propaginum quæ pollicis radicem, ſeu Veneris, aut ut alijs uiſum eſt, Martis collem accedunt, priuatim id ſibi uendicant, quod ipſis [a] ramus ab illis uenis [b] permiſcetur, quas à communi uena in externam pollicis regionem diffundi iam dicturus ſum. [c] Communis enim uena ilico atque [d] duabus illis axillaris & humerariæ propaginibus conflatur, obliquè deorſum ducitur, ad elatiorem cubiti ſedem paulatim contendens, quouſque radium paulo ultra ipſius longitudinis medium hinc inde tranſcendat: neque id eodem ſemper modo, ramos diffundens, & interdum aliunde ab interna cubiti ſede alios aſſumens, ac tandem in externam cubiti ſedem peruenit, perpetuò cuti ſubſtrata. Vbi itaque hanc ſedem euicit, priuſquam mediam radij appendicis ſedem accedit, [e] ſupra radium aliquanto ante illius cum brachiali articulum, in [f] duos ramos communis uena diffunditur. Atque hanc ſectionem alij Græcorum γ (non autem Γ) alij uerò Y & Λ etiam referre ſcripſerunt. [g] Alter iſtius ſectionis ramus, qui elatior eſt, [i] portiunculam ad internam brachialis ſedem uerſus pollicis radicem diſpenſat, quæ dictis nuper hanc ſedem perreptantibus ſurculis [k] commiſcetur. Quod uerò elatioris rami reliquum eſt, exteriùs inter pollicem & indicem ſurſum aſcendit: atq; hîc in uarias ſoboles inuicem aliquando unitas, aliquando autem rurſus ſeiunctas diſpergitur. [l] Alter ramus qui inferius γ aut Y caput conſtituit, indicis, & medij, & aliquouſque anularis ſedem petens, in uarias quoque ſoboles exhauritur. Quippe hæc uenarum in ſummæ manus cutem ſeries adeò uaria eſt, pugnans'que, ut hanc explicare prorſus arduum ſit, præſertim quum inter quamplurimos homines uix duos æquali correſpondenti'que uenarum in ramos propagine inuenias, adde eiuſdem hominis dextram ſiniſtræ raró admodum congruere. Operæprecium itaq; fuerit, uenarum in manum propagines non hinc, ſed ex ſectio-

Axillaris uenæ portionis cutem ſubeuntis ſeries.

Communis uenæ conſtitutio.

Communis uenæ ſeries.

Variã extremæ manus cutem implicantium uenarum eſſe ſeriem.

ne & ante conſectionem in brachijs uinculo interceptis, quum uenam diuidimus condiſcere, atq; ad amuſſim expendere, quam in uenarum ſectionibus noſtri, ſi dijs placet, Æſculapij hallucinentur, qui grauiter num humeraria, aut communis, aut axillaris in eadem manu diuidenda ſit, ridicule contendentes, humerariam ſeſe aperire exiſtimant, quoties uenam inter pollicem & indicem aperiũt: & axillarem, ſi uenam inter anularẽ & minimum, aut ut alijs arridet, inter medium & anularem incîdunt. Ad hæc, quis non conſpicit ipſos in cubito quamcunq; uenam arbitrentur referandam, propemodum nullam præter axillaris uenæ[m] ramum ad communem uenam exporrectum incidere? Cæterùm ut in extremæ manus cute etiam in eodem homine uenarum diſtributio uariat, pari quoq; ratione & in cubito ſubinde uenarum propagines diuerſas uidere eſt. Interdum enim[n] duarum mediarum ad communis uenæ generationem concurſus non in cubiti fit flexu, ſed multo humiliùs, nõ procul à medio longitudinis cubiti. Aliquando humerariæ ramus communem accedens occulitur, axillaris ramo uiſum non fugiente. Non nunquam rurſus contraria eſt ratio. Contingit etiam nõ ſemel, axillaris ramum, qui ad communem fertur, humerariæ ramo longè aut graciliorem aut ampliorem eſſe, & interdum hunc aut illum geminum uideri. Quandoq; (& id non infrequenter)[o] tertius humerariæ ramus externam cubiti ſedem accedens, omnino deeſt, ipſius uicem tunc ſupplentibus ramulis, qui à[p] communi uena in cutem excurrunt, ac ſubinde etiam ab axillaris ramo, qui toti ulnæ longitudini exporrigitur.

Venarum ſeriem crebro uariare.

m t.
n h, t ad ...
o i.
p 4.

VENAE CAVAE PORTIONIS AD PARtes infra ſeptum tranſuerſum locatas diſtributæ ſeries. Cap. IX.

FREQVENTES ſanè & inſignes admodum propagines etiam à cauæ[q] portione ſub iecore lumborum uertebris exporrectæ pullulant, quæ in hunc ſe habent modum. Simulatq; caua ſecundum poſteriorẽ iecoris ſedem deorſum prorepens, nõ amplius iecori cõnaſcitur, nõnihil obliqua ex dextris quodammodo corporis partibus introrſum, ad mediũ uidelicet dorſi fertur, ilico[r] ramum nõ admodum grandẽ ex ſiniſtro latere promẽs, qui potiſſimũ numeroſa uenularũ ſerie in pinguẽ mẽbraneamq; ſiniſtri renis tunicã digeritur, quę à peritonęo pronata, renẽ inueſtit, eundemq; dorſo alligatũ continet. Hic ramus infrequenter ex dextro cauæ caudicis latere, uenã coniugẽ adipiſcitur. Quandoquidem[s] uena dextri renis pinguẽ tunicã conterminasq; peritonæi ſedes accedẽs, nõ à cauę caudice principiũ ducit, ſed ab elatiori regione[t] eius uenæ qua dextro reni ſeroſus ſanguis deportatur. Aliquando interim uena frequenti ſobole in ſiniſtri renis tunicam diſſeminata, ab ea quæ in ſiniſtrum renem proficiſcitur, originẽ ſumit, ea quæ dextri renis tunicę offertur, à cauę dextro latere pronata. Cæterùm caua ab utroq; latere[u] ampliſſimã propaginem, ubi iam mediæ uertebrarum ſedi innititur, in renes diſtribuit, dextrã quidem propaginẽ dextro reni, ſiniſtram autem ſiniſtro deriuans. Atq; ut ſitus renũ uarius eſt, ita quoq; harum propaginũ exortus è directo ſibi neutiquã correſpondet. quum enim dexter ren (uti plerunq; accidit) ſiniſtro elatiùs locetur, dextri lateris propago altius quàm ſiniſtri renis principiũ ducit. Si uerò ſiniſter ren dextro ſuperior ſit (quod etiam crebrius quàm diſſectionum profeſſores tradunt, euenit) propago quoq; in ipſum à caua tranſuerſim quodammodo repens, elatius quàm dextra propago principium ducit. Quamobrẽ uerò harum propaginum ortus nunq; è directo inuicẽ opponãtur, in quinto libro, qui renũ functiones pertractabit, cõmemorabitur. Præſens enim ſermo cauæ ramorũ diſtributioni potiſſimum eſt dedicandus. Venæ itaq; ad utrunq; renẽ protenſæ, grandes admodũ ſunt, ac quamprimũ concauã renũ ſedẽ contingunt, hominibus in[x] duos ramos partiunt̃, ac dein in renũ ſubſtantiã mirabili quodã artificio hactenus nemini Anatomicorũ cognito digerunt̃. quod'nam uerò id ſit, in quinto libro perſtringã. Cæterum priuatim ab humiliori ſede[y] uenę eius quæ ſiniſtrũ renẽ petit, iuxta ductus ipſius ferè mediũ,[z] uena pronaſcit̃ in uiris ad ſiniſtrũ teſtem tota excurrẽs, præterq; quod graciles[a] exiguosq; ſurculos in peritonęũ, quà porrigitur, ac in mẽbranas tunicas'ue ſiniſtrũ teſtẽ & ſeminaria ipſius uaſa ambientes producat. Hæc enim uena peritonæo, quà id lumborũ[b] carnibus inſternit̃ adnata, deorſum ſuper pubis os fertur: quod quũ ſuperauit, atq; ex magni peritonæi amplitudine elabitur, in[c] uarios anfractus gyrosq; conuoluitur, quorũ baſis ſuperiori teſtis ſedi cõnata, ramulos in tunicã teſtis ſubſtantiã proximè continentẽ digerit, & alijs frequentioribus ramis in teſtis ſubſtantiã paſſim diſſeminatur. quemadmodũ quintus liber, ubi generationis organa perſequar, diffuſius docebit. Vena hæc ſiniſtrũ teſtem accedens, aliquando propaginem à cauæ caudice ſub uenæ ad ſiniſtrum

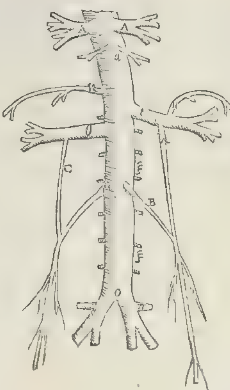
Ad ſiniſtri renis inuolucrum uena.

Ad dextri renis inuolucrũ.

Ad renes uenæ.

Siniſtræ ſeminalis uenæ ſeries.

q ſ et 20 fi... li. 5 Q. 22 fi... g. 25 P.
r x. et 20 fi... lib. 5 X ... V.
s x, et 20 fi... li. 5 Y.
t ſ.
u ſ, 1, & 2... fi. lib. 5 a, b, ... 22, 23 figu... m, n.
x Spectatu... in 20, 22, ... 23, 25 fi. li. ... in renum ca...
z o.
y r.
z λ, λ.
a 20 fi. li... g ab c. unde ... etiam, uti e... ex 22, 23 fi... guris huius ... uenæ ſeriem ... petes.
b 8 muſ. ta... Θ, Ξ.
c r. aut ſpe... cta 22, 23 ... fi. lib. 5 ſ de... 1. aut 21 figu... N, O.

Quoniam in nuda integraq; cauæ uenæ figura ſeminaliũ uenarum originem ita atq; frequentiùs ſecãtibus occurrit, expreſſimus: præſẽt figura quãdã differentiã, quæ hîc deſcribitur pingere uiſũ eſt. Notet itaq; A, A, α, π, θ, ι, κ, λ, μ, ξ, ο et π, idem quòd in nuda cauæ figura. B uerò ramũ à cauæ caudice ad ſiniſtri lateris ſeminalem uenã porrectũ, ac cum ipſa coëuntem. C ramulũ ſignificet à uena pronatum, quæ dextro reni offertur, atq; is ramus dextræ ſeminali uenæ commiſcetur.

niſtrum renem exporrectæ principio enatum aſciſcit: quæ nõ procul ab exortu ſiniſtrorſum decliuis prorepẽs, cum illa coit, unaq; ſeminalis uena ex ambabus conſurgit. [d] Vena autem dextrum accedẽs teſtem, non à [e] uena in dextrum renem protenſa originem ſumit, at à uenæ caudice aliquanto inferiùs, quàm uenæ renibus exporrectæ principium ducunt. Huius ſeminalis uenæ exortus, non ut reliquarũ ferè propaginum in cauæ conſiſtit latere, uerum ex ipſius eminentiori ſeu anteriori ſede, uerſus dextrum latus nonnihil hæc ſeminalis uena extuberanti ac ueluti rotunda origine enaſcitur. Præſenti uenæ ramulum quoque ex ea quæ in dextrum renem procurrit acceſſiſſe, ac ſimul cum ea coiuiſſe, Galenus ſibi ſemel obſeruatũ teſtatur. Ego quoque totam dextri teſtis uenã à uena quæ reni offertur pronatam ſemel uidi. Quòd uerò hæc uena dextrum teſtem ea ſerie adeat, qua ſiniſtram ſiniſtro teſti porrigi dicebam, uel me tacente, cuiuis obuium eſſe ſat ſcio.

Lib. de Venarum ſectione.

Mulieris ſeminalium uenarum ſeries.

In mulieribus alia [f] harum uenarum eſt diſtributio. Quamuis enim illis par cum uirorum uenis ſit exortus, ipſæ tamen magna ex peritonæi amplitudine haud elabuntur, neque ad pubis oſſa pertingunt. Verùm ad mulierum [g] teſtes [h] pinguibus membranis ſuffultæ porriguntur, non uniuerſæ in ſeminaria uaſa degenerantes, aut totæ in teſtes exhauſtæ. Nam priuſquam ad teſtes deueniunt, utriuſque lateris [i] uena bipartitur, ac [k] una portio uenæ uirorum teſti implicitæ modo, ſeminarium uas efficitur. [l] Altera uerò in membranas quoque pingues intertexta, in uteri latera digeritur, elatiorem ipſius fundi ſedem potiſſimùm implicans.

Cauæ rami lumborum uertebris carnibusq; oblati.

Præter ſeminales uenas caua ubi lumborum uertebris [m] ipſique magnæ arteriæ colligatur, ab ipſius inferiori ſede quæ uertebras ſpectat, [n] uenas geniculatim diffundit, per [o] foramina neruis in uertebrarum lateribus exſculpta ad dorſalem medullam digeſtas, & ramos dein à ſe ſpargentes in muſculos uertebris adnatos, à quibus rurſus aliæ ſoboles in abdominis muſculos orbiculatim ad abdominis uſque latera conſcendentes, & illis quas perreptant ſedibus alimentũ ſuppeditantes.

Quî caua arteriæ magnæ ſupra ſacri oſſis initium ſubijcatur, ipſiusq; hic ſeries.

[p] Quum primùm uerò caua ad ſacri oſſis uſque [q] ſummum deſcendit, [r] atque iam magnæ arteriæ (quæ ipſi prius ad ſiniſtrum ſubijciebatur) tanquam digniori organo cedit, ac quo minus arteria oſſis ſacri duritia in dorſi motibus moleſtaretur, caua ipſi arteriæ ſe ſubſternit, in duos æquales partitur truncos, quorum hic dextro cruri, ille ſiniſtro (ubi eas quas modò dicam deprompſere ſoboles) offeruntur. [s] Siniſter enim truncus (quod & de dextro etiã ſi non dicatur, per reliquam cauæ ſeriem intelliges) ſtatim in ipſa partitione, aut potius ubi caua in duos truncos ſupra os ſacrum diuiditur, ab exteriori ipſius latere [t] uenam promit maiorem ijs quas ad lumborum uertebras & abdominis muſculos, & alios ibidem dorſo connexos diſſeminari diximus. Vena hæc interdum ante cauæ ſupra os ſacrum partitionẽ principium ducens, tranſuerſim lumborum [u] carnibus inſternitur, ipſis & peritonæo abdominiſq; muſculis ramulos diſpergens, & in canibus multo quàm in hominibus maniſeſtior. Poſteaquam ſiniſter truncus hanc deriuauit uenam, obliquè deorſum uerſus exteriora fertur, figuram cum dextri lateris trunco Λ literæ aut Y in huncmodum ⅄ inuerſi non abſimilem conſtituẽs, & aliquot [x] ſurculos ſuperioribus ſacri oſſis foraminibus offerens. Deinde mox in progreſſu in [y] duos impares ramos finditur. interior nanque gracilior eſt exteriore: ac mox duas edit propagines, quarum alteram [z] interiorem, alteram [a] exteriorem maniſeſtioris doctrinæ gratia, dum Anatomen oſtendo, appellare conſueui. Exterior itaque propago tota quodammodo [b] inter ſacrum & coxendicis os, quà [c] maximus neruorum crus petentium ducitur, in exteriora tranſuerſim fertur, & numeroſa ramorum ſerie in omnes muſculos ab ilium oſſis externa ſede pronatos, femoriſq; motibus famulantes diſpenſatur, ramulos etiam deorſum in muſculos diffundens, qui ab inferiori coxendicis oſſis ſede principium ducunt. atq; ita articuli coxendicis oſſis cum femore poſterior ſedes, et clunium cutis hac exteriori propagine uenas mutuantur. [d] Interior autem propago ab interiori ipſius latere exiguas ſoboles ſacri oſſis quoq; foraminibus diſpẽſat, [e] & alias his maiores in recti inteſtini [f] muſculos, cutemq; orbiculari ſedis muſculo obnatam digerit, quæ fæculentum ſanguinem per anum expurgant, ſi quando is per ue-

d μ, μ. & 20 fi. li. 5. f. & 22, 23 fi. μ, t. e ι. / f λ, μ. & 25 fi. li. 5 c, d. / g 25 fi. lib. 5 r. / h In 26 fi. li. ... hæc cum ua... is ſpectantur. / ... 5 lib. fi. 26 G. / ... eiuſdẽ fi. ... & 25 fig. ab o ad p. earundem fi. H, n. / ... 22 fi. li. 5. n, ξ. / ... fi. cap. 14 li. 1 Q. p ο. / ... fi. cap. 14 ... cha. 25, aut G. / Oſtendũt ... 20, 22, 23, ... fig. lib. 5. / s ξ, σ. / t π. / u muſ. ta. Ξ, Θ. / x φ. / y interior ρ, exterior ς notatur. / z ν. / a τ. / b Inter M ... & 3 ulti... arum fig. lib. 1. / c 10 muſcu. ... f. 2 fi. ca. ... li. 4 cha. 71. / d ν. / e ψ. / f ... fi. ca. 51 li. 2. B, C, E.

nam cauam huc decumbat, eódemq́ colligatur. Deinceps hæc interior propago notatu dignũ [g] diffundit ramũ, qui in uiris dextrum uesicæ latus amplectitur, & in plures scissus surculos, uesicæ ceruicem seu penem adit, in eumq́ numerosè digeritur, ea semper serie ut ceruici crassiores amplioresq́ surculi, quàm uesicæ fundo exporrigantur. In mulieribus uerò [h] præsens ramus ab interna diductus propagine pingui membrana suffulcitur, ac quibusdam surculis uesicam quidem adit, uerùm frequentioribus inferiorem fundi uteri sedem intercurrit, ramulos quoq́ spectabiles in uteri ceruicem dispergens. per quos uirginibus & nonnullis mulieribus, quę primis mensibus utero gerũt, menstruæ purgationes colari dissectionum professoribus uisum est:

Venæ è quibus uirginibus menstruæ purgationes manare creduntur.

quanquam & in reliquis mulieribus ab harum propaginum oris non minimum eius sanguinis profluere adhuc existimem. Arabum nonnulli quinque numero uenulas in medium longitudinis uteri ceruicis diffundi astruunt, & dextrarum uenarum ora cum sinistrarum oris conniuere committiq́, ac ab illis puellarum hymen constitui docent, uenarum huc pertinentium copiã (ut in Arabum interpretũ libris legitur) centonem nuncupantes. Quod uerò [i] interioris rami sinistri trunci eius supra os sacrum factæ diuisionis adhuc reliquũ est, ad pubis os contendit, & [k] ab externo ramo trunci uenæ cauæ sobolem assumit, quæ cum eo interioris rami reliquo congressa, unam cum ipso [l] uenam efformat, quæ primum peritonæum, ac dein [m] decimum femur

Vena per pubis ossis foramen femur petens.

mouentium perforat musculum, & ossis pubis [n] foramen permeãs in crus emergitur, [o] propriũ sinum in elatiori eius foraminis sede sibi uendicans, quo simul cum sua coniuge [p] arteria ac item [q] neruo fertur, ac foraminis eius [r] membranam, & [s] nonum femoris motus autorem musculum transiens, illis quos perreptat musculis ramos porrigit. Quando autẽ in crus pertendit, in musculos à pubis osse principium ducentes digeritur, in elatiorem uidelicet [t] secundi tibiam mouentis musculi sedem, qui à pubis ossium commissura enascitur. Humilior enim eius musculi pars à maiori crus petenti uena [u] ramos sibi asciscit. Dein ab hac pubis ossis foramen transeunte uena, rami in [x] quinti femur mouentis musculi partem à pubis osse pronatam, ac postmodũ in [y] octauum femur mouentem musculum & penis etiam [z] musculos digeruntur, à quibus [a] surculi nimis quàm exiles in femoris internæ sedis cutem in inguinum regione prodeunt. Præter ramos autem illis musculis & cuti exporrectos, [b] unus etiam articulum coxendicis accedit, proprio [c] sinu coxendicis ossis acetabulum priuatim subiens. Et utcunque multifariam hæc crus petens uena digeritur, rariùs medium longitudinis femoris superat, sed interdum præcipuus ipsius ramus quinto femur mouenti musculo dispensatus, propagini [d] commiscetur, [e] quæ huc pertinet à maiori uena in crus deducta. [f] Exterior uenæ cauæ trunci ramus, quum obliquè crus accedit, priusquam peritonæum perforat, ab elatiori ipsius sede [g] uenam mediocri magnitudine expromit, quæ sursum ad abdominis anteriora per peritonæum ducta, ipsi ramulos quosdam utrobique communicat. Vbi hæc ad istum modum peritonæo connexa ad rectum abdominis musculum [h] conscendit, peritonæum perforans in internam posterioremúe recti abdominis musculi sedem inseritur, & utrinque uarias soboles in transuersum abdominis musculum, & ipsi incumbentes obliquos reliquasq́ proximas sedes distribuit, recto tramite sursum sub recto musculo protensus. [i] Vbi uerò ad abdominis medium paulo supra umbilici regionem prorepsit, ipsius extremum in plures surculos disseminatur, qui ramulos spectant, quos à uena sub pectoris osse [k] ab elatiori thoracis sede delata, diffundi commemorauimus. Huius uenæ interuentu mamillis cum utero communionem esse credimus, eius quippe beneficio ex mamillarum uenis in uterum quum fœtus enutritur, sanguinis retractionem: quum autem mulier lactat, ex uteri uenis in mamillarum uenas menstrui sanguinis reuulsionem perfici, medicis pariter concessum est omnibus. Venam enim deorsum ex alto procurrẽtem, ramos mamillarum corpori diffundere, nemo non scribit: etiam si id nõ adeò obiter concessum esse uelimus. Vena uerò ab imo sursum conscendens, [l] non ita procul ab uteri uenis originem ducit. Deinde [m] alteram uenam in ortu quasi coniugem sortitur, ad pudendum excurrentem. [n] Exterior enim uenæ cauæ sinistri trunci ramus, quando supra coxendicis os in femur procidens, peritonæum transit, ab interiori ipsius regione aliam promit uenam, quę ad pubis ossium [o] mediũ quà inuicem cartilaginis interuentu hæc uniuntur accedens, uiris in penis [p] inuolucrũ & scortum, mulieribus autem in pudendi colliculos, & in [q] coriaceas carunculas (quas νυμφὴν uocãt) uicinasq́ sedes numerosa ramorum serie digeritur. Porrò uena sub recto abdominis musculo sursum exporrecta nullam parem adipiscitur, quæ in uterum (uti medicorum uulgus arbitratur) descendat: sed uti prius monebam, illa ab ijs quæ in uterum digeruntur non ita multum distat. Quandoquidem ipsius principium ab exteriori ramo sinistri trunci uenæ cauæ pendet, illis ab interioris eius trunci rami interna propagine originem ducentibus, atq́ in uteri ceruicem ipsiusq́ fundi humiliorem sedem diffusis.

g χ. — h 25 fig. lib. 1 γ. — i ξ. — k à ε oritur α. — l α. — m 16 musc. ta. F, G, H. — n 1, 2, 3 fig. ca. 29 li. 1 Γ, o eorundem fi. ∫. — p figu. cap. 12 ε. — q 2 fi. ca. … li. 4 chara. 66. — r 14 musc. ta. b. — s 8 musc. ta. Ψ. — t 16 tab. Δ. — u à χ. — x 8 ta. … — y 6 ta. Π. — z 12 fi. ca. 49 lib. 2 H, K. — a ℵ. — b ad regionem α. — c 1, 2 fi. ca. 29 li. 1 b. — d ad χ. — e cha. 2. — f ε. — g Γ. — h 6 musc. ta. — e ad f. — i M. — k L. — l Γ non procul à χ, aut 25 fi. li. 5 … non procul ab y. — m Δ. — n ε. — o ulti. fi. lib. 1 ε. — p 20 fi. li. 5. Γ, ∫. — q 25 fi. lib. 5 …

VENAE

VENAE CAVAE SOBOLES IN CRVS DIgestæ. Caput X.

PRAETER cauæ[a] propaginem, ſecundùm poſteriorem coxendicis oſſis ſedem in femur aliquouſque propagatam, ad crus duæ deſcendunt uenæ, [b] una quidem anguſtior, quam per pubis oſſis foramen ad quoſdam interiorem femoris ſedem amplexãtes muſculos perrepentem, ſupra femoris medium [c] ceſſare, ſuperiori Capite narrauimus.[d] Altera uerò maior, cæterarumq; uenarum in crus ſiniſtrum (quod & de dextro intelliges) excurrentium caudex ab [e] externo ramo ſiniſtri trunci uenæ cauæ ſupra os ſacrum partitionis pendet. Præſens uena ſimulatq; è peritonæo elabitur, [f] elatiorem coxendicis oſſis ſedem ad internũ latus [g] ſedis, qua ſextus & ſeptimus femur mouentium [h] muſculi deſcendunt, in inguina labitur, ac anteriorem (uerſus interiora tamen magis) femoris regionem ſubit, & nullo occultata muſculo [i] ſinui inſidet, qui in inguine efficitur à [k] longo graciliq; muſculo tibiam mouentium primo, unà cum [l] octauo femoris motuum autore. Vena itaque huic ſinui ſeu cauitati incumbẽs, in plures ramos diſcinditur, atque quo iniurijs minus redderetur obnoxia, primis ſuis diſtributionibus Natura [m] frequentes glandulas (uti in axillis fit) hîc circumpoſuit, quæ firmam ſtabilemq; uenæ propagationem redderent, & quem diximus ſinum cum uena ſimul, & [n] arteria [o] neruoq; hac deſcendentibus opplerent, propugnaculumq; quoddã his uaſis efficerentur.[p] Prima huius uenæ crus petentis propago inſignis eſt, ac ab interiori uenæ latere principium ducens, ad interiorem femoris cutem properat, atque in internam femoris ſedem deorſum per genu quoque interiora, & hinc rurſus per internam tibiæ regionem uerſus [q] malleolum interiorem ſub cute exporrigitur. & deinde in pedis ſuperiora deſcendens, uariè inibi digeritur, alijs huc pertinentibus uenarum ſurculis commixta. Hanc propaginem ita quidem ſub cruris cute carnea ſuffultam membrana deorſum prorepere obſeruaui, uerùm quà interiori exporrigitur malleolo, uniuerſim non eundem ſeruat ductum. Quandoquidem interdum ab interna tibiæ ſede ſecundùm anteriorem malleoli regionem ad pedis ſuperiora [r] excurrit, aliquando uerò (ſed rariùs) ſub malleolo contorquetur, illàc pedis ſuperiora conſcendens. Deinde in ramorum ad pedis digitos & ſupra pedion ſerie, plurimum uariat.[s] Aliquando enim alijs quibuſdam ramis hîc commixta, ad minimum digitum ipſiq; proximum præcipuè deducitur, aliquando uerſus pollicem & indicem excurrit. Breuiter in eodem homine, uix parem unquam reperias huius propaginis ramorum in utriſque pedibus ſeriem. Rami quoq; quos in deſcenſu profert, rariſſimè inuicem aut numero, aut amplitudine correſpondent, ſiquidem inordinatè ad cutem permeant. ut plurimùm autem in ſuperiorem internæ femoris regionis cutem, non procul à ſuo ortu, utrobique unam emittit ſobolem, ac [t] interior quidem femoris interiora & inguina, ipſumq; quaſi perinæum ſeu interfœmineum accedit, quod ſedes eſt inter anum & teſtes, aut muliebre pudendum conſiſtens.[u] Exterior autem ſoboles, quæ & craſſior eſt, femoris anteriora & exteriora ſub cute perreptans, ſimiliter ac interior in ſurculos digeritur. Quum grandis hæc propago ad medium femoris longitudinis quaſi deuenit, notatu dignos ramos hîc etiam in cutem diſpergit, & inter cæteros [x] unum [y] gracili longoq; muſculo porrigit, quem tibiam mouentium primum recenſuimus. Cæterùm quando ad genu articulum uelut ad poſteriora orbiculatim ea propago nonnihil conuoluitur,[z] duas quoque emittit ſoboles mutuò quidem mole pares, ſed exiguas. Vna in anterioris genu ſedis cutem ſecundum patellã diſpergitur: altera interioris genu ſedis uerſus genu flexum, cutem accedit. Hæc poſterior ſoboles aliquando penitus deeſſe, aliquando impenſe gracilis reperitur: tunc ſcilicet cum [a] propria genu flexus cutẽ accedens uena, ſolito amplior uiſitur. Ad interioris ſedis tibiæ cutem à [b] magna hac propagine, & antrorſum & retrorſum ramuli diffunduntur, qui impari numero ſparſi, rurſus cum proximis uenis uariè coëunt, inuicemq; rurſus dirimuntur. Super elatiorem uerò pedis regionem, uena hæc quemadmodum cõmemorauimus, diuerſimodè ſpargitur. Atque hæc propaginis per internam cruris cutem deductæ eſt diſtributio. Præter hanc maxima in crus ſubiens uena è regione nuper dictæ propaginis,[c] uenam promit, quæ extrorſum ducta in anteriorẽ articuli coxẽdicis cutem, & eius ſedis muſculos quoq; diſtribuitur. Poſtquã uerò maxima uena has edidit propagines, penitius inter muſculos femoris os amplexantes immergitur, & [d] inſignem ramum [e] ſeptimo & [f] nono tibiã mouentibus muſculis communicat, à quo etiã tenues ſurculi in cutem deriuantur. Deinceps [g] aliam magis in profundum diſtribuit uenam, nuper cõmemorata ampliorem, quæ per [h] quintum femur mouentem muſculum digeritur, ramosq; in [i] octauum tibiæ motuum autorem muſculum diſpenſat. Ab

Quot uenarum radices femur petant.

Maioris femoris uenæ ſeries.

a r. b a. c ad χ. l truncus in cr ⊙ & Ω. e s. 1,2,3 fig. ap.29 lib.1 V. earundem fi.T. 8 muſ. ta. Θ,Λ. muſ.ta. l. k 1 ta.o. l 1 ta.m. m 1 ta l. fi. cap.12 φ. 2 fi.ca.11 b.4 cha. 60. p ⊙. ultimarũ fi.li.1 φ. r r. luuerit hic ntinuo fiuram 6 ca iti præpotam & ulmam inſpicere. t Λ. u Ω. x π. 3 muſ. ta. Σ. z Σ. a cha.6. Φ, ad Y uſq;. c Ω. d cha.1. muſcul. ta.r. f 1 ta.ſ. g cha.2. muſ. ta. c. 12 tab. Ξ,Σ,Π. i 8 ta.Σ.

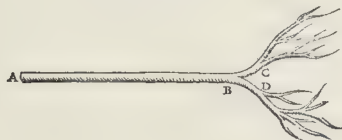
hac etiam plures uenarum ſoboles in uniuerſos propemodum femoris os ambientes muſculos
propagantur: inter cæteras autē præcipua finem eius [k] uenæ, quam per pubis oſſis foramen, in
femur delabi dictum eſt, ad ſe [l] aſſumit, eoq; adaucta, deorſum magis ad genu uſque quodam- *l χ.*
modo inter muſculos occultata deſcendit. Cæterùm maxima uena ſenſim ad femoris os uerſus
poſteriora contorta, ramulos oppidò quàm exiles [m] grandioribus femur petentibus neruis of- *m 1 muſ. ta. ſ.*
fert, qui in membranas neruis obductas digeruntur. Dein [n] aliam emittit propaginem, quæ in
poſteriorem femoris cutem excurrens, ſurculos etiam ſurſum cutem ſubeuntes deriuat. Huic *n cha.3.*
propagini frequenter à [o] ramo quem in maximum corporis muſculum diſpenſari diximus, ſo *o cha.2.*
boles quædam accedit, quæ unà cum ipſa commiſcetur, & uena ex duabus confluens, ſicuti re-
latum eſt, cutem adit. Crebriùs tamen [p] duæ à grandi uena enaſcuntur propagines, una humi- *p cha.3,4.*
lior altera. Hæ in progreſſu inuicem unitæ eam conſtituunt uenam, quæ hîc in cutem promi-
tur, ac ubi [q] ramulos ſurſum in poſteriorem femoris cutem germinauit, recto tramite deorſum *q cha.5.*
per mediam flexus genu ſedem ſeu poplitem ad ſuræ cutem [r] deſcendit, ipſi [s] numeroſam ramu *r cha.6.*
lorum ſeriem porrigens, quæ ſibi in omnibus minime correſpondet. Verùm ramulorum alij *s cha.7.*
rectà, alij obliquè, alij tranſuerſim in cutem excurrunt, & denuò nonnulli inuicē coëuntes per-
miſcentur ac uniuntur, & denique cum [t] uenæ ramulis ſubinde coëunt, quam per cruris inte- *t Φ,Ψ.*
riora decliuem ſub cute ferri diximus. Atque, ut ſemel dicam, huiuſmodi hîc uenarum imple-
xus digeſtioq; conſpicitur, ut cutem ſuræ uaricum affectu crebriùs (perinde ac temporum &
internæ cubiti ſedis cutem) implicari non mirum fit. Præſens uena per genu flexus, cutem in ſu
ram deſcendens, aliquando ad calcem uſque prorepens inibi [u] ceſſat, aliquando alijs ramulis *u ad cha.8.*
per tibiæ exteriora huc pertinentibus cōmiſcetur, & ſecundùm [x] exteriorē malleolū porrecta, *x ult. fi. lib.*
pedis ſuperiora adit, nonnunquā uerò & inferiora, nullibi interim in altum à cute demerſa. Cæ *3 χ.*
terùm grandis uena femoris oſſi quemadmodum ſcripſimus accumbēs, adeò ipſi aduoluitur,
[y] ut iuxta genu articulum [h] mediam inter duo humiliora femoris capita ſedem occupet. Hîc in *y cha.9.*
duos impares ramos deducta [i] interiorem (qui [k] exteriori multo gracilior eſt) ad ſuræ muſcu *h 1 fi. ca. 30 li. 1 I.*
los, præcipuè uerò ad pedem mouentiū [l] primum & ſecundum, deorſum mittit, ſurculis qui- *i cha.10.*
buſdam horum ſuperficiem implicans, & ſubinde etiā ſurculos in progreſſu ad internæ tibiæ *k cha.13.*
ſedis cutem [m] diſpergens. Quum uerò interior hic ramus ad tibiæ humiliorem uſque appen- *l 12 muſ. ta. Φ,Ψ.*
dicem [n] perrepſit, atque in dictam nuper cutem ſurculos diffudit, ſub interiori malleolo refle- *m cha.11.*
xus, internum pedis latus ad pollicem uſque accedit, inibi in cutem ut plurimum abſumptus. *n cha.12.*
Rarius nanque inter calcem & tibiæ os unà cum tendinibus hac pedis inferiora ſubeuntibus, *o cha.13.*
ramus ille ad pedis digitos proficiſcitur. [o] Exterior ramus magnæ illius in poplite latitantis par
titionis non procul ab exortu in binas rurſus diducitur propagines, quarum [p] maior eademq; *p cha.16.*
interior penitius inter [q] muſculos poſteriorem tibiæ ſedem occupantes immergitur. Primum *q Seriatim*
nanque inter capita primi ſecundiq; pedem mouentium muſculorum rectà deſcendit, ac dein *intuere tibi*
inter quartum & quintum pedis motores, & deinde inter muſculos digitorum flexus opifices *am 12, 13,*
hinc à tibia pronatos fertur, interdum etiam [r] ligamentum cōtingens, quod fibulam tibiæ oſſi *14, 15 tabu-*
ſecundùm tibiæ longitudinem colligat. In hoc deſcenſu interior hæc propago illis quos perre- *larum muſ.*
pſit muſculis ramulos offert, à quibus nulli, aut profectò longè pauciſſimi in cutem ſubeunt. *r 15 ta. T.*
Iuxta medium ferè longitudinis tibiæ præſens interiorq; propago in duos [s] partitur ramos, *s cha.17.*
quorum interior tali cum tibia articulo [t] ramulum offert, ac totus quodammodo unà cum ten *t iuxta cha*
dinibus à poſteriori tibiæ ſede ad pedis inferiora reflexus inter calcem & tibiæ os pedis inferio *ract. 8.*
ra ſubit, & ſub [u] muſculo ſecundos quatuor digitorum articulos flectente propagatus, duos *u 14 tab. Θ.*
ſurculos pollici & item indici, medio autē digito unicum præbet, itaq; abſumitur. Quanquam
frequentiſſimè hîc [x] interioris illius propaginis ramus (quemadmodum & neruus pedis infe- *x cha.16.*
riora ſubiens) in omnes digitos digeritur, nullo ramo inter fibulam & calcem huc pedem [y] ac- *y Ad hanc*
cedente. Verùm alter ramus qui eius diuiſionis exterior eſt, quam paulo antè ad medium lon- *ſeriem picta*
gitudinis tibiæ fieri dicebā, fibulæ exporrigitur: & quum ad infimam tibiæ ſedem pertingit, *eſt ult. fig.*
atque ligamento membraneo, quod tota tibiæ longitudine fibulam tibiæ oſſi committit, pro-
ximus eſt, [z] ſobolem à ſe diſpergit, quæ ligamentum perforans, unà cum tendinibus per tibiæ *z cha.18.*
anteriora pedis ſuperiora adeuntibus in pedem fertur, ac [a] muſculis pedis digitos in exteriora *a 6 tab. Ω.*
abducentibus ſurculos offert, quibuſdam etiam ramulis in cutem ſparſos. Quod autem alte-
rius rami illius reliquum eſt, cum ſeptimi & octaui pedem mouentium [b] muſculorum tendini- *b 6 ta. Φ,Ψ.*
bus in pedis humiliora proficiſcitur, atque in minimos digitos diſpēſatur: niſi fortè interior ra-
mus inter tibiæ os calcemq; pedis inferiora petens, omnibus digitis ſurculos exhibeat. Varia
enim hîc (ſi alicubi profectò) uenarum ſeries occurrit. nam crebrò (quod etiam diligenter in
ſanguinis è uulneribus fluxu obſeruandū eſt) conſpicies [c] interiorem illam propaginem, quam *c cha.16.*
in po

in posteriori tibiæ sede inter musculos altè recondi dicebam, ilico atque posteriorem tibiæ sedem
illi fig. 7. contingit,[d] sobolem inter tibiæ os & fibulam per membraneum ligamentum porrigere, quæ secundùm tibiæ longitudinem anteriori eius ligamenti regioni attensa, ad pedis superiora fertur. Verùm tunc propago illa quæ in posteriori tibiæ sede deorsum properat, ad medium tibię
cha. 17. non amplius [e] insigni diuisione dissecta, sed sola pedis inferiora, omnesque digitos adeunte. In-
li. fig. 7. terdum rursus inter musculos, anteriorem tibiæ sedem occupantes [f] alia soboles reconditur, ab
cha. 14. ea propagine quam nondum persecutus sum originem ducens.[g] Reliqua enim adhuc est exte-
cha. 13. rior propago,[h] exterioris rami magnæ in poplite diuisionis, quæ ad superiorem fibulæ appen
cha. 16. dicem fertur: & quum à [i] propagine quam tibiæ posteriorem sedem occupare dictum est, in anteriores tibiæ musculos nulla soboles per membraneum ligamentum ducitur, ab hac exteriori propagine ramus inter septimum & sextum pedem mouentium musculos prorepit, frequenti sobole digestus, in musculos anteriorem tibiæ ossis sedem occupantes. Aliàs uerò hæc exterior propago in exterioris tibiæ sedis cutem potissimum frequentibus surculis dispergitur: &
cha. 15. [k] præcipuo ipsius surculo nunc antrorsum, nunc retrorsum ad interiorem malleolum reflexo, pedis superiora accedit, & potissimum externum pedis latus perreptat, alijsque huc pertinentibus uenis commiscetur, nusquam in altum mergens. Quum itaque differens uariaque adeò uenarum tibiæ & pedis cutem implicantium sit series, suaserim eam non secus quàm in manu faciendum præcepi, in uariorum hominum cruribus uinculo interceptis, aut calenti aquæ immersis contemplari, modò eam sobolem in superficie excurrentem, uenarum secandarum gratia expendendam duxeris. Ego enim parum superficiarias pedis uenas morari soleo, quum iuxta ge *Venarum cutem implicantiū series quomodo discenda.*
ero & nu ipse eas exercitij nomine non semel aperuerim: quodque omnes pedis uenæ ab [l] eodem trun
12. co, qui scilicet per inguina crus subit, principium ducant. & arbitror Græcos uix alias secuisse,
m 6. quàm [m] quæ interniam genu regionem perreptat, & in obesis mulierculis uel ob continuã cru
cha. 12, ris ligationem latet, & dein [n] quæ malleolos ambiunt. Adeò ut etiam nostræ ætatis medicos mi
& 15. rer, qui cùm alicubi legerint quatuor uenas ad pedis superiora pertingere (uti & ego [o] uel sub
cha. 18, cute enarraui) quatuor pedi adscribunt uenas, quas magno supercilio in sanguinis missione
12, 15. distinguũt, interim ignorantes ipsarum progressum & exortum, ac longè grauiori periculo in pedis superiori sede cum neruorum, tum tendinum occasione, uenas secari, quàm eam quę sub genu, atque ad malleolos cõsistit. ut modò elegantem promptumque sanguinis fluxum silentio prætercam. Venarum autem quas illi statuunt, primã Saphenam, & matricis uenam, & uirginalem nuncupant, atque illam ad internum malleolum reponunt. Secundam exteriori malleolo ascribunt, illam Schiaticam nuncupantes. Quę pollici exporrigitur, illis hominibus Popletica dicitur, hancque tertiam numerant. Quartam renalem constituũt, eam iuxta minimum digitum diuidentes. Quòd uerò ad totius uenæ cauæ administrationem spectat, sedulò in sequentibus libris persequar, ubi earum partium quas interreptant sectionem edocebo. Fiet autem id in fine quinti & sexti & septimi librorũ accuratissimè. Nam & in septimo communem uenarum, arteriarum & neruorum in manus ac crura pertinentiũ sectionis rationem instituemus.

Ad finem tractationis uenarũ, in libro de Sectione uenarum & arteriarum.

Venarum pedis cutem subeuntium nomina.

DE VMBILICI VENA.
Caput XI.

NVDA umbilici uenæ delineatio, eius nimirum partis quæ in natis obuia est. atque hic A uenæ sedem notat quæ umbilicum spectat, B uerò sedem qua hæc iecori inseritur, C & D uerò ipsius in iecoris substantia seriem ruditer exprimit. Vnde etiam quinti libri figuræ huc maximè spectantes ueniunt examinandæ, trigesima uidelicet, quæ quatuor tabellis fœtus inuolucra cum ipso fœtu proponit. Dein secunda eius libri figura, quæ umbilici portionem ex sectionis serie relictam ostendit: ac insuper umbilici uenæ, & arteriarum, & urinarij meatus, qui fœtus urinã peculiariter educit. Præter alias eiusdem libri figuras, quæ umbilici uenæ in iecur insertionem oculis subijciunt, nimirum duodecima, & uigesima.

IN

IN QVINTO libro organa fœtui peculiaria persequuturus, illum[a] tribus tunicis seu inuolucris in utero inuolui contineriq́ audies, quorum extimum Græci χωρίον, Latini uerò secundinam & secundas, interdum & loculos, uti & ipsum uterum, appellãt. In hoc quum infans utero geritur, [b] uenarum arteriarumq́ in uteri fundum pertinentium fines terminantur, ac uelut in nouas uenas arteriasq́ cessant, quæ numerosissima ramorum serie in extimum illud inuolucrum digeruntur. Venæ hæ ac arteriæ ex infinita propemodum ramorum serie sensim in pauciores colliguntur, ac mutuò coëunt, uenæ quidem uenis, arteriæ autẽ arterijs semper unitæ. Ex his ramis rursus inuicẽ coëuntibus grandiores paucioresq́ tantisper cõstituuntur, donec tandem omnes uenæ in duas finiãt uenas, & arteriæ item in totidem arterias.[c] Venæ ac arteriæ ad hunc modum ex secundina collectæ, reliquas duas fœtum inuoluentes tunicas penetrant, quæ etiam à uenis ramulos per illarum membraneum corpus excurrentes mutuantur. Quum uerò uenæ ad umbilicum usque prorepsere, mox in[d] unam coëunt uenam: imò subinde etiam una tantum uisitur uena, simulatque à secundina abscedit. Hæc umbilicum ingressa peritonæo adnectitur, & sursum conscendens patulæ iecoris scissuræ[e] inseritur, quæ dextrum mucronatæ cartilaginis latus, in anteriori iecoris sede hominibus habetur, & foraminis cuiusdam aut meatus modo hanc umbilici assumit uenam, eamq́ per iecoris substantiam[f] uersus cauam iecoris sedem deducit, non procul à portæ uenæ [g] caudicis exortu. Atque id sedulò inter secandum uenit expendendum, ne si obiter primum uenæ in iecur ingressum spectes, illam inter gibbum cauumq́ iecoris medium inseri existimes, & non accuratè id iecoris foramen in homine (cui id priuatim obtigit) expendas. Nonnullis animalibus, ut catulis, unus aliquando & alter ramus in mesenterij[h] centrum, ab hac[i] uena priusquam iecur contingit, porrigitur. Quod propter quædam Galeni loca in libro de Fœtus formatione, ubi is iecur ante cor, ex huius uenæ ductu formari astruit, non segniter animaduerti uelim.[k] Arteriæ autem umbilico insertæ deorsum ad[l] uesicæ fundi latera porrectæ,[m] ramis magnæ arteriæ post præcipuam supra os sacrum arteriæ diuisionem continuantur. Arteriæ enim umbilicum ingredientes, illis magnæ arteriæ propaginibus uniuntur, quas per pubis ossium foramina in crus descendere docebimus. Vmbilici uenæ beneficio fœtus enutritur, & arteriarum munere ipsius insitus calor reficitur. Cæterùm quando infans nascitur, hæc uasa simul cum[n] meatu quo ex uesica[o] inter intimum & secundum fœtus inuolucrũ, illius urina effertur, ab obstetricibus iuxta uentrem[p] præscinduntur, bruta autem animalia dentibus abrumpunt inuolucra fœtus plerunque deglutiẽtia. Quod horum uasorũ in corpore adhuc reliquum est, temporis successu exarescit, membraneumq́ prorsus redditum, instar funis suam cauitatem deperdit. Qua autem sectionis ratione hæc non modò in fœtuum, sed & senum anatome obserues, in quinto libro ubi nutritionis generationisq́ organorum sectionem persequar, prolixè audies. Ne uerò uenã in absolutis hominibus à nobis prætermissam quis arbitraretur, hic umbilici uenæ quemadmodum in illis apparet, meminisse uolui. Ab umbilico igitur ad iecur uena exporrigitur, quæ iecori, quemadmodum diximus, inseritur. Atque hæc omnia in aliquandiu natis arida ac ueluti neruea, multoq́ adipe obducta uisuntur, in fœtibus uerò ab alijs uenis nihil uariant. Nunc itaq́ tempestiuũ erit[q] magnæ arteriæ distributionẽ aggredi.[r] Venæ enim arterialis sermonẽ tantisper intermittam, donec simul[s] arteriã uenalem pertractare, integrum erit. quippe operæprecium est, sermonem utrisq́ cõmunem instituere.

Quî umbilici uena & arteriæ consi.rigant.

Vmbilici uenæ ductus.

Arteriarũ ductus.

Vmbilici uenæ arteriarumq́ usus.

a Seriatim specta tabellas figuræ 30 lib.5.
b 25 fi. lib.5 n, y.
c fi.30 lib.5 N.
d 2 fi. lib.5 F.
e 2 fi. li.5 G, 12 fi. M, 29 D.
f 20 fi. lib.5 D uersus G.
g eiusdem fi. I.
h 10 fi. lib.5 L, L.
i 2 fi. li.5 F.
k fi. ca.12 & 2 fi. lib.5 K, L.
l 2 fig. lib.5 N.
m fig. ca.12 inter & et s.
n 2 fig. lib.5 M.
o 3 ta. fi. 30 li.5 inter O, O & M, M.
p 4 ta. fig. 30 li.5 S.
q figura 12 cap.
r 1 fi. ca.13.
s 2 fi. ca.13.

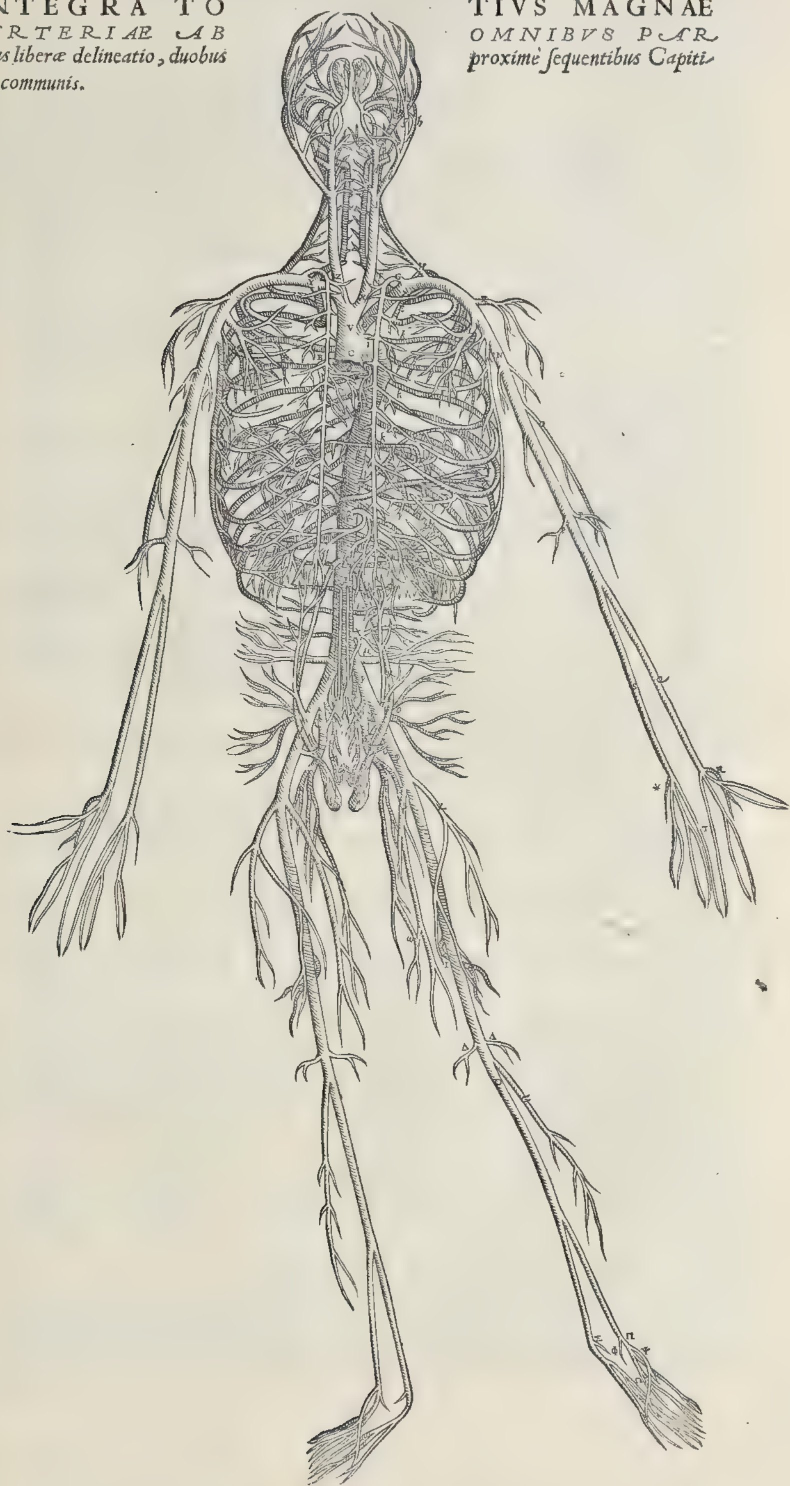
TOTIVS MAGNAE ARTERIAE DELINEATIONIS, QVAM SEQVENS PAGINA PROPONIT, characterum Index.

A ARTERIAE magnæ ex sinistro cordis sinu exortus, quam Aristoteles ἀορτὴν uocauit, eo quòd neruosam ipsius partem, uel in mortuis conspici posse diceret, instar uaginæ fortaßis quam Macedones ἀορτὴν uocant. Verùm Aristoteles hanc cum caua comparans, ipsam minorem uenam nuncupauit. Alij Græcorum uocant eam μεγίστην. alij simpliciter παχεῖαν, alij ὀρθὴν, nos magnam dicimus arteriam. Nonnulli rursus uenam uocarunt, quo sanguis impetu per corpus diffusus ducitur. Quidam Arabum interpretes audacem uenam, alij neruum pulsatilem uocant. Verùm eorum uoces temporum iniuria omnes corruptæ leguntur, quemadmodum apud Haly interpretem, qui habet, eam Aristoteli aurithiam uocari. Quamuis interim in hæbraicis Arabum interpretibus, omnia ferè partium nomina ex Græcis ita corrupta legantur, ut nostræ ætatis medici ea sonant.

B,B Duæ

INTEGRA TOTIVS MAGNAE ARTERIAE AB OMNIBVS PARTIBUS

tibus liberæ delineatio, duobus proximè sequentibus Capitibus communis.

B,B *Duæ arteriæ cordis basim coronæ modo succingentes.*

C *Magnæ arteriæ caudicis in duos truncos bipartitio.*

D *Arteria obliquè ad primam sinistri lateris costam contendens.*

E *Ramus quatuor superiorum sinistri lateris costarum interualli soboles deriuans.*

F *Ramus per transuersos ceruicis uertebrarum processus ad caluariam usque prorepens, & geniculatim dorsali medullæ uicinisq; musculis soboles offerens. ubi uerò is in sinistrum duræ cerebri membranæ sinum exhauritur, illum abscidimus. Præsenti enim tabula nullum eius membranæ sinum expreßimus, sed tantum arteriarum, quas Galenus reticularem plexum suis boum cerebris delusus formare arbitratur, seriem mox explicandam. Verùm si horum sinuum delineationem expetis, præter figuram decimi quarti Capitis & plerasq; septimi libri, non mediocriter huc facit figura huius libri calci insuta.*

G *Sub sinistro pectoris oßis latere ad umbilici usque sedem excurrens ramus, à quo surculi digeruntur in uerarum costarum cartilaginum interualla, & hinc in musculos pectori instratos, insuper in sinistram, qua thoracis amplitudo intercipitur membranã, & abdominis musculos.*

H *Ramus posteriores ceruicem occupantium musculos accedens.*

I *Arteria ad cauam scapulæ regionem ac in eius sedis musculos prorepens.*

K *Ramulus ad humeri cum scapula articulum & summi humeri inferiora propagatus, nusquam interim ad cutem excidens.*

L *Propago in musculos anteriorem thoracis sedem integentes sparsa.*

M *Propago secundùm thoracis latera deorsum procidens, ac musculo brachium deorsum trahenti intertexta. Inter L & M ramulus unus occurrit, eorum qui in glandulas alæ cauitatem opplentes disseminantur.*

N *Arteria simul cum interiori axillaris uenæ trunco in manum excurrens, ac primi illi surculi sub N mox conspicui, in musculos humerum amplexantes propagantur.*

O *Arteria secundum posteriorem humeri sedem unà cum quarto in brachium pertinente neruo, aliquousque in externam cubiti sedem reuolutus, ac undique in alto interim latitans.*

P,P *Hi ramuli articulo cubiti cum humero sunt peculiares.*

Q *Axillaris arteriæ ramus radio exporrectus.*

R *Surculus ab arteriæ ramo Q insignito uersus manus exteriora inter primum pollicis os & postbrachialis os, quo index suffulcitur, deductus.*

S *Ramus ulnæ exporrectus, ac in internam quoque manus extremæ sedem digestus.*

* *Ramulus musculis elargitus, qui externum latus postbrachialis oßis occupant, quo minimus digitus sustinetur.*

T *Arteriarum in extrema manu series.*

V *Amplior ascendentis arteriæ trunci portio, quæ rectà ad iugulum cõtendens, in duos impares ramos dirimitur.*

X *Sinister diuisionis in iugulo factæ ramus, qui & gracilior est, sinistriq; lateris soporalem constituit.*

Y,Z *Duobus his characteribus dexter ramus, qui sinistro longè amplior est, insignitur. Verùm Y priuatim propaginem indicat, quæ in dextro latere prorsus in easdem soboles digeritur, in quas arteriam D insignitam in sinistro latere disseminari conspicis. Cæterùm Z dextram soporalem notat, quam uti & sinistram Arabum interpretes apopleticã, & somni, & letargicam, & subeteni, & decolationis uenam appellant, quæ nomina plerosque iugularibus uenis accommodare antea retulimus.*

a, b. *Sinistræ soporalis arteriæ in faucium regionibus in duos ramos distributio. ac b quidem externum, c uerò & d internum indicãt: quanquam duo posteriores hi characteres priuatim aliquid indicent.*

c *Arteriarum propagatio ad laryngem, fauces & linguam.*

d *Soporalis arteriæ pars caluariã petens, atque iuxta basim caluariæ in duos distributa ramos, quorum alter, qui sinistrum duræ membranæ sinum subit, hic quà in caluariam mergitur, abtruncatus est. quod præsenti figura eius membranæ sinus non duxerim delineandos, eos postmodum cum integra cerebri uasorum serie ad frontem decimi quarti Capitis, peculiari figura exhibiturus.*

turus. ex qua etiam alterius rami soporalis arteriæ caluariam ingredientis, distributionem pe tes, & si uisum fuerit huic delineationi ex illa characteres adijcies. qui ferè essent L, q, r, s, u, u, x, α, β, γ, δ: quos hîc explicarem, nisi satius omnino foret studiosum à cerebri uasorum serie tantisper abstinere, donec ego illam decimo quarto Capite persequar.

b Soporalis arteriæ ramus, capitis exteriora implicans.

c Dicti modò & b insigniti rami propago, penitiùs inter faciei musculos excurrens.

f Rami b insigniti sub auris radice distributio, cuius anterior ramus g notatus, secundùm tempo

g, h. ra fertur: posterior uerò, cui h inscripsi, secundùm auris posteriora sub cute pariter atque ille spargitur.

i TRVNCVS magnæ arteriæ, deorsum ad dorsi uertebras explicatus.

, k, k Propagines utrinque ad octo inferiorum costarum interualla protensæ, & dorsali quoque medullæ ac musculis dorso & thoraci adnatis ramulos offerentes.

l Septi transuersi arteriæ.

Veritus ne characterum copia integram magnæ arteriæ delineationem alioquin hîc satis obscuram penitus corrumperet, priuata hac effigie modò utendum duxi, quæ superiùs ubi septo transuerso arteriæ l indicatæ offeruntur, ue luti ex magnæ arteriæ caudice dissecta est: inferiùs uerò ad seminalium arteriarum, quas ι & κ indicabimus, exortum. In præsenti itaque figura iam enarrandis propaginibus duas radices pinxi, quum integra arteriæ delineatio unicam (ut frequenter etiam occurrit) tantum habeat. In-

m. dicet igitur m utriusque, aut unius duntaxat radicis exor-

n, o. tum. n dextrum ramum. o surculum in humiliorem omenti

p. membranam hîc exporrectum. p propaginem in dextram uentriculi sedem, qua dorsum spectat,

q. atque inferius orificium educit, excurrentem. q ramum duodeno intestino & ieiuni initio expor

r. rectum. r propaginem ad dextram fundi uentriculi sedem deductam, uentriculoque & superiori

s, t. membranæ omenti ramulos exhibentem. s bilis uesiculæ arteriolas. t arteriam iecori distribu

u, x. tam. Cæterùm u insignitur sinister ramus, qui potissimum lienem adit. x propago secundùm po-

y. steriorem uentriculi sedem, ad ipsius usque elatius orificium progrediens. y eius propaginis ra-

z. muli in uentriculum quà dorso innititur deriuati. z ramus orificium uentriculi superius, coronæ

α. modo cingens. α ramus secundùm elatiorem uentriculi sedem inferius illius orificium accedens.

β. β grandis in demissiorem omenti membranam excurrens propago, quæ etiam colo intestino mul

γ. tis surculis implicatur. γ surculus in humiliorem omenti membranam hîc ad sinistrum latus ex-

δ, ε. currens. δ & δ arteriæ lienis cauum subeuntes. ε arteria sinistram fundi uentriculi sedem pe-

ζ. tens, ac uentriculo ipsique superiori membranæ omenti soboles deriuans. ζ ramuli ab alijs lienem accedentibus arterijs, in læuum uentriculi latus deprompti.

ζ. In integra delineatione, & ea quã hîc indici adhibuimus, aliud ζ occurrit, quo insignitur arteria in superiorẽ ac propemodum uniuersam mesenterij sedem propagata, & suis propaginibus in ieiunum intestinum & ilium & coli partem à iecore ad dextrum renem conspicuam sparsa.

η Dextrum renem accedens arteria. θ Arteria quæ in sinistrum renem exporrigitur.

ι, ι Dextri lateris seminalis arteria. κ, κ Sinistri testis seminalis arteria.

λ Arteria humiliorem mesenterij sedem subiens, ac potissimum in colon intestinum, quà id à lienis regione ad rectum pertinet, ac dein in rectum intestinum discinditur.

μ, μ Propagines notantur, quæ geniculatim lumborum uertebras accedunt, & in peritonæum & musculos uertebris adnatos distribuuntur. Propago autem ad humilius μ consistens cæteris grandior est, atque ad abdominis usque latera frequenti sobole excurrit.

ν, ν, ν Magnæ arteriæ ad os sacrum in duos truncos distributio. Verum isti characteres etiam surculos notant, ab humiliori arteriæ regione in ossis sacri foramina deriuatos.

ξ Interior ramus sinistri trunci iam dictæ diuisionis.

ο Interioris rami exterior propago in musculos excurrens, qui externam ilium ossis sedem & coxendicis articulum integunt.

π *Interioris rami ξ notati interior propago in oßis sacri humiliorem sedem, uesicam & uesicæ ceruicem, ipsumq́; penem: in mulieribus uerò, in inferiorem uteri fundi regionem, & pariter in illius ceruicem surculos diffundens.*

ϱ,ϱ *Hic etiam arterias appinximus, quarum sinistra ab umbilico hic inter ξ & ς ad interiorem prius commemoratum ramum perinde pertinet, ac si versus umbilicum ab ipso deriuaretur.*

ς *Interioris rami ξ insigniti reliquum, quod ab externo ramo trunci diuisionis quæ supra os sacrum fit, portionem asciscens, per pubis oßis foramen in crus delabitur, inibi in musculos pubis os occupantes digestum, & suo termino cum alia arteria, quæ in quintum femur mouentem musculum præcipuè digeritur, ac ψ mox signabitur, coit, ea sede qua ω ascriptum cernis.*

τ *Propago exterioris rami sursum ad rectum abdominis sui lateris musculum conscendens, atque præcipua ipsius sobole umbilici regionē petens, reliquos autem surculos transuersim in humiliorem abdominis sedem dispensans.*

υ *Surculus transuersim secundum pubis os ad pudenda prorepens.*

φ *Sedes exterioris rami, quà is modò in crus delabitur, ac in uniuersum crus disseminari incipit.*

χ *Ramus maioris crus petentis arteriæ in musculos propagatus, qui anteriorem femoris sedem sibi uendicant.*

ψ *Ramus ad quintum femur mouentem musculum, & eos qui internam femoris sedem occupant digestus, unoq́; ipsius surculo cum illius arteriæ coiens fine, quam per pubis oßis foramen procidere diximus, ac*
ω· *ω insigniuimus.*

Γ *Ramus in musculos posteriorem femoris sedem obtinentes deriuatus.*

Δ,Δ *Ramuli genu articuli peculiares. Hicq́; grandis arteria in poplite reconditur.*

Θ *Grandis cruris arteria posteriorem tibiæ sedem petens.*

Ξ *Ramus fibulā amplexātibus musculis, præcipuè autem septimo et octauo pedē mouētiū oblatus.*

Σ *Arteria inter calcem & interiorem malleolum pedis inferiora subiens.*

Π *Arteria ad pedis humiliora accedens, inter calcem & exteriorē malleolū nonnunquā reflexa.*

Φ *Ramuli tibiæ cum calcis articulo proprij.*

Ψ *Propago pedis elatiora accedens.*

Ω *Arteriarum in pedis humiliori sede distributio. Subsequentibus modò duobus Capitibus non solum hæc cuius indicem absoluimus, figura conuenit, sed etiam huc attinet præter crebras quinti libri & sexti & septimi figuras, ea quam huius libri fini subiungam. cuius characteribus perinde atque hactenus fecimus, in interiori margine utemur.*

VNDE ARTERIA MAGNA PRINcipium ducat, & in quos ramos ipsius ascendens pars digeratur. *Caput XII.*

QVANDO in interiori margine alicubi, præterquam in duobus proximis Capitibus scribitur fig. cap. 12. ea subaudienda est, qua integram arteriæ magnæ imaginem, ante præsens Caput proposuimus.

Non prolixā de arteriæ magnæ ortu esse disceptationem.

LONGÈ minor inter medicorum ac philosophorū proceres de [a] grandis arteriæ, quàm de uenarum neruorumq́; principijs est dissensio. Hippocrates nanq́, Plato, Aristoteles ac Galenus pariter cor arteriarum fontem ac originem (uti sanè est) statuunt. Quippe erronea prorsus est Pelopis Galeni præceptoris sententia, arterias docens simul & uenas cum neruis è cerebro nasci: non minus sanè quàm à ueritate simul abhorret eius autoris placitum, qui spurium tractatulum de uenis, Hippocratis libro de Natura humana interiecit. Quandoquidem, ut cætera taceam, cerebrum uitalis spiritus & sanguinis feruidi ac impetu per corpus ruentis, quemadmodum cor, non est principium, ac arteria nullibi quàm [b] ubi è corde pronascitur, amplior occurrit. Dein hæc quoque illorū dogma improbant, qui arterias ab extremis summisq́; corporis partibus nō secus passim oriri arbitrantur, quàm si quis ab extremis arborū uirgulis illarum initiū recenseret. Verùm etiamsi non philosophiæ modò, sed & medicinæ principes cor arteriarū fontem statuerint, nihilominus tamen de cordis sinu, à quo arteria pronasceretur, nonnihil inter se dissentiunt, quum hi quidem

Arterias neq́; à cerebro neq́; extremis corporis partibus nasci.

a *Tota figura huic cap. præposita.*

b *A, et fi. ... li. 6 A.*

quidem ex cordis medio ſinu, illi autem ex ſiniſtro, arteriam oriri contendunt. Cæterùm hæc diſſenſio de cordis uentriculis ſinibus'ue potius, quàm de arteriarum origine eſt. ac proinde nos tantum duos cordis uentriculos enumeraturi, poſtpoſita omni controuerſia ex elatiori ſede [c] ſiniſtri ſinus cordis, propter ipſius baſis centrum, magnã arteriã [d] originem ducere atteſtabimur, ubi tertiũ uentriculũ ([e] poſt dextrã uidelicet membranã arteriæ uenalis orificio præfectã) Ariſtoteles enumerauit, etſi alia Galeni in libro de Diſſectione uenarum ſit ſententia, niſi forte perperã Dexterioris pro Siniſterioris inibi in Galeni libro legatur. Magna igitur arteria in hoc ortu [f] orbicularis eſt, ac hîc ipſius ampliſſima ſedes & durior & cartilaginoſior cõſiſtit. Ipſa autem arteria ſimulatque enaſcitur, [g] duos graciles promit ſurculos, qui coronæ prorſus modo cordis baſim unà cum coronali uena amplectentes, cordi ſecundùm ipſius longitudinem [h] ramulos transfundunt, quorum plures ampliores'que inibi ſe offerunt, ubi cordis ſubſtantia craſſior uiſitur. eſt autẽ id potiſſimum in ea cordis ſede, ubi ſiniſtrum ipſius ſinum continet, & quà ſeptum utriſque ſinibus cõmune porrigitur. Coronalium arteriarum ortus poſt membranulas conſiſtit, quas reſumptionem ſpiritus ſanguinis'que ex ipſa arteria in ſiniſtrum cordis ſinum prohibere, in ſexto libro oſtendam. Verùm & ſi coronalium arteriarum par quodammodo ſit amplitudo, ea tamen amplior longior'que cernitur, quæ ex dextro magnæ arteriæ orificij latere originem ducit. una nanque hinc à tergo dextræ mẽbranæ pronaſcitur, altera autẽ à poſteriori eius orificij ſede principiũ ſibi uendicat, à tergo poſterioris mẽbranę à ſiniſtrę interim mẽbranę tergo nulla pronaſcẽte. Poſtquam uerò magna arteria coronales deprõpſit, à cordis baſis centro ſurſum quodãmodo [i] ſub uenæ arterialis caudice conſcendit, ac cordis inuolucrũ [k] perforãs bipartitò ſcinditur, ac [l] unam ipſius partẽ, quæ grandior eſt, deorſum ad quintã thoracis uertebrã, & deinde per reliquã dorſi ſedem detorquet, in omnes quæ cordi ſubſunt regiones ramos exhibituram. At minor pars ſupra cor repoſitis ſedibus diſtribuenda ſurſum properat, ac ſtatim in progreſſu aſperæ arteriæ [m] innitens, ac uenæ cauæ inter membranas thoracem interſepientes ſubſtrata, ex ſiniſtro ipſius latere [o] ramum diſtribuit obliquè ſurſum ad primam ſiniſtri lateris coſtam exporrectum, qui quidem quà pulmoni accumbit atque ſiniſtræ thoracem interſepienti membranæ alligatur, nullas deriuat propagines: uerùm ſimulatque primam thoracis attigit coſtam, ab humiliori ipſius ſede [p] propaginem deorſum diffundit, quę coſtarum radicibus attenſa, in tria quatuor ſuperiorum coſtarum ſiniſtri lateris interualla ſingulas ſoboles ſpargit: à quibus rurſus ſurculi in dorſalem medullam, & muſculos thoraci uertebris'que hîc inſtratos excurrunt. Cæterùm ab elatiori ſede [q] eius obliquæ ad primam coſtam conſcendentis rami, [r] alia enaſcitur propago nuper commemorata multo amplior, quæ ad ſeptimæ ceruicis uertebræ latus obliquè repens, in huius lateris tranſuerſi proceſſus foramen ſe inſerit, ac deinde per tranſuerſorum reliquarum uertebrarum proceſſuũ [s] foramina conſcendens, perinde atque hàc [t] excurrens uena digeritur. Nam in progreſſu dorſali medullæ ſurculos deriuat ea ſubingredientes foramina, quæ neruis emittendis rerum Opifex exculpſit. Deinde & muſculis ceruicem hîc occupantibus ab illa propagine ramuli quoque ſparguntur. Quod uerò eius reliquum eſt, ſimul cum comite uena per [u] foramen in poſteriori ſede ſiniſtri capituli occipitis oſſis inſculptum, caluariam ſubit, atque in [x] ſiniſtrum duræ cerebri membranæ ſinum exhauritur. Præter hanc propaginem uertebris exporrectam, [y] arteria quam obliquè ad primam ſiniſtri lateris coſtam contendere diximus, [z] alia ab anteriori ipſius ſede pullulat propago, obliquiori ductu pariter ſuperiora anteriora'que petens. Hæc etenim pectoris oſſis ſummum accedens, ac ſiniſtræ thoracem interſepientis membranę adhærens, decliuis perfertur ſecundùm pectoris oſſis ſiniſtrum latus, quà ipſi coſtarũ coarctantur cartilagines. Hæc propago in eoſdem omnino ramos digeritur, in quos [a] uenam hàc repentem diſpenſari retulimus, præterquam quod nullæ ſoboles à præſenti propagine cutẽ accedant, niſi forſitan obſcuriſſimæ in mamillę [b] corpus pertingant. Quà enim hæc arteriæ propago pectoris oſſi exporrigitur, uerarum coſtarum cartilaginum interuallis ramos offert, à quibus alij ramuli in muſculos aſſurgunt cartilaginibus incumbentes. Deinde & ab hac propagine in ſui lateris membranam quæ thoracis amplitudinem interſepit, & in [c] glandium in iugulo repoſitum, ſurculi mittũtur. Quod autem ipſius [d] reliquum eſt, ſecundùm ſiniſtrum mucronatæ cartilaginis latus thoracis cauitatem ingreditur, & recto hîc abdominis muſculo ſubnatum, ad umbilici quodãmodo regionem procedit, in progreſſu utrinque ad partes abdominis ramulos offerens, & iuxta umbilicum in plures diſſectum ſoboles [e] alterius arteriæ terminos reſpicit, quam huc ab imo ſurſum contendere docebimus. Vbi [f] arteria obliquè ad primam protenſa coſtam, hactenus cõmemoratas edidit propagines, ſiniſtram aditura axillam, & [g] muſculum perforatura dorſi motorum ſecundi paris ſiniſtrũ, ab ipſius elatiori parte priuſquam è thorace penitus labitur, notatu etiã dignæ ma-

Arteriæ ortus ſedes.

Coronales arteriæ.

Caudicis arteriæ bipartitio.

Aſcendentis partis ſeries, ac primum arteriæ ad ſiniſtri lateris primam coſtã obliquè tendentis.

Patet in 11 ...li.6. quã ...onferes cũ 9 figura. 4 fi.lib.6 H.6 fi.O. 9 fig.li.6 L ponitur ...oſt E, & arteria A ...uoque inſi... gnitur. A. aut 10 ...li.6 S,S. B,B.10 fi. ...b.6 E,E poſt B,C. 6 fi.lib.6 E,E,à D.

6 fi.lib.6 O ſub I. 4 fi.lib 6 H per A. l i. 6 fi.lib.6 ...ſuper Y. ...aut ſpecta... ...duò ulti. ...præſentis libri. o D. p E. q D. r F. 2 fi.ca. 15 ...1 T.7 fi. ...8 fig. α. ...6 ca.N. 2 fi.ca.12 li.1 f. 7 fi.li.7 ...Q.9 fi. T,T. y D. G. & 2 fi.li.6 D. fi.ca.6 L. 25 fig.lib. ...C,D,D. ...fi.lib.6 F. 6 muſ.ta. & dein in muſculo f notato. e T. f D. 3 muſ.ta. C.

Siniſtrã axillam petentis portionis ſeries.

gnitudinis[h] ramum deriuat, qui in poſteriores ceruicem occupantes muſculos ad occipitium uſque diſcinditur, nullibi interim cutem ſubiens. At quum primùm illa arteria thoracis cauitatem, & primam coſtam euicit, iamꝗ uicinor axillæ redditur, ex poſteriori ipſius ſede[i] ramum utcunque inſignem ſpargit in cauam ſcapulæ regionem, & eius ſedis muſculos abſumendum. Poſt hunc ex ſuperiori ipſius regione[k] aliam, ſed non adeò craſſam, depromit ſobolem, quæ ad humeri cum ſcapula articulum iuxta ſummum humerum & ſcapulæ gibbum in ramulos digeritur, quorũ unus cum[l] humerali uena ubi adhuc in alto reconditur aliquouſꝗ prorepit. Huic ſoboli[m] alius ſuccedit ramus, nonnihil demiſſiùs ab axillam petente arteria enatus, ac in muſculos anteriori thoracis ſedi inſtratos numeroſa propaginum ſobole digeſtus. Dehinc[n] ramuli in glandes axillæ cauitatem opplentes ab hac arteria admodum rari ſparguntur. Quinetiam priuſquam tota arteria in manũ abſumenda feratur,[o] propago quædam thoracis lateri exporrigitur, potiſſimum in[p] muſculum excurrẽs, cuius beneficio brachium quodammodo decliue dorſo adigitur.[q] Quod præſentis arteriæ iam ſupereſt,[r] axillari uena concomitatum, ac in brachium procedens penitiùs occulitur, & primùm[s] graciles ramos internæ muſculorum humerum amplexantium ſedi, & membranis neruos continentibus diſtribuit. Inſuper deorſum ſenſim adhuc prorepens, & continuò[t] interiori axillaris trunco attenſa,[u] aliam emittit propaginẽ, quæ ſecundùm[x] poſteriorem humeri ſedem, quà ipſi cubitum extendentes muſculi adnaſcuntur, obliquè prorepit ad externum humeri tuberculum contendens. Hæc enim propago unà cum[y] uena quam hàc duci retulimus, & dein cum[z] quarto brachium petente neruo ad externam cubiti ſedem pertingit, & ſub muſculorum capitibus aliquouſꝗ deductus ceſſat, qui hîc ab humeri externo tuberculo principiũ ducunt, & partim radij, partim autem brachialis, partim uerò digitorum motibus famulãtur. Vbi autem ſiniſtræ manus[a] arteria has ſoboles digeſſit, inter[b] duos cubitum flectentes muſculos recondita, ipſisꝗ ramulos præbens, ad medium cubiti articuli flexus prorepit, hîc utrinque[c] ramulum ipſi articulo exhibens, & muſculi cubitum flectentis poſterioris[d] inſertioni innitens, hicꝗ ſubinde pulſum euidentem edens. Hinc arteria inter[e] muſculum ſecundos quatuor digitorũ articulos flectentem, &[f] illum qui tertio corundem digitorum articulos flectit, mergitur, ac ubi nõnihil per cubiti internã ſedem prorepſit, bipartitò ſciſſus[g] unum ramum radio,[h] alterum ulnæ exporrigit. Qui ſecundùm radium

Arteriæ ramus, cuius pulſum ante brachiale exploramus.

fertur, cuiusꝗ pulſum indies in ægris exploramus, nõ procul à brachialis radice[i] ſobolem deriuat, quæ ſub[k] tendinibus pollicem extendentibus ad ſummæ manus externam ſedem procurrit in[l] muſculos digeſta, qui inter primum pollicis os & poſtbrachialis os indicem ſuſtinens collocantur. Quando ramus radio exporrectus illam emiſit ſobolem, unà cum tendinibus digitos flectentibus[m] tranſuerſum brachialis ligamentum tranſgreditur, & ſub[n] dilateſcente in ſumma manu tendine, ſimiliter ac[o] uena huc pertinens, &[p] neruus quoque illi attenſus in tres ramos diſſcinditur, quorum unus in duas diremptus propagines internam pollicis regionem accedit. Secundus uerò duplici ramo internã indicis ſedem implicat. Tertius autem indiuiſus internum latus interioris medij digiti ſedis conſcendit.[q] Ramus arteriæ qui ulnæ exporrigitur, ſimiliter per tranſuerſum brachialis ligamentum manus uolam ſubit,[r] & duos ramulos minimo digito & totidem anulari, unum autem medio offert, ſed interim nullam ſobolem in externam ſummæ manus ſedem diſpẽſat, quamuis interim[s] unam[t] illis muſculis porrigit, qui externum latus poſtbrachialis oſſis occupant, quo minimus digitus ſuffulcitur. Rami ulnæ exporrecti motum haud manifeſtò percipimus, niſi homo admodũ gracilis ac macilentus, aut magno

Naturam arterias recondere.

pulſu præditus fuerit. Quippe Natura ut omnes propemodum arterias, hunc quoꝗ ramum retinet, tendinibus magis quàm is qui radio exporrigitur, occultatum, atque ita nuſquam earum portionem Natura in cutem conſpicuè emittit, quemadmodum ſoboles à uenis paſſim & frequenter perferri prius commemoratum eſt. Meritò igitur nullam in extremis manibus à foris aliam à nuper dicta, quam pollici ac indici aſcripſimus reperies arteriam, quia ne muſculus quidem unus inibi cõſiſtit. At interna regio quoniam pluribus eſt ſepta muſculis, ideo multas quoque arterias ſibi uendicat. Ad hunc ſanè modum[u] primus arteriæ magnæ partis ſuperiora petentis ramus diuaricatur, qui ad primã ſiniſtri lateris coſtam contendit.[x] Maior autẽ am-

Series maioris portionis magnæ arteriæ partis, quæ ſuperiora corporis petit.

Siniſtra ſoporalis.

pliorꝗ aſcendentis arteriæ partis portio aſperæ arteriæ[y] innitens, rectà ſurſum ad[z] glandium in iugulo repoſitũ properat. id enim arteriæ huic ſimiliter ac uenæ lectuli modo ſubſternitur, ac ipſius beneficio ramorum ſciſſio iniurijs innoxiè ferendis promptior efficitur. Quum uerò in hunc modum arteria ſurſum tendit, priuſquã elatiorẽ pectoris oſſis ſedem ſuperat, adhuc in thoracis amplitudine in[a] duos impares ramos finditur.[b] Siniſter, qui gracilior eſt (amplus tamen & ipſe) nonnihil obliquè in læuũ deflexus, ſurſum cum[c] interiori iugulari ſecundùm aſperæ arteriæ ſiniſtrũ latus per ceruicem exporrigitur, ipſaꝗ ſoporalis eius lateris arteria cenſetur.

At

h H. — i I. — k K. — l fig. cap. 6 a, a. — m L. — n inter L et M. — o M. — p 10 muſcu. ta. Θ. — q N. — r fi. ca. 6 m. — s paulo ſub N. — t fi. 6 ca. q. — u O. — x 2 fi. cap. 2; li. 1 per Y uerſus P. — y fi. ca. 6 p. — z 2, 3 fi. ca. 11 lib. 4 Φ. — a N. — b 6 muſ. ta. ε, r, r. — c P, P. — d 8 muſ. ta. N muſculi r. — e 6 ta. Ξ. — f 5 ta. Θ. — g Q. — h S. — i R. — k 11 muſc. ta. u, q, r. — l 11 ta. ſ. & 8 ta Y. — m 4 muſ. ta. θ. — n 3 muſ. ta. [illegible] — l muſc. [illegible] — o à q fi. ca. 6. — p fi. cap. 11 lib. 4 cha. 44. — q S. — r Spectantur hæc iuxta T. — s *. — t 4 muſ. ta. n, ſ. — u D. — x V. — y 6 fi. lib. 6 R ſuper Y. — z 2 fi. li. 6 F. — a 6 fi. lib. 6 in X & S. — b X. — c fi. ca. 6 S. aut ſpecta potius ultimam fi. huius li. hac in ſede.

At dexter ramus sinistro crassior, similiter sursum tendit: & simulatque primam thoracis costam contigit, ex dextro ipsius latere[d] arteriã promit in easdem prorsus soboles discissam, quas à[e] ramo, qui sinistræ manui offertur, pullulare scripsimus: ad superiorũ uidelicet costarũ interualla, ad transuersos ceruicis uertebrarum processus, ad pectoris os, ad posteriores in collo locatos musculos: & ut rem in pauca contraham, in eosdem omnino ramos digeritur, in quos sinistræ manus arteriam desinere commemorauimus.[f] Quod uerò maioris dextrique rami adhuc superest, crassitie illi congruit[g] ramo, quem secundùm asperæ arteriæ sinistrum latus prorepere paulo antè diximus. atque is hàc porrigitur, ita ut ille dexter, secundùm asperæ arteriæ dextrum latus sursum conscendit, ac huius lateris soporalem cõstituit arteriam, quæ uti & sinistra καρωτὶς nuncupatur. Quum autem sinistri lateris soporalis arteria (perinde ac dextri etiam) ad fauces usque[h] pertingit, in duos discinditur ramos, quorũ grandior idemque interior fauces subit, ac mox laryngi & linguæ[i] propagines deriuans, ad caluariæ basim[k] properat: priusquam uerò in caluariam mergitur, in duos impares deducitur ramos.[l] Maior per[m] peculiare foramen nulla concomitatus uena, caluariam inibi ingreditur, ubi[n] glandula cerebri pituitã excipiens in quodam ossis cuneum referentis[o] sinu ponitur. Hic ramus mox in ipso ingressu utrinque singulas emittit propagines, ac[p] unam per[q] proprium foramen ad narium amplitudinẽ dispensat, quæ suo extremo inter nasi cartilagines, adeoque ad nasi usque extremũ ita cum aliquot faciei arteriolis deperditur, ut tactu etiam ipsius motum inibi percipiamus.[r] Altera propago in latus sinistrum duræ cerebri membranæ[s] multipliciter discinditur,[t] ipsum autem arteriæ corpus duas illas diffundens propagines bipartitur, & caluariæ basi suffultum, itaque diuisum in anteriora nonnihil tantisper repit, donec denuò ipsum colligatur. Subinde uerò huc usque nõ diuisa, neque collecta rursus, sed simplex prorsus fertur. Vtcunque autẽ sit, siue simplex huc pertingat, siue prius in duas partes diuisa hîc se rursus colligat, inibi[u] insignem utcunque ramum per[x] secundi neruorum cerebri paris[y] foramen ad oculum & interiorem[z] temporalis musculi sedem distribuit. Quod uerò ipsius[a] reliquũ est, durã cerebri membranam[b] perforat, ac[c] partim in tenuem cerebri membranã,[d] partim ad sinistrũ cerebri uentriculũ conscendit, plexũ inibi faciens quem secundinis seu extimo fœtus inuolucro tum comparabimus, quando cerebri uasorum seriem secũdo ab hoc Capite persequemur. Vbi etiam paulo diffusius quæ iam postremo loco cõmemoraui repetam.[e] Alter ramus arteriæ partis, uti dicebam, ad caluariam ductæ, cum[f] coniuge uena in posteriora secundùm caluariæ basim fertur, &[g] ramulum[h] musculis ceruicis uertebrarum anteriorem sedem occupantibus, iuxta primæ secundæque uertebrarum interuallum offert. ac dein caluariam ingreditur: &[i] commune foramen cum[k] sexto cerebri neruorum pari nactus, simul cum uena in[l] sinistrum seu secundùm duræ cerebri membranæ sinum exhaurit. Porrò sinistræ soporalis ad fauces[m] diuisionis[n] exterior graciliorque ramus, genis seu buccis[o] ramulum offert, penitius latitantem.[p] Insuper in duas propagines sectus,[q] unam sinistro tempori,[r] alteram secundùm sinistræ auris posteriorem sedem digerit, pulsum etiam edentes sensibilem. Atque in hunc sanè modum ascendens arteriæ pars in ramos finitur.

Dextrũ brachium petens arteria.

Dextra soporalis.

Soporalis ad caluariam series.

AMPLIORIS DESCENDENTIS'QVE MAGNÆ ARTERIÆ TRVNCI IN SVOS RAMOS SERIES. Caput XIII.

TRVNCVS magnæ arteriæ deorsum ad thoracis uertebras[a] explicatus, ab infima ipsius sede qua uertebris incumbit, non autem lateribus, utrinque[b] propagines in octo inferiora thoracis interualla deriuat, quæ similiter ac[c] uenæ cõiuge carentis rami secundùm interualli ductum ad costarum usque cartilagines in ueris costis prorepunt, spuriarum uerò costarum interualla excedũt, in abdominis latera magis quàm ipsæ costæ pertinentes. Ab his propaginibus ramuli in dorsalem medullam per[d] foramina neruorum gratia in uertebris sculpta, ac dein ad musculos uertebris thoracique adnatos sparguntur, pari omnino serie qua uenam cõiugis expertem disseminari superius proditum est.[e] Ipse autem arteriæ truncus uertebrarum corporũ sinistræ sedi quodammodo innitens, deorsum[f] sub septo transuerso quà id undecimæ thoracis uertebræ corpus respicit, extra thoracis amplitudinẽ labitur, ac mox utrobique septo transuerso[g] unam offert propaginem, quæ in plures secta surculos, in humiliorem septi iuxta uertebras sedem præcipuè deperditur, soboles sursum ad septi elatiora adeoque

HAC figura portionẽ arteriæ à tergo finximus, ut aliquo pacto series proponeretur, quã hæc ramos costarũ interuallis ex posteriori ipsius sede digerit.

Ad inferiora costarũ interualla arteriæ.

Ad septum transuersum arteriæ.

Arteriæ magnæ rami omẽtum, iecur, bilis uesiculã, uentriculum, lienem, duodenũ et coli partem accedentes.

ipsum cordis[h] inuolucrum quà id septo adnascitur spargens. Post commemoratas propagines magna arteria, ex elatiori sui corporis sede,[i] unum promit truncum, ramos in uentriculum, iecur, bilis uesiculam, lienem, omentum, & duodenum intestinum, & colon quoque ubi uentriculo id exporrigitur, ad hunc modum offerentem. Præsens truncus simulatq;[k] prodijt, elatiori sede inferioris membranæ omenti suffulcitur, ac in duos magnitudine propemodum æquales ramos diremptus, hũc[l] qui gracilior paulò est dextrorsum,[m] illum uerò qui modicè amplior uisitur sinistrorsum mittit. Dexter ramus uenæ portæ in[n] glandoso corpore, quod sub uentriculi posteriori sede huic omenti membranæ intertextum cernitur, adnexus, sursum ad iecoris cauum contendit, in medio ductu ex humiliori ipsius sede[o] surculum inferiori omenti membranæ, ipsiq; adeò colo intestino hîc deriuans. Post hunc ab elatiori parte[p] sobolem uentriculo exporrigit, quæ in posteriorem ipsius sedem qua is dorsum spectat, pauculis ramulis digeritur. Ex humiliori rursus sede, dexter arteriæ ramus ad iecoris cauum tendens, duas denuò profert soboles.[q] Vnum cum uenæ portæ ramo intestino diffundit, quod duodenum appellamus, secundùm cuius mediam longitudinem & aliquousque ad ieiuni intestini initium ea soboles porrigitur.[r] Altera nuper commemorata paulo amplior, ad dextram fundi uentriculi sedem retorquetur, & superiori omenti membranæ innexa, ex elatiori sede in anteriora & posteriora fundi uentriculi ramulos frequenti sobole spargit, perinde ac ab inferiori sua sede alias in omenti superiorem membranam ducit.[s] Atque hæc arteriæ cum portæ uenæ ramo hàc ex porrecto ad medium fundi uentriculi cessat. Quod uerò dextræ arteriæ rami adhuc superest, postquam ab eminentiori[t] duos insigniter exiles surculos bilis uesiculæ transmisit, in[u] ramulos aliquot sectum ad iecoris cauum terminatur, non admodum altè in iecoris substantiam disseminatum.[x] Sinister ramus ab arteriæ caudice prodiens, quem[y] dextro modicè crassiorem esse dicebamus, inferiori quoque omenti membranæ ipsiusq; glandoso corpori committitur, coniungens se uenæ portæ ramo, in tot quot ille soboles digerendus. Mox enim præsens arteriæ ramus ab eminentiori sede[z] propaginem uentriculo qua dorso innititur offert, quæ primùm[a] sobolem unam utrinque in mediam uentriculi sedem eius quæ dorso incumbit regionis exporrigit. deinde sursum ascendens, uenæ portæ[b] modo superius uentriculi orificium coronæ instar appositissimè[c] cingit, ramulos uentriculi corpori & graciles surculos stomachi termino, quo is uentriculo continuatur, distribuens. Inter reliquos autem ramos[d] unus secundùm uentriculi superiora dextrorsum exporrectus, uentriculi humilius aditorificium, surculos quoque in progressu anteriori & posteriori sedibus uentriculi depromens.[e] Sinister arteriæ ramus lienem potissimum accedens, ab humiliori ipsius sede[f] propaginem in inferiorem omenti membranam diffundit, quæ paulo post exortum in duos ramos inuicem ualdè diductos discinditur, numerosam arteriarum sobolem deorsum in nunc dictam omenti membranam & colon intestinum propagantes. Hac edita propagine,[g] sinister ille arteriæ ramus sinistrorsum magis ducitur, & uenæ ipsi attensæritu in duas diffunditur arterias: & hæ rursus in alias tantisper dirimuntur, donec[h] frequenti ramorum serie lienis cauo secundùm rectam lineam implãtentur. Priusquam uerò omnes arteriæ in lienem cessent, ab humiliore parte eius quæ demissiorem lienis sedem adit, plerunque[i] ramulus inferiori membranæ omenti offertur. Deinceps ab illa arteria, quæ infimæ lienis arteriæ proxima est, priusquam hæc in lienem deperditur,[k] propago pullulat, quæ superiori membrana omenti suffulta, dextrorsum ad uentriculi fundum contorquetur, sinistramq; uentriculi fundi sedem perreptans, geniculatim ramulos anteriori & posteriori sedibus, ac dein superiori membranæ omenti soboles spargit. Item ab alijs lienem adeuntibus arterijs[l] ramuli enascuntur, qui sinistrum uentriculi latus illo prorsus modo adeunt, quo à uenis lienem petentibus propagines eòdem pertinere, superiùs commemoratum est.

Præcipua mesenterium accedens arteria.

Cæterum à magnæ arteriæ corpore, paulo inferius quàm[m] truncus cuius iam seriem absoluimus, principium ducit, ab elatiori quoq; corporis parte[n] alia promitur arteria, quæ in superiorẽ mesenterij sedẽ in plurimas soboles diffusa, uenæ portæ modo excurrit in ieiunum, & ilium & coli intestini partẽ, quæ à iecoris cauo ad dextrum renem usq; pertinet.

Renum arteriæ.

Post hanc inferiùs paululum ab utroque magnæ arteriæ latere,[o] ampla educitur arteria in sui lateris renem,[p] queadmodum & uena, transuersim prorepens. Hæ arteriæ in renes integræ absumuntur, uixq; uenarum modo ramulos notatu dignos in[q] pinguem renum tunicam disseminant.

Seminales arteriæ.

Insuper ab arteria sinistrũ renem accedente, ac demissiùs plerunq;, quàm ea quæ sinistro reni offertur, principium sumente,[r] seminalis arteria nõ enascitur, sed frequentissimè (ut & dextri testis[s] arteria) ab arteriæ magnæ corpore originem ducit. Aliquantulo enim humiliùs quàm dextræ seminalis uenæ[t] initium à caua exurgit, ab anteriori arteriæ magnæ sede seminalium arteriarum[u] exortus pendet, quæ ipso ortu inuicem sunt conterminæ: ac dextra quidem

cauæ

h 3 fi. lib. 6. C, D, E, F, G.
i Specta simul cum integra delineatione figuram illius indici insertam m.
k 3 & 4 fi. lib. 5 β unde etiam huius arteriæ seriem petes uenæ portæ ramis exporrectam.
l n.
m u.
n 3, 4 fi. lib. 5 π, ε.
o o.
p p.
q q.
r r.
s 2 fig. lib. 5. R ad T. aut 14, 15 fi. lib. 5 c. uerùm si hæc in quinto libro spectare uisum est, recurrito ad marginem portæ descriptionis, ne hic nimius in notando sim.
t s.
u t.
x u.
y n.
z ι.
a y.
b 14, 15 fi. li 5. d.
c z.
d α.
e u.
f β.
g u.
h δ, δ.
i γ
k ι.
l λ.
m m.
n f in integra arteriæ delineatiõe. dein cõsules 3, 4, 6, 7, 8, aliquotq; sequentes lib. 5 figuras.
o ε, ε.
p 22, 23 fi. li. 5 m, n.
q 20 fi. lib. 5 T, V.
r ε, ε.
s η.
t 22, 23 fi. lib. 5 u.
u earundem fig. π.

cauæ uenæ corpus[x] tranſcendens, dextræ ſeminali uenæ attenditur, quouſq; pubis os ſuperãs, ac ex magna peritonæi cauitate excidẽs, ipſi uenæ permiſceatur, atq; cum illa anfractus gyroſq; efformet, quorum baſis humilior ue ſedes ſuperiori teſtis regioni implantatur, ac teſtis ſubſtantiæ & hanc proximè inuoluenti tunicæ ramos præbet. Ad hunc quoq; modum ſiniſtra ſeminalis arteria ſiniſtræ congreditur uenæ, & in mulieribus quoq;[y] arteriarum ſeries[z] earundem uenarum diſtributioni penitus congruit. Vt ſcilicet[a] media arteriarum pars in teſtes adeat, ſeminaliaq; uaſa conſtituat,[b] altera autem fundum uteri implicet. Enarratis hactenus propaginibus, [c]alia ſuccedit, inferius quàm ſeminales arteriæ, ab anteriori etiam magnæ arteriæ ſede principiũ ducens, & in humiliorem meſenterij ſedem diſtributa. Quandoquidem hæc in colum inteſtinum, quà à liene ad rectum uſq; inteſtinum prorepit, ac dein in ipſum quoq; rectum imprimis digeritur.

Ad humiliorẽ meſenterij ſedem arteria.

A[d] poſteriori autem ſeu inferiori magnæ arteriæ ſede, qua hęc uertebris committitur, geniculatim[e] ramuli utrinq; ad ſingulas lumborum uertebras promuntur, qui in dorſalem medullam & muſculos uertebris hîc adnatos excurrrunt. Atque huiuſmodi ramuli inuicem ferè amplitudinis ductuſq; ſpecie conueniunt, ſi modò[e] unicam utrobiq; propaginẽ exceperis, quę quum cæteris inſignior multoq; craſſior ſit, ac iuxta ſacri oſſis ſummum præcipuè prodeat, nõ ſolùm muſculos uertebris attenſos accedit, uerùm tranſuerſim per peritonæum abdominiſq; muſculos ad latera uſq; abdominis exporrigitur.

Ad lumborũ uertebras & carnes.

[f] Hactenus magna arteria in lumborum regione uenæ cauæ ſiniſtro lateri ſuccubuit. quum uerò ſacri oſſis principium attingit, uenamq; conſcendens, in[g] duos grandes truncos inſtar Y ad hunc modum ⅄ inuerſi bipartitur. Fit uerò ſitus huius permutatio propter arteriæ dignitatem. Quum enim hæc dignior nobiliorq; cenſeatur, non immeritò ipſam magis quàm uenam recondi, occultari, & in alto corporis ferri, ac demum iniurijs ferendis pertinacem effici, ſagax rerũ Opifex uoluit. Ne uerò hîc ab excarni oſſis ſacri initio in dorſi motibus arteria promptè lædatur, ſuperpoſitã prius arteriam inibi uena ſuperiorẽ eſſe, illamq; hanc conſcendere uoluit, ut uena inſtar ſubſterniculi cuiuſdam arteriæ ſubderetur.[h] Cæterùm priuſquam uenę cum arterijs in crus delabantur, quum iam ſacrum os uaſa ſuperarũt, uenæ arterijs ſuperiores uehuntur: arteriæq; quoniã digniores ſunt, ſub uenis reconduntur. Rami uerò qui à magnæ arteriæ ſupra ſacri oſſis initiũ diuiſione prodeunt, uenarum ramis exactiſſimè correſpondent. Si[i] exiguos fortè ſurculos ſecluſeris, qui ab humiliori arteriæ ſede, quà hæc primùm bipartitò ſcinditur deorſum ducti, ac oſſe ſacro ſuffulti, ipſius[k] foramina ſubeunt, hac dorſalem medullã poſterioremq; ſacri oſſis ſedem petentes. Atq; hæ interdũ adeò inſignes occurrerũt, ut ſectionũ rudes has uenas eſſe arbitrarentur, quæ in recti inteſtini finẽ, ſeu anum deſinentes, fæculentũ ſanguinem nonnunquã expurgarent.

Arteriæ magnæ ſupra ſacrum os diuiſio, arteriæq; ſuper cauam aſcenſus.

[l] Siniſter itaq;, quemadmodum & dexter huius ſupra os ſacrũ factæ diuiſionis trũcus, nõ procul à diuiſione in duos grandes partitur ramos, quorũ[m] interior[n] exteriori gracilior eſt: ac ilico duas à ſe diffundit propagines, quarũ[o] unam rurſus interiorẽ,[p] alterã uerò exteriorem doctrinæ ſtudio nõ ineptè appellabis. Exterior ſimul cum[q] uena inter ſacrũ os & ilium os, quà hæc inuicem dehiſcunt, in exteriora tranſuerſim exporrigitur, & frequenti utcunq; ſobole muſculos ilium os amplexantes, ipſumq; adeò coxendicis articulũ implicat. Anterior autẽ in uiris ueſicę fundo, & ceruici ipſius ſeu peni, & paucas admodũ etiam podici ſoboles diſpenſat. In mulieribus uerò, quibus hæc[r] propago grandior uiſitur, in humiliorem fundi uteri regionem numeroſa ſerie diſtribuitur. Neq; is uteri duntaxat inſitũ calorẽ refocillat, ſed & fœtus quoq;, quando is utero geritur. Dein hæc propago præter uterũ, etiã muliebrẽ ueſicã, & uteri ceruicẽ ramulis quibuſdã intertexit. Quod interioris rami qui binas nunc explicatas eduxit propagines[s] reliquũ eſt, deorſum repit, ſui lateris [t]arteriam, quæ in umbilicũ fertur, admittẽs.[u] Arteriæ etenim ab umbilico ſecundum fundi ueſicæ latera deorſum ductæ, ac in natis hominibus coriaceæ inaneſq; redditę, in ſui lateris ramum inſeruntur,[x] ipſi ue continuãtur, quem modò ab interiori illo ramo reliquũ eſſe deorſumq; ferri dicebã. Is nanq; nõ minus quàm uena ipſi attenſa pubis oſſis[y] foramen petit. Priuſquã uerò id tranſit,[z] propaginẽ aſſumit ab externo trunci ramo, ubi is iam in crus eſt prolapſurus. Præſens itaq; ramus ea propagine adauctus, per pubis oſſis foramen ducitur, & in muſculos foramen id occupantes, & illos qui à pubis oſſe principiũ ſumunt diſpergitur, perinde ac[a] uena pubis oſſis foramen tranſiens. Ac quemadmodũ hęc iuxta mediũ longitudinis femoris extremo quodam ipſius ſurculo alteri uenæ in[b] quintũ femur mouentiũ muſculum diſpenſatæ[c] cõmiſcetur, ita ſanè & præſens arteriæ ramus ſuo fine cum alia[d] coit[e] arteria, quam illi muſculo à maxima crus petente arteria diſtribui non ita multo pòſt ſubijciam. Exterior nanq; ramus ſiniſtri trunci eius[f] diuiſionis, quam ſupra os ſacrum fieri dicebã, per inguina in læuum crus[g] deſcendit: anteaquàm uerò peritonæum permeat,[h] propaginem ſurſum peritonæo exporrigit,[i] quæ ad rectum abdominis ſui lateris muſculum accedens, ſurculos in conterminas ſedes tranſuerſim utrinq; digerit.

Truncorum diuiſionis ſupra os ſacrum factæ, ſeries.

Arteria pubis oſſis foramen tranſiẽs.

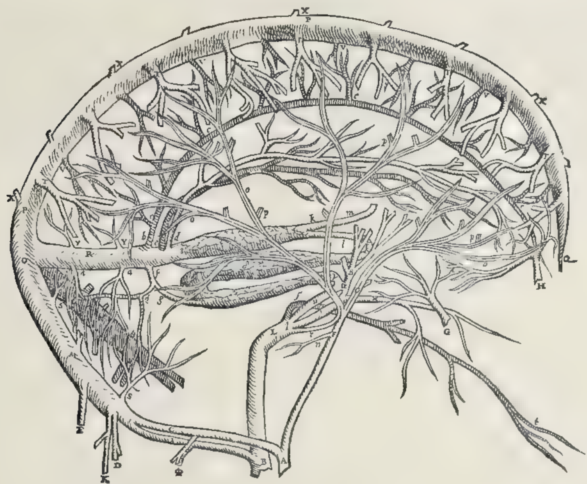
Arteriæ in crure ſeries.

ipſe autem ſurſum ad umbilici uſque regionem properans, in ramulos diſſcinditur,[k] qui arteriæ eódem à pectoris regionibus tendentis ramulos ſpectant, ac mamillarum cum utero cõmunionem (ſi modò arteriarum beneficio aliqua fit) præbent. Quum uerò grandis arteria in crus deſcendens peritonæum ſuperauit,[l] ramulum ad pubis oſſiũ commiſſuram mittit, qui exiguus eſt, neq; ut eò tendẽs[m] uena in multas ſoboles diſpergitur, quarũ ne una quidẽ cutẽ ſubit, niſi forte exilis quæpiam in penis[n] inuolucrũ diffundatur. In crure aũt,[o] arteria modò uenæ ſubiecta, ipſaq; uena ueluti propugnaculo munita,[p] ramũ in anteriores femoris os amplexantes muſculos digerit, qui etiamſi in frequẽtes ſcinditur ſoboles, nullam tamen cuti exporrigit. Deinde à grandi arteria[q] alius educitur ramus, in quintum femur mouentẽ muſculum, & eos qui internam femoris ſedem occupant muſculos, ad genu uſq; quodammodo in propagines ſparſam, & quadam ipſius ſobole illius[r] arteriæ extremo[s] commixtam unitamq;, quam per pubis oſſis foramen in crus pertingere ſcripſimus. Cæterùm ipſa grandis arteria ſenſim deorſum prorepens, ſecundùm femoris os ita conuoluitur, ut ab anteriori inguinum ſede[t] inter duo inferiora femoris capita in poplite conſiſtat, nuſquã non[u] uena grandiori quę crus accedit concomitata. In hoc per femoris poſteriora deſcenſu, arteria[x] propaginem educit, quæ in muſculos poſteriorem femoris ſedem occupantes excurrit, & aliquouſq; cum illis uenarum[y] propaginibus deducitur, quas uenam efformare docui, quæ per genu flexũ ſeu poſteriorẽ ipſius ſedem in ſurę cutem ſparſa ſobole pertingit, arterię interim nulla propagine ad cutẽ emergẽte. At grandis arteria in ipſo poplite, uti diximus, recõdita,[z] utrinq; propaginẽ emittit in alto quoq; occultatam, & in genu articuli latus penitiùs digeſtam. Vbi uerò arteria tibiam ſubire incipit, ab externo ipſius latere[a] ramum diffundit, qui fibulę exporrectus inter ſeptimum & octauum pedis motus autorum[b] muſculos reconditur, atq; in reliquos qui anteriorem tibiæ ſedem ſibi uendicant, ſoboles ultra medium longitudinis tibiæ digerit. ipſe autem arteriæ[c] truncus inter capita[d] duorum primorũ pedem mouentiũ muſculorũ repens, inter[e] quartũ pedis motuũ opificem muſculum, et[f] duos quorum beneficio ultimi digitorũ flectuntur articuli, ac[g] quintũ pedẽ mouentium occultatur, neq; multum à[h] ligamento membraneo fibulam tibiæ oſſi ſecundùm totam fibulæ longitudinẽ colliganti diſtat, & ſub medio longitudinis tibię in duos[i] ramos dirimitur, quorum interior inter calcem & tibiæ os pedis inferiora ſubit, unà cum muſculorum tendinibus humiliora pedis hàc petentibus. In deſcenſu interior ille ramus[k] ſurculum tali cum tibia articulo offert. In pedis uerò planta inter[l] muſculum ſecundos quatuor digitorum articulos flectentem, &[m] tendines qui tertios articulos flectunt[n] repoſitus, in duas primùm partitur ſoboles, quarum una duplici ramo inferiorem pollicis adit ſedem: altera uerò in progreſſu in duos ſurculos digeſta, unum ad indicem deriuat, in duos tamen prius deriuatum ramulos: alterum uerò ſurculum interno lateri inferioris medij digiti ſedis, indiuiſum offert.[o] Exterior ramus illius quæ ad medium longitudinis tibiæ fit diuiſionis, inter fibulam & calcem pedis inferiora accedit, unà cum tendinibus ſeptimi & octaui pedem mouentium muſculorum. atque hic in duos minimos digitos & externum latus medij digiti diſſeminatur: in ipſo autem ad pedis inferiora progreſſu, tali cum tibia articulo[p] propaginem præbet, &[q] aliam hac longè grandiorem digerit,[r] ſub interiori malleolo ad principium illorum muſculorum qui pollicem & tres digitos ipſi proximos in externum latus abducũt. Hæc propago in ſuperiori pedis ſede motum etiam edit tactu ſenſibilem. Verùm ut uenarum pedem ſubeuntium ſeriem uariari ſuo loco relatum eſt, ita ſanè & arteriæ diſtributio inibi diſcrepat: quippe interdum, neq; id infrequenter[s] obſeruabis omnibus digitis ſurculos offerri, ab illo ramo quem pedis inferiora inter calcem & tibiam petere diximus, illo qui fibulæ exporrigitur plantam non accedente. at tunc ab arteria in poſteriori tibiæ ſede recondita, grandis ramus per[t] membraneum ligamentum tibiæ oſſi fibulam, quà hæc oſſa inuicem dehiſcunt colligans, in anteriorem tibiæ ſedem pertinet: atque inter eius ſedis muſculos occultatus, unà cum eorundem tendinibus per[u] tranſuerſum ligamentum in anteriore tibiæ ſede conſpicuum, in ſuperiorem pedis regionem deriuatur, muſculis illis qui digitos in externum latus abducũt, quodammodo reconditus. Atq; hic ramus interdum ligamentũ id membraneum tranſit, mox ſub genu articulo, ubi tibiæ os à fibula primùm dehiſcere incipit, interdum uerò iuxta inferiorem tibiæ ſedem, prout nimirum[x] ramus quem arteria tibiam ſubiens, uerſus octauum & ſeptimum pedem mouentes muſculos digerit, aut demiſſiùs fertur, aut elatiùs in ramos diſſectus ceſſat, aut etiam prorſus deeſt. utrumq; enim accidere reperi, quum ſummo ſtudio non arteriarum ſolùm, ſed & uenarum neruorumq; ſeriem primùm diſcere, ac ſubinde tum priuatim, tum publicè oſtendere, ac demum hîc ueriùs quàm elegantiùs deſcribere ſum conatus.

l v.
m fig. ca. 6. Δ.
n 20 fi. lib. 5 r.
o φ. uerùm ſpecta interim ſedulo uniuerſum crus ultimæ fig.
p χ.
q ψ.
r ε.
s ω.
t 1 fi. ca. 30 li. 1. l.
u fi. ca. 6 inter Ω & Θ.
x Γ.
y fig. ca 6. charact. 3, 4, dein charact. 6.
z Δ, Δ.
a Ξ.
b 6. muſ. ta. Φ, Υ.
c Θ.
d 12 muſ. tabul. Φ, Υ.
e 13 ta. Υ.
f 14 ta. Λ, Ξ.
g 15 tab. D, E.
h 15 tab. T.
i Σ, & Π.
k Φ.
l 14. muſc. tab. Θ.
m 14 tab. Δ, δ & θ.
n Ω.
o Π.
p Φ.
q Υ.
r 6 muſcul. tabul. ſub ω ad Ω.
s Vt hîc ſcribitur, ultimam delineaui figuram.
t 15 muſ. ta. T.
u 1 tab. A.
x Ξ.

VENARVM ARTERIARVMQVE cerebri series. Caput XIIII.

DECIMIQVARTI CAPITIS FIGVRA.

DECIMIQVARTI CAPITIS FIGVRAE
eiusdemq́; characterum Index.

PRAESENTI figura nuda uasorum cerebri delineatio proponitur, à uenis arterijsq́; incœpta, priusquā illæ penitus in caluariā merguntur. Cæterum si forte hæc tabula singula cerebri uasa nō ad amußim ostendat, eā nihilominus quò res alioquin difficillima minori negocio oculis subijciatur, ac à studiosis in dissectionibus prōptiùs obseruetur, nō mediocriter accōmodaturā mihi persuadeo. Ne autem ramorū frequentia pleraq; obscurarentur, unius duntaxat lateris uasorum seriem (nisi quandoque res secus exigat) delineatam conspicis, haud præteriens omnes propemodum septimi libri figuras huc quoq; spectare, ac ab interiori margine ad illas lectorem ablegandum, perinde atq; ad figuram huius libri calci insuendam.

A *Interior iugularis, quà iam caluariæ proxima est.*		B *Soporalis arteria.*
D *Prima caluariam petens uena.*	C *Secunda uena.*	F *Tertia uena.*
E *Quarta uena.*	G *Quinta uena.*	H *Sexta uena.*
K *Prima caluariam ingrediens arteria.*	I *Secunda arteria.*	L *Tertia arteria.*

M *Dexter, seu primus duræ cerebri membranæ sinus.*
N *Sinister duræ cerebri membranæ sinus, quem secundum nuncupamus.*
O *Primi & secundi sinuum congressus.*
P,P *Tertius duræ membranæ sinus.*
Q *Tertij sinus finis osseo commissus septo, quo olfactus organorum sedes interdiuiduntur.*
R *Quartus duræ membranæ sinus.*
S,S *Ductus à dextro sinu pullulantes, ac in duræ tenuisq́; membranarum sedes, quæ illis proximæ sunt, excurrentes.*
T,T *Ductus ex tertij sinus latere in tenuē diffusi membranā, quos solùm abtrūcatos depingere licuit.*
V,V *Ramuli ab infimo tertij sinus angulo in eam duræ membranæ partem deriuati, quæ dextram cerebri partem à sinistra seiungit.*
X,X *Tertij sinus surculi cum illis commißi uasculis, quæ per uerticem caluariam subingrediuntur.*

Y,Y Exiguæ

Y,Y *Exiguæ propagines ab elatißimo quarti sinus angulo, in duræ membranæ sedem aliquousq; excurrentes, quæ dextram cerebri partem à sinistra hîc supra cerebellum interdiuidit.*

a,a *Ductus à dextro quarti sinus angulo deprompti, qui in duram cerebri membranã, quà cerebello hîc incumbit, ac dein in tenuem & cerebelli & cerebri membranam diffunduntur.*

b *Ductus à quarto pendens sinu, ac secundùm totam longitudinem, humilioremq; sedem eius duræ membranæ partis propagatus, quæ dextram cerebri partem à sinistra dirimit.*

c,c,c *Surculi sursum à commemorato iam ductu in dictam quoq; duræ membranæ partem deriuati.*

d,e *A quarto sinu propagati ductus, qui uenarum prorsus modo tenui membrana suffulti, secundùm cerebri longitudinem supra callosum cerebri corpus ducuntur. Ac unus quidem qui d insignitur, parti dextræ cerebri attenditur. Alter uerò e notatus, sinistræ parti exporrigitur.*

f *Ductus à quarti sinus humiliori sede in tenuem cerebelli membranam propagatus.*

g *Ductus f notati propago per cerebri anfractus gyrosq; in humillimam dextri cerebri uentriculi sedem pertingens, ac cum hàc ascendente arteria, quam y notabimus, coiens.*

h *Ductus f notati propago retrorsum repens, ac multifariam in tenuem cerebelli membranam dissectus.*

i *Præcipua quarti sinus propago, sub cerebri corpore fornicis cameræue modo extructo, ad interiorem usq; sedem tertij uentriculi cerebri procurrens.*

k *Propaginis i notatæ in duas partes dissectio. in qua l partem indicat dextro exporrectam ce-*
l,m *rebri uentriculo, m uerò eam quæ sinistrum adit, hicq; abtruncata cernitur.*

n *Tertiæ caluariam ingredientis uenæ surculus, ad auditus organum exporrectus.*

o,o,o *Series sinus duræ membranæ, in quem tertia uena exhauritur, cui perpetuò sinus attenditur, in quem tertiæ arteriæ ramus r notandus absumitur.*

p,p *Propagines eorũ quos iam ultimo cõmemorauimus sinuum, in tenuem cerebri membranã sparsæ.*

q *Diuisio tertiæ & maximæ caluariam ingredientis arteriæ, simulatque in caluariæ amplitudinem mergitur.*

r *Ramulus tertiæ arteriæ, qui in duræ membranæ sinum absumitur, atq; secundùm cerebri latera excurrit, o,o,o notata.*

s *Ramulus per proprium foramen in narium amplitudinem digestus, & quod am surculo t insigni-*
t *to nasi extremum accedens.*

u,u *Duo grandes rami eius diuisionis, cui q inscribitur.*

x *Propago ex grandium illorum ramorum, quos u & u notauimus, coitu per secundi paris neruorum cerebri foramen ad oculos potißimùm excidens.*

α *Propago craßior dicti modò congressus, quæ duram cerebri membranam perforat, ac mox in duos ramos bipartitur β & γ insignitos.*

β *Ramus propaginis α notatæ, in tenuem cerebri membranam frequenti sobole hîc dispersus.*

γ *Ramus propaginis α insignitæ, dextrum accedens cerebri uentriculum, & plexum efformans,*
δ *qui extimo fœtus inuolucro confertur, quiq; hîc δ notatus conspicitur.*

Sex uenæ caluariam ex altero latere ingredientes.

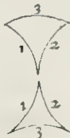
DVM superiùs uenæ ramos caluariæ basim ingredientes recenserem, utrinque sex eos obseruari relatum est. Arteriarum uerò seriem persequens, utrobiq; etiam tres arteriarum propagines caluariam subeuntes enumeraui. Ac [a] prima quidem illius enarrationis uena, propago ea censebatur, quæ per transuersos ceruicis uertebrarum processus conscendens, caluariam petebat. Secunda ac tertia internæ iugularis uenæ [b] rami erant, [c] unus qui cæteris caluariæ immissis uenarum propaginibus craßior amplioŕq; uisitur: ac per [d] grande foramen, quod etiam [e] sexto cerebri neruorũ pari paratum est, caluariam ingreditur, prius [f] propaginem in anteriorem uertebrarum sedem uersus primam et secundam ceruicis uertebrã diffundens. [g] Alter [h] peculiari foramine iuxta tertij quartiq; [i] parium cerebri neruorum inciso utens, caluariam citra arteriæ consortium subit. [k] Quartam uerò uenam externæ iugularis sobolem esse scripsi, quæ [l] priuato foramine caluariam petit, [m] ubi Λ imitans sutura postremæ parti temporis commissuræ iungitur. [n] Quinta demum illa est, quam per [o] foramen [p] secundo cerebri neruorum pari in caluariam porrigi dicebam. [q] Sexta autem & ultima caluariam subintrat per foramen in octauo capitis osse exsculptum, quod corum

a D fi. cap. 16 N. ulti. fi. s.
b ulti. fi. 1. δ educti.
c C.
d 2,3 fi. ca. 12 li. 1 C.
e 14 fi. li. 7 N.
f Φ.
g F.
h 2,3 fi. ca. 12 lib. 1 R iuxta Q.
i 14 fi. li. 7 I,K.
k E. ulti. fi. λ.
l 2,3 fi. ca. 12 li. 1 g
m 4,5 fig. ca. 6 li. 1 C.
n G. ult. fi. alter ramus μ.
o 1,2 fi. ca. 12 li. 1 G.
p 14 fi. li. 7 G.
q H. ulti. fi. alter ramus μ.

rum [r] foraminum quæ odoris gratia cælari putamus, maximè anticum & grandius quoque cernitur. [s] Prima arteria quum magnæ arteriæ ſeriem perſequerer, illa occurrit, quæ unà cum prima caluariam ſubeunte uena, per tranſuerſos ceruicis uertebrarum proceſſus ſurſum attollitur, atque ſimul per idem foramen cùm iam dicta uena in caluariam mergitur. Cæterùm ſecunda & tertia, [t] rami ſoporalis arteriæ cenſebantur. [u] Vnus, quem uenæ coniunctum per foramen nerui ſexti paris cerebri caluariam ingredi, atque [x] propaginem ad anteriorem ceruicis uertebrarum ſedem deriuare dictum eſt. [y] Alter uerò, qui commemorato nuper ramo amplior apparens, abſque uena comite per [z] proprium ſibi foramen caluariam petit. Atque huiuſmodi ferè arteriarum uenarum'que in altero tantum latere caluariam ſubeūtium eſt numerus: qua autem ratione & ſerie inuicem committantur & coëant, rurſus'que dirimantur, ac uariè in cerebri membranas excurrant, hîc enitar perſequi, id ante omnia monens, nullam prorſus uenam aut arteriam in cerebri [a] ſubſtantiam ad eum modum intexi, quo pulmonibus, lieni, iecori, & pleriſque etiam muſculis eiuſmodi uaſa implicari nouimus. Nam uaſa cerebri membranis duntaxat contenta, paſſim cerebro accumbunt, uix'que ullibi ipſius ſubſtantiæ adnaſcuntur, quemadmodum in ſermonis progreſſu audietur diffuſius. [c] Dura igitur cerebri membrana ubi quadam ipſius [d] portione inter dextram et ſiniſtram cerebri partem conſiſtit, ac dein [e] ubi inter cerebrum & cerebellum implicatur, penitiusq́ uelut ſeptum quoddam ſubintrat, [f] ſinus quoſdam exigit uenarum modo oblongos, & uenis caluariam petentibus capaciores: ſed interim uenarum modo neutiquam teretes exiſtunt. Verùm horum ſinuum cauitas ſecundum ipſorū ductus longitudinē inſinuata, trianguli ſpeciem exprimit: non quidem cuiuſuis, ſed qui tribus coſtis longitudine paribus, & inſtar quartæ partis circuli incuruatis conſtat. Neque rurſus trianguli coſtarum obliquitas ſeu incuruatio, in omnibus ſinibus eadem exiſtit. nam hæc (uti poſtea auditurus es latiùs) alicubi trianguli imaginem refert, cuius una coſta extrorſum obliquatur, reliquis duabus introrſum flexis: alicubi uerò trianguli formæ cauitas hæc accedit, cuius tres coſtæ æqualiter introrſum obliquantur.

Tres arteriæ ex altero latere caluariam ſubeuntes.

Cerebri ſubſtantiæ uenas nō innaſci, ſed ipſius membranis implicari, ipſasq́ uenarum modo cauari.

VTERQVE triangulus tam ſuperior quàm inferior tribus coſtis quartæ circuli partis modo curuatis conſtat 1, 2, 3 inſignitis. Verùm ſuperior duo latera 1, 2 introrſum obliquata gerit, tertium autem 3 inſignitum extrorſum. Inferior triangulus tria latera 1, 2, 3 notata introrſum curuata exhibet.

Præſentes ſinus non ſolùm uenarum uſum, ſed & arteriarum quoque præſtant, quanquam id à Galeno cæteris'que diſſectionum profeſſoribus haud animaduerſum fuerit, quum illi hos ſinus uenarum munere tantum fungi arbitrentur: neq́ ſinus eos arteriarum ritu pulſare è uiuorum ſectione, aut uulneratorum inſpectione obſeruauerint. Quinetiam ipſis nō uidetur perſpectum fuiſſe, in iſtos ſinus & uenas & arterias pariter exhauriri, ſuam'que quam amplexantur & continent materiam infundere: uenas quidem ſanguinem craſſiorem, arterias uerò uitalem ſpiritum ſimul cum ſanguine impetu per corpus diffuſo. Præter iſtos ſinus, in duræ membranæ implicationibus ſinuatos, hæc [g] alios quamplurimos obtinet: ex quibus (quemadmodum & nuper commemoratis) [h] frequentes ductus in tenuem cerebri membranam, ac cum hac quoque in cerebri uentriculos excurrunt, qui omnes exactè teretes uenis ſimiliter, cauitates exigunt. non tamen uniuerſi parem animanti uſum præbent, quum nonnulli uenarum pariter arteriarumq́ munere fungantur, aliĳ uenarum duntaxat, aliĳ arteriarum. Atque hæc ambo, cerebri membranæ inter reliquas corporis partes peculiaria, rara, & priuata ſortiuntur, eandem nimirū cauitatē ductum'ue arteriæ & uenæ pariter munus obire, & interim ipſos in membranarum corporibus ductus ſeu ſinus neq́ uenam, neq́ arteriam propriè cenſeri poſſe, uerùm proprias quaſdam implicationes, ac tales omnino fiſtulas ſinus'ue, quales quis formaret, quando ſtylos craſſiori cuipiam corio ſecundùm ipſius craſſitiem in longum, quaſi uenarum ſinus, extructurus impingeret. Quapropter horum ſinuum, aut fiſtularum, aut cauitatum, aut uenarum, aut arteriarum ſi mauis ſeriem enarraturo, uariè nunc hac, nunc illa uoce, prout negocio accommodum uidebitur, uti, quid prohibebit? In uno itaque latere (par enim utriuſque eſt ratio) ſex caluariam ſubingredi diximus uenas, & tres arterias. ac [i] prima uena ſimul cum [k] prima arteria, quæ per tranſuerſos ceruicis uertebrarum ducuntur proceſſus, deinde [l] ſecunda uena, & [m] ſecunda arteria omnes ſimul in unius duræ cerebri membranæ [n] ſinus initium confluunt, qui ad earum quas modò retulimus uenarum & arteriarum in caluariam ingreſſum [o] incipit: ad latus nimirum maximi in occipitis oſſe foraminis, quo dorſali medullæ uia præbetur: deinde & ad eminentiorem foraminis ſedem, quod ſexti paris neruorum cerebri gratia inſculpitur. Sinus hic occipitis oſſi ſemper attenſus, ſecundum [p] cerebelli deſcriptionem ex [q] prioribus uerſus exteriora obliquè retrorſum ſurſum'que conſcendit, & ilico in progreſſu [r] quartam aſſumit uenam, quam ab

Duræ cerebri membranæ ſinuum uſus. Lib. 9 de Admi. ſectio.

Cuiuſmodi cerebri membranarum ſint ſinus.

Venæ et arteriæ in primum duræ membranæ ſinum exhauſtæ, ipſiusq́ ſinus ſeries.

externâ

Primi & secundi sinus congressus.

externa iugulari proprio foramine caluariam ingredi recensuimus. Præsens sinus hinc rursus retrorsum modicéque sursum instar quartæ circuli partis protenditur, quousque elatissimam cerebelli partem occipitis ossi contiguam attigerit. [s] Ibidem enim dextri lateris sinus cum sinistro coit, atque ex ambobus una communis cauitas efficitur. Iste amborum sinuum congressus occipitis ossi, quemadmodum & sinus ipsi contiguus est, non quidem ad amussim sub [t] elatissima parte eius suturæ quam Λ assimilamus, uerùm multo [u] humilius, & propemodum in media regione consistit, quæ inter postremam foraminis, quo dorsalis medulla ducitur sedem, & dictæ modò suturæ uerticem habetur. Ex mutuo hoc amborum sinuum [x] congressu, alij duo exoriuntur sinus longitudine & cauitatis forma inuicem uariantes. quippe [y] unus longior est, & caluariæ semper quemadmodum prædicti duo contiguus, secundùm capitis longitudinem antrorsum procedit. Ex eminentissima enim sede congressus dextri sinus & sinistri principium ducens, [z] sub elatissima suturæ Λ imitantis parte, & sub ea quæ secundum capitis longitudinẽ fertur, & deinde sub frontis ossis medio ille sinus protenditur usque ad [a] ossiũ septum ab octauo capitis osse in caluariæ amplitudinem deducto. Quemadmodum uerò dexter & sinister sinus (nisi mauis illum primum, hunc uerò secundum nuncupare) inter cerebrum & cerebellum quà hæc ossi proxima sunt, in dura cerebri membrana feruntur: ita quoque tertius sinus, quem priorem ex duorum primorum mutuò congressu enatum recensui, in [b] ea duræ membranæ consistit sede, quæ dextram cerebri partem à sinistra dirimens, secundùm totius capitis longitudinem est eminentissima, & caluariæ semper contermina. [c] Alter uerò sinus ex communi duorum primorum sinuum congressu pronatus, & qui opportunè quartus constituetur, dissectionum professores, quantum coniector, latuit. Porrigitur autem ab anteriori sede communis primi secundi'que sinuum congressus recto tramite uersus priora cerebri, nusquam deorsum neque sursum uergens. Consistit enim in dura cerebri membrana, [d] ubi secundum cerebelli longitudinem id & cerebrum ad eas usque cerebri sedes [e] intercedit, quæ testium & clunium imagini assimilamus. Quartus itaque sinus suo ductu cerebelli longitudinem, & duræ cerebri membranæ inter cerebellum & cerebrum implicationem haud excedit, dextræ & sinistræ cerebri partibus & cerebello æquè attiguus: ac proinde id sibi priuatim uendicat, quod sit breuissimus, & nusquam caluariæ contiguus. Præterea ipsius cauitas correspondet triangulo trium æqualium costarum, quæ omnes ex æquo introrsum curuantur. Infimam enim costam imprimit [f] extuberantior, ac (ut sic dicam) teres in cerebelli longitudine prominens portio: duas uerò superiores costas incuruant [g] dextra sinistra'que cerebri partes, hîc nõ in acutum, sed in obtusum angulum cessantes. Cæterùm tres priores sinus duas costas introrsum, tertiam extrorsum obliquatas gerunt. Horum enim sinuum costa ossi attensa extrorsum curuatur, quandoquidem his duræ membranæ sinibus, & reliquis ipsius uasis seu ductibus, qui passim per alias membranæ sedes excurrunt, Natura caluariam insculpsit, [h] sinus quosdam efformans secundùm semicirculi cauum incisos, qui duræ membranæ sinus ea parte qua caluariam spectant, [i] conuexos gibbosq́ excipiunt, ac admittunt. atque demum in causa sunt, quo minus membranæ sinus à caluaria comprimantur, ipsorum'ue motus qui arteriarum modo fit impediatur. Verùm reliquæ duæ trium primorum sinuum costæ introrsum curuantur, in primo quidem sinu & secundo à cerebello & cerebro, in tertio autem sinu à dextra & sinistra cerebri partibus. Hæ enim perinde ac cerebellum quà ipsis sinus accumbunt, obtusos & ueluti in quartam circuli partem extuberantes angulos efficiunt. Hactenus itaque quatuor in dura cerebri membrana sinus enumerati sunt, in quos primæ & secundæ & quartæ exhauriuntur uenæ, & primæ secundæ'que arteriæ. Quas uerò propagines, sinus hi deinceps in duram cerebri membranam & tenuem, ac demum ad cerebri uentriculos diffundant, subsequens modò sermo enarrabit. À primo & secundo duræ membranæ sinibus, in [k] uniuersam eius membranæ partem, qua cerebellum operitur, [l] uarij surculi deriuantur instar uenarum sinuati & sparsi. Ab his deinde surculis, & ipsis dextro inquam sinistroq́ sinibus, extra duram cerebri membranam [m] ductus plurimi uenarum corpore donati propagantur, in tenuem quæ cerebellum ambit membranam, & eam quæ cerebrum quà id cerebello innititur, implicat excurrentes. Porrò à tertio sinu [n] permulti ijdemq́ ampli ductus utrinque ex lateribus propagantur, non quidem ulterius in duram cerebri membranam, uerùm in tenuem, quà hæc dextram sinistramq́ cerebri partes secundùm elatiorem cerebri sedem amplexatur & continet. Præsentes ductus, quemadmodum & alij paulo antè

Tertius sinus.

Quartus sinus.

Cur hi sinus quatuor sinuũ sint cauitates.

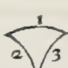
Propagines à 1 & 2 sinib. enatæ.

Propagines à tertio.

TRIANGVLI species, cauitati quarti sinus correspondens.

TRIANGVLVS cauitati respondens primi, secundi, & tertij duræ membranæ sinuum.

s M, N coeunt ad O, aut 7 fi. lib. 7 ad R coit sinus P, P cum Q, Q.
t 3 fi cap. 6 lib. 1 D.
u 3 fi. ca. 12 li. 1. k.
x O. 7 fi. li. 7. R.
y P, P. 1 fi. lib. 7 C, C 2 fi. B, B. 7 fi. S.
z secundùm l, l, l fi. 4 ca. 12. li. 1
a 3 fi. ca. 12 lib. 1 x.
b 3 fi. lib. 7. D, D.
c R. 7. fi. li. 7 T ab R.
d 7 fig. li. 7 O, O, O.
e eiusdem fi. M, N.
f 8 fig. li. 7 medium R. 9 fi. C.
g 3 fig. li. 7. A, A. & B, B.
h 3 fi. ca. 12 li. 1 i, i, k. et 4 fi. l, l, l.
i 1 fig. lib. 7 C, C, C.
k 7 fig. li. 7 O, O. & 8 fig. V, V. 9 fi. P, Q R.
l S, S.
m 8 fi. lib. 7 X, X.
n T, T. et fi. 2 li. 7. C, C. D, D. fig. 3 E, E. unde etiã tenuis membranæ & cerebri anfractuũ naturam [...]tes.

antè commemorati, simulatq; tenuem membranam contingunt, numerosa admodum serie uarijs anfractibus per eam excurrunt disperguntur'q;. Qua uerò id fiat ratione, quis'q; ductuum sit numerus (quia multiplex is uisitur, raro'q; eandem retinet seriem) hîc non enitar prolixius commemorare, quum id etiam ex cerebri anfractuum instar tenuium intestinorum inuolutorum forma numero'q; pendeat. Præter hos ductus à tertio sinu numerosa profectò serie, in tenuem membranam dispersos,[o] graciles aliquot surculi ex demissiori cauitatis tertij sinus sede, in eam duræ membranæ partem decliues propagantur, quæ dextram cerebri partem à sinistra interdiuidit. Deinde ex elatissima tertij sinus sede,[p] tenues admodum portiunculæ illis committuntur uenis, quæ ex uerticis cute in caluariam per[q] exigua ipsis insculpta foramina procidunt. Verùm quartus duræ membranæ sinus frequentes etiam educit propagines, pari quodammodo serie perpetuò pullulantes. Quum primùm enim hic sinus ad eas cerebri[r] particulas, quas clunibus & testibus comparamus, pertingit, atq; iam[s] ramulos quosdam exiles ex elatissima ipsius sede in eam quoq; duræ membranæ partem, quæ dextram sedem cerebri à sinistra disterminat, ac dein ex lateribus in eam duræ membranæ sedem quæ cerebellũ integit, in progressu obtulit, ex superiori ipsius regione[t] propaginem educit cauitate uenis similimam, & quæ in humillimã dictæ iam duræ membranæ partis sedem secundùm capitis longitudinem usque ad[u] septum sinuum olfactus organorum perfertur, & in itinere[x] surculos ex elatiori sua sede sursum in eandem duræ membranæ partem diffundit. Præter hanc notatu dignam propaginem, quartus sinus ex eadem sede qua illam deprompsit, utrinque secundùm dextram & sinistram cerebri partem,[y] unum edit ductum uenarum corpori similimum, qui[z] calloso cerebri nobis uocando corpori proximè secundùm capitis longitudinem propagatus, tenui'q; membrana suffultus, in progressu tenui membranæ ramulos aliquot communicat: ac dexter quidem ductus dextræ cerebri parti, sinister uerò sinistræ exporrigitur. Quemadmodum uerò quartus sinus ad utramq; cerebri partem nuper dictas deprompsit soboles, sic quoq; ab infima ipsius sede propter ipsius iuxta cerebri testes terminum,[a] propagines distribuit in tenuem membranam quæ cerebellum amplectitur. Atq; earum propaginum nonnullæ retrorsum tensæ, superiorem cerebelli sedem perambulant.[c] Nonnullæ uerò per humiles cerebri anfractus, qui iuxta cerebri testes consistunt, etiam ad anteriores cerebri uentriculos repunt, plexui quem illic haberi docebimus cõmiscendæ. Cæterùm præter has quarti sinus propagines ductus'ue, is[d] aliã insignem & amplam educit propaginem, quæ ex ipsius ad cerebri testes extremo rectò tramite antrorsum uersus cerebri uentriculos excurrit,[e] plexum efformatura quem à secundarum seu extimi fœtus inuolucri forma, Græci χοροειδῆ nuncupant. Hæc namq; propago simulatq; è quarto sinu prodit, aut ubi ipse sinus in hanc propaginem degenerat, illa præter proprium ipsius corpus à tenui membrana processus quosdam seu membranulas exigit, quæ ipsi obuolutæ tutò illius ramos atq; implexus colligant, ac suspensos aptè suffulciunt. Simplex namq; & absque coniuge ex quarto sinu enascitur,[f] testium medio supertensa: quod ubi attigit, uelut in[g] multos discinditur surculos, qui unius retis instar inuicem dirimuntur & coëunt. Hæc propago[h] glandulam cerebri testibus innixam, quæ à nucis pineæ seu turbinis forma κωνοειδὴς & κωνάριον Græcis uocatur, transcendit, ac sub[i] ea cerebri particula prorepit, quæ à cameræ aut testudinis specie ψαλοειδὴς Græcis nuncupatur. Quum uerò propago, sub illa cerebri prorepens particula, ad anteriorem usq; communis dextri & sinistri uentriculorum cerebri cauitatis, anteriorem'ue tertij cerebri uentriculi sedem[k] pertingit, bipartitò scinditur,[l] unam partem dextro offerens uentriculo,[m] alteram sinistro. Cæterùm quo'nam modo partes hæ retis semper forma quasi contextæ, & membranulis ipsis adnatis contentæ,[n] arterijs eòdem pertinentibus commisceantur, opportunè subiungã, ubi arterias sermone in illos quoq; uentriculos deduxero. At arbitrabitur fortassis quispiam, in hac duræ membranæ sinuum enarratione aliquid à me prætermissum, quod mentio nulla adhuc illius regionis inciderit, quam procul dubio à torculari ληνόν Græci uocauere. Hanc sanè non præterijssem, si modo certò quæ'nam pars ita appellata fuerit, mihi constitisset. quippe aliquam sinuum sedem ita nuncupatam fuisse non ambigo: sed apud Galenum non constat, an[o] communem primi secundi'q; duræ membranæ sinuum congressum, à quo & tertius & quartus prodeunt, ita primùm Græci appellauerint: num uerò quarti duræ membranæ sinus[p] terminum cerebri testes respicientem, atque in uentriculos exporrectum. uidetur namque Galenus modò huic, modò illi parti torcularis nomen accommodare: uti sanè utramque torcular dici nihil obstat. Concursus enim ille in quartum & tertium sinum, sanguinem tanquam uinum è torculari promit. perinde ac terminus quarti sinus in omnes quas emittit propagines sanguinem dispensat: adeò per me licebit, quamuis sinuum sedem torcular appellare, ac in illis regionem constituere in qua Arabes sanguinem extra uenas consistere

Propagines à quarto.

Processus à quarto sinu cerebri petẽs uẽtriculos.

Quid torcul..

putarunt, modò ſinuum ac cerebri uaſorum ſeriem non perturbes: quorum quia iam primæ, ſecundæ & quartæ uenarum, & item duarum primarum arteriarum diſtributionem exequutus ſum, modò proximum eſt, tertiæ uenæ & arteriæ diuaricationem ſubnectere.[q]

Tertiæ caluariã petentis uenæ ſeries.

Tertia igitur uena, quæ minor eſt internę iugularis portio, ſimulatq[r] ramulum per[s] foramen ipſi &[t] neruulo cuidam quinti paris commune ad auditus organũ tranſmiſit, caluariam ingreditur, ac duram contingens cerebri membranam, in[u] ſinum uenæ prorſus modo cauatum & prorepentem ceſſat, qui nullam arteriæ ſobolem in ſuĳpſius cauitatem admittit, ſed paſſim alium ſinum ſibi comitem aſciſcit, in quem arteriæ[x] ramum exhauriri mox dicam.[y] Præſens ſinus in quem tertia abſumitur uena, uarias ſoboles in totã duræ membranæ ſedem cerebri baſi ſubſtratam diffundit, à quibus denuo[z] ductus aliquot in tenuem cerebri membranam (ut à quatuor illis grãdioribus duræ membranæ ſinibus) deducũtur. Inter cæteras autem huius ſinus propagines per duram membranam excurrentes, una ſecundùm cerebri latus ſurſum ad uerticem uſq; cõtendit, uenæ modo in multam ſobolem deriuata.

Quintæ ac ſextæ uenarũ ſeries.

Ad hanc quoq; ſpeciem[a] quinta uena per foramen ſecundi neruorum cerebri paris ingreſſa, dein &[b] ſexta per maius octaui oſſis capitis foramẽ, quà illi olfactus[c] organa incumbunt, caluariam petens, in proximam ſibi duræ membranæ ſedem exhauriuntur. Harum utrarumq; & tertiæ uenarum ſinibus (quia illi caluariæ perpetuò attendũtur) caluaria aptis[d] cauitatibus cedit, quas ipſi elegantiſſimè inſculptos primo libro recenſuimus.

Tertiæ arteriæ ſeries.

[e] Tertia arteria peculiari tranſuerſoq; foramine in caluariã ingreſſa, in duos graciles & totidem craſſos dirimitur ramos.[f] Vnus gracilium, qui exterior eſt, tertiæ uenæ mox attenditur, & in duræ membranæ ſinum exhauritur, illi undiq; attenſum & commiſſum, in quem tertiam uenã abſumi diximus.[g] Alter gracilium ramus, qui interior humiliorq; uiſitur, per[h] proprium & ſibi duntaxat exſculptum foramen rectà ductus, in narium amplitudinem procurrit, atq; in plures diſſectus ramulos,[i] unũ naſi extremo offert. Verùm[k] duo grandes rami in dextro latere (quod niſi aliud ſubiunxero, de ſiniſtro quoq; intelligendum eſt) nõnihil inuicẽ deducti, & adhuc caluariæ inſtrati antrorſum prorepunt, & mox in[l] unum denuò coëunt, & ſtatim à congreſſu in duos impares ramos diuiduntur.[m] Minor[n] commune cum[o] ſecundo neruorum pari foramẽ ſibi uendicans, tandem cum[p] uiſorio neruo ad oculos prorepit, atq; internæ temporaliũ muſculorum ſedi ſurculos cõmunicat.[q] Grandior autem ramus ſurſum conſcendens, duram perforat membranã ad latus[r] glandulæ cerebri pituitã excipiẽtis. Quum primùm uerò in duræ cerebri membranæ amplitudinẽ contendit, in duos denuò ramos partitur, ac horum[s] unus multiplici ſobole in tenuem membranã hîc cerebro obductam ſpargitur:[t] alter uerò tenuis mẽbranæ portiuncula concomitatus, in uarios ſurculos inuicẽ complicatos diſſcinditur, ac in cerebri anfractus tantiſper aſcendit, dum in humilimam dextri uentriculi ſedem pertingat. Hinc in poſteriora primùm ſurſum ad poſtremam uſq; eius uentriculi ſedem fertur, in aſcenſu[u] portiunculã propaginis cuiuſdam aſſumens, quæ à quarto duræ membranę ſinu cerebri anfractibus inibi offertur. Quum uerò hic arteriæ ramus retis quaſi modo implexus, poſteriorem dextri uentriculi cerebri ſedem[x] ſuperauit, ſecundùm eius uentriculi ductum in anteriora porrigitur, donec ipſi[y] altera pars eius propaginis miſceatur, quam ſub cerebri corpore fornicis aut camerę modo extructo, à quarto duræ membranæ ſinu huc pertingere dictum eſt.

Plexus in prioribus cerebri uentriculis cõſtitutio.

Ab hac itaq; arteria, & dextra eius propaginis parte plexus ille in dextro cerebri uentriculo conſtituitur, quem ab[z] extimi fœtus inuolucri forma χοροειδῆ nuncupari ſcimus, id nomen etiam ſubinde tenui membranæ cerebri accommodantes. In ſiniſtro cerebri uentriculo plexus ille conſtituitur, à ſiniſtræ ſoporariæ ramo, & eódem tendente altera parte eius propaginis, quam ad cerebri uentriculos à quarto ſinu pertinere, ſuperiùs ſcriptum reliquimus.

Quis Galeni reticularis ſit plexus.

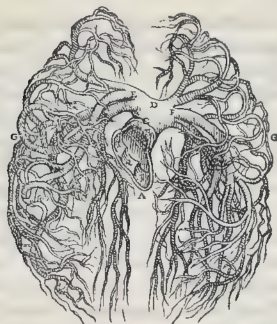
De reticulari uerò Galeni plexu nihil hîc mentiendum duxi, quod iam cerebri uaſorum ſeriem mihi perſpectam eſſe haud dubitem. atq; ideo minus modò aliquid confingendum eſt, quòd nouimus Galenum boum cerebri diſſectione deluſum, non hominis cerebrum, uti neq; ipſius uaſa, ſed boum recenſuiſſe.[a] Si enim tertiæ caluariã petentis arteriæ ſeriem in homine examinaueris, illam, uti ego nunc enarraui, comperies: interdum tamen unicũ obſeruabis eſſe ramum, duos illos, quos aliquouſq; protenſos inuicem coire dixi. Cæterùm ſi bouis arteriam indagaueris, duramq; cerebri membranam iuxta glandis pituitam cerebri excipientis latera diuiſeris, aliquid Galeni reticulari plexui ſimile comperies, neque amplius hæc mea paradoxa admiraberis, quum ea homini, ut Galeni deſcriptio aliqua ex parte boui, cõueniat. Verùm hæc ad ſeptimum ſpectant librum, qui principis animæ ſedi conſecrandus, horum uaſorum diſſecandi rationem lucidiſſimè perſequetur.

q F. ult. fig. alter ramus diuiſionis insignite. r n. s 2 fig. ca. 12 lib. 1 V. t 1 fig. cap. 3 lib. 4 b. u 13 fig. lib. 7 K. x r. y utriq; ſinus ſimul cõmiſſi notantur o, o, o. 1 fi. lib. 7 D, D. z p, p. 2 fig. libri 7. G, G, G. a G. 13 fig. lib. 7 H. b H. 13. fig. libri 7. à G quodãmodo ad F. c 13 fig. lib. 7 L, L. d 3 fig. cap. 12. li. 1 T, ſ. & 4 figura 14 T, T. e L. ult. fig. o. Specta hîc pariter 16. fi. li. 7. f α procedens cum ſ per o, o, o. g ſ. h 3 fi. ca. 12 lib. 1 Y. i t. k u, u. ultima figura 5, 7. l ſub α. m x. n 1, 3 fi. ca. 12. li. 1 G. o 14 fig. lib. 7 G. p 13 fig. lib. 7 N. q α 13 fi. lib. 7 P. 14 E. 15 D. r 16 fig. lib. 7 A. s β. 13 fi. lib. 7 Q. t γ. 13 fi. lib. 7. R. dein 6, 7, 8 fig. B aut G. u g. 8 fi. lib. 7 T. x δ. 6 fi. li. 7 M. y l. 6 fig. li. 7 K. eductum ab H & ſ repentibus ſub A, A. z 30 fi. lib. 5 F, K; Q. a Examinabis hîc 16 figuram libri 7.

D E

DE VENA ARTERIALI, ET arteria uenali. Caput XV.

PRIMA DECIMIQVINTI *CAPITIS FIGVRA.*

PRIMAE DECIMIQVINTI CAPITIS FIGVRAE eiusdemq; characterum Index.

PRIMA figura exhibetur nudæ & ab omnibus partibus liberæ u næ arteriosæ delineatio: cuius orificium apertum finxi, ut tres membranæ sanguinem è pulmonibus dilatato corde in dextrum ipsius sinum regurgitare prohibentes, in conspectum uenirent. notantur autem illæ notis 1, 2, 3.

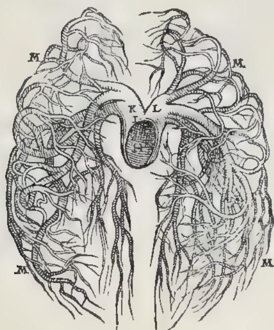
A Sedes, qua arterialis uena ex cordis dextro sinu originem ducit.

B Interior arterialis uenæ tunica, quintuplo propria uenæ tunica crassior.

C Exterior uenæ arterialis tunica, peculiari respondens uenarum tunicæ.

D Arterialis uenæ caudicis in duos truncos diuisio. ac E quidem dextrum truncum indicat, multiplici sobole dextris pulmonum sedibus distributum. F uerò dextrum indicat truncum. G & G autem insignitur arterialis uenæ per pulmonum substantiam series.

SECVNDA DECIMIQVINTI *CAPITIS FIGVRA.*

SECVNDAE PRAESENTIS CAPITIS FIGVRAE, eiusdemq; characterum Index.

HAEC figura nudæ omnibusq; partibus liberæ uenalis arteriæ delineationem proponit, ipsiusq; characteres ita se habent.

H *Venalis arteriæ à corde pronascens initium. Huius uasis orificij membranæ quia in corde consistunt, hic simul cum uase, ut in arteriali uena, exprimi nequierunt.*

I *Indicatur crassities simplicis arteriæ uenalis tunicæ.*

K, L *Prima uenalis arteriæ diuisio, simul cum ipsius ortu facta.*

M, M *&c. Series uenalis arteriæ per pulmonum substantiam innumeris propaginibus facta.*

Vasa in arteriarum uenarumq́; sermone adhuc reliqua.

RELIQVA adhuc in uenarum arteriarumq́; sermone sunt duo uasa, quę singula duabus uocibus à dissectionum proceribus explicantur:[a] ac unũ quidem uenam arterialem,[b] alterum uerò arteriã uenalem appellant, nomen nimirum ab usu, & appendicem à corporea substantia indentes. Vena itaq; arteriosa[c] uas dicitur, ex elatiori sede dextri cordis uentriculi in pulmones numerosissima ramorum serie digestum, sanguinem'que in eo cordis uentriculo elaboratum pulmonibus subministrans. Atq; hoc uas non[d] uenæ, sed[e] arteriæ constat corpore: unde etiam quia sanguinem uenarum modo defert, uenæ nomen obtinuit. quòd uerò arteriarum tunicis conformetur appendix iste, arteriosa illi adijcitur. Porrò alterum[f] uas à sinistro latere basis sinistri cordis uentriculi egressum, sparsa etiã sobole in pulmones discinditur, ac aërem ex pulmonibus in sinistrum cordis uentriculum deferendo potissimùm famulatur, & interim uenarum[g] corpore constituitur. Vnde quia aëris deductui subministrat, spiritaleq; organum est, arteria appellatur, à substantia autem & conformatione uenalis dicitur. Atq; ita secundum corpoream substantiam, uas quod ex dextro cordis sinu pronascitur, arteria est: quod autem ex sinistro, uena. Contrà usus ratione, uas ex sinistro sinu prodiens, arteria censetur: ex dextro autem, uena. Cæterùm quæ uenarũ arteriarumq́; corporea sit substantia, duobus primis huius libri Capitibus perstrinxi. Quamobrẽ uerò hæc uasa & ortu & usu ac substantiæ conformatione à uena arteriaq; discrepent, deinde cuiusmodi membranæ ipsorum orificijs præficiantur, in sexto libro qui uitalis animæ partibus dedicabitur, exequar. Nobis uerò præsenti libro finem imponentibus, nemini mirum uideri debet, prolixum Caput hîc nõ subnecti, quod uenas citra arteriæ consortium in corpus diffusas, item arterias citra uenæ consortium recenseret. Quandoquidem si quis earum desideret (uti sanè debent omnes) enumerationem, ilico hanc ex uenarum & arteriarum tabulis, cùm has mutuò conferet, spectabit. Integræ enim magnæ arteriæ delineationi, nuda uenæ cauæ effigies proportione respondet, ambasq; in eandem circumferentiã digessimus. Cæterùm quo minus hac in parte meam operam quis requirat, ad præsentis Capitis adeo'que totius libri finem, meæ Epitomes tabulam impono, qua uenas & item arterias meo marte sum conatus exprimere. Hæc enim quum & arterias simul cum uenis complectatur, etiam lucidissimè commonstrat, quæ'nã uena citra arteriæ consortium, & quæ rursus arteria absq; uena coniuge per corpus digerantur. Verùm quum uenæ cauæ ramorum seriem in præsentis libri contextu prosequerer, non semel sanè ad uenæ sectionis tractationem sermo lubens prorupisset, modò uenam huic illi'ue parti uiciniorem, modò remotiorem, eamq; aut grandem aut exilem, & secundùm rectitudinẽ undecunq; hęc petatur, fibrarumq; consensum huic aut illi parti correspondentẽ, enarraturus: & non uulgariter admoniturus, sanguinem è secta uena fluentem, in totius uenæ corpore compleсti: ideoq; non partium uenis accumbentium situm, sed uenarum ductum atq; distributionem in illa quæ omnibus in ore est, rectitudine animaduertendam: itaq; de uenæ sectione agendum, atq; de utero quopiam, qui hinc inde uarios processus educeret, & interim unicus continuusq; esset. At semper quantũuis inuitus sermonẽ cohibui, quum ex uenę distributionis enarratione, adeoq; ex uenarum effigie cuiuis (qui modò tres euacuationis species, & præsentis, aut eminentis affectus naturam minimè ignoret) futurum sit longè facillimum, dignoscere quæ'nã uena huic illi'ue membro propinquior sit, quæq; amplior aut gracilior: deinde quæ leui aut difficili opera diuidi possit: postremo, quæ fibras & rectitudinem cum laborantis membri uenis participet.

[a] 1 fi.
[b] 2 fig.
[c] 6 fi. li. 6 I et 8 fi. C, D.
[d] 2 fig I.
[e] 1 fi. B, C.
[f] 6 fig. lib. 6 G. 9 fi. C, C.
[g] 2 fig. L.

VENARVM

iori figuræ portione, notauimus.

h Portiuncula exterioris rami dictæ antea diuisionis ad reliquum accedens interioris rami.

i Reliquum interioris rami per pubis oßis foramẽ in musculos interiorem femoris sedem occupantes distributum.

k Sedes qua soboles dicti reliqui alteri uenæ commiscetur. Verùm hic ex tabula promptè animaduertis, quando & arteriæ subaudiendum est, quum scilicet uenæ arteriam attendi cernis.

l Exterioris rami propago, abdominis inferiorem sedem ad umbilicum usq; perrepens.

m,m Vena per femoris & tibiæ interiora sub cute ad digitos usque pedis distributa, & in progressu uarios edens surculos.

n Coxendicis anteriora petens, sub cute tamen.

o Musculos et cutem femoris exteriorem sedem occupantes intertexens.

p Musculis anteriorem sedem femoris occupantibus digesta.

q Dictæ modò uenæ congressus cum ea quæ per pubis oßis foramen femur adit.

r Hàc præcipua femur petens uena secundùm femoris os reflectitur.

ſ,t Propagines musculos posteriorem femoris sedem occupantes, & cutem huius sedis ad suram usque accedentes.

u Diuisio in poplite, atque adeò rami in musculos à femoris capitibus hic pronascentes distributi.

x Maioris dictæ diuisionis trunci uena, externam tibiæ cutem ad summum usq; pedem implicans.

y Vena & arteria (quanquam id non additum oportuit) fibulæ exporrecta, ac inter musculos latitãs.

α Maioris dictæ diuisionis trunci ramus, cutem internam tibiæ sedem integentem, ad digitos usque uariè subiens.

β Ramus dicti trunci suram ad calcem usq; petens.

γ Propago grandioris trunci inter musculos tibiæ anteriorem sedem occupantes, ad pedis usq; superiora & digitos digesta.

Δ Trunci grandioris reliquum inter musculos posteriorem tibiæ sedem sibi uendicantes deorsum repens, & inter tibiam & calcem pedem subiens, ramulos digitorum inferiori sedi communicans.

QVONIAM magna figura cum ipsi annexis partibus uiri uenas ac arterias omnes proponit, lectori me non incommodaturum duxi, si muliebrium uasorum tantam seriem proponerem, quãta à uirilibus uasis illa differt. Quod duntaxat in seminalium uasorum ad testes ductu perficitur, & uenis arterijsq; uterum implicantibus. quæ omnia præsenti figura simul cum muliebri uesica proponuntur: ipseq; characterum index est eiusmodi.

θ Ramuli à uena & arteria in membranam excurrentes, quà peritonæo committuntur.

ι Portio uenæ & arteriæ testem adeuntium, superiorem fundi uteri sedem petens.

κ Commixtio uenæ & arteriæ seminalium, quæ instar pyramidis est, & uaricibus aßimilatur.

λ Testis sinister.

μ,μ Vas semen à teste in uterum deferens.

ν Obtusus uteri fundi angulus, in quem uas semen deferens insertionem molitur.

ξ Hac sede fundus uteri in ceruicem terminatur, hacq; regione ipsius consistit orificium.

ο,ϖ Vteri ceruix.

ϱ Hic uesicæ ceruix in uteri ceruicem producitur ac desinit.

ς Vasa sunt inferiorem uteri fundi sedem & ceruicem implicantia.

τ,τ Ceruicis uteri oris colliculi.

υ,υ Meatus urinam è renibus in uesicam deducentes.

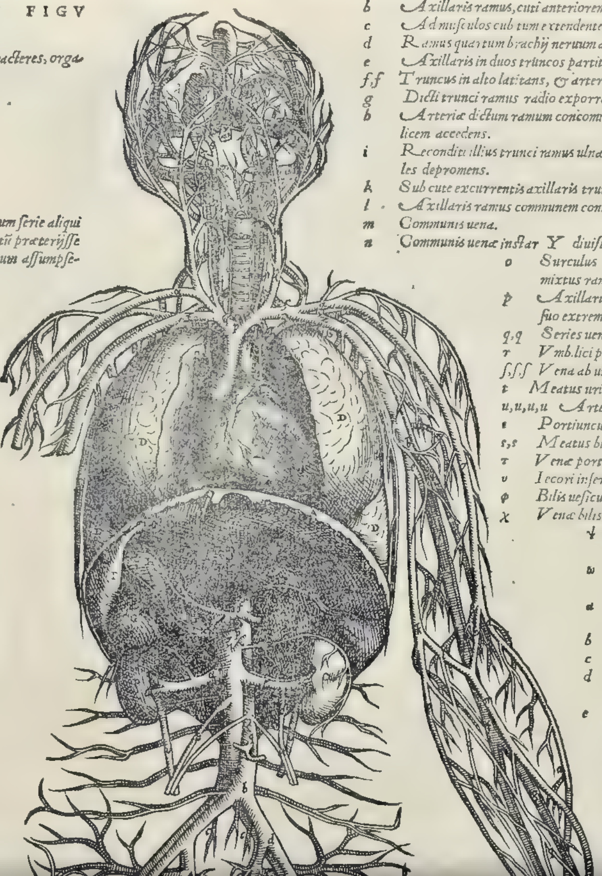
TERTII LIBRI FINIS.

VENARVM ET ITEM ARTERIARVM OMNIVM INTEGRA ABSOLVTAQVE DELINEATIO, IN HOC POTISSIMVM PARATA, VT IN CONSPICVO ESSET, QVAENAM VENAE CVM arterijs porrigantur, & quæ absq; arteriarum consortio per corpus repant, ac rursus cuiusmodi arterias Natura coniugibus uenis destituerit.

CHARACTERVM OMINVM IN HAC FIGVRA cum suis partibus occurrentium Index.

IN præsenti figura primùm maiusculi Latinorum occurrunt characteres, organa præter uenas arteriasq; obuia notantes. Significatur itaque,

A,A,A Septum transuersum.
B Cordis inuolucri portio, inibi asseruata, ubi id septo continuatur.
C Cor sua sede repositum.
D,D,D,D Quatuor pulmonis fibræ, lobi'ue.
E Aspera arteria.
F,F Gibbi iecoris magna portio.
G,G Cauum iecoris.
H Vesicula excipiendæ bili flauæ parata. Si interim ex characterum serie aliqui omittantur, non ideo aliquid præsenti figura expressum, nos innotatū præterijsse arbitraberis, quum ex Epitomes nostræ tabulis huc duntaxat tantum assumpserimus, quantum uenarum arteriarumq; digestioni ostendendæ sufficere duximus.
O Lienis caua sedes.
P Dextri renis anterior sedes.
Q Sinister ren.
S Virilis uesica simul cum umbilico et uasis umbilico ascriptis, reliquisq; partibus, quas sparsim in characterum explicatione indicabimus.
T Venæ cauæ caudicis sedes, inter septum transuersum & cor consistens.
V,X Vasorum coronarum ritu cordis basim ambientium sedes, atque adeò cordis basis.
Y Cordis mucro.
Z Rami ab arterijs uenisq; coronalibus deorsum per cordis superficiem diffusi.
a Hac parte cauæ caudex in dextrum cordis sinum dehiscit.
b Dextra cordis auricula.
c Sinistræ auriculæ cordis mucro.
d Venæ arterialis caudex. Venalis autem arteriæ initium quia in sinistro cordis latere (ut hic cauæ orificium in dextro consistit, conspici hac figura nequit. Notant tamen e & e
e,e uenalis arteriæ & uenæ arterialis in dextram pulmonis partem progressus, nondum pulmonis substantia undiq; circundatos.
f Magnæ arteriæ caudex.
g Magnæ arteriæ truncus, partes cordi subditas petens.
h Superiora petētis magnæ arteriæ trunci portio, sinistro brachio potißimùm oblata.
i Dicti modò trunci insignior portio, atque adeò ipsius in duos impares ramos distributio, quorum alter sinistra est soporalis
k k notata, grandior uerò dextram formæ soporalem l
l insignitam, & arteriam potißimùm in dextrum brachium ex-
m currentem, & m notatam.
n,n Hàc excurrunt septi transuersi nerui, quorum initium in figura cuilla cuius indicem prosequimur, firmatur, P ins-

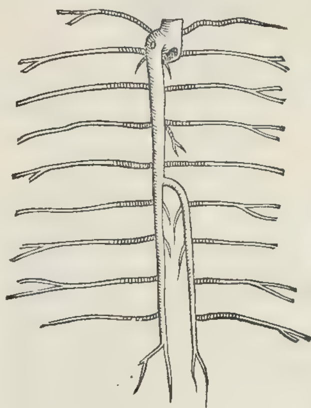
b Axillaris ramus, cuti anteriorem interioremq; brachij sedem inuestienti dispensatus.
c Ad musculos cubitum extendentes.
d Ramus quartum brachij neruum ad cubiti usque exteriora concomitans.
e Axillaris in duos truncos partitio.
f,f Truncus in alto latitans, & arteria undiq; cōcomitatus, & per cubiti flexū in cubitū tendēs.
g Dicti trunci ramus radio exporrectus, & surculos pollici, indici & medio exhibens.
h Arteriæ dictum ramum concomitantis soboles, externam manus sedem inter indicem ac pollicem accedens.
i Reconditi illius trunci ramus ulnæ exporrectus, & paruo digito, anulari & medio soboles depromens.
k Sub cute excurrentis axillaris trunci iuxta cubiti articulum diuisio.
l Axillaris ramus communem constituens.
m Communis uena.
n Communis uenæ instar Y diuisio, atque dein ipsius per externam manus sedem series.
o Surculus communis internam manus adiens sedem, & hic alijs commixtus ramulis.
p Axillaris ramus ulnæ exporrectus, uariéq; in cutem dissectus, & suo extremo cum quodam humerariæ ramo coiens, ubi π posuimus.
q,q Series uenarum internam cubiti cutem & uolam implicantium.
r Vmbilici portio.
s,s,s Vena ab umbilico in iecur exporrecta.
t Meatus urinā fœtus inter secundū ipsius inuolucrū et intimū deferēs.
u,u,u,u Arteriæ fœtui peculiares.
ι Portiuncula nerui iecoris cauo à uentriculi neruis depromp ta.
ς,ς Meatus bilis uesiculæ duodeno insertus.
τ Venæ portæ caudex.
υ Iecori inserta arteria, & neruus quoq; illi exporrectus arteriæ.
φ Bilis uesiculam adiens arteria & neruus.
χ Venæ bilis uesiculam adeuntes.
ψ Vena & item arteria posteriorem uentriculi sedem intra ipsius inferius orificium accedentes.
ω Vena uentriculum petens, quà gibbum ipsius dextram dorsi sedem spectat.
a Vena, arteria, neruus, dextram fundi uentriculi sedem implicantes.
b Minor portæ maximæ distributionis truncus.
c Grandior truncus maximæ partitionis uenæ portæ.
d Vena & arteria duodeno intestino potißimùm exporrectæ, & ipsis attenso corpore glanduloso suffultæ.
e Vena cum coniuge arteria dextram sedem adiens inferioris membranæ omenti.
f,f Radix arteriæ in iecur, uentriculum, lienem & omentum, & bilis uesiculam digestæ.
g Vena cum coniuge arteria superius uentriculi orificium coronæ modo tandem cingens, atque in uentriculi figura inter a & a occurrens.
h Vena & arteria præcipuam inferioris membranæ omenti sedem petens, & colon quà uentriculo exporrigitur implicans.

*. que regionem... [partially cut off]
q. ge sibi arteriæ * insignita, in uno latere q notatur.
r Venæ superior aliquot costarum interualla adeuntis initium.
s,s Vena per transuersos ceruicis uertebrarum processus caluariam petens, atque in secundum du
t,t u,u. ræ membranæ sinum simul cum coniuge arteria absumpta. Notatur enim primus sinus t,
x,x.y. t. secundus u, u. tertius x, x. quarti initium y.
ζ Axillam petens uena, quæ in sinistro latere humerariam α indicatam promit. In dextro au
α. tem latere illius initiũ hic ab externa pendet iugulari.
β,γ Hic abtrũcatæ propagines illæ sunt, quæ ab axillam petente uena in thoracis anteriora, poste riora & latera digeruntur.
δ Interior iugularis.
ε Interioris iugularis in duas uenas distributio, quarum altera secundum duræ membranæ petit sinum, altera in latus sinistrum duræ membranæ excurrit.
ζ Exterior iugularis.
η Exterioris iugularis ad fauces distributio. θ ipsius pars post aures ad occipitium excurrens
θ,ι. notatur, ι ad tempus & uerticem, κ ad faciem & frontem, λ ad secundum duræ membra
κ,λ. næ sinum. μ uerò duo ipsius rami indicantur, quorum alter per octauum capitis os caluariam pe
μ. tit, alter per secundi paris neruorum cerebri foramen.
ν Aliquot subsequentes characteres in dextro ponuntur latere, soporalis arteriæ seriem indicantes. Atque hic ν arteriæ portionem indicat caluariam petentem, postquam ramum à se diffudit, cum externa iugulari ad faciem, & ad tempus, & post aurem digestum.
ξ Soporalis ramus primum duræ membranæ petens sinum.
ο Præcipua soporalis portio per priuatum foramen caluariam petens.
π Versus narium amplitudinem exporrectus ramus.
ρ Ramus in dextrum latus duræ membranæ excurrens.
σ,τ Rami soporalis præcipui, qui plexum reticularem efformare perperam creduntur.
υ Ramus oculos petens.
φ Ramus tenuem adiens membranam cerebri basi obuolutam.
χ Plexus, quem extimo fœtus inuolucro comparamus.
ψ Sexti paris neruorum cerebri dexter neruus, illic abscissus quà secundùm laryngis latus deorsum fertur.
ω,ω Dexter recurrens neruus.
1 Sexti paris neruorum cerebri truncus sinister.
2,2 Recurrens neruus sinister.
3 Neruulus cordis basim accedens.
4 Posteriora ceruicis & occipitium adiens uena.
5 Scapulæ posteriora petens uena. Verùm & si posthac arteriam priuatim non insigniamus, promptè ex delineatione liquet, cũ nam uenæ arteria exporrigatur.
6 Ad cutem quà summus humerus integitur.
7 Humeraria quà cutem subit, cubitumq; adit.
8 Humerariæ ramus altiora cubiti articuli interdum petens.
9 Ramus ab humeraria ad communis uenæ constitutionem repens. Verùm modò conduxerit potius minores latinos characteres assumere, ne quum arithmetici characteres geminandi essent, plura ipsis obliterentur.
a,a Humerariæ ramus per radium cubitiq; exteriora ad ulnæ appendicem & brachiale properans,
π. axillarisq; ramo p notando, illic ubi π uisitur, aucta, & paruum digitum, deinde & anularem præcipuè accedens.

tur sinistram uentriculi sedem adeũtia. Verùm præcipua n indicantur, quæ sinistram sedem fundi uentriculi implicant.
o,o,o Series est uenarum & item arteriarum intestinis propriarum.
p,p Radix præcipuæ arteriæ intestina petentis.
q,q Minor arteria intestinis propria.
r,r Glandulæ in mesenterio positæ, & nuper narratos uasorum diductus corroborantes.
s Foramen septi transuersi stomachum transmittens, atq; adeò sinus iecoris stomacho cedens.
t Iecoris ligamentum, quo sinistra ipsius pars septo nectitur.
u Magna arteria septum permeans, atq; adeò ipsius ramus in dextrã septi partẽ excurrẽs.
x Cauæ uenæ caudex.
y Vena sinistri renis pinguem accedens tunicam.
α Vena & arteria reni dextro oblatæ.
β Vena dextri renis pinguem tunicam intexens.
γ Sinistrum renem accedens uena & arteria.
δ Sinistra seminalis uena.
ε Dextra seminalis uena.
ζ Arteriarum seminalium ortus.
η,η Sinistræ seminalis uenæ & arteriæ congressus.
Sinistrum testem unà cum tunica adhuc ipsi propria, atque à peritonæo pronata, & ι, ι
ι,ι. notata delineauimus: ita tamen hic est dissecta apertaq;, ut nihil quo minus aptè cernatur impediat. imò etiam musculum illi innatum commonstrat, κ indicatum.
κ.
λ Hac uena & arteria peritonæi amplitudinem egrediuntur.
μ Varicosum corpus ipsaq; adeò uenæ arteriæ uaria & admirabilis implicatio.
ν Sinister testis tunica ipsi proxima obtectus.
ξ,ξ Vasis semen deferentis ad testem reuolutio.
ο,ρ Vasis semen deferentis ascensus ad pubis os.
π Sinistri uasis semen deferentis ad pubis ossis posteriora inflexus.
ρ Dextri uasis semen deferentis reflexus.
σ Dextri sinistriq; uasorum semen deferentium coitus.
φ Vasorum semen deferentium insertio.
χ,χ Glandulosum corpus uasorum semen deferentium insertionem excipiens.
ψ,ψ Meatus urinæ seminiq; communis.
ω,ω Musculus orbiculatim dicto iam meatui obductus.
æ,æ Penis, atque adeò ipsius corpora.
a,a Venæ & arteriæ lumborum uertebris, ipsisq; adnatis musculis, & abdominis lateribus exporrectæ.
b Venæ cauæ & arteriæ super os sacrum partitio.
c,c Arteriolæ sunt sacri ossis foramina petentes.
d Sinistri partitionis dictæ trunci diuisio.
e Interioris rami dictæ diuisionis propago, nates & coxendicis ossi adnexa petens.
f Dicti rami propago tandem uesicæ & utero digesta.
g Pars est arteriæ fœtui peculiaris, quam antea ad uesicæ latera u, uti & hic quoque in ma

CHARTA PARVAS ALIQVOT FIGVRAS COMPLECTENS, QVAE FIGVRAE AD COMMONSTRANDAM VENARUM ARTERIARUMQ; SIMUL COMMISSARUM SERIEM PARATAE, AC IN PAGINA m 3, AUT NUMERO 313 INSIGNITA OBUIAE, UENIUNT AGGLUTINANDAE.

PRIMA.

TERTIA.

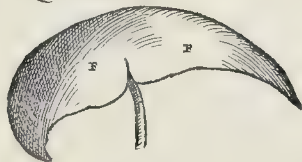
SEXTA.

SECVNDA.

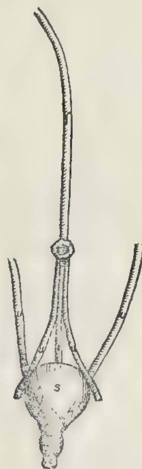
QVARTA.

QVINTA.

OCTAVA

SEPTIMA.

VT figuras hac charta impressas commodè suis sedibus glutines, illaeq; ualidiores reddantur, primùm praesenti chartae membranam subglutinabis, singulasq; figuras à superflua papyro resecabis. PRIMA, *quae uenae pari carentis distributionem proponit, magnae figurae tergo illic uenit cōmittenda, ubi cauae caudex eam uenam promit. ac o in utrisque figuris scriptū spectatur.* SECVNDA, *ubi à redundanti papyro circuncisa erit, duas partes constituet, quarum superior uenam arteriam que dextri lateris exprimit, sub pectoris osse superiorem abdominis sedem petentes. Huius itaq; partis q ad magnae figurae q figetur, & ✱ ad ramum qui ad dextrum latus ϛ & m in magna figura occurret. Caeterùm humilior pars uenā arteriamq; exprimens, quae inferiorem abdominis sedem implicant, illic est iungenda, ubi earum radices iuxta l in dextro latere spectantur.*

TERTIA *caeteris dignior, uenae portae distributionem simul cū arterijs illam concomitantibus, magna que inferioris membranae omenti portione & liene pariter exprimens, ad cauam iecoris sedem maiori figurae nectetur, ubi υ φ, s, & contermini aliquot characteres in utrisque figuris spectantur.*

QVARTA *portionem gibbae sedis iecoris proponens, nō inutiliter ueluti ex puncto illic glutinabitur, ubi A inter ſ & F maioris figurae consistit.*

QVINTA *praeter testes ipsorumq; inuolucra, & urinarios meatus, uenas arteriasq; seminales ostendens, illic est committenda, ubi κ in ambabus figuris obuium est, aut ubi uena seminalis arteriae primùm iungitur, meatusq; urinarij illis subijciuntur.*

SEXTA *primùm sub* SEPTIMA *uenit glutinanda. Septima enim uesicae & penis anteriorem sedem proponit, unà cum uasis quae umbilico asscribimus. Sexta autem humiliorem penis superficiem in hoc expreßimus, ut tota figura ex ambabus illis consurgēs, charactere φ super quintae figurae φ necti queat, ac postmodum penis instar S implicari.*

OCTAVA *figura mulieris uesicam & umbilici uasa, urinariorumq; meatuum portionem continens, maiori non est committenda, sed illi figurae quae in chartae tergo ubi maior impressa est, uterum ipsius, uenas & arterias seminariaq; uasa commonstrat. Iungetur itaq; octaua ad paruam illam figuram ubi κ occurrit, uenaq; seminalis arteriae committitur: nexus uerò fiet urinarijs tantum meatibus, proportione à uesicae situ sumpta.*

ANDREAE VESALII BRUXELLENSIS, DE HUMANI CORPORIS FABRICA LIBER QUARTUS, NERVIS PROPRIUS, ac peculiares ipsi figuras in Capitum quibus conueniunt fronte exhibens.

QUIBUS CORPORIS PARTIBUS NERui nomen tribuatur, ac quis propriè neruus uocetur, & demum quid is sit, unà cum ipsius differentia & usu. Caput I.

TERTIO libro uenarum, sanguinem à iecore in uniuersum corpus deferentium, & arteriarum quæ uitalem spiritum simul cum sanguine impetu diffuso à corde corporis partibus subministrant, distributionis seriem complexus sum. nunc uerò proximum est, neruorum à cerebro animalem spiritum membris, qui illo ad ipsorum munia indigent, deducentium propagationem persequi, à generali neruorum differentia sumpto sermonis exordio. Dissectionis enim proceres triplicem neruorum differentiam (uti & antea alicubi monuimus) statuunt, quandoquidem [a] ligamentis ossa mutuò colligantibus, et non minimam musculorũ portionem constituentibus, nerui nomen, perinde ac uulgus, accommodant. Dein [b] tendines, & uniuersas musculorum eneruationes, sub neruorum nomine, uulgi quoque ritu, complectuntur. Tertium autem neruorum genus enumerant, quod nos in præsenti aggrediendum duximus. [c] organa uidelicet longa, teretia, nullamque intus cauitatem, quæ sensu dignosci queat, in sui medio sortita, & caluariam uel dorsi uertebras elabentia, ac demum animalem spiritum à cerebro animalis facultatis fomite ad corporis partes deferentia. Atque hæc organa dissectionum professores nerui nomine citra appendicem præcipuè dignantur. Quod à Græcis ad nos demanauit, qui à functione seu munere unicum instrumentum duobus nominibus nuncuparũt, νεῦρον id à νεύειν, & τόνον à τείνειν appellantes, quòd uidelicet musculi neruorum potissimùm ope & nutare & tendere ualeant. quippe quod nulla corporis particula neque motum arbitrarium, & qui è nostra pendet uoluntate, neque sensum sine neruo nanciscatur, ac quòd neruo præciso, aut laqueis intercepto, aut alioquin corrupto compresso'ue immobilis confestim insensibilisque pars euadat, omnibus concessum est Anatomes professoribus. Quòd autem cerebrum neruorum, sicut & dorsalis medullæ, origo ac principium sit, quodque nerui partim ex cerebro, partim à dorsali medulla oriantur, minimè omnibus notum exploratumque fuit. Alij enim cor neruorum posuerũt principium, nonnulli duram quæ cerebrum inuestit membranam, nullus interim iecur, aut aliud eius generis uiscus. Verùm Hippocrates, & quũ iam senio conficeretur Erasistratus, Lycus, Andreas, Marinus, Herophilus, & Galenus dissectionis procerum facile primarius, cæterique Anatomicorum præcipui, ex his quæ in corporum resectione conspiciuntur, uerissimè asserunt, cerebrum neruorum esse initium: & præterea neruos ab illo spiritum animalem assumere, atque ad eas partes quæ illo aut ad sensum aliquem, aut motum arbitrarium indigent, deriuare, est quoque fatendum. A' corde enim neruos (ut Aristoteli potissimùm, & alijs nõ paucis uisum est) neutiquam principiũ ducere, uel hinc liquidò colligitur, quòd in corporis dissectione nullus neruus ab illo pronasci uideatur. Quandoquidem nullus omnino neruulus cordi committitur, præter [d] unum impensè gracilem, ac uix tandem post multas sectiones à me inuentum, quem sinister sexti paris neruorum cerebri neruus distribuere suo loco docebitur. Quà enim neruus ille secundum sinistrum cordis latus decliuis fertur, atque sinistræ pulmonis parti, ac item cordis inuolucro ramusculos prætenues offert, [e] neruumque recurrentem sinistrum cõstituit, à se neruulum deducit, qui illic cordis inuolucrum penetrat, ubi [f] sinistræ arterialis uenæ sedi adnascitur. Neruulus hic arteriali uenæ adnatus, in cordis basim fertur, inibi absumptus, ubi sinistra posteriorque arterialis uenæ sedes consistit. Quum itaque huiusmodi ner-

a fi. ca. 1. li. 2.

b 1. fi. cap. 2 lib. 2 F. & passim in musculorũ tabulis.

c passim in 1, 2 fi. ca. 2. & 2, 3 fi. capitis 12.

d 6 fi. lib. 6. h ad dissectum.

e eiusd. fi. 3. f, g.

f eius. fig. 1.

Ligamenta, tẽdines et processus cerebri dorsalisque medullæ, neruos generatim uocari.

Organũ neruu nomine priuatim nuncupatum.

Neruorũ ortus à cerebro.

Nõ à corde.

uulus perinde cordi à sexto cerebri neruorum pari exhibeatur, quemadmodum reliquis uisceribus uniuersis offerri docebimus: ac deinde quum cordis neruulus maximè gracilis sit, promptè colligitur, cor ne sinistro quidem sexti paris neruorum cerebri neruo principium dare. tantum abest, quòd cæterorum neruorum origo neruulus ille iudicari possit. Præterea fibræ quas cordis substantiæ intertextas nouimus, non magis nerui sunt, quàm aliorum organorum, puta uentriculi, intestinorum, uenarum ac arteriarum fibræ. Ad hæc, [g] fibræ in cordis sinibus uentriculis'ue conspicuæ excarnes'que, quia duntaxat membranarum processus sunt, in neruorum numero etiam minimè ueniunt reponendæ. Nam fibræ in dextro cordis uentriculo se offerentes, trium membranarum processus censentur, uenæ cauæ orificio præfectarum. Fibræ autem in sinistro cordis uentriculo apparentes, processuli sunt duarum membranarum, quas arteriæ uenalis orificium sibi peculiares uendicat. Præterea eiusmodi fibræ nõ magis nerui existunt, quàm omnium generatim membranarũ partes, quas quidem nerui nomine uulgi more donari nihil prohibet, si modò id ad ligamenta, tendines, membranas & neruos, de quibus iam sermonem instituimus, deducitur. Verùm quum eiusmodi cordis fibræ neutiquam in eorum neruorum classem referendæ sint, qui animalem spiritum tanquam riuuli quidam ad corporis partes perferunt, annuendum quoque est, fibrarum illarum gratia in corde neruos recenseri haud posse, potissimùm quando ab illis membranarum processibus extra cordis substantiam nihil prorsus aliò educatur. Cæterùm qui ex [h] dura crassa'ue cerebri membrana neruorum originem pendere affirmarunt (in quorum choro ad extremum usque senium fuit Erasistratus) exteriorem nerui partem duntaxat conspexere à dura cerebri membrana enatam. Vniuscuiusque enim nerui natura [i] triplici constat substantia, nimirum media quadam & intimæ arborum medullæ quàm simillima, quæ haud dubiè à cerebro initium ducit, constipatæ & coagulatæ induratæ'que cerebri substantiæ omnino respondens. exterioribus duabus, una eadem'que intimæ substantiæ propinquiori, quàm à [k] tenui membrana cerebri: altera, quam à dura oriri compertum habemus. Dura enim crassa'ue cerebri mebrana operiendi potissimùm occasione facta censetur: mollis autem, ut eodem etiam fungeretur munere, sed magis tamen ut omnia quæ cerebro continentur uascula & receptacula, arterias scilicet & uenas tutò colligaret. Quemadmodum itaque cerebrum his induitur, sic quoque processus à cerebro propagati (ipsi nimirum nerui) illis integuntur, atque ita per corporis partes prorepunt. Adeò sanè ut nemo suis oculis fidem non derogans, inficiari possit, neruorum principium à cerebro pendere: ac proinde etiam uix ambigere licet, num neruis à cerebro, an uerò à corde animalis spiritus, quem partibus deducunt, influat. Quandoquidem nonnulli (ut inter cæteros Chrysippus) etiam si cerebrum neruorum darent esse principium, non tamen id neruis sensus motusq́ arbitrarij principium statuebant. Quos profectò uiua sectio plus satis redarguit, in qua omnia à [l] corde ad cerebrum pertinentia colliduntur, aut laqueis intercipiuntur, aut etiam præsecantur. Hæc nanque si debitè administretur, uti in publicis sectionibus non semel à me tentatum est, edocebit sanè quantum cordis munere, hoc est uitali spiritu, cerebrum indigeat: non minus scilicet quàm cor illum quem inspiramus aërem, & iecoris sanguinem ad sua officia exigit. Deinde ea sectio ostendet cor neruis nõ magis animalẽ spiritum porrigere, quàm uitalem spiritũ cordi à iecore deduci cognoscimus. Verùm quia huiusmodi disceptatio ad cordis cerebriq́ historiã potiùs quàm ad neruorum naturam spectat, hac modò postposita, neruorum propriè dictorum differentias aggrediemur. Quemadmodum igitur cerebri & ex ipso pronascentis medullæ dorsalis substantia, omni ex parte non eandem seruat duritiem, neque formam: ita quoq́ nerui ab his originem sumentes, inuicem substantia non correspondent, sed duritie ac mollitie plurimùm uariant. Atque id accidit aut occasione substantiæ sui, à quo nerui prodeunt, principij. Huius enim gratia [m] uisorij nerui, perinde ac [n] linguæ insigniter molles censentur: qui autem à dorsali medulla, [o] ubi hæc in sacro osse consistit, originem sortiuntur, durissimi sunt. Deinde aut propter longiorem uel succinctiorem progressum, nerui aut molliores aut duriores comperiuntur. uisus nanque, gustus, & auditus [p] nerui molles sunt, quòd breuissimo prorepant interuallo. Gratia itineris uerò, uiæ'que anfractuum occasione tertij neruorum cerebri paris [q] ramus uitis, aut cucurbitæ capreoli instar inuolutus durior euadit. Præterea nerui per durum aut molle, aut siccum corpus transitus, eius'ue corporis contactus, illum molliorem uel duriorem efficit. Visorius etenim neruus breuissimo ductu per [r] foramen in osse cælatum fertur, quemadmodum & [s] præcipua quoque tertij neruorum cerebri paris portio, quæ idcirco ex ossium contactu minimùm induratur. At quinti neruorum paris [t] surculus, qui [u] cæcum illud tortuosum'que foramen perreptat, & [x] unus tertij paris neruorum cerebri ramulus ab ocu-

Neruos non è dura cerebri membrana oriri.

Quibus partibus neruus constet.

[illegible] neruis [illegible] anima [illegible]

Neruorum differentiæ, à mollicie & duritie, quarum gratia multæ oriuntur neruorũ differentiæ.

g 7 fi. lib. 6 sub K, K, M. & 9 fig. G, G sub E, F.

h 1 fig. lib. 7 A, A, B, B. 2 fi. H, H.

i 17 fi. cap. 14. lib. 7 α, β, γ.

k 2 fig. lib. 7 E, E. 3 fi. O, O.

l Illa simul omnia pulchrè ostendit ult. fig. 3 lib. in collo.

m 1, 2 fi. ca. 2 G.

n earũdem fi. M.

o 1 fi. ca. 11 ab F ad G.

p 1, 2 fi. ca. 2 G, M, a.

q 2 fig. cap. 2 R.

r 1, 3 fi. cap. 12. lib. 1. E.

s 1, 2 fi. cap. 2 M.

t 1, 2 fi. cap. 2 c.

u 2 fi. ca. 12 lib. 1 b.

x 2 fig cap. 2 O.

eiusf.fig.V T prona- um, ab oculorum sede ad genas, ac[y] alius item ad humilius labrum procidentes, quia longo itinere per os incedunt, ossis contactus beneficio magis quàm ipsorum principia indurescunt. Pari quoque causa ob itineris lõgitudinem, & durarum membranarum contactum, omnes propemodum nerui musculis exporrecti duriores fieri conspiciuntur, quàm ubi primum à principio prodeunt. Cuiusmodi omnia mirabili industria à rerum Opifice sunt excogitata. Sensus namq; organum neruo indiget molli: neruo quidem, quia sensus est instrumentum, quodq; ad suum munus obeundum multo animali spiritu indigeat: molli autem, quoniam affici & disponi quodammodo oporteat, & pati aliquid ab extrinsecus occurrente sensibili. Est enim ad patiendum quidem aptius molle, ad agendum uerò & ad robur (quo neruus in longo ductu indiget) durum. Propterea igitur sensus organa mollibus, cæteræ partes quas moueri necessum est durioribus neruis donantur. Vnde etiam sensus instrumenta, quæ motu aguntur arbitrario, ut oculus & lingua, duplex neruorum genus sibi uendicant,[z] unum quidem sensui,['] alterum uerò motui præfectum. Meritò itaque neruorum ex cerebro & dorsali medulla processus, non eandem exortus sedem nanciscuntur, neq; ijdem ductus meatusq; mollibus ac duris neruis exculpuntur. Illi enim ex mollibus & anterioribus cerebri basis sedibus, hi uerò ex posterioribus ipsaq; dorsali medulla principium ducunt. Rursus illi quidem rectà, hi autem tortuosè longoq; itinere prorepunt. Cæterum Naturæ triplex fuit in neruosi generis distributione scopus. Primus gratia sensus in sensorijs organis: Secundus occasione motus ad partes, quas moueri operæprecium fuit: Tertius autem in cæteris partibus uniuersis ad tristantium dignotionem, nisi fortè cuipiam magis uisum sit, & tertium hunc scopum, quia ad sensum pertinet, eundem cum primo constituere. Sensus igitur nomine, oculis, linguæ, auribus maximi offeruntur nerui, uti etiam[b] internæ extremæ manus sedi, &[c] elatiori orificio uentriculi, quæ uelut propria præcipuaq; tactus, sicut oculi uisus, & lingua gustus, organa non ineptè censerentur. Per manus enim magis exacta, quàm per aliam partem, quamuis plures sentiant, est tactus ipsius dignotio. In ore autem uentriculi sensus est penuriæ eorum quibus animal nutriendum est, quem famem nuncupamus. In omnibus enim ijs tanquam sensus instrumentis, maximi inferuntur nerui. Motus uerò causa nerui ad musculos arbitrarij motus instrumenta dispensantur. Qui propterea quòd corporis partib. mouendis extructi sunt, grandes neruos admittũt, aut saltem circumtensos habent. At quoniam ex necessitate tactus sensus omni adest neruo, propter hoc musculos & sensus organa uirtus amplior, quàm egebant ad tactilium dignotionem, subsecuta est. Reliquis aũt partibus tactus sensu tãtum indigentibus ex proportione nerui offeruntur. Visceribus enim, ut[d] pulmoni,[e] iecori,[f] lieni, quia in alto latitant, graciles tantum neruorum surculi offerũtur. in cutem uerò, quòd prima extrinsecus occursantib. obuiam eat, complures soboles passim digeruntur. Porrò neruorum originis species, non eadem undique uisitur.[g] aliqui enim, & præcipuè molliores, continuò neque quasi in plures surculos deducto corpore exoriuntur, proceduntq;. in quorum numero uisorij nerui, & secundum quoque cerebri neruorum par, habentur.[h] Alij tanquam plures funiculi inuicem connnexi ex cerebro prodeunt, quales sunt tertij & quarti et quinti paris nerui.[i] Alij etiam in ipso ortu surculos hos ueluti funiculos inuicem distantes, ac singulos propria tenuis mẽbranæ portionè circundatos habent: qui quũ caluariam egrediuntur, omnes surculi inuicem commissi unica membrana induuntur. atq; id potissimum in[k] pluribus dorsalis medullæ neruis obseruatur, ut & in sexto pari, & septimo neruorum cerebri. Vnde etiam in multorum neruorum distributionis in ramos enarratione, nihil interesse uidetur, siue prædictorum funiculorum frequentiam solui dicas, an totum neruum in ramos ad diuersas partes exporrectos discindi. At nescio qua fronte quidam Anatomicorum principes asserere ausi fuerint, ex huiusmodi surculis seu funiculis, alios quidem motui, alios autem sensui seruire: haud secus sanè, quàm si quosdam neruorum surculos tactus sensu Natura destituisset. Atque huiusmodi surculorum finiumq; imaginem formam'ue disces, si inter edendum alicuius animalis ex axilla, aut inguine dissecta caro mensæ apponatur, atque in illa nerui aliquam portiunculam uena & arteria plærunque concomitatam spectaueris. Cernes enim nerui extremum alicui chordæ crassiori respondere, quæ ex pluribus torta funiculis, transuersim obtusiori cultro diuisa sit. Cæterum à neruorum cauitate uix ullam ausim petere differentiam, quum ne[l] uisorium quidem neruum unquam cauum perforatumq; uiderim. etiamsi neruos non minus quàm uenas & arterias, uasa uocari, haud dubitem, soliq; uisorij nerui à dissectionum professoribus forati dicantur. Ab ipsa autem serie hunc in modum differentiam sumere licet, quod alij integri in aliquam partem absumantur, ut uisorij nerui in oculos: alij in plures dirempti surculos, quosdã musculis offerunt, quosdam cu-

ti,

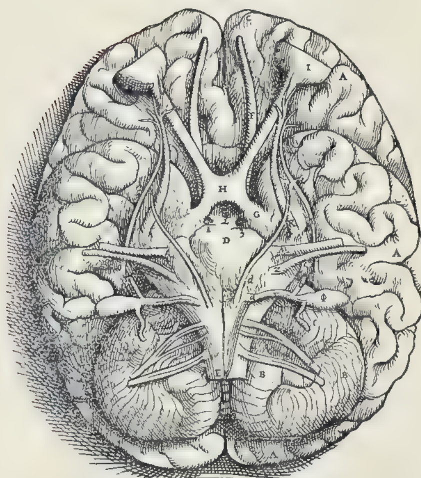
Left margin notes: 2 fi.cap.2 G. dein ab M,Y. 2 fi. cap.2 Σ. dein à r, w. — Specta manus 2 fi. cap.11. 14,15 fi.li. 5 V,T. — 2 fig. cap. 2 q. 2 fig.c ap. 2 X. 2 fi.ca.2 x. 1,2 fi.ca.2 G,K. 1,2 fi. ca. M,Z,a. 2 fi.ca.2 e, atq; ita etiam hic spe labis 9 & 4 fi.lib.7 Vide 1 fi. cap.11. — 1,2 fi. ca.2 fi.14. li. B,B. 13 fi u.cap.14. b.7 k.

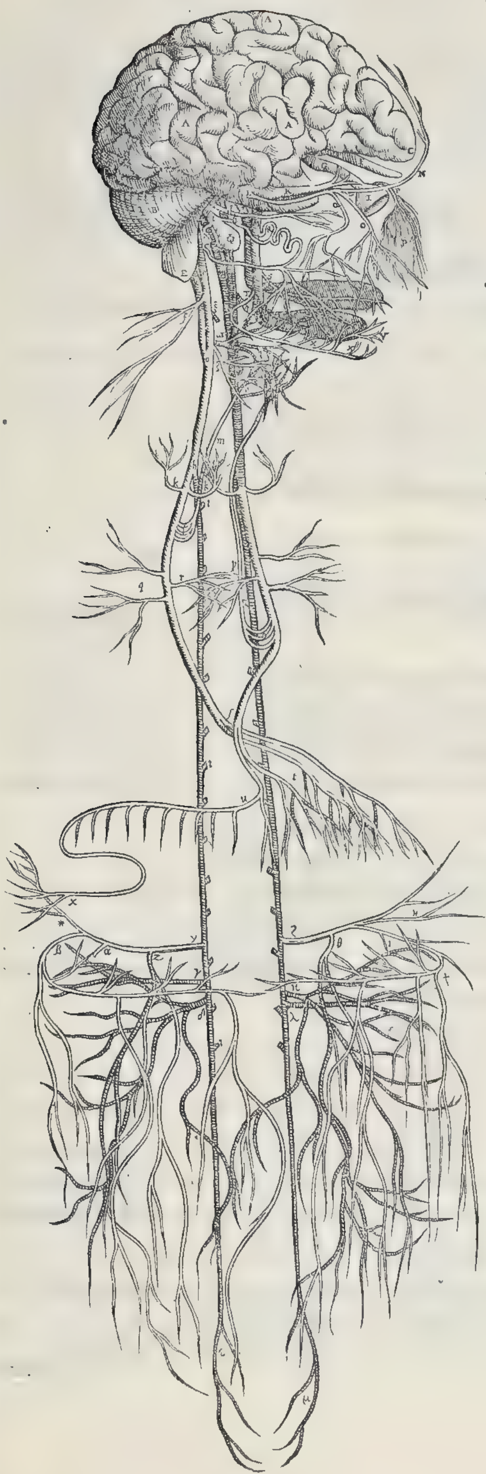
Right margin notes: *Cur alij reruí alijs molliores, aut duriores reddãtur.* — *Naturæ in neruis digerẽdis scopus.* — *Differentia ab originis forma.* — *Neruum omnem tactus sensu præditũ.* — *Differentia à neruorum cauitate.* — *A serie.*

ti, quoſdam oſſibus, quoſdam ſenſus organo.[m] Vt tertium neruorum par,[n] quod quum lin- *m 2 fig. ca. 2. M.*
guæ quodammodo ſit proprium,[o] etiam muſculis quibuſdam ut inter cæteros[p] temporali mo *n eiuſ. fi. Y.*
tus gratia,[q] & cuti ſenſus nomine, ad labra nimirum, & dentibus quoque dirigitur. Alij rurſus *o eiuſ. fi. R.*
incommixti, neque cum alijs neruis coeũtes unitiúe feruntur:[r] ut ſecundum cerebri par nulli *p 4 muſcu. ta. r.*
neruo commiſcetur, & uerè congreditur, licet ipſi[s] minor tertij paris radix in progreſſu atten- *q 2 fi. ca. 2. T, V, X.*
datur. Alij uerò inter ſe commiſcentur, ut primi paris neruus dexter ſiniſtro[t] permiſcetur. Alij *r 1, 2 fi. ca. 2 K.*
alijs commiſcentur, ut[u] qui brachium adeũt nerui, ſimulatq; è uertebris proſilierunt, non ſe- *s 1, 2 fi. ca. 2 L.*
cus uniũtur, quàm pictores galerorum funiculos delineare ſolent. Verum quum hęc in priua *t 1 fig. cap. 2 H.*
tis neruorũ deſcriptionibus abundè ſim perſequuturus, iam tempeſtiuũ fuerit ſingulorum ner *u Vide hos in 2, 3 fi. ca. 11. et ult. fi. huius libri.*
uorum ſeriem oratione complecti. ac primũ paria quæ à cerebro exoriuntur, deinceps quæ dor
Neruos coniugatim enaſci. ſalis medulla educit recenſere. ſiquidem nullus neruus neq; à cerebro, neque à dorſali medulla
inconiugatus prodit, ſed perpetuò alter ad dextram, alter ad ſiniſtram eadem prorſus diſtribu
tionis ſerie, ſitum obtinet.

PRIOR DVARVM FIGVRA NOVEM SVBSEQVENTIBVS CAPITIBVS COMMVNIVM, QVA TO-

tius cerebri & cerebelli à membranis ipſa inuoluentibus liberorum baſis exprimitur, ut neruorum cerebri exortus opportunè oculis ſubijceretur. Hic enim ſimul cum primis neruorum exortibus tota ea dorſalis medullæ pars delineata eſt, quæ ab eius medullæ principio ad eam uſque ſedem pertinet, quà hæc in primam ceruicis uertebram labitur, ac ubi dorſalis medulla primum uerè nuncupatur.

DVARVM FIGVRARVM QVAE NOVEM *modò ſubſequentibus Capitibus communes cenſentur, altera, quæ dextrum latus proponit integri cerebri ac cerebelli, et dictæ in priori figura dorſalis medullæ partis, dura interim tenuiq́ꝫ hæc omnia inueſtiẽtibus membranis, nuſquam apparentibus. Adhæc præſens figura nudam ſeptem cerebri neruorum pariũ ſeriem in dextro tantum latere commonſtrat. quanquam & ubi neceſſum fuit, neruorum quorundam ſeriem etiam in ſiniſtro latere hic delineauerimus. Figuræ huius proportio in ea depicta eſt magnitudine, in qua corpus circumſcriberes, cuius ueſica in infima præſentis figuræ ſede conſiſteret, & cuius thorax & abdomen ex anteriori parte conſpicerentur, facies uerò uerſus ſiniſtrum humerum conuerſa prorſus ex dextro latere ſpectaretur.*

CHARA-

CHARACTERVM DVARVM NOVEM SVB- SEQVENTIBVS CAPITIBVS COMMVNIVM FIGVrarum Index.

CHARACTERES hoc Indice exprimendi, partim utrisque figuris communes sunt, partim uerò nunc huic, nunc illi peculiares. quemadmodũ his notis 1, 2, quas characteribus subijciemus, significabitur.

A, A 1,2 *Cerebrum notatur.* B, B 1,2 *Cerebellum.*

C 1,2 *Processus ac ueluti substantiæ cerebri tubera, quæ mamillares processus uulgò nuncupantur. Ego in altero tantum latere prioris figuræ characterem adhibui, quòd parem utriusque lateris rationem esse nemo ambigat.*

D 1 *Dorsalis medullæ principium ex cerebri pendens basi.*

E 1,2 *Dorsalis medullæ pars iam caluariæ amplitudinem egressura, & in utrisque figuris inibi ab truncata, ubi hæc elatißimam subit uertebram.*

F 1,2 *Olfactus organo subseruientes processus neruis similes, at caluariæ amplitudinem qua cerebrum continetur, notatu digna portione non egredientes.*

G 1,2 *Visorij nerui, seu primum cerebri neruorum par. Cæterùm in prima figura sinistri nerui principium G insignitur, in altera autem dextri nerui in oculorum sede ductus.*

H 1 *Visoriorum neruorum coitus.*

I 1,2 *Oculi tunica, in quam uisorius neruus expanditur & degenerat.*

K 1,2 *Secundum neruorum cerebri par.*

L 1,2 *Tertij neruorum paris minor & gracilior duriorq́; radix.*

M 1,2 *Tertij paris maior craßiorúe radix.*

N 2 *Minoris radicis propago ad superiorem maxillam procidens.*

P 2 *Propago minoris tertij paris radicis in narium degenerans tunicam, quæ humiliori P priuatim indicatur.*

Q 2 *Minoris radicis propago in temporalem musculum digesta.*

R 2 *Maioris tertij paris radicis ramus capreoli uitis instar conuolutus, qui in temporalem inseritur musculum, ac duos à quinto neruorum pari a signando, ramos b & c notandos admittens, in masseterem seu mansorium musculum, & buccarum musculos, & cutem quoque diffunditur.*

S 2 *Maioris tertij paris radicis ramus superiorum molarium dentium gingiuis, ipsisq́; adeò dentibus soboles seriatim distribuens.*

T 2 *Maioris radicis tertij paris propago in maxillæ inferioris os prorepens.*

V 2 *Propaginis T insignitæ ramus inferiori labro multiplici sobole oblatus.*

X, X 2 *Surculi a propagine T notata ordinatim in dentium inferiorum radices diffusi.*

Y, Y 2 *Maxima maioris tertij paris radicis portio in tunicam linguæ soluta.*

Z 1,2 *Quartum neruorum cerebri par. Verùm humilius Z in secunda figura palati tunicã exprimit.*

a 1,2 Φ. *Quintum neruorum par auditui dicatum. Φ autem in utraque figura priuatim huius paris portionem indicat, in concauitatem temporis oßis delatam.*

b 1,2 *Ramulus quinti paris ex ipsius anteriori parte enatus.*

c 1,2 *Quinti paris ramulus per cæcum repens foramen, ac tandem, ut & ramulus b insignitus, cum tertij paris propagine capreoli modo intorta, ac cum ramo R in secunda figura notato, coiens.*

d 1,2 *Neruus non procul à quinti paris principio enatus, qui ab alijs Anatomes professoribus prætermitus, in musculos maxillam inferiorem mouentes exporrigitur.*

e 1,2 *Sextum neruorum cerebri par, cuius utrorumque neruorum series in secunda figura indicatur. est autem sinister neruus, qui umbrosius sub quinto pari quodammodo ducitur. Dexter autem magis candicat, & ipsi aliquot subsequentes characteres priuatim (quum utriusque lateris nerui eadem sit ratio) adhibitos cernis.*

f 2 *Sexti paris ramus musculos posteriorem ceruicis sedem occupantes accedens.*

g 2 *Sexti paris ramuli in quosdam laryngis musculos hic in descensu transuersim propagati.*

h 2 *Sexti paris ramus costarum dextri lateris radicibus exporrectus.*

i, i 2 *Portiunculæ intercostalium neruorum, sexti paris ramum hàc descendentem adaugentes.*

k,k 2 Rami

k,k 2 *Rami neruorum sexti paris in musculorum deprompti capita, quæ à superiori pectoris oßis sede, & clauiculis principium ducentia sursum feruntur.*

l 2 *Dextri nerui sexti paris ramuli, recurrentem dextri lateris neruum efficientes.*

m 2 *Dexter neruus recurrens, seu reuersiuus.*

n 2 *Soboles dextri recurrentis nerui, laryngis dispensatæ musculis.*

o 2 *Sinistri sexti paris nerui soboles, recurrentem sinistri lateris neruum constituentes.*

p 2 *Sinister neruus recurrens, qui perinde ac dexter, uocis neruus uulgò nuncupatur.*

q 2 *Sexti paris ramuli in pulmonum tunicam excurrentes.*

r 2 *Ramuli sexti paris, membraneo cordis inuolucro impliciti. Ab illis uerò sinistri nerui surculis, qui ijs quos r indicauimus correspondent, cordis neruulus principium ducit.*

ſ 2 *Sexti paris neruorum portio, quæ stomacho committitur, & series quoque qua uterque neruus bipartitò scinditur. ac dexter sinistram superioris uentriculi oris sedem adit, sinister uerò eius orificij dextræ parti implicatur.*

t 2 *Series sexti paris neruorum, in superius uentriculi orificium & proximas uentriculi sedes disseminata.*

u 2 *Ramus sexti paris neruorũ dextram orificij uentriculi sedem adeuntium: qui secundùm elatiorem uentriculi regionẽ ductus, tandem in iecoris cauum absumitur, ubi x ascriptum cõspicies.*

y 2 *Prima propago rami neruorum sexti paris, qui dextri lateris costarũ radicibus exporrigitur.*

z 2 *Ramulus primæ illius propaginis y notatæ, qui in dextram sedem inferioris omenti membranæ, & colon intestinum hîc digeritur.*

α 2 *Soboles primæ illius propaginis duodenum accedens intestinum, & ieiuni initium.*

β 2 *Soboles dextram fundi uentriculi sedem perreptans, ac frequentes surculos uentriculo & superiori omenti membranæ dispergens. Vbi uerò * ponitur, præsentis propaginis in iecur & bilis uesiculam series in conspectum uenit.*

γ 2 *Propago dextrum accedens renem.*

δ 2 *Propago in dextram mesenterij regionem, & huius sedis intestina frequenti ramulorum serie diffusa.*

ε 2 *Neruorum series dextram uesicæ regionem implicans.*

ζ 2 *Prima propago nerui sexti paris, sinistri lateris costarum radicibus exporrecti.*

θ, ι 2 *Duæ notantur soboles propaginis ζ insignitæ, quæ inferiori mẽbranæ omenti, & colo intestino quà sub uentriculo repit, offeruntur.*

κ 2 *Series neruorum, qui lieni inseruntur.*

† 2 *Hac cruce ramum propaginis ζ notatæ insigniui, qui sinistram fundi uentriculi sedem perreptat, uentriculo & superiori membranæ omenti surculos deriuans.*

κ 2 *Propago in sinistrum mesenterij & eius sedis intestina excurrens.*

λ 2 *Sinistrum renem accedens propago.*

μ 2 *Series ramulorum sinistrum uesicæ latus admodum obscurè implicantium.*

ν 1,2 *Septimum cerebri neruorum par: atque in secunda figura utriusque lateris neruus quoque delineatus est, ac ν insignitus.*

ξ 2 *Septimi paris propago musculis dispensata, à stylum imitante temporum oßis processu principium ducentibus.*

ο 2 *Septimi paris cum sexto coitus.*

ϖ 2 *Septimi paris series, compluribus linguæ ac oßis υ imaginem referentis, & laryngis musculis intertexta.*

1,2,3 *Numeri characteres in priori figura ad dorsalis medullæ principium conspicui, tria indicant foramina, quorum duo lateralia 1 & 3 insignita illa demũ sunt, per quæ arteriarum soporalium rami ad dextrum et sinistrum cerebri accedunt uẽtriculos. Medium uerò foramen 2 indicatum, illud est quo pituita ex tertio cerebri uentriculo ad peluim ducitur, quæ pituitam excipit, ac dein instar infundibuli super glandem transmittit, quæ huic cerebri regioni subijcitur. Verùm hæc ad septimum librum imprimis spectant, ad cuius figuras ex interiori subsequentium nouem Capitum margine remittêris: quemadmodum & sexti paris occasione, ad quinti & sexti librorum figuras.*

QVOT NERVORVM PARIA A CEREbro & dorsalis medullæ parte adhuc in caluaria consistente, originem sumant. Cap. II.

SI quando in interiori margine scripsimus fig. cap. 2. lib. 4. duas, aut illarum alteram indicauimus, quas præsenti capiti ad primi capitis finem præpositas cernis.

Qui cerebri sedes & partes in 7 lib. distinguentur.

LIBRO septimo quum cerebri pertractabitur constructio, duplex id esse docebimus,[a] unum anterius superiusque quod cerebrum dicitur, uniuersam propemodum implens caluariam:[b] alterum posterius ac humilius, & cerebellum nobis appellatum, ipsoque cerebro etiam decuplo minus. Deinde anterius tota superiori ipsius sede[c] geminum esse, dextrum uidelicet & sinistrum asseremus.[d] inferiori autem parte, quà caluariæ innititur basi, unicum indiuisumque esse, &[e] dorsalem medullam ab hac, non autem (ut Anatomicorum præcipui scribunt) à cerebello enasci, & cerebellum potius dorsali medullæ inniti & tenuis membranæ, parum uerò ipsius substantiæ interuentu, medullæ uniri, quàm dorsalis principium esse ostendemus. Adhæc, addetur præter alios quosdã cerebri sinus meatusque, duos cerebri existere uentriculos,[f] unum quidem dextrum,[g] alterum uerò sinistrum, qui ambo in[h] unam communem coeunt cauitatem sinum'ue, qui tertius in cerebro uentriculus recensebitur. qui[i] meatu quodã ad sinũ inter[k] cerebellum &[l] dorsalem medullã ubi inuicem cõmittuntur conspicuum, & tam cerebello quàm dorsali medullæ communem, pertingit. Cæterùm nerueæ propagines ex caluaria procidentes, aut ab ipso anterioris cerebri[m] enascuntur basi, aut à dorsali medulla priusquam uertebrarũ sinus ingrediatur, nõ autem à cerebello. Vt uerò eam dorsalis medullæ partem, quæ à cerebri basi sub cerebello ad foramen usque, quo è caluaria labitur, procidit, dorsalis medullæ[n] principium nuncupare liceat, mihi concessum uelim: cum quid illo intelligam principio, satis iam explicuerim, ac item in septimo libro diffusiùs id sim enarraturus. Per me enim licebit illi principio, seu parti cerebri, quoduis nomen indere: modò non ignoret, quî illa à cerebello distinguẽda ueniat. Porrò nerui omnes à cerebro, illoque dorsalis medullæ initio pronati, quia geniculatim in caluariæ amplitudine, qua cerebrũ continetur, originẽ ducunt, Latinis neruorum paria, seu coniugia, Græcis aũt συζυγίαι nũcupantur. quæ Marini, ac demũ Galeni etiam suffragijs septenæ enumerantur. quãuis si accuratè singula expenderimus, plura etiam censeri possint. Neque enim hic olfactus[o] organa nerui appellantur, quòd dictam nuper caluariæ amplitudinem non excidant. Item par, quod nobis ex aliorum Anatomicorum sententia tertium cõstituetur, ueriùs[p] duplex quàm unicum enumeraretur. Dein iuxta quinti paris radicem[q] aliud omnibus incognitum dissectionũ studiosis par enasci, diligens sectio me docuit. Verùm à ueteri neruorum cerebri enumeratione haudquaquam recessurus, ordine septem paria septenis capitibus explicare contendam: prius tamen quædam de olfactus organis subnexurus, qùum non uulgares etiam dissectionis professores illis primum neruorum coniugium ascribant, illa'ue ita nuncupent.

Qui uentriculi seu sinus cerebri.

Vnde neruorũ cerebri initium.

Dorsalis initium.

Quot cerebri neruorum paria.

a 1, 2 fig. [...] A. aut qui[...] quid cere[...] bri in 7 lib[...] figuris o[...] currit, pr[...] ter cerebe[...] lum 7 fig[...] insignitur[...] XX. 8 fi[...] R, R, R. [...] fig. B, C, [...] & tota [...] fig.
b 1 2 fig. [...]
c 3 fig. lib. [...] A, A, & [...] B.
d ut in 1 [...] spectatur
e 1, 2 fi. [...] E.
f 4, 5 fi. l[...] 7. L, L.
g 4, 5 fi. li[...] 7 M, M.
h 6 fi. lib[...] ubi cõsi[...] H, I sub [...]
A. 7 fi. H[...]
i 7, 8 fi. l[...] 7. K.
k 11 fi. lib[...] E.
l 9 fi. lib. [...] 1. 10 fig. [...] N, N, O.
m Specta[...] dulo 1 fi[...] cap. 2.
n 1 fi. à D[...] E.
o 1, 2 fig. [...]
p 1, 2 fig. [...] M.
q 1, 2 fig[...] iuxta a.

DE OLFACTVS ORGANO nonnulla. Cap. III.

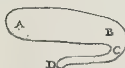

VARIA profectò de odoratus organo nostræ tẽpestatis, medicis pariter ac philosophis est sententia, magnaque inter ipsos, ex Anatomes imperitia, dissensio oboritur. Quosdam namque reperias odoratus organum in illa[a] cauitate constitutere, quam in frontis osse ad superciliorum regionem inter duas eius ossis squamas cõspici, in primo libro recensuimus. qui si[b] duos etiã insignes sinus, quos in ossis cuneum imitantis medio tanquam antra inter ipsius squamas subinde obseruamus, adinuenissent, ac substantiam illam quodammodo medullarem in illis cauernis repositam, summoque studio hic expẽdendam, obseruassent, proculdubio & inibi quoque in osse cuneum referente olfactus organum collocassent. Alij uerò quosdam cerebri anfractuum reuolutionumque[c] apices, ac ad frontis ossis sedem uersus superciliorum medium protuberantia cerebri tubercula, olfactus organa statuũt, & tubercula illa quòd promineant, carnisque quasi modo rubeat, mamillares cerebri processus uocant, utrinque unum (uti etiam est) enumerãtes. Alij rursus ex aliquot Galeni locis, præcipuè aũt octauo de Partium usu, simpliciter[d] anteriores cerebri uentriculos olfactus organa esse astruunt, perinde ac si anteriores uentriculi præsentis duntaxat sensus essent principia. Alij quidem duos anteriores cerebri enumerant uentriculos: uerùm deinde alios duos confingunt, quos

Multiplices de olfactus organo sententiæ.

a 3, 4 fi. [...] 12 lib. 1 K[...]
b 8 fi. cap[...] lib. 1 C, D[...]
c 1, 2 fig. [...] 11 fi. li. [...] 1. 13 fi. C[...]
d 4, 5 fi. l[...] 7 L, L. [...] M.

quos olfactus organa esse asserunt. Cæterùm quàm probè hi sentiant, ex dissectione discas licebit, dextri sinistriq; cerebri uentriculorum constructionem formámue priùs inspiciens, quam mehercule multò aliam esse in septimo libro intelliges, quàm hactenus dissectionum periti tradiderunt. Quandoquidem uentriculi in posteriori sede neutiquam lati conspiciuntur, & in priora procedentes paulatim in angustum coguntur, inibiq; olfactus organa educunt. neque etiam ad olfactus organorum sedem pituitam excernunt, multoq; minus ipsa olfactus organa instar canalium cerebri pituitam (ut Galeni est sentẽtia) huc deducunt.[c] Præsentes namq; cerebri uentriculi secundùm cerebri longitudinem superiùs ampli existunt; anteriori sede nequaquam angustiores redditi, imò potius magis quàm in ipso medio latescentes. In posteriori autem parte ampli quoque uisuntur: at hinc cornu modo per cerebri substantiam deorsum descendentes, atque antrorsum porrecti, tantisper angustantur, donec ad eam usque cerebri pertingant [f] sedem, quæ [g] glandulæ pituitam cerebri excipiẽtis regioni incumbit, ac sub quā grandiores soporalis arteriæ rami duram cẽrebri membranam perforant, in cerebriq; uẽtriculos conscendere incipiunt. Illi namq; arteriarum rami in hos uentriculorũ angustos conscendunt terminos, quos modò ad cerebri basim desinere dicebam. Atq; eiusmodi dextri & sinistri uentriculorum cerebri ductus uisuntur. A sede uerò ubi uentriculorum angustos terminos desinere dicebam,[h] olfactus organa, aut saltem cerebri processus animalem spiritum præcipuo olfactus instrumento deferentes, ac [i] ipsi etiam uisorij nerui enascuntur. Hinc enim utrinq; à cerebro alba mollisq; prodit substantia, quæ in progressu etiam cerebro tenuis membranæ interuentu colligatur, quousq; ad [k] sinus [l] octaui capitis ossis pertingat, qui olfactus organis priuatim parantur. Ad posteriorem enim horum sinuum sedem albicantes cerebri processus, à cerebro abscedunt, neque amplius tenui membranæ connati, in suum singuli porriguntur sinum: & adhuc antrorsum magis protensi ad sinuum finem, seu anteriorem ipsorum sedem desinunt, sinibus suffulti, ac cerebro interim proximè accumbentes. Nam etsi cerebro in sinuum regione non amplius adnascantur, nihilominus ipsi perpetuò attenduntur, illiq; sunt contermini. Hi processus cerebri ductu, colore, formaq; neruis correspondent. quamuis interim longè neruis ipsis molliores sint, pauloq; (quod ad teretem spectat formam) latiores, quàm profundiores. Verùm quia hi reliquorum neruorum ritu extra caluariæ, ut neque etiam extra magnam duræ membranæ amplitudinem, non procidunt, nerui nomine eos Herophilus haud dignatus est: ut neque etiam Marinus, neque Galenus. licet Anatomicorum nonnulli hos in neruorum habuerint numero, ipsos primum neruorum par recẽsentes. Porrò in horum processuũ natura non negligenter considerandum est, quo'nam pacto illi duræ membranæ suis finibus adnascãtur, & quę foramina hinc à dura mẽbrana, & ossium finibus quibus præsentes innitũtur processus, ad nuper cõmemoratas frontis ossis & cuneiformis cauitates pertingãt. Ac demum expendendum quoque uenit, quod'nam uerum sit olfactus organum, similitudine quadam sumpta ab auditus instrumento, dissectionum ac philosophiæ professoribus nimis perfunctoriè cognito. Verum de auditus instrumento, & olfactus quoq;, & aliorum sensuum, in septimo libro abundè pertractabimus. Modò autẽ sat fuisse uidetur, processus illos cerebri cõmemorasse, quos aliqui etiam mamillares et papillares nuncupasse colliguntur: qui sectionem paulo diligentiùs aggressi, illa cerebri [m] tubera mamillarum imagine prominentia, nihil ad olfactus organi constructionem auxiliari cognouerunt. Cæterùm quando huiusmodi processuum naturam examinabis, atque illos longè grandiores in cane item & oue quàm in homine adinuenies, etiam sedulò perquirendum est, quàm anatomicè Galenus per illos cerebri processus pituitam ad nares ab ipsis anterioribus cerebri uentriculis deduci scripserit, haud animaduertens eos processus non perforatos esse, & ipsos uentriculos in [n] peluim desinere, quæ cerebri pituitam excipiens, eam infundibuli modo ad glandem deducit, hîc in cerebri basi repositam. quamuis de pituitæ ductibus suo dicemus loco. Nunc enim neruorum duntaxat series opportunè pertractabitur.

HVIVSMODI ferè dextri sinistriq; uentriculorum ductus uisitur: ac A & B superiorem uentriculi indicant sedem, A quidem anteriorem, B uerò posteriorem. C regionem notat, quæ decliuis antrorsum ducitur ad D, quod uentriculi extremum terminumq; indicat. At hæc in cerebrum exprimentibus septimi libri tabulis sunt lõgè euidentiora, potißimum autem in quarta, & quatuor illam seriatim subsequentibus. Quod uero in hac figura uentriculũ ex latere è directo conspicimus, neminem latere arbitror.

Anteriorũ cerebri uẽtriculorũ ductus.

Lib. 8. de V. su part.

Processuum qui aut olfactus organa sunt, aut ij præcipuè ministrant.

Lib. 8. de V. su part.

Hic sectio ...s seriesq; pe... ...ibis 5, 6, ...8 fi. li. 7.

...fi. cha. 1, 3 aut 13 ...li. 7. iux- M, P, Q. ...16 fi. li. 7 A. dein E, F.

...2 fig. F. ...fig. lib. 7 D. 13 fi. L, L. ...2 fig. G. ...fig. lib. 7 M. ...3 fig. li. 7 D, D ...fig. ca. 6 ...A, B, A.

...3 fi. li. 7 L, L.

...4 fi. lib. ...C, D. ...ig. F. & B ad A.

DE PRIMO NERVORVM A CEREbro originem ducentium pari. Caput IIII.

Primi paris ortus.

INIBI unde[a] proceſſus albos, et neruorum modo progredientes, à cerebri baſi initium ſumere ſcripſimus, utrinq́[b] unus exoritur neruus, omnium corporis neruorum facile molliſſimus, & circumferentia cæteris (dummodo illi ex uarijs non permiſceantur neruis) craſſior. In crure nanque, & item in brachio[c] neruos quidem hoc primo pari craſſiores reperias, ſed qui ex pluribus conflentur neruis inuicem coëuntibus. Vterq́ primi paris neruus ſub cerebri baſi quà[d] ſinui innititur, cui glandula inſidet cerebri pituitam excipiens, antrorſum nonnihil obliquè fertur, dextro quidem neruo ſiniſtrorſum, ſiniſtro autem dextrorſum protenſo.

Primi paris neruorum ingreſſus.

In progreſſu moxq́ ab ipſo ortu ambo inuicē[e] coëunt, atq́ in eum permiſcentur modum, ut dextrum à ſiniſtro nulla prorſus ratione queas diſcernere. adeò ſanè, ut uana penitus ſit quæſtio, num dexter neruus in hoc congreſſu dextrā obtineat ſedem, an uerò ſiniſtrorſum continuo ductu feratur. Quandoquidem ille neruorum coalitus non aliud eſt, quàm commune corpus à quo utrique nerui dicerentur pronaſci, modò iſtius corporis ex cerebri ſubſtātia origo non indagaretur, atq́ illic initia neruorum diſſita apparerēt.[f] Nerui à congreſſu è caluaria ducendi inuicem mox dirimuntur, & per[g] foramina ipſorum nomine inſculpta, in oculorū ſedes extra caluariæ cauitatem procidunt.

In oculum ingreſſus, & in tunicam quam reti comparamus dilatatio.

Quippe &[h] integri in oculos abſumuntur, non quidem accuratè in poſterioris oculi ſedis centrum implantati, ſed neruus dextrum petens oculum ad dextrum magis latus poſterioris eius ſedis implantatur: qui uerò ſiniſtro oculo proprius eſt, ad latus ſiniſtrum centri poſterioris ſedis oculi ingreditur, ac (quemadmodum & dextri oculi neruus) quādo oculum ſubijt, in latam degenerat expanditur'ue[i] tunicam uitreo humori proximam, & mediam oculi ſedem duntaxat ambientem, & dilatatæ cerebri ſubſtantiæ admodum ſimilem: ac proinde mollem, nihilq́ minus quàm membraneam: unde etiam Anatomicorum nōnulli hanc tunicam, quæ à retis quadam imagine ἀμφιβληστροειδὴς dicitur, Tunicam appellare haudquaquā dignati ſunt. Quòd uerò hæc tunica (aut quomodocunque ipſam appellare uiſum ſit) præcipuum uiſus organum à multis habeatur, in oculi conſtructionis enarratione perſequar. In præſentia enim neruos hos aut oculos prolixiùs aggredi omnino præter inſtitutum foret. quum ſuffecerit dixiſſe, uiſorios neruos illum quem recenſuimus ductum citra omnem ramorum propagationem obſeruare. hoc enim (quemadmodum & dextri nerui cum ſiniſtro mox ab exortu coitum) peculiare ramumq́ uiſorij nerui ſibi uendicant.

Num uiſorij ſint perforati.

Quinetiam inter reliquos corporis neruos, hi duntaxat meatu qui ſenſu dijudicari poſſit, perforati dicuntur: quapropter Græcis (præcipuè autem Herophilo & Eudemo, πόροι ὀπτικοὶ nuncupabantur. Cæterùm ego eiuſmodi meatum mihi aliquādo occurriſſe neutiquam queo aſſerere, quantumuis etiam canum adhuc uiuentium & aliorum grandium animalium uiſorios neruos, uel hac ſolùm occaſione aggreſſus ſim, et hominis cuius caput adhuc à decollatione calebat, uixq́ quarta horæ parte quum neruos intuerer abtruncatum fuerat, ipſos non oſcitanter ſpectauerim, ac calente aqua ſedulò fouerim. Atque ut eiuſmodi meatus toto neruorum progreſſu me penitus latuit, ita ſanè in mutuo neruorum coitu is neutiquam ſe obtulit. utcunque tamen hunc inibi oportebat eſſe inſignem, ſi modò nerui ob hoc ex Galeni ſententia congrederentur, quo minus ſimplicia nobis gemina perperam uiderentur. Porrò ijs qui de congreſſu hoc meatu'que acriter citra partium inſpectionem indies altercantur, non grauabor duo quæ in congreſſu animaduerti, hîc adijcere, quò & hinc ſuarum nugarum argumenta petant. Patauij itaque adoleſcens ſuſpendio necatus publicæ ſectioni adhibitus fuit, cui ante annum dexter oculus à carnifice erutus fuerat: deinde mulier, eodem ſupplicio affecta, cui dexter quoque oculus ab ineunte ætate emarcuerat, ſiniſtro interim integerrimo. Mulieri dexter uiſorius neruus toto progreſſu longè tenuior ſiniſtro uiſebatur, non ſolum in ea ſede qua iam oculo inſerebatur, uerùm in exortu quoque & in dextra ſede congreſſus neruorum. ac præterquam quòd dexter tenuis erat, durior quoque & rubicundior cernebatur, uti ſanè & in adoleſcente: ſed dexter non admodum neque craſſitie, neque mollitie adhuc ſiniſtro cedebat. His ille acceſſit, cuius neruos uiſorios in illo congreſſu inuicem non connaſci, neq́ ſeſe contingere uidimus. ſed dexter nonnihil ea ſede qua caluariam egreſſurus fuerat, ſiniſtrorſum reflectebatur: quaſi non coalitus occaſione nerui congrederentur, uerùm ut commodè per ſuum foramen è caluaria prociderent, potiſſimū quum etiam hoc ductu ingredientes in oculi poſterioris ſedis medium nō inſerantur.

a 1,2 fi.… b 1,2 fig.… c 2 fi.… 4, et cha.… d 3 fig. ca… lib. 1. M. e 1 fig. H… fig. li. 7.… f 13 fi. li… N, O. g 1,3 fig.… 12 lib. 1.… h 13 fig.… 14. lib.… aut ſim… cum me… branis… 1. m 17… r. i 1,2 fig.… aut 1 fi.… 14. lib.… ad C.

rantur. Hunc ductum ſiniſter neruus etiam referebat, non tamen ita
quin notatu digno interuallo dexter à ſiniſtro dehiſceret. Quàm ſe-
dulò autem ac ſolicitè eius uiri familiares interrogauerimus, num illi
omnia gemina perpetuò oculis obuerſarentur, neminē Naturæ ope-
rum cognitione flagrantem ambigere ſat ſcio. at nihil aliud reſciſcere
licuit, quàm ipſum de uiſu nunquam conqueſtum fuiſſe, uiſuq́ præ-
ſtanti ſemper ualuiſſe, familiaresq́ de uiſorum duplicatione nihil unquam intellexiſſe. Quòd
uero Caſſius, et alij nonnulli, quum cauſam rimātur, quamobrem dextra cerebri ſede uulnera
ta, aut alioquin læſa, corporis ſiniſtra pars neruorum reſolutione infeſtetur, integra parte de-
xtra, neruos omnes in ortu decuſſatim ferri: ſeu neruos à dextra cerebri & dorſalis medullę ſe-
de pronatos, in ſiniſtram corporis regionem diſtribui, & è contra aſſerant, apud me elegantiſ-
ſimum, & inter ſomniandum ab illis problematum interrogatoribus excogitatum figmētum
k 1 fi. k. habetur. quum [k] ſecundi paris neruorum ac dein [l] tertij & [m] quarti parium, dextri exortus à
l 1 fi. M, L. m 1 fi. Z. ſiniſtris aliquot digitorum amplitudine inuicem diſtent, ut modò de alijs neruis nihil dicam:
idq́ pariter ſileam quî uiſorios porcorum neruos ſubinde nō continuos, ſed perinde ac crurū
neruos, quaſi è multis funiculis conflatos ſpectarim, ne in aliam quampiam prolixiorem diſce
ptationem ſermo deflectat, præcipuè cum illis diſſectionum profeſſoribus, qui dextrum cere
brum penitus à ſiniſtro diremptum poſteris tradiderunt.

PRAEſenti figura neruorū quos hic deſcribimus ductus exprimitur. ac A cerebri portiunculam indicat.

DE SECVNDO PARI NERVORVM cerebri. Caput V.

a 1,2 fi. K. 4, 15 fi. b. 7 G. b 1 fi. G.

CONIVGII [a] ſecundi exortus, nequaquam ex infima mediaq́ [b] quodam
modo (quod ad latera ſpectat) baſis cerebri ſede, ut [b] uiſoriorum pendet.
Dein præſentis coniugij nerui plurimùm uiſorijs craſſitie cedunt, quam-
uis interim duritia eos ſuperent, uſuq́ ab illis multum uarient. Paulò po-
ſteriùs enim quàm uiſorij, ex cerebri baſis lateribus principium ducunt,
quòd hæc cerebri regio nonnihil durior illa ſit, à qua uiſoriorum origo ſu
mitur. Atq́ id meritò accidit, ſiquidem ſecundi paris neruos muſculis in-
ferēdos, duriores ipſis uiſorijs eſſe oportuit. Prorepit enim neruus dexter (quòd et de ſiniſtro,
niſi peculiariter ſermoni quid addatur, in neruorum ſerie ſemper ſubaudiendum eſt) ſub ce-
1,3 fi. ca. rebri baſis latere ad [c] foramen in oculorum ſedis radice ſibi cum alijs aliquot uaſis commune.
2 lib. 1 G. figuræ ca. Quamprimum autem è caluariæ excidit amplitudine, in ramos diſſectus ſeptem [c] muſculis o-
11. li. 2 culo proprijs ramulos offert, illorum motibus præfectus.

DE TERTIO PARI NERVORVM cerebri. Caput VI.

1,2 fi. M. 4 fi. li. 7 I. 1,2 fi. L. 4 fig. li. 7 H. c 1 fi. D. 1,2 fi. K. 1,3 fi. ca. 12 li. 1 G.

TERTIVM par duplici radice utrinq́ principium ſumit, [a] una quidē craſ-
ſiori, cui opportunè tertij paris nomen accommodaueris, [b] altera autem lō
ge tenuiori & duriori, et neq́ in ipſo exortu, neq́ etiam in progreſſu, craſſio
ri radice commiſſa. Huius enim initium nō modico in poſteriora interual-
lo, ab illius exortu diſtat: adeò ſanè, ut uerius graciliorem hanc radicem pe
culiare par, quàm tertij paris portionem, quis eſſe aſſereret. At quū omnes
Anatomicorum proceres hanc tertio pari aſcripſerint, nihil ſanè obſtiterit
Duplex utrinque tertij paris radix.
Tenuioris radicis ortus & ſeries.
fi. N. 4 muſ. tab. H. manifeſtioris doctrinæ ſtudio, & me etiam cum tertio pari tenuem illam poſterioremq́ radicē
fi. ca. 12 aggredi: prius tamen ſtudioſos admonentem, in libro de Neruorum ſectione (quem Galeni
li. 1 A. libri uix fragmentum cenſuerim) parum rectè tertium par ſecūdo mollius eſſe, tradi. Exoritur
3 muſ. ta. A. itaq́ gracilior hæc tertij paris radix à latere baſis cerebri, ubi dorſalis medulla ab ipſa [c] initiū du
fi. O. 4 cere auſpicatur. Hinc recto tramite ſub cerebri baſi antrorſum progrediens, duram cerebri mē
muſ. ta. I. branam perforat, & [d] ſecundo neruorum pari attenſa cum ipſo per [e] commune foramen in ocu
fig. ca. 12 li. 1 B. li ſedem procidit, ilico in quatuor diſſecta propagines. quarum [f] prima ſurſum in adipe oculo
muſc. ta. rum muſculis obducto excurrens, per [g] peculiare foramen ad frontis cutem & [h] muſculoſam
H, F. huius ſedis ſubſtantiam digeritur, frontis cutis & palpebræ ſuperioris motibus præfecta. [i] Se-
n 2 fi. P. cunda propago deorſum ducta, mox in [k] foramen ſibi priuatim exculptum fertur, quouſq́ in
fi. ca. 12 li. 1 C. anteriorem ſuperioris maxillæ ſedem prolabatur, ac multiplici ſerie diſpenſetur in [l] muſculos
9 fi. ca. ſuperius labrum et naſi alam extrorſum in ſuo latere mouentes, ac demum in ipſum labrum &
4 li. 7 λ. muſ. ta. inciſoriorum dentium gingiuas. [m] Tertia propago [n] foramine etiam priuato utens, poſt [o] carū
K culam in interiori angulo oculi conſpicuam, narium adit amplitudinem, inibi in narium dege

 nerans

nerans tunicã, & ramulum exporrigens[p] tenui & membraneo musculo introrsum nasi alam contrahenti.[q] Quarta propago iam dictis crassitie non inferior, per[r] foramen seu scissuram potius, quæ inter primum maxillæ superioris os, & cuneum imitans in extimo latere sedis oculi conspicitur, ad internam sedem[s] temporalis musculi contendit, tota in eum musculum absumenda.

Crassioris radicis origo & distributionis series.

[t] Crassior tertij paris radix à latere basis cerebri, anteriùs tamen, et penitiùs seu iuxta dextri & sinistri medium magis quàm enarrata modò radix, principiũ sumens, rectà deorsum tendit,[u] foramẽ, quod ipsi &[x] quarto neruorum pari huic radici proximo cælatur, perlabens. Hæc statim ab egressu[y] propaginem diffundit, quæ uitis, aut cucurbitæ capreoli instar inuoluitur, duriorq́ paulatim efficitur, ac[z] binos tandem quinti paris neruorum cerebri ramulos (quorum seriem postea recensebo) in consortium admittẽs, ipsisq́ unitus in temporalem musculum inseritur, ac in[a] illum quoq; qui à iugali osse enatus priuatim μασσητὴς seu mansorius nobis dicitur, ramulos porrigit, deinde et[b] musculis buccas mouentibus, ipsiq́ demum faciei cuti in buccis etiam surculos offert. Postquam uerò crassior tertij paris radix propaginem hanc capreoli modò intortam exprompsit, nonnihil deorsum magis descendens,[c] surculum deriuat, qui antrorsum ductus gingiuæ molarium dentium, ipsisq́ adeò dentibus seriatim soboles distribuit. Dein priusquam maior hæc tertij paris radix decliuis ducta linguam contingat,[d] ramum posteriori ex parte germinat utcunq; insignem, qui[e] musculo in ore delitescenti & maxillam inferiorem attollenti insertus, inferioris maxillæ[f] foramen adit, hîc ubi is musculus ipsi inseritur conspicuum. Ramus ille in foramen delapsus tantisper antrorsum fertur, quousque sui lateris dentium inferioris maxillæ radicibus[g] singulas soboles offerat, quorum beneficio dentes inter cætera hominis ossa, euidentiùs tristantium occursum sentire credimus. Neque uerò ramus hic uniuersus in dentes absumitur, imò non minima ipsius[h] portio per[i] foramen in anteriori maxillæ sede insculptum excidit, dextræ sedi inferioris labri cõplures surculos deriuãs. At[k] maior portio crassioris tertij paris neruorum radicis, quando linguę basi committitur, cũ alterius lateris neruo linguę tunicam efformat, aptum saporibus dignoscẽdis instrumentum. Deinde & exiguos quoq; surculos penitiùs in linguæ substantiam dispensat. Horum enim & tunicæ linguæ producendorum gratia, tertium par potissimùm à rerum Opifice creatum arbitramur, atq; ut[l] primum par uisus,[m] quintum uerò auditus, sic hoc tertium gustus censetur instrumentum, gustatoriusq́ neruus meritò nuncupatur.

DE QVARTO PARI NERVORVM cerebri. Caput VII.

HOC[a] par tertio pari nonnihil gracilius duriusq́ est. exoritur enim à dorsalis medullę[b] principio posteriùs paulò quàm tertium par, sed antrorsum modicè tensũm posteriori tertij paris sedi committitur, atq; unà cum illo per[c] commune ipsis foramen ex capitis amplitudine, seu cerebri sede, ad palatum elabitur: quò simulatq; peruenit, in surculos quosdam partitũ, in palati[d] tunicam degenerat: quæ quum linguæ tunica aliquantulo sit durior, iure etiam quartum par posteriùs tertio pari originem ducit, ac proinde etiam palati tunica sensu hebetiori quàm linguæ[e] tunica donatur.

QVINTI NERVORVM CEREBRI PAris series. Caput VIII.

QVINTVM[a] par nõnihil quarto crassius, ac ueluti pluribus enatũ surculis inuicem mox ab ortu connexis principiũ ducit, ex media propemodũ dorsalis medullæ sede,[b] eius partis quæ à medullæ exortu usq; ad eam regionẽ pertinet, quà hæc è caluaria in uertebras labitur. Hoc quintum par uniuersum per[c] foramẽ fertur impensè tortuosum, & priuatim ipsi incisum, quousq; in cauitatem pertingat, auditus organo pręparatam: ubi quintum par uariè discinditur, & propagines quasdam membranæ modo[d] dilatatas huius cauitatis sedibus offert, auditus organi non infimam partem constituens. Præter has uerò propagines duos educit neruulos, qui seorsum per proprium foramen elabuntur.[e] unus quidem per[f] transuersum ducitur foramen, quod etiam admittit[g] uenulam in auditus organum excurrentem. Hic neruulus non procul ab egressu tertij paris[h] ramo commiscetur, instar uitis capreoli inuoluto.[i] Alter uerò neruulus per[k] foramen repit impensè arctum, & insigniter quoque tortuosum, & immissam ipsi setam aut plumbeum filum non admittens, ob idq́ etiam

Anato-

Anatomicis cæcum appellatum. Neruulus iſte tranſuerſim ſupra[l] muſculum ducitur, qui à iugali oſſe pronatus, inferiorē maxillā mouet: ubi uerò ad anterius uſq; eius muſculi latus antrorſum proreplit,[m] dicto tertij paris ramo commiſcetur, in genarum cutem & muſculos buccæ motuum autores digerendus. Atque illi demum duo ſunt ramuli, quos tertij paris ramo capreoli ritu inflexo commiſceri ſuperius dicebam. Porrò quemadmodum[n] iuxta tertij paris pręcipuam radicem, alia quædam radix enaſcitur tertio pari aſcripta, ſimili etiam ratione iuxta quintum neruorum par interius paululum[o] alia exoritur radix, quinti paris radici multò gracilior, ſed quodammodo durior. Hæc ſurſum uerſus priora ſub cerebri baſi aliquandiu protenſa, duram cerebri membranam perforat, ac per[p] proprium foramen ſub ſecundi paris foramine exculptum, è caluaria procidens in[q] temporalem muſculum, illumq; digeritur qui in ore deliteſcens, inferioris maxillæ ad ſuperiora motus autor cenſetur. Hanc radicem cum ſua coniuge liceret peculiaris coniugij loco cenſere. Quo minus tamen aliorum Anatomicorum (qui has radices prorſus ignorarunt) numerum perturbem, hos neruulos quinto pari aſcribam, ad eum uidelicet modum, quo minorem tenuioremúe tertij paris radicem tertio pari ſuperius adnumeratam reliqui. In temporalem itaque muſculum[r] quinque neruorum pertingunt propagines, prima quidem à graciliori tertij paris radice, ſecunda à maiori radice, tertia autem & quarta à quinti paris primario educitur neruo, quinta autem is demum neruus eſt, quem iam quinto pari connumerabam. Neque ſanè fruſtra, atque ut ſors fert, tot neruorum ſoboles temporali muſculo Natura exporrexit. Sciebat enim hunc muſculum pro ſua mole omnium corporis muſculorum ualidiſſimam functionem obiturum. Item quum haud ignoraret, quam molles illi eſſent nerui quos à cerebro eduxit, ſumma mehercule prouidentia illos quantum licuit ex oſſium contactu, itinerisq; longitudine uoluit indureſcere. Nulli enim non obuium eſt, quàm callidè ſurculum inſtar capreoli inuolutum duriorem effecit. quòd is ſolus oſſi minimo ſpacio contiguus ſit: alios autem non inuoluit, quòd longo interuallo oſſibus attendantur, ipſorumq; nonnulli per tortuoſos & inuolutos oſſium meatus etiā porrigantur.

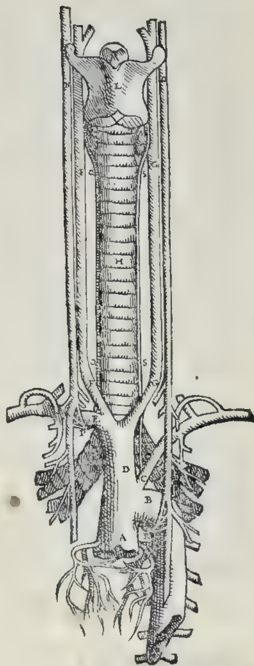
Neruus iuxta quinti paris radicē principium ducēs.

Quot neruorum propagines temporali muſculo offerantur.

DE SEXTO PARI NERVORVM CEREBRI. Caput IX.

RELIQVORVM parium, quę in caluariæ amplitudine principium ducunt, nullum æquè ſparſam ramorum edit ſobolem, neque in tam multas eaſdemq; uarias inſeritur partes, atque[a] ſextum cerebri neruorum cōiugium, quod paulò inferius quinto pari aliquot diſtinctis ac à ſe inuicē diremptis ſurculis initium ſumit, qui mutuò mox ab initio cōmiſſi, unum efformant neruum, qui per[b] foramen caluariam egreditur, quod arteriæ ſoporalis[c] minorem ramum, & grandiorem internæ iugularis uenæ ramum, ſimul admittit. Neruus hic non procul ab egreſſu in muſculos poſteriorem ceruicis ſedem occupantes[d] ramum diffundit, numeroſa utcunq; ſerie in ſoboles digeſtum: quarum præcipuæ[e] muſculo exporriguntur, ſcapulam mouentium ſecundo. Ipſe autem ſexti paris truncus,[g] ſoporariæ arteriæ ac[h] ſeptimo pari cohæret, & ſimul cum ipſis membranæ interuentu connexus, ad laryngis uſque latera protenditur, inibi portionem à ſeptimo pari[i] aſſumens, illaq; ſe augens. Deinde ſextum par quum hanc aſſciuit portionem, laryngis muſculis[k] ramulos tranſuerſim exhibet. Sunt autem illi muſculi[l] duo ſcutum imitanti laryngis cartilagini duntaxat proprij, qui ex ſtomacho gulæúe poſteriori ſede pronati, eius cartilaginis lateribus inſeruntur. deinde[m] duo tertiæ cartilaginis baſim occupantes, &[n] duo ex illis qui primam cartilaginem ſecundæ committunt. Hinc uerò ſextum par ſoporali arteria & interna iugulari[o] cōcomitatum, ad thoracis uſque elatiorem deſcendit ſedem, ac mox[p] inſignem utcunque propaginem ad primæ thoracis uertebræ latus, ſeu potius ad anteriorem primæ thoracis coſtæ radicis ſedē deriuat, quę ſub membrana coſtas ſuccingente, ſecundùm coſtarum radices prorepens, à[q] neruis in coſtarum interualla à dorſali medulla exporrectis,[r] ſurculos quoſdam aſſumit. Quum uerò hæc propago eiuſmodi adaucta ſurculis, ſeptum tranſuerſum prætergreſſa[s] eſt, in cibi potusq; organa, uti poſtea dicemus, diſpenſatur. Præter hanc propaginem ſexti paris neruus iuxta ſuperiorem thoracis ſedem[t] ramulos[u] muſculo offert, à pectoris oſſe & clauicula ad mamillarem capitis proceſſum deducto, & capitis motibus ſubſeruienti. Deinde &[x] muſculo qui os υ referens hinc à pectore accedit. Præterea &[y] illi qui hinc ad infimam primæ cartilaginis laryngis ſedem perfertur. Huiuſmodi ſanè utrorumq; ſexti paris neruorum priuſquam thoracis cauitatem ſubeant, ſeries uiſitur. quæ autem adhuc enarranda ſupereſt, mox atq; hîc figuram contextui interiecero, deſcribetur.

QVAMVIS nuda septem neruorum cerebri pariũ delineatio ad finem primi Capitis posita, omnem sexti paris seriem ostendat, atque ita pariter neruos recurrentes (qui Græcis ἀλινδρομῶντας uocantur) exprimit, non abs re me factu rum arbitror, si peculiarem eorum tabulam unà cum arteriæ magnæ & asperæ partibus, quãtum scilicet ad ipsorum seriei attinet ostensionem, hic contextui Capitis interijciam. quum horum neruorum adeò frequens medicis sit mentio, & intuitus pariter ob summum Naturæ miraculum nulli non sit longè iucundissimus.

A *Arteriæ magnæ ex sinistro cordis uentriculo exortus, ubi hæc duas coronales arterias promit.*

B *Arteriæ magnæ truncus deorsum ad spinam reflexus.*

C *Arteriæ magnæ ramus obliquè sursum ad primam sinistri lateris costam tendens, ac in sinistram postea manum excurrens.*

D *Arteriæ magnæ portio iugulum petens.*

E *Arteria transuersim in dextram manum procedens. Quas uerò hæc & illa quam D insigniuimus soboles diffundant, ex nuda arteriæ magnæ figura, decimo Capiti tertij libri subiuncta, petas licebit.*

F,F *Soporalis dextri lateris arteria.*

G,G *Sinistra soporalis arteria.* H *Asperæ arteriæ caudex.*

I,K *Duo asperæ arteriæ trunci, in quos hæc primùm ad pulmones finditur.*

L *Larynx, cuius musculorum, ut & linguæ & ossis υ referentis figuras, ex tabulis secundi libri dudum didicisti.*

M *Glandula laryngis radici utrinq; ad latus connata.*

N *Dexter sexti neruorum cerebri paris caudex.*

O *Sinister sexti paris caudex.*

P *Dextri nerui ramuli ad arteriam quæ dextræ exporrigitur axillæ, reuoluti, & in unum coëuntes neruum, qui interdum unico constat ramulo.*

Q,Q *Dexter neruus recurrens.*

R *Sinistri sexti paris caudicis surculi, qui ad arteriæ magnæ truncum uersus spinam detortum reflectuntur.*

S,S *Sinister neruus recurrens, qui etiam nonnunquam unico incipit surculo. Reliquæ sexti paris neruorum propagines in nuda cerebri neruorum tabula spectandæ sunt.*

Dexter neruus recurrẽs. Quum itaq; dexter sexti paris neruus thoracis cauitatem ingressus est, atq; inter arterias & uenas in iugulo repit, ab interiori ipsius latere[a] modò tres,[b] modò duos inuicem mox succedentes diffundit ramulos[c] reuersiuũ dextri lateris neruum cõstituentes. Ramuli enim isti ad [d] arteriam quæ in dextrã alam exporrigitur, ueluti ad trochleí rotulam reuoluti, simul coëunt, neruumq; unum efformant, ad dextrum asperæ arteriæ latus sursum excurrentem. Quum primùm enim ex illis ramulis (quorum loco interdum simplex uisitur) unus cõflatur neruus, qui dextrum asperæ arteriæ latus petit, & membranæ interuentu ipsi adnexus ad dextrum usque laryngis latus properat[e] glandulæ incumbens, quæ alijs glandulis neque colore, neque substantia respondens laryngis radici hîc in dextro latere (uti in sinistro altera) adnascitur. Ilico autem atque neruus laryngem contingit, in plures partitur soboles, in sui lateris musculos digerendas. Qui uerò illi sint, posteaquam sinistrum recurrentem neruum sermone ad sinistrum laryngis latus deduxero, subiungam. *Sinister recurrens.* Sinister itaque sexti paris neruus iam in thoracis cauitatem ingressus,[f] arteriæ in sinistram manum propagatæ ramulos, qui sursum reflecterentur, exporrigere nequit, quòd ea obliquè sursum, non autem dextræ arteriæ modo, transuersim, in alam contendat. Haudquaquam enim æquè tuta ad obliquum atq; transuersum, chordæ alicuius reflexus perficitur, imò hæc si ad obliquum baculum reuoluitur, sensim sursum conscendit,

a P. et 2 fi gu.l.
b 6 fig. lib 6 b.
c Q, Q
fig. m.
d E. fi. cap 12 lib. 3
e M.
f C. fi. ca. lib. 3 D.

3B.fi. cap. 12 lib.3 I. | R. 2 fi. o. 6 figu.lib. 6 c. | S,S. 2 fig. 7,6 fi.lib.6 g,g. | fi.7 ca.21 lib.2.P, R. | m In fig.11, 12,13.ca.21 lib.2. | 8,9 fig.e, uſ. ca. a,b. | 1, 2 fi. ca. 9 lib.1 D, D.

dit, eandem reflexus ſedem nunquam ſeruans: ac proinde ſiniſter neruus tantiſper uerſus cordis baſim deſcendit, quouſque extra cordis inuolucrum arteriæ magnæ contingat[g] truncum, qui deorſum ad ſpinam explicatur. Atque hîc mox[h] tres, aut etiam[i] pauciores à neruo educuntur ſurculi, qui ad arteriæ truncum, quà is ad ſpinam deflectitur reuoluti, inuicem uniuntur, [k] ſiniſtrumq́ recurrentem neruum conſtituunt. qui ſurſum properans, membranæ beneficio aſperæ arteriæ ſiniſtro lateri attenditur: ac cùm primùm laryngem contingit, non minus quàm dexter neruus in ramos deriuatur, qui omnes in ſui lateris muſculos deorſum capita habentes ceſſant. Sunt autem hi, ſi utriuſque lateris muſculos iunxeris,[l] quatuor, ſecundæ cartilagini tertiam nectentes, quorum beneficio tertia cartilago retrorſum atque in latera ducitur, & laryngis[m] lingula adaperitur. Præterea[n] duo tertiam cartilaginem primæ iungentes, qui laryngis rimulam, ſeu lingulam claudunt, ac ſoli propemodum tunc expirationi obſtant, quum egerentes ui ſpiritum retinemus, ac interim quantum poſſumus, cæteris muſculis expirationem molimur. His præter alios nonnullos accedunt linguæ[o] muſculi, ab oſſis υ referentis medio ut linguam moueant pronati. Quum enim præſentes muſculi inferiùs ſua ſortiuntur capita, atq́ deorſum neceſſariò mouendũ corpus attracturi erãt, neceſſum quoq́ eſſe credimus, ut animalis ſpiritus ab inferioribus partibus ſurſum quodãmodo ipſis duceretur. Quod quanta induſtria immẽſus corporis noſtri Opifex in horum neruorũ conuolutione molitus fuerit, & ſi ex ipſa diſſectione, & ſuccincta hac neruorum diſtributionis narratione, & illa quã antea exhibuimus tabula dignoſcere poſſis: nihilo minus Galenum, qui hos neruorum inflexus omnium primùm ab ipſo inuentos meritò gloriatur, adeundum hortor. Qui in ſeptimo de Partium uſu, ueros Deo celebrat hymnos, magisq́ attentam requirit mentem, quàm ſi Eleuſinia & Samothracia, uel aliam quancũq́ celebrationẽ diuinã, æquis auribus aſtans, intentusq́ ijs quæ fiunt dicunturque à ſacerdotibus, audias. Iure enim Galenus ſibi perſuadet, celebrationẽ inibi traditam his nulla parte inferiorem eſſe, neque minus oſtendere incredibilem ſapientiam & prouidentiam uirtutẽmque omnium conditoris Dei.

Reuerſiui nerui cur facti.

QVONIAM Galenus in horum neruorum deſcriptione, quemadmodum & nonnunquam alibi, mentionem facit inſtrumenti gloßicomi, nos lectori non incommodaturos duximus, ſi hunc characterem F, in quo id inſtrumentũ obiter exprimitur, hîc interijceremus: unà cũ E, quo inſtrumentum delineatur brachij, ſed potiſsimum femoris luxationibus reſtituendis idoneum. Licet hæc alio libro ac argumento tractanda putemus.

p 2 fig.q. | q 2 fig.r. | r 6 figu.lib. 6 h. | s uſ. fig.I.

Porrò ſexti paris nerui poſtquam reuerſiuos exprompſere, ac iam cordis baſim ſpectant, ramulos notatu dignæ craſſitudinis[p] in pulmonũ tunicam [q] & membraneum cordis inuolucrum diſpergunt. Item à ramulis ſiniſtram cordis inuolucri ſedem implicantibus, atque à ſiniſtro ſexti paris neruo depromptis,[r] ſurculus quidam cordis inuolucrum inibi permeat, ubi id ſiniſtro lateri[s] arterialis uenæ unitur. Atque hîc ſurculus oppidò quàm tenuis, & non niſi accuratiſſimè ſectionem adminiſtrantibus obuius, ipſi arteriali uenæ adnaſcitur, et ad ſiniſtrum ipſius latus uerſus poſteriora tamen magis exporrectus, in cordis baſim fertur, inibi mox in ſoboles capillorum modo gracillimas conſumptus, ac cordis baſis ſuperficiei uix proprius. Qua autem ratione illum nimis quàm tenuem neruulum adinuenias, ad ſexti libri calcem ſedulò exequar, ibidem cordis ipſiq́ ſubminiſtrantium organorum ſectionem pertractaturus. Cæterùm quod ex neruis ſexti paris[t] reliquum eſt, deorſum ad ſtomachum defertur: ac dexter quidem dextro ipſius attenditur lateri, ſiniſter autem ſiniſtro. Mox uerò atque hi nerui ſtomacho membranæ interuentu laxè adnectuntur, ſinguli in binos partiuntur ramos, adeò obliquè ſecundùm ſtomachum conuolutos, ut dextri nerui rami ſiniſtram ipſius ſedem in progreſſu obtineant, ſiniſtri autem rami dextram ſedem amplexentur. Atque ita quatuor præſentes rami ſeptum tranſuerſum unà cum[u] ſtomacho permeant, nullos prorſus in tranſgreſſu ſepto ſurculos offerentes. Verùm ſparſa admodum ſerie ſuperius uentriculi os [x] ambiunt, contexuntq́ ramos in priora & poſteriora corporis uentriculi ſpargentes. Ab ijs ramis qui dextrum huius orificij latus implicant,[y] propago utcunque inſignis depromitur, quæ per uentriculi ſuperiora ſecundùm ipſius latitudinem inferius uentriculi orificium accedit, in progreſſu anteriori poſterioriq́ uentriculi ſedibus ſoboles quaſdam diffundens. Quum uerò illa propago inferius orificium ſuperauit, uenæ portæ inſtrata in iecoris cauum [z] properat, ibidem in iecoris membranam tunicamue abſumenda. Dextri nerui ſexti paris [a] ramus, quem ante recurrentium neruorum principia coſtarum radicibus ſub tunica coſtas ſuccingente exporrigi, aliorumq́ neruorum per coſtarum interualla excurrentium[b] cõgreſſu

Reliqua ſexti paris in thoracis amplitudine ſeries.

t 2 fig. f. & 4,15 fig.li. 5 T,V. | u 7 muſcul. tab.2. | x 2 fig.t. | y 2 fi. u. & 5 fi.li.5 X. | z 2 fi. x. & 2 fi. li.5 T, & 15 fi. Y. | a 2 fi.h. | b 2 fi.1,i.

Sexti paris ſeries in nutritionis organa.

augeri docuimus, simulatq; septum transuersum unà cum grãdi arteria prætergressus est, propagines diffundere incipit, ac [c] primam quidem inferiori membranæ omenti offert transuersim iecoris cauum adeuntem. Propago hæc in ipso ductu inferiori membranæ omenti [d] ramum exhibet, qui deorsum tensus, atque in surculos dissectus, tum ipsi membranæ omenti in dextra parte implicatur, tum etiam colo intestino, ubi id huic membranæ tanquam ad mesenterium committitur. Deinde [e] alius ramus ab illa propagine duodeno intestino, & ieiuni initio deducitur adeò gracilis, ut interdum conspici nequeat. Post hunc longè [f] crassior superiori membranæ omenti depromitur, qui dextram sedem fundi uentriculi perreptans, multas soboles uentriculo & ipsi omento communicat. Quod autem primæ illius propaginis adhuc [g] superest, iecoris cauo & bilis uesiculæ surculos præbet. Secundam uerò [h] propaginem sexti paris ramus dextri lateris costarum radicibus attensus, in dextrum renem & [i] pinguem membranam ipsi obductam digerit. [k] Tertiam porrò dictis iam grandiorem diffundit ad dextram mesenterij sedem, & in intestina mesenterio hîc connata spargendam. Quod autem eius rami [l] reliquum est, subinde in uesicam, & mulieribus in uteri fundum dextra ex parte cessat. Vesica enim & uterus quoque suos neruos à dorsali medulla in sacro osse deducta mutuantur. Ad eundem ferè modum sinistri sexti paris nerui ramus costarum exporrectus radicibus digeritur. [m] Propaginem enim inferiori membranæ omenti largitur transuersim in lienis cauum porrectã, quæ in progressu anteaquam lienem contingit, [n] duos diffundit surculos in humiliorem omenti membranam, & colum intestinum quà uentriculo hîc adtenditur, dispersos. Deinde [o] aliam sobolem emittit illis surculis crassiorem, quæ sinistram fundi uentriculi sedem perreptans, uentriculo ipsiq; superiori membranæ omenti (qua etiam soboles ipsa suffulcitur) per multa germina deriuat. Mox quoque à [p] propaginibus lienis cauo se inserentibus, [q] exiles ramuli sinistrum uentriculi latus accedunt, illis concomitati uenis ac arterijs, quas à lienem petentibus uasis huc reflecti, antea diximus. [r] Secundam propaginem ramus ille sinistris exporrectus costis, mesenterio & sui lateris intestinis offert, & post hanc [s] tertiam sinistro reni exhibet, ac demum ipsius [t] reliquo sinistram uesicæ ac fundi uteri sedem interdum amplectitur. A [t] propaginibus in mesenterium sparsis, interdum cum [u] seminalibus uenis & arterijs surculos ad testes usq; deductos animaduerti. atq; hæc sexti paris neruorum cerebri est series.

c 2 fi. ?. De inspecta se riatim 3 & 4 fi. li. 5. u bi cũ uena & arteria horũ neruo rum occur rit series. d 2 fi. z. e 2 fig. α. f 2 fig. β. g 2 fi. *. & f fig. 1? lib. 5. h 2 fig. γ. i 20 fig. lib. 5 T. k 2 figu. δ. l 2 fig. ε. m 2 fi. ζ. & huius pro paginis se riem petes ex 3, 4 & 14, 15 figu. lib. 5. n 2 fig. θ, ι. o 2 fig. τ. p 2 fi. ν. q 15 fi. lib. 5 g. g. r 2 fig. κ. s λ. t μ. u 22, 23 fig. lib. 5 x, t, α, γ.

DE SEPTIMO PARI NERVORVM cerebri. Caput X.

NERVORVM cerebri [a] septimum ac ultimum par, uti cæteris paribus durius est, sic quoq; ex duriori enascitur principio. incipit enim aliquot inuicem distantibus surculis, [b] à dorsali medulla, ubi modò caluariam est egressura. Hinc in anteriora modicè tensum, & ipsius surculis in unum coëuntibus, per [c] foramen procidit, sibi priuatim exculptum. Simulatque uerò septimum id par caluariam superauit, [d] sexto cohæret pari, & [e] propagines aliquot dispensat [f] musculis qui à processibus stylum imitantibus principium ducunt. ex quorum numero est alter tertij paris musculorum ossi υ referenti peculiarium, isq; qui inferiorem maxillam deorsum trahit, & alius linguæ proprius. Septimum par hinc ad linguæ usque radicem descendens, in plures diducitur [g] soboles, quæ in linguæ musculos, & ossis υ referentis, & in omnes laryngis musculos superiùs non connumeratos implicantur, eorum'que musculorum motibus præsunt. Verùm præter illas soboles, septimum par non minimam ipsius portionem sexto pari neruorum cerebri ad linguæ radicem inibi [h] offert, sextum par illa portione adaugens.

a 1, 2 fi. ?, et 9, 14 fi. li. 7 O. b 1, 2 fig. E. c 3 fi. ca. 12 lib. 1 d. d 1, 2 fig. e. e 2 fi. f. f 4 mus. ta. Q, & 5 ta. H, I. & 1 2 fi. ca. 19 li. 2 F. g 2 fig. π. h 2 fig. o.

PRIMA

PRIMA TRIVM FIGVRARVM QVAE SVBSEQVENTIBVS CAPITIBVS communes habentur.

PRAESENS figura duabus modò conſequentibus tabulis, quæ neruorum à dorſali medulla prodeuntium nudam ſeriem oſtendunt, potiſsimum ſubſeruit. Hac namque ſola dorſalis medulla, quam uulgo nucham dicimus, ab ea ſede qua è cerebri baſi principium ſumit, ad extremum ipſius uſque finem, ex humiliori ſacri oſsis ſede procidentem delineatur.

A *Dorſalis medullæ initium è cerebri baſi pronatum.*

B *Hac ſede dorſalis medulla non amplius ſimplex deorſum ducitur, uerùm imaginem refert multorum funiculorum, qui ſimul commiſsi rectà tenduntur.*

3, 4, 5, 6, 7 *His characteribus neruorum radices notantur, à dorſali medulla priuſquam è caluaria labatur prodeuntium. Sunt autem radices hæ eorum cerebri parium, quæ ſingulis characteribus indicantur.*

D, 7 *A B ad D in ſiniſtro latere, & ad 7 in dextro latere dorſalis medullæ pars ceruicis uertebris contenta, et ſeptem quoque eius partis parium radices inſigniuntur.*

E, 19 *A D ad E in ſiniſtro latere, & à 7 ad 19 in dextro, dorſalis medullæ pars oſtenditur, thoracis uertebris complexa. Deinde eius quoque partis duodecim parium radices indicantur.*

F, 24 *Ab E ad F in ſiniſtro latere, & à 19 ad 23 in dextro uſque dorſalis medullæ pars notatur, lumborum occupans uertebras, à qua quinq; parium radices principium ducunt.*

G, 30 *Ab F ad G in ſiniſtro latere, & à 24 ad 30, in dextro dorſalis medullæ pars indicatur, ſenis ſacri oſſis oſsibus contenta, & ſex parium eius partis radices, adeò ut 7, & 19, & 24, & 30 ſua ſerie dorſalis medullæ neruorum triginta paria proponantur.*

H *Dorſalis medullæ extremum inconiugatum ab oſsis ſacri fine procidens.*

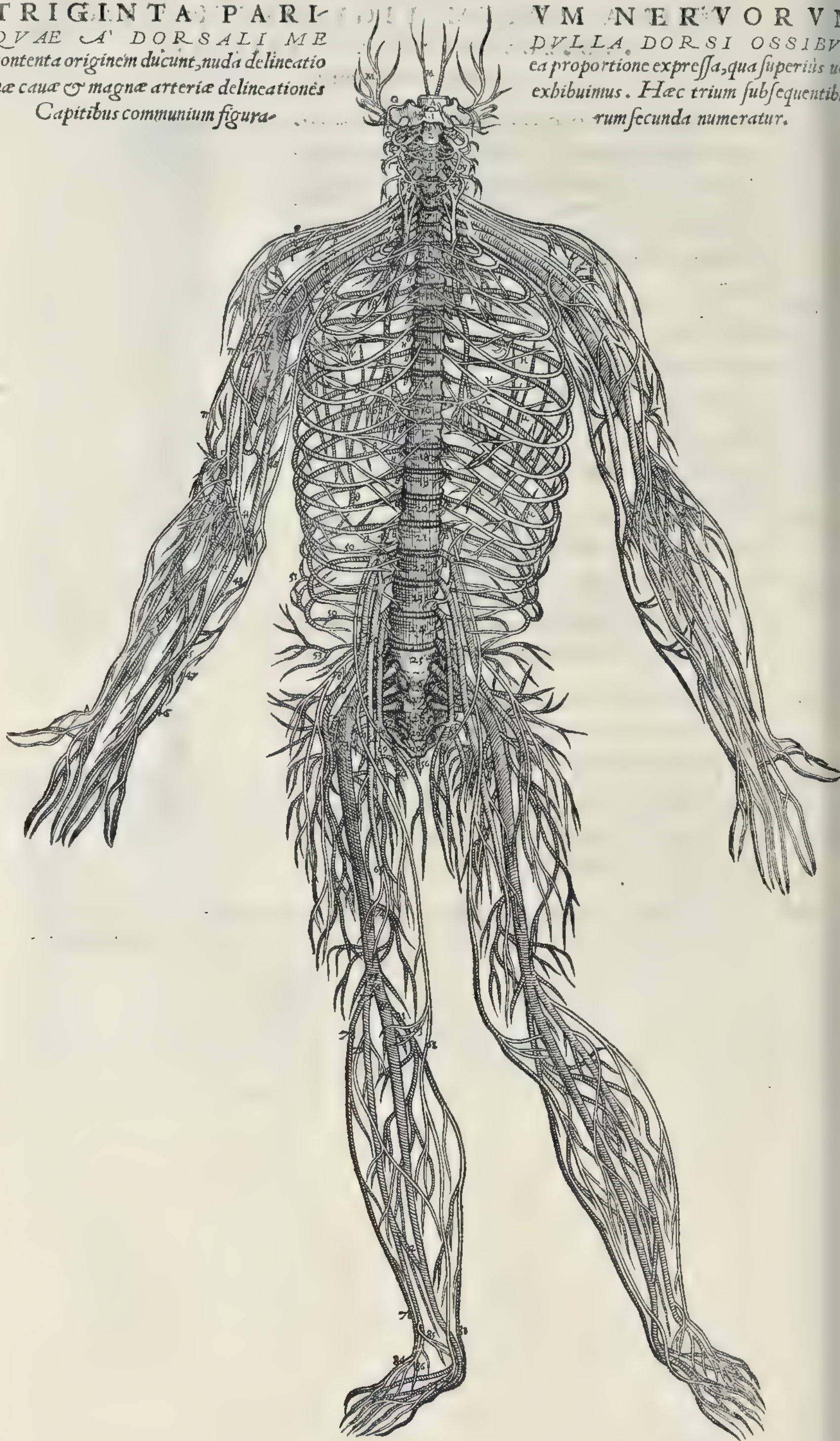
TRIGINTA PARIVM NERVORV

QVAE A DORSALI MEDVLLA DORSI OSSIBV

contenta originem ducunt, nuda delineatio ea proportione expressa, qua superius u

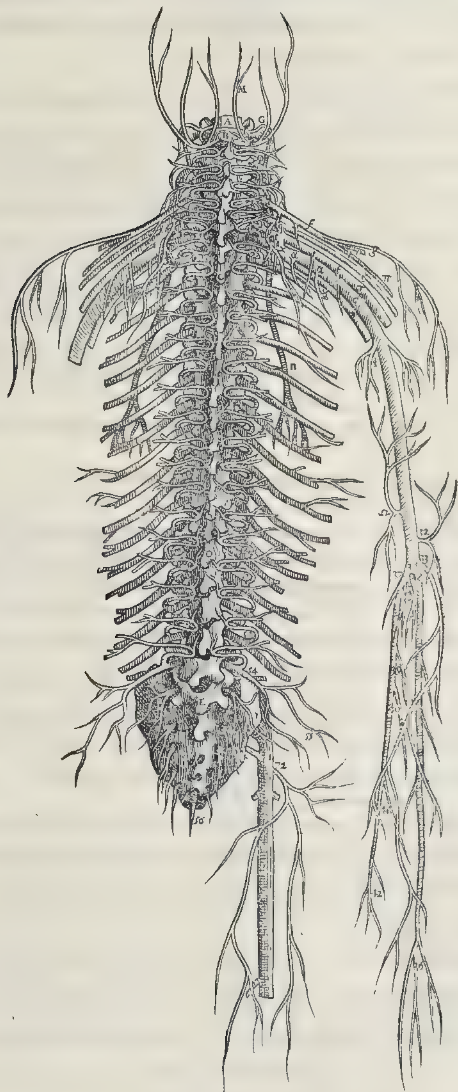
næ cauæ & magnæ arteriæ delineationes exhibuimus. Hæc trium subsequentib

Capitibus communium figurarum secunda numeratur.

TERTIA TRIVM FIGVRARVM SVBSEQVENTI *BVS CAPITIBVS COMMVNIVM, QVAE OSSIVM DORSI*

cõtextum posteriori facie ita commonstrat, atq; modò præcedens eundem anteriori facie oculis subijcit. Dein uniuersa dorsalis medullæ neruorum series hac figura depingitur, quæ superiori figura minus oculis subiacet, et cui characteres nõ satis cõmode illic ascribi potuere. Cæterùm in utrisq; figuris dorsalem medullam adhuc in dorsi oßibus repositã finximus, ut neruorum parium numerus & egressus in procinctu ocyus esset, quodq; iam dorsalis medullæ oßibus liberæ effigiem proposuimus.

CHARACTERVM DVARVM QVIBVS DORSALIS MEDVLLAE NERVORVM SERIES EXPRImitur figurarum Index.

QVONIAM præſens characterum index duabus figuris habetur communis, & nonnulli characteres utriſq; communes, alij peculiares ſunt, non inopportune has notas 1,2 pro characterum ratione illis ſubſcribam. et licet numeri characteres in figuris ſint obuij, illis ſubiungendis notis parum obſcuritatis acceſſurum arbitror.

A 1,2 *Dorſalis medullæ ſedes, qua primum uertebras ingreditur.*

1,2,3, 4,5,6,7.1 *Septem ceruicis uertebræ. His quoq; characteribus dorſalis medullæ neruorum paria deſignantur, quæ ad elatiorem ſedem eius cui numerus inſcribitur uertebræ ſpectant.*

8,9,10, 11,12,13,14,15,16,17,18,19.1 *Duodecim thoracis uertebræ.*

20,21,22, 23,24.1 *Quinque lumborum uertebræ.*

25,26, 27,28,29,30.1 *Sex ſacri oßis oſſa. os autem quod coccyx dicitur, hic non appinximus, quia ſpinalem medullam nõ continet, nullusq; neruus ab ipſo elabitur.* B 2 *Prima ceruicis uertebra.*

C 2 *Prima thoracis uertebra. atq; ita à B ad C ſeptem ceruicis notantur uertebræ.*

D 2 *Prima lumborum uertebra. à C uerò ad D duodecim thoracis uertebræ indicantur.*

E 2 *Principium oßis ſacri. unde etiam à D ad F quinq; lumborum uertebræ in conſpectum ueniunt.*

F 2 *Primi paris neruorum dorſalis medullæ iam in uertebris poſitæ poſterior propago.*

G 1,2 *Poſterioris primi paris propaginis ſeries. notatur autem præcipuè ramus ipſius trãſuerſum primæ uertebræ proceſſum accedens, inibi in muſculos aliquot digerendus, quos in Capitum contextus ſerie explicabimus, ne fortè neruorum dorſalis medullæ characterum explicatio alioquin prolixa, in immenſum excreſcat.* H 1 *Anterior primi paris propago.*

I 2 *Secũdi paris poſterior propago, atq; hoc etiã charactere eius propaginis minor ramus inſignit.*

K 2 *Poſterioris ſecundi paris propaginis craßior ramus.*

L 2 *Commixtio coitusúe tertij paris rami, S in prima figura notandi, cum ſecundi paris ramo K iam indicato.*

M, M 1,2 *Craßioris ſecundi paris ſeries ad uerticis & occipitij cutem.*

N 1 *Anterior ſecundi paris propago.*

3.1 *Tertiũ par.* O 1,2 *Poſterior tertij paris ramus retrorſum ad ſpinã ſecũdæ ceruicis uertebræ reflexus, ac inter muſculos uertebris hac ſede adnatos latitãs. Quando uerò ſpinã cõtingit, extrorſum fertur per mutuum congreſſum dextri lateris muſculorum ceruicis poſteriora occupantium cum muſculis ſiniſtri lateris. atq; hinc rurſus obliquè in latera ducitur. Hunc ſanè ductum omnium parium à tertio hoc, ad uigeſimum quartum uſq;, poſteriores rami imitantur.*

P 1 *Anterior tertij paris ramus, qui in quatuor dirimitur propagines. ac Q in priori figura pri-*
Q. *mam indicat muſculis ceruicem flectentibus inſertam. R in utraq; ſecundam propaginem, quæ*
R. *cum quarti paris propagine Y notãda cõgreditur. S in priori tertiam, quæ poſterioris ſecundi*
S. *paris propaginis grandiori ramo K notato inibi commiſcetur, ubi L in ſecunda figura ſcripſi-*
T. *mus. T in utriſq; quartam anterioris tertij paris rami inſinuat propaginem muſculis inſertã, qui tranſuerſis uertebrarum committuntur proceßibus.*

4.1 *Quartum par. Veritus ne characterum copia præſentes neruorum tabulas neutiquam profectò caſu partas, nec alijs plagio ſuffuratas obliteraret, quarti paris characteres in ſiniſtrum latus reieci, ut dextrum latus alioquin pluribus oneratum characteribus, hac ſaltem ſede liberum eſſet, ipſiq; quinti paris & ſubſequentium parium indices opportuniùs accõmodarentur.*

V 1,2 *Poſterior quarti paris ramus.*

X 1,2 *Anterior quarti paris ramus in ternas diremptus propagines. Y in priori figura indicatur, pri-*
Y. *ma propago, tertij paris propaginẽ R inſignitam admittens. a in eadẽ ſecunda propago in mu-*
a. *ſculos diſpẽſata, tranſuerſos uertebrarum proceſſus occupantes. b ſimiliter in priori tertia pro-*
b. *pago, quinti paris portionem e notandam, ad ſepti tranſuerſi nerui conſtitutionem accedens.*

5.1 *Quintũ par.* c 1,2 *Quinti paris poſterior ramus.*

d 1,2 *Quinti paris anterior ramus, ab ipſius interno latere ramulum muſculis ceruicem flectentibus exporrigens, qui inter d & characterem 6 eſt conſpicuus.*

e 1 *Propago anterioris quinti paris rami, maximam conſtituens portionem ſepti tranſuerſi nerui.*

f 1,2 Anteriori s

f1,2 Anterioris quinti paris rami propago, quæ inter musculos occultata ad summum perreptat hu
Γ,Γ. merum. Characteres illi in secunda hoc modo Γ, Γ conspicui, huius propaginis soboles notant, musculis scapulam attollentibus oblatas.

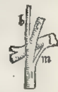
g1,2 Propaginis f notatæ ramus in cutem exporrectus, quæ summum integit humerum, & musculum quo brachium attollitur.

h1,2 Propaginis f notatæ ramus musculi brachium attollentis parti insertus, quæ à clauicula & summo humero, quà is clauiculæ articulatur, principium ducit.

i1,2 Propaginis quam f insigniuimus ramus, brachiũ attollentis musculi parti insertus, quæ à scapulæ spina exorditur: soboles autem rami i notati quæ in brachij cutem exporrigitur, cum brachij neruorum notis π & π in utraque figura indicabitur.

6.1 Sextum par. k 2 Posterior sexti paris ramus.

l,m Nescio qua incuria l & m in prima figura omiserim. num scilicet in apponendis characteribus eos præterierim, quum in sinistro latere fortaßis illos adhibitos arbitrarer: an uerò appositos sculptor non expenderit. Vtcunque sit, ad sinistrum latus e, tuo marte adscribes l, ut sexti paris anteriorem indices ramum. m uerò accommodabitur illi surculo, quem à sexto pari uersus n, hoc est septi neruum, deduci conspicis. Atque id figura hic inserta monitus, multò præstiteris facilius, quàm ego, delineationem fortè uitiaturus, & nihil interim promoturus, iam sculpta ac prælo subijcienda tabula l & m cæteris characteribus adijcere possem.

n,n1,2 Septi transuersi neruus ex tribus surculis b, e & m conflatus. Quod uerò utriusque lateris neruus & in priori figura & in posteriori obliquo ductu incedat, hinc fit, quòd intersepientes thoracem membranæ propter cordis inuolucrum quod inibi amplexantur, hac sede extuberant.

o,o1 Septi transuersi nerui in septum series.

p 2 Sexti paris ramus cauam scapulæ sedem petens, & uarijs oblatus musculis.

q1,2 Anterioris sexti paris rami cum proximorũ pariũ ramis implexus, portioq́ brachiũ accedens.

7.1 Septimum par.

r 2 Posterior septimi paris ramus, similiter atque alij huius sedis rami sparsus.

s1 Congressus septimi paris cum proximis paribus, qui neruos in brachium deducit.

t,t,t2 Propagines sunt septimi paris, seu potius nerui brachium petentis tertij, ac τ notandi, quæ in huius sedis musculos scapulam & brachium mouentes accedunt.

8.1 Octauum par, seu parium dorsalis medullæ in thoracis uertebris repositæ primum.

u2 Posterior octaui paris ramus.

x1,2 Octaui paris congressus cum septimo pari, à quo in brachium aliqui exporriguntur nerui.

y1 Octaui paris propago secundùm superiorem primæ thoracis costæ sedem ad pectoris usque summum prorepens.

α,α2 Surculi octaui paris, seu potius quarti brachium adeuntis nerui, qui in huius sedis musculos diffunduntur. 9.1 Nonum par. β 2 Posterior noni paris ramus.

δ1 Ne γ uicinum ipsi y offenderet, anteriorem noni paris ramum δ insigniuimus, hic quoque notantes eius rami propaginem primæ costæ exporrectam.

ζ1 Propaginis δ insignitæ surculi, in musculos thoraci hic instratos protensi. Verùm huiusmodi surculi in subsequentibus paribus exprimentur dilucidius.

10,11, 12,13,14,15,16,17,18,19.1 Paria neruorum à nono pari ad uigesimum usque notantur, quibus eadem penè propaginum, & potißimum ad costarum interualla est series.

η,η1 Surculi intercostalium neruorum sexti paris neruorum cerebri ramum augentes, qui sub tunica costas succingente costarum radicibus exporrigitur.

θ,θ,θ1 In dextro prioris figuræ latere rami notãtur, ab intercostalibus neruis in musculos uaria serie
ι,ι. excurrentes, qui thoraci insternuntur. Verùm in sinistro latere paulo expreßiùs eiusmodi ramos insigniui. Nam ι & ι ramos indicant in elatiorem partem exporrectos musculi brachium
κ,κ. pectori adducentis, cuius fibræ deorsum obliquè, ut & præsentes rami, porriguntur. κ uerò &
λ,λ. κ rami indicantur in humiliorem eius musculi sedem excurrẽtes, ac obliquè sursum reflexi. Por
μ,μ. rò λ & λ rami ostenduntur, obliquè descendenti abdominis musculo exporrecti. μ & μ rami insinuantur in musculum propagati, cuius ope brachium uersus dorsi humiliora ducitur. At

eiuſmodi uarij ſpectatuq; iucundiſsimi ramulorum ductus & inflexus ex ipſa potius ſectione, quàm hinc ubi omnes delineari nequeunt, obſeruandi ueniunt.

ν 1 In dextro latere ν ponitur, indicaturum nerui ſobolem papillæ elargitam.

ο,ο 1 Ramuli à decimooctauo pari & decimonono, principiũ accedẽtes muſculi femur mouẽtiũ ſexti.

π,π 1 Primus neruus brachium accedẽs, qui in externæ brachij ſedis cutẽ digeritur. Verùm in utraq; figura ρ ſecundus brachium ſubingrediens neruus erit, τ tertius, Φ quartus, * quintus, ϛ ſextus.

ρ 1,2 Secundus brachium petens neruus, quem Galeno plus ſatis tribuens, graciliorem quàm oportuit expreſsi, ſecus quàm in figura huius libri calci inſuta.

σ,σ 1 Secundi nerui propagines, quæ capitibus anterioris cubitum flectentium muſculi digeruntur.

τ 1,2 Tertius brachium accedens neruus. Quòd uerò ſecundus & tertius neruus paulò magis quàm natura ſe habent in brachij exteriora delineati ſint, in hoc factum putato, ut nerui inuicẽ in pictura magis quàm natura diſtantes, omnia ad amuſsim oculis ſubijciant.

υ 1 Tertij nerui propago in cutem excidens, inter muſculum pectori brachium adducentem, & eum qui brachium ſurſum ducit.

φ 1 Tertij nerui ramulus capiti oblatus, muſculi cubitum flectentium poſterioris.

χ 1 Tertij nerui propago, in cutem anterioris brachij ſedis diffuſa.

ψ 1 Hic congreſſus tertij nerui portionis cum ſecundo notatur. uerùm iam ſæpius obſeruauimus tertium neruum à ſecundo augeri, uti in figura etiam pinxi, quæ huius libri calci adhibetur.

ω 1 Secundus neruus poſt congreſſum ipſius portionis cum tertio neruo deorſum prorepens.

Γ 1 Secundi nerui ſurculus capiti exporrectus oblongi, & radium in pronum ducentis muſculi.

Δ 1 Nerui ſecundi ramus ſecundùm radium ad brachiale uſq; properans, ac externam primi pollicis internodij ſedem ſub cute inibi aſcendens, ubi humilius Δ reponitur.

Θ 1 Nerui ſecundi ramus, iam dicto ac Δ inſignito craſsior: qui mox in duas propagines, Λ nimirũ & Ξ diuiditur.

Λ 1 Rami quem Θ inſigniui elatior propago, ſub cute ſecundùm internum latus repens muſculi oblongi, & radium in pronum ducentis.

Ξ 1 Rami Θ inſigniti inferior propago.

Π,Σ 1 Inferioris illius propaginis Ξ notatæ duo præcipui rami, ſecundùm internam cubiti ſedem ad uolam uſq; frequenter exporrecti, quemadmodum & in dextra delineatum eſt manu.

Φ 1,2 Quartus brachium ſubiens neruus. Huius nerui propagines etiamſi accuratè in utraque delineatæ ſint figura, poſteriori tamen duntaxat characteres adhibiturus ſum, ne prior figura plus ſatis hic obfuſcetur.

Ψ 2 Quarti nerui propagines muſculis interdum extendentibus diffuſæ.

Ω 2 Quarti nerui ramus in cutem poſterioris brachij & cubiti articuli ſedis exporrectus.

32.2 Quarti nerui propago cutem accedens humiliori ſedi externi lateris brachij obductam.

33.2 Quarti nerui ſoboles in exterioris cubiti regionis cutem ad brachiale uſq; protenſa.

34.2 Diuiſio quarti nerui, quà iam externo humeri tuberculo inſidet.

35.2 Elatior dictæ modò diuiſionis ramus.

36.2 Elatioris rami 35 notati, in exteriorem pollicis, indicis & medij ſedem propaginum ſeries.

37.2 Demiſsior ramus diuiſionis 34 indicatæ, qui ulnæ exporrigitur.

38.2 Propagines commonſtrantur demiſsioris rami 27 inſigniti, quæ muſculis inſeruntur, ab externo humeri tuberculo initium ducentibus.

39, 40, 41. 2 His notis propagines notãtur demiſsioris illius rami qui ulnæ exporrigitur, quas offert triũ muſculorum initijs, ab externa ulnæ regione ſecundùm ipſius longitudinem pronatis.

42.2 Rami illius ulnæ exporrecti, ac 37 inſigniti finis, ac ſurculi, quos articulo brachialis cum cubito præbet.

* 1,2 Quintus brachium ingrediens neruus.

43.1 Tertij & quinti brachiũ accedentiũ neruorũ ſeries, in muſculos internã cubiti ſedẽ occupantes.

44.1 Tertij nerui ramus radio exporrectus, ac poſtmodum in internam ſedem pollicis, indicis & medij digeſtus.

45.1 Quinti nerui ramus ulnæ attenſus, & propagines deriuans internæ ſedi minimi digiti, & anularis, & medij.

46.1 Rami

Rami illius qui ulnæ attenditur, ac 45 insignitur, propago externæ sedi minimi digiti, & anu
46.1 *laris, & medij oblata.*
81,2 *Sextus in brachium pertinens neruus.*
47.1 *Sexti nerui finis, non procul à brachialis cum cubito connexu desinens.*
3,48.1 *Surculi paßim à sexto neruo in cutem, cui is exporrigitur, excurrentes.*
20,21, 22,23,24.1 *Quinq; paria neruorum è lumborum uertebris egredientium.*
9,49.1 *A uigesimo pari principium ducens ramus, cum seminali arteria ad testem exporrectus.*
0,50.1 *Series neruorum per abdominis musculos.*
51.1 *Rami à neruis qui abdominis musculis offeruntur, in musculum excurrentes, quo brachium uersus dorsi humiliora ducitur.*
2,522 *Posteriores rami neruorum è lumborum uertebris procedentium. Porrò ramuli qui in priori figura hos characteres 20, 21, 22, spectant, illi sunt qui ramum augent sexti paris neruorum cerebri costarum radicibus exporrectum, ac etiam ramuli sunt digesti in principium sexti femur mouentium musculi. Ramuli autem 23 & 24 spectantes, illi sunt qui musculis hanc dorsi partem flectentibus offeruntur.*
5,26, 27,28,29,30.1 *Sex sacri oßis neruorum paria. Ramuli illi qui numero proximi sunt, illi censentur, qui uesicæ & uteri quoq; ceruicibus implicantur, aniq; musculos pariter accedunt.*
53.1 *Primi paris oßis sacri, seu uigesimiquinti paris propago, internæ ilium oßis sedi, ipsisq; adeò abdominis musculis hinc ab ilium osse prodeuntibus exporrecta.*
54.2 *Vigesimiquinti paris propago, gibbum oßis ilium accedens, & musculis inibi cluniumq; cuti ramos offerens. Huc & à subsequentibus paribus ramuli pertinent.*
55.2 *Ramus est propaginis 54 insignitæ, qui hic musculis offertur.*
56.1,2 *Dorsalis medullæ terminus absq; coniuge, indiuisusq; procidens.*
57.1 *Primus femur subiens neruus.*
58.1 *Primi femoris cruris'ue nerui ramus cutem accedens.*
59.1 *Primi cruris nerui portio musculis implicita.*
60.1 *Secundus in crus prorepens neruus.*
61.1 *Secundi cruris nerui ramus, secundùm internam femoris & tibiæ sedem ad summum usq; pedem sub cute prorepens.*
62.1 *Rami 61 insigniti, in pedis summum distributio.*
63.1 *Rami 61 insigniti, notatu dignæ soboles cuti anteriorem genu sedem ambienti digestæ.*
64.1 *Secundi crus petentis nerui portio, femoris profundiora subintrans.*
65.1 *Portionis illius quam 64 notauimus ramus facilè primarius, ac quinto femur mouēti insertus musculo.*
66.1 *Tertius in femur pertinens neruus.*
67.1 *Tertij crus petentis nerui soboles, in musculos digestæ, pubis oßis foramen occupantes.*
68.1 *Tertij femoris nerui ramus in cutem exporrectus.*
69.1 *Tertij femoris nerui portio in alto permanens, & musculis implicita.*
70.1 *Præcipua modò dictæ portionis soboles musculo distributa tibiam mouentium secundo.*
71.1,2 *Quartus, idemq; craßißimus in femur procedentium neruus.*
72.1,2 *Quarti nerui propago in posterioris femoris sedis cutem magna ex parte diffusa.*
73.1 *Quarti nerui soboles in musculorum capita depromptæ, quorum origo à coxendicis oßis appendice pendet.*
74.1 *Quarti nerui ramus, primum quarti tibiam mouentis musculi portioni à femoris osse principium ducenti oblatus, ac mox in cutem excurrens, quæ inferiori sedi obducitur, posterioris regionis femoris & genu articuli.*
75.1 *Rami quarti crus petentis nerui, qui capitibus offeruntur musculorũ, ab inferioribus femoris capitibus principium ducentium.*
76.1 *Quarti nerui in duos craßitie impares ramos diuisio, quam inter humiliora femoris molitur capita.*
77.1 *Gracilior ac exterior dictæ modò diuisionis truncus.*

78,78.1 *Exterioris trunci propago, cutem subiens externæ tibiæ sedi obductam.*
79.1 *Exterioris trunci propago cuti subtensa, anteriorem tibiæ sedem ambienti.*
80.1 *Interior crassiorq; truncus magnæ quarti nerui diuisionis.*
81,81.1 *Interioris trunci propago cuti tibiam posteriùs integenti substrata.*
82.1 *Propago exterioris trunci, interiori trunco commixta.*
83.1 *Interioris trunci in pedis humiliori sede distributio.*
84.1 *Portio rami 78 notati, pedis superiora accedens.*
85.1 *Portio interioris trunci, quæ cuti exporrigitur anteriori sedi articuli obductæ, quo talus tibiæ articulatur.*
86.1 *Interioris trunci ramus, pedis superiora accedens, sed interim in alto latitans. Qua autem ratione interioris exteriorisq; truncorum series subinde uariet, in ipso decimiseptimi Capitis contextu sum explicaturus. Præter figuras, quarum modò indices expreßi, subsequentibus Capitibus mirè ea confert, qua præsenti libro colophonem additurus sum. Quamuis enim illa non ad hunc librum, sed ad Epitome sit parata, quia tamen postremam & fortè etiam ueriorem ipsam delineaui, non ab re me facturum duxi, eius notas aliquando in margine subsequentium Capitum ponere.*

DE DORSALI MEDVLLA, ET NERVOrum ab ipsa prodeuntium numero. Caput XI.

Dorsalis medullæ ab oßium medulla differentia.

ORSALIS [a] medulla neruorum modo substantiæ cerebri à qua originē sumit correspondens, quanto magis à cerebro recedit protenditurq;, tanto (neruorum etiam ritu) compactior duriorq; efficitur. Variat enim plurimum ab aliorum ossium medulla impensè humida, propemodumq; fluxili, siquidem hanc, & præcipuè ipsius substantiam molliorem pinguedini, uel adipi assimiles licet in ossium finibus nutriendi humectandiq; gratia asseruato. Quapropter ex hac nullum prorsus neruum neq; durum neque mollem exoriri reperies. Quinetiam præsens medulla nec cerebri, aut dorsalis medullæ inuolucris obtegitur, nec præterea ipsi adeò dignæ notatu arteriæ ac uenæ obtendūtur. Quapropter etiam nulla ratione cerebro & dorsali medullæ similis est, neq; ulla illi cum sensus organis aut musculis communio existit. Quum interim dorsalis medulla non paruam cum musculis communionem sibi uendicet. Quippe si rerum Opifex hanc non produxisset, duorum alterum subsequeretur, aut enim omnes corporis partes capite inferiores, ac à [b] neruis sexti paris neruorum cerebri propagines nullas admittentes, motu destituerentur arbitrario, tristantiumque sensu priuarentur: aut neruum in singulas partes à cerebro deriuari necessum esset. Verùm si motu carerent, tunc homo non amplius animal, sed lapideæ luteæue correspondere statuæ. A' cerebro autem in singulas partes exiguum & grandem neruum porrigere, artificis esset neruorum securitatem nihili pendentis. Nam non solùm gracilem neruum, ut qui rumpi confringique possit, longo progressu deduci non erat tutum, uerùm ne aliud quoddam ualidorum etiam organorum, & minus adhuc uenam aut arteriam. [c] Hæ enim ut dorsalis medulla à propria origine grandes amplæq; enascentes instar caudicis in progressu uariè discinduntur, & quum corporis partibus appropinquant, surculos singulis partibus offerunt, qui materiam ipsis à principio oblatam communicent. Vnde etiam satius fuit dorsalem medullam uelut fluuium aliquem, ex fonte nimirum cerebro effluentem, per eam sedem qua transit geniculatim neruos tanquam sensus & motus arbitrarij uectores [c] germinare, uti modò rerum Opifex probè est molitus. Cæterùm quando dorsalis medulla instar alterius cerebri omnibus propemodum partibus sub capite positis censetur, hanc quoq; oportebat similiter ac cerebrum [d] duro & ferendis iniurijs pertinaci munimēto, ac uelut propugnaculo cingi. Cuiusmodi uerò id sit, in primo libro, dum dorsi uertebrarum structurā prosequerer, abunde dictum est. Præterea duræ etiam membranæ dorsalem medullam amplexantur, [e] ijs omnino specie respondentes, quibus cerebrum obuoluitur, etiam si distantia inuicem non congruant. Crassam enim seu duram cerebri membranā à tenui in caluaria distare, gratia distentionis contractionisq; uasorum tenuis membranæ, & ipsius adeò cerebri, in septimo libro declarabitur. In uertebrarū autem finibus, ubi membranæ dorsalem medullam ambiunt, dura tenuem contingit. Atque hoc uno inuicem membranæ pugnant; ac eo præterea, quod tertium quoddam inuo-

Dorsalem medullam procreandi neceßitas.

Dorsalis quî munienda.

Oßibus.

Membraneis inuolucris.

a 1 figura.

b 1, 2 fi. ca... 2 &

c fig. cap. ... lib. 3 B fig... ca. 6. B, D ... f. fig. ca. ... A.

d figu. cap... 14 lib. 1.

e In prion... bus fi. li. ...

inuolucrum egregie ualidum nerueum'que duabus illis quæ dorsali obducuntur membranis, extrinsecus circunducatur. Neque profectò incassum hæc molitur Natura: quippe quum dorsalis medulla quædam cum cerebro obtineat communia, quædam peculiaria: in communibus quidem communis est fabrica, in peculiaribus autem propria ac differens. Sunt porrò communia, substantiam corporis similem habere, & neruorum esse principium. Peculiaria uerò, moueri quidem cerebrum, ac pulsare naturali quodam motu, non secus atque cor: & cerebrum interim immobili osse comprehendi, non moueri uerò dorsalem medullam uertebris quæ mouentur inclusam. Meritò itaque ipsis pari ratione, duæ membranæ, dura nimirum & tenuis, circumuoluuntur: una quidem præcipuè, ut colliget simul uasa quæ in eis excurrunt, & totam eorum substantiam utcunque mollem constringat: alia, ut inuolucrum efficiatur, & à circundatis ossibus muniat, ipsa'que etiam ossa & cerebrum & dorsalem medullam ambiant, uelut propugnaculum quoddam & murus, sufficiens citra noxam excipere impetum eorum quæ aut secare, aut frangere, aut aliter nocere possunt. Cæterùm quoniam cerebrũ tenuisq; membranæ uasa pulsant crassam membranã, tanto interuallo à tenui mẽbrana in caluaria priuatim distat, quantum ipsis dum dilatantur, suscipiendis sat sit. Quoniam uerò dorsalis medulla non pulsat, neque distenditur, utræ'que membranæ simul coëunt coalescuntq;, ne minimum quidem mutuò dissitæ. Porrò quod nullus qui sensu dignosci queat, motus capitis ossibus adsit, in uertebris uerò motus sit uarius, dorsali medullæ tertium id inuolucrum, cuius paulo antè meminimus, obductum uisitur. Nam nobis dorsum inclinantibus, ob id'que etiam dorsali medulla necessariò flexa tensa'que, hæc promptè nullo eiusmodi inuolucro succincta frangeretur. At dorsalem medullam unicam (uti & cerebri sedes, à qua [f] principium ducit, unica simplex'que est) iustè à Natura factam esse, neminem latêre arbitror, quum homini duo dorsa procreari fuisset planè ridiculum, atque ad plurimas actiones ineptum, quod'que dorsalis medulla ualidior per uertebras simplex, quàm gemina prorepat. Quàm uerò sit Galeni ratio uana, qua [g] cerebellum simplex esse docet, ut unica fieret dorsalis medulla, in septimo libro explicabimus. Quanquã sanè & hoc loco hominis medulla dorsalis ueniat expendenda, si quidem per [h] totam ceruicem & ad thoracis usque medium aliquando & inferiùs nonnihil, simplex ac indiuisa mollis'que adhuc deorsum fertur, neruos duntaxat geniculatim à se diffundens. [i] Quum uerò thoracis mediũ perrepsit, ut duris ac motui potissimùm seruientibus propagandis neruis idonea redderet, non simplex amplius, sed in innumeras secta soboles descendit, non aliter profectò quàm si frequentes multas'que tenuissimas chordulas simul rectà tensas membranæ cuipiam illigares, ac deinde per singula [k] foramina per quæ nerui prosiliunt, unam atq; alteram chordulam ex mutuo illo connexu tantisper distribueres, quousque unica tantum superesset chordula, dorsalis medullæ fini respondens. Ad eum nanque modum dorsalis medulla in neruos absumitur, qui per foramina in uertebris exsculpta elabuntur. Quanto autem artificio hæc concinnata sint, partim in primo libro exequutus sum, partim uerò in sequentibus Capitibus recensere conabor. Cæterùm nerui, quos dorsalis medulla per uertebras ducta, ac paulatim in progressu gracilescens distribuit, resectionis professoribus sexaginta, & interdum quinquaginta octo enumerantur, modò triginta, modò uiginti nouẽ complexi paribus. A' dorsalis enim medullæ [l] sede septem ceruicis contenta uertebris, septena exiliunt paria. A' medullæ autem [m] sede per thoracis uecta uertebras, duodena dependent paria: [n] à quinis autem lumborum uertebris, quina: [k] ab osse sacro sena. quamuis interim quinque inferiora ossis sacri neruorum paria, si quando id sex efformetur ossibus, quodammodo [o] gemina dici possint, quum nerui utrinque antrorsum & retrorsum ducantur ab una radice uix enati. Dorsalis uerò medullæ [p] terminus ex osse sacro procidens, neruus non censetur, neque in ramulos qui neruorum nomen merentur cessat.: quanquam aliquando illum iam ex sacro osse decidentem in tres impensè breues surculos diffundi uiderim, tunc sacro osse quinque solum ossibus conformato. In canibus autem & alijs animalibus, pro dorsi ossium numero neruorum dorsalis medullę parium frequentia quoque differt. Vt nihil de Galeni libris de Partium usu sententia dicam, quando os sacrum quatuor tantum ossibus formari arbitratus est, nullum'que aliud os illis subijci scriptum reliquit. Ex illa enim sententia colligere promptissimum est, quàm aliorum Anatomicorum placitis, dum illos libros nobis tradidit, anxiè institerit, quam'que inuicem consona nobis scripta reliquerit.

Quæ dorsalis cum cerebro habeat cõmunia, & quæ sibi peculiaria.

Dorsalis cur unic...

Li. 8. de Vsu partium.

Vbi dorsalis ueluti e multis funiculis corpingitur.

Quot ... dorsalis ... dantur.

...fi. cap. 2 ... uersus E.

... 11 fi. li. 7.

... 1 fig. à B ad C.

... 1 figu. sub C ad H.

... fi. cap. 14. lib. 1 Q.

... 1 fi. à B ad ... aut cha. 7.

... 1 fig. à D ad E. aut à ... char. 7 ad 19.

... 1 fig. ab E ad F, aut à ... char. 19 ad 24.

... 1 fig. ab F ad G. aut ... char. 24 ad 30.

Pete id ex ... & 3 figu. ... 1 fi. H. 2, 3 ... fi. cha. 56.

SEPTEM NERVORVM PARIVM E CERuicis uertebris prosilientium series. Caput XII.

MODO hactenus[a] memoriæ non exciderit primæ ceruicis uertebræ cum occipitis osse, & secundæ item uertebræ cum prima superiùs traditæ articulationis species, meritò in præsentia Naturæ prouidentiam sedulò admiraberis, quæ primo ceruicis pari, & secundo, non cæterorum ceruicis aut thoracis neruorum ritu, sed peculiari quodam, duarum primarum uertebrarum articulationibus impedita, uiã insculpserit, ac duos utriusque paris, quemadmodum & in sacro osse utrinque machinata sit exortus: unum quidem anteriori corporis sedi, alterum uerò posteriori exporrigens.

Quam uiam Natura primo parauerit pari.

Quippe ut * posteriori primi paris propagini concinnè uia præpararetur, Natura in primæ uertebræ eminẽtiori sede ad radicẽ posterioremq; regionẽ ipsius cum capite articulationis [b] sinum cælauit, atq; hîc etiã occipitis ossi [c] sinum insculpens foramen effecit primæ ceruicis uertebræ, ipsiq; occipitis ossi cõmune. Ne si fortasse integrum foramen tenui illi uertebræ (uti in canibus, quibus grãdior est uertebra, euenit) insculpsisset, ipsa quum alioquin magno indigeat robore, multis perforationibus inualida redderetur. Quinetiam quo foramen id arctius esse possit, Natura posteriorem primi paris exortum gracilem effecit, eumq; in musculos duntaxat distribuit, [d] qui à prima ceruicis uertebra in occipitis os inseruntur, & [e] eos qui ab occipitij osse in transuersos eius uertebræ processus implantantur: aut, ut clarius dicam, in quarti & quinti musculorũ caput mouentiũ parium musculos, præsens propago spargitur. ac dextra quidem propago in dextri lateris deperditur musculos, sinistra antẽ in sinistri: quod etiã tota neruorũ serie semper, nisi aliud addidero, subaudiri uelim. Cæterùm ab hoc posteriori primi paris exortu seu propagine [f] surculus etiã deducitur in principium [g] musculi à transuerso primæ ceruicis uertebræ, & aliquot subsequentium uertebrarum principium sumentis ac scapulam sursum attrahentis. [h] Altera primi paris propago non semper conspicua, nimis quàm gracilis est, atque ab anteriori dorsalis medullæ regione enata, excidit inter primam ceruicis uertebram & occipitis os, iuxta latus [i] teretis ligamenti secundæ uertebræ processum (quem denti assimilamus) occipitio colligantis. Hæc propago uti gracillima est, ita etiam mox in [k] musculos absumitur, qui anteriori uertebrarum sedi obnati, dorsum mouentium primum par recẽsentur.

Secundi paris egressus et series.

Secundum neruorum par, quando prorsus ex lateribus subsequentium parium modo pronasci nequiuit, utpote ab articulatione duarum superiorum uertebrarum offendendum, aut quòd si foramen inibi uertebris esset insinuatũ, articulationis robur omnino infirmaretur, Natura uertebrarũ noxam fugiens, secundũ par ut frequentiùs, binis exortibus seu propaginibus exoriri operæprecium putauit. ac [l] posteriorem propaginem, quæ [m] anteriori longè est crassior (quanquam & ipsa gracilis uisitur) per latera posterioris secundæ uertebræ processus, quem spinam uocamus, eduxit, ibidem opportunissimũ tutissimumq; [n] iter (uti in primo docuimus libro) machinata. Præsens propago quum utrisq; primi paris propaginibus crassior sit, in plures quoq; diuiditur ramos. Simulatq; enim prodijt, in duos crassitie impares [o] discinditur, ac [p] crassior à prioribus quodãmodo ad posteriora sursum transuersim tendit, ex spinæ nimirũ secũdæ uertebræ lateribus, uersus spinæ medium, ubi mutuus est utriusq; lateris musculorũ posteriorem ceruices regionẽ occupantiũ congressus. Ramus iste tertij paris [q] sobole huc exporrecta [r] coauctatus, ac ex dictorũ iam musculorũ medio in exteriora prolapsus, contrario penitus ductu ex posterioribus sursum in priora ad caput contendit, atque inibi in uniuersam capitis cutem tam quæ circa aures, quàm quæ post aures ad uerticis usque summum habetur, [s] surculos spargit. Huius rami progressus accuratè propter subsequentium parium seriem uenit perpendendus. [t] Ab illis enim paribus rami à uertebrarum lateribus ad ipsarum spinas pertingũt, & hinc rectà extrorsum per mutuum musculorum utriusq; lateris cõgressum, & rursus hinc à spinarum seu posteriorum processuum apicibus, dorsiq; medio antrorsum seu uersus corporis latera ascendunt, & in musculos digeruntur à spinarum apicibus principiũ ducentes, uti subsequens neruorum series ordine doctura est. Cæterùm posterioris secundi paris propaginis minor [u] ramus in proximorum musculorum principia diuaricatur. sunt autem illi tertij & sexti paris [x] musculi, eorum quos capitis motibus præesse diximus. [y] Anterior secundi paris propago admodum gracilis, ab anteriori dorsalis medullæ sede originem mutuatur, atque [z] inter secundam & primam elabitur uertebram ad latus radicis, eius secundæ uertebræ processus, quem denti comparamus. Digeritur autem hæc propago mox in [a] musculos anteriori ceruicis uertebrarum sedi adnatos, qui primum par musculorũ dorsi motus autorum constituunt. [b] Tertium

neruorum

a Hanc si opus erit, ex figuris ca. 15 li. 1 repararabis.
* 3 fig. F.
b 3, 11 fi. ca. 15 li. 1 V.
c 1 fi. eiusd. cap. H.
d 14 musc. ta. G, F.
e 14 tabula H, I.
f 2, 3 fig. G.
g 13 muscu. ta. Q.
h 2 fi. H.
i fi. ca. 30 li. 2 I.
k 8 mus. ta. A, B.
l 3 fi. I.
m 2 fi. N.
n 10, 11 fig. ca. 15 li. 1 r. sinus autẽ
o 4 fig q. & 6 fig. p.
o ad I 3 fig.
p 3 figu. K.
q 2 fig. S.
r 3 fig. L.
s 2, 3 fi. M, M.
t Petes hæc ex 3 figuræ medio.
u 3 fi. super & ad sinistram I.
x 14 musc. tabu. A, B. K, L.
y N.
z 11 fi. cap. 15 li. 1 m ad latus r.
a 8 ta. A, B.
b 2 fi. cha. 3.

neruorum à dorsali medulla prodeuntium par ex[c] communi foramine secundæ ceruicis uertebræ & tertiæ procidit, mox ab egressu in duos discissum ramos.[d] Posterior retrorsum flectitur, ac inter musculos ceruicẽ[e] extẽdentes, qui dorsum mouentiũ septimus & octauus enumerãtur, ac deinde inter caput mouentium[f] secundum par occultatus, ad secundæ uertebræ spinam contendit, atque hinc ex mutuo musculorum posteriorem ceruicis sedem occupantium concursu in posteriora excidens ad ceruicis properat latera,[g] musculo suffultus, qui ex carnea constitutus membrana buccarum motus opifex censetur.[h] Anterior aũt tertij paris ramus, in quatuor spargitur propagines, ac[i] prima musculos dorsum mouentium primum ac secundum implicat.[k] Secunda propago decliuis ducta, quartum adit neruorum par, cuidam ipsius surculo commiscenda, in dictos nuper musculos absumpto.[l] Tertia autem sursum contendit, ac posterioris secundi paris propaginis ramo in uerticis cutem excurrenti congreditur, unà cum illo (uti prius dictum est) dispergenda.[m] Quarta autem tertij paris anterioris rami propago in[n] musculos digeritur, qui transuersis uertebrarum processibus connati, ceruicem in latera mouent: &[o] eum pariter qui à transuersis uertebrarum ceruicis processibus principium ducens, scapulam sursum uellit.[p] Quartum ceruicis neruorum par è communi tertiæ & quartæ uertebrarum foramine excidens, tertio pari similiter in duos partitur ramos.[q] Posterior aliorum qui retrorsum ad spinam inter musculos occultati reflectuntur modo, uersus tertiæ ceruicis uertebræ spinam contendit, in progressu illis quibus intertexitur musculis, surculos diffundens. Quãdo aũt spinam contingit, per mutuum elabitur congressum, musculorum posteriorem ceruicis regionem occupantium, atq; hinc in latũ membraneũq; digeritur musculum buccarũ motus autorẽ præcipuũ.[r] Anterior aũt quarti paris ramus, ternas educit propagines, ac[s] unã promit, cui tertij paris[t] propago commiscetur, quæq; in musculos deperditur stomacho substratos, ac ceruicem flectentes.[u] Secundam uerò propaginem in musculos distribuit uertebrarum lateribus adnatos: cuiusmodi sunt quorum beneficio ceruix in latera ducitur, ac is qui à transuersis colli uertebrarum processibus principium ducẽs, scapulam sursum allicit.[x] Tertia propago duabus nuper dictis gracilior, decliuis fertur, cum quinti paris[y] sobole congressura, ac simul cum illa et sexti paris[z] propagine septi transuersi[a] neruũ constitutura.[b] Quinto pari, quod prædictus quatuor succedit, quinta uertebra cum quarta uiam præbet: ipsum uerò similiter atq; quartum in duos discinditur ramos, ac[c] posteriorem ad spinarum apices retorquet, eodem prorsus modo digerendum, quo posteriorem quarti paris ramum digeri diximus. At[d] prior anteriorue quinti paris ramus, primùm[e] sobolem spargit musculis ceruicem flectentibus. dein[f] grandiorẽ depromit, qui deorsum repens ramulos utriusq; uicini paris, quarti nimirum & sexti excipit, & illis adauctus,[g] neruum[h] septi transuersi efformat, qui præcipua quinti paris constat propagine, & exigua sobole quarti paris, & item exigua sobole sexti. Interdum uerò & septimi paris surculus septi transuersi neruo accedit, at tunc quarti paris soboles ipsi nulla offertur. Atq; hæc sanè regio admodum industriè septo trãsuerso neruos elargitur. Variat enim id à cæteris musculis non figura solùm, uerùm & functione. Orbicularis enim formæ (uti in secundo recensuimus libro) uisitur, & situ obliquo donatur. Mox caput ipsius à quo fibræ dependent, non ut quispiã arbitraretur, ex pectoris osse, aut costarũ cartilaginibus, aut uertebrarum corporibus educitur, sed in media totius septi regione, quæ neruosa est, id consistere nobis persuasum habemus. Ac proinde neruos fibris illis motum largituros, eò prorepere ab alto operæprecium fuit, ut in uniuersam ipsius sedem suam uim ex æquo diffunderent. Si uerò Natura neruos septi partibus, quæ pectoris ossi, costis & uertebris connascuntur, inseruisset, septi finis in ipsius medio haberetur: quũ neruos in musculorum initia potius quàm fines exporrigi, Anatomes professoribus axioma sit. Atque hac ratione septum duntaxat neruos à ceruicis uertebris mutuatur. longo enim progressu eos ducere, quum possent ex proximis sedibus emitti, Opificis esset ignorantis, quid magis in fabrica conduceret. Hac igitur occasione septo sublimes transmittuntur nerui, uniuersum thoracem perreptantes. Ne uerò in progressu periclitarentur, eos intersepientibus thoracem membranis adnexuit, unum neruum singulis membranis exteriùs firmans. Neq; profectò minorem cõditoris industriam arguit,[i] id quod adhuc anterioris quinti paris neruorum ceruicis est reliquum, atq; in[k] musculũ præcipuè inseritur, cuius auxilio brachiũ attollimus. Hic enim quia ingens grauéq; membrũ impensè sursum attollere debebat, forti ualidoq; indigebat neruo, quem Natura ipsi securissimè à commemorata quinti paris portione deduxit. Natura enim ab hac portione[l] ramulos quosdam porrigẽs[m] musculis scapulam attollentibus, primùm ab externo huius portionis latere[n] neruũ deriuat, qui foràs emergens, atq; in multas scissus soboles cutem implicat, qua attollens brachium musculus integitur. Deinde reliqua portio in profundo recondita, simulatque scapulæ ceruici appropinquat, in duos magnitudine

Tertij paris series.

Quarti paris series.

Quinti paris series.

Septi transuersi neruorũ constitutio.

Reliquum anterioris rami quinti paris.

gnitudine impares partitur ramos.[o] Anterior, qui & gracilior eſt, ſub ſummi humeri cum clauicula[p] connexu porrigitur, & muſculi brachium attollentis parti ſoboles ſpargit, quæ à ſummo humero & clauicula inibi principium ducit. Atque hic ramus cuti nullum exporrigit ſurculum, niſi interdum extremè gracilem, aliquouſque[q] humeraria uena concomitatum.[r] Poſterior uerò eius quinti paris portionis, quam in profundo reconditã decliuem ferri diximus, ramus qui anteriori craſſior eſt, poſtquã gracilem exprompſit ramulum[s] muſculo hinc à ſcapula ſurſum ad os *v* referens proficiſcenti, inſidet[t] foramini inſtar ſemicirculi in ſcapulæ elatiori coſta exſculpto. In hoc foramine poſterior hic ramus uena quoque & tenui anteria concomitatus, mox propaginem diffundit[u] muſculo ſinum occupanti, quem inter ſcapulæ ſpinam & elatiorem ipſius coſtam haberi ſcripſimus. Inſuper in muſculi brachium attollentis ſedem digeritur, à ſcapulæ ſpina & ſummo humero pronatam. Verùm hic ramus in præſentem muſculum non totus exhauritur, ſed[x] ſurculo quopiam cutem brachij externæ ſedi obductam adit, quem ſecundùm exterius latus[y] inſertionis ramus ille ab alto tranſmittit, quam muſculus is brachium attollens in humerum molitur. Eadem ſanè induſtria & à ſuccedentibus neruorum paribus ſeu neruis in brachium progredientibus ad muſculos ſcapulam mouentes,[z] nerui tranſmittuntur, qui omnes intimis muſculorũ ſedibus potiſſimùm inſeruntur. Cæterùm nunc tempeſtiuũ eſt, ſexti & ſeptimi pariũ ſeriẽ ſermoni ſubijcere.

o 2,3 fig. b. p ult. fi. l b. 1 Q ad λ. q fi. ca. 6 li. 3 a,4. r 2,3 fi i. s 5 muſ. ta. R,S. t 1,3 fi. cap. 21 lib. 1 a. u 12 tab. H, H. x 2,3 fi. π. y 10 muſc. tab. inter P & d. z 3 fig. t, b, κ, π.

Sexti paris ſeries.

[a] Sextũ par ſub quinta uertebra excidens, eadẽ cũ cæteris paribus ſerie ad ceruicis muſculos[b] poſteriorẽ ramũ diſpenſat, tũ eos qui ceruicis & capitis præſunt motibus, tũ illorũ capita[c] qui reſpirationis opifices ex ceruice thoracẽ accedũt, quanquam & hi potiſſimũ ipſorum neruos à ſeptimo pari & octauo quoque ſeu primo thoracis pari mutuentur.[d] Anterior autem ſexti paris portio, poſtquam[e] neruum exprompſit, qui quinti paris portioni ad neruum ſepti tranſuerſi conſtituendum permiſcetur, cum contiguis paribus, ſeptimo nimirum & octauo[f] coit, & uariè rurſus diſſcinditur, neruos unà cum proximis partibus efformatura, qui in manum contendunt. Priuatim uerò præter cætera ceruicis paria, ſextum par[g] portionem notatu dignam deorſum ad ſcapulæ cauum tranſmittit, & rami quoque tum ab hoc, tum & à cæteris coniugijs ad muſculos digeruntur, qui ſcapulam ſurſum ducunt. Validis enim & magnam molem attollentibus muſculis uarias quoque ac frequẽtes neruorum propagines inſeri, quàm maximè rationi eſt conſonum.

a 2 fig. cha. 6. b 3 fig. k. c 11 tabu. F. d 2 fig. l. e 2 fi. m ad e ad conſtitutionẽ n. f 2,3 fi. q. g 3 fig. p.

Septimi paris ſeries.

[h] Septimi etiam paris ex communi ſextæ et ſeptimæ ceruicis uertebrarum foramine prolabentis, magnus cum duabus proximis coniugationibus ſexta uidelicet & ſeptima[i] congreſſus perficitur, atque huius potiſſima portio in manum fertur. Ab hoc enim pari & quinto & ſexto ceruicis, & primo & ſecundo thoracis uertebrarum omnes manus nerui propagantur. Qua autem ſerie illi digerantur, peculiari Capite perſequar, modò interim adhuc addens, ſeptimum par interdum ramulum ſepti tranſuerſi neruo offerre, & perpetuò[k] ramum in poſteriora ad ſpinam ducere, qui præter cęteras propagines in muſculos poſteriori ceruicis ſedi inſtratos digeſtas, aliquot etiam offert[l] lato membraneoque muſculo, qui buccas mouet, atque ex carnea membrana conſtituitur. In hunc enim muſculum à quinti paris neruorum cerebri[m] propagine per[n] cæcum foramen excidente, ac dein ab omnibus paribus uertebrarum ceruicis (ſi primum excipias) ſoboles pertingũt, uniuerſę ſecundùm muſculi fibrarum ductum exporrectę, ac proinde etiam ad uenas & ligamenta multifariam (ut ductum illum ſeruent) reflexę, ac cuti etiam communicatæ.

h 2 fig. cha. 7. i 2 fi. ſ. aut potius ſpectaſi. ca 14 aut ult. fig. k 3 fig. r. l 3 muſ. tab. r. m 1,2 fi. ca. 2 c. n 2 fig. ca. 12 lib. 1 b.

SERIES DVODECIM PARIVM NERVOrum dorſalis medullæ, thoracis complexæ uertebris. Cap. XIII.

Primi paris thoracis, ſeu dorſalis medullæ neruorum octaui ſeries.

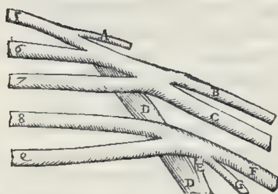
PRIMVM thoracis neruorum[a] par, inter ſeptimam ceruicis uertebrarum et thoracis primam, quinque humiliorum ceruicis parium modo exiliens, ſuperioribus dorſalis medullæ neruorum paribus comparatum, opportunè octauum nuncupabitur. Hoc itaque ſimulatque excidit, in duos impares diductum ramos,[b] poſteriorem, qui & gracilior eſt, retrorſum ad ſpinam inter muſculos uertebris hîc adnatos reconditũ detorquet, à quo in progreſſu ſurculos accipit radix[c] muſculi à prima thoracis coſta in trãſuerſos ceruicis uertebrarum proceſſus inſerti, ac ceruicem in latus (uerſus anteriora tamen magis) inclinantis. Dein & qui ceruicis capitisque in poſteriora motibus præficiuntur muſculi, ab hoc ramo octaui paris ſurculos adipiſcuntur. Quod autem eius rami ſeptimæ ceruicis uertebræ ſpinam contingit, extrorſum ducitur: & rurſus tranſuerſim à ſpina abſcedens, propagines offert humiliori ſedi eius[d] muſculi qui ſcapulam mouentium ſecundus ac maior enumeratur. Inſuper &[e] muſculo ſcapulæ baſi inſerto, ſcapulamque ad dorſum trahenti, ac demum illi

a 2 fig. cha. 8. b 3 fi. u. c 8 muſ. ta. C. 14 ta. N. d 9 muſ. ta. r, Δ. e 10 ta. r.

f 11 ta. F. [f]illi quem hominis thoracē mouentiū tertium recēsuimus. At anterior octaui paris ramus, po-
g 2,3 fi. x. ſteriori longè inſignior, ſeptimi, ſed magis adhuc interdū noni paris nō minimā portionē cum
h 2 fi. y. ipſo congredientem [g] ſuſcipit, totusq́ue uariè uicinis paribus commixtus, ſi [h] unicam ipſius dem-
pſeris propaginem, in manus fertur. Ex demiſsiori nanq́ue ipſius ſede ubi iam proximis paribus
ſe commiſcuit, propaginem antrorſum emittit, quæ ſecundùm primæ thoracis coſtæ ductum
4 muſ. tabu d. ad pectoris oſsis uſq́ue ſummum perlata, in progreſſu ſurculos diſpenſat thoracis [i] muſculo à cla-
uicula in primam inſerto coſtam. Præterea huius propaginis terminus in illos digeritur mu
k 4 tab. ⊖. ſculos, qui à pectoris oſsis ſummo principiū ducentes, ſurſum exporriguntur, [k] tum ad mamil
4 ta. S, aut T. larem capitis proceſſum, [l] tum ad os υ imagini comparatū, & [m] ad laryngis cartilaginem ſcuto
m 5 tab. P. non abſimilem. quanquam interim & his muſculis à ſexto pari neruorum cerebri [n] ſoboles of-
2 fig. cap. 2 k, k. ferantur, ut & à primo intercoſtali neruo, quem mox noni paris [o] propaginē eſſe dicam. Quæ
o 2 fi. δ. autem octaui paris in manum fit ſeries, cùm reliqua manus neruorum explicatione perſequar,
id & hoc loco ſubiungens, ab octauo pari, ſeu potius quarto manum petente neruo, quum is
p 3 fi. α, α. alam accedit ex poſteriori ipſius regione etiam [p] ramos pullulare, in cauam ſcapulæ regionem
2 fig. cha. 9. digeſtos. [q] Nonum par inter primam & ſecundam thoracis uertebras originem ducens, octa- *Noni paris ſeries.*
r 3 fi. β. ui quoque paris ritu [r] ramum in poſteriora ablegat, ſimili quodammodo ratione atque poſte
rior octaui paris ramus digerendum. Deinde non minimam ſui partem octauo porrigens,
s 2 fi. δ. uti ſuo dicam loco, in manum fertur. [s] reliquam uerò ipſius portionem primo coſtarum inter-
uallo offert, quæ ſecundùm primæ coſtæ ductum ad pectus uſque fertur in progreſſu, ut & re
liqui coſtarum interuallis exporrecti nerui, ſoboles diffundens in muſculos thoraci incum-
2 fig. cha. 10, etc. uſq́ue ad cha. 20. bentes. Porrò [t] decimum, undecimum, duodecimum, & reliqua ad primum uſque lumborum, *Reliquorum parium è thoracis uertebris proſilientium ſeries.*
ſeu uigeſimum par, ſubſequentia, eadem quodammodo ſerie digeruntur. Quippe omnia mox
atque è uertebrarum lateribus exiliere, bipartitò ſcinduntur, ac minor graciliorq́ue ramus retror
ſum ad uertebrarum ſpinas detorquetur, inter muſculos uertebris adnatos latitans. Sunt uerò
illi, quos dorſi & thoracis motibus hîc præeſſe retulimus. Videlicet humani thoracis motorū
12 muſ. ta. △. [u] quartus, in canibus uerò & ſimijs ſextus: deinde dorſum mouentium ſexti paris [x] alter, mox et
x 13 ta. Γ. [y] alter octaui paris, & circa ſuperiores thoracis uertebras alter [z] primi, & [a] ſecūdi paris caput mo
14 ta. Y. uentium, & [b] alter tertij paris, & [c] alter quoq́ue quarti paris muſculorum dorſum priuatim mo-
z 12 ta. Γ, uentium. In hos enim muſculos thoracis neruorum poſteriores rami ſparguntur: ueruntamē
13. tab. A, etc. ad F. in illos tantum non abſumuntur. ac quum iam ſpinarum attigere apices, extrorſum properāt,
b 13 ta. H. inter mutuum dextri ſiniſtriq́ue lateris muſculorum congreſſum procidentes, atque in muſculos
14 tab. O. poſtmodum digeſti, qui ab illarum quas contingunt ſpinarum apicibus principium mutuan
tur: è quorum claſſe (præter aliquot nuper commemoratos, præcipuè autem alterum primi pa-
10 tabu. Γ. ris muſculorū caput mouentium) ſunt, [d] muſculus ſcapulam ad dorſum trahens, totiq́ue ſcapulę
9 tabu. △. baſi inſertus: & [e] humilior pars eius muſculi, quem ſecundum ſcapulā mouentiū enumeramus,
11 tabu. △. ac monachorū cucullis cōferimus, qui hac parte ſcapulā deorſum uellit, mox humani thoracis
10 tab. ⊖. motus opificum [f] quintus, & [g] is etiam qui brachium deorſum dorſo adducit. Et præterquàm
quòd à poſterioribus horum parium ramis ſurculi in muſculos digerātur, etiam aliquot in cu-
tem dorſo inſtratam contendunt, at minus frequentes quàm nerui in manus, aut pectoris, aut
2 fig. κ, κ. colli cutem pertingentes. Cæterùm anteriores præſentium parium rami [h] ſurculos offerunt ſex
fi. ca. 2 h. fi. ca 6 li. ti paris neruorum cerebri [i] ramo ſub tunica coſtas ſuccingente coſtarum radicibus exporrecto,
3 G, G. illisq́ue ſurculis adaucto. Dein præſentes rami coſtarū exporriguntur interuallis, [k] uena itemque
fi. ca. 12 li. [l] arteria concomitati, & proprio [m] ſinu coſtarum interiori inferiorique ſedi inſculpto uecti, ſecun-
3 k, k. dùm coſtarum ductum in anteriora properant. Rami enim ueris exporrecti coſtis, ad pectoris
1, 4 fi. ca. 19 li. 1 K, uſque os pertingunt: rami autem ſecundùm ſpurias delati coſtas, haud unà cum illis ceſſant, ue
2 fi. θ, θ, θ. rùm in abdominis uſq́ue anteriora ſuper peritonæum repunt. Ab his ramis in progreſſu [n] ſparſa
in characteres late- admodum propaginum ſeries in muſculos thoraci adſtratos diffunditur, è quorum numero
s ſiniſtri figuræ 2. [o] ſecundus eſt thoracem mouentium, & [p] qui brachium pectori admouet, & [q] qui ſcapulam pe-
ctori adducit, & [r] qui brachium deorſum uellit, & [s] obliquè deſcendens abdominis muſculus.
7. tabu. L. In hos enim muſculos propagines ab intercoſtalibus neruis offeruntur, ſingulę tanta induſtria
p 3 tab. △. q 5 tab. Γ. ad coſtas, & uenas, ac arterias, & ligamenta reflexæ, ut ad amuſsim muſculorum quibus porri-
10 tab. ⊖. guntur, fibrarum inceſſus retineant. Atque ut his muſculis thoraci inſtratis ab intercoſtalibus
s 3 tab. ⊖. neruis propagines exhibentur, ſic à neruis ſpurias coſtas ſuperantibus, ſoboles quoq́ue abdomi
nis muſculis communicantur, fibrarum etiam illorū quibus attenduntur muſculorum obſer-
uantes. Porrò à propaginibus muſculos implicantibus, neruuli etiam thoracis cuti offeruntur,
non quidem certa neq́ue nunquam aberrante ſerie, ſed ſparſim, eoq́ue prorſus modo quo errantes
uaſorum rami, σποράδες Græcis nuncupati, digeruntur. Vtcunq́ue uerò uaria, neq́ue ſibi conſtans
ſit

Nerui papillam petentes. sit eiusmodi neruorum cutem petentium series, Natura tamen uerita, ne tenero adhuc infanti lac familiare illius alimentum, à matre exigenti papilla nonnunquam atrociùs denegaretur, exactum papillis sensum impartiri uoluit, quo tenerorũ infantuli labrorum mollisq́; linguæ contactus, papillam uoluptate afficeret, qua homines illecti, hanc promptiùs sugendam contrectandamq́; offerant. Ac proinde à neruis ferè qui quartum costarum perreptant interuallum,[t] propagines diffunduntur in musculum, cuius beneficio brachium pectori adducimus: atq; ab illis propaginibus surculi in papillam pertingũt, simili[u] qua penis efformatur substantia constantem. Cæterùm ut præsentes surculi duodecimo neruorum pari quodammodo peculiares censendi sunt, ita sanè decimo octauo & decimonono paribus id priuatim asscribendum uenit, quòd[x] surculos offerant principio[y] sexti femur mouentium musculi, quod hinc è uertebrarum lateribus pronasci iam multo antè commemorauimus. *t 2 fig. r.* *u 3 fig. tabulæ cap. 49 lib. 2 E, E.* *x ad latus characterũ 18, 19.* *y 8 muscul. tab. o.*

NERVORVM IN VNIVERSAM manum series. Caput XIIII.

PRAESENTI figura plexum, de quo in Capitis contextu mox in initio agetur, & qui supra primam thoracis costam anteriori in facie consistit, nudum exprimere ita conatus sum, quemadmodum in postrema Anatome is mihi Patauij occurrit. Vt uerò delineatio esset conspectior, omnes ramos à quinto, sexto, septimo, octauo & nono paribus aliò quàm in brachium deductos, resectos finxi, quemadmodum etiam à cadauere ex quo hanc tabellam desumpsi, eos abscecueram. Non est tamen, cur quis in omnibus hominibus huiusmodi prorsus plexum se obseruaturum arbitretur, quum is mihi admodum uarius inter secandum occurrerit. Characteres autem quibus hæc figura insignitur, ita se habent.

5, 6, 7, 8, 9. *Radices sunt parium neruos constituentium, qui brachium subeũt, illic resectæ, quà à uertebris iam procidere. Nerui uerò brachij illic sunt abtruncati, ubi iam in brachium prolabuntur.*

A *Portio est quinti paris, à qua tandẽ neruus deducitur, qui brachiũ subeuntiũ primus numeratur.*

B *Secundus neruus.* C *Tertius neruus.*

D *Quartus neruus, qui hic ex posteriori sede prodit congressus quinti paris & sexti, portionemq́; assumit ex posteriori sede congressus septimi paris, ac deinde sub octaui paris noniq́; congressu prorepens, etiam ramum E insignitum ab illo progressu ita atque hic expreßimus assumit. A quibus uerò commixtionibus congreßibus'ue reliqui nerui prodeant, etiam absque characterum opera notum est, modò illis quà brachium petunt, unum adhibeam characterem.*

F *Quintus brachium petens neruus.*

G *Sextus brachium petens neruus. Verùm ut hunc plexum adhuc accuratiùs obserues, non pigeat figuram intueri, quam huius quarti libri calci insuendam duximus.*

A quibus partibus nerui in brachium ducantur.

AD brachium à quinto, sexto, septimo ceruicis neruorum[a] paribus, ac dein à primo secundoq́; thoracis seu totius dorsalis medullæ uertebris contentæ octauo & nono[b] paribus[c] sex nerui digeruntur, quorum seriem prosequar mox atq; Naturæ operum studiosos admonuero, ut accuratè neruorum in brachium porrigendorum originem contemplentur: ita enim nerui brachium adituri, statim ab ortu ad uertebrarum latera permiscentur coëuntq́;, & rursus inuicem dirimuntur, ac denuò congrediuntur: ac postremò separantur, ut neutiquam dicere queas, quis'nam brachij neruus ab hoc illo'ue pendeat pari. At uerius quodammodo sex præcipuos neruos ab illa commixtione neruorumq́; congerie ac cõtextu reticulari principium ducere astrues. atq; hic implexus tam elegans est, ut ab illius effigie chordulas Cardinalium galeris appensas, artifices primùm miscere committereq́; didicerint. Quòd autem Natura artificio hoc peculiari & incredibili spectatuq́; iucundissimo utatur, quo neruos longissimo progressu deducendos, duriores ac iniurijs ferendis pertinaciores reddat, neminem ambigere existimo, potissimùm si[d] implexum neruorum crus petentium prius spectauerit, neque nimium interim Galeno in primo Affectorum locorum libro acquieuerit. *a 2 fig. cha. 5, 6, 7.* *b 2 fig. cha. 8, 9.* *c 2, 3 fig. α, β, γ, δ, ε, ζ.* *Implexus neruorum brachium adeũtium.* *d circa ossis sacri regionem in 2 fig. & huius li. ulti.*

Cæte-

Primus neruus.

Cæterùm [e] primus brachium subiens neruus, eius quinti paris neruorum ceruicis [f] rami soboles est, qui in [g] musculi brachium attollentis sedem à scapulæ spina pronatam digeritur. Atque hæc soboles tantum in externæ brachij regionis cutem paulo sub medio longitudinis brachij diffunditur, inibiq; cessat. Quippe inferiorem huius regionis cutem [h] alia exilis propago implicat, quæ prædictæ nuper sobolis modo ex alto emergens ab eo editur neruo, qui neruorum brachij [i] quartus erit. Atque hæc propago non solum dictæ iam cuti surculos offert, sed & illi cuti soboles deriuat, quæ sedem externam posterioremq; cubiti ad humerum articuli amplexatur. Præsentes nerui, ut & omnes quoque cutem accedentes, membrana suffulciuntur, quam cum multis alijs dissectionum professoribus carnosam uocare libuit, atque inter hanc & cutem prorepunt in homine multo adipe etiam immersi, membranamq; illam cuti pertinaciter committentes, ac pilorum modo interim graciles. Deinde non eandem perpetuò in situ, numero & crassitie retinent seriem, sicut in maioribus uasis: neque parem numerum, neque situm, neque magnitudinem accuratè obseruari, iam antea relatum est. Porrò cæteri quinque nerui per axillam brachium subeũt, atque in plures ramos quàm primus spargun tur, singuli maiores crassioresúe spectantur. [k] Secundus itaque brachium petens neruus, ab im plexu quem neruos brachium subituros ad uertebrarum latera efformare dixi, principium ducit, atq; ita nemo hunc neruum alicui pari uerè ascribet, quod non uno, sed pluribus neruorum paribus textus ille constituatur. Cæterùm præsens neruus brachium sub [l] musculo cubitum flectentium anteriori ingreditur. Vbi enim duo illius musculi capita inuicẽ sunt coitura, neruus ille primùm in brachium fertur, quo etiam loco [m] musculus brachium pectori adducens insertionem secundùm humeri longitudinẽ molitur, uti etiam [n] musculus brachium attollens transuersim inibi humero implantatur, præter insertionem quam hac propemodum regione [o] musculus tentat, qui ab humiliori scapulæ costa pronatus brachiũ in posteriora allicit, ac demum eius quoque [p] musculi, cuius beneficio deorsum uersus dorsi humiliora brachium agitur, infer tio secantibus inibi occurrit. Secundus igitur brachium petens neruus, priori cubitum flectentium subditur musculo, & sub [q] interiori eius capite quod à scapulæ processu anchoræ speciem referente originem ducit, occultatus, utrisque eius musculi capitibus [r] surculum offert, ac decliuis prorepens sub posteriori nuper commemorati musculi sede reconditur. Quas uerò propagines dein diffundat, ubi & tertium neruum huc sermone deduxero, subijciam.

Nervos cutem subeuntes non eandẽ semper proponere seriem.

Secundi nerui ingressus.

Tertij ingressus.

[s] Tertius neruus secundo humilior, ex illo quoque prodit complexu retiúe, quod iam prius à neruorum radicibus brachium adeuntibus confici diximus. Neruus iste quum alam perreptat, [t] ramum promit [u] inter musculum brachium pectori adducentem, & illum quo brachium attollitur, cuti exporrectum, quæ illorum musculorum obducitur lateribus, quà illi se mutuò contingunt. Simulatq; uerò tertius neruus humero appropinquat, mox etiam cubitum flectentium anteriori musculo cooperitur, atque simul cum secundo neruo deorsum properans [x] ramulum capiti præbet [y] musculi cubitum flectentium posterioris, quod etiam interdum & à secundo neruo propagine quadam donatur. Cæterùm Galenus asserit, à tertio præpositi nobis numeri neruo, postquam is ramulum hunc in caput musculi cubitum flectentium posterioris diduxit, [z] tantam propaginem diffundi, illamq; secundo neruo cõmisceri, quanta secundi nerui portio est, hàc sub anteriori cubitum flectentium musculo prorepens. Deinde subdit, se semel obseruasse, à tertio neruo ad secundum nullam communicari propaginem. Nos sanè aliquoties utrunque animaduertimus, sed multo sæpius & perpetuò quasi in homine, à secundo neruo [a] propaginem notatu dignæ crassitudinis ad tertium neruum depromptam spectauimus, qua tertius neruus crassior ualidiorq; reddebatur. Vtcunque uerò sit, siue tertius secundo propaginem impartiatur, siue à secundo (quod uerius duco) ad tertium propago pertineat, siue etiam nullus secundi cum tertio congressus fiat, [b] secundus neruus perpetuò deorsum ad anteriorem articuli cubiti sedem contendit, musculo cubitum flectentium anteriori tectus, & in progressu ab externo ipsius latere [c] ramulum spargens in caput [d] musculi ab humeri osse principium ducentis, & radio ad brachialis radicem inserti, radiumq; in pronum mouentis. Quum primùm uerò secundus neruus ad anteriorem usque cubiti articuli sedem cubitiúe flexum pertingit, secundum externum latus [e] tendinis musculi cubitum flectentium anterioris ad carneam [f] ducitur membranam, in cutem dissipandus. mox enim atque ab alto emersit, in duos crassitie impares secatur ramos, quorum [g] unus qui gracilior ac superior est, aliquousque cum humeralis uenæ [h] ramo secundum radium ad mediam usque cubiti longitudinem exporrecto, ac dein uersus ulnæ appendicem tendenti deducitur, [i] uniuersam cutem radio incumbentem prætenuibus surculis intertexens, quorum [l] præcipuus inferiorem radij appendicem superans, ad secundum usque pollicis pertingit internodium hîc, uti & toto progressu,

Secundi cum tertio cõgressus.

Li. 3. de Admi. dissect.

Reliqua secũdi series.

inter

Left margin (partly cut off): e 2, 3 fi. π, π. ult. fi. R. — f 2, 3 fig. i. — g 10 muscu. tab. Δ. — h 3 fig. cha. 12. ult. fig. — i 2, 3 fig. φ. ult. fig. e. — k 2, 3 figura φ. ulti fi. S. — l 6 muscul. tab. Θ. — m 13 tab. Δ. — n 4 ta. Ξ. — o 13 ta. S. — p 10 tab. Θ. — q 6 tab. n, o musc. Θ ab l. — r 2 fig. ε, ε. — s 2, 3 fig. τ. ult. fi. T. — t 2 fig. υ. — u 3 musc. ta. per lineam b L ad Q. — x 2 fig. φ. — y 7 musc. ta. r. — z 2 fig. τ. — a ult. fig. x. — b 2 fig. ω. — c fi. r. ult. fig. Y. — d 2 tab. Θ. — e 5 tabulaq musc. Θ. — f ult. fig. Z. — g figu. Δ. ulti. a. — h fig. cap. 6 lib. 3 i. — i fig. inferius Δ.

inter carneam membranam & cutem repens, sobolesq; tenuissimas diffundens. Huic surculo pollici exporrecto interdum ramuli accedunt, permiscenturq;, ab ijs secundi nerui propaginibus, quas modò internæ summæ manus cutem adire scribam. [k] Humilior enim crassiorq; ramus eius secundi nerui diuisionis, quæ iuxta cubiti flexum perficitur, statim in duas quoque dirimitur propagines, sub [l] media prorepentes uena ab humerali ad communis uenæ constitutionem proficiscente. [m] Vna harum propaginum quam elatiorem appellare nihil prohibet, postquam dictæ iam uenæ succumbens, ad [n] uenæ communis usque originem obliquo ductu accessit, relicta uena cuti subtenditur, & in descensu elatiùs ad radij sedem nonnihil obliquè conscendens, secundùm internum latus [o] musculi oblongi & radio proprij ad brachialis usque radicem perfertur. [p] Altera propago, quam memoriæ doctrinæq; gratia in scholis humiliorem nuncupo, magis obliquè quàm medium cubiti flexus aut uenæ communis origo consistat, deorsum fertur, ac tandem uenæ maioris cubiti sedis cuti potissimum oblatæ attensa, ad brachiale usque [q] prorepit, in multos exiles surculos in progressu absumpta. Nam priusquam longo ductu in cubiti regionem feratur, in duos præcipuos partitur ramos, quorum [r] unus quodammodo radij regioni exporrigitur, [s] alter uerò ulnæ, ac uterque crebrò brachiale superat, ramulos in cutem internæ summæ manus sedi dispargens. Dein ab illis ramulis qui Veneris monticulum conscendunt, interdum soboles in externam manus sedem excurrunt, neruulis [t] commiscendæ cutem primi pollicis internodij externæ regioni obductam implicantibus. atque in hunc modum secundus absumitur neruus. Tertius autem neruus simulatque secundi nerui [u] propagine adaugetur, frequenter [x] ramulum in cutem dispensat, anteriori brachij sedi hîc obnatam. Hinc uti ab initio in alto repositus, cubiti flexum accedit, æquali propemodū interuallo in progressu à secundo distans, ac interiorem sedem sibi uendicans. Tertius enim neruus nō adamussim per mediam cubiti flexus sedem in cubitum delabitur: uerum anteriori sedi insidet [y] tuberculi interioris humeri, ac super internum latus quodammodo uehitur insertionis [z] musculi cubitum flectentium posterioris. Quum uerò hanc transcendit insertionem, in multas [a] dirimitur propagines, seriatim tunc recensendas, ubi [b] quintum neruum ad cubitum usque sermonis serie deduxero, qui unà cum tertio in musculos digeritur, sedem cubiti interiorem occupantes. [c] Quartus neruus à reticulari illo neruorum iuxta uertebrarum latera implexu principium quoque ducens, omnium neruorum qui in brachiū porriguntur longè crassissimus est, & similiter atq; tertius occultatus cum ipso in brachium properat, [d] axillari uenæ & magnæ manus arteriæ attensus, moxq; [e] insignes utcunque soboles [f] musculis distribuens, quorum ministerio cubitum extendimus. Priusquam uerò præsens neruus ad medium usque longitudinis brachij pertingat, obliquè retrorsum [g] ad humeri os contorquetur, hoc & musculos cubitum extendentes intercedens. Verum anteaq; penitius reflectatur, ab interno ipsius latere [h] propaginem emittit, quæ [i] inter musculos cubitum extendentes & posteriorem cubitum flectentium in internam brachij sedem procidit, uniuersa in huius sedis cutem absumenda, surculosq; partim sursum partim deorsum multiplici serie sparsura. Porrò ipse quarti nerui truncus, ad eum modum secundum humeri posteriora reflexus, sensim ad externā brachij sedem properat, ac ab externo latere [k] propaginem edit, quæ [l] inter exteriorem cubitum extendentium musculum & caput oblongi musculi radium in pronum ducentis ex alto emergens, in cutem dispensatur externæ brachij & cubiti articuli sedi obductam. Quum primum autem quartus neruus in alto semper latitans, [m] exterius humeri contingit tuberculum, posteriori ipsius sedi innititur, in qua huius nerui nomine [n] sinum à Natura priuatim exculptum diximus, quò neruus musculis occultatus, atque hîc in frequentem sobolem spargendus, tutò ueheretur. Mox enim atque neruus ille in cubitum ducitur, [o] ramum promit, qui ex alto emergens, errabundo ductu sub cute ad brachiale usque prorepit, frequentes surculos in progressu educens, à quibus cutis externam cubiti sedem obtegens intertexitur. Deinde quartus neruus in duos [p] discinditur truncos, in profundo, ut & ipsorum radix, reconditos. Horum [q] alter altero elatior est, ac radio exporrigitur: [r] alter autem qui humiliùs consistit, secundum ulnam deorsum fertur. Elatior penitiùs [s] inter superius latus musculi bifido tendine brachiale extendentis, & exterius inferiusue latus musculi longi radium in pronum ducentis ad brachiale contendit, in progressu graciles ramulos utrisq; quibus attenditur occulaturq; musculis cōmunicans. Vbi uerò elatior hic ramus brachiale accedit, per [t] transuersum properat ligamentum, in externa radij sede bifido tendine brachiale extendenti obductum. Cæterum mox atque præsens quarti nerui ramus externam brachialis sedem [u] cōtingit, in duas dirimitur propagines, quarum altera duplici surculo externæ pollicis regioni offertur, altera uerò in duas secta soboles, unam indici porrigit in ipsius externam sedem duplici quoque surculo absumendam. alteram autem medio largitur digito, eam simpli

Tertij nerui ad cubiti usque flexum progressus.

Quarti nerui in brachium ingressus, ipsiusq; series.

x 3 fig. cha. ſimplicem indiuiſamq́ interno lateri exterioris ſedis eius digiti applicans.[x] Demiſſior ramus
37. quarti nerui iam cubitum ingredientis in duos ramos[y] ſectionis, qui ulnæ exporrigitur ilico
y 3 fig. cha. 34. [z]frequentes educit ſoboles, ac primam donat capiti[a] muſculi indicem, medium & anularem
z 3 fig. cha. 38. extendentis, ſecundam capiti[b] muſculi cuius auxilio minimus extẽditur digitus, tertiam autem
a 9 muſcul. tab. Z. offert[c] muſculo brachiale ſimplici tendine extendẽti. In ipſo autem ſecundum ulnam proceſſu
præſens ramus[d] tribus muſculorum principijs ab ulna originẽ ducentibus[e] propagines exhi
b 9 tabu Θ. bet, ac eorum quidem principiorum primus muſculus eſt, qui radium in pronum ducentium
c 9 tab. Λ. breuior uiſitur: mox ille qui triplicem diffundit tendinem, ac unum brachialis oſſi primum pol
d 10 tabula Λ, Ξ, Π. licis os ſuſtinenti innectit, ſecundum primo pollicis oſſi, tertium ſecundo pollicis oſſi & ter
e 3 fig. cha. 39, 40, 41. tio. Dein muſculus, qui tribus pollicis oſſibus inſertus, pollicem extendendo uerſus indicem
ducit. Mox muſculus, cuius beneficio index, ac interdum quoque medius à pollice extrorſum
obliquè aguntur. Horum nanque muſculorum principijs ſeriatim ab ulna pronaſcentibus, à
præſenti quarti nerui ramo ſoboles offerũtur, accuratè fibrarum eorum muſculorum ductum
f 3 fig. cha. obſeruantes, qui obliquè ab ulna uerſus radium pertinet. Quod uerò huius rami[f] reliquũ eſt,
42. brachiale non conſcendit, multoq́ minus in minores abſumitur digitos, ſed uniuerſum hîc
ad brachialis radicem ceſſat, aliquot ſurculis brachialis cum cubito articulũ implicans. ad hunc
g 2, 3 fig. ✱. ſanè modum quartus neruus in ramos ſpargitur. Porrò[g] quintus neruus à cõmemorato iam *Quinti nerui in brachium ingreſſus, ipſiúsque ſeries cum tertio.*
ult fig. m. ſæpius nobis plexu inferius quàm quatuor hactenus deſcripti, principiũ nanciſcitur, ac quarto
attenſus per axillam in brachium fertur, nullas omnino ſoboles cuiquam brachij parti diſtri
h 7 muſcul. tab. P, N. buens. Nam indiuiſus[h] inter muſculos cubitum extendentiũ interiorem, & cubitum flectentiũ
i 2 fig. c. 1. 23 poſteriorem ſecundùm internã brachij ſedem occultatus tantiſper porrigitur, dum[i] internum
lib. 1 S. humeri contingat tuberculum, ad cuius poſteriorem reflectitur ſedem, hîc priuatim exigens
k eiuſ. fi. V. [k]ſinum, quo aptè in cubitũ uehitur. Quemadmodum enim tertius neruus anteriorem humeri
tuberculi ſedẽ occupare dictus eſt, ita ſanè & quintus hic neruus in poſteriori ſede eius tubercu
li conſiſtit, pariq́ quodammodo ſerie cum tertio digeritur. A duobus nanq́ præſentibus ner
l 2 fi. iuxta cha. 43. ul uis[l] propagines omnibus offeruntur muſculis internam cubiti ſedem occupantibus, qui & ab
ti. fig c, n. interiori tuberculo humeri, & ab ipſa ulna radioq́ principium mutuantur. Ac à tertio quidem
m 5 muſcul. tab. Θ. neruo potiſſimum ſoboles ſparguntur in[m] muſculum ſecundos quatuor digitorum articulos
n 6 tabu. Ξ. flectentem, &[n] illum qui tertios eorundem digitorum flectit articulos, mox[o] illum qui tertij
o 6 tab. π. pollicis oſſis flexus eſt autor. deinde propago quoque à tertio neruo[p] illi porrigitur muſculo,
p 1 tab. X. qui ab interno humeri prodiens tuberculo, ac poſt brachialis oſſi indicẽ ſuſtinenti inſertus, bra
chialis flexus opifex habetur. Verum is muſculus etiam à quinto neruo ſurculum ſubinde aſci
ſcit, ut & omnes ab interno humeri tuberculo pronati. ex quorum claſſe præter nuper comme
q 1 tabu. Y. moratum[q] is cenſetur, qui tẽdine lato ſummæ manus internæ cuti ſubnaſcitur, dein[r] qui quar
r 1 tab. Z. to brachialis oſſi inſertus brachiale flectit, mox[s] qui radium in ſupinum ducentium ſuperior
s 1 ta. V, aut 7 ta. Q. deſcribitur. Porrò quintus & tertius nerui etiamſi ſparſam hanc propaginum deriuent ſeriem,
penitus hic non abſumuntur, uerùm utrorumque ſinguli adhuc ſuperſunt rami, inſignes ſanè,
t 3 fig. cha. & in plures ſurculos diffundendi. Ac tertij quidem nerui[t] ramus inter muſculum quatuor di
44. ult. fi gu. d. gitorum ſecundos flectentem articulos, & illum qui tertium pollicis os flectit, radio exporrigi
u ult. fig. li. tur, unà cum[u] uena ac arteria hàc deductis ad brachiale properans, &[x] tranſuerſum permeans
3 g. ligamentum in brachialis interna ſede tendinibus obductum. Iſte tertij nerui ramus ſurculos,
x 4 muſcu. tab. θ. ſed nimis quàm obſcuros, quibuſdã muſculis exhibere dicitur: qui in extrema manu repoſiti,
y 3 muſcu. digitorum motibus quoque præſunt. cuiuſmodi[y] is eſt quo pollex ab indice maximè abduci
tab. p. tur, dein[z] quo pollex indici proximè adigitur, &[a] duo pollicis primũ flectentes internodiũ, &
z 11 tabu. ſ. [b]tres ſecundi ipſius internodij flexus opifices, mox[c] qui indicem ac medium pollici adducunt,
a 6 ta. κ, λ. b 7 ta. cha. ac[d] duo qui indicis primum flectunt articulum, ac interior denique primum medij digiti os
1, 2, 3. flectentium. Verùm his muſculis, ut &[e] illi qui radium in ſupinum ducentium inferior eſt, ner
c 6 ta ſ, ſ. uí potius attenduntur, quàm inſerantur, aut etiam ſuperficietenus adnaſcantur. Ipſe tamen
d Ad alterũ latus Δ 8 ta tertij nerui ramus in uola tres notatu dignas & inſignes quoque emittit propagines, quarum
bulæ. prima pollicis internam accedit ſedem, in duos prius diſſecta ſurculos: ſecunda etiam binis ſur
e 7 ta. X. culis internæ indicis ſedi implicatur, tertia uerò ſimplex interno tantum lateri interioris medij
f 2 fig. cha. digiti ſedis exporrigitur. Porrò quinti nerui[f] ramus ulnæ attenſus inter muſculum ſecundos
45. ultima quatuor digitorum articulos flectentem, & illum qui eorundem digitorum tertios articulos
fig o, o. flectit, ad brachiale ducitur,[g] uena etiam & arteria cõcomitatus, quæ ulnæ exporriguntur, atq́
g ult. fi. lib. 3 I. ad uolam per tranſuerſum brachialis ligamentũ tendunt. Hic ramus ſimulatque ligamentum
id ſuperauit, unam propaginẽ in duos diuiſam ſurculos minimi digiti internæ ſedi cõmunicat,
ac unam ſimiliter in duos ſurculos diremptam internæ ſedi anularis digiti offert, mox unam

quoque medio digito communicat, quæ indiuisa externo applãtatur lateri, internæ medij digi ti sedis. Nisi fortè uti non infrequenter accidit, à tertio neruo duæ soboles indici offerantur. Præter has quinti nerui propagines nullas in extremæ manus musculos spargi animaduerto, in [h] illos dico qui anularem & minimum ad pollicem ducunt, qui primum os minimi & anularis flectunt, cum externo musculo primum medij digiti os flectentium, & [i] illo qui minimum à cæteris digitis in latus remouet. Nam, uti prius monui, his musculis nerui potius attendũtur, quàm adnascuntur. Porrò quinti nerui præsens ramus ad hunc modum nõ totus absumitur, uerum nõ perfunctoriè expendendam promit [k] propaginem, paulo inferiùs quàm mediũ ulnæ longitudinis consistit. quum enim ramus hic ulnæ medium emensus est, ab externo ipsius latere propaginem illam deducit [l] inter musculum brachiale flectentium inferiorem, & inferiorem brachiale extendentium. Propago hinc ex profundo elabens secundùm ulnam in externam sedem cubiti porrigitur, & quum externam brachialis sedem contingit, in externam regionem illorum digitorũ ramulos spargit, in quam [m] quartus neruus nullas soboles prompsit. Diuiditur itaq; ea quinti nerui propago in tres ramos, quorum primus duplici surculo externam minimi digiti sedem adit, secundus duplici quoque surculo externæ anularis sedi exporrigitur, tertius autem indiuisus externo implicatur lateri exterioris medij digiti regionis. Quoniam uerò quintus neruus, hanc externæ manus sedi exporrectam diffundit propaginem, subinde uidimus quintum neruum tot atque dixi surculos in internam manus sedem non digerere. Haud semel enim obseruaui, à tertio neruo etiam externũ latus interioris sedis medij digiti, & internum latus anularis surculos assumere, quinto tunc duas tantũ propagines internæ minimi digiti sedi & unam anularis interiori sedi porrigente. Atque dictam sanè neruorum in extremam manum seriem non iniucundè in te ipso obseruabis, modò ad amussim neruos pollice alterius manus, aut cubiti innixu, ad os ita compresseris, ut animalis spiritus transitũ compressione cohibeas, ac pars cui nerui inseruntur stupescat. Fit uerò id iuxta cubiti articulum nõ multis intectum uestibus, aut (ut in obesis mulieribus) multa adipe inuestitum cõmodissimè. nam si pollice quartum neruum aliquandiu compresseris, senties externam pollicis & indicis sedem & internum quoque latus exterioris sedis medij stupescere. Quod autem quartum neruum compressurus ui pollicem inter posteriorem ulnæ processum externum humeri tuberculum impingere oporteat, neminẽ latet, qui modò surda aure quarti nerui seriem non obaudiuerit. Si uerò pollicem ad superiorem interioris tuberculi humeri sedem quintum neruum compressurus, ui admoueris, mox interna externaq; sedes minimi digiti & anularis & inferior medij stuporem experientur. At si maiori conatu anteriorem interioris humeri tuberculi sedem compresseris, atque ita tertium neruum obstruxeris, ilico interna sedes pollicis & indicis & pars medij stupore laborabunt. Quum uerò hæc exploras, perpende pariter, quàm leue sit nonnunquam motum integro adhuc sensu perire, & sensum quoq; motu adhuc integro aboleri. Nam ut cæteros taceam neruos (& ne à reconditis magis exempla petam) da uulnere aut alio affectu quartum neruum, quà is secundùm humeri posteriora reflectitur, aut etiam quà à reticulari plexu ad uertebrarum latera consistenti exorditur, præscindi, aut aliàs ex humoris affluxu eiusq; generis malo quopiam ita uiciari, ut animalis spiritus cum ipso non deducatur, & quintus neruus interim illæsus (uti factu est facillimum) ac integer sit, non'ne minimi digiti & anularis extensio perdetur? illorum sensu integro? Nam quintus neruus sensum suppeditans illæsus est, at propter quarti uicium musculorum digitos extendentium munus intercidit. Quid si casu quintus neruus, integro interim quarto, cõtusus, aut alioqui oblæsus fuerit: non'ne paruus digitus & anularis stupescent, ipsorum interim motu haud corrupto? Atque ut hæc de quarto neruo & quinto exempli gratia proposui, ita sanè illi quem neruorum series & musculorum natura non fugiunt, expendere confingereq; promptissimum est, quî sensus illæso motu aliquando aboleatur: aliquando autem seruato sensu, motus corrumpatur. Neque necessum est eò deflecti, quod maior uis animalis ad motũ, quàm ad sensum requiratur: & multo magis irridenda est Anatomicorum principis ratio, qua is confingit quosdam neruorum surculos motui tantum, alios autem sensui præesse. quasi uerò quis neruorum surculus sensu tactus destitueretur. Cæterùm quum hæc aliò spectent, sexti nerui (qui adhuc enarrandus superest) seriem quoque perstringemus. [n] Istius principium ab infima retis iam sæpius dicti sede enascitur, & inconiugatus per axillam in brachium properat, nullibi in alto reconditus, sed cuti internæ brachij sedis substratus, ad internum humeri accedit tuberculum, in progressu conterminis eius quam perreptat cutis partibus [o] frequentem depromens sobolem. Ad interius uerò humeri tuberculum, in plures partitur ramos uenæ axillaris [p] propaginibus partim incumbentes, partim quoque substratos. Hi deorsum numerosa propaginum serie secundum ulnam digeruntur, inter cutem & car-

Quî citra sectionem neruorum in manus series experiri possit.

Sensum seruato motu perire, & cõtrà.

Lib. 1. de Affectorum locorũ cognitione.

Sexti nerui in brachiũ ingressus ac series.

h Ex nuper scriptis pe-tuntur tabu-lis.

i 3 tab. r.

k 2 fig. cha. 46. ult. fig. p.

l 9 musc. ta. inter z & Λ.

m 3 fig. 4 e ducebat cha. 36.

n 2, 3 fi. ... ti. fi. q.

o fig. 2 ch 48, 48.

p fi. ca. 6 3 u, x.

q Confer inter se neruos in 2, 3 figuris, sed magis in ultima.

& carneam membranam deducti, & priusquam brachiale contingāt cessantes, perpetuoq; secundùm inferiorem cubiti regionem seu ulnam exporrecti.[q] Præsens neruus crassitie secundo respondet, ubi is cubitum accedit. Quintus autem neruus tertio congruit, uti etiam secundus, qui priusquam sui portionem tertio offert, crassius uisitur. Atque hi sexto ferè quintuplo crassiores sunt: omnium autem plenissimus est, quem quartum enumeraui: quemadmodum summè etiam gracilis occurrit, qui primus recensebatur.

Neruorum crassities.

QVINQVE PARIVM NERVORVM è lumborum uertebris prodeuntium series. Caput XV.

a 2 fi. et ult. fig. cha. 20, 21, 22, 23, 24.
b 3 fig. cha. 52, 52.
c 12 tabula. musc. Δ.
** 13 ta. Γ.*
d 14 ta. T.
e 10 tab. Θ.
f 2 fig. cha. 50, 50. dein 51.
g 8 musc. ta. Ξ.
h 2 fig. cha. 49, 49.
i 2 fig. cap. 2 h.
k Ad latus cha. 20, 21, 22 fig. 2.

DORSALIS medullæ lumborum uertebris complexæ[a] nerui, in hoc thoracis uertebrarum neruis magna ex parte conueniunt, quòd à singulis[b] rami retrorsum ducantur in musculos uertebris adnatos sparsi. Committitur autem hic uertebris[c] musculus humani thoracis motorum quartus, dein dorsum mouentium * undecimus, ac demum[d] qui huic substernitur decimustertius. Atque his musculis propagines à posterioribus ramis offeruntur, quum illi adhuc reconditi ad uertebrarum spinas ducuntur. Quando autem rami ex mutuo utriusque lateris musculorum connexu, atque ab ipsis spinarum apicibus procidunt, ad latera denuò excurrunt, cuti &[e] musculo præcipuè intexti, cuius ope brachium uersus dorsi humiliora agimus.[f] Anteriores autem horum parium rami in abdominis musculos, ac illum qui brachium uersus dorsi humiliora detrahit, ipsamq; adeò cutem disseminantur, ut & in[g] musculum dorsi motus autorum nonum, & eum qui femur mouentium sextus mihi numeratur. Dein à uigesimo primo pari, seu secundo lumborum, unà cum seminaria sui lateris arteria perquàm[h] exiguus surculus ad testem ducitur, si modò à sexti paris neruorum cerebri[i] ramis costarum radicibus exporrectis, atque in intestina propagatis nullæ soboles ad testes pertingant. nam & ab illis ramis interdum surculos testibus exporrigi animaduertimus. Quinetiam ab anterioribus ramis trium primorum parium ex lumborum uertebris prosilientium,[k] surculi etiam diffunduntur, qui nuper dictos sexti paris ramos costarum radicibus exporrectos accedunt, illosq; adaugent. A' tribus uerò humilioribus è lumborum uertebris elabentium paribus, non minimi crus accedunt: qua autem serie in illo digerantur, secundo ab hoc Capite exequar.

NERVORVM E SACRO OSSE PROsilientium series. Caput XVI.

a Spectatur hæc fig. ca. 18 lib. 1.
b 2 fi. et ult. cha. 25.
c 3 fig. cha. 54.
d 9 muscul. tab. Π.
e 2 fig. cha. 53.
f 8 tabu. Λ.
g Confer secundā figuram tertiæ.

QVAM concinnè Galeni ossis sacri descriptiones inuicem, ac demum[a] hominis ossi congruant, primo explicuimus libro, addentes quoque inter sex hominis sacri ossis ossa anteriori & posteriori sede bina exculpi foramina, adeò sanè ut hominis neruorum series à canum & caudatarum simiarum serie plurimū discrepet. Ac[b] primum quidem par tam in hominibus quàm quadrupedibus inter os sacri ossis primum, & infimam lumborum uertebram ea prorsus ratione qua neruorū paria è lumborū uertebris egredientia procidit, ac mox ab egressu ramum in posteriora non secus atque superiora paria diffundit, qui etiam similiter atq; posteriores illorum parium rami, digeritur. Priuatim uerò à posteriori regione primi paris sacri ossis[c] propago utcunq; insignis in musculos spargitur, ab ilium osse principium ducentes, potissimum autem in[d] primum femur mouentium. Dein eius propaginis soboles non pœnitendæ in cutem clunibus obductam deriuantur. Anterioris uerò præsentis paris portio, neruis in crus deducendis permiscetur. Non enim tota in crus absumitur, quū ab illa[e] ramus secundùm internam ilium ossis sedem exporrigatur, surculos offerens abdominis musculis & illi pariter[f] musculo, quem ab interna ilium ossis sede pronatum femur mouentium septimum recensui.[g] Cæterùm quinq; humiliora paria peculiari procidunt ratione. nam priusquam ex ipso osse elabantur, gemina ab utroque latere sunt, & unus neruus utrobique à singulis paribus in anteriora procidit, & unus item utrobiq; retrorsum: atque hæc series in hominibus uisitur. In simijs uerò & canibus secus quàm in cuniculis, uti tria tantum in illis sacri ossis neruorum sunt paria, sic etiam duo solùm inferiora anterius posteriusq; excidunt. Dein reliqua paria (quæ in canibus & caudatis simijs cernuntur numerosa) ab ossis coccygis lateri-

bus in eum modum prodeunt, quo ex thoracis & lumborũ uertebris nerui egrediũtur, quum interim ab hominis osse coccyge, ne unus quidem exiliat neruus. Adeò sanè ut minimè mirandum sit, si ego à Galeni sententia in libro de Ossibus, & in horum neruorum paribus recensendis procul declinem, quum is suis sectionibus fidens simiarum potius quàm hominum neruos prosequatur: secus ferè atque in libris de Vsu partium, quos ex aliorum sententia multis locis illum cõscripsisse nulli non constat, qui sedulò ipsius loca, ac demum simiæ sectionem hominis sectioni confert. Quinque igitur sacri ossis inferiora paria neruos in posteriora excidentes ad musculos potissimum digerunt, qui ilium ossis & sacri ossis posteriorẽ occupant sedem, ex quorum classe in dextro latere est musculus dorsum mouentium [h] undecimus, ac dein [i] decimus tertius, præter membraneum initium [k] musculi brachium ad dorsi humiliora agentis, & quartum humani thoracis motorum. Item [l] quatuor primi femur mouentium, ac cutis denique clunibus obducta, quæ ipsa quoque propaginibus aliquot ab illis neruis donatur. Anteriores uerò nerui uariè magis digeruntur. siquidem tres superiores, primi paris modo in crus (uti subsequenti narrabo Capite) properant. Duo autem humiliores nerui, qui sexti septimiq; parium propagines sunt, in ani musculos digeruntur. ad hæc, in uteri ceruicem frequenti sobole, uti etiam in uirorum uesicæ ceruicem penem'ue, pertinent. Nam uesicæ ac uteri item fundus plerunque [m] neruulos ab illis mutuãtur ramis, qui à sexto pari neruorum cerebri costarum radicibus sub tunica costas succingente exporriguntur. [n] Terminus uerò dorsalis medullæ ex sexto sacri ossis osse procidens, nerui ritu mihi haudquaq; digeri uisus est, etiamsi à quibusdam hunc neruum coniuge carentem uocari nõ ignorem. In homine tamen, cuius sacrum os quinq; tantũ efformari uidebatur ossibus, medullæ dorsalis terminus ab osse procidens unum utrinq; diffundebat surculum, hac ratione sexti paris sacri ossis uices supplens.

h 13 muscu. ta. Γ. i 14 tab. T. k 9 ta. Θ. l 9. ta. Π. 10 Σ. 11 Σ et Φ. m 2 fi. ca. 1, μ. n 2, 3 figu. cha. 56.

NERVORVM FEMVR, TIBIAM ET *pedem adeuntium distributionis ratio.* Caput XVII.

Quatuor neruos crus petere.

CRVRI iuxta femoris initium à dorsi medullæ lumborum uertebris & osse sacro complexæ neruorum paribus, [a] quatuor nerui offeruntur, à reticulari quodãmodo plexu perinde procidentes, atq; præcipuos brachium petentes neruos pronasci iam antea relatum est: quanquam magis uarius in ceruice, quàm hîc ad lumbos sacrumq; os implexus uisitur. His neruis non eadem obtigit crassities, multoq; minus par series & ductus. qui enim primus ac tertius recensebuntur, graciles sunt. Secũdus autem duobus illis crassior subinde reperitur, licet interea tenuis quoque sit. quartus uerò illorum trium unà complexorum crassitiem uincit. [b] Primus à suprema parte implexus neruorum in crus pertinentium originem ducit, ubi scilicet tertij lumborũ paris (quod ordine uigesimũ secundum est) anterior ramus uigesimo tertio pari commiscetur. Neruus hic lumborum incumbens [c] carnibus, ac peritonæo substratus, in femur procidet secũdùm exterius latus tendinis [d] sexti femur mouentium musculi, qui unà cum septimo femoris motuum autore musculo hàc supra coxendicis os ad [e] minorẽ femoris processum contendit. Simulatq; uerò neruus ille femur contingit, [f] ramum depromit cuti paulo minus quàm ad genu usque exporrectũ, quæ anteriori femoris sedi uersus externũ ipsius latus obducitur. Porrò [g] maior præsentis nerui portio in alto latitãs, aliquot propagines deriuat [h] primo tibiã mouenti musculo, qui ab antica sede appendicis ilium ossis principiũ ducit, dein & [i] septimo tibiã mouenti musculo, qui à maioris femoris processus radice enascitur, mox quoq; in [k] manũ tibiæ motuũ autorẽ, atq; cum illis duobus musculis primi huius nerui grãdior portio decliuis ducta, elatiùs quàm genu cõsistat articulus terminatur.

Primi nerui series.

a 2 fig. cha. 57, 60, 66, 71. ulti. fig. & 1, 2 [illegible] b 2 fig. cha. 57. ult. fig. &. c 8 muf. ta. Θ, Ξ. d 8 ta. Θ cũ Λ. e 1, 2 fi. ca. 30 li. 1 d. f 2 fig. cha. 58. ult. fi. α. g 2 fig. cha. 59. ult fi. β. h 3 muscul. tab. Σ. i 5 tabul. Λ ab ν. k 4 ta Φ.

Secundi nerui series.

[l] Secundus neruus suum principiũ inferiùs quàm primus adipiscitur, è regione uidelicet uigesimi secundi paris neruorũ dorsalis medullæ, seu è regione articulationis tertiæ lumborũ uertebræ cum quarta. Hic neruus peritonæi etiã posteriori regioni subtensus, simul cum [m] uena & arteria per inguina femur petẽtibus in crus porrigitur, ac mox ab interno ipsius latere [n] ramum deriuat, * uenæ ad pedes usq; pollicem [o] attensum, quam ab inguine per internã femoris sedem, ac per genu articulũ internamq; tibiæ regionem sub cute ad summũ usq; pedem protendi commemorauimus. Atq; ut illa uena uarias soboles in progressu ad cutem illi cõterminã diffundit, ita sanè & hîc secundi crus petentis nerui ramus anteriori uenæ illius sedi toto ductu cõtiguus, soboles passim in cutem spargit: inter quas [p] illa est præcipua, quam anteriori genu regioni offert, in eius sedis cutem frequenti ramorum serie disseminatam. Neque sanè oscitanter obaudiendum est, præsentem ramum anteriori uenæ parti exporrigi, ut in eius uenæ sectione, quam mox sub genu aut iuxta interiorem malleolum molimur, scalpellum retrorsum atq; in posteriora

*l 2 fig. cha. 60. ult. fi. γ. m ulti. fi. li. 3 d. n 2 fig. cha. 61. ult. fig. Δ, d. * ulti. fi. li. 3 m. o 2 fig cha. 62. p 2 fig. cha. 63.*

ra impingamus, ne is casu antrorsum actus neruum præsecet. Cæterùm [q] grandior secundi nerui portio simul cum uena ac arteria reconditur, & in musculos anteriorem femoris sedem occupantes quoque digeritur, præcipuè autem in [r] quintum femur mouentium, & in [s] octauũ tibiam mouentium, cum quo etiam secundùm internum latus [t] noni tibiam mouentium musculi deorsum fertur supra genu articulũ, non minus quàm primus neruus cessans, & in progressu membranulis uasa colligantibus exiguas porrigens soboles.[u] Tertius neruus secundo succedit, illic enatus, ubi quarta lumborum uertebra quintę articulatur, hîc peritonæo quoque succumbens, &[x] musculo femur mouentium septimo uectus, ad pubis ossis[y] foramẽ contendit, hàc in femur prorepens. Verùm priusquam foramen id superat,[z] nono &[a] decimo femur mouentibus musculis ramulos porrigit: mox uerò & [b] illis musculis, qui à pubis osse pronati penis peculiares censentur. At ubi paulo demissiùs prorepsit, duorum neruorũ, quos iam descripsimus, ritu,[c] ramum emittit cuti oblatum, quæ internam femoris sedem iuxta inguina occupat. Dein eius nerui[d] reliquum ramum offert[e] secundo tibiam mouenti musculo, ac dein[f] quinti femur mouentis musculi portioni à pubis osse pronatæ ramum deriuat, supraque medium longitudinis femoris terminatur.[g] Quartus cruris neruus tertio quidem ortu subsequitur, at sextuplo etiam crassior est, atque ex uigesimiquinti ac trium succedentium parium anterioribus ramis potissimùm constituitur: non solùm omnium neruorum crassissimus, uerùm etiam quum hinc à dorsalis medullæ termino principium obtineat, durissimus, pariterque ualidissimus. Hic neruus peritonæo quoque subditus inter sacri ossis latus & ilium os, quà hæc ossa inuicem dehiscunt, tanquã per[h] sinum ipsi peculiariter paratum ducitur, & mox[i] ramum ex posteriori ipsius sede deriuat, qui aliquousque sub[k] primo femoris motorum latitans, tandem ad cutem procidit, soboles distributurus cuti inferiori clunium sedi obtensæ, & illi pariter cuti quę posteriorem femoris sedem ultra medium longitudinis femoris integit. Cutis enim supra genu in posteriori femoris sede reposita, ab[l] alia quarti nerui propagine ramulos obtinere mox docebitur. Postquã uerò quartus neruus hunc ad cutem deprompsit ramum,[m] alias utcunque grandes distribuit soboles in musculorum[n] capita digerendas, quæ à coxendicis ossis appendice principium ducunt, quorum tria tibiæ motibus famulantur, ac tertium, quartum & quintum tibiam mouentes constituunt musculos. Quartum uerò caput femoris motibus peculiare censetur, quintumque femur mouentem efformat musculum. Quartus neruus hinc inter musculos posteriorem femoris sedem sibi uendicantes reconditus, deorsum fertur, ac paulo sub medio longitudinis femoris[o] ramum educit in quarti tibiam mouentis musculi[p] partem à femoris osse, ac si peculiaris esset musculus, enatam. Ab hoc ramo propagines in cutem excurrunt humiliori sedi posterioris femoris regionis iuxta genu obductam. Simulatque quartus neruus inferiorum femoris capitum radicem spectat,[q] utrinque unam edit propaginem, in[r] capita musculorum disseminandam, qui ab inferioribus femoris capitibus enati, tres primi pedis motores enumerantur. Quando autem quartus neruus in[s] sinu[t] consistit, quem duo inferiora femoris capita mutuò dirempta efficiunt, in[u] duos crassitie inæquales truncos partitur, à quibus uniuersæ propemodum tibiæ & pedi item nerui offeruntur. Nullus enim in tibiam neruus procidit à quarto nõ diductus, præter[x] ramũ secundi crus petentis nerui interiori femoris & tibiæ & pedis quoque sedi exporrectũ. Neque sanè quenquam mirari uelim, quòd quartum neruum non secus quàm si unicus esset, nõ autem (ut Galenus docet) geminus, secundùm totam femoris longitudinem sermone deduxerim: quũ uniuersus in homine unicã obtineat circunscriptionẽ, & si quis ipsius qua inuestitur mẽbrana unguibus dirempta hunc uelut in duos neruos dirimere proposuerit (quod leui etiã fit negocio, si manũ ab ea[y] sede, qua prope femoris inferiora capita bipartitò scinditur, sursum ad mediam usque femoris longitudinem duxeris) etiam licebit in quamplurimos neruos ipsum hac ratione diuidere: quum is aliud nihil sit, quàm plures nerui instar plurium rectorum funiculorum protensi, & membranis circundati. Ac proinde ea ratione qua quis quartum neruum geminum esse contendet, ego illum decem & octo neruis cõflari astruam, quum aliquando tot ipsius portiunculę seu funiculi mihi illos studiose numerãti occurrerint. Quotcunque uerò quartus neruus constet partibus, in poplite, uti prius dicebam, in duos impares dirimitur truncos. [z] Exterior, qui & gracilior est, ad fibulæ cum tibiæ osse iuxta genu articulum prorepit, inibi musculis offerẽdus. Priusquã autem penitius inter musculos truncus ille reconditur,[a] propaginem diffundit externę cuti tibiæ propriam, ac per exteriorẽ malleolum pedis externum latus adeuntem, atque in progressu frequentes soboles spargentem. Ipse autem exterior truncus postquã nuper commemoratam [b] edidit propaginem, inter[c] septimum & octauum pedem mouentes musculos primùm occultatur, etiam[d] sexto pedem mouentium musculo attensus. Atque inibi rursus mox in progressu[e] ramum educit, qui errabũdo ductu in cutem dispensatur, anteriori tibiæ regioni

Tertij nerui series.

Quarti nerui series.

Quî quartus neruus ueluti pluribus funiculis constare u deatur.

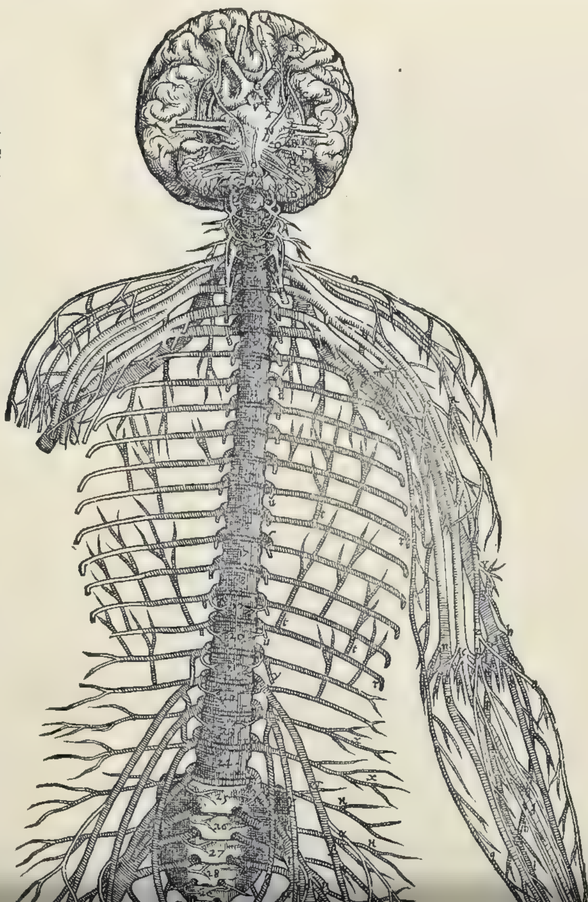
Lib. de Admi. dissect.

gioni obtensam. Quod uerò exterioris huius trunci reliquum est, ad hunc modum inter musculos anteriorem tibiæ sedem sibi uendicantes prorepens, illisq; musculis ramulos offerens,[f] ligamento incumbit, fibulam tibiæ ossi secundùm totam tibiæ longitudinem colliganti, ac unà tandem cum tendinibus digitos extendentibus sub[g] transuerso huius regionis ligamẽto in pedis superiora ducitur, & penitiùs sub tendinibus latitans, digitorum superiori sedi ramos exporrigit. Anteaquam tamen transuersum id ligamentum subit,[h] ramulum deriuat cuti intertextum, qua ipsum ligamentum integitur. At præter eum ramulum[i] magnam sui portionem sub medio longitudinis tibiæ per membraneũ transmittit ligamentum, fibulam tibiæ ossi colligãs, atq; hæc portio[k] interiori trunco quarti nerui permiscetur, quem pedis inferiora accedere mox dicam. Interior itaq; quarti nerui truncus, qui exteriori multo grandior est, inter capita primi ac secundi pedem mouentium musculorum in tibiam subiens, mox[l] ramum diffundit multiplici sobole in cutem digestum, quæ posteriori tibiæ sedi ad calcem usq; obducitur. Quanquam interim ramus ille non uniuersus in cutem absorbetur, uerùm ipsius etiam portio[m] inter quartum pedem mouentium musculum, & primum quoq; & secundum tantisper fertur, quousq; tres illi musculi uniantur. nam & hîc quoq; portio illa cutem adit. Ipse uerò interior truncus in posteriorem tibiæ sedem penitius prorepens, fertur inter quartum pedem mouentiũ musculum, & quintum pedem mouentium, duosq; qui à tibia procedentes digitorum flexui præsunt. Hàc itaq; deorsum tendens, exterioris trunci[n] propaginem assumit, huc per membraneum ligamentum transmissam. Quum uerò hoc interioris trunci reliquum ad tibiæ usq; humiliora contendit, unà cum huius sedis tendinibus per[o] transuersum ligamentum inter calcem & interiorem malleolum pedis inferiora petit, musculis inibi repositis distribuendũ, ac singulorum digitorũ inferiori sedi duos surculos oblaturum. Quot autem hîc reponantur[p] musculi, in secũdo libro dilucidè commemorauimus. Quando hîc collocari dicebatur, qui quatuor digitorũ secundos flectit articulos, & qui quatuor digitos pollici adducunt, & qui primos quinq; digitorum flectunt articulos, & qui pollicem maximè ab indice abducit, & musculus minimum digitum à cęteris remouens. Verùm uti in manu quoq; dictum est, nerui his musculis potius attenduntur, quàm innascantur, aut inserantur. Porrò præter hanc quarti nerui seriem, etiam subinde[q] inuenies[r] exteriorem truncum priusquã pedem contingat cessare, multoq; minus per membraneum ligamentum fibulam tibiæ ossi colligans, sui portionem interiori offerre. Imò ab interiori trunco, quum posteriori sedi eius ligamenti exporrigitur,[s] ramum educi animaduertes, qui ligamentum id perforãs deorsum fertur, inter musculos in anteriori tibię sede positos, ac hinc per transuersum ligamentum in tibiæ anteriori sede conspicuum prorepens, superiori digitorũ sedi ramulos communicat. Qua autem administrandi ratione hanc seriem obserues, ad finem septimi libri recensebo: ubi non hanc modò persequar, uerùm omnem uenarum, arteriarum, ac neruorum sectionem, quæ ad manus cruraq; potissimùm spectant. nam eorum uasorum quæ uiscribus sunt propria, sectionem in trium subsequentium librorum calce priuatim perstringam: quando earum partium, quibus uasa illa committũtur, administrandi rationem pertractabo: præsenti libro iam colophonem, neruorum non ineleganti delineatione hîc insuta, addens.

f 15 muscul. tab. T.
g 1 muscul. tab. δ.
h 2 fig. cha. 85.
i 2 fig. cha. 82.
k 2 fig. cha. 80. ult. fi. ρ.
l 2 fig. cha. 81, 81. ult. fi. φ. quasi cũ χ.
m Seriatim specta posteriorẽ tibiæ sedem 11, 12, 13, 14, 15 mus. tabularum.
n 2 fig. cha. 82.
o 2 mus. tabu. ς.
p Specta pedes 14, 15 tabularum.
q Hac serie spectatur ulti. fig.
r ulti. figu. ν à ω.
s ult. figu. à ρ educitur τ.

NER-

NERVORVM DELINEATIO, QVAE SEPTEM PARIVM NERVORVM QVI À CEREBRO ET DORSALIS MEDVLLAE INITIO PRONASCVNTVR, ORTVS PROPONIT, ET DISTRIbutionem seriemq; omnium quæ à dorsali medulla in dorso complexa originem ducunt, pulcherrimè refert, uti huius figuræ characterum Index docebit.

PRAESENTI figura cerebrum unà cum cerebello cerebriq; exortibus eum in modum delineauimus, quasi à caluaria enudatum in ipsius basi ita conspiceretur, ut appareret si quis erectus caput in posteriora quàm maximè flecteret, sursum retrorsumq; oculos acturus. Vt uerò characterum Index huic chartæ pulchrè adhiberi posset, figuram ac si altero careret brachio ac crure delineauimus, præcipuè quum eadem utrinq; sit ratio.

A,B,C *Cerebri ex altero latere basis notatur, ac A indicat partem ipsius ad narium summum prominulam, nonnullisq; mamillarem processum nuncupatam. B uerò cerebri partem insinuat, amplum caluariæ sinum subeuntem, qui ad latus sinus consistit, quo glans cerebri pituitam excipiens reponitur. C autem maximè posticam cerebri sedem notat.*

D,D *Cerebellum.*

E *Sinister cerebri processus, organo olfactus subministrans.*

F *Nerui uisorij sinistri ortus.*

G *Neruorum uisoriorum coitus.*

H *Tunica, in quam uisorius neruus exoluitur, degeneratue.*

I *Secundum neruorum cerebri par.*

K,K *Minor radix tertij paris.*

L *Craßior radix tertij paris.*

M *Quartum par.*

N *Quinti paris gracilior radix.*

O *Quinti paris insignior radix.*

P *Membrana, in quam quintum par in auditus organo præcipuè exoluitur.*

Q,R *Maioris quinti paris radicis propagines, quorum hæc per cæcum elabitur foramen, illa uerò per aliud sibi proprium.*

S *Sextum neruorum par.*

T *Septimum neruorum cerebri par. atq; horum neruorũ progressus hic non delineari potuere, uti elegantißimè proponuntur secunda figura huius libri secundo Capiti præposita.*

V *Dorsalis medullæ ex cerebri basis medio initium.*

O *Dorsalis medullæ sedes qua caluariam egreditur.*

1,2,&c *Numeri characteres septem ceruicis, duodecim thoracis, quinq; lumborum, & sex sacri ossis indicāt uertebras, atq; adeò triginta neruorum à dorsali medulla prosilientium paria, quorum seriem quàm potui accuratißimè & simplicißimè in hac tabella meo marte delineata expreßi. Verùm quia hic locus exiguam characterum declarationem admittit, non omnes neruorum soboles literis insigniturus sum.*

P *Septi transuersi sinister neruus, quem citra aliam characterum operam ex quarti, quinti & sexti parium propaginibus efformari conspicis. promptum enim est delineationem intelligere, si prius descripta neruorum series hic picturæ accommodetur.*

Q *Neruus à quinto pari cuti summum humerum inuestienti, & dein*

x,x *Propagines neruorum ex lumborum uertebris exilientium, quæ ab dominis & huius sedis musculis & cuti dispensantur.*

y *Neruulus testem frequenter petens, hicq; resectus.*

z *Propagines sextum femur mouentium adeuntes musculum.*

& *Primus femur petens neruus.*

α *Primi nerui propago cuti oblata.*

β *Primi nerui propago altius inter musculos absumpta.*

γ *Secundus femur petens neruus.*

δ,δ *Secundi nerui soboles per internam femoris et tibiæ sedem ad pedis usq; superiora sub cute excurrens.*

ε *Secundi nerui propago musculis anteriorem femoris sedem occupantibus deprompta.*

ζ *Tertius femoris neruus.*

η,θ *Tertij propago, internam femoris cutem implicans.*

θ *Tertij propago musculos adiens.*

ι,ι *Quartus femoris neruus, cuius exortus æquè atq; trium superiorum est conspicuus.*

κ,κ *Series anteriorum propaginum inferiorum parium è sacro osse prodeuntium.*

λ *Dorsalis medullæ extremum.*

μ *Quarti femur petentis nerui propagines ad capita musculorum à coxendicis oßis appendice prodeuntium sparsæ.*

ν *Quarti nerui soboles in posteriorẽ femoris cutẽ ad medium usq; longitudinis femoris excurrẽs.*

ξ *Propago præcipuè in quartum tibiam mouentium musculum, ac dein in reliquam posteriorem femoris cutem iuxta genu digesta.*

ο *Soboles in musculos ab inferioribus femoris capitibus pronatos.*

π,ϱ *Quarti nerui in duos truncos distributio. ac π quidem minorem, ϱ uerò insigniorem notat.*

σ *Minoris trunci propago, externæ tibiæ cuti ad parui digiti usq; extremum diffusa.*

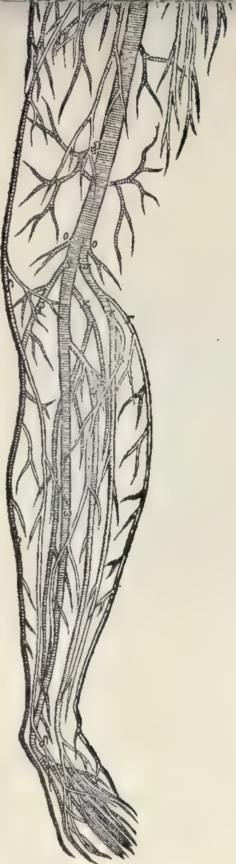
τ *Propago fibulæ inter musculos exporrecta.*

υ *Ramulus anteriorem tibiæ cutem implicans.*

φ,φ *Grandioris trunci ramus internæ cuti tibiæ ad pollicem usque digestus.*

χ *Grandioris trunci ramus, posteriori tibiæ seu*

V Tertij nerui propago ad posteriorẽ musculum cubitũ flectentiũ
X Secundi nerui portio tertium accedens.
Y Ramus secundi caput adiens longioris radium in pronum mouentis musculi.
Z Secundi distributio in duos impares ramos.
a Minor ramus secundùm radium cuti ad pollicẽ usq; exporrectus.
b Crassior ramus mox in duas propagines diuisus, quarum series in conspicuo est.
c Tertij nerui soboles in musculos internam cubiti sedem occupantes digestæ.
d Tertij ramus radio exporrectus, ac dein pollici & indici & medio surculos offerens.
e,e Quartus brachij neruus atq; inferius e ramos notat musculis cubitum extendentibus depromptos.
f Quarti ramus internam brachij cutem adiens.
g Quarti ramus externam & posteriorem brachij accedens cutem.
h,h Quarti ramus cuti externæ cubiti digestus.
i Quarti præcipua distributio ad ingressum cubiti.
k,k Quarti ramus radio exporrectus, & externæ sedi pollicis, indicis, & medij soboles offerens.
l,l Quarti ramus ulnæ exporrectus, & musculis ab externa ipsius sede initium ducentibus ramulos exhibens, ac ante brachiale cessans.
m Quintus brachij neruus.
n Quinti nerui series in musculos ab interno brachij ossis tubere prenatos.
o,o Quinti nerui ramus ulnæ exporrectus, & internæ sedi parui digiti & anularis, aliquando & medij ramusculos dispergens.
p Dicti modò rami soboles in externam manus sedem reflexæ, ac externæ parui digiti sedi & anularis & medij surculos dispensans.
q,q Sextus brachij neruus, ipsiusq; sub cute tantũ ducta series. Quis uerò brachij neruorum sit exortus, principiorumq́ue plexus, absq; notis promptè dignoscitur.
r,r,r Nerui sunt intercostales, illic præcisi, quà cum costis antrorsum reflectuntur.
s,s Rami in posteriora deducti, hic etiam undiq; obuij.
t,t Huiusmodi serie nerui musculos adeunt thoracis ossibus instratos.
u,u Propagines indicantur, sexti paris neruorum cerebri ramum costarum radicibus exporrectum augentes.

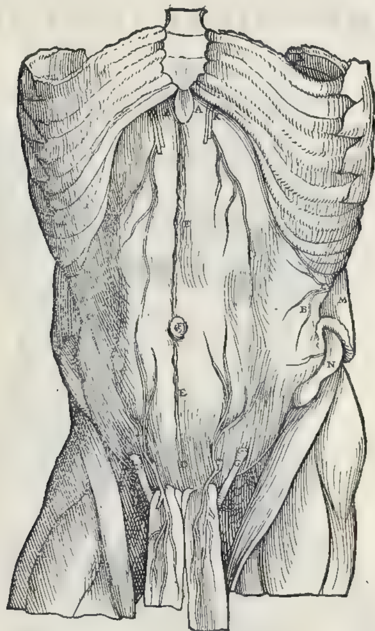
dein ad digitorum usq; superiora excurrens.
w Præcipua grandioris trunci portio, inter tibiæ os & calcem pedis inferiora petens, singulisq; digitis surculos offerens.

LIBRI QVARTI FINIS.

ANDREAE VESALII

BRVXELLENSIS, DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBER QVINTVS, ORGANIS NVTRItioni quæ cibo potu'que fit, & dein propter partium connexum, ac uiciniam inſtrumentis generationi famulantibus dedicatus, & omnes ſibi peculiares figuras ſeriatim ſimulq; mox in initio oſtendens, quo minus eædem figuræ plerisq; Capitibus paſſim præponendæ ueniant.

PRIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

PRIMAE FIGVRAE EIVSDEM'QVE CHARACTERVM INDEX.

PRAESENTI figura tanta humani corporis portio delineatur, quanta ad peritonæi ſedes oſtendendas ſufficit: exprimitur itaq; hac figura anterior peritonæi ſedes, ſectionis ſerie ab octo abdominis muſculis libera, nullaq; ex parte diſſecta.

A, A, B, C, D *His characteribus peritonæũ inſignitur, quodãmodoq; hac figura terminatur.*

E, E *Linea à mucronata pectoris oſsis cartilagine ad pubis uſq; oſsium commiſſuram procedens, cui obliquè deſcendentium & aſcendentium, & tranſuerſim procedentium abdominis muſculorum neruoſæ tenuitates pertinaciſsimè connaſcuntur.*

F *Vmbilicus, quem inter diſſecandum etiã ademptis abdominis muſculis, gratia opportunæ umbilici uaſorum demonſtrationis, reſeruare ſolemus.*

G *Seminaria ſiniſtri lateris uaſa ſuis membranis, quas à peritonæo mutuantur, adhuc obuoluta.*

H *Seminaria dextri lateris uaſa.*

I *Vena ac arteria, quæ potiſsimùm inferiori ſedi rectorum abdominis muſculorum exporriguntur, quorum & hic quoq; propendet portio.*

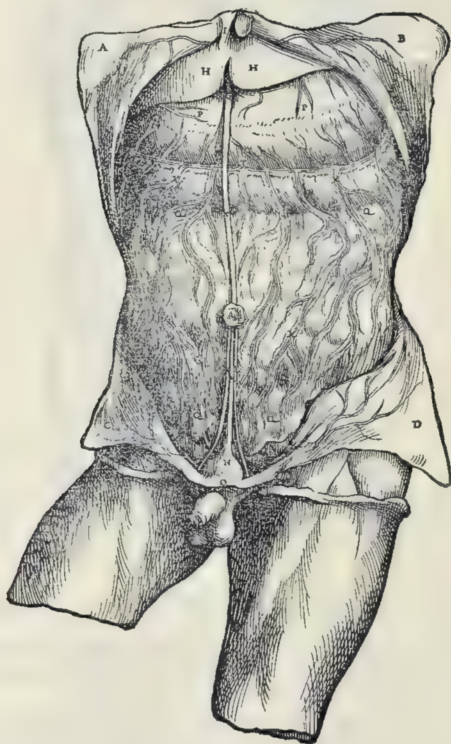
K *Vena & arteria, quæ ſub oſſe pectoris exporrectæ, in anteriorem abdominis ſedem prolabuntur, præcipuè rectis abdominis oblatæ muſculis, ac ſuperiorẽ abdominis ſedem uniuerſam quoq; implicãtes: quemadmodũ illæ quas I inſigniuimus, humiliorẽ & pubis oſsibus uiciniorẽ implicãt.*

L *Venarum soboles in peritonæi latera excurrentium, ac ab illis uenis deductarũ, quæ aut à coniuge carente uena, aut geniculatim à caua pronascuntur, quà ipsius caudex lumborum uertebris colligatur.*

M *Transuersi abdominis musculi portio à peritonæo diuulsa, retrorsumq; flexa.*

N *Ilium ossis sedes hic nuda conspicitur, cui obliqui transuersiq; abdominis committuntur musculi. Verùm quum præsenti figura, uti etiam subsequentibus omnibus, ea duntaxat organa explicare uisum sit, quæ hoc pertractabuntur libro, non est quod illas quoq; indicem partes, quæ figuris ob hoc adduntur, ut describendæ partis sedes in conspectu promptior esset: cuiusmodi in hac figura est, thoracis inferior sedes abdominis musculis libera, & femorũ initia cute duntaxat denudata.*

SECVNDA QVINTI LIBRI FIGVRA.

SECVNDAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHARACTERVM INDEX.

HAEC figura primam sectionis seriem subsequitur. hic nanque peritonæum recta linea à pectoris ossis mucronata cartilagine ad pubis usque os ita diuisum est, ut umbilici uasorum nullum uitiauerim: dein transuersa sectione à sinistro ilio ad dextrum ducta, quatuor peritonæi anguli ab anteriori corporis sede in posteriora reflexi conspiciuntur. Præterea umbilici quoque una pars cũ ipsius uasis, quæ peritonæo prius connectebantur, oculis subiacet. Ad hæc præsens figura iecoris portionẽ, & uentriculi sedem, ac omenti intestinis obducti situ indicat, quem omentum obtinet, quum manibus ipsum uersus pubis os inter dissecandum trahitur, si quando sursum uersus sinistrum latus (uti plerunq; accidit, ac sequenti figura occurret) retractũ adinuenitur.

A, B, C, D *Quatuor peritonæi partes dissectæ, atq; in posteriora reflexæ, adeò ut interna anterio*

ris peritonæi sedis regio hic ex sectionis serie in conspectum uenerit.

E Vmbilicus à peritonæo liberatus. F Vena ab umbilico in iecur porrecta.

G Venæ umbilici in iecoris rimã ingressus.

H, H Portio iecoris ex gibba ipsius sede apparens.

I Præcipuum ligamentum iecur septo transuerso cōnectentium, quod uersus dextrum latus mucronatæ cartilaginis consistit. Scutum enim id ad sinistrum I latus conspicuum, mucronata est pectoris ossis cartilago.

K Dextra arteria ab umbilico secūdum dextrum uesicæ fundi latus ad magnā prorepens arteriā.

L Sinistri lateris arteria ab umbilico secundū uesicæ sinistrā sedē, ad magnā exporrecta arteriā.

M Meatus, quo à uesicæ fundo fœtus urina in secundam fœtum inuoluentem tunicam expurgatur.

N Vesicæ fundus. O Peritonæi ad uesicæ fundum nexus.

P Ventriculi anterior pars, quæ neq; iecore, neq; omento obtegitur. Hæc sedes ob hoc amplior apparet, quod uentriculus quem hic depinximus impensè inflatus fuerat: quemadmodum & huius cadaueris uesica paulo quoq; elatiùs solito, supra pubis ossa elatiori sua parte efferebatur.

Q,Q, Q,Q Omentum.

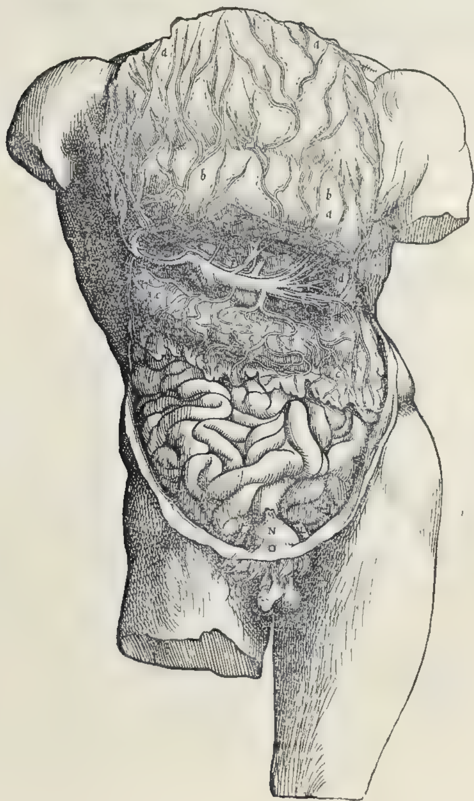
R Vena & arteria simul cum neruo dextræ sedi inferioris partis uentriculi exporrectæ.

S Sinistri lateris uasa, quæ sinistram fundi uentriculi sedem amplexantur.

T Hac sede dextri lateris uasa sinistris committuntur, ac proinde etiam R, T & S suturam indicāt, cuius Aristoteles tertio Historiæ de animalibus libro, ut & quarto de Animalium partibus meminit, quum à medio uentre omentum oriri dependereq; asserit.

X, X Venarū arteriarūq; propagines superiori omenti membranæ exporrectæ, adipeq; cinctæ.

TERTIA QVINTI LIBRI FIGVRA.

TERTIAE FIGVRAE EIVSDEMQVE CHAracterum Index.

TERTIA figura secundam administrationis ordine subsequitur, ac humiliorem omenti membranam à superiori diuulsam laceratamq; gerit, ac superior quidem super thoracis anteriora & uentriculum quoque extensa est. Dein uentriculus etiam ui sursum ad pectus ex sua sede tractus uisitur, ut humilioris omenti membranæ natura in conspectum peropportunè ueniret: quam eousq; intestinis adhuc obductã cernis, quousq; omentum subinde sursum sinistrorsumq; collectum dissecantibus occurrit. Præterea in præsenti figura intestinorum situs inturbatus iacet, uti & lien quoq;, cuius pars hic etiam oculis subijcitur.

K.L. M.N & O eadem hic atq; in secunda figura notantur. nam K indicat umbilici arteriam dextram, L uerò sinistram. M meatum, quo fœtus urina in secundum ipsius inuolucrum excernitur, quiq; hic, ut & arteriæ, abtruncatus conspicitur. Cæterùm N uesicam notat: O autem peritonæi cum anteriori uesicæ sede connexum. Atq; in hac figura peritonæi angulos, qui secunda figura A, B, C & D insigniti erant, resecuimus.

a, a Superioris membranæ omenti, quam & alam superiorem nonnulli appellant, posterior sedes, qua inferiorem membranam integro adhuc omento spectat.

b, b Extuberans hæc sedes uentriculus est, superiori membrana omenti tectus.

c, c Omenti humilior mẽbrana, quæ nonnullis humilior ala nuncupatur. Cæterùm extuberans pars, cui duo superiora c & c inscribuntur, colum est intestinum, quà uentriculi exporrigitur fundo, ac inferiori membrana omenti, uice mesenterij utitur.

d Hic lien etsi omento obducitur, protuberans sese ostendit, ad quod etiam pellucida omenti iuuat substantia.

Inferior omenti membrana hic modò quà uentriculo subijcitur, quàmpluribus notanda erat characteribus: uerùm quò minus illam characterum copia obliterarem, eos in subsequenti figura ponendos duxi. præcipuè quum leui opera lector eosdem characteres utrisq; figuris inibi adhibitos fingere possit, ubi ambæ idem exprimunt.

QVARTA QVINTI LIBRI FIGVRA.

QVARTAE FIGVRAE EIVSDEMQVE CHAracterum Index.

HAC figura omentum suis quibus adnascitur, aut potius à quibus initium ducit, membris liberum, & nulla interim parte diuulsum delineatur, integraque ipsius constructio & præcipuè uenarum, arteriarum & neruorum per ipsum series, & glandulosa corpora ipsi innata commonstrantur. Quàm concinnè uerò omentum sacculo, aut peræ, aut minoribus piscatorum retibus assimiletur, hac quoque figura discitur.

e,e Omenti circulus, seu orificium, quo initium ducit.

f,f,f Omenti superioris membranæ anterior facies.

g,g *Inferioris omenti mēbranæ anterior facies. at hæc nō integra ut superioris membranæ anterior facies hic conspicitur, quum inferioris membranæ sedes tantum in conspectu sit, quæ uentriculo substernitur, atque ad colon usque intestinum, quà id uentriculo exporrigitur, pertinet. Reliqua enim inferioris membranæ pars superiori membrana occulitur.*

h,i,k *Tribus his characteribus ad sinistrum latus inferioris membranæ omenti positis, omenti constructio insignitur. Nam h omenti partem notat membraneam, uenis arterijsque & adipe quoque carentem. i uerò uasa indicat, k autem adeps uasis attensus adnatusue exprimitur. Atque ut hos characteres hac omēti parte reposui, ita etiā quauis ipsius sede eas potuisse collocari, nemo ambigit.*

l Venæ portæ caudex quà ex iecore prodiens inferiori mēbrana omenti continetur ac suffulcitur.

m *Arteria iecoris cauum & bilis uesiculam petens, neruoque concomitata qui à dextri lateris sexti neruorum cerebri paris nerui ramo, dextri lateris costarum radicibus exporrecto depromitur, ac iecoris cauum bilisque uesiculam adit.*

n *Principium uenæ inferioris uentriculi orificij posteriorem sedem potissimum accedentis, & arteriam habentis coniugem.*

o,o *Arteria & uena & neruus, secundum superioris omenti membranæ principium, dextræ fundi uentriculi sedi exporrecti.*

p,p *Illorū uasorū quæ dextræ fundi uētriculi sedi exporrigūtur surculi, corpus uētriculi implicātes.*

q,q *Dictorum iam uasorum quæ fundi uentriculi dextræ sedi exporriguntur propagines, in superiorem omenti membranam sparsæ.*

r *Vena arteriaque duodeno intestino & ieiuni intestini principio exporrectæ, neruulumque socium frequenter admittentes.*

ſ *Portæ uenæ in duos truncos bipartitio. quòd uerò uenas r & o indicatas hic elatius quàm in nuda portæ uenæ figura tertij libri quinto capiti dedicata, delineauerimus, in hoc factum putato, quòd earum uenarum ortus in hunc modum subinde uariet.*

t *Dexter seu grandior uenæ portæ truncus, in mesenterium adeoque intestina excurrens.*

u *Vena in posteriorem uentriculi sedem citra arteriæ consortium excurrens.*

x *Vena cum arteria et neruo in dextram inferioris membranæ omenti sedem sparsa, ac colon quoque intestinum hac parte accedens.*

y *Vena simul cum arteria in uentriculi posteriora excurrens, & tandem coronæ ritu superius uentriculi orificium amplectēs. uerum huius uenæ arteriæque tanta duntaxat delineatur portio, quanta inferiori membrana omenti sustinetur.*

α *Hic nonnihil grandior mesenterij arteria se offert, etiamsi minimo interuallo inferiori membrana omenti suffulciatur.*

β *Trūcus est arteriæ, q inferiori omēti mēbranæ intertextus, uētriculo, iecori, bilis uesiculæ, colò quà id uētriculo exporrigit, ac dein lieni ramos depromit, neruosque has partes adeūtes comitat.*

γ *Vena simul cū arteria et neruo mediam potissimum sedem subiens inferioris membranæ omēti, & ramos quoque offerens colò intestino quà ad uentriculi prorepit fundum.*

δ *Vena coniugis arteriæ expers, quæ sinistræ sedi inferioris omenti membranæ pauculas soboles, ut & ipsa gracilis est, diffundit.*

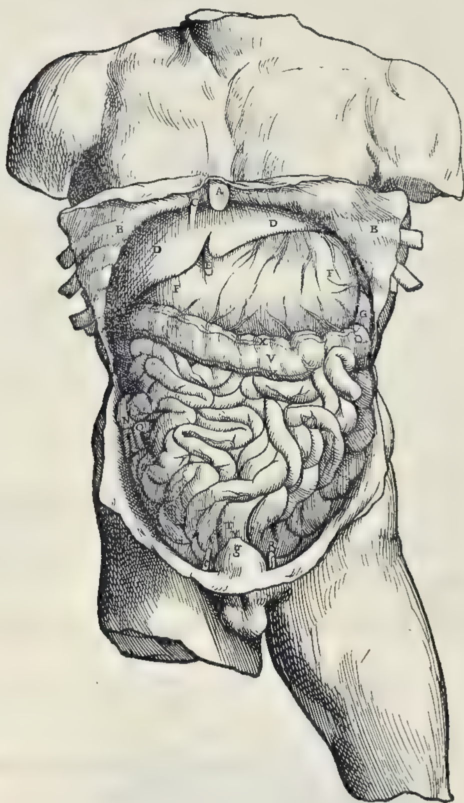
ε *Venarum, arteriarum & neruorum in lienem series.*

ζ *Vena pariter cum arteria neruoque uentriculi fundi sinistræ sedi exporrecta.*

η,η *Glandulosum corpus inferiori membranæ omenti innatum, quod uulgo uocant Brisauolo, Dulcem morsum seu bolum, Buccam saporitam, Rodol.*

θ *Glandulosi corporis portio, quod duodeno intestino subnascitur.*

SEXTA QVINTI LIBRI FIGVRA.

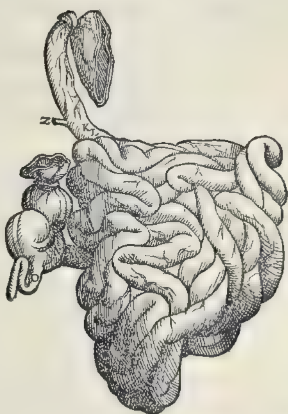

SEXTAE FIGVRAE INDEX.

IN ſexta quinti libri figura ſectionis ſerie tertiam ſubſequente, iecur uentriculus & inteſtina proprias ſeruant ſedes, omento interim quà à uentriculo enaſcebatur, coloq́; inteſtino continuum erat, prorſus reſecto, ne forte id relictum alicuius organi ſedem obliteraret. Præterea, ut ſingula opportunius oculis ſubijcerentur, coſtarum aliquot fines (uti inter pingendum factum eſt) effregimus, ipſas unà cum peritonæo ſeptoq́; tranſuerſo illis connato in poſteriora reflectentes. Veſica autem hic reſpondet tertiæ ac ſecundæ figurarum ueſicæ. Cæterùm quia præſentis figuræ characteres magna ex parte cum duabus nunc ſuccedentibus communes ſunt, non abs re erit ante illius indicum explicationem, quid his deſignetur, ſermoni adijcere.

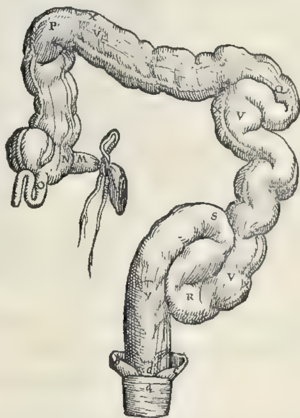
SEPTIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

HAC figura tenuium intestinorum ductum duntaxat delineauimus, aliqua etiam uētriculi et coli intestini simul cum cæco asseruata portione, ut facile præsens figura iam subsequenti adaptetur. Quòd autem coli intestini initium paulo magis quàm par sit, ab ipsis tenuibus intestinis abductum uideatur, in hoc factū arbitrator, ut sola gracilia in conspectum accuratè uenirent. potißimum quum coli intestini circum tenuia situm ingressumq́ sexta figura pulchrè proponat.

OCTAVA QVINTI LIBRI FIGVRA.

PRAESENTI figura cæci intestini & coli & recti imago ductusq́ commonstratur, unà cum ilei intestini extremo, & musculis recto intestino proprijs.

CHARACTERVM SEXTAE, SEPTIMAE ET OCTAVAE figurarum Index.

SVBSEQVENS modo characterum Index sextæ, septimæ & octauæ figuris cōmunis est. si quis uero interim character harum alicui peculiaris sit, illum pro figuræ numero aut 6 aut 7 aut 8 insigniturus sum: characteres autem, quibus huiusmodi nulla subiungetur notula, tribus figuris communes censebis.

A 6 *Mucronata pectoris oßis cartilago.*
B,B 6 *Peritonæum unà cum disruptis costis, illisq́ adnato septo retrorsum atq́ in latera flexum.*
C 6 *Primarium ligamentum, quo iecur humanum septo colligatur.*
D,D 6 *Iecoris gibbi magna sedes.*
E 6 *Portiuncula uenæ ab umbilico iecori insertæ.*
F,F 6 *Ventriculi anterior sedes.*
G 6 *Lienis sinistrum latus, seu ipsius pars in corporis anteriora uergens.*
H 7 *Ventriculi portio, quæ inferius uentriculi cōstituit orificium, seu intestinorum principium quod hic chordula ligatum finximus.*

I,K 7 Pars intestinorum ab I ad K protensa, uulgato nomine nunc duodenum intestinum, nunc intestinum duodenûm digitorum longitudine, mihi uocatur.

L 7 Ieiuni intestini initium, graciliumq; intestinorum sedes, ubi primùm in anfractus conuolui atq; antrorsum assurgere incipiunt.

M 7,8 Ilei intestini terminus, & gracilium intestinorum finis. uerùm quâ nam sede ieiuni intestini terminus, aut ilei intestini principium sit ponendum, augurari nequeo, quum toto ductu qui ab L in septima figura in eadem & octaua ad M usq; pertinet, nullibi discrimen commonstret, quo ieiunũ ab ileo liceret interstinguere.

N Extuberans crassorum intestinorum initium.

O Hoc intestinum mihi cæcum nuncupatur, non admodum contendenti an quis eo nomine aliã crassorum intestinorum partem donari uelit: modò is non adeò nominum sit studiosus, ut illorum occasione ea in intestinorum fabrica spectare negligat, quæ in partium aliarum constructione sedulo inquirimus.

N,P,Q, R,S,T, 6,8 Colum intestinum his characteribus insignitur, uerùm singuli priuatim aliquid notant. N enim ad P usq; coli intestini ductum notat, à dextri renis sede ad iecoris usq; cauum pertinentem. A P uero ad Q coli ductus notatur, secundum uentriculi fundum à iecoris cauo ad lienis usq; regionem protensus. A Q autem ad R ductus coli insinuatur, à lienis regione ad pubis os, secundum sinistrum ile procedens. Cæterùm ab R ad S (quod in 8 priuatim uisitur) coli indicatur ascensus anfractusq;, quem sursum ad umbilici usq; regionẽ molitur. At S ad T usq; progressum notat, dicti nunc ascensus ad recti intestini initium.

V, V 6,8 Depressa coli intestini sedes.

X, X 6,8 Coli intestini utrinq; extuberantes semiglobuli, quos cellulas uulgus uocat.

Y 6,8 Recti intestini initium. Quicquid uerò sub Y consistit, rectum est intestinum.

Z 7 Portio meatus bilem in intestina perferentis.

a 8 Musculus recti intestini finem orbiculatim amplectens, fæciumq; excretioni præfectus.

b,c 8 Duo musculi rectum intestinum post fæcium excretionem sursum alacriter contrahentes.

d,8 Hac sede rectum intestinum uirorum peni & mulierum uteri ceruici interuentu musculosæ substantiæ connascitur.

e,f 6 Duæ arteriæ fœtui peculiares.

g 6 Hoc charactere uesicæ fundus indicatur, uti & meatus quo fœtus urina expellitur, quemq; hic ut & nuper commemoratas arterias abtruncatum finximus.

NONA QVINTI LIBRI FIGVRA, CVIVS VTI ET EIVSDEM CHARACTERVM INDICEM hîc lateri adhibuimus.

HAC figura recti intestini & coli quoque quà id recto continuatur, partem expreßimus, intestinorum tunicas commonstraturam.

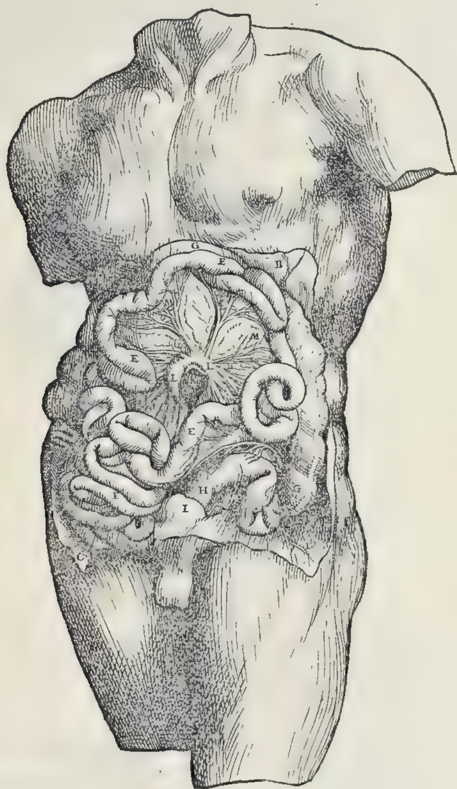
b Prima intestinorum tunica, quæ & intima est, ac solis transuersis circularibusúe confirmatur fibris.

i,i Secunda intestinorum tunica, quæ transuersis quoq; efformatur fibris. attamen rectis quoq; eo donatur pluribus, quo recto intestino uicinior est.

k,k Mesenterij est portio, quæ rectum intestinum oßi sacro committit, ac tertiam ipsi exporrigit tunicam.

L,L Tertia intestinorum tunica, à mesenterij pronata membranis.

DECIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

DECIMAE FIGVRAE EIVSDEMQVE CHAracterum Index.

VT præſens figura meſenterij ſitum quàm appoſitiſsimè oculis ſubijceret, gracilia inteſtina undecunq; ad latera ſurſum deorſumq; inuicem manibus diducta continet, ac proinde meſenterij cõmonſtrat centrum, et rationem qua meſenterium inteſtinis uaſa porrigit, inteſtinaq; dorſo connectit. Ad hæc, eius quoque meſenterij partem oſtendit, quæ coli finem & rectum quoq; inteſtinũ dorſo alligat. Succedit uerò hæc figura ſectionis ſerie illi quam ſextam locauimus.

A, B, C, D *Portiones peritonæi, aperto iam abdomine in latera extrorſum flexæ.*

E, E, E *Tenuia inteſtina.*

F *Cæcum inteſtinum.*

G, G, G *Colon inteſtinum.*

H *Recti inteſtini initium.*

I *Veſica, cui peritonæum ea potiſsimum ſede connaſcitur, ubi alteram ipſi offert tunicam.*

K *Meſenterij centrum, eaq; dorſi pars qua id à peritonæi membranis initium ducit. quæ magnam arteriam & cauam uenam hic uertebrarum corporibus adnectunt.*

L, L *Corpus glanduloſum, mox in ipſa uaſorum diſtributione poſitum, quæ meſenterij centro inſeruntur.*

M,M *Glandulæ uasorum distributionibus interiectæ, quæ uasa in ipso per mesenterium ad intestina moliuntur progressu.*

VNDECIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

VNDECIMAE FIGVRAE EIVSDEMQVE CHAracterum Index.

HIC duntaxat ipsum delineatur mesenterium è corpore exemptum, omnibusq; partibus ipsi connatis liberum, præterquam ab inferioris membranæ omenti portione, qua colon dorso inibi colligatur, ubi secundum inferiorem uentriculi sedem id procedit.

K *Character K, ut & in decima figura, mesenterij indicat centrum.*

L,L *Hi quoque characteres similiter atque in decima, glandulosum corpus notant, totius mesenterij maximum.*

M,M *Glandulæ notantur illis interpositæ uasorum dissectionibus, quæ iam intestinis appropinquant.*

N,O *His characteribus mesenterij circumscribitur pars tenuia intestina dorso alligans.*

P *P ad Q usq; mesenterij indicat portionem, colon intestinum dorso affirmantem, qua id à dextri renis sede ad cauum usq; iecoris protenditur.*

Q *Q ad R usq; inferioris omenti membranæ partem notat, quæ colon tota illa sede dorso committit, quà id secundum uentriculi exporrigitur fundum.*

R *R ad S usq; mesenterij insinuat portionem colo intestino tota ea sede propriam, qua id à lienis regione ad rectum usq; intestinum pertinet.*

S,T *Quod S & T intercluditur, mesenterij pars est rectum intestinum dorso nectens.*

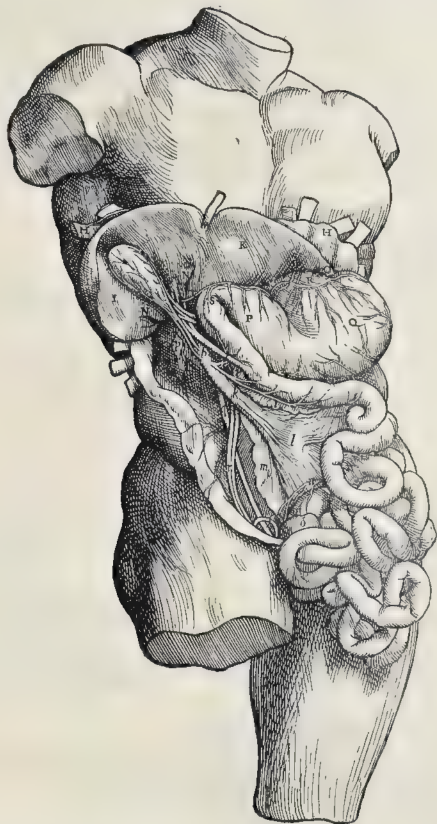
V *Hac sede mesenterij naturam exprimere conati sumus, quandoquidem unam mesenterij mem-*

X,Y. *branam ab altera unguibus diuulsam pinximus: ut X nimirum una sit, altera uerò Y inscribatur. Atq; in harum membranarum medio mesenterij uasa excurrunt, & ipsius adeps, ut & glãdulæ etiam continentur, quemadmodum quoq; in uigesima quarta huius libri figura est cernere.*

DVO-

DVODECIMA QVINTI LIBRI FIGVRA, QVAE IAM PRAEPOSITIS INTEGRIS FIGVRIS SECTIO-

nis ſerie ſuccedit. Habet enim diſſectũ peritonæum, & omentum quoq; in hac ablatũ eſt, & hic coſtas aliquot etiã effregimus, quò iecoris cauũ opportunius delineari poſſet. Hic namq; conſpicitur uniuerſum iecoris cauũ, ipſiusq; iecoris forma. Dein uẽtriculi quoq; apparẽt orificia. Inteſtina autẽ perinde ac uentriculũ in ſiniſtrũ latus depreſsimus, ut in cõſpectu eſſet meſenterij pars, ac uenæ portæ in ipſum ſeries: dein bilis meatus in inteſtinũ inſertio, et ſi quæ ſint reliqua quæ characteribus ſeriatim adnotabimus, mox atq; quid decima tertia oſtendat figura, expreſſerimus.

DECIMATERTIA QVINTI LIBRI FIGVRA, NVDAM BILIS VESICVLAE EIVSDEMQVE

meatuum delineationem exprimens.

CHARACTERVM DVODECIMAE ET DECIMAE tertiæ figurarum Index.

PRAESENS characterum Index duodecimæ & decimætertiæ figuris ideo habetur communis, quod cauam iecoris ſedem plerisq; characteribus quibus decimatertia occupatur inſigniri licuiſſet, niſi characterum copia delineationem fuiſſet uitiatura. Quum itaq; character occurret duodecimæ figuræ peculiaris, illi 1 ſubiungemus, illis qui decimætertiæ priuatim inſcribuntur 2 adiecturi. Si uerò quis utriſq; figuris ſimul communis erit, illi 1 & 2 addetur.

H, H 1 Peritonæi unà cum coſtis euerſi portio. I, K 1 Cauum iecoris.

L 1 Portiuncula gibbi ſedis iecoris. M 1 Iecoris ſectio, cui fœtũ alẽs uena primùm inſeritur.

N 1 Rimæ ac impreſsiones & tubercula in iecoris cauo iuxta uenæ portæ exortum cõſpicua. N uerò ſuperius, ſeu ſiniſtrum, ſeu ipſo T uicinius, ſedem indicat, qua ab umbilico procedẽs uena iecoris cauo ubi portæ caudex prodit, inſeritur. Ab M enim ad N uſq; foramen notatur, quod liberè quodammodo umbilici tranſmittit uenam ad ſedem N inſignitam. (colligãs.

O 1 Ligamentũ ſiniſtram iecoris partẽ (quæ in angulũ quodãmodo acutũ deſinit) ſepto trãſuerſo hic

Φ 1 Sinus iecori hic inciſus, ac ſtomacho cedens, ubi is ſuperiori uentriculi orificio continuatur.

P, Q 1 Ventriculus.

R 1 Ventriculi ſuperius orificium, ſeu ſtomachi finis, unà cum uenis, arterijs, & neruis id orificium amplexantibus.

S 1, 2 Humilius uẽtriculi orificium, ipſiusq; duodeni inteſtini initium, quod in duodecima figura ſecus atq; ſecundùm naturam ſe habet, ad interiora refleximus, ut in conſpectum ueniret bilis ueſiculæ meatus in ipſum inſertus, ac mox c notandus.

T 1 Neruus à neruis elatius uentriculi orificium implicantibus eductus, iecoriſq; cauo inſertus.

V 2 Bilis ueſicula. Hæc in utriſq; præſentibus figuris eſt cõſpicua. uerùm priuatim illam duntaxat in decimatertia charactere notaui. ac proinde primùm decimætertiæ, ac dein duodecimæ mentem hic & in ſubſequentibus aliquot characteribus accommoda.

X, X 2 Meatus bilis ueſiculæ per iecoris corpus exporrecti, inter portæ uenæ et cauæ itẽ uenæ ramos.

Y 2 Venæ portæ propago in iecoris ſubſtantiam diffuſa.

Z 2 Venæ cauæ propago in iecoris ſubſtantiam digeſta. Volui enim hic exprimere uaſorum in iecoris ſubſtantia ſitum, qui ſcilicet portæ uenæ rami propaginibus cauæ ſubijciantur, et quónam pacto in horum medio bilis ueſiculæ meatus excurrant.

a 2 Concurſus meatuum bilis ueſiculæ, qui in iecoris corpus digeruntur.

b 2 Veſiculæ bilis ceruix, cui meatus ex iecore ductus ac a notatus inſeritur, communiſq; efficitur.

c 1, 2 d. Bilis ueſiculæ meatus in duodenũ inteſtinum inſertus. ac S ad d uſq; in decimatertia figura duodenum indicat inteſtinum, quod humiliori ſede apertum finximus, ne meatus illius c notati inſertio lateret.

e 2 Arteria in iecoris cauum & bilis ueſiculam digeſta.

f 2 Neruulus iecori & bilis ueſiculæ communis, & à ſexti paris neruorum cerebri propagine depromptus, quæ dextri lateris coſtarum exporrigitur radicibus.

g 2 Tenues portæ uenæ propagines, in bilis ueſiculam excurrentes.

h 1 Portæ uenæ caudex. (ſtinet.

i, i 1 Glandulosum corpus, quod duodeno inteſtino adnaſcitur, uaſaq; ipſi exporrecta opportunè ſu-

k, l, m, 1 Meſenteriũ. Verùm ſinguli characteres priuatim quid indicant. k enim uenæ portæ dextri ſeu grandioris trunci diſtributionem in meſenterium notat. l uerò, glandulosum corpus in meſenterio primis uaſorum diſtributionibus præfectum. m autem, meſenterij inſinuat partem, cui colon inteſtinum tota illa ſede committitur, qua à dextri renis ſede ad iecoris uſq; cauum pertinet. Hic namq; colum inteſtinum à meſenterio diuulſum eſt, quo meſenterij centrum aptius delinearetur.

n 1 Vena quæ ſub poſteriori recti inteſtini ſede deorſum protenditur, ipſiſq; recto inteſtino uenas

o 1 Veſicæ fundi ſuperior pars etiam hic eſt conſpicua. (porrigit.

p 1 Quod hic extuberat dexter eſt ren, ſua pingui membrana adhuc obtectus.

q 1 Meatus urinarius, à dextro rene urinam in ueſicam deducens.

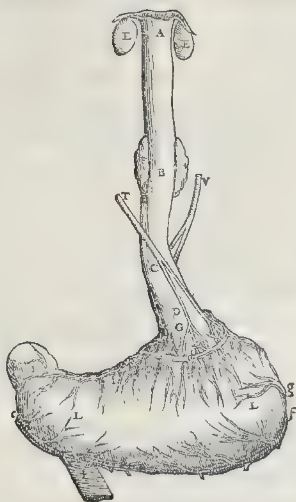
r 1 Vena ac arteria ſeminales dextri lateris.

ſ 1 Vas ſemen à dextro teſte uerſus ceruicis ueſicæ initium perferens.

DECI-

DECIMAQVARTA QVINTI LIBRI FIGVRÆ, ANTERIOREM

teriorem integri uentriculi & stomachi faciem exprimens, unà cum uenis, arterijs & neruis uentriculo insertis.

DECIMAQVINTA QVINTI LIBRI FIGVRÆ, IN-

tegri uentriculi & stomachi posteriorem exhibens faciem.

CHARACTERVM DECIMÆQVARTAE ET DECImæ quintæ figurarum Index.

CHARACTERES hoc Indice explicandi partim utriq; figuræ communes sunt, partim nunc huic, nunc illi peculiares: ac proinde communes 1 & 2 indicabimus. peculiaribus uero decimæ quintæ figuræ characteribus, hæc 1 subijcietur, decimæ sextæ autem hæc 2.

A 1,2 Stomachi pars in fauces orisq; adeò amplitudinem pertinens, hic à faucibus præsecta cernitur.

A,B 1,2 Ab A ad B usque ductus stomachi notatur, rectà per mediam uertebrarum ceruicis & quatuor superiorum thoracis sedem descendens.

B,C 1,2 A B ad C usque ductus stomachi in dextrum latus super quintam & aliquot sequentes thoracis uertebras modicè declinans.

C,D 1,2 A C ad D usque stomachi ductus insignitur ex dextra sede uersus sinistram, supra magnam cõscendens arteriã, & per septum transuersum in uentriculi superius orificiũ G notandũ pertinẽs.

E,E 1 Duæ tonsillæ, quæ non procul à stomachi sede in oris cauitatem pertingente distant.

F,F 1,2 Glandulosum corpus stomacho frequẽter adnatũ, qua quintæ thoracis uertebræ corpori insidet.

G 1,2 Superius uentriculi orificium. H 1,2 Inferius uentriculi orificium.

I 1,2 Superior uentriculi pars. K,K 1,2 Ventriculi demißior pars, seu fundus.

L,L 1 Anterior uentriculi sedes.

M,N, O 2 Posterior sedes uentriculi. Verùm singuli characteres aliquid priuatim indicant. O enim impreßionem notat quam uentriculus ea sede exigit, qua uertebris innititur. M quidem prominentiorem sinistri lateris partem, N uero partem dextri lateris prominentiorem.

P 1,2 Duodenum intestinum, quod hîc ad ieiuni intestini principium resectum finximus.

Q 2 Bilis uesiculæ meatus, in duodenum intestinum insertionem tentans.

R 2 Hic character in interna dicti nuper intestini sede uisitur, insertionem meatus illius notans, quem modò Q insigniui.

S 2 Glandulosum corpus duodeno intestino subnatum, uasaque illi intestino exporrecta suffulciens.

T 1,2 Dextri nerui sexti paris neruorum cerebri propago, ad stomachũ exporrecta, multiplicique serie in ipsius orificium elatius distributa. V 1,2 Sinister neruus.

X 2 Sinistri nerui propago, secundum elatiorem uentriculi sedem ad iecur usque excurrens, hicque quà

Y. iecori proxima est, Y insignita.

a 2 Prima (uti doctrinæ studio nuncupare eam solemus) uentriculi uena & arteria.

b 2 Secunda uentriculum accedens uena, quæ coniuge caret arteria.

c 1,2 Tertia uentriculi uena cum coniuge arteria & neruo quoque, secundum dextram uentriculi fundi regionem exporrecta.

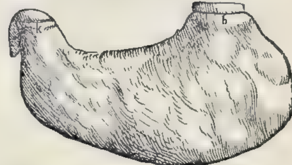
d 1,2 Quarta uentriculi uena coniugem obtinens arteriam, & elatius uentriculi orificium coronæ ritu amplectens.

e 1 Rami iam dictæ uenæ & arteriæ, qui secundùm uentriculi elatiorem sedem ad inferius usque ipsius orificium contendunt.

f 1,2 Quinta uena simul cum coniuge arteria & neruo, sinistram sedem fundi uentriculi perreptans.

g,g 1,2 Aliæ uenæ ac arteriæ, ab illis pronatæ uasis quæ lieni inseruntur.

DECIMASEXTA QVINTI LIBRI FIGVRA.

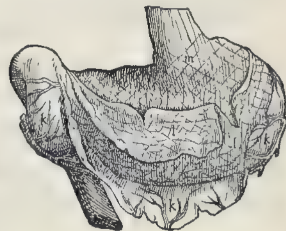

HAC figura uentriculum à stomacho ac intestinis liberauimus, ac dein inuertimus, ut interior uentriculi sedes seu superficies cibos & potus amplectens, in conspectum ueniret.

b Circulare uentriculi tuber ea sede conspicuum, ubi stomachus uentriculo continuatur, aut ubi elatius ipsius consistit orificium.

i Tuber orbiculatum quoque in humiliori orificio uentriculi apparens.

DECIMASEPTIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

PRAESENS figura uentriculi tunicarum seriem numerumque et naturam, quantùm pictura assequi potuimus, docet.

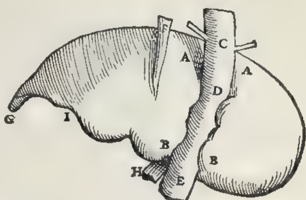
k Tertia uentriculi tunica, à peritoneo pronata, atque hîc à uentriculo magna ex parte diuulsa.

l Secunda uentriculi tunica, minus quàm tertia à uentriculo diuulsa.

m Prima intimaque uentriculi tunica, hac in parte à duabus exterioribus tunicis libera.

DECIMAOCTAVA QVINTI LIBRI FIGVRA.

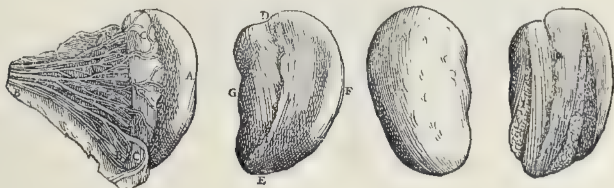
PRAESENS figura iecoris gibbam posterioremq́ sedem unà cum cauæ uenæ caudicis portione exprimit.

A,A *Iecoris gibbi superior pars.*
B,B *Iecoris gibbi posteriorisq́ sedis infima regio.*
C *Cauæ uenæ sedes, qua septum permeat, ipsiq́ soboles exporrigit.*
D,E *Hoc interuallo sedes notatur, qua cauæ caudex posteriori iecoris sedi innascitur.*
F *Portio præcipui iecur septo alligantis uinculi.*
G *Ligamentum iecoris partem in sinistra maximè exporrectam septo connectens.*
H *Venæ portæ portio.*
I *Sinus quo iecur stomacho cedit, qua sinistro uentriculi orificio continuatur.*

DECIMANONA QVINTI LIBRI FIGVRA, QVAE *LIENEM OMNI EX FACIE COMMONSTRAT, CVius situm & ex proportione magnitudinem, uigesima quæ mox subijcietur figura literis O,O,P explicabit: præsens uerò quatuor quodammodo peculiaribus constans effigiebus, seu tabulis, in hunc habet modum.*

PRIMA. SECVNDA. TERTIA. QVARTA.

QVATVOR DECIMAENONAE FIGVRAE TABELLARVM earundemq́ characterum Index.

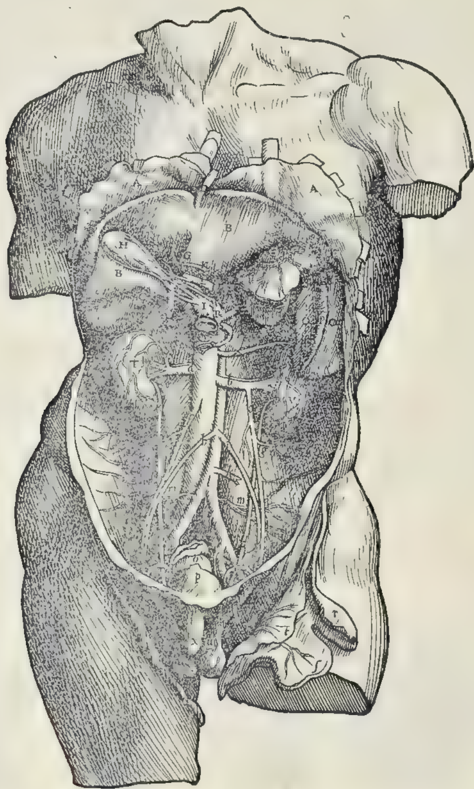
PRIMA lienem anteriori facie exprimit, unà cum omenti portione, seu inferioris superioris
A. *risq́ omenti membranarum partibus. A namq́ lienis sinistrum indicat latus, dextrum autem*
B,B. *ac media ipsius sedes omento teguntur. B,B & B enim inferioris omenti membranæ portio-*
C,C. *nem indicant, lienis uasa deducentem. C uerò & C superioris omenti membranæ portionẽ significant, qua ad uentriculum uasa perferuntur, ab illis uasis pronata quæ in lienem iamiam inserenda ueniunt.*

Secunda effigie decimæ nonæ quinti libri figuræ lienis caua regio exprimitur, ab omnibus quæ
D,E. *illi committuntur partibus libera. ac hic D notat superiorem lienis sedem, E inferiorem, F sini-*
F,G. *stram, G dextram. H uerò & H lineam indicant in caua lienis regione conspicuam, cui lienis*
H. *uasa inseruntur.*

Tertia effigies lienis gibbum commonstrat.

Quarta lienis quoque cauam sedem delineatã continet. At huic duas indidi sectiones, ut lienis
I,K. *substantia conformatióque oculis subijcerentur. Atque hic I & K sectiones modo dictas indicant.*

VIGESIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

VIGESIMAE FIGVRAE EIVSDEM'QVE CHA-racterum Index.

PRAESENS figura ſectionis ſerie duodecimæ ſuccedit. ab hac enim omnia inteſtina execuimus, relicta duntaxat uentriculi portione ſuperioris orificij uentriculi ſedem commonſtrante. atq; ita hæc figura pleraq; indicat, quæ nunc opportunius cum characterum indicibus ſeriatim inſinuabuntur.

A,A *Septi tranſuerſi portio peritonæo ſuccincta, atq; unà cum coſtis aliquot ſurſum reflexa.*

B,B *Caua iecoris ſedes.*

C *Iecoris ligamentum, quo ipſius ſiniſtra pars ſepto alligatur.*

D *Venæ per umbilicum iecori exporrectæ portio, ubi & ſinus ille indicatur primum hanc admittens uenam, quæ per priuatum ipſi in iecore humano inciſum foramen ad iecoris uſque ſedem perreptat, ubi hîc G non procul à K adhibitum conſpicis, ubiq; uena hæc in iecoris ſubſtantiam primùm uerè digeritur.*

E *Hac ſede iecur ſinum obtinet, quo cedit ſtomacho per ſeptum tranſuerſum ad elatius uentriculi orificium contendenti.*

F *Supertius uentriculi orificium, uentriculiq; portio.*

G,G *Lineæ impreſsiones ue tuberaq; in iecoris cauo ubi partem uenam promit conſpicua.*

H *Bilis ueſicula.*

I Portæ

I Portæ uenæ caudex hic abscissus. Verũ I quoq; duas indicat uenulas bilis uesiculæ exporrectas.
K Iecoris neruus ab illis propagatus, qui elatiori uentriculi implicantur orificio.
L Arteria iecori & bilis uesiculæ communis.
M Neruus à sexti neruorum cerebri paris propagine initium ducens, quæ dextri lateris costarum exporrigitur radicibus. atq; hic neruus iecori pariter & bilis uesiculæ communis censetur.
N Bilis uesiculæ meatus hic abtruncatus uisitur, qui ad intestina pertinet.
O,O Lienis anterior cauaq; regio. P Lienis linea, cui uasa ipsius implantantur.
Q Vena caua. R Magna arteria.
S Radices arteriarum in uentriculum, iecur, lienem, omentum, mesenterium, ipsaq; demum intestina excurrentium.
T Dexter ren, pingui sua obductus tunica.
V Sinister ren, similiter pingui ipsius inuolutus tunica.
X Vena in sinistri renis pinguem diffusa tunicam.
Y Vena dextri renis pinguem tunicam accedens.
a Vena arteriaq; dextro reni serosum sanguinem deducentes.
b Vena arteriaq; in sinistrum protensæ renem, emulgentesq; uulgò non secus appellatæ, quàm illæ quæ dextro reni sunt propriæ.
c,c Meatus ex dextro rene urinam in uesicam deferens.
d Meatus quo sinistri renis urina in uesicam ducitur.
e Seminalis uena sinistrum accedens testem. f Seminalis uena, dextri testis.
g,g Surculi à seminalibus uenis qua peritonæo committuntur, in ipsoq; adeò uersus testes progressu, ad peritonæum deriuati.
h Seminalis arteria dextrum testem petens.
i Arteria seminalis quæ sinistro testi est propria.
k Arteriæ in humiliorem mesenterij sedem ad colon intestinum et rectum excurrentis radix.
l Arteriæ magnæ super cauam uenam ascensus, ac ipsius magnæ arteriæ & cauæ supra ossis sacri initium in duos truncos diuisio.
m,m Præcipuæ uenæ ac arteriæ earum quæ geniculatim à magnis uasis lumborum carnibus ipsisq; peritonæo offeruntur.
n Arteriæ magnæ soboles sacri ossis foramina accedentes.
o Recti intestini pars à colo libera, atq; ut inter dissecandum fit, uinculo intercepta.
p Vesica urinæ receptaculum.
q Semen à teste ad penem deferentis uasis portio, qua secundum pubis os deorsum ad uesicæ ceruicis initium retorquetur.
r Cutis quæ penem inuestiebat. ſ Scortum.
t Carnosæ membranæ pars, quæ haud secus atq; scortum, utrunq; ambiebat testem.
u Tunica à peritonæo inibi pronata, ubi seminarijs uasis iter præbet. estq; hæc exterior testis tunica, earum quas testibus singulis proprias peculiaresq; numeramus.
x Denudati penis portio.

VIGESIMAPRIMA QVINTI LIBRI FIGVRA, QVAE TRES PROPRIAS CONTINET TABELlas sectionis serie inuicem subsequentes, ac appositissime renũ sinus meatuumq; urinariorum principia ostendentes.

PRIMA. SECVNDA. TERTIA.

TRIVM VIGESIMAE PRIMAE FIGVRAE TABELLArum, earundemque characterum Index.

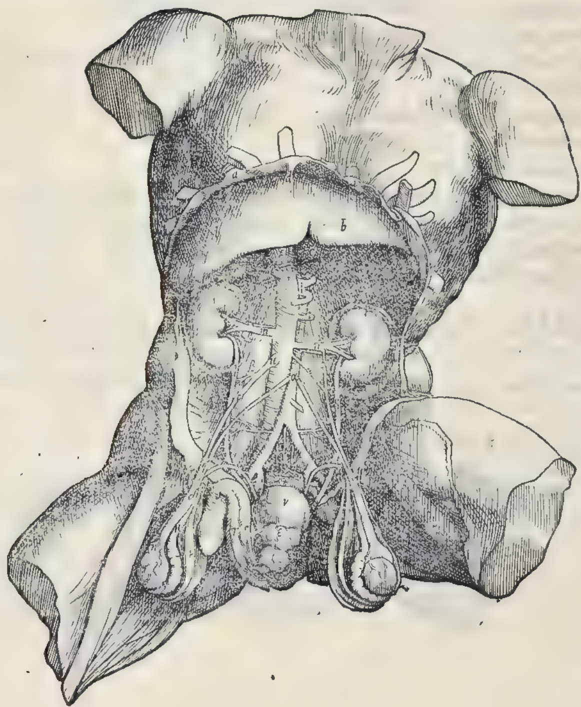
PRIMA tabella sectionem secundum renis longitudinem per gibbum ipsius inductam habet adeò profundam, ut in secundum renis pertingat sinum, interim nulla renis substantiæ abla
α, β. *ta portione. Significet igitur α dextri renis anteriorem partem, β uerò posteriorem. γ & γ ori*
γ, γ. *ficia sunt ramorũ primi sinus renis, seu ipsius mẽbranei corporis, qua inuicẽ illi rami coëunt. Hic*
δ, δ. *enim rami necessariò per sectionem in mutuo coitu diuiduntur. δ, δ primi sinus corpus, seu membraneum corpus in quod uena & arteria renis terminantur.*

ε *Foraminulum hoc urinarij meatus est initium.*

λ *Vrinarij meatus pars. Super membraneum hoc corpus δ & δ insignitum, secundus renis consistit sinus, cuius interius & corpori illi membraneo proximum latus in hac sectione tantum apparet. Eius enim partes quæ in exteriora ad utrunque septi ex renis substantia conformati latus pro*
ζ, κ. *ducuntur, ipsumque sinum uelut bipartitum efficiunt, nisi specillo in circuitu sub ζ hic & κ deducto intueri nequis. Septum namque illud præsenti sectione in duas partes, anteriorem scilicet & posteriorem diuisum cernitur, ac κ quidem partem ipsius notat anteriorem, ζ uerò posteriorem.*

Secundæ effigiei omnia cum nuper commemorata sunt cõmunia, nisi quòd uniuersa propemodũ renis substantia septum illud constituens, cultello orbiculatim adempta sit, neque aliter sanè septi illius figuram ob oculos ponere licuit. Conspicitur hic itaque secundus renis sinus uniuersus, at non quemadmodum est bipartitus, eo quod septum abstulerim sinum hunc in exteriori ipsius latere dirimentem. α igitur & β & γ & λ eadem hic quæ in prima tabella notant. Circulus autem
θ. *inter α & β ductus, secundum renis indicat sinum. θ uerò anteriorem partem primi sinus, seu mem*
ι. *branei corporis, qua hæc in ramos discinditur. ι corporis membranei posteriorem partem indi*
κ. *cat. adeò ut θ & ι simul membraneum notent corpus, seu primũ renis sinum: κ autem urinarij meatus insignitur origo.* *Tertia tabella primi sinus seu membranei corporis ramos omnes insinuat. renis enim substantia, quæ summis eius sinus ramis adnascitur, penitus derasa est. Atque hæc citra characterum operam sunt obuia.*

VIGESIMASECVNDA QVINTI LIBRI FIGVRA.

VIGESIMAE SECVNDAE FIGVRAE, EIVSDEMque characterum Index.

PRAESENS figura sectionis serie uigesimæ succedit. in hac namque costarum aliquot fines effracti, & extrorsum sursumq́ retorti occurrunt, ut iecoris gibbum ita hic spectaretur, ut ipsius cauum in uigesima figura in conspicuo erat. Renes hic etiam pingui illorum tunica denudati sese offerunt. In hac figura uenarum arteriarumq́ seminalium exortus ductusq́ etiam ostendēte, priuatim à cauæ uenæ caudice ramulum pronasci effinximus, qui sinistræ seminali cōmiscetur uenæ. Præterea peritonæum quà uasis seminarijs iter præbet, unà cum tunica à peritoneo pronata, testemq́ & sui lateris uasa seminaria amplectente, dissectum est, & cum seminarijs uasis testes cum suis musculis obuij sunt. Insuper pubis ossa inuicē ita dirempta atq́ adeò reflexa uidetur, ut inuicē insigniter dehiscant, & uesica, & glandosum corpus uesicæ ceruici propriū, unà cū ipsius musculo & penis corporib. eorundēq́ progressu oculis subijciātur. Quòd autē à dextro femore cutē prorsus & à sinistro aliqua ex parte ademimus, neminē ambigere reor.

a,a *Peritonæi pars cum septi transuersi portione, & effractis costis sursum extrorsumq́ reflexa.*
b,b *Iecoris gibbum.* c,c *Caua iecoris sedes.*
d *Præcipuum iecoris ligamentum, ad dextrum latus mucronatæ cartilaginis consistens, & hic à iecoris anteriori sede magna ex parte diuulsum.*
e *Ligamentum iecoris partem in sinistrum protensam septo committens.*
f *Venæ portæ portio, unà cum arteria & neruis iecur petentibus, et bilis uesiculæ meatu intestina petente, hic uinculo est intercepta, & dein præsecta.*
g *Venæ cauæ caudex.* h *Arteriæ magnæ truncus deorsum spinæ exporrectus.*
i *Principium uenæ pinguem sinistri renis tunicam adeuntis.*
k *Radices arteriarum in intestina excurrentium, & uentriculo, iecori, bilis uesiculæ, lieni, et ipsi demum omento ramos offerentium.*
l *Initium uenæ dextri renis pingue inuolucrum petentis.*
m *Vena ac arteria dextrum accedentes renem.*
n *Vena ac item arteria sinistro reni serosum sanguinem deducentes.*
o,o *Dextri renis pingue inuolucrum, ab anteriori sede renis liberatum.*
p,p *Sinistri renis pingue inuolucrum, ab anteriori etiam sede sui renis diuulsum, et peritonæo unde principium ducit, adhuc connexum.*
q,q *Et dexter & sinister meatus, quo urina è renibus in uesicam fertur, q insignitus est.*
t *Seminalis uena dextrum accedens testem.*
u *Principium seminalis uenæ dextrum testem adeuntis, quod instar rotundi tuberis prominet.*
x *Seminalis uena sinistro testi exporrecta.*
y *Venula à uenæ cauæ caudice pronata, ac uenæ seminali sinistræ commixta unitàue. Quamuis enim hæc uenula rariùs occurrat, tamen quum in alijs figuris sinistra uena absque hac delineatur, illaq́ hic nihil obscuret, ipsam exprimere uisum est.*
α *Seminalium arteriarum origo.*
β *Surculi, quos uenæ seminariæ peritonæo inibi depromunt, quà ipsi connexæ deorsum ad pubis ossa contendunt.*
γ *Dextræ seminalis uenæ, & item arteriæ, per peritonæum supra pubis ossis coxendicisq́ regionem descensus, ac ascensus pariter semen à teste deferentis uasis, quod η, ι & κ mox notabitur.*
δ *Venæ seminalis & arteriæ commixtio, & corporis quod uaricum imagini conferam, initium.*
ε *Varicosi corporis in testem insertio.* ζ *Testis intimo ipsius inuolucro obtectus.*
η *Principium semen à teste deferentis uasis.*
ι *Sedes qua deferens semen uas sursum secundum testis humillimam sedem reflectitur, & à teste ipsi non amplius connatum, abscedere incipit.*
κ *Hic semen deferens uas nullam amplius conuolutionum ostendit speciem, at sursum instar nerui teres porrigitur.*
ν *Vesica urinæ receptaculum.*
ξ *Glandulosum corpus uesicæ ceruicis initio adnatum, & semen deferentium uasorum insertionem excipiens.*

ς Circularis uesicæ ceruicem ambiens musculus.

ς, τ Duo penem constituentia corpora, quorum sinistrum à suo principio quod à sinistro pubis osse ducitur, liberatum est: dextrum autem corpus suo principio adhuc pubis dextro oßi firmatur. Præterea hic S nostri figura in cõspicuo est, quã penis flaccidus lãguidusq́; cũ uesica effingit.

υ Venarum & arteriarum neruorumq́; penem adeuntium series, tam aptè ac in huiusmodi figuris id moliri datur expressa.

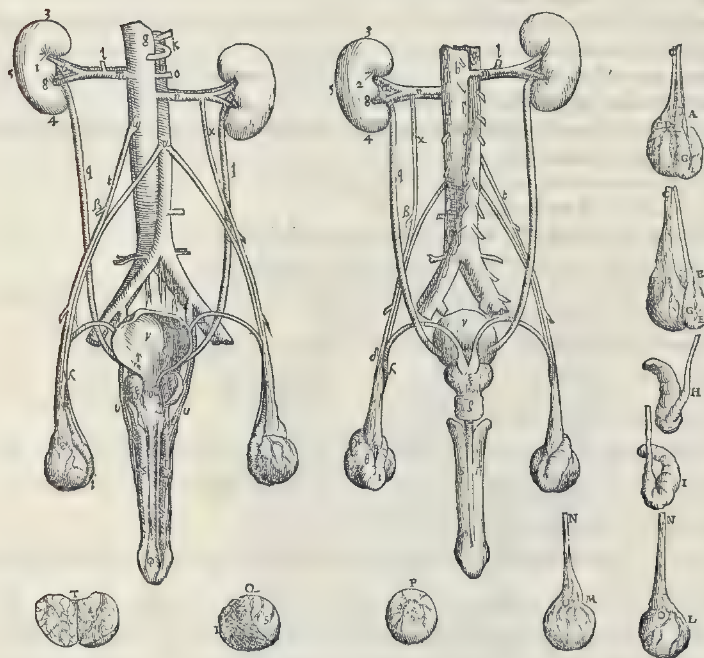
φ, χ Primum exteriusúe testis peculiare inuolucrum à peritonæo inibi pronatũ, ubi φ ascripsimus. ubi uerò χ locatur, ea eius inuolucri sedes notatur, qua hæc infimæ testis parti connascitur.

ψ Testis musculus iam dicto inuolucro innatus.

ω Musculus femur mouentium septimus hic se spectandum offert, quà super coxendicis os deorsum ducitur.

* Recti intestini portio, quæ in corpore dum intestina reliqua auferuntur, relinqui consueuit. Supra hanc recti intestini portionem eleganter quoque uenæ cauæ & arteriæ magnæ distributio circa oßis sacri regionem uisitur.

VIGESIMATERTIA QVINTI LIBRI FIGVRA.

VIGESIMAETERTIAE FIGVRAE, IPSIVSQVE PARTIVM & characterum Index.

VIGESIMA tertia figura multas peculiares obtinens effigies, tabellasúe, simul cum illa quæ mox præceßit, ac ordine uigesimasecunda fuit, potißimum ad uirilium organorum generationis inspectionem facit, & ambas quum primum characteribus insignirentur, decimotertio huius libri Capiti præponendas ducebam. unde etiam in utrisq́; eadem prorsus est characterum ratio. Verum quòd iam satius fore arbitrer omnes præsentis libri figuras hic seriatim col

loca

locari, priuatum indicem huic uigesimætertiæ figuræ dedicabo, characteres quæ huic & uigesimæsecundæ communes sunt, denuò non grauate explicaturus. Porrò in hac uigesimatertia figura duæ sunt præcipuæ effigies, quarũ unam non inopportunè dextram, alterã uerò sinistram appellabimus. ac in utrisq; quidem effigiebus renes, uesicã & seminaria organa cũ uenæ cauæ et arteriæ portionibus execta è corpore finximus. Atq; hæc quidem in dextra anteriori facie, in sinistra autẽ posteriore delineantur. & in dextra adhuc priuatim uesicam, & ipsius ceruicem seu meatum semini urinæq; communem aperuimus, quum hæc in sinistra adhuc sint integra: quemadmodum in characterũ explicatione dicturus sum diffusiùs, simulatq; effigies expressero, quæ sinistrum latus & inferiorem præsentis uigesimætertiæ figuræ sedem occupant, ac maiusculis Latinorum literis in hunc modum notantur.

A, B, Duabus his tabellis dextrum testem anteriori facie, at magis secundum sinistrum latus ostẽdentibus, idẽ exprimitur. uerùm superior A insignita ab inferiori B indicata in hoc differt, quòd ipsa semen deferentis uasis situm inturbatum ostendat: quum interim inferior B notata deferentis semen uasis partem, quæ secundum testis anteriora sursum fertur, neq; amplius testi adnascitur, ex sua sede sinistrorsum habeat reflexam, detrusam'ue, ut insertio applicatioq; uenæ & arteriæ seminalium ad testem in conspectum ueniret. At hæc characterum utrisque effigiebus A & B insignitis communium opera reddentur dilucidiora.

C Vena & arteria seminales illic abtruncatæ, ubi iam ex magna peritonæi amplitudine excidentes inuicem implicantur, commiscenturq;, ac corpus quod uaricosum mihi appellabitur efformare incipiunt, seu huius uaricosi corporis quod pyramidi aßimilabitur conus.

D Basis uaricosi corporis, seu sedes qua uena & arteria seminalis testi inseruntur, & ramulos in testis intimum inuolucrum & testis substantiam spargunt.

E Vasis semen à teste deferentis initium.

F Reflexus uasis semen deferentis secundùm testis humiliorem sedem.

G Sursum conscendens deferentis semen uasis portio, & ipsius regio in qua amplius testi connasci desinit.

H Præsens effigies deferentis semen uasis portionem ostendit, quæ testis intimo connata erat inuolucro: & foraminula illa asperitatesq; cernuntur, quæ in eius uasis sede post sectionem conspiciuntur, quæ inuolucro illi connascebatur.

I Hac effigie eadẽ uasis semen deferentis portio, quæ et mox præcedenti delineatur. uerùm hæc sedem eius portionis ostendit, quæ gibba est, testisq; inuolucro non connascitur.

L Testis à quo semen deferens uas abscissum est, ipseq; adhuc testis cum intimo ipsius inuolucro et uaricoso corpore remansit.

M Hæc eadem cum effigie L notata indicat. uerùm ut illa anteriorem testis faciem exprimebat, ita hæc posteriorem: & duæ subsequentes notæ utriq; sunt communes.

N Prima uenæ & arteriæ seminalium commixtio, seu uaricosi corporis conus.

O Varicosi corporis basis, & in testis substantiam ipsiusq; intimum inuolucrum insertio.

P Testis suo intimo adhuc obductus inuolucro, sed à uaricoso liberatus corpore, & superiorem ipsius regionem ostendens, in qua uaricosum illud corpus inseritur. Apparent namque hic foramina ramulorum uaricosi corporis, qui (uti dicebam) testi implantantur.

Q In hac effigie intimam testis tunicam inuolucrum'ue nouacula dissecui, & ex altero latere à te-
R. stis substantia eius inuolucri partem R notatam diremi, in posterioraq; reflexi, ut ductus in cõ-
spectum uenirent, qui à ramis inuolucrum intertexentibus in testis substantiam pertinent. Al-
S. teram uero huius inuolucri partem S insignitam, testi adhuc connatam reliqui.

T Hic testis per medium dissectus iacet, uasorum per ipsius substantiam diffusorum, ac V & V naturam distributionisq; seriem commonstrans. Qui uerò modò subsequuntur characteres, duabus grandioribus & magis præcipuis uigesimætertiæ figuræ effigiebus proprij habentur.

1 Hac numeri nota indicatur anterior renis regio.

2 Posterior renis regio. 3 Superior renis regio.

4 Inferior renis regio. 5 Externum renis latus.

6 Internum renis latus: in quo 6, 7, & 8 sinum eius lateris indicant. uerum 6 priuatim notat eius si-
7, 8. nus tuber. 7 autem & 8 sinus eius angulos impreßionesq;.

g Venæ cauæ caudex, inibi abscissus, quà deorsum tendens iecur superauit.

h *Arteriæ magnæ truncus inibi resectus, ubi primùm sub septo transuerso in peritonei amplitudinem fertur.*
k *Radices arteriarum quæ mesenterio & inferiori membranæ omenti digeruntur.*
l *Venæ pinguem dextri renis tunicam petentis principium.*
m *Vena & arteria dextro reni serosum sanguinem deducentes.*
n *Vena & arteria sinistro reni in serosi sanguinis ductu famulantes.*
o *Venæ in pinguem sinistri renis tunicam excurrentis origo.*
q,q *Meatus urinam è renibus in uesicæ amplitudinem deportantes.*
r *Meatuum urinam uesicæ deducentium in uesicam insertio. ac in dextra quidem effigie orificia indicantur, quà hi meatus in uesicam pertinent, & membranei processus quoq; his orificijs præfecti. in sinistra autem effigie sedes indicatur, qua illi meatus primùm uesicæ applantantur.*
t *Seminalis uena dextra.*
u *Tuberculum, seu protuberans seminalis uenæ dextri lateris principium.*
x *Vena seminalis sinistrum petens testem.*
α *Seminalium arteriarum ex magnæ arteriæ caudice initia.*
β *Surculorum radices quos uenæ seminales peritonæo offerunt, quà illi secundùm lumborum regionem committuntur.*
δ *Venæ arteriæq; seminalium coitus commixtióue, & uaricosi corporis initium.*
ε *Venæ & arteriæ seminalium ad testem insertio, seu uaricosi corporis basis.*
ζ *Testis intimo ipsius inuolucro adhuc obtectus.*
η *Principium uasis semen à teste deferentis.*
θ *Descensus uasis semen deferentis secundùm posteriorem testis regionem.*
ι *Locus quo deferens semen uas rursus secundum testis humiliora sursum fertur, neq; amplius testi connascitur, uti faciebat ab η per θ ad ι.*
κ *Sedes deferentis semen uasis, ubi primum nerui modo citra omnem reuolutionem spiramúe sursum properat.*
λ *Hac sede semen deferens uas ad posteriorem regionem uenæ ac arteriæ seminalium reflexum, in peritonæi amplitudinem contendit.*
μ *Dextri semen deferentis uasis cum sinistro coitus, propter uesicæ ceruicis initium.*
ν *Vesica, quæ in dextra effigie priuatim adaperta est, ipsius commonstrans cauitatem.*
ξ *Glandulosum corpus uasorum semen deferentium insertionem excipiens, ac in dextra effigie lõga sectione ad meatus usq; urinarij amplitudinem dissectum.*
ο *Amplitudo cauitasq; ceruicis uesicæ, in quam uasa semen deferentia insertionem moliuntur.*
ρ *Musculus uesicæ ceruicem ambiens, ac urinæ excretioni præfectus.*
ς & τ *Duo penem potißimùm constituentia organa.*
υ *Venæ ac item arteriæ penem ceruicemq; uesicæ accedentes.*
φ *Sedes notatur meatus urinæ seminiq; communis, quæ reliquo ipsius ductu amplior in penis glande uisitur.*

VIGESIMAE QVARTAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

FIGVRA sequentem paginam occupante muliebris corporis truncus humi stratus exprimitur, cuius peritonæum unà cum abdominis musculis adapertum est, ac in latera (uti intersecandum fit) reflexum. Deinde intestina omnia à mesenterio præsecuimus, recto intestino adhuc in corpore relicto, simul cum integro mesenterio, cuius membranas hic aliqua ex parte inuicem diremimus, ut mesenterij natura oculis subijceretur. Verum præsens figura in hoc potißimùm delineata est, ut uteri & uesicæ positum ita ostenderet, quemadmodum in hac muliere utero nobis nulla ex parte moto, is occurrit. Nulla enim hic ab utero diuulsa est membrana, sed omnia integra ita hic uisuntur, quemadmodum in mediocriter obesis mulieribus iam amotis intestinis secanti obuiam ueniunt. Mulieres namque adeò pingues sunt, ut longo etiam morbo enecatæ & macilentißimæ, nullam uasorum seriem (nisi membranis mutuò diremptis) ostendant.

VIGESIMAQVARTA QVINTI LIBRI *FIGVRA.*

A,B, C,D *Peritonæi anterioris ſedis interior ſuperficies.*

E,E *Meſenterij pars tenuia inteſtina dorſo connectens.*

F,F G,G. *Altera meſenterij membrana notatur, ab altera quam G & G inſigniui diuulſa. Vtraq; autem membrana uaſorum per meſenterium ſeriem, et glandularum uaſorum diſtributionibus interpoſitarum naturam indicat.*

H,H *Hac meſenterij parte colon inteſtinum, quà recto erat proximum, committebatur.*

I *Hac meſenterij parte, coli inteſtini initium, ſeu ipſius cum tenuibus inteſtinis continuitas, dein cæcum quoq; inteſtinum conſiſtebant.*

K *Rectum inteſtinum inibi præſectum ubi colon deſinit, quæ ſedes eſt è regione connexus ſacri oſſis cum infima lumborum uertebra.*

L *Anterior uteri fundi ſedes, à qua nihil prorſus auulſum cernitur.*

M *Dexter mulieris teſtis.*

N *Mulieris ſiniſter teſtis. atq; huius anterior pars hic tota oculis ſubijcitur, quum interim dextri teſtis modica uideatur portio: idq; ideo accidit, quod dextrum teſtem ita delineauerimus, quemadmodum uterque teſtis membrana tegitur ſeminaria mulieris uaſa deducente, atque à peritonæo nata: ſiniſtrum uerò teſtem illa membrana deteximus, quod ſolius manus, nullo adhibito cultro, ſit beneficio. Hæc namque membrana anteriori teſtis ſedi nulla ex parte adnaſcitur, ſed incumbit ſolum.*

O,O *Membrana à peritonæi dextra ſede pronata, & teſtem dextrum unà cum huius lateris ſeminalibus uaſis, ac illis quæ uteri elatiorem ſedem implicant uaſis, dorſo committens, uterumq; pariter continens, & deniq; cum alterius lateris membrana ſecundam uteri tunicam conſtituens.*

P *Hac in nuper dicta membrana carneæ excurrunt fibræ, dextrum uteri conſtituentes muſculū.*

His

Q,Q *His characteribus ſiniſtræ lateris membrana notatur, quæ illi correſpondet, quam nuper O, O indicarunt.*

R,S *Vteri ceruicis anterior pars, inter R & S ea adhuc obducta tunica, quam peritonæi partes illi offerũt, quæ ipſi uaſa exporrigunt, deducuntq;, ac illum peritonæo adnectunt. Cæterùm interuallum inter R & S conſiſtens, uteri ceruicis amplitudinem quodammodo ſignificat. Rugæ uerò hic conſpicuæ, illæ ſunt quas uteri ceruix in ſe collapſa, neq; aliàs diſtenta, inter ſecundum commonſtrat.*

T *Veſica, cuius poſterior facies hic potiſsimum ſpectatur. ita enim in figuræ huius delineatione oculum direximus, ac ſi in corpore proſtrato, poſteriorem ueſicæ ſedem quæ uterum ſpectat, potiſsimum cernere uoluiſſemus. Si enim præſens muliebre corpus ita uti id quod modò ſubſequetur, erectum arbitrareris, etiam ſecus atq; res ſe habet, uteri fundum multo elatius ipſa ueſica delineatum eſſe tibi perſuaderes.*

V *Vmbilici eſt portio, à peritonæo inter ſecãdum liberata, & unà cum uaſis fœtui peculiaribus hic deorſum reflexa.* X *Portio uenæ ab umbilico iecur petentis.*

Y *Meatus à ueſicæ fundi elatiſsima ſede ad umbilicum pertinens, ac fœtus urinam inter ſecundum & intimum ipſius inuolucrum deducens.*

Z, et & *Duæ arteriæ ab umbilico huc ſecundùm ueſicæ latera prorepentes, atq; hac ſede magnæ arteriæ ramis pubis oſsium foramina potiſsimum adeuntibus inſertæ, ſeu continuæ.*

VIGESIMAQVINTA QVINTI LIBRI FIGVRA.

VIGESIMAE QVINTAE FIGVRAE, EIVSDEM'QVE characterum Index.

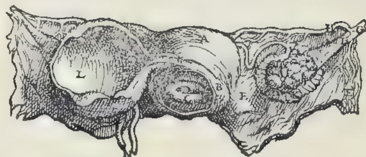
A praesentis figurae dextra mamilla cutem abstulimus, ut quàm fieri posset proximè mamillarũ natura hic oculis subijceretur. Deinde uentriculum, & cum intestinis mesenterium et lienẽ resecuimus, recto interim intestino non secus quàm in mox praecedente figura relicto. Ad haec, uterum suo extimo quod peritoneum ipsi porrigit inuolucro quodammodo spoliauimus, omnes membranas quàm licuit accuratißimè paßim, ideo amputantes, ut seminis materiam testibus deferentia & rursus semen ab his utero deducentia uasa in conspectum uenirent. Vesicam uerò deorsum in sinistrum latus reflexímus, unà meatum à dextro rene ipsi urinam deferentem abrumpentes, ut urinam uesicae deferentium meatuum insertio appareret, ipsaq; uesica uteri inspectionem non occuparet. Postremò pubis oßium portionem ab hac figura exsecuimus, quo uteri ceruix ac uesicae etiam collum appositè uiderentur.

A, A, *Venae ad mamillas subinde excurrentes ab illis quae cuti summo humero obductae offeruntur.*
B *Venae ab illis pronatae quae per axillam in manum porriguntur.*
C *Praecipuum mamillae corpus.*
D, D *Glandulae ac adeps undecunq; corpori illi glandoso ac C insignito adstratae.*
E, F G, H *Peritonaei anterioris sedis interior superficies. est enim hic anterior peritonaei regio, ad latus, & sursum deorsumq; flexa.*
I, K *Venarum ac item arteriarum sub pectoris osse deorsum à iugulo prorepentium portiones.*
L *Iecoris gibba sedes.*
M *Iecoris cauum hic quoq; aliqua ex parte conspicuum.*
N *Venae ab umbilico iecur petentis portiuncula.*
O *Venae portae caudex hic simul cum uasis ipsi attensis praesectus.*
P *Vena caua.*
Q *Arteria magna.*
R *Arteriarum uentriculum, iecur, lienem, omentum ac intestina petentium radices.*
S *Principium uenae pinguem sinistri renis tunicam implicantis.*
T *Vena ac arteria dextro reni serosum humorem deducentes.*
V *Vena ac arteria sinistro reni serosum humorem deferentes.*
X *Principium uenae pinguem dextri renis tunicam adeuntis.*
Y *Dextri renis anterior sedes.*
Z *Sinistri renis anterior facies.*
a, a *Meatus à dextro rene urinam in uesicam deducens, & ad humilius a effractus. portio autem hu-*
b. *ius meatus reliqua, ac uesicae adhuc continua, b insignitur.*
c, c *Meatus urinam à sinistro rene in uesicam deferens.*
d, d *Dextra seminalis uena, cuius initium elatius d indicat.*
e *Seminalis uena sinistrum petens testem.*
f *Seminalium arteriarum ortus.*
g *Seminalis arteria dextra.*
h *Seminalis arteria sinistra.*
i, k, l *Anterior uteri fundi pars. ac i dextrum fundi obtusum indicat angulum, k autem sinistrum, l uerò regionem uteri ubi ipsius fundi consistit orificium, ipsiusq; ceruix inchoatur.*
m *Rectum intestinum. quo minus utrunq; figurae latus inibi ubi par utrinque est ratio onerem, uniduntaxat lateri iam characteres opportunè adhibebo.*
n *Venae ac arteriae seminalis portio, uteri fundi superiorem accedens sedem.*
o *Venae ac item arteriae seminalis portiones testem adeuntes, et inuicem coeuntes, corpusq; instar*
p. *pyramidis constituentes. ac p huius corporis basim notat, testi commissam.*
q *A nuper dicto corpore eiusmodi uascula in mẽbranas excurrunt, testem peritonaeo cõmittentes.*
r *Testis anterior facies.*
s *Vasis semẽn à teste in uterum deferentis initium.*
t, t *Vasis semen deferentis reflexus, quos id circum testis latera conficit.*

u Vasis

u *Vasis semen deferentis ad uterum progressus.*
x,x *Vteri ceruix.*
y *Vasa inferiorem uteri fundi sedem ac uteri ceruicem implicantia.*
Vena uesicam ab illis uasis accedens, quæ uteri ceruicem intertexunt. atque hic etiam character urinariorum meatuum insertionem notat.
α,β *Vesicæ fundi posterior sedes.*
γ *Vesicæ ceruicis musculus.*
δ *Hac sede uesicæ ceruix uteri ceruici implantatur.*
ε *Cuticulares ceruicis uteri orificij carunculæ. atq; hic uteri colles & ceruicis ipsius orificium, citra characterum operam neminem latent.*
ζ *Arteriæ humillimam mesenterij partem accedentis radix.*
η *Vasa ab illis quæ crus adeunt uenis ac arterijs sursum ad abdominis musculos ascendentia.*

VIGESIMASEXTA QVINTI LIBRI FIGVRA.

VIGESIMAE SEXTAE FIGVRAE EIVSDEMQVE CHAracterum Index.

PRAESENS figura uterum unà cum illum peritonæo alligantibus membranis à corpore exsectum commonstrat. atque ipsius ceruix adeò hic sursum est conuoluta euersaq;, ut fundi uteri orificium in conspectu sit. Vesicæ uerò fundum & ceruicem quoq; aperuimus, ut uesicæ cauitas meatuumq; urinariorum insertio in propatulo essent.

A *Vteri fundi anterior facies, nulla membrana prorsus detecta.*
B,B *Vteri ceruix.*
C *Fundi uteri pars glandis modo in superiorem uteri ceruicis sedem protuberans.*
D *Orificium fundi uteri.*
E,E *Membrana uterum peritonæo connectens, ipsiusq; uasa continens.*
F *Sinister uteri testis.*
G *Vena & arteria seminalis.*
H *Portio uenæ ac arteriæ seminalium, uteri fundi superiorem sedem accedens.*
I *Portio arteriæ & uenæ seminalium testem accedens.*
K *Vas semen à teste in uterum deducens.*
L *Vesicæ cauitas.*
M *Vrinariorum meatuum insertio.*
N *Vrinariorum meatuum frustula hic propendent.*

VIGESIMASEPTIMA QVINTI *LIBRI FIGVRA.*

PRAESENS figura uterum à corpore exectum ea magnitudine refert, qua postremò Patauij dissectæ mulieris uterus nobis occurrit. atq; ut uteri circunscriptionem hic expreßimus, ita etiam ipsius fundum per mediũ dissecuimus, ut illius sinus in conspectum ueniret, unà cum ambarum uteri tunicarũ in non prægnantibus substantiæ craßitie.

A, A. B, B *Vteri fundi sinus.*

C, D *Linea quodãmodo instar suturæ, qua scortum donatur, in uteri fundi sinum leuiter protuberans.*

E, E *Interioris ac propriæ fundi uteri tunicæ craßities.*

F, F *Interioris fundi uteri portio, ex elatiori uteri sede deorsum in fundi sinũ protuberans.*

G, G *Fundi uteri orificium.*

H, H *Secundum exteriusq; fundi uteri inuolucrum, à peritonæo pronatum.*

I, I et c. *Membranarum à peritonæo pronatarum, & uterum continentium portionem utrinq; hic asseruauimus.*

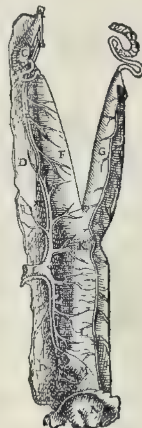
K *Vteri ceruicis substantia hic quoque conspicitur, quod sectio qua uteri fundum diuisimus, inibi incipiebatur.*

L *Vesicæ ceruicis pars, uteri ceruici inserta, ac urinam in illam proijciens.*

Vteri colles, & si quid hic spectãdum sit reliqui, etiam nullis appositis characteribus, nulli non patent.

S VIGE-

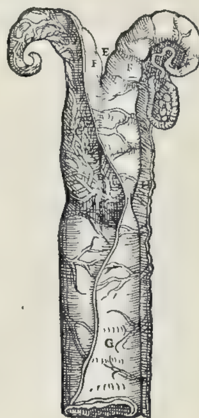
VIGESIMAOCTAVA QVINTI LIBRI FIGVRA.

HAEC figura canum non prægnantē exprimit uterum, quem propter ueterum descriptiones hic humano utero adijcere uisum est, uti magis adhuc uaccinum, quem modò subiungemus.

A Vena & arteria seminalis.
B,B Venæ et arteriæ seminaliū portiones, uteri superiori sedi uasa porrigētes.
C Testis, ac uas semen à teste deferens.
D,D Membranæ uterum peritonæo committentes, & secundum ipsius inuolucrum efformantes.
E Vena ac arteria uteri ceruicem & humiliorem fundi partem implicantes.
F Dextra fundi uteri pars, secunda ipsius tunica adhuc uniuersim obducta.
G Sinistra fundi uteri pars, quam media ex parte, exteriore ipsius liberaui-
H. mus inuolucro. G enim exterius, H uerò interius notant.
I Sinistri lateris uas semen deferens, hic à teste liberatum, ac in ipsius sede seruatum.
K Regio, qua fundi uteri orificium consistit.
L Vteri ceruix etiam sinistra ex parte exteriori inuolucro detecta.
M Portio ceruicis uesicæ.
N Cutis ad pudendum adhuc reliqua.

VIGESIMANONA QVINTI LIBRI FIGVRA.

PRAESENTI figura uaccini uteri fundum, & ipsius ceruicis portionem ita delineaui, ut magna fundi ceruicisq; sedes exteriori inuolucro sit detecta, interiorq; tunica oculis subijciatur.

A Testis sinister.
B Vas semen deferens à teste in uterum.
C Sedes orificij fundi uteri.
D Sedes ubi uterus geminus fit, adhuc tamen utraq; parte simul exteriori uteri inuolucro obtecta.
E Hac sede prorsus duæ uteri partes inuicem, arietum cornuum modo dirimuntur.
F,F Externum uteri inuolucrum his sedibus adhuc seruatum.
G Interius uteri inuolucrum innumeris ac uermium implexu non absimilibus uasis intextum.
H Membranæ hic adhuc uisitur portio, uterum sinistra in sede peritonæo committentis.

TRIGESIMA QVINTI LIBRI FIGVRA, QVATVOR PECVLIARIBVS COMPLEXA TABVLIS.

PRIMA. SECVNDA. TERTIA. QVARTA.

TRIGE-

TRIGESIMAE QVINTI LIBRI FIGVRAE TABVLARVM, earundemque characterum Index.

PRIMA tabula uterum masculino foetu turgidum, in anteriori ipsius sede una longa & altera transuersa sectione diuisimus, uteri fundi tunicarum partes in latera, atque adeò ab extimo foetus inuolucro diducentes.

A, B, C, D. *Interna superficies uteri, quæ ante sectionem foetus inuolucris obducebatur.*

E, E *Exterior uteri superficies. atque elatius E uteri apicem seu angulum dextrum notat, sursum dextrorsumque magis quàm sinister, quod hic masculus utero geratur, exporrectum.*

F *Primum extimumue foetus inuolucrum.*

G, G *Secundum foetus inuolucrum hic quoque magna ex parte uisitur.*

H *Uteri ceruicis pars, cui in altero latere uenam & arteriam adnatam reliquimus, quæ in humiliorem uteri fundi sedem potißimùm dispensatur.*

I *Dexter uteri testis hic quoque, ut ipsius in grauidis situs uideretur, adhuc relictus.*

SECVNDA tabula foetus inuolucra illacera ex utero dempta commonstrat.

K *Extimum foetus inuolucrum.*

L, L *Secundum foetus inuolucrum: quod quum pellucidum membranæ modò sit, in ipso complexũ cum tertio inuolucro foetum nonnihil conspici sinit.*

TERTIA tabula extimum foetus inuolucrũ, & secundum longa sectione diuisimus, ac utraque à tertio inuolucro seducta, hic unà cum tertio inuolucro adhuc integro expreßimus.

M, M *Tertium intimumue foetus inuolucrum: quod quia egregiè pellucidum est, foetum nonnihil eo situ ostendit, quo is in ipso iacet.*

N, *Uenarum arteriarumque series ex primo foetus inuolucro umbilicum petens.*

O, P, O, P *Secundum foetus inuolucrum: atque O & O internam ipsius indicãt superficiem, P uerò & P externam.*

Q, R *Primum foetus inuolucrum: atque Q externam notat superficiem, R autem internam. Uasorum autem per tertium & secundum inuolucrum series, etiam citra notarum opem promptè dignoscitur.*

QVARTA tabula foetum omnibus suis tunicis liberum, itaque iacentem exprimit, quemadmodum in utero magna Naturæ prouidentia secus quàm Anatomicorum uulgus arbitratur, in omni media figura locatur. Falsißimum nanque est, quod ita conglobatus, aut (ut sic dicam) sphæricus iaceat, ut genibus faciem contingat, itaque in extrema prorsus figura reperiatur. imò si hunc uerum ipsius situm obseruaueris, nullius prorsus articuli motum magis inuenies medium minusue laboriosum, atque is est quem modò singuli obtinẽt articuli. Cæterùm in hac figura M, M, N, O, P, O, P, & Q, ac R idẽ notãt quod tertia tabula: nisi quod M & M

S. *internam superficiem insinuant tertij seu intimi inuolucri, S autem hic priuatim indicatur uasorum umbilici progressus, qui inter umbilicum & uasorum cum tertio inuolucro connexum habetur, quique longo ducitur interuallo, nodis aliquot interdum, aut, ut uerius dicam, uaricosis tuberibus donatus, è quorum numero obstetrices ridiculè futuram adhuc proliũ copiam præsagiunt, etiam quum hunc progressum (uti interdum fit) collo obductum cernunt: addentes illam quam suscipiunt prolem, suspendio necandam. Eiusmodi nanque permulta, si unquam alibi mulieres, quum parturientibus adstant, & non nisi magnis precibus nos admittunt in medium, & potißimùm apud Italas bene peritas, effutiunt.*

QVINTI LIBRI FIGVRARVM, ET IPSARVM characterum Indicum finis.

HOMINEM NECESSARIO CORRVPTIONI

obnoxium mortalem'ue esse: quo autem diutius uiueret augereturq́;, instrumentis ipsum eguisse multifariam nutritioni famulantibus, ac demum quæ instrumenta nutritioni circa cibos potusq́; uersanti priuatim sint extructa. Caput I.

VANDOQVIDEM corporis humani generationis primordia, & eorum quibus id constituitur materia, hominem fieri immortalem prohibuerũt, rerum autor Deus, ut ille quàm diutissimè uiuat, neq; aliquãdo species ipsius deficiat, sed semper immortalis perseueret, solicitè machinatus est. Sanguis enim mẽstruus semenq́; genitale generationis nostræ sunt principia: ille ceu materia quædam apta concinnaq́;, & semini ad quiduis sequax: hoc opificis rationem obtinens. Constat autem horum utrumq; ex ijsdem genere elementis, aqua, terra, igni, & aëre, quamuis interim mutuò temperamenti mensura uarient. siquidem in semine plus est igneæ substantiæ atq; aëreæ, in sanguine aqueæ terreæq́;. quanquam præpolleat in hoc quoq; & calidum frigido, & humidum sicco. Eoq; fit, ut non siccus instar pili, aut ossis, sed humidus meritò dicatur. At semen sanguine quidem siccius est, cęterùm ipsum etiam humidum fluxileq́; sentitur. Atq; ita nobis utrinque ex humida substantia genituræ origo succedit. quam tamen humidam seruari non licebat, si modò ex ea uenæ, arteriæ, nerui, membranæ, ligamenta, cartilagines, ossa, & id genus alia fieri debebant. Ergo mox in generationis initio coniunctum copiosius oportuit elementum, quod siccandi facultate polleret: est uerò id natura quidem maximè ignis, sed tamen & terra. Verùm huius plus misceri principijs nõ oportebat, si modò hęc humida erant futura. Ignis igitur in utroq; principio tantum admixtum est, quantum non torrens abundè siccet. Ab hoc itaq; primùm cogitur, paulumq́; concrescit quod in utero conceptum est: mox siccius redditum, ueluti lineamenta quædam & rudimenta cuiusque membri adipiscitur. Vlteriùs uerò etiam siccescens, non lineamenta rudimenta'ue solùm, sed & cuiusq; membri exactam speciem exprimit. Iam uerò in lucem editum, magnitudine proficit, & siccius ualentiusq́; tantisper efficitur, donec ad summum pertingat incrementum. Tum uerò & incrementum omne sistitur, ossibus nimirum ipsis per siccitatem non ultrà sequacibus, & uasa sanguinis ac spiritus amplissima sunt: cuncta denique membra non solùm robusta euadunt, sed etiam uires suas summas obtinent. Subsequenti autem tempore, omnibus iam partibus supra iustum siccescentibus, non solum cuiusque officium minus probè administratur, sed etiam corpus ipsum macilentius graciliusq́; quàm erat antea, redditur: ac proinde ultra siccatũ, non macilentius modò, sed & rugosum euadit. Siccitatis itaq; excessus homini, ut omni genito corpori, corruptelæ interitusq́; connata est necessitas. Cui altera accedit, quæ etiam in animalibus pręcipuè obseruatur, totius nimirum substantiæ fluor, ab insito calore excitatus. Quum igitur tota hominis moles in perpetuo fluore sit, quumq́; nisi altera similis substantia in defluxæ locum accederet, uniuersa ilico euaporata dissiparetur, summus rerum Opifex non homini duntaxat cæterisq́; animalibus, uerùm etiam stirpibus insitas quasdam uires deficiẽs ac desideratum semper appetentes, ab initio statim indidit. Non enim sugere, uesci, bibere, aut respirare à quoquã discimus usquam, sed statim à principio facultates in nobis habemus, quæ hæc omnia citra docentem perficiant: & cibo quicquid siccioris substantiæ effluxit restituimus, potione quicquid humidius, atq; ita ad pristinam commensurationẽ ambo reducimus. Sic uerò & aëreæ igneæq́; substantiæ modum, respiratu arteriarumq́; pulsu tuemur. Cæterùm quum id quod singulis partibus defluit, tale natura sit, qualis ipsa est particula, nihil autem eorum quæ bibuntur eduntur'ue, aut inspirantur, eiusmodi prorsus occurrat, necessum fuit animanti, ea primùm assumere, dein emutare & concoquere, ac quàm maximè licet, corpori alendo restituendoq́; similia efficere, ac demum recrementa quæ necessariò has emutationes subsequuntur expellere. Atque hac potissimum occasione Natura nutritionis instrumenta in corpore triplicia instituit: quædam prima ratione ad id quod assumitur concipiendum elaborandumq́;, & in totum corpus deferendum. alia secunda, quæ excrementorum sunt receptacula. Reliquas partes ratione tertia, quæ horum excretionibus mittendis, & ne intempestiuè profluant cohibendis, suoq́; tempore

Generationis nostræ principia.

Corruptelæ homini connatæ necessitates.

Nutritionis necessitas.

Instrumentorũ triplicium nutritioni subseruientium necessitas.

pore expellendis subseruiant. Porrò partes aëri assumendo, conficiendo, deferendo, ipsius'que recrementis ex cōcoctione succedentibus expellendis, à Natura conditas, sequens liber persequetur, cordi omnibusque respirationis organis dedicandus. Præsens uerò cibi ac potus instrumentis, & demum generationi subministrantibus organis propter sedis uiciniam nexum'que consecrabitur. Ex ore itaque per stomachum cibus & potus in [a] uentriculum, uelut in communem quandam officinam seu promptuarium assumitur, quod omnia quæ amplectitur cogit, confundit, & concoquit, concoctum in [b] intestina protrudit, ex quibus quod cocti illius succi melius est, sanguinique efficiendo conueniēs, unà cum humidiori huius concoctionis recremento [c] uenæ portæ rami exugunt, id iecoris cauo deferentes. Recrementum uerò siccius ac suctioni ineptum, intestina postmodum depellunt, & hominis arbitratu laxante se [d] orbiculari podicis musculo, ac [e] abdominis musculis, simul accedente etiam [f] septi transuersi officio compressis, excernunt. Ipsum autem iecur postquam id nutrimentum admisit, ei extremū adijcit ornamentum ad sanguinis perfecti generationem necessariū, duplici (quod in omni fit concoctione) recremento id expurgans: flaua scilicet bile, ceu recremento tenuiori & leuiori: deinde atro biliosò succo ceu lutoso, terrestri & crassiori. Illud quidem in bilis uesiculæ [g] meatus transmissum, in ipsam uesiculam refluit, à qua rursus in intestina excretum cum durioribus fæcibus egeritur. At hoc, uti arbitramur, per portæ uenæ [h] ramos ad [i] lienis nutritionem transmittitur: quicquid uerò is conficere ac in familiare nutrimentum sibi adaptare nequit, id in uentriculum eructat, postmodum cum intestinorum excrementis subducendum. Ergo qui in iecore ad hominis nutritionem præparatur succus, illa duo recrementa deponens, & eam iecoris substantiæ insiti caloris beneficio concoctionem acquirens, ruber iam ac purus ex [k] arctissimis maximeque frequentibus uenæ portæ ramis per iecoris substantiam diffusis, ad gibbam iecoris partem in cauæ uenæ [l] propagines similiter innumeras angustissimasque conscendit, tenui adhuc aquosoque recremento, quod ex intestinis cum optima succi in uentriculo confecti portione exugebatur, concomitatus, atque eius aquosi recrementi tanquam uehiculi cuiusdam auxilio arctissimas uias minori opera perreptans. Quum uerò sanguis eos superauit angiportus, [m] renes recrementum hoc ad se sedulò alliciunt, illoque sanguinem purgant, id per [n] urinarios meatus in uesicam huius conceptaculum depellentes, à qua rursus opportuno tempore relaxato uesicæ ceruicis [o] musculo, excrementum illud seu urina è corpore redditur. Sanguis autem per uenam cauam copiosissima ramorum serie propagatam, ad omnes corporis partes deducitur, & quod in ipso singulis partibus familiare ac idoneum est, illæ sibi attrahunt, assimilant, & apponunt: duplexque quod in illa concoctione consurgit recrementum, à se per proprios ductus excludunt. Ista quidem obiter de cibi potusque instrumentis dicta sufficiant. Quanta uerò sapientia hæc rerum Opifex creauerit, eo ordine persequar, quo ipsa nutritioni famulari commemoratum est. A' peritonæo autem opportunè sermonis statuetur initium, quod id horum organorum commune sit inuolucrum.

Quid præsenti libro docendum, ac partiū nutritioni ex cibo potuque factæ functionis breuis enumeratio.

a 14 fi. per A, B, C in L, L. aut 12 fi. in P, Q.
b 12 fig. à P, Q in S, ac ua deinceps, aut in 7 & 8 figuras.
c fi. ca. 5 li. 3. aut 12 fi. l, k, h in I, K.
d 1, 2 fi. ca. 49 li. 2 M.
e 3 musc. ta. Θ, 4 Π, 5 Δ, 6 Δ.
f 7 tab. Δ.
g In X, X. & inde in V, & rursus per c in S ad d 13 fi.
h fi. ca. 5 li. 3 T, T ad a, a.
i 3 fig. d. 20 fi O, O.
k fi. ca. 5 li. 3 A, A.
l fi. ca. 6 li. 3 A, A, a.
m 25 fi. Y, Z.
n 22 fig. q, q in v. 25 fi. a, c in β.
o 22 figu. ε. 25 fig. γ.

DE PERITONAEO. Caput II.

PERITONAEO ostendendo pleræque conducunt figuræ, & potissimùm prima, id integrū anteriore externaque facie proponens. Secunda autem anteriorem ipsius partem interiori sede ostendit. Posteriorem uerò illæ figuræ imprimis intus referunt, quæ ex ipso plura organa gerunt dissecta, ut ex integrioribus figuris posteriores.

LATINI peritonæi (quod abdominis membranam aliqui nuncupant) uocem à Græcis mutuantur. illis nanque quòd circuntendatur περιτόναιον, περιτόναιος, περιτόνιον appellatur. Neque ita absolutè tantùm, uerùm à nonnullis hæc tota appellatio inditur, περιτόναιος ὑμὴν, nomine uidelicet à substantia ipsius ducto. à nonnullis hæc περιτόναιος χιτὼν. sunt etiam qui περιτόναιον σκέπασμα ipsum pari ratione appellent, ab usu scilicet quo inuolucri modo omnibus propemodum quæ hoc quinto libro prosequemur, organis obducitur. Arabes communi membranarum nomine ziphac & zimphac & chamel peculiariter id nominant. Verùm in illorum interpretum libris, & apud nostræ ætatis manuales medicos, quum de abdomine suendo, & aqua in ijs qui hydrope laborant educenda, & ramicum curationibus pertractāt, nominum occurrunt myriades: panniculus rotundus, alberiteren, alberitiron. Deinde absque articulo al, quem suis nominibus Arabes secundùm loci exigentiam non mutato nominis significato præponunt, Beriteron, Berbetinen, eius'que generis

Peritonæi nomina.

Peritonæum in similarium partium numero.

permulta. Peritonæum itaq; ex simplicium & primorum corporum, quæ similaria etiam nuncupare solemus, numero censetur. Membrana enim tenuis substantię est, nullis omnino fibris: secus ac uenarum arteriarumq;[a] tunicæ, aut tenues ac membraneę[b] musculorum eneruationes intertexta, estq; inter cæteras corporis simplices membranas amplissima & maxima. Carnosa

Peritonæi magnitudo & situs.

nanq; nobis uocatur mẽbrana, & si amplior ipso peritonæo sit, ac uniuerso corpori cutis modo obducatur, tamen accuratè simplex non est, quũ quibusdã carnéis donetur fibris, & musculosa in ipso[c] collo &[d] fronte efficiatur. Porrò peritonæũ uniuersam[e] cauitatẽ, quæ sub septo transuerso, ad os usq; coccygis, totius corporis facilè capacissima habetur, succingit, ac omnibus quę illa continent organis obtenditur, eaq; conceptaculi ritu amplectitur: uentriculũ scilicet, intestina, omentũ, mesenteriũ, iecur, lienẽ, renes, utramq; uesicã, uterum, & uasa demũ quæcunq; inter se-

Connexus ortus.

ptum transuersum & crura situ habent. Atq; hæc quidẽ peritonæũ interna ipsius sede cõtinet, externa uerò undecunq; musculis cõnascitur. Ex ligamẽtis enim, quę lumborũ uertebras cõnectunt, & quæ sacrũ os iliũ ossibus cõmittunt, peritonæũ utrinq; principiũ ducit, mẽbranæ latæ modo ab illis enascens. Mox ab utroq; latere ascendens, lumborũ[f] musculis, & ijs qui internã ossis iliũ sedem occupãtes, femorũ præsunt motibus, obducitur: & fibris quibus inuicẽ musculos cõmitti uidemus, illis adhæréscit. At ubi musculos, qui ternario numero utrinq; cõplectuntur, peritonæũ superauit, internæ[g] transuersorũ abdominis musculorũ, & uniuersæ[h] inferiori septi transuersi sedi subtendĩt, pertinacissimè ipsis, potissimùm uerò neruosis illorũ tenuitatibus

Forma.

connatũ, & quodãmodo propriæ musculorũ membranæ uicẽ gerens. Refert itaq; peritonæũ oblongum oui instar utrẽ, seu sphærã aliquã, cuius longitudo pertinet à septo transuerso ad hu-

Ipsius superficies cuiusmodi.

millimã amplitudinis sedem, quã[i] sacrũ os cum ossibus ipsius lateribus commissis efformat. & quemadmodũ utres ex tergoribus parati, exteriùs hirti asperiq;, intus plani ac læues admodum esse solẽt: ita quoq; peritonæũ externa parte, ut aptiùs musculis undiquaq; hæreat, asperũ fibrosumq; ad eum prorsus modũ uisĩt, quo membranas mutuò cõnatas, inæquales esse dicimus. Interna autẽ peritonæi sedes, uiscera quę cõplectitur spectãs, impensè lęuis & tersa, ac ueluti aqueo humore oblita, secãtibus occurrit, adipis interdũ copiã sibi (ut in suibus quasi perpetuò) adnatam obtinens. Verum hunc nõ omni ex parte æquè copiosum reperies. Anterior nanq; superior'ue internæ huius peritonæi sedis[k] regio qua uentriculũ contingit, ac dein posterior quoq;
[l] regio ad lumbos & sacrum os pertinẽs, copiosiori abundãt adipe, q̃ sedis eius internę[m] latera,

Processus à peritonæo enati.

[n] parsq; umbilico contermina. Præterea interna hæc peritonæi sedès portiones quasdã seu processus ijs quę cõtinet organis porrigit, illisq; processibus ea organa inuicẽ colligat, et sibi quoq; adnectit, ac singulis præter peculiares ipsorũ tunicas (si modò quas habeant) aliud etiã inuolucrum obducit. Atq; hinc etiã fit, ut ijs organis quæ duas peculiares sortiuntur tunicas, quemadmodum uentriculus & intestina,[o] ternæ attribuantur: quæ autem unicã duntaxat peculiarẽ tunicam exigunt, è quorum numero sunt uterus & utraq; uesica,[p] binas obtineant. Verum organa nulla peculiari donata tunica, ut iecur & lien,[q] eã quæ ipsis obducitur à peritonæo adipiscuntur. Quo'nam pacto autem, quibusq; ex locis hosce processus in eiusmodi tunicis degenerãtes,

Peritonæũ nõ undiq; pariter crassum.

peritonæũ educat, & quo modo illi inuicem crassitie differãt, in cuiusq; organi enarratione opportuniùs quàm hîc recensebitur. Quemadmodũ uerò interna peritonæi sedes ab externa uariat, sic neq; omni ex parte peritonæũ sibi crassitie & robore correspondet. Quà enim ex uertebrarũ ligamentis pronascitur, crassissimũ est: deinde quà lumborũ incumbit musculis, crassum quoq; cernitẽ. Anteriori uerò parte, quę à mucronata pectoris ossis cartilagine ad pubẽ usq; pertinet, peritonęũ tenuius graciliusq; & inualidius reperitur, q̃ in lateribus & lumborũ regione. Ad hæc uiris peritonæũ crassius ualidiusq; est iuxta mucronatã cartilaginẽ, quàm iuxta pubis sedem: in mulieribus uerò ad pubem crassius ualidiusq;: neq; his, uti uiris, peritonæũ hîc ad in-

Quibus partibus peritonæũ peruium sit.

guina utrobiq; seminarijs uasis[r] uiã præbent. Est enim peritonæũ peculiariter in uiris inibi foraminibus, ut ita dicam, peruium, & tunicam utriq; testi priuatim offert, quo is & ipsius seminaria uasa tutò obuoluuntur, ac dein in uiris pariter atq; in mulieribus, peritonæũ quà septo subducitur,[s] tria cum septo quoque communia exigit foramina: primum quo uenam cauam, secundum quo stomachum cum ipsi cohærentibus neruis, tertium quo magnam arteriam uena coniuge experti, & aliquot sexti paris neruorum cerebri ramis concomitatam deducit. Præterea[t] umbilici quoque uasorum gratia, & in mulieribus finis uteri[u] ceruicis, in uiro autem[x] ceruicis uesicæ, in utrisque uerò[y] podicis nomine, peritonæum perforatur, ac demum[z] multis uenis, arterijs & neruis crus petentibus, deinde[a] illis quæ maxima portione in rectos abdo-

Vasa & nerui quibus peritonæum implicatur.

minis musculos sursum tendunt, &[b] alijs nonnullis quæ dorsi & abdominis musculis, & cuti à uasis lumborum uertebris incumbentibus, peritonæum iter præbet, ab ijsdem uasis surculos sibi assumens. Quà enim septo subductum est, septi uasis ad nutritionem utitur, in la-

teribus

a fi. ca. 1 li. 3 inserta, et fi. ca. 2.
b In abdomine 3, 4, 5, 6, muscu. tab.
c 3 muscul. tab. r.
d 3 tab. A.
e 7 tab. à △ multo sub y, aut passim in integrioribus 5 li. fig.
f 7 ta. t, u. dein x.
g 6 tabu. △.
h quæ 7 ta. spectatur, ac △ insignitur.
i 1 fi. ultimarum 2 M cum Θ.
k 2 fi. A, B, quibus ante sectionẽ committebatur F, G, supra P.
l ad latera g, h. 22 fi. et P, Q fi. 25.
m 24 fi. C, D.
n 2 fi. C, D.
o Vide 9 fi. & 17.
p Specta E, E, H, H 27 fig.
q Educitur ab F, C 18 fig. dein B, B, C, C. 1 ta. figu. 19.
r 1 fi. G, H. & 22 figu. φ, φ, transmittit y, & educit x. et 20 fig. u.
s 7 muf. ta. f, r, q.
t 2 figu. M. 30 fi. S.
u 25 figu. x.
x 1, 2, 3 fig. ca. 49 libri 2 G.
y 1, 2 fig. eius ca M.
z In ulti. fi. lib. 3, et ult. fig. lib. 4.
a 1 fig. 1. 25 fig. x. aut 6 muf. tab. c.
b fi. ca. 6 li. 3, f, π. fi. ca. 12 μ, μ.

teribus autem ab ijs ramis qui in lumborum regione geniculatim à magna uena & arteria por
c 1 fig. L. riguntur, [c] plurimas soboles quoque peritonæum mutuatur. In anteriori uerò regione, elatiùs
d 1 fi. K. quidem qua mucronatam spectat cartilaginem, à [d] uasis sub pectoris osse ad rectos abdominis
musculos excurrentibus peritonæum soboles exigit: in humiliori autem regione ad pubis ossa
e 1 fig. I. consistente propagines asciscit ab [e] illis uasis, quæ sursum sub rectis exporriguntur musculis.
Cæterùm quod peritonæo medici tactus sensum adimant, ridendum potius quàm refellendum est, quum unà cum illis quæ transmittit organis, frequentibus quoque neruis uiam offerat,
f In 2 fi. ca. 11. lib. 4 ad abdominis regionem. à quibus surculos etiam adipiscitur, idque ab ijs potissimum [f] qui abdominis exporriguntur musculis. Porrò peritonæi usus complures enumerari solent. primus quidem, ut ea omnia quæ diximus contegat: ex quibus quum pleraque tendi remittique debeant, peritonæum quo aptiùs fieri id possit, nerueum & membraneum meritò factum cernitur. ualidum quidem, ut opportunè contineret: sed tenue, quo minùs pondere molestum esset. Secundus, quo omnia quæ amplectitur ab extrinsecus ambientibus musculis interstinguit, ne quando tenuium intestinorum aliqua in media ipsorum spacia incidant, & dum musculos premunt, aut ab illis premuntur, arctant aut arctantur, dolore afficiunt aut afficiūtur, intestina motum eorum impediant, ac recrementa intestinis complexa difficillimè deorsum transmittantur: id quod nunc neutiquam accidit. Verùm hæc intestina inter media musculorū abdominis spacia, dum integri adhuc essent
Peritonæi usus.
g 6 muscul. ta. Δ. [g] transuersi, minimè interciderent, & si Galenus id præcipuè innuit, quandoquidem hi uelut alterum peritonæum ijs quibus id obducitur inuolucrum constituunt, omnique ex parte ab alijs abdominis musculis hæc organa interstinguūt, neque ex situ etiam inter lumborum musculos *Lib. 4 de Vsu part.*
h 8 ta. Ξ, Θ. & transuersos fortassis inuolui intestina potuissent. Sunt autem illi lumborum [h] musculi dorsum mouentium nonus, & femoris motus autorum sextus. Tertium peritonæi usum Galenus cum cæteris Anatomes professoribus recenset, quo id sicci alimenti superflua septi transuersi accedente opera propellit: quasi uerò idem officium quod abdominis musculos unà cum septo ad fæcium excretionem subire suo loco cōmemorauimus, peritonæum præstet, & arbitrario motu quo se contrahat distendatque præditum sit, ac non transuersorum abdominis musculorum, & septi quibus connascitur motum necessariò sequatur. Dein ac si peritonæum magis quàm cutis, aut abdominis adeps, ipsumque adeò omentum illi usui subseruiat. Miror membranam costas succingentem, quæ peritonæo substantia usu & conformatione penitus correspondet, in thoracem arctantium organorum numero habitam non fuisse, quum illa nō minus thoraci comprimēdo, quàm hoc fæcibus eijciendis auxiliari deberet. His quartus peritonæi usus succedit, omnibus quæ peritonæum ambiunt, & potissimum abdominis musculis cōmunis, quo is ceu inuolucrum exactè circundatum, stringat omnia, ne leui occasione laxior uentriculus, aut intestina etiam flatibus infestentur. At postremus præcipuusque peritonæi usus est, quo omnia quibus circundatū est, ab eo cōtinentur, & ueluti à pelle quadam singula seorsum tecta, tutò colligantur, suisque sedibus fixa hærent.

DE STOMACHO ET VENTRICVLO. Caput III.

Stomachum perinde ac uentriculum præcipuè ostendunt decima quarta & decima quinta figuræ, quibus in uentriculo commonstrando succedit decima sexta, quæ hunc inuersum refert, & decima septima ipsius tunicas uti fieri licuit semel exprimit. Dein uentriculum sua sede repositum proponit secunda figura simul cum sexta. Sua sede autem nonnihil motum refert duodecima. Postremò ipsius elatius orificium non ineleganter in uigesima figura spectatur, quod Græcorum nonnulli καρδίαν, ut & Latini scriptores plerique cor & præcordium, permulti etiam (ut Galenus) stomachum appellant. Arabum interpretes Alfid, Alphaed, Fued, Alfaud, Fuhed. Inferiùs uerò Polux, Hasoher.

VENTRICVLVS, qui promptuarij modo esculenta poculentaque suscipere, eaque primo labore (sine quo hæc inutilia & homini ad nihil cōmoda essent) concoquere ac mutare debuit, non statim post os collocatus est, quanquam is situs ad cibi dentibus attriti assumptionem fuisset aptior. Thoracem nanque & illo contenta uiscera rerum Opifex uentriculo prælocauit, ut is in demissioribus sedibus excrementorum haberet effluxus, illacque (ut in ædificijs architecti ab oculis & naribus dominorum ea quæ profluentia necessariò tetri essent aliquid habitura, auertunt) procul à sensibus, qui in capite se-
Ventriculus sub thorace locatus.

dem exigunt, deducerentur. Thoracem uerò aërem per os & narium foramina attracturum, ac rursus eundem emissurum, ut uocis respirationisq; autor efficeretur, elatiùs collocari decuit. Porrò ne nimiũ uentriculus ab ore remoueretur, quumq; longus ab ipso ad recrementorum expulsionis locum ductus sit, Natura illum quàm potuit proximè ori subiunxit. Sub thorace enim &[a] septo transuerso inter iecur & lienem medius statim[b] ponitur, uiamq; ab ore cibos ad se deferentẽ obtinet, quæ ab usu οἰσοφάγος nuncupatur, & etiam illis communi nomine quo omnem angustum ductum, seu collum isthmi modo alicui ampliori uentri præpositũ uocitant, στόμαχος dicitur: qua uoce nos Celsum & Ciceronem imitati potius utemur, quàm gula alijs (uti & meri & uescet) non infrequenti dictione. Hæc nanque uia linguam ad radicem eius hærens excipit, ac utraque parte[c] tonsillas attingens, à palati extremo principium sortitur, ac agitatione motibusq; linguæ depulsum, & quasi detrusum cibum suscipiens, illum deorsum, pellit partibus ipsius quæ sunt infra id quod deuoratur dilatatis, quæ uerò supra contractis.

Viæ cibum potumq; uẽtriculo deferẽtis nomine.

Initium.

Substantia et forma ac tunicæ.

Neruosa enim membranea'ue, ut facile dilatetur, prompteq; rursus cõcidat, effecta est: & fibris suo muneri famulantibus intertexitur, ac reliquorum denique corporis ductuum modo teres & intus accuratè læuis lubricaq; cernitur.[d] Duabus etenim proprijs cõstat tunicis, substantia, duritie, crassitie, & fibrarum specie uariantibus. Harum interior quidem neruosior, durior, & paulo tenuior, ac totius oris palatiq; tunicæ continua est, & rectis fibris manuũ instar ciborum attractioni subseruientibus donatur. Exterior uerò crassior, mollior, propemodumq; musculorum natura participans carnosior uisitur, unde etiam cibi conficiendi uim plerique ipsi ascribunt: dein transuersis duntaxat circularibus'ue abundat fibris, quæ ciborum interiores tunicæ fibræ beneficio attractorũ fœliciorem, magisq; subitam in uentriculum propulsionẽ efficiant: & si quando uomentibus uentriculus quippiã protrudit, ad eius eductionẽ summopere etiam auxiliantur. Duabus his solùm fibrarum differentijs stomachus indiguit, ut rectæ quidem attraherent, transuersæ autem arctantes pellerẽt. Nam si obliquæ accessissent, cibus in stomacho longiori mora hæreret: quod nõ solùm homini inutili, sed & importunum ac molestum esset, quando stomachus cibo plenus, ita prolixius distẽderetur, asperæq; arteriæ ac pulmonibus & magnæ itidem arteriæ, dum ea dilatantur, diutius obstaculo esset.

Incessus.

Natura enim stomachũ tutò, & illa quæ modò comprehendi organa minùs molestaturũ, per ceruicem thoracemq; ad uentriculum porrigens,[e] exactè supra mediam ceruicis uertebrarum & quatuor primarum thoracis sedem, in neutram partem inclinantem asperæq; arteriæ subtensum[f] deducit. Ad principiũ uerò quintæ thoracis uertebræ[g] stomachus ut ampliori magnæ arteriæ trunco secundùm dorsi uertebras inferiora corporis petenti cedat, nõnihil in dextrum latus à media uertebrarum regione abscedit, arteriæ illi proximus ad nonã usque thoracis uertebram repens:[h] quò simulatq; pertingit, ab eius uertebræ eleuatus corpore arteriam elatiùs (ne illa fortè à deuorato cibo comprimatur) ascendit, neruosam septi transuersi partem uersus sinistrum latus[i] penetrans. Non equidem ut cum Hippocrate Galenus censuit, arteriæ hîc ad inferiora corporis prolabentis[k] foramine utens, uerùm peculiari, quod ipsi neruisq; cum illo descendentibus (dum septum describeretur) præparatum esse diximus. Neque uerò administratio tantum, sed & ratio quoque id commonstrabit, dummodo[l] superius uentriculi orificium ad amussim perpendere non graueris. Hoc nanq; uentriculi mediæ sedi quod ad[m] priora[n] posterioraq; spectat, neque inferiùs quàm ipsius elatior[o] pars habetur, inseri debuit: quod certè accideret, si communi arteriæ foramini stomachus in septo uteretur, atque (ut Galenus reliquusq; Anatomicorũ chorus asserit) ad duodecimam usque thoracis uertebram stomachus arteriæ iunctus uertebris necteretur, ac iuxta primam demum lumborũ uertebram, aut paulò infrà, arteriam conscendere, & à dextris in sinistrum prorepere inciperet. Quandoquidem arteriæ per septum transitus, qui supra undecimam thoracis uertebram, uel Galeni suffragio, consistit, sub posteriori uentriculi sede in[p] medio ipsius elatioris partis & dimissioris occurrit, non autem ubi elatissima ipsius est regio. Deinde si ad duodecimã usque thoracis uertebram, secundum arteriæ latus stomachus descenderet ex thorace, & sub septo primùm arteriam à dorso eleuatus conscenderet, sursumq; denuò ad uentriculi superius orificium necessariò conuolueretur, pluresq; quàm nunc habeat, anfractus, eosq; acutis præditos angulis adipisceretur. Ad nonæ itaq; thoracis uertebræ initium stomachus uertebrarum corporibus interuentu membranularũ ex ligamentis uertebrarum originem ducentium cõmittitur, atque ab illis membranulis tertiam tunicam nullis omnino fibris interstinctam, & uelut secundæ ipsius inuolucrum possidet. Quod uerò iuxta quintam thoracis uertebram ad dextra potius arteriæ quàm ad sinistra stomachus explicetur, in causa ipsa est arteria, non adeò tyranni ritu (quamuis multò sit dignior) dorsi mediam sedem occupans, sed quum à[q] sinistro cordis sinu ortum ducat, & per reliquum ipsius ductum uersus sinistrum ca-

Lib. 5 de Administ. Stomachum non eodẽ cum arteria magna uti foramine septi.

Lib. 4. de Vsu part.

a 7 muscul. tab. Δ.
b 6 fig. F, F inter D, D & G.
c 6 musc. tab. F. 14 fi. E, E.
d Harũ delineationẽ pete ex similitudine 9 aut 17 figurarum.
e 7 musc. tab. E super B ac sub F.
f 15, 14 fig. ab A ad B.
g eius. fi. B uersus C, ut cederet 1 fi. ca. 12 lib. 3.
h 15, 14 fig. C uersus D, G.
i 7 muscul. tab. r.
k 7 muscul. tab. q.
l 12 figu. R; 20 F.
m 14 fig. L, L.
n 15 fig. M, O, N.
o 14, 15 fi. L.
p ad regionem O 15 fi. non ad G aut I.
q Spectato tam 10 fig. lib. 6. ac O, P, 6 fig.

uæ

r 22 fi. h ad g. uæ uenæ [r] fubijciatur, finiftrorfum maiore fui parte neceffariò uergens, ac proinde aliquan-
tulum ftomacho cedens, communicatorem, ac uelut focium fedis uertebrarum admittit, adcò
ut ftomachus & minus obliquetur, & firmiorem adhuc fedem quàm in finiftro latere repe-
rire poffet, obtineat. Porrò ftomachus non dextram fepti perforat fedem, rectaq; in uentricu-
lum ex dextro dorfi latere porrigitur, fed arteriæ fuperuectus [s] obtufoq; obliquatus angulo
s 14, 15 fig. D uerf. G. finiftram petit, ne ftomachus uentriculum adeundo iecur uniuerfam dextram fedem inferio-
ris regionis fepti occupans, perforare cogatur, fed eam fepti partem adinueniat, qua minor
iecoris pars ipfi facilem aditum præbitura confiftit. [t] Talis fanè eft tenuior totius iecoris por-
t Pete id ex 12 fig. ad Φ, R. 20 fi. ad E, F. tio finiftræ fepti fedi hîc fubtenfa, cui in pofteriori regione quà ftomachus feptum permeat,
[u] finus inftar femicirculi infculpitur, ftomacho (cuius anteriorem fedem inibi amplectitur)
proportione congruens. Neque eft ut quifpiam alijs credat diffectionis profefforibus, qui
u 18 fig. I. feptum, idq; potiffimùm quod diximus foramen, ne cibus è uentriculo fuperiora repetat ob-
ftaculo effe arbitrantur, quum idem quoque tunc in uentriculum cibi defcenfum potius pro-
hiberet. Quemadmodum & mera quoque eft fabula, qua anguftiorem ftomachum hic quà
uentriculo continuatur, quàm in ceruice effe contendunt, atra bile in uentriculi fuperius os
à liene eructata eum colligi conftringiq; falsò exiftimantes. Cæterùm obliquus ille ductus quo
x 14, 15 fig. T, V. ftomachus arteriam confcendens in finiftrum fertur, [x] neruis etiam commodus eft, quos pau
lo pòft uentriculo inferi audies. Neque profectò fufficit Naturæ, ftomacho in eum modum *Glandulæ ftomacho crebrò adnatæ.*
obliquato ad uelocem ciborum tranfitum eas quas innuebam tribuiffe fibras, uerum ut ipfius
concauitas femper humecta ac uelut uncta effet, glandulas adiunxit, [y] alias quidem ad fauces,
y 14 figura E, E. ftomacho & laryngi communes, quæ faliuam humoremq; illis organis ne exiccentur, præpa-
rantes, Latinis tonfillæ appellantur. [z] In medio itidem propemodum ftomachi ductu, quà is
z 14, 15 fig. F, F. afperæ arteriæ in * duos truncos ad pulmones diuifæ fubijcitur, binas alias fæpe ftomacho
** fi. cap. 6 lib. 4 inferta K, I.* non apponit modo, fed & in pofteriori ipfius fede & ad latera adnectit, [a] illis planè refpõden
tes, quas ueficæ ceruicis initio in uiris Natura circumdedit. & quemadmodum has urinæ fe-
a 22, 23 figura f. minisq; genitalis meatum irrigare humectareq; fuo loco commemorabimus, fic etiam glan-
dulæ ftomacho adnatæ illius amplitudinem irrorant, ac ne ob ficcitatem difficiliùs in uen-
triculum cibus prolabatur, faliuali quodam humore imbuunt. Cæterùm fi quid de ftomacho
adhuc dicendum fuperfit, in uentriculi defcriptione id perfequemur. Ventriculum qui in- *Ventriculi hiftoria.*
ter reliquos corporis uentres finus'ue non minimam cauitatem obtinet, unde etiam γαστὴρ &
κοιλία Græcis, ut nobis uenter & uentriculus potiffimum dicitur, mox fub thorace colloca-
tum, iam obiter diximus. Nunc uerò exquifitè ipfius fitum, formam, quantitatem, fubftantiã,
tunicas, uenas, arterias, neruos, ac demum ipfius uires, quæq; ad eas auxilij quicquam præ-
ftant organa recenfebimus. Galenus itaque uentriculum in medio corporis collocatum affe- *Lib. 4 de V-fu part.*
rit, quod plerique diffectionum profeffores ab ipfo mutuati non fimpliciter enunciant, uerum
hunc fecundum omnes pofitionis differentias ad amuffim mediam fedem inftar communis *Vẽtriculi fitus.*
omnium partiũ officinæ adeptum afferunt, perfunctoriè admodum in hominis proportione
b 6 fig. A. metienda uerfati. Sedes enim [b] mucronatæ cartilagini proxima, aut ut Galenus alibi etiam
aftruit, umbilicus, haudquaquam erecti corporis medium eft, uerum elatiffima pubis offium
regio. At fi crura fimul cum ceruice illi negligerent, folo uidelicet corporis trunco (quem thora
cem Ariftoteles uocat) intellecto, fortaffe regio mucronatæ cartilagini fubiecta in corporis me-
dio cõfifteret, uti umbilicus ferè in homine medius eft, cui circulus obducitur, qui & manuum
& pedum & uerticis fummum æqualibus ferè interuallis complectitur. Neque etiam æqualis
uentriculi portio dextrum & finiftrum occupat, neque uentriculus in pofteriora adeò atque
c 12 figu. R. 20 fig. F. in priora corporis exporrigitur, quamuis fortè [c] elatius ipfius orificium id fibi non immeritò
uendicare poffet. Statim enim ac ftomachus feptum in finiftra neruofæ ipfius partis fede pene-
d ad G 14 et 15 fi. atque ita eas figuras, & infuper 6, 12, et 20 ex pendito. trat, continuũ cum uentriculo corpus [d] efficitur, quod in finiftro latere amplã fepti fedem con-
tingens, totam regionẽ inter iecur & lienem uacuam complectitur. In dextro autem latere uen-
triculus nufquam feptum attingit, fed iecoris duntaxat concauo fubtenfus, tota ipfius parte fu
periori, & dextro item latere à iecore occultatur, tantumq; à dextra fepti fede paffim abfcedit,
quanta iecoris eft craffities, quum interim magnam fepti fedem (uti modò dicebam) finiftro
fuo latere contingat. Neque id fanè admodum lien impedit, qui non ita uentriculi finiftro late-
ri attenditur, adeoq; in corporis anteriora, ut medicorum uulgus arbitratur, pertingit, fed po-
tius in pofteriora humilioraq; (tamen & ad latus nonnihil) fubfternitur. Dein profectò non
folùm in finiftrum ad feptum ufque fcilicet, quàm in dextrum, utpote fub iecoris tantum cauo
uentriculus magis pertinet: uerùm ipfius forma in homine (nulla enim nunc mihi cum Gale-
no, neque canum, neque fimiarum eft confideratio) talis cernitur, ut maxima ipfius quoque
portio

portio in ſiniſtro collocetur, haud ſecus quàm ſi inibi maiorem qua aptè cõtineri poſſit ſedem
Ventriculi forma. adinueniſſet, idꝗ illius functionibus uideretur accommodum. Ventriculus enim forma per-
quam uarius eſt: at ſi quis illum obiter examinet, rotundus, & à dextro in ſiniſtrum oblongus,
aut ſecundum latitudinem quodammodo teres primum occurrit: rotundus quidem, quod ro
tunda omnia ſint capaciſſima, & interim minimum noxijs expoſita: oblongus uerò, quod id
ſedes qua continetur, & deinde bina ipſius [e] orificia, alterum quo cibos admittit, alterũ quo iam *e 14, 15 fig.*
confectos in inteſtina protrudit, exigere uideãtur. Cæterùm ſi deinceps uentriculi forma accu *G, H.*
ratius expendatur, in ſiniſtro latere multò amplior rotundiorꝗ, & ad inferiora prominulus
cernitur, ac dein hinc uerſus dextra uergens, paulatim in anguſtũ cogitur, & ſuperiori quidem
ſui parte deſcendere, inferiori autẽ aſcendere conſpicitur, adeò ut in dextro latere multò quàm
in ſiniſtro gracilior euadat. Sic quoque ſuperiori ſua ſede, quæ ab uno orificio ad alterum per-
tinet, ſtrictior anguſtiorꝗ eſt, inferiori latior ampliorꝗ. [f] Anteriori parte æqualiter undiꝗ gib *f 14 figura*
bus occurrit, nulla ex parte deformatus. Poſteriori ſede duos quodãmodo gibbos common- *L, L.*
ſtrat, [g] unum ſiniſtrum, eundemꝗ magnum, proceriusꝗ extuberantem: [h] alterum dextrum, mi *g 15 figura*
norem, ac depreſſum magis. Atque hos gibbos [i] ſinus quidam impreſſio´ue parat, ſecundum *M.*
Duo uentriculi orificia. corporis longitudinem poſteriori uentriculi ſedi impreſſa. Quà enim uentriculi dorſi uerte- *h 15 fig. N.*
bras, ipſisꝗ exporrectos uenæ cauæ & arteriæ magnæ deſcendentes [k] truncos reſpicit, ac ſedi *i 15 figu. O.* *k 22 fi. g. h.*
quam ſortitur ſeſe utcunque adaptat, poſterior ipſius regio introrſum quaſi ad eius amplitudi *25 fi. P, Q.*
nem nonnihil imprimitur: quamuis uentriculus è corpore auulſus inflatusꝗ, eiuſmodi ſinum
non oſtendat, & perinde totus inibi gibbus atque anteriori regione occurrat. Porrò ad uen-
triculi quoque formam duo ipſius faciunt orificia, è quibus [l] unum quo cibus & potus aſſumi *l 14, 15 figu*
dicebatur, in elatiſſima ſiniſtræ uentriculi partis ſede ob hoc conſiſtit, quod ſtomachus inibi *ra G.*
ſeptum commodè perforans, illic primùm uentriculo connaſci, commune´ue cum ipſo corpus
fieri potuit. Et quanquam ſuperius uentriculi os in ſiniſtra eius parte haberi dicimus, propin-
quius tamen mediæ ipſius ſedi quàm ſiniſtro lateri accedit: quod tanto apparet manifeſtius, *m 14, 15 fi.*
quanto uentriculus turgidior occurrit. Alterum uentriculi orificium cibos in cremorem emu *H, 12 fi. S.*
tatos ad inteſtina tranſmittẽs (unde etiam πύλωρος Græcis, nobis autẽ ianitor & inferius os ap
pellatur) in dextra eius ſede conſiſtit, nõ quidem, ut totus Anatomicorũ chorus arbitratur, in
dextræ ſedis inferiori regione, ſed in elatiſſima, dextroꝗ uentriculi lateri proxima. Non enim
ſat erat mutuo è directoꝗ hæc orificia inuicem (ne ocyus cibus adhuc immutatus è uentriculo
laberetur) nõ opponi: uerum inferius à ſuperiori remotiùs abduci oportuit, & ex elatiori quo-
que uentriculi ſede explantari, quo minus ſua grauitate cibus uentriculum præterfugeret: ſed
tunc primùm quum confectus, & in cremorem exquiſitè mutatus eſt, uentriculi potius excer-
nendi robore, quàm ſuo pòndere, in inteſtina propelleretur. Atque horum inteſtinorum prin
cipium, uentriculi orificium conſtituit, explantatꝗ: quare etiam [n] primum inteſtinorum, quod *n 14, 15 fig.*
duodecim digitorum eſt longitudine, exortum plerique nominarunt. Neque profectò iniuria *P. 7 figu. ab*
alterum hoc orificium dextram uentriculi ſedem occupat, quum hæc medio cauæ iecoris ſedi *1 ad K.*
contermina ſit, in quam iecur ſuarum uenarum beneficio, ex inteſtinis ipſoꝗ adeò uentriculo
quicquid ſucculentũ ab illo cõfectum eſt, arripit ac depaſcitur. quod eo iecur præſtat facilius,
quo partes confectum à uentriculo cremorem primum excipientes illi uicinius allocantur.
Orificiorum non par amplitudo. Præterea uentriculi orificia non ſitu duntaxat inuicem uariant, ſed inferius quoque ſuperiori
arctius eſt, quòd rudes, non tritas, duras, magnasꝗ moles homo ſubinde deuoret, ad quarum
ingreſſum amplam uentriculi uiam eſſe oportuit. Infrà è contrario, rariùs magnũ, durum, non
conuerſum in ſuccum crudumꝗ tranſit: quanꝗ ſanè nõ adeò anguſtũ ſit inferius uentriculi os,
ut ſolum cremorem tranſmittere queat. quandoquidẽ non pauci quamplurima fructuum oſſa
Lib. de Naturalibus facultatibus. impenſe etiam magna, crebrò deuorata innoxiè excernunt, & Galenus à quodam anulum au-
reum qui ore tenebatur, imprudenter deglutitum, eundemꝗ promptè excretum narrat. Neꝗ
orificij huius amplitudinem ſe ignoraſſe callidus ille Hiſpanus docuit, qui ſuperiori anno Cli
nianæ cuipiam Bacchidi quadraginta uniones, ex illis quas hîc nobiles matronæ collo geſtãt,
unà cum aurea cruce quinque gemmis inſtructiſſima, & fide pariter qua hæc continebantur,
ſuffuratus eſt. Illa nanque quum huic noctem ſe daturam niſi prius numeratis quinquaginta
aureis negaret, atque is tandem annuiſſet, ipſa à patricio Veneto pattico ſuo, ut comptior or
natiorꝗ, & magis placida eſſet, elegantiſſimum uxoris ſuæ monile (quod hîc non minima do-
tis ſolet eſſe portio) obtinuit, ac id in lecto adhuc collo appenſum, ne fortè ſubduceretur, ſerua-
uit. Huic monili Hiſpanus quo meretriculæ uices reponeret, inhians, eamꝗ quàm potuit ſala-
ciſſimè, ut ſuauiùs tandem obdormiret, exercuit, ac poſtmodum ſoluto monili ſingulos unio-
nes, & crucem, ac poſtmodũ fidem (ne quid ſuo furto obſtaret) deuorauit. Conſtat igitur inſe

rius

12 fig. i, i. 15 fig. S. rius quoque uentriculi orificium etiamsi superiori angustius sit, amplum tamen esse, & interdum grandiora quoque transmittere. Cæterùm Galenus & omnes eius asseclæ ⁿ glandosam carnem inferiori orificio priuatim tribuunt, hanc ad eius orificij constrictionem auxiliari, ac in quibusdam animalibus manifestiorem esse affirmantes. Istam sanè in canibus primùm, qui illa donantur maxima, & quum carnis colorem obtineat, manifestiore, deinde in homine examines uelim. Eam siquidem hanc esse arbitror, quæ duodeno intestino adnascitur, qua portæ uenæ ° ramus illi subtenditur. Verum hæc nō in hoc ut intestinum illud, aut inferius uentriculi orificiū claudat arctet'ue, procreata est, sed ut uasa illi intestino exporrecta suffulciat, ac parem cum glandio ᵖ iuguli &, ᑫ mesenterij, & ʳ humilioris membranæ omenti usum præstet. Deinde si quæ constringendi uis huic glandoso corpori indita esset, ipsum necessariò orificium aut intestinum ambiret, & fibrarum natura participaret, aut transuersarum musculi uesicæ ceruicis modo, aut obliquarum uesicæ & uteri corporis modo. Quinetiam multum abest, ut intestinum illo glandio orbiculatim circunducatur, quum ad intestini longitudinem rectà duntaxat linea id adnascatur. Quanquam nō desint, qui solis libris edocti, suoq́ arbitratu Naturæ opera fingentes, glandosum id corpus musculum esse scribāt, eo inferius uentriculi orificium orbiculatim amplecti nugaciter affirmātes, atque hinc etiam corpus id πυλωρὸν ianitoremq́ appellantes. Porrò (quod nullos animaduertisse plurimū admiror) ˢ non solum in inferiori uentriculi orificio, sed & in superiori substantia uentriculi crassior spissiorq́ est, ac orificia uelut in interiora extuberantiorem instar circuli partem exigunt, uentriculi substantiæ penitus respōdentem: quæ quidem inter dissecandum integro adhuc uentriculo tactu percipitur, aperto autem inuersoq́ in conspectum uenit, ac manifeste uentriculi initium stomachi'ue finem & duodeni intestini originem commōstrat. Videtur enim tunc stomachus, idq́ intestinum ex ipso uentriculo quodammodo enasci, aliasq́ omnino quàm uentriculus ipse, partes esse, quum tamen exteriùs nihil tale appareat, neque ulla crassior uentriculi portio emineat. Atque hæc crassior uentriculi portio in hoc potissimum facta est, ut ora ipsius robustiora densioraq́, quàm reliquum eius corpus euadant, ne fortè à transeuntium impetu diuellantur, rumpanturq́, & dein fortassis, ut quū ora cōstringuntur huius extuberantioris particulæ introrsum cōniuentis occasione citius arctentur occludanturq́. Et sanè quemadmodum ᵗ exterior uentriculi superficies læuis & plana undique est, sic & magis adhuc ᵘ interior ipsius concauitas: si modò duo, quæ iam diximus, tubera circulatim prominentia exceperis. Ventriculus enim inibi nihil præter rugas quasdam si uehementer constrictus reperiatur, ostendit, intestinorū & ˣ uesicæ cauitati respondens, quamuis interim obfuscum & quasi nubeculis intense rubentibus interstinctū colorem exprimat, quum tamen exterius omnino penè albicet. Cæterùm ut in obesorum intestinis, ita quoque interdum adipem fundo uentriculi intus adnatum, atque hunc copiosum quandoq́ inuenies. Quod uerò plerique dissectionis professores internam uentriculi sedem cellulis quibusdam asperitatibusq́ abundare scripserint, uanissimum putato, ac ipsos ruminantiū animalium omasis delusos, idq́ quum boum pinguia deuorarent exta effinxisse arbitrator. Quantitas itidem uentriculi uaria admodum est. nam si uesicæ modo infletur, haudquaquàm miraberis tantam ciborum uim uiniq́ copiam uno tempore posse absumi. Neque in homine æquè semper est turgidus, sed quum pro sua natura se habet, cōstrictoriaq́ ui utitur, quamlibet exiguum multum'ue sit quod continet, totum id undique complectitur, nullam uacuam sedem relinquens. ac proinde pro assumptorum se habet ratione, ut & multa (ne perpetuò edere cogatur homo) assumere amplectiq́ possit: & rursus si modica offerantur, ea undiq́ amplexetur ac concoquat. Huic actioni ipsius congruit substantia nimirum membranea, quæ commodè usu exigente ampliari dilatariq́ queat: & rursus quum opus est, colligi ac constringi. ʸ Constat enim uentriculus duabus latis tenuibusq́ tunicis seu plexibus sibi inuicem iunctis, perinde ac stomachus, sed nonnihil dissimilibus. Quandoquidem interna uentriculi similiter, atq́ interna stomachi, neruosa membraneaq́ est, & totius stomachi, oris & labrorum, uti sanè & intestinorum interiori tunicæ continua, duritie tamen ab oris stomachiq́ tunica modicè differt. quòd duriores asperioresq́ cibos, priusquam in uentriculū decidant, ore conficiamus: à quibus oris amplitudo contunderetur & raderetur, nisi dura densaq́ eiusmodi tunica euasisset. atque idcirco tunica ori, & stomacho, & uentriculo communis, sensim ad uentriculi fundum accedens, mollior efficitur. Fibris hæc duplicibus intertexta est, quo etiam ab interna stomachi uariat. Interior enim tunicæ pars uentriculi cauitatem respiciens, rectis ijsdemq́ plurimis donatur fibris. Attrahat nanque uentriculus cibos & potus per stomachum oportet, huiusmodi fibris ceu manibus alliciens: quæ quum contrahuntur, stomachum uentriculumq́ breuiant, adeò ut inter deglutiendum ᶻ larynx descendente stomachi initio, sursum conscendat, quòd mutuus stomachi

Glādulosa caro non procul ab inferiori orificio distās.

Protuberans uentriculi in orificijs substantia.

Ventriculi superficies.

Ventriculi quantitas.

Vētriculi substantia quibus formetur tunicis.

Marginal references (left, partly cut off): n 12 figu. h. — p 2 fig. F. q 10, 11 fig. r L, L, M, M. 3, 4 fi. — s Intuere 16 fig. ad h, k. — t 14 fig. u 16 fig. — x 23 fi. r in dextra fig. — y Quoad fieri licuit, uētriculi tunicas 17 figura expressimus. — z Laryngē simul cum stomacho ostendunt 3, 5 fi. ca. lib. 1. ubi stomachus notatur.

ſtomachi & laryngis ſit connexus, & interior utriuſque tunica cõtinua cernatur. At ſecundum fibrarum huius interioris uentriculi tunicæ genus obliquarum eſt, in externa tunicæ ſede, qua ſecunda illam amplectitur, ſitum. Quemadmodum enim cibi potusq́ attractio, eorundem neceſſariò præcedit retentionem, ita rectas fibras interiùs obliquis Natura coordinauit. Deinde ut retentionem, ciborum iam confectorum ſuccedit expulſio, ita quoque ſecunda exterior'ue uentriculi tunica trãſuerſas fibras obliquis exteriores meritò nanciſcitur, nõnullis interim obliquis fibris etiam implicita. Exterior enim tunica, quæ interiore craſſior & mollior minusq́ compacta eſt, tranſuerſis fibris abundat, ſecundæ ſtomachi tunicæ reſpondens, niſi quòd illa paulo minus quàm hæc carnoſior ſit, & aliquot etiã obliquis intertexitur fibris. Cur autẽ uentriculum, aut hanc exteriorẽ ipſius tunicã adeò impenſe carnoſam ſecundùm uentriculi fundũ humiliorem'ue ipſius ſedem eſſe plerique ſcribant, non ſatis aſſequor. Videntur enim ſuis ſomnijs confiſi,[a] fundum uentriculi inſigniter carneũ ſtatuere, quum interim uentriculus illic neq́ carnoſior, neq́ craſſior ſit, quàm ad elatiorẽ ipſius ſedẽ: imò ſi uerùm fateri licet,[b] ſuperior uentriculi pars carnoſior eſt inferiori fundo'ue: ut nunc taceã neruorũ ſuperioris ſedis frequentiã, tunicarũ eius ſedis craſſitiem inſigniter adaugentem. Cæterùm duabus his uentriculi tunicis [c] tertia accedit, inſtar operimenti & propugnaculi cuiuſdam tunicæ exteriori circundata, & à peritonæo,[d] quà id ſepti partem ſtomacho iter præbentem integit, pronata. Huic enim peritonæi portio primùm elatiori uentriculi orificio, deinde uniuerſo ipſius corpori ad duodeni uſque inteſtini originem obducitur. atq́ hæc à peritonæo procedens tunica, omnium quas id reliquis organis exporrigit, facilè craſſiſſima cernitur, ac ut poſtea dicturus ſum,[e] ſuperiori membranæ omenti principium præbet. Hæc tunica primum omnes uentriculum petentes uenas, arterias & neruos excipit firmatq́. Ac iſtæ quidẽ uenæ omnes à ſola portæ[f] uena originẽ petunt. nulla enim uel quantumuis exilis à[g] caua uentriculo ſubſtrata (quanquam id Galeni ſit dogma) uentriculum adit. Arteriæ autem uniuerſæ ab illis ortum ducunt,[h] quæ à magna arteria in humiliorẽ omenti membranã primùm digerũtur, ac in id & iecur & bilis ueſiculam, & lienem, & in uentriculum deniq́ ipſum deriuãtur. Ac[i] prima quidem uentriculi uena à portæ uena priuſquam in duos grandes ipſius truncos diſcindatur, principium habet, ad inferius uentriculi orificium conterminaq́ ipſi ad poſteriorem eius ſedem loca excurrens.[k] Arteria autem huic uenæ coniunx, propago eius arteriæ cenſetur, quæ ſecundùm portæ ductum iecoris cauum adit.[l] Secunda uena coniugem undecunque habens arteriam toti dimidiæ inferiori uentriculi parti ſubtẽditur, ſuperiori membrana omenti ſuffulta, à qua & anterior & poſterior fundi uentriculi dextra ſedes ſurculos mutuatur. præſens uena frequenter ortum ducit ex dextra uenæ portæ regione, quà in duos grandiores ipſius truncos finditur.[m] Arteria uerò ab illa pronaſcitur, quam in iecur deriuari diximus.[n] Tertia uentriculi uena impenſe gracilis eſt, comite arteria carens, & à uenæ portæ graciliori ſiniſtro'ue trunco enata, in poſteriorem uentriculi ſedem (qua dextrum ipſius gibbum inibi prominet) pauca ramulorũ ſerie diſpergitur. [o] Quarta uena ab eodem quo nuper dicta trunco prodiens, toto progreſſu arteriam ſibi coniugem aſciſcit, omniumq́ uentriculum aſcendentium uenarum, ut & arteria arteriarum, facilè præcipua, atque in numeroſiores ramos diuiſa. Procedit enim ſurſum ad medium poſterioris ſedis uentriculi, ac primùm utrinque ramum ſpargit in plures ſurculos per poſteriorem uentriculi ſedem diuaricatum. Dehinc ſurſum ad dextrum ſuperioris uẽtriculi oris latus ſenſim conſcendit, illudq́ coronæ modo amplectens, ramulos complures deorſum in uentriculi corpus digerit, paucos, eoſdemq́ graciles in ſtomachi finem, quo is uentriculo committitur, ſurſum offerens. Ab hac uena dextrum oris uentriculi latus ambiente[p] propago editur, ſecundùm elatiorem uentriculi ſedem ad ipſius uſque humilius orificium pertingens, ac in progreſſu deorſum quoque ſoboles diffundens. Porrò[q] arteria præſentis uenæ coniunx ab ea depromitur, quæ per inferiorem omenti membranam in lienem contendit.[r] Quinta uena comite arteria non priuata, ſiniſtram uentriculi fundi ſedem ambit, & ſuperiori membrana omenti ſuffulta ramos elatiori ſua ſede in uentriculi anteriora poſterioraq́ emittit. Huius principiũ dependet ab ampliori uenæ portæ ramo, lienis infimæ ſedi inſerendo: &[s] arteria, uenam eam concomitans, ab arteriæ ramo pululat, lienem hîc accedente. Sexta uentriculi uena, ea demũ eſſet, quæ ſola Anatomicis in ore uerſatur, quanquam à liene in ſuperius uentriculi orificium perferri omnes aſtruunt. Ego uerò ut uerum fatear, non unicam, ſed[t] plures, easq́ non ſemper pari numero ab illis quæ lieni exporrigũtur uenas pronaſci, præter quintam antè enumeratã obſeruo, ſiniſtri uentriculi lateris ſedem lieni proximam accedentes: inter quas ea ſolet eſſe præcipua, quæ à maiori uenæ portæ ramo altiori lienis parti inſerto, principium ducere conſueuit, à qua minus quàm raro ſurculi pilorum modo graciles, quaſi ad ſuperius uentriculi orificium pertingunt. His uenis

Exteriorem uentriculi tunicam in fundo impenſè nõ eſſe carnoſam.

Ventriculum petentes uenæ ac arteriæ. Lib. 6. de Admi. ſectio.

a Secũdum K, K 14, 15 fig.
b 14, 15 fig. iuxta G.
c 17 fi. k, k.
d 7 muſcul. tab. r.
e 2 figu. Q, Q, Q. 3 fi. d, d, d.
f figu. cap. lib. 3.
g 22 figu. g.
h fig. indici fi. ca. 12 li. inſertam. hic uero 4 fig. β.
i fi. ca. 5 li. D. fig. 15 uerſus H.
k fi. cap. lib. 3 p.
l fi. ca. 5 li. H. 2 fig. R. 14, 15 fi. c.
m fig. ca. lib. 3 r.
n fi. ca. 5 li. K. 15 fig. b.
o fi. ca. 5 li. N. 14, 15 figu. d.
p 14 figu. uerſus H.
q fi. cap. lib. 3 x.
r fi. ca. 5 lib. 3 Z. 14, fi. f. 2 fi. S.
s fi. ca. 12 li. 3 u.
t fi. ca. 5 lib. 3 X, Y. 14 15 figg.

nis finiſtrum uentriculi latus adeuntibus comites perpetuò iunguntur arteriæ. Commune
omnium uentriculi uenarum officium eſt, ut & alimentum ipſi adferant, & ſucculentioris ab il- *Venarũ uentriculi munus.*
lo confecti cremoris ad iecoris cauum non aliter ac inteſtinorum uenæ, deducant. Proprium
uerò earum quas ſexto loco enumeraui uenarum, & potiſſimùm quintæ munus cum alijs diſ-
ſectionum profeſſoribus eſſe (at timidè interim) annuam, ut ſi quid in uentriculum lien eru-
ctet, illæ eius ſint uehiculum, idq́ in uentriculum fundant. Cæterùm frequentes uentriculi ar- *Arteriarum.*
teriæ innatum ipſius calorem recreant, & ſucculenti etiam aliquid ex uentriculo ſugere uiden
tur. Præter has uenas & arterias uentriculo nullum aliud uas implantatur, & ſi fortè meatuum *Veſiculæ bilis meatus in*
bilem deducentium aliquis in uentriculi fundum pertineat, id ſanè fit quàm rariſſimè: & mihi *uentriculum.*
ſemel hactenus duntaxat eius generis meatulus occurrit in bilioſiſſimo homine, quem ex lon-
gis pontificijs nauibus ſectioni adhibuimus. Porrò nerui uentriculi in hunc habent modum, *Ventriculi nerui.*
u 2 fi. cap. 2 lib. 4 f. 14, 15 fig. T, V. [u] præcipuè ſexti neruorum cerebri paris portiones: poſtquam [x] recurrentes diffuderunt ner-
uos, ramulosq́ cordis inuolucro & pulmonibus communicauere, deorſum ad ſtomachum
x 2 fig. ca. 2 lib. 4 m, p. properant, dextra quidem ad dextrum latus, ſiniſtra autem ad læuum. Simulatq́ uerò aliquan
tiſper nerui cum ſtomacho deſcenderunt, fibrarum duntaxat interuentu illi commiſſi, uterque
neruus bipartitò ſcinditur, & dexter quidem ſuis ramis obliquè in ſiniſtrum fertur, ſiniſter au-
tem in dextrum, atque ita ambo nerui ſtomachum concomitati ſeptum tranſuerſum perme-
ant, nullam interim (ut diſſectionis rudibus uſum fuit) ſepto ſobolem offerentes. Vbi autem
y 14, 15 fig. G. quatuor duorum neruorum rami [y] elatius uentriculi orificium contingunt, multiplici propa-
ginum ſerie id amplexantur, ſurculos notatu digno interuallo rectà deorſum promentes. A ſi-
z 2 fi. cap. 2 li. 4. u ad x. 15 fig. X. niſtro ſexti paris neruo dextram uentriculi oris regionem implicante, [z] inſignis utcunque ra
mus ſecundum elatiorẽ uentriculi ſedem ad ipſius uſque inferius orificium deducitur, qui & ſi
in progreſſu aliquot diffundat propagines, uentriculiq́ inferius orificium ſurculis quibuſdam
a 15 fi. Y. 20 fig. K. implicet, nõ tamen inibi abſumitur, ſed in iecoris cauum [a] prorepit. Cæterum humiliorem uen
b 2 fi. cap 2 lib. 4 β, †. triculi partem [b] alij duo accedũt nerui, à ſexti neruorũ cerebri paris [c] propaginibus, ſecundum
coſtarum radices deorſum deductis principium obtinentes, [d] ac illarum arteriarum coniuges,
c 2 fig. ca. 2 lib. 4. h. quæ ſuperiori membrana omenti ſuffultæ, in uentriculi fundum digeruntur. Quinetiam inter-
d 14, 15 fig. c, f. dum ſiniſtro uentriculi lateri [e] quædam neruorum offeruntur ſoboles, à [f] neruis pronatæ, qui
cum arterijs lienem accedũt. Inter hos tam uarios neruorum quos uentriculus exigit ſurculos,
e 15 fi. g, g. nulli profectò tantam Naturæ oſtendũt prouidentiam, atque ſuperiori ipſius orificio [g] inſerti. *Neruorum uentriculi*
f 2 fig. ca. 2 lib. 4 α. non enim duntaxat id ut noxam à bilioſo eiuſue generis humore aliquo inductam ſentiat, *uſus.*
g 14, 15 fi. T, V. adeò frequentibus ſcatet neruis, ſed ut per illos ueluti riuos & ductus, animalis uis ipſi impri-
mis diſpenſaretur, ac cibi potusq́ indigentiam uentriculus ſentiret, ad ſumendaq́ cibaria exci-
taretur. Cum enim totius corporis particulæ, plantarum modo quatuor donentur facultati-
bus nutritioni ſeruientibus, neque illis eorum quæ deſunt ſenſus ſit inditus, atque omnes pro-
pemodum à cauæ ramis nutrimentum alliciant: aliæ autem ex cauæ per iecur diſtributis propa
ginibus, hæ iterum ex ijs quæ per iecoris portas ſerũtur uenis, & hæ rurſus ex inteſtinis & uen-
triculo: quumq́ adhuc nulla iam ſuperſit pars, ex quo uentriculus aliquid aſſumere poſſit, ne-
ceſſum erat, ut foris ingeſto cibo repleretur. atque in hoc à plantis differimus. Hæ nanque & ſi
uim propriæ qualitatis attractricem, & attractorum retentricem, ac rurſus ſuperfluorum excre
tricem, atque ante has omnes alteratricem perinde ac homo habeant, ſenſu tamen eorum quæ
deſunt priuantur. Neque etiam per os plantas nutriri oportebat, promptuarium copioſi nu-
trimenti ſubmiſſum habentes terram, cui complantatæ coniunctæq́ copia eorum quibus enu-
triri debent nunquam deſtituuntur. Verum humana ſubſtantia, præterquàm quod longè à
terra ſeiungitur, à qualitate quoque terrea plurimum diſcrepat, motuq́ arbitrario ex loco in lo-
cum ſubinde permutari debuit, adeò ut impoſſibile fuerit homini plantæ ritu ex terra humo-
rem ſugere. Oportuit itaque ſecundum propriam eius naturam, herbis, fructibus, ſeminibus,
aliorumq́ animalium carnibus hominem ali, caq́ illo adferri tempore, quo uentriculus ſentit
indigentiam. at quum nulla pars ex ſe ipſa innatum ſenſum poſſideat, in uentriculum, uti prius
h 1, 2 fi. ca. 2 lib. 4 e. dicebamus, eiuſmodi uim à ſenſitiuo principio influere oportuit. Et huius ſanè gratia [h] ſexti
neruorum cerebri paris præcipue ſoboles uentriculi os, conterminasq́ ipſi partes potiſſimùm
implicant & intexunt, atque ij demum illi nerui ſunt, quibus obliquum ſtomachi ductum con
ferre prius retuli. Molles enim quum ſint, & graciles, ſi longa uia recto tramite tenderentur, &
uentriculum cibis recipiendis deſtinatum à ſe ſuſpenſum haberent, ab eius mole perpetuò ten-
ſi, leui occaſione rumperentur, niſi eiuſmodi implexibus & tortuoſis ductibus Natura illis
ſedulò proſpexiſſet. Porrò uentriculus, ut iam ipſius uires aggrediar, octo habet facultates. *Ventriculi totius munus.*
ac quatuor quidem omnibus uniuerſi corporis partibus, quæ nutriũtur, communes: quatuor

t autem

autem sibi peculiares, quibus uniuerso corpori uentriculus famulatur. Verùm hæc nimium obiter perpendunt, integros libros hac quæstione, An uentriculus suo quem iecori conficit succo, aut sanguine seorsum, an simul ambobus enutriatur, commaculantes. Quandoquidem beneficio illarum facultatum, quas uentriculus cum reliquis partibus communes adipiscitur, proprium sibi nutrimentum ex uenis allicit, retinet, elaborat, & si quid superfluum ipsi fuerit, à se abigit. At munijs, quibus toti corpori uentriculus famulatur, quarumq; gratia plerisque Rex corporis uocitatur, is esculenta quidem poculentaq; rectis fibris per stomachum ex ore assumit, mox obliquis fibris assumptum retinet, totumq; tantisper amplectitur, donec id ingenita sibi altrice facultate, in succum cremoremq; colore substantiæ suæ similem reddat. ac demum quod confecit intestinis exhibiturus, inferius orificium suum laxat, transuersisq; fibris quod amplexabatur deorsum protrudit. Cæterum uim ipsius alteratricem, undequaque eum circundantia organa, ac uelut lebetem ingentes foci solent, excalefacientia, non parum adiuuant. totam enim superiorem eius sedem uersus anteriora & dextrum ipsius latus, & in posteriori sua sede dextrum gibbum, iecur complectitur. elatior uerò pars ipsius ad superioris sui orificij posteriorem sedem consistens, & sinistrum eius latus uniuersum, septo ambitur, excepta solum ea regione quam lien ad sinistrum uentriculi latus humiliori posterioriq; parte occupat. In posteriori autem sede uentriculus inferiorem omenti membranam, & quæ in illam excurrunt uasa proximè subtensa obtinet. Dein sub hac septi transuersi pars, & uena caua, & magnæ arteriæ truncus præter dorsum, ipsiusq; musculos consistunt. Porrò uniuersæ inferiori uentriculi sedi omentum ipsi partim attenditur, partimq; connascitur. præterea & huic sedi sub omento colum intestinum elatiùs, tenuia uerò intestina demissiùs, adtenduntur. At alij anteriorem uentriculi sedem omento integi somniant, quum tamen elatior omenti membrana recta duntaxat linea inferiori ipsius parti secundùm anteriora adnascatur, nulla interim omenti parte uentriculi anteriori sedi obducta. Vacat itaque magna anterioris uentriculi sedis regio, neque iecore, neque septo transuerso, neque omento, neque liene obducta, sed omenti uice aliud uentriculus hîc obtinet subsidiũ, in calefaciendo huic non absimile. Præter peritonæum enim & octo abdominis musculos [1] uena ab umbilico iecori deducitur, qua fœtus nutrimentum accipit, quæq; post partum exanguis inutilisq; efficitur. Huic uenæ quà peritonæo nexa uentriculo insternitur, in circuitu adeps multus non tamen omnibus æquè copiosus adnascitur, qui ut & uentriculus suo in concoquendo munere alacrius laboret, aliquid auxilij præbet. Impensius enim conducit iecur, lien, & quæ posteriori uentriculi sedi subtenduntur uenæ ac arteriæ, ut & ipsum quoque septum indefesso suo motu uentriculum minime negligit. Quinetiam cordis septo incumbentis calor, ad perfectiorem uentriculi functionem non inutilis censendus est.

Qui uentriculi munijs subseruiant partes ipsi accumbentes, atq; ita illius ad alias partes contactus.

Hæc petes è 2, 3, 6, 12, 20 figuris, uti quũ uentriculi sitũ narrare mus colligere promptum fuit.

Nullã omenti partem anteriori uentriculi sedi obduci.

1 2 figura F, dein G.

DE OMENTO. CAPVT IIII.

OMENTI delineationem imprimis proponit quarta figura, ac secunda, & tertia, uti in illarum figurarum indice commemoratum est. hoc Arabum interpretibus & nostræ ætatis chirurgis dicitur Zirbus, sine appẽdice: aut cum appendice, Zirbus adipinus, Tirbus, Clypeus, Ventris mappa. & ut Græcis, Eflos, Epiplex.

PROXIMVM nunc erat intestinorũ, ut quæ confectum à uentriculo suc cum excipiant, enarrationẽ subiungi. sed quia illis omentum incumbit, & uelut innatat (unde & à Græcis ἐπίπλουν & ἐπίπλοον dicitur) & dissecantibus prius quàm intestina occurrit, ac demum non minus quàm intestina uentriculo continuum magna ex parte est, non admodum inopportunè id hoc loco aggrediemur. [a] Omentum itaque in peritonæi amplitudine positum, mox anteriori illius sedi subijcitur, & super [b] intestina extensum, ad lienem quoque & iecoris cauum, ac posteriorem uentriculi sedem propemodum uniuersum, eiusq; fundum exporrigitur: atque ab his etiam sedibus omentum originem ducere, non multo pòst audies. quare etiam in dissectionibus perpetuò illis sedibus attensum proximumq; reperitur. At non ita omnibus obductũ intestinis ad pubis usq; os (ut in canibus propemodum semper) in homine reperitur. Nam ipsius, quæ intestinis obuolui debeat, portio, rarò ultra umbilicũ descendere cõspicitur, [c] sed maxima sui parte sinistrorsum lienem uersus retrahi & conuolui. Quod quũ in hominibus laqueo suffocatis primùm obseruarẽ, ex cõcussu motuq; corporis hoc euenisse arbitrabar: sed postea id ipsum in aqua suffocatis, & capite trũcatis, item laterali morbo, aut phrenitide, eiusúe generis affectu alio quopiã mortuis, & in ijs etiam quibus

Omẽti sermonem nunc instituendum.

Omenti situs.

a In 2 figu. Q, Q, Q. mox in ac sub A, B, C, D.

b Confer 2 figurã sextæ, & sedulò specta 3 figu. & 4.

c Quemadmodũ c, c, c 3 fig.

quibus uiuentibus thorax abdomenq́ aperiebatur, animaduerti: atque, ut semel dicam, in sano quod ad omentũ attinet homine, ad pubis usq; os id descendere raro cõperi. Quin etiã quum idem obseruasset in dissectionibus obeundis uir diligens IOANNES DRYANDER, medicinæ mathematicesq́ professor, quid de Hippocratis aphorismo sentirem, in quo ille mulieres præter naturam obesas concipere negat, quia os uteri illis omento comprimitur, prolixè & eruditè literis à me percunctatus est, ac præter cætera quæ de ramicum differentijs symptomatibusq́ mecum egit, sibi omentum ad scortum deuolui, & inibi ramicem (quem ab omenti descensu, Græci ἐπιπλοκήλην appellãt) haud posse fieri arbitrabatur. Verùm retractus ille omenti sinistrorsum sursumq́, fundi uteri os omento comprimi, & ad scortum deuolui posse omentum non impedit. Nam si dissecans humiliorem omenti partem sursum reuolutam leuiter deorsum traxeris, citra aliquam omnino diuulsionẽ in omnibus hominibus facilè ad pubis usq; os intestinis ipsum obtendi posse deprehendes, eiusq́ finem [d] inter posteriorem uesicæ sedem, & uteri anteriorem leui occasione colligi, ibidemq́ uteri ceruicem (si omentũ præpingue sit) utcunque comprimere doceberis, dummodo in muliere id inter uesicam & uterum, ut in sua sede poneretur, extenderis. Quanquam eiusmodi compressum uix tantum esse autumem, ut ingressum uirilis seminis in uteri fundi [e] orificiũ inhiberet, nisi penis breuitas hîc simul obesset, ac procul ab uteri fundi orificio semen redderet, cuius dein ad fundum ingressum concidens compressaq́ ceruicis uteri ante fundi orificium sedes remoraretur, quæ simul obeso comprimeretur omento, ac parum fœliciter à pene distenta, semen sibi adhærens seruaret. Similiter etiam omentum ad scortum decumbere, in ramicum sectionibus interdũ animaduerti, quum in ijs quibus intestina in magnam peritonæi amplitudinem detruderentur, & cum seminarijs uasis ipsa amplectens tunica præscinderetur, portionem omenti quæ in scortum deciderat, auferri uiderim. Neq; istud solum manu tales affectus curantibus interdum accidit, uerùm etiam intestini portiũcula ab imprudentibus artificibus amputata, præsentem ægro mortem parat. Præterea in latomi cuiusdam, quem ex casu ab alto mortuum Patauij dissecuimus, ramicis uitium, id quoq; luculentissimè ostẽdit. Huic nanq; dexter testis cum seminarijs uasis, quum à ramice semel curaretur absectus [f] fuerat, & rursus in sinistro latere idem affectus inuaserat, quem ex intestinorũ & omenti in scortũ descensu cõtigisse, dissecando comperi, adeò ut is certam mihi coniecturam faceret, ad pubis usque os, ipsumq́ scortum etiam omentum deuolui posse, licet id sursum in latus sinistrum dissecantibus plerunq; retractum obseruetur. Magnum enim (nollem nanque cum Galeno maximum dicere) inter animantia hoc homines sortiuntur, ut & inde nonnulli ἐπιπλοκομισαὶ, quasi dicas omenti gestores appellentur. Porrò omenti [g] figura proximè marsupij, aut sacculi, aut peræ imagini conuenit: ac in primis aucupum peris, quæ orbiculatum habẽt orificium, posteriori sua parte elatiùs quàm anteriori ascendens. Huiusmodi nanq; pera omenti figuræ ad amussim cõgrueret, si uno constaret corio, aut ex lana texeretur, ac undequaq; inconsutilis, & unum duntaxat corpus esset. cuiusmodi profectò est omentum, quod substantia est membrana nullis fibris implicita, simplexq́, sed multis abundans uenis, arterijs, neruis, & aliqua sui regione glandosum sibi innatum habens corpus, & multum quoq; adipem. Vnde uerò hæc omnia ortum ducant, intelliges promptissimè, si talem peram qualem antea proposui, animo cõcœperis. in qua unam partem anteriorem superioremq́, alteram posteriorem inferioremq́ appelles. Ad eum nanque modum unam omenti partem [h] superiorem anterioremúe membranam, & alteram rursus [i] inferiorem seu posteriorem dicimus. etiam si omentum re uera duntaxat [k] unica (atq; id potissimũ in canibus) sit membrana, anteriorq́ pars posteriori, ut in dicta nuper pera, incumbat, & cõtinua sit, & omentum quoque sacculi modo cauitatem quæ repleri posset, constituat. Inferioris itaq; membranæ omenti origo à peritonœo pendet ea sede qua [l] primùm sub septo magna arteria descendit, ac primùm uenam cauam ibidẽ contingit. Peritonæum enim quà à uertebrarum ligamentis principium ducit, ac utrinque tanquam à uertebrarum corporibus abscedit, membranulas magnæ arteriæ & uenæ cauæ offert, quibus illæ dorso affirmãtur. Ab his membranis iuxta eam septi [m] partem, quæ undecimæ thoracis uertebræ corpus respicit, aliæ propagines membraneæ exurgunt, omento originem præbentes, illudq́ dorso hîc alligantes. Inferior hæc omenti membrana dextrorsum ad iecoris cauum unde portæ uena prodit, perfertur: ac iecoris portioni aliàs alij aliquãdo adnascitur, ut & alicui septi transuersi sedi spurijs costis hîc obductæ, ac id rarius accidit, neque ex eiusdem costæ id semper fit regione. Præsens omenti membrana à iecoris cauo ad dextrum uentriculi latus, cui etiam connascitur, procedit, & ad duodeni intestini exortum, cui propemodum ad ieiunum usque intestinum etiam subnascitur, hinc [n] orbiculatim semper ad infimam uentriculi partem cõscendit: quam simulatque attigit, ac ex dextro uentriculi latere uersus anteriora repit, ea

d 24 fig. inter L et T, super R, S. e 26 fig. D. 27 fig. G.

f Quicquid ... cõplectitur 20 figuræ, præscinditur.

g Hãc potissimũ ostendit 4 fig.

h 4 fi. f, f, f. ... fig. a, a, a. i ... 4 fi. e, e, e. ... fig. c, c, c. k Qualis est ... tota 4 fig. l 22 fi. ad g, h, h.

m Ad 7 ... musc. tab. n Hunc dutum potissimum ... tes ex 3 figura, dein ex quarta e, e, n, m, f, p, o, o, qui characteres circulum quodam modo circumscribũt.

Omenti figura.

Omenti substantiæ breuis enumeratio.

Omenti ortus ac dein nexus.

omenti pars quam superiorem ipsius membranã dicimus, à uentriculo exoritur.[o] Tertia enim uentriculi tunica à peritonæo pronata, secundùm totius uentriculi latitudinem[p] recta linea, & ut Aristoteles dicebat, futuræ modo ex humili sede uentriculi uersus anteriora superiorẽ omenti membranã ex se deducit. Superior hæc membrana ex dextris uersus sinistra secundùm uentriculi fundum procedens, cauæ lienis sedi recta linea * implantatur, quò etiam inferioris omenti membranæ sinistra pars protendit, ambæq́ superior uidelicet & inferior membranæ lienis cauo simul commissæ innascuntur. ita sanè, ut cõmemoratus iam omenti ductus, orbicularem efficiat circulum à dorsi medio ad iecoris portas, & hinc secundùm uentriculi fundum ad lienis cauum, & inde ad dorsi medium procedentem. Totum igitur semicirculum inferiorem à lienis cauo per dorsum ad uentriculi usque dextrum latus pertinentem, inferiori omenti membranæ attribuimus. superiori uerò membranæ (quam cum multis Anatomicis solùm nouisse uidetur Aristoteles) eam circuli partem ascribimus, quæ à uentriculi dextro latere per ipsius fundum ad cauam lienis sedem ducitur. Porrò inferior membrana toti posteriori uentriculi sedi[q] subtensa, decliuis, ac uersus anteriora fertur, atque ad humilimam uentriculi sedem secundum corporis latitudinem omenti membranam superiorem contingit. hinc ambæ mutuò sibi incumbentes, deorsum super intestina subq́ peritonæo ducuntur, & si in hoc super intestina ductu membranæ non implicentur, ea anteriori parte ac in lateribus obtegũt, & ad pubis usque os humiliori suo extremo pertingunt. Si uerò intestinorum sedem duntaxat operiant, quæ supra umbilicum consistit, atque quod frequenter euenit in sinistrum latus cõtractæ iaceant, illæ sese uisui offerunt reuolutæ admodum, & uelut in spiras collectæ. Membranæ hæ nullis nexibus intestinis connascuntur, præter inferiorem membranam, quæ in hominibus colo intestino pertinacissimè continuatur per totam eius intestini[r] sedem, quæ secundùm uentriculi fundum prorepit. Neque id segniter in homine obseruandum uenit, quum inferior omenti membrana mesenterij loco ipsi colo intestino sit, qua id uentriculo exporrigitur. Colum enim toto illo ductu nullam exigit mesenterij partem, secus multo quàm in canibus & simijs, quibus omentum uix colo connascitur, atque uti prius relatum est habet. In homine uerò inferior omenti membrana mesenterij uicem gerit: imò si omnem fidem libris (uti profectò in dissectione decet) derogans, accuratè singula examinaueris, membranæ inferioris omenti portionem intestinis exporrectam quodammodo ex tertia coli intestini tunica pronasci fateberis. Atq́ id eo te expendere uelim diligentius, quo id minus à Galeno, qui simijs nimium tribuit, animaduersum est: uti sanè Herophilo & Aristoteli id uidetur fuisse perspectissimum, qui omenti partem colon dorso colligantem, omenti loco non habuere, sed eam tantum partem quæ à uentriculi fundo & colo intestino enascitur, intestinisq́ obducitur. Quanquam satius fore arbitror, si eam quoque omenti partẽ quæ uentriculo subtenditur, columq́ continet, omento attribuamus, quum ea omenti reliquæ portioni cõtinuetur, & eosdem usus cum inferiori canum omẽti membrana suppeditet: quamuis interim ex abundanti hominis colo mesenterij uice sit. Cæterùm ad hæc, superior omenti membrana in homine inferiori membranæ ad coli regionem connata reperitur, quà id uentriculo exporrigitur. adeò ut quispiam nonnullis nexibus superiorem omenti membranam colo quoque intestino secundùm uentriculi fundum connecti, haud absurde dicere possit. Quod autem Galenus omentum modicis, & ijsdem laxis nexibus, idq́ ad dextrum duntaxat latus colo intestino committi prodiderit, in causa fuere simiæ mediam inter canes & homines naturam sortitæ. Omentum nanque canibus nulla ex parte colo alicui'ue alteri intestino adnascitur. Simijs autem medio se habet modo, licet illæ àdhuc ad canis constructionem potius quàm hominis accedãt. Venæ omento implicitæ solius uenæ portæ sunt soboles. nulla nanque à caua in omentum, uel ubi id principium sub uentriculo ducit (& si aliter Galenus senserit) pertinet. Venas enim inferiori membranæ omenti dispensatas, si ad amussim singulas examinaueris, ab eo portæ[s] trunco dispergi inuenies, cuius præcipua portio in lienem exhauritur, quemq́ doctrinæ studio graciliorem & sinistrũ portæ truncum suprà uocaui. Primùm itaq́ omentum portæ[t] caudicem ex iecore proficiscentem excipit, sibi iam commemorandas in ipso ductu propagines assumens. Ac inferior quidem omenti membrana[u] tres uenarum radices admittit, ex humiliori sede eius portæ trunci, qui ad lienem fertur, depromptas. Vna notatu satis dignæ magnitudinis in dextram potissimùm eius membranæ partem multiplici serie dispergitur, quibusdam surculis in colon quoque pertingẽs. Secunda iam commemorata amplior aliquantulum post originem in duos mutuò multum abscedẽtes ramos diducitur, à quibus postmodum in mediam inferioris membranæ omenti sedem, uersus sinistrum tamen magis, frequentes admodum soboles diffunduntur, quæ homini in colum intestinũ ca[x] serie pertinent, qua uenas mesenterio intertextas alijs intestinis deriuari nouimus, ac proinde etiam frequentior

Omenti cum colo nexus.

Venæ omentũ implicantes. *Lib. 6. de Administ. dissect.*

o 17 figu. h, [...] k, k.
p secundùm [...] R, T, S. 2 fi. [...]
* Intuere [...] tab. 19 fig. [...]
q Vt cerne[...] re est in 3 fi. [...]
r 6, 8 [...] ad Q.
s fi. ca. 5 li. [...] F. 4 fi. ad [...] nistrum la[...]tus f.
t fi. ca. 5 li. [...] B. 4 fi. l.
u fi. ca. 5 li. [...] L. S. V. fig[...] 4 x. y. a.
x 10, 11 fig[...]

quentior multo ramorum series in hac membranæ parte colum dorso alligante uisitur, quàm in reliqua eius parte, quæ à colo deorsum ducta, intestinis obtenditur. Deinde etiam radices hæ hominis omento insigniores obtingunt, quàm canis, quòd illi nulla uenula omentum accedens colo committatur. Tertia radix, non semper apparens, in sinistram humilioris membranæ partem aliquousque, perinde ac in ipsum colum quoque, deducitur. Porrò superior omenti membrana uenas mutuatur à [z] duabus ad inferiorem uentriculi sedem in ipsa membrana exporrectis. Ab his enim innumeræ soboles deorsum in eam omenti membranam excurrunt, non quidem recto prorsus tramite, sed obliquo quodammodo & errabundo, uti retium funiculos implicari cernimus. Ac proinde etiam omentũ Græcis γαγγαμὸν & σαγήνη, ut & uulgò rete & reticulum dicitur. Quanquam fortè non à uario uasorum ductu, omentum ita fuerit appellatum, sed quod ab ijs quibus cõmittitur partibus [a] liberatum, & deinde distentum, rete piscatorium uni accommodatum baculo referat. [b] Arteriæ omenti ab illis pendẽt, quæ uentriculo, lieni, iecori, & bilis uesiculæ distribuuntur. has nanque omnes non secus ac uenas omentum tutò deducit, ac ab illis suarum peculiariũ uenarũ coniuges adeò numerosas adipiscitur, ut quàm paucissimi uenarũ surculi, citra arteriæ cõsortium, ipsum perreptent. Item præter cõmemoratas modò arterias, inferior omẽti membrana aliquousque [c] grandiorẽ in intestina porrectã deducit arteriam. Sic [d] neruis quoque illis omentum intertexitur, qui à sexti paris cerebri neruorum portionibus secundum costarum radices exporrectis iecori, lieni & uentriculo implantantur. Cæterum [e] adeps quo omentum abundat, in obesis præpinguibusque hominibus plurimus, in macilentis modicus, in extremè siccatis & marasmo mortuis, etiam aliquis reperitur: isque perpetuò uenis & arterijs omenti attensus, ad uasorum quidem latera duntaxat mediocris est, superius uerò ac inferius quoque, quibus multus accidit: adeò ut illis etiã uasa alioquin gracilia pinguedine prorsus occultentur. At in [f] intermedijs uasorum spacijs, nullus adeps asseruatur, ut nec in alijs membranis quibus adeps innasci consueuit. unde etiam promptius colligitur, hunc ab exudante è uenis sanguine & membranarũ frigore incrassato, mutantisque corporis (membranæ nimirum) colorem mutuante progigni. Præter adipem qui ambabus omenti membranis communis est, inferior ipsius membrana posteriori uentriculi sedi substrata, priuatim [g] glandosum quoddam corpus impensè magnum exigit: quod quia in canibus rubet, simplicisque carnis speciem quodãmodo exprimit, Græcis καλλίκρεας & πάγκρεας appellatur. In homine autem hoc corpus magis album quàm rubrum cernitur, uenæ portæ, arteriarum & neruorum ramis inibi attensum, ut illorum diuaricatio inferiori membrana omenti duntaxat suffulta, reddatur securior, utque uentriculo etiam instar substerniculi ac puluinaris subijciatur. Huiusmodi planè [h] corpus substantiaque est, quæ duodeno intestino subtenditur, quæque hactenus falsò uentriculi humilius orificium (ne quid inconcoctum efflueret) occludere credita est. Atque is profectò præcipuus maximusque omenti usus mihi censetur, ut securè ramos portæ in lienem, uentriculum & duodenum intestinum, ac coli non infimam partem exporrectos sufsulciat, ac ipsi implexos deducat, neque uerò hos duntaxat, uerùm etiam ut arterias quoque & neruos illis quas modò dicebam partibus inferendos sustentet ac tueatur, & demum usui potissimum respondeat, in utero quidem [i] secundarum, in capitis autem amplitudine [k] tenuis qua cerebrum inuoluitur membranæ. Deinde quod haudquaquam minimum est, omentum dorso uentriculum colligat, & rursus iecur lienemque uentriculo unà cum uasorum neruorumque interuentu connectit: ut iam taceam quantum homini firmando colo officium separatim subministret. ex accidente uerò uelut quoddam intestinorum inuolucrum tegumẽtumque efficitur, ipsorum calorem instar penicilli cuiusdam fouens ac continens. His sanè usibus omenti fabrica respondet. membraneum nanque est, ut fortius uenas, arterias, neruosque ipsi implexos colliget, meliusque intestinorum calorem reflectat, ac promptè cum intestinis subsidere extendique queat. Tenue autem, & potissimum qua intestinis innititur, ne pondere grauet. Vnde etiã Bruxellensi nostro idiomate plumæ nomen meretur. Quòd uerò omentum sanguine & spiritu frequentibus illis uenis arterijsque asseruato, intestinorum & uentriculi qua parte ipsi attenditur, fouendo calori accommodum sit, etiam si non dicatur, manifestum esse arbitror. Cæterùm num adeps insita ac peculiari natura calefaciẽdo prosit, an tantum penicilli carnis'ue aut membranæ potius ritu iuuet, non æquè ab omnibus conceditur, alijs quidem frigidum adipem, alijs uerò calidum pronunciantibus.

Marginal notes (left):
z fi. ca. 5 li. 3 H, Z. 2 figu. R, S, dein X, X. 4 figu. o, o, ſ, de in q, q.
a Quemadmodũ 4 fi.
b In 2, 3, 4 figuris, uenis attẽduntur. & fig. cap. 12 lib. 3 m, ac ferè tota illius trunci series.
c 4 fi. a. fig. ca 12 li. 3 ſ.
d Venis quoque & arterijs in 2, 3, 4 fi adtenduntur. & 2 fi. ca. 2 li. 4 y, z, α, β, ſ, θ, ι, †.
e 4 figura k ad i.
f 4 fig. h.
g 4 fig. κ, κ.
h 4 fig. θ, 12 i, i.
i fi. 30 P. K. Q, R.
k cõspicitur pulchrè 2 figu. li. 7.

Marginal notes (right):
Omenti arteriæ.
Nerui omẽti.
Adeps.
Glandulosum omẽti corpus.
Omenti usus.
Omenti fabricam suis usibus respõdere.

DE INTESTINIS. CAPVT V.

Intestinorum imaginem potissimum sexta figura & septima & octaua & nona exprimere conati sumus. quanquam huc etiam faciat tertia figura, simul cum decima & duodecima.

Quæ hîc inteſtinorum nomine complectantur.

NTESTINORVM conſtructionem ipſorum officio & uſui cõuenire tum demum opportunè narrabo, ſimulatq; eorum ſitum, formã, ſubſtantiam, connexum, quæq; ipſis implantantur uenas, arterias & neruos, ac ſi quid aliud ad eorum fabricæ enarrationẽ reliquum erit explicuero. Inteſtinorum igitur, quæ Græcis ἔντερα dicũtur nomina, nõ omnia in præſenti complectimur uiſcera, uel quæ coſtas ſuccingẽte membrana & peritonæo amplectuntur[a] organa: aut etiam uel ſtomachum & uentriculum, ijs quæ nunc inteſtina uocabuntur, non aſcribam. Quandoquidem[b] ductum ab inferiori orificio uentriculi ad podicem uſque pertinentem, qui ulnas Italicas utplurimum quatuordecim & dimidiam longitudine æquat, peculiariter nũc inteſtinorũ nomine comprehendam.

Inteſtina cõtinuũ quidem eſſe corpus, ſed pluralitatis numero uarijsq; nominibus, diuerſas ob cauſſas donari.

[a] Huius & 6 libri figuris ſunt obuia.
[b] 7 fig. I ab H, ad 8 fi. a.

Quæ etſi continuum idemq; ſint corpus, quum tamen in uarios & multiplices & figura differẽtes anfractus ſpirasq; circunducantur, neque omni ex parte eandem ſitus, ſubſtantiæ, & formæ naturam ſortiantur, ac denique alia alij hominis parti contigua efficiantur, neq; præcipuus omnium eorum uſus par uideatur eſſe, ac ſi plura inteſtina eſſent, diſſectionũ peritis hæc enumerãtur, primum in[c] craſſiora &[d] graciliora ipſa diuidentibus, atq; ex his rurſus ſingulis ternariũ numerũ, ut ſex ſint uniuerſa cõſtituentibus, ad eum quaſi modum, quo idem cõtinuumq; perpetuò iter plura uarias ob cauſas nomina ſortiri cõſtat. Quemadmodũ Lutetiæ à diui Iacobi porta ad eam uſq; quæ Martini dicitur, iter, etiã ſi rectum ſit, neq; per uarios giros procedat, nihilominus tamen ſexies (ſi rectè memini) nomen euariat. Primùm à diuo Iacobo, inde à paruo ponte, mox à templo Virginis, & nõ multo pòſt ab eius ponte, inde ab œnopolio quodam, & poſtremũ ab æde Martini appellationem mutuans. Idem multo magis in fluminibus nõ regijs, & quæ per multos giros procedunt uſu fieri cernimus.

[c] 8 fig.
[d] 7 fig.

Breuis inteſtinorũ hiſtoriæ enumeratio.

Cæterum utcunq; inteſtina inter ſeſe uarient, omnia tamen inter uentriculum, & quâ excrementa egerimus ſedem collocantur, forma tereti donata, ſed nõ omni ex parte æquè capaci & orbiculata. Subſtantiam habẽt membraneam, uerùm undique non pariter aut craſſam, aut tenuem: deinde duas peculiares tunicas orbicularibus, & alicubi etiam rectis fibris intertextas ſortiuntur, tertiã ad has tunicam à peritonæo obtinentia. Venarum præterea, & arteriarũ, & neruorum ſurculos ſuſcipiunt, ſed non ubique ſimiliter numeroſos, quemadmodũ nunc perſequi enitar, ab ipſo inteſtinorũ exortu ſumpto initio.

Inteſtinorum à uẽtriculo exortus, et gracilis ductus ſeu ſitus.

Ex[e] humiliori orificio uẽtriculi, quod in elatiori ſua ſede & dextro ipſius lateri proxima cõſiſtit,[f] principium inteſtinorũ exoritur, illi'ue orificio continuatur, quod ſimulatq; è uentriculo prodit, in poſteriora retortũ, ſub ſede uentriculi poſteriore ſecundùm dorſi dextrũ latus rectà deorſum[g] proficiſcitur, in nullos omnino anfractus reuolutum. Quũ primũ uerò ad inferiorẽ uſq; uentriculi ſedem inteſtinũ iſtud ſic occultatũ, rectaq; deſcẽdens[h] pertingit, ſub colo inteſtino (quod paulo pòſt hac[i] porrigi audies) latitans, ſtatim ex dextra ſede in ſiniſtrũ retorquetur, ac uelut ex alto ſurſum antrorſum'ue aſſurgẽs, in frequẽtes innumerosq; giros & anfractus[k] reuoluitur, ac nullis omnino inteſtinis obtectũ, ſedem uniuerſam quæ ſub uentriculo ad pubis uſq; oſſa, & ad ilia utrinq; habetur, occupat, ea demum excepta, qua huic inteſtino colum inſtar orbis ad latera[l] circumduci, poſtea dicã. Horum ſanè anfractuũ ſeu reuolutionũ nullus omnino neq; numerus, neq; idem penitus ordo habetur, neq; illę magis dextrã quàm ſiniſtrã uentris ſedẽ implent, præter quàm quod ad dextrũ ilium ſeu ile, ubi ſedem longè maiorem ſupra ilium os ad pubem uſq; opplent in ſiniſtro latere, coli inteſtini[m] anfractu quopiam eam ſedem ſibi priuatim uendicante. Vtcunq; uerò multiplices, uarijq; huius inteſtini conſpiciantur anfractus, perpetuò tamen[n] è directo mediæ ſedis dextri ilij formam, ipſiusq; amplitudinem, & pleraq; alia (uti pòſt ſubiungã) euariat, eandemq; craſſitiem amplitudinemq; ab orificio uentriculi inferiori ad hanc uſque ſedem obſeruat, niſi aliquãdo huius inteſtini[o] pars ſub uentriculi fundo ad dorſum proximè affirmata, inter diſſecandum capacior, ampliorq; reliquo inteſtini ductu (quemadmodũ ſubinde fit) occurrat. atque huiuſmodi gracilis inteſtini ductus uiſitur, quod ter nomen, ac ſi tria eſſent inteſtina, uariat.

[e] 14, 15 fig. H. 16 fig. a.
[f] 7 figuræ I ex H.
[g] 7 fig. ab I ad K. 14, 15 fig. P.
[h] 7 fi. K, L.
[i] 6, 8 fig. P uerſus Q.
[k] 7 fi. ab L ad M continuo ductu.
[l] 6, 8 fi. N, P, Q, R, S, T.
[m] ab R, S ad T.
[n] ad 7, 8 figuræ M.
[o] Eſſet iuxta L et K 7 figuræ.

Gracilis inteſtini in tria diuiſio.

Primum.

Primum quidem conſtituitur tota ea inteſtini pars, quæ uentriculo[p] ſubſtrata, ab inferiori ipſius orificio rectà quodammodo eouſq; deſcendit, ubi inteſtinũ in anfractus orbesq; primum cõuolui incipit. ac de huius inteſtini nomine aniles admodum contentiones apud illos reperies, qui partis refectione neglecta, futiliter de uoce altercantur. Sunt qui totam hanc partem quæ duodenum digitorũ longitudinem in uiro utplurimum æquat, non inteſtinum, ſed ἔκφυσιν & exortum, ſeu proceſſum, ſeu ut eorum uertunt nonnulli appendicem uocandum cõtendant. Alij etiam ſi ipſius principium è uentriculo naſcatur, inteſtinum tamen eſſe, ipſiusq; orificium ἔκφυσιν, reliquum uerò ipſius ductum, inteſtinũ uocari affirmant, integros commentarios nugaci diſceptatione implentes, parte interim quam in controuerſiam uocant, prorſus ignorata. Vocetur itaq; nobis uulgato nomine tanquã ſuccinctiori, duodenum,

[p] 7 figu. ab I ad K.

aut

aut intestinum longitudinem duodecim digitorum æquans, siquidem id Græcis, & impri-
97 fig. K. mis Herophilo δωδεκαδάκτυλον appellabatur. Secundum intestinum[u] illic incipit, ubi iam com *Secundum.*
memoratũ in anfractus gyros'ue primũ conuoluitur: & νῆστιν, seu ieiunum appellãt, quòd inter
dissecandum reliquis intestinis inanius & magis uacuũ reperiatur. Huius nomen alij explicare
conantes, tanquam nihil unquam in se contineat, ac per ipsum à uentriculo confectus cremor
nunquam transeat, aut momento tantùm in eo hæreret, scribere uidentur. Tertium intestinum *Tertium.*
ileon, seu uoluulus Latinis, ut & Græcis ἰλεὸν, à frequentibus fortassis quibus inuoluitur an-
7,8 fig. N committitur M. fractibus dicitur: ac etiam loco in quo ad abdominis latera continetur, nomen indidit.[t] Hoc *Vbi ieiuni intestini finis et*
in crassi intestini principium desinit. ubi uerò principium suum obtineat, nõ satis mihi constat. *ilei initiũ debeat constitui.*
Equidem ignoro quantam gracilis intestini portionem ieiuni nomine, grauiter de nominibus
7 fi. ab L ad M. litigantes, comprehendi uelint: neq; sanè[s] à ieiuni intestini initio, ad ilei usq; finem manifestum
aliquod indicium obseruo, quo ieiuni finem ac ilei initium internoscere queam. Vbi enim duo-
denum intestinum in ieiunum finire, ieiunumq; intestinum incipere credimus, copiosiores ue-
næ ac arteriæ, quàm propter ilei ad crassiora intestina terminum, uisuntur: uerùm media medio
sese habent modo. Deinde ieiuni initium rubicundius est, ilei finis magis albicans. Ad hæc, in-
ter secandum ieiuni initium fortè magis inane ilei termino offenditur, ac in medio ductu, uti &
antea dixi, omnia sunt media. Quapropter quis ieiuni habendus sit finis, aut quod ilei princi-
pium, non statuo: id intrepidè affirmans, nihil minus ieiunum ab ileo quàm inanitione, ut cæte
ri dissectionis professores obseruari asserunt, dirimi posse, neque profectò minus duodenum,
quàm id quod ieiunum uocant, inane reperitur: & maiores (ut dicam postea) ob causas. Ac ta- *Gracilis intestini forma.*
les gracilis intestini ter nomen emutantis, ductus situsq; sunt. Forma autem undecunque con-
stat simili, ad amussim uidelicet tereti, & omni ex parte æquè ampla, nisi interdum (ut prius quo
3 fi. c in d. que innuebam) quà dorso proximè committitur, ieiunum'que incipit, ac ad insertionem[t] uasis
bilem ad intestina deferentis, amplius obseruetur. Substantia quoque toti intestino gracili *Substantia.*
Pete harũ cõstructio nẽ ex 9 fi. eadem est, membranea scilicet, modicè'que admodum carnea. Constat enim[u] tunicis duabus,
quarum interna durior membraneaq; est, uerùm interiori uentriculi tunica mollior: externa te-
nuior, magisq; carnea: utraq; tamẽ, tam exterior inquam quàm interior tenuis est, & transuersis
orbicularibus'ue fibris tantum intertexitur: nisi fortassis externa, idq; potissimùm ad ilei in cras-
7,8 fi. M. siora intestina[x] terminum, rectas quoque aliquot nanciscatur fibras, quę tamẽ sunt quàm pau-
cissimæ. Duodeni intestini pars elatior, utpote quæ uentriculo uicinior est, tunicas suas crassio
917 fig. res obtinet, cum uentriculi[y] tunicis aliquid sibi commune adhuc uendicantes.[a] Tertia præter
9 fi. k. k fi tur in L, nbiens i. duas peculiares tunica à peritonæi membranis uasa ad intestina securè deferentibus originem
ducit. Hæ namque unà cum uasis ad[b] cauam intestinorum sedem pertingentes dilatantur,
Vide inte inorũ ne- um ad me nteriũ 10 figura. tertio'que inuolucro intestina induunt. Caua autem intestinorum pars Anatomicis doctrinæ *Caua intestinorum pars, quæ Anatomicis dicatur.*
gratia nuncupatur, quam uasa primùm attingunt, seu quæ intestina respicit, gibba uerò huic
contraria. Ac duodeno quidem intestino tertiam tunicam ea omenti[c] pars exporrigit, cu-
ius beneficio intestinum id dorso colligatur. Ieiunum uerò ac ileum tertiam tunicam à me-
Ad 4 fi. fi. ca. 5 li. 3 l. senterio, quod ea dorso firmat, accipiunt. Sic duodenum quoque & ieiuni initium[d] ue- *Gracilium intestinorum uenæ et arteriæ.*
nam[e] arteriam'que habent peculiares, secundum ipsorum longitudinem rectà deorsum du-
fig ca. 12 3 q, aut mul 4 figuræ r. ctas, multosq; surculos in progressu illis diffundentes. Ac uena quidem à portæ uena prius-
quam mesenterio inseratur, principium obtinet: arteria autem, ab ea quæ iecori offertur. Ieiu-
num ac ileum frequentes uenas arterias'que suas nanciscuntur ab[f] illis quæ mesenterio à portæ
fi. ca. 5 li. G. 12 fi. k. in fi. cap. 12 lib. 3 f. fi. cap. 12 lib. 3 λ. uena, & ab arteriæ radice supra renum arterias à magna originem ducente exporriguntur. pau-
ci enim rami in graciliora intestina ab arteriæ[g] propagine diffunduntur, quæ à magna arteria
post seminalium arteriarum ortum originem sumit. Neq; etiam uasa, quemadmodum in duo-
deno, secundum ieiuni & ilei longitudinem sub ipsis deducũtur, sed[h] uelut ex mesenterij cẽtro
Vt cerne est in 10, 11 fig. ex alto sursum tendunt, rectaq; antrorsum in intestina pertingunt, in quæ numerosa sobole ar-
boris radicum modo, in cauam præcipuè ipsorum partem implantantur, osculis suis in inter-
nam intestinorum sedem hiantia. Ileum & ieiunum[i] neruos quoq; exigunt deriuatos à ramis *Nerui.*
fi. ca. 2 li. 4 d, λ. sexti neruorũ cerebri paris, qui costarũ radicibus exporriguntur. duæ enim ab illis propagines
utrinq; singulæ, ad mesenteriũ, & dehinc ad intestina frequẽti utcũq; sobole discindunt. Duo-
eius. fi. κ. 3 figu. c. denũ uerò[k] neruos si quos habet, ab illis exigit, qui inferius uẽtriculi orificiũ, & dextrã fundi se-
dem adeunt. Dein duodenũ priuatim id sibi uendicat, quòd[l] meatus bilẽ flauã ad intestina defe
rens, illi implantetur. Idem intestinum in hominibus, & adhuc magis in canibus[m] glandosum *Intestinorum glandes.*
12 fi. i, i. illud corpus, cuius antea uentriculum describendo memini, peculiariter substratũ possidet, ad
suffulciẽda uasa ei intestino propria, ac quarũdã corporis glandularũ modo amplitudinẽ eius
lento humore irrigandã. Quanq; nõ duodenũ solùm, sed et reliqua intestina omnia lento quo-

dam & lubrico humore interna sede imbuantur, atque ut Rhazes non ineptè dicebat, fictilium uasorum more inuitrentur instanneatur'ue. At quum huiusmodi pleraque crassis etiam intestinis sint communia, illa quoque recensenda nunc ueniunt.

Crassorum intestinorum historia.

Ileum intestinum sub dextri renis regione à quodam crasso intestino multis modis ipso gracili intestino ampliori[n] excipitur, non quidem ac si quis diceret exactè in crassi eius intestini initium, sed in ipsius propter initium latus sinistrum. Hoc enim crassioris intestini initium instar globi cuiusdam præmagni extuberat, in sinistro suo latere duo obtinens orificia,[o] unum quidem ileo intestino continuum, & magis ab initio distans: [p] alterum uerò humilius, & ipsi initio propinquius.

n 7, 8 fig. M in N.
o 7, 8 fi. M.
p 7, 8 fi. O.

Cæcum intestinum cuiusmodi.

Huic continuum est in hominibus intestinum, quod τυφλὸν, seu cæcum ueteribus dissectionum professoribus uocatum esse certissimò noui, non ignarus interim, quid hodie plerique de cæco intestino commentētur: decepti profectò, quod inter crassiora intestina id à Galeno alicubi recenseatur, neq; aliter quàm amplus quispiam saccus, ac ueluti alter quidam esset uentriculus, ab ipso cæterisq; qui illum subsequuti sunt Anatomicis describatur. quum tamen in homine[q] id quod cæcum appellandum duco, cæteris omnibus intestinis sit breuius, atque arctissima omnium intestinorum parte multo angustius strictiusq;, & crassiori lumbrico in orbes conuoluto potiùs quàm intestino simile: adeò ut cæcum uix intestinorum appendicis loco, ac proinde minus longè in crassorum intestinorum numero habendum esse uideatur. Atque hinc fit, ut Æsculapij nostri, scilicet quando hanc gracilem portiunculam in homine cæci intestini loco me commonstrare uident, Galeni descriptione nobis obstrepere, ac alij quidem ex saccosis illis cæcisq; Rabinis contendant,[r] amplum illud coli intestini initium saccum, aut ut ipsi loquuntur, orbum & monoculum esse: alij uerò asserant, cęcum intestinum ob secādi imperitiam à nobis minimè obseruari. Neq; uerò in cathedra hæc boasse contenti sunt, quum non desint qui de cæco intestino paradoxa conscribere, integrosq; libros, ut de duodeno intestino, commaculātes, magnum operæprecium se fecisse glorięntur, si nō unum cum ueteribus Græcis in cæco orificium esse, sed duo sibi proxima esse in mediū adferant. Quæ si uiderint, aut imaginati rectè fuerint, ea demum sunt[s] quæ in coli initio extuberātiori uisuntur, ac unū quidem foramē ilei intestini terminus est, alterum uerò eius quod cæcum esse dico initium. Neq; est profectò cur minus credamus, gracilem illam intestini portiunculam mesenterio nō annexam, sed sibijpsi in orbes cōuolutam, & fibrarum beneficio hærentem, in homine cæcum esse intestinum: quantumuis eam amplitudinem usumq; Galenus ipsi tribuat, quę huic minimè adesse uisuntur, suas potius caudatas simias hac appendice destitutas, quàm homines describens: quos tamen ueteres illi aggredientes, appendicem hunc intestini cæci nomine procul dubio donabant. Deinde Galeni descriptio cani fortassis accommodari hîc posset, cui cæcum intestinum multo quàm homini cōtigit amplius, neque in illo, ut in homine, inane propemodum reperitur. Quin etiam ueras glires & sciuros cæcum hoc intestinum adeò amplum nactos scimus, ut amplitudini ipsorum uentriculi facilè respondeat, fæcibusq; turgidū in sectione obseruetur: atq; hinc constat gracilem hunc appendicem in homine cæcum esse, quum uidelicet ductu ac situ & forma pariter (licet nō amplitudine) illorū animaliū cæco intestino his congruat, unumq; (unde etiā cęcum primò dictū est) nanciscatur orificiū. Insuper summus profectò Naturę admirator Galenus, si hominis intestina unquā ita ut canū intuitus fuisset, hunc appendicē, & extuberās illud in homine coli initium, ileiq; cum ipso unitatē, & coli formā, longè secus descripsisset. quippe si aliud homo cæcū nāsciceret, eum appendicē minimè præterijsset Galenus, quanq; ortu nōnihil in homine & cane uariet. nā etiā si utrisq; in dextro ileo collocet, hominis tamē cæcū ex sinistra magis coli initij sede q̃ dextra, ut in canibus, ut & Galenus attestatur, principiū ducit. Porrò si cū nōnullis, qui secāti mihi astiterunt, in homine quidem ad eū usum quem Galenus ei tribuit, appendicē hunc à Natura primùm formari dicerem, & ob nimiā hominum ingluuiē ex ileo intestino à uentriculo confectum succum absq; eo ut is totus cæcum subintret protrudi, atq; hinc appendicē in nobis tanq; inutilē & marcidū, aliter fortè q̃ in temperatis Galeni hominibus, pendere affirmarē, ad nugacem illam tergiuersationē deueniendū foret, qua alios tum fuisse homines fateremur, præcipuè quum amplum hoc coli intestini initium in homine cæci intestini usum abundè suppleat, & non tæ duntaxat gratia cæcum in homine haberi uideatur.

q 6, 7, 8 fi. O. 10 fi. F.
r 6, 7, 8 figu. N.
s Sunt Θ et M ad N fig. 7, & 8.

Crassi intestini ductus situsq;.

In dextro itaq; ileo ad humiliorem[t] renis dextri sedem extuberans illud[u] amplum & rotundum coli principium habetur, quod hinc sensim rectà ad iecur sursum[x] contendit, iecoris'que cauæ parti nonnihil substernitur, ac[y] bilis uesiculam in homine contingit, cuius etiam contactu flauo colore hîc intestinum quandoq; tingitur,[z] inde ex dextro latere secundùm inferiorem uentriculi sedem in sinistrū fertur, uentriculi fundo attensum: haud tamen, ut alijs uisum est, eum conscendens: aut ut uulgò dicitur, uentriculi fundo superequitās. Quum primum uerò ad sinistri uentriculi latus pertingit, super demissiorem

t 20 fig. T
u 6, 7, 8 figu. N.
x 6, 8 fi. a N ad P.
y 20 fig. H
z 6, 8 figu. P ad Q. in sexta secundum F, F.

missiorem[a] lienis partem anfractus quosdam leuiter inflexos obtinet, ac paulatim supra[b] sinistrum renem per ilium sinistrum decliue fertur, secundùm peritonæi latus ad pubis usque os[c] descendens.[d] Hinc rursus ad sinistrum latus quasi ad umbilici sedem ac anfractum (quem à medicis propter suos clysteres, quos ad gracilia usque intestina sese infundere arbitrantur, colicosque cruciatus perpendi melius optarim) hîc constituens, super ossis sacri initium tenditur;[e] à quo rectà deorsum ad podicem usque descendit, in[f] uiris quidem sub uesica, in[g] mulieribus uero sub utero ossi sacro & coccygis instratum, huic intestino, ab ilei intestini fine ad podicem usque pertinenti: & si par undique propemodum, præterquam in initio, ubi multo capacius apparet, sit amplitudo, figura tamen ductu'que uariat, ac proinde tanquam in duo intestina subdiuiditur, ut[h] quicquid à dextro ilio super dextrum renem sub iecoris cauo, deinde secundùm uentriculi fundum ad lienem properat, & hinc rursus super sinistrum renem uersus pubem fertur, ac alium anfractum supra internam ossis ilium sedem faciens, ad sacri usque ossis initium proripit, Latinis pariter ac Græcis colum intestinum appelletur.[i] quod uerò ab osse sacro ad anum usque pertinet, Græcis ἀπευθυσμένον & ἀρχὸν dicitur, Latinis longaon, rectum, & princeps. Colum enim in hominibus, aliter quàm in canibus, non ad amussim teres est, uerùm per uniuersum ipsius ductum superius inferius'que[k] depressum uisitur, ad latera utrinque quadam serie, uelut in[l] medios globos cellulas'que extuberans. Atque hæc figura eo minus conspicua fit, quo colon recto intestino uicinius accedit, quod exactè teres, non autem coli modo depressum extuberans'que cernitur. Ambo itidem ut cæcum quoque tunica extruuntur[m] duplici: quarum, ut in gracilibus intestinis, interna exteriori neruosior membranea'ue magis & durior est, uerùm colon utramque tenuiorem graciliorem'que quàm rectum obtinet: & quanto colon recto magis conterminum est, tanto quoque ipsius tunicæ crassiores melius'que enutritæ conspiciuntur. Interna utriusque intestini tunica transuersis circularibus'que fibris, iisdemque frequentissimis solum abundat: externa uerò in colo intestino transuersas quidem nanciscitur, sed & rectas quoque quamplurimas exigit, non quidem secundùm uniuersam intestini superficiem protensas, sed duntaxat inferiùs & superiùs ubi colon[n] depressum esse diximus. Secundùm enim eas coli impressiones rectæ fibræ protenduntur, & coli tunicæ ibidem sunt robustissimæ, admodum'que spissæ, & ut Galenus in quarto de Partium usu, de pluribus animalibus innuebat, colon fortibus ligamentis utrinque singulis constringitur, secundùm longitudinem desuper ad inferna porrectis. quod me Hercule & homini Galenus asscripsisset, nisi ipsius intestina canum intestinis eiusmodi ligamentis carentibus respondere putasset. Porrò exterior intestini recti tunica per totum intestini ambitum rectis fibris admodum frequentibus passim abundat, adeò ut hæc plures rectas quàm orbiculares sortiatur. Cæterùm tertia[o] crassorum intestinorum tunica, quemadmodum & gracilium tunica tertia, à mesenterio ipsis uasa porrigente pendet. hoc enim cauæ intestinorum sedi applantatum, in tertiam ipsorum tunicam degenerat. quanquam coli intestini pars, uentriculi fundo attensa, priuatim in hominibus ab[p] inferiori membrana omenti tertiam asciscat tunicam, quòd hæc coli sedes eius membranæ beneficio dorso ita affirmetur, atque reliqua intestina mesenterij interuentu dorso colligari nouimus. Coli itidem & recti intestinorum uenæ & arteriæ, quas pauciores hæc quàm intestina gracilia exigunt, à portæ & magnæ arteriæ ramis pendent. Colo quidem intestino toto progressu, qui à dextro ilio ad sinistrum ferè renem pertinet, arteriæ uenæ'que, quemadmodum ieiuno & ileo, implantantur, ex alto scilicet sursum seriatim conscendentes, ac parti ipsius inferiori à sinistro rene ad rectum usque intestinum ductæ, & ipsi quoque recto uenæ arteriæ'que, quemadmodum[q] duodeno[r] porriguntur.[s] Vna enim insignis uena à portæ ramis in mesenterium excurrentibus, & arteria etiam ab[t] illa principium ducens, quæ ab arteria magna ad mesenterium seu uasorum seminalium exortu depromitur, secundùm dictam coli partem & rectum intestinum mesenterio suffultæ, rectà protenduntur, ac in progressu surculos seriatim uno'que ordine intestinis offerunt. Verùm de uenis ac arterijs in mesenterij descriptione rursus pertractabitur. Neruos autem crassiora hæc intestina cum gracilibus communes habent, & utraque lento uiscido'que humore intus oblinuntur: ac uti obesorum uentriculi adipem, aliquando satis etiam copiosum intus adnatum exigunt. quemadmodum & exteriori superficiei coli intestini, quà id recto proximum est, & ipsi quoque recto, pingues quidam appendices adnascuntur. Intestinum rectum[u] musculos uoluntariæ fæcium excretioni præfectos sibi priuatim uendicat, quos quum in secundo libro persequutus sim, non est necesse hîc quoque eosdem recensere. Sed admirabilis potius Naturæ industria hîc considerãda uenit, quæ ea omnia adeò diuinè machinata est, nec quicquam nisi ad summum usum in intestinis extruxit, primùm & potissimum

ea

Crassum intestinum in colõ & rectum diuidi.

Coli à recto differentia.

Crassorum intest. norum tunicæ.

Coli & recti uenæ ac arteriæ.

Nerui.

Adeps intestinis obnatus.

Recti intestini musculi.

Intestinorum munus, ac deinceps eorum cõstructionis ratio.

a 6 figu. G.
b 20 fig. V.
c 6, 8 figu. à Q ad R.
d 8 fig. ab R ad S. & inde ad T ac Y.
e 8 figu. ab Y ad a.
f 21 figu. * sub v,
g 24 K sub L.
h 8 fi. ab N per P, Q, R, S ad T.
i 8 fig. ab Y ad a.
k 6, 8 figu. V, V.
l 6, 8 figura X, X.
m Has petes ex 9 fi.
n 6, 8 figu. V, V.
o 9 fig. k, k educit l super i & h.
p 4 figura c, c, c.
q 12 figu. h.
r secundum H fig. 10 & 12 fig. n.
s fi ca. 5 li. 3 c ad d, d, e, c.
t fi. ca. 12 li. 3 λ.
u 8 fig. a, b, c, d. et fi. ca. 51 li. 2 E, B, C, D.

ea efformans, ut horum beneficio quicquid eſſet ſucculenti in cibo uentriculi opera elaborato, id ad iecur ſanguinis officinam duceretur. Deinde ut fæces & quæ ſuctui inepta eſſent, debitè excernerentur. Poſtremum etiam coquendi alterandiꝙ ui modica nonnihil inteſtina prodeſſe, Natura uoluit, ut à uētriculo ſcilicet prius confecta abſolutius paulùm emutarentur. Atque ad hos ſanè ſcopos illa reſpiciens, inteſtina artificioſiſſimè fabrefecit. quod enim præcipuè neꝙ gratia eductionis excrementorum, neque concoctionis, ſed ut id quod in cremorem uerſum eſt, per uenas aſſumptum in iecur totum deferatur, inteſtina ad eum quem diximus modum, fabricata ſint, coniectare licet permultis. Primò quidem, quòd in nullo animali conſtructus ſit uentriculus illis organis contiguus, quibus egerendo idem expurgatur. quamuis non impoſſibile eſſet, uentriculum ad anum uſque extendi. Deinde, quod plurimis animalibus inteſtina in multos frequentesꝙ gyros & anfractus inuoluuntur. Poſtremò, quòd conſtet uentriculum cibum non antea demittere, quàm perfectè illum confecerit. Ventriculum igitur ſedi non eſſe contiguum, aut illi recto ſaltem meatu ductu'ue iunctum, liquidò commonſtrat, aliud concoctionis eſculentorum, aliud uerò redditionis digeſtionisꝙ, aut ut Græci dicunt, ἀναδόσεως organum fieri oportuiſſe. Quippe ſi idem omnino exiſteret, metuendū eſſet, ne frequēter uenæ crudum incōcoctumꝙ aſſumerēt cibum: qui poſtmodum à iecore malè confectus, homini inutilis noxiusꝙ foret. Sed & redditionis inſtrumentum, quod non rectà à uentriculo ad anum extenditur, ſed quàm plurimis orbibus & anfractibus ſpirisꝙ (ne ocyus hominis nutrimentum non exuctum elabatur) inuolutum uiſitur, nunc dicta confirmat. Si enim alius uenter uētriculo ſuccederet, eſſetꝙ ille redditionis, ſicut hic concoctionis eſt, promptuarium, nequaquam exiguo tempore & plurimum alimenti per uenas frequentes in iecur ſuſciperetur. Nunc autem per innumeras uenarum ſoboles, ex uarijs illis copioſisꝙ inteſtinorum anfractibus, quicquid ſucculenti à uentriculo confectum eſt, in iecur promptè tranſſumitur. Aliàs uerò ſi raris uenarum orificijs parum cibi in cremorem uerſi, continuò incideret, tarda & diuturna ſuccederet digeſtio: quum neceſſarium ſit, ora uaſorum elaboratum ſuccum tangere. Si uerò alter magnus uenter priori ſubtenderetur, cibus omnino modicam eius uentris ſedem tangeret, ſolam nimirum eam cui proximus attiguusꝙ ſuis parietibus eſſet. Plurima uerò cibi portio, quantacunꝙ ſcilicet eſſet in profundo, ſeu medio eius uentris ſpacio, uenarum apprehenſiones ſuctusꝙ effugeret. Sed nunc demū tranſitus anguſtia cibum in exiguas cōminuens particulas, cogit ut is propemodum totus tangat inteſtinorum tunicam, ad quam uenæ ſuis oſculis hiant. Et ſi quid in tranſitu primi anfractus, uaſorum ora in internam inteſtinorum ſedem hiantia effugerit, per ſecundum quidem tangit: & ſi hunc præterlabatur, tum omnino per tertium, aut quartum, uel alium eorum anfractuum qui frequentes numeroſiꝙ ſubſequuntur, ut tandem nullus effugiat, aut lateat, aut excidat cibus ad nutritionem utilis, quando lege Naturæ & morbo liberum corpus diſpenſatur. Inteſtinorum itaꝙ anfractus, ut quicquid ſucculenti humidiꝙ in confecto à uentriculo cremore eſſet, uniuerſum diſtribuatur, comparati ſunt. Et id præcipuè tenuium inteſtinorū munus eſt. Craſſa enim, & ſi ipſa quoꝙ ad ſuccorum diſtributionem conducant, peculiariter tamen eò conferunt, ne continuò, ſed per longa interualla egeramus. Hæc enim tanquam uenter aliquis ſiccis excrementis, uti ueſica urinæ, ſubijciuntur: unde etiam inferiorem uentrem ea nonnulli appellarunt. In his namꝙ excrementa ita colliguntur, ut repente uniuerſa ſimul educi queant: ita tamē, ut & hinc aliquis homini uſus accedat. quippe ſi gracilium inteſtinorum ſuctum aliquid præterfugerit, quum longiori mora excrementa in craſſis inteſtinis reſideāt, ipſorum uaſa id exugunt. Ad hæc, quo maior adhuc eſſet cōmoditas moræ ciborum per eos anfractus delabentium, quandam alterandi concoquendi'que uim toti inteſtinorum generi Natura indidit. Quamuis quum prorſus impoſſibile ſit, non adeſſe unicuique animalis particulæ uirtutem quampiam alteratricem, & non abſit longè, parum'que à uentriculo inteſtinorum ſubſtantia: neceſſarium ſanè eſt, & uirtutem alteratricem ijs ineſſe, & uentriculi uiribus conſimilem, & proinde in ipſis quoque inteſtinis cibum concoctionem aliquam ſuſcipere eſt quàm maniſeſtiſſimum. Quod autem commemoratis iam uſibus, quæ de inteſtinorum conſtructione ſuprà ſcripſi, omnia competant, obiter quoque nunc ſubnectam. Hæc itaque ad uentriculum ſtatim, à quo cibum accipiant, opportunè locantur.[x] Duodenum uerò ētiamſi id fuiſſet utile, in nullos tamen anfractus ducitur, quòd ſub uentriculo, quà fertur, nullam omnino uacuam ſedem obtineat, in qua aptè in gyros flecti queat: deinde quòd [y] portæ uenæ à iecoris cauo prodeunti cedere oportuerit.[z] Ieiunum uerò & ilium mediam uentris ſedem iuſtiſſimè occupant, quòd inibi meſenterij [a] centro ſint proxima, breuiſſimo'que ductu & uenæ portæ rami, & arteriæ magnæ propagines illis hîc diffundi poſſint. Porrò de [b] coli ſitu nimis quàm miſerè ſe torquent diſſectionum profeſſores, quòd id quum excre-

Situs inteſtinorum ratio.

x 7 fig. ab I ad K.
y 12 figu. h
z 7 fig. à K per uarios anfractus, tādē ad M.
a 10, u fig. L, L.
b 6, 8 fi. N, P, Q, R, T.

excrementorum uelut quoddam sit promptuarium, ad uentriculi fundum iecoris'que cauum porrigi conspiciant. ac alius quidem quia id fæces continet, innato'que calore destituitur, ad uentriculum ferri uult, ut illius uicinarum'que partium contactu maiorem concoquendi uim assumat. Alius sub iecoris cauo colon deduci contendit, ut ex bilis uesicula in illud resudans bilis, incitando excrementorum egerendi uim feliciorem reddat. Alius aliud comminiscitur, & interea nemo animaduertit, colon mesenterij centro non admodum debere uicinum esse, neque id uenæ portæ ramos cauo iecoris proximos oportuisse assumere, quum parum quod exugi deceat amplexetur. Vt itaque[c] grandior dexter'ue uenæ portæ truncus breuiori ductu gracilibus intestinis insereretur, ac succinctiori uia cibum ad iecur transferret, colon intestinum gracilibus cedit, ac ueluti per distantia maxime à mesenterij centro loca procedit, atque hac etiam occasione id præcipua sua portione sinistram corporis sedem occupat. Rectum autem intestinum illic commodissimè reponitur, quà opportunè paulatim asseruata egerere tandem queat. Forma autem tereti in hoc intestina creantur, ut sint capaciora, minus'que iniurijs occursantibus exposita. At angusta sunt gracilia intestina, ut minima cibi portio ab ipsorum tunicis, adeo'que ipsorum uasis tangatur. Crassorum intestinorum magna est amplitudo, ut multa colligere possint, ac ne frequentiùs egeramus opitulentur. Substantia constant, facilè quæ continet amplectente, & rursus à contentis distendi apta.[d] Duplicem uerò exigunt tunicam, ut iniurijs innoxiè ferendis magis sint idonea. nam interior aliquando in intestinorum difficultatibus, alijsq; diuturnis affectibus putrescit, exteriore salua: unde & ægri nonnulli euadunt. Porrò interior gracilium musculorum tunica[e] interiori uentriculi tunica mollior est, quòd nulla aspera intrita'ue illa, sicut hic, recipiant. Exterior uerò intestinorum tunica interiore uentriculi minus carnosa est, quoniam digestionis potius quàm concoctionis organa sint. Cæterùm tunica crassorum intestinorum tanto gracilium intestinorum tunica interiore durior est, quanto illa materiam continent duriorem, & à succo magis liberam. Quandoquidem quæ gracilibus continentur intestinis, liquida, fluida, aquea'que adhuc sunt: quæ autem crassis, dura. Intestinorum tunica utraque transuersas sortitur fibras, ut ocyus quod in illa defluit propellant, ita'que cito uniuersus succus ad iecur exugatur. At externa recti intestini & coli tunica, præcipuè quoque rectas fibras obtinuit, ut hæ uelut uinculum circularium fibrarum efficerentur, ne fortè quum illæ dura excrementa crebrius protrudunt, inuicem abscedant diuellantur'que. atque hac potissimùm occasione recto intestino, ut quod sicciora excrementa amplectitur, eius generis tribuuntur quamplurimæ. Quanquam fortassis non ob id solùm ut transuersas colligent, rectæ fibræ huic offerantur, sed etiam ut recrementa alioquin non admodum sequacia illæ attrahant. Tertia intestinorum tunica secundæ uelut propugnaculum est, & copula, cuius beneficio intestina[f] mesenterij interuentu dorso colligentur. Cæterùm uenæ arteriæ'que (nam & hæ ex intestinis aliquid elicere creduntur) non omnibus pari numero ac frequentia distributæ sunt, quod non in omnibus intestinis eadem exugenda succorum copia sit. Quo enim intestina uentriculo in continuitate uiciniora sunt, eo plus optimi cremoris continent, ac proinde frequentiora uasa gracilibus intestinis deferuntur, pauciora crassis. & pari hac ratione pauciores uenæ uentriculo, quàm tenuibus intestinis inseruntur: quoniam qui in ipso continetur cibus, non semper plenè confectus mutatus'que est. Neruis autem intestina donantur, ut infestantes humores dignoscant: quandoquidem si sensus penitus essent expertia, nihil obstaret, quin ex flaua bile, aut alio mordaci succo intestinum penitus subinde corroderetur, priusquam homo sentiret. iam uerò bilis[g] meatus in duodenum insertus, intestina bilis influxu stimulans, eorum actionem uehementer adiuuat, ac pituitam ipsis incidentem expellit. Atque hæc præcipua, præter succi tenuitatem, causa est, cur ieiunum intestinum suum quem continet cremorem ocyus quàm reliqua transmittat. nam dum bilis adhuc cremori non mixta, intestini lateribus adfluit, sua acrimonia id magis stimulans, ad ea quæ continentur uelocius propellenda inuitat. Reliquæ enim inanitatis ieiuni causæ, ut succorum optimorum copia, frequẽtes uenæ, proximus iecori situs, & ante hæc omnia deorsum rectà tendens intestini ductus, & liquidissimus adhuc succus, duodenum magis ieiunum esse, uti sanè etiã reperitur, documento sunt. Quanquã bilis in ipsum influens, & illud quoq; ad subitã excretionẽ irritat impellitq;. Sed de bilis natura, ipsius meatibus, suo postea loco accuratiùs pertractabitur.

Marginal notes (left): ...ca lib. 3 G. — ...fi. h & ...ubus ob ...citur po stea L à k, h. 7 fig. m. — Spectatur id fi. 10. — 13 figu. c add.

Marginal notes (right): *Intestinorum formæ ratio.* — *Substantiæ.* — *Tunicarum.* — *Fibrarum ratio.* — *Venarum arteriarumq; ratio.* — *Neruorum ratio.* — *Vesiculæ bilis meatus insertionis ratio.* — *Quamobrẽ ieiunum intestinum cremorẽ ocyus transmittat.*

DE

DE MESENTERIO. Caput VI.

MESENTERIVM inter cæteras figuras ostendit undecima, mox decima & duodecima, & non perfunctoriè uigesimaquarta. uti ex illarum figurarum Indicibus colligere promptum est.

Mesenterij nomēclatura.

CORPVS Græcis μεσεντέριον, & μεσάραιον nuncupatum, Gaza in Aristotelis historia de Animalibus lactes appellauit. Cicero autem in tertio de Natura Deorum intestinum aliquod ita uocari arbitratus, medium intestinum uertit: quod quum falsum sit, neq; lactes idem omnibus significent, & medianum recepta parum uox uideatur, à Græcis nō inopportunè uocem mutuabor.

Ipsius situs.

Mesenterium itaq; ad posteriorem intestinorū sedem[a] locatum est, uinculum, cuius beneficio intestina inuicem ut ad dorsum colligarentur, futurum. Vt uerò id tantū homini usum securius prestet, dura membraneaq; constat

Substantia.

substantia. Ex[b] duabus enim mutuò attensis & accumbentibus membranis à peritonæo originem ducentibus, mesenterium conformatur. Non quidem ex una eademq; peritonæi sede his membranis origo est, uerùm ex uaria, pro mesenterij ipsius nimirū forma, quam ferè intestina

Forma ac ortus.

fingunt, à mesenterio colligata. Nam ut nō intestinorum omnium par anfractuū ductus est, ita quoq; non eadem undecunq; mesenterij effigies. Quam forsitā Galenus animaduertēs, etiam si

In lib. de Sectione uenarum & arteriarū.

omnino continuū mesenterium sit, nihilo minus tria mesenteria quodāmodo recēsuit.[c] unum quidem dextrū,[d] alterū uerò sinistrū,[e] tertiū aūt medium innuens. Ac Galenū quidem medium mesenteriū appellare arbitror mesenterij partē, ieiunum ileumq; intestina dorso colligantē: quę angusto orta principio, in miram amplitudinē latitudinemq; ducitur, ut omnibus ieiuni ileiq; intestini connasceretur anfractibus. Dextrum uerò & sinistrum appellare potuit, quod colon intestinum, & rectum dorso alligat, dextrum quidem in dextri ilij regione, sinistrū uerò in sinistri collocans. Mesenterij itaq; pars gracilibus intestinis peculiaris, similē omnino cum[f] inferiori membrana omēti sortitur exortū. Ex[g] magnæ enim arteriæ & uenę cauę tunicis, quas ea uasa secundùm uniuersum suum per lumborum uertebras ductum à peritonæo obtinent, membraneæ fibræ admodū frequentes exurgunt, statim in duas degenerātes membranas, dextræ quidem in dextram, sinistræ autem in sinistram. Hisce membranis mutuò adnexis, mesenterij pars gracilia intestina dorso colligans efformatur: partes autem colon & rectum dorso connectentes, ab illis peritonæi regionibus principium ducunt, secundum quas hęc intestina exporriguntur, peritonæo semper fibras quasdā quæ in mesenterij membranas degenerent, illic emittente.

Substātiæ mesenterij ratio ac usus.

Neq; profectò mesenterij substātia in hoc solum quo ualidius intestina dorso adnecteret, membranea est, uerùm etiam alterius magni cuiusdam usus gratia, quo[h] uenas omnes ex iecore porta, &[i] arteriæ propagines à magna arteria ad intestina excurrētes tutò colligaret, ac ne illæ dum homo salit aut cadit, contundantur & disrumpantur, tutò secureq; admodum suffulciret. Grandior enim uenæ portæ truncus, quà mesenterium iuxta renum regionem à dorso pronascitur, inter duas mesenterij membranas ducitur, arteriā habens comitem, quæ à magna arteria priusquam hæc ad renes ramos dispergat, in hoc ut in intestina diffundatur, originem ducit. Huc quoque pertingunt[k] duo nerui, utrinq; nimirum singuli, ab illis pronati ramis, qui à sexto neruorum cerebri pari costarum radicibus exporriguntur. Adeò ut ingens is uenæ portæ truncus, & dicta nuper arteria cum duobus illis neruis simul mesenterij[l] centrum subeant, atque inter duas ipsius mesenterij mutuò cohærentes membranas ingrediantur, ac tutò postmodum per uniuersam mesenterij sedem numerosa sobole ad intestina perferantur. At præter commemoratam arteriam, alia quædam magnæ arteriæ propago eam mesenterij partem ingreditur, quæ sub renum regione à dorso principium obtinet. atque huius propaginis[m] exortus paulo sub seminalium arteriarum principio à magna pendet arteria. Venas autem nullas præter dictum nuper uenæ portæ truncum, mesenterium admittit. Neque satis assequor, quid Gale-

Lib. 6. de Admin. dissectio.

nus sibi uelit, quando intestinis, ipsiq; adeò mesenterio uenas offerri testatur in iecur non terminatas: & dum alibi, à caua intestinis ramos quosdam propagari commemorat, quod sanè falsissimum esse uel sectio ipsa luce clarius tibi demonstrabit: etsi nulla alia, saltem illa in quà portæ uena, & quos dixi, arteriæ ramis uinculo interceptis ac resectis, intestina simul cum mesenterio in uiuente adhuc animali à dorso auelluntur. Hæc enim si quis esset uel capillaris ramusculi à caua uena ad intestina exortus, sanguinem tibi ex illo profluentem ostenderet. Porrò in canibus duplicem mesenterij membranam adinuenire non adeò promptum est, quòd illis macilentius obtigerit mesenterium, cuius membranæ inuicem omni ex parte (nisi quà uasa admittunt) perinde ac si simplici membrana mesenterium constaret, connatæ uisuntur.

a Vti uidere est in u... fig. & 12.
b 24 fi. E, ... una, alter... G, G, sic e... 11 fi. X, Y
c 11 fig. N, N, O, O.
d 11 figu. ... uers. Q. ... fig. m.
e 11 figu. R, S, T.
f 4 fi. e, e, ...
g 25 figur... P, Q.
h fi. ca. 5 li... 9. G, b, b, b... & 12 fi. k.
i fi. ca. 12 li... 3 l, λ.
k 2 fig. ca. ... lib. 4 ∂, λ.
l 10, 11 fi. L, L. 12 fig. l.
m 25 figura ... f sub f.

ſuntur. At in homine binæ meſenterij membranæ inuentu ſunt perquàm faciles, ac multa intercedente pinguedine inter ſe diſtāt. Vt enim homo copioſa undecunq; abundat pinguedine, ſic meſenteriū quoq; præpingue adipiſcitur, ſanguine hîc ex uaſis reſudante, membranarumq; ui in adipem mutato, ita ut præter uaſa & neruos multum adipem meſenterij membranæ in ſui medio contineant. Sed præter adipem aliud quoque meſenterio accedit. neq; enim ſat eſſe uiſum eſt Naturæ ſagaci, frequentem illam uaſorum ſobolem meſenterij membranis cōtineri, quin glandoſum corpus, Græcis ἀδένας & λαμπέτας dictum, ſingulis uaſorū ſciſſionibus, ita undequaq; ſubſtruxit ſimul & circumpoſuit, ut nulla ipſarū inualida fieri, aut per motum quaſſari poſſet: nō ignorans, quiduis ſuſcipiendis noxis opportuniſſimum eſſe, ubi in ramos ducitur. Ac proinde ad meſenterij quidem [n] centrum, ubi prima uaſorum fit diſtributio, grande corpus glandoſum extruitur, inſigniores ac primos uaſorum ramos ſecurè admodum deducens. Per reliquam uerò meſenterij ſedem, ſingulis propè uaſorum diductibus Natura [o] glandulam quoque aliquam interiecit, diuiſionis robur ſimul ac firmamentum futuram. Adeò ut ſimul glandulis illis accedentibus, meſenterij membranæ uaſa uerſus inteſtina tutiſſimè deferant, inteſtinaq; omnia dorſo quamaptiſſimè colligent, ac demum [p] tertiā inteſtinorū tunicam efformēt. Quum enim meſenterij membranæ uaſa ad cauam inteſtinorum partem deducunt, ipſis inteſtinis ſimul cum uaſis adnaſcuntur, atque hîc inuicem abſcedentes ſingulæ per ſuum in inteſtina latus aſcendunt, ac in tertiam inteſtini tunicam degenerant, hac occaſione fortius inteſtina ligantes, & ualidius uaſorum propugnaculum conſtitutæ.

Meſenterij adeps.

Glandes.

n 10, 11 fig. L, L. 12 fi. l.

o 10, 11 fig. M. ſed maximè in 24 fig. ad F, F. G, G.

p 9 fig. k, k cōſtituit L.

DE IECORE. CAPVT VII.

IECVR pleræq; oſtendunt figuræ, uerùm inter cæteras duodecima & uigeſima cauam ipſius ſedem imprimis ſpectandam offerunt. Gibbam uerò proponit decima octaua, & aliqua etiam ex parte ſecunda, ſexta, ac uigeſima ſecunda, & uigeſima quinta, quæ & cauæ regionis nonnihil exprimunt: quum in his iecur ita collapſum ſit, ut extra naturalem ſitum id anteriore ipſius ſede ſurſum in duodecima & uigeſima protruſimus, quò caua ipſius ſedes integra in conſpectum ueniret.

IECVR nutritionis organorum facilè præcipuum, & ſanguinis craſſioris officina, animæq; cibos ac potus quæque corporis naturæ neceſſaria ſunt, appetentis fomes, elatiſſimam ei miniſtrantium partium regionem obtinuit. Sub iraſcibilis enim & iam dictæ concupiſcibilis animæ [a] ſepto iecur ſtatim [b] collocatur, maximam inferioris ſepti ſedis regionem occupans. Etenim totam dextram ſepti partem contingit, parum admodum illius partis intactum relinquens, quà ſeptum undecimæ duodecimæq; coſtis adnaſcitur, [c] ſuaq; ligamenta quibus uertebris colligatur porrigit. Mediæ autem ſepti parti uniuerſæ iecur ſubtenditur. Siniſtræ uerò parti non itidem, quanquam huius magnam quoque ſedem teneat, totam uidelicet anteriorem ad eam uſque partem, qua ſiniſtrum ſepti latus coſtarum medio (quod ab ipſarum radicibus ad finem uſque eorundem metior) incumbere incipit. Et profectò longè magis quàm noſtris uiſum eſt medicis, in ſiniſtrum latus iecur [d] pertingit. Neque uerò ſepti tranſuerſi latitudinem ullibi excedit, niſi quod paulo demiſſius, quàm [e] mucronata conſiſtit cartilago plerunque, & potiſſimùm arctato thorace pertingit. Porrò humanum iecur maiorem ſui portionem in dextro latere extenſam habet, propter [f] lienem, qui ipſo dignitate multò inferior, ſiniſtram ſedem erat occupaturus. Vt igitur corpus redderetur æquilibre, ſagax Natura minorem iecoris partem in ſiniſtra deduxit, quod aues manifeſtò atteſtantur, quibus iecur propemodum æqualiter in utrunque latus conſiſtit, ut & canibus. His enim quia gracilis, neque ponderoſus admodum lien contigit, magna iecoris portio in ſiniſtram fertur. Vtcunque tamen deducatur iecur, etiam ſi ſub ſepto locetur, eam ſedem perpetuò exigit, quæ coſtis ſuccingitur, adeò ut cibi organorum ſitus magnam rurſus Naturæ oſtendat prouidentiam. Quum enim abdomen propter ea quæ extendi ſubſiderēq; crebrò debent organa, oſſibus deſtituatur, Natura eas partes quarum gratia illud oſſibus carere uoluit, ab iniurijs minus texit: reliquas uerò hac extenſione non indigentes, tutiſſimè condidit. [g] Atque ita peritonæo inter diſſecandum aperto, primùm occurrunt, uentriculus, inteſtina, ueſica, & uterus. Verùm iecur, lien, renes, uena caua, & arteria magna tutiùs reconduntur. Iecoris forma uaria eſt, & ſuis quibus accumbit organis reſpondens, non aliter quàm ſi id nullam peculiarem exigeret formam, & ſibi à uicinis partibus, inſtar fictilis terræ, quamuis effigiem

Iecoris ſitus.

Situs ratio.

Iecur maxima ex parte coſtis ſuccingi, munirique.

Iecoris forma.

a 7 muſcul. tab. Δ.

b Videtur id 2, 6, 12, 20, 22, 25 figuris, & ultima quoq; fig. lib. 3.

c 7 muſcul. tab. o, p.

d Ad O fig. 12, & ad C fig. 20.

e 6 figu. ſub A habetur D, D.

f 20 fig. O, O, P.

g confer 2, 6 figur. 20, 22, & 25.

indi sineret. Nam & suprà, & retro omni ex parte qua septum[h] spectat, gibbum læueq́ admodum uisitur, nullis omnino extuberans processibus: & cauitati septi, quæ in inferiori ipsius sede necessariò[i] constituitur, ad amussim congruens. Videtur enim iecur uelut gleba illi inferiori septi sedi impressum fuisse, ac ab ipsa hîc formatum.[k] Ne uerò uenæ cauæ caudex secundùm posteriorem iecoris sedem protensus, aut huius grauitate, aut septi transuersi motu comprimeretur, tantus sinus in posteriori iecoris sede exsculptus est, quantus amplectendo innascẽdoq́ cauæ caudici sufficiat. Cæterùm[l] inferiori sede iecur admodum amicè uentriculo cedit, ac ab illo (quem rotundum secundumq́ corporis latitudinem oblongum necessariò procreatum esse diximus) cauum efficitur: & læue quidem hîc existit, sed non undecunque processibus[m] tuberibus'ue & sinibus liberum. Quemadmodum enim organa quibus iecur caua sui parte incumbit, simplici quadam superficie neutiquam gibba sunt, ita quoque iecur unica superficie haud sinuatum est, sed rupis præcipitio aliqua ex parte accedit. Quà nanque[n] duodenum exporrigitur intestinum, & uena[o] portæ à iecore prodit, iecur quodam[p] tubere prominet, sedem quam hîc uacuam reperit adimpleturum. Præterea ubi bilis[q] uesicula cauæ iecoris regioni innascitur, sinus in illa exculpitur, medium eius uesiculæ corpus eleganter excipiens. Ad hæc, iecur quoque ea parte[r] sinum adipiscitur, qua stomachum tangit, ipsiq́ septum transeunti, & superiori orificio uentriculi continuando, locum præbet. Adeò sanè ut iecur nullam peculiarem formam obtineat, sed eam quæ à conterminis partibus ipsi imprimitur. Velut canum sectio pulchrè attestatur, in quibus iecur sinu suo superiorem dextri renis sedem concinnè admodum excipere cernitur. Atque hoc rectè à Natura factum est, quum iecoris munus nullam separatam propriam'ue exigat figuram, uti uentriculus, intestina, uesicæ, & eius generis permulta, quæ amplam cauitatem eamq́ unicam necessariò obtinentia, opportunissimè rotunda effinguntur, & septum quoque transuersum ob suam functionem dilatando thoraci imprimis præfectam necessariò, quam nunc sortitur formam, obtinuit. Iecoris enim substantia & uenarum per ipsum reptantiũ series, facilè tibi documento erunt, ad ipsius usum quo sanguificationis est officina, magnum id & crassum oportuisse fieri organum, ac interesse, utrum rotundum an oblongum, gibbum'ue an cauum extrueretur. Iecur itaque superiùs posteriusq́ quà septum spectat, præter sinum uenæ cauæ caudici paratũ, exactè gibbum & læue, sed quà uentriculum amplectitur, omni propemodum ex parte cauum cernitur. Rursus ubi posteriori uentriculi sedi & dextro ipsius lateri attenditur, crassissimum est: quà uerò superiori orificio uentriculi eiusq́ sedi superiori uersus sinistrum incumbit, tenue apparet, & sensim hominibus illic in acutum fertur[s] angulum. In dextra uerò parte rotundum quodammodo & orbiculare obseruatur, & nusquam tenuius est, quàm in ambitu, & præcipuè in anteriori ipsius sede, ubi sanè tenuissimum uisitur, interdum inibi impressiones quasdam obtinens, sed omnes exiguas præter[t] unam patulæ sectionis modo anteriori ipsius parti inductam, ac à mucronata pectoris ossis cartilagine parum in dextrum iecoris latus uergentem, & ueluti[u] foramine quodam ad eam iecoris sedem penitius pertinentem, à qua portæ uenæ[x] caudex principium ducit. Atque hæc sectio seu foramen est, quo umbilici[y] uena humano iecori implantatur. Cæterùm nos neque porcini, neque canini, sed humani iecoris formam nunc persequimur. Quæ enim dissectionum professores de eius forma ac penulis seu fibris (quas λόβους Græci uocant) commentantur, è canum potius & simiarum sectionibus, quàm hominum didicerũt. Humanum enim iecur in fibras, porcini iecoris modo nõ discinditur, & multo adhuc minus ut caninum. Nam unicum cõtinuumq́ præcipua ipsius substantia corpus hominis iecur est: canum uerò in quinque, nonnunquam in sex aut quatuor tantum partes est diiunctum, solarum uenarum interuentu inuicem continuatas. Porcis uerò in pauciores, uenis duntaxat hærentes: aut etiam in plures, si sectiones quoque impensè altas fibrarum uice numerare lubeat. Atque hinc natum est illud medicorum ac Anatomes peritorum commentum, quo uentriculum à iecore quinq́ fibris manus appræhendentis modo, amplecti asserunt. Quin Græcorũ nonnulli, nescio à quibus ut testantur mathematicis medicis nomina mutuãtes, illis fibris priuata (uti apud Theophilum illum parum Anatomicum uidere est) imponũt nomina. Quatuor enim quum sint, inquiunt, iecoris fibræ, prima focus dicitur: maximè nanq́ ad succi concoctionem facit, quemadmodum concoquendis cibarijs focus. Secunda mensæ nomen sortitur, quod mensæ uices gerat: nam membrorũ alimenta in ipsa apponuntur. Tertia culter nuncupatur: diuidit enim, segregatq́ inter se humores, aut si quid crassius distribuendũ sit, id secat atq́ commutat. Quarta aurigæ nomine appellatur: nam naturales uires iam excoctos humores bene regunt, atque in melius rectà ducunt. Huiusmodi profectò eorum qui humanam fabricam imaginationibus,

Iecur nulla peculiari eguisse forma.

Humani iecoris formam à canũ & porcorum iecoribus uariare.

h fig. 18. et 22 præcipuè.
i 7 muscul. tab. Δ.
k Id totum pete ex 18 figura.
l 12 fig. I, K cedit P, Q.
m 12 fi. N, N. 20 fi. G, G.
n 15 fi. P.
o 12 fi. b.
p 12 fi. inter N, N.
q 20 fi. H.
r 12 fi. Φ cedit R. 20 fi. E spectat F.
s 20 figura iuxta C.
t Inter H, H 2 figuræ. & ad E 6 fig. & ad D 20 fig.
u 20 fi. quasi à D ad G.
x 20 fi. I.
y 2 figur. F ad G.

tionibus, non sectionibus, aut brutorum potius quàm hominum administrationibus discere conantur, nugæ figmentaq; sunt. Ac proinde exuto affectu omnes qui mihi unquam secanti astitere testor, me iecur in fibras aliquo pacto diuisum nunquam inspexisse. Neque est cur quispiam iecur duplici fibra constare astruat, propter [a] scissionem seu foramen potius, quo uena ex umbilico proficiscens excipitur. aut ob eius iecoris [a] portiunculam, sub ortu uenæ portæ extuberantem, fibris aliquot constare affirmet: si modò unquam uel per somnium animalia quibus iecur in fibras uti cani diuisum est, contemplatus fuerit. non autem hæc solùm læui negocio obseruabit, sed & animaduertet, quotquot hactenus uenæ cauæ exortum, & ad iecoris gibbum in duos truncos distributionẽ literis prodiderũt, ridiculè nugaciterq; admodum delirasse. De magnitudine uerò iecoris, quòd scilicet timidis gulosisq; maius obtigerit, & quòd iuxta proportionem homini, ut & cerebrum, inter reliqua animantia, grandius iecur datum sit, non præter rationem à quibusdam Anatomicis dictum est: quanquam nõnulli nostratium medicorum ijsdem crapula absumi iecur, seriò adeoq; cõtentiose affirment, ut rerum omnium imperiti, & uulgo & sibi ipsis persuadeant, insignibus illis uini gurgitibus iecur ad nucis dun taxat molem reduci consueuisse. Porrò de iecoris substantia, uenis, arterijs, tunica, & ligamen tis plerique rectè sentiunt. Per uniuersum enim iecoris corpus ad humiliorem eius sedem uenæ portæ [b] propagines innumeræ diffunduntur, in superiorem uerò ipsius sedem uenæ cauæ [c] soboles numerosè spargũtur: quas & ab earum ortu, initijsq;, aut ab ea parte qua caudices uenarum constituunt, describere integrum est. Orbiculatim nanque (uti in tertio libro complexus sum diligentius) ex omnibus extremis iecoris partibus infiniti uenarum surculi, capillorum modo tenues prodeunt, ex quibus alij in elatiori uisceris parte, alij in demissiori habentur. Inferiores surculi paulatim inter se in alios paulò crassiores colligũtur, & hi rursus in alios. Atq; ita deinceps sensim ac tantisper coëunt, donec tandem omnes in iecoris cauo in [d] unam uenam congrediantur: non equidem ut quispiam dissectionũ fidens professoribus putauerit, in cauæ sedis centro, sed in humiliori eius parte, qua dextro dorsi lateri iecur proximũ est. Hinc prodiens uena eos quos sæpe recensui ramos in bilis uesiculam, uentriculũ, omentum, lienem, & intestina digerit. Sic ramorũ qui superiorem iecoris sedem occupant, tenuissimæ soboles in grandiores paulatim, & hæ rursus in maiores, amplioresúe tantisper colliguntur, donec omnes in [e] duos maximos ramos coëant, qui in anteriorem uenæ cauæ sedem, quà hæc iecori innascitur, pertinent. præter aliquot etiam [f] graciles surculos eidem uenæ cauæ sedi insertos. Neque rursus hoc in gibbæ iecoris sedis medio fit, sed [g] in posteriori ipsius sede, qua septo incumbit potius quàm adhæret, dum resupinatum hominem intelligimus. [h] In dictorum ramorum medio aliquibus in locis tenues gracilesq; admodum deducuntur surculi, qui caui sunt, & uenarum corpore donati, in unum quoque caudicem mutuò collecti desinunt, in bilis uesiculam (uti pòst dicemus) deducendum. Quin & in humiliori iecoris sede, uti portæ rami in suum caudicem coaceruantur, [i] exiles arteriæ in corpus iecoris excurrunt, ab ea diffusæ, quæ dextræ sedi inferioris membranæ omenti à magna arteria offertur. His omnibus uasis rubra mollisq; adnascitur substantia, nuper concreto sanguini quàm simillima, nisi quòd durior, & potissimum in iecoris gibbo cernatur. Hanc Erasistratus, quod uasis his & propaginibus circunfundatur, παρέγχυμα nuncupauit. Præsens substantia iecoris uasa continet, & amplectendo suffulcit, totam propemodum iecoris molem constituens. quæ perquàm tenui obuoluitur tunica, à ligamentis pronata, quibus iecur peritonæo, quà id septo subditum est, affirmatur. Sunt autem hæc duo præcipua: [k] unum quidem densum & insigniter ualidum, sed membranæ modo tenue, quod peritonæi pars inferiorem septi sedem succingens, paululum à latere dextro mucronatæ cartilaginis educit, rectà ex anterioribus in posteriora protensum. [l] Alterum uerò, quà iecoris sinistra pars in acutum definit angulum, à peritonæo nascitur. hîc enim fortissimo & quodammodo tereti ligamento iecur peritonæo alligatur. Dein [m] quà cauæ uenæ caudex septum permeat, & dein secundùm cauæ per iecoris posteriora deductum, peritonæum iecori adnascitur, ipsumq; peritonæum iecur colligat. Quinetiã cauæ iecoris sedi ubi portæ est principiũ, omenti quoq; portio adnascitur. Præterea iecur anteriori peritonæi sedi (quod alijs animaduertendum fuerat Anatomicis) cõnectitur, beneficio [n] uenæ ab umbilico in ipsum iecur pertinentis. Hæc enim fœtu è matre excluso arescit, ac instar ualidi efficit uinculi, ipsum, uti iam dixi, peritonæo colligãtis. Porrò ex his omnibus uinculis quibus iecur peritonæo adnectitur, tenuem suã & sibi peculiarẽ sortitur tunicam, in quam duo quoq; inseruntur nerui: [o] unus quidem à sexti paris cerebri neruorũ ramis, elatiori orificio uentriculi implãtatis: [p] alter uerò ab alijs Anatomicis ignoratus, à sexti eius cõiugij propaginibus discin

Iecoris substantia.

Venarum series.

Bilis uesiculæ meatus in iecore.

Arteriæ.

Substãtia uasis circumfusa.

Iecoris ligamenta ac ex illis pronascens tunica.

Nerui.

[Left margin, partly cut off:] ...2 fi. inter ...H quà in ...greditur G. ...20 fig. inter G,G. ...fi. ca. 5 li. 3 A,A,A. ...fig cap. 6 ...3 A,A,A. ...fi. ca. 5 li. 3 ...& 20 figu. L. ...Alter A in ...gnatur fi. ...4. 6 lib. 3. ...fi. ca. 6 li. 3 d. ...18 fi. inter D & E. In 13 figu. ...L, X habe...tur inter Z & Y. ...20 fi. L. et ...cap. 12 li. 3 t. ...18 fig. K. 2 ...g. L. 6 fi. C ...iuxta A. 22 fig. d. ...18 fi. G. 12 ...O. 20 C. 21 c. ...iuxta A, ...B, B. 18 fi. ...2 fi. F ne...cebatur A ...B, atq; ita ...H ad A, B. ...2 fi. cap. 2 ...b. 4 x. 12 fig. T. ...2 fi cap. 2 ...b. 4 *. 20 fig. M.

 ditur,

ditur, quæ coſtarum exporriguntur radicibus. Hic in iecoris tunicam raris modicisꝙ ſurculis diſpergitur, priori in iecoris quoque ſubſtantiam pertinente. Et talis quidem uiſceris huius fabrica eſt. quòd autem ad uſum ipſius partium attinet, ſic ſeſe ordinē habent ſingula. Iecori quicquid humidum ſucculentumꝙ à uentriculo conficitur, [q] uenæ portæ rami ex ipſo uentriculo & inteſtinis id depaſcentes, adferunt. Quod uerò ij dem rami priuſquam iecori ſucculentum id porrigant, rudem aliquam ſanguinis formam cremore ſeu ſucculento illi conferant, & ut Galenus atteſtatur, modo iecori ſimilimo iſtud præparent, nō facile conceſſero. Nam ſi uenis, non his ſolum, ſed & omnibus cauæ uenæ propaginibus præter proprij nutrimenti alterationem, alia quæ toti ſubſeruiret corpori alteratrix uis, quemadmodum uentriculo ineſſet, ea ſanè nō in rubrū, at in albū quod à uenis amplecteretur, emutarent. ſiquidē alteratū in nutritione, alteratis colorem ut aſſumat, neceſſum eſt. Iecur itaꝙ in omnes portæ ramos per ſubſtantiā ipſius digeſtos, quicquid humidum ſucculentumꝙ uentriculus confecit, in ſe admittit, & ſubſtantiæ ſuæ ingenita ui alteratrice id emutans, ſibiꝙ quàm ſimilimum reddens, ſanguinē generat. Verùm ut in omni concoctione, ita quoꝙ in hac iecoris ſanguificatione duplex fit recrementum. Alterum quidem tenuius, alterum uerò craſſius. At ſatius fuerit ad ſimilitudinem actionis & conuenientem euidentiam humido liquori iam quidem præcocto, & prius elaborato, indigenti tamen abſolutiori adhuc concoctione ſuccum aſſimilare, quem ex uentriculo & inteſtinis uenæ in iecoris cauum deducūt. Sit itaꝙ uinum nuper ex uuis preſſum, ac in dolia infuſum, & quod ab inſito innatoꝙ calore adhuc elaboretur, ſecernatur, cōcoquatur & ferueat, eiusꝙ excrementorum quod quidem eſt graue & terreſtre (fæcem uocant) in fundum uaſorum ſubſidat, alterum uerò quod eſt leue & aëreum ſupernatet, hoc autem flos uocatur tenuioribus uinis innatans copioſum, ſicut craſſioribus fæx reſidet plurima. Ergo iuxta exempli huius ſimilitudinē, ſuccus à uentriculo & inteſtinis in iecoris uenas allatus, à temperie alteratriceꝙ ui cōcoquitur, ac inſtar muſti feruens ad ſanguinis benigni generationem alteratur. In hac autem ebulitione, recrementum quantumcunꝙ lutoſum craſſumꝙ eſt, ſubſidet, & in lienem depellitur. Quod leue ac tenue eſt, ſpumæ modo ſanguini innatat, & à bilis ueſiculæ meatibus ſupra uenæ portæ ramos in iecoris ſubſtantia ſtratis aſſugitur. At humidum illud quod uelut uentriculi elaborationis aqueum exiſtit recrementū, in iecur per uenas cum benigno ad ſanguinis generationem ſucco aſſumptū, à ſanguiue nondum in iecoris cauo repurgatur, ſed ſui iam maximū præſtans uſum, nutrimēti uehiculum, ut Hippocrates ipſum uocabat, ſe eſſe eleganter oſtendit. Sanguis enim in iecoris cauo confectus, exilibus è portæ uenæ ſurculis ad cauæ uenæ ramulos uerſus iecoris gibbum procedit, ad cuius per anguſtiſſimos ductus tranſitum aquoſus ille liquor uehiculi ritu plurimum auxiliatur. Caro igitur iecoris, quæ proprium ipſius eſt corpus, primarium ſanguificationis eſt organum. Venæ autem per uniuerſum eius corpus diſperſæ ſinus loco cenſentur, in quibus quod ab illa confici debebat appoſitè cōtinetur, & hi poſtmodum ſanguinem præparatum, alijs partibus tanquam proprij iecoris riuuli perferunt. Eſt autem uenarum, quæ in iecoris ſubſtantiam digeruntur, tunica longè tenuior, quàm earum quæ per uniuerſum corpus diſtribuuntur, ne ſcilicet uim ſubſtantiæ iecoris, cuius beneficio contentus in uenis ſuccus elaboratur, ſua craſſitie retundant: quo fit, ut iecur etiam craſſiori ſanguine enutriatur, quem tenuis uenarum tunica à iecoris facultate allectum tranſmittit. Porrò ut ſanguis diutius in iecore moram traheret, ac perfectam elaborationē experiretur, utꝙ totus iecoris ſubſtantiæ appropinquaret, non unum uentrem illi uelut lagenam quandam rerum Opifex indidit, uerùm uenas illas omnes infinita ramorum ſerie, & in arctiſſimos ductus digeſſit. Meatus autem bilis inter utraſꝙ uenas locum obtinent, ut commodo ipſorum ſitu prius expurgatus ſanguis in uenæ cauæ ramos abſumeretur. Arteriam autem cauæ duntaxat iecoris ſedi credimus exporrigi, ut huius tantummodo calorem euentilaret, temperaretꝙ, ſuperiore iecoris parte, quæ ſeptum contingit, ab eodem motum adipiſcente continuum. Ne uerò iecur ſenſus plantæ modo expers eſſet, & à ui rationali concupiſcibilis animæ pars minus moueri cohiberiꝙ poſſit, Natura iecori neruos exprompſit, quibus ceu freno illa pro imperio uteretur. Tunica iecoris inuolucrum quoddam & tegumentum eſt: uincula uerò, ne uiſcus quum graue ſit, aliquādo decidat, plura, eademꝙ ualida iecori committuntur.

Iecoris officium, ipſiusꝙ ſtructuræ ratio. — *Lib. 4. de Vſu partium.* — *q ſig. cap. 8 lib. 3.* — *Quî iecoris perficiatur ſanguificatio.* — *Primarium ſanguificationis organum.* — *Venarum ſeriei ratio.* — *Bilis meatuū ſitus ratio.* — *Arteriæ.* — *Neruorum.* — *Tunicæ.*

DE BILIS FLAVAE VESICVLA. Caput VIII.

HANC pulchrè liberam ostendit decimatertia figura, iecoris uerò cauo adhuc innexam refert duodecima & uigesima.

Bilis uesiculæ situs.

VESICA bilis flauæ conceptaculum in caua iecoris parte sedem obtinet. iecori enim quà dextrum uentriculi latus amplectitur, sinum insculpi antea diximus, mediæ bilis uesiculæ portioni exquisitè cõgruentem. Illi namque sinui media superior eius uesiculæ portio secundùm ipsius longitudinem innascitur, inferior autem extra iecoris substantiam deorsum prominet, à nullo cui innititur corpore grauius pressa. Nam uacuo penè intersti tio, ad dextrum uentriculi latus colonq; hùc [a] prorepens intestinum conspicuo incumbit, & sedem qua commodè flauum tenuéque iecoris recrementum suscipere, idemq; ad intestina depellere posset, opportunam adipiscitur. Forma huius uesiculæ oblonga rotundaq; est, sensim ad ipsius fundi usque apicem longioris cuiusdam pyri modo dilatescens. Quo enim à caua iecoris sede, ubi portæ [b] caudex educitur, ipsiusq; uesiculæ ceruix consistit, hęc antrorsum magis fertur, eo illa sensim magis ac magis senæ folliculi instar ampliatur. Cum enim, ut reliqua corporis receptacula, capax esse debuerit, neque tum globi modo adamussim rotunda fieri potuerit, ipsius cauitas sua longitudine adaucta fuit, ita nullo à uentriculo affecta incommodo, ipsoq; iecore non nimis insinuato. Vt autem inanita bilis uesicula appositè subsidere, ac impleta uicissim extendi possit, membranea nerueaq; constituitur substantia: quippe simplici & unica peculiari constat tunica, tenui quidem, sed densa & forti, ac triplici fibrarum genere intertexta. & rectas quidem fibras intimas habet, quibus succedunt obliquæ, sed rectas multo pauciores, extimæ uerò orbiculares sunt trãsuersæ'ue. Huic tunicæ alia à iecoris tunica obtenditur, non toti uesiculæ, sed illius duntaxat parti, quę extra iecoris corpus propendet, solaq; propugnaculo & inuolucro indiguit. Vesicula etiam si iecori sanguificationis officinæ innascatur, à portæ uenæ tamen caudice, [c] duas graciles admodum assumit uenulas, ea serie in ipsius tunicam diffusas, qua in adhærentem [h] album'ue oculi tunicam uenulas digeri conspicimus. Ab arteria quoque cauo iecoris exporrecta [i] ramus admodum gracilis uesiculæ illi offertur, ad ipsius usque fundi extremum excurrens. Et neque [k] neruulis destituitur, ne sensus fit expers. nam iecoris neruus per humiliorem omẽti membranam à dextra sexti neruorum cerebri paris propagine costarum radicibus exporrecta, diductus, etiam huic uesiculæ surculum promit, in macilentis uix minus quàm ipsius arteria conspicuum. At meatus quibus uesicula bilem allicit, rursusq; aliò depellit, ita se habent. [l] Ceruix uesiculę, fundo ipsius multo durior paulatim in angustum definit meatum, ad eam iecoris partem protensum, unde uena portæ principium ducit. quò quum peruenit, in duos diducitur processus, [m] hunc quidem sursum, [n] illum autem deorsum porrigens. Qui sursum fertur, anteriori uenæ portæ sedi innitens, in iecur conscendit, & in duas primùm dissectus propagines, unam dextrorsum, alteram sinistrorsum in iecur porrigit. Hæ propagines singulæ in ipso iecore rursus in [o] alios surculos, & hi in alios rursus tantisper digeruntur, donec innumeram ramorum constituant seriem, per iecoris corpus inter portæ uenæ ramos & cauæ propagines diffusam. Atque hi surculi, ij sunt, quorum ope bilis in uesiculam defertur. At [p] processus, dicti nuper uesiculæ meatus, qui deorsum porrigitur, inferiori membrana omenti suffultus, parumper obliquè deorsum properat, ac duodeno intestino non procul à ieiuni principio [q] implantatur. Hic processus depulsam ex uesicula bilem in intestina defert, interim nihil ab illis neque cremoris, neque flatus, neque ipsius denique quam deduxit bilis regurgitantis, quippiam admittens. Quod non solùm tortuosi in intestinum ingressus, sed & duarum membranularum beneficio fit, quæ utrinque ad orificij latus laxè propendent, influentis bilis ponderi facilè cedentes, & ne quid in meatum regurgitare possit, iter præpedientes, quòd scilicet collectæ ac primùm meatus os subeuntes id occludant. Non autem una aliqua est membrana ori huic præfecta, uti unus in follibus asser, aut simplex in pilis quas inflamus lingula uisitur. Præsentis meatus in intestina implantatiò [r] longiùs à uentriculi orificio inferiori, quàm Anatomicorũ uulgus existimat, remouetur. An uerò is intestino insertus simplex omnino sit, aut in progressu bipartitò scindatur, ita ut una parte intestina, altera uentriculi fundum adeat: hoc loco me dicturum animaduertis opinor, cùm hac de re in scholis indies & in libris medicorum plenissimè contendatur. alijs affirmantibus, hunc bilis uesiculæ meatum intestinis, frequentiùs tamen interdum uentriculi fundo inseri: alijs asserentibus, eum quandoq; bipartiri, atque altera portione in uentriculum, altera in

Forma. — *Substantia.* — *Venæ arteriæ & nerui.* — *Meatus excipiendæ & emittendæ bili parati.* — *Bilis uesiculæ meatus duodeno insertus an propaginem uentriculo offerat.*

a 6 fig. P. — *b 20 fi. ab I.* — *c 13 fig et figu. cap. 5 lib. 3 C.* — *h 18 fig. ca. 14 libri 7 x, x.* — *i 13 fi. ab e. fi. ca. 12 lib. 3 f.* — *k 13 fi. ab f. & 2 fig. ca. 2 li. 4 ab ✱* — *l 13 fi. b.* — *m 13 fi. a.* — *n 13 fig. c.* — *o 13 fi. a di scinditur in X, X inter Z & Y.* — *p 13 fi. c.* — *q 13 fi. d.* — *r 15 fi. Q. distat ab H.*

inteſtina tendere, alijs uerò ſemper hunc bifurcantibus, ac perpetuò alterum ramorum, nunc tamen ampliorem, nunc anguſtiorem in uentriculum diſtribuentibus. Interea omnes quotquot ſunt autoritatum congerie tantùm, nō rerum ipſarum inſpectione, ſeſe tuētur. Equidem ut ſemel dicam, quid hîc mihi inter ſecandum contingere ſoleat, uerè affirmare poſſum, quod in uniuerſo corpore neq; moleſtior, neq; difficilior mihiq; grauior ſectio ſit, quàm dum inferior omenti membrana, & caua iecoris regio, organaq; contermina nobis ſunt aggrediēda, maximè uerò in homine, aut animali quopiam præpingui. adeò ſanè ut quemuis artificem, licet induſtrium, facile hîc hallucinari exiſtimem. Atq; hoc ideo dico, quòd certi nihil, ſed id duntaxat quod mihi uidetur aſſerere ſtatuerim. Nullam igitur uel minimam bilis ueſiculæ meatus portionem in uentriculum porrigi animaduerti, præterquam in uno pontificis triremium remige. Hic enim, ut alijs quibuſdam organis, & præcipuè circa thoracis coſtas & muſculos, ab aliorum hominum fabrica uariabat: ita & meatum hunc in duas diſſectum propagines obtinuit, quarum minor gracilior ùe uentriculi fundo,[s] quà primùm uena dextram inferioris ipſius ſedis regionem ambiens, uentriculo committitur, inſerebatur. Is quidem calidi ſiccíq; temperamenti fuiſſe uidebatur: ut autem reſciſcerem num uomitu bilioſo, quem huiuſmodi hominibus frequentem Galenus eſſe teſtatur, uexari conſueuiſſet, ab eius familiaribus diligentiſſimè quæſiui, ecquid eiuſmodi in illo obſeruaſſent. Aſſerebant itaq; ſe nunquam illū uomentem, aut in maximis etiam procellis nauſeabundū uidiſſe: uerùm ut erat robuſtiſſimus, ab omnibus eum prædicari affirmabant, quod longiſſimo ſpiritu ſubinde cornu inflaret, omneſq; commilitones graui uoce, & uno ſpiritu recenſendis numeris longè ſuperaret. Verùm non ſemper meatus huius de quo in præſentiagimus, portionem in uentriculum deduci, hinc mihi abunde perſuadeo, quod inter diſſecandum, hocà conterminis uaſis membraniſq; liberato, nullum foramen appareat, ex quo ad uentriculum propago eius meatus deducatur. quòd ſeſe offerret, ſi modò uel minima quæpiam propago à præcipuo meatu diducta, per incuriam præſcinderetur. Nam ſi uel acu meatum pertundas, ac bilis ueſiculam digitis comprimas, bilis ex meatu defluit, quę citius ex propaginis eius (ſi quam Natura condidiſſe) orificio promanaret. Adſtipulatur itidem ratio. nam ſi diligenter expenderis, eum meatum bilem inteſtinis offerentem non in quamcunq; ſiue uentriculi, ſiue inteſtinorum ſedem decenter inſeri potuiſſe, ſed in quā & meatus ipſe tutò implantandus, uentriculoq; & inteſtinis minus incōmodaturus biliosum iſtud recrementū expurgare poſſet, nō debuiſſe ad uentriculum ne meatulum quidem inſeri, uel citra ſectionem fatebere. Tutò enim ducuntur, quæ neque procul, neque alijs organis inconcomitata procedunt: quod huic meatui uſu uenit, qui nulla ſuccinctiori uia, aut in uentriculum, aut in aliam inteſtinorum partem inſeri potuit, quàm ea qua nunc implantatur, & interim tutò portæ uenæ caudice & inferiori membrana omenti deorſum modicè prorepens ſuffulcitur. Quòd ſi uentriculo inſerendus fuiſſet, non adeò commodè atque nunc omenti mēbranis ſuſtineretur, & obliquos anfractus faciens etiam longiùs abduceretur. Eodem modo, ſi bilioſam hanc ſuperfluitatem oblongo meatu ad ſedem uſque, ut in inteſtina primùm illic defluens, unà cum fæcibus excerneretur, Natura perduxiſſet, periculum erat ne tenuis meatus quauis occaſione ocyus rumperetur. Quòd autem materia hæc nutritioni inepta, duodeno inteſtino aptiſſima, non itidem uentriculi fundo innoxiè immitti potuerit, primùm ex bilis natura, dein ex uentriculi & inteſtinorum muneribus, poſtremùm pituitæ, quæ in utriſque neceſſariò in illorum obeundis functionibus aſſeruatur, examine, & è curatione quam huic exuberanti pituitæ adhibemus, diſcere licebit. Nam bilis flauæ naturam tenuem fluxilémque, & dein incidentem detergentem'que ac expurgantem dum abundat nimium curationem adhiberi, medicorum præcipuis conceſſum eſt. Deinde cibum quouſque concoctus ſit retinendum, ocyſſimè uerò cremorem confectum per gracilia inteſtina deducendum, nemo ambigit. Ventriculo itaque pituitæ iſtius incidendæ expurgandæ'que gratia bilem deferens meatus utilis fuiſſet: uerùm quia ui retentrice uentriculo utendum maximè fuit, ſummo malo Natura nonnihil boni nequaquam prætulit. Nam ſi uentriculo bilis influeret, tum ille (uti Galenus rectè affirmat) huius mordacitate perpetuò ad excernendum irritaretur: neque tantiſper dum cibus probè confectus eſſet, retentrice ſua facultate fungeretur: & bilem illam reſpuens, eius'que occaſione nauſeabundus, quod ſibi offerretur, minus quàm decet, ambiret amplecteretur'q;. At quo minus in inteſtina bilis influeret, nihil omnino obſtitit. Hæc namque pituitam, quæ in gracilibus illis ductibus ex inteſtinorum munere coaceruatur plurima, incīdit, detergit, atq; expurgat. deinde inteſtina iritās & mordēs, ad fæces excernēdas inuitat, & ſtimulat, & ipſa quoq; unà cū excremētis nullā (quū lege Naturę omnia in homine diſpenſantur) noxam, ſed uti liquet ſummū uſum præſtās, è corpore tandem propel-

s circa.c et K figu. 14 & 15.

Ex bilis ueſicula meatum in uētriculum non ſemper pertinere.

Vbi bilem expurgare conduxerit.

Bilis in inteſtina fluxus utilitas.

propellitur. Meritò igitur intestinis, non autem uentriculo, meatus ille bilem deferens implantatur, neque obiter cuiuis intestinorum sedi, sed ferè duodeni termino, quòd id primum intestinorum sit, quodq; in eo bilis citius suum quem intestinis præstat usum conferat. Duodeni autem terminus tantum à uentriculo remouetur, ut rariùs bilem in uentriculum ex intestinis sursum conscendere contingat. Quanquam & id biliosis naturis familiare sit, quoties his ieiunus uenter paulo diutius (ut ipse quoq; nonnunquam experior) torquetur. At homines qui bilis uesicula carerent, quos Aristoteles enarrat, et post hunc cum alijs permultis Plinius, hos uita firmissimos esse affirmans, hactenus nondum comperi. Quanquam facile fieri posse arbitrer, ut ex iecore ad intestina meatus aliquis bilem deferat, ita ut ea in uesiculam quampiam prius non colligatur. Et haud mediocriter inter dissecandum mirari solitus sum, quamobrem bilis recto ductu ex iecore in intestina non pellatur. non ignarus interim subtilis eius Anatomicorum commenti, qui bilem in suam uesiculam asseruari docent, ut iecur à putredine uindicet: non expendentes quàm innumeros bilis foliculos & cerebro, & lieni, & pulmoni bus, et plerisque alijs corporis partibus, ne ipsæ quoque putredinem contraherent, Naturam adhibere oportuisset.

DE LIENE. CAPVT IX.

LIEN potißimum quatuor tabellis decimæ figuræ exprimitur. earum namq; prima lienis cauum cum omenti portione illi connata exprimit, secunda cauum omento liberum, tertia lienis gibbum, quarta eiusdem substantiã utcunq; proponit. Quanquam etiã lien in corpore adhuc seruatus, in secũda figura ad characterẽ d, & in sexta ad G, & in uigesima ad O, O, P occurrat.

16 fi. G. 20 fi. O, O, P. LIENEM ad sinistram uentriculi sedem secundùm inferiora magis ac posteriora[a] locatum, iam antea recensuimus. Non enim is, ut medicorum turba arbitratur, sanis alioquin hominibus extra costas, quasi ad abdominis medium anterioraq; non adamussim costis, ceu tutissimis uallis septus, prominet, neq; etiam tactu admodum deprẽhẽdi potest: quamuis medici illũ an mollis, aut durus sit, in omnibus sese æquè contingere persuasum habeãt. Innititur itaq; lien sinistræ parti[b] septi transuersi, medius ferè inter sinistram uertebrarum corporum sedem, & spuriarum costarum cartilagines.[c] Formam adipiscitur sedi suæ proportióne respondentem, ac iecoris modo à uicinis partibus sibi impressam. Quà enim septum contingit, ut id leuiter inibi cauum est, ita etiam lien leuiter gibbus cernitur. Quà uentriculus lieni quodammodo innititur, ut amplus ille & instar grandioris globi hîc extuberat, sic quoq; lien humanus modicè ac in superficie duntaxat, cauus occurrit. Nam porcis canibus ac bubus, quum longior, sed arctior lien obtigerit, ac uentriculi gibbo longiori interuallo in ijs obtendatur, magis quoq; cauus magisq; quartæ circuli partis modo uentriculum complectitur. Homo quidem crassum & magnum & latum, sed breuiorem quàm illius generis animalia lienem exigit, non tamen exactè, ut quispiam forte à spleniorum forma monitus arbitraretur, quadratum. Longitudo namq; latitudinem ipsius impense superat, deinde superior pars inferiori paulo elatior uisitur, ut linguæ ad incisorios dentes tantùm protensæ imagini proximè accedat, unde etiam lien linguosum uiscus appellatur.[d] Humilior enim ipsius pars ad corporis anteriora magis protẽsa, in obtusum definit angulum:[e] superior autem in obtusiorem adhuc angulum adeò comprimitur, ut hęc pars utrinq; unum obtusum exprimat angulum. Sinistrum latus leuiter gibbum est, dextrum uerò duabus quodammodo leuibus impressionibus modicè simum. Porrò lienis non mediocris, & omni ex parte propemodum æqualis crassities, ab ipsius latitudine ac multo adhuc magis à longitudine uincitur. Lienis cauũ profundiori[f] linea secundùm eius longitudinem ducta abundat, quæ rectà quidem ducitur, & inęqualiter extuberans, sinuataq;, lienis uasa (ut mox audies) admittit. At reliqua ipsius superficies nõ ita ut iecoris, aut renũ, lęuis est, sed obscuris quibusdam et leuiter prominentibus tuberibus, ad eam ferè formã qua elephantiasi morbo insigniter laborãtium cutis inæqualiter extumescere cõsueuit. Neq; illi solùm inęquali cutis superficiei respondet lien, uerùm etiã colorem quoq; illius affatim exprimit. Parisijs enim in diui Lazari monasterio, & in plerisq; superioris Germaniæ agris, & alibi quoq; elephantiasi morbo affectos uidi, nigricantẽ lienis humani colorẽ superficiemq; exactè referentes, nõ secus quàm si quis ex liene eos confinxisset. In homine nãq; hoc uiscus atro quodam & perquàm obscuro colore nigricat, in cane autem splendidius plerunq; ipso iecore rubet. Sues albicantem magis lienem exigunt. Neque

Margin notes: Lienis situs. — 7 muscul. tab. Δ. Specta figuram 19. — Forma. — 19 fig. E. 19 fig. D. — 19 figura H, H — Lienis superficies ac color.

Hominis uiſcera ad ipſorum fabricam diſcendā haud inutiliter coqui.

Vaſorum per lienis corpus ſeries.

uerò in externa tantum ſuperficie, uerùm etiam intus, ſiue coctum ſiue crudum lienem ſecueris, hic color ſeſe offert. Neq́ inutiliter hominis uiſcera in aqua nonnunquam elixantur, aut ſaltem ut magis cõcreſcat ſanguis, in calidam ſubmerguntur. Solet enim fluxilis adhuc ſanguis in iecore, & liene, & pulmonibus etiam, quo minus aptè ſpectari ſingula queant, impedimento eſſe. Potiſſimum autem in liene tentandum hoc duxi, quòd de ipſius uſu uehementer ambigerem, uenasq́ & arterias longè aliter quàm in iecore, pulmonibus & renibus diſperſas intuerer. etenim lienis ſubſtantia craſſo nigroq́ admodum, ſed ſolidioris ſpongiæ, aut leuioris pumicis modo, raro concretoq́ ſanguine conſtare mihi uidetur, frequentibus fibris filamentisq́ non inſigniter ualidis duntaxat implicita. Per huius enim corpus, & ſi per multas uenas & arterias inſeri certo cognoſcamus, nullę tamen quemadmodum in iecoris & pulmonum corpore, per ſubſtantiam ipſius diſperſæ animaduertuntur, niſi perquàm rarę, eædemq́ admodum graciles, non aliter quàm ſi ſimulatque lienis ſinum uaſa ingrediuntur, in innumeram [g] ramorum ſobolem diffunderentur, adeò tenuium, ut cauitate carentes fibræ potius quàm uaſa nũcupandi eſſent. Hiſce ramis ſeu fibris undecunque implexis, fæculentus craſſusq́ admodum ſanguis obducitur, quem Eraſiſtratus, ut opinor (quod uaſis circumfundatur) παρέγχυμα, quemadmodum & in iecore, appellat. Neq́ profectò tenuis ſanguis quo lienem enutriri damus, raritatis ſubſtantiæ lienis ſola cauſa eſſe uidetur, ſed innumerus ille fibrarum (uix auſim enim arteriarum dicere, et uenarum) implexus. Talis mihi lienis in ſanis hominibus apparuit ſubſtantia. In quodam laborante elephantiaſi, quæ nondum penitius radices egerat, turgidiorem maioremq́ lienem reperimus: in reliquis autem, ſano ſimilem. In ciue Patauino, qui annis tribus carcere detentus, tandem nigro arquato defunctus, ſectioni publicæ adhibitus fuit, lienem præter cætera minus craſſum latumq́ & exiguum omnino reperimus, & gibba eius parte adipem adnatum, inſtar candidiſſimi duriſſimiq́ lapidis concretum. Subſtantia uiſceris huic erat arida, et impenſe dura. Qui Montiſſelis ſuſpenſus, ad publicam ſectionem Patauium aduectus fuit, adeò grandem oſtendebat lienem, ut modicè admodum iecoris moli cederet, & anteriori iecoris parti adnatus, anteriori quoque uentriculi ſedi exporrigeretur. Lienis eius ſubſtantia, ſanorum uiſceris ſubſtantiæ penitus reſpondebat. Adoleſcens hic fuerat candidiſſima & glabra cute, minimeq́ natura melancholicus. adeò enim ob Diogenicos mores plebi gratus extiterat, ut terraqueum euaſerit. Nam primùm Venetijs loris cæſus, Patauium uenit, ubi dextro oculo & manu itidẽ dextra mulctatus, Montiſſelis iterum apprehẽſus (nam è carceribus illic ſemel eruperat) extremũ [illegible] æ tragœdiæ actum egit, & morũ potiſſimum occaſione à ſtudioſis ſectioni fuit adhibitus. Galli ſacerdotis Bononiæ in xenodochio aqua ſubter cutem mortui, lienem albidum, ſed exiguum adinueni. Hæc idcirco recenſeo, ut huius uiſceris ſubſtantia & uſus (ſi modò de eo quem Galenus ipſi tribuit, dubitare fas ſit) à ſtudioſis ſedulò indagaretur. Porrò [h] uenæ, arteriæq́ & nerui lienis in hunc habent modum. [i] Minor ſeu ſiniſter uenæ portæ truncus, inferiori membrana omenti ſuffultus, tranſuerſim ad lienem tendit, poſteriori primum uentriculi ſedi, eiusq́ elatiori orificio & humiliori membranæ omenti, adeoq́ ipſi colo, quà uentriculo exporrigitur, ramos offerẽs: quos ubi deprompſit, reliqua ipſius portio in duos primùm ramos, deinde hi rurſus in alios diſſeminantur, ut tandem multiplici ſerie per humiliorem omenti membranam medio cauæ lienis ſedi ſecundùm rectam lineam illi implantentur. Porrò priuſquam hi rami in lienis ſubſtantiam deperdantur, ab inſigniori ramo uiſceris humiliora petente [k] uena pronaſcitur, ſiniſtram fundi uentriculi ſedem amplectẽs. ab alijs uerò lienem adeuntibus ramis modò [l] tres, modo etiam plures rami enaſcuntur, in ſiniſtrum uentriculi latus, uti ſæpe prius relatum eſt, excurrentes, nequaquam autem ad ſuperius uſq́ uentriculi orificium conſcendentes. Quemadmodum uerò lienem accedentes uenæ inferiore omenti membrana ſuffulciuntur, ſic quoque ab illis uentriculum petentes ſuperiori membrana omenti [m] ſuſtinentur, cuius ut & uaſorum interuentu lien uentriculo connaſcitur. [n] Arteriæ itidem frequenti ſerie lieni implicitæ, ortum ab illa ducunt arteria, quæ à magna arteria ſupra renum regionem pronata, inferiori membranæ omenti innaſcitur, ac ſiniſtrorſum lieni potiſſimum offertur, pari prorſus ſerie cum uenis in lienem pertinentibus. [o] Nerui lienis à ſexto neruorum cerebri paris ſobole pendent, quæ ſiniſtri lateris coſtarum exporrigitur radicibus, & ſurculum humiliori membranæ omenti mittit in lienis potius tunicã, quàm ſubſtantiam ſpargendum. Lien enim non minus quàm iecur tenui quadam & ſimplici obducitur tunica, ab omenti [p] membranis, quæ lienis rectæ lineæ innaſcuntur, orta. Hæ namque membranæ lienis cauo inſertæ, in ipſius degenerant tunicam. Et quia à peritonæo originem ducunt, earundem beneficio interuentuq́ peritonæũ ipſum lieni tunicam offerre meritò dicimus. Sed præter lienis ad dorſum & ad uentriculum omenti auxilio nexum, à peritonæo

Lienis ſubſtantia.

Vnde lienis uenæ, arteriæ & nerui ducantur.

Lienis tunica.

Ipſius nexus.

quà

g fig. ca 5 li. 3 a, a, a.

h Oſtendit harum ſeri em 4 fig. ut & 3, ac inſuper 1 tab. fig. 19.

i fi. 1 ca. 5 li. 3 F. diffundens primũ K, L, M, N, S, diuiditur in T, T.

k fi. cap. 5 li. 3 Z.

l fi. ca. 5 li. X, X, Y. et 15 fig. g, g

m Oſtendit id 3 fig. et tab. fig. 19.

n fi. cap. lib. 3 A, A.

o 2 fi. cap. li. 4 π.

p 19 fi. B, B, C, C.

quà septum succingit, tenues interdum fibræ impari numero lienis gibbo adnectuntur, ipsi quoque septo lienem ita colligantes. Verùm ut in hominibus huiusmodi fibræ quandoque non reperiuntur, ita in canibus nunquam. Est etiam aliquando cernere, lienis gibbum exteriori renis sinistri inuolucro, quod multa abundat adipe, fibrarum quarundam medio firmari, potissimùm si ren lieni (ut non infrequenter fit) magna ex parte[q] substernatur. Atque hæc est lienis situs, formæ, & partium enumeratio. Quàm iustè uerò corporis nostri architectus illa dispensauerit, singulorum edocebit usus, & functio: de qua non medicorum modò proceres, uerùm & philosophorum præcipui dissenserunt. Erasistratus uulgi opinione (quod cursoribus lienem eximi stultè credit) persuasus, lienem frustra factum esse quodammodo attestatur, dum ait, Naturam timentem necubi artis suæ obliuisceretur, quum fœtui uix dum cõcepto iecur in dextris conformaret, in sinistro quoque latere aliquid molitam esse, & consistentem in eo splenem iecori opposuisse: perinde ac si ipsa uentriculo paulùlum in sinistram producto, creationem superuacuam uitare non ualuisset. Aristoteles communem usum, quem omnibus tribuit uisceribus, lieni quoque primùm ascribit, uidelicet quo uenæ, utpote pensiles, sustineri, & copia uiscerum stabiliri ad corpus possint: Quasi enim (inquit) anchoræ partibus appensæ, uiscera ad corpus iaciuntur. Deinde iecoris lienisque usum priuatim docẽs, subiungit: Iecur & lienem ad ciborum concoctionem auxiliari, & lienem uapores uagantes diuertere, & ex uentriculo attrahere, eosque posse concoquere, ut qui sanguineus sit. atque ut semel dicam, Aristoteles lienem adulterati iecoris loco recenset. Eodem modo autor libri de Respirationis usu, quem Galeno falsò tribuunt, præter alia quædam de uenis, quæ gibbo lienis inseri arbitratur, nugamenta, lienem ex uentriculo & intestinis confectum cremorem per uenas uentriculi & intestinorum assumere, ac sanguificationis organum esse contendit. Huius sententiæ nonnulli etiam medicorum subscribunt, lienem iecore malè affecto nomine iecoris sanguinem elaborare affirmãtes. At qui cæteris dissectionis professoribus probabilior esse uidetur lienis usus, in hoc illum à Natura fabricatum esse docet, ut lutosi fæculentique in iecore confecti sanguinis sit receptaculum: & quemadmodum tenuiori leuiorique recremento bilis uesicula reficitur, ita lienem crassiori & grauiori suscipiendo extructũ esse, quod lien ad se per portæ uenæ truncũ, multiplici sobole eum adeuntem, tanquam familiare sibi alliciat exugatque: attractum autem conficiat, elaboret, ac suæ nutritioni aptum reddat, sanguinẽ illum, & si crassus fæculentusque sit, rarum spongiosumque efficiens. Ad quod præcipuè opitulantur frequentes in lienẽ insertæ arteriæ, suo calore ad exactam sanguinis illius elaborationem strenuè auxiliantes. Sed quòd primarius præcipuusque huius actionis autor, lienis sit caro, etiam si nõ dicatur, manifestum esse neutiquam ambigo. Atque ita etiam omnibus concessum est, lienem non uniuersum sanguinem quem à iecore admittit, suaque insita ui allicit, conficere, ac in sui nutrimentum reponere: uerùm quicquid nutritioni ineptum continet, suæque substantiæ adaptari nequit, in uentriculum magni cuiusdam usus gratia reuomi. Primùm enim omnes affirmant, succum melancholicum à liene in uentriculum eructari, alij quidem per uenam à liene in uentriculum pertinentem, alij per proprium quendam meatum, atque inde à uentriculo in intestina, & hinc unà cum fæcibus è corpore expurgari. Porrò uenã illam, aut ut alijs arridet, meatum nonnulli simpliciter in uentriculum à liene duci scribunt: alij insertionis locum intrepidè exprimentes, illum in superius uentriculi orificium implantari adijciunt. Par etiam in eius excrementi usu assignando, inter dissectionis proceres occurrit dissensio. nam alij perquàm utile & amicum uentriculi functionibus hoc esse, sicut bilem flauam inimicum & hostem perniciosissimum astruunt. sed alij quidem contenti sunt, si doceant, atram hanc bilem sua saporis qualitate, quam acerbam & acidam esse fatentur, omnes uentriculi functiones, quæ in amplexu quodam consistunt, astringendo & colligendo corroborare, ac proinde ne inconfectus à uentriculo cibus elabatur, prohibere. Alij autem huic tantum usui non acquiescentes, iam dictis utilitatibus addunt, uim uẽtriculi appetitricem hoc excremento adeò incitari, ut eius præcipuè usus gratia uenam aut porũ à liene in superius uentriculi orificiũ inseri statuant: imaginatione solùm, non sectionibus ita edocti. Ego sanè de hoc recrementi lienis in uentriculum eructatione, & eius usu nihil affirmare audeo: neque etiam sectio ista luculenter, quæ tamen citra ullam controuersiam Anatomes professores audacissimè asserunt, mihi commonstrat. Primum enim nullum meatũ illi quo bilis in intestina repurgatur, similem esse haud ambigo: uenæ autem quæ sinistro uentriculi lateri implantãtur, non à lienis[r] prodeunt corpore, sed ab illis quæ iam lieni inseruntur. Neque alia penitus harum uenarum per uentriculum series uisitur, quàm reliquarum omnium corpus uentriculi petentium. dein nulla hîc prorsus est uena, coniuge carens arteria. Postremò, si quid in uentriculum à liene defertur, id potius uentriculi fundum petit, quàm superius illius orificium.[s] Vena namque sinistram fundi uentriculi sedem

Margin notes:

q 20 fig. V subijcitur O,P,O.

Lienis usus ac functio.

Quid lien in uentriculum eructet, & quo meatu.

r Videre id est in figu. ca. 5. li. 3. & 3 fi. et 1 ta. fig. 19.

s fi. ca. 5 lib. 3 Z.

dem perreptans, atq; ab ijs quæ humiliori lienis ſedi inſeruntur, principium ducens, omnium uenarum uentriculo ab illis quæ lieni exporriguntur oblatarũ, facilè maxima occurrit. Quanquam neque hæc uena, uti nec alia, prorſus ſiniſtrum uentriculi adiens latus, ullo alio turgeat ſanguine, quàm reliquæ uentriculũ implicãtes uenę. At hac de re paulo prolixius in ea Epiſtola egi, quæ in laterali morbo nihil intereſſe docet, dextri'ne an ſiniſtri cubiti uenã ſeces: aut ſi quid interſit, dextram cubiti uenam potius quàm ſiniſtram aperiendam. Cæterùm lienem ſuo calore innato, ac frequentibus qui illum intertexunt arterijs, uentriculi concoctionem fouere, iam antea proditum eſt. Quod autem uulgo lienem riſus authorem eſſe dicimus, hinc fortaſſis ſumptũ eſſe conijcio, quod craſſum, fæculentũ, & lutoſum ſanguinem ad ſe lien alliciens, reliquum ſanguinem agiliorem, ac ut ita dicam, hilariorem reddere, omnibus creditum eſt. Porrò lienis beneficio cor refrigerari (quod Arabum præcipuis affirmatur) non autumo: neque enim is cor contingit, & ſi quod illi innatum eſſet frigus, lienis arteriæ id ad cor haud deducerent.

DE RENIBVS. CAPVT X.

RENES pingui ipſorum membrana indutos, ac characteribus T, V inſignitos, uigeſima commonſtrat figura. uigeſima autem ſecunda, & uigeſima tertia, ac uigeſima quinta figuræ, eoſdem ea membrana liberos proponunt. Vigeſima uerò prima renem tribus tabulis diſſectum continet, ipſius harmoniam concinne ſpectandam offerens.

ORGANA bili flauæ & fæculento lutoſoq; ſanguini expurgando ſacrata, ſermo præcedens iam pertractauit. Hic uerò illis dedicabitur, quæ ſanguinem in cauam uenam ex iecore miſſum ſeroſa aqueaq; humiditate colant, quam cremoris ex inteſtinis in uenæ portæ ſurculos ſumendi, & elaborati ſanguinis ex iecoris cauo in gibbum eiuſdem ducẽdi, uehiculum, ex Diui Hippocratis ſentẽtia eſſe dicebamus. Hunc enim humorem poſtquam proprium opus expleuit, neq; ſanguis per plures atque ita anguſtos meatus ducendus eſt, non decet amplius in corpore omnem aſſeruari, uenis alienum onus futurũ.

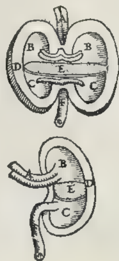
Renũ numerus & ſitus.

Huius igitur uſus occaſione[a] renes, quòd id recrementum & bilem ipſam & fæculentum ſanguinem copia ſuperet, bini ſunt facti, ſitum, formam, totamq; conſtructionem huic muneri conuenientem obtinentes. Quò ocyus enim humorem ſeroſum, quem urinã & lotium uocamus, ſanguini adimant, quàm fieri potuit proximè ambo iecori allocantur. Dexter enim[b] ſuperiori ſua parte humillimam iecoris portiõnem[c] contingit, in canibus ſinum quoque in iecore ſibi, ut altius collocaretur inſculptum, appoſitè conſcendens. Siniſter uerò adeò altam ſedem occupat,[d] ut & lieni aliqua ex parte ſubſternatur. Vterque uerò iuxta uertebrarum corporum latera, humiliori[e] ſepti ſedi incumbit, qua id decimæ & undecimæ & duodecimæ coſtis obducitur, ea potiſſimùm parte, qua coſtæ in poſteriora impenſius obliquantur. Is enim coſtarum in poſteriora flexus, opportunam renibus ſedem offerre uiſitur, ut & tutò uallentur, & ne in anteriora uel minimum prominentes, cæterorum nutritionis organorum ſedem occupent. Quæ niſi reſpexiſſet Natura, unum ſemper, eundemq; maximum (ut interdum in habentibus uentrem impenſe prominulum, & uitiatum coſtarum ductum, moliri Naturam uidimus)[f] ſuper uenæ cauæ & arteriæ magnæ corpora renem collocaſſet, breuiori ſuccinctiori'que compendio ſeroſum ſanguinem attracturum. Non enim renes, ut alijs ſcribitur Anatomicis, lumborum[g] muſculis, qui dorſi & femoris famulantur motibus, prorſus inſternuntur, & etiam non multo humilius quàm coſtæ ſunt, uel[h] infima ſui parte uerſus ilia deſcendunt, etiam ſi alter altero ſemper ſit elatior, neque ad amuſſim è directo mutuò opponantur. Quum enim lien demiſſiùs quàm iecur deſcendat, uterque autem ren uenæ cauæ, quà ſub iecoris corpore ducitur, uicinus eſſe contendat, meritò dextrum ſiniſtro elatiorem eſſe plerunque cernimus. quippe non rarò etiam ſiniſter dextro elatior obſeruatur, in ijs præcipuè quibus lien minor & iecur maius obtigit: perinde ac ſi id dextrum renem deorſum deprimeret, ille autem ſiniſtrum altius aſcendere, ſibiq; ſubijci ſineret. Porrò contrarium hunc ſitum renibus non tam loci, quo aptè locari poſſent, occaſione, quàm ne è directo utrique ſeroſum ſanguinem attrahant, ac alter in contrarium reuellens alterius munus prohibeat, accidiſſe conſtat. Neque etiam in renum ſitu Galeni ratio probãda eſt, qua dextrũ ſiniſtro editiorẽ eſſe docet, ut ſecundũ rectitudinẽ magis trahat, quũ ea quæ dextro uenæ lateri aſcribit, nõ magis illi quàm ſiniſtro lateri propria ſint. Nemo enim ſanæ mentis ex iecore in uenæ cauæ latus dextrũ plures uenas quàm in ſiniſtrũ pertinere fatebitur, ſi ad amuſſim eius uenæ ſecundũ iecoris poſteriora ductũ contemplatus fuerit. Cæterùm utcunq;

Lib. 5. de Vſu part.

a 20 fig. T, V. 25 Y, Z.
b 23 figura cha. 3.
c 25 figu. Y uicinum eſt L, aut 22 fi. o ad c.
d 20 fig. V ſub O, O.
e 7 muſcul. tab. Δ.
f ſuper P, Q 25 fig.
g 7 muſcul. tab. t, u.
h 23 fi. cha. 4.

i 23 figura à cha. 3 ad 4. utcunque renes ſitu inter ſe diſcrepent, neuter tamen alterius altitudinem, quanta media eſt illo-
rum longitudo, ſuperat unquam. Sunt enim humani [i] renes oblongi, & minus lati, omniꝗ; *Renũ forma.*
k 23 figura cha. 1. ex parte æqualiter craſſi. [k] Anterius nanque & [l] poſterius comprimuntur renes, & in [m] latere
exteriori ad amuſſim orbiculares & gibbi: [n] in interiori autẽ, quod exteriori breuius eſt, partim
l 23 figura cha. 2. gibbi, partim caui. In media enim interioris lateris ſede ſinũ profundius ſibi impreſſum exigũt,
m 23 figura cha. 5. ſuperius inferiusꝗ; uelut in acutũ angulum deſinentem, in medio autem extuberantẽ. Supe
riori parte paulo quàm inferiori latiores ſunt renes, & parũ admodum exterius quàm interius
n 23 fi. cha. 6, 7, 8. qui characteres ſinguli aliquid priuatum indicãt. craſſiores. Magnitudine ea donantur, qua probè quantum ſanguini ex uſu eſt, ſeroſo humore *Magnitudo.*
illum emundant. Superficiem iecoris gibbo ſimiliter impenſe lęuem & lubricam ſortiuntur, ut
& colorem intenſe rubrum & reſplendentem. Subſtantia nanque conſtant carnea, denſa, ad- *Subſtantia.*
modumꝗ; ſolida & dura, parumꝗ; à cordis ſubſtantia uariante, præterquam quod nullis om-
nino fibris intertexitur. Renum enim ſubſtantia fibrarum, ut & iecoris pulmonumꝗ; ſubſtan-
tia, expers eſt: uaſorum per ipſam diffuſorum fibris ad attractionem, retentionem & expulſio-
nem famulantibus. Quum enim ſanguinis ſerum renes excolare oporteret, neꝗ; commodè ue- *Venæ ac arteriæ renibus oblatæ.*
o 22 fi. g, h. næ cauæ magnæꝗ; arteriæ [o] corporibus, uti iecur, ad uenam cauam adnaſci potuerint, [p] inſignis
p 20 fi. a, b. & 22, 23 fi. m, n. rami à uena ac arteria in ipſos deducti ſunt. Ac à caua quidem duo grãdes rami, utrinꝗ; nimi-
rum ſinguli, ad ſingulos renes enaſcuntur, qui non è directo inuicem prodeunt, ſed pro renum
ſitu, origine uariant, dexterꝗ; ramus elatius ſiniſtro principium poſſidet, ſi quidem ren dexter
altius collocetur. ſi uerò ſiniſter ſuperiorem dextro ſedem ſibi uendicet, ſiniſter quoꝗ; ramus ela
tius dextro à caua pronaſcitur. Ac par ſanè arteriarum eſt ratio, quæ ſub uenis protenſæ unà
q 23 fi. cha. 7, 8. cum illis tranſuerſim ad renum [q] ſinus, quos in interno ipſorum latere gerunt, perferun-
tur. Quum primum in hominibus ad illum alterius renis ſinum uena ac arteria peruene-
rint, in duos ramos priuſquam renem ſubeant, ambæ diuiduntur, unum ramum ſuperio-
ri eius ſinus angulo, alterum inferiori offerentes. In ipſo autem uaſorum ad renes progreſſu, ad
modum rarò à ſe ramulos arteriæ diffundunt, ſed totæ in renes abſumuntur. quum interim à
r 20 figu. e. ſiniſtri renis uena, [r] ſeminalis uena ſiniſtrum petens teſtem depromatur: ab ea autem quæ dex-
s 20 figu. Y ad T. trum renem adit [s] ramus in pinguem membraneamꝗ; renis tunicam numeroſa ſobole ſpargi-
tur: quod & ſiniſtra uena interdum imitatur, dum ren ſiniſter elatiorem dextro ſedem occu-
t Hîc ne in notando nimius ſim, ſeriatim ſpectabis tabulas 21 fig. pat. Cuiuſmodi uerò ſit hæc pinguis renum tunica, paulo pòſt exequar: [t] nunc enim uaſorum *Renum in internis ſedibus conformatio.*
ductus, ac per renis corpus diſtributionem unà cum renis ſinibus, & meatuum urinam è reni-
bus in ueſicam deducentium ortu, propter continuum de uaſis ſermonem perſcribere aggre-
diar. atꝗ; utinam ita hæc tibi ob oculos ponere, quemadmodum ſi præſens eſſem, leuiꝗ; admo-
dum opera in renis ſectione commonſtrare poſſem: maximè quum tot fabulæ de renum offi-
cijs, ſinibus, membranis, & quæ in renibus diſtribuuntur uaſis, antehac cæteris diſſectionis
profeſſoribus effictæ ſint. Galenus inquit ſimpliciter, uenas ac arterias per renis corpus diſtri-
bui, & per ſpiſſam duramꝗ; renum ſubſtantiam, retento ſanguine, urinam cum bilis quæ ſan-
guini adeſt portione tranſmitti, inꝗ; urinarium meatum effluere. Noſtrorum medicorum, &
qui Galenum ſequuti ſunt omnium, hæc exprimere ſtudentium, alij perperam oſcitanterꝗ; re-
nis fabricam aggredientes, & quæ hæc uaſorum ſit diſtributio & ſitus non obſeruantes, neſcio
quas colatorias membranas ementiuntur. Alij ſectionem auerſati, & in altis cathedris ſeden-
tes, ſibiꝗ; ipſis mirificè placentes Promethei, abundè ſuo munere ſe perfunctos eſſe arbitran-
tur, ſi diſcipulis imaginatione hominem cõfingant. Atꝗ; hinc illud eſt, quod præcipuos noſtrę
ætatis medicos & docuiſſe & ſcripſiſſe ſcio, nobis triplicem, quo urina à ſanguine in renibus di
ſcernitur modum excogitari
poſſe: non addentes interim,
quid in ipſa hominis ſectione
appareat, ſed ſibi ſinus & du
ctus ſuo arbitratu effingunt.
Adeò ſanè ut nunc omnibus
recepta probataꝗ; ſit opinio,
duos in renibus eſſe ſinus, ſe-
cundũ uiſceris lõgitudinem
ſitos, elatiorẽ ſcilicet unum,
demiſſiorẽ alterũ, qui tranſ-
uerſa quadam membrana in-
terdiuidantur, ſuperior dico
ab inferiori. In ſuperiorem renis uenam arteriamꝗ; finire, eaſꝗ; ſeroſum ſanguinem in illum in-
fundere,

DVABVS præſentibus figuris medicorum de urinæ excolatione commentum exprimere conatus ſum, ac ſuperiori figura renem ab ipſius gibbo uerſus ſinum cauum ue diſſectum finxi, inferiori autem renis duntaxat media ſpectatur portio. Cæterùm quid ſingulis indicetur, ipſe characterum Index in hunc modum edocebit.

A *Vena & arteria ſeroſum ſanguinem reni offerentes.*
B, B *Sinus, in quem medici uenam & arteriam nuper dictas ſeroſum ſanguinem profundere docent.*
C, C *Sinus, in quem urina ex iam dicto ſinu colaretur.*
D *Renis ſubſtantia orbiculatim ſinus hos amplectens.*
E *Beatum & nugaciſsimum renis colatorium, ſeu membrana cribri modo peruia, & urinam ex ſinu B indicato in ſinum C inſignitum unà cum bile promanare ſinens.*
F *Vrinam è rene ad ueſicam deferens meatus.*

fundere, deinde membranam ſinus intercipientem, tam arctis anguſtisꝙ foraminulis peruiam
eſſe, ut & aqueum illud ac tenue recrementum & bilem quoꝙ tranſmittat, ſanguine interim pro
pter ſui craſſitiem non penetrante. Addunt præterea illi humanæ fabricæ ſtupentes architecti,
ut tanto ſcilicet elegantius Naturæ opus confingant, ex inferiori ſinu meatum urinarium ex-
plantari, illumꝙ urinam iam colatam excipere. Profectò ſagaciſſimus ille rerum Opifex tãtum
munus uni membranulæ cribri modo perforatæ non tribuerit, neꝙ in renibus eandem extru-
xerit. Quin renum ſubſtantia facultate ſibi innata, ac propria ad iuſtitiã temperie, ex uenis ac ar-
terijs per ipſius corpus deductis, ſeroſum illud recrementum excolat, ac in ſinum qui urinario
meatu excipitur, diffundit. Quod incredibile artificium ut uideas, caninum renem utpote maci
lentum, & nulla, quemadmodum humanus eſt, pinguedine oppletum, ad manum tibi eſſe ue-
lim, illumꝙ uti renis adminiſtrationem ad præſentis libri calcem ſubiungam, te primum aggre
di. Poſt aliquot enim obitas ſectiones (dummodo prima non ſuffecerit) duos in renibus ſinus
adinuenies, ſecus multo ac noſtri arbitrantur medici, à Natura formatos. [u] Vena enim & arte- *u Vti ſuperius monui ſedulo hîc inſpicies tabulas 21 figuræ.*
ria in renis corpus ſubeuntes, in unum degenerant corpus, arteriarum tunicis duritia craſſitieꝙ
reſpondens. Hoc cauum & uenæ arteriæ ue modo per renis corpus diſtributum cernitur. Pri-
mum enim paulatim lateſcẽs, in duas quodammodo partes diducitur: quarum unam quidem
anteriorem, alteram uerò poſteriorem (renum figuræ perpetuò memores) doctrinæ ſtudio uo
cabimus. Anterior una ſerie unoꝙ ductu, modò ſex, modò ſeptem, modò plures etiam, æquè
craſſos producit ramos, in quos etiam anterior hæc membranei corporis pars finitur. Præſen-
tes rami per anteriorem renis partem æqualiter à ſe inuicem ſecundùm renis formam abſceden
tes, uerſus exterius renis latus properant, nõ quidem ad externam uſꝙ lateris eius ſuperficiem,
ſed interiùs multo in renis corpore permanent. Hîc in aliquot propagines rurſus diſſecti, cor-
poris membranei poſterioribus ramis, quos nunc proſequar, commiſcentur. Poſterior enim
corporis eius pars eodem modo quo & anterior in ramos digeritur, ad externũ renis latus con
tendentes. Quum uerò hi eouſꝙ quo anteriores deuenerint, mutuò poſteriores rami cum ante
rioribus coëunt, ac ſinguli ſingulis, ac ſi unum idemꝙ corpus eſſent, uniuntur, mutuamꝙ caui-
tatem conſtituunt. Elegans iſte ramorum coitus inſtar ſemicirculi ad exterioris renum lateris
formam perficitur. Porrò membraneum cauumꝙ iſtud cum ſuis ramis corpus non undecunꝙ
renum adnatam habet ſubſtantiam. Corpori enim ipſi priuſquam in ramos digeratur, ante-
rius poſteriusꝙ, & ad internum ipſius latus, nõ autem ad externum, renis ſubſtãtia adnaſcitur.
Ramis uerò anterioribus duntaxat anterius, poſterioribus uerò poſterius renis ſubſtantia ad-
naſcitur, quouſꝙ ad mutuum coitum rami ducantur. Hîc enim ubi in plures ramos ſinguli di-
uiduntur, ac anteriores cum poſterioribus coëunt, renis ſubſtantiam adnatam undiꝙ habent.
quanquam inter ramos ipſos, quà nihil adnaſcitur ad renis interiora, uelut ſeptum quoddam
procedit, ramis non connatum, & ab illa renis ſubſtantia prodiens, quæ ramis dum coëunt cõ
naſcitur. Adeò ut hic inter anteriores poſterioresꝙ corporis illius membranei ramos alter qui-
dam renis ſinus exurgat, quodammodo bipartitus. Qua enim is exterius membranei corporis
latus, ubi primum ramos germinat, reſpicit, unicus eſſe apparet: quum autem ſecundùm ſeptũ
ex renis ſubſtantia pronatũ, uelut ad exteriora fertur, geminus conſpicitur. Vna enim eius pars
inter ſeptum & ramos anteriores, altera inter idem ſeptum & poſteriores ramos porrigitur.
Sinus hic inter diſſecandum ſubhumidus exanguisꝙ omnino occurrit, corpus autem illud
membraneum cum ſuis ramis omnibus, aut primus ſinus (ſi ita corpus id appellare uiſum ſit)
ſanguine plenus ſemper inuenitur. Homines ut paſſim pinguetudine, quemadmodum & por
ci, ſcatent, ſecundum ſinum quoque adipe duriuſculo, & quaſi ſeroſo humore enutrito opple-
tum habent: qui non ſolùm humanorum renum ſpeculationem diſſecantibus obſcurauit, ſed
quibuſdam accuratè ſectionem aggredientibus ita impoſuit, ut hunc adipem [x] urinarij meatus *x 22, 23 fig. t, q.*
operculum quoddam eſſe, & urinæ in renibus excretioni ſeu colationi præfici, & quoddam ue
lut colatorium eſſe, ſcriptum reliquerint. Qui enim ſuis imaginationibus & ſomnijs non con
tenti, plenam operam unà cum ratione ſectioni quoꝙ impenderunt, ſi nihil aliud, ſaltem mea-
tus urinarij [y] initium uiderunt, quod ſanè ex altero renis ſinu pendet, non quidem ex humi- *y 21 fig. n.*
liori ipſius ſede, ſed ex interni lateris ſecundi iſtius ſinus medio. Incipit enim meatus ille ab
externo latere membranei corporis, ubi primùm in ramos ſcinditur. deinde per eius corporis
medium procedens, ex renum medio in internum renis latus uenæ cuiuſdam inſtar procidit.
Renum munus. Hæc mehercule demum renum conformatio eſt, quæ in membraneum illud corpus ipſiusꝙ
ramos ſeroſum ſanguinem renis ſubſtantiæ ui, & fibrarum eius corporis rectarum beneficio at
trahi commonſtrat: quo ſanguis quantum ſufficit ſeroſo illo humore ita liberetur, ut ſanguinẽ
à portæ uenæ ſurculis in cauæ ſoboles aſſumi tranſmittiꝙ nouimus. Quippe non uniuerſum
renes

renes alliciunt. Imò ut sanguis ad fluxum per uenarum cauitates aptior sit, eius humoris portio unà cum eo per reliquũ adhuc corpus ducitur, quem extracto iamq́ cõcreto sanguini innatare conspicimus. Quinetiam manifestum quoque euadit, renum substantiam à sanguine nõ solùm in uena caua, sed & in arteria magna contento, aqueum illum humorem, & si quid biliosi excrementi adhuc ipsi sit admixtum, colare, atq; in alterum illum sinum protrudere, eumq́ inde per [z] urinarium meatum ad uesicam huic humori instar lagenæ subditam sensim defluere. Quę uerò horum meatuum conformatio sit, ubi renum tunicarum explicationem præcedentibus addidero, statim audies. Renibus binæ sunt tunicæ, ortu substantiaq́ uariantes. [a] Prima, quæ exterior est, renum corpori pertinaciter non adnascitur, nihilominus ipsi instar inuolucri circumquaque obducitur, & hinc etiam renis fascia uulgò nuncupatur. Hæc à peritonæo humiliorem septi transuersi sedem succingente principium ducit. Quà enim ipsi renes incumbunt, membraneas quasdam fibras producit, in membraneam tunicam, quæ renes ipsi colliget, degenerantes. Præsens tunica frequentibus uenis instar omenti intertexitur, multa pinguedine (ut & illud) abundans, renumq́ actionem penicilli cuiusdam ritu fouens. Dextri quidem renis tunica à uena ad ipsum renem pertingente [b] propaginem exigit, in membranam frequenti ramorum serie excurrentem. Sinistri autem renis tunica [c] uenam adipiscitur à sinistro uenæ cauæ latere, elatius quàm renis uena enatam: aliquando etiam contraria est in eiusmodi tunicas implicantium uenarum exortus ratio. Porrò altera renum tunica tenuior est, & nullis uenis neq; etiã pinguetudine obsita, & ut iecoris & lienis tunica renum substantiæ connata. Hanc procreat tertia renẽ petentis arteriæ tunica, & uenę item altera. nam dum hęc uasa reni implantantur, hæ tunicæ ab eis abscedentes, in præsentis renis tunicã dilatantur. Cæterùm renis [d] neruus, quem quasi præterieram, gracilis est, neq; uenæ, neq; arteriæ renis proportione respondens. Illæ enim alterius usus quàm nutriendi calorisq́ insiti recreandi gratia reni offeruntur. neruum autem sensum duntaxat obtusum præstare oportuit, ac proinde à sexti paris ramis qui costarũ exporriguntur radicibus, Natura singulos ad utrumq; renem diffudit, in internam ipsorum tunicam potius quàm in corpus illos dispergens.

Margin notes: z per t, q in v figuræ 22, 23. — a 20 fig. T, V. 22 o, p. — b 20 fig. Y. — c 20 fig X. — d 2 fi. cap. 2 lib 4 γ, λ. — *Renum tunicæ.* — *Renũ nerui.*

DE VESICA VRINAE RECEPTACVLO, & meatibus urinam è renibus in uesicam deducentibus. Cap. XI.

VIRILEM uesicam imprimis ostendunt uigesimasecunda, & uigesimatertia figuræ, hanc simul cum urinarijs meatibus detectam prorsus exprimentes, uti & quarta figura Capitis quadragesimi noni, libri secundi. Superiorẽ uerò uesicæ fundi partem adhuc peritonæo nexam, proponit secunda figura, tertia, sexta, decima, duodecima, uigesima. Cæterùm muliebrem uesicam pulchrè delineatam continẽt uigesimaquarta, uigesimaquinta, uigesimasexta, uti ex illarum figurarum Indicibus petere licet.

PERINDE ac renes suis functionibus opportunam sedem sibi uendicant, tuto'que locantur, ita quoque & uesica & urinarij meatus. [a] Vesica enim quum sit aqueæ superfluitatis receptaculum, in quo sensim à renibus id cõlatum (ne frequenter & perpetuò, sed rarò & repente ac simul urina nobis reddenda sit) coaceruatur, eam sedem meritò obtinet, qua cõmodè dum urinæ copia aut qualitate molestatur, eam excernere possit: quem locum non decuit ab [b] eo quo sicca excrementa emittuntur procul abesse. Deinde elatiorem sedẽ alia nutritionis organa, hac uesica longè nobiliora, altamq́ sedem expetentia, sibi occuparunt, adeò ut iure quodã non minus uesica quàm intestinũ rectum humilius locata sit. Ad posteriorem enim [c] pubis ossis sedem uesica reponitur, elatiori sui parte superiorem pubis ossis sedem modò plus, modò minus, prout urina distenditur, excedens. Est namq; oblongæ sphæræ instar aliquantulum rotunda, & elatiori parte, quam fundum ipsius propriè uocamus, apparet amplior: id quod situs occasione accidit. Quanquam enim ut capacior iniurijsq́ ferendis minus obnoxia redderetur, figura ad amussim globi modo rotũda, magis ipsi conuenisset, attamẽ oblongiorem suoq; fundo ampliorẽ Natura machinata est, non quod eiusmodi commoditatem negligeret, sed ne pubis os rectumq; intestinum posteriori uesicæ sedi in uiris, ut & [d] uterus in mulieribus attensum, eius distensionem nimium arctarent. quod sanè necessariò accidisset, si quam ex longitudine sortitur capacitas, etiam in latitudine inter pubis os & rectum intestinũ adiecta fuisset. sed & fundum quoq; tanto est humiliore ipsius parte, quę in cer

Margin notes: a 20 figu. p. 22, 23 v. & 24. T. 25 β. — b 1, 2 fig. ca. 49 li. 2 M. — c ult. figura ...um lib. 1 ρ. — d 24 fig. L, ... fig. i, k, l. — *Vesicæ situs.* — *Vesicæ forma.*

uicem angustum'ue meatũ desinit, amplius, quanto cõmodius id pubis os excedẽs propter cedentes abdominis musculos distendi dilatariq́ potest. Vesicã enim amplam & extendi promptam fieri oportuit, quo rarius, ut dictũ est, urina nobis reddenda sit. ac proinde mẽbraneo nerueo'ue constat corpore, quod dilatari possit cõmodè, & rursus quũ nihil cõtinet, subsidere. Etenim[e] uesica læui, dura, ualida, mẽbraneaq́ constat tunica, quæ modò crassior, modò tenuior uisitur, prout nimirũ aut impensiùs distenditũ, aut arctatur: peculiariter hoc sibi uendicans, quod in elatissima sui fundi parte, & qua in ceruicẽ desinit, ob meatuũ quorundã implantationes & explãtationes durior crassiorq́ fit. Hanc triplici fibrarũ genere intertextã, uel pueri nouere, unguibus dum uesicã inflant, ut prõptius distendatur, illam fricantes, ac eiusmodi fibras diuellentes. Etenim nulla corporis tunica occurrit triplex hoc fibrarũ genus exactiùs ostendẽs, q̃ si uesica inflettur: adeò ut è uesicis, quas puer, uti nostratibus moris est, inflare, contundere, & unguibus ac digitis terere solebã, quid sibi fibræ tunicarũ uellent in Anatomicorũ libris, ilico intellexerim. Cæterùm uesicã implicantes fibræ eadem qua fibræ uẽtriculi & bilis uesiculæ collocantur serie. Rectæ enim intimæ sunt, extimæ transuersæ, mediæ uero obliquæ, pro functionũ ordine situs seriem adipiscentes. Expulsionem namq́ præit retentio, & hanc rursus attractio. Duram uerò & crassam uesicæ tunicam fieri oportuisse, præter cætera argumento sunt, quod in magnam molem sæpe distendi eam oporteat, quodq́ urinæ acrimonia & ulceribus ac calculis idq́ generis malis alijs frequenter uexetur: quæ, nisi dura esset, eam facilè lacerarent, eroderent, ac perforarent. Vt autem ualidiora adhuc efficiantur hæc, peritonæum illi densum robustumq́ inuolucrum peculiariter circundedit, quod secunda uesicæ tunica cẽsetur. Hanc peritonæum ipsi offert,[f] quà supra pubis os uesicæ fundũ anteriorq́ ipsius sedes uniuersa peritonæo in hominibus secus multo q̃ in canibus adnascitur. In canibus enim & alijs quadrupedibus processus tantũ à peritonæo uesicæ offertur, neq́ tota ipsius sedes anterior peritonæo ne laxè quidem adnascitũ, sed ut & posterior uesicæ sedes leuis & lubrica cernitũ. In hominibus etiã sedes uesicæ posterior rectũ intestinũ & uterũ respiciẽs, lęuis & lubrica & aqueo humore oblita est. Cæterũ cũ urina uesicæ (ut & biliosum recrementũ suæ uesiculæ) ad nutritionẽ inepta sit, uenas, & quibus ipsius calor refocillaretũ arterias Natura illi[g] distribuit, ac primũ utrinq́ in ceruicis uesicæ latera unã uenã & arteriã unã à cauę uenę & arterię magnę[h] ramis per pubis ossis foramẽ crus accedẽtibus deriuauit, quę hinc sursum per corporis uesicę longitudinẽ conscendẽtes, in tenuissimos piliq́ modo graciles surculos dissipanitũ. Neq́ neruis itidẽ, quibus ob tristantiũ sensationẽ maximè indiguit, uesica destituitũ. Quantũuis enim urina uesicæ ut bilis minori uesiculę tanq̃ familiare quippiã influat, neq́ quũ naturalis est ullã ab illa noxã patiatũ, ea tamẽ interdũ tantũ biliosi excremẽti admixtũ habet, mordaxq́ & acris redditũ adeò, ut nisi urinæ qualitatẽ uesica perciperet, illã diutius continẽs, grauiter plerunq́ afficeretũ. Proinde inter cæteras corporis partes, [i] neruos nõ minimos sensu tactus duntaxat gratia uesica obtinuit, eos à sexti paris ramis costarum radicibus exporrectis, & ab[k] infimis spinalis medullæ paribus exigẽs. Præter hæc uasa & neruos ex elatiore mediaq́ fundi parte[l] meatus exoritur, qui per umbilicũ &[m] intimũ fœtus inuolucrũ, quod à farciminis specie nomen inuenit, quũ adhuc utero gerimur, urinam deducit. Quinetiam uesicæ lateribus[n] duæ attenduntur arteriæ, uitalem spiritum ex uteri arterijs fœtui deferentes, quæ in natis non minus q̃ meatus urinã deducens, exarescunt, inutilesq́ reddũtur, nisi quod uesicæ ad peritonæum ligamentorum uicem abundè gerant, uesicamq́ erectam contineant. Porrò in humiliorem uesicæ sedem præter suos neruos & uenas & arterias in cauitatem usq́ ipsius, alij[o] duo meatus inseruntur ex renibus urinam deducentes, ac iustissimè à Natura formati. Quum enim renes quàm proximè iecori necessariò allocentur, uesica autem humilem sedem sibi uendicet, meatus quosdam effingi oportuit, urinam ex renibus in uesicam deducturos. Atq́ hos uenarum corpori quàm simillimos Natura efformauit. quippe simplici constãt tunica, uenarũ tunica paulo duriore, paucioribusq́ q̃ illa fibris obliquis intertexta. ita namq́ meatus illi iniurijs ferendis redduntur aptiores, & tendi subsidereq́ facilè possunt, & obliquæ fibræ quo minus in uesicam urina ocyus delabatur, nihil interim prępediunt. Verùm quod his meatibus, quos Græci ab officio οὐρητῆρας, & οὐρανὰς, & πόρους οὐρηλικοὺς appellant, tanta cum uenis sit similitudo, quod'que illi secus quàm uenæ sanguine turgentes, candicent, Celso albæ uenæ nuncupantur. [p] Explantantur uerò isti ex secundo renum sinu, eos per medium primi sinus deducẽte. Hinc peritonæo super[q] lumborum musculos supertensi, securissimè deorsum ad uesicam prorepunt. Adnascuntur enim in progressu peritonæo, & ab illo fibras quasdam adepti, alteram assumunt tunicam, uenulis & arterijs ut peritonæum ipsum intertextam. Porrò ductus ipsorum quum itineris longitudo nihil commodi adferre hîc possit, quàm minimè anfractuosus est. ex renum enim sinu deorsum modicè uersus interiora, ut ad uesicam pertingant,

Vesicæ substantia.

Venæ et arteriæ ac nerui uesicæ.

Meatus fœtus urinã educens, et fœtus peculiares arteriæ uesicæ commissæ.

Meatuum urinã è renibus in uesicam deducentium historia.

e Vesicã dissectã habet dextra figura figuræ 23, et fi. 26.

f 3 fi. O.a. fig. P.

g 22, 23 fig. v. 25 figu. n. h ulti. figu. lib. 3. 1.

i 2 fi. [illegible] 2 li. 4 ... μ.

k 2 fi. ca. 11 lib. 4 char. 27, 28.

l 2 fi. M ab N ad. E 24 fig. Y.

m 30 figura M, M.

n 2 fi. K, L. 24 Z, &c.

o 22, 23 fi. t.

q. 25 fi. 4, 6.

p 21 figu. ... n, λ.

q 7 muscul. tab. t, u.

gant,

gant, deducuntur. Ne uerò parum firmati, & omnino pensiles uesicæ infererentur, aut obliquũ nimis ductũ efficerent, nõ elatissimæ parti uesicæ, ex qua [r] meatus, urinã fœtus extra umbilicũ deferens pendet, [s] implantãtur, sed illi uesicæ sedi, quæ posteriori peritonæi regioni, ad quam meatus toto ductu securè adnascuntur, uicinior est. Est autem ea regio in posteriore uesicæ sede paulo anteaquam in ceruicem desinat, cui utrinq; meatus primùm adnascuntur, & obliquo anfractu uesicæ tunicam à peritonæo pronatam penetrantes, tandem in uesicæ cauitatem alteram quoq; tunicam penetrantes aperiuntur ingrediuntur'ue, modo sanè quàm simillimo, [t] quo bilis meatum in duodenum inseri relatum est: laxis nimirum membranulis utrinq; ad meatus foramen ex uesicæ corpore appendentibus, non aliter quàm si uesicæ internæ tunicæ tenues huiusmodi processus inibi adnascerentur. Horum usus, membraneorũ processuum bilem deducenti meatui adnatorum usui respondet, ut scilicet urinæ quidem ex meatibus in uesicam defluenti cedant, & dum uesica distenta urinam rursus in eosdem meatus regurgitare uolet, collecti illi meatumq; opplentes, urinæ transitum præpediant. Id quod adeò præstant commodè, ut uesica uel flatu plurimo repleta, nihil planè spiritus per hos meatus reddere queat. Verũ quod & obliquus ille in meatuũ insertione ductus, eidem usui famuletur, uesicæ dum inflantur, exactè cõmonstrant. Eadem in follibus indies experimur: nam per foramen quod à tergo illis adhiberi solet, aër quidem attrahitur, sed quum follis comprimitur, propter asserculum impetu aëris foramini appressum, nihil uenti exspirat. Idem quoq; in pilis obseruamus, quas flatu distendimus. Quanquã longè maiore industria, neq; ita pendulis operculis rerum Opifex in urinariorum meatuum implantatione utatur, quàm nos ipsius artificium imitãtes in follibus & pilis, aut etiam in admittendis quas postmodum egredi nolumus columbis molimur. Vrinariorũ itaq; meatuum implantatio ad inferiorem posterioremq; regionẽ uesicæ non procul ab ipsius ceruice consistit. Hîc enim humillima uesicæ pars in angustum finitur [u] meatum, quem ipsius ceruicem collum'ue nuncupamus: aliter in uiris quàm in mulieribus protensum, & alijs quoq; in illis quàm in his adnatum coagmentatumq; partibus, & usum deniq; ambobus diuersum præbentẽ. Commune est enim utrisq; huic ceruici seu meatui urinam ex uesica deferenti [x] musculum orbiculatim circunduci, quo cauetur ne urina præter uoluntatem nostram effluat: cuius usum, situm, & formã in secũdo libro diffusè persequuti sumus. Deinde utrisq;, & uiris & mulieribus per illum meatũ urina excernitur, sed uiris ad seminis quoq; eiaculationẽ ille auxiliatur. Eaq; propter peculiariter hi [y] glandosum illud corpus adnatũ habent, semen deferentium uasorum [z] insertionẽ suscipiens, quo corpore urinæ meatum humectante & irrigante mulieres destituũtur. Quinetiam mulieribus super uteri [a] ceruicem meatus hic seu uesicæ ceruix fibris membraneis illi adnatus extenditur, ac ubi primùm sub pubis osse cum uteri ceruice sursum inflecti cœperit, in illius cauitatem [b] cessat. Viris autem ultra [c] porrigitur ac prominet. nam quamprimùm humillimam pubis ossium commissuræ regionem superauit, penis corporibus subnatus ad elatiorem usq; pubis ossium commissuræ sedem sursum fertur, & hinc rursus prout rigidus flaccidus'ue est penis, sursum spectat aut propendet, nunc σ Græcorum, nunc S Latinorum elementũ exprimẽs. At hæc opportuniùs unà cum generationis organis pertractabuntur. Hactenus enim triplicia cibi organa utcunq; persequutus sum: prima quidem quæ concoquunt, & quæ alimentũ utile propellunt ac transmittunt. Secunda autẽ quæ expurgant & deferũt, & suscipiunt recremẽta. Tertia uerò, quæ excrementorũ effluxui adhibentur. Atq; hæc in duplici erant differentia: alia enim intempestiuè effluere prohibent, ut orbicularis [d] musculus uesicæ ceruici & podici adhibitus: alia autem tempestiuè excrementa propellunt, ut [e] septum, & abdominis [f] octo musculi.

Margin notes: r 2 figu. M. — s 23 fi. r. 25 fi. non procul ab α. 27 fig. M. — t 13 figur. c ad d. — u 23 fig. à τ per ε ad φ. 25 fig. γ, δ. — x 22, 23 fig. ρ. 25 fig γ. — y 22, 23 fi ξ. — z 23 figu. μ. — a 25 fi. x, x. — b 25 fi. A. 27 fig. L. — c Pete hæc ex 1, 2 figu. ca. 49 lib. 2 ad G, A, B. — d 3 fig. cap. 49 li. 2 N. et eius. capitis figu. 1, 2 M. — e 7 muscul. tab. Δ. — f 3 tab. Θ. 4 n. 5 Δ, 6 Δ.

Artificiosa meatuũ urinã deducentiũ insertio.

Vesicæ ceruix.

Quot nutritionis organa hactenus commemorata sint.

NATVRAM PROPAGANDAE SPECIEI prouidisse. Caput XII.

IN præsentis libri initio nutritionis organorum necessitatem in humana fabrica adinuenientes, ex humani corporis primordijs, & qua id constat materia, hominem necessariò morti esse obnoxium colligebamus. Preterquam enim quòd mixtum genitumq; sit corpus humanum, idipsum immortale incorruptibileq; fieri nequaquam potuisse, arteriæ, uenæ, nerui, caro, & id genus partes reliquæ, è quibus conformatur, abundè commonstrant. Quando itaq; uel materiæ occasione hominem producere immortalem rerum Opifici negabatur, ipsi ad immortalitatem quod licuit auxilium machinatus est, instar boni ciuitatum conditoris, cui non præsens duntaxat cohabitatio cordi est, sed rationẽ quoq; prouidet, quà uel in æternũ, uel ad quamplurimos annos ea duret. Sed ciuitas quidem quantumuis bene fortunata, quæ non unà cum seculis ætatibusq; quandoq; intercidat, nulla

uidetur unq̃ instituta fuisse. Prouidi uerò solertisq́ rerum Opificis opera, quæ multis annorũ millibus iam suffecerunt & perdurarũt, adhuc permanẽt, mirabili quadam arte ab ipso inuẽta, ut semper pro hominibus qui corrũpuntur noui succedant, perpetuaq́ speciei conseruatio fiat.

Partiũ generationi subseruientiũ breuis enumeratio.

Homines namq; initio ita extruxit, ut unus quidem potissimũ fœtus principij rationẽ exporrigeret, alter autem id suscipiens fœtũ enutriret foueretq́. Sic uiro organa,[a] testes scilicet ipsos indidit, quæ præcipuum noui constituendi hominis principium efformarent, uasa illis adiungẽs duplicia:[b] alia quidem materiã ex qua hi aptè semen cõficerent apportantia,[c] alia uerò iam confectũ in unũ[d] meatũ, qui opportunè id in[e] uterũ proijciat, deducẽtia. Is enim mulieri dat, ut principiũ hoc cõcipiat: deinde is quoq;[f] uasis cõseritur, quorũ beneficio genitura temporis successu enutriatur, ac præcipuo Naturæ miraculo in nouum hominem prodeat. Interim &[g] testes[h] uasaq́ illorũ functionibus seruientia uterus sibi uendicat, ut & mulier aliquã primarij principij rationẽ fœtui adijciat. Quinetiã his omnibus non hominũ duntaxat, sed & cæterorũ animaliũ generationi famulantibus organis meras cõmiscendorũ corporũ libidines, & peculiarẽ quandã delectationis uim ad generationẽ rerum Opifex copulauit, ipsi uerò animę ea usuræ mirabilem quandam & indicibilẽ utendi appetitũ quoq; elargiens.

Vtendi appetitus generationis organis adiectus.

A' quo usu animalia incitata & stimulata, etiã si stulta aut iuuenilia, aut ratione priuata prorsus fuerint, prouident tamẽ successione speciei, haud secus q̃ si omnino essent prudentia. Quũ enim Opifex haud ignoraret substantiã, ex qua instrumenta generationi subseruientia creauit, perfectam sapientiã neutiq; admittere illecebram & uelut inescationẽ, quam solam accipere poterãt, ad salutẽ conseruationemq́ speciei ijs indidit, delectationẽ uehementissimã illarũ partiũ usui adijciens. Atq; hinc illa in Timæo Platonis de generationis amore à rerũ Opifice nobis ingenita differentis est sententia: Quocirca pu-
,, dendorũ naturæ in uiris insita uis inobediens ac imperiosa, & quasi animal nõ exaudiẽs ratio-
,, nem, furiosarũ libidinũ uiolentia, subijcere sibi cuncta conatur. Vulua quoq; & uterus in fœmi-
,, nis pari ratione animal auidũ generandi, si intempestiuè diuq́ à generando abstineat, ægrè fert
,, morã, plurimumq́ indignatur. Vt modò nihil dicã de amore, quo animalia suos prosequũtur fœtus: & temperie à Natura mulieri priuatim cõcessa, ut nõ solũ utero adhuc cõtento fœtui alimentũ subministret, uerũ natũ quoq; suis mamillis tam sedulò & solicitè enutriat. Quàm uerò affabrè has perinde ac reliqua generationi subministrantia organa extructa sint, iam paulatim auditurus es, quum cuiusq; organi situm, formam, substantiam, connexum, uasa, neruos, ortũ, inuolucra, quibus integitur aut constat, ductus, actiones, usus, & eius generis reliqua, à uirorũ organis statuens sermonis initium, prosequi pergam.

a 22,23 fi. f.
b 22,23 fig. x, α, dein γ, δ, ι.
c 22,23 fi. κ, θ, ι, etc.
d 23 fi. o, φ.
e 24 fig. L. 25 fig. i, k, l.
f 25 fi. n, y.
g 25 figu. r.
h 25 fi. primũ d, g, o, p, deĩn t, t, u.

DE VIRORVM ORGANIS GENERATIONI *subseruientibus.* Caput XIII.

PRAESENTIA organa primùm uigesima figura, mox uigesimasecunda & uigesimatertia absolutissimè exprimuntur, quemadmodum earum Index manifestò edocuit.

Quæstiones ac controuersiæ in tractatione de generationis organis obuiæ.

VIRI semen primariũ hominis effectiuũ esse principiũ, medicis iuxta ac philosophis concessum est omnibus: mulierẽ uerò semen emittere, & effectiui principij partẽ præbere, Aristoteles & alij pleriq; inficiãtur. Rursus nõ minus ambigitur, nunquid genitale semẽ duorũ principiorũ materialis et effectiui rationẽ subeat, ut cũ Diuo Hippocrate et Polybo Galenus existimat: an effectiui tantũ, ut Aristotelis est opinio, qui licet principiũ motionis mẽstruo sanguini à semine inferri arbitrabatur, non tamẽ ex ipso, ueluti ex materia, animal formari putabat. His præter alias de seminis materia, & ipsius ab animalis partibus sedibusq́ decisione, ac uasorũ seminaliũ ductu, forma, ortu, numero, insertione, pręterea et acetabulorũ in utero essentia, & sanguinis mẽstrui natura, fœtusq́ enutritione, inter primarios medicos & philosophos innumeras atq; penitus ex diametro contrarias dissensiones, accedit, quæ testium sit conformatio, & nunquid semen illi, ut Galenus annuit, generent: num uerò tantum planarum, quæ Græcis λᾶαι uocantur, quasq́ textrices suis telis appendent, uicem ex Peripateticorum sententia gerant. Vt interim prætereã mille de fœtus formatione, & quando masculus, quando fœmina producatur, de fœtus ad parentes similitudine, ac signis, de optima animæ parte: num scilicet hæc calor semini innatus, aliáue substãtia sit, aut alicunde missa, ac aliquid prorsus incorporeũ aut corporeũ: & rursus si ita sit, num id cũ homine, an prius cũ omnibus animis creẽt, unde id dimittatur, præterea mortaléne an immortale sit, eiusq́ generis alias penè infinitas philosophorum medicorumq́ differẽtias, & quæ cœlum terræ miscẽt nomina à uarijs usurpata autoribus, ac diuersis pugnantibusq́ partibus diuersimodè imposita, & denuò

ab

ab interpretibus miserè conuersa. Adeò sanè, ut ingentibus undequaq; opinionū dogmatumq; procellis fluctuans, uehementer ambigem, unde generationis in uiro organorū tractationē bono omine auspicer. Si enim meā cōmemoratorum dogmatū sententiā primū exposuero, præter hoc quod sanctissimæ religionis nostræ fides nōnulla sibi priuatim uendicat, & pleraq; meritò in dubiū uocari prohibet, hęcq; nostra ætas rerum capitibus potiùs q̄ prolixa enarratione oblectatur, qui de seminarijs instrumentis incideret sermo, illis nondum explicatis, obscuritatem nō leuem pararet. Rursus si postpositis aliorū controuersijs, organorū descriptionē aggrediar, pleraq; illorū placitis repugnantia occurrent: quæ si exactiùs cōprobare adnisus fuero, manca interceptaq; reddet oratio. At quum alicunde inchoandū sit, nuda organorū descriptio subijcietur: quam ubi ex dissectione uerā (qualem profectò descripturus sum) animaduerteris, ilico in procinctu erit, quid de quamplurimis dogmatibus citra prolixam argumentorū confutationem sentiendum sit. In quibusdam autē quantumuis etiā sedulò Naturæ opera expendas, nihil quod tibi omni ex parte sanū uidebit, adinuenire poteris: nisi fortè in alicuius uerba secus atq; decet iurans, tuo sensui derogare lubeat, rationeq; prorsus careas. Atq; hîc adeò non iniuria miraberis, omnes qui huiusmodi tractationē aggressi sunt, subinde ignorata & neglecta organorū constructione, tot opinionū portēta inuexisse, omnesq; inter se quodāmodo dissentire, ac differētibus argumētis eosdē autores sua placita Andabatarū modo confirmasse. Quo autem ex his sententiarū fluctibus assequuta Anatome facilius euadas, generationis in uiro organorū

a 22, 23 fi. f. fabricā ordine explicabo. Testium itaq; in uiris situs nulli nō cōspicuus est, ut & binarius ipsorū numerus, unde δίδυμοι & gemini appellātur: quamuis interdum unus tantū, & interdum tres simul reperiantur. at id rariùs q̄ nōnulli existimant, tertiū testem tuberculū præter Naturā ex meliceridum, aut steatomatum, aut atheoromatū numero in scorto reconditū enumerātes. *Testium situs ac numerus.*

Porrò testium forma, substantia, tunicæ, & illorū functionibus subseruientia uasa, nō etiam patent singulis. Sunt igitur testes rotundi, sed paulo admodū oblongiores q̄ aut lati, aut profundi: dein humiliori parte nōnihil obtusiores amplioresq;, q̄ superiori sede uisuntur. uerùm & id admodū obscurè: etiā si testes ouorū nomē à plerisq;, & pręcipuè Arabibus inuenerint. In externa superficie nullū penitus sinū impressionem'ue aut inęqualitatē obtinēt. Substantia constant *Testium forma.* *Substantia.*

b 23 figu. T & V. alba, lactea, molli, & sibi undecūq; simili ac cōtinua, nisi quòd[b] uenulis frequētibus ijsdemq; exi

c 19 fi. I, K. guis tenuissimisq; oppleta sit, ob idq; rara cauernosaq;, quemadmodū lienis[c] substantia esse uideat. Atq; id parū alijs animaduersum est dissectionis professoribus, meq; diu latuit, quòd inter dissecandum testē uehementius cōprimere soleā. Neq; uirorū testes ullum omnino sinū cauitatem'ue exigūt, præter eā quæ secundariò ipsis eiusmodi uenularū gratia accedit. Vnde autē uenæ uascula'ue, quæ testiū substantię implicari dicebam, ortum ducant, sensim explicare contendam. Testes pluribus tunicis seu inuolucris integūtur: ac alijs quidem utriq; testi cōmunibus, alijs autē priuatim singulos testes inuoluentibus. Ambos enim testes unà cum ipsorū peculiari *Testiū inuolucra, utriq; testibus communia.*

d 20 fig. r. s. bus tunicis & seminarijs uasis,[d] cutis ipsa &[e] membrana, quā carnosam nō immeritò uocari di

e 20 figu t. ximus, perinde atq; uniuersum corpus, amplexanē, & duo utrisq; testibus cōmunia statuūt inuolucra: cutis quidē unū, quod reliqua corporis cute tenuius est, et uelut sutura quadā & rugis interstinguiē, ac quibusdā scrotū, quibusdā uerò (qui se Latinius loqui existimāt) scortū, Græcis uerò ὄσχεον dicitur. Alterū autē cōmune inuolucrū mēbrana carnosa efformat, hîc perinde ac cutis, longè q̄ in reliquo corpore tenuior, sed uenis frequētioribus intertexta. Præter hāc uerò tenuitatē cutis & mēbrana aliud peculiariter hîc, ut & in fronte ac pene sibi uendicāt, quādoquidem nullus inter ipsas interuenit adeps: nō aliter profectò q̄ si Natura uirorū testibus laxius tenuiusq; uoluisset à cute & ea mēbrana obduci inuolucrū, à uirorūq; testibus nō minus q̄ à cerebro omnē abesse pinguedinē. Nam & si membranarū quę uenis arterijsq; frequentibus intertexunē circa testes adsit copia, nullus tamē, ut ferè in reliquo corpore esse solet, hîc cōspiciē adeps.

Porrò utrumq; testē priuatim inuoluentes tunicæ, amplitudine, conformatione, tenuitate inui *Priuata utriusq; testis inuolucra.*

f 20 fi u. integra est. uigesima autē secunda ad a, φ, ψ, χ dissecta. cē admodū uariāt.[f] Vna enim, quæ & exterior est, testē cū suis uasis ad eā usq; sedē, qua magnæ peritonęi amplitudini cōmittunē, induit, ualida quidē, sed tenuis, uenisq; abundās.[g] Quà enim uenā arteriamq; seminales, ac dein uas semē à teste sursum ducens, ex peritonæi magna amplitudine in inguinū regionē ipsumq; scortū duci audies, illic peritonęū pręsens educit inuolucrum,

g 22 fig φ φ transmittit ψ. quod peritonæi pars processusq; meritò censeē, itaq; ab ipso peritonæo prodit, ut scortū à cute deduci pronasciq; cernimus. Hoc inuolucrū seu tunica exteriori superficie, qua hanc carnosa mēbrana cōtingit, fibris quibusdā mēbraneis illi cōnascit, adeò sanè frequētibus, ut interdū has aliā testiū tunicā cōstituere arbitratus fuerim. uti etiā subinde in aquosis ramicibus accidere cōspicimus. Ab his nāq; mēbrancis fibris tunica interdū conflat, quā inter secādū aqueo humore oppletā inuenimus. Cęterū quà dextri testis tunica sinistri testis cōtingit tunicā, ambę tunicę fi

x 3 bris

bris quoq; mutuò cõmittuntur, ac ob id externã ſuperficiẽ non admodũ leuẽ habere uidentur, ſed membranarũ inuicẽ cõnatarũ modo aſperã ac fibroſam. Interior eius inuolucri ſuperficies, quà teſtẽ ipſiusq; uaſa reſpicit, læuis & aqueo quodã humore obducta eſt, neq; ulli penitus corpori cõnaſcitur, pręterq; quod elatiori ſui parte, qua ex peritonęo procedit, illic peritonęo continuatur adnaſciturq;: quin & inferiori teſtis parti ualidè[h] applantatur, nõ quidem teſtis corpori, ſed humillimæ uaſis ſemen à teſte deferentis parti, quà id ſurſum ſecundũ teſtis humiliora reuoluitur. Ad hæc, tenuiſſimæ membranæ interuentu præſens inuolucrũ interna ipſius ſuperficie uaſorũ membranæ adnaſcitur, quæ à peritonæo enata, uenæ quidẽ ſeminali alterã cõſtituit tunicã, arteriæ autẽ tertiã. Atq; is cõnexus nõ orbiculatim ad uaſa perficitur, ſed ſecũdum rectã duntaxat lineã, quæ ad poſteriorẽ uaſorũ ſedem ducitur. Hoc inuolucrũ aliquid cum carnoſa corporis mẽbrana cõmune nanciſcit. Vt enim hanc carnoſis quibuſdã fibris[i] aliqua ſui parte augeri intertexiq; ac in muſculi naturã degenerare dictũ eſt, ſic quoq; hoc teſtis inuolucrũ ſecundum totã ipſius longitudinẽ poſteriori in ſede, à peritonæo uſq; ad humillimã teſtis partẽ, carnoſas fibras obtinet, &[k] longi ſtrictiq; cuiuſdã muſculi naturã refert, quem mẽbranæ ſeu ipſi inuolucro innatum cernimus, nuſq; ab inuolucro abſcedentem, ſed unà cum illo à peritonęo incipientem, & etiã inferiori parti uaſis à teſte ſemen deferentis, ſimul cum inuolucro[l] adnatũ. Inuolucrum hoc præterq; quod teſtem commodiſſimè integit, illumq; ſuſpenſum continet, muſculi etiam illius beneficio, quaſi uoluntario motu teſtem ſurſum allicere ſentitur. Porrò & muſculi huius occaſione, quod ſcilicet ruber ut reliqua caro ſit, id inuolucrũ ἐρυθροειδὴς priuatim appellatum à Græcis arbitror. aut etiam ob uenarum gracilium quæ id adeunt frequentiam, quæ illi inuolucro etiam ruborem aliquẽ conciliat. Verùm nõ ignarus quoſdã à uagina id Græcorum nomen deducere, nollem de nominibus quæ harum particularũ innumera uariaq; admodum (ſi modò alibi) occurrũt, uideri contentioſior. id enim mihi ſat eſt, ſi uerè ſingula, uti inter diſſecandum apparẽt, deſcripſero, totius capitis ordinem ac nominũ liberã impoſitionem lectori relinquẽs. nihil enim in tractatione obſtabit, quodcunq; primũ libuerit prius et poſterius hic perlegere, atq; ex ſententia ſingula nuncupare. Quod præcipuè propter alterũ priuatim teſtem ambiens[m] inuolucrum addendum duxi. Quippe id præter teſtis corpus ſubſtantiamq; nihil omnino amplectitur, teſtis figurę ad amuſſim reſpondens, aut potius illam efformans. Quippe dura & craſſa ac ualida admodum membrana eſt, teſtis ſubſtantiam utcunq; mollem ac ſequacem inuoluens. Atque is ſanè præſentis inuolucri præcipuus uſus cenſendus eſt. dein in hoc conducit, ut ipſius interuentu & medio, uaſa teſti cõmittenda ipſi adnaſcantur. Inuolucrum enim laxius, tenuius, molliusq; inibi cernitur, quà uaſa illi connaſcantur, quàm per reliquam circunferentiam. Et elatiori quidem huius tunicæ parti uena ac arteria teſti ſanguinem ſpiritumq; deferentes[n] adnaſcuntur, ac quamplurimi ramuli eam tunicam hîc perforantes, in teſtis ſubſtantiam[o] exporriguntur. Præter illos uerò, frequentes, ſed perquam graciles ſurculi, deorſum in tunicæ illius corpus à uena arteriaq; deriuantur, in tauris & arietibus inſtar uitis capreolorum eleganter deducti. In poſteriori uerò ſede tunica hæc per uniuerſam ipſius longitudinem ualidiſſimè adnatos exigit omnes deferentis ſemen uaſis[p] anfractus teſti obductos, inibi etiam undecunque tenuibus ac uiſum fugientibus foraminibus pertuſa. Cæterùm per reliquam exteriorem ipſius ſuperficiẽ, lęuis & aqueo humore perfuſa, nulliq; penitus parti cõnexa eſt. Interna uerò ſuperficie, qua teſtis ſubſtantiam hæc tunica continet, undecunque illi ſubſtantiæ connaſcitur. Porrò hanc tunicam ſeu inuolucrum à primis Anatomes profeſſoribus, qui teſtem δίδυμον uocauere, ἐπιδιδυμίδα, quaſi ſupergeminalem dixeris, appellatum ſat ſcio: quicquid alij de teſtis nugentur capite, qui quum inuolucrum hoc ignorarent, & apud ueteres Græcos ἐπιδιδυμίδα legerent, præter elatiorem teſtis partem, Galeno teſtis caput procul dubio nuncupatam, aliam effinxerunt particulam, quæ parui teſtis inſtar, teſti impoſita, ipſius caput & ἐπιδιδυμὶς uocaretur. Alij horum errore (quem & Græcorum interpretes mirificè auxerunt) eluſi, ſed in ſectione interim diligentes, quum huiuſmodi caput non reperirent, Arabes quoſdam imitati, uas aliquod hoc nomine appellandum finxerunt, quod inter teſtem & uenam ac arteriam, quæ præſenti inuolucro primum adnaſcuntur, medium poſuere,[q] eam fortaſſe ſemẽ deferentis uaſis particulã ita appellãtes, quę ipſius eſt principiũ, & in poſteriori teſtis ſede elatiorem ipſius ſedem orbiculatim aliqua ex parte cõplectitur. Sed quũ ex relectione horũ nugæ etiã leui opera obſeruẽtur, poſtpoſita nominũ cõtentione, hanc ex proprijs cuiq; teſti tunicis alterã habeto, & δαρτὸν ueteribus etiã Gręcis appellatã ſcito, nũc uaſorũ ductui mentẽ alacriter accõmodans. Ad ſingulos enim teſtes ſingulę pertingũt uenę, ac itẽ arterię ortu differẽtes.[r] Vena nanq; dextrũ accedẽs teſtẽ, à uenæ cauæ caudice demiſſiùs q̃[s] uenarũ ad renes exporrectarũ origines pendẽt, principiũ ducit; nõ quidem à dextro caudicis latere, ſed ex ſuperiori anterioriue ipſius

ſede

Teſtis muſculus exteriori ipſius inuolucro innatus.

Intimũ teſtis inuolucrum.

Vaſorũ teſtibus ſanguinẽ ac ſpiritũ deferentium numerus, mox & ortus.

h 22 fi. χ ap plantatur ι.

i 3 muſcul. tab. A, Γ.

k 22 figu. Γ.

l 22 fi. χ ad naſcitur ι.

m Illo teſtis 22, 23 figurarũ induitur, in uige ſima tertia tamẽ ad Q à teſtis ſubſtantia modicè diuulſum cernitur.

n 23 fig. N.

o 23 figura R, V.

p 23 fi. κ, λ, ι, et E, F, G.

q 22, 23 fig. κ, et 23 fi. E.

r 22, 23 fig.

s 22, 23 fig. m, n.

t 22, 23 fi. u. u 20 fi. e. 23 fi. x. sede ad dextrum modicè declinans,[t] oblongo quasi & crassiusculo tubere exoritur, ac sensim obliquè uersus dextrum latus protensa, peritonæoq́ suffulta deorsum fertur. Sinistri testis[u] uena non à cauæ caudice principium mutuatur, at elatius multò quàm dextra enascens, ex uenæ sinistro reni exporrectæ humiliori sede originem habet. Atque in hunc modum plerunque

x 22 figu. y fertur ad x. uenarum ortus cernitur. uerum quandoq́, sed rarius, à sinistro cauæ caudicis latere[x] ramulum exporrigi conspicies, qui deorsum ad sinistra repens, sinistræ seminali uenæ commiscetur, ac

y Spectatur id fig. ca. 9 li. tertij inserta, ad C, quod misce tur μ. cum illa coit. Galenus[y] idem & dextræ seminali uenæ aliquando cõtigisse testatur, quod scilicet à dextri renis uena egrediens surculus, deorsum protenderetur, & uenæ commisceretur à cauæ caudice principium exigenti. At nescio quid Prometheis in mentem uenerit, qui suis somnijs hominem in cathedra fingentes, dextram seminalem uenam à dextri renis uena, sinistrum uerò ex cauæ caudice toties enasci docent, quoties sinister ren dextro elatiorem sedem occupat: quasi uerò dextra uena non demissius multò, quàm renum uenæ, initium duceret: & quia plerunq́ dextri renis uena nimis elata esset, testis dextri uena à cauæ caudice deriuaretur. Nos crebro eum renum obseruauimus situm, sed dextri testis uenæ aliud principium semel duntaxat, quamuis tunc utriusque lateris seminales uenæ à renum uenis principium ducebant. Porrò seminales uenæ, ad hunc modum deorsum protensæ peritonæo fibrosis nexibus qui in alteram earum degenerant tunicam committũtur, coniuges arterias sortitæ. Vtræq́ enim arteriæ

z 22, 23 fi. α educitur sub u ab h. a 22, 23 fi. h. humilius quàm dextrum testem petentis uenæ principium consistitè directo, & sibi proximæ ex elatioris anterioris'ue magnæ arteriæ sedis medio[z] promuntur, ac dextra quidem cauæ uenæ[a] caudicem (quod parum à Galeno animaduersum miror) conscendens, deorsum obliquè ad dextri testis uenam properat. Sinistra uerò sui lateris uenam accedens, non semel mihi defuisse uisa est, sinistri testis uena solito tunc longè ampliori. Ab arteria uerò sinistro reni communicata illam enasci, uix unquam occurrit: quanquã id interdum accidere posse, nõ eo inficias, quòd tamen crebriùs par uenarum & arteriarum testes petentium (uti passim Galenus docet) obseruetur exortus, nequaquam cõcessero. Dextra uena & arteria (idem de lateris sinistri uasis subaudito) sese inuicem contingentes, peritonæo uti dicebã incumbunt, & ipsi fibrosis mem- *Ad testem ductus.*

b 22, 23 fig. super q. c 22, 23 fi. β. d 8 muscul. tab. λ. braneis'ue nexibus alligatæ, decliuesq́ in dextrum protensæ,[b] super urinariũ meatũ ex dextro rene urinam uesicæ deferentẽ ducuntur, peritonæo in progressu[c] tenues ac perquam graciles surculos diffundentes. Quum primum uerò uasa hæc ad pubis usque ossis sedem peruenerint, qua[d] septimus femur mouentium musculus supra coxendicis os deorsum uersus minorem

e 23 fi. φ, φ. f in u 20 figuræ. g 2 fi. cap. 2 libri 4 ab ι iuxta ι. h 2 fi. ca. 11 lib. 4 char. 49. i 22 fi. φ, φ. k 7 muscul. ta. r. s. femoris processum fertur, illa peritonæum iuxta internum eius musculi latus[e] permeant, & ex magna peritonæi amplitudine procidentia in[f] exterius testi peculiariũ inuolucrum quòd hîc à peritonæo ducit principiũ, pertingũt, unà cum neruulo ad testes usq́ producto, qui interdũ à sexti paris neruorũ cerebri propagine costarũ radicibus exporrecta[g] diducit,[h] interdũ uerò à uigesimo primo spinalis medullæ neruorũ pari. Porrò peritonæi[i] foramen uasa cum neruo transmittens non ita patet, ac si quis ori pennam inderet, aut eadem chartã hanc pertunderet, sed peritonæum exactissimè uasorum lateribus, ipsarumq́ tunicæ, quam in progressu adhuc in magna ipsius cauitate uasis exporrigit, cõnascitur, tutò ipsa nõ secus transmittẽs, quàm septum & quibus id succingitur membranæ stomacho & uenæ cauæ[k] uiam offerũt. Simulatq́ uerò ua-

Ductũ hũc pete ex 20 fi. quæ testes sua loco ostẽdit. m 22 fig. γ. n 22, 23 figu. A. o 22, 23 fi. à A ad ι. aut 23 fi. à C ad D, aut N ad O. sa illud peritonæi foramen superarunt, ex dextro quodãmodo latere rursus obliquè deorsum in sinistra ad dextri testis elatiorem sedem[l] ducuntur, arteria non amplius uenæ duntaxat, ut in reliquo processu, accumbit, fibrisq́ membraneis tantùm[m] cõnectitur, sed uaria quadam peculiariq́ ratione uena cum arteria[n] coit, & ambæ inuicem cõmiscentur,[o] corpusq́ unum pyramidis anterius posteriusq́ depressæ instar efformãt, cuius quidem conum uasa ubi primũ inuicẽ permiscentur efficiunt, basim uerò ea sede qua elatiori testis parti cõmittuntur. Per uniuersum hoc corpus ramorũ myriades inuicẽ complexi obseruãtur, non quidem omnes rectà deorsum procedẽtes, sed alij partim rectà, partim orbiculatim, partim trãsuersim, alij alio modo inuicẽ implicari apparẽt: impossibileq́ est, unam ductus seriem unum'ue ordinẽ inibi animaduertere. *Venæ cum arteria cõmixtio & implexus.* Neq́ etiam, quod alijs traditum est resectionis professoribus, hîc expẽdere ualeo, quo'nam pacto maiorẽ dextri lateris quàm sinistri uasorũ implexum fieri nugentur, quũ mihi hac ex parte uasorum nullum conspiciatur discrimen, & aliundè profectò quàm à maiori illo minori'ue implexu masculorum fœminarumq́ pendet procreatio. Porrò quum tot ramorum in membrana illa quam peritonæũ uasis inibi offert, quà illi fibrosis nexibus hærent, implexus fiant, corpus id nidum erucis uidelicet aut lumbricis oppletum referre uidetur, aut etiam senioris rustici, aut baiuli suræ, temporum'ue cutem uaricibus turgidam. Vt enim multifariam in illa uenæ inæqualiter extuberantes errabundo ductu feruntur, ita quoq́ in hoc quod narramus corpore, uenæ seminalis ac arteriæ innumeræ soboles oberrant. Perquàm raro enim accidit, uarices

capreolorum uitis imaginem exprimere, sed uti dicebam hic rectà, illic transuersim & obliquè uarieꝙ admodũ prominere. Atque ab hac similitudine reor parentes illos omni laude dignissimos, qui domi pueros ut lectione & scriptura, sic etiam in cadauerum consectionibus exercebãt, corpus hoc κιρσοειδῆ παραστάτην, quasi uaricosum ad testes assistentẽ diceres, appellasse. Quanquam Herophilus, Lycus, Marinus, & dissectionis procerũ primarius Galenus, etiam id nomen [p] alijs parti, neque illi semper eidem, uti mox dicam, accommodent. Cæterùm unicus mihi ex tot Galeni libris occurrit locus, ubi præsens corpus uariciformem plexum appellat. atque is est in nono de Partium usu, quo reticularẽ in caluaria plexum suis bobus delusus effingit. Vtcunque uero id corpus nuncupes, [q] basi sua elatiori parti intimæ testis tunicæ, quam uerè primoꝙ ἐπιδιδυμίδα uocatam arbitror, adnascitũ, [r] ac multos ramulos rectà hanc tunicã perforantes elatiori quoque testis parti distribuit, multipliciter per testis substantiam perinde ac iecoris uenæ in ipsius substantiam disseminatos, & perquam tenui constantes tunica. Præter ramos, quos rectà corpus id testis substantiæ offert, alias per ambitum dictæ nunc tunicæ frequẽtes, & uenis in oculi [s] tunica adhærente sparsis, quàm simillimas soboles diffundit, à quibus denuò germina in testis substantiã pertingunt. Hæc uenæ ac arteriæ seminaliũ est series, quas siue ita, siue uasa testi sanguinẽ spiritumꝙ deferentia, aut præparantia nuncupes, nihil moror, modò hæc à iam recensendo [t] uase prorsus distinguas. Ad externũ enim uaricosi illius corporis latus quà testi applãtatur, [u] aliud corpus album & durioris nerui modò durum, intimæ testis tunicæ adnascitur, hincꝙ incipit. Hoc exteriùs quà testi nõ cõmittitur gibbum, & quodãmodo teres est. nam latius nõnihil quàm crassum uisitur: qua uerò tunicę illi connatũ est, secundũ conuexũ testis id cauum [x] existit. Secundũ hoc corpus ab externo uaricosi corporis latere, ad ipsius posteriorem sedem fertur, & deorsum modicè uersus interiora prorepens, secundũ posteriorem testis sedẽ intimæ testis tunicæ ualidissimè tantisper adnascitur, donec ad humiliorẽ testis [y] descenderit sedem, à qua denuò sursum [z] reflectitur intimæ testis tunicæ attensum, incumbensꝙ quidem, at nõ amplius ipsi connatũ, & nõ eandem formam retinens. Per totum enim ductum, quo testis tunicæ corpus id nectitũ, propemodũ æqualiter crassum eiusdemꝙ figuræ est, quam compacto uitis, aut cucurbitæ capreolo assimilare queas. quanquã tamen nõ in orbẽ, sed uelut in latera, huius corporis reuolutiones fiant, ad eum ferè modũ quo angues & anguillas ocyus repere cernimus. Huius nanꝙ corporis anfractus & inuolutiones admodũ inuicem cõtinuæ & connatæ cõspiciuntur, ut & lignorũ uermibus eas assimilare integrum sit. Respõdent enim illis, & deinde etiã multum referunt cerebelli [a] processus, quos in septimo libro à uermium imagine nomen inuenisse dicam. Atꝙ hinc etiã fortassis in Arabũ interpretibus lumbrium nomen legitur: ita enim præsens corpus, quà testi connascitur, Arabũ nõnulli uocauisse uidentur. nam eorum aliquis etiã [b] implexum uenæ, arteriæꝙ supra sedem testis elatiorẽ, ita nuncupauere. Porrò secundùm hoc corpus quod uermi assimilabã, nihil prorsus uaricibus, qui inæqualiter neꝙ eadem serie extuberant, accedit. Quanquã si bene Galeni sententiam in libris de Semine percipiam, alibi has reuolutiones ex Herophili suffragio κιρσοειδῆ παραστάτην appellari uelit: alibi autem eo nomine aliã eius quod iam tractamus corporis [c] partem, quà id peni inseritur, ita uocet: quæ uerò ea sit, ubi corpus hoc, sermone ad penem usꝙ deduxero, audies. Ad hunc itaꝙ modũ corpus id intimæ testis tunicæ cõnascitur, & exterius demptis reuolutionũ impressionibus læue est, intus uerò quum ab intima testis tunica acutiori cultello adimitur, asperũ, sed nullis quæ oculis subijciuntur meatibus peruium est. Neque etiam aliter cauum esse uisitur, nõ hîc solum quà testis tunicæ connascitur, sed neque quà ab illa abscedens sursum fertur. Quum primum nanque ad inferiorem testis partem descendit, rectà [d] sursum reflexum angustius, magisꝙ teres sensim efficitur, & non amplius inuolutum, in teretem quasi neruum desinit. atque id ipsi maximè euenit, ubi elatiorẽ testis partem sursum scandens superat. Quò quum pertigerit, anteriori eius [e] corporis, quod nos uaricosum esse diximus, parti uersus interiora innititur, & ipsi tenuis membranulæ interuentu connexum, altius tantisper procedit, donec per idem peritonæi [f] foramen, quod uenam ac arteriam seminales transeunt, in peritonæi amplitudinem pertingat. In quo transitu corpus id non amplius anteriori uenæ arteriæꝙ parti [g] attenditur, sed in posteriora reflexum, sub illis in peritonæum transcendit. [h] Hinc ex dextro latere (dextri enim testis enarrationem prosequor) ad posteriorem pubis ossis sedem reflectitur, & posteriori peritonæi parti connexum, super [i] urinarium dextri lateris meatum sub [k] uesica deducitur. Eodem pari omnino ratione à sinistro teste corpus simile perfertur, & ambo sub posteriori uesicæ sede super [l] rectum intestinum ad uesicæ ceruicis initium protensa, sensim mutuò [m] appropinquant, & latiora crassioraꝙ facta, inter se tandem coëunt, unumꝙ corpus sub uesicæ ceruicis initio constituunt, in [n] glandulosa quæ nunc dicemus organa absumptũ. Hoc sanè corpus à teste ad hunc modum

Implexus uenæ ac arteriæ in testis substantia, ipsiusꝙ proximum inuolucrum insertio.

Vasis semen à teste ad uesicæ ceruicem deferentis historia.

p 23 fig modò quidẽ κ, θ, ι aut E, F, G, aut H, I. modò autem ξ.
q 22, 23 fi. ι. aut 23 figu. D. & O.
r Seriatim id pete ex 23 fig. P, Q, R, S & T.
s 18 fig. cap. 14 li. 7 κ, κ.
t dextræ figuræ fig. 23 κ, θ, ι, λ, ξ.
u 22, 23 fi. κ ad ι. aut 23 fig. E ad D.
x 23 fi. H, I.
y 22, 23 fi. ab κ ad ι. aut ab E ad F.
z 22, 23 fig. ab ι ad κ.
a 11 fi. lib. 7 C, C. et H, I.
b 23 fig à C ad D. & ab N ad O.
c sinistra figuræ 23 [illegible] ξ.
d 22, 23 fig. ab ι ad κ.
e 22, 23 fi. A, aut 23 fig. C, D.
f 22 fi. φ, φ.
g ad λ 23 figuræ id spectatur.
h 23 figura à λ ad ξ.
i 22, 23 fi. supra dextrum q.
k 22, 23 fig. sub v.
l 22 fig. *.
m in sinistra figura 23 fig ad ξ.
n 22, 23 fi. ξ.

modum ascendens, procul dubio id est quod Herophilus σπερματικὸν πόρον appellauit, quodque nos uas semen deferẽs, ad illius imitationẽ, aliquãdo & iactatorẽ dicimus. nam re uera corpus hoc à testis substãtia semen assumens, ad penem id defert. Verũ ut cauitas ipsius per uniuersum ductum perquam obscura est, raroque admodum sectione deprehenditur: ita quoque obscuriores

23 fig. H.

°meatus foraminaque sunt, quæ à teste per intimã ipsius tunicã in eius corporis aut uasis semen

23 figu. o.

deferentis reuolutiones pertinẽt. Præterea uasis huius in penem [p] insertio conspectũ quodammodo fugit, & coitus tantum aut excretionis seminis tempore aperitur. quod quidam Patauij dissectus facilè edocuit, qui ante suspendium inuoluntario seminis fluxu laborans, hos meatus omnes apertos laxosque habuit, eos potissimum qui ex testibus in deferentis semen uasis reuolutiones pertingunt, & quibus dextrũ & sinistrũ deferentia semen uasa in uesicæ ceruicem terminantur.

q in sinistra figura 23 fig. ad ξ.

Herophilus, & ex ipsius suffragio Galenus, [q] hîc ubi dextrum uas sinistro permiscetur, amboque paulò anteaquam coëant latiora crassioraque reddi diximus, alijs quibusdã reuolutionibus hæc uasa circumagi inuoluique uidẽtur innuere, quũ & in hac sede præsentia uasa subinde παραστάτην κιρσοειδῆ nominãt. Vasa hæc inibi nunquã nisi perquam obscurè mihi inuolui uisa sunt: & si

23 fig. à G sursum.

quæ sit reuolutio, ea penitus illi similis apparet, quam hæc uasa obtinent, [r] quà primùm ab intima testis tunica nõ amplius illi tunicæ connata abscedũt. tale enim quid canes, & magis adhuc caudati simij & tauri indicant, parum cõspicuis reuolutionibus ea sede frequenter donati. Cæterum corpus [s] glandosum, in quod deferẽtia semen uasa postquam coire inseruntur, quodque Herophilus ἀδενοειδῆ παραστάτην appellat, ad humillimã uesicæ partem reponitur, mediũ quodammodo inter uesicæ corpus & illius ceruicem. Est autem corpus id unicum, & subinde ipsis testibus grandius, at nõ ad amussim rotundũ. nam anterius & posterius depressum, à lateribus autem rotundum instar globi cernitur. per ipsius uerò mediũ uesicæ [t] canalis procedit, qui hic paulo quàm in reliquo progressu latior, amplior'ue existit: non tamen quod manifestè cõspici possit, à semen deferentibus uasis foratus, sed asper duntaxat ac inæqualis & rugosus: idque potissimum in posteriori ipsius sede, ubi interdum deferentium uasorum ingressum accurato studio secantes, conspicuè deprehendimus. Deinde uesicæ ceruix, qua per glandosum corpus fertur, distincta ab illo corpore membrana neutiquã est. nam solus glandosi corporis sinus communem hic urinæ seminique meatum conficit, per reliquum autem processum canalis ille priuatum est corpus, [u] orbiculari musculo statim à glandoso corpore circundatum, & [x] dein duobus quæ penem præcipuè constituunt corporibus adnatum. Quæ uerò hæc penis sint corpora, quum penis persequebar musculos, obiter cõmemoraui. ubi autem singulorum quæ iam complexus sum usus succinctè ascripsero, rursus paulo diffusiùs ipsorũ constructionem (quod ipsorum cognitio manuali artifici, propter crebros quibus homines uexantur morbos, nimis quàm necessaria sit) recensebo.

22, 23 fi. ξ. et fi. c. 1. 4 9 lib. 2 R.

Glandosum corpus uasorũ semen deferentium insertionem excipiẽs.

in dextra figura 23 fi. t per o ad φ.

22, 23 fi. ρ. 1, 2 fi. ca. 49 lib. 2 G adnascitur A, B.

Quando itaque hactenus enumerata diligenti sectione aggressus eris, ut singulorum usus tibi præscribatur, minime exiges, quum is attentè secantibus locupletiùs, ac cum maiori Naturæ admiratione occurrat, quàm quis prolixè & sedulò exprimere possit. Ex iecoris enim pulmonum lienis & renum constructione, pugnantium inter se autoritatum relicta congerie, doceberis, testium substantiam ingenita sibi facultate, ex materia quam uenæ ac arteriæ illi deferũt, ac per totum testem (ut uenæ per iecur sanguinem) diffundunt, semen efficere: & quemadmodum iecoris caro sanguificationis opifex censetur, ita & hanc testium substantiam seminis procreatricem, paremque hic organorum ac in iecore, constructionem esse. Quemadmodum enim cibos nutritioni aptos ore assumimus, eosque uentriculo conficimus, & quod confectum est ex intestinorum anfractibus longo ductu in iecoris cauum fertur: ita quoque optimam sanguinis spirituumque portionem testium uenæ ac arteriæ perferunt. non quidem breui aliquo, aut non anfractuoso progressu, uerum longissimo, & innumeris reuolutionibus spirisque tortuosum & errantem: ut materiam testi præparatam, seminique efficiendo magis opportunam communicent. neque id in unam amplam testibus incisam cauitatem, sed in tenuissima, eademque tunica subtili admodum formata uascula, per testis substantiam frequentissima serie distributa. Vt quemadmodum de iecoris carne dictum est, ita & testis substantia facultate sibi insita sanguini & spiritui suis uasculis contentis perfectam seminis naturam impertiat. Atque hæc uis in masculis roboris & uirilitatis, in feminis muliebritatis causa existit, corpusque uniuersum ita alterat, ut id quod neque mas, neque femina per se esset, mas uel femina euadat. Rursus ut in iecore uenæ cauæ surculi ex portæ ramis sanguinem assumebant, atque in illis quoque is perfectius elaborabatur: sic etiam pori meatusque innumeri, sed gracillimi, paratum à testibus semen in deferentis uasis anfractus testi connatos exporrigunt, ut hinc rursum ex utroque teste semen in eam sedem in uiris deducatur, qua commodè in uterum proijci & eiaculari ualeat. Ad hanc functionem conducit, dextri testis uenam à ca-

Partium quæ hoc Capite describũtur constructionis ratio.

Vasorũ testi materiã deducentium ortus ratio.

uæ

uæ caudice ſub renum uenis enaſci, quo puriorem ſynceriorem'que ſanguinem teſti offerat. Sic & utraſque arterias à magna pariter oriri magnopere expedit, ut tenuioris, impetu'que ruentis ſanguinis & diuinam quæ ſemini ineſt animam, ſpiritum'ue infœcatum deducerent. Quippe neminem iam eſſe opinor, qui in arterijs ſanguinem cum Eraſiſtrato non contineri, & ſeminales arterias nihil præter ſpiritum teſtibus adferre autumet. quanquam etiam & hoc Ariſtotelis fuerit dogma, ſeminales arterias ſanguine uacuas eſſe falſo docentis. Cæterùm à ſiniſtri renis uena, eius lateris teſtem, ipſius uenam in hoc obtinere Galenus cum alijs Anatomicis omnibus atteſtatur, ut hæc ſeroſum ſanguinem ſemini communicaret, cuius acrimoniæ & mordicationis ui in ſeminis emiſſione pruritus, titillatio'que in organo multis neruis implicito, concitaretur. Eiuſmodi enim hic delectationẽ Galenus fieri ſcribit, qualem ex ſalſis mordacibus'que ſuccis ſcabie laborantibus eſſe cognouimus, quando illi igne, aut lecti ſtragulis calefacti pruriunt, ſcalpendo'que ſuccis illis cutem ſtimulantibus locum dant. Hoc Galeni decretum, & ſi Anatomicorum uercar multitudinem, parum probabile duco, quum mingẽtes ex tanta ſeroſi humoris copia pruritu non afficiantur, etiamſi rigido excalefacto'que pene crebrò & præcipuè ijs qui calculo uexantur, urinã reddi mouerimus. Quinetiã putridi ſeminis inuoluntario fluxu laborantes languido & flaccido pene pruritum etiam ſentiunt, nulla præcedente penem excalefaciente cauſa. Ad hæc, qui ex ramicũ uitio, aut alia occaſione ſiniſtro teſte caſtrantur, coëuntes, neque pruritu, neque uoluptate afficerentur: quod falſum eſſe, indies ab his quibus ramex manu curatur, audimus. Quod uerò alij halituoſum ſeminis ſpiritũ ad delectationis cauſam etiam concurrere teſtantur, non mihi ſatis arridet, quum ea pungendi ſtimulandi'que uis ſpiritui ineſſe nequeat.

Vaſis ſemẽ deferentis ſtructuræ ratio.

Vaſis uerò à teſte ſemen deferentis ad teſtem applantatio, niſi tenuiſſimis & anguſtis[a] foraminulis, id'que intimæ teſtis tunicæ interuentu fit, quòd uas id durum, ualidum, denſum, iniurijs'que ferendis pertinax fieri oportuerit, teſtis uerò ſubſtantiã laxam, mollem'que: adeò ut prudens Natura hîc, quemadmodum etiam nuſquam, nulla eſſentijs cõtraria in unum coëgerit, niſi copulam aliquam amicitiæ ſocietatis'que conciliatricem in medium conijciat. Quanto enim à uaſe ſemen deferente,[b] intima teſtis tunica denſitate duritia'que uincitur, tanto ipſa teſtes ſuperat, non quidem per uniuerſam circumferentiam qua teſtibus obducitur, ſed eo tantum loco, quo uaſa ſeminaria habet adnata. hic enim quàm per reliquum corpus mollior exiſtit, &, ut dixi, tenuibus foraminibus perforata. in hoc nanque potiſſimum creatur, ut teſtis ſubſtantiæ exquiſitiſſimum ſit inuolucrum. Vas autem deferens ſemen tot anfractibus, ſpiris'que ſuper teſtem obuoluitur, ut citius & copioſius à teſtibus ſemen aſſumat, & aliquam quoque elaborationem in ipſo ſemen obtineat. Poſteriori uerò teſtis ſedi, non autem anteriori uas illud connaſcitur, ut quum iam ſemen confectum porrigat, contineat'ue, teſtis autem ſolum conficiat, tutiori loco uas reponatur, teſte propugnaculi loco utens: atque eadem ratione quum uas peritonæum[c] ingreditur, ſub uena & arteria meritò occultatur, quòd ſemen ſanguine ſpiritu'que, ex quibus ſemen paratur, perfectius cõtineat. Dextrum uas cum ſiniſtro coit, atque in ueſicæ ceruicem ambo inſinuantur, ut utriuſque teſtis ſemen ſemel, eodem'que tempore in uterum proijciatur.

[a] 23 fig. H.

[b] 23 figura Q, R.

[c] 23 fig. ad λ ſub A.

Glãdoſi corporis ueſicæ collo adnati uſus.

Glandulоſum uerò corpus (quod caudatæ ſimiæ obtinent maximum, & inſtar nubium exterius reuolutum) urinæ, ſeminis'que in ueſicæ ceruice meatum humectare certum eſt. Et deinde uelut meatuum quæ per ipſum à deferentibus uaſis digeruntur, ſicut & uenarum, & arteriarum, & neruorum ueſicæ corpori & ceruici diſtributorum, fulcrum eſſe, & fortaſſis etiam ſemini quandam perfectionem indere, ad ſeminis'que generationem conferre uidetur. Etenim in inuoluntario ſeminis fluxu laborante, quem Patauij diſſecuimus, corpus hoc glandoſum quũ diuideretur, non minus quàm teſtes ipſos, ſemine oppletum conſpeximus: & ſi uerùm fatendum eſt, inter diſſecandum in nulla penitus corporis parte, tanta ſeminis uis uſquam, atque in his glandulis adinuenitur, quantumuis illæ à teſtium ſubſtantia mollitie æqualitate'que multum uarient.

Galeni Anatomica demonſtratio, qua glãdoſum corpus ſemini parando nõ præeſſe cõficitur.

Cæterùm de præſenti glandoſo corpore Galeni demonſtrationem ad calcem ſecundi de Semine poſitã admiror plurimũ: qui quum hoc diſſectionis imperitos ne prorſus quidem cognoſcere, peritos uerò uno ore omnes aſſerere ſemen illo cõtineri, dixiſſet, illorũ opinionem improbaturus, hanc ſæpius inculcatam ueram'que & irrefutabilem ab ipſo habitam demonſtrationem ſubiecit. Si in glandulоſis aſtitibus (ut interpretis uoce, προστάτας ἀδενοειδεῖς ita uertentis, uoce utar) ſemen gigneretur (periti tamen, quibus glandulоſum corpus cognitũ fuit, contineri tantum dixerant) excretionem eius caſtrata animalia appeterent. at hanc nõ uidentur appetere: nullum igitur ſemen in his gigni perſpicuum eſt. Profectò ſi Galeni libri de Demonſtratione, eiuſmodi crebris ſcatent demonſtrationibus, quæ ipſi (ſi modò auſim proloqui) non infrequentes, ac potiſſimùm in qua plurimùm Galenus excelluit Anatome ſunt, non eſt quod tantopere eos libros expetamus, illis'que ipſos inuideamus apud quos à tineis & blattis

nullum

nullum sui usum præbentes, deuorandi asseruantur. Præter hoc enim quòd eiusmodi animalia subinde ut pueri incassum uenerem appetũt, quo'nam pacto quæso, etiamsi tota seminis generandi uis glandosis corporibus inesset, testibus ademptis semen ea producent, quando resecti testes uasi ad glandosum corpus semen deferenti nihil exporrigent? Id enim ex sectione certo certius est, nullam omnino deferenti semen uasi cum uenis ac arterijs testium communionem esse, qua semen citra testium opus assumerent. etsi quid tale esset, quod aliquando mihi cum plerisq; Anatomes professoribus persuasissimum fuit, ut scilicet uena & arteria in deferẽtis semen uasis naturã degenerarẽt, exq; uena & arteria illud cõformaretur, Galeni demõstratio duntaxat in illis animalibus locum haberet, in quibus industrius castrator testem illæsis seminarijs uasis (quod factu est impossibile) ademisset. Quantumuis enim studueris deferentis semen uasis super testem circumactus, & spiras, gyrosq; ab intima testis tunica rescindere, id non præstabis, quin uasis pars quæ testi adnascitur, aspera inæqualisq; & rasa uideatur. Etsi fortè in castrando animali huius experientiæ studiosis intimam testis tunicã aliqua ex parte diuideres, & tunicam ad seminaria uasa adhuc connatam relinquens, solam testis substantiam ex tunica liberares, necessariò adhuc pori meatusq; seminaliũ uasorum dirumperentur, quæ certò per testis substantiam digeri nouimus. Hoc enim gratia expendendæ Aristotelis sentẽtiæ, quæ testibus nullam seminis generandi uim tribuit, in cane expertus sum: qui bellè quidem conualuit, sed generationi, ut reliqui quibus testes eruti sunt, ineptus esse uidetur. nam hic, ut & illi quoque, obesus admodum & ingenerosior redditus est. Verùm ut reliqua taceam, mirum est Galenum nõ animaduertisse, quum huiusmodi texeret demonstrationem, ab Aristotelis sectatoribus suam demonstrationem, ut testes ad seminis generationem nihil conducere persuaderent, in hunc modum retorquere posse: Si in testibus semen gigneretur, animalia quibus uasa seminaria quà ex peritonæo elabuntur, uinculo ita essent intercepta, aut præsecta, ut testes in scorto adhuc relinquerentur, seminis excretionem appeterent. at hanc nõ uidentur appetere: nullum igitur semen in testibus gigni, est perspicuũ: Sed ut glandosum corpus si semen generaret absectis testibus suo munere, utpote deficiente materia, fungi nequiret: ita etiam testes suum nõ obirent munus, quum nullus sanguis & spiritus, ipsis iam præsectis uasis, deduci possit.

DE VIRILIS MEMBRI PENISVE structura. Caput XIIII.

PENIS fabricam imprimis ostendunt figuræ capitis quadragesimi noni, libri secundi: ut & uigesima figura huius libri, & uigesima secunda, & uigesima tertia.

QVAM affabrè Natura humanum penem exstruxerit, ipsius functiones abundè documẽto sunt. Quippe hæc quum satius fore duxisset, duos qui commodè generationi subseruirent homines procreare, huic quidem ad suscepitonem, alteri potissimùm ad seminis excretionẽ idoneas partes adaptauit. Viro igitur membrum semini in uterum fundendo aptissimum largitus est, quod concubitus tempore uarios ob usus tumidum, rigidum, & erectum prorsus esse oportuit. At si perpetuò tensum & prælõgum quoq; seruaretur, per totam uitam præterquam congressus tempore, usui ineptum foret, ac promptè iniurijs nõ secus afficeretur, quàm si quis manum semper protensam circumferret. Quum itaq; modò laxum, gracile & breue, modò uicissim tensum tumidumq; fieri debuit, laudandus uenit rerum Opifex, qui membrum his usibus idoneum cõfinxerit. Penem enim potissimum è [a] duobus corporibus nullã in uniuerso corpore partem (nisi fortè papillam) sibi similem nanciscentibus fabrefecit, quæ spiritu repleta erigi, produciq;, & insigniter turgere possunt, & rursus eodem spiritu dissoluto arctari, concidere, flaccescere, breuioraq; effici. Non enim aut uenæ, aut arteriæ, aut nerui existunt: quippe uti docebitur, ex [b] ossibus originem ducunt. non tendines, quum musculorum nõ sint eneruationes. non ut canibus & mustelis ossa, aut cartilagines censeri queunt, quum laxata remissaq; instar ligamenti facile inuoluantur, implicenturq;. nec etiam hæc corpora ligamẽta esse quis uerè asseret, quum sensu maximè participent, & forata, [c] cauaq; cernantur, & etiã uelut carnea molliaq; in ipsorũ medio (uti mox audies) euadãt, sanguineq; nigro secus multo ac ligamẽta oppleãtur. Quòd uerò Galenus hæc corpora nunquã resecuerit, neq; illorum naturam perspectam habuerit, ipsius in decimo quinto de Partium usu orationis series plus satis tibi argumento erit, si modò tauri aut arietis penem uirili cõtuleris, ac demũ Galeni descriptionem illorum animalium peni propinquius, quàm hominis cõuenire animaduerteris.

Penis structuræ ratio.

Potißimã penis substantiã.

Galenũ humani penis fabricam nunquam spectasse.

[a] 1,2,3,4 fi. ca. 49 lib. 2 A,B. & huius libri 22, 23 fi. r,r.

[b] 2,4 fi. ca. 49 libri 2 C,C.

[c] 3 fig. cap. 49 lib. 2 E,E.

Penis situs. teris, quod tunc feceris ocyus, ubi uirilis membri fabricam subiunxero: cuius situm Galenus prolixissimè & eleganter recenset, quòd nimirum citra sectionem is illum non minus latuerit, quàm hominis digiti, & ad inguina & poplitem inflexus, quibus locis duntaxat hominem à simia Galenus differre perspectū habuit. Atque ut situs in conspectu citra longiorem enarrationem est, ita quoque leui opera colligitur, quàm is penis muneribus obeundis examussim quadret, neq; aptius aliquò reponi possit, ita sanè ut moles ipsius & conformatio nulli non pateant.

Penis cōstructionem subeuntia. Duo præcipua ipsius corpora. Constructionem uerò ipsius subintrāt duo quæ illum præcipuè efformare docebimus corpora, meatus semini urinæq; communis quatuor musculi ad penis radicem repositi, ac demum uenæ, arteriæ, nerui, cutis, & quæ huic substernitur carnosa membrana, & uinculum cutem hanc cum carnea membrana peni connectens. Ex dextro itaque pubis osse, [d] ubi id crassius & quasi teres ad inferiorem commissuræ pubis ossa committentis sedem uisitur, [e] teres quoddam corpus ualidissimè principiū ducit, ligamenti naturā prorsus referēs, quod ab osse nōnihil sursum recedens interno latere [f] aliud contingit corpus, similiter à sinistro pubis osse pronatum. Hæc corpora in eum modum inuicem cōmituntur, ac si utrarumq; manuum indices internis partibus mutuò iungeres, unitosq; fingeres. Vt enim interna indicū sedes plana, nō autem gibba & teres, exterioris sedis modo est, ita etiam hæc corpora quà inuicem connascuntur plana sunt, externis autem lateribus & superiori sede teretia inuicem iunctorum digitorum instar, qui simul commissi latius quàm profundius corpus ad penis modum efficiunt. Deinde ut inferior indicum, ita cōmissorum sedes modicè dehiscit, planaq; uisitur: sic & penis corporum inferior sedes dehiscit, ac [g] urinarium uesicæ meatum sub se ita porrectum exigit, ac si calamum quo scribitur, inferiori indicum sedi exporrigeres, & indices tibi penis corporum loco, calamus autem urinarij meatus uice essent. Mox enim à corporum exortu ipsis urinarius meatus seu uesicæ ceruix subtenditur, ac cum illis ad [h] glandis usque initium in eum modum porrigitur, ut corporum substantiam nusquam ingrediatur: uti in glandis sede, ubi meatum in corporum substantiam duci paulo pòst audies. Corpora hæc in hunc modum enata, simulq; cōmissa seorsum singula oblongum referunt corpus, ex neruea cōtextum substantia, instar coriaceæ fistulæ, cuius interior [i] substantia rubra prorsus, & nigricans, & fungosa, & atro sanguine oppleta cernitur, ad eum ferè modū, ac si ex innumeris arteriarū uenarumq; surculis quàm tenuissimis simulq; proximè implicatis retia quædā efformarētur, orbiculatim à neruea illa substantia tanq̃ in corio cōpræhensa. Atque hæc duo penis corpora ad glandem usque priuatim singula nerueum retinent inuolucrum, & fungosam hanc substantiā summa diligentia à naturæ operum studioso expendendam.

Meatus urinæ seminisq; cōmunis.

Glans. Quum autem ad eam usque penis regionem perrepsere, in qua iam glandem efformatura sunt, in acutū feruntur, & carnosa glandis substātia ipsis obnascitur, quæ meatum urinæ seminisq; communem nō subnatum duntaxat ut corpora illa exigit, uerùm eum in se complectitur, meatumq; ambit, qui hic reliquo ipsius ductu [k] amplior efficitur: & rursus suo fine extremo ue arctatur, non secus quàm si Natura in cōcubitu seminis moram, ac proinde intensiorem pruritum in glande (quam affrictus potissimum occasione adauxit) esse cupiuisset. Vnde etiam inuoluntario seminis fluxu laborātes, hac sede plurimum ulceribus infestantur, propter seminis in hac amplitudine asseruati acrimoniā, urinarium meatum impensè exulcerantem: qui profluentis urinæ mordacitate, dum urina redditur, in glande insigniter infestatur, non minus sanè quàm rigido pene eiusdē meatus sedes inter anum & testes, ubi perinæum nobis uocatum habetur, cōsistens, grauiter eo malo affectis cruciatur: quod imprimis meatus obliquitatis ac reflexus, & deinde decliuis etiam sedis ratione accidit. Quum enim meatus hàc primum sub penis corporibus sursum reflectitur, hæcq; sedes humillima est, seminis copia à quo meatus exulceratur, non minus hic quàm in glande consistit, ac proinde magis quàm in reliqua meatus sede erodit, & deinde erosus meatus quando unà cum pene tenditur, solutionē unitatis uehementiùs inibi percipit.

Venæ, arteriæ & nerui. Porrò [l] uenæ ac arteriæ ad horum penis corporū radicem accedentes, ab illis deriuantur, quę humilioris illius diuisionis rami sunt, quam uasa os sacrum prætergressa tentare, in tertio libro prodidimus: & quanquam hæc uasa ad penis corpora pertingant, uix tamen sectione assequor, quo itinere in corporum illorum cauitatem inferātur, sanguinem illum nigricantē & crassum, quem fungosa corporū substantia plurimū possidet, deductura. Rami tamē [m] cuti hæc corpora induenti, etiā ante sectionem cōspicui offeruntur, illamq; intercurrunt. Nerui quoq; huc plures ab infimis sacri ossis paribus pertingunt, secundum corporum longitudinem diffusi: ac [n] duo tenues in humillima penis sede exporrigūtur, unus utrinque ad meatus urinæ seminisq; communis latera. Quinetiam & alius subinde conspicuus est, superiori corporum sedi qua hæc inuicem connascuntur, [o] expansus. His neruis accedunt mem-

Cutis. branea uincula, superiorem corporū sedem, qua primum sursum ducuntur pubis ossium com-

missuræ

d 1, 2, 3 fig. ca. 19 li. 1 ... e 2 fig. cap. 49 lib. 2 E & deinde ill... subditū C. f eius fig. A & illi sub... ditum C.

g 1, 2, 3 fig. ca. 49 li. ... G sub A, B.

h Figurarū 49 ca. lib. 2 D.

i 3 fig. cap. 49 li. 2 E, E.

k 23 figu. ...

l 22, 23 fi. u. & ultima fi. li. 3 f.

m 20 fig. r.

n Ea sede u... bi conspecta... tur 22 figu.

o Inter r et ... 7 figu. 22.

p 1,2 fi. ca. 49 lib. 2 H, I,K,L. missuræ ad eam usque partem nectentia, qua primùm penis orbiculatim cute obtegitur.[p] Musculi quatuor penem adeuntes, in secundo libro descripti sunt: dum duos meatui urinæ, seminisque, & singulos singulis corporibus exporrigi recensuimus. Adeò ut nihil de penis fabrica modò dicendum supersit: nisi quis Naturam laudare uelit, quod nullum adipem[q] inter carneam membranam & cutem peni obductas interiecerit, quo tenuius, & conuolui implicarique & extendi aptiùs inuolucrum peni adaptaretur. Si itaque humanũ penem resecueris, non unum concauum reperies neruum, aut ligamentum à pubis osse enatum, quemadmodum Galenus docuit, sed duo quæ descripsi corpora: quæ nõ uacua & sanguine indiga, ut Galenus boum pene delusus malè scribit, existunt, sed fungosa illa, & ueluti carnea, uti Aristoteles rectè innuit, materia, & plurimo nigricante sanguine instar farciminum implêtur. Deinde ad seminis urinæque meatum alij non exporriguntur musculi, quàm duo illi quos à recti intestini orbiculari musculo pronasci ostendimus. At Arabes adhuc magis admiror, qui tres in pene finxere meatus, unũ quidem urinæ dicatum, secundum semini, tertium autem illi uiscido humori, quem ab illo glanduloso corpore parari arbitramur, quod uesicæ ceruicis initio circumnascitur, quique humectũ penem subinde reddit uiro impensius cõcubitum appetẽte, quũ interim his omnibus unus extruatur meatus. Verum facilè existimo hanc sententiã primùm ab Arabe quopiã fuisse inuectã, qui penis sectionem aggressus, eiusque fabricam Galeni placitis non conuenire animaduertens,[r] tres arbitratus sit esse penis meatus, duo quæ dixi corpora, & meatum semini urinæque, & dicto etiam nuper humori communem. Quandoquidem si transuersim penem resecas, neque nigricantem qui inter secandum promanat sanguinem abstergis, profectò singula corpora singuli meatus tibi apparẽt, quibus tertius accedit qui uerè meatus est. At expresso abstersoque sanguine, fungosa corporum se offert substantia, leui negotio probans corpora illa meatus non esse. Vtcunque tamen sit, hîc Patauij adolescens iuris studiosus, ac è nobili Symionum apud Foroiulienses familia natus, mihi familiaris est, qui in glandis apice duos obtinet meatus, unum semini, alterum urinæ paratũ. Verùm quum quæ non nisi rarissimè accidunt, hîc nequaquam recensenda duxerim, ea quæ præter naturam se habere comperi, nõ lubens scribo. Quare etiam hermaphrodytorum species, quas aliquot uidi, modò non recenseo, generationis non monstruosæ mulieris organa nunc persequuturus.

Margin notes: q 20 fig. inter t & r. — r 3 fig. cap. 49. libri 2 E,E,G — *Lib. 15. de Vsu part.* — *Lib. 1. de Historia. cap. 13.*

DE VTERO RELIQVISQVE MVLIEbribus generationi famulantibus organis. Caput XV.

PRAESENTIBVS organis ostendendis seriatim faciunt uigesimaquarta figura & uigesima quinta, duæque illas subsequentes, uti illarum Indices diffuse docuerunt.

ANTE omnia uterum (ne mox inter initia aliorum dissectionis professorum dogmatum turbis obruamur) in[a] fundum &[b] ceruicem seu collum perinde ac uesicã meritò distinguimus: quandoquidẽ & si illis ambobus ceruice uidelicet & fundo uterus cõstituatur, unumque ex illis corpus consurgat, ea tamen situ, forma, magnitudine, constructione, substantia, uasorum insertione, & exortibus, implantationibus, ligamẽtis, & id genus alijs, in uteri historia diligenter spectandis, admodum differunt. Ceruix igitur uteri à mulieris pudendo rectà sursum sub pubis[c] ossibus, & secundùm[d] recti intestini ductum in peritonæi cauitatem tantisper ascendit, donec paulo demissiùs quàm è directo sedis pertingat, qua à pubis ossibus rectorum abdominis musculorum[e] principia pendent. ibi enim[f] ceruix in fundum uteri, aut fundus ipse in ceruicẽ desinit, & rarissimè altius protenditur, ac proinde humilior fundi pars hic habetur: superioris uerò ipsius partis, & laterum sedes pro magnitudine ipsius uariant. Quanto enim maior magisque distentus est uterus, tanto elatiùs ad umbilici regionẽ protenditur, atque ad ilia magis accedit. Adeò ut nullam peculiarẽ ipsi sedem circumscribere queam, nisi quòd sub peritonęi anteriori parte elatius quàm pubis sunt ossa plerunque conscendat. In nullis tamen omnino mulieribus utero non gerentibus, fundus sacri ossis[g] initium infimæ lumborum uertebræ coarticulatum superat, neque in illis fundus & ceruix posteriori parte aliud præter rectum intestinũ tangunt, uixque ipsius etiam uincunt amplitudinem, neque elatissima fundi pars tam altè atque recti intestini[h] sedes, in coli anfractus ducta prorepit. Anterior uteri pars uesicã habet[i] prætensam, atque hac utero nõ gerentibus uniuersus fundus obtegitur, uesica nimirum altiùs illo procedente. Nunquam enim in muliere uterum nõ gerente, hunc tam altè atque uesicam uel prorsus inanitam, conscendere animaduerti, nisi fortassis uterum manu apprehensum ipsius producta ceruice sursum traherem. Prout enim hanc in se laxa

Margin notes: a 25 fi. i,k,l. b 25 fi. x,x. aut quicquid sub G, K, K consistit in 27 fi. — c ult. fig. li. 1 f. — d 25 fig. m. — e 5 muscul. ta,n, o musculi Δ. — f 24 fi. R,S in L desinunt. — g 1 ultimarum fig. li. 1 M. — h 8 fi. iuxta T & Y. — i 24 fi. T super L, et 25 fi. β super i, k,l. — *Vterũ in fundum & ceruicem diuidi.* — *Vteri situs, partiumque uicinarum contactus.*

tam ſinis, aut utero ſurſum tracto protendis, uteri ſitum plurimum uariabis. Si tamen adaperto
inter diſſecandũ peritonæo, uteri ſitum inquiſiueris, priuſquam illum manu aut demiſſius, aut
elatius moueas, conſpicabere illum humilius multo quàm elatior ueſicæ conſiſtat pars, collo-
catum, & neutiquam ad ſacri oſſis initiũ pertingere, itaꝗ poſitum, & ut mox dicã connexũ, libe
rumꝗ, ut ſurſum ac deorſum leui opera agi poſſit: quod in uiuentibus adhuc mulieribus indi-
catu eſt longè facillimũ, ſi modo fundi uteri[k] os inſpicere conatus fueris. Nam leui quaꝗ occa- k 27 fig. D.
ſione ad uteri ceruicis[l] os, fundi os in quibuſdã mulieribus, præcipuè autẽ ætate prouectioribus l 25 fig. 1.
decidiſſe cernitur. ſubinde enim adeò deorſum procidit, ut uiſum nõ fugiat, ac mox in ceruicis
ore reponatur. Alijs autem mulieribus altiùs reconditũ prorſus latitat, quòd ſuis[m] membranis m 24 fi. O, P, Q. 27 E,
uterus ſuperius contineatur, illæꝗ non laxatæ hunc minus decũbere ſinant: ſecus quàm in illis E.
quæ ſæpius pepererũt, quibuſꝗ uteri ligamẽta laxiora euaſere. Cuiuſmodi uerò hæc uteri ſint
ligamenta, dicam poſtea, nunc reliquũ de uteri ſitu ſermonem abſoluturus. Anterior itaꝗ uteri
pars, uti dicebam, ueſica obtegitur: hîc tamen[n] humilima omenti parte in illis interueniẽte, qui- n 2 fi. inferiora Q, Q.
bus id ſurſum uerſus lienem non cõuolutum omnibus inteſtinis obducitur. Omenti enim mo
les longitudoꝗ tanta eſt, ut inter uterum ueſicamꝗ facile implicari, atꝗ (quod Hippocrates de
obeſis dicebat mulieribus) uteri os ne aptè cõcipiant, leuiter comprimere poſſit.[o] Anteriori au o 25 fig. β, γ & Δ inſternũtur x, x.
tem uteri ceruicis parti, ueſicæ quoꝗ fundum illic ubi uteri ceruix fundo ipſius eſt contermina,
incumbit. per reliquã enim ſedem quaſi ad pudendũ uſꝗ, collum ueſicæ (quod breuiſſimũ eſt)
ipſi duntaxat exporrigitur. Verum quia uteri ceruix ueſicæ collum lõgitudine ac latitudine plu
rimùm ſuperat, tota ceruicis uteri pars, ueſica, ipſiuſꝗ collo non operta, eam peritonæi ſedem
contingit, quæ internã pubis oſſium regionẽ ſuccingit. Porrò ceruicis fundiꝗ uteri latera, uaſa
quæ uterum adeunt, &[p] membranas illum proximis partibus nectentes ſpectant. Atꝗ ita ute- p 24 fi. O, P, Q, et 27 fig. I I
rus ferè in nõ prægnantibus habet. In utero autẽ gerentibus ſuper[q] gracilia inteſtina ſub omen- q tota ferè 7 figura.
to & peritonæi anteriori parte ducitur, ilia quoꝗ quum partui uicinior eſt, impẽſiuſꝗ turget,
inſigniter opplens. Vnde etiam[r] humilior fundi pars qua is in ceruicẽ deſinit, his etiam altius r 27 fig. G, K, K.
quàm in nõ prægnantibus aſcendit, & uteri ceruix illis mulieribus ſurſum tracta, ac in longitu
dinem ducta, preſſius quàm cæteris arctatur. Quinetiam uterus his non ad amuſſim (ut alias)
mediã, quod ad dextrũ & ſiniſtrũ attinet, ſedem occupat, ſed quaſi apice elatiori in[s] dextrũ ma- s Vt 1 tabella figu. 30.
gis, aut ſiniſtrũ, quãuis interim modicè, uergit. Quod etſi plerunꝗ fœtuũ ſexus ratione fiat, nõ
tamen perpetuũ eſt. Nam mulieres dextram abdominis partem magis prominulam grauemꝗ
habẽtes, fœminas peperiſſe cognoui: & etiã in ſiniſtro latere facta tenſione, maſculos aliquãdo
progenitos. Cæterum[t] canini uteri, ut & caprini &[u] uaccini, ſitus, quemadmodum etiam con- t 28 fig. u 29 fig.
formatio à muliebris uteri ſitu plurimum uariat. illis nanꝗ animalibus ceruix uteri ad elatio-
rem uſꝗ ueſicæ ſedem protẽditur, & uniuerſum uteri fundum etiam non prægnantibus elatius
Vteri forma. quàm ſacrum os locatur. Muliebris uteri formam ueſicæ plerunꝗ[x] aſſimilamus, & potiſſimũ x 25 fi. confer β cum i, k, l. aut 24. fi. T cum L.
prægnantium, quibus ad amuſſim propemodum ueſicæ reſpondet: quippe illis uteri fundus,
ut & ueſicæ, amplus admodum magnuſꝗ eſt: & ceruix, ſi hanc ad fundi contuleris amplitudi-
nem, anguſta. In nõ prægnantibus autem ceruicis latitudinem fundi latitudo uix ſuperat: & ſi
ceruicem uel leuiſſimo conatu dilatare conaberis, iam eius latitudinem plurimum fundi latitu-
dinem uincere ſpectabis, quũ fundi ſubſtãtia utcunꝗ protendenti haudquaquam ſequax ſit,
ac proinde etiam iniqua uteri ad ueſicam eſt comparatio. deinde ueſica quod ad latitudinem
attinet, exactè orbicularis eſt: uteri autem fundus non prægnantibus anteriori poſterioriꝗ par
tibus (ut latior craſſior'ue euadat) comprimitur. Veſicæ etiam ſuperior pars exacti globi inſtar
paulò minus rotunda eſt. nam quà[y] urinarius meatus urinam è fœtu per umbilicum deducens y 2 fig. M educitur ab N.
ab ipſa pronaſcitur, uelut in acutum aſſurgit. Vterus autem[z] hîc obtuſus eſt, & quartam circuli
partem etiam nonnihil erectam, aut nouilunij imaginem refert, non aliter quàm ſi ſuperior fun z 25 fi. ab i ad k.
di pars[a] utrinque obtuſum cõſtitueret angulum: ut & Arabes inſinuarunt, quum formam ute a 25 figur. i & k.
ri quadratam dixere.[b] Ab huius enim partis ſuperioris lateribus, uteri fundus ſenſim, ſed mo-
dicè interim, arctior redditus, deorſum ad ipſius ceruicis originẽ fertur: ita tamen, ut totus ute b 25 fi. ab i & k ad l.
rus nõ multo ſiat prolixior quàm latior, ceruice interim inſtar oblongi meatus longa & tereti.
Vteri ſuperficies cuiuſmodi. [c] Fundus uteri omni ex parte præterquam in lateribus, ubi uaſorum membranarumꝗ fiunt ap c 26 fi. fundus læuis eſt ad A, aſper ad E, proximum A.
plantationes, externa ſuperficie læui & æquali & ueluti madente linteo abſterſa ſubrubicãteꝗ
conſtat. Ceruicis quoque exterior ſuperficies in poſteriori parte ab uteri fundo nonnihil ultra
mediam ipſius longitudinem, & anteriori quoꝗ parte fundo propinquior, læuis & humecta,
magis tamen quàm fundi ſuperficies candicans conſpicitur: per reliquam uerò externã ſedem
propter aliarum partium adnexus aſpera, eorum quæ inuicem adnaſcuntur modo exiſtit. At
Fundi uteri ſinus. [d] interna fundi ſuperficies non prægnãtibus æqualis quoꝗ ac læuis, ut inanitarum ueſicarum d Spectatur in 27 figu.
cauitas

cauitas apparet. Sed harum ſinus maioribus profundioribusq́ rugis oppletur, illius autē pluribus quidem, at minus profundis, & uiſum quodammodo propter continuitatē compreſſionemq́ fugientibus, non aliter quàm ſi exactiſſimè læuis foret. Attamen præter ueſicarum cauitatem humanus uterus, ut uirorū ſcortum, leuem & perquàm modicè extuberantem[e] futuram ſeu tenuiſſimæ lineæ inſtar prominēs tuberculum exigit, ſecundū uniuerſæ ſuperficiei longitudinem & anterius & poſterius exporrectū, quaſi quoddā ſiniſtræ à dextra ſuperficiei interſtitium, aut notula quędam cenſenda eſſet. Superficies hæc fundi uteri ſinus eſt ſemen genitale ſuſcipiens, fœtumq́ cōtinens, quem nō imperitum uulgus modo, uerum & Anatomicorum fæx non unum enumerāt, ſed ſeptenario numero eum complectētes, ſeptem matricis cellulas recenſent: ac tres quidem in dextra uteri ſede maſculis ſuſcipiendis aptas enumerant, tres uerò in ſiniſtra fœminis dicatas: ſeptimā autē in uteri medio ſtatuūt, illam hermaphrodytis cōſecrantes. Hæc memini me admodū puerum prima dialectices rudimēta addiſcentē, in Alberti illius Magni indoctiſſimo, de uirorū mulierumq́ ſecretis libro, ac in quodā Michaele Scoto non minus ſectionis eiusq́ quam profitetur phyſiognomiæ indocto, quàm barbaro legiſſe: & etiam apud Iureconſultos eiuſmodi loculos deſcribi, cum aliàs ſæpius, tum maximè ab utriuſq́ iuris cōſultiſſimo literatiſſimoq́ uiro GVILIELMO MARTINO STELLA cognato meo, ut cæterarum diſciplinarū, ita quoq́ Naturę operum mire ſtudioſo didici, quando prolixè de fœtus formatione, ac quo potiſſimū tempore perfectus is dici mereatur, & diuini Hippocratis nōſtri ſuffragio partum ſeptimeſtrem perfectum eſſe aſſerentis, colloqueremur. His accedit præter Nicolum Gentilem, & alios pleroſq́ eius cohortis homines, Mondinus, Alberti, & reuera τοῦ σκότου illius meritiſſimus comes, qui aliȷs ipſius de uteri formatione commentis, à placitis ſcholaſticorum theologorum (quibus frequentior de genitalibus & ſemine quàm medicis diſputatio eſt, quoſq́ quum generationis organa in ſcholis oſtendimus frequētiſſimos habemus ſpectatores) declinare ueritus, ſeptem ſinibus uterum diſtinctū eſſe adiecit. Quos quibuſdam imaginatos fuiſſe, non ſat uiſum eſt, niſi rurſus ſeptem illos ſinus ſcrobes'ue, ſeu foſſulas decem rugoſos inflexus obtinere aſtruerēt, ut ſcrobiculi ſeptē, rugę uerò ſeptuaginta eſſent. Atq́ hinc totidem fœtus ſimul concipi poſſe pleriq́ autumant: parū per Iouem in hominū, multo etiā minus in brutorū, quæ plures fœtus plerunq́ ſimul utero gerunt, diſſectione uerſati. Vnica enim duntaxat in uteri fundo eſt cauitas, latior quidem & altior quàm profundior, cuiuſmodi etiam uteri fundi formā eſſe retulimus.[f] Cauitas hæc ſeu ſinus, in humillima ſede iuxta fundi foramen, pro illius foraminis amplitudine anguſtior eſt, deinde ſecundū uteri formā ſurſum dilatatus, in elatiori ſua ſede uelut in duos ceſſat angulos, ad elatioris uteri partis latera cōſcendētes, quā uelut duos obtuſiores efformare docuimus[g] angulos.[h] Media enim ſedes elatioris ſinus partis non tam altè atq́ latera ipſius cōſcendunt, uteri ſubſtātia deorſum hîc quaſi ſeptum aliquod, in ſuam amplitudinē ſpectante. Hunc ſinum in non prægnātibus talem ſemper adinueni, ut plurimum uiſcido quodā & ſubalbo muco illitum, & læuem quidem, uti dicebā antea, & inconſpicua propemodum ſutura, ſeu extuberantiori linea interſtinctum. In angulis illis aut in ſuperioribus ipſius apicibus rugoſiorem, ac omnino illi[i] cauitati ſimilem deprehendi, in quam deferentia ſemen uaſa in uiris inſerūtur. Nullus enim hic in inuolutario ſeminis fluxu, ſeu albis, ut uocamus, menſtruis non laborātibus, manifeſtus occurrit meatus: quemadmodū neq́ in uiro aliquis conſpicitur, niſi ex[k] uaſe ſemen deferente ſtylum acutiorē ſecundū uaſis inſertionem ui intrudamus, atq́ ſecus quàm ſecundū naturam habet meatū dilatemus, etiamſi uaccis interim leui negocio ſtylus ex uteri amplitudine deferenti ſemen uaſi indatur. Quinetiā non prægnantibus in ſinum hunc nunquam arterias aut uenas prominere obſeruaui, eorū capitulorū inſtar extuberantes, ex quibus ſanguis è uenis ad anum pertinentibus in hæmorrhoidum uitio effluxurus eſt. Nec ſinus quoq́ aliquos in nō prægnantis uteri ſinu intuitus ſum, illis ſimiles quos in ſepiarum & loliginum & loliorum promuſcidibus cernimus: qui eiuſmodi ſinus ſunt, ac ſi ceræ medias piſas impreſſiſſes, uti caprarum & uacarum Galeni oſtendunt uteri, quemadmodum in Capite quod priuatim acetabulis dedicabitur, diffuſius oſtendā. Ad hæc, uenam aut arteriam quoq́ non extuberantem, ſed nullo penitus pacto uiſui ſeſe offerentem in hoc, ut neq́ in[l] uentriculi aut inteſtinorū cauitates terminare, in non prægnantium mulierum uteris cōſpexi: imò fundi ſinus cōtinuo colore inter rubrum ac pallidum medio perfuſus ſpectatur. Hæc quidem internę fundi ſuperficiei ſinus'ue, cuius tractatio ad uteri formā ſpectat, eſt deſcriptio.[m] Interna autē ceruicis uteri ſuperficies magna ex parte uaria eſt. quū cōniuet enim, neq́ aliàs diſtenditur, undecunq́ rugoſa implicitaq́ eſt, ac in ſe cōcidit: ſi uerò admodū diſtēditur, exactè læuis & lubrica ſecundū uniuerſam ipſius longitudinē, præterquàm ad eam partem, qua in pudendum terminatur, apparere poteſt. Hic nanq́ perpetuò præter laxos implexus[n] cuticulares illas

e 27 figura C,D.
f Quaſi A & B duceres ad G, et deinde ab A et B ſurſum, in 27 figu.
g 25 fig. 1, k.
h 27 figura F,F.
i 23 fig. o.
k 25 fig. u.
l 16 fig.
m 26 figur. B,B.
n 25 fi. 1.
Interna ceruicis ſuperficies cuiuſmodi.

carunculas tuberculaq́ non æqualiter omnibus mulieribus propendula adipiſcit᷑, quæ νυμφὰς Græci uocāt. Ad hæc, in anteriori ceruicis ſede paulo ſupra pudendū, ubi ueſicæ collū ipſi[o] inſeritur, nō ad amuſſim æqualis eſt. Nā utrinq́ ad inſertionis latera, tenuis uteri ceruicis portiū cula excreſcit, in ipſius amplitudinē propēdens, ac illis mēbraneis proceſſibus forma perq̄ ſimilis, [p] quos urinæ in urinarios meatus è ueſica, & bilis ex duodeno in deferentē illā meatū, regreſſum præpedire innuimus. Haud ſecus quàm ſi uteri ceruix urinā admitteret, penduli uerò proceſſus urinā aut aliā materiā in ueſicæ collū regurgitare prohiberēt. Præterea uteri ceruicis amplitudò toto ipſius ductu nō anguſtatur, & eiuſdē eſt amplitudinis[q] quà fundo cōtinuatur (ſi modò amplior diſtēdiq́ aptior inibi nō ſit) ac[r] quà in pudendū ceſſat. Verùm in huius amplitudinis finē ſeu elatiorē ſedem, fundi[s] orificium prominet, nuſquā ceruicis latera ſuo mucrone cōtingens, neq́ propter ceruicis cōtractionem aut diſtentionē mobile. Porrigitur enim ex humillima fundi ſede in hanc ceruicis regionē, uteri ſubſtātia obtuſioris in pene glandis modò, cui tranſuerſa ſciſſura ſeu foramen ineſt, quod uteri aut fundi ipſius os uocari ſolitū eſt: quemadmodū muliebre[t] pudendum, ceruicis uteri os nuncupamus. Verum ut hoc nō diſtentū alioquin ſecundùm corporis rectitudinē ductæ ſectionis modò cōniuet, ita quoq́ illud tranſuerſa, at non perpetuò æquali. Prægnātibus enim rugoſa eſt admodū, & perquàm anguſta, ut ſpecillum niſi ualidius impulſum uix admittat. Quæ nuper pepererūt, ampliorem hanc ſciſſionē, minusq́ cōtractam rugoſam'ue poſſident: nō prægnātes autem, medio habent modo. Quod uerò, quoties fundi orificiū diſtenditur ac dehiſcit, ut & ceruicis orificiū, orbiculare fiat, manifeſtū eſſe, etiamſi nō dicatur, arbitror. Aperitur autē in coitu nō ſemper quidem, ſed quū uirile ſemen appetēs, id naturali motu ſugendo allicit, & quando uterus non concepturus, uirile ſemen unà cum muliebri ſemine iterū eructat, aut in pollutione, uel affrictu muliebre duntaxat ſemen excernit. Nequaq́ enim diſtenta uteri ceruice, ſimul quoq́ id perpetuò recluditur: haud enim decuiſſet inſatiatæ mulieris arbitrio, etiā poſt cōceptum uenerē procaciter nimium deſideraturæ, orificium illud ſubijci. Vt interim prætereā quāta ſucceſſionis ſpeciei noxa, mulieres ſubinde geniturā præter ſententiā non reſeruarēt: quantaq́ licētia nullo habito cōceptionis metu, maritis parentibusq́ imponerent, ſi modò fundi orificio Natura muſculos arbitrarij motus opifices elargita fuiſſet, idq́ ita ac ceruicis uteri fundi orificium ſemper aperiri potuiſſet. Quàm ineptè uerò & falſo plerıq́ fundi orificiū penem in coitu excipere, illumq́ in uteri ſinum inſeri ſcripſerint, præter alia, corporis quoq́ reſectio luculentiſſimè teſtatur. Porrò in partu quū toto tempore quo uterum geſſit mulier, ad amuſſim contractū occluſumq́ fuerit, adeò aperiri, extendi, remittiq́, ut fœtus hàc procidat, ſcimus quidē, & audiētes ſtupeſcimus: at Naturæ miraculū nimis quàm ſegniter admiramur, ſummi rerum Opificis prouidentiam hymnis parum celebrātes. Ad uteri quoq́ formam ipſius cornua ſpectare uidentur, quæ Herophilus in mulieribus opportuniſſimè iam naſcentibus boum cornibus aſſimilauit. Quemadmodum enim uitulorum capita utrinq́ quà pronaſcentur cornua, extuberant: ita etiam ſuperior uteri pars, quam quartæ circuli parti comparauimus,[u] utrobiq́ ueluti in duos obtuſos definit angulos, qui re uera ueteribus Anatomicis hominū cadauera ſecantibus cornuū uice habebātur,[x] uaſorumq́ ſemen muliebre deferentiū inſertionem excipiunt. Neq́ hîc quenquam Galeni ſtudioſum (uti ſanè omnes qui Medicinæ nomen dedimus oportet eſſe ſtudioſiſſimos) mihi ob pleraq́ illius dogmata obſtrepere uelim, atq́ alias uteri partes requirere, quas cornu accuratius aſſimilari cupiat, priuſquā ſedulò Galeni loca in libris de Partium uſu, de Semine, de Vteri reſectione, expenderit, atq́ uaccinū uterum muliebri, ac demum Galeni ſcripta ambobus uteris cōtulerit: ut tandem doceatur, Galenū, ne per ſomniū quidem muliebrem uterum unquam inſpexiſſe, ut uaccinū duntaxat, & caprinum & ouillum. inſuper ipſum in libris de Partium uſu aliorum Anatomicorū placitis nixū eſſe, ac proinde uterū illic uerius (quamuis interim obiter) deſcripſiſſe. in libro aūt de Vteri reſectione humano capiti equinā ceruicem adieciſſe, atq́ ex uaccino utero & muliebri chimeram texuiſſe, quum uaccini uteri deſcriptionem cum aliorum diſſectionis profeſſorū ſcriptis permiſcet. Si itaq́ quis naturæ operū ſtudioſior, Græcorū impoſturas uidendi cupidus hæc diligēter præſtiterit,[y] uaccini uteri cornua ad eum modum habere ſpectabit, ac ſi dextrum ſiniſtrumq́ decrepiti arietis cornua radicibus, ac internis lateribus linteo ſimul cōmitteret, ac cornuū radices uaccino utero, quà is ipſius ceruici cōtinuatur, aſſimilaret, cornuū uerò apices uteri apicibus conferret. Hæc profectò diffuſius explicatiusq́ proſequerer, niſi cuiuis promptum eſſet macellum adire, uaccinumq́ uteri ſitum, formā, magnitudinē, aliaq́ in partiū fabrica ad amuſſim contemplanda, intueri: aut ſi grauius ſit parumq́ deceat macellū accedere, leue omnino eſt iubere uaccinum uterū adferri, ut tanti autoris ſenſa intelligātur, ac muliebri utero caſu oblato, obſeruet, quàm cōcinne Galenus caprinū uaccinumq́ uterum, non autē humanū depinxerit, ac demum

expen

Fundi uteri orificium cuiuſmodi.

Vteri cornua.

Galenū humanū uterū nunquam inſpexiſſe.

[o] 25 fi. δ. 26 fi. ueſica etiam cū ipſius ceruice aperta ſpectatur. dein 27 fi. L.

[p] 22 figu. r. dein 15 fi. R aut 13 d.

[q] 27 figur. K, K.

[r] 27 fig. adcrinitam ſedem.

[s] 26 figu. C dein D.

[t] 25 fig. i.

[u] 25 fi. i, k.

[x] 25 fig. u.

[y] Hîc 29 figuram inſpice.

expendatur qua ratione tot cõtrouersiæ inter præcipuos uiros fuerint cõcitatæ, quòd cuius ani
malis partem describerent, non expresserint, ipsiq; arbitrati sint hominis membra illorum ani-
malium membris conuenire, quæ illi potissimùm sectioni accõmodare solent. Atq; si quis hæc
attente examinauerit, facile dijudicabit, quoties oratio alioquin satis prolixa mihi interturban
da esset, si perpetuò quãdo à Galeni placitis studiò & sciens reclino, adijcerẽ, aut etiã rationem
z 25 fi. i, k. semper cur id faciã adderẽ, ipsius loca simul prolixè adscribẽs. Sint itaq; muliebris uteri cornua
a 29 fi. F, F. [z] dicti iam antea obtusi anguli, caprini uerò & uaccini & ouilli uterorũ cornua [a] apices illi arietũ
cornibus undecunq; simillimi: aut non apices solũ, sed fundi uteri in illis animalibus tota pars,
quam geminã esse, etsi longo interuallo connexa inuicẽ sit, postea dicã. Quandoquidẽ Galenus *In lib. de Sectione uteri.*
alibi etiã totas eas partes cornua nuncupauit, quum ex quorundã etiam ueterũ sententia in cor-
nibus fœtus cõplecti docet: quod nõ ita inepte de illis animalibus prolatum est. quemadmodũ
b 28 fi. F, G. multò adhuc rectius de canibus & suibus, qui uterum statim à fundi ipsius orificio, ita in [b] duas
partes diremptum gerunt, ac si indicem à medio maximè diduceres, illosq; digitos uteri partes
esse fingeres, quæ in nõ prægnãtibus rectà quodãmodo ducũtur, & in apicẽ mucronem'ue sen
sim nõ secus desinunt, quàm si recta, nõ autẽ obliquata essent cornua: in utero autẽ gerentibus
quasi arietis cornuũ modò, & hæc quoq; inflectũtur. Porrò ne latiùs expatietur oratio, eorum *Muliebris uteri magnitudo.*
animaliũ uteris neglectis, nunc muliebris uteri magnitudinẽ aggrediamur, quam modò antea
c 25 fi. i, k, l. in situs uteri descriptione utcunq; expressimus, neq; [c] fundi quoq; moles magis quàm uentricu
d 25 fi. x, x. li aptè describi potest, ut qui pro cõtenti fœtus seminis'ue quantitate distẽdatur, cõtrahaturq;.
Præterea idem quoq; de [d] ceruice censendum est, quæ modò uariè cõplexa rugosaq; conniuet,
modò in coitu (quãuis non semper æquè promptè) pro penis, in partu autẽ pro fœtus mole, di
stenditur. Et quemadmodũ latitudo ceruici eadem nõ est, ita quoq; neq; longitudo. nam nobis
uterum inter dissecandũ attollentibus, in miram longitudinem ceruix porrigitur. adeò ut non
minus ridiculum sit, uteri ceruicis longitudinẽ uel latitudinẽ, quàm penis describere: quanq̃ &
is minus adhuc quantitate quàm illa differat. Quinetiã uteri ceruix pro mulieris libidine turgi-
dior, angustiorq; & directior (præterq; quod alijs natura sit strictior) efficitur. ac proinde etiã
haud miror omnes quodam digitorum numero eius longitudinẽ describere aggressos, inter se
pugnare, & hunc à pudendo ad fundi sinum undecim, illum duodecim, istum plures, aliũ pau
ciores digitos enumerare, & quod omniũ absurdissimũ est, parem cum nõ prægnãtibus fundi
longitudinẽ atq; ceruicis statuere. Præterea uterus in eum modum à peritonæo ligatus pẽdet,
ut ipsius fundus sursum & deorsum plus minus in coitu sese ducere, ac ad penis summũ tanq̃
animal quoddã, ut & Plato dicebat, dehiscere possit. Quanq̃ interim uetulis, & ijs quæ sæpius
pepererunt, aut rudius ab obstetricibus in secundarũ euulsione fuerũt tractatæ, fundi os in pu
dendũ quasi depẽdeat, ac proinde breuissima implexaq; in illis ceruix uideat, quã inter secandũ
sursum tractã, aut aliàs in uiuẽtibus intrò protrusam, insigniter producere integrũ est. Quod
autẽ puellis uteri fundus minor sit, quàm illis quæ iam diu coiere, aut aliquando uterũ gessere,
etiã alijs proditum est Anatomicis: quanq̃ in his omnibus testium ferè modò ita fundus uariet,
ut nullã ipsius molem, quemadmodũ neq; uesicę etiã, priuatim circũscribere queam. Vigesima
septima tamen præsentis libri figura, eam uteri magnitudinem exprimit, quæ frequẽter in non
prægnantibus, & præcipuè in huius anni cõsectione Patauij occurrit. Fundus enim multo mi
nor est, quàm dissectionum rudis sibi facilè persuaderet. Quòd uerò Anatomes professoribus,
etiã menstruæ purgationis occasione, fundi uteri magnitudinis differẽtia ponatur, legi quidẽ,
quando uterũ sanguine turgentẽ, & paulo pòst menstruũ sanguinẽ repurgaturũ, grandiorem
illo esse docẽt, qui nuper uniuersum sanguinẽ, quem mensis interuallo asseruari sensim arbitra
mur, excreuit. Verùm hac ex parte nunq̃ mihi se obtulit uteri differentia, & de sanguinis illius
collectione purgationeq; suo loco ad præsentis Capitis finem quædã subijciã. In uteri etiã sub- *Vteri fundi substantia.*
stantia, non minus quàm in describenda ipsius magnitudine, dissectionis professores grauiter
dissentiũt, atq; adhuc multo magis in ipsius tunicarũ numero, & deinde in uenarũ arteriarũ &
neruorũ uteri ortu & implexu. Mihi (ne illorũ falsis ac imaginatione plerunq; cõfictis dogma-
tibus enarrãdis prolixè hæreã) nõ prægnantiũ fundi substãtia cõspicitur neruea, mẽbranea'ue,
sed crassa admodum, compactaq;, neq; nimiũ dura, & nõ ad amussim, ut cætera quę generatim
neruosa dicuntur, candicãs, sed carneũ aliquid præ se ferẽs. Quòd autẽ in præsentia neruosam
e iuxta G substantiã, non quæ frequẽtibus cerebri aut spinalis medullæ neruis intertexitur uocẽ, sed eam
27 figuræ. neruorum materiã, quæ ligamẽtis, tendinibus, ac illis qui propriè nerui nuncupãtur substãtia
et iuxta C, D 26 fig. (quanq̃ non uirtuti) respõdet, neminẽ ambigere reor. Hæc uteri substãtia, æqualis duritia, con
f 27 fig. E, E. tinuaq; passim est, nisi fortassis ad fundi [e] foramen paulo durior collectiorq; euadat. In exteriorẽ
huius substãtiæ superficiẽ, uenæ obscuræ, graciles q;, sed admodũ frequẽtes integro adhuc ute
g 27 fig. H, H. ro excurrere uident, quæ inter [f] internã [g] externamq; uteri tunicã porrigunt. Sũt enim duæ uteri *Vteri tunicæ.*

tunicæ, exterior una quam à peritonæo, ut & uesica ipsa cæteraque quæ illo ambiũtur, insigniter ualidam ac crassam obtinet. Hæc principiũ ducit à [h] membranis [i] uasa uterũ accedẽtia continentibus, uterumque peritonæo cõmittẽtibus. A peritonæo enim quà uasa ipsi cõnascunt, quæ à maxima uasorũ [k] distributione supra sacrũ os facta, uersus crura tendunt, ipsius peritonæi partes processus'ue enascũtur, illis membranis substãtia formaque simillimi, quæ mesenteriũ efformãt. Sunt enim hi processus instar duarũ tenuium membranarũ in ipsarum medio uenas & arterias deducentiũ, & multo adipe oppletarũ. Atque tales membranæ à peritonæo utrinque procedũt, quæ toti ceruicis & fundi uteri lateribus ad eum modũ cõmittunt, quo cauæ intestinorũ Anatomicis uocatæ parti mesenteriũ [m] applãtari docuimus: & quemadmodũ mesenteriũ intestinis tertiã obducit tunicã, ita etiã hæ peritonæi mẽbranę utrobique uterũ accedẽtes, in secundã ipsius degenerant tunicã, longè crassiorẽ [n] ea quam mesenteriũ intestinis offert. quòd scilicet quatuor peritonæi portiones, utrinque nimirũ duæ, eam efforment, quum intestinorũ tertiã tunicã duæ tantũ membranæ constituant. ueluti & in canibus & suibus accidere uidemus, quibus [o] ambæ uteri partes instar intestini sunt, singulæque suo duntaxat latere ad peritonæum in lumborũ regione colligant: quũ unicus & simplex muliebris uterus utrobique peritonæo connectat. Porrò præsentis tunicę crassities ob hoc duntaxat nõ tanta est, quòd tot peritonæi partibus cõstituat, sed quia hæc in cõtracto, neque grauido utero impensè collecta compressaque est, uti & modò de interna dicturus sum. [p] Interna fundi uteri tunica ipsi peculiaris ac propria est, neque à peritonæo pendet, & quæ prius narrata est uteri substantiã constituit. Hæc tunica in non prægnãti utero (quem donec aliud subiũxero, subaudiri uelim) crassitie omnes reliquorũ corporis organorũ tunicas, ut tres [q] uentriculi & [r] intestinorũ simul etiã implexas, uincit. Ipsa tamen omni ex parte non pariter crassa uisitur. Vbi enim fundi efformat [s] orificiũ, crassissima est, & paulo quàm alibi compactior: deinde etiã in [t] media sede superioris fundi partis crassa quoque est admodũ, & ut in sinus uteri enarratione dicebã, in ipsum quasi sinum extuberans. Cæterùm quà uterus in obtusos [u] angulos desinit, semenque deferentia uasa excipit, hæc tunica tenuior, minusque secantibus spissa, quàm in reliqua parte occurrit. In lateribus autem & anteriori & posteriori sede pariter crassa uisitur, adeoque compacta, ut nihil præter ipsius substantiam citra fibrarum quibus abundat distinctionẽ, utcunque eam disseces, intueri liceat: facileque hallucinari illos intelligas, qui hanc uteri tunicã geminã esse uolunt, in dextris quidem unã, in sinistris uerò alterã, quasi utriusque manus cõcaua simul ex opposito iungeres, ac singulas manus singulas esse tunicas fingeres. Adeò enim Galeni locus in libro de Vteri sectione ualuit, ut in dissectione peritiores, eum legentes, uterique dein constructionem inquirentes, suoque sensu derogantes, illum geminum, etsi non sit, descripserint. quod profectò nõ accidisset, si [x] uaccinum caprinum'ue uterum diuisissent, quem inibi, non uerò muliebrem, Galenus describit. Si enim exquisitè uaccinum aggrediaris, & [y] partem ipsius quæ ab uteri ceruice ad eam usque sedem habetur, qua is primùm in arietis cornua duci conspicitur, tunica [z] liberaueris, quæ à peritonæo educta toti huic uteri parti communis, simplexque existit, mox interna uteri tunica in cõspectu erit, non unica quidem, uti exterior, sed gemina, utriusque scilicet uteri partis una peculiaris. quippe tunica exteriori ablata, uaccini uteri pars, quæ prius unica cernitur, ita gemina est, ac si indicẽ cum medio simul iunctum conspiceres: aut ut de cornibus arietis dicebam, duorũ cornuũ radices internis lateribus inuicem committeres. Neque solum id Galeni nomine in uaccino utero expendendũ uenit, uerùm etiam externam utrorumque fundi uteri partium communem tunicam ab interna, quæ singulis uteri partibus peculiaris est, adimens accuratè, obseruabis non oscitanter spectandum uenarum arteriarumque [a] implexum, inter internam externamque tunicas consistentem: sed adeò internæ connexum, ut eius connexus gratia internam uteri tunicam Galenus uenosam (uti sanè est) appellandam duxerit. Verùm interim muliebris uterus [b] substantia adeò compacta constat, ut uix uenæ capillorum modo tenues appareant, neque interna tunica non prægnantibus uenis cõspicuis intertexta cernitur. At de uteri uenis & arterijs paulo pòst agetur, & nunc internæ tunicæ quæ in muliebris uteri fundo simplex, uti diximus, est, fibræ explicãdæ ueniũt. Triplici nanque fibrarum genere intertexitur, ac rectas quidẽ intimas exigit, sed eas nõ ita numerosas. Extimas habet orbiculares, transuersas'ue, rectorum copiam utcunque uincẽtes. At medias, quæ obliquæ sunt, possidet plurimas, easdemque robustissimas. Atque hæ omnes in his quæ utero aliquandiu gesserunt, non secus quàm in uesica flatibus turgida cernuntur, in hisque omnia iam emutãtur. [c] Venæ etenim ac [c] arteriæ uterũ adeuntes magnæ admodũ & cõspicuæ sunt. ac interior uteri tunica tanto tenuior rariorque, & magis neruea uisitur, quanto magis uterus ipse in magnitudinem promouit. Neque amplius exanguis aut nullis consita uenis apparet, uerùm magnæ frequentesque uenæ eam intertexunt, ad internam ipsius superficiem usque ad [d] secundas uidelicet, admodũ dilucidè procedentes: ac denique (ut semel dicam) in utero gerẽtibus omnia à nõ prægnan-

h 24 fig. O, P, Q. et 26 fig. E, E. 27 I, I.
i 25 fi. n, u, y.
k ult. fig. li. 3 b.
l 24 figu. F, G.
m Spectatur id in 10 figura.
n 9 fig. h, k educunt L.
o 28 fig. F, G, atque ita quæ hic describuntur, illinc ex characterũ indice petes, quemadmodum & à 29 fig.
p 27 figur. E, E.
q 17 fig.
r 9 fig.
s 27 fig. G. 26 C. D.
t 27 fi. F.
u 25 fig. i, k.
x 29 fig.
y 29 figu. à D ad E.
z 29 figur. F à G.
Libro de Vteri sectione.
a 29 fi. circa D & G.
b 27 figura E, E, F.
Interioris tu[illegible] nodi.
[illegible] modi.
c 25 fi. n, y.
d 1 tabellæ 30 fig. F.

gnan-

e 27 fig. K, K. gnantibus plus minus emutatur. Ceruicis porrò uteri[e] substãtiæ aliquid cõmune cum uirili[f] pe- ne Natura elargitur, eam dico qua duo penis corpora & glandem præcipuè formari diximus. *Ceruicis uteri substantia.*
f 3 fig. cap. 49 libri 2. E, E.
Quemadmodum enim illa inuolucro inter neruũ carnemq́ substantia medio conformantur, quã alia fungosa spõgiosaq́ oppletã esse diximus substãtia, sic quoq; & ceruix uteri carnea ner ueaq́ constituitr tunica, eiusmodi etiã substantiæ fungosę nõnihil possidẽte. Atq; huius substan tiæ beneficio uteri ceruix penis modo muliere uenerẽ appetẽte extuberat, pudendiq́; ipsius col- liculi (quas & alas alij uocant) ac cuticulares illius carunculę extrà prominent, ceruicisq́; ampli tudo penẽ amplexura, arctatur, & quod ad rectã uirilis seminis eiaculationẽ sat est dirigitur. Atq; hoc parũ cæteri animaduerterũt Anatomici, ceruicẽ uteri multis & orbicularibus muscu
g 25 fi. y. lis intertextã, non aliter ac[g] uesicæ fit ceruix, fingẽtes. Quod & si in plerisq; mulieribus concubi tus delectationẽ fortassis augeret, & illę cõstringentiũ arctantiũq́ medicaminũ uim nostris offi- cinis relinquerent, nimis tamen uoluntariã uim Natura genitalibus indidisset, & nescio quo pacto penem plus satis uteri ceruicis arbitrio subiecisset. At nõ prætererunt Anatomici, cerui- cem in puellari ætate delicatiorem molliorem q́ esse: contrà in prouectioribus, & ijs quæ fre- quentius pepererunt, calloſiorem temporis successu reddi, ut etiam cartilagini asperæq́ arterię illam in uetulis subinde assimilent. crebro enim congredientium attritu, partiumq́; exeuntium collisione ceruix occallescit: & frequenti astringentium lotione, assiduoq́; mensium fluxu, haud secus indurescunt, quàm ob continuum acremq́; humorem defluentem ulcera ad fistulas per-
h 25 figu. y. mutari consueuerũt.[h] Venæ & arteriæ ceruici insertæ non prægnantibus manifestiores mihi semper uisæ sunt, quàm fundi, at diuersum utero gerentibus accidere certum est. Vteri autẽ ue- narum arteriarumq́; seriem unà cum seminalium uasorum constructione iam opportunè subij ciam, ut deinde uteri connexu quoq; sermoni addito, uniuersa ipsius fabrica absoluatur. Mu- *Mulierũ testes cuiusmodi.*
i 24 fig M, L, et 25 fi. r, & 26 fi. F. lierum[i] testes uteri accumbunt lateribus, non prægnantibus quidem paulo elatiùs quàm fun- di superior pars consistit, utero autem gerentibus eandem certè sedem occupant. at quo magis
k Id uidere est in 1 tabella figuræ 30. uterus extenditur, eo inferiùs quàm ipsius summum habetur, ad latera illius[k] accumbere appa- rent. Innituntur autem peritonæo ea parte, qua ilium ossa sacro committuntur, omnino laxi, neq; aliter quàm[l] seminalium uasorum beneficio peritonæo connexi. Hi uirorum testibus mi-
l 25 fi. o, p, t, t, u. nores multo sunt, forma autem oblongiores, & secundùm latitudinem minus rotundi, & qua- si latiores quàm spissiores effici deberent, anteriùs posteriusq́; depressi. Externa superficies inæ qualis, ac haud secus quàm multæ eædemq́; exiguæ unà colligarentur glandulę, multis inequa libus tuberculis oppleta uidetur. Substantia quippe non constant, ut uirorum testes, molli, ac
m 10, 11. figu. L, L. innato sibi humido læui, continua & æquali: uerùm duriori,[m] mesenterijq́; ac[n] inferioris omen-
n 4 fi. x, x. ti membranæ glandoso corpori non absimili, & præter exiguos uenarum ac arteriarum in ip- sa consistentes plexus, sinuosa cauaq́;. Habent enim mulierũ testes intus præter uasa sinus quos- dam tenui aqueoq́; humore plenos, qui prius non læso teste, sed ui compresso, ac inflatæ uesicæ modo crepante, in miram altitudinem inter dissecandum non secus quàm ex scaturigine qua- piam exilire solet. At huiusmodi sinibus nulla peculiaris est forma: inæqualis enim, ut exterior ipsorũ testiũ superficies sunt, & nõ unus, sed plures, neq; illi semper ijdem uisuntur. Hæc testiũ *Testium inuolucra.* substantia mẽbraneo inuolucro undiquaq; circũdatur, quod ipsi ualidissimè adnascitur. Atq;
o 23 fi. R, S. hoc quidem durum est: sed tenue & longè[o] illi inuolucro quod uirorum testes proximè ambit, duritia & crassitie cedens: neq; adeò promptè à testium substantia inter dissecandum separabi- le, & sui testis substantiæ magis participans. Præsens inuolucrum mulieribus eundem quem uiris usum præstat. seminarijs enim uasis excipiendis aptum est, testium'que continet substan-
p Pete hæc ex 24 figu. O, P. tiam. Præter hanc tunicam mulierum testes nullum exigunt inuolucrũ,[p] nisi quòd in ambitu peritonæi membranei processus seminaria uasa continentes, & uespertilionũ alis longè simili-
q 20 fig. u. mi, testium mediã duntaxat partem integunt, non autem ut[q] exterior uirilis testis tunica, pror-
r 25 fi. g, h. sus induunt. Seminaria uasa mulieribus similiter ac uiris[r] duæ sunt arteriæ, &[s] totidem uenæ, *Seminaria uasa mulieribus cuiusmodi.*
s 25 fi. d, e. parem omnino cum uirorum uasis ortum sortitæ, at progressu distributionisq́; serie differen-
t 25 fi. d, g. u 25 fi. e, h. tes.[t] Dextra enim uena ac arteria, quemadmodũ & alterius lateris uasa, à primo ipsarum ortu
x 25 figu. o. dextrorsum peritonæo, ut in uiris, firmatę, ad sui lateris testem descendunt, ac cum primũ arte-
y 22, 23 figu. A. ria uenæ[x] cõmittitur, ambę inuicem, ut uirorũ[y] uasa postq; aliquousq; è magna peritonęi ampli
z 25 figu. n. tudine exciderũt, implicari inuoluiq́; incipiunt: non quidẽ uniuersum ipsorũ corpus in implica
a 25 fi. ab o ad p. tionẽ absumẽtes, uerùm[z] mediã sui partẽ uena ac arteria in superiorẽ sui lateris fundi partẽ deri- uant, multiplici sobole in uteri fundum excurrentẽ. Quod uerò ex implicationis initio reliquũ
b 23 fig. N, O, P, Q, T. est, paulatim magis magisq́;, ut in uiris,[a] inuoluitr, uaricosumq́; illud corpus efformatur, sua ba-
c 25 fi. s, t, u. si elatiori testis parti adnatũ, & similiter atq; in[b] uiris ramos in testis substantiã, & illũ ambiens
d 23 figura r, s, t. inuolucrũ diffundẽs. Deinde[c] uas semẽ deferẽs secundũ testis corpus, ut in[d] uiris habet: quanq; magis testi orbiculatim, q́ in posteriori solũ sede aduoluitr. Ab interna enim sede basis uaricosi

corporis[e] incipiẽs,[f] externo testis lateri,&[f] deinde inferiori ipsius parti & nõnihil interno quoq; lateri adnascitur, haudquaq; tot inuolutionibus, quà testi adnascitur, ac uirile uas donatũ. Porrò à teste nõnihil sursum ascendens, & testi nõ amplius[g] adnatũ, reuolutiones eas instar uermis æqualiter procedentes amittit, ac teres planumq; instar nerui in uterũ errabundo ductu fertur, in mediã[h] cornu dextri sedem insertũ. His organis per me quidem licebit quęuis nomina imponere: ego autem quoniã uirorũ organis forma substantiaq; correspondent, eadẽ nomina illis, quæ his indere inter ostendendũ soleo, cum Aristotele, num semen hæc quoq; organa, ut in uiris, num uerò duntaxat ad uoluptatẽ quendam pręparent humorẽ, non admodũ contendens.

Uteri uenæ ac arteriæ. Porrò hæc uasa pinguibus, quæ inter dissecandum omnia obliterare solent,[i] membranis à peritonæo natis suffulta tutò porriguntur. Cæterũ præter nuper cõmemoratas uteri[k] uenas & arterias quæ à seminalibus uasis principiũ duxerant,[l] aliæ multo insigniores à caua & arteria magna post illarũ supra sacri ossis initiũ[m] diuisionẽ accedunt. Postq; enim ea uasa primùm in duos insignes truncos diuiduntur, & hi rursus singuli in[n] duos insignes, sed amplitudine impares ramos dissecti sunt, unũ quidẽ qui maior est, ac per inguina crus accedit, alterũ uerò humiliorem minoremq;, cuius[o] finis per pubis ossis[p] foramen elabit̃, uteri uenæ ac arteriæ oriuntur, à minoribus humilioribusq; secundæ illius diuisionis ramis pronatę. Rami itaq; in dextro consistẽtes (ut qui in sinistro sunt quoq;) insignẽ porrigunt propaginẽ: uena quidẽ uenã, arteria autẽ arteriam: quæ simul accumbentes, dextrũ uteri latus propter fundi orificiũ accedunt, ubi in multas scissæ soboles, quasdã sursum in humiliorẽ fundi sedem exporrigunt, quasdã per uteri ceruicem deorsum digerunt,[q] nõnullas etiã uesicæ impartiẽtes. Quæ uteri fundũ accedunt, nõ pręgnantibus quodãmodo graciliores & pauciores apparent, ꝗ quę ceruici & potissimùm iuxta fundi[r] os implicantur. Neq; ut quispiã arbitraretur ab his uterũ accedentibus uasis,[s] uenæ & arteriæ originẽ ducũt, quæ secundũ rectos abdominis musculos sursum ferunt̃,[t] illisq; uasis quæ ad pectoris ossis posteriorẽ exporriguntur sedẽ, cõmunes fiũt. nam hæ ortũ sumunt à præcipuis uasis per inguina in crus deductis, à quibus etiã[u] surculi pronascunt̃, muliebre pudendum colliculosq; ipsius accedentes. Unà cum præsentibus uteri uenis ac arterijs ab ossis sacri neruorũ[x] paribus utrinq; etiã nerui deducunt̃, tenuibus surculis potissimũ in uteri ceruicẽ, & circa humiliorẽ fundi sedẽ excurrentes, ramosq; etiã uesicę promẽtes. Ad elatiorẽ porrò fundi regionẽ subinde[y] neruuli perq; graciles diffundunt̃, à sexti neruorũ cerebri paris ramis deducti, qui costarũ radicibus exporrigunt̃.

Quibus partibus uterus adnascitur, & quas solum tangit. Verùm ut hi neruuli prætenues albicãtesq; sunt, & pinguibus mẽbranis suffulciuntur, ita quoq; inter dissecandũ difficulter occurrunt. Atq; ideo nunc propemodũ manifestũ esse arbitror, quas partes uterus tangat solũ, ac quibus alligetur & adnascatur. Anterior enim posteriorq; & superior fundi uteri regiones nullis quas contingunt partibus adnascũtur, latera uerò cõnascuntur,[z] membranis uasa utero deducentibus, & uterũ peritonæo ualidè colligantibus, exterioremq; uteri[a] tunicam producentibus, ac demũ[b] carneis illis fibris intertextis,

Uteri musculi. quæ duos efformant musculos, quorũ beneficio uterus uoluntario motu nõnihil sursum, dum mulieres ilia trahunt & quasi colligunt, allicitur, quiq; adeò obliquè prorepunt, & quà uterum accedunt, adeò crassescunt, ut perperã uteri cornua illos musculos esse aliquãdo arbitratus fuerim, quod scilicet obtusos muliebris uteri[c] angulos cornuũ imagini nõ accedere uidebã: neq; arbitrabar mihi uaccã aut caprã, ut Galeni Anatomicorũ primarij sensa intelligerẽ, secandã. Ceruix porrò uteri ex lateribus[d] mẽbranis quoq; & uasis ipsi exporrectis adnascit̃, & illorũ interuẽtu peritonęo (sed quemadmodũ & uterus, laxè) cõnectitur. Posteriori parte per mediã longitudinem, qua fundo propinquior est,[e] recto intestino ita innititur, ut accumbentes inuicẽ intestinorũ[f] gyros mutuò allocari cernimus. Verùm ad ceruicis in pudenda finem, illa podici firmissimè cõnascitur, perinde ac si recto intestino & ipsi cõmunis esset tunica, quemadmodũ stomacho & asperæ arteriæ cõmunem tunicã esse nõ dubitamus. Rursus ceruix anteriori sede elatius quidem ad fundi orificiũ innitentẽ duntaxat habet uesicã, sed paulo inferius fibris quibusdã humillimã uesicæ partẽ & ipsius ceruicẽ adnatã possidet.[g] Vbi autẽ hæc illi inserit̃, uelut cõmune utriusq; corpus & tunica efficitur. Cæterũ in fine quà ceruix in pudendũ desinit, cõmune utriusq;, ceruicis scilicet & cutis, ut in labris & podice, corpus constituit̃. Hęc cutis præterꝗ quod pilosa euadat, ipsi duriuscula, quemadmodũ & in mẽto, substernitur pinguedo, in uetulis (etiã si illis ceruix occalluerit) unà cũ mamillis flaccescens, neq; ita bellè pudendi colliculos alas'ue ut

Prominulæ in ceruicis orificio carunculæ. in iunioribus sustinẽs. At quũ hæc citra mortuorũ sectionẽ conspicua sint, enarratione neutiq; indigent: quemadmodũ neq; illi primi in pudendo implexus, & utrinq; una[h] prominẽs cuticularis carũcula, longa quidẽ, sed tenuis, & ex longa basi in mucronẽ desinens. Has νυμφὴν Gręcis uocari innuimus, qui earũ præcisionẽ plus ꝗ quis arbitraretur cruentam, & cicatricẽ perinde ac reliqua huius sedis ulcera difficulter suscipientẽ, docuerũt: quod hæ coriaceæ quodãmodo carunculæ in nõnullis mulieribus ad tantã molẽ augeant̃, ut pudorẽ deformitatemq; inducant,

&

e 25 figur. f ad p.
f 25 fig. t,t.
g 25 fig. u.
h 25 fig. i.
i 24 fig. O, O. 26 E,E.
k 25 fi. n. 26 fig. H.
l 25 fig. y.
m ultimæ figu li. 3 b.
n eius fi. d.
o eius fig. i.
p 1,2,3 fig. ca. 29 li. 1 r.
q 25 figu. [illegible]
r 26 fig. D.
s 25 fi. n. & 6 mus. tab, eius.
t 6 mus. ta. a. aut fi. ca. 6 lib. 5 L ad M.
u fig. cap. 8 lib. 3 Δ.
x fi. 2 ca. 11 lib. 4 iuxta cha. 25, 26 etc.
y ab 1 & u fig. 2 cap. 2 lib. 4.
z 24 figu. O,O.
a 27 figura H,H.
b 24 fig. P.
c 25 fig. i, k.
d 27 fi. I, I.
e 25 figu. m.
f Spectatur in 6, 7, 8 fi.
g 25 fi. [illegible] 27 fig. L.
h 25 figu. [illegible]

& multis nationibus quoqꝫ inſignis impudicitiæ argumento ſint: imò à ueſtimentis iugiter attritæ, ad libidinẽ irritant, & Veneris ardorẽ ſuſcitant. Vnde etiã Ægyptijs prçcipuè uiſum eſt, ut anteaquam carunculæ illæ extuberent, tunc potiſſimùm amputentur, quum proximè uirgines nupturæ ſunt. Porrò quis harum præcipuus uſus ſit, ſuo ordine iam audies.

Vteri officiũ, ipſiusqꝫ cõformationis ratio.

Vterus concipiendo ſemini idoneus, & fœtum tantiſper complexurus, dum perficeretur, ac alijs quàm ſanguine nutriri poſſet, in humillima trunci corporis ſede locatus eſt, qua ad concubitum ſeminisqꝫ ſuſceptionem, & adhuc ad concœpti fœtus augmentum, perfecti'que partum, nulla aptior excogitari poſſet.

Situs ratio.

Hæc ſiquidem longè à facie & nobiliſſima rationis arce ſituatur: deinde oſſa nulla, quo minus in miram amplitudinem diſtendi uterus queat, inibi præpediunt, atqꝫ etiam ipſi parituro hinc ad inferiora & uerſus crura exitus facilis eſt.

Formæ.

Forma autem uteri fundo cõuenit rotundæ proxima, quo reddatur capacior, iniurijsqꝫ minus ſit obnoxius. Dein fundus unicus ſimplexqꝫ eſt, quod unicum fœtum amplecti debeat: attamẽ latior uiſitur quàm ſpiſſior, quod interdum & gemellos concipiat. Non enim geminus cernitur, & inteſtini inſtar oblongus, qualis cani & ſui, & illis deniqꝫ animalibus obtigit, quæ plures ſimul fœtus ſemper propemodum enituntur.

Magnitudinis.

527 figura A, A, B, B.

Paruus autem, ac magis quàm facilè crederetur contractus in non prægnantibus uidetur, ut quàm minimum alia tunc comprimeret organa, & ſinum ipſius adeò anguſtum redderet, ut qꝫ proximè uniuerſam genituram amplecti queat, eam nulla ex parte à ſe intactã relinquẽs.

Subſtantiæ.

Ac proinde commoda quoqꝫ ipſius functioni conſtat ſubſtantia, quæ affatim ſcilicet contrahi colligiqꝫ quũ nihil complectitur poſſit, & rurſus ſecundum contenti augmentũ ſenſim in miram amplitudinẽ diſtendi. Atqꝫ hæc nõ imbecillis diſtendi'ue citra diuulſionẽ inepta uiſitur, at ualida & iniurijs ferendis pertinax, fibrisqꝫ nõ infirmis, neqꝫ ijs ut ſors fert intertexta. Verùm rectas habet intimas, quod ante omnia ſemen allicere debeat: & eaſdem poſſidet paucas, quod ocyus ſemen illi ex tẽperamento ad iuſtitiã placẽs, ac fluidum aptoqꝫ membro porrectum, in illum labatur. Obliquas autẽ plurimas, eaſdemqꝫ rectis ordine ſuccedentes poſſidet, quòd conceptũ diutiſſimè retinendũ ſit. Tranſuerſas uerò extimas nanciſcitur, quòd illas uterus tum primũ maximè requirit, quando fœtum diu ſatis amplexũ in lucem eſt editurus. Quod unica eademqꝫ craſſa contẽtus fuerit peculiari tunica, neqꝫ duas cum uentriculo, carnoſam uidelicet unã, & neruoſam alterã obtinuerit, hinc factũ nemo addubitat, quod cõtinere tantũ uterus amplectiqꝫ debeat, non autẽ uẽtriculi modo præter hæc aliud quippiam à proprio nutrimẽto concoquere & elaborare.

Superficies & nexus ratio.

Peritonæũ illi ualidã exporrigit tunicam, propriæ ipſius tunicæ inuolucrũ, & tutiſſimũ propugnaculũ futurã. Hæc externa ſuperficie leuis aqueoqꝫ humore oblita eſt, aliarũ partiũ modo quæ inuicẽ tangere quidem, nõ autẽ cõnaſci ſatius fuit. Si enim uteri fundus nõ prçgnãtibus incũbenti illi ueſicç, & quod illi ſubiacet recto inteſtino cõnaſceret, neqꝫ laxis illis, ſed duris uinculis quibus accũbit partibus alligaretur, quis inficias ibit, uterũ cõmodè tunc unà cũ fœtu non poſſe diſtendi, aut etiã in congreſſu aut partu deorſum uelut animal quoddã repere? Rurſus ſi utero gerẽtibus, is omnibus quas tunc contingit partibus connatus hæreret, quo'nam pacto obſecro ſemen denuo amplexurus in ſe concideret, debitamqꝫ anguſtiam efformaret? & quum minimè opus eſt, inteſtinorum functioni non ſemper obeſſet.

Orificij fundi ratio.

Orificium fundi tale eſt, quod ſemper conniuet, niſi quum naturali inſtinctu ſemen admittere, aut fœtui, aut menſibus iter præbere debet. meritò enim ex mulieris arbitrio, uti & antea dicebam, ipſius apertio occluſioqꝫ haudquaquam pendet. Quod uerò craſſiori & denſiori, ac idcirco glandis modo in ceruicis amplitudinem protuberante ſubſtantia, quàm reliquum fundi corpus conſtet, nemo ambigere poteſt, id ob hoc maximè factum, ut in partu ſatis diſtendatur, neqꝫ in mira illa amplitudine lacerari diuelli'ue periclitaretur.

Vteri ceruicis ratio.

Atqꝫ inſigni prouidentia in uteri ceruicis ſubſtantia efformanda Naturã uti, quis ignorat? qui eam ut dirigi, diſtendiqꝫ ad ſeminis ſuſceptionẽ facilè poſſet, & rurſus ne uterus refrigeraretur, locusqꝫ ſeu amplitudo fruſtra inanis ſeruaretur, colligi & conuolutim occludi queat, extructam conſpicit? Deinde ceruicem ſubſtantia ad ueneris pruritum apta conſtare diximus. Vt uerò ipſius conuolutio & inflexus, ne uterus frigore afficiatur, plurimum auxilij præſtat: ita quoqꝫ conniuentes pudendi colles, & illæ cuticulares carunculæ, ceruicis opplentes initium, eidem uſui accommodç cenſentur.

Seminaliũ uaſorum et teſtiũ ratio.

Vaſorum ſeminalium in mulieribus ortus & ductus, ipſaqꝫ teſtiũ ſubſtantia & conformatio, mulieres ſemen habere mihi utcunqꝫ perſuadent: uerùm id humidius frigidius'que uirili ſemine eſſe, indubitatum eſt. quod teſtes ipſi & minores ſint, & mediam duntaxat arteriæ uenæqꝫ ſeminalium portionem aſciſcant: dein quod præter ſectionem, quæ ſemen muliebre oſtendit, mulierem frigidiorem eſſe conſtet. Neqꝫ etiam frequens ſcortorũ concubitus argumento eſt, mulieri plus ſeminis, aut illius humoris quem libidinis nomine Ariſtoteles mulieri datum ſcribit, quàm uiro adeſſe, quum id non ex concubitus, ſed ex ſeminis humoris'ue illius eie-

ctionis

ctionis frequentia & copia (quibus illa à uiris longè uincũtur) metiendum sit. Porrò muliebriũ uasorum & testium functionẽ ac usum, ea quæ de uiri seminarijs organis prodidimus, satis cõmonstrant. Sic quoq; ut uterus, & potissimùm ipsius ceruix exacto sensu donarẽtur, neruos illis frequentes insertos fuisse, quẽ nunc obtinent sensus liquidò attestatur. Cæterùm uenis quas in fundum uteri & ceruicẽ pertinere diximus, uterum, & quando concœpit mulier ijs quę fundo peculiares sunt, fœtum quoq; enutriri: arterias uerò communi, quod illæ reliquo præstant corpori officio fungi certum est, ipsaq; sectio in utero gerentibus, id nõ minus iucundissimè q̃ luculentissimè attestatur. Et mulierum menstruas purgationes ex uterum quoq; petentibus uenis euacuari indubitatum est: at quo modo id fiat, & per quas potissimùm uenas, fundi scilicet, an ceruicis ille sanguis profluat, fortassis si diligens Naturæ operum fueris admirator, neq; in alicuius iuraueris uerba magistri, & tu quoq; nõ mecum modò, uerùm etiam cum eruditissimis uiris IOACHIMO ROELANTS primario apud Mechlinienses medico, nostræq; Brabantiæ singulari ornamento, ac VITO TRITONIO ATHESINO, studiorum mihi dulcissimo comite, qui hac de re non semel mecum tum propter alias occasiones, tum maximè propter Hippocratis Aphorismum sexagesimum libri quinti, & Galeni in eundem commentarium literis egerũt, ambigas. Non sanè quod quis menstruus sit sanguis, & quæ ipsius natura, & quantus, & qua ratione in muliere abundet, & quî fœtũ nutriat, quamq; falsa de ipsius prauitate & graueolentia Plinius, & cum alijs plerisq; Albertus ille scripserint, nos lateat. Neq; (etsi quibusdam secus uisum fit) dubitamus, pariter sanguinem illum in fundi sinum toto mensis interuallo sensim minimè coaceruari, ac mensis periodo turgente iã utero promanare. Hoc enim si accideret, sanguis menstruus neutiquam tenuis, fluidus, ac illi perquam similis esset qui è naribus guttatim distillat: à quo mẽstruus neq; manandi forma, neq; alijs omnibus differt, nisi fortassis plerunq; tenuior & aquosior, alia'ue eiusmodi qualitate prȩditus occurrat. Qui si in utero seruaretur, quis ignorare posset, illum concretũ & frustulatim educendũ? ut taceam fundi orificium tum nisi purgatis mẽsibus nõ posse in congressũ recludi. alioquin quando mulier iniret, ac fundi ore semen acciperet, aut id os semẽ emitteret, etiam sanguini menstruo uia pateret, isq; proflueret. Quin & magnam huius rei coniecturã dant mulieres quædam, nuper à partu neq; fluidum neq; tenuem sanguinem emittentes, uerùm magna cõcreti sanguinis cum seroso quopiam humore frusta, perinde ac si sanguinem in uenę sectione extractum, atq; in uitrum aliquot horis collectum in partes cultro diuideres, ac illum tunc in terram abijceres. Eius namq; formæ illis mulieribus sanguinem profluere aliquando conspexi, haud aliter q̃ si apertæ adhuc in uteri fundum pertinentes uenæ, quæ secundinis innascebantur, in uteri sinum sanguinem effunderent: & is ita concretus, non autem stillatim, ut aliàs solet, ex pudendo manaret. adeò ut facilè in fundi cauitatem sanis mulieribus sanguinẽ menstruum nequaquã sensim asseruari, certò possimus colligere, & arbitrari ut in fœtuum dissectione intuemur, uenas ad fundum ceruicemq; pertinentes, quà suis suffulciuntur membranis, sanguinem hunc paulatim aceruare, ac turgẽtes illum singulis mensibus apertis ipsarum osculis emittere. Quod ex mulierum quidem sectione mihi uisum esse affirmare nequeo: uerùm quod in quodam hæmorrhoidum uitio laborãte nõ illubenter expendi, id mihi certissimò in uenis illum sanguinem, non autem in fundi amplitudinẽ asseruari argumẽto est. Hic nanq; ordinatis uicibus, ut mulieres suis mensibus, ex uenis in sedem pertinentibus, sanguinis crassioris fluxu uexari consueuerat: & quũ ex nigro arquato ieco risq; mira duritie perijsset, num portæ rami, an cauæ hunc sanguinẽ euacuarent indagaturus, illum dissecui, atq; uenæ portæ[i] ramũ sub coli intestini fine, & tota recti longitudine in mesenterio ductũ pollicis ferè crassitiẽ æquare, & sanguine illo crassiori lutosoq; turgere animaduerti, cauæ uenæ[k] ramis huc pertinentibus nihil prorsus immutatis. adeò ut perq; stupidus censerer, si posthac ambigerem, num ex portæ ramis, an cauę, melancholicus sanguis ex sede frequẽtius promanaret: & nõ certissimò mihi persuaderẽ, uenas has nimiũ oppletas, quũ iam sensim sanguinẽ illum admiserint, apertis ipsarũ oris eructare. Atq; ita in mulieribus fieri arbitror. an tamẽ ex fundi uenis, an uerò ex ceruicis semper, aut modò ex his, modò ex illis mẽses defluãt, ignorare me, neq; quicq; certi quod mihi omni ex parte sanũ esse uidetur, posse affirmare fateor. Hactenus enim nondum mulierem non prægnantẽ, quæ uenarũ crassitie ab alijs differret inueni, quanq; tamẽ diuerso modo affectas plerasq; uiderim. Lutetię enim in publica sectione præstanti forma & floridæ ætatis meretricẽ suspendio necatam primùm secui. Patauij quoq; altera obtigit, quæ sibi laqueo mortẽ intulerat. Deinde monachi cuiusdam diuo Antonio hîc sacri elegãs scortum repente uelut ex uteri strãgulatu, aut attonito morbo, mortuũ, Patauij studiosi ex monumento ereptũ ad publicam sectionẽ attulere, mira industria cadauer uniuersa cute liberãtes, ne à monacho dignosceretur, qui id è monumẽto ereptũ cum scorti parentibus apud urbis prȩfectum

Neruorum ac uenarũ ratio.

Mẽstruæ purgationes unde fluant.

i fi.ca.5 li.3 d,d,e,e.au hic 12 fi.n. k fig.cap.e lib.3 ?.

fectum

fectum conquerebatur. Præter hoc superiori anno mulierculā utcunq; senē, & fame (uti conijcio) in ea annonę penuria enecatā, pari ratione subductam in scholis adepti sumus. Quę autem postremò nobis obtigit, & qua in uigesimaquarta & uigesimaseptima figuris exprimēdis usi sumus, suspendij metu se grauidā falsò finxerat. Verùm Prætoris iussu ab obstetricibus (quæ illā minimè grauidā affirmabant) interrogata, nunq; quantum à menstruis purgationibus abesset, utcunq; id sedulò nos rescisscendum ab ea curauimus, indicare uoluit. Verùm huic, & quas non prægnantes uidi, omnibus uenæ pari se habebāt modo: neq; uel imaginari licebat, quo'nam pacto in uteri fundum sanguinē per crassam collectamq; adeò uteri substantiā ducere possint, pręcipuè quum in his uenæ capillorū modo essent tenues, uisumq; quodāmodo effugerent. Quæ autem ad ceruicem & infimam uteri fundi sedem tendebant, apparuère crassiores, & faciliùs ex his menses defluere expurgari'ue posse uidebātur. Haud secus quàm si sectio ex uenis ceruicem implicantibus menstruum sanguinem semper excerni, propemodum suaderet.

DE VTERI ACETABVLIS. Caput XVI.

VETERVM dissectionis professorum de uteri acetabulis dissensio ad nos quoq; manauit. Grauiter etenim in scholis contenditur, quid'nam uteri sint acetabula: qua etiam de re tantisper dubitaui, donec in oue, quæ non ita diu utero gesserat, quid uerè uteri acetabula sint, inspexissem. Hæc enim altero ipsius uteri sinu semen receperat, qui dissectus asperā inæqualemq; ostendit superficiem, multis [a] sinibus oppletam, qui tales prorsus erant, ac si mediam pisæ partem singulis sinibus quis nō secus impressisset, quàm si in ceram eiusmodi sinus pisa quapiam moliretur. Quando itaq; sinus illos intuerer, ac Galeni loci ad finem libri de Vteri resectione non immemor essem, quo acetabula sinui foliorū herbæ assimilat, quam Græci ab acetabuli, seu potius heminæ forma κοτυληδόνα, & à cymbali imagine κυμβαλύποδα & κύμβαλον uocant: nos autē acetabulum, & Veneris hortum, seu umbilicū nuncupamus, promptè collegi, hos uteri sinus κοτυληδόνας Gręcis, nobis autē acetabula primū fuisse ad eū modū nuncupata, quo altiùs incisis ossium sinibus acetabuli nomen accommodamus. Si enim coxendicis [b] acetabulum intuitus fueris, illudq; ad hos uteri sinus contuleris, nullas reperies corporis partes æquè ex merito ab imagine nomen obtinuisse, atq; acetabulum id coxendicis ossis, à quo iam paulo antè femur resectum sit, & hos uteri sinus. Vt enim coxendicis sinus ita ac si medius globus ipsi impressus esset, cauus cernitur, sic etiā & hi uteri sinus insinuantur: deinde ut coxendicis acetabuli [c] supercilia extra reliquam ossis superficiē prominent, ita etiam in uteri amplitudinem suorum sinuū supercilia prociùs quàm reliqua uteri superficies in ipsius cauitatem extubèrant. Ad hæc, ut coxendicis ossis acetabulum mucoso humore oppletur, ita sanè & uteri sinus mucoso sanguine mihi conspiciebātur infarti: à quo iam in non nullis sinibus teres & insigniter mucosum uasculū uidebaī pronatū, ad eū prorsus modū quo [d] teres ligamentū ex coxendicis acetabulo in femoris caput inserit̄. Quum itaq; hos ouilli uteri sinus inspexissem, unde uteri acetabulorū nomē primū sit institutū, nequaq; hęsi. Vt aūt quo'nā pacto illa procrearentur cognoscerē, non prægnantis ouis uterū mox aperui, & uteri amplitudinem multo aliter q̄ muliebris uteri asperā inæqualemq; adinueni. Per uniuersam enim superficiem [e] subflaua uisebant̄ tubercula, & semiglobuli, tales omnino ac si dimidiatas pisas uteri muliebris amplitudini passim quis agglutinasset. Atq; hîc primùm discere cœpi, quid Anatomes professores uellent, qui acetabula uteri extumescentibus in ano uenarū capitibus cōparant, ex quibus iam paulo pòst sanguis melancholicus est profluxurus. Si enim non prægnantem uaccæ uterum secueris, illo quauis ratione aperto, nihil eiusmodi prominētibus capitulis erit manifestius: nihilq; addubitabis, illa acetabulorum loco plerisq; Anatomicis habita fuisse. non fortassis quod illa ueris acetabulis assimilarent, ueraq; acetabula uteri esse arbitrarentur, sed quod ex uteri sectione didicissent, uenas ac arterias inter internā externamq; uteri tunicas admodum [f] multiplici & implexa prorsus serie in uaccis distributas, suis finibus in hæc capitula per uniuersam uteri amplitudinem extuberantia pertinere, ac demum cōcœpto iam semine illa aperiri, semenq; amplecti, & uasa quædam educere, quæ à uenis & arterijs in capitula pertinentibus pronata, ad seminis usq; superficiem insererentur, illiq; implicita [g] secundinam seu tunicā fœtus extimam efficerent. Præterea ubi sedulò in nō prægnanti uacca hæc tubercula expenderis, & rursus in illa quæ nuper cōcœpit, sinus illos quos tubercula sese aperientia efformant didiceris, ac pariter obseruaueris in uacca quæ paulo diutius cōcœpit, quî sinus illi obliterentur, & distento iam utero prorsus uisum fugiant, ac uasa tantum appareant: ex sinuum loco ab uteri tunica ad secundinam porrecta, etiam facilè ratiocinaberis, quid medici indicauerint, qui acetabula

uoca-

Margin notes (left):

a Hos sinus spectabis in oue, aut capra, aut uacca, quæ non ita pridem concœpit.

b 1, 2 fi. ca. 29 lib. 1 g, e, f.

c 1, 2 fi. cap. 29 lib. 1 i, i.

d 2 fig. cap. 49 li. 2 P.

e Et hæc quoque ex uaccino utero petenda ueniunt.

f Specta D, G fig. 29.

g 1 ta. figuræ 30 F.

Margin notes (right):

Quid uerè uteri sint acetabula, & quæ primùm ita fuerint nuncupata.

Quæ secundò acetabula à ueteribus fuerint appellata.

Ad quæ tertiò acetabuli nomen fuerit deductum.

uocauere neq; sinus illos, neq; tubera, uerùm uasa ex utero in secundinam pertinentia. Ea enim *Aphoris. 45.* Hippocrates tum aliàs, tum maximè in quinto Aphorismorum libro, acetabuli nomine intellexisse uidetur, appellationem hinc fortassis sumens, quod hæc uasa ab illis uteri finibus, quæ primùm acetabula uocari innuimus, porrigantur. Atq; hinc liquet, unde tot in Naturæ operum descriptione exurgant contrariæ prorsus autorum sententiæ, quòd scilicet Galeno dissectionis studiosorum facilè præcipuo nimium in humani corporis fabricæ cognitione credamus, & ipsi nostris manibus dissectionem non aggrediamur: aut si id tentemus, ab illis casu abstineamus animalibus, ex quibus Galeni dogmata expendere liceret. Frustra enim in muliebris uteri h amplitudine tubercula illa quæ subflaua & dimidiatæ pisæ simillima esse diximus, indagabis: quũ illa his penitus non donetur, uti neque asinæ uterus. Si tamen uaccinum uterum ex macello tibi curaueris adferri, nihil his tuberibus (quouis etiam pacto uterum aperias) promptiùs occurret. Insuper in muliere quæ non ita pridem concœpit, incassum sinus illos quos coxendicis acetabulo conferebam, inquires: quod non solùm hinc conijcio, quia non prægnantes mulierum uteri illis tuberibus prorsus expertes sunt, sed & quod resectione id in muliere fuste à marito interfecta didicerim, cuius uteri interior superficies, & uasorum iam in semen pronascentium series nihil à canini & suilli uteri forma discrepabat, quam in fœtis canibus indies conspicere licet. Porrò quum in mulieribus ab utero in secundinam uasa pertingere cernamus, illud acetabuli nomen illis propter Hippocratem asscribi poterit, quod ultimò recensebam, quum uasa quædam ab utero in secundinam pertinentia, acetabuli nomine quibusdam comprehensa attestarer. At iam opportunum erit secundinæ & reliquorum fœtus inuolucrorum naturam, & fœtus formationem sermone quoad licebit uerissimè pertractare, & dein mamillarum quoque historiam hoc libro persequi.

DE INVOLVCRIS FOETVM IN VTERO tegentibus. Caput XVII.

FOETVS inuolucra utcunque quatuor tabellis trigesimæ figuræ exprimere conati sumus.

Quæ in tractatione de fœtuum formatione in controuersiam uenire soleant.

VVM præsente libro etiam organa generationi subministrantia propter sedis uiciniam describere proposuerimus, conduxerit hîc quoque de fœtu, & potissimùm de ipsum inuoluentibus tunicis, quædam subijcere. Quandoquidem diffusum de fœtus formatione sermonem instituere, prolixi esset negocij, & ut uerum fatear, hîc mihi aliorum autoritatibus duntaxat insistendum esset, & tandem uix mihi ipsi probabilia, non absque frequentibus controuersijs, adducerem. Nam & si quædam ex fœtuum & prægnantium uterorum dissectione didicerim, & in scholis nonnulla commonstrare soleam, id tantummodo ex brutis, neq; id ea qua oporteret diligentia habeo. prægnantes namq; mulieres mihi ad dissectionem paucissimæ hactenus obtigere. Quum itaq; adhuc permulta ex frequenti ac sedula sectione me adepturum non diffidam, modò in dissertationum Oceanum me haudquaquam conijciam, præter cætera disputaturus, num muliebre semen ad generationem aliquid præstet. mulieres etenim semen perinde ac uiros habere, muliebrium organorum fabrica superiùs edocuit. Dein num semen effectiuũ simul & materiale principium fœtui offerat, an tantum effectiuum. Rursus si semen effectiui principij tantum autor sit, quorsum id euanescat: & si materiale etiam principium sit, quas partes efformet, num scilicet eas quas solidas semper spermaticasq; nuncupamus. Item quid primũ generetur, omnia'ne simul, an iecur, cor, & cerebrum priùs simulq;: an cor priùs, aut iecur priùs, & quo'nam tempore singula in fœtuum formatione fiant: præter eius generis quæstionum quamplurimas, uix paginis aliquot enumerandas, in quibus omnibus ferè Galenum ab Aristotele medici iuxta ac philosophi dissentire arbitrantur, hi quidẽ Aristotelis placita, illi uerò Galeni mordicus defendentes: sed per Iouẽ omnes sectione postposita, friuolis quibusdam rationibus, & autoritatũ congerie duntaxat innixi. Quum interim sectio hîc pleraq; luculentissimè ostendat. quam si ita in mulieribus atq; in brutis aggressus fuissem, & in has disceptationes me quoq; inijciens (uti aliquando quum quid exactiùs reperero, facturus sum) aliquot chartas absumerem, & ostenderem pariter quàm bellè Galenus qui alios de sectionis negligẽtia increpat, sibi passim consentiat: & quàm futiles rationes & à ueritate prorsus alienas in Aristotelem nimis profectò sophisticè contexit, autumans neminem post illum sectiones aggressurum, suasq; imposturas deprehensurum. Quanquam Aristotelis sententiam undiq; ueram esse, non annuam, nihilominus tamen medicos expendere

dere uelim diligentius Galeni nimium omnibus concessum placitum, quo præter simplicem carnem pinguedinem'que corporis nostri, omnia semine constare docet: ossa uidelicet, cartilagines, membranas, ligamenta, uenas, arterias, neruos, tendines, musculorum fibras, cerebrum, & si quid aliud in corpore præter pinguedinem & carnem habeatur. Hoc enim ubi sedulò medici affectu omni remoto indagauerint, uiderint'que, dein quî Galenus *Lib. 2. de Semine.* *a 1 tab. fig. 30 G, G. 2 tab. L, L. 3, 4 tab. O, P.* ad [a] secundi fœtus inuolucri constitutionem, muliebre semen non sufficiente uirili requirat. At præsens sermo quantumuis ipse renitatur, in alium locum supprimendus est, & ut mihi à principio institutum fuit, fœtum inuoluentes tunicæ ueniunt pertractãdæ, quas num ritè Galenus & in libris de Partium usu, & libris de Semine & fœtus formatione descripserit, aut uiderit etiã, ipse tecum ubi eas tute in homine, aut sue, cane'ue obseruaueris, expendito. Quum enim Galenus canis & suis inuolucra hominis respondere docuerit, tantisper dum mulier sese offerat, *In lib. de Fœtus for.* in cane effœta aut sue fœtuum inuolucra non oscitanter inuestigare erit operæprecium, ut dein hæc mea Galeni locis conferens animaduertas, num uel canis inuolucra is rectè descripserit: ut etiam tunc perspectum habeas, quousque ueram humani fœtus fabricam Galenus recensere *Primũ ac extimũ fœtus inuolucrum.* *b 1 tab. fig. 30 P. 2 tab. K, 3, 4 tabula Q.* potuerit. [b] Primum itaque fœtus inuolucrum, quod & extimum mihi nominabitur, fœtum uniuersum non eo modo obuoluit, quo nucleum à suo putamine obduci integi'que cernimus, aut quo reliqua duo inuolucra fœtum ambire mox audies, imò fœtum duntaxat circulorum uasa contingentium modo cingit. Haudquaquam enim superiorem, uti neque etiam inferiorẽ fœtus partem contingit, sed tantum ita se habet, ac si quis à mucronata pectoris ossis cartilagine ad elatissimam usque ilium ossium sedem fascia impensè laxa cingeretur. Inuolucri enim huius latitudo ex fœtus proportione tanta duntaxat est, quanta longitudo à fœtus ilium ossium elatissima sede ad mucronatam usque cartilaginem pertingeret: aut ut expressiùs dicam, inuolucri latitudo non multum excedit cubiti cum extrema manu longitudinem: tantum abest, ut inuolucrum id fœtum uesicæ alicuius, aut ipsius uteri modo amplexaretur. Porrò inuolucri iam plitudo tanta est, quanta summa interioris uteri superficiei extensio. inuolucrum enim hoc externa superficie utero undique contiguum est, & adnascitur quoque. Dein exactè consistit ad fœtus mediam regionem, si modò mihi fœtum ita iacentem subaudis, quemadmodum conuolutus implexus'que in utero (aliter ac uulgus persuasum habet) secantibus occurrit. Porrò ipsius crassities nequaquam membranæ modo tenuis est, sed quum fœtus ab utero paulo pòst resoluendus est, uteri inuolucrorum crassitiem longè superat, & pollicis etiam crassitiem facilè æquat. Deinde substantia non constituitur membranea, uerùm peculiari, & cui in uniuerso cor *c 3 fig. cap. 49 li. 2 E, E.* pore alteram non reperias similem, nisi fortassis illam [c] fungosæ penis, aut propinquius adhuc [d] lienis substantiæ assimilare uelles. Est enim huius inuolucri substantia, lienis quasi modo ni- *d 19 fi. I, K.* gricans, friabilis, fungosa, & frequentissima uasorum serie implicita. Quippe [e] omnes uenæ & *e 25 fi. n, y.* item arteriæ ab utero fœtum petentes, in hoc inuolucrum duntaxat pertingunt, neq; undiq; in fœtus ambitu in aliquod uniuersum fœtum inuoluens inuolucrum finiunt, sed in hoc duntaxat quod iam describere (utinam tam fœliciter, atque præsens in sectione ostendere possem) conor. Vasa itaque uterum implicantia suis osculis in hoc inuolucrum, quod lato crassoq; circulo non inopportunè contuleris, pertingunt aperiunturq;, & ex singulis uasorum oris noua procreantur uasa tot numero, quot uasorum ora inuolucrum id contingunt. atq; à uenarum quidem oris uenæ procreantur, ab arteriarum autem arteriæ: quę per huius inuolucri substantiam uariè admodum implicitæ, tandem inuicem colliguntur, uenæ quidem in uenas, arteriæ autem in arterias, & tantisper grandiores rami ita collecti in maiores adhuc coëunt, donec omnes uenæ in duos colligantur uenarum caudices, & arteriæ item in duos arteriarũ caudices: qui ut ue *g 1 tab. fig. 30 S.* narum caudices duo inuolucra, quæ uniuersum fœtũ ambire mox dicã, [g] penetrantes in umbilicum pertingunt, sanguinem & uitalem spiritum fœtui in eum prorsus modũ deducentes, quo reliquæ corporis uenæ & arteriæ ĳs quas perreptant partibus suam quam cõtinent materiam digerũt. Hoc itaq; extimũ fœtus inuolucrũ aliud nihil est, q̃ plexus quidam & textum, in quod uasa uteri pertingunt implicanturq;, ob hoc potissimùm, ne totidem uasa fœtum subirẽt, quot ab utero in inuolucrum hoc pertingunt, sed ut huius inuolucri beneficio collecta in pauca redigerentur uasa: quæ per fœtus umbilicum ducta, unica tantum sede eademq; tuta fœtum perfo *h Hæc petes ex 1 tabella 30 figuræ, & etiam ex reliquis.* rant. [h] Exterior igitur præsentis inuolucri superficies uniuersa uteri internæ superficiei adnascitur, proximaq; est: interior autem ipsius superficies adhuc pertinaciùs obnascitur secundo fœtus inuolucro, quod iam aggrediar: simulatq; indicauero per me licere, ut huic extimo inuolucro ex tuo arbitratu nomen imponas, memor Galenum reliquosq; dissectionis professores extimum inuolucrũ χορίον, uti & Latinos secũdas, seu secundinã, alĳ et loculos appellare. & quum fortè idem cum Galeno illi nomen impones, expende an is id ritè descripserit: quod tum feceris

opportunè, quum animaduerteris id neutiquam membranã esse, sed potius lienis suo nigrican
te sanguine admodum turgidi substantiam: & non toti uteri superficiei adnasci, sed duntaxat
Secundum medium'ue fœtus inuolucrum. tantæ superficiei uteri parti, quanta est ipsius inuolucri exterior superficies. [i] Secundum fœtus *i 1 ta fig. 30 G, G. 2 tab.*
inuolucrum à farciminis imagine admodum eleganter ἀλλαντοειδὴς à ueteribus est appellatum, *L, L. 3. 4 ta.*
qui id secus ac Galenus uerè cognouerunt. Quum enim inter dissecandum extimum inuolu- *O, O, P, P.*
crum ab utero diuulsum est, aterque & nigricans subuiridisque sanguis ab illo profluxit, nullo'que
alio fœtus inuolucro effracto, fœtus ab utero eximitur, is unà cum suis inuolucris farciminis
alicuius, nõ quidẽ oblongi, & quod ex tenuibus formatur intestinis, sed breuis, & ex crassiori-
bus intestinis formati, supraque & infrà consuti, non autem laqueo tantum intercepti, imaginem
exprimit. secundum enim inuolucrum intestino respondet: fœtus autem, & omnia quæ id in-
uolucrum amplectitur, intestino infartorum rationem obtinent. Est enim secundum hoc inuo
lucrum exacta membrana, uenulis quibusdam & arterijs intertexta, ad eum ferè modum, quo *k 18 fi. cap.*
[k] adhærens alba'ue oculi tunica illis donatur. Externa ipsius superficies tanta amplitudine, quan *14 li. 7 x, n.*
tum est extimum fœtus inuolucrum, pertinacissimè illi connascitur, & uenulas suas arteriolasque
ab extimo fœtus inuolucro assumit: nullum enim uas immediatè ab utero in hanc membra-
nam pertingit, etiam si externa ipsius superficies reliqua (quæ scilicet extimo non connascitur
inuolucro) uterum contingat, sed non connascitur. Nullibi enim secundum hoc inuolucrum
utero, nisi extimi inuolucri interuentu nectitur. Interior huius superficies ad amussim læuis est
& humecta, neque alteri prorsus parti connascitur, nisi puncto quodam (ut ita dicam) intimo
seu tertio fœtus inuolucro: atque is connexus, [l] umbilici uasorum ab extimo inuolucro per se- *l 3, 4 ta. 30 fig. N.*
cundum & tertium ad umbilicum tendentium fit interuentu. In reliqua enim amplitudine se- *m 3 ta. fi. 30*
cundum hoc inuolucrũ tertio nusquam adnascitur, & [m] inter secundum hoc & tertium inuo- *inter O, O*
lucrum fœtus urina colligitur. A' suprema enim fœtus uesicæ fundi regione [n] meatus quidam *& M, M.*
per umbilicum in cauitatem pertinet, quæ inter secundum & tertium consistit inuolucrum, *n 2 fi. M ab N.*
atque is meatus fœtus urinam in illam amplitudinem defert, οὐραχὸς hinc appellatus, & mira
industria in hoc à Natura formatus, ne fœtus urinam per uesicæ ceruicem reddens, illam cor-
pori suo proximam tantisper dum nasceretur asseruaret, & eius acrimonia mordacitateque mol
lis illa ac tenerula cutis erodatur ulceretur'ue: sed ut urina procul à fœtus cute eius urinarij mea
tus beneficio, inter secundum inuolucrum & tertium deduceretur, & ut mox de fœtus sudore
quoque dicam, partus promptitudinem dum paulo ante egredientem fœtum profluit, & uteri
ceruicem humectando emollit ampliat'que, plurimum iuuet. Galenus secundum inuolucrum
quo ipse urinam contineri scribit, toto fœtui non obduci attestatur, sed duntaxat clunibus,
& extremis partibus. qua in re tuum ipsius requiro iudicium: & hortor pariter, ut quum fœ-
tum, si non humanum, saltem canis secas, ut mox atque extimum mihi appellatum fœtus in-
uolucrum ab utero distraxeris, fœtumque & ipsius reliqua inuolucra manu contines, ut fœtum
erigas, ac urinam deorsum uersus pedum regionem colligi intuearis, ac dein capite illum rur-
sus declines, & animaduertas mox urinam uersus capitis regionem asseruari, illud'que mem-
braneum inuolucrum quod ego descripsi, & utero undique (nisi ubi extimum inuolucrum ob
stat) dixi esse proximum, urinam continere, & neutiquam χορίον esse, quum nullas prorsus pos-
sideat uenas & arterias, ab ijs quæ ipsi nutritionis gratia, ut & cæteris membranis offerun-
tur, & hæ neutiquam ab utero immediatè procedunt, sed ab illis quæ crasso illo & lienoso
fœtus inuolucro implicantur. Si enim hæc sedulò expenderis, hæc'que mea cum Galeni pla-
Tertium fœtus inuolucrũ. citis ad sectionem contuleris, promptissimè dijudicabis, quàm reliqua Galeni de Fœtuum *o 3, 4 ta. fig.*
formatione & seminis natura constare possit sententia. [o] Tertium fœtus inuolucrum forma *30 M, M.*
prorsus secundo respondet, sed minus est amplum, & longè tenuius. tenuissima enim (unde
& ἄμνιος dicitur) membrana est, alba quemadmodum & secundum inuolucrum, & uenulis pa
riter ac arterijs implicita, fœtui proximè & undecunque obducta. Huius exterior superficies *p 4 tab. 30*
prorsus læuis & humecta est, neque ulli penitus parti adnascitur, nisi [p] uenarum arteriarumque *fig. N & S.*
umbilicum petentium interuentu. hæ enim quum ab extimo inuolucro per secundum & ter-
tium umbilicum adeunt, secundum inuolucrum primo committunt. Interior quoque tertij in-
uolucri superficies læuis quoque & humecta est, fœtui nusquam nisi ad umbilicum, uasorum
umbilici beneficio nexum. Inter hoc autem & fœtus cutem sudor copiosus continetur, qui fœ
tus est recrementum, ac ante partum non minus quàm fœtus urina profluens ceruicem ute-
ri irrigando, fœtui faciliorem exitum parat. deinde fœtus cuti subflaua quædam & lutosa ob-
ducitur substantia, eius concoctionis (uti arbitramur) recrementum, quod in singularum par
tium enutritione fieri putamus. Venæ & arteriæ hoc inuolucrum implicantes ab umbilici ua
sis, quum illud permeant, principium mutuantur: quæ & si sint longè gracillimæ ac tenues, ta-

men inter diſſecandum promptè occurrunt, quòd hæc membrana præ cæteris corporis membranis & tenuiſſima ſit, & omnis prorſus adipis expers. Vnde etiam ipſa poſt partum apud quaſdam nationes non ineleganter exſiccata ueſicæ modo ſeruatur, atque uulgò apud noſtrates in maſculis galea, in fœminis uitta, apud Italos uerò induſium fuiſſe perſuaſum habent: in hoc errantes, quòd omnibus pueris hanc membranam communem haud eſſe arbitrantur. Quod obſtetricum inſcitia fieri uideo, quæ interdum, & ut plurimum tertium inuolucrum ſimul cum ſecundo à fœtu abſtrahunt, tunc illam ſuam camiſiam non obſeruantes. Aliquando uerò quum extimum inuolucrum utero adhuc in partu pertinacius adhæret, ipſe'que fœtus antea prodit, tunc intimum ipſius inuolucrum capiti ipſius aut cruri, aut manui obductum abſq; ſecundo inuolucro prodit: id'que tunc mulieres religioſè, & magna ſuperſtitone aſſeruant, neq; ab his modò, uerùm & ab occultis philoſophis ſummopere expetitur. Quum interim pariter & intimũ & ſecundum poſſent ſemper matres æquè puerorũ nomine (uti chariſſimam meam matrem feciſſe uideo) reponere, ſi extimum inuolucrum, aut lienoſam illam ſubſtantiam à ſecundo inuolucro deradi mox curarent, & ablutas poſtmodum membranas fœno leuiter opplerent, ueſicarum'que modo exſiccarent. Putauerim enim elegantius fore, ſi grandi iam puero mater illius offerret inuolucra, quàm quod ea ſimul cum fœtus urina, & ſudore, & qui profluit tunc atro ſanguine in cloacas reijci, aut in terram fodi curant. Quum

q 2 fi. F, G. K, L. cæteris uiuiparis animalibus ferè ſit innatum, ut ſimul omnia quæ fœtum inuoluunt, deuorent, ac deglutiant, id quod in parturientibus canibus non iniucundè aliquando obſeruaui. Porrò [q] quæ uenarum & arteriarum in umbilicum pertinentium ſit ſeries, in tertio libro qui uenis & arterijs dedicabatur, exequutus ſum, quum uenam dicerem in iecur ferri, à qua priuſquam in iecur abſumitur, in canibus ramus in meſenterij centrum pertingit: [r] arterias autem ſecundum ueſicæ fundi latera deorſum prorepere, atque in humiliores ramos arteriæ magnæ inſeri, quos diffundit poſt magnam ſupra ſacri oſſis initium diuiſionem. Quo'nam pacto autem hæc omnia ad amuſſim diſſectione indagaturus ſis, ubi mamillarum ſermonem abſoluero, ordinatim ſubiungam.

r fig. ca. 12 lib. 3 ſ.

DE MAMILLIS. CAPVT XVIII.

MAMILLARVM fabricam non aliter delineare licuit, quàm in dextro latere uigeſimæquintæ figuræ eam exprimere conati fuimus.

a Non cõtinẽtur inter A B, C, D 2 & 24 figu.

AMILLAE etiamſi peritonæo nulla ex parte [a] amplexentur, quum tamen fœtum ubi is in lucem prodijt, alant, atq; in organorum generationi ſubſeruientium numerum recenſendæ ſint, hoc quoq; loco ipſarum fabricam opportunè proſequemur. Mamillarum itaque ſitus nulli non conſpicuus eſt: ſuper pectus enim ad oſſis pectoris latera locantur, parti inferiori brachium pectori admouentis [b] muſculi ſuperſtratæ. Verùm ut figura admodũ uariant, ſic quoq; paren non ſemper ſedem occupant. Ampliores enim mamillæ latiori firmantur baſi, propendulæ uerò ac flaccidæ à naturali loco declinant: & quibuſdam mulieribus uicinius ad pectoris medium inuicem accedunt, quibuſdam autem (quod & pulcherrimum ducitur) inuicem recedunt, thoracisq; lateribus magis appropinquant. Forma illis penè propria, ſemiglobum refert: quippe exteriùs rotundæ, gibbæq; ſunt, papillã (quæ Græcis θηλὴ appellatur) inſtar proceſſus obtinentes: intus uerò ſeu poſteriùs, quà pectus ſpectant, leuiter admodum ſinuantur, ſecundùm pectoris gibbum planę & amplæ baſi commiſſæ. Mamillarum moles quum à brachium pectori adducente muſculo abſcedit, quà illæ potiſſimùm dependent, ampliores quàm in medio ductu euadunt, ut pleriſque fœminis ſimul in baſi, & in ipſarum extremitate ampliores ob concidentem ipſarum ſubſtantiam uiſantur. Porrò ſubſtantia qua conſtant glanduloſa eſt, multo adipe abundans, & uenis paucisq; admodum arterijs & neruis intertexta. Nerui quidem ſemper ijdem in mamillas pertingunt, ac ſibi perpetuò ſimiles ſunt: uenæ autem & arteriæ craſſitie & contento humore admodum pro mamillarum mole, & quo tunc funguntur munere differunt. In glandularum forma, ſubſtantia, multitudine & ſitu multo maior ſingulis temporibus eſt differentia. Viris nanque multis nullæ ac perquàm pauciſſimæ eædemq; aridæ ſunt glandulæ, uti etiam admodum puellis. Alijs autem frequentes extuberantesq; adſunt, duritia, & mollitie, ac forma uariantes. Iuuenculæ enim quibus iam mamillæ in molem attolluntur, generationiq; aptæ fiunt, harum glandularum obtinent copiam, ſed inuicem compactarum & durarum, nulloq; lacteo humo-

b 3 muſcul. tab. Δ.

Mamillarũ ſitus.

Forma.

Subſtantia.

re oppletarum. Dein ſeries formaq; glandularum in mulieribus à cæteris animalibus, & potiſſimùm uniparis differt. his nanq; unicum quodammodo & continuum in uniuerſo ubere conſiſtit glandoſum corpus, illis autem ad papillæ centrum[c] una magnaq; & mamillæ modo effigiata habetur glans, cui[d] aliæ frequentes, ſed paruæ, & amygdalis à cortice liberatis ſimiles in circuitu accumbunt, duriori adipe, & uenarum & fibrarũ ex carnea membrana in cutem pertinentium interuentu mutuò commiſſę connatæq;. Vniuerſa enim mamillarum ſubſtantia adipis ritu inter cutem & membranam à nobis carneã dictam continetur, neq; coſtis incumbentibus muſculis mamillæ alio nexu committuntur, quàm per reliquum corpus carnea membrana ſubditis ſibi muſculis: niſi fortè hîc paulo plures uenæ interueniãt, à muſculis in mamillas digeſtæ. Vtcunq; tamen mamillæ aliquando flaccidæ propendeant, carnea membrana à muſculis nõ abſcedit, uerùm glandulæ illæ unà cum adipe non amplius conſtrictę, ſed flaccidæ à carnea mẽbrana laxãtur. Mulieres enim lactãtes & ultimis menſibus uterum gerẽtes, has uenas lacteo humore aut lacte oppletas habent, & ipſæ etiam glandulæ eo abundant, & ob id molliores & fungoſæ admodũ, neq; ita inuicẽ continuæ redduntur, & illum tonum non amplius ſeruantes, neq; amplius duriuſculo illas ſuſtinente adipe, ſenſim flacceſcunt & propendent. Verùm nunquam eò perueniunt raritatis, ut deuoratum à muliere pilum in ſe (uti Ariſtotelis eſt ſententia) reciperent, & pilari morbo, Græcis τριχίασι nuncupato, uexarentur. quandoquidem nulli dubium eſt, per tot angiportus tenuesq; anfractus ab ore in mamillas pilum nequaq; duci poſſe, etiam ſi illũ mamillæ, quũ in ipſarũ conſiſteret uenis, amplexuræ eſſent. Eſt enim id Ariſtotelis commentũ, ipſi ab anu quapiam perſuaſum. Quanq; fortaſſis, ut in[e] renibus[f] urinarijsq; meatibus, quid pili ſimile in mamillis progigni poſſe, non omni ex parte uideatur abſonũ. Cutis mamillæ obducta, reliquæ thoracis cuti congruit: mamillæ enim ſubſtantiæ, ut reliquo adipi, connaſcitur, pariterq; inibi craſſa eſt. At ubi orbiculatim ad papillam nigricat, circulum'que conſtituit, qui φῶς Græcis nuncupatur, pertinaciùs maximæ in mamilla glandi connaſcitur, uelut plurium neruorum, & tenuium uenarum inſtar fibrarum albicantium interuentu. Quinetiam cutis hîc interdum tenuior quàm alibi euadit, fungoſum quippiam, ut & papilla, adipiſcens. Huius namq; ſubſtantia penis[g] ſubſtantiæ accedit, hoc eſt nerueæ quodãmodo cuti intus ſpongioſa ſubſtantia oppletæ, quæ dirigi ac uiciſſim laxari non minùs quàm penis apta, & pari ſenſu prædita eſt. Obſcuri illi tenuesq; nerui ac prorſus fibræ modo albicantes, in papillam pertinentes meatus uenarũ ſurculi ſunt, multiplici ſerie inter glandulas excurrentes. Venæ porrò mamillis exporrectę, à triplici plurimum pendent radice. Axillaris enim uena thoracis amplitudinem egreſſa,[h] ramum inſignẽ in[i] muſculos pectori ſuperſtratos, & pectoris cutem ipſamq; demum mamillam depromit. Quæ etiam elatiorem ſcapulæ ſedem, & ſummum humerum implicant uenę, deorſum in plerisq; mulieribus ante ſectionem[k] conſpicuos ſurculos in mamillæ cutem ipſamq; mamillam deriuant. Apparent namque crebro mamillarum cutis uenæ in multis mulieribus, & potiſſimùm quę aliquando lactarunt, inſignes, ſubuirides, & errabundo ductu, ut in ſura & in cubiti interna ſede, aut in tẽporibus, tortuoſæ incedẽtes. Porrò uenæ mamillarũ à[l] tertia radice principium ducentes, non perinde in cutem atq; priores, ſed in mamillarum ſubſtantiam penitiùs excurrunt, arterijs concomitatæ perquàm gracilibus. Hæc namq; uaſa germinant uenæ ac arteriæ à iugulo deorſum ſub pectoris oſſe exporrectæ, & inter cartilaginum interualla ramos pectori incumbentibus muſculis & hinc mamillis diffundentes. Atq; hæ præcipuæ ſunt uenæ in conſtructione mamillarum animaduertendæ, quandoquidem harum interuentu uterus cum mamillis conſortij lege afficitur. [m] Hæ namque mamillarum uenæ & arteriæ (ſi modò quæ illis diſpergantur) à iugulo, uti in uenarum & arteriarum ſerie docuimus, pronatæ, eos'que quos diximus ramos per cartilaginum interualla germinantes, deorſum ſub pectoris oſſis lateribus prorepunt, atque thorace excidentes, ſuper anteriorem peritonæi[n] tranſuerſorum'que abdominis muſculorum ſedem rectis muſculis exporriguntur, horum poſteriori ſedi innatæ, frequentes'que ſoboles, donec ad medium illorum longitudinis deuenerint, huc illuc utrobique emittentes. Porrò hæ iuxta umbilici ſedem alias uenas & item arterias ſub rectis muſculis ſurſum conſcendentes operiuntur, atque cum illarum ramis ita implicantur, ac ſi utriuſque manus digitos inuicem inſereres. neutiquam enim oſculis ſuis ita conniuent, ac ſi utriuſque manus digitorum apices è directo, non autem ex latere unà commiteres. Hæc uaſa ſurſum petentia ea demum ſunt, quæ à grandioribus cauæ & arteriæ truncis per inguina crus acceſſuris principium aſſumere, in tertio libro commemorauimus. Quæ & ſi ab eadem cum uterum petentibus[o] uenis radice non enaſcantur, adeò tamen utero accumbunt, uicina'que ſunt, ut qui hîc in uteri uenis coaceruatur ſanguis, illis uaſis excipi, ſurſum'que ferri poſſe credatur, aut ſuis oſculis ſanguinem à deſcendentibus ſub pecto-

Libro 7. Hiſtoriæ de animalibus.

Papillæ ſubſtantia.

Venarum mamillam petentium ſeries.

c 25 figu. C.
d 25 figura D, D.
e tabulæ figuræ 21.
f 22, 23 figura q q.
g 3 fig. cap. 49 lib. 2 E, E, F.
h fi. ca. 6 li. 3 parum ſupra m edu... citur P. & hîc 25 fi. B.
i 3 muſ. tab. Δ. 5 ta. Γ. 7 tab. L.
k 25 fi. A, A.
l fi. ca. 6 li. 3 L. aut 2 fi. lib. 6 B, C.
m Specta ... muſcu tab. a, c, f. & fi. cap. 6. lib. 3 L, M. Γ. & figu. cap. ... li. 3 G & ...
n 6 muſcul. tab. Δ.
o 25 fi uter... uenæ y no... tãtur, illi au... tem aſcendentes ramu x.

pectoris osse uasis, accipientia ad uteri uenas ac arterias diffundere. Verùm hæc ad uenarũ & arteriarũ in tertio libro traditarũ seriem spectãt, quæ in præsenti uenit adeunda, hoc paradoxo non postposito, paucissimas prorsus uenas ab illis quæ sub pectoris osse porriguntur, in mamillas diffundi, & arterias adhuc multo rariores, & si ausim dicere nullas. Nerui mamillarum ab illis pendent, qui subditis musculis exporriguntur, neq; aliter hi in mamillarum quàm reliquam thoracis cutem deriuantur, præter [p] unicum qui subinde ex quinto costarum interuallo papillam adit, multosq; surculos ipsi offert. Quàm uerò singula primario mamillarum muneri idonea rerũ Opifex iustissimè fabrefecerit, intelliges, si seorsum unumquodq; suo usui adhibueris. Ac præcipuum quidem mamillarum officium in omnibus animalibus quæ animal concipiunt, & animal in lucem edunt, censendum est, tenero adhuc ac iam nuper nato fœtui alimentum præparare: quemadmodum uteri munus est semen concipere, fœtum'que tantisper dum absoluatur continere. Non autem in hoc præcipuè, quanquam in quarto de Animalium partibus libro Aristoteles hoc innuit, ubera creauit Natura, ut cordis sedem operiant, & deinde in mulieribus secundariò, aut illis abutente Natura ad lactis generationem, & ad ipsum continendum facerent. Quandoquidem plerorumq; animalium & uirorum puerorum'que mamillæ ad lactis primò generationem, dein uerò ex positu, quem non solum in homine commodum, sed & necessarium in pectore obtinuerunt, cordi uelut propugnaculum eas effici documento sunt. Quum enim neque pueris neque alicui animali ad generationem nondum apto mamillæ exurgant, sed ueluti notæ cuiusdam gratia absque peculiari aliquo in illis corpore, quo à reliqua inter cutem & carneam membranam pinguedine discerni possint, duntaxat in illis habendæ sunt, certum est, eas primò non propugnaculi uice fieri: nam in illis animalibus ac pueris mamillæ neque copiosiorem adipem, neque glandulas, neque aliud quippiam præter teneram papillam habent, quo propugnacula illis quibus incumbunt organis meritò dicerentur. Ad hæc, si quod incrementum in uiris mamillæ recipere apparent, & quasi alterius cõmodi causa, quàm notæ cuiusdam habendæ sunt, id illis magna ex parte prouenit peracto anno bis septimo, quum primùm genitale semen ferre ac pubescere incipiunt, ut stirpes semen laturas primùm florere nouimus, adeò sanè ut lactis gratia potius quàm propugnaculi intumescere, effœminatiores'que ipsis mamillas fieri constet. Nam & lac nonnullis uiris post pubem exprimi, & per suctum frequentiorem uel mulctum prodijsse, Aristoteles ipse asserit, & nos quoq; non semel id conspeximus: uerùm hoc potissimùm accidit iunioribus & senioribus uiris, quibus mammæ redduntur conspectiores, præcipuè si humidiores, læuiores, neq; amplis uenis sunt, corum'que ipsorum ijs magis qui fusci quàm candidi sunt. Quòd uerò mamillæ homini, quemadmodum & simiæ, in pectore collocentur, non ita autem cæteris: præter hoc quod brachiorum manuum'que operationes non impediunt, latum'que pectus, neque ut reliqua ferè animalia in acutum prominẽs habeat, mulier puerum lactans abundè indicat, nobis'que in illo officio uarijs coniecturis colligere promptissimum est, mamillis commodiorem regionem sessili animali & manibus usuro (ut interim ueneris prætercam usum) anteriori thoracis regioni nullam excogitari posse. Nam hic situs lactis generationi propter cordis calorem non est ineptus, & ex abundanti mamillæ cordis propugnaculum & uallum quoddam censeri possunt, homini imprimis pectus exporrecturo, neque illo cæterorum ferè animalium modo humi reclinaturo. Deinde & situs hic reciprocum quendã calorem (qui tamen magis necessarius uentriculo & intestinis fuisset) cordi retribuit. Mamillæ enim lanei penicilli, aut uestis, aut ipsius in corpore adipis, aut carnis ritu à corde caloris officina prius excalefactæ calorem illum reprimẽdo tegendoq; reuerberant. Item, cordis thoracisq; cõtinuum motum, cordisq; inexpugnabilem calorem ad lactis generationem plurimùm conferre, qui concoctionis alterationisq; naturam perspectam habet, absq; negocio colligit. Porrò mamillas homini elatius, cæteris uerò animantibus humilius ex Aristotelis & Galeni aliorũq; philosophorum & medicorum suffragio collocatas esse propter alimenti, aut ut ipsi dicunt, excrementi quod in lac conuertendum erat, penuriam: nõ omni ex parte sanum esse arbitror. Primùm enim huc scopum dirigũt, quòd fœtus in utero inferioris corporis partis excrementitium sanguinem in nutrimentum assumit, mamillæ uerò ad lactis generationem sanguinem præcipuè superioris partis. Dein adijciũt, homini in elatiori parte mamillas reponi, cæteris autem animalibus non item, quòd his superioris partis excrementum in cornua & iubas, secus multo quàm mulieri absumeretur. Quasi uerò cerui, equæ, eiusq; generis animãtia uenis quæ à iugulo deorsum sub pectore feruntur magis ac homines carerent: & in illis ex superioribus corporis partibus ad uterum sanguis minus quàm mulieri possit transsumi: & non multo plus mulieri, depili aliàs omnino, excrementi in longissimos capitis crines, quàm alijs animalibus in cornua & iubas pro proportione deperiret. Sed profectò hæc Aristotelis ratio illi correspondet, qua innu-

Mamillarũ nerui unde ducantur.

p 2 fig. ca. 11 lib. 4 r.

Mamillarũ munus & officium, ipsarũq; constructionis ratio.

Situs ratio.

mera de menſtruis purgationibus problemata, neſcio an tam uerè ac audacter medici & philo-
ſophi ſoluunt, quum inter reliquas huius generis quęſtiones, quam ob rem animalium ſola mu
lier, & fortè equa, menſtruo laborent ſanguine, interrogant, ac intrepidè uulgo imponentes aſ
ſerunt, alijs fœminei ſexus animalibus in pennas, crines, cornua, ſquammas, eam menſtruam
purgationem abſumi: in muliere uerò, utpote læui ac depili, ſingulis menſibus defluere. quaſi
uerò nõ frequentioribus & procerioribus plumis gallus quàm gallina, & in reliquo auium gre
ge maſculi magis quàm femellæ ornarentur: deinde illi ſolidiores maiores'que ungues, &
criſtam (qua aues ornantur) longè prociorem maiorem'que obtinerent. Ac dein qua-
ſi leo non hirſutior leæna eſſet, & ampliori longiori'que cauda & iuba equus quàm equa. &
in ceruorum ſexu & boum non tam pilorum quàm cornuum frequentia, & proceritate, nulla
planè eſſet differentia: & quaſi mulieris ad talos uſque pendens coma, qua ſponſas apud noſtra
tes crines, acrium medicaminum ui, Italarum more haudquaquam erodentes, uelut chlamy-
de obtectas indies uidere eſt, non uiri omnes pilos ſæpe etiam mole ſuperaret. Verùm hæc aliò
ſpectant: quemadmodum & illud, cur mamillę mulieribus maiores ꝙ uiris obtigerunt. ac pro-
Formæ ratio. inde reliquam conſtructionis mamillarum rationem aggrediamur. His forma exteriùs rotun-
da, ut minus iniurijs eſſent obnoxiæ, perquàm idonea fuit: intus uerò ea parte qua pectori com
mittuntur, planas latas'que meritò illas fecit Natura, ut firma niterentur baſi. Teneram quoꝗ
& prominentem meritò adipiſcuntur papillam, ut hanc anguſto tenero'que infantis oſculo in-
ditam, is confeſtim labijs molliuſculis conſtringat, & inferiorem deducens maxillam, & buc-
cas contrahens lac attrahat, deinde inſtar canalis linguam inflectens ad ſtomachum, à nemine
interim edoctus, propellat. Vt uerò in illo ſuctu papilla turgidior procerior'ꝗ quàm aliàs dum
minimè opus eſt redderetur, ſimilem cum pene poſſidet ſubſtantiam, quæ & laxari concide-
Papillæ conſtructionis & totius ſubſtantiæ eiuſdem ratio. re'que, & rurſus à ſuaui contactu intumeſcere erigi'que idonea cenſeretur. Papilla autem ſen
ſu exactiori, & neruorum ſurculis abundat, ut mamillis hac quoque ex parte cum genitalibus
eſſet affinitas. Vt enim illis ad uenereum congreſſum generis'que propagationem, illecebram
ac uoluptatem indidit Natura: ſic quoque & uberibus, & potiſſimùm papillis, ut in lucem iam
editus fœtus tenerulo & nondum dentato ori papillam lubentiùs mater titillandam prurien-
dam'que inderet, ac ſugendam offerret. Mamillarum uerò glandulosa ſubſtantia eius eſt ad iu-
ſtitiam temperiei, ut in uenis adductum ſanguinem in lac familiare hominis alimentum conuer
tere concoquere'ꝗ poſſit. Venæ etiam non minori induſtria ex remotis longis'ꝗ partibus mul-
tis anfractibus, ut ſanguis melius mamillis præpararetur, ſunt porrectæ: quod non tam neceſſa
riò atque utiliter accidit. Neceſſariò quidem, quoniam (& ſi ſecus Galeno uiſum ſit) ſuccinctio-
ri quàm nunc uia uenæ mamillis non potuiſſent deduci. Quo pacto enim, quæſo, à uena caua,
quà [q] inter ſeptum tranſuerſum & cordis auriculam nulla ſuffulta baſi uena quæpiam rectà ſur *q 5 fig lib. 6*
ſum inter coſtarum interualla ad mamillas (quod Galenus facile factu arbitratur) commodè de *inter D per C ad B.*
duceretur: Primũ enim nõ ut reliquus cauæ uenæ caudex, hãc craſſam fieri oportuit, ac proin-
de fuiſſet inualida, neꝗ cartilaginum interualla tantam uenam indemnem admiſiſſent, ſed conti
nuo comprimerentur, & ipſa tutius non firmata in thoracis motibus ilico diuellerẽtur, ſangui-
nis'ꝗ eruptionis periculo homines ſemper fuiſſent obnoxij. Verùm exacta uenarum inter diſſe
candum ductus conſideratio facilè argumẽto eſt, neꝗ ab illis quæ in brachium feruntur uenis,
in mamillas ſurculos cõmodius quàm nunc poſſe porrigi, multo'ꝗ minus à caua & arteria ma-
gna, niſi à iugulo ubi hæ pectoris oſſis ſummum contingunt. Quis uerò inflexionum & erran
tis itineris uenarum, & harum quidem frequentium, non autem unius grandioris ad mamillas
ductuum uſus ſit, uenæ ac arteriæ ſeminalium & aliorum uaſorum materiam ab alio organo
Vteri cũ mamillis communionis ratio. concoquendam deferentium errabunda itinera & gyri commonſtrant. Quid porrò ualeat ute
ri cum mamillis communio, ac proinde uenarum à mamillis ad eas quæ prope uteri uenas ena-
Lib. 4 de Generatione animalium ca. 8. ſcuntur [r] congreſſus, is demum pernoſcit, qui ex Ariſtotele lactis generationẽ uſum'ꝗ, & lactis *r fig. cap. 6 lib. 3 M.*
ad tenerum adhuc infantẽ alendum, neceſſitatẽ perdidicit. Primũ enim inter mamillas & uterũ
mirificum eſſe conſenſum, præter'ꝗ quod ſimul cum utero mamillæ exurgũt, quotidiana in a-
bortibus, & quũ ſecunda ualetudine fœtus fruitur, experiẽtia erudit. Neꝗ id profectò iniuria,
quũ ad unũ opus conficiendũ uterũ & mamillas cõparauerit Natura: uterũ quidẽ, ut & antea
diximus, ad ſemẽ cõcipiendũ, abſoluendũ'ꝗ fœtũ: mamillas uerò, ad fœtũ recẽs in lucẽ proditũ
alendũ. Atꝗ hãc ſanè cõſortij legẽ uenarũ arteriarũ'ꝗ mutuus congreſſus ductus'ꝗ efficiũt, quę
neceſſaria eſt, ut quãdo fœtus in utero augetẽ efformatur'ꝗ, illi ſoli alimentũ ex utriſ'ꝗ ſuppedita-
tũ uenæ deriuẽt: ubi uerò in lucẽ editus fuerit, totũ id rurſus mamillis influat. Vnde etiã fieri nõ
poteſt, ut ſimul & mẽſes probè defluãt, & mulier lactet. Alterũ nanꝗ membrũ ſemper ſicceſcit,
dũ ſanguis in alterũ declinat, defertur'ꝗ. Sanguinis autẽ dum utero gerit mulier, ad mamillas re

fluxus

fluxus, priusquã parit, iam diu ad hunc modũ incipit. Antequã mulier conceperit, & floridæ tamen sit ætatis, sanguis ille singulis mẽsibus profluit: ex quo fœtus, ubi mulier cõceperit, alimentum allicit. *525 fig n,y.* Cæterum[s] uenæ indidem ad uteri latera consitæ, tam latæ, tamq́ prolixæ frequentesq́, ac sanguine turgidæ sunt, ut efformatum iam fœtum, & augmẽto duntaxat indigentem temporis successu affatim enutriant, & nonnihil semper superflui colligant: quod in illis collectum, aliò regurgitat, regionem quærens, in quem commodè transmigret. Commoda autem regio sunt (sed ad hoc famulante Natura, & peculiari indita ipsis ui) uenæ[t] secundùm rectos abdominis musculos sursum conscendentes, & ad illas accedentes, quæ sub pectoris osse deorsum excurrunt. *t Intuere 6 muscul. tab. a, e, f.* illæ nanque suum sanguinem in has deponunt, & lac mensibus (ut diuinus aiebat Hippocrates) germanum efficiunt. Quod autem, ut Galenus asserit, uteri uenæ in quo superfluum id reponerent, nullam commodiorem regionem habeant, falsum est, nisi diuinæ cuidam ac peculiari operationi tantum munus ascribamus. Venæ enim quæ in crus pertinent ampliores, & rectæ magis deorsumq́ protensæ sunt: aut etiam ut inter conceptionis initia, aut quum mulier uterum non gerit, per uteri uenas sanguis is abundans menstruarum purgationum modo effluere posset. Et adhuc minus ueritati consonum est, uentris in utero gerentibus molem comprimendo ad sanguinis illius ad mamillas influxum quicquam auxiliari. nam luculentissimè recti abdominis musculi, dum fœta rescindimus animalia, compressi, admodumq́ latiores redditi, mirum Naturæ opus nos exosculari cogunt, quo sursum siue per uenas cuti proximè subditas, siue eas quæ rectis exporrigũtur musculis, crassior ille sanguis per compressas angustasq́ uenas, & etiam plus quàm non prægnante muliere inflexas tanta copia regurgitat. At in hunc modum de mamillarum usu sermo plus satis excresceret: quod ne fiat, nunc opportunum erit omnium quæ hoc libro perstrinximus organorum dissectionem quàm accuratissimè subiungere.

QVONAM PACTO ANATOMEN AGgredi conueniat, & priuatim omnium quæ hoc libro commemorantur partium administrandi ratio. Caput XIX.

HOC Caput, ac dein postremum sexti libri, & postmodum septimi penultimum lubens ita accõmodarem, ut singula capita eorum organorũ quæ suis libris tractantur secandi artificium sic persequerentur, ac si quis hæc duntaxat in aliquo corpore intueri, aut alijs commõstrare proposuisset. Deinde ea Capita ita uelim descripta, ut si simul nexa fingerentur, instar libri cuiusdam essent uniuersum secandi artificium complectẽtis: quo quis probè in Anatome uersatus, apud studiosos in publica sectione uti posset. Quanquam enim priuatam & inter paucos exhibitam sectionem, publicę præferendam nemo ambigat, quum tamen omnibus nõ suppetat corporum copia, multoq́ minus peritior aliquis, qui ad cuiusque uota sectionem aggrederetur, in promptu semper sit, publicam quoque sectionem à studiosis summoperè expetendam duco, ut ipsi uel obiter in ea spectatorum turba edocti, si quando in cadauer incidant, proprijs manibus administrationem accuratè obeant, & studia inuicem conferentes, hanc medicinæ seu naturalis philosophiæ partem debitè amplexentur: idq́ potissimùm in nostra huius seculi fœlicitate, quando unà cum cæteris disciplinis, Anatome prorsus sopita, eousq́ promouerit, ut omnia quæ hoc opere persequor, una eademq́ hyeme & Patauij & Bononiæ in ea spectantiũ frequentia ad eum modum non semel aggressus sim, quo præsentes septem libros digessi. *Ordo in Anatome docenda obseruandus.* Primùm enim adhibitis studiosorum & mea opera uariorum hominum senum ac iuuenum, mulierum & uirorum ossibus, compactis & dissolutis, simul cum simiarum & canum, aliquotq́ aliorum animaliũ ossibus, Galeni librum de Ossibus ad eos qui introducuntur, prælegi, ac ossium cartilaginumq́, seu eorum quæ fulcri modo humanam fabricam sustinent, ac quæ reliqua describuntur cognitionem unà absolui. mox omnium musculorum & ligamentorũ pariter, ac omnium quæ secundo pertractantur libro, fabricam persecutus sum: priori lectione studiosos admonens, quo nam loco Galenus eos quos sequenti lectione ostensurus eram musculos describeret. atque quum longius duxissem Galeni uerba prælegere, ante sectionem, ipsius sententiã semper recensui. ac postmodum hominem & canem, &, quum obtigit, simiam in omniũ præsentia secui, sedulò omnia uti à me describuntur commonstrãs. Absoluta musculorũ historia, in eodem corpore in quo illos administraueram, uiscera, & quæ uulgò in tribus uentribus cõtineri dicimus, obiter ostendi: spectatorũ animos ad uenarum, arteriarum & neruorum disciplinam hac ratione parans, qua ante musculorum doctrinam ossa aggredior, ut scilicet uenas postmodum, arterias & neruos commodius in alio

corpore tunc pertractarẽ, ac pariter in eodem quæ ad interiora ſpectabãt ad amuſſim abſoluerem, ante ſectarum partium oſtenſionem earum fabricam ad eum modum ſemper docens, quo illam his libris cõmemorare adniſus ſum. Quo autẽ modo quis hæc omnia obiturus ſit, partim in primo & ſecundo recenſui, partim uerò hoc capite & in calce ſubſequentium librorum complectar. In primo enim libro oſſium parandorũ rationem, in ſecundo autem muſculorũ diſſecandi in uno corpore methodum perſequebar. At hic me negocio ita accingam, ut etiam hæc omnia in uno tantũ cadauere, ſi modo in corporum penuria id opus eſſet, adminiſtrare queas: ac rurſus, ſi uelis, priuatim ſingula in uarijs cadaueribus perficias: quod longè etiã eſt cõſultiſſimum, ne eorundem organorũ partium'ue ſeries interturbetur, ac uenas quũ muſculi oſtenduntur, aut quum neruos tractas, muſculos explicare tenearis.

Cuiuſmodi corpus ſectioni adhiberi cõueniat.

Corpus itaq; publicæ ſectioni adhiberi conuenit, in ſuo ſexu quàm temperatiſſimum, & ætatis mediæ, ut ad hoc tanquam ad Policleti ſtatuam alia corpora poſſis cõferre. In priuatis autem ſectionibus, quæ crebrius accidũt, utile erit quoduis aggredi, ut cuiuſmodi id quoque ſit expendas, corporumq; differentiam, ueramq; multorum morborũ naturam aſſequaris.[a] Theatrum porrò ac menſam cui cadauer imponetur, ea ratione confici curabis, qua hanc tibi commodiorem, illud uerò excipiendis ſpectatoribus aptius fore duxeris.[b] Inſtrumẽta autẽ operi adhibenda, in ſecundo libro utcunq; recenſui.

a Bononiæ & Patauij tale parauimus, quale ex dimidia parte, huius libri frons proponit.
b fig. cap. 7 lib. 2.

Quum in uno corpore omnes partes ſunt oſtendendæ, à quibus tractatio ſit inchoanda.

Quum itaq; in uno corpore omnia abſoluere neceſſum eſt, neq; ſeriatim, ut in his libris docemus, ſingula pertractare licet, de corporis humani fabricę cognitionis dignitate & uſu quædam, ſi uiſum fuerit, leuiter præſenti ſceleto præfaberis. uix enim hodie ulla eſt Academia, quæ non unum atq; alterũ habeat, quod ſectioni ſemper utiliſſimè adhibeatur. Cadauer autẽ ipſum poſtquam hominem à cæteris animantibus diſtinxeris, in caput, corporis truncum, manus & crura, oratione diuides, aut tres ipſius ſedes uel uirtutes conſtitues, quæ ſingulæ ſingulis ſecundùm Platonis præcipuè ſententiam dicantur animis, atque his ſedibus & generationis organis poſtmodum manus cruraq; adijciuntur. Mox licebit accuratius corpus diſtinguere, & exteriorum partium nomenclaturam ſtudioſe recẽſere, quam ex uarijs Galeni & Ariſtotelis locis, deinde collectim ab autore Introductorij ſeu Medici, & Iulio Polluce, & cũ alijs pleriſq;, Georgio Valla petes: quanquam & ego paſſim in primo libro Oſſium nomina perſtringens, earum uocum non pœnitendam ſupellectilem collegerim. nomina enim ſuperficiarijs ſedibus indita, etiã oſſibus ferè adhibentur. Vnde etiã aliquando in cadaueris cute oſſium delineationẽ in ſua ſede pinxi, quò ita aptius idem nomen oſſi partiq; quam os occupat accõmodatum oſtenderẽ. His nomẽclaturis adnectes partiũ differentiã, eas in ſimilares ac in ſtrumẽtarias ſubdiuidentẽ. atq; hic utile fuerit cõmemorare, quæ'nam partes in harum illarum'ue claſſem reponantur, nõ neglecta cõmuni cuiuſq; partis deſcriptione: quam & hic noſter labor affatim ſuggeret, ſi modo ſingulas deſcriptiones in ſuis locis requirere nõ grauaberis. Partium nanq; enarrationes ab ipſarum deſcriptione ferè auſpicatus ſum, uti etiã inter diſſecandũ cõſueui, quũ ſeriatim omnia aggredior, & quam doceo partẽ in alio animali nudã oſtendere conor: quod etiã nunc accepto cane, aut agno, aut alio quouis paratu facili nõ abſq; ſpectantium uſu præſtiteris: ſi modò quid os, cartilago, fibræ, ligamentũ, adeps, caro, glãdoſum corpus, deinde quid muſculus, eneruatio ſeu tẽdo, aliæq; muſculi partes, uena, arteria, & neruus ſint, lubeat docere, ac mox quo pacto magis inſtrumẽtarię partes cõficiantur oſtẽdere. hęc enim nõ inopportunè generatim, uti dicebã, in animali quopiã (ne hominis corpus hac occaſione uicies) cõmonſtrãtur, quò minus earum partiũ ignorãtia in cuiuſq; membri inſtrumẽtiq; enarratione ſpectatorẽ remorẽtur, & ipſe narrationis ſeriẽ cogaris interrũpere. Porrò differẽtias, quæ inter enarrandũ à partiũ uſu, ut quòd quædã ad uitã, aliæ ad ſpeciei ſucceſſionẽ, aliæ ad bene uiuendũ faciant, aliæq; eius generis differentiæ, quæ huc quàm plurimæ referri poſſunt, in præſentia neutiquã propoſitũ eſt recenſere, quod huiuſmodi paſſim in ſingularũ partiũ capitibus ſatis prolixè doceã, quodq; hic ſectionis rationẽ mihi explicandã potius ꝙ illum in cathedra citra partiũ cognitionẽ, ac ex aliorũ libris duntaxat philoſophandi modum cõmemorandũ aſſumpſerim. Illã itaq; aggreſſurus, ſtudiorũ ſodalibus potius quàm miniſtris, qui ſecantẽ adiuuent, adhibitis, acutiori nouacula orbicularẽ ſectionẽ ſecundũ umbilicũ adeò profundã duces, ut cutem penetret. dein à media pectoris oſſis longitudine rectã ſectionẽ ad umbilicũ uſq; molieris, & ab infima umbilici ſede perges ad pubis uſq; mediũ uirilis membri (ſi modò uiri cadauer ad manũ ſit) radicem cõtingẽs: aut, ſi mulieris corpus ſecas, quouſq; pubis oſſis ſedẽ inter uuluæ ceruicis colliculos ſuperaueris, ut ſcilicet à pectore ad pubẽ uſq;, una quaſi ſectio (integro interim umbilico) pertingat.

Cutis, cuticulæ, adipis, & carnoſæ membranæ in abdomine adminiſtratio.

Poſt hãc, utrinq; ab umbilici latere ſectionẽ trãſuerſim ad lũbos uſq; duces, id interim ſtudẽs, ut ſolã cutẽ pertundas, quod in homine, et potiſſimùm obeſiore, factu non adeò eſt arduũ, quum adipis craſſities, ne carnoſam uities membranã, promptè remoretur. Factis hunc in modũ ſectionibus, cutis angulum

gulum, qui ex quatuor rectis angulis umbilicum spectantibus superior dexterq́; est, hamulo, aut summis sinistræ manus unguibus attollito, acutissimaq́; nouacula cutem ab adipe secernere studeto. Vbi cutis portiunculam liberaueris, hac sinistra manu eleuata, reiectoq́; hamulo, paulatim cutem ad mamillas usque uersus dorsum transuersis sectionibus proximè ad cutem factis, ab adipe diuides. Hac abdominis thoracisq́; parte à cute nudata, reliquæ tres pari modo sunt detegendæ, ac cutis & cuticulæ (quàm ἐπιδερμίδα Græci uocãt) natura uenit inquirenda, quæ in cute quidem absque alio negocio sese offert: cuticulæ uerò non nisi illam ardentis candelæ, quam cuti adhibeas, ui, uesiculæ modo à cute abscedere cogas. Cum cute deinceps & [c] uenis sub ipsa secundum abdominis regionem, & ab imò sursum & à pectore deorsum excurrentibus adipe quoque examinata, si hac homo (uti ferè solent omnes diuturniori morbo non enecati) abundet, illam quemadmodum iam cutem ab adipe liberasti, à carnosa membrana seiunges. quod sanè nisi acutissima nouacula nunquam aptè confeceris. Si uerò macilentius obtigerit corpus, adipem carnosæ membranæ adhærere sines. adeps enim tunc quòd nullam obtineat crassitiem, quo minus carnosioris membranæ natura in cõspectum ueniat, nihil impedit. Vtcunque feceris, siue adipem abraseris, siue adnatam membranæ reliqueris, ijsdem per membranam ductis sectionibus, quas à pectore ad pubis os, & ab umbilico ad ilia in cute faciendas retuli, harum quoque sectionum anguli hamulo sunt seriatim eleuandi, & ipsa membrana retusiori si lubeat nouacula, aut digitorum beneficio à subditis corporibus separanda, ut iam simul cum magna thoracis parte uniuersum abdomen cute adipe & carnosiori membrana detectum occurrat. Ad hunc sanè modum administrationem in scholis subinde sum aggressus: quanquam si quis uelit, integrum etiam sit in una tantum abdominis parte cutem, adipem, & carnosam membranam examinare, & à reliqua abdominis sede cutem simul cum adipe & membrana absque ullo artificio laniorum ritu auellere. Verum de harum partium natura, adeoq́; administratione, in secundo libro egi prolixius, in eodemq́; libro rationem qua optimè [d] abdominis musculos, qui utrinque quatuor sunt, aggrediaris, & [e] peritonæum nudes, docui: dum duplici ratione abdominis musculos dicerem resecandos, in uno quidem latere sectione ab abdominis medio uersus musculorum origines inchoata, in qua primum abdominis musculus obliquè descendens, ab ascendẽte obliquè aufertur, mox is à recto & transuersim ducto abdominis musculo, dein rectus à transuerso, recti interim insertione à costarum cartilaginibus liberata. Alteram sectionem à lateribus ad abdominis medium faciendã præcepi, quæ etiam obliquè descendentẽ ab obliquè ascendente aufert, & dein hunc ascendentem à transuerso ac recto, & rectum insuper à transuerso, & postremò transuersum à peritonæo liberat, sectionis uidelicet serie ad abdominis medium deducta. Ac proinde si seriatim singula in uno corpore ostendere animus est, ex secundo libro abdominis musculorum administratio petenda uenit, quæ nunc prosequar præcedens. In hac etiam priuatim [f] uenarum & [g] arteriarum & [h] neruorum series est examinanda. uenarum quidem ac arteriarum, quæ à pubis regione sursum secundùm rectorum musculorum posteriorem regionem uersus umbilici sedem contingunt, & eas quæ à pectore huc quoque contendunt, & in proximas sedes quemadmodum illæ surculos utrobique deriuant: neruorũ autem ab illis productorũ, qui costarũ spuriarum interuallis offeruntur, & à lumborum uertebris ad abdominis musculos (ut suo loco comprehensum est) uariè dispensantur. Cæterùm transuersis musculis undecunque à peritonæo liberatis, [i] tota ipsius propemodum exterior superficies oculis obijcitur. omni enim ex parte euadit conspicua, præterquàm qua [k] septo transuerso obnascitur, & quà ex uertebris & osse sacro originem ducit. Cæterum hominis peritonæum natura infirmius est, quàm ut leui negocio id undecunque à septo dirimi queat: quamuis interim solius manus beneficio peritonæum dum adhuc integrum est, ad spinam usque à [l] subditis illi musculis, & nonnihil quoque à carnosa septi sede liberetur, & sphæram planè oblongam referat. Porrò si minori negocio peritonæum penitus à septo auellere uisum sit, id in porcellis præstiteris commodissimè, si postquam (ut in homine) à peritonæo transuersum abdominis musculum seiunxeris, id à carnosa septi parte tuis digitis, cultri uice sensim separare studeas. ita nanque à neruosa septi parte peritonæum abscedet: & si deinde in opere perrexeris, ab uniuerso uentriculi corpore ad omenti [m] usque membranas, deinde & à iecoris gibbo peritonæum auelles, discesq́; quo'nam pacto id illis organis tunicas inuolucraq́; offerat. Postquam diligenter peritonæum exterius cum suis foraminibus, uenis, arterijs, neruisq́; perpenderis, nouacula aut cultello à sinistro mucronatæ cartilaginis latere deorsum ad sinistram usque umbilici sedem sectio in peritonæo ducenda est, mente adhibita, ne altiùs cultello impacto quicquam subditorum uulneres. Hinc ab umbilico eandem sectionem modicè sinistrorsum inclinantem ad pubis

Venarum per abdominis regionem inter cutem & carneam membranam excurrentium.

Octo abdominis musculorũ.

Venarum, arteriarum, neruorum per abdominis muscu los repentium.

Peritonæi à partibus extrinsecus ipsi commissis liberatio.

Apertio peritonæi, et una uasorum umbilici administratio.

c fi. ca. 6 li. 3 à radicib. uenarũ L. & T.

d 3 musc. ta. Θ. 4 ta. Π. 5 ta. Δ. 6 ta. Δ.

e ut in 1 figura.

f fi. ca. 6 li. 3 ab L et T.

g fig. ca. 12. li. 3 à G et T.

h ut in 6 musc. tabula d, e, f.

h 2 fi. ca. 11 lib. 4 θ, λ, char. 50, 51 etc.

i Quemadmodũ 1 fig.

k 7 muscul. tab. Δ.

l 7 musc. ta. t, u, x.

m Quemadmodũ in 17 fi. k ab l diuulsum est.

bis usque os (ut aliquo interuallo ab ipsius medio in sinistrũ latus deuiet) tentanda est. Insuper in hac sinistra peritonæi parte è directo umbilici sectionem uersus sinistrum ile molieris, & superiorem eius peritonæi partem ad costas, inferiorem uerò uersus coxam reflectes. Leuata autem nunc sursumq́ nonnihil reuoluta, seu dextrorsum inuersa peritonæi dextra parte,[n] uenæ ex umbilico in iecur pertingenti animũ adhibebis, quæ potius funi multo adipe oblito, quàm uenæ respondet. Hanc quà iecori proxima est, & ubi duntaxat à peritonæo abscedit, sinistra manu apprehendes, & acutiori cultello inter ipsam & peritonęum iniecto, transuersis sectionibus eam ad umbilicum sensim accedens à peritonæo diuides. Quò quum perueneris, intacta uena, ab umbilici dextro latere ad ilia usq; sectionẽ in peritonæo duces, eam peritonæi partem, quæ nunc libera est, super dextri lateris costas reflectens. Cæterum iam adhuc una peritonæi pars, quæ in dextro latere inferior est, umbilico cõnata manet, nõdum'ue libera pendet. quare ut & hanc liberes, neq; aliquid interim uities, umbilico sinistra manu comprehenso, ab ipsius dextro latere, sectio in hanc peritonæi partem ad pubis usq; os facienda est, quæ digitorum aliquot latitudine à pubis ossium[o] commissura in dextrum declinet. Inuersa modò peritonæi particula, quæ triangularis adhuc ab umbilico ad pubis os ac uesicæ fundum pertinet,[p] tres quasi funiculi inuicem appositi, atque illi peritonæi parti interius adnati uisuntur, qui studiose cultello acutiori ab ea sunt diuidendi, ipsiq; funiculi inuicem attentè dirimendi ueniunt, ne in homine uersus pubis ossa nimium liberè sectionem producens, uesicæ[q] fundum uulneres. Hominis nanque uesica, eo quòd tota anteriori sede peritonæo connascatur, multaq; pinguedine obducatur, ita rudibus imponit, ut hic uesicam reponi ignorent, uesicam quærentes, quæ ipsis in hominibus perinde atque in bobus & canibus occurrat. Quum itaq; hæc nõ oscitanter expenderis, medium funiculum uesicæ fundi medio innasci, & nusquam à peritonæo abscedere obseruabis: reliquos autem duos secundum uesicæ latera deorsum, penitiusq; ad[r] arterias per pubis ossium foramina in crus delapsuras porrigi conspicies, modò eos à peritonæo acutiori cultello ad illorum usque insertionem liberare non pigeat. Medius funiculus, meatus est, quo è uesica, quũ utero gerimur, urina in mediã fœtus tunicã, quæ à farciminis specie nomen inuenit, excernitur. Reliqui autẽ duo, arteriæ sunt, quibus naturalis fœtus calor recreatur. Verùm neq; hæc tria corpora, neq; id quod ięcori inseritur, ullam nunc cauitatẽ habere uidebuntur, sed planè emortua aridaq; & multo adipe enutrita apparebunt. Vnde etiã alios Anatomes latuerunt proceres, ea omnino aboleri in natis hominibus, quemadmodũ in canibus ferè accidit, asserentes. Cæterũ posteaq̃ uenæ ab umbilico iecori insertæ implantionẽ sedulo inspexeris, integrum est, eam cum umbilico, quem hactenus seruasti, deinde & tres alios funiculos resecare, animaduersoq; peritonæi ad uesicæ fundum[s] connexu, sectionem ad omentum cõferes. Reliqua enim quæ in peritonæo adhuc uidenda supersunt, nisi paulatim organa hoc obcincta abstuleris, uidere nequis. Porrò priusquam aliquid loco dimoueas, omenti situs uenit obseruandus, num scilicet ut in canibus & porcis, atque adhuc multo magis in simijs, ad pubem usq; id sub uesicæ posteriori sede[t] exporrigatur: an uerò (uti frequentius obseruatur) uersus sinistrum latus[u] reuolutum, sursumq; etiam supra mediã intestinorum sedem contractum occurrat. Si postremum illud inueneris, utraque manu humilius omenti extremum modicè eleuabis, ac sensim æqualiter deorsum detrahens id omnibus intestinis ad pubis usque os obtendes. ita enim quantum sit, quodq; interdum[x] ad inguina & scortum &[y] inter uesicam & uteri ceruicem deuolui possit, condisces. Vt uerò omẽti ad colum intestinũ, quà uentriculo id exporrigitur, connexũ cernas, duabus rursus manibus humiliorẽ omenti finem sursum ad pectoris os attolles, & priusquam aliqua ex parte inferiorem omenti membranæ partem, quæ ueluti ex tertia coli intestini tunica enascitur, à colo disseces, omentum quàm possis maximè pectori obtendito, ac intestinorum situm summa qua poteris industria solis utens manibus inuestigato, & primùm anteaquam alicuius intestini locum perturbes, ipsa ut se eleuato iam omento spectanda offerũt, ad amussim contemplaberis. ut quũ cuiusq; intestini ductũ didiceris, cui peritonæi regioni unumquodq; uicinius sit, in medicamentorum usu & affectibus dignoscendis perspectum habeas. Simulatq; igitur id accuratè neq; obiter profectò obseruaueris, dextram manum recti intestini[z] quà id ossis sacri incumbit initio, accommodabis, & sinistra manu tenuia intestina leuiter in dextrum deprimes, non quidem omnia, sed eorũ partem quæ dextræ manui quum à recto conscendes, in progressu erit uicinior. Ad hunc itaq; modum sinistra dextræ famulãti, à recto intestino sensim dextram colo admouebis, atque[a] secundùm ipsius ductum reuolutionesq; ad sinistri renis sedem, hinc ad lienem & fundum uẽtriculi pertinges. quò quum perueneris, mutato manuum ministerio, sinistra colum est apprehendendum, dextra uerò tenuia intestina in sinistrum modicè depellenda, quousq; omnẽ fundi uẽtriculi sedem, iecurq; superaueris, & colum sub dextri renis

Left margin notes:
Vmbilici uasorum præsectio.
Omenti situs obseruatio.
Intestinorũ situs examen.

Right margin notes:
n 2 fi. F, G.
o ultimarũ figu. lib. 1 &c.
p 2 figura M, K, L.
q 2 fig. N.
r fig. cap. 12 li. 3 ę fertur inter ę et ..
s 2, 3 fig. O.
t Vt Q, Q in 2 fig.
u Vt inferior membra na c, c nota ta in 3 fig.
x per φ φ 22 figuræ.
y Inter T et L 24 fig.
z Ad T et Y 6 & 8 figu.
a Secũdum 8 fi. T, S, R, Q, P ad N. aut 6 figur. R, Q, P, N.

b 6, 7, 8 figu. O.

c Ab N per M ad L, K usq; 7 fig.

d 7 fig. ab I ad K 12 fig. sub S.

renis regionem (ubi finit) deduxeris. Huc enim quum pertigeris, sinistra manu coli terminum modicè subleuabis, ac [b] cæci intestini situ, formaq; similiter obseruata, manu dextra simul cum sinistra apprehēdes, & utrisq; manibus sibi proximis, ijsdemq; ab intestinis nunquam remotis, [c] à colo mox ductus ilei intestini, & dein ieiuni sequeris, quod factu longè est facillimum, usque dum perueneris ad ieiuni principium, quà sub colo retorquetur, ac dorso quodammodo alligatum [d] duodeno continuatur. Quapropter ut uniuersus intestinorum ductus tibi occurrat, dextra adhuc ieiunum complecteris, sinistrā uerò inter iecur & dextram uentriculi sedem intrudes, duodeni intestini inquirens principium: quod ubi inueneris, deorsumq; secundùm ipsius ductum descenderis, ieiuni intestini principium, & quæ illi proxima est pars, quamq; dextra adhuc amplecteris, etiam innotescet. Si modò lubet (quod & faciendum maximè consulo) poteris à ieiuno ad ileum, & hinc ad cæcum ac colum, & à colo ad rectum contrario ductu intestinorum situm secundò examinare, nulla interim (ne quid uulneres) facta auulsione. Perpenso intestinorum situ, ac ijs utcunq; in suum locum repositis, omentum rursus intestinis est obuoluendum, uentriculiq; iecoris & lienis situs uenit examinandus.

Ventriculi, iecoris & lienis situs examen.

e 6 fig. C. 12 fi. O.

f 12 fig. R.

Primum itaq; inter septū transuersum & iecoris gibbum, manum inseres, ut illius gibbum [e] ligamentaq; in cōspectū ueniant. ac quo'nam pacto ex præcipuo iecoris ligamento tenue ipsius inuolucrum nascatur intuearis, manum transuersim hinc inde ducens. Deinceps inter iecoris cauum & dextrum uentriculi latus sinistram manum, dextram uerò inter septum & latus uentriculi sinistrum impones, paulatimq; inuicem adductis manibus, ad uentriculi [f] superius orificium accedes. quod in conspectum ueniet, si modò iecur sinistra sursum non nihil protruseris, & dextra uentriculi corpus deorsum compresseris, atque una eademq; opera iecoris cauum ac uniuersum ipsius situm obiter examinaueris. Præter hæc, ea quoque operatio uentriculi sedem etiam accuratè cōmonstrabit, dummodo hinc inde, nunc iecur sursum trudens, nunc uentriculum deprimēs, manus ducere non detrectes. Lienis porrò sedem adinuenies, si inter sinistrū uentriculi latus & septum transuersum, sinistrā manū immiseris, uentriculumq; cum colo intestino hàc excurrente, in dextrum latus attraxeris: siquidem tunc lienis superius & dimidium ipsius caui latus sese uisui offerunt, etsi dextram manum inter lienem & septum transuersum mediam immiseris, lienemq; modicè eleuatum uersus uentriculum protruseris, ipsius quoque gibbum apparebit.

Qui iecur, uentriculus, lien, ueluti in thoracis cauitatem tracta, deorsum protrahi queant.

Omentum quã[?] duellendũ[?], ipsiusq; ortus inuestigandus, unà cum uasis illo suffultis.

g Corpus ad imaginē 3 figuræ paraturus.

Quo tamen hæc omnia leuiori negocio conficias, nō erit inutile interdum aliquod costarum interuallum arcto uulnere ad thoracis usque amplitudinem pertundere. Quum primum enim thoracem uulneraueris, septum transuersum deorsum concidens insigniter flaccescit, quantumuis etiam uehementer antea tensum, sursumq; attractum, iecur & uentriculum in thoracis amplitudinem sursum duxerit, difficilemq; horum inspexionem ob id parauerit. Cæterum iam omenti membranæ inuicem sunt dirimēdæ. quod fiet, si dextram omento subieceris, hacq; inferiorem membranam, sinistra uerò manu superiorem apprehendere, traherec; studueris. hæ enim ocyus inuicem dirimuntur, marsupij, seu sacculi speciem commonstrantes: qua uisa, inuicem membranas adeò diuelles, ut alibi lacerentur, commodeq; manum in illarum amplitudinem inferas, & utrinq; in lateribus, & humiliori omenti fine superiorem membranam ab inferiori [g] discerpas. Iam inferiorem membranam intestinis exporrectā sinere conuenit, & superiorem adeò pectori supertendere, ut elatius uentriculum è sua sede eleuet. quod si nō successerit, sodalis manu id facias oportet, ut cōmodè inferioris omenti membranæ exortus, quæq; per ipsum ferunt organa in conspectū ueniant: ac discas pariter, quo'nam pacto hæc in hominibus colo intestino mesenterij uice sit, tota ea sede [h] quà colum uentriculi fundo attēditur.

h A' P ad Q 6 fig.

i Spectabuntur omnia quæ 3 & 4 figura characteribus insigniuimus.

In hac enim membrana ubi uentriculo substernitur, minor portę uenæ trūcus ferri, suosq; in quos digeritur ramos educere, apparebit. Deinde præter truncū conspicietur arteria, quæ lieni, uentriculo, iecori, bilis uesiculæ, & ipsi demum omento surculos deriuat. sic quoque & arteriæ radix, quæ superiori sede mesenterij disseminatur: deinceps & nerui duo, quorum dexter iecori bilis folliculo, & dextri fundi uentriculi sedi, & hac quoque parte omento spargitur, sinister uerò lieni & sinistri fundi uentriculi sedi, ipsiq; dextræ omenti parti distribuitur, & ante hæc omnia in humiliori omēti membrana, quà uentriculo subiacet, corpus glandosum, uasorum & neruorū seriem muniens cernitur. Hæc obiter, neque ullo adhibito cultro in præsentia sunt intuēda, manibus tamen summisq; digitis superior omēti pars diligenter est inquirenda: quam obseruabis, si ministri opera uentriculo semper eleuato, ac uelut ad superiora truso, ab ipsius fundo deorsum uersus iecoris cauum, ubi omentum simul multa colligat corpora, & hinc per dorsum quà arteria magna septum permeat, secundùm lienis cauū ad uentriculi fundum usq; deueneris. Hic enim superior est omenti circulus, & si illud saccum marsupium'ue esse dixerimus, eius orificium. Quo'nam pacto autem ipsius ortum adinuenias, paulo pòst dicam. In præsentia enim uentriculo in suum

locum

Quî organa in caua iecoris sede posita sint spectanda.

locum reposito, illum in sinistrum latus cum intestinis trahi[k] curabis; iecur uerò, ut ipsius cauum adamussim uideas, in dextrum & uelut sursum protrudes. deinde postquam obiter bilis uesiculam contemplatus fueris, sectionem omnium totius corporis molestissimam maximeq́ operosam aggrederis. Bilis namque meatus, & neruorum & arteriarum uenarumq́ rami (qui omnes simul inferiori membrana omenti ad cauum iecoris colligantur) nunc ueniunt retusiori cultello examinandi, ne acutioris cultelli mucrone uenam quampiam pertundas, sicq́ omnia cruore obliteres. Offertur itaq́ primùm neruulus ab humiliori uentriculi orificio iecoris cauo insertus, qui à sexti neruorum cerebri paris propaginibus superius uētriculi orificiū adeūtibus pendet. Vbi hunc à uicinis organis diremeris, à membranarū cōnexu diuidendus est alter neruus, qui uno ramo iecoris cauū, altero autem bilis uesiculam accedit. Huic neruo arteria attenditur parem cum illo efficiens distributionem, ac mox post neruum liberanda. Huius uerò, ut & nerui initium, paulo pòst inuenies. nunc enim sat est, hæc inuicem iuxta iecoris cauum separare, hicq́ eorum seriem discere. Sub arteria bilis uesiculæ meatus cōsistunt, à portæ uena iam liberandi: primùm duo illi, qui ex iecoris cauo ex multis surculis colliguntur, & ilico in unum coëunt meatūm, qui una parte in bilis fertur uesiculā, altera in duodenum intestinum. Vbi hos à portæ uena ad intestinum usque & bilis uesiculam secreueris, illam pollice adeò comprimes, ut meatus bile turgentes cōmodius appareant, & num quis meatus ab hac uesicula in uentriculum pertingat, animaduertas: quem si non inueneris, acu meatum in intestina properantem leuiter pertundes, ut profluens bilis argumēto sit, nullum processum ab illo meatu tibi incuria præfectum.

k Quodam modo 12 figurā parauerus, atq; ita hîc spectabis quæ illa figura & 13 characteribus notaui, unde etiam ex illis figuris sequentiū notas seriatim petes.

Portæ rami unà cum arterijs & neruis illis attēsis quî examinandi.

Postremò[l] uena portæ est examinanda, ac ilico atque ipsius circumscriptionē quà ex iecore prodit animaduerteris, propagines illius obtusiori cultello sunt inquirendæ, semper arteriæ & nerui, uenæ per uniuersum ipsius seriem attensorū, diligenti habita ratione. Primùm itaq́ surculos portæ aggredieris, qui bilis uesiculæ exporriguntur: deinde eum qui ferè citra arteriæ consortium in dextrā uentriculi sedem, iuxta ipsius inferioris orificij posteriorem regionem modica ramorum serie digeritur. Hunc subsequitur, qui dextrā fundi uentriculi partem & medium superioris omenti membranæ perreptat. Post hunc, qui duodeno nobis uocato intestino deriuatur, quem secundùm intestini longitudinē in[m] corpus quoddam glandulosum carneumq́ descendere obseruabis, si modò (uti iam monuimus) retusiori cultello uenam, illiq́ accumbentem neruum, arteriamq́ nudare studueris. Modò magnam portæ[n] distributionem deteges, truncum, qui mesenterium adit, obiter tantùm expendēs. Atque hoc in præsentia relicto, ad truncum qui lieni potissimùm exporrigitur, te cōferes. Atque ut hunc cōmodè uideas, uentriculus & intestina tibi ueniunt ad eum[o] modum aptanda, quo situabantur dum inferiorē omenti membranam intuebaris, ac uentriculum sodalis manu sursum attolli, & intestina deorsum premi curares. Patente itaq́ nunc tibi superiori sede humilioris omenti membranæ, accurata cura ramos omnes minoris portæ trunci examinabis, quos omnes aut uētriculo, aut lieni, aut ipsi omento, coloq́ intestino in homine exporrigi adinuenies. Interea uerò quū ramos hos inquires, ipsosq́ à glandoso corpore illos suffulciente liberabis, omnibus ferè arteriam, multis autem neruum attendi obseruabis.[p] Arteriarum radix sese offeret in elatissima inferioris omenti membranæ sede, ubi etiam occurret magnæ arteriæ in mesenterium deducendæ origo: deinde utrinq́ unus sese offeret neruus, ad magnæ hàc descendentis arteriæ latera exiliens, sexti neruorum cerebri paris propaginum, quæ costarum radicibus exporrigūtur, soboles. cuius ramuli unà cum arterijs dum uenam nudas, in conspectum semper ueniunt.

l Et hanc quoq; petes ex 12 figu. dein ex 3 simul cum 4. aut integrā seriem ex figu. ca. 5 li. 3.

m 12 fig. i, k.

n 4 fig. f.

o Prorsus ut in 3 fig.

p 4 fi. β. uerum si hîc notas requiris, illas omnes ex 3 & 4 fi. sumes. aut 3 & 4 librorum figuris uenas, arterias, neruos exprimentibus.

Mesenterij natura quî indaganda.

Iam & grandioris portæ trunci & paulo antè dictæ arteriæ & nerui per mesenterium seriem, & quæ inibi diuisionibus præsunt glandulas[q] inuestigare tempestiuum est. Primum itaq́ solis manibus intestina hinc inde inuicem diduces, & nunc in dextrum, nunc in sinistrum latus reuolues, ut citra sectionem mesenterij naturam perfunctoriè cōtempleris. Deinde obtusiori cultellulo maiorem uenæ portæ truncum & dictam nuper arteriam & neruum inuicē liberabis, & dein ut uniuersum ipsorum ductum, & glandulas diuaricationibus interiectas intuearis, unguibus unam mesenterij membranam ab alia diuelles. Ac hoc per uniuersum mesenterium haud uenit tentandum, suffecerit enim in præsenti à centro ipsius aliquot uasorum surculos ad tenuia usq́ intestina deduxisse, ac mox[r] alteram mesenterij arteriam aggredi, à magna arteria ipsi post seminalium arteriarum ortum depromptam. Atque hanc promptè inuenies, si cum intestinis mesenterium in dextrum latus reuolueris, unguibusq́, aut obtusiori cultello mesenterij membranas,[s] quà colo sub sinistri renis sede adnascitur, inuicē dirimere conaberis. Hîc enim ilico eius arteriæ rami uenis commissi sese offerēt, rursus arteriæ radicem cōmonstrantes. Quam ubi inueneris, ipsius diuaricationem prosequere, ut discas quî hæc cum uena mesenterio suffulta recto intestino ramos exporrigat. Parum modò solicitus, etiamsi uenæ huius extrema in rectum intestinū inferi

q Partim ut in 10 figur. partim ut in 12 fig.

r 20 figu. k. aut fi. ca. 12 lib. 3 λ sub λ & κ enarrā.

s 10 fi. circa H, et illi proximū G. ac 12 fig. n. aut 21 fig. ab R ad S, dein ad T.

non

non intuearis: id enim paulo pòst fiet facilius. Hac sanè omenti administratione intestinorum, uentriculi, iecoris, lienis & mesenterij situs, præterea quæ his omnibus exporriguntur uenarum & arteriarum & neruorum surculi sunt examinandi. Porrò administrationi, qua quæ adhuc in illis organis uidenda supersunt, commode intuearis, alijsque monstres, nunc me accingam. [t] Maiusculæ instar semicirculi obliquatæ acui filum, quo literarum fasciculi colligantur, trajciendum est, hanc per mesenterium sub [u] recto intestino, quà sacro ossi incumbit duces, & eius intestini fæcibus sursum ad coli amplitudinem protrusis, recto intestino uinculum inijcies. absecto iam quod superest filo, fæces uinculo proximas ex recto intestino sursum denuò comprimes, & interuallo trium digitorum plus minus interposito acum rursus sub recto intestino supra prius uinculum trajcies, secundò rectum intestinum ita ligaturus, ut inter duo uincula nihil excrementi sit reliqui. Deinceps nouacula rectum intestinum inter duo uincula diuides, & superiorem ipsius partem sensim à mesenterio obtusiori nouacula (ne fortassis negligentior intestina uulneres) resecabis, & dehinc colum, ileum, ieiunum continuò à mesenterio ad ieiuni usque [y] principium liberabis, intestinis in peluim repositis. Atque in hac functione coli intestini supra renum [z] pingues tunicas connexus sedulò est animaduertendus, unà cum uasorum frequenti serie intestina implicante. Vbi uerò ad ieiuni usque principium pertigeris, id perinde atque rectum, duobus uinculis intercipies, ita ut elatius uinculum [a] insertioni meatus uesiculæ bilis proximum sit, non autem elatiùs conscendat. Intestina à uentre libera baiulo alicui, quales hîc sectioni adhibemus, abluenda offeres, ut si uisum fuerit ablutorum iam [b] tunicas & longitudinem examinare queas. Patauij & Bononiæ postquam abluta scholarumque scamnis exporrecta essent, aliquando uesicæ instar inflari curauimus: ita enim nõ solum longitudinem, quæ omnibus uix eadem est (quanquam quatuordecim ulnas ferè æquet) uerùm formam ac amplitudinem facile didicimus. Tunicas autem, intestinis ad hunc modum exporrectis, inquirere est longè facilimum. apparet enim mesenterij pars intestinis proxima, quæ ex duabus constat membranis. una superiori, altera inferiori. Has si unguibus ab intestinis dirimes, quî tertiam intestinorum efficiant tunicam intueberis, ac qua ratione hæc à peritonæo pendeant obseruabis. Quandoquidem mesenterij membranas paulo pòst à peritonæo enasci spectabis, & iam quî hæ intestinis obuolvantur disces. Hac tunica ab intestinis distracta, obtusiori nouacula sectionem secundùm intestini longitudinem duces, studiose præcauens ne id uulneres. Huius insuper sectionis labra unguibus diuelles, & absque negocio secundam intestinorum tunicam ab intima liberabis, præcipuè si id iuxta rectum moliaris. in tenuibus enim intestinis tunicæ nõ ita facile in conspectum ueniunt. Nunc licebit intestina inuertere, atque unum eius intestini quod nos [c] cæcum esse putamus, orificium examinare. Verùm intestinorum tunicas licebit ijs adhuc in uentre relictis interdum discindere: quanquam illis exemptis, id fieri malim. Interdum priusquam uasa in caua iecoris sede conspicua, & humiliori membrana omenti suffulta aggrediaris, necessum erit intestina ad eum quem dixi modum auferre: idque tunc potissimum, quum publicam obibis sectionem, in qua diutius quàm tibi ex usu esset, intestina forte asseruarentur. Porrò iam uentriculus est adeundus, quem modò quoque cum liene eximere soleo, [d] neruis ipsius orificio insertis diligenter prius examinatis. aliàs enim uentriculum relinquere consueui, quousque thoracis omnia essent dissecta, ut commodiùs ipsius orificium neruique examinari possent. Verùm in præsentia ut ritè illum eximas docebo: quum autem gulam persequar, ut relictum debitè administres subijciam. Vnguibus itaque quantum fieri licet in homine, peritonæum à septo transuerso ad uentriculi usque superius orificium [e] auellere conaberis, ut tertiæ uentriculi tunicæ uideas principium. Quod ubi paulùlum à uentriculi orificio liberaueris, studebis utcunque etiam diuulsam ad uentriculi fundum deducere, ut ex tertia uentriculi tunica superiorem omenti membranam constitui oririque discas. Deinde acu sub superiori orificio uentriculi traiecto, uinculum sedulo nexum ipsi inijcies, paulo supra uinculum stomachum à uentriculo transuersim liberans. Nunc uentriculo ministri manu è uentre eleuato, non tamen penitus (ne uenas rumpat) exempto, inferioris omenti membranæ & mesenterij ex peritonæo originem disces, solis unguibus hanc à dorso sensim distrahẽdo utens, uinculis uerò pleraque intercipiẽs. [g] Primùm simul omnia quæ in cauo iecoris occurrunt, portæ scilicet uenam, arteriam, & bilis meatum, aut si lubet singulis seorsum funiculos accõmodabis: post hæc arteriarum radicibus, quæ mesenterio & inferiori omenti membranæ primùm diguntur, illa sanè arteria nõ omissa, quæ sub seminalibus arterijs orta in mesenterium fertur. Atque his omnibus unum duntaxat uinculum addi sat est, quanquam duo (ut in intestinis faciendum monuimus) inijcere nihil prohibeat: imò, idque præcipuè ad superius uentriculi orificium, plurimum conduxerit. Inductis in hunc modum uinculis, porta, & reliqua quæ intersepta sunt, ita ut uinculum in corpore maneat diuidentur, & ocyus solarum manuum opificio uentriculus cum me

Aa senterio,

Quî intestina à mesenterio resecanda, ac à corpore auferenda.

Intestinorum tunicæ quî examinandæ.

Ventriculus et lien cum omento ac mesenterio quî simul eximenda, ac quæ in eo opere obseruanda.

t fi. ca. 7 li. 2 N, N.

u Ad Y & T 6 figuræ, aut H 11 fi.

x Vti factũ est 20 fi. ad O. aut 24 fi. ad K. ubi etiam intestina reliqua à mesenterio resecuimus.

y usque ad L fig. 7.

z 20 figura T, V.

a 7 fi. Z. 13 d. 15 Q, R.

b Vt in 9 fi.

c 6, 7, 8 figura O.

d 14, 15 fi. T, V.

e Vt k diuulsum est ab l, fig. 14.

f 2 fi. Q, Q.

g Quodammodo ita facturus, ut 20 figuram parauimus. aut magis adhuc ut 22, aut 25.

Lienis tunica quî obseruanda, simul cũ ipsius ad uentriculum nexu et substantia.

senterio, omento & liene ex uentre exempta mensæ imponentur. ac statim cum omenti portione extracto liene, [h] omenti pars lieni obnata unguibus ab illo est discerpenda, ut expendas qui lienis tunica ab omento initium ducat. Quod uerò attẽtissimè summaq; diligentia inspiciendum sit, num meatus aliquis à liene in uentriculi orificium pertingat, quæq; uasorum hic habeatur series, etiam si taceam, neminem ambigere reor. Cæterùm ut lienis substantiã obserues, aliquot [l] sectiones ipsi induces, & illo inter duos asseres compresso, ipsius substantia ab illi insertis uasis aliquot locis separabis, hacq; ratione uasa aliquot sola & lienis carne enudata spectabis. Ventriculum uerò lauandum, deinde uesicæ instar inflandum dabis, ut ipsius capacitatem, quæ sanè est quàm maxima, intuearis, & tunicas ipsius, ut in intestinis faciendum præcepimus, [m] examines, postmodumq; inuertas, ac bilis meatus [n] insertionem in intestinũ quod adhuc uentriculo appendet, uideas. Porrò ubi hæc omnia exemeris, si quis sanguis alibi effluxerit, & quæ in uentre adhuc reliqua sunt obliterauerit, spongia aqua copiosiori, non autem aceto imbuta, semel atque iterum eluendus est. nam si lino absterseris, plus tingendo oberis. Solent enim plerunque exigui uasorũ ductus, multa adipe & membranulis obsiti, difficulter admodum in homine reperiri, idq; magis si sanguine obliterentur. Eluto itaque sanguine, ac obiter ijs quæ adhuc in uentre reliqua sunt absq; sectione inspectis, & iecore nulla ex parte uulnerato, sed uenæ cauæ gratia in corpore asseruato, primùm membranulas, quæ uelut uenæ cauæ secundã constituunt tunicam, ad sacrum usque os auellere conaberis, diligẽter præcauens ne [o] dextrã seminalem arteriã, quæ cauæ corpus transcendit, simul cum membranis adimas. Est enim hæc tenuis & membranæ modo albicans, multaq; pinguedine in homine obducta. Quapropter cõmodè admodum feceris, si priusquam aliquid eorum quæ in uentre adhuc reliqua sunt aggrediaris, [p] arterias seminales inquiras, ac deinde ne lædãtur in reliquarũ partiũ administratione caueas.

h Quasi B, B & C discerperes ab A in 1 tabula 19 fig.
l Vt in 4 tabula 19 fig.

Ventriculi capacitatis et tunicarum examen.

m Vt in 17 figura.
n 15 fi. R.

o 20 fig. h. 25 fig. g.

Seminales arteriæ quî obseruandæ.

Vt uerò id præstes accuratiùs, animum adhibebis [q] dextræ seminali uenæ, quà ex caua oritur: deinde & [r] arteriæ exortui, quæ inferiorem mesenterij sedem adit. Inter hæc duo organa partim ascendens, partim descendens, nitêris obtuso cultello cauam uenam ex sinistro ipsius latere ab arteria magna dirimere, membranosis fibris, quorum interuentu hæc uasa committuntur, dissectis. In hoc opere duarum seminalium arteriarum radices in cõspectum uenient, eæq; quò illæ porrigantur commonstrabunt, si modò ab exortu eas arterias ex membranulis quibus inuoluuntur ad seminales uenas usque quibus tandem committuntur sedulò, nullaq; in trahendo ui facta liberaueris.

p 20 fi. h, i. 25 fi g, h.
q 2 fig. f. 25 fig. d.
r 20 fi. k.

Cauæ uenæ et arteriæ magnæ series, in peritonæi amplitudine facta, quî obseruanda.

Hæc ubi præstiteris, uenaq; caua & magna arteria ut commodius in conspectum ueniant, membranulis fuerint detectæ, ramos quos in ipso per uentrem ductu emittunt examinabis, ac primùm [s] uenas renum pinguibus membranis implexas, & deinde magnæ arteriæ ac cauæ [t] propagines renibus serosum sanguinem deferentes. Horum origine citra omnem sectionis operam inspecta, uenæ cauæ propaginẽ dextro reni propriam suis membranulis detegens, & deinde renis quoque pinguem membranam unguibus lacerans, quo pacto illi [u] inuoluitur diligenter examinabis.

Renũ tunicarum totiusq; adeo eorũdẽ naturæ examen.

Denudato rene [x] urinarius meatus qua ex rene prodit, cultello est inquirendus: deinde & arteriæ magnæ propago dextrum renem accedens, quò simul integer ren uena & arteria & urinarij meatus principium conspiciantur. Licebit modò aut totam renis naturam examinare, aut quousque alia quædam dissecueris, renem relinquere. [y] Vtcunq; uerò id modo posteaue feceris, uenæ cauæ, arteriæq; magnæ propagines uinculis iuxta renis cauum intercipi debent, & deinde nouacula acutiori sectio recta secundùm renis longitudinẽ in ipsius gibbo uersus cauum est ducenda, renq; ita bipartitus aperiendus, sanguisq;, si quis sit, spongia madente eluendus uenit. Ita enim ilico renis sinuum natura, deinde & urinarij meatus principium intuebũtur, nisi cadauer nactus fueris obesius. solet enim pinguetudo in secundo humani renis sinu collecta, impedimento esse, cur minus sinuum natura penitus secanti occurrat. Quapropter operæprecium fuerit, canis renem diligenter prius examinare, & ex illo dein humanum cognoscere. Diuiso igitur secundùm gibbum seu exterius latus rene, primùm digito sinus secundi in quem urina colatur latera inquires, & foraminis quod in medio ipsius, seu in primi sinus membranei renum corporis externo latere apparet, stylum immittes, qui in urinarium meatũ uersus uesicã facile protrudetur. Deinde ubi membranei huius corporis primiue renis sinus anteriorum ramorum cum posterioribus ramis coitum, qui non procul ab externo renis perficitur latere, obseruaueris, ut illorum ramorum ductus, & primi sinus reliquum corpus & secundi sinus formam naturamq; adinuenias, eà sectione diuisum & adapertum renem uicissim claudes & recludes, quo mutuus nuper dictorum ramorum coitus manifestius appareat: dein stylum secundo sinui indes, & ubi ipsius formam expenderis, ab anterioribus primi sinus ramis eam renis præscindes substantiam, quæ posteriori illarum sedi obnascitur: à posterioribus autem ramis eam adimes, quæ illarum anteriori sedi continuatur, ut modò integer appareat

s 20 figura X, Y.
t 20 fi. a, b. 22, 23 fi. m, n. 25 T, V.
u Confer renes 20 figuræ cum renibus 22 fi.
x 20 fi. c, d. 22, 23 figu. q, q 25 a, c.
y Hic sectionis seriem diligenter obseruabis tabellas figuræ 21.

pareat primus sinus, cui modò stylos, quo illum adhuc exactius cognoscas, indere possis, & admirari quàm ridicula ab Anatomes professoribus de renum officio fuerint hactenus prodita. Cæterùm tunica præter pinguem membranam renem inuestiens, facilè tibi occurret, si sectionis in renis gibbo ductæ labris animum adhibueris. solet enim ea tunica ibidem tunc nonnihil à renis substantia abscedere, & dein promptè ad renis usque cauum unguibus diuelli, ac qualiter hæc è renis uenæ & arteriæ membranis pronascatur, conspici. Hæc ubi in dextro rene intuitus fueris, sinistrum quoque sua pingui membrana liberabis, & uenæ cauæ & arteriæ ramum uersus ipsius cauum excurrentem inuestigabis, animum priusquam aliquid diuellas,[a] sinistræ seminali uenæ adhibens, quam ex medio uenæ ductu enasci citra sectionem utcunque conspicies. Vt uerò ritè intuearis, num à renis sinistri quoque arteria, seminale uas originem ducat, obtuso admodum cultello (nisi fortè secandi peritior fueris) membranulas à renis uena detrahes, & accuratè aliquousque uenæ seminalis principium quoque à membranulis liberabis: dein uenam renis ab arteria nonnihil deorsum reflectes, numque ex ipsius ductu ramus qui sinistræ seminali uenæ exporrigitur, principium obtineat, inquires. Vbi uerò hunc non inueneris, sinistro rene pari ratione atque dextro (si modò illum secuisse non suffecerit) aggresso, seminalium uasorum constructionem examinato.[b] Arteriarum &[c] sinistræ uenæ originem iam prius indagasti, ac[d] dextræ etiam uenæ principium citra sectionem à caua oriri conspicitur. Vbi igitur ortum didiceris, & uenas ad arterias usque sensim ex membranis ipsas liberans deduxeris, si masculi obtigerit corpus, penis cutem & scortum à testibus adimes. Primùm itaque à pubis osse rectà sectione per penem in cute duces, & deinde eius sectionis labris hamulo aut unguibus eleuatis, cutem cum carnosa membrana à pene[e] auferes, adamussim considerans in cutis extremo ipsius cum carnosa membrana coalitum, & carnosæ membranæ sub glande à penis corporibus abscessum. ad hæc, perpendes ipsius ad glandis radicem ligamentum, deinde & uenas cutem eam adeuntes, postremò nullam pinguedinẽ adipem'ue inter cutem & carnosam membranam, ut neque in palpebris hîc reperiri, ac proinde leui occasione, ut illas hyatide aut inflatione penis cutem infestari. Pene detecto, & deductis cruribus à pubis osse inter inguina & sinistrum testem sectio ad podicem usque ducenda est, & deinde cum penis cute scortum à testibus & interfeminio liberandũ, sectionibus semper uersus dextrum latus deductis. Quum uerò testes cute carnosaque mẽbrana nudas, ne testes suo loco moueas inuertas'ue, accuratè obseruandum est. Quum primùm enim cute nudati sunt, ipsorũ situm, & cui'nam potissimùm parti uasa seminalia illis applantẽtur, indagare oportet, ut Naturæ discas prouidentiam, quæ testes ita collocauit, ut ipsius uasa sint tutissima, illisque ipsi testes uelut propugnacula præponantur.[f] Iam dextrũ testem cum ipsius uasis & tunicis à sinistro digitis aut cultello dirimes, & iunctis cadaueris cruribus dextrum testem femori impones, ac mox cultello[g] uenam & arteriam seminales dextri lateris, uicinis membranulis ad peritonæum usque quà illæ procidũt, deteges, hîc primùm in interiori sede peritonæi, postmodum in exteriori qualiter[h] transeant solis manibus considerans. Dein stylum foramini quà egrediuntur ui ad testis usque infimam sedem protrudes, & peritonæum usque ad foramen qua uasa transmittit diuides. Insuper secundùm styli longitudinem cultello foramini quoque indito, ad humilimam usque testis sedem primam ipsius peculiarem tunicam secabis, & reposito cultello, distentaque tunica huius à peritonæo[i] ortum, & ualidum ad humilimam testis partem[k] adnexum, præterea & testis[l] musculum examinabis huius nanque natura, ductus & forma in conspectum ueniunt unà cum gracilibus ramulis à uena & arteria in hanc tunicam numerosa serie[m] excurrentibus. Hac tunica relicta, testem & uasa nunc rursus hinc inde diligentius subleuans, reuoluensque uenam, arteriamque ab ipsis contermino semen deferente uase ad testis usque elatiora[n] discernes. Vt uerò uenæ arteriæque insertionem adamussim discas, uas semen deferens à proxima testis corpori tunica est[o] liberandum, non quidem uniuersum, sed ad eam usque partem quæ uenæ arteriæque finibus est proxima. Liberabitur uerò uas ipsum facile, si transuersas sectiones inter testem & uas illud ad suum usque principium acutiori nouacula duxeris. Hac siquidem administratione uasis illius anfractus, & ad testis connexũ, ortumque manifestè animaduertes. Verũ nulla ipsius cauitas, neque quo pacto illud à teste semen assumat, in conspicuo erit. Hoc enim nihil, nisi porosum quid quà testi adnascitur referet, nullo meatu manifesto ex teste in ipsum pertinẽte. Semen deferẽti uase ab intimo testis inuolucro ad eum modum liberato, uenæ ac arteriæ anfractuum ramuli proximæ testis corpori tunicæ oblati melius cõspiciuntur. Vt uerò prorsus in conspectum ueniãt, sanguinem ex anfractibus ad testem comprimes, & deinde anfractibus uinculo ne sanguis refluat interceptis, testem secundùm ipsius longitudinem diuidere conuenit. deinde quî ex tunica testi proxima, & ex anfractuum fine rami ad testis substantiam excurrant, qualiterque testi ea tunica committatur.

Vasorum sinistrũ testem petentium ortus examen.

Testiũ et penis à suis inuolucris detectio.

Testium situs examen.

Exterioris testis tunicæ apertio, uasorumque seminalium detectio.

Vasorũ seminaliũ circa testem ac ipsius adeò testis examen.

a 20 fi. c.

b 20 fi. h, i.

c 20 fig. e.

d 20 fi. f.

e Vt factum est in 20 fi.

f Facturus id in quo 20 figu. hîc à 22 uariare cernis.

g 22 fig. γ.

h 20 fi. e & t in u. aut per φ, φ 22 fig.

i 22 fi. φ, φ.

k 22 fi. iuxta ι nectitur χ.

l 22 fi. ψ.

m uti uidere est in u 20 fig.

n 22 fig discernes δ ab ι usque ad ν.

o Hîc sectionem aptabis uti 23 figura uidere est. Primum ad A & B, dein H, I, etc.

mittatur, quæcꝫ testis sit substantia, obseruare. Atque hæc primùm in uno quidem teste, dein in altero sunt examinanda. Quippe uix prima fronte hæc omnibus erunt obuia, quum hactenus nemo hæc assecutus fuerit. Vnde etiam eadem administratione perpetuò non est utendũ, sed quum commemoratam in dextro teste tentaueris, integrum tibi erit sinistrum tuo arbitratu aggredi. Examinatis ad hunc modũ testibus, ipsorumcꝫ nihil reiecto, penis musculi & ipsius corpora, deinde uesica & urinarij meatus, & reliquus semen deferentiũ uasorum ductus, insertiocꝫ cum adenoso assistente, & omnium uenis, arterijs, & neruis secanda ueniunt. Diductis itacꝫ cadaueris cruribus, & cute uti monuimus ab interfemineo adempta, primùm[p] duos musculos ab orbiculari musculo recti intestini in penis radicem, & potissimùm in meatum urinæ seminicꝫ communem pertinentes aggredieris. dein[q] alios duos, qui ab humiliori pubis ossium sede originem ducentes penis corporibus inseruntur, adimes, ac ilico penis corporum[r] originem examinabis, acuto cultello dextrum corpus ab osse unde pronascitur, quàm poteris proximè diuidens. Deinceps uerò in penem excurrentibus uenis, arterijs & neruis perfunctoriè hîc perpensis, ossa pubis inuicem sunt[s] seiungenda. quod fiet ocyus, si uesicæ corpus à peritonæi parte pubis os succingente, cultello diremeris, & deinde cultro quàm minimè crasso pubis ossium[t] cartilaginem recta sectione penitus diuiseris. Nouacula enim quum crassior sit, illi officio non æquè est accõmoda. Mox uno cadaueris crure in mensa relicto, & alio ab illa propendente, ita cadauer in mensa reclinabis, ut ipsius os sacrum mensæ lateri incumbat, & ui diductis cruribus, ad trium quatuor'ue digitorũ latitudinem pubis ossa inuicem seiungas. parum enim aptè feceris, si pubis ossium portionẽ exemeris, quòd id & fiat incommodè, & præter alia multos ita uitiaueris musculos, neque ullus postmodum ossium usus ad sceleti præparationem futurus sit. Quapropter pubis ossium cartilagine dissecta, & dein ipsis ossibus ui diremptis, primùm à renibus[u] urinarij meatus à suis membranis quibus obuoluuntur sunt liberandi, atque ad uesicæ usque corpus perducendi: deinde[x] uasa semen deferẽtia quà ad pubis ossa deorsum in peritonæi amplitudinem reflectuntur, pari modo ad glandosum assistentem usque ex pinguioribus quibus integuntur membranis denudandi, atque in eo opere sodalis manu uesicam modò in dextrum, modò in sinistrũ comprimere est necessum, idcꝫ maximè quum uenæ cauæ & magnæ arteriæ[y] seriem hac in sede inquires. Hæc nanque iam uenit expendenda, ac primùm rami quos uena & arteria lumborum uertebris & spinæ, abdominiscꝫ musculis & peritonæo exporrigunt, qui omnes sunt repertu faciles, si uenam & arteriam nunc in hoc, nunc in illud latus ualidius reflectas, &[z] neruos qui sub illis feruntur obtuso cultello quoque inquiras, ac demum ad ipsorum quibus inseruntur organa deducas: illos dico, qui testibus & uesicæ fundo exporriguntur. Porrò rami uenæ ac arteriæ post ipsarum super os sacrum bipartitionem excurrentes, in cõspectum uenient, si radicibus semper animum adhibueris, & cultello retusiori, ne ramorũ aliquem uities, ipsorum sequaris processum ductumcꝫ: & id eo leuiori præstiteris negotio, quo nostras uasorum delineationes diligentius operi accommodaueris. Verùm ubi hæc diligenter eris intuitus, sinistrum penis corpus à pubis osse etiam dirimito, & quàm poteris commodissimè uesicam, ipsiuscꝫ ceruicem à recti intestini termino, cui fortium fibrarum interuentu hæret, diuidito, abscectis interim uenis & arterijs in uesicã penemcꝫ excurrrentibus: quas si priùs uinculis fortè interciperes, parum profectò sectioni obesses. Vesicam modò simul cum pene exemptam, alteri cruri aut asserculo impones, & denuò seminalis uenæ ac arteriæ ductum uersus testem, & à teste dein semen deferentis uasis ad glandulosum assistentem progressum obseruabis, quo denuò exactius seminalium uasorum harmoniam expendas. Post hæc[a] musculum uesicæ meatui præfectum examinabis, & oblongiori stylo penis glandi ad uesicæ usque fundum imposito, uesicæ meatum à glande ad ipsius usque fundum cultello secundùm stylum porrecto[b] diuides, ut simul uesicæ cauitatem, & ipsius tunicã, & urinam deferentium meatuum insertionem, & semini urinæcꝫ communem meatum peni exporrectum intuearis. Alicubi igitur urinarium meatum ex renibus in uesicam pertinentem forato, stylumcꝫ ad uesicæ fundum usque indito, ut[c] membranulas meatus illius ori in uesicæ fundo connatas spectes. quanquam etiam integrum sit, ex uesicæ fundo stylum ipsius meatibus indere. Corpus uerò glandosum semen deferentium uasorum suscipiens implantationem, ut lubet poteris discindere, & quo'nam pacto ea uesicæ meatui immittantur perquirere. Postremò uesicæ ceruicem à duobus penis corporibus ad glandem usque cultello secernes, ac deinde duo corpora quoad poteris inuicem dirimes, quamcꝫ habeant formam, quacꝫ natura ad glandem sint prædita conspicies. Vt uerò adamussim ipsorum discas substantiam, peni nunc transuersas, nunc longas, rectas'ue sectiones induces. Reiecta modò cum suis appẽdicibus uesica,[d] tres recti intestini musculos, &[e] uenas examinabis, quæ à portæ uena huc deducũtur, & quæ cauæ hac in parte sunt soboles.

Penis musculorum examẽ.

Penis corporum ortus, & uenarum, arteriarum, et neruorum huc pertinentium examen.

Pubis ossa quâ dirimenda.

Vrinariorum meatuum ad uesicam, & uasorum semen deferentium ad glandosum uesicæ corpus examen.

Cauæ & arteriæ magnæ distributionũ sub osse sacro.

Musculi ceruicis uesicæ, ipsiúsque uesicæ fundi et ceruicis examen.

Penis corporum.

Recti intestini musculorũ.

p 1, 2 fig. ca. 49 lib. 2 H, I, ab M ad G.

q 1, 2 fi. ca. 49 lib. 2 L, K in A, B.

r 2 fig. cap. 49 lib. 2 C, C.

s Vti factũ cernis 22 fi.

t ultimariũ fig. li. 1 s.

u 22 fig. q, q ad r.

x 22, 23 fi. n, 1, n uers. ξ.

y Pete hanc ex fig ca. 6 et ca. 12. & ultima li. 3.

z Infimi surculi fi. 2 ca. 2 lib. 4.

a 22, 23 fi. ρ.

b Vti factũ est in dextra figura 23 fig.

c 23 fig. r.

d 8 fig. a, b, c. dein d.

e fi. ca. 5 li. 3 c, c.

soboles. Vbi id quoque præstiteris, recti intestini finem ex corpore exsectum abijcies. Deinde
g 20 fig. Q. [g] cauam uenam qua primùm sub iecore conspicitur, & [h] magnam arteriam [i] quà septum transit,
h 22 figu. h. deinde ipsarum præcipuos ramos crus adeuntes uinculo duplici intercipies, ut simul cum re-
i 7 muscul. tab. q. nibus si adhuc eos in corpore reliqueris, uenas omnes, arteriasq; ex uentre auferre liceat. ita *Peritonæi ortus examen.*
enim peritonæi disces ortum, & musculos & neruos quoque crus petentes, si fortassis illos
postmodum aggredi statueris, incorruptiores longè habiturus eris. Iecur autem, ut & antea di
xi, tantisper illæsum seruandum est, quousq; cor respirationisq; organa administraueris. Atq;
hæc quidem organorum nutritionis, generationisq; in uiro est administrandi ratio, in muliere
k Vt factum est in 25 fig. uerò erit huiusmodi. Primùm mamillarum uisurus naturam, [k] in cute ab ipso iugulo deorsum *Cuiusmodi dectari [?] administratio in muliere sit.*
(ut in uiris) ad umbilicum ducenda est sectio: deinde à iugulo secundùm clauiculã alia ad sum
mum usque humerum, cutisq; à mamillis non aliter ac si in alia corporis sede, ea ab adipe diui-
l 25 fi. A, A, B. deres, uenit liberanda. Mamillis cute detectis, & uenarum [l] ramis qui à uenis in brachiū excur *Mamillarū examen.*
m 3 muscu. tab. Δ. rentibus illis porrigūtur, perpensis, dextram mamillam à [m] musculo brachiū pectori adducen-
te auferto, uenarum arteriarumq; examinans propagines, ab illis quæ musculis thoraci incum
bentibus deriuantur, in mamillam assurgentes. Vbi mamillarum corpus à thorace fuerit libe-
rum, & adeps undiquaque studiosissimè ademptus, & uarijs per mamillarum corpus ductis
sectionibus ipsarum substantiam condiscere licebit. Quanquam hæc quoque in uiro inquiri
poterunt. is nanque si colore fusco & habitu sit obesiori, eandem quoque ostendet substantiã.
n 6 musc. ta. a, e, f. Deinde & [n] uenæ quoq; & arteriæ sub rectis latitantes musculis, pari modo in ambobus, etiam
o 25 fi. d, e, f, g, h. si magis in muliere expendentur, reliquaq; administratio ad uasorū usque seminalium [o] ortum
cõmunis mulieri quoq; censenda est. Simulatq; igitur mulieris seminaliū uasorum originem *Vteri ac uesicæ situs quî obseruandus.*
p 24 fig. L. didiceris, solis manibus adinueniendus est [p] uterus & [q] uesica, insuper testes & musculi & uenæ
q 24 fig. T & cætera, quemadmodum ex reliquis 24 & 25 figurarū indicibus petere licet. quoque cum arterijs uteri fundo & ceruici exporrectæ, priusquam scilicet aliquid diuidas. De-
inde diductis cruribus à pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po
dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea
quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque à pubis ossibus separetur, *Seminaliū uasorum examē.*
uuluæq; adhuc appensa maneat. Pubis uerò ossium cartilaginem, ut in uiris faciendum præce-
pi [r] diuides, ac illis inuicē quàm poteris maximè ui diremptis, mox cultello [s] uenam ac arteriam
r Vt in 25 figura. seminales dextri lateris ad testem usque ex pingui cui obducuntur membrana nudabis, obser-
uans ne [t] ramos ab illis priusquam anfractus suos constituant, in elatiorem fundi uteri sedem
s 25 figu. d, dein g. exporrectos uulneres. Postquam uerò ad testem [u] anfractus deduxeris, perinde ac in uiris ipso-
t 25 fi. n. 26 fig. H. rum insertionem & [x] deferentis uasis processum, ipsiusq; in uterum insertionem, & testis sub-
stantiam formamq; examinato, uas illud ex pingui cui inhæret [y] membrana liberans, quæ ue-
u 25 fi. o & p adr. aut 26 figura I ad F. spertilionum alis imagini multum accedit. Postquam hæc in altero quoque latere obseruaue-
ris, animum adhibebis [z] uenis ac arterijs inferiorem uteri fundi sedem, & ceruicem, uesicamq; *[illegible] fundi [illegible] sedem & ceruicē petentium.*
adeuntibus, quæ in grauidis animalibus accuratissimè, ut & [a] illi qui à seminarijs uasis in uterū
x 25 fig. s, t, u. & 26 K. porriguntur, utq; etiam omnia uteri reliqua in conspectum ueniunt, quandoquidem in illis su-
y 24 fi. O, P. 26 E, E. pra modum uenæ arteriæq; turgent. [b] Vrinarij meatus à renibus in uesicam pertinentes, simili- *Vrinariorū meatuum.*
ter ac in uiris ad uesicam usque à suis membranulis sunt emundandi, & deinceps uterus cum
z 25 fig. y. uesica ex corpore eximendus, dissectis in ipsum & uesicam procedentibus uenarū arteriarum
a 25 fig. n. & neruorum ramis, & membranulis uterum uasaq; illa continentibus, & fibris quoq; quorum
b 25 fi. a, b, & c, c. interuentu uteri collū intestino recto ualide continuatur unà amputatis. Exempti iam uteri for
c Vt in 26 figura. mam contemplaturus, ipsius ceruicem [c] inuolues, quo unà uesicæ ceruicis in illum pertinentis
foramen, & uteri fundi orificium citra aliam sectionem uideas, & modò opportunè uesicam &
ipsius ceruicē musculumq; urinæ meatui præfectū longa sectione diuidas, uesicæ amplitudinē
& urinariorū meatuum insertionem, ipsiusq; ceruicis cum uteri ceruice coalitum inspecturus.
Insuper uteri quoque ceruici eodem modò ad illius usque os longam sectionem inferes, ac acu-
d Vt in 27 figura. tiori nouacula uniuersum uterum secundùm latera ab ipsius orificio ad cornua usque [d] diuides.
ita enim illius sinum, substantiam, formamq; exactissimè cõtemplaberis. Porrò si interdum gra *Fœtus ipsiusque inuolucrorum examen.*
uidæ mulieris cadauer nactus, & uterū duntaxat cum fœtu, ipsiusq; inuolucris intueri, animus
fuerit, ilico à mucronata pectoris ossis cartilagine, ad pubis usque os acutiori nouacula sectio-
nem molieris, quæ peritonæum quoque penetret: deinde aliam utrinque ab umbilico ad ilia
molieris. Hac nanque ratione ilico se uterus spectandum offeret: & si in alterum latus illum de-
truseris, uenæ & arteriæ ipsi insertæ supra modum apparebunt turgidæ, adeò ut ipsarum neq;
seriës neque ortus citra aliam administrationem latêre possint. His itaq; uenis & arterijs unà
cum uena & arteria sub recto musculo conscendentibus, diligēter obseruatis, leuem sectionem
nouacula secundùm uteri longitudinem [e] tentabis, cauens ne altiùs quàm uteri est crassities pe-

netres. poſt hanc alias duas, utrinque nimirum unam duces, cum illa rectos angulos facturas. Sectionum labra unguibus apprehenſa inuicē modicè dirimes, & uteri tunicam ſolis manibus à ſecundina ſenſim diuelles, uenarum arteriarumq́ ora ex utero in ſecundinam pertinentia rumpens, quod in partui proximis feceris facilius. Exemptum ab utero unà cum ſuis inuolucris [f] fœtum in peluim aqua plenam repones, atrum & uiridem quodammodo liquorem abluens, qui ex effractis uaſorum oris promanat, ſecundinæq́ obducitur. Modò autē diligenter ſecundinæ ſubſtantiam, & quæcunque in illa ſpectanda ſunt unguibus aut cultello examinabis, id imprimis animaduertēs, num ipſa membrana quæpiā ſit uniuerſo fœtui obducta: an tantùm inſtar latioris cinguli ſit, lienis ſubſtantia efformati. Atque hîc etiam ſedulò expendes, qualiter ſecundinæ ſubſtātia externæ ſuperficiei eius inuolucri pertinaciter obnaſcatur, quod farmicinis imagini comparamus, ſecundumq́ ſeu medium inuolucrum nuncupamus. Vbi itaq; ſecundinæ naturam adamuſſim examinaueris, fœtum hunc inde attolles, ſecundi illius inuolucri naturam conſideraturus. quam ſimulatq; exteriùs inſpexeris, atque quî totum fœtum ambiat didiceris, cultello id alicubi pertundes, & fœtus urinam profluere ſines, ipſumq́ inuolucrum à fœtu [g] inuertes, atque ab umbilici uaſis dependere tantiſper ſines, donec intimi quoque fœtus inuolucri ſudorem continentis harmoniam didiceris. Hoc itaq; pertuſum & ſudore euacuatum à fœtu [h] amouebis, & ab umbilico etiam propendere ſines, uaſa umbilici inuicem diſiungens, meatum illum præcipuè reperturus, cuius beneficio fœtus urina in ſecundum ipſius inuolucrum perfertur. Inuenies aūt hunc promptè, ſi cultello uenas & arterias qua umbilico proximæ ſunt, diuiſeris, ac meatum in ipſorum medio repoſitum indagaueris. Abſciſſis his umbilici uaſis unà cum fœtus inuolucris, & fœtu in menſam extenſo, à clauiculis per coſtarum cartilagines ad pubis uſque os ſectionem in ſiniſtro magis latere cultro aut nouacula molieris, quæ in thorace & peritonæi uſque cauitatem pertingit: deinde ab umbilico uenam in iecur & arterias, ad ſuos quibus inſeruntur ramos, & meatum urinam deducentē ad ueſicæ fundum, paruo admodum negocio deduces, omnemq́ fœtus adminiſtrationem abſolues. Niſi etiam uiſum eſſet inquirere, num in fœtu peculiaris aliquis proceſſus [k] à uena caua ad uenalem arteriam, & [l] ab arteria magna in uenam arterialem pertineat. Acetabula uerò in oue aut capra ſunt inueſtiganda, utero utcunque uiſum fuerit diuiſo. abundè etenim fuerit uteri comparere cauitatem, quæ in nō prægnantibus uaccis oppletur tuberculis ab illis non diſſimilibus, ex quibus paulo pòſt ſanguis è ſede profluxurus eſt: aut ſi primo conceptionis tempore eiuſmodi diuidatur uterus, tunc is ſinibus conſpicitur decoratus, qui primùm à ueteribus diſſectionis profeſſoribus acetabuli nomen ſunt emeriti. Atq; ita præſenti Capite partium quinto hoc libro traditarū adminiſtrandi rationem abſoluimus: itaq; corpus ſectionis ſerie reliquimus, ut ad reliquarum partiū quas ſimul in illa adminiſtratione non recenſui, demonſtrationem neutiquam futurū ſit inutile.

f Vt 2 tab. figuræ 30.

g Vt in 3 ta. figura 30.

h quēadmodū in 4 tabu fig. 30.

Vmbilici uaſorū examen.

i Ferè ut 2 figuræ F, G, M, K, L.

k A' C figuræ 5 li. 6 in G figu. 6.

l Ab O in I figuræ 6 libri 6.

Acetabulorum examen.

LIBRI QVINTI FINIS.

AN-

ANDREAE VESALII BRUXELLENSIS, DE HUMANI CORPORIS FABRICA LIBER SEXTUS, CORDI IPSIQUE

famulantibus organis dedicatus, ac mox in fronte figuras sibi proprias offerens, quò minus & hîc quoque eædem figuræ uarijs Capitibus passim præfigantur.

PRIMA SEXTI LIBRI *FIGURA.*

PRIMAE FIGURAE, EIUSDEMQUE CHARActerum Index.

PRAESENS figura tantam hominis in dorso cubantis partem ex sinistro latere commonstrat, quantam ostendendæ thoracis sedi sufficere arbitrati sumus. Ab anteriori itaque thoracis sede et lateribus, ac dein ab aliqua colli regione cutem sectionis serie ademimus, ac dein musculis qui costis obducuntur resectis, costarum ossa à suis cartilaginibus unà cum pectoris osse liberauimus, & costarum ossibus (uti inter secandum fit) effractis, costarum cartilagines sursum uersus dextrum latus attraximus, ut thoracis amplitudo, hancque intersepientes membranæ, et pulmo, reliquaque in conspectum uenirent, quæ modò in characterum Indice significabuntur.

A,A *Sinistri lateris costarũ indicãtur cartilagines, unà cũ pectoris osse, dextrosum sursumque tractæ.*
B,B *Intercostales musculi interualla cartilaginum occupantes.*
C,C *Costarum à cartilaginibus seiunctarum ossa.*
D,D *Intercostales musculi interualla ossium adimplentes.*
E *Clauicula hîc nuda, atque in sua sede adhuc asseruata cernitur.*
F *Venarum, arteriarum, neruorumque in axillam perreptantium series.*
G *Exterior iugularis uena hîc mox auulsa cute secantibus occurrens.*
H,H *Sinistra thoracis amplitudinem interdiuidens membrana, superficie ipsius sinistra hîc conspicua. quam etiam L, M, N & O indicant.*
I,I *Septum transuersum ea superficie hîc apparens, qua sinistram cauitatis thoracis sedem respicit.*
K *Sedes ubi interdiuidentium thoracem membranarum sinistra septo connascitur.*

L *Hæc protuberans sedes, cordis gratia hic in sinistrum adeò prominet. id namq; unà cum ipsius inuolucro inter membranas thoracem diuidentes comprehensum, in sinistrum longè magis quàm in dextrum porrigitur. atque huius potißimum tuberis occasione præsentem figuram ex sinistro potius, quàm dextro latere expreßimus.*

M *Vena sinistro pectoris oßis lateri exporrecta, & sinistræ thoracem interdiuidenti membranæ uarios surculos offerens.*

N *Arteria sinistro pectoris oßis lateri exporrecta, & similiter ac uena M insignita ramulos sinistræ thoracem intersepienti membranæ exhibens.*

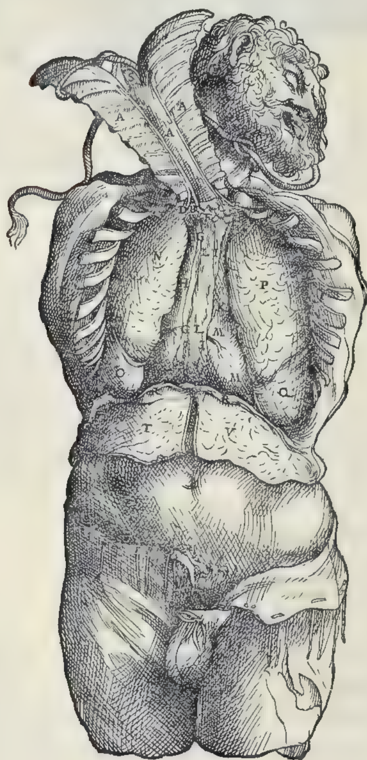
O, O *Ramuli à uena ac arteria deducti, quæ secundum pectoris oßis sinistrum latus à iugulo ad abdominis regionem pertingunt.*

P, P *Neruus septi transuersi sinister, hic conspicuæ thoracem intersepientis membranæ superficiei in progressu adnatus.*

Q *Vena in hominibus potißimum à iugulo unà cum septi transuersi neruo deorsum excurrens, & membranæ thoracem intersepienti ramulos deriuans.*

R, S, T, V *Pulmonis pars sinistram thoracis cauitatē occupans. ac R & S huius partis sedem notant, quæ costis, seu ipsas succingenti mēbranæ proxima est, gibbáue cernitur. T uerò & V eius partis sedem indicant, quæ priusquam collaberetur, exteriori superficiei membranæ thoracem interdiuidentis committebatur. Rursus R & T partis huius pulmonis superiorem insinuant fibram, seu lobum. S autem & V inferiorem.*

SECVNDA SEXTI LIBRI FIGVRA.

SECVN-

SECVNDAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHARACTERUM INDEX.

PRAESENS figura, quam erectam, nõ autem humi prostratam finximus, primam sectionis seriē subsequitur. etenim anteriori thoracis sede & lateribus cute & musculis qui illis adnascebantur, denudatis, ac costarũ cartilaginibus ab oßibus liberatis, ipsisq; oßibus extrorsum effractis, tandem pectoris os unà cum ipsi coarctatis cartilaginibus ab utrisq; thoracem interse piētibus mēbranis liberauimus, sursumq; deduximus, ut illius interior superficies obuia esset, et mēbranarum thoracē interdiuidentiũ natura accuratiùs adhuc quàm in prima figura exprimeretur.

A,A *Pectoris oßis unà cum costarum ipsi commißis cartilaginibus interior, seu thoracis cauitatem spectans superficies.*

B,C *Duæ indicantur uenæ à iugulo pectoris os petentes, ac præter frequentes quas diffundunt ramulos, etiam ad elatiorem abdominis sedem excurrentes.*

D,E *Duæ arteriæ uenas nuper commemoratas ad umbilici usq; regionem concomitantes, nullibi tamē ut uenæ ad cutem subeuntes.*

F *Glandulæ sub elatißima pectoris oßis sede in iugulo repositæ, ac uasorum securæ distributioni à Natura præfectæ.*

G,G *Dextræ thoracem interdiuidentium membranarum pars, quæ dextro pectoris oßis lateri adnascebatur.*

H *Dictæ modò membranæ dextra, seu pulmonem spectans superficies.*

I,I *Sinistræ thoracis cauitatem intersepientium membranarum pars, quæ sinistro pectoris oßis lateri ante sectionem connata fuerat.*

K *Dictæ modò membranæ sinistra, seu pulmonem respiciens superficies.*

L,L *Interuallum indicatur inter duas thoracem intersepientes membranas inibi conspicuum, ubi humano pectoris oßi continuantur.*

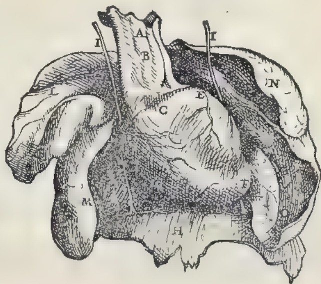
M,M *Hæc protuberans regio cordis indicat situm. cor enim unà cum ipsius inuolucro immotum inter membranas thoracem sepientes collocatur.*

N,O, P,Q *Pulmonis gibbum sedesúe costis contermina indicatur. neutra namque ex parte pulmonis partes in latera reflexımus. Verum N & O duas fibras dextræ partis pulmonis indicant, N quidem elatiorem, O uero humiliorem. atq; ita etiam in sinistro latere P & Q.*

R,R S. *Septi transuersi sedes, quā à mucronata pectoris oßis cartilagine hic S insignita, & dein à cartilaginum quæ pectoris oßi non coarticulantur mucronibus, liberaui.*

T,V *Cutis deorsum à thoracis anteriori sede, euersa, atque ea superficie conspicua, qua musculis obducebatur.*

TERTIA SEXTI LIBRI FIGVRA.

TERTIAE FIGVRAE, EIVSDEM'QVE CHARActerum Index.

QVONIAM duæ præcedentes figuræ cordis ac pulmonis sitũ abundè indicant, præsentem figuram (uti & subsequentes uniuersas) tanquam è thoracis cauitate euulsam delineauimus, ne si singulis figuris truncum corporis appinxissemus, negotium frustra operosius redderetur. Tertia itaq; figura cor suo uestitum inuolucro continet unà cum pulmone & septi transuersi portione, cui in hominibus magna amplitudine cordis inuolucrum connascitur.

A Hic uenæ cauæ portionem sursum conscendentem & magnam arteriam præscidimus, tanta uasorum cordis asseruata portione, quanta cordis inuolucro obducitur, aut à qua id inuolucrũ potius initium ducit.

B. Vbi enim hîc B asscripsi, illic inuolucrum pertinacissimè cauæ uenæ & magnæ arteriæ & uenæ arteriali adnascitur, ab illis uasis non secus quàm à corde, toto illo interuallo abscedens, quod à B ad C metitur.

C. C enim cordis basis sedem regionem'ue indicat.

D, E, F Cordis inuolucri anterior sedes, cordis figuram nuci pineæ non admodum absimilem referẽs. D enim & E basim notant, F uerò mucronem.

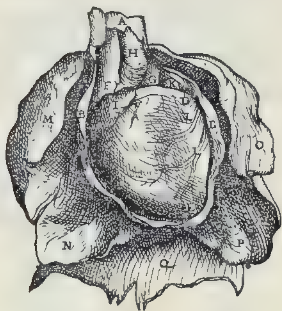
G Ab F ad G sedes insignitur, qua cordis inuolucrum septo transuerso in hominibus secus multo quàm in canibus adnascitur. Cæterùm uenulæ hic in cordis inuolucro conspicuæ, non cordis, at ipsius inuolucri sunt. id namque in hominibus tam crassum ualidumq; uisitur, ut cordis color per illud uix transpareat.

H Septi transuersi pars.

I, I Septi transuersi nerui.

L, M, N, O Pulmo. at singuli characteres singulas humani pulmonis insinuant fibras, lobos'ue.

QVARTA SEXTI LIBRI FIGVRA.

QVARTAE FIGVRAE, EIVSDEM'QVE CHARActerum Index.

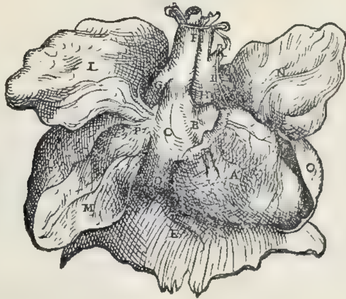
HAEC figura cordis inuolucrum diuisum gerit, ipsumq; cor et cordis uasa anteriori sede ab inuolucro deteximus, corde interim immoto.

A Sedes, qua cordis inuolucrum cordis uasis supra ipsius basim continuatur.

Cor-

B,B *Cordis inuolucrum ab anteriori cordis sede in latera reflexum.*
C,D, E *Cordis anterior sedes. ac C quidem & D ipsius indicant basim, E uerò mucronem.*
F *Vena caua.*
G *Arterialis uena.*
H *Magna arteria. Venalis autem arteria nisi corde in dextrum latus (uti sexta ostendit figura) reflexo, nulla ex parte conspici potest.*
I *Dextra cordis auricula.*
K *Sinistræ cordis auriculæ apex.*
L,L *Venæ sunt ac arteriæ à cordis basim cingentibus uasis pronatæ, atque huc ex posteriori cordis sede, adeoque sinistro ipsius latere antrorsum reductæ.*
M, N, O, P *Pulmonis indicantur fibræ lobi'ue.*
Q *Septi transuersi pars.*

QVINTA SEXTI LIBRI *FIGVRA.*

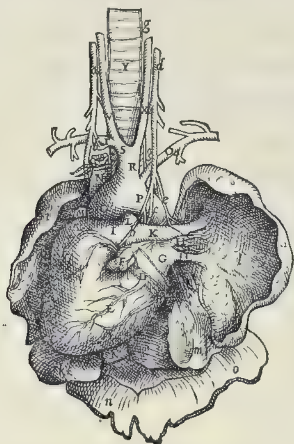
QVINTAE FIGVRAE, ET IPSIVS CHARACTERVM Index.

PRAESENS figura unà cum pulmonibus cor exprimit, uerùm ab ipsius inuolucro penitus liberum: ac in sinistrum latus in hoc reflexum, ut uenæ cauæ ad cordis basim continuitas oculis subijceretur.

A *Cordis dextrum latus, magnaque ipsius posterioris sedis regio.*
B *Dextra cordis auricula.*
C *Vena caua, quà in cor dehiscit, aut ab ipso pronascitur.*
D *Venæ cauæ portio, septum transuersum permeans.*
E *Septi transuersi pars.*
F *Venæ cauæ portio iugulum petens.*
G *Venæ pari carentis initium.*
H *Arteriæ magnæ radix.*
I *Arteriæ magnæ truncus, qui deorsum ad spinam explicatur.*
K *Portio est nerui sinistri, sexti paris neruorum cerebri, à quo subsequens figura cordis neruulum depromi ostendet.*
L,M, N, O *Pulmonis notantur fibræ.*
P *Vasorum pulmonem adeuntium hic aliqua series conspicitur.*

SEXTA

SEXTA SEXTI LIBRI FIGVRA.

SEXTAE FIGVRAE, ET IPSIVS CHAracterum Index.

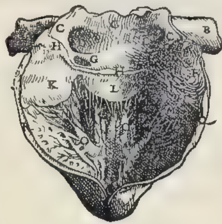
PRAESENS figura cor in dextrum latus ita conuolutum proponit, quemadmodum mox præcedens id ad ſiniſtram oſtendebat reflexum. atq; ut illa uenæ cauæ ad cordis baſim continuitatem indicabat, ita præſens uenalem exprimit arteriam, ac ſiniſtram cordis aurem, & cordis quoq; neruulum. cuius ductus ut eſſet conſpectior, arteriæ magnæ aliquot propagines, & aſperæ arteriæ & neruorum ſexti paris cerebri portiones huic figuræ adnexas reliquimus.

A,B,C *Cordis ſiniſtrum latus, & poſterioris ipſius ſedis magna regio.*
D *Venæ & arteriæ cordis baſim cingentes.*
E,E *Venæ & arteriæ à uaſis cordis baſim ambientibus deorſum exporrectæ.*
F *Siniſtra cordis auricula.*
G *Arteria uenalis.*
H,H *Arteriæ uenalis ſoboles in ſiniſtram pulmonis partem excurrentes. Quæ uerò in dextram feruntur, oculis non patent: quòd illarum radix ſub corde mox in huius uaſis ortu ad dextram pulmonis ſedem prorepat.*
I *Venæ arterialis principium.*
K *Arterialis uenæ pars, ſiniſtram pulmonis partem petens.*
L *Arterialis uenæ pars dextræ pulmonis parti diſtributa; ac ſecundùm poſteriorem caudicis magnæ arteriæ ſedem reflexa.*
M *Apex dextræ cordis auriculæ.*
N,N *Vena caua.*
O *Magnæ arteriæ caudex.*
P *Magnæ arteriæ portio deorſum ad ſpinam detorta.*
Q *Magnæ arteriæ portio ſiniſtram axillam accedens.*
R *Arteriæ magnæ portio iugulum petens.*
S *Arteriæ magnæ portionis iugulum petentis dextra pars, à qua axillaris dextri brachij conſti-*
T. *tuitur arteria T inſignita.*
V,X *Soporariæ ſeu ſomniferæ arteriæ.*
Y *Aſperæ arteriæ caudex.*
a *Dexter neruus ſexti paris neruorum cerebri.*
b *Ramuli, quos neruus a inſignitus ad dextri recurrentis nerui conſtitutionem digerit.*

c Dexter

c *Dexter recurrens ſeu reuerſiuus neruus.*
d *Siniſter neruus ſexti paris neruorum cerebri.*
e *Siniſtri nuper commemorati nerui ſurculus, ſiniſtræ pulmonis parti oblatus.*
f *Ramuli ſiniſtri nerui d inſigniti, à quibus ſiniſter recurrens neruus conſtituitur.*
g, g *Siniſter recurrens neruus.*
h *Neruulus ſecundum uenam arterialem exporrectus, ac cordis baſis centrum adiens.*
i, k, l, m *Pulmonis indicantur fibræ.*
n, o *Septum tranſuerſum.*

SEPTIMA SEXTI LIBRI FIGVRA.

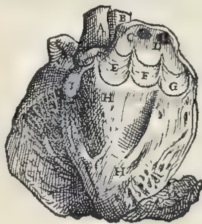

SEPTIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHARActerum Index.

HAEC figura cor à pulmone & ſepto tranſuerſo liberum oſtendit, cuius dexter uentriculus unica ſectione adapertus cernitur ab anteriori ſede orificij uenæ cauæ ad cordis uſque mucronem ducta, quò id orificium et ipſi præfectæ membranæ in conſpectum uenirent. dein ut interior dextræ cordis auriculæ ſuperficies oculis ſubijceretur, eam intro euerſam finximus.

A *Venæ cauæ pars, ſeptum tranſuerſum permeans.*
B *Venæ cauæ pars iugulum petens.*
C, C, C *Orificium uenæ cauæ in dextrum cordis ſinum pertinens.*
D, E *Orificia ſunt aſcendentis & deſcendentis uenæ cauæ partium.*
F *Dextra cordis auricula inuerſa, & inæqualem fibroſamque ipſius notans ſuperficiem.*
G *Coronalis uenæ principium.*
H, H, H *Protuberans in uenæ cauæ orificio circulus.*
K, L, M *Tres membranæ uenæ cauæ orificio præfectæ.*
N, N *Fibræ ab inferiori ſede membranularum uenæ cauæ orificij, deorſum ad uentriculi dextri latera mucronemque ductæ.*
O, O *Carneæ partes indicantur, quæ fibras nuper dictas amplexantur, teretemque formam exprimũt.*
P *Hæc uentriculi dextri cauitas uerſus uenæ arterialis orificium pertinet.*
Q, R *Craßities ſubſtantiæ dextrum cordis uentriculum conſtituentis.*

OCTAVA SEXTI LIBRI FIGVRA.

OCTAVAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHARACterum Index.

OCTAVA figura in hoc à iam præcedente uariat, quod ex dextri cordis uentriculi sede, inibi P insignita, sectionem duxerim in uenæ arterialis usque amplitudinem, ac eius uenæ orificium distenderim, ut membranæ ipsius aptè in conspectum uenirent.

A *Venæ cauæ portio iugulum petens.*

B *Arteriæ magnæ caudex.*

C,D *Venæ arterialis orificium. uerùm singuli characteres indicant singula foramina ramorum, in quos arterialis uenæ caudex primum discinditur.*

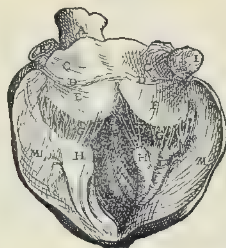
E,F,G *Tres membranæ arterialis uenæ orificio præfectæ.*

H,H *Cordis uentriculorum notatur septum, seu sinistrum latus dextri cordis uentriculi: atque ita hic dextri uentriculi cordis uniuersa amplitudo in conspectu est.*

I *Vna membranarum uenæ cauæ orificio adnatarum.*

K *Dextra hic pendet cordis auricula adhuc inuersa, atque cum cordis substantia cui proxima est reflexa.*

NONA SEXTI LIBRI FIGVRA.

NONAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHARACterum Index.

HAC figura idem cor, quod duabus iam præcedentibus, ostenditur. uerùm hic una sectio ex arteriæ uenalis orificio ad cordis usque mucronem ducitur, ipsumque uenalis arteriæ orificium unà cum sinistro cordis uentriculo distenditur, apparentibus simul membranis illi orificio præfectis, & inuersa cordis sinistra auricula, ut & hæc internam ipsius superficiem ostenderet.

A *Magnæ arteriæ caudex.*

B *Venæ arterialis portio.*

C,C *Venalis arteriæ orificium.*

D,D *Protuberans in uenalis arteriæ orificio circulus.*

E,F, *Duæ uenalis arteriæ orificio præfectæ membranæ.*

G,G *Fibræ ab humiliori dictarum membranarum sede deorsum ad sinistri cordis uentriculi latera protensæ.*

H,H *Carnea cordis substantia, eas quas modo G & G insigniui fibras amplectens.*

I *Sinistra cordis auricula introrsum inuersa.*

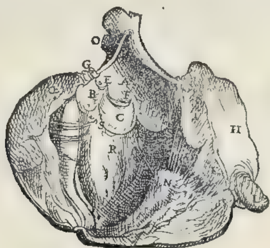
K *Septum cordis uentriculorum.*

L *Hàc sinistri uentriculi amplitudo ad magnæ arteriæ orificium conscendit, cuius membranas modò explicaturi sumus.*

M,M *Substantiæ cordis, quà sinistrum ipsius uentriculum constituit, crassities.*

DE-

DECIMA SEXTI LIBRI FIGVRA.

DECIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHARActerum Index.

HIC ex sinistri cordis uentriculi dextra elatioriq; sede sectionem ad arteriæ magnæ amplitudinē usq; duximus, ut distēto eius orificio tres membranæ ipsi præfectæ, in propatulo essent.

A *Arteriæ magnæ orificium.*

B, C, D *Tres membranæ arteriæ magnæ orificio præfectæ. uerùm harum trium (uti inter dissecandum crebro fit) una per medium dissecta est, & utrinq; una ipsius pars conspicitur. Estq; quam B insigniuimus.*

E, F *Principia sunt duarum coronalium arteriarum.*

G *Coronalis uenæ & coronalis arteriæ hic apparet portio.*

H *Arteriæ uenalis orificium.*

I, K *Duæ membranæ arterialis uenæ orificio appositæ.*

L *Sinistra cordis auricula introrsum inuersa.*

M *Fibræ ab humiliori dictarum membranarum sede, ad sinistri cordis uentriculi latera pertinentes.*

N *Carnea cordis substantia dictas nuper fibras adaugens, amplectensq;.*

O *Portio uenæ arteriosæ.*

P, Q *Cordis substantiæ crassities, ubi sinistrum cordis efformat uentriculum, indicatur.*

R *Cordis uentriculorum septum.*

S, S *Hic ad arteriæ magnæ radicem dura & ueluti cartilaginosa cordis conspicitur substantia, quæ dissectionis professoribus ossis nomine habetur.*

VNDECIMA SEXTI LIBRI FIGVRA.

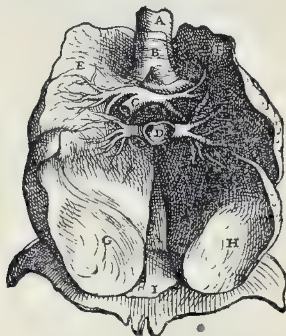

VNDECIMAE FIGVRAE EIVSDEMQVE CHARActerum Index.

HAEC figura cor per transuersum dissectum ostendit, ut cordis substantiæ secundùm ipsius uentriculos crassities in conspectum ueniret.

A Cauæ uenæ pars.
B Dextra cordis auricula.
C Arteriæ magnæ caudex.
D Vena arterialis.
E Sinistra cordis auris, cui portio appendet uenalis arteriæ. Atque hi characteres cordis basim insinuant.
F,F Cordis mucro.
G,G Dexter cordis uentriculus.
H,H Sinister cordis uentriculus.
I,I Septum cordis uentriculorum.

DVODECIMA SEXTI LIBRI FIGVRA.

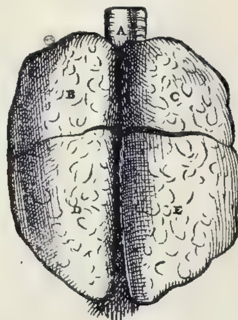

DVODECIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHARACterum Index.

PRAESENTI figura anterior pulmonis sedes, à qua cor præsectũ est, delineatur. quæ inferiori, terramq; spectanti bubuli pedis sedi non admodum imagine absimilis uisitur.

A,A Stomachi quo cibus in uentriculum fertur pars.
B Aspera arteria.
C Vena arterialis.
D Venalis arteria.
E,F, G,H Quatuor pulmonis fibræ, seu lobi. Verum G & H priuatim pulmonis sedem indicant, septi transuersi gibbo thoracis amplitudinem spectanti congruentem.
I Septum transuersum.

DECIMATERTIA SEXTI LIBRI FIGVRA.

DECIMAE TERTIAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

HAEC figura pulmonis ex thorace euulsi posteriorem notat sedem.

A, Asperae arteriae portio, posteriori ex sede hîc conspicua.

B, C, D, E Quatuor pulmonis fibrae seu lobi, bubuli pedis superiorem regionẽ forma exprimentes.

SEXTI LIBRI FIGVRARVM
Indicum finis.

QVAS PARTES NATVRA AEREAE substantiae reficiendae fabrefecerit, ac quae priuatim uitali spiritui subministret. Caput I.

QVAM affabrè cibi potionisq; organa corporis nostri architectus extruxerit, quemq; ipsorum usus & actionis gratia numerum, situm, formam, connexum, substantiã, uasorum neruorumq; insertionem singulis largitus sit, superior liber non perfunctoriè explicuit. Quocirca praesens instrumenta, aëream quae continuò defluit substantiam restituentia, ac calorem innatum recreantia, opportunè complectetur. Quòd autem omnes respirationi pulsuiq; famulãtes particulę in horum classem collocandae ueniant, cuiuis perspicuum esse arbitror. neque minus quenquam respirationis & pulsus usum (quoad nobis animae substantiam ignorantibus hunc nosse datur) latêre existimo: ac proinde etiam nunc in illorum usu explicando haud longius haerendum est. Quanquam in secundo libro, quum respirationi subseruientes enarrarem musculos, & in tertio, ubi arteriarum usus recensebam, de respirationis & pulsus natura usuq; nonnulla pertractauerim. Absolutam enim horum tractationem neque illic neque hîc subiungendam duxi, quòd hanc priuatos eosdemq; complurimos libros exigere, Galenus omnium bonorum autor nos abundè docuerit; quodq; in praesenti potius partium corporis descriptionem, quàm contentiosè, ignorata adhuc animae essentia, pulsus & respirationis usum perscribere sit animus. Quando inspiramus itaque, omnibus corporis partibus secundùm naturam sese habentibus, neq; caloris ingeniti (quem Galenus animam, aut primarium saltem ipsius instrumentum esse alibi attestatur) qualitate quauis occasione aucta, tunc aërem per nares attrahimus: cuius portio ad cerebrum, quum per [a] octaui capitis ossis foramina, quibus olfactus [b] organa incumbunt, tum etiam atque id magis per [c] meatus pituitam ex cerebro ad fauces deducentes assumitur, spiritum animalem nonnihil enutritura. Verùm per nares attracti aëris copiosior portio, ex amplis narium [d] foraminibus in fauces secundùm posteriorem [e] gargarij sedem ducitur, nonnihil ab illo temperata. Hinc in [f] laryngem, & dein per totam asperam arteriam in frequentes ipsius per pulmonis substantiam propagatas soboles fertur. Postquam uerò aër ab hac substantia emutatus, ac cordi quodammodo praeparatus est, ab [g] arteriae uenosae surculis similiter pulmonis substantiae intextis, ex asperae arteriae ramis elicitur, atque in [h] sinistrum cordis uẽtriculum per arteriã uenalem delatus, tenui feruidoq; admodum quem cor inibi continet, sanguini cõmiscetur. Huius aëris qualitate contenti in hoc uentriculo caloris qualitas euentilatur, substantia autem caloris (quae aëre & spirituosi sanguinis exhalatione constat) illius aëris substantia enutritur. Quod uerò uelut fuliginosum ex hac cordis propria peculiariq; functione congeritur, rursus per arteriam uenalem in pulmonẽ ablegatur, atq; ab asperae arteriae propaginibus exceptum, unà cum reliquo aere, quem ex illis propaginibus arteriae uenalis germina tanquam cordi ineptum non attraxerant, denuò per asperã arteriã & laryngẽ faucesq; & nares educitur. Huiusmodi sanè in naturali respiratione aeris ductus perficitur: in non naturali uerò aer potissimùm per os attrahitur, effertur q;. Vocamus autem non naturalem respirationem, qua alterius quàm temperatae caloris innati qualitatis nomine utimur, ut quum ea qualitas aliqua ex causa in eum modum increuit, ut per nares adductus aer homini non sufficiat: aut quoties exufflationem, uocem, eius'que generis reliqua, ad quę secundariò respiratio famulatur, tentamus. Ab aeris substantia in sinistro cordis uentriculo sanguini ibidem contento permixta, uitalis spiritus conficitur, qui ex hoc uentriculo in [i] magnam arteriam unà cum sanguine impetu ruẽte ac feruido diffusus, per uniuersum corpus secundùm arteriae

Sexti libri argumentum.

Quì aër in respiratione digeratur, cordisq; & ipsi subministrantium partium functionis enumeratio.

Lib. 2. de Arte curat. ad Glauconem.

a 8 fig. ca. 6 li. 1 A, A, B.
b 12 fi. li. 7 C, D. & 13 fi. L, L.
c 3 fig. cap. 12 li. 1 characteres ad latera M positi.
d 2 fi. ca. 12 li. 1 n, o.
e 6 muscul. tab. E.
f in figurã asperã arteriam exprimentem ca. 38 lib. 1. & hîc 6 fi. Y.
g 2 fi. ca. 15 lib. 3. et hîc 6 fig. G, & 12 fig. D.
h Apertus est in 9 fig.
i 10 fi. A. 6 fi. O. et tota figu. cap. 12 lib. 3.

arteriæ seriẽ digeritur, & calorẽ singulis mẽbris priuatim innatũ reficit temperatq́ue, quod ipsius diffusum est instaurans, haud secus sanè atq́ue membrorum substantia à sanguine per uenas adducto restituitur. Et quemadmodum respiratio & sanguinis ex [k] dextro cordis uentriculo in sinistrum assumptus, cordi ad uitalis spiritus calorisq́ue natiui repositionem faciunt: sic pari ratione materia à sinistro cordis uentriculo per arterias reliquo deducta, corpori aliarũ partium spiritum & natiuum calorem recreat. Atque huius etiam occasionis gratia idem pulsus & respirationis usus censetur. quod enim inspiratio materiei in sinistro cordis uentriculo repositæ præstat, id reliquis partibus in pulsu arteriarum dilatatio largitur: expiratio autem arteriarum contractioni correspõdet. At quibus organis, incredibili diuinaq́ue artificis ui fabricatis, hæc omnia perficiantur, quaq́ue ratione hæc admiranda Naturæ opera compleantur, iam ordine enitar persequi: ea interim non repetiturus quæ in primo libro de thoracis ossibus, & asperæ arteriæ cartilaginibus, ac in secundo de eorundem musculis, & in tertio de arteriarũ constructione persecutus sum: Quapropter ut in libro hunc præcedente à peritonæo sermonis cibi ac potus organorũ initium opportunè instituimus, ita quoq́ue & hîc à tunica costas succingente nõ immeritò instrumenta aereæ substantiæ nutriendæ dedicata auspicabimur.

k Patet in 7 fi. & 8.

Respirationis & pulsus idem usus.

DE TVNICA COSTAS SVCCINgente. Caput II.

QVANDOQVIDEM costas succingens tunica aliud nihil quàm membrana est, neque ita integrè à costis, ac peritonæum ab ipsi commissis musculis, liberari potest, eius delineationem aliunde sumere non licet, quàm ex figuris internam thoracis amplitudinem superficiemq́ue exprimentibus, cuiusmodi imprimis censeri potest octaua musculorũ tabula: ac ex ossium figuris thoracis ossa simul proponẽtibus, ut duæ priores Capitis deciminoni libri primi, & tres ultimæ eiusdem libri figuræ.

TVNICAE membranæue costas succingentis, ac ὑπεζωκὼς Græcis, uulgò autem pleura dictæ situm, nomen ipsius indicat: hæc nanque omnibus costis (præterquam duodecimæ à [a] septi transuersi implantatione occupatæ) præterea & toti pectoris ossi subtensa, thoracis uerò uertebrarum corporibus, & superiori septi parti thoracis amplitudinem respicienti obducta, figuram & magnitudinem totius thoracis cauitati correspondentem adipiscitur. Pertinet quidem parte ipsius posteriori à prima thoracis uertebra deorsum ad undecimam, è cuius regione septi pars arteriam [b] magnam transmittens consistit. Anteriori autem ipsius parte à iugulo ad humillimam pectoris ossis partem, cui septum innascitur, descendit. In lateribus uerò à prima costa ad superiorem septi superficiem, quam thoracis cauitatem respicere diximus, fertur, hanc uniuersam, ut & reliquam thoracis amplitudinem sublinens. Præsens itaq́ue tunica, perinde atque thoracis cauitas, figura admodum uariat. Superiori enim parte, ut & thorax, angusta est, ac uelut in acutum desinit. inferiori uerò parte latior quàm superiori existit. at in lateribus thoracis quoq́ue modo latior, quàm inferiori sede uisitur. Deinde anteriori parte breuior est, posteriori autem multo longior pro obliqui situs septi ratione existit. nam à pectoris ossis mucrone ad undecimam thoracis uertebram pertingit. Rursus anteriori parte, ut & in lateribus exteriùs, quemadmodũ & thorax ipse, gibba uisitur: at posteriori secundum uniuersam longitudinem, uelut ad amplitudinem ipsius internam impressionem peritonæi quoque ritu exigit, atque id ratione uertebrarum & radicum costarum. Vertebrarum enim corpora in thoracis prominent cauitatem, ut & costarum radices, quæ à uertebrarum corporibus retrorsum tantisper reflectuntur, donec denuò uersus anteriora deorsum procedentes obliquentur. Interiùs omni ex parte leuis, & ueluti aqueo humore perfusa est, prę terquam ubi processus quosdam membraneos exporrigit, ex quibus aut alias educit membranas, aut corpus aliquod sibi colligat. Fit autẽ id præcipuè secundùm uniuersam posterioris suæ partis longitudinem, ad uertebrarum nimirum progressum, ubi intersepientes thoracẽ membranas educit, & [d] asperam arteriam, [e] stomachum, [f] magnam arteriam, & [g] sine coniuge uenam firmat, & sibijpsi hæc uinculis connectit, illisq́ue tunicas exporrigit. Pariter se habet secundùm ossis pectoris & septi quoque à pectore ad dorsum longitudinem, ubi intersepientes thoracem membranæ illi continuantur. Nonnunquam, sed admodum rarò, non secus ac peritonæo internæ huius tunicæ sedi adeps durior adnascitur, id'que præcipuè, ubi uertebris propinquior

Nomen & situs tunicæ costas succingentis.

Magnitudo.

Figura.

Tunicæ superficies quales, quisq́ue earũ ad alias partes nexus.

a 7 muscul. tab. Δ.

b 7 muscul. tab. q.

c 1 fi. H, K, L, O. 2 fig. G, G, H et I, I, K.

d 1 fi. ca. 38 lib 1

e 14, 15 fig. li. 5 A, B, C.

f fig. cap. 12 lib. 3 i.

g fig. cap. 6 lib. 3 F, F.

pinquior est, quáque ipsius insigniores uenæ porriguntur. Præterea modo in uno, modo in altero latere membraneas fibras pulmoni applantat, quibus illum sibi admodum pertinaciter adnectit. Hoc enim non semel obseruauimus, idq́ potissimum in læuo latere, nō quidem ad costas duntaxat, uerum & ad septi [g] partem pulmoni uicinam. In canibus uerò, suibus, simijs id rarius, aut nunquam reperimus. Quinetiam in hominibus priuatim qua hæc membrana thoracis amplitudinem succingens septo obnascitur, cordis inuolucrum [h] magna amplitudine ipsi coalescit continuaturq́: haud secus, quàm si id hinc initium duceret. Porrò hæc membrana superficie externa, quòd undiq́ adiacentibus partibus adnascatur aspera, inæqualisq́, inuicem connexarum membranarum modo uisitur, uix aliqua tamen pinguedine inibi obducta. Insuper, ut neque peritonæum, præsens membrana non adeò pertinaciter omnibus partibus connata hæret. ualidius nanque costarum ossibus ac cartilaginibus tunicæ peculiariter unamquanq́ costā inuestiētis, cuiusq́ mox meminero, interuentu adnascitur, quàm internæ intercostalium musculorum sedi. Sic quoque septi carnosæ parti longè remissius quàm neruosæ committitur. Quòd autē similia cum septo foramina peritonæi modo hîc adipiscitur, perspicuum cuiuis esse arbitror. quà septo nanq́ obducitur, [i] ternis foraminibus est peruium. uno quidem uenæ cauæ caudici parato, secundo autem stomacho, tertio uerò magnæ arteriæ & uenæ pari carentis fini. In iugulo amplo continuoq́ foramine non pertunditur, uerum quæ eam inibi perreptant uasa pluribus foraminibus cōplectitur, ipsisq́ adnascitur, & tunicā aliam à propria illarum ipsis offert. transmittit uerò hîc uenæ cauæ & arteriæ magnæ [k] ramos, ad hæc [l] stomachum, [m] asperam arteriam, sexti paris neruorum cerebri [n] neruos, & septi transuersi etiam [o] neruos. Postremò secundùm posterioris ipsius sedis longitudinem utrinque ordinata serie perforatur, [p] uenis ac [q] arterijs costarum interualla petentibus uiam præbens. Substantia deinceps constat membranea, dura scilicet & tenui, alba, æquali, & robore nōnihil peritonæum superante: uerùm similiter ipsi quoq́ peritonæo huius substantia ad dorsum durior quàm iuxta pectus sentitur. Ipsius nanque origo à uertebrarum ligamentis illarum corpora cōnectentibus potissimùm pendet. Porrò uenis ac arterijs & neruis quoque abundat. ac primùm quidem in posteriori parte ipsi uena coniugis expers adnascitur: deinde & magna arteria. in lateribus uerò subtensas exigit longas, neque eas ualde graciles uenas & arterias, quæ singulis costis exporriguntur. Priori autem parti [r] uasa ipsi incumbunt, sub pectoris osse deorsum ad abdominis superiora prorepentia, & ramos in costarum cartilaginum interualla digerentia. Neruos quoq́ adipiscitur quamplurimos: quippe in iugulo transmittit maximas sexti paris neruorum cerebri portiones, quæ in pulmonem, uentriculum, & iecur distribuuntur, [s] neruosq́ recurrentes germinant. Deinde etiam ibidem iter, uti diximus, præbet septi [t] neruis, à quibus innumeras sobo les tunica hæc mutuatur, quà septum succingit. Atque hos quidem neruos intus complectitur, exterius autem [u] magnos, eosdemq́ una serie ad singula costarum interualla deductos obtinet, qui huic tunicæ unà cum uenis arterijsq́ attenduntur. Præterea in posteriori sede utrinq́ ipsi subtendūtur, sexti paris neruorum [x] propagines costarum radicibus distributæ, ac tandem in nutritionis organa (uti diximus antea) diffusæ. Cæterùm præter hanc costas succingentem tunicam singulis costis [y] alia peculiaris obtigit, quam Græcos alteram succingentem costas membranā uocasse reor. Tale enim quid in libro de Cōstitutione artis medicæ Galenus, morbi lateralis species subdiuidens, indicare uidetur. Est autem altera hæc succingens costas tunica inuolucrum, quod omnibus propemodum ossibus commune censetur, ea nimirum membrana, quam quòd os ambit, περιόστεον Græci nuncuparunt. Quemadmodum enim ossa huiusmodi membranula obcingit, ita quoque & singulæ costæ orbiculatim ipsas ambientem membranam exigunt, peculiare nihil ab eiusmodi cæterorū ossium membranis sibi uendicantem, quas ossium diximus esse inuolucra, & uelut amicitiæ uinculum quo aptè durū os molli carni committatur. At thoracis cauitatem succingens membrana, quia amicum pulmonis ad costas contactum molitur, totius thoracis cauitatem uelut una superficie non asperam reddit. Deinde omnibus quæ thorax cōtinet inuolucrum quoddam euasit, unde etiam ab usu tunica (uti à substantia, membrana) dissectionis proceribus uocitatur. Ad hæc ipsa quoq́, ut & [z] peritonæum ijs omnibus quæ amplectitur organis tunicas exporrigit, eademq́ firmata colligat. Quòd autem cum thorace distendatur, arcteturq́, neminem ambigere arbitror. thoraci enim undique adnata, tali constat substantia, qualis & inuolucri loco habetur, ac simul leuis sequaxq́ est. His accedit, quòd præsens tunica septo transuerso tenui & robusto interim opportunè facto, non inefficax robur adiungat, & in ipso, ut & in [a] intercostalibus musculis, membranæ musculorū uentrem ambientis uicem abundè gerat: quanquam & propriam membranam intercostales musculi aliorum musculorum modo obscurè sortiri uidentur. Venæ autem & arteriæ & ner-

Tunicæ cost. foramina.

Substantia tunicæ costas succingentis.

Principium.

Singulis costis peculiaris tunica.

Tunicæ cost. usus, & ipsius cōstructionis ratio.

g 1 figura I ad V.
h 3 fig. à G ad F.
i 7 mus. ta. primū s. secundū r, tertium q.
k Pete hos ex ult. figu. lib. 3.
l 7 muscul. tab. E.
m 7 tab. F.
n 6 fig. a, d.
o 3 fi. I, I.
p fi. ca. 6 li. 3 G, G.
q fi. cap. 12 lib. 3 h, k.
r 2 fig B, C, D, E.
s fig. capiti 9 lib. 4 inscriæ Q, Q & S, S.
t 2 fig. P.
u Spectantur 2 fig. ca. 11 lib. 4 secundum costarum ductum.
x 2 fig. ca. 2 li. 4 altera h insignitur.
y Hanc priuatim nullibi delineauimus, quum membrana sit ossi obducta, ex ossiumq́; circumscriptione petēda sit.
z 1 fi. li. 5. et 2 figu. lib. 5 A, B, C, D.
a 8 muscul. tab. E, E.

ui quibus tunica committitur, etiam si ad ipsius nutritionem & sensum usui sint, non tamen huius gratia præcipuè, sed uicinarum partium, illi adeò frequentes attenduntur. Vnde etiam ipsi & crebrior cum magna tensione & punctili cruciatu, ut & in cerebri membranis, inflammatio oboritur.

DE MEMBRANIS CAVITATEM THORACIS INTERSEPIENTIBUS. Caput III.

MEMBRANAS thoracis amplitudinem interdiuidentes non aliter oculis subijcere potuimus, quàm id prima & secunda figura præstare conati sumus, uti ex illarum figurarum indicibus petere licet.

EMBRANA superiori Capite explicata, uniuersam thoracis cauitatem succingit, sublinitque. at membranæ quas Græci διαφράττοντας, nos autem intersepientes thoracem, aut uulgò mediastinū nuncupamus, eandem cauitatem interdiuidunt, in duas præcipuas amplitudines eam distinguentes, unde & nomen suum meritò obtinent. Habentur autem in thoracis medio utrinque [a] singulæ secundùm ipsius longitudinem procedentes. à iugulo enim ad totam septi longitudinem pertingunt, & à tota pectoris ossis longitudine ad thoracis usque uertebrarum corpora exporriguntur. Atque his etiam terminis membranarum amplitudo circumscribitur, quæ triangulum quodammodo ex inæqualibus & obliquis costis lateribus'ue cōformatum refert. una enim costa, quæ & breuior est, à iugulo secundùm pectoris ossis longitudinem ad eius mucronem, & septi hîc connexum fertur: secunda uerò hac longior, à iugulo secundùm dorsi ductum ad undecimam usque thoracis uertebram procedit: tertia longitudine inter illas media, ab osse pectoris secundùm septi longitudinem decliuis ad dorsum descendens, duas priores costas cōmittit. Præsentes membranæ in mutua distantia & coitu plurimum uariant. secundùm dorsi enim longitudinem, quà uertebris committuntur, inuicem cōtiguæ sunt, & quàm minimam inter se cauitatem fibris membraneis oppletam efformant. Quà uerò pectoris ossi cōmittuntur, in homine quidem inuicem neutiquam contiguæ sunt, imò pro [b] ossis pectoris latitudine mutuò [c] distant. Superiori enim parte, ubi id amplissimum est, ac clauiculas primamque utriusque lateris costam sustinet, membranæ etiam inuicem admodum abscedunt: cauitatem nihilominus uniuersam, quam inter se continent, fibrosis membraneisque nexibus adimplentes. Vbi uerò pectoris ossi secundæ costæ cartilago coarticulatur, quemadmodum pectoris os hic arctius euasit, ita quoque dextra membrana minus inibi à sinistra remouetur. Hæc membranarū disiunctio sensim secundùm ossis pectoris longitudinem descendens, ut os ipsum latius efficitur, sic quoque & illa capacior reddita magis diducitur, ita sanè, ut tanta in homine hîc membranarum cōsurgat distātia, quanta undique pectoris ossis cernitur amplitudo. Cæterùm quà membranæ septo transuerso [d] committuntur, omnium maximè inuicem abscedunt, atque hic tantam efformant amplitudinem, quanta septi transuersi membranei circuli est [e] latitudo. Cauitas, quam ibidem membranæ efficiunt rarioribus membraneis fibris obsita, admodum ampla dissecātibus occurrit, atque huius amplitudinis basis ad amussim correspondet figuræ membranei circuli ipsius septi, quæ latior est qua pectus quàm quà dorsum respicit, latissima uerò in medio existit. Præsens cauitas in hominibus nihil prorsus præter cordis [f] inuolucrum, ipsumque cor & uenam cauam septum penetrantem cōplectitur. In canibus uerò & reliquis animalibus longius pectoris os, longioremque thoracem possidentibus, amplitudo hæc multo capacior uisitur, nullis membraneis fibris obducta. Dein eius amplitudiuis basis à cordis inuolucri mucrone multum, secus quàm in hominibus, ut mox subijciam, distat. Ad hæc, præter uenam cauam illa quoque amplitudo in dictis animalibus pulmonis lobum continet, qui substerniculi & manus cuiusdam instar cauam uenam hàc progredientem suffulcit. hoc enim homines quum breuiori ductu ipsis uena, quàm illis animalibus ducatur, destituti sunt: quanquam Galenus ex simijs cōiecturam faciens, hunc lobum etiam hominibus tribuerit, ut post eum reliqui dissectionis scriptores ad unum omnes, qui nulla rei habita consideratione, neque quicquam minus quàm Anatomen aggressi, nil nobis aliud præstitere, quàm quòd perperàm pleraque ex Galeno descripserunt: neque solum cum illo ueritati pepercerunt, uerùm aptè à Galeno edocta admodum misere deprauantes, ac nescio in quæ compendia fœdissimè consarcinantes, ut Galeni ueterumque omnes de re Anatomica libri propemodum interciderint, occasio fuerūt. Cæterùm hæc membranarum, quà dorso, pectori & septo connascuntur, distantiæ est descriptio. Præter quam & alia uisitur, eas quas dixi sedes nequa-

Intersepientium membranarum nomenclatura. Numerus. Situs. Forma. Magnitudo. Quo pacto intersepientes membranæ inuicem distent. Quid inter membranas intersepiētes reponatur.

a 1 fig. dextra G, G, H. sinistra I, I et K insignitur. b 6, 7 fi. ca. 19 lib. 1. c 2 fig. G. G distant ab I, I. d 1 fi. K. e ab n ad l 7 muscul. tab. f 3 fig. C, D, E, F, G. de, in quæ habetur in B, B 4 figu.

nequaquam continges, & ad cordis effigiem formata. Præsentes enim membranæ in ipsarum medio cordis inuolucrum, uti diximus, complectuntur, & pro eius amplitudine formaq; dextra membrana à sinistra abscedit, & utraque inuolucrum id adnatum exigit. Adeò ut inter has membranas cordis inuolucrum, ob idq; & ipsum cor unà cum suis uasis contineatur, deinde et cauæ uenæ caudex, & innumeræ membraneæ fibræ membranas has inuicem quibus dixi sedibus colligantes. His in medio nulla, nisi id perquàm rarò, adnascitur pinguedo: exteriùs uerò quà quæq; suam thoracis respicit amplitudinem, multa sæpe, ac præcipuè in hominibus, adipe abundant, adeò ut[g] omento quibusdam partibus similes, & pinguiores sępiùs uideantur. Præter pinguedinem ipsis adnascitur[h] glandosum corpus, uasorũ distributionibus in iugulo præfectum.[i] Venis ac arterijs abundant, sed tenuibus, ac illis quæ per omenti membranas digeruntur perquàm similibus. Venæ quidem non à caua,[k] ubi septum permeat (quanquam ita Galenus censuit) originem ducunt, sed potissimùm ab[l] illis quæ deorsum à iugulo pectoris ossi exporriguntur. Illæ enim uenæ ac arteriæ secundùm harum membranarum ad pectus ductum descendentes, in progressu surculos dispergunt ex anterioribus in posteriora pertinentes. Deinde aliquot soboles his membranis à[m] uena coniugis experte offeruntur. At pręter has plerunq;, & potissimũ in hominibus,[n] alia notatu dignæ crassitudinis à iugulo secundùm utriusq; membranæ longitudinẽ deorsum ad septũ usq; deducitur, septi neruo cõcomitata. Septi enim transuersi nerui in externa membranarum sede ipsis adnati deorsum protenduntur, æquali ferè interuallo à pectore & dorso in progressu distantes. Atq; hi solùm nerui cum uasis & adipe[o] externæ membranarum regioni, quæ pulmonem respicit, adnascuntur, & læuis quodammodo, & aqueo quasi humore oblita uisitur: interdum etiam aliqua ex parte pulmonem adnatum possidens.[p] Interna uerò membranarũ sedes tum propter fibras membraneas, quibus inuicem membranæ committuntur, tum eas quibus ualidissimè citra adipis interuentum cordis inuolucro adnascuntur, utræq; asperæ sunt. At si quæ iuxta septum huius cauitatis regio fibris non obsidetur, ea quoq; læuis similiter & aqueo humore madens uisitur. Membranæ hæ tunica costas succingente tenuiores aliquantulo sunt, ab hac ex omnibus illæ sedibus ubi ipsi membranę committuntur ortum ducẽtes. Sunt autem illæ sedes, uti diximus, pectoris os, septum transuersum & thoracis uertebræ, unde potissimùm illæ membranæ enascuntur. Quæ primario usu in hoc creantur, ut cordis inuolucrum, ac proinde ipsum quoq; cor, ne deorsum ac retrorsum concidat, in sua sede contineret. id enim & si ab alijs minimè animaduersum fuerit, uiuorum & mortuorum sectio luculentissimè (si animũ modò adhibueris) ostendet, quacunq; ratione has membranas aggressus fueris. Deinde ad uasorum securiorem ductum auxiliantur, & postremò ex uniuersa thoracis amplitudine duas efficiunt cauitates, qui usus haudquaquam minimus censeri debet: quandoquidem huius beneficio altera thoracis cauitate pertusa, & pulmone hac sede propter aërem per foramen ingredientem à motu cessante, altera cauitas adhuc illæsa animali famulatur, quemadmodum in uulneribus & uiuis sectionibus frequenter condiscimus. Num autem ab his membranis, an uerò à tunica costas succingẽte organa in thoracis cauitate reposita, tunicas inuolucraq; mutuentur, hîc contentiosè haudquaquam disceptandum duxerim, quum planè idem usus, quod ad eiusmodi tunicas uasorumq; connexus spectat, harum membranarũ & tunicæ costas succingentis censendus ueniat. Præterea neutiquam inuestigandum est, num una tantum in uniuerso thorace costas succingens sit membrana, quemadmodum eam descripsimus: num uerò duæ, ut una quidẽ dextra esset, ea scilicet quæ dextrã thoracis cauitatẽ succingit, unà cum dextra intersepiente membrana: alia autem sinistra, quæ ibidem thoracis amplitudini obducitur, & eius sedis interdiuidentem membranam efformat. quod prorsus non esset absurdum, essetq; peculiaris differentia, qua succingens costas tunica à peritonæo distingueretur, quum id unicum reuera sit, illa autem tunc duplex censeretur.

Quæ intersepientiũ mẽbranarũ substantiam subeant.

Pinguedo.

Glandosum corpus.

Venæ, arteriæ.

Tum alibi sæpius, tum falsa in Aristotelem argumẽta confingens in 6 de Placitis Hippocr. & Platonis.

Intersepientium memb. superficies & connexus.

Ortus intersepiẽtiũ memb.

Intersepientium membranarum usus.

[g] ...2 fig. lib. 5 ...Q, Q, Q.
...t tot 14 fi. ...iusdem lib.
[h] 2 fig F.
...1 fig. O, O & Q.
... iuxta B fi.
... cap. 6 lib. 3.
... ut hic 5 figuræ D.
... 1 fi. M, N.
... figu. B, C, D, E.
... n fi. ca. 6 li. 3 F, F.
... 11 fi. Q atcẽsum P, P.
... 12 fig. H, K.
... 12 fi. L, L.

DE ASPERA ARTERIA.
Caput IIII.

AD asperæ arteriæ harmoniam spectandam imprimis conducunt figuræ trigesimi octaui Capitis libri primi, dein eæ quæ uigesimo primo Capiti libri secundi præponuntur: ac proinde illas, earundemq; Indices intueri erit operæprecium.

IN

IN tertio libro, ubi arteriarum complectebar seriem, hæc cuius constructionem modò persequi statutum est, simpliciter quòd aërem contineat, arteria ueteribus Græcis primùm appellata dicebatur: at temporis successu, quum & uasa[a] uitalem spiritū sanguinemq; impetu ruentē deducentia, & in uenarum numero non amplius habita, arteriæ etiam nomine donarentur, hæ quidem læues arteriæ, illa uerò aspera, ab inæquali qua cōstat substantia, nuncupabantur: eoq; nomine ad hunc usque diem aspera arteria est obuia, non minus sanè quàm situs quoque ipsius, & numerus citra longam enarrationem conspicui sunt. Vnica enim non hominibus modò, uerùm & animalibus quæ pulmonem nanciscuntur omnibus obtigit, quæ longo ductu, instar caudicis cuiusdam, ex faucibus deorsum protensa, frequenti sobole in pulmonis substantiam digeritur. In faucibus enim (quæ Græcis φάρυγγες nuncupantur)[b] duobus narium foraminibus in oris amplitudinē pertinentibus,[c] alia duo in humiliori faucium sede correspondent, quæ quidem nō secundùm latus, ut illa, mutuò contermina, sed unum altero prius cernuntur. At horum quidem posterius stomachi cibum potumq; ex ore in uentriculum deducentis initium existit. Anterius uerò asperæ arteriæ principium est, quæ hinc deorsum rectà nusquam in latus declinans, secundùm ceruicis longitudinē ad quartam usque thoracis uertebram ducitur, tota posteriori sede* substratum habens[d] stomachum, uertebrarum corporibus, primoq; dorsum mouentium musculorum pari absq; alterius organi interuentu innitentem. unde & aspera arteria à uertebris tantum remouetur, quātā[d] stomachi est crassities. Anteriori autem asperæ arteriæ sedi non eadem toto ductu prætenduntur. in elatissima nanque sede, ubi oris amplitudini committitur,[e] os ab υ figura ὑοειδὲς nuncupatum, ipsi cum illius ossis quoque[f] musculis & cute prælocatur. Hinc uerò ad iugulum ac pectoris ossis elatiorem sedem usque, præter cutem & illi[f] subditum ex carnosa membrana musculum, arteriæ asperæ obtenditur[g] bifidus musculus, qui à pectoris osse enatus, ossis υ referentis anteriori parti inseritur, & deinde[h] alij duo à pectoris quoque osse in scutiformis cartilaginis humiliorem antiquamq; partem pertingentes, proximæ arteriæ hîc incumbunt. Vbi uerò thoracem hæc ingreditur, principia quoq;[i] musculorum ex clauiculis & pectoris osse ad[k] mamillares in capite processus deductorum, tanquam propugnacula ipsi quoq; præfiguntur. In iugulo[l] glandium inibi uasorum diuaricationi subseruiens, & uasa ipsa prēter pectoris os illam obtegunt. Quod tamen ipsius corpori proximum est, in iugulo quidem est glandium, & paulo demissius in thoracis amplitudine[m] ramus arteriæ magnæ in[n] soporales arterias distributus, quæ unà cum sexti paris cerebri[o] neruis, &[p] internis iugularibus asperæ arteriæ lateribus uicinè attenduntur. dein ad laryngis radicem utrinq;[q] glandulosum, sed rubicans corpus (quod postea expressiùs describemus) ipsi adnascitur. Cæterùm quum primùm ad quartæ thoracis uertebræ corpus arteria aspera[r] descendit, in duos pares bipartita truncos, unum[s] dextris pulmonis lobis, alterum[t] sinistris exporrigit, qui pulmonis substantia undiq; amplexi, parem cum pulmone sedem occupant.[u] Imaginem asperæ arteriæ uix ulli rectiùs quàm arbori assimilaueris, cuius caudex in duos primùm ramos discissus sit, & hi rursus in innumeras soboles diffusi. Huius nanq; arboris à radicum propaginibus liberatæ ex terra prodiens initium, laryngi respondebit: totus autem caudex reliquæ asperæ arteriæ parti à larynge ad quartam usq; thoracis uertebram protensæ conueniet: arboris uerò rami eorundemq; innumera soboles arteriē in pulmonem diductibus conferentur. Vt enim caudicis initium radices educens, uarium, neq; pari undiq; constans forma uisitur, sic & larynx asperæ arteriæ caput undiq; uariā dissimilemq; figuram exigit. Superiori enim parte prout aut depressum aut erectum finxeris laryngis[x] operculum, acuta aut depressa obtusaq; erit. Anterior autem laryngis pars, & latera quoq;, anteriorem[y] scutiformis cartilaginis superficiem commonstrant, quæ secundùm ipsius longitudinem in medio extuberat, illinc lateribus obliquè in posteriora extrorsum procedens. Ad hæc, ut huius cartilaginis superior pars amplior longè inferiori in hominibus (secus quàm in bobus) existit, ita etiam laryngis superior sedes hîc latior inferiori cernitur. imò[z] humillima laryngis sedes, quæ secunda laryngis constituitur cartilagine, amplitudinem latitudinem'ue reliqui asperē arteriæ caudicis ductus adæquat.[a] Posterior laryngis regio, ac præcipua huius regionis sedes quodammodo plana est, propter primæ cartilaginis quæ scuti imaginem refert, ad posteriora suis lateribus progressum. aliàs enim hæc regio secundæ ac tertiæ laryngis cartilaginum gratia, paulo minus tota teres esset, uti sanè est humillima posterioris regionis sedes, haud aliter quàm anterioris regionis humilior sedes, idq; occasione secundæ cartilaginis humiliùs prima procedentis. In posteriori sede, prout tertia cartilago in laryngis cauitatem cōtrahitur, aut extrorsum porrigitur, ita quoq; elatiores ipsius apices in interiora exteriora'ue magis prominent, laryngis figu-

Asperæ arteriæ numerus. *Situs.* *Ipsi commissa corpora.* *Asperæ arteriæ forma.*

a Figura 12 cap. lib 3. b 2 fi. ca. 12 li. 1 n, o. c Posses illa fere petere ex 3 fig ca. 21 lib. 2 ut unum esset inter L & l, alterū uero ipsum superius H. * 7 musc ta. E subijcitur F. quod prius quā prescindieretur incūbebat super B & C, D. d 2, 3, 5 fig. cap. 21 libri 2 H. e 1 fi. ca. 21 lib. 2 A. aut 4 musc. tab. P cū R, Q, S, T, V. f 3 muscul. tab. r. g 4 muscu. tab. S, T. h 5 m. f. ta. alter P notatur, aut 1 fi. ca. 21 li. 2 G in g prime figu aut 4 aut 5. i 4 tab. e. k 3, 4, 5 fig. ca. 6 li. 1 k. l 2 fig. F. m 6 fi. R super Y. n fig cap. 9 li. 4 insertæ F, F. G, G. o Eiusdem fig. N et O. p fi ca. 6 li. 3 S. aut spectā huc ultimam fi. li. 3. q 2, 3, 4, 5 fi. ca. 21 lib. 2 M. r 12 figu. B, aut spectā 1 fig. ca. 38 lib. 1. s 2 fi E, G. t 12 fi F, H. u Huic seduło spectā figuras 38 ca. lib 1 & ca. 21 lib 2. x 2, 3, 4 fig. cap. 21 lib. 2 L. y 4, 5 fi. ca. 21 li. 2 g. z 4, 5, 10 fi. ca. 21 li. 2 i. a 2 fi ca. 38 lib. 1

figuram emutantes. Cæterùm reliquus aſperæ arteriæ caudex (ut & arborum caudices ſolent) ad ramorum uſq; diuaricationem ſibi ſimilis eſt, non tamen abſolutè. Nam quum concidit arteria, neq; aëre diſtenditur, anteriori quidem parte teres eſt, uerùm paulo uidetur latior ac depreſſior, hinc ad latera orbiculatim ita ducta, ut in poſteriora procedens, anguſtior fiat. Poſterior autem ſedes anteriori anguſtior eſt, planaq;, ac uerſus internam ipſius amplitudinem nonnihil orbiculatim impreſſa uiſitur. Quum autē arteria diſtenditur, ipſius poſterior pars æquè ac prior, & magis quodammodo lateſcit, atq; in poſteriora tumens orbicularis ut illa efficitur. Eandem formam ſeruant omnes aſperæ arteriæ in pulmonem ſparſæ ſoboles, quæ arborum ramis aſſimilantur, & uniuerſam ſeriem cum pulmonis figura[a] parem efformant, in omnes ipſius partes frequentiſſimis germinibus, uti iam dictum fuit, excurrentes. Externa aſperæ arteriæ ſuperficies præter laryngis, quæ uaria eſt, inæqualis, ſed interim ordinata ſerie procedens uiſitur, ac quum aëre diſtenditur, poſteriori quidem parte læuis inſtar continuæ cuiuſdam membranæ eſt, à lateribus uerò & anteriori regione inæqualis: mēbrana, quæ cartilagines mediat, ipſis cartilaginibus magis extuberante. contrà uerò quum laxa cōcidit: nam tunc cartilagines membranea ſubſtantia eminentiores protuberant. Ad hæc, inſtar membranarum quæ alijs connaſcuntur partibus, externa quoque arteriæ ſuperficies aſpera eſt. Poſteriori etenim ſedi fibroſis nexibus, ſed modicis [b]ſtomacho cōmittitur: uerùm ſuperior laryngis regio quū cōmunem cum ſtomacho tunicā ſortiatur, ualidiſſimè illius tunicæ gratia ipſi cōnaſcitur: quemadmodū & larynx ſtomacho firmiſſimè[c] muſculorū opera connectitur, qui ſtomachū amplectentes, primæ cartilaginis lateribus implantantur. Anterior aſperę arteriæ pars attenſis muſculis & uaſis, ac pręcipuè[d] recurrentibus neruis connaſcitur. Quinetiam ubi aſperæ arteriæ rami in pulmonem excurrunt, propter adnatam ipſis pulmonis ſubſtantiā minus læues exiſtunt. Cęterùm interior ſuperficies etiam ſi inæqualis pro cartilaginum extuberantia ſemper ſit, læuis tamen ac uelut unctuoſo humore perfuſa, neq; ullis fibroſis explantationibus aſpera exiſtit. & talis quoq; quod ad læuitatē ſpectat,[e] interna laryngis eſt ſuperficies: quamuis interim neq; orbicularis, teres'ue, aut tuberibus minimè ſit libera. In humillima enim parte, utcunque aut arctetur, aut diducatur, orbicularis ad amuſſim patensq; eodem ſemper modo, ob perforatum quem ſecunda cartilago efformat circulum, euadit. in medio uerò quum arctatur, penitus conniuet, non orbicularis quidem arctiq; orificij ritu, uerùm rectæ inſtar lineæ ſeu rimæ ab anterioribus in poſteriora protenſæ. quæ ſi dirimatur aperiaturq;, ab anteriori parte ſenſim in poſteriora tātiſper latior efficietur, donec laryngis interior ſuperficies tota quodāmodo orbicularis teresq; intus ſpectetur. Quando hęc rima arctatur, & conniuet, ipſaq; inferior laryngis pars, quam ſecunda cartilago extruit, teres orbicularisq; neceſſariò permanet, utrinq; ad rimæ illius latera una conſpicitur fouea, altiùs quodammodo quàm rimæ ſuperficies conſcendens, unde etiam hîc cornuta ſuperficies ſub rima conſurgit. Superficies uerò laryngis ſupra rimam conſiſtens, prout hæc aut recluditur, aut comprimitur, etiam differt, nunquam tamen penitus eſt orbicularis, ſed pro rimæ compreſſu ex poſterioribus in priora magis minusq; arctatur. Inferior laryngis operculi ſuperficies concaua, ſuperior autem conuexa cernitur. Cæterùm uelim hæc uitulina aut bouina larynge (ſi modò humana non ſuppetat) aſſumpta examinari potiùs, quàm obſcura difficiliq; enarratione diſcere. Ita enim quæ hîc propter dictionis obſcuritatem præterimus, abſq; omni negocio ſedula inſpectione non ſine magna admiratione occurrent. Sic quoq; ſingulorum ſubſtantiam & conformationē una atq; altera larynge utcunq; etiam rudi fueris manu, diſſecta adinuenies, potiſſimùm quòd laryngis ac reliquę aſperæ arteriæ ſubſtantiā in primo libro & ſecūdo, quantū illic conueniebat, perſequutus fuerim.[f] In primo enim præter laryngis operculum, trium laryngis cartilaginum ſitum, formam, & quantum ad muſculos in ſecundo libro intelligendos ſat fuit, uniuerſam illorum conſtructionem tradidi.[g] In ſecundo cum cæteris muſculis omnes laryngis muſculos ac ligamenta, prout inibi eorum requirebat tractatio, aggreſſus ſum. Quapropter etiam illorū, ut & laryngis & totius aſperæ arteriæ, neruorū & uaſorum deſcriptioni hîc minimè immorandum eſt. Non profectò quòd ſcribēndi laborem ſubterfugiam, uerùm ne à moroſiore quopiam eadem inculcare dicar. Quamuis etiam in re non minus pulchra quàm difficili, undecimo de Confectionibus adminiſtrandis Galeni libro, cum alijs quinq;, & libro etiam de Voce, priuati ſimus. Præterea ſeptimi de Partium uſu fragmentum nobis duntaxat aſſeruatum eſt, idq; uniuerſum in eo libro deeſt, unde Galeni enarrationem peteremus. Quæ itaq; ſuperioribus libris neceſſariò recenſuimus, hîc nō altiùs repetentes, id ſolùm adiungemus, aſperam arteriam membranea cartilagineaq; formatam eſſe ſubſtantia: ac laryngem quidem tribus conſtare cartilaginibus, ea nimirum quam ſcuto Græci aſſimilarunt: ſecunda uerò, quam quòd no-

mine

Quales aſperæ arteriæ exterior ſuperficies.

Connexus aſperæ arteriæ.

Interna aſperæ art. ſuperficies qualis.

Aſperæ arteriæ ſubſtantia.

Quibus cartilaginibus aſpera arteria cōſtituatur.

[a] Confer ... urā cap. ... li. 1 cum ... & 13 fig. lib. 6.

... 3, 5 fig. ... 21 lib. 2 H.

Earūdem fig. I. ... fig. capiti ... li. 4. inſer... æ Q, Q, S, S.

... 1, 12, 13 fi... 21 lib. 2. ... uarum in... ices ſpecta bis.

f Si uiſum fuerit, ſeriatim ſpecta figuras ca. .. 38. lib. 1.

g Intuere figuras ca. 21 lib. 2.

mine destituatur, quasi sine nomine uocauerunt: tertia autem, quæ gemina est, quamq; uasorum orificijs, quibus aquam manus lauaturis affundimus, respondere arbitrati sunt. Deinde laryngis operculum ipsius quoq; conformationem ingreditur, quod ex cartilaginea membraneaq; & pingui substantia (quemadmodū & tertiæ cartilaginis superior pars) constituitur. Reliquū asperæ arteriæ corpus innumeris cōformatur cartilaginibus, una serie eademq; forma sese habentibus. Forma quidem circulo correspōdent, cui quarta pars sit execta. propius enim ad anuli circuli'ue perfecti figuram quàm quidam arbitrantur accedunt. Quod sanè is ad amussim perpendit, ex quo Celsus primum quarti libri Caput uertit, in quo hanc cartilaginum imaginem dorsi uertebris comparat. Quanquā enim Celsus illius autoris mentem parum aptè explicuerit, ex cartilaginum tamen uertebrarumq; imagine leui negocio colligitur, illum autorem cartilagines non simpliciter uertebris contulisse: uerùm duntaxat circunferentię superficiei'que [h] corporum thoracis & lumborum (non autem ceruicis) uertebrarum. Horum nanq; corporū imago cartilaginum orbi ductuiq; quàm simillima uisitur. Cartilagines hæ in orbiculo arterię figuram imitantur, corpus tamen ipsorum teres non est, sed quodāmodo quadrangulare, multo interim latius quàm crassius. Dein cartilagines hæ non eandem toto corpore seruant crassitiem: in medio enim crassiores sunt quàm in extremis, quibus paulatim attenuantur, ac uelut in membranam degenerant. Extremis his stomachum respiciunt, media autem parte & crassiori anteriorem asperæ arteriæ sedem efficientes. Neq; arbitretur quispiam (illorū sententia delusus, qui à perfecti circuli figura cartilagines solū desinere prodiderūt, ne arteria stomachū plus æquo comprimeret, uerùm potius ut stomacho deglutiēti cederet) eas hanc formam speciemq; in caudice ipsius arteriæ duntaxat seruare: in pulmonis uerò substantia completos effici circulos, quandoquidem in pulmonis substantia perinde ac in caudice sese habent, & quod inibi aliter construi nequiuerunt, in arteriæ partium usus commemoratione ostendam. Cartilagines hæ continua serie ac æqualiter semper mutuò distantes in arteria [i] collocantur, & non tantum inuicem disiunguntur, quanta illarum à superiori parte ad inferiorē est latitudo, nisi quum arteria aëre turget: concidente enim arteria, cartilagines inuicem propinquius accedunt. Cartilaginum inter se connexus primùm propriæ cuiusq; cartilaginis membranæ interuentu perficitur. Quemadmodum enim omnibus ferè ossibus, & etiam laryngis cartilaginibus membrana quædam, eo quod ossium sit inuolucrum, περιόστεος nuncupata [k] obducitur, pari quoq; ratione circulares asperæ arteriæ cartilagines simili membrana integuntur, quæ ex demissioribus elatioribusq; sui partibus processus exporrigens, illarum interuentu cartilagines inuicem cōnectit, uelut membraneum uinculum inter duas cartilagines sese respicientes efformans. Neq; solùm inter cartilagines, ubi ab inuicem æqualiter distant, eiusmodi consurgit uinculum, uerùm etiam ab extremis cartilaginum partibus stomachum respicientibus similes membranei processus exporriguntur, ex quibus continuum quoq; instar membranæ uinculum efficitur. His cartilaginibus membranisq; aliæ duæ accedunt membranæ, ab ipso usu tunicæ non immeritò appellatæ. Atq; una quidem externā arteriæ superficiem undecunq; amplexatur, membraneis illis cartilaginum uinculis pertinacissimè connata. Hæc tenuis est, illisq; tunicis par, quas peritonæum & succingens costas membrana ipsis affirmatis uasis præbent. Præsentis tunicæ interuentu arteria conterminis partibus colligatur, ipsaq; imprimis recurrētes neruos securissimè defert. Altera arteriæ tunica hac longè dignior, internam uniuersæ arteriæ sedem succingit, atq; ad cartilaginum inter se colligationis robur plurimùm auxiliatur. Interior tunica exteriori multo crassior existit, quamuis etiam tenuis sit & ualida. Adnascitur uerò robustissimè cartilaginum proprijs membranis, & interna sede pingui quodammodo humore oblita uisitur, non undecunque eandem seruans crassitiem. Quum enim linguæ, labris'que & palato, & ipsi demum stomacho communis sit, in laryngis cauitate crassior euasit, & pinguedine inter cartilagines & externam ipsius superficiem obducitur. Vbi uerò rima lingula'ue laryngis [l] conniuet, hæc tunica utrinque ad latera dura callosa'que efficitur, ac cum substantia colorem quoque immutat: ut enim hic durior, tanquam à frequenti dum spiritum retinemus compressu euadit, ita quoque magis ibidem callosa reddita, candicat, albescit'que. Ea parte qua tunica arteriæ ramos in pulmonis substantia diffusos succingit, sublinit'ue, tenuior longè quàm in larynge uisitur: in caudice uerò arteriæ medio se habet modo. Per uniuersæ tamen arteriæ cauitatem, hanc tunicam rectis fibris intertextam esse, ex sectione didicimus. Quæ etiam ostendit [m] glandulas alterutra parte singulas ad laryngis radicem adnatas, quæ magnæ sunt & fungosæ admodum, carnis'que propemodum coloris, sed magis nigricantes, & uenis satis conspicuis obductæ, quarum in secundo etiam libro, quum laryngis prosequeremur musculos, memi-

Qui asperæ arteriæ cartilagines inuicē colligentur.

Duarū asperæ arteriæ tunicarum exterior.

Interior tunica.

Glandes laryngis radici adnatæ.

h figuræ ca pi. 16 et 17 lib. 1.

i Spectatur id 1, 2 fi. ca. 38 lib. 1.

k Quia eiusmodi mē branarū ac aliarū tenuium tunicarum ratio ex totius organi circūscriptione petitur, illæq; membranæ tantum sunt, eas nusquā delineauimus.

l 12 fi. ca. 21 lib 2 f.

m 6 muscu. tab. 1, et 2, 3, 4, 5 fi. ca. 21 lib. 2 M.

Aſperæ arteriæ uſus, ipſiusq; constructionis ratio

Situs ratio.

meminimus. Aſpera arteria omni prorſus ſanguine uacans, primariò animanti ad aëris in reſpiratione tranſitum ductum'ue confert, deinde & uocis organum facile eſt præcipuum. Atque his uſibus uniuerſa ipſius congruit fabrica. Ex faucibus enim aërem per nares, aut os attractum, rectà in pulmonem ducit, hunc per uniuerſum pulmonis corpus ita numeroſa ipſius ſerie diſtribuens, ut pulmonis ſubſtantia hunc promptè alteret, atq; cordis muneribus aptum reddat. Cæterùm quod pulmonis proprium ſit munus, ſuo dicemus loco. nunc enim ſat eſt aſperam arteriam ita efformatam innuere, quòd aptiſſimè aërem dum inſpiramus pulmoni deferat, ac rurſus omnem qui cordi inutilis eſt, unà cum fuliginoſis ipſius excrementis inter expirandum reddat. Ad hanc functionem, aſperam arteriam inſtar membranei meatus, qui facile inanitus concidere, atque rurſus oppletus diſtendi poſſet, extrui conducebat. Quod enim niſi uacui fuga magnoperè replendum eſt, ac rurſus compreſſionis duntaxat ui inaniendum uenit, diſtendi comprimiq; aptum eſſe oportet. Quapropter quum inſpirationẽ aëris'ue attractionem dilatati pulmonis gratia fieri omnibus conceſſum ſit, pulmonisq; dilatatio aliud nihil cenſeatur, quàm ſuorum uaſorum diſtentio, non quidem ſimpliciter omnium, ſed in primis aſperæ arteriæ propaginum: expirationem uerò rurſus fieri conſtet, quoties pulmo in ſe colligitur, concidit & arctatur, eaq; ratione aërem in ſua amplitudine (uidelicet in aſperæ arteriæ ramis) contentum exprimit, propellitq;, cuius ratiocinari promptum eſt, aſperam arteriam, ut & diſtendi in inſpiratione & denuò comprimi in expiratione poſſet, debuiſſe fabrefieri. Verùm ad has functiones ſat erat hanc ex membranea quapiam carneaq; ſubſtãtia, ut uentriculũ, ſtomachum, aut arterias ipſas & uenas conſtrui, neque illis quibus abundat cartilaginibus donari, adeò ſanè ut nunc fruſtra, quod ad aëris ratione uacui attractionem, & ſui ipſius corporis ex illo diſtentionẽ, & rurſus ad aëris propter ipſius cõpreſſionẽ arctationemq; ac expirationẽ attinet, uel aliquam cartilaginem rerum Opifex ipſi largitus uideatur. tantum abeſt, quòd illi opificis induſtriam oſtenderẽt, qui omnes aſperæ arteriæ ramos in pulmonis ſubſtantia diſtributos ex cartilaginibus perfectos circulos conſtituentibus fabricatos finxerunt, & aliam hic aſperæ arteriæ quàm quà ſtomacho prætenditur conſtructionem enarrarunt, haud perpendentes, ſi aſpera arteria ita extrueretur, pulmonem neque diſtendi, neque laxari ita opportunè poſſe, aut ſaltem in longitudinem, aut breuitatem duntaxat, nõ autem in amplitudinem aſperæ arteriæ ramos proficere poſſe. Neque minus illi hallucinãtur, qui aſperam arteriam apertam patentemq;, & non ſtomachi modo concidentem efformatam aſſerunt, quo aëris liberior eſſet ingreſſus & egreſſus: quandoquidẽ hi præterquàm quòd laryngis arctationẽ dilatationemq; ignorant, eò uenere ruditatis, ut ipſos lateat, ſi aſpera arteria cum omnibus ſuis propaginibus ſemper æquè tenſa apertaq; eſſet, pulmonem neque unquam cõſtringendum aut dilatandum, nihilq; uacui fuga in aſperam arteriam (ut quæ prius concidiſſet) attrahendum. Nam hoc uel ex follibus animaduertere debuerũt, quibus longè aliud artificium ad eam partem quæ aërem reddit, quàm reliquæ follium amplitudini adhibetur. Hanc enim artifices diſtẽdi comprimiq; promptam reddunt, ut oppleri inanirìq; poſſit: non autem ita canalem quem rigidum faciunt, & diſtendi comprimiq; ineptum. cuius naturæ ſi totus follis eſſet, quis omnem ipſius uſum nos perdituros, ac inſtar lagenæ uitreæ follem futurum ignorat? Atque huiuſmodi membraneæ ſubſtantiæ arteriam conſtituentis eſt ratio, quæ hanc membraneam debuiſſe fieri cõmonſtrat. At cartilaginibus abundauit quoque, ut non modò reſpirationis, uerùm & uocis organum fieret. Quemadmodum enim aſperam arteriam leuium arteriarum modò, reſpirationis nomine membraneam confici idoneum fuiſſet, ita quoque ad uocem amplam, rigidam, duramq; prorſus fiſtularũ, tibiarum & cornuum ritu effingi debuerat. Quandoquidem ut uox fiat, ſymmetriam quandam eſſe oportet, & robur aëris ipſius & ſubſtantiæ ab ipſo percuſſæ. Huiuſmodi ſanè ſubſtantia eſt cartilago, ex qua uniuerſam arteriam tibiæ modò extrui ſine ligamentis & membranis oportuiſſet. Verùm quum abſq; inſpiratione ac expiratione uox fieri nullo modo potuerit, illaq; cõpreſſione ac diſtentione neceſſariò indigeat, meritò laudabimus ſummi rerum Opificis ſolertiã, qui aſperam arteriam ſimul commodum reſpirationis & uocis organum molitus eſt. Atque tantum artificium in laryngis cõſtructione oſtendit, ut illa nunc magis, nunc minus claudi poſſit, & ſpiritum ipſum ex noſtro arbitratu ad magnos ſæpe uſus retinere ualeamus, & uocem nunc grauẽ, nunc leuem, prout rimã illam (quę profectò uocis primarium eſt inſtrumentũ) arctamus uel laxamus. Hæc nanq; illa eſt, quam tibicinarũ cõiunctis arundinum fruſtulis ſimilem eſſe diximus: ac illi etiam rimæ reſpondet, quæ fiſtulis illis ineſt quas labris amplectimur. Congruit etiam uſu, quamuis non forma, cornuum & tubarũ orificijs, quæ ori illa inflantes accommodamus. Deinde & organorum quoque fiſtulis, & illarum etiam fiſtularum foramini, quas tranſuerſim inflamus, hæc rima comparatur. At larynx longè

Aſperã arteriam mẽbraneã ſubſtantia oportuiſſe extrui.

Cur cartilago aſperæ arteriæ conſtitutionẽ ſubeat

Laryngis rimæ uſus.

omnium fistularum artificium uincit. quæ ita efficta est, ut modo minus, modo magis eam laxare possimus, ac uarias uoces, non autem unicam duntaxat (ut artificum instrumenta) edere ualeamus: & tanta demum thoraci uis inditur, ut ex nostro arbitratu nunc multum, nunc parum aëris ad solam respirationem, aut ut etiam simul uoci, quam effingere lubet, aër inter expirandum sufficiat, emittere queamus. Quàm fuerit necessum secundam laryngis cartilaginem perfectum efformare circulum, & arteriam asperam hic ad laryngis radicem haud posse comprimi, animaduertes, si diligenter uocis generationem ex aëre ab ampla uia in strictam, & hinc rursus in latam impetu deducto, fieri didiceris, atque simul [n] gargareonem uocis plectrum & palatum instar rotundi amplię spacij constructum, & cauitatem super id in narium [o] foraminibus apparentem, & quarti maxillæ superioris in altero latere ossis cauernas, ac dentes pariter & linguam, & labra rimatus fueris, ac demum musica artificum instrumēta, illarumq́ partium usum his Naturæ operibus diligenter contuleris. Neque hic in nominum disceptationem incidere uisum est, rixose certando de rimæ huius & laryngis operculi nomine, quod falso uocis proprium, præcipuumq́ organum plerique recensent, quandoquidem hoc nihil uoci, nisi fortassis ad illius aliquam modulationem accommodat, & duntaxat ut & in primo libro commemorauimus, cibi & potus inter deuorandū in laryngem casum prohibet. Nam præter hoc quòd sensu id ad uocem nihil facere ex uera sectione perspectum habemus, ratione id alijs cognitum esse oportuerat. nam nullus unquam quo operculum id ageretur musculus, ab alijs animaduersus fuit, neq; etiam ullis mouetur quàm ijs [p] quos ab osse [v] referente in id inseri commemorauimus, quum interim laryngis reliqui musculi ad unum omnes rimæ illi dilatādæ arctandæ ue subseruiāt. Insuper eius gratia omnem laryngis cartilaginū fabricam extructam esse cognosces, si uel minima Naturæ operū cognoscēdi scintilla arseris, neq; illorū scientiā, indignissimi qui à Natura creatus sit hominis modo, respueris: nam uel bruti alicuius larynge in manibus assumpta, artificum in musicis instrumentis parandis industriā Naturæ opera sectantem maxima uoluptate admiraberis. Quod uerò & reliquarum cartilaginum situs non uulgaris sit, omnibus quoq; notū arbitror. crassior enim ipsarū pars, quaq; orbē efformant, anteriori parti, & quæ iniurijs magis exponitur, prælocata est. Vbi autem à perfecti circuli figura in caudice arteriæ necessariò propter inspirationē deficiunt, opportunē stomachum respiciūt, quò minus illum cōprimant, minusq́ ipsius in ciborū assumptione distentionē præpediant: quum interim arteria inibi suscipiēdis noxis inepta sit. Pariter etiam asperæ arteriæ tunicas Natura nō oscitanter extruxit, externā quidem, ut cartilagines instar inuolucri muniat, atque ipsius interuentu arteria uicinis partibus colligata firmataq́ securius deorsum prorepat. Interna uerò non solum cartilagines firmius cōnexura, uerū easdem succinctura, atq; à grauioribus iniurijs munitura, crassior externa euasit, nō tamen talis, ut sua crassitie magnā arteriæ amplitudinē oppleat, & ad defendendas tamen cartilagines sua densitate & robore sufficiat. Sæpe enim aliquid pituitæ inutilis à capite per arteriā defluit, necnō potus aliquid & cibi inter deglutiendū in illam illabitur. Præterea acris quædā qualitas, uel fumi, uel cineris, uel carbonū, uel alterius cuiusdā facultatis medicamētosæ etiā inter respirandū attrahitur. Adde quòd pus tussi expectorandū quandoq; sit malignū, erodens, aut alius quis humor, utpote flaua bilis, ac atra, aut pituita salsa intus putredinem experta, per asperam arteriā efferri debēt: à quibus omnibus obducta cartilaginibus tunica, ne illæ radantur, & rosionē alterationemq́ ab his nō sine graui ipsarū uitio sentiāt, præcauet. Atque ut larynx eiusmodi noxijs (nimirū ori uicinior) magis subijcitur, ita quoque & tunicam hanc paulo crassiorē obtinet, quàm extremi arteriæ surculi, in quibus tunica tenuior euasit, ne plus æquo pulmonis substātiæ aërem cordi temperātis uim obtūderet, & aëris in uenalis arteriæ germina assumptionē, & rursus cordis fuliginosorū in asperæ ramos attractionē prohiberet. Cæterū pinguedo inter tunicā hanc & cartilaginē in larynge potissimùm reposita, ipsaq́ etiam tunica pinguior simul cum uiscido quo undiq; hæc oblinitur humore, ad facilem aëris ductum cōferre uidentur, atq; etiā ne in magnis clamoribus, multisq́ motibus exiccetur, uoxq́ deficiat, plurimum accōmodare. Huc quoq; faciunt asperæ arteriæ ad laryngis radicem utrinq; appositæ glandes, humore siquidem meatum imbuunt, nō fluido quidem, sed uiscido & pingui, quemadmodum & ipsæ crassiores spissioresq́ cæteris humorem procreātibus glandulis sunt. Quantus uerò eiusce humoris ad uocem usus sit, indies fistulas humectante oleo inungi uidentes docemur. Neque profectò eiusmodi humore procreando illæ tantum quas diximus glandes sufficiunt, uerùm & aliæ laryngi accumbunt, quarum nunc situm, ut & gargareonis, opportunē subijciemus: dein pulmonis, in quem aër assumitur, constructionem pertractaturi.

Marginal notes (left): *Vocis generatio.* — *Laryngis operculi usus.* — *Cartilaginū cooardinationis ratio.* — *Asperæ arteriæ tunicas aptè extructas esse.* — *Pinguedinis & glandularum laryngis ratio.*

Marginal notes (right): n 6 musculi. tab E. — o 2 fi. ca. 12 lib. 1 n, o. — p 2, 3, 4 fi. ca. 21 lib. 2 K.

DE

DE FAVCIVM GLANDVLIS.

Caput V.

TRIPLEX glandium genus in faucibus repositum, ac præsenti Capite nobis describendum, in uarijs spectatur figuris. Ac primum quidē sexta musculorū tabula L insignitur, & in secūda figura, tertia, quarta, quinta Capitis uigesimiprimi libri secūdi M. Secundùm uerò genus sexta quoq; musculorū tabula F insignitur, & decimaquarta quinti libri figura E, E. Tertium autē prima musculorū tabula A indicatur, & in quarta inter G, Q, Z consistit.

QVONIAM nonnullarum[a] glandium asperam arteriam humectantium paulo antè mentio incidit,[b] aliæq; eiusdem functionis gratia creatæ illis accumbunt, nō inopportunè eas quoq; simul hic, de nominibus haudquaq̄ anxiè disceptaturi, prosequemur. Non enim modò minus quàm alibi, ingenti nominum pelago fluctuamur: ex quo ut emergamus, fauces nobis citra omnem contentionem uocari liceat uelim, uniuersum spacium ab[c] inferiori maxilla intus circumscriptum, illud dico, quod in profunditate ab interna menti sede ad ceruicis usq; uertebras pertingit: in latitudine uerò, quicquid inter dextram inferioris maxillæ partem & sinistrā habetur. Hoc enim φάρυγγα ueteribus Græcis uocatum arbitror, quo nomine & laryngem, quòd hac sede contineatur, potissimùm donarunt: Suidæ distinctionem parum obseruantes, qua masculini generis uocem laryngi accommodat, fœminini uerò faucibus. Eundem locum & ἰσθμὸν ab angustia nuncupasse uidentur, quòd nulla in uniuerso corpore sit regio æquè angusta, & tot interim organis donata. Hac enim sede nariū[d] foramina in os descendunt,[e] & hic reponuntur larynx uniuersa,[f] stomachi initium, linguæ[g] radix cum osse υ imaginē exprimēte, ac numerosis illarum partiū musculis, præterea & musculi maxillam mouētes, tum[h] qui ab ossis cuneum imitantis[i] processibus instar alarū efformatis originem sumunt, tum[k] qui huius angustiæ imprimis nomine duobus donati uentribus inferiorem maxillam deorsum uellunt. Adde præter tertij, sexti, septimi parium cerebri neruorum[l] propagines,[m] uenas iugulares, &[n] arterias soporales, & quas nunc lubens enarrarem glandulas hic cōtineri. Est autem harum genus triplex, ac[o] unum quidem, quod ad laryngis radicem asperæ arteriæ lateribus adnatum, in præcedenti Capite recensuimus.[p] Secundum uerò elatius laryngi apponitur: quippe in spacio quod nobis hiantibus medium inter narium foramina & laryngem apparet, utrinque in lateribus una reponitur glandula utcunque in [illegible]gnis, & glandi forma perquàm similis. Oblonga enim est hæc glandula, ac secundùm longitudinem sursum ac deorsum exporrigitur, communi oris tunica, sed ea hic quàm alibi tenuiori fungosioriq; uestita. Substantia cōstat alijs glandibus simili, at impensius fungosa, in hocq; propria, ut saliuam procreet, ac asperam arteriam & stomachum quoq; cum tota oris amplitudine humectet. Has glandulas Græci παρίσθμια uocarunt, fortassis nō tam quòd his angustijs cōtineantur, ac quòd gargareonis latera respiciant. Si enim hiantis oris cauitatem intuearis, atque foramina narium &[q] gargareonem obserues, quid aliud hîc foramina quàm duo uelut maria, ipse autē gargareo instar angustæ terræ inter illa deductæ apparebūt, adeò ut nihil obstiterit, gargareonem ἰσθμὸν aliquando à ueteribus, qui pueros in cadauerum sectionibus exercebant, nuncupatum fuisse arbitrari. Aliàs enim si ad angustiam loci, instrumentorumq; hac in sede frequentiam, animum duntaxat adhibuerimus, glandes asperæ arteriæ adnatæ, quum in maioribus angustijs, quàm secundùm hoc glandiū genus reponātur, παρίσθμια uocitandæ forent. uerùm quū illas ab Anatomes professoribus hactenus nō descriptas obseruauerim, magis secundùm genus (quod etiam nimis quàm oscitãter alij enarrarunt) ita appellandū duxerim. Cæterùm secundum hoc glandularum genus amygdalis assimilatum, Græci quoq; ἀντιάδας nuncupauerūt, quam uocem interpretes tonsillas & amygdalas & Faux uertūt. Quãuis hæc posteriora nomina[r] tertio glandoso huius sedis generi quidam attribuisse uideantur, ignorantes interim cum primo genere secundū. Non tamen in his nominū fluctibus & rerum interim inscitia prætereundū est, Græcos quum tumores præter naturā enarrãt, glandularū quæ in faucium initio sibi opponūtur, ac secundum glandularū genus cōstituunt, inflammationes ἀντιάδας nuncupauisse, & παρίσθμια inflammationē corporū, quæ in faucibus sunt: nō adijcientes, quæ nam illæ censeantur. Porrò tertium genus,[s] inguinum & axillarū glandibus respondet. numerosum enim sub aurium radicibus & uniuerso spacio inferiori maxilla conscripto continetur, ac cauitates omnes exactè implet, uasorumq; diductibus distributionibus'ue præficitur, has partes quoq; sua humectandi ui imbuens. Hoc nullo peculiari donatum est nomine: uulgus tamen hîc in porcis ac cæteris quibus uescimur animalibus, ut & reliquas glandulas, in delicijs ipsas quoq; habet, ac Animel-

Marginal notes (left): a 6 muscul. tab. L. — b 6 muscul. tab. F. — c 1 fig. ultimarum lib. 1 à G ad I. aut quod complectitur in effracta maxilla sextæ tabu. muscul. — d Post E 6 mus. tab. — e figuræ ca. 21 lib. 2. — f 2, 3, 5 fig. ca. 21 libri 2 H. — g 5 mus. ta. L, M. — h 6 tab. D. — i 3, 4, 5 figu. ca. 6 li. 1 P. — k 5 tab. H, I. — l 2 fi. ca. 2 li. 4 T, Y, c, g, n. :, w. — m fig. cap. 6 lib. 3 S. — n figu. ca. 12 li. 3 X ad a. aut specta ultimam fi. lib. 3. — o 6 muscul. tab. L. — p 6 muscul. tab. F. — q 6 muscul. tab. E. — r 1 musc. ta. A. 4 ta. inter G, Z, Q. — s 1 muscul. tab. I.

Marginal notes (right): Fauces. — ἰσθμός. — Triplex in faucibus glandium genus. Primum. Secundum. — παρίσθμια. — ἀντιάδες. — Tertiū in faucibus positarū glādiū genus.

 las

las seu Lacticinia nuncupat. Num uerò & has Græci quoque παρίσθμια appellauerint, sciremus sanè, nisi temporum iniuria Marini uiginti de Confectionibus libri cum Græcorum omnium qui quicquam in Anatome dignum præstiterunt operibus, maxima ex parte intercidissent. Quartus enim Marini liber inter cætera glandulas tractabat. utcunque uerò sit, hoc tertium in faucibus glandularũ genus nõ minus quàm cætera duo ob uarios quibus implicatur affectus, & scrophulas præcipuè, perpendendum uenit: hocque imprimis tempore, quando nõ id solum genus, uerùm & alia duo Gallicus morbus simul cum palato & gargareone miserè exercet.

DE GARGAREONE. CAPVT VI.

IN biante ore gargareonem citra dissectionem uidere est, quanquam in sexta musculorum tabula E insigniatur, in septima uerò F.

Gargareonis nomina. STA quoque corporis pars pluribus donatur nominibus. gargar enim, gurgulio, & gargareon, sibilus ac tintinabulum à uoce nuncupatur. Quia uerò instar uuæ superius angusta, inferius uerò sphęræ instar rotunda aliquando dum inflãmatione corripitur, propendet, Vuea, seu σταφυλὴ appellatur. Deinde quòd instar caudæ muris, aut columnę extensa interdum ex humorum affluxu gargareon producatur, ut & affectus ille, κίων ac columella dicitur. Porrò quoniã secundùm naturam se habens, superiùs latior, inferiùs autem strictior uisitur, fundibulũ aliqui eum uocauerunt. at nomina sonitus occasione ipsi indita à multis toti laryngi, ab aliquibus uerò laryngis[a] operculo tantũ accõmodantur. Cæterùm gargareonis, qui soli inter cætera animantia homini obtigit, situs, forma, color, ac omnia ferè huc pertinentia nõ minus ac externa unguium superficies euadent cõspicua, si alicuius hian- *a 2,3,4,5,6 fi. ca. 21 lib. 2 L.*
Gargareonis situs, forma, substantia. tis os inspicere non piguerit. Vnde etiã horum enarrationi prolixiùs quoque haud immorandũ est. Oblonga enim tunc spectantibus occurrit particula fungosa & carnea à palati fine, ubi narium foramina ad os descendunt, in oris amplitudinem propendula, superiùs ubi palato continuatur latior, inferiùs pyramidis instar acutior. Venulas quasdã ex uasis palati tunicam adeuntibus in ipsius medio assumit: neruis autẽ non admodum participat. Porrò ipsius primarium *Vsus.* usum uocis modulationẽ esse, ac illum ad sermonẽ homini plurimũ opitulari, argumento sunt, qui hunc præsectum habẽt: dein quòd soli homines, auiumque quædã genera hoc donari uidentur. adeò sanè ut non immeritò uelut quoddã uocis plectrum, ita ad cauum palatum pendens, censeatur. Secundariò autẽ ad aëris attractionẽ, ne scilicet nimiũ frigidus in pulmonẽ feratur, aliquid & homini accõmodare creditur, quum his quibus gargareo pręsectus est, frigidus aër impensius quàm cæteris noxius esse colligatur. Sic quoque & ad aëris expurgationem nõnihil conducit. nam puluerẽ sibi applicat, qui alioquin in laryngem simul cum aëre erat assumẽdus. At hic usus quũ cætera animalia ad terram magis quàm homo spirantia gargareone destituantur, parui pendendus uidetur. Quamobrem uerò alij gargareonem excrementorum à cerebro in os descendentiũ quoddam receptaculũ esse tradiderint, nõ satis assequor, & commentum illorum esse opinor: quũ gargareon nullam, qua aptè aliquid suscipiat, cauitatẽ nanciscatur: imò quoties humore imbuitur, laxatus muris caudæ forma propendet, aut alio quopiã grauissimo uitio dum fluxionem suscipit, conflictatur. At nunc tempestiuũ erit, pulmonis in quem aër per asperam arteriam ducitur, constructionem aggredi.

DE PVLMONE. CAPVT VII.

PVLMONEM ostendit præsentis libri figurarũ maior pars, prima uidelicet ad characteres R, S, T, V. Secunda ad N, O, P, Q. Tertia ad L, M, N, O. Quarta ad M, N, O, P. Quinta ad i, k, l, m. Duodecima ad E, F, G, H. Decimatertia ad B, C, D, E. Vasa autem pulmonem implicantia partim exprimũtur prima figura Capitis trigesimi octaui libri primi, partim duabus figuris Capitis decimi quinti libri tertij.

Situs pulmonis. ITVM pulmonis[a] duæ thoracis cauitates indicant. in utraque enim thoracis amplitudine, inter costas & alteram intersepientium membranarum cõspicua, pulmo locatur perinde ac cauitates ipsæ geminus. Ipsius enim *a Vna ad dextrũ latus G, G. altera ad sinistrum latus I, I 2 fig.*
Numerus. pars dextram cauitatem occupans, illi quæ in sinistra locatur, substantiæ interuentu neque continua, neque etiam cõtigua est. Ambæ enim intersepientium membranarũ medio inuicem dirimuntur, & [b] uasorum duntaxat interuentu, quæ ex una radice in dextram ac sinistram pulmonis partes digeruntur, illæ inuicem committuntur. Ac dextra quidem pulmonis pars dextram thoracis cauitatem, sinistra autem læuam ita implent, ut nihil prorsus in thoracis amplitudine pulmonis substan- *b 12 figu. B, C, D.*

c Inter G, G & I, I figu. 1. ſubſtantia non oppletũ ſit, preter uniuerſam regionem quam interdiuidẽtes membranas[c] in ſe cõplecti cõſtituereq́ retulimus. Verùm in hac cauitate, quam interſepientes membranæ in ſuo *d 7 muſcul. ta. kl, m, n.* medio ſuper[d] neruoſam ſepti tranſuerſi partem, ac ſub cordis inuolucri mucrone efformãt, pulmonis quoq; portiuncula canibus & ſimijs continetur: uti & in reliquis animalibus, quibus pectus longius quàm homini obtigit. Verùm hæc pulmonis portiuncula uniuerſam cauitatẽ minimè infarcit, neq; etiam eius cauitatis formam exprimit, atq; ita dextra & ſiniſtra pulmonis partes, ſuas quibus cõtinentur ſedes examuſſim referũt. Pulmo nanque priuatim nulla indigebat forma, ſed pro accumbentium corporum effigie, ut et iecur ipſum, efformatur, prorſus ſuarum cauitatum effigiem aſſumens, haud ſecus ſanè quàm ſi aliquis gleba his cauitatibus impreſſa, pulmonem conſtruxiſſet. Vbicunq; enim cauitatum ſedes cõcauæ ſunt, inibi pulmo gibboſus euaſit: ubi autẽ gibbæ extuberantesq́ uiſuntur, pulmo etiã cauus redditur. Quapropter etiam fit dextram pulmonis partem ſiniſtra iunctam ad amuſſim bubuli, aut ceruini, aut alterius biſulci animalis calcibus, unguibuśue ſimul commiſſis, rara quadam ſimilitudine reſpondere, aut *e 13 fig. quã immuſſam finges 8 muſcul. tabulæ thoraci.* alteram pulmonis partem unius unguis imaginem referre. Tota enim[e] poſterior pulmonis ſedes, lateraq́ anteriori unguium regioni, ac lateribus reſpõdent. Quemadmodum enim ungues anteriori parte linea impreſſioneq́ inuicem dirimuntur, ita quoque & poſterior pulmonis ſedes huic lineæ ſimilem omnino impreſſionem, prominentium in thoracis amplitudinem uertebrarum corporũ occaſione, obtinet. Et ut impreſſio hæc ſecundùm unguium longitudinem gibbumq́ modicè obliquatur, ita quoque & pulmonis hac ſede impreſſio ſecundùm dorſi in exteriora incuruationẽ ducitur. Rurſus ut ungues anteriori parte magis quàm poſteriori, contigui uidentur: ita & pulmo ipſe, eo quòd interſepientes membranæ ab inuicem multo minus ubi dorſo committuntur diſtant, quàm ubi pectoris oſſi proximæ ſunt. Deinde diſterminans ungues linea ſuperiùs ac inferiùs magis patet quàm in medio, & inferior rurſus pars magis dehiſcit quàm elatior: quod & pulmonis quoq;, quà ipſius partes inuicem dirimũtur, impreſſio oſtendit. atque id interſepientiũ membranarũ gratia magis quæ iuxta iugulum & ſeptum inuicem diſtant, quàm in reliquo ad dorſum progreſſu: dein membranarum diſtantia ſepto proxima, latior illa eſt quæ iugulũ reſpicit. Reliqua autẽ pulmonis poſterior pars & latera, propter coſtarum inflexus, ut & ungues ipſi, gibba uiſuntur. Deinde etiã pari ratione inferior pulmo- *f 12 fi. G, H.* nis regio, ut & unguium ipſorum, latior ſuperiori exiſtit. Porrò unguiũ parti quæ terræ innititur pulmonis[f] regio exactiſſimè cõuenit, ſeptum tranſuerſum ſpectans. Hæc enim pulmonis *g 1 fig. I, I.* regio, ut & unguium, caua uiſitur, propter ſepti[g] gibboſam imaginem. Ad hæc, pariter quoq; *h 2 figura N, O, P, Q.* amplo interſtitio, ut & ungues etiam, propter amplam interſepientium membranarum hic diſtantiam dextra pulmonis pars impẽſe à ſiniſtra diſiungitur. Porrò pulmonis[h] regio pectoris os reſpiciens, ipſorumúe anterior pars adamuſſim refert poſteriorem unguium ſedem uniuerſam, quæ terrã nõ cõtingit. Vt enim illa utrinq; orbicularis eſt, & amplo interſtitio diſſita, ſic & hæc pulmonis regio interdiuiditur: quæ tanto poſteriori etiam ſede breuior eſt, quanto poſte- *i 1 fi. T, V.* rior unguiũ regio terrã non cõtingens, longitudine ab anteriori uincitur. Cæterùm alia adhuc impreſſio hactenus non commemorata pulmoni illic accidit,[i] quà is lateribus interſepientium *k 1 figu. L. 2 fig. M, M.* membranarũ accumbit. Harum nanq; latera quum hic cor cõtineatur, utrinq; extuberãt,[k] gibbumq́ efficiunt, cui proportionatum ſinum pulmo (ut uniuerſas quibus continetur cauitates accuratè oppleat) meritò obtinet: qui ſanè & in unguibus illi ſinui correſpondet, qui inter ungues quà inuicem accumbunt cernitur, illic nimirũ, ubi duriores quidam pili inter ipſas obſeruari ſolent. Atq; ita pulmonis forma unguium imagini cõgruit. Cæterùm hæc de humano pul- *l Vt in 3 & 5 figuris.* mone dicta uelim, eoq́ non flaccido, ſed ut ſecundùm naturã thoracem implet, diſtento.[l] Aliàs enim quum cõcidit, atque in lobos ſeu fibras inſigniter diſtinctus uiſitur, elegãs hæc propriaq́ *m Singulis fibris ſingulos adhibui characteres in ijs figuris quibus pulmo ſe offert.* pulmonis forma deperditur.[m] Diſtinguuntur enim utraq; pulmonis partes in duos lobos, membraneis fibris in hominibus inuicem hærentes, neq; ita inter reſecandum diſtinctu, ut in cane, promptos. Hoc loborum interſtitium obliqua perficitur linea, è regione propemodum quartæ thoracis uertebræ incipiente, & obliquè deorſum in priora, quaſi ad pectoris oſſis mucronem, protenſa. Hæc linea æqualem pulmonis partium diuiſionem quodammodo efficit, quanquam humilior lobus ſuperiori longior exiſtat. Neq; ſanè perpetuò in duos ſolum lobos pulmonis partes ſecantur, uerùm aliquando in tres, interdum in nullos, aut duos, ita tamẽ inuicem nexos, ut ſectionis potius nota, quàm re uera diſtinctio in homine uideatur. Lobum au- *n 5 fig. D.* tem qui in canibus ſimijsq́ cauæ uenæ[n] caudicem ſuffulcit, uti iam antea dixi, nunquam in homine obſeruaui, & hunc illo deſtitui certo certius ſcio. Quãuis interim Galeni locus in ſeptimo de Adminiſtrandis diſſectionibus nondũ mihi memoria exciderit, quo inquit, quintum hunc pulmonis lobum illos non latêre, qui rectè ſectionẽ adminiſtrant: innuens Herophilo & Ma-

Pulmonis forma.

In quot lobos fibrasúe pulmo diuidatur.

In homine nullum pulmonis lobũ cauæ caudicem ſuffulcire.

rino eiuſmodi lobum fuiſſe incognitum, uti ſanè fuit, quòd illi hominum cadauera, non autem
cum Galeno ſimiarum ac canum aggrederentur. in quibus præſenti lobo nihil eſt manife-
ſtiùs, uti ſanè hominem ſecanti liquidiſſime etiam conſtat illum deeſſe, tum quòd id ſenſus indi
cet, tum quòd uena ſeptum permeans cordis penetret[o] inuolucrum, neque aliquod prorſus eſt *o 4 fi. B, B.*
interuallum ductus cauæ inter ſeptum & inuolucrum, quale in canibus maximum uiſitur, un
de etiam in illo interuallo uena caua hoc quinto lobo tanquam à manu quapiam ſuffulciri de-
buit. Pulmo externa ſuperficie læuis undique eſt, & ueluti humore lento madidus. attamen in
Qualis pulmonis superficies. pleriſq; hominibus non infrequenter hæc ſuperficies aſpera earum membranarum modò con-
ſpicitur, quæ inuicem connaſcuntur, quandoquidem in illis iam dextra pulmonis pars, iam ſi-
Pulmonis cõnexus. niſtra, iam utraque etiam pertinaciſſimè thoracis lateribus fibroſarum nexuum interuentu col
ligatur, adeò ut id hominibus quodammodo peculiare eſſe uideatur, ut & fuſcus quidam, nõ
autem candente rubore rubeus color, & quædam inſtar nubium oblineatio, ac in colore inæ-
qualitas, in hominum pulmonibus conſpiciuntur: non quidem in laqueo ſuffocatis ſolum, aut
aliquandiu mortuis, uerùm & in illis quibus adhuc uiuentibus cor execatur: quamuis tamen
ſenſim mortuis pulmones intenſius nigricent, concidantq;. In alijs autem animalibus niſi per
quàm raró, pulmo nulli thoracis parti uel minima fibra hæret, neque thoraci aliter quàm uaſo-
rum interuentu committitur.[p] Aſpera enim arteria dorſo colligata, & in pulmonem profecta, *p 6 fi. Y. 12 fig. A.*
eum dorſo alligat:[q] uena autem arterialis, &[r] arteria uenalis ſimiliter illum cordi connectunt, il- *q 6 fig. I. 12 fig. C.*
laq; duntaxat pulmonis uincula, nexus'ue cenſenda ueniunt. Niſi etiam tenues pulmonis[s] ner- *r 6 fi. G. 12 fig. D.*
uos, & tunicam uaſa inuoluentem, quæ à membranis thoracem interſepiẽtibus, aut illa quæ co *s 6 fi. e. et 2 fi. ca. 2 lib. 4 q.*
ſtas ſuccingit exoritur, ac nexum quoque ad colligationem conducere arbitreris. Vti in ho-
minibus pulmo ualidiſſimè thoracis lateribus ſubinde, ueluti diximus, alligatur, quod etiã in
uulneribus egregiè expendendum uenit. Thorax enim ſæpe perforatur, & interim in læſo la-
tere pulmo non concidit: quòd pulmo à uulneris lateribus non liberatus, aërem qui thoracis
cauitatem oppleret, atque occaſio eſſet quo minus pulmo uacui beneficio cum thorace dilata-
retur, haudquaquam ingredi ſinit. Vt taceam, eiuſmodi connexus opera pulmonem thoracis
Pulmonis ſubſtantia. motibus quodãmodo ſequaciorem effici. Cæterùm uniuerſa pulmonis ſubſtantia nihil aliud
eſt, quàm caro mollis, fungoſa, rara, leuis, aërea, ac uelut ex ſpumoſo ſanguine ſpuma'ue ſangui *t 1 fi. ca. 38 li. 1. 12 fi. B.*
Pulmonis uaſa. nea concreta, multiſq; uaſorũ germinibus oppleta. Vaſa ſunt tria. ac primũ quidem eſt[t] aſpera
arteria, quam iuxta quartæ thoracis uertebræ corpus in duos truncos diduci diximus, quorũ
dexter in dextram pulmonis partem, ut ſiniſter in ſiniſtram exporrigitur, & primùm in duos
ramos ſectus, ac his rurſus in plures, hiſq; rurſus in alios diuiſis, multiplici ſobole pulmonem *u 2 fi. ca. 15 li. 3. 12 figura D.*
intertexit. Secundùm uas uenalis eſt[u] arteria, tertium autem[x] uena arterialis, quarum in tertio
libro cum reliquis uenis ac arterijs neceſſariò meminimus. Adeò ut de illis hîc nihil planè am- *x 1 fi. ca. 15 li. 3. 12 fi. C.*
plius donec ad cordis cõſtructionem deuenerimus, repetendum ſit. Hæc uaſa ſimiliter ac aſpe
ra arteria in pulmonem digeruntur ea ſerie, ut arterialis uenæ rami, aſperæ arteriæ propa-
ginum poſteriori ſedi attendantur, uenalis uerò arteriæ ſoboles anteriori. Atque hæc uaſo-
rum digeſtio undecunque ad externam uſque pulmonum ſuperficiem adamuſſim ſeruatur,
non ſitu modò ſemper ſibi ſimilis, uerùm & magnitudine etiam. Vt enim multo maior eſt ar-
teriæ aſperæ truncus pulmoni inſertus, uenæ arterialis & uenalis arteriæ primis in pulmonem
implantationibus, ita quoque uniuerſo per pulmonem progreſſu ramorum'que ſerie, ſobo
les aſperæ arteriæ ampliores, patentioreſq; uenarum & arteriarum ſurculis exiſtunt. Huic in-
numero uaſorum implexui, ea quam diximus pulmonis caro intertexitur, atque omnes uaſo-
rum amplectens ſurculos pulmonem efformat, quemadmodum iecoris ſubſtãtia iecur ipſum
cum frequenti uenarum ſobole iecur conſtituit. Vniuerſum uerò pulmonis corpus non aliter
Pulmonis tunica. ac iecoris, tenui quadam membraneaq; obducitur tunica, principium ab illis uaſorum inuo-
lucris ducens, quæ aſperæ arteriæ ac alijs duobus pulmonis uaſis ab interſepientibus thora-
cem membranis, ſeu ea quæ coſtas ſuccingit, offeruntur. Quum primùm enim hæc uaſa in pul
monis ducuntur ſubſtantiam, ea tunicula à proprijs uaſorum tunicis abſcedens, in pulmonis *y 2 fig. ca. 2 lib. 4 q. figu. 6 e.*
Pulmonis nerui. tegmentum degenerat: cui[y] neruuli à ſexti paris neruis recurrentes neruos conſtituentibus, &
poſtmodum in uentriculi ſuperius orificium diffuſis communicantur. Nulla autem, aut per-
quàm graciles in pulmonis ſubſtantiam ſenſu non admodum indigentem diſſeminantur. Pul-
Pulmonis uſus & cõſtructionis ratio. mo enim in hoc potiſſimùm factus eſt, ut aërem cordi (quo potiſſimùm ad naturalis caloris
non qualitatem ſolùm, ſed ſanè & ſubſtantiam indiguit) præpararet, ac demum cor uiſcus ali-
quod ſibi appoſitum haberet, ex quo aërem ſuis functionibus aptum ſemper allicere poſſet: &
ne quemuis ſtatim nos ambientem aerem, eundemq; aliter non immutatũ aſſumere cogeretur,
præcipuè quum natura non ſolùm cordis occaſione quamplurima animalia reſpirare uolue-
rit,

rit, uerùm & uocis ad commodam animalis uitam necessariæ gratia. Quòd enim à pulmone inter expirandum redditur, uocis optima euadit materia. Atq; ita uniuersa respirationis organa summus rerum Opifex machinatus est, ut ex nostro arbitratu aerem attrahamus, eumq; rursus reddamus, aliter quàm cor ex nostra uoluntate neutiquam pendens, agitur. At quum hæc quoque latiùs dum thoracis musculos traderemus complexi fuerimus, ad pulmonem redeundum est, qui instar promptuarij cuiusdam in duos asperæ arteriæ ramos aerem assumit, cordi illum ingenita suæ carni facultate præparans, ut deinde cor per arteriæ uenalis ramos ex asperæ propaginibus sibi illum allicere queat, ac dein rursus à pulmone quod cordi inutile est, per expirationem reddatur. Quis itaq; asperæ arteriæ sit usus, neminem latet: quemadmodum neque uenalis arteriæ usus nulli incognitus est, quum is præcipuus sit, ut aerem cordi aptū, ac à pulmonis substantia in asperæ arteriæ ramis confectum, in se pelliciat, ipsiusq; interuentu cor eundem in sinistrum ipsius uentriculum attrahat. *Vasorum pulmonis ratio.* Arterialis uena in hoc potissimùm facta censetur, ut pulmoni aptum suæ substātiæ alimentū ex dextro cordis uentriculo exporrigat, quod læue, aereum, spumosumq; esse oportuit, si modò ulla mutātis aerem substantiæ, ad aerem emulandum debebat esse proportio, atque ipse etiam pulmo comprimi colligiq; & rursus distendi sequaxq; esse posset. Ad quam functionem etiam uenalis arteria pulmoni utilis est. nam & hæc illi sanguinem suo nutrimento aptissimum deriuat, quo pulmo tum propter ipsius mollitiem, tum propter continuum motum, tum propter caloris copiam, quam ex cordis uicinio indefessumq; cordis motum adipiscitur, plurimo præ cæteris corporis partibus indiget. Quòd autem pulmonis tunica ipsius substantiæ quæ aeris alterandi uim possidet, atque ramorum implexus firmat, impletq;, inuolucri uice sit, omnibus perspectum reor. *Tunicæ ratio.* Sic quoq; hanc iustissimè tenuem mollemq; ut cum pulmone promptè concideret, & facilè dilataretur, factam esse, neminem ambigere decet.

DE CORDIS INVOLVCRO.
Caput VIII.

PRAESENS inuolucrum membranis thoracis amplitudinem intersepientibus liberum, nullaq; ex parte dissectum tertia ostenditur figura, ad characteres B, C, D, E, F, G: uti apertum spectatur in quarta figura ad A, B, B. Rursus ipsius portio spectatur in ultima tertij libri figura ad B.

MEMBRANAM uniuersum cor cum suis auriculis ac uasorū initijs instar arculæ cuiusdā aut thecæ inuoluentē, in medio thoracē intersepientiū mēbranarū collocari antea diximus. Verùm in præsentia huius inuolucri sitū paulo altiùs repetituri, eius effigiē primū nucis pineæ formæ q; simillimā esse dicemus. *Forma inuolucri cordis.* Quemadmodū enim ex orbiculari neq; penitus depressa basi pinea nux in obtusum, neq; impēse prominentē conū mucronem'ue definit, omniq; ex parte orbicularis quodāmodo uisitur, sic quoq; & cordis inuolucrū orbicularē basim & mucronē obtusum exigit, pineamq; nucē proximè refert. Cæterùm inuolucri basis minimè cōtinua est, sed ut minimum quinq; foraminibus peruia: duobus quidem, quibus[a] cauæ uenæ iter præbet, uno nimirum, quà hæc septū[b] perforat: atq; id foramē in hominibus perficitur, ubi dextrū latus eius[c] amplitudinis habetur, quà inuolucrū pertinacissimè septi neruosæ parti, secus atq; in cæteris animantibus, cōnasci docebimus. *Quibus uasis inuolucrū cordis uiam præbeat.* secundū autem foramen illud est, quo eadē uena sursum à cordis basi iugulū petit. tertiū porrò foramen[d] arteriā uenalē transmittit. quartū uerò[e] arteriæ magnæ paratur, & quintū[f] arteriali uenæ uiā præbet. *Cordis inuolucri initium.* Atq; id quodāmodo duplex est, quod arterialis uena priusq; ex inuolucro labitur, in duos truncos discindit, bina in inuolucro foramina perpetuò ferè adeptos: quanq; et uenali arteriæ duobus quodāmodo locis iter præbeat. His uasis notatū digno interuallo à cordis superficie abscedentibus, præsens inuolucrū ualidissimè[g] obnascit, quodāmodo ab ipsis principiū ducēs. uidentur nanq; arteriæ magnæ & arterialis uenæ tertiæ tunicæ (quas ab intersepiētibus thoracē membranis, ac ab illa quæ costas succingit, exigunt) deinde & secunda uenæ cauæ & uenalis arteriæ tunica ab ijsdē mēbranis profecta, cordis inuolucri principiū statuere. Vasa etenim medio inter cor & ubi inuolucrum ipsis cōmittitur spacio, eiusmodi tunicis penitus destituūtur, ac notatu dignum interuallum inter cordis basim & inuolucri ad illa uasa coalitum existit, neque magis inuolucrum cordis basim, quàm mucronem aut latera illius contingit. quod sanè à Galeno expendendum erat, quum inuolucri originem à cordis basi pendere scriberet. *Lib. 6. de Vsu partium.* Atque hæc foramina inuolucri potissimùm basis necessariò obtinuit, sesehîc quàm maximè licuit rotun-

a 5 fi. D, E.
b 7 muscu. tab. r.
c 3 figu. à G ad F.
d 6 fig. G.
e 6 fig. D.
f 6 fi. I dissectum in K & L.
g 3 fig. B.

dam efformans. Cæterùm reliquum inuolucri corpus nihil prorsus transmittens continuum est, & sibi undecunꝙ, præterquàm in forma, quæ ex basi, uti diximus, in obtusum mu-
Inuolucri cordis situs. cronem tendit, respondens. Basis hæc summo apice paulo altius quintæ thoracis uertebrę corpore locatur, huic nòn penitus, sed duntaxat è regione incumbens. Basis enim media est inter pectoris os & quartam quintamꝙ thoracis uertebras, æqualiter ab utrisꝙ, pectoris dico osse & uertebris, distans. Item basis quoque à dextris sinistris'que costis pariter remota pendet. In progressu uerò descensuꝙ inuolucri situs uariatur. ac alijs quidem animalibus longiori pectoris osse quàm homines donatis, inuolucrum id à dextris ac sinistris pariter seiunctum deorsum tendit, sensim in anteriora porrectum, adeò ut iam basis posterior, aut si animal resupinum intellexeris, humilior ipso mucrone cōspiciatur. In homine autē cui anteriorē thoracis partem rerum Opifex breuiorē largitur, inuolucrum decliue ac antrorsum sinistrorsumꝙ adeò protenditur, ut mucro magis deorsum quodāmodo pertingat, quàm pectoris ossis [g] pars, cui superior maxi- *g 2 fig. paru sub S.* me'que antiqua septi trāsuersi pars adnascitur: dein in sinistrum adeò pertinet, ut dextrum mucronis latus uix thoracis medium attingat. In anteriora quoque adeò mucro procedit, ut sinistrum pectoris ossis latus, quæ'que huic coarticulantur cartilagines, contingat. Atque hoc inuolucrum in se intersepientes membranæ amplexantur, secundùm ipsius formam in latera ex-
Inuolucri cordis substantia. tuberantes. Porrò hoc inuolucrum substantia constat membranea, atque in similarium partium numerum cum reliquis membranis reponenda. nullis enim fibris intertexta, sed simplex est membrana, utcunque crassa, & admodum dura, cauitatemꝙ constituens, in qua cor facile dilatari constringiꝙ queat. In se enim cor continet nulla prorsus portiuncula illi cōnatum, sed
Superficies & nexus inuolucri. æqualiter ab illo undiꝙ, uti superiùs cōmemorabatur, distans. Cauitas hæc læuis omnino est, tenui quodam humore oblita, ac adipe penitus omni destituta. Exterior quoꝙ inuolucri superficies omni adipe uacat. Quanquā secus arbitratus sit Aristoteles, cordis inuolucrum pingue esse asserens: intersepiētibus membranis forte delusus, quæ huic inuolucro obnatæ præpingues, ac potissimùm in hominibus, uisuntur. Cæterùm exterior hæc inuolucri superficies propter fibrosos nexus, ut mēbranæ inuicē cōnatæ, aspera cernitur. Inuolucri enim lateribus intersepientes mēbranæ quodāmodo orbiculatim [h] obnascuntur. Anteriori parti, cui illæ mēbranę nō ob- *h Vti fit in 2 fig. & 1.* nascuntur, fibræ membraneæ earū membranarū cauitatē implentium cordis inuolucro adnascunt. Posterior pars uniuersa intersepiētes quoꝙ mēbranas habet cōnatas. Cæterū uniuersus mucro, & dextri lateris inuolucri egregia portio septi trāsuersi nerueo circulo ad latus sinistrū ualidissimè, amploꝙ admodum spacio cōnascitur, quod hominibus est peculiare. Simijs quippe & canibus & porcis à septo multum distat: tantum abest, ut ipsi magna sui portione inuolucrum cōnecteretur. adeò sanè ut & hinc luce clarius constet, Galenum hominis uiscera aut oscitāter, aut neutiꝙ spectasse, simiasꝙ & canes nobis descripsisse. Verū & homini adhuc priuatim anterior mucronis pars tunicæ costas succingenti fibrosis nexibus hæret, ea parte qua sinistri lateris sextæ & septimæ costarū cartilagines pectoris ossi coarctantur. sed & is inuolucri nexus [i] inter thoracem interdiuidentes membranas perficitur: nullibi enim ex illarum medio inuolu- *i Inferius L inter G & I.*
Quibus uasis ac neruis inuolucrum impliceatur. crum cordis excedit, neꝙ pulmonem ulla ex parte nisi illarum interuentu contingit. Hoc nullas arterias in se dispersas exigit, neꝙ etiam uenas, nisi perquàm [k] tenuissimas ab illis ferè exortas, *k 3 fi. D, E.* quæ intersepientibus membranis tanꝙ in omentū deriuantur. quum enim cauam transmittit, ab illa uix aliquid mutuatur: quà autem septo in hominibus cōnascitur, communia cum septo uasa sibi uendicat. [l] Neruos quoꝙ adipiscitur nimis quàm obscuros, ac ab illis pronatos, à qui- *l 2 fig. ca. a lib. 4 r.*
Inuolucri usus, & cōstructionis ratio. bus recurrentes nerui iam pullularunt. Quod uerò membraneum hoc cordis inuolucrum cordi id sit quod dicitur, omnibus conspicuum esse arbitror: quum instar domus & arculæ cuiusdam ac thecæ cor luculentissimè amplecti, ac intersepientiū membranarū beneficio sustinere uideatur. Præterea ut leuius esset, & durius, ex ualida extrui membrana, neminē quoꝙ ambigere
Cuiusmodi aqua in inuolucro obseruetur. putauerim. Cæterū an hominibus secundū naturā se habentibus inuolucrū id aquā contineat, quā serosi humoris modo in ipsius cauitate inter dissecandū repositā obseruamus, mihi nō admodū perspectū est. Quāuis nullā sanè humani cordis sectionē unꝙ aggressus sim, in qua non multā eiusmodi aquę quantitatē repererim: quocunꝙ etiā mortis genere siue paulo, siue multo antè homo interijsset, etiam si adhuc maiorem copiā in mulieribus ꝙ uiris animaduerterim: nisi illi natura admodum fuissent humida. Quinetiam ferè minus in nuper mortuis adinueni, quàm in his à quorum sectione diutius temperassem. Is cui Bononiæ cor uiuo eximi spectauimus, aquam etiam in inuolucro continere uidebatur: uerùm id non admodum commodè, utcunque etiā nos tragœdiæ adiungeremus, expēdere licuit. Patauij huius aquæ intuēdę cupidi, pulsans adhuc cor cū pulmone reliquisꝙ uisceribus ilico atꝙ exemptum erat, in proximam pharmacopolæ officinam deferri curauimus, ac in inuolucro aquam nonnullam reperimus. Canes uiui caui-

cauitatem inuolucri & cordis ſuperficiem humectas habent, at in his nulla aquæ obſeruatur quantitas, ut ſanè in mortuis quantumuis etiam exigua ſemper, perinde ac in porcis occurrat, quibus tamen in uiua ſectione aqua aſſeruata uidetur. Adeò ut de uiuorum aqua nihil aſſerere uelim, uerùm nullam penitus in illis contineri (ut hodie omnes ex ſpiritu in aquam poſt mortem conuerſo, hanc in mortuis reperiri contendentes affirmant) falſum eſſe noui. Quandoquidem (ut ſæpe antea monuimus) membranæ nullis partibus connatæ, neque inuicem hærentes perpetuò madidæ apparēt, ut oculi palpebrarumq́ interior ſuperficies. Ad hunc quoq; modū ubi membranæ cerebrum inueſtientes mutuò inſternuntur, & interna coſtas ſuccingentis membranæ, & peritonæi ſuperficies, ac iecoris quoq; & inteſtinorum, reliquarumq́ partium inuicem tantum accumbentium, non uerò connatarū ſuperficies madorem ſemper commonſtrāt. Nunc autem cor in continuo uerſans motu, neq; dum uiuit animal unquam uel momento quieſcens, calidiſſimū uiſcus meritò cenſetur, cur minus non madorem duntaxat, ut reliqua omnia, ſed & aquam à Natura ipſi priuatim eiuſdē uſus gratia largitā nanciſcetur? Pręcipuè quum in humidioris temperiei uiris ac mulieribus copioſiorē aquam, quàm in ſiccis calidisq́, quibus plures adeſſe ſpiritus cōſtat, reperiamus: atq; à phrenitide mortuo cerebri uētriculos ſeroſo humore nonnihil ſalſo acriq́ plenos obſeruauerimus. Neq; hic me mouet, quod quis unde hæc aqua calidiſſimo uiſceri affundatur, interrogare poſſit: quum præter adipem, quo humanum cor imprimis ſcatet, madorem in reliquis nuper commemoratis ſedibus animaduertamus, & in aquæ ſubter cutem ſpecie, ab utero ἀσκίτης dicta, tantam aquæ uim in peritonæi amplitudine, & etiā in aquoſo ramice, & interdū uiuentibus in thoracis amplitudine aſſeruari indies diſcamus. Pręterea æſtiuo tēpore ſuſpēſi, ac in cruce, ut Gallis & noſtratibus moris eſt, nō procul à ſuburbijs ad publicas uias relicti, paucis poſt ſuſpendium diebus, ac ſi ueſicæ aqua diſtentæ eſſent, in mirā molem intumeſcunt. Memini etiam in diebus canicularibus una die occiſos canes, quibus cutē detraxeram, & muſculi alicuius motum examinaueram, negligentia non abiectos fuiſſe, & caſu in ſole relictos, maximam ſeroſæ aquæ uim in peritonæi cauitate, & in thoracis amplitudine collegiſſe. Cæterùm nugaci hac diſceptatione relicta, ad cor properemus, ne tandem in theologorum quæſtionem, qua de myſterijs plena Saluatoris noſtri IESV CHRISTI aqua ſanctiſſimè pertractant, incidamus: ac diui Ioannis ueriſſimum Euangelium, his noſtris de ſolis calore in ſuſpenſis ui rationibus, & carnificinis minimè miſceamus.

DE CORDIS SITV ET FORMA. Caput IX.

SITVM cordis in ſua proportione oſtendit ultima figura tertij libri: dein prima & ſecunda præſentis libri figura idem quoque oſtendunt, quamuis in illis cor ſuo inuolucro intectū ſit, ac inter membranas thoracis cauitatem interſepientes contineatur. Ac in prima quidem figura id ad L ſpectatur, in ſecunda autem ad inferius L & M, M. Porrò cordis formam ex quarta, quinta, & ſexta figuris petere licet.

a 3 fi. C,D, E,F,G. b 4 fi. C,D. 6 fig. A,B. c 4 fig. E. 6 fig. C.

Cordis figura.

CORDIS ſitum formamq́ ipſius enarratum modò [a] inuolucrum commonſtrat. Cor namque pyramidalis figuræ uiſitur, & nuci pineæ non admodum eſt abſimile: ex [b] baſi nimirum latiori in [c] mucronem paulo quàm nucis pineæ acutiorem ſenſim deſinens: eſt'que multo longius quàm craſſius. quanquam in homine, quod ad externam ſuperficiem attinet, non æquè craſſum ſecundùm orbem, ut cęteris ferè animalibus, ſit. Ipſius etenim latitudo profunditatem nō ſecus excedit, quàm ſi quis cor in anteriori poſterioriq́ ſede nonnihil depreſſum affirmaret. Atq; id potiſſimùm in dextra ſede illi accidiſſe, diſſecantibus obſeruatur. Tota exterior ſuperficies à baſi ad mucronis uſq; extremum impenſè læuis cernitur, nulli prorſus parti connata. [d] Coronalis tamen uenæ [e] propagines à cordis baſi ad mucronem uſq; cum coniugis ſuæ arterijs excurrentes, ſanguineq́ turgentes, paulo magis reliqua cordis ſuperficie extuberant, inæqualitatemq́ minimam efformāt: quippe maxima ſui corporis portione in cordis ſubſtantiam imprimuntur, deinde & adeps etiam, quo humanum cor plerunq; abundat, aliquid inæqualitatis inducit. Baſis propter uaſorum egreſſus inæqualis utcunq; uiſitur. dextræ enim ipſius ſedi [f] dextra auricula ſimul cum [g] uena caua, & [h] arteriali uena committitur, in ſiniſtra autem ſede [i] læuam habet auriculam, & præter [k] arteriam uenalem, [l] magnæ quoq; arteriæ initium. Porrò cordis auriculas, uaſa, ut & ipſorum orificia & membranulas, cordisq́ uentriculos ſeorſim ordine perſequemur, iam cordis ſitum ſubnexuri, de quo prolixè

d 6 figu. D. e 6 figu. E. f 4 fi. I. 5 fi. B. g 4 fig. F. 5 fig. C. h 4 fi. G. 6 fig. I. i 6 fig. E. k 6 fig G. l 6 fig. O.

Cordis ſuperficies qualis.

Cordis ſitus.

lixè admodum diſſectionis profeſſores contendunt: his quidem id in ſiniſtrum thoracis latus collocatum innuentibus, illis autem in medio, quòd ad dextrum ac ſiniſtrum attinet: alijs uerò non ad hanc tantum poſitionis differentiam cor in medio eſſe placuit, uerùm & ſecundum thoracis anteriora & poſteriora, deinde ſuperiora & inferiora. alijs rurſus hæc omnia quidem toti cordis moli, alijs autem duntaxat baſi aſſcribentibus. Quòd autem in præſentia thoracem omnes appellent[m] quicquid coſtis & pectoris oſſe, & duodecim thoracis uertebris intercluditur, *m 1 & 2 fi. ca 19 lib. 1.* manifeſtum eſſe arbitror: quum alioquin ſi uniuerſus corporis trūcus cum Ariſtotele ipſis thorax appellaretur, plurimum in ſitu cordis enarrando aberrarent, quamuis alioquin ad ueram ſitus deſcriptionem non admodum accedant. Quandoquidem brutis animalibus quibus pectoris os homine longius obtigit, non baſis ſolùm, ſed & cordis propemodum mucro in medio, quod ad dextrum & ſiniſtrum ſpectat, continetur. Deinceps ſecundùm dorſi longitudinem baſis uicinior longè eſt primæ thoracis uertebræ, quàm mucro ipſi duodecimæ. Inſuper magis ab elatiori pectoris oſſis ſede cordis baſis remouetur, quàm mucro à pectoris oſſis[n] cartilagine *n 2 fig. S.* gladij modo in aciem ceſſante. adeò ut hac dimenſione, quam in longitudine metimur, uniuerſum cor mediam ſedem nullis animalibus exactè occupet. Quod ad anteriora poſterioraq́ attinet, omnibus animantibus cordis baſis in medio eius thoracis ſedis quam ſibi uendicat, collocatur. Mucro autem in anteriora magis exporrigitur, non tamen pariter omnibus. Cæterùm hominis cor ſua baſi, quæ ipſius digniſſima nobiliſſimaq́ pars, quum uaſorum origo ſit, cenſetur: exactè, ut in reliquis animātibus, dextræ ſiniſtræque ſedis medium obtinet: atque quod ad anteriora poſterioraque ſpectat, pariter ſeſe habet. tātum enim à pectoris diſtat oſſe, quantum à uertebrarum corporibus abſcedit. In thoracis autem longitudine, quæ poſteriori ſede duodecim conſtituitur uertebris, quintæ uertebræ corpus reſpicit, quæ ex tribus totius thoracis dorſi longitudinis partibus primæ humilior ſedes & ſecundæ elatior exiſtit. In anteriori uerò thoracis ſede, quæ pectoris oſſis longitudine terminatur, ad amuſſim mediam ſedem exigit, tantundem à iugulo remota, quantum ab ea oſſis pectoris ſede, cui ſeptum inſeritur. Atque hic tutiſſimus, & plurimum ab ijs quæ foris incidere queunt, remotus, baſis locus eſt: à quo reliquū cordis corpus ſenſim in anteriora, & in ſiniſtrum latus eouſq́ exporrigitur, ut mucronis poſterior pars magis ad pectus atq́ antrorſum q̄ ipſum baſis centrū uergat, & dextra quoq́ mucronis pars in ſiniſtrum magis ipſo baſis centro protenſa, medium pectoris oſſis in ſiniſtrum excedat, ipſumq́ mucronis centrum ſextæ & ſeptimæ coſtarum ſiniſtri lateris cartilagines reſpiciat,

Cordis magnitudo. quà pectoris oſſi coarctantur. Præſentibus terminis quibus cordis ſitus compræhenditur, illius quoque magnitudo innoteſcit: quę ſanè homini, ut & cerebrum ac iecur, quàm cæteris animātibus eſt grandior. Neque id ſolùm homini priuatim euenit, uerùm & illi quoque cor ſepti tranſuerſi neruoſæ parti in læuo latere, cui cordis inuolucrū magno ſpacio[o] adnaſcitur, quàm *o à G ad F 3 fig.* proximè accedit: ſecus longè quàm canibus & ſimijs, quibus cor magno interuallo à ſepto remouetur.

DE CORDIS SVBSTANTIA. Caput X.

CORDIS ſubſtantia quoad fieri licuit, illis potiſſimùm figuris delineatur, quæ id quouis pacto diſſectum referunt, ut ſeptima, et quatuor illi proximè ſequentes.

Cordis caro. PRAECIPVA cordis ſubſtantia carne conſtat, muſculorum carne paulo minus rubra, uerùm duritia, ſpiſſitudine, & fibrarum quo intertexitur genere plurimum ab illa uariante. Cordis enim caro longè durior exiſtit, & ſpiſſior, iniurijsq́ ferendis pertinacior, & demum uario robuſtiſſimarum fibrarū genere donata. quum interim unius muſculorū ſedis caro unicam ferè ſpeciē, eamq́ ſparſim ſatis diſſeminatā duntaxat ſortiatur. Porrò ſpe-

Cordis fibræ. cies fibrarum, quæ cordis carne continentur (nō enim de membranarum uenæ cauæ & uenalis arteriæ orificiorum[a] fibris agimus) haud æquè ac muſculorū conſpicua *a 7 figu. N. membranarū K, L, M. & 8 fig. G G. membranarū E, F.* eſt: quandoquidem nullum prorſus inuenias muſculum, qui uel citra diſſectionem ilico atque detectus eſt, fibrarum ſuarum differentiam non accuratè oſtendat: & adhuc multo accuratius, ſi uel crudus uel coctus unguibus, aut cultro diſcerpatur. at cordis quidem caro fibris compactiſſimis, & inter ſe plurimum differentibus oppleta uiſitur: quæ uerò earundem ſitus differentiarumq́ ſit ratio, cōiectura potius q̄ ſectione aſſequimur. Quouis enim modo cordis carnem aut elixam aut crudam rectis uel obliquis uel tranſuerſis ſectionibus aggrediaris, uel utcunque lubet eandem unguibus dilaceres, uix unquam cordis notatu dignam portionem ſecundùm

unum

unum fibrarum genus diuelli posse obseruabis, ac omnẽ carnis partem diuersis multiplicibusq; (sed potissimùm transuersis) fibris abundare astrues: non enim in corde, ut sanè in stomacho, uentriculo, intestinis, & ipso etiam utero, & ambabus uesicis sectionis beneficio fibrarũ situm adinuenire integrũ est. Quanq; interim triplex fibrarũ genus à Natura ipsi largitũ esse, nõ possimus ire inficias, quum ob uarium & rarum quem in illo uidemus fibrarum implexum, & nullum simplicem earundem ductum: tum etiam propter manifestam ac uehementem cordis functionem, quæ fibrarum potissimùm, ut statim dicturi sumus, auxilio perficiuntur. Cęterùm & si ratio fortassis suaderet rectas fibras quibus attrahẽdi facultas tribuitur intimas, & deinde his obliquas, quæ in alijs organis naturali motu agentibus retentioni præesse credũtur, positas esse, & extimam sedem transuersas ac orbiculares, quæ expellunt, obtinere, non tamen cordis fibris eum situm asscribemus, quum sectio ipsa triplex hoc fibrarum genus inuicem commisceri ostendat, & nunc rectas, nunc obliquas, nunc transuersas, & rursus rectas & obliquas & transuersas quodammodo commonstret, quasi tres priores differentiæ singulis uentriculis peculiares essent, posteriores uerò toti cordi ambobus'que uentriculis simul dedicarentur. Appello autem in corde rectas fibras, quas in eo perquàm elixato ex ipsius basi ad mucronis usque ipsius centrum deduci, tam per cordis uentriculorum septum, quàm reliquã sedem conspicimus. transuersas autem, quæ orbiculatim cor uentriculosq; ambiunt: obliquas uerò, quę quidem orbiculatim cor uentriculosq; ambiunt, at obliquè secundùm cordis longitudinem procedunt. Suntq; hæ in duplici differentia. Aliquæ etenim in dextro cordis latere basi sunt uiciniores, in sinistro ipsi mucroni: aliæ autem in dextro latere mucronem magis respiciunt, in læuo basim. Atque his sanè fibris pro cordis mole, si eam scilicet ad musculum conferas, perquam numerosis, & carne has continente amplexanteq;, potissima cordis substantia constituitur, cui eadem cum musculorum uentrium substantia accidit compositio. Vt enim in musculis fibræ ne rumperentur, carnem undique habent circumpositam: sic & cordis fibræ peculiari ipsis carne continentur, fulciunturq;. Quæ porrò per uniuersum cor fibrarũ & carnis simul sit crassities, tunc demum opportunè explicabitur, ubi cordis uentriculos oratione complexi fuerimus. In pręsentia autem suffecerit, carnis fibrarumq; cordis usum, quæq; adhuc ad cordis substantiam spectant, adijcere: ac innuere, cordis carnem in mucrone quàm in basi spissiorem solidioremq; apparere. Non ob hoc profectò (ut Galenus arbitratur) ne hîc cor in suis contractionibus pectoris os accedẽs facilius lęderetur: uerũ quòd ea cordis pars tenuis sit, & quòd ad eã fibrarũ rectarũ concursus perficitur, qui carnẽ mucronis, & si ab alia nõ differat, compactiorẽ cõmonstrat, ad eũ prorsus modũ quo solidiorem carnem in musculi capite, aut tendinis principio uidemus, quàm in musculi uentris medio, ubi fibræ nõ adeò atque in illis locis compactæ, ab inuicem magis dirimuntur. Carnis itaque cordis non postremus usus cum musculorum carnis usu in fibrarum firmatione correspondet. Quod uerò propria peculiariq; ipsius secundùm iustitiam temperie ad præcipuas cordis functiones, quæ in sanguinis gratia pulmonis emutatione, & uitali spiritu conficiendo potissimũ cõsistunt, opituletur, imò primarius harum functionum autor sit, ex aliorũ uiscerũ substantia ratiocinamur. Cæterùm cordis fibræ alteri functioni subseruiunt, quà cor tantisper dum uiuit animal, & dilatatur & contrahitur, & aliquandiu inter contractionem dilatationemq; quiescit. Dein quemadmodum cordis fibræ cum musculorum fibris nonnulla consequuntur communia, sic etiam ut & illæ motui famulantur, sed prorsus diuerso. Musculorum enim motus arbitrarius est, cordis uerò naturalis, ac absque lassitudine inscrutabili rerum Opificis industria indefessus, arbitrioq; nostro minimè subditus, neq; ex cerebri neruis, ut musculorum motus, ulla ex parte dependens. Porrò cordis dilatationem, quæ mucronis ipsius ad basis centrum est attractio, & omnium laterum cordis distentio, rectę efficiunt fibræ, mucronem uersus basim contrahentes. Quod sanè ita perficitur, ac si uimineo circulo orbiculatim eademq; serie complurimas iuncorum scirporum'ue radices connecteres, & capitibus illorum simul collectis, uelut pyramidem quandam efformares, ac demum funiculum ex mucronis medio per circuli centrum dimitteres, quo deorsum tracto, pyramis breuior, intusq; multo capacior redderetur. Hinc siquidem cordis dilatationem condiscere quàm optimè liceret: quippe uimen quodammodo cordis basi responderet, iuncorum autem collectio cordis mucroni: deinde iunci ipsi & funiculus ille rectis fibris congruerent. iunci quidem illis responderent fibris, qui in cordis lateribus & anteriùs et posteriùs consistunt: funiculus autem illis conferretur fibris, quæ in cordis carneo [b] septo inter duos sinus posito frequentissimæ habentur. quanquam quod omnimodam cum rectarum fibrarum motu similitudinem obtineret, nihil confingere possimus. Transuersarum autem seu circularium fibrarum actionem ad aliquid referre, est quàm facillimum. hæc enim cordis contractioni imprimis præsunt, quæ mucronis

Carnis cordis usus.

Fibrarũ usus.

b 8 fi. H, H. 9 fi. K. 11 fi. L, I inter H & G.

cronis cordis à baſi eſt diſceſſus, & quædam cordis productio, quã illæ moliuntur fibræ, quoties laxatis rectis impenſius arctantur colliguntur'que, haud ſecus quàm ſi prius cõtractum in pyramide illa funiculum iam laxes, ac manibus aut alio circulo in medio pyramidis iuncos introrſum comprimas, itaq; illius cauitatem minuas, & interim tamen proceriorem reddas. Nunc uerò quî obliquæ fibræ quieti præſint, hoc eſt aliquantiſper, prout cordis functionibus ex uſu cenſetur, ſimul cum alijs fibris ad contentas materias undiquaque ſe contrahant, imaginari nõ eſt arduum: præcipuè ſi diuerſos cordis pulſus in uiuo animali examinaueris. Quod ſanè facturus es iucundiſſimè ea adminiſtratione, quam ſeptimi libri calci (uel huius tantum rei gratia) ſubijciam: in qua non hæc modò, uerùm alia pleraque ſpectanda proponentur. Nunc autem ad fibras reuerſi, eas non motuum cordis duntaxat opifices eſſe arbitrabimur, uerùm rectas ad attractionem, ad expulſionem orbiculares, ad retenſionem uerò obliquas conducere etiam nobis perſuaſum erit. Cæterùm præter cordis carnem & fibras propriæ ipſius [g] uenæ illius ſubſtantiam enutrientes, & [h] arteriæ innatum ſuæ ſubſtantiæ calorem fouentes, huc etiam enumerandæ ueniunt: ipſa uidelicet coronalis uena, & duæ coronales arteriæ per cordis ſubſtantiam quaſi muſculorum uaſa diſtributæ. Quis uerò uenæ arteriarum'que coronalium ſit ortus ſeries'q;, in tertio libro abundè complexi ſumus. Quare cordis [i] neruulo ſermoni quoque addito, ad cordis tunicam eſt accedendum: ac eum quidem neruulum in quarto libro à ſiniſtro ſexti paris cerebri [k] neruo depromi retulimus, quando ab illo, ubi ſiniſtri lateris recurrentem neruum conſtituit, ſobolem deriuari diximus, quæ cordis inuolucri baſim penetrans, & ſiniſtro [l] uenæ arterialis lateri poſteriori'q; ſedi exporrecta, in cordis baſim (oppidò quàm obſcurè) pertinet. Verùm cordis tunica illi membranæ prorſus correſpondet, quæ muſculorum uentribus pertinaciter obnaſcitur, tenuiſſima nimirum membranula quæ à muſculorum ſubſtantia diuelli nequit. Eiuſmodi nanque cordis extimæ ſuperficiei obducitur, cui in hominibus præcipuè ad baſim durioris adipis copia obnaſcitur: aliquãdo & per reliquam cordis ſuperficiem ad mucronem uſque, ac id ſemper imprimis ſecundùm [m] uenarum & arteriarũ per cordis corpus digreſſum. illi enim copioſior adipis portio (ut in [n] omento & membranis thoracem interſepientibus accidere conſpicimus) attenditur. Integrum eſſet & ad cordis ſubſtantiã referre [o] tres membranas uenæ cauæ, & [p] duas arteriæ uenalis orificio præfectas, deinde & [q] auriculas, & [r] quatuor ipſius præter id circunuoluentes uenas arterias'q;, uaſa, niſi nunc tempeſtiuiùs foret, ſingula ſeorſum priuatis Capitibus recenſere. Pari quoq; ratione & cordis [s] os huc ſpectare uideretur, niſi & id in primo libro prolixiùs eſſemus perſequuti.

Cordis ſubſtãtiæ peculiares uenæ & arteriæ.

Neruulus cordis.

Tunica cordis ſubſtãtiæ obnata.

Cordis adeps.

g 6 fi. D. 7 fi. G. & fi. ca. 6 li. 3 E.
h 6 fi. D. 10 fig. E, E. & fi. ca. 12 lib. 3 B, B.
i 6 fig. h.
k 6 fig. d.
l 6 fig. I.
m 4 fig. L. 6 fig E.
n in 2, 3, & 4 fi. lib. 5.
o 7 figu. K, L, M.
p 9 fi. E, E.
q 4 figu. I. & K.
r 5 fi. C. dein 6 fi. N, I, G, O.
s 7 figu. ad D, D. 10 fi. ad S, S.

DE CORDIS SINIBVS, SEV VENtriculis. Caput XI.

SEPTIMA figura & octaua dextrum cordis uentriculum apertum proponunt, nona uerò & decima ſiniſtrum. undecima autem cor tranſuerſim diſſectum oculis ſubijciens, uentriculorum cordis naturæ oſtendendæ plurimùm iuuat.

QVONAM pacto cordis uentriculi hominibus, ac proinde & reliquis animalibus pulmonem habentibus conformentur, quoq; conſtent numero, nunc ſubiungam, ſermonem à Galeni cum Ariſtotele in illorum numero diſceptatione omnino cohibiturus. Humanum itaque cor intus duas inſigniter amplas obtinet cauitates, ſecundùm cordis latera ſitas: unde etiam [a] unam uentriculum ſinum'ue dextrum, [b] alteram ſiniſtrum meritò nuncupamus. Horum dexter ſiniſtri amplitudinem uincit, ambo'que inuicem forma plurimùm uariant. Dexter nanque magis deorſum ad cordis [c] mucronem ipſo ſiniſtro deſcendens, [d] cauitatem inſtar creſcentis lunæ paratam adipiſcitur: quandoquidem dextro ipſius latere, anteriori'q; & poſteriori ſede inſtar interioris ſemicirculi, aut ita extructæ cameratæ ſedis concaua eſt, exteriori cordis in his regionibus ſuperficiei, quæ gibba eſt, reſpondens: in ſiniſtro autem latere externæ fornicis aut ſemicirculi ſedis ritu (ut ſic dicam) gibba cernitur, propter cordis uentriculorum [e] ſeptum ſemiorbis modo dextra ipſius ſuperficie in dextri uentriculi amplitudinem protuberantis. Atque hanc formam dexter cordis uentriculus à baſi ad mucronem uſque ſeruat, ſimul cum cordis effigie ex latiori baſi anguſtior redditus. Siniſter uentriculus ampla etiam baſi incipit, ſenſim'q; in arctum uerſus cordis mucronem deſinit, cauitatem inſtar coni, quod ad totam ſuperficiem ſpectat, orbicularem obtinens. Cordis nanque uentriculorum [f] ſeptum [g] ſiniſtro ipſius latere, quo ſiniſtri uentriculi dextrum latus efformat, concauum,

Vẽtriculorũ numerus & ſitus.

Forma dextri.

Forma ſiniſtri.

a Patet in 7 et 8. et G, G in 11 fig.
b Patet in 9 et 10. & H, H in 11 fig.
c 4 fig. E. 6 fig. C.
d Hanc maximè oſtendit 11 fig. ad G, G.
e 11 fi. I, I. 8 fig. H, H.
f 11 fi I, I.
g 10 fig. R.

uum, non uerò ut [h] dextro latere gibbum extuberansq; uisitur, & parem crassitiem naturamq; cum cordis [i] substantia sinistrum latus & anteriorem posterioremq; sinistri uentriculi sedes constituente exigit: itaq; prorsus se habet, quasi sinistri uentriculi potissimùm gratia cor constitueretur, ac ut dexter uentriculus fieret [k] tenuis quædam cordis substantia dextro septi lateri adnasceretur. [l] Vniuersa nanq; cordis substantia, præter uentriculorũ septum, dextri uentriculi amplitudinem constituens, tenuis admodum est: quæ autem sinistrum uentriculum orbiculatim ambit efformatq;, dextri uentriculi substantiam multis numeris crassitie superat, & undiq; ęquè crassa uisitur, præterquam in ipsa basi, ubi uasorum illinc prodeuntium dehiscentiumq; gratia, cordis carnea substantia tanta amplitudine deficit, quanta orificiorum est amplitudo. Vtriusq; uentriculi [m] superficies perquàm inæqualis est, & multis quasi foueis in carneam substantiam penitius impressis obsita. Neq; istæ ad latera tantum, & si secus cæteris omnibus dissectionum proceribus uisum sit, consistunt, ubi dexter uentriculus sinistrum respicit: uerùm per uniuersam prorsus uentriculorum superficiem, non solùm in nuper occisis animantibus, sed perpetuò, tantisper dum cor ipsum seruare uolueris, apparentes, neq; unquam uel in exiccato corde conniuentes. Deinde præter hanc inæqualitatem, quæ in sinistro uentriculo nonnihil insignior est, ambo [n] carneas quasdam explantationes processus'ue intus exigunt, qui teretes sunt, & graciles, & in [o] fibras mẽbraneas cessant, humiliori sedi [p] membranarũ in ipsis finibus positarũ continuas. Cernuntur autem carnei hi processus potissimùm ad uentriculorũ mucronem, humilioremúe sedem, quos ad fibrarum quas continent robur facere ostendam: quum secundo ab hoc Capite membranarum cordis naturam persequar. Ventriculorum igitur [q] septum crassissima, ut dixi, cordis substantia efformatum, utrinq; foueis ipsi impressis scatet, hac imprimis occasione inæquali superficie qua uentriculos respicit donatũ. Ex his foueis nullę (quod sensu saltẽ cõprehendi licet) ex dextro uentriculo in sinistrũ penetrant, adeò sanè ut rerum Opificis industriã mirari cogamur, qua per meatus uisum fugientes ex dextro uentriculo in sinistrum sanguis resudat. Præter hactenus commemorata, in utrisq; [r] duo habentur orificia, & totidem uasa in eminentiori uentriculorum sede, in cordis nimirum basi consistentia: & substantia, quum unũ quidem uenosum, alterũ autem arteriosum sit, differentia. Deinde ambobus uentriculis [s] membranæ quędam insunt, quas uasorum orificijs paulo pòst pręfici commemorabimus: ac in dextro quidem uentriculo tres habentur, uenæ cauę os spectantes: in sinistro autem duę, uenalis arteriæ origini connatæ, adeò ut & hinc uentriculis quædam exurgat differentia, quemadmodum etiam & ipso usu, & quam continent materia inter se differunt. Porrò usum illorum unà cum cordis uasorum & orificiorum & membranarum & [t] aurium usu priuato Capite meritò pertractabimus, quòd hæc simul omnia cordis functionibus famulentur: quas, nisi enarratarum iam partiũ constructione prius descripta, recensere absurdum foret.

Marginal notes (left): h 8 fi. H, H. i 9 fi. M, M. 10 fi. Q, Q. k 7 fi. Q, R. l Hoc è nulla figu. spectabis melius quàm ex undecima. m Hæc illis figuris obuia est quibus uentriculi spectãtur. n 7 fig. O, O. 9 fig. H, H. 10. fi. N. o 7 fi. N. 9 fi. G, G. 10 fig. M. p 7 fi. K, L, M. 9 fig. E, F. q 8 fi. H, H. 9 fig. K. 10 fi. R. 11 fi. I. r 7 fi. C, C, C. 8 fi. C, D in dextro uentriculo. In sinistro autem 9 fi. C, C, & 10 fig. A. s 7 fi. K, L, M, in dextro. In sinistro E, F figu. 9. t 4 fi. I, K.

Marginal note (right): Ventriculorum superficies.

DE CORDIS VASIS, ET EORVNdem orificijs. Caput XII.

CORDIS uasis eorundemq; orificijs spectandis pleræq; faciunt figuræ: ac quinta quidem præcipuè uenam cauam proponit ad characteres C, D, E. Sexta autem uenam arterialem I insignitam, & arteriam uenalem G notatam, & magnam arteriam O indicatam. Cæterùm septima cauæ uenæ proponit orificium ad C, C, C. Octaua arterialis uenæ ad C, D. Nona uenalis arteriæ ad C, C. Decima magnæ arteriæ ad A.

SVPERIORI Capite, quo duos cordis uentriculos complectebamur, quatuor cordis uasa & totidem orificia esse, obiter innuebamus. Ac in uasorum quidem numero sunt uena caua, uena arterialis, arteria uenalis, & magna arteria, quæ omnia singulis ad cordis uentriculos spectantibus donantur foraminibus. [a] Vena caua ad dextrum cordis latus dextrumq; uentriculum refertur: num uerò ab illo in hominibus originem ducat, non admodum contentiose friuolis quibusdam autorum suffragijs innitens, aggrediendum duxi, quum sectione (ut rationes subijceam) in natis hominibus nihil aliud quàm cauæ ortum à corde pendere (non secus ac reliquorum trium uasorum) queam colligere. Atque idem de fœtibus, quoad hactenus illorum sectioni incubui, fateri cogor: non interim Galeni sententiæ passim mihi reclamantis ignarus. Quæ enim is de uenæ cauæ principio in sexto de Hippocratis & Platonis dogmatibus contra Aristotelis placitũ adducit, omnia in illum (si mo-

Marginal notes: Cordis uasa quot & quæ. Vena caua. a Tota fig. cap. 6 lib. 3 hic autem 5 fi. C, D, E.

dò id quis propofuiffet) retorquere effet quàm facillimum. Nifi fortè cum Galeno illi conueniret, quod iecur fanguificationis officinam effe haud falfo enunciauerit, quanquã etiã Achillem illum arteriæ uenofæ principium deturbaret. Ex dextro itaque latere bafis dextri uentriculi ad humiliorem eiufdem bafis fedem, uena caua [b] amplo patentique admodum orificio exoritur, ac ilico ab exortu (qui totius uenæ capacitatem amplitudine multum fuperat, ac uelut extuberans ad cordis fubftantiæ terminos, [c] circulus uifitur) furfum ad iugulum, & deorfum uerfus feptum [d] contendit: neque, ut quifpiam fortè arbitraretur, uena caua unico ad hunc modum enata principio, in duos truncos magnæ arteriæ [e] modo dirimitur, fed dextro bafis cordis lateri inftar recti pali attenditur, ac fuo ueluti finiftro duntaxat latere uena ex dextro uentriculo enafcitur, ac facilè citra aliam diuifionem (quod interim arteriæ magnæ ex cordis bafis centro quodammodo prodeunti negatum eft) cordis inuolucrum permeans, furfum deorfum'que prorepit. Neque profectò alia cauæ exortus, aut fi mauis cum Galeno dicere, infertionis eft fpecies, quàm originis trium reliquorum uaforum cordis uentriculos fpectantium. Cæterùm quónam pacto toti anteriori cauæ exortus fedi fecundùm illius longitudinem [f] dextra cordis auris adnafcatur, in eo quod ftatim de cordis auribus fubnexuri fumus Capite, audies. Vena igitur caua primum cordis uas cenfebimus, & ipfius ortus fimiliter primi orificij loco opportunè habebitur.

b fi. ca. 6 li. 3 D. 7 figu. C, C, C.
c 7 fi. H, H, H.
d 7 fi. A, B aut D, E.
e ut 6 fig. O in P & R.
f 5 fi. B. 7 figura F.

Vena arterialis.

[g] Vena arterialis etiam dextro cordis uentriculo afcribitur, eft'que ea uena, quam quidem quòd fanguinem in pulmonem deferat, uenæ'que prorfus uicem gerat, Venam: quòd uerò arteriæ corpus nancifcatur, Arterialem appellari antea diximus. Hæc multo minori quàm caua [h] orificio ex dextri uentriculi bafis elatiffima parte iuxta dextrum latus uentriculorum [i] fepti enafcitur, & magnæ [k] innitens arteriæ, finiftrorfum'que nonnihil fuo caudice inclinans, ac cordis inuolucrum permeans, tandem in [l] duos truncos diffcinditur, quorum dexter ad finiftrum latus caudicis magnæ arteriæ, pofteriorem'que eius caudicis fedem reflexus, in [m] dextros pulmonis lobos digeritur, finifter uerò in [n] finiftros.

g 1 fi. cap. 15 li. 3. 7 fig. I.
h 8 figu. fub E, F, G.
i 8 fi. H, H.
k 6 fi. 1 fuper O.
l 6 fi. L, K.
m 3 fi. L, M. 6 fi. i, k.
n 6 fig. l, m.

Venalis arteria.

Porrò [o] uenalis arteria, quam in tertio libro pariter cum arteriali uena perfequuti fuimus, atque etiam ab ufu quòd aërem continet deducit'ue, Arteriam: à fubftantia autem, quòd uenarum corpori refpondet, Venofam nuncupari retulimus: inter finiftri cordis uentriculi uafa connumeratur, ac ut uenarum corpus adipifcitur, ita quoque ex molliori finiftri uentriculi fede (ut caua ex dextri) principium ducit. Ex finiftro enim finiftri uentriculi latere ad eiufdem uentriculi demiffiorem partem pari penitus modo ut caua, uenalis arteria [p] patenti admodum orbiculari'que orificio enafcitur, ac ftatim ab ortu, aut in ipfo potius ortu, in [q] duos truncos deriuatur, quorum dexter fub cordis bafi productus, ac cordis inuolucrum penetrans, in dextram pulmonis fedem difpergitur, finiftro interim in finiftram pulmonis partem exporrecto.

o 2 fi. ca. 15 li. 3. 6. fi. G.
p 9 fig. D, D. & 12 figu. D.
q 2 fi. ca. 15 li. 3 K, L.

Diuerfa Anatomicorum de cordis orificijs placita.

Cæterùm hæc uenalis arteriæ in primos truncos diftributio, adeò illius origini uicina eft, ut hoc nomine nonnulli diffectionis profeffores eius in corde orificium multiplicauerint, ac id geminantes quinque quatuor cordis uaforum orificia enumerauerint. Et rurfus fortaffis pari ratione uenæ cauæ attendentes, ipfius quoque orificium geminarunt: quum in ipfa etiam origine [r] hæc furfum deorfum'que properat. Huiufmodi enim quid Herophilus contra Galeni Erafiftrati'que fententiam ex feptimo de Adminiftrandis fectionibus libro innuiffe colligitur. Porrò nos quatuor cordis uaforum, quatuor tantum orificia, ut re uera funt, enumerabimus. Quo autem pacto uenalis arteriæ exortui in anteriori quoque ipfius regione [s] læua cordis auricula adnafcatur, fecundo ab hoc Capite explicabimus.

r 7 fi. D, E.
s 6 fig. F.

Magna arteria.

Quartum uas, quod adhuc enarrationi deeft, quartum'que cordis conftituit orificium, [t] magna cenfetur arteria, pari ratione ex finiftro uentriculo, qua arterialis uena ex dextro, principium ducens. Ex dextro enim elatiffimæ finiftri uentriculi fedis latere, & ex cordis bafis ueluti centro arteria magna enafcitur, aliquoufque rectà [x] furfum fub uenæ arterialis caudice tantifper prorepens, donec cordis inuolucrum permeans, in duos truncos diffcindatur, quorum unus corporis fuperiora, alter inferiora petit. Atque ita profectò durorum craffforum'que uaforum, ipfius nimirum arterialis uenæ, ac arteriæ magnæ principia adeò refpondent, ut finiftrum arterialis uenæ latus dextro arteriæ magnæ lateri in ipfa origine adnatum fit, ambo'que uafa hîc ex eminentiffima cordis uentriculorum fepti fede commune principium radicem'que poffideant, quod eoufque quibufdam animalibus indurefcit, ut id Galenus reuera os effe affirmet. Cæterùm [y] hîc in finiftro cordis uentriculo ad fepti eminentiffimam fedem afcenfus poft dextram orificij uenalis arteriæ membranam inter diffecandum latens confcendens'que Ariftoteli impofuit, ut inibi tertium cordis uentriculum conftituerit, illum arteriæ magnæ principium effe recenfens. quod fanè multo minus incufandum uenit, quàm quod uentriculorum cordis numerum pro animalium mole uariare fcripferit. At quemadmodum Galenus in huiufmodi leuibus & obi-

t figura ca. 12 li. 3. 6 fi. O. 10 fi. A.
u 10 fi. S, S.
x 6 figu. O fub I.
y 9 figu. L fub E.
Li. 3. de Partibus animal. cap. 4.

ter

ter tantum traditis ab Aristotele descriptionibus prolixè refutandis occupatur, ita sanè Aristotelis sectatores hortarer, ut in Aristotelem affecti, sedulò humani corporis fabricam ipsi resecarent, eam Galeni placitis accuratè conferentes, ut tandem Galeno Anatomicorum principi id obijcerent, cuius dissectionis professores crebrò insimulat, quum utcunque leuiter Aristotelis ut in consectionibus parum exercitati errorem illum citra partium inuentionem committentis fert: at eos grauiter incusat, qui totam uitam huic speculationi dedicarunt, & tamen in plerisque falsi sunt. Si enim quis Galeni dogmatibus non addictus, ea diligenter examinaret, complurima profectò occurrent, quæ altius refelli possent, quàm quæ Galenus alijs imponit Anatomicis. Non enim admodum leue censeretur, quod in sexto de Partium usu arteriæ magnæ orificium amplius uenosæ arteriæ orificio esse asserit: quum interim hoc, illo longè amplius cernatur. Neq; simpliciter Galenus magnæ arteriæ orificium uenosæ contulit, imò ceteris cordis orificijs id amplius esse contendit, adeò in Aristotelis dogmata incitatus, ut nō animaduerterit uenæ cauæ orificiū uel triplo maius arteriæ magnæ orificio cerni, ac re uera esse, uti & uenalis arteriæ orificiū grandius magnæ arteriæ orificio esse dicebamus. Porrò quod & ego in Galeni medicinæ parentis uerba iurauerim, ac philosophis nos insectandi ansam præbere neutiquam instituerim, non lubet hæc, & eius generis permulta diffusiùs persequi: unde etiam ad cordis membranas sermo iam uenit reflectendus.

DE VNDECIM MEMBRANVLIS QVATUOR orificiorum cordis. Caput XIII.

PRAESENTES membranæ seriatim in septima, octaua, nona & decima figuris occurrunt. Septima nanque tres proponit uenæ cauæ orificio præfectas, ac K, L, M insignitas. Octaua tres in uenæ arterialis orificio positas, & E, F, G notatas. Nona duas uenalis arteriæ orificij E & F indicatas. Magnæ autem arteriæ tres membranæ in decima B, C, D insignitæ proponuntur.

EA CORPORA cordis membranas nuncupamus, quæ cordis uasorum radicibus, ipsorum'ue exortibus adnata, calore, substantia, crassitie, prorsus membranæ existunt, materierum regurgitationibus præfectæ. Sunt porrò hæ omnes ex præcipuorum Anatomicorum sententia undecim numero, ac tres quidem singulis trium uasorū orificijs, duæ autem duntaxat uno quarto'ue adnascuntur. *Membr... rum numeru* Vena caua, quam primum dextri uentriculi uas esse recensuimus, [a] suas membranas, uti modò subiungam, locatas exigit. *a 7 fi. K, L, M.* Cauæ exortui, qui uelut extuberans in cordis substantia, ex qua prodit, [b] circulus est, [c] alius membraneus circulus humiliori uenæ exortus parti proximè adnascitur, *Cauæ membranæ.* *b 7 figu. H, H, H.* *c Erit totū corpus K, L, M insignitum in 7 figura.* qui prorsus pari modo ac uenæ initium ex cordis substantia principium ducit: & quemadmodum uena ab ortu extrorsum è cordis uentriculo fertur, ita quoque membraneus hic circulus introrsum, in'que dextri uentriculi amplitudinem procedit. Insuper ut uena caua ilico à cordis substantia, ex cuius termino (ut ita dicam) enascitur, abscedit, solo exortu, qui breuissimus est, cordis substantiæ adnata: sic etiam membraneus circulus minima amplitudine cordis substantiæ hìc adnascitur, ilico ab illa abscedens ac exacta, & solida, citra'que insignem crassitiem ualida membrana apparens. Hæc in uentriculi cordis amplitudinem deorsum ducta, non procul à principio in [d] tres ueluti membranas scinditur, ex ampla basi in obtusum mucronem desinentes, ac uix à semicirculi conuexo differentes. *d 7 fi. K, L, M.* Mucro autem harum membranarum paulo supra mediam uentriculi dextri longitudinem cessat, neq; aliqua ex parte, quàm circulari exortu membrana hæc tribus ipsius processibus cordis substantiæ adnascitur. Verùm ex tota inferiori sede trium membranularum seu processuum, quæ reliquo ipsarum corpore nonnihil crassior ualidior'que efficitur, [e] fibræ quædam frequenti serie enascuntur, *e 7 fi. N.* quæ deorsum per uentriculi amplitudinem ductæ, uentriculi lateribus iuxta ipsius mucronem adnascuntur, non quidem dūntaxat, ut Galenus innuit, ad uentriculorum cordis [f] septum, at etiam ad reliquam uentriculi mucronis amplitudinem. *f 8 fi. H, H, H. 11 fi. I.* Omnis namque inferior membranularum pars fibras illi uentriculi mucronis sedi exporrigit, quæ ipsi è directo constituitur. Præsentes fibræ quà membranulis committuntur, excarnes sunt, & cordis substantiæ haud adnascuntur. Vnde etiam Aristoteles illas neruos esse arbitratus, hinc cor neruorum principium esse indicauit. *g 7 figura O, O.* Verùm ubi fibræ ad uentriculi mucronem implantantur, aliquousque [g] carnosa

ſubſtantia adaugentur ſuffulciunturq́ꝫ: nō aliter profectò apparentes, quàm ſi carneę in cordis
uentriculo uirgulæ eſſent. Cæterùm mēbrana hęc propter tres membraneos ab ipſa deductos
proceſſus, trium uenæ cauæ orificij membranularū loco enumeratur, atq; quòd proceſſus illi
quum clauduntur, atq; inuicem conniuent, ſpiculorū ſulcis ſtructura ſimiliter exiſtant, Græci
τριγλώχινας, quaſi triſulcas diceres, eos appellauere. Quū enim membraneo circulo adhuc paten
te & orbiculari ſeruato, tres ipſius proceſſus inuicem è regione illius centri coëunt, formam ef-
fingunt triangulari cuſpidi non abſimilem, id'que potiſſimùm illi cuſpidi, quo in telis Turcæ
penetrandis loricis hodie utuntur, qui triangularem quidem efformant cuſpidem: ſed quò mi-
nus oblongum illud ferrum grauaret, anguli'que acutiores redderentur, illi inter duos angu-
los ſulcum eliment, adeò ut cuſpis ex baſi in mucronem deſinens, ſimul tres angulos & totidem
ſulcos oſtendat: uti etiam hîc in corde fieri animaduertes, dum inter diſſecandum tres membra
neos proceſſus inuicem committes. Cæterùm ſi totius membranei corporis cum ipſius proceſ-
ſibus & fibris adaperti ſimilitudinem petis, eam ex coronæ forma opportunè ſumes, quam re-
gum capitibus antiquitatem inſculpſiſſe, in illis quę Romæ effodiuntur imaginibus uidemus.

Venalis arteriæ mēbranæ. Porrò quemadmodum [h] uenalis arteria uenæ cauæ tum corpore, tum intro mittendis ad *h 6 fig. G.*
cor materijs, & ortu propemodum accedit, ita quoque uenalis arteriæ membranæ cum cauæ
orificij membranis pleraque exigunt communia. Ad [i] radicem enim orbis uenalis arteriæ, *i 9 fi. D, D.*
[k] membraneus circulus ex cordis ſubſtantia enaſcitur, qui in ſiniſtri cordis uentriculi amplitu- *k Est is E,*
dinem introrſum (ut [l] uenalis arteria extrorſum) ducitur, ſtatimq́ꝫ ab exortu à cordis ſubſtantia *F proxima* *D, D. 9 fig.*
abſcedit, uenæ cauæ orificij membraneo corpore huc uſque quàm ſimillima. Verùm quum a- *l 9 fi. C, C.*
liquantiſper in uentriculi amplitudinem deſcendit, in [m] duos tantum membraneos proceſſus *m 9 fi. E, F.* *10 fig. I, K.*
partitur: forma quidem [n] illis qui ad uenæ cauæ orificiū pertinent reſpondentes, ſed mole & ro *n 7 figu. K,*
bore ſuperiores. Ex ampla enim baſi in obtuſum mucronē finiunt, longius in ſiniſtri uentriculi *L, M.*
cauitatē, quàm cauæ orificij membranulæ in dextri contingentes. Horum proceſſuum unus
dextrum uentriculi ſiniſtri latus, alter ſiniſtrum reſpicit. Anteriùs enim & poſteriùs inuicem de
hiſcunt. Secundùm uniuerſam eorundem humiliorem ſedem (quæ etiam ut cauæ orificij mem
branularum, craſſior duriorq́ꝫ exiſtit) [o] fibræ ſeriatim ex illis enaſcuntur, quæ deorſum porre- *o 9 fi G, G.*
ctæ, tandem cordis ſubſtantiæ ad mucronis ſiniſtri uentriculi amplitudinem paſſim adnaſcun *10 fi. M sub* *I, K.*
tur: & quemadmodum in dextro uentriculo fieri diximus, [p] carnea cordis ſubſtantia adau- *p 9 fi. H, H,*
gentur ſtabiliunturq́ꝫ. Cæterùm quia membraneus uenalis arteriæ circulus in duos tantum *H. 10 fi. N.*
proceſſus dirimitur, diſſectionis proceres duas tantum membranulas ipſius orificio præfici aſ-
ſerunt: quas mitræ epiſcopali non admodum ineptè contuleris, ſi modò partem caput ample-
ctentem ipſi membraneo circulo, & huius proceſſus anteriori poſteriorıq́ꝫ mitræ cacumini aſſi-
milaueris. quum enim duo tantùm hîc cernantur proceſſus, utcunque eos inuicem conniuere
fingas, τριγλώχινας cum Galeno ipſas appellare non poteris, quod ſcilicet triangularis cuſpidis

Arterialis uenæ membranæ. imaginem nunquam referant. Venæ arterialis [q] membranæ dictorum modò orificiorum *q 8 fi. E, F,*
membranis neque ſitu, neque forma, neque etiam robore reſpondent. A' uenæ enim arterialis *G. et 1 fi. ca.* *15 li. 3 cha.*
exortu hæ introrſum in cordis dextrum uentriculum haud pertingunt, ſed totæ in eius uaſis *1, 2, 3.*
caudice conſiſtunt, ita ab orificio extrorſum ductæ, ut commemoratæ priùs membranulæ ab
orificio introrſum pertinebant. Neque etiam his unus communis'que eſt circulus, uerùm tres
diſtinctæ, & non admodùm ualidæ ſunt membranæ, ſingulæ ſemicirculi modo princi-
pium ducentes. Venæ enim arterialis orificium introrſum, atque in ſuam ipſius amplitudinem
nonnihil in origine extuberans, ſuę amplitudinis ſuperficiē in tres ſemicirculos extrorſum à cor
de lateſcentes diſtinctam obtinet: qui craſſiores redditi, in ipſam uaſis amplitudinem protube-
rant, ac ſuis tuberibus ueluti tres triangulos ita efforment, ut in puncto ſe contingentes circu-
li extra ſuam ſuperficiem, ſuprà infra'que contactus terminum angulos conſtituunt. Ab his ſe-
micircularibus tuberibus membranæ tota ipſarum amplitudine, quaſi ſemiplenæ lunæ imagi-
nem referentes pronaſcuntur, nuſquam uaſi ipſi, præterquam ad hæc tubera, adnatæ. Harum
membranarum latiſſima ſedes, quæ extrorſum à corde magis reliquis membranarum partibus
remouetur, & ſola membranarum latus eſt, uaſi ipſi non connatum, haud ita rectà cernitur,
ac ſi ſingulæ membranæ dimidiatum circulum ad amuſſim exprimerent: uerùm modicè id la
tus introrſum obliquatur, & non adeò altè extrorſum'ue in medio conſcendit, atque terminis
quibus utrinque uaſi continuatur. Quum itaque hæc ſuperior latiſſima'que membranularum
pars latus'ue inſtar dimidiatæ parentheſis ad hunc modum (inflectatur, & ipſarum membra- *r 10 fi. B, C,*
Arteriæ magnæ membranæ. nularum exortus, & ad uaſa connexus ſemicirculum ad amuſſim exprimat, Græci has mem- *D. & fi. ca.*
branulas σιγμοειδεῖς nuncuparunt, ab illorum C imagine. His tribus uenæ arterialis mem- *2 inſertæ li.* *3 characte-*
branulis, [r] tres in arteriæ magnæ oſtiolo à Natura creatæ reſpondent, in nullo prorſus ab illis *res 1, 2, 3.*
quàm

quàm in magnitudine & robore differentes. Magnæ enim arteriæ membranulæ tanto grandiores ualidioresque uenæ arteriosæ membranulis uisuntur, quanto uenæ arteriosæ corpus ab arteriæ corpore duritia amplitudineque uincitur.

DE CORDIS AVRICVLIS. Caput XIIII.

CORDIS auriculas quarta figura proponit I & K insignitas, ut & sexta M & F notatas. Verùm dextram auriculam inuersam ostendit septimæ figuræ F, & octauæ K. Sinistram uerò nonæ figuræ I, & decimæ L.

AVRICVLAE cordis dissectionum professoribus uocantur, appendices quidam basi ipsius adnati. à similitudine enim, quam illi in situ, non autem in usu, cum propriè dictis auribus obtinent, aurium nomine donantur. Emicat namque ad utrumque cordis basis seu capitis latus appendix unus, ex ampliori basi in mucronem desinens, quem ex latere quo reponitur, aut dextrum, aut sinistrum nuncupamus.[a] Dexter itaque appendix seu auris, dextro cordis basis lateri attenditur,[b] toti anteriori exortus uenæ cauæ regioni secundùm illius longitudinem obducta, & etiam suo mucrone à uenæ corpore abscedens, elatiùs nonnihil quàm cordis basis sursum conscendit. Voco autem exortus uenæ cauæ longitudinem, totam eam sedem quæ à uenæ cauæ parte qua propinquius cordis mucroni uena cordis substantiæ adnascitur, usque ad eam quæ basis cordis cētro, aut ipsi arteriali uenæ uicinior est. atque huic exortus longitudini dextræ cordis auriculæ basis longitudo respondet. Huius enim auriculæ effigies pyramidem refert, exque oblonga basi in mucronem, qui non admodum acutus protensusque est, desinit. Auriculæ etenim basis longitudo, quam uenæ cauę ex cordę principij longitudine metiri diximus, ipsius auriculæ etiam admodum distentę amplitudinē ferè triplo excedit: deinde & longior multo est, quàm progressus à basi auriculæ ad ipsius mucronem pertinens. Porrigitur autem auricula à basi sursum antrorsumque, adeò ut nulli auriculā forma, quod ad basim mucronemque, & deinde ad cauitatem ac compressionem distentionemque attinet, exquisitiùs contuleris, quàm coriaceis tuberibus utrinque Turcarum sellis assutis, quæ equis fluuium transnataturi uesicarum ritu magno usu inflant. Exterior nanque auriculæ superficies pro ipsius repletione uariat: quū enim auricula in cordis constrictione turget, oppletaque est, gibba undique & æqualis & aqueo ueluti humore oblita cernitur. At inanita concidenteque auricula, superficies hæc rugosa ac ueluti plicis obsita spectantibus occurrit: interim tamen auricula exteriùs aqueo humore, ut & cordis superficies, obducitur. Verùm quandoque, licet id rariùs, exterior distentæ etiam auriculæ superficies inęqualis, propter adipem illi tunc obnatum uisitur.[c] Interior autem superficies auriculæ cauitatem circunscribens, uentriculorū cordis superficiei omnino respondet. Vt enim hæc ubi uasa educit lęuis, tota autē reliqua sede aspera & foueis plena cernitur, ita quoque illa ubi uenæ cauæ exortui adnascitur, lęuis quidem est, reliqua autem amplitudine foueis ac fibrosis implexibus adeò scatet, ut cordis superficiē inæqualitate uincat. Atque hęc cauitas in amplitudine prout auriculæ corpus aut concidit aut distenditur uariat, foueæ autem nunquam penitus explicantur. Porrò auriculæ substantia triplici fibrarum genere, & modica, eaque admodū dura, & quasi cuticulari carne eas fibras amplectente constat, adeò ut auricula fibris cū cordis substantia respōdeat, at carne (quę, ut diximus, neruea magis cuticularisque & subnigricans est) à corde differat. Neque ab hac fibrarum cum ea carnis commixtione uix cutis crassitiem superante, aliud peculiare auricula in sui constitutionē asciscit. nō enim uenas arteriasque & neruos peculiariter ipsi insertos comprehendimus. Cæterùm auriculæ connexus propemodum ita se habet, sinistrum sui basis latus extremo cordis substantiæ, ubi anterior uenę cauę in dextro cordis sinu orificij regio consistit, adnascitur: aut uerius ab illo extremo auricula prodit. Dextrum autem basis latus uenę cauę corpori secundùm ipsius exortus à corde longitudinem, & in anteriori illius sede cōnascitur, ac ueluti cum uena commune corpus efficitur. tota reliqua parte auricula ab omni prorsus cōnexu libera est, & perinde ac cor dis corpus in cordis quoque inuolucro continetur, nullis fibrosis nexibus illi commissa.[d] Sinistra cordis auricula pleraque cum dextra possidet communia, hæc namque in anteriori sede[e] exortus uenalis arteriæ secundùm ipsius longitudinem consistit. Deinde ex basi in mucronē quoque cessat. uerùm is mucro qui acutior dextræ auriculæ mucrone habetur, non adeò sursum, sed in sinistrum magis atque in latus exporrigitur. Insuper sinistra in prouectioribus ætate hominibus dextræ auriculæ dimidiatæ magnitudini cedit, ut & ipsum quoque uenalis arteriæ ostiolū longè

Marginal notes:

Duarum cordis auricularū situs.

a 4 fi. 1 5 figura B.
b 5 fig. B ad C, aut potius F septimæ figu. ad H proximū Q.

Dextræ auriculæ situs, forma.

c 7 fi. F. 8 figura K.

Dextræ auriculæ substantia.

Nexus auriculæ.

d 6 fig. F. 4 fi K. 9 fi. I. 10 fig. L.
e 6 fig. G. 9 fig. C, C.

Sinistra cordis auricula.

minus uenæ cauæ orificio uisitur. Quod ad externam internamq́ attinet superficies, auriculæ utcunq; respondent. quanq́ exterior sinistræ superficies rugosior magis, multoq́ inæqualior semper occurrat. Interior autem superficies similiter atq; in dextra auricula inæqualis, & foueis obsita cernitur. Substantia etiam similes sunt: uerùm sinistra multo durior, ac minus in constrictione distentioneq́ sequax uisitur. Quinetiam si illam dextræ conferas, uelut marcida exiccataq́ spectabitur, adipe semper magis quàm dextra exteriùs abundans. In connexu prorsus conueniunt. nam uti dextra uenæ cauæ & dextro cordis lateri secundùm cauæ ortum adnascitur, ita quoq; sinistra dextro sui basis lateri cordis substantiæ, ubi uenalis prodit arteria, cōnascitur: sinistro autē latere ipsi uenalis arteriæ corpori. Vsu, ut suo ordine paulo pòst dicturi sumus, parum admodum inter se differunt. Nunc enim omnium cordis particularum, quarum iam numerum, situm, formam, connexum, substantiam'que complexi fuimus, usum & functionem seriatim subijcere enitemur: id non prætereūtes, in fœtibus & nuper natis animalibus auricularū molem longè maiorem ex proportione occurrere, quàm in ætate prouectioribus.

CORDIS, IPSIVSQVE HACTENVS COMmemoratarum partium functio & usus, ipsarumq́; constructionis ratio. Caput XV.

Cor cuius animæ sedes.

OR irascibilis, seu uindictæ honorisq́ concupiscibilis animæ sedem esse, Hippocrati, Platoni, Galeno, & Stoicis ac Peripateticis pariter omnibus concessum fuit. Verùm ad hæc, Zeno, ipsiusq́ dogmata corroboraturus Chrysippus, Possidonius, cæteraq́ Stoicorum familia, & Aristoteles cum Theophrasto, reliquisq́ ipsius asseclis, cor principium fontemq́ esse uoluere, non nunc dictæ tantum irascibilis facultatis, at etiam eius quæ ciborum, potuū, & uenereorū est appetitrix, quam alteratricē Aristoteles, alij uerò naturalem, alij autem simpliciter concupiscibilē appellare cōsueuerunt. Deinde etiam Stoici unà cum Peripateticis rationis uim, &, ut semel dicā, animæ principatū in corde collocarunt, omniū id in animali functionū atq; officiorū initium esse arbitrati. Quanq̄ interim ijdem inter se decretis pugnēt. Aristoteles enim, Theophrastus, ac reliquus Peripateticorū chorus, & ex Stoicis Possidonius, irascibilē uim, ac cōcupiscibilem rationalemq́ unius substantiæ è corde proficiscentis facultates esse asserunt, animæ autē species partes'ue esse inficiantur, neq; eas distinguūt. Chrysippus uerò Stoicorū non postremus, sicut in unā substantiā, ita quoq; in unam facultatē & iram & cupiditatē cum ratione coēgit. At his omnibus refragatˀ, ex diuini atq; inter medicos facilè primarij Hippocratis, & inter philosophos eminentissimi Platonis sentētia, Galenus, quū in alijs plerisq; locis, tum potissimū in nouē libris quos de Hippocratis & Platonis dogmatibus inscripsit. Illis namq; libris tres animæ species partes'ue Natura admodum inter se discrepātes docens, firmissimis atq; scientiā prorsus suo ipsius suffragio faciētibus demonstrationibus cōprobat, iecur ciborū potuumq́ & uenereorū cōcupiscibilis animæ, cerebrū autem rationalis ac principis locum esse, cor duntaxat irascibilis animæ ergastulū esse concedens. Porrò ne hîc forsitan in aliquem ματαιολόγον, ac nescio in quem hæresis censorem impingā, ab hac de animæ speciebus earundemq́ sedibus disceptatione prorsus abstinebo. quū tot hodie, ac potissimùm apud nostrates sanctissimæ uerissimæq́ nostræ religionis censores reperias: qui si aliquē aut de Platonis, aut Aristotelis, suorum'ue interpretū, aut Galeni de anima sententijs, uel etiam inter celebrandā Anatomen (ubi hæc potissimùm examinanda ueniunt) mussitare audiuerint, ilico illum de fide ambigere, ac nescio quid de Animarum immortalitate hæsitare astruūt, non perpendentes necesse esse medicis (si modò non temerè ad artem accedere, neq; inopportunè ægrotāti membro remedia applicare uoluerint) de ijs quę nos gubernāt facultatibus cōsiderare, & quot numero sint generatim, & qualis quęq; sigillatim habeatˀ, quo'ue in animalis mēbro singulæ constitutæ sint, & præter hæc maximè (si modò id adipisci mente possemus) quæ animæ substantia essentia'ue sit. Quasi uerò non citra impietatem nullamq́ prorsus fidei labem quis de grauium illorum autorum decretis nihil proponere, aut etiam illorum rationes alijs nouis corroborare, aut friuola aliorum argumenta refellere posset: ac quasi nō aliter de sanctissima, quaq́ accedentibus pijs operibus fide saluamur, felicemq́ æternitatē hominū animæ adipiscuntur, q̄ de his autorum dogmatibus, ac quas imbecillis & humana ratio suppetit hoc in negocio opinionibus, loquendum interrogandumq́ foret. Nihilominus interim de animæ facultatibus, functionibus, substantia, natura, speciebus, & earum sedibus inuestigatione remissa, liberè asseremus cor facultatis, atq; adeò spiritus uitalis fontem, & caloris natiui sedem fomitemq́ existere, ac pulsuum autorem esse, singulasq́ cordis partes illi ad calorem spiritumq́ spectanti usui subser

Medico de animæ facultatibus ac sede cōsiderandū.

Cui functioni omnes cordis partes famulētur.

a 3 fi. B, C, D, E, F, G. & 4 fi. B, B.

ſubſeruire commonſtrabimus. Quis itaq; cordis[a] inuolucri (ut ſingula ea ſerie qua earundem prius cõſtructionẽ enarrauimus, perſequamur) ſit uſus, peculiare de inuolucro Caput utcunq; pertractauit.

Inuolucri uſus.

Situs cordis ratio.

b Spectatur id 3, 4, 5 6, figuris. c 6 fi. G. & 2 fig. ca. 15 lib 3. d 6 fi. I, & 1 fig. cap. 15 lib. 3. e fi. cap. 12 lib 3.

Deinde & cordis ſitus, antea commemoratus, in ipſo thorace eſt tutiſſimus, & ab omnibus quæ thoraci extrinſecus noxã inferre poſſunt remotiſſimus. Præterea cor in pulmonis id ſuis lobis ueluti digitis quibuſdam amplexantis medio ita[b] conſiſtit, ut æqualem prorſus ex omnibus pulmonis partibus aëris per[c] uenoſam arteriam moliatur attractionem, & rurſus fuliginoſorum recrementorũ egeſtionem in pulmonem tentet, & iuſta etiam portione per uenalem arteriam &[d] uenam arterialem pulmoni ſanguinem porrigat. Ad hæc, cor non admodum procul ab ore, per quod inſpirationẽ perfici neceſſum erat, locatum, eam corporis ſedem nihilominus obtinet, ex qua commodè per[e] arteriæ magnæ ramos toti corpori natiuum calorem, ſpiritumq; uitalem offerre queat. Quamuis etiam, quòd ad totum corpus attinet, à medijs partibus tantũ ſuperiùs recedat, quantum à pubis oſſiũ coalitu diſtat. is enim erecti adultorum corporis exquiſitiſſimũ habetur medium, nõ autẽ umbilicus, quem Galenus cordis ſitum enarrans, medium adamuſſim eſſe cenſebat.

Lib. 2. de Decretis Hipp. & Platonis.

f 6 fi. A, B. g 6 fig. C.

Inſuper nõ omnes corporis partes ſedem æquè tutam nanciſcũtur, quandoquidem[f] baſis ipſo[g] mucrone impenſius occultatur, thoracisq; mediam ſedem magis occupat.

Omnes cordis partes non æquè dignas eſſe.

h 7 figu. R, Q. 9 fi. M, M. 10 fi. O, P, Q.

Non enim omnes cordis partes, quum idem uſus ſingulis haud delegetur, pari tutela indigebunt. Partes enim in baſi cõſtitutæ, uaſorũ explantationi & exortui deſtinantur. Quæ uero ab hac ad mucronis uſque cacumen utrinq; in lateribus, & anteriùs poſteriusq; habẽtur, cordis uentriculorũ[h] parietes cenſentur, atq; ad uentriculos cõficiendos ſubſeruiunt. Mucro autẽ quodammodo proceſſus eſt ualidus, ac propter cordis fibrarũ hîc collectionem copiamq;, & carnis eas ſuffulcientis amplectentisq; duritiem, ſolidus admodum, & uelut cordis uentriculorum operculum recenſetur, inſtar propugnaculi uniuerſo cordi præfectum, adeò ut mucro ſecuriùs, quàm baſis ipſa pectoris os anterioraq; corporis accedere queat. Mucro itaq; cordis portio ignobiliſſima & abiectiſſima creditur: baſis uerò, quoniã uaſorum exortibus præficitur, omniũ eſt primaria: quæcunq; autẽ inter has ſunt mediæ, cum uicinarum dignitate proportionẽ exigunt. Quæ enim baſi uiciniùs accedũt, paulo minùs habendæ ſunt potiſſimæ. At quæ inter has ſunt mediæ, quantum abſcedunt ab alterutra extremitatum, tantũ ab earum dignitate uel deficiunt, uel accedunt.

i 5 fi. C, dein 6 figu. I, G, O.

Quòd porrò propter baſim quoq; quam latam amplamq; ob[i] quatuor illorũ grandium uaſorũ initia eſſe oportuit, cor non exactè rotundũ effectum ſit, etiamſi nõ dicatur, omnibus manifeſtũ eſſe conijcio.

Formæ cordis ratio.

Quanq̃ Natura interim cor ſphęricæ figurę iniurijs innoxiè ferẽdis omniũ pertinaciſſimæ, & cæteris omnibus capaciori, adeò accedere uoluit, ut cor in maximis ipſius dilatationibus prorſus ſphæricũ appareat, quẽadmodum in ipſius contractionibus oblongũ, & pineæ nucis modò productũ cernitur. Neq; etiam ob aliud oblongũ cor eſſe dicimus, quàm quòd id in mortuis concidens, productumq; ſemper offenditur. Si enim id in mortuis ita diſtentũ obſeruaretur, quemadmodũ in uiuis ſectionibus id quoties dilatatur breuius quidem, ſed latiùs fieri ſpectamus, tunc meritò non oblongũ, ſed rotundũ, ac paulo minùs toto ſphæricũ eſſe cenſeremus.

Cordis ſubſtãtiæ uſus.

Quis autem cordis ſubſtãtiæ ſit uſus, in decimo Capite, quãdo cordis cum muſculo cõmunitatem, & rurſus differentiã proſequebamur, neceſſariò complexi ſumus, præcipuè tum explicantes, cui potiſſimũ muneri triplex fibrarum genus cordis ſubſtantiã intertexens, dein & caro has amplectens & ſuffulciẽs, præficerentur.

k 6 fi D.

Coronalis uenæ uſus.

Cæterùm[k] uena cordis baſim coronæ inſtar cingens, & ramos per externã cordis ſuperficiem deorſum à baſi exporrigens, cordis ſubſtãtię nutrimentũ ſuppeditat, argumẽtoq; eſt, cordis ſubſtantiã potius ſanguine craſſiore hac uena deducto, quàm tenuiori & leuiori & expurgatiori quem cordis uentriculi cõtinent, enutriri. Neq; etiã hanc mihi ſententiã quis diſturbaret, etiamſi uenæ coronalis ramos nõ penitiùs, ſed ueluti ſuperficietenus in cordis ſubſtantiam diſpargi cõtenderet, quũ tot innumeris muſculis etiã uniuerſo cordis corpore craſſioribus uenas duntaxat ad extimã ſuperficiẽ adnaſci ſciamus, paucíq; admodũ in uniuerſo corpore ſint, qui in ipſorũ uentres uenas penitus diſſeminari permittũt.

l 4 fig. L. 6 fig E. m 8 fi. H, H. 10 fi. R. 11 I.

Deinde nõ oſcitanter perpendendi ueniũt præcipui uenæ coronalis[l] rami, ex baſi deorſum uerſus mucronẽ deſcendẽtes, quorum unus anteriùs, alter poſteriùs exporrigitur, uterq; ſecundùm cordis uentriculũ ſepti ductũ protenſus, quaſi cordis ſubſtãtia his ſedibus[m] ſepti gratia plus alimẽti requireret. Quod etiã teſtantur ramuli ſiniſtro cordis lateri inſigniores quàm dextro exporrecti. nam quãto ſubſtãtia cordis ad ſiniſtrũ ſinum craſſior eſt, tanto etiã eius ſedis ramuli tumidiores, frequẽtioresq; cernuntur. Atq; hæc eò diligẽtius ſunt examinãda, quo magis ſcholaſtici diſputatores ſuis nugis diſſectionem interturbare aſſueti, ſeſe excruciãt, num uentriculus inteſtinaq; ſuo quem totius corporis gratia cõficiunt ſucco, an uerò ſanguine enutriãtur: non expendentes, alia prorſus functione organũ aliquod, puta uentriculũ, inteſtina, ueſicas utraſq;, urinarios bilisq; meatus, uterũ, ue-

nas, arterias, & eius generis organa, sui ipsius corporis substantię nutritioni prouidere, & eam actionem cuius potissimùm nomine cõdita sunt, obire. Parum quoq; animaduertunt, publicis illis attrahendi, retinendi, propellendiq; facultatibus fibras subseruire, priuatarũ autẽ eorundẽ functionum (quas in ossibus, membranis, cute, & eius generis partibus fibris carẽtibus expendere licet) insitam duntaxat uim citra fibrarum subsidiũ, autorem esse. Quinetiã huc accedunt cordis substantiã implicantes[n] arteriæ, quas per cordis substantiam uenarum propaginibus concomitatas deferri retulimus. Hæ enim, etiam si cor instar communis officinæ caloris innati fons sit, eumq; imprimis contineat, cordis substantiæ offerũtur, eius insitum calorem temperaturæ. Porrò quum hæc adamussim inquires, Galeni placito in septimo de Administrãdis consectionibus libro neutiquam acquiescendũ uenit, quo coronales uenas ex cordis dextro sinu pronasci docuit. illæ etenim extra sinum à caua[o] enascuntur, supra trium uenæ cauæ orificij membranularum principium, adeò ut coronales uenas adiens sanguis à caua assumatur, priusquam hæc in cordis sinum sanguinem depromat. Cæterùm[p] neruulus cordis basi oblatus, tristantium duntaxat sensus gratia, non autem motus cordi largitur. Cordis cartilagineam, aut si uoles dicere osseam substantiã, uenæ arterialis & magnæ arteriæ[q] origini additam, aut ex qua potius illa uasa originem ducunt, ad cordis fulcimentum facere, dissectionis professores arbitrantur: & quamuis etiam ea ipsa substantia, nullum prorsus cui insistat firmamentum habeat, nisi forsitan quatuor cordis uasa cordis inuolucrum penetrantia, uerùm illa non magis huic cartilagineæ substantiæ, quàm reliquæ cordis basi (si quid modò ad stabilitatẽ conducerent) firmamento essent. Porrò cordis uentriculorũ officium eiusmodi ferè est.[r] dexter eo quòd sanguinem præcipuè cõtinet, sanguinisq; elaborationi potissimùm dedicatur, sanguineus Latinis iuxta ac Græcis nuncupatur. is nanq; pulmonis duntaxat gratia, à summo rerum Opifice insigni iustitia cordi insculptus est. Pulmo enim qui instar promptuarij cordi circumponitur, ut id ab illo aërem perpetuò allicere queat, rarus, fungosus, leuis, ac ad thoracis motus sequacissimus fieri debuit. neque eiusmodi profectò suis functionibus idoneo nutrimento ali potuit, nisi priuatim illi sanguis ex eo quem caua cõtinet leuis, aërius, spumosus, expurgatus, nihilq; minus quàm fœculentus, ab alio organo pararetur, atque ita ipsi pulmoni ad opportunam nutritionem deduceretur. At nullum organũ corde ipso calidissimo, & pulmoni proximo uiscere, ad id munus erat aptius: neq; etiam aliud omnino iustius pulmoni hac in re famulari poterat: quandoquidem nimis quàm ingratum cor habendum foret, si pulmoni tam amicè aërem, quo nisi ilico concidere emoriq; uelit, perpetuò indiget, ipsius nomine attrahenti, ac obsequentissimi famuli ritu præparãti, & illius potissimùm gratia fabricato, nullas uices referendas putaret, ac non modis omnibus cor, ut gratiam reponeret, pulmoni opportunum alimentum (quum id citra incommodum possit) conficere, præparareque studeret. Pulmonis igitur occasione dexter cordis uentriculus creatus est, quod etiã liquidissimo animalia confirmant pulmone carentia, ac ob id dextro cordis uentriculo destituta. Hic nanq; uentriculus in animalibus quæ illo donantur, à[s] caua uena quoties cor dilatatur, ac distenditur magnã sanguinis uim attrahit, quem adiuuantibus ad hoc uentriculi foueis excoquit, ac suo calore attenuans, leuioremq;, & qui aptius impetu postmodũ per arterias ferri possit, reddens, maxima portione per uentriculorum cordis septi poros in sinistrum uentriculum desudare sinit: reliquam autem eius sanguinis partem dum cor cõtrahitur arctaturq;, per[t] uenam arterialem in pulmonem deriuat, ac proinde cor in dextrum uentriculũ sanguinem ex caua uena quoties dilatatur, pulmoni & sinistro cordis uentriculo attrahit: atque is quem in præsentia nouimus, uenæ cauæ in cordis uentriculum orificij est usus. Vena autem arterialis sanguine in pulmonem deferendo potissimùm auxiliatur. Cur uerò hæc inter reliquas corporis uenas arteriæ[u] tunicas adipiscatur, in pulmonis sermone obiter expressimus, quum eam crassam ualidamq; factam esse diceremus, tum propter continuos pulmonis & cordis motus, tum etiam ne pulmo tenuis illius quem cõtinet sanguinis plus quàm ad nutritionẽ sufficere possit (etiam si quàm plurimo indigeat) sibi alliceret: dein ut pulmo, continuo ipsius motu & calore sanguinẽ in arteriali uena deductum sibi magis excoqueret, spumosioremq; redderet. qualis is iam profectò est, qui per arteriã uenalem ex sinistro cordis sinu pulmoni offertur, quum is iam in utroque cordis sinu elaboratus fuerit. Accedit huc, arterialem uenam organum soli nutritioni opportunissimè subseruiens, quodq; secundùm pulmonis compressionem & dilatationẽ quiescere, atque quàm minimum moueri oportuit, magna Naturæ prouidentia alijs corporis uenis impẽsius rigidum, crassumq;, & cõpressu dilatatuq; difficilius factũ esse. Hac siquidẽ ratione uenæ arterialis propagines, arteriæ uenalis & asperæ distentionẽ & dilatationẽ haud impediũt: quum interim si illæ propagines sequaces essent, atque leui occasione distenderentur, magnam pulmonis amplitudinem illo dilatato implerent,

Coronaliũ arteriarũ usus.

Cordis neruuli usus.

Dextri cordis uentriculi usus.

Venæ cauæ orificij in cor pertinentis usus.

Arterialis uenæ usus, & ipsius constructionis ratio.

n 6 figu. D. 10 fig. E, F. & 11. ca. 12 lib. 3 B, B.

o 7 figu. G.

p 6 figu. h.

q circa S, S 10 fig.

r Patet in 7 & 8 fig.

s 7 figura C, C, C.

t 8 fig. C, D.

u 1 fi. ca. 15 lib. 3 B, C.

Dextræ cordis auriculæ usus, & ipsius cõstructionis ratio.

x 5 fig. B. 7 fig. F.

plerent, & rursus compresso pulmone subsiderent, magnamq́ uim in asperæ arteriæ propaginibus ex pulmonis cõpressu fieri prohiberẽt. Et sanè hinc dum de uasorum robore loquimur, [x] dextræ cordis auriculæ usum petere poterimus. Quum enim cor ualido impetu distentũ sanguinem in dextrum ipsius sinum ex caua allicit, & quodãmodo rapiens eum absorbit, quumq́ ipsa uena caua ut ex illa in alias corporis partes sanguis non ita, ac ille pulmonis tenuis gratia nutritionis resudaret, non adeò crasso ualidoq́, ac arteriæ constat corpore, periclitaretur profectò uena in ualida illa cordis attractione, ne rumperetur, nisi sagax Natura dextram cordis auriculam creasset, quę ad cordis motus sequax, & sanguine plena, quum cor dilatatur, sanguinẽ eum quem continet, in dextrum uentriculum diffundere posset, ipsaq́ quodammodo in uentriculum attractionis impetum solutura conuolueretur, cordiq́ instar promptuarij esset. Atq́ huic usui auriculæ correspondet cuticularis constructio, quæ leuis & iniurijs interim perferendis contumax, & ad cordis motus sequax est. caua autem uisitur, ut continere materiam possit: & fibris cõstituitur, ut attractioni, retentioni & expulsioni subseruiat. Neq́ etiam carne, quæ fibras illas amplectitur, destituta est. Verùm quod cordis substantiæ ipsius auriculæ substantia adeò conuenit, uidetur ostẽdere, & innata sibi facultate ad sanguinis leuem quandam cordis uentriculo præparationem conducere. Neque mehercule oscitanter, si quis indefessus Naturæ operum indagator fuerit, auricularum usus uenit expendendus. nam modò cõmemorati usus nequaquam præcipui uidentur, quòd uel ex illarum motu corde penitus concidente, &

y Vt in xi figura.

in uiuis sectionibus [y] transuersim dissecto queas animaduertere, quoties in uiuo animante cordis motu iam cessante, neq́ dilatatis cordis uentriculis, auriculas tamen adhuc palpitare, distendiq́ ac contrahi obseruas. Cæterùm ne irrita cordis dum dilatatur in dextrum sinum sanguinis ex caua uena fiat attractio, eodem scilicet rursus dum cor comprimeretur per idem orificiũ Euripi ritu, propulso,

Mẽbranularum cauæ orificij præfectarum usus.

z 7 figu. K, L, M.

[z] tres membranulas cauæ orificio Natura præposuit, quæ quidem sanguinem dilatato corde in sinum ex caua influere sinunt. at compresso corde, ne idem in cauam refluat, prohibent. Quum enim dexter cordis sinus distenditur, quod fit quoties breuior redditus in latitudinem insigniter proficit, tunc membranæ illæ laxiores factæ, ad uentriculi dextri latera cõcidunt, ac sanguini recluso cauæ uenæ orificio aditum præbent. At uentriculo rursus constricto, seu, ut in constrictione fit, longiore facto, & interim arctato, membranarum fibræ, ipsæq́ membranæ propter cordis mucronem ab ipsius basi magis abscedentem tendũtur. & quum uentriculi mucro in eum modum angustior efficitur, membranularũ quoque fibræ mucroni uentriculi potissimùm adnatæ, inuicem colliguntur, ac proinde etiam è regione centri uenæ cauæ orificij, suis extremis inuicem accedentes, orificium id occludunt, ac quo minus sanguis rursus in cauam profluat, obstaculo sunt. Verùm & ad hanc actionem, sanguis ipse à uentriculi lateribus compressus auxiliatur. is nanq́ quum uenæ cauæ orificium petit, ad posteriorem membranularum sedem impetu ruit, eas uersus orificij centrum comprimens, ut illæ magis inuicem conniueãt, autor est, sibiq́ ipsi ne hàc illi aditus detur, obstat, uenæ tunc arterialis orificium accedens, quod quidem in cordis cõtractionibus patens sanguinem uersus pulmonem transmittit.

Membranarum arterialis uenæ orificij ratio.

a 8 figu. E, F, G.

at quo minus idem rursus dilatato corde in dextrum sinum regurgitet, [a] tres membranæ arterialis uenæ orificio præfectæ cauent. Illæ etenim quia principium cum uenæ arterialis origine ducunt, ac sursum tensæ, in uenæ cauitatem cessant, atq́ ad uenæ latera concidunt, sanguinẽ in cordis contractionibus promptè in uenã fluere sinunt. at quum is rursus ob cordis dilatationẽ ad uentriculũ uacui fuga retractus, aut etiã in pulmonis cõpressione uersus uenæ arterialis caudicẽ protrusus ad cor impetu uergit, per uenæ latera descendens, inter uenę corpus & posteriorẽ membranularũ sedem cõcidit, spacium quod inter corpus uenæ ac membranas est, implens. Vnde etiã necessariò membranas deorsùm protrudens ipsis, ut ad orificij uenæ arterialis centrum inuicem cõniueant, orificiumq́ claudant, occasio est. adeò ut quanto uehemẽtius cor sua dilatatione sanguinẽ retrahit, ipseq́ pulmo inter expirandũ comprimitur, tanto exactius membranę uenæ orificiũ obturantes, sanguinẽ in cor refluere prohibẽt: uerùm nõ ita accuratè id præstãt, ut nihil prorsus sanguinis in primo retractionis impetu in cor rursus defluat. Nam obstaculum, ne quid penitus regurgitaret, effingere, fuit impossibile. Cæterùm quum arterialis uenæ membranulæ nullum nisi à sanguine refluente impetum sustineant, quæ

b 7 fi. N, N.

autem uenæ cauæ orificio præficiuntur etiã secundùm cordis motus [b] fibrarum suarũ quibus dextri cordis uentriculi mucrone cõnascuntur interuẽtu, tensionẽ experiãtur, haud mirum est, has illis longè ualidiores à Natura procreatas esse, atque huic cauę orificio auriculam propter uehementem cordis attractionẽ præfici, siue hanc fabrorum follium aërem attrahentiũ modo cor moliatur, id enim cordi magis quàm cuiuis alij inest: siue lucernarũ flammæ oleũ attrahentis ritu, quippe hac uirtute cor quũ innati caloris fomes existat, haud destituitur: siue rursus ut

magnes

magnes familiaritate qualitatis ferrum trahit: quid nanque familiarius est cordi ipso aëre, ad infrigerationem & caloris natiui enutritionem? deinde etiam sanguine utilius & benignius nihil, ad enutritionem ac spiritum uitalem restaurandum censetur.[c] Sinister cordis uentriculus, quòd spiritum uitalem præcipuè contineat, & cõficiat, aëremque amplectatur, dissectionis professoribus spirituosus aëreusue nuncupatus est. Hic tanto[d] crassioribus ex cordis substantia lateribus quàm dexter uentriculus, cõstituitur, quanto materia quam ipse inclusam seruat, leuior, rariorque, & euaporatu promptior, uelociorque illa est, quam dextrũ in se habere diximus. Eadem enim est laterum horum uentriculorum in crassitie ob cõtentam in ipsis materiam ratio, quam in uenæ arteriæque tunicis esse aliquãdo cõmemorauimus. quanquam etiam fortassis humanæ machinæ architectus, sinistrum cordis uentriculum crassioribus lateribus etiam cõstituerit, ut ille laterum grauitate sanguinis in dextro uentriculo cõtenti copiam pensaret. Minus enim sanguinis in sinistro uentriculo asseruatur, estque is plerunque tenuior & flauior, quanquã interim quandoque è contrario crassior rigidiorque appareat, calidior uerò semper. Porrò reliqua quæ ad huius uentriculi partium usus enarrationem requiri possint, ex dextri uentriculi enarratione non importunè petentur. Quemadmodum enim dexter ex caua sanguinem trahit, ita quoque sinister aërem ex pulmone in[e] arteriam uenalem attractum, ad se dilatato corde allicit, illoque ad caloris innati refrigerationem & substantiæ ipsius enutritionẽ, spiritumque uitalem utitur, hunc aërem excoquens & præparans; ut is unà cum sanguine qui ex dextro uentriculo in sinistrum per uentriculorum septum copiosius resudauit, in magnam arteriam, totumque adeò corpus delegari possit. Quòd autem eiusmodi alterationibus, cordis caro insigni artificio à rerum conditore ad iustitiam temperata præficiatur, quoad diuinam hominis fabricam cognoscere possimus, fatemur. Cæterùm si quæ fuliginosa recrementa ex hac aëris in sinistrum uentriculum dilatato corde contracti emutatione, ipsoque innato calore producantur, ea rursus per arteriam uenalem cõstricto corde in pulmonem excerni arbitramur. Atque ea potissimùm arteriæ uenalis corporis est ratio. nam continuò indefesseque aërem ex[f] asperæ arteriæ ramis, ipsoque adeò pulmone in se assumere debebat, & rursus suis motibus cordis rhythmis correspõdentibus, fuliginosas eiusmodi reliquias in asperæ arteriæ ramos propellere: quod sanè difficulter admodum fecisset, nisi corpus tenuius rariusque alijs arterijs nacta fuisset. Nam etsi hæc eundẽ cum reliquis partibus corporis usum præstẽt, in quo hæc cordi accõmoda censetur, nõ tamen arteriæ pro ipsarum mole tantum aërem qui illis non per occultos meatus, sed per patẽtes in ipsis cauitates à corde unà cum sanguine offerũtur, assumere, rursusque propellere, ac arteria uenalis debebãt, adeò sanè ut hæc necessariò tenui & uenarum corpore confirmata sit. Quanquam natura interim adeò suæ securitati atque possibile fuit, prouidit: quippe longum ex sinistro uentriculo ad pulmonem ductum (qui ipsi nocuus fuisset) præcauens, statim in ipso ortu eam diuisit, atque breuissimo prorsus ductu illam in pulmonem digessit, ut hæc ilico pulmonis substantia undique suffulta, implicitaque, à ruptionis periculo securior euaderet. Deinde & ex ipsius corporis tenuitate, quam Natura nisi illa maximè indiguisset, facilè uitasset, alius usus accedit, pulmonis nutritioni accommodus. nam hæc arteria, ut reliquæ totius corporis (præter asperam) omnes, sanguine tenui ac spirituoso oppleta, etiam pulmoni idoneum suppeditat sanguinem, id pulmoni supplens, quod nimium seuera rigidaque arterialis uena ob corporis sui crassitiem, & sanguinẽ quoque minus quàm arteriæ uenalis sanguis, leuem aëreumque, pulmoni denegabat. Porrò[g] sinistra cordis auricula uenosæ arteriæ adnata, idem prorsus officium huic & sinistro cordis sinui præstat, quo uenæ & dextro cordis uentriculo dextram auriculam usui esse diximus: & sinistra auricula tanto minori cauitate donatur, quanto etiam arteriæ uenalis orificium, cauæ orificio angustius uisitur. Deinde aër etiam ipso sanguine sequacior est, adeò ut & hac quoque occasione sinistra auricula iure minor dextra creetur. Nam quum aër ita promptè attrahatur, nõ tantum periculum erat ex attractionis impetu (qui potissimùm uacui fuga aërem trahit) uenosæ arteriæ corpus, ita atque cauæ cõuelli. Quòd autem sinistra auricula pro ipsius mole paulo carnosior ac perinde etiam crassior & pinguior, & ad motum minus sequax quàm dextra auricula cernatur, argumento quoque est, ad quandam materierum præparationem auriculas cordi famulari, & auriculas ipsas proportionẽ quandam cum cordis sinibus sortiri. Porrò ut auricularum par usus est, ita etiam sinistri uentriculi membranulæ usu penitus cum dextri uentriculi membranulis conueniunt.[h] Duæ enim uenalis arteriæ orificio commissæ, ac introrsum in cordis uentriculum deductæ, corde quidem dilatato aërem ex uenali arteria in uentriculũ ferri admittunt, ipsarum fibris propter cordis mucronem uersus basim in dilatatione magis adductum laxatis, ipsisque membranulis ad uentriculi latera concidentibus. Quũ autem cor constringitur, obstaculo sunt, ne aër rursus in uenalem arteriam ruat, irritusque cordis labor efficiatur. quanquam

quam

Sinistri cordis uentriculi usus & cõstructionis ratio.

Cordis carnis usus.

Venalis arteriæ corporis ratio.

Sinistræ cordis auriculæ usus.

Mẽbranularũ uenalis arteriæ & magnæ arteriæ usus.

c Patet in 9 & 10 figuris.
d Pete id ex 11. fig.
e 6 fi. G. 9 fig. C, C.
f 1 fig. cap. 38 lib. 1.
g 9 figu. F. 9 fig. I.
h 6 fi. E, F.

quam interim credamus has membranulas quum duæ duntaxat sint, suum orificium cui præfi ciuntur, non ita adamussim obturare, ut fuliginosis excrementis per uenalem arteriam exitum in cordis constrictione præpediant. Quinetiam magnæ arteriæ orificium occupantes [i] membranę, ijs omnino functione respondent, quas in uenæ arterialis orificio haberi retulimus. Hæ siquidem in cordis cõtractione spiritum uitalem unà cum sanguine, quem impetu ruere Plato dicebat, in magnam arteriam profluere sinunt. at corde rursus dilatato, spiritu[que] ac sanguine denuò ad uentriculum tracto, illius regurgitationẽ in uentriculum prohibent, sanguine nimirum eas uersus magnæ arteriæ orificij centrũ (ut in arteriali uena fieri nouimus) cõprimente.

i 10 figu. B, C, D.

Præsens itaq[ue] liber constructionẽ partium, quas Natura aëreæ substantię reficiendæ fabrefecit, utcunq[ue] complexus est, quæ quum sui spiritus magnam portionem ad animalis spiritus in cerebro generationẽ mittunt, opportunè quum iam eò usq[ue] humani corporis harmoniã deduximus, sequẽti libro cerebrum sensus ac motus arbitrij principiũ & rationis sedem, omnium[que] uiscerum in altissimo corporis locatum regem, aggrediemur. Priusquam tamen huic libro colophonem adijciam, operæprecium fuerit hoc libro traditarum partium administrãdæ sectionis rationẽ eo ordine cõplecti, qua proximè præcedente libro, cibi potionis[que] ac generationis organorum sectionem docuimus.

Quæ hoc libro pertractata sint.

CORDIS, PVLMONVM, RELIQVORVM *que respirationi seruientium organorum administrandi ratio.* *Caput XVI.*

NATOMICAM hanc administrationẽ in eo cadauere, quo superiori libro descripta organa aggressus es, persequi conuenit. ita enim præsens illi administrationi, & ei quæ in septimo tradetur libro accommodabitur, ut in eodẽ corpore uniuersam humanarum partium fabricam in cadauerum penuria, alijs ostendere queas. Vt enim simul omnia in uno primùm tua solius opera adamussim discas, impossibile arbitror. Præcedentis itaq[ue] libri cõtinuata administratione, sustentaculum ceruici subijcito, cuius ope ea exporrigatur, caput[que] in posteriora reclinatũ pendeat. in quem usum quadrangularibus illis fictilibus[que] lapidibus uti consueui, eos secundùm longitudinem tenuioribus suis lateribus mensæ innitẽtes ceruici supponẽs, ac caput deprimẽs. Deinde ut in secũdo libro docui, faciẽ & uniuersam colli anteriorẽ sedẽ cute nudo, ac primùm faciei [a] musculos, qui frõtis cutem & palpebras, deinde qui genas, labra, & nariũ alas mouent aggredior, nõ prætериẽs in altero latere [b] uenarum, [c] arteriarũ, & [d] neruorũ ramos. Quum itaq[ue] ad eum quem præcepimus modũ, faciei musculos demonstraueris, [e] eos qui ossi υ imaginẽ referenti proprij sunt, ac [f] qui à pectoris osse in primã laryngis cartilaginẽ scuti assimilatã feruntur, aggredieris. Deinde à pectoris osse & clauiculis [g] musculũ liberabis brachiũ pectori adducentẽ, insuper [h] illum qui à clauicula primæ costæ inseritur. Ad hos, [i] musculũ quoq[ue] scapulam pectori adducentem à costis separabis, uenis, uti iã diximus, cũ arterijs neruis[que] obseruatis. aut musculos in uno latere duntaxat, in altero uerò uenas, arterias & neruos expendes: quorũ series si memoria exciderit, à tertio libro & quarto uenit petẽda. præsens enim locus in immẽsum excresceret, si illã hîc quoq[ue] ordine recenserem. Post hos à pectoris osse & clauiculis resecabunt, qui [k] hinc ad mamillares capitis processus ascendũt, hac in omnibus obseruata ratione, ut singuli suis quibus inserunt ossibus integri adhuc appensi seruẽtur, postmodum[que] in ostendẽdo reliquorũ sui articuli musculorũ numero accõmodari possint. Quo'nam autẽ artificio singuli sint scindẽdi, quid[que] in cuiusq[ue] sectione priuatim ueniat obseruandũ, in secundo libro suis locis abundè sum persecutus. In præsentia à pectoris osse [l] clauiculas acutiori cultello liberare contendes, robusta quibus illæ pectoris ossi colligantur ligamẽta diuidẽs, ac interim accuratissimè cauẽs, ne cultello altiùs iniecto, quæ huic articulo subsunt uasa uulneres. Atq[ue] hic [m] cartilaginẽ examinabis, quæ clauiculã pectoris[que] ossis sinum, pręter alias articulorũ cartilagines intercedit, & aliquò reponenda est, ut illa postmodũ in sceleti connexu (si uisum fuerit) uti queas. Liberatas autẽ clauiculas nitẽris ui à pectoris osse attollere, ac ab illo prima[que] costa in exteriora reflectere. ita enim primæ thoracis costæ cartilago, quà costæ ossi cõtinuatur, in conspectum ueniet: quæ cultro non admodum crasso ab osse est [n] liberãda, hîc quoque mente adhibita, ne culter profundiùs mergens, quicquam in iugulo uitiet. Vbi primę costæ dissecueris cartilaginẽ, deinceps ordine reliquas omnes à costis cultro, aut si uoles nouacula dirimes, continua[que] linea intercostales musculos ad thoracis usque capacitatem [o] diuides. Liberatum nunc cum cartilaginibus à costarum ossibus pectoris os, nõnihil eleuatum modò in dextrum, modò in sinistrum latus [p] reflectendũ est, & thoracem intersepientes

a 3 musc. ta. A. C, D, E F. G. Γ. & 4 tab. K. M. N.
b fig. cap. 6 li. 3 Z.
c fi. ca. 12 li. 3 b, c, f, g.
d 2 fi. cap. 2 lib. 4 N, O, X. & rami ab R, b,
e simul mixtorum aut 4 musc. tab. H, I. & 5 tab. G.
e 4 tab. R, Q, S, T, V, V.
f 4 ta. P in N.
g 1 tab. L. 3 tab. Δ.
h 4 tab. d.
i 5 tab. Γ.
k 4 tab. Θ. ad Z.
l 4 ta. a ab I, ut in dextro latere 5 tabulæ factum est.
m Maior pars 4 fig. cap. 22 li. 1.
n Inter elatissimum B & A 1 fig. ca. 19 li. 1.
o Vt factũ est in 8 muscul. tab.
p Vt fit in 1 fig.

Musculorũ quorũdã et uasorum administratio.

Clauicularũ à pectoris osse liberatio.

Costarũ cartilaginũ cum pectoris osse, ab ipsarũ ossibus liberatio.

Membra thoracis amplitudinem intersepiẽtiũ examẽ.

tes membranæ quà pectoris ossi proximæ sunt, ueniunt unà cum cordis situ inspiciendæ. [q] Deinceps transuersa sectione [r] septum transuersum à pectoris osse ipsiq; adhuc commissis cartilaginibus adimi debet, & pectoris os sua mucronata cartilagine sursum attolli, sensimq; ab illo thoracem intersepientes membranæ diuelli. quod quum feceris, uersus cadaueris caput pectoris os reflectes, moxq; iuxta [s] glandium, uenam & arteriam utrinque sub ipso prorepentes retusiori cultello inter membranulas inquires, quas quum singulas uinculis interceperis, os pectoris cum ipsius simul uasis à thorace auferes, tunicæ costas succingentis speciem & [t] intercostalium musculorum, qui inter cartilagines habētur, naturā perpendes. Aut musculis illis non aliter examinatis, os pectoris aliquantisper repones, dum thoracem mouentes musculos simul omnes post cordis administrationē ostendere uisum erit. Quò autem ea quæ in thorace aggredienda supersunt commodius commōstrarentur, consueui primùm hamulo hinc inde costas succingentem membranam auellere, & manibus si alicubi pulmo illi fibris cohæreret, ab ipsa dirimere. Insuper pertuso costarum quopiam interuallo cui pulmo adnexus est, demonstrare soleo, quo nam pacto hominis thorax subinde pertundatur, non abolita interim respiratione, neque pulmonis motu quiescente. [u] Mox diuisis intercostalibus musculis, costas ad mediam ferè ipsarum longitudinē frangere solitus sum: quod paruo fit negocio, si singulæ seorsum manu fortiter apprehensæ ui euertantur, inflectantur'ue. Verùm posteaquam facilem illum parandi sceleti rationem adinueni, ut ossa cadaueris illi compingendo subseruiant, costas integras reseruari malim, & manibus simul omnes costas quantum licet extrorsum retorquere, & dein aliquousq; diuisis intercostalibus musculis, inuicem costas sensim dirimere. ita enim satis patens thoracis amplitudo efficitur, potissimùm si secundùm dorsi longitudinem, ac ad thoracis ferè medium, lapidem, aut globum aliquem subieceris, cuius ui dorsi gibbus extra thoracis amplitudinem prominēs, intrò in thoracis amplitudinē ducatur, grandiusq; inter dextri sinistriq; lateris costas fiat interstitium. Hoc itaq; modo costis diductis, aut illo modo disruptis, pari sem

q Vt ex 1 figuras secundam.
r 1 fig. I, I. 2 fi. R, R, et 7 musc. tab. Δ.
s Iuxta F 2 fi. requires B, C, D, E.
t Vt spectātur in 8 musc. tab.
u Ferè ut factum est in 1 & 2 fig.

Neruorū septi trāsuersi.

per ratione thoracis organa sunt aggredienda. ac primùm à glandio ad septi transuersi nerueā sedem, [x] dextrum ipsius neruum à dextra thoracem intersepiente membrana cultello liberabis: deinde si uoles, sinistrum quoque. quem ubi simul cum [y] uena à iugulo pronata exporrigi uideris, illum iuxta septum rumpes, uersus ceruicem, ut postea ipsius uideas [z] originem, illum reijciens. Mox membranas intersepientes cultello secundùm thoracis longitudinem inuicem seiungens, atq; à cordis [a] inuolucro liberatas, ipsarumq; ad septum transuersum connexu, & ue

Cordis inuolucri examen.

narum arteriarumq; in ipsis serie perpensis, illas è thorace auferes. Id duntaxat præcauens, ne uas aliquod insignius lædatur. rami enim membranas interreptantes, & cordis inuolucro intertexti, etiamsi diuidantur, uix notatu dignum aliquod sanguinis profluuium concitant. Iam tempestiuum est solis manibus cor cum suo inuolucro hinc inde mouere, quisq; ipsius situs formaq; inuolucri sint examinare: quanquam & ad id summopere conducit inspectio, quam modicè eleuato pectoris osse, cordeq; adhuc immoto membranarum intersepientium causa fieri uolui. Pulmonis quoque lobi manibus iam sunt contrectandi, ut & ipsorum numerus, situs, formaq; indagentur, ac tandem cognoscas, nullam pulmonis partem uenæ cauæ quà [b] inter septum transuersum & cor cōsistit, in hominibus substerni: imò uenam simul citraq; interuallū, & septum & cordis inuolucrum penetrare, & quà uena hac ducitur inuolucrum [c] magna amplitudine hominum septo priuatim cōnasci. Atque hæc, quæ Galeni placitis penitus renituntur, & uerè paradoxa ex hominis haud mendaci libro deprompta sunt, neutiquam prætermittere conuenit, quin rabulas illos susurronesq; appelles, qui quum à sectione absunt, apud alios tam acriter se Galeni decreta tueri arbitrantur: inter secandum uerò & præsenti corpore prorsus, ac si quis linguam illis præscidisset, silent. Cæterùm dum pulmonem obiter contemplatus fueris, inuolucrum cordis longa sectione [d] diuidetur, & liquor ipsi innatans spongia extergebitur, ac demum à cordis uasis inuolucrum resecabitur, adhibito studio ne [e] sinistri recurrentis nerui principiū uitietur. Vt uerò cauæ uenæ per septum transuersum transitum, ac ipsius per thora-

x Sinister in 1 fig. P, P insignitur, in 3 aūt fig. uterq; 1.
y 1 figura Q, Q.
z 2 fi. ca. 11 lib. 4 à b, c, m.
a 3 fig. B, C, D, E, F, G.
b 5 fig. inter D & C.
c 3 fi. G, F.
d Vt factū est in 4 fig.
e 6 fi. g, g eductum à c.

Cauæ uenæ distributionis per thoracem & iugulum examen.

cem ductum examines, sectionem septo ad uenæ usque caudicem induces, præcauens ne duorum cauæ uenæ [f] propaginum in illud excurrentium radices simul uulneres: dein sursum paulatim conscendens, quà [g] caua dextræ cordis auriculæ committatur, citra ullam sectionem obseruabis. Sic quoque supra cordis basim, à cauæ dextro latere [h] uenam sine coniuge enasci inuenies: cuius ramos ductumq; melius disces, si primùm dextram pulmonis partem uersus sinistrum latus eleuaueris, & postmodum sinistram in dextrum latus reuolueris. hæc nanque citra sectionem fiunt obuia: quanquam exempto corde & pulmonibus, illa adhuc licebit exactius intueri. Neq; sanè hæc obiter sunt spectanda, at grauiter naturæ artificium in uenæ coniuge carentis ductu, principioq; indagandum est, diligenterq; obseruandum, num ut in agnis & por-

f fi. ca. 6 li. 3 C.
g 5 figura C ad B.
h 5 fig. G et fi. ca. 6 lib. 3 F.

cis

i Hic sedulo circa H specta figuram capi. 6 lib. 3.
k 2 fi. F.

cis aliquando occurrit uena quæpiã, in sinistrum latus porrigatur, iuxta cauæ ad cor cõnexum pronata. Porrò cauæ in iugulo [i] distributio, retusiori cultello, quo incumbens illi [k] glandium adimetur inquirenda est. neque sanè alio tibi utendum est artificio, quàm ut nostras ad manum habeas uenarum delineationes, mentemq́ summa cura accommodes, ne uenam aliquã pertundas. Vbi uerò cauæ seriem adinueneris, utraque iugularis & humeraria, prius tamen quantum poteris sanguinis in illis compresso, & deinde caua uena, ubi sine pari promit uenam, uinculis intercipientur, ac quicquid uenarum inter uincula consistet, è corpore adimetur, & deinceps abluto sanguine ilico ad arteriæ magnæ propagines neruosq́ recurrentes adinueniendos

l 6 fig. I.
m 6 fig. G.
n 6 fig. O.

Arteriæ magnæ per thoracem et iugulum & collum distributionis & neruorũ recurrentium examen.

sectio conuertetur. Corde itaque in manu assumpto, [l] uenæ arterialis, & [m] arteriæ uenalis, ipsiusq́ [n] magnæ arteriæ radices, quà cordis basi proximæ sunt, intueris: quod factu est facillimum, si cum ipsarum coloribus, tum situi mentem adhibueris. dextræ enim auriculæ uicina est arterialis uena, & albicans, ac quodammodo in sinistra proficiscens uisitur, ac inter cordis uasa elatior est. Arteria autem uenalis uenæ modo nigricat, & cæteris uasis demissior, propter sinistram auriculã latitat, neq adeò longè ipsius progressus se offert. Magna autẽ arteria in cordis basis medio sub arteriali uena quodammodo occultata conspicitur. Hanc ubi primum intuitus fueris, [o] nostra neruorũ recurrentium cum arterijs effigie sectioni adhibita, omnes magnæ arteriæ ramos inquirito, quorum [p] superiores ac iugulo proximi citra aliud opus iam erunt conspicui, nisi fortassis glandij aliquot reliquiæ adhuc supersint. [q] Truncus autem qui ad dorsum retorquetur, non nisi sinistra pulmonis parte in dextrũ latus eleuata intuebitur. Cæterùm ut recurrentes uideas neruos, postquam cõmunes laryngis musculos, [r] qui à pectoris ossis elatiori sede procedentes, infimæ scutum imitantis cartilaginis sedi implantãtur, administraueris (si modo illos priusquam pectoris os adimeres, cum ossis v referentis musculis, non resecueris) sexti paris [s] neruum in latere primum dextro secundùm soporariæ arteriæ longitudinem ab illa cultello sensim liberabis, ipsius [t] ramulum qui costarum radicibus exporrigitur, quum iuxta thoracem accesseris, & quos hìc musculis ex pectoris ossis summo enatis surculos deriuabat, perpendens. Simulatque uerò neruum ad [u] arteriam dextræ axillæ porrigendam deduxeris, [x] tres quos ad illam reflectit surculos (nisi [y] duo aut unus tantũ sit) quàm poteris studiose uicinis membranulis acutiori cultello liberabis: ne fortè retusiori, membranulas inter scindendum trahens surculos uioles. quanq̃ denuo acutus fortassis surculos simul cum membranis incautè resecabit. Inuentis surculorũ principijs neruũ asperæ arteriæ lateri exporrectum à sua cui nectitur membrana, ipsaq́ aspera arteria liberabis, longa sectione inter neruum & asperam arteriam acuto quoque cultello facta. Liberatum hoc pacto neruum summis sinistræ manus digitis apprehensum modicè ab aspera arteria attolles: sexti uerò paris truncum quà soporariæ arteriæ exporrigitur, dextra manu eleuabis, ac deinde mutuò nunc sursum nunc deorsum ductis manibus, nerui recurrentis reflexum naturamq́ perquires. Ad eundem sanè modum [a] sinistrum, sexti paris truncum à soporaria sinistri lateris dirimere conuenit, & ipsius surculos quos musculis à pectoris ossis elatiori sede enatis, & costarũ radicibus exporrigit indagare, & postmodum [b] obseruatis quas pulmonis tunicæ deriuat propaginibus, & eo [c] surculo quem secundum uenæ arterialis trunci sinistrum latus cordis basi offert etiam accuratè perquisito, ad magnæ usq arteriæ [d] truncum, qui ad dorsum reflectitur, sexti paris huius lateris neruus est deducendus, & acuto similiter cultello [e] soboles [f] recurrentẽ neruũ hìc efformãtes sunt adinueniẽdę. Hos ubi uideris, obtusiorem stylum sub eo arteriæ trunco uersus sinistrũ asperæ arteriæ latus protrudes, & leuato nõnihil stylo, truncũ arteriæ à dorso cui firmissimè cõmittitur, modicè dirimes. Deinde ab aspera arteria, neruũ ad arteriæ magnæ usq truncũ liberabis, & utraq manu ipsius reflexum, ut in dextro latere, ostendes. [g] Reliqua uerò sexti paris neruorũ ad stomachum series, nõ nisi exempto pulmone cõspicietur. nunc autem si uisum fuerit, foramine inter asperæ arteriæ cartilagines facto, illicq fistula quapiã indita, & aspera arteria super foramen compressa, pulmonem inflari curabis: inflatus siquidem suam formã manifestiùs commonstrat, corq́ ex toto amplexatur. Demisso dein pulmone, cordi à dextræ auriculę radice ad ipsius usq mucronem, nouacula sectionem [h] induces, in dextrum ipsius uentriculũ usque penetrantẽ. Mox uentriculo digitis distento, spõgia sanguinẽ semel atque iterum elues. Vena enim caua & arterialis uena, ut sanguis in uentriculũ fluat, isq postmodum spongia exugatur, comprimendæ sunt. Exterso sanguine dextri uentriculi amplitudo est indaganda: deinde stylo [i] tres membranæ orificio uenæ cauæ præfectæ obiter ueniunt spectandæ. Vt uerò prorsus in conspectum ueniant, cultello ex dextro sinu in cauã uenam intruso, sectionem à uentriculo per auris corpus in uenam usq duces: qua distenta, membranæ omnino uidebuntur, & auris cauitas, naturaq́ si ipsam [k] inuerteris, facilè hac administratione cognoscentur. Deinde quum uenæ cauæ intueris orificium,

o fi. ca. 9 inserta li. 3. et hic 6 fig.
p 6 fi. R, Q, S, T, V, X.
q 6 fi. P & figu. cap. 12 li. 3 i.
r 5 musc. tab. P in N.
s 6 fig. a secundùm V.
t 2 fi. cap. 2 li. 4 h. dein k, k.
u 6 figu. T.
x fi. ca. 9 li. 4 insertæ P ad E.
y 6 figur. b.
z fi. capiti 9 lib. 4. insertæ Q, Q.
a 6 figur. d.
b 6 fig. e.
c 6 fig. h.
d 6 fig. P.
e 6 fig. c.
f 6 fig. g. g.
g 14, 15 fig. lib. 5 T, V.

Pulmonis inflatio.

h Vt factũ est in 7 fig.
i 7 figu. K, L, M.
k Vt F in 7 fig.

Dextri cordis uentriculi & ipsius orificiorũ membranarumq́ examen.

cium, coronalis uenę[l] origo etiam apparebit: cui ſi ſtylum ex molli plumbo indideris, quo nam pacto cordis baſim cingat, ramosq́ in ipſius corporis ſuperficiem deriuet, obſeruabis. Hîc uelim quoque ex uenæ cauæ amplitudine ſtylum in[m] uenam coniuge deſtitutam inderes, ipſius à caua originem, ridiculamq́ noſtrorum Æſculapiorum rationem conſideraturus, qui in octo utriuſque lateris inferiorum coſtarum inflammatione, Hippocratem non mittendum eſſe ſanguinem aſſeruiſſe affirmant, quod cor ex uena ſine pari ſanguinem adeò rapiat, ut nihil ſanguinis miſſione ex uena hac educi poſſit. Quaſi uerò nunc tibi ſecanti non longè eſſet clariſſimum, cor in ſanguinis miſſione, inflammatis octo inferioribus coſtarum interuallis nihil obſtare, ac proinde ſanguinem tunc quoque mittendum: & Hippocratem non adeò fuiſſe ſtupidum, ut octo humiliores coſtas ſub ſepto tranſuerſo eſſe arbitratus fuerit, & inflammationem huius ſędis ad clauiculam uſq; etiam tenſionem producere ignorauerit. Verùm hic ſermo ne præter inſtitutum ad meum de uena in laterali morbo ſecanda placitum longius expatietur, refrenandus uenit: quanquam mehercule nunquam magis hac de re ſententiã quàm præſentibus uenis indagandam arbitrer, non autem citra uenarum cognitionem ſolis autorum diſtortis ſuffragijs eruendam.

[l] 7 fig. G.

[m] 5 fi. G. & figu. cap. 6 lib. 3. F.

Cauæ uenæ ortus examẽ.

Porrò ſimulatque coniuge carenti uenæ ſtylum immiſeris, oblongus craſſusq́ baculus cauæ uenæ eſt[n] imponendus: quem quum abſque negocio rectà per cauam ad imum uſque uentrem protruſeris, quàm bellè Galenus & cæteri diſſectionis profeſſores huc uſque hallucinati ſint, diſces, qui cauam ex iecoris gibbo uno caudice enatam[o] ſimiliter ac magnam arteriam in duos trũcos, quorum hic inferiora, ille uerò ſuperiora petit, diuidi cenſuerunt. Verùm hęc quum iecur aggredieris, uiſurus es explicatius. quanquam nihil prohibet, modò ſeptum tranſuerſum è corpore quantum poteris reſecare, iecurq́ in ſiniſtrum latus adeò reflectere, ut poſterior ipſius ſedes in conſpectum ueniat: ac ubi baculum à uenæ cauæ ſede quà cor ſpectat ad eam uſque regionem qua renibus uenæ offeruntur, detruſum aliquandiu in uena ſeruaueris, animaduerterisq́ iecoris ſubſtantiam toti cauæ poſteriori ſede non[p] obduci, cultello ſecundùm baculi longitudinem ducto cauam diuides, ac uenarum à caua iecori exporrectarum[q] ora inueſtigabis. Dein ijs qui nimium pertinaciter in Galeni Anatomes profeſſorum primarij uerba iurauerunt appellatis, ſingula ipſius argumenta de uenarum ortu reſumes, atq; ſtudioſos ne ex commentarijs nauigare diſcant, hortaberis, unicam ueritatem, non uerò autoritatem, illosq́ in cathedra geſtus commendans.

[n] In D 7 fi. & figuræ ca. 6 li. 3.

[o] Vt O in P & R figuræ 6.

[p] Vti ſpectatur in 18 fig.

[q] Vt uidere eſt in fig. 6 capiti lib. 3 inſerta ad A, B.

Arterialis uenæ orificij ac membranarum examen.

Porrò ſectione rurſus ad cor conuerſa, digito aut ſtylo in elatiori dextri ſinus ſede arterialis uenæ orificium[r] inquires, & illi intruſo cultello, ex dextro uentriculo aliquouſque in arterialem uenam ſectionem duces. Qua facta, ſanguineq́ ſi quis erit eluto, uiſui ſeſe arterialis uénæ orificium ſimul cum ſuis[s] membranis offert: quas, ut exactiùs contempleris, ſtylo attolles, eodemq́ arterialis uenę ductum in pulmones examinabis. [t] Tunicæ etiam ipſius ex quibus arteriæ inſtar conformatur, facilè uidentur, modò quis ductæ iam ſectionis lateribus labris ue animum adhibuerit.

[r] Ex 7 figura ſacturus octauam.

[s] 8 figura E, F, G.

[t] 1 fi. ca. 15 li. 3 B, C.

Siniſtri cordis ſinus ipſiusq́ uaſorum & membranarum examen.

Siniſtrum cordis ſinum ſimiliter longa ſectione à ſiniſtræ auris radice ad cordis uſque mucronem facta aperies, & ſanguinem perinde ac in dextro exterges. In hoc ipſius primùm intuebere amplitudinem, deinde cordis ſubſtantiæ in hac ſede[u] craſſitiem, poſtmodum ſtylo[x] duas arteriæ uenalis orificio præpoſitas membranas facilè adinuenies, ac quî inuicem in cordis conſtrictione conniueant, obſeruabis. Vt uerò exactiùs ſe offerant, cultello uenalis arteriæ ori immiſſo, ſectionẽ in ipſius uſq; cauitatem[y] molieris, ac adaperto diſtentoq́ ore membranas denuò contemplabere, plumbeo ſtylo uenalis arterię in pulmones primas diſtributiones inquirens.[z] Magnæ autem arteriæ orificium, & membranę ipſi præfectæ inuenientur, ſi poſt[a] alteram arterialis uenæ membranam, quæ cordis ſinuum ſepto uicinior eſt, digitum in elatiſſimam ſiniſtri ſinus regionem protruſeris. is namque magnam ſubibit arteriam, & dein cultello ſecundùm digitum in arteriæ orificium intruſo, ex cordis ſinu ſectionem in arteriæ amplitudinem duces. Quando enim hanc tentaueris, & arteriæ magnæ [b] membranas in ipſarum ſede, quà uaſis corpori incumbunt, inſpexeris: coronalium arteriarũ [c] ortus tibi occurret: adeò ut nunc nihil in corde ſpectandum tibi ſit reliqui, niſi fortè illo uariè diſſecto, ipſius ſubſtantiam & arterię magnæ arterialisq́ uenæ diſſectis radicibus, os inquirere ſtatueris, quod cordi priuatim ab Anatomes profeſſoribus aſcribitur.

[u] 9 figura M, M.

[x] 9 fi. E, F.

[y] 9 figurã paraturus.

[z] 10 fig. A.

[a] Vbi in 9 figu. K latitat ſub E.

[b] 10 fig. B, C, D.

[c] 10 fi. E, E.

Cartilagineæ cordis ſubſtãtiæ examen.

Si igitur nullum os præter cartilagineas dictorum modò uaſorum radices adinueneris, illas à reliqua cordis ſubſtantia reſecabis, ut ſimul cum cartilaginibus clauicularum articulationibus peculiares ad oſſium compoſitionem reſeruari recondiq́ ualeant.

Aſperæ arteriæ.

Pulmonis.

Corde in hunc modum abiecto, aſperam arteriam (ſeruata interim larynge) examinabis, primùm quidem ipſius cartilagines & membranas, quibus illæ inuicem colligantur: & dein ipſius primam in pulmones ſeriem. qua inuenta, aliquam pulmonum fibram integrè à reliquis pulmonibus abſecabis, ac in uenæ arterialis ramum, & arteriæ uenalis & aſperæ ramos ſtylum intrudes, & diuulſa pulmonis membrana horum ramo-

rum

rum propagines, distributionisq́ naturam inuestigabis. ad quod mirificè conduxerit undecunque rupta lobi illius membrana, ipsum inter duos asseres adeò comprimere, ut pulmonum substantia à suis quibus obnascitur uasis abscedat. Licebit modò aspera arteria ab ipsius capite diuisa, eaq́ deorsum à stomacho tracta, pulmones omnino è thorace auferre, & stomachi[d] progressum adinuenire, qui citra aliam sectionẽ pulmone reiecto, unà cum neruis sexti paris illum amplexãtibus, cõspectui sese offeret. Tamen ut neruorũ in uentriculi orificiũ seriem intuearis, septum transuersum à stomacho liberandũ est, ipsaq́ insertio, si uentriculus adhuc in corpore asseruatus sit, indaganda. Insuper foramine alicubi in stomacho quà collum perreptat facto, fistulaq́ illi indita, uentriculum quàm poterit maximè inflari curabis, & deinde stomacho iuxta laryngis radicem diuiso, illum cum uentriculo, aut solum, si prius uentriculum ademeris, è corpore trahes,[e] glandulis illis qui in medio ipsius ferè ductu plurimum consistunt, similiter examinatis. Iam quoque tempestiuũ esset (nisi id prius præstitisses) iecur à septo transuerso secernere, ac tandẽ ex corporea uferre. quod ubi feceris, ipsiusq́ formã diligẽter contemplatus fueris, cultello uenæ cauæ iam flaccidæ indito, hanc lõga sectione aperies, ut exactè pateat ipsius per iecoris substantiam transitus, deinde ramorum à caua in iecur ingressus. Vbi itaq́ duo præcipua illorum uideris orificia, alteri stylũ quàm poteris penitissimè indes, & ablato uenæ portæ quoiam antea eam intercepisti uinculo, illius quoq́ ramo secundùm uenæ cauæ styli ductũ in iecur procedenti alterum stylum immittes, & postmodum obtuso cultro iecoris substantiam ab illis ramis, qui stylos cõtinent, niteris abradere,[f] ut uenarũ per iecoris corpus seriẽ, ipsiusq́ substantiam discas, ac demum inter duos qui stylis distenduntur ramos bilis uesiculæ meatulos obseru es, & bilis uesiculam à iecoris corpore erasam inuertas, solamq́ sedulò contempleris. Postremò[g] uenæ ab umbilico in iecur deductæ ingressum, insertionemq́ expendes, mente thoracis uertebrarum corporibus adhibita, ut cultello grandem arteriam secundùm longitudinem aperias,[h] ramorum quos utrinq́ in costas spargit uisurus orificia. Deinde ramis illis disectis, arteriam ex corpore adimito, & uenæ coniuge carentis[i] propagines expendito, ut & hanc quoque à uertebrarum corporibus liberes. Modò tibi in propatulo est sexti paris neruorum cerebri[k] ramus, qui radicibus costarum exporrectus sub tunica costas succingente ad organa à peritonæo circumplexa cõtendit. Vt uerò[l] neruulos cernas, quibus ramus ille adaugetur, à thoracis uertebris tunicam costas succingentẽ detrahes, ut costis pariter hac nudatis, quæ modò recensuimus conspiciantur. Cæterùm ubi à costis tunicã thoracis cauitatem succingentem ita diuulseris, cultelli mucrone ad costæ os proximè adacto tunicam obseruabis, quæ priuatim singulis costis obuoluitur. eam dico, quam secundã costas succingentẽ tunicã nonnulli dissectionũ periti nuncuparũt. Absolutis ad hũc modũ omnibus quæ peritonæo & tunica costas succingente inuoluunt, si uisum fuerit, quàm poteris aptissimè costas in suas sedes reponere conaberis, &[m] osse pectoris quoq́ cum cartilaginibus ipsi coarctatis assumpto, & clauiculis etiam in suam sedẽ repositis, quàm licebit studiosissimè musculos eos quos iam antea ab insertione pendere sinebas, suis locis situabis,[n] primũ dico thoracẽ mouentiũ,[o] primum brachij motuũ opificem, scapulæ motorũ[p] primũ,[q] eum qui à pectoris osse & clauicula in mamillarẽ capitis processum fertur. Quod ubi præstiteris, ea prorsus serie quam in secũdo libro docuimus, omnes brachiũ & scapulam mouẽtes musculos ex altero latere aggredieris: mox omnes qui thoracis motibus præsunt, & qui capitis ac dein dorsi motibus famulantur. postremò[r] temporalem &[s] massete rem. cubiti enim & brachialis, digitorumq́ motibus subministrantes musculos licebit post cerebri anatomen dissecare. Neq́ est quòd hîc prolixè commemoratos musculos seriatim ac sigillatim recenseam, quum id ita diffuse in secundo libro factum esse minimè ignores. Cæterùm in altero cadaueris latere uasorum neruorumq́ seriem licebit sedulò exquirere, quum id factu sit facillimum, si illorũ descriptio te nõ lateat, in musculorumq́ sectione probè uersatus sis. quanq̃ & ego manus uasorum neruorumq́ administrationẽ, ut puta paulò difficiliorem, etiam postea persequar. In præsenti autẽ os adeundum est. & quandoquidem iam faciei omnia extrinsecus persecutus es, ut id aperias necessum est. quod nulla ratione facturus es melius,[t] quàm robusto cultro infimæ maxillæ inferioris sedi sensim apposito, & postmodum huius, malleiq́ opera maxillæ inferioris osse diuiso. Verùm ad eum modum ossa quæ sceleto præparãdo alioquin apta essent, propter fractam inferiorem maxillã uitias. & si illæsa maxilla illam in altero latere in suo ad temporis os articulo dissoluere conatus fueris, atq́ ita illa in alterũ latus reflexa, quæ in ore sunt administrare proposueris, sectionis claritati utcunque oberis. Quapropter diuiso, ad eum quem dixi modũ, osse, primùm fortioris cultri dorso diuisioni imposito, illoq́ postmodũ obliquato, ossa inuicem modicè dirimes: ac deinde utroq́ singulis manibus apprehẽso, extrorsum deorsumq́ ui torquebis, osq́ aperies. Deinde è narium foraminibus obliquatum instar sypho

Margin notes (left):

d ut spectatur 14. & 15 fig. lib. 5.

e 14, 15 fig. lib. 5. F, F.

f Id ueluti uisurus, quod 13 fi. lib. 5. exprimitur ad X, Y, Z.

g 2 fi. lib. 5. F, G. 12 fig. M ad N.

h fi. cap. 12 li. 3 k, k.

i fi. ca. 6 li. 3 G, G. ab F.

k 2 fig ca. 2 li. 4 h.

l eiusdem fi. i, i, i.

m Eam partẽ quæ dextræ manui subijcitur 8 musc. tab.

n 4 tabu. d.

o 4 tabu. Δ.

p 5 tabu. Γ.

q 4 tab. Θ.

r 4 tabu. Γ.

s 4 tabu. Δ.

t Vt factum est in 6 musculi tab.

Margin notes (right):

Stomachi.

Iecoris.

Examẽ eorũ quæ uertebrarum corporibus exporriguntur.

Musculorũ brachium, scapulam, thoracẽ, caput, dorsumq́ mouentium examen.

Tẽporalis et masseteris.

Oris apertio organorũq́ in faucibus positorum examẽ.

nis stylum in oris usq; amplitudinem protrudes,[u] gargareonis naturã examinãs. Mox cultello à gargareonis radice ad incisorios usq; dentes in oris tunica sectionẽ duces, eam cutis alicuius modo nonnihil ab incumbentibus organis liberans. In hoc opere tertium [x] neruorum cerebri par sese offeret, quà linguæ & inferiori maxillæ deriuatur. dein [y] septimum cerebri neruorum par [z] sexto commissum, unà cum [a] soporali arteria, [b] interioriq; iugulari uena. & si aliquantulum ascenderis, [c] quartum quoq; neruorum cerebri par, &[d] ramos quosdam tertij paris & quinti paris temporali exporrectos musculo uidebis, si modò unum organum ab alio sensim separare non piguerit. Ad hæc linguæ [e] musculi, uti in secundo docuimus libro, adinuenientur, in quorum administratione neruorum in linguam excurrentiũ propagines, ac uenæ simul & arteriæ sese offerent. Musculi etiã inferioris maxillæ reconditi, hîc paruo negocio occurrunt, [f] is uidelicet qui in ore delitescens cum temporali & massetere maxillã sursum ducit, &[g] is qui à processu stylum referẽti enatus, ad summũ mentum inferiori maxillæ implantatur. Præterea [h] tonsillæ, [i] aliæq; glandes uasorum distributionibus in faucibus præfectæ, tibi hanc administrationem molienti pulchrè occurrent. Laryngis autem [k] musculi ita prorsus atq; in secundo monuimus libro, sunt aggrediẽdi, ipsorumq; nerui dum dissecãtur, non perfunctoriè ueniunt animaduertendi. Ablato itaq; nunc unà cum lingua osse *υ* imaginẽ referente, laryngeq; ac stomachi initio, inferiorem maxillam à superiori, prorsus liberabis, non neglectis interim peculiaribus hîc repositis [l] cartilaginibus, quas perinde ac cartilagines clauicularũ cum pectoris osse articulos intercedentes, ad sceleti cõstructionem asseruare nihil prohibet. Atque ita etiã pari ratione os *υ* imaginem referẽs, & laryngis nasiq; [m] alarum cartilagines ad eundem usum aliquò repones. Nunc palati tunicam, & eam quæ nares succingit, ab osse sedulò in hoc abrades, ut mutuum earum tunicarum discas nexum. Si uerò quum caput dorsumq; mouentes musculos aggrediebaris, [n] primum dorsum agentium par ex sententia non spectaueris, id modò ablatis his quæ fauces occupabant factu est facillimũ, adeò ut & capitis dorsiq; motibus præfectos musculos tantisper integros asseruare nihil prohibeat, quousq; inferiorem maxillam, eaq; quæ faucibus continentur, sectionis seriè ademeris. Quanquam hæc omnia ex secundo libro cuiuis obuia esse debeãt, quemadmodum quoque ex primi libri calce discitur, quî costæ à uertebris ad sceleti præparationem sint auferendæ, pectorisq; os & cartilagines ipsi commissæ, seruandæ. Adeò ut nihil præpediat, in proposito cadauere à prima uertebra caluariam caput'ue ipsum liberare, in illoq;
quæ sequens liber enarrabit condiscere. ad cuius finem omnia quæ in no
bis proposito cadauere adhuc uidenda sunt reliqua,
commemorabo.

LIBRI SEXTI FINIS.

u 7 muscul. tab. A.
x 2 fig. ca. 2 li. 4 S, T, Y.
y 2 fi. cap. 2 li. 4 v, w.
z eius. fi. e.
a fig. ca. 12 lib. 3 X, a.
b fig cap. 6 lib. 3 S.
c 2 fig. ca. 2 lib. 4 Z.
d eiusd. fig. Q, R, b, c.
e figuræ ca. 19 lib. 2.
f 6 muscul. tab. D.
g 5 ta. H, I.
h 6 tabu. F.
i 1 tabu. A.
k figuræ ca. 21 lib. 2.
l Figura inserta capiti 10 lib. 1.
m 4 musc. tab L.
n 8 musc. ta. A, B.

ANDREAE VESALII BRUXELLENSIS, DE HUMANI CORPORIS FABRICA LIBER SEPTIMUS, CEREBRO ANIMALIS FACULTATIS SEDI & SENSUUM ORGANIS DEDICATUS, & MOX IN INITIO OMNES PROPEMODUM IPSIUS FIGURAS, UTI & DUO PROXIMÈ PRÆCEDENTES LIBRI, CÕMMONSTRANS.

PRIMA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

PRIMAE FIGVRAE, EIVSDEM'QVE CHARACTERVM INDEX.

PRIMA septimi libri figura humanũ caput ita adaptatũ exprimit, quemadmodum id cerebro ostendẽdo opportunè à collo & inferiori maxilla dissecãtibus liberatur. Præterea tantam caluariæ partẽ orbiculatim serra abstulimus, quanta quoq; omniũ quæ in caluariæ cõtinentur amplitudine uidendorũ gratia, auferri solet. quanta uerò illa sit, liquidò dijudicabis, si septimam figurã sexti capitis libri primi examinaueris, quæ hinc ablatã caluariæ partem interna superficie exprimit. Quẽadmodũ itaq; præsens figura sectionis serie cæteras omnes inuicẽ ordine succedentes præcedit, ita quoq; illã septimi libri figurarũ primã non inopportunè inscribimus, quæ durã cerebri cõmonstrat membranam adhuc illæsam, neq; aliqua ex parte pertusam, uulneratam'ue. quamuis interim ipsius membranæ uincula diuulsimus, quæ per capitis suturas ad membranam efformandã porriguntur. quæ quod caluariã succingit, περικράνιος nuncupabitur. atque cum his fibris pariter uascula sunt effracta, quæ per caluariæ foraminula & suturas deducta, ipsi duræ membranæ, ac illi qua caluaria succingitur, communes censentur. Cæterùm ex duobus qui figurã ambire conspiciuntur orbibus, humiliorẽ, cutis & membranæ ipsi subditæ cõstituunt, elatior autem ipsa est caluaria. Vniuersum uerò hoc orbe complexũ, durã cerebri membranam refert, omnibus characteribus in figura cõspicuis uniuersim semelq; indicatam. at singuli characteres in hunc modum priuatim habent.

A, A *Dextrũ duræ cerebri membranæ latus, seu eius mẽbranæ pars dextrã cerebri regionẽ ambiẽs.*

B, B *Sinistrum duræ cerebri membranæ latus.*

C, C, C *Tertius duræ membranæ sinus secundũ capitis longitudinem exporrectus, & hic nulla ex*

parte adapertus, uerum elatiorem ipſius coſtam uti naturaliter ſe habet integram, & quartæ circuli partis modo extuberantem oſtendens.

D, D, D *Duo inuicem appoſiti ductus, uenarũ modò in duram cerebri membranam ſecundùm ipſius uniuerſum latus excurrentes.*

E *Ductus duræ cerebri membranæ, in quem ſexta caluariã ingrediens uena exhauritur.*

F, F, F *His characteribus uenulæ indicãtur, à dura cerebri membrana per caluariæ foraminula ad capitis cutem, membranasq́; caluariam ſuccingentes, tranſmiſſæ, quarũ frequentiores & craſſiores iuxta F maximè latitantis ſedem plerunq; obſeruantur.*

G, G, G *Portiunculæ fibrarum à dura membrana per coronalem ſuturam ad caluariã ſuccingentis membranæ conſtitutionem proſilientium.*

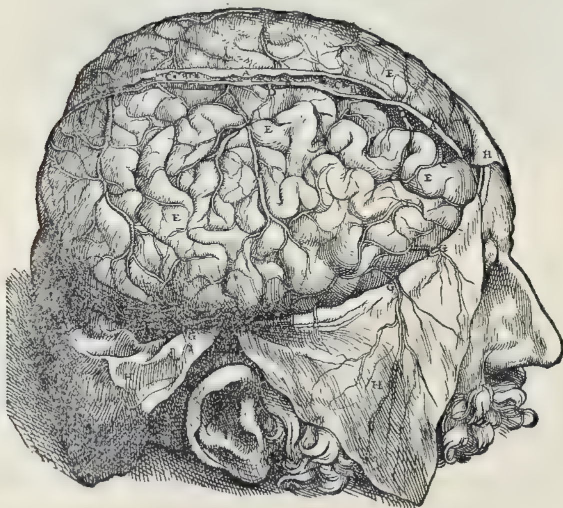
H, H *Portiunculæ fibrarum quibus ſagittalis ſutura uiam offert.*

I, I *Hi quoq; characteres in umbra occipitij regionis latitãt, ſedem notãtes, à qua fibræ porriguntur per ſuturam Λ Græcorũ ſimilem, ad caluariæ inuolucri conſtitutionẽ deductæ.*

K *Vnum tuberculũ eorũ quæ inæqualibus caluariæ ſinibus plerunq; iuxta ſagittalis ſuturæ cũ coronali coitũ cõſpicuis, adnaſci ſolẽt. Caput ex quo hanc primã depinximus figurã, tribus eius generis donabatur tuberibus, quorũ unum K inſigniuimus, & utrinq; ad H unũ quoq; ſe offert.*

L *Cauitas frontis oſsi iuxta ſuperciliorum ſedem propria, quæ inter ſecandum ſubinde aperitur, ſi quando frontis os non procul à ſupercilijs ſerra diuiditur.*

SECVNDA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

SECVNDAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHARActerum Index.

PRAESENS *figura ſectionis ſerie primam ſubſequens, tertium duræ membranæ ſinum (quem prima figura C aliquot inſignitum gerit) longa ſectione ſecundùm capitis longitudinem ducta adapertum commonſtrat. Inſuper ad huius tertij ſinus latera, per capitis quoq; longitudinem duas deduxi ſectiones, utrinque nimirũ ad ſinum ſingulas, quæ duram membranam duntaxat penetrarunt, & duræ membranæ latera ab ea membranæ ſepararũt parte, quæ dextram cerebri partem à ſiniſtra dirimit, atque in ſubſequẽti figura tribus D inſignietur. Præter tres iam cõmemoratas ſectiones utrinque aliã quoque molitus ſum, quæ ab aure ad uerticẽ pertingẽs,*

ſolam

ſolã quoq; durã diuiſit membranã, ut illa poſtmodũ aptè à tenui membrana cerebri poſſet dedu ci, deorſumq́; (ut hic factũ cernis) reflecti. Occurrit itaq; hic tenuis cerebri mẽbrana prorſus illæſa, cerebroq́; proximè obducta, & uaſorum ipſius ſeriem in hactenus denudata regione, ele ganter commonſtrans.

A, A, A *Elatior ſedes duræ membranæ, partis dextram & ſiniſtram cerebri partes intercedentis. atq; hæc ſedes A & A notata, tertij duræ membranæ ſinus coſta eſt caluariam cõtingens, & hic per medium diſſecta.*

B, B *Tertij duræ membranæ ſinus cauitas hic eſt in propatulo.*

C, C *Orificia, uaſorumq́; initia ex tertio duræ membranæ ſinu in tenuem membranã pertinentia. atq; hic uaſorũ orificia in cõſpicuo ſunt, à læuo huius ſinus latere in tenuis membranæ partẽ pertinen tium, quæ ſiniſtræ cerebri ſedi obuoluitur. Orificia autem à dextro latere pronata, hic nõ con ſpiciuntur, uerùm initia occurrũt uaſorum in tenuem membranam, qua dextræ cerebri ſedi ob*

D, D. *uoluitur propagatorũ, ac D, D, & D inſignitorum.*

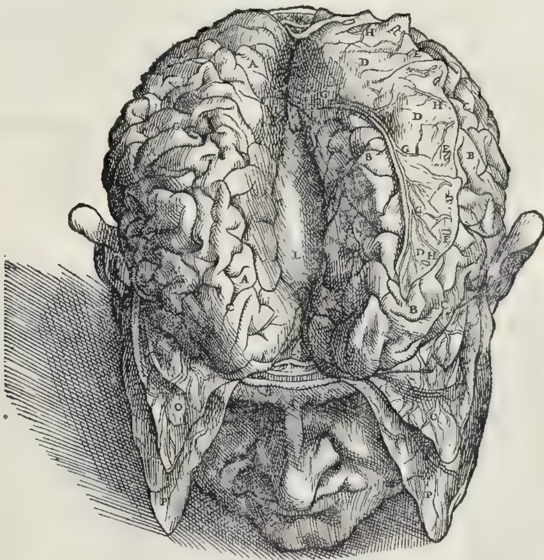
E, E &c. *Tenuis membrana cerebrum inueſtiens.*

F, F, F *Ductus, uaſá ue in tenui membrana ſecundùm cerebri inuolutionum ſeriem excurrentia.*

G, G, G *Propagines notãtur à ductibus ſecundùm duræ membranæ latera excurrẽtibus, atq; in pri ma figura aliquot D notatis, in tenuem membranam pertinentes.*

H, H, H *Duræ membranæ portiones à tenui membrana diuulſæ, & deorſum reflexæ.*

TERTIA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

TERTIAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHA- racterum Index.

IN præſenti figura à tota cerebri parte ſupra ſectionem cõſiſtente, quam orbiculatim ſerra in caluaria molimur, utranq; cerebri membranã, tenuem nimirum & duram auulſimus, ac duræ membranæ portionẽ, dextrã cerebri partem à ſiniſtra dirimentẽ, atq; in ſecũda figura adhuc in ſua ſede ſeruatã, ab oſſeo diuiſimus ſepto, quo odoratus organorum ſinus diſtinguũtur. atq; hanc partem, ut ipſius effigies in conſpectũ ueniret, ſuper ſiniſtrã cerebri ſedẽ explicatã reliquimus, dextra & ſiniſtra cerebri partibus adeò ab inuicẽ manuũ beneficio diremptis, ut calloſi corpo ris ſuperior ſedes elegãter ſe hic ſpectandam offerat.

A, A Dextra cerebri pars. B,B,B Sinistra cerebri pars.
C, C & cæt. Hic paßim cerebri conuolutiones, gyri & anfractus indicantur.
D,D, D Duræ cerebri membranæ portio, dextram cerebri partem & sinistram intercedens, hic ex sua sede super sinistram cerebri partem producta.
E,E,E Quando primùm dextram cerebri partem à sinistra inter dissecandum diducere contendimus, tunc manus ope ea uasa effringuntur, quæ ex tertio duræ membranæ sinu in tenuem membranam utrobiq; pertinent. ac proinde quum in huius figuræ administratione id quoque nobis faciendum fuerit, effracta eorum uasorum initia hic oculis subijciuntur.
F Ductus uenæ modo in humiliorem sedem duræ membranæ partis excurrēs, quæ dextrā cerebri partē à sinistrā disterminat, atq; hic ductus à quarto duræ mēbranæ sinus anteriori sede enascit.
G,G,G Ductus iā antè F insigniti propagines in eādē duræ mēbranæ partē sursū aliquousq; excurrētes.
H,H, H Surculi ab humiliori angulo tertij duræ membranæ sinus propagati, in duræ mēbranæ partem, qua dextra cerebri pars à sinistra dirimitur.
I, I Principia sunt ductuum, qui à quarto duræ mēbranæ sinu uenarū prorsus modo in tenuē cerebri membranam secundùm superiorem callosi corporis regionem perferuntur, atque hic unà cum tenui membrana auulsi sunt.
K Initiū uasis à quarti sinus duræ mēbranæ termino pronati, atq; sub eo cerebri corpore quod testudini seu cameræ instar arcus constructæ aßimilamus, in tertiū cerebri uentriculū, & dehinc ad plexus constitutionem excurrentis, quem secundis seu extimo fœtus inuolucro comparamus.
L,L Cerebri callosum corpus.
M,M Sinus utrinq; ad callosi corporis latera in cerebro conspicui, quos hic aliter quàm modò præstitimus, exprimere nequimus, quum angusti sint, & angustiores rimas plurimùm referant.
N Portio duræ membranæ partis, dextram cerebri sedem ac sinistram interuenientis, ac superius D aliquot insignitæ, quæ septo connascebatur, olfactus organorum sinus dirimenti, ac octaui capitis oßis processui.
O,O Tenuis membranæ portio à cerebro diuulsa. P,P Duræ cerebri membranæ portio.

QVARTA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

QVAR-

QVARTAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHARACTERUM Index.

IN quarta figura omnes duræ tenuisq; membranarũ partes resecuimus, quæ in prioribus figuris occurrerunt, ac dein dextrã sinistramq; cerebri portionẽ sectionis serie ita ademimus, ut iam cerebri uentriculi in conspectũ uenire incipiãt. Primùm nanq; secundùm dextrũ callosi corporis latus, ubi sinus altero M in tertia figura notatus cõsistit, longã duximus sectionẽ, quæ per dextrũ cerebri uentriculũ ducta, dextræ cerebri partis eam portionẽ abstulit, quæ supra sectionẽ habebatur, qua orbiculatim caluariã serra diuisimus. Atq; quum idem quoque in sinistro latere absoluimus, hic ad sinistrũ latus sinistrã cerebri partẽ ita reposuimus, ut superiorẽ sinistri uentriculi sedem aliqua ex parte cõmonstraret, calloso interim corpore in capite adhuc seruato.

A, A, A Cerebri adhuc in caluaria relicti pars dextra. B, B, B Pars sinistra.

C, C, C Portio cerebri sinistra, quæ sectionis serie à reliquo cerebro ablata, hic resupina iacet.

D, D, D Lineæ partim cerebri anfractus, et partim uariũ cerebri substãtiæ colorẽ cõmonstrantes. quicquid enim extra lineas consistit, quasi luteũ & subcinericiũ magis est: quicquid intra, ad a-

E, F. mussim album uisitur. quemadmodum E & F in dextra & sinistra cerebri parte luteum est: G

G, H. uerò & H album prorsus, & interdum rubris punctis interstinctum.

I, I Callosum corpus utrinq; à cerebri substantia, cui alioqui continuatur, liberum.

K, K Callosi corporis portiuncula, adhuc sinistræ cerebri parti quæ adempta est, continua.

L, L Dexter cerebri uentriculus. M, M Sinister cerebri uentriculus.

N, N Sinistri uentriculi superioris sedis portio.

O, O Plexus cerebri ab imagine quã cum extimo fœtus inuolucro similem exigit, χοροειδὴς nuncupatus.

P, P Aranearum modo graciles uenæ dextri & sinistri uentriculi substãtiæ hoc in loco connatæ, ac ab illis diductæ uasis, quæ nuper commemoratũ, & secundis nõ absimilem plexum extruunt.

Q Venulæ à nuper quoq; cõmemoratis uasis in tenuẽ cerebri membranã sub callosi corporis anteriori sede huc excurrentes, & incerta serie (quemadmodum & P notatæ) inter resecandum se offerentes.

QVINTA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

PRAESENS figura quòd ad relictam in caluaria cerebri portionẽ attinet, nulla ex parte uariat: atq; id solũ habet proprium, quod callosum corpus hic anteriori sua sede à cerebro primùm liberauimus, ac dein eleuatum in posteriora refleximus, septum dextri ac sinistri uentriculorum diuellentes, & corporis instar testudinis extructi superiorem superficiem ob oculos ponẽtes.

Ab A ad Q. *A, A, A itaq; & B, B, B, ac dein D, D, D, & E & F, & G & H eadem hic indicant, quæ in quarta figura. Sic quoque & L, L, & M, M, & O & P & Q eadem insinuant.*

R, R, R *Notatur inferior callosi corporis superficies. est enim id à sua sede motum, atque in posteriora reflexum.*

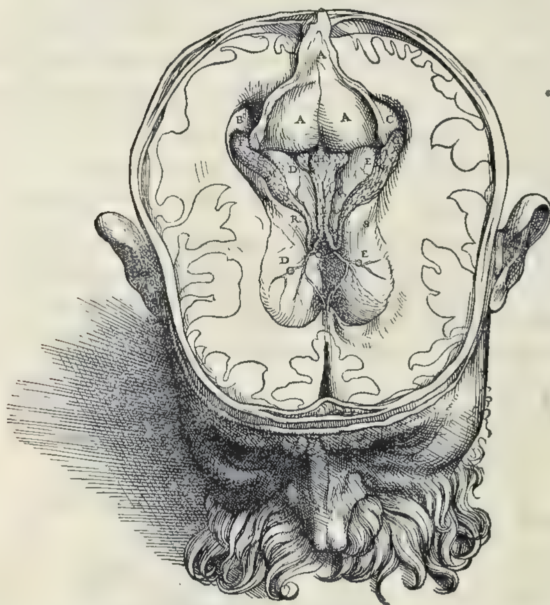
S,T,V Supe-

S, T, V *Superior corporis instar fornicis seu testudinis extructi superficies, & ueluti ipsius triangularis circunscriptio, quam ab S ad T, & à T ad V, & ab V ad T metimur.*

X, X *Dextrũ uẽtriculũ et sinistrũ intercedẽtis septi inferior pars, corpori testudinẽ referẽti cõtinua.*

Y, Y *Septi iam commemorati superior pars, calloso corpori continua. Hoc namq; septũ nõ secus atq; modò disruptũ est, depingi licuit. & alia quoq; parata fuit figura, in qua duæ manus (uti inter secandum facere consueui) callosum corpus nondũ in anteriori ipsius sede liberatum, modicè attollebant, quò speculum seu septum adhuc integrum oculis subijceretur. Verũ quũ nõ adeò cõcinnè in pictura atq; in ipsa sectione successit, eam figuram ne frustra paginã obliteraret, reieci.*

SEXTA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

HAEC figura quòd ad cerebri portionem in caluaria relictam spectat, etiam quartæ correspondet. atq; à quinta in hoc differt, quod corpus testudinis modo fabricatum anteriori sua sede à cerebri substantia libera uerimus, id sursum in posteriora reflectẽtes, ut inferior ipsius superficies in conspectũ ueniret, & uas illud etiam cernerẽt, quod à quarto duræ mẽbranæ sinu pronatũ, sub corpore testudinis modo extructo fertur, & plexuum tandem nõ minimã partem constituit, quos secundarũ imagini ueteres assimilarunt. *Huius autem figuræ characteres ita ut sequitur, se habent.*

A, A, A *Corpus testudinis modo extructum hic inferiori ipsius superficie, qua tertij uentriculi superiorem constituit sedem, conspicuum.*

B, B *Portio corporis instar testudinis efformati in dextro uentriculo, à cerebri substantia hic principium ducens.*

C *Portio corporis testudinẽ forma & usu referentis, quæ ex sinistro cerebri uentriculo pronascit.*

D, D *Dexter cerebri uentriculus.* E, E *Cerebri sinister uentriculus.*

F *Arteria per inferiorem posterioremq; dextri uentriculi sedem à dextræ soporalis arteriæ ramo duram cerebri membranam perforante, huc in dextrum uentriculum conscendens.*

G *Arteria in sinistrum cerebri conscendens uentriculum.*

H *Vas à quarto duræ cerebri membranæ sinu principiũ ducens, ac sub corpore instar testudinis efformato, in cõmunẽ dextri & sinistri uentriculorũ cauitatẽ, seu tertiũ uentriculũ properans.*

I *Vasis H insigniti in duas portiones diuisio.*

K *Vasis H insigniti diuisionis altera portio, dextrum cerebri petens uentriculum.*

L *Portio nuper commemorati uasis, sinistrum accedens cerebri uentriculum.*

M *Plexus dextri uentriculi à secundinarum imagine comparatus, atq; ab arteria F insignita, & uasis H indicati portione, quam K notauimus, constitutus.*

N *Plexus sinistrum cerebri uentriculum occupans, ac ex uasis G & L insinuatis conflatus.*

O, O Huius-

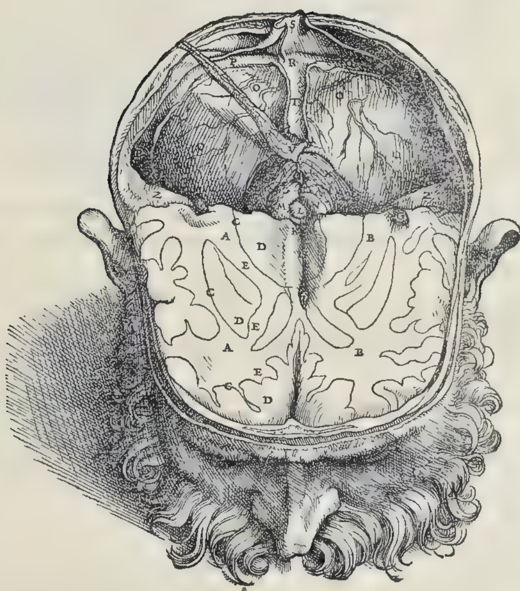
O,O *Huiusmodi uenulæ cerebri substantiæ hic obnascuntur, ab illis productæ uasis quæ K & L notauimus.*

P *A uenis quæ cerebri substantiæ hic offeruntur, ramusculi extra uentriculorum amplitudinem hàc ad tenuem cerebri membranam pertinent.*

Q *Meatus ex cõmuni concauitate dextri ac sinistri uentriculorum, seu à tertio cerebri uẽtriculo rectà decliuis pertinens uersus peluim, quæ cerebri pituitam excipiens, eam infundibuli modo ad glandem defert, eius infundibuli extremo subditam.*

R,S *Canales sinus'ue leuiter in uentriculorum substantia exsculpti, & pituitam ad meatus nuper Q insigniti orificium deducentes.*

SEPTIMA SEPTIMI LIBRI
FIGVRA.

SEPTIMAE FIGVRAE, EIVSDEM'QVE CHARActerum Index.

P RAESENS *figura à tribus proximè præcedentibus plurimum uariat. nam cerebri substãtiæ in illis relictæ, ea pars in hac ablata cernitur, quæ dextri sinistriq; uentriculorum sedẽ in illis figuris cõspicuam efformabat. dein tota ea quæ cerebello adhuc innitebatur, hic quoq; resecta est, ut duræ mẽbranæ consp iceretur portio, cerebellũ ac cerebrum intercedens. Insuper duræ membranæ sinus in illa consistentes ductis cultelli anterioris mucrone sectionibus, hic etiam aperuimus, & uas à quarto sinu duræ membranæ in cerebri uentriculos pertinẽs, hic ex tertio cerebri uentriculo subleuatũ, & à plexibus secundinæ similibus auulsum, in posteriora reflexim us,*

ut tertij cerebri uentriculi, ſeu communis dextri ſiniſtriq; uentriculorum concauitatis ſedes in conſpectum melius ueniret, unà cum eius cauitatis meatibus.

A, A *Cerebri ſubſtantiæ adhuc in caluaria reliquæ dextra pars.*

B, B *Cerebri ſubſtantiæ adhuc in caluariæ aſſeruatæ ſiniſtra pars.*

C, C, C *Lineæ hic paßim conſpicuæ illis correſpondẽt, quas tres modo præcedentes figuræ ſimiliter cõmonſtrarunt. Verum quia huiuſmodi lineæ ſubſtantiæ ue cerebri diuerſitas, inibi duntaxat conſiſtunt ubi cerebrum tenui membranæ uicinius eſt, præcedentes figuræ eas ſolum in lateribus oſtẽderunt. hæc autem quum hic tanta cerebri portio ablata ſit, ut iam apparens ſuperficies in baſi non procul à tenui membrana diſtet, etiam lineæ in baſi ſpectantur. Quod itaque lineis hic intercipitur, fuluam ſeu ſubpallidam cerebri notat ſubſtantiam: quemadmodum ſedes D, D, D inſignitæ. Quod uero extra lineas conſiſtit, alba eſt prorſusq; candicans cerebri ſubſtantia, hic E, E & E inſignita.*

D, D.

E, E, E.

F *Portio eſt ſoporalis arteriæ ſecundum humiliorem anguſtioremq; dextri uentriculi ſedem ſurſum ad plexus ſecundas imitantis conſtitutionem prorepens. Cæterùm ſi perpenderis quánam ſede hic F reponatur, & quánam in ſexta figura, promptè expendes, qui dexter cerebri uentriculus, quemadmodum et ſiniſter, ex poſteriori ſua ſede inſtar cornu arctatus, deorſum in anteriora per cerebri ſubſtantiam ducatur. Hic namque ubi plus cerebri ſubſtantiæ quàm in ſexta figura abſtulimus, præſens arteriæ portio F notata antrorſum magis uergit, quàm F in ſexta eãdem quoque notans arteriæ portionem, ubi iam poſteriorem uentriculi ſedem conſcendit. Atque id F & G ſubſequentis figuræ magis liquidò oſtendunt, in qua huius uentriculi ductus nomine, adhuc plus cerebri ſubſtantiæ, quàm in hac quæ ordine ſeptima eſt, abſtuli.*

G *Arteriæ ſoporalis portio ſecundùm humiliorem poſterioremq; ſiniſtri uentriculi ſedem ſurſum, quemadmodum arteria F inſignita, prorepens.*

H *Humillima ſedes tertij uentriculi: quam ut aptius cerneretur, nonnihil diſtentam finximus.*

I *Meatus rectà decliuis ex tertio cerebri uentriculo pertinens, cerebriq; pituitam ad peluim huic excipiendæ paratam deferens.*

K *Meatus ex tertio cerebri uentriculo inter cerebri teſtes natesq;, in cauitatem cerebelli et dorſalis medullæ communem pertinens.*

L *Glandula nuci pineæ non abſimilis, & uaſorum ex quarto ſinu duræ membranæ cerebrum petentium fulcrum.*

M, N *Hanc cerebri partem teſtes & nates quoque cerebri appellauimus, hic adhuc tenui membrana obtectas.*

O, O, etc. *Duræ cerebri membranæ proceſſus portió ue, inter cerebellum & cerebrum repoſita. Qui hãc accedunt inſtar uenarum ductus, partim à primo ſecundoq; duræ membranæ ſinibus, partim uero à quarto pronaſcuntur.*

P, P *Duræ cerebri membranæ dexter ſeu primus ſinus.*

Q, Q *Duræ cerebri membranæ ſiniſter ſeu ſecundus ſinus.*

R *Primi & ſecundi duræ membranæ ſinuum congreſſus, quem Græcorum nonnulli* ληνὸν, *quod eſt torcular appellarunt.*

S *Principium tertij duræ membranæ ſinus.*

T *Quartus duræ membranæ ſinus, ſimiliter atque alij hic adapertus.*

V *Vas à quarto ſinu duræ membranæ in cerebri uentriculos porrectum, hic autem in poſteriora ex ſua ſede reflexum.*

X, X *Hac ſede cerebellum dura cerebri membrana non obtectum oſtenditur.*

Y *Ductus uenarum modo à quarto duræ cerebri membranæ ſinu in tenuem membranam pertinentes, quà cerebellum ipſiq; cerebri teſtes induuntur.*

Z, Z *Duræ membranæ ſedes, qua oßi omnium totius corporis oßium durißimo, & auditus organum intus continenti adnaſcitur. Hanc namq; caluariæ regionem cerebro deteximus.*

OCTA-

OCTAVA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

OCTAVAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHARActerum Index.

PRAESENS figura à septima in hoc uariat, quòd hic adhuc cerebri plus resecuerimus, & testes longa sectione in hoc diuiserimus, ut meatus occurreret ex tertio uentriculo in quartum pertinens. Ad hæc, duræ membranæ portio cerebello obducta, hic dissecta, atque in posteriora reflexa cernitur. Quum itaque præsens figura pleraque cum septima habeat communia, in hac idem A A, & B B, & C C, & D D, & E E, & F & G & H, quod in septima, indicabũt. Verùm arteriæ F & G insignitæ, tanto magis hic quàm in septima antrorsum uergunt, quanto magis cerebrum uersus basim in septima quàm in sexta ablatum est.

Ausq; ad H.

I *Meatus in sexta etiam figura I notatus, qui rectà decliuis fertur, atque cerebri pituitam ad peluim defert.*

K *Meatus pituitæ deducendæ paratus, qui interdum ab illo deducitur meatu qui ex tertio uentriculo inter testes in quartum uentriculum pertinet.*

L *Ne L in umbra prorsus latitaret, aut si suo poneretur loco, & eius nomine quo in conspectu esset umbra ueniret exsculpenda, itaque delineatio hic omninò uitianda, L ad anteriorem cerebelli partem reposui, foramen meatumq; notaturus, qui ex tertio uentriculo cerebri in quartum fertur. Quod foramen si L in illo locaretur, exprimi neutiquam potuisset.*

M *Glandulam hic adhuc reliquimus, quæ pineæ nucis formam ostendens, uasorum ex quarto duræ membranæ sinu in cerebri uentriculos pertinentium fulcrum efficitur.*

N, O, P, Q *Quatuor his characteribus corpus id indicatur, quod ante sectionem unicum est, atque in septima figura M & N insignitur. hic uerò ex sectionis serie diuisum occurrit. ac N & O eius corporis sedes indicant, quibus testium nomen accommodatur. P uerò & Q, illas quas nates ferè nuncupamus.*

R,R, *R Cerebellum tenui adhuc obductum membrana.*

S,S,etc. *Vasa uenarum modò tenuem cerebelli membranam implicantia.*

T,T *Propagines uasorum tenuem cerebelli membranam implicantium, ad eas producta arteriat, quæ secundùm dextri & sinistri cerebri uentriculorũ posteriora sursum cõscendunt plexus efformaturæ, quos extimo fœtus inuolucro dissectionis proceres contulerunt.*

V,V *Duræ membranæ portio, quæ superiorem cerebelli sedem à cerebro dirimebat.*

X,X *Propagines notantur à uasis, dictam nuper duræ membranæ portionẽ implicantibus, in tenuem membranam qua cerebellum uestitur excurrentes.*

Z,Z *Idem hic Z & Z notant, atque in septima figura, duram uidelicet cerebri membranam ossi adnatam, in quod auditus organum reponitur.*

NONA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

NONAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHARACterum Index.

IN hac figura eadem cerebri portio, quæ in octaua seruatur. uerùm præsens figura in faciem prorsus reposita, eam duræ membranæ partem abscissam habet, quæ cerebrum à cerebello dirimit. deinde cerebellum hic deorsum è sua caluariæ sede manibus protractum, ac deorsum modicè inuersum propendet, ut ipsius regio caluariæ aliàs contigua, oculis subijceretur, & dorsalis medullæ cauitas uideretur, alteram partem quarti uentriculi constituens. Ad hæc, præter uenarum quarundam & neruorum progressus, etiam primus & secundus duræ membranæ sinus hic aperti ad amussim exprimuntur.

A,A *Cerebri portio adhuc in caluariæ amplitudine reliqua, atque hic in sua sede adhuc asseruata.*

B,C,D *Tribus his characteribus cerebellum deorsum ex sua sede reflexum indicatur, tenui membrana adhuc inuolutum, ac dorsali medullæ connatũ. Verùm B priuatim cerebelli dextram indicat sedem, caluariæ sinui P notando correspondentem. D uerò sinistram, quæ illi caluariæ sedi*

insidet,

insidet, cui R inscribam. C autem cerebelli media pars insignitur, uermi non absimilis, & suis finibus eos constituens processus, quos uermium imagini ueteres compararunt.

E Posterior terminus mediæ partis cerebelli, qui uermiformiũ processuũ posterior mihi recessebit.

F, G, H Dorsalis medullæ pars adhuc in caluaria consistens, ac F & G huius partis seu dorsalis medullæ sedes indicant, quibus cerebellum cõnascitur. H uero sedem dorsalis medullæ significat, è caluariæ amplitudine procidentem.

I Sinus dorsalis medullæ calami quo scribimus mucroni non absimilis, ac mediam cauitatem constituens communis uentriculi dorsalis medullæ & cerebelli: quam quartum cerebri uentriculũ dissectionis periti uocarunt.

K Vasa ductus'ue uenis quã simillimi, hàc in cerebellum ab illis uasis pertinentes, quæ in primum & secundum duræ membranæ sinus exhauriuntur. atque ut hi ductus frequentes admodum sunt, ita etiam non semper pari propagantur serie.

L Et hàc quoq; ductus uenæ similis in tenuem cerebelli membranam pertinet, ab illis uasis quæ hac in parte duram cerebri membranam intertexunt.

M Quintum cerebri neruorum par.

N Sextum cerebri neruorum par.

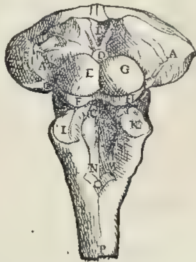
O Septimum par neruorum cerebri. atq; hìc uidere est quot surculis duo postrema cerebri neruorum paria principium à dorsali medulla, nequaquam uero à cerebello, ducant.

P, Q, R Sinus occipitis ossis, quibus correspondet cerebelli figura. nam P cerebello inscriptum, B congruit. Q autem, C. R uerò, D.

S, S, S Dexter seu primus duræ membranæ sinus, hic cultelli mucrone adapertus.

T, T, T Sinister seu secundus duræ membranæ sinus. atq; in nulla cerebri delineationum, horum sinum ductus ita conspicuè ac in præsenti oculis subijcitur.

DECIMA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

DECIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHARACTERUM INDEX.

HAC figura eam cerebri portionem expressimus, quæ dorsalis medullæ educit initium: dein cerebellum à dorsalis medullæ hic conspicua parte ademptum est, & cerebri teestis, & nates, et glans pineæ nucis imaginem referens, ac postremò cauitas ea dorsalis medullæ quæ cum cerebelli cauitate quartum cerebri efformat uentriculum, hic pariter exprimuntur.

A, A Cerebri pars dorsalem producens medullam.

B Meatus ex tertio cerebri uentriculo in quartum sub cerebri natibus tendens, cuius terminum in

C. quartum pertinentem uentriculum C insigniui.

D Glans cerebri, nucis pineæ imagini à dissectionis professoribus assimilata.

E, F, G, H His characteribus cerebri testes ac nates indicantur. uidetur nãq; dissectionis proceres gratia lineæ inter E ac F, et inter G et H cõspicuæ, superiora tubera E & G insignita ab inferioribus F & G notatis distinxisse, ac superiora testes uocauisse, quòd illis glans penis quasi modo incumbit. Inferiora autem nates uocarunt, quòd meatus ex tertio uentriculo in quartum per-

tinentis terminus C hic insignitus, podici conferri posſit.

I,K Sedes duæ, quibus dorſalis medullæ initium cerebello adnaſcitur.

L, M, N, O Cauitas dorſalis medullæ initij, alteram partẽ quarti uentriculi conſtituens, atq; ab Herophilo calami cauitati aſsimilata, quam atramẽto ſcribentes intingimus. Sedes enim L inſignita eius calami cauitatis parti reſpondet, quæ indici ſcribentis proxima eſt. M autem & N angulis illis aſsimilari poſſunt, quæ in cauitatis calami lateribus conſiſtunt. O uerò mucronem exprimit, quo characteres formamus.

P Dorſalis medulla hic præſecta eſt, quà in uertebras procidens caluariam egreditur.

VNDECIMA SEPTIMI LIBRI FIGVRA

VNDECIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHAracterum Index.

HAC figura cerebellum à caluaria, ipſaq; adeò dorſali medulla auulſum & ſupinum iacet, humiliorem ipſius ſedem qua dorſalem ſpectat medullã cõmonſtrans. Ac proinde regiones ipſius quibus dorſali medullæ continuatur, ac ſinum inſuper oſtendit, qui alteram portionẽ efformat quarti uentriculi ſeu ſinus, cerebello & dorſali medullæ communis. Porrò ad humiliorem præſentis figuræ ſedem fines pinximus mediæ partis cerebelli, ut proceſſuum uermis imaginem referentium natura conſpiceretur.

A Dextra cerebelli pars tenui membrana cerebellum inueſtienti liberum, uti etiam totum cerebellum hic ea membrana denudatum commonſtratur.

B Siniſtra cerebelli pars.

C,c Media cerebelli pars. ac C notat huius partis anteriorem regionem, c uerò poſteriorem.

D,d Fines terminiq; mediæ partis cerebelli: quorum anteriorem D indicat, poſteriorem uerò d.

E Cerebelli ſinus, qui cum dorſalis medullæ ſinu quartum nobis appellatum cerebri uentriculum conſtituit.

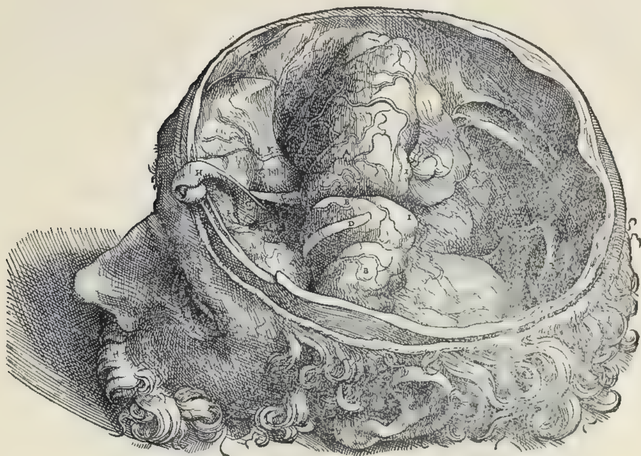
G,G His ſedibus cerebellum dorſali medullæ adnaſcitur.

H Anterior finis mediæ partis cerebelli hic, ac ſi ab alio cerebello is reſectus eſſet, expreſſus.

I Poſterior finis mediæ partis cerebelli, à cerebello quoq; exectus.

DVO-

DVODECIMA SEPTIMI LIBRI
FIGVRA.

DVODECIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHARACTERUM Index.

HAC figura caput à sinistro latere exprimitur, dextro nonnihil subleuato. Ex caluariæ autem amplitudine cerebellum hic euulsimus, ea tantùm cerebri relicta portione, quæ in octaua & nona figuris adhuc seruabatur. Verùm illa cerebri portio hic in sua non consistit sede, sed eleuata est, & in posteriora ab ipsa caluariæ basi aliquousque reflexa, ut tandem in conspectum uenirent cerebri processus forma neruis non absimiles, et olfactus organo subministrantes: quorum sinister è sua sede cum ipso cerebro eleuatus est, dextro adhuc duræ cerebri membranæ quæ octauo capitis ossi obducitur, connexo.

A,A *Cerebri pars dextra.*
B,B *Sinistra cerebri pars, tenui membrana adhuc quemadmodum & dextra pars obuoluta.*
C *Dextrum olfactus organum in sua sede adhuc seruatum.*
D *Sinistrum olfactus organum, unà cum cerebro in posteriora reflexum.*
E *Sinus, cui sinistrum olfactus incumbit organum. eaque regio duræ membranæ hic indicatur, quæ odoratus nomine hac in sede multis, sed exiguis foraminibus peruia cernitur.*
F *Vena caluariam petentium sexta, hic in duram cerebri membranam aliquot surculis excurrens.*
G *Septum sinus olfactus organis incisos interdiuidens.*
H *Duræ cerebri membranæ partis portio, quæ dextram cerebri partem à sinistra dirimit.*
I,I *Cerebrum passim excauatæ sibi in caluaria amplitudini respondens, hic quoque ad frontis ossis regionem sibi insculptis cauernis congruit, & leuibus tuberibus prominet, quæ alij mamillares cerebri uocarunt processus.*
K *Vena caluariam petentium quinta, cui iter præbet foramen secundo neruorum pari exsculptum.*
L *L, ut & subsequentes characteres, in umbra occipitij cauitatis latitat, & parui etiam est mo-*
M. *menti. quandoquidem L caluariæ sinum indicat, cui dextra cerebelli pars congruit. M sedem,*
N.O. *quæ mediam cerebelli partem respicit. N sinum, in quem sinistra cerebelli pars reponitur. O ue-*
P.Q. *rò dextrum seu primum sinum indicat duræ membranæ. P autem tertium, Q secundum, seu sinistrum.*

DECIMA TERTIA SEPTIMI LIBRI
FIGVRA.

DECIMAE TERTIAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

HAEC figura occipitio prorsus innititur, & uniuersa cerebri substantia quæ adhuc reliqua erat, in posteriora deorsum deflexa pendet, ut olfactus organa, & uisoriorum neruorum coitus, & maximi soporalis arteriæ rami in conspectum uenirent.

A,A *Dextra cerebri pars, adhuc tenui membrana cerebri obducta.*
B,B *Sinistra cerebri pars.*
C,C *Cerebri tubera, quæ à similitudine quam cum papillis habent, mamillares cerebri processus plerisque nuncupantur.*
D,D *Sinus olfactus organis parati.*
E *Septum olfactus organis paratos sinus interdiuidens.*
F,F *Sinus caluariæ, quibus mamillares cerebri processus C & C insigniti congruunt.*
G,G *Vtrinque notatur uena caluariam ingredientium sexta.*
H *Vena caluariam ingredientium quinta.*
I *Vas notatur uenæ correspondens, in tenuem cerebri membranam ab illis uasis excurrens, quæ in dura consistunt membrana.*
K *Principium eorum ductuum qui per duræ membranæ latus excurrunt, perinde ac si uena esset arteriæ commissa. Atque hi ductus in prima figura multis D insigniuntur.*
L,L *Olfactus organa hic unà cum cerebro à dura membrana deorsum diuulsa.*
M *Neruorum uisoriorum coitus.*

N Viso-

N *Visorius neruus dextrum oculum petens.*
O *Visorius neruus sinistrum petens oculum, & perinde ac dexter uenula cōcomitatus, ab illis propagata uasis, quæ tenuem cerebri membranam inibi contexunt.*
P *Soporalis arteriæ ramus duram cerebri membranam perforans, ad latus glandis cerebri pituitam excipientis.*
Q *Arteriæ P notatæ propago, dextrum accedens cerebri uentriculum.*
R *Arteriæ P notatæ propago hic in tenuem cerebri membranam surculos diffundens.*
S *Hic portio conspicitur peluis cerebri pituitam excipientis.*

DECIMA QVARTA SEPTIMI LIBRI *FIGVRA.*

DECIMAE QVARTAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

CAPVT *hic in sinistram aurem reclinatum iacet, internæ caluariæ amplitudinis basim exprimēs, dura cerebri membrana succinctam. Atque tanta duntaxat cerebri dorsalisq; medullæ adhuc asseruatur portio, quanta cerebri neruorum paribus uidendis sufficit. Visoriorum porrò neruorum exortum coitumq; resecui, ne peluis lateret cerebri pituitam excipiens.*
A,A *Modica cerebri portio unà cum dorsalis medullæ initio.*
B,B *Nerui uisorij ea parte hic tantum conspicui, qua caluariæ amplitudinem egrediuntur.*
C,C *Peluis cerebri pituitam excipiens.*
D *Hic in peluim pertinet meatus cerebri pituitam ex tertio uentriculo deducens, ac I in septima figura & octaua notatus.*

E *Dextræ ſoporalis arteriæ ramus, duram membranam ad latus dextrum glandis perforans, qua cerebri pituita excipitur.*
F *Siniſtræ ſoporalis arteriæ ramus iuxta ſiniſtrum latus dictæ nuper glãdis duram cerebri membranam perforans.*
G *Secundum cerebri neruorum par.*
H *Tertij paris neruorum cerebri gracilior radix.*
I *Tertij paris neruorum cerebri craßior radix.*
K *Quartum neruorum cerebri par, tertij paris craßiori radici conterminum.*
L *Minor radix quinti paris neruorum cerebri, omnibus ignorata Anatomes profeſſoribus.*
M *Quintum neruorum cerebri par, ſeu maior quinti paris radix.*
N *Sexti paris neruorum cerebri principia ac ſurculi.*
O *Septimi paris neruorum cerebri principia ac ſurculi. Si quid in hac figura ſpectandum ſit reliquum, id abſque characterum opera prompte, uel ex proxime præcedentibus percipitur.*

DECIMA QVINTA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

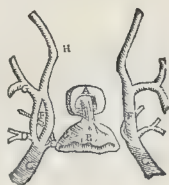

DECIMAE QVINTAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHARActerum Index.

PRAESENTI figura portionem eam amplitudinis caluariæ dura cerebri membrana ſuccinctam depinximus, quæ ſupra oßis cuneum imitantis medium habetur, unà cum modò indicandis organis. Abs re nanque fuiſſet, integrum caput harum particularum gratia delineaſſe.

A,B *Neruorum uiſoriorum portiones.*
C *Siniſtri lateris arteria, quæ duram membranam hic perforans, partim in tenuem cerebri membranam, partim uerò in dextrum cerebri uentriculum digeritur.*
D *Dextri lateris arteria.*
E *Hic peluis collecta propendet, cerebri pituitam ex tertio defluentem uentriculo excipiens.*
F *Foramen, quo peluis huius infundibuli modò extructæ finis glandem petit, cerebri pituitam excipiens.*
G,G *Secundi paris neruorum cerebri portiones.*

DECIMASEXTA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

HAC figura nudam depinximus glandem, qua cerebri pituita excipitur, unà cum pelui seu infundibulo pituitam huc deferente, & hic flaccido propendente. A lateribus uerò arteriarum soporalium portiones, quæ reticularem plexum efformare dicuntur, ita hic expreßimus, uti nobis inter secandum occurrere. Atq; ut eæ arteriarum portiones uariè se secantibus offerunt, ita quoq; uariè eas delineauimus.

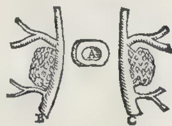
A Glans, cerebri pituitam excipiens.
B Peluis, seu infundibulum cerebri pituitam super modò dictam glandem deferens.
C,C Arteriarum portio, quæ secundum suorũ in osse caluariæ foraminum ductũ obliquè ferũtur.
D Sinistræ arteriæ ramus in duræ membranæ sinistrum latus excurrens.
E Arteriæ sinistræ portio per proprium foramen ad narium usq; amplitudinem pertingens.
F,F Hac sede diuersam arteriæ seriem delineauimus. ac dextrum quidem F arteriam notat ea seriẽ ductam ut hic non dirimatur: quemadmodum sinistrum F arteriam hanc in duos ramos, qui mox in unum rursus coeunt, insinuat.
G Arteriarum portiones duram cerebri membranam perreptantes, ac partim in cerebri uentriculos, partim in tenuem membranam cerebri basi obductam digesti.
H Propago arteriæ per foramen secundi paris neruorum cerebri caluariam excidens, ac neruum uisorium, ac dein oculum petens.

DECIMASEPTIMA LIBRI SEPTIMI FIGVRA.

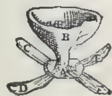
HAC figura plexum finximus, cuiusmodi is esse deberet, qui Galeni in libris de Vsu partium descriptionibus conueniret. Significet itaq; hic A & B arterias caluariam subeuntes, moxq; in mirabilem illũ plexum diffusas. C uerò & D ramos in quos plexus illius propagines colligũtur, quiq; illis prorsus arteriarum magnitudine respondent, quas A & B indicauimus. Cæterùm E glandem notat, pituitam cerebri excipientem.

A,B. C,D.

PRAESENTI figura arteriarum sub dura cerebri mẽbrana cõsistentium, ac ad glandis cerebri pituitam admittentis latus reptantium seriem depinximus, quam in ouium ac bonum capitibus obseruamus. Atq; hãc proponere libuit, ne quis nos latêre arbitraretur, quæ illorum animalium hic cum homine sit differentia. Significat autem in hac figura A dictam iam sæpius glandem, B & C arteriarum sedem, qua primum in caluariam ingrediuntur.

DECIMAOCTAVA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

PARVA hac figura erectam finximus peluim, seu cyathum, quo cerebri pituita in glandem ipsi subditum distillat. ac dein hic finximus quatuor ductus à glande pituitã per proxima glandi foramina deferẽtes. Indicet igitur A glandem, cui pituita instillatur. B peluim, qua hæc ducitur. C, D, E, F uerò, meatus ad faciliorem pituitæ huc decũbentis egressum paratos.

Porrò præter has septimi libri figuras, ad earum potißimum cognitionem spectantes quæ in caluariæ habentur amplitudine, etiam huc faciũt duæ figuræ mox ad finem primi Capitis libri quarti additæ, & septem parium neruorum cerebri delineationem exprimẽtes: quas quum illic prolixè indicauerimus, abs re prorsus esset easdem hic quoq; reponere, et earũ indicẽ ascribere. Præterea figuræ oculi constructionem exprimentes, etiam si ad septimum referantur librum, tamen Capiti decimoquarto duntaxat illas præponam, quod oculorum fabricæ dedicabitur. Atq; id in illis figuris priuatim faciam, quòd nulli alteri quàm dicto iam Capiti famulentur.

CEREBRVM GRATIA PRINCIPIS ANIMAE, *quemadmodum ſenſus quoque ac motus ex noſtro arbitratu pendentis, extructum eſſe.* Caput I.

Quid quintus liber et ſextus pertractarũt.

INSTRVMENTA nutritioni famulantia duobus proximè præcedentibus libris utcunq; aggreſſus ſum. Prior namq; cibi potionisq; organa (in quorum præcipuo uiſcere concupiſcibilem animã reſidere diximus) & dein propter loci uicinitatem, partiumq; cõnexum membra generationi dedicata enarrauit. Poſterior autem eas partes recenſuit, quibus aëreæ ſubſtantiæ reficiendæ, ac innati caloris augendi recreandiq; munus concreditur: in quorum primario uiſcere uim iraſcibilis animæ inſitam eſſe innuimus, inibi Stoicorum & Peripateticorum ſuffragijs haud adeò acquieſcentes, ut & animæ principatum in corde collocari teſtaremur, neruosq; ab illo originem ducere donaremus.

Septimi libri argumentum.

Quapropter quum ſenſus motusq; arbitrarij, & principis animæ (cuius beneficio imaginamur, ratiocinamur, memoramus) fomes adhuc commemoranda ſuperſit, præſens liber illi opportunè conſecrabitur, cerebrum ipſiusq; partes uniuerſas unà cum ſenſuum organis pertractaturus.

Cerebri functionũ et partium breuis enumeratio.

Quemadmodum itaq; cordis ſubſtantiæ, uitalis animæ uis, ac propriæ iecoris carni, naturalis animæ facultas induntur, inſuper ut iecur craſſiorem ſanguinem, ac qui perquàm caliginoſus eſt, naturalem ſpiritum, & cor item rurſus ſanguinem impetu per corpus ruentem unà cum uitali ſpiritu conficiunt, & perinde atq; hæc uiſcera per dedicatos ſibi canales omnibus corporis partibus ſuas materias deriuant, ita quoq; cerebrum aptam ipſius muneri obtinens materiã, in proprijs ſedibus, ac illius functioni appoſitè ſubminiſtrantibus inſtrumẽtis, animalem ſpiritum longè clariſſimũ tenuiſſimumq; parat, quo ad diuinas principis animę operationes partim utitur, partim autem ad ſenſuum motusq; inſtrumenta per [a] neruos tanquam per funiculos continuò diſtribuit, ea nunquam ſpiritu, qui præcipuus eorum inſtrumentorũ functionis autor cenſetur, deſtituens, non minus ſanè quàm iecur & cor nullas corporis partes ſuis quas illis impertiunt materijs (tantiſper dum ualet homo) indigas relinquunt, etiam ſi non ſemper cum qualitate tum copia eaſdem diffundant. Nerui igitur (quorum originẽ à cerebro pendere in quarto libro indicauimus) id cerebro præſtant, quod [b] magna arteria cordi, & [c] caua iecori, ut qui paratum à cerebro ſpiritum illis quibus hunc mandari oportuit inſtrumentis deducant, diligentesq; cerebri ſatellites & nuncij cenſeãtur. Cæterùm animali ſpiritui materiã ſuppetit uitalis ſpiritus, in arterijs numeroſa ſerie ambas cerebri membranas accedentibus abundans, & dein aër quem uerſus cerebrum tum per foraminula priuatim olfactus organi occaſione in [d] octauo caluariæ oſſe exſculpta, tum comprimis per ea caluariæ [e] foramina quæ palatum ſpectant, inter ſpirandum attrahi multo antè diximus. Ac aër quidem, qui dum inſpiramus per anguſtiſſimos flexuoſosq; & tortuoſos ductus [f] inter duram cerebri membranam ac tenuem attrahitur, atq; ob difficilem tranſitum extenuatur, cerebroq; aptiſſimus redditur, undecunq; ubi aditum reperit, in cerebri [g] dextrum & [h] ſiniſtrum, & horũ [i] medium uẽtriculos ſeſe inſinuat. Vitalis autem ſpiritus & ſi copioſiſſimus in [k] omnibus tenuis duræq; membranæ uaſis ductibusue habeatur, attamen in dextrum & ſiniſtrum cerebri uentriculos plurimus à præcipuis arteriarum [l] ramis fertur, quas ſuperiùs obliquo longoq; ductu contra Galeni placitum caluariam perforare, atq; ad [m] glandis cerebri pituitam excipientis latera porrigi retulimus.

In lib. de Venarum & Arteriarũ ſectione.

Ab his namq; arterijs, quas reticularẽ plexum Galenus efformare docuit, non minimæ [n] ſoboles tenuis membranæ proceſſibus ſuffultæ, per humillimas dextri ſiniſtriq; uentriculi ſedes ingrediuntur, tandem ſecundùm totum uentriculorum progreſſum in illorum amplitudinem incedentes. Verùm præter has arterias, & [o] quarto quem ego ita nuncupaui duræ mẽbranę ſinu [p] uas quoddã ſub eo corpore quod teſtudinis, cameræue inſtar arcus extructę imaginẽ refert, ac nobis cameratũ appellatur, in anteriora cerebri per cõmunem dextri ſiniſtriq; uentriculi cauitatem, ſeu potius tertium cerebri uentriculum contẽdit. Hoc uas tandẽ in [q] duos ramos bipartitum, uno ad dextrum, altero ad ſiniſtrum uentriculum diffunditur, & eius loci arterijs commixtũ, [r] rete efformat, quod ab extimi fœtus inuolucri imagine nomẽ inuenit. Ab aëre itaque in cerebrum ingreſſo, ac uitali illo ſpiritu ob frequentes ſanè anfractus ad cerebri uſus magis magisq; adaptato, in cerebri dextro ſiniſtroq; uentriculis, & ipſorum mutua concauitate

tertioue

a 2 fi. ca. 2. & 2, 3 fig. ca 11 lib. 4.
b fi. cap. 12 lib. 3.
c fig. cap. 6 lib. 3.
d 8 fi. ca. 6 li. 1 A,B,A.
e Paßim circa M figu. 3 ca. 12 li. 1.
f 2 fi. inter H,H,H & E,E,E. aut inter D,E, G,H,K & A,A,B,B figuræ 13.
g 4, 5 figu. L,L.
h 4, 5 figu. M,M.
i 7 figu. H.
k Tota fig. ca. 14 li. 3.
l 16 fi. C,C. aut fi. cap. 14 li. 3 L.
m 16, 18 figura A.
n 14 fig. E, F. aut 6, 7, 8 fig. F, G.
o 7 figu. T.
p 7 fig. V, aut 6 figu. H,I, ſub A, A,A.
q 6 figur. in K,L.
r 6 fi. M,N.

tertió'ue uentriculo animalis ſpiritus à cerebri uirtute elaboratur, quam ab opportuno elemen
torum ad iuſtitiam cerebri ſubſtantiæ temperamento, pendere credimus. Porrò huius ſpiritus
s 7,8 fig. ab H per K in I fi. nonæ et E fi. undecimæ. animalis portio [s] tertio cerebri uentriculo per oblongũ meatum [t] inter ea corpora cerebri quæ
clunibus & teſtibus aſſimilabuntur porrectum, in cerebelli uentriculum fertur, quem partim
cerebelli ſinus, partim dorſalis medullæ cauitas efformant. Ab hoc uentriculo in [u] dorſalem
t 10 fi. E, F, G, H. medullam, atq; ita in neruos ab illa propagatos, animalis ſpiritus non mediocris portio digeri-
u 9 fig. H. tur. A reliquis autem cerebri uentriculis, ſpiritum in neruos ab illis proximè principiũ ducen-
tes, ac ſic in ſenſuum motusq; arbitrarij organa diſpenſari arbitramur, non admodum anxiè di
ſceptantes, num ſpiritus ille tenuiſſimus per aliquos neruorum meatus (ut uitalis per arterias)
an ſecundùm nerui corporis latera luminis modò ad columnam, dirigatur: an uerò neruorum
duntaxat continuitate cerebri uis ad partes pertingat. Atq; hactenus ſanè cerebri functiones in
uiuorum animaliũ ſectionibus admodũ probabiliter & uerè quodammodo poſſum aſſequi.
Sed quî in imaginatione, ratiocinatione, cogitatione, memoria (aut quomodocunq; aliter,
neſcio quorum dogmatibus acquieſcens, principis animæ uires ſubdiuidere, aut enumerare
uelis) cerebrum ſuo fungatur munere, haudquaq̃ ex ſententia apprehendo. & ſi fortè accurato
indefeſſoq; cerebri partium intuitu, ac deinceps ex reliquarum partium corporis, quarum uſus
uel leuiter in diſſectione exercitatum haud latet, ſpeculatione, qua ſimilitudo indagaretur, uel
probabile quid indipiſci poſſem, id ſanè citra ſanctiſſimæ fidei labem neutiquam conficeretur.
Thomæ, Scoti, Alberti, & eius cohortis ſcriptorum de cerebri uentriculis opinio. Quis enim, Deum immortalẽ, huius ætatis philoſophorũ, addam & theologorum uulgus nõ
admirabitur, qui tam ridiculè diuinæ ac ſummè admirabili hominis cerebri machinæ detrahen
tes, ex ipſorũ ſomnijs in humanæ fabricæ cõditorem impijſſimis, nõ ſecus quàm ſi Promethei
eſſent, neſcio quam cerebri ſtruem nugaciſſimè ementiũtur, eam quam incredibili prouidentia
atque adeò eis quos corpori præſtare debuit uſibus affabrè immenſus rerum Opifex effinxit,
procul ab oculis arcentes, ſuamq; tot inartificioſis abundantem monſtris præponentes, & pa-
rum (prò pudor) ſoliciti in quantam impietatem teneros quos inſtituunt animos temporis
ſucceſſu rapiunt, tunc uidelicet, quum illi præceptorum ſectis non amplius addicti, & Naturæ
operum diſcendi cognoſcendiq; ſtudio flagrantes, proprijs manibus in homine cæteriſq; ani-
malibus, quæ ipſis fuere tradita, rimari, altiusq; expendere aggrediuntur. Nondũ enim memo
riæ excidit, me quum in Caſtrenſi pædagogio Louanienſis gymnaſij facilè præcipuo ac lauda-
tiſſimo, philoſophiæ operam nauarem, in commentarijs quos præceptor noſter profeſſione
theologus, ob idq; ad pias opiniones cum philoſophorũ miſcendas inter reliquos eius Acade
miæ moderatores paratiſſimus, in Ariſtotelis libros de Anima prælegebat, ſcripſiſſe, cerebrum
tribus donari uentriculis, atq; horum primum anteriorem, ſecundum medium, & tertium po-
ſteriorem eſſe, eosq; à ſitu ad hunc modum nomen obtinere, & à functione etiam aliter appel-
lari. Siquidem primus ſeu anterior, qui frontem reſpicere dicebatur, ſenſus cõmunis uentricu
lus nuncupatus eſt, quòd ab hoc quinq; ſenſuum nerui ſuis inſtrumẽtis deferri, & dein horum
neruorum beneficio odores, colores, ſapores, ſonos, & tactiles qualitates in hunc uentriculum
deduci, illi homines arbitrarentur. Ac proinde præcipuus primi uentriculi uſus cenſebatur, ut
obiecta quinque ſenſuum, quorum genus ſenſum communem uulgò uocamus, reciperet: atq;
illa ad ſecundum uentriculum, qui meatu quodam primo nectebatur, tranſmitteret, quò ſecun
dus de eo obiecto imaginari, ratiocinari & cogitare poſſit. quippe uentriculo illi cogitatio ſeu
ratio tribuebatur. Tertius autẽ uentriculus memoriæ erat ſacer, in quem ſecundus omnia quæ
ex obiectis illis, de quibus abũdè ratiocinatus eſſet, mãdari uoluit, cõmodè deponebat. Atq; ter
tius uentriculus hæc prout humidior ſiccior'ue erat, aut ocyus aut tardius ſibi, uelut in ceram
aut lapidem duriorem inſculpebat. Dein pro ſculpturæ leuitate uel difficultate præſentem uen
triculum quæ ipſi mandãtur, aut breuiori, aut longiori temporis interuallo aſſeruare, commen
taria illa docent. Neque profectò tertius iſte uentriculus hæc ſibi ſuoq; nomine, aut retinet, aut
inſculpit, ſed ſecundi uentriculi gratia, nimirũ ut quoties hic de aliquo memoriæ ſinui concre
dito, ratiocinari inſtituit, ille ocyus hoc quicquid eſt in ſecundum uentriculũ deleget, ac ueluti
in rationis officinã uerſandũ exporrigat. Cæterùm ut ſingula quæ ita nos edocebamur, aptius
aſſequeremur, tabula quædã oſtendebatur neſcio à qua philoſophiæ Margarita deprompta,
dictosq; iam uentriculos oculis ſubijciens, quam nos diſcipuli prout ſcholaſticæ picturæ quiſq;
erat ſtudioſior, ſuis commentarijs expreſſius appingebamus. Neq; hac figura tres duntaxat
uentriculos complecti nobis perſuadebatur, uerùm ipſam quoq; omnes ſimul capitis partes,
nedum cerebri, oſtendere arbitrabamur. Atq; hæc Opificis noſtri ſolertiã in corporis humani
fabrica nunq̃ inſpicientiũ ſunt figmenta: qui quàm in cerebri cõſtructione enarrãda aberrent,
ſequẽs ſermo oſtendet, qui eadem methodo qua in duobus proximè præcedẽtibus libris uſus
ſum, poſt perfunctoriam hanc cerebri deſcriptionem, ipſius partes ſeorſum ſingulas unà cum
omni-

omnibus sensus instrumētis explicabit. Quantū uerò impietatis imperitis, & nō adeò adhuc in sanctissima nostra fide obfirmatis animis, eiusmodi uentriculorū cerebri usuū (quod ad principis animæ uires spectat) descriptio conciliare possit, hi (etiā si ipse sileā) perpendunt, qui quadrupedum (quibus omnē rationis uim, ac præcipuè animam rationalem ex theologorū præcipuè placitis adimimus) cerebra, hominū cerebris quàm proximè omni ex parte accedere didicerunt. Quandoquidē ouis, capræ, bouis, felis, simiæ, canis, & quas secui auiū cerebri cū humano cerebro in partiū cōformatione, ac potissimùm in uentriculis, uix ulla prorsus occurrit differentia, nisi quòd mole cerebra pro animaliū qua donata uidenē ratione, certo uariare cognoscimus. Homini nanq; cerebrū obtigit maximū, mox simiæ, cani, ac eadē serie deinceps, prout animal quoduis ad rationis uim uiciniùs accedere quibusdā argumētis colligimus. Neq; cerebrū homini tantū pro corporis ipsius portione grandius obtigit, imò id omniū animaliū cerebris maius uisitur. Hominis nanq; cerebrum uel duobus equorū, boum, aut asinorū cerebris grandius apparet. Sed hæc omnia, ut & uentriculorū fabrica, ex sequētibus euadēt perspectissima.

Brutorū cerebri cōstructione ab hominis non differre.

DE DVRA CEREBRVM AMBIENTE
membrana, & sub cute caluariā succingente membranula. Caput II.

DVRA cerebri membrana in multis occurrit figuris. in prima enim externa ipsius proponitur sedes uniuersa, quæ supra scissuram cōsistit, qua cerebrū ostensuri, caluariam diuidere solemus. Secunda uerò eam membranæ partem interna commonstrat sede, uti etiam nona, duodecima, decimatertia, internam sedem proponunt, qua caluariæ regionem succingit infra dictam nuper scissuram, cōsistentem. Cæterum processuum ipsius inter dextram & sinistram cerebri partes deductū, refert tertia figura ad D, D. Illum autem qui cerebello insternitur, septima figura O, O, O. Atque in illis etiam figuris duræ membranæ occurrūt sinus, uti optimè figura capitis decimiquarti libri tertij. Porrò membranā caluariæ exteriùs obductā nullibi priuatim delineauimus, quum tenuis sit, ac ossi undiq; circundetur, atque ex ossis circumscriptione petenda ueniat.

QVEMADMODVM sanè uniuersam cauitatem qua nutritionis organa continentur,[a] peritonæo succingi recensuimus, atq; id instar sacci cuiusdā omnia illi imposita amplecti, & pariter quoq; costas succingentē tunicam omnia quæ in thorace collocātur, ambire cōmemorauimus, ita etiā uniuersa caluariæ[b] cauitas cerebro excipiendo adaptata, quadā subducitur[c] membrana, quam propter crassitiem qua cæteris nō cerebri modò, uerū totius corporis præstat membranis, crassam, & ab insigni duritie duram, ut & cuticularem, nuncupamus. Hæc nō minùs quàm peritonæum & costas succingens membrana unica cōtinuaq; omnino uisitur, præterq̄ quod quibusdā[d] foraminibus & sinibus uenarū modò extructis sit peruia. Vnde etiā ilico præsentis membranæ situ, & quod ad ipsius externā superficiē attinet formā, magnitudinēq;, etiāsi aliud nihil sermoni addidero, ossiū cognitio edocet. Quandoquidē nullū caluariæ os priuati alicuius usus gratia, in caluariæ amplitudinē extuberat, cui hæc mēbrana nō cedat, seq; ab illo introrsum premi sinat. Rursus nullus in ea cauitate consistit sinus, quē hæc quoq; mēbrana nō impleat. atq; (ut semel dicā) omni ex parte ossibus proxima nectit, alijs locis remissius, alijs uehementius, uti paulo pòst audies, cōnata. Atq; hinc etiā fit, externā durioris membranę superficiē propter ossiū sinus, tuberaq; inæqualē, & deinde fibrarū quibus hæc ossibus cōmittitur occasione, asperā, aut nō adamussim læuē lubricamq; uideri. Ac præcipua ossiū tubera, quę eā orbicularē sphæræq; modò rotundā esse prohibēt, in capitis potissimū basi cōspiciunt. & horū quidē primū censeri potest[e] osseū septū olfactus organorū sedē interdiuidēs: dein ea caluariæ[f] extuberātia, quæ ut oculis in caluaria[g] sedes cōmoda exsculperetur, in capitis amplitudinē iuxta illius basis anteriora ac septi illius latera extuberat. Præterea inæqualitas illa, quæ propter ossis cuneiformis crassitiē in qua ipsi propriæ cōsistunt[h] cauernæ parandā, &[i] aptā[k] glandulæ cerebri pituitā excipiētis sedē insculpendā, in medio ferè amplitudinis caluarię cernit. Deinceps alia duo insignia quoq;[l] tubera in hāc amplitudinē ideo pminēt, ut idoneā auditus[m] organi sedē Natura fingeret. Postremò ea quoq;[n] eminētia iā dictis accedit, quæ in occipitij osse à posteriori parte foraminis spinalē medullā transmittētis rectà sursum ad mediū interualli porrigit, quod inter id foramen & suturæ Græcorū Λ imaginē exprimētis eminentiorē sedē consistit. Atq; hæc capitis ossiū tubera q̄ minus dura mēbrana in ipsius basi instar oblongæ sphæræ utrinq; ad anteriora leuiter depressæ appareat, in causa præcipuè censent. Alia uerò[o] tubercula, quæ propria duræ membranæ uasa uenarū ac arteriarū ferè materiā continētia in exteriori ipsius superficie efformāt, nō adeò illius orbiculatim formā intertur bant,

Duræ mēbranæ situs, ac numerus, magnitudo, forma.

a 1, 2, 3 fi. li. 5 A, B, C, D.
b Hæc ostēditur simul in 6 & 7 figuris cap. 6 lib. 1.
c 1 fig. A, A, B, B. 2 figu. H, H. dein in tota caluariæ basi in 14 fig.
d 1 fi. C, C, C. D, D. E. 7 figu. P, P. Q, Q. R. S. T.
e 3 fig. cap. 12 lib. 1 n.
f Ad latera m, n, Y, L figu. 3 capitis 12 lib. 1. aut hîc ad latera G, G 13 fig.
g Occurrit hæc plurimis insignita characteribus 1 fig. ca. 9 lib. 1.
h 8 fig. ca. 6 li. 1 C, D.
i 3 fi. cap. 12 lib. 1. M.
k 16 fig. A.
l Inter T, T, R, a, i, Λ, Λ fi. 3 ca. 12 li. 1. aut hîc 7, 8 fi. Z.
m figu. cap. 8 lib. 1.
n 3 fi. ca. 12 li. 1. ab e ad k. aut hîc 9 fi. Q. 12 figura M.
o 1 fig. C, C, C. D, D, D. E.

bant,seu quo minus rotunda uisatur,non magnopere obstant, quum hæc uenarũ duntaxat ritu protuberent. Porrò nullus in caluariæ amplitudine sinus(præter eos quos necessariò nuper commemorata in basi capitis tubera constituunt)occurrit, quem Natura non exsculpserit duræ membranę uasorũ gratia,ut scilicet sinus uasis cedant,ac citra compressionẽ ipsis locũ dent, & ne duræ membranæ uasa ipsi membranæ damno sint,quo minus hæc ossi proxima apponi queat. Ex horũ sinuum numero illæ cauitates sunt,[p] quæ extuberans latus[q] primi duræ mẽbranæ sinus &[r] secundi &[s] tertij admittunt,deinde illi quoq;[t] sinus,qui in caluarię lateribus instar mediæ cauitatis uenarum multiplici serie exsculpuntur, & si quis alius eius generis in anteriori olfactus organorũ sedis regione conspicitur. Cuiusmodi uerò hæc duræ membranæ uasa sint, ac unde principium ducãt,in tertio libro fidelissimè expressimus. Porrò ut externã huius membranæ superficiẽ cognitu mehercule in capitis uulneribus perq; necessariam,sermone totam & diligenter perstringamus, nunc fibras ipsius,& ad caluariã connexũ recensebo.

Duræ mẽbranæ ad caluariam nexus.

Primùm citra alterius corporis interuentum hæc undiq; ossi attigua est, parua omnino ipsius regione dempta,quæ super ossis cuneiformis[u] mediũ habetur,ubi dura mẽbrana nonnihil ab osse abscedit, substratam habens glandulã cerebri pituitã excipientẽ,et soporaliũ arteriarũ maximas soboles, quæ reticularẽ plexũ efformare alijs dissectionis professoribus falsò creduntur. Omnibus partibus caluariæ quibus hæc membrana est attigua,in eum modũ cõmittitur,ut duo inuicẽ accumbentes musculi mutuò hærere connectiq; solent. Verùm eo cõnexionis genere in capitis basi firmius q; in lateribus & uertice & fronte & occipitio affirmatur. Deinde uniuersis acutioribus ossium processibus pertinacissimè cõnascitur,perinde ac si ab ipsis originẽ duceret. Sunt uerò huius generis processus[x] osseũ illud septũ olfactus organorũ sedem distinguens,deinde illi qui ad[y] latera foraminũ[z] uisorios neruos transmittentiũ,&[a] sinũ glandi pituitã excipienti paratum consistunt,& qui iuxta[b] foramen uisuntur quinti paris neruorũ cerebri crassiorẽ[c] radicẽ transmittens,& uniuersim omnes processus foraminaq; capitis amplitudinẽ respicientia. Pari quoq; ratione præsens membrana caluariæ suturis adnascitur, quanq; is connexus non æquè ualidus sit,atq; is quem ad osseos processus perfici relatũ est,quòd ille instar simplicis tantum lineæ,nõ autem notatu digna amplitudine huius modo accidat. At suturis non solùm dura membrana connascitur,uerùm tenues membraneasq; fibras inter illas uersus capitis exteriora transmittit, quæ caluariæ uertice inter dissecandum abstracta,in dura membra simplicis lineæ ritu extuberant,asperamq; ipsius membranę superficiẽ ostendunt, suturarũ situm ac imaginẽ in ipsa etiam membrana tunc[d] referentes. Cæterùm præter fibras externã quoq; duræ membranæ superficiẽ minus æqualẽ reddunt[e] tubercula quędã in uertice frequẽter prominentia, ubi sagittalis sutura coronali iungit. Hæc si quando adsunt,inæqualiter extuberant,& pares sibi in caluaria insculptos[f] sinus obtinent,quibus pertinacissimè innascunt. Vnde etiã huius generis tubera nõ obiter,neq; per transennã expendenda ueniũt,ne minus cauti in cauterij administratione & capitis uulneribus caluariã perforemus: etenim horũ tuberũ nulla ratione habita(quòd in his locis & in suturis mẽbrana ab osse difficulter abscedat)eã unà cũ osse haud leui malo pertunderemus. Ad hæc,mẽbranę ad caluariã connexũ,& exterioris ipsius superficiei asperitatẽ[g] uenulæ quædã adaugẽt, per caluariæ poros partim ex dura mẽbrana ad caluarię inuolucra,partim ab ipsis inuolucris ad durã mẽbranã deductę. Hoc itaq; modo dura mẽbrana caluarię cauitatẽ succingit,& omnibus ea cauitate contentis obducitur organis.

Duræ mẽbranæ processus.

Verùm præter hæc,dura membrana [h] magnã sui portionẽ inter cerebrũ ac cerebellum insinuat,quæ uniuersam cerebelli superiorem sedem integẽs, cerebri regionẽ cerebello incumbentẽ ab illo interdiuidit. Quinetiã à media sede huius duræ mẽbranæ portionis,ubi dextra cerebri pars sinistrã respicit,& secundũ totã[i] tertij duræ mẽbranæ sinus longitudinẽ[k] alia quoq; duræ mẽbranæ portio processus'ue educitur, secundũ capitis longitudinẽ dextrã cerebri partẽ à sinistra dirimens. Hic processus falcis messoriæ imagini aliqua ex parte accedit: nam ipsius sedes illi duræ mẽbranæ portioni cõtinua,quæ cerebellũ integit,falcis basi correspondet.[l] ea uerò quæ septo sinuũ olfactus organorũ cõnascit, falcis mucroni assimilari potest: is nanq; mẽbranæ duræ processus à posteriori capitis sede antrorsum ductus,sensim falcis ritu arctatur. Deinde processus huius pars tertio durę membranę sinui cõtinua falcis dorso nõ absimilis secãtibus occurrit. siquidẽ extrorsum curuatur, & tertij duræ mẽbranæ sinus nomine crassior uisitur. Processus autem pars[m] callosum cerebri respiciẽs corpus intrò obliquatur,ac proinde falcis aciei forma accedit. Hæ mẽbranæ portiones processus'ue nihil omnino à reliquo ipsius corpore, nisi una duntaxat sede in crassitie duritiaq; uariãt. Nusq; enim membrana crassior secantibus obseruat,q; in illa parte qua cerebellũ integit. Hæc nãq; ubi[n] natibus cerebri proxima cernit,triplo ferè q; in reliqua sede crassior duriorq; euadit, adeò sanè,ut canes hoc loco os possideant superiorẽ cerebelli regionẽ integens,cerebrũq; ne id

Gg cerebellum

p 3 fig ca. 12 li. 1 h,h.i,i. k,et eius.ca. 4 fi.l,l.
q 9 fig S,S.
r 9 fi. T,T.
s 1 figu. C,C,C.
t 3,4 fi. ca. 12 li 1 T,T.
u 3 fi. ca 12 lib. 1 M. aut circa F hic fi. 15. cui substernitur tota 16 fig.
x 3 fi. ca. 12 lib. 1 x.
y eiusdẽ fig. y iuxta E.
z 13 fi. N,O.
a 3 fi. ca. 12 li 1 M.
b eius. fig. a.
c 9, 14 figura M.
d Confer 1 fig. G,G,G & H,H & I,I cum caluariæ partis primæ figuræ subiectæ Γ,Γ & Θ,Θ et Δ,Δ.
e 1 fi. K, et utrinque ad H iuxta G.
f In figura primæ fig. subiecta Ω,Ω.
g 1 fig. F,F.
h 7 fi O,O,O,O. 8 figura V,V.
i 1 fig. C,C,C. 2 fi. B,B.
k 3 figu. D,D,D.
l 12 fi. L,H.
m 3 fi. L,L.
n 7 figura M,N.

[illegible] de Ad [illegible]

cerebellum premat ſuffulciẽs. Sed & neuter horũ proceſſuũ ſeu partiũ duplicatur (ut Galenus rem parum expendẽs docuit) uerùm ſimplex eſt, quemadmodũ & ipſa membrana, quà cerebri lateribus aut caluariæ attenditur. Nam & ſi tertius duræ membranæ ſinus cultello ſecundũ longitudinem[o] diſſectus, primo intuitu membranæ[p] proceſſum inter utraſq; cerebri partes intercedentem geminã, exq; duplicata membrana conſtare oſtendit, id tamen ſinus duntaxat gratia uiſitur. Quantũuis namq; inferiorẽ ſinus tertij angulũ dirimere ſtudueris, membranã extra ſinus amplitudinem nunq; in duas ſubdiuides. Atq; par ratio eius[q] partis duræ membranæ cenſetur, quæ elatiorẽ cerebelli ſedem obuelat. Deinde ſi infimus ille duræ membranæ ſinuũ angulus duplicationẽ argueret, idem ſanè in duobus reliquis ſinuum angulis accideret, ac non perperã cerebri duram membranam duplicem eſſe aſſereres, quacunq; parte caluariã contingit. Inſuper horum duræ membranæ proceſſuum ſuperficies ſpecie cum reliqua interiori membranæ ſuperficie congruit, qua uix inter omnes corporis ſuperficies aliã magis ſplendidã læuem'ue, & (quòd non obiter expendendum uenit) omni adipe, quemadmodum quæ in caluariæ conſiſtunt amplitudine omnia, deſtitutam reperias. Quinetiam interior hæc ſuperficies aqueo humore longè magis quàm exterior perfunditur, & multo candidior apparet: & quum fibris omnibus quibus alteri parti adnaſceretur, uacet, impenſius lubrica terſaq; quàm exterior ſuperficies conſpicitur. Porrò quemadmodum exterior ſuperficies os caluariæ undiq; reſpicit, ita & interior tenuẽ cerebri ſpectat membranam, cui nullius corporis interuentu, quàm[r] ductuum inſtar uenarum ab ipſo in tenuem membranam pronatorum ope adhæret committitur'ue. Quandoquidem ſi dura membrana pari modo tenui membranæ, ipſiq; adeò cerebro, ut caluariæ connaſceretur, quo minus tenuis membranæ uaſa, & ipſum adeò cerebrum diſtendi contrahiq; poſſint, illa impedimento foret. quod præcauẽs Natura, ampliorem duræ membranæ cauitatem ipſa cerebri mole, nõ ſecus atq; cordis[s] inuolucrũ corde etiam ipſo amplius uiſitur, produxit. Quanquam interim duram membranam à tenui non ita liberauerit, ut cordis inuolucrum à corde, quod illi ne unius quidem fibræ interuentu connaſcitur, quum tamen innumeros uenarum inſtar ductus dura membrana tenui membranæ exporrigat, mirabili induſtria horum beneficio illam ſibi affirmãs. Vt ſimul ductus illi uenæ arteriæq;, & poſtmodum uinculi uices gerant, ut cerebrũ ne concidat commodè ſubleuetur, interim uaſorum tenuis membranæ & ipſius cerebri motibus non præpeditis. Atq; hoc ſingulare Naturæ myſterium ipſe leui negocio colligis, ſi modò uaſorum cerebri ſeries, quam tertio libro docui, ex animo nõ exciderit.[t] eam dico numeroſam ramorum ſobolem, à tertio duræ membranæ ſinu utrinq; ſecundùm totam cerebri longitudinem, in dextræ partis cerebri & item ſiniſtræ tenuem membranam procurrentem. Hæc namq; ſuperiorem cerebri partem duræ membranæ admodum ualidè appenſam reddit, & dura membrana caluariæ connata, & propter[u] fibras quas per ſuturas diffundit à caluaria abſcedere prohibita, cerebrum quo minus in ſe delabatur, ſubleuat. atq; quum nulla alia ex parte dura membrana tenui (niſi forſitan hîc atque illic raris iiſdemq; perquàm laxis[x] ductibus) commiſſa eſt, liberum cerebri & uaſorum tenuis membranæ motum non obtundit. Cæterùm præſens ſermo nunc ſanè exigeret, ut ſinuum uaſorumq; duræ membranæ numerum, ſitum & naturam explicarem. at quum id pro uiribus in tertio libro tentatũ ſit, non abs re chartis hîc pepercero.

Duræ mẽbranæ interior ſuperficies qualis.

Duræ mẽbranæ cum tenui connexus.

Duræ cerebri membranæ uaſa.

Foramina.

Pari quoque ratione duræ membranæ foramina ex propoſito neutiquam enarranda putauerim, quod prolixior foret oratio, aliud nihil propemodum complexura, quàm caluariæ foraminum in caluariæ amplitudinem qua cerebrum continetur pertinentiũ catalogũ,[y] in primo libro iam pridem cõmemoratum. Vbicunq; enim in caluariæ dicta amplitudine uiſuntur foramina, ibidem & dura quoq; membrana ferè peruia eſt, ſui proceſſus perpetuò exporrigens, illis qui à cerebro principium ducunt neruis, & ipſi etiam dorſali medullæ inuolucri modo obductos. Ac proinde tot primũ foraminibus dura cerebri mẽbrana donatur, quot neruorũ paria à cerebro initiũ ducũt. Nam & ſi[z] idẽ quarto pari & craſſiori tertij paris radici foramẽ inſinuatũ ſit,[a] gracilior tamẽ tertij paris radix, priuſq; ſecundi paris[b] neruũ contingat, priuatim durã mẽbranã perforat. Septẽ his utrinq; poſitis foraminibus, aliud ab utroq; latere accedit, quod[d] neruulũ tranſmittit, quem ego non procul à quinti paris radice pronatũ obſeruaui. Ad hæc, dura membrana[e] unico eodemq; inconiugato & orbiculari ueroq; foramine pertunditur, quod infundibulo cerebri pituitam excipienti uiam præbet. Dein iuxta huius foraminis latera[f] aliud utrinque ſpectatur foramen, maximum arteriarum cerebrum petentium ramum tranſmittens. Poſtremò[g] multis foraminulis ad olfactus organorum ſedem dura cerebri membrana abundat. Porrò præſentis membranæ[h] ſinus, qui uenas arteriaſq; caluariam ſubintrantes exhauriunt, neque etiam ductus ex his ſinibus in tenuem membranam inſtar uenarum propagatos, in foraminũ numero habemus. Atqui inter primarios duræ membranæ uſus non minimus cenſetur,

Duræ mẽbranæ uſus, & cõſtructionis ratio.

ut

o Vt in 2 fi. B,B.
p 3 figura D,D.
q 7 figu. O, O,O.
r 2 fi. D,D. G,G 8 figura X,X.
s 4 fi. lib. 6 B,B.
t 2 fig C,C, C & D,D, D.
u 1 fi. G,G, G.H,H,I,I.
x 2 fi. G,G. 8 fi. X,X.
y In figura ca. 12 lib. 1.
z Quo educitur K et I fig. 14.
a 14 fig. H.
b 14 fig. G.
d 14 fig. L. non procul ab M.
e 15 fi. ad F uiã præbẽs E.
f 15 fi. foramina hæc transmittũt C & D.
g Ad E 12 fig. & 13 fi. D,D.
h 1 fi. C,C, D,D. 7 fig. P, Q, R, S, T.

i fig. 14 ca. li. 3 in altero latere u, u. alioquin absorbetur C, D, E, K, F, f, G, H.

ut aptis quibusdam sinibus omnes caluariã petẽtes uenas, omnesq; (si[i] duos modò ramos dempseris) arterias excipiat, ipsarumq; materiam in suos sinus assumat, eam ita deducentes, ut hæc propaginibus uenis similibus, atq; ab illis sinibus depromptis in tenuem membranã cõmodissimè deferatur, & dura membrana ipsi tenui membranæ & cerebro instar lagenæ fiat, ex qua tenuis membrana, & dein cerebrum materiam ad opportunos usus sibi alliciant, in uenis & arterijs uersus caput transmissam. Cæterùm propagines à tertio duræ membranæ sinu utrinq; innumera serie in sedem tenuis membranæ sibi proximam deriuatæ, cerebrum uelut suprà innuimus, suspensum, atq; ne deorsum concidat, uentriculiq; ipsius comprimantur, opportunissimè sustinent, ut dura cerebri membrana pariter ipsius inuolucrum et fulcrum reddatur. Ad quod rursus summopere conducunt fibræ per suturas à dura membrana prorepentes, quæ duram cerebri membranam (quæ alioquin non satis durissimo ossi connasci poterat) caluariæ firmant, atq; quo minus cerebri grauitate tracta, deorsum labatur, in causa sunt. Neque id sanè præstitissent, nisi peculiare artificium extra caluariam Natura moliretur, quod indies fabri imitantur, quoties clauorum acies quando duos simul compingunt asseres reflectũt, ne uno assere tracto, ex altero clauus prõptè uellatur. Natura namq; fibras has Vulcani ligamenta, quibus is Martẽ Veneri colligauit, cũ simul & uinciãt & sustineãt, artificio superiores, nõ solùm per reflexos admodũ & obliquitatis nomine firmãtes ductus transmisit: uerũ trãsmissas rursus dilatauit, auxit, atq; in unũ omnes adeò cõmiscuit, ut in membranã quandã tenuẽ degenerent, quæ quòd caluariæ obducatur, περικράνιος Græcis nuncupatur. Quãuis hæc omnia nõ citra alterius corporis interuentũ, ut cæteris uisum est dissectionis professoribus, caluariæ adnascatur; sub ipsa enim alia adhuc tenuis consistit mẽbrana alijs quoq; omnibus propemodũ ossibus præcipuè cõmunis, ac ab amplexu quo ossa succingit περιόστεον appellata. Inter reliqua autẽ ossa hac mẽbrana priuata, caluariæ interna est cauitas cerebro excipiendo adaptata, cui nusq; ubi durã membranã contingit, eiusmodi mẽbranula obnascitur, adeò ut tanta etiã huius cauitatis sedes, quantæ dura membrana non connascitur, hac quoq; membranula alijs ossibus communi obcincta sit. Visitur autem illa sedes[k] ubi duræ membranæ glandula cerebri pituitam excipiẽs, & maximi arteriarum cerebrũ petentium rami substernuntur. Quòd autem rerum parens Natura harum præcipuè fibrarum gratia duas transuersas, & unam secundùm capitis longitudinẽ[l] suturas digesserit, ipsa duræ membranæ forma commonstrat, quæ superiori sua sede illis lineis opportunissimè ueniret firmanda. Quemadmodum inter dissecandum tertio duræ membranæ sinu sursum tracto liquidò discimus, impensè Naturæ industriã admirantes, quà duræ membranæ portionẽ processum'ue inter cerebellum & cerebrum ita produxit, ut illo sursum ducto, ita cerebrum sustineat, ne suo pondere cerebello quicquam comprimendo obsit. ad quod egregiè auxiliatur duræ membranæ pars, dextram cerebri partem à sinistra dirimens, & tota basi dicto nuper processui continua. Porrò si quid interim artificij in duræ membranæ harmonia enarrandum adhuc reliquum sit, id unà cum tenui membrana iam subiunxero.

Membranæ exterius caluariã succingentis creatio & usus.

k Vbi sub 15 figuræ F, C, D, consistit tota 16 figura.
l Spectãtur figuris 6 capi. li. 1.

DE TENVI CEREBRVM INVOLVENTE membrana. Caput III.

TENVIS membrana cerebro obducta occurrit in secunda figura, auulsa autem in tertia. Atque ita etiam cerebello obuoluta spectatur in octaua.

ENVIS cerebri membrana, quemadmodum & dura, duntaxat unica & sibijpsi continua est: nullam siquidem prorsus suæ naturæ aut ad cerebellum, aut ad utramque cerebri partem, aut in ipsis cerebri uentriculis anfractibusq;, ac ut semel dicam, tota amplitudine, quam dura membrana constituit, inuenias, quæ non unius tenuis membranæ portio habeatur: ad eũ modum quo in animalis cute iam à corpore detracta, partes cutis cõtinuas esse dicimus, quibus aures, pedes, & cauda induebãtur. Porrò ipsius situs ex cerebri ac cerebelli cognitione desumẽdus est: nihil enim dura membrana amplexatur, cui tenuis membrana exteriùs non obuoluatur. Nulla etenim[a] exterioris superficiei cerebri & cerebelli & dorsalis medullæ & neruorum portiuncula conspicitur, quam tenuis membrana uicinissimè, & citra alterius corporis interuentum proximè non integat, si modò[b] superiorem callosi corporis superficiem exceperis, quæ sola eiusmodi membrana, quum dura utcunque sit, haud continetur. Præterea omnes cerebri ac cerebelli[c] anfractus, in quos tenuis membrana un

Tenuis membranæ numerus.

Situs.

a Hãc ex figuris petere debes sectionis serie sese consequentibus, ut 2, 3, 8, 9 11, 12, 13.
b 2 fi. L, L.
c 3 fig. C, C, C. et passim in superficie 11 fig.

dicunq́ſui partes proceſſus'ue ingerit, huius ſitum oſtendunt, uti ſanè & ipſius quoq́ figuram & magnitudinē. Hæc membrana exteriori [d] ſuperficie uelut aqueo humore oblinitur, ſecundū partium quas ambit tubera extuberans. ipſa namque uix alibi craſſitiem uariat, ac tenuiſſimæ ſemper membranæ innumeris uaſorū ductibus obſitæ ſpeciem cōmonſtrat. Quippe uaſorum potiſſimùm gratia illam rerū Opifex condidit, nimirū ut inſtar [e] meſenterij & [f] humilioris membranæ omenti & [g] extimi fœtus inuolucri (à quo ſuum nomen tenuis mēbrana Græcis χοροειδὴς nuncupata, mutuauit) ea uaſa tutò deduceret ſuffulciretq́. Quinetiam cerebri & cerebelli eſt inuolucrum, non ſimplex profectò, ut dura membrana, quæ propugnaculū potiùs ac defenſoriū cerebri aduerſus caluariæ occurſus cenſetur, quàm operimentum: ſed quod ipſorum ſubſtantiā proximè contineat & firmet, non ſecus quàm caſeorum formæ lac paulo antè coagulatū ſuſtinent, & fingūt pariter. Atq́ ad hos uſus Natura hanc membranam ſummè idoneam produxit. tam mollis enim tenuiſq́ & ſequax eſt, ut aptiſſimè omnibus anfractibus ſinibuſq́ ſeſe ad profundiſſima uſq́ ingerat, & quæcunq́ uaſa cerebrum expetebat, ea deducere poſſit. Quinetiam adeò leuis cernitur, ut ſua grauitate neutiquā uim cerebro inferat: & tam ualida interim duraq́ exiſtit, ut à dura cerebri membrana ſurſum tracta non diuellatur, imò illum ſuſpenſionis impetum à Natura ſagaciſſimè frequenti numeroſaq́ & continua uaſorum ſerie paratum ſuſtinet, eo pollens robore, ut concinnè cerebri ſubſtantiam inſtar formæ cuiuſdam (uti iam diximus) amplexetur & ſuſtineat. Cæterùm magis Naturæ ſapientiam admirabimur, ſi non minori induſtria illam hîc atq́ in quatuor elementorum ſedibus aſſignādis uſam eſſe inquiſiuerimus. quod ſanè ilico obuium fiet, ſi terræ caluariam, aquæ duram cerebri membranā, aëri tenuem, & igni ſubſtantiam cerebri aſſimilaueris: ac dein expenderis rerum Opificis ſolertiam, qui ut inter terrā & ignem, quoniam natura à ſe inuicem maximè abſunt, aquam et aërem collocauit, ita quoq́ in medio caluariæ & cerebri (quòd ſubſtantijs longè diſcrepant) utraſq́ membranas interiecit, nō contentus uno amicitiæ uinculo illa interueniente. Oportet nanq́ nō ſitu ſolùm id in medio locari quod eſt uerè medium, ſed etiam natura: ſi modò quod ſecundùm eandem proportionem ab extremis uariat, uerè medium cenſeatur. Neutra autē membrana proportionaliter à caluaria & cerebro uariabat: nam tenuis plus ab oſſis duritie uincebatur, quàm ipſius cerebri mollitiem ſuperaret. Econtrariò autem dura multo erat cerebro durior, paulo uerò oſſe mollior. Quapropter ſi tenuem duntaxat membranā Natura creaſſet, nequaquā indemnis caluariæ occurſaret: ſi duram, cerebrum ipſius conſuetudine læderetur. Quo minus igitur ipſum cerebrum aut eius proximum inuolucrū offenderetur, prior tenuis membrana, poſt hāc autem dura locatur: quæ quanto eſt oſſe mollior, tanto ipſa tenui eſt durior: quanto uerò hac tenuis eſt mollior, tanto tenui mollius eſt cerebrum. Quanquā rurſus tenuis membranę mollities uſui ſit, ut illa commodè undequaq́ in cerebri anfractus ſeſe ingerat, & in uentriculos, [h] proceſſus uarios unà cū uaſis porrigat, uti priùs eſt relatū. Qui'nam uerò eiuſmodi habeantur proceſſus, in plexuum & uentriculorum cerebri deſcriptione perſequar, præſenti ſermone ad cerebrum opportunè deflexo.

Exterior ſuperficies.

Constructionis ratio & uſus.

d In 2 fig.
e Potiſsima pars 10 fig. lib. 5 et tota 11 fig.
f 2 fig. lib. 5 e, e, e.
g 1 tabulæ fi. 30 lib. 5 F & 2 tab. K & 3, 4 Q, R.
h 6 fi. H, I, F, G, M, N.

DE CEREBRI AC CEREBELLI NVMERO, *ſitu, forma, reuolutionibus & ſubſtantia.* Caput IIII.

HIS quæ præſenti Capite pertractantur oſtēdendis, potiſsimùm ſeruiunt tertia figura, ac dein omnes ferè ad decimamquartam uſq́: ſed potiſsimùm prima figura Capitis ſecundi, libri quarti, baſim cerebri ac cerebelli cum dorſalis medullæ initio proponens.

DISSECTIONIS profeſſoribus cerebrum in [a] anterius, quod cerebrum, & in [b] poſterius, quod cerebellum uocant: deinde anterius in [d] dextrum & [c] ſiniſtrum diuidi conſueuit: non quòd Anatomicorū proceres cerebrum omnino diuiſum, & non aliqua ſemper ex parte continuum eſſe arbitrati ſint (quanquam etiam illorum ſcripta tale quid ſubinde innuant) at quòd ut unica manus in digitos, ita quoq́ cerebrū in diuerſas partes diſcretum uideatur. Quemadmodum enim priùs de tenui cerebri membrana diſſerebatur, ſic [f] etiam dextra cerebri pars, & ſiniſtra, & cum his cerebellum, & dorſalis medulla, neruiq́ ad unum omnes, inſuper & [g] nates teſteſq́ cerebri, deinde [h] calloſum corpus, & [i] id quod inſtar teſtudinis effigiatum eſt: præterea dextri ſiniſtriq́ uentriculorum [k] ſeptum, & [l] uermiformes cerebelli proceſſus, & ſi quid eſt eiuſmodi, inuicem continuæ partes exiſtunt, eademq́ ſubſtantia conſtituuntur in duritia coloreq́ aliquantulum uariātε. Inſuper omnia quæ modò recenſebam, ſitu, uſu, conformatione, magnitudine, & id genus alijs, quæ in partium conſtructione rima-

Cerebri numerus.

a 3 fig. A, A et B, B. 1 fi. cap. 2 lib. 4 A, A.
b 8 fi. R, R. R. tota 11 figura et 1 fi. ca. 2 lib. 4 B.
d 3 fi. A, A.
e 3 fig. B, B.
f Quicquid præter oſſa ult. fig. delineatur lib. 4.
g 7 fi. M, N.
h 2 fi. L, L.
i 6 fig. A, A, A. k 5 fig. X, X, Y, Y. l 11 fig. C, D. c, d.

rimamur, ita ab inuicem differunt, ut nõ aliter ꝙ si differentes disiunctæq; partes essent, plerisq; imposuerint. Quotũ enim quemq; Anatomicorũ inuenias, qui cerebrũ nulla substantię continuitate cerebello continuũ esse nõ asserat? adde alios qui cerebrũ in duas partes ut pulmones dissectũ esse docẽt, et omnia nobis indefesso scribendi pruritu, suis somnijs fidẽ dantes, perturbãt. Cerebrũ nanq; quantũuis tota sede,[m] quà cerebello incumbit, &[n] quà frontẽ spectat, penitus in duas partes dissectũ sit, & eadẽ sectio secundũ totã cerebri longitudinẽ in ipsius elatiori regione ducatur; non tamen ob id in medio ipsius iuxta[o] basim inter occipitium & frontem omnino diuisum cernitˀ. Quanta enim callosi corporis est[p] longitudo, tanta quoq; sedes secundũ longitudinẽ cerebri consistit, quà dextra eius pars sinistræ continuatur. atq; ita uel huius corporis interuentu, & eius[q] quod instar testudinis extructũ est, &[r] septi dextri sinistriq; uentriculorum supra cõmunem eorũ uentriculorum[s] cauitatẽ, tertium'ue uentriculum duæ cerebri partes continuæ sunt. Deinde in basi etiam eas esse continuas ostendit, cum magna & secundùm longitudinẽ & profunditatẽ qua continuanturˀ regio, tum cerebri testes & nates & omniũ maximè quod ex cerebri basis medio pronascitˀ, dorsalis medullæ[t] initiũ, quod amplum crassumq; est, & perinde ac illæ duæ cerebri partes hoc in loco continuũ unumq;. Deinceps etiã si dextra sinistraq; cerebri partes quà cerebellum integunt, nihil minus ꝙ cerebello continuæ sunt, tamen inferior cerebelli sedes iam dicto dorsalis medullę initio duobus locis[u] continuatur, idemq; cum ipso corpus, si continuitatem spectes, efficitur. Cæterùm quis præcipuus continuitatis locus sit, quæq; omnes illæ quas paulo antè enumerabam partes censeantur, ordine suo loco seorsim enarrabo. Hactenus enim quæ nunc præcessere sermone complecti libuit, ne in cerebri numero aliquis, qui iam admonitus sectionem aggressurus est, ilicò me unà cum cæteris Anatomicis hallucinatum arbitretur. Ac proinde nunc cerebri situm opportunè aggrediar, quem ipsius cerebri membranæ, & potissimùm[x] interna caluarię amplitudo edocent. Quicquid enim eius amplitudinis duabus cerebri membranis &[y] glande pituitam cerebri excipiente & ramis quibusdã maximarum cerebrum petentium arteriarum non occupatur, id uniuersum cerebro ac cerebello adimpletur.[z] Cerebellum decuplo aut undecuplo minus cerebro est, atque unà cum dorsalis medullæ principio eam caluariæ amplitudinis sedem sibi uendicat, quæ posteriori parte[a] tuberum in capitis amplitudinem cauitatem'ue auditus organorum causa prominentium, & deinde duobus in occipitij ossis[b] finibus circunscribitur, qui ut duobus primis duræ mẽbranæ[c] sinibus, quos dextrum & sinistrum nuncupamus os, cedat, caluariæ cauitati insculpuntur. Hanc enim instar circuli circunscriptionem cerebellum nulla ipsius parte excedit, hæcq; circunscriptio cerebelli situm opportunissimè commonstrat. Haud enim hominibus, ut bobus fortassis (quos Galenus ad cerebri cognitionem duntaxat aggressus uidetur) cerebellum in occipitiũ adeò porrigitur, ut nõ etiam postrema cerebri pars in posteriora magis quàm ipsum cerebellum uergat, nobisq; uocatum occipitium impleat. Quippe postrema & elatissima humani cerebelli pars uix eousq; ascendit, ubi digitis infimam occipitij partem attingere possimus. Neq; etiam in nobis aliqua occipitij ossis sedes musculorũ insertionibus libera contingi potest, quã cerebellum implet, etiam si interim Anatomici ipsius situm ita recenseãt, quasi totã in occipitio prominulam regionem, ex cuius tubere uulgus memoriæ ingenijq; uim metitur, cerebellũ infarciret: imò elatissima cerebelli portio ad[d] mediã duntaxat sedẽ pertingit, quæ à posteriori sede[f] foraminis dorsali medullæ uiam præbentis, & Λ literam imitantis suturæ[g] partem habetur, quæ sagittali committitur, usq; ad quam alij cerebellum conscendisse suis bobus & asinis, aut somnijs delusi scripserunt. Præterea superior cerebelli pars in hominibus, quemadmodum sanè in canibus, bobus & ouibus instar globi cuiusdam, aut etiã acutius nequaꝙ extuberat, sed plana et depressa minimumq; in medio prominens conspicitur. Hæc itaq; caluariæ sedes cerebello dedicata, ipsius situm, circunscriptionem, formam ac magnitudinem edocet. Cerebellum etenim, quemadmodũ & sua sedes, latius est quàm longius aut profundius, & humiliori ipsius regione, idq; potissimùm iuxta ipsius posteriora latioris globi imaginẽ exprimit: in cuius medio acuta, neq; admodũ lata habetur[h] impressio, quã illi inducit[i] tuber instar crassissimæ lineę in occipitij osse prominẽs, quod eius ossis robur insigniter adauget, cuiq; dura cerebri membrana pertinacissimè connascitur. Porrò in anteriori parte,[k] qua cerebellum ad cerebri nates exporrigitur, id quasi in acutum fertur, undiq; suæ sedis formam accuratè referens. Cęterùm eiusmodi omnia in cerebro, quod per me si uoles anterius cerebrũ etiam adhuc nuncupare poteris, ostendit reliqua caluariæ cauitas cerebello nõ oppleta. Vnde etiã cerebrũ secundùm ipsius basim depressum est, neq; globi modo extuberat, quamuis interim inæquale & nõ unius formę uisitur.[m] Vbi enim oculorũ sedibus & olfactus organorũ sinibus innititur, uarium est: nam ad sinus organorum olfactus antrorsum[n] extuberat, utrinq; autem ad sinũ illorũ latera propter ossis in caluarię cauitatẽ extuberãtis prominentiam, unã impressionẽ admittit. Prominet uerò ibidem inęqualibus tuberibus os ad com-

Quibus sedib. dextra cerebri pars sinistræ continuetur.

Cerebellũ quã cerebro sit cõtinuum.

Cerebelli situs & magnitudo.

Cerebelli forma.

Cerebri magnitudo & forma.

m 3 fi. ab elatiori L uers. K sursum.
n 3 fi. ab inferiori L ad N deorsum.
o Id spectatur in 1 fig. ca. 2 li. 4 et hic in 7, 8 et 13 fig.
p 3 fig. L, L. 4 fig. I, I, I.
q 5 fig. S, T, V.
r 5 fi. X, X, Y, Y.
s 7, 8 fig. H.
t 1 fi. ca. 2 li. 4 D.
u 11 figuræ G, G cõmittuntur I, K figuræ 10.
x Hanc proponit 6 & 7 figuræ ca. 6 lib. 1.
y tota 16 fi.
z Hæc ostẽdit 8, 9, 11 figuræ.
a 7, 8 figu. Z, Z.
b 3 fi. ca. 12 lib. 1 h, h et i, i.
c 9 fig. S, S & T, T.
d 3 fi. ca. 12 lib. 1 k.
f eius fig. e.
g 3, 4 fi. ca. 6 lib. 1 D.
h Supra medium R 8 fi. aut ad c 11 fig.
i 9 fig. Q.
k 7 figu. X, X. prope M, N.
l Spectatur optimè 1 fi. cap. 2 li. 4.
m 1 fi. ca. 2 li. 4 A iuxta I positũ & cerebri pars in 13 fig.
n 13 fi. C, C.

 modas

modas oculorum ſedes & foramina narium confingenda. Deinde cerebrum opplet duos gran
des in caluariæ cauitate ſinus, qui ad oſſis cuneum referentis[o] ſinus latera ſpectantur, quo glans *o Ad L Mfi. lib. 1.*
cerebri pituitam excipiens ſuſtinetur. Vnde etiam cerebrum oſſis quo continetur formam gle
bæ ritu ſibi uendicãs, utrinq; in ipſius baſi inſtar medij globi prominens tuber conſtituit. In ho
rum tuberum medio cerebrum impreſſum cernitur, cuneiformis oſſis proceſſuum occaſione
hîc circum ſinus latera productorum, quo nuper commemorata glans ſuſtinetur. Quinetiam
ſimili prorſus modo baſis cerebri reliqua ipſius ſede pro oſſium tuberibus auditus organa con-
tinentibus, & cerebelli ſuperiori regione ſuam figuram effingit, omnibus ſinibus ſeſe inſerens,
& amicè admodum tubera admittens. Atq; hinc etiam in lateribus & anteriori & poſteriori &
ſuperiori ſede cerebrum caluariæ cauitatis effigiem exprimit. His enim ſedibus cerebrum inſtar
oblongæ ſphæræ utrobiq; uerſus anteriora propter temporum cauitatẽ depreſſæ, rotundum,
& in poſteriori parte multo quàm in anteriori latius uiſitur, quaſi cerebrum ipſum & cerebellũ
nullam peculiarem formam exigerent, ac abundè ipſis eſſet, ſi propria illorum ſubſtantia ma-
gna mole, & ſimul utcunque quò in ſe ſinus cerebri cerebelli'que functionibus aptos habere
poſſet, collecta in capite reponeretur. Eiuſmodi ſiquidem quid caluariæ baſis ſinus tuberaq; o-
ſtendunt, & impreſſiones in temporibus[p] temporalium muſculorum gratia conſpicuæ. Calua *p 4 muſcu. tab. r.*
Sectio dextrã nobis uocatam cerebri partem à ſiniſtra dirimẽs, & cerebri anfractus.
riæ itaque cauitas externæ cerebri ſuperficiei imaginem commonſtrat, ad quam &[q] ſectio cere- *q Spectatur integra in 3 fig.*
brum diuidens, & innumeri quidam[r] gyri ac circumactus referuntur. Vniuerſa namq; cerebri
ſedes illa ſectione diuiſa, atq; ut biſulcorum pedes in duos quaſi ungues illius beneficio diſiun-
cta, extimæ cerebri ſuperficiei magna pars exiſtit. Attamen dictam cerebri formam parum inter *r 3 figu. C, C, C.*
turbat, quum dextra cerebri pars ſiniſtræ accumbat: neq; recta illa linea diuiſę cerebri partes in-
uicem magis dehiſcant, quàm quanta duræ cerebri membranæ, & tenuis duplicatæ eſt craſſi-
ties. In homine etenim ſecus atq; in oue uniuerſam ſectionem interdiuidit durę membranę[d] por *d 3 figu. D, D, D.*
tio, proceſſus'ue, duas cerebri partes ſepti ritu interſtinguẽs. Dein ſeorſum utramq; cerebri par
tem tenuis membrana ambit, & implicat. Cæterùm gyri ac reuolutiones cerebri, quas[e] tenuiũ *e 7 fi. lib. 5.*
inteſtinorum anfractibus elegantiſſimè Eraſiſtratus aſſimilauit, per uniuerſam cerebri ſuperfi-
ciem undiq; eadem frequentia habentur. Sunt uerò ſinus permulti penitus in cerebri ſubſtan-
tiam penetrantes, & profectò imagine inteſtinorum tenuium reuolutionibus ſimillimi. Neque
opinor illos alicui aptiùs quàm his, aut etiam nubibus quos rudes pictorum diſcipuli, aut in
ſcholis pueri delineare ſolent, conferri poſſe: quanquam in ſimilitudine indaganda non admo-
dum ſit laborandum, quandoquidem hominis cerebrum hac ex parte nihil peculiare adipiſci-
tur, & hos in cerebri ſubſtantia apparentes circumactus aſinis, equis, bobus, & alijs quæ hacte-
nus uidi animantibus communes homo obtinet. Niſi forſitan aliquis hinc differentiam aſſume
Cerebri anfractuũ uſus.
re ſtatuiſſet, quod tanto profundiores homini illos gyros Natura inſinuauerit, quanto ipſius
cerebri ſubſtantia copioſior uiſitur. Horum itaq; inflexuum effigiem cuiuſuis animalis cere-
brũ uel in prandio aut cœna ſpectans, diſcas licet. Porrò in illorum uſu recenſendo non medici
Lib. 8. de Vſu part.
modò, uerùm & philoſophi plurimùm ſe excruciant, contendentes, num ipſorum beneficio ho
mines intelligant, an uerò minimè: quemadmodum Galenus contra Eraſiſtrati placitum pu-
„ gnans, in hunc modum cenſuit. Quum aſini etiam admodum multipliciter cerebrum habeant
„ complexum, quos deceret, quantum ad morum ruditatem attinet, omnifariam ſimplex, & mi-
„ nimè uarium nanciſci cerebrum. Melius autem arbitraretur bonam ſubſtantiæ temperiem cor
„ poris intelligentis (quodcunq; hoc fuerit) prudentiam ſequi, & non uarietatem compoſitionis.
„ Neq; etiam multitudini ſpiritus animalis oportet, ut puto, magis quàm qualitati perfectionem
„ intellectus acceptã referre. Atq; hic Galenus ſibi dum maximè illius operã requirimus ſimilis,
orationẽ uelut freno cohibens, aliò quum reuolutionũ uſum exprimere debuiſſet, reflectit: ſa-
tis eſſe arbitratus, ſi non intelligentiæ pręeſſe has reuolutiones indicauerit. quod ſanè nõ inficia
mur, ſed interim eas magnum Conditoris artificium oſtendere, & non ob aliud quàm ad cere-
bri ſubſtantiæ enutritionem eas procreatas eſſe, à Galeno additum oportuit. Cerebri nanq; ſub
ſtantia citra omnem membranoſarum fibrarum plexum continua, neutiq; adeò firma fuerat, ut
per illam arteriæ uenæq;, ut in reliquis corporis partibus, digeri poſſent: & tam multa craſſaq;
eſt, ut uenæ & arteriæ in ſuperficie tantum exporrectæ ipſi nutriendæ, illiusq; inſito calore reſo
cillando ſufficerent, quum penitiores cerebri partes ſi ad illum modum uaſa protenderentur, il-
lorũ materia carerent. Quod pręuidens Natura, ſinuoſos illos implexus paſſim cerebri ſubſtan
tiæ impreſſit, ut in his[f] tenuis membrana frequentibus uaſis oppleta ſeſe inſinuaret, cerebri ſub- *f 2 figu. E, E, E.*
Cerebri ſectionis ratio.
ſtantiæ alimentũ appoſitiſſimè ita ſubminiſtratura. Atq; huius etiam nutrimẽti potiſſimùm oc-
caſione cerebrum in[g] duas partes diſſectum fuit, ut ſcilicet tenuis membrana ſeſe in ipſius mediũ *g 3 fig. A, A, & B, B.*
implicaret: ac inibi in reflexus deducta, cerebri ſubſtantiam enutriret. Haud enim citra eiuſmodi
cerebri diſſectionem, & profundiſſimas reuolutiones illa cerebri ſedes qua dextra ſiniſtram
reſpicit,

respicit, enutriri potuisset. Atque huic sententiæ suffragantur cerebelli reuolutiones, quæ neutiquam æquè atque cerebri reuolutiones altè penetrant, sed paulo minùs quàm superficiariæ, at frequentes admodumque continua serie deductæ uisuntur. superficiariæ quidem, quod exigua pars alenda sit, quodque facile cerebellum à profundioribus anfractibus ad [i] uentriculum usque ipsius perforaretur. frequentes autem, ut copia aliquantulum leuem illam penetrationem suppleat. Porrò harum series quodammodo [k] triplex est, effigie cum cerebri reuolutionibus neutiquam cōueniens. apparet nanque cerebellum ob suas reuolutiones & impressum illum, quem ab occipitis ossis tubere in posteriori sede obtinet, tribus partibus efformari, dextra una, & alia sinistra & tertia media. ac dextra quidem sinistraque cerebelli partes duos quodāmodo globos inuicem appositos ostendunt, in quorum inani spacio, ubi scilicet globi sese non cōtingerent, [l] tertia cerebelli pars reponitur, quæ ligni casei'ue recentis uermem refert ob suas reuolutiones, quæ transuersim secundùm cerebelli longitudinem mutuò æquè distantes ducuntur. Huius partis apices uersus inferiorem cerebelli sedem reflexi, uermiformes cerebri [m] processus suo loco efformare docebimus. Dextra autem sinistraque cerebelli pars in superiore cerebelli sede parallelas quoque & secundùm cerebelli latitudinem ductas reuolutiones exigunt, quæ deorsum [n] protensæ, quasi in centrum, colliguntur, ad eam cerebelli [o] sedem, quam dorsalis medullæ initio connatam esse dicemus, contendentes: ac dextræ quidem partis reuolutiones ad sui partis sedem porriguntur, dorsalis medullæ initio continuam: sinistræ autem, ad sui partis sedem. At hæ cerebelli partes inuicem discretæ incontinuæque nequaquam sunt, sed inuicem continuæ unicum corpus, ipsum scilicet cerebellum constituunt. quod unicum, non autem cerebri modò geminum Galenus à Natura extructum esse asserit, quòd duo dorsa, neque totidem dorsales medullas hominem habere minimè decuisset: quasi ex cerebro, quod necessariò ueluti in duas partes diuisum, neque substantia continuum, [p] unica dorsalis medulla produci nequiuisset, ac proinde cerebellum ut corpus unicum necessariò procreatum fuisset, ut unicæ dorsali medullæ aptum principium fieret. At Galene, qui in nugis crebro quibusdam, & etiam subinde immerito tuis delusus simijs, Herophilum, & Lycum, Andream, & alios Alexandriæ dissectionis professores, qui humana aggrediebantur corpora, irridere soles, cerebrum in suæ basis medio unicum, neque ut in superiori parte diuisim cernitur, & unicam dorsalem [q] producit medullam, in cuius superiori sede mox ab ipsius exortu Natura [r] sinum insculpsit, qua mediam quarti cerebri uentriculi amplitudinem constitui dicemus. [s] reliquam enim eius uentriculi amplitudinem, cerebellum supplet, quod utrinque duntaxat ad dorsalis medullæ sinus latera quasi duabus circularibus applantationibus [t] adnascitur, continuum cum dorsali medulla corpus effectum. medio [u] nanque posterioris cerebelli sedis pars, ut neque etiam [x] anterioris dorsali medullæ continua, connata'ue est, sed tantum tenuis membranæ interuentu posterior pars dorsali medullæ committitur. Non aliter, mihi crede, quàm si Natura cerebellum condidisset, ut dorsali medullæ transmissum à cerebri sinibus spiritum magis adaptaret, tueretur'que. A cerebello etenim quantumuis in ipsius duritiei à cerebro differentia assignanda, & ratione cur cerebellum à cerebro diuisum sit expendenda solicitus fueris, nullius omnino uel minimi neruuli propago à cerebello [y] ortum ducere reperies. & profectò nulla est cerebri quà frontem spectat, & qua in occipitium etiam longius in homine quàm ipsum cerebellum fertur, in duritie differentia: neque etiam adeò notatu digna cerebelli, quum tenui membrana id liberatum cernitur, cum cerebro in duritia est pugna. At ut cerebri basis, unde dorsalis medulla ortum ducit, cæteris omnibus cerebri partibus, & ipso quoque cerebello durior uisitur, ita quoque dorsalis suo principio sensim durior euadit, neque colore, neque duritia cerebello ipsi supernato correspondens. Cerebellum enim magis flauum, cinericium'ue est, perquàm paucis albescentibus lineis interstinctum, & duntaxat in sui [z] sinus superficie candicans. uniuersum uerò dorsalis medullæ initium cerebello adhuc in capite subnatum albissimum est, ut & cerebri basis ipsi originem præbens, quæ omni prorsus reuolutione ac anfractu quibus cerebellum scatet, destituitur. Porrò quæ horum omnium sit substantia, uel in mensa etiam ex uitulorum, aut leporum, aut auis alicuius cerebris discere integrum erit. est autem substantia quædam peculiaris & propria, qualem in uniuerso corpore similem nullam reperias, ad ingenitas cerebro actiones idonea: non minus sanè quàm cordis substantia, & pulmonum caro, & iecoris, & lienis, & renum, & testium suis quibus præsunt functionibus aptissima censetur. Cerebri substantia, quam capitis medullam alij appellarunt, ab ossium medulla differt, tum alijs plerisque accidentibus, tum quod liquefieri nequeat, neque inediæ tempore aut alijs occasionibus, ut reliqua corporis pinguedo absumatur, minuatur'ue. [a] Hæc nō uniuersa candicat, uerum quicquid [b] reuolutionibus proximū est, subflauū aut subcinericium est, æquali semper à reuolutionis superficie distantia. quanta nanque reuolutionis pro-

Gg 4 funditas

h Spectātur in 11 fig.
i 11 figu. E.
k 8 fi. R, R, R 9 fi. A, B, C. & 11 fig. A, B & C, D, c, d.
l 9 fi. C. aut 11 fig. C, D, c, d.
m 11 fig. C, D & c, d, dem H, I.
n Ad A, B 11 fig.
o 11 fi. G, G.
p 1 fig. cap. 11 lib. 4.
q 1 fi. cap. 2 lib. 4 D.
r 10 figu. L, M, N, O.
s 11 figu E.
t G, G figuræ 11 cōmittuntur I & K 10 fig.
u Patet id in 9 fi. E.
x Patet id ad L 8 fi.
y Spectatur id in 1 figu. cap. 2 li. 4.
z 11 fig. E.
a Istud petes ex dissectā cerebri substantia in 4, 5, 6, 7, 8 figuris.
b 3 figu. C, C, C.

Cerebelli implexuū ratio & species.
Galenū ratione unitatis cerebelli parum apte assignasse.
Dorsalis medullæ initium.
In li. 8. de V-su part. Cerebri ac cerebelli durities, neruorūque ortus.
Cerebri, cerebelli, et dorsalis medullæ color et substantia.
Cerebri substantiæ cū ossium medulla discrimen.

funditas est,tanto quoq; ab intima reuolutionis parte interuallo,in cerebri substãtia,is quem diximus,color obseruat: quasi rursus color ille in substãtia, quòd ad colorē attinet,reuolutiones duplicaret. Quicquid autē cerebri ita coloratum nō est,albissimū & candidū prorsus uisitur. Verùm ut permultæ cerebelli sunt inuolutiones, ita quoq; uniuersum propemodū, uti paulo antè admonui, secãtibus flauum occurrrit. Quacunq; itaq; ex parte cerebri cerebelli'ue substantiam tenui qua proximè cõtinetur membrana detexeris,hanc subflauã ac uelut aqueo humore oblitam,& nunq̃ uenis implicitã adinuenies, etiamsi interdū rubra & ueluti sanguinea puncta in illorum cerebri substãtia in illis potissimùm obseruaturus sis,qui phrenitide ante mortē laborarūt,uerùm illa nullã uenæ exprimūt imaginē. Cerebrū nanq; ex nullo uase alimentū assumit, quàm ex his quę tenui mēbrana suffulta ipsi circundãtur. ut autē illi frequētia uasa undiq; obducerētur, cerebrū in tot quot diximus partes præcipuè diuisum fuit: quanq̃ etiã diuisiones illæ, ut & anfractus ad mollem cerebri substantiã ne cōcidat sustinendã,æqualiterq; suffulciendam, nō mediocriter auxilietur. Parū enim Galeni rationi cur cerebrū diuisum,aut,ut ipse loquitur, geminū sit,tribuo. inquit nanq;, cerebrū hac occasione geminū esse,ut quemadmodū uno oculo uitiato,aut uno teste execto,alterū seruamus: ita etiã dextro cerebri uentriculo læso, sinister adhuc suo munere fungeretur. Hæc siquidē Galeni ratio aliquem in copia uentriculorū recensenda locum fortassis haberet, nō autē in enarrãda cerebri diuisione, quū id nisi supra uentriculos geminum diuisum'ue sit.[c] callosum enim nobis uocandū corpus, quod cerebri partiū continuitatem cōmonstrat, ad elatissimã dextri & sinistri uentriculorū sedem cōsistit. Cæterū nunc tempestiuum erit, cerebri uentriculos aggredi,atq; ita internam cerebri superficiē,quæq; ipsius partes adhuc narrandæ supersunt,persequi.

Cerebri substantiæ nutritioni qualiter prospectum.

Lib. 8. de Vsu part.

c 3 fig. L, L.

DE CALLOSO CEREBRI CORPORE, ET dextri sinistriq; cerebri uentriculorum septo. Caput V.

SVPERIOREM callosi corporis sedē nulla ex parte diuulsam elegãter proponit tertia figura characteribus L, L. Insuper hanc sedē, sed à cerebri substãtia in lateribus liberam, ostēdit quarta ad I, I, I. Humiliorē uerò sedem spectandã offert quinta ad R, R, R. ubi etiam præsens spectatur septum ad X, X. dein Y, Y.

PAVLO antè omnē cerebri cerebelliq; substantiã exteriùs tenui membrana circundatã, ea parte qua membranã respicit subflauã, & quasi cinericiã esse retuli. At quædã cerebri[a] pars in externa ipsius superficie sese offert, tenui membrana nō obuoluta. uerū intimæ cerebri substãtiæ modò, externa superficie candicãs albaq;, & reliqua cerebri substãtia ad superficiē cōsistente durior, unde etiã uetustissimi Græcorū partē hanc τυλώδη appellarūt, q̊s imitatus in orationis serie, hãc partem callosum corpus semper appellaui. Deinde Gręcorum nōnullis id etiã à forma, quòd[b] inferiori sede arcus modò sinuatū sit, ac ab usu quòd sustineat, ψαλλοειδῆ uocat: quanq̃ in cerebro[c] corpus recēsebo, quòd hoc nomine à pluribus magisq; ex merito donatur. Cæterùm callosum corpus in medio cerebri uisitur, si cerebri dextrū sinistrūq; & basis cerebri mediū in humiliori ipsius sede, & elatissimã cerebri in uertice regionē spectes, & quodãmodo etiã ad priora posterioraq; facta cōparatione. Callosi enim corporis postrema pars anteriori cerebri sedi paulò uicinior est, q̃ antica posteriori. In cōspectum autē secantibus uenit,[d] leuiter dextra cerebri parte à sinistra manibus dirempta. quicquid enim ita diducto cerebro, inibi partes ipsius unit, albū candicãsq; conspicit, ipsumq; callosum est corpus, longū quidē, sed arctū. Præsens corpus in illa superficie quæ ita diducto cerebro in cōspectum uenit, gibbosum cernit. eo quasi pacto, quo capitis uertex supra elatissimã frōtis & occipitij sedē, & capitis latera protuberat: quanq̃ adhuc callosi corporis obliquitas nō adeò insignis est, atq; uerticis iam dictæ partis. Quēadmodū uerò cerebrū, ut dicebã, diremptū superiorē callosi corporis superficiē egregiè læuē æqualemq; ostēdit, ita quoq; indicat corpus id cōmunem cum cerebro partē esse, & nō ex cerebri substãtiæ superficie quæ mollior & subflaua est, sed ex intimiori substãtia quæ durior & alba uisit, enasci. Obseruant enim utrinq; ad callosi corporis latera secundū ipsius longitudinē singuli[e] sinus in cerebri substãtia instar profundioris lineæ insculpti, ac cū superiori callosi corporis superficie eo magis patescētes, quo cerebrū uehementius, quasi id sursum in latera etiã acturus, diduxeris.[f] Interior autē inferior'ue ipsius superficies dextro sinistroq; cerebri uentriculo adaperto secantibus primùm occurrit: quæ etsi secundùm callosi corporis longitudinem introrsum, ut superior extrorsum curuat, haud tamen simplex est. nam secundùm callosi corporis longitudinē[g] duæ instar quartæ circuli partis insinuatæ superficies ducuntur, & in medio callosi corporis tuberculum quoddam instar lineæ secundùm illius

Callosi corporis sedes et nomenclatura.

a 3 fi. L, L.

b 5 figura R, R, R.

c 5 fig. S, T, V. 6 figura A, A, A.

d Vti factū est in 3 fig.

Callosi corporis [illegible], seu cū reliqua cerebri substantia cōtinuitas. Sinus ad callosi corporis latera obuij.

e Ad M 3 fi. f 5 [illegible] id corpus sursum et in posteriora reflexū est. atq; ita hic cernitur ad R, R, R.

g utrinque unà ad Y, Y 5 fig.

illius longitudinem exporrectũ uisitur, perinde ac si altero quidem puncto duas quartas circuli partes in callosi corporis medio iunctas, reliquo autem puncto ad latera sursum protensas, intelligeres. Præsens tuberculum deorsum prominens, sensimq́ extenuatum, tandem dextri sinistriq́ uentriculorum cerebri septum efficitur: & tota interna callosi corporis superficies tanta dextri sinistriq́ uentriculorum est portio, quanta est[h] hæc ipsius callosi corporis superficies. ac dextra quidem superficiei portio dextrum uentriculum, sinistra autem sinistrum respicit. Porrò dextri & sinistri uentriculorum[h] septum eadem cum cerebro cõstat substantia, sed in medio quod ad superiora & inferiora attinet, adeò est tenue, ut quum clara luce confectionem administramus, aut in altero tantũ latere candelam admouemus, splendor ipsius pelluceat, similiter lapidibus hisce specularibus, quos extenuantes, & quàm exactissimè læuigantes instar orbiũ aut quadrangulorũ in ostiorum & fenestrarũ lapidibus Italos architectos inglutinare cernimus. Commodius tamen hanc septi regionẽ madidæ hostiæ, quales missæ sacerdotes adhibere solent, quàm duris illis lapidibus comparaueris. Nisi etiam quia id corpus diaphonum quodam modo est, illud cum speculari lapide cõferre uisum sit. In superiori parte qua septum toti lõgitudini corporis callosi continuatur, & inferiori qua superiori parti eius cerebri partis, quam fornici cameræ'ue simillimam esse dicemus committitur, ipsum crassius quàm in media regione existit. Quandoquidem humiliorem septi sedem corpus testudinis modò effigiatum ex superiori sua parte educit, quemadmodum superior septi pars ab inferiori callosi corporis regione enascitur, producitur q́. Callosum corpus unà cum septo nullis uenis, neq; etiã tenui membrana, uel aliqua etiam parte attextum est, sed è uicinis partibus nutrimentũ mutuatur. Non enim adeò grandis, crassaq́ cerebri est portio, ut priuatis uasis indigeat, quamuis interim magnum animanti usum præbeat. Huius siquidem interuentu, dextra cerebri pars sinistræ continuatur, deinde dextri & sinistri cerebri uentriculorum septum producit, atque id etiam[i] subleuat, ac demum eius septi interuentu attollit fulcitq́ testudinis instar effigiatum corpus, quo minus id magno omnium cerebri functionum malo cõmunem duorum cerebri uentriculorum[i] cauitatem compressurum delabatur. Cæterùm duo[k] sinus in cerebri substantia profundioris lineæ ritu ad superiorẽ corporis callosi superficiẽ incisi, præter hoc quòd ea cerebri pars calloso corpori producendo inepta sit, idq́ ex penitiori substantia enasci debeat, ad pituitæ defluxum ex superioribus cerebri partibus facere creduntur, quam excipientes per gibbam callosi corporis superficiem in anteriora profluere sinunt. Verùm de pituitam expurgantibus meatibus suo loco agendum erit, nunc autem uentriculi opportunè pertractabuntur.

h In 5 fi. diuulsum est, et una pars X, X insignitur, altera Y, Y.

Dextri sinistriq́ uentriculorum septi historia.

Callosi corporis ac septi usus.

i 3 fig. L, L et 5 fi. R, R, R subleuãt Y, Y, X, X. eius fig. et Y, X, attollũt S, T, V eius figuræ, ne A, A, A 6 fi. premat H, I. 6 fig. aut H 7 et 8 figuræ.

k 3 fi. M, M.

DE CEREBRI VENTRICVLIS. Caput VI.

DEXTRVM cerebri uentriculum ostendunt quartæ & quintæ figuræ L, L, & sextæ D, D. Sinistrũ autẽ quartæ & quintæ figuræ M, M, & priuatim quartæ N, N. dein sextæ E, E. Communem uerò horum concauitatem seu tertium uentriculum exhibet septimæ & octauæ figuræ H, cuius meatus ad quartum tendens uentriculum K insignitur, qui partim undecimæ figuræ E notatur, & partim nonæ I, & decimæ L, M, N, O.

VENTRICVLORVM cerebri numero is asscribitur, qui cerebello dorsaliq́ medullæ communis est, ac quartus etiam dicitur. tres nanque in cerebro uentriculos, Herophilum imitati, collocamus. Ac unum quidem in dextra cerebri parte, alterum in sinistra, & tertium in cerebri, seu duorum primorum uentriculorum medio recensemus.[a] Dexter prorsus cum sinistro situ, forma, magnitudine, alijsq́ omnibus quæ in partiũ constructione examinari solita sunt correspondet: quare etiam singula quæ de dextro scribentur, de sinistro quoq; nos dixisse arbitrari conduxerit. Ponitur autem in[b] dextra cerebri parte secundùm totam quasi huius partis longitudinem protensus. tantum enim antica sede à fronte, quantum postica ab occipitio distat. remouetur autem adeò illis locis ab externa cerebri superficie, quantum ipsius uentriculi dextrum, exterius'ue latus à superficie cerebri distat, caluariæ latera respiciẽte. Internum autẽ uentriculi dextri latus secundùm[c] callosi corporis longitudinem sinistri uentriculi interno lateri proximum est: neque aliud interstitium ambos separat, quàm[d] tenuis quædam, & uelut quod ad subtilitatẽ attinet membranea cerebri portiuncula, quam septum uocauimus, atque à[e] calloso corpore enatã, toti superiori parti secundùm longitudinem cameræ modò extructi[f] corporis continuam connatamq́ esse diximus. Dextri itaq; & sinistri uentriculi latera toto spacio quo septum illud porrigitur, quanta'ue callosi corporis est

Ventriculorũ numerus.

Dextri & sinistri historia.

a 4, 5 fi. L, L. 6 figura D, D.

b 3 fi. A, A.

c 5 fig. L, L. 4 fig. I, I, I.

d 5 fi. X, X & Y, Y.

e 5 fi. R, R, R,

f 5 fig. S, T, V.

eſt longitudo, [..]imo interuallo ab inuicem remouentur. Verùm ubi in ea cerebri parte conſiſtunt, quæ prorſus diuiditur, ut illa quæ cerebello incumbit, & quæ fronti proxima eſt, ibi uentriculi latera mutuò maximè diſtant: nam præter cerebri membranas hanc ſectionẽ ſubintrantes, etiam plurima cerebri ſubſtantia uentriculos dirimit. Vnde etiam fit, dextrum exteriusúe dextri uentriculi latus nonnihil obliquè duci. Anteriùs enim & poſteriùs in dextrum magis quàm in medio accedit, ſiniſtrum autem latus ſiniſtrorſum magis media ipſius ſede, quàm eius extremis protenditur. Anterior uentriculi pars obtuſa eſt & rotunda, non autem ut omnes mihi ſcribere uidentur, in acutum uerſus olfactus [g] organa, aut [h] uiſorios neruos deſinens. Neque etiam hac parte aliquem ductum à ſe porrigit, niſi quod interno latere, ut mox dicã diffuſius, decliuis ad [i] tertium uentriculum pertingat. Cæterùm poſterior uentriculi regio occipitium reſpiciens, obtuſa quidem eſt & rotunda, at deorſum ſenſim in cerebri ſubſtantiam uerſus priora paulatim arctata tantiſper [k] deſcendit, donec ibidem deſinat, ubi olfactus organorum & uiſoriorum neruorum conſiſtit principium, & quà maximi ſoporalium arteriarum [l] rami in cerebrum feruntur. Atque hic [m] ductus ſi longitudinem ſpectes lõgior eſt, quàm media ipſius uentriculi longitudo, quam ab occipitio ad frontem protendi diximus. & ſub media etiam illa longitudine ductus hic in cerebri ſubſtãtia tenditur, cornu modò in mucronem deſinens, qui non in uiſoriorum neruorum & olfactus organorum initia finit, & quadam continuitate neruos illos & organa olfactus nequaquam perforat: uerùm in unam cerebri reuolutionum ibidem ad cerebri baſim terminatur, atque in ſe [n] maximam cerebrum petentem arteriam cum tenuis membranæ proceſſu illam ſuffulciente admittit. Hæc quum dico, innumera Galeni dogmata mihi reclamare haud ambigo, quæ olfactus organa cerebri anteriores eſſe uentriculos docẽt, & eoſdem uentriculos tenues ſenſim factos in uiſorios neruos ſuo mucrone finire, & quod longè alieniſſimum eſt, anteriores hos cerebri uentriculos uerſus nares pituitã eructare atteſtatur, eiuſmodiq; nõ pauca, quæ potius ex reſectione, quàm prolixa quapiam diſceptatione diſci conſuluerim. Quandoquidem hæc adeò manifeſta ſunt, ut admonuiſſe tantum abundè ſit, ſi modò non duntaxat libris confiſus, tuis manibus cerebrum etiam aggrediaris, aut alteri accuratè ſecanti aſtiteris. Vniuerſa igitur uentriculi ſuperficies læuis & aqueo humore oblita, & inter diſſecandum ſubinde eodem oppleta conſpicitur. [o] Superior uentriculi pars omni inæqualitate eſt expers, quemadmodum & utraque latera, niſi quod leuis ille uentriculi obliquus ductus quaſi tubera inducere uideatur. Inferiorem uentriculi partem inæqualem efficit [p] ſinus quidam, ex poſterioris uentriculi ſedis externo latere antrorſum obliquè ad communem uentriculorum cauitatem prorepens, atque ad pituitæ leuiorem defluxum paratus. Dein ad inæqualitatem facit ea uentriculi pars, quę deorſum uerſus anteriora è poſteriori uentriculi ſede prorepit. Ille nanque uentriculi reflexus unà cum ſinu illo in cauſa eſt, ut monticulus quodammodo in anteriori poſteriori q; inferioris ſedis uentriculi regionibus extuberet. qui à dextro latere decliuis ad ſiniſtrum latus fertur, uerſus cõmunem uentriculorum amplitudinem. Inferiores enim uentriculi dextri & ſiniſtri partes, quæ tota calloſi corporis longitudine cõtinuæ uiſuntur, uerſus utriuſq; medium communem eorundem cauitatem deorſum inclinatur, neque ut ſuperiores partes & latera orbiculatæ, & ab inuicẽ ſepto aliquo diremptæ ſunt. Neque profectò aliud eſt [q] communis uentriculorum cauitas, quàm inferiorum dextri & ſiniſtri uentriculorum partium ſub [r] corpore teſtudinis imagini à diſſectionis profeſſoribus comparato deſcenſus cõcurſusq;, qui inferiori parte oblongam uallem duorum uicinorũ montium exprimit, acutumúe ſecundùm ipſius longitudinem angulum efformat. Superiori uerò ſede ad teſtudinem imitantis corporis effigiem cauitas illa ſecundùm concauum orbiculata, teresúe uiſitur. Cuiuſmodi uerò corpus illud ſit, paulo pòſt explicabitur: nunc interim uentriculorum ſermone tantum inſtituto, quorũ iam duos dextrũ uidelicet & ſiniſtrum recenſuimus, & propemodum etiam tertium, qui communis amborum eſt cõcauitas, quæ binos à ſe educit meatus, quorum [s] unus ex humiliori ipſius ſede, ubi acutum angulum ſecundùm totam ſui longitudinem uallis cuiuſdam ritu exprimit, rectà deorſum uerſus [t] glandem porrigitur, cerebri pituitam excipientem. [u] Alter autem meatus qui poſterior eſt, tertij uentriculi non minima pars cenſendus uenit, qui inter cerebri [x] teſtes & nates ac ſuper dorſalis medullæ initium decliuis, ad quartum uentriculum retrorſum pertinet. Meatus huius initium non adamuſſim orbiculare uiſitur, ſed quodammodo triangulare. ſeruat enim in inferiori ſede acutum ſuæ cõcauitatis unde prodit angulum: in ſuperiori uerò meatus parte, quæ [y] glandi uaſorum tertium cerebri uentriculum petentium diuiſioni præeſt, proxima cõſpicitur, tranſuerſa linea anguli illius latera connectit, ipſaq; cum illis alios duos angulos conſtituit. Atque huiuſmodi etiam meatus ipſius [z] orificium eſt, quo quartum uentriculum ſub cerebri natibus reſpicit. Ex inferiori meatus angulo, quà primùm

Permulta Galeni parũ uera dogmata hic non deſcribi.

Communis uẽtriculorũ dextri & ſiniſtri concauitatis, ſeu tertij uentriculi hiſtoria.

Meatus à tertio uentriculo educti.

g 13 fi. L, L.
h 13 fig. N, O.
i 5 fi. ſub S, T, V. & 6 fi. Vbi conſiſtit H, I. et 7 fig. H.
k Cõfer, F, G, 6, 7, 8 figurarum.
l 13 figu. P.
m Specta figuram 3 capiti inſertã lib 4.
n 13 fig. Q. 6, 7, 8 fi. F.
o 4 fi. N, N.
p 6 fig. aut R aut S. quãuis charactere nõ notatus in 4 figu. pulchre occurrat.
q 6 fig. ſub H, I. 7, 8 figura H.
r 5 fig. S, T, V. 6 fig. A, A, A.
s 7, 8 fig. I.
t 16, 18 figura A.
u 7, 8 fig. K & octauæ etiam L. 10 fig. B, C.
x 7 fig. M, N. 8 fig. N, O, P, Q. 10 E, G, F, H.
y 7 fi. L. 10 fig D.
z 10 fig. C.

a Vbi K cō-ſiſtit in 8 fi. b 14 fig. C, C. 15 fi. E. c 9 fi. L. 10 L, M, N, O cum 11 fi. E conſtituunt quartū uentriculum. d 1 fi. cap. 2 lib. 4 D. e 7, 8 fi. K. 10 fi. B. f 10 figu. L, M, N, O. g 9 figu. H.

mùm inter cerebri teſtes ferri incipit, [a] meatus alius rarò educitur, qui per cerebri ſubſtantiam deorſum in priora protenſus, tandem ad [b] cyathum uſque peruenit, quem cerebri pituitā excipere docebimus. Cæterùm [c] quartus uentriculus, ad quem poſterior meatus tertij uentriculi porrigitur, ex dorſalis medullæ & cerebelli finibus componitur, nō ſecus quàm ſi utraque manu unam cauitatē fingeres. totus enim uentriculus in cerebelli corpore haud inſculpitur. Dorſalis itaque medulla ex cerebro [d] prodit, ubi tertius uentriculus [e] meatum uerſus quartum uentriculum primùm porrigit, teſteſq́ ipſi & nates dorſalis medullæ principio continuantur, ac meatum illum tertij uentriculi cum dorſalis medullæ initio æqualiter deducunt, ita ut meatus ſuperior pars illis, inferior autem dorſali medullæ inciſa ſit. Poſtquam uerò meatus ille nates ſuperauit, eius portio quæ dorſali inciſa uidetur, dilatari incipit, ac [f] ſinum efformat uſque ad eum ferè dorſalis medullæ [g] locum, quà caluariam hæc egreſſura eſt, pertinentem. Sinum hunc rectiſſimè Herophilus concauitati aſſimilauit calami quo ſcribimus. nam ſi huic ſinui eam calami partem, quam atramēto intingimus, comparaueris, animaduertes profectò calami orificiū ubi adhuc calamus teres eſt, & ſectioni uicinus, tertij uentriculi meatus fini reſpondere, qui ſub natibus prominet: deinde cuſpidem quo literas fingimus, ſimilem obſeruabis infimæ ſinus parti, quà is in dorſalem medullam iam ex caluaria exciſuram, ueluti porum anguſtumq́ meatum producit. duos autem calami angulos, quos inter mucronem & elatiſſimæ ſectionis initium fingimus, cauitatiſq́ calami latera ſinus lateribus ſimilima offendes. Ad huius cauitatis latera, ubi anguli illi conſiſtunt, unus [h] utrobique dorſalis medullæ proceſſus orbicularis habetur, cui duntaxat cerebellum adnaſcitur, continuumq́ cum dorſali medulla corpus efficitur. Atque huiuſmodi dorſalis medullæ cauitas eſt, alteram quarti uentriculi cauitatem conſtituens. [i] Quæ autem in cerebello ſpectatur, uti iam dicturus ſum ſe habet, inter [k] duas orbiculares cerebelli ſedes, quibus dorſali medullæ continuatur: & inter eius cerebelli [l] partis [m] extrema, quam ueluti tertiam ipſius portionem recenſuimus, ſinus quidam imprimitur latior quàm longior, non tamen admodum profundus, qui alteram quarti uentriculi partem conſtituit, in anteriori & poſteriori ſede patentis, quòd neque anterior neque poſterior cerebelli pars dorſali medullæ adnaſcatur. quamuis interim ſinus hic tenui cerebri membrana, & anteriori & poſteriori parte occludatur. In [n] anteriori enim parte tenuis membrana, qua cerebellum cerebro & cerebri natibus cōmittit, ſinum obuoluit, [o] poſteriorem uerò ſinus ſedem obſtruit, eius loci tenuis membranæ portio cerebellum dorſali medullæ ibidem colligans. Quartus uentriculus nihil in ſe præter aqueum humorem, qui & alijs uentriculis cōmunis eſt, inter diſſecandum cōtinere animaduertitur, quemadmodū neque meatus ex tertio cerebri uentriculo in quartum pertinens. Porrò dexter & ſiniſter præter huiuſmodi humorem etiam [p] plexum quendam in ſe continent, quem diſſectionum periti [q] extimo fœtus inuolucro comparāt. Communis autem cauitas, ſeu tertius uentriculus [r] uenoſum illud uas deducit, quod plexus illius conſtituendi gratia à quarto duræ membranæ ſinu in tertio libro propagari docuimus. Deinde anterior quoque horum uentriculorum pars ab illo uaſe [s] uenulas impenſè graciles interdum aſſumit, illis quàm ſimilimas quibus [t] adhærentem oculi tunicam exornari conſpicimus. atque huiuſmodi uenulæ uentriculorum ſuperficiei adnaſcuntur facilius, quòd durior & quaſi calloſior cerebri ſubſtantia in uentriculorum ſuperficie, quàm alibi eſſe uideatur. Cæterùm Galenum miror, cæteroſq́ omnes, qui poſt illum in Anatome nobis quicquam prodiderunt, & ab ipſo perperam citra ſectionis aggreſſum illi nimium fidentes (ſi modò quid boni complexi ſint) deprompſere, quod hos ſcribere non pudeat, trium cerebri uentriculorum ſuperficiem tenui membrana, uti ipſum cerebrum cingi obduciq́, quartum autem non ita: quum nulla prorſus alicuius uentriculi meatus'ue ſuperficies tenui membrana obuoluatur. Quis enim, obſecro, diligenter humanæ fabricæ partes examinans, neque alicuius ſcriptis picturis'ue (uti ſanè debet nemo) ſolùm addictus, non uel hinc conſpiciet, Galenum pleraque, & præcipuè in libris de Vſu partium imaginatum fuiſſe? Arbitrabatur namque tam mollem cerebri eſſe ſubſtantiam, ut inciſi ipſi uentriculi in ſe colligi debuiſſent, ſi tenui membrana intus non ſuccingerentur. uerùm duriorem cerebello tribuens ſubſtantiam, ſibi perſuadebat, eius uentriculum citra membranæ, quæ ipſi fulcri loco eſſet, beneficium poſſe contineri. Ego ſanè arbitror Galenum quum illos libros ſcriberet, apud Herophilum, aut Andream, aut Marinum, aut Lycum, aut alium quempiam ex illis proculdubio præſtantiſſimis Alexandriæ diſſectionis profeſſoribus, tenuem cerebri membranam deſcribentibus legiſſe, in tres cerebri uentriculos tenuis membranæ proceſſus partes'ue porrigi, at non item in quartum uentriculum. qua ratione illi uentriculos membrana quapiam ueluti peritonæo, aut tunica coſtis ſubducta ſuccingi non indicabant, uerùm eas tenuis membranæ [u] partes intelligebant, uaſa in uentriculos deducentes,

Quarti uentriculi hiſtoria.

h 10 fi. I, K. i 11 fig. E. k 11 fi. G, G. l 8 fi. mediū R. 9 fig. C. m 11 fig. C, D. c, d. n 7 fi. X, X iuxta M, N. o 9 fi. quaſi E ad H cōmitteres.

Quid ſinguli inſit uentriculis.

p 4, 5 fi. O, O. 6 figura M, N. q 1 tabellæ figu. 30 P. 2 tab. K. 3, 4 ta. Q, R. r 6 fig. H, I. & 7 fig. V eductū à T. s 4 fig. P. 6 fig. O, O. t 13 fi. cap. [illegible]

Tres primos cerebri uentriculos tenui membrana non [illegible] cingi.

u 6 figu. M, N, H, I.

centes, à quibus secundarum modo efformati plexus fabricantur, cuiusmodi pars in quartum uentriculum nulla exporrigitur. Quinetiam præter id quod uentriculi membranis neutiquam succinguntur, illæ obstaculo essent, quo minus cerebri substantia materiã suis uentriculis oblatam, in animales spiritus, interstitio quodã præpedita, emutaret. Cæterũ præter narratos iam tenuis membranæ processus dexter cerebri uẽtriculus, uti etiã sinister in posteriori sua sede, ubi deorsum reflecti incipit,[x] principiũ corporis cameræ aut testudinis modò effigiati continet, quod obiter additũ adhuc esse (ne quid in uentriculorũ cõstructione prætermissum uideat) uolui, nam peculiare illius corporis Caput præsenti subijcietur, quod ut uentriculorum usum recensere expeteret quidẽ, at quicquid propemodũ adducere scriptisq; mandare ausus essem, in huius libri initio, ubi cerebri usus obiter enarrandus erat, recensui. Nihil enim in præsentia uentriculis aliud tribuere statui, quàm illos amplitudines sinusq; esse, in quibus attractus per inspirationẽ aër, uitalisq; spiritus à corde ipsis transmissus, priuatæ cerebri substantiæ ui in animalem spiritum emutatur. qui postmodum per neruos ad sensuum motusq; organa distribuitur, ut illa huius spiritus beneficio, & apta suis munijs cõstructione suo fungantur officio, quo musculi mouent, oculus uidet, olfactus organa olfaciunt, auditus organa sonos percipiunt, & lingua sapores dignoscit, & demũ omnis pars cui neruus exporrigitur, tactiles qualitates dijudicat. Hunc itaq; in gignendo animali spiritu usum uentriculis asscribere neutiquam uereor, at de principis animæ facultatum in cerebro sedibus (quamuis etiam has illi qui hodie theologi uocari gaudent, omnia impunè sibi licere arbitrati, assignent) nihil enarrandum duco. Quando omnes quibuscum uiuimus, præcipuas principis animæ uires simijs, canibus, equis, ouibus, bobus, eiusq; generis animantibus penitus adimunt, & ut cæteras taceam, soli homini ratiocinandi facultatẽ, eamq; omnibus quantũ ab ipsis capere possum, parem tribuunt: quamuis interim homines nullo sinu illa animalia superare inter dissecandum cõspicimus: neque solum numerus idem est, at cætera omnia (si modò molem & temperamenti ad iustitiam integritatem excipias) inter se sint simillima. Liceat itaq; uel illorum hominũ gratia me ab alio uentriculorũ usu inquirendo abstinere: neque uel hic Galeni placiti meminisse, qui in tertio de Hippocratis & Platonis dogmatibus, mediũ uentriculum: in libris autem de Partium usu postremum, principalissimum esse docet. Ac proinde Deo rerum omnium opifici hymnos canentes, gratias agemus, quòd nobis rationalem animã, quam cum angelis (ut Plato etiam male tractatorum philosophorum haud immemor innuebat) cõmunem habemus, largitus fuerit, cuius beneficio si modò fides adsit, æterna illa fœlicitate fruemur, quando animæ sedem ac substantiã non corporũ resectione, aut nostra corporeo uinculo obruta ratione inquirere necessum erit. nã is qui uera est sapiẽtia, nos nõ hoc generabili & putrescibili corpore amplius, sed spirituali suoq; quàm simillimo constantes, edocebit. At quum adhuc id sumus quod nos esse debilis ratio dictitat, in reliquis cerebri partibus summi rerum Opificis industriam pro uirili indagemus.

Vẽtriculorũ usus.

x 4 figu. L, M. 5 fi. S, T. 6 fi. B, C.

DE CEREBRI CORPORE, TESTVDInis cameræ'ue imagini à dissectionum peritis comparato. Caput VII.

SVPERIOREM huius corporis, quod in Arabum interpretum libris Zac & Zachd dicitur, sedem ostendit quintæ figuræ S, T, V. quanquam & eius sedis modicam partem etiam proponat quartæ figuræ L, M, & sextæ figuræ B, C. ubi etiam inferior sedes spectatur ad A, A, A.

FORNICIS seu testudinis modò extructum corpus, in illarum cerebri partium numero reponendũ uenit, uel quarum etiam interuẽtu dextram cerebri partem sinistræ continuam esse nequimus inficiari. Est itaque id unicum, & in cerebri medio repositũ, ac pariter utriusq; cerebri partibus commune. Hoc eandem cum[a] calloso corpore substantiam, & parem quoque longitudinẽ, ac usum etiam quodammodo eundem adipiscitur. Verùm forma ortusq; huic peculiaris accidit. Ex posteriori nanq; dextri & sinistri uentriculorum sede, qua hæc deorsum in priora reflectitur, statim in ipso reflexu corpus quoddam[b] enascitur, similem prorsus substantiam cum cerebri uentriculorũ substantia sortitum, nisi quòd paulo quàm uentriculorum substantia candidior, duriorq; uisitur. Huius corporis[c] pars, quàm dexter uentriculus educit, ei continua est, cuius principium ex sinistro pendet, ac simul ambæ partes latum quoddam corpus efficiunt, quod statim ab ortu à reliqua

a 3 fig. L, L. 4 fi. I, I. I, 5 fig. R, R, R. b 4 fi. L, M. 5 fig. S, T. 6 fig. B, C. c 5 fi. S, continuum est cum T. et 6 figura B, A, cum A, C.

d 5 fig. S,T ad V. & 6 fig. B, C ad supremū A.
e Iuxta P 6 figuræ.
f 5 fig. ab S ad T. aut 6 fi. à B ad C.
g 5 fig. ab S ad V. aut 6 fi. à B ad supremum A.
h 5 fi. à T ad V. aut 6 fig à C ad supremum A.
i 5 fig. O,O 6 fig. M,N.
k 6 figura A,A,A.
l in 5 fi. tota occurrit.
m 5 fi. X,X qui characteres in integro adhuc cerebro continui sunt cū Y, Y eiusdē figuræ.
n 5 fig. S,T.
o 6 fig. H,I. aut 7 fig. V à T natum.

quà uentriculorum cerebri substantia abscedit, ac sensim in acutum [d] desinens antrorsum perfertur, ad eum usque cerebri locum pertingens, ubi anterior cōmunis dextri & sinistri uentriculi cauitas, tertij'ue uentriculi pars [e] cessat. Ibidem nanque acuto quodā angulo corpus hoc substantiæ cerebri rursus unitur, cōtinuum'ue est, toto reliquo ductu à principio statim inferiori ipsius sede tribus cerebri uentriculis nusquam connatum, corporis'ue alicuius interuentu cōnexum. Obtinet itaque præsens corpus triangularem figuram inæqualibus lateribus conformatam. ac [f] primum quidem latus, quod & breuissimum est, à posteriori sede dextri uentriculi ad posteriorem sinistri protenditur. [g] Alterum in dextro cōsistit uentriculo, à posteriori ipsius sede uersus interiora usque ad priorem tertij uentriculi partem protensum. [h] Tertium in sinistro positum uentriculo, secundo lateri longitudine respondet. Secundùm duo hæc latera [i] plexus illi prorepunt, quos ad secundarum formā dissectionis professores extructos aiunt. Cæterùm hi tres huius corporis anguli duntaxat cerebro inferiori corporis sede connati, continuique sunt. latera enim omnia à cerebro prorsus abscedunt. Superiori uerò parte corpus id unico tantum angulo, qui acutus est, anterioraque spectat, cerebri substantiæ continuatur. Inferiori sede corpus id unica donatur [k] superficie, triangulari testudini fornici'ue quàm simillima. unde etiam corpus hoc, quemadmodum & ab usu ueteribus Græcis ψαλιδοειδὲς nuncupabatur. Hæc superficies, tertij uentriculi elatiorem sedem constituit, ac proinde etiam sub ipsa dextri sinistrique uentriculi fit communio. Cæterùm [l] superior huius corporis superficies, gibba, ac pro inferioris superficiei cauitatis ratione conuexa uisitur, non tamen simplex cōtinuaque, ut illa. Ea nanque secundùm corporis longitudinem in medio in [m] acutum quodammodo extuberat, continuaque cum dextri & sinistri uentriculi septo efficitur, adeò ut in utroque latere una haberi uideatur superficies, quæ in ipso corporis ex posteriori uentriculorū sede exortu impensè orbicularis, ac oblongæ sphæræ superficiei tam similis conspicitur, ut nonnullis hi [n] exortus eousque imposuerint, ut illos cerebri nates esse arbitrarentur. Alij, magno supercilio, uermium cerebri loco, operæpreciū sese quippiam inuenisse iactitantes, in Italiæ gymnasijs ostenderūt. At hic mihi sermo cohibendus est, ne ad eiusmodi Anatomes imperitos homines expatietur: quibus non sat fuit omnia ignorasse, nisi sibi particulæ, nullius in medicina usus, inuentionem magno fastu uendicarēt, quam fortè à Galeno eleganter accurateque perscriptam nugacissimè & falso commōstrarent. Corporis itaque testudinis modo conformati omnes superficies, quæ læues omnino sunt, & aqueo humore perfusæ, tres cerebri spectant uentriculos. tota enim inferior ipsius superficies tertij uentriculi superiorē sedem, uti iam dictum est, conficit: dextra pars superioris superficiei dextrum respicit uentriculum, sinistra sinistrū. Vt uerò uentriculos ipsos neutiquam tenui membrana succingi relatum est: ita quoque hoc corpus tenui membrana prorsus liberum est, nihil aliud in sui constructionem præter cerebri substantiam admittens. Porrò Natura id creauit, ut instar testudinis, superiorum corporum impetum, quo minus illa corruant, sustinentis, tertium cerebri uentriculū amplum seruet, seseque ipsum haud cōcidere sinat. ad quem usum, præter aptam constructionē, tres eius anguli quibus se sustinet, auxiliantur. quinetiā septum uentriculorū, callosi corporis beneficio sursum tractū, hoc quoque corpus subleuat, attollitque. Quæ quū ita sint, corpus istud magna ex parte tertij uentriculi cauitatem efformat, & sub se [o] uas, à quarto duræ membranæ sinu, citra omnē compressum securissimè deduci sinit: quod per tertiū uentriculū rectà fertur, ac tandem bipartitū in dextrum sinistrumque uentriculū digeritur.

Camerati usus.

DE CEREBRI GLANDE NVCIS PINEÆ IMAGINEM EXPRIMENTE. Caput VIII.

Ostenditur hæc septimæ figuræ L, & octauæ M, & decimæ D.

a 5 fig. S,T, V. 6 figura A,A,A.
b 6 fig. H,I.
c 7 figu. T.
d 7 fig. L, 8 fi. M. 10 figura D.
e 7 fi. K, 10 fig. B.
f 7 fi. M,N. 10 fi. E, G.

IVXTA posteriorem testudinis modò formati [a] corporis sedem, qua primùm [b] uas uenosum ex [c] quarto duræ membranæ sinu in tertium cerebri uentriculum porrigi incipit, [d] glandulam Natura condidit nuci pineæ aut turbinatæ figuræ similem, ac proinde κωνοειδῆ & κωνάριον à ueteribus appellatam. Reponitur autem sub uasis illius initio, mucrone suo sursum spectans: basi uerò, cerebri substantiæ incumbit paulo posteriùs quàm [e] meatus initium uisitur, qui ex tertio cerebri uentriculo in quartum procedit. Neque profectò aliter ipsius situm exprimere possim, nisi etiam eminentissimæ & anteriori [f] testium cerebri parti glandem illam inniti adijcerem. Hinc nanque cerebri parti in homine potiùs innititur, quàm quod quadam substantiæ continuitate hìc cerebri substantiæ cōtinua, aut quæpiā cerebri particula censenda esset. In hominibus nanque cerebro uix hæret: frequentissimeque, nisi quis mentem operi accōmodet, in consectione unà cum uenoso uase auelli cōsueuit.

Glandis pineæ nucis similis situs.

[...]gno autem, aut prouectioris ætatis oue, cerebro non hæret modò, uerum etiam cerebri substantiæ quodammodo continua cernitur. Insuper homo eam glandem, minorem quàm uel agnus, sortitur. unde tum hanc ipsam, tum quæ sequenti Capite describentur organa uisurus, commodissimè agninum cerebrum aggredieris. habebit enim id omnia proceriora, & ut
Præsentis glandis usus. opportunè alicui rei eadem assimiles, accuratius conficta. Galenus glandem hanc quæ cerebri substantia durior, magisq́ue ad glandis quàm ad cerebri naturam accedit, meatui à tertio cerebri uentriculo in quartum porrecto præesse, & quod aliquibus dissectionis professoribus uisum erat, glandem hanc meatum illum occludere, aperireq́ue prorsus negat: nō eandem huic glandi, ac [g] glandoso corpori usum tribuens, quod sub dextro uentriculi orificio, duodeno intestino *g 12 fi. lib. 5 1,1. 15 fi. S.*
connascitur, quodq́ue apertioni constrictioniq́ue eius uentriculi orificij præesse arbitratus est. Verùm ut id illius muneris gratia, haud fabricatum suo loco ostendimus: sic etiam hîc cum Galeno testamur, præsentem cerebri glandem meatum nequaquam obturare, uel ob hoc præcipuè quod haudquaquam meatum adeò cōtingat, ut antè ipsius orificium cōniuere posset. Verum ob id factam opinor, ut quemadmodum aliæ corporis glandulæ permultæ firmamentū essent *h 6 fig. H.*
[h] uasi quod tertium cerebri uentriculū accedit, & ab ortu statim in frequētes ramos tenui membrana contextos diuiditur, idipsum suffulciens, ne meatus illius principio statim in ingressu incumbens eum obstrueret, animalemq́ue spiritum ex tertio cerebri uentriculo in quartum ferri prohiberet.

DE TESTIBVS ET NATIBVS CEREBRI. Caput IX.

PROPONVNTVR hæc primum in septima figura ad M, N. dein in octaua ad N, O & P, Q. postremò in decima ad E, G & F, H.

HAS quoque cerebri partes illarum classi annumeramus, quæ [a] dextram *a 3 fig. A, A.*
cerebri partem [b] sinistræ continuam esse arguunt. Sunt autem testes hi na *b 3 fi. B, B.*
tesq́ue aliud nihil prorsus, quàm quædam cerebri particula in hoc fabricata, ut [c] meatus ex tertio cerebri uentriculo quartum accedens uentriculum *c 7, 8 fi. K. 10 fig. B, C.*
Test.ū & natiū cerebri numerus. tutò citra aliquem à superioribus cerebri partibus compressum deduceretur: neque etiam, etsi multitudinis nomine particula nominatur, ob id in plures disiunctasq́ue partes diuisa est. nam unica cernitur, elegāter à qua
Situs. dam similitudine hæc nomina sibi uendicans. Reponitur enim illa cerebri [d] pars inter anteriorem cerebelli sedem, & posteriorem tertij uentriculi partem: deinde inferiori sede spectat dorsalis medullæ [e] initium, superiori eam cerebri partem quæ cerebello iam inniti incipit. Continuatur autem cerebro, aut (ut rectiùs dicam) à cerebro nascitur tota, anteriori scilicet sede sua & inferiori: in lateribus autem & superiori & posteriori partibus nulli particulæ continua est, sed tantū tenui membrana ut reliqua cerebri superficies obducitur. Substātia ipsius, quoniā tenui *d 7 fig. M, N ponuntur in H, K, & X, X. e 1 fi. cap. 2 li. 4 D. aut hic quod in 10 fi. habetur sub A, A, F, H.*
Substantia. membrana succingitur, subflaua est, illiq́ue [f] substātiæ cerebri respōdet, quæ proximè tenui membranæ passim accedit. In superiori parte iuxta anteriora, [g] glandula incumbit ipsi, quam paulo
Forma. antè uasorum deductui præfectam ostendimus. Pars hæc, effigiem quandā exprimit, duabus sibi commissis natibus quàm simillimam. Verùm quoniam [h] superior ipsius pars testes magis, propter glandem illam quæ peni assimilat, refert, ueteres qui pueros iure hæreditario domi in cōfectionibus exercebāt, διδύμους eam appellauere. Nos itaq́ue illos imitati, testes ipsam & gemellos nuncupamus. Cæterùm quia in [i] posteriori inferioriq́ue huius corporis parte prominet [k] orificium [l] meatus illius qui ex tertio uentriculo quartū petit, quodq́ue id orificium similitudinem ani referre uideatur, & in posteriori huius cerebri partis sede [m] impressio quædā instar lineæ transuersim feratur, superiora quodāmodo ab inferioribus distinguens, huic posteriori inferioriq́ue parti γλουτίων nomen ueteres indidisse arbitror, nos autē natulas, aut clunes dicere poterimus. Cæterū temporis successu uidentur Græci hæc nomina cōfudisse, & partē hanc quæ meatum ex tertio uentriculo in quartū summa Opificis solertia deducit, cōtinetq́ue, modò διδύμους, modò γλουτία appellauisse. *f 7 fi. D, D. g 7 fi. L, 10 fig. D. h 10 fig. E, G. quibus proximum est D. i 10 figura F, G. k 10 fig. C. l 8 fig. K. m 10 fi. inter E, G & F, H.*

DE CEREBELLI PROCESSIBVS VERmis imaginem exprimentibus, ac demum tendinibus illos continentibus. Caput X.

PROCESSVVM horum natura potissimum petitur ex undecimæ figuræ C, D, & c, d. ac dein ex H, I. Octaua uerò figura huc quoque confert, ad medium R uersus L, & nonæ figuræ C, E.

SVPE

[a 8 fi. medium R. 9 figuræ C.] [b 11 figu. C, D & H.] [c 11 fig. c, d & l.]

SVPERIVS cerebelli formam explicantes, cuiusmodi uermiformes cerebelli processus sint, innuimus. Dicebamus namque[a] unam quodammodo cerebelli partem à prioribus in posteriora, ueluti in orbem duci, eam'que talibus implexam reuolutionibus, ut uermis in ligno nascentis effigiem appositissimè ostenderet. Duo huius partis apices, quorum [b] hic anteriorem uentriculi cerebello & dorsali medullæ communis sedem respicit, [c] ille uerò posteriorem, procul dubio à dicta nuper similitudine ueteribus Græcis σκωληκοειδεῖς nuncupantur. Nihil enim aliud sunt quàm prominentior cerebelli substantia, uermẽ (uti dicebam) referens. At non satis scio, quid Galeno in mentem uenerit, [d 8 fig. K.] quòd uermiformem processum [d] meatus ex tertio uentriculo in quartum pertinentis [e] orificio [e 10 fig. C.] inferiori præfectum esse finxerit, ac uelut alterius tantum processus apicis'ue usum explicuerit. Quamuis etiam uix satis mihi constet, utrum ipsorum, anteriorem uidelicet aut posteriorem in dicauerit. Nam si priorem intelligit, is suo apice, quum ad posteriora ex anterioribus duceretur, ad meatus orificium nequaquam sese producere posset: imò si proreperet, in posteriora ma[f 10 figu. L, M, N, O cũ E 11 figuræ.] gis dirigeretur, [f] communem cerebelli & dorsalis medullæ uentriculum potiùs occupaturus. Posterior processus, qui in priora ex posterioribus protenditur, præterquàm quòd suo apice in cerebelli sinus substantiam confundi magis quàm prior uideatur, neque ut ille promineat, neutiquam ad communis eius uentriculi orificium usque produci posset. Sed quorsum hæc commemoro? quum neminem ambigere arbitrer, meatum illum ex tertio cerebri uentriculo in illum qui cerebello dorsali'que medullæ communis censetur, pertinentem, nunquam debere occludi, quum nullum obstructionis usum, quicquid nobis confinxerimus, indagare ualeamus: quum interim ut continuò in dorsalem medullam animalis spiritus confluat, illum perpetuò patêre ex usu sit. Neq; quenquam, nisi fortè ab Alberto, Thoma, Scoto, eiusq; cohortis Theologis, edoctum esse opinor, qui alterum uermium (nam utriusque par usus in unius orificij clausione esse nequit) meatui huic præfectum esse sibi persuaderet, ut phantasmata in memoriæ sedem, quam in cerebello esse confingunt, ingredi sineret: & rursus fures in memoriæ carcere colligatos, in medium uentriculum, quem rationis sedem esse aiũt, transmitteret. Siquidem frustra tunc rerum Opifex Deus eiusmodi uermiformes processus cani, ouibus, & id genus animantibus, quibus illi nullam ratiocinandi uim asscribunt, elargiretur. Sed unde, obsecro, huic processui iste ex uoluntate sua pendens motus obtingeret? & si ipsi processui aliquis fortè motus peculiaris alicuius substantiæ aut temperiei ratione assignandus esset, nõ tamen uermis modo processus is educi contrahi'que posset: quandoquidem reuolutiones illæ, quarum gratia processus isti uermibus comparantur, non orbiculatim ipsos ut uermium gyros ambiunt: neq; quo sese processus illi rependo firmarent aliud est, quàm qua secundùm eorum etiam ductum continui sunt cerebelli substantiæ. Vtcunque sit, mihi in præsentia sat est, locum constructionemq; horum processuum indicauisse: illis interim nullum motũ aut usum aliũ tribuenti, quàm reliquæ cerebelli substantiæ. & si quid confingere liberet, non unius tantum processus, quem Galenus aliquando duntaxat cognouisse uidetur, sed duorum, quos rursus solo multitudinis nomine indicauit, usum nugacissimè ementirer, intrepidè asserens anteriorem quum elongatur, atque in posteriora magis ducitur, sese extenuare, atque principium quarti uentriculi, cuius superiorem sedem constituit, amplius apertiusq; reddere. Posteriorem uerò processum simili[g 10 fig. O.] ter in anteriora aliquando produci, ac attenuari, ob idq; [g] uiam aperire confingerẽ, quę ex quarti uentriculi posteriori sede in dorsalis medullæ regionem, quæ modò ex caluaria procidit, instar meatus cuiusdam terminatur. Atq; ut processus quoties extenuarentur, apertioni præesse dicerem: ita rursus eosdem collectos, ob idq; incrassatos meatus, quibus præsunt, angustiores reddere affirmarem. At mihi non libet paruam aliquam, eamq; falsam Creatoris industriam re[h Inter M, N, et X, X 7 fig.] censere, & interim reliquum cerebri artificium propemodum uniuersum destruere. Vnde etiã multo maximè Galenum miror, qui tenuis membranæ partes cerebellum cerebri testibus[h] colligantes, tendines & ueluti uincula appellauerit, quæ utrinq; latera uermiformis processus complecterentur, ne fortè dum is mouetur, in obliquũ declinet. Nihil enim aliud sunt illi Galeni tendines uincula'ue, quàm nunc dictæ tenuis membranæ portiones. Mirum quoq; est, eam tenuis [i Quæ esset ab E ad H.] membranæ [i] sedem, quæ dorsali medullæ posteriorem cerebelli partem, quà uermiforme illud corpus intrò ac ad anteriora uersus quartum uentriculum reflectitur, colligat, in tendinũ numero Galenum non reposuisse, quum illa membranæ portio posteriorem processum exactiùs quàm priorem eius sedis membranæ pars dirigeret.

DE INFVNDIBVLO, ET GLANDVLA pituitam cerebri excipiente, reliquisq́; ductibus eandem expurgantibus. Caput XI.

HVC primùm ſpectant M, M tertiæ figuræ ſinus notātia, ad calloſi corporis latera poſitos. Dein ſeptimæ & octauæ figuræ I, meatum indicās, qui ex communi dextri & ſiniſtri uentriculorū cerebri cōcauitate pituitā deducit. Poſtea S decimæ tertiæ figuræ, & C, C decimæ quartæ, & E decimæ quintæ, & B decimæ ſextæ ac decimæ octauæ peluim indicāt pituitā excipientē. Glans uero in quam hæc diſtillat, notatur A decimæ ſextæ, & E decimæ ſeptimæ, & A etiā decimæ octauæ: ubi C, D, E, F obiter ductus notant, pituitam à glande deferētes.

CALVARIAE [a] ſuturas ad fuliginoſorum cerebri excrementorum tranſitum ſummoperè opitulari, primus liber ubi ſuturarū uſus recenſebatur, oſtendit. Præſens autē locus exigit, ut partes ſingulas pituitoſæ excretioni famulantes enumeremus. Sunt autē hæ, duo in cerebri ſubſtantia inſculpti meatus, dein tenuis membranæ portio infundibuli inſtar efformata, poſtmodum glandula infundibuli huius mucronem excipiens, & meatus à glandula hac ad palatum nariumq́; foramina pituitā deducentes. Duos equidem cerebri meatus, quum tertium cerebri uentriculum, ſeu communem dextri ſiniſtriq́; uentriculi cauitatem proſequerer, antea recēſui. ac [b] unum quidem inſigni ſatis amplitudine ex media cōmunis cauitatis ſede rectà deorſum in cerebri ſubſtantia inſinuatū deſcendere dixi, ita ſanè ut præſentis meatus finis è regione eius caluariæ [c] partis ſit, quæ ſinum [d] glandulæ qua cerebri pituita excipitur reponendæ aptum, conſtituit. [e] Alter meatus, quem rariſſimè obſeruaui, quiq́; dicto longè arctior ſecantibus occurrit, ac ex [f] meatu illo deducitur, qui à tertio uentriculo in quartum per cerebri teſtes nateſq́; pertingit. quamprimum enim meatus is cerebri teſtes ſubire incipit, ex anteriori inferiori'ue ipſius ſede, alter pituitæ expurgandæ ſubſeruiēs cerebri meatus producitur, ſenſim deorſum in anteriora tantiſper protenſus, dum in finem primi meatus terminetur, idemq́; ex ambobus meatibus orificium cōſurgat. Ad huius [g] orificij latera, tenuis membrana etiam hic cerebelli baſim ſuccingens, orbiculatim à ſe educit ſui [h] portionem proceſſum'ue, ſubſtantia prorſus cum reliqua tenui membrana ſimilem, niſi quod gracilibus prorſus uenis, quanq̃ interim frequentibus, intertexitur. Præſentis proceſſus initium accuratè refert elatiſſimā regionem infundibuli, quo in anguſtioris orificij lagenas uinum infunditur. eſt enim amplum, & orbiculare. Ab exortu uerò ſenſim in arctum infundibuli quoq́; modo cogitur, donec tandem ueluti in anguſtā oblongamq́; fiſtulam ſimiliter atque infundibula finiat, quæ deorſum protenſa, per peculiare ſibi in dura cerebri membrana exciſum foramen deſcendit, ſuo mucrone ad [i] glandem qua cerebri pituita excipitur, deſinens. Adeò ut uniuerſum hoc membranæum corpus infundibulo, & imagine, & uſu quàmſimilimum cenſeri debeat, unde etiam Græcis χοάνη nuncupatur. quanquam etiam à ſcyphi, ſeu in qua in balneis lauamur conchæ forma (quam ſuperior huius corporis pars exprimit) πύελος appelletur. Nihilominus alibi à nominū impoſitoribus, humilior corporis huius infundibuli fiſtulæ non abſimilis, χοάνη dicta uidetur. reliqua autē pars ſuperior, quæ ſenſim in arctum deſinit, magnaq́; ex parte uiſorijs neruis quà illi inuicem coëunt, [k] ſubtēditur, πύελος. Rurſus integrū hoc membraneum corpus, πύελον nonnullis uocatum uideo: glandem autem in quam pituita diſtillat, χοάνην: quaſi forma quæpiam eſſet, in quam aliquid infunditur. Et ſi ueteres, qui generis ſucceſſione pueros Anatomen edocebant, id nomen glandi nō attribuerint, eam inter omnes in caluariæ amplitudine repoſitas partes ſolam priuato nomine indigā reliquiſſe uidebuntur. Locatur autem glandula ſub dura cerebri membrana in proprio ipſi in oſſe cuneum imitāte exſculpto [l] ſinu, cuius etiā effigiem exprimit. depreſſa nanq́; eſt, & in humiliori parte quodāmodo gibboſa orbicularisq́;, in ſuperiori uerò concaua, & ſinu quodam inſinuata, ſecundū orbem nō prorſus circularis cōſpicitur, uerùm paulo minùs toto quadrata. Subſtantia conſtat glanduloſa, ſed cæterarum glandiū corporis ſubſtantia longè duriori & compactiori. Omni ex parte tenui membrana obducit, quæ aut ab infundibuli termino glandulæ ſinui innato exoritur, aut etiā à membrana caluariæ os tota illa ſede ſuccingēte, quà in hac regione dura cerebri membrana à caluariæ oſſe abſcedit, diſtatq́;. Huius caluariæ oſſi obductæ inibi membranæ interuētu glandula firmatur, & etiā duabus inſignioribus ſoporaliū arteriarū propaginibus adhæret, quæ ad ipſius latera [m] prorepūt, & ridiculè in hominibus reticularē plexum formare cæteris diſſectionis profeſſoribus credūtur. Nō ſecus profectò quàm ſi & illarū propaginū gratia, hæc glandula effingeretur,

Breuis enumeratio partium ad pituitæ defluxum famulantium.

Meatus ex tertio cerebri uentriculo educti.

Peluis in quā cerebri pituita defluit.

Glandis pituitam excipiētis historia.

a Spectantur figuræ ca. 6. lib. 1.

b 7, 8 fig. I.

c 3 fi. ca. 12 lib. 1. M. aut hic ad D 14 fig.

d 16, 18 figura A.

e Iuxta K 8 figuræ.

f 7, 8 fig. K 10 fig. B, C.

g 14 fig. D.

h 14 fi. C, C. 15 fig. E, 16, 18 fig. B.

i 16, 18 figuris A.

k 13 figuræ S eſt ſub M, N, O.

l 3 fig. ca. 12 li. 1. M.

m Id petes ex 16 figu.

Canales à glande ducti.

Earum partium quas pituitæ expurgandæ subseruire hactenus diximus, usus, & cōstructionis ratio.

n 18 fig. C, D & E, F. o 1,3 fig. ca. 12 li. 1 G. p 14 fig. G. q 2,3 fi. ca. 12 lib. 1 X. r ultimæ fi. lib. 3 o.

geretur, ipsisq; eundem præberet usum, quo reliquæ glandulæ uasorum distributionibus diductibusque firmandis & suffulciendis, præsunt. Porrò ad huius glandis latera deorsum utrinque[n] canales duo descendunt, ac unus quidem uersus anteriora prorepit in[o] foramen desinens, quod[p] secundum cerebri neruorum par deducit, quodq; contra Galeni placitum multo uisorij nerui foramine maius esse innuimus. Alter uerò in posteriora magis descendit, atque per inæquale asperumq; foramen seu rimam ducitur, quæ ad anteriorem sedem lateraq;[q] foraminis quod soporalis arteriæ[r] insigniorem ramum in caluariæ amplitudinem transmittit, habetur. Atque hæc omnia pituitæ cerebri euacuandæ ministrant. quippe duo meatus, quos in cerebri substantia insciſos diximus, ex cerebri uentriculis humorem illum deducunt, atque in infundibulum defluere sinunt. Ipsum autem infundibulū superiùs amplum latumq; extruitur, non horum duntaxat meatuum, qui in unum tandem orificium desinunt, occasione, uerùm etiam ut fines illos dextri sinistriq; uentriculorum cerebri contineret, quos ex posteriori uentriculorum sede deorsum in anteriora reflexos inter cerebri reuolutiones hîc desinere commemorauimus, quandoquidem & hi suæ sedis pituitam deferunt, atque in infundibulū exporrigūt.

s 3 fig. L, L. t 3 fi. M, M.

Præterea infundibulū ea cōstat amplitudine, ut si quid pituitæ super[s] callosum corpus &[t] sinus illos colligeretur, quos ad callosi corporis latera conspici retulimus, idipsum in infundibulum tenuis membranæ beneficio procumberet. Siue enim eiusmodi humor ab anteriori callosi ac instar arcus protuberātis corporis sede, siue à posteriori descendat, ad tenuem membranam cerebri basim inuestientem influere, & hinc paulatim in infundibuli amplitudinē prolabi potest. Infundibulum uerò ab omnibus his ductibus pituitam excipiens in angustum cogitur, ut tandem hanc per unicum & priuatim sibi in dura membrana patens foramen deducat, ac innoxiè in illius glandulæ centrum promanare sinat. Glandula quadam substantiæ familiaritate defluxus impetum sustinens, & quantum conijcere possum, os ab iniuria uindicans, pituitam hanc excipit, ac sensim citra stillicidium à lateribus suis eam undequaque defluere sinit, per omnia foramina hîc in caluariæ basi tum uenis tum arterijs tum neruis ipsis exculpta. Priuatim enim pituitæ gratia foramen nullum ossi insinuatur, nisi forsitan rima anteriorem sedem lateraq; foraminis soporalis arteriæ insigniorem ramum deducentis ambiens. Ridiculū nanq; est, quod Galenus de foraminibus spongiarum aut cribri perforationes referentibus nusquam nō comminiscitur, quum huius generis foraminulum sub glande nullum consistat. Quod te malim

u 8 fig. cap. 6 lib. 1.

ex[u] ossis cuneum imitantis constructione, & deinde humoris defluentis lentore & substantia metiri diligenterq; expendere, quàm re oscitanter indagata, solis autorum suffragijs deditum impietatis me arguere, tanquam Galeni omniumq; quos legi dissectionis professorum decreta hîc perturbem, quibus illi nos in tantam conditoris admirationem allicere se arbitrantur: non perpendentes, si ad eum modum quem illi ementiuntur, Deus os illud creasset, quàm parum fuisset prouidus, qui hîc continuum os ne pituita quicquam ipsi incommodaret procreandum duxerit, tantum abest ut foraminibus peruium (ut ipsi confingunt) fabrefecerit, præcipuè quum hæc caluariæ pars tantis foraminibus neruorum, uenarum & arteriarū gratia sit insculpta, & ipsum cuneiforme os hac sede qua glandula ei incumbit, intus[x] duas tam insignes & notatu dignas cauernulas adipiscitur, duobus foraminibus in narium amplitudinē, uti in primo docuimus libro, pertinētes: & si quādo illæ cauernulæ, quemadmodū inter secandū aliquādo uidimus, nō occurrēt, tunc os ipsum inibi ut calcis aut tali os solidū uisitur, & nihil æquè promptè cōmonstrat, ac per ipsius foraminulas seu cauernula pituitam neutiquam defluere. Decumbit itaque pituita & in palatum per ea quæ palatum spectant foramina, & non minima profectò portione per foramen secundi paris neruorum ad oculorū sedis radicem, & hinc per[y] amplum foramen cum alijs quamplurimis foraminibus, cæteris ignotum dissectionis professoribus, in narium amplitudinē fertur. Neque etiam ambigo, aliquem & hîc admiraturum, quamobrem nullos adhuc meatus pituitam ad olfactus[z] organorum[a] sinus deducētes enarrauerim: quod sanè non ob aliud accidit, quàm quod nullam prorsus pituitam per hos sinus expurgari autumem, mirerq; plurimū, qua fronte alij per tenues illos ac neruis nō absimiles cerebri processus, quos olfactus organo tribuimus, ab anterioribus cerebri[b] uentriculis pituitā ad nares deduci, non erubuerint scribere: quū nullus omnino in ipsis meatus sit, neq; etiā in hominibus ea constent crassitie, ut uel meatum quo pituita deduceretur, habere possent. Adde nullū prorsus pituitæ ductū ad olfactus organorū sinus imaginari posse, nisi fortasis[c] anteriorē callosi corporis regionem, quæ pituitam sibi influentem in illam sinuum olfactus organorū amplitudinem dimittere queat; uti fortassis accidit, si quando cerebrū nimia pituita uexatur. unde etiam non naturalis per nares pituitæ fluxus perficitur, & pruritus, calor, dolor & odorandi uirtutis noxa, eiusq; generis symptomata oboriūtur quàmplurima, quemadmodū indies in distillationibus

x 8 fi. cap. 6 li. 1, C, D. y Quæritur sub charactere ◊ in 11 cap. li. 1. z 13 fi. L, L. a 13 fig. D, G & D, G. b 6 fi. D, D, & E, E. c superius L 3 fig.

bus quæ ad narium ſumma pertinent, ac grauedines nuncupamus, accidere experimur. adeò ſanè ut ſi adamuſſim ſingula perpenderimus, neceſſario per olfactus organorum ſinus foraminula'ue aut cribri aut ſpongiæ modò forata, quum lege Naturæ homo diſpenſatur, nihil pituitæ defluere fatendum erit: & ſi fortè caſu defluit, non minus præter naturam fluxum eſſe donabimus, quàm quum foramina quæ ad glandis exſculpuntur latera, totam pituitam non adamuſſim deducunt, hæcq; deorſum uerſus [d] foramen dorſali medullæ tranſmittendæ paratum decumbit: ac cum dorſali prolabens, in dorſum, & dein ſecundùm neruorũ ductum modò in brachia, modò in crura, modo in lumborũ muſculos, modò aliò quouis promanat, ut nunc taceam, quàm grauiter Natura ueniret incuſanda, quæ tam patẽtes amploſq; pituitæ in caluariæ amplitudine, dum adhuc tenuis aqueaq; eſt, ductus feciſſet, adeò autẽ retortos anguſtoſq; & inflexos in [e] octauo capitis oſſe produxiſſet.

d Quo deducitur H 9 figuræ.

e 8 fi. ca. 6. li. 1 A, B, A.

DE CEREBRI PLEXIBVS, QVORVM alter reticulari, alter ſecundarum efformato plexui ſimilis eſſe creditur.

Caput XII.

HVC facit maximè decimi quarti Capitis libri tertij figura, & huius libri figura quarta & quinta ad O, O, ſexta ad M, N. & dein tota ferè decima ſexta & decima ſeptima.

QVANTVM Galeno diſſectionis profeſſorum facile principi à medicis & Anatomicis illum ſecutis nõnunquam præter rationem attributum ſit, uel beatus ille & mirabilis plexus reticularis atteſtatur, quem is nullibi non in ſuis libris inculcat, quoq; nihil frequentius medici in ore habent, eumq; etiã ſi nunquã (uti ferè nulla in humano corpore) uiderint, ex Galeni ſententia enarrant. Verùm ut alios taceam, ipſe meam ſtupiditatem & nimiã in Galeni aliorumq; Anatomicorũ ſcriptis fidem haud ſatis demirari poſſum, qui adeò in Galenum affectu laborauerim, ut nunquam in publicis ſectionibus humanum caput, abſque agnino aut bouino oſtendere aggreſſus fuerim, ut quod in homine neutiquam reperirem, id ouillo capite reſarcirem, ſpectatoribusq; imponerẽ, ne plexum illum nomine omnibus notiſſimum, neutiquam inueniſſe dicerer. Nihil enim minus à ſoporalibus arterijs, quàm eiuſmodi reticularis plexus, quem Galenus recenſet, perficitur. Multoq; minus arteriæ foramen quod ipſe tradit ingrediuntur, aut totæ etiam in plexum illum abſumuntur. Primùm enim [a] tota ſoporalis arteria dextra (eſt enim eadem utriuſque ratio) caluariam petens per unum foramen indiuiſa, uti Galenus commemorat, non ingreditur, uerùm ubi ad caluariæ uſque baſim conſcendit, inſignem ſui propaginem ad [b] foramen nerui [c] ſexti neruorum cerebri tranſmittit, quæ unà cum grandi [d] uena ſibi coniuge in dextrum, primum'ue duræ cerebri membranæ ſinum exhauritur. Secundò ſoporalis arteria nequaquam commune [e] foramen cum [f] tertio neruorum pari obtinet: uerùm longè maiori induſtria, quàm Galenus arbitrabatur, rerum Opifex uſus eſt. maiori nanque ſoporalis arteriæ ramo [g] obliquum & in oſſe diu procedens foramen machinatus eſt, in cuius ductu id fieri uoluit, ob quod Galenus plexum efformatum confinxit. ut enim uitalis ſpiritus in multis gyris anfractibusq; arteriæ excoqueretur, aptaq; animali ſpiritu efficiendo materia fieret, Galenus arteriam ilico atq; in capitis amplitudinẽ ingreſſa eſſet, [h] in innumeros ramos diffundi dicebat, qui inuicẽ ita imponerẽtur commiſcerẽtur'ue, ut plexum efformare uiderentur illi ſimilem, qualem in collecto piſcatorio reti fieri cernimus: aut illi plexui, qui ex pluribus inuicem incumbentibus retibus conſurgeret. Atque hunc implexum inter os & duram cerebri membranam fieri aſſerit, interim tamen duræ membranæ portiuncula quæ os ſuccingeret, plexui ſubſtrata. Deinde ut plexus ille ex uno uaſe, aut ſi dextrũ ſiniſtro coniunctũ fingit, ex duobus complicari incipit, ita quoq; plexus huius ſurculos ſenſim colligi, ac tandem in duo rurſus uaſa deſinere atteſtatur, molle illis uaſis reſpondentia, quæ plexum efformare dicebãtur. Quàm uerò hæc ab omni prorſus ueritate ſint aliena, quantumq; Naturæ oſcitantiam arguant, is demum percipiet, qui ueram eius arteriæ ſoporalis rami ſeriem didicerit, quem per oblongum illud oſſis foramen in caluariam penetrare diximus: & ut pleraque taceam, expenderit pariter, quàm impoſſibile ſit uaſa æquè grandia cerebrum petere, atque in caluariam primùm pertingunt, quum tam inſignes [i] rami duræ membranæ latera, & per [k] foramina ſecundi paris neruorum ad oculos, ac ad narium amplitudinem ab illis uaſis priuſquam tenuem accedant cerebri membranam diſpergantur. Cæterùm quæ horum uaſorum uera ſit ſeries, in tertio libro dum cerebri uaſa non minus quàm reliquas corporis uenas & arterias perſequerer, adeò uerè & ad amuſſim deſcribere conatus ſum, ut hic locus neutiquam

In lib. de Venarum & arteriarum ſectione.

Hic ſpectabis 16 et 17 & ipſi proximã figuras.

a fi. cap. 12 li. 3 Z. et fi. ca. 14 lib. 3 B, quod diuiditur in F, G.

b 2, 3 fi. ca. 12 li. 1 c.

c 1, 2 fi. ca. 2 li. 4 e.

d fi. cap. 14 lib. 3 C.

e 2, 3 fig. ca. 12 li. 1 Q.

f 1, 2 fi. cap. 2 lib. 4 M.

g 2, 3 fi. ca. 12 lib. 1 X.

h Vt ſpectatur 17 fig.

i fi. cap. 14 lib. 3 r, x, ſ.

k 1, 2 fi. ca. 12 lib. 1 G.

eius seriei enarrationem expetat: uerùm si memoria quæ illic complexus sum exciderint, eò lectorem remitto, hortor'que ut illo capite diligenter perlecto, id uniuersum hîc denuò poni sibi
l fi.cap.14. lib. 3 d. & hic 4,5 fig. O.6 fig.M, N. persuadeat. Porrò ut huius soporalis arteriæ rami sobolem ibidem enarraui, sic etiam [l] plexus, quem extimo fœtus inuolucro comparamus, naturam quoque inibi recensui: ac proinde in præsentia duntaxat superest, ut studiosos qui duobus proximè præcedentibus annis mihi secanti non astitere, sedulò ad αὐτοψίαν horter, quo iam admoniti, corporis humani fabricam Galeni meaq́ descriptione perlecta diligenter expendant, in posterumq́ Anatomicorum libris minus fidei adhibeant. Hîc autem denuò cerebri plexuum obiter memini, ne quid in cerebri constructione hoc libro præterijsse uiderer. Atq; quo minus id fiat, singula sensuum organa seriatim iam aggrediar.

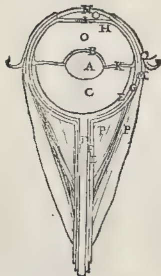
DE OLFACTVS ORGANO. Caput XIII.

LIBRI quarti tertium Caput conscribens, atque necessariò propter neruorum seriem olfactus organi constructionem prosequens, arbitrabar me hoc loco certius aliquid de olfactus instrumento præcepturũ, quàm illo Capite nudam constructionem enarrans, faciendum duxeram. Verùm quum aliud nihil certius mihi studiosè admodum odoratus organi
a 12 fig. C, D, 13 figu. L, L. naturam inquirenti hactenus occurrerit, præsens Caput cum illo commune esse uelim. Præter [a] duos enim illos neruis non absimiles cerebri
b 8 fi. ca. 6 li. 1 A, B, A. processus, qui in [b] octaui caluariæ ossis sinus pertingunt, & frontis ossis [c] sinus, & substantiam
c 3, 4 fi. ca. 12 li. 1 K. illis contentam, & [d] foramina tum duræ cerebri membranæ, tum ossium hîc recensere possem. Nollem namque hîc de odoribus, & huius sensus medio, & dein temperie aliquid pertractare,
d 13 fi. D, D & G, G. ne in immensum hic meus conatus, qui præter opinionem iam excreuit, impensiùs crescat.

DE OCVLO VISVS INSTRVMENTO. Caput XIIII.

PRIMA DECIMIQVARTI CAPITIS FIGVRA.

HAEC figura earum quæ præsenti Capiti præponuntur prima, alteram oculi partem exprimit, una sectione ab anteriori sede per posteriorem, atq; ita per neruum uisorium diuisi: perinde scilicet, ac si quis diuisæ secundùm longitudinem cepæ alteram partem ea superficie delinearet, qua alteri parti connata continuaq; fuerat. Atq; hoc quoq; modo cœlos, & quatuor elementa in plano depingere solemus.

- A *Humor crystallinus.*
- B *Tunica anteriori humoris crystallini sedi obducta, & tenuissimæ ceparum pelliculæ instar pellucida.*
- C *Humor uitreus.*
- D *Nerui uisorij substantia.*
- E *Tunica quam reti assimilamus, quamq; resoluta uisorij nerui efficit substantia.*
- F *Tenuis cerebri membranæ portio, neruo uisorio obducta.*
- G *Vuea tunica, in quam tenuis uisorium neruum induens membrana degenerat.*
- H *Hac sede uuea tunica in posteriora cõprimit, neq; corneã exteriùs illi obductã cõtingit tunicã.*
- I *Foramen, quo uuea foratur, ipsa'ue pupilla.*
- K *Tunica ab uuea initium ducens, & cilijs seu palpebrarum pilis imagine correspondens, ac interstitium pariter uitrei humoris ab aqueo.*

L *Duræ cerebri membranæ portio neruum uisoriorum obuoluens.*
M *Dura oculi tunica, quam dura cerebri membrana constituit.*
N *Duræ oculi tunicæ pars, quæ cornu instar pellucida uisitur.*
O, O *Humor aqueus, atque inferius O sedem indicat, in qua suffusiones plerunque proueniunt.*
P, P *Musculi oculum mouentes.*
Q *Adhærens, albáue oculi tunica. Cæterùm subsequẽtes modò figuræ seriatim oculi partes exprimunt, primùm quidem humores, ac dein tunicas. Atq; has figuras omnes semper ad primam quam modò expreßimus, non ineptè contuleris: quandoquidem illæ compositionis ordine inuicem subsequuntur, ac ad primæ huius figuræ proportionem sunt expreßæ.*

DECEM ET OCTO FIGVRARVM HIC SERIATIM primam subsequentium, & earundem characterum Index.

SECVNDA figura solùm cryſtallinum humorem anteriori sede ita exprimit, quemadmodum is omnibus illum ambientibus partibus liberatus, è directo intuenti occurreret. Tertia figura nudum prorsus crystallinum humorem commõstrat, ea sede se ostendentem, quæ ex latere, ut ita dicam, ab aliquo spectaretur. Verùm R asperitatem, sedemq; notat, cui oculi

R. tunica

tunica palpebrarum pilos referens, ac undecima & duodecima figuris exprimenda, humori crystallino connascitur.

Quarta figura humorem uitreum ita effictum commonstrat, quemadmodum is si suam formam, quam in oculo obtinet, reseruaret, in anteriori ipsius sede conspicuus esset, quum crystallinus hu
S. *mor ex illo euulsus esset. S enim cauitatē ipsius indicat, in quam media crystallini humoris pars reponebatur.*

Quinta figura uitreum humorem eadem facie qua quarta exprimit, uerùm adhuc ipsi crystalli-
T. *nus humor T notatus innatat.*
V. *Sexta uitreum humorem ex latere exprimit, unà cum crystallino, qui ipsi adhuc innatans V notatur.*

Septima figura aqueum humorem ex latere ita exprimit, quemadmodum in oculo consistit, &
X. *adhuc anteriorē crystallini humoris sedem integit. X nanq; crystallinū humorem in præsenti*
Y. *figura notat, ac Y eam humoris aquei sedem indicat, qua uueæ tunicæ pars in ipso (dum integer est oculus) continetur, quæ à cornea abscedit, distatq;.*
a, b. *Octaua figura uitreum humorem a notatum, & aqueum b insignitum simul cōmonstrat, ita inuicem dißitos, quemadmodum ea dirimuntur tunica, quam palpebrarum pilis non perperam in ef-*
c. *figie aßimilamus. Atq; huius tuniculæ sedes inter hos humores consistens c indicatur.*

Nona figura tunicā anteriori crystallini humoris sedi obnatā, & insigniter pellucidā, atq; hic ab ipso humore liberatam, à latere exprimit.

Decima figura crystallinum humorem à latere ostendit, adhuc ea tunicula intectum, quem no-
d, e. *na figura expreßit. atq; hic d tuniculam, e uerò crystallini humoris partem indicant posteriorem, & illa tunicula nō obductam, sed in uitreo humore, quum integer est oculus, natitantem.*

Vndecima figura anteriorem seu posteriorē partem indicat tunicæ quam uuea producit, quæq;
g, g. *palpebrarum pilis aßimilatur. Cæterū hæc circulo g & g notato ab uuea pronascitur, circulo*
f, f. *autē f & f insignito crystallino humori inseritur, adnasciturúe.*
h, h. *Duodecima figura tunicā, quam undecima ostendit adhuc uitreo humori obductam, & crystal*
k. *lino adnatam continet. h enim & h tunicam notant. i uerò, humorem crystallinum.*
i. *[illegible] tertia figura, tunicam ostendit, quam reti dissectionis periti comparāt, atque hæc à latere exprimitur unà cum nerui uisorij substantia k insignita, & dura tenuiq; cerebri membranis libera.*

Decima quarta figura uueæ tunicæ internam ostendit superficiem. hic enim ipsam euersam, uti
l. *inter secandū fit, delineauimus. l itaq; portiunculā notat tunicæ, in quam uisorij nerui substātia*
m. *dissoluitur. m sedem, in qua anterior uueæ regio introrsum seu in posteriora comprimitur.*

Decima quinta figura externam uueæ tunicæ superficiem ex latere delineatam continet, unà
n. *cum nerui uisorij substantia, tenui membrana cerebri obducta. n enim nerui uisorij substantiam*
o. *notat, hic à tenui qua inuoluitur membrana liberam. o tenuis notatur membrana, nerui uisorij substantiam integens, & hic à dura membrana, quæ ipsam quoque ante sectionem obuoluit, denu*
p, p. *data. p, p uenarum arteriarumq; à dura oculi tunica in uueam pertinentium sunt portiunculæ,*
q, q. *iam ex serie sectionis effractæ. q, q sedes, qua uuea tunica anteriori in parte comprimitur, &*
r. *à cornea abscedit, r foramen, uueæ pupillam constituens.*

Decima sexta figura duram oculi tunicam ex latere commonstrat, transuersa sectione in hoc diuisam, ut series in conspectum ueniret, uasorum ab ipsa in uueam pertinentium. Significet igitur
s. *s neruum uisorium, unà cum duabus illum inuoluentibus membranis abtruncatum, & uenis ar-*
t, t. *terijsq; concomitatum. t uerò & t uenas, arteriasq; per duram oculi tunicam excurrentes. u au*
u, u. *tem & u uueam tunicam hic propter duræ scißionem, conspicuam, & ramulos duræ tunicæ ua-*
x. *sorum excipientē. Cæterum x sedem indicat, ubi dura oculi tunica instar cornu læuigatur, pel-*
y. *lucidaq; cernitur. sedi autem y notatæ, pupillæ respondet foramen.*

Decima septima figura integram nudamq; duræ oculi tunicæ externam superficiem ex latere
α. *spectandam exhibet, unà cum magna uisorij nerui portione, in qua α notat ipsius substantiam,*
β, γ, δ. *β uerò tenuem qua obducitur membranam, γ autem duram cerebri membranam, δ uenas ar-*
x, y. *teriasq; neruum uisorium concomitantes. Porrò x, & dein y, idem hic atque in decima sexta indicant.*

Decima

Decima octaua figura oculum à palpebris liberatum, atque ex ſua in caluaria ſede erutum, unà
ε, ζ, ζ. *cum ipſius muſculis nondum diſiunctis à latere exprimit. atque ε neruum indicat uiſorium, ζ & ζ*
η, η. *muſculos oculum mouentes, η & η adhærentē oculi tunicam, θ maiorem oculi circulum ſeu iri-*
θ. *dem, ubi adhærēs membrana deſinit, corneæque tunicæ pertinaciſſimè adnaſcitur. κ autem ſedem*
κ. *notabit, è regione pupillæ ſeu minoris circuli conſiſtentem.*

Decima nona figura anteriorē oculi integri, & à palpebris tantum liberi ſedem exprimit. atque
λ. *hic λ carunculam inſinuat, in maiori oculi ſedis angulo repoſitam. η uerò & θ, & dein κ, idem*
η, θ, κ. *hic atque in præcedente figura indicant. Cæterùm ſi alicui oculi enarrationem ab extimis ipſius partibus perſequi uiſum ſit, is inuerſo oculi figurarum ordine decimā nonam ſecundæ loco habebit, & decimā octauam tertiæ, atque ita deinceps.*

Oculorum ſitus.

RATIONEM formationis capitis primo libro perquirentes, oculorum ſitum, qui neminem latet, deſcripſimus. in ſecundo autem libro oculorū numerum & mouentes ipſos muſculos, uti & palpebrarū quoque naturā neceſſariò edocuimus. In præſentia uerò oculi ſphæræ modò exactè rotundi conſtructionem enarraturis, eam à centro aut ab ultima ipſius circumferentia auſpicari integrū erit: perinde ac ſi oui cōſtructionē quis, ab ipſius luteo ad albū, & dein ad tenuem membranulā albo obductā, & poſtea ad putamen cruſtam'ue aggrederetur: aut à cruſta ad tenuem eam membranulam, ac dein ad album, & hinc ad luteum enarratio fieret. Pari prorſus modo quo mundi partes, aut à terra ad aquam, aërem, ignem, lunæ cœlum, ac ſic deinceps ad extimum uſque cœlū, aut ab hoc cœlo ad centrū uſque mundi, ipſam uidelicet terram, recenſeremus. Mundo nanque & ouo oculi fabrica quod ad conſtructionē ſpectat, cōferri poteſt. Quam quo exactiùs tradatur, eademque poſtmodū memoriæ firmius hæreat, à centro primū ad extimā ſuperficiē, & poſtmodū ab hac ad illud pertractabimus. Eſt itaque oculi centrū [a] humor, quem Græci κρυσταλλοειδῆ uocant, uti & nos quoque, qui & glacialem illū nuncupamus, à ſimilitudine nimirū quam cum lucidiſſima glacie & exactiſſimo cryſtallo obtinet, nō quidem in conſiſtētia aut duritie, uerùm in colore, ſeu luce potius & pelluciditate. Eſt enim is humor optimi cryſtalli modò pellucidiſſimus, & omnia quibus iam exemptus uitri alicuius modo imponitur impenſe quorundā ſpecillorū ritu adaugens. Conſiſtentia autē ea conſtituitur, ut ab oculo liberatus nō defluat, ſed ipſius rotun[illegible] formam molliuſculæ ceræ ritu ſeruet. Atque hæc non exactè rotundum exprimit globum, ſed & anteriori & poſteriori parte leuiter non ſecus compreſſum, quàm ſi ex lignei globi medio ſecundum lineas æquidiſtātes orbem craſſiuſculum ſerra exemiſſes, & dein duas globi partes denuò conglutinaſſes, adeò ut præſens humor in anteriora & poſteriora minus protuberet, quàm ſecundùm orbem in latera, & ſuperiùs & inferiùs quodammodo ad lentis ſimilitudinem. unde etiam hunc humorem φακοειδῆ Græcis nuncupatū fuiſſe arbitror, etiamſi neſcio quam oculi tunicam alij ita uocare uideātur. Superficie conſtat læui & inſigniter lubrica. Vniuerſæ ipſius anteriori ſedi [b] tunicula obnaſcitur inſtar tenuiſſimæ ceparum pelliculæ, cuiuſmodi inter craſſiores ceparum orbes reperimus, tenuis & exactiſſimè pellucida. at hæc tunica eius generis ceparum pelliculæ durior eſt, ac (ut dicebam) toti anteriori humoris cryſtallini ſedi obducitur, nulla parte [c] poſteriorem ipſius ſedem cōtingens, ſed inibi finiens, ubi cryſtallinus humor [d] amplisſimus cernitur: & ipſius capacior conſiſteret circulus, ſi illum multis æquediſtantibus circulis, ſeu lineis orbiculatim obuolutum fingeremus. Huic tuniculæ nullum priuatim nomen inditum eſſe uidetur, niſi fortè à cōtinuarum araneæ telarum imagine hanc ἀραχνοειδῆ Græci uocauerint. reſpondet enim tenuitate, quamuis neutiquam roborē & duritia, illis aranearū telis. Ego illam inter diſſecandum, uti iam dixi, ceparum tenuiſſimis, ac pariter pellucidiſſimis membranulis cōfero: cornu etiam illam collaturus, ſi modò cornu in laminas diuiſum tam tenue ac pellucidum & læue, atque hæc eſt tunica, reddi poſſet. Tunicæ enim huius ſubſtantia à cornu ſubſtantia nihil differt. Sit igitur præſens tunica ſecundum in oculi conſtructione nobis enarratum corpus, quod quidem anteriori tantum centri, hoc eſt humoris cryſtallini parti, obducitur, ac uelut ſemiglobus tantùm in oculi fabrica cenſendum uenit. Porrò poſterior humoris cryſtallini ſedes, dicta nuper tunicula nō obtecta, in alio continetur [e] humore, qui inſtar medij globi in poſteriore oculi ſede copioſus reponitur, uulgari quidem albo uitro iam refrigerato colore ſeu luciditate correſpondens. non enim adeò lucidus eſt, atque cryſtallinus humor, aut exactiſſimū cryſtallum. Cōſiſtentia autem, humore cryſtallino longè mollior uiſitur: & ab oculo exemptus, ſuum terminum formam'ue neutiquam ſeruat. quamuis interim aquæ modò non defluat, ſed ita conſiſtat, quemadmodum uitrum in fornacibus fuſum, & ferreis canalibus

Oculi cōſtructio qui enarranda.

Humor cryſtallinus.

a 1 fig. A. & tota 2, 3 fig.

T[illegible] [illegible]la ce[illegible] [illegible] pellu[illegible] [illegible] anterio[illegible] [illegible]umoris [illegible]lini ſe[illegible] obnata.

b 1 fi. B. tota 9 fi. et 10 fig. d.

c 10 fig. e.
d 3 fig. R.

Vitreus humor.

e 1 fi. C, & dein 4, 5, 6 fi. et 8 fi. d.

nalibus, quibus id ab artificibus à fornace eximitur, obuolui cernimus. Atq; huiuſmodi uitro quidem ita ignito, conſiſtentia hic humor congruit: at non colore ſeu luciditate, quum humor, uti priùs dixi, refrigerato uitro luciditate reſpōdeat, fuſum autem uitrum candenti ferro colore quàm ſimilimum uideamus. Quandò itaq; præſens humor cōſiſtentia fuſo uitro, luciditate autem refrigerato & formato iam uitro reſpōdet, ὑαλοειδὴς Græcis, nobis uerò uitreus meritò nuncupatur. Atque hic humor multis numeris copiam cryſtallini humoris ſuperās, quum adhuc in oculo reponitur ſemiglobo ſimilis eſt, cuius plana ſuperficies oculi anteriora ſpectaret, rotunda autē ſeu conuexa in poſteriora protenderet: & in cuius anterioris ſedis, ſeu planæ ſuperficiei medio [f] ſinus imprimeretur tantus, quanta poſterior humoris cryſtallini pars eſt. Is nanque humori uitreo ita immittitur, ac ſi globum in aqua natantem cerneres, cuius media pars exactè in aquam mergitur, altera ſupra aquam conſpicua. atque ut inter eiuſmodi globum & aquam nihil mediat, ita quoq; inter cryſtallinum & uitreum nihil prorſus intercedit: neque illi humores inuicē ſecus cōmittuntur, quàm globus aliquis in duriuſcula pulte complecteretur. Porrò reliquæ regioni ſedis anterioris uitrei humoris cryſtallino non occupatæ [g] tuniculam quandam obduci, ſuo loco dicam, quæ cilijs palpebrarum'ue pilis aſſimilabitur, quæq; orbiculatim lineæ modò cryſtallino humori, ubi is ampliſſimus eſt, [i] adnaſci docebitur. Nunc autem [k] inuolucrum mihi uenit enarrandum, quo poſterior uitrei humoris ſedes proximè cōtinetur, quamq; nerui uiſorij ſubſtantia in quarto libro conſtituere dicta eſt. [l] Neruus etenim uiſorius tenui, duraq; cerebri membranis, & aliquot uenis arterijsq; cōcomitatus, ad poſteriorem oculi ſedem fertur, ac illi nonnihil uerſus externum oculi latus implantatur, ipſius ſubſtantia in inuolucrum iam enarrandum diſſoluta. tenuis autem membrana nerui ſubſtantiam obuoluens, in [m] aliam degenerat oculi tunicam, quæ uuea uocabitur, & dura quoq; membrana in [n] aliam quæ dura dicetur, & uenæ quoque & arteriæ (uti ſeriatim enarrabo) oculi conſtructionē ſubintrāt. Quum primùm itaque nerui uiſorij ſubſtantia in oculum mergitur, mollior reddita dilatatur, in latum quoddam inuolucrum poſteriori uitrei humoris ſedi obductum, & nō ultra mediam oculi ſedem in anteriora pertinens, & extremè gracilibus, ſed interim cōſpicuis uenulis, ac item arterijs intertexta. Hæ uenulæ à tunicæ radice antrorſum ductæ ipſi exporriguntur, quum primùm neruus ille dilatatur. Cæterùm Galenus in decimo de Partiū uſu innuit, hoc inuolucrum à pleriſq; tunicæ nomine nō dignari: forſitan quòd cæterarum tunicarum modo membranea non ſit, ſed mollis, & ueluti mucor aliquis ex naribus procidens. quum enim hoc inuolucrum ſecantibus in unum colligitur, atque à ſua radice propendet, mucorem, aut cerebri ſubſtantiam aqua quapiā dilutā refert. nō enim ita ſolidum craſſumq;, ac cerebri ſubſtantia uiſitur. Vtcunq; uerò ſit, ſiue tunica nuncupandū ueniat, ſiue minus, conſtat Galenum quoque in libris de Hippocratis & Platonis decretis, & item in octauo de Partium uſu hoc inuolucrum, tunicam appellaſſe. Neque ego ſcio quod nomen illi aptius quàm inuolucri, aut tunicæ indi poſſit: quum, uti diximus, toti poſteriori ſedi humoris uitrei proximè obducatur, illumq; integat, perinde atque tenuis oui pellicula oui album tunc cōtinere diceremus, quum dimidiā oui partem ab alia effractam & adhuc oppletam manibus ſeruaremus. Eſt enim hoc inuolucrū forma dimidiato tantum ouo comparandùm, aut minori piſcatorum reti, quod uni accommodatur baculo, & ex ampla baſi dimidiati globi modo in obtuſum mucronem fertur. Ab huiuſmodi enim retis imagine arbitror præſens inuolucrum Græcis ἀμφιβληστροειδὴς nuncupatum fuiſſe. nam retis formam, non autem plexum refert, quum undiq; ſibi ſit continuum. Niſi fortè uenulas & arterias ipſi intertextas, quis reti aſſimilandas cōtenderet. Hactenus itaq; quatuor oculi partes recenſui, duos nimirum humores, & totidem tunicas: ac proinde iam meritò [o] eam aggrediar tunicam, quæ à tenui membrana nerui uiſorij ſubſtantiam concomitantem producitur. Mox enim atq; hæc membrana ſimul cum neruo oculum ſubit, in tunicā degenerat ad omnes oculi ſedes, globi modo, ut ita dicam, pertinentem. non enim uti nuper cōmemorata tunica, quam nerui producebat ſubſtantia, poſteriorem oculi ſedem ſolum occupat, uerùm & anteriori quoq; obducitur, & in tota poſteriori oculi ſede proximè tunicam inueſtit, à nerui ſubſtātia pronatam, & in horum contactu prorſus nihil mediat, neq; ambo etiam inuicem aliquo nexu præterquàm contactu committuntur. quà autem præſens tunica à tenui membrana conformata, anteriori oculi ſedi obducitur, interna ſua ſuperficie undiq; [p] humorem cōtingit & cōplectitur, quem aqueum & albugineum uocari paulo pòſt audies. Externa uerò huius tunicæ ſuperficies paſsim [q] ea tunica proximè obducuntur, quam à dura membrana uiſorio obducta pronaſci dicam: neq; quicq̄ inter eas duas interuenit, ſed ita inuicem cōmittuntur, quemadmodū dura membrana tenuem ſuccingit in nerui uerſus oculum progreſſu. Verùm id priuatim huic tunicæ quæ à tenui pronaſcitur membrana accidit, quod exacti globi modo prorſus nō ſit rotunda. nam [r] anteriori regione

f 4 fi. S.

g 1 fi. K, & 11 & 12 fi.
i 12 fig. b, b adnaſcuntur i.
k 1 fi. E. & tota 13 fig.
l 1, 2 fi. cap. 2 li. 4 I eductum ex G.
l 17 fi. α cū β, γ, δ. aut 1 fig. E cum F & L.
m 1 fi. G. et tota 14, 15 fig.
n 1 fi. M & tota ferè 16 & 17 fi.

Oculi in[illegible] crum [illegible] uitr[illegible]

o 1 fig. G ab F eductum. & tota ferè 14, 15 fi.

Tunica à tenui cerebri membrana par[illegible], & uuea nuncupata.

p 1 fi. O, O. & 7 fi. & 8 fig. b.
q 1 fi. Menatū ab L. aut 16 et 17 figuræ.
r 1 fi. H. 14 fig. M. 15 figuræ q, q.

gione nonnihil introrſum comprimitur, aliqua ſui parte planam ſuperficiem pro conuexa ac orbiculari commonſtrans. Quum enim hæc tunica ad eam uſq; anterioris oculi ſedis regionem pertingit, ſecundùm quam [s] maior oculi educitur circulus, quem iridē uocamus, aut quo albū oculi (ut ita loquar) à nigro diſtinguitur, & [t] ea tunicæ à dura cerebri membrana pronatæ pars conſiſtit, quam cornu in luciditate & ſubſtātia quoq; cōparabimus, ipſa ab hac abſcedit quam dura procreat membrana, neq; amplius illam contingens inibi in poſteriora comprimitur, qua illi parti quam cornu aſſimilamus, ita ſubduci debuiſſet, quemadmodum ſecundùm reliquam oculi regionē illi ſubducitur tunicæ, quam dura membrana efformat. Neque hac duntaxat impreſsione præſens tunica à tenui membrana cerebri generata donatur, uerùm etiam in huius compreſſionis medio [u] foramine quodam peruia eſt, quod [x] minimū in oculo apparentē efformat circulum, & pupilla nobis appellatur. Adeò ut hæc tunica uuæ folliculo, à quo pedunculum quo affirmatur extraxeris, quàm ſimillima ſit, præſertim ſi uuam illic parum concidiſſe, & ut ſit uacuari intelligas, ubi pedunculum extraxeris. Totus enim uuæ folliculus tunicæ huic reſpondebit: ea autem concidentia illi reſpondebit compreſſioni, quam in anteriori parte hæc tunica ſibi uendicat. Foramen autē quo pedunculus firmabatur, ipſi pupillæ cōparatur. Atq; ab hac ſimilitudine Græci præſentē tunicā ῥαγοειδῆ & ῥᾶγα, nos autē uueā appellamus. Quoniā uerò à tenui cerebri membrana χοροειδὴς dicta, hæc tunica conſtituitur, Græci illam quoque χοροειδῆ nuncuparūt. Quanquam nō ob id ſolum quod à tenui membrana cerebri producit̄, eam ita uocarunt, ſed forſitan quod ipſa uenas arteriasq; oculi ſuſtinet, perinde atq; tenuis membrana cerebri uaſa ſuffulcit. Quandoquidem paſſim quà uuea tunica, illa obducitur, quam duram cerebri membranā progenerare mox dicam, [y] uenarū arteriarumq; ſurculi ab hac in uueam pertingunt, & uueam ita exaſperant, ut hac quoque ex parte internæ ſuperficiei folliculi uuæ accedat, quæ fibras illas continet, quibus uuæ caro & acini ſuſtinentur. Quum itaque ab ea tunica quam dura cerebri membrana procreat, complures uaſorum ſurculi ſparſim in uueam producantur, fit eorum ſurculorum internentu uueam illi tunicæ connaſci. Quà uerò uuea tunica ab illa ſecundùm iridis circulum abſcedit, introrſumq; premitur, uuea pertinaciter ſecundùm totum circuli ductum ipſi adnaſcitur, & colorem euariat. Vuea nanq; tota ſuperficie qua dura tunica ſuccingitur, perpetuò nigra eſt, & modicè humecta: in anteriori autem ſuæ compreſſionis ſede uariè tingitur, eumq; ſemper exprimit colorē, qui in oculi iride ſeu maiori circulo, aut oculi nigro occurrit, cuius gratia oculos nigros aut cæſios, aut glaucos dicimus. Neutiquam enim is color humorū oculi beneficio cōſurgit. quod & ſi magnū ſit paradoxū, nō ſecus tamen id probatum uelim, quàm quod is oculi color in uuea perpetuò appareat, ſiue integro oculo, ſiue effluxo humore, ſiue ipſa uuea tunica à dura liberata, diuulſaq;. Quod non ſolum in hominis oculo eſt cernere, ſed & in cuiuſuis alterius animalis oculo. Cæterùm interna uueæ ſuperficies uarijs interſtinguit̄ coloribus. in poſteriori enim oculi ſede, qua hæc tunica primùm pronaſcitur, ſubalba eſt, mox uiridis, & dein cærulea iridis in modum efficitur. atq; hos colores in poſteriori oculi ſede adhuc interna hæc ſuperficies poſſidet, in anteriori autē oculi ſede uniuerſa impenſe nigricat. & non adeò læuis hic atque in poſteriori ſede uiſitur: quod illi potiſsimùm accidit propter proceſſus, quos à ſe hac in parte educit [z] tunicam conſtituturos, quæ anteriori uitrei humoris ſedi obducitur, & ueluti [a] interſtitiū eſt uitrei & eius quem aqueum nominabimus. Præſens tunica planis duntaxat donatur ſuperficiebus, non autem concauis aut conuexis. Quandoquidem hanc tunicā conſtitueres, ſi ex tenuiſſima araneæ tela orbem exſcinderes tantum, quāta eſt anterior ſedes uitrei humoris, ac dein in hoc orbe alium orbiculū excinderes, foramen facturus tam amplum, atq; cryſtallinus humor amplus eſt, ubi uiſitur ampliſſimus. Huiuſmodi nanq; orbi præſentem tunicam cōferre poſſes, ſi illum circulatim ab uuea tunica pronaſci fingeres, illicq; ſuo foramine cryſtallino connaſci, ubi is ampliſſimus cernitur. Verùm hæc tunica tenuitate araneæ telas ferè ſuperat, & proceſſulis ab uuea pronatis talibus conſtat, ut nigra cilia, ſeu palpebrarum pilos imagine inſigniter exprimat. Num autem tunica, aut aliter nuncupanda ſit, nō admodum moror: modo quānam ſede reponatur, & quibus cōmitatur, qua ſit imagine & ſubſtātia, explicē, mihiq; nullum occurrat nomen quod ipſi aptius ſit quàm tunicæ, aut ſi uoles, interſtitij inter uitreū humorē, & eum quem albugineū aqueumue nuncupabimus. Sed iam tempeſtiuum fuerit & [b] duram tunicam ſermone complecti, quam à dura cerebri membrana uiſoriū neruum inueſtiente pronaſci ac diſſolui credimus. Quum primum enim hæc membrana oculi poſteriori ſedi [c] applantatur, dilateſcit, & craſsior ac durior ipſa cerebri dura membrana euadens, orbiculatim undique oculo obducitur, tam in anteriora quàm in poſteriora pertingens. quanquam interim cum paſſim ſibi ſimilis ſit, neque ſimplici donetur nomine. Quà enim poſteriorem oculi ſedem conſtituit, & in anteriori ſede ad [d] maiorem

Pupilla.

Vueæ tunicæ colores.

Ex humorū aut ſpirituum copia oculorū colorem non euariari.

Tunica cilijs & palpebrarū pilis comparata.

Dura oculi tunica à dura cerebri membrana educta.

s 16, 17 fig. x. 18, 19 figura θ.

t 1 fig. N.

u 1 fig. I. 14 fig. m, 15 figura r.

x 16, 17 fig. y. 18, 19 figura π.

y 15 fi. p, p. 16. fi. u, u.

z 1 fi. K, & 11, 12 figuræ.

a 1 fi. K inter C et O. & 8 fi. c inter a & b.

b 1 fig. M. eductum ab L. & tota ferè 16, 17.

c 16 fig ſ.

d 18, 19 fi. t.

rem oculi circulũ ſeu iridem uſq; pertingit, craſſa & dura eſt (unde & σκληρότης nuncupatur) &
c 1 fi. N. 16, 17 fig. x ſimul, & y. dein duræ cerebri membranę modo opaca, & minime pellucida.[c] Ea uerò ſede qua oculi nigrũ ſeu iris cõſiſtit, hæc tunica in cornu imaginem degenerat, quod in laminas diuiſum & exactè læuigatũ, uitri alicuius loco lucernæ accõmodatur, pellucidumq; eſt. Neq; hæc præſentis tunicæ pars, cornu in luciditate qua id etiã ſuperat ſolũ reſpõdet, uerũ & ſubſtãtia quoq;: eſt enim hæc tunicæ pars cornu modo dura. & ut cornu in laminas diuidi radiq; poteſt, ita etiã hæc tunicæ pars ſecantibus nõ ſecus radi diſiungiq; ualet, quàm ſi ex laminis aliquot ſeu ſquamis inuicem compactis cõſtitueretur. Atq; hinc eſt ea ocularioru medicorũ cura, quæ ſenibus hanc tunicæ partem deradi præcipit, quam à tanta cum cornu ſimilitudine κερατοειδῆ Græci, nos uerò corneam nominamus. Quanq̃ uidentur Græcorum pleriq; non hanc tantum præſentis ſeu duræ tunicæ partem ita appellaſſe, uerum uniuerſam (quum ipſa inſigniter dura ſit) tunicã. Quod uerò pellucidã duræ tunicæ partem à reliqua ipſius ſede nõ pellucida, ac ſi illa diuerſa eſſet tunica, in præſenti non diſtinguã, neminem iam mirari arbitror, quum haud aliter quam modò diximus illæ partes inuicem uarient. Interna huius tunicæ ſuperficies, tota ea ſede qua cornu modo
d 16 fi. u, u. non pellucet, uueam tunicã abſq; alicuius ſubſtãtiæ interuentu ſuccingit, ipſiq;[d] uenarum arteriarumq; gratia, uti prius diximus, adnaſcitur: quemadmodum etiã illi pertinaciſſimè ac orbiculatim adnectitur, ſecundùm maiorẽ oculi circulũ ſeu iridẽ. Porrò ea ſede qua hæc tunica cornu inſtar pellucida cernitur, uueã non cõtingit, & tantiſper atq; oculus ſanus eſt, ab uuea notabili interuallo inibi diſtat, quà uuea anteriori in ſede comprimitur. Hoc interuallum & uniuerſum
e In 1 figu. à B ad I. ſpacium[e] quod inter anteriorem cryſtallini humoris ſedem & pupillam habetur,[f] humore illo *Humor uitreus.*
f 1 fi. O, O. tota ferè 7, fi. & 8 fi. b. adimpletur, qui adhuc enarrãdus ſupereſt, ac uerus humor cenſetur. nam aquæ modo tenuis quodammodo ſecantibus & ſuffuſiones curantibus occurrit, & inſigniter aquæ modo pellucidus cernit̃: unde etiã ὑδατοειδὴς Græcis, nobis uerò aqueus nominat̃. quanquam pleriq; hunc oui humori comparãtes, illum albugineum nuncupent: etiamſi arbitrer Græcos hunc humorem in albo non cõtuliſſe, quũ neutiquã æquè craſſus ſit, & multũ accedit illi humori, quem ex recentibus integriſq; ouis igni appoſitis reſudare cernimus. Atq; hic humor uueæ tunicę partẽ corneæ in ſano oculo nõ contiguam ſuſtinet, & (uti dixi) in priori ac in poſteriori eius partibus continetur: atq; quum in oculo cõſiſtit, terminoq; alieno, ut ſic dicã, cõcluditur, uitrei humoris modò dimidiũ exprimit globũ, cuius poſterior pars, quæ plana conſtat ſuperficie, tantũ habet ſinum, quanta in anteriora protuberãs cryſtallini humoris eſt pars. Anterior autẽ aquei humoris ſedes gibba, dimidiatiq; globi modo rotunda eſt, ſecundũ oculi nimirũ formam. Cæterùm externa durę tunicæ ſuperficies tota ſede qua pellucida cernitur, ac reuera cornea exiſtit, admodum læuis eſt & lubrica: uerũ cætera ſede ita aſpera inæqualiſq; uiſitur, quemadmodũ inuicem cõnatæ mẽbranæ ad mutuũ contactũ exaſperãtur. Poſteriori enim duræ mẽbranæ ſedi præter
g 16 figu. t. [g] uenas & arterias ipſi implicitas[h] muſculus inſerit̃, quem muſculorũ oculũ mouentiũ ſeptimũ *Adhærens ab hac oculi tunica.*
h 1 fig. P, P. aut potius muſculorũ imaginẽ pete ex figuris capitis 11 lib. 2. numerauimus: deinde lateribus ſuperioriq; ac inferiori externæ huius ſuperficiei ſedibus, neruoſæ tenuitates muſculorũ inſeruntur, quos ſex primos oculũ mouẽtes receſuimus. & deinde anteriori quoq; duræ tunicę parti ad iridẽ uſq; ſeu maiorẽ oculi circulũ[i] tunica obnaſcitur, quæ adhuc cõmemorãda ſupereſt, ac adhærẽs eo quòd oculũ continet, & uicinis partibus cõmittit, dicit̃, alba à colore quẽ poſſedit etiã nuncupata. Hæc mẽbrana anteriori tantũ oculi ſedi obdu
i 1 fi. Q. 18 fig. x, x. cta tenuis eſt, illi cõtinua quæ internã palpebrarũ ſedẽ inueſtit, oculiq; partiũ numero aſcribitur, quemadmodũ & ipſæ palpebrę, ſi modò cui id uiſum ſit, his quoq; partibus adijci poſſunt.
k 1 figu. A. Fuit itaq; hæc oculi partiũ ſeries:[k] humor cryſtallinus:[l] tunicula cepis pelliculę tenuiſſimę modò
l 1 figu. B. pellucida, anterioriq; cryſtallini humoris ſedi obnata:[m] humor uitreus in poſteriori oculi ſede
m 1 figu. C. tantũ poſitus:[n] tunica in quã uiſorij nerui ſubſtãtia reſoluit̃, ac poſteriorẽ humoris uitrei ſedẽ
n 1 figu. E. tantùm amplectit̃:[o] tunica uuea, à tenui cerebri mẽbrana principiũ ducẽs:[p] tunica ſeu orbis ara
o 1 fi. G, H. neæ telæ modò tenuis & nigricans, & interſtitiũ uitrei humoris ab aqueo:[q] tunica dura, quæ in
p 1 figu. K. anteriori oculi ſede cornu modo pellucida reddit̃:[r] aqueus humor:[s] ſeptẽ oculum mouẽtes mu
q 1 fi. M, N. ſculi:[t] tunica adhærẽs, ſeu alba, anteriori tantũ oculi ſede obnata: palpebræ, & demũ uenæ ac
r 1 fi. O, O. arteriæ. Cæterũ ſi quis modò oculi cõſtructionẽ ab extimis ad intima aggredi uelit, iam prom
s 1 fig. P, P. ptiſſimum eſt retrograda ſerie illũ eas perſequi: aut ſi uolet ſeparatim humores, & dein tunicas
t 1 figu. Q. cõmemorare, nihil prohibet. Ego uerò nunc ea oculũ enarratione perſecutus ſum, qua in ſcholis uti ſoleo, primũ oculi conſtructionẽ explicans, & in charta maiuſculã effigiẽ ita ſenſim delineans, atq; in prima huic Capiti prępoſita figura oculũ exprimere conatus ſum. dein poſt enarrationẽ ita ſectionẽ obiens, quẽadmodũ ſuo loco in ultimo huius libri capite ſubijciã. Verũ ut oculi fabricã adeò ſtudioſe ſoleo cõmonſtrare, ut ſpectantiũ nemo in ipſa quicq; deſideraret: ita *Oculi partiũ uſus.*
in ipſius partiũ uſu explicãdo hîc prorſus obmuteſco, quod mihi ipſi de primario uiſus inſtrumento nõ ſatisfaciã, atq; hac in parte quod ſanũ undiq; ſit, à me non adferri poſſe, mihi perſua

deam. Non sanè quasi crystallinū humorem præcipuū uisus instrumentū esse, & ut hic alatur uitrum produci, & huius gratia oculi reliquas partes efformatas esse, quemadmodū Galenus in decimo de Partiū usu diffuse persequitur, cōmemorare, aut hîc prolixè etiā scribere nequirē: sed quod mihi certò quî uisus fiat, nō constet, hincq; reliqua oculi cōstructio depēdeat, quodq; potissimùm de huiusmodi philosophorū & medicorū cōtrouersijs priuatim quædā aliquādo mihi scribenda duxerim, præsenti labore ad iustam molem perducto.

DE AVDITVS INSTRVMENTO. Caput XV.

Qvae de auditus organi fabrica modò enarranda essent, superiùs in primo libro ita explicui: atque in præsentia, si inibi nihil commemoratum fuisset, ea pertractarem. In octauo enim primi libri Capite[a] cauitatem auditus organi gratia in caluaria exsculptam, paratamq;, & deinde huius concauitatis foramina membranas & officula recensui. In decimo sexto autem eiusdem libri Capite, auris cartilaginum & reliquarum constructionem, uti tunc occurrit, modoq; animo obuersat, persecutus sum. Nihil enim hic certius de auditu sonituq; percipiendo, quàm inibi attexere possum, nisi etiam plus nunc quàm dum illa scriberem, ambigem, mihiq; longè minus satisfaciā, & non satis mirari queā, omnes de auditu, ipsiusq; obiectis tam prolixè citra organi ipsius uel maximè superficiariā cognitionē scribere: ex quo tamen præcipuæ ad præsentem disceptationem petendæ erant demonstrationes.

a Hæc omnia ostendit figu. cap. 8 lib. 1.

DE GVSTVS INSTRVMENTO. Caput XVI.

Lingvam oris amplitudini adamussim congruentē gustus esse instrumentum, medicis iuxta ac philosophis concessum est omnibus. quū itaq; in decimo nono secundi libri Capite,[a] nouem linguæ musculos, & uariā illam fibrarum, compositionisq; in ipsius parte hiante ore ante cōsectionem conspicua speciem unà cum illius inuolucris recensuerim, & in tertio libro[b] uenas[c] arteriasq; linguā petentiū seriem similiter descripserim, in quarto libro ipsius neruos minime negligēs, quorum[d] alter præcipua maioris tertij neruorum cōiugij radicis numerabatur portio, gustus occasione potissimùm linguæ oblata,[e] alter uerò septimi neruorū cerebri paris propagines musculorū nomine linguam implicātes, nemo, uti arbitror, hîc à me requiret, ut prolixā de linguæ fabrica inter cæteras partes, ut uerùm fatear, mihi minus cognita, sermonem instituā, aut diffuse saporum differētias & qualitates commemorem.

a Hi obuij sunt in figuris cap. 19 lib. 2.
b fig. cap. 6 li. 3. ramuli ab X.
c fi. cap. 12 li. 3 c.
d 2 fig. ca: 2 lib. 4 Y. Y.
e 2 fi. cap. 2 lib. 4 ramuli à ω.

DE TACTVS INSTRVMENTO. Caput XVII.

Galenus in primo libro de Locis affectis.

Et tactus quoq; instrumentū in quarti libri initio me persecutū arbitror, quum nullum neruū tactus sensu nō præditū per corpus digeri assererē, & Naturę scopos in neruorum distributione quantum is locus exigebat enarrarē: illorū subridens sententiā, qui unam eiusdem nerui portiunculam sensui, aliā motui absq; sensu præesse docuerūt. Ac proinde totius humanæ fabricæ partiū enarratione pro mea uirili absoluta, nunc superest, omniū partium quæ præsenti libro aggressi sumus, sectionis rationē perscribere: & si cuius partis in alijs libris traditæ secandi ratio nō expressa sit, etiā illam ad huius libri calcem seriatim subijcere, & postremò de uiuorū sectione nōnulla proponere.

CEREBRI, OMNIVMQVE QVAE PRAEsenti libro traduntur organorum administrandi ratio. Caput XVIII.

Caput ad cerebri inspectionē quî parandum.

Dvmmodo musculos ceruicem occupantes, & neruos è ceruicis dorsali medulla prosilientes, in corpore quod nutritionis uitalisq; facultatis organis inspiciendis hactenus subseruiuit, aggressus fueris, suadeo nunc caput ita atque ad præcedentis libri finem recēsui, à reliquo corpore auferri. Ablatum enim longè commodiùs, minoriq; molestia attrectabis, unde etiam capita detruncatorum hominum ad hunc usum sunt accommodatissima: præcipuè quod illa uix bene mortua, statim à sumpto supplicio minus morosorum iudicum ac præfectorum opera, obtineri possunt. In quorū numero siquis unquam alius, mehercule habēdus est, studiorū unicus Mecœnas, illustrisimiq; senatus Veneti singu-

singulare ornamentum MARCVS ANTONIVS CONTARENVS, ob raram philosophiæ linguarumq́ cognitionem, ac tot fœlicissimè obitas legationes, toti orbi clarissimus, qui nunc Patauinæ urbis Prætor uigilantissimus, uberè profectò nobis ad Anatomes administrandas copiam suppeditat, ipse humanæ corporis fabricæ studiosissimus indefessusq́ spectator, ac alius ueluti Romanorum Boëthus aut Sergius. Qualecunq; igitur caput obtigerit, semper eius os serra[a] diuidendum est, ac proinde nouacula aut cultro in capitis cute ad os usque orbicularem duces sectionem, quæ pollicis latitudine elatiùs quàm supercilia sunt, non inopportunè auspicabitur, hinc per tempora ad eminentissimā maximeq́ posticam occipitij sedem tendens, & illinc rursus per tempora frontem accedens. Ducta hac linea, tenuiori serra, qua in gangrena auferendis membris uti consueuimus, aut alia ab eburneorum pectinum artificibus petita, caluariam secundùm illam lineam diuides, studiose præcauens, nè altiùs quàm os sit, serra descendat. In hoc opere conduxerit capitis crines nondum abrasos, neque etiam aures præsectas esse, quo leuiori negocio altera manu, & sodalis utraque caput ne serræ cedat cōtineatis. Vbi caluariam orbiculatim diuiseris, obtuso cultelli mucrone secundùm sectionem ducto, num aliqua ossis pars adhuc diuidenda supersit examinabis, ut & eam quoque serra diuidas. Porrò ne sectionis finem ipsius principio elatiorem, depressiorem'ue molaris, si modò id citra aliam operam (quanquam factu sit longè facilimum) te facturum nō fidis, nihil obstiterit funiculum colore aliquo intinctum nudæ caluariæ fortiter illorum qui trabes in asseres diuidunt modo, circundare, ut coloris orbicularem lineam, quæ serram dirigat, caluariæ intingat. Atque hunc funiculum ossi obuoluere conuenit, postquam iam cutem orbiculatim dissecuisti: quippe cutis sectio te manu ducere nequit. nam sectionis in cute factæ latera, dum caput ualidè cōtinetur, hinc inde abscedente cute diuelluntur. Diuisa ad hunc modum caluaria, si à ceruice inferiorīq; maxilla caput habueris liberum, illud sua basi mensæ impones, utrinque si uisum fuerit ne in latera concidat, lapidem, aliud'ue simile collocans. Si uerò caput reliquo corpori sectionis ratione adhuc hæreat, tot ceruici occipitioq́ quadratos lapides, aut truncum aliquem subijcies, ut caput in anteriora reflexū eleuatumq́, ac si basi inniteretur, tibi assurgat. Insuper sectioni per caluariam factæ ualidioris cultri dorsum transuersim ad frontem primum impones, & illo modicè sursum deorsumq́ acto, sectionem aliquousq; dirimes. Idem quoque in occipitio temporibusq; tantisper faciendum est, quousq; caluariam à dura cerebri membrana liberam esse conieceris. tūc enim uerticis crinibus apprehensis attrahentē manū os subsequetur. Adempto osse, cutem simul cum adipe & carnea mēbrana solis manibus (alicubi tamen cultro prius liberatā) facilè diuelles, & deinde cultelli mucrone Græcis uocatū περικράνιον, ipsumq́ περιόστεον indagabis, deinde etiam[b] uenulas ex uerticis cute in caluariā uersus durā cerebri membranam, aut ab hac in illam profectas. Iam dura cerebri membrana aliqua ex parte cultello est perforanda, & calamo fistula'ue, aut quo in elicienda urina uti consueuimus syphone, foramini indito, sectionis latera ad illum digitis cōprimenda sunt, ut postmodum syphone inflato, quanto dura membrana cerebri mole amplior sit, condiscas. Atque suffecerit in altero tantum latere eiusmodi foramen fieri. nam copiosus qui inflatur spiritus undiquaq́, duram cerebri membranam distendit, inflatq́. Verùm si quum caluariam serra diuideres, duram membranam alicubi oscitanter dissecueris, illa quoq; sectio dum inflatur membrana opportunè, ne aërem transmittat comprimetur.[c] Diuisa rursus membrana, acutioris cultelli mucronem tertio duræ membranæ sinui, per totam capitis longitudinem in elatissima eius membranæ sede procedenti intrudes, longaq́ sectione uniuersum quoad poteris, aut ab occipito ad frontem usque, aut à fronte ad occipitiū diuides. Atq; hic sinus si suspēdio, aut aliter quàm capitis supplicio homo necatus fuerit, sanguine oppletus conspicietur. quem extergere conuenit, & distento sinu ipsius formā, &[d] ramorū qui utrinq; ab ipsius lateribus, & ex inferiori eius sede pullulant, orificia inspicere. Porrò ut cerebrū dura ipsius membrana nudes, iuxta frontis os eam ad tertij illius sinus latera perforabis, et deinde stylo in foramen indito, secundùm illum cultello ad occipitis usq; os cōtinuò ad sinus eius latera sectionē deduces. Hac ad utrunq; sinus latus facta sectione, rursus durā membranam cultelli mucrone propter aurem, quà ossi proxima est perforabis, hincq; rectà sursum usq; in priorē, seu secundùm capitis longitudinē, ductam sectionem secando perges. Postremò in capitis uerticem quatuor sibi proximarū sectionum angulos unguibus attolles, & deorsum tractos à cerebro reflectes, habita ramorū ratione, qui ex tertij duræ mēbranæ sinus lateribus, &[e] ijs uasis quibus duræ membranæ implicātur latera, in tenuē cerebri membranā pertinent. Insuper dextra cerebri parte à sinistra modicè manuū beneficio diducta,[f] septum à dura membrana inter utranq; cerebri partē extructū, & soboles à tertio duræ membranæ sinu utrinq; in tenuem membranā diffusæ, quantū fieri poterit attollētur, ut qui illarū interuentu in uiuētibus

Caluaria ad cerebri Anatomen qualiter aperienda.

Cutis, adipis, mēbranæ carnosæ, ac deinde caluariæ inuolucri, illiq́ subditæ adhuc mēbranæ examē.

Duræ mēbranæ amplitudo quî examinanda.

Tenuis membranæ detectio.

a Quēadmodū figura 7 cap. 6 lib. 1. ablata est à 6 figu. eius. cap. ac ut 1 fig. huius libri est parata.

b 1 fig. F, F.

c Ex prima fig. facies secundam.

d 2 fig. C, C & D, D.

e 2 fi. G, G.

f 3 fig. D, D inter A, A & B, B.

cerebrum erigatur utcunque intuearis. ac dein acutiori cultello illis propaginibus à suo sinu liberatis, eam duræ membranæ partem à [g] septo sedium olfactus organorum liberes, ac ueluti ex cerebro eleuatam in posteriora reflectas, ipsius [h] sinu qui uenæ instar toti inferiori ipsius sedi exporrigitur inspecto. Cuius origo, ut & cæterorum omnium, paulo pòst in propatulum ueniet. Nunc autem ductus in tenuem membranam excurrentes, ipsaque membrana inspicientur. Vbi itaque nuper dictam duræ membranæ partem in posteriora reflexeris, ac utranque cerebri partem disiunxeris, [i] longos in tenui membrana ductus intuebere, qui per capitis longitudinem in illam ex quarti duræ membranæ sinus termino producuntur. Horum ortus in præsentia curiosius non uenit inquirendus, ne fortassis quum cerebrum nimium studes disiungere, aliquid incuria rumpas. Aliàs enim hortarer, ut utraque cerebri parte quàm maximè in posteriori sede disiuncta, duram membranam quà cerebri partes intercedere incipit, quam posses proximè ab [k] illa duræ membranæ parte, quæ cerebellum ac cerebrum interuenit, acutioris cultelli mucrone diuideres. tunc enim [l] quartus tibi appareret sinus, & quas ille educit [m] propagines. Deinde etiam cerebro à dura membrana, quæ id & cerebellum intercedit, modicè eleuato, ramuli ex illius duræ membranæ parte in tenuem cerebri membranam exporrecti uiserentur. Verùm hæc cerebri portione ablata inspicere longè erit satius. ac proinde illis ductibus qui secundùm capitis longitudinem in tenui membrana supra [n] callosum corpus feruntur expensis, unguibus, aut cultello alicubi tenuem membranã diuelles, ac deinde sensim à cerebro ipsiusque [o] anfractibus eam digitis detrahes. Cerebrũ hac liberatũ membrana suos ostendit anfractus: argumentoque est, quî à tenui membrana cõtineatur, quũ scilicet hac detracta, impensè dilatescat, & concidens prorsus, quodammodo defluat. Porrò cerebri anfractuum altitudo ac profunditas digitis, aut stylo uenit indaganda. atque ita etiam solo digitorum munere [p] elatior callosi corporis sedes, & qui utrinque hîc consistunt sinus, inquirentur. Simulatque uerò hos inueneris, utrinque magnam cerebri [q] auferes portionem, primùm magna & acutiori nouacula sectionem per dextrum, qui ad callosum corpus cõsistit, sinum deducens, quæ totam cerebri partem sinu illo superiorem, à fronte ad occipitiũ usque simul in dextro latere adimat. pluribus enim reiteratis sectionibus, operatio turpiter uitiatur. Ademptam cerebri partem in mensam ita repones, ut elatior dextri uentriculi sedes in conspectu sit. ea enim quam fieri præcepimus sectio, dextrum uentriculum diuidit, si modò rectè secundùm sinum qui ad dextrum callosi corporis latus uisitur, administrata fuerit. Dextra cerebri parte ad eum modum ablata, in sinistra idem quoque (ut & sinister quoque pateat uentriculus) moliendum est, per sinistrum iuxta corpus callosum consistentem sinum facta sectione, callosoque corpore quàm fieri licebit maximè immoto, diuulsoque. Quandoquidem id postquam sinistrum quoque cerebri uentriculum inspexeris, uidendo uentriculorum [r] septo seu speculo, sensim, & quàm accuratissimè ubi utrinque continua illi cerebri pars adempta est, summis utriusque manus digitis modicè æqualiterque attollendum uenit. Septum enim si ad eum modum callosum corpus erexeris, & dein candelam contrario eius quod inspicis lateri (nisi illi clarior dies obluceat) adhibendam curaueris, euadet cõspicuum. [s] Iam callosum corpus [t] anteriori parte, qua olfactus organorum interstitio uicinius est, cultello à cerebro liberabis, & deinde id hac parte eleuatum digitis sursum trahes, in posterioraque diuulsum reflectes. ita nanque [u] elatiorem speculi septiue sedem calloso corpori, [x] inferiorem uerò illi cerebri parti quam testudini ac camerato assimilamus, cõnatam cernes. [y] Cameratum autem (cuius nunc superior sedes undique obuia est) obtusiori stylo uenit examinandum. ac primùm quidem stylus ad syphonis formam obliquatus camerato ex dextro uentriculo in sinistrum mittetur: & camerati perpensis lateribus, anterior ipsius pars cerebri substantiæ non procul ab olfactus organorum septo connata, cultello [z] diuidetur, & digitis deinde eleuata in posteriora reflectetur, ut & ipsius inferior superficies quæ testitudinis modo caua est, occurrat. Reflexo itaque camerato, quî id posteriori sua parte uelut ex dextro sinistroque cerebri uentriculo enascatur, immissis stylis peruestigabis, & deinde id in pristinam ipsius sedem repositum longa sectione diuides, aut potius cultello uniuersum radicitus præscindes. Conduxerit tamen priusquam præsecetur, sub ipso stylum ad [a] eam usque partem, qua ex quarto duræ membranæ sinu [b] uasa ductusue, ad anteriores cerebri uentriculos sub camerato pertinet subijcere, ac adamussim ipsius usum constructionisque rationem elegantissimam examinare. Statim uerò atque ademptum, longaue sectione diuisum, ac postea utrinque diductum erit, attendes [c] plexui à secundarum forma χοροειδῆ Græcis dicto, & ductibus à quarti duræ membranæ sinus fine exporrectis. Ac proinde primùm posteriorem uentriculi sedem stylo inquires, qualiter hæc scilicet ex posterioribus deorsum in priora descendat, per illamque [d] arteria ascendat, quæ antrorsum prorepens, alteram eius ductus portionem assumit, qui à quar-

Tenuis membranæ à cerebri reuolutionibus auulsio.

Superioris callosi corporis superficiei examen.

Dextri & sinistri uẽtriculorũ apertio.

Dextri sinistrique uentriculorũ septi examen.

Corporis testudinis modo efformati examen.

Vẽtriculorũ dextri & sinistri, & in ipsis uasorũ examẽ.

g 3 fi. N aut 6 fi. cap. 6 lib. 1. x.
h 3 fi F. & secundùm G, G.
i fig. ca. 14 li. 4 d, e.
k 7 figura O, O, O,
l 7 fig. T.
m fi. ca. 14 li. 3 Y, Y. a, a. b. d. e, f, i.
n 3 fi. L, L.
o 3 figu. C, C, C.
p 3 fig. L, L & dein M, M.
q Paraturus 4 figuram, quam hic sedulo inspicies.
r 5 fi. X, X & Y, Y.
s Ex quarta figura nunc parabis quintam.
t Vbi infimum 1 consistit in 4 figura.
u 5 fi. Y, Y.
x 5 figu. X, X.
y 5 fig. S, T, V. & 6 fig. A, A, A.
z Ex quinta figura parabis sextam.
a 7 fi. V ex T.
b 6 fig. H, I.
c 4, 5 fi. O, O. 6 fig. M, N.
d 6, 7, 8 fi. F, G.

to duræ membranæ sinu in cerebrū sub camerato proficiscitur.[e] Hunc enim rectà supra communem dextri sinistriq́ue uentriculi cauitatem longius procedere obseruabis, & deinde bipartitum uersus dextrum & sinistrum cerebri uentriculum porrigi, tandemq́ue ab hoc ac commemorata ultimò arteria nuper dictum plexum efformari. Cæterùm quum hos ductus ex quarto duræ membranæ sinu prorepentes conspicis,[f] illi quoq́ue spectandi sunt, qui tenui membranæ & humiliori parte duræ membranæ dextrā cerebri partem à sinistra interdiuidenti, à quarto sinu offerūtur. Vbi enim hos inspexeris, ductus qui à quarto sinu sub camerato in cerebri uentriculos pertinent, ea sede cultello sunt diuidendi, qua commemoratos efformant plexus. Hinc eleuati in posteriora leuiter reflectētur, ne simul[g] glandula quam κωνοειδῆ Græcis uocari diximus, auellatur. hæc siquidem illis ductibus sua sede remotis, in conspectu iacet. Verùm hæc tentanti ouillum cerebrū ad manum esse uelim, quòd id glandulam illam & cerebri[h] testes, natesq́ue apertiùs nonnihil quàm humanum caput commonstret. Glandula hac in suum locum reposita, digitis[i] communem dextri sinistriq́ue cerebri uentriculorū sinum, qui instar rimæ modò spectanti occurrit distendes, ac mox[k] meatū quo pituita uersus[l] peluim ex tenui membrana extructam defertur, unà cum[m] meatus principio intueberis, qui ex tertio uētriculo cōmuni ue hac cōcauitate in quartū uentriculū pertinet. quibus inspectis[p] totā cerebri portionē cerebello incūbentē transuersa in cerebro ducta sectione adimes, id duntaxat hîc præcauens ne[q] ductus arterias'ue per posteriorem dextri sinistriq́ue cerebri uentriculorū regionem ascendentes, unà disseces. Apparet modò duræ membranæ[r] pars cerebellum ab ipsi incumbente cerebri portione diuidens, & etiam[s] illa quæ inter dextrā cerebri partem & sinistram ducitur. quapropter tempestiuum est, ut quatuor duræ membranæ sinus simul examines. Tertio itaque duræ membranæ sinui quem dudum per longitudinem[t] dissecuisti, plumbeum insceres stylum,[u] quem facile in tres reliquos eius membranæ sinus hinc protrudes: si modò utrinq́ue ad latera primùm, ubi cerebelli elatior pars ossi proxima est, illum impuleris. ita enim dextrum & sinistrū sinum, seu primum ac secundum inuenies. Deinde si sub radice duræ membranæ partis dextram & sinistram cerebri partem interuenietis stylum detruseris, quartū sinum comperies. Quo tamen eos uideas exactiùs, acutioris cultelli mucrone longis ductis sectionibus omnes sunt aperiendi: & deinde cultello tota duræ membranæ pars cerebello superiùs obducta, orbiculari sectione secundum os ducta uenit præsecanda,[x] aut sectione secundùm longitudinem ducta, diuidenda, ac retrorsum reflectenda. Vt cerebello obiter inspecto, cerebrum denuò aggrediaris, cōmunem dextri sinistriq́ue uentriculi sinum distendens, ac exactiùs pituitæ ductus immisso stylo examinās. Vt uerò communis cauitatis seu tertij cerebelli uentriculi meatum in cerebri cauitatem porrectū obserues, obliquatum stylum meatui indes, leuiterq́ue in cerebellum concidere sines. Stylus enim grauior syphonis modo incuruatus, etiam nō impulsus secundùm meatus ductum, in cerebellum deuoluitur. Manente adhuc in meatu stylo, digitis cerebellum nonnihil à cerebri testibus dirimes, quoad scilicet stylum inter cerebellum & testes ipsos intuearis. tunc enim, & præcipuè in ouis cerebro, quæ pars[y] testibus, & quæ[z] natibus similior sit, disces. Quod quū obseruaueris, cultello testes ipsos natesq́ue secundùm stylum[a] diuides, ut meatus ille ex communi dextri & sinistri uentriculi cauitate ad cerebellum porrectus euadat conspicuus, pauloq́ue accuratiùs meatus à cerebro ad peluim pertinens, pituitamq́ue eò deducens, reddatur conspectior. Poteris modò tenuem cerebelli membranam hamulo discerpere, &[b] uenam quæ ab illius ductibus in posteriorem humilioremq́ue anteriorum uentriculorū sedem pertinet examinare. Quippe hanc reperies facilimè, modò illam iuxta anticæ cerebelli partis cum cerebro connexum inquisiueris, qui præsentis uenæ potissimùm fit interuentu. Vt uerò[c] coalitum cerebelli cum dorsali medulla cognoscas, caput quasi in faciem[d] reclinandum est, & manu inter cerebellum & duram cerebri membranam occipitis ossi commissam, imposita, cerebellum in priora, deorsumq́ue detrahi debet, quousq́ue uniuersum à dorsali medulla liberatum decidat. in ea enim administratione nihil obstabit, quo minus[e] uenulas ductus'ue ex primi secundiq́ue duræ membranæ sinuum principijs, aut[f] uenis arterijsq́ue per transuersos ceruicis uertebrarum processus repentibus, in cerebellum porrigi uideas, ac dorsalis ex ipso cerebro ortum, formam, & sinum cum cerebelli sinu[g] quartum efformantem uentriculum cernas. Deinde etiam reposito capite, & cerebello in[h] pronum posito, ipsius intueberis sinum, & partes quibus dorsali medullæ connascebatur, & præcipuè ipsius reuolutionū anfractuum'ue pulchram imaginem: à quibus ilico uelut manu ducêris ad duos reuolutionum[i] apices uermibus assimilatos, & ueluti reuolutionum terminos per cerebelli medium secundùm ipsius longitudinem deductarum. Atque id apparebit clarissimè, si per eam longitudinem utrinque longa sectione ad earum reuolutionum latera ducta, eas à reliqua cerebelli substantia liberaueris, exectas'que in mensam exporre-

Glādulæ testibus incūbētis.

Tertij uentriculi, ipsiusq́ue meatuum.

Duræ mēbranæ sinuum.

Cerebelli detectio.

Testium et natium examen.

Dorsalis medullæ cum cerebello coalitus.

Quarti uētriculi examen.

Vermiformiū processuum.

e 6 fi. H et I secantur in K, L.
f fig. ca. 14 li. 3 Y, Y. & b, d, e.
g 7 fi. L. 10 fig. D.
h 10 fi. E, G & F, H.
i 7 fig. H.
k 7, 8 fig. I.
l 14 figu. C, C. aut 15 figu. E.
m 7 fig. K. 8 fi. L.
p Parabis modo 7 fig.
q 6, 7, 8 fig. F, G.
r 7 fi. O, O.
s 3 fi. D, D.
t 2 fig. B, B.
u In 7 fi. ab S ac R ponis stylū modò in P, P, modò in Q, Q, & modò in T.
x Vti factū est in 8 fig.
y 10 fi. E, G.
z 10 fig. F, H.
a Vti factū est in 8 fig.
b 8 fi. T, T.
c 10 figuræ I, K. ad 11 figuræ G, G.
d Vti factū est in 9 fig.
e 9 fig. K.
f Vltimæ 3 libri figuræ f, f.
g 10 figuræ L, M, N, O, cū 11 fi. E.
h Vti factū in 11 figura.
i 11 fi. C, D, & c, d.

xeris. ita nanque unus tibi apparebit uermis, illis quàm simillimus, qui ueris tempore è salicibus decidere solent, aut bombicibus priusquam sese folliculo includant: & adhuc multò magis quum iam aliquandiu inclusi fuerūt, folliculum tamen nondum corrosere. At si uniuersas illas medias reuolutiones simul non abstuleris, & duntaxat extrema execueris, duos poteris commonstrare uermiformes cerebelli processus, unum quidem priorē, posteriorem uerò alterum. Porrò non solùm exectis ad hunc modum uermiformibus processibus, ipsorum imago examinanda uenit, uerùm etiam quando cerebellum à dorsalis medullæ initio auellitur, ipsorū usum præcipuo studio expendere conduxerit. Inspectis itaq; cerebelli partibus, neruorū paria inuestigabūtur. quod ut fiat ocyus,[k] manu inter cerebrū & frōtis os inserta, cerebrū sensim attolletur, ut primùm à plerisq; uocatum cerebri[l] mamillarē processum, & dein olfactus organo seruientes uideas[m] processus, qui è suis finibus stylo quopiā aut digito ueniunt euellendi, & unà cum cerebro sursum in posteriora flectendi: in quo opere caput non inutiliter in occiput[n] reclinabitur. ita enim reuolutum eorum processuum ortum pulchrè ostendet. Atque hic pariter in conspectum uenient[o] uisoriorum neruorum principia, & eorundem congressus, & sub illis[p] peluis cerebri pituitæ expurgandæ parata. Mox[q] & arteriarum in duræ membranæ amplitudinem ingressus occurret, quæ partim in tenuem absumuntur membranam, & partim in dextrum & sinistrum cerebri uentriculos properant. Vt uerò exactam earum arteriarum seriem spectes, & hîc quoque tenuem membranam à cerebro diuelles, & uentriculorum terminos inibi in reuolutiones, nō autem in olfactus organa uisorios'ue neruos finire, nihilóq; minus quàm à uentriculis in ea organa pituitam excerni, illisq; ad[r] octauum capitis os deduci.[s] Nunc uisorios neruos à cerebro diuides, & totam ipsorum portionem in caluariæ amplitudine tibi conspicuam, studiose resecabis, ne nuper dictam peluim simul auferas. ea nanque hac administratione tota occurrit, pulchreq; cernitur, qui[t] meatus ex tertio uentriculo ad hanc pertinet, & qualiter illa in[u] glandem cesset, quæ duræ membranæ subijcitur, facileq; dilatato hîc proprio duræ membranæ[x] foramine spectabitur. Cōduxerit tamen membranam inibi tantisper illæsam seruare, dum reliquos cerebri neruos examinaueris. Capite igitur in sinistrū latus[y] reclinato, & cerebri parte quæ adhuc reliqua est, in suum locum utcunque reposita, cerebrum postea in sinistrum latus deorsumq; reflectes, &[z] secundi paris originem contemplaberis, mox[a] minorem tertij paris radicem, qua diuulsa cerebrum adhuc magis in sinistrum deflectes, & mox[b] tertij & quarti paris exortum intueberis: insuper &[c] quinti paris originē, quam similiter diuidere competit, ut[d] neruulum intuearis, qui iuxta quinti paris radicem principium obtinens[e] temporali musculo, & in ore[f] delitescenti maxillamq; attollenti offertur.[g] Sextum quoque par & septimum euadunt conspicua, si uarijs ipsorum quibus ortum ducunt propaginibus animum adhibueris. Cæterùm quum paria hæc perquiris,[h] ductus quoque uenarum modo ex duræ membranæ sinibus in tenuem excurrentes obseruandi ueniūt, & neruorū exortibus in sinistro si uisum erit latere, similiter adinuētis, quicquid dorsalis medullæ, aut cerebri in capite reliquum est auferes, ut duram membranam quà cerebri basi subiacet, adhuc integram uideas, & olfactus organorum sinus foraminulis peruios, & undique egredietes neruos intuearis: quibus inspectis, primi ac secundi duræ membranæ sinuum originem, & in illos subeuntia uasa[i] examinabis, acutiori cultelli mucrone ipsos aperiens.[k] Ductus autē secundùm duræ membranæ latera excurrentes, & in ipsius iuxta frontem basi conspicui, uel citra aliam sectionem sunt obuij. ut uerò glandulam, & quem dissectionis professores ementiuntur reticularem plexum uideas, animum adhibebis duræ membranæ[l] foramini peluis infundibili'ue mediū excipienti, & adhuc peluis portionem adnatam habenti, non negligens interim[m] arteriam utrinque ad foraminis illius latera duram membranam penetrantem. quæ ubi obiter intuitus fueris,[n] acutioris cultelli mucrone sectionē ex illo foramine utrinq; ad arteriarum usq; transitum duces, & labris sectionum distentis, glandula sese offeret, arteriæq; ad ipsius latus stratæ. Verùm hæ magis reddentur conspicuæ, si hamulis & acutioris cultelli mucrone, quàm poteris maximè duram membranam hîc liberaueris, aperueris'ue, ac ab arteria duram penetrante membranam plumbeum stylum ad soporariam usque arteriā in ceruice adhuc consistentem, impellas. Id nanq; in homine factu promptum est, si modò tuis oculis Galeni nomine fidē derogare nolueris. Hîc enim quàm pulchra de reticulari plexu in hominibus cōmenti sint hactenus omnes, obseruabis: potissimùm si ouillum aut bubulum cerebrum hîc quoq; sectioni adhibueris. Præterea glandulam sua sede dimouens, ac ut duritiem ipsius experiaris eandem cōprimens, perpendes quid Galeno in mentem uenerit, quod per crassissimā ossis cuneum referentis sedem, quam spongiæ modò peruiam esse scribit, pituitam ad palatum colari censuerit, & non potius proprios hîc pituitæ & attracto per inspirationem aëri ductus, foraminaq; non minima etiam indagauerit. Relicta modò interiori calua

riæ

Neruorum parium examē.

Eorū quæ in duræ membranæ basi sunt examen.

Glandis pituitam excipientis, ipsiq; accūbentium arteriarum.

k Vti factū est in 12 fi.
l 12 fig I, I. aut 13 figura C, C.
m 12 fig. C, D. 13 fi. L, L.
n Vt factū in 13 fig.
o 13 fig. M, N, O.
p 13 figu S, aut 14 fig. C, C.
q 13 fig. B. 14 fi. E, F.
r 8 fig. ca. 6 li. 1 A, B, A.
s Vti factū est in 14 fi.
t 14 fig. D.
u 16 fig. A.
x 15 fig. F.
y Vt in 14 figura.
z 14 fig. G.
a 14 fig. H.
b 14 fi. I, K.
c 14 fig. M.
d 14 fig. L.
e 4 muscu. tab. r.
f 6 musc. ta. D.
g 14 fi. N, dem O, aut potius seriatim specta 1 figu. cap. 2 li. 4.
h Apparent in 9 fi. ad t, in 13 ad I.
i Vt factum est in 9 fig.
k 13 fig. H, K.
l 15 fig. F.
m 15 fig. C, D.
n Inspecturus 16 figuram.

riæ ſede oculum aggredi conuenit, ad cuius ſectionem humanus, ſi recentius adhuc fuerit cada
uer, ſuffecerit: alioqui enim bubulus quàm nanciſci poterit recentiſſimus, ſimul quoque operi *Oculi admini ſtratio.*
o fig. ca. 10 li. 2. adhibebitur. Primùm itaque [o] palpebrarum, & deinde [p] oculi muſculos, quemadmodum in ſe-
p figuræ ca. 11 li. 2. cundo docuimus libro, inquires: in quo opere neruorum quoque & uenarum arteriarum'que
per oculorum ſedem ductuum habenda eſt ratio, [q] ſecundi dico neruorum cerebri paris, & [r] mi-
q 2 fi. cap. 2 li. 4 K. noris radicis tertij paris. quorum ramulos facilè adinuenies, ſi eos in pinguedine oculi muſcu-
r eiuſ. fig. L. lis obducta perquiſiueris, & præcipuè ſi oſſa reſeruare nolens integra, ſerra frontis os ſuperio-
rem oculi conſtituens ſedem, inſtar trianguli priùs execueris, & deinde primum neruos illos, &
poſtea extracto oculo ipſius muſculos indagaueris. aliàs enim oculus cum muſculis illæſo oſſe
eſſet eruendus, acutiori cultro in oculi circuitu proximè ad os ductis ſectionibus, uſque ad ner-
ui uiſorij è caluariæ amplitudine qua cerebrum continetur egreſſum. Vtcunque uerò oculum
s 18 fig. ca. 14 κ, κ. euulſeris, conduxerit ſemper [s] adhæreſcentem membranam quàm licebit uiciniſſimè ab oſſe
t 18, 19 figu. ca. 14 θ. dirimere, imò etiam eius portionem qua internam palpebrarum efformat ſedem, oculo appen-
ſam ſeruare. ut interdum adhuc intactis oculi muſculis, cultello acutiori ad [t] iridem uſque ab
oculo ac ſi cutem à corpore auferres, auellere, & deinde unde ortum duxit conſiderare poſſis.
Aliquãdo uerò ipſam nõ niſi ablatis oculi muſculis aggredieris, perpendens ſemper hanc totã
anteriorem oculi ſedem, præter corneam tunicam ſeu pellucentem duræ tunicę partem ample
u 16 fig. ca. 14 ſ. cti: illos uerò totam poſteriorem, præter portiunculam ab ingrediente [u] uiſorio neruo occupa-
tam. Cæterùm oculo & muſculis & adhæreſcente membrana [x] libero, uiſorium contemplabe-
x Vt in 16 & 14 figu. ca. 14. ris neruum, primùm [y] uenas arterias'que ſecundùm ipſum ex cerebro in duram uſque tunicam
exporrectas: deinde portionem uiſorij nerui longa ſectione diuides, & cultelli mucrone duræ
y 17 fig. ca. 14 δ. cerebri membranæ, & tenuis membranæ portiones neruum inueſtientes, & poſtmodum ner-
ui ſubſtantiam [z] inquires, ut uelut trium præcipuarum oculi tunicarum initia oſtendas, & dein
z 17 fig. ca. 14 α, β, γ. de uiſorium neruum ab oculo [a] diuidas, ut nihil præter duram, ceu exactiſſima quæpiam ſphæ-
a Vt in 16 fi. ca. 14. ra, appareat. Sphæram hanc ſummis digitis ſiniſtræ manus ita apprehendes, ut pollex quidem
pupillam, reliqui autem eam ſedem in quam uiſorius neruus implantatur comprehendant, dein
dextra manu acutiori nouacula ſectionem quàm poteris longiſſimã in dura oculi tunica tranſ-
uerſim duces, ut citra compreſſionem omnes oculi humores excidere poſſint. Hi enim hac du
cta ſectione, oculo'que in dextram manum aſſumpto, in manus ſiniſtræ uolam ita ſunt demit-
tendi, ut cryſtallinus uitreo elatiorem locum habeat: negocium enim confuderis, ſi uitreus ſu-
per cryſtallinum reuoluatur. Atque id ne fiat uitabis, ſi quum in uolam ex oculo humores pro
labi ſinis, oculum non admodum à uola eleuatum tenueris, & poſterior oculi pars, qua uiſo-
rius neruus inſeritur, uolam magis reſpexerit. Suſceptis ad hunc modum humoribus, & repo-
ſita illa oculi parte ex qua humores prolapſi ſunt, manũ leuiter modicè'ue inuertes, ut aqueus è
b Vt figura 12 ca. 14. uola ſiniſtræ manus profluat, ſolusq; uitreus cum cryſtallino [b] reſeruetur. Mox conſiderabis [c] tu
c 12 fig. ca. 14 h, h ad i. aut tota 11 figura. nicam palpebrarum pilis quàm ſimillimam, quæ orbiculatim cryſtallino humori connata, an-
teriorem uitrei humoris ſedem inueſtit, integitq;. Tuniculam hanc cultelli mucrone à cryſtalli-
no humore primùm diuelles, & deinde à uitreo ſubleuatam, ſupra chartam extendes. Cryſtalli-
num humorem digitis ex uitreo quàm minimè compreſſum eximes: & uitreo in ſuum locum in
charta repoſito, illæſum cryſtallinum humorem ſcripturæ alicui primùm impones, & deinde
cultelli mucrone ipſius lateri modicè indito, ſcripturæ nunc altiùs, nunc demiſſiùs accommo-
dabis, quî omnia ſpecilli inſtar longè quàm ſint maiora reddat, conſideraturus. Porrò ipſius
d 10 fig. ca. 14 d & tota 9 fig. [d] tunicã, quam tenuiſſimæ in cepis pelliculæ modo tenuem ac pellucidam, ſed duriorem eſſe di-
ximus, ex ipſius primùm lateribus cultelli mucrone dirimere conuenit, & deinde unguibus ab
e 15 fig. ca. 14. humore auulſam, in ſuum in charta locum reponere. Vt uerò cryſtallini humoris diſcas duri-
tiem, poteris illum inter digitos premendo confringere, & poſtmodum chartæ adhibere.
f 14 fig ca. 14 l. Cæterùm ut tres adhuc reliquas contempleris tunicas, oculi partem ex qua humores decide-
g tota ferè 14 fig. cap. 14. runt, ſuper ſiniſtrum pollicem euertes: & ilico [e] quæ ex uiſorij nerui ſubſtantia diſſoluitur, tuni
ca ſeſe offerret, aut extenſa adhuc, aut ut plurimùm ſolet, inſtar muci collecta. quapropter ſtylo
h 15 fi. cap. 14 p, p. & 16 fig. u, u. rurſus uenit extendenda, & quantam habeat amplitudinem, cuius'que coloris & ſubſtantiæ ſit
inquirendum. Deinde rurſus erit colligenda, ac denique à ſuo [f] principio ubi duntaxat firma-
tur abſecta, in chartam reponenda. Iam interna uueæ tunicæ [g] ſedes undiquaque eſt conſpicua,
i 15 fig. ca. 14 q, q & 18 fi. ſ. in qua primùm ipſius intueberis colores, deinde hamulo à dura ipſam diuellens, [h] uenarum ex
dura in illam tranſitum, & nigricantem ipſius colorem perpendes. quum uerò ad [i] iridem diuel
k 15 fi. cap. 14 r. lendo pertigeris, ipſius hîc contemplaberis ad corneam firmiſſimum connexum, & [k] pupillam:
l 15 fig ca. 14 à q ad q. cuiuſq; caloris uuea ſit, quà à cornea [l] abſcedit, atq; è corneæ regione conſiſtit. Diuulſam hoc
modo uueã, & à ſuo exortu ubi firmiſſimè corneæ duræ'ue committitur, diſſectam, in chartam

 repones,

repones, & solam iam durã cum pellucida ipsius instar cornu partem quam carneã uocarius, contemplaberis, ipsius examinans crassitiem, & eam partem pellucidam. Postquam & hanc in suum ordinẽ in charta locaueris, memoriæ omnia cõmendaturus, uelut ab oculi centro ad extimam usq; superficiem, & hinc rursus ad centrum singula enumerabis, & postea nisi molestum fuerit, sinistrum aggredieris, à quo [l] adhærentem membranã, & [m] musculos, ut in dextro admi-

Alia oculi administratio.

nistrabis. uerùm in duram quæ uueam simul penetret sectionem, nullam duces, sed quam minimè compresso oculo nouaculæ mucrone sensim [n] sectionẽ in dura molieris, nõ quæ primo inie ctu eam diuidat, sed quæ sæpius iterata, ad uueam usq; pertingat. sectioni deinceps tenuem, sed retusum stylum inseres, ac sensim uueam à dura dirimes, ut iam commodè forpicula duræ tunicæ sectionem, quæ orbiculatim oculum ambiat, illæsa interim uuea perficere queas, ut uenarũ ex dura in uueam transitum, & uuea postmodum dissecta, humorum situm paulo meliùs contempleris.

Auditus organi examen.

Absoluta oculi Anatome, auditus [o] organum, si ossa reseruanda minus duxeris, erit aggrediendum. & primùm auris Natura euadit conspicua, si à cartilaginea qua conformatur substãtia, cutis utrinq; separetur. At auditorij nerui processus difficilius adinueniẽ, serra tamen maxima ossis portione, quæ supra meatum habetur, & deinde cultro fortiori reliquo osse ad meatum usq; execto, membrana in quam neruus degenerat, & huius organi ossicula euadunt conspicua. Si enim serra meatum tetigeris, omnia uiciabis, & cultro etiam subinde nihil promouebis, quòd in angusto & anfractuoso meatu, mollis tenuisq; neruus facile cum ossibus diuellatur, contundaturq;. Omnia tamen mihi percommodè succedunt, si serra totum ossis partem, quæ auditus organũ continet, à reliqua caluaria libero, & deinde transuersim ualidiori cultro os uniuersum impetu disseco. Cõuenit autem ita sectionẽ moliri, ut ea ossis sedes quæ neruum à cerebro procedentem primum excipit, ab illo separetur, cui auris connascitur. Rursus si ossa haud reseruanda putas, suaserim ut frontis os quà supercilia spectat, passim effingeres, [p] sinum illum quem continet accuratè examinaturus. idem quoq; in osse cuneum imitante moliendum est, ut ipsius quoque [q] antra crebro apparentia, & quæ illis cõtinetur materia in conspicuo sint, neq; quicq̃ septimo hoc libro descriptũ lateat.

Musculorũ in proposito hactenus corpore nondissectorũ examẽ.

Cæterũ nunc aliquot musculorũ administratio adhuc superest, quibus uidendis alterũ latus suffecerit. Aggredieris itaq; musculos cubitum mouentes, & qui radium, & brachiale, & digitos mouent: mox tibiam mouentes, & qui femoris motuum autores censentur: dein de pedis & digitorũ motuũ opifices ita simul cum ligamentis resecabis, quemadmodũ in secũdo libro iam multo antè commemoraui. Prorsus enim absre ducerem, si eos musculos, administrandiq; rationem uel obiter etiam hîc pertractarem.

Venarum, arteriarũ et neruorum per manus seriei examen.

Quod uerò ad manus & cruris uenas, arteriasq; & neruos attinet, quum horum administratio nondum expressa sit, aliquid dicam. reliquarum enim partium uasa, neruosq; iam pridem retulimus. Primùm itaq; à summo humero ad pollicis usque unguem in cute sectionẽ adeò leuiter duces, ut carnosam membranã non uulneres: deinde sectionis labris inuicem diremptis, omni studio laborisq; patientia cutem à carnea membrana ita auferes, ut adipem omnẽ membranæ adhærere sinas. studiosèq; expendas, ne uenam quampiã, aut neruulum cuti connexũ sinas. & si fortè aliquem ramum cuti exporrectum negligentia diuiseris, atque cum cute aliquousq; à carnea membrana sciunxeris, illum à cute sedulò reseca, & carneæ membranæ ita atq; prorepebat, obtendito, ac dein cutem quemadmodum cœpisti adimito, nullibi cutis aliquid, neque in brachio, neq; in cubito, neq; in manu extrema relinquens. Iam [r] uenulas & [s] neruulos obseruabis, duræ membranæ qua brachium attollentẽ integit musculum oblatos: dein [t] primum neruum brachij, qui carnosæ membranæ aliquousq; in externa brachij sede exporrigitur, dein [u] ramulũ tertij nerui [x] inter musculum brachium attollentem, & cum qui brachium pectori adducit, in carneam membranam hîc in anteriori brachij sede disseminatũ. In posteriori autẽ brachij sede & inferiori regione externi lateris brachij [y] neruorum surculos expendes, carneæ membranæ à quarto neruo brachium ingrediente deriuatos, simul cum [z] ramo quem externæ cubiti sedi obliquè offert. Mox * sexti brachiũ petentis nerui seriem uniuersam expendes. ea enim tota carneæ membranę duntaxat exporrigitur. Iam humerariæ secundùm internum latus musculi brachium attollentis [a] egressum spectabis, & ramulos quos hinc inde donec cubiti attingat articulum dispensat. Ad cubiti autem articulum [b] ramum obseruabis obliquè deorsum ad cõmunis uenæ constitutionẽ, ab humeraria diffusum: dein [c] eum qui secundùm radium in posteriora cubiti ad paruum usq; fertur digitum, axillaris uenæ ramum sibi asciscens. [d] Ramum uerò quem humeraria rarius ad articuli cubiti profundiora mittit, si modò adfuerit, etiam citra sectionem expendes, axillaris uenæ [e] portioni animum accõmodans, quæ sub media longitudine brachij carneam membranam subit. Hanc enim [f] ramum ad communis uenæ cõstitutionem promere cernes: dein [g] alios ipsius ramos secundùm ulnam, seu inferiorem cubiti regionem ad brachiale ferri

l 18, 19 fi. ca. 14 x.
m 18 fig. ca. 14 s,s.
n Vti tentatũ est in 16 fig. cap. 14.
o Exprimitur fig. ca. 8 lib. 1.
p 3, 4 fi. ca. 12 lib. 1. K.
q 8 fi. cap. 6 li. 1 C, D, G.
r fi. ca. 6 li. 3 d.
s 2 fig. ca. 12 lib. 4 g, h.
t eius. fi. x.
u eius. fi. v.
x 3 musc. t.a. inter P et Δ.
y 3 fi. ca. 12 lib. 4 Ω. & char. 32. deriuati à 4.
z eiusd. fig. char. 33.
** 2 fi. ca. 12 li. 4 r.*
a fi. ca. 6 li. 3 inferius a, dein c, e.
b eius. fig. b ad α.
c eiusd. fig. l uersus l, ubi suscipit x, x.
d eius. fi. g.
e eiusd. fi. r.
f eiusd. fig. t ad α.
g eius. fi. u, x, y, z.

ferri ſpectabis, & etiam animaduertes huius portionis ſuboles per interiorem cubiti ſedem uariè admodumq́ implicitè ad brachiale uſque & manus uolam excurrentes. Præterea [h] communis uenæ ſeriem uniuerſam quoque intueberis, ad ſecundi brachium petentis nerui [i] propagines animum dirigens, quæ ab illo producuntur, ſimulatque in cubiti articulo carneam membranam ex alto adit. ad hæc [k] ramum quarti nerui etiam ſpectabis, qui externę cubiti ſedi ad brachiale uſque ſpargitur. Neruos autem digitos implicantes, aliquo pacto etiam modò cernis. uerùm magis conduxerit, eos tum primùm expendere, quum radices ipſorum ad digitos uſque perduxeris. Poſtquam itaque hæc omnia, non reſecta adhuc carnea membrana diligenter non ſine magno uſu ſpectaueris, carneã membranã unà cum ipſi annexis uenis & neruis à ſuccumbentibus muſculis auferes: ac mox [l] muſculum, cuius beneficio brachium pectori adducitur, ad ipſius uſque inſertionem ab illis quibus adnaſcitur partibus liberabis. idem & in [m] illo molieris, qui brachium attollit, & qui ſcapulam mouentium primus & ſecundus habentur, dein clauiculam à ſummo humero [q] reſecabis, & [r] muſculum auferes à pectoris oſſe & clauicula mamillari capitis proceſſui inſertum, & [s] eum qui à ſcapula oſſi υ imitanti implantatur, & [t] eum quoq; qui à prima pronatus coſta, tranſuerſis proceſſibus ceruicis uertebrarum inſeritur. Cæterùm quum hos adimis muſculos, parum curandum eſt, num illos auferas illæſos, parum'que uulneratos. hîc enim non muſculorum, ſed uaſorum natura uenit diſcenda: & perpetuò cauendum eſt, ne uas, non autem muſculus uitietur. Si itaque ad hunc modum accuratè hos muſculos ademeris, in ceruicis uertebrarum latere neruorum [u] radices ſeriesq́ eleganter occurrent, qui ab illis proſiliunt uertebris: atque ita etiam plexum neruorum in brachium excurrentium obſeruabis, à quo ſeriatim cuiuſque nerui digeſtionem perſequeris. Ac [x] primus occurrit, qui muſculo brachium attollenti præcipuè offertur: deinde [y] ſecundus, & [z] tertius. quorum ſeriem commodiùs ſpectabis, ſi capita [a] muſculi cubitum flectentium anterioris illinc unde prodeunt liberaueris, atque à ſubdito illi [b] muſculo ad inſertionem uſque ipſius detraxeris. Mox enim ita præter ſecundi & tertij nerui ad brachium ingreſſum, etiam [c] quarti & quinti & ſexti nerui, & dein [d] arteriæ & [e] axillaris, & [f] humerariæ uenarum ingreſſum adinuenies, ſenſimq́ ſingulorum ſeriem ſequeris, quæ in ſecundo neruo obſeruatu eſt prompta, & tertij quoque nerui ſeries ad cubiti uſque articulum in propatulo eſt, uti etiam & quinti nerui & ſexti. Quartus autem neruus, quà ſecundùm brachij os uerſus externum illius tuberculum retorquetur, non occurrit, niſi obliquè ſecundùm nerui ductum [g] muſculos cubiti extenſionis autores diſſecueris, neruiq́ progreſſum ita uitiatis muſculis perſequutus fueris. Vbi autẽ hunc ad externũ cubiti articuli latus uſque deduxeris, [h] ramosq́ quos hactenus in progreſſu edidit examinaueris, [i] muſculis ab externo humeri tuberculo principium ducentibus, à ſua origine liberatis, ramos quarti nerui expendes, qui illis muſculis offeruntur, & eam ſequeris [k] propaginem quæ tandem externæ pollicis regioni, ut & indicis quoque & medij ſurculos exhibet. hanc enim leui negocio reperies, ſi [l] muſculo attenderis bifido tendine brachiale extendenti. Iam quarti nerui [m] propago ſimiliter inquirenda eſt, quæ ulnæ exporrecta, ad brachiale uſque excurrit, & [n] muſculis ab externa ulnæ ſede initium ducentibus ſurculos depromit. Vt uerò reliquum [o] tertij quintiq́ nerui, & dein [p] reconditæ axillaris uenæ portionis, & [q] manus arteriæ in cubito extremaq́ manu progreſſum uideas, [r] muſculorum ab interno humeri tuberculo originem ſumentium capita ueniunt liberanda: ita enim in anteriori cubiti articuli ſede uenæ & arteriæ, & tertij nerui in cubitum ingreſſus occurret: & [s] eleuato ſecundos quatuor digitorum articulos flectente muſculo, ipſorum ad brachiale uſque progreſſum etiam obſeruabis, unà cum quinti nerui (qui ſecundùm poſteriora interioris humeri tuberculi in cubitum fertur) portione ulnæ exporrecta, atq; ſub medio longitudinis ulnæ [t] ramum diducente. qui in cubiti exteriora reflexus, externæ ſedi parui digiti & anularis & medij ſurculos offert: quem leui negocio, quum in ſuperficie propemodum ducatur, adinuenies. reliquum uerò quinti nerui & tertij progreſſum reperies, ſi [u] tranſuerſum in interna brachialis ſede repoſitum ligamentum diuiſeris, ac dein exiguo cultello uenæ, arteriæ, & eorum neruorum ſeriem ad extremos uſque digitos perduxeris.

Venarum, arteriarũ et neruorum cruris examen.

Cæterùm priuſquam cruris neruos & uaſa inquires, etiam diligenter obſeruabis neruorum ex lateribus thoracis uertebrarum proſilientium [x] diſtributionem. quam tunc demum opportunè inuenies, quum ſedulò illorum diſtributione perlecta, muſculorum diſſectionem perſpectiſſimam habes, qua hîc non minus indiges, quàm ante muſculorum adminiſtrationem abſolutiſſima oſſium cognitione. Quum itaque ad lumborum uertebras uſque deuentum erit, ab inguine ad pedis uſque pollicem ſimiliter atq; in manu, ſectionem duces: cutem ad carneam uſque membranam diuidens: ut dein uniuerſam cruris & pedis cutem illæſa carnea membrana, & uenis, & arterijs, & neruis, inter hanc & cutem excurrentibus ad carneam membranam relictis, commodè

b eiuſ. fi. α. δ, γ, δ, φ.
i 2 fi. cap. 11 lib. 4 Δ, Θ, Λ, Ξ, Π, Σ,
k eiuſd. fig. cha. 49.
l 3 muſcul. tab. Δ.
m 4 muſc. tab. Ξ.
o 5 tab. Γ.
p 9 ta. Γ, Δ.
q Vt in 5 muſcu. tab.
r 4 tabu. Θ.
s 5 ta. R, S.
t 9 tab. C.
u Vt in 2 fi. cap. 11 li. 4 et ultima figu. lib. 4.
x 2 fi. ca. 11 lib. 4 f.
y eiuſ. fi. ς.
& ult fi. li. 4 S.
z eiuſ. fi. τ. et ult. fi. T.
a 6 tabu. Θ.
b 7 tab. P.
c 2 fi. ca. 11 lib. 4 Φ, dein ✱, dein ϑ.
d fig. ca. 12 lib. 3 N.
e fi. ca. 6 li. 3 m.
f eiuſ. fig 4.
g 9 muſcul. tab. S, T.
h 3 fi. ca. 11 li. 4 Ψ, Ω, et cha 32.
i 9 tabu Z, Θ, Λ.
k 3 fi. cap. 11 li. 4 cha. 35.
l 11 tabu. Λ.
m 3. fi. ca. 11 lib. 4 cha. 37. diffundens char. 38, 39. 41.
n 10 muſcu. tab. Λ, Ξ, Π.
o 2 fi. ca. 11 lib. 4 char. 43.
p fi. ca 6 li. 3 q, q.
q fi. ca. 12 li. 3 N.
r 1 muſc. ta. V, X, Y, Z
s 5 muſcul. tab. Θ.
t 2 fi. cap. 11 lib. 4 char. 46.
u 4 muſcul. tab. ϑ.
x conſpicitur 2 et 3 fi. ca. 11, li. 4.

dè (licet laboriose) auferas, ac mox [y] quatuor neruorum crus petentium radices exortusq́ inuē-
nias, quos reperies neruos è lumborum uertebris & sacro osse prosilientes, secundùm ipsorum
seriem subsequendo. Deductis autem ad crus quatuor neruis, primi nerui [z] sobolem obserua-
bis, carneæ membranæ in externa femoris sede exporrectam. dein secundi nerui [a] sobolem in an
teriori femoris sede ad carneam membranam diffusum. atque hic [b] uenam obseruabis per femo
ris & tibiæ interiora ad pedis usque summū simul cū illius rami sobole exporrectam. Tertij ner
ui [c] sobolem carneæ membranæ oblatam inuenies, si inguini animum adhibueris. Vt autem
quarti nerui [d] ramum in carneam membranam diffusum inuenias, [e] primum femur mouen-
tium musculum ab ilium osse & sacro coccygeq́ ad insertionem usque liberabis, moxq́ quarti
nerui truncum eumq́ ramum spectabis. Quo inuento, etiam [f] ramum quarti nerui in carneam
membranam iuxta poplitem, femorisq́ humiliora diffusum absque sectione inquires, & dein
quarti nerui ramos tibiæ cuti multifariam simul cum uenis depromptos in carnea membrana
peruestigabis. & mox ad inguina reuersus, primi nerui seriem in musculis occultatam cultello
per musculos quæres, quod & in secundo & tertio facies: quanquam cum tertio etiam arteriæ
& uenæ [g] propagines inueniendæ sint, quæ per pubis ossis foramen in femur delabuntur. Ve
nam autem & arteriam insigniores femur petentes dissectis uitiatisq́ musculis sensim adinue-
nies, & ipsarum obseruatis ramis, progressum eorundē sequeris, quà secundùm femoris os re-
torquentur, ac poplitem unà cum quarto neruo adeunt. Atque ubi tria hæc, uenam scilicet arte
riam & neruum repereris, quî in poplite diuidantur peruestigabis, & musculis ligamentisq́ ua-
riè dissectis, uniuersam ipsorum seriem disces. quod sanè feceris facilè, quanquam laboriose, si
modò horum distributione sedulò prælecta, & meæ de humani corporis fabrica Epitomes ta
bulis ob oculos positis, exactam ossium musculorumq́ cognitionem habueris. Est enim in ho
minis partibus accuratè discendis diligens ordinis habenda ratio.

y 2 fi. ca. 11 lib. 4 char. 57, 60, 66, 71.
z eiusd. fig. cha. 58.
a eiusd. fig. cha. 61.
b fi. ca. 6 li. 30.
c 2 fi. ca. 11 lib. 4 cha. 68.
d eiusd. fig. cha. 72.
e 9 muscu. tab. 11.
f 2 fi. ca. 11 lib. 4 char. 74. atque ita totā reliquā quarti nerui seriem inde pete.
g ulti. figu. lib. 3 i.

DE VIVORVM SECTIONE NONNVLLA. Caput XIX.

Quid mortuorum sectione, & quid uiuorum discatur.

VTI sanè mortuorum sectio cuiusque partis numerum, situm, figuram,
substantiæ proprietatem, compositionem accuratissimè docet: ita quoque
uiui animantis sectio interim functionem ipsam manifestò ostendit, inte-
rim ad huius inuentionem ratiocinationes percommodè exhibet. quare
etiam meritò in mortuis animantibus primùm studiosi ueniunt exercitan-
di, ut postmodum actionem usumq́ partium inquisituri, promptè uiuum
animal aggrediantur. Cæterùm quum corporis permultæ sint particulæ,
differentibus actionibus usibusq́ dicatę, multiplices quoque uiuorum sectiones esse, neminem
ambigere decet. In ossibus enim, ut seriatim singula pertractemus, à uiuorum Anatome peti-
mus, num corporis hæc optimum fulcrum ac firmamentum sint, num'que omnia his adnascan
tur adstabilianturq́. quum enim uiui animantis os aliquod ruptū cernimus, uniuersum mem-
brum fracturæ subiectū collabi, neq́ amplius firmari intuemur: quod quia crebrius casu obue-
nit, in ossium usu indagando uiuorum sectionem non magnopere requirimus. Cartilagines
quoque simili ratione quædam firmare, quum franguntur, discimus: in articuli uerò alicuius
dissectione, uidemus quid cartilago præstet, etiam si hanc in uiuo animante non obeamus. atq́
ita etiam ligamenti ossa colligantis usus in mortuis quoque uisitur, ut & ligamentorum etiam
transuersim tendinibus obductorum. dum enim [a] transuersum in brachialis interna sede posi-
tum ligamentum diuidimus, [b] musculumq́ digitorum secundos aut tertios articulos flecten-
tem ad suum principium trahimus, id uidemus in hoc potissimùm factum, ut tendines, quo
minus è sua sede exurgant, contineat. quanquam id in cane uiuo etiam licebit cernere, si obiter
cutem à cubito & manu, ut ita dicam, extrema liberaueris, & cultello transuersum in brachiale
ligamentum, & [c] alia quæ in externa ulnæ radij sede ad brachiale habentur, diuiseris. mox enim
quum canis suo impetu digitos flectet, & extendet, tendines è suis sinibus subleuari cernes. At-
que in hac eadem administratione musculorum actionem speculabere, quum illos in se, ubi ma
ximè sunt carnei, colligi crassescereq́, & rursus produci graciles'que fieri uidebis, prout collecti
partem attrahunt, aut remissi eductiq́ eam ab alio musculo in contrarium uelli sinūt, aut etiam
alioquin suam collectionem non exercent. Neque id hîc in cubito duntaxat est obseruandum,
uerùm altiùs ab eodem cane cutis est adimenda, ut brachium uniuersum axillaq́ denudetur, &
nerui per axillam in id prorepentes appareant, atque ex illis aliquem laqueo intercipias, cuius se
riem in musculos quosdā pertinere cognoueris. Verùm quū canis neruorū & hominis nume

Ossiū ac cartilaginū usus in uiuo animāte quî uidēdus.

Ligamentorum usus.

a 4 muscu. tab. 8.
b 4 musc. tab. 8. 5 tabu. 0.
c 2 musc. ta. characteres 1, 2, 3, 4, 5, 6.

Musculorū usus et functio quî spectētur.

Nerui in musculis usus.

rus

rus diſtributioq́ non admodum conueniat, ſuaſerim ut quum hanc ſectionem in uiuo cane obiturus es, mortuum quoq́ ad manum habeas, in quo neruorum per brachium & cubitum excurrentium ſeriem didiceris, atque ita neruum aliquem inueneris, qui in muſculos quoſdam digeritur: uti ferè illi erunt, quorum alter in homine [d] tertius eſt, ac ſecundùm anteriorem cubiti articuli ſedem in cubitum fertur: alter uerò [e] quintus, ſecundùm poſteriorem humeri tuberculi regionem in cubitum properans. Huiuſmodi enim nerui in cane etiam obſeruantur, & illis alicubi priuſquam ad cubiti articulum pertingant ligatis, motus aboletur muſculorum digitos & brachiale flectentium. unde ſi & illum neruum etiam uinculo interceperis, qui in homine mihi [f] quartus numeratur, atque ſecundùm humerum ad externum ipſius tuberculum porrigitur, etiam motus abolebitur muſculorum brachiale & digitos extendientiũ. Conduxerit autem huiuſmodi neruos laqueis intercipere, quò illis modò in hoc modò in illo neruo ſolutis muſculorum motum reſtitui obſerues. Iam muſculo alicui muris forma donato (quales hîc in cubito occurrunt plurimi) longam ſectionem induces, quæ uentrem totum penetret, ut muſculi illius motum, huius ſectionis gratia non perdi expendas. Dum autem tranſuerſam ſectionem uentri induces, tantum muſculi motũ aboleri uidebis, quanta erit ſectionis profunditas. Atq́ quum uentrem prorſus diuides, muſculum ad inſertionem ipſius una parte, alia uerò ad exortum colligi obſeruabis. ſi uerò alterius muſculi tendinem præſcindes, muſculũ uerſus exortum cõuelli cernes. Item ſi caput diuiſeris, is ad inſertionem cõtrahetur. Si uerò inſertionem & caput abtruncaueris, muſculus ad ipſius uentrem ſedemq́ qua maximè carneus eſt conglobabitur. itaq́ muſculorũ functio tibi hæc moliẽti erit obuia. Si autem priuatim nerui alicuius, aut muſculi functionem inquirendam duxeris, eum neruum & muſculum, ut iam in brachio & cubito faciendum præcepi, aggredieris. Neque eſt quod hîc prolixè cõmemorem, qualiter in his adminiſtrationibus canes aut eius generis animalia ligare conueniat, quum quiſque pro ſua induſtria, ſi modò in mortuorum ſectione adamuſſim uerſatus fuerit, hęc omnia rectiſſimè obiturus ſit, & citra mortuorũ ſectionis peritiam in uiuorũ Anatome omnia in caſſum tententur. Adeò ut de neruorũ muſculorumq́ ſectione mihi nihil dicendum ſuperſit, quanquam & de neruis recurrentibus paulo pòſt quædam ſubijciam. Vt autem uideas num [g] nerui ſubſtantia, aut membranæ illam induentes animalem uim præcipuè porrigãt, opportunè feceris, ſi cutem femoris tibiæ & pedis auferas, ac [h] primo femur mouentium muſculo à ſuis exortibus liberato, [i] quartum femur petentem neruum inquiras: & huius membranis à nerui ſubſtantia detractis, expendas quî pedis digiti ipſeq́ pes adhuc moueãtur, ipſeq́ neruus concreditum ſibi munus adhuc exerceat. Verùm ſi quis medullæ dorſalis munus rimari ſtatuiſſet, ac uidere cuperet, quî ea læſa, partes læſioni ſubditæ ſenſum motumq́ perdant: huic licebit canẽ ita aſſeri cuipiam aut trunco alligare, ut dorſum ceruicemq́ porrigat, quo dein grandiori cultro uertebrarum aliquot ſpinæ præſcindi queant, tandemq́ dorſalis medulla ea ſede nudari poſſit, qua illam quis ſecandam arbitrabitur. nihil enim facilius eſt, quàm tunc uidere motũ ſenſumq́ ſubditarum ſectioni partiũ aboleri. Cæterùm in uenarum uſu inquirendo, uix quoq́ uiuorum ſectione opus eſt: quum in mortuorũ Anatome affatim diſcamus, eas ſanguinẽ per uniuerſum corpus deferre, & partẽ aliquam non nutriri in qua inſignis uena in uulneribus præſcinditur. Item in arterijs uiuorum ſectionem uix requirimus, quanquam licebit alicui [k] arteriam in inguina procedentem nudare, uinculoq́ intercipere, ac intueri partem arteriæ uinculo ſubtenſam, non amplius pulſare. Atque ita leui negotio obſeruatur in arterijs ſanguinem natura contineri, ſi quando arteriam in uiuis aperimus. Vt autẽ certiores fiamus, pulſandi uim nõ arteriæ ineſſe, aut contentam in arterijs materiam pulſuum opificem exiſtere, uerùm à corde eam uirtutem pendere, præterquàm quòd arteriam uinculo interceptam nõ amplius ſub uinculo pulſare cernimus, licebit inguinis femoris'ue arteriæ longam ſectionem inducere, & canaliculum ex arundine tam craſſum aſſumere, quanta arteriæ eſt capacitas: & illum ita ſectioni indere, ut ſuperior canalis pars altius in arteriæ cauitatem pertingat, quàm ſectionis ſuperior ſedes: & ita inferior quoq́ canalis pars, deorſum magis ipſa inferiori ſectionis parte protrudatur, ac dein uinculum arteriæ circundetur, quod ipſius corpus ſuper canalem ſtringat. Quum enim id fit, ſanguis quidem & ſpiritus per arteriam ad pedem uſq́ excurrit, uerùm tota arteriæ pars canali ſubdita non amplius pulſat. Soluto autem uinculo arteriæ pars canali ſubdita, non minus quàm ſuperior pulſum oſtendit. Quanta uerò uis à corde per arterias cerebro deducatur, poſtea uidebimus: nunc Galeni uiuam in hac demonſtratione confectionem ſummopere mirantes, qua omnia præſcindi ſuadet quæ cerebro & cordi ſunt cõmunia, ſemper omittens [l] arterias, quæ per tranſuerſos uertebrarũ ceruicis proceſſus caput petunt, & etiam nõ mediocrem portionem uitalis ſpiritus in [m] primos duræ membranæ ſinus, atq́ ita etiam in cerebrum deferunt, adeò ut nõ mirum

Marginal notes (left):

d 2,3 fig. ca. 11 li. 4 r. & eius lib. ult. figuræ T.

*e 2,3 fi. ca. 11 li. 4 *. et ult. fig. m.*

f 2,3 fig. ca. 11 li. 4 φ, et ult. fig. e.

g Intimam nerui ſubſtãtiã, & duas illi obductas mẽbranas oſtẽdit 15 fi. ca. 14 huius libri α, β, γ.

h Vt in 10 muſ. ta. liberatũ eſt α, et uidetur β.

i 2,3 fig. ca. 11 li. 4 cha. 71 & ult. figura 1,2.

k fi. cap. 12 li. 3 φ.

l fig. cap. 12 li. 3. F.

m 7 fi. P, P & Q, Q. 9 fi. S, S & T, T.

Marginal notes (right):

Neruorũ uſus examen.

Dorſalis medullæ.

Venarum.

Arteriarum.

rum ſit, cerebrum diutius in illa adminiſtratione ſuo munere fungi, quàm commodè Galenus fieri arbitrabať. reſpirat enim in hac ſectione diutiſſimè animal, & aliàs mouetur. ſi uerò currit, itaq; multo ſpiritu indiget, non multo pòſt concidit: quanquam adhuc poſtea cerebrum animalis ſpiritus ſubſtantiam recipiat, ab illis arterijs quas per tranſuerſos ceruicis uertebrarum proceſſus caluariam petere recenſui. Cæterum hoc loco ubi de uiuorum ſectione obiter tantum pertractandum duxi, haud propoſui Galeni aut rectè, aut minus rectè celebratas uiuorũ ſectiones recenſere: quum hîc abundè fecero, ſi perfunctoriè aliquot ſectiones recenſeam ſingulis libris dicatas. Atque quum iam ad quintum uſque ſit deuentum, modò de nutritionis organis ſermonem inſtituemus, quorum munus ferè in mortuorum ſectione etiam diſcimus.

Eorũ quæ peritonæo continẽtur functionum examen.

Vid

emus enim peritonæũ omnium ipſo complexorum organorum eſſe inuolucrum, omentum ut & meſenterium uaſorum deductioni & diſtributioni optimè ſubſeruire, uentriculum cibos & potum conficere, hoſq; per ſtomachum huc deferri. Quanquam & uiuos canes, qui modò paulo aut multo antè cibum ſumpſerunt uiuos aggredi, atque ita etiam inteſtinorum munus rimari, nihil prohibeat. Iecoris autem officiũ, ut etiam lienis, aut renum, aut ueſicæ, in uiuorum ſectione uix melius quàm in mortuorum intueri poſſumus. niſi quis uiuo cani lienem excare uoluerit, uti & ego aliquãdo feci, diebusq; aliquot canem aſſeruaui. Atque ita etiam renem aliquando execui: uerùm uulneris curatio moleſtior eſt, quàm quæ hinc ſumitur cognitio iucunda. niſi quis nõ tam organorũ cognitionis ratione has ſectiones aggrederetur, quàm ut manum exerceat, ac abdominis uulnera aptè ſuere diſcat: quod & in inteſtinis ſtudioſe experiendum eſt, quo quis uulnerata cõſuere, atque in abdomen quum exciderint, imponere aſſueſcat.

Generationis organorum.

Verùm hæc perinde ac oſſium luxationes, & fracturæ quas in brutis, ut & medicaminũ quorundam uires aliquãdo tentamus, exercendis potiùs manibus, & rectæ curationi inſtituendæ, quàm organorum officijs indagandis conducunt. Porrò uiuas ſectiones inſtrumentorum generationi ſubſeruientium indies ferè in ramicum curationibus, & in animalibus quæ caſtrantur obſeruamus. atque illæ propemodum uaſis ſeminarijs & teſtibus ſpectandis ſufficiunt: niſi quis illam quoq; addere uelit, qua teſtis ſubſtantiam ex tunica ipſi proximè obducta eximimus, aut etiam à ſeminarijs uaſis teſtis ſubſtantiam unà cum illa tunica reſcindimus.

Fœtuum.

Verùm in fœtuum uiua adminiſtratione iucundum eſt ſpectare, qualiter ſimulatq; fœtus aërem ambientem contingit, reſpirare nititur. Atque hæc ſectio opportunè in cane aut ſue obitur, quum nõ multo pòſt ſus eſt paritura. Si enim ipſius abdomen ad peritonæi uſque cauitatem diuiſeris, atque dein uterum quoque in unius fœtus ſede aperueris, ac [n] ſecundina ab utero liberata fœtũ menſæ impoſueris, cernes per pellucidas membraneasq; ipſius tunicas, qualiter fruſtra reſpirare conatur, & ueluti ſuffocatus moritur. ſi uerò ipſius inuolucra pertuderis, fœtusq; caput illis liberaueris, mox illum ueluti reuiuiſcere, & eleganter reſpirare cernes. Atque quũ id in uno fœtu indagaueris, alium aggredieris: quem ab utero nõ liberabis, uerùm apertum uterum ita inflectes: & inferiùs illic aperies, ubi fœtus ſecundinum deſinere, aut ſecundinæ inferiorẽ partem haberi arbitraberis, quo ſcilicet ea uteri pars integra ſeruetur, quæ ſecundinæ obnaſcitur, per reliquam uerò ſedem fœtus detectus ſit. ita enim ſpectabis arteriarũ uteri, & dein ſecundinæ pulſum: & fœtu adhuc in ſuis membranis ueluti ſurſum protruſo, cernes umbilicum petentiũ arteriarum motum, & fœtum nondum reſpirare, neque etiam ad reſpirationem conari. mox uerò atque membranas pertundes, fœtus reſpirabit, & umbilici arteriarum pulſus intercidet, pulſantibus interim adhuc uteri arterijs.

n 1 ta. fi. 30 lib. 5 F. et 2 ta. K. et 3 et 4 ta. Q, R.

Cordis ipſiq; ſubminiſtrantium partium uſus examen.

In cordis & pulmonis functionibus pleraq; expendimus, motum uidelicet pulmonis, & num aſpera arteria eorum quæ bibuntur portionem aſſumat: dein cordis dilatationem & cõſtrictionem, num idem rhythmus ſit pulſus cordis & arteriarũ, & dein qualiter uenalis arteria diſtendatur ac cõprimatur, & quî execto corde animal adhuc uiuat. In quibus obſeruãdis, magnoperè animali indigeremus lato pectoris oſſe donato, & [o] mẽbranas thoracem interſepientes tam diſtantes obtinente, ut diuiſo ſecundùm longitudinem pectoris oſſe, ſectionem inter eas membranas ad cor uſque ducere poſſimus, citra thoracis cauitatum (quibus pulmones continentur) pertuſionem. Verùm quum nullum eiuſmodi animal præter hominem, & non caudatam ſimiam occurrat, in canibus ac porcis illiſq; animalibus quorum nobis datur copia, ſectiones ita ſunt aggrediendæ, ut prædicta omnia intuearis. Quod itaque pulmo thoracis motum ſequatur, hinc patet, quòd ſectione in aliquo coſtarum interuallo ad thoracis uſque cauitatem ducta, læſi lateris pulmonis pars concidat, neque amplius cum thorace diſtendatur, reliqua adhuc pulmonis parte thoracis motum ſequente: quæ etiam mox concidet, ſi & in altero latere ſectionẽ in thoracis uſque cauitatem molieris. atque ita animal etiam ſi thoracem aliquandiu moueat, non minùs morietur quàm ſi ſuffocatum eſſet. Verùm in hac adminiſtratione obſeruandum uenit, ut ſectionem quàm proximè ad ſuperiorem alicuius coſtæ

o 2 fig. li. 6 G, G. et I, I.

stæ ducas, ne ad inferiorem sectionem dirigens, uasa hàc exporrecta pertundas. tum enim sanguis illinc proflueret, qui aëris per uulnus immissi & emissi gratia, spumosus redditus, pulmonis loco tibi imponeret. Incautè enim secantibus eiusmodi spuma pulmo esse uidetur, ipsiꝗ pulmonem aliquandiu etiam sua insita ui distendi opinantur. Vt uerò naturalem pulmonis cum thorace sequelam uideas, ex altero latere duarum aut trium mediarum costarum cartilagines dissecabis, & sectionibus per illarum costarū interualla ductis, singulas costas extrorsum reflectes, ipsasꝗ franges, quo opportunam cōstituas sedem, per quam lateris illæsi pulmonem uidere queas. quum enim thoracem intercipientes membranæ in canibus admodum pellucidæ sint, perfacile est, per eas pulmonis partem thoracis motum adhuc sequentem intueri, ac illis etiam membranis leuiter pertusis considerare, qualiter & ea pulmonis pars intercidat.

p 6 fig. lib. 6 G. Priusquàm tamen eas pertūdas, cōduxerit[p] arteriæ uenalis propagines in eam pulmonis partē, quæ iam cōcidit, manibus apprehēdere, & aliquousꝗ ab ipsis substantiā pulmonis liberare, ut discas num ille perinde atque cor moueātur. Cordis enim motus etiam hîc tibi est conspicuus, *q 3 fi. li. 6 D, E, F.* præcipuè si cordis[q] inuolucrum diuiseris, atque ab illo cor in eo latere detexeris, ubi hanc administrationem moliris. Conduxerit uerò hanc in sinistro latere tentari, ut scilicet dextra pulmonis pars adhuc moueatur, & etiam uniuersum arteriæ uenalis truncum manu apprehendere queas. In huiusmodi quoque administratione non inutiliter cordis basim apprehendes, & uno uinculo uasa ab ipsa prodeuntia simul & ocyus intercipies, ac dein sub uinculo cor excęcabis, solutisꝗ quibus animal colligatum est laqueis, currere sines. Vidimus enim aliquousque etiam ita affectos canes, sed præcipuè feles, cucurrisse. Cæterùm cordis motus, ut & arteriarū, *r Vti parata est 2 fig. lib. 6.* rectiùs spectabis,[r] si mox atque canem asseri alligaueris, sectionem à iugulo per costarum cartilagines, quà illæ ossibus continuantur, in utroꝗ latere acuto admodum cultro duces, ac mox ab unius sectionis fine transuersim ad finem alterius sectionis, tertiam sectionem in peritonæi usque amplitudinem molieris, & leuato pectoris osse cum ipsi coarctatis cartilaginibus, & septo transuerso ab ijs liberato, pectoris os ad animalis faciem sursum reflectes, ac mox diuiso cordis inuolucro, una manu cor apprehendes, & alia arteriam magnam dorso exporrectam continebis. Quanquā & hæc omnia melius obibis in ea uiua sectione, quam inter alias utpote uberiorē in scholis exhibere cōsueui. atꝗ hanc ideo simulatꝗ nōnulla de cerebro subiunxero, perscribam prolixiùs, ut ab alijs leuiori negocio etiā aggredi possit. In cerebri igitur ipsiusꝗ partium examine, parum omnino in uiua sectione uidendum est, quum hîc uelimus nolimus, uel theologorum nostratium causa, memoriam, rationem, & cogitationem brutis animalibus adimere debeamus, utcunque illis cum homine eadem sit constructio: atque ita Anatomes studiosus, & in mortuorum sectione uersatus, nullaꝗ hæresi infectus, probè intelligit, quàm malè mihi cōsultum uelim, si quod aliàs longe lubentissimè facerem, de cerebri uiua sectione aliquid instituerem. Quòd tamen ad sensum & motum attinet, uidere est, cerebro ablato utrunꝗ perire. Atque hîc eadem indagandi est ratio, quam in neruorum administratione præcepimus. Num uerò cerebrū sentiat, in homine uenit inuestigandū: qui quū id scinditur, aut premitur, indicet num dolore afficiatur, num'ue quo cerebrum alteratur, sentiat, uti in capitis uulneribus indies experiri integrum est. Rursus caluariam canis posse frangi, & cerebri uentriculum aut dextrum aut sinistrum aperiri, ac quî animal motum perdat, illumꝗ denuò occluso uentriculo recipiat, neminem ambigere arbitror. *Cerebri functionis examen.*

Viua sectio, quæ Patauij ac Bononiæ Anatomes speculationi colophō adhiberi solet. Porrò sectionem quam me descripturum paulo antè pollicebar, in prægnante cane, aut sue aggredieris: quanquam uocis occasione suem accipere magis conueniat. canis enim aliquandiu ligatus, utcunꝗ illum afficias, subinde neque latrat, neꝗ ululat: itaꝗ uocis ablationem aut resolutionem interdum expendere nequis. Primùm igitur animal ut supinum iaceat, anterioremꝗ colli sedem, & liberum corporis truncum porrigat, asseri ita quàm poteris ualidissimè alligabis, quemadmodum hîc modò interiecta tabella proponit: quanquam id quisꝗ pro sua industria, rerumꝗ copia facilè præstabit. haud enim arduum est asserem quempiam sumere, cui foramina insint, ligandis cruribus apta: aut si nulla adsint foramina, promptè asseri duo baculi subijciuntur, illisꝗ crura aduinciuntur. Inter cætera autem, superioris maxillæ præcipua habenda est ratio, ut illa ualidè asseri firmetur. quod feceris catenula, aut corda quapiam robustiore ante dentes caninos ligata, ac dein cuipiam asseris anulo, aut foramini, aut ut commodius duxeris commissa, ut scilicet collum exporrectum, caputꝗ immotum sit, &

interim animal libere respiret clametq́. Priusquàm uerò animal ita uincitur, spectatoribus in mortuorum Anatome uersatis recensere soleo, quæ nam potissimùm præsenti sectione sint uidenda, ne prolixa in dissectione enarratio operi obsit, illamq́ interturbare cogar. Mox itaque longam in collo sectionem acutiori nouacula duco, quæ cutem & subiectos illi musculos ad asperam usque arteriam diuidat, id cauens, ne sectio in latus aberret, uenamq́ notatu dignam uulneret. dein manibus arteriam asperam compræhendo, & illam ab incumbentibus musculis digitorum duntaxat opera detegens, ad huius latera soporales arterias, illicq́ attensos sexti paris neruorum cerebri neruos perquiro, dein recurrentes neruos lateribus asperæ arteriæ adnatos etiam obseruo, quos interdum laqueis intercipio, interdum præscindo, idq́ primum ex altero latere, ut neruo hic intercepto præsecto'ue dilucidè obseruetur, quî media uox pereat, totaq́ ambobus neruis læsis intercidat, & si laqueos soluo rursus redeat. id enim citò & citra insignem sanguinis fluxum expenditur, ac pulchrè auditur, quàm ualidam efflationem animal citra uocem moliatur, recurrentibus neruis cultello diuisis. Hinc ad abdomen uenio, & acuta ualidaq́ nouacula sub spuriarum costarum cartilaginibus, mucronataq́ pectoris ossis sede sectionem instar semicirculi uno ductu ad peritonæi usque cauitatem molior, ex cuius sectionis medio ad pubem usque aliã tento, quæ promptè succedit, si cultrum aut nouaculam peritonæi amplitudini indem, itaq́ intestina & uterũ fœtibus distentũ duabus illis sectionibus detegem, id sedulò studens, ut peritus sodalis pollicem[a] uasis obdat, quæ sub pectoris osse descendentia abdomen petunt. illa enim sola hactenus multum sanguinis fundunt. Hîc modò sectioni uiciniores hortor, ut manu[b] septo transuerso adhibita, ipsius motum experiãtur: diffitos autem, ut uentriculi & iecoris ueluti in thoracis cauitatem assumptionem & dimissionem spectent. Interea in altero thoracis latere longam sectionẽ ad costarum usque ossa duco, ad eam ferè regionem, quà costæ in cartilaginem[c] degenerant. & dein secundùm costarum ossa transuersas sectiones molior, ut ossa incumbẽtibus musculis aliqua ex parte liberem: & dein si operosiorem administrationem sequi uisum sit, intercostales musculos in duobus costarum interuallis à tunica costas succingente auferam, ut dein mediam inter illa interualla costam solarum manuum auxilio à tunica costas succingente auellam, illaq́ à sua cartilagine fracta, & deorsum in latus inflexa, magna tunicæ costas succingentis appareat amplitudo, quæ pellucida pulmonis motum utcunque arguat. Hac insuper pertusa, uidetur quî huius lateris pulmo concidat, thorace interim æquè ut priùs moto. Vt uerò id magis in conspicuo fiat, plura costarum ossa à suis cartilaginibus libero, & quàm possum maximè hoc thoracis latus[d] aperio, ut commodè per membranas thoracem intersepientes, altera pulmonis pars, quæ in thoracis cauitate nondum læsa pulchrè cum thorace mouetur, in conspectum ueniat, ac deinceps illis membranis pertusis, hæc quoque mox à perforatione concidere uideatur.[e] Nunc in altero etiam latere acutiori cultro, una sectione costarum ossa à cartilaginibus libero, & à cartilaginibus pectorisq́ osse septum transuersum, ut os illud cum cartilaginibus diuulsis thoracem intersepientibus membranis, sursum ad collum reflecti queat, cordisq́ inuolucrum in conspectu sit. quod ilico cultello aperiendum est, obseruandumq́ quantum aquæ contineat, & quî cor agitur. Verùm cordis motui non diu animum adhibebis, quin potius ut animali iam ferè propter concidentes pulmones suffocato succurres: ut dein adamussim rursus cor arteriasq́, & fœtus in utero contentos, quandiu uisum erit, examines. Hactenus enim sanguinis fluxus parum incommodi animali intulit, si modò illa quæ sub pectoris osse repunt[f] uasa sodalis diligenter pollice, aut indice & medio obturauerit, atque pectoris os sursum ad collum reflexum iaciat, itaq́ ob uasorum obliquitatem illa nihil ampliùs fundant. quod & in uasis costis singulis exporrectis fit, quum costæ effractæ deorsum, uti fieri solet, euertuntur: ipseq́ dum sectionem administras, uasa tantisper dum obliquentur occludere adnisus fueris, illorumq́ series te non fugerit. utcunque sit, mihi in hac sectione sanguinis fluxus obesse nũquam uisus est. Vt uerò uita animali quodammodo restituatur, foramen in asperæ arteriæ caudice tentandum est, cui canalis ex calamo aut arundine indetur, isq́ inflabitur, ut pulmo assurgat, ac ipsum animal quodammodo aërem ducat. leui enim inflatu in uiuo hoc animali pulmo tantum quanta thoracis erat cauitas intumet, corq́ uires denuò assumit, & motus differentia pulchrè euariat. Inflato igitur semel atque iterum pulmone, cordis motum uisu tactuq́ quantum lubet examinas, & arteriæ magnæ caudicem dorso explicatam, aut in thoracis cauitate, aut ad lumborũ uertebras comprehendis, & spectas pariter, nihilq́ tibi manifestiùs occurrit, quàm cordis & arteriarum pulsuum rhythmus. quo aliquandiu obseruato, pulmo rursus inflandus est: hocq́ artificio, quo mihi gratius in Anatome nullum comperi, magna pulsuum differentiarũ cognitio paranda. Quum enim pulmo diu flaccidus concidit, undosus, formicans, & uermicularis cordis arteriarumq́ pulsus motus ue

tus ue

Margin notes (left):

Neruorũ recurrentiũ examen, uocisq́ eorum sectione abolitio.

Septi transuersi functionis examen.

Pulmonis motuum.

Aquæ in cordis inuolucro repositæ, & cordis motuũ examen.

Num cordis & arteriarũ par pulsus sit, examen.

Margin notes (right):

Specta si uisum fuerit figuram capiti 9. li. 4. impositã.

a 6. muscu. tab. a.

b 7 muscul. tab. Δ.

c Inter T et S 6 musc. ta.

d Quasi pareretur 1 fig. lib. 6.

e Quasi 2 fig. li. 6. pareretur.

f 2. fi. li. 6. B, C, D, E.

tus'ue ſpectatur. inflato autē pulmone, magnus rurſus & uelox efficitur, miraſq; inæqualitates proponit, &, ut ſemel dicam, hæc adminiſtratio eiuſmodi eſt, qua omnium optime pulſuum naturam medicinæ candidatis proponere ſoleo. Verùm in horum examine fœtuum gratia non diu hærendum eſt, ſed in aliqua bicorni canis ſuis'ue uteri ſede, ſectionē ſuper fœtum aliquem duco ad [g] extimum ipſius uſque inuolucrum penetrantem: quo deinceps ab utero diuulſo, fœtum cū ſuis inuolucris eximo, & effracto extimo, medioq; inuolucro, per intimum ualde pellucidum oſtendo, quî fœtus reſpirare conetur, quamq; pulchrè intimo quoque inuolucro fracto aërem ducat. Mox proximum fœtum, quantum poſſum detego, uterum nulla ex parte ab extimo inuolucro diuellens, ut hic ita fœtus uaſorum natura examinetur, uti priùs uiuam fœtuum diſſectionem faciendam præcepi. Et quum hæc facio, ac per interualla pulmonem inflari curo, nondum cordis & arteriarum motus latet, uerùm magno admodum interuallo animalis uitæ ſuccurritur, & cordis [h] auricularum motus expenditur, perinde ac [i] arteriæ uenalis, & rurſus [k] uenæ arterialis: quæ ſi non ſat ſit proximè ad cor tetigiſſe, in aliqua pulmonis fibra ipſius ſubſtantiam à uaſis unguibus diſcerpo, & quod hîc animaduertendum eſt, pro ſpectatorum induſtria obſeruari ſino. Quum hæc abſolui, [l] dextrum cordis uentriculū aperire ſoleo, & obſeruare quî cor nihilominus adhuc moueatur: dein [m] ſiniſtro ſimiliter aperto, aut cordis media parte tranſuerſa ſectione [n] ablata, ſpectatores moneo, ut adhuc auricularū cordis motum nondum quieſcere intueantur. Dein ſi animali potus colore aliquo infectus ante ſectionem oblatus ſit cuiuſmodi ille in pulmonibus occurrit, perquiro: hac ſectione, quam pro ſpectantium eruditione adhuc operoſiorem interdum inſtituo, toti Anatomicæ ſpeculationi colophonem in noſtris ſcholis perinde addens, atq; huic meo de Humani corporis fabrica ſtudioſorum nomine ſuſcepto labori, finem impono.

Fœtuum examen.

g Specta ſimul tabellas 30. figuræ lib. 5.

Arteriæ uenalis, & uenæ arterialis motuum examen.

h 4 fi. lib. 6. I, K.
i 6. fig. lib. 6. G.
k 6. fig. lib. 6. I.
l patet in 7. fig. lib. 6.
m patet in 9. fi. li. 6.
n uti factū eſt in 11. fi. lib. 6.

LIBRI SEPTIMI ET VLTIMI FINIS.

LOCORVM INTER EXCVDENDVM OPERARVM INCVRIA depravatorum emendatior lectio.

Pag. 5. uers. 1. legend. friabilis 10.25. brachiale 12.50. synneurosis 17.40. cartilagine 19.45. PFLVEGEL *43.39. delitescens 52.29. confinxisse 54.7. secundæ figuræ 73.27. connexum 76.27. excipit 78.52. uocatum, secundò excep. 49.52. figura decem 81.45. continua 90.7. ἐπιπλεύρας 111.24. comprimitur 114.32. immoreri 125.55. admonens 129.17. transuersos 132.16. insinuatum 135.49. plurimis & 56. eleganter 156.10. suo 157.17. ceruicis 159.16. nihilq́ non 167.2. σφηνοειδὴς & 21. μυλῖται & 33. τράχηλος & 44 cassos 168.54. μετατάρσος 181.* QVARTA MVSC. TAB. *233.25. dele, ligamenti 224.32. radici 225.32. intercostales & 47. alias & 48. insertio 229.25. mouentes 234.47. non nisi 236.13. findendis 242.37. neruuli & 45. ideo magis 243.45. membrana 244.36. amplitudini 250.16. non nisi & 42. nimis quàm 257.2. hyoides 264.52. adducentem 265.31. dorsum 266.19. musculum hunc & 26. non nisi 283.44. liberatam 286.15. at uaccinum 293.47. thoraci & ult. abdominis 298.4. inferior superiorq́ 299.36. famulari 301.1. incidenti 312. quæ hanc sequuntur paginæ usq́ ad finem libri tertij, numeros habent uno centenario falsos. 216.40. externo latere 217.3. mouentibus musculis 223.9. naturā 227.17. in anti & 29. commonstrant 270.10. σφαγιτίδες 273.46. dele, perficitur & 48. magni 283.43. corporis 294.16. ad dextrum 300.26. tertios 308.25. quas 340.42. ceruicis 343.54. musculorum seriem 359.14. latus superioris 388.25. inutile 390.52. pathico 499.3. νῆστιν 508.6. cremori 510.25. condidisset 515.15. insignes 520.21. ingenio & 28 hæ & paulo pòst, extructæ 526.15. nouerimus 527.38. susceptionē 528.2. non magis 543.10. superstitione 585.19. ab utre 592.56. σιγμοειδὴς 594.23. altricem 597.24. in marg. orificio 600.17. illam 625.29. dura membrana 629.56. sinuum 631.32. media & 38. propaginem 637.54. Huic 647.45. concomitante & 54. obducitur*

RERVM ET VERBORVM IN PRAECEDENTIBVS DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBRIS MEMORABILIVM INDEX, IN QVO PRIMVS NVmerus paginam, secundus uersum indicat.

*Animaduertendum tamen etiam, quibus numeris * adiectus est, in secundo alphabeto quærendos esse. quod ideo obseruauimus, ut errorem in numeris à pagina 312 usque ad finem libri tertij, operarum incuria commissum, emendaremus.*

B.

C

caluariæ

fœtum

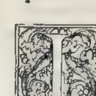
G

G A L E N I L O C A quædam uel exposita, uel reprehēsa, eaq; iuxta rerum seriem digesta: quorū tamen catalogum diligens Lector abundè perlectis hisce libris locupletabit. nobis enim ex multis uix pauca saltem hæc annotare, propter Galeni autoritatem, libuit.

H

I

iecur

mendosa

N

O

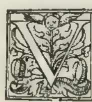
S

T

tali

V

INDICIS FINIS.

SERIES CHARTARVM.

*a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u x y z A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm

Omnes terniones, præter m & Mm quaterniones. Cæterùm in m propter insutam extra reliquas chartas figuram quaternione, obseruabis semifolium ideo iniectum, ut ex imaginibus ipsi impressis uariæ portiunculæ, insutæ illic figuræ committi queant. Sic & p, propter insuendam figuram, triernio efficitur.

BASILEAE, EX OFFICI-
NA IOANNIS OPORINI,
Anno salutis reparatæ M D XLIII.
Mense Iunio.

VIRTVTI
NVLLA
EST VIA
INVIA
ARION.

18

(12), 313 [i.e. 413], (4), [414]-[452], 1 blank, [453]-[454], 1 blank, [455]-659 [i.e. 663], (37) pp.
= (718) pp.

$*^{6}$ A-Z^{6} a-l^{6} m^{6+3} n-z^{6} Aa-Ll^{6} Mm^{8} = 359 ff.

c.c. 2/84 PF

ARTS · OF · DESIGN

